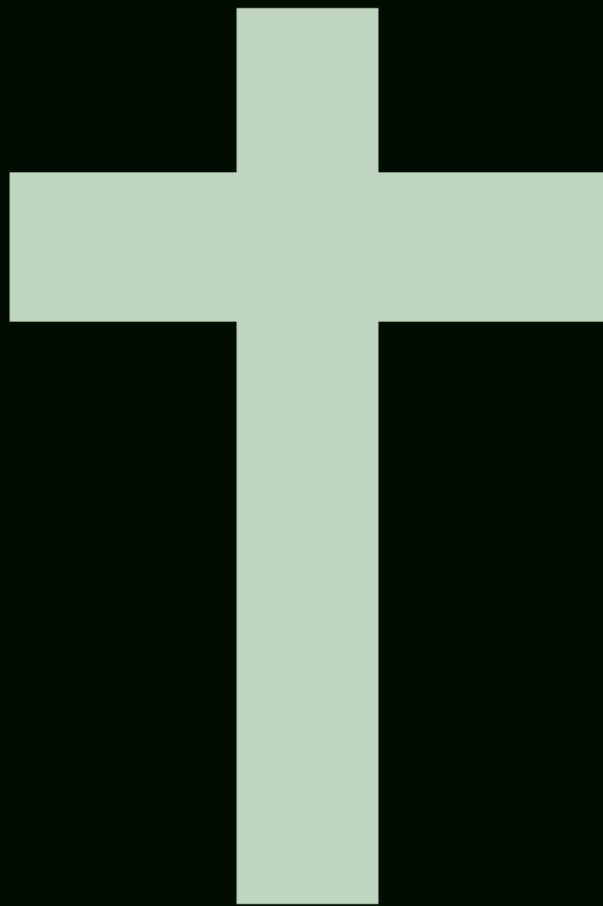

Kisin Kiraan Kitabuna

The Holy Bible in the Yalunka language of Guinea.

Kisin Kiraan Kitabuna

The Holy Bible in the Yalunka language of Guinea.

La Sainte Bible en langue Yalunka avec le titre: «Kisin Kiraan Kitabuna» Publié par Traducteurs Pionniers de la Bible en collaboration avec la mission MCA à la Préfecture de Faranah, République de Guinée 2012 Copyright du text: © 2012—Traducteurs Pionniers de la Bible. Cette création est mise à disposition selon le Contrat Paternité-Pas d'Utilisation Commerciale-Pas de Modification 3.0 Unported disponible en ligne <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/> ou par courrier postal à Creative Commons, 171 Second Street, Suite 300, San Francisco, California 94105, USA.

copyright © 2012 Pioneer Bible Translators

Language: Yalunka

Translation by: Pioneer Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2013-10-13

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 4 Mar 2019 from source files dated 1 Mar 2019
47153269-13a8-5fdd-8537-530b29da9f78

Contents

INT	1
Dunuḡa Fəḷən Sora	4
Xərəyaan Sora	58
Saraxaraline Sora	100
Yatene Sora	129
Sariyane Sora	171
Yosuwe Sora	209
Kitisane Sora	234
Ruti Sora	259
Samuyeli Singena	263
Samuyeli Firindena	294
Mangane Singena	324
Mangane Firindena	358
Taruxune Singena	390
Taruxune Firindena	423
Esirasi Sora	460
Neyemi Sora	471
Esita Sora	489
Yuba Sora	497
Yaburin Sora	556
Sandane Sora	702
Karaməxən Sora	760
Marafanna Falane	771
Nabi Esayi Sora	782
Nabi Yeremi Sora	900
Mawuga Xuine Sora	994
Esekiyəli	1006
Daniyəli	1068
Nabi Hose Sora	1086
Nabi Yoweli Sora	1103
Nabi Amosi Sora	1110
Nabi Abadi Sora	1124
Nabi Yunusa Sora	1127
Nabi Mike Sora	1130
Nabi Nahun Sora	1141
Xabakuki	1146
Nabi Sofoni Sora	1152
Nabi Xage Sora	1158
Nabi Sakari Sora	1160
Nabi Malaki Sora	1174
Matiyu Sora	1178
Maraka Sora	1221
Luka Sora	1247
Yoni Sora	1293
Kəwanle Sora	1324
Romi Kaane Sora	1362
Kərənti Singena	1379
Kərənti Firindena	1396
Galati Kaane Sora	1407

Efəsi Kaane Sora	1414
Filipi Kaane Sora	1420
Kolosi Kaane Sora	1425
Tesaloniki Singena	1429
Tesaloniki Firindena	1433
Timote Singena	1436
Timote Firindena	1441
Tito Sora	1445
Filemon Sora	1448
Heburune Sora	1450
Yaki Sora	1464
Piyeri Singena	1469
Piyeri Firindena	1474
Yoni Singen Sora	1477
Yoni Firindena	1482
Yoni Saxandena	1483
Yudi Sora	1484
Lankenemayana	1486

Kisin Kiraan Kitabuna

Xabu N Benba Adama nun Nmahawa waxatini, adamadiine tərōma e hakene nun e yulubine goronna nan bun. Sayaan nun tərōyaan nun yahannama feen faxi dunuḡa yi hakene nun yulubine saranna nan na. To, birin waxi a xōn ma, a xa kisin sōtō alogo a nama naxankata alikiyama yi. Anu, Ala bata kirana nde yitōn, a adamadiine rasarijanma e hakene nun yulubine ma kii naxan yi, e kisi alogo e xa siga ariyanna yi. Na kisin kiraan makēnxi Kitabuni ito nin. Kitabuni ito sa fōlōxi dunuḡa da kiin nan ma, a nabine taruxune nun kawandi baxine yeḡa han Marakisi Tiin Yesu fa fena, han sa dōxō dunuḡa rajanna feen na. Kitabuni ito naxa a Marigi Yesu nan Ala solona muxun na dunuḡa muxune birin xa. Naxan na denkeḡya Marigi Yesu ma, Ala na kanna rakisima nen a hinanni.

Nabina ndee fa waxatine ni itoe ra naxanye fe yeḡaxi Kitabuni ito kui, sa tongo e fa waxatin ma han ti to ra:

Nabi Iburahima fana: Nεε 4000 benun to xa a li.

Nabi Musa fana: Nεε 3500 benun to xa a li.

Nabi Dawuda fana: Nεε 3000 benun to xa a li.

Nabi Daniyeli nun nabi gbeteḡe fana: Nεε 2500 benun to xa a li.

Marigi Yesu fana: Nεε 2000 benun to xa a li.

Kitabuni ito yitaxunxi dōxō saxan nan na:

- 1) Tawureta Musa nun Nabine Fe Taruxune
- 2) Yaburi Dawuda nun Nabine Alaa Falan Naxanye Seḡe
- 3) Ningila Yesu: Marigi Yesu a Xarandiine Alaa Falan Naxanye Seḡe

A singen dunuḡa da kiin nun nabine taruxune nan yeḡama benun Marigi Yesu xa fa. A firinden nabi wuyaxi nan ma falaye yeḡaxi. Na yire firinne kirani tōnma Marakisi Tiin Yesu nan yeε ra. E seḡexi Heburu xuiin nin, muxune yi e maxete Yalunka xuini alogo Yalunkane xa e famu ki faḡi. Nabiya fala wuyaxi na yire singen nun a firinden kui naxanye Yesu fa feen yeḡama benun a xa liga alogo muxune xa a kolon a Ala nan Yesu xexi, a to na nabiya fala fonne rakamalixi. A yire saxanden tan Marigi Yesu a fe taruxun nun a kawandi baxine nan yeḡama e nun a xarandiine Yesu a falane suxi a xanbi kii naxan yi. Yire saxandeni ito tan seḡexi Gireki xuiin nin, muxune yi a maxete Yalunka xuini alogo Yalunkane xa a famu ki faḡi.

Tawureta Musa nun Nabine Fe Taruxune

Alaa falan naxan nafaxi dunuḡa yi, na fōlōxi Nabi Musaa Tawureta nan ma. Waxatina nde nεε wuli saxan nεε keme suulun nōxōn bata dangu xabu Nabi Musa sebenli ito ti. Musa a seḡexi nen yanyina nde nεε wuli keden keme suulun nōxōn benun Marigi Yesu xa bari. Alaa Nii Sarijanxin nan nabi gbeteḡe taruxune yitaxi Nabi Musa ra alogo a xa e malan, a e seḡe Tawureta kui sa a gbee taruxun fari. A e seḡe Heburu xuiin nin, Musa kon xuina, muxune yi e maxete Yalunka xuini alogo Yalunkane fan xa nabine taruxune kolon ki faḡi. Tawureta kui, en taruxune toma naxanye bata dangu xabu Ala dunuḡa da waxatin naxan yi han Nabi Musa Isirayila kaane xali e bōxōni waxatin naxan yi.

Na birin findixi “Tawureta” nan na naxan bunna nεen Heburu xuini fa fala “Xaranna.” Na xaranna tōnōn gbo muxune ma, bayo Ala yetena sariyane nun nabi wuyaxi taruxune malanxi Tawureta kui.

Kitabun yire suulun nan Tawureta Musa kui. Na singen xili “Dunuḡa Fōlōna,” amasōtō a a yitama en na nen dunuḡa nun dinan fōlōxi kii naxan yi. A yire firinden xili “Xōrōyana,” bayo Ala Isirayila ramini nen konyiyani Misiran yamanani. A saxanden xili “Saraxaraline,” bayo Ala sariyane nun saraxa ba kiine yeḡa nen Lewi bōnsōnna muxune xa naxanye findixi saraxaraline ra Isirayila xa. A naaninden xili nen “Yatene.” Isirayila kaane naxan nabaxi kira yi, keli Misiran yamanani siga e gbee bōxōni, na birin na Kitabun yiren kui. A mōn Isirayila muxune yatene falama na waxatini. A suulunden xili nen “Sariyane.” Benun Isirayila kaane xa so e bōxōni Ala denaxan fi e ma, Nabi Musa a

kawandi donxen ba nen e xa, a sariyane nun taruxune birin ma fe rabira e ma. Na kawandin sebexi na kitabun yire suulunden kui.

Nabi gbeteye fe taruxune fan sebexi yireni ito kui naxanye fa Isirayila boxoni Musa faza xanbini. Feen naxanye danguxi fayida jee wuli wuyaxi bun, ne fe taruxune nan malanxi Kitabun yireni ito kui. Manga Dawuda nun Muluku Sulemani e fe taruxun birin sebexi yireni ito kui e nun ne xanbi ra muxu wuyaxi naxanye findi mangane ra Isirayila yamanani. Nabi gbeteye fan ma fe taruxune sebexi yireni ito kui.

Yaburi Dawuda nun Nabine Alaa Falan Naxanye Sebe

Nabine fala wuyaxi nan malanxi Kitabun yireni ito kui. A yire singeni, Isirayila mangan Nabi Dawuda falan naxanye ti, na ndee nan sebexi be. Muluku Sulemani a sandane nun a falan naxanye ti, ne fan malanxi be. Na xanbi ra, Ala falan naxanye ti a nabine xon a yamaan matinxin feen na, ne fan sebexi yireni itoe yi fata nabine falane ra. Ala falan naxanye ti a nabine xa fayida jee keme sennin bun ma, ne nan malanxi be. Nabi Dawudaa Yaburin sebexi nen fayida jee wuli keden benun Yesu xa bari. Nabi Malaki a kitabun yiren sebexi nen jee keme naanin benun Yesu xa bari.

Nabi Dawuda nun Muluku Sulemani dangu xanbini, Isirayila kaane bira nen yulubini fata e suxure batun na. Ala yi a ragidi, a Isirayila kaane yaxune xa fa e suxu yengeni, e yi e xali konyiyani. Nabine sebenli itoe ti na waxatine nin, e kawandine ba alogo Isirayila yamaan xa xete suxure batun foxo ra, e tubi Ala ma. Nabi saxan nan ma kitabu yireye gbo dangu bonne ra: Nabi Esayi nun Nabi Yereimi nun Nabi Esekiyeli.

Marigi Yesu a fe sebexi nabini itoe xon yire wuyaxi benun Marigi Yesu xa bari. Na feen sebexi Yaburi sora 2.7-9 nun Yaburi 22 nun Nabi Esayi 7.14 nun Nabi Esayi 9.1-6 nun Nabi Esayi 53 nun Nabi Daniyeli 2.44 nun Nabi Daniyeli 9.24-26 nun Nabi Mika 5.1-4 nun Nabi Sakari 9.9-10 nun Nabi Sakari 12.8-11 e nun a sora 13.1-2 kui.

To muxune lan e xa nabini itoe falane xaran, e yi a kolon naxan lan a liga dunuja yi.

Ningila Yesu

Marigi Yesu a Xarandiine Alaa Falan Naxanye Sebe

Yesu a fe xaranna xili nen Gireki xuiin nun firanse xuini fa fala “Evangile.” Arabune nun Yalunkana ndee na nan ma fa fala “Ningila.” Muxune a falama “Gospeli” Angile xuini. Ne birin bunna neen fa fala “Xibaru Fajina.” Na luxi nen alo i na fe fajina nde xinla me. Na xibaru fajin findixi kisina fe nan na naxan sotoma denkeleyaan xon Yesu ma. Dunuja yire wuyaxi, Yesu xili bama fa fala “Yesu” hanma “Jesus.” Arabune a falama fa fala “Isa.” Yalunkane naxa a “Yisa” koni ne birin fataxi falana nde nan na Heburu xuini fa fala “Yesua” naxan bunna neen fa fala “Marakisi Tiina.” Nanara, Kitabuni ito bata sebe Yalunka xuini alogo Yalunkane fan xa Yesu a fe kolon, e fan yi habadan nii rakisin soto naxan bata dunuja yirene birin li.

Yesu foxorabira naanin nan Yesu a taruxun nun a falane sebexi Ningila Yesu kui Alaa Nii Sarijanxin barakani. E naaninne xinle ni itoe ra: Matiyu nun Maraka nun Luka e nun Yoni. Matiyu nun Maraka nun Luka tan, ne falane masoxi e bode ra yire wuyaxi. Koni e birin Yesu a fena ndee yeba nen bonne mi naxanye sebe. E birin e gbee sereyaan nan ba.

Benun Yesu xa fa, Isirayila yamaan bata yi a xaran nun Kitabun kui fa fala Alaa Muxu Sugandixin fama. Na feen sebexi Dunuja Folon 3.15 kui e nun Dunuja Folon 22.1-18 nun Samuyeli Firinden 7.12-16 nun Mangane Singen 9.5 nun Yaburin 2.7-9 nun Yaburin 22 nun Nabi Esayi 7.14 nun Nabi Esayi 9.1-6 nun Nabi Esayi 53 nun Nabi Yereimi 31.31-35 nun Nabi Daniyeli 2.44 nun Nabi Daniyeli 9.24-26 nun Nabi Mike 5.1-4 nun Nabi Sakari 9.9-10 nun Nabi Sakari 12.8-11 nun Nabi Sakari 13.1-2. Na Kitabun yirena ndee sebexi jee keme suulun, ndee jee wuli keden e nun a xanbi benun Yesu xa bari. Nanara, yamaan xaxinla yi tixi muxuna nde fa feen na fata nabiya falani itoe ra. Yesu nan falani itoe birin nakamali, na feen yi a yita a yamaan na, fa fala Alaa Muxu Sugandixina a tan nan na.

Yesu texina ariyanna yi, a xarandiine yi a yamarine suxu, e siga dunuja yiren birin yi. E feen naxanye liga alogo Yesu a fe xibarun xa dunuja yiren birin li, na fe taruxun sebexi

Kitabun yireni ito yi e nun e kedin naxanye rasiga denkeleya muxu nenene ma alogo e xa a kolon Yesu mantonne lan e xa sigan ti kii naxan yi. E ne birin sebe nen Gireki xuini bayo men kaane yi na nan mema xulen, muxune fan na nan maxetexi Yalunka xuini alogo Yalunkane xa Yesu a fe kolon ki faji.

Dunuḡna Fɔlɔna Nabi Musa Alaa Falan Naxan Sebe

Tawureta Musaa Kitabun yire singen naxan sebe, na xili “Dunuḡna Fɔlɔna.” Sora tonge suulun nan na ra. Ne yitaxunxi nen dɔxɔde naanin:

Keli sora 1 ma han 11: Dunuḡna daan nun N Benba Adama nun Nmahawaa fe taruxun nun Nabi Nuhan ma fe taruxuna

Keli sora 12 ma han 25: Nabi Ibrahima fe taruxuna

Keli sora 26 ma han 36: Nabi Isiyaga nun Nabi Yaxubaa fe taruxuna

Keli sora 37 ma han 50: Nabi Yusufu a fe taruxuna

En nɔe xaxili gbeen sɔte nen Kitabun yireni ito barakani. Ala a yete keḡaan nan makenenxi taruxuni itoe kui. A waxi a xɔn ma adamadiine xa tinxin nen. Koni adamadiine to yulubin nun haken liga, Ala yi dunuḡna raxɔdɔxɔ e ma alogo e xa e sɔnne lu na. Fe ḡaxin mi rafan a ma feu! A mi muxu yo tima fe ḡaxin na. Muxun birin a yete dentegema nen Ala xa lan a kewanle ma. Ala mɔn yulubi kanne yalagima nen. Koni Ala mi wama a xɔn adamadiine xa halagi. A waxi e mali feni alogo e xa tubi, e yi kisi a hinanna barakani.

Dunuḡna Fɔlɔna

¹ A fɔlɔni, Ala yi kore xɔnna nun bɔxɔ xɔnna da. ² Dunuḡna mi yi yitɔnxi nun. A magenla nan yi a ra. Dimin nan yi na fufaan xun ma, koni Alaa Nii Sariḡanxin yi a masigama igen xun ma.

³ Ala yi a fala, a naxa, “Kenenna xa mini.” Kenenna yi mini. ⁴ Ala yi a mato, na kenenna fanxi. Ala yi kenenna nun dimini taxun. ⁵ Ala yi kenenna xili sa “yanyina.” A yi dimin xili sa “kɔena.” Kɔe yi so, kuye yi yiba, lɔxɔ singen nan na ra.

⁶ Ala yi a fala, a naxa, “Kore walaxan xa lu bɔxɔ igen nun kore igen tagi.” ⁷ Na yi findi naninna ra bɔxɔ igen nun kore igen tagi. A liga na kii nin. ⁸ Ala yi naninni ito xili sa “kore xɔnna.” Kɔe yi so, kuye yi yiba, lɔxɔ firinden nan na ra.

⁹ Ala yi a fala, a naxa, “Bɔxɔ igen xa a malan yire kedenni. Xaren xa maba.” A liga na kii nin. ¹⁰ Ala yi na xaren xili sa “bɔxɔna.” A yi na bɔxɔ igen xili sa “baana.” Ala yi a mato, na fanxi. ¹¹ Ala yi a fala, a naxa, “Soli seene xa mini bɔxɔn ma. Sansiin birin xa soli, naxan yo naxan, bɔnsɔn kedenni. Sansi xɔnna naxan na sansi bogin kui, a solima nen birin nun a bɔnsɔnna.” A liga na kii nin. ¹² Ala yi sansiin birin nasoli bɔxɔn fari. Sansi xɔnna naxan na sansi bogin kui, a yi soli e nun a bɔnsɔnna. Ala yi a mato, na fanxi. ¹³ Kɔe yi so, kuye yi yiba, lɔxɔ saxanden nan na ra.

¹⁴ Ala yi a fala, a naxa, “Yanban seene xa lu koren ma, yanyin nun kɔeen taxun feen na. Waxatin birin kolonma yanban seene sabun nan na. Xii yo xii, ḡee yo ḡee a kolonma yanban seene sabun nan na. ¹⁵ E xa dɛge koren ma, e bɔxɔni yalan.” A liga na kii nin. ¹⁶ Ala yi nayiyalanse xungbe firin nafala. Naxan xungbo han, na xa yanyin yamarin naba. Naxan xurun, na xa kɔeen yamarin naba. A yi sarene fan nafala. ¹⁷ Ala yi yanban seene sa koren ma alogo e xa bɔxɔni yalan, ¹⁸ e yi yanyin nun kɔeen yamarin naba, e yi dimin nun kenenni taxun. Ala yi a mato, a fanxi. ¹⁹ Kɔe yi so, kuye yi yiba, lɔxɔ naaninden nan na ra.

²⁰ Ala yi a fala, a naxa, “Igen xa yimaxa niimaseene ra. Xɔline xa tugan kore.” ²¹ Ala yi yexe xungbene da e nun niimaseen birin igeni, naxan yo naxan bɔnsɔn kedenni. A yi xɔline fan da, naxan yo naxan bɔnsɔn keden. Ala yi a mato, a fanxi. ²² Ala yi barakan sa e fe yi, a yi a fala e xa, a naxa, “E xa wuya, e yi yiriwa alogo yexene xa baan nafe. Xɔline fan xa gbo bɔxɔn ma.” ²³ Kɔe yi so, kuye yi yiba, lɔxɔ suulunden nan na ra.

²⁴ Ala yi a fala, a naxa, “Niimaseene xa lu bɔxɔn ma. Birin xa lu e nun a bɔnsɔnna. Xuruseene nun bubuseene nun burunna subene, e birin xa lu e nun e bɔnsɔnna.” A liga na kii nin. ²⁵ Ala yi burunna subene da naxan yo naxan bɔnsɔn keden. A yi xuruseene da

naxan yo naxan bənsən keden. A yi bubuseene da naxan yo naxan bənsən keden. Ala yi a mato, a fanxi.

²⁶ Ala yi a fala, a naxa, “En xa adaman da en yete misaala ra en maligan na. A xa senben soto yexene nun xoline nun xuruseene nun bəxən nun bubuseene xun na.”

²⁷ Ala yi adaman da a yete misaala ra.

A e daxi Ala misaala nan na,
a e da xemen nun naxanla.

²⁸ Ala yi barakan sa e fe yi, a yi a fala e xa, a naxa, “E wuya ayi, e yi yiriwa alogo bəxən xa rafe. E senben soto bəxən nun yexene nun xoline nun bubuseene xun na.” ²⁹ Ala yi a fala, a naxa, “N bata sansiin birin nun sansi bogin birin fi e ma balon na. ³⁰ N bata sansiin birin fi subene ma naxanye bəxən ma, e nun xoline nun bubuseene nun niimaseene, naxan yo yengima. Sansiin birin bata findi e balon na.” A liga na kii nin. ³¹ Ala yi a daliseene birin mato, a fanxi han! Kəe yi so, kuye yi yiba, ləxə senninden nan na ra.

2

¹ Kore xonna nun bəxə xonna daxi na kiini e nun e kui seen birin. ² Ləxə soloferedeni Ala wanla yi kamali. A yi a matabu. ³ Ala yi barakan sa na ləxə soloferedena fe yi, a xa findi ləxə sarijanxin na bayo a matabuxi na ləxən nin. A wanla kamalixi na ləxən nin.

N Benba Adama nun Nmahawa fe

⁴ Kore xonna nun bəxə xonna taruxun ni i ra, e daxi waxatin naxan yi.

Marigina Alatala bəxən nun koren nafala waxatin naxan yi, ⁵ soli se yo mi yi na. Sansi yo mi yi na naxan solixi bəxən ma bayo Marigina Alatala munma yi tule igen nagodo singen. Adaman fan mi yi na naxan bəxən nawalima. ⁶ Koni xuyexuyenna yi minima bəxən fari, a bəxəni kun. ⁷ Marigina Alatala yi adaman nafala bendən na. Na xanbi ra, a yi niin fe a nənəni, adaman yi findi dənəxən na.

⁸ Na xanbi Marigina Alatala yi nakə fajin nafala sogeteden mabinni. Na yiren xili Eden. A yi adaman dəxə mənəni. ⁹ Marigina Alatala yi wudin siyaan birin nasoli mənəni, wudin naxan tofan, wudin naxan bogi donma a fajin na. Na yiren tagi, wudi firin yi na yi. Kedenna xili siimaya wudina. A firinden xili fe fajin nun fe naxin kolon wudina.

¹⁰ Xuden yi mini Eden nakəni soli seene xa, a yi taxun, a findi xude naaninna ra. ¹¹ Na xude singen xili Pison. A danguma Xawila bəxən birin ma, xemaan dənaxan yi. ¹² Na xemaan fan. Wudi igen xiri naxumən fan na, e nun gəmə tofajin naxan xili onixin. ¹³ Na xude firinden xili Gihon. A danguma Kusi bəxən birin ma. ¹⁴ Na xude saxanden xili Tigiri. A danguma Asuri bəxən ma a sogeteden binna ra. Na xude naaninden xili Efirati.

¹⁵ Marigina Alatala yi adaman dəxə Eden nakəni nən alogo a xa na yiren nawali, a yi a kantən. ¹⁶ Marigina Alatala yi yamarin so Adama yii, a naxa, “I nəe wudini itoe bogin birin donjə naxan Eden nakəni, ¹⁷ koni i nama fe fajin nun fe naxin kolon wudin bogin don, bayo i na a don, i faxama nən.” ¹⁸ Marigina Alatala yi a fala, a naxa, “A mi lan xemen xa lu be a kedenna. N na a mali muxu fajin dama nən a xa.”

¹⁹ Burunna subene birin e nun xoline birin Marigina Alatala naxanye rafalaxi bendən na, a yi e xali adaman fəma a xa e xili sa. Adaman e xili sa kii naxan yi, na yi findi e xinle ra. ²⁰ A yi xuruseene birin nun xoline birin nun burunna subene birin xili sa. Koni na waxatini Adaman munma yi a mali muxu fajin soto singen. ²¹ Marigina Alatala yi xixənla radangu a ma. A yi a raxi ki fajni. A to xi, Marigina Alatala yi a nənəsen xəri keden ba. A yi na ragali. ²² Na xanbi, na nənəsen xonna naxan kelixi adaman yi, Marigina Alatala yi na findi naxanla ra, a yi fa a ra adama xən.

²³ Adama yi a fala, a naxa, “Iki, ito fataxi n xonna nan na. A mən fataxi n fatin nin. A xinla falama nən ‘naxanla,’ bayo a minixi xemeni nən.”* ²⁴ Nanara, xeməna a nga nun a fafe bejinma, a yi a maso a naxanla ra, e findi fati bendə kedenna ra. ²⁵ Xemen nun a naxanla magenla nan yi a ra nun, koni e mi yi yagima na ra.

* 2:23: Heburu xuiin naxan bunna nənə “xeməna” na maso naxanla xinla ra Heburu xuini.

3

Yulubi singena

¹ Saɗin nan yi kɔta Marigina Alatalaa daliseene birin xa. A yi ɗaxanla maxɔdin, a naxa, “Nɔndin na a ra ba, Ala bata a fala, fa fala wudi binla naxanye birin Eden nakɔni, e nama e bogin don?” ² Naxanla yi a yabi, a naxa, “Wudin naxanye Eden nakɔni, nxu nɔe e bogin donɗe nen, ³ koni wudin naxan Eden nakɔn tagiyani, nxu mi nɔe na bogin donɗe, nxu mi nɔe nxu yiin dinɗe a ra. Xa na liga nxu faxama nen.” ⁴ Saɗin yi a fala ɗaxanla xa, a naxa, “En-en de! I mi faxama. ⁵ Ala a kolon, i na a don, i yeen nabima nen. I fama fe faɗin nun fe ɗaxin kolondeni nen alo Ala yetena.” ⁶ Naxanla to wudi bogin mato, a tofan, a fan donseen na, a fan xaxili sɔto seen na, a yi a tongo. A yi a don. A yi nde tongo, a sa a so a xemen yii, naxan yi a fema. A fan yi a don. ⁷ Na waxatini e yeen yi rabi. E yi a kolon, a e magenla nan yi a ra. E yi xɔde deene gira, e yi e dege dugin na.

⁸ Na xanbi ra, xemen nun a ɗaxanla yi Marigina Alatala sigati xuiin me nakɔni ɗinbarideen foye faɗini. E yi e luxun wudine tagi. ⁹ Marigina Alatala yi a xili, a naxa, “Adama, i minen yi?” ¹⁰ Adaman yi a ratin, a naxa, “N bata i xuiin me Eden nakɔni, koni n bata gaxu, bayo n magenla na a ra. Awa, n bata n luxun.” ¹¹ Ala yi a maxɔdin, a naxa, “Nde a yitaxi i ra a i magenla na a ra? I bata na wudi bogin don ba, n na i yamarixi naxan ma fe ra a i nama a don?” ¹² Adaman yi a yabi, a naxa, “Na ɗaxanla i naxan soxi n yii, na bata na wudi bogin so n yii, n yi a don.” ¹³ Na xanbi, Marigina Alatala yi ɗaxanla maxɔdin, a naxa, “I nanse ligaxi?” Naxanla yi a yabi, a naxa, “Saɗin nan n mayendenxi han n na a don.”

¹⁴ Awa, Marigina Alatala yi a fala saɗin xa, a naxa, “I to bata ito liga, awa, n fan bata i danga xuruseene nun burunna subene birin tagi. I findima bubuseen nan na i kuiin xun na. I gbangbanna nan donma i ya dunuɗa yi gidini. ¹⁵ N bata yaxuyaana naso i tan nun ɗaxanla tagi. N bata a raso i ya diine nun a diine fan tagi. Na ɗaxanla diina i xunni wuruma nen, i fan yi a sanna maxɔlo.” ¹⁶ Ala yi a fala ɗaxanla xa, a naxa, “I fan, i tɔroma nen i ya dii barideni. Na tɔron gboma ayi nen. I birama nen i ya xemen fɔxo ra. A i yamarima nen.”

¹⁷ Ala yi a fala Adama xa, a naxa, “I bata bira i ya ɗaxanla fɔxo ra. I bata na wudin bogin don, n na i yamarixi wudin naxan ma fe ra, a i nama na don. Iki n bata bɔxon danga i ya fe ra. I tɔroma nen balo sɔtɔdeni i ya dunuɗa yi gidini. ¹⁸ N ɗanle nun tansinne raminima nen bɔxon ma, koni i baloma siseene nan xon xeen ma. ¹⁹ I balon sɔtoma i kuye wolonna nin han i xetema bɔxon waxatin naxan yi, bayo i kelixi na bɔxon nin. Benden ni i ra, i mon xetema na benden nin.”

²⁰ Adaman yi a ɗaxanla xili sa Nmahawa bayo a findima muxun birin nga nan na. ²¹ Marigina Alatala yi dugin kidi daxina nde dege Adama nun a ɗaxanla xa. A yi na ragodo e ma. ²² Marigina Alatala yi a fala, a naxa, “Adaman bata findi alo en tan, bayo a bata fe faɗin nun fe ɗaxin kolon. A mi daxa a xa siimaya wudi bogin don, xa na mi a ra a mi faxama nun.” ²³ Marigina Alatala yi e ramini Eden nakɔni, a e xa sa bɔxon nawali e fataxi naxan na. ²⁴ A to Adama kedi, Ala yi maleka gubugubu kanne ti Eden sogeteden binna ra. A mon yi silanfanna* tee daxin lu menni naxan a firifirima na longonni kiraan kantan xinla ma siga siimaya wudin yireni.

4

Kayini nun Habila fe

¹ Adama yi Nmahawa kolon ɗaxanla ra. Nmahawa yi fudikan. E yi diin sɔto naxan xili Kayini. Nmahawa yi a fala, a naxa, “Alatala bata n mali dii xemen sɔto feen na.”* ² Na xanbi, Nmahawa yi Kayini raburunna sɔto dii xemena, naxan yi xili Habila. Habila, xuruse rabaan nan yi a ra. Kayini, xee biin nan yi a ra.

* 3:24: Silanfanna: Sofane yengeso dege mana. * 4:1: Kayini maso xuina nde ra Heburu xuini naxan bunna neen “Sɔtona.”

³ Na waxatin to dangu, Kayini yi fa sansi bogina ndee ra, a ne ba saraxan na Alatala xa. ⁴ Koni Habila yi fa xuruse dii singen na e nun a turena. Alatala yi Habila nun a saraxan nasuxu, ⁵ koni a mi Kayini nun a saraxan nasuxu.

Awa, Kayini yi xələ. A yetagin yi masara. ⁶ Na xanbi, Alatala yi Kayini maxədin, a naxa, “Nanfera i xələxi? Nanfera i yetagin masaraxi? ⁷ Xa i fe fajin liga, n na rasuxuma nen, koni xa i fe jaxin liga, yulubina i ya dēen na, a i mamelenma. I kata, i yi a nə.”

⁸ Kayini yi a fala a xunyen xa, a naxa, “En siga xēen ma.” E to so xēen ma, Kayini yi a xunyen Habila suxu. A yi a faxa. ⁹ Na xanbi Alatala yi Kayini maxədin, a naxa, “I xunyen Habila minen yi?” A yi a yabi, a naxa, “N mi a kolon. N tan nan n xunyen kantan muxun na ba?” ¹⁰ Ala yi a fala, a naxa, “I nanse ligaxi? I tuli mati. I xunyen wunla n gbelegbelema bəxəni. ¹¹ N bata i danga bayo i bata i xunyen faxa. N na i kedima nen bəxəni ito ma i xunyen wunla denaxan yi. ¹² I na bəxən nawali, i mi balon sətəma. I findima sigatiin nan na.”

¹³ Kayini yi a fala Alatala xa, a naxa, “Na haken goronna gbo n tan xun ma. ¹⁴ Xa i bata n kedi to, n mi i toma sənən. N findima sigatiin nan na. Muxun naxan sa n toma, a n faxama nen.” ¹⁵ Alatala yi a yabi, a naxa, “En-en, xa muxu yo i faxa, n na i gbeen jəxəma nen dəxəna ma solofere.” Alatala yi taxamasenna sa Kayini ma alogo xa naxan sa a to, a nama a faxa.

¹⁶ Awa, Kayini yi a makuya Alatala ra. A sa dəxə Nodi bəxəni Eden nakəon sogetede binna ra. ¹⁷ Kayini yi a jaxanla kolon jaxanla ra. A jaxanla yi fudikan. A yi diin sətə naxan xili Xanəki. Kayini yi taan ti na yi. A yi a diin xili sa na taan xun ma.

¹⁸ Xanəki nan Yiradi sətə. Yiradi yi Mehuyayeli sətə. Mehuyayeli yi Metusayeli sətə. Metusayeli yi Lameki sətə. ¹⁹ Lameki yi jaxalan firin tongo. Kedenna xili Ada. Boden xili Sila. ²⁰ Ada yi Yabali sətə. Yabali, xuruse rabane nun bubu kanne baba nan yi a ra. ²¹ Yabali xunyen xili Yubali. Yubali, konden maxane nun xulen fene baba nan yi a ra.

²² Sila fan yi diin sətə. A xili Tubali-Kayini. A tan, xabun nan yi a ra. A yi waliseen sifan birin nafalama sulan na, e nun wurena. Tubali-Kayini xunyen jaxalanmaan yi xili Nama.

²³ Lameki yi a fala a jaxanle xa, a naxa, “Ada nun Sila, ε tuli mati. Lameki a jaxanle, ε ε tuli mati n ma falan na. N bata xəməna nde faxa n gbeen jəxən na. N bata na banxulanna faxa bayo a bata n maxələ. ²⁴ Xa Kayini daxa a gbeen jəxə dəxəna ma solofere, Lameki a gbeen jəxəma nen dəxəna ma tonge solofere e nun solofere.”

²⁵ Adama yi a jaxanla kolon jaxanla ra. A yi diin sətə naxan yi xili Seti. A na xili sa bayo Ala bata a diin Habila jəxə so a yii Kayini naxan faxa.† ²⁶ Seti fan yi diin sətə naxan xili Enosi. Na waxatini, muxune yi Alatala xinla binya fələ.

5

Adama han Nuhan Taruxune Singen 1.1-4

¹ Adama bənsənna taruxun ni ito ra. Ala to Adama da, a a findi a yete maligan na, ² a e da xəmen nun jaxanla. A e baraka. A e xili sa “Adamana.” ³ Adama to fori jee keme jee tonge saxan, a yi diin sətə a yete maligan na naxan maso a ra. A yi a xili sa Seti. ⁴ Seti bari xanbini, Adama yi bu jee keme solomasexə. A mən yi dii xəmen nun dii tēme gbətəye sətə. ⁵ Adama a siimayaan yi siga jee keme solomanaanin jee tonge saxan. Na xanbi ra, a yi faxa. ⁶ Seti to bu jee keme jee suulun, a yi Enosi bari. ⁷ Enosi bari xanbini, Seti yi bu jee keme solomasexə jee solofere. A mən yi dii xəmen nun dii tēme gbətəye sətə. ⁸ Seti a siimayaan yi siga jee keme solomanaanin jee fu nun firin. Na xanbi ra, a yi faxa.

⁹ Enosi to bu jee tonge solomanaanin, a yi Kenan bari. ¹⁰ Kenan bari xanbini, Enosi yi bu jee keme solomasexə jee fu nun suulun. A mən yi dii xəmen nun dii tēme gbətəye

† 4:25: Seti maso xuina nde ra Heburu xuini naxan bunna nēen “A bata a fi.”

sətə. ¹¹ Enosi a siimayaan yi siga jəe keme solomanaanin jəe suulun. Na xanbi ra, a yi faxa.

¹² Kenan to bu jəe tonge solofere, a yi Mahalaleli bari. ¹³ Mahalaleli bari xanbini, Kenan yi bu jəe keme solomasexə jəe tonge naanin. A mən yi dii xemen nun dii tème gbətəye sətə. ¹⁴ Kenan ma siimayaan yi siga jəe keme solomanaanin jəe fu. Na xanbi ra, a yi faxa. ¹⁵ Mahalaleli to bu jəe tonge sennin e nun suulun, a yi Yaredi bari. ¹⁶ Yaredi bari xanbini, Mahalaleli yi bu jəe keme solomasexə jəe tonge saxan. A mən yi dii xemen nun dii tème gbətəye sətə. ¹⁷ Mahalaleli a siimayaan yi siga jəe keme solomasexə jəe tonge solomanaanin jəe suulun. Na xanbi ra, a yi faxa.

¹⁸ Yaredi to bu jəe keme jəe tonge sennin e nun firin, a yi Xenəki bari. ¹⁹ Xenəki bari xanbini, Yaredi yi bu jəe keme solomasexə. A mən yi dii xemen nun dii tème gbətəye sətə. ²⁰ Yaredi a siimayaan yi siga jəe keme solomanaanin jəe tonge sennin e nun firin. Na xanbi ra, a yi faxa.

²¹ Xenəki to bu jəe tonge sennin jəe suulun, a yi Matusela bari. ²² Matusela bari xanbini, Xenəki yi bira Ala fəxə ra jəe keme saxan. A mən yi dii xemen nun dii tème gbətəye sətə. ²³ Xenəki a siimayaan yi siga jəe keme saxan jəe tonge sennin e nun suulun. ²⁴ Xenəki yi sigan tima e nun Ala. Na xanbi ra, a mi lu na sənən, bayo Ala bata a xali, a mi faxa.

²⁵ Matusela to bu jəe keme jəe tonge solomasexə jəe solofere, a yi Lameki bari. ²⁶ Lameki bari xanbini, Matusela yi bu jəe keme solofere jəe tonge solomasexə e nun firin. A mən yi dii xemen nun dii tème gbətəye sətə. ²⁷ Matusela a siimayaan yi siga jəe keme solomanaanin jəe tonge sennin e nun solomanaanin. Na xanbi ra, a yi faxa.

²⁸ Lameki to bu jəe keme jəe tonge solomasexə e nun firin, a yi diin sətə. ²⁹ A yi a xili sa Nuhan. A yi a fala, a naxa, “A tan nan a ligama en jinan en ma tərən nun en ma wanla ra, bayo Alatala bata bəxən danga.”* ³⁰ Nuhan bari xanbini, Lameki yi bu jəe keme suulun jəe tonge solomanaanin jəe suulun. A mən yi dii xemen nun dii tème gbətəye sətə. ³¹ Lameki a siimayaan yi siga jəe keme solofere jəe tonge solofere e nun solofere. Na xanbi ra, a yi faxa.

³² Nuhan to bu jəe keme suulun, a yi Semi nun Xami nun Yepeti sətə.

6

Dunuja kala kiina

¹ Muxune wuya fələ bəxən fari waxatin naxan yi, e yi dii tēmene bari. ² Dəpəxən naxanye fata Ala konna ra, na ndee yi yabu dii tēmene ra, bayo e tofan. E yi ndee ye matongo, e yi e findi e naxanle ra.

³ Na xanbi ra, Alatala yi a fala, a naxa, “N mi tinje n ma Niin xa bu adaman fatini habadan, bayo daliseen na a ra. A mi danguma jəe keme jəe məxənen na.”

⁴ Na waxatini, e nun waxatin naxan fa na xanbi ra, Nefilimi muxu magaxuxine nan yi na dunuja yi. Na dəpəxəne nun na dii tēmene nan ne barixi. E findi sofa magaxuxine nan na na waxatine yi e nun xili kanne.

⁵ Alatala yi a to adamadina paxuyaan bata gbo ayi bəxən fari. A miriyane findixi fe kobin nan na waxatin birin. ⁶ Na yi Alatala tərə han a yi nimisa adaman da feen na. Na yi a bəjen tərə. ⁷ Alatala yi a fala, a naxa, “Adaman birin n naxan daxi, n na birin janma nen dunuja yi. Muxu ba, sube ba, bubuse ba, xəliin naxan tunganma kore ba, n na birin naxərima nen dunuja yi, bayo n bata nimisa adaman da feen na.” ⁸ Koni, Nuhan yi rafan Alatala ma.

⁹ Nuhan bənsənna taruxun ni ito ra. Muxu tinxinxin nan yi Nuhan na na waxatini. Fe yo mi yi a ra. A yi biraxi Ala fəxə ra. ¹⁰ Nuhan dii saxan nan sətə: Semi nun Xami nun Yepeti.

Nuhan yi kunki nafala

* 5:29: Nuhan maso xuina nde ra Heburu xuini naxan bunna nəen “madəndəna.”

¹¹ Dunuḡa bata yi kala Ala yɛɛ ra yi. A bata yi rafe fe ɲaxin na. ¹² Ala yi dunuḡa to, a kalaxi, muxun birin fe ɲaxin fɔxɔ ra. ¹³ Awa, Ala yi a fala Nuhan xa, a naxa, “N waxi adaman birin naxɔri feni dunuḡa yi, bayo dunuḡa bata rafe fe kobin na. N waxi adaman birin nun bɔxɔn birin kala feni. ¹⁴ Awa, i xa Goferi wudin nafala kunkin na. Konkone xa lu a kui. I dolen sa a kuiin nun a fanna ma. ¹⁵ I xa a rafala i kiini: A kuyan xa findi nɔngɔnna ye keme saxan na, a yigbona tonge suulun, a yitena tonge saxan. ¹⁶ I a xunna soon nafala. A xa dangu nɔngɔnna yeɲa ma keden na. I a deen ti a dexɔn ma. I xa kunkin kuini taxun dɔxɔna ma saxan.”

¹⁷ “N tan igen nadinma nen dunuḡa yi. A muxun birin halagi. Niimaseen birin faxama nen. ¹⁸ Koni n bata layirin tongo i xa. I so kunkini ito kui, i tan nun i ya diine nun i ya ɲaxanla, e nun i ya diine ɲaxanle. ¹⁹ I xa fa daliseen sifan birin firin firinna ra, a xemen nun a gilena alogo e xa kisi. ²⁰ Xɔliin bɔnsɔnna birin firin firin, suben bɔnsɔnna birin firin firin, bubuseen bɔnsɔnna birin firin firin, e fama i xɔn, i yi e rakisi. ²¹ I xa donseen sifan birin xali kunkin kui. I xa sa a mara i tan xa e nun e fan xa.”

²² Nuhan yi a birin liga alo Ala a yamarixi kii naxan yi.

7

Fufa gbeena fe

¹ Alatala yi a fala Nuhan xa, a naxa, “So kunkin kui, i tan nun i ya denbayaan birin, bayo tinxin muxun nan i ra waxatini ito yi. ² Sube radaxaxi yo sube radaxaxi, i xa na solofere raso kunkin kui, a xemen nun a gilena. Sube raharamuxi yo sube raharamuxi i xa na firin naso, a xemen nun a gilena. ³ Xɔliin fan sifan birin, solofere tongo, a xemen nun a gilena, alogo daliseen sifan birin xa lu dunuḡa yi. ⁴ Xi solofere na dangu, n tulen nagodoma bɔxɔn ma nen, soɲe tonge naanin, kɔɛ tonge naanin. N niimaseen naxan birin daxi, na birin halagima nen.” ⁵ Nuhan yi na birin liga Alatala a yamari naxan na.

⁶ Fufaan mini waxatin naxan yi, Nuhan ma siimayaan ɲɛɛ keme sennin nan yi a ra. ⁷ Nuhan nun a diine nun a ɲaxanla nun a diine ɲaxanle yi keli igen yɛɛ ra, e yi so kunkin kui. ⁸ Sube radaxaxine nun sube raharamuxine, xɔline nun bubuseene, ⁹ a xemen nun a gilena, e yi siga Nuhan fema firin firin. E yi so kunkin kui alo Ala a yamari Nuhan ma kii naxan yi.

¹⁰ Xii solofere dangu xanbini, na fufaan yi din dunuḡa ra. ¹¹ Nuhan ma siimayaan yi ɲɛɛ keme sennin, kike firin, xi fu nun solofere. Igen naxan bɔxɔni, na yi te fɔlɔ, e nun igen naxan kore, na fan yi godo fɔlɔ. ¹² Tulen yi fa bɔxɔn ma soɲe tonge naanin, kɔɛ tonge naanin.

¹³ Na lɔxɔ yeteni, Nuhan nun a diine, Semi nun Xami nun Yepeti e nun a ɲaxanla nun a dii saxanne ɲaxanle, ne birin yi so kunkin kui. ¹⁴ Burunna suben bɔnsɔnna birin nun xuruseen bɔnsɔnna birin nun bubuseen bɔnsɔnna birin nun xɔliin bɔnsɔnna birin, e yi so kunkin kui. ¹⁵ Daliseen birin naxan yengima, a firin firin, e yi fa Nuhan fema. E yi so kunkin kui. ¹⁶ Niimaseen birin, a xemen nun a gilena, e yi so kunkin kui alo Ala a yamari Nuhan ma kii naxan yi. Na xanbi ra, Alatala yi deen balan.

¹⁷ Xi tonge naanin fufaan yi mini. A yi kunkini te. ¹⁸ Igen to gbo bɔxɔn ma, kunkin yi dɔxɔ igen fari. ¹⁹ Igen yi te han a yi sa geyaan birin xun ma dunuḡa yi. ²⁰ Igen yi sa geyane xun ma han nɔngɔnna ye fu nun naanin. ²¹ Niimaseen naxanye birin yi dunuḡa yi, ne birin yi halagi: xɔli yo, xuruse yo, burunna sube yo, bubuse yo, e nun adamadiin birin. ²² Niimaseen naxanye birin yi xaren na, naxanye yengima, ne birin yi halagi. ²³ Niimaseen naxanye yi bɔxɔ xɔnna ma, na birin yi raxɔri: adamadiine nun subene nun bubuseene e nun xɔline, fɔ Nuhan kedenna, e nun naxanye yi a fema kunkin kui. ²⁴ Fufaan yi din dunuḡa ra xii keme xii tonge suulun.

8

Fufaan ɲan fena

¹ Koni Ala yi a xaxili lu Nuhan xɔn ma, e nun burunna subene, e nun xuruseen naxanye yi a fema kunkin kui. Ala yi foyen nafa dunuḡa yi. Igen yi godo fɔlɔ. ² Igen naxan yi kelima

bəxən bun ma, na yi dan. Igen naxan yi kelima kore, na fan yi dan. ³ Ləxə yo ləxə fə nde ba igen na. Xii keme xii tongo suulunna bun ma, igen yi yelin gode. ⁴ Kike soloferen xii fu nun soloferedeni, kunkin yi dəxə geyaan fari, naxan xili Ararati. ⁵ Igen yi lu gode han kike fudeni. Kike fuden xii singe ləxəni, geyane xunne yi mini kenenni.

⁶ Xii tonge naanin dangu xanbini, Nuhan yi kunkin foye soden nabi, a bata yi naxan nafala a ma. ⁷ A yi xaxaan bejin. Na yi a firifiri, han igen yi yelin gode. ⁸ Nuhan mən yi ganban bejin, a xa sa igen mato xa a bata godo. ⁹ Koni na ganban mi san tide to, bayo igen yi dinxi dunuḡa birin na. A yi xete Nuhan ma kunkin kui. Nuhan yi ganban suxu a yiin na, a a raso kunkin kui.

¹⁰ A yi a mame han xii soloferen. A mən yi ganban bejin a firindeni. ¹¹ Ninbanna ra ganban yi xete Nuhan ma, oliwi wudi binla naxənde xinden suxi a de ra. Awa, Nuhan yi a kolon a igen bata ba dunuḡa xun ma. ¹² A mən yi a mame xi soloferen. A mən yi ganban bejin, koni ganban mi xete a ma.

¹³ Nuhan ma siimayaan to siga ne keme sennin ne keden, kike keden, xi keden, fufaan yi jan dunuḡa yi. Nuhan to kunkin xunna ba, a yi a to bəxən maxaraxi. ¹⁴ Kike firin xi məxənen nun soloferen to dangu, bəxən yi xara gben! ¹⁵ Ala yi a fala Nuhan xa, a naxa, ¹⁶ “E mini kunkin kui, i tan nun i ya naxanla nun i ya diine, e nun i ya diine naxanle. ¹⁷ I xa niimaseen birin namini kunkin kui: xəline nun subene e nun bubuseene, alogo e xa wuya, e xa yiriwa dunuḡa yi.” ¹⁸ Awa, Nuhan yi mini, e nun a diine nun a naxanla nun a diine naxanle. ¹⁹ Subene fan yi mini e nun bubuseene nun xəline. Niimaseen birin, bənsən yo bənsən, e mini e danna.

²⁰ Na xanbi ra, Nuhan yi saraxa ganden nafala Alatala xinli. A yi sube radaxaxina ndee tongo e nun xəli radaxaxina ndee. A yi ne ba saraxan na, ne yi sa teeni. ²¹ Tutun to te, Alatala yi na gan xirin me. A yi rafan a ma. A yi a fala a bəneni, a naxa, “N mi bəxən dangama sənən adamana fe ra, bayo n na a kolon adama bənen mi fan xabu a dii naxəya waxatini. N mi niimaseen birin halagima sənən alo n na singen liga kii naxan yi. ²² Fanni bəxən daxi, xee bi waxatin nun se xaba waxatina, xunbenla nun kuye wolonna, soqe furen nun nemena, yanyin nun kəena, ne waxatine mi fa bama e kiini sənən.”

9

Ala yi a layiri tongo Nuhan xa

¹ Na xanbi ra, Ala yi barakan sa Nuhan nun a diine fe yi. A yi a fala e xa, a naxa, “E xa diin bari, e xa wuya, e xa bəxən nafe. ² Suben birin gaxuma e ye ra nen naxanye bəxən ma, xəliin naxanye birin kore, bubuseen birin, yexen naxan birin baani, e luma nen ne birin xun na. ³ Niimaseen naxan birin yengima e findima nen e balon na. N sansine so e yii kii naxan yi a singeni, iki n bata niimaseen birin fan so e yii na kiini.”

⁴ “Koni e nama sube yifaxin don bayo a niin wunla a yi. ⁵ E dentegen sama n xa niin wunla nan ma fe ra. Suben fan dentegen sama n xa niin wunla nan ma fe ra. Adaman dentegen sama n xa nen a adaman boden niin wunla a fe ra. ⁶ Muxun naxan muxun niin bama, muxun nan a fan niin bama, bayo Ala bata adaman da a misaala ra. ⁷ E xa diin bari, e xa wuya, e xa bəxən nafe e yi yiriwa ayi.”

⁸ Na xanbi ra, Ala yi a fala Nuhan xa e nun a diine, ⁹ a naxa, “N yeteen bata layirin tongo e xa e nun e mamandenne, ¹⁰ e nun niimaseen naxan birin yi e fema kunkin kui: xəline nun xuruseene nun burunna subene e nun niimaseen naxan birin dunuḡa yi. ¹¹ N bata layirin tongo e xa: fufaan mi niin birin bama sənən. Fufaan mi dunuḡa birin kalama sənən.” ¹² Ala yi a fala, a naxa, “N bata layirin tongo e nun e mamandenne xa e nun niimaseen birin xa. ¹³ N sengunna yitama nen koren ma, naxan findima layirin taxamasenna ra n tan nun bəxən tagi. ¹⁴ N na tulen sa koren ma, sengunna minima nen. ¹⁵ Na waxatini na layirina fe rabirama n ma nen, n layirin naxan tongoxi e xa e nun niimaseen birin xa. N mi niin birin bama dunuḡa yi fufaan na sənən. ¹⁶ Sengunna na mini koren ma, n na a to, na layirina fe rabirama n ma nen, layirin naxan luma habadan, n layirin naxan tongoxi e xa e nun niimaseen birin xa naxanye dunuḡa yi.”

¹⁷ Awa, Ala yi a fala Nuhan xa, a naxa, “Sengunni ito findixi layiri taxamasenna nan na, n nun niimaseen birin tagi dunuḡa yi.”

¹⁸ Nuhan ma diin naxanye mini kunkin kui, e xili Semi nun Xami nun Yepeti. Kanan kaane baba nan yi Xami ra. ¹⁹ Muxun naxan birin wuyaxi dunuḡa yi, a kelixi Nuhan ma dii saxanne nin.

Nuhan yi dangan ti

²⁰ Nuhan xεε rawanla nan yi a ra. A yi manpa binla sansiin si langan kui.* ²¹ Na sansiin to bogi, Nuhan yi manpaan nafala, a yi a min, a xunna yi keli. A yi a sa bubun kui a magenla ra. ²² Xami, Kanan kaane baba yi a baba magenla to. A yi na fala a tadane xa. ²³ Semi nun Yepeti yi dugin tongo, e yi siga e xanbiramaan na. E yi dugin sa e baba fari, koni e mi e baba magenla to.

²⁴ Nuhan xunna to dɔxɔ, a keli, a yi a kolon a bolokada naxan ligaxi a ra. ²⁵ Nuhan yi a fala, a naxa, “N bata Kanan† danga. A findima konyi dɔnxɛn nan na a tadane xa.” ²⁶ A mɔn yi a fala, a naxa, “N bata barikan bira Alatala xa, Semi a Ala. Kanan xa findi Semi a konyin na. ²⁷ Ala xa Yepeti a bɔxɔn gbo ayi. Yepeti xa lu Semi a bubun kui. Kanan xa findi Yepeti a konyin na.”

²⁸ Fufaan ḡan xanbini, Nuhan yi ḡεε keme saxan ḡεε tonge suulun sɔtɔ. ²⁹ Nuhan ma siimayaan yi siga ḡεε keme solomanaanin ḡεε tonge suulun. Na xanbi ra, a yi faxa.

Nuhan ma diine, Semi nun Xami nun Yepeti a taruxun nan na ra.

10

Semi nun Xami nun Yepeti yixetene

Taruxune Singen 1.5-23

¹ Nuhan ma diine bɔnsɔnne taruxun ni i ra, Semi nun Xami nun Yepeti naxanye diine bari fufaan dangu xanbini.

² Yepeti a diine xinle ni itoe ra: Gomεε nun Magogo nun Madayi nun Yawani nun Tubali nun Meseki e nun Tirasi.

³ Gomεε a diine xinle ni itoe ra: Asikenasi nun Rifati nun Togarama.

⁴ Yawani a diine xinle ni itoe ra: Elisaha nun Tarasisi nun Sipiri nun Rodanimi.

⁵ Muxuni itoe diine yi dɔxɔ fɔxɔ igen dε. E na siga denaxan yi, e xabilayaan fɔlɔ menni. Na xabilane yi findi siya gbetene ra, birin nun e kon xuina.

⁶ Xami a diine xinle ni itoe ra: Kusi* nun Misiran nun Puti nun Kanan.

⁷ Kusi a diine xinle ni itoe ra: Seba nun Xawila nun Sabata nun Raama nun Sabiteka. Raama a diine xinle ni itoe ra: Saba e nun Dedan.

⁸ Kusi fan diin sɔtɔ nen naxan xili Nimirodi. Na findi yengeso gbeen nan na dunuḡa yi. ⁹ Nimirodi fan, donso gbeen nan yi a ra Alatala yεε ra yi. Nanara, muxune a falama, e naxa, “I luxi alo Nimirodi, donso gbeen nan yi a ra Alatala yεε ra yi.” ¹⁰ A mangayaan liga nen taani itoe ma singen: Babilɔn nun Ereki nun Akadi nun Kalene taan naxan Sinari bɔxɔni. ¹¹ A yi keli Sinari yi, a yi siga Asiriya bɔxɔni. Menni, a yi taane ti naxanye xili Niniwa nun Rehoboti nun Iri nun Kala ¹² e nun Resen, taa gbeen naxan Niniwa nun Kala tagi.

* 9:20: Wudi binla nde na yi, mɛn kaane naxanye sima, e yi naxanye bogi yitɔnma alo manpana e gbee kiini. † 9:25: Nuhan a mamandenna Kanan nan danga. A mi a dii yo danga. Semi yixetena nde Yaxuba yixetene nan Kanan yixetene raxɔri Isirayila bɔxɔni, na yi findi dangan bunna ra. Na yengena fe seɓexi Yosuwe kitabu yiren kui. A mi seɓexi yire yo yi fa fala Kanan yixetene siga nen fati fɔre bɔxɔni. A yixete dando naxanye luxi e nii ra yengen xanbi ra, ne yi basan Yaxuba yixetene ra han Kanan muxu yo mi lu. Yanyina nde fati fɔrene fe seɓexi Dunuḡa Fɔlɔn 10.6 kui. * 10:6: Muxune laxi a ra a Kusi yixetena nde siga nen fati fɔrene bɔxɔni. Yanyina nde fati fɔrene benban finde a yixetena nde ra. A fe mɔn seɓexi Yatene 12.1 nun Esayi 20 nun Sofoni 3.10 kui e nun yire wuyaxi gbetε. Nuhan Kusi xunye Kanan nan danga. Na feen seɓexi Dunuḡa Fɔlɔn 9.25 kui.

¹³ Misiran yi findi muxuni itoe benban na: Ludu kaane nun Anami kaane nun Lehaba kaane nun Nafatu kaane ¹⁴ nun Patirusu kaane nun Kasaluxu kaane, Filisitine keli denaxan yi, e nun Kafatoro kaane.

¹⁵ Kanan yi findi muxuni itoe baba ra: Sidən, a dii singena, e nun Xitine ¹⁶ nun Yebusune nun Amorine nun Girigasane ¹⁷ nun Xiwine nun Arakane nun Sini kaane ¹⁸ nun Arawada kaane nun Semara kaane nun Xamata kaane.

Na xanbi ra, Kanan bənsənnə birin yi xuya ayi. ¹⁹ Kanan bəxən naninna yi kelixi Sidən han sa dəxə Gerari taan na, a yi siga han Gasa, a yi dangu Sodoma nun Gomora nun Adamaha nun Seboyimi yi, han sa dəxə Lasa ra.

²⁰ Xami a muxune ni itoe ra, fata e bənsənnə nun e xuiin na e nun e bəxəne, e nun e siyane.

²¹ Semi, Yepeti tada fan yi diine sətə. Semi findi Eberi a diine benban nan na.

²² Semi a diine xinle ni itoe ra: Elan nun Asuri nun Arapaxadi nun Ludu e nun Arami.

²³ Arami a diine xinle ni itoe ra: Yusu nun Xulu nun Geteri e nun Meseki.

²⁴ Arapaxadi yi Selaxa sətə. Selaxa yi Eberi sətə.

²⁵ Eberi yi dii firin sətə. Keden xili Pəlegi† bayo dunuḡa yitaxun a waxatin nin. A xunyen xili Yokatan. ²⁶ Yokatan ma diine xinle ni itoe ra: Alomodadi nun Selefa nun Xasaramaweti nun Yera ²⁷ nun Hadoran nun Yusali nun Dikila ²⁸ nun Obala nun Abimayeleye nun Saba ²⁹ nun Ofiri nun Xawila nun Yobabo. Ne birin baba nan yi Yokatan na. ³⁰ E bəxən yi kelixi Mesa sa dəxə han Sefare, naxan geyaan sogeteden binni.

³¹ Semi a diine ni i ra, fata e bənsənnə nun e xuine nun e bəxəne nun e siyane ra.

³² Nuhan ma diine bənsənnə nan ne ra e siyane yeen ma. Fufaan dangu xanbini, bənsənni itoe yi findi siyane birin na dunuḡa yi.

11

Xuine yitaxun fena

¹ Na waxatini, dunuḡa birin yi xui keden nan falama. ² Muxuna ndee to siga sogeteden binni, e yi dəxə Sinari lanbanni. ³ E yi a fala e bode xa, e naxa, “En siga, en xa bitikidin bənbə, en xa a gan.” E yi bitikidine dəxə gemene jəxəni. E yi dolen findi bitikidi* dəxə seen na. ⁴ Na xanbi ra, e yi a fala, e naxa, “En siga, en xa taan ti en yete xa, e nun sanganso gbeen naxan tema han kore, alogo en xinla xa gbo ayi. Nanara, en nama xuya ayi dunuḡa xun xən.”

⁵ Koni Alatala yi godo na taan nun sanganso gbeen matodeni muxune naxan ti.

⁶ Alatala yi a fala, a naxa, “Muxuni itoe, naxanye siya keden, xui keden a ra, xa ne bata wanli ito fələ, wanla birin e waxi naxan ke feni sənən, e na ligama nən. ⁷ En siga, en godo e xuiin basandeni alogo e nama e bode xuiin mɛ.” ⁸ Alatala yi e raxuya ayi. Na taan ti feen yi dan. ⁹ Na yiren yi xili Babeli,† bayo Alatala bata dunuḡa xuine basan e bode ra na yi. Fələ menni, Alatala yi e raxuya ayi dunuḡa birin ma.

Semi han Tera

Taruxune Singen 1.24-27

¹⁰ Semi bənsənnə taruxun ni i ra.

Fufaan dangu jəen firinna, Semi a siimayaan yi jəe keme sətə. A yi a diin sətə naxan xili Arapaxadi. ¹¹ Arapaxadi bari xanbini, Semi mən yi jəe keme suulun sətə. A yi dii xemene nun dii teme gbetene sətə.

¹² Arapaxadi to jəe tonge suulun nun suulun sətə, a yi Selaxa bari. ¹³ A to Selaxa sətə, Arapaxadi yi bu jəe keme naanin jəe saxan. A yi dii xemene nun dii teme gbetene sətə.

¹⁴ Selaxa to jəe tonge saxan sətə, a yi Eberi bari. ¹⁵ A to Eberi sətə, Selaxa yi bu jəe keme naanin jəe saxan. A yi dii xemene nun dii teme gbetene sətə.

† 10:25: Pəlegi bunna nən fa fala “Mayitaxunna.” * 11:3: Bitikidin mən falama yirena nde yi fa fala “Birikidina.” † 11:9: Babeli maso xuina nde ra Heburu xuini naxan bunna nən fa fala “Mayibasanna.”

¹⁶ Eberi to jee tonge saxan e nun naanin soto, a yi Pelegi bari. ¹⁷ A to Pelegi soto, Eberi yi bu jee keme naanin jee tonge saxan. A yi dii xemen nun dii teme gbetene soto.

¹⁸ Pelegi to jee tonge saxan soto, a yi Rewu bari. ¹⁹ A to Rewu soto, Pelegi yi bu jee keme firin jee solomanaanin. A yi dii xemen nun dii teme gbetene soto.

²⁰ Rewu to jee tonge saxan nun firin soto, a yi Serugu bari. ²¹ A to Serugu soto, Rewu yi bu jee keme firin jee solofere. A yi dii xemen nun dii teme gbetene soto.

²² Serugu to jee tonge saxan soto, a yi Nahori bari. ²³ A to Nahori soto, Serugu yi bu jee keme firin. A yi dii xemen nun dii teme gbetene soto.

²⁴ Nahori to jee moxonen nun solomanaanin soto, a yi Tera bari. ²⁵ A to Tera soto, Nahori yi bu jee keme jee fu nun solomanaanin. A yi dii xemen nun dii teme gbetene soto.

²⁶ Tera to jee tonge solofere soto, a yi Iburama nun Nahori nun Haran bari.

Tera a denbayana

²⁷ Tera bənsonna taruxun ni i ra.

Tera yi Iburama nun Nahori nun Haran bari. Haran yi Loti bari. ²⁸ Benun Tera xa faxa, a diin Haran yi faxa Yuru taani Babilon bəxoni, a barixi denaxan yi. ²⁹ Iburama nun Nahori yi jaxanle futu. Iburama jaxanla yi xili Sarayi. Nahori a jaxanla xili Milika. Milika baba nan yi Haran na. Haran dii firin nan soto, Milika nun Isika. ³⁰ Gbantan nan yi Sarayi ra. Dii yo mi yi a yii.

³¹ Tera yi a denbayaan xali, a dii Iburama, e nun a mamandenna Loti, Haran ma diina, e nun a mamandenna Sarayi, Iburamaa jaxanla. E birin yi keli Yuru taani Babilon bəxoni. Koni e to Xarani taan li, e yi dəxo menni.

³² Tera yi bu jee keme firin jee suulun. A yi faxa Xarani yi.

12

Ala yi Iburama xili

¹ Alatala yi a fala Iburama xa, a naxa, “Keli i ya yamanan nun i xabilan nun i babaa genli. I siga na yamanani n naxan yitama i ra. ² N ni i findima siya gbeen na nen. N na i barakama nen, n ni i findi xili kanna ra. Muxune fan duban soto ma nen i tan barakani. ³ Naxan na duba i xa, n fan na kanna barakama nen. Naxan na i danga, n fan dangan nagidima na kanna ma nen. Dunuja xabilane birin duban soto ma nen i tan barakani.”

⁴ Awa, a siin jee tonge solofere e nun suulunna soto waxatin naxan yi, Iburama yi keli Xarani yi alo Alatala a yitaxi a ra kii naxan yi. Loti fan yi siga Iburama foxo ra. ⁵ A yi a jaxanla Sarayi nun a xunyena dii Loti nun a soto seen birin, e nun muxune a naxanye soto xi Xarani yi, a yi ne birin xali. E yi siga Kanan bəxoni.

⁶ Iburama yi dangu bəxon na han a sa wudi bili gbeen li denaxan yi xili More, Siken bəxoni. Na waxatini, Kanan kaane yi dəxi menni nun. ⁷ Koni Alatala yi a yete yita Iburama ra. A yi a fala, a naxa, “N bəxoni ito nan fima i yixetene ma.” Awa, Iburama yi saraxa ganden nafala Alatala xa naxan a yete yitaxi a ra. ⁸ A yi keli menni, a siga geyaan ma, geyaan naxan Beteli sogeteden binni. A yi bubun ti menni. Beteli taan yi lu a sogegododeni. Ayi taan yi lu a sogetedeni. A yi saraxa ganden nafala Alatala xa menni. A yi Alatala maxandi a xinla ra. ⁹ Na xanbi ra, a yi siga Negewi tonbonna binni.

Iburama yi siga Misiran yi

¹⁰ Na waxatini, fitina kamen yi so bəxoni. Awa, Iburama yi siga Misiran bəxoni bayo donse yo mi yi na. ¹¹ Benun e xa so Misiran bəxoni, Iburama yi a fala a jaxanla Sarayi xa, a naxa, “A kolon, jaxalan tofajin nan i tan na. ¹² Misiran kaane na i to waxatin naxan yi, e a falama nen a n ma jaxanla nan i ra. Na xanbi ra, e n faxama nen, koni e mi i tan faxe. ¹³ I xa a fala e xa a n xunyen nan i tan na, alogo e xa kininkinin n ma i sabun na. Nayi, e mi n faxama i tan ma fe ra.”

¹⁴ Iburama to Misiran li, Misiran kaane yi a to, a Sarayi jaxalan tofajin nan a ra.

¹⁵ Misiran Mangana kuntigine yi jaxanla ito matəxo Misiran Mangan xa. Misiran

Mangan yi a xali a konni. ¹⁶ A yi hinan Iburama ra a jaxanla fe ra. Iburama yi xuruse xunxurine nun jingene nun sofanle nun konyine nun jəgəməne sətə.

¹⁷ Koni Alatala yi fure jaxin sa Misiran Mangan nun a denbayaan ma Sarayi a fe ra, Iburama jaxanla. ¹⁸ Nanara, Misiran Mangan yi Iburama xili. A yi a fala, a naxa, “I nanse ligaxi n na? Nanfera i mi a falaxi n xa i ya jaxanla nan a ra. ¹⁹ Nanfera i ya falaxi a i xunyen nan a ra han n tan bata a findi n ma jaxanla ra? Awa, hən, i ya jaxanla ni i ra. E siga!” ²⁰ Na xanbi, Misiran Mangan yi yamarin fi a sofane ma lan Iburama a fe ma. E yi a ragbengben e nun a jaxanla, e nun a yii seen birin.

13

Iburama nun Loti

¹ Awa, Iburama yi keli Misiran yamanani. A yi siga Negewi tonbonna mabinni e nun a jaxanla nun a seen birin, e nun Loti. ² Iburama bata yi findi nafulu kannu ra nun. Xuruseene nun gbetin nun xəmaan yi a yii. ³ A keli Negewi yi, a yi a masiga han Beteli taani. Yirena nde yi Beteli taan nun Ayi taan longonna ra, Iburama bubun yi tixi menna nan singe yi. ⁴ A saraxa gande singen fan yi menna nin nun. Iburama yi Alatala maxandi a xinla ra menni.

⁵ Loti yi biraxi Iburama fəxə ra, xuruseene nun bubune yi a fan yii nun. ⁶ Iburama a xuruse ganla nun Loti a xuruse ganla yi gbo na bəxən xa. E mi yi nəe luyə yire kedenni sənən. ⁷ Sənə sənən yi mini Iburama xuruse rabane nun Loti a xuruse rabane tagi. Kanan kaane nun Perisi kaane fan yi menni na waxatini.

⁸ Nanara, Iburama yi a fala Loti xa, a naxa, “Sənə sənən nama bira en tagi e nun en ma xuruse rabane tagi, bayo en tan ngaxakedenmane nan en na. ⁹ Bəxəni ito birin i yəe ra. Awa, en xa fata. Xa i siga kəmenna ma, n tan yi siga yiifanna ma. Xa i siga yiifanna ma, n tan yi siga kəmenna ma.”

¹⁰ Loti yi a yəen nasiga, a yi sa Yurudən mərən to. Igen yi na nun a fajin na. Benun Alatala xa Sodoma nun Gomora halagi, na bəxəne yi fan han Soyari binni, alo Misiran bəxəna, alo Alatala a nakə rafalaxina.* ¹¹ Awa, Loti yi Yurudən mərən sugandi a yəe xa. A yi siga sogeteden mabinni. E yi fata.

¹² Iburama yi lu Kanan bəxəni. Loti yi lu Yurudən mərən taane tagini. A yi bubun ti Sodoma fəma. ¹³ Sodoma kaane bata yi kobi ayi a gbegbe, e bata yi findi yulubi kan belebelen na Alatala yəe ra yi.

¹⁴ Iburama nun Loti to fata, Alatala yi a fala Iburama xa, a naxa, “I yəen ti sogeteden na, e nun sogegododen na, e nun yiifanna nun kəmenna ma. ¹⁵ I bəxən naxan birin toxi, n na a fima i ma nən e nun i bənsənna ma han habadan. ¹⁶ N ni i bənsənna rawuyama ayi nən alo gbangbanna naxan bəxən ma. Xa muxun nəe mejnənsinna tənge, awa, a nəe nən i bənsənna yatən kolonje. ¹⁷ Keli, i bəxəni siga, a kuye yəen nun a yigbo yəena, i xa a birin mato bayo n na a fima i tan nan ma.” ¹⁸ Awa, Iburama yi bubun yiren masara. A yi dəxə wudi belebelena nde mabinna ra Mamire nun Xebiron fəma. A yi saraxa ganden nafala menni Alatala xa.

14

Iburama Loti ratanga fena

¹ Na waxatini, Manga Amirofeli naxan Babilən bəxən ma yo, Manga Ariyoki naxan Elasari bəxən ma yo, Manga Kədolama naxan Elan bəxən ma yo, Manga Tidali naxan Goyin bəxən ma yo, manga naaninni itoe yi layirin tongo e bode xa manga suulun ni itoe yenge feen na. ² Na manga suulunne nan itoe ra: Bera Sodoma mangan nun Birisa Gomora mangan nun Sinabu Adamaha mangan nun Səmeberi Seboyimi mangana e nun Bela mangana. Bela mən xili Soyari. ³ Manga suulunni itoe yi e malan Sidimi lanbanni, Fəxə Daraan denaxan yi. ⁴ Xabu jəe fu nun firin manga suulunni itoe yi Manga Kədolama bun ma, koni a jəe fu nun saxanden na, e yi murute.

* 13:10: Na feen mən səbexi Dunuja Fəlon 2.8-10 kui.

⁵ A jɛɛ fu nun naanindena, Manga Kədolama nun mangan naxanye yi a fəma, e yi siga yengə sodeni. E yi siyani itoe birin nɔ yengeni: Refa kaan naxanye yi Asataroti-Karinayin yi, Susi kaan naxanye yi Xami yi, Emi kaan naxanye yi Sihawe-Kiriyatayimi yi, ⁶ e nun Xori kaan naxanye yi geyaan ma Seyiri binni han Eli-Paran tonbonna fəma. ⁷ Na xanbi e yi xətɛ, e yi siga En-Misapati, naxan xili Kadesi. E yi Amalekine nɔ e nun Amarin naxanye yi dɔxi Xasason-Tamari yi.

⁸ Na waxatini, Sodoma mangan nun Gomora mangan nun Adamaha mangan nun Seboyimi mangan nun Bela mangan denaxan mən xili Soyari, na mangane yi e malan Sidimi lanbanni manga naaninni itoe yengədeni: ⁹ Kədolama Elan mangan nun Tidali Goyin mangan nun Amirofeli Babilon mangan nun Ariyoki Elasari mangana. Na manga naaninna yi manga suulunna yengə. ¹⁰ Awa, yinle yi Sidimi lanbanni, dolena e kui. Sodoma mangan nun Gomora mangan yi e gi. Yengəsona ndee yi bira yinle ra. Ndee yi e gi siga geyaan fari. ¹¹ Na manga naanin naxanye nɔn sətɔxi, ne yi nafunla nun donseene birin tongo Sodoma taan nun Gomora taani. E yi siga. ¹² E yi Iburama xunyəna dii Loti fan suxu e nun a hərəsigen birin, bayo a yi dɔxi Sodoma taan kui.

¹³ Muxuna nde yi a gi, a sa na feen birin yeɓa Iburama Heburu kaan xa. Na waxatini, Iburama yi dɔxi wudi bili belebelen bun ma Mamire Amarin konni. Mamire nun a ngaxakedenne, Esikoli nun Aneri, ne bata yi layirin tongo Iburama xa. ¹⁴ Iburama to a mɛ, muxune bata a xunyəna dii xəmɛ Loti suxu, a yi yengəsona tongo, muxu kəmɛ saxan muxu fu nun solomasɛɛ naxanye barixi a sariyan kui, naxanye fatan yengə sodeni. E yi siga na mangane fɔxɔ ra han taan naxan xili Dan. ¹⁵ Kəɛɛn na, Iburama yi a yengəsona yitaxun, e yi na mangane raterəna yengen na. E nun a yengəsona yi nɔ na mangane matuntunɲe han Xoba, Damasi taan kəmenna ma. ¹⁶ A yi fa e hərəsigen birin na, a yi fa a xunyəna diin Loti fan na, e nun a sətɔ seen birin, sa naxanle fari e nun yamaan birin.

Iburama nun Melikisedeki

¹⁷ Iburama to xətɛ xunna kenla kui, keli Manga Kədolama yengədeni e nun mangan naxanye yi a fəma, Sodoma mangan yi siga Iburama ralandeni Sihawe lanbanni. Menna xili “Mangana Lanbanna.”

¹⁸ Na xanbi, Melikisedeki,* Salemi mangan yi fa burun nun wudi bogi igen na Iburama xa alo manpana. Kore Xonna Ala a saraxaraliin nan yi Melikisedeki ra. ¹⁹ A yi duba Iburama xa, a naxa, “Kore Xonna Ala naxan koren nun bəxən daxi, na xa Iburama barayi. ²⁰ Tantunna Kore Xonna Ala xa, naxan i yaxune rayarabixi i xa.” Na waxatini, Iburama yi a se tongoxine birin yaganna fi Melikisedeki ma.

²¹ Sodoma mangan yi a fala Iburama xa, a naxa, “N ma muxune raxətɛ n ma, koni nafunla xa lu i tan xa.” ²² Koni Iburama yi a fala Sodoma mangan xa, a naxa, “N bata n kələ Alatala yi, Kore Xonna Ala naxan koren nun bəxən daxi, ²³ n mi sese tongə naxan findixi i gbeen na, hali lutidina, xa na mi a ra sankidi lutina, alogo i nama a fala sənən fa fala ‘N tan nan Iburama findi nafulu kanna ra.’ ²⁴ N mi sese tongə, fɔ n ma yengəsona naxan donxi e nun naxan findixi e gbeen na. Aneri nun Esikoli nun Mamire e gbeen tongoma nən.”

15

Ala yi layirin tongo Iburama xa

¹ Na xanbi, Iburama yi fe toon ti alo xiyena, Alatala yi fa a ma, a yi a fala a xa, a naxa, “Iburama i nama gaxu, n tan nan i kantanma. I saran gbeen sətɔma nən.” ² Iburama yi a yabi, a naxa, “Marigina Alatala, i nanse jənigexi i naxan soma n yii? Bayo dii yo mi n yii. N mi dii sətɔxi naxan n kəɛn tongoma fɔ n ma walikəna, Eliyeseri Damasi kaana. ³ I mi dii yo fixi n tan ma. Nanara, n ma walikəɛn naxan barixi n konni, na nan findima n kəɛ tongon na.” ⁴ Alatala yi a yabi, a naxa, “En-ən, i ya walikəɛn mi findima i kəɛ tongon na de! I bari diin yatin nan fama findideni i kəɛ tongon na.” ⁵ Ala yi Iburama ramini a

* 14:18: Melikisedeki bunna nɛɛn fa fala “Manga tinxinxina.”

bubun bun ma, a yi a fala a xa, a naxa, “I yeen nate kore. I sarene tenge xa i nœ a yaten kolonje.” A mən yi a fala a xa, a naxa, “I ne toxi kii naxan yi kuyen ma, i bənsəna fan wuyama ayi na kiini nən, i mi nœ a yaten kolonje.”

⁶ Iburama yi denkeleya Alatala ma, Ala fan yi na yate tinxinna ra a xa. ⁷ Ala yi a fala a xa, a naxa, “N tan nan Alatala ra naxan i raminixi Yuru taani Babilon bəxəni. N na i xali bəxən ma n denaxan fima i ma.” ⁸ Iburama yi a maxədin, a naxa, “Marigina Alatala, n na a kolonma di, fa fala n fama na bəxən sətədeni nən?”

Alatala layirin xidi fena

⁹ Ala yi a fala a xa, a naxa, “Fa jinge gilen nun sii gilen na, e nun yexee kontonna naxanye bata jee saxan saxan ti, e nun ganba gilen nun kolokonde diina. I yi e fi n ma.”

¹⁰ Iburama yi fa na subene ra. A yi jingen nun sii gilen nun yexee kontonni sensen a tagi. A yi na sube dungine sa e dan na, koni a mi xəline tan yixaba. ¹¹ Səgene yi fa, e godo na sube faxaxine ma. Iburama yi e birin kedi. ¹² Sogen godomatəna, xixənlə yi Iburama suxu kati! Kuyen yi yidimi, dimi magaxuxin yi so.

¹³ Ala yi a fala a xa, a naxa, “A kolon yati, i bənsəna dəxəma nən yamana gbete yi, e konna mi denaxan na. E findima nən konyin na na bəxəni. E fe xəlen siyaan birin sətəma nən jee keme naaninna bun ma muxu yiini. ¹⁴ Koni e na lu siyaan naxan bun konyiyani, n na makitima nən. Na xanbi ra, e neen minima na yamanani, e se fajin gbegbe xalima nən. ¹⁵ I tan fama nən bəje xunbenlə sətədeni, i mən siimaya xunkuyen sətəma nən, han i sa laxiraya waxatin naxan yi. ¹⁶ I yixeten naaninden xetema nən na bəxəni, bayo fo Amorine e haken na gbo ayi waxatin naxan yi.”

¹⁷ Sogen to godo, dimin yi so. Na waxatini tee ko seen naxan yi tutin naminima e nun tee degena, a yi dangu sube dungine saden tagi. ¹⁸ Taxamasenna nan na ra, Alatala yi layirin naxan tongoxi a tan nun Iburama tagi na ləxo yeteni. A yi a fala a xa, a naxa, “N bata yamanani ito fi i bənsəna ma, keli Misiran baan ma han sa dəxo Efirati baa belebelen na.” ¹⁹ Siya dəxo wuyaxin nan yi na: Kenine nun Kenisine nun Kadimonne ²⁰ nun Xitine nun Perisine nun Refane ²¹ nun Amorine nun Kanan kaane nun Girigasane e nun Yebusu kaane.

16

Sumayila bari ləxəna

¹ Sarayi, Iburama a naxanla munma yi dii yo bari a xa. Konyi gile Misiran kaana nde yi walima a yii naxan yi xili Hagara. ² Sarayi yi a fala a xemen xa, a naxa, “I bata a to, Alatala mi dii bari feen nagidixi n tan ma. Koni yanyina nde n nœ diin sətə i xa nən n ma konyi gilen sabun na. E birin nan lan e xa xi to.” Iburama yi tin Sarayi a falan ma a naxan falaxi a xa. ³ Sarayi yi a konyi gilen Hagara Misiran kaan tongo, a yi a so a xeməna Iburama yii, a xa findi a naxanla ra. Iburama bata yi jee fu ti Kanan bəxən ma.

⁴ Iburama nun Hagara yi xi yire kedenni, Hagara yi fudikan. Hagara to la a ra fa fala a bata fudikan, a yi yo a kanna ma, a yi a mato a kobin na. ⁵ Sarayi yi a fala Iburama xa, a naxa, “Konbini ito, n na raxetema i tan nan ma Hagara naxan saxi n fari! Bayo, n tan nan n ma konyi gilen fixi i ma a xa findi i ya naxanla ra. Xabu a la a ra a fudikanna na a ra, a fa fe kobin nan tun yilanma n na. Alatala xa en tan firinna makiti.” ⁶ Iburama yi a naxanla yabi, a naxa, “I ya konyi gilen nan a ra. A walima i tan nan yii. I waxi feen naxan birin xən ma, a birin liga a ra.” Na waxatini, Sarayi fe kobin birin naxan nafan a ma, a yi a liga Hagara ra. Hagara yi a gi a bun.

⁷ Alatalaa malekan yi naralan Hagara ra xude xunna fema Suru kiraan xən ma tonbon yireni. ⁸ Malekan yi Hagara maxədin, a naxa, “Sarayi a konyi gilen Hagara, i kelixi minen yi? I sigama minen yi?” Hagara yi malekan yabi, a naxa, “N nan n gixi n kanna nan bun ma.” ⁹ Alatalaa malekan yi a fala Hagara xa, a naxa, “I mən xa xete i kelixi denaxan yi. I mən xa i xuru a ma.” ¹⁰ Alatala a malekan yi a fala a xa, a naxa, “N fama bənsən wuyaxi fideni nən i ma, i mi nœ naxan yaten kolonje.” ¹¹ Alatalaa malekan mən yi a fala a xa,

a naxa, “I fudikanna na a ra iki. I fama diin sətədeni. I na diin xili sama nən Sumayila.* Bayo Ala bata i ya tərə xuiin mə marayarabin naxan sama i fari. ¹² I ya diin luma nən alo burunna sofanla. A birin yengema nən, birin a fan yengema nən. E nun a xunyene birin luma nən fataxi.”

¹³ Hagara yi xili sa Alatala xən, naxan falan tixi a xa, a naxa, “Ala Naxan N Toma.” A yi a fala, a naxa, “N bata na kanna to, naxan n toma.” ¹⁴ Na nan a toxi e na xəjinna xinla falama, e naxa, “Niin Kanna Naxan N Toxi.” Na xəjinna Kadesi nun Bereda nan tagi. ¹⁵ Hagara yi diin sətə Iburama xa. Iburama yi a xili sa Sumayila. ¹⁶ Iburama bata yi jəe tonge solomasəxe e nun jəe sennin ti siimayaan na, Hagara yi fa na diin sətə a xa.

17

Iburama xinla maxətə fena

¹ Iburama to jəe tonge solomanaanin jəe solomanaanin ti siimayaan na, Alatala yi mini a xa, a fa ito fala a xa, a naxa, “Ala Sənbe Kanna nan n tan na. I sigati kiin xa kamali n yəe ra yi. ² N fama layirin tongodeni i tan nun n tan tagi. N mən fama nən bənsən gbeen fideni i ma.” ³ Iburama yi bira, a a yetagin lan bəxən ma. ⁴ Ala yi a fala a xa, a naxa, “N ma layirin ni i ra n naxan tongoxi i tan nun n tan tagi. I findima nən siya wuyaxine benban na. ⁵ I xinla mi falama sənən Iburama,* i xinla falama nən fa fala Iburahima, bayo n na i findima nən siya wuyaxine benban na. ⁶ N na i findima nən yama gbeen benban na. I diine sətəma nən naxanye findima siya wuyaxine ra. Mangane fan minima nən i ya diine tagi. ⁷ N nan n ma layirin nakamalima nən i tan nun n tan tagi, hali i dangu xanbini, e nun i bənsənne fan yixetən fan bənsən bənsən. A findima habadan layirin nan na. Nayi, n tan nan i ya Ala ra, e nun i bənsənna hali i dangu xanbini. ⁸ I tan nun i bənsənna, n fama nən bəxən fideni e ma, i findixi xəjən na dənaxan yi iki. Kanan bəxən birin findima nən e gbeen na habadan! N tan nan e Ala ra.”

⁹ Ala mən yi a fala Iburahima xa, a naxa, “I tan nun i bənsənna fan yixetən bənsən bənsənna, e lan nən e xa n ma layirin nakamali. ¹⁰ En ma layirin ni i ra, n naxan saxi e ma, e lan e xa naxan nakamali, i tan nun i bənsənne: Naxan birin findixi xəmən na e tagi, e birin lan nən e xa banxulan. ¹¹ E xa na banxulan findi layiri taxamasenna ra e tan nun n tan tagi. ¹² Keli e tan ma, sa dəxə e bənsən bənsənna ra, a birin lan nən, naxan yo barin nəma fa xii solomasəxe ti, a xa banxulan. Na sariyan lan nən a xa sa e konyine fan ma naxanye e yii, naxanye barixi e konni, e nun konyin naxanye saraxi bəxə gbeteni, hali a mi fa i bənsənni. ¹³ Na kui, konyin naxanye barixi i konni e nun i naxan fan saraxi, e birin lan nən e xa banxulan, alogo n ma layirin taxamasenna xa lu e fatin ma habadan! ¹⁴ Xəmən naxan na lu a fatin mi banxulanxi, a fama nən naminideni e bənsənni, bayo a mi layirin nakamalixi.”

¹⁵ Na xanbi, Ala yi a fala Iburahima xa, a naxa, “I nama i ya jaxanla xinla fala sənən de, ‘Sarayi,’ a fa xili nən ‘Saran.’ ¹⁶ N na a barakama nən, a fama dii xəmən barideni nən i xa. N na a barakama nən, a fama findideni nən siya gbeen benban na. Yamana wuyaxin mangane fama minideni nən a diine yi.” ¹⁷ Iburahima yi bira, a yi a yetagin lan bəxən ma, a yi gele. A yi a fala a bəjəni, a naxa, “N tan naxan bata jəe kəmə ti siimayaan na, n mən nəe diin sətə ba? Saran naxan fan bata jəe tonge solomanaanin ti siimayaan na, a fa nəe diin bərə ba?” ¹⁸ A yi a fala Ala xa, a naxa, “I jəxə lu Sumayila xən ma tun!” ¹⁹ Ala yi a fala, a naxa, “En-en! I ya jaxanla Saran fama dii xəmən barideni nən i xa, i naxan xili sama Isiyaga.† N nan n ma layirin nakamalima nən n tan nun a tan tagi e nun a bənsənna hali a faxa xanbini. Layirin naxan mi kalama habadan! ²⁰ Na xanbi, n bata i ya maxandin nasuxu Sumayila fe ra. N na barakama nən, n mən dii gbege bari feen nagidima a ma nən, n bənsən wuyaxin fima nən a ma. A findima nən manga dii fu nun firinne baba ra, e nun siya xungbe kanna ra. ²¹ Koni, naxan findixi n ma layirin na, n

* 16:11: Sumayila bunna nəen fa fala “Ala fe məma.” * 17:5: Iburama bunna nəen fa fala “Fafa binyena.” Iburahima bunna nəen fa fala “Yama gbeen fafe.” † 17:19: Isiyaga bunna nəen fa fala “A gelema.”

fama na rakamalideni n tan nun Isiyaga nan tagi. Saran fama nen dii xemen barideni i xa i nɔxɔn waxati faraxi.” ²² Ala to yelin na fale, a yi keli Iburahima xun ma.

²³ Iburahima yi a diin Sumayila tongo e nun a konyin naxanye barixi a konni, e nun a naxanye saraxi. Xemen naxanye birin a banxini, a yi e birin banxulan na lɔxɔni alo Ala a yamari kii naxan yi. ²⁴ Iburahima siin jɛɛ tonge solomanaanin jɛɛ solomanaanin nan yi a ra, ²⁵ a dii Sumayila tan bata yi jɛɛ fu nun saxan ti, e banxulanxi waxatin naxan yi. ²⁶ E yi e birin banxulan lɔxɔ keden ²⁷ e nun xemen naxanye birin yi Iburahimaa banxini, konyin naxanye barixi a konni, e nun a naxanye fan saraxi keli yamana gbete yi.

18

Xɔjɛ saxanna fe

¹ Alatala yi mini Iburahima xa Mamire wudi bili gbeen denaxan yi. Na waxatini, Iburahima yi dɔxi a bubun so dɛɛn na, kuye wolon waxatini yanyin na. ² A yi xeme saxan to tixi a yetagi. A yi keli bubun so dɛɛn na, a siga mafuren, a sa na xeme saxanna ralan. A yi a xinbi sin. ³ A yi a fala muxu keden xa e tagi, a naxa, “N kanna, yandi ε nama dangu singe, ε xa ε madigan n konni. ⁴ N xa fa igen na ε xa alogo ε xa ε sanne maxa. E mɔn xa ε matabu wudini ito bun ma. ⁵ N xa fa donseen na ε xa alogo ε xa fangan sɔtɔ. Na xanbi, ε fa siga ε sigatini. Amasɔtɔ, ε danguma ε walikeɛn konna nin.” Na xɔjɛne yi a yabi, e naxa, “Awa, i naxan falaxi, a raba.”

⁶ Nanara, Iburahima yi xete a mafuraxin na a bubun kui. A yi a fala a naxanla Saran xa, a naxa, “I xɔdɔxɔ. I murutu fuji fajin debedin ye saxan nafala burun na.” ⁷ Na xanbi, a yi a gi, a siga jinge sansanni, a sa jinge dii turaxi keden tongo. A yi na jinge diin so a walikeɛn yii alogo a xa a faxesa, a xa a rafala donseen na. ⁸ Na suben to yelin jinje, Iburahima yi a tongo, a a so xɔjɛne yii, e nun nɔnɔ kendena sa nɔnɔ xixin fari. E na donseen donma, Iburahima yi ti e fema wudin bun ma.

⁹ Na xɔjɛne yi Iburahima maxodin, e naxa, “I ya naxanla Saran minen yi?” A yi e yabi, a naxa, “A na yi bubun bun ma.” ¹⁰ Na xɔjɛn muxu keden yi a fala Iburahima xa, a naxa, “N mɔn xetema be i nɔxɔn waxati faraxi. Na waxatini i ya naxanla dii xemen barima nen i xa.” Saran yi tixi Iburahima xanbi ra bubun so dɛɛn na, a tuli matixi e falan ti xuiin na. ¹¹ Iburahima nun Saran bata yi yelin forideni nun. Saran mi yi nɔɛ diin bare. ¹² A yi gele a yete ma, a naxa, “N tan na sɔte, n bata yelin fore? N kanna fan bata findi xeme fonna ra. N fan sewama nen dii sɔtɔdeni ba?”

¹³ Alatala yi a fala Iburahima xa, a naxa, “Nanfera Saran gelexi? Nanfera a a falaxi, a tan mi nɔɛ diin bare sɔnɔn, bayo a bata fori? ¹⁴ Nanse na Alatala mi nɔɛ naxan lige? N fama nen waxati saxini faraxi, Saran yi dii xemen bari.” ¹⁵ Saran yi gaxu, a yi wulen fala, a naxa, “N mi gelexi de!” A yi a fala a xa, a naxa, “Di! I gelexi nen.” ¹⁶ Na xɔjɛne yi ti kiraan xɔn ma, e yi e xun sa Sodoma taan ma. Iburahima yi siga e tideni kira yi.

¹⁷ Alatala yi a fala, a naxa, “N naxan ligama, n nama na luxun Iburahima ma. ¹⁸ A fama nen findideni siya belebele senbemaan na. Dunuḡa siyane birin duban sɔtɔma nen a tan barakani. ¹⁹ N na a sugandixi nen, alogo a xa a diine nun a bɔnsɔnna muxune birin yamari a e xa kiti kendɛn sa tinxinni. Na waxatini, n tan Alatala, n fama nen n ma layirin nakamalideni n naxan tongoxi Iburahima xa.” ²⁰ Alatala yi a fala Iburahima xa, a naxa, “Feen naxan falaxi Sodoma kaane nun Gomora kaane xun ma, fe magaxuxin na a ra. E yulubin bata gbo ayi han, ²¹ n fama gododeni nen, n sa a mato feen naxanye birin falaxi e xun ma, xa a na kiini. Xa e birin na feene fari, n fama a kolondeni nen na waxatini.”

²² Xɔjɛ firin yi keli e yi denaxan yi, e yi siga Sodoma taani. Koni Alatala nun Iburahima yi lu yire kedenni. ²³ Iburahima yi a maso a ra, a yi a fala a xa, a naxa, “I muxu naxine nun tinxin muxune halage e bode xɔn ba? ²⁴ Yanyina nde tinxin muxu tonge suulun Sodoma kaane tagi. I na taan kalama nen? I mi dijama Sodoma yamaan ma na tinxin muxu tonge suulunna fe ra ba? ²⁵ En-en, a mi lanma i xa na liga! A mi lan i xa muxu naxin nun tinxin muxun faxesa kii kedenni. A mi lan kiti kedenna xa sa muxu naxin nun tinxin muxun ma. A mi lan i xa na liga. Naxan dunuḡa birin makitima, a mi a ligama tinxinna kiraan xɔn

ma ba?” ²⁶ Alatala yi yabin ti, a naxa, “Xa n tinxin muxu tonge suulun li Sodoma taan kui, n dijnama nen Sodoma kaane birin ma na muxu tonge suulunna fe ra.”

²⁷ Iburahima mən yi falan tongo, a naxa, “Marigina, n bata i maxandi i xa dija n xa, n xa falani ito ti i xa, bayo n tan kelixi gbangbanna nun benden nin. ²⁸ Xa i sa a li, tinxin muxu tonge suulun mi na yi, yanyina nde fə muxu tonge naanin e nun suulun nan na. I na taan kale bayo muxu suulun bata dasa a ra?” Ala yi a fala, a naxa, “N mi a kalama xa n tinxin muxu tonge naanin e nun suulun li na.”

²⁹ Iburahima mən yi a fala a xa, a naxa, “Yanyina nde, i muxu tonge naanin nan lima na yi.” A yi a fala, a naxa, “N mi na kalama na muxu tonge naaninna fe ra.”

³⁰ Iburahima yi a fala, a naxa, “Marigina, n bata i maxandi, i nama xələ xa n mən falana nde ti i xa. Yanyina nde, i muxu tonge saxan nan lima na yi.” Ala yi a fala a xa, a naxa, “N mi na kalama xa n tinxin muxu tonge saxan li na yi.”

³¹ Iburahima yi a fala, a naxa, “Marigina, i hake lu n xa. Yanyina nde, i muxu məxəje nan lima na.” Ala yi a fala, a naxa, “N mi na taan kalama na muxu məxəjena fe ra.”

³² Iburahima mən yi a fala, a naxa, “Marigina, yandi, i nama xələ. N ma maxədin dənxen ni ito ra. Yanyina nde, i muxu fu nan lima na.” Ala yi a fala Iburahima xa, a naxa, “N mi na taan kalama na muxu fuuna fe ra.” ³³ A to yelin falan tiye e nun Iburahima, Alatala yi siga, Iburahima fan yi xete a konni.

19

Sodoma nun Gomora halagi fena

¹ Ninbari waxatini, maleka firin yi so Sodoma taani. Na waxatini, Loti yi dəxi na taan so dəen na. A to malekane to fe, a yi keli, a sa e ralan kiraan xən ma. A yi a xinbi sin, a yetagin yi lan bəxən ma. ² Loti yi a fala e xa, a naxa, “N kanne, yandi, e xa so n konni. E xa e sanne maxa, e mən xa xi be to. Na xanbi, tila xətənmi e nəe sigə e sigatini.” Malekane yi a fala, e naxa, “En-en! Fə nxu xa xi taan tagini to kəen na.”

³ Koni Loti yi a yixədxə han e yi siga a konni. A yi donse fajin nafala e xa, a yi buru ratetaren gan e xa. E yi e dege. ⁴ Sa waxatin mi yi a lixi nun, Sodoma kaane yi Loti a banxin nabilin. Keli banxulanne ma, sa dəxə xeme fonne ra, e birin yi na nun. ⁵ E yi Loti xili, e a maxədin, e naxa, “Na muxune minen yi, naxanye soxi i konni to jinbanna ra. E ramini nxu ma, nxu xa nxu makoon naba e ra alo jaxanla.” ⁶ Loti yi mini a banxin kui a ti dəen na, a yi na dəen nagali. ⁷ A yi a fala e xa, a naxa, “En-en! Ngaxakedenne, e nama fe jaxin liga. ⁸ N ma dii teme firin be naxanye mi xeme feen kolon. N bata tin a ma, n xa ne sa e sagoni, e xa feen birin liga e ra e waxi naxan xən ma, alogo e nama sese liga n ma xəjene ra, bayo n tan bata findi e yatigin na.” ⁹ Na muxune yi a fala Loti xa, e naxa, “Mini i ya xəjene nan na nxu yetagi. I mi nəe kitin se nxu konni. Xa i mi i kata, nxu fama fe xələn dəxədeni i ra nen dangu e tan na.” E yi sənşən Loti ra, alogo e xa dəen kala. ¹⁰ Na maleka firinna yi Loti suxu, e yi a raso banxin kui, e dəen balan e xun ma. ¹¹ Malekan yi ganla xunna kala, naxanye yi tixi dəen na, e birin yi findi danxutəne ra, keli banxulanne ma sa dəxə xeme fonne ra han e mi yi sese toma fa. Kiraan yi yifu e ma.

¹² Na maleka firinna yi Loti maxədin, e naxa, “Muxuna nde i xa be? Hali a findixi i bitanna nan na, i ya dii xemene nun i ya dii temene, e nun i ya muxune birin, i xa e birin namini taani ito kui ¹³ bayo nxu fama a halagideni. Alatala bata maxandi xui gbege me taa yi kaani itoe wali kobine fe ra. Alatala yi nxu rafa, a nxu xa fa taani ito halagi.” ¹⁴ Loti yi siga, a a fala a bitanne xa, a naxa, “E keli be mafuren! Alatala fama be kaladeni iki sa.” E yi a miri a sabaan nan na. ¹⁵ Na subaxan ma, malekane yi digi Loti ra, e yi a fala a xa, e naxa, “Keli! I ya jaxanla tongo, e nun i ya dii teme firinna naxanye be. E xa keli be alogo e nama halagi e nun taani ito hake kanne.” ¹⁶ A to wa a madigan feni nun, malekan yi Loti suxu a yiin ma, e nun a jaxanla, sa a dii teme firinna fari. E yi e ramini taan kui, bayo Alatala bata yi kininkinin e ma.

¹⁷ Malekan to e ramini, keden yi a fala Loti xa, a naxa, “I gi, alogo i niin xa ratanga. I nama i xanbi rato de! I nama i mati taani ito rabilinna yire yo yi. Xa i mi waxi a xən

i xa halagi, siga na geyane yireni.”¹⁸ Loti yi a fala, a naxa, “En-en, n Marigina, n bata i maxandi, n mi nəe na lige.¹⁹ N na a kolon, i bata hinan n tan i ya walikeen na. I bata kininkinin n ma han! I bata n niin natanga. Koni, n tan mi nəe n giye han geyaan ma, xa na mi a ra n faxama nen.²⁰ Yandi, i bata taa xurudini ito to? Na nan masoxi n na. Tin, n xa siga, n xa sa lu na. A lu, n xa siga menni, taa xurudidin na a ra! N niin xa ratanga!”²¹ Malekan yi a fala, a naxa, “N bata tin na birin ma. N mi na taan kale.²² Siga mafuren, bayo han i sa soma waxatin naxan yi, n mi nəe fefe lige.” Na nan a toxi, na taan xili saxi Soyari.*²³ Sogen yi tema waxatin naxan yi, Loti yi so Soyari taan kui.

²⁴ Na waxatini, Alatala yi dole teen nagodo Sodoma taan nun Gomora taan ma.²⁵ A yi na taane halagi e nun na lanbanna birin, fəlo sansine ma, sa dəxə muxune ra naxanye birin dəxi na taane kui.²⁶ Loti a naxanla yi a yeen naxete a xanbi ra, a yi findi fəxə gəme tixin na.

²⁷ Na subaxan ma, Iburahima yi keli, a a xunsa na yiren ma e nun Alatala e bode to denaxan yi.²⁸ A to a yeen nasiga Sodoma taan nun Gomora taan ma, e nun na taane rabilinna birin, a yi tuti gbeen to, a tema na yi alo sulun teen† tutina.²⁹ Ala to yi na taane kalama nun, a yi mirixi Iburahimaa fe ma. Na nan a toxi, Ala yi Loti ratanga na gbalon ma, a yi na taane kalama waxatin naxan yi, Loti yi dəxi denaxan yi.

Loti nun a dii teme firinna

³⁰ Loti bata yi gaxu lu feen na Soyari taan kui. A yi keli na, a siga geyaan fari a sa dəxə menni e nun a dii teme firinna faran yinla kui.

³¹ Ləxəna nde, a dii teme singen yi a fala a xunyen xa, a naxa, “En baba bata fori. En denaxan yi, xeme yo mi be en dəxəma naxan xən ma alo adaman darixi kii naxan yi.³² Fa be, en xa dəlon so en baba yii han a xunna yi keli alogo en xa xi a xən ma, alogo en xa diin sətə. Na xa findi a bənsənna ra.”³³ Na kəeen na, e yi dəlon fi e baba ma, a dii teme singen yi xi a baba xən ma. A mi a xun ma fe yo kolon, a diin sa waxatina hanma a keli waxatina.³⁴ Kuye to yiba, a dii teme singen yi a fala a xunyen xa, a naxa, “A bata jan, n tan nun n baba bata xi yire kedenni to. To kəeen na, i tan nan nun n baba xima yire kedenni. Na yanyini en nəe bənsənna fiye a ma.”³⁵ Na kəeen mən na, e yi dəlon fi e baba ma, a xunyen fan yi xi a baba xən ma. A mi a xun ma fe yo kolon, a diin sa waxatina, e nun a keli waxatina.

³⁶ Loti a dii teme firinna yi fudikan e baba a diin na.³⁷ Na dii teme singen to diin bari, a a xili sa “Moyaba.” Na nan findi Moyaba kaane birin benban na. Han iki e na yi.³⁸ A dii teme firinden fan yi diin bari, a a xili sa “Ben-Ami.” Na nan findi Amonine birin benban na. Han iki e na yi.

20

Iburahima nun Abimeleki

¹ Iburahima yi siga Negewi yamanani. A yi dəxə Kadesi nun Suru tagi. Na xanbi ra, a yi siga Gerari taani, a yi waxati ti menni.² Iburahima yi a naxanla Saran ma fe fala, a naxa, “N xunyen naxalanmaan nan a ra.” Abimeleki, Gerari mangan yi Saran tongo.

³ Kəeen to so, Abimeleki xima, Ala yi a yete yita a ra xiyeni, a naxa, “I faxama nen naxanli ito a fe ra, i naxan tongoxi, bayo xeme taa ra dəxən na a ra.”⁴ Na waxatini, Abimeleki munma yi a maso a ra. A yi a yabi, a naxa, “N Marigina, i bənsən tinxinxin kalama nen?”⁵ Iburahima a fala nen n xa, fa fala naxanli ito a xunyen naxalanmaan nan a ra. Naxanla fan yi a fala n xa, a tada nan Iburahima ra. N naxan ligaxi, n na ligaxi n bəne fixen nan na.”⁶ Na xiyeni Ala mən yi a fala a xa, a naxa, “N tan yati, n na a kolon i feen naxan ligaxi, fe kobi xa mi a ra. N tan nan a ligaxi, i mi nəxi yulubi lige n na. Na nan a toxi n mi a luxi i xa a findi i ya naxanla ra.”⁷ Iki, naxanli ito raxete a xemen ma. Nabiin nan a ra. A Ala maxandima i xa nen alogo i niin xa ratanga. Koni xa i mi a raxete a xemen ma, a kolon, i faxama nen i tan nun i ya muxune birin.”

* 19:22: Soyari bunna nəen fa fala “A xurina.” † 19:28: Sulun teen mən falama yirena nde yi fa fala “Furu teena.”

⁸ Abimeleki yi keli sinma, a yi a kuntigine birin malan. Feen naxan birin danguxi, a yi a yebe e xa. E yi gaxu han a dangu ayi. ⁹ Abimeleki yi Iburahima xili a konni. A yi a maxədin, a naxa, “N haken mundun ligaxi i ra, i xa n tan nun n ma yamaan findi yulubi kanne ra? I bata fe liga n na, feen naxan mi lan a xa liga. ¹⁰ Nanfe a ligaxi i xa na raba?”

¹¹ Iburahima yi a fala, a naxa, “N na falaxi nen, a be kaane mi gaxuxi Ala yee ra. E n faxama nen n ma jaxanla fe ra. ¹² Nəndin nan a ra, n xunyen na a ra. Nxu birin baba keden, koni nxu nga keden mi a ra. A mən findixi n ma jaxanla ra. ¹³ Ala to n namini n baba konni, n yi a fala n ma jaxanla xa, n naxa, ‘I hinanna yitama n na ikiini: En na siga dede, i xa a fala a n xunyen nan i tan na.’”

¹⁴ Abimeleki yi yexene nun siine nun jingene nun konyi xemene nun konyi gilene tongo, a yi e birin so Iburahima yii. A mən yi a jaxanla Saran naxete a ma. ¹⁵ A yi a fala Iburahima xa, a naxa, “N ma bəxən deen bata rabi i xa. I na wa lu feni dede bəxəni ito ma, lu menni.” ¹⁶ A yi a fala Saran xa, a naxa, “N bata gbeti gbanan wuli keden so i tada yii i solona seen na i tan nun i sigati boden birin yee xəri alogo i xa xunna kenla sətə.”

¹⁷ Iburahima yi Ala maxandi, na waxatini Ala yi Abimeleki rakendeya alogo a jaxanla nun a konyi gilene xa nə diin barideni. ¹⁸ Alatala bata yi dii baritareyaan nagidi nun Abimeleki a muxune ma Iburahima a jaxanla Saran ma fe ra.

21

Isiyaga bari ləxəna

¹ Alatala yi hinan Saran na, a a falan nakamali. ² Saran yi fudikan. A yi diin bari Iburahima xa a foriyani Ala waxatin naxan fala a xa. ³ Iburahima yi a diin xili sa Isiyaga, Saran naxan sətəxi a xa.

⁴ A yi a dii Isiyaga banxulan a xii solomasexede ləxəni alo Ala a yamari kii naxan yi. ⁵ Iburahima bata yi jee keme sətə siimayaan na, Isiyaga bari waxatin naxan yi. ⁶ Saran yi a fala, a naxa, “Ala bata n nagele sewani. Muxun naxanye na n ma dii Isiyaga bari feen me, en birin sewama nen.”* ⁷ A mən yi a fala, a naxa, “Nde yi nəe a fale Iburahima xa a ləxəna nde fama a lideni, Saran findima dii ngan na nen? Koni n tan bata diin bari a xa a xeme foriyani.”

Iburahima yi Hagara kedi

⁸ Diin to gbo, e yi a deen ba xijen na. Iburahima yi sewa sumunna belebele yitən, a dii Isiyaga deen ba ləxəni. ⁹ Misiran kaan Hagara diin naxan barixi Iburahima xa, Saran yi na diin to gele. ¹⁰ A yi a fala Iburahima xa, a naxa, “Konyi jaxanli ito nun a diin kedi. E nun n ma dii Isiyaga nama lu kee kedenni.” ¹¹ Na falan mi rafan Iburahima ma a diina fe ra. ¹² Koni Ala yi a fala Iburahima xa, a naxa, “I nama xələ i ya diina fe ra e nun i ya konyi jaxanla. Saran na feen naxan birin maxədin i ma, a birin liga a xa, bayo naxanye yatema i bənsənna ra, ne minima Isiyaga bənsənna nin. ¹³ N siyana nde fan naminima nen i ya konyi jaxanla diini, bayo i ya diin nan a fan na.” ¹⁴ Iburahima yi keli subaxan ma. A yi burun nun kidi sagbaan tongo igen yi naxan kui. A yi na birin nate Hagara xun ma, a yi diin so a yii, a yi e birin kedi. Hagara yi a xun ti tonbon yiren na denaxan xili “Beriseba.”

¹⁵ Igen to jan a kidi sagbaan kui, a yi a diin sa wudidin bun ma. ¹⁶ A yi siga, a sa dəxə a danna xalimakuli wolide keden jəxəndən yi. A yi a fala, a naxa, “N mi nəe n yeen tiye n ma diin faxamatəən na.” A yi siga, a sa dəxə a danna, a yi lu te a ma, a wuga. ¹⁷ Ala yi diin wuga xuiin me kore. Alaa malekan yi Hagara xili, a yi a maxədin, a naxa, “Hagara nanse i sətəxi? I nama gaxu bayo Ala bata diin wuga xuiin me kore. ¹⁸ Keli i ti! I ya diin tongo i yii firinna ra, i xa a suxu, bayo n na a findima siya gbee kanna nan na.”

¹⁹ Ala yi Hagara yeen nabi, a yi xəjinna to, igena a kui. A yi na kidi sagbaan tongo, a sa igen sa a kui. A yi igen fi a diin ma. ²⁰ Ala yi a yengi lu diin xən ma han a yi gbo. A yi siga a sa dəxə tonbonni. A yi findi xalimakuli wonla ra. ²¹ A yi dəxə Paran tonbonni. A nga yi Misiran kaa jaxalan keden fen a xa.

* 21:6: Isiyaga bunna neen fa fala “A gelema.”

Ibrahim layirin naxan xidi e nun Abimeleki tagi

²² Na waxatini, Abimeleki nun a sofa mangana Pikoli, ne yi fa Ibrahim li, e a fala a xa, e naxa, “Ala luxi i xən ma i ya feen birin yi. ²³ I kələ n xa Ala xinli, fa fala i mi n yanfe, i mi n ma diine yanfe, i mi n mamandenne fan yanfe. I xa hinan n na e nun bəxəni ito muxune, i denaxan yi, alo n na a liga i xa kii naxan yi.” ²⁴ Ibrahim yi a yabi, a naxa, “N bata n kələ Ala yi.”

²⁵ Ibrahim yi a mawuga Abimeleki xa, a walikene bata a xəjinnə ba a yii. ²⁶ Abimeleki yi a yabi, a naxa, “N ma kolon naxan na feen ligaxi i ra. I mi dentegeni ito saxi n xa, fə to n tan yi fa a kolon.”

²⁷ Ibrahim yi yexene nun siine nun jingene tongo, a yi e so Abimeleki yii. E yi layirin tongo e bode xa. ²⁸ Ibrahim yi yexee dii solofere tongo, a yi e sa e danna.

²⁹ Abimeleki yi a maxədin, a naxa, “Nanfera, i na yexee dii soloferene saxi e danna?”

³⁰ Ibrahim yi a yabi, a naxa, “N ne soma nən i yii, alogo i xa a kolon, a n tan nan xəjinni ito gexi.”

³¹ Nanara, mənna xili saxi Bəriseba, bayo e firinna birin e kələ mənna nin.† ³² E yi layirin tongo e bode xa Bəriseba. Na dangu xanbini, Abimeleki nun a sofa mangana Pikoli, e yi ti kiraan xən ma xete Filisiti bəxəni. ³³ Ibrahim yi tamaro wudi bili keden si Bəriseba bəxən ma. A yi Alatala maxandi a xinla ra, Habadan Ala. ³⁴ Ibrahim jəe wuyaxi ti nən Filisiti bəxəni.

22

Ibrahimaa saraxana

¹ Na feene dangu xanbini, Ala yi Ibrahim kejaan fəsefəse. A yi a xili, a naxa, “Ibrahim.” Ibrahim yi a ratin, a naxa, “N tan ni i ra.”

² Ala yi a fala a xa, a naxa, “I ya diin tongo, Isiyaga, i ya dii keden peena, naxan nafan i ma, i xa a xali Moriya yamanani geyaan fari, n na denaxan yita i ra. I xa a ba n xa saraxan daxin na.”

³ Subaxan ma, Ibrahim yi keli, a yi dəxə seni tən a sofanla fari. A yi a walike firin tongo e nun Isiyaga, a diina. Ibrahim yi yegeni bə naxan findima tēe yitən seen na saraxa badeni. A yi siga yireni Ala denaxan yitaxi a ra. ⁴ Na xii saxande ləxəni, Ibrahim yeen yi ti na yire makuyen na, a sigama denaxan yi. ⁵ A yi a fala a walike firinna xa, a naxa, “E tan nun sofanla xa lu be. Nxu nun n ma diin sigama geyaan fari Ala batudeni. Na waxatini nxu mən xetema han be.”

⁶ Ibrahim yi na yegen dəxə Isiyaga xun ma, a diina. A mən yi tēe wolonna nun filen xali. E sigan tima e firinna. ⁷ Isiyaga yi a baba Ibrahim xili, a naxa, “N baba.” A yi a ratin, a naxa, “N tan ni i ra, n ma diina.” Isiyaga yi a baba maxədin, a naxa, “N bata a to yegen nun tēe wolonna en yii, koni yexee diin minen yi en naxan bama saraxan na?”

⁸ Ibrahim yi a yabi, a naxa, “N ma diina, Ala yatin nan yexee diin fima en ma, en naxan bama saraxan daxin na.” E sigan tima e firinna.

⁹ E to e soden li, Ala denaxan yitaxi a ra, Ibrahim yi saraxan ganden nafala menni, a yi yegen sa na. A yi a diin xidi, Isiyaga. A yi a rate na saraxan ganden fari, a yi a dəxə yegen fari. ¹⁰ Na xanbi ra, a yi filen tongo, a yi a yiini bandun, a xa a diin kəe raxaba, ¹¹ koni Alatalaa malekan yi a xili kore, a naxa, “Ibrahim he, Ibrahim he!” Ibrahim yi a ratin, a naxa, “N tan ni i ra.”

¹² Malekan yi a fala, a naxa, “Banxulanni ito lu na. I nama fe jaxi yo liga a ra. N bata a kolon i gaxuxi Ala yee ra. N mən bata la a ra, i mi tondixi i ya dii kedenna fideni n ma saraxan na.”

¹³ Ibrahim yi a yegen naxete a xanbi ra, a yi yexee kontonna to fətənnə yii ra, a ferin firinna kankanxi jansanni. A yi sa na yexee kontonna tongo, a fa a ra. A yi na ba saraxan na a diin jəxən na. ¹⁴ Ibrahim yi na yiren xili sa “Alatala nan fama a ra.” Nanara, han iki a falama “Alatala nan fama a ra a geyaan fari.”

† 21:31: Bəriseba bunna nən fa fala “Marakələ xəjinnə.”

¹⁵ Alatalaa malekan mən yi Iburahima xili kore. ¹⁶ A yi a fala a xa, a naxa, “N bata n kəlo n yeteni, Alatalaa falan ni ito ra. Bayo i bata ito liga, i mi tondi i ya dii kedenna ma n xa, ¹⁷ n na i barakama nən han! I bənsəna wuyama ayi nən alo saren naxanye koren ma, xa na mi a ra e wuyama ayi nən alo məjənsinna naxan malanxi baa dəen na. I bənsəna e yaxune noma nən. ¹⁸ Dunuja siyane birin duban sətəma nən i tan bənsəna barakani, bayo i bata n xuiin suxu.”

¹⁹ Iburahima yi xətə a walikene yireni. E birin yi siga Bəriseba, bayo Iburahima yi dəxi mənna nin.

²⁰ Na feene birin to dangu, Iburahima yi a mə, a Milika bata diini itoe bari a xunyen Nahori xa: ²¹ A dii singena Yusu nun na xanbiratəna Busi nun Arami baba Kəmuveli ²² nun Kesede nun Xaso nun Pilidasi nun Yidilafi e nun Betuyeli. ²³ Betuyeli Rebeka nan sətə. Milika nan na dii solomasəxən bari Iburahima xunye Nahori xa. ²⁴ Nahori a konyi jaxanla, na yi xili nən Reyuma. A yi diine bari. Na diine yi xili nən: Teba nun Gaxami nun Tahaka e nun Maka.

23

Iburahimaa muxu maluxundena

¹ Saran jəe kəmə jəe məxəjən nun solofere nan sətə siimayaan na. ² A yi faxa Kiriyati-Aruba yi, naxan mən xili “Xebiron,” Kanan bəxəni. Iburahima yi a jaxanla saya feen liga, a yi a wuga. ³ Iburahima yi keli, a jaxalan binbin saxi dənaxan yi, a yi siga Xitine fəma. A yi sa falani ito ti e xa, a naxa, ⁴ “Xəjən nan n tan na ε tagi be. N bata ε maxandi, ε gaburu yiren fi n ma, n nəe n ma jaxanla maluxunje dənaxan yi.”

⁵ Xitine yi a yabi, ⁶ e naxa, “Nxu kannə, i tuli mati nxu ra a fajin na! Alaa muxu gbeen nan i ra nxu tagi. I na wa i ya jaxanla maluxun feni nxə gaburu yire yo yi, i sagoon na a ra. Nxu tan tagi be, muxu yo mi na naxan nəe tonde i xa, i ya jaxanla maluxundeni a gaburu yireni.”

⁷ Iburahima yi keli. A yi a xinbi sin mən kaane xa, Xiti bənsəna. ⁸ A yi a fala e xa, a naxa, “Xa ε bata tin, n xa nə n ma jaxanla maluxundeni ε gaburu yireni, n fan bata ε maxandi ε xa nə n ma maxandin nadangudeni, Soxara a dii Eferon ma ⁹ alogo a xa Makipela faranna so n yii. Bayo, n na a kolon a tan nan gbee mənna ra, na mən a xəen nan dəxən. A xa na sara n ma ε yəe xəri, alogo birin xa a kolon, na bəxən bata findi n ma muxu maluxunden na.”

¹⁰ Eferon Xiti kaan yi tixi a yamaan tagi. A yi Iburahima yabi a xuini texin na alogo Xitine nun muxun naxanye birin yi malanxi taan so dəen na, e xa nə a falan namedeni. ¹¹ “Nba, n bata i maxandi, n kannə, i tuli mati n na. Ən-ən, n bata xəen nun faranni ito fi i ma n bənsəna yəe xəri. I ya jaxanla maluxun mənni.”

¹² Iburahima mən yi a xinbi sin, yamaan birin yəe xəri. ¹³ A yi falan ti Eferon xa, a naxa, “I fan xa i tuli mati n na. N ni i ya xəen saren fima nən. A rasuxu, yandi, n gbetin naxan soma i yii alogo n xa nə n ma jaxanla maluxundeni mənni.”

¹⁴ Eferon mən yi falan tongo, ¹⁵ a naxa, “Nba, i tuli mati n na a fajin na. Bəxən naxan saren lanma gbeti gbanan kəmə naanin ma, sese mi na ra, i tan nun n tan tagi. I ya jaxanla maluxun na.”

¹⁶ Iburahima yi tin Eferon ma falan ma. A yi gbetin tənge, a naxan ma fe fala a bodene yəe xəri, Xitine, na gbeti gbanan kəmə naanin yi maliga alo yulane yi darixi a lige kii naxan yi na waxatini. ¹⁷ Eferon ma xəen naxan yi Makipela yi, Mamire sogetede binna e nun faranna naxan na, e nun wudi binla naxanye birin sixi xəen danne ra, ¹⁸ ne birin yi findi Iburahima gbeen na. Na Xitine nun muxun naxanye birin yi malanxi taan so dəen na, e birin yi findi na fe serene ra.

¹⁹ Na birin dangu xanbini, Iburahima yi a jaxanla Saran maluxun na faranna ra Makipela xəen ma, naxan Mamire yetagi, Xebiron yi, Kanan bəxəni. ²⁰ Na xəen nun na faranna yi ba Xitine gbeeyani, a findi Iburahima gbeen na alogo a xa nə a muxu faxaxine maluxundeni mənni.

24

Isiyaga nun Rebeka futu xidina

¹ Ibrahima bata yi fori. Alatala yi Ibrahima baraka kirayaan sifan birin xən ma. ² A walikēen naxan fori dangu a walikēen birin na, naxan yengi luxi a yii seen birin xən ma, Ibrahima yi a fala na xa, a naxa, “I yiin naso n danban bun ma.* ³ N fama i rakələdeni Alatala yi, kore xənna nun bəxə xənna Ala, alogo i nama naxanla fen n ma diin xa naxan finde Kanan kaan na n dəxi denaxan yi. ⁴ I sigama n bari bəxən nan ma, n bənsənni, i menna naxalan keden fen Isiyaga xa, n ma diina.”

⁵ A walikēen yi a yabi, a naxa, “Yanyina nde, na naxanla mi bire n fəxə ra fa bəxəni ito yi. Fə n xa i ya diin xali mēnni, i ya bəxəni, i kelixi denaxan yi ba?” ⁶ Ibrahima yi a yabi, a naxa, “I nama n ma diin naxetə n kelideni de! ⁷ Alatala, Ala Naxan Kore, naxan n tongoxi n bari muxune tagi e nun n bənsənni, naxan falan tixi n xa, naxan a kələxi a bəxəni ito soma nən n bənsənni yii, a tan yatina a malekan nasigama i yə ra nən alogo i xa nə naxanla sətədeni n ma diin xa mēnni. ⁸ Xa naxanla mi fa sa tin bire i fəxə ra, i fama nən natangadeni n ma kələn ma, i naxan tongoxi n xa. Koni i nama xetə n ma diin na mēnni.”

⁹ Walikēen yi a yiin naso a kanna Ibrahima danban bun ma, a yi a kələ na ma. ¹⁰ Walikēen yi nəgəmə fu tongo Ibrahima a nəgəməne tagi e nun se fəni gbegebe. A yi keli, a yi siga Nahori a taani, Mesopotamiya yamanan kəmen fəxəni.

¹¹ Ninbari waxatini, a yi xəjinnna li naxan gexi taan fari ma. A yi nəgəməne rafelen mēnni. Naxanle yi fama ige badeni na xəjinnna nan na.

¹² A yi Ala maxandi, a naxa, “Alatala, n kanna Ibrahima Ala, n bata i maxandi alogo n ma sigatiin xa findi xunna kenla ra n xa to. I xa hinan n kanna Ibrahima ra. ¹³ I bata n to xəjinnna dəxən ma, taan sungutunne fama ige badeni denaxan yi. ¹⁴ N sungutunna nde maxədinma nən, a xa a ige ba seen so n yii, n yi igen min. Xa a li, a n yabi iki, a naxa, ‘I xa igen min, n mən xa igen so i ya nəgəməne fan yii,’ n na a kolonma nən na waxatini, i ya naxalan sugandixin yatin nan na ra Isiyaga xa, i ya walikəna. Na waxatini n na a kolonma nən, a i bata hinan n kanna ra.”

¹⁵ Benun a xa yelin na falan tiyə, Rebeka yi fa, Betuyeli a dii tēməna, Nahori nun Milika mamandenna. Nahori, Ibrahima xunyen nan a ra. A fəjən yi dəxi a tungunna fari. ¹⁶ Sungutun tofənin nan yi a ra, naxan mi yi xəmə feen kolon. A yi godo xəjin dēen na, a yi a fəjən nafe igen na, a mən yi te. ¹⁷ Ibrahima walikēen yi a gi, a sa a ralan. A yi a fala a xa, a naxa, “Yandi, a lu n xa igena nde min, naxan i ya fəjən kui.” ¹⁸ A yi a yabi, a naxa, “Nba, igen min.” A yi a fəjən nagodo a tungunna fari, a yi igen so a yii. ¹⁹ A to yelin igen soə a yii, a yi a fala a xa, a naxa, “N ni igen bama nən i ya nəgəməne fan xa alogo e birin xa wasa igen na.”

²⁰ A yi igen sa xuruse mindeni, a mən yi siga a giyə a sa ige gbətə sēgə. Nəgəməne birin yi wasa igen na. ²¹ Xəməni ito yi a dundu, a yi a miri, yanyina nde, Alatala bata n ma sigatiin nasənyə n xa. ²² Nəgəməne to yelin igen minjə, xəməni ito yi xəma wuredin so sungutunna yii naxan sama nəəen na, na garamu sennin liyə, e nun xəma yikəeraso firin, naxan garamu kəmə liyə. ²³ A yi a maxədin, a naxa, “Nde a dii i tan na? Yandi, a fala n xa, xa yigiyana nde i baba konni, nxu xa xi na to kəəen na?”

²⁴ A yi a fala a xa, a naxa, “Betuyeli a diin nan n na, Milika nun Nahori mamandenna nan n na.” ²⁵ Naxanli ito mən yi a fala, a naxa, “Nxu konni səxən nun nəxəndədə gbegebeen na, yigiyaden fan na ε luma denaxan yi.” ²⁶ Xəməni ito yi a xinbi sin Alatala yetagi. ²⁷ A yi a fala, a naxa, “Alatala, n kanna Ibrahima Ala, n bata i tantun. I hinanma n kanna Ibrahima ra waxatin birin. I ya lannayaan mi kalə. N ma sigatini, Alatala, n xunna tixi yiren nan na, denaxan findixi n kanna Ibrahima xunyen konna ra.”

²⁸ Sungutunni ito yi a gi siga a konni, a sa xəjəni ito a fe fala a nga xa. ²⁹ Rebeka tadana nde yi na naxan xili Laban. A yi mini mafuren, a yi siga xəjin dēen na xəməni tixi denaxan

* 24:2: Mən kaane yi na nan ligama e na muxun nakələ waxatin naxan yi.

yi. ³⁰ A bata yi jəerasoon nun yikəerasoon to a xunyən naxalanmaan yii. A mən bata yi a xunyən dentege xuiin mə xəməna falana fe ra. A yi siga xəməni ito yireni a tixi xəjinna fəma e nun jəgəməne.

³¹ A yi a fala a xa, a naxa, “Fa be, Alatala barakan fixi naxan ma. Nanfera i tixi tandeni? N bata banxini tən i yigiyadena e nun jəgəməne lan e xa lu denaxan yi.” ³² Xəməni ito yi so Laban konni. Laban yi goronna ragodo jəgəməne fari. A səxen so e yii e nun jəxəndədəna e naxan donma. A yi igen fan so xəməni ito yii, e nun muxun naxanye birin biraxi a fəxə ra, alogo e xa e sanne maxa. ³³ A yi fa donseen na e xa, koni a yi a fala, a naxa, “N mi n dəgema singe, fə n xa falan ti ε xa, n lanma n xa naxan yita ε ra.” Laban yi a fala a xa, a naxa, “Falan ti xə.”

³⁴ Xəməni ito yi a fala, a naxa, “N tan Iburahimaa walikəen nan n na. ³⁵ Alatala bata baraka gbegebeen nagidi n kanna Iburahima ma. A bata findi nafulu kanna ra, bayo Ala bata xuruseen sifan birin fi a ma e nun gbetin nun xəmaan nun walikə xəməne nun walikə jaxanle nun jəgəməne nun sofanle. Ala bata na birin fi a ma. ³⁶ N kanna Iburahima a jaxanla Saran, hali a to yi forixi, a yi diin bari a ma. A kəen birin soxi diini ito nan yii.”

³⁷ “Iburahima n nakələxi nən, a naxa, ‘I nama jaxanla tongo n ma diin xa naxan finde Kanan kaan na n dəxi denaxan yi. ³⁸ I xa siga n baba denbayani n bənsənni alogo i xa jaxanla fen n ma diin xa mənni.’ ³⁹ Na waxatini, n yi n kanna maxədin, n naxa, ‘Xa na jaxanla fa tondi biradeni n fəxə ra go?’ ⁴⁰ A yi n yabi, a naxa, ‘N sigan tima Alatala naxan yetagi, na fama nən a malekan biradeni n fəxə ra alogo i ya sigatiin xa sənəya. I fama nən jaxanla tongodeni n ma diin xa n bənsənni, n baba denbayani. ⁴¹ Na waxatini i na siga n bənsənni tagi, xa e mi fa sa sungutunna so i yii, i bata ratanga n ma marakəlon ma.’”

⁴² “N to xəjinna yiren li, n yi maxədin ti, n naxa, ‘Alatala, n kanna Iburahimaa Ala, xa i bata a jənige n xa, i xa n ma sigatiin nasənəya, ⁴³ i yəen ti n na xəjinna dəxən ma. N fama nən sungutunna nde maxədindeni naxan fama ige badeni, a a xa igen so n yii naxan a fəjən kui alogo n xa n min. ⁴⁴ Xa a n yabi, a naxa, ‘Igen min, n na igen bama nən i ya jəgəməne fan xa, e min,’ n na a kolonma nən na waxatini, Alatalaa sungutun sugandixin yatin nan na ra n kanna Iburahima a diin xa.’”

⁴⁵ “Benun n xa yelin na falan tiyə n yete ma, Rebeka yi fa, fəjən dəxi a tungunna fari. A yi godo xəjin dəen na, a yi igen ba. N yi a maxədin, n naxa, ‘Yandi igen so n yii, n xa n min.’ ⁴⁶ A yi a fəjən nagodo mafuren a tungunna fari, a yi a fala n xa, a naxa, ‘Igen min, i na yelin igen minjə, n na igen soma nən i ya jəgəməne fan yii.’ N yi n min, a mən yi igen so jəgəməne yii. ⁴⁷ N yi a maxədin, n naxa, ‘Nde a dii i tan na?’ A yi n yabi, a naxa, ‘Betuyeli a diin nan n na, Nahori nun Milika mamandenna nan n na.’ N yi xəma wuredin so a jəəen na, n mən yi xəma yirasone so a yii kəəen na. ⁴⁸ N yi n xinbi sin Alatala yetagi. N yi Alatala tantun, n kanna Iburahimaa Ala, bayo a bata n ti kira fəjin xən ma alogo n xa n kanna xunyəna dii jaxalanmaan tongo a diin xa. ⁴⁹ Iki, a fala n xa, xa i hinanma n kanna ra lannayani. Xa na mi a ra, n sigama nən yire gbetə yi.”

⁵⁰ Laban nun Betuyeli yi a yabi, a naxa, “Alatala nan feni itoe ragidixi. Nxu mi na matandə. ⁵¹ Rebeka nan tixi i yetagi ito ra. A xali i yii, alogo a xa findi i kanna diina jaxanla ra, alo Alatala a fala kii naxan yi.”

⁵² Iburahimaa walikəen to na fala xuine mə, a yi a xinbi sin Alatala yetagi. ⁵³ Na xanbi ra, a yi muran gbeti daxin nun xəma daxin nun dugine ramini a goronne yə, a e so Rebeka yii. A yi Rebeka nga nun a tada fan ki. ⁵⁴ Iburahima a walikəen nun a fəxərabirane, e birin yi e dege, e igen min, e yi so e sadeni.

E to keli xətənni, Iburahimaa walikəen yi a fala Rebeka nga nun a tada xa, a naxa, “E a lu fa n xa xəte n kanna konni.” ⁵⁵ E yi a fala, e naxa, “Sungutunni ito xa lu be singen, a xa xii fu jəxən liga be waxatini ito yi, na xanbi ra, i siga.” ⁵⁶ Walikəen mən yi e yabi, a naxa, “E nama n makankan be. Alatala bata n ma sigatiin findi n ma xunna kenla ra. E a lu fa n xa xəte n kanna konni.”

⁵⁷ E yi a fala, e naxa, “En sungutunni ito xili ba, en na a maxədin, en xa a jənigen kolon.” ⁵⁸ E yi Rebeka xili, e yi a maxədin, e naxa, “I waxi siga feni ba, ε nun xəməni ito?”

Rebeka yi a yabi, a naxa, “Ɔn, n waxi siga feni.” ⁵⁹ E yi e xunyən Rebeka so e yii e nun jaxanla naxan yi a maxuruma. E nun Iburahima walikēen nun a muxune yi siga.

⁶⁰ E yi duba Rebeka xa, e naxa, “I tan nxu xunyena. Ala xa i yixetene rawuya ayi han wuli wuli wuyaxi, e nɔɔn sɔtɔ e yaxune xun na.” ⁶¹ Rebeka nun a walike jaxanle yi dɔxɔ jɔgɔmene fari, e yi bira Iburahima a walikēen fɔxɔ ra, e birin yi siga.

⁶² Isiyaga bata yi keli Lahayi Royi xɔjɪnna yireni. A yi siga Negewi bɔxɔni, a sa dɔxɔ na. ⁶³ Ninbanna nde ra, a minixi a masigadeni, a yi jɔgɔmene to fe. ⁶⁴ Rebeka to Isiyaga to, a yi tugan jɔgɔmene fari, a godo bɔxɔni. ⁶⁵ A yi walikēen maxɔdin, a naxa, “Muxun mundun ito ra naxan fama en nalandeni xeen ma?” ⁶⁶ Iburahima a walikēen yi a yabi, a naxa, “N kanna nan na ra.” Nayi, a yi dugin so a yetagin xun na.

Walikeni ito yi a fala Isiyaga xa, a feen naxanye birin ligaxi. ⁶⁷ Na xanbi ra, Isiyaga yi Rebeka tongo, a yi a xali bubuna nde kui, a nga Saran yi dɔxi dɛnaxan yi nun. Rebeka yi findi a jaxanla ra. A yi a xanu. Isiyaga nga faxa sunun yi ba a ma Rebekaa fe ra.

25

Iburahima faxa fena

Taruxune Singen 1.32,33

¹ Iburahima mɔn yi jaxalan gbeten tongo naxan xili Keturu. ² Na jaxanla yi diine bari a xa. Na diine yi xili: Simiran nun Yokan nun Medan nun Midiyan nun Yisebaki e nun Suwa. ³ Yokan yi Saba nun Dedan bari. Dedan yixetene findixi Asuri kaane nan na, e nun Letusin kaane nun Leyumin kaane. ⁴ Midiyan ma diine nan Efa nun Efere nun Xanɔki nun Abida nun Elida ra. Keturaa diine nan e birin na.

⁵ Seen naxan birin findi Iburahima gbeen na, a yi a birin so Isiyaga yii. ⁶ Naxanye findi a konyi jaxanle diine ra, a yi e ki a siimayani. A yi e rasiga yireni, dɛnaxan makuya a dii Isiyaga ra sogetede mabinni.

⁷ Iburahima a siimayaan yi siga han jɛɛ kɛmɛ jɛɛ tonge solofere e nun suulun. ⁸ A to siimaya xunkuyen sɔtɔ, a fori ki faji, a yi faxa, a yi siga laxira yi. ⁹ A diine Isiyaga nun Sumayila yi a maluxun faranna ra, Makipela, dɛnaxan yi Eferon ma xeen ma, Soxara a diina, Xiti kaana, Mamire fema. ¹⁰ Iburahima na xeen sara Xitine bɔnsɔnna nan ma. E nun a jaxanla Saran, e birin maluxunxi menna nin. ¹¹ Iburahima to faxa, Ala yi a dii Isiyaga baraka naxan dɔxɔ Lahayi Royi xɔjɪnna fema.

Sumayilaa taruxuna

Taruxune Singen 1.28-31

¹² Sumayila bɔnsɔnne xinle nan itoe ra. Saran bata yi a konyi jaxanla Misiran kaa Hagara fi Iburahima ma. Hagara yi Sumayila sɔtɔ. ¹³ Sumayilaa diine xinle ni itoe ra: Nebayoti Sumayilaa dii singen nun Kedari nun Adibeli nun Mibisan nun ¹⁴ Misema nun Duma nun Masa nun ¹⁵ Xadada nun Tema nun Yeturi nun Nafisi e nun Kedema. Na dii fu nun firinna findi Sumayilaa diine nan na. ¹⁶ Na muxu keden kedenna, ne findi bɔxɔ mangane nan na. E yi e xinle sa e taane xun ma e nun e muxune. ¹⁷ Sumayilaa siimayaan yi dan jɛɛ kɛmɛ jɛɛ tonge saxan nun solofere nin. A yi faxa, a siga laxira yi. ¹⁸ Sumayila bɔnsɔnna yi dɔxɔ na bɔxɔni dɛnaxan yi Xawila nun Suru tagi. Suru yɛen nafindixi Misiran nan ma Asuri kiraan na. E yi dɔxi e ngaxakedenne nan dɛxɔn ma.

Esayu nun Yaxuba

¹⁹ Isiyaga bɔnsɔnne taruxun ni i ra. Isiyaga findi Iburahima a diin nan na. ²⁰ Isiyaga to jɛɛ tonge naanin sɔtɔ siimayaan na, a yi Rebeka dɔxɔ, Laban xunye jaxalanmana, Betuyeli a dii tɛmena. Arami kaane nan e ra, e kelixi Padan-Arami nɛn. ²¹ Koni Rebeka mi nɔ diin bare a xa. Isiyaga yi Alatala maxandi a jaxanla fe ra a xa nɔ dii barideni. Alatala yi a maxandin nasuxu, Rebeka yi fudikan. ²² Na diine yi lu yenge e nga kui. A yi a fala, a naxa, “Nanfera n kuina n tɔrɔma?” A yi Alatala maxɔdin. ²³ Alatala yi a yabi, a naxa, “Siya dɔxɔde firin nan i kuini. Kedenna senben gboma nɛn boden xa. Tadan luma nɛn a xunyena nɔɔn bun ma.”

²⁴ A diin bari waxatin to a li, e yi a to a gulunne nan yi Rebeka kui. ²⁵ Diin naxan singe bari muxu gbeela nan yi a ra. Fati ma xabe gbegbe kanna nan yi a ra. E yi a xili sa Esayu. ²⁶ Na xanbi ra, a xunyən fan yi bari. A yiin naxutuxi a tada Esayu santinban ma. E yi a xili sa Yaxuba.* Rebeka na diine barima waxatin naxan yi, Isiyaga jεε tonge sennin nan yi a ra.

²⁷ Na dii xεmε firinna yi gbo. Esayu yi findi donso faɲin na naxan yi wulani sigama. Yaxuba findi muxu maxunbelixin nan na, a tan yi luma bubun nan bun ma. ²⁸ Esayu nan yi rafan Isiyaga ma, a sube faxaxine fe ra, koni Yaxuba nan yi rafan Rebeka ma.

²⁹ Ləxəna nde Yaxuba yi pərin nafala. Esayu to so, a xadanxi keli donsoyani. ³⁰ A yi a fala Yaxuba xa, a naxa, “N mi nəε fefe ra iki. A lu n xa pəri gbeeli ito nde kən.” Na nan toxi a yi xili sa, Edən.† ³¹ Yaxuba yi a yabi, a naxa, “I ya foriyaan tiden fi n ma singen.” ³² Esayu yi a fala, a naxa, “N faxa feni kamen nan ma iki. Na foriya tiden nanse fanma n ma?” ³³ Yaxuba mən yi a fala, a naxa, “Fə i xa i kələ.” Esayu yi a kələ, a bata a foriya tiden fi a ma. ³⁴ Yaxuba yi burun nun pərin toge daxi so a yii. Esayu yi ne don, a yi a min. A yi siga. Nanara, Esayu mi a foriya tiden yatε sese ra.

26

Isiyaga nun Abimeleki

¹ Kamen yi so bəxəni, ba a singen na naxan so Iburahima waxatini. Isiyaga yi siga Gerari yi, Filisiti manga Abimeleki konni. ² Alatala yi mini Isiyaga xa. A yi a fala a xa, a naxa, “I nama siga Misiran bəxəni de! Lu na bəxəni n na denaxan yita i ra. ³ I lu na. En birin na a ra. N ni i barakama nən, bayo n fama bəxəni ito fideni i tan nun i bənsənnə nan ma. N layirin naxan tongo i baba Iburahima xa, n na rakamalima nən. ⁴ N na i bənsənnə rawuyama ayi nən alo saren naxanye kore. N bəxəni ito fima nən i bənsənnə ma. Dunuja siyane birin duban sətəma nən i tan bənsənnə barakan nin, ⁵ bayo Iburahima n xuiin namε nən, a yi n gelene nun n ma yamarine nun n ma tənne nun n ma sariyane suxu.”

⁶ Isiyaga yi dəxə Gerari yi. ⁷ Muxun naxanye dəxi mənni, ne yi a maxədin a ɲaxanla fe ma. A yi e yabi, a xunyən ɲaxalanmaan nan a ra. A mi yi susue a fale e xa, a ɲaxanla nan Rebeka ra alogo mən kaane nama a faxa. A gaxu a fale a ɲaxanla na a ra bayo Rebeka ɲaxalan tofaɲin nan yi a ra.

⁸ Isiyaga to bu na, ləxəna nde Abimeleki, Filisitine mangana, na yi a yεen namini banxin foye soden na. A yi a to Isiyaga Rebeka masugusuguma. ⁹ Abimeleki yi a xili a konni. A yi a fala a xa, a naxa, “I ya ɲaxanla yatin nan ito ra! Nanfera i a falaxi nxu xa, a i xunye ɲaxalanmaan nan a ra?” Isiyaga yi a yabi, a naxa, “N yi gaxuxi nən alogo ε nama n faxa. Na nan a to, n yi na fala.” ¹⁰ Abimeleki mən yi a fala, a naxa, “I nanse ligaxi nxu ra? Xa muxuna nde fa mini n ma yamaan tagi go, a yi i ya ɲaxanla kolon ɲaxanla ra? Na waxatini i bata nxu findi yulubi tongone ra.” ¹¹ Abimeleki yi yamarin fi a yamaan birin ma, a naxa, “Muxu yo na maxa xεmeni ito nun ɲaxanla ito ra, n na kanna faxama nən.”

¹² Na jεen na, Isiyaga yi xεen bi bəxəni ito ma. A to na xεen xaba, a yi na ɲəxəndən kεmε sətə, bayo Alatala bata a baraka. ¹³ A hεrin yi lu xun mase, a yi findi nafulu kanna ra. ¹⁴ A yi findi yεxεε gbegbe kanna ra e nun siine nun ɲingene nun konyi wuyaxi kanna. Filisitine yi Isiyaga maxəxələn.

Isiyagaa layirina e nun Abimeleki

¹⁵ Filisitine yi xəɲinne birin nafe benden na, Isiyaga baba Iburahimaa konyine naxanye ge Iburahima waxatini. ¹⁶ Abimeleki yi a fala Isiyaga xa, a naxa, “I bata senben sətə be dangu nxu tan na. Fə i xa keli be.” ¹⁷ Isiyaga yi keli na, a siga Gerari lanbanni. A sa dəxə mənni. ¹⁸ Isiyaga yi xəɲinne yiba, naxanye yi gexi a baba waxatini. Filisitine na xəɲinne dutun nən Iburahima faxa xanbini. A baba yi na xəɲinne xinle falama kii naxan yi, Isiyaga mən yi ne xinle fala e xun ma na kiini. ¹⁹ Isiyagaa konyine mən yi xəɲin gbete

* 25:26: Heburu xuini, Yaxuba xinla maliga xuina nde ra naxan bunna nεen fa fala “Santinbana.” † 25:30: Heburu xuini, Edən bunna nεen fa fala “A gbeeli.”

ge na lanbanni. E yi tigin li a kui. ²⁰ Xuruse rabaan naxanye yi Gerari lanbanni, ne nun Isiyagaa xuruse rabane yi sənxxə na xəjinnna fe ra. E birin yi a fala, e naxa, “Nxu tan nan gbeen xəjinnna ra.” Isiyaga yi xəjinni ito xili sa Eseki, bayo sənxxən bata bira a fe yi.* ²¹ A konyine mən yi xəjin gbetε ge, sənxxən mən yi bira na fan ma fe yi. E yi a xili sa Sitina.† ²² A yi keli na, a sa xəjinnna ge yire gbetε yi. Na xəjinnna to ge, sənxxən mi bira na tan ma fe yi. E yi na xəjinnna xili sa, Rehoboti,‡ bayo e naxa, “Alatala bata dəxxəde gbeen fi en ma. En ma feen bata fan bəxxəni ito ma.”

²³ E yi keli mənni, e siga Beriseba. ²⁴ Alatala yi mini a xa kəεen na. A yi a fala a xa, a naxa, “I fafe Iburahimaa Ala nan n tan na. I nama gaxu fefe ra, en tan na a ra yiren birin yi. N mən i barakama nən. N ni i bənsənnna rawuyama ayi nən Iburahima fe ra, n ma walikena.” ²⁵ Isiyaga yi saraxa ganden nafala mənni, a yi fa Alatala maxandi a xinla ra. A yi a bubuni tən mənni. A konyine mən yi xəjinnna ge na.

²⁶ Abimeleki yi keli Gerari yi, a yi fa, a e xa e bode to. Axusati yi biraxi a fəxxə ra, a maxadi tina, e nun Pikoli, a sofa mangana. ²⁷ Isiyaga yi a maxədin, a naxa, “E faxi n todeni nanfera? E bata n naxaxu han ε bata n kedi ε konni.” ²⁸ E yi a yabi, e naxa, “Nxu bata a kolon yati a Alatala luxi i xən. Nxu mən bata a miri, fə en xa layirin tongo en bode xa marakəloni. ²⁹ I kələ nxu xa, a i mi fama fe xəlen ligadeni nxu ra, bayo nxu fan mi fe kobi yo ligaxi i ra. Fə nxu to fe fajin nan tun ligaxi i xa. Nxu mən yi i lu, i xa siga bəjε xunbenli. Waxatini ito yi, Alatala bata i baraka.” ³⁰ Isiyaga yi donse gbegebeen nafala e xa. E birin yi e dege, e yi e min. ³¹ Kuye to yiba, e yi e kələ e bode xa. Isiyaga yi a jnungu e ma, e yi fata lanni.

³² Na ləxxəni, Isiyagaa konyine yi fa xəjinni ito a fe dentegeen sadeni a xa e naxan gexi, e naxa, “Nxu bata igen li xəjinni ito ra.” ³³ Isiyaga yi na xəjinnna xili sa Siba.§ Nanara, han to taani ito xinla falama Beriseba.*

Esayu a naxanla dəxxəna

³⁴ Esayu to jεε tonge naanin sətə, a yi Yudita dəxxə, Beeru a dii tēmēna, e nun Basamati, Elon ma dii tēmēna. Ne firinna Xiti kaan nan e ra. ³⁵ E yi Isiyaga nun Rebeka nii yipaxu e ma.

27

Isiyaga yi duba Yaxuba xa

¹ Isiyaga bata yi fori, a yεene bata yi rafəwə. A mi yi fa nəε sese toε. A yi a dii forimana, Esayu, xili, a naxa, “N ma diina.” Esayu yi a ratin, a naxa, “N tan ni i ra.” ² Isiyaga yi a fala, a naxa, “I bata a to, n bata fori. N mi a kolon, n faxama waxatin naxan yi. ³ I ya sube faxa seene tongo e nun i ya sagbaan nun i ya xanla. I siga donsoyaan na. I sa fa burunna suben na n xa. ⁴ I xa na suben jin n xa a fajin na alo a rafan n ma kii naxan yi, i fa a ra n xən alogo n xa duba i xa benun n xa faxa.” ⁵ Na waxatini, Rebeka yi tuli matixi Isiyaga ra, a falatini Esayu xa. Esayu yi siga burunna ra sube faxadeni a baba xa.

⁶ Rebeka yi a fala a diin Yaxuba xa, a naxa, “N bata i baba xuiin mε a falani ito tima Esayu xa, ⁷ a naxa, ‘Sa suben bun n xa, i fa a ra, i yi a jin n xa, n xa a don. N na na suben don, n dubama i xa nən Alatala yetagi benun n xa faxa.’ ⁸ Iki, n ma diina, i tuli mati n na ki fajni. N ni i yamarima naxan na, i xa na liga. ⁹ Siga xuruseene dənaxan yi, i sa fa sii dii fajin firin na n xa. N xa na rafala a fajin na alo i baba waxi a xən ma kii naxan yi. ¹⁰ I xa a xali i baba xa alogo a xa duba i tan nan xa benun a xa faxa.”

¹¹ Yaxuba yi a nga Rebeka yabi, a naxa, “Koni, fati ma xaben kanna nan Esayu ra. N tan fati ma xaben mi n ma. ¹² N baba na n masuxu, a kolonma nən Esayu xa mi a ra. N findima wule falan nan na a tan yi. Benun n xa duban sətə, n fama dangan nan sətədeyi

* 26:20: Eseki bunna nεen fa fala “Fe matandina.” † 26:21: Sitina bunna nεen fa fala “Təjεgena.”

‡ 26:22: Rehoboti bunna nεen fa fala “Yire yigbeena.” § 26:33: Siba bunna nεen “Marakəlonna.”

* 26:33: Beriseba bunna nεen “Marakələ xəjinnna.”

na waxatini.” ¹³ A nga yi a fala, a naxa, “En-en, na dangan fama xetədeni n tan nan ma n ma diina. I naxan ligama, i tuli mati n na. Siga i sa fa na sii dii firinne ra n xa.”

¹⁴ Yaxuba yi siga, a sa fa sii dii firinne ra a nga fema. A nga yi na donseen nafala alo a rafan Isiyaga ma kii naxan yi. ¹⁵ Na xanbi ra, Rebeka yi Esayu, a dii singena domaan tongo, domaan naxan fan a dugine ye. A yi na ragodo Yaxuba ma, a dii firindena. ¹⁶ A yi sii kidine tongo, a yi a diin yiine maxidi e ra e nun a kəena bayo fati ma xabe mi yi a ma. ¹⁷ A yi na donseen so a diin Yaxuba yii, e nun buruna a naxan nafalaxi.

¹⁸ A yi siga a baba fema, a yi a fala a xa, a naxa, “N baba, n tan ni i ra.” A yi a maxədin, a naxa, “Nde i tan na, n ma diina?” ¹⁹ Yaxuba yi a baba yabi, a naxa, “Esayu nan n na, i ya diin forimana. I naxan maxədinxi n na, n bata fa a ra. Yandi, keli, i dəxə, i n ma sube rafalaxin don, alogo i xa duba n xa.” ²⁰ Isiyaga yi a fala a diin xa, a naxa, “I subeni ito toxi minen yi xulen, n ma diina?” Yaxuba yi a yabi, a naxa, “Alatala i ya Ala nan a fixi n ma.”

²¹ Isiyaga yi a fala Yaxuba xa, a naxa, “I maso n na, n xa i masuxu, n ma diina alogo n xa la a ra a Esayu nan yati i ra, n ma diina.” ²² Yaxuba yi a maso a baba ra. Isiyaga yi a fatin masuxu. A yi a fala, a naxa, “I xuiin maliga Yaxuba xuiin na, koni i yiine tan Esayu yiine nan e ra.” ²³ A mi yi nəe Yaxuba kolonje bayo a yiine xaben yi e ma, alo a tada Esayu yi kii naxan yi. A yi duba a xa.

²⁴ A mən yi a maxədin, a naxa, “N ma diina Esayu yatin nan i ra?” Yaxuba yi a yabi, a naxa, “Ən.” ²⁵ Isiyaga yi a fala, a naxa, “Fa donseen na, i naxan nafalaxi, n xa a don. N yi duba i xa.” Yaxuba yi donseen so a baba yii. Isiyaga yi a don. A yi wudi bogi igen fan so a yii alo manpana, a yi na fan min. ²⁶ Na xanbi ra, a baba Isiyaga yi a fala a xa, a naxa, “I maso n na, i n sunbu, n ma diina.” ²⁷ Yaxuba yi a maso a ra, a yi a sunbu. Isiyaga yi a dugine xirin me. Awa, na xanbi ra, a yi duba a xa, a naxa, “Yə! N ma diin xirin luxi nen alo xəena

Alatala barakan saxi naxan yi.

²⁸ Ala xa xiila fi i ma naxan kelima kore.

Ala xa dahamu bəxən fi i ma.

Ala xa barakan sa i ya xəeni.

Ala xa wudi bogi igen fi i ma.

²⁹ Ala xa i dəxə siyane xun na.

Ala xa siyane magodo i xa.

I xa findi i ngaxakedenne yeeratiin na.

E birin xa e magodo i bun ma.

Muxu yo na i danga,

na dangan xa xete a kanna ma.

Muxu yo na duba i xa,

na kanna fan xa duban sətə.”

³⁰ Isiyaga to yelin dubadeni Yaxuba xa, a yi mini. A mi bu, Yaxuba tada Esayu fan yi so, sa keli sube bundeni. ³¹ A fan yi na suben nafala ki fajni alo a baba waxi a xən ma kii naxan yi. A yi fa a ra a baba xa. A yi a fala a baba xa, a naxa, “N baba, keli, i dəxə, i suben don n naxan nafalaxi i xa alogo i xa duba n xa.” ³² A baba Isiyaga yi a maxədin, a naxa, “Nde i tan na?” Esayu yi a yabi, a naxa, “Esayu nan n na, i ya diin forimana.” ³³ Na feen yi Isiyaga yifu ki fajni. A fatin birin yi xuruxurun a ma. A yi maxədinna ti, a naxa, “Koni nde tan faxi suben nafalaxin na n xa, n naxan donxi iki benun i tan xa fa? N bata duba na kanna xa. A tan nan fama duba sətədeni.”

³⁴ Esayu to a baba falan me, a bənen yi mini, a yi sənxe gbebeen nate. A yi a baba mafan, a naxa, “Duba n fan xa, n baba.” ³⁵ Isiyaga yi a yabi, a naxa, “I xunyen bata n mayenden. A tan bata i ya duban sətə.” ³⁶ Esayu yi a fala, a naxa, “A xinla yatina a xun ma, Yaxuba.* A sanja yi firinden ni i ra a n yanfama. A bata n ma foriya tiden tongo. Iki

* 27:36: Yaxuba bunna nəen, “A muxun santinban suxuma” hanma “yanfantenna.”

a bata n ma duban fan tongo.” Esayu mən yi a fala, a naxa, “Duba yo mi fa i yii sənən, i lan i xa naxan ti n tan xa?”

³⁷ Isiyaga yi Esayu yabi, a naxa, “N bata a tan findi i xunna ra, n mən bata a ngaxakedenne fan birin so a yii e xa lu a bun ma. N bata baraka gbeḡbeen fi a ma, e nun wudi bogi ige fajina. N nœ nanfe lige i tan xa, n ma diina?” ³⁸ Esayu yi a fala a baba xa, a naxa, “N ba, duba keden peen nan i yii ba? N baba, duba n fan xa.” A yi wuga a xuini texin na. ³⁹ A baba Isiyaga yi a yabi, a naxa,

“A kolon,
i mi fama bəxə fajni sətədeni,
hanma xiila naxan kelima kore.
⁴⁰ I ya silanfanna nan fama i balodeni.
I fama walideni i xunyen nan bun ma,
koni i fama nen i yete sətədeni.
A nœn naxan sama i ma,
i murutema nen na bun.”

Yaxuba a giina

⁴¹ Esayu yi a xunyen Yaxuba rafen yengen na a duban sətə feen na e baba ra. Esayu yi a fala a bəjəni, a naxa, “N baba na faxa waxatin naxan yi, n Yaxuba faxama nen.” ⁴² Rebeka to a dii singen Esayu a natan kolon, a yi a dii firinden Yaxuba xili. A yi a fala a xa, a naxa, “I bata a to, i tada Esayu waxi a gbeen jəxə feni i ma, a i faxa. ⁴³ Iki i tuli mati n na ki fajni, n ma diina. Keli be, i siga Xarani yi, n tada Laban konni. ⁴⁴ I sa lu a konni waxatini ito yi han i tada bəjən yi godo. ⁴⁵ I tada bəjən na godo i ya fe ra waxatin naxan yi, a na jinan i liga fəxən na, n na n jungue, i fa. N mi waxi fula feni ε firinna birin na ləxə kedenni.”

⁴⁶ Rebeka yi a fala Isiyaga xa, a naxa, “N niin bata yijaxu n ma Xiti kaa jaxanle fe ra. Xa a sa a li, Yaxuba fan jaxanla tongo bəxəni ito ma, na waxatini n ma siimayaan tənən nanse ra?”

28

¹ Isiyaga yi Yaxuba xili. A yi duba a xa. A yi yamarini ito so a yii, a naxa, “I nama jaxanla dəxə naxan findixi Kanan kaan na de! ² Keli, i siga Padan-Arami yi, i nga baba Betuyeli konni. I sa menna jaxanla nde dəxə naxan finde Laban ma dii temen na, i nga tada xememana. ³ Ala Senbe Kanna xa i baraka, Ala xa dii gbeḡbe fi i ma, alogo i xa findi siya gbeḡbeen benban na. ⁴ Ala xa Iburahima a duban yabi i ma e nun i bənsənna, alogo bəxəni ito xa findi i gbeen na i waxati rabe denaxan yi, Ala bəxən naxan fi Iburahima ma.” ⁵ Isiyaga yi Yaxuba rasiga Padan-Arami yi, Laban konni, Betuyeli a diina Arami kaana. Laban, Rebeka tada xememaan nan yi a ra. Yaxuba nun Esayu nga nan yi Rebeka ra.

⁶ Esayu yi a kolon a baba bata duba Yaxuba xa, a a rasiga Padan-Arami yi, a xa sa menna jaxanla dəxə. A mən yi a me, a baba Isiyaga bata a yamari, a nama jaxanla dəxə naxan finde Kanan kaan na. ⁷ Yaxuba yi a baba nun a nga xuiin binya. A yi siga Padan-Arami yi. ⁸ Esayu yi a kolon na waxatini Kanan kaa jaxanle mi rafan a baba Isiyaga ma. ⁹ Awa, Esayu yi siga Sumayila konni, Iburahima diina. A yi Sumayilaa dii temen Mahalati dəxə, Nebayoti xunye jaxalanmana.

Yaxubaa xiyena

¹⁰ Yaxuba to keli Beriseba yi, siga Xarani yi, ¹¹ kəena a li denaxan yi, a yi xi menni. A yi gəme keden tongo, a yi a raso a xunna bun ma. A yi a sa menni. ¹² A yi xiye sa, sangalanna tixi bəxən fari a xunna texi han kore. Alaa malekane yi teen nun godoni sangalanna ma. ¹³ Alatala yi tixi e xun ma. A yi a fala a xa, a naxa, “N tan nan Alatala ra, i taje Iburahima nun Isiyagaa Ala. I saxi bəxən naxan fari ito ra, n ni ito fima i ma nen ε nun i bənsənna. ¹⁴ I bənsənna fama wuyadeni nen alo gbangbanna. ε bəxən fama nen gbodeni ayi keli sogeteden ma han sa dəxə sogegododen na, keli kəmenna ma sa dəxə yiifanna ra. Dunuḡa siyane birin duban sətəma i tan nun i bənsənna sabun nan na. ¹⁵ En birin na a ra i na siga dede. N ni i kantanma nen i na siga denaxan yi, n ni i raxetema

nən bəxəni ito ma. N mi i rabəjinjə. N feen naxan birin layiri tongoxi i xa, n na a birin ligama nən.”

¹⁶ Yaxuba yi xulun xixənlı, a yi a fala, a naxa, “N bata yelin a kolonjə yati, Alatala be yi, koni n mi yi a kolon.” ¹⁷ A yi gaxu, a yi a fala, a naxa, “Yire magaxuxin nan be ra. Sese mi a ra fə Alaa banxina, e nun kore xəna so dəena.” ¹⁸ A yi keli xətən xətən, a gəmen tongo naxan yi rasoxi a xunna bun ma. A yi a ti taxamasenna ra, a yi turen maso gəmen xunna ma. ¹⁹ A yi na yiren xili sa Beteli.* Benun na xa liga, na yiren yi xili nən Lusi. ²⁰ Yaxuba yi a dē ti Ala xa, a naxa, “Xa nxu nun Ala na a ra, a tan nan mən n kantanma kiraan xən ma n sigama dənaxan yi, a yi donseen so n yii n naxan donma, a mən yi maxidi seen so n yii n naxan soma n ma, ²¹ xa n xətə bəjə xunbenli n baba konni, nayi Alatala findima nən n ma Ala ra. ²² Gəmeni ito, n naxan tixi taxamasenna ra, a findima Alaa banxin nan na. I seen naxan birin fima n ma, n na a yaganna bama nən, n na fi i ma.”

29

Yaxuba nun Rakeli

¹ Yaxuba to ti kiraan xən ma siga sogeteden bəxən mabinni, ² a yi xəjinna to burunna ra. Yəxəen nun sii kuru saxan yi saxi na xəjinna fəma e igen minma dənaxan yi. Gəme xungbeen nan yi saxi xəjinna dē ra. ³ Na waxatini, e yi darixi xuruseene malanjə na yiren nin. E malanxina, xuruse rabane yi gəmen makutukutu naxan yi saxi xəjinna dē ra. Xuruseene to yelin ige mindeni, e mən yi gəmen naxətə xəjinna dē ra. ⁴ Yaxuba yi xuruse rabane maxədin, a naxa, “Ngaxakedenne, ε kelixi minen yi?” E yi a yabi, e naxa, “Nxu kelixi Xarani taan nin.” ⁵ A mən yi e maxədin, a naxa, “E Laban kolon, Nahori a dii xəmənə?” E yi a yabi, e naxa, “Ən, nxu a kolon.” ⁶ A yi e maxədin, a naxa, “A di na?” E yi a yabi, e naxa, “Sese mi a toxi. A dii tēmənə Rakeli nan fama na ra e nun xuruseene.” ⁷ A yi a fala e xa, a naxa, “En yanyin nin iki. Xuruseene malan waxatin xa mi a ra iki ba? E igen fi xuruseene ma mafuren, ε mən yi xətə e ra e rabadeni.” ⁸ E yi a fala, e naxa, “Nxu mi nəfefe ligə iki, fə xuruseene birin na malan. Na waxatini, nxu fa gəmen ba xəjinna dē ra a dēen yi balanxi naxan na, nxu fa igen fi xuruseene birin ma.”

⁹ Yaxuba to yi na falama e xa, Rakeli fan yi fa a babaa xuruseene ra, bayo xuruse rabaan nan yi a ra. ¹⁰ Yaxuba to Rakeli to fə, Yaxuba nga tada dii tēmənə, e nun Laban ma xuruseene, a yi a maso xəjinna dəxən. A yi gəmen ba xəjinna dē ra, a yi igen fi Laban ma xuruseene ma. ¹¹ Yaxuba yi Rakeli sunbu, a yi wuga, a gbelegbele. ¹² A yi a fala Rakeli xa, a a baba bari boden nan a ra, Rebekaa dii xəmənə. Rakeli yi giin nakə ayi, a sa na yəba a baba xa. ¹³ Laban to Yaxuba fe mē a xunyən naxalanmana diina, a yi siga, a sa a ralan. A yi a sunbu, a a xali banxini. Feen naxan birin Yaxuba sətə, a yi na yəba Laban xa. ¹⁴ Laban yi a fala a xa, a naxa, “En birin wuli keden fasa keden.” Yaxuba yi kike keden naba Laban konni.

¹⁵ Ləxəna nde, Laban yi a fala Yaxuba xa, a naxa, “N bari boden nan i ra, koni sariya yo mi a falaxi i xa wali n xa, a fa lu n mi i saren fi. A fala n xa, a lan n xa i saren fi naxan na.” ¹⁶ Awa, dii tēmə firin nan yi Laban yii. A dii tēmə singen xili nən Leya, a firindena Rakeli. ¹⁷ Leya yəene mi yi rayabu, koni Rakeli tan naxalan tofənin nan yi a ra. ¹⁸ Rakeli nan yi rafan Yaxuba ma ki fəni. A yi a fala Laban xa, a naxa, “N jəe solofere nan walima i xa, alogo i xa i ya dii tēmən firinden Rakeli fi n ma.” ¹⁹ Laban yi a fala, a naxa, “Benun n xa n ma diin fi muxu gbeten ma, n lan n xa a fi i tan nan ma. Lu n konni be.” ²⁰ Yaxuba yi jəe solofere wanla kə Laban yii Rakeli a fe ra. Koni na jəe soloferen lu nən a xa alo xii dando gbansan, bayo a bata yi a xanu.

²¹ Na xanbi ra, Yaxuba yi a fala Laban xa, a naxa, “N ma waxatin bata jan. N ma naxanla so n yii fa, n xa a findi n yətə gbeen na.” ²² Laban yi mən kaane birin xili, a e xa fa e dēgedeni, e səwa sumunna raba. ²³ Ninbanna ra, a yi Leya tongo, a dii tēmə singena, a yi a so Yaxuba yii. Yaxuba yi a findi a yətə gbeen na. ²⁴ Laban yi Silipa so a diin Leya yii, a xa findi a konyin na. ²⁵ Kuye to yiba, Yaxuba yi a to Leya na a ra. A yi a fala Laban

* 28:19: Beteli bunna nēen fa fala “Alaa banxina.”

xa, a naxa, “I nanse ligaxi n na ito ra? N mi walixi i xa Rakeli xan ma fe ra ba? Nanfera i n mayendenxi?” ²⁶ Laban yi a yabi, a naxa, “Nxu tan ma namunna mi tinje dii teme firinden xa dəxo xeme taa ra, a singen mi xeme sətəxi. ²⁷ Xunsagini ito liga singen e nun Leya. Xa i tin i mən xa jee solofere wanla ke n xa, n nan n ma dii teme firinden fan fima nen i ma, a findi i ya naxanla ra.”

²⁸ Yaxuba yi na liga. E nun Leya to xunsagin naba yire kedenni, Laban yi Rakeli fan fi a ma. ²⁹ A yi Bila tongo a a so Rakeli yii a xa findi a konyin na. ³⁰ Yaxuba mən yi Rakeli findi a gbeen na, a yi Rakeli xanu dangu Leya ra. A mən yi jee solofere wanla ke Laban yii.

Yaxubaa diine

³¹ Alatala to a to Leya mi rafanxi Yaxuba ma alo Rakeli, a yi a findi dii barin na. Na waxatini Rakeli tan yi findi gbantan na. ³² Leya to fudikan, a yi diin bari. Na diin yi xili sa Ruben. A yi a fala, a naxa, “Alatala bata n ma marayarabin to. Iki n fa rafanma nen n ma xemen ma.”* ³³ A mən yi fudikan dii firinden na. A to na diin bari, a yi a fala, a naxa, “Alatala fan yatina a kolon, a n mi rafan n ma xemen ma. Na nan a toxi a dii firideni ito fan fixi n ma.” A yi na diin xili sa Simeyən.† ³⁴ A mən yi fudikan dii saxanden na. A to a bari, a mən yi a fala, a naxa, “Awa, iki, fə n ma xemen xa kankan nen n ma sənən, bayo n bata dii saxan sətə a xa.” Na na a to, e yi a xili sa Lewi.‡ ³⁵ A yi fudikan dii naaninden na. A to na fan bari, a yi a fala, a naxa, “Awa, iki n na Alatala tantunma nen.” A yi na diin xili sa Yuda.§ A dii barin yi dan na dii muxu naaninna ma.

30

Rakeli a dii bari fena

¹ Rakeli to a to, a mi dii barima, a yi a tada maxəxəlon. A yi a fala Yaxuba xa, a naxa, “Diin fi n fan ma, xa na mi a ra n faxama nen.” ² Yaxuba yi xələ a falan na. A yi a fala, a naxa, “I a mirixi nen a Ala nan n tan na? Ala nan a ligaxi i mi dii barima!” ³ Rakeli yi a yabi, a naxa, “N ma konyi naxanla Bila tongo alogo a xa diine bari n xa. Na waxatini na tan finde n xa sabun na n diin sətə i xa.”

⁴ A yi a konyi naxanla Bila tongo, a a so a xemen Yaxuba yii. Yaxuba yi na kolon naxanla ra. ⁵ Bila yi fudikan, a yi dii xemen bari Yaxuba xa. ⁶ Rakeli yi a fala, a naxa, “Ala bata n ma kitin sa. A bata n ma falan me. Na nan a toxi a diin fixi n ma.” A yi na diin xili sa Dan.*

⁷ Rakeli a konyi naxanla Bila mən yi fudikan. A yi dii xeme firinden bari Yaxuba xa. ⁸ Rakeli yi a fala, a naxa, “N bata n tada yenge n səbeən birin na, n yi nəən sətə.” A yi a diin xili sa Nafatali.†

⁹ Leya to a kolon a mi fa dii barima, a yi a konyi naxanla Silipa tongo, a yi a so Yaxuba yii, a xa findi a naxanla ra. ¹⁰ Leyaa konyin Silipa yi dii xemen bari Yaxuba xa. ¹¹ Leya yi a fala, a naxa, “Herin bata fa n ma.” A yi na diin xili sa Gadi.‡

¹² Leyaa konyin Silipa yi dii firinden sətə Yaxuba xa. ¹³ Leya yi a fala, a naxa, “N bata səwa. Iki, naxanle birin a falama nen a n bata səwa.” A yi a xili sa Aseri.§

¹⁴ Murutu xaba waxatin to a li, Ruben yi siga xeen ma. A yi bogisena nde li na, naxan xili marafanna bogisena. A yi fa a ra a nga xa. Nanara, Rakeli yi a fala Leya xa, a naxa, “N bata i maxandi, i ya diina marafan bogisena nde so n yii.” ¹⁵ Leya yi a yabi, a naxa, “I bata n ma xemen ba n yii. Na mi i wasaxi? I mən waxi n ma diina marafan bogiseen nan tongo fe yi?” Rakeli yi a fala, a naxa, “To kəeen na, e nun Yaxuba nan fama xideni i ya

* 29:32: Ruben masoxi xuina nde nan na Heburu xuini naxan bunna nəen “A bata n ma tərəyaan to.” † 29:33: Simeyən maso xuina nde ra Heburu xuini naxan bunna nəen “Naxan fe məma.” ‡ 29:34: Lewi maso xuina nde ra Heburu xuini naxan bunna nəen “A kankanxi a ma.”

§ 29:35: Yuda maso xuina nde ra Heburu xuini naxan bunna nəen “Tantunna.” * 30:6: Dan bunna nəen fa fala, “A bata a xun mayenge kitin sa.” † 30:8: Nafatali bunna nəen fa fala, “N ma yengena.” ‡ 30:11: Gadi bunna nəen fa fala, “Herina.” § 30:13: Aseri bunna nəen fa fala, “Sewana.”

diina marafan bogiseen naxən na.”¹⁶ Yaxuba to so jinbanna, sa keli xəen ma, Leya yi a ralan. A yi a fala a xa, a naxa, “I xima n tan nan xən ma to kəen na. N bata to kəen saren fi n ma diina marafan bogiseen na.” Yaxuba mən yi Leya kolon naxanla ra na kəen na.

¹⁷ Ala yi tin Leyaa maxandin ma, a yi fudikan. Na yi findi a dii suulunden na Yaxuba xa. ¹⁸ Leya yi a fala, a naxa, “Ala bata n saren fi n ma konyi naxanla so feen na n ma xəmen yii.” A yi a diin xili sa Isakari.* ¹⁹ Leya mən yi fudikan dii senninden na. A yi na diin bari Yaxuba xa. ²⁰ Leya yi a fala, a naxa, “Ala bata n ki. Awa, iki n ma xəmena n binyama nən, bayo n bata dii sennin bari a xa.” A yi na diin xili sa Sabulon.† ²¹ Na xanbi ra, a mən yi dii temen bari. A yi a xili sa Dina.

²² Ala yi a yengin nasiga Rakeli ma. A yi a maxandi xuiin name, a yi a findi dii barin na. ²³ A yi fudikan, a yi diin bari. A yi a fala, a naxa, “Ala bata n namini yagini ito yi.” ²⁴ A yi na diin xili sa Yusufu.‡ A yi falani ito ti, a naxa, “Alatala mən xa dii xəme gbete fan fi n ma.”

Yaxubaa nafunle fe

²⁵ Yusufu to bari, Yaxuba yi a fala Laban xa, a naxa, “A lu n xa xəte n kon bəxən ma. ²⁶ A lu n xa n ma naxanle xali e nun n ma diine, n walixi i xa naxanye fe ra. I a kolon n wanla naxan yatən ligaxi i xa.” ²⁷ Laban yi a fala a xa, a naxa, “Dija. N bata a kolon yiimatoon xən, Alatala barakan saxi n ma fe yi i tan nan sabu ra. ²⁸ A fala n xa n lan n xa i saren fi naxan na. N na a soma i yii nən.”

²⁹ Yaxuba yi a fala a xa, a naxa, “I tan yatina a kolon n walixi i xa kii naxan yi han i ya xuruseene bata wuya ayi n tan barakani. ³⁰ Ndedi nan yi i yii nun benun n xa fa, koni iki, a gbegbe bata sa na fari. Alatala bata barakan sa i ya fe yi xabu n so i konni. N fa wanla nde kəma n ma denbayaan fan xa waxatin mundun yi?”

³¹ Laban yi a fala, a naxa, “A lan n xa yoli fi i ma?” Yaxuba yi a yabi, a naxa, “I nama sese fi n ma. Xa i bata tin n feen naxan falaxi i xa, na liga, n fan bata tin n yengi se i ya xuruseene xən ma. ³² N sigama nən to, n sa i ya xuruseene birin mato. Yəxən nun sii makatunxin birin ti e danna e nun naxanye birin fəre makenənxi. N saren findima ne nan na. ³³ N ma tinxinna fama makenəndeni nən i na fa xuruse matodeni waxatin naxan yi. Siin naxanye birin mi makatunxi e nun yəxəe diin birin fəre makenənxi mi naxanye ma, na bata findi mupan na n mabinni.”

³⁴ Laban yi a fala, a naxa, “N bata tin na ma. I naxan falaxi, en bata lan na ma.” ³⁵ Na ləxən yetəni Laban yi sii kəto məningixine nun a makatunxine yəba. Sii gilene fəre fəredine naxanye ma e nun fəre xungbene yi naxanye ma e nun yəxəe fixə makadaxine, a mən yi ne birin yəba. A yi na xuruseene birin taxu a diine ra. ³⁶ Na xanbi ra, a yi ne xali yirena nde yi xii saxan sigatiin tiye denaxan yi e nun Yaxuba tagi. Yaxuba yi fa Laban ma xuruse dənxeene raba.

³⁷ Yaxuba yi wudi bili sifa saxan yii xindene gira. A yi e lutine ba e ma alogo məningi fixen xa makenən. ³⁸ A yi wudi yiine sa xuruseene mindeni xuruseene yetagi bayo e tema e bode ra nən e na fa ige mindeni. ³⁹ Xuruseene yi te e bode ma wudi yiine yireni, e yi diine xali məningi fixen nun fəre fəredine nun fəre xungbene saxi e ma. ⁴⁰ Yaxuba yi xuruse diine yitaxun alogo e xa ti Laban ma xuruseene yetagi məningin nun jingən makenənxin naxanye ma. Nayi, a yi xuruseene malan a yete xa a mi naxanye basan Laban gbeene ra. ⁴¹ Waxatin birin xuruse sənəmane nəma te a gilene ra, Yaxuba yi wudi yiine sama nən xuruse mindeni alogo e xa te a gilene ra wudi yiine yireni. ⁴² Yaxuba mi yi na ligama xuruse xunxurine ra. Na nan a liga xuruse xurine yi findi Laban gbeen na, a sənəmane yi findi Yaxuba gbeen na. ⁴³ Yaxuba yi findi nafulu kan gbeen na. A yi xuruse gbegbe sətə. Konyi xəmene nun konyi gilene nun jəgəməne nun sofanle yi lu a yii.

* 30:18: Isakari maso xuina nde ra Heburu xuini naxan bunna nēen fa fala, “Saranna.” † 30:20: Sabulon bunna nēen fa fala “Binyena.” ‡ 30:24: Yusufu bunna nēen fa fala “A xa a fari sa.”

31

Yaxuba yi siga Kanan yamanani

¹ Na waxatini Yaxuba bata yi Laban ma diine xuiin me e yi naxan falama, e naxa, “Seen naxan birin findixi en baba gbeen na, Yaxuba bata e birin tongo. Na nan a toxi a bata findi nafulu kanna ra.” ² Yaxuba yatin yi a kolon, a a marafanna mi fa Laban yi sənən alo a fəloni.

³ Alatala yi a fala Yaxuba xa, a naxa, “Xetε i baba nun i bari bodene bəxəni i kelixi denaxan yi. N luma nen i xən.” ⁴ Yaxuba yi Rakeli nun Leya xili. E yi a xuruseene rabama. ⁵ A yi a fala e xa, a naxa, “N bata a kolon n ma marafanna mi fa ε baba yi sənən alo a fəloni, koni n babaa Ala bata lu n xən. ⁶ ε a kolon yati, n bata wali ε baba xa n fangan birin na. ⁷ A bata n mayenden a n saranna maxetε sanja yi fu, koni Ala mi tin a fe jaxin liga n na. ⁸ Xa ε baba fa a fala, a naxa, ‘Fəre fərene xuruseen naxanye ma, ne nan findima i gbeen na,’ xuruseene birin yi diin xalima nen fəre fərene naxanye ma. Xa ε baba fa a fala, a naxa, ‘Mañingın xuruseen naxanye ma, ne nan findima i gbeen na,’ xuruseene birin yi dii mañingixin nan xalima. ⁹ Ala bata ε babaa xuruseene ba a yii, a yi e fi n tan ma.”

¹⁰ “Xuruseene yi tema e bode ra waxatin naxan yi, n bata a to xiyeni, xuruse xemen naxanye texi xuruse gilene ra, ne mañingixi, e mafərwə fərxəxi e nun e makatun katunxi. ¹¹ N ma xiyeni, Ala a malekan yi n xili, a naxa, ‘Yaxuba.’ N yi a ratin, n naxa, ‘N tan ni i ra.’ ¹² A yi a fala, a naxa, ‘I xunna rakeli, a mato. Xuruse xemen naxanye birin texi xuruse gilene ra, ne mañingixi, e mafərwə fərxəxi e nun e makatun katunxi, bayo Laban naxan birin ligaxi i ra, n na toxi. ¹³ N tan nan Ala ra naxan fa i ma Beteli yi, i gemen tixi taxamasenna ra denaxan yi i layirin tongoxi n xa denaxan yi. Iki, keli bəxəni ito ma. I siga na bəxəni i barixi denaxan yi.’ ”

¹⁴ Rakeli nun Leya yi Yaxuba yabi, e naxa, “Nxu baba mi kεε yo luxi nxu tan xa! ¹⁵ Xənen xa mi nxu ra nxu baba konni? A bata nxu mati, a mən bata nxə gbetin fan don. ¹⁶ Ala herisigen naxan birin baxi nxu baba yii, a xetema nen nxu ma e nun nxə diine. Iki Ala feen naxan birin falaxi i xa, na birin liga.”

¹⁷ Yaxuba yi a jaxanle nun a diine rate jəgəməne fari. ¹⁸ A xuruseen nun herisigen naxan birin sətə Padan-Arami yi, a yi keli, a yi e birin xali a baba Isiyaga konni Kanan bəxəni. ¹⁹ Laban yi a xuruseene xabene maxabama e ma waxatin naxan yi, Rakeli yi a babaa suxurene muja.

²⁰ Yaxuba yi Arami kaan Laban mayenden. A siga a mi sese fala a xa. ²¹ A yi a gi, e nun seen naxan birin findi a gbeen na. A yi Efirati baani gidi. Na xanbi ra, a yi siga Galadi geyaan mabinni.

²² A xii saxande ləxəni, muxuna nde yi a fala Laban xa fa fala Yaxuba bata a gi. ²³ Laban yi a ngaxakedenne tongo, e yi mini Yaxuba fendeni xii solofere bun ma. E yi e li Galadi geyane binna ra. ²⁴ Koni kəen na, Ala yi a yetε yita Arami kaan Laban na xiyeni. A yi a fala a xa, a naxa, “I yetε ratanga feen sifan birin fala feen na Yaxuba ma.”

²⁵ Laban yi Yaxuba li. A bubun tix geyaan fari. Laban nun a ngaxakedenne fan yi e gbeen ti Galadi geyaan fari. ²⁶ Laban yi a fala Yaxuba xa, a naxa, “I nanse ligaxi ito ra? Nanfera i n mayendenxi? I bata n ma diine xali alo muxu suxine yengeni. ²⁷ Nanfera i gixi luxunni? I bata yanfantenyaan liga n na. I mi sese falaxi n xa. Xa i yi n nakolon nun, n yi i matima nen sewa sigine yi, tanbanna nun kondən xuiin na. ²⁸ Koni i mi a lu yati n xa n ma diine nun n mamandenne sunbu, n yi n jungu e ma. I bata feen liga alo xaxilitarena. ²⁹ N yi nəε fe kobin lige ε ra nen, koni i babaa Ala bata a fala n xa to kəen na, a naxa, ‘I yetε ratanga feen sifan birin fala feen na Yaxuba ma.’ ³⁰ Na bata lan, i sigaxi nen bayo i yi kunfaxi siga feen na i baba konni, koni nanfera i n ma suxurene mujaxi n ma?”

³¹ Yaxuba yi Laban yabi, a naxa, “N gaxu nen n miriyani alogo i nama i ya diine rasuxu n na. ³² Koni i na i ya suxurene to n ma muxu yo yii, n na kanna faxama nen. Ngaxakedenne birin yεε xəri, n ma goronna birin mato. Naxan birin findixi i gbeen na, i xa a xali.” Na waxatini Yaxuba mi yi a kolon xa Rakeli a babaa suxurene tongoxi.

³³ Laban yi Yaxubaa bubune kui to e nun Leya konni e nun konyi firinne konni, koni a mi sese to. A to mini Leyaa bubuni, a yi so Rakeli fan konni. ³⁴ Rakeli nan yati suxureni itoe tongoxi. A yi e luxun kirixan bun ma naxan sama jəgəməni fari, a fa dəxə a fari. Laban yi bubun kui to, a mi sese to na kui. ³⁵ Rakeli yi a fala a baba xa, a naxa, “N baba i nama xələ n ma xa n mi fa keli i yetagi. N kike wanla nin.” Laban fenna sifan birin ti nen, koni a mi suxurene to.

³⁶ Yaxuba yi xələ, a yi fala xələn ti Laban ma. A yi a fala, a naxa, “N gbalon mundun ligaxi, n haken mundun ligaxi naxan a ligama i xa mini n fendeni kiini ito yi? ³⁷ I bata n ma goronna birin kui to. I gbee seen mundun toxi e kui? A yita n na ngaxakedenne yee xəri e nun i fan ngaxakedenne yee xəri alogo e xa kitin sa en tagi. ³⁸ N jee məxəje nan tixi i konni, koni i ya yexeen nun sii dii keden mi diin xalixi a faxa n yii. N mən mi i ya xuruse yo donxi. ³⁹ N mi faxi xuruse ra i fəma burunna subene naxan faxaxi. Naxanye yi mənəma kəeen nun yanyin na, ne bənən yi luma n tan nan xa bayo i yi e jəxən maxilima n na. ⁴⁰ Ləxə yo ləxə kuye wolonna yi n tərəma nən yanyin na, xunbenla yi n tərə kəeen na, n yeteen mi yi nəe xiye. ⁴¹ N bata jee məxəje ti i yii. N jee fu nun naanin wanla kəxi nən alogo n xa i ya dii tēme firinne dəxə. N mən yi jee sennin fan sa a fari i ya xuruseene kantandeni. Koni i bata n saranna maxete dəxəna ma fu. ⁴² Xa n tapə Iburahimaa Ala, n baba Isiyaga gaxun naxan yee ra, xa na mi yi a ra nun, n yi kelima nən be n yii genla. Koni Ala bata n ma marayarabin to, e nun n yi wali xədəxen naxanye ligama, kəe danguxini ito yi, a bata n ma kitin sa.”

⁴³ Laban yi Yaxuba yabi, a naxa, “I ya jaxanle, n ma diine nan ne ra. E diine, n gbeen nan ne ra. Xuruseni itoe n gbeen nan e ra, n naxan birin toma ito ra, n tan nan gbee e ra. Koni to xanbi ra, n nəe nanse lige n ma diine nun n mamandenne xa? ⁴⁴ Iki, en xa layiri tongo. Sereyaan xa lu en tagi.” ⁴⁵ Yaxuba yi gəməni tongo, a yi a ti taxamasenna ra.

⁴⁶ Na xanbi ra, Yaxuba yi a fala a ngaxakedenne xa, a e xa gəməne matongo. E yi e matongo, e e malan yire kedenni. E yi e dege na gəmə malanxine fari. ⁴⁷ Laban yi na mənna xili sa Yegara-Sahaduta. Yaxuba yi mən xili sa Galadi.* ⁴⁸ Laban yi a fala, a naxa, “Gəmə malanxini itoe findixi seren nan na i tan nun n tan tagi.” Na nan a toxi mənna xili saxi Galadi. ⁴⁹ Mən mən xili nən “Misipa.”† Laban mən yi a fala, a naxa, “Alatala xa a yengi dəxə en tan firinna a fe xən ma, hali en fata xanbini. ⁵⁰ Xa i n ma diine tərə, xa na mi a ra i jaxalan gbete dəxə, i lanma i xa xaxinla sətə, bayo muxun xa mi en tagi seren na. Ala nan yati en firinna seren na.”

⁵¹ Na xanbi ra, Laban yi a fala Yaxuba xa, a naxa, “I yeen ti gəmə malanxini itoe ra. Taxamaseri gəməni ito mato n naxan tixi en tagi. ⁵² Gəmə malanxini itoe nun taxamaseri gəməni ito findixi serene nan na. N mi lan n xa dangu be ra i ya fe jaxina n kui. I fan mi lan i xa dangu gəmə malanxini itoe nun taxamaseri gəməni ito ra n ma fe jaxina i kui. ⁵³ Iburahimaa Ala nun Nahori a Ala xa findi en tan firinna makitimaan na.” Na waxatini Yaxuba yi a kələ Ala yi a baba Isiyaga gaxun naxan yee ra. ⁵⁴ Yaxuba yi saraxan ba geyaan fari. A yi a ngaxakedenne birin xili, e xa sa e dege. E to yelin e dege, e yi xi geyaan fari.

32

Yaxuba yi siga Esayu fəma

¹ Laban to keli subaxan ma, a yi a jungu a diine ma, e nun a mamandenne. A yi duba e xa. Na xanbi, Laban yi xete a konni. ² Yaxuba yi sigama kiraan xən waxatin naxan yi, Alaa malekane yi fa a ma. ³ Yaxuba to e to, a naxa, “Alaa ganla daaxaden nan ito ra.” A yi na yiren xili sa Maxanayin.*

⁴ Yaxuba yi xerane rasiga a tada Esayu ma Edən banxidəen na, Seyiri bəxəni. ⁵ A yi yamarin fi e ma, a naxa, “E ito nan falama n kanna Esayu xa, e naxa, ‘I ya konyi Yaxuba naxa, n bata lu Laban konni. N bata bu gbeen ti na yi. ⁶ Ninge gbege nan n yii e nun

* 31:47: Yegara Sahaduta nun Galadi bunna nəen fa fala “Sere Se Malanxine.” † 31:49: Misipa bunna nən fa fala “Gbengbena.” * 32:3: Maxanayin bunna nəen fa fala “Daaxade firinne.”

sofanle nun yeḡeene nun siine. Konyi xemeene nun konyi gilene n yii. Iki, n xerane rasigama i ma alogo i xa marasene fajin fi n ma.’ ”

⁷ Xerane yi xete, e yi a fala Yaxuba xa, e naxa, “Nxu bata siga. Nxu sa i tada Esayu li na. A fama i ralandeni e nun a banxulan muxu keme naanin.” ⁸ Gaxu gbeen yi Yaxuba suxu, a kuisan. Yamaan naxan yi a fəxo ra, a yi e taxun dəxəde firin. A yi yeḡeene nun siine yitaxun dəxə firin, e nun jingene, e nun jəgəmene. ⁹ A yi a fala, a naxa, “Xa Esayu yama keden yeḡe, yamaan boden xa a gi.”

¹⁰ Na xanbi Yaxuba yi Ala maxandi, a naxa, “N taje Iburahimaa Ala nun n baba Isiyagaa Ala, i bata a fala n xa, i tan Alatala, i naxa ‘Xete i ya bəxəni, i kon kaane denaxan yi. I na siga, n fe fajin ligama nen i xa.’ ¹¹ N tan xurun. N mi daxa n hinanna nun lannayaan birin sətə, i naxan nagidixi n ma, i ya walikena. N ma dunganna gbansanna nan yi suxi n yii n Yuruden baani gidi waxatin naxan yi, koni iki nxu nun yama firin nan xetema. ¹² N natanga n tada Esayu ma, bayo n bata gaxu a ye ra. N sikexi, a nama fa n fəxa, e nun jaxanle nun diine. ¹³ I bata a fala n xa, i naxa, ‘N fe fajin ligama nen i xa. N ni i bənsəna rawuyama ayi nen alo fəxo igen meḡensinna naxan mi yate.’ ”

¹⁴ Yaxuba yi kəeen nadangu na. Seen naxan birin yi a yii, a yi sanba seen ye mato a naxan soma a tada Esayu yii: ¹⁵ Sii keme firin nun kətə məxəne e nun yeḡe keme firin nun konton məxəne e nun ¹⁶ jəgəme gile tonge saxan nun e diine nun jinge tonge naanin nun tura fu nun sofali gile məxəne e nun sofali xeme fu. ¹⁷ A yi xuruseni itoe yitaxun kuru keden keden ye en ma, a nde so a konyine yii. A yi a fala e xa, a naxa, “E dangu ye en na. E xa sagaran lu kurune tagi.”

¹⁸ A yi a konyi singen yamari, a naxa, “E nun n tada Esayu na naralan, a fama i maxəndeni nen, a naxa, ‘E nun nde a ra? I sigan minen yi? Nde gbee xuruseni itoe ra naxanye tixi i ye ra?’ ¹⁹ I ya a yabima nen, i naxa, ‘I ya konyin Yaxuba nan gbee e ra. A i sanbaxi itoe nan na, n kanna Esayu. A fan nxu fəxo ra.’ ” ²⁰ A yi na yamarin fi a firinde fan ma, e nun a saxandena, e nun muxun naxanye biraxi xuruseene fəxo ra, a naxa, “Xa e nun Esayu naralan waxatin naxan yi, e na nan falama a xa. ²¹ E ito nan sama a fari, e naxa, ‘I ya konyina Yaxuba fama nxu xanbi ra.’ ” Yaxuba yi a fala, a naxa, “Iki n na a bənen magodoma seni itoe nan na. Na xanbi n na fa a ma, yanyina nde a n nasenema nen a fajin na.” ²² Yaxubaa sanba seene yi ti a ye ra, a tan yi kəeen nadangu daaxadeni.

Yaxuba nun Alaa malekana

²³ Kəeen na, Yaxuba yi keli. A yi a jaxalan firinne tonge e nun e konyi firinne nun a dii fu nun kedenna. E yi Yaboko xuden gidi. ²⁴ A yi e ragidi Yaboko xuden na e nun a yii seen birin. ²⁵ A keden peen yi lu. Na waxatini, xeme na nde yi mini a ma, e yi gerenna so han kuye yiba waxatini. ²⁶ A to a to a mi nə sətəma Yaxuba ma e gerenni, a yi a garin a wotegelen ma. A wotegelen yi te a kui. ²⁷ Xemen yi a fala, a naxa, “A lu n xa siga, bayo kuye bata yiba.” Yaxuba yi a yabi, a naxa, “N mi i bejinma, fə i duba n xa.” ²⁸ Xemen yi a maxədin, a naxa, “I xili di?” Yaxuba yi a yabi, a naxa, “Yaxuba.” ²⁹ Xemen yi a fala, a naxa, “I xili mi falama sənən Yaxuba. A fa falama nen Isirayila, bayo e nun Ala nan gerenna soxi, e nun muxune, i yi nən sətə.”† ³⁰ Yaxuba yi maxədinna ti, a naxa, “I xili di?” Bodeni yi a fala, a naxa, “Nanfera i n maxədinma n xinla ma?” Na xanbi, a yi duba Yaxuba xa.

³¹ Yaxuba yi na yiren xili sa Penuyeli,‡ bayo Yaxuba a fala nen, a naxa, “N bata Ala to ye en nun ye en, a tin n niin yi kisi.” ³² Sogen tema waxatin naxan yi, Yaxuba bata yi dangu Penuyeli ra. A godoma a wotegelen ma. ³³ Na nan a toxi han iki Isirayila kaane mi fasan donma naxan wotegelen ma, bayo Ala Yaxuba masətəxi a wotegelen fasan nan ma.

Yaxuba nun Esayu a layirina

† 32:29: Isirayila bunna ne en fa fala “E nun Ala gerenna soma.” ‡ 32:31: Penuyeli bunna ne en fa fala “Ala yetagina.”

¹ Yaxuba yi Esayu to fe e nun banxulanna muxu keme naanin. A yi diine yitaxun Leya nun Rakeli ra e nun konyi gile firinne. ² A yi konyi gile firinne ti yeen na, e nun e diine. Leya fan yi ti ne xanbi ra e nun a diine. Rakeli nun Yusufu yi lu dənxen na. ³ A tan yi dangu ne yee ra, a xinbi sin sanja ma solofere benun a xa a tada li. ⁴ Koni Esayu yi a gi a sa Yaxuba ralan. A yi dutun a ma, a fa a sunbu. E birin yi wuga. ⁵ Esayu to paxanle nun diine to, a yi maxədinna ti, a naxa, “Nde ne ra naxanye biraxi i fəxo ra?” Yaxuba yi a yabi, a naxa, “Ala diin naxanye fixi i ya konyin ma a nemaan xən ma.” ⁶ Konyi gilene yi e maso e nun e diine, e yi e xinbi sin. ⁷ Leya fan nun a diine yi e maso, e fan yi e xinbi sin. Na xanbi Yusufu fan nun Rakeli yi na liga.

⁸ Esayu yi maxədinna ti, a naxa, “I nanse ligama xuruseni ito birin na, n naralanxi naxanye ra?” Yaxuba yi a yabi, a naxa, “N waxi nen, n kanna xa n nafan.” ⁹ Esayu yi a fala, a naxa, “N xunyena, herisige gbege n fan yii. I gbeen mara.” ¹⁰ Yaxuba yi a fala, a naxa, “En-en, n bata i maxandi, xa i bata n nafan, n na i sanbaxi seen naxanye birin yi, i xa ne rasuxu. N bata i yetagin to. Na luxi nen n yi alo n na Ala yetagi nan toma, bayo i bata n nasene ki fajı. ¹¹ N seen naxanye sanbaxi i ma, e rasuxu. Ala bata hinan n na, a n makoon birin fan.” Yaxuba yi a yixədxə han Esayu yi tin.

¹² Esayu yi a fala, a naxa, “En siga kiraan xən ma, n xa sa i mati.” ¹³ Yaxuba yi a yabi, a naxa, “N kanna, a kolon diine fe xədxə. Yexee gilene nun jinge gilene xijen fima e diine ma. Xa en gbeten e ra ləxo kedenni, ne birin faxama nen. ¹⁴ N kanna, i tan xa ti yeen na. N tan xa bira n ma xuruseene fəxo ra ndedi ndedi. N xa siga n yeren ma, nxu nun n ma diine han nxu soma i konni waxatin naxan yi Seyiri bəxəni.” ¹⁵ Esayu yi a fala, a naxa, “N xa n ma muxuna nde lu i yii be.” Yaxuba yi a fala, a naxa, “Nanfera? N kanna, n tan waxi naxan xən, n xa rafan i ma gbansan.” ¹⁶ Na ləxəni, Esayu yi ti Seyiri kiraan xən ma.

¹⁷ Yaxuba tan yi siga Sukəti yi. A yi banxi keden ti a yete xa, a kulane ti a xuruseene xa. Nanara na yiren xili nen Sukəti.* ¹⁸ Yaxuba to keli Padan-Arami yi, a yi so kəndeyani Siken taani Kanan bəxəni. A yi daaxadeni tən taan xanbi ra. ¹⁹ A bubun yi tixi denaxan yi, a yi bəxən sara Xamori a diine ma, Siken Baba, naxanye singe dəxo Siken yi. A yi na sara gbeti gbanan keme ra. ²⁰ A yi saraxa ganden nafala menni. A yi na xili sa “Isirayilaa Ala.”

34

Dinaa marayagina

¹ Yaxubaa dii temen Dina, Leya naxan barixi Yaxuba xa, na yi siga Siken paxanle xəntəndeni. ² Xamori a dii xemen Siken, Xiwin naxan findixi na yamanan mangan na, na to Dina to, a yi fu a ma a yi a rayagi. ³ Yaxubaa dii temen Dinaa xanuntenyaan yi lu Siken fatini. A yi fala paxumene ti a xa. ⁴ A yi a fala a baba Xamori xa, a naxa, “Dii temeni ito maxandi n xa alogo n xa a dəxo.” ⁵ Yaxuba yi a me, a bata a dii temen Dina rayagi. Na waxatini, a diine yi sa xeen ma xuruseene fəxo ra. A mi sese fala han ne so waxatini.

⁶ Siken baba Xamori yi siga Yaxuba konni a xa sa falan ti a xa. ⁷ Yaxuba a diine to keli xeen ma, e yi na feen me naxan danguxi. E yi e yomayaan to, e bəjen yi te ki fajı bayo Siken bata yi fu Yaxuba a dii temen ma, a mi lan a xa naxan liga Isirayila bəxəni.

⁸ Xamori yi a fala e xa, a naxa, “Dii temeni ito rafanxi n ma dii xemen Siken nan ma a səndəmen birin na. Yandi, e xa a fi a ma, a xa findi a paxanla ra. ⁹ En findi bitanmane ra. E xa e dii temene fi nxu ma alogo nxu xa e dəxo. Nayi, e fan nəe nen nxu gbeene dəxe. ¹⁰ E fama nen ludeni nxu dəxən ma, bəxəni ito yi rabi e xa. E nəe dəxe nen be, e yulayaan liga alogo e xa herisigen sətə.”

¹¹ Siken yi a fala Dina baba nun a tada xa, a naxa, “E dija n ma, e jənige fajın ti n xa. E wama seen naxan xən, e xa na fala n xa, n xa a so e yii. ¹² E nəe futu se gbege maxədinje nen n ma e nun kiseene. E na seen naxan birin maxədin n ma, n nəe a birin soe e yii nen alogo n xa dii temeni ito dəxo.” ¹³ Yaxubaa diine yi yanfa falan ti Siken nun a

* 33:17: Sukəti bunna nəen fa fala “Bubune.”

baba Xamori xa, bayo Siken bata yi e xunyən Dina rayagi. ¹⁴ E yi a fala e xa, e naxa, “Nxu mi nəe nxu xunye jaxalanmaan fiye muxun ma naxan mi banxulanxi. A findima yagin nan na nxu xa. ¹⁵ Xa nxu fa nxu xuiin soma ε yii, fə en lan ito ma. Xəməen naxan birin ε konni, e lan nən e xa banxulan alo nxu tan. ¹⁶ Na waxatini nxu nəe nxə dii təməne fiye ε ma nən, ε yi e dəxə. Nxu fan ε gbeene dəxəma nən, nxu luma ε dəxən ma na waxatini, en birin yi findi yama kedenna ra. ¹⁷ Koni xa ε mi fa sa tin ε banxulandeni, nxu nxu xunye jaxalanmaan nasuxuma nən, nxu fa keli be.” ¹⁸ Xamori nun a dii Siken yi tin falani ito ma. ¹⁹ Na xəməen mi bu a na feen liga, bayo Yaxuba a dii təməen bata rafan a ma. A tan nan yi binyaxi dangu a ngaxakedenne birin na.

²⁰ Xamori nun Siken yi siga yamaan malandeni taan so dəen na. E yi a fala e yamaan xa, e naxa, ²¹ “Muxuni itoe, en ma fe fajina e kui. E xa lu bəxəni ito ma, e yulayaan liga, bayo en ma bəxən gbo. En nəe nən e dii təməne dəxə, en fan en ma dii təməne fima e ma nən. ²² Muxuni itoe mi dəxəma be, en xa findi yama kedenna ra, fə xəməen naxan birin en konni be yi, ne xa banxulan alo e kiinde. ²³ Xa en bata tin e falan ma, na waxatini e dəxəma en konni nən. E xuruseene nun e yii seen birin findima en birin gbeen na nən.” ²⁴ Muxun naxan birin yi na taan so dəen na na ləxəni, e birin yi tin Xamori nun a dii Siken ma falan ma. Xəməen naxan birin yi na taan kui, e birin yi banxulan.

²⁵ A xii saxande ləxəni, xəməne fatine to yi e xələma, Yaxubaa dii xəmə firinna Simeyən nun Lewi, Dina tada xəməmane, e yi e dəgəmane tongo. E yi fu taan ma muxu yo mi sogin e ma, e yi xəməen birin faxa. ²⁶ E yi Xamori nun a dii Siken fan faxa. E yi Dina tongo Siken konni, e yi fa a ra. ²⁷ Yaxubaa diine yi seen birin tongo faxa muxune xun ma, bayo e bata yi e xunye jaxalanmaan nayagi. ²⁸ E yi e yəxəne tongo e nun e siine nun e jingene nun e sofanle, naxanye yi taan kui e nun xəen ma. ²⁹ Nafunla naxan birin yi na, e yi a birin xali. E yi dii təməne nun jaxanle xali. E banxin birin kui geli.

³⁰ Yaxuba yi a fala Simeyən nun Lewi xa, a naxa, “E bata lanbaranna ti n ma. E bata en napaxu Kanan kaane nun Perisi kaane ma alo se kunxin xirina. Muxu wuyaxi mi n yii. E e malanma nən n xili ma, e n yenge, n xabilan birin yi halagi.” ³¹ E yi a yabi, e naxa, “A mi lan a xa en xunye jaxalanmaan findi yalunden na.”

35

Yaxuba yi siga Beteli yi

¹ Ala yi a fala Yaxuba xa, a naxa, “Keli, i sa dəxə Beteli yi. I saraxa ganden nafala n xa mənni, n bata yi n yete yita i ra dənaxan yi, i yi i gima i tada Esayu bun ma waxatin naxan yi.” ² Yaxuba yi a fala a denbayaan xa e nun muxun naxanye yi a fəma, a naxa, “E xəjəne suxurene yiba, ε ε yete sarijan, ε ε dugine fan masara ε ma. ³ E fa, en siga Beteli yi. N xa saraxa ganden nafala Ala xa, naxan n malixi n yi lanbaranni waxatin naxan yi. A yi a yengi lu n xən ma n ma sigatini.”

⁴ Na waxatini e yi e suxurene birin so Yaxuba yii e nun e tunla soone. Yaxuba yi e birin bitin kondən bun ma naxan Siken dəxən ma. ⁵ Yaxuba nun a diine to keli sigadeni, Ala yi gaxun lu e rabilin taane birin muxune bəjəni, muxu yo mi susu birə e fəxə ra. ⁶ Yaxuba nun a fəxərabirane yi siga Lusi yi, naxan mən xili Beteli, Kanan bəxəni. ⁷ A yi saraxa ganden nafala mənni. A yi na saraxa ganden xili sa “Beteli a Ala,” bayo Ala a yete yita a ra mənni nən, a yi a gima a tada bun waxatin naxan yi. ⁸ Rebeka a dii masuxun Debora to faxa, e yi a maluxun Beteli mabinni wariin dənaxan yi. Na wariin xili nən “wugadena.”

⁹ Ala mən yi mini Yaxuba xa, a xəte xanbini Padan-Arami yi. A yi barakan nagidi a ma. ¹⁰ Ala yi a fala a xa, a naxa, “I xili nən Yaxuba, koni a mi falama na kiini sənən. To xanbi ra, i xinla fa falama nən Isirayila.” Awa, Ala yi a xili sa Isirayila. ¹¹ A mən yi a fala a xa, a naxa, “Ala Sənbe Kanna nan n na. I xa wuya, i yiriwa alogo i xa findi siyana nde benban na. I mən findima nən siya wuyaxine benban na. Mangane minima nən i bənsənni. ¹² N bəxən naxan fi Iburahima nun Isiyaga ma, n na a fi i fan ma. Na dangu xanbini, n na a fima i bənsənna fan ma nən.”

¹³ Ala yi keli na, a falan ti Yaxuba xa denaxan yi. ¹⁴ Yaxuba yi gəme taxamasenna ti na, a yi turen nun min seen bəxən a ma saraxan na. ¹⁵ A yi yireni ito xili sa Beteli, Ala falan ti a xa denaxan yi.*

Rakeli faxa fena

¹⁶ Yaxuba nun a denbayaan to keli Beteli yi, e mən makuya Efarata ra, Rakeli yi diin sətə. Na dii bari feen yi xədxə ayi. ¹⁷ Rakeli yi diin barima waxatin naxan yi xələni, dii rasuxun yi a fala a xa, a naxa, “Hali i mi gaxu, i mən xəmen nan barixi.”

¹⁸ Rakeli bata yi lu alo faxa muxuna. A yi a niin makakama waxatin naxan yi, a yi a diin xili sa Benoni.† Koni a baba tan yi a xili sa Bunyamin.‡ ¹⁹ Rakeli to faxa, e yi a maluxun Efarata kiraan dəxən ma. Na yiren xili nən iki Betəlemi. ²⁰ Yaxuba yi gəmen sa taxamasenna ra a gaburun fari. Han to na gəmen na Rakeli gaburun taxamasenna ra.

Taruxune Singena 2.1-2

²¹ Isirayila yi sa a bubun ti Migidali-Ederi xanbi ra. ²² Isirayila to yi dəxi na taani, Ruben nun Bila yi sa e sa, a baba konyi jaxanla. Isirayila yi a kolon.

Isirayila dii xəmen fu nun firinna naxanye sətə: ²³ Leya yi Ruben bari dii saran na, na xanbi ra Simeyən nun Lewi nun Yuda nun Isakari nun Sabulon. ²⁴ Rakeli yi Yusufu nun Bunyamin bari. ²⁵ Rakeli a konyin Bila yi Nafatali nun Dan bari. ²⁶ Leyaa konyin Silipa yi Gadi nun Aseri bari. Ne birin findixi Yaxubaa diine nan na, a naxanye sətə Padan-Arami yi.

²⁷ Yaxuba yi siga a baba Isiyaga konni Mamire, Kiriyati-Aruba mabinni. Mən xili nən Xebiron, Iburahima nun Isiyaga dəxəde fonna. ²⁸ Isiyaga a siimayaan yi siga jəe kəme jəe tonge solomasəxe. ²⁹ A to faxa, a bata yi siimaya xunkuye sətə, a yi faxa, a siga laxira yi. A dii Esayu nun Yaxuba yi a maluxun.

36

Esayu bənsənna

Taruxune Singena 1.34-37

¹ Esayu, naxan mən xili Edən, a bənsənna taruxun ni i ra. ² Esayu Kanan jaxanle dəxə nən: Ada findi Elon ma diin nan na, Xiti kaana, e nun Yoholibama, Anaa dii təmena, Sibeyon Xiwin mamandenna nan a ra. ³ A yi Sumayila a dii təmen Basamati fan dəxə, Nebayoti xunye jaxalanmana. ⁴ Ada nan Elifasi sətə Esayu xa. Reyuli findi Basamati a diin nan na. ⁵ Yoholibama dii xəme saxan nan bari: Yewusi nun Yalami e nun Kora. Ne birin findi Esayu a diine nan na naxanye barixi Kanan bəxəni. ⁶ Esayu yi a jaxanle nun a dii təmene nun a dii xəmene nun a muxune birin tongo, e nun a xuruseene birin e nun a hərisigen naxan birin sətə Kanan bəxəni. A yi a birin xali bəxə gbətən ma denaxan makuya a xunye Yaxuba ra, ⁷ bayo e hərisigen bata yi gbo ayi. E mi yi nəe luyə e bode dəxən ma. E yi denaxan yi e xuruseene birin mi yi nəe balo sətə mənni. ⁸ Na nan a to Esayu, naxan mən xili Edən, na yi siga a sa dəxə Seyiri geya yireni.

⁹ Edən kaane benba Esayu bənsənna xinle ni itoe ra naxanye yi dəxi Seyiri geya yireni:

¹⁰ Esayu a diine ni i ra:

Elifasi, Ada a dii xəmena,
Reyuli, Basamati a dii xəmena.

¹¹ Elifasi a diine ni ito ra:

Teman nun Omaru nun Sefo nun Gatami e nun Kenasi.

¹² Timina nan yi Elifasi a konyi jaxanla ra. Na Amaleki bari nən Elifasi xa.

Esayu nun a jaxanla Ada mamandenne ni ito ra.

¹³ Reyuli a diine ni i ra:

Naxati nun Sera nun Sama e nun Misa.

Ne findi Esayu nun a jaxanla Basamati mamandenne nan na.

¹⁴ Esayu a jaxanla Yoholibama a diine ni i ra:

* 35:15: Beteli bunna nən fa fala “Alaa banxina.” † 35:18: Benoni bunna nən fa fala “Nimisa diina.” ‡ 35:18: Bunyamin bunna nən fa fala “N yiifanna diina.”

Yewusi nun Yalami e nun Kora.
Yoholibama findi Anaa dii tēmen nan na.
Ana findi Sibeyon ma dii tēmen nan na.

¹⁵ Mangan naxanye keli Esayu bənsənni, ne ni i ra:

Elifasi, Esayu a dii singena, na diine ni itoe ra:
Manga Teman nun Manga Omaru nun Manga Sefo nun Manga Kenasi

¹⁶ nun Manga Kora nun Manga Gatami nun Manga Amaleki.

Mangane nan yi ne ra naxanye fataxi Elifasi ra Edon yamanani,
Ada mamandenne nan e ra.

¹⁷ Reyuli, Esayu a diina, a diine ni i ra:

Manga Naxati nun Manga Sera nun Manga Sama e nun Manga Misa.

Mangane nan yi ne ra naxanye fataxi Reyuli ra Edon yamanani,
Basamati mamandenne nan e ra.

¹⁸ Yoholibama, Esayu a jaxanla, a diine ni itoe ra:

Manga Yewusi nun Manga Yalami nun Manga Kora.

Mangane ni itoe ra naxanye fataxi Yoholibama ra, Esayu a jaxanla:
Yoholibama findi Anaa diin nan na.

¹⁹ Esayu, naxan mən xili Edon, na a diine nan ne ra.

Mangan naxanye keli Esayu bənsənni, ne nan ne ra.

Taruxune Singen 1.38-42

²⁰ Seyiri Xori kaana diine ni itoe ra naxanye yi dəxi na yamanani:

Lotan nun Sobali nun Sibeyon nun Ana

²¹ nun Dison nun Eseri e nun Disan.

Seyiri a diine yi findi Xori mangane ra Edon yamanani.

²² Lotan ma dii xəməne ni itoe ra:

Xori nun Heman.

Timina findi Lotan xunye dii tēmen nan na.

²³ Sobali a dii xəməne ni itoe ra:

Aliban nun Manaxati nun Ebali nun Sefo e nun Onan.

²⁴ Sibeyon ma dii xəməne ni ito ra:

Aya nun Ana,

Ana nan tigi wolonxine to tonbon yireni

a to yi Sibeyon ma sofanle rabama.

²⁵ Ana a diine ni itoe ra:

Dison nun Yoholibama,

Ana a dii tēmena.

²⁶ Dison ma dii xəməne ni itoe ra:

Xemadan nun Eseban nun Itiran e nun Keran.

²⁷ Eseri a dii xəməne ni itoe ra:

Bilihan nun Saawan e nun Akan.

²⁸ Disan ma dii xəməne ni itoe ra:

Yusu nun Aran.

²⁹ Xori kaane mangane ni i ra:

Manga Lotan nun Manga Sobali

nun Manga Sibeyon nun Manga Ana

³⁰ nun Manga Dison nun Manga Eseri

e nun Manga Disan.

Xori kaane Mangane findi ne nan na e bənsən yəen ma Seyiri bəxəni.

Edon Mangane

Taruxune Singen 1.43-54

³¹ Mangane nan itoe ra naxanye yi Edon yamanan xun na benun Isirayila kaane xa mangan dəxə waxatin naxan yi: ³² Beyori a diin Bela yi findi Edon manga singen na, naxan ma taan yi xili Dinhaba. ³³ Bela to faxa, Seraa diin Yobabo, Bosara kaan yi findi mangan na. ³⁴ Yobabo to faxa, Xusama, naxan yi kelixi Teman yamanani, na yi findi mangan na. ³⁵ Xusama to faxa, Bedadaa diin Xadada yi findi mangan na. A tan nan

Midiyan kaane nə Moyaba bəxəni. A taan yi xili nən Abiti. ³⁶ Xadada to faxa, Samala Masareka kaan yi findi mangan na. ³⁷ Samala to faxa, Sayuli naxan yi kelixi Rehoboti taani baan de, na yi findi mangan na. ³⁸ Sayuli to faxa, Akibori a diin Baali-Xanan yi findi mangan na. ³⁹ Baali-Xanan, Akibori a diin to faxa, Xadada yi findi mangan na. A taan yi xili nən Pawu. A naxanla yi xili nən Mehetabeli, Matiredi a dii temena, Mesahabi mamandenna.

⁴⁰ Mangane ni i ra naxanye kelixi Esayu bənsənni, e bənsənnə nun e yamanan yeən ma.

Manga Timina nun Manga Aliwa nun Manga Yeteti

⁴¹ nun Manga Yoholibama nun Manga Ela nun Manga Pinon

⁴² nun Manga Kenasi nun Manga Teman nun Manga Mibisari

⁴³ nun Manga Magadiyeli nun Manga Irami.

Ne nan yi Edən mangane ra e nun e bəxəna e yi dəxi dənaxan yi.

Esayu a feen nan na ra naxan findixi Edən kaane benban na.

37

Yusufu a xiyena

¹ Yaxuba dəxə nən Kanan yamanani, a baba yi dənaxan yi. ² Yaxuba bənsənnə taruxun ni ito ra. Yusufu a dii nərəyaan nərə fu nun solofere nan yi a ra. A tan nun a tadane yi xuruseene nan kantanma, naxanye nga yi Bila nun Silipa ra, a babaa naxanle. A yi e fe naxine dentəgen sama a baba xa. ³ Yusufu nan yi rafan Isirayila ma dangu a diine birin na, bayo a tan nan sətə a xəmə foriyani. A yi doma kuye tofənin so a yii. ⁴ Yusufu tadane to na feen to, a a tan nan nafan e baba ma dangu e birin na, e yi a rəjaxu. Fala fəji yo mi yi e tagi sənən.

⁵ Yusufu yi xiye sa, a yi a yeba a tadane xa. E yi a rəjaxu dangu a fəlon na. ⁶ A yi a fala e xa, a naxa, “E tuli mati n ma xiyeen na, n naxan saxi. ⁷ En birin yi xəen ma malo raxidideni. Nanunna, n ma malo xidin yi keli, a ti. E gbee malo xidine yi lu bilinxi n gbee xidin na, e birin yi e xinbi sin n ma malo xidin bun.” ⁸ A tadane yi a maxədin, e naxa, “Ee! I waxi findi feni nxə mangan nan na alogo i xa nxu yamari?” E yi a rəjaxu dangu a fəlon na a xiyena fe ra e nun a falana.

⁹ Yusufu mən yi xiye gbete sa, a yi na fan yeba a tadane xa. A yi a fala, a naxa, “E e tuli mati, n mən bata xiye sa. Sogen nun kiken nun sare fu nun keden yi e xinbi sinma n bun ma.” ¹⁰ A yi xiyeen ito yeba a baba nun a tadane xa. A baba yi a kənkə a ma, a fa a fala a xa, a naxa, “I xiyeen naxan saxi iki, nanse na ra? I nga nun i tadane nun n tan, nxu birin fama nxu xinbi sindeni i yetagi?” ¹¹ A tadane yi lu a maxəxələnjə, koni a baba yi a yengi lu a xiyeen xən ma.

Yusufu tadane yi a mati

¹² Yusufu tadane yi siga Siken yi e babaa xurusene rabadeni. ¹³ Isirayila yi a fala Yusufu xa, a naxa, “I tadane bata siga xuruse rabadeni Siken yi. Fa be, n xa i xə e ma.” A yi a yabi, a naxa, “Awa.” ¹⁴ Isirayila yi a fala a xa, a naxa, “Siga mafuren, i sa a mato xa i tadane kənde, xa se mi xuruseene fan toxi, i yi fa na dentəgen sa n xa.” A yi a xə keli Xebiron lanbanni siga Siken yi. ¹⁵ Xəməna nde yi a to xəene xun xən. Xəməni yi a maxədin, a naxa, “I nanse fenma?” ¹⁶ A yi a yabi, a naxa, “N na n tadane nan fenma. A fala n xa, yandi, e xurusene rabama dənaxan yi.” ¹⁷ Xəməni yi a fala a xa, a naxa, “E bata keli be, bayo n na e xuiin mə nən, e yi a falama, a e xa siga Dotan yi.” Yusufu yi bira a tadane funfu xən han a sa a tadane li Dotan yi.

¹⁸ E to a to wulani, benun a xa maso e ra, e lan a ma, a e xa a faxa. ¹⁹ E yi a fala e bode xa, e naxa, “Na xiye saan nan fama iki. ²⁰ E fa be, en na a faxa, en na a woli xəjinna ra. Nayi, en na keli, en na a falama nən, a sube naxin bata a don. Na waxatini en fama a kolondeni nən a xiyeen findima a xa feen naxan na.”

²¹ Rubən yi na feen mə. A yi kata a xa a xunba, a naxa, “En nama a faxa.” ²² Rubən mən yi a fala, a naxa, “E nama a wunla ramini de! E a woli xəjinni ito ra naxan tonbon yireni

ito yi. Muxu yo nama a yiin din a ra.” A yi wama a xunba feni alogo a xa nɔ a xalideni a baba fəma.

²³ Yusufu to so a tadane yireni, a doma kuye tofajin naxan yi ragodoxi a ma, e yi na rate a ma. ²⁴ E yi Yusufu tongo, e a woli xəjinnna ra, ige mi naxan kui.

²⁵ Na xanbi, e yi dɔxɔ donse dondeni. E to e yɛɛn nakeli, e yi Sumayila bənsənnna yulane to fɛ. E yi kelixi Galadi yi, wusulanna nun senna nun latikənnənnna yi e jəgəməne fari siga Misiran yi. ²⁶ Yuda yi a fala a xunyene xa, a naxa, “Xa en na en xunyən faxa, en yi a wunla luxun, na tənən mundun en tan ma? ²⁷ Ɛ fa, en na a mati Sumayila bənsənnna muxune ma, koni en nama en yiin din a ra de! Bayo en xunyən na a ra, en wuli keden fasa keden.” A xunyene birin yi tin a falan ma.

²⁸ Na xanbi, Midiyan yulane danguma, e yi Yusufu rate xəjinnna ra. E yi Yusufu mati gbeti gbanan məxəjɛ ra Sumayila bənsənnna muxune ma. E yi a xali Misiran yi.

²⁹ Ruben to xetɛ xəjinnna yireni, a mi Yusufu li na sənən. A yi a domaan birin yibə sununi. ³⁰ A yi xetɛ a xunyene fəma, a yi a fala, a naxa, “Diidin mi fa na! N tan fa nanse ligama sənən?” ³¹ E yi kətə keden faxa, e yi Yusufu a doma kuye tofajin maturuxun na sube wunli. ³² Na xanbi, e yi na doma kuye tofajin xali e baba fəma. E yi a fala a xa, e naxa, “Nxu bata ito to. Domani ito mato ba, xa i ya diin gbeen na a ra.” ³³ Yaxuba yi domaan kolon. A yi a fala, a naxa, “N ma diina domaan na a ra! Sube xəjɛna nde bata a faxa! A bata Yusufu yibə!” ³⁴ Yaxuba yi a dugine yibə sununi, a mən yi kasa dugin nagodo a ma. A yi a diin jan feen liga xii wuyaxi. ³⁵ A dii xəmene nun dii tɛməne yi siga a madəndəndeni, koni a mi tin na ma. A yi a fala, a naxa, “N nan n ma diin saya feen ligama nən han n sa a li laxira yi.” A yi lu wuge a diina fe ra.

³⁶ Midiyan kaane yi Yusufu mati Potifari ma Misiran yi, Misiran Mangana kuntigina nde naxan a kantən tiine xunna.

38

Yuda nun Tamari

¹ Na waxatini, Yuda yi keli a ngaxakedenne xun ma, a siga Adulan kaana nde konni naxan xili Xira. ² Yuda yi Suya Kanan kaana dii tɛmən to mɛnni. A yi a findi a jaxanla ra. E yi lu e bode xən. ³ A yi fudikan, a yi dii xəmən bari. E yi na diin xili sa Eri. ⁴ A mən yi fudikan dii firinden na, a yi dii xəmən bari. E yi na diin xili sa Onan. ⁵ Na xanbi, a mən yi dii xəmɛ gbɛtɛ bari, a yi na xili sa Selaxa. Yuda yi Kesibe taan nin a jaxanla yi diin barima waxatin naxan yi.

⁶ Yuda yi jaxanla fen, a a so a dii singen Eri yii. Na jaxanla xili Tamari. ⁷ Muxu jaxin nan yi Yuda dii singen Eri ra Alatala yɛɛ ra yi. Alatala yi a faxa. ⁸ Na xanbi Yuda yi a fala Onan xa, a naxa, “I tadaa jaxanla tongo, a xa findi i ya jaxanla ra. I a xəmɛ xuriya wanla liga alogo i xa diin fi i tada faxa muxun ma.” ⁹ Koni Onan yi a kolon, a na diin mi yi finde a gbeen na. Na nan a liga, a to yi a tada jaxanla kolonma jaxanla ra, igen naxan minima a fatini, a yi na makala bəxən ma alogo a nama diin bari a tada xa. ¹⁰ A yi naxan ligama, na mi yi rafan Alatala ma. Nanara, a yi a faxa.

¹¹ Awa, Yuda yi a fala a mamuxun Tamari xa, a naxa, “Lu kəjɛyani i baba konni benun n ma dii Selaxa xa gbo waxatin naxan yi.” A yi mirixi nən yanyina nde Selaxa fan faxama nən alo a tadane faxaxi kii naxan yi. Tamari yi siga a sa lu a baba konni. ¹² A mi bu Suya a dii tɛməna, Yuda jaxanla yi faxa. Nan feen to ba a ra, Yuda yi siga Timana yi e nun a lanfaan Xira Adulan kaana. E yi siga Yuda xuruse yireni, e yi e xabene maxabama dənaxan yi.

¹³ Muxuna nde yi a fala Tamari xa, a naxa, “I təjɛ sigama Timana taani a xurusene xabene maxabadeni.” ¹⁴ A yi a kəjɛ dugine ba a ma, a yi dugin so a yetagin xun na, a sa dɔxɔ Enayin taan so dɛɛn na Timana kiraan xən. A bata yi a to Selaxa bata findi banxulanna ra, koni e mi a fi a ma a xa findi a jaxanla ra.

¹⁵ Yuda to a to a dugin soxi a yetagin xun na, a yi a miri a yalunden na a ra. ¹⁶ A yi a fala a xa kiraan na, a naxa, “En siga, en sa kafu.” A mi yi a kolon a mamuxun na a ra.

Koni, Tamari yi Yuda maxədin, a naxa, “I nanse fima n ma en na kafu?”¹⁷ A yi a yabi, a naxa, “N sii keden nan tongoma n ma xuruseene tagi, n fa a ra i yeə ra.” A yi a yabi, a naxa, “Awa, tolimana nde lu n yii be singe benun i xa fa siin na waxatin naxan yi.”¹⁸ A yi a maxədin, a naxa, “I wama n xa nanse so i yii tolimaan na?” Tamari yi a yabi, a naxa, “I ya taxamasenna nun a lutin nun i ya dunganna so n yii.” A yi na seene so a yii, e fa kafu. Tamari yi fudikan a diin na.¹⁹ A yi xete a konni. A yi dugin ba a yetagin xun na, a mən yi a kaɲa domaan nagodo a ma.

²⁰ Yuda yi a lanfa Adulan kaan xe sii diin tideni ɲaxanla ma alogo a xa fa seene ra a naxanye so ɲaxanla yii tolimaan na. Koni a mi ɲaxanla to.²¹ A yi mən kaane maxədin, a naxa, “Yalunde ɲaxanla naxan yi kiraan de Enayin taani, na minen yi?” E yi a yabi, e naxa, “Yalunde yo mi be.”²² A yi xete Yuda yireni, a fa a fala, a naxa, “N mi a lixi na. Mən kaane mən bata a fala n xa a yalunde yo mi na e tan konni.”²³ Yuda yi a fala, a naxa, “A xa na seene mara. En fan nama en yete rayagi. N bata sii diin nasamba a ma, koni i mi a lixi na.”

²⁴ Kike saxan dangu xanbi, muxuna nde yi a fala Yuda xa, a naxa, “I mamuxun Tamari bata findi yalunden na, a bata fudikan a yalunyani.” Yuda yi a fala, a naxa, “E a ramini, a gan.”²⁵ E yi fama a ra waxatin naxan yi, a yi xeraan nasiga a tapɛ ma, a naxa, “Seni itoe mato naxanye n yii. Taxamasenni ito nun a lutin nun dunganni ito na findi muxun naxan gbee ra na nan n nafudikanxi. I lan nən i xa a kanna kolon.”²⁶ Yuda yi na feene kolon. A yi a fala, a naxa, “A tinxin dangu n tan na bayo n mi a fixi n ma dii Selaxa ma.” Na xanbi ra, e mi fa kafu.

²⁷ A yi diin barima waxatin naxan yi, e yi a kolon a gulunne nan a kui.²⁸ Diin bari waxatini, keden yi a yiin namini. Dii rasuxun yi a yiin suxu, a gari gbeela xidi a yiin na. A fa a fala, a naxa, “Ito nan singe barixi.”²⁹ Koni na diin yi a yiin naso, a xunyen yi bari. Dii rasuxun yi a fala, a naxa, “I yete raminixi fangan mundun na iki?” A yi a xili sa Peresi.*
³⁰ Na xanbi boden fan yi bari gari gbeela xidixi a yiin na. Yuda yi a xili sa Sera.

39

Yusufu Potifari konni

¹ Sumayila bənsəonna muxune yi siga Yusufu ra Misiran yamanani. Potifari, Misiran Mangan kantan tiine xunna yi a sara.² Alatala yi Yusufu xən. A yi feen naxanye birin suxuma, ayi birin gasama. A yi lu a kanna Misiran kaan konni.³ A kanna yi a kolon, a Alatala yi Yusufu xən, bayo Alatala bata yi a feen birin nasənyaya.⁴ Yusufu yi rafan a kanna ma, a yi a findi a banxi xunna ra. A yi a herisigen birin taxu a ra.

⁵ Na xanbi Yusufu to findi a banxi xunna ra e nun a yii seene birin, Alatala yi barakan sa Misiran kaana denbayani Yusufu a fe ra. Alatala yi barakan sa a yii seene birin yi, e nun a banxin nun a xene.⁶ Nanara, seen naxanye birin yi Potifari yii, a yi a birin nabeyin Yusufu yii. A tan mi yi fa a yengi saxi fefe xən ma fə a yi donseen naxan donma.

Yusufu yi tofan han.⁷ Na feene danguxina, a kanna ɲaxanla yi a yeən ti Yusufu ra. A yi a fala a xa, a naxa, “Fa be, en fa kafu.”⁸ Yusufu yi tondi, a a fala a kanna ɲaxanla xa, a naxa, “Xabu n fa n kanna konni a mi a yengi luxi fefe xən ma sənən a banxini. A bata a yii seene birin taxu n na.⁹ A banxin kui be, n tan nan dangu muxun birin na. A mi sese rafisaxi n xa, fə i kedenna, bayo i tan bata findi a ɲaxanla ra. Iki, n fe ɲaxi gbee sifani ito ligama nanfera naxan finde yulubi feen na Ala yii?”¹⁰ Na ɲaxanla yi na falama Yusufu xa ləxə yo ləxə. Koni hali na, Yusufu mi yi a tuli matima e kafu feen miriyaan na.

¹¹ Ləxəna nde, Yusufu yi so banxini wali kedeni. Banxi kui konyi yo mi yi na na waxatini.¹² Na ɲaxanla yi dutun a domaan ma. A yi a fala a xa, a naxa, “En kafu!” Yusufu yi a ba a domani, a yi a lu ɲaxanla yii. A yi mini a giye tandeni.

¹³ ɲaxanla to a to a bata a gi, a a domaan lu a yii, a mini tanden ma,¹⁴ a yi a banxi kui konyine xili, a fa a fala e xa, a naxa, “E ito mato, n ma xemen faxi Heburu nan na a xa fa

* 38:29: Peresi bunna nɛen fa fala “A rabi fena.”

sabaan so en na. A faxi nen n fema a nxu xa kafu, koni n yi sənxcən nate. ¹⁵ A to n sənxcə xuiin mə, a yi a gi, a a domain lu n dənxcən ma. A yi mini a giyə tandeni.”

¹⁶ A yi Yusufu a domain namara han a kanna fa waxatin naxan yi. ¹⁷ A yi feni ito yeəba a xa, a naxa, “I faxi Heburu konyi xəməən naxan na, a faxi nen a xa sabaan so n na. ¹⁸ Koni n to sənxcən nate, a yi a domain lu n yii, a yi mini a giyə tandeni.” ¹⁹ Yusufu kanna to a naxanla falan mə, a yi naxan falama a xa iki, a naxa, “A mato, i ya konyin naxan nabaxi n na,” ²⁰ a bəjən yi te, a xələ. A yi Yusufu balan mangana kasorasane yi dənaxan yi.

Koni kasoon na, ²¹ Alatala yi lu Yusufu xən ma, a hinan a ra. A yi a ragidi Yusufu ma e nun kaso mangan yi də fan. ²² Kaso mangan yi kasorasaan birin taxu Yusufu ra. Feen naxan birin yi ligama a yi danguma a tan nan yii. ²³ Kaso mangan mi yi Yusufu a wanla xun matoma a ra, bayo Alatala yi Yusufu xən ma. A bata yi a feen birin nasəncəya.

40

Yusufu kasoon na

¹ Na xanbi, Misiran Mangana muxun naxan yengi dəxi a minseen xən ma, na nun a buru ganna yi e kanna Misiran Mangan həkən tongo. ² Misiran Mangan yi xələ a banxi kui konyin firinne ma, naxan yengi saxi a minseen xən ma e nun naxan a burun ganma. ³ A yi e suxu, a e balan sofane mangana kaso banxini, Yusufu yi dənaxan yi. ⁴ Sofane mangan yi e taxu Yusufu ra, naxan yi walima e yii.

E to waxati ti kasoon na, ⁵ naxan yengi saxi mangana minseen xən ma, e nun naxan burun ganma Misiran mangan xa, e yi xiye sa kasoni kəəna nde ra. Na xiye firinna birin nun a bun. ⁶ Yusufu yi fa e matodeni xətənni, a yi e li kuisanxi. ⁷ A yi Misiran Mangana banxi kui konyini itoe maxədin naxanye fan yi kasoni, a naxa, “Nanfera ε kuisanxi to?” ⁸ E yi a yabi, e naxa, “Nxu bata xiyena nde nan sa, koni muxu yo mi be naxan nəe na yeə.” Yusufu yi a fala e xa, a naxa, “E mi a kolon Ala nan xiyene bunne kanna ra? ε ε xiyene fala n xa.”

⁹ Naxan yengi yi saxi mangana minseen xən ma, na yi a xiyen fala Yusufu xa, a naxa, “N tan ma xiyeni, n manpa binla* nan to, a tixi n yetagi alo naxundan binla, ¹⁰ a yii saxan tixi a ma. A to fuga, a fugen yi bogi məxine ramini alo naxundan tənsənnə. ¹¹ Misiran Mangana igelengenna suxi n yii. N yi manpa bogi məxine ba, n yi e bundu Misiran Mangana igelengenna kui, n fa a so a yii.” ¹² Yusufu yi a fala a xa, a naxa, “A bunna ni ito ra: Na yii saxanna naxanye na kiini a xii saxan nan yitaxi. ¹³ Xii saxan na dangu, Misiran Mangana i xunnakelima nen, a mən yi i raxətə i ya walide fonni. I mən fama nen igelengenna sodeni Misiran Mangan yii alo i darixi a ra kii naxan yi. ¹⁴ Koni i nəxcə lu n xən ma i na hərin sətə waxatin naxan yi. I xa hinan n na, i xa n ma fe fala Misiran Mangan xa alogo n xa mini kasoni. ¹⁵ Bayo e n tongoxi fangan nan na Heburu bəxcəni. Be fan, n mi fefe ligaxi naxan a ligə n xa kasoon sətə.”

¹⁶ Naxan burun ganma mangan xa, a to a to fa fala xiyen bunna fan, a yi a fala Yusufu xa, a naxa, “N tan fan xiye saxi nən. Debe saxan dəxi n xun ma buru fixəna e kui. ¹⁷ Deben naxan dəxi a fari, buru ganna donseen naxan birin nafalama Misiran Mangan xa, ne a kui. Koni xəline yi fa na donseen donjə naxan dəxi n xun ma.” ¹⁸ Yusufu yi a fala a xa, a naxa, “Xiyen bunna ni ito ra: Na debe saxanna naxan na kiini, e xii saxan nan yitaxi. ¹⁹ Xii saxan na dangu, Misiran Mangana i xunna segəma nen i də. A i singanma nen wudin na, xəline yi i suben don.”

²⁰ Xii saxande ləxcəni, Misiran Mangan bari ləxcəni, a yi sumun belebele yitən a kuntigine xa. Naxan yengi saxi mangana minseen xən ma, e nun a buru ganna, Misiran Mangan yi e ramini kasoon na, a fa e ra kuntigine yetagi. ²¹ Naxan yengi saxi minseen xən ma, a yi na raxətə a walide fonni alogo a mən xa minseen so a yii. ²² Koni a yi a buru ganna singan wudin na alo Yusufu bata yi a yeəba kii naxan yi. ²³ Naxan yengi saxi minse feen xən ma, Yusufu a fe mi rabira na ma. A yi jinan a xən ma.

* 40:9: Wudi binla nde na yi, mən kaane naxanye sima, e yi naxanye bogi yitənma alo manpana e gbee kiini.

41

Misiran Mangan yi xiye sa

¹Nɛɛ firin dangu xanbi, Misiran Mangan yi xiye sa. A tixi xude dɛni. ²A yi jinge to fajɪ tuyanxi solofere to keɛ xuden kui, e e dɛgema mɛrɛni. ³Na xanbi, jinge solofere gbɛɛ, naxanye to jaxu, e doyenxi, ne fan yi keli xuden kui jingen bonne dɛxɔn ma. ⁴Ninge to jaxi doyenxi solofereni itoe yi jinge to fajɪ tuyanxi solofereni itoe don. Nayi, Misiran Mangan yi xulun.

⁵A mɔn yi xi, a xiye gbɛɛ sa. ⁶Tɔnsɔn solofere fajɪ rafexine tixi bili kedenna ma. ⁷Na xanbi, tɔnsɔn solofere gbɛɛ, naxanye xurun, foyen bata e rafofo ayi, ne tixi tɔnsɔnna bodene dɛxɔn ma. Tɔnsɔn xurunni itoe yi tɔnsɔn nafexi fajine gerun. Nayi, Misiran Mangan yi xulun. Xiyen nan yi a ra.

⁸Xɔtɔnni Misiran Mangan bɔjɛn yi mini. A yi woyimɛne nun fekolonne birin xili naxanye Misiran yi. A yi xiyeni itoe fala e xa, koni muxu yo mi nɔ xiyene yeɛɛ a xa. ⁹Na waxatini, naxan yengi saxi mangana minseen xɔn ma, na yi a fala Misiran Mangan xa, a naxa, “N ma kala fonne bata rabira n ma to. ¹⁰Misiran Mangan xɔɔ nɛn a konyine ma waxatina nde yi. A yi n suxu, a n balan sofa mangana kason na, nxu nun naxan yi burun ganma mangan xa. ¹¹A tan nun n tan, nxu birin xiye sa nɛn kɔɛ kedenna ra, xiye firinna birin nun a bun. ¹²Kasoni, nxu nun sofa mangana konyina, Heburu banxulanna nan yi na yi. Nxu yi xiyeni itoe fala a xa, a yi e birin bunna fala nxu xa. Nxu xiyen naxanye saxi, a yi e bunne fala nxu xa. ¹³A xiyen yeɛɛ nxu xa kii naxan yi, a mɔn birin ligaxi na kiini nɛn. Misiran Mangan bata n naxɛɛ n walide fonni. A yi boden fan singan wudin na.”

¹⁴Misiran Mangan yi Yusufu xili. E yi a ramini kasoni mafuren! A yi a xunna bi, a maraberi baane yi masara a ma. A fa siga Misiran Mangan fema. ¹⁵Misiran Mangan yi a fala Yusufu xa, a naxa, “N bata xiye sa. Muxu yo mi nɔxi a yebadeni, koni n bata a mɛ a i tan nɔɛ xiyen bunna fale, naxan na fala i xa.” ¹⁶Yusufu yi Misiran Mangan yabi, a naxa, “N tan mi a ra, Ala nan Misiran Mangana a xiyen bun fajin fima a ma.” ¹⁷Misiran Mangan yi a fala Yusufu xa, a naxa, “N xiyeni, n yi tixi xude dɛɛn nin. ¹⁸N yi jinge to fajɪ tuyanxi solofere to keɛ xuden kui, e e dɛgema mɛrɛni. ¹⁹Nayi, jinge solofere gbɛɛɛye yi te e xanbi ra, e doyenxi, e to jaxu, e xɔsixi. Han to n munma yi na jinge to jaxi sifan to Misiran bɔxɔn birin ma singen. ²⁰Ninge xɔsixi to jaxine yi jinge tuyanxi solofere singene don. ²¹Koni na xanbi, muxu yo mi nɔɛ a kolonjɛ xa e bata e don, masɔto e doyen kiin ma mɔn. Nayi, n yi xulun.”

²²“N mɔn yi xiye gbɛɛ sa. Tɔnsɔn nafexi fajɪ solofere tixi bili kedenna ma. ²³Na xanbi tɔnsɔn solofere gbɛɛɛye naxanye xurun, foyen naxanye rafofoxi ayi, ne yi te bodene dɛxɔn ma. ²⁴Tɔnsɔn fofone yi tɔnsɔn fajɪ soloferene gerun. N bata a fala woyimɛne xa, koni muxu yo mi nɔxi a yebadeni n xa.”

²⁵Yusufu yi a fala Misiran Mangan xa, a naxa, “I ya xiye firinna birin fe kedenna nan yitaxi. Ala bata i rakolon feen ma a fama naxan ligadeni. ²⁶Na jinge to fajɪ soloferene nun tɔnsɔn fajɪ soloferene, ne jɛɛ solofere nan yitaxi na kiini. Xiye keden nan a ra. ²⁷Ninge xɔsixi to jaxi soloferene nun tɔnsɔn fofone soloferene foyen naxanye rafofoxi ayi, ne fan jɛɛ solofere fitina kamen nan yitaxi. ²⁸N na a falaxi i xa kii naxan yi, Ala bata na feene yita Misiran Mangan na a fama naxanye ligadeni. ²⁹Jɛɛ soloferen naxanye fama iki, a findima lugo jɛɛne nan na Misiran bɔxɔn xa. ³⁰Na xanbi, jɛɛ solofere kamen fama nɛn, en jinanma nɛn na lugon birin na. Kamen Misiran bɔxɔn halagima nɛn. ³¹Fitina kamen findima fe magaxuxin nan na, han muxune birin yi jinan lugo jɛɛne xɔn bɔxɔni ito yi.”

³²“I xiyeni ito saxi nɛn dɔxɔna yi firin bayo Ala bata a feen nagidi, a mɔn mi buma a ligadeni. ³³Iki mangana, xaxilimaan fen, fe kolonna, i yi a dɔxɔ Misiran bɔxɔn xun na. ³⁴Mangana, i xa muxune sugandi naxanye dɔxɔma na wanla xun na lugo jɛɛ soloferen bun ma. Se xaba waxatin na a li, naxan yo na maala xidi naanin xaba, a suulundena, a xa fa na ra, a ramara. ³⁵E xa donseene birin malan lugo jɛɛ solofere famatɔn bun, e xa

a ramara taane kui, Misiran Mangana nəon bun ma. ³⁶ Donse maraxini ito fama Misiran bəxən natangadeni kamen ma nən naxan fama jee soloferen bun ma.”

³⁷ Falani ito yi rafan Misiran Mangan nun a kuntigine birin ma. ³⁸ Misiran Mangan yi a fala e xa, a naxa, “En nəe muxuna nde sote naxan ligaxi alo ito, Alaa Nii Sarixanxin naxan yi?” ³⁹ Misiran Mangan yi a fala Yusufu xa, a naxa, “Bayo Ala bata na feen birin yita i ra, muxu yo mi na naxan xaxili fan alo i tan, naxan fe kolon dangu i ra. ⁴⁰ I tan nan fama findideni n ma banxi xunna ra. N ma yamaan fama biradeni i ya yamarin nan fəxo ra. N ma manga gbəden nan tun luma i xun na.” ⁴¹ Misiran Mangan mən yi a fala Yusufu xa, a naxa, “A mato, n bata nəon so i yii Misiran bəxən birin xunna.” ⁴² A yi a gbeti wuredin ba a yiin na, a yi a so Yusufu yiin na. A yi a maraberi ba taa dugi fajin na. A yi xema jeren bira a kəe ra. ⁴³ A yi a rate sofa wontoron kui, naxan Misiran Mangan wontoron xanbi ra. E yi lu sarinjə a yee ra, e naxa, “E xinbi sin!” Misiran mangana a mangayaan taxu a ra na kii nin.

⁴⁴ Misiran Mangan mən yi a fala Yusufu xa, a naxa, “N tan nan mangan na. Xa i mi yamarin fi naxan ma, fefe mi lige Misiran bəxo yo ma.” ⁴⁵ Misiran Mangan yi Yusufu xili sa Safanati-Paniya. A yi Potifari a dii tēməna Asenati fi a ma a jaxanla ra. Hon taana saraxaraliin nan yi Potifari ra. Yusufu yi xun matoon fəlo Misiran bəxən ma. ⁴⁶ Yusufu barin bata yi jee tonge saxan ti nun a fa Misiran Mangan yetagi waxatin naxan yi, Misiran mangana. A yi keli Misiran Mangan fəma, a yi bəxən birin yisiga.

⁴⁷ Lugo jee soloferen bun ma, bəxən birin yi rawali ki fajni. ⁴⁸ Yusufu yi donseen birin malan naxan sətəxi jee solofereni ito bun ma Misiran bəxən ma. Donseen naxanye sətəxi banxidene yi, a yi ne ramara taa gbeene kui. ⁴⁹ Yusufu yi donse xəri gbegebe malan alo baa xən məjnənsinna. A yi gbo ayi, han e fata a tənge ma bayo a mi yi gəe.

⁵⁰ Benun kamen jee singen xa a li, Yusufu a jaxanla Asenati, Hon taana saraxaraliin Potifari a dii tēməna, na yi dii firin bari. ⁵¹ Yusufu yi dii singen xili sa Manase, a naxa, “Bayo Ala bata a liga n jinan n ma tərəyaan birin xən, e nun n baba a denbayana.”* ⁵² A yi dii firinden xili sa Efirami, a naxa, “Bayo Ala bata n findi wuyalaan na n nayarabi bəxən ma.”†

⁵³ Lugo jee soloferen yi dangu Misiran bəxən ma. ⁵⁴ Kame jee soloferen yi a li fəlo alo Yusufu a yeba kii naxan yi. Kamen yi so bəxəne birin yi, koni burun yi na Misiran bəxən birin ma. ⁵⁵ Kamen to Misiran bəxən birin suxu, yamaan yi sənəxən nate Misiran Mangan ma donse feen na. Misiran Mangan yi a fala Misiran kaane birin xa, a naxa, “E sa a fala Yusufu xa, a na feen naxan fala e xa, e na liga.” ⁵⁶ Kamen yi din bəxən birin na. Yusufu yi donse ramaradene rabi, a yi donseen sara Misiran kaane ma. Kamen yi senben sətə Misiran bəxən birin ma. ⁵⁷ Muxune yi fa, sa keli yamanane birin yi, e fa donseen sara Yusufu ma Misiran bəxəni, bayo kamen bata yi senben sətə yamanane birin yi.

42

Yaxubaa diine yi siga Misiran yi

¹ Yaxuba to a me a murutun Misiran yi, a yi a fala a diine xa, a naxa, “Nanfera e dəxi tun? ² N bata a me a murutun Misiran yi. E siga, e sa murutun sara en xa alogo en xa balo, en nama fəxa.” ³ Yusufu tadan muxu fu yi siga donse xəri saradeni Misiran yi. ⁴ Yaxuba mi tin Bunyamin xa bira e fəxo ra, Yusufu xunyəna. A yi a fala, a naxa, “N bata gaxu fe jaxin nama fa a sətə.” ⁵ Isirayilaa diine yi siga murutu saradeni, e nun muxu gbəten naxanye yi waxi murutun xən, bayo kamen bata yi din Kanan bəxən birin na.

⁶ Yusufu nan yi yamana kanna ra bəxən xun na. A tan nan yi murutun matima yamaan birin ma yamanani. Yusufu tadane yi fa e xinbi sin a bun, e e yetagine lan bəxən ma. ⁷ Yusufu to a tadane to, a yi e kolon, koni a yi a yete rasan e ma. A yi falan ti e xa a xədəxən na, a fala e xa, a naxa, “E kelixi minen yi?” E yi a yabi, e naxa, “Nxu kelixi Kanan bəxən nan ma fa donse saradeni.” ⁸ Yusufu yi a tadane kolon, koni e tan mi a kolon.

* 41:51: Manase bunna nəen “A bata jinan.” † 41:52: Efirami bunna nəen “A bata n findi wuyalaan na.”

⁹ Yusufu a xiyene fe yi rabira a ma a naxanye sa e fe yi. A yi a fala e xa, a naxa, “Yaxune nan ε ra. ε faxi yamanan fangatare yirene nan kolonde yi.”

¹⁰ E yi a yabi, e naxa, “En-εn, nxu kanna, nxu tan i ya konyine faxi donse saraden nin. ¹¹ Xeme kedenna diine nan nxu ra. Nxu tinxin. Nxu tan i ya konyine, yire mato mi nxu ra.” ¹² A yi a fala e xa, a naxa, “ε wule. ε faxi yamanan fangatare yirene nan kolonde yi.” ¹³ E yi a yabi, e naxa, “Nxu tan, i ya konyine, xeme kedenna dii muxu fu nun firin nan nxu ra Kanan bəxəni. Iki nxu birin ma bolokada nxu baba dəxən. Keden mi fa na.” ¹⁴ Yusufu yi a fala e xa, a naxa, “N yi na nan falama ε xa, a yire matone nan ε ra. ¹⁵ N na ε kənaan fəsefəsema ito nan na. N bata n kələ Misiran Mangan siini, ε mi minima be xa ε bolokadaan mi fa. ¹⁶ ε muxu keden nasiga ε ye, a xa sa fa ε bolokadaan na. ε tan dənxe ne sigama kasoon nin. ε falane matoma nen, n na a kolonje xa ε jəndin falama, xanamu n bata n kələ Misiran Mangan siini, yire matone nan ε ra.” ¹⁷ A yi e birin suxu han xii saxan.

¹⁸ Xii saxande ləxəni, Yusufu yi a fala e xa, a naxa, “ε ito liga alogo ε xa kisi. N gaxuma Ala yeε ra. ¹⁹ Xa tinxin muxun nan ε ra, ε muxu keden lu kasoon na. Bodene xa donseen xali ε denbaya kamətəne xa. ²⁰ ε sa fa ε bolokadaan na n xən alogo n xa a kolon xa jəndi falan nan ε ra, alogo ε nama faxa.” ²¹ E yi tin na falan ma, koni e bode tagi e naxa, “En tan nan yati findixi sənmaan na en xunyəna a fe ra, bayo en bata a niina a tərəyaan to, a to yi en mafanma kininkininni koni en mi en tuli mati a ra. Na nan a toxi tərəyani ito en lixi.”

²² Ruben yi ito sa a fari, a naxa, “N mi yi a fala ε xa, ε nama fe jaxin naba diidini ito ra. Koni ε mi ε tuli ti. Iki en fa a faxan saren nan fima.” ²³ E mi yi a kolon xa Yusufu a mema, bayo xui maxəten yi e tagi. ²⁴ Yusufu yi a makuya e ra, a wuga. Na xanbi, a yi fa falan tiye e xa. A yi Simeyən tongo e tagi, a yi a sa kasoon na e yeε xəri.

²⁵ Yusufu yi yamarin fi, a muxune xa a tadane benbenle rafe donse xənna ra, e mən xa e keden kedenna birin ma gbeti sa a benbenla kui sa fandana ndee fari e naxanye donje kira yi. Na yi liga e xa. ²⁶ E yi e murutu goronne sa e sofanle fari, e yi siga. ²⁷ E kəen nadangu dənaxan yi, keden yi a benbenla rabi alogo a xa balon so a sofanla yii. A yi a gbetin to a benbenla dεε ra. ²⁸ A yi a fala a ngaxakedenne xa, a naxa, “N ma gbetin bata xətε n ma. I mi a to n ma benbenla kui mən?” E bəjəne yi mini. Birin yi a kuisan feen fala a boden xa e naxa, “Ala nanfe ligaxi en na?”

²⁹ E to so e baba Yaxuba konni Kanan bəxəni, feen naxanye birin e li, e yi a birin yeba a xa. ³⁰ E yi a fala, e naxa, “Xemen naxan na yamana kanna ra, a falan tixi nxu xa a xədexən nan na, a nxu kansun a yire mato nan nxu ra. ³¹ Nxu yi a fala a xa, nxu naxa, ‘Nxu tinxin, yire matone mi nxu ra. ³² Nxu dii fu nun firin na a ra, nxu birin baba keden. Keden mi fa na, nxə bolokadana nxu baba fəma Kanan bəxəni.’ ³³ Xemeni ito naxan yamana kanna ra, na yi a fala nxu xa, a naxa, ‘ε mi a to, a kolonma kii naxan yi a ε tinxin. ε muxu keden lu n fəma. Naxan daxa ε denbaya kamətəən xa, ε na xali. ³⁴ ε siga, ε sa fa ε bolokada ra n xa. N na a kolonma nen nayi fa fala yire mato mi ε ra, ε tinxin. Na waxatini, n na ε xunyən soma ε yii nen, ε yulayaan liga bəxəni ito ma.’” ³⁵ E to yi e benbenle yixələma, birin ma sare so gbetin yi a benbenla kui. E tan nun e baba yi gbetine to, e birin yi gaxu.

³⁶ E baba Yaxuba yi a fala e xa, a naxa, “ε bata n nafula n ma diine ra. Yusufu mi fa na, Simeyən fan mi na. ε mən waxi Bunyamin nan fan tongo fe yi iki. Na goronna ngaan sama n tan nan xun ma.” ³⁷ Ruben yi a fala a baba xa, a naxa, “Xa n mi fa Bunyamin na, i xa n ma dii firinne faxa. A so n yii, n fama a ra nen i xa.” ³⁸ Yaxuba yi a yabi, a naxa, “N ma diin mi sigama ε fəxə ra, bayo a tada bata faxa, a kedenna nan fa luxi. Xa fəna nde fa a sətə ε sigatini, ε n nagodoma nen səxələni laxira yi, nxu nun n fuge fixene.”

43

Yaxubaa diine sigatiin firindena

¹ Kamen yi fa gbo ayi bəxəni. ² E to yelin na murutun birin donje e fa naxan na sa keli Misiran yi, Yaxuba yi a fala a diine xa, a naxa, “ε mən xa siga ε sa donsena nde sara en

xa.”³ Yuda yi a yabi, a naxa, “Na xemena nxu rakolonxi nen a fajin na, a naxa, ‘E mi fa n yetagin toma nen sɔnɔn fɔ ε bolokadaan na taran ε yε.’⁴ Xa i bata tin nxu nun Bunyamin birin xa siga, nxu sigε, nxu sa donseen sara i xa.”⁵ Koni xa i mi tin na ma, nxu mi sigε, bayo na xemena a fala nen nxu xa, a naxa, ‘E mi fa n yetagin toma fɔ ε bolokadaan taran ε yε.’”

⁶ Na waxatini Isirayila yi a fala, a naxa, “Nanfera ε fe jaxini ito ligaxi n na, ε a fala na xemen xa a ε ngaxakedenna nde mɔn na yi?”⁷ E yi a yabi, e naxa, “Xemeni ito nxu maxɔdinxi nen a gbengbenna ra e nun nxu bari kiin ma. A yi fa a fala, a naxa, ‘E baba mɔn barixi? E xunyena nde na?’ Nxu fan yi a maxɔdinna birin yabi. Nxu yi a kolonje ba, a a fale, a naxa, ‘E fa ε xunyen na?’ ”⁸ Yuda yi a fala a baba Isirayila xa, a naxa, “A lu nxu nun diin xa siga. Nxu kelima nen, nxu siga, nayi en balon sɔtɔma nen en mi faxε, i tan nun nxɔ diine, e nun nxu tan.”⁹ N tan nan findixi tolimaan na a funfuni. I fama a maxɔdinden n tan nan na. Xa n mi fa a ra, n fa a ti i yetagi, n bata findi sɔnmaan na i mabinni.¹⁰ Anu, xa en mi yi buxi, nxu bata yi siga nun dɔxɔna yi firin.”

¹¹ E baba Isirayila yi a fala e xa, a naxa, “Bayo na kiin na a ra, ε ito liga: E yamanan wali xɔnna nde sa ε benbenle kui sanban na xemeni ito xa, wudi dole senna nde nun kumin nun ture xiri jaxumene nun latikɔnɔnne nun wudi kesene nun a tinna nde.”¹² E xa gbetin dɔxɔde firin tongo. E siga na gbetin na e naxan sa ε benbenle de ra. Yanyina nde tantanna na a ra.¹³ E ε xunyen tongo, ε xete xemeni ito fema.¹⁴ Ala Senbe Kanna xa a liga, xemeni ito yi kininkinin ε ma, a ε xunyen so ε yii e nun Bunyamin. N tan fan, xa n fulama n ma diine ra nen, n xa fula.”

¹⁵ Xemeni itoe yi sanbane yitɔn, e yi gbetin dɔxɔde firin tongo e nun Bunyamin. E yi keli e siga Misiran yi, e sa e yete yita Yusufu ra.¹⁶ Yusufu to e to e nun Bunyamin, a yi a fala a banxi xunna xa, a naxa, “Xemeni itoe raso banxini. Suben faxa, i yi a yitɔn bayo nxu nun xemeni itoe nan nxu degema to yanyin na.”¹⁷ Yusufu feen naxanye fala a banxi xunna xa, a ne liga. A yi xemeni itoe mati Yusufu a banxini.¹⁸ Gaxun yi e suxu e sa e mati Yusufu a banxini waxatin naxan yi. E yi fa a fala, e naxa, “E faxi en na gbetin nan ma fe ra e naxan sa en ma benbenle kui a fɔlɔni. E fama sodeni en xunna, e fa en suxu, e yi en findi konyine ra en nun en ma sofanle.”

¹⁹ E yi e maso Yusufu a banxi xunna ra, e yi falan ti a xa banxin so deen na.²⁰ E yi a fala, e naxa, “Yandi n kanna, nxu bata yi siga a singeni donse saradeni.²¹ Na xanbi, nxu to ti kɔeen na, nxu yi benbenle rafulun. Nxu keden kedenna ngan yi gbetin to nxɔ benbenle kui, nxɔ balon saraxi gbetin naxanye yete ra. Iki nxu mɔn bata fa na ra.”²² Nxu mɔn bata fa gbeti gbete ra alogo nxu xa donse gbete sara. Nxu mi a kolon naxan gbetin sa nxɔ benbenle kui.”

²³ A yi e yabi, a naxa, “E bɔnen xa xunbeli, ε nama gaxu. E Ala na a ra, ε babaa Ala nan herisigen fixi ε ma ε benbenle kui. E gbetin soxi n yii nen.” A yi Simeyɔn namini e ma.²⁴ Xemeni ito yi e raso Yusufu a banxin kui. A yi igen so e yii, e yi e sanne maxa, a yi balon so e sofanle yii.²⁵ E yi sanba seni tɔn benun Yusufu xa so waxatin naxan yi yanyi tagini, bayo e bata yi a mε e e degema menna nin.

²⁶ Yusufu to so banxini, e yi sanba seene so a yii, e e xinbi sin a yetagi.²⁷ Yusufu yi e maxɔdin e kendeyaan ma. A yi a fala, a naxa, “E ε baba forixin naxan ma fe fala, tana mi a ma? A mɔn barixi?”²⁸ E yi a yabi, e naxa, “I ya konyina, nxu baba, tana yo mi a ma. A mɔn barixi.” E mɔn yi e xinbi sin a bun.²⁹ Yusufu yi a yεen nakeli, a yi a xunyen Bunyamin to, a nga a diina. A yi a fala, a naxa, “Ito nan ε xunyen na ε naxan ma fe fala n xa?” A mɔn yi a fala, a naxa, “Ala xa hinan i ra, n ma diina.”³⁰ A xunyen hinanna yi so Yusufu yi, a yi wa wuga feni. A yi keli, a so a xideni, a wuga.

³¹ A to a yεen naxa, a yi mini. A yi a yixɔdɔxɔ alogo a xa a yete nɔ. A yi a fala, a naxa, “E donsani taxun.”³² E yi a gbeen sa a danna, a tadane fan yi dɔxɔ e danna. Misiran kaan naxanye yi e degema a xɔn ma ne fan yi lu e danna, bayo Misiran kaane nun Heburu muxune mi yi e degε yire kedenni. Misiran kaane e namunna mi yi tinje na ma feu.³³ Yusufu tadane yi radɔxɔ a yetagi e bari yεen ma, fɔlɔ saran ma han bolokadana. E lu

e bode matoe xaminxin na. ³⁴ Yusufu yi e donseene so e yii. Bunyamin ma donseen yi dangu a tadane gbeen na dɔxɔna ma suulun. E birin yi e dege, e e min, han e yi wasa.

44

Yusufu yi a tadane mato

¹ Yusufu yi yamarini ito so a banxi xunna yii, a naxa, “Muxuni itoe e benbenle rafe donseen na han e nɔe yatɛn naxan xalɛ. I mɔn xa e gbetin sa e benbenle dɛ ra. ² I n ma igelengenna gbeti daxin fan sa e bolokadana benbenla dɛ ra, e nun a murutu sara gbetina.” Yusufu feen naxan birin fala a banxi xunna xa, a yi na birin liga.

³ Kuye to yiba e yi muxuni itoe yiiba. E yi siga e nun e sofanle. ⁴ E yi mini taani. Koni e mi yi makuyaxi, Yusufu yi a fala a banxi xunna xa, a naxa, “Keli, i siga muxuni itoe fɔxɔ ra, i yi e suxu, i yi a fala e xa, i naxa, ‘Nanfera ε fe faɲin ɲɔxɔxi fe kobin na? ⁵ Nanfera ε n kanna igelengenna muɲaxi a a minma naxan yi, a yiimato sena? ε bata fe ɲaxin liga na yi!’” ⁶ Banxi xunna to e yiren li, a yi xete falani ito ma e xa. ⁷ E yi a yabi, e naxa, “Nanfera nxu kanna fala sifani itoe tima? Nxu tan, i ya konyine mi nɔe na fe sifan lige. ⁸ Nxu gbetin naxan to benbenle kui Kanan yi, nxu bata fa a ra. Nayi, nxu gbetin nun xemaan muɲama i kanna banxini di? ⁹ I na se keden peen to i ya konyi kedenna naxan yii, a xa faxa. Nxu tan fan yi findi mangana konyine ra.”

¹⁰ Mangana a banxi xunna yi a fala, a naxa, “Na bata fan, ε naxan falaxi na ra, n fan bata tin na ma. N na se keden peen to muxun naxan yii, na tan bata findi n ma konyin na, ε tan dɔnxene yi yiiba.” ¹¹ E birin yi e benbenle ragodo mafuren, e yi e rafulun. ¹² Banxi xunna yi e kui to, folɔ dii saran ma sa dɔxɔ bolokadaan na. Igelengenna yi to Bunyamin ma benbenla kui. ¹³ E yi e domane yibɔ. E birin yi e goronne rate sofanle fari, e mɔn yi xete taani.

¹⁴ Yuda nun a xunyene yi xete Yusufu a banxini, a mɔn yi denaxan yi. E bira bɔxɔni a yetagi, e yetagin yi lan bɔxɔn ma. ¹⁵ Yusufu yi a fala e xa, a naxa, “Nanfera ε ito ligaxi? ε mi a kolon, a n tan muxu sifan nɔe feene kolonɲe nen yiimatoon xɔn?” ¹⁶ Yuda yi a yabi, a naxa, “N nanse falama n kanna xa? N lan n xa nanse fala? Nxu nɔe fixe di? Ala bata nxu tan i ya konyine to haken xun ma. Nxu bata findi n kanna konyine ra, nxu nun igelengenna toxi muxun naxan yii.” ¹⁷ Yusufu yi a fala, a naxa, “N mi nɔe na fe sifan lige! Igelengenna toxi muxun naxan yii, na nan n ma konyin na, koni ε tan, ε xete bɔɲe xunbenli ε baba fema.”

¹⁸ Na xanbi ra, Yuda yi a maso a ra, a yi a fala a xa, a naxa, “N bata i mafan n kanna, a lu n tan i ya konyin xa falan ti n kanna xa. I bɔɲen nama te i ya konyin xili ma, bayo i luxi nen alo Misiran Mangana. ¹⁹ N kanna bata yi nxu tan i ya konyine maxɔdin, a a fala, a naxa, ‘ε baba na yi, xanamu ε xunyena?’” ²⁰ Nxu yi n kanna yabi, nxu naxa, ‘Nxu baba forixin na yi, e nun nxu xunyena, a naxan sɔtɔxi xeme foriyani. A tada bata faxa, a kedenna nan fa luxi a nga a diin na, a rafan a baba ma.’”

²¹ “I bata a fala i ya konyine xa, i naxa, ‘ε fa a ra n fema alogo n xa a to n yɛen na.’” ²² Nxu yi n kanna yabi, nxu naxa, ‘Dii ɲɔreni ito mi kele a baba dɛxɔn ma, xa a keli na, a baba faxama nen.’” ²³ Koni, i yi a fala i ya konyine xa, i naxa, ‘Xa ε nun ε xunyen birin mi fa, ε mi n yetagin toɛ sɔnɔn.’” ²⁴ Nxu to siga n baba konni, i ya konyina, nxu yi i tan n kanna dentɛgen sa a xa.”

²⁵ “Nxu baba yi a fala, a naxa, ‘ε siga ε sa donsena nde sara en xa.’” ²⁶ Nxu yi a yabi, nxu naxa, ‘Nxu mi nɔe sigɛ xa nxu nun nxu xunyen birin mi a ra. Nxu sigɛ nen xa nxu birin na a ra. Xa na mi a ra nxu mi nɔe xemɛni ito yetagin toɛ.’” ²⁷ I ya konyina, nxu baba a fala nen nxu xa, a naxa, ‘ε a kolon n ma ɲaxanla dii xeme firin nan barixi n xa. ²⁸ Kedenna kelixi nen n xun ma, n mirixi a ma yanyina nde suben bata a yibɔ, bayo han iki n munma a to. ²⁹ Xa ε ito fan tongo n xun ma, fe ɲaxina nde yi a sɔtɔ, ε n nagodoma sɔxɔleni nen laxira yi nxu nun n ma fuge fixeɛne.’”

³⁰ “Iki xa n xete n baba yireni, i ya konyina, xa nxu nun diidini ito mi a ra, ³¹ n baba faxama nen bayo a nii lutin nan a diin na, Bunyamin. A na a to diidini ito mi faxi, i ya

konyine bata e baba ragodo nayi səxələni laxira yi e nun a fuge fixene. ³² Bayo, n tan, i ya konyina a yete dəxi nen tolimani diidini ito a fe ra. N bata yi a fala n baba xa, n naxa, 'Xa n mi xete a ra i yireni, n findima sənmaan nan na n baba mabinni habadan.' "

³³ "Iki n bata i mafan, i ya konyin xa lu diidini ito naxəni alo n kanna a konyina, alogo diidini ito nun a tadane birin xa siga. ³⁴ N nəe sigə n baba yireni di, xa nxu nun diidini ito birin mi a ra? N mi nəe n yeen tiye na sunun na naxan n baba suxe."

45

Yusufu yi a yete yita

¹ Yusufu mi yi nəe a yete yisuxe a walikene yetagi. A yi sənə, a naxa, "E birin xa mini n xun ma!" Yusufu a yete yitama a tadane ra waxatin naxan yi, muxu yo mi yi a fema.

² A yi wuga səbeən na. Misiran kaane yi a xuiin mə, Misiran Mangana banxin muxune yi a feen mə. ³ Yusufu yi a fala a tadane xa, a naxa, "N tan nan Yusufu ra! N baba mən na?" Koni a tadane mi nə a yabideni bayo e bata de xara, e yigitege a yeə ra.

⁴ Yusufu yi a fala a tadane xa, a naxa, "N bata e maxandi, e e maso n na." E yi e maso a ra. A yi a fala, a naxa, "N tan nan Yusufu ra, e xunyena, e naxan mati Misiran kaane ma konyin na. ⁵ Iki, e bənen nama mini, e mən nama gaxu n mati feen ma, bayo Ala n xexi nen e yeə ra alogo n xa e nii ratanga. ⁶ E bata a to, xabu jee firin kamen waraxi bəxəni, jee suulun mən luxi, bəxən mi nəe rawale, sansiin mi nəe xabe. ⁷ Ala n nasanbaxi nen e yeə ra alogo e nun e yixetene xa kisi dunuḡa yi, maratanga gbeen barakani. ⁸ Nayi, e tan xa mi faxi n na be, koni Ala na a ra. A yi n findi Misiran Mangan baba ra, a banxi mangana, e nun Misiran bəxən birin yamana kanna."

⁹ "E xulun, e siga n baba yireni. E a fala a xa, e naxa, 'I ya diin Yusufu ito nan falaxi, Ala bata n findi Misiran bəxən birin mangan na. Fa n fema, i nama bu. ¹⁰ I luma Gosen bəxən nan ma. I luma n fema nen, i tan nun i ya diine nun i mamandenne nun i ya xuruse kurun birin, e nun i yii seen birin. ¹¹ Menni n ni i makoon birin fanma nen, bayo jee suulun kamen mən luxi. Xa na mi a ra i fama nen halagideni e nun i ya denbayana, e nun i yii seen birin.' "

¹² "E bata a to e yeən na, n xunyən Bunyamin fan bata a to a yeən na, a n tan nan falan tixi e xa. ¹³ E xa n ma mangaya nərən yeəba n baba xa n naxan yi Misiran bəxəni, e nun e feen naxan birin toxi. E xulun, e fa n baba ra han be." ¹⁴ A yi dutun a xunyən Bunyamin ma, a yi wuga. Bunyamin fan yi wuga. ¹⁵ A yi a tadane birin sunbu, a wugama. Na birin to jan, e nun a tadane yi batu.

¹⁶ Na feen xibarun yi Misiran Mangana banxin li, a Yusufu tadane bata fa. Na yi rafan Misiran Mangan ma e nun a kuntigine birin. ¹⁷ Misiran Mangan yi a fala Yusufu xa, a naxa, "A fala i tadane xa, i naxa, 'E goronne rate e sofanle fari. E keli, e siga Kanan bəxəni. ¹⁸ E sa e baba tongo e nun e denbayane, e fa n fema. Se fajin naxan birin Misiran bəxəni, n na a soe e yii, e mən yi bəxən donse fajine don.' ¹⁹ N bata i yamari, a fala i tadane xa, i naxa, 'E wontorone tongo Misiran bəxəni, e diine nun e naxanle xa. E e baba fan nate, e birin yi fa. ²⁰ Hali e nama mən e yii seene fe ra, bayo se fajin naxanye birin Misiran bəxəni, a findima nen e gbeen na.' "

²¹ Isirayila a diine yi na liga. Yusufu yi wontorone so e yii alo Misiran Mangana a fala a xa kii naxan yi. E yi fandan so e yii e naxan donma kira yi. ²² A yi domane so e birin yii. A gbeti gbananna kemə saxan fan so Bunyamin yii e nun doma suulun. ²³ Se fajin naxan birin Misiran bəxəni, a na ndee rate sofali fu fari, a e sanba a baba ma e nun donse xənna nun burun nun fandan birin a baba naxan donje kira yi, na yi rate sofali gile fu fari. ²⁴ Na xanbi ra, a yi a tadane yiiba, e yi siga. A yi a fala e xa, a naxa, "E nama sənə kira yi de!"

²⁵ E yi keli Misiran yi, e te Kanan bəxən ma e baba Yaxuba yireni. ²⁶ E yi a fala a xa, e naxa, "Yusufu mən barixi, a tan nan Misiran bəxən birin yamarima." Koni Yaxuba bənen mi sewa, bayo a mi laxi e ra. ²⁷ Yusufu falan naxanye birin ti e xa, e yi na birin yeəba a xa. Yaxuba yi wontorone to Yusufu naxanye rasanbaxi a ma a xali feen na. Na yi a liga

e baba Yaxuba niin yi səwa. ²⁸ Isirayila yi a fala, a naxa, “N bata səwa, n ma diin Yusufu mən na. Benun n xa fəxa, n sa a toma nən.”

46

Yaxuba yi siga Misiran yi

¹ Seen naxan birin yi findixi Isirayila gbeen na, a yi na birin xali a yii. A to Bəriseba li, a yi saraxan ba a baba Isiyagaa Ala xa. ² Isirayila yi fe toon ti kəən na alo xiyena, Ala yi a fala a xa, a naxa, “Yaxuba, Yaxuba!” Isirayila yi a ratin, a naxa, “N tan ni i ra!” ³ Ala yi a fala, a naxa, “N tan nan Ala ra, i babaa Ala. Hali i nama gaxu siga feen na Misiran yi, bayo n ni i findima siya gbeen nan na mənni. ⁴ En birin nan sigama Misiran yi, n tan nan mən fama i raxətədeni. Yusufu nan i yəene raxima, i na fəxa waxatin naxan yi.”

⁵ Yaxuba yi keli Bəriseba yi. Isirayilaa diine yi e baba Yaxuba nun e diine nun e naxanle xali wontorone kui Misiran Mangan naxanye rasanba e ma. ⁶ E yi e xuruseene tongo e nun e seen naxanye birin sətə Kanan bəxən ma. Yaxuba yi siga Misiran yi e nun a bənsənna birin. ⁷ A yi a dii xəmene xali a yii Misiran yamanani e nun a mamanden xəmene nun a dii tēmene nun a mamanden naxalanmane, e nun a bənsənna birin.

Yaxubaa denbayana

⁸ Isirayilaa diine xinle ni itoe ra naxanye siga Misiran yi Yaxuba nun a dii xəmene: Yaxuba a dii singen nan Ruben na.

⁹ Ruben ma diine: Xənəki nun Palu nun Xesirən e nun Karimi.

¹⁰ Simeyən ma diine: Yemuyeli nun Yamin nun Ohadi nun Yakin nun Soxara, e nun Sayuli. Sayuli findi Kanan naxanla diin nan na.

¹¹ Lewi a diine: Gərisən nun Kehati e nun Merari.

¹² Yudaa diine: Eri nun Onan nun Selaxa nun Peresi e nun Sera. Koni Eri nun Onan fəxa Kanan bəxən nin. Peresi a diine findi Xesirən nun Xamuli nan na.

¹³ Isakari a diine: Tola nun Puwa nun Yobo e nun Simiron.

¹⁴ Sabulon ma diine: Seredi nun Elon e nun Yalele.

¹⁵ Diine nan ne ra, Leya naxanye bari Yaxuba xa Padan-Arami yi, e nun a dii tēmən Dina. A dii xəmene nun dii tēmene yaten birin malanxina, muxu tonge saxan muxu saxan.

¹⁶ Gadi a diine: Sifiyən nun Xagi nun Suni nun Əsibon nun Eriya nun Arodi e nun Areli.

¹⁷ Aseri a diine: Yimina nun Yisiwa nun Yisiwi nun Beriya e nun e magilən Sera. Beriya a diine findi Xeberi nun Malikili nan na.

¹⁸ Silipa, Laban naxan so a dii tēmən Leya yii, na diin naxanye bari Yaxuba xa, na diine nan ne ra. E birin malanxi muxu fu nun sennin.

¹⁹ Rakeli a diine, Yaxuba a naxanla: Yusufu nun Bunyamin. ²⁰ Asenati yi dii firin sətə Yusufu xa Misiran bəxəni: Manase nun Efirami. Asenati findi Hon taan saraxaralina dii tēmən nan na, naxan xili Potifari.

²¹ Bunyamin ma diine: Bela nun Bekeri nun Asibeli nun Gera nun Naman nun Exi nun Roxi nun Mupin nun Xupimi e nun Arade.

²² Rakeli diin naxanye bari Yaxuba xa, na diine nan ne ra. E birin malanxina, muxu fu nun naanin.

²³ Dan ma diina: Xusimi.

²⁴ Nafatali a diine: Yaseli nun Guni nun Yeseri e nun Silen.

²⁵ Bila, Laban naxan so a dii tēmən Rakeli yii, a diin naxanye bari Yaxuba xa ne ni itoe ra. E birin malanxina, muxu solofere.

²⁶ Yaxuba nun muxun naxanye birin siga Misiran yi, a bənsənna birin malanxina, muxu tonge sennin e nun sennin, ba a diine e naxanle ra. ²⁷ Yusufu dii xəmə firin nan bari Misiran yi. Yaxuba xabilan muxune yaten birin malanxina, naxanye siga Misiran bəxən ma, e muxu tonge solofere nan yi a ra.

²⁸ Yaxuba yi Yuda xə a yəe ra Yusufu fəma alogo e birin xa siga Gosen yi. E yi so Gosen bəxən ma. ²⁹ Yusufu yi a yəngeso wontoron tongo, a yi siga Gosen yi a baba Isirayila

ralandeni. A to a li, a yi filinfilin a ma, a yi bu wuge a kəeen xən. ³⁰ Isirayila yi a fala Yusufu xa, a naxa, “Hali n faxa fa, bayo n bata i yetagin to, i mən yengimal!”

³¹ Yusufu yi a fala a tadane xa, e nun a babaa denbayana, a naxa, “N xa siga, n xa sa a fala Misiran Mangan xa, n naxa, ‘N tadane nun n babaa denbayaan naxanye yi dəxi Kanan bəxəni, e birin bata fa n fəma. ³² Muxuni itoe xuruse kantanne nan ne ra. E xuruseene rabama. E bata fa e xuruse kurune ra, siine nun yexəene nun jingene e nun e yii seen birin.’ ³³ Misiran Mangan na ε xili waxatin naxan yi, a ε maxədinma nən a ε wanla nanse a ra. ³⁴ ε a yabima nən, ε naxa, ‘Nxu tan i ya konyine xuruse rabaan nan nxu ra, xabu nxu dii jəreene han iki, alo nxu baba yi a ma kii naxan yi.’ Na kiini, ε fama ludeni Gosen bəxən nan ma, bayo xuruse rabane rajaxu Misiran kaane ma.”

47

¹ Yusufu yi siga, a sa a fala Misiran Mangan xa, a naxa, “N baba nun n fafaxakedenne bata fa sa keli Kanan bəxən ma, e nun e xuruseene birin nun e yii seene birin. E na yi iki Gosen bəxəni.” ² A yi a tada suulun yita Misiran Mangan na. ³ Misiran Mangan yi Yusufu tadane maxədin, a naxa, “ε wanla mundun maxaranxi?” E yi Misiran Mangan yabi, e naxa, “Nxu tan i ya konyine xuruse rabane nan nxu ra alo nxu benbane yi a ma kii naxan yi.” ⁴ E mən yi a fala Misiran Mangan xa, e naxa, “Nxu faxi nən nxu xa lu bəxəni ito ma singen, bayo xuruseene rabade mi i ya konyine yii sənən. Kamen bata gbo ayi Kanan bəxən ma. I ya konyine sago sa e xa lu Gosen bəxəni.”

⁵ Misiran Mangan yi a fala Yusufu xa, a naxa, “I baba nun i tadane bata fa i fəxo ra. ⁶ Misiran bəxəna i sagoni. Yire fajin fen bəxəni ito ma, i baba nun i fafaxakedenne luyə denaxan yi. E xa lu Gosen bəxəni. Xa i muxu fajine kolon e ye, e findi n ma xuruse kantanne ra.” ⁷ Yusufu yi fa a baba ra, a yi a yita Misiran Mangan na. Yaxuba yi duba Misiran Mangan xa. ⁸ Misiran Mangan yi Yaxuba maxədin, a naxa, “I ya siimayaan jεε yoli a ra iki?” ⁹ Yaxuba yi Misiran Mangan yabi, a naxa, “N ma siimayaan jεε keme jεε tonge saxan na a ra iki. N siimaya dungi naxaxixin nan sətəxi. A yete mi masoxi n benbane siimayaan yatən na.” ¹⁰ Yaxuba mən yi duba Misiran Mangan xa, a fa siga.

¹¹ Yusufu yi bəxo fajin fi a baba nun a tadane ma alo Misiran Mangana a yamari kii naxan yi. E bəxən naxan sətə, na fan Misiran bəxən birin xa. A xili Ramisesi. ¹² A yi ti a baba nun a tadane nun a babaa denbayaan birin bun ma.

Yusufu a mangayana

¹³ Kamen yi jaxu ayi, donseen mi yi toma bəxo yo yi, keli Misiran ma dəxo Kanan na. Yamaan yi doyen kamen ma. ¹⁴ Gbetin naxan birin yi na Misiran nun Kanan bəxəni, e yi a birin sara murutun na. Yusufu yi na gbetin namara Misiran Mangana banxini. ¹⁵ Misiran bəxən gbetin nun Kanan bəxən gbetin to jan, Misiran kaane yi fa Yusufu fəma, e yi a fala, e naxa, “Burun so nxu yii! Fə nxu faxa i yeε xəri bayo gbeti mi fa nxu yii sənən?” ¹⁶ Yusufu yi a fala, a naxa, “ε fa ε xuruseene ra, en ja a masara burun na bayo gbeti mi fa ε yii.” ¹⁷ E yi fa e xuruseene ra Yusufu ma. A fan yi donseen so e yii e soone nun siine nun yexəene nun jingene nun sofanle jəxən na. A yi burun taxun e ra e xuruseene masaran na.

¹⁸ Na jεen to dangu, e yi fa a fəma. E yi a fala a xa, e naxa, “Nxu mi nəe a luxunje nxə mangan ma. Gbeti yo mi nxu yii. Nxə xuruseen fan birin nxə mangan yii. Nxu gbindine nun nxə bəxəne gbansanna nan luxi nxə mangan xa. ¹⁹ Fə nxu xa faxa i yeε xəri, nxu tan nun nxə bəxəne? Nxu tan nun nxə bəxəne masara burun na, nxu xa findi Misiran Mangana konyine ra, nxu nun nxə bəxəne. Sansiin so nxu yii, nxu xa a rawali, nxu xa balo alogo nxu nama faxa, bəxən nama rabepin.”

²⁰ Yusufu yi Misiran bəxən birin sara Misiran Mangan xa, bayo Misiran kaane birin e bəxəne mati nən. Kamen bata yi dəxo e yi. Bəxən yi findi Misiran Mangan gbeen na. ²¹ A yi yamaan findi konyine ra, keli Misiran yamanan bode fəxən ma sa dəxo a naninna boden na. ²² Hali na birin to liga, a mi saraxaraline bəxən sara bayo Misiran Mangan bata yi sariya fajin tongo e fe ra. E mi e bəxəne mati bayo Misiran Mangan yi burun taxunma e ra.

²³ Yusufu yi a fala yamaan xa, a naxa, “N bata ε sara to. Ε nun ε bəxəne luma nən Misiran Mangan xa. Ε sansine ni itoe ra, ε xa bəxəne rawali. ²⁴ Se xaba waxatini, naxan yo na maala xaba xidi naanin, a suulunden nan soma Misiran Mangan yii. Xidi naaninna, na xa findi sansiin na e nun ε balona, ε tan nun ε diine nun muxun naxanye birin ε yii banxine kui.” ²⁵ E yi a fala, e naxa, “I bata nxu ratanga! Nxu bata nxə mangana a fe fajin to a naxan ligaxi nxu xa. Nxu findima Misiran Mangana konyine nan na.” ²⁶ Yusufu yi na findi sariyan na, na nan nakamalixi han to. Misiran bəxəni, se xabaxine xidi suulunden findin Misiran Mangan nan gbee ra, fə saraxaraline bəxəne. Ne mi findixi Misiran Mangan gbeen na.

Yaxuba waxən fe dənxe

²⁷ Isirayila yi dəxə Misiran bəxəni Gosen binni. Na bəxən yi findi e gbeen na. E yi findi dii barine ra, e yi wuya ayi. ²⁸ Yaxuba jεε fu nun solofere nan liga Misiran bəxəni. Yaxuba a siimayaan jεε kεmε jεε tonge naanin e nun solofere nan sətə. ²⁹ Isirayilaa siimayaan fa jan feni, a yi a dii Yusufu xili, a yi a fala a xa, a naxa, “Xa i wama n nafan feen liga feni, n bata i mafan i yiin naso n danban bun ma,* i xa i kələ n xa. I xa hinan n na lannayani. N bata i maxandi i nama n maluxun Misiran bəxəni. ³⁰ N na laxiraya waxatin naxan yi, i n naminima nən Misiran yi, i sa n maluxun n baba gaburun yireni.” Yusufu yi a yabi, a naxa, “I naxan falaxi n xa, n na a ligama nən.” ³¹ Isirayila yi a fala, a naxa, “I kələ n xa.” Yusufu yi a kələ a xa. Na xanbi, Isirayila yi a xinbi sin Ala yetagi a saden xunsaden na.

48

Manase nun Efirami

¹ Na feen birin to dangu, e yi a fala Yusufu xa, e naxa, “I bata a to, i baba mi yalan.” A yi siga e nun a dii xεmε firinna, Manase nun Efirami. ² E yi a fala Yaxuba xa, e naxa, “I ya diin Yusufu fama i fεma.” Isirayila yi fangan sətə, a keli, a dəxə a saden ma. ³ Yaxuba yi a fala Yusufu xa, a naxa, “Ala Senbe Kanna fa nən n ma Lusi yi, Kanan bəxəni. A yi barakan nagidi n ma. ⁴ A yi a fala n xa, a naxa, ‘N tan ni i ra. I findima dii barin na nən. N na i rawuyama ayi nən, siya wuyaxi yi mini i yi. N bəxəni ito fima nən i bənsəna ma, hali i dangu xanbini. A findi e gbeen na habadan.’”

⁵ “Dii firinni itoe i naxanye barixi Misiran yi benun n tan xa fa, n bata e findi n ma diine ra. Efirami nun Manase findima n tan nan gbee ra, alo Ruben nun Simeyən. ⁶ Koni i diin naxanye barixi ne xanbi ra, i gbeen nan ne ra. E fama nən ludeni e tadane bun ma e kεna a fe ra. ⁷ N to keli Padan yi, Rakeli yi faxa n yii kira yi Kanan bəxəni. Na mi yi makuya Efarata ra. N yi a maluxun menni Efarata kiraan na, denaxan xili Betelemi.”

⁸ Isirayila yi Yusufu a diine mato, a a fala, a naxa, “Nde ne ra?” ⁹ Yusufu yi a baba yabi, a naxa, “N ma dii xεmεne nan e ra Ala naxanye fixi n ma be.” Isirayila naxa, “N bata i mafan, e maso n na alogo n xa duba e xa.” ¹⁰ Yaxuba bata yi yelin fore, a yeene mi yi seni gbema. A mi yi seen toma ki fajni. Yusufu yi a diine maso a ra. Isirayila yi a yiin filinfilin e ma, a e sunbu. ¹¹ Isirayila yi a fala Yusufu xa, a naxa, “N mi yi laxi a ra xa n ni i yetagin toε sənən, koni Ala bata a ragidi n bata i ya diine fan to.” ¹² Yusufu yi a diine tongo a baba sanna fari, a a xinbi sin a bun ma, a yetagin yi lan bəxən ma.

¹³ Na xanbi ra, Yusufu yi a dii firinna suxu e yiine ma. A yi Efirami suxu a yiifanna ra, Isirayila kəmenna mabinni. A yi Manase suxu a kəmenna ra, Isirayila yiifanna mabinni. A yi e maso a ra. ¹⁴ Koni Yaxuba yi a yiifanna sa Efirami xunna fari naxan yi dii jərən na. A yi a kəmenna sa Manase xunna fari naxan yi dii singen na. A a yiine gindingalan. ¹⁵ A yi duba Yusufu xa, a naxa,

“Ala, n fafane Iburahima
nun Isiyaga sigan ti naxan yεε xəri,
Ala naxan n kantanma xabu n bari ləxəni han to,
¹⁶ malekan naxan n natangaxi fe xədəxən ma,

* 47:29: Mən kaane yi na nan ligama e na muxun nakələ waxatin naxan yi.

na xa dii jərəni itoe baraka.
 N xinla xa fala e xun ma,
 e nun n baba Iburahima nun Isiyaga.
 E xa wuya ayi bəxəni.”

¹⁷ Yusufu yi a to a baba bata a yiifanna sa Efirami xun ma. Na feen yi rajaxu a ma. A yi a baba yiin suxu, a a ba Efirami xun ma a yi a sa Manase xun ma. ¹⁸ Yusufu yi a fala a baba xa, a naxa, “Na kiin xa mi a ra, baba, bayo ito nan fonna ra. I yiifanna sa ito nan xun ma.” ¹⁹ A baba yi tondi, a a fala, a naxa, “N na a kolon, n ma diina, n na a kolon. A fan findima nən siya gbeen na, koni a xunyen nan fama wuyadeni dangu a ra. A xunyen bənsənnə findima nən siya wuyaxin na.”

²⁰ A yi duba e xa na ləxəni, a a fala, a naxa, “Isirayila kaane Ala maxandin ligama ε xinle ra nən. E fama a faladeni nən, e naxa, ‘Ala xa i lu alo Efirami nun Manase.’ ” Na kiini, a yi Efirami rafisa Manase xa.

²¹ Isirayila yi a fala Yusufu xa, a naxa, “I bata a to, n fa faxama nən, koni Ala luma nən ε xən, a fama i raxətədeni nən i benbane bəxən ma. ²² N kεε keden fima nən i ma dangu i tadane ra, n Siken yamanan nan fima i ma n naxan tongo Amorine yii n ma silanfanna nun n ma xanla ra.”

49

Yaxuba a dubana

¹ Yaxuba yi a diine xili, a yi a fala e xa, a naxa, “ε malan, n xa feene fala naxanye fama ligadeni ε xa waxati famatəne yi. ² ε maso, ε tuli mati n na Yaxubaa diine. ε tuli mati ε baba Isirayila ra.”

³ “Rubən, i tan, n ma dii singena,
 i tan nan n fangan na,
 naxan singe n sənben mayitaxi.
 I xunnayeren dangu bodene ra
 i sənben gbo.

⁴ I yε yifuxi alo fufana,
 i mi fisamantənyaan sətəma
 bayo i bata i sa i baba a saden ma,
 i yi a xəsi.”

⁵ “Simeyən nun Lewi ngaxakedenmaan nan e ra.
 E silanfanna nan e yengeso seen na.

⁶ N xaxinla nama lu e maxadini,
 n miriyaan nama lu e malanni,
 bayo e bata muxune faxa e bəjə teeni,
 e bata turane fasane bolon e jaxuni.

⁷ N bata e xələn danga,
 bayo e yengen gidima.
 N bata e fitinaxin danga,
 bayo e yεene yixara.
 N na e raxuyama ayi nən Yaxuba bənsənnə yε,
 n mən yi e rayensen Isirayila yi.”

⁸ “Yuda, i xunylene i tan nan tantunma.
 I nəən sətəma nən i yaxune xun na.
 I babaa dii xeməne e xinbi sinma nən i xa.

⁹ Yuda, yata sənbəmaan nan i ra.
 N ma diina, i baloma suben nan na.
 I xinbine yidəxəma nən, i sa alo yatana,
 alo yata giləna, nde susue i rakele?

¹⁰ Manga dunganna mi bama Yuda yii.
Muxu yo mi manga taxamasenna bama a yii.
Han taxamaseri kanna fa waxatin naxan yi,
siyane yi xuru a xa.

¹¹ A a sofanla xidima manpa binla* nan na,
a a sofali diin xidima manpa bili fajin yiin nan na.
A a domain xama wudi bogi igen nan na alo manpana,
a a doma gbeen fan xama bogi se ige gbeela nan na alo wunla.

¹² A yeene fəro wudi bogi ige gbeela xa,
A jinna fixa nənən xa.”

¹³ “Sabulon fama dəxədeni baan nan də.
A bəxən findima kunki yigiyaden nan na.
A naninna Sidən dəxənna nan na.”

¹⁴ “Isakari senben luxi nən alo sofanla,
naxan a sama a goron benbeli firinna tagi.

¹⁵ A saxi bəxən naxan ma,
a na yire fajiyaan to,
a tungunni godoma nən goronna bun ma,
a xuru konyiya wanla bun.”

¹⁶ “Dan, a a yamaan makitima nən,
alo Isirayila bənsənna bonne.

¹⁷ Dan luma nən alo sajnina kiraan xən ma,
alo kosona san ma kiraan də.
A yi soon santinban xin,
soo ragiin yi bira a fari.

¹⁸ Alatala, n xaxili tixi i ya kisin na!”

¹⁹ “Gadi, yengəsone a yengəma nən,
koni a tan nan e rabodonma ayi e san xanbi ra.”

²⁰ “Aseri findima donse xəri kanna nan na
naxan kamalixi mangan dege seen na.”

²¹ “Nafatali luma nən
alo xeli gilen naxan a gima,
a fala fajine tima.”

²² “Yusufu luma nən
alo wudi bogilana
naxan tixi xuden də.
A yiine yibandunxi taan nabilinna yinna nan xun ma.

²³ Xalimakuli wonle yi yengen gidi a ma xələni,
e xalimakunle woli a ma xənnantenyani.

²⁴ Koni a fan yi a xanla suxu ken,
a yii rafan
Yaxubaa Ala Senbəmaan barakani,
Isirayila kantanmana, a kantan fanyena,
²⁵ naxan findixi i fafe a Ala ra,
naxan i ratangama, Ala Senbe Kanna,
naxan i barakama,

* 49:11: Wudi binla nde na yi, mən kaane naxanye sima, e yi naxanye bogi yitənma alo manpana e gbee kiini.

naxan koren dubane fima i ma,
naxan bəxən dubane fima i ma,
naxan dii bari dubane ragidima i ma.

²⁶ I babaa dubane baraka dangu baraka feene ra
naxanye sətəma geya fonne xəene ma,
e dangu habadan geyane se fajine ra.
Ala xa na birin lu Yusufu xun ma,
naxan findima a fafaxakedenne yəeratiin na.”

²⁷ “Bunyamin luma nen alo kankona.
Xətən yo xətən fə a subena nde suxu, a a don,
jinbanna ra a a se suxine yitaxun.”

²⁸ Isirayila bənsən fu nun firinne nan ne ra. E babaa duban nan na ra a naxan fala e xa.
A duba birin xa, birin nun a duba.

Yaxubaa sayana

²⁹ Na xanbi, a yi a jungu a diine ma, a naxa, “N fa sigama nen laxira yi. N na faxa, ε
n maluxun n baba yireni, gaburun naxan Eferon Xiti kaana xəen ma, ³⁰ Makipelaa xəen
faranna ra, Mamire fəma, Kanan bəxəni. Iburahima na xəen saraxi Eferon Xiti kaan nan
ma alogo na xa findi a muxu maluxunden na. ³¹ Iburahima maluxunxi mənna nin, e nun
a jaxanla Saran. Isiyaga fan maluxunxi mənni e nun a jaxanla Rebeka. N tan fan Leya
maluxunxi mənni. ³² Na xəen nun na faran yinla naxan na yi, e saraxi Xitine nan ma.”
³³ Yaxuba to yelin yamarine fiye a diine ma, a yi a sa saden ma. A yi faxa, a siga laxira yi.

50

Yaxubaa sayana

¹ Yusufu yi a yiin bira a baba kəe, a a sunbu, a wuga. ² Na xanbi Yusufu yi yamarin fi
seribane ma a e xa senna raso a baba fatini alogo a nama kun. E yi na liga Isirayila ra ³ xii
tonge naanin e namunna kiini. Misiran kaane yi a saya feen liga xii tonge solofere bun.

⁴ Saya feen to ba a ra, Yusufu yi a fala Misiran Mangana yamaan xa, a naxa, “Xa n
nəe maxandini ito sətədeni ε sabun na, n bata ε maxandi ε n ma falan nadangu Misiran
Mangan ma. ⁵ N baba n nakələ nən, a yi a fala, a naxa, ‘N fa faxama nən. I n maluxunma
gaburun nan na n naxan gexi Kanan bəxəni.’ N waxi siga feni n xa sa n baba maluxun.
Na waxatini n fama.”

⁶ Misiran Mangan yi a yabi, a naxa, “Siga, i sa i baba maluxun alo a i rakələxi kii naxan
yi.” ⁷ Yusufu yi siga a baba maluxundeni e nun Misiran Mangan bundəxəne nun Misiran
kuntigine ⁸ nun Yusufu a denbayaan nun a fafaxakedenne nun a babaa denbayana. Dii
jərəne nun xuruseene gbansan yi lu Gosen bəxəni. ⁹ Yusufu nun wontorone nun e ragi
muxune birin yi siga. Na yamaan yi gbo han!

¹⁰ E to Atadi lonna yiren li, Yuruden xuden kidi ma, e yi wuga gbeen ti e yi saya feene
raba səxələni. Yusufu yi sunu a baba jnan feen na han xii solofere. ¹¹ Kanan kaane yi na
saya feen to naxan ligaxi Atadi lonna ma. E yi a fala, e naxa, “Misiran kaane saya fe gbeen
nan ligama.” Nanara, e yi na yiren xili sa “Misiran Saya Fena” Yuruden baan kidi ma.

¹² Yaxuba feen naxan yamari a diine ma, e yi na liga. ¹³ A diine yi a xali Kanan bəxəni,
e sa a maluxun Makipelaa xəen faran yinla ra, Iburahima xəen naxan sara Eferon Xiti
kaan ma alogo na xa findi muxu maluxunden na Mamire dəxən ma. ¹⁴ E to yelin a
baba maluxunje, Yusufu nun a tadane nun muxun naxanye birin siga a matideni a baba
maluxundeni, ne yi xete Misiran bəxən ma.

¹⁵ Yusufu tadane to a to e baba bata faxa, e yi a fala, e naxa, “Xa Yusufu fa keli en xili
ma, en fe jaxin naxan birin ligaxi a ra, a a gbeen jəxəma nən en na.” ¹⁶ Na waxatini e yi
siga a faladeni Yusufu xa, e naxa, “I baba yamarini ito nan fi nxu ma benun a xa faxa, ¹⁷ a
naxa, ‘E ito fala Yusufu xa: N bata i maxandi, dija i tadane gballo feen ma e nun e hakəna,
bayo e bata fe jaxin liga i ra. N bata i maxandi, iki nxu tan i fafe a Ala a walikene hakəne

mafelu.’” E to na falane ti Yusufu xa, a yi wuga. ¹⁸ A tadane yi bira a bun ma, e a fala, e naxa, “Nxu tan ni i ra i ya konyine.”

¹⁹ Yusufu yi a fala e xa, a naxa, “Hali ε nama gaxu. N tan xa mi Ala ra. ²⁰ ε lanxi a ma nen ε xa fe naxin liga n na, koni Ala yi a maxete fe fajin na alogo feene xa rakamali, nii wuyaxin yi ratanga. ²¹ Iki hali ε mi gaxu. N na ε makoon birin fanma nen e nun ε diine.” A fala kendene yi e bənen sa.

Yusufu faxa fena

²² Yusufu yi dəxə Misiran yi, a tan nun a denbayana. A yi jεε keme jεε fu soto siimayaan na. ²³ Yusufu Efirami a diine to nen. A yi a yixeten naaninden to. Manase a dii Makiri a diine, ne birin yi sa a sanna fari e bari waxatin naxan yi. ²⁴ Yusufu yi a fala a tadane xa, a naxa, “N fan fa faxama nen, koni Ala ε malima nen yati! A fama nen ε tongodeni Misiran yi, a ε xali na bəxəni a denaxan layirin tongo Ibrahima nun Isiyaga nun Yaxuba xa.” ²⁵ Yusufu yi Isirayila a diine rakələ, a a fala, a naxa, “Ala ε malima nen yati! Na waxatini, ε nema kebe, ε n xonne xali.”

²⁶ Yusufu faxa a jεε keme jεε fuun nan ma. E yi a senna raso a fatini alogo a nama kun, e yi a binbin sa geme kankiraan kui Misiran yamanani.

Xorɔyana Nabi Musa Alaa Falan Naxan Σεβε

Tawureta Musa yire firinden ni i ra. A Isirayila kaane konyiyaan nun e xorɔyaan nan ma fe yebama Misiran yamanani. Ala nan e xorɔya alogo e xa mini Misiran yamanani. A tan nan e xunba, nanara, e findi a gbeen na, a yi a sariyane fi e ma. Ala naxan Isirayila yamaan xunba a xanuntenyani, na nan a falaxi yamaan xa a e xa e gbee xanuntenyaan yita a ra a sariyane suxun xɔn.

Isirayila kaane yelin xanbini dɔxɔden sɔte Misiran yi, jεε wuyaxi danguxina, e yi findi yama gbeen na. Koni e findi nen Misiran mangana konyine ra. Ala mi a xun xanbi so Isirayila kaane konyiyaan tɔrɔni, a yi muxuna nde sugandi e ye naxan yi xili Musa alogo a xa ti e yeε ra. Ala yi Misiran kaane karahan a senben xɔn ma alogo e xa xorɔyaan fi Isirayila kaane ma, e yi e bejin e siga. Musa yi ti e yeε ra, a siga e ra Sinayi geyaan ma tonbonni. Ala yi Isirayila findi a yamaan na, a yi layirin xidi e tagi Sinayi geyaan fari. A yi a sariyane fala e xa. Musa yi geyaan fari sariyane ramedeni waxatin naxan yi, lan yire sarijanxin ti feen ma. Kitabun yireni ito rajanxi yire sarijanxin ti feen nan ma, Ala fa a yete makenenma denaxan yi.

Isirayilaa tɔrɔna

¹ Isirayilaa diin naxanye fa Yaxuba fɔxɔ ra Misiran yi, ne xinle ni itoe ra e nun e denbayane: ² Ruben nun Simeyɔn nun Lewi nun Yuda ³ nun Isakari nun Sabulon nun Bunyamin ⁴ nun Dan nun Nafatali nun Gadi e nun Aseri. ⁵ Muxu tonge solofere nan mini Yaxuba yi. Yusufu tan yi Misiran yi nun.

⁶ Yusufu yi faxa, e nun a ngaxakedenne nun na waxatin muxune birin. ⁷ Isirayilaa diine yi diine bari, e wuya ayi, e yi yamanan nafe.

⁸ Manga nenena nde yi dɔxɔ Misiran yi, naxan mi yi Yusufu a fe kolon. ⁹ A yi a fala a yamaan xa, a naxa, “ε a mato, Isirayila yamaan wuyama ayi, e senben gboma ayi en xa. ¹⁰ En xa a liga xaxinla ra, alogo e nama wuya jaxi ra, alogo xa yengen keli, e nama sa en yaxune fari, e yi en yenge, e e gi yamanani.” ¹¹ Nayi, e yi walike kuntigine dɔxɔ e xunna, e xa e xunna kala wanla tɔrɔn bun ma. E Pitomi nun Ramisesi taane ti, alogo e xa findi se ramaradene ra Misiran mangan xa. ¹² Koni e nema e jaxankatama, e wuyama ayi, e gbo ayi. Nayi, Misiran kaane yi gaxu Isirayila bɔnsɔnne yeε ra, ¹³ e yi e jaxankata wanle yi. ¹⁴ E yi e xunna kala konyiya wanle ra boro yibodonna nun bitikidi bɔnbɔna.*

¹⁵ Misiran Mangan yi falan ti Sifira nun Puwa xa, Heburune dii rasuxune, ¹⁶ a naxa, “ε na Heburu jaxanle mali dii barideni, xa xemɛn nan a ra, ε xa a faxa. Xa jaxanla nan a ra, ε yi a lu a nii ra.” ¹⁷ Koni dii rasuxune yi gaxu Ala yeε ra. Misiran Mangan naxan falaxi e xa, e mi tin na lige, e yi dii xemene lu e nii ra. ¹⁸ Misiran Mangan yi dii rasuxune xili, a yi a fala e xa, a naxa, “Nanfera ε ito ligaxi, ε yi dii xemene lu e nii ra?” ¹⁹ Dii rasuxune yi Misiran mangan yabi, e naxa, “Heburu jaxanle mi liga alo Misiran kaane, e yixɔdɔxɔ, e diin barima nen benun dii rasuxune xa fa.” ²⁰ Ala yi hinan dii rasuxune ra, yamaan yi wuya ayi, a gbo ayi. ²¹ Amasɔtɔ dii rasuxune gaxu nen Ala yeε ra, Ala yi e denbayane rawuya ayi.

²² Nayi, Misiran mangan yi yamarini ito fi a yamaan birin ma: Xemɛn naxan birin barima, ε e woli Nila baani. ε jaxanle lu e nii ra.

2

Nabi Musa bari fena

¹ Xemɛna nde yi Lewi bɔnsɔnni, na yi Lewi bɔnsɔnna nde tongo a jaxanla ra. ² Na yi fudikan, a yi dii xemɛn bari. A to a to, a diin tofan, a yi a luxun kike saxan. ³ A mi yi fa

* 1:14: Bitikidin mɔn falama yirena nde yi fa fala “Birikidina.”

nɔɛ a luxunɛ, a yi tanbin deben tongo, a dolen so a ma, a yi a diin sa a kui, a yi sa a dɔxɔ Nila baa igen xun ma gbalan xɔɛ ra. ⁴ Diin tadan ɲaxalanmaan yi sa ti wulani, a lu diin matoɛ alogo a xa a kolon feen naxan a sɔtɔma.

⁵ Misiran mangana dii tɛmɛn yi godo baani a maxadeni, a fɔxɔrabirane yi e masiga tima Nila baan dɛ. A yi deben to gbalan xɔɛ ra, a yi a konyi gilɛn nasiga a tongodeni. ⁶ Misiran mangana dii tɛmɛn yi a rabi, a yi a to a dii xɛmɛn nan yi a ra. A wugama. A yi kininkinin a ma. A yi a fala, a naxa, “Heburu kaane diina nde ni ito ra!” ⁷ Nayi, diin tadan ɲaxalanmaan yi a fala Misiran mangana dii tɛmɛn xa, a naxa, “I waxi n xa sa dii ngana nde fen i xa Heburu ɲaxanle yɛ, alogo a xa xijɛn fi diini ito ma?” ⁸ Misiran mangana dii tɛmɛn yi a yabi, a naxa, “Awa, siga.” Diin tada yi sa diina nga yɛtɛɛn xili. ⁹ Misiran mangana dii tɛmɛn yi a fala a xa, a naxa, “Diini ito xali, i xijɛn fi a ma n xa, n ni i saranna fiyɛ.” Naxanla yi diin tongo, a xijɛn fi a ma.

¹⁰ Diin to gbo, a yi a xali Misiran mangana dii tɛmɛn xɔn, a yi findi a diin na. A yi a xili sa, “Musa” bayo a naxa, “N na a tongoxi igen nan xun ma.”

Nabi Musa yi a gi

¹¹ Lɔxɔna nde, Musa bata yi kɔxɔ, a siga a ngaxakedenne fɛma, a yi e wali xɔdɛxɛn to. A yi Misiran kaana nde to Heburu kaana nde bɔnbɛ a ngaxakedenne yɛ. ¹² A yi a yɛɛ rakonɲin a rabilinni. A to a to muxu yo mi yi na, a yi Misiran kaan faxa. A yi a maluxun ɲɛmensinni. ¹³ Na xɔtɔn bode, a yi mini, a yi Heburu kaa firin to yɛngɛ. Yoo mi yi naxan xa, a a fala na xa, a naxa, “Nanfera i i lanfaan yɛngɛma?” ¹⁴ Na yi a yabi, a naxa, “Nde i findixi mangan nun kitisaan na nxu xun na? I mirixi n faxa feen nan ma, alo i Misiran kaan faxaxi kii naxan yi ba?” Musa yi gaxu, a naxa, “Muxune bata n ma faxa ti feen kolon!” ¹⁵ Misiran mangan to na feen mɛ, a yi kata Musa faxa feen na. Koni Musa yi a gi mangan bun, a siga Midiyan yamanani, a sa a matabu xɔɲinna dɛxɔn.

¹⁶ Dii tɛmɛ solofere yi Midiyan saraxaraliin yii. Ne yi fa ige badeni, e yi goronne rafe alogo e xa sa e babaa xuruse kurune ramin. ¹⁷ Xuruse raba gbɛtɛye yi fa, ne yi e kedi. Nayi, Musa yi keli, a e xun mayɛngɛ, a yi igen fi e xuruseene ma. ¹⁸ E to xɛtɛ e baba Reyuli konni, a yi e maxɔdin, a naxa, “Nanfera ɛ xɛtɛxi sinma to?” ¹⁹ E yi a yabi, e naxa, “Misiran kaana nde nan nxu ratangaxi xuruse rabane ma, a yɛtɛɛn yi igen ba nxu xa, a xuruseene ramin.” ²⁰ A yi a fala a dii tɛmɛne xa, a naxa, “A sa minɛn yi? Nanfera ɛ xɛmɛn na luxi na yi? ɛ sa a xili alogo a xa fa a dɛge.”

²¹ Musa yi tin, a xa lu na xɛmɛn konni. Na yi a dii Sefora fi Musa ma a ɲaxanla ra. ²² A dii xɛmɛ keden bari a xa, a yi a xili sa Gerisɔmi, bayo a naxa, “N bata findi xɔɲɛn na yamana gbɛtɛni.”

²³ Waxati xunkuye to dangu, Misiran Mangan yi faxa. Isirayila bɔnsɔnne mɔn yi wugama konyiyaan bun ma, e yi gbelegbelema malina fe ra. E mawuga xuiin yi Ala li. ²⁴ Ala yi e wuga xuiin mɛ, a yi a xaxili ti a layirin na a naxan xidi Iburahima nun Isiyaga nun Yaxuba xa. ²⁵ Ala yi Isirayila kaane mato, a a ɲɔxɔ lu e xɔn.

3

Ala yi Nabi Musa xili

¹ Musa yi findi a bitanna Midiyan saraxarali Yetiro a xuruse rabaan na. A yi xuruseene xali tonbon yiren xanbi ra, a fa Alaa geyaan ma, Horebe yi. ² Alatala malekan yi mini a xa tɛɛn yiyani, fɔtɔndin tagi. Musa yi a mato, tɛɛn yi fɔtɔnni yiren birin yi, koni a mi yi a ganma mume! ³ Musa yi a fala, a naxa, “N xa siga mɛnni alogo n xa kabanako feen mato, feen naxan a ligama fɔtɔndin mi ganma.” ⁴ Alatala to a to, a a sigama a yigbedeni, Ala yi a xili fɔtɔnni, a naxa, “Musa! Musa!” Musa yi a ratin, a naxa, “N tan ni i ra!” ⁵ Ala yi a fala, a naxa, “I nama i maso be ra, i ya sankidine ba i sanni, amasɔtɔ i tixi dɛnaxan yi, bɔxɔ saripnanxin na a ra.” ⁶ A mɔn yi a fala, a naxa, “I benbane Ala nan n na, Iburahimaa Ala nun Isiyagaa Ala nun Yaxubaa Ala.” Musa yi a yetagin luxun, bayo a yi gaxuxi Ala to feen na.

⁷ Alatala yi a fala, a naxa, “N bata n ma yamana tərən to naxan Misiran yi. N bata e wuga xuiin mə, e nun muxune e ɲaxankatama kii naxan yi, amasoto n na e səxələne kolon. ⁸ Nayi, n bata goda alogo n xa e ba Misiran kaane yii. N yi e ba na yamanani, n yi e xali bəxə fəɲina nde yi naxan gbo, nənən nun kumin gbo bəxən naxan yi, Kanan kaane dəxi denaxan yi, Xitine nun Amordine nun Perisine nun Xiwine e nun Yebusune. ⁹ Iki Isirayila wuga xuiin bata n li, n bata a to Misiran kaane e tərən kii naxan yi. ¹⁰ Nanara, iki, siga! N bata i xə Firawona ma alogo i xa Isirayila bənsənnə ramini Misiran yi, n ma yamana.”*

¹¹ Koni, Musa yi a fala Ala xa, a naxa, “Nde n tan na? N xa siga Firawona fəma di, alogo n xa Isirayila bənsənnə ramini Misiran yi?” ¹² Ala yi a fala, a naxa, “N luma nən i xən. Ito findima nən taxamasenna ra alogo i xa a kolon, a n tan nan i rasigaxi. I na yamaan namini Misiran yi, e fama n batudeni geyani ito nan fari.”

¹³ Musa yi a fala Ala xa, a naxa, “Awa, n sigə Isirayila kaane fəma, koni n na a fale e xa, n naxa, ‘E benbane Ala nan n nafaxi e fəma,’ xa e n maxədin fa fala, ‘A xili di?’ n na e yabima di na yi?” ¹⁴ Ala yi a fala Musa xa, a naxa, “N tan na a ra, Ala naxan na yi. I xa Isirayila kaane yabi na kii nin, i naxa, ‘Naxan xili “N Na Yi,” na nan n nafaxi e fəma.’” ¹⁵ Ala mən yi a fala Musa xa, a naxa, “A fala Isirayila kaane xa, a n tan, Alatala, e benbane Ala, e nun Iburahimaa Ala, e nun Isiyagaa Ala e nun Yaxubaa Ala, n nan i rafaxi e fəma. N xinla ni ito ra habadan! E n xili bama ikii nin waxati famatəne birin yi. ¹⁶ Siga, i sa Isirayila fonne malan, i yi a fala e xa, a n tan, Alatala, e benbane Ala, Iburahimaa Ala nun Isiyagaa Ala nun Yaxubaa Ala, n tan bata mini i xa. N naxa, ‘N bata n ɲəxə lu e xən yati! N bata a to e naxan ligaxi e ra Misiran yi. ¹⁷ N bata a ragidi, n na e ramini nən Misiran yi, e tərəma denaxan yi. N yi e xali Kanan kaane bəxəni, Xitine nun Amordine nun Perisine nun Xiwine e nun Yebusune. Bəxən nan na ra nənən nun kumin gbo denaxan yi.’ ¹⁸ E i xuiin naməma nən. Nayi, e nun Isirayila fonne sigama nən Misiran Mangan fəma, e yi a fala a xa, e naxa, ‘Alatala, Heburu kaane Ala, na bata mini nxu xa. Tin, nxu xa xii saxan siga ti tonbonni, alogo nxu xa saraxane ba Alatala xa, nxə Ala.’ ¹⁹ N na a kolon Misiran Mangan mi tinje e yi siga, fə senbemaan na a karahan. ²⁰ Nanara, n na n yiini bandunma nən, n Misiran yamanan tərə kabanakone ra n naxanye ligama e ra. Na xanbi ra, a tinma nən e yi siga. ²¹ N na a ligama nən e yi rafan Misiran kaane ma alogo e yii genla nama siga. ²² Isirayila ɲaxanle birin e dəxə bode Misiran kaane maxədinma nən e nun Misiran ɲaxanla naxanye banxin kui a e xa gbeti nun xəma muranne so e yii, e nun dugine, e naxanye ragodoma e diine ma. Nayi, e Misiran kaane yii gelima nən.”

4

Nabi Musaa matandina

¹ Musa yi a yabi, a naxa, “Waxatina nde, e mi lama n na, e mi n xuiin suxuma. E a falama n xa nən, e naxa, ‘Alatala mi minixi i xa.’” ² Alatala yi a fala a xa, a naxa, “Nanse i yii?” A yi a yabi, a naxa, “Dunganna.” ³ Ala yi a fala, a naxa, “A bira bəxəni.” A yi a bira bəxəni, a yi findi saɲin na. Musa yi a gi a bun. ⁴ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, “I yiini bandun, i yi a suxu a xunla ma.” A yi a yiini bandun, a yi a suxu a xunla ma. A mən yi findi dunganna ra a yii. ⁵ Alatala yi a fala, a naxa, “I na nan ligama, alogo e xa la a ra a Alatala e benbane Ala bata mini i xa Iburahimaa Ala nun Isiyagaa Ala e nun Yaxubaa Ala.”

⁶ Alatala mən yi a fala, a naxa, “I yiin naso i ya domaan bun.” A yi a yiin naso a domaan bun, a mən yi a ba na. A to a ba, a yi a to fure ɲaxin bata mini a yiin ma, a yi fixaxi alo balanbalan kesəna. ⁷ Ala yi a fala, a naxa, “I mən xa i yiin naso i ya domaan bun.” A yi a yiin naso a domaan bun. A to a ba, a yiin mən yi xetə a kiini. ⁸ Ala yi a fala, a naxa, “Xa e mi la i ra, e mi i xuiin namə taxamaseri singena fe ra, e lama nən taxamaseri firinden na.

* 3:10: Muxune yi a falama Misiran mangane birin ma fa fala “Firawona” hali ba muxuni ito ra bayo “Firawona” bunna nən fa fala “Misiran Mangana.”

⁹ Xa e mi la taxamaseri firinne ra, e mi i xuiin name, i igen sege Nila baani, i yi a bəxən. I igen naxan tongoma Nila baani, na findima wunla nan na bəxən ma.”

¹⁰ Musa yi a fala Alatala xa, a naxa, “Marigina, n mi de bolon. N mi yi de bolon benun i xa falan ti n xa, hali iki n deen mi falan tima ki fəni. N mi de mafura falan tiye muxune xa.” ¹¹ Alatala yi a fala a xa, a naxa, “Nde muxun deen nafalaxi? Nde muxun findima bobon na, hanma tuli xərina? Nde a findima ye kanna ra, hanma danxutəna? N tan Alatala mi a ra ba? ¹² Nayi, siga, n na i malima nen fala tideni. I naxan falama, n ni xaran na ma.”

¹³ Musa yi a fala, a naxa, “Marigina, i muxu gbete rasiga.” ¹⁴ Nayi, Alatala yi xələ Musa ma han! A yi a fala, a naxa, “I tada mi na ba, Haruna, Lewi bənsəna muxuna? N na a kolon, a fatan falan tiye. A tan yeteen kira yi, a fama i ralandeni. A na i to, a sewama nen. ¹⁵ I falan tima nen a xa, a fan yi a rali yamaan ma. N tan e firinna birin malima nen falatideni. E lan e xa naxan liga, n yi e xaran na ma. ¹⁶ A i ya falan nalima nen yamaan ma. A tan yi findi i deen na, i tan yi lu Ala funfuni a tan xa. ¹⁷ Koni dunganni ito suxu i yii, alogo i xa kabanako feene liga a xən.”

Nabi Musa yi xete Misiran yi

¹⁸ Musa yi xete Yetiro fema, a bitanna, a yi a fala a xa, a naxa, “A lu n xa siga ngaxakedenne fema naxanye Misiran yi, alogo n xa a to xa e mən e nii ra.” Yetiro yi a fala Musa xa, a naxa, “Siga bəne xunbenli.” ¹⁹ Alatala yi a fala Musa xa Midiyan yi, a naxa, “Siga, xete Misiran yi, amasətə naxanye birin yi wama i faxa feni, e bata faxa.” ²⁰ Musa yi a naxanla nun a diine rate sofanle fari, a xete Misiran yamanani. Alaa dunganna yi suxi a yii.

²¹ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, “I na xete Misiran yi, n kabanako feen naxanye birin soxi i yii, i xa e liga Firawona yetagi. Koni, n tan Firawona bəneni xədxəma nen, a mi tinma yamaan yi siga mumə! ²² I yi a fala Firawona xa, i naxa, ‘Alatala ito nan falaxi, a naxa: N ma diin nan Isirayila bənsəna ra, n ma dii singena. ²³ N na a falama i xa, n ma diine yiiba, e xa siga, alogo e xa sa n batu. Xa i tondi, n na i ya dii singen faxama nen.’”

²⁴ E yi sigatini, e yi yigiya yirena nde yi. Alatala yi fa Musa ralan. A yi wama a faxa feni. ²⁵ Sefora yi gemə xenxen tongo, a yi a diin banxulan, a yi a kidin din Musa sanna ra, a naxa, “Wunla ito bata i makantan, n ma xeməna!”

²⁶ Nayi, Ala yi a lu na. A a fala na banxulan feen nan ma, fa fala “Wunla ito bata i makantan, n ma xeməna.”

²⁷ Alatala yi a fala Haruna xa, a naxa, “Siga tonbonni Musa ralandeni.” Haruna yi siga, a yi naralan Musa ra Alaa geyaan ma, a yi a sunbu. ²⁸ Alatala Musa xexi falan naxan birin nalideni, a na birin ma fe fala Haruna xa, e nun kabanako feen naxanye yi yamarixi. ²⁹ Musa nun Haruna yi siga, e yi Isirayila fonne birin malan. ³⁰ Alatala falan naxan ti Musa xa Haruna yi na birin yeəba, a yi kabanakone liga yamaan yetagi. ³¹ Yamaan yi la a ra. E to a me a Alatala bata a naxə lu Isirayila kaane xən, a bata yi e tərən to, e yi e xinbi sin, e Ala batu.

5

Firawona tondina

¹ Na xanbi ra, Musa nun Haruna yi siga Firawona fema, e a fala a xa, e naxa, “Alatala, Isirayilaa Ala ito nan falaxi, a naxa, ‘N ma yamaan yiiba, e xa siga, alogo e xa sa sanla raba n batu xinla ma tonbonni.’” ² Firawona yi e yabi, a naxa, “Nde Alatala ra, n naxan xui suxuma, n yi Isirayila yamaan lu e siga? N mi Alatala kolon. N mi Isirayila yamaan yiibe e siga mumə!” ³ E yi a fala, e naxa, “Heburune Ala bata mini nxu xa. Tin nxu xa xii saxan siga ti tonbonni. Nxu xa saraxane ba Alatala nxə Ala xa, alogo a nama nxu faxa furen na hanma silanfanna ra.”*

* 5:3: Silanfanna: Sofane yengesə dege mana.

⁴ Misiran Mangan yi a fala e xa, a naxa, “Musa nun Haruna, nanfera ε yamaan bama e wanla ra? ε siga ε wanle ra! ⁵ Iki yamani ito bata gbo ayi yamanani, ε a wanli kalama a ma!”

⁶ Na ləxən yeteni Firawona yi yamarin ito fi konyi rawanle nun kuntigine ma, a naxa, ⁷ “ε nama fa sexen so yamaan yii alo a fəloni e yi bitikidin bənbə, koni e tan yeteen xa siga sexe fendeni.† ⁸ E mən yi bitikidin xasabin naxan bənbəma a fəloni, ε nama tin e nde ba na ra. Bayo salantenne nan e ra, nanara e sənχəma, e naxa, ‘Tin, nxu xa sa saraxane ba nxə Ala xa!’ ⁹ Wanla xa fari sa muxuni itoe yii, alogo e xa lu wale. Nayi, e mi fa wule falani itoe xuiin namema.”

¹⁰ Konyi rawanle nun kuntigine yi a fala yamaan xa, e naxa, “Firawona naxa, ‘Nxu mi fa sexe soma ε yii. ¹¹ ε yeteen xa sa sexen fen ε a toε denaxan yi, koni sese mi bama ε wanla ra.’” ¹² Yamaan yi xuya ayi Misiran yamanan birin yi se gbaxa fendeni naxan se sexen nəχəni. ¹³ Konyi rawanle yi gbətənxi e ra, e naxa, “ε xa ε soqe keden wanla rəjan, alo ε yi a ligama kii naxan yi nxu yi fama sexen na waxatin naxan yi.”

¹⁴ Firawona konyi rawanle yi Isirayila kuntigine bənbə, e naxanye dəxi, e naxa, “Nanfera ε mi bitikidin xasabin bənbəxi xoro nun to yi, alo a fəloni?” ¹⁵ Isirayila kuntigine yi sa e mawuga Firawona xa, e a fala a xa, e naxa, “Nanfera i ya walikene suxuma iki? ¹⁶ E mi fa sexen soma i ya walikene yii, koni e a falama nxu xa, e naxa, ‘ε bitikidine bənbə!’ Muxune nxu tan bulanma i ya walikene, anu ε muxune nan kalan tima.” ¹⁷ Firawona yi e yabi, a naxa, “Salayana! Salantenne nan ε ra! Nanara, ε a falama, ‘Tin, nxu xa sa saraxane ba Alatala xa!’ ¹⁸ Awa iki, ε sa wali, e mi fa sexe soma ε yii, anu se mi bama bitikidi xasabi falaxin na.”

¹⁹ Isirayila kuntigine yi a kolon nayi, a e tərəma nən, e to a mε fa fala, “ε mi sese bama ε soqe keden bitikidin xasabin na.” ²⁰ E minimatəən Firawona konni, e yi naralan Musa nun Haruna ra naxanye yi e mamema. ²¹ E yi a fala e xa, e naxa, “Alatala xa ε kəwanle mato, a ε makiti! ε bata nxu rəjaxu Firawona ma e nun a kuntigine alo se kunxin xirina. ε bata silanfanna so e yii e xa nxu faxa.” ²² Musa yi xetε Alatala fεma, a yi a fala a xa, a naxa, “Marigina, nanfera i fe naxin ligaxi yamani ito ra? Nanfera i n nafaxi? ²³ Xabu n siga Firawona fεma fala tideni i xinla ra, a yamani ito tərəma. I munma i ya yamaan xunba, han to!”

6

Ala yi Nabi Musa sənbe so

¹ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, “I ya a toma nən sənən n naxan ligama Firawona ra. N na a karahan, a e yibama nən alogo e xa siga. N na a karahan, a e kedima nən a yamanani.” ² Ala mən yi falan ti Musa xa, a naxa, “Alatala nan n tan na. ³ N mini nən İbrahimə nun Yaxuba nun Isiyaga xa, n yi n xinla falama e xa nən, n naxa, ‘Ala Sənbe Kanna,’ koni n mi yi n xinla falama e xa, a ‘Alatala.’ ⁴ N mən yi layirin xidi nxu tagi, alogo n xa Kanan yamanan so e yii, e yi xəneyani denaxan yi. ⁵ N bata Isirayila kaane wuga xuiin mε, Misiran kaane naxanye suxi konyiyani, n bata n xaxili lu n ma layirin xən ma. ⁶ Nanara, a fala Isirayila kaane xa, fa fala, ‘Alatala nan n tan na, n na ε raminima nən Misiran kaane yamarin bun. N na ε xərɔyama nən e konyiyaan ma, n yi ε xunba n sənbe gbeeni naxankata magaxuxine xən Misiran kaane xili ma. ⁷ N na ε findima nən n ma yamaan na. N findi ε Ala ra, ε yi a kolon a Alatala nan n tan na, ε Ala, naxan ε raminima Misiran kaane yamarin bun ma. ⁸ N na ε xalima nən na bəχəni, n yi a so ε yii ε gbeən na, n na n kələ bəχən naxan ma fe ra, a n na a soma nən İbrahimə nun Isiyaga nun Yaxuba yii, n tan Alatala.’”

⁹ Musa yi na falan nali Isirayila kaane ma, koni tərən nun konyiya xədexen mi tin e Musa xuiin namε. ¹⁰ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, ¹¹ “Siga, i sa falan ti Firawona xa, Misiran mangana, alogo a xa Isirayila kaane bejin, e mini a yamanani.”

† 5:7: Bitikidin mən falama yirena nde yi fa fala “Birikidina.”

¹² Musa yi Alatala yabi, a naxa, “Xa Isirayila kaane mi n xuiin naməxi, Firawona n xuiin naməma di, n tan naxan mi də bolon?”

¹³ Alatala yi falan ti Musa nun Haruna xa, a yi yamarine so e yii Isirayila kaane fe yi e nun Firawona fe yi, Misiran mangana, alogo e xa Isirayila kaane ramini Misiran yamanani.

Nabi Musa benbane fe

¹⁴ Isirayila denbaya kanne xinle ni itoe ra:

Isirayilaa dii singena Ruben, a tan ma diine ni i ra: Xanəki, Palu, Xesirən e nun Karimi. Ne findixi Ruben xabila naaninne benbane nan na.

¹⁵ Simeyən ma diine ni i ra: Yemuyeli, Yamin, Ohadi, Yakin, Soxara, e nun Kanan kaa giləna dii xəmə Sayuli. Ne findixi Simeyən xabila senninne benbane nan na.

¹⁶ Lewi a diine xinle ni itoe ra e nun e yixetene: Gerisən, Kehati e nun Merari. Lewi jəε kəmə tonge saxan e nun solofere sətə nən siimayaan na.

¹⁷ Gerisən ma diine yi findi xabila firin benbane ra: Libini nun Simeyi.

¹⁸ Kehati a diine ni i ra: Amirama, Yisehari, Xebiron e nun Yusiyei. Kehati jəε kəmə tonge saxan e nun saxan sətə nən siimayaan na.

¹⁹ Merari a diine ni i ra: Maxali nun Musi. Lewi xabilane benbane nan ne ra mayixete yəen ma. ²⁰ Amirama yi a baba magile Yokebedi tongo a jaxanla ra, a yi Haruna nun Musa bari a xa. Amirama yi jəε kəmə tonge saxan e nun saxan sətə siimayaan na.

²¹ Yisehari a diine ni i ra: Kora, Nefegi e nun Sikiri.

²² Yusiyei a diine ni i ra: Mikayeli, Elisafan e nun Sitiri.

²³ Haruna yi Aminadabo a dii tēme Eliseba tongo a jaxanla ra. Naxason magilən nan yi Eliseba ra. A yi Nadaba nun Abihu nun Eleyasari nun Itamara bari a xa.

²⁴ Kora diine ni i ra: Asiri, Elikana e nun Abiyasafa. Kora xabila saxanne benbane nan ne ra.

²⁵ Harunaa dii Eleyasari yi Putiyeli a dii tēmen tongo a jaxanla ra, a yi Finexasi bari a xa. Lewi bənsənna denbaya xunne nan ne ra, e xabila yəen ma. ²⁶ E tan ni i ra Haruna nun Musa, Alatala a fala ne nan xa, a naxa, “E Isirayila kaane ganle ramini Misiran yi.”

²⁷ E tan nan falan ti Firawona xa, Misiran Mangana, alogo e xa Isirayila kaane ramini Misiran yi. Na Musa nun Haruna nan itoe ra. ²⁸ Alatala falan ti nən Musa xa Misiran yamanani, ²⁹ a naxa, “N tan nan Alatala ra. A fala Firawona xa, Misiran Mangana, n naxan birin falama i xa.” ³⁰ Koni Musa yi a fala Alatala xa, a naxa, “Bayo n dəen mi fatan fala fajine tiye a xa, Firawona n xuiin naməma di?”

7

¹ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, “A mato, n ni i findima nən Ala ra Firawona xa, i tada Haruna luma nən alo i ya nabina. ² N na i yamari naxan na, i na fala, i tada Haruna yi falan ti Firawona xa, alogo a xa tin Isirayila kaane yi mini a yamanani. ³ Koni, n tan Firawona bəjəni xədxəma nən, n yi n ma taxamasenne nun kabanakone rawuya ayi Misiran yamanani. ⁴ Firawona mi ε xuiin naməma mume! N na n senben yitama nən Misiran na jaxankata magaxuxine yi, n yi n ma ganla ramini Misiran yamanani, Isirayila, n ma yamana. ⁵ Misiran kaane a kolonma nən a n tan nan Alatala ra, n na n yiini bandun Misiran kaane xili ma, n yi Isirayila kaane ramini na yi.” ⁶ Alatala naxan yamari, Musa nun Haruna yi na birin liga. ⁷ Musa siimayaan yi jəε tonge solomasəxe, Haruna siimayaan yi jəε tonge solomasəxe e nun saxan, e falan ti Firawona xa waxatin naxan yi.

Dunganna yi maxete sajin na

⁸ Alatala yi a fala Musa nun Haruna xa, a naxa, ⁹ “Xa Firawona a fala ε xa, a naxa, ‘E kabanako fena nde liga!’ Nayi, i yi a fala Haruna xa, i naxa, ‘I ya dunganna tongo, i yi a bira Firawona yetagi.’ A findima nən sajin na.” ¹⁰ Musa nun Haruna yi siga Firawona fəma, Alatala yamarin naxan soxi e yii, e na liga. Haruna yi a dunganna bira Firawona nun a kuntigine yetagi, a findi sajin na. ¹¹ Koni Firawona fan yi fekolonne nun seri kanne nun Misiran woyimene xili, ne fan yi na fe sifan liga e dalili feene xən. ¹² E birin yi e dunganne

birə, e findi sajnə ra. Koni Harunaa dunganna yi e dunganne gerun. ¹³ Firawona bəjən yi xədxə, a mi Musa nun Harunaa falan name alo Alatala a falaxi kii naxan yi.

Fitina fe singena: Igen yi maxete wunla ra

¹⁴ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, “Firawona bəjəni xədxəxi, a tondixi yamaan bejəndeni e siga. ¹⁵ Siga Firawona fema xətxəni. A na siga Nila baan de, i siga a ralandeni. Dunganna naxan maxete sajnə na i na suxu i yii. ¹⁶ I xa a fala Firawona xa, i naxa, ‘Alatala, Heburune Ala, na bata n nafa i fema a n xa a fala, a i xa a yamaan yiiba, e xa siga, alogo e xa sa a batu tonbonni koni han to i munma i tuli mati. ¹⁷ Alatala ito nan falaxi, a naxa, ‘I fama a kolondeni n ma wanla nan xəni a Alatala nan n tan na.’” Dunganna naxan n yii, n Nila baa igen garinma nən na ra, a maxete wunla ra. ¹⁸ Yexən naxanye Nila baani, ne faxama nən. Igeni ləxəma nən. Misiran kaane mi fa nəe a igen minjə.’” ¹⁹ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, “A fala Haruna xa: i ya dunganna tongo, i yi i yiini bandun Misiran igene xun ma: Baane, xudene, darane, e nun tigrine birin. E findima nən wunla ra. Wunla luma nən Misiran yamanan yiren birin yi, hali ige sase wudi daxine nun fejnə kui.”

²⁰ Alatala yamarin naxan fi Musa nun Haruna ma, e yi na liga. Haruna yi a dunganni te Nila baan xun ma, a yi igen garin Firawona nun a kuntigrine yetagi. Igen birin yi maxete wunla ra. ²¹ Yexən naxanye yi Nila baani, ne yi faxa. Igen yi ləxə han Misiran kaane mi yi fa nəe baa igen minjə. Wunla yi lu Misiran yamanan yiren birin yi. ²² Koni Misiran woyiməne fan yi na fe sifane liga e dalili feene xəni. Firawona bəjən yi xədxə, a mi Musa nun Haruna xuiin name alo Alatala a fala kii naxan yi. ²³ Firawona yi xete, a siga a banxini, a mi a yengi lu na feene xəni.

²⁴ Misiran kaane birin yi yinle ge Nila baan dəxəni alogo e xa e min, amasətə e mi yi nəe baa igen minjə.

²⁵ Alatala yelin Nila baan fində wunla ra waxatin naxan yi, xii solofere yi dangu na xanbi ra.

Fitina fe firindena: Xunjnəne

²⁶ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, “Siga Firawona fema, i yi a fala a xa, i naxa, ‘Alatala falani ito nan tixi, a naxa: N ma yamaan yiiba, a xa siga alogo e xa sa n batu. ²⁷ Xa i tondi e bejnə, n na i ya yamanan birin yaxankatama nən, n xunjnəne radin a ma. ²⁸ Nila baan nafema nən xunjnəne ra. E tema nən, e so i ya manga banxin kui, i xideni, i ya sadeni, i ya kuntigrine banxine kui, i ya yamana banxine kui, i ya buru gandene yi, e nun i ya buru bənbədene kui. ²⁹ Xunjnəne tema nən i tan nun i ya yamaan nun i ya kuntigrine ma.’”

8

¹ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, “A fala Haruna xa, i naxa, ‘I ya dunganni bandun baane nun xudene nun darane xun ma, i yi xunjnəne rate Misiran yamanani.’” ² Haruna yi a yiini bandun Misiran igene xun ma, xunjnəne yi te Misiran yamanan birin yi.

³ Koni Misiran woyiməne fan yi na fe sifane liga e dalili feene xəni. E fan yi xunjnəne rate Misiran yamanani. ⁴ Firawona yi Musa nun Haruna xili, a naxa, “E Alatala maxandi n xa alogo a xa xunjnəne masiga n na, e nun n ma yamaan na. N na i ya yamaan bejnə, e siga, alogo e xa sa saraxane ba Alatala xa.” ⁵ Musa yi a fala Firawona xa, a naxa, “Na binyen xa lu i tan xa, i yi a fala, n lan n xa maxandin ti e nun i ya kuntigrine xa waxatin naxan yi, e nun i ya yamaan xa, alogo Ala xa xunjnəne masiga e nun e banxine ra. E yi siga Nila baa igeni.” ⁶ A yi yabin ti, a naxa, “Tila.” Musa yi a fala, a naxa, “A ligama nən na kiini alogo i xa a kolon a muxu yo mi maliga Alatala ra, nəxə Ala. ⁷ Xunjnəne e masigama nən i ra e nun i ya banxine nun i ya kuntigrine nun i ya yamana. E yi lu Nila baani.”

⁸ Musa nun Haruna yi mini Firawona fema. Musa yi a xuiini te Alatala ma xunjnəne fe ra, Ala naxanye rafa Firawona ma. ⁹ Musa yi naxan maxədinma, Alatala yi na liga. Xunjnəne yi faxa banxine kui e nun tandene nun xəene ma. ¹⁰ E yi e makə, e e sa e bode fari, yamanan xirin yi mini e fe ra.

¹¹ Firawona to a to a feene bata mafisa, a bəjən mən yi xədxə. A mi Musa nun Haruna xuiin name, alo Alatala a falaxi kii naxan yi.

Fitina fe saxandena: Sosone

¹² Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, “A fala Haruna xa, i naxa, ‘I ya dunganni bandun, i bəxəni garin. Gbangbanna maxetema nən sosone ra Misiran yamanan birin yi.’ ” ¹³ E yi na liga. Haruna yi a dunganni bandun a yii, a bəxən gbangbanni garin, sosone yi fa muxune nun subene xili ma. Bəxən gbangbanna birin yi maxetə sosone ra Misiran yamanan birin yi. ¹⁴ Koni, woyimene to kata e xa sosone ramini e dalili feene xən, e mi nə. Sosone yi muxune nun subene ma. ¹⁵ Woyimene yi a fala Firawona xa, e naxa, “Ala sənben nan ito ra!” Koni Firawona bəjən yi xədxə, a mi a tuli mati Musa nun Haruna ra, alo Alatala a fala kii naxan yi.

Fitina fe naanindena: Xenne

¹⁶ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, “Keli xətən, i siga Firawona ralandeni. A sigama nən xude deni. I yi a fala a xa, i naxa, ‘Alatala falani ito nan tixi, a naxa: N ma yamaan bejin, e xa siga alogo e xa sa n batu. ¹⁷ Xa i mi tin n ma yamaan yiibe e siga, n xenne rafama nən i tan nun i ya kuntigine nun i ya yamaan xili ma, e nun i ya banxine kui. Misiran kaane banxine rafema nən xenne ra, bəxən yi rafe. ¹⁸ Koni na ləxəni, n Gosen yamanan luma nən a danna n ma yamaan denaxan yi. Xenne mi fama menni, alogo i xa a kolon a n tan Alatala walima yamanani ito yi. ¹⁹ N tagi rabaan luma nən n ma yamaan nun i ya yamaan tagi. Na kabanako fe taxamasenna ligama nən tila.’ ” ²⁰ Alatala yi na liga. Xeri wuyaxi yi so Firawona banxini e nun a kuntigine banxine yi. Misiran yamanan birin yi kala xenne ra.

²¹ Firawona yi Musa nun Haruna xili, a naxa, “E siga, e sa saraxane ba e Ala xa yamanani ito yi.” ²² Musa yi a yabi, a naxa, “A mi lan a xa liga na ki. Amasətə nxu saraxan naxanye bama Alatala xa, nxə Ala, ne finde fe haramuxin na Misiran kaane yee ra yi. Xa nxu saraxa haramuxin ba Misiran kaane yee xəri, e mi nxu magələnje ba? ²³ Nxu xii saxan sigan nan tima tonbonni, nxu yi saraxane ba Alatala xa, nxə Ala, alo a nxu yamari kii naxan yi.” ²⁴ Firawona yi a fala, a naxa, “N na e yibama nən alogo e xa siga, e yi saraxane ba Alatala xa, e Ala, tonbonni. Koni e nama e makuya. Awa, e xa Ala maxandi n xa.” ²⁵ Musa yi a yabi, a naxa, “N kelima nən i fema, n na Alatala maxandi. Tila, xenne masigama nən Firawona nun a kuntigine nun a yamaan na. Koni Firawona nama fa yanfan ti, a tondi yamaan yiibe siga saraxane badeni Alatala xa.” ²⁶ Musa yi keli Firawona fema, a yi Alatala maxandi. ²⁷ Musa naxan maxədin, Alatala yi na liga. Xenne yi e masiga Firawona ra e nun a kuntigine nun a yamaan na. Keden mi lu.

²⁸ Koni Firawona mən yi a bəjəni xədxə, a mi tin yamaan yiibe.

9

Fitina feen suulundena: Xuruseene faxa fena

¹ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, “Siga Firawona fema, i yi a fala a xa, i naxa, ‘Alatala, Heburune Ala ito nan falaxi, a naxa, “N ma yamaan yiiba, e xa siga, alogo e xa sa n batu.” ² Xa i tondi e bejinje e xa siga, xa i lu tonde, ³ Alatala fitina furen nafama nən i ya xuruseene ma naxanye xee ma, soone, sofanle, jəgəmene, jingene, yexene e nun siine. ⁴ Koni Alatala Isirayila xuruseene nun Misiran xuruseene tagi rabama nən, alogo Isirayila kaane gbeene sese nama faxa.’ ” ⁵ Alatala bata yi waxatin sa, a naxa, “N na ligama nən yamanani ito yi tila.”

⁶ Na xətən bode Alatala yi na liga. Misiran kaane xuruseene birin yi faxa. Koni, Isirayila kaane xuruse keden mi faxa. ⁷ Firawona yi xerane rasiga, e fa a to a Isirayila xuruse yo mi faxaxi. Koni Firawona bəjən yi siga xədxə, a mi yamaan yiiba mumə, e siga.

Fitina fe sennindena: Sete Furena

⁸ Alatala yi a fala Musa nun Haruna xa, a naxa, “E yiine rafe sulun tēen* xubeni, Musa xa a woli kore Firawona yetagi. ⁹ A xuyama ayi nən Misiran yamanan birin xun ma, a findi sete furen na Misiran yamanan muxune nun a subene birin ma.” ¹⁰ E yi sulun tēen xuben

* 9:8: Sulun tēen mən falama yirena nde yi fa fala “Furu tēena.”

tongo, e siga Firawona fəma. Musa yi a woli kore, sete furen yi fa yamanan muxune nun a subene birin ma. ¹¹ Koni woyimene mi yi nəe tiye Musa yetagi, bayo setene yi e ma alo Misiran kaane birin. ¹² Koni, Alatala yi Firawona bəjəni xədxə, a mi Musa nun Haruna xuiin name mume, alo Alatala naxan fala Musa xa.

Fitina fe soloferedena: Balabalan kesena

¹³ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, “Keli xətən, i siga Firawona fəma. I yi a fala a xa fa fala Alatala Heburune Ala ito nan falaxi, a naxa, ‘N ma yamaan yiiba, e xa siga alogo e xa sa n batu. ¹⁴ Xanamu, n nan n ma fitina feene senbe soma nən i tan nun i ya kuntigine nun i ya yamaan xili ma, alogo i xa a kolon a n jəxən mi na bəxən fari. ¹⁵ Xa n yi n yiini bandun i ma nun, n yi fitina furen nasigama nən i ma nun, i tan nun i ya yamaan birin yi raxərima nən bəxə xənnə fari. ¹⁶ Koni n bata i lu i nii ra, alogo i xa n senben to, n xinla yi rali dunuğa yiren birin yi. ¹⁷ Xa i mən n ma yamaan makankan, i mi tin e siga, ¹⁸ i yanyi tila n balabalan kesen nagodoma nən, naxan jəxən munma fa Misiran yi xabu a masege ləxəni han to. ¹⁹ Nayi, i ya xuruseene nun i yii seene birin naxanye xəen ma, i xa ne ramara. Bayo balabalan kesen fama nən muxune nun subene birin ma naxanye xəen ma. Naxanye mi rasoxi banxine yi, ne faxama nən.’”

²⁰ Firawona kuntigin naxanye gaxu Alatalaa falan yee ra, ne yi e konyine nun e xuruseene raso banxine kui. ²¹ Koni naxanye mi e yengi lu Alatalaa falan xə, ne yi e walikene nun e xuruseene lu xəene ma.

²² Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, “I yiini te kore, balabalan kesen xa godo Misiran yamanan yiren birin yi muxune nun subene ma, e nun siseene birin ma Misiran xəene birin yi.” ²³ Musa yi a dunganni te kore, Alatala yi galanna nun balabalan kesen nafa, kuye sarinna yi bəxən li. Awa, Alatala yi balabalan kesen nafa Misiran yamanani. ²⁴ Balabalan kesen yi fa, kuyen yi sarin, a senben yi gbo ayi, a jəxən munma yi fa Misiran yi xabu a findi yamanan na. ²⁵ Balabalan kesene yi muxune nun subene birin magələn xəene ma, a yi siseene birin kala, a wudine birin yi gira Misiran yamanan birin yi. ²⁶ Gosen yamanani, Isirayila kaane yi denaxan yi, balabalan kese mi fa menni.

²⁷ Firawona yi Musa nun Haruna xili, a naxa, “Iki, n bata yulubin liga, Alatala nan tinxin, n tan nun n ma yamaan sənna na a ra. ²⁸ E Alatala maxandi, nxu bata wasa galanna nun balabalan kesen na. N na e yiibe e siga. E mi fa makankanma mume!” ²⁹ Musa yi a fala a xa, a naxa, “N na mini taani, n nan n yiine tiye Alatala xa, galanna nun balabalan kesen yi dan, alogo i xa a kolon a Alatala nan gbee bəxən na. ³⁰ Koni n na a kolon i tan nun i ya kuntigine, e mən mi gaxuma Marigina Alatala yee ra.”

³¹ Gesen nun fundenna nan kala, bayo fundenna yi sabatixi, gesen yi fugaxi. ³² Maala nun murutun mi kala bayo e mi a liin sinma.

³³ Musa yi keli Firawona fəma, a mini taani, a a yiine ti Alatala xa. Galanna nun balabalan kesen yi dan, tulen mi fa fa bəxən fari.

³⁴ Firawona to a to a tulen nun balabalan kesen nun galanna bata dan, a mən yi yulubin liga. A yi a bəjəni xədxə, e nun a kuntigine. ³⁵ Firawona bəjən yi xədxə, a mi tin Isirayila kaane yi siga, alo Alatala a fala yamaan xa kii naxan yi fata Musa ra.

10

Fitina fe solomasexedena: Tuguminne

¹ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, “Siga Firawona fəma, amasəto n na a bəjən xədxəma e nun a kuntigine, alogo n xa n ma kabanako feene liga e tagi, ² alogo i xa a fala i ya diine nun mamandenne xa n Misiran kaane jəxənkata kii naxan yi, n kabanako feene liga e tagi. E yi a kolon a Alatala nan n tan na.” ³ Musa nun Haruna yi siga Firawona fəma, e yi a fala a xa, e naxa, “Alatala Heburune Ala ito nan falaxi, a naxa, ‘I tonde i magode n yetagi han waxatin mundun yi? N ma yamaan yiiba, e xa siga, alogo e xa sa n batu. ⁴ Xa i tondi n ma yamaan bejinje e xa siga, tila n tuguminne rafama nən i ya yamanan yiren birin yi. ⁵ E dxəma nən bəxən birin fari, bəxən mi fa nəe toe. Balabalan kesen naxan luxi e yii, e na nan donma hali wudin naxanye birin xəene ma. ⁶ E i ya banxine rafema

nən, e nun i ya kuntigine banxine, e nun Misiran kaane birin ma banxine. I fafane nun ne benbane munma a jəxən to xabu e dəxə yamanani ito yi han to.’” Musa yi siga, a keli Firawona fəma. ⁷ Firawona kuntigine yi a fala a xa, e naxa, “Xəmēni ito luyə alo luti ratixina en yēə ra han waxatin mundun yi? Muxuni itoe yiiba, e xa siga, e xa sa Alatala batu, e Ala. I mən mi a to Misiran kala feni?”

⁸ E yi Musa nun Haruna xili Firawona fəma. A yi a fala, a naxa, “E siga Alatala batudeni, e Ala. Koni, nde sigama?” ⁹ Musa yi a yabi, a naxa, “Nxu nun nxə diine nun nxə fonne nan sigama, dii xəmēne nun dii tēmēne, xuruse xunxurine nun a xungbene, amasətə nxu sa sanla nan nabama Alatalaa binyeni.” ¹⁰ Firawona yi a fala e xa, a naxa, “Xa n tin, e nun e diine yi siga, fə n xa n jungu e ma jə? Bayo e mi fa fama. E fe jaxin nan fəxə ra yati! ¹¹ En-en de! E tan xəmēne gbansanna xa siga, e Alatala batu, bayo e na nan maxədinxi.” E yi e kedi Firawona yetagi.

¹² Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, “I yiini bandun Misiran yamanan xun ma alogo tuguminne xa te Misiran yamanani, e yi siseene birin don xəene ma, balabalan kəsən naxanye birin luxi.” ¹³ Musa yi a dunganni bandun Misiran yamanan xun ma. Alatala yi foyen nafa na yanyin nun kəən birin na keli sogeteden binni. Benun xətənni, foyen bata fa tuguminne ra. ¹⁴ Tuguminne yi te Misiran yamanan birin yi, e wara ayi yiren birin yi. A jəxən munma yi liga nun, a mən mi fa ligama sənən! ¹⁵ E yi lu bəxən birin ma han e na yifəwə. E siseene nun se bogine birin don xəene ma, balabalan kəsən naxanye lu. Ningi yo mi lu wudine nun siseene ma Misiran yamanan birin yi.

¹⁶ Firawona yi Musa nun Haruna xili mafurən! A yi a fala e xa, a naxa, “N bata yulubin liga Alatala ra, e Ala, e nun e tan. ¹⁷ Iki, e mən xa n mafelu yulubini ito a fe ra, e Alatala maxandi, e Ala alogo a xa jaxankata fəxa tiini ito masiga n na.” ¹⁸ Musa yi mini Firawona konni, a Alatala maxandi. ¹⁹ Alatala yi foye gbeen nafa keli sogegododen binni, naxan tuguminne xali, a e woli Gbala Baani, hali tugumin keden mi lu Misiran bəxən ma. ²⁰ Alatala yi Firawona bəjən xədəxə, a mi tin Isirayila kaane bejinjə.

Fitina fe solomanaanindena: Dimin Misiran yi

²¹ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, “I yiini te kore, dimi gbeen xa sin Misiran yamanan birin yi, han muxune yəene yi rafəwə ayi.” ²² Musa yi a yiini te kore, dimi gbeen yi so Misiran yamanan birin yi, xii saxan. ²³ Muxu yo mi yi fa a bode toma, muxu yo mi yi kelima a konni na xii saxanna bun ma. Koni kənənna yi Isirayila kaane konne yi.

²⁴ Firawona yi Musa xili, a yi a fala a xa, a naxa, “E siga e Alatala batu. E diine xa siga e fəxə ra. Xuruseene nan tun luma be.” ²⁵ Musa yi a yabi, a naxa, “Na mi a ra! Nxu naxan bama saraxan nun saraxa gan daxin na Alatala xa, nxə Ala, fə i xa na xuruseene so nxu yii. ²⁶ Nxə xuruseene fan sigama nən, keden mi luun be, amasətə nxu makoon ne nan ma nxu nəma Alatala batue, nxə Ala. Benun nxu xa so, nxu mi a kolon nxu naxan nawalima Alatala batudeni.” ²⁷ Alatala yi Firawona bəjən xədəxə, a mi tin e bejinjə e yi siga.

²⁸ Firawona yi a fala Musa xa, a naxa, “Mini n konni! I yətə ratanga i fa feen ma n yetagi sənən! I na fa n yetagi ləxən naxan yi, i faxama nən.” ²⁹ Musa yi a yabi, a naxa, “I bata a fala! N mi fa fama i yetagi sənən!”

11

Fitina fe dənxeəna fe

¹ Awa, Alatala bata yi a fala Musa xa, a naxa, “N mən fitina fe keden nafama nən Firawona ma e nun Misiran yamanana. Na xanbi ra, a e yibama nən alogo e xa keli be. A na tin fa, a yətəna e kedima nən be. ² Falan ti yamaan xa alogo xəmēne nun jaxanle birin xa e dəxə bodene xandi gbeti nun xəma muranne yi.” ³ Alatala bata yi a liga a Isirayila yamaan yi rafan Misiran kaane ma. Firawona kuntigine nun a yamaan bata yi Musa yətəən binya Misiran yamanani.

⁴ Musa yi a fala Firawona xa, a naxa, “Alatala ito nan falaxi, a naxa, ‘Kəe tagini, n danguma nən Misiran birin yi. ⁵ Dii singene birin faxama nən Misiran yamanani, keli Firawona dii singen ma naxan dəxi mangayani, han konyi giləna dii singen naxan seen

dinma, e nun subene birin ma dii singene. ⁶ Wuga xui gbeen tema nen Misiran yamanan birin yi, a jəxən munma yi liga nun, a mən mi fa ligama sənən. ⁷ Koni Isirayila kaane ye, hali baren mi wonwonje muxun ma hanma suben ma. Nayi, e a kolonma nen a Alatala Misiran nun Isirayila tagi rabaxi. ⁸ Nayi, i ya kuntigini itoe birin fama nen n fema, e xinbi sin n yetagi, e yi a fala, e naxa, ‘Siga, i tan nun yamaan naxan biraxi i fəxo ra!’ Na xanbi ra, n sigama nen.” Musa xələxi gbeen yi keli Firawona fema.

⁹ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, “Firawona mi i xuiin namema, alogo n ma kabanako feene xa wuya ayi Misiran yamanani.” ¹⁰ Musa nun Haruna yi kabanakoni itoe birin liga Firawona yetagi, koni Alatala yi Firawona bəjen xədxə a mi tin Isirayila kaane bejinje e xa mini a yamanani.

12

Halagi Tiin Dangu Ləxən Sanla

Saraxaraline 23.4-8 nun Yatene 28.16-25 nun Sariyane 16.1-8

¹ Alatala yi a fala Musa nun Haruna xa Misiran yamanani, a naxa, ² “Kikeni ito findima e xa jəen kike singen nan na. ³ E xa a fala Isirayila yamaan xa, a kikeni ito xii fude ləxəni, denbaya kanna birin xa yeXe dii keden tongo a denbayaan xa, denbaya yo denbaya yeXe dii keden. ⁴ Denbayaan naxan muxuye mi wuya, e mi nəe yeXe dii kedenna janje, e nun e dxə boden xa yeXe diina nde yitaxun alogo yamaan naxan donje, birin ma denbayaan xa na sətə. ⁵ E xa kontonna je kedenna sugandi fe mi naxan na hanma kətəna. ⁶ E xa a ramara han kikeni ito xii fu nun naaninde ləxəni, Isirayila kaan birin xa a gbee xuruseen kəe raxaba jinbanna ra. ⁷ E yi a wunla tongo, e yi a susan banxine deene xun ma wudin ma e nun deen wudi firinne ma e a donma banxin naxan kui. ⁸ Na kəe yeteen na, e xa a suben gan, e yi a don e nun jəxənde de xələne nun burun natetarena. ⁹ E nama a suben don a xinden na hanma a jinxina, koni a xa gan e nun a xunna nun a sanne nun a kui seene. ¹⁰ E nama sese lu han xətənni. Xa nde lu, xətənni e xa a dənxen sa teeni. ¹¹ E xa a don ikiini: e xa e maxidi, e yi e sankidine so e sanni, e dunganna suxu e yii, e yi a don mafuren! Halagi Tiin Dangu Ləxən Sanla na a ra Alatala xa. ¹² Na kəen na, n danguma nen Misiran yamanani, n dii singene birin faxama nen, muxun nun subena. N Misiran kaane gbee alane birin jaxankatama nen. Alatala nan n tan na. ¹³ Wunla naxan banxin ma, na findima taxamasenna nan na e xa. N na wunla to, n danguma nen e xun ma. Fitina fe mi e liye, n na Misiran yamanan jaxankata waxatin naxan yi.”

¹⁴ “Nəe yo je sanli ito na feene rabirama e ma nen waxati famatəne yi. E na sanla rabama nen Alatala xa alo habadan sariyana. ¹⁵ Xii soloferen bun ma, e buru ratetaren donma nen. Xii singen na a li, e buru rate seen* bama nen e banxine kui. Amasətə naxan na seen don burun nate seen naxan yi, keli xii singen ma han xii soloferede ləxəni, n na a kedima nen Isirayila yamaan ye. ¹⁶ Ləxə singeni, e malan sarijanxin tima nen. E nde fan tima nen a xii soloferede ləxəni. E nama wali yo ke ləxəni itoe ma fə kudi soona yamaan xa, alogo e xa e dege. E nəe na nan tun lige. ¹⁷ E xa Buru Ratetaren Sanla raba, amasətə n na e ganle raminixi Misiran yi na ləxən yeteni. E xa na ləxən sanla raba alo habadan sariyana e yixetene birin xa waxati famatəne yi. ¹⁸ Nəen kike singeni, e burun natetaren donma nen kiken xii fu nun naaninde ləxən jinbanna ra, han xii məxənen nun kedende ləxən jinbanna ra. ¹⁹ Buru rate seen mi luma e banxine kui xii solofere bun ma. Naxan na seen don buru rate seen naxan yi, na kedima nen Isirayila yamaan ye, xa a findi xənen na hanma Isirayila kaana. ²⁰ E nama sese don buru rate seen naxan yi. E banxine yi, e buru ratetaren nan donma.”

²¹ Musa yi Isirayila fonne birin xili, a a fala e xa, a naxa, “E siga, e yeXe hanma siin tongo e denbayane xa, e a faxa Halagi Tiin Dangu Ləxən Sanla fe ra. ²² Na xanbi ra, e hisopi wudi yiin tongo, e a sin wunli, e a susan deen xun ma wudin nun deen wudi firinne ma. E sese nama mini e banxine kui han xətənni. ²³ Alatala na dangu yamanani Misiran kaane

* 12:15: burun nate sena: Ləbenna na a ra naxan burun nagboma ayi.

faxadeni, xa a wunla to dēen xun ma nun a dēxōnne ma, Alatala danguma nēn na banxin xun ma. A mi tinma halagi tiin yi so ε banxini ε faxadeni.”

²⁴ “E yamarini itoe suxuma nēn alo habadan sariyana ε yete xa e nun ε yixetene. ²⁵ Alatala bōxōn naxan soma ε yii, a naxan falaxi, ε na so mēnni, ε sanli ito raba. ²⁶ E diine na ε maxōdin, e naxa, ‘Sariyani ito bunna nanse ra ε tan xa?’ ²⁷ E xa e yabi, ε naxa, ‘Halagi Tiin Dangu Lōxōn Sanla saraxan na a ra Alatala xa, naxan dangu Isirayila kaane banxine xun ma Misiran yi. A to yi Misiran kaane faxama, a yi nxō banxine ratanga.’” Na xanbi ra, yamaan yi e xinbi sin, e Ala batu. ²⁸ Isirayila kaane yi a liga alo Alatala Musa nun Haruna yamari kii naxan yi.

Fitina feen fudena: Misiran dii singene yi faxa

²⁹ Kōe tagini, Alatala yi dii singene birin faxa Misiran yi, keli Firawona dii singen ma naxan dōxi mangayani han kasorasane dii singene kaso banxini, e nun subene dii singene. ³⁰ Firawona nun a kuntigine birin yi keli kōeen na, e nun Misiran kaane birin. Wuga xui gbeen yi te Misiran yi, bayo faxan bata yi ti banxin birin yi.

³¹ Na kōeen yeteen na, Firawona yi Musa nun Haruna xili, a fala e xa, a naxa, “E keli, ε mini n ma yamanani, ε tan nun Isirayila kaane! E siga, ε Alatala batu, alo ε a falaxi kii naxan yi. ³² E xuruse xunxurine nun a xungbene tongo, alo ε a falaxi kii naxan yi. E siga. E duba n fan xa.” ³³ Misiran kaane yi Isirayila yamaan nagbengben, e yi e kedi yamanani mafuren, bayo e yi a falama nēn, e naxa, “Nxu birin faxama.”

³⁴ Isirayila yamaan yi e burun xali benun a xa gan, benun a rate seen xa sa. E buru bōnbō seene mafilin e dugine yi, e e sa e kōe ma, e siga a xalē. ³⁵ Musa naxan fala, Isirayila kaane yi na liga, e yi Misiran kaane xandi gbetin nun xēma muranne yi e nun dugine. ³⁶ Alatala yi a liga Isirayila yamaan yi rafan Misiran kaane ma, e naxan maxōdin e na so e yii. E yi Misiran kaane yii geli.

Isirayila kaane yi keli Misiran yi

³⁷ Isirayila xēmē wuli kēmē sennin yi keli e sanna ma Ramisesi taani, siga Sukōti taani, ba naxanle nun diidine ra. ³⁸ Siya gbete wuyaxi fan yi siga e fōxō ra. Xuruse kuru gbeen yi e yii a xunxurin nun a xungbene. ³⁹ E yi burudine gan buru ratese mi yi naxanye yi, e keli naxan na Misiran yi, bayo e kedi nēn Misiran yi. E mi feren sōtō, e fandane tongo e yete xa. ⁴⁰ Isirayila kaane jēē kēmē naanin jēē tonge saxan nan ti Misiran yi. ⁴¹ Nēē kēmē naanin jēē tonge saxanden to a li, na lōxō yeteni, Alatala yamaan birin yi mini Misiran yamanani. ⁴² Kōeni ito ra waxati famatōne yi, Isirayila kaane birin xa xi Alatala batuē, bayo a e ramixi Misiran yamanani kōeen nan na.

⁴³ Alatala yi a fala Musa nun Haruna xa, a naxa, “Tōnne ni i ra Halagi Tiin Dangu Lōxōn Sanla fe yi: Xōje yo nama a don. ⁴⁴ Konyin naxan saraxi, i na na banxulan, ε nun na a donje nēn. ⁴⁵ I ya walikēen naxan sare fixi hanma xōjena, ne nama a don. ⁴⁶ A donma banxi kedenna nan kui. E nama a suben namini banxini. E nama a xōri yo gira. ⁴⁷ Isirayila yamaan birin xa sanli ito liga. ⁴⁸ Xa xōjena nde i konni naxan wama Halagi Tiin Dangu Lōxōn Sanla raba feni Alatala xa, a denbayaan xēmene birin xa banxulan. Nayi, a nōe a ligē nēn alo Isirayila kaana. Koni banxulantare yo nama a don. ⁴⁹ A tan sariya kedenna na a ra Isirayila kaan nun xōjen xa ε tagi.”

⁵⁰ Alatala naxan yamari Musa nun Haruna ma, Isirayila kaane birin yi na liga na kiini. ⁵¹ Na lōxōn yeteni Alatala yi Isirayila ganla ramini Misiran yamanani e bōnsōn yēen ma.

13

Dii singene rasarijan fena

¹ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, ² “Dii xēmē singene birin nasarijan n xa. N gbeen nan dii singene birin na Isirayila kaane ye, muxune nun subene.”

³ Musa yi a fala yamaan xa, a naxa, “Lōxōni ito xa rabira ε ma, ε mini lōxōni Misiran yi konyiyani! Amasōtō Alatala ε ramixi a senben nan na. E nama buru ratexin don. ⁴ E minima nēn to, Abiba kiken na. ⁵ Alatala na ε rafa Kanan kaane bōxōn ma, Xitine nun

Amorine nun Xiwine e nun Yebusune yamanana, a bata yi a kələ bəxən naxan ma fe ra e benbane xa, a xa a so e yii, kumin nun nənən gbo bəxən naxan yi, e na so menni, e sanli ito rabama nən Alatala xa kikenit ito ra. ⁶ Buru ratetaren donma nən xii solofere bun ma, xii soloferede ləxəni, sanla yi raba Alatala xa. ⁷ E buru ratetaren donma nən xii solofere bun ma, donse nama taran e yii buru rate seen* naxan yi. Buru rate se yo nama taran e yamanani mumə!”

⁸ “E na yebama nən e diine xa na ləxəni, e naxa, ‘Alatala naxan ligaxi en xa, a en namini Misiran yamanani, na nan ma fe a ra.’ ⁹ Sanli ito na nan ma fe rabirama e ma, alo e na taxamasenna xidi e yiin na hanma e sa e tigi ra, alogo Alatalaa sariyan xa lu e de. Bayo Alatala nan e ramini Misiran yi a senbeni. ¹⁰ E xa yamarini ito suxu a waxatini jee yo jee.”

¹¹ “Alatala na e raso Kanan bəxəni, a a so e yii alo a kələ e xa kii naxan yi e nun e benbane, ¹² e xa dii singene birin nasarijan Alatala xa saraxana nde ra. Xuruseene dii xeme singene birin, Alatala nan gbeen ne ra. ¹³ Xa sofanla dii xeme singen na a ra, e xa a xunba yexee diin na hanma sii diina. Koni, xa e mi a xunba, e xa a kəeen gira, e a faxa. E mən xa e dii xeme singene birin xunba saraxana nde ra. ¹⁴ E diine na e maxədin waxati famatəne yi, e naxa, ‘Ito bunna nanse ra?’ E xa e yabi, e naxa, ‘Alatala senben nan en namini Misiran yi konyiyani. ¹⁵ Bayo Firawona yi tondixi en bejinje en siga, koni Alatala yi dii singene birin faxa Misiran yamanani, muxun nun subena. Nanara, en xuruse dii xeme singene birin bama saraxan na Alatala xa, en yi en ma dii xeme singene birin xunba.’ ¹⁶ A luma nən alo i na taxamasenna xidi i yiin na hanma i tigi ra, amasəto Alatala senben nan en namini Misiran yi.”

Sigatiin de suxuna

¹⁷ Firawona to tin yamaan xa siga, Ala mi e ramini Filisitine yamanan kira yisoxin xən, bayo Ala a fala nən, a naxa, “E na yengen to, e nəe e miriyane maxete nən, e xete Misiran yi.” ¹⁸ Koni Ala yi ti yamaan yee ra tonbon yi kiraan xən, Gbala Baan binni. Isirayila kaane yi keli Misiran yi, e yitənxi yenge so xinla ma.

¹⁹ Musa yi Yusufu xənnə tongo, bayo Yusufu bata yi Isirayila kaane rakələ, a naxa, “Ala a jəxə luma e xən nən yati! E na keli be, e n xənnə xali.”

²⁰ E yi keli Sukoti taani, e yi sa daaxadeni tən Etama yi tonbonna danna ra. ²¹ Alatala yi tima nən e yee ra yanyin na kunda yiyani naxan yi kiraan yitama e ra. Kəeen na, a ti e yee ra tee degen yiyani a e kirani yalan, alogo e xa sigan ti kəeen nun yanyin na. ²² Kundana, xanamu, tee degen mi yi kelima yamaan yee ra yanyin nun kəeen na.

14

Baani gidi fena

¹ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, ² “A fala Isirayila kaane xa, e xa xete, e daaxadeni tən Pihahiroti dəxən, Migidoli nun baan tagi. E xa daaxadeni tən baan de Baali-Sefən yetagi. ³ Nayi, Firawona a falama nən lan Isirayila kaane ma, a naxa, ‘E bata lə ayi yamanani, tonbonna e rabilinxi.’ ⁴ N Firawona bəjəni xədəxəma nən, a bira e fəxə ra. Koni n binyen sətəma Firawona nun a ganla birin xən ma nən, Misiran kaane yi a kolon a n tan nan Alatala ra.” Isirayila kaane yi na liga.

⁵ Misiran Mangan to a me a yamaan bata a gi. Nayi, Firawona nun a bundəxəne miriyaan yi maxete. E yi a fala, e naxa, “En nanse ligaxi? En bata Isirayila kaane bejin e xa siga, e mi fa walima en xa sənən!” ⁶ Firawona yi a yenge so wontoroni tən, a ganla yi bira a fəxə ra. ⁷ A yi a yenge so wontoro yəbaxi keme sennin tongo, e nun Misiran wontorone birin. Sofa kuntigine yi ne birin kui. ⁸ Alatala yi Firawona bəjəni xədəxə, Misiran Mangana. A yi Isirayila kaane sagatan naxanye yi minima xunna kenli. ⁹ Misiran kaane yi e sagatan, Firawona soone birin nun yenge so wontorone nun soo ragine, e nun a ganla, e yi Isirayila kaane li malanxi baan de, Pihahiroti binni, Baali-Sefən yetagi.

* 13:7: buru rate sena: Ləbenna na a ra naxan burun nagboma ayi.

¹⁰ Firawona yi a masoma, Isirayila kaane yi e yeen nasiga, e Misiran kaane to fe e fəxə ra. E yi gaxu han! E e xuini te Alatala ma. ¹¹ E a fala Musa xa, e naxa, “Nanfera i faxi nxu ra tonbonni, nxu xa fa faxa be? Gaburu mi yi Misiran yi ba? I nanse dəxi nxu ra i to nxu baxi Misiran yi? ¹² Nxu mi ito xan falaxi i xa Misiran yi, ‘A lu nxu xa wali Misiran kaane xa?’ A yi fisa nun nxu xa wali Misiran kaane xa benun nxu xa fa faxa tonbonni.” ¹³ Musa yi yamaan yabi, a naxa, “E nama gaxu. E e raxara, e yi a to Alatala e xunbama kii naxan yi to. Amasəto e Misiran kaan naxanye toma to, e mi fa ne toma sənən! ¹⁴ Alatala yengen soma nen e xa, e e raxara tun!”

¹⁵ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, “E mən n maxandima be nanfera? A fala Isirayila kaane xa, a e xa siga. ¹⁶ I tan xa i ya dunganni te, i yiini bandun baan xun ma, a xa yitaxun firinna ra, alogo Isirayila kaane xa baani gidi a yixaraxina. ¹⁷ N tan Misiran kaane bəjəni xədxəma nen, alogo e xa godu e fəxə ra. N binyen sətəma nen Firawona nun a ganla birin xən ma, e nun a wontorone nun a soo ragine. ¹⁸ Misiran kaane a kolonma nen a n tan nan Alatala ra. N na nə Firawona nun a wontorone nun a soo ragine ra, n binyen sətəma nen.”

¹⁹ Ala malekan naxan yi tixi Isirayila ganla yee ra, na yi siga e xanbi ra. Kundaan naxan yi tixi e yee ra, na yi sa ti e xanbi ra. ²⁰ A yi ti Misiran nun Isirayila ganle tagi. Kundaan fəxə kedenna yi dimixi, a fəxə kedenna yi kəeni yalanma. Nanara, gali firinne mi yi masoma e bode ra kəeen birin kui.

²¹ Musa yi a yiini bandun baan xun ma. Na kəeen birin na, Alatala yi baa igen naxete foye gbeen na keli sogetedeni, a yi baani xara. Igen yi bolon. ²² Isirayila kaane yi gidi baani xare yireni. Igen yi malanxi alo banxi tunbulunna e yiifanna nun e kəmenna ma. ²³ Misiran kaane yi e sagatan. Firawona soone birin nun a yenge so wontorone nun a soo ragine yi bira e fəxə ra baani. ²⁴ Subaxa, Alatala yi Misiran ganla mato keli kundaan nun tee degen xun ma, a yi e yifu han! ²⁵ A yi e wontorone sanne ba e bun ma, a yi e sigati raxələ ayi. Nayi, Misiran kaane yi a fala, e naxa, “En na en gi Isirayila kaane yee ra, amasəto Alatala Misiran yengema e xa.”

²⁶ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, “I yiini bandun baan xun ma alogo igen xa sa Misiran kaane xun ma, e nun e wontorone nun e soo ragine.” ²⁷ Musa yi a yiini bandun baan xun ma. Kuye yibani, baan mən yi xete a kiini. Misiran kaane yi e gima a famatəon yee ra, koni Alatala yi e radin baani. ²⁸ Igen yi xete, a sa wontorone nun soo ragine nun Firawona ganla birin xun ma, naxanye godu baani Isirayila kaane fəxə ra. Hali keden mi lu. ²⁹ Koni Isirayila kaane sigan ti nen igen xare yireni, igen yi malanxi e yiifanna nun e kəmenna ma. ³⁰ Na ləxəni, Alatala yi Isirayila xunba Misiran kaane yii. Isirayila yi Misiran kaane binbine to baan de. ³¹ Isirayila kaane to Alatala senbe gbeen to Misiran kaane xili ma, yamaan yi gaxu Alatala yee ra, e la a ra, e nun Musa a walikəna.

15

Nabi Musaa betina

¹ Nayi, Musa nun Isirayila kaane yi betini ito ba Alatala xa. E naxa:

N betin bama Alatala xa,
amasəto a gbo mume!

A bata soone nun soo ragine radin baani.

² Alatala nan n fangan na,
n betin bama naxan xa,
a mən bata findi n nakisimaan na.

N ma Ala nan a ra,
n na a tantunma nen,
n fafe a Ala nan a ra,
n na a matəxəma nen.

³ Yenge soon nan Alatala ra,
a xili nen “Alatala.”

⁴ A bata Firawona wontorone nun a ganla woli baani,
Firawona sofa yebaxine bata e mamin Gbala Baani.

- ⁵ E bata godo tilinna ma alo gəmene.
Fufaan yi sa e xun ma.
- ⁶ Alatala! I bata i sənben yita!
Alatala! I yiifanna bata yaxune faxa.
- ⁷ I bata yaxune rabira i ya gboon nun nərɔni.
I bata i ya xələ gbeen nagodo alo tɛna
a yi e gan alo sɛxɛ xarena.
- ⁸ I ɲɛ foyen bata igene malan,
walanne yi raxara alo banxi kankena.
Igene yi raxara baan tilinna xənna ma.
- ⁹ Yaxune yi a falama, e naxa,
“N sagatanna tima nən,
n yi e suxu.
N se tongoxine yitaxun,
han n wasa e ra,
han a dangu ayi.
N silanfanna botinma nən ayi,
n yiin yi e halagi.”
- ¹⁰ Koni, i bata i de foyen nafa
baa igen bata sa e xun ma.
E bata godo ige gbeen bun ma
alo wure binyena.
- ¹¹ Alane ye, nde luxi alo i tan, Alatala?
Nde luxi alo i tan?
I gbee nərɔn sarijan!
I magaxu!
Tantunna i tan nan xa!
I kabanakone ligama!
- ¹² I bata i yiini bandun,
bɔxɔn yi nxu yaxune gerun.
- ¹³ I bata ti i ya yama xunbaxin ye ra i ya hinanni.
I e rasigama nən
i dɔxɔde sarijanxini i sənbeni.
- ¹⁴ Siyane a mɛma nən,
e xuruxurun.
Kuisanna Filisitine suxuma nən.
- ¹⁵ Edɔn kuntigine gaxuma nən.
Gaxun Moyaba muxu gbeene suxuma nən.
Kanan kaane birin sənben bata jan.
- ¹⁶ Gaxun nun kuisanna e suxuma nən,
e e raxara alo gəmɛna i sənben bun,
han i ya yamaan yi dangu, Alatala!
Han i ya muxune yi dangu.
- ¹⁷ I e xalima nən,
i yi e dɔxɔ geyaan fari
i naxan findima e kɛn na,
i tan Alatala luma dɛnaxan yi,
i tan Marigin dɛnaxan nafalaxi yire sarijanxin na.
- ¹⁸ Alatala luma nən mangayani habadan han habadan!

Mariyama bɛtina

- ¹⁹ Firawona soone nun a wontorone nun a soo ragine to godo baani, Alatala baa igen naxɛtɛ nən e xun ma, koni Isirayila kaane yi sigan ti, e baani gidi a yixarena. ²⁰ Nayi,

Haruna xunyɛn Mariyama, nabi jaxalanmana, na yi tanbanna suxu a yii. Naxanle birin yi bira a fɔxɔ ra, tanbanne e yii, e bodonma.

²¹ Mariyama yi betini ito bama Isirayila jaxanle xa, E betin ba Alatala xa, amasɔtɔ a gbo han! A bata soone nun soo ragine woli baani!

Isirayila kaane tonbonni

²² Musa yi ti Isirayila kaane yɛɛ ra keli Gbala Baani siga Suru tonbonni. Xii saxanna bun ma, e sigan tima tonbonni, e mi ige to.

²³ E yi so Mara yi, koni e mi nɔ Mara igen minjɛ, amasɔtɔ a yi xɔlɔ. Nanara, na yiren yi xili sa “Mara.”* ²⁴ Yamaan yi lu Musa mafale, e naxa, “Nxu xa nanse min?” ²⁵ Musa yi Alatala maxandi, Alatala yi wudina nde yita a ra, a naxan woli igeni. Igen yi jaxunɛ ayi. Alatala tɔnna nun sariyan soxi yamaan yii mɛnna nin, a e kɛjaan fɛsɛfɛsɛ.

²⁶ A yi a fala, a naxa, “Xa e Alatala xuiin name ki fajɪ, e Ala, e yi tinxinna liga a yɛɛ ra yi, xa e a yamarine nun tɔnne birin suxu, n mi fitina fe yo rafɛ e ma, n Misiran kaane jaxankataxi naxanye ra, amasɔtɔ Alatala nan n tan na, naxan e rakendeyama.” ²⁷ E yi so Elimi yi, tigi fu nun firin yi dɛnaxan yi e nun tugu bili tonge solofere. E yi daaxadeni tɔn mɛnni, igen dɛxɔn.

16

Donseen yi keli kore

¹ Isirayila yamaan birin yi keli Elimi yi, e minin kike firinden xii fu nun suulunde lɔxɔni Misiran yamanani, e fa Sin tonbonni, dɛnaxan Elimi nun Sinayi tagi. ² Isirayila yamaan birin yi lu Musa nun Haruna mafale tonbonni. ³ Isirayila kaane yi a fala e xa, e naxa, “Hali Alatala yi nxu faxa Misiran yi nun! Nxu yi dɔxɔma sube tundene fema nxu yi donseene don han nxu lugo! Koni e bata fa nxu ra tonbonni be alogo nxu birin xa faxa kamɛn ma.”

⁴ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, “Awa, n na a ligama nen donseen yi godo e ma keli kore. Yamaan yi mini lɔxɔ yo lɔxɔ. E naxan donjɛ lɔxɔn kui, e na yatɛn matongo. N na e kɛjaan fɛsɛfɛsɛma na kii nin, n xa a to xa e n ma sariyane suxɛ. ⁵ Xii senninde lɔxɔni, e xa a matongo e naxan donjɛ xii firinna kui, e na rafala burun na.”

⁶ Musa nun Haruna yi a fala Isirayila yamaan birin xa, e naxa, “To jinbanna ra, e a kolonma nen a Alatala nan e raminixi Misiran yamanani. ⁷ Xɔtɔnni, e Alatala binyɛn toma nen, amasɔtɔ a bata e xuiin mɛ, e Alatala nan mafalama. Nanse nxu tan na e to nxu mafalama?” ⁸ Musa yi a fala, a naxa, “Alatala suben don daxin soma e yii nen to jinbanna ra. Xɔtɔnni, a burun so e yii han e lugo. Amasɔtɔ Alatala bata a mafala xuiin mɛ e xɔn ma. Nanse nxu tan na? E mi nxu tan gbansanna mafalama, fɔ Alatala.”

⁹ Musa yi a fala Haruna xa, a naxa, “A fala Isirayila yamaan birin xa, i naxa, ‘E fa Alatala yɛtagi, amasɔtɔ a bata a mafala xuiin mɛ e xɔn ma.’” ¹⁰ Haruna to yi falan tima Isirayila yamaan birin xa, e yi e firifiri tonbonna binni, Alatalaa nɔrɔn yi mini kɛnɛnni kundani.

¹¹ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, ¹² “N bata Isirayila kaane xuiin mɛ. E n mafalama. A fala e xa, i naxa, ‘Ninbanna ra, e suben donma nen. Xɔtɔnni e lugo burun na. Nayi, e a kolonjɛ a Alatala nan n tan na, e Ala.’”

¹³ Ninbanna ra, dɔmɛne yi fa e dɔxɔ yamaan daaxaden yiren birin yi. Xɔtɔnni, xiila yi saxi yamaan daaxaden nabilinna birin yi. ¹⁴ Xiila to yolɔn, sena nde yi lu malanxi bɔxɔn fari alo bogi seen xɔnna. ¹⁵ Isirayila kaane to a mato, e a fala e bode xa, e naxa, “Nanse ito ra?” Bayo, e mi yi a kolon naxan a ra. Musa yi a fala e xa, a naxa, “Donseen na a ra Alatala naxan soxi e yii e xa a don.” ¹⁶ Alatala ito nan yamarixi, a naxa, “Birin nɔɛ naxan donjɛ a xa na nan matongo. E xa ligase yɛ keden keden matongo muxune xa naxanye e konne yi.” ¹⁷ Isirayila kaane yi a liga na kiini, nde yi a gbegbe matongo, nde yi ndedi matongo. ¹⁸ E yi a maliga liga seen kui. Naxanye a gbegbe matongo, ne mi a gboxi ayi.

* 15:23: Mara bunna nɛɛn fa fala “Xɔlɛna.”

Naxanye ndedi matongo, a mi dasa ne fan ma. Birin yi a matongoma a makoon naxan ma.

¹⁹ Musa yi a fala e xa, a naxa, “Muxu yo nama a dɔnxɛn namara han xɔtɔnni.” ²⁰ Koni, ndee mi e tuli mati Musa ra. Ne yi a ramara han xɔtɔnni. Koni kunle yi bira a birin yi, a xirin yi mini fɔlɔ. Nanara, Musa yi xɔlɔ ne ma.

²¹ Xɔtɔn yo xɔtɔn birin yi a matongoma naxan e makoon liye. Sogen na xɔlɔ, donseen yi xulunɲɛ ayi.

²² Xii senninde lɔxɔni, e yi lɔxɔ firin daxi matongo, birin liga seen ye firin. Yamaan kuntigine birin yi na feen dɛntɛgɛ Musa xa. ²³ Musa yi a fala e xa, a naxa, “Alatala ito nan yamarixi. Matabu Lɔxɔn nan tila ra. Matabu sariɲanxin na a ra Alatala xa. Nanara, ε lan ε xa donseen naxan gan, ε na gan. ε lan ε xa naxan ɲin, ε na ɲin. Naxanye na lu ε ne ramara han xɔtɔnni.” ²⁴ E yi a ramara han xɔtɔnni, alo Musa a yamari kii naxan yi. A xirin mi mini, kuli mi bira a yi. ²⁵ Musa yi a fala, a naxa, “ε ito don to, amasɔtɔ Alatalaa Matabu Lɔxɔn nan to ra. To ε mi se toma a matongo daxin na. ²⁶ ε a matongoma nɛn xii sennin, koni xii soloferede lɔxɔni, naxan findin Matabu Lɔxɔn na, se mi taranma na mume!”

²⁷ Xii soloferede lɔxɔni, yamaan muxuna ndee yi mini a matongodeni, e mi sese to. ²⁸ Nayi, Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, “ε tondima n ma yamarine nun sariyane suxe han waxatin mundun yi? ²⁹ ε a kolon a Alatala bata Matabu Lɔxɔn so ε yii. Nanara, xii senninde lɔxɔni, a donse lɔxɔ firin daxin soma ε yii. Birin xa a raxara xii soloferede lɔxɔna fe ra. Muxu yo nama mini a konni.” ³⁰ Yamaan yi a matabu xii soloferede lɔxɔni.

³¹ Isirayila kaane yi na donseen xili sa “Manna donsena.”* A yi luxi alo se xɔri fixɛna. A yi ɲaxun alo kumina.

³² Musa yi a fala, a naxa, “Alatala ito nan yamarixi. Manna donseen ligase ye keden xa ramara ε yixɛtɛne xa, alogo e xa a to n na ε baloxi burun naxan na tonbonni, n na ε ramini xanbini Misiran yamanani.” ³³ Musa yi a fala Haruna xa, a naxa, “Goron keden tongo, i yi a rafe Manna donseen ligase keden na, i yi a sa Alatala yetagi, alogo a xa ramara ε yixɛtɛne xa.” ³⁴ Haruna yi na Manna donseen sa Layiri Kankiraan† yetagi alo Alatala a yamari Musa ma kii naxan yi, alogo a xa ramara.

³⁵ Isirayila kaane yi Manna donseen don ɲɛɛ tonge naanin, han e yi so yamanani muxune yi dɔxi dɛnaxan yi. E yi Manna donseen don han e yi Kanan yamanan danna li. ³⁶ Na waxatin liga seen ye fu yi lanxi Efa liga seen ye kedenna nan ma.

17

Igen yi mini Horebe fanyeni

Yatɛne 20.1-13

¹ Isirayila kaane yamaan birin yi keli Sin tonbonni, e sigan ti yirene yi alo Alatala e yamari kii naxan yi. E yi daaxadeni tɔn Refidimi yi, koni yamaan mi ige min daxi to na yi. ² Nanara, yamaan yi yɛngɛn fen Musa ra. E yi a fala, e naxa, “Ige min daxin so nxu yii!” Musa yi e yabi, a naxa, “Nanfera ε n nafenma yɛngɛn na? Nanfera ε Alatala matoma bunbani?” ³ Min xɔnla nan yi yamaan na mɛnni, e yi lu Musa mafalɛ. E naxa, “Nanfera i nxu raminixi Misiran yi, alogo nxu nun nxɔ diine nun nxɔ xuruseene xa fa faxa be min xɔnla ra?” ⁴ Musa yi a xuini te Alatala ma, a naxa, “N nanse ligama yamani ito xa? A luxi ndedi, e xa n magɔlɔn.” ⁵ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, “Dangu yamaan yeɛ ra. ε nun Isirayila fonna ndee xa siga. I xa dunganna suxu i yii i Nila baan garin naxan na. ⁶ N tima nɛn i yeɛ ra Horebe fanyen ma. I xa fanyen garin, igen minima nɛn, yamaan yi a min.” Musa yi na liga, Isirayila fonne yeɛ xɔri. ⁷ A yi mɛn xili sa “Masa” e nun “Meriba.”* Amasɔtɔ Isirayila kaane bata yi matandina ti, e bata yi Alatala mato bunbani, e naxa, “Alatala en ye ba? Xa a mi en ye?”

* 16:31: Manna bunna nɛɛn fa fala “Nanse a ra?” † 16:34: 16.34 Layiri Kankirana fe mɔn sɛbɛxi Xərɔyaan 25.10-22 kui. * 17:7: Masa bunna nɛɛn fa fala “bunbana.” Meriba bunna nɛɛn fa fala “Fe matandina.”

Isirayila yi Amaleki nɔ

⁸ Amalekine yi fa Isirayila yengedeni Refidimi yi. ⁹ Nayi, Musa yi a fala Yosuwe xa, a naxa, “Xemena ndee sugandi, i sa Amalekine yenge. Tila, n tima nen geyaan xuntagi, Alaa dunganna n yii.” ¹⁰ Yosuwe yi Amalekine yenge alo Musa a fala kii naxan yi. Musa, Haruna, e nun Xuru yi te geyaan xuntagi. ¹¹ Musa nema a yiini tema, Isirayila yi nɔɔn tima. Koni xa a a yiini godo, Amalekine yi nɔɔn ti. ¹² Musa yiine bata yi xadan. E yi gemen tongo, e na dɔxɔ. Musa yi dɔxɔ a fari. Haruna nun Xuru yi a yiine bun tima, boden fɔxɔ kedenni, boden bode fɔxɔni. A yiine yi kore han kɛe yi so. ¹³ Yosuwe yi Amalekine ganla nɔ silanfanna ra.

¹⁴ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, “Ito seɛe kedini kui, alogo jinan nama ti a xɔn. I yi a yeɛa Yosuwe xa, bayo n Amalekine bama nen dunuja yi fefe! Ninan yi ti e xɔn.”

¹⁵ Musa yi saraxa ganden nafala, a yi a xili sa, “Alatala nan n ma yenge so taxamaseri dugin na.” ¹⁶ A mɔn yi a fala, a naxa, “Amasɔtɔ muxune kelixi nen Alatala manga gbɛden xili ma, Alatala luma Amalekine yenge nen, han mayixɛten nun mayixɛtene.”

18

Nabi Musa bitanna

¹ Musa bitanna Yetiro, Midiyan saraxaralina, na yi a mɛ Ala naxan birin ligaxi Musa nun Isirayila xa, a yamana. A a mɛ a Alatala bata yi Isirayila ramini Misiran yi. ² Musa bitanna Yetiro yi fa Musaa naxanla Sefora ra, a bata yi naxan lu a yii ³ e nun a dii firinne. Kedenna xili Gerisɔmi, bayo Musa bata yi a fala, a naxa, “N bata findi xɔɔɛn na yamana gbɛte yi.” ⁴ Boden yi xili Eliyeseri, * bayo a bata yi a fala, a naxa, “N babaa Ala bata n mali, a n natanga Firawonaa silanfanna ma.”

⁵ Musa bitanna Yetiro nun Musaa diine nun a naxanla yi fa Musa fema tonbonni, a yi dɔxi denaxan yi Alaa geyaan dɛxɔn ma. ⁶ A bata yi a fe xibarun nasiga Musa ma, a naxa, “N tan, i bitanna Yetiro, n fama i fema, nxu nun i ya naxanla nun a dii firinne.” ⁷ Musa yi mini a bitanna ralandeni, a yi a xinbi sin, a yi a sunbu. E yi e bode xɔntɔn, e so Musaa bubun kui. ⁸ Musa yi a yeɛa a bitanna xa Alatala naxan ligaxi Firawona nun Misiran kaane ra Isirayila fe ra, e nun tɔrɔn naxan birin e sɔtɔ kira yi, e nun Alatala e xunba kii naxan yi. ⁹ Alatala naxan birin ligaxi Isirayila xa a to a xunba Misiran kaane yii, Yetiro yi sewa ne ra. ¹⁰ Yetiro yi a fala, a naxa, “N bata barika bira Alatala xa, naxan ε xunbaxi Misiran kaane nun Firawona yii, naxan yamaan baxi Misiran kaane senben bun! ¹¹ Iki, n bata a kolon a Alatala senben gbo alane birin xa, amasɔtɔ a bata ito liga ne ra naxanye yi wasoxi Isirayila xili ma.”

¹² Musa bitanna Yetiro yi saraxa gan daxin nun saraxa gbɛtene ba Ala xa. Haruna nun Isirayila fonne birin yi fa buru dondeni Musa bitanna fema, Ala yetagi.

Sariyane 1.9-18

¹³ Na xɔtɔn bode, Musa yi dɔxɔ yamaan makitideni. Yamaan yi ti a yetagi keli xɔtɔnna ma han jinbanna ra. ¹⁴ Musa yi naxan birin ligama yamaan xa, a bitanna to na to, a yi a fala, a naxa, “Nanfe ito ra, i naxan ligama yamaan xa? Nanfera i kedenna kitin sama, yamaan birin yi ti i yetagi, keli xɔtɔnni han jinbanna ra?” ¹⁵ Musa yi a bitanna yabi, a naxa, “Bayo yamaan fama n fema Ala sagoon nan maxɔdinde yi. ¹⁶ Xa fena nde e tagi, e fama nen n fema, n yi kitin sa, n Alaa tɔnne nun a sariyane yeɛa e xa.”

¹⁷ Musa bitanna yi a fala a xa, a naxa, “I naxan ligama, na mi fan. ¹⁸ ε nun yamani ito ε bode raxadanma nen, bayo goronni ito gbo i senben xa, i kedenna mi a gasɛ. ¹⁹ Iki, i tuli mati n xuiin na, n xa i kawandi. Ala xa lu i xɔn! A lan i xa ti Ala yetagi yamaan funfuni, i yi Ala maxɔdin e bode matandine fe ra. ²⁰ I xa e xaran tɔnne nun sariyane ma. I kiraan yita e ra e biran naxan fɔxɔ ra, e nun wanle e naxan kɛ. ²¹ Koni i xa muxu kɛndene sugandi yamaan ye, naxanye gaxuma Ala yeɛ ra, lannaya muxune, mayifu mi naxanye yi. I yi e findi muxu wuli keden kuntigine ra, hanma muxu kɛmɛ kuntigine, e nun muxu tonge suulun kuntigine, e nun muxu fu kuntigine. ²² E xa yamaan makiti waxatin birin, e yi fa

* 18:4: Eliyeseri bunna nɛɛn fa fala “Ala nan n mali tiin na.”

fe xədəxene ra i fəma. Koni feen naxanye mi xədəxə, e tan xa ne makiti. Na nde bama nən i ya goronna ra, bayo e fan nde tongoma nən. ²³ Xa i na liga, Alaa tinni, i nəe a gase nən. Yamani ito birin sigama nən e konne yi bəne xunbenli.”

²⁴ Musa yi a bitanna xuiin name, a naxan fala, a na liga. ²⁵ A muxu kəndene sugandi Isirayila yi, a yi e findi yama xunne ra, muxu wuli keden kuntigine, muxu keme kuntigine, muxu tonge suulun kuntigine, e nun muxu fu kuntigine. ²⁶ E yi yamaan makitima waxatin birin. E yi fama fe xədəxene ra Musa fəma, koni naxanye mi yi xədəxə, e tan yeteen yi ne makitima nən.

²⁷ Musa yi tin, a bitanna yi siga a konni.

19

Layiri xidin Sinayi geyaan fari

¹ Kike saxan to dangu, xabu e mini Misiran yi, na ləxə yeteni, Isirayila kaane yi Sinayi tonbonna li. ² E to keli Refidimi yi, e yi fa Sinayi tonbonni. Isirayila kaane yi daaxadeni tən tonbonni, geyaan san bun.

³ Musa yi te Ala fəma. Alatala yi Musa xili geyaan xuntagi, a naxa, “Ito fala Yaxuba bənsənnə xa, Isirayila kaane, ⁴ ‘E yeteen bata a to n naxan ligaxi Misiran na, n yi e xali n fəma alo singbinna soma a diine bun kii naxan yi. ⁵ Iki, xa e n xuiin suxu ki fəni, xa e n ma layirin suxu, e findima nən n ma yamaan na siyane birin ye. N gbeen nan bəxən birin na, ⁶ koni e findima n xa saraxarali yamaan nan na e nun siya sarixanxina.’ I falani itoe nan tima Isirayila kaane xa.”

⁷ Musa yi xete, a fonne birin xili, a falani itoe birin yeba e xa, alo Alatala a yamari kii naxan yi. ⁸ Yamaan birin yi a fala, e naxa, “Alatala naxan birin falaxi nxu na ligama nən.” Musa yi sa e falane rali Alatala ma. ⁹ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, “N fama nən i ma kunda yiyani, alogo n nəma falan naxan tiye i xa, yamaan xa a me. Nanara, e le i ra waxatin birin yi.” Musa yi yamana falane radangu Alatala ma.

¹⁰ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, “Siga yamaan fəma, e rasarijan to nun tila yi. E xa e dugine xa. ¹¹ E xa e yitən xii saxandena fe ra, bayo na ləxəni Alatala godoma nən Sinayi geyaan fari, yamaan birin ye xəri. ¹² I xa danne sa yamaan xa geyaan nabilinni, i yi a fala, i naxa, ‘E yete masuxu te feen na geyaan fari, e nama maso a san bunna ra. Naxan yo na a sanna ti geyaan ma, e xa na kanna faxa. ¹³ E nama e yiin din a ra, koni e a magələnma nən, hanma e a bun xalimakunle ra. Muxu ba, sube ba, a mi kisima.’ Xətaan xuiin na mini, muxune yi te geyaan fari.”

¹⁴ Musa yi godo yamaan fəma keli geyaan fari, a yi yamaan nasarijan, e yi e dugine xa. ¹⁵ A yi a fala yamaan xa, a naxa, “E yitən xii saxandena fe ra. E nama e maso naxalan yo ra.”

¹⁶ Xii saxande ləxən xəttənni, kuye sarinne yi mini, galanne yi godo, kundaan yi sa geyaan xun ma. Xətaan xuiin yi mini han! Yamaan birin yi gaxu. ¹⁷ Musa yi yamaan namini e daaxadeni Ala ralandeni, e yi e malan geyaan san bun ma. ¹⁸ Tutun yi Sinayi geyaan birin xun ma, amasətə Alatala bata yi godo a ma tēe dəgeni. Na tutin yi tema alo sulun tēen* tutina, geyaan birin yi xuruxurunma a naxin na. ¹⁹ Xətaan xuiin yi gboma ayi tun! Musa yi falan ti, Ala yi a yabi a xuini texin na. ²⁰ Alatala yi godo Sinayi geyaan fari, a yi Musa xili geyaan xuntagi. Musa yi te.

²¹ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, “Godo, a fala yamaan xa e nama kata fa feen na n matodeni, xa na mi a ra e wuyaxi faxama nən. ²² Hali saraxaraliin naxanye e masoma Alatala ra, ne xa e yete rasarijan, alogo Alatala nama e faxa.” ²³ Musa yi a fala Alatala xa, a naxa, “Yamaan mi nəe te Sinayi geyaan fari. Amasətə i bata nxu rakolon, i yi a fala, i naxa, ‘E danne sa geyaan nabilinni, e xa a rasarijan.’ ” ²⁴ Alatala yi a fala a xa, a naxa, “Godo, i mən yi te e nun Haruna. Koni saraxaraline nun yamaan nama kata te feen na Alatala fəma, alogo n nama e faxa.” ²⁵ Musa yi godo yamaan fəma, a feni itoe fala e xa.

* 19:18: Sulun tēen mən falama yirena nde yi fa fala “Furu tēna.”

20

*Yamari fune fe
Sariyane 5.6-21*

¹ Ala yi falani itoe birin ti, a naxa,

² “Alatala nan n tan na, i ya Ala, naxan i raminixi konyiyani Misiran yi.”

Yamari Singena

³ “I nama ala gbete batu fo n tan.”

Yamari Firindena

⁴ “I nama suxuren nafala hanma sena nde sawurana, seen naxan kore, naxan bəxən ma hanma naxan igeni. ⁵ I nama i xinbi sin e xa. I nama e batu. Amasəto n tan, Alatala, i ya Ala, n xəxələn.* Naxanye na n naxaxu, n ne haken saranma e diine ra nen han mayixete saxan hanma naanin. ⁶ Koni naxanye na n xanu, e n ma yamarine suxu, n hinanma ne ra nen han mayixete wuli keden.”

Yamari Saxandena

⁷ “I nama Alatala i ya Ala xinla fala fuuni, amasəto Alatala na kannə naxankatama nen.”

Yamari Naanindena

⁸ “I xa Matabu Ləxən binya, i yi a rasarijan. ⁹ I xa wali xii sennin bun ma, i yi i ya wanle birin ke. ¹⁰ Koni xii soloferede ləxəni, Alatala i ya Alaa Matabu Ləxən nan na ra. I nama wali yo ke, i tan ba, i ya dii xemen ba, i ya dii temen ba, i ya konyin ba, i ya xuruse ba, hanma hali xəjen naxan i konni. ¹¹ Amasəto Alatala koren nun bəxən nun igen daxi xii sennin nan bun, e nun naxan birin e yi. Koni a a matabu nen xii soloferedeni. Nanara, Alatala yi barakan sa Matabu Ləxəna fe yi, a yi a rasarijan.”

Yamari Suulundena

¹² “I baba nun i nga binya, alogo i xa siimaya xunkuyen sətə bəxəni, Alatala i ya Ala naxan fima i ma.”

Yamari Sennindena

¹³ “I nama faxan ti.”

Yamari Soloferedena

¹⁴ “I nama yalunyaan liga.”

Yamari Solomasexedena

¹⁵ “I nama mujan ti.”

Yamari Solomanaanindena

¹⁶ “I nama wule seren ba i adamadi boden xili ma.”

Yamari Fudena

¹⁷ “I nama mila i bodena banxin xən hanma i bodena naxanla, hanma a konyina, a jingena, a sofanla, hanma i adamadi boden gbee seen naxan birin na.”

Sariyane 5.22-33

¹⁸ Yamaan birin yi galanna nun xətaan xuiin mema, e yi tutin toma te. Yamaan yi gaxu e xuruxurun, e yi e makuya. ¹⁹ E yi a fala Musa xa, e naxa, “I tan yeteen xa falan ti nxu xa, nxu nxu tuli matima nen i ra, koni Ala nama falan ti nxu xa alogo nxu nama faxa.”

²⁰ Musa yi a fala yamaan xa, a naxa, “E nama gaxu. Ala bata fa e kejaan fəsefəsedeni, alogo e xa gaxu a yee ra, alogo e nama yulubin liga.” ²¹ Yamaan yi lu tixi yire makuyeni, koni Musa yi a maso kundaan na Ala yi denaxan yi.

Sariyane saraxa gandene fe yi

²² Alatala yi a fala Musa xa, a a xa a fala Isirayila kaane xa, a naxa, “E bata a to a n bata falan ti e xa keli kore. ²³ E nama suxurene rafala, e yi nxu nun ne batu nxu bode xən. E

* 20:5: Ala xəxələn, bayo e nun a yamaan layirin nan xidima alo futun xidima kii naxan yi. Na kui, Ala a yamaan masuxuma alo xemena a naxanla makantanma kii naxan yi. A mi tinma a xa bira se gbete foxə ra a batu xinla ma.

nama gbetin nun xəma suxurene rafala. ²⁴ I xa saraxa gande bende daxini tən n xa, i yi saraxa gan daxine nun bəne xunbeli saraxane nun xuruse xunxurine nun a xungbene ba a fari. N na denaxan findi n xinla binyaden na, n fama nen i ma menni, n yi i baraka. ²⁵ Xa i saraxa gande gəme daxini tən n xa, i nama a yitən gəme masolixin na. Amasətə i ya a masolima waliseen naxan na, na saraxa ganden naxəsima nen. ²⁶ I nama saraxa gande matexin nafala n xa, i yi te te seene ma, alogo i ragenla nama to.”

21

Sariyane konyine fe yi

Sariyane 15.12-18 nun Saraxaraline 25.39-55

¹ “I sariyani itoe nan yebama e xa. ² Xa i Heburu konyina nde sara, a walima nen jəe sennin. Koni jəe soloferedeni, a xərşyama nen, a mi sese fima. ³ Xa a kedenna nan soxi i konni, a kedenna nan sigama. Xa naxanla yi a yii a so waxatini, e nun a naxanla yi siga. ⁴ Xa a kanna nan naxanla so a yii, xa a bata dii xəməne bari hanma dii təməne, a kanna nan gbee a naxanla nun a diine ra. A kedenna yi siga. ⁵ Xa konyina a fala, a naxa, ‘N kanna rafan n ma, e nun n ma naxanla nun n ma diine, n mi waxi xərşya feni,’ ⁶ nayi a kanna xa a xali Alaa kitisane yetagi. A yi a maso deen na hanma senbetenna. A kanna yi a tunla səxən wuren na. Konyin yi lu a wanla ra tolon!”

⁷ “Xa muxuna nde a dii təmen mati alo konyina, a mi xərşyama alo konyi xəməne. ⁸ Xa a rapaxu a kanna ma, naxan yi waxi a tongo feni a naxanla ra, a kanna xa tin a baba xa a xunba. A kanna nama a yanfa, a a mati xəpene ma. ⁹ Xa a fixi a dii xəmen nan ma a naxanla ra, a kanna a suxuma nen alo a gbee dii təməne. ¹⁰ Xa a naxalan gbete tongo, a nama sese ba a singe ra xiina donseen na, hanma a dugin na, hanma xəmə taa sariyana. ¹¹ Xa a mi na fe saxanne liga a xa, a nəe sigə nen, a mi gbeti yo fi.”

Sariyane lan masibo feene ma

¹² “Naxan na muxuna nde bənbə, a a faxa, e xa na kanna faxa. ¹³ Xa a mi yi kataxi a faxa feen na, koni Ala yi a ragidi na kiini, a xa a gi han n yiren naxan yite i ra a nəe luye denaxan yi. ¹⁴ Koni xa muxuna nde a boden faxa feni tən a yi a faxa, hali a sa a singan n ma saraxa ganden na, e xa a ba na, e yi a faxa.”

¹⁵ “Naxan na a baba bənbə hanma a nga, e xa na kanna faxa.”

¹⁶ “Naxan na muxuna nde suxu, a sa a mati hanma muxune yi a to a yii, e xa na kanna faxa.”

¹⁷ “Naxan na a baba danga hanma a nga, e xa na kanna faxa.”

¹⁸ “Xa muxune yenge, keden yi gəmen sin a boden ma hanma walisena nde, a mi a faxa, koni a yi a rasa, ¹⁹ nayi naxan bənbən tixi, na mi naxankatama xa boden keli, a yi a masiga ti dunganna ra. Koni a xa a walitareya yikalan saren fi. A yi a dandan han a yi yalan.”

²⁰ “Xa muxuna nde a konyi xəmen hanma a konyi gilen bənbə wudin na, konyin yi faxa a yii, a kanna haken saranma a ra nen. ²¹ Koni xa a konyin bata keli xii keden hanma firin na xanbi ra, a kanna haken mi fa saranma a ra. A bata a yete nan bənbə.”

²² “Xa muxune yenge, e naxalan fudikanna li, a diin bari benun a waxatin xa a li, koni fe naxi gbete mi bira ayi, nayi na naxanla xəmen na seen naxan maxədin, kitisane na tin naxan ma, fe kalan xa na fi. ²³ Koni xa naxanla maxələxi, niin nəxən xa fi niin na, ²⁴ yeen yi nəxə yeen na, jinna yi nəxə jinna ra, yiin yi nəxə yiin na, sanna yi nəxə sanna ra, ²⁵ ganna yi nəxə ganna ra, maxələn yi nəxə maxələn na, bənbən yi nəxə bənbən na.”

²⁶ “Xa muxuna nde a konyi xəmen hanma a konyi gilen yeen garin, a yi a kala, a xərşyama nen a yeen saren na. ²⁷ Xa a konyi xəmena hanma a konyi gilen jin keden gira, a xərşyama nen a jinna saren na.”

²⁸ “Xa jingena nde xəmena hanma naxanla səxən a fenna ra, a yi faxa, jingen magələnma nen han a faxa, a suben nama don. Koni jinge kanna haken mi saranma a ra. ²⁹ Koni xa jingen dari feen nan yi a ra, a kanna bata yi rakolon, koni a mi a xidi, jingen yi xəmen hanma naxanla faxa, nayi jingen magələnma nen, e yi a kanna fan faxa.”

³⁰ Koni, xa muxune tinxi a ma, jinge kanna xa a niin xunbaan fi, e na naxan yo maxɔdin.

³¹ Sariya keden mɔn sama xa jingen bata banxulanna hanma sungutunna faxa. ³² Koni xa jingen bata konyi xɛmɛn hanma konyi gilɛn faxa, jinge kanna xa gbeti gbanan tonge saxan nan so konyi kanna yii, jingen yi magɔlɔn.”

³³ “Xa muxuna nde xɔjinna dɛ raba, hanma a nde ge, a mi a dɛ ragali, xa jingena nde bira na ra hanma sofanla, ³⁴ xɔjin kanna xa jingen saren fi, a jinge faxaxin tongo.”

³⁵ “Xa muxu jingen jinge gbɛtɛ sɔxɔn, a yi faxa, e xa jinge jɛjɛn mati e a saren taxun, e jinge faxaxin fan taxun. ³⁶ Koni xa a kolonxi a a jingen dari feen nan yi a ra, a kanna mi a xidi, na kanna xa jingen jɔxɔn fi jingen na, a jinge faxaxin tongo a gbeen na.”

Sariyana lan kala feene ma

³⁷ “Xa muxuna nde jingen muja hanma yɛxɛna, a a kɔɛ raxaba hanma a a mati, a jingen suulun nan fima jingen jɔxɔn na, a yɛxɛɛ naanin fi yɛxɛn jɔxɔn na.”

22

¹ “Xa mujaden natɛrɛna muja tideni, e yi a bɔnbɔ, a yi faxa, na mi yatɛma faxa tiin na. ² Koni xa kuyen bata yiba, na yatɛma faxa tiin nan na.”

“Mujaden xa a se mujaxine jɔxɔ, xa sese mi a yii, a yɛtɛɛn xa mati konyin na. ³ A naxan mujaxi, jingena, yɛxɛna, hanma sofanla, xa muxune na li a yii, a xa a jɔxɔn naxɛtɛ dɔxɔde firin.”

⁴ “Xa muxuna nde a xuruseene lu e kalan ti xɛna nde ma hanma manpa bili nakɔna nde kui, a xa se kalaxine jɔxɔ a gbee se xabaxi fajine ra.”

⁵ “Xa tɛɛn keli, a sɛxɛn li, a sa malo xidine hanma a tixin gan, hanma xɛɛn birin yi gan, naxan tɛɛn soxi a xa se kalaxine jɔxɔn fi.”

⁶ “Xa muxuna nde gbetina hanma a yii sena nde taxu a lanfaan na a xa ramara, e yi a muja na kanna ma, mujaden xa a jɔxɔn naxɛtɛ dɔxɔ firin, xa a to. ⁷ Xa mujade mi to, banxi kanna xa siga Ala batu yireni, a a kɔlɔ fa fala a mi a lanfaan yii seen tongoxi.”

⁸ “Matandin naxan keli jinge feen ma, sofali fena, yɛxɛɛ fena, dugi fena, hanma seen naxan lɔxi ayi, muxune a falama naxan ma fe yi, e naxa, ‘N gbeen na a ra!’ Se kari dɔxɔ firinne xa siga han Ala batudena. Ala na naxan yalagi, na xa a lanfaan gbeen jɔxɔn naxɛtɛ dɔxɔ firin.”

⁹ “Xa muxuna nde sofanla, jingena, yɛxɛna, hanma suben siya gbɛtɛ taxu a lanfaan na, na suben yi faxa, hanma a maxɔlɔ, hanma a muja, muxu yo mi a to, ¹⁰ marakɔlɔn xa ti Alatala yi na muxu firinne tagi. Naxan suben namaraxi, na xa a kɔlɔ fa fala a mi a lanfaan yii seen tongoxi. Sube kanna xa tin na kɔlɔn ma, hali boden mi a jɔxɔn fi. ¹¹ Koni xa suben mujaxi a konna nin, a lanma nɛn a yi a kanna gbeen jɔxɔn naxɛtɛ a ma. ¹² Xa burunna subene bata a subeni bɔ, a xa fa a dɔnxɛn na seren na, naxan faxaxi na jɔxɔn nama raxɛtɛ. ¹³ Xa muxuna nde suben xandi a lanfaan ma, suben yi maxɔlɔ hanma a faxa a kanna xanbi, a jɔxɔn naxɛtɛma nɛn. ¹⁴ Xa a kanna yi a dɛxɔn na waxatini, a mi a jɔxɔ raxɛtɛma. Xa a a yii toliman nin, naxan a xun yi, a saren nan na ra.”

Sariyane

¹⁵ “Xa muxuna nde sungutun nasɔlɔnxin nakunfa naxan mi futuxi, a yi a kolon jaxanla ra, a xa a futu seen fi a yi a tongo a jaxanla ra. ¹⁶ Xa a baba tondi a soɛ a yii, a xa sungutun nasɔlɔnxine futu seen xasabin fi gbetin na a baba ma.”

¹⁷ “I nama yiimatoon lu a nii ra.”

¹⁸ “Naxan yo nun suben na kafu i xa a faxa.”

¹⁹ “Naxan yo na saraxan ba ala gbɛtɛne xa, ba Alatala kedenna ra, i xa a faxa.”

²⁰ “I nama xɔjɛn tɔrɔ, i nama jaxu a ra, amasɔtɔ xɔjɛn nan yi ɛ ra Misiran yamanani.”

²¹ “I nama jaxu kaɲa gilɛn na, hanma kiridina. ²² Xa i jaxu e ra, e yi e xuini te n ma, n na e xuiin namɛma nɛn yati! ²³ N xɔlɔma nɛn, n yi i faxa silanfanna ra, i ya jaxanle yi findi kaɲa gilene ra, ɛ diine yi findi kiridine ra.”

²⁴ “Xa i gbɛtin doli yiigelitɔna nde ma n ma yamani, i nama findi doli maxinla ra, i nama tɔnɔ yo fen a ra. ²⁵ Xa i i bodena domaan suxu tolimani, i xa a raxɛtɛ a ma benun

sogen xa bira. ²⁶ Amasətə xa a sa li, a domain nan a bitinganna ra, a naxan felenma a ma xunbenli, a xa a sa nanse ma? Xa a n maxandi, n na a xuiin namema nen. Amasətə n tan kininkinin.”

²⁷ “I nama Ala rayefu, i nama i ya yamaan mangan danga.”

²⁸ “N gbee naxan i ya se xabaxine nun i ya turen fari i nama bu na fideni n ma. I xa i ya dii xeme singen so n yii. ²⁹ I mən yi i ya jingen dii singen so n yii e nun i ya γεχενα. A xa lu a nga bun xii sennin, a xii soloferedeni, i yi a so n yii.”

³⁰ “N ma muxu saripaxine nan ε tan na. Nanara, ε nama sube yo don burunna subene naxan faxaxi. Ε xa a woli barene bun.”

23

¹ “I nama wule falane rali muxune ma. I nama kafu fe jaxi rabane ma wule seren badeni. ² I nama bira yamaan fəxə ra fe jaxi rabadeni. I nama sa yamaan fari, i wule seren ba alogo kitin nama sa tinxinni. ³ I nama yiigelitəən nafisa bonne xa kitini.”

⁴ “Xa i naralan i yaxuna jinge tununxin na hanma a sofanla, i xa fa a ra a γε ra. ⁵ Xa i i yaxuna sofanla to, a biraxi a goronna bun, i nama a lu na kiini. I xa a mali.”

⁶ “I nama tondi kiti kenden se tərə muxun xa a kitini. ⁷ I xa fata wulen birin ma. I nama səntaren hanma tinxin muxun yalagi, a yi faxa. Amasətə n muxu jaxine yalagima nen. ⁸ I nama dimi yi seene rasuxu mayifuni, amasətə finmase sifani itoe muxune yeene raxima, e tinxin muxune falane maxete.”

⁹ “I nama jaxu xəjəne ra, bayo i ya a kolon xəjəne tərşyaan naxan yi, amasətə i findi nen xəjən na Misiran yamanani.”

Yamanan sanle

¹⁰ “I ya xəene bi jεε sennin bun ma, i yi sii seene xaba. ¹¹ Koni i nama xεen bi i ya bəxəni jεε solofereden ma. A xa lu a yete ma. Tərə muxune yi seen sətə a xənni nayi, naxan na lu burunna subene yi na don. I xa na fan liga i ya manpa bili nakəne nun Oliwi binle ra.”

¹² “I ya wanla ke xii sennin bun. Koni i xa i matabu xii soloferedeni, alogo i ya jingen nun i ya sofanla xa e matabu, alogo i ya konyin nun i ya xəjən xa e matabu.”

¹³ “N naxan birin falaxi, i xa ne suxu ki fajı! I nama ala gbətene xinla fala. A nama mini i de mumε!”

Xərşyaan 34.18-26 nun Sariyane 16.1-17

¹⁴ “Dəxə saxan jεen bun, i xa sanle liga n xa. ¹⁵ I xa Buru Tetaren Sanla raba. I xa burun tetaren don xii solofere bun, alo n ni i yamari kii naxan yi. Ito liga a waxatini Abiba kiken na, amasətə i minixi Misiran yi na kiken nan na. Muxu yo nama fa n yetagi n kise mi a yii.”

¹⁶ “I xa Se Xaba Singen sanla raba, i na i ya se bixine xaban fələ xεen ma waxatin naxan yi. I mən xa Se Xaba Dənxen sanla raba jεε rajanni, i ya bogiseene malanma waxatin naxan yi keli xεen ma. ¹⁷ Muxune birin fama nen Marigina Alatala yetagi dəxəna ma saxan jεen bun.”

¹⁸ “I na saraxan wunla rali n ma, i nama donse gbətə sa a fari burun nate seen* naxan yi. I nama n ma sanla saraxa subene turen namara han xətənni. ¹⁹ I xa fa i ya xεen bogise singe fajine ra Alatalaa banxini, i ya Ala.”

“I nama sii diin jin a nga xije igen na.”

Yamarine Kanan bəxəna fe yi

²⁰ “N malekan xema nen i yeε ra, a i kantan kira yi, a i rafa na yireni n denaxan yitənxı. ²¹ A liga i yeren ma, i yi a xuiin suxu. I nama murute a ma, amasətə a mi dijnama i ya matandine ma, bayo n na a xexi n xinla nin. ²² Koni xa i ya a xuiin name, n naxan birin falama i xa i na liga, n findima nen i yaxune yaxun na, e nun i yengefane yengefana. ²³ N ma malekan tima nen i yeε ra, a i xali Amorine nun Xitine nun Perisine nun Kanan kaane nun Xiwine nun Yebusune bəxən ma, n yi e raxəri.”

* 23:18: burun nate sena: Ləbenna na a ra naxan burun nagboma ayi.

²⁴ “I nama i xinbi sin e alane bun ma, i nama e batu, i nama bira e namunne fəxə ra. Koni i xa e kala, i yi e kide gəməne yibə. ²⁵ E xa Alatala batu, e Ala. A barakan sama e donseene nun e igene yi nən. N furen masiga e ra. ²⁶ Naxalan yo kui mi kalama i ya yamanani, naxalan yo mi finde gbantan na. N ni i ya siimayaan xənkuyama ayi nən.”

²⁷ “N na n ma yəeragaxun nasigama nən e yəe ra. I na so yamanan naxan yi, n na muxune yifuma nən. N na e yaxune birin xun xanbi soma nən e yetagi, e yi e gi e bun. ²⁸ N jurune rasigama nən, e yi Xiwine, Kanan kaane, nun Xitine kedi i yəe ra pon! ²⁹ N mi e birin kedima e yəe ra nəe kedenni, xanamu, yamanani gelima nən, burunna subene yi wuya e xa. ³⁰ N na e kedima nən e yetagi ndedi ndedi, han e wuya ayi, yamanan yi findi e gbeen na.”

³¹ “N na e yamanan danne sama nən keli Gbala Baani han Filisitine baani, keli tonbonni han Efirati baani. Amasəto n yamanan muxune sama nən i sagoni alogo i xa e kedi i yə ra. ³² E nun ne nama layirin xidi, e nun e alane fan. ³³ E nama dəxə i ya bəxəni, alogo e nama i ti yulubin ma. Amasəto i ye e suxurene batuma nən, e suxurene yi lu alo luti ratixina i yəe ra.”

24

Layiri xidina Sinayi geyaan fari

¹ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, “Te n fəma, i tan nun Haruna, Nadaba, Abihu nun Isirayila fonna tonge solofere, e yi e xinbi sin wulani. ² Musa kedenna nan a masoma Alatala ra, bonne nama e maso, yamaan nama te a fəxə ra.” ³ Musa yi Alatalaa falane birin yəba yamaan xa e nun a sariyane birin. Yamaan birin yi a yabi fala kedenna xən, e naxa, “Alatala naxan birin falaxi nxu a ligə.” ⁴ Musa yi Alatalaa falane birin səbe. Na xanbi ra, a keli xətən, a yi saraxa gandena nde rafala geyaan san bun, a yi gəmə fu nun firin dəxə Isirayila bənsən fu nun firinne taxamasenna ra. ⁵ A yi Isirayila banxulanna ndee rasiga, e xa saraxa gan daxine ba, e yi tura bulanne ba bəje xunbeli saraxan na Alatala xa. ⁶ Musa yi wunla fəxə kedenna sa goronne kui, a fəxə kedenna xuya saraxa ganden ma. ⁷ A yi Layiri Kədin tongo, a a xaran Isirayila birin yəe xəri. E yi a fala, e naxa, “Alatala naxan birin falaxi nxu a ligə, nxu yi a suxu.” ⁸ Musa yi wunla tongo, a a xuya yamaan ma, a naxa, “Wunli ito nan layiri xidi seen na, Alatala to yamarini itoe fi.”

⁹ Musa nun Haruna nun Nadaba nun Abihu nun Isirayila fori tonge soloferene yi te. ¹⁰ E yi Isirayilaa Ala to tixi gəmə walaxan fari, naxan yi rafalaxi safiri gəməne ra, naxan yi sarijan alo kore xənna. ¹¹ Koni, Ala mi fe liga Isirayila yəeratini itoe ra. E yi Ala mato, e yi e dege, e yi e min.

¹² Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, “Te geyaan fari, i lu n fəma. N gəmə walaxane soma i yii nən, n sariyane nun yamarine səbe e ma yamaan xaran feen na.” ¹³ Musa yi keli, e nun a mali muxun Yosuwe, e yi te Alaa geyaan fari. ¹⁴ A yi a fala fonne xa, a naxa, “E nxu mame be han nxu yi fa e fəma. Haruna nun Xuru luma nən e fəma. Xa fena nde sa bira ayi, e a fala e xa.” ¹⁵ Musa yi te geyaan fari, kundaan yi so geyaan xun na. ¹⁶ Alaa nərən yi godo Sinayi geyaan ma. Kundaan yi so geyaan xun na xii sennin. Xi soloferede ləxəni, Alatala yi Musa xili kundani. ¹⁷ Alatalaa nərən yi lu Isirayila kaane yəe ra yi alo halagi ti tən nan dege ma geyaan fari. ¹⁸ Musa yi so kundani, a te geyaan fari. Musa yi lu geyaan fari xii tonge naanin kəe tonge naanin.

25

Yii malanna lan Ala Batu Bubun ti feen ma

Xərəyaan 35.4-9

¹ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, ² “A fala Isirayila kaane xa a e xa fa yii malan seene ra n xən. Muxune birin xa fa a ra e jənige fajin nan na, i yi a rasuxu n xa. ³ I kiseni itoe nan nasuxuma e ra: Xəmana, gbetina, sulana, ⁴ gari mamiloxin nun a gbeela, taa dugi fajin nun sii xabe dugine, ⁵ konton kidi magbelixine, sube kidine, kasiya wudina, ⁶ lənpu turena, e nun se xiri jaxumən naxanye sama se masusan tureni, e nun wusulanna,

⁷ onixin gəmə tofajine nun gəmə tofajni gbətəye saraxarali domain nun a kanke masaan nayabuxi naxanye ra. ⁸ E xa yire sarijanxin nafala n xa, n luma nen e tagi. ⁹ E xa Ala Batu Bubun nafala e nun a waliseene birin alo n na a yitama i ra kii naxan yi.”

Layiri Kankirana fe

Xərəyaan 37.1-9

¹⁰ “E xa kasiya wudi kankiraan nafala: A kuyana nəngənna ye firin e nun a tagi, a yigbona nəngənna ye keden e nun a tagi, a yitena nəngənna ye keden e nun a tagi. ¹¹ I xəma fajin sa a ma. I xa a sa a kuiin nun a fanna ma. I xa a də kinkin nabilin xəmaan na. ¹² I xa a tongo tamine so yili naaninne rafala xəmaan na a san naaninne ma, firin fəxə kedenni, firin bode fəxəni. ¹³ I xa kasiya tamine rafala, i xəmaan sa e ma. ¹⁴ I tamine raso xəma yinle ra kankiraan dəxənne yi, alogo e xa findi kankiraan xali seen na. ¹⁵ Tamine xa lu kankiraan so yinle ra, e nama ba na. ¹⁶ I xa Layiri Sereyaan sa kankiraan kui, n naxan soma i yii. ¹⁷ I xa xəma dərganla rafala kankiraan ma n solonaden na, a kuyana nəngənna ye firin e nun a tagi, a yigbona nəngənna ye keden e nun a tagi. ¹⁸ I xa maleka gubugubu kan sawura firin nafala xəma bənbəxin na, e xa ti kankiraan dərganla fəxə firinne ma. ¹⁹ I xa maleka sawura keden ti fəxə kedenni, i yi a firinden ti bode fəxəni. Maleka sawurane nun kankiraan dərganla xa findi se kedenna ra. ²⁰ Maleka sawurane xa e gubugubune yibandun e xun ma, e yi e felen kankiraan dərganla ma. Maleka sawurane xa e yəe rafindi e bode ma e xun sinxina kankiraan dərganla ma. ²¹ I na Layiri Sereyaan sa kankiraan kui, i xa a dərganla sa a də ra. ²² N na n yitama i ra mənna nin, Layiri Sereya Kankiraan dərganla xun ma, maleka gubugubu kan firinne sawurane longonna ra. N na n ma yamarine birin soma i yii mənna nin Isirayila kaane xa.”

Buru Rali Tabanla

Xərəyaan 37.10-16

²³ “I xa kasiya wudin tabanla rafala: a kuyana nəngənna ye firin, a yigbona nəngənna ye keden, a yitena nəngənna ye keden e nun a tagi. ²⁴ I xa xəma fajin sa a ma, i yi a də kinkin nabilin xəmaan na. ²⁵ I xa farinna sa tabanla jinginna ma a rabilinni. Farinni gboon xa lan muxun yii kuiin ma. I yi xəmaan sa farinna də kinkine ra. ²⁶ I xa a tongo tamine so yili naaninne rafala xəmaan na tabanla tongon naaninne ma a sanne ma. ²⁷ Tamine so yinle luma a də kinkine nan ma, tamine soon naxanye ra tabanla maxali seen na. ²⁸ I xa kasiya tamine rafala, i yi xəmaan sa e ma, e findi tabanla xali seen na. ²⁹ I xa a goronne nun muranne rafala xəma fajin na, e nun a igelengenne, saraxa ige rabəxən goronne. ³⁰ Buru Ralixine xa lu tabanlı ito fari n yetagi waxatin birin.”

Lənpune dəxə sena

Xərəyaan 37.17-24

³¹ “I xa lənpu dəxə seen nafala xəma bənbəxi fajin na. A sanna nun a yiine xa rayabu se fuge sawurane ra e birin yi findi se kedenna ra. ³² Yii sennin xa ti a fəxə firinne ma, lənpu dəxəden yire saxan yi lu a fəxə kedenni, a yire saxan a fəxə bodeni. ³³ Amandi wudi fuge sawura saxan saxan xa lu a yii senninna birin ma a rayabu seen na. ³⁴ Se fuge sawura naanin xa lu a binla fan ma. ³⁵ Keden xa lu a tangbaxi singen bun ma. Keden yi lu a firinden bun ma, keden yi lu a saxanden bun ma. ³⁶ A fugene, a yiine, nun a binla birin xa findi se kedenna ra. A birin xa rafala xəma bənbəxi fajin na. ³⁷ I xa lənpu solofere rafala, i yi ne dəxə e dəxədene yi alogo e xa a yetagini yalan. ³⁸ A waliseene nun xube kə seene fan xa rafala xəma fajin na. ³⁹ I xa lənpu dəxə seen nun a waliseene rafala xəma fajin kilo tonge saxan na.”

⁴⁰ “A liga i yeren ma, i yi e rafala alo n na misaala yitaxi i ra geyaan fari kii naxan yi.”

Ala Batu Bubuna fe

Xərəyaan 36.8-38

¹ “I xa Ala Batu Bubun nafala taa dugi kuye faji fu ra, dugi mamiloxin nun a gbeela. E yi rayabu Maleka gubugubu kan sawura sɔxɔnxine ra. ² Dugine birin kuyan nun a yigboon xa lan: a kuyana nɔngɔnna ye mɔxɔɲɛn nun solomasexe, a yigbona nɔngɔnna ye naanin. ³ I xa dugi suulun dɛge e bode ra, dugi suulunna bonne fan dɛge e bode ra. ⁴ I xa luti mamiloxine ti dugi ratugunxine singe ra xiin dɛ kinkin na. I mɔn yi na liga a ratugunxin dɔnxɛ ra xiin na. ⁵ I xa luti tonge suulun ti dugi ratugunxine singe ra xiin na, i mɔn yi luti tonge suulun ti dugi ratugunxin bonne dɔnxɛ ra xiin fan na. Lutine xa lan e bode ma. ⁶ I xa suxu se xɛma daxin tonge suulun nafala i yi dugi ratugunxi firinne xidi e bode ra suxu seene ra. Nayi, Ala Batu Bubun yi findi se kedenna ra.”

⁷ “I xa dugi fu nun keden nafala sii xabene ra, e findi Ala Batu Bubun xunna soon na. ⁸ Dugi fu nun kedenne birin xa lan: e kuyan xa findi nɔngɔnna ye tonge saxan na, e yigbona nɔngɔnna ye naanin. ⁹ I xa dugi suulun dɛge e bode ra e danna, i senninna bonne fan dɛge e bode ra. I xa a senninden i sa firinna ra bubun yetagi. ¹⁰ I xa luti tonge suulun ti dugi ratugunxine singe ra xiin dɛ kinkine ra, i mɔn yi luti tonge suulun ti dugi ratugunxin bonne fan dɔnxɛ ra xiin dɛ kinkine ra. ¹¹ I xa suxu se sula daxi tonge suulun nafala, i yi lutine ti suxu seene ra. Nayi, i yi bubun findi kedenna ra. ¹² Na dugin tagin naxan minixi bonne xa, na xa singan Ala Batu Bubun xanbi ra. ¹³ Dugi nɔngɔnna ye keden naxan minixi Ala Batu Bubun dɛxɔnne yi, na xa singan a dɛxɔnne ra a xunna soon na.”

¹⁴ “I xa konton kidi magbelixine dɛge e bode ra, i yi e sa bubun birin fari. I mɔn yi sube kidi faji gbete ye fan sa na fari.”

¹⁵ “I xa bubun xunna soon bun tiine rafala kasiya wudine ra. ¹⁶ Bun tiine xa kuya ayi nɔngɔnna ye fu, e yi gbo ayi nɔngɔnna ye keden e nun a tagi. ¹⁷ Bun ti kedenna kui, a xa ti farin firinna ra e bode yetagi. I xa bubun bun tiine birin ti na kiini. ¹⁸ I xa bun ti mɔxɔɲɛ rafala bubun yiifari fɔxɔn ma. ¹⁹ I xa bundɔxɔ gbeti daxi tonge naanin nafala. Bun ti yo bun ti, bundɔxɔ firin. Farin firinne xa sɔti bundɔxɔne kui. ²⁰ I xa bun ti mɔxɔɲɛ ti bubun kɔmɛn fɔxɔni, ²¹ e nun bundɔxɔ gbeti daxi tonge naanin, bun ti yo bun ti, bundɔxɔ firin. ²² I xa bun ti sennin ti bubun xanbi binni, sogegododen binni. ²³ I xa bun ti firin sa a fari bubun xanbi ra tongonne ma. ²⁴ Bun ti firin xa ti e bode xɔn mɛnni. E xidi e bode ra keli laben na han e xun tagi. Bubun tongon firinne birin xa ti na kiini. ²⁵ E birin malanxina, bun ti solomasexe e nun bundɔxɔ fu nun sennin. Bun dɔxɔ firin bun tiine birin bun. ²⁶ I xa kasiya wudi gaalane* rafala. Suulun xa lu bubun fɔxɔ kedenna bun tiine suxu seen na, ²⁷ suulun xa lu bode fɔxɔn ma, suulun xa lu bubun xanbi binna ra, sogegododen binni. ²⁸ Gaalan tagi xiin bun tiine ma, na xa keli bubun fɔxɔ kedenni siga han bubun bode fɔxɔna. ²⁹ I xa xɛmaan sa bun tiine ma. I xa gaalane so yinle rafala xɛmaan na. I xɛmaan sa gaalane ma.”

³⁰ “I xa Ala Batu Bubun ti alo a yitaxi i ra kii naxan yi geyaan fari.”

³¹ “I xa kankiraan ye masansan taa dugin nafala gari mamiloxin nun a gbeela ra, a xa rayabu maleka gubugubu kan sawura sɔxɔnxine ra. ³² I xa a singan kasiya senbeten naanin na xɛma yilenlenxine saxi naxanye ma, singan se xɛma daxi naxanye ma. E xa ti bundɔxɔ gbeti daxi naanin kui. ³³ I xa ye masansan dugin singan, i Layiri Sereya Kankiraan nasoon mɛnna nin. Ye masansan dugin findima tagi saan nan na yire sarɔɲanxin nun yire sarɔɲanxi fisamantenna tagi.”

³⁴ “I xa dɛrganla sa Layiri Sereya Kankiraan dɛ ra n solonaden na yire sarɔɲanxi fisamantenna kui. ³⁵ I xa tabanla ti ye masansan dugin yetagi, bubun kɔmɛn fɔxɔni. Lenpu dɔxɔ seen xa ti tabanla yetagi, bubun yiifari fɔxɔn ma.”

³⁶ “Dugi sɔxɔnna xa taa dugi mamiloxin nun a gbeela sɔxɔn, i yi a singan Ala batu bubun dɛ ra. ³⁷ I xa singan se xɛma daxin nafala dugini ito xa e nun kasiya senbeten suulun, i xɛma yilenlenxine sa e ma, i yi bundɔxɔ sula daxin suulun naxulun e xa.”

* 26:26: Nde a falama a “galalenne.”

27

Saraxa gan daxin badena

Xərəyaan 38.1-7

¹“I xa saraxa ganden nafala kasiya wudin na, a kuyan xa lan nongonna ye suulun ma, a yigbona nongonna ye suulun, a yitena nongonna ye saxan. ²I xa feri keden keden nafala a tongon naaninne ma, e nun a fenne xa findi se kedenna ra i yi sulan sa e ma. ³I xa a waliseene rafala sulan na: xube sa seene nun xube kə seene nun wuli xuya goronne nun sube tongo seene e nun tɛɛ kə seene. ⁴I xa wure masəxənxin nafala, xuben minin naxan na. I yi tamin so yili naanin nafala sulan na wure masəxənxin tongon naaninne ma. ⁵I xa wure masəxənxin sa saraxa ganden də kinkine bun ma a yiteen tagini. ⁶I xa kasiya tamine rafala saraxa ganden xa, i yi sulan sa e ma. ⁷I xa tamine raso sula yinle ra alogo tamine xa lu saraxa ganden fəxə firinne ma, a xali seen na. ⁸I xa saraxa ganden nafala farinne ra, a kui genla yi lu. A xa rafala alo n na a yitaxi i ra kii naxan yi geyaan fari.”

Dugi sansanna fe

Xərəyaan 38.9-20

⁹“I xa Ala Batu Bubun nabilin sansanna ra. Sansanna yiifari fəxəxə xa kuya han nongonna ye keme, a ti taa dugi fajine ra. ¹⁰Sula senbeten məxəjɛ xa ti sula bundəxə məxəjɛ kui, e nun dugi singan se gbeti daxine xa singan gbeti gaalane* ra senbetenne longonne ra. ¹¹Kəməxə fəxəxə sansanna fan xa kuya ayi han nongonna ye keme, a fan yi ti taa dugi fajine ra e nun sula senbeten məxəjɛ, sula bundəxə məxəjɛ e nun dugi singan se gbeti daxine nun gbeti gaalane senbetenne longonne ra. ¹²Sogegododen binni, sansanna xa kuya ayi han nongonna ye tonge suulun, a xa ti dugine ra e nun senbeten fu, e nun bundəxə fu. ¹³A sogeteden binni, soden dənaxan yi, sansanna məxəxə xa kuya ayi han nongonna ye tonge suulun. ¹⁴Koni dugine xa singan soden fəxə kedenni, e nun senbeten saxan nun bundəxə saxan han nongonna ye fu nun suulun. ¹⁵Dugine xa singan soden fəxə bodeni, e nun senbeten saxan e nun e bundəxə saxan han nongonna fu nun suulun. ¹⁶I xa də raxidi dugin singan sansanna so dəen na, naxan kuya han nongonna ye məxəjɛ. Dugi səxəxəxa xa a rafala gari mamiloxin nun a gbeela ra, e nun taa dugi fajina. Senbeten naanin nun bundəxə naanin fan xa ti mənni. ¹⁷Sansanna senbetenne birin xa ti sula bundəxəxə kui, e xa tugun e bode ra gaalan gbeti daxine ra dugi singan se gbeti daxine yi singan ne ra. ¹⁸Sansanna kuyan xa findi nongonna ye keme, a yigbona nongonna ye tonge suulun, a taa dugi fajine yitena nongonna ye suulun. Sansanna bundəxəxə findima sulan nan na.”

¹⁹“Se yo naxan nawalima Ala Batu Bubun wanle yi, e nun tamin naxanye gbangbanma bəxəxəni bəbun bun tiine xidi seen na, hanma sansanna xidi seen na, ne birin xa rafala sulan na.”

*Lenpu turena**Saraxaraline 24.1-3*

²⁰“I xa Isirayila kaane yamari e xa fa oliwi ture fajin na i xəxə, alogo lenpune xa dəge waxatin birin. ²¹Haruna nun a diine xa lenpune dəxə Layiri Kankiraan ye masansan dugin yetagi Naralan Bubun kui. A xa dəge jinbanna ra han xətəxəxə Alatala yetagi. Habadan sariyan nan na ra Isirayila yixetən muxune birin xa.”

28

Saraxaraline dugine

Xərəyaan 39.1-7

¹“I xa i tada Haruna xili e nun a diine Nadaba nun Abihu nun Eleyasari e nun Itamara, e xa wali n xa Isirayila kaane tagi alo saraxaraline. ²I xa dugi sarixanxine dəge i tada Haruna xa alogo a xa binyen nun xunnayerenna sətə. ³I xa falan ti walikəxə birin xa naxanye fatan, n bata xaxili fajin fi naxanye ma fe sifani itoe fe ra. E xa Harunaa dugine dəge, alogo a xa sarixan, a yi saraxarali wanle kə n xa. ⁴E xa maraberiba sifani itoe nan

* 27:10: Nde a falama a “galalenne.”

dəgə: Kanke masaan nun saraxarali domain nun gubaan nun a doma bun bira fajin nun namuna e nun tagixidina. E xa maraberiba sarıjanxini itoe dəgə i tada Haruna nun a diine xa, alogo e xa saraxarali wanle kə n xa. ⁵ Dugi səxənnə xa xəmaan nawali, e nun gari mamiloxin nun a gbeela nun taa dugi fajina.”

Saraxarali domana
Xərəyaan 39.2-7

⁶ “E xa saraxarali domain xəma daxin dəgə gari mamiloxin nun a gbeela ra, e nun taa dugi fajina, a findi wali fajin na. ⁷ E xa a tungunne dəgə, e lutine ti e xun firinne ma a xidi seen na. ⁸ A tagixidi fajin fan dəgəma na kii nin: E nun saraxarali domain xa findi kedenna ra. A rafalama xəmaan nun gari mamiloxin nun a gbeela nun taa dugi fajin nan na. ⁹ I xa onixi gəmə firin tongo, i yi Isirayilaa diine xinle kərəndən e ma. ¹⁰ Xili sennin xa lu gəmə kedenna ma, xili sennin yi lu gəmə boden ma, fata e bari yəen ma. ¹¹ I xa Isirayila kaane xinle kərəndən gəmə firinne ma, alo taxamasenna kərəndənma kii naxan yi, i yi e sa gəmə suxu se xəma daxine kui. ¹² I xa na gəmə firinne ti saraxarali domain tungunne ma, alo nəxə lu gəməne Isirayilaa diine xən. Haruna e xinle xalima nən a tungunne ma Alatala fəma nəxə lu feen na e xən. ¹³ I xa gəməne suxu seene rafala xəmaan na, ¹⁴ i yi xəma fajin yəlxəndi firin singan e ra, naxanye dənbəxi alo luti firin.”

Kanke masana
Xərəyaan 39.8-21

¹⁵ “I xa kanke masaan dəgə, kitisa sena. A xa findi wali fajin na. I xa a rafala alo saraxarali domana. A rafala xəmaan nun gari mamiloxin nun a gbeela nun taa dugi fajin na. ¹⁶ A xa rafala tongon naaninna ra. A xa yisa firinna ra, a kuyan nun a yigbona nəngənnə tagi. ¹⁷ I xa a rayabu gəmə fajin kira naanin na. I xa gəməni itoe nan sa a kira singan ma: saridon gəmə nun topasi gəmə nun emerodi gəməna. ¹⁸ A kira firindena: esikaribukili gəmə nun safiri gəmə nun dayimu gəməna. ¹⁹ Kira saxandena: opali gəmə nun agati gəmə nun ametisi gəməna. ²⁰ Kira naanindena: kirisoliti gəmə nun onixi gəmə nun yasipi gəməna. Gəməni itoe xa sa gəmə suxu se xəma daxine kui. ²¹ Gəmə fu nun firinne luma Isirayilaa diine nan xili yi. Gəmə yo gəmə, i xa Isirayila bənsən keden xinla kərəndən a ma taxamasenna ra. ²² I xa xəma yəlxəndine rafala kanke masaan xa, naxanye dənbəxi alo lutina. ²³ I xa wuredi digilinxi xəma daxin firin nafala i yi e so kanke masaan xunne ra. ²⁴ I xa yəlxəndine xidi wuredine ra kanke masaan xunne ma, ²⁵ i yi e so suxu se xəma daxine ra, e yi singan saraxarali domain tungun firinne ra a kanke ra. ²⁶ I mən xa xəma wuredi digilinxi firin nafala i naxanye singanma kanke masaan sanna bun ma a kui. ²⁷ I mən xa xəma wuredi digilinxi firin nafala i yi e singan saraxarali domain tungun firinne laben na, a tagixidin fəxa ra. ²⁸ I xa kanke masaan wuredine nun saraxarali domain wuredine xidi e bode ra luti mamiloxin na, alogo kanke masaan nama saraxarali domain bejin. ²⁹ Haruna na so yire sarıjanxini waxatin naxan yi, a Isirayila diine xinle xalima nən a kanke ra kitisa seen ma, kanke masana. Nəxə lu feen nan na ra Alatala yətagi Isirayila diine xən waxatin birin. ³⁰ I xa masensen ti seene, Yurima nun Tumin sa kanke masaan yibaan kui. E xa lu Haruna kanke ra a na fa Alatala yətagi waxatin naxan yi. Nayi, Haruna Ala sagoon kolon seene xalima nən a kanke ra Isirayila kaane xa waxatin birin Alatala yətagi.”

Saraxarali dugi gbətə
Xərəyaan 39.22-31

³¹ “I xa dugi mamiloxin dəgə gubaan na naxan soma saraxarali domain fari. ³² A kəən xa lu a tagini, i yi dugina nde dəgə a rabilinni alogo a nama bə. ³³ I xa girenada wudi bogi sawurane dəgə gari mamiloxin nun a gbeela ra a lenbene ma, i yi xəma talandine singan e longori ra. ³⁴ Xəma talanne xa singan girenada wudi bogi sawurane longori ra gubaan lenben nabilinna birin yi. ³⁵ Haruna xa gubaan so a nəma wəlxə waxatin naxan yi alogo a nama fəxa. Talanne xuiin minima nən a na so yire sarıjanxini waxatin naxan yi Alatala yətagi hanma a na mini.”

³⁶ “I xa xema walaxadin nafala, i yi taxamasenni ito kerenden a ma fa fala, ‘Muxu Sarijanxina Alatala Xa.’ ³⁷ I yi a xidi luti mamiloxin na namun ma a tigi ra. ³⁸ A luma nen Haruna tigi ra, Isirayila kaane hake goronne yi lu Haruna xun ma e naxanye tongoxi saraxa sarijanxine badeni. A luma nen a tigi ra waxatin birin yi alogo e xa rafan Alatala ma.”

³⁹ “I xa taa dugi fajni dege doma bun biran na. I yi taa dugi fajin nafala namun na. Dugi sɔxɔnna xa tagixidin nafala.”

⁴⁰ “I xa dugine dege Harunaa diine xa, i yi tagixidine rafala e xa, i yi xun tagixidine rafala e xa alogo e xa binyen nun xunnayerenna sɔtɔ. ⁴¹ I xa i tada Haruna maxidi e nun a diine. I xa e xunne masusan turen na, i yi e findi saraxaraline ra, i yi e rasarijan alogo e xa saraxarali wanla ke n xa. ⁴² I xa wantanne dege e xa, e ragenla nama lu, keli e tagiin ma han e danbane. ⁴³ Haruna nun a diine xa e so benun e xa siga Naralan Bubun kui, hanma e nɛma maso saraxa ganden na walideni yire sarijanxini. Nayi, e mi yulubin tongoma e faxa. Habadan sariyan na a ra Haruna xa e nun a yixetene birin.”

29

Saraxaraline rasarijan fena

Saraxaraline 8.1-36

¹ “I xa saraxaraline rasarijan ikii nin alogo e xa wanla ke n xa: Tura bulan keden tongo e nun konton firin fe mi naxanye ra. ² I xa burun gan murutu fuji fajin na, buru rate se* mi naxan yi, i mon yi nde gan turen naxan yi e nun buru yilenlenxine turen saxi naxanye ma. ³ I xa e sa deben kui i yi e rali n ma, e nun turaan nun kontonne. ⁴ I xa Haruna nun a diine ti Naralan Bubun de ra, i yi e maxa. ⁵ I xa dugine tongo, i yi doma bun biran nun gubaan nun saraxarali domaan nun kanke masaan nagodo Haruna ma. Saraxarali domaan xidi a tagi, a tagixidi fajin na. ⁶ I xa namun so a xun na, i yi taxamaseri sarijanxin xidi namun na. ⁷ I xa masusan turen tongo, i yi a sa Haruna xunni, a sugandi feen na. ⁸ I yi a diine fan nafa, i yi dugine ragodo e ma. ⁹ I xa e tagi xidi tagixidin na, i yi e xun tagixidine xidi. Habadan sariyan na a ra, saraxaraliyaan bata findi e gbeen na. Na kiini, i xa Haruna nun a diine dɔxɔ saraxaraliyani.”

¹⁰ “I xa turaan ti Naralan Bubun yetagi, Haruna nun a diine xa e yiine sa turaan xunna fari. ¹¹ I xa turaan kɔe raxaba Alatala yetagi Naralan Bubun so deen na. ¹² I xa turaan wunla tongo, i yi a sa saraxa ganden tongonne fenne ma i yii sonla ra. I xa wuli dɔnxen nabɔxɔn saraxa ganden dexɔn ma. ¹³ Ningen turen naxan birin a fatini e nun farafaran naxan a bɔnen ma e nun a gbingi ra xeƙe firinne nun e turene, i yi ne sa teeni saraxa ganden fari.”

¹⁴ “Koni i xa turaan suben nun a kidin nun a gbiin woli teeni yamaan daaxaden fari ma. Yulubi xafari saraxan na a ra. ¹⁵ I xa konton keden tongo. Haruna nun a diine xa e yiine sa kontonna xunna ma. ¹⁶ I xa a kɔe raxaba, i yi a wunla tongo, i yi a so saraxa ganden dexɔnne birin ma. ¹⁷ I xa kontonni bolon dungi dungin na, i yi a kui seene nun a sanne maxa, i ne sa a sube dungine nun a xunna fari. ¹⁸ I xa kontonna birin sa teeni saraxa ganden fari. Saraxa gan daxin na a ra Alatala xa, naxan xiri rafan Alatala ma. A ralima Alatala ma teen nan na.”

¹⁹ “I xa kontonna firinden tongo, Haruna nun a diine xa e yiine sa kontonna xunna ma. ²⁰ I xa a kɔe raxaba, i yi a wunla tongo, i yi a sa Haruna nun a diine yiifari ma tunla ra, e nun e yiifari ma yii konkribane ra e nun e yiifari ma san konkribane ra. I yi wunla so saraxa ganden dexɔnne birin ma. ²¹ I xa wunla nde tongo saraxa ganden fari, e nun masusan turena, i yi a xuya Haruna nun a dugine ma, e nun a diine nun e dugine ma. Nayi, Haruna nun a diine nun e dugine sarijanma nen. ²² I xa kontonna turen tongo, e nun a xunla nun turen naxan a kui seene ma e nun farafaran naxan a bɔnen ma e nun a gbingi ra xeƙe firinne nun e turena, e nun a yiifari ma danbana. Amasɔtɔ saraxaraliin dɔxɔ kontonna na a ra. ²³ I mon xa burun natetarena ndee tongo deben kui naxan Alatala

* 29:2: burun nate sena: Lebenna na a ra naxan burun nagboma ayi.

yetaği: buru xun keden, buru keden naxan nafalaxi turen na e nun burudi keden. ²⁴ I xa ne birin so Haruna nun a diine yii, e yi e mayita Alatala ra kise ralixin na. ²⁵ Na xanbi ra, i yi e ba e yii, i yi e sa tēni saraxa ganden fari, e nun saraxa gan daxina. A xirin yi rafan Alatala ma. A ralima Alatala ma tēen nan na. ²⁶ I xa na kontonna firinden kanken tongo i yi a mayita Alatala ra kise ralixin na. Na yi findi i gbeen na. ²⁷ I xa kontonna kanken nun a danban nasarijan Haruna nun a diine xa, i naxanye ralixi n ma. ²⁸ Nanara, Isirayila kaane sube dungini itoe nan soma Haruna nun a yixetene yii, e na bəje xunbeli saraxan ba waxatin naxan yi. Na nan luma Alatala xa.”

²⁹ “Haruna na faxa, a dugi rasarijanxine findima a diine nan gbee ra, alogo ne fan xa e so, e fan yi masusan, e dəxə saraxaraliyani. ³⁰ Saraxaraliin naxan fama Haruna dangu xanbini, na a dugine soma nen xii solofere, benun a xa so Naralan Bubun kui walideni yire sarijanxini.”

³¹ “I xa saraxaraliin dəxə kontonna tongo, i yi a suben jin yire sarijanxina nde yi. ³² Haruna nun a diine yi a don Naralan Bubun so dēen na, e nun burun naxan deben kui. ³³ E tan nan se ralixini itoe donma naxanye bata rawali Ala solona feen nun e dəxə feen nun e rasarijan feen na. Muxu gbete nama e don, amasətə e sarijan. ³⁴ Xa sube dənxe lu hanma buruna han xətənni, i xa a woli tēni. A mi donma, amasətə a sarijan. ³⁵ I xa a liga Haruna nun a diine xa alo n ni i yamarixi kii naxan yi. I xa xii solofere ti e dəxə feen na. ³⁶ I xa tura keden ba Ala solona seen na ləxə yo ləxə. Na nan saraxa ganden nasarijanma, i mən yi a masusan turen na alogo i xa a rasarijan. ³⁷ I xa Ala solona xii solofere bun ma. Na xanbi ra, saraxa ganden sarijanma nen fefe! Naxan yo nema a yiin dinje saraxa ganden na fə na xa sarijan.”

Ləxə yo ləxə saraxana fe

Yatene 28.1-8

³⁸ “Ito nan bama saraxa ganden fari ləxə yo ləxə waxatin birin: yexee dii firin, jee keden kedenna. ³⁹ Kedenna xa ba xətənni, bonna jinbanna ra. ⁴⁰ Yexee singen xa ba e nun murutu fupni fajin kilo saxan naxan basanxi oliwi ture fajni litiri keden nun a tagi ra. Wudi bogi igena alo manpana, na litiri keden nun a tagi fan xa bəxən saraxan na. ⁴¹ Yexeen firinden xa ba jinbanna ra e nun bogise saraxan nun minse saraxana alo a bama xətənni kii naxan yi. A xirin yi rafan Ala ma. A ralima Alatala ma tēen nan na. ⁴² Mayixete famatəne xa saraxa gan daxini ito ba waxatin birin Naralan Bubun so dēen na Alatala yetaği. N naralanma ε ra menna nin n yi falan ti ε xa. ⁴³ N naralanma Isirayila kaane ra menna nin, na yiren yi sarijan n ma nərən xən. ⁴⁴ N Naralan Bubun nasarijanma nen e nun saraxa gandena. N yi Haruna nun a diine rasarijan alogo e xa saraxarali wanla ke n xa. ⁴⁵ N luma nen Isirayila kaane tagi, n findi e tan ma Ala ra. ⁴⁶ E a kolonma nen a Alatala nan n tan na, e Ala, naxan e raminixi Misiran yi, alogo n xa lu e tagi. Alatala nan n tan na, e Ala.”

30

Wusulan gandena fe

Xərəyaan 37.25-28

¹ “I xa wusulan ganden nafala kasiya wudin na. ² A xa kuya yi nəngənnə ye keden, a yigbona nəngənnə ye keden, a yitena nəngənnə ye firin. I xa feri keden nafala a tongon naaninne ma, e nun wusulan ganden yi findi se kedenna ra. ³ I xa xema fajin sa a fanna nun a dəxənnə nun a fenne ma, i yi xemaan sa a rabilinni a jinginne ma. ⁴ I xa tami raso yinla xema daxin firin nafala wusulan ganden jinginne bun ma alogo a tongo tamine xa raso a fəxə firinne ra. ⁵ I xa kasiya wudin nafala tamine ra, i yi xemaan sa e ma. ⁶ I xa wusulan ganden ti dugin yetaği Layiri Sereya Kankiraan ye masansanxi naxan na, n solonama denaxan yi, n naralanma i ra denaxan yi. ⁷ Haruna xa wusulanna gan xətən yo xətən, a nema lənpune yitənjə waxatin naxan yi. ⁸ A mən xa a gan jinbari yo jinbari, a nema lənpune radege waxatin naxan yi. Nayi, wusulanna ganma nen Alatala yetaği waxati famatəne birin yi. ⁹ E nama wusulanna radaxataren gan saraxa ganden fari,

hanma ε saraxa gan daxin ba, hanma bogise saraxana, hanma ε minse saraxan nabəxən a fari. ¹⁰ Sanja yi keden jεen bun ma, Haruna xa yulubi xafari saraxan wunla xuya a fenne ma. Nayi, a a rasarijan jεε yo jεε waxati famatəne yi. A sarijan Alatala yεε ra yi han!”

Yamaan yatən nun niin xunbana

¹¹ Alatala yi falan ti Musa xa, a naxa, ¹² “I na Isirayila kaane matenge waxatin naxan yi, birin xa a niin xunba saren fi Alatala ma, a nema tenge waxatin naxan yi. Nayi, fitina furen mi yamaan suxe. ¹³ Naxan yo na tenge, na xa gbeti gbanan keden fi naxan lanxi sεkele tagiin ma, wure gbeti fixeni ligaseen naxan nawalima yire sarijanxini, naxan lanxi garamu suulun ma. Gbeti gbananni itoe luma Alatala nan xa. ¹⁴ Isirayila kaan naxanye bata jεε məxəne sətə, ne birin xa ito fi Alatala ma. ¹⁵ Se kanna nama nde sa a fari, yiigelitəən nama nde ba gbeti gbanan kedenna ra, bayo ε niin xunba saren nan fima Alatala ma. ¹⁶ I xa xunba gbetini itoe rasuxu Isirayila kaane yii, i yi a rawali Naralan Bubun wanli. Na findima jəxə lu seen nan na Isirayila kaane xən Alatala yetagi, a yi e niin xunba.”

Ige ramara sena

¹⁷ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, ¹⁸ “Ige ramara se sula daxin nafala maxaden na e nun a bundəxən sula daxin naxan tima a bun. I xa a ti Naralan Bubun nun saraxa ganden tagi, i yi igen sa a kui. ¹⁹ Haruna nun a diine e yiine nun e sanne maxama na igen nan na. ²⁰ E na so Naralan Bubun kui waxatin naxan yi, e xa e maxa, alogo e nama faxa. E na e maso saraxa ganden na saraxa ralideni Alatala ma tεen na, ²¹ e xa e yiine nun e sanne maxa, alogo e nama faxa. Habadan sariyan na a ra Haruna nun a yixetene xa waxati famatəne yi.”

Ture sarijanxina

²² Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, ²³ “Wudi se xiri jaxumeni itoe tongo: mirihi latikənənna kilo suulun, sinamon wudi xiri jaxumən kilo firin e nun a tagi, xayε xiri jaxumən kilo firin e nun a tagi, ²⁴ sinamon fuge xaren kilo suulun, e nun oliwi turen litiri sennin. ε xa ne maliga liga seene ra naxanye rawalima yire sarijanxini. ²⁵ ε itoe birin basan latikənənna rafala fena, e findi masusan ture sarijanxin na naxan xirin jaxun.”

²⁶ “I xa Naralan Bubun nun Layiri Sereya Kankiraan masusan na ra, ²⁷ e nun tabanla nun a waliseene, e nun lenpu dəxə seen nun a waliseene e nun wusulan gandena, ²⁸ e nun saraxa gan daxin baden nun a waliseene, e nun ige ramara seen nun a bundəxəna. ²⁹ I xa ne rasarijan alogo e xa sarijan fefe! Naxan yo nema a yiin dinje e ra, fə a xa sarijan nen. ³⁰ I xa Haruna nun a diine masusan, i yi e rasarijan alogo e xa saraxarali wanla ke n xa.”

³¹ I xa a fala Isirayila kaane xa, i naxa, “A findima n ma masusan ture sarijanxin nan na waxati famatəne birin yi. ³² Muxu yo nama a sugusugu a fatin ma. Muxu yo nama a sifan nafala. A sarijan, ε xa a yatε se sarijanxin na. ³³ Naxan yo na a sifan nafala hanma a a sa muxu gbete ma ba saraxaraline ra, a kedima nen yamaan tagi.”

Wusulanna

³⁴ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, “Se xiri jaxumene tongo: mirihi latikənən xaraxin nun onixi gεmε fujina e nun galibanun salenna. I mən yi wusulan fajin sa a fari. ³⁵ Latikənən nafalan xa e basan, a findi wusulan xiri jaxumən na. Fəxən xa sa ayi alogo a xa ramara, a lu sarijanxi. ³⁶ I xa na nde findi a fujin na, i yi a sa Layiri Kankiraan yetagi Naralan Bubuni, n naralanma i ra denaxan yi. A findima ε xa se sarijanxin nan na naxan sarijan han! ³⁷ ε nama wusulanni ito jəxən nafala ε yetε xa. ε xa a yatε se sarijanxin na Alatala xa. ³⁸ Xa muxuna nde wusulan sifani ito rafala alogo a xa a xirin mε, a kedima nen yamaan tagi.”

31

Batu bubun walikene fe
Xərɔyaan 35.30-35

¹ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, ² “A mato, n bata Yuri a diin Besaleli sugandi, Xuru mamandenna Yuda bənsənni. ³ N bata a ralugo Alaa Nii Sarijanxin nun xaxilimayaan nun kolonna ra alogo a xa fatan wali wuyaxi ke, ⁴ alogo a xa nə wali gbeene rakamalideni, a xemaan nawali, e nun gbetin nun sulana, ⁵ a gəme fajine masoli a yi e suxu seene yitən, a wudin nawali, alogo a xa wali tofajine ke. ⁶ N mən bata Dan bənsəonna Axisamaki a dii Oholiyabi so a yii a mali muxun na. N mən bata a ragidi walikene birin xa fatan wanle ra n bata ε yamari naxan ma: ⁷ Naralan Bubuna, Layiri Sereya Kankirana Ala solonama denaxan yi, e nun bubun kui seene birin, ⁸ tabanla nun a waliseene, lenpu dəxə se xema daxin nun a waliseene birin, wusulan gandena, ⁹ saraxa gan daxin baden nun a waliseene birin, ige ramara seen nun a bundəxəna, ¹⁰ taa dugine, dugi rasarijanxine saraxarali Haruna xa, e nun dugine a diine xa saraxarali wanli, ¹¹ masusan turena, e nun wusulan xiri naxuməna yire sarijanxin xa. E xa ne birin nafala alo n na e yamarixi i ma kii naxan yi.”

Matabu Ləxəna fe

¹² Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, ¹³ “A fala Isirayila kaane xa, i naxa, ‘ε Matabu Ləxəne suxu. E findima nən taxamasenna ra n tan nun ε tan tagi waxati famatəne muxune xa, alogo e xa a kolon a n tan Alatala nan ε rasarijanma. ¹⁴ ε xa Matabu Ləxən suxu, amasətə a sarijan ε tan yii. Xa naxan mi a suxu, a wali na ləxəni, a kedima nən a yamani, ε yi a faxa. ¹⁵ I walima nən xii sennin, koni xii soloferede ləxən findima Matabu Ləxən nan na, naxan sarijan Alatala yetagi. Muxu yo na wali Matabu Ləxəni ε xa a faxa. ¹⁶ Isirayila kaane xa Matabu Ləxən suxu, e yixetene birin xa Matabu Ləxən sanla raba. Habadan layirin na a ra. ¹⁷ A findima taxamasenna nan na n tan nun Isirayila tagi habadan! Amasətə Alatala bəxən nun koren daxi xii senninna bun, xii soloferede ləxəni a yi wanla dan, a yi a matabu.’ ”

Sariya walaxana fe

¹⁸ Ala to yelin falan tiye Musa xa Sinayi geyaan fari, a yi Layirin Sereya walaxa firinne so a yii, gəme walaxane Ala naxanye kerəndənxi a yiin na.

32

Ninge dii sawurana
Sariyane 9.6-29

¹ Yamaan to a to a Musa yi buma gododeni geyaan fari, e yi e malan Haruna fəma. E yi a fala a xa, e naxa, “Keli! I yi ala gbetene rafala en xa naxanye tima en yee ra! Musa ito, xemen naxan en naminixi Misiran yamanani, en mi a kolon naxan a sətəxi.” ² Haruna yi a fala e xa, a naxa, “ε xemaan tunla soone ba ε tunle ra, e nun ε naxanle tunle ra, e nun ε dii xemene nun ε dii tēmene, ε fa e ra n fəma.” ³ E yi e xemaan tunla soone birin ba, e fa e ra Haruna fəma. ⁴ A yi e rasuxu e ra, a xəmane raxulun, a yi e igen nafala jinge dii sawuran na kulunden na. E yi a fala, e naxa, “Isirayila! ε gbee alane ni i ra, naxan i raminixi Misiran yamanani!” ⁵ Haruna to na to, a yi saraxa ganden nafala jinge dii sawuran yetagi. A a rali e ma, a naxa, “Tila, sanla rabama nən Alatala xa!”

⁶ Na xətən bode, e keli sinma, e yi saraxa gan daxine nun bəje xunbeli saraxane ba. Yamaan yi dəxə e degeden nun e mindeni, e lu keke, e sabaan so.

⁷ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, “Siga! Godo! Amasətə i ya yamana, i naxan naminixi Misiran yamanani, e bata kala. ⁸ E bata kiraan fata xulen, n na e yamarixi naxan ma! E bata xema raxulunxin nafala jinge dii sawura suxuren na, e yi e xinbi sin a bun. E bata saraxane ba a xa, e yi a fala, e naxa, ‘Isirayila! ε gbee alane ni i ra, naxanye i raminixi Misiran yamanani.’ ” ⁹ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, “N bata yamani ito to, yama

murutɛxin na a ra. ¹⁰ Iki i xa i masiga n na. N ma xɔlɔn xa keli e xili ma, n xa e raxɔri. N ni i tan nan bɔnsɔn findima siya gbeen na.”

¹¹ Musa yi Alatala mafan, a Ala, a naxa, “Ee! Alatala! I ya xɔlɔn kelima i ya yamaan xili ma nanfera, i naxan naminixi Misiran yamanani i sɛnbe gbeen nun i yii barakaxin na? ¹² Xa i ito liga, Misiran kaane a fale nɛn, e naxa, ‘A e raminixi Misiran yi miriya naxin nan ma, alogo a xa sa e faxa geyane ma, a yi e jan bɔxɔn fari.’ I ya xɔlɔ gbeen lu! I dija! I nama yihadin nagodo i ya yamaan ma! ¹³ Iburahima fe xa rabira i ma, e nun Isiyaga nun Isirayila, i ya walikene. I kɔlɔ nɛn i yete yi, i naxa, ‘N na e bɔnsɔnna rawuyama ayi nɛn alo saren naxanye kore. N bɔxɔni ito birin soma i bɔnsɔnna yii nɛn n ni i tuli saxi naxan na, a findi e kɛen na habadan!’ ” ¹⁴ Alatala yi dija, a mi yihadin nagodo a yamaan ma, a feen naxan falaxi.

¹⁵ Musa yi xete keli geyaan fari, Layirin Sereya walaxa firinne suxi a yii. Walaxane fɔxɔ firinne birin yi sebexi. ¹⁶ Ala nan na walaxane rafala. Ala nan yi sebenla ne tixi, naxanye yi kerendenxi walaxane ma. ¹⁷ Yosuwe to yamaan sɔnxɔ xuiin me, a yi a fala Musa xa, a naxa, “Yenge so sɔnxɔn tema yamaan daaxadeni!” ¹⁸ Musa yi a yabi,

“Nɔ tiine sɔnxɔ xui mi ito ra.

Muxu bɔnbɔxine sɔnxɔ xui mi ito ra.

N tan sigi sa xuiin nan mema.”

¹⁹ E to maso yamaan daaxaden na, e yi jinge dii sawuran to e nun bodonlane. Musa yi xɔlɔ han! Walaxan naxanye yi a yii, a yi ne woli ayi, a yi e yibɔ geyaan san bun. ²⁰ E jinge diin naxan nafala, a na tongo, a yi a gan. A yi a findi a fujin na, a yi a xuya igen xun ma, a yi Isirayila kaane karahan, e yi a min.

²¹ Musa yi a fala Haruna xa, a naxa, “Yamani ito nanse ligaxi i ra, alogo i xa ti e yee ra yulubi gbeeni ito ligadeni?” ²² Haruna yi a yabi, a naxa, “N kannama xɔlɔ! I tan yetena a kolon, yamani ito naxu. ²³ E a falaxi n xa nɛn, e naxa, ‘Alane rafala en xa naxanye tima en yee ra. Musa ito, xɛmɛn naxan en naminixi Misiran yamanani, en mi a kolon naxan a sɔtɔxi.’ ²⁴ N yi a fala e xa, n naxa, ‘Maxidi se xɛmaan naxanye yii, ne xa e ba!’ E yi e so n yii, n yi e woli tɛeni, jinge diini ito yi mini!” ²⁵ Musa yi a to a yamaan mi yi yagima, a Haruna bata yi tin yamana yete suxutareyaan ma, e yi findi magele seen na e yaxune xa. ²⁶ Musa yi ti yamaan daaxaden so deen na, a naxa, “Naxanye Alatala xa, ne xa fa n fema!” Lewi bɔnsɔnna birin yi e malan a fema. ²⁷ A yi a fala e xa, a naxa, “Alatala, Isirayilaa Ala ito nan falaxi, a naxa, ‘Birin xa a silanfanna xidi a tagi. E yamaan daaxadeni siga, keli fɔxɔ boden ma han bodena, birin xa a ngaxakedenna faxa e nun a lanfaan nun a dɔxɔ bodena.’ ” ²⁸ Lewi bɔnsɔnna yi Musaa yamarin suxu, na lɔxɔni muxu wuli saxan yi faxa yamaan na. ²⁹ Musa yi a fala, a naxa, “E bata rasarijan Alatala xa to, bayo e kelixi e diine nun e ngaxakedenne nan xili ma. A bata e baraka to.”

³⁰ Na xɔtɔn bode, Musa yi a fala yamaan xa, a naxa, “E bata yulubi gbeen liga. Iki n xa te Alatala fema. Waxatina nde n na solonama e xa nɛn e yulubine fe ra.” ³¹ Musa yi xete Alatala fema, a naxa, “Yamani ito bata yulubi gbeen liga! E bata xɛmaan nafala suxurene ra. ³² Dija e yulubine ma! Xa na mi a ra, i xa n tan fan xinla ba i ya kitabu sebexin kui.”

³³ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, “Naxan yulubin ligaxi n na, n na nan xili bama n ma kitabun kui. ³⁴ Iki siga, i yamaan xali menni n denaxan falaxi. N ma malekan tima nɛn i yee ra. Koni a waxatin na a li, n na e naxankatama nɛn e yulubine fe ra.” ³⁵ Alatala yi yamaan naxankata fitina furen na, amasɔto e bata yi jinge dii sawuran nafala, Haruna naxan nafala.

33

Ala mi fa a yamaan matima

¹ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, “Siga, keli be, i tan nun yamani ito, i naxan naminixi Misiran yamanani. E te na bɔxɔni n na n de ti naxan ma fe ra, a n na a soma nɛn Iburahima nun Isiyaga nun Yaxuba yii. N naxa, ‘N na a soma nɛn i bɔnsɔnna yii.’ ² N malekan nasigama nɛn i yee ra, alogo a xa Kanan kaane nun Amarine nun Xitine nun Perisine nun

Xiwine nun Yebusune kedi i yεε ra. ³ E xa te na bəxəni kumin nun nənən gbo dənaxan yi. Koni n mi sigama ε fəxə ra alogo n nama ε faxa kira yi. Amasəto yama murutəxin nan ε ra.” ⁴ Yamaan to fala xədəxeni itoe mε, e yi sunu, muxu yo mi a maxidi seene so. ⁵ Alatala bata yi a fala Musa xa, a naxa, “A fala Isirayila yamaan xa, i naxa, ‘Yama murutəxin nan ε ra! Xa en birin siga waxatidi tun, n na ε raxərima nən. Iki, ε ε maxidi seene ba, n xa a ragidi n naxan ligama ε ra.’” ⁶ Isirayila kaane to yi kelima Horebe geyaan ma, e yi e maxidi seene ba.

Naralan Bubu singena

⁷ Musa yi darixi bubun tiye yamaan daaxaden nan fari ma wulani, a yi a xili sa “Naralan Bubuna.” Naxanye birin yi wama Alatala maxədin feni, ne yi sigama Naralan bubun nin, naxan yi yamaan daaxaden fari ma. ⁸ Musa nεma yi sigε bubuni, yamaan birin yi kelima nən, e ti e bubune dε ra, e yεen bira Musa fəxə ra han a so bubuni. ⁹ Musa nεma yi soε bubuni, kundaan yi godoma nən, a ti bubun so dεen na Ala nεma yi falan tiye Musa xa waxatin naxan yi. ¹⁰ Yamaan na yi kundaan to bubun so dεen na, e yi kelima nən, e Ala batu e bubune so dεen na. ¹¹ Alatala yi falan tima Musa xa nən yεε nun yεε, alo muxun falan tima a lanfaan xa kii naxan yi. Na xanbi ra, Musa yi xεtεma nən yamaan daaxadeni, koni Nunu a dii banxulanna naxan yi Musa malima, Yosuwe, na mi yi kelima bubun kui.

Nabi Musa yi Alatala mafan

¹² Musa yi a fala Alatala xa, a naxa, “I a falama n xa, i naxa, ‘Ti yamani ito yεε ra!’ Koni i munma a yita n na i naxan nasigama n fəxə ra. I bata a fala, i naxa, ‘N ni i xinla kolon, i bata n kənən.’” ¹³ Iki, xa n bata i kənən, i xa n xaran i ya kirane ma. Nayi, n ni i kolonjε, n yi lu i kənənjε. A mato, i gbee siyaan nan yamani ito ra.”

¹⁴ Ala yi a yabi, a naxa, “N tan yetεen nan i matima, n yi bəjε xunbenla fi i ma.”

¹⁵ Musa yi a fala a xa, a naxa, “Xa en birin mi sigama, i nama nxu rakeli be. ¹⁶ A kolonma di nayi, a nxu nun i ya yamaan bata i kənən, xa en birin mi sigama? I ya yamaan nun bonne tagi rabama di, naxanye birin bəxən fari?”

¹⁷ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, “I naxan maxədinxi n ma, n na a ligama nən, amasəto i bata n kənən, e nun n ni i xinla kolon.”

¹⁸ Musa yi a fala, a naxa, “Awa, i ya nərən yita n na!”

¹⁹ Alatala yi a yabi, a naxa, “N na n ma nεmaan birin nadanguma nən i yetagi, n yi n xinla fala, ‘Alatala.’ N hinanjε naxan na, n hinanma nən na ra, n kininkininjε naxan ma, n kininkininma nən na ma. ²⁰ Koni, i mi nəε n yetagin toε, amasəto muxun mi nəε a toε, a lu a nii ra.”

²¹ Alatala yi a fala, a naxa, “I tima nən gεmən fari yirena nde yi be. ²² N nərən nεma dangue, n na i rasoma nən gεmε yinla ra, n yi n yiin sansan i ma han n dangu. ²³ N na n yiin ba na, i n xanbin toma nən, koni n yetagin mi nəε toε.”

34

Alatala xinla

Sariyane 10.1-5

¹ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, “Gεmε walaxa firin masoli alo a singene, i naxanye yibəxi. N falane sεbεma e ma nən naxanye yi bonne ma. ² I xa i yitən xətənni. I te Sinayi geyaan fari. I fa n nalan mənni geyaan xuntagi. ³ Muxu yo nama bira i fəxə ra. Muxu yo nama lu geyaan mumeen fari. Hali xuruse kurune nama dangu geyaan san bun.”

⁴ Musa yi gεmε walaxa firin masoli alo a singene, a kurun tε Sinayi geyaan fari, alo Alatala a yamari kii naxan yi. Gεmε walaxa firinne yi suxi a yii. ⁵ Alatala yi godo kunda yiyani, a ti mənni a fεma, a yi a xinla fala, Alatala. ⁶ A yi dangu Musa yetagi, a naxa, “Alatala! Alatala! Ala naxan kininkinin, a mən dija. A mi xələn xulən, a hinanna nun a tinxinna gbo. ⁷ A hinanma nən han mayixεtε wuli keden, a dija haken nun matandin nun yulubin ma. Koni, a mi yulubi kanna yatεma tinxinden na mume! A fafane haken saranma nən e diine ra han mayixεtε saxan hanma naanin.” ⁸ Musa yi a xinbi sin bəxəni mafuren! A Ala batu.

⁹ A yi a fala, a naxa, “Marigina, xa n bata i kənən, en birin xa siga. Hali yama murutexin na a ra, i xa nxu mafelu nxə hakene nun yulubine ra, i nxu findi i gbeen na.”

Xərəyaan 23.14-19 nun Sariyane 7.1-5 nun 16.1-17

¹⁰ Alatala yi a yabi, a naxa, “N layirin xidima nən en tagi. N kabanakone ligama nən Isirayila yamaan birin yəe xəri naxanye munma liga yamana yo yi dunuṣa yi. Siyaan naxanye birin i rabilinxi, ne n ma kabanako wanla toma nən n naxan ligama ε xa.”

¹¹ “N na i yamarima naxan ma to, i xa na suxu. N Amorine nun Kanan kaane nun Xitine nun Perisine nun Xiwine nun Yebusune kedima nən i yəe ra. ¹² ε soma yamanan naxan yi, ε nun mən kaane nama layiri yo xidi alogo e nama ε raso tantanni. ¹³ ε xa e saraxa gandene nun e kide gemene birin kala. ε yi e Asera kide gbindonne seḡe, ε yi e suxurene birin gan.”

¹⁴ ε nama ala gbete batu, amasəto Alatala xəxələn, a xili nən “Ala xəxələnxi.”

¹⁵ ε nun yamanani ito muxune nama layiri yo xidi, alogo e nəma e yete xəsima e alane fəma, e saraxane ba e xa, e nama ε xili. ε nama e saraxane don.

¹⁶ ε nama e dii tēmene tongo ε dii xēmene xa e naxanle ra, alogo e dii tēmene nəma e yete raxəsima e alane fəma, e nama ε diine maxaran e yi bira e fəxo ra.

¹⁷ I nama suxurene rafala wure raxulunxin na.

¹⁸ I xa Buru Tetaren Sanla raba. Xii solofere bun ma, i xa buru ratetaren don alo n ni i yamari kii naxan yi. Ito liga a waxatini Abiba kiken na, amasəto i minixi Misiran yi na kiken nan na. ¹⁹ N gbeen nan dii singene birin na e nun xuruseene dii xeme singene birin, yexene nun siine nun jingene.

²⁰ Xa sofali dii xeme singen na a ra, i xa a xunba yexee diin na hanma sii diina. Koni, xa i mi a xunba, i xa a kəeen gira, i yi a fəxa. I mən xa i ya dii xeme singene birin xunba. Muxu yo nama fa n yetagi n kise mi a yii.

²¹ I walima nən xii sennin, i yi i matabu xii soloferede ləxəni. I xa i matabu, hali xee bi waxatin nun se xaba waxatini. ²² I xa Xunsagine Sanla raba, i na se xaban fəlo waxatin naxan yi. I xa Se Xaba Dənxen sanla raba jee rajanni. ²³ Yamaan birin xa fa Marigina Alatala yetagi dəxo saxan jeen bun ma, Isirayilaa Ala. ²⁴ Amasəto n siyane kedima nən i yəe ra, n yi i ya bəxən nagbo ayi alogo muxu yo nama i ya yamanan yenge, i nəma sigə Alatala i ya Ala yetagi waxatin naxan yi, han dəxo saxan jeen bun ma.

²⁵ I nama buru ratexin sa saraxa yo fari i naxan bama n xa. I mən nama Halagi Tiin Dangu Ləxən Sanla saraxan namara han xətənni.

²⁶ I xa fa i ya xeen bogise singe fajine ra Alatalaa banxini, i ya Ala.

I nama sii diin jin a nga xijə igen na.

²⁷ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, “Falani itoe sebe, amasəto n layirin xidima en tagi falani itoe nan xən e nun Isirayila kaane.” ²⁸ Musa yi lu Alatala fəma soḡe tonge naanin nun kəe tonge naanin. A mi donse don, a mi ige min. Alatala yi layirin falane sebe walaxane ma, Yamari Fu.

Nabi Musa yetagin nərəna

²⁹ Musa to godo Sinayi geyaan fari, Layirin Sereya walaxa firinne suxi a yii, a mi yi a kolon xa a yetagin mayilenma, amasəto a bata yi falan ti Ala xa. ³⁰ Haruna nun Isirayila kaane birin yi Musa toma, a yetagin yi mayilenma. E yi gaxu e masoe a ra. ³¹ Musa yi e xili. Nanara, Haruna nun yamaan kuntigine birin yi fa a fəma, a falan ti e xa. ³² Na xanbi ra, Isirayila kaane birin yi e maso Musa ra, a yamarine birin so e yii Alatala naxanye fixi a ma Sinayi geyaan fari. ³³ Musa to yelin falan tiye e xa, a yi dugi yalanxin so a yetagin xun na. ³⁴ Musa nəma yi fe Alatala yetagi falatideni a xa, a yi dugin bama nən han a yi mini. A to yi minima, a yi a falama nən Isirayila kaane xa naxan yi yamarixi. ³⁵ Isirayila kaane yi a toma a a yetagin mayilenma. Musa yi dugi yalanxin sama nən a yetagin ma han a yi so falatideni Ala xa.

¹ Musa yi Isirayila yamaan birin malan, a yi a fala e xa, a naxa, “Alatalaa yamarine nan itoe ra: ² Xii sennin bun ma, ε xa wanla ke, koni xii soloferede ləxən sarijan. Matabu Ləxən na a ra naxan nasarijanxi Alatala xa. Muxu yo na wali na ləxəni ε xa a faxa. ³ ε nama tēen nadεge ε konne yi Matabu Ləxəni.”

Yii malanna lan Ala Batu Bubun ti feen ma

Xərəyaan 25.1-7 nun 39.32-41

⁴ Musa yi a fala Isirayila kaane xa, a naxa, “Alatala ito nan yamarixi: ⁵ ε xa fa yii malan seene ra Alatala xa ε jənige fajin na: xəmana, gbetina, sulana, ⁶ gari mamiloxin nun a gbeela, taa dugi fajina, e nun sii xabe dugine, ⁷ konton kidi magbelixine, sube kidine, kasiya wudina, ⁸ lənpu turena, se xiri jaxuməne naxan sama se masusan tureni, e nun wusulan xiri jaxuməna, ⁹ onixi gəme tofajine, e nun gəme tofajin gbetene saraxarali domain nun a kanke masaan nayabu seen na.”

Xərəyaan 39.32-43

¹⁰ “Naxanye birin fatan walideni ε ye, ne xa fa seni itoe rafaladani Alatala naxanye yamarixi: ¹¹ Ala Batu Bubun nun a xunna sona, a suxu seene, a bun tiine, a gaalane,* a sənbetenne, e nun a bundəxəne; ¹² Layiri Kankirana, a tongo tamine, a deraganla, e nun a ye masansan dugina; ¹³ tabanla nun a tongo tamine, a waliseene birin, e nun buru ralixina; ¹⁴ lənpu dəxə seen nun a waliseene, a lənpune, e nun a turen naxan bubuni yalanma; ¹⁵ wusulan ganden nun a tongo tamine, masusan turena, wusulan xiri jaxuməna, dugin naxan singanxi Ala Batu bubun so dēen na; ¹⁶ saraxa gan daxi baden nun a wure masəxənxina, a tongo tamine, e nun a waliseene birin; ige sa se sula daxin nun a bundəxəna; ¹⁷ sansan dugine, a sənbetenne, e bundəxəne, e nun dugin naxan singanxi sansanna so dēen na; ¹⁸ tamin naxanye gbangbanma bəxəni Ala Batu Bubun xidi seen na, e nun sansanna gbeene nun e lutine; ¹⁹ taa dugi naxan soma walideni yire sarijanxini, dugi rasarijanxine saraxarali Haruna xa, e nun a diine gbeen naxanye soma saraxa ralideni.”

²⁰ Isirayila yamaan birin yi keli Musa fəma. ²¹ Naxanye birin a jənige, ne yi fa kiseene ra Alatala xa, Naralan Bubun wanla fe ra, e nun dugi rasarijanxine rafala fəna. ²² Xəməni nun jaxanla, naxanye jənigen yi fan, ne yi fa xəma maxidi seen sifan birin na, tunla soone, wuredine, jərəne, e yi e fi Alatala ma kise ralixin na. ²³ Gari mamiloxin nun a gbeela, taa dugi fajina, sii xabe dugine, konton kidi magbelixine e nun sube kidine yi naxanye yii, e yi fa ne ra. ²⁴ Naxanye yi fama gbetin nun sulan na, ne yi na findi kiseen na Alatala xa. Kasiya wudin yi naxanye yii, ne yi fa ne ra walideni. ²⁵ Naxalan walikəne birin yi garini tən e fa a ra, a mamiloxin nun a gbeela, hanma taa dugina, e naxanye wurundun. ²⁶ Naxalan walike gbetəye yi sii xabe dugin wurundun naxanye yi wama a liga feni e nun naxanye fatan. ²⁷ Yamaan kuntigine yi fa onixi gəməne ra e nun gəme tofajni gbetəye saraxarali domain nun kanke masaan nayabu seene ra. ²⁸ E yi fa se xiri jaxuməne nun oliwi turen na lənpun nun masusan turena fe ra e nun wusulan xiri jaxuməna. ²⁹ Isirayila kaa jənige fajine birin, xəməni nun jaxanla, e birin yi fa e kiseen na Alatala xən wanle ke feen na Alatala naxanye yamarixi e ma fata Musa ra.

Batu bubun walikəne

Xərəyaan 31.2-6

³⁰ Musa yi a fala Isirayila kaane xa, a naxa, “ε a mato, Alatala bata Yuri a dii Besaleli sugandi, Xuru mamandenna, Yuda bənsənni. ³¹ A bata a ralugo Alaa Nii Sarijanxin nun xaxilimayaan nun kolonna ra, alogo a xa fatan wali wuyaxi ke, ³² alogo a xa nə wali gbeene rakamalideni, a xəmaan nawali, e nun gbetin nun sulana, ³³ a gəme fajine masoli, a yi e suxu seene yitən, a wudin nawali, alogo a xa wali tofajine ke. ³⁴ Ala mən bata tin a xa fatan xaranna tiye, e nun Axisamaki a dii Oholiyabi, Dan bənsənni. ³⁵ Ala bata tin e fatan wanla sifan birin na, e gəməne masoli, e wanle yeəba, e dugine səxən, a mamiloxin nun a gbeela, e nun taa dugi fajina. E fatan wanla sifan birin yeəbadeni.”

* 35:11: Nde a falama a “galalenne.”

36

¹ “Besaleli nun Oholiyabi, e nun walikene birin, Alatala xaxilimayaan nun kolonna fi naxanye ma alogo e xa nɔ yire sarijanxin wanle birin kedeni, e xa wanla fɔlɔ alo Alatala a yamarixi kii naxan yi.”

² Musa yi Besaleli nun Oholiyabi xili, e nun walikene birin Alatala xaxilimayaan fi naxanye ma, e nun naxanye yi waxi wanle ke feni. ³ Isirayila kaane fa kiseen naxanye ra yire sarijanxin ti feen na, Musa yi ne birin taxu walikene ra. Muxune mɔn yi fama kiseene ra Musa fema xɔtɔn yo xɔtɔn. ⁴ Nayi, muxun naxanye birin yi yire sarijanxin wanla kema, ne birin yi e wanle bejin e siga, ⁵ e fa a fala Musa xa, e naxa, “Yamaan fama se wuyaxi ra. E bata a radangu ayi. Alatala naxan yamarixi wanla ke feen na, a bata gbo na xa.” ⁶ Musa yi yamarin fi mafuren, a xa fala yamaan daaxaden birin yi, a naxa, “Xemen nun naxanla, muxu yo nama fa kiseene ra yire sarijanxin wali feen na.” Nayi, e yi ba fe kiseene ra. ⁷ Amasɔtɔ kiseen naxanye bata yi sɔtɔ ne yi wanla rananɔne nen.

Ala Batu Bubun ti fena
Xorɔyaan 26.1-37

⁸ Walike xaxilimane yi Ala Batu Bubun nafala taa dugi kuye faji fu ra, a mamiloxin nun a gbeela. E yi a rayabu maleka gubugubu kan sawura sɔxɔnxine ra. ⁹ Dugine birin yi lan: a kuyan nɔngɔnna ye mɔxɔɔnen nun solomasexe, a yigbona nɔngɔnna ye naanin. ¹⁰ E yi dugi suulun dege e bode ra, dugi suulunna bonne fan yi dege e bode ra. ¹¹ E yi luti mamiloxine ti dugi ratugunxine singe ra xiin de kinkin na. E mɔn yi na liga a ratugunxin bonne dɔnxɛ ra xiin na. ¹² E yi luti tonge suulun ti taa dugi ratugunxine singe ra xiin na, e mɔn yi luti tonge suulun ti taa dugi ratugunxine firinden dɔnxɛ ra xiin na, lutine yi lanxi e bode ma. ¹³ E yi a suxu seen xema daxin tonge suulun nafala, e yi dugi ratugunxi firinne xidi e bode ra suxu seene ra. Ala Batu Bubun yi findi se kedenna ra.

¹⁴ E yi dugi fu nun keden nafala sii xabene ra, e findi Ala Batu Bubun xunna soon na. ¹⁵ Dugi fu nun kedenne birin yi lan. Keden kuya yi nɔngɔnna ye tonge saxan. Keden yi gbo nɔngɔnna ye naanin. ¹⁶ E yi dugi suulun dege e bode ra e danna, e dugi senninna bonne fan dege e bode ra. ¹⁷ E yi luti tonge suulun ti dugi ratugunxine singe ra xiin de kinkine ra, e mɔn yi luti tonge suulun ti dugi ratugunxin bonne fan dɔnxɛ ra xiin de kinkine ra. ¹⁸ E yi suxu se sula daxin tonge suulun nafala alogo e xa bubun xidi, a findi kedenna ra. ¹⁹ E yi konton kidi magbelixine dege e bode ra, e yi e sa bubun birin fari. E mɔn yi sube kidi faji gbeteye fan sa na fari.

²⁰ E yi bubun xunna soon bun tiine rafala kasiya wudin na. ²¹ Bun tiine yi kuya nɔngɔnna ye fu, e yigbona nɔngɔnna ye keden e nun a tagi. ²² Bun tiin yi findi farin firinna ra e bode yetagi. E yi bubun bun tiine birin ti na kiini. ²³ E yi bun ti mɔxɔɔne rafala bubun yifari fɔxɔn ma. ²⁴ E yi bundɔxɔ gbeti daxin tonge naanin nafala bun tiine xa. Bun ti yo bun ti, bundɔxɔ firin. Farin firinne yi sɔti bundɔxɔne kui. ²⁵ E yi bun ti mɔxɔɔne ti Ala Batu Bubun kɔmen fɔxɔni, ²⁶ e nun bundɔxɔ gbeti daxin tonge naanin, bun ti yo bun ti, bundɔxɔ firin. ²⁷ E yi bun ti sennin ti bubun xanbin na sogegododen binni. ²⁸ E mɔn yi bun ti firin sa a fari bubun xanbi ra tongonne ma. ²⁹ Bun ti firin yi ti e bode xɔn menni. E yi xidi e bode ra keli laben na han e xun tagi. Tongon firinne birin yi ti na kiini. ³⁰ Nayi, bun ti solomasexe yi ti na e nun bundɔxɔ fu nun sennin. Bun dɔxɔ firin yi lu bun tiine birin bun.

³¹ E yi kasiya wudi gaalane* rafala: suulun yi lu bubun fɔxɔ kedenna bun tiine suxu seen na, ³² suulun yi lu bode fɔxɔn ma, suulun yi lu bubun xanbi binna ma sogegododen binni. ³³ Gaalan tagi xiin bun tiine ma, na yi rafala gaalan kedenna ra alogo a xa keli bubun fɔxɔ kedenni siga han bubun bode fɔxɔna. ³⁴ E yi xema yilenlɛnxine sa bun tiine ma. E yi gaalane so yinle rafala xemaan na. E yi xema yilenlɛnxine sa gaalane ma.

³⁵ E yi kankiraan ye masansan taa dugin nafala gari mamiloxin nun a gbeela ra, e yi a rayabu maleka sawura sɔxɔnxine ra. ³⁶ E yi a singan kasiya senbeten naanin na xema yilenlɛnxine yi saxi naxanye ma. E yi xema singan seene ti e ma. E yi senbetenne ti

* 36:31: Nde a falama a “galalenne.”

bundəxə gbeti daxi naanin kui. ³⁷ Dugi səxənnə yi də raxidi taa dugin nafala bubun so dəen na gari mamiloxin nun a gbeela ra. ³⁸ E yi senbetən suulun gbetəye rafala dugin xa e nun a singan seene. E yi xəma yilənlenxine sa senbetənne xuntagine ma, e bundəxə sula daxi suulun nafala e xa.

37

Layiri Kankirana fe Xərɔyaan 25.10-20

¹ Besaləli yi kasiya wudi kankiraan nafala: A kuyana nəngənna yə firin e nun a tagi, a yigbona nəngənna yə keden e nun a tagi, a yitena nəngənna yə keden e nun a tagi. ² A yi xəma fəji yilənlenxine sa a fanna nun a kuiin ma, a yi a də kinkin fan nabilin xəmaan na. ³ A yi a tongo tamine so yili naaninne rafala xəmaan na a san naaninne ma, firin fəxə kedenni, firin bode fəxəni. ⁴ A yi kasiya tami firin nafala, a yi xəma yilənlenxine sa e ma. ⁵ A yi tamine raso xəma yinle ra kankiraan dəxənnə yi, alogo e xa findi kankiraan xali seen na. ⁶ A yi xəma dəraganla rafala kankiraan ma, Ala solonadena. A yi kuya nəngənna yə firin e nun a tagi, a yi gbo nəngənna yə keden e nun a tagi. ⁷ A yi maleka gubugubu kan sawura firin nafala xəma bənbəxin na, e ti kankiraan dəraganla fəxə firinne ma. ⁸ A maleka sawura keden ti fəxə kedenni, a yi a firinden ti bode fəxəni. Maleka sawurane nun kankiraan dəraganla yi findi se kedenna ra. ⁹ Maleka sawurane gubugubune yi bandunxi e xun ma, e yi felenxi kankiraan dəraganla ma. Maleka sawurane yəe rafindixi e bode ma, e xun sinxi kankiraan dəraganla ma.

Buru Rali Tabanla fe Xərɔyaan 25.23-29

¹⁰ E yi kasiya wudin tabanla rafala: a kuyana nəngənna yə firin, a yigbona nəngənna yə keden, a yitena nəngənna yə keden e nun a tagi. ¹¹ E yi xəma fəji yilənlenxine sa a ma, e a də kinkin nabilin xəmaan na. ¹² E yi farinna sa tabanla jinginna ma a rabilinni. Farinni gboon yi lanxi muxun yii kuiin nan ma. E yi xəmaan sa farinna də kinkine ma. ¹³ E yi a tongo tamine so yili naaninne rafala xəmaan na tabanla tongon naaninne ma a sanne ma. ¹⁴ Tamine so yinle yi lu a də kinkine ra, tamine soon naxanye ra tabanla xali seen na. ¹⁵ E yi kasiya tamine rafala, e yi xəma yilənlenxine sa e ma, e findi tabanla xali seen na. ¹⁶ E yi a goronne nun waliseene rafala xəma fəjin na, e nun a igelengenə minse saraxane rabəxənma naxanye ra.

Lənpune dəxə sena Xərɔyaan 25.31-39

¹⁷ E yi lənpun dəxə seen nafala xəma bənbəxi fəjin na. A sanna nun a yiine yi rayabu se fuge sawurane ra. Se kedenna nan yi e birin na. ¹⁸ Yii sennin nan yi tixi a fəxə firinne ma: lənpu dəxədə yire saxan yi lu a fəxə kedenni, yire saxan a fəxə bodeni. ¹⁹ Amandi wudi fuge sawura saxan saxan yi rafala a yii senninna birin ma a rayabu seen na. ²⁰ Amandi wudi fuge sawura naanin yi rafala a binla fan ma. ²¹ Keden yi rafala a tangbaxi singen bun ma, keden a firinden fan bun ma, e nun keden a saxanden bun. E birin malanxina yii sennin. ²² Se kedenna nan yi a se fuge sawurane nun a yiine ra, e birin yi rafalaxi xəma fəji bənbəxin nan na. ²³ E yi lənpu solofere rafala xəma fəjin na, e nun e waliseene nun xube kə seene. ²⁴ E lənpun dəxə seen nun a waliseene rafala xəma fəjin kilo tonge saxan nan na.

Wusulan gandenə Xərɔyaan 30.1-5

²⁵ E yi wusulan gandenə nafala kasiya wudin na. A kuyana nəngənna yə keden, a yigbona nəngənna yə keden, a yitena nəngənna yə firin. E yi fenne rafala a tongon naaninne ma. E yi findi se kedenna ra. ²⁶ E yi xəma fəji yilənlenxine sa a fanna nun a dəxənnə nun a fenne ma. E yi xəmaan sa a rabilinni a jinginne ma. ²⁷ E yi tami raso yinla xəma daxin

firin firin nafala wusulan ganden jinginne bun ma alogo a tongo tamine xa raso a fəxo firinne ra. ²⁸ E yi kasiya wudin nafala tamine ra, e yi xəma yilənlenxine sa e ma.

Xərəyaan 30.22-38

²⁹ Wusulan nafalane yi masusan ture sarıjanxin nun wusulan xiri jaxumen nafala.

38

Saraxa gan daxin badena

Xərəyaan 27.1-8

¹ E yi saraxa ganden nafala kasiya wudin na, a kuyana nəngənna ye suulun, a yigbona nəngənna ye suulun, a yitena nəngənna ye saxan. ² E yi fenne rafala a tongon naaninne ma. Saraxa ganden nun a fenne yi findi se kedenna ra, e sula yilənlenxine sa e ma. ³ E yi a waliseene rafala sulan na: xube sa seene nun xube kə seene nun wuli xuya goronne nun sube tongo seene, e nun tɛɛ kə seene. ⁴ E yi wure masəxənxin nafala xuben minin naxan na. A yi lu saraxa ganden də kinkine bun ma saraxa gandeni teen tagini. ⁵ E yi tamin so yili naanin nafala sulan na a wure masəxənxin tongon naaninne ma. ⁶ E yi kasiya tamine rafala saraxa ganden xa, e sula yilənlenxine sa e ma. ⁷ E yi tamine raso sula yinle ra alogo tamine xa lu saraxa ganden fəxo firinne ma a xali seen na. E yi a rafala farinne ra, a kui genla yi lu.

Ige ramara sena

⁸ Walikə jaxanla naxanye yi Naralan Bubun so dəen na, ne yi e mato kikene so e yii, e yi ige ramara seen nun a bundəxən nafala ne sulan na.

Dugi sansanna

Xərəyaan 27.9-19

⁹ E yi Ala Batu Bubun nabilin sansanna ra. Sansanna yiifari fəxən yi kuya ayi han nəngənna ye keme, a ti taa dugi fajine ra. ¹⁰ Sula senbetən məxəje yi ti sula bundəxə məxəje kui. Dugi singan se gbeti daxine yi singan gbeti gaalane* ra senbetenne longonne ra. ¹¹ Kəmen fəxən sansanna fan yi kuya ayi han nəngənna ye keme, a fan yi ti sula senbetən məxəje ra e nun sula bundəxə məxəjen e nun dugi singan se gbeti daxine nun gbeti gaalane senbetenne longonne ra. ¹² Sansanna yi kuya ayi sogegododen binni han nəngənna ye tonge suulun. A yi ti dugine ra e nun senbetən fu nun bundəxə fu nun dugi singan se gbeti daxine nun gbeti gaalane. ¹³ Sansanna yi kuya ayi a sogeteden binni soden dənaxan yi, han nəngənna ye tonge suulun. ¹⁴ Dugine yi singan soden fəxo kedenni, e nun senbetən saxan nun e bundəxə saxan han nəngənna ye fu nun suulun. ¹⁵ Dugine yi singan soden bode fəxəni, e nun senbetən saxan e nun bundəxə saxan han nəngənna ye fu nun suulun. ¹⁶ Bubun sansanna dugine birin yi rafalaxi taa dugi fajin nan na. ¹⁷ Senbetenne bundəxəne birin yi rafalaxi sulan nan na. E dugi singan seene nun gaalane yi rafalaxi gbetin nan na. Gbeti yilənlenxine yi saxi senbetenne fan xuntagine ma. Sansanna senbetenne birin yi tugunxi e bode ra gbeti gaalane nan na. ¹⁸ Dugi səxəonne yi so dəen də raxidi dugin nafala gari mamiloxin nun a gbeela ra, e nun taa dugi fajina. A yi kuya han nəngənna ye məxəje. A yi mate han nəngənna ye suulun alo sansanna dugin bonne. ¹⁹ Senbetən naanin nun bundəxə naanin fan yi ti menni. E dugi singan seene nun gaalane yi rafalaxi gbetin nan na. Gbeti yilənlenxine yi saxi e xuntagine ma. ²⁰ Tami dungin naxanye yi gbangbanma bəxəni bubun bun tiine nun sansanna senbetenne xidi seene ra, ne birin yi rafalaxi sulan nan na.

²¹ Waliseene yatene nan itoe ra naxanye rawali Ala Bubun tideni, Layirin Sereyaan bubun naxan kui. Musa nan Lewi bənsənna muxune yamari, e yi e səbe saraxarali Harunaa dii Itamara xun matoon bun ma. ²² Yuri a dii Besaleli, Xuru mamandenna Yuda bənsənni, na yi seen birin nafala Alatala Musa yamari naxanye ma. ²³ E nun Oholiyabi nan yi a ra, Axisamaki a diina, Dan bənsənni. Walikəen nan yi a ra naxan fatan wanle yebadeni. Dugi səxəonna nan mən yi a ra naxan yi gari mamiloxin nun a gbeela rawalima e nun taa dugi fajina.

* 38:10: Nde a falama a "galalenne."

²⁴ Xema kise ralixin naxanye birin yi rawalima yire sarijanxin tideni, ne yi lanxi kilo keme solomasexe kilo tonge solofere kilo solofere garamu keme saxan nan ma. A maliga yire sarijanxin ligaseen nan na. ²⁵ Yamaan fa gbetin naxan na, na to tenge, na lan kilo wuli saxan kilo fu nun solofere garamu keme solofere nun tonge suulun nan ma. A maliga yire sarijanxin ligaseen nan na. ²⁶ Xemen naxanye barin bata yi jee mɔxɔne ti, ne to tenge, e birin gbeti gbanan keden keden nan fi gbeti gbanan naxan lan garamu suulun ma. A maliga yire sarijanxin ligaseen nan na. Xeme wuli keme sennin wuli saxan keme suulun tonge suulun nan tenge. ²⁷ E gbetin kilo wuli saxan nan naxulun gbeti bundɔɔ keme rafala seen na yire sarijanxin nun a ye masansan dugin xa, kilo tonge saxan saxan. ²⁸ Na gbeti kilo fu nun solofere garamu keme solofere tonge suulunna naxan lu, e dugi singan seene nun gaalane rafala na ra, e mɔn yi gbetin sa senbetenne xuntagine ma. ²⁹ Sula kise ralixine lan kilo wuli firin keme mɔxɔnen nun naanin nan ma. ³⁰ E yi bundɔɔne rafala na ra Naralan Bubun soden xa e nun sula saraxa ganden nun a wure masɔɔnxin nun a goronne birin, ³¹ sansanna bundɔɔne, a soden fan gbeene, e nun bubun nun sansanna xidi seen gbangban daxine.

39

Saraxaraline dugin

¹ E gari mamiloxin nun a gbeela naxanye sɔtɔ, e dugin rafala ne nan na wali ke seen na yire sarijanxini. E mɔn yi doma rasarijanxine rafala Haruna xa alo Alatala a yamari Musa ma kii naxan yi.

Saraxarali domana

Xarɔyaan 28.6-14

² E yi saraxarali doma xema dacin nafala gari mamiloxin nun a gbeela ra, e nun taa dugi fajina. ³ E yi xemaan bɔnbɔ han a denfetɛn. E yi a yibolon luti xunxurine ra alogo a xa basan gari mamiloxin nun a gbeela ra, e nun taa dugi fajina, a findi wali tofajin na. ⁴ E yi a tungunne dege, e lutine ti e xun firinne ra a xidi seen na. ⁵ A tagixidi fajin fan yi dege na kiini. E nun saraxarali doamaan yi findi se kedenna ra. A rafala xemaan na, e nun gari mamiloxin nun a gbeela, e nun taa dugi fajina alo Alatala a yamari Musa ma kii naxan yi. ⁶ E yi onixi gemene ti geme suxu seen xema daxine ra, e Isirayilaa diine xinle kerenden onixi gemene ma a fajin na. ⁷ E yi na gemene ti saraxarali doamaan tungunne ma jɔɔ lu feen na Isirayilaa diine xɔn alo Alatala a yamari Musa ma kii naxan yi.

Kanke masana

Xarɔyaan 28.15-28

⁸ E yi kanke masaan dege, kitisa sena. A yi findi wali fajin na. E yi a dege alo saraxarali domana, e a rafala xemaan nun gari mamiloxin nun a gbeela nun taa dugi fajin na. ⁹ A rafalaxi tongon naaninna ra, alogo a xa yisa firinna ra, a kuyan nun a yigbona nɔngɔnna tagi. ¹⁰ E yi a rayabu geme fajin kira naanin na. E gemeni itoe nan sa a kira singen ma: saridon gemen nun topasi gemen nun emerodi gemena. ¹¹ A kiraan firindena: esikaribukili gemen nun safiri gemen nun dayimu gemena. ¹² Kiraan saxandena: opali gemen nun agati gemen nun ametisi gemena. ¹³ Kiraan naanindena: kirisoliti gemen nun onixi gemen nun yasipi gemena. Gemeni itoe xa sa suxu se xema daxine kui. ¹⁴ Na gema fu nun firinne luma Isirayilaa diine nan xili yi. Geme yo gema, Isirayila bɔnsɔn keden xinla yi kerenden a ma taxamasenna ra. ¹⁵ E yi xema yɔlɔnxɔndine rafala kanke masaan na, naxanye denbexi alo lutina. ¹⁶ E yi xidi se xema daci firin nun xema wuredi digilinxi firin nafala, e yi wuredine so kanke masaan xunne ra. ¹⁷ E yi yɔlɔnxɔndine xidi wuredine ra kanke masaan tungunne ma, ¹⁸ yɔlɔnxɔndine yi ti xidi se firinne ra alogo e xa tugun saraxarali doamaan tungunne ra a kanke ra. ¹⁹ E mɔn yi xema wuredi digilinxi firin nafala e naxanye singan kanke masaan san bun ma, kanke masaan de kinkin kui. ²⁰ E yi xema wuredi firin nafala, e yi e xidi saraxarali doamaan tungun firinne laben na, a tagixidin faxa ra. ²¹ E yi kanke masaan wuredine nun saraxarali doamaan wuredine xidi e bode

ra luti mamiloxin na, alogo kanke masaan nama saraxarali domaan bejin alo Alatala a yamari Musa ma kii naxan yi.

Saraxarali dugi gbete
Xorɔyaan 28.31-43

²² Dugi sɔxɔnna nde yi saraxarali domaan gubaan dege dugi mamiloxin na. ²³ A kɔeen yi lu a tagi, e yi dugina nde dege a kɔeen nabilinni alogo a nama bo. ²⁴ E yi girenada wudi bogi sawurane dege a lenbene ma gari mamiloxin nun a gbeela ra, e nun taa dugi fajina. ²⁵ E yi xema talandine rafala, e yi e xidi a lenbene ma girenada wudi bogine longori ra. ²⁶ Xema talanne yi xidi girenada bogi sawurane longori ra gubaan lenben nabilinni. A yi na nan soma a nema yi wale waxatin naxan yi alo Alatala a yamari Musa ma kii naxan yi.

²⁷ Dugi sɔxɔnna nde yi doma bunbirane dege taa dugi fajin na Haruna nun a diine xa, ²⁸ e nun taa dugi namu fajin nun taa dugi xuntagi xidine nun taa dugi wantan fajine. ²⁹ Dugi sɔxɔnna nde yi taa dugi fajin nafala tagi xidin na e nun gari mamiloxin nun a gbeela alo Alatala a yamari Musa ma kii naxan yi. ³⁰ E yi xema walaxa xurudin nafala taxamaseri rasarijanxin na, e yi a sebe a fari alo taxamasenna fa fala, “Muxu Sarijanxina Alatala Xa.” ³¹ E yi a xidi luti mamiloxin na namun tigi ra alo Alatala a yamari Musa ma kii naxan yi.

Nabi Musa yi Batu Bubun mato
Xorɔyaan 35.10-19

³² Naralan Bubuna Ala batuma denaxan yi, na wanla birin yi kamali. Isirayila kaane yi a birin ke alo Alatala a yamari Musa ma kii naxan yi. ³³ E yi fa bubun na Musa fema: bubun nun a waliseene birin, a dugi singan seene nun a bun tiine nun a gaalane nun a senbetenne nun a bundɔxɔne ³⁴ nun a xunna soon naxan nafala konton sube kidi magbelixine ra, e nun na fan xunna soon naxan nafala kidi fajine ra nun a ye masansan dugin ³⁵ nun Layiri Sereya Kankiraan nun a tongo tamine nun a deraganla Ala solonama denaxan yi ³⁶ nun tabanla nun a goronne birin nun Buru Ralixin ³⁷ nun xema lenpu dɔxɔ seen nun a lenpune nun a waliseene nun turen naxan sama a kui ³⁸ nun saraxa gande xema daxin nun masusan turen nun wusulan xiri jaxumen nun bubun soden de raxidi dugin ³⁹ nun saraxa gande sula daxin nun a wure masɔxɔnxin nun a tongo tamine nun a goronne nun ige ramaraden nun a bundɔxɔn ⁴⁰ nun sansan dugine nun a senbetenne nun bundɔxɔne nun a soden de raxidi dugin nun sansanna lutine nun xidi seen gbangban tamine nun Naralan Bubuna waliseene birin Ala batuma denaxan yi ⁴¹ e nun taa dugi domane saraxaraline xa e nema wale yire sarijanxini waxatin naxan yi, saraxarali Harunaa doma rasarijanxine, e nun a diine gbeene e naxanye soma e nema wale waxatin naxan yi. ⁴² Isirayila kaane bata yi wanla birin ke alo Alatala a yamari Musa ma kii naxan yi. ⁴³ Musa yi na wanla mato, a yi a to fa fala e a kexi nen alo Alatala a yamari kii naxan yi. Nanara, Musa yi duba e xa.

40

E yi Ala Batu Bubun ti

¹ Alatala yi falan ti Musa xa, a naxa, ² “Kike singen xii singena, i xa Ala Batu Bubun ti, Naralan Bubuna. ³ I xa Layiri Sereya Kankiraan dɔxɔ a kui, e yi a ye masansan dugin na. ⁴ I xa tabanla xali i yi a dɔxɔ. I xa lenpu dɔxɔ seen xali, i yi a lenpune yiton. ⁵ I xa wusulan saraxa gande xema daxin dɔxɔ Layiri Sereya Kankiraan yetagi, i yi dugin singan Ala Batu Bubun soden de ra. ⁶ I xa saraxa gan daxin baden lu Ala Batu Bubun soden yetagi, Naralan Bubuna. ⁷ I xa ige ramaraden dɔxɔ saraxa ganden nun Naralan Bubun tagi, i yi igen sa a kui. ⁸ I xa bubun nabilin sansanna ra, i yi dugin singan sansanna soden deen na. ⁹ I xa masusan turen tongo, i yi Ala Batu Bubun masusan e nun a yi seen birin. I xa a rasarijan e nun a waliseene birin, nayi a sarijanma nen. ¹⁰ I xa saraxa gan daxin baden masusan e nun a waliseene birin. I xa saraxa ganden nasarijan, nayi a sarijanma nen fefe! ¹¹ I xa ige ramaraden masusan e nun a bundɔxɔna, i yi a rasarijan. ¹² I xa fa Haruna nun a dii

xemene ra Naralan Bubun deen na, i yi e maxa. ¹³ I dugi rasarijanxine ragodo Haruna ma, i yi a masusan, i yi a rasarijan, alogo a xa saraxarali wanla ke. ¹⁴ I yi fa a dii xemene ra, i yi e maxidi dugine yi. ¹⁵ I yi e masusan alo i e baba masusan kii naxan yi, alogo e xa saraxarali wanla ke n xa. Ne masusanma e so feen nan na saraxaraliyani naxan luma e yixetene birin xa habadan.” ¹⁶ Musa yi Alatalaa yamarine birin liga.

¹⁷ Ne firinden kike singena, kiken xii singena, Ala Batu Bubun yi ti. ¹⁸ Musa to Ala Batu Bubun ti, a yi a bundoxone doxo, a yi a buntine ti e kui, a yi gaalane so e yinle ra, a yi a senbetenne ti. ¹⁹ A yi kidine sa bubun fari a xunna soon na. A na fan xunna soon so a xun na alo Alatala Musa yamari kii naxan yi. ²⁰ A yi Layiri Sereya gemə walaxane tongo a e sa Layiri Kankiraan kui. A yi a tongo tamine so yinle ra Layiri Kankiraan ma. A yi kankiraan deraganla sa a de ra Ala solonama denaxan yi. ²¹ A yi Layiri Sereya Kankiraan xali Ala Batu Bubun kui, a yi a ye masansan dugin singan, alo Alatala a yamari Musa ma kii naxan yi.

²² A yi tabanla ti Naralan Bubun kui, Ala Batu Bubun kəmen fəxəni, kankiraan ye masansan dugin fari ma. ²³ A yi burune sa tabanla fari Alatala yetagi, alo Alatala a yamari Musa ma kii naxan yi.

²⁴ A yi lenpu doxo seen doxo Naralan Bubun kui tabanla yetagi Ala Batu Bubun yiifari fəxəni ma. ²⁵ A yi lenpune yiton Alatala yetagi, alo Alatala a yamari Musa ma kii naxan yi.

²⁶ A yi wusulan gande xema daxin doxo Naralan Bubun kui, dugin yetagi. ²⁷ A yi wusulan xiri naxumen gan a fari alo Alatala a yamari Musa ma kii naxan yi.

²⁸ A yi dugin singan Ala Batu Bubun deen na. ²⁹ A yi saraxa gan daxin baden doxo Ala Batu Bubun soden dexən, Naralan Bubuna. A saraxa gan daxine ba na fari, e nun bogise saraxane, alo Alatala a yamari Musa ma kii naxan yi.

³⁰ A yi ige sa seen doxo Naralan Bubun nun saraxa ganden tagi, a yi maxa igen sa a kui. ³¹ Musa nun Haruna nun a dii xemene yi e yiine nun e sanne maxama na igen nan na. ³² E nema yi soe Naralan Bubun kui, hanma e nema e masoe saraxa ganden na, e yi e maxama nen, alo Alatala a yamari Musa ma kii naxan yi.

³³ A yi sansanna ti Ala Batu Bubun nun saraxa ganden nabilinni, a yi dugin singan sansanna deen na. Musa yi wanla rajan na kiini.

Ala nərənə

Yatene 9.15-23

³⁴ Nayi, kundaan yi so Naralan Bubun xun na, Alatalaa nərənə yi Ala Batu Bubun nafe.

³⁵ Musa mi yi nəe soe Naralan Bubuni, bayo kundaan yi a fari, e nun Alatalaa nərənə yi Ala Batu Bubun nafexi. ³⁶ Na kundaan nema yi keke Ala Batu Bubun xun ma waxati yo yi, Isirayila kaane birin yi sigama nen a fəxo ra. ³⁷ Koni xa kundaan mi yi bama na, e fan mi yi sigama han a yi ba ləxən naxan yi. ³⁸ Alatalaa kundaan nan yi Ala Batu Bubun xun ma yanyin na, tən nan yi basanxi a ra kəen na. Isirayila yamaan birin yi a to e sigatiin birin yi.

Saraxaraline Nabi Musa Alaa Falan Naxan Σεβε

Tawureta Musa yire saxanden ni i ra. Ala a falama Kitabun yireni ito kui, Isirayila kaane yulubi xafarin sōtōma kii naxan yi saraxane xōn.

Kitabun yireni ito fala tide singeni, Ala nan Musa xilima Naralan Bubun kui yire sarijanxini alogo a xa falan ti a xa. Kitabun yireni ito birin, Ala sariyane nan falama Musa xa lan Isirayila kaane ma, a yi e tuli sa, a naxa, “Naxan na e suxu, na kanna nii rakisin sōtōma nēn e xōn.” (Saraxaraline 18.5) A yisoxina, Ala a yebama Isirayila kaane xa e lan e xa fe naxin naxanye ba e tagi alogo e nun Ala yi lan. A a yēba e xa, e lan e xa naxan liga alogo e yire sarijanxin xa findi e nun Ala naralanden na. Nayi, naxanye saraxan bama, fō ne xa a liga nēn alo sariyana a falaxi kii naxan yi. Saraxaraline lan e xa binya, e yi e yete suxu binyeni. Yamanan muxune birin lan e yi fati benden fe xōsixine matanga e nun yulubi feene.

Ala sarijanxina, xanuntenyana Ala, na wama a yamaan xa lu a sarijanni alogo xanuntenyaan xa lu en fan yi. Nanara, a habadan sariyan soxi Isirayila kaane yii, naxan makenēnxi Marigi Yesu xōn, a naxa, “I adamadi boden xanu alo i yetēna.” (Saraxaraline 19.18, na mōn sebexi Matiyu 22.39 kui).

Ala bata saraxan naxanye birin yēba Kitabun yireni ito kui, ne en malima nēn, en yi a famu Marigi Yesu nōe muxune yulubin xafare kii naxan yi. Ala a fala nēn Nabi Musa xa Kitabun yireni ito kui, a naxa, “N tan bata wunla findi n solona seen na ε niine xa, naxan sama saraxa ganden ma. Amasōtō wunla nan n solonama bayo niina a yi.” (Saraxaraline 17.11-12) Na nan findixi Marigi Yesu fan faxa feen na. A tinxi faxan ma nēn alogo a wunla xa findi Ala solona seen na yamaan xa. Naxan na yulubin liga, na bata findi muxu halagi daxin na Ala yēe ra yi, na lan a xa a niin fi na yulubina fe ra. Na nan a ligaxi, muxune e yiin sama suben xunna ma, e nēma a bē saraxan na. Na bunna nēen fa fala, “Naxan yi lan nun a xa liga n tan yulubi kanna ra, na xa liga subeni ito ra.” Marigi Yesu findixi na saraxa kamalixin nan na yamaan xa. Naxan yi lan nun a xa liga adamadi yulubi kanne ra, na liga Yesu nan na naxan mi yulubi ligaxi.

Saraxan naxanye fe sebexi Kitabun yireni ito kui, ne keden kedenna birin findixi Marigi Yesu a fena nde misaala nan na. En nōe Marigi Yesu a dunuḡa yi gidin bunna kolonḡe nēn en na saraxani itoe bunne fēsefēse.

Sariyane nun Saraxane

¹ Alatala yi Musa xili Naralan Bubuni, a yi a fala a xa ² a a xa falani ito rali Isirayila kaane ma, a naxa,

“Xa ε tan nde fama saraxan na Alatala xa, a xa findi jingen na hanma yexēna hanma siina.”

³ “Xa a jingen nan bama saraxa gan daxin na, a xa turaan nan ba fe mi naxan na. Na kanna xa fa a ra Naralan Bubun so dēen na alogo Alatala xa a rasuxu. ⁴ A xa a yiin sa saraxa jingen xunna ma. Ala a rasuxuma nēn, a findi a solona seen na na kanna xa. ⁵ A xa tura bulanna kōe raxaba Alatala yetagi. Saraxaraline xa fa a wunla ra, Harunaa diine. Ne yi a so saraxa ganden dēxōnne ma Naralan Bubun so dēen na. ⁶ Na kanna xa jingen budo, a yi a yisēge dungi dungi na. ⁷ Saraxarali Harunaa diine xa tēen sa saraxa ganden fari, e yegen sa tēen na. ⁸ Saraxaraline, Harunaa diine, ne xa a dunge nun a xunna nun a turene sa yegene fari tēeni saraxa ganden fari. ⁹ Na kanna xa jingen kui seene nun a sanne yixa, saraxaraliin yi e birin sa tēeni saraxa ganden fari. Saraxa gan daxin na a ra naxan nalima tēen na. A xirin nafan Alatala ma.”

¹⁰ “Xa na kanna saraxan findixi yexēen nan na hanma siina, a xa kontonna ba fe mi naxan na hanma kōtōna. ¹¹ A xa a kōe raxaba saraxa ganden kōmen fōxōni Alatala yetagi. Saraxaraline, Harunaa diine, ne xa a wunla so saraxa ganden dēxōnne ma. ¹² Na kanna

xa a yisege a dungi dungi na. Saraxaraliin xa a dungine nun a xunna nun a turene sa yegene fari tēni, saraxa ganden fari. ¹³ Na kanna xa a kui seene nun a sanne maxa, saraxaraliin yi a birin xali, a e sa tēni saraxa ganden fari. Saraxa gan daxin na a ra naxan nalima tēn na. A xirin nafan Alatala ma.”

¹⁴ “Xa na kanna saraxan findixi xōliin nan na naxan bama saraxa gan daxin na Alatala xa, a xa ganban nan ba hanma kolokonde diina. ¹⁵ Saraxaraliin xa xōliin xali saraxa ganden fari, a xa a xunna bolonje a ra, a yi a sa tēni saraxa ganden fari. A yi a wunla rabōxon saraxa ganden dēxonna ma. ¹⁶ A xa a xōsōn ba e nun a yi seene, a yi e woli saraxa ganden dēxon, sogeteden binni, xube bōxōndeni. ¹⁷ A xa a yibō a gabutene tagi, hali a mi e ba e bode ra. Saraxaraliin yi a sa yegene fari tēni saraxa ganden fari. Saraxa gan daxin na a ra naxan nalima tēn na. A xirin nafan Alatala ma.”

2

Bogise fi daxine Ala ma

¹ “Xa muxuna nde waxi bogise saraxan fi feni Alatala ma, a xa fa murutu fujin nan na. A yi turen sa a yi, a wusulanna sa a fari. ² A xa a xali saraxaraline fema, Harunaa diine. A yi a yiin ye keden tongo murutu fujini, turen saxi naxan yi e nun wusulanna birin. Saraxaraliin xa na sa tēni saraxa ganden fari jōxō lu seen na Ala xōn. Bogise saraxan nan na ra naxan nalima tēn na. A xirin nafan Alatala ma. ³ Haruna nun a diine nan gbee bogise saraxan dōnxen na. A sarijan han! Amasōto a baxi saraxane nan na naxanye ralixi tēn na Alatala ma.”

⁴ “Xa bogise saraxan na a ra naxan ganxi buru gandeni, a xa findi murutu fuji fajin nan na, a rafala buru xunne ra naxanye bōnbōxi turen na hanma buru yilēnlēnxine turen saxi naxanye ma. Buru rate seen* nama sa ne yi.”

⁵ “Xa bogise saraxan na a ra naxan ganxi tunde dutunna ma, a lan a xa findi murutu fuji fajin nan na naxan bōnbōxi turen na. Buru rate seen nama sa a yi. ⁶ I xa a yibolon, i turen sa a yi. Bogise saraxan na a ra.”

⁷ “Xa i ya bogise saraxan gilinxin na a ra, a xa findi murutu fuji fajin nan na naxan bōnbōxi turen na.”

⁸ “Bogise saraxan naxan nafalaxi na seene ra, i xa fa na ra Alatala fema, i yi a so saraxaraliin yii, a yi a xali saraxa ganden dēxon. ⁹ A nde bama bogise saraxan na nen jōxō lu seen na Ala xōn, a na sa tēni saraxa ganden fari. Saraxan na a ra naxan nalima tēn na. A xirin nafan Alatala ma. ¹⁰ Haruna nun a diine nan gbee bogise saraxan dōnxen na. A sarijan han! Amasōto a baxi saraxane nan na naxanye ralixi tēn na Alatala ma.”

¹¹ “E bogise saraxan naxanye fima Alatala ma, ne sese nama rafala buru rate seen na. E nama sese gan buru rate seen na hanma kumin naxan yi xa bogise saraxan na a ra naxan nalima tēn na Alatala ma. ¹² E nōe ne fiye nen Alatala ma alo bōxon bogise singene saraxana, koni e nama ne gan saraxa ganden fari alo bogise saraxan naxan xiri rafan Ala ma. ¹³ I xa fōxon sa i ya bogise saraxane birin yi. I nama jinan a sa feen na, amasōto fōxon findixi Alaa Layirin taxamasenna nan na. A xa sa bogise saraxane birin yi.”

¹⁴ “Xa i fa i ya bōxon bogise singene ra Alatala xa bogise saraxan na, i xa se xōri kēndene nan fi a ma naxanye dinxi, e ganxi. ¹⁵ I xa turen nun wusulanna sa a fari. Bogise saraxan na a ra. ¹⁶ Saraxaraliin xa nde ba se xōri dinxine nun turen na, a a sa tēni jōxō lu seen na Ala xōn e nun wusulanna birin. Saraxan na a ra naxan nalima Alatala ma tēn na.”

3

Bōnje xunbeli saraxane

¹ “Xa muxuna nde a jingen bama bōnje xunbeli saraxan na, a xēmēna hanma a gilēna, a xa fa jingen na Alatala yetagi fe mi naxan na. ² A xa a yiin sa jingen xunna ma, a yi a kōe raxaba Naralan Bubun so dēen na. Saraxaraline, Harunaa diine xa a wunla so saraxa ganden dēxonne birin ma. ³ A xa a subeni itoe ba a ra, a ne rali Alatala ma tēn na: turen

* 2:4: *burun nate sena*: Lebēna na a ra naxan burun nagboma ayi.

naxanye buru subene ma, e nun naxanye singanxi e ra, ⁴ a gbingi ra xeḷe firinne, e nun turen naxanye e ma a gbingini, farafaran naxan bɔ̃nɛn ma naxan nun gbingi ra xeḷene bama. ⁵ Harunaa diine xa ne sa tɛɛni saraxa ganden fari, e nun saraxa gan daxin naxanye yegene fari tɛɛni. Saraxan nan na ra naxan nalima tɛɛn na. A xirin nafan Alatala ma.”

⁶ “Xa a xuruse xunxurin nan bama bɔ̃nɛ xunbeli saraxan na Alatala xa, a xa a xɛmɛn hanma a gilɛɛn ba fɛ mi naxan na. ⁷ Xa a yɛxɛɛn ba, a xa a xali Alatala yɛtagi. ⁸ A xa a yiin sa xuruseen xunna ma a yi a kɔɛ raxaba Naralan Bubun so dɛɛn na. Harunaa diine xa a wunla so saraxa ganden dɛxɔ̃nne birin ma. ⁹ A xa a subeni itoe tongo bɔ̃nɛ xunbeli saraxan na, a ne rali Alatala ma tɛɛn na: a turena, a xunla nun a turene birin, naxan baxi a gbingi xɔ̃nna ma, a turen naxanye birin a buru subene ma e nun naxanye singanxi e ra, ¹⁰ a gbingi ra xeḷe firinne, e nun turen naxanye e ma a gbingini, farafaran naxan bɔ̃nɛn ma naxan bama e nun gbingi ra xeḷene. ¹¹ Saraxaraliin ne sama nɛn tɛɛni saraxa ganden fari. Donseen nan na ra naxan nalixi Alatala ma tɛɛn na.”

¹² “Xa a siin nan bama, a xa a xali Alatala yɛtagi. ¹³ A xa a yiin sa xuruseen xunna ma a yi a kɔɛ raxaba Naralan Bubun yɛtagi. Harunaa diine xa a wunla so saraxa ganden dɛxɔ̃nne ma. ¹⁴ A xa a subeni itoe tongo, a ne rali Alatala ma tɛɛn na: a turen birin naxanye a buru subene ma e nun naxanye singanxi e ra, ¹⁵ a gbingi ra xeḷe firinne, e nun turen naxanye e ma a gbingini, farafaran naxan bɔ̃nɛn ma naxan bama e nun gbingi ra xeḷene. ¹⁶ Saraxaraliin xa ne birin sa tɛɛni saraxa ganden fari. Donseen na a ra naxan nalima tɛɛn na. A xirin nafan Alatala ma. Alatala nan gbee a turen birin na.”

¹⁷ “Habadan sariyan na a ra waxati famatɔ̃ne birin yi, ɛ na dɔ̃xɔ̃ dɛdɛ yi: ɛ nama suben turen don, ɛ nama suben wunla don.”

4

Yulubi xafari saraxana

¹ Alatala yi a fala Musa xa, ² a xa a fala Isirayila kaane xa, a naxa, “Naxan na tantan a yulubin liga, a Alatalaa yamarina nde kala, a xa ito liga: ³ Xa saraxaraliin nan yulubin ligaxi naxan masusanxi turen na a findi saraxarali kuntigin na, a yamaan findi yulubi tongon na, a xa fa tura bulanna ra fɛ mi naxan na, a na ba a yulubi xafari saraxan na Alatala xa. ⁴ A xa turaan xali Naralan Bubun dɛɛn na Alatala yɛtagi. A xa a yiin sa turaan xunna fari, a yi turaan kɔɛ raxaba Alatala yɛtagi. ⁵ A yi a wunla nde tongo, a a xali Naralan Bubun kui. ⁶ A xa a yii sonla sin wunli, a a xuya Alatala yɛtagi dɔ̃xɔ̃na ma solofere yire sarijanxin yɛ masansan dugin yɛtagi. ⁷ Saraxaraliin xa wunla nde sa wusulan ganden tongonna fenne ma, naxan Alatala yɛtagi Naralan Bubun kui alogo na wunla xa rali Ala ma. A xa turaan wuli dɔ̃nxɛn nabɔ̃xɔ̃n saraxa gan daxin baden san bunna dɛxɔ̃n ma Naralan Bubun dɛɛn fɛma. ⁸ A xa turani ito turen birin ba, turen naxanye a buru subene ma hanma naxanye singanxi e ra, ⁹ a gbingi ra xeḷe firinne nun turen naxanye e ma a gbingini, farafaran naxan bɔ̃nɛn ma naxan bama e nun gbingi ra xeḷene. ¹⁰ A turen bama nɛn alo turen naxanye bama bɔ̃nɛ xunbeli saraxana turani. Saraxaraliin xa e sa tɛɛni saraxa ganden fari. ¹¹ Koni turaan kidin nun a suben nun a xunna nun a sanne nun a kui seene nun a gbiine, ¹² e nun a gbɛndin dɔ̃nxɛn birin, a xa ne xali yamaan daaxaden fari ma xube bɔ̃xɔ̃ndeni dɛnaxan sarijan. A yi e sa yegene fari tɛɛni, a e gan xube malanxin fari.”

¹³ “Xa Isirayila yamaan birin nan Alatalaa yamarina nde kala tantanni, e mi a kolon, e bata findi yulubi tongone ra na yi. ¹⁴ E na a kolon a e bata yulubin liga, yamaan xa fa tura bulanna ra, e na ba yulubi xafari saraxan na. E na xalima nɛn Naralan Bubun yɛtagi. ¹⁵ Yamaan fonne xa e yiine sa turaan xunna ma Alatala yɛtagi, e turaan kɔɛ raxaba. ¹⁶ Saraxarali gbeen xa a wunla nde xali Naralan Bubun kui. ¹⁷ A xa a yii sonla sin wunli a a xuya Alatala yɛtagi dɔ̃xɔ̃na ma solofere yire sarijanxin yɛ masansan dugin yɛtagi. ¹⁸ Saraxaraliin xa a wunla nde sa saraxa ganden tongonna fenne ma, naxan Alatala yɛtagi Naralan Bubun kui. A xa a wuli dɔ̃nxɛn nabɔ̃xɔ̃n saraxa gan daxi baden dɛxɔ̃n ma Naralan Bubun dɛɛn fɛma. ¹⁹ A xa a turene birin ba, a a sa tɛɛni saraxa ganden fari. ²⁰ A xa na

turaan liga alo turaan naxan ba a yeteen yulubi xafari saraxan na. Saraxaraliin xa Ala solona e xa na kiini, Ala yi e mafelu. ²¹ A xa turaan xali yamaan daaxaden fari ma, a yi a sa teeni alo a tura singen liga kii naxan yi. Yamaan yulubi xafari saraxan na ra.”

²² “Mangan na yulubin liga tantanni, a Alatalaa yamarin kala, a Ala. A bata findi yulubi tongon na. ²³ A na a kolon a a bata yulubin liga, a xa fa koton na saraxan na, fe mi naxan na. ²⁴ A xa a yiin sa koton xunna ma, a yi a kee raxaba, saraxa gan daxine kee raxaban denaxan yi Alatala yetagi. Yulubi xafari saraxan na a ra. ²⁵ Saraxaraliin xa a yii sonla sin na wunli, a yi nde sa saraxa gan daxi baden tongonna fenne ma, a yi wuli donxen naboxon saraxa ganden dexon ma. ²⁶ A xa a turen birin sa teeni saraxa ganden fari, alo boje xunbeli saraxan turen liga kiinde. Saraxaraliin xa Ala solona mangan yulubina fe ra na kiini, Ala yi a mafelu.”

²⁷ “Xa muxuna nde tantan yamaan ye, a yulubin liga, a Alatalaa yamarina nde kala, a bata findi yulubi tongon na. ²⁸ A na a kolon a a bata yulubin liga, a xa fa sii gilen na saraxan na fe mi naxan na a yulubina fe ra. ²⁹ A xa a yiin sa siin xunna fari naxan bama yulubi xafari saraxan na. A xa a kee raxaba saraxa gan daxine bama denaxan yi. ³⁰ Saraxaraliin xa na wunla nde tongo a yii sonla ra, a yi a sa saraxa gan daxi baden tongonna fenne ma, a yi wuli donxen naboxon saraxa ganden dexon. ³¹ A xa a turene birin ba, alo boje xunbeli saraxan turen ba kii naxan yi. A yi a sa teeni saraxa ganden fari, a xirin yi rafan Alatala ma. Saraxaraliin xa Ala solona na kiini, Ala yi na kanna mafelu.”

³² “Xa a fa yexee diin nan na a yulubi xafari saraxan na, a lan a xa a gileen nan ba, fe mi naxan na. ³³ A xa a yiin sa a xunna fari. A xa a kee raxaba yulubi xafari saraxan na saraxa gan daxine kee raxaban denaxan yi. ³⁴ Saraxaraliin xa a wunla nde tongo a yii sonla ra, a yi a sa saraxa gan daxin baden tongonna fenne ma, a yi wuli donxen naboxon saraxa ganden dexon ma. ³⁵ A xa a turene birin ba, alo yexeen naxan ba boje xunbeli saraxan na. Saraxaraliin yi a sa saraxan bonne fari naxanye ralima Alatala ma teeni saraxa ganden fari. Saraxaraliin xa Ala solona na kiini na kanna xa a yulubi ligaxine fe ra, Ala yi a mafelu.”

5

Yulubin misaale

¹ “Xa yamaan xilixi sereya badeni e yi e rakolo, xa muxuna nde feen naxan toxi hanma a a kolon, xa a mi sereyaan ba na ma, a bata yulubin liga. A na haken goronna tongoma nen. ² Xa muxuna nde a din se haramuxina nde ra, xa a findi sube haramuxi faxaxin na, hanma xuruse haramuxina nde, hanma bubuse haramuxina nde, hali a mi a kolon, a fan mi fa sarijanxi, a bata yulubin tongo. ³ Xa muxuna nde a din se xosixina nde ra naxan fataxi adamadiine ra, hali a mi yi a kolon, a na a kolon, a bata findi yulubi tongon na. ⁴ Xa muxuna nde mi a miri, a a kolo wulen fari, fa fala a fena nde rabama nen. Xa a mi a raba, a bata findi yulubi tongon na.”

⁵ “Naxan na findi yulubi tongon na na feene yi, na xa a ti a yulubi ligaxin na. ⁶ Na xanbi ra, a xa fa yexee gilen na hanma sii gilena, a a ba saraxan na Alatala xa a yanginna ra. Nayi, saraxaraliin xa Ala solona a yulubina fe ra.”

⁷ “Xa fere mi a xa a xuruseen soto, a xa fa ganba firin hanma kolokonde firin na, a ne ba saraxan na a yanginna ra Alatala xa, keden yulubi xafarin na, keden saraxa gan daxin na. ⁸ A xa e xali saraxaraliin fema. A xa yulubi xafari saraxan nan singe ba. A xa a keeen gira, koni a nama a xunna bolonje a ra. ⁹ A xa a wunla nde xuya saraxa ganden dexonna ma, a wuli donxen naboxon saraxa ganden dexon. Yulubi xafari saraxan na a ra. ¹⁰ A xa xoliin boden ba saraxa gan daxin na alo sariyana a falaxi kii naxan yi, a yi Ala solona na kanna yulubina fe ra. Ala a mafeluma nen.”

¹¹ “Xa fere mi a xa a ganba firin hanma kolokonde firin soto, a nœ fe murutu fujin kilo naanin na nen yulubi xafari saraxan na. Koni a nama turen hanma wusulanna sa a yi, bayo yulubi xafari saraxan na a ra. ¹² A xa a xali saraxaraliin fema, na yi a yiin ye keden ba a ra joxo lu seen na Ala xon, a yi a sa saraxane fari naxanye ralima Alatala ma teeni

saraxa ganden fari. Yulubi xafari saraxan na a ra. ¹³ Saraxaraliin xa Ala solona na kiini na kanna yulubi ligaxine fe ra, Ala yi a mafelu. Saraxaraliin nan gbee saraxan dɔnxɛn na alo a ligan bogise saraxan na kii naxan yi.”

Yangin saraxana

¹⁴ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, ¹⁵ “Xa muxuna nde tinxintareyaan liga, a yulubin liga tantanni a mi Alatala gbee se sarijanxine fi a ma. A xa fa kontonna ra e nun naxan yelan a yanginna ra Alatala xa, fe mi naxan na, naxan saren lanxi kala tixin ma, fata yire sarijanxin gbeti liga seen na. Yangin saraxan nan na ra. ¹⁶ A mi se sarijanxin naxan fixi, a xa a ɲɔxɔn fi, a yi a saren yaganna dɔxɔɲa ma firin sa a fari, a yi a birin so saraxaraliin yii. Saraxaralina Ala solonama nen na kanna xa kontonna ra, a naxan bama yangin saraxan na, Ala yi a mafelu.”

¹⁷ “Xa muxuna nde yulubin liga, a Alatalaa yamarina nde kala, hali a mi a kolon, a bata findi yulubi tongon na. A a haken goronna tongoma nen. ¹⁸ A xa fa kontonna ra saraxaraliin fema fe mi naxan na yangin saraxan na. A saren xa lan a kala tixin saren ma fata sariyan na saraxaraliin miriyani. Nayi, saraxaralina Ala solonama nen a tantanna fe ra, Ala yi a mafelu. ¹⁹ Yangin saraxan na a ra, bayo na kanna findixi yulubi tongon nan na Alatala mabinni.”

Sariyana lan yangin saraxan ma

²⁰ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, ²¹ “Xa muxuna nde yulubin liga, a yi tinxintareyaan liga Alatala ra, a wulen fala a boden xa a yii sena nde a fe ra, naxan taxuxi a ra hanma a a muɲa, hanma a a kansun, ²² hanma a a de yixalan sena nde a fe ra naxan lɔxi ayi, a yi a to, hanma a a kɔlɔ wuleni, hanma a yulubina nde liga alo adaman dari fena, ²³ a na na sifan liga, a bata findi yulubi tongon na. A xa na se muɲaxin naxete, hanma a naxan kansunxi, hanma naxan yi taxuxi a ra, hanma a seen naxan toxi naxan yi lɔxi ayi, ²⁴ hanma a wulen falaxi seen naxan ma fe ra. A xa na ɲɔxɔn fi, a yi yaganna dɔxɔɲa ma firin sa a fari, a yi a so a kanna yii na lɔxɔn yeteni a na yangin saraxan ba lɔxɔn naxan yi. ²⁵ A xa fa kontonna ra saraxaraliin fema fe mi naxan na yangin saraxan na Alatala xa. Na kontonna saren nun kala tixin saren xa lan. ²⁶ Saraxaralina Alatala solonama nen, a yi a mafelu na feen na, naxan a findixi yulubi tongon na.”

6

Sariyan saraxa gan daxine fe yi

¹ Alatala yi a fala Musa xa, ² a xa yamarini ito fi Haruna nun a diine ma, a naxa, “Sariyan ni i ra saraxa gan daxine fe ra. Saraxa gan daxin xa lu ganɲe saraxa ganden fari kɔɛɛn birin na han xɔtɔnni. Tɛɛn nama tu saraxa ganden fari. ³ Na xanbi ra, saraxaraliin xa a maxidi taa dugi gubani e nun a taa dugi bunbirana, a saraxan xuben ba saraxa ganden fari tɛɛn naxanye ganxi, a yi e sa saraxa ganden dɛxɔn. ⁴ Na xanbi ra, a a dugine masara, a xuben xali yamaan daaxaden fari ma yirena nde yi naxan sarijan. ⁵ Tɛɛn naxan dɛgɛma saraxa ganden fari, na nama tu. Xɔtɔn yo xɔtɔn, saraxaraliin xa yegene fari sa, a yi saraxa gan daxini tɔn tɛɛni, a bɔɲe xunbeli saraxane turen sa a fari. ⁶ Tɛɛn xa lu dɛgɛ saraxa ganden fari waxatin birin. A nama tu.”

Sariyan bogise saraxane fe yi

⁷ “Sariyan ni i ra bogise saraxana fe ra: Harunaa diine xa fa a ra Alatala yetagi, saraxa ganden yetagi. ⁸ Saraxaraliin xa murutu fujin nun turen yiin yeɲayi keden tongo, e nun wusulanna birin naxan saxi bogise saraxan fari. A yi na sa tɛɛni ɲɔxɔ lu seen na Ala xɔn saraxa ganden fari, a xirin yi rafan Alatala ma. ⁹ Haruna nun a diine xa na bogise saraxan dɔnxɛn don. E xa a don yirena nde yi naxan sarijan Naralan Bubun sansanna kui. Buru rate se* nama sa a yi. ¹⁰ A mi ganma buru rate seen na. N na nan soxi e yii e gbeen na fata ne saraxane ra naxanye ralima n ma tɛɛn na. A sarijan han! A sarijan alo yulubi xafari

* 6:9: burun nate sena: Lebenna na a ra naxan burun nagboma ayi.

saraxan nun yangin saraxan sarijan kii naxan yi. ¹¹ Haruna bõnsõnna xẽmene birin daxa e xa a don. E gbeen na a ra fata saraxane ra naxanye ralima Alatala ma tẽen na waxati famatõne birin yi. Naxan yo nẽma a yiin dinjẽ a ra fõ a xa sarijan.”

¹² Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, ¹³ “Haruna nun a diine na masusan lõxõn naxan yi e yi findi saraxaraline ra, e xa murutu fujin kilo saxan ba bogise saraxan na Alatala xa, a tagina xõtõnni, a tagiin bonna jinbanna ra. ¹⁴ Murutu fujin lan a bõnbõ turen na, na yi gan tunde dutunna ma. Na xanbi ra, na burudin xa yigira dungi dungi na, a rali bogise saraxan na naxan xiri rafan Alatala ma. ¹⁵ Haruna bõnsõnna naxan findima saraxarali kuntigin na, na xa saraxani ito ba. Habadan sariyan na a ra Alatala yetagi, a ganma nẽn fefe! ¹⁶ Saraxaraliin na fa bogise saraxan naxan na, a ganma nẽn fefe, a nama don.”

Yulubi xafari saraxan sariyana

¹⁷ Alatala yi a fala Musa xa, ¹⁸ a a xa a fala Haruna nun a diine xa, a naxa, “Sariyan ni i ra yulubi xafari saraxana fe ra. Yulubi xafari saraxan xa faxa Alatala yetagi saraxa gan dixin kõe raxaban denaxan yi. A sarijan han! ¹⁹ Saraxaraliin naxan a ralima, na nan a donma. A xa a don Naralan Bubun sansanna kui yirena nde yi naxan sarijan. ²⁰ Naxan yo nẽma a yiin dinjẽ a suben na fõ a xa sarijan nẽn. Xa a wunla xuya dugina nde ma, i xa na dugin xa yire sarijanxina nde yi. ²¹ A na jin fejẽn naxan kui, i xa na kala. Koni xa a jin sula goronna nan kui, a xa maxa, a malinsaxun. ²² Xẽmẽn naxanye saraxaralina denbayani, ne nan daxa, e a don. A sarijan han! ²³ Koni yulubi xafari saraxan naxan wunla bata xali Naralan Bubun yire sarijanxin kui Ala solona seen na, na nama don. Na xa sa tẽeni.”

7

Yangin saraxan sariyana

¹ “Sariyan ni i ra yangin saraxana fe ra. A sarijan han! ² Yangin saraxan xa faxa saraxa gan dixin kõe raxaban denaxan yi. A wunla yi so saraxa ganden dexõnne birin ma. ³ A turen birin xa ba saraxan na, a xuli turen nun a turen naxanye a buru subene ma, ⁴ a gbingi ra xelẽ firinne nun turen naxanye e ma a gbingini, farafaran naxan bõjẽn ma naxan bama e nun gbingi ra xelene. ⁵ Saraxaraliin xa ne rali Alatala ma tẽeni saraxa ganden fari. Yangin saraxan na a ra. ⁶ Xẽmẽn naxanye saraxaralina denbayani, ne nan daxa, e a don, koni fõ a xa don yire sarijanxina nde yi, bayo a sarijan han! ⁷ Yangin saraxan nun yulubi xafari saraxan lanxi sariya kedenni ito nan ma: saraxaraliin naxan Ala solonama, a tan nan gbee suben na.”

⁸ “Saraxaraliin naxan saraxa gan dixin bama muxuna nde xa, a tan nan gbee na kidin na.”

⁹ “Bogise saraxan naxan birin ganxi buru gandeni, naxan nafalaxi tunde dutunna ma hanma naxan gilinxì, saraxaraliin nan gbee ne ra, naxan saraxan nalixi. ¹⁰ Bogise saraxan birin naxan basanxi turen na hanma a xarena, Haruna bõnsõnne birin nan gbee ne ra.”

Bõjẽn xunbeli saraxan sariyana

¹¹ “Sariyan ni i ra bõjẽn xunbeli saraxana fe ra naxan bama Alatala xa. ¹² Xa muxuna nde xuruseen bama barika bira seen na, a xa a ba e nun buru xunne buru rate se mi naxanye yi naxanye bõnbõxi turen na e nun burudine turen saxi naxanye ma buru rate se mi naxanye yi, e nun buru yilẽnlẽnxin naxanye rafalaxi murutu fujin fajin na naxanye bõnbõxi turen na. ¹³ Buru rate seen buru xunna naxanye yi, na ndee xa sa bõjẽn xunbeli saraxan fari naxan bama barika bira seen na. ¹⁴ A xa nde ba ne keden kedenna ra, a na fi Alatala ma. Na findima saraxaraliin nan gbee ra naxan bõjẽn xunbeli saraxan wunla xuyaxi. ¹⁵ Bõjẽn xunbeli saraxan naxan bama barika bira seen na, na suben xa don a ba lõxõn nin. Na sese nama ramara han xõtõnni.”

¹⁶ “Koni, xa muxuna nde bõjẽn xunbeli saraxan bama alogo a xa a de xuiin nakamali hanma a a ba jẽnige ma saraxan na, saraxa suben xa don a ba lõxõn nin, koni naxan na lu, a nõe na donjẽn nẽn na xõtõn bode. ¹⁷ Saraxan suben dõnxẽn naxan na lu a xii saxandeni na xa sa tẽeni. ¹⁸ Xa muxuna nde susu a bõjẽn xunbeli saraxan suben don a xii saxande

lɔxɔni, saraxan mi rasuxuma. Ala mi a yatema sese ra, a ba muxun xa bayo a haramuxi. Naxan na a don, a na haken goronna tongoma nen. ¹⁹ Suben naxan na din se haramuxin na, na nama don, a xa sa tɛni. Muxun naxan sarijan, na kanna daxa a saraxa suben don, ²⁰ koni naxan mi sarijanxi, a yi bɔɲɛ xunbeli saraxa subena nde don Alatala gbeen naxan na, na kedima nen a yamani. ²¹ Naxan na a din se haramuxina nde ra, fata adaman na hanma sube haramuxina, hanma xɔsi se haramuxina nde, a yi bɔɲɛ xunbeli saraxa suben don Alatala gbeen naxan na, na kanna kedima nen a yamani.”

²² Alatala yi a fala Musa xa, ²³ a a xa a fala Isirayila kaane xa, a naxa, “Ɛ nama jingen turen don, hanma yɛxɛɛna, hanma siina. ²⁴ I na suben to, a faxaxi hanma burunna subene a yibɔxi, ne turen nɔɛ rawalɛ nen se gbɛtɛ ra, koni i nama a don. ²⁵ Naxan na na sube sifane turen don naxanye nɔɛ raliyɛ Alatala ma tɛen na, na kedima nen a yamani. ²⁶ Ɛ nama xɔliin wunla don hanma suben wunla, ɛ nɛma dɔxi dɛdɛ yi. ²⁷ Naxan na wunla nde don, na kedima nen a yamani.”

²⁸ Alatala yi a fala Musa xa, ²⁹ a a xa a fala Isirayila kaane xa, a naxa, “Naxan na bɔɲɛ xunbeli saraxan ba, a xa fa a fɔxɔ kedenna ra, a na ba saraxan na Alatala xa. ³⁰ A yɛtɛɛn xa fa na kiseen na naxan nalima Alatala ma tɛen na. A xa fa suben turen nun a kanken na. A xa a kanken yita Alatala ra alo se ralixina. ³¹ Saraxaraliin xa turen sa tɛni saraxa ganden fari, koni a kanken xa lu Haruna nun a diine xa. ³² I xa bɔɲɛ xunbeli saraxan yiifari ma danban fi saraxaraliin ma kiseen na. ³³ Haruna bɔnsɔnna naxan bɔɲɛ xunbeli saraxan wunla nun turen nalixi, na nan gbee a yiifari ma danban na. ³⁴ Amasɔto Isirayila kaane bɔɲɛ xunbeli saraxan naxanye bama, a kanke ralixin nun a danban naxan fixi, n bata ne so Haruna nun a diine yii, saraxaraline. Isirayila kaane na subene nan soma e yii habadan.”

³⁵ “Ito nan findi Haruna nun a diine gbeen na e Alatalaa saraxarali wanla fɔlɔ lɔxɔn naxan yi. A bama ne saraxane ra naxanye ralixi Alatala ma tɛen na. ³⁶ Alatala na nan yamarixi Isirayila kaane ma, e to masusan lɔxɔn naxan yi. Habadan sariyan na a ra e yixɛtɛne birin xa. ³⁷ Sariyane nan ne ra saraxani itoe fe ra: saraxa gan daxina, bogise saraxana, yulubi xafari saraxana, yangin saraxana, saraxaraliin dɔxɔ saraxana e nun bɔɲɛ xunbeli saraxana. ³⁸ Alatala na sariyan so Musa yii Sinayi geyaan nan fari, a Isirayila kaane yamari lɔxɔn naxan yi Sinayi tonbonni, a e xa fa e saraxane ra Alatala xa.”

8

Saraxaraline dɔxɔ feen saraxana Xɔɔyaan 29.1-37

¹ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, ² “Haruna nun a diine xili Naralan Bubun so dɛen na. I xa fa e duginɛ nun masusan turen na, e nun turaan naxan bama yulubi xafari saraxan na, e nun konton firin e nun debena buru ratetarene naxan kui. ³ I xa Isirayila yamaan birin malan Naralan Bubun so dɛen na.” ⁴ Alatala yamarin naxan fi, Musa yi na liga, yamaan yi e malan Naralan Bubun so dɛen na.

⁵ Musa yi a fala yamaan xa, a naxa, “Alatala ito nan yamarixi.” ⁶ Musa yi Haruna nun a diine maso, a yi e maxa. ⁷ A yi dugin nagodo Haruna ma, a yi a tagi xidi tagixidin na, a gubaan nagodo a ma, a saraxarali domain nagodo a ma, a saraxarali domain tagi xidi tagixidi fajin na. ⁸ A yi kanke masaan bira a kɔɛ, a masɛnsɛn ti seene, Yurima nun Tumin sa na kui. ⁹ A yi namun so Haruna xun na, a yi xɛma walaxadin sa a tigi yɛɛ ra taxamaseri sarijanxin na alo Alatala a yamari Musa ma kii naxan yi.

¹⁰ Musa yi masusan turen tongo, a Ala batu bubun masusan e nun a yi seen birin. A ne birin nasarijan. ¹¹ A yi na turena nde xuya saraxa ganden ma dɔxɔɲa ma solofere, a saraxa ganden masusan e nun a goronne birin, e nun ige sa seen nun a dɔxɔ sena, alogo a xa ne rasarijan. ¹² A mɔn yi turen sa Haruna xunni, a a masusan, alogo a xa a rasarijan. ¹³ A yi Harunaa diine maso. A yi e duginɛ ragodo e ma, e nun tagi xidine nun xun tagi xidine, alo Alatala yamarin naxan so Musa yii.

¹⁴ A yi fa turaan na yulubi xafari saraxan na, Haruna nun a diine yi e yiine sa turaan xunna fari. ¹⁵ Musa yi a kœ raxaba, a a wunla nde tongo, a yi a sa saraxa ganden tongonna fenne ma a yii sonla ra, alogo a xa saraxa ganden nasarijan. A yi wuli dɔnxɛn nabɔxɔn saraxa ganden dɛxɔn ma. A saraxa ganden nasarijan na kiini alogo a xa Ala solona mɛnni. ¹⁶ Musa mɔn yi turen tongo naxanye yi jingen buru subene rabilinni, e nun farafaran naxan yi bɔjɛn fari, e nun a gbingi ra xɛɛ firinne nun e turene. A yi na birin sa tɛɛni saraxa ganden fari. ¹⁷ Koni a yi jingen gbɛndin nun a kidin nun a suben nun a gbiine woli tɛɛni yamaan daaxaden fari ma, alo Alatala a yamarin Musa ma kii naxan yi.

¹⁸ Na xanbi ra, a yi fa kontonna ra saraxa gan daxin na. Haruna nun a diine yi e yiine sa a xunna ma. ¹⁹ Musa yi a kœ raxaba, a a wunla nde so saraxa ganden dɛxɔnne ma. ²⁰ A yi a yixaba dungi dungi na, a a xunna sa tɛɛni, e nun a dungine nun a turena. ²¹ A yi a buru subene nun a sanne maxa, a yi kontonna gbɛndin birin sa tɛɛni saraxa ganden fari saraxa gan daxin na, naxan nalixi Alatala ma tɛɛn na alo a yamari Musa ma kii naxan yi. A xirin yi rafan Ala ma.

²² Na xanbi ra, a yi fa kontonna firinden na saraxarali dɔxɔ saraxan na. Haruna nun a diine yi e yiine sa a xunna ma. ²³ Musa yi a kœ raxaba, a a wunla nde tongo, a yi a sa Haruna yiifari ma tunla ma. A nde sa a yiifari ma yii konkoribaan nun a san konkoribaan ma. ²⁴ A yi Harunaa diine fan maso, a a wunla nde sa e yiifari ma tunle ma e nun e yiifari ma yii konkoribaan nun san konkoribane. A yi a wunla nde so saraxa ganden dɛxɔnne ma. ²⁵ A a turen tongo, e nun a xuli turena, e nun turen naxanye a buru subene rabilinni, e nun farafaran naxan a bɔjɛn fari, e nun a gbingi ra xɛɛ firinne nun e turene, e nun a yiifari ma danbana.

²⁶ A deben tongo buru ratetaren naxan kui, naxan yi Alatala yetagi. A yi buru xun keden tongo, e nun buru keden naxan nafalaxi turen na e nun burudi keden. A yi e sa suben turene nun yiifari ma danban fari. ²⁷ A yi e birin so Haruna nun a diine yii, a yi e yite Alatala yetagi se ralixin na. ²⁸ Na xanbi ra, Musa yi e rasuxu e ra, a yi e sa tɛɛni saraxa ganden fari saraxa gan daxine fari. Saraxarali dɔxɔ saraxan na a ra, naxan xiri rafan Ala ma. A ralima Alatala ma tɛɛn nan na.

²⁹ Musa yi kontonna kanken tongo a yi a yite Alatala yetagi se ralixin na. Na yi findi Musa gbeen na alo Alatala a yamari Musa ma kii naxan yi.

³⁰ Musa yi masusan turena nde tongo e nun wunla nde naxan yi saraxa ganden fari, a yi a xuya Haruna nun a dugine ma, e nun a diine nun e dugine. Nayi, a yi Haruna nun a dugine rasarijan, e nun a diine nun e dugine.

³¹ Musa yi a fala Haruna nun a diine xa, a naxa, “Ɛ suben jin Naralan Bubun dɛ ra, ɛ yi a don na, e nun burun naxan deben kui saraxarali dɔxɔ saraxan na, alo n na a yamari kii naxan yi. N naxa, ‘Haruna nun a diine xa a don.’” ³² Ɛ xa burun nun sube dɔnxɛn woli tɛɛni. ³³ Ɛ nama keli Naralan Bubun dɛ ra xii solofere, han ɛ dɔxɔ fe lɔxɔne yi jan bayo ɛ dɔxɔ feene buma nɛn xii solofere. ³⁴ Alatala to feene yamarixi nɛn alogo a xa solona ɛ xa. ³⁵ Nanara, ɛ xa lu Naralan Bubun dɛɛn na xii solofere, kœɛn nun yanyin na, ɛ yi Alatalaa yamarin suxu, alogo ɛ nama faxa, amasɔtɔ na nan yamarixi n ma.” ³⁶ Alatalaa yamarin naxanye birin fi e ma fata Musa ra, Haruna nun a diine yi ne birin liga.

9

Haruna nun a diine yi wanla fɔlɔ

¹ Xii solomasɛxɛde lɔxɔni, Musa yi Haruna nun a diine xili, e nun Isirayila fonne. ² A yi a fala Haruna xa, a naxa, “Turaan dii keden tongo i yulubi xafari saraxan na e nun konton keden saraxa gan daxin na, fɛ mi naxanye ra, i fa e ra Alatala yetagi. ³ I yi a fala Isirayila kaane xa, i naxa, ‘Ɛ xa kɔtɔn tongo yulubi xafari saraxan na, e nun turaan diin nun yɛxɛɛ diina jɛɛ keden kedenne, fɛ mi naxanye ra saraxa gan daxin na, ⁴ e nun turana e nun kontonna bɔjɛ xunbeli saraxan na, alogo e xa ba saraxan na Alatala yetagi, e nun bogise saraxan naxan basanxi turen na. Amasɔtɔ Alatala a nɔrɔn yitama ɛ ra nɛn to.’”

⁵ Musa naxan yamari, e na xali Naralan Bubun yetagi. Yamaan birin yi e maso, e ti Alatala yetagi. ⁶ Musa yi a fala, a naxa, “Alatalaa yamarin ni i ra ε naxan ligama alogo e xa a nərən to.”

⁷ Musa yi a fala Haruna xa, a naxa, “I maso saraxa ganden na. I yi i yulubi xafari saraxan nun saraxa gan daxin ba, i Ala solona i yeteen nun yamaan xa. I xa saraxan ba yamaan fan xa alogo i xa Ala solona e xa, alo Alatala a yamarixi kii naxan yi.”

⁸ Haruna yi a maso saraxa ganden na, a yi turaan diin kəe raxaba a yete yulubi xafari saraxan na. ⁹ A diine yi fa a wunla ra a xən, a yi a yii sonla sin wunli, a yi a sa saraxa ganden tongonna fenne ma. A yi wuli dənxen nabəxən saraxa ganden dəxən ma. ¹⁰ A yi a turen sa tēni saraxa ganden fari, e nun a gbingi ra xelene nun farafaran naxan a bəjen fari, e naxanye baxi yulubi xafari saraxani, alo Alatala a yamari Musa ma kii naxan yi. ¹¹ Koni a yi a suben nun a kidin sa tēni yamaan daaxaden fari ma. ¹² A yi saraxa gan daxin kəe raxaba. A diine yi a wunla so a yii, a yi a so saraxa ganden dəxənne ma. ¹³ E yi saraxan dungi keden keden so a yii e nun a xunna, a yi e sa tēni saraxa ganden fari. ¹⁴ A yi a buru subene nun a sanne maxa, a yi e sa saraxa gan daxin fari tēni saraxa ganden fari. ¹⁵ Na xanbi ra, Haruna yi fa yamana saraxan na. A yi yamana yulubi xafari saraxa kətən tongo, a yi a kəe raxaba. A na ba yulubi xafari saraxan na alo a singen ba kii naxan yi. ¹⁶ A yi fa saraxa gan daxin na, a na ba alo sariyana a falaxi kii naxan yi. ¹⁷ A yi fa bogise saraxan na, a yi a yiin ye keden ba a ra, a yi na sa tēni saraxa ganden fari, sa xətən ma saraxan gan daxin fari. ¹⁸ A yi turaan nun kontonna kəe raxaba yamana bəje xunbeli saraxan na. A diine yi a wunla so a yii, a yi a so saraxa ganden dəxənne ma. ¹⁹ E yi turaan nun kontonna turen tongo, e nun a xuli turena, a ture yirene, a gbingi ra xelene, e nun farafaran naxan a bəjen fari, ²⁰ e yi ne sa subene kankene fari. Haruna yi turene sa tēni saraxa ganden fari. ²¹ Haruna yi subene kankene nun e yiifari ma danbane yite Alatala yetagi, se ralixin na alo Musa a yamari kii naxan yi.

²² Haruna yi a yiine yite yamaan binni, a duba e xa. A to yulubi xafari saraxan nun saraxa gan daxin nun bəje xunbeli saraxan ba, a yi godo. ²³ Musa nun Haruna yi so Naralan Bubun kui. E to mini, e duba yamaan xa. Alatalaa nərən yi godo saraxa gandeni yamaan yetagi. ²⁴ Tēn yi mini Alatala yetagi, a saraxan nun turen gan saraxa ganden fari. Yamaan to na to, e sənəwə sewani, e yi e xinbi sin, e yetagin lan bəxən ma.

10

Haruna dii firin yi gan

¹ Haruna dii firinne, Nadaba nun Abihu, ne yi e wusulan gan seene tongo, e tēn sa e kui, e wusulanna sa a fari. E yi fa tēn na Alatala yetagi, naxan mi yi lan, a mi yi naxan yamarixi. ² Nayi, tēn yi mini Alatala yetagi, a yi e gan, e faxa Alatala yetagi.

³ Musa yi a fala Haruna xa, a naxa, “Alatala ε rakolonxi nen ito ra, a to a fala, a naxa, ‘N na n ma sarijanna mayitama nen n batu muxune tagi. N binyama nen yamaan yetagi.’”

Haruna yi lu dunduxi.

⁴ Musa yi Mikayeli nun Elisafan xili, Haruna sənəwə Yusiyeli a diine, a yi a fala e xa, a naxa, “E xa ε ngaxakedenne binbine xali yamaan daaxaden fari ma, keli yire sarijanxin yetagi.” ⁵ E yi fa, e yi e xali yamaan daaxaden fari ma, alo Musa e yamari kii naxan yi. Dugine mən yi e binbine ma.

⁶ Musa yi a fala Haruna nun a diine xa, Eleyasari nun Itamara, a naxa, “E nama ε xunna lu a yitəntaren na, ε to sunuxi. E nama ε dugine yibə, alogo ε nama faxa, ε yi Alatalaa xələn nafa yamaan birin ma. Alatala ε kon kaan naxanye faxaxi tēn na, Isirayila yamaan birin nan ne wugama. ⁷ E nama keli Naralan Bubun so dēen na, alogo ε nama faxa, amasətə Alatalaa masusan turen nan ε ma.” Musa naxan fala, e na liga.

⁸ Alatala yi a fala Haruna xa, a naxa, ⁹ “I na so Naralan Bubun kui, i nama manpaan min, i nama na minse sifan min, i tan nun i ya diine, alogo ε nama faxa. A findima habadan sariyan nan na i yixetene xa waxati famatone yi. ¹⁰ E xa se sarijanxin nun a haramuxin

tagi raba, naxan mi daxa e nun naxan daxa. ¹¹ E xa Isirayila kaane xaran tønne ma Alatala naxanye fixi e ma fata Musa ra.”

¹² Musa yi a fala Haruna nun a diine xa naxanye yi fa luxi, Eleyasari nun Itamara, a naxa, “Bogise saraxan naxan luxi, naxan mi ralixi Alatala ma tēen na, ε xa na tongo, ε yi a don saraxa ganden fēma. A nama basan buru rate seen* na. A sarijan fefe! ¹³ E xa a don yirena nde yi naxan sarijan, amasōtō i gbeen na a ra ε nun i ya diine, fata na saraxane ra naxanye ralixi Alatala ma tēen na, bayo na nan yamarixin n ma. ¹⁴ Koni suben kanken naxan nalixi e nun danban naxan yitexi Ala xa, ε nun i ya dii xemene nun i ya dii tēmene xa ne don yirena nde yi naxan sarijan. Amasōtō e bata so ε yii ε gbeen na, naxanye baxi Isirayila kaane bōŋe xunbeli saraxane ra. ¹⁵ Isirayila kaane lan e xa fa danban na naxan yitexi e nun kanken naxan nalixi Ala ma, sa turene fari naxanye sama tēeni, alogo e xa yite Alatala yetagi se ralixin na. Habadan sariyan na a ra: I gbeen nan e ra, ε nun i ya diine alo Alatala a yamarixi kii naxan yi.”

¹⁶ Musa yi kōtōna fe maxōdin, naxan baxi yulubi xafari saraxan na. A yi a mē a e bata yi a birin sa tēeni. Nayi, a yi xōlō Eleyasari nun Itamara ma, Harunaa dii naxanye lu, a naxa, ¹⁷ “Nanfera ε mi saraxani ito suben donxi yire sarijanxini? A sarijan han! Alatala subeni ito soxi ε yii nen alogo Isirayila yamana haken xa ba a ma, ε yi Alatala solona e xa. ¹⁸ Amasōtō subeni ito wunla to mi soxi yire sarijanxin kui, nayi ε lan nen ε kōtōn suben don yire sarijanxini, alo n na a yamari kii naxan yi.” ¹⁹ Haruna yi a fala Musa xa, a naxa, “I tuli mati. E bata yulubi xafari saraxan nun saraxa gan daxin ba Alatala yetagi to lōxōni, na kui, i mi a to fe sifan naxan n masōtōxi. Na yi Alatala kenēŋe ba, xa n fa yulubi xafari saraxa suben don to?” ²⁰ Musa to na mē, na yi a kenēn.

11

Sube radaxaxine nun a haramuxine *Sariyane 14.3-21*

¹ Alatala yi a fala Musa nun Haruna xa, ² a e xa a fala Isirayila kaane xa, e naxa, “Bōxōn subene birin ye, ε lan ε xa itoe nan don: ³ Sube toro kanna naxanye mōn donseen laxunma, ε nōe ne birin donŋe nen fō naxanye toro mi bōxi ŋaxi ra.”

⁴ “Koni ndee na naxanye donseen laxunma tun, hanma naxanye toro bōxi tun, ne haramuxin na a ra ε tan xa. Nōgōmēna, na haramuxi bayo a donseen laxunma, koni a toro mi bōxi ŋaxi ra. ⁵ Fanyerasiin donseen laxunma, koni a toro mi bōxi ŋaxi ra. A haramuxin na a ra ε tan xa. ⁶ Neren donseen laxunma, koni a toro mi bōxi ŋaxi ra, a haramuxin na a ra ε tan xa. ⁷ Xōsēn toron bōxi, koni a mi donse laxunma, a haramuxin na a ra ε tan xa. ⁸ E nama e suben don, ε nama e yiin din e faxaxin na. E haramuxin na a ra ε tan xa.”

⁹ “Niimaseen naxanye igeni, ε lan ε xa xali yeχene don naxanye e bama, fōxō igeni hanma baani. ¹⁰ Koni niimase xunxuri naxanye fōxō igeni hanma baani, e mi e bama, e xali mi e ma, ε nama ne don. E xōsixin na a ra ε tan xa. ¹¹ Se xōsixin nan ne ra ε tan xa, ε nama e suben don. E xa e faxaxin yate alo xōsina. ¹² Naxanye birin igeni, e mi e bama, e xali mi e ma, se xōsixin nan ne ra ε tan xa.”

¹³ “E xa xōliini itoe yate alo se xōsixina, ε nama ne don: singbinna nun dugan nun xōlimangan ¹⁴ nun bangaan nun segen siyaan birin ¹⁵ e nun xaxaan siyaan birin ¹⁶ nun dangaranfulen nun kutunxunban nun fōxō ige ma xōliin nun tōxēdi tongon siyaan birin, ¹⁷ e nun kunkutunna nun ŋinŋaxan nun fōtōnbunsamuran ¹⁸ nun toxoroon nun yeχe suxu kankon nun kankanna, ¹⁹ e nun yaya xōnla nun saŋi xōnla siyaan birin, e nun sarasima xōnla nun tuyena.”

²⁰ “Gabuteēn nun sanne niimase xunxurin naxanye ma, ba xōline ra, ne xōsixin na a ra ε tan xa. ²¹ Koni, xa na niimase xunxurin sifana nde sanna a lige a tungan, ε nōe na donŋe nen. ²² E nōe itoe nan donŋe ne ye: suŋen siyaan birin nun xoxorone nun songolonbalane e nun tuguminne. ²³ Koni, gabuteēn nun sanne niimase xunxuri gbete naxanye ma, ε xa

* 10:12: *burun nate sena*: Lebēna na a ra naxan burun nagboma ayi.

ne yate se xosixine ra. ²⁴ Ne ε raxosima nen. Naxan yo na a yiin din e faxaxin na, na kanna mi fa sarijanxi han jinbanna ra. ²⁵ Naxan yo na e faxaxin tongo, na lan a yi a dugine xa. A mi fa sarijanxi han jinbanna ra.”

²⁶ “Suben naxan birin toro mi boxi jaxi ra hanma a mi donseen laxunma, ne haramuxin na ra ε tan xa. Naxan na a yiin din e faxaxin na, na mi fa sarijanxi. ²⁷ Sube san naaninna naxanye birin sanna xunduxi, e haramuxin na a ra ε tan xa. Naxan yo na a yiin din e faxaxin na, na kanna mi fa sarijanxi han jinbanna ra. ²⁸ Naxan yo na e faxaxin tongo, na lan a yi a dugine xa, a mi fa sarijanxi han jinbanna ra. E haramuxin na a ra ε tan xa.”

²⁹ “Yili ra seen naxanye boxon ma, itoe nan haramuxi ε tan xa: sulumen nun yelen nun dangen siyaan birin, ³⁰ e nun lennakonsaan nun sagadin nun kendemelexaan nun mululuna e nun kolona. ³¹ Ne nan haramuxi ε xa yili ra seene ye boxon ma. Naxan yo na a yiin din e faxaxin na, na kanna mi fa sarijanxi han jinbanna ra. ³² E faxaxin na bira se yo ma, na xosima nen, xa a findi wudi daxin na, hanma dugina, hanma kidina, hanma benbenla. Goron yo naxan nawale wali yo yi, a sama nen igeni. A mi fa sarijanxi han jinbanna ra. Na xanbi ra, a yi sarijan. ³³ Xa na niimasena nde keden bira fejena nde kui, a xosima nen. E xa na fejena kala. ³⁴ Donseen naxan lan a xa don, koni xa na fejena kui igen sa a ma, a xosima nen. Minse yo na min na fejena kui, a xosixin na a ra. ³⁵ E faxaxin na bira se yo ma, na xosima nen. Xa buru ganden na a ra hanma tee yinla fo ε xa a kala, bayo a xosixi. E xa a yate alo se haramuxina. ³⁶ Koni xa a faxaxin bira tigini hanma ige ramaradeni, ne mi xosixi. Koni naxan na a yiin din a faxaxin na, na mi fa sarijanxi. ³⁷ Xa a faxaxin bira sansiin ma naxan lan a si, a mi xosixi. ³⁸ Koni xa igen bata sa sansiin ma, a faxaxin yi bira a yi, na sansiin bata haramu ε xa.”

³⁹ “Suben naxan lan a xa don, xa na faxa a yete ma, naxan na a yiin din a faxaxin na, na mi fa sarijanxi han jinbanna ra. ⁴⁰ Naxan na a suben don, na lan a yi a dugine xa, a mi fa sarijanxi han jinbanna ra. Naxan yo na e faxaxin maxali na lan a xa a dugine xa, a mi fa sarijanxi han jinbanna ra. ⁴¹ E nama niimase xunxuridine don, naxanye boxon ma. Ne xosixin na a ra. ⁴² Niimase xunxurin naxanye birin e bubuma boxon ma, ε nama ne sese don. Xa a bubuma a kuiin ma hanma a sigan tima a san naaninne ra hanma a san wuyaxi, a xosixin na a ra. ⁴³ Nayi, ε nama ε yete raxosi na niimase xunxurine xon. E nama ε yete raxosi e xon de! ⁴⁴ Alatala nan n tan na, ε Ala. E xa ε yete suxu sarijanxi kui, alogo ε xa sarijan, bayo n tan sarijan. E nama ε yete raxosi niimase xunxuri yo xon naxanye e bubun boxon ma.”

⁴⁵ “N tan nan Alatala ra naxan ε raminixi Misiran yi alogo n xa findi ε Ala ra. Nanara, ε xa sarijan, amasoto n tan sarijan. ⁴⁶ Sariyan nan na ra naxan lanxi subene ma, e nun xoline, e nun niimaseen naxanye birin igeni e nun naxanye boxon ma. ⁴⁷ E xa sube haramuxine nun sube daxaxine tagi raba, naxanye lan e don e nun naxanye mi lan e don.”

12

Naxanla rasarijanxi diin bari xanbini

¹ Alatala yi a fala Musa xa, ² a a xa a fala Isirayila kaane xa, a naxa, “Xa naxanla nde fudikan, a dii xemen bari, a mi fa sarijanxi na feen ma han xii solofere, alo a nema a kike wanli. ³ Xii solomasexeden loxon, diin yi banxulan. ⁴ A mon mi sarijanxi xii tonge saxan nun saxan benun a xa sarijan wunla ma naxan minixi a ma dii bari waxatini. A nama a yiin din se sarijanxi yo ra, a nama siga yire sarijanxini, han a marasarijan loxone yi kamali. ⁵ Xa a dii temen bari, a mi fa sarijanxi xunsagi firin, alo a nema a kike wanli bayo wunla bata mini a ma. A xa a marasarijanxi legeden xii tonge sennin nun sennin. ⁶ A marasarijan loxone na kamali a dii xemen xa hanma a dii temena, a xa yexex diin jee kedenna saraxa gan daxin xali saraxaraliin fema Naralan Bubun deen na, e nun kolokonde diina hanma ganbana, yulubi xafari saraxan na. ⁷ Saraxaraliin xa na saraxane ba Alatala xa, a yi Ala solona na naxanla xa. A sarijanma nen a wunla ma. Sariyan nan

na ra naxanla xa naxan na dii xemen bari hanma dii temena. ⁸ Xa a mi no yexeen sote, a noe ganba firin hanma kolokonde dii firin xale nen, kedenna xa ba saraxa gan dixin na, bonna yulubi xafari saraxana. Saraxaraliin xa Ala solona a xa, a sarijanma nen.”

13

Furene muxune fatine ma

¹ Alatala yi a fala Musa nun Haruna xa, a naxa, ² “Xa muxun fatin yirena nde kusinxi, hanma kafanla a ma hanma fure dena nde a fatin ma naxan noe finde fure naxin na dangu muxu gbete ma, na xa xali saraxarali Haruna fema hanma a diina nde. ³ Furen naxan a fatin ma, saraxaraliin xa na mato. Xa furen yiren xabene bata fixa, a deen yi tilinje ayi, fure naxin nan na ra. A na yelin a matoc, saraxaraliin xa a fala, a na kannna mi sarijan. ⁴ Xa fure de fixena a fatin ma, koni a mi tilin, a fati ma xabe mi fixaxi, saraxaraliin xa furemaan lu a danna xunsagi keden. ⁵ A xii soloferede loxoni, a yi a mato. Xa a to furen deen mi masaraxi, a mi gboxi ayi a fatin ma, a mon xa furemaan lu a danna xunsagi keden. ⁶ Saraxaraliin xa a mato a xunsagi firinden xii soloferede loxoni. Xa furen bata fisa a mi gboxi ayi a fatin ma, saraxaraliin xa a fala, a na kannna bata sarijan. Kafanla nan tun na a ra. A xa a dugine xa, a sarijanma nen. ⁷ Koni saraxaraliin yelin xanbini a fale a sarijanxi, xa kafanla fa gbo ayi a fatin ma, na kannna mon xa xete saraxaraliin fema. ⁸ Saraxaraliin mon xa a mato. Xa a to kafanla bata gbo ayi a fatin ma, a xa a fala, a na kannna mi sarijanxi, fure naxin na a ra.”

⁹ “Xa fure naxin bata lu muxuna nde fatin ma, e xa a xali saraxaraliin fema. ¹⁰ A xa a mato. Xa kusindena nde a ma naxan de bata fixa, xa na kusinden bata fati ma xaben fixa, a suben minixi kenenni, ¹¹ nayi fure naxi koxoxin nan na ra. Saraxaraliin xa a fala, a na kannna mi sarijanxi. A nama lu a danna matoni, bayo a bata a kolon a mi sarijanxi. ¹² Xa saraxaraliin bata a to a na fure naxin bata gasin namini a fatin birin ma, keli a sanne ma han a xunna, ¹³ a xa a mato ki faji, bayo xa na furena a fatin birin ma, a xa a fala furemaan ma, a sarijan bayo furen bata yelin xare. ¹⁴ Koni furen deen na mini a ma loxon naxan yi, a mi sarijanxi. ¹⁵ Saraxaraliin na furen deen to a ma, a xa a fala a ma, a mi sarijanxi. Fure naxin nan na ra. ¹⁶ Xa furen deen xara, na kannna xa siga saraxaraliin fema. ¹⁷ A xa a mato. Xa furen bata xara, saraxaraliin xa a fala furemaan ma, a bata sarijan. ¹⁸ Xa seteen te muxuna nde ma, a yalan, ¹⁹ a funfun yi kusin, a fixa hanma a gbeeli, na muxun xa siga saraxaraliin fema. ²⁰ Saraxaraliin xa a mato. Xa furen funfun tilin, a fati ma xabe bata fixa, saraxaraliin xa a fala, a na kannna mi sarijanxi. Fure naxin na a ra, naxan minixi seteen funfuni. ²¹ Koni saraxaraliin na a mato, xa a mi fati ma xabe fixe to, xa furen funfun mi tilin, a xaraxi, a xa furemaan lu a danna xunsagi keden. ²² Xa furen bata gbo ayi fatin ma, saraxaraliin xa a fala na kannna ma, a mi sarijanxi. Fure naxina nde na a ra. ²³ Koni xa furen funfun mi masaraxi a mi gboxi ayi, nayi larun nan tun a ra. Saraxaraliin xa a fala na kannna ma a sarijanxi.”

²⁴ “Xa muxuna nde fatin ganxi, xa furen deen fixa hanma a gbeeli, ²⁵ saraxaraliin xa a mato. Xa a fati ma xabene fixa, furen deen tilin, fure naxina nde nan na ra, naxan bata mini ganden ma. Nayi, saraxaraliin xa a fala na kannna ma a mi sarijanxi bayo fure naxin na a ra. ²⁶ Koni a na a mato, xa saraxaraliin mi fati ma xabe fixe to furen ye, a deen mi tilin, a bata xara, saraxaraliin xa na kannna lu a danna xunsagi keden. ²⁷ Saraxaraliin xa a mato xii soloferede loxoni. Xa furen bata gbo ayi a fatin ma, saraxaraliin xa a fala na kannna ma, a mi sarijanxi. Fure naxin na a ra. ²⁸ Koni xa furen mi masaraxi, a mi gboxi ayi, a bata xara, gande funfun nan na ra. Saraxaraliin xa a fala, a na kannna sarijanxi. Gande larun nan na ra.”

²⁹ “Xa furen lu xemena nde hanma naxanla nde xunna ma hanma a kenkenma ma, ³⁰ saraxaraliin xa furen mato. Xa a tilin, a xunsexen hanma a de xaben gbeeli, a xunxurun, saraxaraliin xa a fala na kannna ma, a mi sarijanxi. Fure naxin na a ra, daxana, naxan a suxi a xunna ma hanma a kenkenma ma. ³¹ Xa saraxaralina a to furen mi tilin, koni a xunsexere fore munma mini, furemaan xa lu a danna xii solofere. ³² Saraxaraliin xa a furen mato xii soloferede loxoni. Xa daxaan mi gboxi ayi, a mi tilin, a xunsexen mi gbeeli, ³³ na

kanna xa a xunna bi, fɔ furen denaxan ma. Saraxaraliin mɔn xa a lu a danna xunsagi keden. ³⁴ Saraxaraliin xa daxaan mato xii soloferede lɔxɔni. Xa a mi gboxi ayi, a mi tilin, saraxaraliin xa a fala na kanna ma, a a sarijanxi. A xa a dugine xa, a sarijanma nɛn. ³⁵ Koni xa daxaan gbo ayi fatin ma, saraxaraliin yelin xanbini a fale a a sarijanxi, ³⁶ saraxaraliin xa a mato. Xa daxaan bata gbo ayi, hali saraxaraliin mi fa a xunsexɛn mato, a mi sarijanxi. ³⁷ Koni xa a mi gboxi ayi, xa fati ma xabe fɔrɛne bata mini, daxaan bata yalan. A bata sarijan. Saraxaraliin xa a fala, a sarijanxi.”

³⁸ “Xɛmena hanma jaxanla, xa fixe fixe a fatin ma, ³⁹ saraxaraliin xa a mato. Xa e mi mɔxi, gasin nan tun na ra. A sarijan.”

⁴⁰ “Xa muxuna nde xun sexɛ mi na, teeli kanna na a ra, a sarijan. ⁴¹ Xa xunsexɛ mi a tigi ra, teeli kanna na a ra, a sarijan. ⁴² Koni xa furena a teeli hanma a tigi ra naxan fixa hanma a gbeeli, fure jaxin nan minixi a ma. ⁴³ Saraxaraliin xa a mato. Xa a kusinden to teeli hanma a tigi ra naxan fixa hanma a gbeeli alo fure jaxin kii naxan yi, ⁴⁴ furemaan nan na kanna ra, a mi sarijanxi. Saraxaraliin xa a fala, a mi sarijanxi bayo furena a xunna ma.”

⁴⁵ “Awa, xa fure jaxin naxan ma, na kanna xa dugi yibɔxine ragodo a ma, a xunni tɔntaren yi lu, a a dɛɛn ye maluxun, a yi gbelegbele. Sarijantarena! Sarijantarena! ⁴⁶ Furen nɛma a ma, a mi sarijanxi. Nayi, a lan a lu a danna, a xa lu yamaan daaxaden fari ma.”

Dugi funduxine

⁴⁷ “Xa dugina nde bata fundu, xuruse xabe dugina hanma taa dugina, ⁴⁸ a na findi dugi sɔxɔnxin sifa yo ra hanma xuruse xabe dugine hanma se kidine, ⁴⁹ xa funduden fɔrɔ hanma a gbeeli dugin ma hanma kidin ma hanma dugi sɔxɔnxin ma hanma se kidina nde ma, funɛ jaxin na a ra naxan seen kalama. Saraxaraliin xa a mato. ⁵⁰ Funɛn seen naxan ma, saraxaraliin xa na ramara matoni xii solofere. ⁵¹ Xii soloferede lɔxɔni saraxaraliin xa a mato. Xa funɛn bata gbo ayi na dugin ma hanma dugi sɔxɔnxin ma, hanma se kidin ma, a na rawali kii yo yi, funɛ jaxin nan na ra naxan seen kalama, na seen xɔsɔxi. ⁵² Nayi, saraxaraliin xa na dugin gan, hanma dugi sɔxɔnxina hanma xuruse xabe dugina hanma se kidina, funɛ funfun naxan ma. Amasɔtɔ funɛ jaxin na a ra naxan seen kalama. Na seen xa gan. ⁵³ Koni xa saraxaralina a mato, xa funɛn mi gboxi ayi na seen ma, ⁵⁴ funɛn naxan ma, a xa yamarin fi e ma, a e xa na dugin xa. A mɔn yi a ramara xii solofere. ⁵⁵ E na a xa, saraxaraliin mɔn xa a mato. Xa a to funɛn mi maxɛtɛxi, a mi gboxi ayi, na seen xɔsɔxi. Xa funɛn bata dugin suxu a ye fajin ma hanma a ye jaxin ma, a gan daxin na a ra. ⁵⁶ Xa saraxaralina a to funɛn bata ba fɔlɔ, dugin xa xanbini, a xa na funɛ yiren bɔ dugin na, hanma kidina, hanma dugi sɔxɔnxina. ⁵⁷ Koni, xa a mɔn sa dugi sɔxɔnxin suxu hanma se kidina, funɛn nan na ra naxan seen kalama. Nayi, funɛn seen naxan ma, na xa gan. ⁵⁸ Funɛn seen naxan suxi, dugina, hanma dugi sɔxɔnxina, hanma se kidina, koni funɛn funfun bata lɔ ayi, na mɔn xa xa alogo a xa sarijan.”

⁵⁹ Funɛn bata xuruse xabe dugin naxan suxu hanma taa dugina, hanma dugi gbɛtɛ, hanma se kidina, sariyan nan na ra ne fe yi naxan a yitama a e sarijan hanma e mi sarijanxi.

14

Furetɔɔn nasarijan sariyane

¹ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, ² “Fure jaxin muxun naxan ma, na rasarijanma ikiini: A xa a yita saraxaraliin na. ³ Nayi, saraxaraliin xa mini yamaan daaxaden fari ma na kanna matodeni. Xa furemaan bata yiyalan, ⁴ saraxaraliin xa yamarin fi, e xa fa xɔli jɛjɛ radaxaxi firin na, e nun suman wudin nun gari gbeela nun hisopi wudi yiina nde. ⁵ Saraxaraliin xa yamarin fi, a e xa xɔliin keden kɔɛ raxaba feɣɛna nde xun ma, tigi igen naxan kui. ⁶ A xa xɔli jɛjɛn tongo, e nun suman wudin nun gari gbeela nun hisopi wudi yiina, a yi e rafu xɔliin kɔɛ raxabaxin wunli. ⁷ A yi a xuya na kanna ma sanja ma solofere

naxan nasarijanma fure naxin ma. A yi a fala na kanna ma a a bata sarijan. A yi xōli nɛnɛn bejin burunna ra.”

⁸ “Naxan nasarijanma, na kanna xa a dugine xa, a a fati ma xabene bi, a yi a maxa. Na xanbi ra, a sarijanma nɛn. Nayi, a nɔɛ soɛ nɛn yamaan daaxadeni, koni a luma nɛn a bubun fari ma xii solofere. ⁹ Xii soloferede lɔxɔni, a mɔn yi a xunsexene bi, e nun a dɛ xabene, a yɛ gilingilinna xabene, e nun a fati ma xabene birin. A mɔn yi a dugine xa, a a fatin maxa. Na xanbi ra, a sarijanma nɛn. ¹⁰ Xii solomasɛxɛdeni, a xa konton firin tongo e nun yɛxɛɛ gilɛna, nɛɛ keden kedenne, fɛ mi naxanye ra. A mɔn xa murutu fuji fajin kilo solomanaanin tongo bogise saraxan na turen naxan yi, a turen litiri tagin sa a fari. ¹¹ Saraxaraliin naxan na kanna rasarijanma, na xa e nun a kiseene ti Alatala yetagi Naralan Bubun dɛ ra. ¹² A xa konton keden tongo, a a ba yangin saraxan na, e nun turen litiri tagi. A xa ne yita Alatala ra saraxa ralixin na. ¹³ A xa a kontonna kɔɛ raxaba na yire sarijanxini muxune yulubi xafari saraxane nun saraxa gan daxine kɔɛ raxabama denaxan yi. Saraxaraliin nan gbee yangin saraxan na alo yulubi xafari saraxana. A sarijan han! ¹⁴ Saraxaraliin xa yangin saraxan wunla nde tongo, a yi a sa na kanna yiifari ma tunla ma, e nun a yiifari ma yii konkoriwaan nun a yiifari ma san konkoriwana. ¹⁵ Na xanbi ra, a mɔn xa saraxa turena nde tongo, a yi a sa a yetɛɛn kɔmɛn ma yiini. ¹⁶ A xa a yiifari ma yii soli keden sin tureni, a yi a xuya Alatala yetagi dɔxɔna ma solofere. ¹⁷ A mɔn yi ndedi sa na kanna yiifari ma tunla ma, e nun a yiifari ma yii konkoriwaan nun a yiifari ma san konkoriwana. A yangin saraxan wunla saxi denaxan yi. ¹⁸ Ture dɔnxɛn naxan luxi saraxaraliin yii, a xa na sa na kanna xunni, saraxaraliin yi Alatala solona a xa. ¹⁹ Saraxaraliin xa yulubi xafari saraxan ba, a Ala solona na kanna xa naxan nasarijanma. Na xanbi ra, a yi saraxa gan daxin kɔɛ raxaba. ²⁰ A yi saraxa gan daxin nun bogise saraxan nali saraxa ganden fari. A yi Ala solona na kanna xa, a yi sarijan.”

²¹ “Xa yiigelitɔɔn nan na kanna ra, a mi nɔɛ saraxane sɔtɛ, a xa konton keden tongo yangin saraxan na, naxan yitama Ala ra solona seen na a xa, e nun murutu fuji fajin bogise saraxan kilo saxan, turen naxan yi, e nun turen litiri tagi, ²² e nun ganba firin hanma kolokonde dii firin, a nɔɛ naxan sɔtɛ. Keden xa findi yulubi xafari saraxan na, bonna saraxa gan daxina. ²³ Xii solomasɛxɛde lɔxɔni, a xa fa e ra saraxaraliin fema Naralan Bubun dɛɛn na Alatala yetagi alogo a xa rasarijan. ²⁴ Saraxaraliin xa yangin saraxa yɛxɛɛn nun turen litiri tagin tongo, a yi e yita Alatala ra saraxa ralixin na. ²⁵ A xa yɛxɛɛn kɔɛ raxaba yangin saraxan na. A yi a wunla nde tongo, a a sa na kanna yiifari ma tunla nun a yiifari ma yiin konkoriwaan nun a yiifari ma san konkoriwaan ma. ²⁶ A yi turena nde sa a yetɛɛn kɔmɛn ma yiini. ²⁷ A xa na turena nde xuya Alatala yetagi a yiifari ma yii sonla ra sanja ma solofere. ²⁸ Turen naxan a yiin kui, a xa na ndedi tongo, a yi a sa na kanna yiifari ma tunla ma, e nun a yiifari ma yii konkoriwaan nun a yiifari ma san konkoriwana. A bata yi yangin saraxan wunla sa denaxan yi. ²⁹ Turen naxan luxi a yiin kui, a xa na sa na kanna xunni, a yi Alatala solona a xa. ³⁰ Saraxaraliin xa ganba keden tongo hanma kolokonde diina, na kanna naxan sɔtɔxi, ³¹ a yi a ba yulubi xafari saraxan na, a yi xōliin boden ba saraxa gan daxin na, e nun bogise saraxana. Nayi, a yi Alatala solona na kanna xa.”

³² Sariyan nan na ra na kanna xa, fure naxin naxan fatin ma, naxan mi nɔɛ saraxa kamalixin sɔtɛ.

Banxi ma funɛna

³³ Alatala yi a fala Musa nun Haruna xa, a naxa, ³⁴ “ɛ na so Kanan yamanani, n naxan soma ɛ yii ɛ kɛɛn na, xa n funɛn sa banxina nde ma na yamanani, ³⁵ banxi kanna xa sa a fala saraxaraliin xa, a naxa, ‘N bata funɛn to n ma banxin ma.’ ³⁶ Saraxaraliin xa yamarin fi, a e xa seene ramini banxini benun a xa siga funɛn matodeni, alogo sese nama lu banxini a yi yate se xɔsixin na. Na xanbi ra, saraxaraliin xa so banxini a matodeni.”

³⁷ “A xa funɛn mato. Xa funɛn fɔrɔ hanma a gbeeli, xa yilidine banxin ma, ³⁸ saraxaraliin xa mini banxini, a banxin dɛɛn balan xunsagi keden. ³⁹ Xii soloferede lɔxɔni, saraxaraliin mɔn xa fa a mato. Xa funɛn bata gbo ayi banxi ma, ⁴⁰ saraxaraliin

xa yamarin fi, a funen gemen naxanye ma, e xa ne ba na, e yi e woli yirena nde yi taan fari ma naxan mi sarijan. ⁴¹ A xa banxin kuiin birin maxolin, e yi a laxon woli ayi yirena nde yi taan fari ma naxan mi sarijan. ⁴² Na xanbi ra, e xa gemε gbete tongo. E yi na gemene masara. E maso se gbete tongo, e mon yi banxin maso.”

⁴³ “E na a gemε kalaxine ba na, e banxin maxolin, a kankene mon yi maso, xa funen mon mini banxin ma, ⁴⁴ saraxaraliin xa sa a mato. Xa a to funen bata gbo ayi banxini, na nan na ra fune jaxin na a ra naxan seen kalama. Banxin mi sarijanxi. ⁴⁵ Banxin xa rabira, a gemene nun a wudine nun a maso bendene yi maxali taan fari ma yirena nde yi naxan mi sarijanxi. ⁴⁶ Naxan yo na so banxini a balanxi laxon naxanye yi, na mi fa sarijanxi han jinbanna ra. ⁴⁷ Naxan na a sa hanma a a dege na banxini, a xa a dugine xa.”

⁴⁸ “Xa saraxaralina a mato, funen mi gboxi ayi banxin ma a maso xanbini, a xa a fala a banxin bata sarijan, amasoto funen bata jan na.”

⁴⁹ “Na kanna xa xoli firin tongo e nun suman wudina nde nun gari gbeela nun hisopi wudi yiina nde. ⁵⁰ A xa xoliin keden ke raxaba fejena nde xun ma tigi igen naxan kui. ⁵¹ A yi suman wudin tongo, e nun hisopi wudi yiin nun gari gbeela e nun xoli jenen, a ne sin xoli ke raxabaxin wunla nun tigi igeni. A yi a xuya banxin ma sanja ma solofere. ⁵² A yi banxin nasarijan xoliin wunla ra, e nun tigi igen nun xoli jenen nun suman wudin nun hisopi wudina e nun gari gbeela. ⁵³ A xa xoli jenen bejin taan fari ma burunna ra. Nayi, na banxina fe jaxin bata jan, a yi sarijan.”

⁵⁴ Sariyane nan ne ra fure jaxine fe yi hanma daxana naxanye minin muxun fatin ma, ⁵⁵ e nun funen naxan minin dugin ma hanma banxin ma, ⁵⁶ kusindene, gasine, e nun larune, ⁵⁷ alogo a xa kolon xa sena nde sarijan hanma xa a mi sarijanxi. Sariyan na a ra fure jaxin nun fune jaxina fe yi.

15

Muxun xosima kiinde a bari boden xon

¹ Alatala yi a fala Musa nun Haruna xa, ² a e xa a fala Isirayila kaane xa, e naxa, “Xa furen xemena nde bari boden ma, faxunna naxan minima xosin nan na ra. ³ Xa a minima hanma a mi tin mine, na faxunna bata na kanna xosi. ⁴ Nayi, xemene na a sa saden naxan ma, na xosixi. A na dexo gbeden naxan ma, na xosixi. ⁵ Naxan na a yiin din a saden na, na kanna xa a dugine xa, a yi a maxa. A mi fa sarijanxi han jinbanna. ⁶ Furemaan bata dexo gbeden naxan ma, naxan yo dexo na ma, na kanna lan a a dugine xa, a yi a maxa, a mi fa sarijanxi han jinbanna. ⁷ Naxan na a yiin din furemaan na, na kanna lan a xa a dugine xa, a yi a maxa. A mi fa sarijanxi han jinbanna. ⁸ Xa furemaan de igen namini muxu sarijanxina nde ma, na kanna lan a a dugine xa, a yi a maxa. A mi fa sarijanxi han jinbanna. ⁹ Furemaan na dexo sese fari a siga sigatini, na mi fa sarijanxi. ¹⁰ Furemaan bata dexo sese ma, naxan yo na a yiin din na ra, na kanna mi fa sarijanxi han jinbanna. Naxan yo na se sifan tongo, na kanna lan a a dugine xa, a yi a maxa, a mi fa sarijanxi han jinbanna. ¹¹ Xa furemaan mi a yiin naxa, a na a yiin din muxu yo ra, na kanna lan a a dugine xa, a yi a maxa. A mi fa sarijanxi han jinbanna. ¹² Furemaan na a yiin din feje yo ra, na lan a kala. Xa goronna wudi daxin na a ra, a lan a maxa.”

¹³ “Furemaan na yiyalan, na kanna lan a legedenna ti xunsagi keden benun a xa rasarijan. A xa a dugine xa, a yi a maxa tigi igen na. A sarijanma nen na yi. ¹⁴ Xii solomasexede laxon, a xa ganba firin tongo hanma kolokonde dii firin, a sa e so saraxaraliin yii Alatala yetagi Naralan Bubun deen na. ¹⁵ Saraxaraliin xa xoli keden ba yulubi xafari saraxan na, bonna saraxa gan daxina. Nayi, a yi na kanna rasarijan Alatala yetagi faxunna ma naxan minixi a ma. ¹⁶ Xa xemene bari bodeni igen mini, na kanna lan a a gbindin birin maxa, a mi fa sarijanxi han jinbanna. ¹⁷ Xa na ige sifan sa dugin ma hanma se kidin ma, na lan a maxa. A mi fa sarijanxi han jinbanna. ¹⁸ Xa xemene nun jaxanla kafu, e firinna birin lan e e maxa, e mi fa sarijanxi han jinbanna.”

¹⁹ “Xa naxanla a kike wanli, wunla minima a ma, a mi fa sarijanxi xunsagi keden. Naxan na a yiin din a ra, a mi fa sarijanxi han jinbanna. ²⁰ A nema a kike wanli, xa a a sa saden ma hanma a dɔxɔ gbɛdɛn ma, na mi fa sarijanxi. ²¹ Naxan na a yiin din a saden na, na kanna lan a a dugine xa, a yi a maxa, a mi fa sarijanxi han jinbanna. ²² A na dɔxɔ gbɛdɛn naxan ma, naxan na a yiin din na ra, na kanna lan a a dugine xa, a yi a maxa, a mi fa sarijanxi han jinbanna. ²³ Xa sena nde saxi na saden ma hanma gbɛdɛn ma, a yi dɔxi naxan ma, naxan yo na a yiin din na seen na, a mi fa sarijanxi han jinbanna. ²⁴ Xa e nun xɛmɛna nde kafu, a wunla yi sa xɛmɛn ma, a fan mi sarijanxi xunsagi keden. A na a sa sade yo ma na xɔsixi.”

²⁵ “Xa wunla lu mine naxanla ma, naxan mi findixi a kike wanla ra, hanma a kike wali waxatin yi xɔnkuya ayi, a mi fa sarijanxi han wunla yi jan alo a nema a kike wanli. ²⁶ A na a sa saden naxan ma hanma a dɔxɔ gbɛdɛn naxan ma, na mi sarijanxi, alo a nema a kike wanli. ²⁷ Naxan na a yiin din na saden na hanma a dɔxɔ na gbɛdɛn ma, na kanna lan a a dugine xa, a yi a maxa, a mi sarijanxi han jinbanna. ²⁸ Wuli minin na jan, na naxanla lan a legedenna ti xunsagi keden, a sarijanma nɛn na yi. ²⁹ Xii soloferede lɔxɔni, a xa ganba firin hanma kolokonde dii firin tongo, a e xali saraxaraliin fema Naralan Bubun dɛɛn na. ³⁰ Saraxaraliin xa xɔliin boden ba yulubi xafari saraxan na, bonna saraxa gan daxina. Na xanbi ra, naxanla wuli minin xɔsin janma nɛn Alatala yɛɛ ra yi.”

³¹ “Ɛ xa Isirayila kaane ratanga na feene ma naxanye e xɔsima, alogo e nama n batu bubun naxɔsi naxan e tagi, e yi faxa e xɔsina fe ra.”

³² Sariyane nan ne ra feni itoe ma: faxunna na mini xɛmɛn bari boden ma, igen na mini xɛmɛn xɛmɛyani a yi a xɔsi, ³³ naxanla nema a kike wanli, igena nde na mini xɛmɛn hanma naxanla bari bodeni, e nun xɛmɛn naxan kafuma naxanla ma a kike wali waxatini.

16

Ala solona lɔxɔna

¹ Harunaa dii firinna naxanye siga Alatala yetagi, ne faxa xanbini, Alatala yi falan ti Musa xa. ² Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, “A fala i tada Haruna xa, a a nama so yire sarijanxi fisamantenni yɛ yo yɛ, yɛ masansan dugin xanbi ra Layiri Kankiraan yetagi, Ala solonama denaxan yi. Xa a na liga, n minima a ma nɛn kundaan yiyani Layiri Kankiraan deraganla xun ma, a yi faxa.”*

³ “Haruna xa feni itoe nan liga alogo a xa so yire sarijanxi fisamantenni: A lan a tura bulanna ba yulubi xafari saraxan na, e nun kontonna saraxa gan daxin na. ⁴ A lan a yi taa dugi guba sarijanxin nagodo a ma, a yi a taa dugi wantanna so. A xa a tagi xidi taa dugi tagixidin na, a yi taa dugi namun so. Na dugine sarijan, nanara a lan a yi a maxa benun a xa e so. ⁵ Isirayila yamaan lan e kɔtɔ firin so a yii yulubi xafari saraxan na, e nun konton keden saraxa gan daxin na. ⁶ Haruna xa turaan ba a yetɛna yulubi xafari saraxan na alogo a xa Ala solona a yetɛ xa e nun a denbayana. ⁷ Na xanbi ra, a yi kɔtɔ firinne xali Alatala yetagi, Naralan Bubun dɛɛn na. ⁸ A xa kɔtɔne masɛnsɛn alogo a xa a kolon naxan lan a findi Alatala gbeen na e nun naxan sigan yire naxini. ⁹ Masɛnsɛnna na kɔtɔn naxan suxu Alatala gbeen na, Haruna xa fa na ra, a a ba yulubi xafari saraxan na. ¹⁰ Masɛnsɛnna na kɔtɔn naxan suxu yire naxin gbeen na, a nɛnɛn nan nalima Alatala ma a solona seen na, e sa a bepin yire naxini burunna ra. ¹¹ Haruna xa fa turaan na, a a ba a yetɛna yulubi xafari saraxan na, a Ala solona a yetɛ xa e nun a denbayana. A xa na turaan kɛɛ raxaba a yetɛna yulubi xafari saraxan na. ¹² A xa tɛɛ kɔ seen nafe tɛɛ wolonna ra naxan tongoxi saraxa ganden fari Alatala yetagi. A yi wusulan fupin yiin yɛ firin tongo, a yi e xali yɛ masansan dugin xanbi ra, yire sarijanxi fisamantenni. ¹³ A xa wusulanna sa tɛɛn na Alatala yetagi, alogo tutin naxan tema, na xa Layiri Kankiraan deraganla luxun alogo a nama faxa. ¹⁴ A xa turaan wunla nde tongo a yii sonla ra, a yi a xuya Layiri Kankiraan deraganla yetagin ma. A mɔn yi a xuya Layiri Kankiraan yetagi dɔxɔna ma solofere. ¹⁵ Na xanbi ra, a xa

* 16:2: 16.2 Layiri Kankirana fe mɔn sɛbɛxi Xɔrɔyaan 25.10-22 kui.

kõtɔn kɔɛ raxaba yamaan yulubi xafari saraxan na, a yi a wunla xali yɛ masansan dugin xanbi ra, a yi a liga alo turaan wunla, a a xuya Layiri Kankiraan ma e nun a yetagi.”

¹⁶ “Na kiini, a xa Ala solona yire sarijanxi fisamantenna xa alogo a xa rasarijan Isirayila kaane xɔsi feene nun e murute feene nun e yulubine birin ma. A mɔn xa a liga na kiini Naralan Bubun xa, naxan tixi Isirayila kaa xɔsixine tagi. ¹⁷ Muxu yo nama lu Naralan Bubun kui a na so Ala solonadeni yire sarijanxi fisamantenni, han a yi mini. A xa Ala solona a yetɛɛn xa e nun a denbayaan nun Isirayila yamaan birin.”

¹⁸ “Na xanbi ra, a yi mini, siga saraxa ganden yireni denaxan Alatala yetagi. A yi na fan nasarijan, a turaan nun kɔtɔn wunla sa saraxa ganden tongonna fenne birin ma. ¹⁹ A xa wunla xuya a yii sonla ra dɔxɔ solofere saraxa ganden ma, alogo a xa a rasarijan Isirayila kaane xɔsine ma.”

²⁰ “Haruna na yelin xɔsine bɛ yire sarijanxi fisamantenna ma, e nun Naralan Bubuna, e nun saraxa gandena, a xa kɔtɔ nɛnɛn fan maso. ²¹ Haruna xa a yii firinne sa kɔtɔ nɛnɛn xunna fari, a yi Isirayila kaane hakene nun murute feene nun yulubine birin fala a ma, a yi e sa kɔtɔn xunna fari. A yi muxuna nde xɛ, alogo a xa sa kɔtɔn bejin burunna ra, ²² a yi e hakene birin xali wulani. A xa kɔtɔn kedi, a siga burunna ra.”

²³ “Na xanbi ra, Haruna xa so Naralan Bubun kui, a yi taa dugine ba a ma, a naxanye so benun a xa so yire sarijanxini. A xa ne lu na. ²⁴ A xa a maxa yire sarijanxina nde yi, a yi a dugin bonne ragodo a ma. Na xanbi ra, a xa sa saraxa gan daxi firinna bonne ba a yetɛ xa e nun yamaan xa, a Ala solona a yetɛ xa e nun yamaan xa. ²⁵ A mɔn xa yulubi xafari saraxan turene sa tɛɛni saraxa ganden fari.”

²⁶ “Naxan kɔtɔn bejinxi yire njaxini, na lan a yi a dugine xa, a yi a maxa, a fa fa yamaan daaxadeni. ²⁷ Turaan nun kɔtɔn naxanye baxi yulubi xafari saraxan na, naxanye wuli rawalixi yire sarijanxini Ala solona seen na, ne lan e xali yamaan daaxaden fari ma, e kidine nun e suben nun e gbiine yi sa tɛɛni. ²⁸ Naxan na e gan, na lan a yi a dugine xa, a yi a maxa. Na xanbi ra, a yi so yamaan daaxadeni.”

²⁹ “Habadan sariyan na a ra ɛ xa. Kike solofereden xii fuden lɔxɔni, ɛ xa sunna suxu, ɛ tan Isirayila kaane ba, xɔnɛn naxanye dɔxi ɛ konni ba, ɛ xa wanla birin bejin. ³⁰ Amasɔtɔ Ala solonama ɛ xa na lɔxɔn nin, alogo ɛ xa sarijan. Nayi, ɛ sarijanma nɛn ɛ yulubine birin ma Alatala yɛɛ ra yi. ³¹ A xa findi Matabu Lɔxɔn nun sanla ra. ɛ xa sunna suxu na lɔxɔni. Habadan sariyan na a ra.”

³² “Saraxaraliin naxan bata masusan a sugandi feen na, a dɔxɔ saraxaraliyani a baba funfuni, na nan Ala solonama. A tan nan taa dugi doma rasarijanxine soma, ³³ a Ala solona yire sarijanxin nun Naralan Bubun nun saraxa ganden nun saraxaraline nun Isirayila yamaan birin xa. ³⁴ Habadan sariyan na a ra ɛ xa. Ala solonama Isirayila kaane yulubine birin ma fe ra lɔxɔ kedenni nɛn bun ma.”

E yi a liga alo Alatala a yamari Musa ma kii naxan yi.

17

Isirayila kaane xa sarijan

¹ Alatala yi a fala Musa xa, ² a a xa a fala Haruna xa, e nun a diine nun Isirayila kaane birin, a naxa, “Alatala ito nan yamarixi. ³ Isirayila kaan naxan na a njingen ba saraxan na, hanma yɛxɛɛna hanma siina, yamaan daaxadeni hanma a fari ma, ⁴ a mi a xali Naralan Bubun so dɛɛn na alogo a xa a rali Alatala ma kiseen na Alatala Batu Bubun yetagi, na kanna yatema nɛn alo faxa tiina. A bata wunla ramini, na kanna kedima nɛn a yamani. ⁵ Na ma, Isirayila kaane bama nɛn saraxan bɛ burunna ra, e fa e saraxane ra saraxaraliin fɛma Alatala yetagi Naralan Bubun dɛɛn na, a yi e ba bɔnɛ xunbeli saraxan na Alatala xa. ⁶ Saraxaraliin xa a wunla xuya Alatalaa saraxa ganden dɛxɔnna ma Naralan Bubun dɛɛn na, a yi a turene sa tɛɛni, a xirin yi rafan Alatala ma. ⁷ Nayi, Isirayila kaane nama fa suxure kɔtɔne ki, e tinxintareyaan liga Ala ra naxanye xɔn. Habadan sariyan na a ra e tan xa e nun e yixɛtene birin.”

⁸ A mən xa a fala, a naxa, “Isirayila kaan hanma xəjən naxan dəxi e tagi, a na saraxa gan daxin ba hanma saraxa gbete, ⁹ xa a mi a xali Naralan Bubun deen na alogo a xa ba Alatala xa, a kedima nen a yamaan ye.”

Wunla nama don

¹⁰ “Isirayila kaan hanma xəjən naxan dəxi e tagi, naxan na wunla don, n kelima nen na kanna xili ma, n yi a kedi a yamaan ye. ¹¹ Amasəto fati benden niina a wunla nin. N tan bata wunla findi n solona seen na ε niine xa, naxan sama saraxa ganden fari. Amasəto wunla nan n solonama bayo niina a yi. ¹² Nanara, n na falama ε tan Isirayila kaane xa, ε tan sese nama wunla don. Xəje yo naxan dəxi ε tagi, e nama wunla don. ¹³ Isirayila kaan hanma xəjən naxan ε tagi, naxan na suben hanma xəliin faxa donsoyani naxan daxa a don, a xa a wunla dindin bəxəni a benden sa a ye ma. ¹⁴ Amasəto suben birin niina a wunla nin. Nanara, n bata a fala Isirayila kaane xa, n naxa, ‘ε nama sube yo wunla don, amasəto suben birin niina a wunla nin. Naxan yo a don, na kedima nen Isirayila yamani.’ ”

¹⁵ “Naxan na suben don naxan faxaxi a yete ma hanma sube gbete naxan faxaxi, a na findi Isirayila bari diin na hanma xəjəna, na kanna lan a yi a dugine xa, a yi a maxa. A mi fa sarijanxi han jinbanna, na xanbi ra a yi sarijan. ¹⁶ Xa a mi a dugine xa, xa a mi a maxa, a na haken goronna tongoma nen.”

18

Kafu feen sariyane

¹ Alatala yi a fala Musa xa, ² a xa ito nan fala Isirayila kaane xa, a naxa, “Alatala nan n tan na, ε Ala. ³ ε nama Misiran kaane namunne liga, ε yi dəxi denaxan yi, hanma Kanan yamanan namunne, n na ε xalima denaxan yi. ε nama e namunne suxu de! ⁴ ε xa n ma sariyane nun n ma tənne suxu bayo Alatala nan n tan na, ε Ala.”

⁵ “ε xa n ma tənne nun n ma sariyane suxu bayo naxan na e suxu, na kanna nii rakisin sətəma nen e xən. Alatala nan n tan na.”

⁶ “Muxu yo nun a bari boden nama kafu. Alatala nan n tan na.”

⁷ “I nama i baba rayagi, ε nun i nga yi kafu. I nga na a ra. ε nama kafu.”

⁸ “ε nun i baba jaxalan gbete nama kafu, na i baba rayage nen.”

⁹ “ε nun i magilen nama kafu, i baba dii temena hanma i nga dii temena, hali ε mi maxuruxi tande kedenna ma.”

¹⁰ “ε nun i mamandenna nama kafu i ya dii xemena dii temena hanma i ya dii temena dii temena. Amasəto na i tan yage nen.”

¹¹ “ε nun i baba jaxalan gbete a dii temen nama kafu, a naxan barixi i baba ma. I magilen na a ra.”

¹² “ε nun i baba magilen nama kafu. I baba bari boden na a ra.”

¹³ “ε nun i nga ngaxakeden jaxalanmaan nama kafu. I nga bari boden na a ra.”

¹⁴ “I nama i baba ngaxakedenna rayagi. ε nun a jaxanla yi kafu. I nga xurin na a ra.”

¹⁵ “ε nun i mamuxun nama kafu. I ya diina jaxanla na a ra. ε nama kafu.”

¹⁶ “ε nun i ngaxakedenna jaxanla nama kafu. Na i ngaxakedenna rayage nen.”

¹⁷ “ε nun jaxanla nde nama kafu, ε nun a dii temen fan yi kafu. ε nun a mamandenna nama kafu, a dii xemena dii temena hanma a dii temena dii temena. I bari boden nan ne ra. Na mi daxa.”

¹⁸ “I nama i ya jaxanla bari boden tongo i ya jaxanla ra, i ya jaxanla mən jəjə, alogo i nama yengen naso e tagi.”

¹⁹ “ε nun jaxanla nama kafu a nema a kike wanli, amasəto a mi sarijanxi.”

²⁰ “ε nun i lanfana jaxanla nama kafu, i yi i yete xəsi a xən.”

²¹ “I nama i ya dii yo ba saraxan na Mələkə suxure kideni, i yi i ya Ala xili kala. Alatala nan n tan na.”

²² “ε nun xemən nama kafu alo jaxanla. Xəsi feen nan na ra.”

²³ “ε nun suben nama kafu, i yi i yete xəsi a xən. Jaxanla nama a maso suben na e kafu. Fe haramuxin nan na ra.”

²⁴ “E nama e xōsi na kēwali yo xōn. Amasōtō n siyaan naxanye kedima e yee ra, ne e yete xōsi na feene nan xōn. ²⁵ E kewanle bōxō yeteen xōsi nen. Nanara, n yi e hakene saran e ra, bōxōn yi a me e ra. ²⁶ Nayi, e tan Isirayila kaane nun xōnen naxanye e tagi, e xa n ma tōnne nun sariyane suxu. E nama xōsi feni itoe liga de! ²⁷ Amasōtō naxanye yi dōxi bōxōni ito yi benun e tan, ne yi feni itoe birin ligama, e bōxōn naxōsi. ²⁸ Na bōxōn nama a me e fan na e xōsina fe ra, alo siyaan naxanye yi na benun e tan. ²⁹ Nanara, naxan yo na xōsi feni ito nde liga, na kedima nen a yamani. ³⁰ E xa n ma yamarine suxu, e nama namun xōsiki yo liga naxanye yi ligama menni benun e tan. E nama e yete xōsi e xōn. Alatala nan n tan na, e Ala.”

19

Yamaan nasarijan fena

¹ Alatala yi a fala Musa xa, ² a xa ito fala Isirayila kaane xa, a naxa, “E xa sarijan, amasōtō n tan sarijan, n tan, Alatala, e Ala. ³ Birin xa a nga nun a baba binya, a yi Matabu lōxōne suxu. Alatala nan n tan na, e Ala.”

⁴ “E nama suxurene batu, e nama wure raxulunxin nafala ala maligane ra. Alatala nan n tan na, e Ala.”

⁵ “E na bōne xunbeli saraxan ba Alatala xa, e xa a ba a fajin na alogo a xa a rasuxu. ⁶ Saraxan suben xa don a faha lōxōni hanma na xōtōn bode. Naxan na lu han a xii saxande lōxōni, e xa na sa teeni. ⁷ Xa e nde don xii saxande lōxōni, na haramuxi, na mi rasuxuma. ⁸ Naxan na a don, na a haken goronna tongoma nen. Amasōtō a bata Alatalaa se rasarijanxin naharamu. Na kanna kedima nen a yamani.”

⁹ “E na malo xaban fōlō, e nama maala xaba han xeen xedeen xōn. E nama tōnsōnne makentun naxanye na lu a xōri ma. ¹⁰ I nama sansi bogi dōnxene bolon langani, i nama xōnne makō naxanye yolōnxi. I xa ne lu yiigelitōne nun xōne xa. Alatala nan n tan na, e Ala.”

¹¹ “E nama mujan ti. E nama wulen fala. E nama e bode yanfa. ¹² E nama e kōlō n xinli wulen fari, amasōtō i ya Ala nan xili kalama. Alatala nan n tan na.”

¹³ “I nama i muxun boden yii seene tongo yanfan xōn, i yi a jaxankata. I nama walikeen saranna ramara i konni han na xōtōn bode.”

¹⁴ “I nama tuli xōrin konbi, i nama sese sa danxutōn yee ra naxan a rabire, koni i xa gaxu Ala yee ra. Alatala nan n tan na.”

¹⁵ “E nama tinxintareya liga kiti sadeni. I nama yiigelitōn nafisa, i nama nafulu kanna rafisa, koni i xa i adamadi boden makiti tinxinni. ¹⁶ I nama i adamadi boden mafala yamaan tagi. I nama i adamadi boden tōnege alogo a xa faha. Alatala nan n tan na. ¹⁷ I nama i ngaxakedenna rajaxu, koni i xa i adamadi boden maxadi, alogo i nama yulubin tongo a fe ra. ¹⁸ I nama i gbeen jōxō. I nama yamaan muxuna nde fe xōnantenyaan namara i kui. I adamadi boden xanu alo i yetena. Alatala nan n tan na.”

¹⁹ “E xa n ma tōnne suxu. I nama sube siya firinne rakafu. I nama sansi siya firinna si xeen ma. I nama gese siya firinna dugi sōxōnxin so.”

²⁰ “Xa xemena nde nun konyi gilena nde kafu, muxu gbete naxan masuxi a jaxanla ra, naxan munma xunba hanma a xōrōya, e kala tixin saranma e ra nen. Koni e mi faxama, amasōtō a munma yi xunba nen. ²¹ Xemēn lan a kontonna xali Alatala yetagi Naralan Bubun deen na a yangin saraxan na. ²² Saraxaraliin xa yangin saraxa kontonna findi Alatala solona seen na a yulubi ligaxina fe ra, a yulubin yi xafari.”

²³ “E na so na yamanani, n na e xalima denaxan yi, e yi bogiseen siyaan birin si, e xa tōnna dōxō e bogine ra. E haramuxi nen e tan xa jee saxan, e nama e don. ²⁴ Neen naanindeni, bōxōn bogine birin nasarijanma nen Alatala tantun seen na. ²⁵ Neen suulundeni, e nōe e bogine dōne nen. Nayi, e bogi se sōtōxine sigan gbo ayi nen. Alatala nan n tan na, e Ala.”

²⁶ “E nama sese don wunla naxan yi. E nama e yiimato, e nama kōerayaan liga. ²⁷ E nama e xunna de bi a radigilinxin na. I nama i de xaben dexōnne bi. ²⁸ E nama e fatin

mabɔ faxa feen sunun taxamasenna ra. E nama taxaraan te e fatin ma. Alatala nan n tan na.”

²⁹ “I nama i ya dii temen nayagi i a findi yalunden na, alogo yamanan nama bira yalunyaan fɔxɔ ra, a yi rafe fe jaxin na. ³⁰ E xa Matabu Lɔxɔne suxu, e yi n ma yire sarijanxin binya. Alatala nan n tan na.”

³¹ “E nama siga koron bɔnbɔne nun yiimatone fema, alogo e nama e raxɔsi. Alatala nan n tan na, e Ala.”

³² “I xa keli fonna bun binyeni. I xa fonne binya, i yi gaxu i ya Ala yee ra. Alatala nan n tan na.”

³³ “Xa xɔɣen fa dɔxɔ e yamanani, e nama jaxu a ra, ³⁴ koni e xa a yisuxu alo yamanan bari diina e tagi. I xa a xanu alo i yetena, amasɔto e findi xɔɣen na nen Misiran yamanani. Alatala nan n tan na, e Ala.”

³⁵ “E nama tinxintareya liga kiti sadeni, hanma se maligadeni, hanma se binyeni ligadeni, hanma se yiligadeni. ³⁶ E sikeela xa tinxin. E nema sese malige, e xa ligase kamalixin nawali. Alatala nan n tan na, e Ala, naxan e ramini Misiran yamanani.”

³⁷ “E xa n ma tɔnne nun sariyane birin suxu. Alatala nan n tan na.”

20

Sariya kalane saranna fe

¹ Alatala yi a fala Musa xa ² a a xa a fala Isirayila kaane xa, a naxa,

“Isirayila kaan hanma xɔɣen naxan dɔxi Isirayila bɔxɔni, xa na nde a diin ba saraxan na Mɔlɔkɔ suxure kideni, yamaan xa a magɔlɔn a faxa. ³ N tan yeteen kelima nen a xili ma, n yi a ba Isirayila yamaan ye. Amasɔto a to a diin ba saraxan na Mɔlɔkɔ suxuren xa, a bata n ma yire sarijanxin naxɔsi, a yi n xili sarijanxin kala. ⁴ Xa yamaan bata e yeene raxi na feen ma, e tondi na kanna faxe, naxan a diin baxi saraxan na Mɔlɔkɔ xa, ⁵ n tan yeteen kelima nen a xili ma e nun a denbayana. N na a kedima nen Isirayila yamani e nun naxanye birin biraxi a fɔxɔ ra e n yanfa Mɔlɔkɔ suxure kideni.”

⁶ “Xa muxuna nde n yanfa, a bira koron bɔnbɔne nun yiimatone fɔxɔ ra, n kelima nen a xili ma, n yi a kedi a yamani. ⁷ E xa e yete suxu sarijanni, alogo e xa sarijan amasɔto Alatala nan n tan na, e Ala.”

⁸ “E xa n ma tɔnne suxu, e yi e liga. Alatala nan n tan na, naxan e rasarijanma.”

⁹ “Naxan yo na a baba danga hanma a nga, e na kanna faxa. A tan nan a faxa feen nagidixi, bayo a bata a baba danga hanma a nga.”

¹⁰ “Xa xemena nde yalunya liga e nun xemε gbete a jaxanla, a lanfana jaxanla, e xa xemε yalunxin nun jaxalan yalunxin firinne birin faxa.”

¹¹ “Xa xemena nde nun a baba jaxanla kafu, a bata a baba rayagi. E xa xemεn nun jaxanla firinne birin faxa. E tan yeteen nan e faxa feen nagidixi. ¹² Xa xemena nde nun a mamuxun kafu, e xa e firinne birin faxa. Amasɔto e bata fe jaxin liga. E tan nan e faxa feen nagidixi.”

¹³ “Xa xemena nde kafu xemεn ma alo muxun kafun jaxanla ma kii naxan yi, e firinna birin bata xɔsi feen liga. E xa e firinna birin faxa. E tan nan e faxa feen nagidixi.”

¹⁴ “Xa xemena nde dii temε nun a nga fen a jaxanla ra, fe jaxin nan na ra. Xemεn nun jaxanle birin xa gan, alogo na fe jaxin nama lu e tagi.”

¹⁵ “Xa xemena nde kafu suben ma, e xa a faxa, e yi suben faxa.”

¹⁶ “Xa jaxanla nde a maso suben na e yi kafu, e xa jaxanla nun suben faxa. E xa faxa, e tan nan e faxa feen nagidixi.”

¹⁷ “Xa muxuna nde a magilen tongo a jaxanla ra, a baba a dii temena hanma a nga a dii temena, e yi kafu, yagin nan na ra. E xa kedi yamaan ye. Xemεn bata kafu a magilen ma, a tan nan a haken goronna tongoma.”

¹⁸ “Xa xemena nde kafu jaxanla ma a nema a kike wanli, e firinne birin xa kedi yamani bayo e lanxi e yagi feen ma nen.”

¹⁹ “E nun i nga ngaxakedenna hanma i tenen nama kafu, bayo na i bari boden nayagima nen. E firinna birin e haken goronna tongoma nen.”

²⁰ “Xa xemena nde nun a saxo jaxanla kafu, a bata a saxo rayagi. E firinna nan e haken goronna tongoma, e faxama nen e mi dii bari.”

²¹ “Xa xemena nde a ngaxakedenna jaxanla tongo a jaxanla ra, xosin nan na ra. A bata a ngaxakedenna rayagi. E mi dii barima.”

²² “E xa n ma tonne nun n ma sariyane birin suxu, e yi e liga, alogo na boxon nama a me e ra, n na e xalima boxon naxan yi daxodeni. ²³ N siyaan naxanye kedima e yee ra, e nama bira ne namunne foxo ra. Amasoto e feni itoe birin ligaxi nen e yi rapaxu n ma. ²⁴ Koni n na a fala nen e xa, n naxa, ‘E boxon soma e tan nan yii. N na boxon fima e ma nen e keen na, kumin nun nonon gbo denaxan yi.’ Alatala nan n tan na, e Ala, naxan e sugandixi siyane tagi. ²⁵ Nanara, e xa sube haramuxine nun sube daxaxine tagi raba, e nun xoli haramuxine nun a daxaxine. E nama e yete xosi subeni itoe xon, hanma xoline xon, hanma niimaseen naxanye e masigama boxon ma, n tonna saxi naxanye ra a e haramuxi.”

²⁶ “Nayi, e findima n ma yama sarijanxin na nen, amasoto n tan Alatala sarijan. N bata e sugandi siyane tagi, alogo e xa findi n gbeen na.”

²⁷ “Xemen hanma jaxanla naxan e tagi, xa a findi koron bonbon na hanma yiimatoon na, e xa a magolon a faxa. A tan nan a faxa feen nagidixi.”

21

Saraxaraline sarijananna

¹ Alatala yi a fala Musa xa, a a xa a fala saraxaraline xa, Harunaa diine, a naxa, “Saraxaraliin nama a yete xosi a muxuna nde jandeni, a a maso a binbin na. ² Fo a muxu kendene alo itoe: a nga, a baba, a diina, a dii temena, a tada hanma a xunyena, ³ hanma a magilen naxan munma futu, naxan doxi a konni bayo xemen mi a yii. A noe a yete xose nen e jandeni. ⁴ Koni, saraxaraliin naxan tixi yamaan yee ra, na nama a yete xosi, a yete rayagi. ⁵ Xa sayaan ti, saraxaraline mi lan e e xunne bi, hanma e e de xabene dexon bi, hanma e e fatin mabo. ⁶ E xa sarijan e Ala yetagi, e nama e Ala xili kala, amasoto e tan nan saraxane ralima Alatala ma teen na, naxanye luxi alo e Ala donsena. Nayi, e xa sarijan. ⁷ E nama yalunden futu hanma jaxanla naxan xeme feen kolon hanma jaxanla naxan ma xeme a mexi a ra. Amasoto e rasarijanxin na a ra Ala xa. ⁸ I xa a yate muxu sarijanxina, amasoto a tan nan saraxane fima Ala ma naxanye luxi alo a donsena. Nanara, e xa a kolon a sarijan, amasoto n tan Alatala sarijan, n tan nan e rasarijanma. ⁹ Xa saraxaralina diina nde a yete rayagi a findi yalunden na, a a baba nan nayagixi. A xa gan.”

¹⁰ “Saraxarali kuntigin naxan bata masusan, a sugandi a ngaxakedenne tagi alogo a xa no dugi rasarijanxine sodeni, na nama a xunsexen lu a yitontaren na hanma a yi a dugine yibo jandeni. ¹¹ A nama so binbin xun ma. A nama a yete xosi hali a baba na a ra hanma a nga. ¹² A nama mini yire sarijanxin kui, hanma a yete xosi, amasoto a rasarijanxi Alaa masusan turen nan na. Alatala nan n tan na. ¹³ A xa sungutun nasolonxin tongo a jaxanla ra. ¹⁴ A nama kaja gilen tongo, hanma jaxanla bepinxina hanma yalunde xosixina, koni a xa sungutun nasolonxin tongo a yamani, ¹⁵ alogo a nama a yixetene rayagi a yamaan tagi. Alatala nan n tan na naxan a rasarijanma.”

¹⁶ Alatala yi a fala Musa xa, ¹⁷ a xa a fala Haruna xa, a naxa, “I yixeten muxu madonxi yo nama wali saraxa rabadeni, a Ala donseen nali a ma. ¹⁸ Madonto yo mi daxa a a maso: danxutona, lebutenna, naxan yetagi madonxi, hanma naxan salen se madonxi, ¹⁹ sankalatona hanma yikalatona, ²⁰ dantona hanma tongona, teeli kannu, hanma kafanla muxun naxan ma, hanma naxan teganxi. ²¹ Saraxarali Haruna yixeten madonxi yo nama a maso, a yi saraxane rali Alatala ma teen na. Madontoon na a ra, a mi lan a a maso, a Ala donseen nali a ma. ²² A noe Alaa donse sarijanxin sifan birin donje nen, hali naxanye sarijan han. ²³ Koni a madontoyana fe ra, a mi lan a yi a maso yire sarijanxin ye masansan dugin na hanma saraxa gandena. A nama n ma yire sarijanxina fe kala. Alatala nan n tan na, naxan saraxaraline rasarijanma.” ²⁴ Musa yi na falane rali Haruna nun a diine ma, e nun Isirayila kaane birin.

22

Saraxane sarijnanna

¹ Alatala yi a fala Musa xa, ² a xa a fala Haruna nun a diine xa, a Isirayila kaane na saraxa sarijnaxin naxanye fi n ma, e xa ne suxu ki fajni e don kiin ma alogo e nama n xili sarijnaxin kala. Alatala nan n tan na.

³ A fala e xa, i naxa, “Xa ε yixete yo mi sarijan waxati famatone yi, a a maso Isirayila kaane saraxane ra e naxanye ralima Alatala ma, na kannu kedima nen n yetagi. Alatala nan n tan na.”

⁴ “Xa fure njaxin bata mini Haruna yixetena nde fatin ma, hanma furen yi a bari boden suxu, na mi lan a saraxa sarijnaxine don benun a xa rasarijan. A mon mi sarijnaxi xa a bata a yiin din sena nde ra naxan bata din muxun binbin na, hanma igen sifana nde naxan minixi muxun xemeyani, ⁵ hanma a na a yiin din bubu seen na hanma muxun naxan mi sarijan, hanma a findi se xosixi yo ra. ⁶ Naxan na a yiin din na se sifan na, na mi fa sarijnaxi han jinbanna. A nama saraxa sarijnaxine don, han a yi a fatin birin maxa. ⁷ Sogen na godo, a bata sarijan. Na xanbi ra, a noe saraxa sarijnaxine donje sonon, amasoto a balon na a ra. ⁸ A nama suben don naxan faxaxi a yete ma hanma burunna subene naxan yiboxi, alogo a nama a yete xosi a xon. Alatala nan n tan na.”

⁹ “Saraxaraline xa n ma yamarine suxu alogo e nama yulubin tongo, e faxa e kalane fe ra. Alatala nan n tan na, naxan e rasarijanma. ¹⁰ Muxu yo nama saraxa sarijnaxin don xa a mi saraxaralina denbayani. Hali saraxaralina muxu xilixina hanma a walikxen mi daxa a a don. ¹¹ Koni xa saraxaraliin bata konyina nde sara, hanma naxan barixi a konni, na noe a donje nen. ¹² Xa muxuna nde saraxaralina dii temen dexo a njaxanla ra, saraxarali mi a tan na, dii temen nama fa saraxa sarijnaxine don. ¹³ Koni xa saraxaralina dii temen findi kaja gilen na hanma a futun yi kala, dii mi a yii, a xete a baba konni alo a to yi dii joreyani, a noe a baba donseen donje nen. Koni naxan mi saraxaralina denbayani, na nama a don. ¹⁴ Xa muxuna nde a saraxa sarijnaxin don tantanni, a lan a yi a joxon fi, a mon yi yaganna dexoja ma firin sa a fari a yanginna ra. ¹⁵ Saraxaraline nama Isirayila kaane saraxa sarijnaxine kala e naxan bama Alatala xa. ¹⁶ Xa e tin yamaan yi saraxa sarijnaxine don, e bata e findi yulubi tongone ra, yanginna fima naxan ma fe ra. Alatala nan n tan na, naxan e rasarijanma.”

¹⁷ Alatala yi a fala Musa xa, ¹⁸ a xa a fala Haruna nun a diine nun Isirayila kaane birin xa, a naxa, “Isirayila kaan birin hanma xone Isirayila yi, naxan saraxa gan daxin bama Alatala xa, de tiin nakamalina fe ra, hanma jeniye ma saraxana, ¹⁹ a lan a yi fa turaan na hanma kontonna, hanma kotona fe mi naxan na. ²⁰ Feen xuruseen naxan na, a mi lan e yi fa na ra, amasoto a mi rasuxuma e xa. ²¹ Xa muxuna nde fa xuruse gbeen na hanma a xunxurina, boje xunbeli saraxan na Alatala xa, hanma de tiin nakamali saraxana hanma jeniye ma saraxana, fe yo nama lu a ra alogo a xa rasuxu. ²² Nayi, e nama fa xuruse yetaren na, e a rali Alatala ma teen na n ma saraxa ganden fari, hanma naxan madonxi, hanma a maxoloxi, hanma furen naxan fatin ma hanma kaban naxan ma. ²³ Ningena hanma yexena naxan salen se kuya hanma a dungi, i noe na be nen jeniye ma saraxan na, koni a mi rasuxe de tiin nakamali saraxan na. ²⁴ E nama fa xuruseen na Alatala xon naxan tegenxi, a delane kalaxi, hanma e baxi na. E nama na ba saraxan na e yamanani. ²⁵ E nama na xuruse sifan nasuxu xone yii, e a ba donse saraxan na e Ala xa. Amasoto e tegenxi. Fena e ra. E mi rasuxe e xa.”

²⁶ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, ²⁷ “Ningena, yexena hanma siin na bari, a xa lu a nga bun xii solofere. Xii solomasexede loxon e nun na xanbi ra, a rasuxe nen saraxan na, naxan nalima Alatala ma teen na. ²⁸ Ningena hanma yexena, e nama e nun a diin koe raxaba loxo kedenni. ²⁹ Xa e barika bira saraxan ba Alatala xa, e xa a ba ki fajni alogo a xa rasuxu. ³⁰ A donma na loxon yeteen nin. E nama sese lu han xotenni. Alatala nan n tan na.”

³¹ “E n ma yamarine suxu e yi e liga. Alatala nan n tan na.”

³² “E nama n xili sarijanxin kala, alogo n xa lu sarijanni e tagi, e tan Isirayila kaane. Alatala nan n tan na, naxan e rasarijanma. ³³ N tan nan e ramini Misiran yamanani, n yi findi e Ala ra. Alatala nan n tan na.”

23

Isirayila yamana sali ləxone

¹ Alatala yi a fala Musa xa, ² a xa a fala Isirayila kaane xa, a naxa, “Sali ləxone ni itoe ra Alatala xa, e yamaan xilima malan sarijanxini waxatin naxan yi. Sali ləxone ni itoe ra n xa. ³ E xa wali xii sennin, koni xii soloferede ləxon findixi Matabu Ləxon nan na, malan sarijanxin tima ləxon naxan ma. E nama wali yo ke. E xa Matabu Ləxon findi Alatala gbeen na e nema dəxi dede yi.”

Yatene 28.16-25

⁴ “Sali ləxon bonne ni i ra Alatala xa. E xa yamaan xili malan sarijanxini waxatini itoe yi: ⁵ Kike singen xii fu nun naaninna, fitirin ma, Halagi Tiin Dangu Ləxon Sanla nan na ra Alatala xa. ⁶ Na kiken xii fu nun suulundena, Buru Tetaren Sanla nan na ra Alatala xa. E xa buru ratetarene don xii solofere. ⁷ Xii singeni, e xa malan sarijanxin maxili. Na ləxoni, e nama e wanle ke. ⁸ E xa saraxane rali Alatala ma teen na xii solofere. Xii soloferede ləxoni, e mon yi malan sarijanxin maxili. Na ləxoni, e nama e wanle ke.”

⁹ Alatala yi a fala Musa xa, ¹⁰ a xa a fala Isirayila kaane xa, a naxa, “N bəxon naxan soma e yii, e na so menni, e se xaban fələ, e xa fa e bogise singen xidin na saraxaraliin fema. ¹¹ Saraxaraliin xa a yita Alatala ra Matabu Ləxon xətən bode, alogo a xa a rasuxu e yii. ¹² E se xidin yitama Ala ra ləxo naxan yi, e xa yexeen jee kedenna ba saraxa gan daxin na Alatala xa, fe mi naxan na, ¹³ e nun bogise saraxana, murutu fujin kilo sennin naxan basanxi turen na. Na xa rali Alatala ma teen na, naxan xiri rafan a ma, e nun minse saraxan wudi bogi igen litiri keden e nun a tagi. ¹⁴ Burun ba, tənsən ganxine ba, a xindene ba, e nama se xabaxi yo don benun e xa fa na saraxane ra e Ala xa. Habadan sariyan nan na ra e yixetene birin xa, e na dəxo dede yi.”

Yatene 28.26-31

¹⁵ “Keli Matabu Ləxon xətən bode, e malo xidin yitama Ala ra ləxon naxan yi, xunsagi solofere xa dangu. ¹⁶ Xii tonge suulundeni, Matabu Ləxo solofereden xətən bode, e mon xa bogise xaba nenen fi Alatala ma bogise saraxan na. ¹⁷ E xa murutu fujin kilo saxan nafala buru ratexin na, e fa na buru xun firin na bogise singe saraxa ralixin na Alatala xa. ¹⁸ Yamaan mon xa kontondi solofere ba saraxan na jee keden kedenne fe mi naxanye ra, e nun tura bulan keden nun konton firin, sa bogise saraxa burune fari e nun bogise saraxane nun minse saraxan naxanye daxa. Saraxa gan daxin nan ne ra, naxanye ralima Alatala ma teen na, e xirin yi rafan a ma. ¹⁹ E mon xa kətə keden ba yulubi xafari saraxan na, e nun yexeen jee keden kedenna firin bəje xunbeli saraxan na. ²⁰ Saraxaraliin xa yexee firin nun bogise singen burun yita n na se ralixin na. E rasarijanma Alatala xa nen, e yi so saraxaraliin yii. ²¹ Na ləxon yeteni, e xa yamaan xili malan sarijanxini. E nama e wanle ke na ləxoni. Habadan sariyan na a ra e yixetene birin xa, e na dəxo dede yi. ²² E na malo xaban fələ, e nama maala xaba han xeen xedeen xən, e nama tənsəne makentun naxanye na lu a xəri ma. I xa ne lu yiigelitəne xa e nun xəje. Alatala nan n tan na, e Ala.”

Yatene 29.1-6

²³ Alatala yi a fala Musa xa, ²⁴ a a xa a fala Isirayila kaane xa, a naxa, “Kike solofereden xii singeni, e xa e matabu na ləxoni e yi a binya, e xətaan fe, e yamaan xili malan sarijanxini. ²⁵ E nama e wanle ke na ləxoni, e xa saraxane rali Alatala ma teen na.”

Ala Solona ləxona

Yatene 29.7-11

²⁶ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, ²⁷ “Kike solofereden xii fuden xa findi Ala Solona Ləxon na. E xa malan sarijanxin ti, e yi sunna suxu, e yi saraxane rali Alatala ma teen na. ²⁸ E nama e wali yo ke na ləxoni, amasətə Ala Solona Ləxon na a ra. Alatala solonama e xa na ləxon nin, e Ala. ²⁹ Xa naxan yo mi sunna suxu na ləxoni, na kedima nen a yamani. ³⁰ Xa

naxan yo wali na lɔxɔni, n na a raxɔrima nen a yamaan ye. ³¹ E nama wali yo ke. Habadan sariyan na a ra e yixetene birin xa, e na dɔxɔ dede yi. ³² Matabu Lɔxɔn na a ra e xa e nun sali lɔxɔna. E xa sunna suxu. E xa matabu sanla raba keli kiken xii solomanaaninden jinbanna ma han na xɔtɔn bode jinbanna.”

Bubu Kui Sanla

Yatene 29.12-40

³³ Alatala yi a fala Musa xa, ³⁴ a a xa a fala Isirayila kaane xa, a naxa, “Kike solofereden xii fu nun suulundeni, Bubu Kui Sanla na ra Alatala xinli, han xii solofere. ³⁵ Sanla xii singeni, malan sarijanxin tima nen, e nama e wali yo ke. ³⁶ Xii solofere, e xa saraxane rali Alatala ma tɛen na. Xii solomasexede lɔxɔni, e mɔn xa malan sarijanxin ti, e mɔn yi saraxane rali Alatala ma tɛen na. Malan sarijanxin na a ra, e nama e wali yo ke. ³⁷ Sali lɔxɔne nan ne ra Alatala xa, e yamaan xilima malan sarijanxini lɔxɔn naxanye yi, alogo e xa saraxane rali Alatala ma tɛen na, saraxa gan daxine nun bogise saraxane nun saraxa gbete ye, e nun minse saraxane, naxanye daxa sali lɔxɔne yi. ³⁸ Saraxani itoe sama Alatalaa Matabu Lɔxɔne saraxane fari nen, e nun e kiseene nun e de tiin nakamali saraxane, e nun e jɛnige ma saraxane e naxanye birin fima Alatala ma.”

³⁹ “Kike solofereden xii fu nun suulunde lɔxɔni, e na yelin bogi seene malandeni xɛen ma, e xa sanla raba Alatala xa xii solofere. Xii singen nun xii solomasexeden findin Matabu Lɔxɔne nan na. ⁴⁰ Xii singe lɔxɔni, e xa bogise fajine ba wudine kɔe ra, e nun tugu yiine, e nun jɔxɔndene, e nun wudi yii gbete ye, e yi sewa Alatala yetagi e Ala han xii solofere. ⁴¹ E xa sanli ito raba Alatala xa jɛe yo jɛe, xii solofere. Habadan sariyan na a ra e yixetene birin xa. E sanla raba jɛen kike soloferedeni. ⁴² E xa dɔxɔ bubune kui xii solofere. Isirayila bari diine birin xa lu bubune kui, ⁴³ alogo e yixetene xa a kolon fa fala n na e benbane radɔxɔ nen bubune kui, n to e ramini Misiran bɔxɔni. Alatala nan n tan na, e Ala.”

⁴⁴ Musa Alatalaa sali lɔxɔne fala na kii nin Isirayila kaane xa.

24

Yire sarijanxin lenpu dɔxɔ sena

Xɔrɔyaan 27.20,21

¹ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, ² “A yamari Isirayila kaane ma a e xa fa oliwi ture fajin na i xɔn, alogo lenpune xa dege waxatin birin. ³ Haruna xa a yengi lu lenpune xɔn Layiri Kankiraan ye masansan dugin fari ma Naralan Bubun kui, alogo e xa dege Alatala yetagi keli jinbanna ma han xɔtɔnni waxatin birin. Habadan sariyan na a ra e yixetene birin xa. ⁴ Haruna xa a yengi lu lenpune xɔn kɔɛen birin na naxanye dɔxi lenpu dɔxɔ se xɛma daxin fari Alatala yetagi.”

⁵ “Murutu fujin tongo i yi buru fu nun firin nafala. Burune keden kedenna birin binyen xa kilo sennin li. ⁶ I xa e dɔxɔ yelan firin nin xɛma tabanla fari Alatala yetagi, sennin sennin ye ma. ⁷ I xa wusulan fajin sa burune birin fari, naxan nalima Alatala ma tɛen na burun jɔxɔn na jɔxɔ lu seen na Ala xɔn. ⁸ Buruni itoe xa dɔxɔ Alatala yetagi Matabu Lɔxɔn birin yi. Habadan layirin na a ra Isirayila kaane xa. ⁹ Burune xa raxete Haruna nun a diine ma, e yi e don yire sarijanxini. Amasɔtɔ se sarijanxin na a ra na saraxane ye, naxanye ralima Alatala ma tɛen na, naxanye so saraxaraline yii. Habadan sariyan na a ra.”

Ala rayelefun nun gbalona

¹⁰ Lɔxɔna nde muxuna nde yi mini Isirayila kaane ye, a nga Isirayila kaa, a baba Misiran kaa. Na kanna nun Isirayila kaana nde yi yenge yamaan daaxadeni. ¹¹ Isirayila jaxanla diin yi Ala xinla rayelefu, a yi a konbi. A nga yi xili nen Selomiti, Dibiri a dii temena Dan bɔnsɔnni. Mafuren e yi a xali Musa fema. ¹² E yi a ramara a fajin na han Alatala yetɛen yi a fe ye ba e xa.

¹³ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, ¹⁴ “Naxan konbin tixi, na ramini yamaan daaxaden fari ma. Naxanye birin a xuiin mexi, ne birin xa e yiine ti a xunna ma, yamaan birin yi a

magəlɔn han a faxa. ¹⁵ I xa a fala Isirayila kaane xa iki, i naxa, ‘Naxan na Ala konbi, a lan a yi a yulubin goronna tongo. ¹⁶ Naxan na Alatala xinla rayelefu, na xa faxa, yamaan birin xa a magəlɔn. Xa a findi xɔɲen na hanma Isirayila kaana, a na Alatala xinla rayelefu, a faxama nɛn. ¹⁷ Naxan na muxuna nde faxa, ε xa na kanna faxa. ¹⁸ Naxan na muxuna nde a suben faxa, a lan a yi a ɲɔxɔn so a yii. Niin ɲɔxɔn xa fi niin na. ¹⁹ Naxan na a boden maxɔlɔ, a fan xa maxɔlɔ na kiini. ²⁰ Maxɔlɔn ɲɔxɔn nan maxɔlɔn na, yɛɛn ɲɔxɔn nan yɛɛn na, ɲinna ɲɔxɔn nan ɲinna ra. A xa maxɔlɔ alo a a ligaxi boden na kii naxan yi. ²¹ Naxan na suben faxa a lan a yi a ɲɔxɔn fi, koni naxan na muxun faxa a lan a yi faxa. ²² Sariya kedenna na a ra ε birin xa, xɔɲena hanma Isirayila kaana. Alatala nan n tan na, ε Ala.’”

²³ Musa yi falan ti Isirayila kaane xa. Xɛmɛn naxan konbin tixi, e yi na xali yamaan daaxaden fari ma, e yi a magəlɔn, a faxa. Isirayila kaane yi a liga alo Alatala a yamari Musa ma kii naxan yi.

25

Matabu ɲɛna Sariyane 15.1-11

¹ Alatala yi a fala Musa xa Sinayi geyaan fari, ² a xa a fala Isirayila kaane xa, a naxa, “ε na so na bɔxɔni n naxan soma ε yii, bɔxɔn yɛtɛɛn xa a matabu Alatala xinli. ³ ε nɔɛ ε xɛene biyɛ nɛn ɲɛɛ sennin, ε manpa bili nakɔne wali, ε yi e bogine malan. ⁴ Koni ɲɛɛ solofereden findin matabu ɲɛɛn nan na Alatala xinli. ε nama ε xɛene bi hanma ε yi ε manpa bili nakɔne wali. ⁵ Sansi bogin naxanye na soli e yɛtɛ ma, i tan nama e malan i yɛtɛ xa. I tan nama manpa tɔnsɔn mɔxine malan naxanye bogixi e yɛtɛ ma. Amasɔtɔ matabu ɲɛɛn na ra bɔxɔn xa. ⁶ Koni bɔxɔn na naxan namini matabu ɲɛɛn kui, ε birin xa na don, i tan, i ya konyi xɛmɛna, i ya konyi gilena, i ya walikena, xɔɲen naxan luma i konni, ⁷ e nun i ya xuruseene, e nun hali burunna suben naxanye i ya bɔxɔni. Bɔxɔn na naxan namini, na birin nɔɛ donɲɛ nɛn.”

Xɔɔya ɲɛna

⁸ “ε xa matabu ɲɛɛ solofere tenge, ɲɛɛ solofere dɔxɔ solofere, alogo matabu ɲɛɛ soloferene xa lan ɲɛɛ tonge naanin e nun solomanaaninna ma. ⁹ Kike solofereden xii fudeni, Ala Solona Lɔxɔna, ε xa xɔtane fe yamanan birin yi. ¹⁰ ε ɲɛɛ tonge suulunden nasariɲanma nɛn, ε yi a rali yiren birin yi a yamanan muxune birin bata xɔɔya. Xɔɔya ɲɛɛn na a ra ε xa, ε birin yi xɛtɛ ε denbayana bɔxɔn ma ε bɔnsɔnne yi. ¹¹ ɲɛɛ tonge suulunden findima Xɔɔya ɲɛɛn nan na ε xa. ε nama ε xɛene bi, ε nama sansi bogine malan naxanye solima e yɛtɛ ma. ε nama manpa bogi tɔnsɔnne malan naxanye bogima e yɛtɛ ma. ¹² Amasɔtɔ Xɔɔya ɲɛɛn nan na ra. A sariɲan ε xa. ε na donseen naxan to xɛene ma, ε xa na don.”

¹³ “Na Xɔɔya ɲɛɛna, birin xa xɛtɛ a gbee bɔxɔn ma. ¹⁴ Xa ε bɔxɔna nde mati hanma ε a sara muxuna nde ma, ε nama ɲaxu ε bode ra. ¹⁵ I a saren naxan soma i kon kaan yii, na xa lan na ɲɛene yatɛn ma naxan luxi benun Xɔɔya ɲɛɛn xa a li. A xa a saren nasuxu i yii naxan lanɲɛ se xaba waxatine yatɛn ma naxanye luxi. ¹⁶ Xa ɲɛɛ wuyaxi luxi, a saren xa mate na kiini. Xa ɲɛɛ dando nan luxi a xa a saren magodo. Amasɔtɔ a mi bɔxɔn matima, fɔ se xaba waxatine. ¹⁷ ε nama ɲaxu ε bode ra, koni ε xa gaxu ε Ala yɛɛ ra. Alatala nan n tan na, ε Ala.”

¹⁸ “ε xa n ma tɔnne nun sariyane suxu. Nayi, ε luma nɛn yamanani bɔɲɛ xunbenli. ¹⁹ Bɔxɔn yi bogi seene fi, ε yi ε dɛge han ε lugo, ε lu bɔɲɛ xunbenli. ²⁰ Waxatina nde ε a falama nɛn, ε naxa, ‘En nanse donma ɲɛɛ soloferedeni, xa en mi xɛɛn bi, en mi seen xaba?’ ²¹ N barakan sama nɛn ε feene yi ɲɛɛ senninden, alogo ε se xabaxin xa ε makone birin fan han ɲɛɛ saxan. ²² ɲɛɛ solomasɛxɛdeni, ε nɛma ε xɛene bima, ε donse ramaraxin nan donma. ε luma a donɲɛ nɛn han ɲɛɛn solomanaaninden se xaba waxatini.”

²³ “ε nama bɔxɔn mati habadanni mumɛ, amasɔtɔ n tan nan gbee bɔxɔn na. ε tan luxi nɛn alo xɔɲen naxanye yigiyaxi n konni. ²⁴ Nanara, ε na yamanan sɔtɔ, ε xa sariyan dɔxɔ alogo bɔxɔ matixin xa xunba.”

²⁵ “Xa i ngaxakedenna findi yiigelitɔɔn na, a yi a bɔxɔna nde mati, a bari bodena nde xa fa a bɔxɔ matixin xunba. ²⁶ Xa a bari bode mi na naxan daxa a a xunba, xa a tan yetɛɛn bata a xunba fɛrɛn sɔtɔ, ²⁷ a xa jɛɛne yatɛ keli a saran ma, a yi na jɔxɔn naxɛtɛ a sara muxun ma. Na xanbi, a nɔɛ xɛtɛ nɛn a bɔxɔni. ²⁸ Koni, xa a mi a jɔxɔ raxɛtɛ se sɔtɔ, bɔxɔn xa lu a sara muxun yii han Xɔrɔya Jɛɛna. Na waxatini a kari singen mɔn xa xɛtɛ a bɔxɔni. ²⁹ Xa muxuna nde a banxin mati taa gbeeni yinna soxi naxan ma, a nɔɛ a xunbɛ nɛn han jɛɛ keden a sara xanbini. ³⁰ Koni xa banxin mi xunba benun jɛɛ keden, a luma nɛn a sara muxun gbeeyani sɔnɔn e nun a yixetene. A mi a raxɛtɛma Xɔrɔya Jɛɛni. ³¹ Koni banxin naxanye taa xunxurine yi naxanye mi rabilinxi yinna ra, ne luma nɛn alo bɔxɔna. E nɔɛ xunbɛ nɛn, e mɔn yi raxɛtɛ e kari singen ma Xɔrɔya Jɛɛni.”

³² “Lewi bɔnsɔnna taane kui, Lewine nɔɛ e banxine xunbɛ nɛn waxatin birin. ³³ Naxan na Lewi kaana nde a banxin sara, a minima nɛn banxi saraxin nun na taani Xɔrɔya Jɛɛni. Amasɔtɔ banxin naxanye Lewi taane yi, ne findixi Lewine nan gbansan gbee ra Isirayila yamanani. ³⁴ Koni xɛɛn naxanye e taane rabilinni, ne mi lan e mati, amasɔtɔ Lewine nan gbee e ra habadan!”

Donla feen sariyane

³⁵ “Xa i ngaxakedenna findi yiigelitɔɔn na, naxan dɔxi i fɛma, fɛrɛn mi fa a yii a balo, i lan i yi a maso i ra alo xɔjɛna alogo a xa lu i fɛma. ³⁶ I nama tɔnɔ yo maxɔdin a ma koni i xa gaxu i ya Ala yɛɛ ra, i ngaxakedenna yi lu i fɛma. ³⁷ Xa i a doli gbetini, i nama tɔnɔ sa a fari. Xa i donseen mati a ma, i nama tɔnɔn sɔtɔ a xɔn.”

³⁸ “Alatala nan n tan na, ε Ala, naxan ε raminixi Misiran bɔxɔni alogo n xa Kanan bɔxɔn so ε yii, n yi findi ε Ala ra.”

Muxun xunba sariyana fe

³⁹ “Xa muxuna nde findi yiigelitɔɔn na i dɛxɔn, a yi a yetɛ mati i ma, i nama a ti konyi wanla ra. ⁴⁰ A xa masuxu i konni alo walikena hanma xɔjɛna. A xa lu i ya wanla ra han Xɔrɔya Jɛɛna. ⁴¹ Na waxatini, e nun a diine yi xɔrɔya, a yi xɛtɛ a xabilani, e nun a benbane bɔxɔni. ⁴² Amasɔtɔ n ma walikene nan Isirayila kaane ra, n naxanye raminixi Misiran yamanani. E nama mati konyiyani. ⁴³ I nama e jaxankata, fɔ i xa gaxu i ya Ala yɛɛ ra.”

⁴⁴ “Xa ε konyi xɛmɛn hanma konyi gilɛn sara, a xa keli siya gbetene ye naxanye ε rabilinxi. ⁴⁵ E mɔn nɔɛ xɔjɛna ndee sare nɛn naxanye dɔxi ε ye, e nun e xabilan muxuna nde naxanye barixi ε yamanani. E yi findi ε gbeen na. ⁴⁶ E mɔn nɔɛ e luyɛ ε diine yii nɛn ε kɛɛn na, alogo e xa lu konyiyani habadan. Koni ε ngaxakedenne, Isirayila kaane, ε tan sese nama nɔɔn sɔtɔ a ngaxakedenna xun na, a a jaxankata.”

⁴⁷ “Xa xɔjɛn findi nafulu kanna ra naxan dɔxi ε konni, ε ngaxakedenna nde yi findi yiigelitɔɔn na, a a yetɛ mati xɔjɛn ma, hanma xɔjɛn xabila muxu gbetɛ ma, ⁴⁸ a nɔɛ xunbɛ nɛn a mati xanbini. A ngaxakedenna nde nɔɛ a xunbɛ nɛn, ⁴⁹ hanma a sɔxɔna, hanma a dunbode, hanma a bari bodena nde a xabilani, na nɔɛ a ligɛ nɛn. A tan yetɛɛn nɔɛ a yetɛ xunbɛ nɛn, xa a fɛrɛn sɔtɔ. ⁵⁰ Nayi, e nun a sara muxun xa jɛɛne yatɛ keli a sara jɛɛn ma han Xɔrɔya Jɛɛna. A xa a jɔxɔn fi alo walikɛɛn nɔɛ saranna yatɛn naxan sɔtɛ na jɛɛne bun. ⁵¹ Jɛɛn dɔnxɛn naxanye luxi, xa ne mɔn gbo, a xa ne xasabin gbetin naxɛtɛ nafulu kanna ma a xunba saren na. ⁵² Jɛɛn naxanye luxi benun Xɔrɔya Jɛɛn yi a li, xa ne mi fa gbo, a xa na fan xasabin gbetin naxɛtɛ a xunba saren na. ⁵³ A yisuxuma nɛn a kanna konni alo walikɛɛn naxan sare fixi, a nama a jaxankata. ⁵⁴ Xa a mi xunba na kii yo yi, e nun a diine xa xɔrɔya Xɔrɔya Jɛɛni. ⁵⁵ Amasɔtɔ n ma walikene nan Isirayila kaane ra. N gbee walikene nan e ra, n naxanye raminixi Misiran bɔxɔni. Alatala nan n tan na, ε Ala.”

¹ “E nama suxurene rafala. E nama alana nde sawuran nafala. E nama gemen dɔxo, e yi a batu. E nama geme masolixin ti e yamanani e yi a batu. Amasoto Alatala nan n tan na, e Ala.”

² “E xa n ma Matabu Lɔxone suxu, e yi n ma yire sarijanxin binya. Alatala nan n tan na.”

³ “Xa e n ma tonne nun yamarine suxu, ⁴ n tulen nafama nen e ma a waxatini, bɔxon yi balon fi, wudine yi bogi xene ma. ⁵ Se bonbo waxatin buma nen han bogise bolon waxatina. Bogi seene yi lu bolonje han xee bi waxatina. E degema nen han e lugo, e yi lu e bɔxoni boje xunbenli. ⁶ N tinma nen yamanan yi lu herini. E na e sa, sese mi e tɔre. N burunna sube xɔene bama nen e yamanani, yengen mi soe e konni. ⁷ E e yaxune kedima nen, e yi bira e bun yengeni. ⁸ E tan muxu suulun fama nen e yaxun muxu keme kedideni. E tan muxu keme yi e yaxun wuli fu kedi. E yaxune birama nen e bun yengeni. ⁹ N fanma nen e ra. N yi dii wuyaxi fi e ma, e wuya ayi. N na n ma layirin nakamalima nen en tagi. ¹⁰ E yala malo ramaraxine donma nen han malo xaba waxatin mon yi a li, e yi a fonna donxen woli ayi alogo a nenen xa ramara. ¹¹ N luma nen e ye, n mi n me e ra mume! ¹² N na n masiga tima nen e tagi, n findi e Ala ra. E yi findi n ma yamaan na. ¹³ Alatala nan n tan na, e Ala, naxan e ramini Misiran bɔxoni alogo e xa ba Misiran kaane yii. N Misiran konyiaan goronna ba nen e ma, alogo e xa no sigan tiye xunna kenli.”

Sariyane 28.15-68

¹⁴ “Koni, xa e mi n xuiin name, e yamarini itoe birin suxu, ¹⁵ xa e n ma tonne kala, e yi e me n ma sariyane ra, e mi n ma yamarine birin liga, e n ma layirin kala, ¹⁶ nayi, n ni ito nan ligama e ra: N yihadin nagodoma nen e ma, e nun fitina furene nun fati mawolonna, naxanye e yene kalama, e yi e niin ba. E sansine sima fuuni bayo e yaxune nan e donma. ¹⁷ N kelima nen e xili ma, alogo e yaxune xa e no. Naxanye e rajaxuxi, ne yi non soto e xun na. E e giye hali muxu yo mi e foxo ra.”

¹⁸ “Na birin xanbi ra, xa e mi n xuiin name, n na e yulubine saranma e ra nen dɔxɔna ma solofere. ¹⁹ N yi e wason kala, n yi kuyeni xara alo wurena, e nun bɔxona alo sulana. ²⁰ E senben yi jan fuuni, bayo e bɔxon mi bogi seene fiye, yamanan wudine mi bogima.”

²¹ “Xa e murute n ma, e tondi n xuiin name, n na e tɔrone rawuyama ayi nen dɔxo solofere naxan lanxi e yulubine ma. ²² N burunna subene rafama nen e xili ma naxanye e diine faxama, e yi e xuruseene raxori. E yi e xurunje ayi han e kirane yi yigeli.”

²³ “Xa hali na birin e mi xuru n ma, e lu murutexi n ma, ²⁴ n yeteen kelima nen e xili ma, n mon yi e tɔrone rawuya ayi dɔxo solofere. ²⁵ N yengen nakelima nen e tan xili ma, n yi e yulubine saran e ra n ma layirin kala feen na. E na e luxun e taa ratangaxine yi, n fitina furen nafama nen, e yi lu e yaxune yiini. ²⁶ N yi e kuma donseen na, jaxalan fu yamaan birin ma burun ganma nen buru gande kedenni, e yi e buruni taxun ligase xurudin na, e yi a don koni e mi lugo.”

²⁷ “Xa hali na birin, e mi n xuiin name, e yi lu murutexi n ma, ²⁸ nayi, n kelima nen e xili ma, n yi e yulubine saran e ra dɔxɔna ma solofere. ²⁹ E e diine suben donma nen. ³⁰ N yi e taan kidene kala, n yi e wusulan gandene rabira. ³¹ N yi e taane findi xorinxorinna ra, e yire sarijanxine yi raxori. Nayi, e saraxane mi fa rafanma n ma. ³² N na e yamanan kalama nen. E yaxune na fa dɔxodeni e konne yi, e kabema nen a kalaxin ma. ³³ N na e raxuyama ayi nen yamanane yi, n yi bira e foxo ra silanfanna ra, n yi e sagatan.* E yamanani gelima nen, a yi findi taa xonne ra.”

³⁴ “Nayi, e nema e yaxune yii e konni waxatin naxan yi, e yamanani genla yi lu, e bɔxon luma nen matabuni, matabu waxatine jɔxon na e mi naxanye suxu. ³⁵ A nema rabejinxi, a matabun sotoma nen, e mi tin naxanye ma e yi dɔxi a yi waxatin naxan yi. ³⁶ Naxanye na lu e nii ra e ye, n na e tunnaxoloma e ma nen e yaxune yamanani, han e yi e gi jɔxonden gbansanna bira xuiin bun alo silanfanna, e bira hali muxe mi e foxo ra. ³⁷ E birama nen e bode fari alo e nema e giye silanfanna bun, anu muxu yo mi e foxo ra. E mi noe tiye e yaxune yee ra. ³⁸ E faxama nen siya gbetene tagi, e yaxune yamanan yi e don. ³⁹ Naxanye

* 26:33: Silanfanna: Sofane yengeso degemana.

na lu ε tan ye, ne doyenma nen han e faxes e yaxune yamanane yi e tan nun e benbane hakene fe ra.”

⁴⁰ “Koni e na e ti e hakene ra e nun e benbane gbeene nun e tinxintareyaan nun e murutena, ⁴¹ feen naxanye a ligaxi, n yi keli e xili ma, n yi e rasiga e yaxune yamanani, nayi e Ala kolontare bojene na xuru, e yi e hakene yanginna fi, ⁴² n na n mirima nen layirina feen ma nxu nun Yaxuba tagi, e nun nxu nun Isiyaga, e nun nxu nun Iburahima, n yi n miri yamanana fe ma. ⁴³ Koni, fo yamanan nabejinxin xa lu singe, a yi a matabu e mi na waxatin naxan yi. E e hakene yanginna fima nen amasoto e bata e me n ma sariyane nun tonne ra. ⁴⁴ Koni, hali e lu e yaxune yamanani, n mi e rabejinjne han e yi raxori, n yi n ma layirin kala. Amasoto Alatala nan n tan na, e Ala. ⁴⁵ N na n mirima nen n ma layirin ma, naxan nxu nun e benbane tagi, n naxanye ramini Misiran boxoni siyane yetagi, alogo n xa findi e Ala ra. Alatala nan n tan na.”

⁴⁶ Alatala tonne nun yamarine nun sariyane nan ne ra, a naxanye falaxi Isirayila kaane xa fata Musa ra Sinayi गयाan fari.

27

Muxun naxanye fixi Ala ma

¹ Alatala yi a fala Musa xa, ² a xa a fala Isirayila kaane xa, a naxa, “Xa muxuna nde bata a de ti, a muxuna nde fi Alatala ma, a xunbama gbetin nan na naxan lanxi a yaten ma. ³ Xa xemen na a ra naxan barin bata jee maxone ti han jee tonge sennin, i xa a saren yate gbeti gbanan tonge suulun na, gbeti gbananna naxanye rawalima yire sarijanxini. ⁴ Xa naxanla na a ra, gbeti gbanan tonge saxan. ⁵ Dii xemen naxan barin bata jee suulun ti han jee maxone, na lanma gbeti gbanan maxone nan ma. Dii temena, gbeti gbanan fu. ⁶ Dii xemen naxan barin bata kike kedenna ti han jee suulun, na lanma gbeti gbanan suulun nan ma. Dii temena, gbeti gbanan saxan. ⁷ Xemen naxan bata dangu jee tonge senninna ra, na lanma gbeti gbanan fu nun suulun ma. Naxanla, gbeti gbanan fu. ⁸ Naxan bata a de ti, xa yigelitoon na a ra, a mi noe na gbetin yaten fiye, a lan a yi na muxun xali saraxaraliin fema. Na noe gbetin xasabina nde fale nen a noe naxan fiye.”

⁹ “Xa muxuna nde bata a de ti xurusena fe ra naxan noe be saraxan na Alatala xa, na xuruse sifan na fi Alatala ma, a bata rasarijan. ¹⁰ A mi masare gbete ra. A fajin mi masare a kobin na, a kobin mi masare a fajin na. Xa a kanna xuruseen masara gbete ra, e firinna birin bata rasarijan. ¹¹ Xa suben na a ra naxan haramuxi, naxan mi be saraxan na Alatala xa, a xa xali saraxaraliin fema. ¹² Saraxaraliin xa a saren fala, xa suben fan, hanma a mi fan. A na saren naxan fala, a bata lu na ma. ¹³ Xa a kanna waxi suben xunba feni, a xa a joxon fi a yi yaganna doxona ma firin sa a fari.”

¹⁴ “Xa muxuna nde a banxin fi Alatala ma, saraxaraliin xa a saren fala, xa a fan hanma a mi fan. A na naxan fala, a bata lu na ma. ¹⁵ Xa a kanna waxi a xunba feni, a xa a joxon fi a yi yaganna doxona ma firin sa a fari. Banxin yi xete a kanna ma.”

¹⁶ “Xa muxuna nde a xeen fi Alatala ma, a saren xa fala fata sansiin yaten na naxan xuye a ma. Malo benbeli gbee saxan xuye boxon naxan ma, na lanma gbeti gbanan tonge suulun nan ma. ¹⁷ Xa xeen fixi Xoroya Neen nin, a saren luma na kii nin. ¹⁸ Xa xeen fixi Xoroya Neen xanbin nin, saraxaraliin xa jeeene yate naxan luxi benun Xoroya Neen famatona, a yi nde ba xeen saren na. ¹⁹ Xa xee kanna waxi a xunba feni, a xa a joxon fi, a yi yaganna doxona ma firin sa a fari, xeen yi xete a kanna ma. ²⁰ Xa a mi xeen xunba, a yi a mati muxu gbete ma, a mi fa noe a xunbe. ²¹ Xeen na yeba Xoroya Neeni, a bata rasarijan, a so Alatala yii kiseen na habadan! A findima saraxaraline gbeen nan na. ²² Xa muxuna nde xeen fi Alatala ma a naxan saraxi, naxan mi yi a keeni, ²³ saraxaraliin xa a saren fala fata jeeene yaten na naxanye luxi benun Xoroya Neena. Na kanna xa a saren fi na loxo yeteni. A sarijan Alatala yetagi. ²⁴ Xeen naxetema a kari singen ma nen Xoroya Neeni, a sara naxan ma, naxan gbee yi a ra nun. ²⁵ Na sarene birin falama nen fata yire sarijanxin gbeti gbananna ra, naxan lanxi garamu fu ma.”

²⁶ “Muxu yo nama a xuruse dii singen fi Alatala ma na kiini, amasoto Alatala nan gbee dii singene birin na hali ba na feen na. Ninge ba, yexee ba, Alatala nan gbee e birin na.

²⁷ Xa a findi sube haramuxin dii singen na, a kannna nɔɛ a xunbɛ nɛn. A xa a jɔxɔn fi, a yi yaganna dɔxɔna ma firin sa a fari. Xa a mi a xunba, a xa a mati a sare falaxin na.”

²⁸ “Koni, muxun na sese fi Alatala ma habadanni, muxu ba, xuruse ba, a keɛ xɛɛn ba, na sese mi sare, a mi xunbɛ. Naxan yo na fi a ma habadanni, na bata sarijan a xa fefe.

²⁹ Hali a findi muxun na naxan fixi Ala ma habadanni, a mi nɔɛ xunbɛ, ɛ xa a faxa.”

³⁰ “Alatala nan gbee bɔxɔn bogiseene birin yaganna ra. A na keli xɛɛn ma hanma langan kui, a sarijan Alatala yetagi. ³¹ Xa muxuna nde waxi a yaganna yirena nde xunba feni, fɔ a xa a jɔxɔn fi, a yi na yiren yaganna dɔxɔna ma firin sa a fari. ³² Alatala nan gbee xuruseene birin yaganna ra, a xurin nun a xungbena. Xuruseene na yatɛ, Alatala nan gbee e fudene ra. ³³ Xuruseene mi yɛbama a fajin nun a kobin na. Xuruseen nama masara gbɛtɛ ra. Xa a na liga e firinna birin nasarijanma nɛn, e mi nɔɛ xunbɛ.”

³⁴ Alatala na yamarine nan so Musa yii Isirayila kaane xa Sinayi geyaan fari.

Yatene Nabi Musa Alaa Falan Naxan Sebe

Tawureta Musa yire naaninden ni i ra. Isirayila kaane to keli Misiran yamanani, siga Kanan bəxəni, e feen naxanye liga kira yi, ne nan sebexi Kitabun yireni ito kui. A xili saxi na kiini nen bayo Isirayila kaane yaten nan sebexi a kui naxan findixi dəxəde wuyaxi ra.

Isirayila kaane yelin xanbini sariyane birin sote Musa ra Ala naxanye fala a xa Sinayi geyaan fari e mini xanbini Misiran yamanani, e yi e yiton siga na yamanani Ala naxan nagidixi e ma. E yi siga singen han Kadesi-Barineya yi, Isirayila yamanan so dena. Koni e yi gaxu soe. Nayi, e yi lu tonbonni jee tonge naanin. Dənxen na, e yi tərə wuyaxi sətə, e yi siga yiifanna ma alogo e xa Moyaba yamanan masətə Fəxə Daraan sogeteden binni. Kitabun yireni ito sora dənxene fe wuyaxi gbete ye nan falama naxan liga Moyaba yamanani. Isirayila kaane lu men nin han e yi so Kanan yamanani.

Kitabun yireni ito Alaa yamana muxuyaana nan yitama en na. Waxatina nde e lannayaan liga, waxatina nde sikena. Waxatina nde e xaxili ragidixi, waxati gbete, e yigitexxi. Koni, hali Alaa yamaan mi tinxin waxatin birin, Alaa tinxinna mi janje.

Isirayila kaane xili sebena

¹ Alatala yi falan ti Musa xa Naralan Bubun kui, Sinayi tonbonni, kike firinden ləxə singeni, e minin jee firinden Misiran bəxəni. A yi a fala, a naxa, ² “E nun Haruna xa Isirayila yamaan birin tenge, e xemene birin xinle sebe xabila yeen nun denbaya yeen ma. ³ E xa Isirayila xemene birin tenge fata e ganle ra naxanye barin bata dangu jee məxəjen na, naxanye nəe sofa wanla ke. ⁴ Bənsən yo bənsən, xabila manga keden xa e mali.” ⁵ Na mali muxune xinle ni itoe ra:

Keli Ruben bənsənni, Sedewuri a dii Elisuri.

⁶ Keli Simeyən bənsənni, Surisadayi a dii Selumiyeli.

⁷ Keli Yuda bənsənni, Aminadabo a dii Naxason.

⁸ Keli Isakari bənsənni, Suwari a dii Nataneli.

⁹ Keli Sabulon bənsənni, Xelən ma dii Eliyabi.

¹⁰ Yusufu a diine bənsənni: Keli Efirami bənsənni, Amixudi a dii Elisama.

Keli Manase bənsənni, Pedasuri a dii Gamaliyeli.

¹¹ Keli Bunyamin bənsənni, Gidewoni a dii Abidan.

¹² Keli Dan bənsənni, Amisadayi a dii Axiyeleri.

¹³ Keli Aseri bənsənni, Okiran ma dii Pagiyeli.

¹⁴ Keli Gadi bənsənni, Dewuyeli a dii Eliyasafi.

¹⁵ Keli Nafatali bənsənni, Enan ma dii Axira.

¹⁶ Bənsən mangani itoe nan yi xilixi yamaan ye. Ne yi findixi Isirayila gali kuntigine nan na. ¹⁷ Musa nun Haruna yi muxuni itoe tongo naxanye xinle yebaxi. ¹⁸ E yi yamaan birin malan kike firinden xii singen ma. Xemen naxanye birin barin bata yi dangu jee məxəjen na, e yi ne birin xinle sebe keden keden ye ma kedin ma, xabila yeen nun denbaya yeen ma, ¹⁹ alo Alatala a yamari Musa ma kii naxan yi. A yi e tenge Sinayi tonbonni.

²⁰ E yi xemene birin xinle sebe keden keden ye ma Isirayila a dii singe Ruben bənsənni xabila yeen nun denbaya yeen ma, naxanye birin barin bata yi dangu jee məxəjen na, naxanye yi nəe sofa wanla ke. ²¹ E muxu wuli tonge naanin wuli sennin keme suulun tenge Ruben bənsənni. ²² E yi Simeyən bənsənni xemene birin xinle sebe keden keden ye ma, xabila yeen nun denbaya yeen ma, naxanye birin barin bata yi dangu jee məxəjen na, naxanye yi nəe sofa wanla ke. ²³ E muxu wuli tonge suulun wuli solomanaanin keme saxan tenge Simeyən bənsənni.

²⁴ E yi Gadi bənsənni xemene birin xinle sebe, xabila yeen nun denbaya yeen ma, naxanye birin barin bata yi dangu jee məxəjen na, naxanye yi nəe sofa wanla ke. ²⁵ E muxu wuli tonge naanin wuli suulun keme sennin tonge suulun tenge Gadi bənsənni.

²⁶ E yi Yuda bõnsõnna xemene birin xinle sebe, xabila yeen nun denbaya yeen ma, naxanye birin barin bata yi dangu jee mæxõjen na, naxanye yi nõe sofa wanla ke. ²⁷ E muxu wuli tonge solofere wuli naanin keme sennin tenge Yuda bõnsõnni.

²⁸ E yi Isakari bõnsõnna xemene birin xinle sebe, xabila yeen nun denbaya yeen ma, naxanye birin barin bata yi dangu jee mæxõjen na, naxanye yi nõe sofa wanla ke. ²⁹ E muxu wuli tonge suulun wuli naanin keme naanin tenge Isakari bõnsõnni.

³⁰ E yi Sabulon bõnsõnna xemene birin xinle sebe, xabila yeen nun denbaya yeen ma, naxanye birin barin bata yi dangu jee mæxõjen na, naxanye yi nõe sofa wanla ke. ³¹ E yi muxu wuli tonge suulun wuli solofere keme naanin tenge Sabulon bõnsõnni.

³² Yusufu a diine bõnsõnne ye: E yi Efirami bõnsõnna xemene birin xinle sebe, xabila yeen nun denbaya yeen ma, naxanye birin barin bata yi dangu jee mæxõjen na, naxanye yi nõe sofa wanla ke. ³³ E muxu wuli tonge naanin keme suulun tenge Efirami bõnsõnni.

³⁴ E yi Manase bõnsõnna xemene birin xinle sebe, xabila yeen nun denbaya yeen ma, naxanye birin barin bata yi dangu jee mæxõjen na, naxanye yi nõe sofa wanla ke. ³⁵ E muxu wuli tonge saxan wuli firin keme firin tenge Manase bõnsõnni.

³⁶ E yi Bunyamin bõnsõnna xemene birin xinle sebe, xabila yeen nun denbaya yeen ma, naxanye birin barin bata yi dangu jee mæxõjen na, naxanye yi nõe sofa wanla ke. ³⁷ E muxu wuli tonge saxan wuli suulun keme naanin tenge Bunyamin bõnsõnni.

³⁸ E yi Dan bõnsõnna xemene birin xinle sebe, xabila yeen nun denbaya yeen ma, naxanye birin barin bata yi dangu jee mæxõjen na, naxanye yi nõe sofa wanla ke. ³⁹ E muxu wuli tonge sennin wuli firin keme solofere tenge Dan bõnsõnni.

⁴⁰ E yi Aseri bõnsõnna xemene birin xinle sebe, xabila yeen nun denbaya yeen ma, naxanye birin barin bata yi dangu jee mæxõjen na, naxanye yi nõe sofa wanla ke. ⁴¹ E muxu wuli tonge naanin e nun keden keme suulun tenge Aseri bõnsõnni.

⁴² E yi Nafatali bõnsõnna xemene birin xinle sebe, xabila yeen nun denbaya yeen ma, naxanye birin barin bata yi dangu jee mæxõjen na, naxanye yi nõe sofa wanla ke. ⁴³ E yi muxu wuli tonge suulun wuli saxan keme naanin tenge Nafatali bõnsõnni.

⁴⁴ Musa nun Haruna nun Isirayila yamaan manga fu nun firinna ne xasabin nan yate, bõnsõn keden manga keden. ⁴⁵ Isirayila kaane birin yatexin denbaya yeen ma, naxanye birin bata yi dangu jee mæxõjen na, naxanye yi nõe sofa wanla ke, ⁴⁶ ne birin malanxina, muxu wuli keme sennin wuli saxan keme suulun tonge suulun nan yi a ra.

Lewi bõnsõnna a wanla

⁴⁷ Lewi bõnsõnna denbayane tan mi yi tengexi alo bonne.

⁴⁸ Alatala a fala nen Musa xa, a naxa, ⁴⁹ "I nama Lewi bõnsõnna nun Isirayila kaan bonne tenge e bode xõn. ⁵⁰ I xa layiri sereyaan Bubun taxu Lewi bõnsõnna muxune ra e nun a muranne nun a seene birin. E xa batu bubun nun a muranne xali. E yi e jõxõ lu e xõn, e yi e yamaan daaxadeni tõn a rabilinni. ⁵¹ E na keli sigatini, Lewi bõnsõnna muxune nan Ala Batu Bubun wayanma, e mõn yi a yitõn e na dõxõ daaxaden naxan yi. Xa muxu gbete a maso a ra, e xa a faxa. ⁵² Isirayila kaane birin xa e malan e daaxadeni, birin yi dõxõ gali yeen ma a taxamasenna bun. ⁵³ Lewi bõnsõnna muxune tan xa e bubune ti layiri sereyaan bubun nabilinni, e yi e jõxõ lu a xõn alogo n ma xõlõn nama godo Isirayila yamaan ma."

⁵⁴ Alatala a yamarin Musa ma kii naxan yi, Isirayila kaane yi na birin liga.

2

Bõnsõnne dõxõ kiina yamaan daaxadeni

¹ Alatala yi falan ti Musa nun Haruna xa, a naxa, ² "Isirayila kaane birin xa yamaan daaxadeni tõn Naralan Bubun nabilinni, koni e nama a yigbeten. E xa dõxõ e bõnsõnna nun e denbayaan taxamasenne bun."

³ "Yuda bõnsõnna nun a ganle xa e daaxadeni tõn sogeteden binni e taxamasenna bun ma. Aminadabo a dii Naxason nan Yuda mangan na. ⁴ Muxu wuli tonge solofere wuli naanin keme sennin nan a ganli. ⁵ Isakari bõnsõnna xa e daaxadeni tõn e dõxõn ma.

Suwari a dii Nataneli nan Isakari bõnsõnna mangan na. ⁶ Muxu wuli tonge suulun wuli naanin keme naanin nan a ganli. ⁷ Sabulon bõnsõnna xa daaxa e fan dexõn ma. Xelõn ma dii Eliyabi nan Sabulon bõnsõnna mangan na. ⁸ Muxu wuli tonge suulun wuli solofere keme naanin nan a ganli. ⁹ Nayi, xemẽn naxanye Yuda yamaan daaxaden ganli, ne birin malanxina, muxu wuli keme wuli tonge solomasexe e nun sennin keme naanin. Yamaan na keli, e singen nan sigama.”

¹⁰ “Ruben bõnsõnna nun a ganle xa e daaxadeni tõn yiifari fõxõni e taxamasenna bun ma. Sedewuri a dii Elisuri nan Ruben bõnsõnna mangan na. ¹¹ Muxu wuli tonge naanin wuli sennin keme suulun nan a ganli. ¹² Simeyõn bõnsõnna xa e daaxadeni tõn a dexõn ma. Surisadayi a dii Selumiyeli nan Simeyõn bõnsõnna mangan na. ¹³ Muxu wuli tonge suulun wuli solomanaanin keme saxan nan a ganli. ¹⁴ Gadi bõnsõnna xa daaxa na fan dexõn ma. Reyuli a dii Eliyasafi nan Gadi bõnsõnna mangan na. ¹⁵ Muxu wuli tonge naanin wuli suulun keme sennin tonge suulun nan a ganli. ¹⁶ Nayi, xemẽn naxanye Ruben yamaan daaxaden ganli, ne malanxina, muxu wuli keme wuli tonge suulun e nun keden keme naanin tonge suulun. Ne nan sigama a firindeni.”

¹⁷ “Na xanbi ra, Lewi bõnsõnna muxune yi siga ganla bonne tagi, e nun Naralan Bubuna. E birin sigama e daaxa yeẽn nan ma, muxun birin nun a tidena, a bõnsõnna taxamasenna bun ma.”

¹⁸ “Efirami bõnsõnna nun a ganle xa e daaxadeni tõn sogegododeni e taxamasenna bun ma. Amixudi a dii Elisama nan Efirami bõnsõnna mangan na. ¹⁹ Muxu wuli tonge naanin keme suulun nan a ganli. ²⁰ Manase bõnsõnna xa daaxa a dexõn ma. Pedasuri a dii Gamaliyeli nan Manase bõnsõnna mangan na. ²¹ Muxu wuli tonge saxan wuli firin keme firin nan a ganli. ²² Bunyamin bõnsõnna xa daaxa na fan dexõn ma. Gidewoni a dii Abidan nan Bunyamin bõnsõnna mangan na. ²³ Muxu wuli tonge saxan wuli suulun keme naanin nan a ganli. ²⁴ Nayi, xemẽn naxanye Efirami yamaan daaxaden ganli, ne malanxina, muxu wuli keme wuli solomasexe muxu keme. E tan nan sigama a saxandeni.”

²⁵ “Dan bõnsõnna nun a ganle xa e daaxadeni tõn kõmen fõxõni e taxamasenna bun ma. Amisadayi a dii Axiyeleri nan Dan bõnsõnna mangan na. ²⁶ Muxu wuli tonge sennin wuli firin keme solofere nan a ganli. ²⁷ Aseri bõnsõnna xa e daaxadeni tõn a dexõn ma. Okiran ma dii Pagiyeli nan Aseri bõnsõnna mangan na. ²⁸ Muxu wuli tonge naanin e nun keden keme suulun nan a ganli. ²⁹ Nafatali bõnsõnna xa daaxa na fan dexõn ma. Enan ma dii Axira nan Nafatali bõnsõnna mangan na. ³⁰ Muxu wuli tonge suulun wuli saxan keme naanin nan a ganli. ³¹ Nayi, xemẽn naxanye Dan ma yamaan daaxaden ganli, ne malanxina, muxu wuli keme wuli tonge suulun e nun solofere keme sennin. Ne nan sigan dõnxen na, e taxamasenna bun ma.”

³² Isirayila kaane nan ne ra naxanye tẽnge denbaya yeẽn ma. Gali daaxadene birin malanxina, muxu wuli keme sennin wuli saxan keme suulun tonge suulun. ³³ Lewi bõnsõnna muxune mi tẽnge Isirayila kaan bonne ye, alo Alatala a yamari Musa ma kii naxan yi.

³⁴ Alatala yamarin naxanye birin fi Musa ma Isirayila kaane yi ne birin liga. E yi e daaxaden yeba e taxamasenne bun ma na kiini, e mõn yi sigama na kii nin, xabila yeẽn nun denbaya yeẽn ma.

3

Lewi bõnsõnna wanle

¹ Haruna nun Musaa denbayaan muxune ni i ra, Alatala falan ti Musa xa waxatin naxan yi Sinayi geyaan fari.

² Harunaa diine xinle ni itoe ra: a dii singena Nadaba, Abihu, Eleyasari nun Itamara.

³ Ne nan yi Harunaa diine ra naxanye masusan alogo e xa dõxõ saraxaraliyani, e yi na wanla ke. ⁴ Koni Nadaba nun Abihu faxes Alatala yetagi Sinayi tonbonni, e to fa tẽe daxataren na a xa. Dii mi yi e yii, nanara, Eleyasari nun Itamara nan lu saraxarali wanla ke e baba Haruna bun ma.

⁵ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, ⁶ “Lewi bənsənnə maso, i yi e lu saraxarali Haruna sagoni, e lu a wanla ra. ⁷ E xa Haruna nun yamana wanla ke Naralan Bubuni, e Ala Batu bubun wanle ke. ⁸ E yengi dəxəma nən Naralan Bubun muranne xən, e yi Ala Batu Bubun wanle rakamali Isirayila kaane xa. ⁹ I xa Lewi bənsənnə muxune lu Haruna nun a diine sagoni. E tan nan fima n ma Isirayila kaane ye habadan! ¹⁰ I xa Haruna nun a diine dəxə saraxaraliyani. Muxu gbete na a maso yire sarijanxin na, e xa a faxa.”

¹¹ Alatala mən yi a fala Musa xa, a naxa, ¹² “N tan yeteen bata Lewi bənsənnə muxune sugandi Isirayila kaane ye, e findi n gbeen na Isirayila dii singene jəxən na. ¹³ Amasəto n gbeen nan dii singene birin na. N Misiran dii singene birin faxa ləxəni, n yi dii singene birin nasarijan n yete xa Isirayila yi. Muxu ba, xuruse ba, n gbeen nan e ra. Alatala nan n tan na.”

Lewi bənsənnə xili sebe singena

¹⁴ Alatala yi a fala Musa xa Sinayi tonbonni, a naxa, ¹⁵ “I xa Lewi bənsənnə muxune tenge, denbaya yeen nun xabila yeen ma. I xa xemene birin tenge naxanye barin bata dangu kike kedenna ra.”

¹⁶ Musa yi e tenge alo Alatala a yamari kii naxan yi.

¹⁷ Lewi a diine xinle ni itoe ra: Gerison, Kehati e nun Merari. ¹⁸ Gerison ma diine findixi xabilani itoe nan benbaya ra: Libini nun Simeyi. ¹⁹ Kehati a diine findixi xabilani itoe nan benbaya ra: Amirama, Yisehari, Xebiron e nun Yusiyeli. ²⁰ Merari a diine findixi xabilani itoe nan benbaya ra: Maxali nun Musi. Lewi xabilane nan ne ra e nun e denbayane benbane.

²¹ Gerison findixi Libini nun Simayi xabilane benban nan na. Ne nan Gerison xabilane ra. ²² E xemen naxanye tenge naxanye barin bata yi dangu kike kedenna ra, e muxu wuli solofere keme suulun. ²³ Gerison xabilane yi e daaxadeni tənma Ala Batu Bubun nan xanbi ra, sogegodode binni. ²⁴ Eliyasafi nan yi Gerison xabilane mangan na, Layeli a diina. ²⁵ Gerison xabilane yi e yengi lu Naralan Bubun yireni itoe xən: bubun nun a xunna soon kuiin nun a fanna, a so deen ye masansan dugina, ²⁶ sansanna taa dugine naxan Ala Batu Bubun nun saraxa ganden nabilinni, dugin naxan singanxi sansanna deen na, e nun lutine nun e ti seene birin.

²⁷ Kehati findixi Amirama nun Yisehari nun Xebiron nun Yusiyeli xabilane benban nan na. Ne nan Kehati xabilane ra. ²⁸ E xemen naxanye tenge naxanye barin bata yi dangu kike kedenna ra, e muxu wuli solomasexe keme sennin. E tan nan e yengi lu yire sarijanxin xən. ²⁹ Kehati xabilane yi e daaxadeni tənma Ala Batu Bubun yifari fəxən nan ma. ³⁰ Elisafan nan yi Kehati xabilane mangan na, Yusiyeli a diina. ³¹ Kehati xabilane yi e yengi lu muranni itoe xən, Layiri Kankirana,* tabanla, lenpu dəxə sena, saraxa gandene, goronna naxanye rawalima yire sarijanxini, ye masansan dugina, e nun e rawali seene birin.

³² Saraxarali Harunaa dii Eleyasari nan yi Lewi bənsənnə muxune birin mangan na. A tan nan yi dəxi ne xun na naxanye yi e yengi luxi yire sarijanxin xən ma.

³³ Merari findixi Maxali nun Musi xabilane benban nan na. Ne nan Merari xabilane ra. ³⁴ E xemen naxanye tenge naxanye barin bata yi dangu kike kedenna ra, e muxu wuli sennin keme firin. ³⁵ Suriyeli nan yi Merari xabilane mangan na, Abixali a diina. E yi e daaxadeni tənma Ala Batu Bubun kəmen fəxən nan ma. ³⁶ Merari xabilane yi e yengi lu Ala Batu Bubun buntine nun gaalane† nun senbetenne nun bundəxəne nun muranne xən e nun e ti seene birin, ³⁷ e nun a sansanna senbetenna naxanye a rabilinni nun e bundəxəne nun e gbangban seene nun e lutine.

³⁸ Musa nun Haruna nun a diine yi e daaxadeni tənma Naralan Bubun so deen nan yetagi, sogeteden binni. E yi yire sarijanxin wanle xun matoma a ra Isirayila kaane xa. Xa muxu gbete yi a maso yire sarijanxin na, a yi faxama nən.

* 3:31: 3.31 Layiri Kankirana fe mən sebexi Xəroyaan 25.10-22 kui. † 3:36: Nde a falama a “galalenne.”

³⁹ Lewi bənsənnə muxune birin Musa nun Haruna naxanye tenge xabila yeen ma fata Alatalaa yamarin na, xemen naxanye barin bata yi dangu kike kedenna ra, e malanxina, muxu wuli məxəjən nun firin.

⁴⁰ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, “Dii xeme singene birin tenge Isirayila kaane ye, naxanye barin bata dangu kike kedenna ra, i yi e xinle sebe kedin ma. ⁴¹ Lewi bənsənnə muxune so n yii e jəxən na e nun e xuruseene Isirayila kaane xuruse dii singene jəxən na. Alatala nan n tan na.” ⁴² Musa yi Isirayila kaane dii singene birin tenge, alo Alatala a yamari kii naxan yi. ⁴³ Dii xeme singen naxanye birin barin bata yi dangu kike kedenna ra, ne xinle sebe xin lan muxu wuli məxəjən nun firin keme firin tonge solofere e nun saxan nan ma.

⁴⁴ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, ⁴⁵ “Lewi bənsənnə muxune tongo Isirayila kaane dii singene jəxən na e nun e xuruseene Isirayila kaane xuruse dii singene jəxən na. Lewi bənsənnə muxune xa findi n gbeen na. Alatala nan n tan na. ⁴⁶ Bayo Isirayila dii singene wuya Lewi bənsənnə muxune xa han muxu keme firin tonge solofere e nun saxan, ne xunba daxin na a ra. ⁴⁷ Muxu kedenna xunba gbeti gbanan suulun na, gbeti gbananna naxan nawalima yire sarjənxini, naxan lanxi garamu fu ma. ⁴⁸ I xa na gbetin so Haruna nun a diine yii dii singene xunba seen na naxanye yi wuyaxi ayi.”

⁴⁹ Naxanye mi yi jəxə yibiraxi Lewi bənsənnə muxune ra, Musa yi ne xunba gbetin tongo. ⁵⁰ A yi Isirayila dii singene gbetin tongo han gbeti gbanan wuli keden keme saxan tonge sennin e nun suulun, gbeti gbananna naxan nawalima yire sarjənxini. ⁵¹ Nayi, Musa yi xunba gbetin so Haruna nun a diine yii, alo Alatala a yamari Musa ma kii naxan yi.

4

Lewi bənsənnə wanle

¹ Alatala yi a fala Musa nun Haruna xa, a naxa, ² “E Kehati xabilan muxune tenge Lewi yixetene ye xabila yeen nun denbaya yeen ma. ³ E xemene tenge keli jee tonge saxanna ma han jee tonge suulun, naxanye birin nəe wanla ke Naralan Bubuni.”

⁴ “Kehati xabilan muxune xa wanli ito nan ke Naralan Bubuni: E xa e yengi lu se sarjənxini fisamantenne xən. ⁵ Yamaan na keli sigadeni, Haruna nun a diine xa ye masansan dugin ba, e yi a sa Layiri Sereya Kankiraan fari. ⁶ E yi sube kidi fajine sa a fari, e mən yi dugi mamiloxini bandun ne fan fari. E yi Kankiraan tongo tamine yitən. ⁷ E xa dugi mamiloxi gbete sa Buru Rali Tabanla fari, e yi a goronne nun igelengenne nun minse saraxa saseene dəxə na. Buru Ralixin naxanye na waxatin birin, ne xa lu tabanla fari. ⁸ E xa dugi gbeela so seene birin xunna, e yi sube kidi fajine so e birin xunna, e mən yi tabanla tongo tamine yitən. ⁹ E xa dugi mamiloxin so lenpu dəxə seen nun lenpune nun e rawali seene nun tēe kə seene nun e radegge turen xun na. ¹⁰ E xa ne birin mafilin sube kidi fajni bitinganni, e mən yi e sa e xali wudin fari. ¹¹ E xa dugi mamiloxin so saraxa gande xema daxin xun na, e yi sube kidi fajni bitinganna so na fan xun na. E mən yi a tongo tamine yitən. ¹² Muranna naxanye birin nawalima yire sarjənxini e xa ne malan, e yi e raxidi dugi mamiloxini, e yi kidi fajni bitinganna so e xun na, e yi e sa e xali wudin fari. ¹³ E xa xuben ba saraxa gande sula daxin fari, e yi dugi mamiloxin so a xun na. ¹⁴ E xa a saraxa waliseene birin dəxə na fari: xube sa seene, suben tongo seene, xube kə seene, e nun wuli xuya goronne. E xa sube kidi fajni bitinganna so e xun na, e mən yi saraxa ganden tongo tamine yitən. ¹⁵ Haruna nun a diine na yelin muranne nun goron sarjənxine xunna soe, yamaan na keli sigadeni, Kehati xabilan muxune xa fa, e yi e xali. Koni e nama e yiin din se sarjənxine ra, alogo e nama faxa. Kehati xabilan muxune xa na seene xali naxanye Naralan Bubun kui. ¹⁶ Saraxarali Harunaa dii Eleyasari xa a yengi lu lenpu turen nun wusulanna nun bogise saraxane nun masusan turen xən ma. A yi a yengi lu Ala Batu Bubun yiren birin xən ma e nun a kui seene nun muran sarjənxine nun a goronne birin.”

¹⁷ Alatala yi a fala Musa nun Haruna xa, a naxa, ¹⁸ “E Kehati xabilan muxune ratanga alogo e nama raxori Lewi bõnsõnna ye. ¹⁹ E ito nan liga e xa alogo e nama faxa e na e maso se sarijanxi fisamantenne ra waxatin naxan yi: Haruna nun a diine singe xa so yire sarijanxini, e yi birin ti a wali ra, e nun a lan a xa naxan xali. ²⁰ Koni Kehati xabilan muxune nama so yire sarijanxini, e se sarijanxi fisamantenne to, hali ndedi, alogo e nama faxa.”

²¹ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, ²² “Gerisõn yixetene fan tengge, xabila yeen nun denbaya yeen ma. ²³ I xa xemene tengge keli jee tonge saxanna ma han jee tonge suulun, naxanye nõe wanla ke Naralan Bubuni. ²⁴ Gerisõn yixetene xabilane wanle ni i ra e nun e lan e xa goronna naxanye xali: ²⁵ E xa Ala Batu Bubun dugine maxali, e nun Naralan Bubuna, a xunna soona, a kidi fapin naxanye sama a fari, dugin naxanye singanma Naralan Bubun so deen na, ²⁶ a sansanna dugin naxanye Ala Batu Bubun nun saraxa ganden nabilinni, dugin naxan singanxi a so deen na, e nun e lutine nun e singan seene birin. ²⁷ Gerisõn xabilan muxune xa wali Haruna nun a diine yamarin bun. E tan nan a falama e xa e lan e xa naxan xali. ²⁸ Gerisõn xabilan muxune wanle nan ne ra Naralan Bubuni. E xa wali saraxarali Harunaa dii Itamaraa yamarin bun.”

²⁹ “I xa Merari bõnsõnna muxune tengge xabila yeen nun denbaya yeen ma. ³⁰ I xemene birin tengge keli jee tonge saxanna ma han jee tonge suulunna, naxanye nõe wanla ke Naralan Bubuni.”

³¹ “E wanla ni i ra Naralan Bubuni: E xa Ala Batu Bubun bun tiine xali, a gaalane,* a senbetenne, a bundõxõne, ³² sansanna senbetenne naxan bubun nabilinni, e bundõxõne, e gbangban wudine nun e lutine, e nun waliseene birin. E xa xemene birin goronna so a yii a naxan xalima. ³³ Merari bõnsõnna muxune wanle nan ne ra Naralan Bubuni, saraxarali Harunaa dii Itamaraa yamarin bun.”

³⁴ Musa nun Haruna nun yamaan mangane yi Kehati xabilan muxune tengge xabila yeen nun denbaya yeen ma. ³⁵ Xemene naxanye birin bata yi jee tonge saxanna soto han jee tonge suulunna, naxanye birin yi nõe wanla ke Naralan Bubuni, ³⁶ ne yi tengge xabila yeen ma, e lan muxu wuli firin keme solofere tonge suulun nan ma. ³⁷ Kehati xabila xemene yaten nan na ra, naxanye yi walima Naralan Bubuni. Musa nun Haruna yi e birin tengge alo Alatala a yamari e ma kii naxan yi fata Musa ra.

³⁸ Gerisõn yixetene fan yi tengge xabila yeen nun denbaya yeen ma. ³⁹ Xemene naxanye birin bata yi jee tonge saxanna soto han jee tonge suulun, naxanye birin yi nõe wanla ke Naralan Bubuni, ⁴⁰ ne yi tengge xabila yeen ma, e lan muxu wuli firin keme sennin tonge saxan nan ma. ⁴¹ Gerisõn yixetene yaten nan na ra, naxanye yi walima Naralan Bubuni. Musa nun Haruna yi e birin tengge alo Alatala a yamari kii naxan yi.

⁴² Merari yixetene fan yi tengge xabila yeen nun denbaya yeen ma. ⁴³ Xemene naxanye birin bata yi jee tonge saxanna soto han jee tonge suulunna, naxanye birin yi nõe wanla ke Naralan Bubuni, ⁴⁴ ne yi tengge xabila yeen ma, e lan muxu wuli saxan keme firin nan ma. ⁴⁵ Merari yixetene yaten nan na ra. Musa nun Haruna yi e birin tengge alo Alatala e yamari kii naxan yi fata Musa ra.

⁴⁶ Musa nun Haruna nun Isirayila mangane yi Lewi bõnsõnna muxune birin tengge xabila yeen nun denbaya yeen ma. ⁴⁷ Xemene naxanye birin bata yi jee tonge saxanna soto han jee tonge suulun, naxanye birin yi Naralan Bubun wanla kema, e mon yi a xali, ⁴⁸ e malanxin lan muxu wuli solomasexe keme suulun tonge solomasexe nan ma. ⁴⁹ E yi e tengge alo Alatala e yamari kii naxan yi fata Musa ra. Birin yi ti a wanla ra, e nun a lan a xa goronna naxan maxali, alo Alatala a yamari Musa ma kii naxan yi.

5

Muxu sarijantarene fe

¹ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, ² “Isirayila kaane yamari a e xa na kanna ramini yamaan daaxaden fari ma fure jaxin naxan fatin ma hanma faxunna minima muxun

* 4:31: Nde a falama a “galalenne.”

naxan bari boden ma hanma naxanye x̄s̄ixi binbin x̄n. ³ Xa x̄m̄en na a ra hanma n̄axanla, ε xa e ramini yamaan daaxaden fari ma, alogo e nama daaxaden nax̄si, n luma ε tagi d̄enaxan yi.” ⁴ Isirayila kaane yi na liga, e yi e ramini yamaan daaxaden fari ma, e yi a liga alo Alatala a fala Musa xa kii naxan yi.

Kala tixine xa yit̄n

⁵ Alatala yi a fala Musa xa, ⁶ a a xa a fala Isirayila kaane xa, a naxa, “Xa x̄m̄ena nde hanma n̄axanla nde hake yo liga muxu gbet̄e ra, a bata tinxintareyaan liga Alatala ra. Na kanna bata findi yulubi tongon na. ⁷ F̄o a xa a ti a haken na n̄en, a yi a se kalaxin n̄ax̄n nax̄t̄e a kanna ma, a yi a se kalaxin saren yaganna d̄x̄ode firin sa a fari. ⁸ Xa se kanna faxa, a bari bode mi na naxan na gbetin nasux̄e, na seen lan a x̄t̄e Alatala ma, a so saraxaraliin yii, sa kontonna fari Ala solona seen na a xa. ⁹ Isirayila kaane fama saraxa sarijn̄anxin nax̄nye ra, saraxaraliin nan gbee ne ra. ¹⁰ Muxun na naxan nasarijan, a na ligaxi a yet̄e nan xa. Muxun na naxan so saraxaraliin yii, na luma a tan nan yii.”

Sariyana lan x̄x̄ol̄onna ma

¹¹ Alatala yi a fala Musa xa, ¹² a xa ito fala Isirayila kaane xa, a naxa, “Xa x̄m̄ena nde a n̄axanla mi tinxin, a a x̄m̄en yanfa, ¹³ e nun x̄m̄e gbet̄e yi kafu, xa a x̄m̄en mi a to, n̄axanla yi a yet̄e rax̄si wundoni, koni xa a li sere mi na, a mi suxu na feen xun na, ¹⁴ xa x̄x̄ol̄n x̄axinla so na x̄m̄eni, a sike a n̄axanla ma, xa a li a x̄s̄ixi hanma a mi a ligaxi, ¹⁵ nayi, na x̄m̄en xa a n̄axanla xali saraxaraliin fema. A xa murutu fujin kilo saxan xali bogise saraxan na. A nama ture sa na murutuni, a nama wusulan sa a fari, amas̄ot̄o x̄x̄ol̄onna bogise saraxan na a ra. Marabira seen na a ra hake tongoxin ma. ¹⁶ Saraxaraliin xa n̄axanla maso, alogo a xa ti Alatala yet̄agi. ¹⁷ A xa ige rasarijanxin tongo fejen̄a nde kui, a yi Ala Batu Bubun burunburunna sa a yi. ¹⁸ Naxanla naxan tima Alatala yet̄agi, a xa na labaranna ba, a yi bogise saraxan so a yii n̄ax̄o lu seen na a haken x̄n x̄x̄ol̄onna bogise saraxan na. Saraxaraliin xa na ige l̄x̄n suxu a yii, naxan fama dangan na. ¹⁹ A xa n̄axanla rak̄ol̄o, a naxa, ‘Xa ε nun x̄m̄e gbet̄e mi kafuxi, i mi i ya x̄m̄en yanfaxi, i mi x̄si fe rabaxi xabu i d̄x̄o x̄m̄e taa ra, i xa ratanga dangani ito ma ige l̄x̄ni ito fama naxan na. ²⁰ Koni xa i bata i ya x̄m̄en yanfa, i yi i yet̄e rax̄si, xa ε nun x̄m̄e gbet̄e bata kafu xabu i d̄x̄o x̄m̄e taa ra,’ ²¹ nayi, saraxaraliin xa n̄axanla rak̄ol̄o dangani ito ra, ‘Alatala xa a liga, i doyen, i kuiin yi mate i ra, yamaan yi i danga, e yi i mafala. ²² Igeni ito naxan fama dangan na, na xa so i fatini, a yi i kuiin mate i ra, i yi doyen.’ Naxanla xa a ratin, a naxa, ‘Amina, amina!’ ”

²³ “Saraxaraliin xa dangani itoe sebe walaxana nde ma, a yi e xa ige yil̄xin na. ²⁴ A xa ige x̄l̄en so n̄axanla yii naxan fama dangan na, a a min, alogo a xa so a fatin x̄n, a x̄ol̄o ayi. ²⁵ Saraxaraliin xa x̄x̄ol̄onna bogise saraxan tongo n̄axanla yii, a a yita Alatala ra a yii, a yi a xali saraxa ganden d̄x̄n. ²⁶ A xa a yiin ye keden ba a ra, n̄ax̄o lu seen na Ala x̄n, a yi a sa t̄eni saraxa ganden fari. Na xanbi ra, n̄axanla yi igen min. ²⁷ Xa a bata a yet̄e x̄si, a a x̄m̄en yanfa, a na igen min naxan fama dangan na, na a t̄ōma n̄en, a a kuiin mate a ra, a yi doyen. Na n̄axanla findima n̄en danga muxun na yamaan tagi. ²⁸ Koni, xa na n̄axanla mi a yet̄e x̄s̄ixi, a sarijn̄an, fefe mi a s̄ot̄oma, a m̄n n̄e diine bare n̄en. ²⁹ X̄x̄ol̄onna sariyan nan na ra n̄axanla xa naxan bata a x̄m̄en yanfa, a a yet̄e x̄si, ³⁰ hanma x̄x̄ol̄n x̄axinla na so x̄m̄en naxan yi, a na sogin a n̄axanla ma. A xa ti Alatala yet̄agi, saraxaraliin yi sariya sebexini itoe birin nakamali a ma. ³¹ X̄m̄en mi hake yo tongoxi, koni n̄axanla a haken goronna tongoma n̄en.”

6

Nasiri d̄e ti fena

¹ Alatala yi a fala Musa xa, ² a xa a fala Isirayila kaane xa, a naxa, “Xa x̄m̄ena nde hanma n̄axanla nde a d̄e ti, a a xa lu Alatalaa wanla ra Nasiri muxun na, ³ na kanna xa a m̄e d̄ol̄n na e nun na minse sifane, hali manpa muluxunxina. A nama minse yo min naxan nafalaxi manpa bogin na, a nama manpa bogi xinden hanma a xaraxin don. ⁴ A

nema a Nasiri de tiin nakamalima, a nama sese don naxan kelixi manpa binle* yi, hali a xonne hanma a dagina. ⁵ A nema a Nasiri de tiin nakamalima, biden nama a xunna li. A xa lu Alatalaa wanla ra han na waxati falaxin yi kamali. A xa sarijan, a xa a xunsexen lu kuyey ayi. ⁶ A nema Alatalaa wanla ra, a nama a maso binbin na. ⁷ Hali a baba hanma a nga hanma a ngaxakedenna nde faha, a nama a yete xosi, a so binbin xun ma. Amasoto a xunsexen findixi taxamasenna nan na, a a tan bata lu Alaa wanla ra. ⁸ A nema Alaa wanla ra waxatin naxan birin yi, a sarijan Alatala yetagi.”

⁹ “Xa muxuna nde faha a fema, a xunsexee ralixin bata raharamu. A xa a xunna bi a rasarijan laxonni, xii soloferede laxonni. ¹⁰ Xii solomasexede laxonni, a xa ganba firin hanma kolokonde dii firin xali saraxaraliin fema Naralan Bubun so deen na. ¹¹ Saraxaraliin xa keden faha yulubi xafari saraxan na, bonna saraxa gan dakin na, a Ala solona a xa. Amasoto a bata lu binbin fema. Na laxonni, a mon xa a xunna rasarijan. ¹² Nayi, na kanna mon xa a de ti waxatin de suxu, a yi kontonna jee kedenna ba yangin saraxan na Alatala xa. Waxatin naxan bata yi dangu, na mi a kui, amasoto a xosi nen benun a de tiin xa kamali.”

¹³ “Sariyan ni ito ra Nasiri de tiin ma. A waxati saxin na kamali, e xa fa a ra Naralan Bubun so deen na. ¹⁴ A xa fa kiseni itoe ra Alatala yetagi: kontonna jee kedenna fe mi naxan na saraxa gan dakin na, yexee gilen jee kedenna fe mi naxan na yulubi xafari saraxan na, e nun konton keden fe mi naxan na baje xunbeli saraxan na. ¹⁵ A mon yi fa na saraxane bogise nun minse saraxane ra e nun burun sangatanna ye keden buru rate seen† mi naxan yi, e nun buru xunne naxan nafalaxi murutu fujni fajin na naxan basanxi turen na, e nun buru yilenlenixine turen saxi naxanye ma. ¹⁶ Saraxaraliin xa ne yita Alatala ra, a yi yulubi xafari saraxan ba e nun saraxa gan daxina. ¹⁷ A mon xa kontonna ba baje xunbeli saraxan na Alatala xa, e nun buru ratetaren naxanye sangatanna kui e nun bogise saraxane nun minse saraxane. ¹⁸ Na waxatini, Nasiri muxun xa a xunna bi Naralan Bubun so deen na bayo a bata yi a xunna fi Ala ma. A yi a xun sexene sa teeni naxan baje xunbeli saraxan bun. ¹⁹ Nasiri muxun na a xunna bi, saraxaraliin xa kontonna balaxa jinxin so a yii, e nun buru xun keden nun burudi keden keli sangatanna kui, buru rate se mi naxanye yi. ²⁰ Saraxaraliin xa e yita Alatala ra se ralixin na. E sarijan. Saraxaraliin nan gbee e ra, sa danban nun a kanken fari naxanye daxe a yita Ala ra. Na xanbi ra, Nasiri muxun nae manpaan minje nen.”

²¹ “Sariyan nan na ra lan Nasiri muxuna kiseen ma bayo a bata a de ti a a xa lu Alatalaa wanla ra. Xa ferena a xa, a mon nae nde se a fari. A xa a de tiin nakamali alo Nasiri muxuna sariyana a falaxi kii naxan yi.”

Saraxaraliin dubana

²² Alatala yi a fala Musa xa, ²³ a a xa a fala Haruna nun a diine xa, a e xa duba Isirayila kaane xa ikimaan na:

²⁴ Alatala xa i baraka,

a i kantan!

²⁵ Alatala naron xa godo i ma,

a kininkinin i ma!

²⁶ Alatala xa a yengi daxe i xon,

a baje xunbenla fi i ma!

²⁷ E na duba Isirayila kaane xa n xinli, n tan e barakama nen.

7

Isirayila mangane kiseene fe

¹ Musa yelin Ala Batu Bubun tiye laxon naxan yi, a yi a masusan turen na a rasarijan xinla ma e nun a muranne birin. A mon yi saraxa ganden nun a goronne masusan, a e rasarijan. ² Nayi, Isirayila mangane yi fa kiseene ra. Denbaya xunne nan yi ne ra

* 6:4: Wudi binla nde na yi, men kaane naxanye sima, e yi naxanye bogi yitonma alo manpana e gbee kiini. † 6:15: burun nate sena: Lebenna na a ra naxan burun nagboma ayi.

naxanye yamaan tēnge, bōnsōn mangane. ³ E yi fa e kiseene ra Alatala yetagi: Wontoro xunna soxin sennin e nun jinge fu nun firin. Manga firin, wontoro keden, manga keden jinge keden. E yi fa ne ra Ala Batu Bubun yetagi.

⁴ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, ⁵ “Kiseene rasuxu e yii alogo e xa Naralan Bubun wanla ke. E xa yitaxun Lewi bōnsōnna ra, naxan lanje e wanle ma.” ⁶ Nayi, Musa yi wontorone nun jingene rasuxu, a yi e yitaxun Lewi bōnsōnna ra. ⁷ A yi jinge naanin nun wontoro firin so Gerison xabilan yii, alogo e wanla xa sōnōya. ⁸ A yi jinge solomasexe nun wontoro naanin so Merari xabilan yii, alogo e wanla xa sōnōya. E birin yi walima Itamaraa yamarin bun, saraxarali Harunaa diina. ⁹ Koni, a mi se so Kehati xabilan yii, amasōtō e yi tixi se sarijanxi fisamantenne maxanla nan na, naxanye tongoma tungunna ma.

¹⁰ Saraxa ganden masusan lōxon naxan yi turen na alogo a wanla xa fōlō, mangane yi e kiseene xali saraxa ganden yetagi. ¹¹ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, “Lōxō yo lōxō manga keden xa fa a kiseene ra, alogo wanla xa fōlō saraxa ganden yetagi.”

¹² Aminadabo a dii Naxason yi fa Yuda bōnsōnna kiseene ra xii singe lōxonni. ¹³ A kiseene ni i ra: goronna gbeti daxin keden naxan binyen yi lanxi garamu wuli keden keme saxan ma, wuli xuya goronna gbeti daxin keden naxan binyen lanxi garamu keme solofere ma naxan nun yire sarijanxin liga seen binyen lan, e birin nafexi murutu fujin na naxan namulanxi turen na bogise saraxan na, ¹⁴ xema goronna naxan lanxi garamu keme ma, a rafexi wusulanna ra, ¹⁵ tura bulan keden e nun konton keden nun kontonna jee kedenna saraxa gan daxin na, ¹⁶ kōtō keden yulubi xafari saraxan na, ¹⁷ jinge firin e nun konton suulun nun kōtō suulun, e nun yexeen jee keden kedenna suulun, bōje xunbeli saraxan na. Ne nan findi Aminadabo a dii Naxason ma kiseene ra.

¹⁸ Suwari a dii Nataneli, Isakari bōnsōnna mangana, na yi fa a kiseene ra xii firinde lōxonni. ¹⁹ A kiseene ni i ra: goronna gbeti daxin keden naxan lanxi garamu wuli keden keme saxan ma, wuli xuya goronna gbeti daxin naxan lanxi garamu keme solofere ma naxan nun yire sarijanxin liga seen binyen lan, e birin nafexi murutu fujin na naxan namulanxi turen na bogise saraxan na, ²⁰ xema goronna naxan lanxi garamu keme ma, a rafexi wusulanna ra, ²¹ tura bulan keden e nun konton keden nun kontonna jee kedenna saraxa gan daxin na, ²² kōtō keden yulubi xafari saraxan na, ²³ jinge firin e nun konton suulun nun kōtō suulun, e nun yexeen jee keden kedenna suulun, bōje xunbeli saraxan na. Ne nan findi Suwari a dii Nataneli a kiseene ra.

²⁴ Xelōn ma dii Eliyabi, Sabulon bōnsōnna mangana, na yi fa a kiseene ra xii saxande lōxonni. ²⁵ A kiseene ni i ra: goronna gbeti daxin keden naxan lanxi garamu wuli keden keme saxan ma, wuli xuya goronna gbeti daxin naxan lanxi garamu keme solofere ma naxan nun yire sarijanxin liga seen binyen lan, e birin nafexi murutu fujin na naxan namulanxi turen na bogise saraxan na, ²⁶ xema goronna naxan lanxi garamu keme ma, a rafexi wusulanna ra, ²⁷ tura bulan keden e nun konton keden nun kontonna jee kedenna saraxa gan daxin na, ²⁸ kōtō keden yulubi xafari saraxan na, ²⁹ jinge firin e nun konton suulun nun kōtō suulun, e nun yexeen jee keden kedenna suulun, bōje xunbeli saraxan na. Ne nan findi Xelōn ma dii Eliyabi a kiseene ra.

³⁰ Sedewuri a dii Elisuri, Ruben bōnsōnna mangana, na yi fa a kiseene ra xii naaninde lōxonni. ³¹ A kiseene ni i ra: goronna gbeti daxin keden naxan lanxi garamu wuli keden keme saxan ma, wuli xuya goronna gbeti daxin naxan lanxi garamu keme solofere ma naxan nun yire sarijanxin liga seen binyen lan, e birin nafexi murutu fujin na naxan namulanxi turen na bogise saraxan na, ³² xema goronna naxan lanxi garamu keme ma, a rafexi wusulanna ra, ³³ tura bulan keden e nun konton keden nun kontonna jee kedenna saraxa gan daxin na, ³⁴ kōtō keden yulubi xafari saraxan na, ³⁵ jinge firin e nun konton suulun nun kōtō suulun, e nun yexeen jee keden kedenna suulun, bōje xunbeli saraxan na. Ne nan findi Sedewuri a dii Elisuri a kiseene ra.

³⁶ Surisadayi a dii Selumiyeli, Simeyōn bōnsōnna mangana, na yi fa a kiseene ra xii suulunde lōxonni. ³⁷ A kiseene ni i ra: goronna gbeti daxin keden naxan lanxi garamu wuli keden keme saxan ma, wuli xuya goronna gbeti daxin naxan lanxi garamu keme

solofere ma naxan nun yire sarijanxin liga seen binyen lan, e birin nafexi murutu fujin na naxan namulanxi turen na bogise saraxan na, ³⁸ xema goronna naxan lanxi garamu keme ma, a rafexi wusulanna ra, ³⁹ tura bulan keden e nun konton keden nun kontonna jee kedenna saraxa gan daxin na, ⁴⁰ kotō keden yulubi xafari saraxan na, ⁴¹ jinge firin e nun konton suulun nun kotō suulun, e nun yexeen jee keden kedenna suulun, boje xunbeli saraxan na. Ne nan findi Surisadayi a dii Selumiyeli a kiseene ra.

⁴² Dewuyeli a dii Eliyasafi, Gadi bōnsōnna mangana, na yi fa a kiseene ra xii senninde lōxōni. ⁴³ A kiseene ni i ra: goronna gbeti daxin keden naxan lanxi garamu wuli keden keme saxan ma, wuli xuya goronna gbeti daxin naxan lanxi garamu keme solofere ma naxan nun yire sarijanxin liga seen binyen lan, e birin nafexi murutu fujin na naxan namulanxi turen na bogise saraxan na, ⁴⁴ xema goronna naxan lanxi garamu keme ma, a rafexi wusulanna ra, ⁴⁵ tura bulan keden e nun konton keden nun kontonna jee kedenna saraxa gan daxin na, ⁴⁶ kotō keden yulubi xafari saraxan na, ⁴⁷ jinge firin e nun konton suulun nun kotō suulun, e nun yexeen jee keden kedenna suulun, boje xunbeli saraxan na. Ne nan findi Dewuyeli a dii Eliyasafi a kiseene ra.

⁴⁸ Amixudi a dii Elisama, Efirami bōnsōnna mangana, na yi fa a kiseene ra xii soloferede lōxōni. ⁴⁹ A kiseene ni i ra: goronna gbeti daxin keden naxan lanxi garamu wuli keden keme saxan ma, wuli xuya goronna gbeti daxin naxan lanxi garamu keme solofere ma naxan nun yire sarijanxin liga seen binyen lan, e birin nafexi murutu fujin na naxan namulanxi turen na bogise saraxan na, ⁵⁰ xema goronna naxan lanxi garamu keme ma, a rafexi wusulanna ra, ⁵¹ tura bulan keden e nun konton keden nun kontonna jee kedenna saraxa gan daxin na, ⁵² kotō keden yulubi xafari saraxan na, ⁵³ jinge firin e nun konton suulun nun kotō suulun, e nun yexeen jee keden kedenna suulun, boje xunbeli saraxan na. Ne nan findi Amixudi a dii Elisama kiseene ra.

⁵⁴ Pedasuri a dii Gamaliyeli, Manase bōnsōnna mangana, na yi fa a kiseene ra xii solomasexede lōxōni. ⁵⁵ A kiseene ni i ra: goronna gbeti daxin keden naxan lanxi garamu wuli keden keme saxan ma, wuli xuya goronna gbeti daxin naxan lanxi garamu keme solofere ma naxan nun yire sarijanxin liga seen binyen lan, e birin nafexi murutu fujin na naxan namulanxi turen na bogise saraxan na, ⁵⁶ xema goronna naxan lanxi garamu keme ma, a rafexi wusulanna ra, ⁵⁷ tura bulan keden e nun konton keden nun kontonna jee kedenna saraxa gan daxin na, ⁵⁸ kotō keden yulubi xafari saraxan na, ⁵⁹ jinge firin e nun konton suulun nun kotō suulun, e nun yexeen jee keden kedenna suulun, boje xunbeli saraxan na. Ne nan findi Pedasuri a dii Gamaliyeli a kiseene ra.

⁶⁰ Gidewoni a dii Abidan, Bunyamin bōnsōnna mangana, na yi fa a kiseene ra xii solomanaaninde lōxōni. ⁶¹ A kiseene ni i ra: goronna gbeti daxin keden naxan lanxi garamu wuli keden keme saxan ma, wuli xuya goronna gbeti daxin naxan lanxi garamu keme solofere ma naxan nun yire sarijanxin liga seen binyen lan, e birin nafexi murutu fujin na naxan namulanxi turen na bogise saraxan na, ⁶² xema goronna naxan lanxi garamu keme ma, a rafexi wusulanna ra, ⁶³ tura bulan keden e nun konton keden nun kontonna jee kedenna saraxa gan daxin na, ⁶⁴ kotō keden yulubi xafari saraxan na, ⁶⁵ jinge firin e nun konton suulun nun kotō suulun, e nun yexeen jee keden kedenna suulun, boje xunbeli saraxan na. Ne nan findi Gidewoni a dii Abidan ma kiseene ra.

⁶⁶ Amisadayi a dii Axiyeseri, Dan bōnsōnna mangana, na yi fa a kiseene ra xii fude lōxōni. ⁶⁷ A kiseene ni i ra: goronna gbeti daxin keden naxan lanxi garamu wuli keden keme saxan ma, wuli xuya goronna gbeti daxin naxan lanxi garamu keme solofere ma naxan nun yire sarijanxin liga seen binyen lan, e birin nafexi murutu fujin na naxan namulanxi turen na bogise saraxan na, ⁶⁸ xema goronna naxan lanxi garamu keme ma, a rafexi wusulanna ra, ⁶⁹ tura bulan keden e nun konton keden nun kontonna jee kedenna saraxa gan daxin na, ⁷⁰ kotō keden yulubi xafari saraxan na, ⁷¹ jinge firin e nun konton suulun nun kotō suulun, e nun yexeen jee keden kedenna suulun, boje xunbeli saraxan na. Ne nan findi Amisadayi a dii Axiyeseri a kiseene ra.

⁷² Okiran ma dii Pagiyeli, Aseri bənsəonna mangana, na yi fa a kiseene ra xii fu nun kedende ləxəni. ⁷³ A kiseene ni i ra: goronna gbeti daxin keden naxan lanxi garamu wuli keden keme saxan ma, wuli xuya goronna gbeti daxin naxan lanxi garamu keme solofere ma naxan nun yire sarijanxin liga seen binyen lan, e birin nafexi murutu fujin na naxan namulanxi turen na bogise saraxan na, ⁷⁴ xema goronna naxan lanxi garamu keme ma, a rafexi wusulanna ra, ⁷⁵ tura bulan keden e nun konton keden nun kontonna jee kedenna saraxa gan daxin na, ⁷⁶ kəto keden yulubi xafari saraxan na, ⁷⁷ jinge firin e nun konton suulun nun kəto suulun, e nun yexeen jee keden kedenna suulun, bəje xunbeli saraxan na. Ne nan findi Okiran ma dii Pagiyeli a kiseene ra.

⁷⁸ Enan ma dii Axira, Nafatali bənsəonna mangana, na yi fa a kiseene ra xii fu nun firinde ləxəni. ⁷⁹ A kiseene ni i ra: goronna gbeti daxin keden naxan lanxi garamu wuli keden keme saxan ma, wuli xuya goronna gbeti daxin naxan lanxi garamu keme solofere ma naxan nun yire sarijanxin liga seen binyen lan, e birin nafexi murutu fujin na naxan namulanxi turen na bogise saraxan na, ⁸⁰ xema goronna naxan lanxi garamu keme ma, a rafexi wusulanna ra, ⁸¹ tura bulan keden e nun konton keden nun kontonna jee kedenna saraxa gan daxin na, ⁸² kəto keden yulubi xafari saraxan na, ⁸³ jinge firin e nun konton suulun nun kəto suulun, e nun yexeen jee keden kedenna suulun, bəje xunbeli saraxan na. Ne nan findi Enan ma dii Axira a kiseene ra.

⁸⁴ Isirayila denbaya xunne birin ma kiseene ni i ra, e naxanye fi saraxa ganden masusan ləxəni alogo a wanla xa fəlo: goronna gbeti daxin fu nun firin, wuli xuya goronna gbeti daxin fu nun firin, xema goronna fu nun firin. ⁸⁵ Goronna gbeti daxin keden kedenne birin yi lanxi garamu wuli keden keme saxan ma, wuli xuya goronne fan, garamu keme solofere. Na seene birin malanxin lanxi gbeti kilo məxəjen nun naanin nan ma naxan nun yire sarijanxin liga seen binyen lan. ⁸⁶ Goronna xema daxin keden kedenne birin yi lanxi garamu keme nan ma. E fu nun firinne malanxina, garamu wuli keden keme firin. E yi rafexi wusulanna ra. ⁸⁷ E fa xuruseen naxanye ra saraxa gan daxin na: tura bulan fu nun firin, konton fu nun firin, yexeen jee kedenna fu nun firin, e nun e bogise saraxane. E yi fa kəto fu nun firin na yulubi xafari saraxan na. ⁸⁸ E fa xuruseen naxanye ra bəje xunbeli saraxan na: tura məxəjen nun naanin, konton tonge sennin, kəto tonge sennin e nun yexeen jee keden kedenna tonge sennin. Ne nan findi kiseene ra alogo saraxa ganden wanla xa fəlo a masusan xanbini.

⁸⁹ Musa nema yi soe Naralan Bubuni falatideni Ala xa, a yi Ala xuiin mema maleka gubugubu kan sawura firinne nan longori ra Layiri Sereya Kankiraan deraganla xun ma, Ala solonadena. A yi falan tima a xa.

8

Lənpune dəxəsenə fe

¹ Alatala yi a fala Musa xa, ² a xa a fala Haruna xa, a naxa, “I na lənpu soloferene dəxo waxatin naxan yi, e lan e yi lənpu dəxo seen yetagini yalan.” ³ Haruna yi na liga. A lənpune dəxo alogo e xa e dəxo seen yetagini yalan alo Alatala a yamari Musa ma kii naxan yi. ⁴ Lənpune dəxo seen yi rafalaxi xema bənbəxin nan na, keli a sanna ma han a fuge sawurane, alo Alatala a yita Musa ra kii naxan yi.

Lewi bənsəonna muxune rasarijananna

⁵ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, ⁶ “Lewi bənsəonna muxune ba Isirayila kaan bonne ye, i yi e rasarijan. ⁷ I xa e rasarijan ikiini: I xa marasarijan igen xuya e ma, na xanbi ra e xa e fati ma xabene birin bi, e yi e dugine xa, alogo e xa sarijan. ⁸ E xa tura bulan keden tongo, e nun murutu fujin naxan namulanxi turen na a bogise saraxan na, i yi tura bulan gbeti tongo yulubi xafari saraxan na. ⁹ I yi Isirayila yamaan birin malan, i yi Lewi bənsəonna muxune xili Naralan Bubun yetagi. ¹⁰ I xa Lewi bənsəonna muxune maso Alatala yetagi, Isirayila kaane yi e yiine sa e fari. ¹¹ Haruna xa Lewi bənsəonna muxune yita Alatala ra se ralixin na Isirayila kaane tagi alogo e xa Alatala wanla fəlo. ¹² Na xanbi

ra, Lewi bənsənnə muxune xa e yiine sa tura firinna xunne fari. Na keden xa ba Alatala xa yulubi xafari saraxan na, bonna saraxa gan daxin na, Ala solona seen na Lewi bənsənnə muxune xa. ¹³ I xa Lewi bənsənnə muxune ti Haruna nun a diine yetagi, e yi e yita Alatala ra se ralixin na. ¹⁴ Na kiini, i xa Lewi bənsənnə muxune ba Isirayila kaan bonne tagi, Lewi bənsənnə muxune yi findi n gbeen na. ¹⁵ I na Lewi bənsənnə muxune rasarijan i yi e yita n na se ralixin na, e xa fa e wanle ke Naralan Bubuni. ¹⁶ Amasəto e bata findi n gbeen na mumə! N bata e tongo n gbeen na Isirayila dii xeme singene birin jəxən na. ¹⁷ Amasəto n gbeen nan Isirayila dii xeme singene birin na, a muxune nun a subene. Xabu n Misiran yamanan dii singene faxa ləxəni, n bata Isirayila dii singene ramara n yete xa. ¹⁸ Koni n Lewi bənsənnə muxune nan tongoxi alogo e xa Isirayila dii xeme singene jəxə yibira. ¹⁹ N ne nan soma Haruna nun a diine yii Isirayila kaane tagi, alogo e xa Naralan Bubun wanle ke Isirayila kaane xa, e yi Ala solona e xa. Nayi, fitina fe mi Isirayila kaane sətoma, e na e maso yire sarijanxin na.”

²⁰ Musa nun Haruna nun Isirayila yamaan birin yi na liga Lewi bənsənnə muxune xa alo Alatala a yamari Musa ma kii naxan yi. ²¹ Lewi bənsənnə muxune yi e yete rasarijan, e e dugine xa. Haruna yi e yita Alatala ra se ralixin na, a yi Ala solona e xa alogo e xa sarijan. ²² Na xanbi ra, Lewi bənsənnə muxune yi fa e wanla fəlo Naralan Bubuni, Haruna nun a diine yamarin bun. E yi a liga Lewi bənsənnə muxune xa alo Alatala a yamari Musa ma kii naxan yi.

²³ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, ²⁴ “Lewi bənsənnə muxune luma ikiini: Xemen naxanye barin bata dangu jəe məxəjən nun suulunna ra, ne xa fa walideni Naralan Bubuni. ²⁵ Koni, e na jəe tonge suulunna sətə siimayaan na, e xa wanla dan. ²⁶ E nəe e ngaxakedenne maliye nen walideni Naralan Bubuni, koni e yeteən nama a wanla ke. I xa wanle taxu Lewi bənsənnə muxune ra na kiini.”

9

Halagi Tiin Dangu Ləxən Sanla

¹ Alatala yi falan ti Musa xa Sinayi tonbonni, e minin jəen firinden kike singeni Misiran yamanani. A yi a fala, a naxa, ² “Isirayila kaane xa Halagi Tiin Dangu Ləxən Sanla raba a waxatini. ³ E xa a liga kiken i to xii fu nun naaninde ləxən jənbanna ra, alo a fe yamarine nun a sariyane kii naxan yi.”

⁴ Musa yi na rali Isirayila kaane ma, a e xa Halagi Tiin Dangu Ləxən Sanla raba. ⁵ E yi na liga kike singen xii fu nun naaninde jənbanna ra, Sinayi tonbonni. E yi a birin liga alo Alatala a yamari Musa ma kii naxan yi.

⁶ Koni, muxuna nde yi na naxanye bata yi e yiin din binbin na. E yi xəsixi na ləxəni, e mi yi nəe Halagi Tiin Dangu Ləxən Sanla rabe. E yi siga Musa nun Haruna fema, ⁷ e yi a fala Musa xa, e naxa, “Nxu bata xəsi binbin xən. Koni, nanfera nxu mi nəe nxə saraxane be Alatala xa alo Isirayila kaan bonne a waxatini?” ⁸ Musa yi e yabi, a naxa, “E dija han n xa a kolon Alatala naxan yamarima e fe yi.” ⁹ Alatala yi a fala Musa xa, ¹⁰ a a xa a fala Isirayila kaane xa, a naxa, “Xa e tan nde hanma e yixetena nde xəsixi binbin xən, hanma xa e sa sigatini, a mən nəe Halagi Tiin Dangu Ləxən Sanla rabe nen Alatala xa. ¹¹ E xa sanla raba kike firinden xii fu nun naaninde ləxən jənbanna ra. E yexee diin don e nun buru ratetarene nun jəxənde xələne. ¹² E nama sese lu han xətənni, e nama a xənnə yigira. E na Halagi Tiin Dangu Ləxən Sanla raba, e xa a yamarine birin suxu. ¹³ Koni xa muxuna nde tondi Halagi Tiin Dangu Ləxən Sanla rabe a waxatini, anu a mi xəsixi, a mi sigatini, a kedima nen Isirayila yamani, a to mi saraxan baxi Alatala xa a waxatini. Na kanna a yulubin goronna tongoma nen. ¹⁴ Xəjən naxanye dəxi e tagi, xa ne wa Halagi Tiin Dangu Ləxən Sanla raba feni Alatala xa, e lan e yi a sariyane nun a yamarine suxu. Sariyane lan birin xa, Isirayila kaan nun xəjəna.”

¹⁵ Ala Batu Bubun ti lɔxɔn naxan yi, Layiri Sereya Bubuna, kundaan yi so a xun na. Keli jinbanna ma han xɔtɔnni, na kundaan yi dɛgɛma nen alo tɛɛna. ¹⁶ Kundaan yi lu a xun ma, koni kɔɛɛn na, a yi lu alo tɛɛna. ¹⁷ Na kundaan na yi ba bubun xun ma waxati yo yi, Isirayila kaane yi kelima nen sigadeni. Kundaan na ti denaxan yi, Isirayila kaane yi e daaxadeni tɔn menni. ¹⁸ Isirayila kaane yi sigama Alatalaa yamarin nan ma, e mɔn yi e daaxadeni tɔnma Alatalaa yamarin nan ma. Fanni kundaan yi Ala Batu Bubun xun ma, e yi luma daaxadeni nen. ¹⁹ Xa kundaan yi lu Ala Batu Bubun xun ma waxati xunkuye, Isirayila kaane yi Alatalaa yamarin suxuma nen. E mi yi sigama. ²⁰ Waxatina nde, kundaan yi luma nen Ala Batu Bubun xun ma xii dando. E yi luma daaxadeni Alatalaa yamarin nan ma, e yi sigama a yamarin nan ma. ²¹ Waxatina nde kundaan yi luma nen yire kedenni keli jinbanna ma han na xɔtɔn bode, koni a na yi ba xɔtɔnni tun, e yi sigama nen. Kɔɛɛn nun yanyina, kundaan na yi ba, e fan yi kelima nen. ²² Xa a lu Ala batu bubun xun ma xii firin hanma kike keden, hanma jɛɛ keden, Isirayila kaane yi luma nen daaxadeni. E mi sigɛ mume, fɔ a na ba waxatin naxan yi. ²³ Isirayila kaane yi daaxama hanma e yi kelima daaxadeni Alatalaa yamarin nan ma. E yi Alatalaa yamarine suxuma, a naxanye fi e ma fata Musa ra.

10

Gbeti Xɔtane

¹ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, ² “Xɔta firin nafala gbeti bɔnbɔxin na yamaan xili sena malanni e nun yamaan nakeli sena sigadeni. ³ Na xɔta firinne na fe waxatin naxan yi, yamaan birin xa e malan i fɛma Naralan Bubun so dɛɛn na. ⁴ Xa xɔta keden nan fe, mangane nan gbansan xa e malan i fɛma, Isirayila xabila xunne. ⁵ Xa xɔtaan bata fe, bɔnsɔnna naxanye dɔxi Naralan Bubun sogetedeni, ne xa keli sigadeni. ⁶ Xɔtaan na fe a firinden, naxanye dɔxi yamaan daaxaden yiifari fɔxɔni, ne xa keli sigadeni. Xɔta xuiin nan yamaan nakelima sigadeni. ⁷ Xɔtaan xa fe kii gbete yi alogo yamaan xa e malan.”

⁸ “Saraxarali Harunaa diine nan lan e xɔtaan fe. Habadan sariyan nan na ra ε yixetene birin xa.”

⁹ “ε na keli ε yaxune yengɛdeni naxanye ε jaxankatama ε yamanani, ε xa xɔtane fe. Alatala a yengi luma nen ε xɔn ma, ε Ala, a yi ε rakisi ε yaxune ma. ¹⁰ ε xa xɔtaan fe jaxaxaxa waxatine nun sali lɔxɔne nun kike nɛnɛ sanle birin yi, ε nɛma saraxa gan daxine nun bɔjɛ xunbeli saraxane bɛ waxatin naxan yi. N yi n yengi lu ε xɔn. Alatala nan n tan na, ε Ala.”

E yi keli Sinayi tonbonni

¹¹ Kike firinden xii mɔxɔjɛdeni, e minin jɛɛ firinden Misiran bɔxɔni, kundaan yi ba Layiri Sereya Bubun xun ma. ¹² Isirayila kaane yi kiraan suxu, e keli Sinayi tonbonni. Kundaan yi siga han a sa ti Paran tonbonni. ¹³ E keli singen nan yi na ra Alatalaa yamarin ma fata Musa ra. ¹⁴ Yuda bɔnsɔnna ganle nan singe kiraan suxu, e taxamasenna bun. E ganle yi Aminadabo a dii Naxason ma yamarin nan bun. ¹⁵ Isakari bɔnsɔnna ganla yi Suwari a dii Nataneli a yamarin nan bun. ¹⁶ Sabulon bɔnsɔnna ganla yi Xelɔn ma dii Eliyabi a yamarin nan bun.

¹⁷ Ala Batu Bubun yi wayan, Gerison yixetene nun Merari yixetene yi a xali e yii. ¹⁸ Ruben bɔnsɔnna ganle yi siga e taxamasenna bun Sedewuri a dii Elisuri a yamarin bun. ¹⁹ Simeyɔn bɔnsɔnna ganla yi Surisadayi a dii Selumiyeli a yamarin nan bun. ²⁰ Gadi bɔnsɔnna ganla yi Dewuyeli a dii Eliyasafi a yamarin nan bun.

²¹ Kehati xabilan muxune yi siga se sarjɔnaxine xale Lewi bɔnsɔnna muxun bonne fɔxɔ ra alogo e xa Ala Batu Bubun ti benun se sarjɔnaxine xa yamaan daaxaden li. ²² Efirami bɔnsɔnna ganle yi siga e taxamasenna bun Amixudi a dii Elisama yamarin nan bun. ²³ Manase bɔnsɔnna ganla yi Pedasuri a dii Gamaliyeli a yamarin nan bun. ²⁴ Bunyamin bɔnsɔnna ganla yi Gidewoni a dii Abidan ma yamarin nan bun.

²⁵ Dɔnxɛn na, Dan bɔnsɔnna ganle yi siga ganla bonne fɔxɔ rakantanjɛ e taxamasenna bun, Amisadayi a dii Axiyaseri a yamarin bun. ²⁶ Aseri bɔnsɔnna ganle yi Okiran ma dii

Pagiyeli a yamarin nan bun. ²⁷ Nafatali bənsəna ganla yi Enan ma dii Axira yamarin nan bun. ²⁸ Isirayila ganle yi yəbama na kii nin sigatini.

²⁹ Musa yi a fala Reyuli a dii Xobabi xa, Midiyan kaana, Musa bitanna, a naxa, “Nxu sigan yireni Alatala naxan fixi nxu ma. Fa nxu fəxə ra, nxu fe fajin lige i xa, amasəto Alatala bata fe fajine ragidi Isirayila ma.” ³⁰ Hobabi yi a yabi, a naxa, “En-en. N xetema n konna nin n ma yamaan dənaxan yi.” ³¹ Musa mən yi a fala, a naxa, “Yandi, i nama keli nxu fəma. I daaxade fajine kolon tonbonni. I luyə alo nxu yəena. ³² Xa i nxu mati, en birin nan Alatalaa se fajine sətəma.”

³³ Isirayila kaane yi keli Alatalaa geyani, e sigan ti xii saxan. Alatalaa Layiri Kankiraan yi tixi e yəe ra alogo a xa matabu yirena nde fen e xa. ³⁴ Alatalaa kundaan yi e xun ma yanyin na, e to yi kelima daaxadeni.

³⁵ Layiri Kankiraan na yi keli sigadeni waxati yo yi, Musa yi a falama nən, a naxa, “Alatala, keli, i xa i yaxune raxuya ayi, i rəjaxu muxune yi e gi i yəe ra!” ³⁶ Layiri Kankiraan yi tima waxatin naxan yi, Musa yi a falama nən, a naxa, “Alatala, fa Isirayila kaa wuli wuli wuyaxine tagi!”

11

Alatalaa tēna

¹ Ləxəna nde yamaan yi lu e mawugə e tərəne fe ra. Alatala to na mē, a yi xələ, a yi tēen nafa e tagi naxan yamaan daaxaden də kinkina ndee gan. ² Yamaan yi sənəxo Musa ra. Musa yi Alatala maxandi, tēen yi tu. ³ E yi menna xili sa Tabera,* amasəto Alatalaa tēen nagodo nən menni.

Xəyyin yi yamaan suxu

⁴ Ləxəna nde xəyyin yi muxu kobine suxu yamaan yə. Isirayila kaane yetēen yi lu wugə, e naxa, “En suben don daxin sətə di? ⁵ Nxu nxu mirima yəxene ma nxu naxanye don Misiran yi naxanye sare mi yi fima e nun kəkunbane nun janle nun sabi dəene nun yabane nun sabi gbətene. ⁶ Iki nxu niin bata yijaxu nxu ma, donse yo mi toma fə Manna donseni ito!”†

⁷ Manna donseen yi luxi alo se xəri xunxurin naxanye yəe rafixa alo wudi igena. ⁸ Yamaan yi minima na nan makədeyi, e yi a kunba gemen ma hanma e a din wunla kui. Na xanbi ra, e mən yi nəe a jinjə nən hanma e yi a gan burudine ra. A yi jaxun alo burun naxan gilixi turen na. ⁹ Manna donseen yi godoma kəeen nan na xiila godo waxatini.

¹⁰ Musa yi Isirayila kaane mawuga xuiin mē, e yi malanxi denbaya yəen ma e bubune so dəene ra. Alatala yi xələ han! Musa fan yi kəntəfili, ¹¹ a yi a fala Alatala xa, a naxa, “I n tərəma nanfera? Nanfera n mi fa rafan i ma? Nanfera i yamani ito goronna dəxi n tan xun ma? ¹² N tan nan fudi tongoxi yamani ito ra ba? N tan nan e barixi ba? Nanfera i naxa a n xa itoe banba alo dii ngana, han na yamanani i bata e benbane tuli sa naxan na? ¹³ N suben sətən minen yi yamani ito birin xa? E wugama n fəxə ra, e naxa, ‘Suben so nxu yii!’ ¹⁴ N kedenna mi nəe yamani ito goronna tonge. A gbo n ma. ¹⁵ Benun i xa ito liga n na, n faxa keden na! Xa n nafan i ma, i nama tin n xa n ma tərən to.”

¹⁶ Alatala yi Musa yabi, a naxa, “Isirayila fonna muxu tonge solofere malan, i naxanye kolon Isirayila yamaan fonne nun kuntigine ra. I fa e ra Naralan Bubuni, alogo e xa ti i dəxən menni. ¹⁷ N godoma nən i fəma menni n falan ti i xa. N na n ma Nii Sarijanxina ndedi bama nən i yi, n yi a sa e yi. Nayi, e nəe i maliyē nən yamani ito goronna tongodeni alogo i kedenna nama fa a tongo. ¹⁸ I xa a fala yamaan xa, i naxa, ‘E ε yete rasarijan tilaa fe ra ε suben donma waxatin naxan yi. Alatala bata ε mawuga xuine mē ε to a fala, ε naxa, “En suben sətəma di? Misiran yamanan nan fisa!” Iki, Alatala suben soma nən ε yii. E fan a donma nən. ¹⁹ E mi ləxə keden hanma firin daxin sətə, hali xi suulun, xii fu, hanma xii məxəjə, ²⁰ koni ε suben donma nən kike keden, han a mini ε jəeni, a rəjaxu ε

* 11:3: Tabera bunna nēen fa fala “Tēena.” † 11:6: Manna donsena a fe mato Xəryəaan 16.13-15 nun 16.31 kui.

ma. Amasōto ε bata ε με Alatala ra naxan ε tagi, ε to wuga a yetagi, ε naxa: Nanfera nxu minixi Misiran yi?" "

²¹ Musa yi a fala, a naxa, "N tan be xeme wuli keme sennin tagi naxanye sigatini e sanni, anu, i a falama, a i suben soma e yii nen kike keden! ²² Xa nxu yexeen nun siin nun jinge kurune birin faxes, ne a liye ba? Xa nxu baan yexene birin suxu, ne a liye ba?" ²³ Alatala yi a yabi, a naxa, "N senben go, na mi a liye? I fama a todeni n naxan falaxi xa a lige."

Alaa Nii Sarijanxin nun fonne

²⁴ Musa yi mini, a yi a fala yamaan xa Alatala naxan falaxi. A yi Isirayila fonna muxu tonge solofere malan Naralan Bubun nabilinni. ²⁵ Alatala yi godo kundaan yiyani, e nun Musa yi falan ti. A yi a Nii Sarijanxina ndedi ba Musa yi, a yi a ragodo fori tonge soloferene ma. Alaa Nii Sarijanxin to godo e ma, e yi waliyiya falane ti folo, koni e mi yanfan.

²⁶ Muxu firin, Elidadi nun Medadi, ne yi daaxadeni. E yi yatexi fonne ra, koni e mi siga Ala Batu Bubuni. Koni, Alaa Nii Sarijanxin yi godo e fan ma, e yi waliyiya falane ti folo daaxadeni. ²⁷ Banxulanna nde yi siga, a a fala Musa xa, a naxa, "Elidadi nun Medadi nabiyi falane tima daaxadeni!" ²⁸ Nunu a dii Yosuwe naxan yi Musa malima xabu a dii joreyani, na yi a xuini te, a naxa, "Musa, n kannu, e rati!" ²⁹ Musa yi a yabi, a naxa, "I e maxaxolonna n xa nen ba? Alatala xa yamaan birin findi nabine ra! Ala xa a Nii Sarijanxin nagodo e birin ma!" ³⁰ Nayi, Musa nun Isirayila fonne yi siga daaxadeni.

Domene fe

³¹ Alatala yi foyen nafa keli baani, naxan fa domene ra daaxadeni. E yi godo e sa e bode fari e mate ayi han nongonna ye firin, e siga se daaxaden nabilinni han yanyi keden sigati. ³² Yamaan yi ferijen e suxe, e xi e suxe. Na xoton bode e mon yi ferijen domene suxe han birin yi e suxu han kilo wuli keden. E yi e sa daaxaden nabilinni alogo e xa xara. ³³ Koni suben mon yi Isirayila kaane de, benun e xa a ragerun, Alatala yi xolo e ma, a yi fitina furen nagodo e ma. ³⁴ Nanara, e yi menna xili sa Kibiroti-Hatawa.† Amasoto xoyidene maluxun menna nin.

³⁵ Isirayila kaane yi keli Kibiroti-Hatawa yi, e yi siga Xaseroti yi.

12

Mariyama nun Harunaa mawugana

¹ Musa bata yi Kusi naxanla dexo. Mariyama nun Haruna yi Musa mafala folo a naxanla fe ra. ² E yi a fala, e naxa, "Alatala falan tiin Musa nan gbansan xon ba? A mi falan tima en fan xon ba?" Alatala yi e xuiin me. ³ Anu Musa yi findixi muxu yete magodoxin nan na, a yete magodoxi dangu birin na boxo xonna fari.

⁴ Alatala yi a fala Musa nun Haruna nun Mariyama xa, a naxa, "E saxanna birin xa siga Naralan Bubuni!" E birin yi siga. ⁵ Alatala yi godo kundaan yiyani, a yi ti Naralan Bubun so deen na, a yi Haruna nun Mariyama xili. E birin yi fa. ⁶ Alatala yi a fala e xa, a naxa, "E tuli mati n xuiin na. Xa n ma nabina nde e tagi, n na n yete yitama a ra nen fe toone yi alo xiye. N yi falan ti a xa xiyene yi. ⁷ Koni na kii mi a ra n ma walikéen Musa xon. A tan nan togondiyaxi n ma yamaan birin tagi. ⁸ N falan fixen tima a xa nen kenén nun kenén! Sandan mi a ra! A tan bata Alatala misaala to. Nayi, nanfera e mi gaxuma n ma walikéen Musa mafale?"

⁹ Alatala xoloxin yi siga. ¹⁰ Kundaan bama Naralan Bubun xun ma waxatin naxan yi, Mariyama bata yi mafixa gasi fure naxine ra. Haruna yi a mato, furen naxin bata mini a fatin ma. ¹¹ A yi a fala Musa xa, a naxa, "N kannu, yandi, dija nxu haken ma nxu naxan ligaxi xaxilitareyani! ¹² Mariyama nama lu alo diin naxan faxaxi barixi, naxan fatin bata kun folo a nga fatini." ¹³ Nayi, Musa yi a xuini te Alatala ma, a naxa, "E Ala! Yandi, a rakendeya!" ¹⁴ Alatala yi a yabi, a naxa, "Xa a baba yi a de igen xuya a yetagi nun, a mi yi yage xunsagi keden ba? A xa ramini daaxaden fari ma xii solofere. Na xanbi ra, a mon

† 11:34: Kibiroti-Hatawa bunna neen fa fala "Xoyidene gaburuna."

nəe xete nen.”¹⁵ Nayi, e yi Mariyama ramini daaxaden fari ma xunsagi keden. Isirayila kaane mi siga han a mən yi rasuxu.¹⁶ Na xanbi ra, e yi keli Xaseroti yi, e yi daaxa Paran tonbonni.

13

*Fe rakorosi fu nun firinne fe
Sariyane 1.19-33*

¹ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, ² “Fe rakorosi rasiga Kanan yamanan matodeni n naxan soma Isirayila kaane yii. Bənsən yo bənsən, manga keden xa siga.” ³ Musa yi e rasiga Alatalaa yamarin ma, keli Paran tonbonni. Isirayila yəeratine nan yi e birin na. ⁴ E xinle ni itoe ra,

Ruben bənsənna: Sakuru a diin Samuwa.

⁵ Simeyən bənsənna: Xori a diin Safati.

⁶ Yuda bənsənna: Yefune a diin Kalebi.

⁷ Isakari bənsənna: Yusufu a diin Yigali.

⁸ Efirami bənsənna: Nunu a diin Hoseya.

⁹ Bunyamin bənsənna: Rafu a diin Paliti.

¹⁰ Sabulon bənsənna: Sodi a diin Gadiyeli.

¹¹ Yusufu a dii Manase bənsənna: Susi a diin Gadi.

¹² Dan bənsənna: Gemali a diina Amiyeli.

¹³ Aseri bənsənna: Mikeli a diin Seturi.

¹⁴ Nafatali bənsənna: Fofisi a diin Naxabi.

¹⁵ Gadi bənsənna: Make a diin Geweli.

¹⁶ Muxune xinle nan ne ra, Musa naxanye xe Kanan yamanan matodeni. Musa yi Nunu a dii Hoseya xili sa “Yosuwe.”

¹⁷ Musa to yi e rasigama Kanan yamanan matodeni, a yi a fala e xa, a naxa, “E mini Negewi nin, siga geya yireni. ¹⁸ E xa yamanan mato. E a mato xa muxune senben gbo, xa a mi gbo, xa e wuya, xa e mi wuya. ¹⁹ E a mato xa e yamanan fan hanma xa a mi fan, xa e taane findixi banxidene nan na hanma xa yinne soxi e ma. ²⁰ E a mato xa bəxən fan, xa a mi fan, xa wudine na, xa e mi na. E yixədxə, e fa yamanan wudi bogine ra.” Manpa bili bogi singene waxatin nan yi a ra. ²¹ Nayi, e yi siga yamanan matodeni, keli Sini tonbonni siga han Rexobo yi, Lebo-Xamata dəxən. ²² E yi so Negewi yi, e siga han Xebiron yi, Anaki bənsənna muxune yi dəxi dənaxan yi, Aximan, Səsayi, e nun Talamayi. Xebiron bata yi ti jee solofere benun Soyaxa ti Misiran yamanani. ²³ E yi siga han Esikoli lanbanni, e manpa bili yiin sege tənsən keden yi singanxi naxan na. E na singan tami kuyen na alogo muxu firin xa a xali e nun girenada nun xəde bogina ndee. ²⁴ E yi menna xili sa “Esikoli lanbanna”* tənsənna fe ra Isirayila kaane naxan sege. ²⁵ Xii tonge naanin to dangu, e yi e xun xete, sa keli yamana matoni.

²⁶ E yi xete Musa nun Haruna nun Isirayila yamaan fema Kadesi yi, Paran tonbonni. E yi e dentegge yamaan xa, e mən yi yamanan wudi bogine yita e ra. ²⁷ E dentegeni ito nan sa Musa xa, e naxa, “Nxu bata siga yamanani i nxu rasiga dənaxan yi. Nəndi na a ra, nənən nun kumin gbo menni! A bogina ndee ni i ra. ²⁸ Koni mən kaane senben gbo! Yinne soxi e taane ma, e gbo mume! Nxu yetena Anaki bənsənna muxune toxi nen. ²⁹ Amalekine dəxi Negewi yi. Xitine nun Yebusune nun Amorine dəxi geya yireni. Kanan kaane dəxi fəxə igen de e nun Yuruden baan xən.”

³⁰ Kalebi yi yamaan masabari Musa xa. A yi a fala, a naxa, “En siga yamanan suxudeni, amasəto en nəe nen yati!”

³¹ Koni fe rakorosi bonne yi a fala, e naxa, “En mi nəe siyani itoe yenge, amasəto e senben gbo en xa.” ³² E yamanan naxan mato e na mafala fəlo Isirayila kaane ye, e naxa, “Nxu fitina yamanan nan toxi! Mən kaane gbo mume! ³³ Nxu Nefilimi muxu magaxuxine nan toxi na! Nxu yi luxi nxu yete yee ra yi alo supene. E fan nxu toxi na kii nin!” E na falaxi nen bayo Anaki bənsənna fataxi Nefilimi nan na.

* 13:24: Esikoli bunna nəen fa fala “Tənsənna.”

14

Yamaan yi tondi sigε

¹ Isirayila kaane yi gbelegbele, e xi wuge. ² E birin yi Musa nun Haruna mafala, yamaan birin yi a fala e xa, e naxa, “A fisa nxu yi faxa Misiran yi hanma tonbonni ito yi! ³ Nanfera Alatala faxi nxu ra yamanani ito yi alogo nxu xa faxa yengeni? Nxɔ naxanle nun nxɔ diine fama nen suxudeni yengeni. A mi fisa en xa xete Misiran yamanani ba?” ⁴ E yi lu a fale e bode xa, e naxa, “En yeerati gbete sugandi, en yi xete Misiran yi!”

⁵ Musa nun Haruna yi e yetagin lan bɔxɔn ma Isirayila yamaan birin yetagi. ⁶ Nunu a dii Yosuwe nun Yefune a dii Kalebi, naxanye yi xexi fe rakɔrsine ye, ne yi e dugine yibo e ma sununi. ⁷ E yi a fala Isirayila yamaan birin xa, e naxa, “Nxu yamanan naxan matoxi, a fan han! ⁸ Xa Alatala sa tin, a tiye nen en yeε ra siga na yamanani kumin nun nɔnɔn gbo denaxan yi, a yi a so en yii! ⁹ Koni ε nama murute Alatala xili ma tun! ε nama gaxu men kaane yeε ra, amasɔtɔ en fama e nɔdeni nen fefe! E kantan seen bata e rabejin, anu Alatala en tan xɔn. Nayi, ε nama gaxu e yeε ra.”

¹⁰ Koni, yamaan birin yi a falama a e xa e magɔlon e yi e faxa. Nanunna, Alatala nɔrɔn yi godo Naralan Bubuni Isirayila kaane birin yetagi. ¹¹ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, “Yamani ito luma n naxaxue han waxatin mundun? E tondima denkeleye n ma han waxatin mundun yi, hali n to bata kabanako fe wuyaxi liga e tagi? ¹² N fitina furen nafama nen e ma, n yi e raxɔri. Koni n ni i tan findima nen siya gbeen na, naxan senben gbo e xa.” ¹³ Musa yi Alatala yabi, a naxa, “Koni Misiran kaane a fe mema nen, bayo i yamani ito raminixi e tagi i senben nan xɔn. ¹⁴ E fama nen na faladeni be kaane xa. E bata yi a me nun, a i tan, Alatala, i yamani ito xɔn. E bata a kolon a yamani ito i toma yeε nun yeε bayo i nɔrɔn luma e xun ma alo kundaan yiyana. Yanyin na, i ti e yeε ra kundani. Kɛn na, i ti alo teena. ¹⁵ Xa i yamani ito raxɔri sanja yi kedenni, siya gbeten naxanye birin a fe mema, ne a falama nen, e naxa, ¹⁶ ‘Alatala e tuli sa bɔxɔn naxan na, a mi nɔxi e xale menni, na nan a ligaxi a e faxaxi burunna ra.’ ¹⁷ Nayi, Marigina, i senbe gbeen mayita alo i bata naxan fala nxu xa, i naxa, ¹⁸ fa fala Alatala mi xɔlon xulen, a hinanna gbo, a dijnan haken nun matandin bun. Koni, a mi yulubi kanna yatema tinxinden na mumε! A fafane haken saranma nen e diine ra han mayixete saxan hanma naanin. ¹⁹ Ala, bayo i ya hinanna gbo, i mɔn xa dija i ya yamaan haken ma, alo i e mafeluxi kii naxan yi xabu e sa mini Misiran yamanani han iki.” ²⁰ Alatala yi a fala, a naxa, “N bata e mafelu alo i a falaxi kii naxan yi. ²¹ Koni, habadan Alatala nan n na, n nɔrɔn bɔxɔn birin nafexi, nayi, n bata n kɔlɔ n yeteni: ²² Naxanye birin bata n tan nɔrɔn nun n ma kabanako feene to Misiran yi e nun tonbonni, naxanye birin bata n mato bunbani sanja yi fu, e tondi n xuiin me, ²³ ne sese mi na bɔxɔn toma n na e benbane tuli saxi naxan na. Ne sese mi a toε naxanye bata n naxaxu. ²⁴ Koni bayo xaxili gbete luxi nen n ma walikeen Kalebi yi, a n fɔxɔ ra waxatin birin, n na a xalima nen na yamanani, a sigaxi naxan matodeni, n yi a so a yixetene yii e keen na. ²⁵ Bayo Amalekine nun Kanan kaane dɔxi lanbanne yi, nayi tila ε xete, ε siga Gbala Baan kiraan xɔn tonbonna binni.”

²⁶ Alatala yi a fala Musa nun Haruna xa, a naxa, ²⁷ “Yama naxini ito luma n mafale han waxatin mundun yi? N bata Isirayila kaane mawuga xuiin me, e n mafala. ²⁸ A fala e xa, i naxa, ‘Alatalaa falan ni ito ra. Habadan Ala nan n tan na. N bata n kɔlɔ n yeteni, n na a rabama ε ra nen alo n na a mexi ε ra kii naxan yi. ²⁹ Naxanye birin barin bata dangu jεε mɔxɔjen na, naxanye tenge, naxanye birin bata n mafala, ε faxama nen tonbonni ito yi. ³⁰ ε sese mi soma yamanani, n bata yi ε tuli sa naxan na nun, a ε dɔxɔma nen na, fɔ Yefune a dii Kalebi nun Nunu a dii Yosuwe. ³¹ ε diine tan, ε a falaxi naxanye ma, a e suxuma nen yengeni, n ne nan xalima na yamanani ε ε mexi naxan na, e yi dɔxɔ na. ³² Koni ε tan faxama nen tonbonni ito yi. ³³ ε diine e xuruseene rabama nen jεε tonge naanin tonbonni, e yi ε tinxintareyaan goronna tongo, han ε birin yi findi binbine ra tonbonni. ³⁴ ε xii tonge naanin nan tixi yamanani ito matodeni. Nayi, ε jεε tonge naanin nan tima ε yulubine goronna bun, lɔxɔ keden, jεε keden. Nayi, ε a kolonma nen

a n bata keli ε xili ma.’ ³⁵ N bata falan ti, n tan Alatala. N fama na nan ligadeni yama jaxini ito ra, naxan murutexi n xili ma. E birin j̄anma nen tonbonni ito yi, e faxa.”

³⁶ Musa muxun naxanye rasiga yamanan matodeni, naxanye yamanan mafala jaxi ra, e yamaan nadin a xili ma, ³⁷ ne yi faxa. Alatala nan e faxa furen na, bayo e fala jaxin ti lan yamananana fe ma. ³⁸ Naxanye siga yamanan matodeni, Nunu a dii Yosuwe nun Yefune a dii Kalebi nan tun lu e nii ra.

Yamaan m̄on yi matandin ti
Sariyane 1.41-46

³⁹ Musa to Alaa falane birin nali Isirayila kaane ma, e yi nimisa s̄ox̄oleni. ⁴⁰ Nanara, na x̄ot̄on bode, subaxa, e yi kiraan suxu siga geya yireni, e yi a fale, e naxa, “En bata keli. En siga na yireni Alatala naxan ma fe falaxi. En bata yulubin liga!” ⁴¹ Musa yi e max̄odin, a naxa, “Nanfera ε Alatalaa yamarin matandima? Feni ito mi s̄on̄oyama!” ⁴² Alatala mi luma ε x̄on, nayi ε nama siga. ε yaxune nama ε n̄o. ⁴³ Amas̄ot̄o Amalekine nun Kanan kaane ε ȳεε ra, e fama nen ε faxadeni yengeni. ε bata ε xun xanbi so Alatala yi, a mi luyε ε x̄on.” ⁴⁴ E yi kankan na ma, e yi te geya yireni, koni Alatalaa Layiri Kankiraan nun Musa lu nen daaxadeni. ⁴⁵ Na xanbi ra, Amalekine nun Kanan kaane yi godo geyane fari e yi d̄oxi denaxanye yi. E yi Isirayila kaane n̄o, e siga e faxε han Xoroma yi.

15

Saraxa gb̄et̄eye sariyane

¹ Alatala yi a fala Musa xa, ² a xa a fala Isirayila kaane xa, a naxa, “N yamanan naxan soxi ε yii, ε na d̄ox̄o menni, ³ ε yi j̄ingene hanma siine hanma yεx̄εene rali Alatala ma t̄εen na, saraxa gan daxin na hanma naxan d̄ε tiin nakamalima hanma j̄enige ma saraxane, hanma sali l̄ox̄one gbeene, a xirin nafanma nen Alatala ma. ⁴ Naxan na fa a saraxan na Alatala ȳet̄agi, a xa fa bogise saraxan fan na: murutu fuji kilo saxan naxan namulanxi turen litiri keden nun a tagi ra. ⁵ Xa i fa yεx̄εε diin na saraxa gan daxin na hanma saraxa gb̄et̄ε, i xa wudi bogi igen litiri keden e nun a tagi ba minse saraxan na. ⁶ Xa kontonna na a ra, murutu fuji kilo sennin naxan namulanxi ture litiri firinna ra, na nan bogise saraxan na, ⁷ e nun wudi bogi igen litiri firin minse saraxan na. A ba alogo a xirin xa rafan n tan Alatala ma. ⁸ Xa tura bulanna nan bama n xa saraxa gan daxin na hanma saraxan naxan d̄ε tiin nakamalima, hanma b̄oj̄ε xunbeli saraxana Alatala xa, ⁹ murutu fuji kilo solomanaanin namulanxin turen litiri saxanna, na nan bogise saraxan na. ¹⁰ I m̄on xa fa wudi bogi igen litiri saxan na minse saraxan na. Saraxan na a ra naxan nalima Alatala ma t̄εen na, a xirin nafan a ma.”

¹¹ “J̄ingene hanma kontonne hanma yεx̄εene hanma sii diine, e bama na kii nin. ¹² Xuruseene na wuya kiki, e keden kedenna birin lan nen e ba e nun bogise saraxane. ¹³ Isirayila bari diine birin xa a liga na kii nin, e n̄ema saraxane raliyε t̄εen na, naxanye xirin nafan Alatala ma. ¹⁴ X̄oj̄en naxanye d̄oxi yamanani hanma naxanye danguma ε konni hanma naxanye denbaya bata bu na, ne fan na keli saraxa ralideni Alatala ma t̄εen na naxan xiri rafan a ma, e xa a liga na kii kedenni. ¹⁵ Sariyane lan yamaan muxune birin xa, ε tan Isirayila bari diine alo x̄oj̄ene. Habadan sariyan na a ra ε yixetene birin xa. ε nun x̄oj̄ene birin keden Alatala ȳεε ra yi. ¹⁶ Sariyane nun yamarine birin lan ε nun x̄oj̄ene birin xa, naxanye d̄oxi ε tagi.”

Se xaba singene nun tantanne

¹⁷ Alatala yi a fala Musa xa, ¹⁸ a xa a fala Isirayila kaane xa, a naxa, “ε na so yamanani, n na ε xalin denaxan yi, ¹⁹ ε n̄ema na yamanan donseen don̄j̄ε, ε xa saraxan ba a ra Alatala xa. ²⁰ ε na ε murutu singene din, ε yi burudi singen nafala, ε na rali n ma saraxan na keli lonna ma. ²¹ Nayi, ε xa burudi singen nali Alatala ma saraxan na waxati famat̄one birin yi.”

²² “Xa ε tantan, ε mi yamarini ito nde liga, Alatala naxan falaxi Musa xa, ²³ a na findi Alatala yamari yo ra a naxan fixi ε ma fata Musa ra, f̄ol̄o na l̄ox̄on ma a fixi naxan yi

han waxati famatone yi, ²⁴ xa ε a ligaxi tantanna nin, yamaan mi a kolon, nayi yamaan birin xa tura bulanna ba saraxa gan daxin na, naxan xiri rafan n tan Alatala ma, e nun bogise saraxan nun minse saraxan naxan lanje sariyan ma, e nun koto keden yulubi xafari saraxan na. ²⁵ Saraxaraliin xa Ala solona Isirayila yamaan birin xa, e yi mafelu. Amasoto tantanna nan yi a ra, e mon bata saraxan nali Alatala ma teen na, e nun yulubi xafari saraxan na e tantanna fe ra. ²⁶ Isirayila yamaan nun xonen naxanye e tagi, e birin mafeluma nen, amasoto e birin yi na tantanna kui.”

²⁷ “Xa muxu kedenna nan yulubin ligaxi tantanni, a xa sii gilen jee kedenna ba yulubi xafari saraxan na. ²⁸ Saraxaraliin xa Alatala solona na kanna xa naxan yulubin ligaxi tantanni, a mafeluma nen. ²⁹ Isirayila bari diine nun xonen naxanye e tagi, naxan na yulubin liga tantanni, na sariya kedenna lan ne birin xa. ³⁰ Koni xa Isirayila bari diin hanma xonena a rakeli a ma, a yulubin liga, na bata Alatala rayelefu, a kedima nen yamani. ³¹ A bata Alatalaa falan napaxu, a a yamarine kala. A xa kedi yamani, a yulubin goronna luma a tan nan ma.”

Matabu Loxon kalana

³² Isirayila kaane yi tonbonni waxatin naxan yi, e muxuna nde to yege fenni Matabu Loxoni. ³³ E yi a xali Musa nun Haruna fema, e nun yamaan birin. ³⁴ E yi a ramara ki faji, alogo sariyan xa sa a yulubin saran feen na a ra. ³⁵ Nayi, Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, “Muxuni ito xa faxes. Yamaan birin xa a magolon gemen na daaxaden fari ma.” ³⁶ E yi na kanna xali daaxaden fari ma, e yi a magolon han a faxes alo Alatala a yamari Musa ma kii naxan yi.

Luti denbexine nun dugine

³⁷ Alatala yi a fala Musa xa, ³⁸ a xa a fala Isirayila kaane xa, a naxa, “E ε domane rayabu luti denbexine ra, ε yi e singan ε domane de kinkine ra gari mamiloxine ra waxati famatone birin yi. ³⁹ E na luti denbexine to, Alatalaa yamarine birin nabirama ε ma nen, ε yi e liga. Nayi, ε mi bire ε bonen nun ε yeene kunfa feene foxo ra, naxanye tinxintareyaan liga Ala ra. ⁴⁰ Nayi, ε xaxili luma nen n ma yamarine birin xon, ε yi e suxu, ε yi sarijan ε Ala yetagi. ⁴¹ Alatala nan n tan na, ε Ala, naxan ε ramixi Misiran yamanani alogo n xa findi ε Ala ra. Alatala nan n tan na, ε Ala.”

16

Murute gbete mon

¹ Xemena nde yi keli naxan yi xili Kora, Yisehari a diina. Lewi a dii Kehati mamandenna. E nun Ruben bonsonna muxuna ndee nan yi a ra naxanye yi xili Datan nun Abirami, Eliyabi a diine, e nun Hon, Peleti a diina. ² E nun Isirayila kaan muxu keme firin tonge suulun yi keli Musa xili ma, e birin xili kan yamaan fonne tagi. ³ E yi e malan Musa nun Haruna xili ma, e yi a fala e xa, e naxa, “E bata a radangu ayi! Yamaan muxune birin sarijan. Alatala e birin tagi. Nanfera ε yete yitema Alatala yamaan ma?”

⁴ Musa to na falane me, a yi a yetagin lan boxon ma. ⁵ A yi a fala Kora nun a muxune xa, a naxa, “Tila xotanni, Alatala a yitama nen, a gbeen naxan na e nun naxan sarijan, naxan lan a siga a fema. A naxan sugandixi, a na kanna luma nen, a yi a maso a ra. ⁶ Nayi, Kora, ε nun i ya muxune birin xa ito liga: ε wusulan gan seene tongo. ⁷ Tila ε teen sa e kui, ε wusulanna sa a fari Alatala yetagi. Alatala na naxan sugandi, na nan sarijan. E tan Lewi bonsonna muxune bata a radangu ayi!”

⁸ Musa mon yi a fala Kora xa, a naxa, “E tuli mati, ε tan Lewi bonsonna muxune! ⁹ Na mi ε wase a Isirayilaa Ala bata ε sugandi Isirayila kaan bonne tagi, a yi ε maso a ra, alogo ε xa wali a xa Alatala batu bubuni, ε yi ti Isirayila yamaan yee ra ε yi e mali Ala batu feen na? ¹⁰ A bata ε maso a ra, ε nun Lewi bonsonna muxune birin. Koni, ε mon kataxi, a xa ε findi saraxaraline ra! ¹¹ E nun i ya muxune bata ε malan Alatala xili ma. Nde Haruna ra feni ito yi ε to a mafalama?”

naxa, ¹⁰ “E masiga yamani ito ra alogo n xa e raxəri keden na.” Musa nun Haruna yi bira, e yi e yetagin lan bəxən ma. ¹¹ Musa yi a fala Haruna xa, a naxa, “I ya wusulan gan seen tongo, i wusulanna sa a kui e nun tɛɛ wolonna keli saraxa ganden ma. I i mafura, i siga Ala solonadeni yamaan xa. Alatala xələn bata yihadin nafa. Fitina furen bata fəlo.” ¹² Musa naxan fala Haruna yi na liga, a yi a gi yamaan tagi, fitina furen bata yi fəlo denaxan yi. A yi wusulanna gan, a Ala solona e xa. ¹³ A yi ti faxa muxune nun a jɛjɛne tagi. Nayi, fitina furen yi dan. ¹⁴ Muxu wuli fu nun naanin kɛmɛ solofere yi faxa, e sa Kora a muxu faxaxine yatɛn fari. ¹⁵ Yihadin to jan, Haruna yi xɛtɛ Musa fɛma Naralan Bubun so dɛɛn na.

Harunaa dunganna fe

¹⁶ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, ¹⁷ “Falan ti Isirayila kaane birin xa, bənsənne mangane birin xa dungan keden so i yii. I dungan fu nun firin nan tongoma. Birin xinla xa sebe a dunganna ma. ¹⁸ Fɔ Lewi bənsənna, i xa Haruna xinla sebe na ma. Nayi, dungan keden bənsən manga keden. ¹⁹ I xa na dunganne sa Naralan Bubuni, Layiri Kankiraan yetagi n naralanma ɛ ra denaxan yi. ²⁰ N naxan sugandixi, na dunganna jingine minima a ma nɛn. Nayi, Isirayila kaane mafalan naxan tima ɛ xili ma, n yi na dan.”

²¹ Musa yi falan ti Isirayila kaane xa, bənsən mangane birin yi dungan keden keden so a yii, dungan fu nun firin. Haruna gbeen yi na yɛ. ²² Musa yi e sa Alatala yetagi Layiri Sereya Bubun kui. ²³ Na xətən bode, Musa to siga Layiri Sereya Bubuni, e yi a to a Haruna dunganna nan jingiyɛ minixi, Lewi bənsənna gbeena, a mən fugaxi, a yi Amandi bogi mɔxine ramini! ²⁴ Musa yi dunganne birin tongo Alatala fɛma bubuni a e yita Isirayila kaane ra. Birin yi e to, birin yi a gbeen tongo.

²⁵ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, “Harunaa dunganna xali Layiri Kankiraan yetagi. A xa lu menni taxamasenna ra muxu murutɛxine xa alogo e mafalane xa dan n yetagi alogo e nama faxa.” ²⁶ Musa yi a liga alo Alatala a yamari a ma kii naxan yi.

²⁷ Isirayila kaane yi a fala Musa xa, e naxa, “I mi a to, nxu faxamatɔn na a ra! Nxu halagima nɛn! Nxu birin halagima nɛn! ²⁸ Naxan yo na a maso Alatala Batu Bubun na, na kanna faxama nɛn! Nxu birin faxama nɛn ba?”

18

Saraxaraline nun Lewi bənsənna wanle

¹ Alatala yi a fala Haruna xa, a naxa, “Xa yire sarijanxin wanla kala, i tan nun i ya diine nun Lewi bənsənna muxune, ɛ tan nan a yulubin goronna tongoma. Koni xa saraxarali wanla nan kala, ɛ nun i ya diine nan gbansanna na yulubin goronna tongoma. ² I ngaxakedenne maso i ra, Lewi bənsənna muxune, alogo e xa sa ɛ fari, e ɛ mali, ɛ nun i ya diine nema ɛ saraxarali wanla kɛma Layiri Sereya Bubun yetagi waxatin naxan yi. ³ E xa ɛ yamarine suxu, e yi e yengi lu bubun wanle birin xən. Koni e nama e maso yire sarijanxin muranne ra hanma saraxa gandena, alogo ɛ birin nama faxa ɛ bode xən. ⁴ E sama ɛ fari nɛn walideni, e yi e yengi lu Naralan Bubun xən e nun a wanle birin. Muxu gbɛtɛ yo nama sa ɛ fari. ⁵ E tan yetɛɛn nan ɛ yengi dɔxɔma yire sarijanxin nun saraxa ganden xən alogo Isirayila kaane xa ratanga n ma xələn ma. ⁶ E mato, n bata ɛ ngaxakeden Lewi bənsənna muxune sugandi Isirayila kaan bonne yɛ n tan Alatala gbeen na. N bata e taxu ɛ ra alogo e xa Naralan Bubun wanle kɛ. ⁷ Koni i tan Haruna nun i yixɛtɛne, ɛ tan nan gbansan na saraxarali wanla kɛma saraxa ganden yetagi e nun yire sarijanxini yɛ masansan dugin xanbi ra. N tan nan na wanla soxi ɛ yii. Xa muxu gbɛtɛ a maso yire sarijanxin na, ɛ xa a faxa.”

Saraxaraline gbeen naxanye ra

⁸ Alatala yi a fala Haruna xa, a naxa, “N bata Isirayila kaane saraxane fi ɛ ma, e naxanye ralima n ma. N bata e so i yii i gbeen na e nun i yixɛtɛne birin han habadan. ⁹ Naxan yo mi sama tɛɛni saraxa sarijanxi fisamantenne yɛ, ɛ gbeen nan ne ra. Isirayila kaane fama naxan birin na, ɛ nun i ya diine gbeen nan ne ra: bogise saraxane nun yulubi xafari

saraxane nun yangin saraxane. ¹⁰ E e don alo se sarijanxi fisamantenne. Xeme ne nan e donma. E xa e yate se sarijanxine ra.”

¹¹ “Naxanye bama Isirayila kaane se ralixine ra e xa, e gbeen nan ne fan na. N bata na so e nun i ya dii xeme ne nun i ya dii teme ne yii habadan! E denbayaan muxun naxanye mi xosixi sena nde xon, ne nae a donje nen. ¹² N mon bata boxon bogise singene so e yii: oliwi ture fajin nun manpa faji nenene nun bogise gbete ye, Isirayila kaane naxanye fima n tan Alatala ma. ¹³ E fama boxon bogise singen naxanye ra Alatala xa, ne findima nen e gbeene ra. E denbayaan muxun naxanye mi xosixi sena nde xon, e nae a donje nen. ¹⁴ Isirayila kaane na naxanye birin nali Ala ma kiseen na, ne yi findi e gbeen na. ¹⁵ Dii singen naxanye birin fixi Alatala ma, muxune nun subene, e gbeen nan ne ra. Koni e xa tin muxune nun sube haramuxine dii singene birin xa xunba gbetin na. ¹⁶ Dii xemen kike kedenna xunba saren lanma gbeti gbanan suulun nan ma, naxan lanje yire sarijanxin gbananna ma, naxan binya garamu fu. ¹⁷ Koni, jingena, yexena, hanma siin dii singen mi xunbama bayo e sarijan. E xa e wunla xuya saraxa ganden fari, e yi e ture yirene rali Alatala ma teen na, naxan xiri rafan a ma. ¹⁸ Na xanbi ra, e gbeen nan e subene ra, alo se ralixine kankene nun e yiifari ma danbane findixi e gbeen na kii naxan yi boje xunbeli saraxani. ¹⁹ Nayi, Isirayila kaane saraxa sarijanxin naxanye ralixi Alatala ma, n bata ne birin so e nun i ya dii xeme ne nun dii teme ne yii e gbeen na waxatin birin. Habadan layirin na a ra Alatala yetagi, e nun e yixetene birin xa.”

²⁰ Alatala mon yi a fala Haruna xa, a naxa, “N yamanan naxan soxi Isirayila kaane yii, i mi boxo sotoma na yi. N tan nan findima i gbeen na nafunla funfuni.”

²¹ Ala mon yi a fala, a naxa, “N bata Isirayila birin yaganne so Lewi bansonna muxune yii e keen na, e wali saranna ra, e naxan kema Naralan Bubuni. ²² Isirayila kaan bonne nama fa e maso Naralan Bubun na, alogo e nama findi yulubi tongon na, e yi faha. ²³ Lewi bansonna muxune nan tun wanle kema Naralan Bubuni. Xa wanla kala, e tan nan a yulubin goronna tongoma. Habadan sariyan na a ra e yixetene birin xa. Lewi bansonna muxune mi boxo sotoma alo Isirayila bansonna bonne. ²⁴ Koni Isirayila kaane na yaganna naxanye fi Alatala ma, n na soma nen Lewi bansonna muxune yii. Nanara, n na falaxi a e mi boxo sotoma alo bansonna bonne.”

²⁵ Alatala yi a fala Musa xa, ²⁶ a xa a fala Lewi bansonna muxune xa, a naxa, “Isirayila kaane na fa yaganne ra e xon, n naxan soxi e yii e keen na, e fan xa na seene yaganna ba, e yi a fi Alatala ma e yaganna ra. ²⁷ Na luxi nen e yii alo xee biin naxan bama a se xabaxine ra hanma a manpa nenene. ²⁸ Nayi, e fan bata saraxan ba Alatala xa fata Isirayila kaane yaganne ra. E xa Alatala gbeen ba yaganne ra, e yi a so saraxarali Haruna yii. ²⁹ Yagan sotoxin naxan fan dangu a birin na, e na nan fima Alatala ma a gbeen na. ³⁰ E na a faji yiren fi, na yatema e xa nen alo bonne naxan fima fata e se xabaxine ra hanma e manpa nenene. ³¹ E nun e denbayane nae a donxene donje nen denaxan na e keenen. Amasoto e saranna na ra Naralan Bubun wanla kedeni. ³² E a faji yiren fi, alogo e nama Isirayila kaane saraxa sarijanxine raxosi n yee ra yi, alogo e nama faha.”

19

Marasarijan igena fe

¹ Alatala yi a fala Musa nun Haruna xa, a naxa, ² “Ito nan daxa sariyan xon Alatala naxan yamarixi: A fala Isirayila kaane xa, a e xa fa jinge gile gbeela ra i fema fe mi naxan na, xun xidi yegen munma xidi naxan xunna ma. ³ I xa a so saraxarali Eleyasari yii. A xa a xali daaxaden fari ma, e yi a koe raxaba a yee xori. ⁴ Eleyasari xa a wunla nde tongo a yii sonla ra, a yi a xuya Naralan Bubun yetagi boxoni doxona ma solofere. ⁵ E xa jinge gilen gbindin birin sa teeni a yee xori e nun a kidin nun a suben nun a wunla e nun a gbiine. ⁶ Saraxaraliin xa suman wudin nun hisopi wudin nun yexee xabe gari gbeela woli teeni jinge gilen fari. ⁷ Na xanbi ra, saraxaraliin xa a dugine xa, a yi a maxa benun a xa siga daaxadeni, koni a luma nen xosixi han jinbanna. ⁸ Naxan jinge gilen sama teeni na fan lan a yi a dugine xa, a yi a maxa, a luma nen xosixi han jinbanna. ⁹ Muxun naxan

mi xosixi, na xa jinge gilɛn xuben malan, a yi a sa yire sarijanxina nde yi daaxaden fari ma. Isirayila yamaan xa a xuben namara marasarijan igen nafala seen na. Yulubi xafari seen na a ra. ¹⁰ Naxan na jinge gilɛn xuben makɔ, na fan lan a yi a dugine xa, a luma nɛn xosixi han jinbanna. A findima habadan sariyan nan na Isirayila kaane xa e nun xɔjɛn naxanye dɔxi e tagi.”

¹¹ “Naxan yo na a yiin din faxa muxun na, a xosixi han xunsagi keden. ¹² Xii saxanden nun xii soloferedeni, a xa a yete rasarijan na igen nan na, a yi sarijan. Koni xa a mi a yete rasarijan xii saxanden nun xii soloferedeni, a mi sarijanma. ¹³ Naxan na a yiin din faxa muxun na, a tondi a yete rasarijanɲe, a bata Alatala Batu Bubun naxosi. Na kanna kedima nɛn Isirayila yi. Bayo marasarijan igen mi xuyaxi a ma. A xosina a ma.”

¹⁴ “Sariyan ni i ra xa muxun faxa bubuna nde kui: Naxan na so na bubuni e nun naxanye yi na, ne xosixi xunsagi keden. ¹⁵ Xa goronna nde na naxan de mi ragalixi a fajin na, a kui seene haramuxi. ¹⁶ Naxan yo a yiin din muxu binbin na burunna ra, naxan faxaxi silanfanna ra* hanma a faxa a yete ma, hanma naxan yo a yiin din muxun xɔnne ra hanma gaburuna, na kanna luma nɛn xosixi han xii solofere. ¹⁷ Muxu xosixin xa rasarijan ikiini: jinge gilɛn naxan baxi yulubi xafarin na, na xubena nde nan tongoma, a yi sa igeni goronna kui. ¹⁸ Muxu sarijanxina nde xa hisopi wudi yiin tongo, a yi a sin igeni, a yi a xuya bubun ma muxun faxa denaxan yi, e nun a kuiin birin e nun muxun naxanye yi a kui. A mɔn xa xuya na kanna ma naxan a yiin dinxi muxun xɔnne ra, hanma e muxun naxan faxaxi hanma naxan faxaxi a yete ma hanma gaburuna. ¹⁹ Muxun naxan sarijan, na xa na igen xuya muxu xosixin ma xii saxande lɔxɔn nun xii soloferede lɔxɔni. A yi a rasarijan xii soloferede lɔxɔni. A xa a dugine xa, a yi a maxa, jinbanna ra, a yi sarijan. ²⁰ Koni xa muxun naxan xosixi, xa na tondi a rasarijanɲe, a kedima nɛn Isirayila yamaan ye. Amasɔtɔ a bata Alatala yire sarijanxin naxosi. Amasɔtɔ marasarijan igen mi xuyaxi a ma, a luma nɛn xosixi. ²¹ Habadan sariyan nan na ra e xa. Naxan na marasarijan igen xuya gbetɛ ma, na kanna lan a yi a dugine xa. Naxan na a yiin din marasarijan igen na a xosixi han jinbanna. ²² Muxu xosixin na a yiin din sese ra, na haramuma nɛn. Naxan yo na a yiin din na se haramuxin na, na fan yeteen xosixi han jinbanna.”

20

Meriba igena

Xɔrɔyaan 17.1-7

¹ Isirayila yamaan birin yi fa Sini tonbonni kike singen na, e dɔxɔ Kadesi yi. Mariyama faxa menna nin, e yi a maluxun. ² Bayo igen bata yi jan yamaan yii, e yi e malan Musa nun Haruna xili ma.

³ E yi yengen fen Musa ra e naxa, “A yi fisa nun Alatala xa nxu fan faxa alo nxu lanfane! ⁴ Nanfera i faxi nxu ra tonbonni alogo nxu nun nxɔ xuruseene xa fa faxa be, nxu tan Alatalaa yamana? ⁵ Nanfera i nxu raminixi Misiran yi, i fa nxu ra yire xɔdexeni ito yi? Malo ba, xɔde bili ba, manpa bili ba, girenada bogi ba, sese mi be. Hali igen min daxin yatigina, a mi be!” ⁶ Musa nun Haruna yi keli yamaan fema, e yi siga Naralan Bubun so deen na, e bira, e yi e yetagin lan bɔxɔn ma. Alatala nɔrɔn yi godo e fema.

⁷ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, ⁸ “I ya dunganna tongo. E nun i tada Haruna xa yamaan malan. E xa falan ti fanyeni ito xa e yee xɔri, a igen naminima nɛn. I igen naminima nɛn yamaan xa fanyeni ito yi alogo e nun e xuruseene xa e min.” ⁹ Musa yi dunganna tongo Alatalaa yire sarijanxini, alo Ala a yamari kii naxan yi. ¹⁰ E nun Haruna yi yamaan malan fanyen dexɔn, Musa yi a fala e xa, a naxa, “E tan murutedene, e tuli mati! Fɔ nxu xa igen namini e xa fanyeni ito yi ba?” ¹¹ Musa yi a yiini te, a fanyen garin a dunganna ra sanpa ma firin. Ige gbeen yi mini mafuren! Yamaan yi e min e nun e xuruseene.

¹² Koni Alatala yi a fala Musa nun Haruna xa, a naxa, “Bayo e mi laxi n na, e mi n binyaxi n ma sarijanni Isirayila kaane yetagi, nanara, e tan xa mi yamani ito xalima yamanani

* 19:16: Silanfanna: Sofane yengeso degemana.

n naxan soxi e yii.” ¹³ Meriba igene yi denaxan yi, Isirayila kaane Alatala matandi nen menni, e yi a kolon fa fala a sarijan.

Edon mangan yi tondi a Isirayila kaane xa dangu

¹⁴ Musa yi xerane rasiga Edon yi keli Kadesi yi, e naxa, “I ngaxakedenne, Isirayila kaane naxa, ‘E bata a kolon toron naxanye birin nxu lixi. ¹⁵ Nxu benbane godo nen Misiran yi, nxu yi dɔxɔ na waxati xunkuye. Misiran kaane yi nxu toro e nun nxu benbane. ¹⁶ Koni nxu to Alatala maxandi, a yi nxu xuiin name. A yi malekan nafa, a yi nxu ramini Misiran yi. Nxu bata fa Kadesi yi, taan naxan i ya bɔxɔn dɔxɔn. ¹⁷ Tin nxu xa i ya yamanani gidi. Nxu mi danguma xee bixine yi hanma manpa bili nakone yi. Nxu mi xɔjin ige minje. Nxu birama kira gbeen nan fɔxɔ ra, nxu mi a fatama nxu yiifanna ma hanma nxu komenna ma, han nxu yi i ya yamanan birin yigidi.’” ¹⁸ Edon kaane yi a yabi, e naxa, “E nama dangu nxu konni. Xa e a liga, nxu e yengema nen.” ¹⁹ Isirayila kaane mon yi a yabi, e naxa, “Nxu tema kira gbeen nan xon! Xa nxu nun nxɔ xuruseene igena nde min e konni, nxu a saren fiye. Nxu waxi a xon ma nen, a nxu xa dangu nxu sanni e konni gbansan!” ²⁰ E mon yi a fala, e naxa, “E mi danguma!” Edon kaane yi mini e ralandeni e nun gali gbee senbema. ²¹ Nayi, Edon kaane mi tin a Isirayila kaane xa dangu e yamanani. Isirayila kaane yi kira gbete suxu.

Haruna faxa fena

²² Isirayila yamaan birin yi keli Kadesi yi, siga Horo geyaan ma. ²³ Alatala yi a fala Musa nun Haruna xa Horo geyaan ma Edon yamanan danna ra, a naxa, ²⁴ “Haruna sigamatɔn na a ra laxira yi. N yamanan naxan soxi Isirayila kaane yii, a mi soma na, amasoto e murute nen n ma yamarin ma Meriba igene yi. ²⁵ Nayi, Musa, i xa fa Haruna nun a dii Eleyasari ra Horo geyaan xuntagi. ²⁶ I xa Harunaa saraxarali dugine ba a ma, i yi e ragodo a dii Eleyasari ma, bayo Haruna laxirayama menna nin.” ²⁷ Musa yi Alatalaa yamarin suxu. E saxanna birin yi te Horo geyaan fari yamaan yetagi. ²⁸ Musa yi Harunaa dugine tongo, a yi e ragodo Eleyasari ma. Haruna yi faxa menni, geyaan xuntagi. Na xanbi ra, Musa nun Eleyasari yi godo geyaan ma. ²⁹ Isirayila yamaan to a kolon a Haruna bata yi faxa, e birin yi Haruna wuga xii tonge saxan.

21

Isirayila yi Kanan kaane no

¹ Kanan Manga Aradi naxan yi dɔxi Negewi yi, na yi a me a Isirayila fama Atarimi kiraan xon. A yi Isirayila yenge, a yi muxuna ndee suxu. ² Nayi, Isirayila kaane yi de xuini ito tongo Alatala xa, e naxa, “Xa i nɔon fi nxu ma siyani ito xun na, nxu e taan birin naxorima nen fefe!” ³ Alatala yi Isirayila kaane xuiin name, a yi Kanan kaane lu e nɔon bun ma. Isirayila kaane yi e faxa, e yi e taane kala. E yi menna xili sa Xoroma.*

⁴ Isirayila kaane yi keli Horo geyaan ma, e yi siga Gbala Baan kiraan xon alogo e xa Edon yamanan mabilin. Koni yamaan yi tondi kira yi. ⁵ E yi lu Ala nun Musa mafale e naxa, “Nanfera i nxu raminixi Misiran yamanani alogo nxu xa fa faxa tonbonni ito yi? Donse mi be! Ige mi be! Nxu mi fa toro donsani ito xon!” ⁶ Nayi, Alatala yi saji xolene rasiga e xili ma, e Isirayila kaa wuyaxi xin, e faxa. ⁷ Yamaan yi siga Musa fema, e yi a fala, e naxa, “Nxu bata yulubin liga nxu to e mafala, i tan nun Alatala! Nayi, i xa Alatala maxandi a xa saji xoleni itoe masiga nxu ra.” Musa yi Alatala maxandi yamaan xa. ⁸ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, “Saji sawurana nde rafala, i yi a singan tami kuyena nde ra. Naxan yo xinxi, xa a na mato, a kisima nen.” ⁹ Nayi, Musa yi sulan sajin nafala, a yi a singan tami kuyen na. Nayi, sajin muxun naxan xinxi, xa na kanna yi sulan sajin mato, a kisima nen.

Isirayila Moyaba yamanani

* 21:3: Horoma bunna neen fa fala “Kalana.”

¹⁰ Isirayila kaane yi siga, e sa dɔxɔ Oboti yi. ¹¹ E yi keli Oboti yi, e sa dɔxɔ Ye-Abarimi taa xɔnni tonbonni naxan Moyaba yetagi, a sogeteden binni. ¹² E yi keli menni, e sa dɔxɔ Serede lanbanni. ¹³ E yi keli menni, e sa dɔxɔ Arinon baan de, naxan danguma tonbonni Amorine konni. Arinon baan findixi Moyaba danna nan na, Moyaba nun Amorine tagi. ¹⁴ Nanara, a seɓexi Alatalaa Yengene Bukun kui, a naxa, “Wahebi taan naxan Sufa yamanani, e nun xudene, Arinon baana, ¹⁵ e nun a xudedine naxan tema Ari binni, na findixi Moyaba danna nan na.”

¹⁶ E yi keli menni, e siga xɔjin yireni. Alatala yi a fala Musa xa menni, a naxa, “Yamaan malan n xa igen so e yii.” ¹⁷ Awa, Isirayila kaane sigini ito sa menna nin: Xɔjinna, igen namini.

En na a sigin nasuxu!

¹⁸ Mangane bata xɔjinna ge,
yamaan yeɛratine bata a raba
e senben nun e mangaya dunganna ra!

E yi keli tonbonni, e siga Matana yi,

¹⁹ E yi keli menni, e siga Naxaliyeli yi. E mɔn yi keli menni, e siga Bamoti yi. ²⁰ E yi keli Bamoti yi, e siga Pisiga geyaan lanbanni Moyaba yamanani tonbonna binni.

*Manga Sixɔn nun Manga Ogo
Sariyane 2.26-3.11*

²¹ Isirayila kaane yi xerane rasiga a faladeni Sixɔn xa, Amorine Mangana, e naxa, ²² “Nxu waxi yamanani gidi feni. Nxu mi kiraan fatama, nxu siga xɛene yi hanma manpa bili nakone. Nxu mi xɔjin ige minje. Nxu luun kira gbeen nan xɔn han nxu yi i ya yamanan birin yigidi.”

²³ Koni, Sixɔn mi tin e xa dangu a yamanani. A yi a sofane birin malan, e fa Isirayila kaane ralandeni tonbonni. E yi Isirayila yenge Yahasi yi. ²⁴ Isirayila kaane yi e nɔ, e yi e yamanan tongo, keli Arinon baani han Yaboko xudena siga han Amonine yamanan danna bayo Amonine yamanan danna yi makantanxi ki fajni. ²⁵ Isirayila yi Amorine taane birin tongo, e dɔxɔ e yi, e nun Xesibɔn taan nun a banxidene. ²⁶ Amasɔtɔ Xesibɔn yi findixi Amorine manga Sixɔn ma taan nan na, xabu a Moyaba manga fonna yenge, a yi a bɔxɔn birin tongo a yii han Arinon baana. ²⁷ Nanara, yenle naxa,
ɛ fa Xesibɔn yi! A mɔn xa ti.

Sixɔn taan mɔn xa yitɔn!

²⁸ Amasɔtɔ tɛɛn bata mini Xesibɔn yi,
Sixɔn taan bata tɛɛ degen nafa,
a yi Ari taan gan Moyaba yi,
e nun mangane Arinon baan faxan na.

²⁹ Gbalona i xa Moyaba bɔxɔna!
ɛ bata halagi,
Kemosi suxure batune!
ɛ banxulanne bata e gi,
ɛ dii temene bata findi suxu muxune ra,
Amorine Manga Sixɔn yii.

³⁰ Koni en tan bata e bɔnbɔ.
Xesibɔn bata kala siga han Dibon yi.
En bata halagin ti siga han Nofa yi,
siga han Medeba yi.

³¹ Isirayila kaane yi dɔxɔ Amorine yamanani. ³² Musa yi xerane rasiga Yaaseri taan nakɔrɔsideni wundoni. Isirayila kaane yi na taan suxu e nun a banxidene, e yi Amorine kedi na.

³³ Na xanbi ra, e yi e firifiri, e siga Basan kiraan xɔn. Basan manga Ogo nun a sofa ganla birin yi mini e ralandeni alogo e xa e yenge Edere yi. ³⁴ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, “I nama gaxu a yeɛ ra! N na a soma nen i yii, e nun a sofa ganla birin nun a yamanana. I xa a liga alo i Sixɔn liga kii naxan yi, Amorine mangan naxan yi dɔxi Xesibɔn yi.” ³⁵ Isirayila

kaane yi Ogo faxa, e nun a diine nun a sofa ganla birin. E mi muxu yo lu a nii ra. E yi dɔxɔ a yamanani.

22

Moyaba mangan yi Balami xili

¹ Isirayila kaane yi siga, e sa dɔxɔ Moyaba mɛrɛmɛrɛne yi, Yuruden baan kidi ma Yeriko yetagi. ² Siporo a dii Balaki yi a to Isirayila kaane naxan birin ligaxi Amorine ra. ³ Moyaba kaane yi gaxu Isirayila ganla yɛɛ ra, e yigitɛgɛ bayo e yi wuya han! ⁴ Moyaba kaane yi a fala Midiyan fonne xa, e naxa, “Yamani ito fama en nabilinna yamanane birin halagideni nen alo jingen sexen janma kii naxan yi.” Siporo a dii Balaki nan yi Moyaba mangan na na waxatini. ⁵ A yi xɛrane rasiga Beyori a dii Balami xilideni Petori yi, Baa Gbeen dɛxɔn, a konna yi dɛnaxan na. E xa sa a fala a xa iki, e naxa, “Siyana nde bata mini Misiran yi, e bata wuya han e bɔxɔn nafe. E bata dɔxɔ n dɛxɔn. ⁶ Yandi, fa, i fa siyani ito danga n xa, amasɔtɔ e sɛnben gbo n xa. Nayi, waxatina nde n nɔɛ e yɛngɛ nen, n yi e kedi n ma yamanani. Amasɔtɔ n na a kolon, i na duba naxan xa, na duban sɔtɔma nen. I na naxan danga, na dangan sɔtɔma nen.”

⁷ Moyaba fonne nun Midiyan fonne yi siga e yi yiimatoon saranna xali e yii. E sa Balami fɛman li, e yi Balaki a falane yɛba a xa. ⁸ A yi e yabi, a naxa, “ɛ xi be kɔɛni ito ra, n yi ɛ yabi xɔtɔnni alo Alatala na a fala n xa kii naxan yi.” Moyaba kuntigine yi lu Balami konni.

⁹ Ala yi fa Balami fɛma, a yi a fala a xa, a naxa, “Nde muxuni itoe ra naxanye i konni?” ¹⁰ Balami yi Ala yabi, a naxa, “Siporo a dii Balaki Moyaba mangan nan e rafaxi a faladeni n xa, a naxa, ¹¹ ‘Siyana nde bata keli Misiran yi, e bata wuya han e bɔxɔn nafe. Nayi, yandi, fa n mali, i yi e danga n xa. Waxatina nde n nɔɛ e yɛngɛ nen, n yi e kedi.’” ¹² Ala yi a fala Balami xa, a naxa, “I nama siga e fɔxɔ ra. I nama siyani ito danga, amasɔtɔ n bata barakan sa e fe yi.” ¹³ Balami to keli xɔtɔnni, a yi a fala Balaki a kuntigine xa, a naxa, “ɛ xɛtɛ ɛ konni, amasɔtɔ Alatala mi tinxi n xa siga ɛ fɔxɔ ra.” ¹⁴ Moyaba kuntigine yi keli, e xɛtɛ Balaki fɛma, e yi a fala, e naxa, “Balami mi tinxi fɛ nxu fɔxɔ ra.”

¹⁵ Balaki mɔn yi kuntigi gbɛtɛye rasiga naxanye yi wuya bonne xa, e binyen mɔn yi gbo e xa. ¹⁶ E yi sa Balami fɛman li. E yi a fala a xa, e naxa, “Siporo a dii Balaki naxa iki: ‘I nama tondi fɛ n konni de! ¹⁷ Amasɔtɔ n ni i binyama nen han! I na naxan fala n na ligama nen. Yandi fa, i yi fa siyani ito danga n xa.’” ¹⁸ Balami yi Balaki a kuntigine yabi, a naxa, “Hali Balaki a banxin fi n ma naxan nafexi gbɛtin nun xɛmaan na, n mi nɔɛ Alatalaa yamarin matandɛ fefe ma, n ma Ala. ¹⁹ Iki yandi, ɛ fan xa xi be to kɔɛni ito ra, n na a kolonɛ Alatala mɔn naxan falama n xa.” ²⁰ Ala yi fa Balami fɛma kɔɛen na. A yi a fala a xa, a naxa, “Bayo muxuni itoe faxi i xiliden nin, keli, i yi siga e fɔxɔ ra. Koni n na naxan fala i xa, i xa na nan liga de!” ²¹ Xɔtɔnni Balami yi keli, a yi a sofali gilɛni tɔn, e nun Moyaba kuntigine birin yi siga.

²² Koni, Alaa xɔlɔn yi gbo ayi, amasɔtɔ a bata siga. Alatalaa malekan yi ti kiraan na alogo a xa a rati. Balami yi dɔxi a sofali gilɛn fari, a walike firinne yi a fɔxɔ ra. ²³ Sofanla yi Alatalaa malekan to tixi kiraan xɔn, a silanfanna suxi a yii. Sofanla yi kiraan fata a so burunna ra. Balami yi sofanla bɔnbɔ alogo a xa fa kiraan xɔn. ²⁴ Alatalaa malekan mɔn yi sa ti kiradin xɔn manpa bili nakɔ firinne longonna ra. Sansanna yi kiraan fɔxɔ firinne birin yi. ²⁵ Sofanla to Alatalaa malekan to, a yi a denden sansanna ra, a yi Balami sanna gbɛrɛxen sansanna ma. Balami mɔn yi a bɔnbɔ. ²⁶ Alatalaa malekan mɔn yi siga yɛen na pon! A sa ti yire yigbɛtɛnxini, dangude mi yi dɛnaxan kɔmɛnna ma, a mi yi yiifanna ma. ²⁷ Sofanla to Alatalaa malekan to, a yi a yigodo Balami bun ma. Balami yi xɔlɔ, a yi sofanla bɔnbɔ a dunganna ra. ²⁸ Alatala yi sofanla dɛɛn fulun, sofanla yi a fala Balami xa, a naxa, “N nanse ligaxi i ra, alogo i xa n bɔnbɔ han sanɲa ma saxan?” ²⁹ Balami yi sofanla yabi, a naxa, “Amasɔtɔ i bata n matandi! Xa silanfanna yi n yii nun, n yi i faxama nen iki sa!” ³⁰ Sofanla yi a fala Balami xa, a naxa, “I ya sofanla xa mi n tan na ba, i darixi dɔxe naxan fari han to? N darixi ito lige i ra ba?” A yi a yabi, a naxa, “ɛn-ɛn.”

³¹ Alatala yi Balami yeene rabi, a yi Alatalaa malekan to tixi kiraan na, a silanfanna a yii. Balami yi a xinbi sin, a yi a yetagin lan bəxən ma. ³² Alatalaa malekan yi a maxədin, a naxa, “Nanfera i i ya sofanla bənbəxi sanja ma saxan? N bata fa, n xa i rati, amasəto kirani ito i xalin gbalon nin. ³³ Sofanla bata n to, a yi n de masara sanja ma saxan. Xa na mi yi a ra nun, n bata yi i faxa nun, koni n yi a tan luma nen a nii ra.” ³⁴ Balami yi a fala Alatalaa malekan xa, a naxa, “N bata yulubin liga! N mi yi a kolon a i tixi n ye ra kiraan na. Iki, xa sigatini ito mi rafan i ma, n xa xete.” ³⁵ Alatalaa malekan yi a fala Balami xa, a naxa, “Siga muxuni itoe fəxə ra. Koni n na naxan fala i xa, i xa na nan fala tun!” Balami nun Balaki a kuntigine yi siga.

³⁶ Balaki to a me a Balami bata fa, a yi siga a ralandeni Moyaba taana nde yi naxan Arinon baan de, a yamanan danna ra. ³⁷ Balaki yi a fala Balami xa, a naxa, “N mi yi i xilima ba? Nanfera i mi fa n fema? I yi mirixi nen a n mi nəe i binye ba?” ³⁸ Balami yi a fala Balaki xa, a naxa, “I mi n to? N bata fa. Koni n nəe nanse fale i xa? Ala na naxan fala n xa, fə n xa na nan fala.” ³⁹ Balami nun Balaki yi siga Kiriya-Husoti yi. ⁴⁰ Balaki yi jingene nun yexene ba saraxan na, a yi a subena nde so Balami nun kuntigine yii naxanye yi a fəxə ra.

⁴¹ Xətənni, Balaki yi Balami tongo a yi te a ra Bamoti-Baali geyaan fari, a yamaan fəxə kedenna toe denaxan yi.

23

¹ Balami yi a fala Balaki xa, a naxa, “Saraxa gande solofere rafala n xa be, i yi tura solofere nun konton solofere yitən n xa.” ² Balami naxan fala, Balaki yi na liga. Balaki nun Balami yi tura keden nun konton keden ba saraxan na saraxa gandene birin fari. ³ Balami yi a fala Balaki xa, a naxa, “Ti i ya saraxa gan daxine fema be. N tan xa n masiga i ra. Waxatina nde Alatala fama nen n fema. A na naxan yita n na, n na a ralima i ma nen.” A yi siga geyana nde xuntagi. ⁴ Ala yi fa Balami ralan. Balami yi a fala a xa, a naxa, “N bata saraxa gande solofere rafala, n bata tura keden nun konton keden ba saraxan na e birin fari.” ⁵ Alatala yi falan so Balami de, a naxa, “Xete Balaki fema, i yi ito fala a xa.” ⁶ A yi xete a fema. A yi tixi a saraxa gan daxine dexən e nun Moyaba kuntigine birin. ⁷ Balami yi waliyiya falane ti, a naxa,

Balaki bata n nafa

sa keli Arami yi,

Moyaba mangan bata n nafa

sa keli sogeteden geyane ma.

A yi a fala, a naxa,

“Fa, i fa Yaxuba bənsənna danga n xa!

I fa gbalo falane ti Isirayila bənsənna xili ma!”

⁸ Koni, n tan xa ne danga di,

Ala mi naxanye dangaxi?

N tan xa gbalo falane ti ne xili ma di,

Alatala mi gbalon nagidixi naxanye ma?

⁹ N tixi gemene xuntagi,

n na e toma.

N tixi geyane fari,

n na e matoma.

Yamani ito a danna,

a mi siyaan bonne ye.

¹⁰ Yaxuba bənsənna gbo

alo gbangbanna,

nde nəe Isirayila kaane fəxə kedenna naaninden yate?

N fan xa faxa tinxin muxune ye,

N najanna xa liga alo e gbeena!

¹¹ Balaki yi a fala Balami xa, a naxa, “I nanse ligaxi n na? N faxi i ra nen alogo i xa n yaxune danga, koni i dubama e xa nen tun!” ¹² A yi a yabi, a naxa, “Alatala naxan soxi n de, n mi lan n na fala ba?” ¹³ Balaki yi a fala a xa, a naxa, “En siga yire gbetε yi, i mɔn sa e toε denaxan yi. I e foxɔ kedenna toma nen. I mi a birin toε. I yi e danga n xa menni.”

¹⁴ A yi a xali Sofimi a xεen ma Pisiga geyaan xuntagi. A yi saraxa gande solofere rafala menni, a yi tura keden nun konton keden ba saraxa gandene birin fari. ¹⁵ Balami yi a fala Balaki xa, a naxa, “Ti i ya saraxa gan daxine dexɔn be, n tan xa siga Ala ralandeni menni.”

¹⁶ Alatala yi fa Balami yetagi, a yi falan so a de, a naxa, “Xεte Balaki fema, i yi ito fala a xa.”

¹⁷ A yi xεte a fema, a yi tixi a saraxa gan daxine dexɔn e nun Moyaba kuntigine. Balaki yi a maxɔdin, a naxa, “Alatala nanse falaxi?” ¹⁸ Balami yi waliyiya falane ti, a naxa, Balaki keli, i n xuiin me!

I tuli mati n na Siporo a dii xεmena!

¹⁹ Muxu mi Ala ra, a wulen fala,

Adamadi mi a ra, a nimisa.

A naxan falaxi, a mi na lige ba?

A na falan naxan ti,

a mi na rakamale ba?

²⁰ A duban nan soxi n yii lan e ma.

A barakan sa e yi.

N mi nɔe na maxεte.

²¹ A mi fe naxin toma Yaxuba bɔnsɔnni.

A mi fe xɔlen toma Isirayila yi.

Alatala, e Ala e tagi.

E fan a mangayaan matɔxɔma.

²² Ala nan faxi e ra

sa keli Misiran yi,

a nɔɔn tima e xa

alo burunna ningena.

²³ Kɔerayaan mi sese nɔe Yaxuba bɔnsɔnna xili ma.

Serikariyaan mi nɔe sese ra Isirayila xili ma.

A falama nen e ma na waxatini,

“A mato, Ala naxan ligama!”

²⁴ Siyani ito kelima nen

alo yatana.

E bata e yitɔn alo yatana

naxan mi a sama

fɔ a na xɔyi seen don,

fɔ a na sube suxine wunla min.

²⁵ Balaki yi a fala Balami xa, a naxa, “Xa i mi a dangama, hali i nama duba a xa de!”

²⁶ Balami yi Balaki yabi, a naxa, “N mi yi a fala i xa ba, n naxa, ‘Alatala na naxan fala, n na nan ligama?’ ”

²⁷ Balaki yi a fala Balami xa, a naxa, “En siga yire gbetε yi. Yanyina nde Ala tinma nen i xa e danga n xa menni.” ²⁸ Balaki yi Balami xali Peyori geyaan xuntagi, denaxan yεε rafindixi tonbonna ma.

²⁹ Balami yi a fala Balaki xa, a naxa, “Saraxa gande solofere rafala n xa be, i yi tura keden nun konton keden yitɔn n xa.” ³⁰ Balami naxan fala, Balaki yi na liga. A yi turaan nun kontonna ba saraxan na saraxa gandene birin fari.

24

¹ Balami yi a to fa fala a yi rafaan Alatala ma a xa duba Isirayila xa. Nayi, a mi kɔeraya feene rawali alo waxatin danguxine yi. Koni a yi a yεε rafindi tonbonna binni. ² Balami to a yεene rakeli, a yi Isirayila kaane to malanxi bɔnsɔn yεen ma. Nayi, Alaa Nii Sarijanxin yi godo a ma. ³ Balami yi waliyiya falane ti, a naxa,

N tan Balami, Beyori a dii xεmena,

n tan naxan feene fixen toma,

n ma falan ni i ra:

⁴ N ni ito nan falama,
n tan naxan Alaa falane mema,
naxan fe toon tima alo xiyene
fata Ala Senbe Kanna ra,
naxan a xinbi sinma,
a yeene yi rabi.

⁵ Yaxuba bõnsõnna,
ε tan Isirayila kaane!
ε dõxõdene tofan!

⁶ E wuya bõxõn fari alo baane,
alo nakõne baan de,
alo Alatala sansi xiri fajin naxanye sixi,
alo suman wudine igene de.

⁷ E ige ramaradene rafema nen ken!
E sansine ige sa a fajin na!
E mangan gboma nen Manga Agaga xa,
a mangayaan senben gboma ayi nen.

⁸ Ala nan faxi e ra
sa keli Misiran yi,
a nõn tima e xa
alo burunna jingena.
E siyane nõma nen
naxanye e yengema,
e yi e bun e xalimakunle ra,
e yi e xõnne yigira.

⁹ E e sama nen alo yatane.
Nde susue e rakele?
Naxan na duba i xa,
Ala xa na kanna baraka!
Naxan na i danga,
Ala xa na kanna danga!

¹⁰ Balaki yi xõlõ Balami ma han! A yi a yiine bõnbõ, a yi a fala Balami xa, a naxa, “N ni i xilixi nen alogo i xa n yaxune danga, koni i tan bata duba e xa sanja ma saxan. ¹¹ Iki keli be, siga i konni. N yi a ragidixi nen n xa i saren fi han, koni Alatala bata i kuma!” ¹² Balami yi Balaki yabi, a naxa, “Anu, n na a fala nen i ya xerane xa, n naxa, ¹³ ‘Hali Balaki a banxin so n yii naxan nafexi gbetin nun xemaan na, n mi nõε Alatalaa yamarin matandε fefe ma. Alatala na naxan fala, fõ n xa na nan fala.’ ¹⁴ Awa iki, n bata siga n kon kaane fema. Koni ε tuli mati. N xa i rakolon siyani ito naxan ligama i ya yamaan na waxati famatõni.”

¹⁵ Balami yi waliyiya falane ti, a naxa:

N tan Balami, Beyori a dii xemena,
n tan naxan feene fixen toma,
n ma falan ni i ra:

¹⁶ N ni ito nan falama,
n tan naxan Alaa falane mema,
naxan Kore Xõnna Ala wundo feene kolon,
naxan fe toon tima alo xiyena
fata Ala Senbe Kanna ra,
naxan a xinbi sinma,
a yeene yi rabi.

¹⁷ N na a toma,
koni iki mi a ra.
N na a toma,
koni a mõn makuya.

Sarena nde minima nen Yaxuba bõnsõnni,
mangan kelima nen Isirayila yamanani.
A Moyaba yamanan mangane yengema nen,

a Seti bənsənnə nə.

¹⁸ A Edən yamanan tongoma nən,
e nun Seyiri yamananana, a yaxuna.

Koni Isirayila sənben gboma ayi nən.

¹⁹ Nə tiin minima nən Yaxuba bənsənni,
a yi e taane muxu dənxe raxəri.

²⁰ Balami yi Amalekine to. A yi waliyiya falan ti, a naxa:
Amaleki nan yi yamana singen na dunuḡa yi,
koni dənxe na,
a tununma nən habadan!

²¹ A mən yi Keni kaane to. A yi waliyiya falan ti, a naxa:
I dəxəden natangaxi,
alo xəliin naxan a tēen saxi faranna ra.

²² Koni Asuri na ε suxu konyiyani,
Kenine ḡanma nən.

²³ A mən yi waliyiya falan ti, a naxa:
Ee! Ala na ito liga,
nde luyε a nii ra?

²⁴ Kunkine kelima nən Sipiri yi,
e yi Asuri rayarabi, e nun Eberi.
Koni e fan faxama nən.

²⁵ Balami yi keli, a xetε a konni. Balaki fan yi siga.

25

Isirayila kaane yi suxurene batu

¹ Isirayila kaane yi dəxi Sitimi yi waxatin naxan yi, xəmene yi lu yalunyaan lige e nun Moyaba ḡaxanle. ² E yi xəmene xilima e suxure kideni. Yamaan yi e dεge, e yi e xinbi sin e suxurene bun ma. ³ Nayi, Isirayila kaane yi Baali-Peyori batu. Nanara, Alatala yi xələ e ma han!

⁴ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, “Yamaan yεeratine birin suxu, i yi e faxa, i yi e singan Alatala yetagi sogen na, alogo Alatala xa ba xələxi Isirayila ma.” ⁵ Musa yi a fala Isirayila kitisane xa, a naxa, “E birin xa muxune faxa naxanye Baali-Peyori batuxi.”

⁶ Isirayila xəmənə nde yi fa Midiyan ḡaxanla nde ra a konni, Musa nun Isirayila yamaan birin yetagi. Yamaan birin yi wugama Naralan Bubun so dēen na. ⁷ Na ma, Finexasi, Eleyasari a dii xəmənə, saraxarali Harunaa dii xəmənə, na yi keli yamaan yε, a yi tanban tongo. ⁸ A yi siga Isirayila kaan fəxə ra a bubuni. A yi e firinna səxən tanban na sanḡa ma kedenni e kuini. Fitina furen naxan yi Isirayila yi, na yi dan. ⁹ Muxu wuli məxəḡen nun naanin nan faxa na furen ma.

¹⁰ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, ¹¹ “Finexasi, Eleyasari a dii xəmənə, saraxarali Harunaa dii xəmənə, na bata n ma xələn ba Isirayila ma. Amasətə n ma xəxələnna nan soxi a yi. Na ma, n mi Isirayila kaane raxərime xəxələnna. ¹² Nanara, i xa a fala a xa, n bata tin bəḡe xunbenla layirin tongε a xa. ¹³ Na layirin luma a tan xa nən e nun a yixetene, n yi e findi saraxaraline ra habadan. Amasətə a kunfa nən a Ala xən, a yi n solona Isirayila xa.”

¹⁴ Isirayila xəmən naxan nun Midiyan ḡaxanla faxa, a yi xili nən Simiri, Salu a dii xəmənə. Simeyən bənsənnə denbayana nde kuntigin nan yi a ra. ¹⁵ Midiyan ḡaxanla naxan faxa, a yi xili nən Kosibi, Suru a dii tēmənə. Midiyan xabilana ndee mangan nan yi a ra.

¹⁶ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, ¹⁷ “E xa Midiyan kaane yatε ε yaxune ra, ε yi e yεḡε. ¹⁸ Amasətə e bata findi ε yaxune ra e to ε yanfa Peyori yi, Kosibi a fe yi, e xabila mangana nde a dii tēmənə, ε naxan faxa, na feen to fitina furen nafa.” ¹⁹ Na fitina furen yi dangu.

26

¹ A to dangu, Alatala yi a fala Musa nun Haruna dii Eleyasari xa, a naxa, ² “E Isirayila yamaan tengɛ naxanye barin bata dangu jɛɛ mɔxɔɲɛn na, e denbaya yɛɛn ma, naxanye birin nɔɛ yɛngɛn soɛ.” ³ Musa nun saraxarali Eleyasari yi falan ti e xa Moyaba mɛrɛmɛrɛni Yurudɛn baan dɛ Yeriko taan yɛtagi. E naxa, ⁴ “Xɛmɛne xa tengɛ naxanye barin bata dangu jɛɛ mɔxɔɲɛn na, alo Alatala a yamarixi Musa ma kii naxan yi.”

Isirayila kaan naxanye minixi Misiran yamanani, ne ni itoe ra:

⁵ Isirayila dii singe Rubɛn yixɛtɛne ni i ra: Xanɔki xabilana, Xanɔki yixɛtɛne; Palu xabilana, Palu yixɛtɛne; ⁶ Xesirɔn xabilana, Xesirɔn yixɛtɛne; e nun Karimi xabilana, Karimi yixɛtɛne. ⁷ Rubɛn xabilane nan ne ra, e malanxina, muxu wuli tonge naanin e nun saxan kɛmɛ solofere tonge saxan. ⁸ Eliyabi nan yi Palu a dii xɛmɛn na. ⁹ Eliyabi a dii xɛmɛne nan itoe ra: Nemuweli, Datan e nun Abirami. Datan nun Abirami yi findixi yamaan kuntigine nan na naxanye murutɛ Musa nun Haruna xili ma, e sa Kora muxune fari, e to murutɛ Alatala xili ma. ¹⁰ Bɔxɔn yi rabi, a yi e nun Kora gerun e bode xɔn. Tɛɛn yi a fɔxɔ ra birane muxu kɛmɛ firin tonge suulun gan. Na yi findi misaala ra yamaan xa. ¹¹ Koni, Kora yixɛtɛne birin mi faxa.

¹² Simeyɔn yixɛtɛne ni i ra xabila yɛɛn ma: Nemuweli xabilana, Nemuweli yixɛtɛne; Yamin xabilana, Yamin yixɛtɛne; Yakin xabilana, Yakin yixɛtɛne; ¹³ Sera xabilana, Sera yixɛtɛne; e nun Sayuli xabilana, Sayuli yixɛtɛne. ¹⁴ Simeyɔn xabilane nan ne ra, e malanxina, muxu wuli mɔxɔɲɛn nun firin kɛmɛ firin.

¹⁵ Gadi yixɛtɛne ni i ra xabila yɛɛn ma: Sefɔn xabilana, Sefɔn yixɛtɛne; Xagi xabilana, Xagi yixɛtɛne; Suni xabilana, Suni yixɛtɛne; ¹⁶ Osini xabilana, Osini yixɛtɛne; Eriya xabilana, Eriya yixɛtɛne; ¹⁷ Arodi xabilana, Arodi yixɛtɛne; e nun Areli xabilana, Areli yixɛtɛne. ¹⁸ Gadi xabilane nan ne ra, e malanxina, muxu wuli tonge naanin kɛmɛ suulun.

¹⁹ Eri nun Onan nan yi Yuda a dii xɛmɛne ra, koni Eri nun Onan bata yi faxa Kanan yamanani. ²⁰ Yuda yixɛtɛne ni i ra xabila yɛɛn ma: Selaxa xabilana, Selaxa yixɛtɛne; Peresi xabilana, Peresi yixɛtɛne; e nun Sera xabilana, Sera yixɛtɛne. ²¹ Peresi yixɛtɛne ni i ra xabila yɛɛn ma: Xesirɔn xabilana, Xesirɔn yixɛtɛne; e nun Xamuli xabilana, Xamuli yixɛtɛne. ²² Yuda xabilane nan ne ra, e malanxina, muxu wuli tonge solofere wuli sennin kɛmɛ suulun.

²³ Isakari yixɛtɛne ni i ra xabila yɛɛn ma: Tola xabilana, Tola yixɛtɛne; Puwa xabilana, Puwa yixɛtɛne; ²⁴ Yasubu xabilana, Yasubu yixɛtɛne; e nun Simiron xabilana, Simiron yixɛtɛne. ²⁵ Isakari xabilane nan ne ra, e malanxina, muxu wuli tonge sennin wuli naanin kɛmɛ saxan.

²⁶ Sabulon yixɛtɛne ni i ra xabila yɛɛn ma: Seredi xabilana, Seredi yixɛtɛne; Elon xabilana, Elon yixɛtɛne; e nun Yalele xabilana, Yalele yixɛtɛne. ²⁷ Sabulon xabilane nan ne ra, e malanxina, muxu wuli tonge sennin kɛmɛ suulun.

²⁸ Yusufu yixɛtɛne ni i ra xabila yɛɛn ma: Manase nun Efirami. ²⁹ Manase yixɛtɛne ni i ra: Makiri xabilana, Makiri yixɛtɛne. Makiri nan Galadi sɔtɔ. E nun Galadi xabilana, Galadi yixɛtɛne. ³⁰ Galadi yixɛtɛne ni i ra: Yeseri xabilana, Yeseri yixɛtɛne; Xeleki xabilana, Xeleki yixɛtɛne; ³¹ Asireli xabilana, Asireli yixɛtɛne; Siken xabilana, Siken yixɛtɛne; ³² Semida xabilana, Semida yixɛtɛne; e nun Xeferi xabilana, Xeferi yixɛtɛne. ³³ Selofexadi, Xeferi a dii xɛmɛn mi dii xɛmɛ sɔtɔ, koni a dii tɛmɛne sɔtɔ nɛn. Selofexadi a dii tɛmɛne xinle ni itoe ra: Maxala, Noha, Xɔgala, Milika e nun Tirisa. ³⁴ Manase xabilane nan ne ra, e malanxina, muxu wuli tonge suulun wuli firin kɛmɛ solofere.

³⁵ Efirami yixɛtɛne ni i ra xabila yɛɛn ma: Sutela xabilana, Sutela yixɛtɛne; Bekeri xabilana, Bekeri yixɛtɛne; e nun Taxani xabilana, Taxani yixɛtɛne. ³⁶ Sutela yixɛtɛne ni i ra: Eran xabilana, Eran yixɛtɛne. ³⁷ Efirami xabilane nan ne ra, e malanxina, muxu wuli tonge saxan wuli firin kɛmɛ suulun. Yusufu yixɛtɛne nan ne ra xabila yɛɛn ma.

³⁸ Bunyamin yixɛtɛne ni i ra xabila yɛɛn ma: Bela xabilana, Bela yixɛtɛne; Asibeli xabilana, Asibeli yixɛtɛne; Axirami xabilana, Axirami yixɛtɛne; ³⁹ Sufami xabilana, Sufami yixɛtɛne; e nun Xufami xabilana, Xufami yixɛtɛne. ⁴⁰ Bela yixɛtɛne ni i ra: Arade

nun Naman. Arade xabilana, Arade yixetene; e nun Naman xabilana, Naman yixetene. ⁴¹Bunyamin xabilane nan ne ra, e malanxina, muxu wuli tonge naanin wuli suulun keme sennin.

⁴²Dan yixetene ni i ra xabila yeen ma: Suxami xabilana, Suxami yixetene. Dan xabila keden nan yi na ra. ⁴³Suxami xabilan nan na ra, e malanxina muxu wuli tonge sennin wuli naanin keme naanin.

⁴⁴Aseri yixetene ni i ra xabila yeen ma: Yimina xabilana, Yimina yixetene; Yisiwi xabilana, Yisiwi yixetene; e nun Beriya xabilana, Beriya yixetene. ⁴⁵Beriya yixetene ni i ra: Xeberi xabilana, Xeberi yixetene; e nun Malikili xabilana, Malikili yixetene. ⁴⁶Aseri a dii temen yi xili nen Sera. ⁴⁷Aseri xabilane nan ne ra, e malanxina, muxu wuli tonge suulun wuli saxan keme naanin.

⁴⁸Nafatali yixetene ni i ra xabila yeen ma: Yaseli xabilana, Yaseli yixetene; Guni xabilana, Guni yixetene; ⁴⁹Yeseri xabilana, Yeseri yixetene; e nun Silen xabilana, Silen yixetene. ⁵⁰Nafatali xabilane nan ne ra, e malanxina, muxu wuli tonge naanin wuli suulun keme naanin.

⁵¹Isirayila xemen naxanye yate, muxu wuli keme sennin e nun keden keme solofere tonge saxan.

⁵²Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, ⁵³Yamanani taxunma nen e tagi e keen na, fata muxune yaten na. ⁵⁴Naxanye wuya, i xa kee gbeen so ne yii. Naxanye mi wuya, i xa kee xurin so ne yii. Birin keen xa lan muxune yaten ma. ⁵⁵Koni yamanan xa yitaxun masensenna nan xon. E a sotoma nen e keen na fata e benbane bõnsõnne xinle ra. ⁵⁶Birin kee bõxonni taxunma masensenna nan xon, bõnsõn gbeene nun bõnsõn xurine ye.

⁵⁷Lewi bõnsõnna muxuni itoe nan tengge e xabila yeen ma: Gerison xabilana, Gerison yixetene; Kehati xabilana, Kehati yixetene; e nun Merari xabilana, Merari yixetene. ⁵⁸Lewi bõnsõnna xabila gbeten ni i ra: Libini xabilana, Xebiron xabilana, Maxali xabilana, Musi xabilana, e nun Kora xabilana. Kehati nan Amirama sotõ. ⁵⁹Amirama a jaxanla yi xili nen “Yokebedi,” Lewi a dii temena, naxan bari Misiran yi. E nun Amirama nan Haruna nun Musa sotõ, e nun Mariyama, e magilena. ⁶⁰Haruna nan Nadaba nun Abihu nun Eleyasari nun Itamara sotõ. ⁶¹Koni Nadaba nun Abihu faxa nen, e to tee daxataren xali Alatala yetagi.

⁶²E Lewi xemen naxanye tengge, naxanye barin bata yi dangu kike kedenna ra, ne lan muxu wuli mæxõnen nun saxan nan ma. E mi tengge Isirayila kaan bonne ye, amasotõ e mi yi lan e xa kee bõxon sotõ e ye. ⁶³Musa nun saraxarali Eleyasari ne nan tengge Moyaba meremerene yi Yuruden baan de Yeriko taan yetagi. ⁶⁴Musa nun saraxarali Haruna Isirayila kaan naxanye tengge Sinayi tonbonni, na sese mi yi itoe ye. ⁶⁵Amasotõ Alatala bata yi a fala ne ma, a e faxama nen tonbonni. Keden mi lu fõ Yefune a dii Kalebi nun Nunu a dii Yosuwe.

27

Kee fena sariyan dii temene xa

¹Awa, Selofexadi a dii temene yi fa, Xeferi a dii xemena, Galadi mamandenna. Manase a dii Makiri nan Galadi sotõ Manase bõnsõnni, Yusufu a dii xemena. E xinle ni itoe ra: Maxala nun Noha nun Xõgala nun Milika e nun Tirisa. ²E yi fa Naralan Bubun so deen na Musa nun saraxarali Eleyasari nun mangane nun yamaan birin yetagi. E naxa, ³“Nxu baba bata faxa tonbonni. A mi yi Kora ganla ye naxanye yi murutexi Alatala xili ma, koni a faxaxi a yeteen yulubin nan ma, dii xeme mi yi a yii. ⁴Nanfera nxu baba xinla løyey ayi a xabilani, bayo dii xeme to mi a yii ba? E keena nde so nxu yii nxu baba ngaxakedenne tagi.”

⁵Musa yi siga e kiti feen maxõdinna tideni Alatala ma.

⁶Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, ⁷“Selofexadi a dii temene jõndi. Kee bõxõna nde so e yii e baba ngaxakedenne tagi. I lan i yi e baba keen so e yii. ⁸A fala Isirayila kaane xa, i naxa, ‘Xa muxuna nde faxa a mi dii xeme lu, e xa a keen so a dii temen yii. ⁹Xa dii teme mi a yii, e xa a keen so a ngaxakeden xememane yii. ¹⁰Xa a ngaxakeden mi na, e xa

a keen so a baba ngaxakeden xememane yii. ¹¹ Xa a baba ngaxakeden mi na, ε xa a keen so a bari bodena nde yii a xabilani, a yi findi a gbeen na. A findima kiti sa sariyan nan na Isirayila kaane xa, Alatala naxan yamarixi Musa ma.’ ”

Yosuwe yi sugandi yamaan yεeratiin na Sariyane 31.1-8

¹² Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, “Te Abarimi geyani ito fari, i yi bəxən mato n naxan so Isirayila yii. ¹³ I na a mato, i laxirayama nən, alo i tada Haruna. ¹⁴ Amasəto ε bata n ma yamarin matandi, yamaan murute waxatin naxan yi Sini tonbonni igen de. I mi n ma sarijanna binya e yetagi, e to yi igen maxədinma.” Meriba igene nan yi ne ra Kadesi yi Sini tonbonni.

¹⁵ Musa yi a fala Alatala xa, a naxa, ¹⁶ “Alatala, Ala naxan niin biraxi adamadiine birin yi, i xa muxuna nde ti yamani ito xun na ¹⁷ naxan nəe tiye a yeε ra a feen birin yi. Alatalaa yamaan nama lu alo xuruseene xuruse raba mi naxanye xun na.”

¹⁸ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, “Nunu a dii Yosuwe tongo, n ma Nii Sarijanxin naxan yi, i yi i yii sa a fari. ¹⁹ I yi a ti saraxarali Eleyasari nun yamaan birin yetagi, i yi a findi yεeratiin na e yeε xəri. ²⁰ I yi i senbena nde so a yii, alogo Isirayila yamaan birin xa a xuiin suxu. ²¹ A ti saraxarali Eleyasari yetagi, alogo a xa kiti sa feen maxədinne ti a xa, Yurima masensen ti seen na Alatala yetagi.* Yosuwe nun Isirayila yamaan birin Eleyasari a yamarine suxuma nən e feene birin yi.” ²² Musa yi a liga alo Alatala a yamari kii naxan yi. A yi Yosuwe tongo, a yi a ti saraxarali Eleyasari nun yamaan birin yetagi. ²³ A yi a yiine sa a fari, a yi a findi yεeratiin na, alo Alatala a fala e xa kii naxan yi fata Musa ra.

28

Sanle nun waxatine saraxane Xərəyaan 29.38-46

¹ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, ² “Yamarini ito fi Isirayila kaane ma, i naxa, ‘ε fa n kise donseene ra e waxati saxine yi, naxanye ralima n ma tēen na naxanye xirin nafan n ma.’ ³ Ito fala e xa, i naxa, ‘Ləxə yo ləxə, ε fa yeεen jεε kedenna firin na Alatala xən, fe mi naxanye ra saraxa gan daxin na naxan nalima a ma tēen na waxatin birin. ⁴ Yeεε keden xa ba xətənni, a firindena fitirin ma. ⁵ A bama nən e nun a bogise saraxana, murutu fujin kilo saxan naxan namulanxi oliwi bogi dinxine turen litiri keden nun a tagiin na. ⁶ Saraxa gan daxini ito bama nən waxatin birin alo a liga Sinayi geyaan fari kii naxan yi. A ralima Alatala ma tēen nan na, a xirin yi rafan a ma. ⁷ Yeεεen bama nən e nun a minse saraxana, wudi bogi igen litiri keden e nun a tagi. I xa minse saraxan bəxən Alatala xa yire sarijanxini. ⁸ Yeεεen firinden bama fitirin nan ma, e nun a bogise saraxana e nun a minse saraxana alo i naxan bama xətənni. A ralima Alatala ma tēen nan na, a xirin yi rafan a ma.’ ”

⁹ “‘Matabu Ləxəni, yeεεen jεε kedenna firin xa ba saraxan na, fe mi naxanye ra, e nun e bogise saraxane, murutu fujin kilo sennin naxan namulanxi turen na e nun e minse saraxana. ¹⁰ Na saraxa gan daxine xa ba Matabu Ləxəne birin yi, sa ləxə yo ləxə saraxa gan daxine fari e nun a minse saraxana.’ ”

¹¹ “‘Kike nənən fəlna, ε xa tura bulan firin ba saraxa gan daxin na Alatala xa, e nun konton keden nun yeεεen jεε keden kedenna solofere, fe mi naxanye ra. ¹² Xuruseene birin bama nən e nun murutu fujina naxan namulanxi turen na, bogise saraxana. Ninge keden lanma murutu fujin kilo solomanaanin nan ma. Kontonna, kilo sennin. ¹³ Konton bulanna, kilo saxan naxan namulanxi turen na bogise saraxan na. Saraxa gan daxin na a ra naxan nalima Alatala ma tēen na, a xirin yi rafan a ma. ¹⁴ Ninge keden bama nən e nun a minse saraxana, wudi bogi igen litiri saxan. Kontonna gbeena, litiri firin. Yeεεe diina, litiri keden nun a tagi. Saraxa gan daxin na a ra naxan bama kike nənene birin na

* 27:21: Yurima nun Tumin masensen ti seene fe səbexi Xərəyaan 28.30 kui. Saraxaraline yi masensenna tima ne nan na alogo e xa Ala sagoon kolon.

ɲɛɛn bun. ¹⁵ Ɛ mɔn xa kɔtɔ keden ba yulubi xafari saraxan na Alatala xa, sa lɔxɔ yo lɔxɔ saraxa gan daxine fari e nun e minse saraxane.’ ”

Saraxaraline 23.5-14

¹⁶ “ Ƴɛɛn kike singen xii fu nun naaninna, ɛ xa Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla raba Alatala xa.’ ”

¹⁷ “ Kikeni ito xii fu nun suulunde lɔxɔni, sanla yi fɔlɔ. Ɛ xa buru ratetaren don xii solofere. ¹⁸ Sanla xii singe lɔxɔni, ɛ xa yamaan xili malan sarijanxini. Ɛ nama ɛ wanle ke na lɔxɔni. ¹⁹ Ɛ xa tura bulan firin nun konton keden nun yɛxɛɛn ɲɛɛ keden kedenna solofere ba saraxa gan daxin na fe mi naxanye ra. E rali Alatala ma tɛɛn nan na. ²⁰ Xuruseene bama nɛn e nun murutu fujin naxan namulanxi turen na, bogise saraxana. Ninge keden lanma murutu fujin kilo solomanaanin nan ma. Kontonna, kilo sennin. ²¹ Yɛxɛɛ soloferene, kilo saxan saxan. ²² Ɛ mɔn xa kɔtɔ keden ba yulubi xafari saraxan na Ala solona seen na ɛ xa. ²³ Na birin sama lɔxɔ yo lɔxɔ saraxan nan fari naxan bama xɔtɔnni. ²⁴ Sanla xii soloferene birin yi, ɛ xa na kise donseene nan nali tɛɛn na, e xirin yi rafan Alatala ma, sa lɔxɔ yo lɔxɔ saraxane nun minse saraxane fari. ²⁵ Xii soloferede lɔxɔni, ɛ mɔn yi yamaan xili malan sarijanxini. Ɛ nama ɛ wanle ke na lɔxɔni.’ ”

Saraxaraline 23.15-22

²⁶ “ Se Xaba Singen sali lɔxɔni, ɛ na fa bogise singene saraxane ra Alatala xɔn Xunsagine Sanla waxatini, ɛ xa yamaan xili malan sarijanxini. Ɛ nama ɛ wanle ke. ²⁷ Ɛ xa tura bulan firin nun konton keden nun yɛxɛɛn ɲɛɛ keden kedenna solofere ba saraxa gan daxin na, a xirin yi rafan Alatala ma. ²⁸ Xuruseene bama nɛn e nun murutu fujin naxan namulanxi turen na, bogise saraxana. Ninge keden lanma murutu fujin kilo solomanaanin nan ma. Kontonna, kilo sennin. ²⁹ Yɛxɛɛ soloferene, kilo saxan saxan. ³⁰ Ɛ mɔn xa kɔtɔ keden ba yulubi xafari saraxan na Ala solona seen na ɛ xa. ³¹ Na saraxane bama nɛn e nun e minse saraxane. E sa lɔxɔ yo lɔxɔ saraxa gan daxine nun e bogise saraxane fari. Ɛ xa xuruseene ba fe mi naxanye ra e nun e minse saraxane.’ ”

29

Saraxane Xɔtane Sanli

Saraxaraline 23.23-25

¹ “ Kike solofereden xi singe lɔxɔni, ɛ xa yamaan xili malan sarijanxini. Ɛ nama ɛ wanle ke, koni ɛ xa xɔtane fe na lɔxɔni. ² Ɛ xa tura bulan keden nun konton keden nun yɛxɛɛn ɲɛɛ keden kedenna solofere ba saraxa gan daxin na, fe mi naxanye ra. A xirin yi rafan Alatala ma. ³ Xuruseene bama nɛn e nun murutu fujin naxan namulanxi turen na, bogise saraxana. Ninge keden lanma murutu fujin kilo solomanaanin nan ma. Kontonna, kilo sennin. ⁴ Yɛxɛɛ soloferene, kilo saxan saxan. ⁵ Ɛ mɔn xa kɔtɔ keden ba yulubi xafari saraxan na Ala solona seen na ɛ xa. ⁶ Saraxan ne sama kike nɛnɛn saraxane nun lɔxɔ yo lɔxɔ saraxane nan fari e nun e bogise saraxane nun minse saraxane naxan falaxi sariyani. Saraxane nan ne ra naxanye nalima Alatala ma tɛɛn na, e xirin yi rafan a ma.’ ”

Ala solona lɔxɔn saraxane

Saraxaraline 23.26-32

⁷ “ Kike solofereden xii fude lɔxɔni, ɛ xa yamaan xili malan sarijanxini. Ɛ yi sun. Ɛ nama wali yo ke. ⁸ Ɛ xa tura bulan keden nun konton keden nun yɛxɛɛn ɲɛɛ keden kedenna solofere ba saraxa gan daxin na Alatala xa fe mi naxanye ra, a xirin yi rafan a ma. ⁹ Xuruseene bama nɛn e nun murutu fujin naxan namulanxi turen na, bogise saraxana. Ninge keden lanma murutu fujin kilo solomanaanin nan ma. Kontonna, kilo sennin. ¹⁰ Yɛxɛɛ soloferene, kilo saxan saxan. ¹¹ Ɛ mɔn xa kɔtɔ keden ba yulubi xafari saraxan na, sa Ala solona saraxan fari e nun lɔxɔ yo lɔxɔ saraxa gan daxine nun e bogise saraxane nun e minse saraxane.’ ”

Bubu Kui Sanla

Saraxaraline 23.33-44

¹² “Kike solofereden xii fu nun suulunde ləxəni, ε xa yamaan xili malan sarijanxini. Ε nama ε wanle κε. Ε xa sanla raba Alatala xa xii solofere. ¹³ Xii singe ləxəni, ε xa tura bulan fu nun saxan nun konton firin nun yexeen jεε keden kedenna fu nun naanin ba saraxa gan daxin na Alatala xa, fe mi naxanye ra. A ralima a ma tεen nan na, a xirin yi rafan a ma. ¹⁴ E bama nen e nun murutu fujin naxan namulanxi turen na bogise saraxana. Ninge keden kilo solomanaanin, kontonna kilo sennin. ¹⁵ Yexee fu nun naaninne, kilo saxan saxan. ¹⁶ Ε mən xa kətə keden ba yulubi xafari saraxan na, sa ləxə yo ləxə saraxa gan daxine fari e nun e bogise saraxane nun e minse saraxane.’ ”

¹⁷ “Xii firinde ləxəni, ε xa tura bulan fu nun firin nun konton firin nun yexeen jεε keden kedenna fu nun naanin ba fe mi naxanye ra. ¹⁸ E bama nen e nun e bogise saraxane nun e minse saraxane, naxanye lanje turane nun kontonne nun yexee yaten ma. ¹⁹ Ε mən xa kətə keden ba yulubi xafari saraxan na, sa ləxə yo ləxə saraxa gan daxine fari e nun e bogise saraxane nun e minse saraxane.’ ”

²⁰ “Xii saxande ləxəni, ε xa tura bulan fu nun keden nun konton firin nun yexeen jεε keden kedenna fu nun naanin ba fe mi naxanye ra. ²¹ E bama nen e nun e bogise saraxane nun e minse saraxane, naxanye lanje turane nun kontonne nun yexee yaten ma. ²² Ε mən xa kətə keden ba yulubi xafari saraxan na, sa ləxə yo ləxə saraxa gan daxine fari e nun e bogise saraxane nun e minse saraxane.’ ”

²³ “Xii naaninde ləxəni, ε xa tura bulan fu nun konton firin nun yexeen jεε keden kedenna fu nun naanin ba fe mi naxanye ra. ²⁴ E bama nen e nun e bogise saraxane nun e minse saraxane, naxanye lanje turane nun kontonne nun yexee yaten ma. ²⁵ Ε mən xa kətə keden ba yulubi xafari saraxan na, sa ləxə yo ləxə saraxa gan daxine fari e nun e bogise saraxane nun e minse saraxane.’ ”

²⁶ “Xii suulunde ləxəni, ε xa tura bulan solomanaanin nun konton firin nun yexeen jεε keden kedenna fu nun naanin ba fe mi naxanye ra. ²⁷ E bama nen e nun e bogise saraxane nun e minse saraxane, naxanye lanje turane nun kontonne nun yexee yaten ma. ²⁸ Ε mən xa kətə keden ba yulubi xafari saraxan na, sa ləxə yo ləxə saraxa gan daxine fari e nun e bogise saraxane nun e minse saraxane.’ ”

²⁹ “Xii senninde ləxəni, ε xa tura bulan solomasexe nun konton firin nun yexeen jεε keden kedenna fu nun naanin ba fe mi naxanye ra. ³⁰ E bama nen e nun e bogise saraxane nun e minse saraxane, naxanye lanje turane nun kontonne nun yexee yaten ma. ³¹ Ε mən xa kətə keden ba yulubi xafari saraxan na, sa ləxə yo ləxə saraxa gan daxine fari e nun e bogise saraxane nun e minse saraxane.’ ”

³² “Xii soloferede ləxəni, ε xa tura bulan solofere nun konton firin nun yexeen jεε keden kedenna fu nun naanin ba fe mi naxanye ra. ³³ E bama nen e nun e bogise saraxane nun e minse saraxane, naxanye lanje turane nun kontonne nun yexee yaten ma. ³⁴ Ε mən xa kətə keden ba yulubi xafari saraxan na, sa ləxə yo ləxə saraxa gan daxine fari e nun e bogise saraxane nun e minse saraxane.’ ”

³⁵ “Xii solomasexede ləxəni, ε xa ε malan. Ε nama ε wanla κε. ³⁶ Ε xa tura keden nun konton keden nun yexeen jεε keden kedenna solofere ba saraxa gan daxin na fe mi naxanye ra. E xa rali Alatala ma tεen na, naxan xiri rafan a ma. ³⁷ E bama nen e nun e bogise saraxane nun e minse saraxane, naxanye lanje turane nun kontonne nun yexee yaten ma. ³⁸ Ε mən xa kətə keden ba yulubi xafari saraxan na, sa ləxə yo ləxə saraxa gan daxine fari e nun e bogise saraxane nun e minse saraxane.’ ”

³⁹ “Saraxane nan ne ra ε lan ε xa naxanye ba Alatala xa sali ləxəne yi. E sama nen ε saraxa gan daxine fari, e nun ε bogise saraxane nun ε minse saraxane nun ε bəje xunbeli saraxane, ε naxanye ba de tiina fe ra hanma ε jεnige ma saraxane.’ ”

30

De tiine sariyana

¹ Alatala Musa yamari naxanye birin ma, a yi ne birin fala Isirayila kaane xa.

² Musa yi falan ti Isirayila bənsənnə mangane xa, a naxa, “Alatalaa yamarini ito nan fixi: ³ Xa xəmənə nde a kələ hanma a a de ti a a xa saraxan ba Alatala xa hanma a xa fena nde raba, a nama a falan kala. A naxan birin falaxi, a xa na raba.”

⁴ “Xa sungutunna nde a kələ hanma a a de ti a a saraxan bama Alatala xa, hanma a fena nde rabama nən, a mən a baba konni, ⁵ a baba na a mē waxatin naxan yi, xa a mi sese fala, a lan a yi a kələne nun a de ti xuine birin nakamali. ⁶ Koni a baba na a mē waxatin naxan yi, xa a mi tin, a mi lan a yi a kələne nun a de ti xuine rakamali. Alatala dijnama nən a ma, bayo a baba mi tinxi.”

⁷ “Xa sungutunna nde a kələ hanma a a de ti xaxilitareyani, na xanbi ra a yi futu, ⁸ a xəmən na a mē waxatin naxan yi, xa a mi sese fala, a lan a yi a kələne nun a de ti xuine rakamali. ⁹ A xəmən na a mē waxatin naxan yi, xa a mi tin, a xa a kələne nun a xaxilitareya de xuine yikala. Alatala dijnama nən naxanla ma.”

¹⁰ “Kaja giləen hanma naxanla naxan xəmən bata a mē a ra, xa na nde a kələ hanma a a de ti a fena nde rabama nən, a lan a yi na birin nakamali.”

¹¹ “Xa naxanla bata dəxə xəmē taa ra, a a kələ hanma a a de ti a fena nde rabama nən, ¹² a xəmən na a mē, xa a mi sese fala a mi tondi, a lan a yi a kələne nun de ti xuine birin nakamali. ¹³ Koni a xəmən na a mē waxatin naxan yi, xa a mi tin, a mi lan a yi a kələne nun de ti xuine rakamali. Alatala dijnama nən a ma, amasəto a xəmən bata a kala. ¹⁴ Nayi, a xəmən nəe tinjə nən hanma a tondi a kələne nun a de ti xuine ma. ¹⁵ A na a mē, xa a xəmən mi sese fala a naxanla xa, a bata tin a kələne nun de ti xuine birin ma a dunduni. ¹⁶ Koni xa ləxən bata dangu a xəmənə a fe məxi naxan yi, a yi fa a naxanla de ti xuine kala, xəmənə a naxanla haken goronna tongoma nən.”

¹⁷ Alatala na sariyane nan falaxi Musa xa de tiina fe yi naxalan futuxina fe yi hanma dii temen naxan a baba konni.

31

Midiyan kaane yi naxankata

¹ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, ² “Midiyan kaane fe naxin saran e ra, e naxan ligaxi Isirayila kaane ra. Na xanbi ra, i laxirayama nən.” ³ Nayi, Musa yi a fala yamaan xa, a naxa, “Muxuna ndee xa e yitən yengə so xinla ma ε ye. E sigama Midiyan kaane nan yengədeyi, alogo Alatala xa e fe naxine saran e ra. ⁴ Nayi, ε xa yengə soon muxu wuli keden keden tongo Isirayila bənsənnə birin yi.”

⁵ E yi muxu wuli fu nun firin tongo Isirayila ganle ye yengə so xinla ma. Bənsən keden, wuli keden. ⁶ Musa yi e rasiga yengəni, bənsən yo bənsən muxu wuli keden, e nun Finexasi, saraxarali Eleyasari a dii xəmənə, naxan se rasarijanxina ndee xali e nun xətaan naxanye fema yengəni.

⁷ E yi siga Midiyan yamanan yengədeni alo Alatala a yamari Musa ma kii naxan yi. E yi xəmənə birin faxa. ⁸ E Midiyan manga suulun fan faxa, Efi nun Rekemi nun Suru nun Xuru nun Reba. E Beyori a dii Balami fan faxa silanfanna ra. ⁹ E yi Midiyan naxanle nun e diine tongo, e nun e xuruseene nun e yii seene birin. ¹⁰ E yi e taane nun e dəxədene birin gan. ¹¹ E yi se tongoxine birin xali e nun muxune nun xuruseene. ¹² E yi fa suxu muxune nun se tongoxine ra Musa nun saraxarali Eleyasari nun Isirayila yamaan fema daaxadeni Moyaba məməməni Yurudən baan dəxən Yeriko yetagi.

¹³ Musa nun saraxarali Eleyasari nun yamaan mangane yi siga e ralandeni daaxadeni fari ma. ¹⁴ Musa yi xələ gali kuntigine ma naxanye muxu wuli xun na e nun naxanye muxu kəmē xun na naxanye yi kelima na yengəni. ¹⁵ Musa yi e maxədin, a naxa, “Nanfera ε naxanle luxi e nii ra? ¹⁶ E tan nan Balami a kawandin namē, e Isirayila kaane bira tinxintareyani Alatala ra Peyori yi, fitina furen yi so Alatala yamani. ¹⁷ İki ε dii xəmənə birin faxa, e nun naxanla naxanye xəmē feen kolon. ¹⁸ Koni ε nəe sungutun nasələnxine ramare nən ε yete xa. ¹⁹ Naxanye birin faxan tixi ε ye hanma e yiin din muxu faxaxin na, ne xa lu daaxadeni fari ma xii solofere. E lan ε yi ε rasarijan xii saxanden nun

xii soloferede ləxəni e nun ε suxu muxune. ²⁰ Ε mən xa dugine rasarijan, e nun seen naxanye rafalaxi kidin na hanma sii xaben na hanma wudin na.”

²¹ Sofaan naxanye keli yengeni, saraxarali Eleyasari yi a fala ne xa, a naxa, “Alatala ito nan yamarixi Musa ma a sariyani: ²² Xemaan nun gbetin nun sulan nun wuren nun yəxəna, ²³ e nun tēen mi naxanye birin ganma, ε xa ne rasarijan tēen nan na. Na xanbi ra, ε yi e rasin marasarijan igeni. Naxanye ganma, ε ne rasin marasarijan igeni gbansan. ²⁴ Ε na ε dugine xa xii soloferede ləxəni, ε sarijanma nēn. Nayi, ε nəe soe nēn daaxadeni.”

²⁵ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, ²⁶ “I tan nun saraxarali Eleyasari nun yamaan xabila mangane, ε muxune nun xuruseene birin tēge naxanye tongoxi yengeni. ²⁷ Na xanbi ra, i xa e yitaxun firinna ra, fəxə kedenna sofane nan gbeen na ra naxanye siga yengeni, fəxə kedenna yamaan dənxeen nan gbeen na ra. ²⁸ I xa ndedi ba sofane gbeen na mudun na Alatala xa: i muxu keden ba muxu keme suulunna ra hanma xuruse keme suulun e nun jingene nun sofanle nun yexene nun siine birin. ²⁹ I xa muduni ito ba e gbeen na, i yi a so saraxarali Eleyasari yii Alatala gbeen na. ³⁰ Isirayila yamaan dənxeen gbeen tan, i xa muxu keden ba muxu tonge suulunna ra, hanma xuruse tonge suulun e nun jingene nun sofanle nun yexene nun siine birin. I yi e so Lewi bənsəna muxune yii, Alatala Batu Bubun taxuxi naxanye ra.” ³¹ Musa nun saraxarali Eleyasari yi a liga alo Alatala a yamari Musa ma kii naxan yi. ³² Sofane seen naxanye tongo yengeni, itoe nan lu yengen xanbini: xuruse xunxuri wuli keme sennin wuli tonge solofere wuli suulun, ³³ jinge wuli tonge solofere wuli firin, ³⁴ sofali wuli tonge sennin wuli keden, ³⁵ e nun sungutun nasələnxi wuli tonge saxan wuli firin.

³⁶ Naxan yitaxun yengesone ra na ni i ra: xuruse xunxuri wuli keme saxan wuli tonge saxan e nun solofere keme suulun, ³⁷ xuruse xunxurin keme sennin tonge solofere e nun suulun yi ba a ra mudun na Alatala xa, ³⁸ e nun jinge wuli tonge saxan wuli senninne, jinge tonge solofere e nun firin yi ba a ra mudun na Alatala xa, ³⁹ e nun sofali wuli tonge saxan keme suulunna, sofali tonge sennin e nun keden yi ba a ra mudun na Alatala xa, ⁴⁰ e nun muxu wuli fu nun senninna, muxu tonge saxan e nun firin yi ba a ra mudun na Alatala xa. ⁴¹ Musa yi na mudun so saraxarali Eleyasari yii Alatala gbeen na, alo Alatala a yamari a ma kii naxan yi.

⁴² Isirayila yamaan gbeen ni i ra Musa naxan dəxə a danna. ⁴³ Yamaan gbeena: xuruse xunxuri wuli keme saxan wuli tonge saxan wuli solofere keme suulun, ⁴⁴ e nun jinge wuli tonge saxan wuli sennin, ⁴⁵ e nun sofali wuli tonge saxan keme suulun, ⁴⁶ e nun muxu wuli fu nun sennin. ⁴⁷ Naxan soxi Isirayila kaane yii, Musa yi muxu keden ba muxu tonge suulunna ra, a xuruse keden ba xuruse tonge suulunna ra, alo Alatala a yamari a ma kii naxan yi. A yi e so Lewi bənsəna muxune yii, Ala Batu Bubun yi taxuxi naxanye ra.

⁴⁸ Ganla kuntigine yi siga Musa fema naxanye muxu wuli xun na e nun naxanye muxu keme xun na. ⁴⁹ E yi a fala a xa, e naxa, “Sofaan naxanye nxə yamarine bun, nxu bata ne tēge. Hali keden mi baxi nxu ra. ⁵⁰ Nanara, nxu xema seen naxanye sətəxi, nxu bata fa ne ra Alatala xən a kiseen na nxu niin xunba saranna ra: kəe birane, yii kəe rasone, yii soli rasone, tunla sone, e nun jereene.” ⁵¹ Musa nun saraxarali Eleyasari yi na xema muranne birin nasuxu e ra. ⁵² Kuntigin naxanye muxu wuli xun na e nun naxanye muxu keme xun na, ne xema seene binyan yi sigə han kilo keme tonge solofere, e naxanye fi Alatala ma. ⁵³ Sofane tan yi e se tongoxine ramara e yii. ⁵⁴ Musa nun saraxarali Eleyasari yi kuntigine xemaan tongo, e yi a xali Naralan Bubuni, alogo Alatala xa a jəxə lu Isirayila kaane xən.

32

Isirayila kaana ndee yi dəxə Yuruden sogeteden binni
Sariyane 3.12-22

¹ Xuruse wuyaxi yi Ruben nun Gadi bənsəne yii. E yi a to a Yaasari nun Galadi bəxən yi fan e xuruseene xa. ² Nayi, Gadi kaane nun Ruben kaane yi fa Musa nun saraxarali Eleyasari nun yamaan mangane fema, e yi a fala, e naxa, ³ “Alatala yamanan naxanye nəxi

Isirayila yamaan xa, Ataroti nun Dibon nun Yaaseri nun Nimira nun Xesibon nun Eleyale nun Sebami nun Nebo nun Bewoni, ⁴ na yamanane fan xuruseene xa, anu xuruseene nxu tan yii han, nxu tan ε walikene.” ⁵ E yi a fala, e naxa, “Xa ε tinje nxo falan ma, na boxon xa so nxu yii, ε nama nxu xali Yuruden baan kidi ma.”

⁶ Musa yi a fala e xa, a naxa, “E tan daxon nen be ba, ε ngaxakedenne yi siga yenge sodeni? ⁷ Nanfera ε Isirayila kaane tunnaxoloma sigadeni yamanani Alatala naxan soxi e yii? ⁸ E fafane fan na nan liga bonni, n to e rasiga yamanan matodeni keli Kadesi-Barineya yi. ⁹ E te nen han Esikoli meremereni. E to yelin yamanan matoe, e yi Isirayila kaane tunnaxolo e ma alogo e nama siga yamanani Alatala naxan soxi e yii. ¹⁰ Na laxon Alatala yi xolo, a yi a kolo, a naxa, ¹¹ ‘Muxuni itoe naxan minixi Misiran yi, naxanye barin bata dangu jee maxonen na, ne mi boxon toma n na n koloxi naxan so fe ra Iburahima nun Isiyaga nun Yaxuba yi, amasoto e mi luxi n foxo ra ki faji. ¹² Fo Yefune a dii Kalebi, Kenisi kaana, e nun Nunu a dii Yosuwe, bayo e lu nen Alatala foxo ra ki faji.’ ¹³ Alatalaa xolo gbeen keli nen Isirayila kaane xili ma, a yi e rasiga tonbonna xun xon jee tonge naanin, han na waxatin muxune birin yi jan naxanye fe jaxin liga Alatala yetagi. ¹⁴ Iki ε tan yulubi kanne, ε faxi ε fafane nan ma. E Alatala raxoloma nen Isirayila xili ma dangu e ra. ¹⁵ Anu, xa ε xete a foxo ra, a mon yamani ito birin luma nen tonbonni, ε yi findi yamaan birin halagi xunna ra.”

¹⁶ Na muxune mon yi e maso Musa ra e yi a fala a xa, e naxa, “Nxu waxi sansanne sa feni be nxo xuruseene xa nxu yi taane ti nxo denbayane xa. ¹⁷ Na xanbi ra, nxu yenge so seene tonge, nxu yi ti Isirayila kaan bonne yee ra, nxu yi e xali e yirene yi. Nayi, nxo denbayane luma nen taa makantanxine kui, e ratanga yamanani ito muxune ma. ¹⁸ Nxu mi xete nxu konne yi, fo Isirayila kaane birin na daxon e boxone yi. ¹⁹ Nxu mi boxon sotoma Yuruden baan foxo kedenni alo e tan, bayo nxu bata nxo boxon soto be binni baan sogeteden binni.” ²⁰ Musa yi a fala e xa, a naxa, “Xa ε falani ito liga, xa ε yenge so seene tongo Alatala xa, ²¹ xa ε sofane birin Yuruden baan gidi Alatala yetagi han a yi a yaxune birin kedi, ²² xa yamanan lu Alatala noon bun, nayi Alatala nun Isirayila tinma nen ε yi xete be. Nayi, yamanani ito findima nen ε gbeen na Alatala yetagi. ²³ Koni xa ε mi na liga, ε bata yulubin liga Alatala ra. E xa a kolon, fa fala ε yulubin saranna ε lima nen. ²⁴ Awa, ε xa taane ti ε denbayane xa, e nun sansanne ε xuruse kurune xa, koni ε xa ε de ti uine rakamali de!”

²⁵ Gadi kaane nun Ruben kaane yi a fala Musa xa, e naxa, “Nxu tan, i ya walikene a ligama nen alo i a yamarixi kii naxan yi. ²⁶ Nxo diine nun nxo jaxanle nun nxo xuruseene birin luma nen Galadi taane yi. ²⁷ Koni nxu tan i ya walikene birin yenge so seene tongoma nen, nxu siga yenge sodeni Alatala yetagi, alo nxu kannaa falaxi kii naxan yi.”

²⁸ Musa yi yamarin fi saraxarali Eleyasari ma e nun Nunu a dii Yosuwe ma, e nun Isirayila bonson mangane ma e fe ra. ²⁹ Musa yi a fala e xa, a naxa, “Xa Gadi kaane nun Ruben kaane Yuruden baan gidi ε foxo ra, e birin yi yenge so seene tongo Alatala xa, nayi yamanan na lu ε noon bun, ε Galadi yamanan so e yii e gbeen na. ³⁰ Koni xa e birin mi gidi ε foxo ra yenge so seene ra e yii, e xa daxon ε tagi Kanan boxoni.”

³¹ Gadi kaane nun Ruben kaane yi a fala, e naxa, “Alatala bata naxan fala, nxu tan i ya walikene na ligama nen. ³² Nxu gidima nen Kanan yamanani Alatala xa yenge so seene ra nxu yii, koni nxu kee boxon sotoma nen Yuruden baan be binni.”

³³ Musa yi Amorine manga Sixon ma yamanan nun Basan manga Ogo a yamanan so Gadi kaane nun Ruben kaane nun Yusufu a dii Manase bonsonna foxo kedenna yii, e nun e taane nun boxon naxanye e rabilinni.

³⁴ Gadi kaane yi Dibon nun Ataroti nun Aroyeri nun ³⁵ Atiroti-Sofani nun Yaaseri nun Yogboha nun ³⁶ Beti-Nimira nun Beti-Haran ti taa makantanxine ra, e yi xuruse sansanne sa.

³⁷ Ruben kaane yi Xesibon ti, e nun Eleyale nun Kiriyatayimi nun ³⁸ Nebo nun Baali-Meyon, e naxanye xiliye masara, e nun Sibima. E taan naxanye ti e yi ne xili sa.

³⁹ Manase a dii Makiri yixetene yi siga Galadi yi, e yi a suxu, e yi Amorine kedi naxanye yi dɔxi na. ⁴⁰ Nayi, Musa yi Galadi so e yii alogo e xa dɔxɔ na. ⁴¹ Yayiri, Manase yixetena nde yi siga, a yi taadina ndee suxu, a yi e xili sa “Yayiriya.” ⁴² Noba yi siga, a yi Kenata suxu e nun a banxidene, a yi a xili sa “Nobaya.”

33

Isirayila kaane sigatina

¹ Isirayila kaane sigadene ni i ra e to mini Misiran yi e gali yɛen ma, Musa nun Haruna yamarin bun. ² Musa yi tidene sebema Alatalaa yamarin nan ma. E sigadene ni i ra, e tide yɛen ma.

³ E keli Ramisesi yi kike singen xii fu nun suulundeni Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla kuye baani. Isirayila kaane xɔrɔyaxin yi mini Misiran kaane birin yetagi, ⁴ Misiran kaane yi e dii singene binbine maluxunma waxatin naxan yi Alatala naxanye faxa e ye. Amasɔto Alatala e alane yalagi nen.

⁵ Isirayila kaane yi keli Ramisesi yi, e sa daaxa Sukoti yi. ⁶ E yi keli Sukoti yi, e sa daaxa Etama yi tonbonna danna ra. ⁷ E yi keli Etama yi, e yi xetɛ han Pihahiroti yi, Baali-Sefon yetagi, e yi sa daaxa Migidoli dɛxɔn. ⁸ E yi keli Pihahiroti yi, e yi baan gidi tonbonna binni, e yi xii saxan siga ti Etama tonbonni, e yi sa daaxa Mara yi. ⁹ E yi keli Mara yi, e siga Elimi yi, tigi fu nun firin e nun tugu bili tonge solofere yi denaxan yi. E yi daaxa mɛnni. ¹⁰ E yi keli Elimi yi, e sa daaxa Gbala Baan dɛxɔn. ¹¹ E yi keli Gbala Baani, e sa daaxa Sin tonbonni. ¹² E yi keli Sin tonbonni, e sa daaxa Dofika yi. ¹³ E yi keli Dofika yi, e sa daaxa Alusi yi. ¹⁴ E yi keli Alusi yi, e sa daaxa Refidimi yi, yamaan mi min igen sɔto denaxan yi. ¹⁵ E yi keli Refidimi yi, e sa daaxa Sinayi tonbonni.

¹⁶ E yi keli Sinayi tonbonni, e sa daaxa Kibiroti-Hatawa yi. ¹⁷ E yi keli Kibiroti-Hatawa yi, e sa daaxa Xaseroti yi. ¹⁸ E yi keli Xaseroti yi, e sa daaxa Ritima yi. ¹⁹ E yi keli Ritima yi, e sa daaxa Rimɔn-Peresi yi. ²⁰ E yi keli Rimɔn-Peresi yi, e sa daaxa Libina yi. ²¹ E yi keli Libina yi, e sa daaxa Risa yi. ²² E yi keli Risa yi, e sa daaxa Kehelata yi. ²³ E yi keli Kehelata yi, e sa daaxa Saferi geyaan ma. ²⁴ E yi keli Saferi geyaan ma, e sa daaxa Harada yi. ²⁵ E yi keli Harada yi, e sa daaxa Makeloti yi. ²⁶ E yi keli Makeloti yi, e sa daaxa Taxati yi. ²⁷ E yi keli Taxati yi, e sa daaxa Tera yi. ²⁸ E yi keli Tera yi, e sa daaxa Mitika yi. ²⁹ E yi keli Mitika yi, e sa daaxa Hasimona yi. ³⁰ E yi keli Hasimona yi, e sa daaxa Moseroti yi.

³¹ E yi keli Moseroti yi, e sa daaxa Bene-Yakani yi. ³² E yi keli Bene-Yakani yi, e sa daaxa Horo-Gidigadi yi. ³³ E yi keli Horo-Gidigadi yi, e sa daaxa Yotobata yi. ³⁴ E yi keli Yotobata yi, e sa daaxa Abirona yi. ³⁵ E yi keli Abirona yi, e sa daaxa Esiyon-Gebere yi. ³⁶ E yi keli Esiyon-Gebere yi, e sa daaxa Kadesi yi Sini tonbonni. ³⁷ E yi keli Kadesi yi, e sa daaxa Horo geyaan ma, Edɔn yamanan danna.

³⁸ Saraxarali Haruna yi te Horo geyaan ma, Alatalaa yamarin ma. A sa faxa mɛnni, Isirayila kaane minin jɛɛ tonge naaninden Misiran yi a kike suulunden xii singeni. ³⁹ Haruna bata yi jɛɛ kɛmɛ mɔxɔjɛn nun saxan sɔto siimayaan na a faxa waxatin naxan yi Horo geyaan fari.

⁴⁰ Kanan Manga Aradi naxan yi dɔxi Negewi yi Kanan yamanani, na yi Isirayila kaane fa feen mɛ.

⁴¹ E yi keli Horo geyaan ma, e sa daaxa Salimona yi. ⁴² E yi keli Salimona yi, e sa daaxa Punon yi. ⁴³ E yi keli Punon yi, e sa daaxa Oboti yi. ⁴⁴ E yi keli Oboti yi, e sa daaxa Ye-Abarimi yi Moyaba danna ra.

⁴⁵ E yi keli Iyimi yi, e sa daaxa Dibon-Gadi yi. ⁴⁶ E yi keli Dibon-Gadi yi, e sa daaxa Alamɔn-Dibilatayimi yi. ⁴⁷ E yi keli Alamɔn-Dibilatayimi yi, e sa daaxa Abarimi geyane yi Nebo yetagi. ⁴⁸ E yi keli Abarimi geyane yi, e sa daaxa Moyaba mɛrɛmɛrɛne yi, Yurudɛn baan dɛxɔn, Yeriko yetagi. ⁴⁹ E yi daaxa Yurudɛn baan dɛxɔn Moyaba mɛrɛmɛrɛne yi, keli Beti-Yɛsimoti yi han Abeli-Sitimi.

⁵⁰ Alatala yi a fala Musa xa Moyaba mɛrɛmɛrɛne yi Yurudɛn baan dɛxɔn Yeriko yetagi, ⁵¹ a Musa xa a fala Isirayila kaane xa, a naxa, “E na Yurudɛn baan gidi, e so Kanan

yamanani, ⁵² ε xa yamanan muxune birin kedi. Ε e suxure gemene nun suxure wurene kala, e nun e taane kidene. ⁵³ Ε e yamanan tongo ε yi dɔxɔ na, amasɔtɔ n bata a so ε yii ε gbeen na. ⁵⁴ Ε masensenna ti, ε yamanani taxun bɔnsɔnne ra. Naxanye wuya, ε keε bɔxɔ gbeen so ne yii. Naxanye mi wuya ε xa a xurin so ne yii. E na naxan sɔtɔ masensenna xɔn, e gbeen nan na ra. Keε bɔxɔne yitaxunma ε fafane bɔnsɔn yeen nan ma. ⁵⁵ Koni xa ε mi yamanan muxune birin kedi, ε na naxanye lu na, ne ε tɔrɔma nen alo tansinna ε yeene xɔn hanma janla naxanye ε fatin masɔxɔnma. E ε tɔrɔma nen yamanani ε dɔxɔma denaxan yi. ⁵⁶ Nayi, n naxan nagidixi e ma, na ligama ε tan nan na.”

34

Kanan bɔxɔn danna

¹ Alatala yi a fala Musa xa, ² a a xa a yamari Isirayila kaane ma, a naxa, “Ε na so Kanan yamanani, n bɔxɔn naxan soma ε yii ε keen na, na danne ni i ra: ³ Ε yamanan yiifari fɔxɔn danna findima Sini tonbonna nan na, Edɔn yamanan danna ra. Na danna fɔlɔma Fɔxɔ Daraan yiifari fɔxɔn nin sogeteden binni. ⁴ A bilinma nen Akaribimi geyaana yiifari fɔxɔni, siga Sini binni, dangu Kadesi-Barineya yiifari fɔxɔn ma han Xasari-Adari han Asimon. ⁵ Keli Asimon yi, danna mɔn danguma nen sa dɔxɔ Misiran xuden na, a sa dɔxɔ fɔxɔ igen na. ⁶ Sogegodode binni, danna findima fɔxɔ ige gbeen nan na. ⁷ Kɔmenna ma, ε xa danna sa fɔxɔ ige gbeen nun Horo geyaana tagi. ⁸ Keli Horo geyaana ma, ε yi a radangu Lebo-Xamata han Sedadi yi. ⁹ A yi siga han Sifiron, sa dɔxɔ Xasari-Enan na. Ε kɔmen ma danna nan na ra. ¹⁰ Sogeteden binni, ε xa danna sa keli Xasari-Enan yi siga Sefami binni. ¹¹ Keli mɔnni, a yi siga Ribila binni, Ayin sogeteden binni, sa dɔxɔ tintin yiren na Kinereti Daraan sogetedeni. ¹² Danna yi sa dɔxɔ Yuruden Baan na siga Fɔxɔ Darani. Ε yamanan danne findin ne nan na.”

¹³ Musa yi na yamarine rali Isirayila kaane ma. A mɔn yi a fala e xa, a naxa, “Alatala yamanani ito nan yitaxunma bɔnsɔn solomanaanin nun a tagiin na masensenna xɔn. ¹⁴ Amasɔtɔ Ruben bɔnsɔnna nun Gadi bɔnsɔnna nun Manase bɔnsɔnna fɔxɔ kedenna bata yi e keε bɔxɔn sɔtɔ. ¹⁵ Bɔnsɔn firin nun a tagini ito bata e keε bɔxɔn sɔtɔ Yuruden Baan sogeteden binni, Yeriko yetagi.”

Yeeratine xa bɔxɔni taxun

¹⁶ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, ¹⁷ “Saraxarali Eleyasari nun Nunu a dii Yosuwe xa yamanani taxun. ¹⁸ I mɔn xa bɔnsɔn manga keden keden sa e fari e malideni.”

¹⁹ E xinle ni itoe ra: Yefune a dii Kalebi Yuda bɔnsɔnni,

²⁰ Amixudi a dii Semuyeli Simeyɔn bɔnsɔnni,

²¹ Kisilon ma dii Elidadi Bunyamin bɔnsɔnni,

²² Yogili a dii Buki, Dan bɔnsɔn mangana,

²³ Efodi a dii Xaniyeli, Yusufu a dii Manase bɔnsɔn mangana,

²⁴ Sifitan ma dii Kemuyeli, Yusufu a dii Efirami bɔnsɔn mangana,

²⁵ Parinaki a dii Elisafan, Sabulon bɔnsɔn mangana,

²⁶ Asan ma dii Palitiyeli, Isakari bɔnsɔn mangana,

²⁷ Selomi a dii Axixudi, Aseri bɔnsɔn mangana,

²⁸ e nun Amixudi a dii Pedaheli Nafatali bɔnsɔn mangana.

²⁹ Alatala ne nan yamarixi e xa Kanan yamani taxun Isirayila kaane ra.

35

Lewi a taane

¹ Alatala yi a fala Musa xa Moyaba meremerene yi Yuruden Baan dɔxɔn Yeriko yetagi, a naxa, ² “Isirayila kaane yamari a e xa taane ba e keε bɔxɔne ra e yi e fi Lewi bɔnsɔnna muxune ma, alogo e xa dɔxɔ na. E mɔn yi na taane rabilin xeene so e yii. ³ Nayi, Lewi bɔnsɔnna muxune taane sɔtɔma nen e dɔxɔdene ra, e yi bɔxɔne sɔtɔ e rabilinni e jingene nun e seene nun e xuruseene xa. ⁴ Ε bɔxɔn naxanye soma Lewi bɔnsɔnna muxune yii, ne danne nun taane yinne xa makuya e bode ra han nɔngɔnna ye wuli keden. ⁵ Taan fɔxɔ

naaninne kuyan xa lan, nongonna ye wuli firin sogeteden binni, nongonna ye wuli firin yiifari faxani, nongonna ye wuli firin sogegododen binni, e nun nongonna ye wuli firin komenna ma. Taan xa lu a tagini. E xeene danne sama na kii nin. ⁶ E taan naxanye soma Lewi bansonna muxune yii, e xa sennin sugandi ne ye marakisi taane ra alogo muxun naxan na faxan ti, a xa a gi, a siga menna nde yi. E mon xa taa tonge naanin nun firin gbeteye so e yii. ⁷ A malanxina, e taa tonge naanin nun solomasexe nan soma Lewi bansonna muxune yii e nun e rabilinne xeene. ⁸ Isirayila bansonna birin xa taana ndee so e yii naxan nun a bansonna lan. Taa gbegeba xa ba banson gbeene boxone ra, ndedi yi ba banson xurine boxone ra.”

Marakisi taane

Sariyane 4.40-43 nun 19.1-13 nun Yosuwe 20.1-9

⁹ Alatala yi a fala Musa xa, ¹⁰ a xa a fala Isirayila kaane xa, a naxa, “E na Yuruden baan gidi e so Kanan yamanani, ¹¹ e xa taana ndee sugandi marakisi taane ra. Naxan na faxan ti a mi a rakelixa ma, a a gima nen a siga menna nde yi. ¹² A yi ratanga faxes muxun gbeexoxo muxun ma menni, alogo a nama faxes benun yamaan yi a makiti. ¹³ E taan naxanye soma e yii, taa sennin nan findima marakisi taane ra ne ye. ¹⁴ Marakisi taa saxan xa lu Yuruden baan sogeteden binni, saxan Kanan yamanani. ¹⁵ Muxune ratangama nen taa senninni itoe yi, Isirayila kaana hanma xonen naxan dxi Isirayila kaane ye. Naxan na faxan ti, a mi a rakeli a ma, fo xa a gi, a siga menna nde yi.”

¹⁶ “Xa muxuna nde faxan ti wure ma seen na, faxes tiin nan na kanna ra. A lan a yi faxes. ¹⁷ Xa a gemen tongo naxan muxun faxes, a muxuna nde golon a ra, a yi a faxes, faxes tiin nan na kanna ra. A lan a yi faxes. ¹⁸ Xa a wudin tongo naxan muxun faxes, a yi muxuna nde bonbo a ra, a faxes, faxes tiin nan na kanna ra. A lan a yi faxes. ¹⁹ Faxes muxun gbeexoxo muxun nan faxes tiin faxama. A na a to, a xa a faxes. ²⁰ Xa muxuna nde a boden nabira, a bata yi a yiton xonnantenyani, hanma a a rakeli a ma, a yi a golon, a yi a faxes, ²¹ hanma a yi a bonbo xonnantenyani, a yi a faxes, faxes tiin nan na kanna ra. A lan a yi faxes. Faxes muxun gbeexoxo muxun na a to, a xa a faxes.”

²² “Koni xa muxuna nde a boden nabira tantanni, xonnantenyaa mi a ra, hanma a a golon, a mi a rakeli a ma, ²³ hanma a mi a toxi, a yi gemen nabira a ma naxan a faxes, a yi faxes, nayi bayo a yaxu mi a ra, a mi yi waxi fe jaxin liga feni a ra, ²⁴ yamaan xa faxes tiin nun faxes muxun gbeexoxo muxun makiti na sariyane xon. ²⁵ Yamaan xa faxes tiin xun mafala faxes muxun gbeexoxo muxun xon, e mon yi a xali marakisi taani a yi denaxan yi. Faxes tiin xa lu marakisi taani han saraxarali kuntigin yi faxes, naxan masusan ture sarijanxin na. ²⁶ Koni xa faxes tiin mini marakisi taan danna ra, a yi denaxan yi ²⁷ faxes muxun gbeexoxo muxun yi a to marakisi taan boxon fari ma, faxes muxun gbeexoxo muxun noe nen a faxadeni, a mi yatema faxes tiin na. ²⁸ Amasoto faxes tiin lan nen a lu marakisi taani han saraxarali kuntigin yi faxes. Fo na na faxes a yi no xete a boxone yi.”

²⁹ “E sariyane nan ne ra waxati famatone birin yi, e nema dxi dede yi. ³⁰ Naxan na muxun faxes, e xa a faxes xa sereyane sereyaan ba a a funfun na a ra. Koni e nama muxu yo faxes sereya kedenna fala xuiin ma.”

³¹ “E nama gbetin nasuxu faxes tiin xunba saren na naxan lan a faxes. E xa a faxes. ³² E nama gbetin nasuxu muxun yii naxan bata a gi, a siga marakisi taani, alogo a mon xa xete, a dxi a boxoni benun saraxarali kuntigin xa faxes. ³³ E nama yamanan naxosi e dxi denaxan yi. Anu, muxu faxan yamanan xosima nen. Boxon mi rasarijanma faxes tixin ma fo faxes tiin na faxes. ³⁴ E nama yamanan naxosi e dxi denaxan yi, e nun n tan fan dxi denaxan yi. Amasoto Alatala nan n tan na, naxan dxi Isirayila kaane tagi.”

36

Keeena fe sariyan dii temene xa

¹ Denbaya xunna ndee yi fa fala tideni Musa nun Isirayila bansonne yeeratine xa keli Makiri a dii Galadi bansonni, Manase mamandenna, Yusufu yixetene xabilane. ² E yi a fala, e naxa, “Alatala to a yamari nxu kanna Musa ma a a xa kee boxone yitaxun

Isirayila kaane ra masensenna xon, a mon a yamarixi a ma nen a a xa nxu ngaxakedenna Selofexadi keen so a dii temene yii. ³ Iki xa Isirayila bonson gbete xemena e futu, e kee boxon bama nen nxu bonsonna gbeen na, a sa e bonson nenena boxon fari. Nayi, kee boxon naxan soxi nxu bonsonna yii masensenna xon, na nde bama a ra nen. ⁴ Nayi, Isirayila Xoroya Neen na a li, e kee boxon bama nen nxo bonsonna gbeen na, a sa e bonson nenena gbeen fari.”

⁵ Musa yi Alatalaa yamarine rali Isirayila kaane ma, a naxa, “Yusufu a diine bonsonna muxune jondi. ⁶ Alatalaa yamarin ni i ra Selofexadi a dii temene fe yi: Xemene naxan na e kenene e xa daxo na xon, koni a xa findi e baba bonsonna xabilan muxuna nde nan na, ⁷ alogo Isirayila kee boxone nama keli bonson gbete yi siga bonson gbete yi. Isirayila kaane birin xa e benbane bonsonna kee boxon nan soto. ⁸ Xa naxalan yo boxon soto keen na Isirayila bonsonna nde yi, a xa daxo a baba bonsonna xabilan muxuna nde xon, alogo Isirayila kaane birin xa e benbane kee boxon soto. ⁹ Isirayila kee boxone nama keli bonson gbete yi siga bonson gbete yi, Isirayila bonsonne birin kee boxone xa lu e yii.”

¹⁰ Selofexadi a dii temene yi a liga alo Alatala a yamari Musa ma kii naxan yi. ¹¹ Maxala nun Tirisa nun Xogala nun Milika nun Noha nan Selofexadi a dii temene ra. E yi daxo e baba ngaxakedenne dii xemene xon. ¹² E daxo nen e baba Yusufu a dii Manase bonsonna xabilane muxuna ndee xon. Na ma, e kee boxone yi lu e baba bonsonna xabilani.

¹³ Yamarine nun sariyane nan ne ra Alatala naxanye fala Isirayila kaane xa fata Musa ra Moyaba meremerene yi Yuruden baan dexon Yeriko yetagi.

Sariyane

Nabi Musa Alaa Falan Naxan Sebɛ

Tawureta Musa yire suulunden ni i ra. Isirayila kaane bata yi findi konyine ra Misiran yamanani. Na konyiyaan bata yi bu han Ala Nabi Musa xɛ waxatin naxan yi. Ala yi a mali a xa Isirayila kaane raxɔrɔya. E yi mini Misiran yamanani Ala senben barakani. Na xanbi ra, Ala yi e xun ti Kanan yamanan na, a denaxan fixi e ma. E yi kira yi, Ala yi mini e xa Sinayi geyaan fari. A yi a sariyan fi Nabi Musa ma alogo yamaan xa lu e Marigin sagoon lige. Koni yamaan yi Ala matandi sanja yi wuyaxi tonbonni. Na taruxun birin sebɛxi Tawureta Musa yiren bonne kui.

Benun e xa Kanan bɔxɔn sɔtɔ, Nabi Musa yi Isirayila kaane malan. A yi taruxuni ito birin nabira e ma. A mɔn yi xetɛ Alaa sariyan birin ma alogo e nama jinan a xɔn Kanan bɔxɔni. Na kawandin nan sebɛxi Kitabun yireni ito kui.

Isirayila kaane somatɔna Kanan bɔxɔni, Musa yi kawandi saxan ba Isirayila kaane xa. A singen sebɛxi keli Sariyane sora 1 ma han a sora 4.43. A firinden sebɛxi keli Sariyane 4.44 ma han a sora 28.68. A saxanden sebɛxi keli Sariyane 28.69 ma han a sora 30.20.

Musa Ala kewanle nan ma fe rabirama en ma, a naxanye rakamalixi a xanuntenya gbeeni a yamaan xa: a bata yi layirin xidi e tagi, a yi ti e yɛɛ ra jɛɛ tonge naanin bun ma tonbonni, a yi e ratanga e yaxune ma, a yi a sariyane nun yamarine fala e xa e nun a dɛ xuine. Koni Kitabun yireni ito mi findixi kawandin xan gbansan na, hanma sariyan naxanye bata yi kolon nun Kitabun yire singene xɔn. Musa falan tima nen be alo kawandi ba kɛndɛna, naxan a rame muxune xilima senben na alogo e xa e xaxili lu Alaa tinxinyaan xɔn ma. Nayi, e yi kisi feen lanna raso e nun a tan Ala keden peen tagi. Musa yi a fala, a naxa, “Isirayila kaane, ɛ tuli mati. Alatala en ma Ala keden peen na a ra. I xa Alatala i ya Ala xanu i bɔjɛn birin na e nun i niin birin na e nun i senben birin na.” (Sariyane 6.4-5) Falani ito findixi Isirayila kaane tubi xuiin nan na e naxan falama lɔxɔ yo lɔxɔ e denkeleyana fe ra.

A sora naanin dɔnxene, ne findixi fala jaxume firin nun taruxu firin nan na: a singen feene nan falama naxanye a yitama Yosuwe sugandi kii naxan yi Musa jɔxɔni alogo a xa ti Isirayila yamaan yɛɛ ra, siga na yamanani Ala yi naxan fima e ma (Sariyane 31). A mɔn bɛtin yitama naxan xili “Musaa bɛtina” (Sariyane 32). A mɔn Musaa dubana fe yɛbama Isirayila kaane xa (Sariyane 33), a yi Musa faxa feen fala (Sariyane 34).

E sariya kedin naxan to Yerusalɛn taani Ala Batu Banxini Manga Yosiya waxatini, na nɔɛ findɛ Kitabun yireni ito nan na (A mato Mangane Firinden sora 22 kui). Kitabun yireni ito a feene mɔn falama kitabu gbɛtɛ yire wuyaxi kui alo Mangane nun Nabi Yereimi a Kitabun yirena han sa dɔxɔ Yesu waxatin na. Misaala ra, Matiyu 4.4 hanma Matiyu 10 e nun Maraka 12.32.

Nabi Musaa kawandi baana

¹ Falane ni itoe ra, Nabi Musa naxanye fala Isirayila kaane birin xa. Na waxatini, a yi Yurudɛn sogetede mabinna nin, Araba tonbonni Sufi yɛtagi, Paran, Tofeli, Laban, Xaserɔti, nun Disahabi longonne ra. ² Keli Horebe geyaan ma siga Kadesi-Barineya, xii fu nun keden sigatiin na a ra kiraan xɔn ma naxan danguma Seyiri geyane binni. ³ E minin jɛɛ tonge naaninden kike fu nun kedenden xii singe lɔxɔni Misiran bɔxɔni, Nabi Musa yi Alatalaa yamarine birin nali Isirayila kaane ma. ⁴ Na waxatini, Musa bata yi Amorine manga Sixɔn nɔ yɛngɛni naxan yi dɔxi Xɛsibɔn yi, e nun Manga Ogo, Basan mangana, naxan yi dɔxi Asatarɔti nun Edere yi. ⁵ Yurudɛn sogeteden mabinni, Moyaba bɔxɔni, Nabi Musa yi Alaa sariyan yɛba e xa, a naxa:

⁶ Alatala en ma Ala ito nan falaxi en xa, Horebe geyaan ma, a naxa, “ɛ bata bu geyani ito ma. ⁷ ɛ keli, ɛ siga geyane ma Amorine denaxan yi, mɛnna longonna birin, Araba bɔxɔni, geyane fari, Sefela nun Nɛgɛwi binni, fɔxɔ ige dɛɛn na, han Kanan bɔxɔni, han

Liban yi, sa dōxō Efirati baa gbeen na. ⁸ E xa na bōxōn mato, n naxan fixi ε ma. E siga, ε xa na tongo, bayo n tan Alatala yati nan n kōlō ε benbane xa, Ibrahima nun Isiyaga nun Yaxuba, e nun e bōnsōnna birin hali e dangu xanbini, a n na bōxōn nan soma e yii.”

Nabi Musa yi kitisane dōxō

Xōrōyaan 18.13-27

⁹ Na waxatini, n ni ito nan fala ε xa, n naxa, “N tan kedenna mi nōe ε goronna tonge. ¹⁰ Alatala ε Ala bata ε rawuya ayi. Iki ε bata wuya ayi alo sarene kore. ¹¹ Alatala ε benbane Ala xa ε rawuya ayi han wuli wuli. A xa ε baraka alo a a falaxi kii naxan yi. ¹² Koni, n tan kedenna nōe ε birin goronna tonge di, n yi ε kitine birin sa? ¹³ E xa xēmene sugandi ε bōnsōnne yi, naxanye xaxili fan, e feene yee toma, e binyaxi. N ne nan tima yamaan xun na.” ¹⁴ E yi n yabi, a n ma falan lanxi. ¹⁵ Nayi, n yi ε yēratine tongo, xēme xaxilimaan naxanye binyaxi ε bōnsōnne ye. N yi e dōxō muxu wuli xun na hanma muxu kēme hanma muxu tonge suulun hanma muxu fu. E findi kuntigine ra ε bōnsōnne tagi. ¹⁶ Na waxatini, n yi yamarini ito so ε kitisane yii. N naxa, “E xa ε tuli mati ε bari bodene ra. E yi e birin makiti tinxinni, ε ngaxakedenne tagi e nun e tan nun xōrōene tagi. ¹⁷ E nama muxu yo rafisa bonne xa kiti sadeni. E ε tuli mati senbe kanna nun senbetaren fan na. E nama gaxu muxu yo yee ra, bayo Ala nan kisisaan na. Xa kitin xōdōxō ε yii, ε xa a fala n xa, n tan yi kitin sa.” ¹⁸ Na kiini n bata yamarine birin yebe ε xa, a lan ε xa naxan liga.

Murutēn Kadesi yi

Yatene 13.1-33

¹⁹ Na to dangu, en bata keli Horebe geyaan ma, en yi dangu tonbon magaxuxin na ε denaxan toxi. En yi ti kiraan xōn siga Amori geyane ma, alo Alatala en ma Ala a yamari en ma kii naxan yi. En yi so Kadesi-Barineya yi. ²⁰ N yi a fala ε xa, n naxa, “E bata Amori geyane li, Alatala en ma Ala denaxan fixi en ma. ²¹ A mato, Alatala ε Ala bata bōxōni ito dōxō en yee ra. E siga, ε xa na tongo alo Alatala ε benbane Ala a falaxi ε xa kii naxan yi. E nama gaxu, ε nama kuisan.”

²² Na waxatini, ε birin yi fa n fēma, ε yi a fala n xa, ε naxa, “En xa xerane rasiga, e xa sa bōxōni ito feene rakōrōsi. E fa dentēgen sa en xa, en lan en xa sigan ti kiraan naxan xōn e nun en sigama taan naxanye yi.” ²³ E miriyaan yi rafan n ma. Nanara, n yi xēme fu nun firin yebe ε bōnsōn keden kedenne tagi. ²⁴ E yi siga geyane yi han e sa Esikoli lanbanna li. E yi na yirene rakōrōsi. ²⁵ E yi na bōxōn bogi seene ba, e yi fa e yita en na. E yi dentēgen sa en xa, e naxa, “Alatala en ma Ala bōxō fajin nan fixi en ma.” ²⁶ Koni ε mi tinxi sigē, ε murutē nen Alatala ε Alaa yamarin bun ma. ²⁷ E yi lu tondi falane tiye ε bubune kui. E naxa, “Alatala en naxaxuxi, nanara a en naminixi Misiran yi alogo a xa en so Amorie yii e yi en halagi. ²⁸ En sigan minen? En ngaxakedenne bata en tunnaxōlō, e naxa, ‘Mēn kaane fangan gbo en xa! E mōn kuya en xa. Na taane gbo. Yinna naxanye e rabilinni, ne texi han kore. Nxu bata Anakine yati to na yi.’ ”

²⁹ N yi a fala ε xa, n naxa, “E nama kuisan. E nama gaxu e yee ra de! ³⁰ Alatala ε Ala naxan tima ε yee ra, a tan nan yengen soma ε xa alo a a liga ε yee xōri kii naxan yi Misiran yi han tonbonni. ³¹ E bata a to nayi, Alatala ε Ala faxi ε ra nen alo muxuna a diin xalima kii naxan yi ε sigatiin birin yi han ε yi fa be li.” ³² Koni na birin yi, ε mi yi laxi Alatala ε Ala ra. ³³ A tan nan yi tima ε yee ra kiraan xōn, a daaxadene fen ε xa ε luma denaxanye yi. Kōeen na, a kirani yalan tēen na. Yanyin fan na, kundaan yi ti ε yee ra.

Yatene 14.20-45

³⁴ Alatala to ε falan mē, a xōlō, a yi a kōlō, ³⁵ “Muxu kobini ito yo mi soe bōxō fajini ito yi, n naxan layirin tongo ε benbane xa ³⁶ fō Yefune a dii Kalebi, na nan a toma. N na bōxōn soma a yii nen a naxan yisigaxi e nun a bōnsōnna, bayo a lu nen Alatalaa kiraan xōn ken!”

³⁷ Alatala bata xōlō n fan ma ε tan ma fe ra. A yi a fala, a naxa, “I tan yetēen mi soma bōxōni ito yi. ³⁸ Nunu a dii Yosuwe, i mali muxun nan fama sodeni. I xa a senbe so, bayo a tan nan tima Isirayila yee ra, e bōxōni ito sōtō e kēen na. ³⁹ E diine, ε a falaxi naxanye ma a e findima nen muxu suxine ra, e tan naxanye munma fe kobi nun fe fajin tagi rabaan

kolon, e tan nan soma na bəxəni. N na fima e tan nan ma. E tan nan a sətəma e kəen na. ⁴⁰ Koni ε tan, ε mən xa xetε, ε siga tonbonni, siga Gbala Baan kiraan xən.”

⁴¹ Ε yi a yabi, ε naxa, “Nxu bata findi yulubi kanne ra Alatala yεε ra yi, koni iki nxu xa siga yengε sodeni, alo Alatala en ma Ala a yamarixi nxu ma kii naxan yi.” Ε birin yi ε yengeso seene tongo, bayo ε a mirixi nən a geya bəxəni ito masətən mi xədəxə. ⁴² Koni Alatala yi a fala n xa, a naxa, “A fala e xa, i naxa, ‘Ε nama siga yengε sodeni de! N mi luma ε xən. Ε yaxune ε nəma nən.’” ⁴³ N yi ε maxadi na kiini, koni ε mi ε tuli mati n na. Ε yi murutε Alatalaa yamarin ma, ε yi siga geya yireni wasoni. ⁴⁴ Amorin naxanye yi dəxi geyane yi, ne yi mini ε yengədēni alo kumi jəpene dinma muxun na kii naxan yi. E yi ε kedi, e yi ε bənbə keli Seyiri han Xoroma. ⁴⁵ Ε to xetε, ε yi wuga Alatala yεtagi han! Koni Alatala mi ε xuiin name, a mi a tuli mati ε xuiin na. ⁴⁶ Ε mən yi lu Kadesi yi alo ε bu na kii naxan yi a singeni.

2

¹ Na xanbi ra, nxu yi xetε tonbonni nxu kiraan suxu naxan danguma Gbala Baani, alo Alatala a fala n xa kii naxan yi. Nxu yi Seyiri geyane mabilin xii wuyaxi bun.

Isirayila kaane siga tiina

² Alatala yi a fala n xa, a naxa, ³ “Ε bata bu geyani ito rabilinni. Ε firifiri kəməna ma.” ⁴ A yi a fala n xa a n xa yamarini ito fi ε ma. Ε danguma nən Seyiri bəxəni, ε ngaxakedenne dənaxan yi, Esayu bənsənna. E gaxuma nən ε yεε ra, koni ε xa a liga ε yeren ma, ⁵ ε nama yengen gidi e ma, bayo n mi sese soma ε yii fata e bəxən na, hali san tidena. N bata Seyiri geyane fi Esayu ma. ⁶ Ε na donseen nun igen naxan tongo fə ε xa a saren fi nən gbetin na. ⁷ Alatala ε Ala bata barakan sa ε kəwanli. A yi a jəxə lu ε sigatiin xən ma ε yi tonbonni ito yi waxatin naxan yi. Nεε tonge naaninni ito bun ma, Alatala ε Ala nan yi ε xən. Sese mi dasaxi ε ma.

⁸ Nanara, en yi dangu en ngaxakedenne bəxən dəxən Esayu bənsənna naxanye dəxi Seyiri bəxəni. En mən yi Araba kiraan suxu, naxan kelima Elati nun Esiyon-Gebere yi. Na xanbi ra, en yi en maxetε, en yi dangu Moyaba tonbon kiraan xən.

⁹ Alatala yi a fala n xa, a naxa, “Ε nama yengen gidi Moyaba kaane ma de! Ε nama e fen yengen na de, bayo n mi e bəxə yo soma ε yii e konni. N bata Ari bəxən fi Loti bənsənna ma. ¹⁰ Emi kaane nan yi Ari bəxəni nun. Siya sənβemaan nan yi ne ra. E yi wuya, e kuya alo Anaki bənsənna muxune. ¹¹ Muxuna nde yi e yatema Refa kaane nan na, alo Anaki bənsənna muxune, koni Moyaba kaane yi a falama e ma nən a ‘Emi kaane.’ ¹² Xori kaane nan yi dəxi Seyiri bəxəni a singeni. Koni Esayu bənsənna muxune yi e kedi, e yi e raxəri. E tan yi dəxə na yi, alo Isirayila kaane fan naxan liga na bəxəni Alatala dənaxan fi e ma. ¹³ Iki, ε keli, ε yi Serede xuden gidi.” Nayi, en yi na gidi. ¹⁴ Nεε tonge saxan nun solomasexε nan dangu xabu en keli Kadesi-Barineya yi, han en Serede xuden gidi waxatin naxan yi. Na lixi, yengeso naxanye birin yi na na waxati danguxini nun, ne birin bata yi faxa alo Alatala a kələ e xa kii naxan yi. ¹⁵ Alatala yi keli e xili ma han e birin yi jan daaxadeni.

¹⁶ Na yengesone to jan yamaan yε, e faxa, ¹⁷ Alatala yi a fala n xa, a naxa, ¹⁸ “To, ε danguma nən Moyaba danna ra, siga Ari bəxəni. ¹⁹ Ε Amonine lima nən na. Ε nama yengen gidi e ma de! Ε nama e fen yengen na, bayo n mi e bəxə yo soma ε yii. N na fixi Loti bənsənna nan ma.”

²⁰ Na bəxən fan yi yatexi Refa kaane gbeen nan na, bayo Refa kaane yi dəxi na nun. Amonine yi a falama e ma nən a “Samisumi kaane.” ²¹ Siya sənβemaan nan yi e ra, e yi wuya, e kuya alo Anaki bənsənna muxune. Koni Alatala yi e halagi Amoni kaane xən. Amoni kaane yi e kedi, e yi dəxə e bəxəni. ²² Ala bata yi na fe sifan liga Esayu a diine xa naxanye yi dəxi Seyiri bəxəni, a to yi Xori kaane halagima e xən. E e kedi nən e yi dəxə e funfuni. E dəxi mēni han iki. ²³ Awi kaane tan, naxanye yi dəxi taane kui han Gasa, Kafatoro kaane nan ne halagi e to fa keli Kafatoro yi. E yi dəxə e funfuni.

²⁴ Ala yi a fala en xa, a naxa, “E ti kiraan xɔn, ε xa Arinon xuden gidi. A mato, n bata Xesibɔn manga Sixɔn, Amarin so ε yii, e nun a bɔxɔna. Iki, ε xa na tongo. E xa na yengen nakeli. ²⁵ To, n na ε yeeragaxun luma nen dunuɲa siyane birin yi. E na ε xinla me, e xuruxurunma nen gaxuni gbirigbiri!”

E yi Manga Sixɔn nɔ
Yatene 21.21-30

²⁶ N yi xerane rasiga bɔɲe xunbeli falane tideni Xesibɔn manga Sixɔn xa, keli Kedemoti tonbonni. N naxa, ²⁷ “Nxu wama i ya bɔxɔni gidi feni. Nxu sigama kira gbeen nan tun xɔn. Nxu mi sigε kɔmenna ma, nxu mi sigε yiifanna ma. ²⁸ Nxu na donseen nun igen naxan tongo, nxu a birin saren fima nen gbetin na. A lu nxu xa dangu nxu sannu i ya bɔxɔni. ²⁹ Esayu bɔnsɔnna naxanye dɔxi Seyiri bɔxɔni e nun Moyaba kaan naxanye dɔxi Ari bɔxɔni, ne bata yi nxu sago sa a nxu xa dangu e bɔxɔne yi. I fan xa n sago sa alogo nxu xa Yuruden baan gidi, nxu yi so bɔxɔni Alatala nxɔ Ala denaxan fixi nxu ma.” ³⁰ Koni Xesibɔn manga Sixɔn yi tondi nxu dangu feen ma a bɔxɔni, bayo Alatala ε Ala bata yi a xaxinla xɔdɔxɔ ayi. A yi a bɔɲen balan alogo a xa a so ε yii alo a kii naxan yi to.

³¹ Alatala yi a fala n xa, a naxa, “A mato, n bata Sixɔn nun a bɔxɔn so ε yii. E xa sa na tongo ε gbeen na.” ³² Sixɔn nun a yamaan birin yi fa en yengedeni Yahasi yi. ³³ Alatala en ma Ala yi Sixɔn so en yii, en yi a nɔ, e nun a diine nun a yamaan birin. ³⁴ En yi na taane birin suxu, en yi e birin kala. En mɔn yi xemene nun ɲaxanle nun diine birin faxa. En mi muxu yo lu a nii ra. ³⁵ En mi sese tongo fɔ xuruseene nun se kendɛn naxanye yi na taane kui. ³⁶ Keli Aroyeri Arinon xuden dε, e nun taan naxan na meremereni, siga han Galadi, taa yo mi nɔ sɔtɔ en ma. Alatala en ma Ala e birin so nen en yii. ³⁷ Koni ε mi ε masoxi Amonine bɔxɔn na, hanma Yaboko xuden dε, hanma taan naxanye na geyane ma alo Alatala a yamari ε ma kii naxan yi.

3

E yi Basan yamanan masɔtɔ
Yatene 21.31-35

¹ En yi en maxete, en yi te Basan kiraan xɔn. Basan manga Ogo yi mini en yengedeni Edere yi, e nun a ganla birin. ² Alatala yi a fala n xa, a naxa, “I nama gaxu a yeε ra, bayo n na soma i yii nen e nun a ganla birin e nun a bɔxɔna. I bata naxan liga Sixɔn na, Amarine mangana, naxan yi dɔxi Xesibɔn, i na nan ligama a fan na.” ³ Alatala en ma Ala yi Basan manga Ogo so en yii, e nun a ganla birin. En yi e birin faxa, muxu ɲeɲe yo mi lu. ⁴ Na waxatini, en yi a taane birin suxu. Na taa yo mi lu en mi denaxan suxu. Taa tonge sennin nan yi e ra naxanye yi Arigobi rabilinni Basan manga Ogo a mangayaan bun. ⁵ Na taane birin yi rabilinxi yin matexine nan na. E yi balanxi dε wure daxine nan na. Banxide wuyaxi fan yi na naxanye mi yi rabilinxi yinne ra. ⁶ En yi na taane birin kala fefe, alo en na a liga Xesibɔn manga Sixɔn ma bɔxɔn na kii naxan yi. En yi xemene nun ɲaxanle nun diine birin faxa taane birin yi. ⁷ En yi seene birin kala fɔ xuruseene nun se kendene, en naxanye tongo.

⁸ Na waxatini, en yi bɔxɔne birin tongo Yuruden sogeteden binni, e ba Amarine manga firinne yii, keli Arinon xudeni han Xerimon geyana. ⁹ Sidɔn kaane a falama na geyaan ma nen a “Siriyan.” Amarine tan naxa a “Seniri.” ¹⁰ En yi na taane birin tongo na fiili yireni e nun Galadi bɔxɔna e nun Basan bɔxɔn birin, sa dɔxɔ Salaka nun Edere ra. Na taane birin yi Ogo a mangayaan nan bun Basan bɔxɔni. ¹¹ Basan manga Ogo nan keden mi faxa Refa kaane ye. A wure saden mɔn Rabaha yi, Amonine manga taana. A kuyana, nɔngɔnna ye solomanaanin, a yigbona nɔngɔnna ye naanin.

Galadi nun Basan bɔxɔ yitaxunna
Yatene 32.1-42

¹² Na waxatini, en yi na bɔxɔn tongo. Keli Aroyeri yi, sa dɔxɔ Arinon xude dɛen na e nun Galadi geyaan fɔxɔ kedenna e nun na taane, n yi na birin so Ruben nun Gadi bɔnsɔnna yii. ¹³ N yi Galadi fɔxɔ boden nun Basan manga Ogo bɔxɔn so Manase bɔnsɔnna fɔxɔ

kedenna yii. Arigobi rabilinna bəxən nun Basan bəxən yi yatexi Refa kaane bəxən nan na. ¹⁴ Manase a dii Yayiri yi Arigobi bəxən findi a gbeen na han Gesuri kaane nun Maka kaane bəxəne danne. E yi Yayiri xili sa Basan bəxən xun ma. Han iki e a falama Basan bəxən ma nən a “Yayiri taana.” ¹⁵ N yi Galadi so Makiri yii. ¹⁶ N yi Galadi fəxə kedenna so Ruben bənsəna nun Gadi bənsəna yii han Arinon xudena. Xude wunla nan na danna ra, sa dəxə Yaboko xuden na, Amonine bəxən danna. ¹⁷ N mən yi Araba bəxən fan so e yii naxan danna lanxi Yuruden baan ma keli Kinereti Darani, sa dəxə Araba Fəxə Ige Daraan na, Pisiga geyaan lanbanni, sogeteden binni.

¹⁸ Na waxatini n yi yamarini ito fi ε ma. N naxa, “Alatala ε Ala bata bəxəni ito fi ε ma alogo a xa findi ε gbeen na. Koni ε xeme kəndene birin xa e yitən e siga e ngaxakedenne Isirayila kaane yee ra yenge sodeni. ¹⁹ E naxanle nun ε diine nun ε xuruseene nan tun luma taane kui n naxan soxi ε yii. N na a kolon xuruse wuyaxi ε yii. ²⁰ E luma nən sofayani han Alatala ε Ala yi matabun fi ε ngaxakedenne fan ma. Alatala ε Ala bəxən fima e ma nən Yuruden kidi ma. Na waxatini, ε birin nəe xete nən ε gbee bəxəni n naxan soxi ε yii.”

²¹ Na waxatini, n yi yamarin so Yosuwe yii. N yi a fala a xa, n naxa, “I bata feene birin to i yeen na Alatala ε Ala naxan ligaxi manga firinni itoe ra. Alatala na ligama nən yamanan birin na, i na dangu denaxan yi. ²² I nama gaxu e yee ra, bayo Alatala ε Ala nan e yengema ε xa.”

Nabi Musa mi soma Kanan bəxəni

²³ Na waxatini, n yi Alatala maxandi, n naxa, ²⁴ “Marigina Alatala, i bata i ya fisamantenyaaan nun i senben yita i ya walikēen na. Ala gbete yo mi kore xənna ma hanma bəxən ma naxan nəe i ya wanle nun i ya kabanakone lige. ²⁵ Yandi, tin n xa Yuruden baan gidi alogo n xa na bəxə fajin to naxan a kidi ma, e nun a geya yire fajina, e nun Liban bəxəna.” ²⁶ Koni Alatala bata yi xələ n ma ε tan ma fe ra. A mi n xuiin namexi. Alatala yi a fala n xa, a naxa, “A lu na ki, i nama fa feni ito fala n xa sənən. ²⁷ Te Pisiga geyaan xuntagi, i yi sogegododen binna mato e nun kəmen fəxən binni, e nun yiifari fəxən binni, e nun sogeteden binni. I xa a mato i yete yeen na. Koni i xa a kolon a fajin na, i mi Yuruden baan gidima. ²⁸ Yamarin fi Yosuwe ma, i limaniyaan nun senben fi a ma, bayo a tan nan tima yamaan yee ra Yuruden baan gidideni. I bəxən naxan toma, a tan nan a ligama Isirayila yi na bəxən sətə e kee bəxən na.” ²⁹ Nayi, en yi lu lanbanni Beti-Peyori yetagi.

4

Alaa sariyan suxu fena

¹ Iki, Isirayila, ε tuli mati. E xa tənne nun sariyane suxu, n na ε xaranma naxanye ma iki, alogo ε xa siimayaan sətə, ε mən xa bəxən sətə Alatala ε benbane Ala naxan fixi ε ma. ² E nama sese sa n ma yamarin fari, n naxan falaxi ε xa. E mən nama sese ba a ra. E xa Alatala ε Ala yamarine suxu alo n na falama ε xa kii naxan yi.

³ E bata a to ε yee ra Alatala naxan ligaxi Baali-Peyori yi. Alatala ε Ala bata muxun birin fəxə naxanye Baali suxuren batuxi Peyori yi. ⁴ Koni ε tan naxanye biraxi Alatala ε Ala fəxə ra, ε birin mən ε nii ra han to.

⁵ E a kolon, n bata ε xaran tənne nun sariyane ma alo Alatala n ma Ala a yamarixi n ma kii naxan yi, alogo ε xa e suxu na bəxəni denaxan findima ε gbeen na. ⁶ E xa e suxu ki fajni, alogo a xa findi lənnin na ε xa, e nun xaxili fajin na siya gbətene yee ra yi. Siya gbətene na sariyani itoe e fe mē, e a falama nən, e naxa, “Siya gbeeni ito lənnixi, e xaxinla fan.” ⁷ Siyaan mundun ma ala masoxi a ra alo Alatala en ma Ala masoxi en na kii naxan yi, en na a maxandi waxatin naxan yi? ⁸ Siya gbeen mundun na alo en tan tənne nun sariya tinxinxine naxan yii alo n sariyan naxan soma ε yii to? ⁹ E a liga ε yeren ma ε siimayaan birin yi, ε yi ε yete ratanga alogo ε nama jinan na feene xən ε naxanye toxi. Ne nama ba ε bəjneni. E xa ε diine xaran ne ma e nun e fan yixetene.

¹⁰ E miri na ləxən ma ε ti Alatala ε Ala yetagi waxatin naxan yi Horebe geyaan ma. Na ləxəni Alatala yi a fala n xa, a naxa, “Yamaan birin xa malan n yetagi. N xa n ma sariyan fala e xa alogo e xa gaxu n yee ra e dunuja yi gidini. E mən xa e diine fan xaran ne ma.”

¹¹ E yi e maso e ti geyaan san bun. Tēen bata yi geyaan birin suxu, te han kore. Dimin nun tutin nun kundaan yi godo. ¹² Alatala yi falan ti e xa tēen tagi. E yi a xuiin me falan tiye, koni e mi a gbindin to. E yi a xuiin nan tun mema. ¹³ A yi a layirin nali e ma, yamari fune, a naxanye yamarixi e ma a e xa e suxu. A yi ne sebe gēme walaxa firinne ma. ¹⁴ Na waxatini, Alatala yi n yamari, a n xa e xaran tōnne nun sariyane ma, alogo e xa e suxu bōxōni naxan findima e gbeen na, e na Yuruden baan gidi.

¹⁵ Alatala falan ti e xa waxatin naxan yi Horebe geyaan fari, tēen tagi, e mi a gbindin to. Nayi, e xa e yete ratanga, ¹⁶ e nama findi fe kalane ra, e suxuren nafala sena nde sawuran na naxan nun xemena hanma naxanla maliga, ¹⁷ hanma subena naxan bōxōn ma, hanma xōliin naxan kore, ¹⁸ hanma bubusena hanma yexene igeni. ¹⁹ E nama e yee rate kore e sogen batu, hanma kikenā, hanma sarene. Seen naxanye birin kore, e nama e yigodo ne xa, e nama e batu. Alatala e Ala nan ne soxi siyane birin yii naxanye dunuṅa yi. ²⁰ Koni e tan, Alatala bata e ramini Misiran yamanani alo wuren bama sulun tēeni* kii naxan yi, alogo e xa findi a gbee yamaan na, alo e kii naxan yi to.

²¹ Alatala yi xōlō n ma e fe ra. A yi a xōlō, a n mi Yuruden baan gidima, n so bōxō fajini ito yi Alatala e Ala naxan fi e ma e kēen na. ²² N tan, n faxama bōxōni ito nin. N mi Yuruden baan gidima. Koni e tan a gidima nen, e yi na bōxō fajin tongo e gbeen na. ²³ E a liga e yeren ma alogo e nama jinān Alatala e Alaa layirin xōn a naxan tongoxi e xa. E nama se maliga suxure yo rafala Alatala e Ala tōnna saxi naxan na, ²⁴ bayo Alatala e Ala xōxōlōn, a luxi nen alo tēen naxan halagin tima.

²⁵ E na diine nun mamandenne sōtō waxatin naxan yi, e na bu na bōxōni, xa e kalan ti, e suxuren nafala sena nde maligan na, e fe naxin liga Alatala e Ala yetagi naxan a raxōlōma, ²⁶ koren nun bōxōn nan en serene ra to, e janma nen bōxōni mafuren naxan findima e gbeen na Yuruden kidima. E mi siimaya sōtōma. E halagima nen. ²⁷ Alatala e raxuyama ayi nen siya gbētene tagi. E xurunṅe ayi ne ye Alatala na e xali denaxan yi. ²⁸ E suxurene batuma nen menni, muxune naxanye rafalama wudin na, hanma gemen na, suxuren naxanye mi nōe seen toe, e mi fe mema, e mi e dēgema, e mi se xirin mema. ²⁹ E fama nen Alatala e Ala fendeni menni. E mōn a toma nen, xa e a fen e bōṅnen birin na e nun e niin birin yi. ³⁰ E tōrōma waxatin naxan yi, na feene birin e lima nen. Na waxatini e xetema nen Alatala e Ala ma, e yi a xuiin name. ³¹ Bayo Alatala e Ala, Ala na a ra naxan kininkinin, naxan mi e rabejinma, naxan mi e halagima. A mi jinānṅe layirin xōn, a a xōlō naxan ma e benbane xa.

³² E miri fe fonne ma naxanye bata dangū, e nun naxanye bata liga xabu Ala Adama daxi bōxōn fari waxatin naxan yi. E miri bōxōn yiren birin ma. Fe gbete bata liga naxan gbo ito xa ba? E bata na nōxōnna me ba? ³³ Siya gbētēn na ba naxan bata Ala fala xuiin me tēen tagi, a mōn yi lu a nii ra alo e tan? ³⁴ Ala mundun bata siyana nde ba siya gbētēn yii misaale nun taxamasenne nun kabanakone nun yengene nun senbe gbeen nun nōn nun fe magaxuxine xōn, alo Alatala e Ala feen naxanye birin liga e xa Misiran yamanani e yee xōri? ³⁵ Na bata fixa e xa alogo e xa la a ra, a Alatala keden peen nan Ala ra, gbete mi na fō a tan. ³⁶ E bata a xuiin name keli kore alogo a xa e maxuru. A tēe gbeen yita e ra bōxōn ma, e mōn yi a xuiin name tēen tagi. ³⁷ A e benbane xanu nen, a yi e bōnsōnna fan sugandi hali e dangū xanbini. Na nan a toxī a yi e ramini senben na Misiran yamanani. ³⁸ A yi siyane kedi e xa naxanye senben yi gbo e tan xa. A yi e bōxōn so e yii e kēen na alo a kii naxan yi to. ³⁹ E xa a kolon e bōṅneni to, a Alatala keden peen nan Ala ra kore xōnna ma e nun bōxōn ma. Gbete mi na. ⁴⁰ E xa a tōnne nun a yamarine suxu, n naxanye soma e yii to, alogo e xa herin sōtō e tan nun e yixetene hali e dangū xanbini, alogo e xa siimaya xunkuyen sōtō bōxōni Alatala e Ala denaxan fima e ma han habadan.

Marakisi taane

Yatene 35.6-34 nun Sariyane 19.1-13 nun Yosuwe 20.1-9

* 4:20: Sulun tēen mōn falama yirena nde yi fa fala “Furu tēena.”

⁴¹ Nabi Musa yi taa saxan sugandi Yuruden sogeteden binni. ⁴² Ne yi findi marakisi taane ra faxa tiine xa naxanye e boden faxama koni e mi a rakelixi a ma, e mi a yitɔnxi xɔnnantenyani. Na kanna nɔma ludeni taani itoe nde keden yi nen alogo a niin xa ratanga gbeɛɛɔxɔyaan ma. ⁴³ Na taane ni i ra: Bɛseri taan naxan tonbonni fiili yireni Ruben bɔnsɔnna konni, Ramoti taan naxan Galadi bɔxɔni, Gadi bɔnsɔnna konni, e nun Golan taan naxan Basan bɔxɔni Manase bɔnsɔnna konni.

Musaa kawandi baan firindena

⁴⁴ Alaa sariyan ni i ra, Nabi Musa naxan nali Isirayila kaane ma. ⁴⁵ Maxadi xuine nun tɔnne nun sariyane ni i ra, Nabi Musa naxan fala Isirayila kaane xa e yi minima Misiran yamanani waxatin naxan yi. ⁴⁶ E yi Yuruden kidima mɛrɛmɛrɛne yi Beti-Peyori yɛtagi, Manga Sixɔn ma bɔxɔn ma, Amorine mangana, naxan yi dɔxi Xesibɔn yi. Nabi Musa nun Isirayila kaane yi a nɔ e yi minima Misiran bɔxɔni waxatin naxan yi. ⁴⁷ E yi a bɔxɔn tongo, e nun Ogo a bɔxɔna, Basan mangana. Amorine manga firinne nan yi ne ra Yuruden kidima, a sogeteden binni. ⁴⁸ Na bɔxɔn danne ni i ra: Keli Aroyeri yi han Arinon xuden dɛ sa dɔxɔ Xerimon geyaana, naxan xili Siyon, ⁴⁹ e nun Araba bɔxɔn birin Yuruden kidima a sogeteden binni, a sa dɔxɔ Fɔxɔ Ige Daraan na Pisiga geyaana san bun.

5

Yamari fune fe

Xɔɔyaan 20.1-17

¹ Nabi Musa yi Isirayila yamaan maxili, a yi a fala e xa, a naxa, “Isirayila kaane, ɛ tuli mati tɔnne nun sariyane ra, n naxanye falama ɛ xa to. ɛ xa e xaran, ɛ yi e suxu ki faji. ² Alatala en ma Ala bata layirin tongo en xa Horebe geyaana ma. ³ Alatala nun en benbane xa mi layirini ito xidixi. A xidixi en tan nan birin tagi en tan naxan mɔn en nii ra to. ⁴ Alatala falan ti nen ɛ xa keli tɛɛn tagi geyaana ma yɛɛ nun yɛɛ. ⁵ Na waxatini n tan nan yi tima ɛ nun Alatala tagi alogo n xa Alatalaa falane rali ɛ ma, bayo ɛ yi gaxuxi tɛɛn yɛɛ ra. ɛ mi te geyaana fari.” A yi a fala, a naxa, ⁶ “Alatala nan n tan na i ya Ala naxan i ramini konyiyani Misiran yi.”

Yamari singena

⁷ “I nama ala gbete batu fɔ n tan.”

Yamari firindena

⁸ “I nama suxuren nafala hanma sena nde sawurana, seen naxan kore, naxan bɔxɔn ma hanma naxan igeni. ⁹ I nama i xinbi sin e xa. I nama e batu. Amasɔtɔ n tan, Alatala, i ya Ala, n xɔxɔlɔn. Naxanye na n naxaxu, n ne hakene saranma e diine ra nen han mayixete saxan hanma naanin. ¹⁰ Koni naxanye na n xanu, e n ma yamarine suxu, n hinanma ne ra nen han mayixete wuli keden.”

Yamari saxandena

¹¹ “I nama Alatala i ya Ala xinla fala fuuni, amasɔtɔ Alatala na kanna naxankatama nen.”

Yamari naanindena

¹² “I xa Matabu Lɔxɔn binya, i yi a rasarijan alo Alatala i ya Ala a yamarixi i ma kii naxan yi. ¹³ I xa wali xii sennin bun ma, i yi i ya wanle birin ke. ¹⁴ Koni xii soloferede lɔxɔni, Alatala i ya Alaa Matabu Lɔxɔn nan na ra. I nama wali yo ke, i tan ba, i ya dii xɛmɛn ba, i ya dii tɛmɛn ba, i ya konyin ba, i ya jingen ba, i ya sofanla ba, i ya xuruseen birin ba hanma hali xɔnɛn naxan i konni, alogo i ya walikene fan xa e matabu alo i tan. ¹⁵ I nama jinan a konyin nan yi i ra Misiran yi. Alatala i ya Ala yi i ramini konyiyani a senben nun nɔɔn na. Na nan a toxi n na falaxi i xa, i xa Matabu Lɔxɔn binya.”

Yamari suulundena

¹⁶ “I baba nun i nga binya alo Alatala i ya Ala a yamarixi i ma kii naxan yi, alogo i xa siimaya xunkuyen nun herin sɔtɔ bɔxɔni Alatala i ya Ala naxan fima i ma.”

Yamari sennindena

¹⁷ “I nama faxan ti.”

Yamari soloferedena

¹⁸ “I nama yalunyaan liga.”

Yamari solomasexedena

¹⁹ “I nama muɲan ti.”

Yamari solomanaanindena

²⁰ “I nama wule seren ba i adamadi boden xili ma.”

Yamari fudena

²¹ “I nama mila i bodena jaxanla xɔn hanma a banxina hanma a xɛna hanma a konyina hanma a jingena hanma a sofanla hanma i adamadi boden gbee seen naxan birin na.”

²² Alatala na feene nan falaxi ε birin malanxin yeε xɔri, a xui yitexin na, geyaan fari, keli tɛen nun dimin nun kundani. A mi sese sa a fari. A yi e sebe walaxa gemε daxi firin ma, a yi e so n yii.

Xɔrɔyaan 20.18-21

²³ ε xuini ito mexi waxatin naxan yi keli dimini tɛen tagi geyaan fari, ε nun ε mangane nun fonne yi fa n fema. ²⁴ ε yi a fala n xa, ε naxa, “Alatala en ma Ala bata a nɔrɔn yita en na e nun a gbona. En bata a xuiin name falan tiye tɛen tagi. Nxu bata a kolon to, a Ala nɔε falan tiye nen muxun na, na kanna mɔn yi lu a nii ra. ²⁵ Iki, nanfera en na en masoma faxan na? Tɛeni ito en faxama nen. Xa en mɔn en tuli mati Alatala en ma Ala xuiin na, en faxama nen. ²⁶ Adamadiin mundun luxi alo en tan naxan bata habadan Ala xuiin me falan tiye tɛen tagi, a mɔn yi lu a nii ra? ²⁷ I tan Musa, i maso Alatala en ma Ala ra, i yi i tuli mati a ra. A naxan falama, i xa na radangu nxu ma. Nxu nxu tuli matima i ra nen. Nxu mɔn yi a liga.”

²⁸ Alatala yi ε falan me, ε naxan falaxi n xa. A yi a fala n xa, a naxa, “N bata yamaan xuiin me, e naxan falaxi i xa. Nɔndin na a ra. ²⁹ A yi lan nun n yeεragaxun xa lu e bɔɲeni waxatin birin, e yi n ma yamarine suxu, alogo e tan nun e bɔnsɔnna xa herin sɔtɔ habadan! ³⁰ Siga, i xa sa a fala e xa, a e xa so e bubune kui. ³¹ Koni i tan xa lu n fema be. N xa n ma yamarine nun tɔnne nun sariyane birin fala i xa, i lan i xa e xaran naxanye ma, alogo e xa ne suxu e na so bɔxɔni n denaxan fima e ma.” ³² Alatala ε Ala naxan yamarixi ε ma, ε xa na liga ki fajani. ε nama siga kɔmen ma, ε nama siga yiifanna ma. ³³ ε xa bira kirani ito nan fɔxɔ ra Alatala en ma Ala naxan yamarixi, alogo ε xa lu ε nii ra, ε sabati, ε siimaya xunkuyen sɔtɔ bɔxɔni ε denaxan sɔtɔma.

6

I xa Ala xanu

¹ Yamarine nun tɔnne nun sariyane ni i ra, Alatala ε Ala naxan yamarixi n ma alogo n xa ε xaran e ma, alogo ε xa e suxu bɔxɔni ε Yuruden gidima naxan sɔtɔdeni. ² ε xa gaxu Alatala en ma Ala yeε ra. ε xa tɔnne nun yamarine birin suxu ε siimayaan birin yi, n naxanye soxi ε yii, ε tan, ε diine, e nun ε mamandenne, alogo ε xa siimaya xunkuyen sɔtɔ. ³ Isirayila kaane, ε xa ε tuli mati falani itoe ra ε yi e suxu ki fajani, alogo ε xa herin sɔtɔ, ε yi wuya ayi na bɔxɔni nɔnɔn nun kumin gbo denaxan yi, alo Alatala ε benbane Ala a falaxi ε xa kii naxan yi.

⁴ Isirayila kaane, ε tuli mati. Alatala en ma Ala keden peen na a ra. ⁵ I xa Alatala i ya Ala xanu i bɔɲen birin na e nun i niin birin na e nun i senben birin na. ⁶ N yamarini itoe naxan fixi i ma iki, e xa lu i bɔɲeni. ⁷ I xa i ya diine xaran ne ma waxatin birin. I xa e fe fala i nema banxini, i nema sigatini, i nema i se e nun i nema kele. ⁸ I xa na falane xidi i yiin na, e nun i tigi ra alogo i nama jinan e xɔn. ⁹ I xa e sebe i ya banxin senbetenne ma e nun deene ma.

¹⁰ Alatala ε Ala na ε xali bɔxɔni a denaxan soma ε yii, alo a a kolɔ ε benbane Iburahima nun Isiyaga nun Yaxuba xa kii naxan yi, taa belebele tofajine denaxan yi ε mi naxanye

tixi, ¹¹ e nun banxi rafexine herisigen sifan birin na ε mi naxanye fenxi, e nun xəpinne ε mi naxanye gexi, e nun manpa bili langane nun oliwi bili langane ε mi naxanye sixi, ¹² ε na ε dege han ε yi wasa, ε nama jinan Alatala ε Ala xən de, naxan ε ramixi konyiyani Misiran yi. ¹³ ε xa Alatala binya ε Ala, ε yi a keden peen batu. ε xa ε kələ a tan nin. ¹⁴ ε nama ala gbeteɣe batu de, ε rabilinna muxune naxanye batuma, ¹⁵ bayo Alatala ε Ala naxan ε tagi, na xəxələn. Xa na mi a ra a xələma nən ε ma, a mən yi ε faxa. ¹⁶ ε nama Alatala ε Ala mato bunbani de, alo ε naxan liga Masa yi. ¹⁷ Koni ε xa Alatala ε Alaa yamarine suxu ki fajni, e nun a maxadi xuine e nun a tənne a naxanye yamarixi ε ma. ¹⁸ ε xa tinxinyaan nun fe fajine liga Alatala yεε ra yi, alogo ε xa herin sətə, ε yi bəxə fajin sətə Alatala a kələ naxan na ε benbane xa. ¹⁹ ε ε yaxune kedima nən alo Alatala a fala kii naxan yi.

²⁰ ε diine na ε maxədin waxatin naxan yi, e naxa, “Maxadi xuine nun tənne nun yamarini itoe bunna nanse ra, Alatala en ma Ala naxan yamarixi en ma?” ²¹ ε e yabima nən, ε naxa, “Nxu yi findixi Firawonaa konyine nan na Misiran yamanani, koni Alatala yi nxu ramini Misiran yi a senben xən. ²² Alatala yi taxamasenne nun kabanako belebele magaxuxine liga nxu yεε xəri Misiran kaane ra, e nun Firawona nun a denbayaan birin. ²³ A yi nxu ramini Misiran yi alogo a xa nxu xali bəxəni, a a kələ denaxan ma fe ra en benbane xa, a a soma en yii. ²⁴ Alatala yi nxu yamari, a nxu xa sariyani itoe birin suxu nxu yi gaxu Alatala en ma Ala yεε ra alogo nxu xa herin sətə waxatin birin, nxu yi siimaya fajin sətə alo en kii naxan yi iki. ²⁵ Xa en yamarini itoe birin suxu ki fajni Alatala en ma Ala naxanye yamarixi en ma, na findima en ma tinxinyaan nan na.”

7

Isirayila nun Kanan kaane fe

Xərəyaan 34.11-16

¹ Alatala ε Ala na ε xali bəxəni waxatin naxan yi, a denaxan fima ε ma, a siya solofere kedima nən: Xitine nun Girigasane nun Amorine nun Kanan kaane nun Perisine nun Xiwine, e nun Yebusune, siya solofere naxanye wuya ε xa, e senben mən gbo ε xa. ² Alatala ε Ala na e lu ε sagoni waxatin naxan yi, ε yi e nə, ε xa e halagi fefe! ε nama layiri yo xidi, ε mən nama kininkinin e ma. ³ Futun nama so ε tagi. ε nama ε dii temene fi e dii xemene ma. ε nama jaxanle fen e ye ε dii xemene jaxanle ra. ⁴ Xa na mi a ra xəpəni itoe ε diine ratantanma nən, e yi se gbeteɣe batu, Alatala yi xələ ε ma, a yi e halagi mafuren! ⁵ ε xa ito nan liga e ra: ε xa e saraxa gandene nun e kide gemene birin kala. ε yi e Asera kide gbindonne sege, ε yi e suxurene birin gan.

⁶ Bayo ε bata findi yama rasarijanxin na Alatala ε Ala xa. Alatala ε Ala bata ε tan nan sugandi bəxən siyane birin ye alogo ε xa findi a gbee yamaan na. ⁷ Alatala mi biraxi ε fəxə ra, a yi ε sugandi, bayo ε tan gbo yamaan birin xa. ε tan yi xurun yamaan birin xa. ⁸ Koni Alatala ε tan nan xanuxi. A yi a layirin nakamali a naxan tongo, a a kələ naxan ma ε benbane xa. Na nan a toxi a ε ramini a senben na konyiyani. A yi ε xunba Firawona yii, Misiran mangana. ⁹ Nanara, ε xa a kolon, a Alatala ε Ala, a tan keden peen nan Ala ra. A tinxin. Naxanye na a xanu, e a yamarin suxu, a a layirin nakamalima ne xa nən a hinanni han mayixete wuli keden. ¹⁰ Naxanye na a xənnantenyaa, a ne fan saranna fima nən, a yi e halagi. Ala na xənnantenyaa saranma nən keden na. ¹¹ Nayi, i xa n ma yamarine nun tənne nun sariyane suxu ki fajni, n ni yamarixi naxan na to.

Sariyane 28.1-14

¹² Xa i yamarini itoe rame, i yi e suxu ki fajni, Alatala i ya Alaa layirin nakamalima i xa nən a hinanni, alo a a kələ i benbane xa kii naxan yi. ¹³ A i xanuma nən, a barakan sa i ya fe yi, a mən yi i wuya ayi. A barakan sama nən i ya dii barini e nun i ya xεene bogiseene, maala nun manpa nenen nun turena, e nun i ya jinge diin nun yεxεε diin naxanye xalin kuruni, na bəxəni, a a kələ naxan ma ε benbane xa, a a soma ε yii. ¹⁴ A ε barakama nən dangu siyane birin na. Dii baritaren mi luyε ε tagi, xemən ba, jaxanla ba, hali xuruseene. ¹⁵ Alatala ε ratangama nən furen sifan birin ma. A mi fitina fure yo

ragide ε ma alo ε naxanye toxi Misiran yi. Koni a ne rasanbama muxune ma nen naxanye na ε xon. ¹⁶ Ε lan nen ε xa muxune birin faxa, Alatala ε Ala naxanye soma ε yii. Ε nama kininkinin e ma, ε mon nama e gbee alane batu, alogo e nama ε ratantan.

¹⁷ Ε a mirima nen ε bəjəni, “Siyani itoe gbo en tan xa. Nxu tan e nəon di?” ¹⁸ Koni, ε nama gaxu e yee ra. Alatala ε Ala naxan ligaxi Firawona nun Misiran bəxən birin na, na xa rabira ε ma. ¹⁹ Ε bata fe xədəxene to naxanye dəxi e ra, e nun taxamasenne nun kabanakoon naxanye ligaxi. Ε bata Alatala ε Ala senben nun nəon to a ε ramini naxan na Misiran bəxəni. Alatala ε Ala na fe sifan ligama nen yamanane birin na ε gaxuxi naxanye yee ra. ²⁰ Alatala ε Ala ε luma nen alo jurun naxanye ε yaxune kedima han hali naxanye e luxunxi ε ma, ne fan yi halagi. ²¹ Ε nama gaxu e yee ra, bayo Alatala ε Ala nan ε tagi, a gbo, a magaxu. ²² Alatala ε Ala siyani itoe kedima nen ε yee ra xunxuri yeen ma, ε mi nəe e birin faxe sanja yi kedenni, alogo burunna subene nama wuya ayi, e ε tərə. ²³ Alatala ε Ala e soma nen ε yii. A yi e yifu han, e halagi. ²⁴ A e mangane soma nen ε yii, ε yi e xinle ralə ayi dunuja yi. Muxu yo mi nəe tiye ε kanke. Ε e birin halagima nen. ²⁵ Ε xa e ala sawurane gan. Ε nama mila xəmaan nun gbetin xon naxan na suxurene ma. Ε nama ne tongo ε gbeen na alogo a nama findi luti ratixin na ε fan yee ra. Amasəto se xəsixin nan na ra Alatala ε Ala yee ra yi. ²⁶ Ε nama na suxure sifan naso ε banxine yi de, alogo ε fan nama halagi alo e tan. Ε xa ne rapaxu bayo e haramuxi.

8

Ε nama jinan Alatala xon

¹ Ε xa yamarini itoe birin suxu n naxanye yamarima ε ma to alogo ε xa siimaya fajin sətə, ε yi wuya ayi. Ε yi na bəxən sətə Alatala a kələxi naxan ma fe ra, a a soma nen ε benbane yii. ² Ε ε miri sigati xunkuyen ma Alatala ε Ala naxan nagidi ε ma tonbonni jee tonge naanin bun alogo a xa ε findi muxu yete magodoxine ra. A mon xa ε kejaan fəfəfəse, alogo a xa a kolon feen naxan ε səndəmeni, xa ε a yamarine suxe, hanma xa ε mi e suxe. ³ A ε findi muxu yete magodoxine ra nen, a yi ε rakame. A mon yi Manna donseen* so ε yii, ε nun ε benbane mi yi donseen naxan kolon. Na birin alogo a xa a yita ε ra, a muxun mi balon donseen xan gbansan na, fə Alatala falan naxanye birin tima. ⁴ Nee tonge naaninni itoe bun, ε domane mi kalaxi, ε sanne mi kusinxi. ⁵ Ε xa a kolon a Alatala ε Ala ε maxuruma nen alo diin fafe a maxuruma kii naxan yi. ⁶ Ε xa Alatala ε Alaa yamarine birin suxu, ε bira a kirane fəxə ra, ε mon yi gaxu a yee ra.

⁷ Alatala ε Ala ε xalima nen bəxə fajini xudene nun darane dənaxan yi. Tigi ige gbeen minima na bəxən lanbanne nun a geyane yi. ⁸ Murutun nun fundenna nun manpa binle† nun xədə binle nun girenada binle nun oliwi turene nun kumin gbo na bəxəni. ⁹ Burun mi janma na bəxəni, sese mi fa dasama ε ma. Ε nəe wuren be nen gemeni, wure gbeela fan yi sətə geyane yi.

¹⁰ Ε na ε dege han ε yi lugo, ε xa barika bira Alatala ε Ala xa bəxə fajini ito a fe ra. ¹¹ Ε a liga ε yeren ma de! Ε nama jinan Alatala ε Ala xon, ε yi tondi a yamarine nun sariyane nun tənne suxe, n naxanye yamarima ε ma to. ¹² Ε na ε dege han ε yi lugo, ε na banxi fajine ti, ε yi dəxə menni, ¹³ ε jingene nun siine nun yexəene na wuya ayi, ε gbetin nun ε xəmaan na gbo ayi, ε herisigen birin na gbo, ¹⁴ ε xa a liga ε yeren ma alogo ε nama waso han ε yi jinan Alatala ε Ala xon, naxan ε ramini konyiyani Misiran bəxəni. ¹⁵ A bata ε radangu tonbon gbee magaxuxin na, saji xələne nun tanle dənaxan yi, igen mi bəxən naxan yi. A yi igen namini fanyeni ε xa. ¹⁶ A yi Manna donseen so ε yii tonbonni ε benbane mi yi donseen naxan kolon, alogo a xa ε findi muxu yete magodoxine ra, a yi ε kejaan fəfəfəse, a yi nə fe fajni ligadeni ε xa. ¹⁷ Ε nama a miri, a ε herisigeni ito sətəxi ε senben nun ε fangan nan xon. ¹⁸ Ε xaxili lu Alatala ε Ala xon, bayo a tan nan senbeni ito fima ε ma alogo ε xa na herisigen birin sətə. A a layirin nakamalima iki alo a a kələ ε

* 8:3: Manna donsena a fe mato Xərcəyaan 16.13-15 nun 16.31 kui. † 8:8: Wudi binla nde na yi, mən kaane naxanye sima, e yi naxanye bogi yitənma alo manpana e gbee kiini.

benbane xa kii naxan yi. ¹⁹ Xa ε jinan Alatala ε Ala xɔn, xa ε bira ala gbeteɣe fɔxɔ ra, xa ε ε xinbi sin e xa, ε yi e batu, n xa a fala ε xa to, ε halagima nen. ²⁰ ε halagima nen alo Alatala siya gbeteɣe halagima ε yeε ra kii naxan yi iki, bayo ε mi ε tuli matixi Alatala ε Ala a xuiin na.

9

Isirayila kaane Ala matandina

¹ Isirayila kaane, ε tuli mati. Iki, ε Yuruden baan gidima nen. ε siyane kedima nen naxanye gbo ε xa, e senben dangu ε ra. ε yi e taane tongo naxanye yinne mate han kore. ² Men kaane gbo, e kuya. Anaki bɔnsɔnna muxune nan ne ra, ε naxanye fe kolon. ε bata a me, muxune naxa, “Nde nɔε tiyε Anaki bɔnsɔnna kanke?” ³ ε xa a kolon iki, a Alatala ε Ala nan tima ε yeε ra, alo tɛen naxan seen birin ganma. A tan nan e halagima, a e yarabima nen ε xa. ε yi e kedi, ε yi e jan mafuren alo Alatala ε Ala a fala ε xa kii naxan yi. ⁴ Alatala ε Ala na e kedi ε yeε ra waxatin naxan yi, ε nama ε yete matɔxɔ fa fala, “Alatala n nafaxi be bɔxɔni ito masɔɔden ni bayo n tinxin.” Na mi a ra. Alatala siya gbeteɣe kedima ε yeε ra e kewali jaxine nan ma fe ra. ⁵ ε nama a miri, a ε fama e bɔxɔn sɔɔdeni ε tinxinna nun ε lannayaan nan ma. Alatala siyani itoe kedima ε yeε ra e kewali jaxine nan ma, alogo a xa a kɔlɔ xuiin nakamali, a naxan fala ε benbane Iburahima nun Isiyaga nun Yaxuba xa. ⁶ ε xa a kolon, a Alatala ε Ala mi bɔxɔ fajini ito soxi ε yii ε gbeen na ε tinxinna xan ma fe ra. Amasɔɔ yama murutexin nan ε ra.

⁷ Na feen xa rabira ε ma ε Alatala ε Ala raxɔlɔ kii naxan yi tonbonni. ε nama jinan na xɔn de! Xabu ε keli Misiran yi, han ε so be, ε yi murutema Alatala ε Ala xili ma. ⁸ ε Alatala raxɔlɔ nen Horebe geyaan fari han a yi wa ε faxa feni. ⁹ N to te geyaan fari alogo n xa walaxa geme daxine tongo naxan findixi layirin na en nun Alatala tagi, n yi yanyi tonge naanin nun kɔε tonge naanin ti geyaan fari, n mi donseen don, n mi igen fan min. ¹⁰ Alatala yi walaxa geme daxi firin so n yii, a naxan sebe a yete yiin na. Alatala yamarin naxanye fala ε xa tɛen tagi ε yi malanxi waxatin naxan yi geyaan fari, ne birin yi sebeɣi walaxane ma. ¹¹ Yanyi tonge naanin nun kɔε tonge naanin to defe, Alatala yi walaxa geme daxi firinne so n yii a layirin na. ¹² Alatala yi a fala n xa, a naxa, “Keli, i xa godo mafuren bayo i yamaan naxan naminixi Misiran yi, e bata findi fe kalane ra. E bata kiraan fata, n na e yamarixi naxan na, e wure raxulunxin nafala suxuren na.” ¹³ Alatala mɔn yi a fala n xa, a naxa, “N bata a to, a yama murutexini ito ra. ¹⁴ I masiga n na alogo n xa e halagi, n xa e xinla ralɔ ayi dunuɣa yi. N ni i tan nan bɔnsɔnna muxune findima siya gbeen na naxan senben gbo, e mɔn wuya dangu siyani ito ra.” ¹⁵ N yi godo geyaan ma, tɛen yi naxan ma. Na layiri walaxa geme daxi firinne yi suxi n yii. ¹⁶ Na waxatini, n yi a to, a ε bata yulubin liga Alatala ε Ala ra. ε bata wure raxulunxin nafala jinge sawuran na. ε bata kiraan fata Alatala naxan yamari ε ma. ¹⁷ N yi walaxa geme daxi firinne tongo, n yi e woli ayi, e yi yibo ε yeε xɔri. ¹⁸ N mɔn yi bira bɔxɔni Alatala yetagi, n lu na yanyi tonge naanin nun kɔε tonge naanin. N mi donseen don, n mi igen fan min. N na birin liga ε yulubine nan ma fe ra, ε fe jaxin naxan nabaxi Alatala yeε ra yi, a xɔlɔ. ¹⁹ N yi gaxu Alatalaa xɔlɔn na bayo a xɔlɔxi ε ma han a yi wa ε halagi feni. Koni Alatala mɔn yi n ma maxandin name. ²⁰ Alatala bɔnen yi texi Haruna ma han a yi wa a halagi feni, koni n mɔn yi Ala maxandi Haruna fan xa. ²¹ N mɔn yi jinge sawuran tongo ε naxan nafalaxi ε yulubine yi, n yi a woli tɛeni, n yi a yiwuru han a findi a fujin na. N yi na fujin woli xudeni naxan kelima geyaan fari.

²² ε mɔn Alatala raxɔlɔ nen Tabera taan nun Masa nun Kibiroti-Hatawa yi. ²³ Alatala to ε xe keli Kadesi-Barineya yi, a yi a fala ε xa, a naxa, “ε siga, ε xa bɔxɔn tongo n naxan soxi ε yii.” Koni ε yi Alatala ε Alaa yamarin matandi. ε mi la a ra, ε mɔn mi a xuiin name. ²⁴ Xabu n na ε kolon waxatin naxan yi, ε murutexin na a ra Alatala xili ma. ²⁵ Alatala to wa ε faxa feni, n yi bira bɔxɔni a yetagi, n yi lu na yanyi tonge naanin nun kɔε tonge naanin. ²⁶ N yi Alatala maxandi, n naxa, “Marigina Alatala, i nama i ya yamaan halagi i gbeen naxan na, i yamaan naxan xunba i fangan na, i naxan naminixi Misiran bɔxɔni

i senben na. ²⁷ I ነጋጋ lu i ya walikene xən ma, Iburahima nun Isiyaga nun Yaxuba. I xa dija yamani ito a xaxili xodexen nun a fe naxin nun a yulubin ma, ²⁸ alogo Misiran kaane nama a fala, e naxa, 'Alatala mi naxi e xalideni bəxəni a naxan ma fe falaxi e xa. A e rajaxuxi nən. A bata e ramini alogo a xa sa e faxa tonbonni.' ²⁹ Koni Ala, i ya yamaan nan e ra, i gbee yamana, i naxan namini i senben nun i ya nən xən."

10

Alaa dijnana

Xərəyaan 34.1-10

¹ Na xanbi, Alatala yi yamarin fi n ma, a naxa, "Walaxa gəməni daxi firin nafala alo a singene. I mən xa wudi kankiraan nafala. I yi te n fəma geyaani fari. ² N mən xa yamarine səbe naxanye yi walaxan bonne ma i naxanye kalaxi. I xa e sa na kankiraan nan kui." ³ N yi kankiraan nafala kasiya wudin na. N yi walaxa gəme daxi firin fan nafala alo bonne. N yi te e ra geyaani fari. ⁴ Alatala yi sebenla ti walaxa nənəni itoe ma, alo naxan yi səbexi bonne ma, yamari fune, a naxan falaxi ε xa geyaani ma tən tagi ε yi malanxi waxatin naxan yi. Alatala yi e so n yii. ⁵ N yi godo geyaani fari, n yi walaxane sa kankiraan kui, n naxan nafalaxi. E yi lu na alo Alatala a yamari n ma kii naxan yi.

⁶ Isirayila kaane yi keli Yakani a diine xəjinnə yireni, siga Mosera yi. Haruna faxa mənna nin, a yi maluxun na. A dii Eleyasari yi findi saraxaraliin na a funfuni. ⁷ Na xanbi ra, Isirayila kaane yi siga Gudugoda yi. E to keli Gudugoda yi, e yi siga Yotobata yi, xude wuyaxi yi bəxən naxan yi. ⁸ Na waxatini, Alatala yi wanla taxu Lewi bənsənna ra, a e xa findi Alatalaa Layiri Kankiraan maxali muxune ra.* E mən xa ti Alatala yetagi e a wanle ke. E yi duba yamaan xa Alatala xinli. Na nan ligama han to. ⁹ Nanara, Lewi bənsənna muxune mi kəen sətəxi e ngaxakedenne ye. Alatala nan luxi e xa alo e kəena alo a a fala e xa kii naxan yi.

¹⁰ N lu nən geyaani fari yanyi tonge naanin nun kəe tonge naanin alo n naxan liga a fələni. Alatala mən yi n ma maxandin name, bayo a mi ε faxa feen nagidixi. ¹¹ Alatala yi a fala n xa, a naxa, "Keli, i ti yamaan yee ra. E xa so bəxəni n na n kələxi naxan ma fe ra e benbane xa, a n na soma nən e yii."

Alaa xanuntenyana

¹² Iki, Isirayila kaane, Alatala ε Ala wama ε xa nanse liga? A wama nən ε xa gaxu Alatala ε Ala yee ra alogo ε xa sigan ti a kiraan xən, ε yi a xanu, ε yi wali Alatala ε Ala xa ε bəjən birin na e nun ε niin birin na. ¹³ E mən xa Alatalaa yamarine nun tənne suxu ε Ala, n naxan soxi ε yii to alogo ε siimayaan xa fan. ¹⁴ Alatala ε Ala nan gbee kore xənna birin na. E nun bəxə xənna nun a yi seene birin. ¹⁵ Koni Alatala ε benbane nan xanu. Iki ε tan nan e bənsənna ra, a ε tan nan sugandixi siyaan bonne ye, alo ε kii naxan yi to.

¹⁶ Nayi, ε xa ε bəjəne rasarijan, ε nama fa murute sənən. ¹⁷ Bayo Alatala ε Ala nan alane Ala ra e nun mangane mangana, Ala naxan senben gbo, a magaxu. A mi muxune rafisama e bode xa, a mi dimi yi seene rasuxuma kiti sadeni. ¹⁸ A tan nan kiridine nun kaja gilene xun mayengen na. Xəjən nafaan a ma, a donseen nun maraberi baan soma e yii. ¹⁹ E fan xa xəjəne rafan naxanye ε tagi bayo xəjəne nan yi ε tan fan na Misiran yi. ²⁰ E xa gaxu Alatala ε Ala yee ra, ε yi a batu. E xa kankan a ma, ε mən xa ε kələ a tan nan xili yi. ²¹ E xa a tan nan tantun. A tan nan ε Ala ra, naxan kabanakone nun fe magaxuxine ligaxi ε yee xəri. ²² E benbane yi soma Misiran yi waxatin naxan yi, e mi yi danguxi muxu tonge solofere ra. Iki Alatala ε Ala bata ε rawuya ayi dangu sarene ra kore.

11

Alaa wanle Isirayila xa

¹ E xa Alatala ε Ala xanu, ε yi a gelene nun tənne nun sariyane nun yamarine suxu waxatin birin. ² E xa a kolon to, a e diine mi a toxi, Alatala ε Ala ε maxuru kii naxan yi a

* 10:8: 10.8 Layiri Kankirana fe mən səbexi Xərəyaan 25.10-22 kui.

gboon nun a senben nun a nɔɔn nun ³ a kabanakone nun a wanle xɔn, a naxanye ligaxi Misiran bɔxɔni Firawona ra e nun a bɔxɔn birin na. ⁴ E mɔn mi a toxi a naxan ligaxi Misiran sofa ganla ra, e nun e soone nun e yenge so wontorone. E mi a kolon Ala Gbala Baa igen sa sofane xun ma kii naxan yi, e yi ε sagatanma waxatin naxan yi. Alatala yi e birin nalɔ ayi habadan! ⁵ E diine mɔn mi a toxi a naxan ligaxi tonbonni benun ε xa be li. ⁶ E nun a naxan liga Datan nun Abirami ra, Eliyabi a dii xɛmene, Ruben bɔnsɔnna. Bɔxɔn yi yibɔ Isirayila kaane birin yεε xɔri, a yi a raxutu e nun e denbayane nun e bubune nun e fɔxɔrabirane birin ma. ⁷ E tan nan fe gbeen itoe to ε yεen na Alatala naxanye ligaxi.

⁸ Nanara, ε xa yamarini itoe birin suxu, n naxanye yamarima ε ma to, alogo ε xa senben sɔtɔ ε yi bɔxɔni ito masɔtɔ Yuruden baan kidi ma, ε sigama denaxan yi. ⁹ E xa e suxu alogo ε xa siimaya xunkuyen sɔtɔ bɔxɔni Alatala a kɔlɔxi naxan ma fe ra ε benbane xa e nun e bɔnsɔnna, nɔnɔn nun kumin gbo denaxan yi. ¹⁰ E bɔxɔn naxan sɔtɔma a mi luxi alo Misiran bɔxɔna, ε kelixi denaxan yi. Menni, xεε biin na jan, fɔ ε xa igen maxali a ma nen ε sanni alo nakɔna. ¹¹ E bɔxɔn naxan sɔtɔma Yuruden baan kidi ma, geya yiren nun lanban yiren na a ra. Tule igen nan sama a ma. ¹² Bɔxɔn na a ra Alatala ε Ala a nɔxɔ luxi denaxan xɔn. A tan nan a xun matoma a ra, keli nεen fɔlon na han a rananna.

Alaa layirina

¹³ Xa ε yamarini itoe suxu a fajin na n naxanye yamarima ε ma to, xa ε Alatala ε Ala xanu, ε yi a batu ε bɔnen birin na e nun ε niin birin na, ¹⁴ n tulen nafama nen ε bɔxɔn ma a waxatini, nɛmen nun sogefuren na, alogo ε xa herisigen sɔtɔ, murutuna, manpa nenena, e nun turena. ¹⁵ N mɔn sɛxen fan nasabatima nen ε bɔxɔni ε xuruseene balon na. E ε degema nen han ε wasa. ¹⁶ E a liga ε yeren ma alogo sese nama ε rakunfa, ε yi ε xun xεtε, ε yi ε xinbi sin ala gbeteɛye bun, ε e batu. ¹⁷ Xa ε na liga, Alatala xɔlɔma nen ε ma han! A yi tulen dan alogo sansi yo nama fa sabati bɔxɔni sɔnɔn, ε yi jan bɔxɔni ito yi mafuren Alatala naxan soma ε yii.

¹⁸ E xa falani itoe lu ε niini e nun ε bɔneni. E e xidi ε yiin na e nun ε tigi ra alogo ε nama jinan e xɔn. ¹⁹ E xa ε diine xaran ne ma, ε xa e fe fala ε nɛma dɔxi banxini, ε nɛma sigatini, ε nɛma saxi, ε nɛma kelima. ²⁰ E xa e sebe ε banxine senbetenne nun e dɛene ma, ²¹ alogo Alatala a kɔlɔ bɔxɔn naxan ma fe ra, a a soma ε benbane yii nen, ε nun ε yixetene xa lu mɛnni, fanni kuyen mɔn bɔxɔn xun ma. ²² Xa ε yamarini itoe suxu ki fajni, n na ε yamarima naxanye ra, xa ε Alatala ε Ala xanu, xa ε sigan ti a kirane xɔn, xa ε kankan a ma, ²³ nayi Alatala siyani itoe birin kedima nen ε yεε ra. E yi siyani itoe bɔxɔn findi ε gbeen na, hali e maxɔdɔxɔ ε xa, e senben gbo ε xa. ²⁴ E na ε sanna ti denaxan birin yi, na findima ε gbeen nan na. E bɔxɔn danna kelima nen tonbonni sa dɔxɔ Liban bɔxɔn na, keli Efirati baan na sa dɔxɔ fɔxɔ igen na sogegododen binni. ²⁵ Muxu yo mi tiye ε yεε ra. E na siga dɛdɛ yi, Alatala ε Ala ε yεεragaxun sama nen mɛn kaane yi e kuisan, alo a a fala ε xa kii naxan yi.

²⁶ E a mato, n bata barakan nun dangan sa ε yetagi to. ²⁷ Xa ε Alatala ε Alaa yamarine suxu, n na ε yamarima naxanye ra to, ε barakan sɔtɔma nen. ²⁸ Koni xa ε mi Alatala ε Alaa yamarine suxu, xa ε kiraan fata n na ε yamarima naxan na to, ε bira ala gbeteɛne fɔxɔ ra ε mi naxanye kolon, ε dangan nan sɔtɔma.

²⁹ Alatala ε Ala na ε xali bɔxɔni waxatin naxan yi a denaxan soma ε yii, ε xa duba falani itoe ti Garisimi geyaan fari, ε yi danga falane ti Ebaligeyaan fari. ³⁰ Na geyane nayi Yuruden kidi ma, sogegododen kiraan xanbi ra, Kanan kaane bɔxɔni, Araba yi, Giligali yetagi, More wudi gbeene denaxan yi. ³¹ E Yuruden baan gidima iki, siga na bɔxɔni Alatala ε Ala denaxan soma ε yii, a findi ε gbeen na, ε mɔn yi dɔxɔ na. ³² Nanara, ε xa tɔnne nun yamarine birin suxu ki fajni, n naxanye soma ε yii to.

¹ E xa tōnni itoe nun yamarine suxu ki fajni na bōxōni, Alatala ε benbane Ala denaxan soma ε yii. ² E siyaan naxanye kedima, ε xa ne suxure batudene birin kala, geyane fari e nun fōtōnne bun. ³ E xa e saraxa gandene kala, ε yi e kide gēmene yibō, ε yi e Asera kide gbindonne gan, ε yi e ala sawurane rabira, ε yi e xinle jan na yirene yi.

⁴ E nama Alatala ε Ala batu na kiini. ⁵ Koni ε xa Alatala fen yire kedenni, a na denaxan sugandi ε bōnsōnne tagi, alogo a xa lu menni, a xinla matōxōma denaxan yi. E xa siga mēna nin, ⁶ ε yi e saraxa gan daxine ba e nun ε saraxane nun ε yaganne nun ε kiseene nun ε dē tiin nakamali saraxane nun ε jēnige ma saraxane, e nun ε xuruseene dii singene. ⁷ E xa ε saraxane don menni Alatala ε Ala yetagi, ε tan nun ε denbayane. E xa sewa herin na Alatala ε Ala naxan fixi ε ma.

⁸ Na bōxōni, ε nama Ala batu alo en naxan nabama iki, birin nun a rafan fe. ⁹ En na rabama bayo ε munma so ε matabu yireni singen, Alatala ε Ala denaxan fima ε ma. ¹⁰ Koni ε Yuruden baan gidima nen, ε yi dōxō na bōxōni Alatala denaxan soma ε yii. A ε ratangama nen ε yaxune birin ma naxanye ε rabilinni alogo ε xa dōxō bōne xunbenli. ¹¹ Alatala ε Ala yirena nde sugandima nen menni, a xinla matōxōn denaxan yi. E xa fa ε kiseene ra menni n naxanye yamarixi ε ma: ε saraxa gan daxine, ε saraxane, ε yaganne, ε kiseene, e nun ε se fajin naxanye fima Ala ma dē tiini. ¹² E sewama nen menni Alatala ε Ala yetagi, ε tan, ε diine, ε konyine, e nun Lewi bōnsōnna muxun naxanye ε konni bayo bōxōn mi soma e yi e kēε bōxōn na.

¹³ E nama ε saraxa gan daxine ba ε waxōn yirene yi de! ¹⁴ E xa e ba Alatala ε Alaa yire sugandixin nin Isirayila bōnsōn keden konni. N naxan birin yamarixi ε ma, ε xa na birin liga menni. ¹⁵ Koni i nōε nen suben don dixin faxe yiren birin yi, Alatala naxan fixi i ma, i na dōxō denaxan yi. Muxu sarijanxin nun a sarijantaren nōε a donje nen, alo xenla hanma bolena. ¹⁶ Koni ε nama suben don e nun a wunla, ε xa a wunla bōxōn alo igena.

¹⁷ E mi lan ε murutun hanma manpa nenen hanma turen don ε konni naxan finde yaganna ra, hanma ε xuruseene dii singene hanma ε saraxan naxanye bama dē tiin ma, hanma ε jēnige ma saraxane hanma ε kiseene. ¹⁸ E xa ne don Alatala ε Ala yetagi, a denaxan sugandima, ε tan nun ε diine nun ε konyine, e nun Lewi bōnsōnna muxun naxanye ε konni. E xa sewa herin na Alatala ε Ala yetagi, a naxan fixi ε ma. ¹⁹ E a liga ε yeren ma, ε nama jinan Lewine xōn ε nēma na bōxōni.

²⁰ Alatala ε Ala na ε bōxōn nagbo ayi waxatin naxan yi, alo a falaxi ε xa kii naxan yi, xa suben xōnla ε suxu, ε xa na don alo ε wama a xōn kii naxan yi. ²¹ Xa ε dōxōden makuya Alatala ε Alaa yire sugandixin na, ε nōε xuruseene faxe nen Alatala naxanye fixi ε ma alo n na a yamarixi ε ma kii naxan yi. E nōε na subene donje nen ε taane yi alo ε wama a xōn kii naxan yi. ²² Muxu sarijanxin nun a sarijantaren nōε a donje nen alo xenla hanma bolena. ²³ Koni ε nama suben don e nun a wunla, bayo wunla luxi nen alo a niina. A mi lan ε xa suben nun a niin don. ²⁴ E nama suben don e nun a wunla, ε xa a bōxōn alo igena. ²⁵ E nama a don alogo ε xa herin sōtō, ε tan, e nun ε diine hali ε dangu xanbini. Amasōtō ε fe tinxinxine ligama Alatala yēε ra yi.

²⁶ Koni naxan yo rasarijanxi Ala xa hanma i dē ti naxan ma fe ra, a i a soma Ala yii nen, i xa ne xali Alatalaa yire sugandixini. ²⁷ E xa ε saraxa gan daxine ba Alatala ε Alaa saraxa ganden fari, suben nun a wunla. E xa saraxa gbētene wunla bōxōn Alatala ε Ala a saraxa ganden fari, ε yi a suben don.

²⁸ E xa feni itoe birin name ε yi e liga n naxanye yamarima ε ma, alogo ε xa herin sōtō, ε tan nun ε diine hali ε dangu xanbini, han habadan. Amasōtō fe fajin na a ra naxan nafan Alatala ε Ala ma.

²⁹ Alatala ε Ala na siyane halagi ε yēε ra, ε naxanye bōxōn masōtōma, ε na dōxō e bōxōni, ³⁰ ε xa ε yetε ratanga e fe jaxi ligan ma e halagi xanbini. E nama e alane feen maxōdin, ε naxa, “Siyani itoe yi e alane batuma di? En fan xa na nan liga.” ³¹ E nama na fe sifan liga Alatala ε Ala ra, bayo e yi fe xōsixin sifan birin ligama e alane xa naxanye rajaxu Alatala ma. E yi e dii xēmene nun dii tēmene nan ganma e suxurene kideni.

13

Suxure batuna

¹ Ε xa feni itoe birin liga n naxanye yamarima ε ma. Ε nama sese ba a ra, ε mɔn nama sese sa a fari. ² Xa nabina nde hanma sayibana nde keli ε tagi, a yi taxamasenna hanma kabanako fe famatɔɔn fala ε xa, ³ na yi rakamali, a mɔn yi a fala ε xa, a naxa, “En bira suxurene batu feen fɔxɔ ra,” ε tan mi alan naxanye kolon, ⁴ ε nama ε tuli mati na nabiin na hanma na sayibana. Alatala ε Ala nan ε keɲaan fεsfεsεma alogo a xa a kolon xa ε a xanuxi ε bɔɲen birin na e nun ε niin birin yi. ⁵ Ε xa bira Alatala ε Ala nan keden fɔxɔ ra, ε yi gaxu a yεε ra. Ε yi a yamarine nun a falane suxu, ε yi a keden peen batu, ε yi kankan a ma. ⁶ Koni ε xa nabiin hanma sayiban tan faxa, bayo a yi wama ε ramurute feni Alatala ε Ala xili ma naxan ε raminixi Misiran yi a ε xunba konyiyani. A bata kata a xa ε ba kiraan xɔn Alatala ε yamarixi naxan na. Fɔ ε xa fe ɲaxin birin ba ε tagi. ⁷ I ngaxakedenna hanma i ya diina hanma i ya ɲaxanla i naxan xanuxi hanma i lanfaan naxan nafan i ma alo i yetena, xa na nde i rakunfa wundoni alogo ε xa alana nde batu, i mi naxan kolon, ε benbane fan mi yi naxan kolon, ⁸ ε rabilinna siyana ndee suxurena, naxanye makuya ε ra hanma naxanye maso, keli bɔxɔn danna boden ma sa ti boden na, ⁹ i nama tin a falan ma. I nama i tuli mati a ra. I nama kininkinin a ma. I nama a ratanga. I nama a luxun. ¹⁰ I xa na kanna faxa, i tan nan singe xa a gɔlɔn gεmen na, yamaan fan yi a magɔlɔn. ¹¹ Ε xa a magɔlɔn han a yi faxa, bayo a bata kata a xa i raxete Alatala i ya Ala fɔxɔ ra naxan i raminixi konyiyani Misiran bɔxɔni. ¹² Isirayila kaane birin na feen mεma nεn, e yi gaxu. Nayi, na fe ɲaxi sifan mi fa ligama ε tagi sɔnɔn.

¹³ Xa ε falana nde mε taana nde a fe ra, Alatala ε Ala denaxan soma ε yii, ¹⁴ fa fala muxu ɲaxina nde bata keli mɛnni naxan a falama bonne xa, a naxa, “En xa suxurena ndee batu, ε mi naxanye kolon,” ¹⁵ nayi ε xa na feen xɔnfen ki faji ε yi ɲɔndin fen. Ε xa a kolon xa na fe ɲaxin ligaxi ε tagi. ¹⁶ Ε xa na taa kaane birin faxa silanfanna ra.* Ε xa na taan nun a muxune nun a xuruseene birin naxɔri. ¹⁷ Ε xa e herisigen birin malan taa tagini, ε tεen sa a ra, ε taan birin gan Alatala ε Ala yetagi. Na findima bɔxɔ rabεɲinxin nan na habadan. A mi fa tima sɔnɔn. ¹⁸ Ε nama na sena ndee findi ε gbeen na ε naxanye ganma alogo Alatala nama xɔlɔ ε ma. A kininkininma ε ma nεn, a yi ε rawuya ayi alo a a kɔlɔ kii naxan yi ε benbane xa. ¹⁹ Na ma, ε xa Alatala ε Ala xuiin name, ε yi a yamarine suxu, n naxanye yamarima ε ma to, ε yi fe tinxinxin liga Alatala ε Ala yεε ra yi.

14

Namun natɔnxine

¹ Alatala ε Alaa diine nan ε tan na. Xa sayaan ti, ε nama ε yete maxaba. Ε nama ε xunna de bi. ² Yama rasariɲanxin nan ε tan na Alatala ε Ala xa. A ε tan nan sugandixi bɔxɔn siyane birin tagi, a ε xa findi a gbeen na.

*Sube radaxaxine
Saraxaraline 11.1-23*

³ Ε nama se xɔsixi yo don. ⁴ Subene ni i ra, ε nɔε naxanye donɲε: ɲingen nun yεxεen nun siin ⁵ nun xεnla nun tɔken nun bolen nun geya ma siin nun wonden nun yaleen e nun burunna yεxεena. ⁶ Sube toro kanna naxan toro bɔxi ɲaxi ra, a mɔn donseen laxunma, ε nɔε ne donɲε nεn.

⁷ Koni na subene tagi, naxanye toro bɔxi ɲaxi ra, hanma naxanye donseen laxunma, ndee e yε ε nama ne don alo ɲɔgɔmεna hanma ɲerena hanma fanyerasina. E findixi sube haramuxine nan na ε xa, bayo e donseen laxunma, koni e toro mi bɔxi ɲaxi ra. ⁸ Xɔsεn toron bɔxi, koni a mi donse laxunma, a haramuxin na a ra ε tan xa. Ε nama na suben don, ε mɔn nama ε yiin din a faxaxin na.

⁹ Niimaseen naxanye igeni, ε lan ε xa xali yεxεne don naxanye e bama. ¹⁰ Koni naxanye mi e bama, e xali mi e ma, ε nama ne don. E mi sarɲan ε xa.

* 13:16: Silanfanna: Sofane yεngeso dεgεmana.

¹¹ Ε nœ x̄oli radaxaxine birin donj̄e nen. ¹² Koni ε nama itoe don: singbinna nun dugana e nun x̄olimangan ¹³ nun bangaan nun segen siyaan birin, ¹⁴ e nun xaxaan siyaan birin ¹⁵ nun dangaranfulen nun kutunxunban nun f̄ox̄o ige ma x̄olina, e nun t̄ox̄edi tongon siyaan birin, ¹⁶ e nun kunkutunna nun f̄ot̄onbunsamuran nun toxoroon ¹⁷ nun yex̄e suxu kankon nun kankanna nun jin̄j̄axan ¹⁸ nun yaya x̄onla nun saji x̄onla siyaan birin, e nun sarasima x̄onla nun tuyena. ¹⁹ Niimase xunxuri gabute kanna birin haramuxin na a ra ε xa. Ε nama e don. ²⁰ Koni ε nœ niimase xunxuri gabute kanna ndee donj̄e nen naxanye radaxaxi.

²¹ Ε nama suben don naxan faxaxi a yete ma. Ε nœ a soe x̄oj̄en yii nen naxan d̄oxi ε konni, a yi a don, hanma ε a sara x̄oj̄e gbetene ma. Koni yama rasarijanxin nan ε tan na Alatala ε Ala xa.

I nama sii diin jin̄ a nga xij̄e igen na.

Yaganna fe

²² Ε na naxan birin s̄ot̄o x̄een ma, ε xa na yaganna ba a ra j̄ee yo j̄ee. ²³ Ε xa ε murutun nun ε manpa nenun nun ε turen yaganna don Alatala ε Ala yetagi a na denaxan sugandi a xinla mat̄ox̄oden na alogo ε xa gaxu Alatala ε Ala yete ra waxatin birin. ²⁴ Xa na yiren makuya i ra j̄axi ra, xa Ala bata i baraka han i mi nœ na yaganna maxale bayo Alatala a yire sugandixi makuya i ra a xinla mat̄ox̄oma denaxan yi, ²⁵ nayi i xa i ya yaganna masara gbetin na. I na gbetin xali Alatala i ya Ala yire sugandixini. ²⁶ Menni i xa na gbetin masara sena ndee ra naxan na i ken̄en, j̄ingene hanma yex̄ene hanma manpana, naxanye birin nafan i ma. Ε nun i ya denbayaan yi ε dege Alatala ε Ala yetagi, ε yi sewa. ²⁷ Ε nama jin̄an Lewi b̄ons̄onna muxune x̄on naxanye d̄oxi ε konne yi, bayo e mi kee b̄ox̄on s̄ot̄oxi e gbeen na.

²⁸ J̄ee saxan yo j̄ee saxan ε xa ε yaganna birin namara ε taane yi. ²⁹ Lewi b̄ons̄onna muxune keen mi na naxanye xa e nun x̄oj̄ene nun kiridine nun kaja gilen naxanye ε tagi, ne birin xa fa e degedeni han e yi lugo. Nayi, Alatala ε Ala barakan sama nen ε kewanle yi ε naxanye birin ligama.

15

X̄or̄oya j̄eena

Saraxaraline 25.8-38

¹ J̄ee solofere yo j̄ee solofere ε xa dija donle ma. ² A xa liga ikiini: muxun naxanye birin bata e ngaxakedenna Isirayila kaana nde doli, e xa dija na donla ma. Ε nama ε ngaxakedenna Isirayila kaane karahan doli fi feen na bayo Alatalaa waxati saxin na a ra alogo yamaan yi dija donle ma. ³ Ε nœ x̄oj̄en tan karahanj̄e nen, a yi ε donla fi, koni ε naxan dolixi ε ngaxakedenna ma, ε xa dija na ma. ⁴ Anu, t̄or̄o muxun mi luma ε ye, bayo Alatala baraka gbeen sama nen ε fe yi na b̄ox̄oni Alatala ε Ala denaxan soma ε yii ε keen na. ⁵ A na ligama nen xa ε Alatala ε Ala xuiin name ε yi a yamarine birin suxu ki faji, n naxan falama ε xa to. ⁶ Alatala, ε Ala barakan sama nen ε fe yi alo a a fala ε xa kii naxan yi. Siya wuyaxine fama nen ε dolideni, koni ε tan mi donla tongoma. Ε n̄on s̄ot̄oma nen siya wuyaxine xun na, koni muxe mi n̄on s̄ot̄oma ε tan xun na.

⁷ Xa t̄or̄o muxuna nde i ngaxakedenne ye i konni Alatala i ya Ala denaxan fima i ma, i nama j̄enige j̄axiyaan liga a ra, i tondi a dole. ⁸ A makoon naxan ma, i xa na doli a ma fonisireyani. ⁹ I xa i yete ratanga miriya j̄axini ito ma, i naxa, “A gbee mi luxi j̄ee soloferen xa a li, yamaan dijama donle ma j̄een naxan na.” I nama ye x̄od̄ox̄o ayi i ngaxakeden t̄or̄o muxune ma i tondi seen soe e yii. Nayi, a a mawugama nen Alatala xa i xili ma, i yi findi yulubi tongon na. ¹⁰ I xa a ki fonisireyani hali i mi nimisa i b̄oj̄eni. Nayi, Alatala ε Ala barakan sama nen ε kewanle birin yi. ¹¹ Yiigelit̄on mi j̄anma ε yamanani habadan, nanara, n na a yamarixi ε ma ε xa hinan ε ngaxakedenne ra, t̄or̄o muxun nun yiigelit̄on naxanye ε konni.

Konyine x̄or̄oya fena

X̄or̄oan 21.2-6 nun Saraxaraline 25.38-55

¹² Xa ε ngaxakedenna Heburu xεmena nde hanma naxanla a yεte mati ε ma konyin na, a walima nen ε xa nεε sennin. A nεε soloferedeni ε xa a xεrɔya. ¹³ Koni ε nama a yii genla yiba. ¹⁴ Alatala, ε Ala seen naxanye birin fixi ε ma barakani alo yεxεen nun siin nun murutuna, e nun manpana, ε xa a ki na nde yi. ¹⁵ ε nama jinan a konyine nan yi ε ra Misiran yi. Alatala ε Ala nan ε xunbaxi. Nanara, n yamarini ito soma ε yii to.

¹⁶ Xa i ya konyina a fala i xa, a a mi kelima i konni bayo ε nun i ya denbayaan nafan a ma, a a lan i konni, ¹⁷ nayi, i xa sɔxɔn seen tongo, i yi a tunla maso banxin dεε wudin na, i yi a tunla sɔxɔn. Nayi, a findima nen i ya konyin na a siin birin yi. I na nan ligama i ya konyi gilɛn fan na. ¹⁸ ε nama sunu konyin xεrɔya feen na. Amasɔto a nεε sennin wanla tɔnɔn gbo dangu walikεen gbeen na dɔxɔ firin. Na ma, Alatala, ε Ala barakan sama nen ε kewanle birin yi.

Xuruseene dii singene fe

¹⁹ ε jingen nun yεxεen nun siin dii xεmε singene birin naxanye xalima, ne birin findima Alatala ε Ala nan gbee ra. ε mi lan ε turaan nawali xa dii singen na a ra, hanma ε yεxεε diin xaben maxaba a ma xa dii singen na a ra. ²⁰ Nεε yo nεε ε tan nun ε denbayaan xa ne don Alatala ε Ala yεtagi a yire sugandixini. ²¹ Xa fεen xuruseen na, xa a yεen kalaxi hanma a sanna, hanma fε gbete, ε nama na ba saraxan na Alatala ε Ala xa. ²² ε a donma ε konni nen, ε nun muxu sarijanxin nun muxu sarijantarene. E birin lan nen e xa a don alo ε xεnla nun bolen donma kii naxan yi. ²³ Koni ε nama suben wunla don de! ε xa a rabɔxɔn alo igena.

16

Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla

Xεrɔyaan 12.14-20 nun Saraxaraline 23.4-8 nun Yatene 28.16-25

¹ Abiba kiken na, ε xa Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla raba Alatala ε Ala binya feen na, bayo Alatala, ε Ala ε ramini na kiken nan na Misiran yi kɔεen na. ² ε xa yεxεen hanma siin hanma jingen ba saraxan na Alatala ε Ala xa Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sali lɔxɔni. ε na saraxan bama Alatalaa yire sugandixini a xinla binyama denaxan yi. ³ Sali lɔxɔni, ε nama burun don buru rate seen* saxi naxan yi. ε xa buru ratetaren don xii solofere naxan findixi sunun taxamaseri burun na. Na nan a rabirama ε ma a ε mafuraxin nan keli Misiran yi. Na ma, ε mi jinanjε ε mini lɔxɔn xɔn ε siin birin yi Misiran bɔxɔni. ⁴ Na xii soloferen bun, a mi lan buru ratese yo xa to ε konne yi, ε bɔxɔn birin yi. ε saraxan naxan bama xii singe lɔxɔn jinbanna ra, na sese nama lu han xɔtɔnni. ⁵ Na Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla saraxan mi lan a xa ba yiren birin yi, Alatala ε Ala naxan fima ε ma. ⁶ ε a bama yire keden peen nin, Alatala ε Ala na denaxan sugandi a xinla binyama denaxan yi. Na saraxan bama jinbanna nan na sogen godo waxatini, ε mini waxatin naxan yi Misiran yi. ⁷ ε suben jinma nen, ε yi a don na yireni Alatala ε Ala denaxan sugandima. Na kuye yibani, ε yi siga ε konne yi. ⁸ ε xa buru ratetaren don xii sennin. A xii soloferede lɔxɔni, ε malanna ti Alatala ε Ala xa. ε nama wali yo kε na lɔxɔni.

Xunsagine sanla

Saraxaraline 23.15-22 nun Yatene 28.26-31

⁹ ε na murutu xaban fɔlɔ, ε xa xunsagi solofere tenge, ¹⁰ ε yi Xunsagine Sanla raba Alatala ε Ala xa. ε yi jεnige ma saraxan ba naxan na lan herisigen yaten ma Alatala ε Ala naxan fixi ε ma. ¹¹ ε sewama nen Alatala ε Ala ra na yireni a denaxan sugandima a xinla binyan denaxan yi, ε tan nun ε diine nun ε konyine, e nun Lewi bɔnsɔnna muxun naxanye ε konni e nun xɔjεne nun kiridine nun kaɲa gilene. ¹² ε nama jinan a konyine nan yi ε ra Misiran yi. ε xa yamarini itoe suxu ki faɲi.

Bubu Kui Sanla

Saraxaraline 23.33-43 nun Yatene 29.12-39

* 16:3: burun nate sena: Lεbenna na a ra naxan burun nagboma ayi.

¹³ E na yelin e sansine bənbədeni lonne ma e yi e malan, e yi e wudi bogi igene fan ba, e xa Bubu Kui Sanla raba xii solofere. ¹⁴ E xa sewa na sanli, e tan nun e diine nun e konyine nun Lewi bənsəonna muxune nun xəjəne nun kiridine nun kaɲa gilən naxanye e konni. ¹⁵ E sanli ito rabama nən xii solofere Alatala e Ala xa, a na dənaxan sugandi. Amasəto Alatala e Ala barakan sama nən e se xaban nun e wanla birin yi. E yi sewa han!

¹⁶ Nεε yo ɲεε, Isirayila xəmene birin xa ti Alatala e Ala yetagi sanɲa ma saxan a na dənaxan sugandi: Buru Tetaren Sanla nun Xunsagine sanla nun Bubu Kui Sanla. E mi lan e xa siga Alatala yetagi e yii genla ra. ¹⁷ E birin xa fa a kiseen na e nɔε naxan na, naxan na lan herisigen ma Alatala e Ala naxan fixi e ma.

Sariyan sa kiina

¹⁸ Taane birin kui, Alatala e Ala dənaxan fima e ma, bənsən yo bənsən, e xa kitisane sugandi, e yamaan makiti tinxinni. ¹⁹ E nama kitin sa tɔjɛgeni de! E mən nama muxune rafisa e bode xa. E nama dimi yi seene rasuxu mayifuni, bayo kiseene nɔε fe kolonna yεene raxiye nən, a tinxin muxuna falane yifu. ²⁰ E lu tinxinna fəxə ra, alogo e xa siimaya fəɲin sətə, e mən yi nɔ bəxən sətε Alatala e Ala dənaxan fima e ma.

Suxure batuna fe

²¹ E nama Asera kide gbindonna ti saraxa ganden dɛxən ma, e naxan nafala Alatala e Ala xa. ²² E nama suxure gɛmən ti, bayo Alatala e Ala na fe sifan naxaxuxi.

17

Sariyana saraxana fe yi

¹ E nama jingen hanma yexɛen ba saraxan na Alatala e Ala xa, fe naxan na, hanma naxan madənxi, bayo Alatala e Ala na fe sifan naxaxuxi.

² Xa xəmena nde hanma ɲaxanla nde dɔxi e taana nde yi Alatala e Ala naxan fima e ma, a fa fe ɲaxin liga naxan mi rafan Alatala e Ala ma, nayi, a bata Alaa layirin matandi. ³ Xa a mi n ma yamarin suxu, a ala gbətene batu, hanma sogena hanma kikenana hanma sarene, ⁴ e yi na mε, e xa a feen xənfen ki fəɲi. E na a kolon na fe ɲaxin bata liga Isirayila yi, ⁵ a na findi xəmən na hanma ɲaxanla, e xa na kanna xali taan so dɛen na, e yi a magələn han a fəxa.

⁶ Muxun naxan lan a xa fəxa, a mi fəxε singen fə muxu firin hanma saxan na sereyaan ba. A mi lan a xa fəxa sereya kedenna gbansanna xuiin ma. ⁷ Naxanye sereyaan baxi, ne nan singe xa gɛmən woli a ma a fəxa feen na. Yama dənɛn fan yi a magələn. E fe ɲaxin ɲanma e tagi na kiini nən.

Kitine fe

⁸ Xa fəxa kitin bata fa hanma matandina hanma maxəlona naxan findixi kiti xɔdɛxən na e taani, e xa siga na yireni Alatala e Ala dənaxan sugandima. ⁹ E sigama Lewi bənsəonna muxune nan fəma, saraxaraline, e nun kitisaan naxan dɔxi na waxatini, e a yεba e xa. Nayi, e a falama nən e xa, a lan kitin xa sa kii naxan yi. ¹⁰ E na naxan fala e xa na yireni Alatala e Ala dənaxan sugandima, e kitin bolonma na nan ma. E na naxan fala e xa, e xa na suxu ki fəɲi. ¹¹ E na sariyan naxan birin fala e xa, e xa na liga. E nama fata a ma yiifanna ma, hanma kɔmenna ma. ¹² Xa muxuna nde waso, a mi a tuli mati saraxaraliin na naxan bata dɔxə Alatala e Alaa wanla xun na hanma kitisana, na kanna lanma nən a xa fəxa. E fe ɲaxin ɲanma na kii nin Isirayila yi. ¹³ Yamaan na na feen mε, e gaxuma nən e wason yiba.

Mangayana

¹⁴ E na so bəxəni waxatin naxan yi, Alatala e Ala dənaxan fima e ma, e na dɔxə na, yanyina nde e a mirima nən, a e fan xa e gbee mangan sətə alo e rabilinna siyane. ¹⁵ Alatala e Ala na muxun naxan sugandi, na nan findima e mangan na. E nama tin xəjən xa findi e mangan na, naxan mi findixi e ngaxakeden Isirayila kaana nde ra. ¹⁶ A mi lan e mangan xa soo wuyaxi sətə. A mi lan a xa muxune rasiga Misiran yi soone saradeni, bayo Alatala a falaxi nən e xa, a e nama siga na bəxəni sənən. ¹⁷ A mi lan a yi ɲaxalan

wuyaxi dɔxɔ. Na feene nan a bɔɲɛn naxetema Ala fɔxɔ ra. A mi lan a yi gbeti gbeen nun xema wuyaxi sɔtɔ. ¹⁸ Mangan na dɔxɔ a manga gbedeni waxatin naxan yi, sariya kitabun naxan namaraxi Lewine yii, saraxaraline, a xa na sebe a yete xa. ¹⁹ Na kitabun luma nen a dexɔn. A xa a xaran lɔxɔn birin a siimayani, alogo a xa gaxu Alatala a Ala yee ra, a mɔn yi nɔ a sariyan nun a tɔnne suxudeni naxanye sebeɣi a kui. ²⁰ Na nan a ligama, a mi a yete rafisama a ngaxakedenne xa, a fata sariyan ma yiifanna ma hanma kɔmenna ma. Nayi, a mangaya xunkuyen sɔtɔma nen, a tan nun a diine Isirayila yamaan tagi.

18

Saraxaraline wanla

¹ Saraxaraline, Lewi bɔnsɔnna muxune, ne mi bɔxɔ yitaxun daxin sɔtɔma e keɛn na alo Isirayila muxu gbeteye. E baloma saraxane nan na naxan nalima Alatala ma tɛɛn na. Na nan findixi e keɛn na. ² E mi keɛ sɔtɔma e ngaxakedenne tagi. Alatala nan findima e keɛn na alo a a fala e xa kii naxan yi. ³ Isirayila kaane na fa ɲingen na hanma yeɣeɣena saraxa badeni, ito nan findima Lewi kaa saraxaraline gbeen na: suben balaxana, a gbɛgbɛna, e nun a buru subene. ⁴ E mɔn xa e bogise singe saraxane so e yii: murutuna, manpa nenena, turena, e nun e yeɣeɣe xaben naxan singe maxabaxi. ⁵ Alatala e Ala Lewi bɔnsɔnna nan sugandixi bɔnsɔnna birin tagi alogo e tan nun e diine xa wali Alatala xinla binyadeni waxatin birin.

⁶ Xa Lewi bɔnsɔnna muxuna nde keli Isirayila taana nde yi a dɔxi denaxan yi, a siga na yireni Alatala denaxan sugandima, ⁷ mɛnni, a lanma a xa wali Alatala a Ala xinla a fe ra, a ngaxakeden Lewine dexɔn naxanye walima Alatala yetagi. ⁸ A lan nen a yi balon sɔtɔ alo saraxaraliin bonne, hali a to a yii seene matixi, a gbeti sɔtɔ.

Yiimatone nun kɛramuxune fe

⁹ E na so bɔxɔni Alatala e Ala denaxan fima e ma, e nama so kewali xɔsixinine yi mɛn kaane naxanye ligama. ¹⁰ Muxun nama lu e ye naxan a diin ganma saraxan na hanma yiimatona hanma koron bɔnbɔna hanma seri kanna hanma kɛramuxuna, ¹¹ hanma tirin tiina hanma naxan barinne maxɔdinma hanma ɲinan kanne, hanma barin kiine. ¹² Na muxu sifan mi rafan Alatala e Ala ma. Alatala e Ala siyani itoe kedima nen e yee ra na kewali xɔsixinine fe ra. ¹³ E kewanle xa kamali Alatala e Ala yee ra yi. ¹⁴ E siyaan naxanye kedima, ne biraxi yiimatooon nun koron bɔnbɔn xuiin nan fɔxɔ ra, koni Alatala e Ala mi tinɲe e tan yi na liga.

Ala nabine rafama nen

¹⁵ Alatala e Ala nabina nde raminima nen e ye naxan luma alo n tan. E xa e tuli mati a ra. ¹⁶ E naxan maxɔdin Alatala e Ala ma, e yi malanxi lɔxɔn naxan yi Horebe geyaan fari. E yi a fala, e naxa, “N mi waxi Alatala n ma Ala xuiin name feni sɔnɔn. N mi waxi tɛɛ gbeeni ito fan to feni sɔnɔn alogo n nama faxa.” ¹⁷ Alatala yi a fala n xa, a naxa, “E naxan falaxi, na fan. ¹⁸ N nabiin naminima nen e ye, naxan luxi alo i tan. N nan n ma falan nalima a ma nen, a yi na yeɣa e xa, n na a yamarin naxan na. ¹⁹ Xa muxu yo mi a tuli mati falan na nabiin naxan nalima n xinli, n tan yetɛɛn na kanna makitima nen. ²⁰ Koni xa nabina nde susu, a falan ti n xinli, n mi naxan yamarixi a ma, hanma a yi falan ti ala gbeteye xinli, e xa na kanna faxa.” ²¹ Yanyina nde, e e yete maxɔdinma nen, e naxa, “En nɔe a kolonɲe di, a Alatala a falan mi a ra?” ²² Xa nabiin falan ti Alatala xinli, a falan mi kamali, Alatala mi na falaxi. Nabiin nan na falaxi a wasoni. Hali e mi gaxu a yee ra.

19

Marakisi taane

Yatene 35.6-34 nun Sariyane 4.40-43 nun Yosuwe 20.1-9

¹ Alatala e Ala na siyane halagi, a naxanye bɔxɔn soma e yii, e e kedima nen, e yi dɔxɔ e taane nun e banxine kui. ² Na na dangu, e xa taa saxan sugandi bɔxɔni, Alatala e Ala naxan fi e ma. ³ E xa kirane rafala siga mɛnne yi, e yi yamanani taxun dɔxɔde saxan, Alatala e Ala naxan fima e ma e keɛn na, alogo, faxa tiine birin xa siga na taane yi, e niin

yi rakisi. ⁴ Naxan na faxan ti, a li, a mi a rakelixi a ma, a mi a yitɔnxi xɔnnantenyani, na kanna nɔɛ sigɛ nɛn na taana nde yi, a niin yi ratanga. Misaala ra, muxun naxan siga fɔtɔnni wudi sɛgɛdeni e nun a lanfana, ⁵ a wudin sɛgɛma, bunbin yi koren, a yi a lanfaan li, na yi faxa. Na faxa tiin sifan nɔɛ luyɛ nɛn na taana nde yi alogo a niin xa rakisi. ⁶ Xa kirani kuya, faxa muxun gbeɛɲɔxɔ muxun faxa tiin sagatanma nɛn a xɔlɔni han a yi a li, a yi a faxa, hali a mi yi lan a yi faxa bayo a mi a lanfaan faxa feni tɔnxi xɔnnantenyani. ⁷ N yamarini ito fixi ɛ ma na nan ma. ɛ xa taa saxan sugandi marakisi taane ra. ⁸ Xa Alatala ɛ Ala ɛ bɔxɔn nagbo ayi alo a a kɔlɔ ɛ benbane xa kii naxan yi, xa a bɔxɔni ito birin so ɛ yii a ɛ benbane tuli sa naxan na, ⁹ xa ɛ yamarini itoe birin suxu a fajin na, n naxanye falama ɛ xa to, a ɛ xa Alatala ɛ Ala xanu, ɛ yi bira a kirane fɔxɔ ra, nayi ɛ mɔn xa taa saxan sugandi, ɛ yi e sa taa saxanna bonne fari. ¹⁰ Nayi, Alatala ɛ Ala denaxan fima ɛ ma ɛ kɛɛn na, ɛ mi tɔɲɛgetɔɔn faxɛ na bɔxɔni.

¹¹ Koni xa muxuna nde a boden naɲaxuxi, a a mɛɛn, a yi a faxa, xa na kanna siga na taana nde yi, ¹² na taan fonne lan nɛn e xa a suxu, e yi a xali faxa muxun gbeɛɲɔxɔ muxun fɛma alogo a xa a faxa. ¹³ ɛ nama kininkinin na kanna ma de! ɛ xa na faxa ti sifan ɲan Isirayila bɔxɔni, ɛ yi hɛrin sɔtɔ.

Bɔxɔne danne nun wule sereyane

¹⁴ ɛ na dɔxɔ bɔxɔni Alatala ɛ Ala naxan fima ɛ ma ɛ kɛɛn na, ɛ nama ɛ lanfana bɔxɔn danna taxamasenne masiga ɛ benbane naxanye dɔxɔ. ¹⁵ Muxun naxan bata haken liga hanma gbalona hanma yulubina, na kanna mi lan a xa kiti muxu kedenna sereya baxin xɔn. Na fe sifan makitima sereya firin hanma saxan fala xuiin nan xɔn.

¹⁶ Xa sere ɲaxin sereyaan ba, a yi muxun tɔɲɛge gbalona nde a fe ma, ¹⁷ yɛngɛ fa firinni itoe lan nɛn e xa siga Alatala batu yireni saraxaraline nun kitisane fɛma naxanye walima na waxatini. ¹⁸ Kitisane a feen fɛsɛfɛsɛma nɛn. E na a kolon a seren bata wule sereyaan ba, a a ngaxakedenna tɔɲɛge, ¹⁹ nayi ɛ xa a liga na kanna ra alo a tan yi a ligama a ngaxakedenna ra kii naxan yi nun. ɛ xa fe ɲaxin ɲan ɛ tagi. ²⁰ Muxu gbɛtɛne na feen mɛma nɛn, e yi gaxu. Nayi, e mi fa susue na fe ɲaxin sifan ligadeni sɔnɔn. ²¹ ɛ nama kininkinin na muxu sifan ma: Niin ɲɔxɔn xa fi niin na, yɛɛn yi ɲɔxɔ yɛɛn na, ɲinna yi ɲɔxɔ ɲinna ra, yiin yi ɲɔxɔ yiin na, sanna yi ɲɔxɔ sanna ra.

20

Yɛngɛn sariyana

¹ ɛ na siga ɛ yaxune yɛngɛdeni, ɛ na soo wuyaxi to e nun yɛngɛso seene nun sofa wuyaxi naxanye wuya dangu ɛ ra, hali ɛ mi gaxu. Alatala ɛ Ala naxan ɛ raminixi Misiran bɔxɔni, na luma nɛn ɛ xɔn. ² ɛ nɛma ɛ yitɔnma waxatin naxan yi yɛngɛ so xinla ma, saraxaraliin xa ti, a falan ti yamaan xa, a naxa, ³ “Isirayila kaane, ɛ tuli mati! To, ɛ sigama ɛ yaxune nan yɛngɛdeyi. ɛ nama tunnaɔlɔ ɛ ma, ɛ nama gaxu, ɛ nama kuisan, ɛ bɔɲɛn nama mini, ⁴ bayo Alatala ɛ Ala luma nɛn ɛ xɔn ɛ yaxune yɛngɛdeni. A e yɛngɛma nɛn ɛ xa, a yi ɛ rakisi.”

⁵ Na waxatini sofa kuntigine fan falan tima nɛn ganla xa. E naxa, “Muxuna nde ɛ yɛ be ba, naxan bata yelin banxi tideni koni a munma so a kui singen? Na kanna xa xɛtɛ a konni, xa na mi a ra waxatina nde a nɔɛ faxɛ nɛn, muxu gbɛtɛ yi so a banxini. ⁶ Muxuna nde ɛ yɛ be ba, naxan bata manpa binle si, koni a munma e bogine bolon singen? Na kanna xa xɛtɛ a konni, xa na mi a ra waxatina nde a nɔɛ faxɛ nɛn, muxu gbɛtɛ yi a tɔnɔn sɔtɔ. ⁷ Muxuna nde ɛ yɛ be ba, naxan bata ɲaxalandina nde masuxu, koni ɲaxanla munma siga a konni singen? Na kanna xa xɛtɛ a konni, xa na mi a ra waxatina nde a nɔɛ faxɛ nɛn yɛngɛni, muxu gbɛtɛ yi a ɲaxanla dɔxɔ.” ⁸ Sofa kuntigine mɔn sofane maxɔdinma nɛn, e naxa, “Muxuna nde ɛ yɛ be ba, naxan mi fa susue, a gaxuxi? Na kanna xa xɛtɛ a konni alogo a lanfane fan nama tunnaɔlɔ e ma.” ⁹ Sofa kuntigini itoe na yelin falan tiye yamaan xa, e yi sofana ndee findi gali mangane ra.

¹⁰ ɛ na siga taana nde yi yɛngɛ sodeni, ɛ xa mɛn kaane maxɔdin singen, a e xa e yɛtɛ raxɛtɛ ɛ ma. ¹¹ Xa e tin na ma, e yi taan nabilin yinna rabi ɛ xa, e birin luma nɛn ɛ yamarin

bun, e yi mudun fi. ¹² Koni xa e mi tin na ma, e yi e yenge, nayi e xa na taan bilin. ¹³ Alatala e Ala na taan soma nen e yii, e xemene birin faxa silanfanna ra. ¹⁴ Koni jaxanle nun diine nun xuruseene nun nafunla naxanye birin na taan kui, ne birin findima nen e gbeen na. E yi e yaxune herisigen birin don, Alatala e Ala naxan fixi e ma.

¹⁵ E na nan ligama taane ra naxanye makuya, naxanye mi na taane ye e dɔxɔma naxanye yi. ¹⁶ Koni a na findi taane ra Alatala e Ala denaxanye fima e ma e keen na, e mi sese luma a nii ra menni. ¹⁷ E Xitine nun Amorine nun Kanan kaane nun Perisine nun Xiwine nun Yebusune birin halagima nen alo Alatala e Ala a yamarixi e ma kii naxan yi, ¹⁸ alogo e nama e xaran na fe jaxine ma e naxanye ligama e suxure batudeni. E yi Alatala e Ala yulubin tongo.

¹⁹ Xa e bata taana nde bilin men kaane yenge xinla ma, e mi lan e yi na wudine sege naxanye bogima. E bogine findima e balon nan na. Na wudi sixine mi findixi e yengefane ra. ²⁰ Koni wudi binla naxanye bogin mi donma, e nɔe ne sege nen alogo e xa findi yengeso seene ra e xa, e ne rawali na taan yengedeni han e yi a masɔɔ.

21

Faxan naxan kari mi kolonxi

¹ E na so bɔxɔni Alatala e Ala denaxan fima e ma, xa e muxu faxaxina nde to burunna ra, a a li a faxa muxun mi kolonxi, ² e fonne nun e kitisane sigama nen. Keli binbin yireni han taan naxanye mena rabilinni, e ne yikuyene maliga. ³ E na a kolon taan naxan maso na ra, na taan fonne jinge gilen nan tongoma naxan munma wali, xun xidi yegen munma xidi naxan xunna ma. ⁴ Na taan fonne jinge gilen xalima nen xudeni naxan mi xɔrima, sansiin munma rawali denaxan yi. E yi a keen gira menni, a faxa. ⁵ Lewi yixetene, saraxaraline fan fama nen, bayo Alatala e Ala ne nan sugandixi a e xa wali a xa, e mɔn yi dubane ti Alatala xinli, e mɔn yi matandi feene nun muxu maxɔlɔne makiti. ⁶ Taan naxan maso binbin yiren na, na fonne xa e yiine raxa jinge gilen xun ma, e naxan faxaxi xudeni. ⁷ E yi a fala, e naxa, “Nxu tan xa mi faxan tixi, nxu mi a toxi lige. ⁸ Alatala, i xa ito rasuxu i solona seen na Isirayila yamaan xa, i naxan xunbaxi. Yandi, i nama i ya yamaan yate sɔnmane ra na faxa tixina fe yi.” Nayi, Alatala na solona seen nasuxuma nen faxa tixina fe yi. ⁹ E na yulubi tongoxin bama yamaan ma, bayo e bata na feen liga naxan tinxin Alatala yee ra yi.

Muxu suxine yengeni

¹⁰ E na siga e yaxune yengedeni, xa Alatala e Ala e sa e sagoni, e yi e findi e muxu suxine ra, ¹¹ yanyina nde muxuna nde a yeen tima nen suxu muxu jaxalan tofajina nde ra. Xa na kanna wama a dɔxɔ feni a jaxanla ra, ¹² nayi a nɔe a xale nen a konni. Na jaxanla a xunna bima nen, a yi a yii xanle fan maxaba, ¹³ a yi a doamaan fan masara. A luma nen banxin kui, a yi a fafe nun a nga jan feen liga kike keden. Na xanbi ra, xemen nɔe a finde a gbeen na nen, a findi a jaxanla ra. ¹⁴ Xa a fe rajaxu xemen ma, a nɔe a bejinje nen, a siga denaxan na a kenen. A mi lan sɔnɔn a xa a mati gbetin na, a mɔn mi nɔe a finde a konyin na sɔnɔn bayo a bata yi a kolon a jaxanla ra.

Dii forimaan tidena

¹⁵ Xa jaxalan firin xemena nde yii, keden yi rafan a ma dangu boden na, na jaxalan firinne yi dii xemen keden keden bari, koni dii singen yi findi jaxanla diin na naxan mi rafan xemen ma, ¹⁶ a na wa a keeni taxun feni a diine ra, diin forimaan lan a xa keen naxan sɔɔ, a mi lan xemen xa na so a batena diin yii, a dii singen yi fula a tiden na. ¹⁷ A xa a kolon jaxanla naxan najaxuxi a ma, na nan ma dii findixi a dii singen na. A herisigen dɔxɔde firin nan soma dii forimaan yii, bayo na nan singen xemen senben yitaxi. A tan nan lan a dii forimaan tiden sɔɔ.

Dii murutɔxina

¹⁸ Xa xemena nde dii xeme xalabanten murutɔxin sɔɔ, a yi a li a mi a tuli matima a fafe nun a nga xuiin na, e bata kata e xa a xuru koni a mi e xuiin suxi, ¹⁹ a fafe nun a nga xa a suxu, e yi a xali taan fonne fema taan so deen na. ²⁰ E yi a fala e xa, e naxa, “Nxɔ

diini i ra, a xalabanten, a mən murutexi. A mi nxu xuiin suxuma. Sabaan nun dōlōn nan nafan a ma.”²¹ Nayi, taan xemene birin a magōlōnma nən han a faxa. E xa fe jaxin jan e tagi. Isirayila kaane na feen mema nən, e gaxu.

Muxu binbin singanxina

²² Xa e muxun faxa, naxan bata gbalo feen liga, a lan a xa faxa naxan ma, e mən yi a binbin singan wudin na,²³ a binbin mi lan a xa xi singanxi han xōtōnni. A lan nən a xa maluxun na lōxōni, bayo Ala bata na muxu singanxin danga. E nama na binbi singanxina dangan lu yamanani, Alatala e Ala denaxan fima e ma e keen na.

22

I muxu boden yii seene masuxu

¹ E na e ngaxakedenna jingen hanma a yexeen to, a sigama burunna xun xōn, e nama e xun xanbi so a yi. E lan nən e xa a xali a kanna fema. ² Xa e ngaxakedenna konna makuya, hanma e mi a yire kolon, e xa xuruseen xali e konni. E yi a ramara han e a kanna to waxatin naxan yi, e yi a so a yii. ³ E na nan ligama a sofanla fan na, a domana, e nun a seen naxan birin lōxi ayi. E mi lan e xa e xun xanbi so ne yi. ⁴ Xa e ngaxakedenna sofanla hanma a jingen to biraxi kiraan xōn, e nama e xun xanbi so a yi. E lan nən, e xa a mali a rakele.

Xemen nun jaxalan domane

⁵ Naxanla mi lan a yi xeme domaan nagodo a ma. Xemen fan mi lan a jaxalan domaan nagodo a ma. Muxun naxanye na fe sifan ligama, na kanne mi rafan Alatala e Ala ma.

Daliseen masuxu kiina

⁶ E na a to kiraan xōn ma, xōliin bata a tēen sa wudin kōe ra, xa na mi a ra bōxōn ma, a nga felenxi a xelene ma, xa na mi a ra a diine ma, e mi lan e xa a nga nun a diine tongo e bode xōn. ⁷ E xa a nga bejin, a xa siga. E yi a diine tan tongo. Nayi, e siimaya xunkuyen nun herin sōtōma nən.

Muxune xa ratanga

⁸ Xa i banxi nenen ti, i yi foye suxudeni tōn banxin kōe ra alo kore banxina, i xa a rabilin sansandin na alogo muxuna nde nama bira lōxōna nde, a faxa, fata i ya banxin ti kiin na.

Fe yibasanna fe

⁹ I nama sansi siya firinna si i ya manpa bili nakōni, xa na mi a ra a bogin findima se haramuxin nan na. ¹⁰ I nama xun xidi yegen xidi jingen nun sofanla xunne ma e bode xōn i yi xeen bi. ¹¹ I nama domaan nagodo i ma naxan sōxōnxi yexee xabe garin nun gese futu garin basanxin na.

Gubana

¹² I xa luti denbexine singan i ya gubaan tongon naaninne ra.

Kiti xōdexene jaxanla fe yi

¹³ Xa xemena nde jaxanla dōxō, e yi kafu, a feen yi rajaxu xemen ma,¹⁴ a yi a xili kala fōlō, a naxa, “N bata jaxanli ito dōxō, koni nxu to kafu, n yi a li, a mi yi Alaa kiraan xōn.”

¹⁵ Na na liga, sungutunna fafe nun a nga sereya seen xalima nən taan fonne fema taan so deen na, naxan a yitama a sungutun nasōlōnxin nan yi a ra. ¹⁶ A fafe ito nan falama, a naxa, “N bata n ma dii temen fi xemene ito ma, koni a mi rafan a ma sōnōn. ¹⁷ A bata wulen sa a xun ma, a sungutun nasōlōnxin mi yi a ra.” Sungutunna sōtō muxune xa na futun nasōnōya sereya dugin sa taan fonne yetagi. ¹⁸ Taan fonne na xemen suxuma nən, e yi a fe jaxin saran a ra. ¹⁹ E na a makiti, e xa a yangin, a gbeti gbanan keme so sungutunna fafe yii, bayo a bata Isirayila jaxanla nde xili kala. Na xanbi a lanma nən jaxanla mən xa xete xemen konni. A nema a siimayani, a mi nōe a me na jaxanla ra.

²⁰ Koni, xa jōndin nan na feen na, sereya se yo mi na naxan a yitama a bata futun nasōnōya,²¹ na jaxanla xalima nən a fafe a banxin deen na. Taa yi kaane yi a magōlōn

han a faxa, bayo a bata yaƓi feen liga, naxanla mi lan a xa naxan liga Isirayila bəxəni. A bata xeme feen kolon a a fafe konni waxatin naxan yi. E xa fe naxin jan e tagi.

²² Xa e xemen nun naxanla suxu naxan findixi xeme gbete a naxanla ra, e saxi, na fe naxi raba firinne lan nen e xa faxa, naxanla nun xemena. E xa fe naxin jan Isirayila bəxəni.

²³ Xa xemen naralan sungutunna nde ra taan kui, naxan bata masuxu, e yi kafu, ²⁴ e xa na muxu firinne xali taan so deen na, e yi e magəlon han e faxa. Sungutunna faxama nen bayo a mi sənəxən natexi taan kui. Xemen fan faxama nen bayo a bata naxalan masuxin futun kala. E xa fe naxin jan e tagi.

²⁵ Koni xa xemen naralan sungutunna ra burunna ra, naxan bata masuxu, a yi fu a ma, na xeme nan gbansan faxama. ²⁶ E nama fefe liga sungutunna ra bayo a mi fe naxi yo ligaxi a lan a xa faxa naxan ma. Na feen luxi nen alo xemen naxan fu a boden ma alogo a xa a faxa. ²⁷ Amasəto xemen naralanxi sungutunna ra burunna nan na. Hali sungutunna xeme kanni ito sənəxən nate, muxu yo mi yi na naxan yi a ratange.

²⁸ Xa xemen naralan sungutunna ra naxan munma masuxu, a yi fu a ma, muxuna nde yi e to na feen xun na, ²⁹ na xemen xa gbete gbanan tonge suulun so sungutunna fafe yii, a yi sungutunna dəxə a naxanla ra, bayo a bata a futun kala. A nema a siimayani, a mi nəe a me na naxanla ra.

23

¹ Xemen nun a fafe a naxanla nama kafu, alogo a nama a fafe rayagi.

Muxun naxanye mi lan Alaa yamaan malanni

² Muxun naxan təgenxi, hanma a bari seen bolonxi, na kanna mi lan a siga Alatalaa yamaan malanni. ³ Naxanye na kafu sariyatareyani, e diin bari, na diin fan mi daxa a siga Alatalaa yamaan malanni han a yixete fudena.

⁴ Amonine nun Moyaba kaane mi sige Alatalaa yamaan malanni hali e yixete fudena. ⁵ A ligama na kiini habadan bayo siyani itoe mi faxi e ralandeni burun nun igen na e yii, e yi kelima Misiran yi waxatin naxan yi. E Beyori a dii Balami saren fi nen e xili ma keli Petori taani Mesopotamiya yamanani alogo a xa e danga. ⁶ Koni Alatala e Ala mi tin a tuli matiye Balami ra. A bata dangan masara barakan na bayo e rafan Alatala e Ala ma. ⁷ E nama e mali bəne xunbenla nun herin sətə feen na e siin birin yi.

⁸ E nama Edən kaane rajaxu bayo e ngaxakedenna nan e ra. E nama Misiran kaane rajaxu bayo e waxatina nde ti nen e bəxəni. ⁹ E yixete saxanden nəe soe nen Alatalaa yamaan malanni.

Daaxaden sarijanna fe

¹⁰ E na siga e yaxune yengedeni, e yi daaxa yirena nde yi, e lan nen e xa e yete ratanga fe naxin birin ma. ¹¹ Xa xemena nde e ye naxan mi sarijanxi, igen bata mini a xemeyani kəeen na, a xa mini daaxaden fari ma. ¹² Ninbanna ra, a xa a maxa. Sogen na godo waxatin naxan yi a nəe soe nen daaxadeni.

¹³ E xa yirena nde sugandi daaxaden fari ma, na yi findi xandaan na. ¹⁴ Wali sena nde xa lu e goronne ye, alogo e na siga xandani, e xa yinla ge, e yi e makoon naba, e benden naxete a ye ma. ¹⁵ E daaxaden lan nen a xa sarijan, bayo Alatala e Ala masiga tiden na a ra e kantani feen na, a yi e yaxune sa e sagoni. Xa a fe naxin li daaxadeni, a a makuyama e ra nen.

Konyi sariyana

¹⁶ Xa konyina nde a gi a kanna ma, a yi a yigiya e konni, e nama a xali a kanna fema de! ¹⁷ A lan nen a xa dəxə e dexən taani, a na wa lu feni denaxan yi. E nama naxu a ra.

Yalunyana fe

¹⁸ Isirayila xemena hanma naxanla nama findi yalunden na. ¹⁹ Yalunde gilen sarena, hanma yalunde xemen sarena, na mi lan a xa so Alatala e Ala banxini e de xui yo rakamali feen na, bayo Alatala e Ala na fe sifan najaxuxi.

Donla nun de xuina

²⁰ E na sena nde doli e ngaxakedenna ma, gbetina, donsena, xa na mi a ra se gbete, e nama tɔnɔ yo sa a fari. ²¹ E nɔe tɔnɔn fenje nen xɔjen na, koni e ngaxakedenna tan mi a ra de. E xa na sariyan suxu e bɔxɔni, e denaxan sɔtɔma, alogo Alatala e Ala xa barakan sa e kewanle birin yi.

²² I na de xuiin tongo Alatala i ya Ala xa, i nama i madigan a rakamali feen na, xanamu Alatala i ya Ala a maxɔdinma nen i ma, i yi findi yulubi tongon na. ²³ Xa i mi de xui tongo, yulubi fe mi a ra. ²⁴ Koni xa i de xuiin tongo Alatala i ya Ala xa, i lan nen i xa a rakamali ki faji alo i a jɛnige kii naxan yi.

²⁵ I nɔe manpa bogina nde be nen i gbeen mi naxan na, i yi a don, han i lugo, koni i nama nde sa i ya goronni. ²⁶ I na so murutu xeen na, i gbee mi naxan na, i nɔe tɔnsɔnna ndee bolonje nen i yiin na, koni i nama i ngaxakedenna a murutun xaba wɔliten na.

24

Futu kalana fe

¹ Xa xemena nde naxanla dɔxɔ, a fe yi rapaxu a ma, nayi, a e futu kala kedɛn nan seɓema, a a so a yii, a yi a rasiga a konni. ² Naxanla to bata keli xemɛn konni, a nɔe dɔxe nen xeme gbete xɔn. ³ Xa a fe sa rapaxu na xemɛn fan ma, a e taxun kedɛn seɓe, a yi a so a yii, a yi a rasiga a konni, hanma xa na xemɛn sa faxa, ⁴ xeme singen naxan a mexi a ra, na mi lan a yi a tongo sɔnɔn, a findi a naxanla ra, bayo a bata haramuya a ma. Alatala na fe sifan napaxuxi. E mi lan e xa na yulubi sifan liga bɔxɔni Alatala e Ala denaxan soma e yii e keen na.

Muxu feen sariyana

⁵ Xemɛn naxan baxi naxanla dɔxɔdeni, a mi lan a xa so sofayani. Kɔntɔfili gbete yo mi lan a xa lu a ma han jɛe keden alogo a xa a naxanla masuxu a naxan dɔxi, a a rasɛwa.

⁶ E mi lan e xa wuli ngaan nun wuli diin dɔxɔ tolimani, xa na mi a ra wulin diin gbansanna, bayo na findima balotareyaan nan na.

⁷ Xa Isirayila kaana nde a ngaxakedenna suxu nɔɔni, a yi a findi konyin na, hanma a a mati, a lan nen na kanna xa faxa. E fe naxin janma e tagi na kiini.

⁸ Xa fure naxin bata mini muxuna nde fatin ma e xa a liga alo Lewi yixeten saraxaraline a fala e xa kii naxan yi. N na e yamari naxan na, e xa na birin suxu ki faji. ⁹ Alatala e Ala naxan ligaxi Mariyama ra e keli xanbini Misiran yi, e xa e miri na ma.

¹⁰ Xa e ngaxakedenna nde sena nde dɔxɔ e ma tolimani, e nama so a banxini na tolima seen tongodeni. ¹¹ E xa lu tanden ma, na kanna xa mini na tolima seen na. ¹² Xa yiigelitɔɔn na a ra, a yi a gubaan so i yii tolimaan na, i nama a ramara han kɔɛɛn na. ¹³ I xa a raxete a ma sogen godo waxatini, alogo a xa xi a yi, a barikan bira i xa. Na yatema nen tinxinna ra Alatala i ya Ala yee ra yi.

¹⁴ I nama naxu yiigelitɔ walike tɔrɔxine ra, a na findi i ngaxakeden Isirayila kaan na hanma xɔjen na naxan dɔxi i konni. ¹⁵ I xa a wanla saranna so a yii lɔxɔ yo lɔxɔ benun sogen xa godo, bayo yiigelitɔɔn nan a ra, a xaxili tixi a saranna nan na. Xa a mawuga Alatala xa i ya fe yi, i findima nen yulubi tongon na.

¹⁶ Fafane mi faxama diine funfuni, diine fan mi faxama fafane funfuni, koni birin faxama a yete yulubin nan ma fe ra.

¹⁷ I nama kiti kobin sa xɔjen ma hanma kiridina. I nama kaja gilena a gubaan nasuxu tolimaan na. ¹⁸ I nama ninan, a i findi nen konyin na Misiran yi, Alatala i ya Ala nan i xunba. Na feen na a toxi n yamarini ito fixi i ma. I xa a suxu.

¹⁹ I na seen xaba xeen ma, tɔnsɔnna naxanye na lu e xɔri ma, i nama ne matongo. I xa e lu na xɔjene nun kiridine nun kaja gilene xa. Nanara, Alatala i ya Ala i barakama nen i ya wanle birin yi. ²⁰ I na i ya oliwi binle bogine malan, e bogin naxanye na lu e kɔe ra, i mi lan i xa xete ne badeni. I xa e lu na xɔjene nun kiridine nun kaja gilene xa. ²¹ I na i ya manpa bogine fan ba, e bogin naxanye na lu e ra, i mi lan i xa xete ne badeni. I xa

e lu na xəjəne nun kiridine nun kaɲa gilene xa. ²² I nama jinan, a i findi nen konyin na Misiran yi. Na feen na a toxi n yamarini ito fixi i ma. I xa a suxu.

25

Bosa rabənbəna

¹ Xa xeme firin yenge, e na siga kitisane fema alogo e xa e makiti, kitisane xa yoon fi jəndi kanna ma, wule falana kala tixin yi saran a ra. ² Xa wule falan lanma a xa bənbə, kitisaan xa a rasa bəxəni, e yi a bənbə a yee xəri bosaan ye yatən na a lan a xa naxan sətə fata sariyan na. ³ Na kui, e mi lan e xa dangu bosaan ye tonge naanin na. Xa e nde sa na fari, e bata e ngaxakedenna rayagi.

Ningena wanla

⁴ I na jingen ti malo bodonna ra, i nama a deen xidi.

Kaɲa gile diitare kanna fe

⁵ Xa ngaxakeden ma xeme firinne dəxi yire kedenni, keden yi faxa a mi dii bari, na jaxanla mi lan a xa dəxə xeme gbete xən ma denbayaan fari ma. A lan a xa dəxə a xemena ngaxakedenna nde nan xən, a findi a jaxanla ra. ⁶ A dii singen naxan barima, na lan a xili sa faxa muxun xun ma, alogo a xinla nama lə ayi Isirayila bəxəni. ⁷ Xa xemen tondi a ngaxakedenna a jaxanla dəxe, kaɲa gilen xa siga taan so deen na taan fonne denaxan yi, a a yeba e xa, a naxa, “N ma xemena ngaxakedenna mi tinxi n ma fe ma. A bata tondi dii fideni a ngaxakedenna ma Isirayila bənsəonne ye, naxan lan a xili sa a xun ma.” ⁸ Taan fonne xemen xilima nen, e yi a maxədin. Xa a tondi a ngaxakedenna a jaxanla dəxe, ⁹ kaɲa gilena a masoma nen a ra taan fonne yee xəri, a sankidin ba a xemena ngaxakedenna sannu, a yi a de igen puru a yetagi. A yi a fala, a naxa, “Ito nan ligama xemen na naxan tondima mayixetən fideni a ngaxakedenna ma.” ¹⁰ Nayi, na xemena a denbayaan xili bama Isirayila yi ikiini, “Sankidi ba denbayana.”

Naxan mi daxa yengeni

¹¹ Xa xeme firin yengema, na nde keden ma jaxanla yi siga a xemen badeni boden yii, xa a boden xemeya yiren suxu, ¹² e nama kininkinin na jaxanla ma. E xa a yiin bolon a ra.

Tinxinna yulayani

¹³ E nama kilo firin xali e sagbaan kui naxan mi kamalixi, keden binya, boden yelefu. ¹⁴ E nama liga se firin fan lu e konni naxan mi kamalixi, keden xungbo, boden xurun. ¹⁵ Kilo kamalixin nun liga se kamalixin nan lan a xa lu e yii. Nayi, e siimaya xunkuyen sətəma nen bəxəni Alatala e Ala denaxan soma e yii. ¹⁶ Naxan yo na na liga, a mayifuun ti, na muxu sifan mi rafan Alatala e Ala ma.

Amalekine yaxuya fena

¹⁷ E nama jinan Amalekine naxan liga e ra e to yi keli Misiran yi. ¹⁸ E mini nen e ma kiraan xən, e yi xanbiralune yee rasa. Na waxatini, e yi xadanxi han! Ala yee ragaxu yo mi yi e yi. ¹⁹ Iki, Alatala e Ala na e rasabati e rabilinna yaxune yee xəri na bəxəni a denaxan soma e yii, e xa Amalekine raxəri han e xinla yi tunun dunuɲa yi. E nama jinan na xən!

26

Bogi se singene nun yaganna fe

¹ E na so bəxəni Alatala e Ala naxan fima e ma e keen na, a yi findi e gbeen na, e na dəxə menni waxatin naxan yi, ² e birin nde bama nen e bəxən bogi se singene ra, na bəxəni Alatala e Ala denaxan fima e ma. E xa a sa deben kui, e yi a xali na yireni Alatala e Ala denaxan sugandima a xinla matəxən denaxan yi. ³ E sigan saraxaraline nan fema naxanye walima na waxatini. E yi a fala e xa, e naxa, “N na a falama to Alatala en ma Ala xa, a n bata so na bəxəni, a a kələ naxan ma fe ra a a soma en benbane yii.”

⁴ Saraxaraliin deben nasuxuma nen ε yii, a a dɔxɔ Alatala ε Alaa saraxa ganden yetagi. ⁵ ε falani ito nan tima Alatala ε Ala xa, ε naxa, “N benban findixi Arami kaan nan na, sigatiina. A siga nen Misiran yi, e nun a muxune. E yi dɔxɔ na. E yi findi siya gbee senbemaan na, muxu wuyaxi. ⁶ Koni Misiran kaane nxu ɲaxankata nen, e nxu tɔrɔ, e konyiya xɔdɛxɛn sa nxu ma. ⁷ Nxu yi Alatala maxandi, nxu benbane Ala. A yi nxɔ maxandi xuiin name, a mɔn yi nxɔ mantɔrɔne to, e yi fe ɲaxine nun fe xɔdɛxɛn naxanye dɔxɔma nxu ra. ⁸ Alatala yi nxu ramini a senben nun nɔɔn nun fe magaxuxine nun taxamasenne nun kabanakone ra Misiran yi. ⁹ A yi fa nxu ra han be, a yi bɔxɔni ito so nxu yii, nɔnɔn nun kumin gbo denaxan yi. ¹⁰ Na nan a toxi, iki, Alatala, n faxi bɔxɔn bogi se singeni itoe ra i tan fɛma, i naxanye fixi n ma.”

ε deben dɔxɔma nen Alatala ε Ala yetagi, ε yi ε xinbi sin a xa. ¹¹ ε tan nun Lewine nun xɔɲɛn naxanye ε tagi, ε birin yi sɛwa ε bode xɔn ma se fajine fe ra Alatala ε Ala naxan fixi ε ma e nun ε denbayana.

¹² Nεε saxandene findixi yagan ɲεene nan na. ε na yelin yaganna malanɲε, ε xa a so Lewine nun xɔɲɛne nun kiridine nun kaɲa gilene nan yii naxanye ε taane yi. Ne fan yi e dege, e yi lugo. ¹³ Na waxatini, ε falani ito nan tima Alatala ε Ala xa, ε naxa, “Naxan findixi i gbeen na, n bata a birin namini n konni. N bata a so Lewine nun xɔɲɛne nun kiridine nun kaɲa gilene yii alo i a yamarixi kii naxan yi. N mi i ya yamari yo matandixi hanma n ɲinan a xɔn. ¹⁴ Hali sayaan to so n ma n mi i ya yaganna siyadin don, hanma n yi a xunnakala fe haramuxini, hanma n yi barinne ki nde ra. N bata i xuiin suxu, Alatala n ma Ala. I naxan yamarixi n ma, n bata na birin liga. ¹⁵ I xa i miri nxu ma ariyanna yi, i dɔxɔde saripnanxini. I yi Isirayila baraka, i ya yamana e nun i bɔxɔn naxan fixi nxu ma, i i kɔlɔ naxan ma fe ra nxu benbane xa, nɔnɔn nun kumin gbo denaxan yi.”

Fala raɲanna sariyana fe yi

¹⁶ Alatala ε Ala bata ε yamari to, a ε xa a tɔnne nun a sariyane suxu ki fajni! ε xa ε ɲɔxɔ lu e xɔn ma ε bɔɲɛn birin na e nun ε niin birin yi. ¹⁷ ε bata ε de ti Alatala xa to, a a tan nan ε Ala ra, a ε birama nen a kirane fɔxɔ ra, a ε a tɔnne nun a yamarine nun a sariyane suxuma nen. ¹⁸ Alatala fan bata a de ti, a ε tan findima a gbee yamaan na, alo a a falaxi ε xa kii naxan yi. ε xa a yamarine suxu, ¹⁹ alogo a xa ε rafisa a siya daxine birin xa. ε nɔrɔn nun ε xinla nun ε senben danguma nen e birin na. ε mɔn yi findi yama rasaripnanxin na Alatala ε Ala xa, alo a a fala kii naxan yi.

27

Duban nun dangana fe

¹ Nabi Musa yi yamarini ito fi Isirayila kaane ma fonne yεε xɔri, a naxa, “ε xa yamarini itoe birin suxu n naxanye fiin to. ² ε nɛma Yuruden baan gidin waxatin naxan yi, siga na bɔxɔni Alatala ε Ala naxan soxi ε yii, ε xa gɛmε gbeene ti, ε e mafixa. ³ ε yi sariya falani itoe birin sebe e ma, ε na gidi waxatin naxan yi, ε so na bɔxɔni Alatala ε Ala naxan soma ε yii, nɔnɔn nun kumin gbo denaxan yi alo Alatala ε benbane Ala a fala ε xa kii naxan yi. ⁴ ε na yelin Yuruden baan gide, ε xa gɛmeni itoe ti Ebalı geyaan fari, ε yi e mafixa, alo n na yamarima ε ma kii naxan yi to. ⁵ ε xa gɛmɛne malan Alatala ε Ala xa saraxa ganden na mɛnni, wure walise mi dinxi gɛmɛn naxanye ra. ⁶ ε gɛmɛne nan matongoma, ε yi Alatala ε Alaa saraxa ganden nafala. ε yi saraxa gan daxine ba Alatala ε Ala xa na fari. ⁷ ε mɔn xa bɔɲε xunbeli saraxane fan ba mɛnni, ε e don, ε sɛwa Alatala ε Ala yetagi. ⁸ ε gɛmɛn naxanye tixi, ε xa Alaa sariya falane sebe ne ma, ε yi e kerɛnden ki fajni.”

⁹ Musa nun saraxaraline, Lewine mɔn yi falan ti yamaan xa, e naxa, “Isirayila yamana, ε sabari. ε yi ε tuli mati. ε bata findi Alatala ε Alaa yamaan na to. ¹⁰ ε xa Alatala ε Alaa falan name. ε xa a yamarine nun a tɔnne suxu, n naxanye yamarima ε ma to.”

¹¹ Na lɔxɔ kedenni, Musa mɔn yi yamarini ito so yamaan yii, a naxa, ¹² “ε na Yuruden baan gidi waxatin naxan yi, bɔnsɔnni itoe xa ti Garisimi geyaan fari, e duba yamaan xa: Simeyɔn nun Lewi nun Yuda nun Isakari nun Yusufu e nun Bunyamin. ¹³ Bɔnsɔnni itoe

xa ti Eballi geyaan nan fari, e dangan ti: Ruben nun Gadi nun Aseri nun Sabulon nun Dan e nun Nafatali. ¹⁴ Lewine falan tima nen Isirayila birin xa e xui yitexin na.”

¹⁵ E naxa, “Ala xa na kanna danga naxan na suxuren nafala, hanma se gbetε rafalaxi wure raxulunxin na, a yi a batu wundoni. Na se sifan naxaxu Alatala ma.” Yamaan birin xa a ratin, e naxa, “Amina.”

¹⁶ “Ala xa na kanna danga naxan na a fafe nun a nga rayagi.” Yamaan birin xa a ratin, e naxa, “Amina.”

¹⁷ “Ala xa na kanna danga naxan na a bodena bəxən danne taxamasenne masiga.” Yamaan birin xa a ratin, e naxa, “Amina.”

¹⁸ “Ala xa na kanna danga naxan na danxutəən ti kira naxin xən.” Yamaan birin xa a ratin, e naxa, “Amina.”

¹⁹ “Ala xa na kanna danga naxan na kiti naxin sa xəjən ma hanma kiridina hanma kaja gilena.” Yamaan birin xa a ratin, e naxa, “Amina.”

²⁰ “Ala xa na kanna danga naxan nun a fafe a naxanla kafuma, bayo a bata a fafe rayagi.” Yamaan birin xa a ratin, e naxa, “Amina.”

²¹ “Ala xa na kanna danga naxan na yeneyaan liga suben xən.” Yamaan birin xa a ratin, e naxa, “Amina.”

²² “Ala xa na kanna danga naxan nun a magilen kafuma, a fafe a dii temena, hanma a nga a dii temena.” Yamaan birin xa a ratin, e naxa, “Amina.”

²³ “Ala xa na kanna danga naxan nun a bitan naxanla kafuma.” Yamaan birin xa a ratin, e naxa, “Amina.”

²⁴ “Ala xa na kanna danga naxan na a boden faxa wundoni.” Yamaan birin xa a ratin, e naxa, “Amina.”

²⁵ “Ala xa na kanna danga naxan na dimi yi seene rasuxu təjεgeden faxa feen na.” Yamaan birin xa a ratin, e naxa, “Amina.”

²⁶ “Naxan mi sariya falani itoe suxuma a yi e liga, Ala xa na kanna danga.” Yamaan birin xa a ratin, e naxa, “Amina.”

28

Dubane fe

Saraxaraline 26.3-13 nun Sariyane 7.12-24

¹ Xa ε Alatala ε Ala xuiin suxu ki faji, ε yi yamarini itoe suxu n naxanye soxi ε yii to, nayi Alatala ε rafisama nen bəxən siyane birin xa. ² ε baraka feni itoe nan sətəma, xa ε Alatala ε Ala xuiin suxu:

³ A barakan sama nen ε fe yi taan kui e nun xεene ma. ⁴ A barakan sa ε dii barin nun ε bəxən bogi seene nun ε xuruse kurune nun jingene nun yεxεene yi. ⁵ A yi barakan sa ε donse sagane nun ε donse rafaladene yi.

⁶ A yi ε baraka ε somatəən nun ε minimatəən na. ⁷ ε yaxune na keli ε yεngedeni, Alatala e kedima nen ε yεε ra. Xa e so kira keden nan xən, e e gima nen ε yεε ra kira solofere xən.

⁸ Alatala ε Ala barakan sama nen ε gbengbene yi, e nun ε wanle birin yi. A barakan sama ε fe yi na bəxəni a denaxan fima ε ma. ⁹ Xa ε Alatala ε Ala yamarine suxu, ε mən yi bira a kirane fəxə ra, a ε findima a yamaan na nen alo a a kələ ε xa kii naxan yi. ¹⁰ Bəxən siyane birin a kolonma nen nayi, a Alatala xinla bata fala ε xun ma, e gaxu ε yεε ra.

¹¹ Alatala ε herisigen fari sama nen na bəxəni a a kələ ε benbane xa naxan ma fe ra a a soma ε yii. ε dii wuyaxi barima nen, ε xuruseene dii wuyaxi xalima nen, a mən yi barikan sa ε bəxən bogi seene yi. ¹² Alatala koren nabima nen ε xa, a igen namaraxi denaxan yi, alogo a xa tulen nafa ε bəxəne ma a waxatini, a ε wanle birin nasənyə. Siya wuyaxine fama ε dolideni nen, koni ε tan mi donla tongoma. ¹³ Alatala ε tima nen yεen na. ε mi luyε dənxen na mume! Xa ε Alatala ε Ala yamarine suxu, n naxanye falama ε xa to, a ε yitema nen bonne xa, ε mi luyε e bun mume! ¹⁴ ε nama yamarini itoe bejin n naxanye falaxi ε xa, ε siga yiifanna ma hanma kəmenna ma, ε yi bira ala gbetene fəxə ra, ε yi e batu.

*Dangane fe**Saraxaraline 26.14-46*

¹⁵ Xa ε tondi Alatala ε Ala xuiin suxe, xa ε tondi a yamarine nun a tønne suxe, n naxanye falama ε xa to, nayi dangani itoe nan fama ε ma, e yi ε suxu. ¹⁶ Ala ε dangama nen taani e nun xeene ma. ¹⁷ A dangan sama nen ε donse sagane nun ε donse rafaladene yi. ¹⁸ A dangan sa ε dii barin nun ε bəxən bogi seene nun ε xuruse kurune nun jingene nun yexene yi. ¹⁹ A yi ε danga ε somatəən nun ε minimatəən na.

²⁰ Alatala dangan nun mayifuun nun fe magaxuxin nafama ε ma nen ε wanle birin yi han ε sa halagi, bayo ε bata fe jaxin liga, ε to xete a fəxə ra.

²¹ Alatala fitina furen nadinma ε ma nen han ε birin yi jan na bəxəni ε sigama denaxan masətədeni. ²² Alatala ε doyenma nen furen na, e nun fati mawolonna nun fati makusinna. A fama nen kuye wolonna ra, e nun furuna, sansine funduma nen hanma e kun. Feni itoe ε tərəma nen han ε halagi. ²³ Kuyen xarama nen, bəxən fan yi xədxə ayi alo wurena. ²⁴ Alatala yi ε tulen masara gbangbanna ra keli kore, godo xeene ma, han ε birin yi halagi. ²⁵ Alatala a ligama nen, ε yi halagi ε yaxune yetagi. Xa ε siga e yengədeni kira keden nan xən, ε gima nen e yee ra kira solofere xən. Dunuɲa muxune birin kabema nen ε kalana fe ra. ²⁶ Xəline nun burunna subene ε binbine donma nen. Muxu yo mi e kedi.

²⁷ Alatala ε tərəma nen setene ra alo a naxan liga Misiran kaane ra. A ε tərə bontenbandunna nun gasine ra, e nun maxenxenna naxan mi danma. ²⁸ Alatala ε findima nen danxutəne ra, a faan naso ε yi, ε yi findi fatəne ra. ²⁹ Yanyin na ε sigati kiin yi ε yifu alo danxutəne. E wali yo mi lanɲe. E lu tərɛ, e yi ε yii geli. Muxu yo mi nəe ε be e yii. ³⁰ E na jaxalandin masuxu, xeme gbete fuma a ma nen. E na banxin ti, ε mi soe a kui. E na manpa binle si, ε mi nəe e bogine donɲe. ³¹ E jingene kəe raxabama nen ε yee xəri, ε mi e suben donɲe. E ε sofanla bama nen ε yii, ε mi a masətɛ. E yexene soma nen ε yaxune yii, muxu yo mi ε maliye. ³² E dii xemene nun dii temene soma nen siya gbeten yii alo konyine ε yee xəri. E xadanma nen e yee ra kira yitodeni, koni fere yo mi luye ε xa, ε yi e mali. ³³ Xəɲene baloma ε sansine nan na. E wanla naxan birin kema, a tənən findima e gbeen nan na. E ε rayarabima nen, e yi ε jaxankata ε siin birin yi. ³⁴ E na feni itoe birin to, ε luma nen alo fatəne.

³⁵ Alatala sete jaxine ratema nen ε sanne nun ε xinbine ma naxan mi yalanɲe. E yi din ε fatin birin na, keli ε xunna ma han ε sanne. ³⁶ Alatala ε nun ε mangan kedima nen, ε na naxan dəxə ε xun na, siga bəxəni ε tan nun ε benbane mi naxan kolon. Menni ε ala xəɲene batuma nen naxanye rafalaxi wudin na, hanma gemena. ³⁷ Alatala ε xalima siyaan naxanye konni, ne kabema nen ε fe ma, e yi ε magele, e yi ε rayelefu.

³⁸ E sansi gbege wolima nen ε xeene ma, koni ε ndedi nan tun xabama, bayo tuguminne dinma nen a birin na. ³⁹ E manpa binle sima nen, ε yi e masuxu ki fajni, koni ε mi e igen minɲe, ε mi e bogine malanɲe bayo kunle soma e yi nen. ⁴⁰ Oliwi binle luma nen bəxən birin yi, koni ε mi e turen soma ε ma, bayo oliwi bogine yolonma nen. ⁴¹ E diine barima nen, koni e mi luye ε yii, bayo ε yaxune e xalima nen. ⁴² E wudine nun bəxən bogi seene findima tuguminne nan gbee ra. ⁴³ Xəɲen naxanye dəxi ε ye, ne fe matema nen ε xa pon! Koni ε tan ma fe magodoma nen han! ⁴⁴ E sigama nen e dolideni, koni e tan mi fe ε dole mumɛ! Ala e tima nen yeen na. E yi lu dənxen na. ⁴⁵ Dangani itoe birin fama nen ε fəxə ra, e yi ε sagatan, e yi ε suxu han ε birin yi halagi, bayo ε bata tondi Alatala ε Ala xuiin suxe. E mi a yamarine nun a tønne suxi a naxanye soxi ε yii. ⁴⁶ Na findima taxamasenna nun kabanakoon nan na ε tan nun ε yixetene xa habadan!

⁴⁷ Bayo ε mi tin wale Alatala ε Ala xa sewan nun jənige fajini, ε yi herini waxatin naxan yi, ⁴⁸ nayi ε walima nen ε yaxune xa Alatala naxanye rafama ε xili ma. Kamen nun min xənla ε suxuma nen. E magenla luma nen tərəni. E yi wuren xidi ε kəe xanbi ra ε goronna tongo, han ε yi halagi. ⁴⁹ Alatala fama nen siyana nde ra, keli yire makuyeni bəxən danna ra. A godoma nen ε ma alo singbinna. E mi a xuiin mema. ⁵⁰ E findima muxu ye xədexene nan na, naxanye mi xeme fonte binyama, e mən mi kininkinɲe diine ma.

⁵¹ E ε xuruseene nun ε bōxōn bogi seene tongoma nen, ε yi halagi. E mi ε murutun hanma manpana hanma turen naluma ε yii. E ε jinge diine nun yexεε diine nun siine xalima nen han ε yi halagi.

⁵² E ε taane birin nabilinma nen yengeni, na bōxōni Alatala ε Ala denaxan soma ε yii. E ε yengema nen han ε taan yinna naxanye mate, ε laxi naxanye ra, ne yi bira. ⁵³ Yengeni ito yi, ε yaxune ε rakamema nen han ε yi ε diine don, Alatala ε Ala naxanye fixi ε ma. ⁵⁴ Hali xeme faji hinantōna ε tagi, a mi kininkininjε a ngaxakedenne ma hanma a jaxanla hanma a dii jεjεne. ⁵⁵ A mi tinjε a diin subeni taxunjε e ra, bayo na findixi a balo dōnxen nan na. E yaxune ε rayarabima na kii nin ε taan birin yi. ⁵⁶ Hali jaxalan faji hinantōna ε tagi, naxan mi susue a sanna tiye bōxōn ma, a tan fan mi kininkininjε a rafan xemen ma hanma a diina. ⁵⁷ A mi tinjε a dii barixin subeni taxunjε e ra e nun a diin xunyena, bayo a wama ne don feni wundoni. E yaxune na ε rabilin yengeni e fama nen na tōrō sifan na ε konni.

⁵⁸ Xa ε mi sariya falani itoe suxu a fajin na naxanye sebexi kitabuni ito kui, xa ε mi gaxu Alatala ε Ala xili gbee magaxuxin yeε ra, ⁵⁹ Alatala fitina furene nun fure jaxine dōxōma nen ε tan nun ε yixetene ma naxan magaxu, e mōn mi yalanjε xulen. ⁶⁰ A fitina furene birin nafama nen ε ma, ε yi gaxuxi naxanye yeε ra Misiran bōxōni. Na furene yi ε suxu, e yi ε nō. ⁶¹ Alatala furen sifan birin sanbama ε ma nen e nun yihadin birin hali ba naxanye sebexi kitabuni ito kui, han ε birin yi halagi. ⁶² E tan naxanye yi wuya dangu sarene ra kore, ε yatεn xurunma ayi nen bayo ε bata Alatala ε Ala xuiin matandi. ⁶³ Alatala fe fajin ligaxi ε xa kii naxan yi, a ε rawuya ayi kii naxan yi, a mōn ε halagima na kii nin, a yi ε faxa. A ε bama nen na bōxōni ε fama naxan masōtōdeni. ⁶⁴ Alatala yi ε raxuya ayi siyane birin ye, keli dunuḡa fōlōn ma han a danna. E ala gbetene batuma nen, naxanye rafalaxi wudin nun gemen na, ε tan nun ε benbane mi naxanye kolon. ⁶⁵ Na siyane tagi, ε mi matabu yo sōtōma, ε mi yire yo sōtōma ε dōxōma denaxan yi. Alatala ε bōjεne wolonma nen, a ε yeεne raxadan xi xōnla ra, a ε niine yjḡaxu ε ma. ⁶⁶ E siimayaan findima kōntōfinle nan na, gaxuna ε raxuruxurunma nen kōεen nun yanyin na. E sikema nen ε niin yetena fe ra. ⁶⁷ E na na feene to waxatin naxan yi naxanye ligama, gaxun soma nen ε bōjεni. Xōtōnni, ε yi a fala, ε naxa, “Xa jinbanna nan yi a ra nun!” Ninbanna ra, ε yi a fala, ε naxa, “Xa xōtōnna nan yi a ra nun!”

⁶⁸ Alatala ε xalima nen kunkine kui Misiran yi, n na a fala denaxan ma, a ε mi menna toma sōnōn. Menni, xemene nun jaxanle, ε katama nen ε xa ε yetε mati ε yaxune ma konyine ra, koni muxu yo mi ε sarama.

⁶⁹ Alatala falani itoe nan ti a layirin na a naxan yamari Musa ma, a xa a xidi e nun Isirayila kaane tagi, Moyaba bōxōni, ba layirin na e naxan xidi Horebe geyaan fari.

29

Nabi Musaa kawandi dōnxena

¹ Nabi Musa yi Isirayila yamaan birin maxili, a yi a fala e xa, a naxa:

E yi Misiran yi waxatin naxan yi, ε a to nen Alatala naxan liga Firawona nun a kuntigine nun a yamanan birin na. ² E bata fe xōdεxene to, e nun taxamasenne nun kabanakone a naxanye liga e ra, ³ koni han to Alatala munma xaxinla fi ε ma naxan nōε feni itoe kolonjε. E yeεne mi a toma, ε tunle fan mi a mema. ⁴ N ti nen ε yeε ra tonbonni jεε tonge naanin. E domane nun ε sankidine mi kala, ⁵ ε mi burun don, ε mi manpaan min. Alatala na liga nen alogo ε xa a kolon, a a tan nan ε Ala ra. ⁶ E to so be, Sixōn, Xesibōn mangana, e nun Ogo, Basan mangana, ne yi fa en yengedeni, koni en yi e nō. ⁷ E yi e bōxōne tongo, ε e yitaxun Ruben bōnsōnna nun Gadi bōnsōnna muxune ra, e nun Manase bōnsōnna fōxō kedenna. ⁸ Nanara, ε lanma ε xa layiri falani itoe suxu ki faji, alogo ε wanle birin xa sōnōya.

⁹ Isirayila kaane, ε malanxi to Alatala ε Ala yetagi. E birin be, ε mangane nun ε yeeratine nun ε fonne nun ε kuntigine, ¹⁰ e nun ε jaxanle nun ε diine nun xōjεn naxanye wudin segema e nun naxanye igen bama ε xa. ¹¹ E be to alogo Alatala ε Ala xa layirin xidi

e nun ε tan tagi, a yi a kɔlɔ. ¹² A ε tan nan a yamaan na, a a tan nan ε Ala ra, alo a a fala ε xa kii naxan yi, e nun a mɔn a kɔlɔ ε benbane lburahima nun Isiyaga nun Yaxuba xa kii naxan yi. ¹³ N mi layirini ito xidima ε tan xan gbansan xa marakɔlɔn xɔn, ¹⁴ ε tan naxanye tixi be Alatala en ma Ala yetagi. N na a xidima ε nun ε yixetene nan fan xa naxanye munma bari singen. ¹⁵ ε a kolon en bu Misiran yi kii naxan yi, e nun en mɔn dangu yamanane ra kii naxan yi kira yi be. ¹⁶ ε bata siyani itoe suxure naxine to: a wudi daxine, a gemen daxine, a gbeti daxine, e nun a xema daxine. ¹⁷ Xeme ba, naxalan ba, bɔnsɔn ba, xabila ba, ε sese nama xete Alatala ε Ala fɔxɔ ra, ε siga na siyane alane batudeni. ε a liga ki fajɔ alogo suxure batu yo nama lu ε ye alo sansi salen xɔlena. ¹⁸ Na muxu sifan na kɔlɔni ito me, a dubama a yete xa nen a bɔneni, a naxa, “N bɔne xunbenla sɔtɔma nen hali n to kankanxi n keɔaan ma.” Na yi yamana feen birin kala. ¹⁹ Alatala mi diɔe na kanna ma. Alaa xɔlɔn nun a kunfa sarijanxin kelima nen na kanna xili ma. A dangane birin sa a fari naxanye sebexi kitabuni ito kui. A xinla yi lɔ ayi dunuɔa yi. ²⁰ Alatala na kanna luma nen a danna Isirayila yamaan ye alogo yihadin xa a li naxan findixi layirin dangane ra, naxanye sebexi sariya kitabuni ito kui.

²¹ ε yixeten naxanye fama ε xanbi ra, e nun xɔnen naxanye kelima bɔxɔ makuyene yi, ne fitina feene nun fe xɔdexene toma nen, Alatala naxanye dɔxɔma ε bɔxɔn na. ²² Dolen nun fɔxɔn luma nen bɔxɔn fari. Sese mi nɔe siye, sansi yo mi nɔe sole, hali nɔxɔnde keden mi luye. Yamanan luma nen alo Sodoma nun Gomora nun Adamaha nun Seboyimi, Alatala taan naxanye kala a xɔlɔni. ²³ Nayi, siya gbetene maxɔdinna tima nen, e naxa, “Nanfera Alatala ito rabaxi a bɔxɔn na? A xɔlɔxi nanfera na kiini?” ²⁴ E yabima nen, e naxa, “Feni itoe ligaxi nen bayo yamani ito bata Alatala layirin kala, e benbane Ala naxan xidi e xa, a to e ramini Misiran yi. ²⁵ E bata suxurene batu, e yi e xinbi sin e xa, e mi yi naxanye kolon, Ala mi tinxi naxanye ra. ²⁶ Nanara, Alatala naxankatani ito birin dɔxi bɔxɔni ito ra a xɔlɔni alo a sebe kitabuni ito kui kii naxan yi. ²⁷ Alatala bata a xɔlɔ gbeen dɔxɔ a yamaan na, a yi e ba e bɔxɔni, a yi e rasiga bɔxɔn gbeteni, e denaxan yi iki.”

²⁸ Alatala en ma Ala nan gbee wundo feene ra. Koni feen naxanye makenenxi en xa, en nun en ma diine nan gbee ne ra habadan! A lan nen en xa sariya falani itoe birin suxu.

30

Alaa layirina

¹ N feen naxanye birin falaxi ε xa, dubane nun dangane, ne birin kamalima nen. Alatala ε Ala na ε raxuya ayi waxatin naxan yi siya gbetene ye, ε mirima nen feni itoe ma. ² ε yi xete Alatala ε Ala ma, ε mɔn yi a xuiin suxu ε bɔnen birin na e nun ε niin birin yi, ε tan nun ε diine alo n na yamarima ε ma kii naxan yi to. ³ Nayi, Alatala ε Ala kininkininma ε ma nen, a ε ba konyiyani, a yi ε malan keli siyane ye a ε raxuya ayi naxanye ye. ⁴ Hali ε kedixin sa dɔxi han bɔxɔn danna ra, Alatala ε Ala ε tongoma nen menni, a mɔn yi ε malan. ⁵ Alatala ε Ala mɔn ε xalima nen ε benbane bɔxɔni alogo ε xa na masɔtɔ, a yi ε rasabati, a ε rawuya ayi dangu ε benbane ra. ⁶ Alatala ε Ala nan ε nun ε yixetene bɔne rasarijanma alogo ε xa Alatala ε Ala xanu ε bɔnen ma e nun ε niin birin yi, ε yi siimaya fajin sɔtɔ. ⁷ N tan Alatala, ε Ala danga sebexini itoe birin dɔxɔma nen ε yaxune ra naxanye ε rapaxuxi. ⁸ Nayi, ε mɔn birama nen Alatala fɔxɔ ra, ε a yamarine birin suxu n naxanye fima ε ma to. ⁹ Alatala, ε Ala baraka gbeen sama nen ε wanle birin yi. ε yi dii wuyaxi sɔtɔ, e nun xuruseene nun herisige gbeena, xa ε Alatala kenɛn alo ε benbane ¹⁰ ε yi Alatala ε Ala xuiin suxu, ε yi a yamarine nun tɔnne suxu naxanye sebexi sariya kitabuni ito kui, ε yi xete a ma ε bɔnen birin na e nun ε niin birin yi.

Alaa sariyana

¹¹ N yamarin naxan fima ε ma to, fe xɔdexe mi a ra ε tan xa. ¹² A mi kore, alogo i xa a fala, i naxa, “Nde nɔe te kore, a xa sa fa a ra en xa, a a rali en ma alogo en xa a liga?” ¹³ A mi sa fɔxɔ igen fan kidima, alogo i xa a fala, i naxa, “Nde nɔe fɔxɔ igen gidɛ, a xa sa fa a ra

en xa, a yi a rali en ma alogo en xa a liga?” ¹⁴ En-en-en, Alaa falana i dexon ma, a i deen kui, a i bojeni alogo i xa a liga.

Nii rakisin sugandi fena

¹⁵ N bata fa siimayaan nun faxan na to e nun fe fajin nun a jaxina. E a mato e keden sugandi. ¹⁶ N bata e yamari to, e xa Alatala e Ala xanu, e xa sigan ti a kirane xon, e xa a yamarine nun a tonne nun a sariyane suxu, alogo e xa siimaya fajin soto, e yi wuya ayi, Alatala e Ala yi e baraka na boxoni e fama denaxan masotodeyi. ¹⁷ Koni xa e xete a foxo ra, e a matandi, e bira suxure batu feen foxo ra, ¹⁸ n xa a fala e xa to, e halagima nen feu! E mi buma na boxoni e denaxan sotoma Yuruden kidima. ¹⁹ Kore xonna nun boxo xonna nan n serene ra to, fa fala a n bata fa siimayaan nun faxan na e nun duban nun dangana. E xa siimayaan nan sugandi, e tan nun e yixetene. ²⁰ E xa Alatala e Ala xanu, e yi a xuiin suxu, e yi lu a foxo ra. Amasoto Alatala nan e nii rakisin na. A siimaya xunkuyen fima e ma nen na boxoni, Alatala a kolo naxan ma fe ra, a a soma nen e benba Iburahima nun Isiyaga nun Yaxuba yii.

31

Yosuwe findi fena yeeratiin na

¹ Nabi Musa yi a fala Isirayila kaane birin xa, ² a naxa, “N bata jee keme jee maxone soto iki, n mi fa nae tiye e yee ra. Alatala bata a fala n xa, a n mi Yuruden baan gidima. ³ Alatala e Ala nan tima e yee ra, a men kaane birin halagi alogo e xa e boxone masoto. Yosuwe fan tima nen e yee ra, alo Alatala a fala kii naxan yi. ⁴ Alatala siyani itoe halagima nen alo a Sixon nun Ogo, Amorine mangane halagi kii naxan yi, e nun e yamanane. ⁵ Alatala yi e sa e sagoni. E xa a liga e ra alo n bata a yamari e ma kii naxan yi. ⁶ E senbe so, e wekile! E nama kuisan, e nama gaxu e yee ra, bayo e nun Alatala e Ala nan sigama. A mi kele i dexon mume, a mi e rabepinje fefe ma.”

⁷ Nabi Musa yi Yosuwe xili, a yi falan ti a xa Isirayila kaane birin malanxin yee xori, a naxa, “I senbe so, i wekile, bayo i tan nan tima Isirayila kaane yee ra siga na boxoni Alatala a kolo naxan ma fe ra a a soma e benbane yii nen. I tan xa e kee boxone yitaxun e ra. ⁸ Alatala tima nen i yee ra, a lu i xon, a mi kele i dexon, a mi i rabepinje fefe ma. I nama kuisan, i nama gaxu.”

⁹ Musa to sariyani ito sebe, a yi a taxu saraxaraline ra, Lewi yixeten naxanye Alatalaa Layiri Kankiraan xalima, e nun Isirayila fonne. ¹⁰ Musa yi yamarini ito fi e ma, a naxa, “Jee solofere yo jee solofere, yamaan dijama donle ma jeen naxan na, Bubu Kui Sanla waxatini, ¹¹ e xa sariyani ito xaran e xui yitexin na Isirayila kaane birin xa, naxanye fama e malandeni Alatala e Ala yetagi, a yire sugandixini. ¹² E yamaan birin malanma nen menni, xemene nun jaxanle nun diine e nun xojen naxanye dxi e taane yi, alogo e xa a me, e yi fatan Alatala e Ala binyadeni, e sariyani ito a falane birin suxu ki fajni. ¹³ E diin naxanye mi sariyan kolonxi singen, ne fan a mema nen. E yi fatan Alatala e Ala binyadeni fanni e dxi na boxoni e Yuruden baan gidima naxan masotodeni.”

¹⁴ Alatala yi a fala Nabi Musa xa, a naxa, “I faxa waxatin bata maso, Yosuwe xili, e birin yi siga Naralan Bubuni alogo n xa n ma yamarine fi a ma menni.” Nabi Musa nun Yosuwe yi siga Naralan Bubuni. ¹⁵ Alatala yi mini e xa kundani naxan yi tema bubun so deen xun ma. ¹⁶ Alatala yi a fala Nabi Musa xa, a naxa, “I faxamatxon na a ra. I faxa xanbini, yamani ito xojene suxurene batuma nen na boxoni e sigama denaxan yi. E e mema n na nen, e yi layirin kala n naxan xidixi e xa. ¹⁷ Na waxatini, n xoloma nen e ma han n yi n me e ra. N na n yetagin luxunma nen e ma. Siya gbetene e halagima nen. Toro wuyaxi nun fe xodexene yi so e xun na. E a kolonma nen na waxatini, a toroni itoe e lixi nen bayo n tan, e Ala, mi fa e ye sonon. ¹⁸ N na n yetagin luxunma nen e ma na waxatini bayo e bata fe jaxin liga e suxurene batu. ¹⁹ Iki, i xa betini ito sebe. Musa, i xa a xaran Isirayila kaane xa, e yi lu a be, alogo a xa findi seren na n tan nun Isirayila kaane tagi. ²⁰ N yamani ito xalima nen na boxoni, nonon nun kumin gbo denaxan yi, alo n nan n kolo e benbane xa kii naxan yi. E na e dege, e lugo han e gbo, e birama nen ala gbetene foxo ra, e yi e batu, e

n ma layirin kala. ²¹ Tərōne nun fe xədəxene na fa e ma, betini ito findima seren nan na e xili ma. E yixetene mi jinanɲe a xən. N yamani ito kui feene kolon hali benun e xa so na bəxəni n na n kələ e xa naxan ma fe ra.” ²² Na ləxəni, Nabi Musa yi na betin sebe, Ala naxan falaxi. A yi a xaran Isirayila kaane xa.

²³ Ala yi yamarini ito so Nunu a dii Yosuwe yii. A yi a fala a xa, a naxa, “I senbe so, i wekile! I tan nan Isirayila kaane xalima na bəxəni n na n kələ e xa naxan ma fe ra. N tan yeteen luma nen i xən.”

²⁴ Nabi Musa yi sariya falani itoe birin sebe Kitabun kui. ²⁵ A to yelin, a yi yamarini ito fi Lewine ma, naxanye Alatalaa Layiri Kankiraan xalima. A yi a fala e xa, a naxa, ²⁶ “E kitabuni ito tongo, Alaa sariyan sebexi naxan kui, e xa a sa Alatala e Alaa Layiri Kankiraan dexən ma. A xa lu menni seren na Isirayila kaane xili ma, ²⁷ bayo n na kolon a matandi tiine nun yama murutexin nan e ra. Xa e Alatala matandima n mən e ye waxatin naxan yi, n na faxa, e mən a matandima nen dangu na ra. ²⁸ Iki, e e malan n fema, e nun e fonne nun e bənsənne yəeratine, alogo n xa falani itoe ti e yetagi. Kore xənna nun bəxə xənna nan findima serene ra e xili ma. ²⁹ N na a kolon, a n na faxa, e kala gbeen tima nen, e yi xete kiraan fəxə ra n na e yamarixi naxan na. Waxati famatone yi, e fe naxin ligama nen Alatala yee ra yi, a yi xələ e ma e kewanle fe ra, yihadin yi e li.”

³⁰ Nabi Musa yi betini ito birin xaran Isirayila yamaan xa.

32

Nabi Musaa betina

¹ Kore xənna, i tuli mati n ma falan na.
Bəxə xənna, n fala xuiin name.

² N ma xaranna xa godo yamaan ma
alo tule igena.

N ma falan xa lu
alo xiila sexen na.

³ N na Alatala xinla nan nalima.
E xa en ma Ala tantun, a gbo!

⁴ En kantan fanyen nan a ra,
a wanle kamalixi.

A kirane birin tinxin.
Nəndina Ala na a ra,
naxan mi yifu.

A tan nan tinxin, a fan!

⁵ Koni yamaan bata kala a yee ra yi,
a dii mi fa e ra!

Yagina e xa,
yama yifuxin naxan mi tinxin.

⁶ Yama daxu xaxilitarena,
e lan e xa na fe sifan liga Alatala ra ba?

E Fafe xa mi a tan na,
e da mangana,

naxan e findixi a yamaan na?

⁷ E miri ləxə danguxine ma.

E yi e xaxili lu waxati gbetene xən.

E e fafane maxədin e nun fonne.

E xa fe danguxine ye ba e xa.

⁸ Kore Xənna Ala to yi bəxəni taxunma siyane ra,

a to yi adamadiine bama e bode ra,

a yi yamanane danne sa

fata Isirayila kaane yatən na.

⁹ Bayo Alatala gbeen findixi a yamaan nan na.

A gbeen nan Yaxuba bənsənnə ra.

¹⁰ A Isirayila toxi tonbonna nin,
təɾə bəxə xarena.
A yi a ratanga,
a yi a ɲəxə lu a xən
alo a yetɛɛn yɛɛna.

¹¹ A luxi alo singbinna
naxan a diine maxaranma tugandeni.
A a gubugubune dəxə e bun
alogo e nama bira,
a yi e yite a gubugubune ra.

¹² Alatala kedenna nan tixi a yamaan yɛɛ ra.
Ala gbɛtɛ yo mi a malixi.

¹³ A yi e rasabati geyane fari.
A yi e balo xɛɛnɛ bogi seene ra.
A yi kumin ba e xa gɛmɛnɛ yi
a turen ba fanyen ma.

¹⁴ Ningene nun yɛxɛɛnɛ yi nənən fi ɛ ma.
Yɛxɛɛ dii turaxine nun kətəne,
e nun kontonna naxanye kelixi Basan yi,
ɛ yi ne suben don.
ɛ yi murutu kɛɛ fəɲine don,
ɛ yi manpa hagigene min.

¹⁵ Isirayila tinxinxin yi gbo ayi,
a yi tondi,
turen yi gbo a fatini,
a fatin yi fanɲɛ ayi,
a yi xɛtɛ Ala fəxə ra,
a da mangana,
a yi a mɛ Ala ra,
a kantan fanyena,
naxan a rakisima.

¹⁶ Isirayila yi Ala raxəxələɲɲɛ ayi,
e bira ala gbɛtɛnɛ fəxə ra,
e suxurene ki.

¹⁷ E yi ɲinanɛ ki,
Ala mi naxanye ra,
e mi yi naxanye kolon,
e benbane mi yi naxanye kolon.

¹⁸ ɛ bata ɲinan Ala xən,
naxan ɛ ratanga alo fanyena
naxan ɛ ramini dunuɲa yi,
a siimayaan fi ɛ ma.

¹⁹ Alatala to a diine kɛɲaan to,
a yi xələ e ma, a yi a mɛ e ra.

²⁰ A yi a fala, a naxa,
“N xa n yetagi luxun e ma,
n yi a mato feen naxan e lima.
Amasəto yama xaxilitaren nan e ra.

Dii yanfantenne nan e ra.

²¹ E bata n naxəxələnne ayi wule alane xən.

E bata n naxələ suxure fufafune fe ra.

N tan fan e raxəxələnma ayi nən muxune xən

yama fajin mi naxanye ra.

N yi e raxələ siya xaxilitaren xən.

²² Ən, n ma xələn bata gbo ayi,

a wolon han a barinne yimaxa laxira yi.

A luma nən alo tēen naxan bəxən ganma.

A gan han a sa geyane bunne li.”

²³ “N fitina feene gboma ayi e ma,

n nan n ma xanle birin wolima nən.

²⁴ N fitina kamen nagodoma e xili ma nən,

n fitina furen nafa e ma,

n burunna sube xəne rafa e ma,

e nun saji xələne.

²⁵ Naxanye tanden ma,

silanfanna nan e diine faxama.

Naxanye banxini,

gaxun yi ne faxa!

E birin faxama nən,

xəmen nun naxanla,

dii nərən nun fonna.

²⁶ N yi wama nən e birin naxuya feni ayi,

e xinle yi tunun dunuğa yi.

²⁷ Koni n mi tin

yaxune yi n magele.

N mi wama a xən

a e xa e miri

a e tan nan e naxi,

a Alatala funfun mi a ra.

²⁸ Siya xaxilima mi ne ra.

E mi lənnixi.

²⁹ Xa fe kolonna nan yi e ra nun,

e yi a kolonma nən

e sigan dənaxan yi.

³⁰ Yaxu keden nəe

Isirayila kaa wuli keden kedə di?

Yaxu firin nəe muxu wuli fu kedə di?

Na mi lige

fə Alatala na e sa yaxune sagoni

a tan naxan luxi

alo e kantan fanyena.

³¹ Yaxune yati a kolon,

a e kantan se mi dangu en kantan fanyen na, Ala.”

³² “E feene fələxi Sodoma nun Gomora nin.

E luxi nən alo manpa binla

naxan salenne bitinxi bəxə naxini,

a bogi xələne ramini,

³³ naxan igen luxi alo sajin xələna.

³⁴ Na feene birin namaraxi n yii wundoni.

³⁵ N tan nan gbeejəxə tiin na.

N feene saranma nən e naxəne ra,

na muxune yi dagalanje ayi a waxatini.

A gbee mi luxi,

yihadin yi e li,

e yigitεε lɔxɔn bata maso.”

³⁶ Alatalaa yamaan makitima nen,
koni a mɔn kininkininma e ma nen,
bayo e sɛnbε yo mi fa na.

Muxu yo mi na naxan e maliyε.

³⁷ Ala e maxɔdinma nen, a naxa,

“ε alane minen

naxanye yi ε kantanma,

³⁸ ε yi naxanye kima sube turenɪ,

naxanye yi ε manpaan minma?

E xa keli ε malidenɪ,

e xa ε ratanga.

³⁹ Iki ε xa a kolon,

a n tan keden peen na a ra.

Ala gbεε mi na fɔ n tan.

N tan nan muxun faxama,

n mɔn yi a rakeli.

N tan nan muxun maxɔlɔma,

n mɔn yi a yiyalan.

Nde gbεε nɔε muxuna nde bε n yii?

⁴⁰ Habadan Ala nan n tan na,

n bata n yiini te kore,

n yi n kɔlɔ n yeteni:

⁴¹ N na n ma silanfanna raxanxan,

n yi a suxu n yii,

n nan n gbeen jɔxɔma nen n yaxune ra,

n na e saren fima nen,

naxanye n najaxuxi.

⁴² N na n ma xanle sinma nen wunli,

n ma silanfanna yi suben don.

Yengesone nun muxu suxine

nun gali mangane birin faxama nen.”

⁴³ Siyane, ε nun Alaa yamaan xa sεwa ε bode xɔn.

Ala a walikene faxan jɔxɔma nen.

A e gbeen jɔxɔma nen a yaxune ra.

A yi a yamaan nun e yamanan yulubine xafari.

⁴⁴ Musa nun Nunu a dii Yosuwe yi bεtini ito birin xaran yamaan xa e xuini texin na.

⁴⁵ Musa to yelin falani itoe tideni Isirayila kaane xa, ⁴⁶ a yi a fala e xa, a naxa, “ε xa falani itoe birin suxu ken n naxanye ralixi ε ma to. ε xa e yamari ε diine ma alogo e xa sariya falani itoe birin suxu ki fajɪ. ⁴⁷ Fufafu falan mi itoe ra. ε niin nakisi feen yetεen nan e ra. ε siimaya xunkuyen sɔtɔma nen e xɔn, na bɔxɔni ε dɛnaxan sɔtɔma Yurudɛn kidima.”

Nabi Musaa saya fena

⁴⁸ Na lɔxɔni, Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, ⁴⁹ “Siga Abarimi bɔxɔni, Nebo geyaan fari, naxan Moyaba yi, Yeriko taan yetagi. I xa Kanan bɔxɔn mato menni, n naxan fima Isirayila kaane ma e kεen na. ⁵⁰ I na te geyaan fari, i faxama nen. I yi siga i benbane fɔxɔ ra laxira yi alo i tada Haruna faxa Horo geyaan fari kii naxan yi, a yi siga a benbane fɔxɔ ra laxira yi. ⁵¹ Na birin bayo, ε mi tinxinya ligaxi Isirayila kaane yetagi Kadesi yi, Meriba igene dɛnaxan yi, Sini tonbonni. ε mi n ma sarjanna binyaxi yamaan tagi. ⁵² Nanara, i bɔxɔn toma nen wulani, n naxan fima Isirayila kaane ma, koni i tan gbindin mi soε na.”

33

Nabi Musa dubana Isirayila xa

¹ Benun Musa xa faxa, Alaa muxuna, a yi duba Isirayila kaane xa, a naxa:

² Alatala fa nen

keli Sinayi geyaan fari alo sogena.

A yi te Seyiri bəxəni

Isirayila kaane yi denaxan yi.

A nərən yi godo a yamaan ma

keli Paran geyaan fari,

maleka wuli wuyaxi yi biraxi a fəxə ra.

³ Ala Isirayila bənsəonna xanuxi yati!

A a muxu sarijanxine kantanma,

naxanye e xinbi sinma a bun,

e yi a xaranna ramε.

⁴ Musa bata sariyan fi en ma,

alo nafunla Yaxubaa yamaan xa.

⁵ Ala findi nen Isirayila Mangan na,

yamaan yεratine malanni,

e nun Isirayila bənsəonne birin.

⁶ Ala xa siin fi Ruben bənsəonna ma,

Ala xa siimayaan fi Ruben yixetene ma,

a yamaan yi wuya ayi.

⁷ Musa falani ito nan ti Yuda bənsəonna fe yi, a naxa,

“Alatala xa Yuda xuiin name,

alogo a xa fa a yamaan ma,

Yuda yi a yete xun mayenge.

Ala xa a mali a yaxune yengedeni.”

⁸ Musa falani ito nan ti Lewi bənsəonna fe yi, a naxa,

“Ala, i bata Yurima nun Tumin* so

Lewi bənsəonna yii i sagoon kolon feen na.

I rafan muxune nan e ra,

i naxanye keɲaan fεεfεε Masa yi,

i naxanye makiti Meriba igene fe ra.

⁹ E mi bira e fafe nun e nga sagoon fəxə ra,

xanamu e ngaxakedenne

hanma e diine,

koni e bira nen i ya fala gbansanna fəxə ra,

e yi i ya layirin kantan.

¹⁰ E tan nan Yaxuba bənsəonna xaranma

i ya yamarine ma,

e yi Isirayila kaane xaran i ya sariyan ma.

E wusulanna gan,

e saraxa gan daxine ba i ya saraxa ganden fari.

¹¹ Alatala xa e baraka.

Ala xa barakan sa e kewanle birin yi.

Ala xa e yengefane senben jan.

Ala xa e yaxune rabira

alogo e nama fa nə kele sənən.”

¹² Musa falani ito nan ti Bunyamin bənsəonna fe yi, a naxa,

“Alatala xanuntenne nan ne ra.

* 33:8: Yurima nun Tumin masensən ti seene fe sebexi Xərxəyaan 28.30 kui. Saraxaraline yi masensenna tima ne nan na alogo e xa Ala sagoon kolon.

E luma nen Ala fema bɔɲɛ xunbenli,
bayo a e ratangama nen waxatin birin,
a mɔn yi lu e xɔn.”

¹³ Musa falani ito nan ti Yusufu bɔnsɔnna fe yi, a naxa,
“Alatala xa barakan sa e bɔxɔni.
Ala xa xiila ragodo a ma keli kore.
Ala xa tigi igen namini a ma keli bɔxɔni.

¹⁴ Ala xa sogen xa fan e sansine ra,
kike yo kike e bogine yi mɔ.

¹⁵ Ala xa e xɛɛne rasabati
geya bɔxɔ fajine ma.

¹⁶ Ala xa e bɔxɔn bogi seene fan.

Ala naxan falan ti fɔtɔndini,
a xa hinan Yusufu ra,
a naxan sugandixi mangan na
a ngaxakedenne tagi.

¹⁷ Xunna kenla Yusufu xa.

A sɛnbɛn gbo

alo jingen dii tura singena,
a fenne nan a yengeso seene ra
alo burunna jingena.

A siyane birin nɔma nen

han bɔxɔn danne.

Efirami bɔnsɔnna wuli fu ganle nan ne ra.

Manase bɔnsɔnna wuli wuli ganle nan ne ra.”

¹⁸ Musa falani ito nan ti Sabulon bɔnsɔnna fe yi, a naxa,
“Sabulon bɔnsɔnna, ɛ sɛwa yulayani.

Isakari bɔnsɔnna, ɛ sɛwa ɛ bubune kui.

¹⁹ ɛ siyane xilima nen geyaan fari,
ɛ saraxa tinxinxine ba.

Amasɔtɔ ɛ ɛ balon sɔtɔma nen fɔxɔ igen nafunli,
e nun hɛrisigen naxan fɔxɔ igen dɛ.”

²⁰ Musa falani ito nan ti Gadi bɔnsɔnna a fe yi, a naxa,

“Ala xa na kanna baraka
naxan Gadi a bɔxɔn nagboma ayi.

Gadi dɔxi mɛnni alo yatan

naxan sɛben suxu a a sanna nun a xunni bɔ.

²¹ Gadi bata dahamu bɔxɔn findi a gbeen na

alo mangan naxan tixi yamaan yɛɛ ra.

A bata Alatala fe ragidixin nakamali,
a mɔn bata Alaa kitin sa Isirayila ma.”

²² Musa falani ito nan ti Dan bɔnsɔnna fe yi, a naxa,

“Dan luxi nen alo yata sɛnbɛmaan naxan kelima Basan bɔxɔni a tungan.”

²³ Musa falani ito nan ti Nafatali bɔnsɔnna fe yi, a naxa,

“Nafatali rafan Ala ma han!

Alatala barakan saxi a fe yi kati!

Ala xa a bɔxɔn nagbo ayi sogegododeni
e nun yiifanna ma.”

²⁴ Musa falani ito nan ti Aseri bɔnsɔnna fe yi, a naxa,

“Ala xa Aseri baraka Yaxuba a diine yɛ.

A ngaxakedenne xa hinan a ra.

A turen xa gbo ayi

han a yi a sanna maxa a ra.

²⁵ Ala xa ɛ taan so dɛɛn findi wuren nun sulan na.

Ala xa kendeɣaan fi ε ma ε siimayaan birin yi.”

²⁶ Musa mən yi a fala,

“Isirayilaa Ala maliga yo mi na.

A kelima kore, a fa i mali.

A kundani gidima a nərōni.

²⁷ Habadan Ala nan i yigiyaden na,

a habadan yiine nan nasoxi i bun.

A i yaxune kedima nən i yεε ra,

a naxa, ‘E halagi!’

²⁸ Isirayila dəxəma nən bəɣe xunbenli.

Ala Yaxuba bənsəmma luma nən a danna,

murutun nun manpa nənən yi gbo a bəxəni,

xiila fan yi sa keli kore.

²⁹ Səwana ε xa, Isirayila kaane.

ε maliga yo mi na siyane yε,

Alatala naxan nakisima.

A tan nan ε yε masansan wure lefaan na,

ε mali tiina,

a tan nan findixi ε nō ti silanfanna ra.

ε yaxune e mafelenma nən ε yetagi,

ε fan yi e taane kidene kala.”

34

Nabi Musa yi faxa

¹ Nabi Musa yi te Nebo geyaan fari, Moyaba mərəmərəni, han Pisiga geyana, naxan Yeriko taan yetagi. Alatala yi yamanan yiren birin yita a ra mənni, keli Galadi ma han sa dəxə Dan yamanan na, ² e nun Nafatali a bəxən birin, e nun Efirami nun Manase a bəxəna, e nun Yuda a bəxəna han fəxə igen naxan sogegododeni, ³ e nun Negewi bəxəna, e nun Yuruden mərəmərəna, e nun Yeriko taan lanbanna, tugu bili taana, han sa dəxə Soyari ra. ⁴ Alatala yi a fala a xa, a naxa, “I yeen ti bəxən na n na n kələ naxan ma fe ra İbrahim naxan Isiyaga nun Yaxuba xa. N naxa, ‘N bəxəni ito fima ε yixetene ma nən.’ N bata a yita i ra, koni i mi soon na.”

⁵ Musa, Alatalaa walikεen yi faxa mənni, Moyaba bəxəni, alo Alatala a fala kii naxan yi.

⁶ Ala yi a maluxun mərəmərəni, Moyaba bəxəni Beti-Peyori yetagi. Muxu yo mi a kolon a gaburun dənaxan yi han to. ⁷ Nabi Musa faxaxi a ɣεε kεmε ɣεε məxəɣe nan ma. Koni, a mən yi seen toma a faɣin na, a sənben fan mi yi ɣanxi. ⁸ Isirayila kaane yi Musa wuga Moyaba mərəmərəni xii tonge saxan han e yi yelin a ɣan feen ligε.

⁹ Nunu a dii Yosuwe yi lugoxi fe kolonna niin na bayo Musa bata yi a yiin sa a ma. Isirayila kaane yi a xuiin suxu, e mən yi Musa yamarine suxu Alatala naxanye fixi a ma.

¹⁰ Nabi gbete yo munma mini Isirayila yamanani naxan maliga Nabi Musa ra. A yi falan tima Alatala xa yεε nun yεε. ¹¹ Alatala a xεxi Misiran yamanani taxamasenne nun kabanakone nan ligadeyi Firawona nun a kuntigine nun a yamanan birin yεε xəri. ¹² Nabi Musa walixi sənbe magaxuxin nin Isirayila kaane birin yεε xəri.

Yosuwe Yosuwe a Fe Taruxuna

Kitabun yireni ito naxan xili Yosuwe, a Kanan yamanan yenge feen nan yebama en xa e nun Isirayila kaane dɔxɔ Kanan yamanani kii naxan yi Yosuwe a mangayaan waxatini. Yosuwe nan dɔxɔ mangayani Musa funfuni. A fe dɔxɔde saxan nan yebama en xa.

- Kanan yamanan yenge fena (keli Yosuwe 1 ma han 12)
- Yamanani taxun fena (keli Yosuwe 13 ma han 21)
- E nun Yosuwe a siimayaan danna (keli Yosuwe 22 ma han 23).

Ala layirin naxan tongo Isirayila benbane xa Kanan bɔxɔn so feen na e yii, a mɔn naxan ma fe fala Musa xa, na rakamalixi taruxuni ito kui, a yi bɔxɔn so Isirayila yamaan yii. Kanan yamanan yenge feen taruxun tiden gbo alo Isirayila mini fena Misiran yi. Taruxuni ito fan a yitaxi a Ala barakan sama a yamana fe yi nen, a nɔn nun xunna kenla fi e ma.

Kanan yamanan tongo feen nun a yitaxun feen nan toma taruxuni ito yi. Kitabun yireni ito Ala tinxinyaan nan yitama bayo Alaa tuli saan nakamalima nen. Ala to tinxin, a yamaan fan lan e xa e sɔbɛ so a fe ma. Ala a fala nen Isirayila kaane xa a e xa Kanan kaane birin faxa alogo Kanan kaane nama e ti suxure batun ma. Nanara, Yosuwe mɔn yi sariya layirina fe rabira yamaan ma, e yi de xuiin tongo kenenni, a yi e rawekile alogo e nama bira tantanni. Taruxun najanxi na nan ma a sora mɔxɔɲen nun naaninden. Yamaan yi bira Ala fɔxɔ ra.

Na kiini, Isirayila kaane taruxu xunkuyen yi fɔlɔ e bɔxɔni. A yi findi maxɔdinna ra yeyɛ, xa Ala tinɲɛ na bɔxɔn mɔn yi lu e yii. Fɔ e keden kedenna birin xa lu Ala fɔxɔ ra, bɔxɔn yi lu bɔɲɛ xunbenli.

Yosuwe yi findi yamaan yɛeratiin na

¹ Alatala walikeɛn Musa faxa xanbini, Alatala yi a fala Nunu a dii Yosuwe xa, Musa mali muxuna, a naxa, ² “N ma walikeɛn Musa bata faxa. Iki, keli, i Yuruden baani gidi, i tan nun yamani ito birin. E siga na bɔxɔni n denaxan soma Isirayila kaane yii. ³ E na e sanna ti denaxan birin yi, n mena soma nen e yii, alo n na a fala Musa xa kii naxan yi. ⁴ E bɔxɔn danne fɔlɔma tonbon yiren nin, sa dɔxɔ Liban geyane ra, siga Efirati baa belebelen ma, na bunna nɛn, Xitine bɔxɔn birin sa dɔxɔ Fɔxɔ Ige Gbeen na naxan sogegododen binni. ⁵ Muxu yo mi nɔɛ i yɛɛ ratiyɛ i ya siimayani. N luma nen i xɔn alo n yi Musa xɔn kii naxan yi. N mi i rabɛɲɲɛ, n mi n mɛ i ra. ⁶ I wekile, i sɛnbɛ so! Amasɔtɔ n na n kɔlɔxi yamanan naxan so fe ra e benbane yii, na findima yamani ito keɛn na i tan nan baraka yi. ⁷ I wekile, i sɛnbɛ so han! I yengi dɔxɔ sariyani ito birin xɔn ma. N ma walikeɛn Musa sariyan naxan birin yamarixi i ma, i xa ne suxu. I nama a fata a ma yiifanna ma, hanma kɔmɛnna ma alogo i xa nɔn sɔtɔ i na siga dɛdɛ. ⁸ Sariya kitabuni ito fala xuiin nama ba i de. I yengi dɔxɔ a xɔn ma kɔɛn nun yanyina alogo i xa a birin suxu. Naxan birin sɛbɛxi a kui, i xa na liga, alogo i ya feen birin xa sɔnɔya, i nɔn sɔtɔ. ⁹ I nama ɲinan n ma yamarin xɔn: I wekile, i sɛnbɛ so! I nama kuisan, i nama gaxu, bayo i na siga dɛdɛ, Alatala i ya Ala luma i xɔn nen.”

¹⁰ Yosuwe yi yamarini ito so yamaan xunne yii, a naxa, ¹¹ “E daaxaden birin yisiga, e sa yamarini ito rali yamaan ma, e naxa, ‘E fandane yitɔn bayo xii saxan na dangu e Yuruden baani gidima nen alogo e xa na bɔxɔn masɔtɔ Alatala e Ala denaxan soma e yii.’ ”

¹² Yosuwe yi a fala Rubɛn bɔnsɔnna muxune nun Gadi bɔnsɔnna muxune nun Manase bɔnsɔnna fɔxɔ kedenna xa, a naxa, ¹³ “Alatala walikeɛn Musa yamarin naxan so e yii, na fe xa rabira e ma, a to a fala, a naxa, ‘Alatala, e Ala bata matabun fi e ma. A bata bɔxɔni ito so e yii.’ ¹⁴ E ɲaxanle nun e diine nun e xuruseene luma nen na bɔxɔni Musa denaxan soxi e yii Yuruden baan kidi ma. Koni e tan sofane tima nen e ngaxakedenne yɛɛ ra e nun e yenge so seene, e yi e mali yenge sodeni ¹⁵ han Alatala yi matabun fi e ngaxakedenne fan ma alo e tan, han e fan bɔxɔn masɔtɔ waxatin naxan yi Alatala denaxan soma e yii,

ε Ala. Na xanbi ra, ε m̄on yi x̄ete ε b̄ox̄oni denaxan findixi ε konna ra Alatalaa walik̄een Musa naxan soxi ε yii Yurud̄en kidi ma, sogeteden binni.”

¹⁶ E yi Yosuwe yabi, e naxa, “I nxu yamarixi feen naxan birin na, nxu a birin ligama nen. I na nxu x̄e d̄ede yi, nxu siḡe. ¹⁷ Nxu i xuiin suxuma nen feen birin yi alo nxu Musa xuiin suxu kii naxan yi. Alatala i ya Ala xa lu i x̄on alo a lu Musa x̄on kii naxan yi. ¹⁸ Muxu yo murute i xuiin ma, a mi i ya falan suxu, i feen naxan birin yamarima, na kanna faxama nen. I tan xa i wekile tun, i yi i senbe so!”

2

X̄era firinne fe Yeriko taani

¹ Nunu a dii Yosuwe yi x̄era firin nasiga keli Sitimi siga Yeriko taani, a e xa sa taan nak̄or̄osi wundoni. A yi a fala e xa, a naxa, “E siga Yeriko taan nun a rabilinna matodeni.” E yi siga, e sa so yalunde naxanla nde konni naxan yi xili Raxabi. E yi yigiya na. ² Muxune yi sa a fala Yeriko taan mangan xa, e naxa, “I bata a to, Isirayila kaana ndee bata fa k̄een na b̄ox̄oni ito rak̄or̄osideni.” ³ Nayi, Yeriko taan mangan yi x̄eraan nasiga a faladeni Raxabi xa, a naxa, “X̄emen naxanye soxi i konni, ne ramini, bayo e faxi yamanan birin nan nak̄or̄osideyi.” ⁴ Koni naxanla bata yi na x̄eme firinne luxun. A fa a fala mangana x̄erane xa, a naxa, “N̄ondin nan a ra, na x̄emene fa nen n konni, koni n mi yi e keliden kolon. ⁵ E siga nen jinbanna ra, taan so d̄een balan waxatini. E sigaxi d̄ede, n mi a kolon. E e sagatan xulen, ε e suxuma nen.” ⁶ Raxabi bata yi sa e luxun gese bili xarene bun kore banxin xuntagi. ⁷ Sagatan tiine yi siga e f̄ox̄o ra Yurud̄en baan kiraan x̄on han baan gidideni. Sagatan tiine mini nen tun, e yi taan so d̄een balan.

⁸ Benun x̄erane xa sa e sa, Raxabi yi te banxin fari e f̄ema. ⁹ A yi a fala e xa, a naxa, “N na a kolon a Alatala bata nx̄o b̄ox̄on so ε yii. E ȳeεragaxu gbeen bata nxu suxu! Yamanan muxune birin bata yilanyilan ε ȳeε ra, ¹⁰ bayo nxu bata a m̄e a Alatala Gbala Baani xara nen ε ȳeε ra, ε yi minima Misiran yi waxatin naxan yi. Nxu m̄on bata a m̄e ε feen naxan liga Amorine manga firinne ra, naxanye yi Yurud̄en kidi ma, Six̄on nun Ogo. E yi e rax̄ori. ¹¹ Nxu to na feen m̄e, nxu b̄oj̄en yi kala. Limaniyaan yi ba birin yii ε fe ra, bayo Alatala ε Ala nan Ala ra kore x̄onna ma denaxan yite, e nun b̄ox̄o x̄onna ma denaxan yigodo. ¹² Iki, ε ε k̄ol̄o n xa Alatala yi fa fala a ε n ma denbayani suxuma nen hinanni alo n na ε yisuxi kii naxan yi. E taxamasenna so n yii naxan mi kale ¹³ alogo ε xa n fafe nun n nga nun n xunyene nun n tadane lu e nii ra e nun e muxune birin, ε yi nxu ratanga faxan ma.” ¹⁴ Na x̄eme firinne yi a fala Raxabi xa, e naxa, “Nxu bata nxu k̄ol̄o nxu niini i xa, koni i nama feni ito fala muxe xa de! Alatala na b̄ox̄oni ito so nxu yii waxatin naxan yi, nxu fan ε yisuxuma nen hinanna nun lannayani.” ¹⁵ Raxabi yi na x̄eme firinne ragodo lutin ma banxin foye soden na, bayo a banxin foye soden yi minixi taan nabilinna yinna fari ma. ¹⁶ Raxabi yi a fala e xa, a naxa, “E siga geyaan binni, ε sa ε luxun menni han xii saxan han ε sagatan muxune yi x̄ete, xanam̄u e ε toma nen. Na xanbi ra, ε yi ε kiraan suxu.” ¹⁷ Na x̄emene yi a fala Raxabi xa, e naxa, “I nxu rak̄ol̄oxi naxan na, nxu fan bata tin na ma. ¹⁸ Koni, nxu na so ε yamanani, f̄o i xa luti gbeeli ito xidi banxin foye soden na, i nxu raminixi denaxan na. E nun m̄on, f̄o i xa i ya denbayaan malan i f̄ema i ya banxin kui, i fafe nun i nga nun i tadane nun i xunyene. ¹⁹ Xa naxan mini i ya banxin kui, a faxa feen goronna luma a tan nan xun ma, na mi nxu tan ma. Koni xa nx̄o muxuna nde a yiin din i ya muxuna nde ra i f̄ema banxin kui, xa na kanna faxa, na goronna nxu tan nan xun ma. ²⁰ Koni xa i nx̄o fe fala muxuna nde xa, nayi, i nxu rak̄ol̄oxi feen naxan na, nxu mi na ligan del!” ²¹ Raxabi yi a fala, a naxa, “Ala xa ε falan nakamali.” A yi x̄emene bejin, e yi siga. A yi luti gbeela xidi banxin foye soden na.

²² E yi siga, e sa geyaan li, e yi e luxun menni xii saxan, han sagatan tiine yi x̄ete. E sagatan muxune yi e fen kiraan x̄on han, koni e mi e to. ²³ X̄eme firinne yi fa godo geyaan fari, e yi baani gidi, e sa Nunu a dii Yosuwe li. Feen naxan birin e s̄ot̄o, e yi ne yeba a xa. ²⁴ E yi a fala Yosuwe xa, e naxa, “Alatala bata na b̄ox̄on birin so en yii yat! M̄en kaane birin yilanyilanxi en ȳeε ra.”

3

Yurudɛn baani gidi fena

¹ Yosuwe nun Isirayila kaane birin yi kurun keɛ Sitimi yi, e sa Yurudɛn baan li. E yi xi menni benun e xa gidi waxatin naxan yi. ² Xii saxande lɔxɔni, kuntigine yi yamaan daaxaden birin yisiga. ³ E yi yamarini ito rali yamaan ma, e naxa, “E na Alatala e Alaa Layiri Kankiraan* to waxatin naxan yi, e nun saraxaraliin naxanye a maxalima naxanye kelixi Lewi bɔnsɔnni, e keli, e yi bira a fɔxɔ ra.” ⁴ Nayi, e siga kiraan kolonma nɛn, bayo e munma yi dangu na kiraan xɔn singen. Koni nɔngɔnna yɛ wuli firin nɔxɔn xa lu e tan nun kankiraan tagi. E nama e maso a ra.” ⁵ Yosuwe yi a fala yamaan xa, a naxa, “E e yɛtɛ rasarijan, bayo tila Alatala kabanako feene ligama nɛn e tagi.” ⁶ Yosuwe yi a fala saraxaraline xa, a naxa, “E Layiri Kankiraan tongo, e dangu yamaan yɛɛ ra.” E yi Layiri Kankiraan tongo, e ti yamaan yɛɛ ra.

⁷ Alatala yi a fala Yosuwe xa, a naxa, “N na i findi fɔlɔma nɛn muxu gbeen na to Isirayila kaane birin yɛtagi, alogo e xa a kolon a en birin na a ra alo nxu nun Musa yi a ra kii naxan yi. ⁸ I tan xa yamarini ito so saraxaraline yii naxanye Layiri Kankiraan xalima, i naxa, ‘E na Yurudɛn baa dɛɛn li, e godo, e ti a xɔɛ ra.’” ⁹ Yosuwe yi a fala Isirayila kaane xa, a naxa, “E maso be, e yi e tuli mati Alatalaa falan na, e Ala.” ¹⁰ Yosuwe mɔn naxa, “Feni ito nan ligama alogo e xa a kolon habadan Ala e tagi. A tan nan Kanan kaane nun Xitine nun Xiwine nun Perisine nun Girigasane nun Amorine nun Yebusune kedima e yɛɛ ra. ¹¹ E bata a to, dunuja birin Marigina Layiri Kankiraan nan tixi e yɛɛ ra Yurudɛn baani gidideni. ¹² Iki e xɛmɛ fu nun firin sugandi Isirayila bɔnsɔn fu nun firinne tagi. Bɔnsɔn keden, muxu keden. ¹³ Saraxaraliin naxanye dunuja birin Marigina Alatalaa Kankiraan xalima, ne nɛn fa e sanne ti Yurudɛn baa igeni tun, Yurudɛn igen bolonma nɛn a tagi. Igen naxan yi godoma, na yi lu malanɲɛ yire kedenni.”

¹⁴ Yamaan to mini e bubune kui alogo e xa Yurudɛn baani gidi, saraxaraliin naxanye yi Layiri Kankiraan xalima, ne yi ti yamaan yɛɛ ra. ¹⁵ Yurudɛn baan yi fema nɛn se xaba waxatine birin yi. Saraxaraliin naxanye yi kankiraan xalima, ne to Yurudɛn baan li, e sanne ti igeni, ¹⁶ igen naxan yi godoma, na yi dan, a lu malanɲɛ yire kedenni wulani Adama taani naxan Saratan fema. Igen naxan yi godoma Fɔxɔ Ige Darani, daraan naxan mɔn xili Araba Darana, na birin yi xara. Yamaan yi gidi Yeriko taan yɛtagi. ¹⁷ Saraxaraliin naxanye yi Alatalaa Layiri Kankiraan maxalima, ne yi lu tixi baan xude wuli yi xareni Yurudɛn tagi. Isirayila birin yi gidi xaren na, han Isirayila bɔnsɔnna birin yi yelin baani gide.

4

Gɛmɛ fu nun firinne fe

¹ Yamaan birin to yelin Yurudɛn baan gide, Alatala yi a fala Yosuwe xa, a naxa, ² “E xɛmɛ fu nun firin tongo yamaan yɛ, bɔnsɔn keden, muxu keden. ³ E xa e yamari e xa gɛmɛ fu nun firin tongo Yurudɛn baan xude wunla ra saraxaraline yi tixi dɛnaxan yi. E e xali, e sa e sa e to xideni.”

⁴ Yosuwe yi xɛmɛ fu nun firin xili a bata yi naxanye sugandi Isirayila yamaan yɛ, bɔnsɔn keden, muxu keden. ⁵ Yosuwe yi a fala e xa, a naxa, “E dangu Alatala e Alaa Layiri Kankiraan yɛtagi, e siga Yurudɛn baan tagini. E tan muxu keden kedenna birin xa gɛmɛ keden keden tongo e tungunna fari lan Isirayila kaane bɔnsɔnne xasabin ma, ⁶ alogo na xa findi taxamasenna ra e tagi. E diine fama e maxɔdinden nɛn tila, e naxa, ‘Gɛmeni itoe findixi nanse ra e tan xa?’ ⁷ E a falama nɛn e xa, e naxa, ‘Ito nan a yitaxi a Yurudɛn igen bolon nɛn Alatalaa Layiri Kankiraan yɛɛ ra. A to Yurudɛn baan gidi, baa igen birin yi bolon. Gɛmeni itoe na feen nan nabirama Isirayila kaane ma han habadan.’”

⁸ Yosuwe naxan yamari Isirayila kaane ma, e yi na liga. E yi gɛmɛ fu nun firinne tongo Yurudɛn baan tagi, alo Alatala a fala Yosuwe xa kii naxan yi, naxan yi lanxi Isirayila

* 3:3: 3.3 Layiri Kankirana fe mɔn sebɛxi Xɔɔyaan 25.10-22 kui.

bɔnsɔnne xasabin ma. E yi e xali yamaan daaxadeni, e sa e sa mɛnni. ⁹ Yosuwe mɔn yi gɛmɛ fu nun firin dɔxɔ Yurudɛn baan xude wunla ra Layiri Kankiraan maxali muxune yi tixi dɛnaxan yi. E mɔn na yi han to. ¹⁰ Saraxaraliin naxanye yi Layiri Kankiraan xalima, ne yi lu tixi Yurudɛn baan xude wunla ra han yamaan yi yelin Alatalaa yamarine birin nakamale Yosuwe bata yi naxanye fala e xa alo Musa fan Yosuwe yamari naxanye ra. Yamaan yi e mafura gidɛ. ¹¹ Yamaan birin to yelin dangue, Alatalaa Layiri Kankiraan nun saraxaraline yi dangu yamaan yetagi. ¹² Ruben bɔnsɔnna nun Gadi bɔnsɔnna nun Manase bɔnsɔnna fɔxɔ kedenna yi dangu Isirayila yamaan yɛɛ ra e nun e yɛngɛ so seene alo Musa a fala e xa kii naxan yi. ¹³ Fayida sofa wuli tonge naanin jɔxɔndɔn yi dangu Alatala yetagi yɛngɛso xinla ma, siga Yeriko mɛrɛmɛrɛne binni.

¹⁴ Na lɔxɔni, Alatala yi Yosuwe findi muxu gbeen na Isirayila kaane birin yetagi. E yi a binya a siimayaan birin yi alo e Musa binya kii naxan yi.

¹⁵ Alatala yi a fala Yosuwe xa, a naxa, ¹⁶ “Saraxaraliin naxanye Layiri Sereya Kankiraan xalima, ne yamari, e xa te Yurudɛn baani.” ¹⁷ Yosuwe yi saraxaraline yamari, a naxa, “ɛ te Yurudɛn baani.” ¹⁸ Saraxaraliin naxanye yi Alatalaa Layiri Kankiraan maxalima, ne to te Yurudɛn baani, e yi e sanna bama igeni waxatin naxan yi te xaren na, baa igen mɔn yi xɛtɛ a kiini, a mɔn yi dangu fɔlɔ alo a singeni. Yurudɛn baan birin mɔn yi findi fufaan na.

¹⁹ Yamaan te Yurudɛn baani jɛɛn kike singen xii fuden nan ma. E yi sa e daaxadeni tɔn Giligali taani, Yeriko sogeteden binni.

²⁰ E gɛmɛ fu nun firinna naxanye tongo Yurudɛn baani, Yosuwe yi ne dɔxɔ Giligali taani. ²¹ A yi a fala Isirayila kaane xa, a naxa, “Xa ɛ diine ɛ maxɔdin waxati famatɔni, e naxa, ‘Nanse gɛmeni itoe ra?’” ²² ɛ e xaranma ito nan ma, ɛ naxa, ‘Isirayila kaane Yurudɛn baani gidi nɛn a yixaraxin na.’” ²³ Amasɔtɔ Alatala ɛ Ala Yurudɛn baani ito xɔri nɛn ɛ yɛɛ ra, han ɛ yi gidi alo Alatala ɛ Ala Gbala Baan liga kii naxan yi, a yi a xɔri en yɛɛ ra han en yi gidi. ²⁴ A na feen ligaxi nɛn alogo dunuɓa siyane birin xa a kolon a Alatala sɛnbɛn gbo. E nun mɔn ɛ xa gaxu Alatala ɛ Ala yɛɛ ra habadan.”

5

Gaan tiin nun Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla fe

¹ Amarine mangan naxanye yi Yurudɛn kidi ma sogegododen binni, e nun Kanan kaane mangan naxanye birin fɔxɔ igen dɛ, ne to a mɛ, Alatala bata Yurudɛn baani xara Isirayila kaane yɛɛ ra han e birin yi gidi, e bɔnɛn yi kala, e yilanyilan Isirayila kaane yɛɛ ra. ² Na waxatini, Alatala yi a fala Yosuwe xa, a naxa, “Gɛmɛn nafala filɛne ra, i Isirayila xɛmɛne banxulan.” ³ Yosuwe yi gɛmɛn nafala filɛne ra, a yi Isirayila xɛmɛne banxulan. E yi na geyaan xili sa banxulan tidena. ⁴ Yosuwe na liga feni ito nan ma. Xɛmɛn naxanye birin keli Misiran yamanani, sofane birin, ne faxa nɛn tonbonni kira yi e keli xanbini Misiran yi. ⁵ Xɛmɛn naxanye birin keli Misiran yi, ne birin yi banxulanxi, koni naxanye birin bari tonbonni kira yi e keli xanbini Misiran yi, ne sese mi yi banxulanxi. ⁶ Isirayila kaane lu nɛn tonbonni jɛɛ tonge naanin sigatini, han na xɛmɛne birin yi yelin faxɛ naxanye yi nɔɛ yɛngɛn soɛ e mini Misiran yamanani waxatin naxan yi, naxanye tondi Alatala xuiin namɛ. Alatala yi a kɔlɔ, a e mi fa na bɔxɔn toɛ Alatala bata yi a kɔlɔ e fafane xa naxan ma fe ra a xa a so en yii, kumin nun nɔnɔn gbo bɔxɔn naxan yi. ⁷ Ala yi e diine tongo e funfuni. Yosuwe ne nan banxulan, bayo e mi yi banxulanxi kira yi. ⁸ Yamaan xɛmɛne birin yelin xanbini banxulanjɛ, e yi e raxara daaxadeni han e yi kendɛya.

⁹ Alatala yi a fala Yosuwe xa, a naxa, “N bata Misiran kaane marayagin masiga ɛ ra.” Nanara, e yi mɛnna xili sa Giligali han to.

¹⁰ Isirayila kaane yi daaxa Giligali, e Halagi Tiin Dangu Ləxən Sanla* raba menni kiken xi fu nun naaninde ləxən jinbanna ra Yeriko mərəmerene ma. ¹¹ Halagi Tiin Dangu Ləxən Sanla kuyebaan yeteni, e yi yamanan sansi bogine don, buru ratetaren nun sansi xəri gilinxine. ¹² E to yamanan bogi seene don, na kuye bani, Isirayila kaane mi fa Manna donseen† don daxi yo sətə sənən. E yi Kanan bəxən bogi seene don na jəen na.

Malekan yi mini Yosuwe xa

¹³ Yosuwe to Yeriko taan li, a yi a yəen nakeli, a yi xəmənə nde to tixi a yetagi, a silanfanna suxi a yii.‡ Yosuwe yi a ralan, a a maxədin, a naxa, “I nxu tan nan xa ba, hanma nxu yaxune?” ¹⁴ A yi Yosuwe yabi, a naxa, “Muxu yo. Alatalaa gali xunna nan n na. N bata fa.” Yosuwe yi bira, a yi a yetagin lan bəxən ma a binya feen na, a fa a fala a xa, a naxa, “N kanna nanse falama a walikəen xa?” ¹⁵ Alatalaa gali xunna yi a fala Yosuwe xa, a naxa, “I ya sankidine ba i sanni, bayo i tixi yire sarijanxin nin.” Yosuwe yi na liga.

6

Yosuwe yi Yeriko taan suxu

¹ Yeriko taan sodene birin balanxin nan yi a ra Isirayila kaane fe ra. Muxe mi yi minima, muxe mi yi soma. ² Alatala yi a fala Yosuwe xa, a naxa, “A mato, n bata Yeriko taan nun a mangan nun a sofa fangamane so i yii. ³ E nun i ya sofane xa taan nabilin sanja ma keden ləxə keden. E xa na liga xii sennin bun ma. ⁴ Saraxaraliin muxu solofere xa konton feri solofere tongo xətane ra, e yi ti Layiri Kankiraan yəe ra. A xii soloferede ləxəni, e taan nabilin sanja ma solofere, saraxaraline xa lu xətane fe. ⁵ E na xətane fe waxatin naxan yi, e yi a xuiin mə, yamaan birin xa sənəxə gbeen nate. Nayi, yinna naxan taan nabilinxi, na birama nən a yete ra, yamaan birin yi e tinxin taan na e so keden na.”

⁶ Nunu a dii Yosuwe yi saraxaraline xili, a a fala e xa, a naxa, “E Layiri Kankiraan tongo. E saraxarali solofere ti Alatalaa Kankiraan yəe ra konton feri solofere suxi naxanye yii xətane ra.” ⁷ A yi a fala yamaan xa, a naxa, “E siga, e sa sigan ti taan nabilinni. Kantan muxuna ndee xa dangu Alatalaa Kankiraan yəe ra.” ⁸ Yosuwe a fala yamaan xa kii naxan yi, e yi a liga na kiini. Saraxarali soloferene yi siga xətə soloferene fe Alatala yetagi. Alatalaa Layiri Kankiraan maxali muxune yi bira e fəxə ra. ⁹ Kantan muxun yəe ra xiine yi sigan tima saraxaraline yəe ra naxanye yi xətane fema. Kantan ti dənəne yi bira kankiraan maxali muxune fəxə ra. E yi sigan tima xətə xuiin nan ma. ¹⁰ Yosuwe bata yi yamarini ito so yamaan yii, a naxa, “E nama sənəxən nate, e nama e xuini te, e nama fala yo ti fə n na a fala e xa ləxən naxan yi. Na waxatini, e sənəxən nate!” ¹¹ E yi taan nabilin Alatalaa Kankiraan na sanja ma keden. Na xanbi ra, e yi xete yamaan daaxadeni, e yi xi menni.

¹² Yosuwe yi keli subaxa, saraxaraline yi Alatalaa Kankiraan tongo. ¹³ Saraxarali soloferene yi siga xətə soloferene fe Alatalaa Kankiraan yəe ra. Kantan muxun yəe ra xiine yi tixi e yəe ra. Kantan ti dənəne fan yi biraxi Alatalaa Kankiraan maxali muxune fəxə ra. E yi sigan tima xətə xuiin nan ma. ¹⁴ E yi taan nabilin dəxəna keden a xi firinde ləxən fan yi. Na xanbi ra, e yi xete yamaan daaxadeni. E yi na liga xii sennin.

¹⁵ A xii soloferede ləxəni, e yi keli subaxani, e mən yi taan nabilin na kiini dəxəna ma solofere. E taan nabilin na ləxə keden peen nin sanja ma solofere. ¹⁶ Nayi, e to a rabilin a dəxəde soloferedeni, saraxaraline yi xətane fe. Yosuwe yi a fala yamaan xa, a naxa, “E sənəxən nate, bayo Alatala bata taan so e yii. ¹⁷ Alatala bata halagin nagidi taani ito nun a yi seene birin ma, fə Raxabi keden peena, yalunde jaxanla, na nan kisima e nun muxun naxanye birin sa luma a banxin kui, bayo a en ma xerane yigiya nən en naxanye

* 5:10: Halagi Tiin Dangu Ləxən Sanla: Musaa waxatini, Ala fitina feen nafa nən Firawona yamaan ma, malekan yi fa e dii singene birin faxa kəe kedenna ra. Koni, Isirayila kaane yi saraxa wunla xuya e banxine də wudine ma, saya malekan yi dangu e xun ma. Na feen sanla ni ito ra. A mato Xərwəyan 12.1-13 kui. † 5:12: Manna donsena a fe mato Xərwəyan 16.13-15 nun 16.31 kui. ‡ 5:13: Silanfanna: Sofane yəngeso dəgəmana.

xε. ¹⁸ Koni ε a liga ε yeren ma. Ε yetε ratanga se halagi daxine ma alogo ε nama na sese xali, xanamu, ε halagin nun gbalon nafama Isirayila yamaan daaxadeni nen. ¹⁹ Gbetin nun xemaan nun muran sula daxine nun wure muranne birin nasarijanxi Alatala nan xa, fɔ e xa ramara a nafulu ramaraden nin.”

²⁰ Yamaan yi sɔnxɔn nate. Saraxaraline yi xɔtane fe. Yamaan to xɔta xuiin mε, e yi sɔnxɔ gbeen nate, taan nabilinna yinna yi bira a yetε ra. Yamaan yi e tinxin taan na, e so keden na. E yi taan suxu. ²¹ E yi taan halagi Ala xa, e mɛn kaane birin faxa silanfanna ra, xemɛn nun jaxanla, dii jɔrɛn nun fonna, hali jingene nun yεxεene nun sofanle. ²² Xeme firinna naxanye siga yamanan nakɔrɔsideni, Yosuwe bata yi a fala ne xa, a naxa, “Ε siga na yalunde jaxanla banxini. Ε sa a ramini e nun a muxune birin, alo ε ε kɔlɔ a xa kii naxan yi.” ²³ Banxulan firinna naxanye yamanan nakɔrɔsi wundoni, ne yi siga, e sa Raxabi ramini banxini e nun a fafe nun a nga nun a tadane nun a xunyene nun a muxune birin e nun a xabilan birin, e yi e ramini, e e radɔxɔ Isirayila yamaan daaxaden dɛxɔn. ²⁴ Isirayila kaane yi taan gan e nun a yi seene birin, fɔ gbeti nun xemaan nun muran sula daxine nun wure muranne. Ne yi ramara Alatalaa banxin nafulu ramaradeni. ²⁵ Yosuwe yi yalunde jaxanla Raxabi ratanga, e nun a denbayaan nun a muxune birin amasɔtɔ Yosuwe xeraan naxanye rasiga Yeriko taan nakɔrɔsideni, a ne yigiya nen. A mɔn dɔxi Isirayila kaane tagi han iki.

²⁶ Na waxatini, Yosuwe yi a kɔlɔ falani ito ma, a naxa, “Dangan na kanna xa Alatala yetagi naxan na Yeriko taan ti. Na kanna na a ti fɔlɔ, a bɔnɔma a dii singeni nen. A na taan so dɛɛn ti, a bɔnɔ a bolokadani.”

²⁷ Alatala yi lu Yosuwe xɔn. A xinla yi yamanan birin suxu.

7

Akan yulubin naxan liga

¹ Isirayila kaane tinxintareyaan liga nen Ala ra, e yi se halagi daxine tongo. Karimi a dii xeme Akan nan na sena ndee tongo Ala tɔnna dɔxɔ naxanye tongo fe ra. Sabidi nan Karimi sɔtɔ. Sera nan Sabidi sɔtɔ. Sera keli Yuda bɔnsɔnna nin. Alatala yi xɔlɔ Isirayila kaane ma han!

² Yosuwe yi xerane rasiga keli Yeriko siga Ayi taani, taan naxan Beti-Aweni dɛxɔn ma, Beteli taan sogeteden binni. A yi a fala e xa, a naxa, “Ε siga, ε sa yamanan nakɔrɔsi.” Na xemene yi siga Ayi taana fe rakɔrɔsideni. ³ E yi xεtε Yosuwe fema, e yi a fala, e naxa, “Hali yamaan birin mi siga Ayi taan yengɛdeni, fɔ muxu wuli firin hanma muxu wuli saxan jɔxɔn gbansan. Ne Ayi kaane nɔε nen. Hali i mi yamaan birin naxadan, bayo en yaxune mi wuya.” ⁴ Nayi, muxu wuli saxan yatε yi siga, koni e yi sa e gi Ayi kaane bun yengeni. ⁵ Ayi kaane yi muxu tonge saxan e nun sennin faxa e yε. Ayi kaane yi e kedi keli taan so dɛɛn na han Sebarimi. E yi siga e faxε geya godon na. Isirayila yamaan bɔjɛn yi kala, e yigitεgε.

⁶ Yosuwe yi a dugine yibɔ a ma, a bira, a yi a yetagin lan bɔxɔn ma Alatalaa Kankiraan yetagi han jinbanna ra, e nun Isirayila fonne. E yi burunburunna sa e xunni sununi. ⁷ Yosuwe yi a fala, a naxa, “N Marigina Alatala, nanfera i a ragidixi yamani ito xa Yuruden baani gidi, i yi nxu so Amordine yii alogo i xa nxu halagi? Hali nxu yi lu Yuruden baan mɛn binni nun! ⁸ N Marigina, n fa nanse falama iki, Isirayila kaane to bata e gi e yaxune yεε ra? ⁹ Kanan kaane nun yamanan muxun bonne feni ito mɛma nen, e yi nxu rabilin, e nxu xinla jɔn bɔxɔ xɔnni ito ma. Nayi, i tan fa nanse ligama i xili binyena fe ra?”

¹⁰ Alatala yi a fala Yosuwe xa, a naxa, “Keli, i yetagin lanxi bɔxɔn ma nanfera? ¹¹ Isirayila bata yulubin liga. E bata layirin kala n na e yamari naxan na. E bata se halagi daxina ndee tongo. E bata mujan ti, e a feen luxun, e seene luxun e goronne kui. ¹² Nanara, Isirayila kaane mi fa nɔε tiyε e yaxune yεε ra. E e gima nen e yεε ra, bayo e fan yetɛɛn bata findi muxu halagi daxine ra. N mi fa luyε ε xɔn, xa ε mi se halagi daxine raxɔri ε tagi. ¹³ Keli, i yamaan nasarijan. I yi a fala, i naxa, ‘Ε yetε rasarijan tila fe ra. Amasɔtɔ Alatala Isirayilaa Ala ito nan falaxi, a naxa: Se halagi daxine ε tagi. Isirayila

kaane, ε mi nœ tiye ε yaxune yεε ra, fanni ε mi na seene ba ε tagi. ¹⁴ Xõtõnni ε fa n yetagi bõnsõn yεen ma. Alatala na bõnsõnna naxan yita, ne yi e maso xabila yεen ma. Alatala na xabilan naxan yita, ne yi e maso denbaya yεen ma. Alatala na denbaya naxan yita, ne yi e maso keden keden yεen ma. ¹⁵ Naxan na suxu, a li se halagi daxine a yii, na kanna xa gan e nun a yii seene birin, bayo a bata Alatalaa layirin kala, a yi kalan ti Isirayila yamaan birin ma!”

¹⁶ Xõtõn xõtõn, Yosuwe yi keli, a yi Isirayila kaane maso bõnsõn yεen ma. Masensenna yi Yuda bõnsõnna suxu. ¹⁷ A yi Yuda xabilane muxune maso, masensenna yi Sera xabilan suxu. A yi Sera xabilan muxune maso denbaya yεen ma, masensenna yi Sabidi suxu. ¹⁸ A yi Sabidi a denbaya xunne maso, a yi Akan suxu, Karimi a dii xεmena. Sabidi nan Karimi sõtõ. Sera yi Sabidi sõtõ keli Yuda bõnsõnni.

¹⁹ Yosuwe yi a fala Akan xa, a naxa, “N ma diina, jõndin fala Alatalaa binyena fe ra, Isirayilaa Ala. I yi a tantun. I naxan ligaxi, a fala n xa. I nama a luxun n ma.” ²⁰ Akan yi Yosuwe yabi, a naxa, “Jõndin na a ra. N tan nan yulubin ligaxi Alatala ra, Isirayilaa Ala. N ni ito nan ligaxi: ²¹ N Sinari kaane doma gbeena nde to nen se suxine ye, naxan yi tofan han, e nun gbeti gbanan kεmε firin, e nun xεmaan kilo tagi. E xõnla yi n suxu, n yi e tongo. E sa bitinxi n ma bubun kui. Gbetin saxi bonne bun ma.” ²² Yosuwe yi xεrane rasiga e giye bubun kui, e yi sa seene li luxunxi, gbetin yi saxi seen bonne bun ma. ²³ E yi a birin tongo bubuni, e siga e ra Yosuwe nun Isirayila kaane fεma. E yi e sa Alatala yetagi. ²⁴ Yosuwe nun Isirayila birin yi Sera a dii Akan tongo e nun gbetin nun doma gbeen nun xεmaan nun a dii xεmene nun a dii tεmene nun a jingene nun a sofanle nun a xuruseene nun a bubun nun a yii seen birin, e siga e ra Akori lanbanni. ²⁵ Yosuwe yi a fala Akan xa, a naxa, “I bata jaxankatan nafa nxu ma, Alatala i fan jaxankatama nen to.” Isirayila kaane birin yi a magõlõn, e nun bonne, e yi e gan. ²⁶ E yi gεmε gbegebe malan Akan fari. Han to na gεmene malanxi na. Alatala yi xεte a xõlõn fõxõ ra. Nanara, menna xili nen Akori lanbanna han to.*

8

Isirayila kaane yi Ayi taan tongo

¹ Alatala yi a fala Yosuwe xa, a naxa, “Hali i nama gaxu, i nama yigitεge. Ganla birin tongo, i sa Ayi taan yεnge. A mato, n bata Ayi mangan so i yii e nun a yamaan birin nun a taan nun a bõxõna. ² I Ayi taan nun a mangana feen ligama nen alo Yeriko taan nun a mangan liga kii naxan yi. Koni iki, ε nœ e yii seene nun e xuruseene tonge nen. Maraterena yεngeni tõn taa xanbin na.” ³ Yosuwe nun ganla birin yi keli, e siga Ayi taan yεngedeni. Yosuwe yi sofa ye baxin muxu wuli tonge saxan sugandi, a yi e rasiga kõeen na. ⁴ A yi yamarini ito so e yii, a naxa, “Nba, ε sa ε luxun taa xanbin na ε maraterena yεngeni tõn. E nama ε makuya taan na. E yitõnxin xa lu menni. ⁵ Nxu nun ganla nxu masoma nen taan na. Taan muxune na mini waxatin naxan yi nxu yεngedeni, nxu yi nxu gi e bun alo naxan liga a singeni. ⁶ E sigama nen nxu kede han nxu makuya taan na. Nayi, e mirima nen, a nxu nxu gima e bun nen alo a fõlõni. ⁷ Nayi, ε yi mini ε luxundeni, ε yi din taan na. Alatala, ε Ala a soma nen ε yii. ⁸ E na taan suxu, ε tεen so a ra. E na birin liga alo Alatala a falaxi kii naxan yi. N bata na yamari ε ma.”

⁹ Yosuwe yi e rasiga, e sa e luxun Ayi taan nun Beteli taan longonna ra, Ayi taan sogegododen binni a yεnge xinla ma. Yosuwe tan yi xi yamaan tagi. ¹⁰ Yosuwe yi keli subaxa, a yi a sofane mato. E nun Isirayila fonne birin yi ti yamaan yεε ra, siga Ayi taani. ¹¹ A ganla birin yi siga, han e sa taan li. E yi daaxadeni tõn Ayi kõmen fõxõni, lanbanna yi lu e nun Ayi taan tagi. ¹² Yosuwe yi sofa wuli suulun jõxõn tongo, a yi e yamari a e xa sa e luxun Ayi taan nun Beteli taan longonna ra, taan sogegododen binni yεnge so xinla ma. ¹³ Yamaan yi e ti kiini tõn, naxanye yi daaxadeni, ne yi lu taan kõmen fõxõni, bonne yi lu taan sogegodode binni yεnge so xinla ma. Na kõeen na, Yosuwe nun gali dõnxen yi godo lanbanni.

* 7:26: Akori bunna nεen fa fala “Kõtõfinla.”

¹⁴ Ayi taan mangan to na to, e nun taan xemene birin yi keli mafuren, e yi siga Isirayila kaane yengedeni Araba tonbonna de. Koni e mi yi a kolon xa muxune luxunxi e xili ma taa xanbin na. ¹⁵ Yosuwe nun Isirayila yamaan birin yi tin Ayi muxune xa e kedi, e yi e gi e bun siga tonbon kiraan xon. ¹⁶ Ayi taan muxune birin yi keli e sagatan xinla ma. E yi bira Yosuwe foxo ra han e yi makuya taan na pon! ¹⁷ Xeme yo mi lu Ayi taan nun Beteli taani. E birin yi siga Isirayila kaane sagatandeni. E yi taan so deen lu rabixi siga Isirayila kaane foxo ra. ¹⁸ Alatala yi a fala Yosuwe xa, a naxa, "Tanban naxan suxi i yii, na ti Ayi taan xa, bayo n taan soma nen i yii." Yosuwe yi a tanban ti taan xa. ¹⁹ Yosuwe a yiini bandun waxatin naxan yi, xemen naxanye yi luxunxi maraterena yengen xinla ma, ne yi mini e luxundene yi mafuren, e yi e gi so taani, e na suxu, e teen so a ra mafuren. ²⁰ Ayi xemene to e yee raxete, e yi tee tutin to te kore e taani. Kira yo mi yi fa e xa, bayo e yi naxanye sagatanma tonbonni, ne bata yi xete e kanke. ²¹ Yosuwe nun Isirayila ganla birin yi a kolon, a sofaan naxanye yi luxunxi taan naterenadeni yengeni, ne bata yi taan suxu, taan tutin yi tema. E yi e xun xete Ayi kaane xili ma. ²² Isirayila kaan naxanye yi Ayi taani, ne fan yi mini taani e yengedeni. Na nan a liga sigade mi lu Ayi kaane xa, e to yi Isirayila ganle tagi. E yi e birin faxesa. E sese mi lu e nii ra. Muxu yo mi no a giye. ²³ Koni e yi Ayi mangan tan suxu, e siga a ra Yosuwe fema. ²⁴ Isirayila kaane to yelin Ayi kaane birin faxe xene ma e nun burunna ra e siga e dinje e ra denaxan yi, e yi so taan kui, e na kaane birin faxesa silanfanna ra. ²⁵ Ayi kaan xemen nun jaxanla naxan faxesa na loxon, e sigex han muxu wuli fu nun firin yate. ²⁶ Yosuwe a tanban yi lu tixi Ayi taan xa han a muxune birin yi halagi. ²⁷ Isirayila kaane yi men kaane yii seene tongo e gbeen na alo xuruseene nun se gbete, alo Alatala a yamari Yosuwe ma kii naxan yi. ²⁸ Yosuwe yi Ayi taan gan, han to taa xori rabejinxin na a ra. ²⁹ Ayi mangan tan, e na singan wudin kee ra han jinbanna ra. Sogen to godo, Yosuwe yi yamarin fi, a e xa a binbin nagodo wudin kee ra. E yi a woli ayi taan so deen na, e yi geme wuyaxi malan a fari. Han to, na mon na kiini.

Saraxa gandena Ebali geyaan fari

³⁰ Nayi, Yosuwe yi saraxa ganden nafala Alatala xa Ebali geyaan fari, Isirayilaa Ala, ³¹ alo Musa Alatalaa walikena a yamari Isirayila kaane ma kii naxan yi. E yi saraxa ganden nafala gemene ra, naxanye mi yi solixi, wuren mi yi dinxi naxanye ra, alo a sebexi Musaa Sariya kitabun kui kii naxan yi. E yi saraxan gan daxine nun boje xunbeli saraxane ba Alatala xa. ³² Musa sariyan naxanye sebe, Yosuwe mon yi na jaxon sebe gemene ma Isirayila kaane birin yee xori menni. ³³ Isirayila kaane birin, a fonne nun e kuntigine nun e kitisane birin xonen nun dugurenne, ne birin yi ti kankiraan foxo firinni e yee rafindixi Lewi bomsonna saraxaraline ma, naxanye yi Alatalaa Layiri Kankiraan maxalima. Yamaan foxo kedenna yi siga Garisimi geyaan fari, a bode foxon fan yi ti Ebali geyaan fari, alo Alatalaa walikenen Musa bata yi a yamari e ma kii naxan yi, fa fala e xa duba Isirayila yamaan xa. ³⁴ Na xanbi ra, Yosuwe yi sariyan falane birin xaran, a dubane nun a dangane, alo a sebexi Sariya Kitabun kui kii naxan yi. ³⁵ Musa naxan birin yamari, na fala keden mi lu Yosuwe mi naxan xaran Isirayila yamaan malanxin xa, hali jaxanle nun diidine, e nun xonen naxanye yi e ye.

9

Gabayon kaane layirina fe

¹ Mangan naxanye Yuruden baan sogegododen binni, ne birin yi yengeni ito a fe me, naxanye geyane fari e nun Sefela geya yirene nun Foxo Ige deen nun Liban dexon ma, e nun Xitine nun Amorine nun Kanan kaane nun Perisine nun Xiwine nun Yebusune. ² E yi e malan Yosuwe nun Isirayila yamaan yenge xinla ma.

³ Gabayon kaane fan yi a me Yosuwe Yeriko taan nun Ayi taan liga kii naxan yi. ⁴ E yi kata Isirayila kaane mayendendeni. E yi e yete findi xerane ra keli yire makuyeni, e benbeli kobine nun manpa sase madegexine sa sofanle fari. ⁵ E yi sankidi fori madegexine

so e sanni, e doma kobi janxine ragodo e ma. E yi buru dungi xaraxine tongo e fandan na naxanye bata yi xunxurunje ayi.

⁶ E yi sa Yosuwe nun Isirayila kaane li Giligali taani yamaan daaxadeni. E yi a fala e xa, e naxa, “Nxu sa kelixi yamana makuyen nin, fa be yi alogo en xa layirin xidi en tagi.” ⁷ Isirayila kaane yi e yabi, e naxa, “Yanyina nde, ε dɔxi nxu dɛxɔn ma nen. Nxu tan nɔε layirin xide en tagi di?” ⁸ E yi a fala Yosuwe xa, e naxa, “I ya walikene nan nxu ra.” Yosuwe yi e maxɔdin, a naxa, “Nde ε tan na? ε kelixi minen?” ⁹ E yi Yosuwe yabi, e naxa, “I ya walikene kelixi yamana makuyen nin Alatala xinla a fe ra, i ya Ala. Amasɔtɔ nxu bata a xinla mε a naxan birin ligaxi Misiran yamanani, ¹⁰ e nun a naxan birin liga Amori manga firinne ra Yurudɛn baan sogeteden binni, Xɛsibɔn taan manga Sixɔn nun Basan yamanan manga Ogo, naxan yi dɔxi Asatarɔti taani.”

¹¹ “Nɔɔ fonne nun nxu kon kaane birin a fala nen nxu xa, e naxa, ‘ε fandane tongo ε naxan donma kira yi. ε siga Isirayila kaane ralandeni. ε yi a fala e xa, ε naxa, ε walikene nan nxu ra.’ Iki, en xa layirin xidi en bode tagi. ¹² Nɔɔ burune ni i ra. Nxu yi e tongoma nxu fandan na waxatin naxan yi nxu konni fa be yi, e mɔn yi wolonxi. Koni, iki e bata xara ayi, e xunxurunje ayi. ¹³ Nxu yi nɔɔ manpa saseni itoe rafema waxatin naxan yi, e nenene nan yi a ra, koni iki e bata yibɔ. Nɔɔ dugine nun nɔɔ sankidine mato. E yetɛen bata kala fefe sigatini.” ¹⁴ Isirayila kaane yi e fandane mato, koni e mi Alatala maxɔdin. ¹⁵ Yosuwe yi lanna raso e tagi, a layirin xidi, a xa e lu e nii ra, yamaan yeɛratine yi e kɔlɔ na fari.

¹⁶ E yelin xanbini layirin xide e tagi, xii saxan danguxina, Isirayila kaane yi a mε a e dɔxɔ bodene nan yi ne ra. ¹⁷ Isirayila kaane yi keli, siga Gabayon kaane taani itoe yi, e sa so e kenla xii saxande lɔxɔni. Na taane ni i ra: Gabayon, Kefira, Beroti, e nun Kiriyati-Yeyarin. ¹⁸ Isirayila kaane mi e faxa bayo yamaan yeɛratine bata yi e kɔlɔ e xa Alatala yi, Isirayilaa Ala. Koni yamaan birin yi e yeɛratine mafalama. ¹⁹ Yeɛratine yi a fala yamaan xa, e naxa, “Nxu bata nxu kɔlɔ Alatala yi, Isirayilaa Ala. Iki, en mi fa nɔε en yiin dinje e ra. ²⁰ Nayi, en na e fe suxuma ikiini. En na e luma e nii ra nen bayo en bata en kɔlɔ e xa. Xanamu en Alaa xɔlɔn nafama nen en xili ma.” ²¹ Yeɛratine yi a fala e xa, e naxa, “E xa lu e nii ra, koni e xa findi wudi segene nun ige baane ra yamaan birin xa.” Yeɛratine na nan fala. ²² Yosuwe yi Gabayon kaane xili, a falan ti e xa, a naxa, “Nanfera ε nxu mayendenxi, ε naxa, a ε sa kelixi yamana makuyen nin, anu ε dɔxi nxu dɛxɔn ma nen? ²³ Iki, ε bata danga. ε tan birin luma nen konyiyani ε findi wudi segene nun ige baane ra n ma Alaa banxin xa.” ²⁴ E yi Yosuwe yabi, e naxa, “Muxune bata a yeɛba nxu tan i ya walikene xa ki fajni Alatala i ya Ala a yamari a walikeɛn Musa ma kii naxan yi, a xa bɔxɔni ito birin so ε yii, a be kaane raxɔri ε yeɛ ra. Nanara, nxu gaxuxi nxu niin na, nxu yi na liga. ²⁵ Iki nxu fa i tan nan yii. Naxan na i kenen, naxan nafan i ma, na liga nxu ra.” ²⁶ Yosuwe na nan liga, a yi e ratanga Isirayila kaane ma alogo e nama e faxa. ²⁷ Yosuwe yi e findi wudi segene nun ige baane ra yamaan xa na lɔxɔni, e nun Alatalaa saraxa ganden xa, a denaxan sugandima. Han to e mɔn na wanli.

10

Yengena Gabayon kaane xili ma

¹ Yerusalen mangana Adoni-Sedeki yi a mε a Yosuwe bata Ayi taan suxu, a yi na raxɔri, a mɔn yi Ayi taan nun a mangan liga alo a Yeriko taan nun a mangan liga kii naxan yi. A mɔn yi a mε a Gabayon kaane nun Isirayila kaane bata lanna raso e bode tagi e layirin xidi, a Gabayon kaane dɔxi e ye. ² Na yi a gaxu ki fajni, bayo taa gbeen nan yi Gabayon na, alo manga taana nde. A yi gbo Ayi taan xa, a muxune birin sofa. ³ Yerusalen mangana Adoni-Sedeki yi xeraan nasiga a faladeni Xebiron manga Hohami nun Yaramuti manga Pirami nun Lakisi manga Yafiya nun Egilon manga Debiri xa, a naxa, ⁴ “ε fa n fema, ε fa n mali Gabayon yengedeni, bayo e tan bata lanna raso e nun Yosuwe nun Isirayila kaane tagi.” ⁵ Amorine manga suulunne yi e malan: Yerusalen mangan nun Xebiron mangan

nun Yaramuti mangan nun Lakisi mangana e nun Egilon mangana. Ne nun e ganle yi siga, e sa e daaxadene yitɔn Gabayon taan yetagi. E yi na yenge fɔlɔ.

⁶ Gabayon kaane yi xeraan nasiga a faladeni Yosuwe xa Giligali taani yamaan daaxadani, a naxa, “I nama i ya konyine rabejin. Fa nxu rakisi mafuren! Nxu mali, bayo Amorine mangan birin naxanye dɔxi geyane fari, ne bata e malan nxu xili ma!” ⁷ Yosuwe nun a ganla birin yi keli Giligali taani, e nun a sofa yebaxine.

⁸ Alatala yi a fala Yosuwe xa, a naxa, “I nama gaxu e yee ra, bayo n bata e so i yii. E sese mi tiye i yee ra.” ⁹ Yosuwe yi sigan ti kɔeen birin na keli Giligali taani, a fa e ratereɗa.

¹⁰ Alatala yi e kedi Isirayila yee ra, Isirayila kaane yi sa e nɔ Gabayon taani han! E yi siga e dinɗe e ra Beti-Xoron kiraan xɔn, e siga e faxe han Aseka taan nun Makeda taani. ¹¹ E yi e gima Isirayila kaane yee ra waxatin naxan yi, godo Beti-Xoron geyaan na, ito nan liga e ra: Alatala yi siga balabalan keɗe xungbene rayolonɗe e fari han Aseka taani. E yi raxɔri. Balabalan kesen muxun naxanye faxa, ne yi wuya dangu na muxune ra Isirayila kaane naxanye faxa silanfanna ra. ¹² Alatala Amorine so Isirayila kaane yii lɔxɔn naxan yi, Yosuwe yi falan ti Alatala xa Isirayila kaane yetagi, a naxa, “Sogena, i raxara Gabayon xun ma. I tan kiken fan xa i raxara Ayalɔn meremerɛn xun ma.”

¹³ Sogen nun kiken yi e raxara han Isirayila yamaan yi e yaxune nɔ. Feni ito sebexi Yasari a kedɛn fan kui. Sogen yi a raxara kuyen tagiyani, a mi bira sinma, a lu raxaraxi mɛnni fayida ferijɛn keden jɔxɔn. ¹⁴ Xabu a fɔlɔni han to, lɔxɔ yo munma a liga alo na lɔxɔna, Alatala muxuna nde a maxandin nasuxu na kii nin amasɔtɔ Alatala nan yi yengen soma Isirayila xa. ¹⁵ Yosuwe nun Isirayila yamaan birin yi xete Giligali taani yamaan daaxadani.

¹⁶ Na manga suulunne yi e gi, e sa e luxun faranna ra Makeda taan dexɔn. ¹⁷ Muxune yi sa na fala Yosuwe xa manga suulunne yi denaxan yi, a e luxunxi faranna ra Makeda taan dexɔn. ¹⁸ Yosuwe yi a fala, a naxa, “E gemɛ gbeene makutukutu, e sa e dɔxɔ faranna de ra. E kantan tiine dɔxɔ na. ¹⁹ Koni e tan nama dan mɛnni de! E en yaxune sagatan, e kiraan bolon e ma. E nama so e taani de! Bayo Alatala e Ala bata e so e yii.” ²⁰ Yosuwe nun Isirayila kaane yi gbalɔ gbeen nagodo e ma, fayida e yi e raxɔri fɔ muxu gixi keden kedenna naxanye sa so taa makantanxine yi. ²¹ Ganla birin yi xete bɔɗe xunbenli Yosuwe fema Makeda dexɔn yamaan daaxadani. Muxu yo mi susu falan tiye Isirayila kaane xili ma.

²² Yosuwe yi a fala, a naxa, “E gemene ba faranna de ra, e manga suulunne ramini na ra.” ²³ E yi manga suulunne ramini faranna ra, Yerusalɛn mangan nun Xebiron mangan nun Yaramuti mangan nun Lakisi mangana, e nun Egilon mangana. ²⁴ E to fa mangane ra Yosuwe fema, Yosuwe yi Isirayila xemene birin xili. Sofa kuntigin naxanye siga yengeni, a yi a fala ne xa, a naxa, “E maso, e yi e sanne ti mangani itoe kɔeen fari.” E yi e maso, e yi e sanne ti e kɔene fari. ²⁵ Yosuwe yi a fala e xa, a naxa, “E nama kuisan, e nama gaxu, e wekile, e yi e senbe so! Amasɔtɔ e yaxun naxanye birin yengema, Alatala ito nan ligama e ra e xa.”

²⁶ Yosuwe yi e faxa. A yi e singan wudi suulun kɔe ra, e yi lu singanxi mɛnni han jinbanna ra. ²⁷ Sogen bira waxatini, Yosuwe yi yamarin fi, a e xa e binbine ragodo wudin kɔe ra. E yi luxunxi faranna naxan na, e yi sa e bira mɛnni. E yi gemɛ gbeene dɔxɔ faranna de ra. Han to e mɔn mɛnni.

²⁸ Yosuwe yi Makeda taan fan suxu na lɔxɔ yeteni. E yi taan muxune nun e mangan faxa silanfanna ra. A yi na muxune birin halagi, muxu yo mi lu a nii ra. A yi Makeda taan mangan liga alo a Yeriko taan mangan liga kii naxan yi.

²⁹ Yosuwe nun Isirayila kaane birin yi keli Makeda taani e siga Libina taani. E yi na yenge fɔlɔ. ³⁰ Alatala yi na taan fan so e yii, e nun a mangana. Isirayila kaane yi taan muxune birin faxa silanfanna ra e nun muxun naxanye birin yi a kui. E mi muxu yo lu a nii ra mɛnni. E yi na mangan liga alo e Yeriko taan mangan liga kii naxan yi.

³¹ Yosuwe nun Isirayila kaane birin yi keli Libina taani, e siga Lakisi taani. E yi daaxadani tɔn na yetagi, e na yenge fɔlɔ. ³² Alatala yi Lakisi taan so Isirayila kaane yii.

Yengen xii firinde ləxəni, e yi taan nə, e taan muxune faxa silanfanna ra, e nun naxanye birin yi a kui, alo e Libina taan liga kii naxan yi. ³³ Nayi, Geseri taan mangana, Horami yi siga Lakisi taan malideni. Yosuwe yi e nun a ganla faxa, a mi muxu yo lu a nii ra.

³⁴ Yosuwe nun Isirayila kaane birin yi keli Lakisi taani e siga Egilon taani. E yi e daaxadeni tən na yetagi, e yi na fan yenge fəlo. ³⁵ E yi na nə na ləxə yeteni, e yi taan muxune birin faxa silanfanna ra, e nun muxun naxanye birin yi a kui. Yosuwe yi na raxəri na ləxə yeteni alo a Lakisi taan liga kii naxan yi.

³⁶ Yosuwe nun Isirayila kaane birin yi keli Egilon taani, e siga Xebiron taani, e yi na yenge fəlo. ³⁷ E yi na nə, e taan muxune nun e mangan faxa silanfanna ra, e nun a rabilinna taane nun muxun naxanye birin yi ne kui. E mi muxu yo lu a nii ra alo e naxan liga Egilon taani. Yosuwe yi na taan naxəri fefe, e nun naxanye yi a kui.

³⁸ Yosuwe nun Isirayila kaane yi xete, e Debiri taan yenge fəlo. ³⁹ E yi taan nun a mangan nə, e nun taan naxanye na rabilinni. E yi e faxa silanfanna ra. Muxun naxanye birin na taane yi, e yi ne raxəri, e mi muxu yo lu a nii ra. Yosuwe yi Debiri taan nun a mangan liga alo a Xebiron taan nun Libina taan nun a mangan liga kii naxan yi.

⁴⁰ Yosuwe yi na yamanan birin nə, geya yirene nun Negewi tonbonna nun Sefela geya yiren nun e mangane birin. A yi muxune birin naxəri, naxanye birin yi yengima a mi muxu yo lu a nii ra alo Alatala Isirayilaa Ala a yamari kii naxan yi. ⁴¹ Yosuwe yi e yenge keli Kadesi-Barineya taani han Gasa taana, e nun Gosen yamanan birin, sa dəxə Gabayon taan na. ⁴² Yosuwe yi na taane nun e mangane nə sanja ma kedenni, bayo Alatala Isirayilaa Ala nan yi yengen soma Isirayila xa. ⁴³ Yosuwe nun Isirayila yamaan birin yi xete Giligali taani yamaan daaxadeni.

11

Yenge gbeen Meromi xuden de

¹ Xasori taa mangan Yabin to na me, a yi xeraan nasiga Madon taa mangan Yobabo nun Simiron taan mangan nun Akisafa taa mangan ma, ² e nun mangan naxanye yi dəxi geya yireni sogetede kəmen fəxəni, e nun naxanye yi Yuruden meremerene ma Kinereti Daraan yifari fəxəni e nun naxanye yi Sefela geya yireni, e nun naxanye yi Dəro yamanan birin yi sogegododen binni, ³ e nun Kanan kaane ma naxanye sogeteden nun sogegododen binni, e nun Amarine nun Xitine nun Perisine nun Yebusun naxanye geyaan fari, e nun Xiwin naxanye Xerimon geyaan lanbanni Misipa yamanani. ⁴ E nun e ganle birin yi mini, e findi yama gbeen na, alo baa xən nēmensinna. E soone nun yenge so wontorone fan yi wuya han! ⁵ Mangani itoe birin yi fa e malan, e yi e yamaan daaxadeni tən Meromi xuden dəxən ma, Isirayila kaane yenge xinla ma.

⁶ Alatala yi a fala Yosuwe xa, a naxa, “I nama gaxu e ye ra de, bayo i yanyi tila, n ne birin soma nen i yii, e faxaxin yi lu Isirayila kaane yetagi. I yi e soone san fasane bolon. I yi e yengeso wontorone fan gan.”

⁷ Yosuwe nun a ganla birin yi fa e raterəna Meromi xuden de, e yi e yenge. ⁸ Alatala yi e so Isirayila kaane yii. E yi e nə, e yi siga e makede han Sidən taa gbeeni, han Misirefoti-Mayimi yi, han Misipe meremereni sogeteden binni. E yi e birin faxa, e mi muxu yo lu a nii ra. ⁹ Yosuwe yi a liga alo Alatala a fala a xa kii naxan yi. A yi e soone san fasane bolon. A yi e yenge so wontorone fan gan.

¹⁰ Na waxatini, Yosuwe xetematəon yi Xasori taan yenge, a yi a mangan faxa silanfanna ra. Xasori taan nan yi yamanani itoe birin manga taan na. ¹¹ E yi taan muxune birin faxa silanfanna ra, e yi e raxəri fefe. E mi muxu yo lu a nii ra. E yi Xasori taan gan. ¹² Yosuwe yi na manga taane birin yenge, a yi e mangane suxu. E yi e birin faxa silanfanna ra, e raxəri, alo Alatala a walikəen Musa a yamari e ma kii naxan yi. ¹³ Koni taan naxanye yi geyane fari, Isirayila kaane mi ne sese gan ba Xasori taan na Yosuwe naxan gan. ¹⁴ Seen naxan birin yi taane yi e nun e xuruseene, Isirayila kaane yi ne birin tongo. Koni e yi muxune birin faxa silanfanna ra, e raxəri, e mi muxu yo lu a nii ra. ¹⁵ Alatala naxan yamari a

walikeen Musa ma, Musa fan yi na yamari Yosuwe ma. Yosuwe fan yi na rakamali. A mi jinan yamari yo xon Alatala naxan so Musa yii.

¹⁶ Yosuwe yi yamanani itoe birin tongo: geya yiren nun Negewi tonbonna nun Gosen yamanan birin nun Sefela geya yiren nun Yuruden baan meremerene nun Isirayila boxon geyane han sa dexo Sefela ra. ¹⁷ Keli Xalaka geyaan ma naxan tema Seyiri geyane binni, han Baali-Gadi yi Liban meremerene yi Xerimon geyaan lanbanni, a yi na mangane birin suxu. A yi e faxes. ¹⁸ Yosuwe bu nen mangani itoe yenge han! ¹⁹ Taa yo mi yi na naxan lanna raso e nun Isirayila kaane tagi, e layirin xidi, fo Xiwin naxanye yi dxi Gabayon nabilinni. E taan bonne birin suxu nen yengeni. ²⁰ Amasoto Alatala nan yi Kanan kaane bopene yixodoxoma alogo e xa Isirayila kaane yenge, Ala yi e halagi. E mi kininkin e ma, e yi e raxori alo Alatala a yamari Musa ma kii naxan yi.

²¹ Na waxatini, Yosuwe yi siga. A yi Anakine yenge naxanye kelixi Xebiron geya yiren nun Debiri taan nun Anaba taan nun Yuda nun Isirayila geyane birin yi. Yosuwe yi e birin halagi e nun e taane. ²² Anaki bansonna muxu yo mi fa lu Isirayila yamanani. E fa lu Gasa taan nun Gati taan nun Asadodi taane nin. ²³ Nayi, Yosuwe yi boxon birin tongo alo Alatala a fala Musa xa kii naxan yi. Yosuwe yi na boxon so Isirayila kaane yii e keen na, a yitaxun Isirayila bansonne ra. Na xanbi ra, bopne xunbenla yi lu yamanani, yengen yi jan.

12

E mangan naxanye no

¹ Mangane ni i ra Isirayila kaane naxanye no, e yi e yamanane tongo Yuruden baan sogeteden binni, keli Arinon xuden ma han sa dexo Xerimon geyaan na, sa Yuruden meremerene fari sogeteden binni. E itoe nan no:

² Amorine mangan Sixon naxan yi dxi Xesibon yi. A tan nan ma mangaya yi kelima Arinon xude wunla ma, Aroyeri taan yi denaxan yi siga han Yaboko xudena Amoni yamanan danna. Galadi yamanan foxo kedenna fan yi na nan kui. ³ A tan nan mon yi Yuruden sogeteden binna meremerene xun na, keli Kincreti Daraan ma han Araba Daraan naxan xili Foxo Ige Darana, sa dexo Beti-Yesimoti taan na, han Pisiga geyaan san bun yifari foxon binni.

⁴ E mon yi Ogo fan no, Basan mangana, Refa bansonna muxu donxena nde. A yi dxi Asataroti nun Edere taane nin. ⁵ A tan nan yi mangayani keli Xerimon geyaan nun Salaka nun Basan yamanan birin yi siga han Gesuri kaane nun Maka kaane yamanan danne nun Galadi yamanan bode foxona, siga han Manga Sixon ma mangayaan folodena, Xesibon taan mangana.

⁶ Musa Alatalaa walikeen nun Isirayila kaane yi na mangane birin no. Alatalaa walikeen Musa yi e yamanan so Ruben bansonna nun Gadi bansonna nun Manase bansonna foxo kedenna yii, menna yi findi e gbeen na.

⁷ Mangane ni i ra Yosuwe nun Isirayila kaane naxanye no Yuruden baan sogegododen binni, keli Baali-Gadi taani Liban lanbanni han sa dexo Xalaka geyaan na naxan tema Seyiri geyane binni. Yosuwe yi boxoni itoe birin so Isirayila bansonne yii, a bansonne birin yi e gbee keen soto: ⁸ geya yamanan nun Sefela geya yiren nun Yuruden meremerene nun geyane lanban yirene nun tonbon yirene nun Negewi tonbonna. Siyani itoe nan yi dxi na yirene yi: Xitine nun Amorine nun Kanan kaane nun Perisine nun Xiwine nun Yebusune.

⁹ E taa mangan naxanye no, ne xinle ni itoe ra:

Yeriko mangana,

Ayi taan mangan naxan yi Beteli fema,

¹⁰ Yerusalen mangana,

Xebiron mangana,

¹¹ Yaramuti mangana, Lakisi mangana,

¹² Egilon mangana, Geseri mangana,

¹³ Debiri mangana, Gederi mangana,
¹⁴ Xoroma mangana, Aradi mangana,
¹⁵ Libina mangana, Adulan mangana,
¹⁶ Makeda mangana, Beteli mangana,
¹⁷ Tapuwa mangana, Xeferi mangana,
¹⁸ Afeki mangana, Lasarɔn mangana,
¹⁹ Madon mangana, Xasori mangana,
²⁰ Simiron Meron mangana,
 Akisafa mangana,
²¹ Taanaki mangana, Megido mangana,
²² Kedesi mangana,
 Yokanayimi mangan naxan yi Karemele yi,
²³ Dɔrɔ mangan naxan yi Dɔrɔ yamanani,
 Goyin mangan naxan yi Giligali yi,
²⁴ e nun Tirisa mangana.

Na taane birin taa keden manga keden. E malanxina, manga tonge saxan e nun keden.

13

Taan naxanye lu e tongo daxina

¹ Yosuwe bata yi fori ki fajani. A siimayaan bata yi xɔnkuya, Alatala yi a fala a xa, a naxa, "I bata fori ki fajani, anu yamanan denaxan masɔtɔtare luxi, mɛnna mɔn gbo. ² Filisitine nun Gesuri kaane bɔxɔne birin luxi, ³ keli Sixori xuden ma Misiran sogeteden binni, siga han Ekirɔn taana, sogetede kɔmɛnna ma. Na birin yatɛxi Kanan kaane gbeen nan na. Filisitine manga suulunne nan mangayani mɛnni Awi kaan naxanye Gasa taan nun Asadodi taan nun Asikalɔn taan nun Gati taan nun Ekirɔn taani. ⁴ Kanan kaane bɔxɔne fan luxi, keli Meyara taan ma Sidɔn kaane denaxan yi, han Afeki taani han Amorine danna. ⁵ Gebala kaane bɔxɔne luxi e nun Liban bɔxɔn birin naxan sogeteden binni, keli Baali-Gadi taan ma, naxan Xerimon geyaan san bunni, han Lebo-Xamata taana. ⁶ E nun Sidɔn kaan naxanye birin geyane fari, keli Liban yi han Misirefoti-Mayimi. N yetɛɛn na yamanane muxune kedima nɛn Isirayila kaane yɛɛ ra. I xa na birin yitaxun Isirayila kaane ra e kɛɛn na, alo n na i yamarixi kii naxan yi. ⁷ Yamanani ito yitaxun Isirayila bɔnsɔn solomanaaninne ra, e nun Manase bɔnsɔnna fɔxɔ kedenna."

Musa bɔxɔn naxanye yitaxun Yurudɛn sogeteden binni

⁸ Manase bɔnsɔnna fɔxɔ kedenna nun Ruben bɔnsɔnna nun Gadi bɔnsɔnna, ne bata yi e gbee kɛɛn sɔtɔ, Alatalaa walikɛɛn Musa naxan fixi e ma Yurudɛn kidi ma sogeteden mabinni. ⁹ E bɔxɔn fɔlɔxi Aroyeri taan nan ma Arinon xuden dɛ, e nun taan naxan lanbanni, siga Medeba taan mabinna lanta yiren birin yi, han Dibon taana, ¹⁰ e nun Amori mangan Sixɔn ma taane birin naxan yi dɔxi Xesibɔn taani, siga han Amonine bɔxɔn danne, ¹¹ e nun Galadi taan nun Gesuri kaane nun Maka kaane yamanan nun Xerimon geyaan birin, e nun Basan yamanan birin siga han Salaka. ¹² E nun Basan manga Ogo a yamanan fan yi findi e gbeen na, naxan dɔxɔ Asatarɔti taan nun Edere taani, naxan findi Refa bɔnsɔnna muxu dɔnxɛna nde ra. Musa bata yi na mangane nɔ a e yamanane tongo. ¹³ Koni Isirayila kaane mi Gesuri kaane nun Maka kaane kedi. Han to e dɔxi Isirayila kaane tagi.

Lewi bɔnsɔnna kɛɛna

¹⁴ Musa mi bɔxɔ yo fi Lewi bɔnsɔnna ma, bayo saraxan naxanye ralima Alatala ma tɛɛn na, Isirayilaa Ala, ne nan findi e tan gbee kɛɛn na alo a fala e xa kii naxan yi.

Ruben bɔnsɔnna bɔxɔna

¹⁵ Musa bata yi bɔxɔni itoe fi Ruben bɔnsɔnna ma, e yi yitaxun e xabilane ra: ¹⁶ Fɔlɔ Aroyeri taan ma Arinon xuden dɛ, e nun taan naxan na lanbanni, siga han Medeba taan mabinna lanta yirene, ¹⁷ han Xesibɔn nun a rabilinna taan naxanye birin lanta

yirene yi. Na taane xinle ni itoe ra: Dibon, Bamoti-Baali, Beti-Baali-Meyon, ¹⁸ Yahasi, Kedemoti, Mefaati, ¹⁹ Kiriyatayimi, Sibima, Sereti-Saxari geyaan fari meremerene tagi, ²⁰ Beti-Peyori, Pisiga tintin yirene, Beti-Yesimoti, ²¹ taan naxanye birin lanta yireni e nun Amori Manga Sixon naxan yi dɔxi Xesibon, na yamanan birin. Musa bata yi na mangan na, e nun Midiyan mangani itoe: Efi, Rekemi, Suru, Xuru, e nun Reba. E yi dɔxi Sixon ma yamanan nin a mangayaan bun. ²² E yi bonne faxama waxatin naxan yi, Isirayila kaane yi Beyori a dii xeme yiimatoon Balami fan faxa silanfanna ra. ²³ Yuruden baan nan findixi Ruben bɔnsonna bɔxon danna ra sogegododen mabinni. Na taane nun banxidene nan findixi Ruben bɔnsonna keen na, e yi yitaxun e xabilane ra.

Gadi bɔnsonna bɔxona

²⁴ Musa bata yi bɔxoni itoe fi Gadi bɔnsonna ma, e yi yitaxun e xabilane ra: ²⁵ Yaasari yamanan nun Galadi rabilinna taan birin nun Amoni yamanan fɔxo kedenna siga han Aroyeri taan Rabaha taan yetagi, ²⁶ keli Xesibon ma han Ramati Misipe taan nun Betonimi taana, e nun keli Maxanayin taan ma siga han Debiri danna, ²⁷ e nun Beti-Harama taan nun Beti-Nimira taan nun Sukoti taana, e nun Safon taan Yuruden baan de, e nun Xesibon manga Sixon ma yamanan dɔnxena, e nun yamanan naxan Yuruden baan sogeteden binni han Kinereti Daraan bode fɔxona. ²⁸ Na taane nun e rabilinna taa xurine yi findi Gadi bɔnsonna keen na, e yi e yitaxun e xabilane ra.

Manase bɔnsonna fɔxo kedenna

²⁹ Musa yi bɔxoni itoe fi Manase bɔnsonna fɔxo kedenna ma, Manase a diine fɔxo kedenna, e yi e yitaxun e xabilane ra: ³⁰ Basan bɔxon naxan birin yi Basan manga Ogo a yamanani, fɔlo Maxanayin taan ma han Yayiri taan nabilinne, taa tonge sennin, ³¹ e nun Galadi yamanan fɔxo kedenna nun Asataroti taan nun Edere taan naxanye findi Basan manga Ogo a manga taane ra. Ne birin yi yitaxun Manase a dii Makiri a diine fɔxo kedenna ra xabila yeen ma.

³² Musa bata yi na kee bɔxone fi Isirayila kaane ma a yi Moyaba meremerene ma waxatin naxan yi, Yuruden baan kidi ma Yeriko taan sogeteden binni. ³³ Koni Musa mi bɔxo yo fi Lewi bɔnsonna ma. Alatala Isirayilaa Ala yi findi e keen na alo a fala kii naxan yi.

14

Isirayila bɔnsonna bonne bɔxone

¹ Nunu a dii Yosuwe nun saraxarali Eleyasari nun xabila xunne yi Kanan bɔxoni taxun Isirayila kaane ra e keen na ikii nin. ² Bɔxon yi yitaxun Isirayila bɔnsɔn solomanaaninne nun bɔnsonna fuden fɔxo kedenna ra masensenna xon, alo Alatala a yamari Musa ma kii naxan yi. ³ Bɔxon naxan tan yi Yuruden baan sogeteden mabinni, Musa bata yi na fi bɔnsɔn firin dɔnxene nun bɔnsɔn fuden fɔxo kedenna ma, koni a mi bɔxo yo fi Lewi bɔnsonna ma yamaan ye. ⁴ Yusufu bɔnsonna bata yi yitaxun a findi bɔnsɔn firinna ra, Manase nun Efirami. Lewi bɔnsonna mi kee yo soto yamanani, fo taana ndee, e dɔxo denaxanye yi e nun e rabilinne xuruseene xa. ⁵ Isirayila kaane yi na yamanani taxun alo Alatala a yamari Musa ma kii naxan yi.

Kalebi yi Xebiron bɔxon soto

⁶ Yuda bɔnsonna muxune yi siga Yosuwe fema Giligali yi. Yefune Kenisi kaana dii Kalebi yi ne ye. Na yi a fala Yosuwe xa, a naxa, "Alatala naxan falaxi a muxu faji Musa xa en firinna fe yi Kadesi-Barineya yi, i na kolon. ⁷ N bata yi jee tonge naanin soto, Alatalaa walikeen Musa yi n xe keli Kadesi-Barineya yi siga Kanan yamanani, a n xa sa menna rakorosi. N to yelin na ra, n yi dentege tinxinxin sa a xa. ⁸ Koni ngaxakedenna naxanye siga n fɔxo ra na, ne yi yamaan tunnaxolo e ma, koni n tan lu Alatala nan tun fɔxo ra, n ma Ala. ⁹ Na lɔxoni, Musa yi a kololo ito ra, a naxa, 'I sanna tixi denaxanye birin yi, menne findima nen i tan nun i ya diine keen na waxatin birin, bayo i luxi Alatala nan tun fɔxo ra, n ma Ala.' ¹⁰ Awa, a jee tonge naanin nun suulunna ni i ra xabu Alatala sa na fala

Musa xa, en yi sigatini tonbonni waxatin naxan yi. To, n tan ni i ra, Alatala bata n ma siimayaan nasiga han jɛɛ tonge solomasexe e nun suulun. ¹¹ Anu, to n mɔn kɛndɛ ken alo Musa n xɛ lɔxɔni. Fangan mɔn n na iki, n yɛngɛn so alo na waxatini. ¹² Nayi, i xa geya yireni ito fi n ma alo Alatala a falaxi n xa kii naxan yi na lɔxɔni. I a mɛ nɛn na lɔxɔni fa fala Anaki bɔnsɔnna nan mɛnni, e taane mɔn gbo, e makantanxi a fajin na. Alatala gbansan xa lu n xɔn, n na e kedima nɛn alo Alatala a fala kii naxan yi.”

¹³ Yosuwe yi duba Yefune a dii Kalebi xa, a Xebiron fi a ma a kɛɛn na. ¹⁴ Na taan mɔn a diine yii han to, bayo Yefune Kenisi kaana dii Kalebi bira Alatala nan fɔxɔ ra, Isirayilaa Ala. ¹⁵ A fɔlɔni nun, Xebiron yi xili nɛn “Kiryati-Aruba” bayo Araba nan yi xili kannara Anaki bɔnsɔnna muxune tagi. Na xanbi ra, bɔɛ xunbenla yi lu yamanani, yɛngɛn yi jan.

15

Yuda bɔnsɔnna kɛɛ bɔxɔna

¹ E bɔxɔn naxan yitaxun Yuda bɔnsɔnna ra e xabila yɛɛn ma, na yi sigɛ han Edɔn yamanan naninna binna Sini tonbonni, yamanan yiifanna binni pon! ² Yuda bɔnsɔnna bɔxɔn yiifanna naninna fɔlɔxi Fɔxɔ Ige Daraan yiifanna dɛɛn nan na naxan yɛɛ rafindixi Negewi tonbonna ma, ³ dangu Tali Geyaani yiifanna ma, dangu Sini tonbonni, te Kadesi-Barineya yiifanna ma, dangu Xesirɔn yi, te Adari yi, siga Karaka binni, ⁴ dangu Asimon yi, siga Misiran xuden ma a sa dan fɔxɔ igen dɛ. E bɔxɔn naninna nan na ra a yiifanna mabinni.

⁵ Sogeteden binni, Yuda bɔxɔn naninna findixi Fɔxɔ Igen Daraan dɛɛn nan na, siga han Yuruden baan sa birama darani dɛnaxan yi.

A kɔmɛnna ma, a naninna fɔlɔma Yuruden baan biraden nan ma Fɔxɔ Ige Daraan ma, ⁶ te Beti-Xogala mabinni, dangu Beti-Araba kɔmɛnna ma, te han Rubɛn a dii Bohan ma gɛmɛ yirena. ⁷ Na naninna yi sigaxi han Debiri taana, dangu Akori lanbanni, siga kɔmɛnna ma Giligali binni, dɛnaxan Adumimi geya teden yɛtagi, xuden yiifanna ma. A dangu En-Semɛsi igene dɛxɔn ma sa mini En-Rogeli ma. ⁸ Na naninna yi texi han Ben-Hinɔn lanbanna, Yebusune taan yiifanna ma. Na taan findixi Yerusalɛn nan na. A mɔn yi texi han geyaani xuntagi, naxan Hinɔn lanbanna yɛtagi a sogegododen binni Refa lanbanna xunna ra a kɔmɛnna binni. ⁹ Keli na geyaani fari, na naninna yi sigaxi han Nefetowa ige xunna ra, siga han taan naxanye Eferon geyaani fari, dangu Baala taan binni, dɛnaxan xili Kiriyati-Yeyarin. ¹⁰ Keli mɛnni siga sogegododen binni han Seyiri geyane binna, dangu Yeyarin geya dɛxɔn ma a kɔmɛn fɔxɔni, dɛnaxan xili Kesalɔn, godo Beti-Semɛsi yi, dangu Timana yi. ¹¹ Na naninna yi sigaxi han Ekirɔn taan geyaani kɔmɛn fɔxɔna, siga Sikirɔn taan binni, dangu Baala geyaani ma, sa dɔxɔ Yabaneeli ra, sa mini baan ma.

¹² Sogegododen binna, Fɔxɔ Ige Gbeen nan findixi na naninna ra. Yuda bɔnsɔnna bɔxɔn danne nan na ra naxan yitaxun xabila yɛɛn ma.

Kalebi a bɔxɔna

Kitisane 1.11-15

¹³ Yosuwe yi Yuda bɔnsɔnna bɔxɔna nde fi Yefune a dii Kalebi ma, alo Alatala a yamari kii naxan yi. A taa singen findi Kiriyati-Aruba taan na, naxan xili Xebiron. Araba yi findixi Anaki muxune benban nan na. ¹⁴ Kalebi yi Anaki bɔnsɔnna muxu saxanne kedi. E yi xili Sesayi nun Aximan e nun Talamayi. ¹⁵ Na xanbi ra, Kalebi yi te Debiri taan xili ma, dɛnaxan yi xili a singeni, Kiriyati-Seferi. ¹⁶ Kalebi yi a fala, a naxa, “Naxan na Kiriyati-Seferi taan yɛngɛ, a a nɔ, n nan n ma dii tɛmɛ Akasa fima nɛn na kannama.” ¹⁷ Kalebi xunye Kenasi a dii xɛmɛ Otiniyeli yi Seferi taan yɛngɛ, a yi a nɔ. Kalebi yi a dii tɛmɛ Akasa fi a ma a naxanla ra. ¹⁸ Akasa to dɔxɔ xɛmɛ taa ra Otiniyeli konni, a yi a radin a xa xɛɛ gbɛtɛ maxɔdin a fafe ma. Akasa to godo a sofanla fari, Kalebi yi a maxɔdin, a naxa, “Nanfe ligaxi?” ¹⁹ A yi a yabi, a naxa, “Tin fe keden ma n xa, amasɔtɔ i bata bɔxɔn fi n

ma naxan yamanan yiifanna mabinni. Iki i mən xa tigi yiren fi n ma.” Awa, a fafe yi geya fari tigrine nun lanban yi tigrine fi a ma.

Yuda bəxəna

²⁰ Yuda bənsənna kəe bəxəne ni i ra, e xabila yəen ma: ²¹ Taan naxanye yi Yuda bəxən yiifari fəxəni Negewi tonbonni, Edən yamanan danna dəxən, ne xinle ni itoe ra: Kabaseeli, Ederi, Yaguru, ²² Kina, Dimona, Adada, ²³ Kedesi, Xasori, Yitinan, ²⁴ Sifi, Telemi, Beyaloti, ²⁵ Xasori-Xadata, Kəriyoti-Xesirən, naxan findixi Xasori ra, ²⁶ Amama, Sema, Molada, ²⁷ Xasari-Gada, Xesimon, Beti-Peleti, ²⁸ Xasari-Suwali, Bəriseba, Bisiy-oteya ²⁹ Baala, Iyimi, Esemi, ³⁰ Elitoladi, Kesili, Xoroma, ³¹ Sikilaga, Madamanna, Sansanna, ³² Lebayoti, Siliximi, Ayin, e nun Rimən. E birin malanxina, taa məxəjən nun solomanaanin, sa e banxidəne fari.

³³ Taan naxanye yi Sefela geya yireni, ne xinle ni itoe ra: Esetayoli, Sora, Asena, ³⁴ Sanowa, En-Ganimi, Tapuwa, Enama, ³⁵ Yaramuti, Adulan, Soko, Aseka, ³⁶ Saarayimi, Aditayimi, Gedera, e nun Gederotayimi. E birin malanxina taa fu nun naanin, e nun e banxidəne.

³⁷ Senan, Xadasa, Migidali-Gadi, ³⁸ Dileyan, Misipe, Yokatili, ³⁹ Lakisi, Bəsikati, Egilon, ⁴⁰ Kabən, Laxamasi, Kitilisi, ⁴¹ Gədirəti, Beti-Dagən, Nama, e nun Makeda. E birin malanxina, taa fu nun sennin, e nun e banxidəne.

⁴² Libina, Eteri, Asan, ⁴³ Yifita, Asena, Nesibi, ⁴⁴ Keyila, Akisibu, e nun Maresa. E birin malanxina taa solomanaanin, e nun e banxidəne.

⁴⁵ Ekirən e nun a rabilinna taane nun banxidəne, ⁴⁶ keli Ekirən taan nun a sogeteden binna ma han taan naxanye Asadodi dəxən ma e nun e rabilinna taadine, ⁴⁷ Asadodi taan nun a rabilinna taane nun banxidəne, Gasa taan nun a rabilinna taane nun banxidəne, han na yirena Misiran xuden nun Fəxə Ige Gbeen birama e bode ma dənaxan yi.

⁴⁸ Taan naxanye yi geya yireni, ne xinle ni itoe ra: Samiri, Yatiri, Soko, ⁴⁹ Danna, Kiriyati-Sanna naxan mən xili Debiri, ⁵⁰ Anaba, Esitemowa, Anima, ⁵¹ Gosen, Xolon, e nun Giloha. E birin malanxina taa fu nun keden, e nun e banxidəne.

⁵² Arabu, Ruma, Eseyan, ⁵³ Yanimi, Beti-Tapuwa, Afeka, ⁵⁴ Xumeta, Kiriyati-Aruba naxan mən xili Xebiron, e nun Siyoro. E birin malanxina taa solomanaanin, e nun e banxidəne.

⁵⁵ Mayon, Karemele, Sifi, Yuta, ⁵⁶ Yəsəreli, Yokodeyan, Sanowa, ⁵⁷ Kayin, Gibeya, e nun Timana. E birin malanxina, taa fu, e nun e banxidəne.

⁵⁸ Xalixuli, Beti-Suru, Gedori, ⁵⁹ Maarati, Beti-Anoti, e nun Elitekon. E birin malanxina, taa sennin, e nun e banxidəne.

⁶⁰ Kiriyati-Baali naxan mən xili Kiriyati-Yeyarin, e nun Rabaha. E birin malanxina, taa firin, e nun e banxidəne.

⁶¹ Taan naxanye yi tonbonni, e xinle ni itoe ra: Beti-Araba, Midin, Sekaka, ⁶² Nibisan, Fəxə taana, e nun En-Gedi. E birin malanxina taa sennin, e nun e banxidəne.

⁶³ Yuda bənsənna mi nə Yebusune kedə naxanye yi dəxi Yerusalən taani. Han to Yebusune dəxi nayi Yuda bənsənna tagi.

16

Efirami nun Manase bənsənna kəe bəxəna

¹ E bəxən naxan yitaxun Yusufu bənsənna ra, na danna yi fəlxə Yurudən baan nan ma Yeriko taan sogeteden binni, Yeriko tigrine dənaxan yi. Na naninna yi danguxi tonbonni naxan Yeriko taan faxan na, siga Beteli geya yireni. ² A yi keli Beteli yi, siga Lusi, dangu Ataroti taani, Arakane yamanan dənaxan yi. ³ Godo sogegodode binna ra Yefeletine yamanan danna ra siga han Beti-Xoron taan lanbanna rabilinna bəxəna, siga han Geseri yi, sa mini fəxə igen ma. ⁴ Yusufu a diine Manase nun Efirami bənsənna nan na bəxən sətə e kəen na.

⁵ Efirami a bəxən ni i ra e naxan yitaxun xabila yəen ma: E kəe bəxən danna yi sigaxi han Ataroti-Adari sogeteden binna, siga han Beti-Xoron taan fəxa binna, ⁶ siga han fəxə igena, siga Mikimetati binna ra kəmənna ma, siga sogeteden binni Taanati-Silo yi, dangu Yanowa yi. ⁷ Keli mənni godə han Ataroti nun Nara yi sa dəxə Yeriko ra, sa mini Yurudən

baan ma. ⁸ Keli Tapuwa, siga sogegododen binni han Kanna xudena, sa mini fɔxɔ igen ma. Efirami bɔnsɔn kɛɛ bɔxɔn nan na ra e xabila yɛɛn ma. ⁹ Efirami bɔnsɔnna yi taana ndee fan sɔtɔ Manase bɔnsɔnna bɔxɔni e nun e banxidene. ¹⁰ Efirami bɔnsɔnna mi Kanan kaane kedi Geseri yi. Han to ne fan dɔxi Efirami bɔnsɔnna tagi, koni e findixi konyine nan na.

17

Manase bɔnsɔnna kɛɛ bɔxɔna

¹ E bɔxɔn naxan yitaxun Yusufu a dii xɛmɛ singen Manase bɔnsɔnna muxune ra e kɛɛn na na ni ito ra. Anu, Manase a dii xɛmɛ singen Makiri naxan findi Galadi kaane benban na, na bata yi Galadi nun Basan bɔxɔn sɔtɔ nun bayo sofa fajin nan yi a ra. ² Manase bɔnsɔnna muxu dɔnxene fan yi kɛɛn sɔtɔ xabila yɛɛn ma. Ne xinle ni itoe ra: Abiyeseri, Xelesi, Asireli, Siken, Xeferi, e nun Semida. Yusufu a dii xɛmɛn Manase a diine nan ne ra xabila yɛɛn ma.

³ Galadi a dii xɛmɛn Xeferi a dii xɛmɛn Selofexadi mi dii xɛmɛ yo sɔtɔ, koni a dii tɛmɛne sɔtɔ nɛn. Manase a dii xɛmɛ Makiri nan Galadi sɔtɔ. Selofexadi a dii tɛmɛne xinle ni itoe ra: Maxala, Noha, Xɔgala, Milika, e nun Tirisa. ⁴ E yi siga saraxarali Eleyasari nun Nunu a dii Yosuwe nun kuntigine fɛma, e yi a fala e xa, e naxa, “Alatala a yamari nɛn Musa ma, a xa kɛɛn fi nxu ma nxu kon kaane yɛ.” Awa, e yi e kɛɛn fi e ma alo a liga e fafe ngaxakedenne xa kii naxan yi alo Alatala a yamari kii naxan yi. ⁵ Nayi, Manase bɔnsɔnna yi yire fu sɔtɔ, ba Galadi nun Basan na, naxan yi Yurudɛn baan kidi ma. ⁶ Manase a dii tɛmɛne kɛɛn sɔtɔ na kii nin alo a dii xɛmɛne. Galadi yamanan yi findi Manase a dii xɛmɛn bonne gbeen na. ⁷ Manase a bɔxɔn yi fɔlɔ Aseri bɔxɔn danna ma siga han Mikimetati taana Siken taan sogeteden binni, siga han Yamin, En-Tapuwa kaane dɔxɔdene binni. ⁸ Manase bɔnsɔnna nan gbee yi En-Tapuwa bɔxɔn na, koni Tapuwa taan yi findixi Manase bɔnsɔnna danna nan na. Efirami bɔnsɔnna nan gbee yi na ra. ⁹ Na danna yi sigaxi yiifanna mabinni han Kanna xudena. Manase a bɔxɔn danna yi findixi Kanna xuden kɔmɛn fɔxɔn nan na han sa mini fɔxɔ igen ma, koni Efirami a taana ndee yi luxi Manase a taane tagi. ¹⁰ Efirami a bɔxɔn yi Kanna xuden yiifanna nan ma. Manase gbeen yi kɔmɛnna ma. Manase a bɔxɔn yi danxi fɔxɔ igen ma, Aseri a bɔxɔn yi lu a kɔmɛnna ma, Isakari a bɔxɔn yi lu a sogeteden binni. ¹¹ Manase bɔnsɔnna yi taana ndee sɔtɔ Isakari nun Aseri a bɔxɔne yɛ. E xinle ni itoe ra: Beti-Seyan, Yibeleyami, Dɔrɔ, En-Dɔri, Taanaki, e nun Megido nun e rabilinna banxidene. Yamana saxan nan na ra. ¹² Koni, Manase bɔnsɔnna mi nɔ na taane tongɛ bayo Kanan kaane yi a ragidixi e xa lu dɔxi na yamanani. ¹³ Koni Isirayila kaane to senben sɔtɔ, e yi Kanan kaane ti konyi wanle ra, koni e mi nɔ e kedideni.

¹⁴ Yusufu bɔnsɔnna muxune yi Yosuwe maxɔdin, e naxa, “Nanfera i yamanan yire kedenni ito yitaxunxi nxu ra nxu kɛɛn na? Nxɔ muxune wuya, bayo Alatala bata barakan sa nxɔ fe yi han iki.” ¹⁵ Yosuwe yi e yabi, a naxa, “Xa ɛ wuya Efirami geya yiren xa, ɛ sa fɔtɔn yirena nde maseɛɛ ɛ yɛtɛ xa Perisine nun Refa kaane yamanani.” ¹⁶ Yusufu bɔnsɔnna muxune yi a fala a xa, e naxa, “Geya yireni ito xurun nxu ma. Anu, yenge so wontoro wure daxine Kanan kaane birin yii, naxanye dɔxi lanbanni e nun naxanye dɔxi Beti-Seyan nun a banxidene, e nun naxanye Yɛsereli lanbanni.” ¹⁷ Yosuwe yi Yusufu bɔnsɔnna yabi, a naxa, “Efirami kaane nun Manase kaane, yama gbeen nan ɛ ra, ɛ senben fan gbo. ɛ mi kɛɛ bɔxɔ yire keden xan tun sɔtɔma, ¹⁸ koni ɛ fɔtɔnna fan sɔtɔma nɛn geya yireni. ɛ na maseɛɛ, ɛ yi na tɔnɔn sɔtɔ. ɛ nɔɛ Kanan kaane kede nɛn hali yengeso wontoro wure daxine to e yii e senben fan gbo.”

18

Bɔnsɔn soloferen bonne bɔxɔne

¹ Isirayila yamaan yi e malan Silo taani. E yi Naralan Bubun ti mɛnni. Yamanan yi lu e senben bun ma. ² Na waxatini, Isirayila bɔnsɔn solofere yi na, naxanye munma yi e kɛɛ bɔxɔn sɔtɔ singen. ³ Yosuwe yi a fala Isirayila kaane xa, a naxa, “Alatala, ɛ fafane Ala bɔxɔn naxan soxi ɛ yii, ɛ na tongo feen bɔtɛ rabama han waxatin mundun yi? ⁴ ɛ

muxu saxan saxan sugandi bõnsõn yeen ma. N xa e rasiga yamanan matodeni. E xa e bõnsõnne kee bõxõne kiin sebe, e yi fa na dentegge n xa. ⁵ E xa yamanani taxun dõxõde soloferen na. Yuda bõnsõnna xa lu a bõxõni yiifanna ma, Yusufu bõnsõnna yi lu a bõxõni kõmen fõxõni. ⁶ E na yelin na yamanani taxunje soloferen na, a sebe, e fa na yita n na, n yi masensenna ti Alatala en ma Ala yetagi, ne yi yitaxun e ra. ⁷ Koni Lewi bõnsõnna mi bõxõ yo sõtõma e tagi, bayo e gbee keen findixi Alatalaa saraxa rali wanla nan na. Gadi bõnsõnna nun Ruben bõnsõnna nun Manase bõnsõnna fõxõ kedenna, ne fan bata yi e gbeen sõtõ Yuruden baan sogeteden binni alo Alatalaa walikeen Musa a fi e ma kii naxan yi.” ⁸ Na muxune yi keli, e siga. Yosuwe bata yi e yamari, a naxa, “E siga, e yamanan mato, e yi a kiin sebe. Na xanbi ra, e fa be Silo yi, n xa masensenna ti Alatala yetagi na yamanani taxun feen na.” ⁹ Na muxune yi keli, e yi yamanani siga. E yi na yamanan taane kiin sebe, e yi ne yitaxun yire soloferen na, e yi xete Yosuwe fema Silo daaxadeni. ¹⁰ Yosuwe yi masensenna ti Silo yi Alatala yetagi. A yi na yamanan birin yitaxun Isirayila bõnsõnne ra.

Bunyamin bõnsõnna kee bõxõna

¹¹ Bunyamin nan singe bõxõn sõtõ masensenna xõn e naxan yitaxun xabila yeen ma. E bõxõn yi lu Yuda bõnsõnna gbeen nun Yusufu a diine bõnsõnne gbeene longonna ra. ¹² Kõmen fõxõni, e bõxõn danna yi fõlõxi Yuruden baan nan ma, dangu Yeriko ra kõmen fõxõni, te geyaan ma sogegododen binni, sa mini Beti-Aweni tonbonna ma. ¹³ Danna yi kelixi menna nin, sa dangu Lusi ra yiifari fõxõn binni, denaxan xili Beteli, godo Ataroti-Adari yi, te geyaan fari, naxan Beti-Xoron taan lanban yiren yiifanna ma. ¹⁴ E bõxõn sogegododen danna ni ito ra, keli geyaan ma Beti-Xoron yetagi, siga yiifanna binni sa mini Kiriyaati-Baali ma, denaxan mõn xili Kiriyaati-Yeyarin. Na taan findi Yuda bõnsõnne nan gbee ra. E bõxõn danna nan na ra a sogegododen binni. ¹⁵ E bõxõn yiifari fõxõn danna yi fõlõxi Kiriyaati-Yeyarin nin, siga sogegododen binni sa mini tigi yiren ma Nefetowa ige xunna. ¹⁶ Na danna yi danguxi geyaan san binni Ben-Hinõn lanbanna yetagi, Refa kaane lanbanna kõmenna ma. Godo Ben-Hinõn lanbanni Yebusune fema yiifanna ma, godo En-Rogeli yi. ¹⁷ Na danna yi sigaxi han kõmenna binni, dangu En-Semesi yi, dangu Geliloti yi, Adumimi tintin yiren yetagi, godo han gemen naxan xili Bohan, Ruben a dii xemena nde nan xili yi na ra. ¹⁸ A mõn yi danguxi na geyaan kõmen fõxõni Araba yetagi, godo Araba kui, ¹⁹ dangu Beti-Xogala ra kõmenna binni, sa mini Yuruden baan biraden ma Fõxõ Igen Daraan ma. Na bõxõn yiifanna danna nan na ra. ²⁰ Yuruden baan findixi Bunyamin xabilane bõxõn danna nan na sogeteden binni. Bunyamin bõnsõnna bõxõn danne birin nan na ra.

²¹ Taan naxanye fi Bunyamin bõnsõnna xabilane ma, ne ni i ra: Yeriko, Beti-Xogala, Emeki-Kesisi, ²² Beti-Araba, Semarayin, Beteli, ²³ Awi, Para, Ofara, ²⁴ Kefara-Hamoni, Ofini, e nun Geba. Ne birin malanxina, taa fu nun firin e nun e banxidene. ²⁵ Gabayon, Rama, Beroti, ²⁶ Misipe, Kefira, Mosa, ²⁷ Rekemi, Yiripeeli, Tarala, ²⁸ Sela, Elefi, Yebusua taan naxan mõn xili Yerusalen, Gibeya, e nun Kiriyaati. Ne birin malanxina, taa fu nun naanin e nun e banxidene. Bunyamin bõnsõnna xabilane kee nan na ra.

19

Simeyõn bõnsõnna kee bõxõna *Taruxune Singen 4.28-33*

¹ Bõxõn firindeni ito yi findi Simeyõn bõnsõnna gbeen na masensenna xõn, a yitaxun xabila yeen ma. E kee bõxõn yi Yuda bõnsõnna bõxõn nan tagi. ² Taan naxanye fixi Simeyõn bõnsõnna ma, ne ni i ra: Beriseba, Seeba, Molada, ³ Xasari-Suwali, Bala, Esemi, ⁴ Elitoladi, Betuli, Xoroma, ⁵ Sikilaga, Beti-Marakaboti, Xasari-Susa, ⁶ Beti-Lebayoti, e nun Saruxen. Ne birin malanxina, taa fu nun saxan, e nun e banxidene. ⁷ Ayin, Rimõn, Eteri, e nun Asan, ne birin malanxina taa naanin, e nun e banxidene, ⁸ sa e rabilinna taane fari siga han Baalati-Beeru, denaxan mõn xili Rama-Negewi. Simeyõn bõnsõnna xabilane kee bõxõn nan na ra. ⁹ Simeyõn kee bõxõn ba Yuda bõnsõnna bõxõn nan na, bayo Yuda

bònsònna kée bòxòn yi gbo a xa. Na nan a liga, Simeyòn bònsònna yi kée bòxòn sòtò Yuda bònsònna kée bòxòni.

Sabulon bònsònna kée bòxòna

¹⁰ Bòxòn saxandeni ito yi findi Sabulon bònsònna gbeen na masensenna xòn a yitaxun xabila yeen ma. E kée bòxòn danna yi sigaxi han Saridi yi, ¹¹ dangu Marala yi sogegodode binni, sa dòxò Dabeseti ra, siga xude òni Yokanayimi yetai. ¹² Keli Saridi yi, siga sogeteden binni siga han Kisiloti-Taboro bòxòna, sa dòxò Daberati ra, siga Yafiya yi. ¹³ Keli menni, dangu sogeteden binni, siga Gati-Xeferi yi e nun Eta-Kasin yi, sa mini Rimòn ma, bilin Neya ma. ¹⁴ Na danna mòn yi sigaxi han Xanatòn kòmèn fòxòna, sa mini Yifita-Eli xuden ma. ¹⁵ E mòn yi Katati nun Nahalali nun Simiron nun Yidala nun Betelemi sòtò. Ne birin malanxina taa fu nun firin, e nun e banxidene. ¹⁶ Sabulon bònsònna xabilane kéen nan na ra, e taane nun e banxidene.

Isakari bònsònna kée bòxòna

¹⁷ Bòxòn naanindeni ito yi findi Isakari bònsònna gbeen na masensenna xòn a yitaxun xabila yeen ma. ¹⁸ E bòxòn danna yi sigaxi han taani itoe birin: Yèserele, Kesuloti, Sunami, ¹⁹ Xafarayimi, Siyòn, Anaxarati, ²⁰ Rabiti, Kisiyon, Abesi, ²¹ Remeti, En-Ganimi, En-Xada, e nun Beti-Pasesi. ²² Sa dòxò Taboro nun Saxasima nun Beti-Semesi ra, sa mini Yurudèn baan ma. Ne birin malanxina, taa fu nun sennin, e nun e banxidene. ²³ Isakari bònsònna xabilane kée nan na ra, e taane nun e banxidene.

Aseri bònsònna kée bòxòna

²⁴ Bòxòn suulundeni ito yi findi Aseri bònsònna gbeen na masensenna xòn a yitaxun xabila yeen ma. ²⁵ E danne yi sigaxi han taani itoe: Xelekati, Xali, Beten, Akisafa, ²⁶ Alameleki, Amada, Misala, sa dòxò Karemele geyaan nun Sixori-Libanati xuden na sogegododen binni. ²⁷ Danna yi sigaxi sogeteden binni, Beti-Dagòn yi, sa dòxò Sabulon bònsònna bòxòn nun Yifita-Eli lanbanna ra, siga kòmèn fòxòni sa dòxò Beti-Emeki nun Neyeli ra, dangu Kabulu yi kòmèn fòxòni, ²⁸ siga han taani itoe: Abadon nun Rexobo nun Xamòn e nun Kanna, siga han Sidòn taa gbeena. ²⁹ Keli menni, danna mòn yi sigaxi han Rama nun Tire, taa makantanxina, siga Xosa binni, sa mini Fòxò Igen ma Akisibu yamanani, ³⁰ sa Yuma nun Afeki nun Rexobo fari. Ne birin malanxina, taa mòxòrèn nun firin, e nun e banxidene. ³¹ Taani itoe nun e banxidene birin findixi Aseri bònsònna xabilane kée bòxòn nan na.

Nafatali bònsònna kée bòxòna

³² Bòxòn sennindeni ito yi findi Nafatali bònsònna gbeen na masensenna xòn a yitaxun xabila yeen ma. ³³ Na bòxòn danna yi fòlòxi Xelefa taani, siga Saananimi taani wudi gbeen binni, dangu Adami-Nekebi nun Yabaneeli yi, siga Lakuma yi, sa mini Yurudèn baan ma. ³⁴ Na danna yi sigaxi sogegododen binni han Asanoti-Taboro, sa mini Xukòku taan ma, sa dòxò Sabulon bònsònna bòxòn na yiifanna ma, e nun Aseri bònsònna bòxòna sogegododen binni e nun Yuda bònsònna bòxòna, Yurudèn baan yi lu a sogeteden binni. ³⁵ E taa makantanxine xinle ni itoe ra: Sidima, Sere, Xamati, Rakati, Kinereeti, ³⁶ Adama, Rama, Xasori, ³⁷ Kedesi, Edere, En-Xasori, ³⁸ Yiròn, Migidali-Eli, Xoremi, Beti-Anata, Beti-Semesi. Ne birin malanxina, taa fu nun solomanaanin, e nun e banxidene. ³⁹ Nafatali bònsònna xabilane kéen nan na ra, e taane nun e banxidene.

Dan bònsònna kée bòxòna

⁴⁰ Bòxòn soloferedeni ito yi findi Dan bònsònna gbeen na masensenna xòn a yitaxun xabila yeen ma. ⁴¹ E kée bòxòn danne yi sigaxi han taane itoe: Sora, Esetayoli, Iri-Semesi, ⁴² Saalabin, Ayalòn, Yitila, ⁴³ Elon, Timana, Ekiròn, ⁴⁴ Eliteke, Gibetòn, Baalati, ⁴⁵ Yehudu, Bene-Beraki, Gati-Rimòn, ⁴⁶ Yarakòn tigrine, Rakòn e nun bòxòn naxan Yafa yetai. ⁴⁷ Koni Dan bònsònna muxune mi nò e bòxòn masòtòdeni. Nayi, Dan bònsònna yi siga Lesemi yi, e sa men kaane yenge, e yi e faxa. E yi dòxò na, e na taan xili sa Dan, e benban xinla. ⁴⁸ Na taane nun e banxidene birin yi findi Dan bònsònna xabilane kée bòxòn na.

Yosuwe kée bòxòna

⁴⁹ E to yelin yamanani taxunje e keen na, Isirayila kaane yi Nunu a dii Yosuwe keen so a yi e tagi, ⁵⁰ alo Alatala a yamari kii naxan yi. Yosuwe taan naxan maxodin e ma, Timanati-Sera, e yi na so a yii Efirami geya yireni. Yosuwe mon yi taan ti, a dɔxo na. ⁵¹ Saraxarali Eleyasari nun Nunu a dii Yosuwe nun Isirayila bɔnsɔnne xabila kuntigine yi yamanan yireni itoe yitaxun masensenna xɔn Alatala yetagi, Naralan Bubun so deen na, Silo yi. E yi yelin yamanani taxunje.

20

Marakisi taane

Yatene 35.6-34 nun Sariyane 4.40-43 nun 19.1-14

¹ Alatala yi a fala Yosuwe xa, a naxa, ² “A fala Isirayila kaane xa, e xa taana ndee sugandi marakisi taane ra, alo n na a fala i xa kii naxan yi fata Musa ra. ³ Xa naxan faxan ti, a mi a rakeli a ma, a mi yi waxi faha ti feni, na kanna nɔe a giye nen, a siga menna nde yi, a ratange faha muxun gbeɛɔxo muxun ma denaxan yi. ⁴ A na a gi, a na taana nde li, a xa sa ti taan so deen na, a yi a sɔnna dentege taan fonne xa. E yi a rasuxu taani, e a yigiya. ⁵ Xa faha muxun gbeɛɔxo muxun siga faha tiin fɔxo ra, e mi a soma a yii, bayo a mi a rakelixa a ma, a mi a faha feni tɔnxi xɔnantenyani. ⁶ A xa lu na taani han a yi makiti yamaan yetagi, e nun han saraxarali kuntigin naxan walima na waxatini, na yi faha. Na xanbi ra, faha tiin nɔe xete nen a banxini a konni, a kelixa denaxan yi.”

⁷ E yi taani itoe sugandi: Kedesi taan Galile yamanani Nafatali geya yireni, e nun Siken taana Efirami geya yireni, e nun Kiriyati-Aruba taan denaxan mon xili Xebiron, Yuda geya yireni. ⁸ E yi taa gbeteene sugandi Yuruden baan kidi ma Yeriko sogeteden binni: Beseri taan naxan Ruben tonbonna lanta yireni, Ramoti taan naxan Galadi bɔxɔni, Gadi bɔnsɔnna denaxan yi, e nun Golan taan naxan Basan bɔxɔni, Manase bɔnsɔnna denaxan yi. ⁹ Na taane nan sugandi Isirayila kaane nun xɔne xa, alogo xa naxan faxan ti, a mi a rakeli a ma, na xa a gi, siga menni, a ratanga faha muxun gbeɛɔxo muxun ma. Na kui, faha muxun gbeɛɔxo muxun mi a faxe benun yamaan xa a makiti.

21

Lewi bɔnsɔnna taane

Taruxune Singen 6.54-80

¹ Lewi bɔnsɔnna denbaya xunne yi siga saraxarali Eleyasari nun Nunu a dii Yosuwe nun Isirayila bɔnsɔnna xabilane kuntigine fema ² Silo yi Kanan yamanani, e yi a fala e xa, e naxa, “Alatala bata yi yamarin fi nun fata Musa ra, a nxu xa taane sɔto nxu dɔxɔma denaxanye yi, e nun e rabilinna bɔxɔne nɔxo xuruseene xa.” ³ Nayi, Isirayila kaane yi taani itoe ba e gbee kee bɔxɔn na. Taan ne nun e rabilinna bɔxɔne yi fi Lewi bɔnsɔnna ma alo Alatala a yamari kii naxan yi. ⁴ E to masensenna ti, a yi Kehati yixetene xabilane singe suxu. Saraxarali Haruna yixetene yi taa fu nun saxan sɔto Yuda bɔnsɔnna nun Simeyɔn bɔnsɔnna nun Bunyamin bɔnsɔnna bɔxɔne tagi. ⁵ Kehati yixeten bonne yi taa fu sɔto Efirami bɔnsɔnna nun Dan bɔnsɔnna nun Manase bɔnsɔnna fɔxo kedenna bɔxɔne tagi. ⁶ Gerison yixetene xabilane yi taa fu nun saxan sɔto Isakari bɔnsɔnna nun Aseri bɔnsɔnna nun Nafatali bɔnsɔnna bɔxɔne tagi e nun Manase bɔnsɔnna fɔxo kedenna bɔxɔn tagi Basan yamanani. ⁷ Merari yixetene xabilane yi taa fu nun firin sɔto Ruben bɔnsɔnna nun Gadi bɔnsɔnna nun Sabulon bɔnsɔnna bɔxɔne tagi. ⁸ Nayi, Isirayila kaane yi taani itoe nun e rabilinne bɔxɔne fi Lewi bɔnsɔnna ma alo Alatala a yamari kii naxan yi fata Musa ra. ⁹ Taan naxanye fi e ma Yuda bɔnsɔnna nun Simeyɔn bɔnsɔnna bɔxɔne tagi, ne xinle ni itoe ra: ¹⁰ Kehati xabilani, Lewine ye, Haruna yixetene yi taani itoe sɔto bayo masensenna e tan nan singe suxi: ¹¹ Kiriyati-Aruba, denaxan mon xili Xebiron, e nun a rabilinna bɔxɔne Yuda geya yireni. Araba yi findixi Anaki benban nan na. ¹² Koni xeeene nun banxideen naxanye taan nabilinni, ne bata yi so Yefune a dii Kalebi yii a keen na. ¹³ E taan naxanye fi saraxarali Haruna yixetene ma, ne ni i ra: Xebiron, naxan findixi marakisi taana nde ra muxun xa naxan nagixi faha ti feen na, Libina, ¹⁴ Yatiri,

Esitemowa, ¹⁵ Xolon, Debiri, ¹⁶ Ayin, Yuta, e nun Beti-Semesi, e nun e rabilinne. Ne birin malanxina, taa solomanaanin fata bõnsõn firinni itoe bõxõne ra. ¹⁷ E yi taani itoe sõtõ Bunyamin bõnsõnna bõxõni: Gabayon, Geba, ¹⁸ Anatõtõ, Alamõn, e nun e rabilinne. Ne birin malanxina taa naanin. ¹⁹ Haruna yixetene, saraxaraline taan naxanye sõtõ, ne malanxina taa fu nun saxan nan yi e ra e nun e rabilinne.

²⁰ Lewi bõnsõnna muxun naxanye yi kelixi Kehati yixetene xabilan bonne yi, ne yi taane sõtõ Efirami bõnsõnna bõxõni. ²¹ Ne ni i ra: Siken taana Efirami geya yireni, naxan findixi marakisi taana nde ra muxun xa naxan nagixi faxa ti feen na, Geseri, ²² Kibisayimi, Beti-Xoron, e nun e rabilinne. Ne birin malanxina, taa naanin. ²³ E naxanye sõtõ Dan bõnsõnna bõxõni, ne ni i ra: Eliteke, Gibetõn, ²⁴ Ayalõn, Gati-Rimõn, e nun e rabilinne. Ne birin malanxina taa naanin. ²⁵ E naxanye sõtõ Manase bõnsõnna bõxõni, ne ni i ra: Taanaki, Gati-Rimõn, e nun e rabilinne. Ne malanxina, taa firin. ²⁶ Na taa fune nun e rabilinne yi findi Kehati yixetene xabilan bonne gbeen na.

²⁷ Lewine ye, Gerisõn yixetene xabilane yi taani itoe sõtõ Manase bõnsõnna fõxõ kedenna bõxõni: e Golan sõtõ Basan yamanani, naxan findixi marakisi taana nde ra muxun xa naxan nagixi faxa ti feen na, e nun Besetera, e nun e rabilinne. Ne malanxina, taa firin. ²⁸ E naxanye sõtõ Isakari bõnsõnna bõxõni, ne ni i ra: Kisiyon, Daberati, ²⁹ Yaramuti, En-Ganimi, e nun e rabilinne. Ne malanxina, taa naanin. ³⁰ E naxanye sõtõ Aseri bõnsõnna bõxõni, ne ni i ra: Misala, Abadon, ³¹ Xelekati, Rexobo, e nun e rabilinne. Ne malanxina, taa naanin. ³² E naxanye sõtõ Nafatali bõnsõnna bõxõni, ne ni i ra: Kedesi Galile yamanani, naxan findixi marakisi taana nde ra muxun xa naxan nagixi faxa ti feen na, Xamõtõ-Dõrõ, Karatan, e nun e rabilinne. Ne malanxina, taa saxan. ³³ Gerisõn yixetene xabilane taa fu nun saxan sõtõ nen e nun e rabilinne. ³⁴ Lewin naxanye luxi, Merari yixetene xabilane, ne naxanye sõtõ Sabulon bõnsõnna bõxõn tagi, ne ni i ra: Yokanayimi, Karata, ³⁵ Dimina, Nahalali, e nun e rabilinne. Ne malanxina, taa naanin. ³⁶ E naxanye sõtõ Ruben bõnsõnna bõxõni, ne ni i ra: Beseri, Yahasi, ³⁷ Kedemoti, Mefaati, e nun e rabilinne. Ne malanxina taa naanin. ³⁸ E naxanye sõtõ Gadi bõnsõnna bõxõni, ne ni i ra: Ramoti naxan Galadi yamanani, naxan findixi marakisi taana nde ra muxun xa naxan magixi faxa ti feen na, Maxanayin, ³⁹ Xesibõn, Yaaseri, e nun e rabilinne. Ne malanxina taa naanin. ⁴⁰ Taan naxanye birin fi Lewi bõnsõnna muxu dõnxene ma, Merari yixetene xabilane yi, ne findi taa fu nun firin nan na. ⁴¹ Taan naxanye birin fi Lewi bõnsõnna muxune ma Isirayila kaane bõxõni, ne birin malanxina taa tonge naanin e nun solomasexe, e nun e rabilinne. ⁴² E taani itoe nun e rabilinne bõxõne nan sõtõ.

⁴³ Alatala a kõtõ yamanan naxan so feen na e benbane yii, a yi na birin fi Isirayila kaane ma. E yi na findi e gbeen na, e yi dõxõ na. ⁴⁴ Alatala yi bõje xunbenla fi e ma e rabilinna birin yi, alo a a kõtõ e benbane xa kii naxan yi. Hali e yaxu yo mi nõ tiye e ye ra, Alatala yi e yaxune birin lu e sagoni. ⁴⁵ Alatala bata yi fala fajin naxanye birin ti Isirayila yamaan xa, na birin yi kamali, sese mi lu a ligataren na.

22

*Saraxa ganden nafala fena Yurud*en kidi ma

¹ Nayi, Yosuwe yi Ruben bõnsõnna nun Gadi bõnsõnna nun Manase bõnsõnna fõxõ kedenna xili. ² A yi a fala e xa, a naxa, “Alatalaa walikeen Musa feen naxan birin yamari e ma, e bata na birin naba. E bata n fan ma yamarine birin suxu. ³ E mi e ngaxakedenne rabepinxi waxati xunkuyeni ito yi han to. Alatala e Ala yamarin naxan so e yii, e bata na rakamali. ⁴ Iki Alatala e Ala bata bõje xunbenla fi e ngaxakedenne ma, alo a fala e xa kii naxan yi. Iki e siga e konni, e sa lu na yamanani Alatalaa walikeen Musa naxan soxi e yii Yurud en kidi ma. ⁵ Nayi, e a liga e yeren ma, e yamarin nun sariyan suxu, Alatalaa walikeen Musa naxanye soxi e yii, e yi Alatala e Ala xanu, e sigan ti a kirane birin xõn, e yi a yamarine suxu, e yi bira a fõxõ ra, e a batu e bõjen nun e niin birin yi.” ⁶ Yosuwe yi duba e xa, a yi a lu e siga e konne yi. ⁷ Musa bata yi kee bõxõn so Manase bõnsõnna fõxõ kedenna yii Basan yamanani. Yosuwe fan yi kee bõxõ gbetẽ so Manase bõnsõnna bode

fɔxɔn yii Isirayila kaan bonne fɛma Yurudɛn sogegododen binni. Yosuwe to duba e xa, a yi e rasiga e konne yi. ⁸ A yi a fala e xa, a naxa, “Ɛ xɛtɛ ɛ konne yi ɛ nun nafulu gbeena, e nun xuruse wuyaxin nun gbeti gbegbe nun xɛmaan nun sulan nun wurena e nun dugine. Ɛ nun ɛ ngaxakedenne xa sa ɛ yaxune se tongoxine yitaxun.”

⁹ Rubɛn bɔnsɔnna nun Gadi bɔnsɔnna nun Manase bɔnsɔnna fɔxɔ kedenna yi xɛtɛ, e keli Isirayila kaane fɛma Silo yi, Kanan yamanani, e yi siga Galadi yamanani, Alatala yamanan naxan nagidi e ma fata Musa ra. ¹⁰ E to maso Yurudɛn baan na Kanan yamanani, Rubɛn bɔnsɔnna nun Gadi bɔnsɔnna nun Manase bɔnsɔnna fɔxɔ kedenna yi saraxa ganden nafala Yurudɛn baan dɛ. Na saraxa ganden yi gbo han!

¹¹ Isirayila kaane to na feen mɛ, e yi a fala, e naxa, “Ɛ mi a to, Rubɛn bɔnsɔnna nun Gadi bɔnsɔnna nun Manase bɔnsɔnna fɔxɔ kedenna bata saraxa ganden nafala Kanan bɔxɔn danna ra, Yurudɛn baan dɛxɔn Isirayila kaane binni.” ¹² Isirayila kaane to na mɛ, e birin yi e malan Silo yi e yɛngɛ xinla ma. ¹³ Isirayila kaane yi saraxarali Eleyasari a dii Finexasi xɛ Galadi yamanani Rubɛn bɔnsɔnna nun Gadi bɔnsɔnna nun Manase bɔnsɔnna fɔxɔ kedenna fɛma. ¹⁴ Manga fu yi biraxi a fɔxɔ ra, Isirayila bɔnsɔn yo bɔnsɔn manga keden. Denbaya xunne nan yi ne birin na Isirayila kaane xabilane yi. ¹⁵ E yi siga Galadi yamanani Rubɛn bɔnsɔnna nun Gadi bɔnsɔnna nun Manase bɔnsɔnna fɛma. E yi a fala e xa, e naxa, ¹⁶ “Alatalaa yamaan birin ito nan falaxi, ‘Nanfera ɛ tinxintareyaan ligaxi Isirayilaa Ala ra? Nanfera ɛ bata xɛtɛ Alatala fɔxɔ ra to? Nanfera ɛ bata saraxa ganden nafala, ɛ murutɛ Alatala xili ma to? ¹⁷ En bata yi kalan naxan ti Peyori yi, na xurun ba? Anu, han to en munma yelin tɔrɛ na yulubin xafari feen ma hali Alatala to fitina furen sa a yamaan birin fari. ¹⁸ Anu, ɛ bata xɛtɛ Alatala fɔxɔ ra to, ɛ Ala! Xa ɛ murutɛ Alatala xili ma to, tila a xɔlɔma nɛn Isirayila yamaan birin ma. ¹⁹ Nayi, xa ɛ yamanan mi sarijanxi, ɛ xɛtɛ Alatala yamanani, Alatala batuden tixi dɛnaxan yi, ɛ yi bɔxɔ gbɛtɛ tongo nxu tagi. Koni ɛ nama murutɛ Alatala xili ma hanma nxu tan xili ma, ɛ yi saraxa gande gbɛtɛ rafala, ba Alatalaa saraxa ganden na, en ma Ala. ²⁰ Sera a dii Akan to tinxintareyaan liga, a seene tongo tɔnna yi dɔxi naxanye tongo fe ma, Alaa xɔlɔn godo Isirayila yamaan birin nan ma. A keden xa mi halagi a fe kalaxina fe ra.’”

²¹ Rubɛn bɔnsɔnna nun Gadi bɔnsɔnna nun Manase bɔnsɔnna fɔxɔ kedenna yi Isirayila xabilane mangane yabi, e naxa, ²² “Marigina Ala, Alatala nan keden a kolon! Marigina Ala, Alatala! Isirayila yamaan birin fan fama nɛn a kolondeni! Xa nxu feni ito ligaxi murutɛn nin hanma tinxintareyani Alatala xili ma, nxu nama kisi to lɔxɔni. ²³ Xa nxu saraxa ganden nafalaxi nɛn alogo nxu xa xɛtɛ Alatala fɔxɔ ra, nxu yi saraxa gan daxine ba a fari hanma bogise saraxane hanma bɔɲɛ xunbeli saraxane, Alatala yɛtɛɛn xa nxu makiti! ²⁴ Koni na mi a ra de! Nxu ito ligaxi nɛn bayo nxu yi xaminxi alogo tila ɛ diine nama a fala nxɔ diine ma, e naxa, ‘Nanse ɛ tan nun Alatala tagi, Isirayilaa Ala? ²⁵ Alatala bata Yurudɛn baan findi en tagi danna ra. Rubɛn bɔnsɔnna nun Gadi bɔnsɔnna muxune, sese mi fa ɛ tan xa Alatala yii!’ Ɛ diine a ligɛ nɛn nayi a nxɔ diine yi ba Alatala yɛɛragaxuni. ²⁶ Nanara, nxu yi a fala, nxu naxa, ‘En keli, en xa saraxa ganden nafala. Koni saraxa gan daxine nun saraxa gbɛtɛye fe mi a ra.’ ²⁷ Na xa findi sereyaan nan na ɛ tan nun nxu tan tagi, e nun en yixɛtɛne hali en tan xanbi, fa fala nxu Alatala batuma nɛn nxɔ saraxa gan daxine nun nxɔ saraxane nun nxɔ bɔɲɛ xunbeli saraxane ra a batuden yɛtɛni. Nayi, ɛ diine mi fa a fale nxɔ diine ma, e naxa, ‘Sese mi fa ɛ tan xa Alatala yii.’ ²⁸ Nxu yi a fala, nxu naxa, xa e falani ito ti nxu xa tila, hanma nxɔ diine xa, nxu e yabima nɛn, nxu naxa, ‘Ɛ Alatalaa saraxa ganden maligan mato. Nxu fafane mi a rafalaxi saraxa gan daxine nun saraxa gbɛtɛye xan ma fe ra, koni alo sereyana ɛ tan nun nxu tan tagi.’ ²⁹ Nxu tan mi murutɛ Alatala xili ma mume! Nxu mi xɛtɛ a fɔxɔ ra to, nxu yi saraxa gande gbɛtɛ rafala saraxa gan daxine nun bogise saraxane nun saraxa gbɛtɛye fe ra, ba Alatalaa saraxa ganden na, naxan nafalaxi en ma Ala batu bubun yɛtagi.” ³⁰ Saraxarali Finexasi nun yamaan mangane nun Isirayila xabila xunne to falani ito mɛ, Rubɛn bɔnsɔnna nun Gadi bɔnsɔnna nun Manase bɔnsɔnna fɔxɔ kedenna saraxa ganden naxan nafalaxi, na yi rafan e ma kati! ³¹ Saraxarali Eleyasari a dii Finexasi yi a fala Rubɛn bɔnsɔnna nun

Gadi bõnsõnna nun Manase bõnsõnna fõxõ kedenna xa, a naxa, “Nxu bata a kolon to a Alatala en tagi, bayo ε mi tinxintareyaan ligaxi Alatala ra. ε bata Isirayila kaane ratanga Alatalaa xõlõn ma.” ³² Saraxarali Eleyasari a dii Finexasi nun mangane yi keli Galadi yi, Ruben bõnsõnna nun Gadi bõnsõnna yi dẽnaxan yi, e xetε Kanan yamanani, e yi dẽntegẽn sa Isirayila kaane xa. ³³ Dẽntegẽn i to yi rafan Isirayila kaane ma, e yi barikan bira Ala xa. Ruben bõnsõnna nun Gadi bõnsõnna yengε feen naxan yi e xunni, e yi e yamanan kala, e mi fa na fe fala sõnõn. ³⁴ Ruben bõnsõnna nun Gadi bõnsõnna yi saraxa ganden xili sa, e naxa, Sereyana En Tagi Fa Fala A Alatala Nan Ala Ra.

23

Yosuwe a kawandi dõnxena

¹ Alatala bata yi bõnε xunbenla fi Isirayila yamaan ma a e xunba e yaxune ma e rabilinni, waxati xunkuye yi dangu na xanbi ra. Yosuwe yi fori, a siimayaan yi xunkuya ayi han! ² Na waxatini, Yosuwe yi Isirayila kaane birin maxili, fonne nun mangane nun kitisane nun kuntigine. A yi a fala e xa, a naxa, “N bata fori. N ma siimayaan bata xunkuya ayi han! ³ ε yetεen bata a to Alatala ε Ala feen naxanye birin ligaxi siyani itoe ra ε fe ra. Alatala ε Ala nan ε yengen soxi.”

⁴ “ε a mato, n yamanan naxanye yengexi, n yi e nõ, e nun siyaan naxanye mõn luxi yamanani, n bata ne bõxõne birin yitaxun ε bõnsõnne ra ε kεen na masensenna xõn keli Yurudẽn baani han Fõxõ Ige Gbeena sogegododen binni. ⁵ Alatala ε Ala e kedima nen ε yetε ra, a e ramini yamanani, ε yi dõxõ e yamanani alo Alatala ε Ala a fala ε xa kii naxan yi.”

⁶ “ε senbe so han! Feen naxan birin sebexi Musaa sariya kitabun kui ε xa ne birin suxu. ε nama na kiraan fata yiifanna ma hanma kõmenna ma. ⁷ ε nama basan na siyane ra, naxanye luxi ε tagi. ε nama e alane xinle maxandi, ε nama ε kõlõ e yi. ε nama e batu, ε nama ε xinbi sin e xa. ⁸ Koni ε tan xa lu Alatala ε Alaa fe yi ken, alo ε bata a liga kii naxan yi han to.”

⁹ “Alatala bata siya gbeene nun senbemanε kedi ε yetε ra. Anu, han to muxu yo mi nõxi tiye ε yetε ra. ¹⁰ ε tan muxu keden yi muxu wuli nan kedima, bayo Alatala ε Ala nan yi yengen soma ε xa alo a fala ε xa kii naxan yi. ¹¹ Nayi, ε a liga ε yeren ma, ε yi Alatala xanu ε Ala.”

¹² “Koni xa ε ε xun xanbin so Ala yi, ε yi bira siyani itoe fõxõ ra naxanye luxi ε tagi, ε nun ne yi ε bode a dii tẽmene futu, ε yi basan e ra, ¹³ ε xa a kolon Alatala ε Ala bama nen siyani itoe ragiye ε bun. Koni e findima nen luti ratixine nun wosone ra ε bun, e nun bosana ε fari, e nun janle naxanye ε yetεen sõxõnma ayi, han ε yi halagi bõxõ fajini itoe yi Alatala ε Ala naxanye soxi ε yii.”

¹⁴ “Dunujna muxune birin sigama dẽnaxan yi, n sigamaan ni i ra mẽnni. ε a kolon ε bõnẽn nun ε niin birin yi, fa fala Alatala ε Alaa fala fajin naxanye tixi ε xa, na sese mi luxi a kamalitaren na. A falan birin bata kamali, keden mi kalaxi. ¹⁵ Koni Alatala ε Alaa fala fajine rakamalixi kii naxan yi, a mõn fama nen a falane rakamalideni jaxankatane ra, a ε rakolonxi naxanye ra, han a yi ε halagi bõxõ fajini i to yi, a dẽnaxan fixi ε ma. ¹⁶ Xa ε layirin kala Alatala ε Ala naxan yamarixi ε ma, ε yi siga ala gbetene batudeni, ε yi ε xinbi sin e xa, Alatala xõlõma nen ε ma, ε yi halagi sinma bõxõ fajini i to yi, a dẽnaxan fixi ε ma.”

24

Yosuwe yi yamaan kawandi

¹ Yosuwe yi Isirayila bõnsõnne birin maxili a e xa malan Siken yi, fonne nun mangane nun kitisane nun kuntigine, e birin yi fa Ala yetagi. ² Yosuwe yi a fala yamaan birin xa, a naxa, “Alatala, Isirayilaa Ala i to nan falaxi, a naxa, ‘A fõlõni nun, ε benbane Tera nun a diine Iburahima nun Nahori, ne yi dõxi Efirati Baan bode fõxõn nan na, e yi ala gbetene nan batuma. ³ N yi ε fafe Iburahima tongo baan bode fõxõn na, n yi ti a yetε ra siga Kanan yamanan birin yi. N yi a yixetene rawuya ayi, n Isiyaga fi a ma. ⁴ N yi Yaxuba

nun Esayu fi Isiyaga ma. N yi Seyiri geya yiren fi Esayu ma, koni Yaxuba nun a diine tan yi godo Misiran yamanani. ⁵ N yi Musa nun Haruna rasiga, n yi jaxankata wuyaxi dɔxɔ Misiran kaane ma. Na xanbi ra, n yi ε ramini Misiran yamanani. ⁶ N to ε benbane ramini Misiran yamanani, Misiran kaane yi ε benbane sagatan wontorone nun soone fari han Gbala Baani. ⁷ ε benbane yi e xui ramini Alatala ma, a yi dimin naso ε nun Misiran kaane tagi. A yi baa igen nadin Misiran kaane xun ma. N naxan liga Misiran kaane ra, ε bata na to ε yeen na. ε mɔn yi waxati xunkuye ti tonbonni.’ ”

⁸ “N yi ε xali Amorine yamanani Yuruden sogeteden binni. E yi ε yenge, koni n yi e lu ε sagoni. E yi e yamanan tongo, n yi e halagi ε yee ra. ⁹ Siporo a dii Balaki, Moyaba mangan fan yi keli, a yi Isirayila yenge. E yi Balami xili, Beyori a dii xemena, alogo a xa fa ε danga. ¹⁰ Koni n mi tin Balami xuiin name, a falan yi findi duban na ε xa. N yi ε ba Balaki yii. ¹¹ ε yi Yuruden baani gidi, ε fa Yeriko taani. Yeriko kaane yi ε yenge. Amorine nun Perisine nun Kanan kaane nun Xitine nun Girigasane nun Xiwine nun Yebusune fan yi ε yenge, koni n yi e sa ε sagoni. ¹² A luxi alo n yi jurine nan nadinma e ma naxanye yi e kedima ε yee ra e nun Amorine manga firinne. E silanfanne nun ε xanle xa mi na ligaxi. ¹³ N yi yamanan so ε yii ε mi naxan masεgexi, e nun taane ε mi naxanye tixi, ε dɔxi denaxan yi iki. Manpa bogi binle nun oliwi binle, ε mi naxanye sixi, ε ne nan donma iki.”

¹⁴ “Nayi, iki ε gaxu Alatala yee ra, ε yi a batu fetareyaan nun lannayani. E benbane yi alan naxanye batuma Baa Gbeen kidi ma e nun Misiran yamanani, ε me ne ra, ε yi Alatala batu. ¹⁵ Koni xa a mi rafanjε ε ma ε Alatala batu, ε waxi naxan batu feni, ε xa na sugandi to: ε benbane alan naxanye batuxi Baa Gbeen bode fɔxɔn na ba, hanma Amorine alane ε dɔxi naxanye yamana yi ba. Koni nxu nun n ma denbayana, nxu tan Alatala nan batuma.”

¹⁶ Yamaan yi a yabi, e naxa, “Nxu mi nxu me Alatala ra mume, nxu yi ala gbetene batu! ¹⁷ Amasɔtɔ Alatala nan en ma Ala ra. A tan nan en naminixi Misiran yamanani konyiyani, en tan nun en benbane. A tan nan kabanako fe gbeene liga en yee xɔri, a yi en kantan en ma sigatiin birin yi, e nun siyane ye en yi danguma naxanye yamanaye yi. ¹⁸ Alatala bata siyane birin kedi en yee ra, hali Amarin naxanye yi dɔxi yamanani. Nxu fan Alatala nan batuma, bayo a tan nan en ma Ala ra.” ¹⁹ Yosuwe yi a fala yamaan xa, a naxa, “E mi nɔε Alatala batuε, bayo Ala sarijanxin na a ra, Ala xɔxɔlɔnxin na a ra. A mi dijε ε matandine nun ε yulubine ma. ²⁰ Xa ε me Alatala ra waxatin naxan yi, ε yi ala gbetene batu, a kelima nen ε xili ma, a yi gbalon nafa ε ma, a yi ε birin naxɔri, hali a to fe fajin ligaxi ε xa.” ²¹ Yamaan yi a fala Yosuwe xa, e naxa, “En-en de! Nxu Alatala nan batuma.” ²² Yosuwe yi a fala yamaan xa, a naxa, “E bata findi ε yete sereyaan na fa fala ε tan nan Alatala sugandixi alogo ε xa a batu.” E yi Yosuwe yabi, e naxa, “Nxu bata findi nxu serene ra.” ²³ Yosuwe mɔn yi a fala e xa, a naxa, “Iki ε ala gbetene ba ε tagi. E yi ε bɔjεne lu Alatala xa, Isirayilaa Ala.” ²⁴ Yamaan yi a fala Yosuwe xa, e naxa, “Nxu Alatala nan batuma en ma Ala, nxu yi a xuiin suxu.”

²⁵ Na lɔxɔni, Yosuwe nun yamaan yi layirin xidi. A yi tɔnne nun sariyane so e yii Siken yi. ²⁶ Yosuwe yi na feene birin sebe Ala Sariya Kitabun kui. A yi gεmε gbeen tongo, a yi a dɔxɔ wariin bun ma Alatala yire sarijanxin denaxan yi. ²⁷ Yosuwe yi a fala yamaan birin xa, a naxa, “E bata gemeni ito to? A findima sereyaan nan na en xili ma, bayo a luxi alo a bata falan birin me, Alatala naxan falaxi en xa. A findima sereyaan na ε xili ma, alogo ε nama ε me ε Ala ra.” ²⁸ Na xanbi ra, Yosuwe yi yamaan bejin, birin yi siga e keε bɔxɔne yi.

Yosuwe a sayana
Kitisane 2.6-9

²⁹ Na to dangu, Nunu a dii Yosuwe, Alatalaa walikeen yi faxa a jεε keme jεε fuun ma. ³⁰ E yi a maluxun a keε bɔxɔni Timanati-Sera yi Efirami geya yireni, Gaasa geyaan kɔmen fɔxɔni. ³¹ Isirayila yamaan yi Alatala batuma Yosuwe a siimayaan waxatin birin yi, e nun fonne siimayaan waxatin birin, naxanye luxi Yosuwe faxan xanbini, naxanye bata yi na wanle birin kolon Alatala naxan liga Isirayila kaane xa.

³² Isirayila kaane bata yi Yusufu xonna naxanye xali keli Misiran yi, e yi sa ne maluxun Siken yi Yaxuba denaxan sara Xamori a diine ma, Siken fafe, gbeti gbanan keme ra. Na yi findi Yusufu bõnsõnna keen na. ³³ Harunaa dii Eleyasari yi faxa. E yi a maluxun Gibeya yi a dii xemen Finexasi a geyaan fari denaxan so a yii Efirami geya yireni.

Kitisane Kitisane Fe Taruxuna

Benun manga singen xa dɔxɔ Isirayila kaane xun na, kitisane nan yi tima Isirayila kaane yε ra. Na waxatini, yaxune na yi e yigbeten, Ala yi muxu kendena nde rakelima nen alogo a xa Alaa yamaan nakisi. Na kanna mɔn yi mangayaan ligama nen Alaa yamaan xun na han waxati. Kitisani itoe taruxune nan yebaxi Kitabun yireni ito kui.

Kitabun yireni ito yitaxunxi nen dɔxɔde saxan: A singen feene nan falama lan Isirayila kaane dɔxɔ feen ma Kanan yamanani han Yosuwe faxa waxatina (Keli Kitisane sora 1.1 ma han 2.10). A firinden kui, Alaa yamaan luma tinxintareyaan nan lige Ala ra han Ala yi e so e yaxune yii. Na xanbi ra, e yi Ala maxandi malina fe ra, a yi muxuna nde sugandi, naxan finde e xunba muxun na. Na yεeratine yi xili nen fa fala a kitisane. (Keli Kitisane sora 2.11 ma han 16.31). A saxanden taruxu firin nan yebama naxan a yitama fa fala Isirayila kaane bata e makuya Alaa sariyan na pon! (Keli Kitisane 17 ma han 21). Na yire saxandena a yitama a Alaa yamaan yi waxi lu feni mangana nde bun benun e xa lu e yete ma, e lu makuye Ala ra.

Isirayila kaane yi dɔxɔ Kanan yi

¹ Yosuwe faxa xanbini, Isirayila kaane yi Alatala maxodin, e naxa, “Nde singe kelima nxu yε be, siga Kanan kaane yengedeni?” ² Alatala yi e yabi, a naxa, “Yuda bɔnsɔnna muxune lan e siga, n bata yamanan so e yii.” ³ Yuda bɔnsɔnna muxune yi a fala e ngaxakedenne, Simeyɔn bɔnsɔnna muxune xa, e naxa, “Denaxan soxi nxu yii, en birin xa siga menni, en sa Kanan kaane yenge. Na xanbi ra, en birin mɔn sigε ε konni denaxan soxi ε yii.” Nayi, e nun Simeyɔn bɔnsɔnna muxune yi siga. ⁴ Yuda bɔnsɔnna muxune yi siga yenge sodeni, Alatala yi Kanan kaane nun Perisine sa e sagoni, e yi muxu wuli fu faxa Beseki taani. ⁵ E sa Adoni-Beseki li Beseki taani, e yi a yenge. Nayi, e yi Kanan kaane nun Perisine nɔ. ⁶ Adoni-Beseki yi a gi, koni e yi a sagatan, e sa a suxu, e yi a yii konkoriibaan nun a san konkoriibaan sege a ra. ⁷ Adoni-Beseki yi a fala, a naxa, “Manga yii konkoriibaan bolonxin nun san konkoriibaan bolonxi tonge solofere nan yi n ma donse dɔnxen donma n ma tabanla bun nun, koni iki Ala bata n saren fi n kewanla ra.” E yi siga a ra Yerusalen yi, a sa faxa menni.

⁸ Yuda bɔnsɔnna muxune yi siga Yerusalen taan xili ma, e yi na tongo, e yi a muxune faxa silanfanna ra, e teen so taan na.* ⁹ Yuda bɔnsɔnna muxune mɔn yi siga Kanan kaane fan yengedeni naxanye yi dɔxi geya yiren nun Negewi tonbon yiren nun geyadi yireni sogegododen binni.

¹⁰ Yuda bɔnsɔnna muxune yi siga Kanan kaane xili ma naxanye yi dɔxi Xebiron taani, denaxan yi xili nun Kiriyati-Aruba. E yi Sesayi nun Aximan nun Talamayi bɔnsɔnne muxune nɔ. ¹¹ E yi keli menni, e yi siga Debiri kaane fan xili ma. Debiri taan yi xili nen nun Kiriyati-Seferi. ¹² Kalebi yi a fala, a naxa, “Naxan na Kiriyati-Seferi taan yenge, a yi a nɔ, n nan n ma dii temena Akasa fima nen na kanna ma.” ¹³ Kalebi xunyen Kenasi a dii xemena Otiniyeli yi taan yenge, a yi a nɔ. Kalebi yi a dii temena Akasa fi a ma a jaxanla ra. ¹⁴ Akasa to dɔxɔ Otiniyeli xɔn, a yi Otiniyeli radin alogo a xa a fala Akasaa fafe xa a xa xεε bɔxɔna nde so a yii. Akasa to godo a sofana fari, Kalebi yi a maxodin, a naxa, “Nanse xɔli i ma?” ¹⁵ A yi a yabi, a naxa, “Tin fe keden ma n xa, amasɔtɔ i bata bɔxɔ xaren fi n ma naxan yamanan yiifanna mabinni. Iki, i mɔn xa tigne fi n ma.” Kalebi yi tigi yirene so a yii, ndee laben na ndee faxan na.

¹⁶ Musa bitanna Keni bɔnsɔnna muxune yi keli Tugu Taani, e nun Yuda bɔnsɔnna muxune. E birin yi sa dɔxɔ Yuda tonbonni Aradi taan yiifari fɔxɔni yama gbeteɔye tagi.

* 1:8: Silanfanna: Sofane yengeso degemana.

¹⁷ Yuda bõnsõnna muxune nun e ngaxakedenne Simeyõn bõnsõnna muxune yi siga Kanan kaane yengedeni Sefata taani. E yi na taan naxõri, e yi menna xili sa Xoroma.[†]

¹⁸ Yuda bõnsõnna muxune mõn yi Gasa taan nun a rabilinne nõ, e nun Asikalõn taan nun a rabilinne nun Ekirõn taan nun a rabilinne. ¹⁹ Alatala yi Yuda bõnsõnna muxune mali, e yi na geya yiren findi e gbeen na, koni e mi muxune nõ naxanye yi dõxi lanbanni, bayo yenge so wontoron wure daxine nan yi ne yii.

²⁰ E yi Xebiron taan so Kalebi yii alo Musa a fala kii naxan yi. A yi Anaki a dii saxanne taane ba e yii.

²¹ Yebusu kaan naxanye yi dõxi Yerusalen yi, Bunyamin bõnsõnna muxune mi bõxõn ba ne yii. Yebusu kaane dõxi Yerusalen yi Bunyamin bõnsõnna muxune tagi han to.

²² Yusufu bõnsõnna muxune fan yi siga Beteli taan yengedeni, Alatala yi lu e xõn. ²³ E xerane nan nasiga Beteli taan nakõrõsideni singen. Beteli taan yi xili nen nun Lusi. ²⁴ Xerane yi xemena nde to kele taani, e yi a fala a xa, e naxa, “Nxu nõe soe taani kii naxan yi, na yita nxu ra. Nxu hinanma i ra nen.” ²⁵ A yi na yita e ra. Nayi, Yusufu bõnsõnna muxune yi sa taan muxune birin faxes silanfanna ra, koni e yi na xemen nun a denbayaan lu e nii ra. ²⁶ Na xanbi ra, na xemen yi siga Xiti kaane yamanani. A sa taana nde ti menni, a yi na xili sa Lusi, na xinla mõn menna xun ma han to.

²⁷ Manase bõnsõnna muxune mi Beti-Seyan kaane nun e rabilinna muxune kedi, e nun Taanaki kaane nun Dõrõ kaane nun Yibeleyami kaane nun Megido kaane nun e rabilinne. Kanan kaane yi lu yamanani. ²⁸ Isirayila kaane to senbe sõtõ, e Kanan kaane findi e konyine ra, koni e mi e kedi mumẽ. ²⁹ Efirami bõnsõnna muxune mi Kanan kaane kedi naxanye yi dõxi Geseri taani. Kanan kaane mõn dõxi Efirami bõnsõnna muxune tagi Geseri taani. ³⁰ Sabulon bõnsõnna muxune mi Kitiron kaane kedi, e nun Nahaloli kaane. Kanan kaane yi lu Sabulon bõnsõnna muxune tagi, koni e yi lu konyiyani.

³¹ Aseri bõnsõnna muxune mi Ako kaane kedi, e nun Sidõn muxune nun Axalaba kaane nun Akisibu kaane nun Xeleba kaane nun Afiki kaane nun Rexobo kaane. ³² Nanara, Aseri bõnsõnna muxune yi dõxõ Kanan kaane tagi yamanani.

³³ Nafatali bõnsõnna muxune mi Beti-Semesi kaane kedi, e mi Beti-Anata kaane kedi, e lu dõxi Kanan yamanan muxune ye, koni Beti-Semesi kaane nun Beti-Anata kaane yi lu konyiyani.

³⁴ Amorine yi Dan bõnsõnna muxune lu geya yirene yi, e mi tin e xa godõ lanbanni.

³⁵ Amorine yi wa lu feni Xeresi geyaan fari e nun Ayalõn taan nun Salabimi taani. Koni na xanbi ra, Yusufu bõnsõnna muxune yi senben sõtõ, e yi e nõ, e findi e konyine ra.

³⁶ Amorine yamanan danna yi fõlõxi Tali Geyaan nan ma siga han Sela taan xanbi ra.

2

Yama tinxintarena fe

¹ Alatalaa malekan yi keli Giligali yi, siga Bokin yi, a yi a fala, a naxa, “N bata e ramini Misiran yi. N yi siga e ra yamanani n na e benbane tuli sa naxan na, n naxa, ‘N mi n ma layirin kale en tagi mumẽ. ² Koni, e tan nama layirin xidi e nun yamanani ito muxune tagi, e yi e saraxa gandene kala.’ Koni, e mi e tuli mati n na. Nanfera e ito ligaxi? ³ Nayi, n xa a fala e xa, a n mi fa e kedima e bun. E luma nen e fema, e alane yi lu alo luti ratixine e yee ra.” ⁴ Alatalaa malekan to yelin falani itoe tiye Isirayila kaane xa, yamaan yi gbelegbele fõlõ sununi. ⁵ E yi menna xili sa “Bokin,”* e yi saraxane ba Alatala xa menni.

Yosuwe a saya fena

⁶ Yosuwe yi yamaan naxete, Isirayila bõnsõnne muxune birin yi sa e ke bõxõn tongo. ⁷ Yamaan wali nen Alatala xa Yosuwe a siimayaan birin yi, e nun fonne siimayane yi naxanye luxi Yosuwe xanbini, naxanye Alatala wali xõnne to Isirayila bõnsõnne muxune xa. ⁸ Nunu a dii xemen Yosuwe, Alatalaa walikeen faxes a jee kemẽ jee mõxõnen nan ma. ⁹ E yi a maluxun a ke bõxõni Timanati-Xeresi yi, Efirami geya yireni, Gaasa geyaan

[†] 1:17: Xoroma, e kon xuini, na bunna neen fa fala “Halagina.” * 2:5: Bokin, e kon xuini, na bunna neen fa fala “Wugalane.”

kòmenna ma. ¹⁰ A waxatin muxune birin yi faxa, mayixete gbete ye yi mini naxanye mi yi Alatala kolon, e nun a feen naxanye liga Isirayila bənsənnə muxune xa.

¹¹ Nayi, Isirayila bənsənnə muxune yi fe naxin liga Alatala yee ra yi, e yi Baali sawurane batu. ¹² E yi e me Alatala ra, e benbane Ala naxan e ramini Misiran yi, e bira e rabilinna muxune alane fəxə ra, e yi e xinbi sin ne bun, e yi Alatala raxələ. ¹³ E yi e me Alatala ra, e yi Baali batu e nun Asitarate suxurene.

¹⁴ Alatala yi xələ Isirayila bənsənnə muxune ma. A yi e sa kala tiine sagoni, a yi e so e yaxune yii naxanye yi e rabilinxi, e mi fa e yaxune nə sənən. ¹⁵ E na yi siga yengeni waxati yo yi, Alatala mi yi nə fima e ma, alo Alatala a kələ e xa kii naxan yi. E yi lu sununi. ¹⁶ Nayi, Alatala yi kitisane rasiga e ma, naxanye e ba kala tiine yii. ¹⁷ Koni, e mi e tuli mati e kitisane ra, e lu Ala yanfe ala gbete ne batun xən naxan yi luxi alo yalunyana Ala yetagi,† e yi e xinbi sin e bun. E yi xete e benbane kiraan fəxə ra mafuren naxanye yi Alatalaa yamarine suxi. ¹⁸ Alatala na yi kitisana nde rasiga e ma waxati yo yi, Alatala yi luma nən na kitisaan xən. Ala yi e ba e yaxune sagoni na kitisana siimayaan birin yi, bayo e kininkininna yi Alatala suxuma nən e yaxune fe ra, naxanye yi e naxankataxi. ¹⁹ Koni, kitisaan to faxa, yamaan mən yi tantan dangu e benbane ra, e yi bira ala gbete ne fəxə ra, e yi ne batu, e yi e xinbi sin e bun, e mi tin xete e fe naxine nun bəne xədəxen fəxə ra.

²⁰ Nayi, Alatala yi xələ Isirayila bənsənnə muxune ma, a naxa, “Bayo siyani ito bata n ma layirin kala, n naxan tongo e benbane xa, bayo e mi n xuiin suxi, ²¹ n fan mi fa siya yo kedima e yee ra sənən Yosuwe naxanye lu benun a xa faxa. ²² N na Isirayila bənsənnə muxune kejaan fəfəfəsema na kii nin, alogo n xa a kolon xa e n tan Alatala sagoon lige, alo e benbane a liga kii naxan yi.” ²³ Nayi, Alatala yi siyane lu yamanani Yosuwe naxanye lu na benun a xa faxa, a mi ne kedi sasani.

3

¹ Alatala siyani itoe nan lu dəxi yamanani alogo Ala xa Isirayila bənsənnə muxune kejaan fəfəfəse naxanye mi yi na Isirayila kaane Kanan kaane yenge waxatin naxan yi. ² Ala yi waxi nən, mayixete nənən naxanye munma yi yengen so singen, ne xa e maxaran yenge sodeni. ³ Siyani itoe nan lu yamanani: Kuntigi suulunna naxanye yi Filisitine xun na nun Kanan kaane nun Sidən kaane nun Xiwin naxanye yi dəxi Liban geya yireni, keli Baali-Xerimon geya yiren ma siga han Lebo-Xamata taana.

⁴ Alatala Isirayila bənsənnə muxune fəfəfəse ne nan xən, alogo a xa a kolon xa e Alatalaa yamarine suxe, a naxanye yamari e benbane ma fata Musa ra. ⁵ Isirayila bənsənnə muxune yi lu dəxi Kanan kaane nun Xiti kaane nun Amordine nun Perisine nun Xiwine nun Yebusu kaane tagi. ⁶ E yi e dii temene tongo e naxanle ra, e yi e dii temene fi e ma, e yi e alane batu.

Isirayila kitisana, Otiniyeli

⁷ Naxan naxu Alatala yee ra yi, Isirayila kaane yi na liga, e yi ninan Alatala xən, e Ala, e yi Baali nun Asera batu. ⁸ Alatala yi xələ Isirayila kaane ma, a yi e lu Mesopotamiya kaane mangan Kusan-Risatayin sagoni. E yi lu Kusan-Risatayin bun ma nee solomasexe. ⁹ Isirayila kaane yi e xuiin namini Alatala ma, Alatala yi marakisi tiina nde fi Isirayila kaane ma naxan e rakisi, Kenasi a dii xemena Otiniyeli, Kalebi xunyena. ¹⁰ Alatalaa Nii Sarijanxin yi godo a ma. A yi findi Isirayila kitisaan na. A yi siga yengeni. Alatala yi Mesopotamiya mangan Kusan-Risatayin sa Otiniyeli sagoni, a yi Kusan-Risatayin nə. ¹¹ Nee tonge naanin, bəne xunbenla yi lu yamanani han Kenasi a dii xemena Otiniyeli yi faxa.

Isirayila kitisana, Ehudu

¹² Isirayila kaane mən yi fe naxin liga Alatala yee ra yi. Nanara, Alatala yi Moyaba mangana Egilon senbe so Isirayila kaane xili ma. ¹³ Egilon nun Amonine nun Amalekine

† 2:17: Na yanfan luxi nən alo yalunyana Ala yee ra yi bayo Ala waxi a yamaan xa tinxin a xa alo naxanla lan a xa tinxin a xemən xa kii naxan yi.

yi e malan siga Isirayila kaane yengedeni, e sa Tugu Taan suxu. ¹⁴ Nεε fu nun solomasεε, Isirayila kaane dōxi Moyaba mangana Egilon ma nōon bun.

¹⁵ Isirayila kaane mōn yi e xui ramini Alatala ma, Alatala yi marakisi tiina nde so e yii, Geraa dii xemena Ehudu, Bunyamin bōnsōnni. Kōmenmaan nan yi a ra. Isirayila kaane yi finma sena ndee so a yii alogo a xa sa a so Moyaba mangana Egilon yii. ¹⁶ Ehudu yi silanfanna de firin kanna nde rafala a yetε xa, a kuyana nōngōnna ye keden, a yi a xidi a yiifari ma danban ma wantanna bun ma. ¹⁷ A sa na finma seene so Moyaba mangana Egilon yii. Egilon yi findixi muxu fati bendε gbeen nan na. ¹⁸ Na finma seene yi muxun naxanye xun ma, Ehudu to yelin na soε mangan yii, a yi ne raxεε. ¹⁹ Koni, e to suxurene yiren li Giligali yi, a tan yi xεε, a naxa, “Mangana! Wundo xεrayana nde n yii i xa.” Mangan yi a fala a muxune xa, a naxa, “ε dundu!” Muxun naxanye birin yi a fema, ne birin yi mini. ²⁰ Nayi, Ehudu yi a maso mangan na, a dōxi kore banxin kui, foye fajin yi denaxan yi a kedenna xili yi. Ehudu yi a fala, a naxa, “Alaa falana n xōn lan i ma.” Egilon yi keli a dōxōdeni. ²¹ Nayi, Ehudu yi silanfanna botin a kōmenna ra a yiifari ma danban ma, a yi Egilon kuiin sōxōn. ²² Silanfanna fεen yetεen yi so, Egilon fatin turen yi so silanfanna ma, bayo a mi silanfanna botin a kuini.

²³ Nayi, Ehudu yi dεen sōxōn a xun ma, a yi mini xanbi binni. ²⁴ A siga xanbini, mangana walikene yi fa Egilon matodeni, e yi a to a kore banxin dεene yi sōxōnxi. E yengi yi a ma a mangan yi a yetε nan suturama banxini. ²⁵ E yi bu han, bayo mangan mi yi dεen nabima, e yi dεpinna tongo, e na rabi. E yi e mangan faxaxin li saxi bōxōni. ²⁶ E yi tixi waxatin naxan yi, Ehudu tan yi yanfanma tun, a dangu suxurene yiren na, a siga a giye Seyira taani. ²⁷ A to so mēnni, a xōtaan fe Efirami geyane yi. Isirayila kaane yi e malan a fema geyane ma, a yi findi e xunna ra. ²⁸ A yi a fala e xa, a naxa, “ε bira n fōxō ra, bayo Alatala bata Moyaba kaane sa ε sagoni, ε yaxune.” Na ma, e yi bira a fōxō ra, e yi Yuruden baan kirane suxu siga Moyaba binni, e mi fa tin muxu yo xa dangu. ²⁹ Na lōxōni, e yi Moyaba senbemaan muxu wuli fu faxa. Muxu yo mi a yimini. ³⁰ Moyaba kaane lu fōlō Isirayila kaane nōon bun ma na lōxōn nin. Na xanbi ra, yamanan yi lu bōne xunbenli nεε tonge solomasεε.

Isirayila kitisana, Samagara

³¹ Ehudu danguxina, Anataa dii xemen Samagara nan fa. A yi Filisitine muxu keme sennin faxa jinge gbengben wuren na. Na fan yi Isirayila rakisi.

4

Kitisa naxanla Debora fe

¹ Ehudu faxa xanbini, Isirayila kaane mōn yi fe naxin liga Alatala yeε ra yi. ² Alatala yi e sa Kanan mangan Yabin sagoni, naxan yi mangayani Xasori taani. A sofa kuntigin yi xili nen Sisera. A yi dōxi Xaroseti-Hagoyin taan nin. ³ Isirayila kaane yi e xui ramini Alatala ma, amasōto yenge so wontoron wure daxin keme solomanaanin nan yi Yabin yii. Xabu nεε mōxōne, a Isirayila kaane naxankatama.

⁴ Na waxatini, Lapidoto a naxanla Debora, nabi naxanla nan yi kitin sama Isirayila yamanani. ⁵ A yi dōxi tugu binla nde nan bun Rama taan nun Beteli taan tagi Efirami geya yireni. E yi na yiren xili sa a Debora Tuguna. Isirayila kaane yi sigama nen a fema kitisadeni. ⁶ Lōxōna nde, a yi Abinowan ma dii xemen Baraka xili, naxan yi kelixi Kedesi taani Nafatali yamanani. A yi a fala a xa, a naxa, “Alatala yamarini ito nan fixi i ma, Isirayilaa Ala, a naxa, ‘Siga Taboro geya yireni, ε nun muxu wuli fu Nafatali bōnsōnni e nun Sabulon bōnsōnni. ⁷ N Yabin ma sofa kuntigin Sisera radinma nen i ma Kison baan de e nun a wontorone nun a ganla, n yi e sa i sagoni.’” ⁸ Baraka yi a fala Debora xa, a naxa, “Xa en birin na a ra, n sigε. Koni, xa en birin mi a ra, n mi sigama.” ⁹ A yi a yabi, a naxa, “En birin sigε, koni i mi binye sōtōma na yengeni, amasōto Alatala fama Sisera sadeni naxanla nan sago yi.” Debora yi keli, e nun Baraka yi siga Kedesi taani. ¹⁰ Baraka

yi Sabulon bənsənnə muxune nun Nafatali bənsənnə muxune maxili Kedesi yi, muxu wuli fu yi bira a fəxə ra. Debora fan yeteən yi siga a fəxə ra.

¹¹ Nba, Keni kaan Xeberi bata yi keli Keni kaan bonne fəma, Musa bitanna Xobabi bənsənnə, a bata yi sa a bubun ti wudi gbeen bun Saananimi yi Kedesi taan fəma.

¹² Abinowan ma dii xəməən Sisera yi a mē a Baraka bata fa Taboro geyaan ma. ¹³ Sisera yi yenge so wontoron wure daxin keme solomanaanin nun a sofane birin malan Xaroseti-Hagoyin yi, e yi siga Kison baan de. ¹⁴ Nayi, Debora yi a fala Baraka xa, a naxa, “Keli, bayo Alatala Sisera sama nən i sagoni to. Alatala tixi i yee ra.” Baraka yi goda Taboro geyaan ma, muxu wuli fu biraxi a fəxə ra. ¹⁵ A yi sa Sisera yenge, Alatala yi Sisera ragi Baraka yee ra, a yi a wontorone nun a ganla birin halagi silanfanna ra. Sisera yi goda a wontoron kui, a yi a gi a sanni. ¹⁶ Baraka yi wontorone nun ganla kedi han Xaroseti-Hagoyin yi. Siseraa ganla birin yi faxa silanfanna ra, hali muxu kedenna a mi lu.

¹⁷ Koni, Sisera yi a gi a sanni, a siga Keni kaan Xeberi a naxanla Yayeli a bubuni, bayo bəje xunbenla yi Xasori mangan Yabin nun Keni kaan Xeberi a denbayaan tagi. ¹⁸ Yayeli yi mini Sisera yee ra, a yi a fala a xa, a naxa, “N kanna, so be, so n konni, hali i mi gaxu.” A yi so a bubuni, Yayeli yi a luxun bitinganna bun. ¹⁹ A yi a fala naxanla xa, a naxa, “Yandi, n ki igeni, min xənlə n na.” A yi nənə kundin nabi, a yi a ki nənəni, a mən yi a xunna so. ²⁰ Sisera mən yi a fala naxanla xa, a naxa, “Siga i ya bubun de ra. Xa muxuna nde fa i maxədin, a naxa, ‘Muxuna nde be ba?’ I xa na kanna yabi, i naxa, ‘En-en.’” ²¹ Koni, Xeberi a naxanla Yayeli yi bubun wudi ralemunxina* nde tongo e nun deeramana, a yi a maso a ra, a yi wudin gbangban a xunni, a sa mini bəxəni. Sisera xadanxin yi saxi, a xima, a yi a faxa. ²² Bayo Baraka yi Sisera sagatanma, Yayeli yi mini a ralandeni, a yi a fala a xa, a naxa, “Fa be, i xəməən naxan fenma, n xa fa a yita i ra.” A yi so a konni, a sa Sisera faxaxin li saxi na, wudin sətixi a xunni.

²³ Na ləxəni, Ala yi Kanan mangan Yabin nayarabi Isirayila kaane yee ra. ²⁴ Isirayila kaane yi senben sətə Kanan mangan Yabin fari han e yi a raxəri.

5

Deboraa betina

¹ Na ləxəni, Debora nun Baraka, Abinowan ma dii xəməən yi betin ba e bode xən, e naxa,

² “Sofane yitənxə yenge so xinla ma Isirayila yi, yamaan tinxi e xa siga yengeni, tantunna xa fi Alatala ma!

³ E tan manganel! E tan kuntigine, e tuli mati!

N betin bama nən,
n betin bama nən Alatala xa.
N na Alatala tantunma nən betini, Isirayilaa Ala.

⁴ Alatala, i to keli Seyiri yi,
i to keli Edən yamanani,
bəxən yi xuruxurun,
kundaan yi findi igen na,
tule gbeen yi fa.

⁵ Geyane yi xuruxurun Alatala yetagi,
Sinayi geyana Alatala yetagi,
Isirayilaa Ala.

⁶ Anataa dii xəməən Samagara waxatini,
Yayeli waxatini,
kira gbeene bata yi rabənin,
sigatine yi sigama kiradine nan xən.

⁷ Taane bata yi rabənin Isirayila yi.

* 4:21: Bubun wudi ralemunxin sifani ito findixi tami dungin nan na naxan yi gbangbanma bəxəni bubun bun tiine xidi seene ra.

E yi kalaxi
 han n tan Debora fa waxatin naxan yi,
 n yi fa findi Isirayila kaane nga ra.
⁸ E bata yi ala gbetene sugandi.
 Nayi, yengen yi keli e taane yi,
 koni, ye masansan wure lefana
 hanma tanban mi yi toe muxu kedenna yii
 muxu wuli tonge naaninna ye Isirayila yi.”

⁹ “N boŋena Isirayila sofa kuntigine fɔxɔ ra,
 e nun muxun naxanye tinxi e xa siga yengeni.
 Tantunna Alatala xa!
¹⁰ E tan naxanye e masiga tima sofali fixene fari,
 e tan naxanye dɔxi dagine ma,
 e tan naxanye sigan tima kirane xɔn,
 e tuli mati ¹¹ ige maxanle xuiin na
 ige ramaradene yi.
 E Alatalaa tinxinyana fe falama,
 a wali fajine Isirayila kuntigine xa!
 Nayi, Alatalaa yamaan bata sa dɔxɔ taane so deene ra.

¹² E yi a fala, e naxa,
 ‘Xulun, xulun!
 Debora, xulun!
 Xulun, xulun! I betin ba!
 Xulun! Baraka, xulun!
 Abinowan ma dii xemena,
 i sa fa i ya kasorasane ra!’
¹³ Nayi, naxanye lu e nii ra,
 ne yi siga kuntigine fɔxɔ ra,
 Alatalaa yamaan yi e malan n fema,
 siga sofa kendene xili ma.

¹⁴ Efirami bɔnsɔnna muxuna ndee yi fa
 naxanye Amalekine nɔ.
 Bunyamin bɔnsɔnna muxune fan yi biraxi i fɔxɔ ra.
 Kuntigine yi keli Makiri yi siga yengeni.
 Sofa kuntigine yi fa sa keli Sabulon bɔnsɔnni.
¹⁵ Isakari kuntigine yi bira Debora fɔxɔ ra,
 Isakari bɔnsɔnna muxune yi biraxi Baraka nan fɔxɔ ra,
 e godo lanbanni mafuren!
 Koni, matandi gbeen yi lu Ruben bɔnsɔnni.

¹⁶ Nanfera i luxi sansanne kui
 i lu xuruseene wuga xuiin name?
 Matandi gbeen yi lu Ruben bɔnsɔnni.
¹⁷ Galadi kaane yi lu Yuruden baan kidi ma!
 Nanfera Dan kaane luxi kunkine dexɔn?
 Aseri kaane yi lu dɔxi baan de,
 e lu dɔxi kunki tideni so deene ra.

¹⁸ Sabulon bɔnsɔnna muxune tan yi tin sayaan ma yengeni,
 Nafatali bɔnsɔnna muxune fan na kiini xee ne ma.”

¹⁹ “Mangane fa nen,
 e yi yengen so.
 Nayi, Kanan mangane yi yengen so Taanaki yi,
 Megido ticine dexɔn,

koni, e mi gbeti yo tongo,
e mi sese soto yengeni.

²⁰ Sarene yi yengen so kore xonna ma,
e yi Sisera yenge e funfuni.

²¹ Kison baa igen yi en yaxune xali,
Kison baa igen naxan yi minima
xabu a foloni.

I wekile! En siga yengeni!

²² Nayi, soone torone xuiin yi mini,
e danguma e giye,
e tunganma alo soo senbeman.

²³ Alatalaa malekana nde yi a fala, a naxa,
'Dangan Meroso taan xa,
e a muxune danga,
bayo e mi fa walixi Alatalaa fe ra,
e mi fa Alatalaa sofa kendene malixi.'

²⁴ Duban Yayeli xa dangu naxanle birin na
Xeberi a naxanla, Keni kaana!
Dubana a xa naxanle tagi
naxanye dxi bubune kui!

²⁵ Sisera bata igen maxodin,
a yi nonon so a yii!
A yi fenen so a yii igelengen fajin kui.

²⁶ A yi wudi ralemunxin suxu a komenna ra,
a yi a gbangban deeramaan na a yiifanna ra,
a yi Sisera garin,
a yi a xunna saxon,
a yi a xunni koren,
a yi a yibo.

²⁷ A yi bira a san bun,
a yi bira, a lu saxi a bun,
a yi bira a san bun,
a salaxun denaxan yi a bira,
a lu menna nin a faxesa."

²⁸ "Sisera nga yi a yeen namini banxin foye soden na,
a yi a fala, a naxa,
'Nanfera, a yenge so wontoron bata bu,
a mi fama?

Nanfera a wontorone bata madiganje ayi?'

²⁹ A kuntigi naxalan xaxilimane yi a yabi ito ra
hali a tan fan yeteen yi naxan mirixi, e naxa,

³⁰ 'Sofane seene nan tongoxi yengeni,
yanyina nde e ne nan taxunma,
sofa keden, sungutun keden hanma firin.
E dugi kendene nan tongoxi Sisera xa,
dugi faji saxonxine,
koe mafilin faji saxonxine Sisera xa.' "

³¹ "Alatala, a yi lan nun,
i yaxune birin xa faxesa
alo Sisera faxesa kii naxan yi.
Koni, i rafan naxanye ma

ne xa lu alo sogen na te senbeni.”

Yamanan yi lu bɔɲɛ xunbenli ɲɛɛ tonge naanin.

6

Gedeyɔn

¹ Isirayila kaane mɔn yi fe ɲaxin liga Alatala yɛɛ ra yi. Nayi, Alatala yi e sa Midiyan kaane sagoni ɲɛɛ solofere. ² Midiyan kaane yi Isirayila kaane ɲaxankata. Na yi a liga Isirayila kaane yi sa dɔxɔ geya longonne nun faranne ra. ³ Isirayila kaane na yi sansine si waxati yo yi, Midiyan kaane nun Amalekine nun sogeteden binna xuruse rabane yi sa e yɛngɛma nɛn. ⁴ E yi fa dɔxɔ Isirayila yamanani, e yi e bɔxɔn sansine birin kala siga han Gasa taani, donseen nun yɛxɛene nun ɲingene nun sofanle, e mi sese luyɛ Isirayila yi. ⁵ E nɛma yi e xuruseene nun e bubune xale Isirayila yi, e yi wuyama ayi nɛn alo tuguminne, e ɲɔgɔmɛne yi wuya han e yatɛn mi kolon, e yi fama nɛn yamanani, e kalan ti.

⁶ Midiyan kaane yi Isirayila findi yiigelitɔne ra, Isirayila kaane yi e xui ramini Alatala ma. ⁷ E to e xui ramini Alatala ma lan Midiyan kaane ma, ⁸ Alatala yi nabina nde rasiga e ma. A yi a fala e xa, a naxa, “Alatala, Isirayilaa Ala ito nan falaxi, a naxa: N tan nan ɛ ramixi Misiran yi, n yi ɛ ba konyiyani. ⁹ N tan nan ɛ baxi Misiran kaane nɔɔn bun, e nun naxanye birin yi ɛ ɲaxankatama, n yi e kedi ɛ yɛɛ ra, n yi e yamanan so ɛ yii. ¹⁰ N yi a fala ɛ xa, n naxa, ‘N tan nan Alatala ra, ɛ Ala. ɛ nama Amorine alane batu yamanani ɛ dɔxi denaxan yi.’ Koni, ɛ mi ɛ tuli mati n na.”

¹¹ Na xanbi ra, Alatalaa malekan yi fa, a yi dɔxɔ kondɛn bun Ofara taani, Yosa gbeen yi denaxan na, Abiyeseri xabilan muxuna. A dii xɛmɛn Gedeyɔn yi murutun bɔnbɔma manpa ige badɛn yinla ra, alogo Midiyan kaane nama a to. ¹² Alatalaa malekan yi mini a xa, a yi a fala a xa, a naxa, “Alatala i tan sofa kɛndɛn xɔn!” ¹³ Gedeyɔn yi a yabi, a naxa, “N kanna, xa Alatala n xɔn, nanfera ito ligama nxu ra? A wanle minɛn nxu benbane naxanye fe fala nxu xa, e to yi a falama, e naxa, ‘Alatala xa mi nxu ramixi Misiran yi ba?’ Iki, Alatala bata nxu rabɛɲin, a nxu sa Midiyan kaane sagoni!”

¹⁴ Alatala yi a yɛɛ rafindi a ma, a naxa, “Senben naxan i ra, ɛ nun na xa siga, i sa Isirayila kaane ba Midiyan kaane yii, n tan xa mi i rasigama ba?” ¹⁵ A yi a yabi, a naxa, “N Marigina, n na Isirayila rakisima di? N xabilan naxan yi, na xurun Manase bɔnsɔnna yɛ, n tan nan mɔn dii dɔnxɛn na n baba a denbayani.” ¹⁶ Alatala yi a yabi, a naxa, “N luma nɛn i fɔxɔ ra, i yi Midiyan kaane birin faxa alo muxu kedenna.” ¹⁷ Gedeyɔn yi a yabi, a naxa, “Taxamasenna yita n na naxan a yitama a i tan nan falan tixi n xa. ¹⁸ N bata i mafan, i nama i masiga be ra han n mɔn yi fa i fema, n fa n ma saraxan sa i yetagi.” Ala yi a fala, a naxa, “N luma nɛn han i yi fa.”

¹⁹ Gedeyɔn yi sa sii diina nde faxa, a yi murutun kilo tonge saxan gan buru tetaren na. A yi suben sa sangatanna kui, a yi sube igen sa igelengenna kui, a fa e yita malekan na kondɛn bun ma. ²⁰ Alaa malekan yi a fala a xa, a naxa, “Suben nun buru tetaren sa gɛmɛn fari, i sube igen bɔxɔn e fari.” Gedeyɔn yi na liga. ²¹ Alatalaa malekan yi dunganna xunna sin suben nun buru tetarene yi gɛmɛn fari. Tɛɛn yi mini gɛmɛni a yi suben nun buru tetaren gan. Alatalaa malekan yi tunun a ma. ²² Gedeyɔn yi a kolon a Alatalaa malekan nan yi a ra. Gedeyɔn yi gbelegbele, a naxa, “Marigina, Alatala! N bata Alatalaa malekan to n yetagi!” ²³ Alatala yi a fala a xa, a naxa, “Lu bɔɲɛ xunbenli, i nama gaxu, i mi fa faxama.” ²⁴ Gedeyɔn yi saraxa ganden nafala Alatala xa mɛnni, a yi na xili sa a “Alatala Nan Bɔɲɛ Xunbenla Ra.” Na mɔn Ofara yi han to, Abiyeseri xabilan muxune taana.

²⁵ Na kɔɛɛn yɛtɛɛn na, Alatala yi a fala Gedeyɔn xa, a naxa, “I fafe a turaan firinden tongo naxan ɲɛɛ solofere a ra. I yi Baali suxure saraxa ganden kala, i fafe gbeen denaxan na. Asera gbɛndonna naxan a fema, i yi na rabira. ²⁶ I yi saraxa gande fajin ti Alatala xa geyani ito xuntagi, i ya Ala. I yi turaan tongo, i tɛɛn so Asera gbɛndonna ra, i naxan nabiraxi, i yi turaan suben sa tɛɛni, a ba saraxan na.” ²⁷ Gedeyɔn yi muxu fu tongo walikene yɛ, Alatala naxan falaxi, a yi na liga. Koni, bayo a yi gaxuxi a fafe a denbayaan yɛɛ ra e nun taan muxune, a mi tin a lige yanyin na, fɔ kɔɛɛn na. ²⁸ Taan muxune to keli

xətōnni, e yi a to Baali suxure saraxa ganden kalaxi, Asera gbindonna mi na naxan yi tixi a fema, turaan firinden fan bata yi ba saraxa gan daxin na saraxa ganden fari, denaxan ti. ²⁹ E yi a fala e bode xa, e naxa, “Nde ito ligaxi?” E yi maxōdinna ti, e fe xōnfenna ti. E yi a fala e xa, e naxa, “Yosaa dii xēmen Gedeyōn nan a ligaxi.” ³⁰ Nayi, taan muxune yi a fala Yosa xa, e naxa, “I ya dii xēmen namini, nxu xa a faxa, bayo a bata Baali suxure kiden nabira, a yi Asera gbindonna rabira naxan yi tixi a fema.” ³¹ Muxun naxanye yi tixi Yosa fema, a yi ne yabi, a naxa, “E tan nan Baali malima ba? Naxan yo na Baali mali, na kanna faxama nen benun xətōnni. Xa ala nan Baali ra, a xa a yete mali, bayo a batuden bata rabira.” ³² Na lōxōni, e yi Gedeyōn xili sa a Yerubali, e naxa, “Baali yeteēn xa a yenge.” E na fala nen bayo a bata Baali kiden nabira.*

Gedeyōn yi Ala maxandi

³³ Midiyan kaane nun Amalekine nun sogeteden binna xuruse rabane birin yi e malan, e gidi Yuruden baan kidi ma, e sa e malan Yeserele lanbanni. ³⁴ Alatalaa Nii Sarijanxin yi godo Gedeyōn ma, a yi xōtaan fe, Abiyeseri xabilan yi fa, e bira a fōxō ra. ³⁵ A yi xerane rasiga Manase yamanan birin yi, alogo na muxune fan xa fa a fōxō ra. A mōn yi xerane rasiga Aseri nun Sabulon nun Nafatali yamanane yi, ne fan muxune yi siga e ralandeni.

³⁶ Gedeyōn yi a fala Ala xa, a naxa, “I waxi Isirayila rakisi feni n tan nan xōn, alo i a falaxi kii naxan yi. ³⁷ Awa, n xa yexēē kidi xabe daxina nde sa lonna ma. Xa xiila sa kidin nan tun na, bōxōn yi lu xaraxi, nayi n na a kolonma nen a i Isirayila rakisima nen n xōn, alo i a falaxi kii naxan yi.” ³⁸ A yi na liga. Na xōtōn bode, a yi keli xōtōn, a yi kidini bundu, xiila naxan mini kidini, igelengenna ye keden. ³⁹ Gedeyōn yi a fala Ala xa, a naxa, “I nama xōlō n ma, koni n mōn waxi a kolon feni kidin nan xōn. Iki, kidin xa lu yixaraxi, xiila yi bōxōni kun.” ⁴⁰ Ala mōn yi na liga na kōēēn na. Kidin gbansanna yi lu yixaraxi, bōxōn yi yikun.

7

Gedeyōn yi Midiyan kaane no

¹ Gedeyōn naxan mōn yi xili Yerubali, na nun yamaan naxan birin yi a fōxō ra, e birin yi keli xōtōn xōtōn, e sa e malan Harodi tigin yireni. Midiyan kaane yi malanxi kōmenna ma lanbanni More geyaan dēxōn. ² Alatala yi a fala Gedeyōn xa, a naxa, “I ya muxune wuya. Na ma, n mi waxi Midiyan kaane sa feni i sagoni, xanamu Isirayila kaane e yete matōxōma nen, e naxa, ‘Nxu tan nan nxu yete rakisixi.’” ³ Nayi, sa ito fala i ya yamaan xa, i naxa, ‘Xa naxan gaxuxi, a xuruxurunma, na kanna xa xete, a keli Galadi geyani keden na.’” Muxu wuli mōxōnēn nun firin yi xete, a yi lu muxu wuli fu ma.

⁴ Alatala yi a fala Gedeyōn xa, a naxa, “Yamaan mōn gbo. E xali igen dē, n xa sa muxune sugandi i xa menni, n na naxanye yita i ra, ε nun ne yi siga. N na a fala naxan yo ma a nama siga, hali na kanna mi siga i fōxō ra.” ⁵ Nayi, Gedeyōn yi yamaan xali baan dē. Alatala yi a fala Gedeyōn xa menni, a naxa, “Naxanye birin e felenma igen ma, e yi e min alo barena, ne lu e danna, naxanye birin e xinbi sinma e yi e min, i yi ne fan lu e danna.”

⁶ Muxu kēme saxan yi e min e yiine ra, yamaan dōnxen yi e xinbi sin, e yi e min. ⁷ Alatala yi a fala Gedeyōn xa, a naxa, “N na ε rakisima na muxu kēme saxanne nan xōn naxanye e minxi e yiine ra, n yi Midiyan kaane sa i sagoni. Muxu dōnxene xa siga e konne yi.”

⁸ Gedeyōn yi Isirayila muxu dōnxene fandane nun e xōtane ba e yi, a yi e rasiga e konne yi. Koni, a yi na muxu kēme saxanne lu a fema.

Midiyan kaane yi malanxi e labe ra nen.

⁹ Alatala yi a fala Gedeyōn xa na kōēēn na, a naxa, “Keli, i godo gali malandeni, bayo n na a sama nen i sagoni. ¹⁰ Xa i gaxu gode, ε nun i ya walikēēn Pura xa siga gali malandeni. ¹¹ I yi i tuli mati e ra. Na xanbi ra, i wekilema nen, i sa e yenge.” Nayi, e nun a walikēēn Pura yi siga han daaxaden so dēēn na. ¹² Midiyan kaane nun Amalekine nun sogeteden binna xuruse rabane bata yi e malan lanbanni, e wuya alo tuguminne, e jōgōmēne yi

* 6:32: Yerubali, e kon xuini, na bunna nēēn fa fala, “Baali xa a yenge.”

wuya alo jemensinna fəxə igen de. ¹³ Gedeyon yi fa, a yi xemena nde xuiin me xiyen yebe a lanfaan xa, a naxa, “N funde burun nan toxi a firifire Midiyan kaane daaxaden tagi xiyeni, a yi fa han a fa din bubun na, bubun yi maxete, a bira.” ¹⁴ A lanfaan yi a yabi, a naxa, “Gedeyon ma yengen nan na ra, Yosaa dii xemena, Isirayila kaana. Ala bata Midiyan kaane sa a sagoni e nun gali malanden birin.” ¹⁵ Gedeyon to na xiyen nun a bunna rame, a yi Ala batu, a yi xete Isirayila kaane gali daaxadeni, a naxa, “E keli, bayo Alatala bata Midiyan kaane gali daaxaden sa en sagoni.”

¹⁶ A yi na muxu keme saxanne yitaxun daxode saxanna ra, a yi xotane so e birin yii e nun feje yigenle nun xaye xidi degene, fejen sa soma naxanye xun na. ¹⁷ A yi a fala e xa, a naxa, “E yen tima n na nen, n na naxan liga, e fan yi na liga. N nen fa ganla daaxaden li tun, n na naxan liga, e na liga. ¹⁸ N na xotaan fe waxatin naxan yi, muxun naxanye birin n fəxə ra, ne birin yi xotaan fe ganla daaxaden nabilinni, e sonxo, e naxa, ‘Nxu yengen soma Alatala nun Gedeyon nan xa!’ ”

¹⁹ Muxu keme naxanye lu Gedeyon fema, e nun ne yi maso gali daaxaden na kəe tagini, kantan tiine masara waxatini. E yi xotane fe, fejen naxanye yi e yii, e yi ne yibo. ²⁰ Muxu keme saxanne birin yi xotane fe daaxaden nabilinni, e yi fejene yibo, e yi xaye xidi degene suxu e kəmenne ra, xotane e yiifanne yi alogo e xa e fe, e yi sonxo, e naxa, “Nxu yengen soma Alatala nun Gedeyon nan xa!” ²¹ E birin yi lu e funfuni gali malanden nabilinni, gali malanden muxune birin yi e gi folo, e gbelegbele, e yi e gi. ²² Nayi, muxu keme saxanne birin yi xotane fe, Alatala yi muxune radin e bode ma gali daaxadeni, e yi e bode yenge. Midiyan kaane yi e gi Beti-Sita taani, Serera taan binni, siga han Abeli-Mehola taani, Tabata taan dexon.

²³ Isirayila kaane yi e malan, Nafatali kaane nun Aseri kaane nun Manase kaane birin yi Midiyan kaane sagatan. ²⁴ Gedeyon yi xerane rasiga Efirami geya yiren birin yi a faladeni, a naxa, “E godo Midiyan kaane ralandeni, e yi kiraan suxu Midiyan kaane ye ra keli baan de siga han Beti-Bara.” Efirami kaane yi e malan e yi Yuruden baan xonna birin suxu siga han Beti-Bara. ²⁵ E yi Midiyan kaane kuntigi firinne suxu, Orebi nun Sebi, e yi Orebi faxa Orebi Gemen fari, e yi Sebi faxa Sebi a Manpa Ige Badeni. E mon yi lu Midiyan kaane sagatanje. E yi siga Orebi nun Sebi xunne ra Gedeyon xon Yuruden baan kidi ma.

8

Efirami kaane yi xolo

¹ Efirami kaane yi a fala Gedeyon xa, e naxa, “Nanfera i ito ligaxi nxu ra? Nanfera i mi nxu xilixi Midiyan kaane yengedeni?” E yi a mafala. ² A yi e yabi, a naxa, “N nanse ligaxi naxan maliga e kewanle ra? Bogi seen naxanye luxi boxone yi Efirami bonsonna muxune xa, na mi gbo dangu Abiyeseri xabilan muxune se xabane birin na ba? ³ Ala bata yi Midiyan kaane kuntigine Orebi nun Sebi sa e sagoni. N nae nanse lige nayi naxan dangu e gbeen na?” Gedeyon to na fala Efirami kaane xa, nde yi ba e xolon na.

Gedeyon Yuruden baan kidi ma

⁴ Gedeyon nun a foxorabira muxu keme saxanne to Yuruden baan li, e yi baani gidi, e bata yi xadan, koni e mon yi lu sagatanna tiye. ⁵ A yi a fala Sukoti kaane xa, a naxa, “N bata e mafan e donseen so yamaan yii naxan biraxi n fəxə ra, amasoto e xadanxi, anu n mon Midiyan mangane sagatanma Sebaxa nun Salamuna.” ⁶ Sukoti kuntigine yi a yabi, e naxa, “Sebaxa nun Salamuna bata sa i sagoni ba? Nxu xa donseen so i ya ganla yii nanfera?” ⁷ Nayi, Gedeyon yi e yabi, a naxa, “Nba, Alatala na Sebaxa nun Salamuna sa n sagoni waxatin naxan yi, n na e naxankatama nen tonbonna wudi yii jali kanne ra.” ⁸ A keli menni, a siga Penuyeli taani, a sa na maxandi kedenna ti Penuyeli kaane fan ma. Penuyeli kaane yi a yabi alo Sukoti kaane a yabi kii naxan yi. ⁹ A fan yi a fala Penuyeli kaane xa, a naxa, “N na non soto yengeni, n xete, n na e taan sanganso makantanxin nabirama nen.”

¹⁰ Sebaxa nun Salamuna nun e ganla yi Karakoro taani, fo muxu wuli fu nun suulun jaxon. Ne nan tun yi fa luxi sogeteden binna xuruse rabane sofa ganla ra. Bayo, muxu

wuli keme məxəne bata yi faxa e ra yengeni. ¹¹ Gedeyon yi siga xuruse rabane kiraan xon, Nobaya taan nun Yogboha taan sogeteden binni, a yi na sofa ganla ratereña, a yi e yenge. ¹² Sebaxa nun Salamuna yi e gi. Gedeyon yi e sagatan, a Midiyan kaane manga firinne suxu, sofa ganla birin yi xuya ayi.

¹³ Yosaa dii xemen Gedeyon yi fa sa keli yengeni mini Xeresi geya ma kiraan xon. ¹⁴ A Sukoti banxulanna nde suxu, a yi a maxodin, na yi Sukoti kuntigine nun fonne xinle sebe, muxu tonge solofere muxu solofere. ¹⁵ Na xanbi ra, a fa Sukoti kaane fema, a naxa, “E n konbi naxanye fe ra, e naxa, ‘Sebaxa nun Salamuna bata sa i sagoni ba? Nxu xa donseen so i ya muxu xadanxine yii nanfera?’ Nba, iki, Sebaxa nun Salamuna ni i ra.” ¹⁶ Nayi, a yi Sukoti taan fonne suxu, a siga e ra tonbonni. A sa e bonbo wudi yii manlixine ra, a Sukoti kaane kewanla saran e ra. ¹⁷ A mon yi Penuyeli taan sanganso makantanxin nabira, a yi taan muxune faxa.

¹⁸ Na xanbi ra, Gedeyon yi a fala Sebaxa nun Salamuna xa, a naxa, “E muxun naxanye faxa Taboro yi, ne yi di?” E yi a yabi, e naxa, “E yi luxi nen alo i tan, e birin yi maligaxi manga diine nan na.” ¹⁹ A yi a fala, a naxa, “Ngaxakedenne nan yi e ra, ngaa diine. N bata n kolə habadan Alatala yi. Xa e yi e lu e nii ra nun, n mi yi e faxama nun.” ²⁰ A yi a fala a dii singen Yeteri xa, a naxa, “Keli, i yi itoe faxa!” Koni Yeteri mi a silanfanna botin, amasoto a yi gaxuxi, bayo banxulanna nan mon yi a ra. ²¹ Sebaxa nun Salamuna yi a fala Gedeyon xa, e naxa, “I tan yeteen xa keli, i yi nxu faxa! Bayo ‘xemen nan tun na lige.’” Nayi, Gedeyon yi keli, a yi Sebaxa nun Salamuna faxa. Se fajin naxanye yi e jəgəməne fari, a yi ne fan tongo.

Gedeyon faxa fena

²² Isirayila kaane yi a fala Gedeyon xa, e naxa, “Lu nxu xun na e nun i ya diin nun i mamandenna, bayo i bata nxu rakisi Midiyan kaane ma.” ²³ Gedeyon yi a fala e xa, a naxa, “N mi luye e xun na, n mi n ma diin luye e xun na. Alatala nan luma e xun na.”

²⁴ Gedeyon mon yi a fala e xa, a naxa, “N waxi sena nde maxodin feni e ra. E birin xa tunlaso keden keden so n yii e se tongoxine yi yengeni.” Tunlaso xema daxine nan yi Midiyan kaane tunle ra, bayo Sumayila bənsəna muxune nan yi e ra. ²⁵ E yi a yabi, e naxa, “Nxu e fiye i ma nen.” E yi dugini sa bəxəni, e birin yi tunlaso keden keden woli dugin fari e naxan tongo yengeni. ²⁶ Tunlaso xema daxine binyen yi sigə han kilo məxəne, Gedeyon naxan maxodin. A mon yi jere ne nun se fajine soto e nun Midiyan kaane mangane dugi fajine nun kəe filin fajin naxanye yi e jəgəməne kəe. ²⁷ Gedeyon yi na xemaan nafala saraxarali domana nde ra, a yi a lu Ofara taani. Isirayila kaane birin yi fama menna nin na batudeni naxan yi luxi alo yalunyana Ala yetagi,* na yi findi maratantan seen na Gedeyon nun a denbayaan xa.

²⁸ Midiyan kaane yi yarabi Isirayila kaane yee ra, e mi fa e xunna rakeli sənən. Yamanan yi lu bəne xunbenli jee tonge naanin Gedeyon ma siimayaan birin yi.

²⁹ Yosaa dii xemen Yerubali yi xete, a dəxo a konni. ³⁰ Gedeyon dii tonge solofere nan soto, bayo naxalan wuyaxi nan yi a yii. ³¹ A konyi naxanla† naxan yi Siken taani, na fan yi dii keden soto a xa, a yi na diin xili sa Abimeleki. ³² Yosaa dii xemen Gedeyon faxa foriya fajin nin, e yi a maluxun a fafe Yowasa gaburun na Ofara taani, denaxan yi findixi Abiyeseri xabilan gbeen na.

³³ Gedeyon to faxa, Isirayila kaane mon yi Ala yanfa Baali suxurene xon naxan yi luxi alo yalunyana Ala yetagi, e yi Baali-Beriti findi e ala ra. ³⁴ Isirayila kaane mi bira Alatala fəxo ra, e Ala naxan e ba e yaxune yii naxanye yi e rabilinxi. ³⁵ E mi hinanna yita Gedeyon ma denbayaan na naxan mon xili Yerubali, hali a to fe fajni wuyaxi raba Isirayila xa.

* 8:27: Na luxi nen alo yalunyana Ala yee ra yi bayo Ala waxi nen a yamaan xa tinxin a xa alo naxanla lan a xa tinxin a xemen xa kii naxan yi. † 8:31: Konyi naxanle sariyan sebexi Xəroyaan 21.7-11 kui. Konyin na a ra naxan sotoxi a naxanla ra.

9

Abimeleki yi findi mangan na

¹ Yerubali a dii xemena Abimeleki yi siga Siken taani a nga xunyɛn nun a xabilan muxune birin fema, a yi a fala e xa, a naxa, ² “N bata ε mafan, ε sa a fala Siken taan fonne birin xa, ε naxa, ‘E waxi nen Yerubali a dii tonge soloferene birin xa findi mangan na ε xunna ba, hanma muxu keden?’ E xa a kolon a ε xabilan muxuna nde nan n na.” ³ A nga xunyɛne yi a falane birin nali Siken fonne ma, e yi tin bire Abimeleki fɔxɔ ra, bayo e xabilan muxuna nde nan yi a ra. ⁴ E Baali-Beriti batu banxin gbeti gbanan tonge solofere so a yii. Abimeleki yi fuyantenne nun mafu tiine saran na gbetin na, e bira a fɔxɔ ra. ⁵ A yi siga a fafe a banxini Ofara taani, a yi a tadane nun a xunyɛne faxa, Yerubali a dii tonge soloferene birin gɛmɛ kedenna fari. Yerubali a dii dɔnxɛn Yotami nan tun lu, amasɔto na bata yi a luxun. ⁶ Siken kaane nun Beti-Milo kaane birin yi e malan wudi gbeen dɛxɔn gɛmɛn dɛxɔn naxan dɔxi Siken yi. E yi sa Abimeleki dɔxɔ mangan na mɛnni.

Yotami a sandana

⁷ Yotami yi na mɛ. A yi sa ti Garisimi geyaan xuntagi, a gbelegbele, a naxa, “Siken fonne, ε tuli mati n na, xa ε waxi Ala xa ε rame. ⁸ Lɔxɔna nde, wudine siga nen a e xa sa e mangan dɔxɔ. E yi a fala Oliwi bili gbeen xa, e naxa, ‘Findi nxɔ mangan na.’ ⁹ Koni, Oliwi bili gbeen yi e yabi, a naxa, ‘N xa n mɛ n turen na ba, naxan nafan Ala nun muxune ma, n sa dɔxɔ wudin bonne xun na?’ ¹⁰ Nayi, wudine yi a fala xɔdɛ binla xa, e naxa, ‘Fa, i fa dɔxɔ nxu xun na.’ ¹¹ Koni, xɔdɛ binla yi e yabi, a naxa, ‘N xa n mɛ n jaxunna nun n bogi fajin na, n sa dɔxɔ wudin bonne xun na?’ ¹² Nayi, wudine yi a fala manpa binla xa,* e naxa, ‘Fa, i fa dɔxɔ nxu xun na.’ ¹³ Koni, manpa binla yi e yabi, a naxa, ‘N xa n mɛ n igen na naxan findixi Ala nun muxune rasewa seen na, n sa dɔxɔ wudin bonne xun na?’ ¹⁴ Nayi, wudine birin yi a fala kɔjɔn xa, e naxa, ‘Fa, i fa dɔxɔ nxu xun na.’ ¹⁵ Kɔjɔn yi wudine yabi, a naxa, ‘Xa ε waxi n dɔxɔ feni mangan na ε xun na, ε fa girindin n nininna ra. Xanamu, tɛɛn minima nen kɔjɔni a yi Liban warine gan.’ ”

¹⁶ “Nba, ε Abimeleki dɔxi mangan na lannayaan nun fetareyaan nin ba? E fan nen Yerubali nun a denbayaan na ba? E a wali fajin kolonxi ba? ¹⁷ N fafe yɛngɛn so nen ε xa, a yi lu sayaan dɛ, a yi ε ba Midiyan kaane yii. ¹⁸ E tan bata keli n fafe a denbayaan xili ma to, ε yi a dii tonge soloferene faxa gɛmɛ kedenna fari, ε yi a konyi gilena dii xemena Abimeleki dɔxɔ mangan na Siken kaane xun na, bayo ε ngaxakedenna nan a ra. ¹⁹ Xa ε lannayaan nan ligan Yerubali nun a denbayaan na to fetareyani, Abimeleki xa findi ε sewan na, ε fan yi findi a sewan na. ²⁰ Xanamu, tɛɛn xa mini Abimeleki yi, a yi Siken kaane gan e nun Beti-Milo kaane, tɛɛn yi mini Siken nun Beti-Milo kaane yi, a yi Abimeleki gan!” ²¹ Na xanbi ra, Yotami yi a gi, a siga Beri taani, a sa lu denaxan yi, a yi a masiga a tada Abimeleki ra.

Siken kaane yi murute

²² Abimeleki yi lu mangayani Isirayila xun na jɛɛ saxan. ²³ Nayi, Ala yi xaxili jaxin naso Abimeleki nun Siken kaane tagi, Siken kaane yi Abimeleki yanfa. ²⁴ E fe jaxin naxan liga Yerubali a dii tonge soloferene ra, na yi xɛtɛ e ma, e faxa feen goronna yi lu e ngaxakedenna Abimeleki xun ma naxan e faxa, e nun Siken kaane, naxanye a mali a tadane nun a xunyɛne faxa. ²⁵ Siken kaane yi muxune ti geyane fari a xili ma, na muxune yi sigatine goronne birin bama nen e yii kira yi. Abimeleki yi na mɛ.

²⁶ Lɔxɔna nde, Ebedi a dii xɛmɛn Gaala nun a tadane yi fa Siken taani. Siken kaane yi e lannayaan sa a yi. ²⁷ E yi siga e manpa bili nakɔne yi, e yi sa e manpa bogine bolon, e yi jaxanaxan naba. E yi so e gbee ala batu banxin kui, e yi donseen don, e yi e min, e yi lu Abimeleki dange. ²⁸ Ebedi a dii xɛmɛn Gaala yi a fala, a naxa, “Nde Abimeleki ra, nde Siken kaane ra naxan a lige en xa wali Abimeleki xa? Yerubali a dii xɛmɛn xa mi a ra ba? A yamana kanna xa mi Sebulu ra ba? E bira Xamori xabilan muxune fɔxɔ ra, bayo

* 9:12: Wudi binla nde na yi, mɛn kaane naxanye sima, e yi naxanye bogi yitɔnma alo manpana e gbee kiini.

Xamori nan Siken masegexi. En walima Abimeleki xa nanfera? ²⁹ Xa n tan nan yi Siken kaane xun na nun, n yi Abimeleki kedima nen. N yi a falama nen Abimeleki xa, n naxa, 'I ya ganla fari sa, en yenge.' "

³⁰ Ebedi a dii xemen Gaala naxan falaxi, yamana kanna Sebulu yi na me, a yi xolo. ³¹ A yi xerane rasiga wundoni Abimeleki ma a faladeni a xa, a naxa, "Ebedi a dii xemen Gaala nun a ngaxakedenne bata fa Siken yi, e taan muxune radinma i xili ma. ³² Nayi, keli koxen na, e nun yamaan naxan i foxo ra, e sa e luxun burunna ra. ³³ Xotanni, soken na te, i fan yi keli, i yi taan yenge. Gaala nun a muxune na mini e xili ma, naxan na i kenen, i na liga e ra."

³⁴ Abimeleki yi keli koxen na e nun yamaan naxan birin yi a foxo ra, e sa e luxun Siken dexon, e yitaxunxi duxode naanin. ³⁵ Ebedi a dii xemen Gaala yi mini, a ti taan so deen na. Nayi, Abimeleki nun a yamaan yi mini e luxundene yi. ³⁶ Gaala to yamaan to, a yi a fala Sebulu xa, a naxa, "Yamaan godoma keli geyane ma." Sebulu yi a yabi, a naxa, "Geyane nininne na a ra, muxune mi a ra." ³⁷ Gaala mon yi falan tongo, a naxa, "Yamana nde yati godomatxon na a ra geyane ma, ganla bonna fama sa keli yiimato wudi gbeen kiraan binni." ³⁸ Sebulu yi a yabi, a naxa, "I ya fala naxumene minen, i tan naxan yi a falama, i naxa, 'Nde Abimeleki ra, alogo en xa wali a xa?' I mi muxuni itoe xan najaxu ba? Nba, siga, i sa yengen so!" ³⁹ Gaala yi ti Siken kaane yee ra, a siga Abimeleki yengedeni. ⁴⁰ Abimeleki yi a kedi, muxu wuyaxi maxoloxin yi lu taan so deen na. ⁴¹ Abimeleki yi sa ti Aruma taani. Sebulu yi Gaala nun a ngaxakedenne kedi Siken taani.

⁴² Na xoton bode, Siken kaane yi mini, e siga e xene ma. Abimeleki yi na me. ⁴³ Nayi, a yi a ganla tongo, a yi a yitaxun duxode saxanna ra, e yi e luxun burunna ra. A to muxune to mine taani, a yi e yenge. ⁴⁴ Abimeleki nun ganla duxode keden yi keli e yi e malan taan so deen na, ganla duxode firin yi xee ma kaane yenge, e yi e birin faxesa. ⁴⁵ Yanyin birin na, Abimeleki taan yengema han a yi a no, a yi taan muxune faxesa. A yi taan kala, a yi foxon xuya na yiren birin yi. ⁴⁶ Na xibarun to sa Siken sanganso makantanxin muxune li, e yi sa e malan Beriti ala batu banxin yire makantanxini. ⁴⁷ Abimeleki to na me a ne birin bata e malan, ⁴⁸ a yi te Salamon geyaan fari, e nun yamaan naxan birin yi a foxo ra. Abimeleki yi bunbin tongo, a yi wudi yiina nde sege, a yi a sa a koxen ma. Na xanbi ra, yamaan naxan yi a foxo ra, a yi a fala ne xa, a naxa, "N naxan ligaxi e bata na to, e fan xa na liga mafuren!" ⁴⁹ Yamaan birin yi wudi yiine sege, e bira Abimeleki foxo ra. E sa wudi yiine malan yire makantanxin xon, e yi a gan, e nun seen naxanye birin yi a kui. E yi Siken sanganso makantanxin muxune birin faxesa, muxu wuli keden, xemene nun naxanle.

Abimeleki faxesa fena

⁵⁰ Abimeleki yi siga Tebesi taan xili ma. A yi Tebesi kaane yenge, a yi e no. ⁵¹ Sanganso makantanxina nde yi taa tagini, xemene nun naxanle e gi, e sa e malan denaxan yi, e nun taan muxune birin, e yi na balan e xun ma, e te a xuntagi. ⁵² Abimeleki yi fa na yire makantanxin yengedeni, a yi a maso deen na, alogo a xa teen so banxin na. ⁵³ Nayi, naxanla nde yi se din gem e gbeen sin Abimeleki xunni, a yi a xunni bo. ⁵⁴ Banxulanna naxan yi a yenge so seene maxalima, Abimeleki yi a fala na xa mafuren, a naxa, "I ya silanfanna botin, i yi n faxesa, alogo muxune nama a fala, e naxa, 'Naxanla nan a faxaxi.'" Banxulanna yi a soxon, a yi faxesa. ⁵⁵ Isirayila kaane to a to a Abimeleki bata faxesa, e birin yi xete e konne yi.

⁵⁶ Nayi, Ala yi Abimeleki saran a fe naxine ra, a naxan liga a fafe ra, a yi a dii tonge soloferene faxesa. ⁵⁷ Ala yi Siken kaane saran e fe xosixine birin na. Yerubali a dii xemen Yotami a dangan yi e suxu.

10

Kitisaan Tola

¹ Abimeleki faxesa xanbini, Isakari bansonna muxuna nde Puwaa dii xemen Tola, Dodo mamandenna yi keli a xa Isirayila rakisi. A yi duxi Samiri taani Efirami geya yireni. ² A yi findi Isirayila kitisaan na jee maxonen nun saxan. A yi faxesa, e yi a maluxun Samiri yi.

Kitisaan Yayiri

³ Tola dangu xanbini, Galadi kaan Yayiri yi ti a ɲɔxɔni. A yi findi Isirayila kitisaan na ɲɛɛ mɔxɔɲɛn nun firin. ⁴ Dii xeme tonge saxan nan yi a yii, naxanye yi e masiga tima sofali tonge saxan fari, e yi dɔxi taa tonge saxan nin Galadi yamanani, denaxanye mɔn xili Yayiri taane han to. ⁵ Yayiri yi faxa, e yi a maluxun Kamon yi.

Kitisaan Yefeta

⁶ Naxan ɲaxu Alatala yeɛ ra yi, Isirayila kaane mɔn yi na liga. E yi Baali sawurane nun Asitarate suxurene batu, e nun Arami kaane nun Sidɔn kaane nun Moyaba kaane nun Amonine nun Filisitine alane. E yi e me Alatala ra, e mi fa a batu sɔnɔn. ⁷ Alatala yi xɔlɔ Isirayila kaane ma, a yi e sa Filisitine nun Amonine sagoni. ⁸ E yi folɔ Isirayila kaane ɲaxankate na ɲɛɛn na han ɲɛɛ fu nun solomasexe, e yi Isirayila kaane birin tɔrɔ naxanye yi dɔxi Yuruden meremeren sogeteden binni Galadi yi Amorine yamanani. ⁹ Amonine fan yi Yuruden baan gidi Yuda bɔnsɔnna muxune nun Bunyamin bɔnsɔnna muxune nun Efirami bɔnsɔnna muxune xili ma. Isirayila kaane birin yi ɲaxankata han. ¹⁰ Nayi, Isirayila kaane yi Alatala maxandi, e naxa, “Nxu bata yulubin liga, bayo nxu bata nxu me nxɔ Ala ra, nxu yi Baali sawurane batu.” ¹¹ Alatala yi a fala Isirayila kaane xa, a naxa, “Misiran kaane nun Amorine nun Amonine nun Filisitine ¹² nun Sidɔn kaane nun Amalekine nun Mayon kaane to ε ɲaxankata, ε to n mafan, n mi yi ε rakisi ba? ¹³ Koni, ε yi ε me n na, ε yi ala gbeteɛ batu. Na ma, n mi ε rakise mume! ¹⁴ E siga, ε bata seen naxanye yate ε alane ra, ε sa ne mafan, ne xa ε rakisi ε ɲaxankatani.” ¹⁵ Isirayila kaane yi Alatala yabi, e naxa, “Nxu bata yulubin tongo. Naxan na i kenɛn, na liga nxu ra, koni, yandi, tin, i xa nxu rakisi to!” ¹⁶ E yi ala xɔɲene ba e tagi, e yi Alatala batu. Na ma, Ala yi kininkinin Isirayila kaa ɲaxankataxine ma.

¹⁷ Amonine yi sa e malan daaxadeni Galadi yi, Isirayila kaane yi sa e malan daaxadeni Misipa yi. ¹⁸ Nayi, yamaan nun Galadi kuntigine yi a fala e bode xa, e naxa, “Nde singe Amonine yenge folɛ? Naxan na na liga, na kanna findima nen Galadi kaane mangan na.”

11

Kitisaan Yefeta

¹ Sofa kenden nan yi Galadi kaan Yefeta ra. Yalunden nan yi a nga ra, a fafe yi xili nen Galadi. ² Galadi a ɲaxanla dii xemene bari a xa nen. Na ɲaxanla diine to gbo, e yi Yefeta kedi, e naxa, “I mi nxu fafe keɛn se sɔtɔma, bayo ɲaxalan gbeteɛ nan ma dii i tan na.”

³ Nayi, Yefeta yi a gi a ngaxakedenne bun, a yi siga Tobo yamanani. Fuyantenna ndee yi e malan Yefeta fema, e yi bira a fɔxɔ ra.

⁴ Waxatidi to dangu, Amonine yi Isirayila kaane yenge. ⁵ Na ma, Galadi fonne yi siga Yefeta fendeni Tobo yamanani. ⁶ E yi a fala Yefeta xa, e naxa, “Fa, i fa findi nxɔ mangan na, en yi Amonine yenge.” ⁷ Yefeta yi Galadi fonne yabi, a naxa, “E tan xa mi n ɲaɲaxu ba, ε yi n kedi n fafe konni? Nanfera ε fama n fɔxɔ ra iki a ε kontɔfilixi?”

⁸ Galadi fonne yi a fala Yefeta xa, e naxa, “Nxu faxi i fema na nan yatigi ra, alogo en birin xa siga, i sa Amonine yenge, i findi nxɔ mangan na, e nun Galadi kaane birin.” ⁹ Yefeta yi Galadi fonne yabi, a naxa, “Xa en birin siga Amonine yengedeni, Alatala yi sa e sa n sagoni, n tan nan findima ε mangan na na yi.” ¹⁰ Galadi fonne yi Yefeta yabi, e naxa, “Alatala nan en seren na! Nxu na ligama nen.” ¹¹ Yefeta yi bira Galadi fonne fɔxɔ ra, e yi siga. Yamaan yi a findi sofa kuntigin na. Yefeta mɔn yi xete falane birin ma Alatala yetagi Misipa yi.

Yefeta yi xerane rasiga

¹² Yefeta yi xerane rasiga a faladeni Amonine mangan xa, a naxa, “Nanse xɔli i ma nxu xa, i to fama nxɔ yamanan yengedeni?” ¹³ Amonine mangan yi Yefeta yabi, a naxa, “Isirayila kaane to mini Misiran yi konyiyani, e yi n ma bɔxɔn tongo, keli Arinon baan ma siga Yaboko xuden ma han Yuruden baana. Iki, ε ne raxete nxu ma bɔɲɛ xunbenli.”

¹⁴ Yefeta mən yi xerane rasiga a faladeni Amonine mangan xa, a naxa, ¹⁵ “Isirayila kaane mi Moyaba bəxən tongoxi, e mi Amonine yamanan tongoxi. ¹⁶ E to yi kelima Misiran yi waxatin naxan yi, e mini tonbon yiren nin siga han Gbala Baana siga Kadesi yi. ¹⁷ Nayi, Isirayila kaane yi xerane rasiga a faladeni Edən mangan xa, e naxa, ‘Tin nxu xa dangu i ya yamanani.’ Koni, Edən mangan mi tin. A fan yi xerane rasiga Moyaba mangan ma, na fan yi tondi, Isirayila kaane yi lu Kadesi yi. ¹⁸ Na xanbi ra, e yi siga tonbon kiraan xən. E yi Edən nun Moyaba yamanane mabilin, e sa lu Arinon baan dexən, e mi so Moyaba yamanani, bayo Arinon yi findixi Moyaba danna nan na. ¹⁹ Isirayila kaane yi xerane rasiga Amorigine mangan Sixən ma naxan yi mangayani Xesibən taani. Isirayila kaane yi a fala a xa, e naxa, ‘A lu nxu xa dangu i ya yamanani siga nxə yamanani.’ ²⁰ Koni, Sixən mi tin, a yi a ganla birin malan yenge so xinla ma, e yi sa e malan Yahasi yi, e sa Isirayila kaane yenge. ²¹ Alatala, Isirayilaa Ala yi Sixən nun a ganla birin sa Isirayila kaane sagoni, e yi e nə. Amorigine yi dəxi bəxən naxanye birin yi, Isirayila kaane yi ne birin tongo, ²² keli Arinon baan ma siga han Yaboko xudena, keli tonbonni siga han Yuruden baana. ²³ Alatala, Isirayilaa Ala bata Amorigine bəxən so Isirayila kaane yii, a yamana, i tan waxi na nan ba fe yi nxu yii ba? ²⁴ I ya ala Kemosi bəxən naxan soxi i yii, na i yii. Nayi, Alatala, nxə Ala bəxən naxan soxi nxu yii, na luma nən nxu yii. ²⁵ I mirixi a ma a i sənben gbo Balaki xa ba, Siporo a dii xeməna, Moyaba mangana? Anu, a tan mi yenge gidixi Isirayila kaane ma! ²⁶ Xabu jəε keme saxan, Isirayila kaane dəxi Xesibən nun a rabilinna taane yi, e nun Aroyeri nun a rabilinna taane, e nun taan naxanye birin Arinon baan de. Nanfera nayi han to ε mi ne xunba? ²⁷ N tan xa mi haken ligaxi i ra, i tan nan fe jaxin ligaxi n tan na, i yi n yenge. Alatala xa kitin sa Isirayila kaane nun Amonine tagi.”

²⁸ Amonine mangan mi a tuli mati Yefeta a falane ra.

Yefeta a kəlonə

²⁹ Nayi, Alatalaa Nii Sarijanxin yi godo Yefeta ma, a yi Galadi nun Manase yamanane yisiga, dangu Misipe taani Galadi yamanani, siga Amonine xili ma. ³⁰ Yefeta yi de xuiin tongo Alatala xa, a naxa, “Xa i Amonine sa n sagoni, ³¹ naxan yo mini n ma banxini a fa n nalandeni, n na xete n konni xunna kenli sa keli Amonine yengedeni, n na fima nən Alatala ma, n yi a gan saraxan na.”

³² Yefeta yi siga Amonine yengedeni, Alatala yi e sa a sagoni. ³³ A yi taa məxəje kala, fəlo Aroyeri taan ma siga han Miniti taana, siga Abeli-Keramin ma. Ala yi Amonine rayarabi Isirayila kaane xa.

Yefetaa dii teməna fe

³⁴ Yefeta yi so a konni Misipa yi. A dii temən yi mini a bodonje a ralandeni tanban xuiin ma. Na dii kedenna nan tun yi a yii, ba na ra, dii teme gbetə mi yi na, dii xeme yo mi yi na. ³⁵ A to a to, a yi a domani bə, a naxa, “N bata yigitege! I tan nan n tixi tərən ma. N bata de xuiin tongo Alatala xa, n mi na kale mume.” ³⁶ A diin yi a fala a xa, a naxa, “Baba, i bata de xuiin tongo Alatala xa, a yi i yaxune Amonine sa i sagoni, na ma, a liga n na alo i de xuiin naxan tongoxi.” ³⁷ A mən yi a fala a fafe xa, a naxa, “Kike firin fi n ma alogo nxu nun n lanfane xa siga geyane fari, nxu sa wuga menni bayo n faxama nən, n mi dəxə xeme taa ra.” ³⁸ A yi a yabi, a naxa, “Siga!” A yi kike firin fi a ma. E nun a lanfane yi sa wuga a fe ra geyane fari bayo a faxama nən a mi dəxə xeme taa ra. ³⁹ Na kike firinne janxin na, a mən yi fa a fafe fema, a yi a de xuiin nakamali a fari. A munma yi xemen kolon.

Xabu na ləxəni, ito yi findi namunna ra Isirayila yi: ⁴⁰ Jεε yo jεε, Isirayila sungutunne sa Yefeta, Galadi kaana dii temen wugama nən xi naanin.

12

Yefeta nun Efirami kaane fe

¹ Efirami kaane yi e malan e siga Safon taani a faladeni Yefeta xa, e naxa, “Nanfera i danguxi, i siga Amonine yengedeni i mi a fala nxu xa en birin yi siga? Nxu waxi ε nun i ya

banxin gan feni.” ² Yefeta yi e yabi, a naxa, “Yenge gbeen so nen nxu nun n ma yamaan nun Amonine tagi, koni n to ε xili, ε mi n mali. ³ N to a to ε mi fama n malideni, n yi tin sayaan ma, n sa Amonine yenge. Alatala yi e sa n sagoni. Nanfera nayi ε fa fama n xili ma to?”

⁴ Yefeta yi Galadi kaane birin malan Efirami kaane yenge xinla ma. Galadi kaane yi Efirami kaane faxa yengeni, ne naxanye yi a falama, e naxa, “E tan Galadi kaane, ε findixi muxu gixine nan na Efirami bõnsõnni siga Manase bõnsõnni!” ⁵ Na xanbi ra, Galadi kaane yi Yuruden baan kirane birin suxu Efirami kaane yee ra. Xa Efirami muxu gixina nde yi wa dangu feni, Galadi kaane yi a falama nen, e naxa, “Efirami kaan nan i tan na ba?” Na kanna yi e yabima nen, a naxa, “En-en.” ⁶ Nayi, e yi a falama a xa nen, e naxa, “Xuini ito fala: Xiboleti.” Koni, na kanna fan yi a falama nen, a naxa, “Siboleti” bayo a mi yi nœ a fale a kiini. Nayi, Galadi kaane yi a suxuma nen, e yi a kœ raxaba Yuruden baan de. Na waxatini, e yi muxu wuli tonge naanin muxu wuli firin naxõri Efirami yi.

⁷ Yefeta lu nen kitisani Isirayila yi jee sennin. Na xanbi ra, Yefeta Galadi kaan yi faxa, e yi a maluxun Galadi taana nde yi.

Ibisan nun Elon nun Abadon

⁸ Yefeta dangu xanbini, Betelemi kaana Ibisan yi findi kitisaan na Isirayila yi. ⁹ A dii xeme tonge saxan e nun dii teme tonge saxan nan soto, a yi a dii teme tonge saxan fi bõnsõn gbete ye yi, a yi jaxalan tonge saxan fen a dii xemene xa bõnsõn gbete ye yi. A lu nen kitisani Isirayila yi jee solofere. ¹⁰ Ibisan yi faxa, e yi a maluxun Betelemi yi.

¹¹ A tan danguxina, Elon Sabulon kaan yi findi kitisaan na Isirayila yi. A lu nen kitisani jee fu. ¹² Sabulon kaana Elon yi faxa, e yi a maluxun Ayalõn taani Sabulon yamanani.

¹³ Na danguxina, Piraton kaan Hileli a dii xemena Abadon yi findi kitisaan na Isirayila yi. ¹⁴ A yi dii xeme tonge naanin nun mamanden tonge saxan soto naxanye yi e masiga tima sofali tonge solofere fari. A lu nen kitisani Isirayila yi jee solomasexe. ¹⁵ Hileli a diina Abadon yi faxa, e yi a maluxun Piraton yi Efirami yamanani Amalekine geya yireni.

13

Samisõn bari fena

¹ Isirayila kaane mõn yi fe jaxin liga Alatala yee ra yi. Alatala yi e sa Filisitine sagoni jee tonge naanin.

² Xemena nde yi Sora taani Dan bõnsõnni, a yi xili Manowa. Gbantan nan yi a jaxanla ra, dii yo mi yi a yii. ³ Alatalaa malekan yi mini a jaxanla xa, a yi a fala a xa, a naxa, “Gbantan nan i ra, dii mi i yii, koni, i fudikanma nen, i yi dii xemen bari. ⁴ Fõlõ iki ma, i yete suxu, i nama dõlõn min, i nama manpaan min, i nama se haramuxi yo don, ⁵ bayo i fudikanma nen, i dii xemen bari. A xunna mi bima, bayo i diin naxan barima, na rasarijanma nen Ala xa benun a xa bari waxatin naxan yi, a tan nan Isirayila xunbama Filisitine yii.” ⁶ Naxanla yi sa na fala a xemen xa, a naxa, “Alaa muxuna nde bata fa n fema, a yi luxi alo Alaa malekana nde, a yi magaxu han. N mi a maxõdin a keliden ma, a mi a xinla fan fala n xa. ⁷ Koni, a fala n xa nen, a naxa, ‘I fudikanma nen, i dii xemen bari. Nayi, fõlõ iki ma, i nama dõlõn min, i nama manpaan min, i nama se haramuxi yo don, bayo i diin naxan barima, na rasarijanma nen Ala xa, benun a xa bari waxatin naxan yi han a faxa lõxõna.’”

⁸ Nayi, Manowa yi Alatala maxandi, a naxa, “Marigina, i Alaa muxun naxan nafaxi, i mõn xa a rafa n ma alogo a xa a yita nxu ra nxu lan nxu xa naxan liga diin xa naxan fama barideni.” ⁹ Ala yi Manowa xuiin name, Alaa malekan mõn yi fa jaxanla fema, a yi sa a li xeen ma, a xemen Manowa mi yi a fema. ¹⁰ A yi a gi mafuren, a sa a fala a xemen xa, a naxa, “Xemen naxan fa n fema na lõxõni, a mõn bata fa!” ¹¹ Manowa yi keli, a bira a jaxanla fõxõ ra, e siga xemen fema, a yi a fala a xa, a naxa, “I tan nan falan ti jaxanli ito xa ba?” Malekan yi a yabi, a naxa, “Õn, n tan nan yi a ra.” ¹² Manowa yi a fala a xa, a naxa, “I ya falane na kamali waxatin naxan yi, nxu lan nxu xa bira sariyan mundun fõxõ ra lan diin ma?” ¹³ Alatalaa malekan yi Manowa yabi, a naxa, “N naxan birin falaxi i ya jaxanla

xa, a xa na liga. ¹⁴ A nama manpa bogi yo don, a nama dɔlɔn min, a nama manpaan min, a nama donse haramuxi yo don, a xa n ma yamarine suxu ki fajni.” ¹⁵ Manowa yi a fala Alatalaa malekan xa, a naxa, “Tin, nxu xa sii dii suben jin i xa.” ¹⁶ Alatalaa malekan yi Manowa yabi, a naxa, “Xa i kankan n ma, n mi i ya donseen donma, koni xa i wa saraxa gan daxin ba feni Alatala xa, i na lige nen!” Manowa mi yi a kolon a Alatalaa malekan nan yi a ra. ¹⁷ Nayi, Manowa yi a fala Alatalaa malekan xa, a naxa, “I xili di, alogo nxu xa i binya, i ya falan na kamali waxatin naxan yi?” ¹⁸ Alatalaa malekan yi a yabi, a naxa, “Nanfera i n xinla maxodinma? Wundon nan na ra.” ¹⁹ Nayi, Manowa yi sii diin nun bogise saraxan tongo, a yi saraxa gan daxin ba Alatala xa gemena nde fari. Kabanako fena nde yi liga Manowa nun a jaxanla yetagi. ²⁰ Tɛɛ dɛgen yi tema waxatin naxan yi, Alatalaa malekan yi te tɛɛ dɛgeni. Nayi, Manowa nun a jaxanla yi bira, e yi e yetagin lan bɔxɔn ma. ²¹ Alatalaa malekan mi fa a yetɛ makenɛn Manowa nun a jaxanla xa. Nayi, Manowa yi a kolon a Alatalaa malekan nan yi a ra. ²² Manowa yi a fala a jaxanla xa, a naxa, “En faxama nen! En bata Ala to!” ²³ A jaxanla yi a yabi, a naxa, “Xa Alatala yi waxi en faha feni, a mi yi en ma saraxa gan daxin nun en ma bogise saraxan nasuxuma nun, a mɔn mi yi feni itoe birin yitama en na nun, a mɔn mi yi tinje en yi fe sifani itoe mɛ.”

²⁴ Naxanla yi a dii xɛmɛn bari, a yi a xili sa Samisɔn. Diin yi gbo, Alatala yi barakan sa a fe yi. ²⁵ A to dɔxɔ daaxadeni Dan yamanani Sora taan nun Esetayoli taan tagini, Alatalaa Nii Sarijanxin yi a wanla ke fɔlɔ a dunuɗa yi gidini.

14

Samisɔn yi Filisiti jaxanla dɔxɔ

¹ Samisɔn yi siga Timana taani, a yi sa jaxanla nde to Filisiti sungutunne yɛ. ² A to xɛtɛ, a yi a fala a fafe nun a nga xa, a naxa, “N bata jaxanla nde to Timana yi Filisiti sungutunne yɛ, ɛ a fen n xa n ma jaxanla ra.” ³ A fafe nun a nga yi a yabi, e naxa, “Naxalan yo mi i ngaxakedenne dii tɛmɛne yɛ en ma yamani ba, fɔ i siga han Filisitine konni, Ala kolontarene, i sa jaxanla tongo mɛnni?” Samisɔn yi a fala a fafe xa, a naxa, “A fen n xa n ma jaxanla ra, bayo a tan nan nafa n ma.” ⁴ A fafe nun a nga mi yi a kolon a na yi kelixi Alatala nan ma. Bayo Samisɔn yi yengen nan fenma Filisitine ra. Na waxatini, Filisitine yi Isirayila kaane xun na.

⁵ Samisɔn nun a fafe nun a nga yi siga Timana yi. E to sa Timana manpa bili nakɔɔn li, yata sɛnbɛmana nde yi mini Samisɔn ma, a wurundunma. ⁶ Alatalaa Nii Sarijanxin yi godo Samisɔn ma, a yiigenla yi yatani bɔ alo sii diin nan yi a ra. Koni, a mi na fala a fafe nun a nga xa. ⁷ Nayi, a siga, e nun jaxanla yi sa falan ti, a yi rafan a ma.

⁸ Waxatidi to dangu, Samisɔn mɔn yi keli, a xa siga Timana yi a jaxanla tongodeni, a yi dangu yatan binbin matoɛ kira yi, a yi kumi njɛnɛne li soɛ yatan binbini, e bata yi e turen sa. ⁹ A yi nde tongo, a siga a donje kira yi. Na xanbi ra, a to a fafe nun a nga feman li, a yi nde so e yii, e yi a don. Koni, a mi a fala e xa a na kumin baxi yatan binbini.

¹⁰ Samisɔn fafe yi siga jaxanla konni. Samisɔn yi sewa bandena nde yitɔn mɛnni, bayo banxulanne yi na nan ligama. ¹¹ Filisitine to a to, e yi muxu tonge saxan sugandi siga a matideni. ¹² Samisɔn yi a fala e xa, a naxa, “N xa sandana nde sa ɛ xa. Xa ɛ a bunna fala n xa xi solofere sewa bande donni ito bun, n doma fajni tonge saxan soɛ ɛ yii, e nun tonge saxan gbɛtɛye. ¹³ Koni, xa ɛ mi nɔ a bunna fale, ɛ tan nan doma fajni tonge saxan soma n yii, e nun tonge saxan gbɛtɛye.” E yi a yabi, e naxa, “I ya sandan sa, nxu tuli matixi i ra.”

¹⁴ A yi a fala e xa, a naxa,
 “Naxan seen donma,
 donseen minixi na nin,
 naxan sɛnbe gbo,
 jaxunna yi mini na yi.
 Nanse na ra?”

Xi saxan, e mi nɔ a bunna fale. ¹⁵ Xi soloferede lɔxɔni, e yi a fala Samisɔn ma jaxanla xa, e naxa, “I ya xɛmɛn nadin, a xa sandan bunna fala nxu xa. Xanamu, nxu i ganma nen,

ε nun i fafe a denbayaan birin. Ε nxu xilixi nen alogo ε xa fa nxu yii geli?" ¹⁶ Samison ma naxanla yi siga wuge, a sa a fala a xa, a naxa, "N mi rafan i ma, i mi n xanuxi, i bata sandan sa n kon kaane bun, koni i mi a bunna falaxi n tan xa." A yi a yabi, a naxa, "N mi a bunna falaxi n fafe xa, n mi a falaxi nga xa, n xa na fala i tan nan xa ba?" ¹⁷ A yi lu wuge na xi solofere donse donna bun. Xi soloferede ləxəni, Samison yi a bunna fala a xa, bayo a bata yi a xaxinla ye so, a sa a fala a kon kaane xa. ¹⁸ Taan muxune yi a fala Samison xa xi soloferede ləxəni benun sogen xa bira, e naxa,

"Nanse naxun kumin xa,
nanse senbe gbo yatan xa?"

A yi a fala e xa, a naxa,
"Xa ε mi yi xeen bi n ma jinge sungutunna ra nun,
ε mi yi sandan bunna kolonma nun."

¹⁹ Alatalaa Nii Sarijanxin yi goda a ma, a yi siga Asikalən taani. A sa muxu tonge saxan faxa menni, a yi e dugine tongo, a yi e so muxune yii naxanye sandan bunna fala. A xələxin yi xete a fafe konni. ²⁰ E yi Samison ma naxanla so banxulanna yii naxan bata yi Samison mati.

15

Samison yi a gbeen jəxə

¹ Waxatidi to dangu, murutu xaba waxatini, Samison yi siga a naxanla xən, yexee diina a yii. A yi a fala, a naxa, "N xa so n ma naxanla banxini." Koni, a naxanla fafe mi tin a so. ² A yi a fala Samison xa, a naxa, "N yengi yi a ma a mi rafan i ma, n bata a so i lanfaan yii. Koni, a xunyən be, xa i na xən, i na tongo a jəxən na." ³ Samison yi a fala, a naxa, "Muxu yo mi n yate kala tiin na iki, xa n fe naxin liga Filisitine ra." ⁴ Samison yi siga. A yi sa xulumase keme saxan suxu, a yi e xunle xidi e bode ra, a yi xaye xidin xidi e xunle ra. ⁵ A yi e radegε, a yi xulumaseene bejin Filisitine murutu xee ne yi, e yi murutu tənsənnə birin gan e nun e manpa bili nakəne siga han oliwi bili xee ne.

⁶ Filisitine yi muxune maxədin, e naxa, "Nde ito ligaxi?" E yi e yabi, e naxa, "Samison, Timana kaan bitanna, bayo a bata a naxanla ba a yii, a yi a so a lanfaan yii." Filisitine yi siga e sa na naxanla nun a fafe gan. ⁷ Samison yi a fala e xa, a naxa, "Bayo ε tan a ligama i kii nin, n mi dije fə n nan n gbeen jəxə." ⁸ A yi e yenge ki fəni, a yi muxu wuyaxi faxa. Na xanbi ra, a sa dəxə Etami faranna ra.

Samison yi muxu wuli keden faxa

⁹ Nayi, Filisitine yi sa e malan Yuda kaane xili ma, e yi e sofa ganla ti Lehi rabilinni. ¹⁰ Yuda kaane yi e maxədin, e naxa, "Nanfera ε faxi nxu xili ma?" E yi e yabi, e naxa, "Nxu faxi Samison nan xidideyi, alogo a naxan ligaxi nxu ra, nxu fan xa na liga a ra." ¹¹ Nayi, Yuda kaan muxu wuli saxan yi siga Etami faran deen na, e sa a fala Samison xa, e naxa, "I mi a kolon a Filisitine fangan gbo en xa? I nanse ligaxi en na ito ra?" A yi e yabi, a naxa, "E naxan ligaxi n na, n fan na nan ligaxi e ra." ¹² E a fala a xa, e naxa, "Nxu faxi i xididen nin, alogo nxu xa i so Filisitine yii." Samison yi a fala e xa, a naxa, "E kələ n xa a ε mi n faxama." ¹³ E yi a yabi, e naxa, "Nxu mi i faxama, nxu waxi i xidi feen nan tun yi, nxu yi i so e yii." E yi a xidi luti nene firin na, e yi a ramini faranna ra.

¹⁴ Samison to so Lehi yi, Filisitine yi gbelegbele a xili ma. Nayi, Alatalaa Nii Sarijanxin yi goda a ma. Lutin naxanye yi a yiine ma, ne yi lu alo e ganxin nan yi a ra, e yolon a yiine ra. ¹⁵ A yi sofanla nde faxaxin gbegebe xəri xinden to biraxi, a yi a tongo, a yi muxu wuli keden faxa na ra. ¹⁶ Samison yi a fala, a naxa,

"N na e faxa alo sofanle
sofanla gbegebe xənnə ra.
N bata muxu wuli keden faxa
sofanla gbegebe xənnə ra."

¹⁷ A to yelin falan tiye, a yi na gbegebe xənnə rawoli ayi. E yi menna xili sa gbegebe xəri geyana.

¹⁸ Min xɔnla yi Samisɔn suxu, a yi Alatala maxandi, a naxa, “I tan nan kisi gbeeni ito fixi i ya walikɛɛn ma. Iki, n fa faxama ige xɔnla nan ma, n faxɛ Ala kolontarene yii ba?”

¹⁹ Nayi, fanyen naxan yi Lehi yi, Ala yi na bɔ, igen yi mini. Samisɔn yi a min, a niin mɔn yi yifan a ma. E yi mɛnna xili sa, a En-Hakore*, mɛnna mɔn Lehi yi han to. ²⁰ Samisɔn yi kitin sa Isirayila yi Filisitine waxatini jɛɛ mɔxɔɛ.

16

Samisɔn Gasa taani

¹ Samisɔn yi siga Gasa taani, a sa naxalan yalunxina nde to mɛnni, a so a konni. ² Gasa kaane yi a mɛ a Samisɔn bata fa na yi. E yi na rabilin, e yi dɔxɔ a yɛɛ ra kɔɛna ngaan na taan nabilinna yinna so dɛɛn na. E lu a fale e bode xa, e naxa, “Subaxani, en yi a faxa.”

³ Koni, Samisɔn yi lu saxi han kɔɛ tagin yi maso. Kɔɛ tagin to a li, a yi keli, a yi taan so de balanxin suxu e nun a senbetenne, a yi e nun e balan wurene tala bɔxɔni, a yi e sa a kɔɛ ma, a siga e ra Xebiron geyaan xuntagi.

Dalilaa yanfantenyana

⁴ Na danguxina, naxanla nde yi rafan Samisɔn ma Soreki lanbanni, na naxanla yi xili nen Dalila. ⁵ Filisitine kuntigi suulunne yi siga na naxanla fema, e sa a fala a xa, e naxa, “A rakunfa i ma, alogo i xa a kolon naxan a senben nagboxi ayi, alogo nxu xa nɔ a suxe kii naxan yi, nxu yi a xidi, nxu yi a senben ba a yi, nxu keden kedenna birin gbeti gbanan wuli keden kemɛ soɛ i yii.” ⁶ Dalila yi a fala Samisɔn xa, a naxa, “N bata i mafan, a fala n xa i senbe gbeen fataxi nanse ra e nun mɔn i xidɛ naxan na, i senben yi jan.” ⁷ Samisɔn yi a yabi, a naxa, “Xa muxune n xidi luti nenen kidi daxi solofere ra, naxanye munma xara singen, n senben janma nen, n lu alo muxun bonne.” ⁸ Nayi, Filisitine kuntigine yi fa luti nenen kidi daxi solofere ra Dalila xɔn, naxanye munma yi xara singen. Dalila yi a xidi ne ra. ⁹ Anu, muxune yi malanxi a xili ma banxini. Dalila yi a fala a xa, a naxa, “Samisɔn! Filisitine bata fa i xili ma!” A yi lutine bolon, alo tɛɛn lutin bolonma kii naxan yi. Nayi, a senben binla mi kolon.

¹⁰ Dalila yi a fala Samisɔn xa, a naxa, “I bata n mayenden, i bata wulen fala n xa. Iki, n bata i mafan a fala n xa i xidɛ kii naxan yi.” ¹¹ A yi a fala a xa, a naxa, “Xa muxune n xidi luti nɛnɛne ra naxanye munma rawali singen, n senben janma nen nayi, n yi lu alo muxun bonne.” ¹² Dalila yi luti nɛnɛne tongo, a yi a xidi ne ra. Muxune mɔn yi tixi a xili ma banxini. Dalila yi a fala a xa, a naxa, “Samisɔn! Filisitine bata fa i xili ma!” A yi lutine bolon alo garin nan yi a yiine ma.

¹³ Dalila yi a fala Samisɔn xa, a naxa, “Han to i n mayendenma, i wulen falama n xa. A fala i xidɛ kii naxan yi.” A yi a fala a xa, a naxa, “I xa n xun sɛxɛn dɛnbɛxin kira soloferene dɛgɛ gɛsɛ sɔxɔn wudin na.” ¹⁴ Nayi, Dalila yi na liga, a yi e xidi wudin na. Na xanbi ra, a yi gbelegbele, a naxa, “Samisɔn! Filisitine bata fa i xili ma!” Samisɔn yi xulun, a yi gɛsɛ sɔxɔn wudin tala. ¹⁵ Dalila yi a fala a xa, a naxa, “Nanfera i a falaxi, i naxa, ‘I rafan n ma!’ Anu, i mi laxi n na? I bata n mayenden sanja ma saxan, i mi tin i senbe gbeen binla fale n xa.” ¹⁶ Dalila yi lu a tɔrɛ na fala kedenna ra lɔxɔ yo lɔxɔ, a mi yi a danma han Samisɔn niin yi rapaxu a ma. ¹⁷ Nayi, Samisɔn yi a wundon fala a xa, a naxa, “Han to n xunna mi bi, bayo n tan nasarijanxin na a ra Ala xa benun n xa bari waxatin naxan yi. Xa n xunna bi, n senben janma nen, n lu alo muxun bonne.”

¹⁸ Dalila to a kolon a Samisɔn bata a wundon fala a xa, a yi sa na fala Filisitine kuntigine xa, a naxa, “Iki, ɛ fa, bayo Samisɔn bata a wundon fala n xa.” E yi siga gbetin na e yii a konni e naxan ma fe fala a xa. ¹⁹ Dalila yi Samisɔn naxi a sanne fari, a yi muxune xili, e yi a xun sɛxɛn dɛnbɛxin kira soloferene bi, e yi a senben ba fɔlɔ a yi. ²⁰ Dalila yi a fala a xa, a naxa, “Samisɔn! Filisitine bata fa i xili ma!” A to xulun, a mirixi a ma, a naxa, “N na n sɔtoma nen ito ra alo n darixi a ra kii naxan yi.” Koni, a mi yi a kolon a Alatala bata yi a masiga a ra. ²¹ Filisitine yi Samisɔn suxu, e yi a yɛɛne rate a kui, e yi siga a ra Gasa

* 15:19: En-Hakore: a bunna nɛɛn fa fala “Tigin muxun xa naxan Ala maxandi.”

taani, e yi a xidi sula yólónxónna ra. E yi Samisón karahan a xa lu se din gemen firifire kaso banxini.

Samisón faxa fena

²² Na waxatini, xabu a xunna bi, a xun sexene bata yi mini fóló. ²³ Lóxóna nde, Filisitine kuntigine yi e malan alogo e xa e nǒ sǒtǒn sewan naba, e yi saraxa gbeen ba Dagon xa, e ala. E sigin sama, e naxa,

“Nxǒ ala bata Samisón fi nxu ma Filisitine yaxuna.”

²⁴ Yamaan to na to, e lu e ala matǒxe, e naxa, “Nxǒ ala bata nxu yaxun sa nxu sagoni, naxan yi nxǒ yamanan tǒrǒma, a yi nxu faxa.” ²⁵ Bayo e yi sewaxi e lu a fale, e naxa, “En Samisón xili, a xa fa en yee ramaxa ayi!” E Samisón namini kason na, a lu sabaan soe e yetagi alogo e xa gele a ma. E sa a dǒxǒ senbeten firinne longonna ra. ²⁶ Banxulanna naxan yi Samisón yii rasuxuma, Samisón yi a fala na xa, a naxa, “N xali senbeten firinne dexǒn banxini ito tixi naxanye xunna, alogo n xa n digan e yi.”

²⁷ Banxin yi rafexi xemene nun jaxanle ra, Filisitine kuntigine birin yi na. Muxu wuli saxan jǒxǒn mǒn yi banxin xuntagi, xemene nun jaxanla, naxanye yi Samisón matoma a sabaan soma waxatin naxan yi. ²⁸ Nayi, Samisón yi Alatala mafan, a naxa, “N Marigina Alatala! N bata i mafan, i miri n ma. Ala! Senben fi n ma ito keden peeni, n xa n yee firinne jǒxǒn fi Filisitine ra!” ²⁹ Banxin yi tixi senbeten firinna naxanye xunna, Samisón yi a kǒmenna deten keden fari, a yi a yiifanna deten keden fari. ³⁰ Samisón yi a fala, a naxa, “Nxu nun Filisitine xa faxa!” A yi senbetenne tuntun a senben birin na, banxin yi bira kuntigine nun muxune fari naxanye yi na. E nun naxanye faxa e bode xǒn, ne yi wuya muxune xa dangu a bata yi naxanye faxa nun. ³¹ A ngaxakedenne nun a fafe a denbayaan birin yi siga a binbin tongodeni. E to siga a ra, e sa a maluxun Sora nun Esetayoli tagi Manowa gaburun na, a fafe. A findi nen kitisaan na Isirayila yi jee mǒxǒje.

17

Mike a suxure sawurane

¹ Xemena nde yi Efirami geya yireni nun, a yi xili nen Mike. ² Lóxóna nde, a yi a fala a nga xa, a naxa, “Muxuna nde i ya gbeti gbanan wuli keden kemene tongo nen, i yi na kanna danga n yee xǒri, n tan nan a tongo, a n yii.” A nga yi a fala a xa, a naxa, “Alatala xa barakan sa n ma dii xemena fe yi.” ³ A yi na gbetin naxete a nga ma. A nga yi a fala a xa, a naxa, “N waxi gbetini ito dentege feni Alatala xa, alogo sawurana nde xa rafala i xa gbeti raxulunxi igen na. Iki, n bata a so i yii.” ⁴ A gbetin so a nga yii, a nga yi gbetin gbanan kemene firin tongo, a yi gbetin so wure raxulunna yii. Na yi sawurana nde rafala gbeti raxulunxin na. A yi sa a ti Mike a banxini. ⁵ Kidenan nde yi Mike konni. A bata yi batu sena nde rafala e nun suxure gbeteye, a yi a dii kemene keden findi e ki muxun na.

⁶ Na waxatini, manga mi yi Isirayila yi, birin yi a kenene feen nan ligama. ⁷ Lewi bǒnsǒnna banxulanna nde yi Betelemi taani Yuda yamanani. ⁸ Na xemene yi keli Betelemi yi Yuda yamanani, alogo a xa sa dǒxǒ yire gbeti yi. A to yi sigama, a yi sa Efirami geya yiren li, siga han Mike a banxina. ⁹ Mike yi a fala a xa, a naxa, “I kelixi minen?” A yi a yabi, a naxa, “Lewi bǒnsǒnna muxun nan n na, keli Betelemi taani Yuda yi, n dǒxǒde fenna nin.” ¹⁰ Mike yi a fala a xa, a naxa, “Lu n konni, i findi n ma denbayana saraxaraliin na, n na i saren fiye gbeti gbanan fu ra jee ma, e nun dugina ndee nun donsena.” Lewi bǒnsǒnna muxun na yi so a konni. ¹¹ A yi tin luye Mike konni, naxan a yengi dǒxǒ a xǒn alo a diina. ¹² Na banxulanna yi yigiya Mike konni, a findi a saraxaraliin na. ¹³ Mike yi a fala, a naxa, “Waxatina nde Alatala fa hinanma nen n na bayo Lewi bǒnsǒnna muxuna nde n konni saraxaraliyani.”

18

Dan bǒnsǒnna muxune Layisi yi

¹ Na waxatini, manga mi yi Isirayila yi nun. Na waxatini mɔn, Dan bɔnsɔnna muxune yi ke bɔxɔ fenni e dɔxe denaxan yi, bayo han na waxatini, ke bɔxɔ mi yi e tan yii alo bɔnsɔnna bonne Isirayila yi. ² Dan bɔnsɔnna muxune yi xeme kende suulun sugandi e ye, e yi e rasiga Sora nun Esetayoli yi yamanane matodeni, alogo e xa e rakɔrɔsi. Na muxune yi sa Efirami geya yiren li siga han Mike konni, e yi xi menni. ³ E to maso Mike a banxin na, e yi Lewi bɔnsɔnna banxulanna xuiin me, e xete e sa a fala a xa, e naxa, “Nde faxi i ra be? I nanse ligan be? I nanse yi be?” ⁴ A yi e yabi, a naxa, “Mike bata ito nun ito raba n xa, a n saren fima, n mɔn bata findi a saraxaraliin na.” ⁵ E yi a fala a xa, e naxa, “Ala maxɔdin, alogo nxu xa a kolon nxu sigatiin naxan yi, xa na sɔnɔyama nen.” ⁶ Saraxaraliin yi e yabi, a naxa, “E siga bɔne xunbenli, Alatala e fɔxɔ ra e sigatini.”

⁷ Na xeme suulunne yi siga, e sa Layisi taan li. E sa muxune li menni naxanye yi bɔne xunbenla nun makantanni, alo Sidɔn kaane yi kii naxan yi. Muxu yo mi yi kuntigin mafalama e yamanani. Na muxune yi makuya Sidɔn kaane ra, e hayu mi yi muxu yo ma. ⁸ Na muxu suulunne yi siga e ngaxakedenne fema Sora nun Esetayoli yi, e ngaxakedenne yi e maxɔdin, e naxa, “E nanse toxi?” ⁹ E yi e yabi, e naxa, “E fa be! En sa Layisi kaane yenge. Nxu bata a to, e yamanan fan. E nama lu be e mi sese ligama, e mafura sigɛ na yamanan yengedeni! ¹⁰ E na na li, e yama fajin toma nen na, e dɔxi bɔxɔ fajini. Ala na bɔxon soma e yii nen, sese mi dasama denaxan yi bɔxɔ xonna fari.”

¹¹ Nayi, Dan bɔnsɔnna muxu keme sennin yi keli Sora nun Esetayoli yi, e siga e yenge so seene ra e yii. ¹² E yi sa e malan Kiriyati-Yeyarin yi Yuda yi. Nanara, denaxan Kiriyati-Yeyarin xanbi ra, e menna xili sa, a Mahane-Dan* han to. ¹³ E to keli menni, e yi siga Efirami geya yireni, siga han Mike a banxina. ¹⁴ Nayi, na xeme suulunna naxanye siga Layisi yamanan matodeni, ne yi a fala e ngaxakedenne xa, e naxa, “E xa a kolon fa fala batu sena nde banxini ito kui, e nun sawurane nun suxure gbete naxan nafalaxi wure raxulunxin na. Iki, e tan nan a kolon e naxan ligama.” ¹⁵ E mɔn yi xete menni, e so Lewi bɔnsɔnna banxulanna banxini, Mike konni, e yi a xɔntɔn. ¹⁶ Dan bɔnsɔnna muxu keme senninne yi tixi banxin so deen na, e yenge so seene suxi e yii. ¹⁷ Xeme suulunna naxanye siga yamanan matodeni, ne yi so. E yi sawuran tongo, e nun batu seen nun suxure gbete ye nun suxure sawura gbete daxina. Saraxaraliin nun muxu keme senninne yi tixi deen na. ¹⁸ A to bodene to soe Mike a banxini, a yi e to sawuran tonge, e nun batu seen nun suxure gbete ye nun suxure sawura gbete daxina. Saraxaraliin yi e maxɔdin, a naxa, “E nanse ligan be?” ¹⁹ E yi a yabi, e naxa, “Dundu! I nama fala ti, i bira nxu fɔxɔ ra, i findi nxɔ xabilan saraxaraliin na. Nanse rafan i ma, i findi saraxaraliin na muxu kedenna xa hanma Isirayila bɔnsɔnna nde xa?” ²⁰ Saraxaraliin yi sewa, a yi batu seen nun suxurene nun sawurane rasuxu, a bira yamaan fɔxɔ ra.

²¹ Dan bɔnsɔnna muxune yi kiraan suxu, e diidine nun e xuruseene nun e goronne tixi e ye ra. ²² E bata yi makuya Mike a banxin na, Mike nun a dɔxɔ bodene yi e malan, e yi e sagatan. ²³ E yi gbelegbelema Dan bɔnsɔnna muxune fɔxɔ ra, ne yi xete, e yi Mike maxɔdin, e naxa, “Nanse ligaxi? Ganli ito be nanfera?” ²⁴ A yi e yabi, a naxa, “N tan alan naxanye rafalaxi, e bata ne nun n ma saraxaraliin tongo, e yi fa e ra e yii. Nanse fa luma n yii? Nanfera nayi e n maxɔdinma, e naxa, ‘Nanse ligaxi?’ ” ²⁵ Dan bɔnsɔnna muxune yi a fala a xa, e naxa, “I nama nxu tɔrɔ, xanamu muxuna ndee nxu ye, ne xɔlɔma nen i ma, e yi i yenge. Nayi, e nun i ya denbayaan yi faxesa.” ²⁶ Na xanbi ra, Dan bɔnsɔnna muxune mɔn yi e sigatiin fɔlɔ. Mike to a to a e senben yi gbo, a yi xete a konni.

Dan nun a yire sarijanxina fe

²⁷ Nayi, Dan bɔnsɔnna muxune yi siga Mike a seene ra, a naxanye rafala, e nun saraxaraliin naxan yi a yii. E yi sa Layisi yenge, e yi na yama bɔne xunbelixin yenge, e yi e taan gan. ²⁸ Layisi taan yi Beti-Rexobo lanbanna nin, a yi makuya Sidɔn na, fefe mi yi e nun muxu yo tagi. Nanara, muxu yo mi fa e malideni. Dan bɔnsɔnna muxune mɔn yi taan ti, e dɔxɔ na. ²⁹ E yi taan xili sa, a Dan taana, alo Dan xinla yi kii naxan yi,

* 18:12: Mahane-Dan, e kon xuini, na bunna neen fa fala “Dan dɔxɔdena.”

e benban naxan bari Isirayila yi. Koni taan yi xili nen a singeni Layisi. ³⁰ Dan bənsənnə muxune yi Mike a suxure sawurane ti e yete xa. Yonatan, Gerisəmi a dii xeməna, Musa mamandenna nun Yonatan ma dii xemene yi findi saraxaraline ra Dan bənsənnə xa han yaxune yamanan suxu waxatin naxan yi. ³¹ Mike sawuran naxanye rafala, e yi ne ti e yete xa, e lu e batue Ala Batu Banxin waxatin naxan birin naba Silo yi.

19

Bunyamin kaane yulubina

¹ Na waxatini, manga mi yi Isirayila yi. Lewi bənsənnə muxuna nde yi dəxə Efirami geya yiren danna ra, na yi naxanla nde tongo a konyi naxanla ra* naxan yi kelixi Betelemi taani Yuda yamanani. ² Koni, na konyi naxanla yi tinxintareyaan liga, a yi keli a xən, a siga a fafe konni Betelemi taani Yuda yamanani. A sa lu menni kike naanin, ³ a xemen yi keli a siga a fəxə ra alogo e xa sa lan a xete a ra. A walike banxulanna nun sofali firin yi biraxi a fəxə ra. Naxanla yi a rasene a fafe a banxini, a fafe to a to, a yi a rasene sewani. ⁴ A bitanna, sungutunna fafe yi a makankan, a yi lu a konni xi saxan. E yi e dege, e yi e min, e yi xi dando ti na.

⁵ Xi naaninde ləxəni, e yi keli xətən, Lewi bənsənnə muxun yi wa siga feni. Koni, sungutunna fafe yi a fala a bitanna xa, a naxa, “I deba buru dungina nde ra, na xanbi ra, i yi siga.” ⁶ E yi dəxə, e yi e dege, e birin yi e min. Na xanbi ra, sungutunna fafe yi a fala xemen xa, a naxa, “Tin, i xi be, i sewa.” ⁷ Xemen yi keli a xa siga, koni bayo a bitanna yi kankanxi a ma, a mən yi xi na.

⁸ Xi suulunde ləxəni, xemen yi keli xətən a xa siga. Nayi, sungutunna fafe yi a fala a xa, a naxa, “Yandi, i deba, i yi jinbanna mame.” E birin yi e dege. ⁹ Xemen yi keli a xa siga e nun a konyi naxanla nun a walike banxulanna. Sungutunna fafe yi a fala a xa, a naxa, “Kəe bata so, xi be, i sewa. Tila xətənni e siga, i sa so i konni.” ¹⁰ Koni, xemen mi wa xi feni, a keli, a siga. A yi sa Yebusu taan li denaxan mən xili Yerusalən, e nun a sofali firinne nun a goronne nun a konyi naxanla. ¹¹ E masoe Yebusu taan na, yanyin bata yi yanfan, banxulanna yi a fala a kanna xa, a naxa, “En so Yebusu kaane taani, en sa xi na.” ¹² A kanna yi a yabi, a naxa, “En mi soma taa gbete yi, Isirayila kaane mi denaxan yi, en sa xima Gibeya nin.” ¹³ A mən yi a fala a walike banxulanna xa, a naxa, “En maso yirena nde ra, Gibeya hanma Rama en sa xi menni.” ¹⁴ E mən yi lu sigə, sogen bire, e bata yi maso Gibeya taan na, Bunyamin bənsənnə muxune yamanana. ¹⁵ Nayi, e yi siga menni alogo e xa sa xi Gibeya yi. E yi so taani, e yi sa ti taan yama malandeni. Koni, muxu yo mi e rasene a banxini alogo e xa xi na.

¹⁶ Xeme fonna nde yi fama sa keli a xeen ma. Efirami geya yiren muxuna nde nan yi na ra, a yi dəxi Gibeya nin, anu Bunyamin kaan nan menna muxune ra. ¹⁷ Na yi xəjen to tixi taan yama malandeni. Xeme fonna yi a fala a xa, a naxa, “I sigan minen, i kelixi minen?” ¹⁸ A yi a yabi, a naxa, “Nxu sa kelixi Betelemi taan nin Yuda yamanani. Nxu sigama fə Efirami geya yiren danna ra, n konna denaxan yi. N kelixi Betelemi taan nin Yuda yamanani, iki n sigama Alatala Batu Banxini. Koni muxu yo mi n nasenexi a konni. ¹⁹ Anu, nxə sofanle balo sexen nun murutuna nxu yii, burun nun minseen fan nxu yii, n tan nun n ma naxanla nun n ma walike banxulanna xa. Sese mi dasaxi nxu ma.” ²⁰ Xeme fonna yi a fala, a naxa, “Bəje xunbenla xa taran i xən! Naxan na dasa i ma, n na soe i yii, i mi xima taan yama malandeni be.” ²¹ A yi e raso a banxini, a yi donseen sa sofanle bun. Sigatine yi e sanne maxa, na xanbi ra, e yi e dege, e yi e min.

²² E yi naxanaxani waxatin naxan yi, taan muxuna ndee, fe naxi rabane yi banxin nabilin, e lu deen makənkən han! E yi a fala xeme fonna xa, e naxa, “Banxi kanna! Xemen naxan soxi be, a ramini alogo nxu xa nxu makoon naba a ra alo naxanla.” ²³ Banxi kanna yi mini e fema, a yi a fala e xa, a naxa, “Ngaxakedenne, na mi lanje! Yandi e nama fe xəsixin liga, bayo xeməni ito bata so n ma banxini, e nama fe naxini ito liga. ²⁴ N ma

* 19:1: Konyi naxanle sariyan səbexi Xəryaan 21.7-11 kui. Konyin na a ra, a naxan sətə a naxanla ra.

sungutun nasəlōnxin be, e nun xēmēna konyi naxanla, n xa ne ramini ε ma. Naxan na ε kenēn, ε yi na liga ne ra. Koni, ε nama sese naxi liga xēmēn na.”²⁵ Koni, na muxune mi wa e tuli mati feni a ra. Nayi, Lewi bōnsōnna muxun yi a konyi naxanla suxu, a yi a ramini e ma tandeni. Na yi lu e yii kōēna ngaan na, e yi na karahan e kafu a xōn han subaxani. Xōtōnni, e yi a raxetε.

²⁶ Xōtōnna to maso, naxanla a xēmēn yi yigiyaxi xēmε fonna naxan kon yi, naxanla yi sa bira na dēen na, han kuye yi ba. ²⁷ Xōtōnni, a kanna yi keli, a banxin dēen nabi, alogo a xa siga. A yi a konyi naxanla to biraxi dēen na, a yiine saxi dēen binni. ²⁸ A yi a fala a xa, a naxa, “Keli, en siga.” Koni, a mi a yabi. Nayi, xēmēn yi a binbin sa a sofanla fari, a siga a konni. ²⁹ A to so a konni, a filen tongo, a yi a konyi naxanli bolon dungi dungi na dōxō fu nun firin, a yi a rasiga Isirayila bōxōn birin yi. ³⁰ Naxanye birin na to, ne yi a fala, e naxa, “Han to ito nōxōnna munma liga singen xabu Isirayila kaane keli Misiran yamanani. En na en miri feni ito ma, en falan ti en bode xa.”

20

Yengen Bunyamin kaane xili ma

¹ Isirayila kaane birin yi e malan, keli Dan ma siga han Beriseba han Galadi yamanani, yamaan yi e malan alo muxu kedenna Alatala yetagi Misipa yi. ² Yama kuntigine Isirayila bōnsōnne birin yi, ne yi ti Alaa yamaan yetagi, sofaan muxu wuli kēmε naanin fan yi na naxanye yi e sanni, silanfanne yi naxanye yii. ³ Bunyamin bōnsōnna muxune yi a mε a Isirayila kaane bata siga Misipa yi. Nayi, Isirayila kaane yi a fala, e naxa, “ε a fala, gbaloni ito ε sōtōxi di?” ⁴ Nayi, Lewi bōnsōnna muxun naxan ma naxanla faxa, na xēmēn yi falan tongo, a naxa, “Nxu nun n ma konyi naxanla nan fa Gibeya taani Bunyamin yamanani, alogo nxu xa xi na. ⁵ Gibeya kaane yi keli n xili ma, n yi banxin naxan kui, e yi na rabilin kōēen na. E yi waxi n tan nan faxa fe yi, koni e sa dutunxi n ma konyi naxanla nan ma, e yi a faxa. ⁶ Nayi, n yi n ma konyi naxanla tongo, n yi a yisεge dungi dungi na, n yi a rasiga Isirayila bōnsōnne birin yi, bayo e bata fe xōsixin liga Isirayila yi. ⁷ Iki, Isirayila kaane birin xa e bode to, ε yi fena nde ragidi.”

⁸ Yamaan birin yi keli alo muxu kedenna, e naxa, “En tan sese mi sigama a konni. ⁹ En na ito nan ligama Gibeya taan na: En kelima nēn a xili ma, en masensenna ti. ¹⁰ Bōnsōn yo bōnsōn, xa muxu kēmε na, en muxu fu tongoma nēn, xa wuli keden na, en yi kēmε tongo, xa wuli fu na, en wuli keden tongoma nēn, e sa fandane fen sofane xa naxanye sa Gibeya taan yengema Bunyamin yamanani alogo na taan xa raxōri alo a lan e kēwali naxin ma kii naxan yi, e naxan liga Isirayila yi.” ¹¹ Nayi, Isirayila kaane birin yi e malan alo muxu kedenna siga Gibeya xili ma.

¹² Isirayila bōnsōnne yi xerane rasiga a faladeni Bunyamin bōnsōnna muxune birin xa, e naxa, “Gbaloni ito faxi ε tagi di? ¹³ Fe naxi rabaan naxanye Gibeya yi, ε ne so nxu yii, nxu xa e faxa alogo gbalon naxan Isirayila yamani, na xa nan.” Koni, Bunyamin bōnsōnna muxune mi e ngaxakedenne xuiin suxu.

¹⁴ Bunyamin bōnsōnna muxune yi mini e taani, e sa e malan Gibeya yi alogo e xa Isirayila kaane yenge. ¹⁵ Bunyamin bōnsōnna muxun naxanye tēnge na lōxōni, naxanye mini e taane yi, muxu wuli mōxōjēn nun sennin, silanfanna yi naxanye yii, Gibeya muxune mi yi ne ye, naxanye yaten yi sigε han sofa kēmε solofere. ¹⁶ Na ganla ye, sofa yēbaxi kēmε solofere yi e ye kōmēnmaan yi naxanye ra, ne birin yi nōε lantanna wole nēn hali xun sexε kedenna ma, e mi fula a ra. ¹⁷ E mōn yi Isirayila bōnsōnna bonne yate, ba Bunyamin bōnsōnna muxune ra, e yatena: Muxu wuli kēmε naanin, silanfanna yi naxanye yii, e birin sofa. ¹⁸ Isirayila kaane yi keli, e siga Beteli yi, e sa Ala maxōdin, e naxa, “Nxu nde singe rasige a xa sa Bunyamin bōnsōnna muxune yenge?” Alatala yi e yabi, a naxa, “Yuda kaane nan singe sigama.”

¹⁹ Na xōtōn bode, Isirayila kaane yi sa e malan e daaxadeni Gibeya binni. ²⁰ Na xanbi ra, e mōn yi siga Bunyamin kaane yengedeni, e yi sa ti yenge so xinla ma Gibeya yetagi. ²¹ Bunyamin kaane yi mini Gibeya taani. Na lōxōni, e yi Isirayila kaan muxu wuli mōxōjēn

nun firin faxa. ²² Isirayila yamaan mən yi e wəkilə, e sa ti yenge so xinla ma na yireni e yi sa tixi denaxan yi ləxə singeni. ²³ Isirayila kaane yi siga, e sa wuga Alatala yetagi han jinbanna. E yi Alatala maxədin, e naxa, “Nxu mən lan nxu sa Bunyamin kaane yenge ba, nxu ngaxakedenne?” Alatala yi e yabi, a naxa, “E sa e yenge.” ²⁴ Isirayila kaane mən yi siga Bunyamin kaane yengedeni ləxə firindeni. ²⁵ Na ləxə firindeni, Bunyamin kaane yi mini Gibeya yi, e yi muxu wuli fu nun solomasexə faxa Isirayila kaane ra, silanfanna yi naxanye yii. ²⁶ Nayi, Isirayila yamaan birin yi siga Beteli yi. E sa wuga menni, e lu Alatala yetagi, e sun na ləxəni han jinbanna, e saraxa gan daxine nun bəjə xunbeli saraxane ba Alatala yetagi. ²⁷ Isirayila kaane yi Alatala maxədin. Na waxatini, Alaa Layiri Kankiraan yi mənna nin, ²⁸ Haruna mamandenna, Eleyasari a dii xəmen Finexasi nan yi tixi Alatala yetagi. E yi a fala, e naxa, “Nxu mən nəe Bunyamin kaane, nxu ngaxakedenne yenge ba, hanma nxu xa a lu na kiini?” Alatala yi e yabi, a naxa, “E siga, bayo n na e sama nen e sagoni tila.”

²⁹ Nayi, Isirayila kaane yi sofane luxun Gibeya rabilinni. ³⁰ Isirayila kaane yi siga Bunyamin kaane xili ma xi saxande ləxəni, e sa ti yenge so xinla ma Gibeya yi alo e yi darixi a ra kii naxan yi. ³¹ Bunyamin kaane yi mini yamaan yengedeni, e yi e masiga taan na, alo e darixi a ra kii naxan yi, e yi Isirayila sofane faxa fəlb, e muxu tonge saxan faxa burunna ra Beteli nun Gibeya kiraan xən.

³² E yengi yi a ma a e bata Isirayila kaane nə alo e darixi a ra kii naxan yi. Koni Isirayila kaane yi a falama nen, e naxa, “En na en gi, en yi Bunyamin kaane mabandun burunna binni, en yi e makuya Gibeya ra.” ³³ Isirayila sofane birin yi keli e tidene yi, e sa ti Baali-Tamara yi. Isirayila kaan naxanye yi luxunxi Geba binni, ne yi mini Bunyamin kaane xanbi ra e yengedeni Gibeya lanbanni. ³⁴ Isirayila sofa kenden wuli fuun yi siga Gibeya taan xili ma. Yengen yi naxu ayi, koni Bunyamin kaane mi yi a kolon a na gbalona e sətə. ³⁵ Alatala yi Bunyamin kaane rayarabi Isirayila kaane xa, e yi sofa wuli məxəjən nun suulun sofa kəmə faxa na ləxəni.

³⁶ Bunyamin kaane yi a kolon a e bata nə. Anu, Isirayila kaane e gi nen Bunyamin kaane yəe ra, bayo e yi laxi e sofa luxunxine ra Gibeya taan xili ma. ³⁷ Muxun naxanye yi luxunxi, ne yi so Gibeya taani mafuren, e taan yiren birin suxu, e yi taan muxune birin faxa silanfanna ra. ³⁸ E nun Isirayila sofaan bonne yi lanxi taxamasenna nde nan ma. Muxun naxanye yi luxunxi, ne yi lanma e xa tutin nate taan xun ma. ³⁹ Isirayila sofane to xətə e xanbi ra yengeni, Bunyamin kaane yi e muxu tonge saxan faxa, e yengi yi a ma, a e bata e nə alo e darixi a ra kii naxan yi. ⁴⁰ Koni na waxatini, tutin naxan yi findixi taxamasenna ra, na yi te fəlb Gibeya taan xun ma. Bunyamin kaane yi e yəe raxətə, e tutin to tə taan xun ma. ⁴¹ Isirayila kaane yi xətə Bunyamin kaane xili ma. Bunyamin kaane yi gaxu, bayo e bata yi gbalon to fə e ma. ⁴² E yi e gi Isirayila kaane bun, e siga tonbonna binni, koni e mi tanga yengen ma. Bunyamin kaan naxanye yi fama taane binni, Isirayila kaan naxanye yi taane yi, ne yi ne faxa. ⁴³ Isirayila kaane yi Bunyamin kaane rabilin, e lu e kedə, e lu e faxə kira yi, e mi tin e yi e matabu han Gibeya sogeteden binni. ⁴⁴ Bunyamin sofa wuli fu nun solomasexə yi faxa. ⁴⁵ Bunyamin kaan bonne yi e gi siga tonbonna binni, siga Rimən fanyen binni. Ne muxu wuli suulun yi faxa kira yi, e yi a dənxene kedi han Gidomi yi, e mən yi muxu wuli firin faxa e ra.

⁴⁶ Bunyamin kaan naxanye faxa na ləxəni, sofa wuli məxəjən nun suulun, sofa kenden gbansanna. ⁴⁷ Koni muxun naxanye e gi siga tonbonne binni, muxu kəmə sennin kisi nen ne yə e sa so Rimən fanye yireni, e lu menni han kike naanin. ⁴⁸ Isirayila kaane yi xətə Bunyamin yamanani, e yi e muxune faxa silanfanna ra e nun xuruseen naxanye birin yi na. E yi tən so taane birin na.

21

Naxanle Bunyamin bənsənnə xa

¹ Isirayila kaane e malanjə Misipa yi, e bata yi e kəlbə nun, e naxa, “Isirayila kaa yo nama a dii tēmen fi Bunyamin bənsənnə muxuna nde ma.” ² Yamaan yi fa Beteli yi e lu

Ala yetagi han jinbanna. E wuga, e yi e xuini te,³ e naxa, “Alatala, Isirayilaa Ala, nanfera ito ligama Isirayila yi to, Isirayila bõnsõnna nde yi tunun?”⁴ Na xõtõn bode, yamaan yi keli xõtõn, e yi saraxa gandena nde yitõn menni, e yi saraxa gan daxine nun bõnɛ xunbeli saraxane ba.⁵ Isirayila kaane yi a fala, e naxa, “Isirayila bõnsõnne muxun mundun mi faxi Alatala yetagi be Isirayila bõnsõnne birin yɛ?” E bata yi e kɔlɔ fa fala, naxan yo mi fa Alatala yetagi Misipa yi, e na kanna faxama nɛn.⁶ Bunyamin kaane kininkininna yi Isirayila kaane suxu, e ngaxakedenne, e yi a fala, e naxa, “Bõnsõnna nde bata ba Isirayila ra to.⁷ En nanse ligama Bunyamin kaane xa naxanye luxi, bayo en bata en kɔlɔ Alatala yi a en nama en ma dii tɛmɛne fi e ma e jaxanla ra?”⁸ Nayi, e yi maxɔdinna ti, e naxa, “Muxuna ndee Isirayila bõnsõnne muxune yɛ ba naxan mi faxi Alatala yetagi Misipa yi?” E yi a kolon a Yabesi-Galadi kaan muxu yo mi yi faxi yamaan daaxadeni.⁹ E yi yamaan yate, e yi a to Yabesi-Galadi muxu yo mi yi na.¹⁰ Nayi, yamaan yi xɛmɛ kɛnde wuli fu nun firin nasiga, e yi yamarini ito so e yii, e naxa, “ɛ siga ɛ sa Yabesi kaane birin faxa silanfanna ra Galadi yi, xɛmɛne nun jaxanle nun diidine.¹¹ ɛ xɛmɛne birin faxa, e nun jaxanla naxanye bata dɔxɔ xɛmɛn xɔn.”¹² E yi sa sungutun nasɔlɔnxin muxu kɛmɛ naanin li Yabesi-Galadi yi naxanye munma yi xɛmɛn kolon singen, e yi siga e ra daaxadeni Silo yi Kanan yamanani.

¹³ Yamaan birin yi xɛrane rasiga lanna fe faladeni Bunyamin bõnsõnna muxune xa naxanye yi dɔxi Rimõn fanye yireni.¹⁴ Na waxatini, Bunyamin bõnsõnna muxune yi xɛtɛ, Isirayila kaane yi jaxanle so e yii e naxanye lu e nii ra Yabesi-Galadi yi. Koni, e birin mi jaxanla sɔtɔ.

¹⁵ Isirayila kaane yi kininkinin Bunyamin bõnsõnna muxune ma, bayo Alatala bata yi gbalon nagodo Isirayila bõnsõnne muxune ma.¹⁶ Yamaan kuntigine yi a fala, e naxa, “Naxalan mi fa Bunyamin bõnsõnni. En nanse ligama, alogo xɛmɛn naxanye mi faxaxi ne xa jaxanle sɔtɔ?”¹⁷ Bunyamin bõnsõnna muxu dɔnxɛne xa yiwuya alogo bõnsõnna nde nama raxɔri Isirayila yi.¹⁸ Koni, en mi nɔɛ en ma dii tɛmɛn soɛ e yii e jaxanle ra, bayo Isirayila kaane bata yi e kɔlɔ, e naxa, ‘Dangan na kanna xa naxan na a dii tɛmɛn fi Bunyamin kaana nde ma!’ ”¹⁹ Nayi, e yi a fala, e naxa, “Sanla nde Alatala xa Silo taani jɛɛ yo jɛɛ Betɛli taan kɔmɛnna binni, kiraan sogeteden binni naxan Betɛli nun Siken tagi, Lebona taan yiifanna ma.”²⁰ Na xanbi ra, e yi yamarini ito fi Bunyamin kaane ma, e naxa, “ɛ sa ɛ luxun manpa bili nakɔne yi.²¹ ɛ yi lu ɛ yɛɛ rakɔnjɛ, nayi, Silo sungutunne na mini, siga e bodondeni, ɛ mini manpa binle bun, ɛ keden kedenna birin yi Silo sungutunna nde tongo, ɛ yi e findi ɛ jaxanle ra, ɛ siga Bunyamin yamanani.²² Xa e fafane hanma e ngaxakedenne fa e mawuga nxu fɛma, nxu a fale e xa, nxu naxa, ‘ɛ kininkinin e ma, bayo nxu mi jaxalan fenxi e xa yɛngɛni. ɛ tan xa mi e soxi e yii. Nayi, ɛ mi findixi fe kalane ra.’ ”²³ Bunyamin kaane yi na kawandi xuiin suxu, e yi jaxalan wuyaxi sɔtɔ sungutunne yɛ naxanye yi sigama e bodondeni Silo yi. Na xanbi ra, e yi xɛtɛ e yamanani, e mɔn yi sa e taane ti, e dɔxɔ na.²⁴ Na waxatini, Isirayila kaan bonne yi keli yamani, e xɛtɛ e bõnsõnne nun e xabilane yi, e sa dɔxɔ e bɔxɔne yi.

²⁵ Na waxatini, manga mi yi Isirayila yi, birin yi a kɛnɛn feen nan ligama.

Ruti Ruti a Fe Taruxuna

Ruti Moyaba kaana a fe taruxun nan ito ra. Ruti a fe taruxu ligaxi waxatin naxan yi, kitisane nan yi Isirayila yɛɛratine ra. Ruti yi a mame Nowemi fɛma. A siga nɛn Nowemi fɔxɔ ra a konni Isirayila yamanani. Ruti nun a mame Nowemi yi na waxatin naxan yi, a dɔxɔ nɛn a xɛmɛ singen xabilan muxuna nde xɔn ma. Ala yi a baraka, a dii xɛmɛna nde sɔtɔ naxan yi xili Obedi. Taruxuni ito bata a yita en na fa fala Ala hinanma siyane birin muxune ra naxan na fa a ma, a findi a muxun na. Ruti findixi Yesu Alaa Muxu Sugandixin benbana nde sɔtɔ muxun nan na. Amasɔtɔ Obedi nan Yese sɔtɔ. Yese yi Manga Dawuda sɔtɔ. Yesu nga kelixi Manga Dawuda bɔnsɔnna nin (Matiyu 1.5).

Elimɛlɛki Moyaba yamanani

¹ Kitisane yi Isirayila yamanani waxatin naxan yi, kame gbeen yi so yamanani. Nayi, xɛmɛna nde yi keli Bɛtɛlɛmi taani, Yuda yamanani e nun a naxanla nun a dii xɛmɛ firinne, e yi sa dɔxɔ Moyaba yamanani. ² Na xɛmɛn yi xili nɛn Elimɛlɛki. A naxanla fan yi xili nɛn Nowemi. A dii xɛmɛ firinne fan xinle nan itoe ra, Malɔn nun Kiliyon. Efarata bɔnsɔnna nan yi e ra, Bɛtɛlɛmi kaane Yuda yamanani. Elimɛlɛki nun a denbayaan yi siga Moyaba yamanani. E yi dɔxi Moyaba yamanani waxatin naxan yi, ³ Elimɛlɛki yi faxa. Nowemi yi findi kaɲa gilen na e nun a dii xɛmɛ firinne yi lu. ⁴ Nowemi a dii xɛmɛne yi Moyaba naxanle futu. Naxanla boden yi xili Oropa, boden fan yi xili Ruti. Nba, e yi lu mɛnni han jɛɛ fu jɔxɔn. ⁵ Na xanbi ra, a dii xɛmɛ firinne, Malɔn nun Kiliyon fan yi faxa. Nowemi keden peen yi lu amasɔtɔ a xɛmɛn nun a dii xɛmɛne bata yi faxa.

Ruti yi bira Nowemi fɔxɔ ra

⁶ Nowemi yi a mɛ fa fala a Alatala bata a yamaan baraka Isirayila yamanani. Marigin bata balon so Isirayila kaane yii ki fajin. Nanara, Nowemi yi a yitɔn a keli Moyaba e nun a mamuxune. ⁷ Nowemi yi dɔxi denaxan yi a keli mɛnni, a mamuxu firinne biraxi a fɔxɔ ra, e yi kiraan suxu xɛtɛ Yuda yamanani. Koni e kira yi, ⁸ Nowemi yi a fala a mamuxune xa, a naxa, “ɛ xɛtɛ, birin xa siga a nga konni. Alatala xa hinan ɛ fan na alo ɛ bata hinan n tan nun n ma diine ra kii naxan yi naxanye faxaxi. ⁹ Alatala xa xɛmɛ fajin fi ɛ ma e nun bɔjɛ xunbenla ɛ banxine kui.”

Awa, Nowemi yi a jungu a mamuxune ma, koni e lu wugɛ e mame a fe ra. ¹⁰ E yi a fala e mame xa, e naxa, “ɛn-ɛn, en birin xa siga i kon kaane fɛma.”

¹¹ Nowemi yi a fala a mamuxune xa, a naxa, “N mamuxune, a lan ɛ xa xɛtɛ ɛ konni. Nanfera ɛ waxi a xɔn ma en birin xa siga? ɛ yengi a ma fa fala a n mɔn nɔɛ dii xɛmɛna nde bare nɛn naxanye ɛ fute ba? ¹² ɛ xɛtɛ ɛ konni amasɔtɔ n tan bata fori xɛmɛ taa ra dɔxɔn ma. Hali n na a fala n naxa n xɛmɛ gbɛtɛ sɔtɛ to kɔɛɛn na, n dii xɛmɛne bari, ¹³ ɛ nɔɛ dɔxɛ han ne yi gbo ba? ɛn-ɛn, n mamuxune, ɛ a kolon a na mi ligɛ. Alatala bata n tan, Nowemi a dunuɲa ragidin xɔdɔxɔ ayi dangu ɛ gbeen na.”

¹⁴ Nba, Oropa nun Ruti mɔn yi wuga fɔlɔ. Awa, Oropa yi a jungu a mame ma, a xɛtɛ a konni, koni Ruti tan mi tin xɛtɛ. ¹⁵ Nanara, Nowemi yi a fala Ruti xa, a naxa, “Ruti, Oropa bata siga a muxune fɛma e nun a gbee alane. I fan xa siga a fɔxɔ ra ɛ konni.”

¹⁶ Koni Ruti yi Nowemi yabi, a naxa, “I nama a fala a n xa xɛtɛ i fɔxɔ ra. N mame, en birin xa siga. I na siga yire yo yi, en birin nan sigama na yi. I dɔxɔ yire yo yi, n fan dɔxɔn na nin. I ya muxune yi findi n ma muxune ra, i ya Ala yi findi n ma Ala ra. ¹⁷ I na faxa yire yo yi, n fan faxan mɛnna nin, n maluxun mɛnni. Xa sese en tan firinna fata, xa sayaan mi a ra, Alatala a tɔrɔn naxan naxu dangu tɔrɔn birin na, na xa n li.”

¹⁸ Nba, Nowemi to a to a Ruti bata kankan a ma, a fɔ e firinna birin xa siga, Nowemi mi fa fala yo ti sɔnɔn.

¹⁹ E firinna birin yi siga han Bɛtɛlɛmi taani. E soxina, taan birin yi kabɛ e fe ra, naxanle yi lu a fale, e naxa, “Nowemi nan yati ito ra ba?”

²⁰ Nowemi yi e yabi, a naxa, “E nama n xili Nowemi, koni e n xili ba ‘Səxələtəna’ amasətə Ala Sənbe Kanna bata tərən nafa n tan ma. ²¹ Nba, n tan Nowemi kelima be waxatin naxan yi, se wuyaxi yi n yii nun. Koni Alatala bata n naxete be yi sese mi fa n yii sənən. Nanfera e tan naxanle n xilima a Nowemi?*” Alatala bata yelin n yalage, Ala Sənbe Kanna bata tərən nafa n ma.”

²² Nba, Nowemi nun a mamuxun Ruti fa kii nan na ra sa keli Moyaba yamanani fa Betelemi yi malo xaba waxatini.

2

Ruti yi siga Boosu a xeen ma

¹ Xemenənde yi Nowemi a xemen xabilani a xili Boosu. Muxu kenden nan yi a ra e nun nafulu kanna. E nun Elimeleki yi xabila kedenna nin. ² Ləxəna nde, Ruti Moyaba kaan yi a fala a mame Nowemi xa, a naxa, “N xa siga malo xəri yikentundeni. Waxatina nde, muxuna nde tinma nen n yi na liga.” Nowemi yi a yabi, a naxa, “N mamuxuna, awa siga.”

³ Nayi, Ruti yi siga xeenənde ma malo xəri makentundeni walikene fəxə ra. Boosu nan ma xee yi na ra Elimeleki xabila yi muxuna nde. ⁴ Ndedi ligaxina, Boosu fan yeteen yi fa keli Betelemi yi, a yi a fala walikene xa, a naxa, “Alatala xa lu e xən.” E yi a yabi, e naxa, “Alatala xa i fan baraka.”

⁵ Boosu yi a walike kuntigin maxədin, a naxa, “Naxalan sungutunna mundun ito ra?”

⁶ Kuntigin yi Boosu yabi, a naxa, “Naxalan xəjen nan a ra naxan kelixi Moyaba yamanani, a faxi Nowemi nan fəxə ra. ⁷ A n maxədin nen a xa bira n ma walikene fəxə ra, alogo a xa e xəri makentun. A wanla fəlxəni nen xabu xətənni, a baxi sigadeni nen iki a matabudeni gageni.”

⁸ Awa, Boosu yi siga Ruti fəma, a naxa, “N xa a fala i xa, i nama fa siga malo xəri yikentundeni dede yi sənən fə n ma xeen ma be. E nun naxanli itoe xa lu wale be. ⁹ Bira walikene fəxə ra, e nəma yire yo xabe, i siga e fəxə ra menni. N bata yamarin fi n ma muxune ma a e nama i tərə. Awa, min xənla na i suxu waxati yo yi, i siga, i sa i min walikene min seen na.”

¹⁰ Ruti yi a xinbi sin Boosu bun ma, a yi a yetagin lan bəxən ma, a yi a fala a xa, a naxa, “Nanfera i xaminxi n ma fe ra? Nanfera i hinanxi n tan xəjen na?”

¹¹ Boosu yi Ruti yabi, a naxa, “N bata na feene birin me i naxan nabaxi i mame xa xabu i ya xemen faxa. N bata a kolon fa fala i bata i nga nun i fafe nun i ya yamanan bejin, i fa be yi, i fa so n ma muxune ye, i mi yi naxanye kolon a fəlxəni. ¹² Ruti, i bata naxan liga, Alatala xa i barayi. I yi duba kamalixin sətə keli Alatala Isirayilaa Ala yii i faxi naxan fəma i ratanga feen na.”

¹³ Ruti yi Boosu yabi, a naxa, “Mangana, i fan n tan xa, i bata n bəjen xunbeli fala fajin na i naxan tixi n xa, amasətə hali i ya walike keden peena a fisa n tan xa.”

¹⁴ Awa, dege waxatina a lixina, Boosu yi Ruti xili, a naxa, “Fa be, en birin xa fa en dege. Buruna nde tongo i yi a sin sabini.” Nba, Ruti nun walikene yi sa dəxə e nun Boosu. Boosu mən yi donse ganxina nde radangu Ruti ma. Ruti yi a dege han a lugo, a donse dənxen mən yi lu a yii. ¹⁵ Nba, Ruti mən sigaxi na malo xəri makentundeni, Boosu yi yamarin fi a walikene ma, a naxa, “Ruti xa a xaba han xidine saxi dənaxan yi. E nama a rayagi fe yo raba. ¹⁶ Na na dangu, e mən xa maala nde ba xidine ra, e yi e rabejin bəxən ma, a yi e tongo. E nama fala yo ti a xili ma.”

¹⁷ Awa, Ruti yi ferijen maala malanje han jinbanna ra. A yi a maala bənbə, a yi a liga fayida barama xungbeen ye firin nəxən. ¹⁸ Ruti yi maali ito tongo, a siga a ra taani. A bata naxan birin malan, a sa na yita a mame ra. Ruti mən yi a donse dənxe so a mame yii. ¹⁹ Nowemi yi Ruti maxədin, a naxa, “I sa maala nun densen i toe birin malanxi minen yi? I yi walima nde a xee ma nun? Muxun naxan yi yengi dəxi i xən ma, Ala xa na kanna baraka!”

* 1:21: Nowemi bunna neen fa fala “Sewa muxuna.”

Awa, Ruti yi a fala a mame Nowemi xa, a naxa, “N yi sa walima na xemen nan ma xee ma naxan xili Boosu.”

²⁰ Nowemi yi kabe, a naxa, “Alatala naxan ma hinan mi janje faha muxune nun niiramane xa, na xa Boosu baraka.” Nowemi mon yi a fala Ruti xa, a naxa, “Na xemena, nxu bari boden na ra naxan en goronna tonge, a yi a yengi daxe en xon ma.”

²¹ Nanara, Ruti Moyaba kaan yi a fala Nowemi xa, a naxa, “Naxan dangu a birin na, Boosu mon yi a fala n xa a nxu nun a walikene xa lu maala nde xabe han e yelin waxatin naxan yi.”

²² Nowemi yi a fala Ruti xa, a naxa, “N mamuxuna, a lan e nun jaxanle xa lu wale Boosu a xeen ma. Xa i sa wali muxu gbetene xeen ma, waxatina nde i toroma nen.” ²³ Awa, Ruti yi siga xeen ma, a lu wale Boosu walike jaxanle faxa ra han e yelin maala nun murutun birin malanje. Ruti mon yi lu a mame fema.

3

Ruti a xeme soto fena

¹ Laxona nde, Nowemi yi a fala Ruti xa, a naxa, “N mamuxuna, n xa xemen fen i xa alogo i xa sewa. ² I a kolon, na Boosu naxan tinxi e nun a walike jaxanle yi wali, en nun na barixi nen. To jinbanna ra, Boosu sa a maala bonboma nen. ³ Awa, Ruti, sa i maxa, i latikononna nde so i ma. I yi i ya dugi fajine tongo, i yi i yiton. Na na dangu, i siga Boosu a malo bonbodeni. Koni a nama a kolon de a i na yi han a yelin a degedeni. ⁴ Awa, a sa xima denaxan yi, i xaxili lu menna xon ma. Boosu na xi waxatin naxan yi, i siga, i sa a mafelenni te, i yi i sa a san laben na. I lan i xa naxan liga, a tan yeteen na falama i xa nen.”

⁵ Awa, Ruti yi Nowemi yabi, a naxa, “I naxan yo fala n xa, n na nan ligama.”

⁶ Nba, Ruti yi siga malo bonbodeni, a yi a liga alo a mame a yamarixi kii naxan yi. ⁷ Boosu yelinxina a degedeni, a niin yi fan a ma. A sa a sa maala dexon, a xi. Ruti yi siga na yi dajin, a yi Boosu a mafelenni te, a yi a sa a san laben na. ⁸ Kae tagini, Boosu yi matugan, a xulun, a yi a maxete, a yi a terena jaxanla saxin na a san laben na. ⁹ Boosu yi a maxodin, a naxa, “Nde i tan na?”

Ruti yi Boosu yabi, a naxa, “Mangana, n tan na a ra. I yengi daxe n xon ma, i yi i goronna tongo, bayo e nun Nowemi barixi nen. Nayi, yandi, n futu.”

¹⁰ Boosu yi Ruti yabi, a naxa, “Alatala xa i baraka. I naxan ligaxi iki, na bata a yita n na fa fala i bata nxe xabilan binya. Na binyen gbo dangu i mame gbeen na i bata naxan liga a xa. I nxe banxulan jarena nde fenje hali a findi se kanna ra hanma yigelitona, koni i mi tinxi na ma. ¹¹ Awa Ruti iki, i nama xamin, i na wa sese xon ma a fala n xa, n na a lige i xa amasoto muxun birin i ya jaxalan fajiyaan kolon taan kui. ¹² Nandin na a ra, fa fala nxu nun Nowemi barixin na a ra, koni xeme keden na, na nun Nowemi tagi so dangu n tan na. ¹³ Xi be to han tila xatanni, en na a matoe xa a tinje i goronna tonge. Xa a tin, na lan. Koni xa a mi tin, n bata n kole habadan Alatala yi fa fala n tan, Boosu, i goronna birin tonge. Ruti, i sa han xatanni.” ¹⁴ Nanara, a yi a sa Boosu san laben na han xatanni. Koni a yi keli subaxani amasoto Boosu mi yi waxi a xon ma a muxe xa a kolon fa fala a yi na yi nun. ¹⁵ Benun Ruti xa siga, Boosu yi a fala a xa, a naxa, “I ya xunbeli domain ba i ma, i yi a yifulun be yi.” Ruti yi a xunbeli domani sa. Boosu yi maala ligaseen ye tonge naanin e nun naanin jaxon sa Ruti a xunbeli domani. Boosu yi Ruti rate a ma. A yi siga a ra taani. ¹⁶ Ruti a konna lixina, a mame yi a maxodin, a naxa, “N mamuxuna, nanse danguxi na?”

Ruti yi na feene birin yeba a xa Boosu naxan ligaxi a xa. ¹⁷ Ruti mon yi a fala a mame xa, a naxa, “Boosu maali ito soxi n yii nen, a n yii genla nama fa i fema.”

¹⁸ Awa, Nowemi yi a fala Ruti xa, a naxa, “Iki, dija han i yi a to a rajanma kii naxan yi. Boosu mi daxe fa a feni itoe birin yiton.”

4

Boosu yi Ruti futu

¹ Boosu yi siga taan so deen na, a sa dɔxɔ na. A yi na waxatin naxan yi, Elimeleki bari boden yeteen yi fa, Boosu bata yi naxan ma fe fala Ruti xa nun. Boosu yi xemen xili, a naxa, “N xoyina, fa, i fa dɔxɔ be.” A yi siga na yi a sa dɔxɔ. ² Awa, Boosu yi taan fori muxu fu xili alogo e fan xa fa dɔxɔ a fema. E to fa dɔxi na, ³ Boosu yi a fala a bari boden xa, a naxa, “Iki, Nowemi mon bata fa sa keli Moyaba yamanani, a waxi Elimeleki a bɔxɔn mati feni, en bari bodena. ⁴ A lan i xa feni ito kolon. Awa, xa i waxi a sara feni, a sara fonni itoe yee xari. Koni xa i mi waxi a xɔn ma, i na fala n tan Boosu xa amasɔtɔ xa i mi a sarama, a lan n tan yi a sara.” Na xemen yi Boosu yabi, a naxa, “N tan a sarama nen.”

⁵ Boosu yi xemen yabi, a naxa, “Nba, na lanxi. Koni xa i bɔxɔni ito sara Nowemi ma, i Moyaba jaxanla Ruti fan dɔxɔma nen i ya jaxanla ra alogo bɔxɔn xa lu a xemen keeni naxan faxaxi.”

⁶ Xemen yi Boosu yabi, a naxa, “N tinma nen nayi, i yi na xeen sara amasɔtɔ xa n na tongo, a mi nɛe finde n keeni na n ma diine xa. I tan xa a sara amasɔtɔ a mi lan n tan yi a sara.”

⁷ Nba, na waxatini benun muxune xa yelin sare sodeni hanma benun e xa e yii seene masara e bode yi, keden yi a sankidin bama nen a sanni yamaan tagi, a yi a so boden yii naxan a seen sarama a ma. Na waxatini Isirayila kaane yi a yitama nen nayi fa fala feen birin bata jan e tagi.

⁸ Nanara xemeni ito yi a fala Boosu xa, a naxa, “I tan xa bɔxɔn sara.” Xemen yi a sankidin ba a sanni, a yi a so Boosu yii. ⁹ Awa, Boosu yi a fala yamaan fonne birin xa e nun muxun naxanye yi na yi, a naxa, “E birin bata findi seren na to fa fala a n bata Elimeleki nun Kiliyon nun Malɔn ma seene birin sara naxanye Nowemi yii. ¹⁰ Naxan saxi na fari, Ruti Moyaba kaana, Malɔn ma kaja gilen bata findi n ma jaxanla ra. Nayi, faxa muxun kon kaane mi fulama a keeni na. A xabilana fe sigama nen yeen na a muxun bonne ye e taani. E tan fonne bata findi seren na feni itoe yi.”

¹¹ Awa, kuntigine nun muxun bonne yi Boosu yabi, e naxa, “Awa, nxu bata findi seren na. Alatala xa i ya jaxanla liga alo Rakeli nun Leya naxanye dii wuyaxine bari, ne yi findi Isirayila yamaan na. Ala xa i findi se kanna ra Efarata bɔnsɔnna ye. I mon yi findi xili kan gbeen na Betelemi taani. ¹² Alatala xa dii wuyaxi fi i ma fata na sungutunna Ruti ra, i xabilan yi gbo ayi alo Peresi mamandenne kii naxan yi Tamari naxan bari Yuda ma.”

Boosu nun a mamandenne

¹³ Awa, Boosu yi Ruti tongo, a findi a jaxanla ra. Alatala yi Ruti baraka, a yi fudikan, a yi dii xemen sɔtɔ. ¹⁴ Nayi, jaxanle yi a fala Nowemi xa, e naxa, “En xa Alatala tantun amasɔtɔ a bata mamandenna fi i ma to naxan a yengi dɔxɔma i xɔn ma. Ala xa diidini ito findi xili kan gbeen na Isirayila yamanani. ¹⁵ I rafan i mamuxun ma. Ruti mon bata fe fanin liga i xa hali dangu dii xeme solofere ra. Iki, Ruti bata mamandenna nde so i yii naxan i nii yifanma i ma, a yi i mali i ya foriyani.” ¹⁶ Awa, Nowemi yi diin tongo, a yi a maso a ra, a yi a yengi dɔxɔ a xɔn ma.

¹⁷ E dɔxɔ bode jaxanle yi Ruti a dii xemen xili sa Obedi. E yi a fala muxun birin xa, e naxa, “Nowemi bata mamandenna sɔtɔ, dii xemen na a ra.” Awa, Obedi yi Yese sɔtɔ. Yese fan yi Manga Dawuda sɔtɔ.

¹⁸ E bɔnsɔnna muxune xinle ni itoe ra, keli Peresi ma han sa dɔxɔ Manga Dawuda ra. Peresi nan Xesirɔn sɔtɔ.

¹⁹ Xesirɔn yi Rami sɔtɔ.

Rami yi Aminadabo sɔtɔ.

²⁰ Aminadabo yi Naxason sɔtɔ.

Naxason yi Salimon sɔtɔ.

²¹ Salimon yi Boosu sɔtɔ.

Boosu yi Obedi sɔtɔ.

²² Obedi yi Yese sɔtɔ.

Yese yi Dawuda sɔtɔ.

Samuyeli Singena

Nabi Samuyeli nun Söli nun Manga Dawudaa Fe Taruxuna

Kitabun yireni ito xili saxi Nabi Samuyeli nan xun ma, naxan findi kitisa dānxen na benun mangane xa dāxō Isirayila yi. Ala a findi nen a yamaan xunbaan na waxati xōdēxene yi. A findi nen nabiin na, a mōn yi mangayaan naba Isirayila yi. Isirayila kaane mi yi fa e wasa soma kitisane yi, e yi wa a Ala xa manga keden dāxō Isirayila yi kitisane funfuni. Hali Samuyeli to yi tondima, a yi yamaan waxōn feen liga fata Alaa yamarin na, a mangan dāxō naxan yi findixi Söli ra. Anu mafuren, Söli yi fe naxine liga fōlō lan Ala ma han Ala yi ba a maliye. Nayi, Ala yi foningen Dawuda sugandi, naxan tima Söli funfuni. Dawuda yi findi Söli a walikēen na, na yi a xaran mangayaan wanle ma benun a xa findi mangan na. Koni, a yi a gi Söli bun ma naxan yi wama a faxa feni. Keli Samuyeli Singen sora 16 ma han a sora 30, Söli senben yi janma, koni Dawuda tan yi senben sōtōma. Kitabun yireni ito rajanma Söli faxa feen falan nan ma e nun a dii xēmene.

Kitabun yireni ito a yitama en na nen fa fala a Ala nan keden a yamaan mangan na. Yamanani, muxu yo mi nōe mangaya tinxinxin ligē xa a mi a magodo Senben Birin Kanna Alaa mangayaan bun a kiin yeteni.

Xanaa Ala Maxandina

¹ Xēmēna nde yi na naxan yi kelixi Ramatayin-Sofimi yi, Efirami yamanan geya yirena. A yi xili nen Elikana, Yeroxamaa diina. Elihu nan Yeroxama sōtō. Toxu nan Elihu sōtō. Sufi Efirami kaan nan Toxu sōtō. ² Naxalan firin yi Elikana yii, boden xili Xana, a firinden xili Peninna. Peninna bata yi diine bari, koni dii yo mi yi Xana yii. ³ Nēe yo nēe Elikana yi kelima nen a konni, a siga Alatala Senben Birin Kanna batudeni Silo taani, a mōn yi saraxan bama a xa. Heli a dii firinne, Xofini nun Finexasi yi mēna nin, Alatalaa saraxaraline nan yi e ra.

⁴ Elikana na yi saraxan ba lōxōn naxan yi, a yi nde fima a naxanla Peninna ma nen e nun a dii xēmēne nun a dii tēmēne birin. ⁵ Koni a yi dāxōde firin nan soma Xana yii, bayo a yi rafan a ma, hali Alatala to a findi gbantan na. ⁶ Naxanla boden yi yengen gidima a ma nen waxatin birin, alogo a xa xōlō bayo Alatala bata a findi gbantan na. ⁷ Nēe yo nēe Xana na yi siga Alatalaa banxini, na fe kedenna yi ligama nen. A yengen gidi Xana ma han a wuga, a mōn mi yi sese donma. ⁸ Elikana a xēmēn yi a maxōdin, a naxa, “Xana, nanfera i wugama, i mōn mi i dēgema? Nanfera i xōlōxi? N tan mi fisa dii fu xa i tan yii ba?” ⁹ Lōxōna nde e yi Silo yi, donse donna to ba a ra, Xana yi siga Alatala Batu Banxin dēen na Saraxarali Heli yi dōxi dēnaxan yi. ¹⁰ A bōjēn yi xōlōxi, a Alatala maxandi, a wuga han! ¹¹ A a dē ti, a naxa, “Alatala Senben Birin Kanna, xa i yēen ti i ya walikēna marayarabin na, xa n ma fe rabira i ma, i yi kininkinin n ma, i dii keden fi n ma, n na a fima i ma nen i ya walikēen na a siin birin yi, a xunna mi biye mumē!” ¹² Xana yi Alatala maxandi waxati xunkuye, Heli yi a dēen matoma. ¹³ Xana yi falan tima a bōjēni, a dēen yi ramaxama koni sese mi yi mēma. Heli yi a miri a dōlōn nan a xunni. ¹⁴ A yi a fala a xa, a naxa, “I luma nen dōlō minni han waxatin mundun? Siga, i ba dōlōn minjē.” ¹⁵ Xana yi a yabi, a naxa, “En-en n kanna, naxalan tōrōxin nan n na. N mi dōlō minxi. N be yi n ma kōntōfinla nan taxudeyi Alatala ra. ¹⁶ I nama n miri naxalan naxin na. N bata bu Ala maxandē, bayo n tōrōn nun sunun nin.” ¹⁷ Nayi, Heli yi a fala, a naxa, “Siga bōjē xunbenli, Isirayilaa Ala xa na so i yii i naxan maxōdinxi.” ¹⁸ Xana yi a fala, a naxa, “I ya konyin xa i ya fanna sōtō.” Xana yi siga, a a dēge. Xōlōn yi jan a yetagi. ¹⁹ Xōtōn xōtōn, Elikana nun a denbayaan yi keli, e e xinbi sin Alatala yetagi, e mōn yi xētē e konni Rama yi.

Samuyeli a dii nōreyana

Elikana yi a naxanla Xana kolon naxanla ra, Alatala yi a maxandin yabi. ²⁰ Na waxatini, Xana yi fudikan, a diin bari, a yi a xili sa Samuyeli, bayo a tan naxa, “N na a maxōdinxi

Alatala nan na.” ²¹ Na xanbi ra, Elikana mən yi siga Silo yi e nun a denbayana alogo e xa sa jɛɛn saraxan ba Alatala xa e nun a xa a dɛ tiin nakamali. ²² Koni Xana mi siga, bayo a a fala nɛn a xɛmɛn xa, a naxa, “Diin na dɛ ba waxatin naxan yi, n yi a xali alogo n xa a yita Alatala ra, a yi lu na yi waxatin birin.” ²³ A xɛmɛna Elikana yi a yabi, a naxa, “A liga alo a rafan i ma kii naxan yi. Lu be han a yi dɛ ba. Alatala xa a falan nakamali.” Nayi, Xana yi lu Rama yi a diin namindeni.

²⁴ A to a dɛ ba, hali a to yi xurun, a siga a ra Alatalaa banxini Silo yi e nun tura jɛɛ saxan nun murutu fujin bɛnbɛli keden nun minse kundi keden. ²⁵ E turaan kɔɛ raxaba, e diin xali Heli fɛma. ²⁶ Xana yi a fala Heli xa, a naxa, “Naxanli ito fe rabiraxi i ma ba naxan yi tixi be lɔxɔna nde Alatala maxandideni? Nɔndin na a ra yati, n tan nan yi a ra. ²⁷ N yi diin naxan maxɔdinma Alatala ma, a tan ni i ra. ²⁸ N fan wama a fi feni Alatala ma a siin birin yi, Alatala nan gbee a ra.” E yi e xinbi sin Alatala bun ma.

2

Xana yi barikan bira Ala xa

¹ Xana yi Alatala maxandi, a naxa,
Sɛwana n bɔjɛni Alatalaa fe ra.
Alatala nan n xunnakelixi,
n nɔɛ geɛ n yaxune ma nɛn,
bayo n sɛwaxi i ya kisina fe yi.

² Muxu yo mi sarijan alo Alatala.
En ma Ala keden peen nan en kantan fanyen na.
Ala gbɛtɛ mi na, ba i tan na.

³ E nama waso falane ti.
E nama konbin ti,
bayo Alatala, Ala na a ra
naxan feen birin kolon,
a muxune kɛwanle birin makitima nɛn.

⁴ Sofa sɛnbɛmane xanle bata kala,
koni naxanye fanga mi gbo
ne bata sɛnbɛn sɔtɔ.
⁵ Naxanye yi lugoxi nun
ne donseen fenma,
koni kamɛn yi naxanye ma nun
ne mako mi fa wanla ma.
Naxalan gbantan bata dii solofere bari,
koni naxan bata yi dii xɛmɛ wuyaxi bari,
na bata a kui jan.

⁶ Alatala faxan tima,
a kisin tima,
a muxun nasigɛ laxira yi,
a a bɛ na.

⁷ Alatala muxun fuxarɛ, a a banne,
a nde ragodɛ, a nde yitɛ.

⁸ A fangatarene rakele nɛn burunburunni,
a tɔrɔ muxun nakeli xubeni.
A e nun kuntigine radɔxɔ
yire kedenni manga gbɛdɛne ma.

Alatala nan bɔxɔ xɔnna bɛtɛn saxi,
a tan nan a dɔxɔ a funfuni.

⁹ A muxu tɔgɔndiyaxine yisuxuma nɛn

koni naxudene loma ayi nen dimini,
bayo muxun mi noon sotoma fangani.

¹⁰ Alatala na galanna xuiin namini
a yaxune raxuyama ayi nen.

A tan nan kitisa gbeen na
han boxon danna.

A a yamaan mangan senben gboma ayi nen,
a a manga sugandixin fangan xun masama nen.

¹¹ Na xanbi ra, Elikana yi xete a konni Rama yi, koni Samuyeli yi lu walideni Alatala xa, saraxarali Heli bun ma.

Heli a diine

¹² Fuyantenna nan yi Heli a diine ra, e mi yi Alatala kolon. ¹³ Saraxaraline namunna nan yi ito ra lan yamaan ma: Xa muxuna nde saraxan ba, saraxaralina walikeen yi a masoma nen suben jinmaton na, wure binga de saxanna a yii. ¹⁴ A yi a rasin goronna kui hanma tundena hanma gbete. Wure bingaan na yi naxan birin soxon, na yi findima saraxaraliin nan gbee ra. Isirayila kaan naxanye birin yi fama Silo batu banxini, na nan yi ligama.

¹⁵ Koni, waxatina nde, benun e xa turen gan, saraxaralina walikeen yi fama nen a a fala saraxa baan xa, a naxa, "Fa suben gilin daxin na saraxaraliin xa. A mi tinje i ya sube jinxin na, fo sube xindena." ¹⁶ Xa na kanna a fala a xa, a naxa, "Sube turen xa gan singen, na xanbi ra, naxan na i kenen, i na tongo," walikeen yi a yabima nen, a naxa, "En-en, a so n yii iki, hanma n xa a tongo fangan na."

¹⁷ Nayi, Heli a diine yi yulubi naxin nan tongoma Alatala mabinni, bayo saraxan naxan yi bama Alatala xa e mi yi binye yo saxi na ma. ¹⁸ Koni Samuyeli tan yi walima Alatala yetagi a banxulan joreyani, a maxidixi taa dugi saraxarali domani.

Samuyeli a denbayana fe

¹⁹ Ne yo je, Samuyeli nga yi domadina nde degema nen, a a xali a diin ye ra, e nun a xemnen na yi siga Silo yi jee saraxan badeni waxatin naxan yi. ²⁰ Heli yi dubama Elikana nun a naxanla xa iki, a naxa, "Alatala xa mamandenne fi i ma fata naxanli ito ra, naxan luye na diin joxoni a naxan maxodin, a yi a fi Alatala ma." Na xanbi ra, e yi xete e konni.

²¹ Alatala yi Xana ki, a yi dii xeme saxan bari e nun dii teme firin. Banxulan joren Samuyeli yi gboma Alatala yetagi.

²² Heli naxan bata yi fori, na yi a kolon, a diine yi naxan ligama Isirayila kaane ra, a mon yi a kolon fa fala e nun naxanle yi kafuma naxanye yi walima Naralan Bubun deen na. ²³ A yi a fala e xa, a naxa, "Nanfera e fe sifani itoe ligama? Bayo n na e kewali naxina fe mema yamaan birin na. ²⁴ E lu n ma diine. N naxan mema e xun ma Alatala a yamaan xon, na magaxu. ²⁵ Xa muxuna nde a boden haken tongo, Ala ne na kitin se nen, koni xa muxun yulubin liga Alatala ra, nde fa kitima?" Koni e mi e baba maxadi xuiin name bayo Alatala yi wama e faxes feni.

²⁶ Banxulan joren Samuyeli yi gboma nen tun, a yi rafan Alatala nun muxune ma.

²⁷ Sayibana nde yi fa Heli fema a yi a fala a xa, a naxa, "Alatala ito nan falaxi, a naxa, 'I benbane to yi konyiyani Misiran yi Firawona yii, n na n yete makenen nen e xa. ²⁸ Isirayila bansonne birin tagi, n na i benba Haruna nan tongo alogo a xa findi saraxaraliin na, a wanla ke n ma saraxa ganden dexon, a wusulanna gan, a yi saraxarali doamaan so n yetagi. Saraxane Isirayila kaane naxanye ralima n ma teen na, n ne birin so nen i benbana denbayaan yii. ²⁹ Awa, nanfera e yoxi n ma saraxane nun kiseene ma n naxanye yamarixi n ma banxini? Nanfera i bata i ya diine binya dangu n tan na, e yi e yete ratura sube dungi fajine ra Isirayila kaane fama naxan na n xon, n ma yamana?' ³⁰ Bayo a na kii nin, n tan Alatala falan ni ito ra, Isirayila Ala, n naxa, 'N bata yi a fala i ya denbayaan xa, i bansonna xa, han habadan e findima nen n ma saraxaraline ra. Koni iki n na falama kenenni, na fe mi fa a ra. N ne binyama nen naxanye na n binya, koni naxanye na n

najaxu, n ne rajaxuma nen. Alatalaa falan nan na ra. ³¹ A mi fa buma, n yi i ya denbayaan kala, e nun i bõnsõnna birin alogo fori nama lu. ³² I tõrõn toma nen n ma banxini, feen birin yi liga ki faji Isirayila yamaan xa, koni fori yo mi luyɛ i ya denbayani. ³³ Xa n mi naxan ba n batuden dɛxõn ma ɛ tan tagi, na luma nen alogo a xa xadan wugadeni e nun sõxõleni, koni i yixetene birin faxama nen benun e xa fori. ³⁴ I taxamasenna toma nen naxan ligama i ya dii firinne ra, Xofini nun Finexasi. E firinna birin faxama nen lõxõ kedenni. ³⁵ Na xanbi ra, n saraxarali tõgõndiyaxin fɛnjɛ, naxan n waxõnna ligɛ. N yi a denbayaan nasabati. A ti n ma muxu sugandixin yɛɛ ra waxatin birin yi. ³⁶ Muxu yo na lu i ya denbayani na fama nen a xinbin sindeni a bun ma alogo a xa gbetina nde sõtõ e nun buru dungina. A mõn yi a fala, a naxa, Yandi, i xa tidena nde so n yii saraxaraline fɛma alogo n xa nõ balon sõtõdeni.’ ”

3

Alatala yi makɛnen Samuyeli xa

¹ Foningen Samuyeli yi walima Alatala xa Heli fɛma, Alatala yi falan tima nen na waxatini keden keden, fe toone alo xiye, ne mi yi wuya. ² Na waxatini Heli yi saxi a konni, a yɛene bata yi suxu fõlõ a ra, a mi yi nõɛ se toɛ. ³ Samuyeli fan yi xima, a yi saxi Alatala Batu Banxini Alaa Kankiraan fɛma. Benun subaxani, yire sarijanxin lɛnpun mõn yi dɛgɛma waxatin naxan yi, ⁴ Alatala yi Samuyeli xili. A yi a ratin, a naxa, “N tan ni i ra.” ⁵ A a gi, a siga Heli fɛma, a naxa, “N tan ni i ra, bayo i bata n xili.” Heli yi a yabi, a naxa, “N mi i xilixi, xɛtɛ i si i sa.” Samuyeli mõn yi sa a sa.

⁶ Alatala mõn yi Samuyeli xili, a naxa, “Samuyeli!” Samuyeli mõn yi keli a siga Heli fɛma a yi a fala, a naxa, “N tan ni i ra, bayo i bata n xili.” Heli yi a yabi, a naxa, “N mi i xilixi n ma diina, si i sa.” ⁷ Samuyeli yetɛɛn mi yi Alatala kolon, bayo a munma yi falan ti a xa han to.

⁸ Alatala mõn yi Samuyeli xili a saxandeni, a mõn yi keli a siga Heli fɛma, a yi a fala, a naxa, “N tan ni i ra, bayo i bata n xili.” Heli yi a kolon a Alatala nan yi foningen xilima. ⁹ Heli yi a fala Samuyeli xa, a naxa, “Siga, i si i sa. Xa i xili xuiin mɛ sõnõn, i xa a fala iki, i naxa, ‘Alatala, falan ti bayo i ya walikɛɛn tuli matixi.’ ” Samuyeli yi sa a sa a funfuni.

¹⁰ Alatala yi fa, a ti na yi, a mõn yi xinla ti, a naxa, “Samuyeli, Samuyeli!” Samuyeli yi a ratin, a naxa, “Falan ti, i ya walikɛɛn tuli matixi.”

¹¹ Nayi, Alatala yi a fala Samuyeli xa, a naxa, “A mato, n feen ligama nen Isirayila yi, naxan yo na a mɛ a tuli madõxõma ayi nen. ¹² Na lõxõni n feene birin nakamalima nen Heli fari n naxan falaxi a xili ma e nun a denbayana. N mi sese luyɛ. ¹³ N bata yi a fala a xa, n naxa, n na a denbayaan makitima nen habadan! Amasõtõ a diine haken liga nen, a tan naxan yi na kolon, a mi e yikala na liga feen ma. ¹⁴ Nanara, n bata n kõlõ Heli a denbayaan xa, n naxa, ‘Saraxa ba, kise ba, sese mi a denbayaan haken janjɛ.’ ”

¹⁵ Samuyeli yi lu saxi han xõtõnni. A yi Alatala a banxin dɛene rabi. Samuyeli yi gaxuma a fe toxin yebe Heli xa. ¹⁶ Koni Heli yi Samuyeli xili, a naxa, “Samuyeli, n ma diina.” A yi a ratin, a naxa, “N tan ni i ra.”

¹⁷ Heli yi a maxõdin, a naxa, “A falan mundun tixi i xa? Xa i Alaa fala keden peen luxun n ma, n wama nen tõrõn naxan xõdõxõ a birin xa, a xa na sa i fari.” ¹⁸ Nayi, Samuyeli yi a birin yebe a xa, a mi sese luxun a ma. Heli yi a fala, a naxa, “Alatala na a ra. Naxan nafan a ma a xa na liga.”

¹⁹ Samuyeli yi gboma waxatin naxan yi, Alatala yi a xõn ma. A yi tin Samuyeli a falan birin xa kamali. ²⁰ Na nan a liga Isirayila yamanan birin yi a kolon keli Dan han Beriseba, a Alatalaa nabiin nan yi Samuyeli ra. ²¹ Alatala yi lu a yetɛ makenɛnjɛ Silo yi, a mini Samuyeli xa, a falan ti.

4

Alaa Kankiraan yi suxu yengeni

¹ Samuyeli a falan yi rali Isirayila birin ma.

Isirayila kaane yi mini Filisitine yengedeni. E yi e malan Ebeni-Eseri dexon ma, Filisitine yi malanxi Afeki yi. ² Filisitine yi e ganla ti yenge sodeni Isirayila kaane yetagi, yengen yi folo. Filisitine yi Isirayila kaane no, e yi muxu wuli naanin faxa na yengeni. ³ Muxu jɛɛne so waxatin naxan yi gali malandeni, Isirayila fonne yi a fala, e naxa, “Nanfera Alatala bata a lu to Filisitine xa en no? Awa, en siga! En sa Alatalaa Layiri Kankiraan* tongo Silo yi. En nun na xa mini, a yi en nakisi en yaxune fangan ma.” ⁴ Nayi, e yi muxune rasiga Silo yi, ne yi fa Alatalaa Layiri Kankiraan na, Senben Birin Kanna naxan doxi maleka gubugubu kanne xun na. Saraxarali Heli a dii firinne, Xofini nun Finexasi yi Alaa Layiri Kankiraan xali.

⁵ Alatalaa Layiri Kankiraan so gali malandeni waxatin naxan yi, Isirayila birin yi sonxo gbeeni te, boxon yi xuruxurun. ⁶ Filisitine yi na me e yi maxodinna ti, e naxa, “Nanse sonxo sonxo xui ito ra Heburu kaane malandeni?” E to a kolon a Alatalaa Kankiraan bata so, ⁷ Filisitine yi gaxu. E naxa, “Alana nde bata so e gali malandeni! Gbalo feen bata en li naxan munma yi liga en na nun! ⁸ Gbalona en xa! Nde en nakise alani itoe ma naxanye Misiran kaane naxankataxi kiin birin yi tonbon yireni? ⁹ E sɔbe so, e findi xemene ra Filisitine! Xa na mi a ra, e findima nen Heburu kaane konyine ra alo e yi e konyiyani kii naxan yi. E tan xemene xa yengen so sɔbeen na!”

¹⁰ Nayi, Filisitine yi yengen nakeli, e yi Isirayila kaane no, birin yi a gi a konni. Na yi findi kala gbeen na. Isirayila sofaan muxu wuli tonge saxan yi faxa. ¹¹ Alaa Kankiraan yi xali, Heli a dii firinne yi faxa, Xofini nun Finexasi.

Heli sayana fena

¹² Na loxon yeteni, xemena nde yi a gi yengen ma Bunyamin bɔnsɔnni Silo yi. A a dugine yibo sununi, a burunburunna sa a xunni. ¹³ A fe, Heli yi doxi gbedeni kiraan dexon. A a yee rakoninma bayo a bɔnen yi dinma Alaa Kankirana fe ra. Xemɛn somatɔn taani, a yi na feen xibarun nali, taan birin yi gbelegbele. ¹⁴ Heli to na sonxo sonxo xuiin me, a yi maxodinna ti, a naxa, “Nanse sonxo xui ito ra?” Xemɛn yi fa Heli fema mafuren. ¹⁵ Heli bata yi jee tonge solomanaanin jee solomasexe soto, a yee bata yi danxu fefe. ¹⁶ Xemɛn yi a fala Heli xa, a naxa, “N baxi kelideni yengen nin, n nan n gixi to yetɛen nin.” Heli yi a maxodin, a naxa, “Nanse ligaxi n ma diina?”

¹⁷ Xeraan yi yabin ti, a naxa, “Isirayila kaane bata e gi Filisitine yee ra, na findixi kala gbeen nan na en ma ganla ma. Mon, i ya dii firinne, Xofini nun Finexasi bata faxa. Filisitine bata Alaa Kankiraan tongo.”

¹⁸ Xerana Alaa Kankirana fe fala waxatin naxan yi, Heli yi bira a xanbiramaan na taan so deen dexon. A kɛɛn yi gira, a faxa, bayo a yi belebele, a mon bata yi fori. A bata yi kitin sa Isirayila yi jee tonge naanin. ¹⁹ A mamuxuna, Finexasi a naxanla fudikanna nan yi a ra. A yi wama a bari feni. A yi Alaa Kankiraan tongo feen me, e nun a taje nun a xemɛn faxa fena, a yi a felen, a diin bari. Dii barin tɔrone yi a no. ²⁰ A yi faxama waxatin naxan yi, naxanla naxanye yi a dexon ma, ne yi a fala a xa, e naxa, “I nama gaxu amasoto i bata dii xemɛn bari.” Koni a mi a me, a mi sese fala. ²¹ A yi a diin xili sa Ikabodi, a naxa, “Binyen bata nan Isirayila yi.”† A na falaxi Alaa Kankiraan tongo feen nan ma e nun a taje nun a xemɛn nan fena. ²² A yi a fala, a naxa, “Binyen bata nan Isirayila yi bayo Alaa Kankiraan bata tongo.”

5

Layiri Kankiraan Filisitine konni

¹ Filisitine yi Alaa Kankiraan xali keli Ebeni-Eseri yi han Asadodi yi. ² E yi Alaa Kankiraan naso e gbee ala Dagon batu banxini, e a doxo Dagon sawuran fema. ³ Na xoton bode, Asadodi kaane to keli, e Dagon sawuran li biraxi a yetagin ma boxoni. A yi saxi Alatalaa Kankiraan fema. E mon yi a ti a funfuni. ⁴ Na xoton bode, e keli sinma, e a to a

* 4:3: 4.3 Layiri Kankirana fe mon sebeɛxi Xɔɔyaan 25.10-22 kui. † 4:21: Ikabodi bunna neɛn fa fala “Binyetareyana.”

Dagɔn sawuran mɔn bata bira bɔxɔni Alatalaa Kankiraan yetagi. A gbɔndin nan gbansan yi fa luxi bayo a xunna nun a yiine bata yi gira a ma. Ne yi saxi so dɛɛn na. ⁵ Nanara, han to Dagɔn ma saraxaraline nun naxanye birin yi soma Dagɔn batu banxini Asadodi yi, e mi tima so dɛɛn yetɛɛn na.

⁶ Alatala yi a yiin nagodo Asadodi kaane xili ma e nun a rabilinna. A yi e tɔrɔ a xɛɛn nagodo e ra. ⁷ Asadodi kaane to na to, e yi a fala, e naxa, “Isirayilaa Alaa Kankiraan nama lu en konni, bayo a yiin bata godo en xili ma e nun en ma ala, Dagɔn.” ⁸ E yi Filisitine kuntigine maxili e konni e yi e maxɔdin, e naxa, “En nanse ligama Isirayilaa Alaa Kankiraan na?” E yi e yabi, e naxa, “Isirayilaa Alaa Kankiraan xa xali Gati taani.” A yi xali Gati yi. ⁹ Koni a so nɛn tun Alatala yi a yiin nagodo na taan muxune xili ma. Magaxu fe gbeen yi liga. Muxune birin, keli fonna ma han dii jɔrɛna, xɛɛn yi godo e ra. ¹⁰ Nayi, e yi Alaa Kankiraan xali Ekirɔn yi. Koni e so nɛn tun, Ekirɔn kaane yi sɔnxɔ gbeeni te, e naxa, “E bata fa Isirayilaa Alaa Kankiraan na en konni, alogo en xa faxa.” ¹¹ E yi Filisiti kuntigine birin malan, e naxa, “E Isirayilaa Alaa Kankiraan naxɛɛ a yamanani. A nama en faxa, en nun en ma yamana.” Bayo taana ngaani, faxa jaxin nun gaxun nan yi a ra, Ala yiin yi jaxu e ra. ¹² Muxun naxanye mi faxa, xɛɛn yi godo ne ra. Taa muxune mawuga xuiin yi te han kore xɔnna ma.

6

Layiri Kankiraan yi raxɛɛ

¹ Alatalaa Kankiraan to kike solofere ti Filisitine yamanani, ² Filisitine yi e suxure ki muxune xili e nun e yiimatone, e naxa, “En nanse ligama Alatalaa Kankiraan na? E a fala nxu xa en na ito raxɛɛma kii naxan yi a funfuni.”

³ E yi yabin ti, e naxa, “Xa e Isirayilaa Alaa Kankiraan naxɛɛ, e nama a kedenna raxɛɛ tun! E yangin saraxana nde fi Isirayilaa Ala ma. Nayi, e yi yalanjɛ nɛn, e yi a kolon Ala e tɔrɔma naxan ma.”

⁴ Filisitine yi maxɔdinna ti, e naxa, “Nxu yangin saraxan mundun nasigama a ma?” E yi e yabi, e naxa, “Xɛɛɛ sawuran xɛma daxin suulun, e nun yeɛ sawuran xɛma daxi suulun lan Filisiti kuntigine xasabin ma. Bayo fure siya kedenna nan e suxu, e nun e kuntigine. ⁵ E xɛɛɛ sawuran nun yelene sawuran nafala naxanye e yamanan kalama, e yi binyen fi Isirayilaa Ala ma. Waxatina nde a a xɔlɔn jianjɛ nɛn e tan nun e alane nun e yamanan ma. ⁶ Nanfera e bɔjɛni xɔdɔxɔma, alo Misiran kaane nun Firawona e bɔjɛni xɔdɔxɔ kii naxan yi? Ala to e jaxankata, e mi yi Isirayila kaane bejin ba, e siga? ⁷ Awa iki, e wontoro nɛnɛ keden nafala, e jinge nga firin tongo naxanye bunduma, xun xidi wudin munma xidi naxanye xunna ma. E jinge ngane xidi wontoron na, e yi e diine xidi sansanna kui. ⁸ E Alatalaa Kankiraan tongo, e a dɔxɔ wontoron kui, e yi se xɛma daxine sa a fɛma kankirana nde kui, e naxanye bama yangin saraxan na a xa. Na xanbi ra, e yi wontoron bejin a siga. ⁹ E lu a matɔɛ. Xa jinge gilene Isirayila kiraan suxu, Beti-Semɛsi binni, na bunna nɛn a Ala nan gbaloni ito ragidixi, xanamu en na kolonjɛ, a a yiin xa mi furenɛ ito ragidixi en ma, koni a en sɔtɔxi na kii nin tun.”

¹⁰ E yi na liga. E yi jinge bundulaan firin tongo, e yi e xidi wontorone ra, e yi e diine raso sansanna kui. ¹¹ E yi Alatalaa Kankiraan dɔxɔ a kui e nun yeɛ sawuran nun xɛɛɛ sawura xɛma daxine yi naxan kui. ¹² Njinge bundulane yi siga e tinxinni Beti-Semɛsi kiraan xɔn ma. E yi bira kira kedenna fɔxɔ ra e lu wugɛ. E mi siga e kɔmɛnna ma, e mi siga e yiifanna ma. Filisiti kuntigine yi bira wontoron fɔxɔ ra han Beti-Semɛsi danna ra.

¹³ Beti-Semɛsi kaane yi lanbanni murutu xabadeni. E to kankiraan to, e jaxan. ¹⁴ Wontoron yi Yosuwe Beti-Semɛsi kaana a xɛɛn li, a yi ti gɛmɛ belebelen fɛma. Yamaan yi wontoro wudine yibɔ, e jinge bundulane ba saraxa gan daxin na Alatala xa. ¹⁵ Lewi bɔnsɔnna muxune yi Alatalaa Kankiraan nagodo e nun xɛma seene yi kankiraan naxan kui, e yi e sa gɛmɛ gbeen fari. Na lɔxɔni, Beti-Semɛsi kaane yi saraxa gan daxine nun saraxa gbɛɛɛɛ ba Alatala xa. ¹⁶ Filisiti kuntigi suulunne to ne birin to, e xɛɛɛ Ekirɔn yi na lɔxɔn yeteni.

¹⁷ A tan ni i ra Filisitine xexe sawura xema daxin naxanye ba yangin saraxan na Alatala xa: Asadodi taan keden, Gasa keden, Asikalon keden, Gati keden, e nun Ekiron keden.

¹⁸ Yele sawura xema daxine fan xasabin yi na kii nin, taa keden keden, Filisitine kuntigine dɔxi naxanye xun na, taa makantanxine nun e banxidene. Na geme xungbena, e Alatalaa Kankiraan dɔxo naxan fari, a mon na yi han to Yosuwe Beti-Semesi kaana a xeen ma.

¹⁹ Koni Marigin yi Beti-Semesi kaana ndee faha han muxu tonge solofere, bayo e Alatalaa Kankiraan kui to nen. Yamaan yi sunu, bayo Alatala bata yi e tɔɔ ki faji.

²⁰ Na xanbi ra, Beti-Semesi kaane yi a fala, e naxa, “Nde nɔe tiye Alatala yetagi, Ala sarijanxina? En xa a kankiraan xali minen, a xa ba be?” ²¹ E xerane rasiga Kiriyati-Yeyarin yi, e naxa, “Filisitine bata fa Alatalaa Kankiraan na, e fa a tongo, e a xali e konni.”

7

¹ Kiriyati-Yeyarin kaane yi fa, e fa Alatalaa Kankiraan tongo, e a xali Abinadabo a banxini, naxan yi geyaan fari. Na xanbi ra, e yi Abinadabo a dii Eleyasari findi kantan muxuna.

Isirayila yi Filisitine nɔ

² Alatalaa Layiri Kankiraan dɔxo xanbini Kiriyati-Yeyarin yi, waxati xunkuye yi dangu, jɛe mɔxɔje. Isirayila kaane yi e mawuga xuini te Alatala ma. ³ Nayi, Samuyeli yi a fala Isirayila yamaan birin xa, a naxa, “Xa e xetexi e bɔnen birin nan na Alatala fema, e ba ala xɔjɛne nun Asitarate suxurene batuɛ, e fa Alatala ma, e a tan kedenna batu. Nayi, a e be Filisitine senben bun.” ⁴ Isirayila kaane yi Baali nun Asitarate suxurene ba e tagi, e yi Alatala batu. ⁵ Samuyeli yi a fala, a naxa, “E Isirayila birin malan Misipa yi, n na Alatala maxande e xa.”

⁶ E yi e malan Misipa yi, e igen ba, e yi a rabɔxon Alatala xa saraxan na. E sunna suxu na lɔxonɛ. E yi e ti a ra, e naxa, “Nxu bata Alatala yulubin tongo.” Samuyeli yi findi Isirayila kaane kitisaan na Misipa yi.

⁷ Filisitine to a me a Isirayila kaane malanxi Misipa yi, e kuntigi suulun yi a ragidi a e xa sa e yenge. Isirayila kaane yi na me e gaxu Filisitine yeɛ ra. ⁸ Isirayila kaane yi a fala Samuyeli xa, e naxa, “I nama nxu rabɛjin. Lu Alatala maxande, en ma Ala, alogo a xa en nakisi Filisitine ma.” ⁹ Samuyeli yi yexɛɛ diin ba saraxa gan daxin na Alatala xa. A yi Alatala maxandi Isirayila xa, Alatala yi a yabi. ¹⁰ Samuyeli yi saraxa bani waxatin naxan yi, Filisitine yi fa Isirayila yengedeni. Na lɔxonɛ Alatala yi galan xuiin namini Filisitine xili ma, a e ti kiraan xon, Isirayila kaane yi e nɔ. ¹¹ Isirayila ganla yi keli Misipa yi, e Filisitine nɔ, e yi e kedi han Beti-Kari xun ma. ¹² Samuyeli yi gemen tongo, a a dɔxo Misipa nun Seni tagi, a a xili sa “Mali Geme Na.” A yi a fala, a naxa, “Alatala bata en mali han be.” ¹³ Nayi, Filisitine yi yagi na, e mi fa xete Isirayila bɔxon ma mumɛ! Alatala yi Filisitine yenge Samuyeli a siimayaan birin yi. ¹⁴ Filisitine bata yi taan naxanye rasuxu Isirayila kaane yii, ne yi xete Isirayila ma e nun e rabilinne, keli Ekiron han Gati yi. Bɔne xunbenla yi lu Amoline nun Isirayila kaane tagi.

¹⁵ Samuyeli yi findi Isirayila kitisaan na a siimayaan birin yi. ¹⁶ Nɛɛ yo jɛɛ, a yi danguma Beteli yi nen siga Giligali nun Misipa yi, a yi Isirayila makitima menne birin yi. ¹⁷ A mon yi xete a konni Rama yi, a yi kitin sama denaxan yi Isirayila xa. A bata yi saraxa ganden nafala Alatala xa denaxan yi.

8

Isirayila yi wa mangan dɔxo feni

¹ Samuyeli fori waxatin naxan yi, a a diine dɔxo Isirayila kitisane ra. ² A diin forimaan yi xili nen Yoweli, a firinden xili Abiya. E yi kitisani Beriseba nin. ³ Koni e kewanle mi yi ligaxi alo e baba. E yi biraxi gbetin nan fɔxo ra sɔto kii jaxini. E yi dimi yi seene rasuxuma mayifuni, e yi kiti jaxin sama.

⁴ Nanara, Isirayila fonne birin yi e malan e siga Samuyeli konni Rama yi. ⁵ E yi a fala a xa, e naxa, “A mato, Samuyeli i tan bata fori, i ya diine mi luxi alo i tan. Nayi, mangan

dɔxɔ nxu xun na alo a ligama yamanan bonne yi kii naxan yi.”⁶ Samuyeli yi xɔlɔ ki faji e to a falaxi, e naxa, “Mangan so nxu yii a xa nxu kiti.” Samuyeli yi Alatala maxandi.⁷ Alatala yi a fala Samuyeli xa, a naxa, “Yamaan xuiin name e naxan birin falama i xa, bayo e mi e mexi i tan na. E e mexi n tan nan na alo e mangana.”⁸ Xabu n fa e ra sa keli Misiran yi, e xetɛ nen n fɔxɔ ra e ala gbetene batu. To, e mɔn na ligama i fan na.⁹ Nanara, tin e mawuga xuiin ma koni i e rakolon sɔbɛɛn na, i yi a fala e xa naxan findima mangana sariyan na e fari.”

¹⁰ Samuyeli yi Alatalaa falan birin ti yamaan xa naxanye yi a maxɔdinma mangan ma, ¹¹ a naxa, “Mangana sariyane findima itoe nan na ε fari: A ε dii xɛmɛne tongoma nen e findi sofane ra, e a yɛngɛ so wontorone ragi, e te soone fari xanamu e yi e gi a wontorone yɛɛ ra. ¹² Ndee findima nen kuntigin na sofa wuli keden xun na xanamu sofa tonge suulun xun na. Ndee gbetɛye a xɛɛn bima nen, ndee yi a xɛɛn xaba. Ndee yi yɛngɛ so seene rafala e nun wontoro wali seene. ¹³ A ε dii tɛmɛne tongoma nen latikɔnɔn nafalane ra e nun kudi soone xanamu buru ganne. ¹⁴ A ε xɛɛ sensenne rasuxuma nen, ε manpa bili nakɔne nun ε oliwi bili xɛene, a e so a walikene yii. ¹⁵ A ε siseene nun ε bogi seene yaganna tongoma nen, a yi e so a kuntigine nun a walikene yii. ¹⁶ A ε walike xɛmɛne nun jaxanle nun ε jinge sensenne nun sofanle tongoma nen, e wanla kɛ a tan xa. ¹⁷ A ε xuruse kurune yaganna tongoma nen, ε tan yetɛɛn yi findi a konyine ra. ¹⁸ Na lɔxɔni ε sɔnxɔma nen e mangan xili ma ε naxan sugandixi, koni na lɔxɔni Alatala mi ε yabima.”

¹⁹ Isirayila kaane yi tondi Samuyeli a falan name. E naxa, “En-en! Nxu wama mangana nde xa lu nxu xun na. ²⁰ Nxu fan yi lu alo yamanan bonne, nxɔ mangan yi sariyan sa, a ti nxu yɛɛ ra nxɔ yɛngɛne yi.” ²¹ Samuyeli yi Isirayila kaane falan birin name, a yi a fala Alatala xa. ²² Alatala yi Samuyeli yabi, a naxa, “E xuiin name, i yi mangan dɔxɔ e xun na.” Samuyeli yi a fala Isirayila kaane xa, a naxa, “E siga ε konne yi.”

9

Sɔli yi Samuyeli kolon

¹ Muxu kendena nde yi Bunyamin bɔnsɔnni, a xili Kisu, Abiyeli a diina. Serori nan Abiyeli sɔtɔ. Bekorati nan Serori sɔtɔ. Bunyamin bɔnsɔnna nde Afiya nan Bekorati sɔtɔ. ² Diina nde yi Kisu yii naxan yi xili Sɔli. Dii xɛmɛ tofajin nan yi a ra. A jɔxɔ yo mi yi Isirayila yi. A xunna yi yite bonne birin xa.

³ Lɔxɔna nde Kisu a sofali gilene yi lɔ ayi. Kisu yi a fala a dii Sɔli xa, a naxa, “Walike keden tongo ε sa sofanle fen.” ⁴ A yi Efirami geyane yisiga, a Salisa yamanani siga, e mi e to. E dangu Saalimi mabinni, koni e mi sofanla to. A mɔn yi dangu Bunyamin ma yamanani e mi sese to. ⁵ E Sufi yamanan li waxatin naxan yi, Sɔli yi a fala a walikɛɛn xa, a naxa, “En xetɛ banxini, xanamu n baba jinanma nen sofanle e fe ra, a kɔntɔfili fɔlɔ en ma fe ra.”

⁶ Walikɛɛn yi a yabi, a naxa, “A mato, sayibana nde taani ito yi en yɛɛ ra, muxu kenden na a ra. A na naxan fala, a kamalima nen. En siga mɛnni iki. Waxatina nde a kiraan yite en na nen en sigɛ naxan xɔn.” ⁷ Sɔli yi a fala a walikɛɛn xa, a naxa, “Koni xa en siga, en nanse xalima na sayiban yɛɛ ra? Bayo donse yo mi fa en ma sagbane kui, sese mi en yii en naxan fiyɛ sayiban ma. Nanse en yii?” ⁸ Walikɛɛn yi a fala Sɔli xa, a naxa, “Wure gbeti fixen garamu saxan n yii, en na so a yii alogo a xa kiraan yita en na.”

⁹ Waxati danguxini Isirayila yi, xɛmɛn naxan yi sigama Ala maxɔdindeni a yi a falama nen, a naxa, “E fa, en siga fe toon konni.” Bayo en naxan ma to a “Nabina” a fɔlɔni e yi a falama nen na ma a “Fe toona.”

¹⁰ Sɔli yi a fala a walikɛɛn xa, a naxa, “Na lanxi. En siga.” E yi siga taani sayiban yi denaxan yi. ¹¹ E to yi tema taani, e sungutunne li mɛnni siga ige badeni. E yi e maxɔdin, e naxa, “Fe toon be ba?”

¹² E yi e yabi, e naxa, “ɔn, a i yɛɛ ra, koni siga iki sa bayo a bata fa taani to amasɔtɔ saraxa ba daxin na to yamaan xa geyaan ma saraxa badeni. ¹³ E na so taani waxatin naxan yi, ε a toɛ benun a xa te geyaan ma a dɛgedeni saraxa badeni. Yamaan mi e dɛgɛ

fɔ a na fa bayo a tan nan saraxan dubama. Na xanbi ra, muxu xilixine yi e dege. E te iki sa! E a lima nen na.”¹⁴ E yi te taani. E to yi soma taani, Samuyeli yi mini e ralandeni, a tematɔɔn geyaan ma saraxa badeni.¹⁵ Benun na lɔxɔni, Alatala bata yi Samuyeli rakolon nun,¹⁶ a naxa, “Waxatini ito yi tila, n Bunyamin kaana nde yitama i ra nen. A masusan a sugandi feen na alogo a xa findi n ma yamana Isirayila yɛeratiin na. A n ma yamaan nakisima nen Filisitine fangan ma. N bata n ma yamana tɔrɔn to bayo, e wuga xuiin bata n li.”

¹⁷ Samuyeli to Sɔli to, Alatala yi a fala a xa, a naxa, “Xɛmɛn ni i ra, n naxan ma fe fala i xa. A tan nan tima n ma yamaan xun na.”¹⁸ Sɔli yi a maso Samuyeli ra taan dɛɛn na, a naxa, “A fala n xa yandi, fe toona banxin minɛn yi?”

¹⁹ Samuyeli yi Sɔli yabi, a naxa, “N tan nan fe toon na. E siga n yɛɛ ra geyaan ma saraxa badeni, bayo e dɛgema nen n xɔn to. Tila xɔtɔnni n na yelin i ya maxɔdinna ngaan yabɛ, n na a luyɛ i siga.”²⁰ I nama kɔntɔfili i ya sofali gilene fe ra naxanye lɔxi ayi a xii saxanna nan to. E bata to. Koni Isirayila kaane birin waxi nde xɔn ma, ba i tan nun i babaa denbayaan na?”

²¹ Sɔli yi yabin ti, a naxa, “Bunyamin bɔnsɔnna xa mi n tan na, Isirayila bɔnsɔn xuridina? Bunyamin xabilan birin mi dangue n ma xabilan na ba? Nayi, nanfera i fe sifani ito falama n ma?”

²² Samuyeli yi Sɔli nun a walikɛɛn tongo, a e xali donse dondeni, a yi e dɔxɔ dɔxɔde xungbeni muxu tonge saxan nɔxɔn yi denaxan yi.²³ Samuyeli yi a fala kudi soon xa, a naxa, “Fa suben na n naxan soxi i yii alogo i xa a dɔxɔ muxuna nde yɛɛ ra.”²⁴ Kudi soon yi sa danban nun sube gbete tongo a yi e sa Sɔli yetagi. Samuyeli yi a fala, a naxa, “Na nan namaraxi i xa. A don bayo a yi dɔxi i tan nan yɛɛ ra. N na a falaxi e xa nen, n naxa, ‘Xɔɔnɛna nde fama nen n xɔn.’” Nayi, Sɔli yi a dege na lɔxɔni e nun Samuyeli.²⁵ E yi godo taani keli geyaan ma saraxa badeni. Samuyeli nun Sɔli yi falan ti a banxin kɔɛ ra.²⁶ Na xɔtɔn bode e keli subaxa. Samuyeli yi Sɔli xili, a naxa, “E xa e yitɔn, n xa sa e ti kira yi.” Sɔli to keli, e nun Samuyeli yi mini.²⁷ E to taan danna li, Samuyeli yi a fala Sɔli xa, a naxa, “I ya walikɛɛn yamari a xa siga yɛɛn na.” Na yi siga yɛɛn na. Samuyeli yi a fala a xa, a naxa, “Ti be singen, n xa Alaa falan nali i ma.”

10

¹ Samuyeli yi ture saseen tongo a turen susan Sɔli xunni, a yi a sunbu, a naxa, “Alatala yetɛɛn bata i masusan, a i findi a yamaan yɛeratiin na.”² I na keli n fema to, i xɛmɛ firin lima nen Rakeli bilinganna yireni, Selisa taani Bunyamin yamanan danna ra. E ito falama nen i xa, e naxa, ‘I sigaxi sofanla naxanye fendeni, e bata to. I baba mi fa a mirima e ma, koni a kɔntɔfilixi e tan nan ma fe ra. A naxa: N xa nanse liga n ma diina fe ra?’³ I na keli menni, i sigama nen han Taboro wudi gbeena. Menni i lanma nen xɛmɛ saxan na, e sigama Ala batudeni Beteli yi. Na nde keden sii saxan xalima nen, buru saxan taranma nen a firinden yii, manpa kundi keden yi taran a saxanden yii.⁴ E i xɔntɔnma nen e buru firin so i yii, i yi a rasuxu.⁵ Na xanbi ra, i soma nen Gibeya-Elohim taani, Filisitine ganla malanxi denaxan yi. I nɛma soma taani, i lanma nen nabi ganla ra keli geyaan ma saraxa badeni. Konden maxane nun tanban maxane nun xulen fene nun bɔlɔn maxane sigama e yɛɛ ra, nabine yi nabiya falane ti.⁶ Nayi, Alatalaa Nii Sarijanxin godoma i ma nen senbeni, i yi nabiya falane ti e xɔn. I maxɛtɛma nen, i findi muxu gbete ra.⁷ Na taxamasenne birin na liga, i na naxan to a liga daxin na, i xa na liga bayo Ala i xɔn.⁸ I sigama nen n yɛɛ ra Giligali yi, n ni i lima na alogo saraxa gan daxine xa ba e nun bɔɔɛ xunbeli saraxane. Koni, fɔ i xa n mame xii solofere, n na fa, n na fale i xa i lan i xa naxan liga.”

⁹ Sɔli keli nen Samuyeli fema tun, Ala yi xaxili gbete so a yii, taxamasenne itoe birin yi liga na lɔxɔn yeteni.¹⁰ Sɔli nun a walikɛɛn Gibeya li waxatin naxan yi, e yi nabi ganla li na. Alaa Nii Sarijanxin yi godo Sɔli ma, a yi sa e fari e nabiya falane yi.¹¹ Naxanye birin yi a kolon a fɔlɔni, ne to a to nabine ye, a nabiya falane tima, e yi a fala e bode tagi, e naxa, “Nanse ligaxi Kisu a diin na? Sɔli fan bata findi nabiin na ba?”¹² Menna muxuna nde yi

yabin ti, a naxa, “Nde nabine baba ra?” Sandan minixi menna nin: “Söli fan nabine ye ba?”

¹³ A to yelin nabiyā falane tiye, a siga geyaan ma saraxa badeni. ¹⁴ Söli söxö yi a fala Söli xa e nun a walikena, a naxa, “E yi sigaxi minen yi?” Söli yi a yabi, a naxa, “Sofali gilene fendeni. Koni nxu mi sese to, nxu yi siga Samuyeli fema.” ¹⁵ Söli söxö yi a fala, a naxa, “A ye ba n xa Samuyeli naxan falaxi e xa.” ¹⁶ Söli yi a yabi, a naxa, “A fala nxu xa nen a sofali gilene bata to.” Koni a mi sese fala a xa a mangayana a fe yi Samuyeli naxan fala.

¹⁷ Samuyeli yi Isirayila yamaan xili Alatala yetagi Misipa yi. ¹⁸ A yi a fala Isirayila kaane xa, a naxa, “Alatala, Isirayilaa Ala ito nan falaxi, a naxa, ‘N tan nan Isirayila raminixi Misiran yi. N tan nan e xunbaxi Misiran kaane yii e nun yamanan bonna naxanye yi e jaxankataxi.’ ¹⁹ To e bata e me e Ala ra naxan e rakisi e torone nun e gbalone birin ma. E naxa, ‘Mangan döxö nxu xun na.’ Awa, e fa e yete yita Alatala ra bõnsõn ye en nun xabila ye en ma.”

²⁰ Samuyeli yi Isirayila bõnsõnne birin xili, Bunyamin bõnsõnna yi sugandi. ²¹ Awa, a yi Bunyamin bõnsõnna birin xili xabila ye en ma, Matiri a xabilan yi sugandi. Dõnxen na, Kisu a dii xemene Söli yi sugandi. E yi a fen, koni e mi a to. ²² E mon yi Alatala maxõdin, e naxa, “Xemene ito bata fa be yi ba?” Alatala yi e yabi, a naxa, “A luxunxi goronne ye.” ²³ E yi e gi, e sa a ba na yi, a yi ti yamaan ye. A xunna yi yite bonne birin xa. ²⁴ Samuyeli yi a fala yamaan xa, a naxa, “E a mato, Alatala naxan sugandixi! A jõxõn mi yamaan mumee ye.” Yamaan birin yi sönxö, e naxa, “Ala xa sii xunkuye fi a ma!”

²⁵ Samuyeli yi mangaya sariyan ye ba yamaan xa, a a sebe kedın kui, a naxan sa Alatala fema. Dõnxen na, a Isirayila kaane birin nasiga e konne yi. ²⁶ Söli fan yi siga a konni Gibeya yi. Muxu kendena ndee yi sa a mati Ala bõje fajin sa naxanye yi. ²⁷ Koni fuyantenna ndee yi a fala, e naxa, “Xemene ito nxu rakisima di?” E yi a rajaxu e mi sese fi a ma. Koni Söli yi a dundu.

11

Söli yi Yabesi taan xunba

¹ Nba, Amonine mangan Naxasi yi fa Yabesi-Galadi taan nabilin. Yabesi taan xemene birin yi a fala a xa, e naxa, “Layirin xa xidi en tagi, nxu findi i ya konyine ra.” ² Amonin mangan Naxasi yi e yabi, a naxa, “Na bata fan, n bata tin lanna xa so en tagi, koni fö ito xa liga: N xa e birin yiifari ma yeene söxõnje ayi, n yi Isirayila birin nayagi.” ³ Yabesi taan fonne yi a fala a xa, e naxa, “Xii solofere fi nxu ma, alogo nxu xa xerane rasiga Isirayila bõxõn birin yi. Xa muxe mi fa nxu rakisideni, nxu nxu yete so i yii.” ⁴ Xerane to siga Gibeya yi, Söli a taani, e feni itoe dentege yamaan xa, birin yi a wuga xuini te.

⁵ Söli yi kelima xeen ma e nun a jingene, a maxõdinna ti, a naxa, “Nanfera yamaan birin wugama?” E yi Yabesi kaane falan ye ba a xa. ⁶ Söli to falani ito me, Alaa Nii Sarijanxin yi godo a ma senbeni, a yi xõlõ kati! ⁷ A yi jinge firin tongo, a yi e yisege a dungin dungin na, a xerane rasiga, a e xa ne xali Isirayila bõxõn birin yi. E naxa, “Naxan yo mi bira Söli nun Samuyeli föxö ra na kanna jingene ligama ikiini.” Yamaan yi gaxu Alatala ye e ra, e yi e malan alo muxu kedenna. ⁸ Söli yi e tengge Beseki yi, Isirayila xemene muxu wuli kemee saxan, Yuda xemene muxu wuli tonge saxan. ⁹ Xeraan naxanye fa, e yi a fala ne xa, e naxa, “E sa ito fala Yabesi-Galadi muxune xa, e naxa, ‘Benun sogen xa xõlõ tila e kisin sõtõma nen.’” Xerane to fa na fala Yabesi muxune xa, e yi jaxan. ¹⁰ E yi a fala Amoni kaane xa, e naxa, “Nxu nxu yete soma nen e yii tila, e yi nxu raba e waxõn kiini.”

¹¹ Na xõtõn bode, Söli yi a ganli taxun döxõde saxan. E so Amoni gali malandeni kõe dõnxen na. E yi Amonine faxa han sogen yi xõlõ. Muxu jeyene yi xuya ayi hali muxu firin mi lu e bode fari.

¹² Yamaan yi a fala Samuyeli xa, e naxa, “Nde yi a falama a Söli nama lu en xun na? Fa na muxune ra, nxu xa e faxa!” ¹³ Koni Söli yi a fala yamaan xa, a naxa, “Muxu yo mi faxama to lõxõni, bayo Alatala bata Isirayila rakisi to.”

Söli a mangayana fe

¹⁴ Na xanbi ra, Samuyeli yi a fala yamaan xa, a naxa, “E fa be, en siga Giligali yi alogo en mən xa Səli a mangayana fe fala.” ¹⁵ Yamaan birin yi siga Giligali yi. E yi Səli findi mangan na Giligali yi Alatala yetagi. E bəne xunbeli saraxane ba Alatala yetagi menni. Səli nun Isirayila yamaan birin yi naxaxan gbeen naba.

12

¹ Samuyeli yi a fala Isirayila birin xa, a naxa, “N bata ε xuiin name ε naxan birin falaxi. N bata mangan dəxə ε xun na. ² Iki mangan ni i ra naxan tima ε yee ra. N tan bata fori n xunsexen bata fuga. N ma diine fan be ε tagi. N bata ti ε yee ra keli n dii jəren ma han to. ³ N tan ni i ra, n tixi ε yetagi. E n yabi Alatala yetagi e nun a muxu sugandixina. N na nde a jinge tongo? N na nde a sofali tongo? N na nde naxankata? N na nde tərə? N dimi yi seen nasuxu nde ra alogo n xa n yeen naxi a fe naxin ma? Xa n na nde keden peen tongo nen, n na raxetema nen.” ⁴ E yi a yabi, e naxa, “I mi nxu naxankataxi. I mi nxu tərəxi. I mi se rasuxi muxu yo yii.” ⁵ A yi a fala e xa, a naxa, “Alatala nan ε seren na, a muxu sugandixin nan ε seren na to ləxəni, a ε mi sese to n yii.” E naxa, “Seren nan a tan na.”

⁶ Samuyeli mən yi a fala yamaan xa, a naxa, “Alatala nan Musa nun Haruna tongo alogo ε benbane xa mini Misiran yi. ⁷ Awa iki, ε ti kitisadeni Alatala yetagi. Alatala fe fajin naxanye ligaxi ε nun ε benbane xa, n ne rabirama nen ε ma. ⁸ Yaxuba fa xanbini Misiran yi, ε benbane yi Alatala maxandi e mali feen na. Alatala yi Musa nun Haruna rafa, e ε benbane ramini Misiran yi, e yi e radəxə be. ⁹ Koni e yi jinan Alatala xən, e Ala. Nanara, a yi tin e yi so Sisera yamarin bun, Xasori gali mangana. A mən yi e so Filisitine yii e nun Moyaba mangan yii, naxanye yi e yengema. ¹⁰ E mən yi Alatala maxandi, e naxa, ‘Nxu bata yulubin liga, bayo nxu bata Alatala rabənin nxu yi Baali nun Asitarate suxurene batu. Koni iki, nxu xunba nxu yaxune yii fa, nxu i batu.’ ¹¹ Awa, Alatala yi Yerubali rafa e nun Bedani nun Yefeta, dənxen na n tan Samuyeli, alogo ε xa xunba ε yaxune yii naxanye ε rabilinxi. E yi lu kantanna kui. ¹² Koni ε to Amonine manga Naxasi to fe ε xili ma, ε yi a fala n xa, ε naxa, ‘Nxu wama mangan xən, a xa nxu yamari.’ A yi luxi alo Alatala mi yi ε mangan na. ¹³ Awa, ε bata a sətə ε mangan naxan sugandixi, ε bata naxan maxədin. Alatala bata mangan dəxə ε xun na. ¹⁴ Xa ε gaxu Alatala yee ra, ε yi a batu, xa ε a xuiin name, xa ε mi murute Alatalaa yamarine ma, nayi ε nun ε mangan xa bira Alatala fəxə ra, ε Ala. ¹⁵ Koni xa ε mi Alatala xuiin name, xa ε murute Alatalaa yamarine bun, nayi Alatala ε yengema nen, alo a liga ε benbane ra kii naxan yi. ¹⁶ Iki, ε yitən ε yi fe gbeen mato Alatala naxan ligama ε yetagi. ¹⁷ To xa mi murutu xaba waxatin na ba? N na Alatala maxandima nen, a yi galanna nun tulen nagodo. Nayi, ε ε kala fe gbeen kolonma nen Alatala yee ra yi, ε to mangan dəxə feen maxədinxi.”

¹⁸ Samuyeli yi Alatala maxandi. Na ləxən yeteni, Alatala yi galanna nun tulen nafa. Yamaan birin yi gaxu Alatala yee ra e nun Samuyeli. ¹⁹ Yamaan birin yi a fala Samuyeli xa, e naxa, “Alatala maxandi, i ya Ala, i ya walikene xa, alogo nxu nama faxa, bayo nxu bata mangan maxədin feen sa nxə yulubine birin fari.” ²⁰ Samuyeli naxa, “E nama gaxu. E bata fe naxini ito birin liga, koni ε nama xete Alatala fəxə ra, ε Alatala batu ε bənen ma feu! ²¹ E nama bira suxurene fəxə ra fuyan! Naxanye mi nəe maliin tiye, e mi marakisin tiye, bayo ala fuune nan e tan na. ²² Alatala mi a yamaan nabəninje a xili gbeena fe ra, bayo a tan yeteen nan tinxi ε findi a yamaan na. ²³ Alatala xa n fan natanga yulubi tongon ma, n tondi a maxandε ε xa! N na ε xaranma nen kira fajin nun tinxinna ma. ²⁴ E gaxu Alatala yee ra tun! E a batu lannayani ε bənen ma feu! A mato, a fe gbeen naxanye ligaxi ε xa. ²⁵ Koni xa ε lu fe naxin lige, ε raxərima nen, ε tan nun ε mangan na.”

13

Isirayila yi murute Filisitine ma

¹ Səli findi mangan na a jee tonge saxanden nan ma, a yi jee tonge naanin nun firin ti mangayani Isirayila yi. ² Səli yi xeme wuli saxan sugandi Isirayila kaane ye. Wuli firin

yi a fema Mikimasi yi e nun Beteli geyane fari. Wuli keden yi lu Yonatan fema Gibeya yi Bunyamin bəxəni. A yi yama dənxe rasiga e konne yi. ³ Ləxəna nde Yonatan yi fu Filisitine gali malanden ma naxan yi Geba yi. Filisitine yi na mə. Səli yi xətaan fe bəxən yiren birin yi. A yi a fala, a naxa, “Heburune xa a mə!” ⁴ Isirayila birin yi a mə a Səli bata fu Filisitine gali malanden ma, a yi rapaxu Filisitine ma alo se kunxin xirina. Nayi, muxune birin yi maxili, e yi malan Səli fema Giligali yi. ⁵ Filisitine fan yi e malan Isirayila yenge xinla ma. Yenge so wontoro wuli saxan yi e yii e nun soo rəgi wuli sennin, e nun sofaan naxanye yi wuya alo məjensinna naxan baan də. E fa e malan Mikimasi yi, Beti-Aweni sogeteden binni. ⁶ Isirayila xəməne to a to a e bata yigbetən, e nun feene bata xədxə e ganla ma, muxune yi siga e luxunje faranne ra, e nun fətənnə yi, e nun gəmə longonne nun yinle ra, e nun ige ramaradene yi. ⁷ Heburuna ndee fan yi Yurudən baani gidima siga Gadi nun Galadi yamanani. Səli mən yi Giligali yi, sofaan naxanye birin yi a fəxə ra ne yi xuruxurunma gaxuni. ⁸ A yi Samuyeli məmə xii solofere, han a waxatin naxan falaxi. Koni Samuyeli mi fa Giligali yi. Yamaan yi e makuya fələ a ra, e xuya ayi.

Səli a kalana

⁹ Nayi, Səli yi a fala, a naxa, “E fa saraxa gan daxin na e nun bəje xunbeli saraxane.” A yi saraxa gan daxin ba. ¹⁰ A yi yelinma na saraxan bə waxatin naxan yi, Samuyeli yi fa. Səli yi siga a ralandeni alogo a xa a xəntən. ¹¹ Samuyeli yi a fala, a naxa, “I nanse ligaxi?” Səli yi a yabi, a naxa, “N na a toxi nən a yamana e masigama n na, e nun i fan mi faxi en lanma waxatin ma, Filisitine fan bata yi malan Mikimasi yi, ¹² nanara n yi mirixi, n naxa, ‘Filisitine fama nən n xili ma Giligali yi, n mən munma Alatala maxandi singen,’ na yi n karahan, n yetən yi saraxan gan.” ¹³ Samuyeli yi a fala, a naxa, “I bata a liga alo xaxilitarena, i mi Alatalaa yamarin suxu, i ya Ala. Alatala yi a ligama nən nun i ya mangayaan yi lu Isirayila xun na habadan! ¹⁴ Koni iki, i ya mangayaan mi luma a ra. Alatala bata xəməna nde fen naxan bəje luxi alo a bəjəna, a yi a sugandi a yamaan yəeratiin na, bayo i mi Alatalaa yamarin suxi.” ¹⁵ Samuyeli yi keli Giligali yi a te Gibeya yi, Bunyamin yamanani. Yamaan naxan yi Səli fəxə ra a ne tənge. Xəmə kəmə sennin jəxən yi na. ¹⁶ Səli a dii xəmen Yonatan nun yamaan naxan yi a fəxə ra, ne yi dəxə Geba yi, Bunyamin bəxən ma. Filisitine yi malanxi Mikimasi yi. ¹⁷ Ganla dəxə saxan yi mini Filisitine sofane malandeni alogo e xa yengen so. Gali keden yi siga Ofara binni Suwali yamanani. ¹⁸ Ganla boden yi siga Beti-Xoron binni. A saxanden yi siga yamanan danna binna ra Seboyin lanbanna xunna ra, tonbon yiren dəxən.

¹⁹ Na waxatini, xabun mi yi toma Isirayila bəxə yo ma, bayo Filisitine bata yi a fala, e naxa, “Heburu kaane nama silanfanna nun tanban nafala.”* ²⁰ Isirayila kaan birin yi sigama Filisiti xabun nan fema a jinge kenna dən təndeni hanma kenna hanma bunbina, hanma bundena. ²¹ E yi gbeti gbanan keden nan fima jinge kenna dən tən feen na, e nun kenna. Koni a tagiin nan yi fima jama malan sena fe ra hanma bunbina hanma jinge gbəngbən wurena. ²² Nanara, yenge so ləxəni, silanfanna nun tanban mi yi Səli nun Yonatan ma sofane yii. Fə mangan nun a diina. ²³ Filisiti gali keden yi sa Mikimasi kiraan suxu geya longonna ra.

14

Yonatan yi Filisitine yenge

¹ Ləxəna nde, Səli a diin Yonatan yi a fala a yengeso seene maxali banxulanna xa, a naxa, “Fa en gidi han Filisitine gali malandeni bode fəxəni.” Koni Yonatan mi a baba rakolon.

² Səli yi Gibeya danna ra girenada wudin bun ma Migiron yi. Sofa kəmə sennin yi a fema. ³ Saraxarali domain yi Axiya nan yii na yi, Ikabodi tada Axituba a dii xəməna. Finexasi nan Axituba sətə. Heli, Alatalaa saraxaralina Silo yi, na nan Finexasi sətə. Muxu yo mi yi a kolon a Yonatan bata mini.

* 13:19: Silanfanna: Sofane yengeso dəgəmana.

⁴ Yonatan yi minima geya longonna nan na alogo a xa Filisitine gali malanden masoto. Na kiraan yi minixi geya tintinxi firinne nan longori ra, na kedenna yi xili Bosesi, boden xili Senne. ⁵ Geya keden kōmen fōxōni Mikimasi binni, boden yiifari fōxōni Geba binni.

⁶ Yonatan yi a fala a yenge so se maxanla xa, a naxa, “Fa, en siga han Filisiti Ala kolontarene gali malandeni. Waxatina nde Alatala en malima nen. Sese mi n̄e Alatalaa marakisin yee rase, hali yama xurudin na a ra, hanma a gbeena.” ⁷ Yenge so se maxanla yi a yabi, a naxa, “I mirixi naxan ma, na liga. Siga! N ni i fōxō ra. En birin xaxili keden.” ⁸ Yonatan naxa, “Awa, fa en siga han xēmeni itoe denaxan yi, e yi en to. ⁹ Xa e a fala en xa, e naxa, ‘E ti mēnni han nxu yi ε ralan,’ en tima nen mēnni. En mi tema e fēma na yi. ¹⁰ Koni, xa e a fala en xa, e naxa, ‘E te nxu fēma,’ en tema nen, bayo na findima taxamasenna nan na a Alatala bata e so en yii.”

¹¹ E yi e yita Filisitine ra. Filisitine yi a fala, e naxa, “I yēen ti! Heburune bata mini folo yinle ra e luxunxi denaxanye yi.” ¹² E yi Yonatan nun a walikēen xili, e naxa, “E te nxu fēma, nxu xa fēna nde yita ε ra.” Yonatan yi a fala a yenge so se maxanla xa, a naxa, “Te n fōxō ra, bayo Alatala bata e so Isirayila yii.” ¹³ Yonatan yi te a yiine kafue a sanne ma, a yenge so se maxanla biraxi a fōxō ra. Yonatan yi lu Filisitine rabire a bun ma, a yenge so se maxanla yi e fāxa. ¹⁴ Na yenge singeni Yonatan nun a yenge so se maxanla yi Filisiti muxu mōxōne n̄oxōndōn fāxa yire kedenni. ¹⁵ Gaxun yi so ganli. Naxan yo yi xēene ma e nun ganla birin, naxan yo yi gali malande gbete yi, e nun naxanye yi minixi yengesodeni, gaxun yi ne birin suxu. Bōxōn yi xuruxurun. Na yi findi gaxun na fata Ala ra.

¹⁶ Sōli a kantan muxun naxanye yi Gibeya yi, Bunyamin bōxōni, ne yi ganla to xuyē ayi yiren birin yi. ¹⁷ Sōli yi a fala a sofane xa, a naxa, “E sofane maxili, a xa kolon naxan kelixi en ye.” E yi a kolon a Yonatan nun a yenge so se maxanla nan mi yi e ye. ¹⁸ Sōli yi a fala Axiya xa, a naxa, “Alaa Kankiraan nafa.” Bayo na waxatini a yi Isirayila kaane nan yii. ¹⁹ Sōli yi falan tima saraxaraliin xa waxatin naxan yi, sōnxō sōnxōn mōn yi gboma ayi Filisitine malandeni. Sōli yi a fala saraxaraliin xa, a naxa, “A lu na.” ²⁰ Nayi, ganla naxan birin yi Sōli fōxō ra, ne yi malan e mini yenge sodeni. E yi a li Filisitine yi e bode yengema sōnxō sōnxō gbeeni. ²¹ Heburu naxanye yi Filisitine bun ma a singeni, naxanye yi basanxi e ra e gali malandeni, ne yi sa Isirayila fari Sōli nun Yonatan mabinni. ²² Isirayila kaan naxanye birin yi luxunxi Efirami geyane yi, ne yi a mē a Filisitine e gima, e fan yi lu e kede, e yi e yenge. ²³ Alatala yi Isirayila rakisi na lōxōni, yengen yi siga han Beti-Aweni.

Sōli a xaxilitareya kōlōna

²⁴ Isirayila kaane tōrō nen na lōxōni bayo Sōli bata yi tōnni ito fala yamaan xa, a naxa, “Dangan na kanna xa xēmen naxan na donseen don benun jinbanna, benun n yi n gbeen n̄oxō n yaxune ra.” Nanara, muxu yo munma yi donseen don ganli. ²⁵ E birin yi fōtōnna li, kumin yi bōxōnma denaxan yi. ²⁶ E soxin fōtōnni, sofane yi kumin to mine, koni muxu yo mi se raso a de, bayo e birin yi gaxuxi dangan yee ra. ²⁷ Yonatan mi yi a kolon a baba bata yi a kōlō yamaan xa. Nanara, dunganna naxan yi a yii, a na xunna rasiga, a yi a deten kumi dengbeni, a a don. Nayi, a yēen yi xōn sege. ²⁸ Sofana nde yi a fala a xa, a naxa, “I baba ganla rakōlōxi nen ki fajni, a naxa, ‘Xa muxuna nde donseen don to, dangan na kanna xa.’ Nanara, sofane birin xadanxi.” ²⁹ Yonatan naxa, “N baba yamaan tōrōma. A mato n fangan sōtōxi kii naxan yi xabu n kumini ito don. ³⁰ Xa sofane birin yi donseen donma to, e naxan tongoxi e yaxune konni, en yi Filisitine nōma nen dangu ito ra!”

³¹ E Filisitine nō na lōxōni keli Mikimasi siga han Ayalōn yi. Yamaan yi xadanxi han! ³² E yi e yaxune yii seene tongo, e xuruseene tongo e nun jingene nun jinge diine. E e fāxa bōxōni, yamaan yi e nun wunla don. ³³ E yi a rali Sōli ma e naxa, “A mato yamana Alatala yulubin tongoma, e suben nun a wunla don.” Sōli naxa, “E bata yanfan ti! E geme gbeen makutukutu n mabinni iki sa!” ³⁴ A mōn yi a fala, a naxa, “E xuya ayi yamani, ε a fala e xa, a birin xa fa a jingen na xanamu a yexēena, a yi a fāxa be. Na xanbi ra, ε yi e don alogo ε nama Alatala yulubin tonge, ε suben nun a wunla don.” Kōēen na, birin yi fa

a jingen na alogo a xa a faxa menni. ³⁵ Söli yi saraxa ganden nafala Alatala xa. Na findi saraxa gande singen nan na a naxan nafala Alatala xa.

³⁶ Söli yi a fala, a naxa, “En godo Filisitine fõxõ ra to kœen na, en sa e yenge han xõtõnni. Keden nama lu a nii ra.” E yi a yabi, e naxa, “Naxan nafan i ma, na liga.” Koni, saraxaraliin naxa, “En na Ala maxõdin be.” ³⁷ Söli yi Ala maxõdin, a naxa, “N xa godo Filisitine fõxõ ra ba? I e soma Isirayila yii ba?” Koni na lõxõni a mi a yabi. ³⁸ Nanara, Söli naxa, “E fa be, ganla yœeratine birin. En xa a kolon yulubin naxan ligaxi to. ³⁹ N bata n kõlõ habadan Alatala yi, Isirayila Rakisimana, hali xa n ma diin Yonatan nan a xunna ra, a faxama nen.” Muxu yo mi a yabi yamaan ye. ⁴⁰ A yi a fala Isirayila birin xa, a naxa, “E dangu fõxõ kedenni, n tan nun n ma dii Yonatan xa lu fõxõ kedenni.” Yamaan yi a fala Söli xa, e naxa, “Naxan nafan i ma, na liga.” ⁴¹ Söli yi a fala Alatala xa, Isirayilaa Ala, a naxa, “Nõndin yita n na.” Masensenna yi Yonatan nun Söli suxu, yamaan yi ba a ye.* ⁴² Söli naxa, “E masensenna ti nxu nun ma diin tagi.” Yonatan yi suxu. ⁴³ Söli yi a fala Yonatan xa, a naxa, “A fala n xa i naxan ligaxi.” Yonatan yi a yabi, a naxa, “N kumi siyadi nan tongoxi n ma dunganna jœen na, n na don. Fõ n xa faxa?” ⁴⁴ Söli naxa, “Ala xa tõrõ jaxin sa n ma xa i mi faxa, Yonatan.” ⁴⁵ Koni sofane yi a fala Söli xa, e naxa, “Yonatan lan a xa faxa ba? A tan xa mi a ra, naxan Isirayila rakisi gbeen ti? A mi faxe mumẽ! Nxu bata nxu kõlõ habadan Alatala yi, hali a xunxexẽ kedenna, a mi bire bõxõni, bayo Ala nan a mali a xa nõõn sõtõ to!” Nayi, sofane yi Yonatan xunba, a mi faxa. ⁴⁶ Söli yi xete Filisitine fõxõ ra, ne yi xete e konni.

⁴⁷ Söli to mangayaan tongo Isirayila yi, a yi e yaxune yenge a rabilinni, Moyaba nun Amonine nun Edõn nun Soba mangane, e nun Filisitine. A na yi a yœ rafindi denaxan ma, a yi nõõn sõtõma nen na ma. ⁴⁸ Lõxõna nde, a yi keli a senbe gbeeni, a yi Amalekine nõ, a Isirayila xunba ne yii, naxanye yi a kalama.

⁴⁹ Söli a dii xemene nan itoe ra: Yonatan nun Yisiwi nun Maliki-Suwa. A dii temẽ singen xili Merabi, a bolokadaan xili Mikali. ⁵⁰ Söli a jaxanla yi xili nen Axinowami, Aximaasi a dii temena. A sofa kuntigin yi xili nen Abineri, Söli sõxõ Neri a dii xemena. ⁵¹ Kisu, Söli baba, e nun Neri, Abineri baba, Abiyeli a diin nan yi ne ra. ⁵² Yenge jaxin keli nen Filisitine xili ma Söli a mangayaan jœene birin yi. Nanara, a nema fa senbemaan to hanma wekiledena, a bata a raso a ganli.

15

Isirayila yi Amalekine yenge

¹ Samuyeli yi a fala Söli xa, a naxa, “Alatala n tan nan xexi i xunna masusandeni i sugandi xinla ma alo mangana Isirayila xun na, a yamana. Awa, i tuli mati Alatalaa falan na. ² Alatala Senben Birin Kanna ito nan falaxi, a naxa, ‘Amalekine to kiraan bolon Isirayila kaane yœ ra e yi minima Misiran yamanani waxatin naxan yi, n mi jinanxi na feen xõn ma mumẽ! ³ Awa iki, sa Amalekine yenge, e gbeen seen naxanye birin na, i yi ne kala fefe! I nama kininkinin, niimaseene birin faxa, xemene nun jaxanle, dii jœrene nun dii futene, jingene nun yexœene, jœgõmene nun sofanle.’ ”

⁴ Söli yi ganla maxili, a e tenge Telayimi yi. Sofaan san masiga tiin muxu wuli keme firin yi na e nun Yuda xeme wuli fu. ⁵ Söli yi siga han Amaleki taani, a yi yengeni tõn lanbanni. ⁶ A yi a fala Kenine xa, a naxa, “E e masiga, e keli Amalekine ye, alogo n nama e raxõri e xõn. Bayo e hinan nen Isirayila kaane ra, e to yi minima Misiran yamanani.” Kenine yi e masiga Amalekine ra.

⁷ Söli yi Amalekine yenge keli Xawila yi han Suru, Misiran sogeteden binna. ⁸ A yi Agaga Amalekine mangan jœjœen suxu, a yi a yamaan birin faxa silanfanna ra fefe! ⁹ Söli nun a ganla yi Agaga lu a nii ra e nun a xuruse senseenne nun jingene nun yexœene nun

* 14:41: Yurima nun Tumin masensẽn ti seene fe sœbexi Xõrõyaan 28.30 kui. Saraxaraline yi masensenna tima ne nan na alogo e xa Ala sagoon kolon.

ninge diine nun yexee diine nun sube fajine birin. E mi tin ne faxe. Koni, naxanye mi yi fan, tɔnɔ mi yi naxanye ra, e ne faxes.

¹⁰ Nayi, Alatala yi falan ti Samuyeli xa, a naxa, ¹¹ “N nimisaxi Sɔli dɔxɔ feen na mangayani, bayo a bata a xun xanbi so n tan yi, a mi n ma falane ligama.” Samuyeli yi xɔlɔ, a xi Alatala maxandɛ kɔena ngaan na. ¹² Samuyeli yi keli xɔtɔn! A siga Sɔli ralandeni. E yi a fala a xa a Sɔli bata yi siga Karemele yi, alogo a xa sa xunnayeren gemen dɔxɔ a yete xa. A mɔn bata yi kiraan suxu a godo Giligali yi. ¹³ Samuyeli yi sa a li na yi. Sɔli naxa, “Alatala xa i baraka. N bata Alatalaa falane suxu.” ¹⁴ Samuyeli yi a fala, a naxa, “Nayi, yexee wuga xuiin mundun mema ito ra? Ningen mundun wuga xui ito ra?” ¹⁵ Sɔli yi yabin ti, a naxa, “Sofane nan faxi e ra sa keli Amalekine konni. E bata yexeen nun ninge sense ba a ye alogo e xa ba saraxan na Alatala xa, i ya Ala. Koni nxu a dɔnxene birin faxes nɛn.”

¹⁶ Samuyeli yi a fala Sɔli xa, a naxa, “A lu na kiini! N xa a fala i xa Alatala naxan falaxi n xa to kɔeen na.” Sɔli yi a fala, a naxa, “A fala n xa.” ¹⁷ Samuyeli yi a fala, a naxa, “A singeni i yi i yete mirixi muxu xurin nan na, iki i bata findi Isirayila bɔnsɔnne mangan na. Alatala nan i masusanxi, i findi mangan na Isirayila xun na. ¹⁸ Anu, Alatala bata yi i xe fena nde ra, a naxa, ‘Sa Amalekine, yulubi kanne raxɔri fefe! Sa e yenge han i yi e jan fefe!’ ¹⁹ Nanfera i mi i tuli mati Alatalaa falan na? Nanfera i yenge yi seene tongo, i fe jaxin liga Alatala yetagi?”

²⁰ Sɔli yi Samuyeli yabi, a naxa, “N na Alatala xuiin name nɛn ki fajii! N bira nɛn a kiraan fɔxɔ ra a naxan yita n na, n yi Amalekine raxɔri fefe! Fɔ Agaga, e mangana, n yi fa a ra be. ²¹ Koni, sofane bata yexee nun ninge sense ba yenge yi seene ye, naxanye fan e ne ba se kala daxine ye, alogo e xa ba saraxan na Alatala xa, i ya Ala, Giligali yi be.”

²² Samuyeli yi a fala, a naxa, “Saraxa ganxine nun saraxane Alatala kenɛnɛ dangu a xuiin suxun na ba? En-en. Fala suxun dangu saraxane ra, yete magodon dangu konton turene ra. ²³ Awa, muruten fan findixi yulubin nan na alo yiimatona, matandin fan jaxu alo suxure batuna. Bayo i bata i me Alatalaa falan na, a fan fa a mema i ra nɛn alo mangana.”

²⁴ Nayi, Sɔli yi a fala Samuyeli xa, a naxa, “N bata yulubin liga! N bata Alatalaa falane matandi, e nun i ya falane. N gaxu nɛn yamaan yee ra, n yi a xuiin name. ²⁵ Iki n bata i mayandi, dija n yulubin ma, en birin xa xete alogo n xa Alatala batu.” ²⁶ Samuyeli yi a fala a xa, a naxa, “N mi fa fama i fɔxɔ ra, bayo i bata i me Alatalaa falan na, Alatala yi a me i ra alo Isirayila mangana.” ²⁷ Samuyeli yi a firifiri alogo a xa siga, koni Sɔli yi a suxu a domaan lenben ma, a bɔ. ²⁸ Samuyeli yi a fala a xa, a naxa, “Alatala Isirayilaa mangayaan bama i yii na kiini to, a yi a so i ya muxuna nde yii, naxan dangu i tan na. ²⁹ Ala, Isirayila binyen naxan yi, a mi wule, a mi a miriyane maxetema, bayo adamadi mi a ra.” ³⁰ Sɔli mɔn yi a yabi, a naxa, “N bata yulubin liga! Koni yandi, binyen sa n ma, fonne nun Isirayila yamaan yetagi, en birin xa xete n yi Alatala batu i ya Ala.”

³¹ Samuyeli nun Sɔli yi xete e bode xɔn, Sɔli yi Alatala batu. ³² Samuyeli yi a fala, a naxa, “E fa Agaga ra n xa, Amalekine mangana.” Agaga yi a maso a binni sewani, a yi a falama a yete ma, “Saya xɔlɛn bata jan yati!” ³³ Koni Samuyeli yi a fala a xa, a naxa, “I ya silanfanna bata yi diine ba jaxanle yii. Na kiini i nga a diin bama nɛn a yii.” Samuyeli yi Agaga yisege sege Alatala yetagi Giligali yi.

³⁴ Samuyeli yi xete Rama yi, Sɔli yi xete a konni Gibeya yi. ³⁵ Samuyeli mi fa Sɔli to han a faxes, bayo a yi sunuxi a fe ra. Alatala yi nimisa Sɔli sugandi feen na mangan na Isirayila xun na.

16

Ala yi Dawuda sugandi

¹ Alatala yi a fala Samuyeli xa, a naxa, “Han waxatin mundun yi i luye sunuxi Sɔli a fe ra? N tan yeteen bata n me a ra alo mangana Isirayila xun na. I ya ture sa fenna rafe, n bata i rasiga Yese konni, Betelemi kaana. N bata mangana nde sugandi a dii xemene ye.”

² Samuyeli yi a fala, a naxa, “N sigama di? Sɔli a feen mema nɛn, a yi n faxes.” Alatala yi a

fala, a naxa, “Ninge gilena nde xali i yii, i yi a fala, i naxa, ‘N faxi saraxa baden nin Alatala xa.’³ Yese xili saraxa bani, n na a yite i ra i lan i xa naxan liga. N na naxan yita i ra, i yi na kanna masusan a sugandi feen na mangan na.”

⁴ Alatala naxan fala, Samuyeli yi na liga a siga Betelemi yi. Taan fonne birin yi fa a ralandeni e xuruxurunma gaxuni. E a maxodin, e naxa, “I faxi fe fajin nan na ba?”⁵ A yi a fala, a naxa, “On, herin na a ra. N faxi saraxa baden nin Alatala xa. E e rasarijan, e fa n fema saraxa badeni. A yi Yese fan nun a diine rasarijan a e xili saraxa bani.”

⁶ Ne fa waxatin naxan yi, Samuyeli to Eliyabi to, a yi a miri, a naxa, “Alatala a tan nan sugandixi yati!”⁷ Koni Alatala yi a fala Samuyeli xa, a naxa, “I nama i miri a tofanna ma hanma a kuyana, bayo n mi a tan sugandixi. Alatala mi feene yatema adamadiine naxanye yatexi. Adamadiine a yetagin nan matoma, koni Alatala muxun bojen nan matoma.”⁸ Yese yi Abinadabo xili a a radangu Samuyeli yetagi. Samuyeli yi a fala, a naxa, “Alatala mi ito sugandixi.”⁹ Yese yi Sama radangu. Samuyeli yi a fala, a naxa, “Alatala mi ito fan sugandixi.”¹⁰ Yese a dii soloferene radangu Samuyeli yetagi, koni Samuyeli naxa, “Alatala mi itoe sese sugandixi.”

¹¹ Samuyeli mon yi Yese maxodin, a naxa, “Banxulanna se mi fa be?” Yese yi a yabi, a naxa, “Xurimaan nan luxi, koni a sa xuruse rabadeni.” Nayi, Samuyeli yi a fala Söli xa, a naxa, “A xa sa fen, en mi donse donna foloma a xanbi.”¹² Yese yi muxuna nde xe, a sa fa a ra. A fatin yi gbeeli, a yetagin yi rayabu, a ti kiin yi fan. Alatala yi a fala Samuyeli xa, a naxa, “Keli, i yi a masusan a sugandi feen na, bayo a tan na a ra.”¹³ Samuyeli yi ture sa fenna tongo a Dawuda xunna masusan a tadane tagi. Folona loxoni, Alatalaa Nii Sarijanxin yi godo Dawuda ma senbeni. Samuyeli yi keli, a siga Rama yi.

Dawuda yi wali Söli xa

¹⁴ Alatalaa Nii Sarijanxin bata yi mini Söli yi, yinna jaxin yi lu a tere fata Alatala ra.
¹⁵ Söli a walikene yi a fala a xa, e naxa, “Ninan jaxin nan i toroma keli Ala ma.¹⁶ Nxu kanna xa falan ti. I ya walikene i sagoni. Nxu xemena nde fenje naxan fatan kondenna maxe. Ninan jaxin na so i yi keli Ala ma, maxaseen yi maxa, na yi i bojen nafan i ma.”
¹⁷ Söli yi yabin ti, a naxa, “Awa, e maxase maxa fajina nde fen n xa, e yi fa a ra.”

¹⁸ Walike keden yi a fala, a naxa, “N bata Yese Betelemi kaana dii xeme keden to naxan fatan kondenna maxe. Sofa kenden na a ra, a wekile han! A falan tima ki fani, a mon tofan. Alatala a xon.”¹⁹ Söli yi xerane rasiga a faladeni Yese xa, a naxa, “I ya dii xemen Dawuda rafa n ma naxan xuruseene foxo ra.”²⁰ Yese yi sofali keden tongo, a burun nate a fari, e nun manpa kundi keden nun sii keden, a yi e birin so Dawuda yii Söli xa.²¹ Dawuda yi fa a ti Söli yetagi, a rafan a ma han a findi a yenge so se maxanla nde ra.²² Söli yi xeraan nasiga Yese ma, a naxa, “Tin, i xa Dawuda lu n yii, bayo a rafan n ma.”²³ Nayi, yinnan na yi so Söli yi keli Ala ma waxatin naxan yi, Dawuda yi kondenna tongoma nen a a maxa. Na yi Söli mafisama nen, a dundu, yinna jaxin yi mini ayi.

17

Filisitine yi keli Isirayila xili ma

¹ Filisitine yi e ganle malan yenge so xinla ma. E yi e malan Soko yi, naxan Yuda boxon ma. E yi e ganla malan Soko nun Aseka tagi, Efesi-Damimi yi.² Söli nun Isirayila muxune fan yi e ganla malan Ela lanbanni. E yi e ganla ti Filisitine yenge xinla ma.³ Filisitine yi tixi geyaan fari foxo kedenni, Isirayila kaane fan geyaan fari foxo kedenni. Lanbanna yi e tagi.

⁴ Fala ralina nde yi mini Filisitine ye, a a maso gali firinne tagi. A yi xili Goliyati, Gati kaan nan yi a ra. A yi kuya fo nongonna ye sennin nun yiin ye keden.⁵ Sula komotin yi soxi a xun na, sula domaan xali daxin yi a fatin kantanma naxan kilo tonge sennin liye.
⁶ A sanne yi ye masansanxi sulan nan na. Sula silanfanna yi sotixi a fari.⁷ A tanban feen yi gbo alo gbindonna. Wuren naxan yi na jore ra, a kilo solofere liye. A ye masansan wure lefaan suxu muxun yi sigan tima a yee ra.⁸ A a xuini te, a falan nasiga Isirayila ganla ma,

a naxa, “Nanfera ε tixi yenge so xinla ma? Filisitina nde xa mi n tan na ba? ε tan, Söli a konyine xa mi ε ra ba? ε muxu keden yita naxan gode n yengedeni. ⁹ Xa a nō n bōnbe a n faxa, nxu findi ε konyine ra. Xa n na a nō, n yi a faxa, ε findi nxō konyine ra, ε wali nxu xa.” ¹⁰ Filisiti xemen mōn yi a fala, a naxa, “N bata na xinla rasiga Isirayila ganle ma. Xeme keden xa mini, alogo nxu xa nxu bode yenge.” ¹¹ Söli nun Isirayila kaane birin yi Filisiti xemena falane me, gaxu gbeen yi e suxu.

Dawuda yi Goliyati faxa

¹² Yese Efarata bōnsōnna dii xemen nan yi Dawuda ra, naxan yi kelixi Betelemi taani Yuda bōxōn ma. Dii xeme solomasexε yi Yese yii. Söli waxatini, Yese bata yi findi fonna ra yamaan ye. ¹³ Yese a dii xeme singe saxanne bata yi siga Söli fōxō ra yengeni. A singen yi xili Eliyabi, a firinden xili Abinadabo, a saxanden xili Sama. ¹⁴ Dawuda nan yi xurimaan na. Fori saxanne yi Söli fōxō ra. ¹⁵ Dawuda yi sigama Söli konni a mōn yi xetema a babaa xuruseene rabadeni Betelemi yi.

¹⁶ Xii tonge naanin, xōtōnna nun jinbanna, Goliyati Filisiti xemen yi tima nen e yetagi. ¹⁷ Yese yi a fala a diin Dawuda xa, a naxa, “Donse xōri benbenla nun buru xun funi itoe tongo, i yi e xali i tadane xōn gali malandeni. ¹⁸ I mōn yi fene kundi funi itoe sanba e sofa kuntigin ma. I mōn yi a mato xa i tadane kende, i yi fa taxamasenna nde ra keli e ma. ¹⁹ E Söli fema Ela lanbanni e nun Isirayila xemene birin Filisitine yengedeni.”

²⁰ Dawuda yi keli xōtōn xōtōn. A xuruseene taxu xuruse kantanna nde ra, a a goronne tongo, a siga, alo Yese a yamari kii naxan yi. A so gali malandeni waxatin naxan yi, a yi ganla li tixi yenge so xinla ma, e yenge sōnxōni tema. ²¹ Isirayila nun Filisitine yi e ganle ti yenge so xinla ma, kenenni ²² Dawuda yi a goronne taxu goron kantanna ra, ganla yi tixi denaxan yi a siga a giye mēnni. A to so, a a tadane xōtōn. ²³ A yi fala tiini e ra waxatin naxan yi, Filisiti sofaan Goliyati Gati kaan yi a mafa a ganla yeε ra. A mōn yi a xuini te, a xete a dari fe xinli ito ma. Dawuda yi a me. ²⁴ Isirayila kaane birin yi e masiga e to Goliyati to, bayo e yi gaxuxi a yeε ra ki fajni. ²⁵ Birin yi a falama, e naxa, “ε bata xemēni ito to gode? A godoma Isirayila xili feen nan ma. Naxan na a faxa, mangan nafulu gbeen fiye a ma nen. A a dii temen fi a ma futun na, a mudu fiin ba a denbayaan xun ma Isirayila yi.”

²⁶ Xemen naxanye yi Dawuda fema, a a fala ne xa, a naxa, “Nanfe lige na kanna xa naxan na Filisitini ito faxa, a yagin ba Isirayila ma? Nde Filisiti Ala kolontareni ito ra naxan susuxi habadan Alaa ganle makonbe?” ²⁷ Yamaan yi xete falane ma, e naxa, “Ito nan ligama na kanna xa naxan na a faxa.” ²⁸ Eliyabi, a tadan forimaan to e nun sofane to batue, a xōlō Dawuda ma han! A yi a fala, a naxa, “Nanfera i faxi be? I ya xuruse kurudin taxuxi nde ra burunna ra? N ni i ya yete yigboon kolon, e nun i ya bōne jaxiyana. I faxi yengeni gbēden nin.” ²⁹ Dawuda yi maxōdinna ti, a naxa, “N nanse ligaxi a jaxin na? N fala tiin nin gbansan!” ³⁰ A a xun xanbi so a tada yi a sofa gbete maxōdin na kii kedenni. Yamaan yi a yabi alo a singena.

³¹ E na falane me Dawuda ra waxatin naxan yi e sa ne dentεge Söli xa. Söli yi a xili. ³² Dawuda yi a fala Söli xa, a naxa, “Muxu yo nama yigitεge Filisitini ito a fe ra. N tan, i ya walikεen sigama nen a yengedeni.” ³³ Söli yi Dawuda yabi, a naxa, “I mi nōε Filisitini ito yenge, bayo banxulan jōren ni i ra, koni a tan, yenge soon na a ra xabu a dii jōrena.” ³⁴ Dawuda yi a fala Söli xa, a naxa, “N tan, i ya walikεen yi n baba xuruseene nan nabama. Xa yatana hanma jarina nde yi fa, a yeεε keden suxu, ³⁵ n yi n gima a fōxō ra nen, n yi a bōnbo, n yeεεen ba a de ra. Xa a fa n xili ma, n yi a suxuma nen a xabene ma, n na a bōnbo, a faxa. ³⁶ I ya walikεen yi yatan nun jarin faxama na kii nin, awa n Filisiti Ala kolontareni ito ligama na kiini nen. Amasōto, a bata habadan Alaa ganle makonbi. ³⁷ Alatala naxan n natangaxi yatan nun jarin yii xanle ma, na mōn n be Filisitini ito yii nen.” Nayi, Söli yi a fala Dawuda xa, a naxa, “Siga, Alatala xa lu i xōn.”

³⁸ Söli yi Dawuda maxidi a yetena a dugine yi, a a maxidi a makantan domani, a sula kōmōtin so a xun na. ³⁹ Dawuda yi Söli a silanfanna singan a tagi xidin na a dugine fari.

A yi keli a xa siga. Koni a mi yi darixi e ra. A yi a fala, a naxa, “N mi nɔe ito birin nasiga tiye, n munma fatan singe.” Dawuda yi e ba a ma. ⁴⁰ A dunganna suxu a yii, a geme malaxunxin suulun sugandi xuden de. A e sa a yexee raba sagbaan kui. A lantanna a yii, a siga Filisiti sofaan xili ma.

⁴¹ Filisiti sofaan yi a maso Dawuda ra ndedi ndedi, a ye masansan wure lefana maxanla fan yi sigama a yee ra. ⁴² A Dawuda mato, a yi a kolon a banxulan joreen nan mon yi Dawuda ra, a fatin yi gbeeli, a yetagin yi tofan. Goliyati yi a rajaxu. ⁴³ Filisiti sofaan yi a fala Dawuda xa, a naxa, “Baredin nan n na ba? I to fama n xili ma e nun dunganna?” A yi a danga a suxurene yi. ⁴⁴ A yi a fala, a naxa, “Fa be! N ni i suben soma nen xoline nun subene yii!” ⁴⁵ Dawuda yi a fala Filisiti sofaan xa, a naxa, “I fama n xili ma silanfanna nun tanban nun xanla nan na i yii, koni n tan fama i xili ma Alatala Senben Birin Kanna nan xili yi, Isirayila ganle Ala, i naxan konbixi. ⁴⁶ To, Alatala i soma nen n yii, n yi i no, n ni i xunna bolonje a de. To, n Filisitine ganla muxune binbine soma nen xoline nun subene yii, dunupa muxune birin yi a kolon a Ala Isirayila yii. ⁴⁷ Yamani ito birin yi a kolon a Alatala mi marakisin tima silanfanna nun tanban barakani. Amasoto, Alatala nan gbee yengen na, a e tan birin soma nen nxu yii.”

⁴⁸ Goliyati yi lu fe Dawuda binni, Dawuda yi a mafura, a a gi siga Filisiti sofaan nalandeni. ⁴⁹ Dawuda yi a yiin nagodo a sagbani, a gemen tongo, a a woli lantanna ra, a Filisiti sofaan golon a tigi ra. Gemen yi so Filisiti sofaan tigini, a bira a yetagin ma boxoni. ⁵⁰ Na kiini, Dawuda yi Filisiti sofaan no lantanna nun gemen na, a a faxes, silanfana mi yi a yii. ⁵¹ Dawuda yi a gi han Filisiti sofaan dexon, a ti na. A Filisiti sofana silanfanna botin a teeni, a yi a faxes, a yi a xunna bolon a de.

Filisitine to a to, a e yenge so kuntigin bata faxes, e yi e gi. ⁵² Isirayila nun Yuda sofane yi sonxoni te, e bira e foxo ra, e e kedi han Gati nun Ekiron so deen na. Filisiti sofane binbine yi biraxi Saarayimi kiraan xon han Gati nun Ekiron. ⁵³ Isirayila kaane to xete Filisitine foxo ra, e e gali malanden seene tongo. ⁵⁴ Dawuda yi Filisiti sofaan xunna tongo, a yi a xali Yerusalen taani. A sa Filisiti sofana yenge so seene sa a bubuni.

⁵⁵ Sali Dawuda to sigi waxatin naxan yi Filisiti sofaan nalandeni, a yi Abineri a gali xunna maxodin, a naxa, “Abineri, nde a dii banxulan joreen ni ito ra?” Abineri yi a yabi, a naxa, “N bata n kolo i niini, mangana, n mi a kolon.” ⁵⁶ Mangan yi a fala, a naxa, “A ye fen, naxan ma dii banxulanni ito ra.” ⁵⁷ Dawuda keli xanbini Filisiti sofaan faxadeni, Abineri yi a tongo a siga a ra Sali yetagi. Filisiti sofaan xunna yi suxi Dawuda yii. ⁵⁸ Sali yi a fala a xa, a naxa, “Nde a dii i ra, banxulan joreena?” Dawuda yi a yabi, a naxa, “I ya walikeen Yese a diin nan n na, Betelemi kaana.”

18

Yonatan nun Dawuda xoyiyana

¹ Sali yelin falan tiye Dawuda xa waxatin naxan yi, Yonatan nun Dawuda yi findi xoyimane ra. Yonatan yi Dawuda xanu alo a yetena. ² Na laxon yeteni Sali yi Dawuda makankan a fema, a mi tin a siga a babaa banxini. ³ Yonatan yi layirin xidi e nun Dawuda tagi, bayo a bata yi a xanu alo a yetena. ⁴ Doma gbeen naxan yi a ma, a na ba, a a so Dawuda yii e nun a yenge so domana, e nun a silanfanna nun a xanla nun a tagi xidina. ⁵ Sali na yi Dawuda rasiga dede, a feen sonoyama nen. Sali yi tide matexin fi a ma yengesone xun na. Na yi rafan yamaan birin ma, hali Sali a kuntigine.

⁶ Ganla xetematona, Dawuda to bata yelin Filisiti sofaan faxes, Isirayila taane birin jaxanle yi mini Manga Sali ralandeni, e sigin sama, e e bodonma tanban xuiin nun maxase gbetene xuiin na, e sonxoma sewani. ⁷ Naxanle yi e bode yabima jaxanni, e naxa, “Sali bata muxu wuli keden faxes, Dawuda tan wuli fu.”

⁸ Sali yi na feen famu kii jaxini a xolo kati! A yi a fala, a naxa, “E wuli fu nan soxi Dawuda yii, n tan wuli keden. A mi fa dasaxi sese ra fo mangayana.” ⁹ Sali yi Dawuda rajaxu, folo na laxon ma.

¹⁰ Na xətən bode, yinna naxin yi so Səli yi keli Ala ma. A yi waliyiya falane ti a banxin tagini. Dawuda yi kondenna maxama a xa alo a dari fena, Səli a tanban yi a yii. ¹¹ Səli yi a tanban woli, a naxa, “N Dawuda səxənma nən n na a səxənxin lu banxin kanke.” Koni Dawuda yi keli a bun ma dəxəna ma firin. ¹² Səli yi gaxu Dawuda yee ra, bayo Alatala bata yi a rabənin a lu Dawuda xən. ¹³ Nanara, a yi Dawuda masiga a ra, a a findi sofa wuli fu kuntigin na. Dawuda yi lu sigə yengeni gali xunna ra. ¹⁴ Dawuda a feene birin yi sənəyama, bayo Alatala yi a xən. ¹⁵ Səli to a to a yi nəən sətəma tun, a gaxu a yee ra. ¹⁶ Koni Dawuda yi rafan Isirayila nun Yuda birin ma, bayo a tan nan yi tima e yee ra e yengene yi.

¹⁷ Səli yi a fala Dawuda xa, a naxa, “N ma dii tēmə singen ni i ra, Merabi. N na a fima nən i ma futun na. Koni i wəkile han! I yi Alatala a yengene so.” Səli yi a miri, a naxa, “N mi n yiini tema a xili ma. Filisitine xa na liga!” ¹⁸ Dawuda yi Səli yabi, a naxa, “Sese mi n tan na, sese mi n baba a bənsənna nun a denbayaan na Isirayila yi. Mangan xa findi n bitanna ra di?” ¹⁹ Səli a dii tēmə Merabi fi waxatin to a li Dawuda ma, a yi fi Adiriyeli ma, Mehola kaana.

²⁰ Awa, Mikali, Səli a dii tēməna, Dawuda yi rafan a ma. E to na fala Səli xa, na yi a kenen. ²¹ Səli yi a fala, a naxa, “N na a fima a ma nən, alogo a xa findi a suxu feren na, alogo Filisitine xa a faxa.” Səli mən yi a fala Dawuda xa a firindeni, a naxa, “I findima nən n bitanna ra to.”

²² Səli yi yamarini ito fi a walikene ma, a naxa, “E falan ti Dawuda xa luxunni. E a fala a xa, e naxa, ‘A mato i rafan mangan nun a kuntigine birin ma. Tin, i xa findi mangan bitanna ra.’” ²³ E yi na fala Dawuda xa. Koni Dawuda yi yabin ti, a naxa, “E tan yee ra yi fe xurin na a ra ba? N findi mangan bitanna ra? Setaren nan n tan na, tənə mi n na.” ²⁴ Səli a walikene yi sa a yeəba a xa Dawuda naxan falaxi. ²⁵ Səli yi e yabi, a naxa, “E falan ti Dawuda xa, e naxa, ‘Mangan mako mi futu se ma, koni a xa sa Filisiti muxu keme banxulan a fa e kidin na, alogo a xa a gbeen naxə a yaxune ra.’” Səli a kətəni, Dawuda yi faxama Filisitine barakan nin. ²⁶ Səli a walikene yi sa na falane ti Dawuda xa. Dawuda yi wa a xən a xa findi mangan bitanna ra. Benun waxatin naxan falaxi, ²⁷ Dawuda yi keli e nun a fəxərabirane, a sa Filisiti xēmə kēmə firin faxa. Dawuda yi fa e banxulan kidine ra, a yi a bəreyaan defexin so mangan yii, alogo a xa findi mangan bitanna ra. Nayi, Səli yi a dii tēmə Mikali fi a ma a naxanla ra.

²⁸ Səli to a to a Alatala Dawuda xən, Dawuda mən yi rafan a dii Mikali ma, ²⁹ Səli yi gaxu Dawuda yee ra dangu a fələn na. A yi findi a yaxun na a siin dənxen birin yi. ³⁰ Na waxatini Filisitine kuntigine yi sigama yengeni Isirayila kaane xili ma. Ye yo ye, Dawuda yi nəən sətəma yengeni dangu Səli a kuntigin bonne ra. A xinla yi te.

19

Yonatan yi Dawuda xun mayenge

¹ Səli yi a fala a dii Yonatan nun a kuntigine birin xa a Dawuda xa faxa. Koni Dawuda yi rafan Yonatan ma han! ² A yi a rakolon, a naxa, “N baba Səli wama i faxa feni. A liga i yeren ma tila xətənni. I luxunden fen, i yi lu na yi. ³ N minima nən nxu nun n baba. Nxu tima nən xeen ma i luxunma denaxan yi. N ni i ya fe falama nən a xa. N na a kui feene kolon, n na a fala i xa.” ⁴ Yonatan yi Dawuda a fanna fala a baba Səli xa, a naxa, “I tan mangan na, i nama i ya walikəen Dawuda haken tongo, bayo a munma i hake tongo. A yetəna a fajin nan ligaxi i xa han! ⁵ Fayida a niin nan fi Filisiti sofaan Goliyati faxa feni. Na ləxəni, Alatala yi nə gbeen fi Isirayila birin ma, i yi a to, i sewa. Nanfera i haken ligə, i səntaren wunla ramini tənəgeni, i Dawuda faxa fufafu?” ⁶ Səli yi Yonatan xuiin name, a kələ, a naxa, “N bata n kələ habadan Alatala yi, Dawuda mi faxama!” ⁷ Yonatan yi Dawuda xili, a na falane yeəba a xa. A Dawuda xali Səli fəma, Dawuda mən yi lu a fəma alo a fələni.

⁸ Yengen mən yi fələ. Dawuda yi siga Filisitine yengedeni. A e nə fanga gbeen na, e e gi a yee ra. ⁹ Awa, yinna naxin yi so Səli yi keli Alatala ma. A yi a konni, a tanban suxi a yii. Dawuda yi kondən maxani. ¹⁰ Səli yi kata Dawuda səxən feen na a tanban na, alogo

a xa a sɔxɔnxin lu banxin kanke, koni Dawuda yi a masiga, tanban yi sɔti banxin kanke. Dawuda yi a gi na kɔɛɛn na.

¹¹ Sɔli yi sofane rasiga Dawuda a banxin nabilindeni alogo a xa faxa xɔtɔnni. Koni Dawuda a naxanla Mikali yi a rakolon a a fala a xa, a naxa, “Xa i mi i yete rakisi kɔɛni ito ra, xɔtɔnni i faxama nen.” ¹² A yi a ramini banxin foye soden na. Dawuda yi a gi. A a sɔlon na kii nin. ¹³ Na xanbi ra, Mikali yi suxurena nde tongo a a sa Dawuda a saden ma. A sii kidin sa a xun sade ra, a a sade dugin sa a ma. ¹⁴ Sɔli a xerane fa waxatin naxan yi Dawuda suxudeni, Mikali yi a fala e xa, a naxa, “A mi yalan.” ¹⁵ Sɔli mɔn yi e rasiga a firindeni. A a fala e xa, a naxa, “E fa a ra n xɔn a furema saden ma, alogo n xa a faxa.” ¹⁶ Xerane mɔn yi xete, e fa suxuren to saden ma, siin kidin nan yi saden xunna ra. ¹⁷ Sɔli yi a fala Mikali xa, a naxa, “Nanfera i n yanfaxi na kiini, i yi n yaxun lu a siga?” Mikali yi Sɔli yabi, a naxa, “A a fala n xa nen, a naxa, ‘Tin n xa siga, hanma n ni i faxa.’”

¹⁸ Dawuda yi nɔ a giye, a siga Samuyeli konni Rama yi. Sɔli naxan birin liga a ra a na ye ba a xa. Nayi, e birin yi siga e sa dɔxɔ Nayoti yi. ¹⁹ E yi a dentɛge Sɔli xa a Dawuda Nayoti yi Rama dɛxɔn. ²⁰ Sɔli yi sofane rasiga a suxudeni. Koni, ne to nabi ganla nde li nabiya fala tiini, Samuyeli yi tixi e ye ra, Alaa Nii Sariɔnɔnxin yi godo Sɔli a xerane ma, e fan yi nabiya falane ti fɔlɔ. ²¹ Na yi fala Sɔli xa, a sofa gbete ye rasiga. Ne fan yi waliyiyaan fɔlɔ. A mɔn yi sofane xe a saxandeni, ne fan yi waliyiyaan fɔlɔ. ²² Dɔnxɛn na, Sɔli yetɛɛn yi siga Rama yi. A Seku ige ramaraden li, a maxɔdinna ti, a naxa, “Samuyeli nun Dawuda minen yi?” E a yabi, e naxa, “E Nayoti yi Rama dɛxɔn.” ²³ Sɔli yi siga Nayoti binni Rama yi. Koni, Alaa Nii Sariɔnɔnxin yi fa a fan ma, Sɔli yi siga nabiya falane tiye han a so Nayoti yi. ²⁴ A yi a dugine ba, a nabiya falane ti Samuyeli yetagi. A ragenla yi lu saxi yanyin nun kɔɛna ngaan na. Nanara, yamaan naxa, “Sɔli fan bata findi nabiin na ba?”

20

Yonatan nun Dawuda

¹ Dawuda yi keli Nayoti yi Rama dɛxɔn a sa Yonatan li. A a maxɔdin, a naxa, “N nanfe ligaxi hanma n haken mundun ligaxi, hanma n yulubin mundun tongoxi i baba ma? Nanfera a wama n faxa feni?” ² Yonatan yi a yabi, a naxa, “A makuya na ra! I mi faxama! N baba mi fefe ligama a mi naxan falama n xa singen. Nanfera a ito luxunɛ n ma? Na mi a ra!” ³ Dawuda yi a kɔlɔ, a naxa, “I baba a kolon ki faɔi, a n bata rafan i ma. A a mirima iki, a naxa, ‘Yonatan nama ito kolon, a a tɔrɔma nen.’ Koni n bata n kɔlɔ habadan Alatala yi e nun i tan yi, a luxi ndedi n faxa.”

⁴ Yonatan yi a fala Dawuda xa, a naxa, “Naxan xɔli i ma n na lige i xa.” ⁵ Dawuda yi a yabi, a naxa, “Tila, Kike Nenɛn naxan na a ra. A yi daxa n xa dɔxɔ mangan fema nxu yi nxu dege nxu bode xɔn. Koni, a lu n xa siga, n yi n luxun xɛɛn ma han tila buda jinbanna ra. ⁶ Xa i baba a kolon a n mi be, i yi a fala, i naxa, ‘Dawuda n mayandixi nen a n xa tin a xa siga a taani Betelemi yi, bayo nɛɛn saraxan nan sa bama a xabilan birin xa na yi.’ ⁷ Xa a a fala, a naxa, ‘Na lanxi,’ nayi i ya walikɛɛn natangaxi. Koni xa a mɔnɛ, i xa a kolon a a waxi n tɔrɔ feen nin. ⁸ I ya hinanna yita i ya walikɛɛn na, bayo i bata layiri xidi n xa Alatala yetagi. Xa n bata findi hake kanna ra, i tan yetɛɛn xa n faxa. Nanfera i n xalima han i baba fema?”

⁹ Yonatan yi a yabi, a naxa, “Na mi lige mume! Xa n yi la a ra a n baba bata a nɛnige a xa i faxa, n na a falama nen i xa.” ¹⁰ Dawuda yi a fala Yonatan xa, a naxa, “Nde n nakolonma xa i baba yabi naxin so i yii?” ¹¹ Yonatan yi a fala, a naxa, “Fa be. En siga xɛɛn ma.” E mini, e siga e bode xɔn. ¹² Yonatan yi a fala Dawuda xa, a naxa, “N bata Alatala, Isirayilaa Ala findi n seren na, waxatini ito yi, tila buda n nan n baba kui feene kolonma nen. Xa i mɔn nafan a ma, n tan nan na falama i xa. ¹³ Koni xa n baba wama i tɔrɔ feni, Alatala xa tɔrɔya naxin sa n ma xa n mi a fala i xa, n yi i rasiga bɔɔɛ xunbenli. Alatala xa lu i xɔn alo a lu n baba xɔn kii naxan yi. ¹⁴ Koni i tan xa Alatalaa hinanna yita n na n siin birin yi, alogo n nama faxa. ¹⁵ I ya hinanna nama dan n bɔnsɔnna xa habadan, hali Alatala na i yaxune birin naxin bɔxɔ xɔnna fari.” ¹⁶ Nayi, Dawuda nun Yonatan yi layirin xidi, a

naxa, “Alatala xa Dawuda gbeen ɲɔxɔ a yaxune ra.” ¹⁷ Yonatan mɔn yi Dawuda rakɔlɔ a xanuntenyana fe ra bayo a yi a xanuxi alo a yetɛɛn niina.

¹⁸ Yonatan yi a fala Dawuda xa, a naxa, “Tila, Kike Nɛnɛn ɲaxaɲaxan na a ra. E a kolonma nɛn a i mi be, bayo i dɔxɔdeni gelima nɛn. ¹⁹ Tila buda ɲinbanna ra, i sigama nɛn han i sa i luxun dɛnaxan yi bode lɔxɔni i yi n legeden Eseli gɛmɛn fɛma. ²⁰ N xalimakuli saxan wolima nɛn gɛmɛn dɛxɔn alo n seen nan matinxinma. ²¹ N banxulanna nde rasigama nɛn, n yi a fala a xa, n naxa, ‘Sa xalimakunle tongo.’ Xa n na a fala a xa, n naxa, ‘Xalimakunle i bun ma be binni, e tongo!’ Nayi, i fa, amasɔtɔ bɔɲɛ xunbenla i xa, fefe mi ligama i ra, n bata n kɔlɔ habadan Alatala yi. ²² Koni xa n na a fala banxulanna xa, n naxa, ‘A mato, xalimakunle makuya pon,’ nayi siga, bayo Alatala bata i rasiga. ²³ I nama ɲinan na feen xɔn de en naxan falaxi, Alatala nan seren na i tan nun n tan tagi han habadan!’”

²⁴ Nayi, Dawuda yi siga a luxundeni burunna ra. Kike Nɛnɛn ɲaxaɲaxan yi a li, mangan yi dɔxɔ a dɛgedeni ²⁵ alo mangan dari fena, a yi dɔxɔ gbɛdɛn ma naxan xun xanbi soxi banxini, Yonatan yetagi. Abineri yi dɔxɔ a dɛxɔn, koni Dawuda dɔxɔden yi gelixi. ²⁶ Na lɔxɔni Sɔli mi sese fala, bayo a yi a miri, a naxa, “Dawuda mi nɔxi fɛ fata sarɲantareya fena nde ra. Sarɲantareyaan nan findɛ a ra.” ²⁷ Koni na xɔtɔn bode, kiken xii firinden na, Dawuda dɔxɔden mɔn yi gelixi. Sɔli yi Yonatan maxɔdin, a naxa, “Nanfera Dawuda mi faxi a dɛgedeni to nun xoro yi, Yese a diina?” ²⁸ Yonatan yi Sɔli yabi, a naxa, “Dawuda n mayandixi nɛn a xa siga Betelemi yi. ²⁹ A a falaxi nɛn, a naxa, ‘Yandi, a lu n xa siga, bayo n xabilan saraxa baani taani. N tada bata n xili na yi. Xa dɛ fanna nan en tagi, a lu n xa sa n tadane to.’ Nanara, a mi faxi mangana a donse dondeni.” ³⁰ Nayi, Sɔli bɔɲɛn yi te Yonatan xili ma. A yi a fala a xa, a naxa, “Dii kalaxi murutɛxina! N na a kolon a i xɔyin nan Yese a dii xɛmɛn na! I yagima nɛn, i nga fan yi yagi naxan i barixi. ³¹ Amasɔtɔ fanni Yese a dii xɛmɛni ito a nii ra, i ya fe mi sabate, i mɔn mi nɔɛ findɛ mangan na! Awa iki, i xa muxune xɛ, e xa sa fa a ra n xɔn, amasɔtɔ a faxa daxin na a ra!” ³² Yonatan yi Sɔli yabi, a naxa, “A xa faxa nanfera? A nanfe ligaxi?” ³³ Sɔli yi a tanban woli a xili ma alogo a xa a faxa. Nayi, Yonatan yi a kolon, fa fala a baba yi wama Dawuda faxa feni. ³⁴ A xɔlɔxi gbeen yi keli tabanla ra, a mi donse don na kiken xii firinden, bayo a yi sunuxi Dawudaa fe ra, a baba naxan nayarabi.

³⁵ Na xɔtɔn bode, Yonatan yi siga xɛɛn ma e nun Dawuda lanxi dɛnaxan ma. Banxulanna nde yi biraxi a fɔxɔ ra. ³⁶ A yi a fala a xa, a naxa, “I i gi yɛɛn na i xalimakunle malan n naxanye wolima.” Banxulanna yi siga a giye, Yonatan yi xalimakuli keden woli alogo a xa dangu banxulanna ra. ³⁷ Banxulanna to Yonatan ma xalimakunla biraden li, Yonatan yi sɔnxɔ a xanbi ra, a naxa, “Xalimakunla mi makuya i ra ba?” ³⁸ A mɔn yi sɔnxɔ, a naxa, “I mafura! Siga, iki sa! I nama i yiti de!” Banxulanna yi xalimakunla tongo, a fa a kanna fɛma. ³⁹ Banxulanna mi yi sese famuma, Yonatan nun Dawuda nan tun yi na famuma. ⁴⁰ Yonatan yi a yɛngɛ so seene so banxulanna yii, a naxa, “Siga, e xali taani.” ⁴¹ Banxulanna keli xanbini na, Dawuda yi mini a luxundeni gɛmɛn yiifari fɔxɔn ma. A yi a xinbi sin Yonatan yetagi dɔxɔɲa ma saxan, a yetagin yi lan bɔxɔn ma. E yi e bode sunbu, e wuga, katarabi Dawuda ma. ⁴² Yonatan yi a fala Dawuda xa, a naxa, “Siga bɔɲɛ xunbenli. A kolon, en bata en ma xɔyiyaan nakɔlɔ Alatala xinli, en yi a fala, ‘Alatala nan seren na, i tan nun n tan tagi e nun n bɔnsɔnna nun i bɔnsɔnna tagi habadan!’ ”

21

¹ Dawuda yi keli a siga, Yonatan yi xɛtɛ taani.

Dawuda yi a gi

² Dawuda yi siga Nobi yi saraxarali Aximeleki konni. Aximeleki yi fa xuruxurunɲɛ gaxuni a ralandeni, a naxa, “Nanfera i keden na a ra? Nanfera muxɛ mi faxi i matideni?”

³ Dawuda yi saraxarali Aximeleki yabi, a naxa, “Mangan yamarin fixi n ma nɛn, a naxa, ‘Muxu yo nama feni ito kolon e nun n xɛraan naxan soxi i yii.’ Nanara, n yi a fala n sigati

bonne xa, a e xa naralan n na yire gbete yi. ⁴ Awa, nanse i yii be? Buru suulun so n yii hanma i nɔɛ naxan gbete sɔte.”

⁵ Saraxaraliin yi Dawuda yabi, a naxa, “Buru gbete mi n yii, koni buru ralixin be. Anu a mi nɔɛ donɔɛ xa i ya muxune mi e yete suxi waxati danguxini ito yi, e mi e maso jaxanle ra.”

⁶ Dawuda yi a yabi, a naxa, “Ɔn yati, nxu danxin na a ra jaxanle ma alo n darixi a lige kii naxan yi n na siga yengeni. N fɔxɔrabirane yenge so seene rasarijanxin na a ra, hali nxu mi Alaa wanla ra. To daxin sarijan dangu na ra pon!” ⁷ Nayi, saraxaraliin yi buru ralixine so Dawuda yii. Amasɔto gbete mi yi na fɔ Buru Rasarijanxin naxan bata yi ferijen Alatala yetagi a batu banxini, a yi masara buru nenɛn na.

⁸ Na lɔxɔni, Sɔli a yexɛɛ kantanne kuntigin naxan yi xili Dowegi Edɔn kaana, na yi na yi Alatalaa wanla ra.

⁹ Dawuda mɔn yi a fala Aximeleki xa, a naxa, “Tanba mi i yii be hanma silanfanna? Bayo mangana xɛrayaan yi mafuraxi han, n mi nɔxi waxati sɔte n yi n ma silanfanna tongo hanma yenge so se gbete.” ¹⁰ Saraxaraliin yi a yabi, a naxa, “Goliyati a silanfanna be, i Filisiti sofaan naxan faxa Ela lanbanni. A saxi saraxarali domaan xanbi ra, a mafilinxi dugina nde yi. A tongo xa i wama a xɔn, na kedenna nan nxu yii be.” Dawuda yi a yabi, a naxa, “A jɔxɔn mi na. A so n yii.”

Dawuda Gati taani

¹¹ Na lɔxɔni, Dawuda yi a gi Sɔli ma. A siga Akisi konni, Gati mangana. ¹² Koni Akisi a walikene yi a fala a xa, e naxa, “Yamanan mangan Dawuda xa mi ito ra ba? Jaxanle mi yi sigin sama ito xan xili xunna ba, e yi e bodon? E naxa, ‘Sɔli bata muxu wuli keden faxa, Dawuda tan wuli fu?’ ” ¹³ Dawuda yi falan ne sa a bɔjɛni, a gaxu gbeen ti Akisi yɛɛ ra Gati mangana. ¹⁴ A yi a yete findi fatɔɔn na e yetagi. A yi e taani waxatin naxan yi, a yi fatɔyaan nan maligama, a sebenle ti dɛene ma, a a dɛ igen namini a dɛ xabene yi. ¹⁵ Akisi yi a fala a walikene xa, a naxa, “E a mato! Xɛmeni ito xunna mi dɔxi! Nanfera ɛ faxi a ra n fema? ¹⁶ Daxune nan dasaxi n ma ba, ɛ to faxi ito ra n fema, a yi n findi a daxuyaana sereyaan na? A mi soma n konni de!”

22

Dawuda yi so Adulan faranna ra

¹ Dawuda yi keli Gati yi, a sa a luxun Adulan faranna ra. A tadane nun a babaa denbayaan to na mɛ, e siga a fɔxɔ ra na yi. ² Muxun naxanye tɔrɔxi, hanma donla naxanye ma, hanma naxanye murutɛxi, ne birin yi e malan a fema a findi e yɛɛratiin na. Na ma, xɛmɛ kɛmɛ naanin jɔxɔndɔn yi lu a fɔxɔ ra.

³ Dawuda yi keli, a siga Misipe taani, Moyaba yi. A yi a fala Moyaba mangan xa, a naxa, “Tin n baba nun nga xa fa dɔxɔ i konni, han n yi a kolon Ala naxan ligama n na.” ⁴ Dawuda yi e xali Moyaba mangan konni, e lu na fanni Dawuda yi faran makantanxin na waxatin naxan yi.

⁵ Lɔxɔna nde Nabi Gadi yi a fala Dawuda xa, a naxa, “I nama lu faran makantanxin na. Siga Yuda yamanani.” Nayi, Dawuda yi keli, a siga Xɛɛti fɔtɔnni.

Sɔli yi Nobi saraxaraline faxa

⁶ Sɔli yi Dawuda nun a fɔxɔrabirane fe xibarun mɛ. Sɔli yi dɔxi tamaro wudi binla bun ma, Gibeya yi geyaan fari. A tanban yi suxi a yii, a kuntigine birin yi tixi a fema. ⁷ Sɔli yi a fala e xa, a naxa, “E tuli mati, ɛ tan Bunyamin kaane! Yese a dii xɛmɛn xɛene nun manpa bili nakɔne soɛ ɛ yii ba? A ɛ birin finde muxu wuli keden kuntigin na hanma muxu kɛmɛ kuntigin na ba? ⁸ Awa, nanfera ɛ birin n mayanfama? Muxu yo mi n nakolonma a n ma dii nun Dawuda bata layiri xidi, Yese a diina. ɛ tan sese mi kɔntɔfilixi n ma fe ra? ɛ mi n nakolonjɛ fa fala n ma diin bata n ma walikɛɛn nadin n xili ma, a xa n legeden yanfani, alo a ligama kii naxan yi to?”

⁹ Koni, Dowegi Edɔn kaan naxan yi Sɔli a kuntigine yɛ, na yi a fala, a naxa, “N Yese a dii xɛmɛn to nɛn fɛ Nobi yi, Aximeleki fema, Axituba a dii xɛmɛna. ¹⁰ Aximeleki Alatala

maxodin a xa nen, a fandane so a yii e nun sofaan Goliyati Filisiti kaana silanfanna.”
¹¹ Mangan yi muxune rasiga saraxaralina Aximeleki tongodeni Axitubaa diina, e nun a fafe xabilan birin. Ne nan yi saraxaraline ra Nobu yi. E birin yi fa mangan fema. ¹² Söli yi a fala, a naxa, “I tuli mati, Axitubaa dii xemena.” A yi a ratin, a naxa, “N tan ni i ra, n kannu.” ¹³ Söli yi a fala a xa, a naxa, “Nanfera ε yanfan soxi n ma, ε nun Yese a dii xemena? I donseen so nen a yii e nun silanfanna, i yi Ala maxodin a xa, alogo a xa keli n xili ma, a n legeden yanfani alo a ligama kii naxan yi to.” ¹⁴ Aximeleki yi mangan yabi, a naxa, “Koni, nde i ya walikene ye naxan lannayaan nabama alo Dawuda, mangan bitanna, mangan kantan tiine kuntigina, e nun muxu binyena mangana a banxini?” ¹⁵ A singen mi yi na ra n xa Ala maxodin a xa. A makuya na ra! Mangan nama n tan i ya walikeen kansun hanma n baba xabilan muxuna nde, bayo n tan i ya walikeen mi fefe kolon feni ito kui mumu!” ¹⁶ Mangan yi a fala, a naxa, “I faxama nen yati, Aximeleki, ε nun ε fafe xabilan birin.” ¹⁷ Mangan yi a kantan tiine yamari, naxanye yi tixi a fema, a naxa, “E Alatalaa saraxaraline faxa, bayo ne fan Dawuda nan malima. E a kolon nen a Dawuda bata a gi, koni e mi n nakolon.” Koni Söli a walike yo mi tin a yiin dinje Alatalaa saraxaraline ra, a e faxa. ¹⁸ Nayi, mangan yi Dowegi Edon kaan yamari, a naxa, “I tan xa sa saraxaralini itoe faxa.” Dowegi yi a maso, a yi e faxa. Na loxonu, a yi muxu tonge solomasexe e nun suulun faxa naxanye lan e xa saraxarali domain so. ¹⁹ Söli mon yi fu saraxaraline taan ma, Nobu. A yi yihadin sa xemene nun naxanle nun diidine nun dii jorene fari e nun jingene nun sofanle nun yexene birin.

²⁰ Abiyatari, Aximeleki a dii xemena, Axituba mamandenna, na yi mini. A a gi siga Dawuda fema. ²¹ A yi a fala Dawuda xa a Söli bata Alatalaa saraxaraline faxa. ²² Dawuda yi a fala Abiyatari xa, a naxa, “Na loxonu, n to Dowegi Edon kaan to na yi, n yi a kolon a a mi yi taganju Söli rakolonju a i fafe n malixi. Nayi, n tan nan findixi i baba xabilan birin faxan sabun na! ²³ Lu n fema be, i nama gaxu sese ra, bayo naxan wama i niin xon, na n fan gbeen xon. I rakantanma nen n fema.”

23

Dawuda yi Keyila taan nakisi

¹ Muxune yi a fala Dawuda xa, e naxa, “Filisitine bata Keyila taan yenge, e maale mujama lonne ma.” ² Dawuda yi Alatala maxodin, a naxa, “N xa siga Filisitini itoe yengedeni ba?” Alatala yi a yabi, a naxa, “Siga, i Filisitine noma nen, i yi Keyila rakisi.” ³ Dawuda foxorabirane yi a fala a xa, e naxa, “A mato, gaxuna nxu yi be Yuda yi. Xa en siga Keyila yi Filisitine ganle yengedeni, a naxuma ayi nen!” ⁴ Dawuda mon yi Alatala maxodin. Alatala yi a yabi, a naxa, “Keli, i siga Keyila yi, bayo n Filisitine soma nen i yii.” ⁵ Nayi, Dawuda nun a foxorabirane yi siga Keyila yi, e sa Filisitine yenge. E yi e xuruseene tongo, a kala gbeen sa Filisitine fari. Na kiini, Dawuda yi Keyila kaane rakisi. ⁶ Abiyatari Aximeleki a dii xemene fa waxatini Dawuda fema Keyila yi, a fa nen saraxarali domain na Ala maxodin sena.

Söli yi bira Dawuda foxo ra

⁷ Söli yi rakolon Dawuda fa feen ma Keyila yi, a yi a fala, a naxa, “Ala bata a so n yii, bayo a bata fa so taana nde yi yinna soxi naxan ma, naxan so deene balanxi wuren na.” ⁸ Söli yi ganla birin xili yengeni alogo e xa siga Keyila yi, e Dawuda nun a foxorabirane rabilin. ⁹ Dawuda to a kolon a Söli bata kote naxini ton a xili ma, a yi yamarin fi saraxarali Abiyatari ma, a a xa fa saraxarali domain na alogo Ala xa maxodin. ¹⁰ Dawuda yi a fala, a naxa, “Alatala, Isirayilaa Ala, n bata a me a Söli a yitonma, a xa fa Keyila taan kaladeni n tan ma fe ra. ¹¹ Keyila muxune n soe Söli yii ba? Söli fama nen taan kaladeni alo n na a mexi kii naxan yi ba? Alatala, Isirayilaa Ala, yandi, n yabi.” Alatala yi a yabi, a naxa, “A fama nen.” ¹² Dawuda mon yi a fala, a naxa, “Keyila muxune nxu nun n foxorabirane soma nen Söli yii ba?” Alatala yi a yabi, a naxa, “On, e a ligama nen.” ¹³ Nayi, Dawuda

nun a fəxərabirane yi keli Keyila yi, muxu keme sennin jəxəndən. E yi siga e xun xən. Səli to a mə a Dawuda bata a gi taani, a mi fa siga.

¹⁴ Dawuda yi sa dəxə Sifi tonbonna geyaan yire makantanxine yi. Ye yo ye, Səli yi a fenma nən tun, koni Ala mi tin a soe a yii. ¹⁵ Dawuda yi a toxi yati a Səli yi sigama yengeni alogo a xa a fəxa, koni a lu Xoresa, Sifi tonbonni. ¹⁶ Nayi, Yonatan Səli a dii xemen yi siga Dawuda fəma Xoresa yi a a mali a xa fangan sətə Ala yi. ¹⁷ A yi a fala, a naxa, “I nama gaxu sese ra, n baba Səli mi nə sətəma i suxu feen ma. I tan nan findima mangan na Isirayila yi, n tan yi findi i bundəxən na. N baba yetəna a kolon.” ¹⁸ E birin yi layirin xidi Alatala yetagi. Dawuda yi lu Xoresa yi, Yonatan yi xete a konni.

¹⁹ Sifi kaane yi keli, e sa Səli li Gibeya yi, e yi a fala a xa, e naxa, “I mi a kolon a Dawuda luxunxi nxu konni yire makantanxine yi, Xoresa yi, Xakila geyaan fari, Yesimon yiifari fəxəni? ²⁰ Nayi, fa nxu konni mangana, amasətə i rafanna nan na ra. Nxu a soe mangan yii.” ²¹ Səli yi a fala, a naxa, “Alatala xa e baraka, e to kininkininxi n ma. ²² Iki e mən xa siga fe yitəndeni, e a fe xibarune kolon. E yi a kolon a darixi sigə kiraan naxanye xən e nun muxun naxanye a toxi na yi. Bayo n bata a mə fa fala a kəta. ²³ E a luxundene birin nakərsi a darixi sigə dənaxan yi. E mən yi fa xibaru kəndən na n xən. En birin sigə. Xa a yamanani, n na a fənje Yuda xabilane birin yi.” ²⁴ Sifi muxune yi keli e xete e konni Səli yee ra. Na waxatini Dawuda nun a fəxərabirane yi Mayon tonbonni, Araba yamanani, Yesimon yiifari fəxəni.

²⁵ Səli nun a sofane yi siga Dawuda fendeni. Dawuda to a mə, a yi siga gəme yireni, a sa dəxə Mayon tonbonni. Səli to na mə, a bira Dawuda fəxə ra Mayon tonbonni. ²⁶ Səli yi sigama geyaan fəxə kedenni, Dawuda nun a fəxərabirane yi fəxə kedenni. Dawuda yi a gima a xa keli Səli bun ma. Səli nun a sofane yi kataxi Dawuda nun a fəxərabirane rabilindeni alogo e xa e suxu. ²⁷ Koni xera keden yi fa a fala Səli xa, a naxa, “Fa mafuren! Filisitine bata so bəxəni.” ²⁸ Səli yi xete Dawuda fəxə ra, a siga Filisitine ralandeni. Nanara, mənna yi xili sa, “Mayitaxun Gəməna.”

24

Dawuda yi tondi Səli fəxe

¹ Dawuda yi keli na yamanani, a sa dəxə marakantan yirene yi En-Gedi yamanani. ² Səli xete waxatin naxan yi sa keli Filisitine fəxə ra, e yi a fala a xa, e naxa, “Dawuda En-Gedi tonbonni.” ³ Səli yi sofa yəbaxin wuli saxan tongo Isirayila ganla ye, a siga Dawuda nun a fəxərabirane fendeni, Sii Kətə Gəməne dəxən. ⁴ A yi danguma yexee kulana ndee dəxən ma, a yi faranna nde to na yi. Səli yi so taa fanna ma mənni. Koni Dawuda nun a fəxərabirane yi luxunxi na faranna kui pon! ⁵ Dawuda muxune yi a fala, e naxa, “Waxati falaxin ni ito ra Alatala xən, a to a fala i xa, a naxa, ‘N ni i yaxun soma nən i yii, i yi i waxən feen liga a ra.’” Nayi, Dawuda yi a maso Səli ra dəjin! A yi a domain lenben xaba a ra. ⁶ Koni a to na liga, a yi nimisa han! Amasətə, a bata yi Səli a doma lenben xaba a ra. ⁷ A yi a fala a fəxərabirane xa, a naxa, “Alatala xa n natanga na fe sifan ligadeni n kannna ra, Alatalaa muxu sugandixina. N mi n yiin dinje a ra amasətə Alatala nan a sugandixi mangan na.” ⁸ Nayi, Dawuda yi a fəxərabirane maxadi alogo e nama Səli suxu. Səli yi mini faranna ra, a kiraan suxu. ⁹ Na xanbi ra, Dawuda yi keli a mini faranna ra. A yi lu sənxe Səli fəxə ra, a naxa, “Mangana, n kannna!” Səli to a xanbi rato, Dawuda yi a xinbi sin a yetagi, a yetagin yi lan bəxən ma.

¹⁰ Dawuda yi a fala Səli xa, a naxa, “Nanfera i tuli matima muxune ra naxanye a falama a n wama i tərə feni? ¹¹ I bata a to i yeene ra a Alatala bata yi i so n yii to faranna ra. Ndee a fala nən a n xa i fəxa, koni n yi dija i ma, n yi a fala, n naxa, ‘N mi n yiini tema n kannna xili ma, amasətə Alatala nan a sugandixi.’ ¹² I yeen ti, baba, i ya doma lenben mato n yii. N bata i ya doma lenben xaba, koni n mi i faxaxi. A kolon, i la a ra, n sənna mi a ra, murute mi n yi. N mi hake ligaxi i ra. Koni i tan n niin fəxə ra, alogo i xa n fəxa. ¹³ Alatala xa kitin sa en tagi, Alatala xa n gbeen jəxə i ra, koni n tan mi n yiin dinma i ra. ¹⁴ Sandan naxa, ‘Naxun kelima jaxulane nan ma.’ Nanara, n tan mi fe jaxin ligama i tan

na. ¹⁵ Isirayila mangan kelixi nde xili ma? I biraxi nde fəxə ra? Bare faxaxin ba? N tan luxi i tan yee ra yi nen alo dowena. ¹⁶ Alatala xa findi en ma kitin saan na, a kitin bolon i tan nun n tan tagi. A xa n mato, a yi n xun mayenge, a findi n ma kitisaan na, a n ba i yii.” ¹⁷ Dawuda yelin falan tiye waxatin naxan yi, Səli yi maxədinna ti, “I tan nan yati xui ito ra ba, n ma dii Dawuda?” Səli yi a xuini te a wuga.

¹⁸ A yi a fala Dawuda xa, a naxa, “I tinxin dangu n na, amasəto i bata fe fajin liga n xa, n tan bata i tərə. ¹⁹ I bata fanna yita n na to, i naxan ligaxi n xa. Bayo Alatala bata yi n so i yii koni i mi n faxa. ²⁰ Xa muxuna nde a yaxun li, a tinje a yi siga bəje xunbenli ba? Alatala xa i saren fi i naxan ligaxi n xa to. ²¹ Iki, n na a kolon i mangayaan sətəma nen, Isirayila bəxən birin yi lu i yii. ²² Awa, i kələ n xa Alatala yi fa fala n na faxa, i mi n yixetene faxe. I nama n xinla ba n xabilan muxune ye.” ²³ Dawuda yi a kələ Səli xa. Səli mən yi xete a konni, koni Dawuda nun a fəxərabirane yi te marakantan yireni.

25

Nabali yi tondi Dawuda maliye

¹ Samuyeli yi faxa, Isirayila birin yi e malan a wugadeni. E a maluxun a dəxədeni Rama yi. Na xanbi ra, Dawuda yi siga Paran tonbonni.

² Nafulu kan gbeena nde yi Mayon taani naxan yi walima Karemele yi. Yexee wuli keden e nun sii wuli keden yi a yii, a yi ne nan xabene maxabama Karemele yi. ³ Na xemen yi xili Nabali, a jaxanla xili Abigayili. Na jaxanla xaxinla yi fan, a yi tofan, koni a xemen yi ye xədxə, a jaxu. A yi Kalebi bənsəna nin. ⁴ Dawuda yi a me tonbonni a Nabali a yexee xaben maxabama. ⁵ A yi banxulan fu rasiga a ma, a a fala ne xa, a naxa, “E siga Nabali fema Karemele yi. E a xəntən n xa, ⁶ e yi ito fala a xa, e naxa, ‘Ala xa herin fi i ma. Ala xa herin fi i ya denbayaan ma. Ala xa herin lu i yii seene birin yi!’ ⁷ Dawuda bata a me a yexee xabe maxabane i konni. E nun i ya xuruse rabane waxatin naxan birin tixi Karemele yi nxu fema, nxu mi sese jaxi liga e ra, e sese mi ləxi ayi. ⁸ I nəe i ya walikene maxədinje, e a fale i xa. Nanara, Dawuda i maxandima, a naxa, “I ya fanna yita n ma banxulanne ra, amasəto nxu faxi sali ləxən nan ma fe ra.” Nayi, n bata i maxandi, nxu tan, i ya walikene ki e nun i ya dii Dawuda, i nəe naxan sətə.”

⁹ Dawuda fəxərabirane to so, e yi na falane yeba Nabali xa Dawuda xili xunna. Na xanbi ra, e yi e dundu. ¹⁰ Koni Nabali yi Dawuda a walikene yabi, a naxa, “Nde Dawuda ra? Nde Yese a diin na? Konyi wuyaxi na to naxanye e gima e kanne konna ma. ¹¹ Nanfera n tan n ma burun nun n ma igen nun suben tonge, n naxan nafalaxi n ma yexee xabe maxabane xa, n yi a so muxune yii n yeteen mi naxanye kelide kolon?”

¹² Dawuda fəxərabirane yi xete. E to so, e fa Nabali a falane birin dentegə. ¹³ Nayi, Dawuda yi a fala a fəxərabirane xa, a naxa, “Birin xa a silanfanna singan a tagi xidin na.” E birin yi silanfanna xidi e tagi. Dawuda fan yi a gbeen tongo. Xeme keme naanin jəxən yi te a fəxə ra. Keme firin yi lu goronne fema.

¹⁴ Nabali a walike keden yi fa a fala Abigayili xa, a kanna a jaxanla, a naxa, “Dawuda bata xerane rasiga nxu kanna xəntəndeni sa keli tonbonni koni a e makonbixi nen ki fajni! ¹⁵ Anu, muxuni itoe fan nen nxu ra ki fajni, e mi fe jaxi yo liga nxu ra. Nxu waxatin naxan birin naba e dəxən ma burunna ra, nxə sese mi lə ayi. ¹⁶ Nxu waxatin naxan birin naba e fema xuruse rabadeni, e nxu kantan nen alo sansanna kəe nun yanyin na. ¹⁷ Awa iki, i miri ki fajni i lan i xa naxan liga, bayo tərən nan nagidixi en kanna ma e nun a denbayana ngaan ma. Fuyantenna na a ra, falan mi fa nəe tiye a xa.”

¹⁸ Abigayili yi a mafura, a buru keme firin tongo e nun manpa kundi firin, yexee yitənxin suulun, se kese gilinxin ligaseen ye suulun, bogise xare xəna ligaseen ye keme e nun xəde bogi xaren ligaseen ye keme firin. A yi e rate sofanle fari. ¹⁹ A yi a fala a walikene xa, a naxa, “E dangu n yee ra, n xa bira e fəxə ra.” Koni, a mi sese fala a xemen Nabali xa. ²⁰ A yi dəxi a sofanla fari, a godoma geyana nde lanbanni, Dawuda nun a fəxərabirane yi fa a mabinni, a yi naralan e ra. ²¹ Dawuda bata yi a fala, a naxa, “N bata xemeni ito yii seene kantan tonbonni fufafu! Sese mi ləxi ayi, koni a bata n ma wali fajin saren fi

a jaxin na. ²² Nayi, benun tila xətənni xa n Nabali a banxulanna nde lu a konni, Ala xa tərə gbeen nagidi n ma!”

²³ Abigayili to Dawuda to, a godo a sofanla fari mafuren, a a xinbi sin Dawuda yetagi, a yetagin yi lan bəxən ma. ²⁴ A yi lu a san bun ma, a naxa, “Hakeni ito goronna xa lu n tan nan xun ma n kanna, n keden pe! Yandi tin, n xa falan ti i xa! A rame n naxan falama. ²⁵ N kanna, i nama Nabali fuyantenna rame. A luxi alo a xinla, a xili bunna neen ‘Kəmənə,’ seen nan soxi ayi. Koni, n tan i ya walikena, n mi banxulanne to n kanna naxanye rafa. ²⁶ Iki, n kanna, n bata n kələ habadan Alatala yi e nun i fan niini, Alatala nan i ratangaxi gbalon ma, alogo i nama faxan ti, i yi i yete gbeen jəxə. Ala xa i yaxune birin liga alo Nabali e nun muxun naxanye birin waxi i tərə feni, n kanna. ²⁷ Tin n ma finmaseene ra n faxi naxanye ra n kanna xa, e xa yitaxun i fəxərabirane ra. ²⁸ N bata i mayandi, dija n ma fe kalaxine ma. N na a kolon a Alatala mangayaan fima nen i ya denbayaan ma, bayo n kanna Alatala a yengene soma. Naxun nama taran i tan yi i siin birin yi. ²⁹ Adamadina nde bata keli i sagatandeni, a xa i faxa, koni Alatala, i ya Ala i kantanma nen, a i lu kende muxune ye. Koni a yaxune niin nawolima ayi nen pon, alo a na a woli lantanna ra. ³⁰ Alatala na a fala fajine birin nakamali a naxanye tixi n kanna xa, a i findima nen Isirayila yeeratiin na. ³¹ Na waxatini n kanna nama nimisa, a tərə a bəjəni, bayo a bata faxan ti fuyanni, a a yete gbeen jəxə. Alatala na a fanna yita n kanna ra, a walike jaxanla a fe xa rabira a ma.”

³² Dawuda yi a fala Abigayili xa, a naxa, “N barikan birama Alatala xa, Isirayilaa Ala, naxan i rafaxi to n nalandeni. ³³ N bata i fan ma xaxilimayaan matəxə, n duba i xa. Bayo i tan nan n natanga faxa tiin ma, n mi n yete gbeen jəxə. ³⁴ Koni, n bata n kələ habadan Alatala yi, Isirayilaa Ala, naxan n natangaxi fe jaxin liga feen ma, xa i mi yi fa n nalandeni nun, benun tila xətənni Nabali a banxulanna keden mi yi luyə a nii ra.” ³⁵ Abigayili fa naxanye ra Dawuda yi tin ne ra, a a fala a xa, a naxa, “Xete i konni bəjə xunbenli. A mato, n bata i xuiin name, n yi i ya falan nasuxu.”

³⁶ Abigayili Nabali feman li waxatin naxan yi, a yi jaxajaxan nabama a banxini alo mangane a rabama kii naxan yi. Nabali yi sewaxi, a xunna kelixi dələn na han! Nanara, a mi sese fala a xa han xətənni. ³⁷ Koni xətənni, Nabali xunna to dəxə, a jaxanla yi a fala a xa naxan danguxi. Nabali bəjən yi din a fatin yi faxa a ma. ³⁸ Xii fu jəxən to dangu, Alatala yi Nabali bənbə a yi faxa.

³⁹ Dawuda yi a me a Nabali bata faxa, a yi a fala, a naxa, “N barikan birama Alatala xa naxan n xun mayengexi marayarabini Nabali naxan sa n fari. A bata a walikeen natanga jaxun ma, a Nabali a jaxun naxete a yete ma.” Dawuda yi xeraan nasiga Abigayili ma, a xa findi a jaxanla ra.

⁴⁰ Dawudaa walikene to Karemele li, e a fala Abigayili xa, e naxa, “Dawuda nan nxu rafaxi i fendeni alogo i xa findi a jaxanla ra.” ⁴¹ Abigayili yi a xinbi sin e yetagi, a yetagin yi lan bəxən ma, a naxa, “N tan ni i ra i ya konyi jaxanla, n yitənxu findideni i ya walikeen na, n yi i ya walikene sanna maxa.” ⁴² Abigayili yi keli mafuren, a te sofanla nde fari, sungutun suulun yi biraxi a fəxə ra, e nun Dawudaa xerane yi siga, a findi a jaxanla ra.

⁴³ Dawuda bata yi Axinowami, Yesereli kaan fan tongo e birin yi findi a jaxanle ra. ⁴⁴ Koni, Dawudaa jaxalan singen tan, Mikali, Səli a dii temena, a baba bata yi a fi futun na Paliti ma, Layisi Galin kaana a dii xemena.

26

Dawuda mən yi Səli niin natanga

¹ Sifi kaane yi siga Səli fema Gibeya yi, e a fala a xa, e naxa, “Dawuda luxunxi Xakila geyaan fari, Yesimon yetagi.” ² Səli yi kiraan suxu siga Sifi tonbonni alogo a xa Dawuda fen e nun Isirayila sofa yebaxi wuli saxan. ³ A yi a gali malandeni tən kiraan dəxən Xakila geyaan fari, Yesimon yetagi. Dawuda yi dəxi tonbonni. A to a kolon a Səli bata fa a fəxə ra, ⁴ a yi tegerenne rasiga alogo e xa Səli a feene rakərəsi. Ne yi a kolon a Səli bata so. ⁵ Nayi, Dawuda yi keli, a siga Səli a gali malandeni. A yi a to Səli yi saxi denaxan yi, e

nun Abineri, Neri a dii xemena, a gali xunna. Söli yi xima gali malanden tagini, ganla yi a rabilinni.

⁶ Dawuda yi maxodinna ti, a a fala Xiti kaana Aximeleki nun Abisayi, Seruyaa dii xemena, Yowaba tada xa, a naxa, “Nde fe n fəxə ra han Söli a gali malandeni?” Abisayi yi a yabi, a naxa, “N tan fe i fəxə ra.” ⁷ Kəeen na, Dawuda nun Abisayi yi siga gali malandeni. E yi Söli li saxi, a xima, a tanban sətixi bəxəni a xun sade ra. Abineri nun sofane yi xima a rabilinni. ⁸ Abisayi yi a fala Dawuda xa, a naxa, “To, Ala bata i yaxun so i yii. A lu n xa a səxən, n na a rakankan bəxəni n ma tanban ye keden peen na. N mi sinje firin.” ⁹ Koni Dawuda yi a fala Abisayi xa, a naxa, “I nama a faxa. Nde nəe Alatalaa muxu sugandixin faxe, a mi yulubi tongo?” ¹⁰ Dawuda yi a fala, a naxa, “N bata n kələ habadan Alatala yi. Alatala yeteen nan a faxama, a siimayaan yi dan, a faxa na kiini hanma a a faxa yengeni. ¹¹ Koni Alatala xa n natanga a muxu sugandixin faxa feen ma. A tanban gbansanna tongo a xun sade ra e nun min ige sa sena. En siga.” ¹² Dawuda yi tanban nun ige sa seen tongo Söli xun sade ra, e siga. Muxu yo mi a to, hanma a fena nde kolon. Muxu yo mi xulun, birin yi xima, bayo Alatala bata yi xixəli gbeen nagodo e ma.

¹³ Dawuda yi dangu bode fəxən na, a ti geya xuntagi yire makuyeni, e tagi kuya ki faji. ¹⁴ Dawuda yi ganla nun Abineri xili, Neri a diina, a naxa, “Abineri, i mi n yabə ba?” Abineri yi yabin ti, a naxa, “Nde i tan na, i tan naxan sənəxəma mangan xilideni?” ¹⁵ Dawuda yi a fala Abineri xa, a naxa, “Xeme mi i ra ba? I nəxən mi na Isirayila yi. Nayi, nanfera i mi mangan kantanma, i kanna? Muxuna nde bata fa mangan faxadeni, i kanna. ¹⁶ I naxan ligaxi ito ra a mi fan. N bata n kələ habadan Alatala yi, i lan i xa faxa, e to mi e kanna kantanxi, Alatalaa muxu sugandixina. A mato iki, mangana a tanban nun a ige sa seen minen yi, naxanye yi a xun sade ra?”

¹⁷ Söli yi Dawuda xuiin kolon, a yi a fala, a naxa, “Dawuda, n ma diina, n ni i tan nan xui mema ba?” Dawuda yi a yabi, a naxa, “N tan nan yati a ra mangana, n kanna. ¹⁸ Nanfera n kanna biraxi a walikeen fəxə ra? N nanse ligaxi, fe naxin mundun n kewanle yi? ¹⁹ Mangana, n kanna, yandi i ya walikena a falane rame. Xa Alatala nan i radinma n xili ma, a xa tin saraxan na. Koni xa muxune na a ra, e xa danga Alatala yetagi, bayo e n kedima to, e n masiga Alatalaa bəxən na, e naxa, ‘Sa ala xəne batu.’ ²⁰ Koni n tan, n mi waxi faxa feni yireni naxan makuya Alatala batuden na. Isirayila mangan bata siga yengeni bəxə yi kunla dərənna a fe ra, alo ganban fenje kii naxan yi burunna ra.” ²¹ Söli yi a fala, a naxa, “N bata yulubin tongo. N ma dii Dawuda, i mən xa xete. N mi fa fe naxin ligama i ra, bayo i n niin natanga to. N bata a liga alo xaxilitarena yati! N bata tantan gbeen ti.” ²² Dawuda yi yabin ti, a naxa, “Mangana a tanban ni i ra. I ya banxulanna keden xa fa a tongo. ²³ Alatala muxun birin ma tinxinyaan nun təgəndiyaan saren fima. To, Alatala i so nən n yii, koni n mi tin Alatalaa muxu sugandixin faxa feen ma. ²⁴ Bayo to, n bata i niin yate, Alatala xa n niin yate, a n xunba tərən birin ma.” ²⁵ Söli yi a fala Dawuda xa, a naxa, “Ala xa i baraka, n ma dii Dawuda. I fe gbeene ligama nən, i nən sətəma nən yati!” Dawuda yi siga a danna, Söli fan yi xete a konni.

27

Dawuda yi dəxə Filisitine konni

¹ Dawuda yi a miri, a naxa, “Ləxəna nde Söli n faxama nən. A lan n xa n gi, n siga Filisitine yamanani. Nayi, Söli mi n sagatanje Isirayila bəxən birin yi, n mən yi n ba a yii.” ² Dawuda yi keli, e nun a fəxərabira keme senninna, a siga Akisi konni, Mawoki a dii xemena, Gati mangana. ³ E birin yi dəxə Gati yi, Akisi fema. Birin nun a denbayaan nan yi a ra. Dawudaa naxalan firinne fan yi a fema, Axinowami Yeserele kaana, e nun Abigayili, Karemele kaana, Nabali a kaja gilena. ⁴ Söli to a me a Dawuda bata sa a gi Gati yi, a yi ba fenje.

⁵ Dawuda yi a fala Akisi xa, a naxa, “Xa n nafan i ma, yirena nde xa so n yii banxidena nde ra, n dəxe denaxan yi. Amasəto nanfera i ya walikeen dəxe i fema manga taani?”

⁶ Na ləxən yeteni, Akisi yi Sikilaga so a yii. Nanara, han to Sikilaga findixi Yuda mangane

gbeen na. ⁷ Dawuda yi lu Filisitine yamanani jɛɛ keden kike naanin. ⁸ Dawuda nun a fɔxɔrabirane yi yengen nakeli Gesuri kaane xili ma, e nun Girisi kaane nun Amalekine. Amasɔtɔ, ne siyane yi dɔxi na bɔxɔni Suru binni siga han Misiran yi xabu waxati xunkuye. ⁹ Dawuda yi fuma na yamanana nde ma nɛn, naxanla nun xɛmena, a mi sese lu a nii ra. A yi yɛxɛene nun jingene nun sofanle nun jɔgɔmene nun dugine tongoma, a mɔn yi xɛtɛ Akisi fɛma. ¹⁰ Akisi yi a maxɔdinma, a naxa, “E yengen nakelixa nde xili ma to?” Dawuda yi a yabi, a naxa, “Yuda bɔxɔn yiifari fɔxɔn xili ma” hanma “Yerameeline bɔxɔn yiifari fɔxɔn xili ma,” hanma “Kenine bɔxɔn yiifari fɔxɔn xili ma.” ¹¹ Xɛmen nun naxanla, Dawuda mi yi sese luma a nii ra, naxan nɔɛ fɛ Gati yi, bayo a yi a mirixi, a naxa, “E nɔɛ feene fale nxu xili ma nɛn, e a fale, ‘Dawuda a liga ikiini.’” A yi a ligama na kii nin a waxatin naxan birin ti Filisitine yamanani. ¹² Nanara, Akisi yi laxi Dawuda ra han! Bayo a yi a mirixi nɛn, a naxa, “Dawuda bata Isirayila kaane raxɔlɔ han! Nayi, a findima nɛn n ma walikɛɛn na habadan!”

28

Sɔli nun yiimatona

¹ Na waxatini, Filisitine yi e sofane malan a findi gali kedenna ra siga Isirayila yengɛdeni. Akisi yi a fala Dawuda xa, a naxa, “A kolon ki fɔni a ɛ nun i fɔxɔrabirane luma nɛn n ma ganla yɛ.” ² Dawuda yi Akisi yabi, a naxa, “Nayi, i yɛtɛna a toma nɛn i ya walikɛ naxan ligama.” Akisi yi a fala Dawuda xa, a naxa, “Nayi, n na i tongoma nɛn n yɛtɛɛn kantan muxun na n siin birin yi.”

³ Samuyeli bata yi faxa, Isirayila birin bata yi a saya feene liga, e yi a maluxun a taani Rama yi. Sɔli bata yi koron bɔnbɔne nun yiimatone kedi yamanani.

⁴ Filisitine yi e malan e fa kuru Sunami taani. Sɔli yi Isirayila birin malan Gilibowa yi. ⁵ Sɔli Filisitine ganla to waxatin naxan yi, a gaxu, a bɔjɛn yi mini. ⁶ Sɔli yi Alatala maxɔdin, koni Alatala mi a yabi xiyeni, a mi a yabi saraxaraline masɛnsɛn ti seene yi,* a mi a yabi nabine xɔn.

⁷ Sɔli yi a fala a walikɛɛn xa, a naxa, “E naxanla nde fen n xa naxan falan tima barinne ra, alogo n xa sa a maxɔdin.” A walikɛne yi a fala a xa, e naxa, “Na nde sa En-Dɔri.” ⁸ Sɔli yi a maxidi alo muxu gbɛtɛ, a doma gbɛtɛ so. E nun a fɔxɔrabira firin yi so naxanla konni kɔɛɛn na. A yi a fala a xa, a naxa, “N wama nɛn i xa barinna nde maxɔdin n xa. N na naxan mataxamaseri i xa, i na ramini.” ⁹ Koni naxanla yi a yabi, a naxa, “I a kolon ki fɔni Sɔli naxan ligaxi. A bata koron bɔnbɔne nun yiimatone naxan yamanani. I katama n mayenden feen nan na alogo n fan xa faxa ba?” ¹⁰ Sɔli yi a kɔlɔ Alatala yi, a naxa, “N bata n kɔlɔ i xa habadan Alatala yi, fefe mi i sɔtɛ feni ito yi.” ¹¹ Naxanla yi a fala, a naxa, “I waxi n xa nde yita i ra?” A yi a yabi, a naxa, “Samuyeli yita n na.”

¹² Naxanla Samuyeli to waxatin naxan, a yi gbelegbele, a yi a fala Sɔli xa, a naxa, “Nanfera i n yanfaxi? I tan nan Sɔli ra!” ¹³ Mangan yi a fala a xa, a naxa, “I nama gaxu, koni i nanse toma?” Naxanla yi a fala Sɔli xa, a naxa, “N barinna nde nan toma mine bɔxɔn bun.” ¹⁴ A yi a fala a xa, a naxa, “A yɛtagin di?” A yi a yabi, a naxa, “Xɛmɛ fonna nan tema a mafilinxi dugini.” Sɔli yi a kolon a Samuyeli nan yi a ra, a xinbi sin, a yɛtagin yi lan bɔxɔn ma. ¹⁵ Samuyeli yi a fala Sɔli xa, a naxa, “Nanfera i n ma matabuni kalaxi n ma? Nanfera i n xilixi, n te?” Sɔli yi a yabi, a naxa, “N tɔrɔxi han! Filisitine n yengema, Ala bata n nabɛnin. A mi fa n yabima nabi yi, a mi n yabima xiye yi. N na i xilixi na nan ma alogo i xa fa a fala, n lan n xa naxan liga.” ¹⁶ Samuyeli yi a fala, a naxa, “Nanfera i n maxɔdinma? Bayo Alatala bata i rabɛnin, a findi i yaxun na. ¹⁷ Alatala bata n ma falan nakamali i ma. A bata mangayaan ba i yii, a a so Dawuda yii. ¹⁸ Bayo i mi Alatala xuiin namɛ, i tondi Amalekine raxɔrɛ, nanara Alatala ito ligaxi i ra to. ¹⁹ Alatala i tan nun Isirayila soma nɛn Filisitine yii. Tila, i tan nun i ya dii xɛmene fama nɛn be n denaxan yi,

* 28:6: Yurima nun Tumin masɛnsɛn ti seene fe sebɛxi Xɔrɔyaan 28.30 kui. Saraxaraline yi masɛnsɛna tima ne nan na alogo e xa Ala sagoon kolon.

Alatala yi Isirayila ganla so Filisitine yii.”²⁰ Soli yi bira, a a yibandun bəxəni, gaxu gbeen yi a suxu Samuyeli a falane fe ra. Fangan yi jan a yi, bayo a mi yi donse yo donma yanyin nun kəeen na.

²¹Naxanla yi fa Səli fəma, a a to fa fala a gaxuxi han! A yi a fala a xa, a naxa, “A mato, i ya walikəen bata i xuiin namə. Fayida, n na n niin fi nən i ya falane suxudeni.”²² Iki, i fan xa i tuli mati n na. N xa fa donseen na i xən, i yi a don alogo i fangan sətə benun i xa kiraan suxu.”²³ Koni a tondi, a yi a fala, a naxa, “N mi sese donma.” A fəxərabirane nun jaxanla yi kankan a ma, a yi e xuiin namə. A keli bəxəni a dəxə saden ma.”²⁴ Naxanla yi jinge dii raturaxin fəxa mafuren naxan yi ramaraxi a yii. A murutu fujin tongo, a a bənbə, a burun gan a rate setareyani.”²⁵ A yi ne so Soli nun a fəxərabirane yii, e yi e dəge. E yi keli na kəeen na, e siga.

29

Filisitine yi Dawuda raxetə

¹ Filisitine yi e ganla birin malan Afeki yi. Isirayila kaane tan yi e malan tigin dəxən Yəsereleli yi.² Filisitine mangane yi e ganla yəba sofa kəmə kəmə nun sofa wuli wuli yəen ma, siga yengedeni. Dawuda nun a fəxərabirane yi Manga Akisi matima, ne yi sigan ti xanbin na.”³ Filisitine kuntigine yi a fala, e naxa, “Nde Heburuni itoe ra?” Akisi yi Filisitine mangane yabi, a naxa, “Dawuda na a ra, Səli a kuntigina nde, Isirayila mangana. A n fəma xabu to mi a ra. N mi fə yo toxi a ra sa keli a fa ləxən ma han to.”⁴ Filisitine kuntigine yi xələ Akisi ma e yi a fala a xa, e naxa, “E xəmən i to raxetə, a xa xetə taani i tinxi a xa dəxə dənaxan yi. A nama siga en ma yengen i, bayo a nəe maxetə nən en xili ma yengen i. Xəmən i to a kanna dijan sətəma di, xa a mi en ma sofane xunne so a yii?”⁵ En nama jinan a jaxanle yi Dawuda ito nan xili sama sigini e bodon waxatin naxan yi, e naxa, ‘Səli bata muxu wuli keden fəxa, Dawuda tan wuli fu.’”

⁶ Akisi yi Dawuda xili a a fala a xa, a naxa, “N bata n kələ habadan Alatala yi, xəmə fəjin nan i tan na, a yi rafanje n ma xa i lu n ma ganla yə. Bayo n mi fə yo toxi i ra keli i fa ləxən ma han to. Koni i rapaxu mangane ma.”⁷ Nayi, xetə i konni bəje xunbenli, alogo i nama fefe liga naxan rapaxu mangane ma.”⁸ Dawuda yi a fala Akisi xa, a naxa, “Koni n nanse ligaxi? I fəen mundun toxi i ya walikəen na keli n fa ləxən ma han to, alogo n nama siga mangana, n kanna yaxune yengedeni?”⁹ Akisi yi Dawuda yabi, a naxa, “N na a kolon, a i rafan n ma alo Alaa malekana, koni Filisitine kuntigine bata a fala iki, a naxa, ‘A nama te nxu fəxə ra yengen i.’”¹⁰ Keli sinma tila e nun naxanye faxi i fəxə ra. E siga xətənni kuye nema yiba.”

¹¹ Na xətən bode, Dawuda nun a fəxərabirane yi keli sinma alogo e xa xetə Filisitine yamanani. Filisitine tan yi siga Yəsereleli yi.

30

Dawuda yi Amaləkine sagatan

¹ Xi saxande ləxəni, Dawuda nun a fəxərabirane yi sa Sikilaga li. A yi a li Amaləkine bata yi yengen nakeli Yuda yiifari fəxəni e nun Sikilaga xili ma. E bata yi Sikilaga taan kala, e a gan.”² E bata yi jaxanle suxu e nun naxanye birin yi taani, muxudin nun muxu gbeena. E mi muxu yo fəxa, koni e bata yi e birin xali, e kiraan suxu.”³ Dawuda nun a fəxərabirane to Sikilaga taan li, e yi a ganxin to. E jaxanle nun e dii xəmənə nun e dii tēmənə bata yi suxu.”⁴ Nayi, Dawuda nun a fəxərabirane birin yi lu wuge xui yitexin na han fanga mi lu e ra sənən e wuga.”⁵ Dawuda jaxalan firinne bata yi xali, Axinowami Yəsereleli kaana e nun Abigayili Karemele kaana, Nabali a kəna giləna.

⁶ Dawuda yi lu səxələni, bayo a fəxərabirane yi a magələn feen falama. Xələn yi birin niini, birin ma dii jaxanle nun e dii xəmənə e fe ra. Koni Dawuda yi fangan sətə Alatala yi, a Ala.”⁷ Dawuda yi a fala saraxarali Abiyatari xa, Aximeleki a dii xəmənə, a naxa, “Fa saraxarali domaan na n xən ma. Ala xa maxədin.” Abiyatari yi fa a ra.”⁸ Dawuda yi Alatala maxədin, a naxa, “N bire ganli ito fəxə ra ba? N na a suxe ba?” Alatala yi a yabi,

a naxa, “Bira a fəxə ra, i e suxuma nen yati, i yi muxu suxine xunba.” ⁹ Dawuda nun a fəxərabira kəmen sennin yi kiraan suxu. E Besori Baan li waxatin naxan yi, nde yi lu xanbin na menni. ¹⁰ Bayo muxu kəme firin yi taganxi naxanye mi yi nəe Besori xudeni gide. Dawuda nun muxu kəme naaninna yi sagatanna ti.

¹¹ E Misiran kaana nde li xeen ma, e a xali Dawuda fəma. E donseen so a yii e nun igena. ¹² E yi xəde xarena nde so a yii e nun jaxundan xaren tənsən firin. A to yelin ne donje, a xaxili sətə, bayo a bata yi yanyi saxan kəe saxan ti a mi ige min a mi donse don. ¹³ Dawuda yi a maxədin, a naxa, “I kanna nde ra, i kelixi minen yi?” A yi a yabi, a naxa, “Misiran kaan nan n na, Amalekina nde a konyina. N kanna bata n furaxin nabəjin a xii saxanna nan to. ¹⁴ Nxu bata yi fu Keretine bəxən yiifari fəxən ma, e nun Yuda bəxəna, e nun Kalebi bəxən yiifari fəxəna. Nxu yi Sikilaga taan gan.” ¹⁵ Dawuda yi a fala a xa, a naxa, “I nəe n xale ganla yireni?” A yi a yabi, a naxa, “I na i kələ n xa Ala yi a i mi n faxe e nun i mi n soe n kanna yii, n na e yiren yite i ra nen.” ¹⁶ Nayi, xəmen yi Dawuda xali han Amalekine dənaxan yi. E yi e li xuyaxi ayi bəxən birin yi, e e dege ma, e e minma, e jaxanxi, na yenge yi se tongoxine fe ra e naxanye tongo Filisitine nun Yuda yamanani. ¹⁷ Dawuda yi e yenge keli subaxan ma han na xətən bode jinbanna, e sese mi a yimini, fə banxulan kəme naaninna naxanye nə e giye jəgəməne fari. ¹⁸ Amalekine naxanye birin suxu Dawuda yi ne xərəya, katarabi a jaxalan firinne ma. ¹⁹ Muxu yo mi yi luxi, a xurin nun a xungbena, dii xəmen nun dii təməna, e nun yii seene, e naxanye birin tongo, na sese mi lu. Dawuda yi fa e birin na. ²⁰ A mən yi Amalekine yexəene nun e jingene tongo. Naxanye yi na xuruseene xalima ne yi a falama, e naxa, “Dawuda yii se suxine ni i ra.”

²¹ Dawuda yi fa menni xəme kəme firinne yi dənaxan yi naxanye yi taganxi, e lu xanbin na Besori Baan de. E siga Dawuda nun yamaan nalandeni naxanye yi a fəxə ra. Dawuda nun a fəxərabirane yi maso e ra, a yi e xəntən. ²² Naxuden nun fuyantenna naxanye yi yamaan ye Dawuda fəxə ra, ne yi falan tongo, e naxa, “Bayo e mi faxi en fəxə ra, yenge yi seen naxanye xunbaxi sese mi yitaxunma e ra. Koni birin ma jaxanla nun a diine yi so a yii, e e xali, e siga.” ²³ Koni Dawuda yi a fala, a naxa, “Ngaxakedenne e nama a liga na kiini Alatala kiseene ra, a naxan fi en ma. Bayo a bata en kantan, a ganla so nxu yii naxan fa en xili ma. ²⁴ Nayi, nde e xuiin naməma feni ito yi? Naxan godoxi yenge ni e nun naxan dəxi goronne dəxən, e birin gbeen yelanma nen.”

²⁵ Na ləxəni Dawuda yi na findi sariyan na Isirayila xa. Na sariyan mən na han to.

²⁶ A to Sikilaga li, Dawuda yi yenge yi seen fəxə kedenna rasiga Yuda fonne ma, a xəyine. A falani ito ti e xa, a naxa, “E gbeen ni i ra, seen naxanye tongoxi Alatala yaxune yii.”

²⁷ A a rasiga fonni itoe birin ma:
naxanye Beteli nun Ramoti-Negewi
nun Yatiri yi,

²⁸ naxanye Aroyeri nun Sifimoti
nun Esitemowa yi,

²⁹ naxanye Rakali yi
e nun Yerameeli taa kaane
nun Keni taa kaane,

³⁰ naxanye Xoroma nun Bori-Asan
nun Ataki yi,

³¹ naxanye Xebiron yi,
e nun Dawuda nun a fəxərabirane bata yi siga dənaxan birin yi.

31

Səli faxana

Taruxune Singen 10.1-12

¹ Filisitine yi Isirayila yenge. Isirayila kaane yi e gi, a gbege yi faxa Gilibowa geyaan fari. ² Filisitine yi xəje ayi Səli nun a diine xili ma. E yi Səli a dii xəməne faxa, Yonatan nun Abinadabo nun Maliki-Suwa. ³ Yengen yi wolon Səli rabilinni, xali wonle yi a li, a yi

gaxu e yee ra han! ⁴ Sali yi a fala yenge so se maxanla xa, a naxa, “I ya silanfanna tongo i n faha, bayo n mi waxi Ala kolontareni itoe xa n masoxon, e yi n toro.” Koni a yenge so se maxanla yi tondi, bayo a yi gaxuxi han! Nayi, Sali yi a silanfanna tongo a sonson a de. ⁵ Sali a yenge so se maxanla to a to faxaxi, a fan yi sonson a silanfanna de e birin yi faha. ⁶ Sali nun a dii xeme saxanne nun a yenge so se maxanla nun a foxorabirane birin yi faha e bode xon lxo kedenni na kii nin. ⁷ Isirayila kaan naxanye yi lanbanna foxo kedenni, e nun Yuruden baan foxo boden na, ne yi a to a Isirayila ganla yi a gima. E mon yi a to a Sali nun a diine bata yi faha. E yi e taane rabegin, e e gi. Filisitine yi fa dxo na.

⁸ Na xoton bode, Filisitine yi fa binbine yii seene tongodeni, e yi Sali nun a diine binbine to biraxi Gilibowa geyaan fari. ⁹ E Sali xunna bolon a de, e a yenge so seene tongo. E yi na fe xibarun nasiga Filisiti yamanan birin yi e nun e suxure banxine yi e nun e yamaan tagi. ¹⁰ E yi Sali a yenge so seene sa Asitarate suxure banxin kui, e a binbin singan Beti-San taan yinna xon.

¹¹ Yabesi Galadi kaane to a me Filisitine naxan ligaxi Sali ra, ¹² e banxulan senbemaneyi keli, e sigan ti kosen birin na siga han Beti-San. E Sali nun a diine binbine tongo Beti-San yinna kanke. E yi xete Yabesi yi, e yi e gan menni. ¹³ E yi e xonne tongo, e e maluxun tamaro wudi binla bun ma Yabesi yi. E yi sunna suxu xii solofere.

Samuyeli Firindena Manga Dawudaa Fe Taruxuna

Kitabun yireni ito, Samuyeli Firinden Dawudaa mangayaan nan ma fe falama, naxan findixi Isirayila bəxən manga firinden na, naxan yi gbo e mangane birin xa. A feene rabaxi nən jεε wuli keden benun Marigi Yesu xa bari. A fəloma Dawudaa wugan nan ma, a to Səli nun a dii xəmən Yonatan faxa feen mε, a mən a yitama nən Dawuda findi mangan na kii naxan yi keli Yuda bənsənni. Səli a dii xəmən yi mangayaan liga kəmən fəxən bənsənni xunna waxati dando yi. A to faxa, na bənsənni yi bira Dawuda fəxə ra, e yi a sugandi mangan na. Nayi, Dawuda yi dəxə Isirayila bənsən fu nun firinne xunna. Samuyeli Firinden sora dənxe, ne fe dənxe nan falama lan Dawudaa mangayaan ma.

Kitabun yireni ito yi, Manga Dawuda yitaxi en na nən luxun mi naxan yi. A a gboon nun a senben nan yitama en na, koni a kala xənne fan mi luxunxi en ma, e nun gbaloo feen naxanye a denbayaan sətə. Dawudaa taruxuna a yitama en na nən muxun senben sətəma kii naxan yi, a na a ti a kala xənne ra, a yi yulubi xafarin xandi Ala ma.

Dənxe na, a gbengbenna, Dawuda findi misali fajin nan na Isirayila yamaan xa waxati xədəxene yi, Ala naxan nafaxi a yamaan ma. Nayi, Ala yi dε xuiin tongo Dawuda xa, fa fala “I ya mangayaan nun i ya denbayaan luma nən n yetagi habadan, bayo i ya mangayaan senben luma nən habadan.” (Samuyeli Firindena 7.16) Ala Yesu nan nafa na falan nakamalideni, Yesu yi yate Dawudaa dii xəmən na layiri nənən kui (Na feen sebexi Matiyo 20.29-34 kui e nun 21.9).

Dawuda yi Səli faxa feen mε

¹ Səli faxa xanbini, Dawuda Amalekine nəxina, Dawuda yi fa lu Sikilaga taani xi firin. ² Xi saxande ləxəni, banxulanna nde yi fa, sa keli Səli a gali malandeni. A dugine yibəxi, burunburunna a xunni sununa fe ra. A to Dawuda feman li, a yi a xinbi sin bəxən ma. ³ Dawuda yi a maxədin, a naxa, “I kelixi minən?” A yi a yabi, a naxa, “N nan n gixi Isirayila ganla nan ma.” ⁴ Dawuda yi a fala a xa, a naxa, “A yeba n xa naxan danguxi.” Xəmən yi a yabi, a naxa, “Isirayila sofa ganla bata a gi yengeni, sofa wuyaxi bata faxa. Hali, Səli nun a diin Yonatan bata faxa.” ⁵ Banxulanna naxan faxi xerayaan na, Dawuda mən yi na maxədin, a naxa, “I a kolonxi di, a Səli nun a dii xəmən Yonatan bata faxa?” ⁶ Banxulanna yi a yabi, a naxa, “N yi Gilibowa geyaan nan fari, n yi Səli to, a tanban tixi a bun, a yi gbətənxi yaxune wontorone nun soo ragine xən. ⁷ A to a firifiri, a yi n to, a yi n xili. N yi a yabi, n naxa, ‘N tan ni i ra.’ ⁸ A yi n maxədin a nde n tan na. N yi a fala a xa a Amalekin nan n tan na. ⁹ Nayi, a yi n yamari a n xa fa a faxa, bayo a yi səxələxi, hali a mən to yi jεjε. ¹⁰ Nayi, n yi n maso a ra, n yi a faxa, bayo n yi a kolon a a mi yi kisima a biradeni. Na xanbi ra, mangana, n yi a mangaya taxamasenna ba a xun na. N yi a yiirasoon ba a yiin na. N bata fa e ra i xən.”

¹¹ Dawuda yi a dugine yibə a ma. Naxanye birin yi a fema, ne fan yi na liga. ¹² E yi saya feene liga, e wuga, e sun han jinbanna Səli nun a diin Yonatan ma fe ra e nun Alatala sofane nun Isirayila kaan naxanye faxaxi yengeni.

¹³ Na xanbi ra, Dawuda yi a fala banxulanna xa naxan faxi xeraan na, a naxa, “Nde i tan na?” A yi a yabi, a naxa, “Amalekin naxan dəxi yamanani ito yi, na nan ma diin n tan na.” ¹⁴ Dawuda yi a fala, a naxa, “I mi gaxu mangan faxe Alatala bata yi naxan sugandi?” ¹⁵ Dawuda yi a sofa keden xili, a yi a fala, a naxa, “Siga, i yi sa a faxa.” Sofaan yi Amaleki kaan garin, a yi a faxa. ¹⁶ Dawuda yi a fala Amaleki kaan ma, a naxa, “I tan nan i faxa feen nagidixi, i yi i yete yalagi, i naxa, ‘N tan nan Alatalaa manga sugandixin faxaxi.’ ”

Dawuda yi e wuga

¹⁷ Dawuda yi saya sigini ito sa Söli nun a diin Yonatan xa. ¹⁸ A yi yamarin fi a Yuda kaane xa e maxaran na sigin ma naxan xili “Xalimakuli Sigina.” A sēbexi ked̄in kui naxan yi xili Tinxin Muxuna ked̄ina.

¹⁹ Isirayila sofa kendene bata faxa a geyane fari.

A mato sofane faxaxi kii naxan yi!

²⁰ A nama fala Gati taani,
na xibarun nama fala Asikalön kirane xön,
alogo Filisitine sungutunne nama sēwa,
alogo Ala kolontarene sungutunne nama naxan.

²¹ Xiila nun tulen nama fa fa Gilibowa geyane fari,
x̄ēē sabatila nama fa lu e ma,
bayo sofane yē masansan wure lefane e rayagi men̄na nin,
Söli yē masansan wure lefana,
turen yi ba soe a ma.

²² Yonatan ma xalimakunla mi yi x̄ēt̄ema
yaxu faxa daxin yetagi,
yaxun senben yetagi.

Söli a silanfanna yi a wanla rakamalima.*

²³ Söli nun Yonatan yi rafan yamaan ma ki faj̄i
e siimayaan birin yi,
hali e sayani, e mi fate.
E yi xulun singbinna xa,
e senben yi gbo yatan xa.

²⁴ Isirayila naxanle, e Söli wuga.
A yi e maxidima nen dugi faj̄ini,
a x̄emaan sa e dugine ra.

²⁵ A mato,
sofa senbeman̄e bata faxa yēngeni!
Yonatan bata faxa geyane fari!

²⁶ N b̄oj̄en sunuxi i ya fe ra,
Yonatan, n tada, n x̄öyi kend̄ena.
I ya xanuntenyaan yi rafan n ma,
dangu naxanle gbeen na.

²⁷ A mato, sofa senbeman̄e bata faxa!
Sofa fangamane bata rax̄ori!

2

Dawuda yi findi Yuda mangan na

¹ Na feene dangu xanbini, Dawuda yi Alatala max̄odin, a naxa, “N lan n xa siga Yuda taana nde yi ba?” Alatala yi a yabi, a naxa, “Ön.” Dawuda yi a max̄odin, a naxa, “N sigan minen?” Alatala yi a yabi, a naxa, “Xebiron yi.” ² Dawuda yi siga e nun a naxalan firinne, Axinowami, Yesereli kaana e nun Abigayili, Nabali Karemele kaana kāna gilena. ³ A yi a f̄ox̄orabirane fan nun e denbayane xali, e sa d̄ox̄o Xebiron nabilinni.

⁴ Nayi, Yuda b̄ons̄onna muxune yi fa Xebiron yi alogo e xa Dawuda findi Yuda mangan na.

E to a fala Dawuda xa a Yabesi-Galadi kaane bata yi Söli maluxun, ⁵ a yi xerane rasiga a faladeni e xa, a naxa, “Alatala xa e baraka e to Söli maluxunxi e kanna, e hinanna mayita a mabinni. ⁶ Ala xa Alatala fan e suxu hinanna nun lannayani. N tan fan fanma e ra nen, bayo e na nan ligaxi. ⁷ Iki, e sēbe so, e wēkile. E kanna Söli bata faxa, Yuda kaane n tan nan sugandixi mangan na e xun na.”

Yisebos̄eti yi findi Isirayila mangan na

* 1:22: Silanfanna: Sofane yēngeso d̄eḡemana.

⁸ Abineri, Neri a dii xemena, Söli a sofa kuntigin bata yi Yiseboseti suxu. Yiseboseti, Söli a dii xemen nan yi a ra. Abineri yi a xali Maxanayin taani. ⁹ A yi a dɔxɔ mangan na Galadi xun na e nun Asuri nun Yesereli nun Efirami nun Bunyamin nun Isirayila birin xun na. ¹⁰ Yiseboseti, Söli a dii xemen finde Isirayila mangan na, a bata yi jɛɛ tonge solomasexe sɔtɔ. A jɛɛ firin nan ti mangayani. Koni Yuda bɔnsɔnna bata yi bira Dawudaa mangayaan fɔxɔ ra. ¹¹ Dawuda jɛɛ solofere e nun kike sennin nan ti mangayani Xebiron yi Yuda bɔnsɔnna xun na.

Yengen Yuda nun Isirayila tagi

¹² Neri a dii xemena Abineri nun Söli a dii xemen Yiseboseti a walikene yi keli Maxanayin taani, e siga Gabayon taani. ¹³ Seruyaa dii xemen Yowaba nun Dawudaa walikene fan yi kiraan suxu. E yi naralan Gabayon ige dɔxɔdeni. Ndee yi lu ige dɔxɔden fɔxɔ kedenni, ndee fan yi lu fɔxɔ kedenni. ¹⁴ Abineri yi a fala Yowaba xa, a naxa, “Banxulanna ndee xa keli, e yengen so en yetagi.” Yowaba yi a yabi, a naxa, “E xa keli.” ¹⁵ Sofane yi keli, e yi tɛnge muxu fu nun firin yi Bunyamin bɔnsɔnni, Söli a dii xemen Yiseboseti xa, muxu fu nun firin yi Dawudaa walikene yɛ. E e maso e bode ra. ¹⁶ Birin yi a yenge so boden suxu a xunna ma, a yi a sɔxɔn a jɛnsenni silanfanna ra, e birin yi bira e bode xɔn. E na yiren xili sa, “Fanye Xɛɛna” Gabayon yamanani. ¹⁷ Na lɔxɔni, yenge gbeen yi keli. Dawudaa walikene yi Abineri nun Isirayila kaane nɔ na yengeni.

¹⁸ Seruyaa dii saxanne Yowaba nun Abisayi nun Asaheli nan yi menni. Asaheli yi xulun alo bolena, ¹⁹ a yi Abineri sagatanma, a mi yi xetema a fɔxɔ ra, a mi siga a yiifanna ma hanma a kɔmenna ma. ²⁰ Abineri yi a xanbi rato, a yi a fala, a naxa, “I tan Asaheli nan a ra ba?” A yi a yabi, a naxa, “N tan na a ra.” ²¹ Abineri yi a fala a xa, a naxa, “Siga yiifanna ma hanma kɔmenna ma, i sa banxulanna nde yenge, i yi a yenge yi se tongoxine ba a yii.” Koni Asaheli mi yi waxi xete feni Abineri fɔxɔ ra. ²² Abineri mɔn yi a fala Asaheli xa, a naxa, “Xete n fɔxɔ ra. Nanfe a lige n xa i bɔnbɔ, n yi i faxa? Na xanbi ra, n mi fa nɛ i tada Yowaba yetagi toɛ.” ²³ Koni Asaheli mi tin kiraan masare. Nayi, Abineri yi a sɔxɔn a kuini tanban xunna boden na, tanban yi sa mini Asaheli fari. A bira, a faxa. Naxanye birin yi fama Asaheli faxaxin biradeni, ne yi ti menni.

²⁴ Yowaba nun Abisayi yi bira Abineri fɔxɔ ra. Sogen bira waxatin naxan yi, e yi fa Ama geyaan fari, Giyahi yetagi, Gabayon tonbonna kiraan xɔn. ²⁵ Bunyamin sofane yi e malan Abineri xanbi ra, e findi ganla ra e ti geyaan xun tagi. ²⁶ Abineri yi Yowaba xili, a yi a fala a xa, a naxa, “Silanfanna luye faxan tiye tun ba? I mi a kolon a na rananna jaxuma ayi nen? I luma han waxatin mundun, i mi a fala yamaan xa a e xa xete en ngaxakedenne fɔxɔ ra?” ²⁷ Yowaba yi yabin ti, a naxa, “N bata n kolɔ habadan Ala yi, xa i mi yi falan ti nun, n ma muxune mi yi xetema e fɔxɔ ra han tila xɔtɔnni.” ²⁸ Yowaba yi xɔtaan fe. A sofane yi xete Isirayila kaane fɔxɔ ra, e yi yengen dan.

²⁹ Abineri nun a sofane yi sigan ti kɔɛna ngaan na Araba yamanani. E Yuruden baani gidi, e Bitiron birin yigidi e sa Maxanayin taan li. ³⁰ Yowaba xetexina Abineri fɔxɔ ra, a yi yamaan birin malan, Dawudaa walikɛɛn muxu fu nun solomanaanin yi dasaxi e nun Asaheli. ³¹ Koni Dawudaa muxune bata yi muxu kɛmɛ saxan e nun tonge sennin faxa Bunyamin bɔnsɔnna muxune nun Abineri a muxune ra. ³² E fa Asaheli ra, e yi a maluxun a fafe gaburun na Betɛlemi yi. Na xanbi ra, Yowaba nun a muxune yi sigan ti kɔɛna ngaan na, e sa so Xebiron yi xɔtɔn deni.

3

*Dawuda diin naxanye bari
Taruxune Singen 3.1-4*

¹ Yengen bu nen Söli a denbayaan nun Dawudaa denbayaan tagi han! Dawuda senben yi gboma ayi nen tun, Söli a denbayaan tan senben yi lu janjɛ. ² Dawuda yi dii xemene sɔtɔ Xebiron taani. A dii singen yi xili nen Aminon, naxan nga yi Yesereli kaana Axinowami ra. ³ A diin firindena, Kileyabi, naxan nga yi Abigayili ra, Karemele kaan Nabali a kaja gilɛna.

A diin saxandena, Abisalomi, naxan nga findi Gesuri taan Manga Talamayi a dii temen Maka ra. ⁴ A diin naanindena, Adoniya, naxan nga findi Xagiti ra, a diin suulundena, Sefati, naxan nga yi Abitali ra. ⁵ A dii sennindena, Yitireyami, Dawudaa jaxanla Egelaa dii xemena. Diini itoe nan soto Dawuda xa Xebiron yi.

Abineri yi a me Yiseboseti ra

⁶ Yengen waxatini Söli a denbayaan nun Dawudaa denbayaan tagi, Abineri senben yi gbo ayi Söli a muxune xun na. ⁷ Konyi jaxanla* nde yi Söli yii naxan yi xili Risipa, Ayaa dii temena. Yiseboseti yi a fala Abineri xa, a naxa, “Nanfera e nun n baba konyi jaxanla sigaxi e sa kafu?” ⁸ Yiseboseti a falan yi Abineri xolo kati, a yi a yabi, a naxa, “I n mirixi Yuda bõnsõnna baren nan na ba? To, n walima tinxinna nin i baba Söli a denbayaan xa, e nun a ngaxakedenne nun a xoyine, n mi i so Dawuda yii. I fa n mafalama jaxanli ito nan ma fe ra to? ⁹ Alatala xa toro jaxin sa n fari xa n mi a liga Dawuda xa alo Alatala layirin tongoxi a xa kii naxan yi, ¹⁰ a to a fala, a a mangayaan bama nen Söli a denbayaan yii, a yi Dawuda dõxo mangan na Isirayila xun na e nun Yuda, keli Dan ma han sa dõxo Beriseba ra.” ¹¹ Bayo Yiseboseti yi gaxuxi Abineri yee ra, a mi no a fala keden peen yabe.

¹² Abineri yi xerane rasiga a faladeni Dawuda xa, a naxa, “Nde gbee yamanan na? En layirin xidi en tagi, n na i maliye nen Isirayila birin yi lu i foxo ra.” ¹³ Dawuda yi a yabi, a naxa, “N tinxi, n layirin xidi en tagi, koni n fe keden nan maxodinxi i ma, i mi fa n yetagin toma, fo i na fa Mikali ra, Söli a dii temena, i nema fe n fema.” ¹⁴ Dawuda yi xerane rasiga a faladeni Söli a dii xemena Yiseboseti xa, a naxa, “N ma jaxanla Mikali so n yii, n Filisiti xeme keme banxulan naxan futu se ra.” ¹⁵ Nayi, Yiseboseti yi sa Mikali ba a xemena Palitiyeli yii, Layisi a dii xemena. ¹⁶ A xemena wugamatõn yi bira a foxo ra han Baxurin taani. Nayi, Abineri yi a fala a xa, a naxa, “Xete i konni.” A yi xete.

¹⁷ Abineri nun Isirayila fonne yi falan ti, a yi a fala e xa, a naxa, “E waxi nen Dawuda xon mangayani xabu to mi a ra, ¹⁸ awa, a liga waxatin ni i ra, amasoto Alatala bata falan ti Dawudaa fe yi, a naxa, ‘N nan n ma yamaan xoroyama, Isirayila, n ma walikeen Dawuda nan xon Filisitine yii e nun yaxun bonne.’” ¹⁹ Abineri mon yi falan ti Bunyamin kaane fan xa. Na xanbi ra, a sa rali Dawuda ma Xebiron yi, naxan birin nafa Isirayila kaane ma e nun Bunyamin bõnsõnna muxune ma. ²⁰ A yi fa Dawuda fema Xebiron yi, muxu moxone biraxi a foxo ra, Dawuda yi donse donna jaxajaxani ton Abineri xa e nun muxun naxanye yi a foxo ra. ²¹ Abineri yi a fala Dawuda xa, a naxa, “N kelima nen, n siga, n sa Isirayila birin malan n kanna senben bun ma, mangana. E layirin fenma nen e nun ne tagi, i mangayaan liga yiren birin yi alo i waxi a xon kii naxan yi.” Dawuda yi tin Abineri yi siga boje xunbenli.

Yowaba yi Abineri faxa

²² Na dangu xanbini, Yowaba nun Dawudaa muxune yi fa sa keli yengeni, e yi fa yenge yi se tongoxi wuyaxi ra e yii. Abineri mi yi fa Dawuda fema Xebiron yi, bayo Dawuda tin nen a yi siga boje xunbenli. ²³ Yowaba fa waxatin naxan yi e nun ganla naxan yi a foxo ra, e yi a fala a xa a Neri a dii xemena Abineri bata yi fa mangan fema, a yi a lu a siga boje xunbenli. ²⁴ Yowaba yi siga mangan konni, a yi a fala mangan xa, a naxa, “I nanse ligaxi? Abineri yi fa i konni, i yi a lu a siga boje xunbenli?” ²⁵ Anu, i a kolon a Neri a dii xemena Abineri faxi i yanfadeni alogo a xa i siga kiin nun i xete kiin kolon e nun i naxan ligama.” ²⁶ Yowaba keli xanbini Dawuda konni, a yi xerane rasiga Abineri jeje xon, ne yi sa a li fo Sira ige dõxõdeni, e sa fa a ra. Dawuda mi yi a kolon. ²⁷ Abineri xete waxatin naxan yi Xebiron yi, Yowaba yi a xili taan so deen dexõn, alo a wundo falan nan tima a xa. A yi a sõxõn menni a kuini, alogo a xa a xunyena Asaheli gbee faxan joxo.

²⁸ Dawuda to a me naxan danguxi, a yi a fala, a naxa, “Alatala a kolon n tan nun n ma mangayaan mi findixi Neri a dii xemena Abineri faxa feen sabun na mume! ²⁹ Na goronna xa dõxo Yowaba nun a denbayaan xun ma. Muxuna nde xa lu Yowabaa denbayani

* 3:7: Konyi jaxanle sariyan sebexi Xoroyaan 21.7-11 kui. Konyin na a ra, a naxan soto a jaxanla ra.

kəɾɔsilaan luyɛ naxan ma hanma dogonfonna, hanma naxan sigan tiyɛ dunganna ra, hanma e faxa silanfanna ra, hanma donse mi naxan yii.”³⁰ Yowaba nun a tada Abisayi Abineri faxa na kii nin, amasɔtɔ a bata yi e xunyɛna Asaheli faxa Gabayon yi yengeni.

³¹ Dawuda yi a fala Yowaba xa e nun yamaan naxan yi biraxi a fɔxɔ ra, a naxa, “ɛ ɛ dugine yibɔ, ɛ kasa bɛnbɛli dugine ragodo ɛ ma sununi, ɛ Abineri saya feen liga.” Manga Dawuda yetɛɛn yi bira binbin fɔxɔ ra. ³² E yi Abineri maluxun Xebiron yi. Mangan yi a xuini te, a wuga, yamaan birin yi wuga. ³³ Mangan yi saya sigin sa Abineri xa, a naxa,

“Abineri yi lan ba a faxa

alo xaxilitarena?

³⁴ I yiine mi yi xidixi,

i sanne mi yi xidixi.

Anu, i bata faxa

alo muxu faxane na muxun naterɛna.”

Yamaan birin mɔn yi Abineri wuga. ³⁵ Na xanbi ra, e yi e maso Dawuda ra alogo e xa donseen so a yii, sogen mɔn yi na, koni Dawuda yi a kɔlɔ, a naxa, “Ala xa tɔɾɔya jaxin sa n fari xa n donseen don benun sogen bira waxatini.” ³⁶ Yamaan birin yi na kolon, na yi rafan birin ma. ³⁷ Nayi, Yuda yamaan birin nun Isirayila kaane yi a kolon a mangan xa mi yamarin fixi alogo Neri a dii xɛmɛna Abineri xa faxa. ³⁸ Dawuda mɔn yi a fala a walikene xa, a naxa, “ɛ a kolon ba fa fala a Isirayila kuntigi gbeena nde bata faxa to? ³⁹ Hali mangan to n na, n sɛnbɛn janxin na a ra iki. Muxune itoe, Seruyaa dii xɛmɛne dangu n tan na. Alatala yetɛɛn xa e tɔɾɔ e to faxani ito tixi.”

4

Yiseboseti faxa fena

¹ Sɔli a dii xɛmɛn Yiseboseti to a mɛ a Abineri bata yi faxa Xebiron yi, a yii xudin yi tuye ayi, gaxun yi Isirayila kaane birin suxu. ² Gali kuntigi firin yi Sɔli a dii xɛmɛn yii, Banaha nun Rekabu. Rimɔn Beroti kaan nan ma dii xɛmɛ yi e ra, Bunyamin bɔnsɔnni. ³ Amasɔtɔ Beroti kaane yi yatɛxi nɛn alo Bunyamin bɔnsɔnna, Beroti kaane bata yi fa, e dɔxɔ Gitayin taani, e dɔxi dɛnaxan yi han to.

⁴ Sɔli a dii xɛmɛn Yonatan ma dii xɛmɛna nde yi na naxan yi lɛbutɛnxi. A jɛɛ suulun nan yi a ra Sɔli nun Yonatan faxa feen xibarun yi fama waxatin naxan yi, sa keli Yɛsɛreli taani. Na nan a liga, dii ngana nde yi a tongo mafurɛn, a yi bira, a yi findi sanmadɔntɔn na, a tan diin yi xili nɛn Mefiboseti.

⁵ Beroti kaan Rimɔn ma dii xɛmɛne, Rekabu nun Banaha yi siga Yiseboseti konni soge xɔlɛni, e yi a li xiye yanyin na. ⁶ E so han banxin tagini alo e yi murutun nan tongoma, e yi Yiseboseti sɔxɔn a kuini. Na xanbi ra, Rekabu nun a xunyɛn Banaha yi e gi. ⁷ E soɛ banxini, mangana a matabun saden ma, e yi a sɔxɔn, e a faxa. E a xunna xaba a dɛ, e yi a xunna suxu e yii, e siga yire xunkuyeni Araba kiraan xɔn ma. ⁸ E yi Yiseboseti xunna xali Manga Dawuda fɛma Xebiron yi, e yi a fala a xa, e naxa, “Yiseboseti xunna nan ito ra, Sɔli a dii xɛmɛna, i yaxuna, naxan yi wama i faxa feni. To, Alatala bata i gbeɛn jɔxɔ Sɔli nun a xanbin na.” ⁹ Dawuda yi a fala Beroti kaan Rimɔn ma dii xɛmɛne xa, Rekabu nun a xunyɛn Banaha, a naxa, “N bata n kɔlɔ habadan Alatala yi, a tan naxan n ba tɔɾɔn birin yi. ¹⁰ Naxan a fala n xa, a naxa, ‘Sɔli bata faxa,’ naxan yi laxi a ra a a bata xibaru fajin nali n ma, n na a suxu nɛn, n yi a faxa Sikilaga yi, alogo a xa na xibaru fajin saranna sɔtɔ. ¹¹ Naxudene muxu tinxinin faxa waxatin naxan yi banxini a saden ma, iki n mi a wunla maxɔdinjɛ ɛ ra ba, n yi ɛ jan bɔxɔn fari?” ¹² Dawuda yi yamarin fi a sofa banxulanne ma e xa Rekabu nun a xunyɛn Banaha faxa. Na xanbi ra, e yi e yiine nun e sanne bolonjɛ a ra, e yi e singan Xebiron ige ramaradeni. E yi Yiseboseti xunna maluxun Neri a diina Abineri gaburun na Xebiron yi.

5

*Dawuda yi findi mangan na Isirayila xun na
Taruxune Singen 11.1-9*

¹ Isirayila bõnsõnne birin yi fa Dawuda fẽma Xebiron yi. E yi a fala, e naxa, “En wuli keden fasa keden. ² A fõlõni, Sõli yi nxõ mangan na waxatin naxan yi, i tan nan yi tixi Isirayila ganla yẽ ra. Alatala bata yi a fala i xa, a naxa, ‘I tan nan findima n ma yamana Isirayila kantan muxun na, i findi e yẽratiin na.’” ³ Nayi, Isirayila fõnne birin yi fa mangan fẽma Xebiron yi, Manga Dawuda yi layirin tongo e xa Xebiron yi Alatala yetagi. E yi turen sa a xunni a dõxõ feen na Isirayila mangan na.

⁴ Dawuda findi mangan na a jẽe tonge saxanden nan ma, a yi jẽe tonge naanin ti mangayani. ⁵ A yi mangayaan liga Yuda xun na Xebiron yi jẽe solofere kike sennin, a yi jẽe tonge saxan nun saxan ti mangayani Yuda nun Isirayila birin xun na Yerusalen yi.

Dawuda yi Yerusalen taan nõ

⁶ Manga Dawuda nun a fõxõrabirane yi siga Yerusalen xili ma. Yebusu kaan naxanye yi na yamanani, ne yi a fala Dawuda xa, e naxa, “I mi soẽ be, bayo hali danxutõne nun sankalatõne nõ e i kedẽ nen.” Nanara, e mirixi a ma, e naxa, “Dawuda mi nõ e soẽ be.” ⁷ Koni, Dawuda yi Siyon yinna suxu a senbeni, a naxan xili sa Dawudaa Taana. ⁸ Na lõxõni, Dawuda yi a fala, a naxa, “Naxan yo waxi Yebusu kaane nõ feni, fõ na kanna xa siga kiraan nan xõn naxan gixi sa lan igen ma alogo a yi e masõtõ, Dawuda yi na ‘sankalatõne nun danxutõne’ rapaxu.” Nanara, a falama a “Danxutõne nun sankalatõne” mi soma Ala Batu Banxini. ⁹ Dawuda yi dõxõ taan yire makantanxini, a yi mẽn xili sa a Dawudaa Taana. Na xanbi ra, Dawuda yi menna nun na rabilinna ti keli Milo gbingbinna ma siga han taa tagini. ¹⁰ Nayi, Dawuda senben yi lu gbo ayi tun, bayo Alatala yi a xõn, Ala Senben Birin Kanna.

Dawudaa mangayaan yi baraka Taruxune Singen 14.1-2

¹¹ Tire taan mangan Xurami yi xerane rasiga Dawuda ma, e yi suman wudin xali na e nun wudi rawanle nun gẽmẽ masonle naxanye manga banxin ti Dawuda xa. ¹² Dawuda yi a kolon a Alatala yatin nan a findixi mangan na Isirayila xun na, a yi a mangayaan senbe so masõtõ a yamana Isirayila fe ra. ¹³ A keli xanbini Xebiron yi, Dawuda mõn yi konyi jaxanla* ndee nun jaxanla ndee fen Yerusalen yi, a mõn yi dii xẽmẽne nun dii tẽmẽne sõtõ. ¹⁴ Naxanye sõtõ a xa Yerusalen yi, ne xinle ni itoe ra: Samuwa nun Sobaba nun Natan nun Sulemani ¹⁵ nun Yibixari nun Elisawa nun Nefegi nun Yafiya ¹⁶ nun Elisama nun Eliyada nun Elifeleti.

Dawuda yi Filisitine nõ Taruxune Singen 14.8-16

¹⁷ Filisitine yi a mẽ a Dawuda bata yi findi mangan na Isirayila xun na, e birin yi siga a fendeni. Dawuda yi na mẽ, a yi so yire makantanxini. ¹⁸ Filisitine yi fa, e xuya ayi Refa lanbanna birin yi. ¹⁹ Dawuda yi Alatala maxõdin, a naxa, “N xa siga Filisitine xili ma ba? I e soẽ n yii ba?” Alatala yi a yabi, a naxa, “Siga, bayo n Filisitine soma nen i yii.” ²⁰ Nayi, Dawuda yi siga Baali-Perasimi yi, a Filisitine nõ denaxan yi. A yi a fala, a naxa, “Alatala bata n yaxune raxuya ayi n yẽ ra, alo fufaan gbiligbinla kalan kii naxan yi.” Nanara, e menna xili sa Baali-Perasimi.† ²¹ E yi e suxurene rabẽnin menni, Dawuda nun a fõxõrabirane yi e xali.

²² Filisitine mõn yi te, e dõxõ Refa lanbanna birin yi. ²³ Dawuda mõn yi Alatala maxõdin. Alatala yi a fala a xa, a naxa, “I nama te, dangu e xanbi ra, i yi i maso e ra fõtõnna dẽ. ²⁴ I na siga ti xuiin mẽ wudine kondene yi, i keli e yengedeni mafuren, bayo Alatala nan tima i yẽ ra, a Filisiti ganla nõ i xa.” ²⁵ Alatala naxan yamari Dawuda ma, a na liga, a Filisitine nõ, a lu e faxe keli Geba han sa dõxõ Geseri taan na.

* 5:13: Konyi jaxanle sariyan sebexi Xõrõyaan 21.7-11 kui. Konyin nan ne ra, a naxanye sõtõ a jaxanla ra. † 5:20: 5.20 Baali-Perasimi bunna nen fa fala, “Halagin Kanna.”

6

*E yi Layiri Kankiraan xali
Taruxune Singen 13.1-14*

¹ Dawuda mən yi Isirayila sofa senbeman birin malan, muxu wuli tonge saxan. ² Na ganla yi biraxi a fəxə ra, a siga Baala taani Yuda yi, alogo a xa sa Alaa Kankiraan* tongo, Ala xinla nan na kankiraan ma, Alatala Senben Birin Kanna, naxan dəxi maleka gubugubu kan sawurane tagi. ³ E yi Alaa Kankiraan sa wontoro nenen kui keli Abinadabo a banxini geyaan fari. Wusa nun Axiyo, Abinadabo a dii xemene nan yi wontoro nenen nagima. ⁴ E yi a tongo Abinadabo a banxini geyaan fari, Axiyo yi sigama a yee ra. ⁵ Dawuda nun Isirayila yamaan birin yi sewan mayitama Alatala ra, e maxaseen sifan birin maxama, alo bəlonna nun kondenna nun tanbanna nun karijanna nun maxase gbeteye.

⁶ E to Nakon ma lonna li, Wusa yi a yiini bandun, a Alaa Kankiraan suxu, bayo jingene bata yi salaxun. ⁷ Nayi, Alatala yi xələ a ma han! A yi a faxa na xaxilitareya wanla fe ra. Wusa yi faxa menni, Alaa Kankiraan fema. ⁸ Alatala to Wusa niin ba, a faxa. Nayi, Dawuda yi xələ han, e yi mən xili sa “Wusa halagidena” han to. ⁹ Na ləxəni, Dawuda yi gaxu Alatala yee ra, a yi a fala, a naxa, “Alatalaa Kankiraan soma di n konni?” ¹⁰ Nayi, a yi tondi Alatalaa Kankiraan xale a konni, Dawudaa Taani. A yi a xali Obedi-Edən Gati kaana banxini. ¹¹ Alatalaa Kankiraan yi lu Obedi-Edən Gati kaana banxini kike saxan, Alatala yi barakan sa Obedi-Edən nun a denbayaan birin ma fe yi.

*Layiri Kankiraan Yerusalen yi
Taruxune Singen 15.25-16.3*

¹² E sa na fala Manga Dawuda xa a Alatala bata barakan sa Obedi-Edən ma denbayaan birin ma fe yi e nun a gbeen seen naxanye birin na masəto Alaa Kankirana fe ra. Nayi, Dawuda yi Alaa Kankiraan tongo Obedi-Edən yi, a siga a ra Dawudaa Taani sewani. ¹³ Alatalaa Kankiraan xali muxune na yi e sanna ye sennin tongo, Dawuda yi jinge keden nun jinge dii raturaxi keden nan bama saraxan na. ¹⁴ Dawuda yi a bodon a senben birin na Alatala yetagi, a yi maxidixi saraxarali domain nan gbansan yi. ¹⁵ Dawuda nun Isirayila yamaan birin yi fa Alatalaa Kankiraan na Yerusalen yi, jaxaxaxan nun xəta xuine yi.

¹⁶ Alatalaa Kankiraan yi soma Dawudaa Taani waxatin naxan yi, Səli a dii temen Mikali yi a matoma banxin foye soden na, a yi Manga Dawuda to tunganje ayi, a bodonma Alatalaa Layiri Kankiraan yetagi. Na ma, Mikali yi Dawuda rapaxu a bəjeni.

¹⁷ Na xanbi ra, e fa Alatalaa Kankiraan na, e yi a dəxə bubuni, Dawuda naxan yelan a xili yi, Dawuda yi saraxa gan daxine nun bəje xunbeli saraxane ba Alatala xa. ¹⁸ Dawuda yelin saraxa gan daxine nun bəje xunbeli saraxane be waxatin naxan yi, a yi duba Isirayila yamaan xa Alatala Senben Birin Kanna xinli. ¹⁹ A mən yi donseene yitaxun Isirayila yamaan birin na, xemen nun jaxanla, birin yi burun sətə e nun tamaro bogi xare rafalaxin nun jaxun danna rafalaxin xundi keden keden. Na xanbi ra, birin yi siga a konni.

²⁰ Dawuda yi xete a duba a denbayaan xa, Səli a dii temen Mikali yi menni a ralandeni. A yi a fala, a naxa, “Binyen mundun yi a ra to Isirayila mangan to yi a yete yitama a walike jaxanle nun a walike xemene ra, alo fuyantenna a lige kii naxan yi.” ²¹ Dawuda yi Mikali yabi, a naxa, “N na a ligaxi Alatala nan yetagi naxan n sugandixi i baba nun a denbayaan birin xa, a n findi Isirayila kuntigin na, a yamana, n nan n ma sewan yitaxi na nan na. ²² N wama nen n xa rapaxu dangu na ra, n yi n yete magodo n yete yetagi. Koni, walike jaxanle n binyama nen i naxanye fe falaxi.” ²³ Səli a dii temen Mikali mi dii sətə han a faxa.

7

*Alaa layirin Dawuda xa
Taruxune Singen 17.1-15*

* 6:2: 6.2 Alaa Layiri Kankirana fe mən sebəxi Xəroyaan 25.10-22 kui.

¹ Manga Dawuda yi so a manga banxin kui. Alatala yi a ratanga a yaxune birin ma naxanye yi a yamanan nabilinxi. ² Lɔxɔna nde, mangan yi a fala Nabi Natan xa, a naxa, “Banxin naxan nafalaxi suman wudin na, n na nan kui, koni Alaa Kankiraan mɔn bubun nan kui.” ³ Natan yi mangan yabi, a naxa, “Sa i rafan feene birin liga, bayo Alatala i xɔn.”

⁴ Koni na kɔɛɛn na, Alatala yi falan ti Natan xa, a naxa, ⁵ “Sa a fala n ma walikɛɛn Dawuda xa, i naxa, ‘Alatala ito nan falaxi, a naxa: I tan xa mi batuden tima n xa n luma denaxan yi. ⁶ N yetɛɛn munma lu n batu banxin kui singen, xabu n na Isirayila kaane ramini lɔxɔni Misiran fari ma han to, koni n bata lu Isirayila kaane fɔxɔ ra bubun kui yiren birin yi. ⁷ N siga denaxan birin yi nxu nun Isirayila kaane, n kuntigi wuyaxi dɔxɔ nen Isirayila xun na, n ma yamana, alogo e xa n ma yamaan masuxu. Koni, na waxatin birin yi, n mi a fala muxu yo xa, n naxa, “Nanfera, i mi suman wudi banxin tixi n xa?”’ ⁸ Nanara, i mɔn xa a fala n ma walikɛɛn Dawuda xa, i naxa, ‘Alatala Senben Birin Kanna ito nan falaxi, a naxa: N tan nan i baxi xuruse rabayani alogo i xa findi Isirayila yɛɛratiin na, n ma yamana. ⁹ I sigan denaxan birin yi, n lu nen i xɔn, n yi i yaxune birin faha i yetagi, n yi i findi xili gbee kanna ra alo muxu gbeen naxanye bɔxɔ xɔnna fari. ¹⁰ N yiren soma nen Isirayila yii, n ma yamana, e dɔxɔma denaxan yi. E luma nen na, gaxu yo mi e suxe. Muxu naxi yo mɔn mi fa e naxankatama alo a fɔlɔni, ¹¹ n kitisane dɔxɔ Isirayila xun na waxatin naxan yi, n ma yamana. N na i ratangama nen i yaxun birin ma, i lu bɔɛɛ xunbenli. N tan, Alatala naxan fala tima i xa, Alatala nan banxin tima i xa naxan findima i yixetene ra mangayani. ¹² I na faha waxatin naxan yi, i siga i benbane fema, n yi i yetɛna diina nde sugandi, a ti i nɔxɔni mangayani, n yi a mangayaan senbe so. ¹³ Na nan n batu banxin tima n xa, n yi a mangayaan senbe so habadan. ¹⁴ N findi a fafe ra, a fan yi findi n ma dii xɛmɛn na. Xa a fe naxin liga, n na a fe naxin saranma nen a ra alo dii fafan diin natɔrɔnma kii naxan yi. ¹⁵ Koni, n ma hinanna mi janma a xa, alo n na a ba Sɔli ma kii naxan yi, n naxan makuya n na. ¹⁶ I ya mangayaan nun i ya denbayaan luma nen n yetagi habadan, bayo i ya mangayaan senben luma nen habadan.’” ¹⁷ Ala naxan birin fala Natan xa fetoni alo xiyena, a na birin yeɛba Dawuda xa.

*Dawuda Ala maxandina
Taruxune Singen 17.16-27*

¹⁸ Na xanbi ra, Manga Dawuda yi siga, a sa dɔxɔ Alatala yetagi, a yi a fala, a naxa, “Marigina Alatala, n na a kolon a n tan nun n ma denbayaan mi lan nxu na birin sɔtɔ i naxan fixi nxu ma. ¹⁹ Koni, Marigina Alatala, i tan yɛɛ ra yi, na xurun. I mɔn layirine tongoma n ma denbayana yɛɛ ra sigana fe yi. Marigina Alatala, na lan a raba n tan xa ba, n tan adamadi dɔrɔnna?”

²⁰ “Marigina Alatala, n nɔɛ nanse sɛ a fari, bayo i tan yetɛna i ya walikɛɛn kolon? ²¹ I ya falana fe ra e nun fata i sagoon na, i bata fe gbeeni ito liga alogo i xa e yita i ya walikɛɛn na.”

²² “Marigina Alatala, i gbo. Muxu yo mi maliga i tan na. Ala gbete mi na ba i tan na, alo nxu bata yi a mɛ kii naxan yi ye yo ye. ²³ Siya gbetɛn mundun dunuɲa yi naxan luxi alo Isirayila i ya yamana, i tan Ala naxanye raminixi konyiyani? I e xunba nen Misiran kaane nun e alane senben bun, i yi e findi i ya yamaan na, i siya gbetene kedi i ya yamaan yɛɛ ra, i kabanako fe magaxuxine raba e yetagi alogo i xa i xinla makenen. ²⁴ I yi Isirayila findi i ya yamaan na habadan. Alatala, i yi findi nxɔ Ala ra.”

²⁵ “Iki, Marigina Alatala, i de xuiin naxan tongoxi n tan, i ya walikɛɛn nun n ma denbayaan xa, na xa rakamali habadan. Na liga alo i a falaxi kii naxan yi. ²⁶ Nayi, i xinla binyama nen habadan. Muxune yi a fala, e naxa, ‘Alatala Senben Birin Kanna nan Isirayilaa Ala ra.’ Senben xa lu i ya walikɛɛn Dawudaa denbayani i yetagi. ²⁷ I tan, Alatala Senben Birin Kanna, Isirayilaa Ala, i bata i miriyaan yita n na a i n yixetene findima nen mangane ra n nɔxɔni. Nanara, i ya walikɛɛn bata wekilen sɔtɔ a maxandini ito ti i xɔn.”

²⁸ “Marigina Alatala, i tan nan Ala ra, i na naxan fala, na ligama nen. Iki, i bata fala fajini ito ti i ya walikɛɛn xa. ²⁹ Nayi, barakan sa n ma denbayana fe yi alogo n yixetene xa lu mangayani i yetagi habadan alo i bata layirin tongo kii naxan yi. Marigina Alatala, i ya barakan xa lu n ma denbayaan fɔxɔ ra habadan.”

8

Dawuda nɔ sɔtɔna yɛngeni
Taruxune Singen 18.1-13

¹ Na waxatin danguxina, Dawuda yi Filisitine nɔ yɛngeni, a yi e rayarabi, a yi yamanan ba e yii.

² A mɔn yi Moyaba kaane nɔ. Na xanbi ra, a yi e karahan a e xa e sa bɔxɔni, a yi yamaan maliga lutin na. Lutin yɛ saxan yo saxan, a yi lutin yɛ singen nun a firinden muxune faxama nɛn. A yi a yɛ saxanden muxune lu e nii ra. Xabu na, Moyaba kaane yi lu Dawuda nɔn bun ma, e lu mudun fiyɛ.

³ Dawuda mɔn yi Rexobo a dii xɛmɛn Hadadeseri fan nɔ yɛngeni, Soba mangana, Hadadeseri yi waxi Efirati baan tongo feni waxatin naxan yi. ⁴ Dawuda yi yɛngɛ so wontoro wuli keden kɛmɛ solofere suxu yɛngeni e nun sofa wuli mɔxɔɲɛ. A yi soone birin san xanbi ra fasane bolon fɔ soo kɛmɛ ɲɔxɔndɔn a naxanye ramara. ⁵ Arami kaane to keli Damasi taani fa Soba mangan Hadadeseri malideni, Dawuda yi ne sofa wuli mɔxɔɲɛn nun firin faxa. ⁶ A yi a yamana kanne dɔxɔ Damasi taani Arami yamanani, Arami kaane yi lu Dawudaa yamarin bun, e lu mudun soɛ a yii. Dawuda na yi siga dɛdɛ, Alatala yi xunna kenla fima nɛn a ma. ⁷ Dawuda yi Hadadeseri a sofane yɛ masansan wure lefa xɛma daxine tongo, a siga e ra Yerusalen yi. ⁸ Manga Dawuda mɔn yi sula wuyaxi tongo Berotayi taani e nun Betaxa taani, Hadadeseri a taane.

⁹ Tohu, Xamata mangan yi a mɛ a Dawuda bata Hadadeseri a sofane birin nɔ yɛngeni. ¹⁰ A yi a dii xɛmɛn Yorami rasiga Manga Dawuda ma, alogo a xa sa a xɔntɔn a nɔ sɔtɔna fe ra Hadadeseri yɛngeni, bayo Tohu nun Hadadeseri yi yɛngeni. Yorami yi siga xɛma seene ra e nun gbetin nun sulana.

¹¹ Manga Dawuda yi ne fi Alatala ma, alo a gbeti fixɛn nun xɛmaan fi Ala ma kii naxan yi, a naxanye tongo siyane yii a naxanye nɔ: ¹² Arami nun Moyaba nun Amonine nun Filisitine nun Amalekine. A mɔn yi seene fi Ala ma, a naxanye tongo yɛngeni Rexobo a dii xɛmɛn Hadadeseri yii, Soba mangana.

¹³ Dawuda xinla sɔtɔ na kii nin, a yelin xanbini Arami kaane nɔɛ Fɔxɔ Lanbanni. A muxu wuli fu nun solomasɛɛ faxa. ¹⁴ A yi yamana kanne lu Edɔn yi alogo na xa lu Dawudaa yamarin bun ma. Dawuda na yi siga dɛdɛ, Alatala yi xunna kenla fima nɛn a ma.

Dawudaa kuntigi gbeene fe
Taruxune Singen 18.14-17

¹⁵ Dawuda yi lu Isirayila birin xun na. A yi kiti kɛndɛn sama tinxinna nin a yamaan birin yi. ¹⁶ Seruyaa dii xɛmɛn Yowaba nan yi sofa kuntigin na, Axiludu a dii xɛmɛn Yosafati nan yi mangana yenla ra. ¹⁷ Axitubaa dii xɛmɛn Sadɔki nun Abiyatari a dii xɛmɛna Aximeleki nan yi saraxaraline ra. Seraya nan yi sebeli tiin na. ¹⁸ Benaya, Yehoyadaa dii xɛmɛn nan yi Keretine nun Peletine fɔxɔ ra, saraxaraline nan yi Dawudaa dii xɛmɛne ra.

9

Dawuda yi fan Mefiboseti ra

¹ Lɔxɔna nde, Dawuda yi maxɔdinna ti, a naxa, “Sɔli a denbayaan muxuna nde mɔn luxi ba, alogo n xa hinan a ra Yonatan ma fe ra?” ² Walikɛna nde yi Sɔli a banxini nun, a xili Siba, e fa na ra Dawuda fɛma. Mangan yi a maxɔdin, a naxa, “Siba nan i tan na ba?” A yi a yabi, a naxa, “N tan i ya walikɛn na a ra.” ³ Mangan yi a fala, a naxa, “Muxe mi fa Sɔli a denbayani ba, n na Alaa hinanna yitɛ naxan na?” Siba yi mangan yabi, a naxa, “Yonatan ma dii xɛmɛ keden mɔn na yi naxan sanne kalaxi.” ⁴ Mangan yi a fala, a naxa, “A minɛn?” Siba yi mangan yabi, a naxa, “A sa Amiyeli a dii xɛmɛn Makiri a banxini Lodebara yi.” ⁵ Dawuda yi muxuna nde rasiga a tongodeni Amiyeli a dii xɛmɛn Makiri a banxini Lodebara yi. ⁶ Sɔli mamandenna, Mefiboseti, Yonatan ma dii xɛmɛn fa waxatin naxan yi Dawuda konni, a bira bɔxɔni Dawuda yetagi, a yetagin yi lan bɔxɔn ma. Dawuda

yi a maxodin, a naxa, “Mefiboseti nan i tan na ba?” A yi a yabi, a naxa, “N tan nan yati a ra, mangana.” ⁷ Dawuda yi a fala a xa, a naxa, “I nama gaxu. I baba Yonatan ma fe ra, n waxi hinan feni i ra. N na i taje Söli a bəxən birin soma nən i yii, i mən yi i dege n ma tabanla ra.” ⁸ Mefiboseti yi a xinbi sin, a naxa, “Mangana, nanse i ya walikēen na, alogo i xa i yēen ti bare faxaxin na alo n tan?”

⁹ Mangan yi Siba xili, Söli a walikēna, a yi a fala a xa, a naxa, “Söli nun a denbayaan gbeen seen naxan birin na, n ne soma nən i kanna Söli mamandenna yii, Mefiboseti. ¹⁰ I tan nun i ya dii xēmene nun i ya walikēne, ε bəxən walima nən a xa, alogo ε xa a denbayaan balo. Mefiboseti tan a dēgema nən n ma tabanla ra ləxə yo ləxə.” Dii xēmē fu nun suulun yi Siba yii e nun walikē məxəje. ¹¹ Siba yi a fala mangan xa, a naxa, “Mangan naxan birin yamarixi, n na ligama nən.” Dawuda bata yi a fala, a naxa, “Mefiboseti a dēgema nən n ma tabanla ra, alo manga diina.” ¹² Dii xēmē keden yi Mefiboseti yii, a xili Mika. Naxanye birin yi Siba a banxini, Mefiboseti a walikēen nan yi ne ra. ¹³ Bayo a yi godoma a san firinne birin ma, a yi dəxə Yerusalēn yi, alogo a xa nə sigē a dēgedeni mangan konni a tabanla ra ləxə yo ləxə.

10

Dawuda nun Amonine yengena Taruxune Singen 19.1-19

¹ Na dangu xanbini, Amonine mangan yi faxa, a dii xēmen Xanun yi dəxə a jəxəni. ² Dawuda yi a miri, a naxa, “N hinanma nən Naxasi a dii xēmen Xanun na, alo a fafe hinan n na kii naxan yi.” Dawuda yi xerane rasiga alogo e xa sa a fafe sayaan xəntən. Dawudaa xerane to sa so Amonine yamanani, ³ Amonine kuntigine yi a fala Xanun xa, e kanna, e naxa, “I laxi a ra a Dawuda muxune rafaxi i fafe saya xəntənden nan tun yi ba? E mi faxi kəten xan na ba alogo e xa taan nakərəsi, ləxəna nde e yi nə a suxe?” ⁴ Nayi, Xanun yi Dawudaa xerane suxu, a yi e dē xabene fəxə kedenna bi, a yi e domane raxaba e xərēne yilanni, a yi e raxetε. ⁵ E fa xerane fe dēntēgen sa Dawuda xa, a xera gbətēye rasiga e ralandeni, bayo e yi yagixi han! Mangan yi a fala e xa, a naxa, “E lu Yeriko yi han ε dē xabene yi mini. Na xanbi ra, ε fa so be.”

⁶ Amonine yi a to a e bata rajaxu Dawuda ma alo se kunxin xirina. Nayi, e yi sofa wuli məxəje tongo Arami kaan naxanye yi kelixi Beti-Rexobo nun Soba yi, e yi wuli keden tongo Maka mangana sofane ye, e nun wuli fu nun firin Tobo kaane ye. ⁷ Dawuda yi na mε, a yi sofa kuntigin Yowaba nun a sofa kēndene birin nasiga e yengēdeni. ⁸ Amonine yi mini, e ti yengē so xinla ma e taan so dēen na. Arami kaan naxanye yi kelixi Soba nun Rexobo yi e nun Tobo nun Maka sofane fan yi sa e malan fəxə kedenni burunna ra. ⁹ Yowaba to a kolon a yengēn yi a yeε ra, a yi a xanbi ra, a yi Isirayila sofa kēndena ndee sugandi Arami kaane yengē xinla ma. ¹⁰ A yi sofa dənxe ne lu a tada Abisayi a yamarin bun ma Amonine yengē xinla ma. ¹¹ Yowaba yi a fala a tada xa, a naxa, “Xa Arami kaane sēnben gbo n xa, i fa n mali. Xa Amonine fan sēnben gbo i xa, n fan yi sa i mali. ¹² I tunnafan, en na en wekile, en yi en ma yamaan xun mayengē e nun en ma Alaa taane, naxan nafan Alatala ma, a xa na liga.” ¹³ Yowaba nun a ganla yi e maso Arami kaane yengēdeni, koni ne yi e gi e yeε ra. ¹⁴ Amonine to a to, a Arami kaane bata e gi, e fan yi e gi Yowaba tada Abisayi bun. E yi sa so e taani. Nayi, Yowaba yi Amonine yengē feen dan, a xetε Yerusalēn yi.

¹⁵ Arami kaane to a to, a Isirayila bata e nə, e yi e sēnben malan. ¹⁶ Arami kaan naxanye yi Efirati baan kidi ma, Hadadeseri yi xerane rasiga ne ma. E yi fa Xelama yi. Hadadeseri a sofa kuntigin Sofaki nan yi e xun na. ¹⁷ Dawuda to na mε, a yi Isirayila kaane birin malan, a Yurudēn baan gidi, a siga Xelama yi. Arami kaane yi ti yengē so xinla ma Dawuda yeε ra. E yengē. ¹⁸ Arami kaane yi e gi Isirayila kaane yeε ra, Dawuda nun a ganla yi yengē so wontoro sofa muxu kēmē solofere faxa e nun soo ragi wuli tonge naanin, a mən yi sofa kuntigin Sofaki fan yengē, a yi a faxa mēnni. ¹⁹ Mangan naxanye birin yi Hadadeseri a

nəən bun ma, ne to a to a Isirayila bata e nə, e de fanna fen e ra. E yi lu Isirayila kaane nəən bun ma. Xabu na dangu, Arami kaane mi fa susu Amonine maliye.

11

Dawuda nun Batiseba fe

¹ Nεε nenen fəlna, mangane yi darixi mine yenge sodeni waxatin naxan yi, Dawuda yi Yowaba nun a sofa wekilexine nun Isirayila ganla birin nasiga, alogo e xa sa Amonine yenge, e yi e manga taan Rabaha rabilin. Koni, Dawuda tan lu nen Yerusalen yi. ² Ninbanna nde ra, Dawuda yi keli a siga a masiga tideni a manga banxin xun tagi, a sa a kondeni, a yi naxanla nde to a maxe. A yi tofan han. ³ Dawuda yi xerane rasiga na naxanla xibarun fendeni. E yi a fala a xa, e naxa, “Batiseba na a ra, Eliyami a dii temena, Yuriya Xiti kaana naxanla.” ⁴ Dawuda yi xerane rasiga a xilideni. A yi fa a konni, a yi a kolon naxanla ra. A yi baxi yelindeneni a kike wanla ra. ⁵ Na naxanla yi fudikan, a yi xeraan nasiga a faladeni Dawuda xa, a naxa, “N bata fudikan de.”

⁶ Nayi, Dawuda yi xeraan nasiga Yowaba ma, a naxa, “Yuriya Xiti kaan nafa n ma.” Yowaba yi Yuriya rafa Dawuda ma. ⁷ Yuriya yi siga Dawuda fema, a yi a maxodin Yowaba a fe ma, a yi a maxodin yamaan nun yengen kiin ma. ⁸ Na xanbi ra, a yi a fala a xa, a naxa, “Siga i konni, i sa i matabu.” Yuriya yi mini manga banxini, mangan yi finmaseene rasiga a ma. ⁹ Koni Yuriya yi a sa manga banxin deen na e nun a kanna walikeen bonne, a mi siga a banxini. ¹⁰ E to na fala Dawuda xa, a yi Yuriya maxodin, a naxa, “I mi kelixi sigati xunkuyen xan yi iki? Nanfera i mi sigama i konni?” ¹¹ Yuriya yi Dawuda yabi, a naxa, “Alaa Kankiraan nun Isirayila ganla nun Yuda kaane birin bubune nan kui, n kanna Yowaba nun i ya walikene fan burunna ra. N tan sigε n konni waxatini ito yi ba, n sa n dege, n yi n min, nxu nun n ma naxanla yi kafu? N bata n kolε i yi, n mi na fe sifan lige mumε!” ¹² Dawuda yi a fala Yuriya xa, a naxa, “I mən xa lu be to, tila n yi i rasiga.” Na ma, Yuriya yi lu Yerusalen yi han na xətən bode. ¹³ Dawuda yi a xili a xa a dege, a yi a min a tabanla ra, a yi manpaan min han a xunna yi keli a ra. Koni jinbanna ra, Yuriya yi mini, a yi sa a sa sena nde fari a kanna walikeen bonne fema, a mi siga a banxini.

¹⁴ Na xətən bode xətənni, Dawuda yi bataxina nde sebe Yowaba ma, a yi a so Yuriya yii. ¹⁵ A yi a sebe na bataxin kui, a naxa, “Yengen denaxan na naxu, Yuriya ti mennayeen na, ε yi ε masiga a ra, alogo yaxune xa a faxa.” ¹⁶ Nayi, Yowaba yi taan nabilin, a yi a kolon sofa senbemanen denaxan yi, a yi Yuriya ti menni. ¹⁷ Taan sofane yi mini e Yowaba yenge, e yi Dawudaa sofana ndee faxa. Yuriya Xiti kaan yi bira, a faxa. ¹⁸ Yowaba yi na feen nasiga Dawuda ma yengen danguxi kii naxan yi. ¹⁹ A yi xeraan ti yamarini itoe ra, a naxa, “I na yelin yengen kiin yebe mangan xa waxatin naxan yi, ²⁰ xa mangan xələ, a yi a fala, a naxa, ‘Nanfera ε masoxi taan na yenge sodeni? ε mi a kolon a e bunna tima nen yinna xun tagi? ²¹ Nde Abimeleki faxaxi, Yerubeseti a dii xemen Tebesi taani? Naxanla nde xa mi se din gemena nde ragodo a fari yinna xun tagi ba, a yi faxa? * Nanfera ε masoxi yinna ra?’ Nayi, i yi a fala a xa, i naxa, ‘I ya walikeen Yuriya Xiti kaan fan bata faxa.’”

²² Xeraan yi siga. A sa na birin yebe Dawuda xa alo Yowaba a fala a xa kii naxan yi. ²³ Xeraan yi a fala, a naxa, “Taan kantan tiine senben yi gbo nxu xa. E siga nen nxu xili ma burunna ra, nxu yi e kedi han taan so deen na. ²⁴ Xalimakuli kanne yi nxu mabun keli yinna xun tagi, nanara i ya sofana ndee yi faxa alo Yuriya, Xiti kaana.” ²⁵ Dawuda yi a fala xeraan xa, a naxa, “Siga, i sa Yowaba rawekile, i yi a fala a xa, i naxa, ‘I nama feni itoe yatε fe naxin na. Yenge yo yenge, faxan tima fəxə firinna birin nin. Taan suxu ki fajni, i yi a kala.’”

²⁶ Yuriyaa naxanla na me waxatin naxan yi, a a xemen bata faxa, a yi sunu. ²⁷ Koni sunun waxatin to dangu a xun ma, Dawuda yi fa a ra a konni. A yi a findi a naxanla ra, a yi dii xeme keden bari a xa.

Dawuda feen naxan naba, na yi rajaxu Alatala ma.

* 11:21: Na fe mən sebexi Kitisane 9.53 kui.

12

Nabi Natan yi Alaa xólona fe fala

¹ Alatala yi Natan nasiga Dawuda ma. Natan yi fa a fema, a yi a fala a xa, a naxa, “Xeme firin yi taa kedenni, nafulu kannan yi boden na, bodena, yiigelitona. ² Xuruse xunxurin nun a xungbeen wuyaxi yi nafulu kannan yii. ³ Sese mi yi yiigelitɔn tan yii fɔ yexɛɛdi keden, a naxan sara, a yi a baloma, a yi gboma a konni e nun a dii xemene. E birin yi donse kedenna nan donma e nun nɔnɔna, a yi xima a dɛxɔn nɛn. A yi luxi nɛn alo a dii temena. ⁴ Lɔxɔna nde, xɔɲɛn yi fa nafulu kannan konni, a mi tin a xuruse keden tonge, a yi a faxa, koni a yi sa yiigelitɔna yexɛɛdin tongo, a yi na faxa a xɔɲɛn xa.”

⁵ Dawuda yi xólɔ na xemen ma han, a yi a fala Natan xa, a naxa, “N bata n kólɔ habadan Alatala yi. Xemen naxan na ligaxi, a lan a faxa. ⁶ Bayo a bata na liga, a mi kininkinin, a yexɛɛ muɲaxin ɲɔxɔma nɛn yexɛɛ naanin gbeteɣe ra.”

⁷ Nayi, Natan yi a fala Dawuda xa, a naxa, “I tan nan na xemen na! Alatala, Isirayilaa Ala ito nan falaxi, a naxa, ‘N tan nan i sugandixi mangan na Isirayila xun na, n tan nan i baxi Sɔli yii! ⁸ N yi i kannan Sɔli a denbayaan lu i senben bun. N yi i kannan ɲaxanle so i yii. N yi Isirayila yamaan nun Yuda yamaan so i yii. Xa na yi xurun nun, n mɔn yi nde se na fari nɛn. ⁹ Nanfera nayi, i n tan, Alatalaa falane rabɛɲinxi, naxan mi rafan n ma, i yi na liga? I bata Xiti kaan Yuriya faxa yɛngeni, i yi a ɲaxanla findi i gbeen na, i yi a faxa Amonine silanfanna ra. ¹⁰ Awa iki, silanfanna mi a masigama i ya banxin na, bayo i bata n ɲaxaxu, e nun bayo i bata Yuriya Xiti kaana ɲaxanla tongo, i yi a findi i ya ɲaxanla ra.’

¹¹ Alatala ito nan falaxi, a naxa, ‘N tɔɔyaan nafama nɛn i ya denbayaan xili ma. N yi i ya ɲaxanle tongo i yɛɛ xɔri, n yi e so i ya muxuna ndee yii, e yi kafu yanyin na. ¹² Bayo i bata a liga wundoni, n tan a rakamalima Isirayila birin nan yetagi yanyin na.’”

¹³ Dawuda yi a fala Natan xa, a naxa, “N bata Alatala yulubin tongo.” Natan yi a fala Dawuda xa, a naxa, “Alatala bata i mafelu i yulubin na, i mi faxama. ¹⁴ Koni bayo i bata a liga yaxune yi Alatala mafala fata feni ito ra, diin naxan barixi, na faxama nɛn.” ¹⁵ Na xanbi ra, Natan yi siga a konni.

Dawudaa diin yi faxa

Yuriyaa ɲaxanla diin naxan bari Dawuda ma, Alatala yi na rafura, a lu doɣɛɲɛ. ¹⁶ Dawuda yi Ala maxandi diin xa, a sun. A to so a konni, a xi saxi bɔxɔni. ¹⁷ A banxin muxune yi a karahan alogo e xa a rakeli bɔxɔni, koni a mi tin keɛ bɔxɔni, a mi donse don e xɔn. ¹⁸ Xi soloferede lɔxɔni, diin yi faxa. Dawudaa walikene yi gaxu a fale a xa fa fala diin bata faxa. Bayo e yi a falama nɛn, e naxa, “Diin to yi ɲɛɲɛ, en yi falan ti a xa, koni a mi a tuli mati en na, iki en susuma a fale a xa di fa fala diin bata faxa? A mi fe ɲaxina nde ligɛ ba?” ¹⁹ Dawuda yi a walikene to kɔyɛkɔyɛɲɛ e bode tagi, a yi a kolon a diin bata faxa. A yi e maxɔdin, a naxa, “Diin bata faxa ba?” E yi a yabi, e naxa, “A bata faxa.” ²⁰ Nayi, Dawuda yi keli bɔxɔni. A yi a maxa, a latikɔnɔnna sa a ma, a dugin masara, a mɔn yi siga Alatala batudeni, a yi a batu. Na xanbi ra, a yi siga a banxini, a yi a fala a e xa donseen so a yii, a yi a dege. ²¹ A walikene yi a fala a xa, e naxa, “I naxan ligaxi, na bunna nanse ra? Diin to yi ɲɛɲɛ, i sun, i wuga. Awa iki, diin bata faxa, i bata keli, i yi i dege.” ²² A yi e yabi, a naxa, “Diin yi ɲɛɲɛ waxatin naxan yi, n yi sunuxi, n wugama, bayo n yi mirixi a ma, n naxa, ‘Yanyina nde, Alatala kininkininma nɛn n ma, diin yi kisi.’ ²³ Iki, a bata faxa, n sunma nanfera nayi? N nɔɛ a rakeɛ ba? N tan sigama nɛn a fema, koni a tan mi fa fe n fema sɔnɔn.”

Muluku Sulemani bari fena

²⁴ Dawuda yi a ɲaxanla Batiseba madɛnden, a yi siga a fema, a yi a kolon ɲaxanla ra. A dii xemen bari, Dawuda yi a xili sa Sulemani. A yi rafan Alatala ma, ²⁵ nanara Nabi Natan yi a xili sa Yedideya,* Alatalaa fe ra.

* 12:25: Yedideya bunna nɛɛn fa fala “Naxan nafan Alatala ma.”

*Rabaha taan suxu fena
Taruxune Singen 20.1-3*

²⁶ Na waxatini, sofa kuntigin Yowaba bata yi Rabaha suxu, Amonine manga taana. ²⁷ A yi xerane rasiga a faladeni Dawuda xa, a naxa, “N bata Rabaha yenge, n yi e ige baden suxu. ²⁸ Nayi, iki, gali dɔnxen malan, i fa taan nabilin, i a tongo i yete xa, n mi wama a tongo feni binyen birin yi lu n xa.” ²⁹ Dawuda yi gali dɔnxen malan, a fa Rabaha yenge, a yi a tongo. ³⁰ A yi mangaya taxamaseri kɔmɔtin tongo na mangan xun na. Na mangaya taxamaseri kɔmɔtin xemaan binyen yi kilo tonge saxan liye, a yi maxidixi gema faji kenden nan na. E yi a so Dawuda xun na, mangan yi se wuyaxi tongo taani. ³¹ Dawuda yi muxune suxu, a yi e ti karahan wanle ra, wudi masonla nun gema bɔɔn nun wudi segen nun bitikidi bɔnbɔna.† A na liga Amonine taan bonne birin yi. Na xanbi ra, a so Yerusalem yi e nun a ganla birin.

13

Aminon nun Tamari a fe

¹ Na xanbi ra, Dawudaa dii xemena Abisalomi xunye dii temena nde yi na naxan yi xili Tamari, a yi tofan han, na yi rafan Aminon ma, Dawudaa dii xemena. ² Aminon xaxinla bata yi keli han a fura Tamari a fe ra, a xunyena. A yi xɔdɔxɔ Aminon ma a xa fena nde liga a ra, amasɔtɔ sungutun nasɔlɔnxin nan mɔn yi a ra. ³ Koni Aminon lanfana nde yi na, a xili Yonadabo, Simeyaa dii xemena, Dawuda ngaxakedenna, kɔtaden nan yi Yonadabo ra nun. ⁴ A yi a fala Aminon xa, a naxa, “Nanfera xɔtɔn yo xɔtɔn i sunuxi, i tan, manga diina? I mi waxi a fala feni n xa ba?” Aminon yi a yabi, a naxa, “Tamari rafan n ma, n fafaxakedenna Abisalomi xunyena.” ⁵ Yonadabo yi a fala a xa, a naxa, “I yete rafura i yi i sa saden ma. I baba na fa i fema waxatin naxan yi, i yi a fala a xa, i naxa, “Tin, n xunyen Tamari xa fa donsena nde rafala n xa, a xa a rafala n yetagi, a yeteen yi a so n yii, n yi a don.’”

⁶ A yi a yete rafura, a yi a sa. Mangan yi fa a todeni, Aminon yi a fala mangan xa, a naxa, “Tin, n xunyen Tamari xa fa buru firin nafala n yetagi, a yeteen yi e raso n de, n yi e don.” ⁷ Dawuda yi xeraan nasiga na faladeni Tamari xa a konni, a naxa, “Siga i tada Aminon konni, i sa donseen nafala a xa.” ⁸ Tamari yi siga a tada Aminon ma banxini, a yi a li saxi. A yi se fujin tongo, a burun bɔnbɔ, a yi burun nafala a yetagi, a yi e gilin. ⁹ Na xanbi ra, a yi e ragodo alogo a xa e don, koni a mi tin. Aminon yi a fala, a naxa, “Muxune birin namini n ma banxini!” Muxune yi mini banxini. ¹⁰ Nayi, Aminon yi a fala Tamari xa, a naxa, “Fa donseen na n xi banxini, i yeteen xa a raso n de, n yi a don.” Tamari burun naxanye rafala, a ne xali a tada Aminon xi banxini. ¹¹ A yi e soma a yii waxatin naxan yi alogo a xa e don, a yi Tamari suxu, a yi a fala a xa, a naxa, “Tamari, fa be, en fa kafu.” ¹² A yi a yabi, a naxa, “En-en, n tada, i nama n nayagi, amasɔtɔ na mi ligama Isirayila yi. I nama na xaxilitareyaan sifan liga. ¹³ N sigan minen yi nxu nun n ma yagina? I luma nen nayi alo xaxilitarena Isirayila yi. Iki, n bata i mafan, a fala mangan xa, a mi tonde n soe i yii mumɛ.”

¹⁴ Koni a mi a tuli matixi na ra mumɛ, a yi a suxu senben na, e kafu. ¹⁵ Na xanbi ra, Aminon yi a rajaxu kati, dangu xanuntenyaan na naxan yi a bɔɔni lan a ma. A yi a fala a xa, a naxa, “Keli be.” ¹⁶ A yi a yabi, a naxa, “En-en, bayo i na n kedi, na jaxuma ayi nen dangu a singen na i naxan ligaxi n na.” ¹⁷ Koni a mi a tuli matixi na ra mumɛ! Banxulanna naxan yi walima a xa, a yi na xili, a yi a fala a xa, a naxa, “Sungutunni ito masiga n konna ra. I yi banxin deen balan a fɔxɔ ra ki faji.” ¹⁸ Aminon ma walikeen yi a ramini tandeni, a deen balan a fɔxɔ ra.

Dugi yee masunbuxin nan yi ragodoxi Tamari ma, bayo mangana sungutun nasɔlɔnxine yi na nan soma. ¹⁹ Tamari yi xuben so a ma, dugi yee masunbuxin naxan yi a ma, a yi na yibɔ, a yi a yiin sa a xun ma, a siga wuge. ²⁰ A tada Abisalomi yi a maxodin, a naxa, “E nun i tada Aminon bata kafu ba? N magilena, iki i dundu, i tada nan a ra, i

† 12:31: Bitikidin mɔn falama yirena nde yi fa fala “Birikidina.”

nama feni ito sa i bɔɲeni.” Tamari yagixin yi lu a tada Abisalomi a banxini, alo ɲaxalan nabejinxina.

²¹ ɲɛɛ Manga Dawuda na birin mɛ waxatin naxan yi, a xɔlɔ ki faji. ²² Abisalomi mi yi fa falan tima Aminon na, bayo a yi ɲaxaxu a ma, amasɔtɔ a bata a magilen Tamari karahan, e kafu.

Abisalomi yi Aminon faxa

²³ ɲɛɛ firin dangu xanbini, bayo yɛxɛɛ xabe xabane yi Abisalomi yii Baali-Xasori yi, Efirami dexɔn, a yi mangana diine birin xili. ²⁴ Abisalomi yi siga mangan fɛma, a yi a fala a xa, a naxa, “Mangana, yɛxɛɛ xabe xabane n konni. Tin, ɛ nun i ya walikene xa sa lan ɲaxaxaxani ito yi.” ²⁵ Mangan yi a fala Abisalomi xa, a naxa, “ɛn-ɛn, n ma diina, nxu birin mi sigɛ, a findin goronna nan na i xun ma.” Abisalomi yi kankan na ma mangan xa, koni mangan mi wa siga feni, a yi sa duba a xa. ²⁶ Abisalomi yi a fala, a naxa, “Nba, tin, n tada Aminon tan xa fa n fɔxɔ ra.” Mangan yi a yabi, a naxa, “Nanfera a sigama i konni?” ²⁷ Na xanbi ra, Abisalomi mɔn yi xidi a ma han, a ɲan na, mangan yi a dii xɛmɛne nun Aminon bejin, e birin yi siga Abisalomi konni.

²⁸ Abisalomi yi yamarini ito fi a banxulanne ma, a naxa, “ɛ liga ki faji, manpaan na Aminon bɔɲɛn nasɛwa waxatin naxan yi, n yi a fala ɛ xa, n naxa, ‘ɛ Aminon faxa.’ Nayi, ɛ yi a faxa. Hali ɛ mi gaxu, n tan xa mi ɛ yamarixi ba? ɛ sɔbɛ so ki faji.” ²⁹ Abisalomi a banxulanne yi Aminon suxu alo Abisalomi e yamari kii naxan yi. Mafuren, mangana diin bonne yi keli, e yi te e sofanle fari, e yi e gi. ³⁰ E mɔn yi kira yi, na xibarun yi sa Dawuda li, e naxa, “Abisalomi bata i ya diine faxa. Keden mi luxi a nii ra.” ³¹ Mangan yi keli, a yi a dugine yibɔ, a yi a sa bɔxɔni, a walikɛɛn naxanye birin yi a dexɔn ma, ne fan yi e dugine yibɔ. ³² Koni Yonadabo, Simeyaa dii xɛmɛna, Dawudaa ngaxakedenna, na yi falan tongo, a naxa, “N kanna, i nama a miri a e bata i ya diine birin faxa. Aminon nan keden faxaxi. Abisalomi bata yi a nata xabu Aminon kafu ɲaxɔyaan naba a xunyɛn ɲaxalanmaan Tamari ra waxatin naxan yi. ³³ I nama a miri a i ya diine birin bata faxa. ɛn-ɛn, Aminon nan keden faxaxi.”

³⁴ Abisalomi yi a gi. Banxulanna naxan yi tixi kantan tideni, na yi a yɛɛn nakeli, a yi gali gbeen to fɛ a xanbi ra Xoronayin kiraan xɔn, gɛyaan kanke ra. ³⁵ Yonadabo yi a fala mangan xa, a naxa, “Mangana diine fama. N naxan birin falaxi, na bata liga.” ³⁶ Yonadabo yi yelinma falan tiyɛ waxatin naxan yi, mangana diine yi fa. E wuga, mangan fan nun a walikene birin yi wuga. ³⁷ Abisalomi bata yi a gi, a siga Talamayi konni, Amixudi a dii xɛmɛna, Gesuri mangana. Dawuda tan yi sunuxi a dii xɛmɛna Aminon ma fe ra.

³⁸ Abisalomi yi a gi, a siga Gesuri yamanani, a lu na han ɲɛɛ saxan. ³⁹ Manga Dawuda yi ba xɔlɔxi Abisalomi ma, bayo a bata yi diɲa Aminon faxa feen ma.

14

Abisalomi mɔn yi so Yerusalɛn yi

¹ Yowaba, Seruyaa dii xɛmɛn bata yi a kolon a Abisalomi xɔnla bata yi mangan suxu. ² Nayi, Yowaba yi ɲaxalan fe kolonna nde fen Tekowa taan kui. A yi a fala a xa, a naxa, “A liga alo i sunuxin na a ra. I saya dugine so, i nama latikɔnɔnna sa i ma, i yetɛ liga alo ɲaxanla naxan faxa muxun wugama xabu a rakuya. ³ I siga mangan fɛma, i falani itoe ti a xa iki.” Nayi, Yowaba yi a fala a xa a lan a xa naxan fala. ⁴ Naxanla naxan kelixi Tekowa taani, na yi siga fala tideni mangan xa. A bira bɔxɔni, a yetagin yi lan bɔxɔn ma, a sɔnxɔ, a naxa, “Mangana, n mali!” ⁵ Mangan yi a maxɔdin, a naxa, “I waxi nanse xɔn ma?” A yi a yabi, a naxa, “Kaɲa gilen nan n na, n ma xɛmɛn bata faxa. ⁶ Dii xɛmɛ firin n yii, e bata yɛngɛ xɛɛn ma boden yi boden faxa, bayo muxɛ mi yi na yi, a yi e tagi ba. ⁷ Na ma, xabilan muxune birin bata keli n xili ma, e yi a fala n xa, e naxa, ‘Naxan faxan tixi, na so nxu yii. Nxu xa a faxa a ngaxakedenna fe ra a naxan faxaxi. Nxu waxi kɛ tongon nan faxa fe yi.’ Yigidi kedenna naxan luxi n xa, e na kalama nɛn, e yi n ma xɛmɛn xinla ralo ayi, sese mi lu bɔxɔ xɔnna fari.” ⁸ Mangan yi a fala ɲaxanla xa, a naxa, “Siga banxini. N yamarin fima nɛn i ya fe yi.” ⁹ Naxanla naxan kelixi Tekowa taani na yi a fala mangan xa,

a naxa, “Mangana, n kanna, n tan nan kalan tixi e nun n babaa denbayana. Na yulubin nama lu mangan nun a mangayaan fari.” ¹⁰ Mangan yi a fala, a naxa, “Xa muxuna nde falan ti i ma, fa na kanna ra n fema. A mi fa na joxon lige sonon.” ¹¹ A yi a fala, a naxa, “Mangan xa de xuiin tongo n xa a Marigina Ala xinli, alogo gbeexoxo tiin nama kalan nadangu ayi, n ma dii xemem naxan luxi a yi na fan faxesa.” A yi a fala, a naxa, “N bata n kololo habadan Alatala yi, i ya diin xun sexe keden peen mi bire boxoni.” ¹² Naxanla yi a fala, a naxa, “Tin, i ya walike jaxanla xa fala keden peen ti i xa, i tan, n kanna, mangana.” A yi a fala, a naxa, “Falan ti.” ¹³ Naxanla yi a fala, a naxa, “Nanfera i feene rabama kiini ito yi Alaa yamaan xili ma, i falan tima alo i baxi naxan ligade iki, i bata i yete findi yulubi kanna ra, bayo i mi faxi Abisalomi ra sa keli yamanani a luxunxi denaxan yi. ¹⁴ Loxona nde en birin faxan nen, en luxi nen alo igen na boxon, a mi fa makoe. Anu, Ala mi mafura muxun niin be, a feene yitonma alogo naxan bata kedi, na mon xa a maso. ¹⁵ Iki, n fa ito birin falaxi mangan xa nen, bayo yamaan bata yi n magaxu. Nayi, n yi a fala, n naxa, ‘N na a falama nen mangan xa, nayi waxatina nde n naxan falama, a na ligama nen. ¹⁶ A tinma nen naxan waxi nxu raxori feni Alaa yamani, a yi nxu ba na yii, n tan nun n ma dii xemena.’ ¹⁷ Iki, n tan, i ya walike jaxanla naxa, ‘N kanna, mangana falan xa xaxilisaan fi n ma. Bayo n kanna, mangan luxi nen alo Alaa malekan naxan a fajin nun a jaxin kolon. Alatala, i ya Ala xa lu n xon ma.’” ¹⁸ Mangan yi a fala jaxanla xa, a naxa, “I nama sese luxun n ma n naxan maxodinma i ma.” Naxanla yi a yabi, a naxa, “Mangana, n kanna, falan ti.” ¹⁹ Mangan yi a maxodin, a naxa, “Yowaba xa mi ito birin falaxi i xa ba?” A yi a yabi, a naxa, “N bata n kololo mangan siini, mangana, n kanna, jondin na a ra. I ya walikeen Yowaba nan n yamari, a falani itoe ti n xa n lan n xa naxanye fala i xa. ²⁰ I ya walikeen Yowaba ito ligaxi nen alogo feene xa liga kii gbete yi. Koni n kanna xaxinla luxi nen alo Alaa malekana, a kolon naxan birin ligama boxo xonna ma.”

²¹ Mangan yi a fala Yowaba xa, a naxa, “Nayi, n waxi na liga feni, siga, i sa fa banxulanna Abisalomi ra.” ²² Yowaba yi bira, a yi a yetagin lan boxon ma, a duba mangan xa. A mon yi a fala, a naxa, “Mangana, n bata a kolon fa a i bata i ya fanna yita n na, amasoto i bata tin a ligadeni n naxan falaxi i xa.” ²³ Yowaba yi keli, a siga Gesuri yi. A sa fa Abisalomi ra Yerusalem yi. ²⁴ Koni mangan yi a fala, a naxa, “A xa xete a konni. A nama fa n yetagi.” Nayi, Abisalomi yi siga a banxini, a mi fa mangan yetagi.

²⁵ Isirayila birin yi, xeme tofani mi yi na alo Abisalomi, keli a sansonle ma han a xun tagi, fe yo mi yi a ra. ²⁶ A yi a xunna maxabama jee rajanne nin bayo a yi binyama ayi nen. A xun sexene binyen yi dangu kilo firin na. ²⁷ Abisalomi dii xeme saxan nan soto e nun dii teme keden naxan yi xili Tamari, a yi tofan han.

²⁸ Abisalomi yi lu Yerusalem yi jee firin, a mi fa mangan yetagi. ²⁹ Loxona nde, a yi Yowaba xili, a xa siga a ra mangan fema, koni Yowaba yi tondi sige a konni. Abisalomi mon yi a maxodin a firindeni, koni Yowaba mi wa siga feni. ³⁰ Nayi, Abisalomi yi a fala a walikene xa, a naxa, “E bata Yowabaa funde xeen to n gbeen dexon ma, e sa teen so a ra.” Abisalomi a walikene yi sa teen so xeen na. ³¹ Mafuren, Yowaba yi siga Abisalomi konni, a yi a maxodin, a naxa, “Nanfera i teen soxi n ma xeen na?” ³² Abisalomi yi Yowaba yabi, a naxa, “Bayo n bata yi a fala i xa nun a i xa fa, koni i mi tinxi. N yi waxi i rasiga feni mangan nan ma xerayani ito ra, fa fala ‘Nanfera n kelixi Gesuri yamanani? A yi lan nun n lu na yi mon.’ N waxi mangan yetagin to feni fa, xa fena n na, a xa n faxesa.” ³³ Yowaba yi siga Abisalomi a xerayaan nalideni mangan ma. Mangan yi Abisalomi xili, a fa a fema, a yi a xinbi sin a yetagi, a yetagin yi lan boxon ma. Mangan yi Abisalomi sunbu.

15

Abisalomi a murutena

¹ Na xanbi ra, Abisalomi yi wontoro keden tongo, e nun soone nun muxu tonge suulun, naxanye yi e gima a yee ra. ² A yi keli xotonni sinma, a ti taa yi kiraan deen na. Muxu yo nema yi dangue siga mangan konni kiti sadeni, Abisalomi yi na kanna xilima nen, a yi a maxodin, a naxa, “I kelixi taan mundun yi?” Na kanna yi a yabima nen, a naxa, “Manga

diina, n kelixi Isirayila bõnsõnna nde nin.”³ Abisalomi yi a falama nen na kannna xa, a naxa, “I ya fe fan, i tinxin, koni muxu yo mi mangan konni naxan a tuli matima i ra.”

⁴ Abisalomi yi a falama nen, a naxa, “Ee! Xa n yi nõe finde kitisaan na nun yamanani ito yi! Yengen naxanye birin tagi hanma kiti sa daxina, ne yi fama nen n fema, n yi kiti kenden sa e tagi.”⁵ Xa na kannna a maso a ra, a yi a xinbi sin a yetagi, Abisalomi yi a rakelima nen, a yi a sunbu.⁶ Muxun naxanye birin yi sigama mangan fema kiti sadeni, Abisalomi yi na ligama nen, Abisalomi lu rafanɲe Isirayila muxune ma na kii nin.

⁷ Nɛɛ naanin dangu xanbini, Abisalomi yi a fala mangan xa, a naxa, “Tin, n xa siga Xebiron yi, alogo n layirin naxan tongoxi Alatala xa, n xa sa na rakamali.”⁸ N yi Gesuri taani Arami yamanani waxatin naxan yi, n na layirin tongo nen, xa a n nafa Yerusalen yi, n saraxan bama nen Alatala xa Xebiron yi.”⁹ Mangan yi a fala a xa, a naxa, “Siga bõɲe xunbenli.” Nayi, Abisalomi yi keli, a siga Xebiron yi.

¹⁰ Abisalomi yi xerane rasiga wundoni Isirayila bõxõn birin yi, e xa sa a fala, e naxa, “E na xõtaan xuiin me waxatin naxan yi, e xa a fala, e naxa, ‘Abisalomi nan yamanan mangan na Xebiron taani.’”¹¹ Muxu kemɛ firin bata yi keli Yerusalen yi fa Abisalomi fõxõ ra, koni e yi biraxi a fõxõ ra xaxilitareyaan nin, e mi yi fefe kolon na feni.¹² Abisalomi yi saraxan nalima waxatin naxan yi, a yi xeraan nasiga Giloha taani, Axitofeli Giloha kaan xilideni, Dawudaa maxadi tiina. Yanfan senben yi gbo ayi, muxune yi wuya ayi Abisalomi fõxõ ra.

Dawuda yi a gi Yerusalen yi

¹³ Dõnxen na, fala ralina nde yi a fala Dawuda xa, a naxa, “Isirayila kaane bata bira Abisalomi fõxõ ra.”¹⁴ Nayi, Dawudaa walikɛɛn naxanye yi a fema Yerusalen yi, a yi a fala ne xa, a naxa, “E keli, en na en gi, bayo fɛɛ mi sa luma na en yi en ba Abisalomi yii. E siga mafuren, xanamu, a tan a mafurama nen a gbalon sa taan birin fari silanfanna ra.”

¹⁵ Mangana walikene yi a fala, e naxa, “Mangana, nxu kannna, nxu i sagoni.”¹⁶ Mangana muxune birin yi bira a fõxõ ra, a yi a konyi ɲaxalan* fu lu manga banxin kantandeni.¹⁷ Mangan nun a fõxõrabirane birin mini taani waxatin naxan yi, e sa ti banxina nde dɛxõn naxan makuya taan na ndedi.¹⁸ Dawudaa walikene birin yi lu dangue a dɛxõn, e nun Keretine nun Peletine nun Gati taan muxu kemɛ senninna naxanye bira a fõxõ ra, ne birin yi lu dangue mangan yetagi.

¹⁹ Mangan yi a fala Itayi Gati kaan xa, a naxa, “Nanfera i fan fama n fõxõ ra? Xɛɛ, i lu Manga Abisalomi fema amasõto xõɲen nan i tan na, muxu kedixin nan i tan na keli i ya yamanani.”²⁰ I faxi xoro nin, n xa i xali n yii to ba? Anu n tan yetɛɛn mi a kolon n sigan denaxan yi. I ngaxakedenne tongo, i xɛɛ. Alaa hinanna nun a tinxinna xa lu i xõn.”²¹ Koni, Itayi yi mangan yabi, a naxa, “N bata n kõlõ habadan Alatala yi e nun n ma mangan niini. Mangana, n kannna, n tan i ya walikɛɛn luma nen i fõxõ ra, i na siga dɛdɛ, xa a findi sayaan na hanma kisina.”²² Nayi, Dawuda yi a fala Itayi Gati kaan xa, a naxa, “En siga, dangu yɛɛn na!” Na ma, Itayi nun a sofane nun a denbayane birin yi siga.

²³ Yamanan muxune birin yi wugama, e gbelegbele, ganla nɛma danguma Dawuda yetagi. Mangan yetɛɛn yi Kedirõn lanbanni gidi kiraan xõn naxan sigama tonbonni.²⁴ Sadõki fan yi na, e nun Lewi bõnsõnna muxun naxanye yi Alaa Layiri Kankiraan xalima.† E yi Alaa Kankiraan dõxõ, saraxarali Abiyatari yi lu saraxan naliye han naxanye birin yi kelima taani, ne yi dangu ɲan.²⁵ Mangan yi a fala Sadõki xa, a naxa, “Alaa Kankiraan naxɛɛ taani. Xa n na Alatalaa hinanna sõto, a n naxɛɛ, a tinma nen n Layiri Kankiraan to e nun a dõxõdena.”²⁶ Koni xa Ala a fala, a naxa, ‘I mi fa rafan n ma sõnõn,’ awa, n tan ni i ra naxan na rafan a ma a xa na liga n na.”²⁷ Mangan mõn yi a fala saraxarali Sadõki xa, a naxa, “Xɛɛ taani bõɲe xunbenli, e nun i ya dii xemena Aximaasi nun Abiyatari a dii xemen Yonatan.”²⁸ N tan mabinni, n luma nen tonbonni baan gidideni, han n yi i ya xibarun sõto i ya xerane ra.”²⁹ Nayi, Abiyatari nun Sadõki yi Alaa Kankiraan xali Yerusalen yi, a sa lu na.

* 15:16: Konyi ɲaxanle sariyan sebexi Xõrõyaan 21.7-11 kui. Konyin nan ne ra, a naxanye sõto a ɲaxanla ra. † 15:24: 15.24 Layiri Kankirana fe mõn sebexi Xõrõyaan 25.10-22 kui.

³⁰ Dawuda wugamatōon yi te Oliwi geyaan fari, a yetagin luxunxi, a sanni genla a ra. Naxanye birin yi tema a fōxō ra, ne fan bata yi e yetagine luxun, e yi wugama. ³¹ E yi a fala Dawuda xa, e naxa, “Axitofeli biraxi Abisalomi fōxō ra yanfantenne yē.” Dawuda yi a fala, a naxa, “Alatala, a liga Axitofeli maxadine xa findi fufafuun na.” ³² Dawuda geyaan xun tagin li waxatin naxan yi, Ala batuma denaxan yi, a yi a maxadi muxun Xusayi, Araka bōnsōnna muxuna nde to fē a ralandeni, a dugine yibōxi, burunburunna a xunni. ³³ Dawuda yi a fala a xa, a naxa, “I nama fa n fōxō ra, i findima nen n goronna ra. ³⁴ Xete taani, i sa a fala Abisalomi xa, i naxa, ‘N bata findi i ya walikēen na. A singeni, n wali nen i baba xa, koni iki, n waxi wali feni i tan nan xa.’ Na ma, i nōe n maliye Axitofeli a maxadi xuine kale nen n xili ma. ³⁵ Saraxaraline, Sadōki nun Abiyatari luma nen i fema. I na naxan birin to manga banxini, i yi a fala saraxaraliin Sadōki nun Abiyatari xa. ³⁶ Sadōki a dii xemena Aximaasi nun Abiyatari a dii xemen Yonatan firinne birin e fema, i na xibarun naxanye mē, i yi e rafa ne faladeni n xa.” ³⁷ Nayi, Dawuda xōyin Xusayi xete taani waxatin naxan yi, Abisalomi fan yi so Yerusalēn yi.

16

Dawuda xōyine nun a yaxune

¹ Dawuda bata yi dangu geyaan xuntagin na ndedi, Mefiboseti a walikēen Siba yi fa a ralandeni. Sofali firin yi a fōxō ra, buru keme firin, bogise xōnna xaren ligaseen yēe keme e nun xōde bogi xaren ligaseen yēe keme e nun manpa kundi keden yi naxanye fari. ² Mangan yi a fala Siba xa, a naxa, “I ito ligan di?” Siba yi a yabi, a naxa, “Sofanle findin denbaya maxali seen nan na, burune nun wudi bogine findima i ya sofane balon nan na, naxanye na tagan tonbonni, manpaan yi findi ne min seen na.” ³ Mangan yi a fala, a naxa, “I kanna dii xemen minen yi?” Siba yi a yabi, a naxa, “Mefiboseti bata lu Yerusalēn yi, bayo a falaxi nen, a naxa, ‘Isirayila yamana n babaa mangayaan soma nen n yii to.’” ⁴ Mangan yi a fala, a naxa, “Mefiboseti gbeen naxan birin na, n bata na birin so i yii.” Nayi, Siba yi a xinbi sin bōxōni. A yi a fala, a naxa, “I nuwali Mangana, i bata hinan n na.”

⁵ Manga Dawuda to fa Baxurin taan fema, muxuna nde yi mini, e nun Sōli birin yi bōnsōn kedenna nin, a xili Simeyi, Geraa dii xemena. A mini, a lu dangan tiye. ⁶ A lu gemene wole Dawuda ma e nun Manga Dawudaa walikene birin, hali yamaan nun sofa senbemanē to yi a yiifanna nun a kōmenna ma. ⁷ Simeyi yi a dangama, a gbelegbele, a naxa, “Siga, siga, fuyantenna, faxa tiina!” ⁸ I faxan naxanye tixi Sōli a denbayani, Alatala i ratōronma nen ne birin na. I bata mangayaan ba Sōli yii, nanara Alatala bata a so i ya dii xemena Abisalomi yii. Iki, i tan tōroni bayo faxa tiin nan i ra.” ⁹ Nayi, Seruyaa dii xemena Abisayi yi a fala mangan xa, a naxa, “Nanfera bare faxaxini ito mangan dangama, n kanna? A lu n xa sa a xunna ba a dē.” ¹⁰ Koni mangan yi Abisayi yabi, a naxa, “I tan nun i tada Yowaba, ε gbee biran nanse yi? Xa a sa a li xemēni ito n dangama bayo Alatala nan a yamarixi a xa n danga, muxu yo mi nōe falan tiye a ma.” ¹¹ Dawuda mōn yi a fala Abisayi nun a walikene xa, a naxa, “Xa n ma diin waxi n faxa feni, a mi finde tērena fe ra xa Bunyamin kaani ito fan na liga. ε a lu na, a xa n danga, xa Alatala bata a yamari. ¹² Waxatina nde, Alatala n ma tōron toma nen. Nayi, a n ma dangan masarama nen duban na.”

¹³ Dawuda nun a fōxōrabirane yi sigan waxatin naxan yi kiraan xōn, Simeyi yi sigama e yelanni geyaan kanke ra, a mōn yi lu e dange, a yi lu gemen nun benden wole e ma. ¹⁴ Dōnxen na, mangan nun a fōxōrabirane yi Yuruden baan li. E bata yi xadan, e yi e matabu menni.

Abisalomi Yerusalēn yi

¹⁵ Abisalomi bata yi so Yerusalēn yi e nun Isirayila yamaan birin, Axitofeli fan yi a fōxō ra. ¹⁶ Xusayi, Araka bōnsōnna muxuna nde, Dawuda maxadi muxun fa waxatin naxan yi Abisalomi fema, a gbelegbele, a naxa, “Tantunna mangan xa.” ¹⁷ Abisalomi yi Xusayi maxōdin, a naxa, “I ya tinxinna ngaan nan na ra i xōyin Dawuda xa ba? Nanfera i mi sa

a mati?” ¹⁸ Xusayi yi Abisalomi yabi, a naxa, “N mi tinxi nen. Bayo Alatala nun Isirayila birin naxan sugandixi mangan na, n na nan fəxə ra. Nayi, n luma i tan nan fəxə ra. ¹⁹ N walima nde xa? A finde a dii xemen na ba? Bayo n bata yi wali i baba xa, n walima nen i fan xa.”

²⁰ Abisalomi yi a fala Axitofeli xa, a naxa, “E a fala e bode tagi en lan en xa naxan liga.”

²¹ Axitofeli yi Abisalomi yabi, a naxa, “Dawuda konyi naxanla* naxanye lu manga banxin kantandeni, e nun ne xa sa kafu. Nayi, Isirayila birin a kolonje a i bata rajaxu i baba ma alo se kunxin xirina, i fəxərabirane yi senbe so.” ²² Nayi, e bubun ti Abisalomi xa manga banxin xuntagi, Abisalomi nun a babaa konyi naxanle yi sa kafu menni Isirayila birin yetagi. ²³ Na waxatini, Axitofeli a maxadin yi suxi alo Ala yetena a fala kii naxan yi. Dawuda nun Abisalomi fan yi a maxadine suxuma kii kedenna nin.

17

Xusayi yi Axitofeli matandi

¹ Waxatidi to dangu, Axitofeli yi a fala Abisalomi xa, a naxa, “Tin, n xa muxu wuli fu nun firin sugandi, n siga Dawuda fəxə ra to kəeen yeteen na. ² N sa a xadanxin lima nen, fanga mi fa a ra, n yi a suxu. Naxanye biraxi a fəxə ra, ne yi e gi. Nayi, n yi mangan kedenna faxa. ³ N yi yamaan birin mabandun i ma. I xemen naxan fenma, na na faxa, yamaan birin fama nen i ma, e lu bəje xunbenli.” ⁴ Na falan yi Abisalomi nun Isirayila fonne birin kenən.

⁵ Na waxatini, Abisalomi yi yamarin fi, a naxa, “E mən xa Xusayi, Araka bənsənna muxun fan xili alogo en xa a me a naxan falama.” ⁶ Xusayi yi fa Abisalomi fema, Abisalomi yi a fala a xa, a naxa, “Axitofeli ito nan falaxi, a naxan falaxi a lan en yi na liga ba hanma en-en? I fan xa falan ti.” ⁷ Xusayi yi Abisalomi yabi, a naxa, “Ito yi, Axitofeli mi maxadi fajni tixi. ⁸ I yetena i baba nun a muxune kolon ki fajni. Sofa kenden nan e ra, e magaxu alo yatan naxan ma diiye baxi a yii burunna ra. Yenge soon nan yi i baba ra, a mi luma yamaan fema kəeen birin na. ⁹ Iki, a luxunxi yinla nde ra hanma yire gbete. Dawudaa ganla na en ma muxuna ndee faxa tun, na feen xibarun sigama ayi nen, e naxa a Abisalomi a ganla bata nə. ¹⁰ Na na liga, hali senbemaan naxanye luxi alo yatane en ma ganla ye, ne tunnaxələma e ma nen, bayo Isirayila kaane birin a kolon a yenge so fajin nan i baba ra, anu a fəxərabirane senben gbo. ¹¹ Nayi, n miriyani, Isirayila sofane birin xa e malan i fema, keli Dan ma han sa dəxə Beriseba ra. Nayi, e wuyama ayi nen alo baan jeməsinna. Na xanbi ra, i yeteen yi siga e yengedeni. ¹² A lu dede, en na a suxe, en so a xunna alo xiila godon bəxən ma kii naxan yi. E nun a muxune sese mi a yimine. ¹³ Xa a luxun taana nde yi en ma, Isirayila kaane birin fe lutin na, en yi na taan halagi, hali a gemedina, a mi luye.” ¹⁴ Abisalomi nun Isirayila kaane yi a fala, e naxa, “Araka bənsənna muxu Xusayi a maxadi xuine dangu Axitofeli gbeene ra.” Alatala bata yi a ragidi nun a Axitofeli a maxadi xuiin xa kala alogo tərən xa Abisalomi li.

¹⁵ Axitofeli naxan fala Abisalomi nun Isirayila fonne xa, Xusayi yi na rali saraxaralina Abiyatari nun Sadəki ma. ¹⁶ A yi a fala e xa, a naxa, “Iki, e mafura xeraan nasige Dawuda ma. E yi a fala a xa, a nama kəeen nadangu baan meremerəni. A lan a xa baan gidi alogo a nama e nun a fəxərabirane raxəri.” ¹⁷ Yonatan nun Aximaasi yi tixi En-Rogeli yi. Walike gilena nde yi fa a fala e xa, a e xa sa na fala Dawuda xa, bayo e mi yi suse soe taani e yi e yete mayita. ¹⁸ Koni, banxulanna nde yi e to, a sa a fala Abisalomi xa. Nayi, e firinna birin yi siga mafuren, e sa so xemena nde a banxini Baxurin taani xəjinna yi naxan ma sansan kui, e sa e luxun menna ra. ¹⁹ Naxanla yi bitinganna tongo, a yi a sa xəjinna de ra, a sansi xəri dinxin tongo a na sa mən fari alogo e nama sike sese ma. ²⁰ Abisalomi a walikene to na naxanla banxin li, e yi a maxədin, e naxa, “Aximaasi nun Yonatan minen?” Naxanla yi e yabi, a naxa, “E bata dangu xuden na.” Walikene yi e fen, e mi e to, e yi xete Yerusalen yi. ²¹ E keli xanbini na, Aximaasi nun Yonatan yi te xəjinna ra, e sa Manga

* 16:21: Konyi naxanle sariyan sebexi Xəroyaan 21.7-11 kui. Konyin nan ne ra, Dawuda naxanye sətə a naxanla ra.

Dawuda rakolon. E yi a fala Manga Dawuda xa, e naxa, “E keli, ε mafura, ε baan gidi, bayo Axitofeli bata maxadin ti lan ε fe ma.” ²² Dawuda nun yamaan naxan yi a fɔxɔ ra, e keli benun subaxani, e birin yi Yurudɛn baan gidi. Keden mi lu naxan mi Yurudɛn baan gidi.

²³ Axitofeli to a to, a a maxadi xuiin mi suxi, a yi a sofanla tongo, a siga a konni a taani. A yamarine fi a denbayaan ma. Na xanbi ra, a yi a yete singan, a yi faxes. E yi a maluxun a baba gaburun na.

Dawuda Maxanayin taani

²⁴ Dawuda yi siga Maxanayin taani, Abisalomi Yurudɛn baani gidi waxatin naxan yi e nun Isirayila ganla birin. ²⁵ Abisalomi bata yi Amasa findi sofa kuntigin na Yowaba funfuni. Amasa baba nan yi Yeteri ra, Isirayila kaan naxan Abigayili dɔxɔ, Naxasi a dii tɛmɛna, Yowaba nga Seruya xunyɛna. ²⁶ Abisalomi nun Isirayila kaane yi e gali malanden nafala Galadi yamanani.

²⁷ Dawuda to fa Maxanayin taani, Naxasi a dii xɛmɛn Sobi naxan yi kelixi Rabaha yi, Amonine manga taana, na nun Amiyeli a dii xɛmɛn Makiri, Lodebara kaana, e nun Galadi kaan Barasilayi, naxan yi kelixi Rogelimi yi, ²⁸ ne yi fa seni itoe ra Dawuda yɛɛ ra: sadene nun goronne nun feɓene nun murutun nun fundenna nun murutu fujin nun sansi xɔri gilinxine nun konso togen nun togen siya gbɛtɛye nun ²⁹ kumin nun nɔnɔn nun yɛxɛene nun fɛnɛna. E fa ne birin na Dawuda nun a yamaan xa naxanye yi a fɔxɔ ra, alogo e xa e don, bayo e yi a falama nen, e naxa, “Kamɛn nun ige xɔnla bata yamani ito suxu tonbonni.”

18

Abisalomi faxes feen yɛngeni

¹ Dawuda yi yamaan malan naxanye yi a fɔxɔ ra, a yi sofa kuntigine dɔxɔ naxanye muxu kɛmɛne nun muxu wuline xun na. ² Dawuda yi yamaan fɔxɔ singen nasiga Yowaba ma a yamarin bun, a yi a fɔxɔ firinden nasiga Abisayi ma a yamarin bun, Seruyaa dii xɛmɛn Yowaba tada. Dawuda yi a fɔxɔ saxanden nasiga Itayi Gati kaan ma a yamarin bun. Mangan mɔn yi a fala yamaan xa, a naxa, “N fan wama siga feni ε fɔxɔ ra.” ³ Koni, yamaan yi a fala a xa, e naxa, “I mi sigama. Bayo xa nxu nxu gi, yaxune mi nxu yatema, hali nxu fɔxɔ kedenna faxes, e mi na yatema. Koni, i tan dangu nxu tan sofa muxu wuli fu ra. Nanara, a lan i lu taani, i nɔɛ nxu maliye denaxan yi.” ⁴ Mangan yi e yabi, a naxa, “Naxan nafan ε ma, n na nan ligama.” Sofane yi minima kɛmɛ kɛmɛ yɛɛn nun wuli wuli yɛɛn ma waxatin naxan yi, mangan yi ti taan so dɛɛn na. ⁵ Mangan mɔn yi a fala Yowaba nun Abisayi nun Itayi xa, a naxa, “N bata ε mafan, ε nama fe naxi yo liga Abisalomi ra, n ma diina.” Sofane birin yi a xuiin name na yamarin fiye kuntigine ma.

⁶ Dawudaa sofane yi mini siga Abisalomi a ganla yɛngɛdeni, yɛngɛn so Efirami fɔtɔnna nin. ⁷ Dawudaa ganla yi Abisalomi a ganla nɔ, e yi muxu wuli mɔxɔɓɛ faxes e ra na lɔxɔni. ⁸ Yɛngɛn yi so yamanan birin yi. Naxanye faxes fɔtɔnɔni, ne yi wuya dangu naxanye faxes yɛngeni.

⁹ Na waxatini, Abisalomi yi mini Dawudaa walikene ma. Abisalomi bata yi te sofanla fari. Sofanla yi so wari bili gbeen yiine bun, Abisalomi xunna yi kankan wari yiine longonna ra. A lu bɔxɔn nun kuyen tagi, sofanla yi mini a bun. ¹⁰ Xɛmɛna nde to na to, a fa na fala Yowaba xa, a naxa, “N bata Abisalomi to singanxi wariin bun.” ¹¹ Koni, Yowaba yi a fala xɛmɛn xa, a naxa, “I a to nen? Nanfera i mi a faxes keden na? N yi gbeti gbanan fu soɛ nen i yii e nun tagixidina nde.” ¹² Koni na xɛmɛn yi a fala Yowaba xa, a naxa, “Hali i gbeti gbanan wuli keden so n yii, n mi tinɓɛ fe naxin ligɛ mangana dii xɛmɛn na, bayo nxu birin a mɛ nen manga yamarini ito fima i tan nun Abisayi nun Itayi ma, a naxa, ‘E xaxili lu Abisalomi xɔn, muxu yo nama fe naxin liga a ra.’” ¹³ Xa n yi na liga alo n mi sese mexi, n yi bɔnɔma n niini nen, mangan yi n ma wulen kolonma nen, bayo sese mi luxunɓɛ a ma. Nayi, i tan yetɛɛn mi yi n xun mafale.” ¹⁴ Yowaba yi a yabi, a naxa, “N mi n ma waxatin kalama i tan xɔn.” A yi tanba saxan tongo, a sa e sɔti Abisalomi

kankeni a jɛjɛn singanxin na. ¹⁵ Sofa banxulan fuun naxanye yi Yowabaa yɛngɛ so seene maxalima, ne yi Abisalomi rabilin, e yi a rajan.

¹⁶ Na xanbi ra, Yowaba yi xɔtaan fe alogo yɛngɛn xa dan. Nayi, Dawudaa sofane yi xɛtɛ Abisalomi a ganla fɔxɔ ra. ¹⁷ E yi Abisalomi tongo, e yi a woli yili gbeen na fɔtɔnni, e gɛmɛ gbegbe malan a fari. Na waxatini, Abisalomi a sofane yi e gi, birin yi siga a konni. ¹⁸ Abisalomi yi kɛndɛ waxatin naxan yi, a bata yi banxi gbeen ti Manga lanbanni, bayo a yi a mirima nɛn, a naxa, “Dii xɛmɛ mi fa n yii, n xinla luyɛ naxan yii.” Nanara, a yi na banxin xili sa a yetɛ xun ma, naxan mɔn xili bama han to a Abisalomi a banxina.

¹⁹ Aximaasi, Sadɔki a dii xɛmɛn yi a fala Yowaba xa, a naxa, “Tin, n xa n gi n sa a fala mangan xa Alatala kitin naxan nagidixi a ma, a yi a so a yaxune yii.” ²⁰ Yowaba yi a fala a xa, a naxa, “Xibaru fajin rali mi i ra to, lɔxɔ gbɛtɛ i sa xibaru fajin naliyɛ, koni to i mi a xalɛ, bayo mangana dii xɛmɛn bata faxa.” ²¹ Yowaba yi a fala Kusi kaana nde xa, a naxa, “Siga, i naxan toxi, sa na fala mangan xa.” Kusi kaan yi a xinbi sin Yowaba bun ma, a yi a gi. ²² Aximaasi, Sadɔki a dii xɛmɛn mɔn yi a fala, a naxa, “Sese liga, tin, n fan xa n gi Kusi kaan fɔxɔ ra.” Yowaba yi a fala, a naxa, “N ma diina, nanfera i waxi i gi feni? Na mi findima xibaru fajin ra i tan xa.” ²³ Aximaasi mɔn yi a fala, a naxa, “Hali fefe liga, n waxi n gi feni.” Yowaba yi a fala a xa, a naxa, “Awa, i gi!” Aximaasi yi a gi mini Yuruden mɛrɛ yi kirani, a sa dangu Kusi kaan na.

²⁴ Dawuda yi dɔxi dɛ firinne tagi. Kantan muxun yi siga yinna xun tagi, a yi a yɛɛn nasiga, a yi xɛmɛna nde kedenna to fe a giyɛ. ²⁵ Kantan muxun yi gbelegbele, a yi a fala mangan xa. Mangan yi a yabi, a naxa, “Xa a kedenna nan a ra, a fama xibaru fajin nan na.” Na xɛraan yi masoma, ²⁶ kantan muxun mɔn yi muxu gbɛtɛ fan to gixi. A gbelegbele dɛ kantanna ra, a naxa, “Muxuna nde fan kedenna fama a giyɛ.” Mangan yi a fala, a naxa, “Na fan faan xibaru fajin nan na.” ²⁷ Kantan muxun yi a fala, a naxa, “Muxu singen luxi alo Aximaasi na a ra, Sadɔki a dii xɛmɛna.” Mangan yi a fala, a naxa, “Xɛmɛ fajin nan a ra, a fama xibaru fajin nan na.” ²⁸ Aximaasi yi gbelegbele, a yi a fala mangan xa, a naxa, “I nuwali.” A yi a xinbi sin mangan yetagi, a yetagin yi lan bɔxɔn ma, a yi a fala, a naxa, “Barikan bira Alatala xa, i ya Ala, naxan i yɛngɛ faane soxi i yii, mangana, n kanna.” ²⁹ Mangan yi a maxɔdin, a naxa, “Abisalomi yiyalan?” Aximaasi yi a yabi, a naxa, “N tan i ya walikɛɛn mayimaxa gbeen to nɛn Yowaba nxu nun i ya walikɛna nde rafa waxatin naxan yi, koni n mi yi a kolon fefe yi a ra.” ³⁰ Mangan yi a fala, a naxa, “I masiga, i ti be.” Aximaasi yi a masiga, a lu tixi. ³¹ Kusi kaan fan yi fa. A yi a fala, a naxa, “Mangana, n kanna, n baxi xibaru fajin nan mɛdeyi, bayo Alatala bata i ya kitin sa to. Naxanye yi i yɛngɛma, a bata ne sa i sagoni.” ³² Mangan yi Kusi kaan maxɔdin, a naxa, “Sese mi Abisalomi sɔtɔxi ba?” Kusi kaan yi a yabi, a naxa, “Naxan na banxulanna sɔtɔxi, na xa i yaxune birin sɔtɔ, e nun naxanye birin murutɛxi i xili ma.”

19

Dawuda yi a dii xɛmɛn wuga

¹ Nayi, mangan yi kɔntɔfili, a yi te sangansoon kɔɛ ra taan yinna dɛɛn xun ma, a lu wugɛ. A yi lu sigamatini, a falama, a naxa, “N ma dii xɛmɛna Abisalomi! Hali n tan yi faxa i funfuni nun. N ma dii xɛmɛna Abisalomi, n ma dii xɛmɛna!” ² E yi na fala Yowaba xa, e naxa, “Mangan sunuxin luma Abisalomi wugɛ.” ³ Na lɔxɔn xunna kenla yi masara sunun na sofane birin xa. Bayo na lɔxɔni yamana a mɛ nɛn a mangan sunuxi a dii xɛmɛna fe ra. ⁴ Na lɔxɔn yetɛni, sofane luxunxin yi so taani alo sofa yagixin naxanye e gixi yɛngɛni. ⁵ Mangan bata yi a yetagin luxun, a gbelegbelema, a naxa, “N ma dii xɛmɛna Abisalomi! Abisalomi, n ma dii xɛmɛna, n ma dii xɛmɛna!” ⁶ Yowaba yi so mangan konni, a yi a fala a xa, a naxa, “I bata i ya walikɛne birin nayagi to, naxanye i niin nakisixi, ɛ nun i ya dii xɛmɛne nun i ya dii tɛmɛne nun i ya jaxanle nun i ya konyi jaxanle birin. ⁷ I rajaxu naxanye ma, i bata ne rafan, i rafan naxanye ma, i yi ne rajaxu. Bayo i bata a yita to, a i ya gali mangane nun i ya walikɛ tinxinxine, a ne bɔtɛ mi i xa. N bata a to iki xa Abisalomi yi lu a nii ra nun to, nxu tan birin yi faxa na, na yi rafan i ma nun. ⁸ Nayi, keli, i mini,

i falan ti i ya walikene xa. Bayo n bata n kolɔ Alatala yi, xa i mi mini muxu keden mi luyɛ i fɔxɔ ra to kɔɛɛn na, na naxuma ayi nen dangu tɔrɔn na naxan birin bata liga keli i foningeya waxatin ma han iki.”⁹ Nayi, mangan yi keli, a dɔxɔ taan so dɛɛn na. E na fala yamaan xa, e naxa, “Mangan dɔxi taan so dɛɛn na.” Yamaan birin yi fa mangan yetagi. Na waxatini, Isirayila ganla tan bata yi a gi. Birin bata yi siga e konni.

Dawuda xete fena Yerusalen yi

¹⁰ Isirayila bɔnsɔnne birin nun yamaan birin yi matandin tima, e naxa, “Mangan bata en ba en yaxune yii, a tan nan en nakisi Filisitine ma, iki a bata a gi yamanani Abisalomi a fe ra.”¹¹ Anu, en Abisalomi naxan sugandixi a xa findi en ma mangan na, na bata faxes. Nanfera nayi, ɛ mi Dawuda xilima, ɛ yi a dɔxɔ mangan na?”¹² Manga Dawuda yi xerane rasiga a faladeni saraxaraliin Sadaki nun Abiyatari xa, a naxa, “ɛ falan ti Yuda fonne xa, ɛ naxa, ‘Nanfera ɛ luun dɔnxɛn na mangan naxetɛdeni a manga banxini? Anu, n tan yetɛna Isirayila kaane miriyane kolon.”¹³ Ngaxakedenmane nan ɛ ra, en wuli keden, fasa keden. Nayi, ɛ nama lu dɔnxɛn na xetɛdeni mangan ma.’¹⁴ ɛ mɔn xa a fala Amasa xa, ɛ naxa, ‘I ngaxakedenma xa mi n na ba? Xa n mi i findi sofa kuntigin na habadan Yowaba nɔxɔni, Ala xa n xa tɔrɔ gbeen sɔtɔ.’”¹⁵ Dawudaa falane yi Yuda muxune birin kenɛn, alo muxu kedenna nan yi e ra, e xeraan nasiga a faladeni mangan xa, e naxa, “ɛ nun i ya walikene birin xa xete be.”

¹⁶ Mangan yi xete han Yuruden baani, Yuda kaane yi siga Giligali yi alogo e xa sa mangan nalan, e yi a ragidi Yuruden baani.¹⁷ Gera, Bunyamin kaan naxan keli Baxurin taani, na dii xɛmɛn Simeyi yi na, na yi a mafura e nun Yuda muxune yi godo Manga Dawuda ralandeni.¹⁸ Bunyamin kaan muxu wuli keden yi biraxi a fɔxɔ ra, Siba fan naxan yi walima Soli a denbayaan xa, e nun a dii xɛmɛ fu nun suulunne nun a walike mɔxɔɛne. Ne yi fa Yuruden baan dɛ mangan yɛɛ ra.¹⁹ Kunkibane yi fa alogo e xa mangana denbayaan xali e nun naxan na mangan kenɛn. Na to yelin Yuruden baan gidɛ, Geraa dii Simeyi yi bira mangan yetagi.²⁰ A yi a fala mangan xa, a naxa, “Mangan nama n suxu n haken na. N tan i ya walikɛɛn haken naxan liga i ra i mini lɔxɔni Yerusalen yi, jinan na xɔn, i tan mangana.”²¹ Mangana, n kanna, n na a kolon a n bata yulubin liga, koni i bata a to to, n singe nan faxi i ralandeni Yusufu bɔnsɔnna muxune birin yɛɛ ra.”²² Nayi, Abisayi, Seruyaa dii xɛmɛn yi falan tongo, a yi a fala, a naxa, “Simeyi mi lan a faxes ba, a to Alatalaa muxu sugandixin dangaxi?”²³ Koni Dawuda yi a fala Abisayi nun a xunyɛn Yowaba xa, a naxa, “Seruyaa dii xɛmɛne, ɛ gbee biran nanse yi? Nanfera iki, ɛ n matandima? N mi waxi Isirayila kaa yo xa faxes to, n laxi a ra a n tan nan Isirayila mangan na to.”²⁴ Mangan yi a fala Simeyi xa, a naxa, “I mi faxama.” Mangan yi a kolɔ a xa.

²⁵ Mefiboseti, Soli a dii xɛmɛn fan fa nen mangan nalandeni. A munma yi a sanne maxa, a mi a dɛ xabene bi, a mi a dugine xa, xabu mangan siga lɔxɔni han a xete lɔxɔni bɔɛɛ xunbenli.²⁶ A to siga mangan yetagi keli Yerusalen yi, na yi a maxɔdin, a naxa, “Mefiboseti nanfera i mi sigaxi n fɔxɔ ra?”²⁷ A yi a yabi, a naxa, “Mangana, n kanna, n ma walikɛɛn nan n yanfaxi, bayo n tan i ya walikena a fala nen, a naxa, ‘N nan n ma sofanli tɔnma nen, n te a fari nxu nun mangan yi siga. Bayo sankalatɔn nan i ya walikɛɛn na.’”²⁸ Koni, a bata sa n tan i ya walikɛɛn mafala n kanna xa. Nayi, mangana, i luxi nen alo Alaa malekana. Naxan nafan i ma, na liga.²⁹ Bayo muxun naxanye birin n fafe a denbayani, mangan yi lan nun a ne faxes, n kanna, hali na birin, i bata naxanye dege tabanla ra i bata n tan i ya walikɛɛn basan ne ra. N fe tinxinxin mundun ligaxi n yi n kanna mafan?”³⁰ Mangan yi a fala a xa, a naxa, “Nanfera i mɔn falan tima? N bata a ragidi a i tan nun Siba xa bɔxɔne yitaxun.”³¹ Nayi, Mefiboseti yi a fala mangan xa, a naxa, “A xa a birin tongo, amasɔtɔ n kanna, mangan bata so a banxini bɔɛɛ xunbenli.”

³² Barasilayi, naxan yi kelixi Rogelimi taani Galadi yamanani, na fan godo nen Yuruden baani, e nun mangan yi gidi, a fan xete nen a fɔxɔ ra baan kidi ma.³³ Fonna nan yi a ra naxan bata yi jɛɛ tonge solomasɛɛ sɔtɔ, nafulu kan gbee nan yi a ra, a tan nan yi mangan baloma, a yi Maxanayin taani waxatin naxan yi.³⁴ Mangan yi a fala Barasilayi xa, a naxa,

“Fa n fəxə ra Yerusalen yi, n nan n yengi dəxe i xən ma.” ³⁵ Koni, Barasilayi yi mangan yabi, a naxa, “N mən jεε yoli sətε alogo nxu nun mangan xa te nxu bode xən Yerusalen yi? ³⁶ To n bata fori jεε tonge solomasεε. N nə a fajin nun a jaxin kolonje ba, n donseen naxan donma, n yi a min, n mi fa nə na jaxunna kolonje, hanma xemene nun jaxanle sigi sa xuina. Nanfera n finde goronna ra i xun ma? ³⁷ I ya walikεen sigama nen i fəxə ra ndedi Yuruden baan kidi ma. Koni nanfera mangana, i n saranna fima maani ito ra? ³⁸ Nayi, a lu n xa xetε n ma taani, n sa faxa n baba nun nna gaburun dεxən ma. Koni a mato, n ma dii xemen Kimihami ni i ra, a tan nan sigama i fəxə ra, naxan na i kenen, i yi na liga a ra.” ³⁹ Mangan yi a fala, a naxa, “Kimihami xa fa n fəxə ra, naxan nafan a ma, n na a lige a xa, i na wa naxan yo xən ma n tan yii, n na lige i xa.” ⁴⁰ Yamaan birin to Yuruden baani gidi, mangan fan yi gidi, mangan yi Barasilayi sunbu, a duba a xa, Barasilayi yi xetε a konni. ⁴¹ Mangan yi siga Giligali binni, Kimihami yi biraxi a fəxə ra.

Yuda yamaan birin nun Isirayila yamaan fəxə kedenna bata yi mangan nagidi Yuruden baani. ⁴² Koni Isirayila muxune yi fa mangan fεma, e yi a fala a xa, e naxa, “Nanfera nxu ngaxakedenne Yuda kaane i ragidixi Yuruden baani, ε nun i ya denbayana, anu i ya sofane birin yi i fəxə ra?” ⁴³ Yuda muxune birin yi Isirayila muxune yabi, e naxa, “Bayo nxu barin maso mangan na ε xa. Nanfera ε xələn na ra? Mangan nan nxu dεgema ba? Hanma a seen nan fixi nxu ma?” ⁴⁴ Isirayila muxune yi Yuda muxune yabi, e naxa, “Nxu gbeen nan mangan na sanja ma fu, nxu gbeen nan Dawuda ra dangu ε ra. Nanara, ε nxu rajaxuxi? Nxu singe mi yi a fala a en ma mangan xa xetε ba?” Koni Yuda muxune yi falan ti a jaxin na dangu Isirayila muxune ra.

20

Seeba yi murute Dawuda xili ma

¹ Xeme fuyantenna nde yi Giligali yi, a xili Seeba, Bikiri a dii xemena, Bunyamin kaana. Na yi xətaan fe, a gbelegbele, a naxa, “Sese mi en nun Dawuda tagi.

En nun Yese a dii xemeni ito mi malanxi sese ma. Isirayila kaane, birin xa siga a kon yi.”

² Nayi, Isirayila kaane yi xetε Dawuda fəxə ra, e bira Seeba fəxə ra, Bikiri a dii xemena. Koni, Yuda muxune yi lu e mangan fəxə ra, e yi sa a mati keli Yuruden baani siga han Yerusalen yi.

³ Dawuda yi so a banxini Yerusalen yi. Mangan yi a konyi jaxalan fune tongo a naxanye lu banxin kantandeni. A yi e lu banxina nde kui naxan yi makantanxi ki fajni, koni e mi fa kafu sənən, e yi lu ramaraxi han e sayaan ləxəni, e lu alo kaɲa gilene.

⁴ Mangan yi a fala Amasa xa, a naxa, “Yuda sofane maxili, ε birin xa fa be yi benun soqe saxan.” ⁵ Amasa yi sa na yamarin liga, koni mangan ləxən naxan saxi a xa, a yi na radangu. ⁶ Nayi, Dawuda yi a fala Abisayi xa, a naxa, “Seeba, Bikiri a dii xemen fe jaxin ligama en na nen dangu Abisalomi ra. I tan yetεen xa i kanna walikene tongo, i yi Seeba sagatan, alogo a nama taa makantanxine li, a lə ayi e ma.” ⁷ Yowabaa muxune yi bira Abisayi fəxə ra e nun Keretine nun Peletine, e nun sofane birin. E birin yi mini Yerusalen yi alogo e xa Seeba sagatan, Bikiri a dii xemena.

⁸ E to Gabayon gεme gbeen yiren li, Amasa yi fa e yεε ra. Yowaba yi maxidixi a sofa dugine yi, e nun a tagixidina, silanfanna yi singanxi naxan na a tεeni. Yowaba yi masoma waxatin naxan yi, silanfanna yi ba fələ a tεeni. ⁹ Yowaba yi a fala Amasa xa, a naxa, “Ngaxakedenne, i yiyalan?” A yi Amasa de xaben suxu a yiifanna ra alo a yi a sunbuma nen. ¹⁰ Silanfanna naxan yi sətəxi Yowaba kəmenna ma, Amasa mi a yengi lu na xən ma. Yowaba yi a səxən a kuini na ra. Amasa fudi lutine yi sa bəxəni, Yowaba mi fa a yεε firinden sin a ma, a yi faxa. Yowaba nun a tada Abisayi yi keli Seeba xili ma, Bikiri a dii xemena.

¹¹ Yowabaa sofa keden yi lu tixi Amasa binbin dɛxɔn, a naxa, “Ndee Yowaba nun Dawuda a fe yi? Ne xa bira Yowaba fɔxɔ ra.” ¹² Na waxatini, Amasa bata yi a makutukutu a wunli kira tagini. Sofaan yi a rakɔrɔsi, a yi a to birin tixi na. Nayi, a yi Amasa binbin ba kiraan xɔn, a sa a sa xɛen ma, a dugin so a xun na. ¹³ A to a ba kiraan xɔn, birin yi bira Yowaba fɔxɔ ra, alogo e xa siga Bikiri a dii xɛmɛn Seeba xili ma.

Seeba raɓanna

¹⁴ Yowaba yi Isirayila bɔnsɔnne yamanan birin yigidi a sa Abeli-Beti-Maka taan li. Berimi kaane birin yi e malan, e bira a fɔxɔ ra. ¹⁵ Yowaba nun a ganla yi Abeli-Beti-Maka taan yengɛ, bayo Seeba yi na nin, e yi gbingbinna nde rate taan yinna xɔn. E yi lu yinna dinɓɛ alogo a xa bira. ¹⁶ Naxalan xaxilimana nde yi na taani, na yi gbelegbele, a naxa, “N bata ɛ mafan! Ɛ tuli mati! Ɛ tuli mati! Ɛ a fala Yowaba xa a xa fa han be, n waxi falan ti feni a xa.” ¹⁷ Yowaba yi a maso, naxanla yi a maxɔdin, a naxa, “Yowaba nan i tan na ba?” A yi a yabi, a naxa, “Ɔn, n tan nan yati a ra.” Naxanla yi a fala a xa, a naxa, “Nba, i tuli mati n fala xuiin na.” Yowaba yi a yabi, a naxa, “N tuli matixi.” ¹⁸ Nayi, naxanla yi a fala, a naxa, “A fɔlɔni, muxune yi darixi a fale nen, e naxa, ‘En maxɔdinna ti Abeli taani, en hayun fanma nen.’” ¹⁹ Nxɔ taan taa bɔɓɛ xunbelixine nun taa tinxinxine nan ye Isirayila yi, koni i tan waxi na taan kala feen nin Isirayila yi, naxan findixi munanfan taa gbeen na Isirayila yi. Nanfera naxan Alatala gbeen na, i waxi na kala feni?” ²⁰ Yowaba yi a yabi, a naxa, “N ma miriyaan makuya na ra, sese kala fe mi n kui, hanma n yi sena nde raxɔri. ²¹ Na fe mi a ra mumɛ! Koni, xɛmɛna nde be, naxan sa kelixi Efirami geya yireni, a xili Seeba, Bikiri a dii xɛmɛna. Na bata murute Manga Dawuda xili ma. Ɛ a keden peen yiiba n xa. Nayi, n ganla bama nen taan dɛ ra.” Naxanla yi a fala Yowaba xa, a naxa, “Awa, nxu a xunna wolima i ma nen yinna fari ma.” ²² Naxanla yi sa falan ti taan muxune birin xa a xaxilimayani, e yi Bikiri a dii xɛmɛn Seeba xunna bolon a dɛ, e yi a woli Yowaba ma. Yowaba yi xɔtaan fe, sofane yi e masiga taan na, birin yi siga e konne yi. Nayi, Yowaba yi xete Yerusalen yi mangan fema.

Dawudaa kuntigine fe

²³ Yowaba yi Isirayila ganle birin yamarima nen Isirayila yi. Benaya, Yehoyadaa dii xɛmɛn nan yi Keretine nun Peletine xun na. ²⁴ Adoran nan yi karahan wanle xunna ra, e nun Yosafati, Axiludu a dii xɛmɛn nan yi mangana yenla ra. ²⁵ Sebeli tiin nan yi Sewa tan na. Saraxaraliin nan yi Sadaki nun Abiyatari ra. ²⁶ Dawudaa saraxaralina nde nan yi Ira fan na, naxan yi kelixi Yayiri xabilani.

21

Nɛɛ saxan kamena fe

¹ Dawudaa mangayaan waxatini, nɛɛ saxan kamen yi so. Dawuda yi Alatala maxɔdin. Ala yi a yabi, a naxa, “Na ligaxi Sɔli nun a denbayana muxu faxan nan ma fe ra, e to Gabayon kaane faxesa.” ² Mangan yi Gabayon kaane xili alogo a xa falan ti e xa. Isirayila bɔnsɔnna muxu mi yi Gabayon kaane ra, koni Amarine muxu dɔnxene nan yi e ra. Isirayila kaane bata yi e niin nakisin layirin tongo e xa. Koni hali na, Sɔli yi kataxi e faxesa feen na bayo Isirayila nun Yuda yeɛ rasigan xɔnla yi a ma.

³ Dawuda yi Gabayon kaane maxɔdin, a naxa, “N xa nanse liga ɛ xa? Kalan naxan tixi ɛ nɔɛ na yitɔɓɓɛ di alogo ɛ xa duba Alatalaa yamaan xa?” ⁴ Gabayon kaane yi a yabi, e naxa, “Yengen naxan nxu nun Sɔli nun a denbayaan tagi, gbetin xa mi na yitɔɓɓɛ, hanma xɛmana. Anu, a mi lan nxu yi muxun faxesa Isirayila yi.” Nayi, mangan yi a fala, a naxa, “Naxan xɔli ɛ ma, ɛ na fala n xa, n xa na liga ɛ xa.” ⁵ E yi mangan yabi, e naxa, “Bayo xɛmeni ito yi waxi nxu halagi feni, a bata yi a nata nun, a xa nxu halagi, a yi nxu raxɔri Isirayila bɔxɔn ma. ⁶ Nayi, ɛ a bɔnsɔnna muxu solofere so nxu yii, nxu xa e singan Alatala yetagi Gabayon taani, Sɔli yi dɔxi taan naxan yi, Alatala mangan naxan sugandixi.” Mangan yi a fala e xa, a naxa, “N na a soma ɛ yii nen.” ⁷ Mangan yi Mefiboseti ratanga, Yonatan ma dii xɛmɛna, Sɔli mamandenna, bayo Dawuda bata yi layirin xidi e

nun Yonatan tagi Alatala xinli. ⁸ Koni, mangan yi Ayaa dii temen Risipaa dii firinne, Aramoni nun Mefiboseti tongo, a naxanye bari Söli ma. A mən yi Söli a dii temen Mikali a dii xeme suulunne tongo, a naxanye bari Barasilayi a diina Adiriyeli ma, Abeli-Mehola kaana. ⁹ E yi e so Gabayon kaane yii, ne yi e singan geyaan fari Alatala yetagi. Na muxu soloferene birin yi faxa sanja ma kedenni. E e faxa funde xaba ləxo singen nin.

¹⁰ Risipa, Ayaa dii temen yi benbenla tongo, a yi a sa fanyen ma a yete xa. Keli se xaban fəlon ma han tule igen yi bira bəxəni, a xəline kedima yanyin na, a subene kedi kəeen na alogo e nama dəxo e binbine ma. ¹¹ Risipa, Ayaa dii temena, Söli a konyi jaxanla naxan naba, e sa na fala Dawuda xa.

¹² Nayi, Dawuda yi sa Söli nun a dii xemen Yonatan xonne maxili Yabesi kaane ra Galadi yamanani, naxanye bata yi e ba e funfuni Beti-San yi, Filisitine e singan denaxan yi e Söli nə waxatin naxan yi Gilibowa yi. ¹³ Dawuda yi Söli nun Yonatan xonne tongo Yabesi yi. Muxu soloferen naxanye singan, e yi ne fan xonne malan. ¹⁴ E sa Söli nun a dii xemen Yonatan xonne maluxun Bunyamin yamanani Sela yi, Kisu gaburun na, Söli fafe. Mangan yamarin naxanye birin fi, e yi ne birin liga. Na xanbi ra, Ala yi hinan yamanan na.

Yengen Filisitine xili ma
Taruxune Singen 20.4-8

¹⁵ Filisitine mən yi Isirayila yenge. Dawuda nun a walikene yi godo, e yi Filisitine yenge. Xadanna yi so Dawuda fatini. ¹⁶ Isebi-Benobi, Refa* yixetena nde yi a nata a xa Dawuda faxa. Silanfan nenən yi singanxi a tagi xidin na e nun sulan yi tanban naxan jəe ra naxan binyan yi dangue kilo saxan na. ¹⁷ Koni, Abisayi, Seruyaa dii xemen yi fa Manga Dawuda mali, a na Filisitin faxa. Nayi, Dawudaa muxune yi e kəlo, e naxa, “I mi fa sigama nxu fəxo ra yengeni, alogo mangayaan nama ba Isirayila yi.”

¹⁸ Na xanbi ra, yengen mən yi keli Gobi yi Filisitine xili ma. Nayi, Xusa kaan Sibekayi yi Safi faxa, Refa yixetena nde nan yi na ra.

¹⁹ Yenge gbete mən yi keli Gobi taani Filisitine xili ma. Betelemi kaan Yari a diina Elexanan yi Gati kaan Goliyati faxa, naxan ma tanba yi gbo alo gbindonna.

²⁰ Yenge gbete mən yi keli Gati taani. Menni, xeme kuyena nde yi na, naxan yii soli sennin nun san soli sennin kan yi a ra, e birin malanxina məxəjen nun naanin. Refa yixeten nan yi na fan na. ²¹ A yi Isirayila kaane konbi. Dawuda tada Simeyaa dii xemen Yonatan yi a faxa. ²² Na sofa naaninna naxanye yi kelixi Gati taani Refa bənsənni, Dawuda nun a sofane yi ne birin faxa.

22

¹ Dawuda betini ito ba Alatala nan xa, Ala to a ba a yaxune birin yii e nun Söli yii.

² A yi a fala, a naxa,

Alatala nan n ma fanyen na,
 n ma yinna, n natanga muxuna.

³ N ma Ala nan n ma geme gbeen na,
 n na n luxunma naxan kui.
 A tan nan n ye masansan wure lefaan na,
 e nun marakisi tiina

naxan luxi
 alo n ma faran makantanxina,
 n nakisidena.

A tan nan n xunbama gbaloni.

⁴ Tantunna Alatala xa!

N na a xili,
 a yi n nakisi n yaxune ma.

⁵ Sayaan bata yi a xunfanna radin n xunna ma
 alo fəxo igena,
 a yi n magaxuma

* 21:16: yi findixi muxu kuyene bənsənni benban nan na.

alo baan xaxexina.

⁶ Sayaan bata yi n nabilin a yolɔnxɔnne ra.

A a lutine rati n yee ra.

⁷ N ma tɔrɔni,

n na Alatala xili nen,

n yi n xui ramini n ma Ala ma.

A yi n xuiin me a Batu Banxini,

a yi a tuli mati n gbelegbele xuiin na.

⁸ Nanara, bɔxɔn yi maxa.

Kuyen bun tiine yi yigisan,

e xuruxurun Ala xɔlɔn bun.

⁹ Tutun yi mini a jɔeni.

Halagi ti tee degen nun tee wolonne yi mini a de.

¹⁰ Ala yi kuyen nafulunye ayi

alo kalimona, a yi godo,

kunda yidimixina a sanne bun.

¹¹ A te maleka gubugubu kanna fari,

a tungan xulen,

a siga foyeni.

¹² A yi a luxun dimini,

naxan nabilinxi kunda gbeen na,

a yi yidimixi alo ige tilinxina.

¹³ Kenen gbeen yi minima a yee ra,

tee degen yi minima naxan yi.

¹⁴ Alatala yi a kuye sarinna xuiin namini kore,

Kore Xonna Ala xuiin yi me.

¹⁵ A yi a xalimakunle woli a yaxune ma,

a yi e raxuya ayi.

A yi galanna ragodo e ma,

e birin yi e gi.

¹⁶ Alatala to a konko e ma,

a xɔlɔn to keli alo foye gbeena,

fɔxɔ igen xonna yi mini kenenni

bɔxɔn bunna yi to.

¹⁷ Ala yi a yiini bandun keli kore,

a n suxu,

a yi n ba igen tilinxi yireni.

¹⁸ A yi n xunba n yaxu senbeman ma,

e nun n yenge faan naxanye yi maxɔdɔxɔ n xa.

¹⁹ E n yenge nen,

n yi tɔrɔxi waxatin naxan yi,

koni Alatala yi n mali.

²⁰ A n ba nen gbaloni,

a yi n xɔrɔya,

a yi n nakisi

bayo n nafan a ma.

²¹ Alatala yi n kontonna fi n ma

bayo n bata tinxinje ayi a yee ra yi,

a n kontonna fi n ma

lan n yiine sarijanna ma.

²² Bayo n bata lu Alatalaa kirane xɔn ma,

n mi n makuyaxi n ma Ala ra
alo muxu jaxine.

²³ N bata a sariyane birin suxu,
n mi tondixi a tønne suxε.

²⁴ N bata n yetε ratanga haken ma,
fe yo mi n na a yeε ra yi.

²⁵ Nanara, Alatala yi n kōntōnna fi n ma,
bayo n bata tinxinjε ayi a yeε ra yi,
n yiine sarijanxi a yeε ra yi.

²⁶ Naxan na tinxinjε ayi,
i ya tinxinyaan yitama nen na ra.

Fe mi naxan na,
i ya fetareyaan yitama nen na ra.

²⁷ Naxan na sarijanjε ayi,
i ya sarijananna yitama nen na ra.

Koni naxan yidōxi,
i na suxu kiin kolon.

²⁸ Bayo i tan nan yiigelitōne rakisima,
i mōn yi wasodene fe ragodo.

²⁹ Alatala, i tan nan n ma kenenna ra.
I tan nan n ma dimini yalanma, Alatala.

³⁰ En birin nēma a ra,
n ganla yengema nen,
nxu nun n ma Ala nēma a ra,
n tunganma nen yinna xun ma.

³¹ Alaa kirane kamalixi feu!
Alatalaa falane tinxin.
Naxanye na e luxun a yi,
a ne kantanma nen
alo ye masansan wure lefana e yeε ma.

³² Nde gbete Ala ra,
ba Alatala ra?
Nde en ma fanyen xōdexen na,
ba en ma Ala ra?

³³ Ala nan n makantanma fangani,
a tan nan kira kamalixin yitama n na.

³⁴ A tan nan n naxulunma ayi mafuren
alo wondene,
a n nate geyane fari.

³⁵ A bata n maxaran yengen ma,
nanara n nōxi sulan xali xōdexen bandunjε.

³⁶ I bata n nakisi
alo wure lefa ye masansanna,
i ya fanna n senben gboma ayi.

³⁷ I bata kira gbeeni tōn n xa
alogo n nama bira.

³⁸ N bata bira n yaxune fōxō ra,
n yi e halagi.

N mi tinxi xete e fōxō ra
fō n na e raxōri.

³⁹ N na e raxōri nen,
n yi e yibutuxun,

e mi fa kelima sɔnɔn,
e yi bira n sanna bun ma.

⁴⁰ I sɛnbɛn soma n yii yɛngɛ so feen nan na,
i n yaxune xinbi sin n bun ma.

⁴¹ I n yaxune ragima n yɛɛ ra,
naxanye yi n najaxuxi,
n ne halagi.

⁴² E gbelegbelema malina fe ra,
koni e mi marakisima yo sɔtɔma,
E Alatala xilima,
koni a mi e yabima.

⁴³ N na e yilunburunma nɛn
alo gbangbanna,
foyen sigama naxan na.
N na e yibɔma nɛn,
n yi e yibodon
alo bɛndɛna kiraan xɔn.

⁴⁴ I n natangama yama murutɛxin ma,
i yi n findi siyane xunna ra.
N mi muxun naxanye kolon,
n nɔɔn sɔtɔma ne xun na.

⁴⁵ Xɔɲɛne n matɔxɔma,
n nɛɛn fa falan ti tun,
e bata n xuiin suxu.

⁴⁶ E yii xudi tuma ayi,
e fa xuruxurunɲɛ,
sa keli e yinne kui.

⁴⁷ Alatala na!
Tantunna xa fi n natangamaan ma!
N nakisimana Ala xa batu!

⁴⁸ Ala nan n gbeɛɲɔxɔ tiin na,
naxan siyane sama n ma nɔɔn bun ma.

⁴⁹ A n natangama n yaxune ma.
I xunnayerenna fima n ma
n yaxune xun na,
i yi n ba gbalotɔne yii.

⁵⁰ Nanara, n na i tantunma siyane tagi.
Alatala, n yi i xinla binya bɛtini.

⁵¹ A nɔ gbeene fima nɛn a mangan ma.
A yi a hinanna yita a muxu sugandixin na,
Dawuda nun a yixɛtɛne han habadan.

23

Dawudaa fala dɔnxɛne

¹ Dawudaa fala dɔnxɛne nan itoe ra.
Dawudaa falane ni itoe ra,
Yese a dii xɛmɛna,
xɛmɛ tide kan gbeena falane,
Yaxubaa Ala naxan masusanxi
mangayaan xili yi,
e nun Isirayilaa beti ba fajina.

² “Alatalaa Nii Sarijanxin falan tixi
n tan nan xɔn,
a falan soma n tan nan dɛ.
³ Isirayilaa Ala bata falan ti,
Ala, Isirayila kantan fanyen bata a fala n xa, a naxa,
‘Mangan naxan na lu muxune xun na tinxinni,
Ala yɛɛragaxuni,
⁴ na kanna luxi nɛn
alo xɔtɔnna kɛnɛnna,
sogen na te xɔtɔnni
kunda yo mi na,
fata a wuyenna ra,
sansine minima nɛn bɔxɔn ma tulɛn fa xanbini.’

⁵ A mato, Ala naxan nabaxi n ma denbayaan xa,
a bata habadan layirin xidi n xa,
a naxan xidixi sariyane xɔn
naxanye a makantanma.

Yɛyɛ a xunnayerenna fima n ma,
a yi n ma fe ragidixine rakamali.

⁶ Koni fuyantenne birin luxi nɛn,
alo wudi nali kanna
naxan nawolima ayi,
muxu yo mi e tongɛ a yiin na.

⁷ Muxun naxan nɛma a yiin dinjɛ e ra,
na kanna wuren nan nawalima
hanma tanba wudi daxina,
e birin yi gan, e halagi sa!”

*Dawudaa sofa wɛkilɛxine fe
Taruxune Singen 11.10-47*

⁸ Dawudaa sofa wɛkilɛxine xinle ni itoe ra: Yosebi-Basebeti Takemɔni kaana, a yi Dawuda kantan muxu sofa fajine nan yɛ. A mɔn yi xili Adino Esini kaana, a tan nan muxu kɛmɛ solomasɛxɛ faxa tanban na yɛngɛ kedenni.

⁹ A firinden findi Axoxi xabilan muxuna nde Dodo a diina Eleyasari nan na. A yi sofa wɛkilɛxi saxanne yɛ Dawuda fɔxɔ ra, naxanye e dɛ naxu Filisitine ma naxanye yi malanxi yɛngɛ so xinla ma. Isirayila sofa ganla yi xɛtɛ xanbin na geyane fari, ¹⁰ koni Eleyasari a sɔbɛ so nɛn, a lu Filisitine faxɛ han xadanna yi xiin naso a yiini silanfanna fɛɛn ma. Na lɔxɔni, Alatala yi xunnayeren gbeen fi Isirayila ma. Sofaan bonne yi faxi faxa muxune seene nan tun tongodeyi Eleyasari fɔxɔ ra.

¹¹ Harara kaana Xage a dii xɛmɛn Sama fan yi na. Filisitine bata yi e malan Lehi yi, toge xɛɛna nde ma. Isirayila sofa ganla yi e gi Filisitine bun ma. ¹² Koni, Sama yi lu tixi xɛɛn tagi, a yi xɛtɛ a Filisitine yɛngɛ. Alatala yi xunnayeren gbeen fi Isirayila ma.

¹³ Lɔxɔna nde, murutu xaba waxatini, kuntigi tongɛ saxanne muxu saxan yi godo Dawuda fɛma Adulan faranna ra. Filisiti ganla yi malanxi Refa lanbanni waxatin naxan yi. ¹⁴ Dawuda yi a yire makantanxi fajini waxatin naxan yi, Filisiti ganla nde yi Betelemi yi.

¹⁵ Dawuda yi a waxɔn feen fala, a naxa, “Ige ramara yinla naxan Betelemi so dɛɛn na, nde nɔɛ fɛ na igen na, a fa a so n yii, n yi n min?” ¹⁶ Nayi, na sofa wɛkilɛxi saxanne yi so fangani Filisitine daaxadeni. E sa igen ba ige ramara yinla ra Betelemi so dɛɛn na. E yi a xali Dawuda xɔn, koni mangan yi tondi a minjɛ, a yi a bɔxɔn saraxan na Alatala yɛtagi. ¹⁷ A yi a fala, a naxa, “Alatala, gbalon na a ra n xa, xa n igeni ito min. A luxi nɛn alo muxune wunla, naxanye sigaxi igeni ito badeni, e lu sayaan dɛ!” Nayi, a tondi a minjɛ. Na sofa wɛkilɛxi gbee saxanne na nan liga.

¹⁸ Abisayi, Yowaba tada, Seruyaa dii xemen yi Dawuda makantan sofa kendene nan ye. A tan nan muxu keme saxanna faxa a tanban na lɔxɔ kedenni. A fan yi xinla sɔto alo na muxu saxanne. ¹⁹ A xunnayeren gbeen sɔto nen dangu bonne ra. A yi findi muxu saxanne kuntigin na, koni a mi yi e ye.

²⁰ Benaya, Kabaseeli kaana, Yehoyadaa dii xemena, sofa wekilɛxi gbee nan yi na ra, naxan kabanako fe wali wuyaxi ke. A tan nan Moyaba sofa wekilɛxi firinne faxa. Lɔxɔna nde, xunbeli gbeen yi godon waxatin naxan yi, a tan nan mɔn godo ige ramara yinla ra, a yi yatan faxa. ²¹ A tan nan mɔn Misiran sofa gbee magaxuxina nde faxa, tanban yi naxan yii. Benaya yi godo a fɔxɔ ra gbengbetenna ra a yii, a yi a tanban ba a yii, a yi a faxa a ra. ²² Benaya, Yehoyadaa dii xemen na nan liga. A yi xinla sɔto alo sofa wekilɛxi saxan singene. ²³ A yi binye gbeen sɔto dangu sofa tonge saxanne ra, koni a mi yi sofa muxu saxan singene ye. Dawuda yi a findi a kantan muxu sofa tonge saxanne kuntigin na.

²⁴ Muxuni itoe fan yi na muxu tonge saxan ganla ye:

Asaheli, Yowaba tada,

Elexanan, Dodo Betɛɛmi kaana dii xemena,

²⁵ Sama nun Elika, Harodi kaane,

²⁶ Xelesi, Paliti kaana,

Ikɛsi a dii xemena Ira, Tekowa kaana,

²⁷ Abiyeseri, Anatoti kaana,

Mebunnayi, Xusa kaana,

²⁸ Salamɔn, Axoxi xabilan muxuna,

Maharayi Netofa kaana,

²⁹ Xeɛbebi, Banaha Netofa kaana dii xemena,

Itayi, Bunyamin kaana keli Gibeya yi, Ribayi a dii xemena,

³⁰ Benaya, Piraton kaana,

Hidayi, keli Gaasa baa yireni,

³¹ Abi-Alabon, Aruba kaana,

Asamaweti, Baxurin kaana,

³² Eliyaba, Saalabon kaana,

Yasen ma diina nde, Yonatan,

³³ Sama, Harara kaana,

Axiyama, Sarari Harara kaana dii xemena,

³⁴ Elifeleti, Axasibayi a dii xemena,

Maka taa kaana nde mamandenna,

Eliyami, Giloha kaana Axitofeli a dii xemena,

³⁵ Xesirayi, Karemele kaana,

Paarayi, Araba kaana,

³⁶ Yigali, Natan Soba kaana dii xemena,

Bani, Gadi bɔnsɔnna muxuna nde,

³⁷ Amonin Seɛki nun

Beroti kaan Naxarayi,

naxan yi Seruyaa dii xemen Yowaba a yengɛ so seene maxalima nun

³⁸ Ira nun Garebi, Yitiri xabilan muxune,

³⁹ e nun Yuriya, Xiti kaana.

E birin malanxina muxu tonge saxan e nun solofere.

24

Dawuda yi Isirayila yamaan yate

¹ Alatala mɔn yi xɔlɔ Isirayila kaane ma. A yi Dawuda radin e xili ma, a yi a fala, a naxa, "Siga, Isirayila nun Yuda muxune yate."

² Nayi, mangan yi a fala sofa kuntigin Yowaba xa, naxan yi a fema, a naxa, "Sa Isirayila bɔxɔn birin yisiga keli Dan ma han sa dɔxɔ Beriseba ra. Yamaan xa yate, bayo n waxi muxune yatɛn kolon feni." ³ Yowaba yi mangan yabi, a naxa, "Mangana, Alatala i ya Ala xa yamaan nawuya ayi dɔxɔde keme, n kanna yeene yi a to. Koni nanfera, n kanna, i

waxi na liga feni?” ⁴ Koni mangan yi kankan a yamarin ma dangu Yowaba nun kuntigi gbeene gbeen na, e yi mini, e yi Isirayila yamaan yate. ⁵ E yi Yuruden baan gidi, e sa a fɔlɔ Aroyeri taan ma e nun taan naxan baan de, dangu Gadi yi, siga Yaasɛri binni. ⁶ E siga Galadi yamanan nun Kadesi yi Xiti yamanani. E siga Dan yi e nun Sidɔn nabilinne. ⁷ E siga Tire taa rakantanxini, e nun Xiwine nun Kanan kaane taane birin yi. E sa a ranan Yuda yiifari fɔxɔn ma Beriseba yi. ⁸ E yi yamanan birin yisiga na kiini, kike solomanaanin xi mɔxɔɲe, e sa Yerusalɛn li. ⁹ Yowaba yi yamaan yaten xasabin so mangan yii: Xeme wuli keme solomasexe yi Isirayila yi naxanye yi nɔe yengen soe, wuli keme suulun Yuda yi.

Dawudaa yulubin yi saran a ra

¹⁰ Dawuda bɔɲen yi ranaxu a ma a yelin xanbini yamaan yate. Dawuda yi a fala Alatala xa, a naxa, “N yulubi gbeen nan ligaxi ito ra. Iki, n bata i mayandi, i xa dija n tan, i ya walikeen yulubin ma. N bata xaxilitareyaan liga.”

¹¹ Alatala yi falan ti Dawuda kawandi muxun Nabi Gadi xa, a naxa, ¹² “Siga Dawuda fema, i sa a fala a xa, i naxa, ‘Alatala naxa iki: N bata tɔrɔ saxan nagidi i ma, keden sugandi. I na naxan sugandi, n na nan ligama i ra.’” ¹³ Gadi yi fa Dawuda konni, a fa ito fala a xa, a naxa, “Nɛɛ solofere kamɛn xa so i ya yamanani ba, hanma i yi i gi i yaxune yɛɛ ra kike saxan, hanma xi saxan furen yi so i ya yamanani? I miri, i yi a fala n xa n lan n xa sa naxan fala Ala xa naxan n xɛxi.” ¹⁴ Dawuda yi a yabi, a naxa, “N sɔxɔle gbeeni, koni n wekilexi n lu Alatalaa sagoni, benun n xa lu muxune sagoni, bayo Alatala kininkinin.”

¹⁵ Alatala yi furen nafa Isirayila yi keli na xɔtɔnna ma han waxati fixina, keli Dan ma han sa dɔxɔ Beriseba ra. Muxu wuli tonge solofere yi faxa yamanani. ¹⁶ Malekan yi a yiini bandun Yerusalɛn xun ma alogo a xa a kala, Alatala yi sunu na tɔrɔna a fe ra, maleka kala tiin naxan yi tixi yamaan tagi, a yi a fala na xa, a naxa, “A bata radangu ayi. I yiin naxete fa.” Alatalaa malekan yi Arawuna Yebusu kaana xɛɛn lonna nan dɛxɔn.

¹⁷ Malekan naxan yi yamaan naxɔrima, Dawuda na to waxatin naxan yi, a yi a fala Alatala xa, a naxa, “N tan nan yulubin ligaxi. N tan nan kalan tixi, koni yamani ito nanse ligaxi? Nayi, i yiin xa lu yitexi n tan nun n ma denbayaan nan xili ma.”

Dawuda yi saraxa ganden nafala

¹⁸ Na lɔxɔ kedenni, Gadi yi fa Dawuda fema, a yi a fala a xa, a naxa, “Siga Yebusu kaana Arawunaa murutu lonna ma, i sa saraxa gandena nde rafala menni Alatala xa.” ¹⁹ Gadi a falan ma, Dawuda yi siga menni alo Alatala a yamari a ma kii naxan yi. ²⁰ Arawuna yi mangan nun a walikeen to fe a ma, nayi Arawuna yi mini, a yi a xinbi sin mangan bun ma, a yetagin yi lan bɔxɔn ma. ²¹ Arawuna yi a maxɔdin, a naxa, “Nanfera, n kannu, mangan fama a walikeen fema?” Dawuda yi a yabi, a naxa, “N bata fa alogo n xa i ya xɛɛn lonna sara i ma, n yi saraxa ganden nafala Alatala xa alogo furen xa masiga yamaan na.”

²² Arawuna yi a fala Dawuda xa, a naxa, “Naxan birin nafan i ma, na tongo, i yi a fi Ala ma. A mato, jingeni itoe finde nen saraxa gan daxine ra, jingen xɛɛ ra bɔnbɔ seni itoe nun xun xidi wudin yi findi yegen na. ²³ Mangana, n bata a birin so i yii. Alatala, i ya Ala xa tin i ya saraxan na.” ²⁴ Koni, mangan yi a fala Arawuna xa, a naxa, “I nama sese fi n ma. N waxi nen i xa a mati n ma. N mi saraxa gan daxi fixine bama Alatala xa n ma Ala.” Dawuda yi xɛɛn lonna nun jingene sara gbeti gbanan tonge suulun na. ²⁵ Dawuda yi saraxa ganden nafala menni Alatala xa, a saraxa gan daxine nun bɔɲe xunbeli saraxane ba. Nayi, Alatala yi dija yamaan ma, furen yi masiga Isirayila yamaan na.

Mangane Singena Sulemani a Fe Taruxuna

Kitabun yire firinna naxanye xili “Mangane,” ne Isirayila mangane nan ma fe falama. Mangane Singen Sulemani a mangayaan taruxun nan yɛbama, Dawudaa dii xɛmɛna, e nun manga singen naxanye fa a faxa xanbini.

Dawuda fori waxatin naxan yi, a mi yi fa mangayaan feene nɔɛ, a dii xɛmɛ firin yi keli alogo e xa ti a jɔxɔni. Dɔnxɛn na, Sulemani nan findi mangan na. A mangayaan wali kenden findi Ala Batu Banxin nun manga banxin ti feen nan na. Koni a fe findima sunun nan na dɔnxɛn na bayo, a a dunujɔa rajanma tinxintareyaan nun suxure batun nin. Ala yi tin Isirayila yamanan xa yitaxun dɔxɔ firin. Yamanan sogeteden kɔmɛn fɔxɔn bɔnsɔnne mi tin Sulemani a dii xɛmɛna mangayaan ma, e yi manga gbɛtɛ dɔxɔ. Na feen xanbi ra, han jɛɛ kɛmɛ firin jɔxɔn, mangaya firin nan lu Isirayila bɔxɔni e naxanye xili sa Yuda nun Isirayila. Waxatina nde, e lanxi, waxatina nde e yɛngɛni.

Kitabun yireni ito a yitama en na nɛn mangan lan a xa tinxiɲɛ ayi Ala yɛɛ ra yi kii naxan yi. Na tinxiɲna findixi herin nan na yamaan xa, anu Ala xuiin suxutareyaan nun suxure batun tan yamanan kalama nɛn, a yi gbalon naso a yi. Kitabun yireni ito kui, nabi wuyaxi mangane rakolonma Alaa sariyane ma. Naxan sɛnbɛn gbo e birin xa, na findi Eli nan na.

Dawudaa foriyana

¹ Manga Dawuda bata yi fori, a mi yi fa nɔɛ a fatini wolonjɛ hali dugin felenxi a ma. ² A walikene yi a fala a xa, e naxa, “Sungutun nasɔlɔnxina nde xa fen i tan xa, nxu kanna, mangana. A luma nɛn i fɛma, a yi a yengi dɔxɔ i xɔn, a yi a sa i fɛma. Nayi, i yi i fatini wolon!” ³ E yi e yɛɛ rakojin Isirayila yamanan birin yi, e dii tɛmɛ tofajina nde to, naxan yi xili Abisagi, Sunami kaana. E fa na ra mangan fɛma. ⁴ Na sungutunna yi tofan han, a yi mangan dandanma, a yi walima a xa, koni e nun mangan mi kafu mumɛ.

Adoniya yi wa mangayaan xɔn

⁵ Nayi, Adoniya, Xagiti a dii xɛmɛn naxan sɔtɔxi Dawuda xa, na yi falan ti fɔlɔ, a naxa, “N tan nan findima mangan na!” A yi wontorona nde nun soo ragine nun muxu tonge suulun fen naxanye yi e gima a yɛɛ ra. ⁶ Xabu a da han to a fafe munma yi a yɛ gidi na feen ma fa fala ito ligaxi nanfera? Adoniya fan yi tofan han, Abisalomi raburunna nan yi a ra nun. ⁷ Adoniya nun Seruyaa dii xɛmɛn Yowaba nun saraxaralina Abiyatari yi falan ti, e yi Adoniya mali. ⁸ Koni, saraxaraliin Sadɔki nun Benaya, Yehoyadaa dii xɛmɛn nun Nabi Natan nun Simeyi nun Reyi nun Dawudaa sofa wekilexine sese mi yi Adoniya fari.

⁹ Adoniya yi yɛxɛene nun jingene nun jinge dii raturaxine ba saraxan na geme salaxunxin fɛma En-Rogeli dɛxɔn, a yi a tada nun a xunyene birin xili, mangana dii xɛmɛne, e nun Yuda xɛmɛn naxanye birin yi walima mangan xa. ¹⁰ Koni, a mi Nabi Natan nun Benaya nun sofa wekilexine xili, e nun a xunyɛn Sulemani.

Natan nun Batiseba yi Dawuda mafan Sulemani a fe ra

¹¹ Nayi, Natan yi a fala Sulemani nga Batiseba xa, a naxa, “I mi a mexi ba, a Xagiti a dii xɛmɛna Adoniya bata findi mangan na, hali en kanna Dawuda mi a kolon? ¹² Iki, n bata i mafan, tin n xa i kawandi, alogo i xa i yɛtɛ rakisi e nun i ya dii xɛmɛn Sulemani. ¹³ Siga, i sa so Dawuda konni. I yi a fala a xa, i naxa, ‘N kanna, mangana, i mi yi i kɔlɔ n xa ba, a i ya dii xɛmɛn Sulemani nan findima mangan na i jɔxɔni? Nanfera Adoniya bata findi mangan na?’ ¹⁴ I mɔn nema falan tiyɛ mangan xa waxatin naxan yi, n fan yi so, n ni i ya falan sɛnbɛ so.” ¹⁵ Batiseba yi siga mangan konni. Mangan yi saxi a xi banxin kui, bayo a bata yi fori han. Abisagi, Sunami kaan nan yi walima mangan xa. ¹⁶ Batiseba yi a xinbi sin mangan yɛtagi. Mangan yi a maxɔdin, a naxa, “I waxi nanse xɔn ma?” ¹⁷ A yi a yabi, a naxa, “N kanna, i i kɔlɔ nɛn Alatala yi, i ya Ala, i ya walikɛ naxanla xa, fa fala a n ma

dii xemen Sulemani nan findima mangan na i tan joxoni, a dɔxɔma nen manga gbɛdeni. ¹⁸ Koni, Adoniya nan fa mangan na. Anu, n kannna, i tan mangan yetɛɛn mi na kolon. ¹⁹ A bata turane nun jinge dii raturaxine nun yɛxɛɛ wuyaxi ba saraxan na, a yi mangana dii xemene birin xili, e nun saraxaralina Abiyatari nun sofa kuntigin Yowaba, koni a mi i ya walikɛɛn Sulemani tan xilixi. ²⁰ Iki, n kannna, mangana, Isirayila birin yɛɛn fa tixi i tan nan na, alogo i xa a fala naxan findima mangan na i tan, n kannna joxoni. ²¹ Mangana, i na i sa waxatin naxan yi i benbane fema, n tan nun n ma dii xemen Sulemani suxuma nen alo fe kalane.”

²² Batiseba mɔn yi fala tiini mangan xa, Nabi Natan yi so. ²³ E yi a fala mangan xa, e naxa, “Nabi Natan ni i ra.” Natan yi fa mangan fema, a yi a xinbi sin mangan yetagi, a yetagin yi lan bɔxɔn ma. ²⁴ Natan yi a fala mangan xa, a naxa, “N kannna, i tan nan a falaxi ba, a Adoniya xa findi mangan na i joxoni mangayani? ²⁵ Bayo, a sigaxi nen to a sa jingene nun jinge dii raturaxine nun yɛxɛɛ wuyaxi ba saraxan na, a yi mangana dii xemene birin xili, e nun sofa kuntigine nun saraxaralina Abiyatari. E sa e dege, e min a yetagi, e naxa, ‘Binyen xa fi Manga Adoniya ma!’ ²⁶ Koni a mi n tan i ya walikɛɛn xilixi, e nun saraxaraliin Sadɔki e nun Yehoyadaa dii xemen Benaya e nun Sulemani, i ya walikena. ²⁷ Mangana, n kannna, i tan nan na ragidixi ba? Nanfera i mi n tan, i ya walikɛɛn nakolonxi na kannna fe ma naxan dɔxɔma i ya mangaya gbɛdeni i joxoni?”

²⁸ Nayi, Manga Dawuda yi a yabi, a naxa, “Batiseba xili n xa.” Batiseba yi fa, a fa a xinbi sin mangan yetagi. ²⁹ Mangan yi a kɔlɔ a xa, a naxa, “N bata n kɔlɔ habadan Alatala yi, Alatala naxan n malixi, a yi n ba gbaloni. ³⁰ N nan n kɔlɔ Alatala, Isirayilaa Ala yi naxan na, n naxa, ‘N na i ya dii xemen Sulemani nan findima mangan na n joxoni, a dɔxɔ n ma mangaya gbɛdeni.’ N na nan ligam to.” ³¹ Batiseba yi a magodo, a yi a xinbi sin mangan yetagi, a yetagin yi lan bɔxɔn ma, a yi a fala, a naxa, “Binyen xa fi n kannna Manga Dawuda ma han habadan.”

*Sulemani a mangayaan yi ragidi
Taruxune Singen 29.21-25*

³² Manga Dawuda yi yamarine fi e ma, a naxa, “ɛ saraxaraliin Sadɔki nun Nabi Natan nun Yehoyadaa dii xemen Benaya xili.” E yi fa mangan yetagi. ³³ Mangan yi a fala e xa, a naxa, “ɛ n ma muxune tongo, ɛ yi n ma dii xemen Sulemani rate sofanla fari, ɛ siga a ra Gihon tigini. ³⁴ Menni, saraxaraliin Sadɔki nun Nabi Natan yi turen susan a xunna ma alogo a xa findi mangan na Isirayila xun na. ɛ yi xɔtaan fe, ɛ yi a fala, ɛ naxa, ‘Binyen xa fi Manga Sulemani ma.’ ³⁵ ɛ te a fɔxɔ ra, a xa fa dɔxɔ n ma mangaya gbɛdeni, a lu n joxoni. N bata yamarin fi fa fala a xa findi mangan na Isirayila nun Yuda xun na.” ³⁶ Yehoyadaa dii xemen Benaya yi mangan yabi, a naxa, “Amina! A xa liga alo n kannna, mangana Ala, Alatala a falaxi kii naxan yi! ³⁷ Amasɔtɔ Alatala bata lu n kannna, mangan xɔn, a xa lu Sulemani xɔn, a yi a mangayaan nadangu n kannna Dawudaa mangayaan na.”

³⁸ Nayi, saraxaraliin Sadɔki yi siga Nabi Natan fɔxɔ ra, Yehoyadaa dii xemen Benaya nun Keretine nun Pɛletine yi Sulemani rate Manga Dawudaa sofanla fari, e yi siga a ra Gihon tigini. ³⁹ Saraxaraliin Sadɔki yi ture sa fenna tongo bubu sarijanxini, a yi a susan Sulemani xunna ma. E yi xɔtaan fe, yamaan birin yi a fala, e naxa, “Binyen xa fi Manga Sulemani ma.” ⁴⁰ Yamaan birin yi bira a fɔxɔ ra, e xulenna fema, e lu sɛwani, bɔxɔn yi xuruxurunma e sɔnxɔ sɔnxɔn yi.

Sulemani yi yafɛ Adoniya ma

⁴¹ Adoniya nun a muxu xilixin naxanye birin bata yi yelin e dege, ne yi e sɔnxɔ xuiin mɛ, Yowaba yi xɔtaan xui mɛ, a yi maxɔdinna ti, a naxa, “Nanse sɔnxɔ taani?”

⁴² A mɔn yi fala tiini saraxaralina Abiyatari a dii xemen Yonatan yi fa, Adoniya yi a fala a xa, a naxa, “I mafa, bayo xeme kenden nan i ra, i faxi xibaru fajine nan na.” ⁴³ Yonatan yi Adoniya yabi, a naxa, “ɛn-ɛn de! Manga Dawuda bata Sulemani findi mangan na. ⁴⁴ A yi saraxaraliin Sadɔki rasiga a fɔxɔ ra e nun Nabi Natan e nun Yehoyadaa dii xemen Benaya nun Keretine nun Pɛletine, e yi a dɔxɔ mangana sofanla fari. ⁴⁵ Saraxaraliin Sadɔki nun Nabi Natan bata a xunna masusan, e a findi mangan na Gihon tigini. Na xanbi ra, birin

yi te mɛnni sɛwani, taan yi yimaxa. E na sɔnxɔ sɔnxɔ xuiin nan mɛxi. ⁴⁶ Sulemani yɛtɛɛn bata dɔxɔ manga gbɛdeni. ⁴⁷ Mangana walikɛne bata fa dubadeni nxu kannna Manga Dawuda xa, e naxa, 'I ya Ala xa Sulemani xinla gbo ayi dangu i xinla ra, a yi a mangayaan dangu i gbeen na!' Mangan bata yi a xinbi sin a sadeni. ⁴⁸ Mangan mɔn yi a fala, a naxa, 'N bata barikan bira Alatala xa, Isirayilaa Ala, naxan n nɔxɔ yibirani fixi n ma, a yi tin n yɛɛn yi a to.' ⁴⁹ Adoniyaa muxu xilixine birin yi gaxu na falane fe ra, e birin yi keli, e yi siga e danna. ⁵⁰ Adoniya yi gaxu Sulemani yɛɛ ra, a fan yi keli, a siga, a sa saraxa ganden fenne suxu.

⁵¹ E fa a fala Sulemani xa, e naxa, "Adoniya bata gaxu Manga Sulemani yɛɛ ra, a sa saraxa ganden fenne suxu, a naxa, 'Manga Sulemani xa a kɔlɔ n xa to fa fala a mi n tan, a walikɛɛn faxama silanfanna ra.' ⁵² Sulemani yi a fala, a naxa, "Xa a yɛtɛ findi muxu kɛnden na, hali a xunsexɛ keden mi birɛ bɔxɔni, koni xa fe naxina nde to a feni, a faxama nɛn." ⁵³ Manga Sulemani yi muxune rasiga a ragododeni saraxa ganden fari. Adoniya yi fa a xinbi sin Manga Sulemani yɛtagi, Sulemani yi a fala a xa, a naxa, "Siga i konni."

2

Dawuda sago dɔnxɛne

¹ Dawuda to a kolon a a sayaan waxatin bata yi maso, a yi a yamarine fi a dii xɛmɛn Sulemani ma, a naxa, ² "N sigamatɔn ni i ra birin sigadeni. I wɛkile, i findi muxu kɛnden na! ³ I yi Alatala, i ya Alaa tɔnne nun a yamarine suxu e nun a kiti saxine nun a maxadi xuine alo a sebɛxi Musaa sariya kɛdin kui kii naxan yi, alogo i xa nɔɔn sɔtɔ i ya feene birin yi e nun i nɛma dɛdɛ, ⁴ alogo Alatala xa a fala xuiin nakamali n xa, a naxan falaxi, a naxa, 'Xa i ya diine sigan ti nɔxɔ luun nun lannayani n yɛtagi, e bɔnɛn nun e niin birin na, i nɔxɔn mi janɲɛ Isirayila mangayani mumɛ!' ⁵ I yɛtɛna a kolon Seruyaa dii xɛmɛn Yowaba feen naxan liga n na, e nun a naxan liga sofa manga firinne ra naxanye yi Isirayila ganle xun na, Abineri, Neri a dii xɛmɛn nun Amasa, Yeteri a dii xɛmɛna. A yi e faha, a yi e yɛngɛ bɔnɛ xunbenla waxatini, a dugine rafexi e wunla ra. ⁶ I a raba i ya xaxilimayani, i mi tinma a xunsexɛn yi fixa, a faha bɔnɛ xunbenli. ⁷ Hinan Barasilayi Galadi kaana diine ra, e xa findi muxune ra naxanye e dɛgɛma i ya tabanla ra, amasɔtɔ e fan na sifan liga nɛn n xa, n yi n gima i tada Abisalomi bun ma waxatin naxan yi. ⁸ I nama jinan Simeyi xɔn naxan i fɛma, Geraa dii xɛmɛna, Bunyamin kaan naxan kelixi Baxurin taani. N to n gi lɔxɔn naxan yi Maxanayin taani, a danga naxine ti nɛn n xili ma. Koni n xɛtematɔna, a godo nɛn n nalandeni Yurudɛn baan dɛ, n nan n kɔlɔ a xa Alatala yi, n naxa, 'N mi fa i faxama silanfanna ra.' ⁹ Koni, iki, i nama a ratɔrɔntaren lu bayo xɛmɛ xaxilimaan nan i ra, i a kolon i naxan ligama a ra. Hali a to bata fori, i a faha, i a halagi."

Dawuda yi faha

Taruxun Singen 29.26-30

¹⁰ Dawuda to faha, e yi a maluxun Dawudaa Taani Yerusalɛn yi. ¹¹ Dawuda jɛɛ tonge naanin nan ti mangayani Isirayila xun na, jɛɛ solofere Xebiron taani, jɛɛ tonge saxan e nun saxan Yerusalɛn taani. ¹² Dawudaa dii xɛmɛn Sulemani yi dɔxɔ a nɔxɔni mangayani. Xabu na waxatini, Sulemani a mangayaan yi senbe so.

Sulemani yi a sɔtɔ Adoniya ra

¹³ Lɔxɔna nde, Adoniya, Xagiti dii xɛmɛn naxan sɔtɔxi Dawuda xa, na yi siga Sulemani nga Batiseba fɛma. Batiseba yi a maxɔdin, a naxa, "I faxi n todeni fe fajin nan ma ba?" A yi a yabi, a naxa, "ɔn." ¹⁴ Adoniya mɔn yi a fala a xa, a naxa, "N waxi falan ti feni i xa." A yi a yabi, a naxa, "A fala." ¹⁵ A yi a fala, a naxa, "I mi a kolon a mangayaan yi daxe n tan nan xa ba! Isirayila birin yɛɛn yi tixi n tan nan na, alogo n xa findi mangan na. Koni, mangayaan bata radangu n xunyen ma, amasɔtɔ Alatala nan a ragidixi a ma. ¹⁶ Iki, n fe keden nan maxɔdinma i ma, i nama tondi na ma n xa." A yi a yabi, a naxa, "A fala." ¹⁷ Adoniya yi a fala a xa, a naxa, "N bata i mafan, a fala Manga Sulemani xa bayo a mi

* 1:51: Silanfanna: Sofane yɛngɛso dɛgɛmana.

tondima i yii. A xa Abisagi, Sunami kaan fi n ma, a findi n ma jaxanla ra.”¹⁸ Batiseba yi a yabi, a naxa, “Awa, na lanxi, n tan yetena a fale mangan xa i mabinna ra.”

¹⁹ Batiseba yi siga Manga Sulemani fema Adoniya xa. Mangan yi keli a siga a ralandeni, a yi a xinbi sin a nga yetagi. A dɔxi na, a yi manga gbɛdɛna nde dɔxɔ a yiifanna ma a nga xa. ²⁰ Batiseba yi a fala a xa, a naxa, “Maxɔdinna nde n xɔn ma, i nama tondi a ma n xa de!” Mangan yi a yabi, a naxa, “Nna, n mi tonde a ma i xa mumel!” ²¹ A yi a fala a xa, a naxa, “Abisagi, Sunami kaan xa findi i tada Adoniyaa jaxanla ra.” ²² Manga Sulemani yi a nga yabi, a naxa, “Nanfera i Abisagi Sunami kaan maxɔdinma n na Adoniya xa? Nayi, hali i mangayaan maxɔdin a xa, bayo n tada na a ra! Mangayaan maxɔdin a tan nun saraxaralina Abiyatari nun Seruyaa dii xɛmɛn Yowaba fan xa.”

²³ Nayi, Manga Sulemani yi a kɔlɔ Alatala yi, a naxa, “Xa n mi Adoniya bɔnɔ a niini maxɔdinni ito a fe ra, Alatala xa n natɔrɔn a xɔlɔn birin yi. ²⁴ Iki, n bata n kɔlɔ habadan Alatala yi, Alatala naxan n senbe soxi, a yi n dɔxɔ n fafe Dawudaa mangaya gbɛdɛni, a mangayaan so n yii fata a layirin na: To Adoniya fama nen faxadeni.” ²⁵ Nayi, Sulemani yi Yehoyadaa dii xɛmɛn Benaya rasiga, a sa Adoniya faxesa.

Sulemani yi Abiyatari kedi

²⁶ Mangan mɔn yi a fala saraxaralina Abiyatari xa, a naxa, “Siga i ya bɔxɔni Anatɔti yi, amasɔtɔ i lan nen i xa faxesa, koni n mi i faxan to, amasɔtɔ i bata Marigina Alatalaa Kankiraan xali n fafe Dawuda yeɛ ra, e nun amasɔtɔ ɛ nun n fafe nan a tɔrɔne birin xali.” ²⁷ Sulemani yi Abiyatari ba Alatalaa saraxaraliyani, alogo Ala naxan falaxi lan Heli a denbayana fe ma Silo taani, na xa kamali.*

Sulemani yi Yowaba faxesa

²⁸ Naxan Adoniya nun Abiyatari sɔtɔxi, Yowaba to na mɛ, a sa a taxu Alatala batu bubuni, a saraxa ganden fenne suxu. Bayo, a bata yi sa nun Adoniya fari, koni a mi na raba a fɔlɔni Abisalomi xa. ²⁹ E sa a fala Manga Sulemani xa, e naxa, “Yowaba bata sa a gi Alatalaa batu bubun kui, a lu saraxa ganden dɛxɔn.” Nayi, Sulemani yi Yehoyadaa dii xɛmɛn Benaya rasiga, a naxa, “Sa a faxesa.” ³⁰ Benaya yi fa Alatala batu bubuni, a yi a fala Yowaba xa, a naxa, “Mangan bata yamarin fi, a i xa mini.” Koni Yowaba yi a yabi, a naxa, “En-en! N faxan be nin.”

Benaya yi fa Yowabaa falan nali mangan ma. ³¹ Mangan yi a fala Benaya xa, a naxa, “A liga alo a falaxi kii naxan yi, a faxesa, i yi a maluxun. Nanara, Yowaba faxan naxanye tixi, ne goronna mi luye n xun ma e nun n fafe a denbaya xun ma. ³² Alatala a wunla haken luma a yetɛɛn nan xun ma, amasɔtɔ a bata Abineri, Neri a dii xɛmɛna, Isirayila sofa kuntigin faxesa e nun Amasa, Yeteri a dii xɛmɛna, Yuda sofa kuntigina. Ne firinne birin muxu tinxinxi nan yi e ra dangu Yowaba ra. A ne birin faxaxi nen n fafe Dawuda mi a kolon. ³³ E wunle goronna luma nen Yowaba nun a yixɛtene xun ma han habadan. Koni fata Alatala ra bɔɲɛ xunbenla luma nen Dawuda nun a yixɛtene nun a denbayaan nun a mangayaan ma han habadan.” ³⁴ Nayi, Yehoyadaa dii xɛmɛn Benaya yi xɛtɛ Yowaba fema, a yi sa a faxesa, a yi a maluxun Yowaba konni tonbonni. ³⁵ Mangan yi Yehoyadaa dii xɛmɛn Benaya ti Yowaba jɔxɔni sofa kuntigin na. A yi Abiyatari ti Sadɔki jɔxɔni saraxaraliin na.

Sulemani yi Simeyi faxesa

³⁶ Mangan yi Simeyi xili, a yi a fala a xa, a naxa, “Banxina nde ti i yetɛ xa Yerusalen yi, i dɔxɔ be, i nama siga dedɛ. ³⁷ Koni, a kolon, i na mini lɔxɔn naxan yi, i na Kedirɔn lanbanni gidi, i faxama nen. Nayi, i wunla goronna luma i tan nan xun ma.” ³⁸ Simeyi yi mangan yabi, a naxa, “Na bata fan! N kanna naxan falaxi, n na ligama nen.”

Simeyi yi lu Yerusalen yi waxati xunkuye. ³⁹ Koni jɛɛ saxan bun ma, Simeyi a walike firin yi e gi, e siga Akisi konni, Makaa dii xɛmɛna, Gati mangana. Muxuna nde yi a fala Simeyi xa, e naxa, “I ya walikene sa Gati taani.” ⁴⁰ Simeyi yi keli, a yi a sofanla tongo,

* 2:27: Na feen mɔn sɛbɛxi Samuyeli Singen 2.30-36 kui.

a siga Gati taani Akisi konni a walikene fendeni. Simeyi yi sa fa a walikene ra keli Gati taani.

⁴¹ E yi a fala Sulemani xa a Simeyi bata yi keli Yerusalen yi, a siga Gati taani, koni a mon bata xete. ⁴² Mangan yi Simeyi xili, a yi a fala a xa, a naxa, “N bata yi i rakolo Alatala yee xori, a i nama mini taani. N mon i maxadi nen, xa i mini laxo yo yi, i siga yirena nde yi, i faxama nen. Na waxatini, i n yabi nen, i naxa, ‘Na fan. N bata a me.’ ⁴³ Nanfera nayi, i bata i kolo feen naxan na Alatala yetagi, i mi na ratinmexi. I mon mi n ma yamarin suxi, n naxan so i yii?” ⁴⁴ Mangan yi a fala Simeyi xa, a naxa, “I a kolon i bojeni i fe jaxin naxan birin liga n fafe Dawuda ra. Alatala i saranma nen na fe jaxina fe ra. ⁴⁵ Koni Ala barakan sama nen n tan Manga Sulemani a fe yi, Dawudaa mangayaan yi senbe so han habadan Alatala yetagi.” ⁴⁶ Mangan yi a yamarin fi Yehoyadaa dii xemen Benaya ma, a yi mini, a yi Simeyi faxa.

Sulemani a mangayaan sabati na kii nin.

3

Sulemani yi Misiran mangana dii temen futu

¹ Sulemani nun Misiran mangan yi lan futun ma. A yi Misiran mangana dii temen doko a jaxanla ra. A yi siga a jaxanla ra Dawudaa Taani Yerusalen yi han a yelin a banxin nun Alatala Batu Banxin nun Yerusalen rabilin yinna tiye.

² Na waxatini, yamaan yi saraxan bama taan kidene nin, bayo e munma yi banxi ti Alatala xinla binyama denaxan yi. ³ Alatala yi rafan Sulemani ma, a lu a fafe Dawudaa namun feene lige. Koni, a yi saraxane bama, a wusulanna gan taan kidene yi.

Sulemani yi fekolonna soto

Taruxune Firinden 1.2-13

⁴ Mangan yi siga Gabayon taani saraxa badeni, amasoto taan kide kenden nan yi menna dangu a birin na. Sulemani yi saraxa gan daxi wuli keden ba saraxa ganden fari Ala xa. ⁵ A to yi Gabayon taani, Alatala yi mini Sulemani xa xiyeni kosen na. Ala yi a fala a xa, a naxa, “Naxan xoli i ma, na maxodin, n na a soma i yii nen.” ⁶ Sulemani yi a yabi, a naxa, “I bata hinan n fafe Dawuda ra, i ya walikena, amasoto a yi sigan tima i yetagi lannayaan nun tinxinna nun boje fapiyaan nin. I bata dii xemen so a yii naxan doki a mangaya gbedeni to, i yi lu a xon hinan gbeeni. ⁷ Iki, Alatala, n ma Ala, i bata i ya walikenen findi n fafe Dawuda jaxon na, koni banxulan joren nan n tan na, xaxili mi n ma. ⁸ N na i ya yamaan tagi i naxan sugandixi. Yama gbeen nan na ra, naxan mi noe tenge, a mi noe yate a wuyaan ma. ⁹ Nayi, xaxili fajin fi n tan i ya walikenen ma, n xa no i ya yamaan makite, n no a fajin nun a jaxin tagi rabe! Amasoto nde noe yama gbeeni ito mare?”

¹⁰ Sulemani a maxodinni ito yi rafan Marigin ma. ¹¹ Ala yi a fala a xa, a naxa, “I mi siimaya xunkuyen maxodinxi i yete xa, i mi nafunla maxodinxi, i mi i yaxune faxa feen maxodinxi, i xaxinla nan maxodinxi kiti sa feen na. ¹² Nanara, n na ligama nen alo i a falaxi kii naxan yi. N xaxilimayaan nun fekolonna fima nen i ma, muxu yo munma naxan soto dangu i tan na. ¹³ I mi naxan maxodinxi, n mon na fan soma nen i yii, nafunla nun binyena i ya siimayaan birin yi. I maliga manga yo mi taranma na. ¹⁴ Xa i sigan ti n ma kiraan xon, i n ma sariyane nun n ma yamarine suxu, alo i fafe Dawuda a liga kii naxan yi, n na i ya laxone xunkuyama ayi nen.”

¹⁵ Sulemani to keli, a kolon Ala nan falan tixi a xa xiyeni. A yi xete Yerusalen yi, a sa ti Marigina Layiri Kankiraan yetagi.* A saraxa gan daxine fi Ala ma, e nun boje xunbeli saraxane, a yi donse donni ton a walikene birin xa.

Sulemani yi kitin sa xaxilimayani

¹⁶ Laxona nde, yalunde jaxalan firin yi fa mangan konni, e xinbi sin a yetagi. ¹⁷ Naxalan keden yi a fala a xa, a naxa, “Yandi! N kannu, nxu nun jaxanli ito yi banxi kedenna nin, n yi diin xali a fema banxini. ¹⁸ Xi saxan dangu xanbini, jaxanli ito fan yi diin bari. Nxu

* 3:15: 3.15 Layiri Kankirana fe mon sebexi Xoroyaan 25.10-22 kui.

yire kedenna nin, xɔɲɛ yo mi yi nxu fɛma banxini, nxu firinna nan yi a ra. ¹⁹ Kɔɛɛn na, ɲaxanli ito a diin yi faxa, bayo a saxi nɛn a fari. ²⁰ Nayi, kɔɛ tagini, n yi xiin waxatin naxan yi, a yi keli, a n ma diin tongo n fɛma, a sa a sa a fɛma. A diin naxan yi faxaxi, a na sa n fɛma. ²¹ Xɔtɔnni, n yi keli alogo n xa xijɛn fi n ma diin ma, n yi a mato, a faxaxi. Koni, n na a mato ki faɲi, n ma dii mi yi a ra n naxan barixi.” ²² ɲaxalan boden yi a fala, a naxa, “I wule! N ma diin nan ɲɛɲɛ, i ya diin nan faxaxi.” Koni, na singe naxa, “I wule! I ya diin nan faxaxi, n ma diin nan ɲɛɲɛ.” E falan ti na kiini mangan yetagi.

²³ Mangan yi a fala, a naxa, “Kedenna a falama, ‘N ma diin nan ɲɛɲɛ, i ya diin nan faxaxi,’ bodena a falama, ‘ɛn-ɛn, i ya diin nan faxaxi, n ma diin nan ɲɛɲɛ.’” ²⁴ Nayi, a mɔn yi a fala, a naxa, “ɛ fa silanfanna ra n xa.” E fa silanfanna ra mangan xa. ²⁵ Mangan yi a fala e xa, a naxa, “Diin naxan ɲɛɲɛ, ɛ na yisege a tagi, ɛ fɔxɔ kedenna so a singen yii, fɔxɔ kedenna fan boden yii.” ²⁶ Nayi, ɲaxanla naxan ma diin yi ɲɛɲɛ, na yi kininkinin a diin ma, a yi a fala mangan xa, a naxa, “N kanna, diin naxan ɲɛɲɛ, ɛ na so a yii, ɛ nama a faxa.” Koni boden yi a fala, a naxa, “A mi luma n xa, a mi luma i xa, ɛ a yisege.” ²⁷ Mangan yi a fala, a naxa, “Diin naxan ɲɛɲɛ, ɛ na so a singen yii, ɛ nama a faxa. A tan nan ma dii a ra.”

²⁸ Isirayila birin yi mangana kiti saxin na mɛ. E gaxu mangan yɛɛ ra, amasɔtɔ Alaa kolonna a yi, alogo a xa kiti kenden sa.

4

Manga Sulemani a kuntigine

¹ Manga Sulemani nan yi mangan na Isirayila birin xun na.

² Kuntigin naxanye yi a wanla ra, ne ni itoe ra:

Asari, Sadɔki a dii xɛmɛna,
saraxaraliin nan yi na ra.

³ Elixorefi nun Axiya, Sisaa diine,
sɛbɛlitine nan yi ne ra,
Yosafati, Axiludu a dii xɛmɛna,
mangana yenla nan yi na ra,

⁴ Benaya, Yehoyadaa diina,
sofa kuntigin nan yi na ra,
Sadɔki nun Abiyatari,
saraxaraline nan yi ne ra,

⁵ Asari, Natan ma diina,
yamana kanne kuntigin nan yi na ra,
Sabudu, Natan ma diina,
saraxaraliin nan yi na ra
e nun mangan kawandi muxuna,

⁶ Axisari,
manga banxin walikɛne kuntigin nan yi na ra,
Abadaa dii xɛmɛna Adoniran,
karahan wanle kuntigin nan yi na ra.

⁷ Yamana kan fu nun firin nan yi Isirayila xunna, naxanye yi lan e balon fen manga Sulemani nun a denbayaan birin xa. E birin yi na ligama nɛn kike keden ɲɛɛn bun ma.

⁸ E xinle ni itoe ra:

Xuru a diin nan yi Efirami geya yiren xun na.

⁹ Dekeri a diin nan yi Makasa nun Salabimi nun Beti-Semɛsi nun Elon e nun Beti-Xanan taane xun na.

¹⁰ Xesede a diin nan yi Arubɔti taan xun na, e nun Soko nun Xeferi yamanan birin.

¹¹ Abinadabo a diin nan yi Dɔrɔ geya yamanan birin xun na. Sulemani a dii tɛmɛn Tafata nan yi a ɲaxanla ra.

¹² Axiludu a diin Baana nan yi Taanaki nun Megido taane xun na, e nun Beti-Seyan birin denaxan Saratan fema Yesereli bun ma, keli Beti-Seyan yi han Abeli-Mehola nun Yokemen.

¹³ Gebere a diin nan yi Ramoti taan xun na Galadi yamanani. Manase a diin Yayiri a taadine yi a yii Galadi yamanani, e nun Arigobi yamanani Basan geyaan fari mena bəxən fan mən yi a yii, taa tonge sennin nabilinxin yinne ra naxanye de yi balanxi sulan na.

¹⁴ Axinadaba, Yido a dii xemen nan yi Maxanayin yamanan xun na.

¹⁵ Aximaasi nan yi Nafatali yamanan xun na. A tan fan Sulemani a dii temena nde nan tongo a naxanla ra naxan xili Basamati.

¹⁶ Baana, Xusayi a dii xemen nan yi Aseri yamanan xun na e nun Beyaloti taana.

¹⁷ Yosafati, Paruyaa dii xemen nan yi Isakari yamanan xun na.

¹⁸ Simeyi, Elaa dii xemen nan yi Bunyamin yamanan xun na.

¹⁹ Gebere, Yuri a dii xemen nan yi Galadi bəxən xun na, e nun Amori manga Sixən nun Basan manga Ogo, ne yamanane.

Yamana kan keden nan yi Yuda yamanan xun na.

²⁰ Yuda nun Isirayila muxune yi wuya han, e yi luxi alo baan nemensinna. E e degema, e min, e sewa.

5

¹ Sulemani mən yi yamanane birin naxi keli Efirati baan ma han Filisistine yamanani, siga han Misiran danna ra, e yi lu fe mudun na, e lu Sulemani a nən bun ma a siin sogan birin yi.

² Ləxə yo ləxə Sulemani mako yi donseni itoe nan ma e nun a muxune xa: Murutu lunburunxin kilo wuli solomanaanin nun murutu fujin kilo wuli fu nun solomasexə³ nun jinge turaxi fu nun jingen məxəjə gbetə e naxanye raba sexə yirene yi e nun xuruse xunxuri kemə e nun sube gbetene alo xənla nun bolen nun kulumən nun təxə turaxine.

⁴ A mən yi Efirati baan sogegododena yamanan birin xun na, keli Tifisa taani han Gasa taana, menne mangane birin yi a nən nan bun. Bəjə xunbenla yi a xa yiren birin yi.

⁵ Yuda nun Isirayila kaane, keli Dan ma han Beriseba tonbonna, ne yi makantanna bun, birin yi dəxi a manpa bogi nakən nun a xəde binle tagi bəjə xunbenla nin Sulemani a mangayaan sogan birin yi.

⁶ Soo wuli fu nun firin yi Sulemani yii e nun soo sansanna wuli tonge naanin naxanye yi yenge so wontorone bandunjə. ⁷ Yamana kanne yi Manga Sulemani balon nan fenma e nun naxan birin yi e degema a konni, birin yi kike keden nan tongoxi, e yi jəxə sama na xən ma alogo sese nama dasa a ma. ⁸ E yi fama fundenna nun sexən na soo ragine soone nun yenge so wontoro soone xa mangan konni alo yatən naxan yamarixi e ma.

Sulemani a xaxilimayana fe

⁹ Ala yi fe kolonna nun xaxilimaya gbeen fi Sulemani ma, a fe kolonxine yi wuya alo baan nemensinna. ¹⁰ Sulemani a fe kolonna yi gbo sogeteden muxune birin ma kolonna xa e nun Misiran kaane birin ma kolonna xa. ¹¹ A fe kolonna yi gbo dangu muxune birin na, dangu Esira yixetəna nde Etani ra, dangu Heman na e nun Kalikəli nun Darada, Maxoli a diine. A xinla yi xuya ayi a dəxən yamanane birin yi. ¹² A sanda wuli saxan nan sa, e nun beti wuli keden e nun suulun. ¹³ A yi wudine kepane fala, keli Liban suman wudine ma han hisopi wudi xuridin naxan minima banxi kanken ma. A mən yi subene fan kepaan fala e nun xəline nun bubuseene nun yexene. ¹⁴ Dunuja mangane birin yi muxune rafa sa keli siyane birin yi, alogo e xa Sulemani a fe kolonna rame a xinla ma, bayo e bata yi a xaxilimayana fe me nun.

Alaa banxin ti feen yi yitən

Taruxune Firinden 2.2-15

¹⁵ Xurami, Tire mangan yi a walikene rasiga Sulemani ma, bayo a bata yi a me, a e bata yi a sugandi mangan na a fafe jəxəni, anu Dawuda yi rafan Xurami ma waxatin birin.

¹⁶ Sulemani yi xeraan nasiga, a xa sa a fala Xurami xa, a naxa, ¹⁷ “I a kolon n fafe Dawuda mi nɔxi banxin tiye Alatala xa, a Ala xinla binyama denaxan yi. Na yi masoto yengene fe ra, a yaxune naxanye ti a xa han Alatala yi e sa a sanna bun ma. ¹⁸ Iki Alatala, n ma Ala bata matabun fi n ma yiren birin yi, yaxu mi fa n ma, yegba mi fa n ma! ¹⁹ N waxi banxin ti feni Alatala xili yi, n ma Ala, alo Alatala a fala n fafe Dawuda xa kii naxan yi, a naxa, ‘N na i ya diin naxan tima mangayani i jɔxɔni, na nan banxin tima n xinla ra.’ ²⁰ Yamarin fi sɔnɔn muxune xa Liban suman wudine sege n xa. N ma walikene fama nen i gbeene fema, n yi i ya walikene saren fi alo i wama a xɔn kii naxan yi, amasoto i a kolon muxu yo mi en ye naxan nɔe wudine sege alo Sidɔn kaane.”

²¹ A to Sulemani a falane me, Xurami yi sewa han, a yi a fala, a naxa, “Tantunna Alatala xa to, bayo a bata diin fi Dawuda ma naxan lugoxi xaxinla ra alogo a xa yama gbeeni ito mara!” ²² Xurami yi yabini ito rasiga Sulemani ma, a naxa, “N bata i ya xeraan me. Naxan birin nafan i ma suman wudine nun fɔfɔne fe yi, n na lige i xa. ²³ N ma walikene e ragodoma nen sa keli Liban yamanani, e sa e xali fɔxɔ igen de, e yi e raxidi, n yi e rasiga igen xun ma han i denaxan yire bama n xa. Menni, n yi e rafulun, i yi e tongo. N waxi naxan ma i tan yii, i donseen nafa n ma banxi kui kaane ma.”

²⁴ Xurami yi suman wudine nun fɔfɔne so Sulemani yii alo a yi waxi a xɔn kii naxan yi. ²⁵ Sulemani tan yi murutun kilo miliyon sennin nun oliwi turen litiri wuli solomasexe nan soma Xurami yii a muxune balon na jee yo jee.

²⁶ Alatala yi kolonna fi Sulemani ma alo a fala a xa kii naxan yi. Lanni so Sulemani nun Xurami tagi. Nayi, e firinna birin yi layirin xidi e bode tagi.

Sulemani yi karahan wanle yiton

Taruxune Firinden 2.1 nun 2.16-17

²⁷ Manga Sulemani yi karahan walikene ba Isirayila muxune birin ye, e sigɛ han muxu wuli tonge saxan. ²⁸ A yi e yitaxun dɔxɔde saxan, muxu wuli fu nan yi walima kike kedenna bun Liban yi. Na xanbi ra, ne yi fa e konni wali gbete ra, bodene fan yi siga Liban yi. Nayi, e dɔxɔ yo dɔxɔ e walima kike keden Liban yi, kike firin e konni. Adoniran nan yi kuntigin na karahan walikene xun na. ²⁹ Goron maxanla muxu wuli tonge solofere nan yi Sulemani yii, e nun gemɛ masonla muxu wuli tonge solomasexe geya yireni. ³⁰ Na fari, yamana kanne kuntigin naxanye sugandixi karahan walikene yamari feene ra, ne sigama han wuli saxan kemɛ saxan. ³¹ Mangan yi yamarin fi e xa gemɛ masolixi xungbe fajine fen alogo e xa banxin beten sa. ³² Sulemani a walikene nun Xurami gbeene, e nun Gebala kaane yi gemene masoli, e wudine nun gemene yiton banxin ti feen na.

6

Ala Batu Banxin ti fena

Taruxune Firinden 3.1-14

¹ Isirayila kaane mini xanbini Misiran yamanani, na jee kemɛ naanin jee tonge solomasexeden nan yi a ra, Sulemani yi Alatala Batu Banxin ti folo, a mangayaan jee naanindena Isirayila xun na Siwi kiken na, naxan findixi jeeen kike firinden na. ² Manga Sulemani banxin naxan ti Alatala xa, na kuyana nɔngɔnna ye tonge sennin, a yigbona nɔngɔnna ye mɔxɔje, a yitena a ye tonge saxan. ³ Ala Batu Banxin so deen palaan yi kuya nɔngɔnna ye mɔxɔje, naxan nun banxin yetagini gboon yi lan. A kuyana Ala Batu Banxin de ra nɔngɔnna ye fu.

⁴ Mangan yi foye sode fajine rafala banxin ma. ⁵ A yi kore banxi radigilinxine ti banxin kanken nabilinni, pala gbeen nun pala rajanna ma, a yi konkone ti a rabilinni. ⁶ Kore banxin laberaxini gbona nɔngɔnna ye suulun, a tagixina nɔngɔnna ye sennin, a saxandena nɔngɔnna ye solofere, amasoto banxini gboon mi yi lan a yiren birin yi, alogo xalanbene nama so banxin kankeni. ⁷ A to yi Ala Batu Banxin tima, e gemɛ masolixine nan nawali naxanye yi rafalaxi e malanxi denaxan yi. Deɛramaan mi rawali, bunbi mi rawali, wuremase yo xui mi mini banxin tideni.

⁸ Kore banxin xurin konkone so deen yi banxin yiifanna nan ma, e yi tema teden nan ma kore banxin tagixini, e nun kore banxi saxandeni. ⁹ Sulemani to yelin Ala Batu Banxin tiye, a yi a xunna so suman farinne nun suman xalanbene ra. ¹⁰ Kore banxin naxanye birin yi Ala Batu Banxin nabilinxi, a yi nongonna ye suulun dɔxɔ ne birin de, a yi e nun Ala Batu Banxin nabira e bode ma suman wudine ra.

¹¹ Alatala yi falan ti Sulemani xa, a naxa, ¹² "I Ala Batu Banxini ito tima, xa i sigan ti kiin lanxi n ma tonne ma, xa i n ma sariyane birin suxu, xa i n ma yamarine birin suxu, i yi bira e fɔxɔ ra, nayi, n layirin naxan tongoxi i fafe Dawuda xa, n na rakamalima nen i xa. ¹³ N luma nen Isirayila kaane tagi, n mi Isirayila rabejinma, n ma yamana."

¹⁴ Sulemani yi yelin Ala Batu Banxin tiye. ¹⁵ Walikene yi suman farinne sa banxin kanken kuixine ma, keli bɔxɔni han kore, a yi wudin sa a kuiin ma, a yi fɔfɔ farinne sa banxin lonna ma. ¹⁶ A yi banxin kuiin najanni taxun suman farinne ra keli bɔxɔni han kore nongonna ye mɔxɔne, a men findi pala rajanna ra Ala Batu Banxin kui naxan yi xili yire sarijanxi fisamantenna. ¹⁷ Nongonna ye tonge naanin nan yi Ala Batu Banxin pala gbeen pala rajanna yetagi. ¹⁸ Suman wudin naxan yi banxin kui, ne yi rafalaxi se fuge sawura fajine nun kundi sawurane nan na, sumanna nan yi a birin na, geme yo mi yi toma.

¹⁹ Sulemani yi pala rajanni ton Ala Batu Banxin kui alogo a xa Alatalaa Layiri Kankiraan dɔxɔ na. ²⁰ Pala rajanna yi kuya nongonna ye mɔxɔne, a yigbona nongonna ye mɔxɔne, a yitena nongonna ye mɔxɔne. Sulemani yi xema faji yilenlenixine sa a ma, a mon yi xema fajin sa saraxa ganden ma a denaxan nafala suman wudin na. ²¹ A xema faji yilenlenixine sa banxin kuiin ma, a yi xema yolɔnxonne radangu pala rajanna yetagi, a xema yilenlenixine sa a ma. ²² A yi xema faji yilenlenixine sa banxin birin ma, saraxa ganden naxan yi pala rajanna yetagi, a xema yilenlenixine sa na ma.

²³ A yi maleka gubugubu kan sawura firin yiton yire sarijanxi fisamantenna kui Oliwi wudin na, e yitena nongonna ye fu. ²⁴ Maleka sawura singen gubugubu keden yi kuya nongonna ye suulun, boden fan yi kuya nongonna ye suulun, keli a gubugubun boden xunna ma sa ti boden xunna ra, nongonna ye fu. ²⁵ Nongonna ye fu nan yi maleka sawura firinden fan na. Maleka sawura firinne kuyan nun e kiin birin yi lan. ²⁶ Nongonna ye fu nan yi maleka gubugubu kan sawura firinne birin yiteen na. ²⁷ Sulemani yi maleka sawurane ti pala rajanna tagini. E gubugubune yi raminixi. A singen gubugubun yi sigaxi han banxin kanken fɔxɔ kedenna, sawura firinden gabutɛɛn fan yi sigaxi han banxin kanken fɔxɔ kedenna bonna. E gubugubune xunne yi dɔxi e bode ra banxin tagini. ²⁸ Sulemani yi xema yilenlenixine sa maleka sawurane ma.

²⁹ A yi maleka sawurane nun tugu bili sawurane nun se fuge sawura fajine rafala Ala Batu Banxin kanken nabilinne birin yi, a fanna nun a kuina. ³⁰ A yi xemaan sa banxin lonna ma pala firinne birin yi.

³¹ A yi deen fɔxɔ firin kanna ti pala rajanna ma Oliwi wudine ra, a deen ti wudine yitaxun dɔxɔ suulun nan na. ³² Oliwi wudin nan yi deen fɔxɔ firinne ra. A yi maleka sawurane nun tugu bili sawurane nun jɔxɔnde sawura fajine rafala deen ma, a yi xema yilenlenixine sa deen ma, a mon yi xemaan sa maleka sawurane nun tugu bili sawurane ma. ³³ A mon yi pala gbeen de ti wudine liga na kiini Oliwi wudin na, koni deen ti wudine yi yitaxunxi dɔxɔ naanin nan na. ³⁴ Deen fɔxɔ firinne birin yi rafalaxi fɔfɔ farinne nan na naxanye yitaxunxi fɔxɔ firin firinna ra. ³⁵ A yi maleka gubugubu kan sawurane nun tugu bili sawurane nun se fuge sawura fajine rafala deene ma, a yi xema bonbɔxin sa sawurane ma.

³⁶ A mon yi geme sansanna bilin saxan nafala, a suman wudin bilin keden sa a fari.

³⁷ A mangayaan jee naanindeni, Siwi kiken na, e yi Alatala Batu Banxin beten sa. ³⁸ A mangayaan jee fu nun kedendeni, Bulu kiken na, naxan findixi jeeen kike solomasɛɛden na, banxin wanle birin yi jan alo a yi lan kii naxan yi. Sulemani a ti jee solofere nan bun.

¹ Sulemani mɔn yi a banxin ti, na bu nen ɲɛɛ fu nun saxan han a yi a rajan. ² A na banxi singen ti naxan xili Liban Fɔtɔnna Banxina, a kuyana nɔngɔnna yɛ kemɛ, a yigbona nɔngɔnna yɛ tonge suulun, a yitena nɔngɔnna yɛ tonge saxan, a na ti suman senbetenna safa naanin fari. Suman xalanbene yi senbetenne kɔɛ. ³ Banxin kuiin yi xunna soxi suman farinne nan na, e saxi xalanbene ma naxanye yi senbetenne kɔɛ. Xalanbe tonge naanin e nun suulun nan yi a ra, fu nun suulun safa keden. ⁴ Banxin foye sodene safa saxan nan yi a ra, na foye sodene fan yi yɛɛ rafindixi nen e bode ma saxan saxan. ⁵ Tongon naanin nan yi dɛene birin nun e ti wudine ma, e yi yɛɛ rafindixi e bode ma saxan saxan. ⁶ Na xanbi ra, a palaan fɔlɔn ti senbetenne ra naxan kuya yi nɔngɔnna yɛ tonge suulun, a yigbona nɔngɔnna yɛ tonge saxan. Na yɛɛ ra a so dɛen palaan fan ti senbetenne ra, a yinbene rafala a ma. ⁷ A yi mangayaan gbɛdɛ banxin ti, a yi kitin sama dɛnaxan yi naxan xili Kiti Sa Banxina. A yi suman farinne sa banxin kuiin yirene ma, keli bɔxɔni han banxin kuiin xunna sone.

⁸ A gbee banxina, a yetɛɛn yi dɔxɔma dɛnaxan yi, na fan yi ti na kiini yin gbete kui, banxin boden xanbi ra. Sulemani yi na banxi sifan fan ti Misiran mangana dii tɛmen xa a naxan tongo a ɲaxanla ra.

⁹ Banxine birin yi tixi gɛmɛ faɲi yɛbaxine nan na keli a tanden ma han yin gbeena, gɛmen naxanye maligaxi, e bɔ sɛraan na, banxin kuiin nun a fanna, keli bɔxɔn ma han a xuntagi. ¹⁰ Banxin beten saxi gɛmɛ xungbe fajine nan na, a gɛmena nde yigbona nɔngɔnna yɛ fu, ndee nɔngɔnna yɛ solomasɛɛ. ¹¹ Banxin yi tixi gɛmɛ xungbe fajine ra naxanye maligaxi, e bɔ alogo e xa lan e dɔxɔdene ma, e nun suman xalanbene. ¹² Gɛmɛ gbeen bilin saxan nan findi yin gbeen sulunna ra, suman wudin bilin keden fan yi sa na fari alo Alatala Batu Banxini sansanna kui xiin tixi kii naxan yi, e nun a so dɛen palana.

Sulemani wanla naxanye so Xirami yii

Taruxune Firinden 2.10-13

¹³ Manga Sulemani yi xeraan nasiga Tire taani Xirami fɔxɔ ra. ¹⁴ Kaja gilɛn nan yi Xirami nga ra naxan kelixi Nafatali bɔnsɔnni. Tire kaan nan yi a fafe ra, a yi sulan nan nawalima. A yi lugoxi fekolonna nun xaxilimayaan nun lɔnnin na sulan nawali feen na. A yi fa Manga Sulemani fema, a a wanle birin kɛ.

Ala Batu Banxi Senbeten Firinne

Taruxune Firinden 3.15-17

¹⁵ Xirami yi sulan naxulun a senbeten xungbe firin nafala, e yitena nɔngɔnna yɛ fu nun solomasɛɛ, e rabilinna nɔngɔnna yɛ fu nun firin. ¹⁶ A yi sulan kondɛn firin yɛlan, alogo a xa e so senbetenne xun na, kondɛn singen yitena nɔngɔnna yɛ suulun, kondɛn firinden yitena nɔngɔnna yɛ suulun. ¹⁷ A mɔn yi sulan nafala yaladine ra e nun yɔlɔnxɔnne ra kondene maxidi seen na naxanye yi senbetenne xuntagi, solofere kondɛn singen xa, e nun solofere kondɛn firinden xa. ¹⁸ A yi girenada wudi bogi sawurane rafala, safa firin nan yi yalane fari naxanye yi senbetenne kondene maxidixi. ¹⁹ Kondɛn naxanye yi senbetenne xuntagi so dɛen palaan kui, ne yi ligaxi alo gabala fugena, e yitena nɔngɔnna yɛ naanin. ²⁰ Kondɛn naxanye yi senbeten firinne xuntagi, ne keden kedenna yi rabilinxi girenada wudi bogi sawura kemɛ firin nan na, a xungbe yiren naxanye yi rafalaxi yalaan dɛxɔn. ²¹ A yi na senbetenne ti Ala Batu Banxin so dɛ palaan fema. A yi yiifari ma senbetenna ti, a xili sa Yakin, a mɔn yi kɔmen ma senbetenna ti, a xili sa Boosu. ²² Ne kondene yi rafalaxi gabala fuge sawurane nan na. Na kiini Xirami yi yelin senbetenne rafale.

Ige ramarade gbeena fe

Taruxune Firinden 4.2-5

²³ Nayi, Xirami yi sulan naxulun, a ige ramarade digilinxi gbeen nafala, a yigbona nɔngɔnna yɛ fu, a yitena nɔngɔnna yɛ suulun. Nɔngɔnna yɛ tonge saxan lutin nan yi a rabilinɲɛ. ²⁴ Kundine sawurane yi a dɛ kinkin bunna rabilinxi. Na sawura fu yi rafalaxi a ma a nɔngɔnna yɛ keden yo keden bun. Kundi sawurane yi rafalaxi safa firin nan na, ne nun ige ramaraden yi rafalaxi gbɛndi keden nan na. ²⁵ Ige ramaraden yi dɔxi turaan sawura sulan daxi fu nun firin nan fari, saxan yɛɛ rafindixi sogegododen binni, saxan

sogeteden binni, saxan yiifanna binni, saxan kɔmɛnna binni. E yi xun xanbi soxi e bode yi nen, e birin gbindin yi ige ramaraden nan bun ma. ²⁶ Yii kuiin ye kedenna nan yi ige ramaraden nabinyen na, a de kinkin yi rafalaxi alo igelengenna dena, a luxi alo gabala fugena, litiri wuli tonge solomasexe nɔxɔn nan yi sama a kui.

Sulan wontorone

²⁷ A yi ige maxali wontoro fu rafala sulan na. E birin kuya nɔngɔnna ye naanin, e yigbona nɔngɔnna ye naanin, e yitena nɔngɔnna ye saxan. ²⁸ Ige maxali wontorone yi rafalaxi i kii nin: Sula falafalane nan yi findixi wontorone gbindin na. Na falafalane yi sɔtixi sula gbelemene yi naxanye tixi wontoron tongon naaninne ma. ²⁹ Falafalan naxanye yi tixi sula gbelemene longonne ra, yatane nun turane nun maleka gubugubu kanne sawurane yi ne ma e nun gbelemene fan ma. Mɛsɛmɛsɛnne yi e rabilinxi. ³⁰ Sulan nan nafalaxi wontorone birin sanne ra. Na naanin nan yi e bun ma. E soxi sula gbelemen xun na. Ige ramara kundi sula daxin yi rafalaxi e birin kui, e suxi bun ti naanin na, e rafalaxi sula raxulunxin na, e bun ti mɛsɛmɛsɛnxine labe ra. ³¹ Ige maxali wontoron kui yili digilinxi nan yi rafalaxi a kui naxan yite han nɔngɔnna ye keden. Na nan yi findixi ige kundin dɔxɔden na. Kundin dɔxɔden deen digilinna, na yi gbo nɔngɔnna ye keden e nun a tagi. Kundin dɔxɔden naxan yi wontoron de kinkin faxa ra, mɛsɛmɛsɛnne yi rafalaxi ne ma. Na yirene mi yi digilinxi, tongon naanin nan yi ne ra. ³² Wontorone sanne yi a falafalane bun ma, e soxi sula gbelemene xun na naxanye yi sɔtixi a bun ma. E sanne yigbona, nɔngɔnna ye keden e nun a tagi. ³³ E sanne yi rafalaxi alo yenge so wontorone sanne, e yi seene birin nafalaxi sula raxulunxin nan na. ³⁴ Wontorone birin, a suxu se naanin yi rafalaxi a ma a tongon naaninne yi. E nun wontorone yi rafalaxi e bode yi. ³⁵ Wure digilinxina nde yi rabilinxi ige kundi dɔxɔ yinla ma wontorone birin kui, a yikuyena nɔngɔnna ye keden. Ige ramara kundin nun a bun tiine nun wontoron kuiin birin yi rafalaxi kedenna nan na. ³⁶ Xirami yi maleka gubugubu kanne nun yatane nun tugu binle sawurane rafala a bun tiine nun a falafalane ma, e xanɲe denaxan birin yi e nun a yi e birin nabilin mɛsɛmɛsɛnne ra. ³⁷ Ige maxali wontorone yi rafalaxi na kii nin, e birin wure siya keden, e birin gbo kii keden, e birin keɲa keden.

Taruxune Firinden 4.6

³⁸ Xirami mɔn yi ige ramara kundin sula daxi fu rafala, e yigbona nɔngɔnna ye naanin, litiri wuli keden e nun kemɛ sennin yi se ne kui. A ige ramara kundi keden dɔxɔ wontorone birin kui. ³⁹ A yi ige maxali wontoron suulun lu Ala Batu Banxin yiifanna ma, a suulun lu a kɔmɛnna ma. A yi ige ramara se xungbeen ti Ala Batu Banxin yiifanna sogeteden binni a tongonna ma.

Taruxune Firinden 4.7-5.1

⁴⁰ Xirami to ige ramara seene nun tɛɛ kɔ seene nun goronne rafala, a yi yelin wanle birin na, a naxanye fɔlɔ Manga Sulemani xa Alatala Batu Banxini:

⁴¹ Senbetɛn xungbe firin,
e nun e konde firinne e xuntagi alo barama,
e nun yɔlɔnxɔn yalaan naxanye senbetɛnne kondene maxidi seene ra,
⁴² e nun girenada wudi bogi sawura kemɛ naaninna naxanye yi na yɔlɔnxɔn yala firinne ma naxanye yi saxi safa firin, e singan e kondene rabilinni e maxidi seen na, kondene naxanye yi luxi alo barama,
⁴³ e nun ige maxali wontoro fune nun ige kundine e xun tagi,
⁴⁴ e nun ige kundi gbeen nun tura sawura fu nun firinne a bun tiine ra,
⁴⁵ e nun goronne nun tɛɛ kɔ seene nun wuli xuya goronne. Xirami muranna naxanye birin nafala Sulemani xa Alatala Batu Banxini, ne birin yi rafalaxi sula xuruxin nan na.
⁴⁶ Mangan sula raxulunxin nafala na seene ra bɔxɔ kui gexine nan kui, Yuruden baan merɛmerɛni Sukɔti taan nun Saratan taan longonna ra. ⁴⁷ Sulemani yi na seene birin nafala, na seene yatɛn sulan xasabin kilon mi yi nɛɛ kolonɲe.

⁴⁸ Sulemani mɔn yi seni itoe birin nafala Alatala Batu Banxin xa, xɛma saraxa ganden nun buru ralixin xɛma tabanla ⁴⁹ nun xɛma kɛnde lenpu dɔxɔ seen naxanye yɛbaxi suulun

fɔxɔ kedenni suulun bode fɔxɔni yire sarijanxi fisamantenna yetagi e nun se fuge fajine sawurane e nun lenpune nun se tongo se xema daxine ⁵⁰ nun goronne nun lenpu ratu seene nun wuli xuya goronne nun se sa lefane nun wusulan gan se xema daxine nun dɛɛn singan se xema daxine yire sarijanxi fisamantenna xa banxin kui e nun Ala Batu Banxin so dɛɛn yetɛɛn xa. ⁵¹ Sulemani a wanle birin nakamali na kii nin Alatala Batu Banxini. Sulemani yi muranne birin sa banxini a fafe Dawuda naxanye rasarijan, gbetin nun xemaan nun se gbeteye. A yi ne ramara Alatalaa banxin nafunle ye.

8

Layiri Kankiraan fa fena Ala Batu Banxini

Taruxune Firinden 5.2-6.2

¹ Nayi, Manga Sulemani yi Isirayila fonne nun bɔnsɔn kuntigine nun Isirayila kaane denbaya xunne birin malan a fema Yerusalen yi Alatalaa Layiri Kankiraan tongo feen na keli Dawudaa Taani, denaxan mɔn xili Siyon. E siga a ra Ala Batu Banxini.

² Isirayila xemene birin yi e malan Manga Sulemani fema, Etanimi kiken na, naxan findixi jɛɛn kike solofereden na, sali waxatina.

³ Isirayila fonne birin to fa, saraxaraline yi fa Layiri Kankiraan na. ⁴ E yi Alatalaa Kankiraan nun Naralan Bubun xali e nun se sarijanxin naxanye yi a kui. Saraxaraline nun Lewi bɔnsɔnna muxune yi e xali. ⁵ Manga Sulemani nun Isirayila yamaan naxan birin yi malanxi a fema, e ti Layiri Kankiraan yetagi, e yi yexɛɛne nun jingene ba saraxan na, naxanye yi wuya han e xasabin mi yi nɔɛ kolonje. ⁶ Saraxaraline yi Alatalaa Layiri Kankiraan xali a funfuni, banxin yire sarijanxi fisamantenni, maleka sawurane gubugubune bun ma. ⁷ Amasɔtɔ maleka sawurane gubugubune yi bandunxi Layiri Kankiraan nun a tongo tamine xun ma. ⁸ A tongo tamine yi kuya han e xunne yi toma yire sarijanxi fisamantenna yetagi, koni e mi yi toma tandeni. E mɔn na han to. ⁹ Gɛmɛ walaxa firinne nan tun yi kankiraan kui Musa naxanye sa a kui Horebe geyaan ma, Alatala layirin xidi e nun Isirayila kaane tagi denaxan yi, e mini xanbini Misiran yamanani.

¹⁰ Saraxaraline mini yire sarijanxini waxatin naxan yi, kundaan yi Alatalaa banxin nafe. ¹¹ Kundana fe ra, saraxaraline mi yi nɔɛ e wanla rabe, amasɔtɔ Alatalaa nɔrɔn yi Alatalaa banxin nafexi.

¹² Nayi, Sulemani yi a fala, a naxa,
“Alatala bata a ragidi
a xa dɔxɔ kunda yidimixini!

¹³ N bata banxi fajin ti
naxan findima i dɔxɔden na,
i luma denaxan yi habadan.”

Ala Batu Banxin nasarijan fena

Taruxune Firinden 6.3-11

¹⁴ Mangan yi a yeɛ rafindi Isirayila yamaan ma naxanye birin yi tixi na, a duba ne xa. ¹⁵ A yi a fala, a naxa, “Tantunna Alatala xa, Isirayilaa Ala, naxan falan ti n fafe Dawuda xa, naxan a falane rakamalima, a naxa, ¹⁶ ‘Xabu n nan n ma Isirayila yamaan namini lɔxɔni Misiran yamanani, n mi taa sugandi Isirayila bɔnsɔnne xa, banxin tiye n xinla binya feen na denaxan yi, koni n bata Dawuda sugandi alogo a xa lu n ma Isirayila yamaan xun na.’* ”

¹⁷ N fafe Dawuda yi waxi banxin ti feni Alatala xinla binyaden na, Isirayilaa Ala. ¹⁸ Alatala bata yi a fala n fafe Dawuda xa, a naxa, ‘Amasɔtɔ i bata wa banxin ti feni n xinla binyaden na, na miriyaan tongo feen bata lan. ¹⁹ Koni, i tan xa mi banxin tima, fɔ i ya dii xemena, i yetɛɛn naxan sɔtɔxi, na nan banxin tima n xinla binyaden na.’ ”

²⁰ “Alatalaa layirin naxan tongo, a bata na rakamali. N bata ti n fafe Dawuda jɔxɔni, n yi dɔxɔ Isirayila mangan na, alo Alatala a fala kii naxan yi, n yi banxin ti Alatala xinla binyaden na, Isirayilaa Ala. ²¹ N bata yirena nde yitɔn kankiraan xa, Alatala layirin denaxan yi, a naxan yitɔn e nun en benbane tagi, a to e ramini Misiran yamanani.”

* 8:16: Samuyɛli Firinden 7.6

*Sulemani Ala maxandina
Taruxune Firinden 6.12-40*

²² Sulemani yi ti Alatalaa yire sarjnanxin yetagi, Isirayila yamaan birin yetagi. A yi a yiine yite kore, ²³ a yi Ala maxandi, a naxa, “Alatala, Isirayilaa Ala! Ala yo mi na alo i tan kore xonna nun bɔxɔ xonna fari. I ya layirin nun i ya hinanna luma i ya walikene xon naxanye sigan tima i yetagi e bɔnen birin na. ²⁴ I bata i ya falan nakamali i ya walikēen xa, n fafe Dawuda, i naxan fala i dēen na, i bata na rakamali i senbeni to. ²⁵ Iki, Alatala, Isirayilaa Ala, i mɔn xa i ya falan nakamali, i layirin naxan tongo n fafe Dawuda xa, i bata yi a fala a xa, i naxa, ‘I jɔxɔ yibirani mi janje n yetagi mume Isirayilaa mangaya gbedeni, fanni i yixetene n ma kiraan suxuma, e sigan ti n yetagi alo i sigan tixi n yetagi kii naxan yi.’ ²⁶ Iki, Isirayilaa Ala, n bata i mafan, i xa na rakamali, i layirin naxan tongoxi i ya walikēen Dawuda xa, n fafe!”

²⁷ “Koni, Ala fa dɔxe dunuɔa yi ba? Hali kore xonna nun a gbona, i mi nɔe xanje a yi, e faxi fa n banxin naxan tixi ito ra. ²⁸ Hali na birin, Alatala, n ma Ala, i tuli mati i ya walikena maxandi xuine nun a mafanne ra. I tuli mati i ya walikena mafan xuine nun maxandi xuine ra a naxanye falama i xa to. ²⁹ I yeen ti banxini ito ra kōeen nun yanyin na, i a fala denaxan ma, i naxa, ‘N xinla luma be nin!’ I tuli mati maxandi xuiin na i ya walikēen naxan tima yireni ito mabinni. ³⁰ I ya walikēen nun i ya Isirayila yamana maxandin nasuxu, e na sali yireni ito mabinni! I yabin ti i dɔxɔdeni kore xonna ma, i mafeluun ti, i yabin ti.”

³¹ “Xa muxuna nde a boden haken tongo, muxune yi a karahan, a xa fa a kolɔ i ya yire sarjnanxin yetagi banxini ito kui. ³² Nayi, a xuiin name kore xonna ma, i yi fena nde liga, i yi kitin sa i ya walikene tagi. Naxan kalan tixi, i na yalagi, i na goronna dɔxɔ a xun ma, i yi tinxindena tinxinyaan yita, i yi a suxu a tinxinni.”

³³ “A nɔe lige nen yaxun yi i ya Isirayila yamaan nɔ, bayo e bata i yulubin tongo. Na waxatini, xa e xun xete i ma, e i xinla binya, e yi i maxandi, e mafeluun xandi i tan xon banxini ito kui, ³⁴ nayi, i xa e xuiin name kore xonna ma, i diɔa i ya Isirayila yamaan yulubin ma, i fa e ra bɔxon ma i naxan so e benbane yii.”

³⁵ “A nɔe lige nen kore xonna yi balan, tulen mi fa fe mume, e yulubine fe ra lan i tan ma. Na waxatini, xa e ye rafindi be ma, e i xandi, e yi i xinla binya, e xete e yulubine fɔxɔ ra, bayo i bata e tɔrɔ, ³⁶ nayi, i e xuiin namema nen kore xonna ma, i diɔama nen i ya walikene yulubine ma e nun i ya yamana Isirayila. I e xaran kira faɔin ma e daxa e xa bira naxan fɔxɔ ra. I tulen nafa bɔxon fari i naxan soxi i ya yamaan yii.”

³⁷ “A nɔe lige nen tɔrɔyana nde fan yi fa, alo fitina kamena hanma fitina furena yamanani, hanma sansine yi xara hanma e kun hanma tuguminne yi mini hanma supene hanma yaxuna nde na Isirayila kaane taa makantanxine rabilin yengeni, gbalon sifan birin na fa waxatin naxan yi, hanma fure jaxine. ³⁸ Na waxatine yi, Isirayila kaane birin e tɔron nun e jaxankatan kolonma nen, e yi sali, e yi i mafan, e yi e yiine yite banxini ito mabinni. ³⁹ Nayi, i yi e yabi i dɔxɔdeni kore xonna ma, i yi e mafelu, i yi birin saran e kewanle ra, bayo i birin bɔne yi feen kolon, amasɔtɔ i tan nan keden pe adamadiine bɔne yi feene kolon. ⁴⁰ Nayi, e gaxuma nen i ye ra waxatin birin yi e siin birin yi yamanani, i naxan soxi nxu benbane yii.”

⁴¹ “Xɔnen naxan mi findixi Isirayila kaana nde ra, i ya yamana, na fama nen be sa keli yamana makuyeni, i xinla a fe ra, ⁴² bayo muxune a mema nen a i xinla nun i senben gbo. A na fa salideni banxini ito mabinni, ⁴³ i a yabi kore xonna ma, i dɔxɔdeni. Xɔnen naxan birin maxodinma i ma, i xa na so a yii, alogo dunuɔa siyane birin xa i xinla kolon, e gaxu i ye ra, alo i ya yamana Isirayila. E xa a kolon a banxini ito ratinmexi i tan nan xili yi n naxan tixi!”

⁴⁴ “A nɔe lige nen Isirayila kaane yi siga e yaxune yengedeni i ya yamarin bun. E yi i maxandi, e ye rafindi i ya taa sugandixin ma e nun Alatala Batu Banxin naxan tixi i xa. ⁴⁵ Nayi, i tuli mati kore xonna ma, naxanye i maxandima, e i mafan, i yi ne mali.”

⁴⁶ “A nɔe lige nen, e yi yulubin tongo, bayo adamadi yo mi na naxan mi yulubin ligama. I ya xolon yitama e ra nen, i yi e so e yaxune yii, ne yi siga e ra konyiyani e yamana

makuyena ndee yi hanma naxanye maso. ⁴⁷ E na tubi i ma na yamanani e konyiyani denaxan yi, e xun xete i ma e suxu muxune yamanani, e falan ti, e naxa, 'Nxu bata haken liga, nxu bata yulubin tongo, nxu bata fe naxin liga,' ⁴⁸ e xete i ma e bɔɔn birin nun e niin birin yi e yaxune yamanani naxanye e xalixi konyiyani, e mayandi xuine rasiga i ma, e yee rafindixi yamanan ma i naxan so e benbane yii, e yee rafindixi i ya taa sugandixin ma e nun n Ala Batu Banxin naxan tixi i xinli. ⁴⁹ Nayi, e sanla nun mafanna yabi kore xonna ma i dɔxɔdeni, i fa e mali. ⁵⁰ I ya yamaan mafeluma nen a yulubine ra e nun a fe naxine birin i xili ma. Naxanye e suxi konyiyani, i yi e hinanna raso ne yi, alogo e xa kininkinin e ma. ⁵¹ Amasɔtɔ i ya yamaan nan e ra, i gbeena, i e ramini nen Misiran yamanani naxan luxi alo sulun tɛɛn† naxan wuren naxulunma.”

⁵² “I yeen xa lu i ya walikena maxandine ra, e nun i ya yamana Isirayilaa maxandine, alogo i xa nxu yabi nxɔ maxandine yi waxatin birin. ⁵³ Amasɔtɔ i bata nxu ba yamaan bonne birin ye bɔxɔn fari, alogo nxu xa findi i gbeen na, alo i a fala kii naxan yi fata Musa ra, i ya walikena, i to nxu benbane ramini Misiran yi. I tan Marigina Alatala!”

Duban yamaan xa

⁵⁴ Sulemani yelin maxandine nun mafanne birin tiye waxatin naxan yi, a yi keli Alatalaa saraxa ganden yetagi, a yi xinbi sinxi denaxan yi, a yiine yitexi kore. ⁵⁵ A tixi, a yi duba Isirayila yamaan birin xa a xuini texin na, a naxa, ⁵⁶ “Tantunna xa fi Alatala ma, naxan matabun fi Isirayila ma, a yamana, alo a e tuli sa kii naxan yi. A fala fajin naxanye birin ti fata Musa ra, a walikena, keden mi luxi a ligataren na. ⁵⁷ Alatala, nxɔ Ala xa lu en xɔn alo a lu en benbane xɔn kii naxan yi, a nama jinan en xɔn mumɛ, a en nabegin. ⁵⁸ Koni, a xa en bɔɔn bandun a binni, alogo en xa sigan ti a kiraan birin xɔn ma. En yi a yamarine nun a tɔnne nun a sariyane suxu, a naxanye yamari en benbane ma. ⁵⁹ N maxandin naxanye tixi Alatala ma, en ma Ala, ne xa rabira a ma kɔɛɛn nun yanyin na, alogo a xa en mali lɔxɔ yo lɔxɔ, ε tan nun n tan bayo a yamaan nan en na, Isirayila. ⁶⁰ Nanara, dunuɔa siyane birin xa a kolon a Alatala nan Ala ra, a gbete yo mi na. ⁶¹ Alatala xa lu ε bɔɔni, en ma Ala. ε bira a sariyane fɔxɔ ra, ε yi a yamarine suxu, alo ε kii naxan yi to.”

Saraxane yi ba Alatala xa

Taruxune Firinden 7.4-10

⁶² Isirayila kaane birin yi fa mangan fema, e yi saraxane ba Alatala xa. ⁶³ Ninge wuli mɔxɔɔn nun firin e nun yexɛɛ wuli kemɛ mɔxɔɔn, Sulemani yi ne kɔɛ raxaba Alatala xa bɔɔn xunbeli saraxan na. Mangan nun Isirayila kaane birin yi Alatalaa banxin nabi na kii nin. ⁶⁴ Na lɔxɔni, mangan yi sansanna rasarijan Ala Batu Banxin yetagi, a yi saraxa gan daxine nun bogise saraxane nun bɔɔn xunbeli saraxa subene turene fi Alatala ma sansanna kui. A na raba menni nen, bayo saraxa ganden naxan yi rafalaxi sulan na Ala Batu Banxin yetagi, na yi xurun. Saraxa gan daxine nun bogise saraxane nun saraxa subene turene birin mi yi xanɔn mena fari.

⁶⁵ Sulemani yi sanla raba na waxatini, e nun Isirayila kaane birin. Yama gbeen yi fa sa keli Lebo-Xamata taani han Misiran xudeni, e yi e malan Alatala yetagi, en ma Ala, xi solofere. Na xanbi ra, e mɔn yi xi solofere sa na fari, a birin malanxina, xi fu nun naanin. ⁶⁶ Xi solomasɛxede lɔxɔni, a yi yamaan begin. E yi duba mangan xa, e siga e konni, e sɛwaxi e bɔɔni fe fajin birin na Alatala naxan nabaxi Dawuda xa, a walikena, e nun Isirayila a yamana.

9

Ala mɔn yi mini Sulemani xa

Taruxune Firinden 7.11-22

† 8:51: Sulun tɛɛn mɔn falama yirena nde yi fa fala “Furu tɛɛna.”

¹ Sulemani yelin Alatala Batu Banxin tiye waxatin naxan yi, e nun a manga banxina, e nun a wa naxan birin liga feni, ² Alatala mən yi mini Sulemani xa a firinden, alo a mini a xa kii naxan yi Gabayon taani. ³ Alatala yi a fala a xa, a naxa,

“N bata i ya mafanna nun i ya maxandi xuiin nasuxu i naxan nalixi n ma. N bata banxini ito rasarijan i naxan tixi n xili yi habadan. N yeen nun n bəjen luma nen tixi be ra habadan. ⁴ I tan xa sigan ti fetareyaan nun tinxinyani n yetagi alo i fafe Dawuda. I feni itoe birin liga n naxanye yamarima i ma, i n ma tənne nun n ma sariyane suxu n naxanye soxi i yii. ⁵ Nayi, n na i ya mangayaan nasabatima nen habadan Isirayila xun na, alo n na a fala i fafe Dawuda xa kii naxan yi, n naxa, ‘I bənsəna mi janje i jəxəni Isirayila mangayani habadan.’ ⁶ Koni, xa i tan hanma i ya diine ε xun xanbi so n yi, xa ε mi n ma sariyane nun n ma yamarine suxu n naxanye soxi ε yii, xa ε siga ala gbete ye batudeni, ε xinbi sin e bun ma, ⁷ nayi, n na Isirayila kaane bama nen na bəxəni n naxan soxi e yii. N na n mēma nen n batu banxin na, n naxan nasarijan n xinla binyaden na. Na ma, Isirayila findima nen yagi seen nun magele seen na yamanane birin tagi. ⁸ Hali banxini ito to rayabu iki, na waxatini, naxan yo na dangu a fəma, ne kabəma nen, e yi kəntəfili. E yi a fala, e naxa, ‘Nanfera Alatala yamanani ito nun banxini ito ligaxi iki?’ ⁹ E yabima nen, e naxa, ‘Bayo e bata Alatala rabənin, e Ala, naxan e benbane ramini Misiran yamanani, e yi ala gbete ne xanu, e yi e xinbi sin e bun ma, e yi e batu, nanara Alatala bata tərəni itoe birin nafa e ma.’”

Sulemani a wali sifa wuyaxine

Taruxune Firinden 8.1-18

¹⁰ Nεε məxəjen bun ma, Sulemani yi banxi firinni itoe ti, Alatala Batu Banxin nun a manga banxina. ¹¹ Tire manga Xurami bata yi suman wudin nun fəfə wudin nun xəmaan so Sulemani yii, a yi wama naxan yo xən. Manga Sulemani yi taa məxəje so Xurami yii Galile yamanani. ¹² Xurami yi mini Tire taani taane matodeni Sulemani naxanye soxi a yii. Koni e mi rafan a ma. ¹³ Xurami yi a maxədin, a naxa, “Ngaxakedenna, i taan sifan mundunye soxi n yii be?” A yi e xili sa Kabulu yamanana, na xinla ne xun ma han to.*

¹⁴ Anu, Xurami bata yi xəmaan kilo wuli saxan nasiga Sulemani ma.

¹⁵ Manga Sulemani bata yi karahan wanle yitən lan Alatala Batu Banxin ti feen nun a yetəna banxin nun Milo gbingbinna nun Yerusalən yinna ma, e nun Xasori nun Megido nun Geseri taane. ¹⁶ Misiran mangan bata yi fa, a Geseri taan suxu yəngeni, a yi a gan, Kanan kaan naxanye yi dəxi taani, a ne faxa. A mən yi taan sa a dii tēmen fari siga a xeme taa ra, Sulemani a naxanla. ¹⁷ Sulemani mən yi Geseri taan ti, a mən yi Beti-Xoron taan laben ti, ¹⁸ e nun Baalati taan nun Tamari taan naxan yamanan tonbon yireni. ¹⁹ A mən yi taa gbete na ndee ti, a yi balone ramarama dənaxanye yi, e nun yenge so wontorone nun soone yi luma taan naxanye yi. Sulemani wa naxan birin ti feni Yerusalən taani e nun Liban yamanan nun yire gbete, a yi yamanan naxanye birin xun na, a yi na birin ti.

²⁰ Amorine nun Xitine nun Perisine nun Xiwine nun Yebusune muxu dənxen naxanye mi yi findixi Isirayila kaane ra, ne fan yi yamanani. ²¹ E yixeten naxanye lu e xanbi ra yamanani, Isirayila kaane mi nə naxanye faxe, Sulemani yi ne findi konyine ra, e na yi han to. ²² Koni, Sulemani mi fa Isirayila kaane ti konyiyaan na, bayo e yi findixi a sofane nan na, e nun a walikene nun a kuntigine nun a sofa kuntigine, e nun a wontoro ragine nun soo ragine kuntigine. ²³ Sulemani mən yi Isirayila kaan muxu keme suulun tonge suulun sugandi naxanye yi a walikene xun na.

²⁴ Misiran mangana dii tēmen yi keli Dawudaa Taani, a dəxo manga banxini Sulemani naxan tixi a xa. Na xanbi ra, Sulemani mən yi gbingbinna rafala a banxin nabilinni, a na xili sa Milo.

²⁵ Sulemani yi saraxa gan daxin bama nen sanja ma saxan jēen bun ma e nun bəje xunbeli saraxane yire sarijanxini a naxan ti Alatala xa. A mən yi wusulanna ganma nen yire sarijanxin fari naxan yi Alatala yetagi. A yi Ala Batu Banxin nawalima na kii nin.

* 9:13: Kabulu maso xuina nde ra Heburu xuini naxan bunna nēen fa fala “alo sese.”

²⁶ Manga Sulemani yi kunkine yitɔn Esiyon-Gebere yi, Elati taan dɛxɔn, Gbala Baan dɛ, Edɔn yamanani. ²⁷ Xurami a kunki ragiin naxanye yi baan kolon, a yi ne rasiga Sulemani a walikene fɛma kunkine kui. ²⁸ E siga Ofiri yamanani, e sa xɛmaan kilo wuli fu nun firin tongo, e fa e ra Manga Sulemani xɔn.

10

Saba Manga Naxanla yi fa Sulemani konni

Taruxune Firinden 9.1-12

¹ Saba manga naxanla yi Sulemani mankana mɛ Alatalaa fe yi. Nayi a yi fa Sulemani todeni a fekolonna bunbadeni, a yi maxɔdin xɔdɛxɛne sa a bun ma. ² A yi fa Yerusalen yi e nun a fɔxɔrabira gbeene, nɔgɔmɛn naxanye yi latikɔnɔnne nun xɛma gbegebe maxalima, e nun gɛmɛ faɲi kendene. A yi siga Sulemani fɛma, naxan birin yi a bɔɲeni, a yi na fala a xa. ³ Sulemani yi a maxɔdinne birin yabi, sese mi lu mangan mi naxan yɛba a xa. ⁴ Saba manga naxanla yi Sulemani a fekolonna to, e nun a banxin naxan tixi, ⁵ e nun donseen naxanye yi a tabanla ra, e nun a rabilinna muxune ti kiine, e nun naxanye yi balon nun minse wanla ra, ne maraberibane, e nun a saraxa gan daxine a yi naxanye bama Alatala Batu Banxini. Ne yi a kenen han a yengin yi dasa. ⁶ A yi a fala mangan xa, a naxa, “Nɔndin nan yi a ra n naxan mɛxi n ma yamanani i kiin nun i ya fekolonna fe yi. ⁷ N mi yi laxi a ra benun n xa fa n yi a to n yɛɛn na. E mi yi a tagiin yɛtɛɛn falaxi n xa. N naxan birin mɛxi, i ya fekolonna nun i ya nafulu kanyaan dangu na ra. ⁸ Sewana i ya muxune xa, sewana i ya walikene xa naxanye i yɛtagi waxatin birin, naxanye i ya fekolonna ramema. ⁹ Tantunna Alatala xa, i ya Ala, naxan i malixi, a yi i ti Isirayila mangan na. Bayo Isirayila rafan a ma habadan, nanara a i findixi mangan na alogo i xa kiti kenden sa tinxinni.”

¹⁰ A yi xɛmaan kilo wuli saxan so mangan yii, e nun latikɔnɔn gbegebe nun bɔxɔ bun nafunle. Latikɔnɔn faɲi mi fa na sɔnɔn alo Saba manga naxanla naxan so Manga Sulemani yii.

¹¹ Xurami a kunkin naxanye yi xɛmaan maxalima sa keli Ofiri yamanani, ne fan yi fa santali wudi sifan gbegebe ra e nun bɔxɔ bun nafunle keli Ofiri yi. ¹² Manga Sulemani yi santali wudine findi Alatala Batu Banxin bun tiine ra, e nun manga banxin bun tiine. A mɔn yi na wudina nde rafala maxaseene ra alo kondenne nun bɔlɔnne, maxase maxane xa. Han to, e mi fa santali wudin to fɛ Isirayila yi na kiini.

¹³ Naxan birin yi rafan Saba manga naxanla ma, a ne maxɔdin, Manga Sulemani yi ne so a yii. A yɛtɛɛn yi se gbɛtɛye fi a ma a mangayaan fanni. Na xanbi ra, manga naxanla nun a walikene yi xɛtɛ a yamanani.

Sulemani a nafunle fe

Taruxune Firinden 9.13-28

¹⁴ Xɛmaan naxan yi fama Sulemani ma nɛɛ kedenna bun ma, na gboon yi sigɛ han kilo wuli mɔxɔɲɛ. ¹⁵ Yulaya seene mudun yi saxi na nan fari e nun seen naxanye yi sa kelima yire gbɛtɛne yi e nun Arabune mangane nun yamana kanne yi fama mudun naxanye ra. ¹⁶ Manga Sulemani yi yɛ masansan wure lefaan xɛma daxin xungbeen kɛmɛ firin nafala, xɛmaan kilo sennin nan yi e keden kedenna birin na. ¹⁷ A mɔn yi yɛ masansan wure lefaan xɛma daxin xurin kɛmɛ saxan nafala, xɛmaan kilo keden e nun a tagi nan yi e keden kedenna birin na. Banxin naxan yi xili “Liban fɔtɔnna,” a yi sa e sa menni. ¹⁸ Mangan yi sama jinna rafala manga gbɛdɛ gbeen na, a xɛma igen sa a ma. ¹⁹ Tede sennin nan yi manga gbɛdɛn ma, a faxa binna yi radigilinxi a xanbi ra nɛn, a yiine yi a fɔxɔ firinna birin ma, yata sawura firin yi tixi a yiine fɛma. ²⁰ Yata sawura fu nun firin yitaxunxi tedene fari, sennin yiifanna ma, sennin kɔmɛnna ma. Na nɔxɔnna munma liga yamana yo yi. ²¹ Xɛmaan nan yi Manga Sulemani a igelengenne birin na. Xɛmaan nan yi Liban fɔtɔn banxin kui muranne birin na. E mi yi sese rafalan gbɛtin na, bayo Manga Sulemani waxatini, gbɛtin mi yi yatɛxi sese ra.

²² Kunkin gbeene yi Manga Sulemani yii, a yi naxanye rasiga baan xun ma Xurami a kunkine fɔxɔ ra. Nɛɛ saxan yo nɛɛ saxan kunkine yi xetema nen Isirayila yi, e rafexi xemaan nun gbeti fixen nun sama jinne nun kudune nun gboxune ra.

²³ Manga Sulemani yi dangu bɔxɔn mangane birin na fata a nafulu kanyaan nun a xaxilimayaan na. ²⁴ Dunuɔa muxune birin yi katama Sulemani to feen na alogo Ala xaxilimayaan naxan saxi a bɔɔeni, e xa na rame. ²⁵ Birin yi fama a sanbane ra, gbeti daxine nun xema daxine nun dugine nun yenge so seene nun latikɔnɔnne nun soone nun gbaxalone,* a yi na kii nin nɛɛ yo nɛɛ.

Taruxune Firinden 1.14-17 nun 9.25-28

²⁶ Sulemani yi yenge so wontorone nun soone malan, wontoro wuli keden keme naanin yi a yii e nun soo wuli fu nun firin, a yi ne lu taane yi a wontorone yi denaxanye yi e nun Yerusalen yi mangan fema. ²⁷ Mangan barakani, gbetin yi gbo ayi Yerusalen yi alo gemene, suman wudin yi wuya ayi alo burunna xɔde binla naxan yamanan lanbanni. ²⁸ Sulemani a soone yi kelima Misiran nun Kuwe yamanane nin, yulane yi sa e sarama denaxanye yi mangan xa. ²⁹ Wontoron naxan yi kelima Misiran yamanani, na yi sarama gbeti gbanan keme sennin nan na. Soon tan yi sarama gbeti gbanan keme tonge suulun nan na. Na yula kedenne nan mɔn yi fama Xiti mangane nun Arami mangane gbeene ra.

11

Sulemani a naxanle

¹ Manga Sulemani naxan Misiran mangana dii temen dɔxɔ, a mɔn naxalan xɔɔe wuyaxi dɔxɔ nen, naxanye yi fataxi Moyaba kaane nun Amonine nun Edɔn kaane nun Sidɔn kaane nun Xiti kaane ra. ² Ne yi kelixi siya gbetene nin Alatala a fala Isirayila kaane xa naxanye fe yi, a naxa, “E nama siga e konni mume, e mi fe e konni mume, waxatina nde e e bɔɔen firifirima nen e alane binni.”* Koni, Sulemani kankan ne nan ma marafanna xɔn. ³ A yi manga dii temen keme solofere sɔto naxanla ra, e nun konyi naxalan keme saxan a naxanye sɔto naxanla ra.† Na naxanle yi a bɔɔen maxete. ⁴ Sulemani fori waxatini, a naxanle yi a bɔɔen xunsa ala gbetene ma, a bɔɔen birin mi lu Alatala, a Ala xa sɔnɔn, alo a fafe Dawuda bɔɔen yi kii naxan yi. ⁵ Sulemani yi Asitarate batu, Sidɔn kaane ala naxalanmana, e nun Mɔlɔkɔ, Amonine ala naxina. ⁶ Sulemani yi fe naxin liga Alatala yee ra yi, a mi yi a xuiin suxi alo a fafe Dawuda. ⁷ Nayi, Sulemani yi taan kiden ti geyaan fari Kemosi xa denaxan Yerusalen yetagi, Moyaba kaane ala, e nun Mɔlɔkɔ, Amonine ala naxina. ⁸ A yi na liga a siya gbete naxanle birin xa, naxanye yi wusulanna nun saraxan fima e alane ma.

⁹ Nayi, Alatala yi xɔlɔ Sulemani ma. Bayo, a bata yi a xaxinla xun xanbi so Alatala yi, Isirayilaa Ala, naxan bata yi mini Sulemani xa sanɔa yi firin. ¹⁰ Alatala yi a yamarin fi a ma, a nama ala gbetene batu, koni Sulemani mi a xuiin suxu, a yi ala gbetene batu. ¹¹ Alatala yi a fala Sulemani xa, a naxa, “Bayo i bata a liga iki, bayo i mi n ma layirin mafaxaxi, e nun n yamarin naxanye soxi i yii, n mangayaan bama i yii nen, n na a so i ya walikena nde yii. ¹² Koni i fafe Dawuda a fe ra, n mi tɔroyani ito rakamalima i ya siimayani. N mangayaan bama i ya dii xemen nan yii. ¹³ A yetena, n mi yamanan birin bama a yii, koni n bɔnsɔn keden luma a yii nen, n ma walikeen Dawudaa fe ra, e nun Yerusalen ma fe ra, n taan naxan sugandixi.”

Sulemani yaxune fe

¹⁴ Alatala yi Sulemani yaxun nadin a ma, naxan yi xili Xadada, Edɔn kaan naxan keli Edɔn mangan bɔnsɔnni. ¹⁵ Dawuda Edɔn yamanan nɔ waxatin naxan yi, sofa kuntigin Yowaba bata yi te muxu maluxundeni, xemen naxanye yi Edɔn yi, a ne birin faxa. ¹⁶ Yowaba nun a sofane lu nen Edɔn yi kike sennin, alogo e xa banxulanne nun xemene

* 10:25: Gbaxaloni itoe sɔtɔma soon nun sofanla na diin sɔto waxatin naxan yi. * 11:2: Na feen se bexi Xɔroyaan 34.12 kui. † 11:3: Konyi naxanle sariyan se bexi Xɔroyaan 21.7-11 kui. Konyin nan ne ra, a naxanye sɔto a naxanla ra.

faxa. ¹⁷ Koni Xadada mən yi banxulan jərəyani. A tan nun Edən kaan naxanye yi a fafe a wanle ra, e nun ne yi e luxun, e siga Misiran yi. ¹⁸ E keli Midiyan yamanani, e siga Paran tonbonni, e Paran muxuna ndee bira e fəxə ra, e fa Misiran yi Misiran mangan fema. Misiran mangan yi banxin so Xadada yii, a yi a balo, a bəxəne so a yii. ¹⁹ Xadada yi Misiran mangan kenen, han mangan yi a jaxanla xunyen fi a ma, manga jaxanla Tapenesi xunyen. ²⁰ Tapenesi xunyen yi dii keden sətə Xadada xa, a yi a xili sa Genubati. Tapenesi yi a maxuru Misiran mangana banxini, Genubati yi lu Misiran mangana banxini, mangana diine tagi. ²¹ Xadada to a mē Misiran yi a Dawuda bata yi faxa, e nun sofa kuntigin Yowaba, a yi a fala Misiran mangan xa, a naxa, “A lu n xa xete n ma yamanani.” ²² Misiran mangan yi a maxədin, a naxa, “I dasaxi nanse ra n fema be ba? Nanfera i kataxi xete feen na i ya yamanani?” A yi a yabi, a naxa, “Sese mi dasaxi n ma, koni a lu n xa xete.”

²³ Ala yi yaxu gbete rakeli Sulemani xili ma, a xili Reson, Eliyadaa dii xemen naxan a gi a kanna Hadadeseri, Soba mangan bun. ²⁴ Dawuda Hadadeseri a ganla halagi waxatin naxan yi, Reson bata yi ganla nde malan a yete xa, a yi naxan xun na. E yi siga Damasi taani, e sa dəxə menni, e yi Damasi mangayaan tongo. ²⁵ A findi nen Isirayila yaxun na Sulemani a siimayaan birin yi, sa Xadada gbee fe jaxine fari. Reson ma mangayani Arami yamanani, a Isirayila rapaxu nen.

Yerobowan ma murutena

²⁶ Nebati a dii xemen Yerobowan fan yi murute mangan xili ma Sulemani a walikena. Efirami bənsənna nan yi a ra naxan keli Sereda taani. Kaja gilən nan yi a nga ra, a xili Seruya. ²⁷ A murute mangan xili ma i kii nin. Sulemani yi Milo gbingbinna tima e nun a yi a fafe Dawudaa Taan nabilinna yinna yinla nde yitənma. ²⁸ Na waxatini, foningen wekiləxi fangamaan nan yi Yerobowan na. Sulemani to na banxulanna to walə, a yi a findi Yusufu bənsənna karahan walikene xunna dəxən na. ²⁹ Ləxəna nde, Yerobowan bata yi mini Yerusalen yi, a yi naralan Nabi Axiya ra kira yi Silo kaana. E firinne yi e danna burunna ra. Doma nenen nagodoxi nabiin ma, ³⁰ Axiya yi na suxu a a yibə dungi fu nun firinna ra. ³¹ A yi a fala Yerobowan xa, a naxa, “Dungi fu tongo i yete xa. Amasətə Alatala, Isirayilaa Ala naxa, ‘N yamanan bama nen Sulemani yii, n yi bənsən fu so i yii. ³² Koni, bənsən keden luma nen Sulemani yii n ma walikēen Dawudaa fe ra, e nun Yerusalen ma fe ra, n taan naxan sugandixi Isirayila bənsənne birin ye. ³³ Amasətə e bata n nabəjin, e yi Asitarate batu, Sidən kaane ala jaxalanmana e nun Kemosi, Moyaba kaane ala e nun Mələkə, Amonine ala. E mi sigan tixi n ma kiraan xən, e mi n nafan feene ligaxi, e mi n ma yamarine nun n ma sariyane suxi, alo a fafe Dawuda a liga kii naxan yi. ³⁴ N mi yamanan birin bama a yii, amasətə n na a luma nen mangayani a siin birin yi Dawudaa fe ra, n ma walikena, n naxan sugandixi, naxan n ma yamarine nun n ma sariyane suxu. ³⁵ Koni n sa mangayaan bama nen a dii xemen yii, n yi bənsən fu so i yii, ³⁶ n bənsən keden luma a dii xemen yii nen, alogo n ma walikēen Dawudaa dii keden xa lu n yetagi mangayani Yerusalen yi, n taan naxan sugandixi alogo n xinla xa lu na. ³⁷ I tan, Yerobowan, n yamanan soma nen i yii alo i wama a xən kii naxan yi. I findima nen Isirayila mangan na. ³⁸ Xa i tuli mati n ma yamarin birin na, xa i bira kirane fəxə ra n naxanye yitama i ra, xa i n nafan feene liga, xa i n ma sariyane nun n ma yamarine suxu, alo n ma walikēen Dawuda a liga kii naxan yi, nayi n luma nen i xən. N bata i tuli sa, n na i bənsənne sabatima nen mangayani alo Dawuda gbeene. N na Isirayila bənsən fu soma i yii nen, ³⁹ alogo n xa Dawuda yixetene rayagi, koni n mi e rayagima habadan.’ ”

⁴⁰ Sulemani yi kata Yerobowan faxa feen na, koni Yerobowan yi a gi, a siga Misiran yi Sisaki fema, na yamanan mangana, a yi lu na han Sulemani yi faxa.

Sulemani yi faxa

Taruxune Firinden 9.29-31

⁴¹ Sulemani kewali dənxe ne nun a feen naxanye birin ligaxi e nun a xaxilimayana, ne birin sebexi a kewali kedin kui. ⁴² Sulemani jəe tonge naanin nan ti mangayani Isirayila

birin xun na Yerusalen yi. ⁴³ A to faxa, e yi a maluxun a benbane fema a fafe Dawudaa Taani, a diin Robowan nan ti a jaxoni mangayani.

12

Isirayila kaane yi murute Robowan ma

Taruxune Firinden 10.1-15

¹ Robowan yi siga Siken taani, amasoto Isirayila kaane birin bata yi fa Siken yi a findideni mangan na. ² Nebati a dii xemen Yerobowan yi na xibarun mema waxatin naxan yi, a mon yi Misiran yi, a bata yi a gi a siga denaxan yi a makuya Manga Sulemani ra, a yi dxi Misiran nin. ³ E yi muxune rasiga a xilideni. Nayi, Yerobowan nun Isirayila yamaan birin yi fa Robowan fema, e yi a fala a xa, e naxa, ⁴ "I fafe nxu suxi konyiyaan nan na. Iki, xa i tan goronni ito rayelefu nxu xun ma naxan binya nxu tungunna ma alo xun xidi wudin jingen xun ma, nxu tinxi nxu wali i xa." ⁵ A yi e yabi, a naxa, "E siga, xi saxan na dangu e fa n fema." Yamaan yi siga.

⁶ Manga Robowan yi fonne maxadin naxanye yi a fafe Sulemani fema a siimayani, a yi e maxadin, a naxa, "E maxadin mundun fima n ma yamani ito yabin na?" ⁷ Fonne yi a fala a xa, e naxa, "Xa i a yita e ra to, a i tinxi walideni yamaan xa, xa i e yabi fala fajine ra, e findima nen i ya walikene ra habadan." ⁸ Koni, Robowan yi fonne maxadi xuiin nabegin. A yi foningene maxadin naxanye yi a rabilinxi, a lanfane. ⁹ A yi e maxadin, a naxa, "Muxuni itoe bata n maxadin a n xa goronna ndedi ba e xun ma, n fafe e jaxankataxi naxan na alo konyine. E n maxadima yabin mundun na n xa a so e yii?" ¹⁰ A lanfa foningene yi a fala a xa, e naxa, "Muxuni itoe e mawuga nen a i fafe bata e suxu alo konyine, e i maxadinma a i xa na goronna ndedi ba e xun ma. Awa, i lan i xa e yabi i kiini, i naxa,

'N yii kirin gbo dangu n fafe tagin na.

¹¹ N fafe bata e konyiyaan naxodxo ayi.

N tan a raxodxoma ayi e ma nen dangu na ra.

N fafe e jaxankata bosaan nan na,
n tan e jaxankatama tanle nan na.' "

¹² Yerobowan nun yamaan birin yi fa Robowan fema xi saxande laxoni alo mangana a fala kii naxan yi, a xi saxan na dangu, e fa a fema. ¹³ Mangan yi yamaan yabi a xodexen na. Fonne maxadi xuiin naxan fala a xa, a yi na lu na. ¹⁴ A yi falan ti e xa iki fata foningene maxadi xuiin na, a yi a fala e xa, a naxa,

"N fafe bata e konyiyaan naxodxo ayi.

N tan a raxodxoma ayi e ma nen dangu na ra.

N fafe e jaxankata bosaan nan na,
n tan e jaxankatama tanle nan na."

¹⁵ Na kiini mangan mi tin yamana maxandin na. Alatala yi feene liga na kiini alogo a xa a tulisaan nakamali a naxan tongo Yerobowan xa, Nebati a dii xemena, fata Nabi Axiya ra, Silo kaana.

Isirayila yamanani taxun fena

Taruxune Firinden 10.16-19

¹⁶ Isirayila kaane to a kolon a manga mi tinxi e maxandin ma, e yi a fala, e naxa,
"Sese mi fa en nun Dawuda tagi,

en nun Yese a dii xemeni ito mi fa malanxi sese ma.

Isirayila muxune, e xete e konni.

I tan, Dawuda yixetena, iki i yee rafindi i ya yamanan ma."

E birin yi keli menni, e siga e konne yi. ¹⁷ Isirayila kaan naxanye lu Yuda taane yi, Robowan lu mangayani ne nan gbansan xun na.

¹⁸ Nayi, Manga Robowan yi Adoran nasiga naxan yi findixi karahan wanle kuntigin na. Koni Isirayila kaane birin yi a magolon, e a faxa. Manga Robowan yi a mafura tedeni

yenge so wontorona nde kui, a yi a gi, a siga Yerusalen yi. ¹⁹ Isirayila kaane murute Dawudaa denbayaan xili ma na kii nin han to.

²⁰ Isirayila kaane birin to Yerobowan xete feen me, e yi a xili yamani, e a findi mangan na Isirayila birin xun na. Yuda bõnsõnna keden peen nan lu Dawudaa denbayaan fõxo ra.

Taruxune Firinden 11.1-4

²¹ Robowan to so Yerusalen yi, a yi Yuda denbayane birin malan e nun Bunyamin bõnsõnna muxune. Sofa wuli keme tonge solomasexex nan yi na Isirayila yamaan yenge xinla ma alogo e xa fa e ra Sulemani a dii xemen Robowan ma nõn bun ma. ²² Koni Alaa falan yi fa sayiba Semaya li, a naxa, ²³ “Falan ti Robowan xa, Sulemani a dii xemena, Yuda mangana, e nun Yuda denbayaan birin nun Bunyamin bõnsõnna muxune nun yama dõnxen birin, i naxa, ²⁴ ‘Alatala ito nan falaxi, a naxa: E nama fa e Isirayila kaane yenge, naxanye e ngaxakedenne ra. E tan birin xa xete e konni, amasoto feni ito fataxi n tan nan na.’ ” E yi Alatalaa falan suxu, e yi xete alo Alatala a falaxi kii naxan yi.

Yerobowan yulubina

²⁵ Yerobowan yi Siken taan ti Efirami geyaan fari, a yi dõxo na. Na xanbi ra, a mon yi keli menni, a yi sa Penuyeli taan ti.

²⁶ Yerobowan yi a fala a bõneni, a naxa, “Iki, yamanan nõe xete nen Dawudaa denbayaan ma ki fani. ²⁷ Xa yamaan te Yerusalen yi saraxane badeni Alatala Batu Banxini, yamani ito bõne xun xetema nen a kanna ma, Robowan ma, Yuda mangana. E n faxama nen e xete Manga Robowan ma.”

²⁸ Nayi, mangan yi xaxili fen, a yi jinge dii sawura xema daxin firin nafala, a yi a fala yamaan xa, a naxa, “E bata bu te Yerusalen yi. Isirayila kaane, e alane ni i ra, naxanye e ramixixi Misiran yamanani.” ²⁹ A na jinge dii sawura keden ti Beteli taani, a yi sa boden ti Dan yi. ³⁰ Na nan findi yulubin sabun na. Yamaan yi siga han Dan yi na jinge dii sawura keden yetagi. ³¹ Yerobowan yi taan kide banxina ndee ti, a yi na kidene kii muxuna ndee sugandi naxanye mi yi kelixi Lewi bõnsõnni.

³² Yerobowan yi sanla nde yitõn kike solomasexeden xi fu nun suulunde lõxõni, sanla naxan maligaxi alo naxan yi ligama Yuda yi. A yeteen yi saraxane rali saraxa ganden fari. A na nan liga Beteli yi, a saraxan ba jinge dii sawurane xa a naxanye rafala, a yi kide kiina ndee sugandi menne xa a denaxanye ti taan kidene ra. ³³ A yi saraxane rali saraxa ganden fari a naxan yitõn Beteli yi, kike solomasexeden xi fu nun suulunde lõxõni, a kiken naxan sugandi a rafanna ra. A yi sanli tõn Isirayila kaane xa, a yi te saraxa gandeni, a sa wusulanne gan.

13

Sayibana nde yi fa Beteli taani

¹ Sayibana nde yi keli Yuda yi, a yi fa Beteli taani Alatalaa yamarin bun ma. Na waxatini, Yerobowan yi tixi saraxa ganden wusulan gandeni. ² Sayiban yi Alatalaa falani ito ti saraxa ganden xa, a naxa, “I tan, Saraxa Gandena! I tan, Saraxa Gandena! I xa a rame Alatala naxan falaxi, a naxa, ‘Dii xemena nde sotõma nen Dawuda bõnsõnni, a xilima nen Yosiya. Yosiya taan kiden ki muxune ganma nen i fari naxanye wusulanna ganma i fari iki. A na muxune xõnne ganma nen i fari.’ ”* ³ Na lõxõn yeteni, a yi taxamasenni ito ti, a naxa, “Alatalaa falan tixi taxamasenni ito nan xõn: Saraxa gandeni ito yibõma nen, xuben naxan a fari, na yi xuya ayi.”

⁴ Manga Yerobowan na sayibana falane me waxatin naxan yi, a naxanye tixi Beteli saraxa ganden xili ma, a yi a yiini bandun saraxa ganden xun ma, a yi a fala, a naxa, “E a suxu!” Yerobowan a yiin naxan yibandun saraxa ganden xun ma, na yi xara ayi, a mi fa nõ a raxete a ma. ⁵ Saraxa ganden yi bõ, xuben naxan yi a fari, na yi xuya ayi, alo sayibana a fala kii naxan yi Alatalaa falan xõn. ⁶ Nayi, mangan yi a fala sayiban xa, a naxa, “Alatala mayandi, i ya Ala, i yi maxandin ti n xa, alogo n xa nõ n yiin naxete.” Sayiban yi Alatala

* 13:2: Feni ito sa rakamalima Mangane Firinden 23.16 kui.

maxandi, mangan yi a yiin naxete, a lu alo a singeni. ⁷ Mangan yi a fala sayiban xa, a naxa, “En birin xa siga n ma banxini, i yi sa donsena nde don, n yi sena nde fi i ma.” ⁸ Sayiban yi a fala mangan xa, a naxa, “Hali i ya banxin fɔxɔ kedenna so n yii, n mi sigɛ. N mi burun donjɛ mume, n mi igen minjɛ mume yireni ito yi, ⁹ amasɔtɔ yamarini ito soxi n yii Alatalaa falan nan xɔn, a naxa, ‘I mi burun donjɛ mume, i mi igen minjɛ mume, e nun i xetematɔɔn mi xete kiraan xɔn i siga naxan xɔn ma.’” ¹⁰ A yi siga kira gbete xɔn ma, a mi xete a fa kiraan xɔn Beteli yi.

Sayibana xurutareyana

¹¹ Nabi xeme fonna nde yi na naxan yi dɔxi Beteli yi. A diine yi fa a fala a xa sayiban naxan birin ligaxi Beteli yi na lɔxoni, e nun a falan naxanye ti mangan xa. E to na yeɓa e baba xa, ¹² e baba yi e maxodin, a naxa, “A siga kiraan mundun xɔn?” A diine a to nen sayiban naxan keli Yuda yi na sigaxi kiraan naxan xɔn. ¹³ Nayi, nabiin yi a fala a diine xa, a naxa, “E sofanli tɔn n xa.” E yi sofanli tɔn a xa, a yi te a fari. ¹⁴ A yi siga sayiban fɔxɔ ra, a yi sa a li dɔxi kondena nde nininna ra. A yi a maxodin, a naxa, “I tan nan sayiban na ba, naxan kelixi Yuda yi?” A yi a yabi, a naxa, “N tan na a ra.” ¹⁵ Nayi, nabiin yi a fala a xa, a naxa, “En siga n ma banxini, i yi donsena nde don.” ¹⁶ Koni sayiban yi a yabi, a naxa, “N mi nɔe xete i fema, n mi soe i konni. N mi burun donjɛ mume, n mi igen minjɛ i xɔn yireni ito yi. ¹⁷ Bayo Alatala bata yi a fala n xa, a naxa, ‘I mi burun donjɛ mume, i mi igen minjɛ, i mi xete kiraan xɔn i fa naxan xɔn.’” ¹⁸ Nabi fonna yi a yabi, a naxa, “Nabiin nan n fan na alo i tan, malekan bata falan ti n xa Alatala xinli, a naxa, ‘Fa a ra i fema i ya banxini, a xa donseen don, a yi igen min.’” Koni, na nabiin yi wulen nan falama. ¹⁹ Sayiban yi xete a fema, a yi burun don, a yi igen mi a banxini.

Sayiban yi faxa

²⁰ Nba, e yi dɔxi e degedeni waxatin naxan yi, nabi fonna naxan fa a ra banxini, Alatalaa falan yi fa na ma. ²¹ Nabiin yi sɔnxɔ sayiban mabinni naxan kelixi Yuda yi, a naxa, “Alatala ito nan falaxi, a naxa, ‘I bata murute Alatalaa falan ma, i mi Alatalaa yamarin suxi, i ya Ala, a naxan so i yii. ²² I bata xete, i yi burun don, i yi igen min yireni ito yi, anu Ala na tɔnna sa i ra nen. Na ma, i faxama nen, i binbin mi maluxunma i benbane gaburun na.’”

²³ E yelin e dege waxatin naxan yi, e yi igen min, nabiin naxan fa a ra, na yi sofanli tɔn a xa. ²⁴ Sayiban yi sigama e nun yatan yi naralan kira yi, na yi a faxa. A binbin yi lu saxi kiraan xɔn, sofanla yi lu a fema, yatan yi lu tixi a binbin xun ma. ²⁵ Muxun naxanye yi danguma, ne yi a binbin to saxi kiraan xɔn ma, yatan tixi a binbin xun ma. Nabi fonna yi dɔxi taan naxan yi e to so menni, e yi a yeɓa menni. ²⁶ Nabiin naxan siga sayiban fɔxɔ ra kira tagi, na to a me, a yi a fala, a naxa, “Sayiban naxan murute Alatalaa yamarin ma, nanara, Alatala bata a so yatan yii, a yi a yibɔ, a faxa, alo Alatala a fala a xa kii naxan yi.” ²⁷ Nayi, a yi a fala a diine xa, a naxa, “E sofanli tɔn n xa.” E yi a yitɔn a xa. ²⁸ Nabiin yi siga. A yi binbin li saxi kiraan xɔn, sofanla nun yatan tixi binbin xun ma. Yatan mi binbin don, a mi sofanli bɔ. ²⁹ Nabi fonna yi sayiban binbin tongo, a yi a sa sofanla fari, a yi a xali taani, a yi a wuga, a maluxun. ³⁰ A yi a binbin sa a yete gaburun na, e yi a wuga, e yi a fala, e naxa, “Ngaxakedenna!” ³¹ A maluxun xanbini, nabiin yi a fala a diine xa, a naxa, “N na faxa, sayiban maluxunxi gaburun naxan na, e yi n maluxun menni, e yi n xɔnne sa a xɔnne dexɔn. ³² Amasɔtɔ a yi falan tima Alatala xinla nin naxan nakamalima Beteli saraxa ganden xili ma e nun taan kide banxine Samari taane yi.”

³³ Na feen dangu xanbini, Yerobowan mi xete a fe naxi kiraan fɔxɔ ra mume. A mɔn yi siga kide kiine sugande taan kidene xa, naxanye birin yi waxi a xɔn e xa findi a ra. ³⁴ Na nan findi yulubin sabun na Yerobowan ma denbayaan xa, nanara e raxɔri e jan bɔxɔ xɔnna fari.

¹ Na waxatini, Abiya, Yerobowan ma dii xemen yi fura. ² Yerobowan yi a fala a naxanla xa, a naxa, “Keli, i maxidi alo muxu gbetɛ alogo e nama a kolon a n ma naxanla nan i ra, i siga Silo taani. Nabi Axiya menni, a tan nan a fala n xa a n findima nen yamani ito mangan na. ³ I buru fu tongo, e nun donsena nde, e nun kumi kundi keden, i sa so a konni, naxan diin sɔtɔma, a na falama nen i xa.” ⁴ Yerobowan ma naxanla yi na liga, a yi keli, a siga Silo yi, a so Axiyaa banxini.

Axiya mi yi fa nɔɛ seen toɛ, amasɔtɔ a bata yi fori. ⁵ Alatala bata yi a fala Axiya xa a Yerobowan ma naxanla fama nen a maxɔdindeni a diina fe ra, amasɔtɔ a mi yalan. ⁶ Naxanla maso dɛɛn na waxatin naxan yi, Axiya yi a san xuiin mɛ, a yi a fala, a naxa, “So, Yerobowan ma naxanla, nanfera i waxi i yetɛ findi feni muxu gbetɛn na? A na liga ki yo ki xibaru naxin nan n yii i xa. ⁷ Siga, i sa a fala Yerobowan xa a Alatala, Isirayilaa Ala ito nan falaxi, a naxa, ‘N ni i tongoxi nen yamani ito muxune tagi, n yi i dɔxɔ n ma yamanana Isirayila xun na, ⁸ n yi mangayaan ba Dawudaa denbaya yii, n yi a so i yii. Koni, i mi lu alo n ma walikɛɛn Dawuda. A tan n ma yamarine suxu nen, a sigan ti n fɔxɔ ra a bɔnɛn birin na, naxan fan n yɛɛ ra yi, a na liga. ⁹ I fe naxin ligama dangu naxanye birin fa i yɛɛ ra, i bata n naxɔlɔ amasɔtɔ i bata ala xɔnɛne rafala, i yi suxurene yelan wure raxulunxine ra, i yi n nawoli ayi i xanbi ra. ¹⁰ Nanara, n tɔrɔn nafama nen Yerobowan ma denbayaan ma, Yerobowan gbeen naxan birin na, n na a raxɔrima nen bɔxɔn fari, konyi nun xɔrɔna Isirayila yi. N Yerobowan ma denbayaan makɔma nen alo namanana, han a yi njan fefe. ¹¹ Yerobowan ma denbayaan muxun naxanye na faxa taani, barene nan ne donma. Naxanye na faxa burunna ra, xɔline nan ne donma. Amasɔtɔ Alatala bata falan ti!’ ¹² I tan, keli, i siga i ya banxini. I nɛɛn fa i sanna ti i ya taani, i ya diin faxama nen. ¹³ Isirayila kaane birin a wugama nen, e yi a maluxun, amasɔtɔ a keden peen nan Yerobowan ma denbayaan muxun na naxan sama gaburun na, amasɔtɔ na kedenna nan Yerobowan ma denbayani Alatala fe fajin toxi naxan yi, Isirayilaa Ala. ¹⁴ Alatala mangana nde dɔxɔma nen Isirayila xun na naxan Yerobowan ma denbayaan naxɔrima. Na lɔxɔn nan a lixi to! ¹⁵ Nayi, Alatala Isirayila muxune yihadima nen, e yimaxama nen alo gbalan naxanye xuden dɛ, a yamana fajini ito talama nen Isirayila kaane yii a naxan so e benbane yii. Alatala yi e raxuya ayi han Efirati baan kidi ma, amasɔtɔ e bata gbindonna bitin Asera kiden na, e yi Alatala raxɔlɔ. ¹⁶ A Isirayila rabɛnɛnma nen Yerobowan ma yulubine fe ra e nun Yerobowan Isirayila tixi naxan liga ra.”

¹⁷ Yerobowan ma naxanla yi keli, a siga. A yi sa so Tirisa taani, a tima so dɛɛn na, diin yi faxa. ¹⁸ E yi a maluxun, Isirayila birin yi a wuga, fata Alatalaa falan na a naxan ti Nabi Axiya xa, a walikɛna.

¹⁹ Yerobowan kewali dɔnxene, a yɛngɛn so kii naxan yi, a mangayaan liga kii naxan yi, ne sebɛxi Isirayila mangane taruxu kɛdine kui. ²⁰ A faxɛ, a bata yi nɛɛ mɔxɔnɛn nun firin ti mangayani, a dii Nadaba nan ti a nɔxɔni.

Robowan

Taruxune Firinden 12.13-14

²¹ Sulemani a dii xemen Robowan mangayaan liga nen Yuda yi. A findi mangan na a nɛɛ tonge naanin e nun kedenden nan ma. A yi mangayaan liga nɛɛ fu nun solofere Yerusalɛn yi, Alatala taan naxan sugandi Isirayila bɔnsɔnne birin xa alogo a xinla xa lu na. A nga yi xili Nama, Amonina.

²² Yuda kaane yi fe naxin liga Alatala yɛɛ ra yi. Alatala yi xɔlɔ lan e yulubine ma e benbane munma yi naxan nɔxɔndɔn liga singen. ²³ E fan yi taan kidene yelan, e kide gemene ti, e Asera kide gbindonne bitin geyane birin xuntagi e nun wudi gbeene birin bun. ²⁴ Kide ki xɛmɛ yalundene yi lu yamanani. Alatala siyaan naxanye birin kedi a yi e dɔxɔden so Isirayila yii, Isirayila kaane yi ne raliga e kewali xɔsixinɛn birin yi.

Taruxune Firinden 12.1-12

²⁵ Robowan ma mangayaan nɛɛ suulundeni, Misiran manga Sisaki yi keli Yerusalɛn xili ma. ²⁶ A yi Alatala Batu Banxin nafunle birin tongo, e nun manga banxin nafunle. A na yɛ masansan wure lefa xɛma daxine birin tongo Sulemani naxanye rafala. ²⁷ Nayi, e

ɲɔxɔ yibirana, Manga Robowan yi ye masansan wure lefa sula daxina ndee rafala, sofaan naxanye yi manga banxin deene kantanma, a yi a taxu ne kuntigine ra. ²⁸ Waxatin birin, xa mangan yi sigama Alatala Batu Banxini, sofane yi ye masansanne xalima nen, na xanbi ra, e mɔn yi xete e ra e kantan ti banxini.

Taruxune Firinden 12.15-16

²⁹ Robowan kewali dɔnxene, a naxanye birin liga, ne seɓexi Yuda mangane taruxu kedine kui.

³⁰ Yengen lu nen Robowan nun Yerobowan tagi yeɓe.

³¹ Robowan to faxa, e yi a maluxun a benbane fema Dawudaa Taani. Amonin nan yi a nga ra, a yi xili Nama. Robowan ma diina Abiyan nan ti a ɲɔxɔni.

15

Abiyan, Yuda mangana

Taruxune Firinden 13.1-3

¹ Nebati a dii xemen Yerobowan ma mangayaan ɲee fu nun solomasexeden na, Abiyan yi findi mangan na Yuda xun na. ² A yi mangayaan liga Yerusalen yi ɲee saxan. A nga yi xili Maka, Abisalon ma dii temena. ³ Abiyan yi yulubin birin liga alo a fafe naxanye sifaye liga a yeɓe ra, a mi Alatala xanu a boɲen ma feu, a Ala, alo a benba Dawuda boɲen yi kii naxan yi. ⁴ Alatala, a Ala yi dii xeme keden fi a ma naxan luma a ɲɔxɔni alogo mangana denbayaan nama ɲan e nun mɔn Yerusalen xa lu yamanan manga taayani, koni a na liga Dawuda nan ma fe ra. ⁵ Bayo, naxan fan Alatala yeɓe ra yi, Dawuda na liga nen, a mi a xun xanbi so a yamari yo yi a siimayaan birin yi, ba Xiti kaan Yuriya fe ra. ⁶ Yengen lu nen Robowan nun Yerobowan tagi, a siimayaan birin yi.

Taruxune Firinden 13.22-23

⁷ Abiyan kewali dɔnxene, e nun a naxan birin liga, ne seɓexi Yuda mangane taruxu kedine kui. Yengen so nen Abiyan nun Yerobowan tagi. ⁸ Abiyan to faxa, e yi a maluxun Dawudaa Taani, a dii xemena Asa nan ti a ɲɔxɔni.

Asa, Yuda Mangana

Taruxune Firinden 14.1-2

⁹ Yerobowan ma mangayaan ɲee mɔxɔɲedena Isirayila xun na, Asa yi findi mangan na Yuda yi. ¹⁰ A ɲee tonge naanin e nun keden nan ti mangayani Yerusalen yi. A mame yi xili Maka, Abisalon ma dii temena. ¹¹ Naxan fan Alatala yeɓe ra yi, Asa yi na liga, alo a benba Dawuda. ¹² A kide kii xeme yalundene ba nen yamanani, a benbane suxuren naxanye birin nafala, a yi ne birin nalo ayi.

Taruxune Firinden 15.16-18

¹³ Hali a mame Makaa ɲaxalan mangaya tiden ba nen a yii, amasoto a bata yi Asera kide gbindonna bitin. Asa yi a kiden kala, a yi a gan Kediron lanbanni. ¹⁴ Koni taan kidene mi raxori mume, hali Asa boɲen birin to lu Alatala xa a siimayaan birin yi. ¹⁵ A fafe seen naxanye fi Ala ma, a yi ne nun a gbeene maxali Alatala Batu Banxini, gbeti fixen nun xemaan nun muranna sifa wuyaxi.

Taruxune Firinden 16.1-6

¹⁶ Yengen lu nen Asa nun Isirayila manga Basa tagi e siimayaan birin yi. ¹⁷ Isirayila manga Basa yi siga Yuda xili ma, a yi Rama taan senbe so alogo a xa kiraan bolon Manga Asa ma Yuda yi. ¹⁸ Gbeti fixen nun xemaan naxan birin yi luxi Alatalaa nafulu ramaraden nun mangana nafulu ramaradeni, Asa yi ne birin tongo, a yi ne so a walikene yii, e yi ne xali Arami manga Ben-Hadada yeɓe ra, Tabirimon ma dii xemena, Xesiyon mamandenna, naxan yi doxi Damasi taani. E xa a xerani ito yiba a xa, ¹⁹ e naxa, "Layirin xa xidi i tan nun n tan tagi, alo a lu n fafe nun i fafe tagi kii naxan yi. Nanara, n bata fa xemaan nun gbeti fixen na i xa. Nayi, sa layirin kala e nun Isirayila manga Basa tagi, alogo a xa a makuya n na." ²⁰ Ben-Hadada yi tin Manga Asa fala xuiin ma, a yi a gali kuntigine rasiga Isirayila taane xili ma, a yi Iyon yenge e nun Dan nun Abeli-Beti-Maka nun Kinereti yamanan birin e nun Nafatali yamanan birin. ²¹ Basa to na me, a yi ba Rama taan tiye, a yi lu Tirisa taani. ²² Manga Asa yi Yuda kaane birin xili, muxu yo gbee mi ba a yi, alogo e xa gemene nun

wudine maxali Manga Basa naxanye malan Rama taan senbe so feen na, Manga Asa yi ne rawali Geba taan tideni Bunyamin yi e nun Misipa taana.

Taruxune Firinden 16.11-17.1

²³ Asa kewali donxene, a wekilen birin e nun a naxan birin liga, a taan naxanye ti, ne sebexi Yuda mangane taruxu kedine kui. A siimayaan najanna ra, furena nde yi a sanne suxu. ²⁴ Asa to faxes, e yi a maluxun a benbane fema a benba Dawudaa Taani, a diin Yosafati nan ti a joxoni.

Nadaba, Isirayila Mangana

²⁵ Yerobowan ma dii xemmen Nadaba yi findi mangan na Isirayila yi, Manga Asaa mangayaan jee firinden Yuda yi. Nadaba yi jee firin nan ti mangayani Isirayila xun na. ²⁶ Naxan jaxu Alatala yee ra yi, a na liga nen, a yi sigan ti alo a fafe naxan Isirayila kaane ti yulubin ma, a fan yi na yulubi kedenna liga. ²⁷ Nayi, Axiyaa dii xemmen Basa, keli Isakari bomsenni, na yi yanfan so mangan ma. Na waxatini, Nadaba nun Isirayila ganla dxi Gibeton taani, Filisitine denaxan yi, Basa yi Manga Nadaba faxes. ²⁸ Na liga Asaa mangayaan jee saxanden nin Yuda yi. Basa yi mangayaan tongo. ²⁹ A to findi mangan na, a yi Yerobowan ma denbayaan birin faxes. Hali kedenna, a mi a lu a nii ra. E birin yi raxori fata Alatala falan na a naxan ti a walikena Axiya xon, Silo kaana. ³⁰ Na birin liga nen bayo Yerobowan bata yi yulubine liga e nun a mon yi Isirayila kaane birin nadin yulubin ligan ma, nanara Alatala, Isirayila Ala yi xolo han!

³¹ Nadaba kewali donxene, a naxanye birin liga, ne sebexi Isirayila mangane taruxu kedine kui. ³² Yengen so nen Yuda Manga Asa nun Isirayila Manga Basa tagi e siimayaan birin yi.

Basa, Isirayila Mangana

³³ Asaa mangayaan jee saxanden Yuda xun na, Basa, Axiyaa dii xemmen yi findi Isirayila birin mangan na Tirisa taani, a yi mangayaan liga jee moxonen nun naanin. ³⁴ A yi fe jaxin liga Alatala yee ra yi. A yi sigan ti a jaxin na alo Yerobowan, naxan Isirayila yamaan ti yulubi ligan ma.

16

¹ Alatala yi falan ti Nabi Yehu xa, Xanani a dii xemena, alogo a xa falani ito ti Basa xili ma, ² a naxa, “N na i rakelixi burunburunna nin, n yi i findi n ma yamana Isirayila mangan na. Koni bayo i bata sigan ti Yerobowan ma kiraan xon, i yi n ma Isirayila yamaan ti yulubin ma, e yi n naxolo e yulubine fe ra, ³ nanara, n na e raxorima nen, i tan nun i ya denbayana, n na e ligama nen alo Nebati a dii xemmen Yerobowan ma denbayana. ⁴ I ya denbayaan muxu yo faxes taani barene nan na donma, naxanye na faxes burunna ra, xoline yi ne don.”

⁵ Basa kewali donxene, a naxan liga, a wekilena, ne sebexi Isirayila mangane taruxu kedine kui. ⁶ A to faxes, e yi a maluxun Tirisa taani, a dii xemena Ela nan ti a joxoni. ⁷ Nba, Alatala a falan naxan ti Basa nun a denbayaan xa na kii nin fata Nabi Yehu ra, Xanani a dii xemena, na masoto bun firin nan xon. A singena, naxan mi rafan Alatala ma, Basa nun a denbayaan na liga nen, e a raxolo e hakene ra, alo Yerobowan nun a denbayana. A firindena, Basa Yerobowan ma denbayaan naxori nen.

Ela, Isirayila mangana

⁸ Asaa mangayaan jee moxonen nun sennindena Yuda xun na, Basaa dii xemena Ela yi findi mangan na Isirayila xun na, a yi mangayaan liga Tirisa taani jee firin.

⁹ A walikenen Simiri, yenge so wontorone foxo kedenna kuntigin yi yanfan so a ma. Na waxatini, Ela yi Tirisa taani, a yi a minma dolotoyani, a yi Arasaa banxini, manga banxin kuntigina Tirisa yi. ¹⁰ Simiri yi fa, a yi Ela faxes, na liga Asaa mangayaan jee moxonen nun solofereden nin Yuda yi. Simiri yi mangayaan tongo. ¹¹ A to findi mangan na a dxi mangayaan gbedeni, a yi Basaa denbayaan birin naxori, a mi xemε yo lu a nii ra a ngaxakedenne nun a lanfane ye. ¹² Simiri yi Basaa denbayaan birin halagi, fata Alatala

ra a falan naxan ti Basa xili ma Nabi Yehu xɔn, ¹³ na masɔtɔ Basa nun a dii xɛmɛna Ela yulubine nan xɔn e naxanye liga e nun e Isirayila ti naxanye liga fe ra, e Alatala raxɔlɔ suxure fufafune ra, Isirayilaa Ala.

¹⁴ Ela kɛwali dɔnxɛne, a naxanye birin liga, ne sɛbɛxi Isirayila mangane taruxu kɛdine kui.

Simiri, Isirayila Mangana

¹⁵ Asaa mangayaan jɛɛ mɔxɔjɛn nun soloferedeni Yuda yi, Simiri yi findi mangan na Isirayila yi, a yi xi solofere ti mangayani Tirisa taani.

Isirayila ganla yi yitɔnxi Gibetɔn taan xili ma, Filisitine dɔxi dɛnaxan yi. ¹⁶ Sofane yi a mɛ a Simiri bata yi yanfan so mangan ma a yetɛɛn bata a faxa. Mafuren, Isirayila kaane birin yi lan a ma sofane daaxan kui, e yi kuntigina Omiri sugandi Isirayila mangan na. ¹⁷ Nayi, Omiri nun a ganla birin yi keli Gibetɔn taani, e yi sa Tirisa taan nabilin yɛngeni. ¹⁸ Simiri to a to a taan bata yi suxu, a siga manga banxini, a manga banxin gan a xun ma. A faxa na kii nin ¹⁹ a yulubine fe ra a fe jaxin naxanye liga Alatala yɛɛ ra yi, a fe jaxin liga alo Yerobowan, naxan Isirayila kaane ti yulubin ma.

²⁰ Simiri kɛwali dɔnxɛne, e nun a yanfan naxan so, ne sɛbɛxi Isirayila mangane taruxu kɛdine kui.

²¹ Nayi, Isirayila yamaan yi taxun firinna ra. Yamaan fɔxɔ kedenna yi waxi Tibini, Ginati a dii xɛmɛn nan findi fe yi mangan na, fɔxɔ kedenna boden yi waxi Omiri nan xɔn.

²² Naxanye yi Omiri fɔxɔ ra ne yi nɔɔn sɔtɔ Ginati a diin Tibini fɔxɔrabirane ma. Tibini yi faxa, Omiri yi lu mangayani.

Omiri, Isirayila mangana

²³ Yuda Manga Asaa mangayaan jɛɛ tonge saxan e nun kedenna Yuda xun na, nayi Omiri yi findi Isirayila mangan na. A jɛɛ fu nun firin nan ti mangayani Isirayila xun na. A jɛɛ sennin singe liga Tirisa taani. ²⁴ Omiri yi Samari geyaan sara Semeri ma gbeti fixɛn kilo tonge solofere ra, a taan ti na geyaan fari, a yi a xili sa Samari, fata Semeri xinla ra, geyaan kannna.

²⁵ Naxan jaxu Alatala yɛɛ ra yi, Omiri yi na liga dangu naxanye birin bata yi dangu. ²⁶ A fe jaxin liga alo Nebati a dii xɛmɛn Yerobowan naxan Isirayila kaane ti yulubin ma. E yi Alatala, Isirayilaa Ala raxɔlɔ suxure fufafune fe ra.

²⁷ Omiri kɛwali dɔnxɛne, a naxanye liga, a wɛkilɛna, ne sɛbɛxi Isirayila mangane taruxu kɛdine kui. ²⁸ Omiri to faxa, e yi a maluxun Samari taani, a dii xɛmɛna Axabi nan ti a jɔxɔni.

Axabi, Isirayila mangana

²⁹ Manga Asaa mangayaan jɛɛ tonge saxan e nun solomasɛxɛdena Yuda xun na, Axabi, Omiri a dii xɛmɛn yi findi Isirayila mangan na, a yi jɛɛ mɔxɔjɛn nun firin ti mangayani Isirayila xun na Samari taani. ³⁰ Koni naxan mi rafan Alatala ma, Omiri a diina Axabi yi na liga dangu manga singene birin na. ³¹ Axabi yi dangu Nebati a dii xɛmɛn Yerobowan na yulubini. A yi Yesabele tongo jaxanla ra, Etabaali a dii tɛmɛna, Sidɔn kaane mangana. Axabi yi tubi Baali suxuren ma, a yi a xinbi sin a yetagi. ³² A yi saraxa gandena nde rafala Baali xa Baali batu banxin kui a naxan ti a xa Samari taani, ³³ Axabi mɔn yi Asera kide gbindonna bitin. Axabi mɔn yi a jaxin liga dangu Isirayila mangane birin na naxanye dangu a yɛɛ ra, a yi Alatala raxɔlɔ, Isirayilaa Ala.

³⁴ Axabi waxatini, Beteli kaan Xiyele mɔn yi Yeriko taan ti. Koni Nunu a diin Yosuwe dangan naxan ti fata Alatala ra, na yi rakamali. Xiyele yi bɔnɔ a dii xɛmɛ singena Abirami yi, a to taan ti fɔlɔ. A bɔnɔ a bolokadaan Segubu yi, e to taan so dɛɛne ti.*

* 16:34: Na feen sɛbɛxi Yosuwe 6.26 kui.

¹ Xɛmɛna nde yi na naxan yi kelixi Tisibi taani Galadi yamanani, a xili Eli, na yi a fala Axabi xa, a naxa, “N bata n kolo habadan Alatala yi, Isirayilaa Ala, naxan ma walike n na, xiila mi se jɛɛ famatoni itoe yi, tule mi fe, fo n na a yamari.” ² Alatala yi falan ti Eli xa, a naxa, ³ “Keli be, i siga sogeteden binni, i luxun Keriti xuden dexɔn, naxan Yuruden baan sogeteden binni. ⁴ I luma nen xude igen minjɛ, n yi xaxane yamari e xa fa donseen na i xa.” ⁵ Alatala naxan fala Eli xa, a na liga, a sa dɔxɔ Keriti xuden de Yuruden baan sogeteden binni. ⁶ Xaxane yi fama burun nun suben na xɔtɔnna nun jinbanna ra, a lu xude igen minjɛ. ⁷ Koni waxatidi to dangu, xuden yi xara, amasɔto tule mi fa yamanani.

Eli Sarepata taani

⁸ Nayi, Alatala yi falan ti Eli xa, a naxa, ⁹ “Keli i siga Sarepata taani, Sidon dexɔn, i sa dɔxɔ na. N bata kaɲa gilena nde yamari a xa i balo.” ¹⁰ A yi keli, a siga Sarepata yi. A yi taan so deen lima, kaɲa gilena nde yi menni yege fendeni. A yi a xili, a fala a xa, a naxa, “N bata i mafan, siga, i sa igedina nde ba n xa alogo n xa n min.” ¹¹ Naxanla yi siga, a sa igen ba. Eli mɔn yi a fala a xa, a naxa, “N bata i mafan, fa buru dungina nde ra n xa i yiin kui.” ¹² Naxanla yi a yabi, a naxa, “N bata n kolo habadan Alatala yi, i ya Ala. Buru mi n yii, murutu fujin ligaseen ye keden peen nan n yii goronni e nun turen siyadi fejen kui. N yegen fenma na nan ma, n sa na rafala nxu nun n ma dii xemen xa, nxu a don, na xanbi ra nxu faxesa.” ¹³ Eli yi a fala naxanla xa, a naxa, “I nama gaxu sɔnɔn, sa, a liga alo i a falaxi kii naxan yi. Koni buru dungidi rafala n xa singen, i fa a ra n xɔn, na xanbi ra i yi nde rafala i yete xa e nun i ya dii xemena. ¹⁴ Amasɔto Alatala, Isirayilaa Ala ito nan falaxi, a naxa, ‘Murutun naxan goronna kui na mi janjɛ mume e nun turen sa fejen mi kui gele mume, han Alatala tulen nafama bɔxɔn fari lɔxɔn naxan yi.’ ” ¹⁵ Naxanla yi siga. Eli naxan falaxi, a yi na liga. Nayi, donseen yi lu a yii waxati xunkuye, a tan nun a dii xemen xa, e nun Eli fan. ¹⁶ Murutun naxan yi goronna kui, na mi jan mume! Ture fejen fan mi kui geli na waxatini mume, fata Alatalaa falan na Eli naxan ti.

Eli yi diin nakeli sayani

¹⁷ Na feene dangu xanbini, kaɲa gilena, banxi kanna dii xemen yi fura, a furen senben yi gbo ayi han a faxesa. ¹⁸ Nayi, naxanla na yi a fala Eli xa, a naxa, “Nanse fa i tan nun n tan tagi, Alaa muxuna? I faxi n konni Ala rakolondeni n yulubine nan ma ba alogo n ma diin xa faxesa?” ¹⁹ Eli yi a yabi, a naxa, “I ya dii xemen so n yii.” A yi a tongo a nga yii, a te a ra sangansoon kɔe ra, a yi yigiyaxi denaxan yi, a yi a rasa a saden ma. ²⁰ A yi Alatala maxandi, a naxa, “Alatala, n ma Ala, i fe naxin nabe kaɲa gilena ito ra ba, n yigiyaxi naxan konni, i yi a dii xemen faxesa?” ²¹ Eli yi a sa diin fari sanja yi saxan, a maxandini ito ti Alatala ma, a naxa, “Alatala, n ma Ala, n bata i mafan diini ito niin bira ayi.” ²² Alatala yi Eli a maxandin yabi. A yi dii niin bira ayi, a yengi. ²³ Eli yi diin tongo, a siga a ra labe ra banxini, a yi a so a nga yii, a naxa, “A mato, i ya dii jɛjɛ.” ²⁴ Naxanla yi a fala a xa, a naxa, “N bata a kolon sɔnɔn a Alaa muxun nan i tan na, e nun Alatalaa falan naxan i de, jɔndin na a ra.”

18

Eli nun Abadi

¹ Waxati xunkuye to dangu, tule fatareyaan jɛɛ saxandeni, Alatala yi falan ti Eli xa, a naxa, “Siga, i sa ti Manga Axabi yetagi, amasɔto n tulen nafama nen bɔxɔ xaren fari.”

² Eli yi siga alogo a xa sa ti Axabi yetagi.

Fitina kamen yi gbo Samari taani. ³ Axabi yi Abadi xili, a banxi kuntigina. Koni Abadi yi gaxu Alatala yeɛ ra han! ⁴ Yesabele yi Alatalaa nabine faxama waxatin naxan yi, Abadi yi nabi kemɛ tongo, a yi e luxun tonge suulun suulun yeɛn ma faran firin na, a yi e baloma igen nun burun na denaxan yi. ⁵ Axabi yi a fala Abadi xa, a naxa, “Siga yamanan tigrine birin yi e nun xudene yi, yanyina nde sexena nde toma nen na yi, alogo en yi en ma soone nun gbaxalone* niin nakisi, en hayu mi fa luma sube faxesa feen ma sɔnɔn.” ⁶ E yi

* 18:5: Gbaxaloni itoe sɔtɔma soon nun sofanla na diin sɔto waxatin naxan yi.

yamanani taxun e ra, a yisiga xinla ma, Axabi kedenna yi siga kira keden xɔn, Abadi fan kedenna yi siga kiraan boden xɔn.

⁷ Abadi mɔn yi kira tagi singen, Eli yi fa a ralan. Abadi to a kolon, a xinbi sin a yetagi, a yetagi yi lan bɔxɔn ma, a yi a fala a xa, a naxa, “I tan na a ra ba, n kanna Eli?” ⁸ A yi a yabi, a naxa, “N tan na a ra. Siga, i sa falan ti i kanna xa, i naxa, ‘Eli be.’” ⁹ Abadi yi a maxɔdin, a naxa, “N haken mundun ligaxi, alogo i xa n tan, i ya walikeɛn so Axabi yii, a xa n faxa? ¹⁰ N bata n kɔlɔ habadan Alatala yi, siya mi na, yamana mi na, n kanna mi xeraan nasigaxi denaxan yi i fendeni, e na a fala a xa, a i mi na yi, a yi yamanan nun siyaan nakɔlɔma nɛn xa e mi i toxi. ¹¹ Iki, i bata yamarin fi n ma a n xa sa a fala n kanna xa a Eli be. ¹² Nayi, n na keli i fema, Alatalaa Nii Sarijanxina i xalima nɛn yire gbete yi, n mi denaxan kolon. N na sa Axabi rakolon, a mi i to, a n faxama nɛn. Anu Alatala batu muxu kenden nan n na xabu n ma dii jɔreyani. ¹³ E mi yi a fala i xa nun, n kanna, n naxan naba Yesabele yi Alatalaa nabine faxama waxatin naxan yi? N nabi keme tongo nɛn n yi e luxun tonge suulun suulun yeen ma faran firin na, n yi e baloma igen nun burun na denaxan yi. ¹⁴ Awa, iki, i a falama n xa a n xa a fala n kanna xa a Eli be yi. A n faxama nɛn!” ¹⁵ Koni Eli yi a yabi, a naxa, “N bata n kɔlɔ habadan Alatala yi, Alatala Senben Birin Kanna, n naxan batuma, n bata i xaxili ragidi, to yeteni n tima nɛn Axabi yetagi.”

Eli nun Axabi

¹⁶ Abadi yi siga Axabi ralandeni, feen naxanye danguxi, a ne yeba a xa. Axabi yi siga Eli yetagi. ¹⁷ Axabi to Eli to tun, a yi a fala a xa, a naxa, “I tan na a ra ba, i tan naxan tɔrɔyaan nafaxi Isirayila ma?” ¹⁸ Eli yi a yabi, a naxa, “N mi Isirayila tɔre mumɛ! I tan nun i ya denbayaan na a ra, amasɔtɔ ɛ bata tondi Alatalaa yamarine suxe, ɛ yi Baali suxurene batu. ¹⁹ Iki Isirayila kaane birin malan n fema, Karemele geyaan fari, e nun Baali ki muxu keme naanin tonge suulunne, e nun Asera ki muxu keme naaninna naxanye e degema Yesabele a tabanla ra.”

Eli Karemele geyaan fari

²⁰ Axabi yi xeraan rasiga Isirayila muxune birin ma, a yi suxure kiine malan Karemele geyaan fari. ²¹ Nayi, Eli yi a maso yamaan birin na, a fala e xa, a naxa, “ɛ luma ɛ yete yifuye han waxatin mundun yi? Xa Alatala nan Ala ra, ɛ bira a fɔxɔ ra. Koni, xa Baali na a ra, ɛ bira na fan fɔxɔ ra.” Yamaan mi a yabi sese ra. ²² Eli yi a fala yamaan xa, a naxa, “N kedenna nan luxi Alatalaa nabine ra. Baali ki muxun keme naanin tonge suulun nan be. ²³ ɛ xa tura firin so nxu yii, Baali ki muxune xa tura keden sugandi e yete xa, e yi a yisegɛ, e a sa yegene fari, hali tɛɛ mi sa, n fan yi turaan bonni segɛ, n yi a sa yegene fari, hali tɛɛ mi sa. ²⁴ E xa e ala maxandi a xinla ra, n fan yi Alatala maxandi a xinla ra. Ala sensenna maxandine rasuxe nɛn a tɛɛn nadege.” Yamaan birin yi a fala, e naxa, “Nxu tinxi.”

²⁵ Nayi, Eli yi a fala Baali ki muxune xa, a naxa, “ɛ tura keden sugandi, ɛ singe yi a yitɔn, amasɔtɔ ɛ tan nan wuya. Na xanbi ra, ɛ yi ɛ ala maxandi a xinla ra, koni ɛ nama tɛɛ sa ɛ yegene yi.” ²⁶ E turaan naxan so Baali ki muxune yii, e yi na tongo, e yi a yitɔn saraxan na, e yi Baali maxandi a xinla ra keli xɔtɔnni han yanyi tagini saraxan gan feen na. E yi sɔnxɔ, e naxa, “Baali nxu yabi!” E yi faren bodonma e kiden yetagi e naxan ti, koni e mi yabi xui sɔtɔ. ²⁷ Yanyi tagin masoni, Eli yi lu e magele, a naxa, “ɛ gbelegbele jaxi ra! Ala to a tan na, yanyina nde i ya lima, a a mirima fena nde ma, hanma a wali gbete ra, xa na mi a ra, a sa safarin na, hanma a xima, a xulunma nɛn.” ²⁸ Baali ki muxune yi gbelegbele e xuini texin na pore, e lu e maxɔle silanfanne nun tanbane ra han wunli mini e fatine ma alo e namunna kiina. ²⁹ Yanyi tagin to dangu, e lu feene fale han jinbanna saraxa ba waxatini. Koni Baali xui mi me, e mi yabi sɔtɔ a ra, a taxamaseri mi to.

³⁰ Nayi, Eli yi a fala yamaan birin xa, a naxa, “ɛ maso n na.” Yamaan birin yi e maso a ra. Eli yi Alatalaa saraxa ganden nafala, naxan bata yi kala. ³¹ A yi gɛme fu nun firin tongo Yaxubaa dii xemene bɔnsɔn fu nun firinne yatena. Alatala bata yi falani ito ti Yaxuba naxan xa, a naxa, “I xili bama nɛn Isirayila.” ³² Eli yi saraxa ganden nafala Alatala xa na gɛme fu nun firinne ra. A yi folon ge saraxa ganden nabilinni, igen litiri tonge saxan

ἰαχῶν νῶε σε νάχαν κῦι. ³³ A yi yegene yelan, a turani xaba a dungi dungin na, a yi a sa yegene fari. ³⁴ A mōn yi a fala, a naxa, “Ἐ φεψε naanin nafe igen na, ε yi a βῶχῶν saraxan nun yegene fari.” A yi a fala, a naxa, “Ἐ mōn xa a liga keden.” E mōn yi a liga a firindeni. A yi a fala, a naxa, “Ἐ mōn xa a liga a saxandeni.” E mōn yi a liga a saxandeni. ³⁵ Igen yi δῶχῶ yire sarijanxin nabilinni han a folon nafe.

³⁶ Saraxan yi daxa a ba waxatin naxan yi, Nabi Eli yi a maso, a fala, a naxa, “Alatala, Iburahima nun Isiyaga nun Isirayilaa Ala. Muxune xa a kolon to, a i tan nan Ala ra Isirayila yi, a i ya walikēen nan n na, a n feni ito ngaan ligaxi i ya falan xōn. ³⁷ N yabi, Alatala, n yabi, alogo yamani ito xa a kolon a i tan, Alatala nan Ala ra. Na kiini, i yi a liga, e tubi i ma e bōpēni.”

³⁸ Alatalaa tēen yi godo, saraxan nun yegene nun gēmēne nun βῶχῶνα, a yi e birin gan, igen naxan yi folon na, a na xōri. ³⁹ Yamaan birin na to waxatin naxan yi, e xinbi sin, e yetagin yi lan βῶχῶν ma, e yi a fala, e naxa, “Alatala nan Ala ra! Alatala nan Ala ra!” ⁴⁰ Eli yi a fala e xa, a naxa, “Ἐ Baali suxure ki muxune suxu, e sese nama siga.” E yi e suxu. Eli yi e ragodo Kison xuden dē, a sa e kōe raxaba mēnni.

Tulen mōn yi fa

⁴¹ Eli yi a fala Axabi xa, a naxa, “Te, i dēge, i min, amasōtō n tulen xuiin mēma.” ⁴² Axabi yi te, a sa a dēge, a min. Koni, Eli tan yi te Karemele geyaan xuntagi, a sa a felen dēnaxan yi han βῶχῶν ma, a yi a yetagin lu a xinbine longonna ra, ⁴³ a yi a fala a walikēen xa, a naxa, “Te, i yēe rasiga fōxō igen binni.” Walikēen yi te, a mato, a xētē, a naxa, “Sese mi na.” Sanja yi solofere Eli a rasigama a matodeni. ⁴⁴ A sanja yi soloferedeni, walikēen yi a fala, a naxa, “Kundadin nan tema fōxō igen binni, a xurun alo yii kuina.” Nayi, Eli yi a fala a xa, a naxa, “Siga i sa a fala Axabi xa, a a xa a soone yitōn, a godo benun tulen xa a yēe rasa be.” ⁴⁵ Waxatidi, tulen yi fōrō ayi, foyen yi fa, tule gbeen yi fa. Axabi yi te a wontoron kui, a siga Yesereli taani. ⁴⁶ Eli sigamatōn yi a tagixidin xidi, Alatala senben yi godo a ma, a siga a giye mafuren, a yi dangu Axabi a wontoron na han Yesereli taan so dēna.

19

Eli yi a gi Horebe geyaan fari

¹ Eli naxan birin liga, Axabi yi na fala Yesabele xa, Eli a suxuren ki muxune birin faxes silanfanna ra kii naxan yi. ² Yesabele yi xeraan nasiga Eli ma a faladeni a xa, a naxa, “Alane xa n suxu e ἰαχῶν birin yi, xa n mi i niin liga alo i e birin niine ligaxi kii naxan yi benun waxatini ito xa a li tila.” ³ Eli to na mē, a keli a siga alogo a xa a niin nakisi. A yi fa Beriseba taani Yuda yamanani, a yi a walikēen lu mēnni. ⁴ Na xanbi ra, a sigan ti yanyi keden tonbonni, a sa δῶχῶ wudi bilidina nde bun ma, a yi a fala Ala xa, a naxa, “A bata radangu ayi! Iki Alatala, n niin tongo, amasōtō n mi dangu n benbane ra.” ⁵ A sa wudi binla bun, a xi. Malekana nde yi a yiin din a ra, a yi a fala a xa, a naxa, “Keli, i dēge.” ⁶ A yēen nabi a dēxōn ma burun ganxin gēmē wolonna ma, na saxi a fema, e nun igelengenna ye keden. A to yelin a dēge, a min, a mōn yi a sa. ⁷ Koni Alatalaa malekan mōn yi fa, a yiin din a ra, a fala a xa, a naxa, “Keli i dēge, amasōtō i sigadeni kuya.” ⁸ Nayi, Eli yi keli, a dēge, a min, na donseen senben naxan fi a ma, a yi sigan ti xi tonge naanin kōe tonge naanin han Horebe geyaan fari, Alaa geyana.

Eli Horebe geyaan fari

⁹ A sa so faranna nde ra mēnni, a kōēen nadangu na. Nayi, Alatala yi falan ti a xa, a naxa, “Eli, nanfera i be?” ¹⁰ A yi a yabi, a naxa, “Alatala, Ala Senben Birin Kanna, i rafan n ma han! Isirayila kaane bata e mē i ya layirin na, e yi i ya saraxa gandene kala, e yi i ya nabine faxes silanfanna ra, n keden peen nan fa luxi, e mōn katama n fan faxes feen na.” ¹¹ Alatala yi a fala a xa, a naxa, “Mini, i ti geyaan fari Alatala yetagi. N tan danguma nēn na yi.” Alatala yēe ra, foye gbeen yi mini, a geyane raxuya ayi, a gēmēne yibō, koni Alatala mi yi foyeni. Foyen to dangu, βῶχῶν yi xuruxurun, koni Alatala mi yi

bəxə xuruxurunni. ¹² Βəxən xuruxurunna danguxina, tēen yi mini, koni Alatala mi yi tēeni. Tēen to dangu, jununununun xui jaxumedin yi mini. ¹³ Eli to na mē a yi a yetagin luxun a doma gbeen bun, a mini, a ti faranna so dēen na. A yi xuina nde mē naxan a fala a xa, a naxa, “Nanfera i be Eli?” ¹⁴ A yi a yabi, a naxa, “Alatala, Ala Sēnben Birin Kanna, i rafan n ma han! Isirayila kaane bata e mē i ya layirin na, e yi i ya saraxa gandene kala, e yi i ya nabine faxa silanfanna ra, n keden peen nan fa luxi, e mōn katama n fan faxa feen na.” ¹⁵ Koni, Alatala yi a fala a xa, a naxa, “Siga, i xetē keden na tonbonni, han Damasi taani, i na so, i turen susan Xasayeleye xunna ma alogo a xa findi Arami mangan na. ¹⁶ I turen susan Nimisi a dii xēmēn Yehu fan xunna ma alogo a xa findi Isirayila mangan na, i mōn yi turen susan Elise fan xunna ma a xa findi nabiin na i jəxəni, Elise naxan findixi Safati a dii xēmēn na naxan kelixi Abeli-Mehola yi. ¹⁷ Nayi, Ala yaxun naxanye na e sətə Xasayeleye a silanfanna ra, Yehu yi ne faxa. Naxanye na e sətə Yehu a silanfanna ra, Elise yi ne faxa. ¹⁸ Koni, n muxu wuli solofere luma nēn Isirayila yi, naxanye mi e xinbi sinxi Baali bun, e mi a suxuren sunbu.”

Eli yi Elise sugandi a jəxəni

¹⁹ Eli yi siga mēni, a yi Safati a dii xēmēna Elise li xēē biini, e nun xēē bi jingen məxəjən nun naanin naxanye yi xidixi firin firin yēen ma. A tan nan yi a məxəjən nun naanin firin dənxcene rawalima. Eli yi a maso a ra, a doma gbeen woli a ma. ²⁰ Nayi, Elise yi a jingene lu na, a yi a gi Eli fəxə ra, a naxa, “A lu yandi, n bata i mafan, n xa sa nga nun n fafe sunbu, n yi fa lu birē i fəxə ra.” Eli yi a yabi, a naxa, “Siga. N fena nde ligaxi i ra nēn ba?” ²¹ Elise yi xetē a xēen ma, a yi fa a turaan firin tongo, a e ba saraxan na, a e suben jin jingene rawali wudin na, a na suben so muxune yii. Na xanbi ra, a keli, a bira Eli fəxə ra, a findi a walikēen na.

20

Ben-Hadada yi Samari yenge

¹ Ben-Hadada, Arami mangan yi a ganla birin malan a fema. Manga tonge saxan e nun firin nan yi a fəxə ra, e nun e soone, e nun e yenge so wontorone, e sa Samari taan nabilin, e a yenge. ² A yi xerane rasiga taani Axabi ma, Isirayila mangana. ³ E yi a fala a xa, e naxa, “Ben-Hadada naxa iki, ‘I ya wure gbeti fixen nun i ya xēmaan so n yii, e nun i ya jaxalan fajine nun i ya dii fajine.’” ⁴ Isirayila mangan yi a yabi, a naxa, “N bata i ya yamarine suxu, mangana, n kanna. N bata n yetē so i yii e nun n gbeen naxan birin na.” ⁵ Xerane mōn yi xetē, e yi a fala Axabi xa, e naxa, “Ben-Hadada naxa iki: ‘N bata a fala i xa, a i xa i ya wure gbeti fixen nun i ya xēmaan so n yii, e nun i ya jaxanle nun i ya diine. ⁶ Nayi, waxatini ito yi tila, n nan n ma walikene rasigama nēn i konni, e yi sa i ya banxin yegetere e nun i ya walikene banxine, naxan birin i yii a kēden na e a tongoma nēn, e a xali.’”

⁷ Isirayila mangan yi yamanan fonne birin xili, a a fala e xa, a naxa, “E a mato ki faji xēmēni ito wama en ma tərən nan xən, a bata yi xeraan nafa n ma jaxanle nun n ma diine maxilideni n na e nun n ma wure gbeti fixen nun n ma xēmana, n mi tondi a sese ma.” ⁸ Yamaan nun fonne birin yi a fala Axabi xa, e naxa, “I nama i tuli mati a ra, i nama tin.” ⁹ Mangan yi yabini ito ti Ben-Hadada a xerane xa, a naxa, “E a fala mangan xa, n kanna, e naxa, ‘I naxan birin maxilixi n na a fəlōni, n na ligama nēn, koni i naxan birin maxilixi iki n mi nəe na ligē.’” Xerane yi siga, e na yabin fala Ben-Hadada xa.

¹⁰ Ben-Hadada mōn yi xeraan nasiga a faladeni Axabi xa, a naxa, “Alane xa n natərən e jaxun birin yi xa n burunburunna gbee lu Samari taani naxan n fəxərabirane yiine rafe.” ¹¹ Isirayila mangan yi a yabi, a naxa, “E Ben-Hadada rakolon sandani ito ma, e naxa, ‘Naxan a yitōnma yenge so xinla ma, na nama a kanba fə naxan bata yelin yengen soe.’”

¹² Ben-Hadada na yabin sətōma waxatin naxan yi, e nun a mangane, e yi minma bubun kui, a yi a fala a walikene xa, a naxa, “E yitōn.” E yi e yitōn taan xili ma.

Axabi a xunna yeren fəlōna

¹³ Koni nabina nde yi a maso Isirayila Manga Axabi ra, a yi fala a xa, a naxa, “Alatala ito nan falaxi, a naxa, ‘I bata gali gbeeni ito to ba? To yeteni n na a soma nen i yii, alogo i xa a kolon a n tan nan Alatala ra.’ ” ¹⁴ Axabi yi a maxodin, a naxa, “Na fatama nde ra?” Nabiin yi a yabi, a naxa, “Alatala ito nan falaxi, a naxa, ‘Fata sofa foningene ra yamana kanne naxanye ye matongoxi.’ ” Axabi mɔn yi a maxodin, a naxa, “Nde yengen fɔlɔma?” Nabiin yi a yabi, a naxa, “I tan.” ¹⁵ Nayi, Axabi yi sofa foningene malan a yetagi yamana kanne naxanye ye matongoxi, naxanye yate yi keme firin tonge saxan e nun firin na. A mɔn yi Isirayila ganla sofane fan malan a yetagi, naxanye yate yi wuli solofere ra.

¹⁶ E yi mini yanyi tagini. Ben-Hadada yi a dɔlɔtɔyani bubune kui e nun a manga tonge saxan e nun firinna naxanye fa a malideni. ¹⁷ Sofa foningene singe yi mini. Ben-Hadada yi xibarun fenne rasiga, alogo a xa a kolon feen naxan danguma. E fa a fala a xa muxune bata mini Samari taani. ¹⁸ Ben-Hadada yi a fala, a naxa, “Xa e minixi bɔɔɔ xunbenla nan xilima, e e ɲɛɲɛne suxu, xa e minixi yenge so xinla nan ma, e e ɲɛɲɛne suxu.” ¹⁹ Sofa foningene nun ganla naxan yi biraxi e fɔxɔ ra, ne yi mini taani. ²⁰ Birin yi a gbee yaxu faxesa, Arami kaane yi e gi. Isirayila yi bira e fɔxɔ ra. Arami manga Ben-Hadada yi a yete rakisi soon fari, e nun soo ragina ndee. ²¹ Isirayila mangan yi mini, a yi a soone faxesa, a wontorone kala, a yi bɔnɔ gbeen sa Arami kaane ma.

²² Nayi, nabiin yi a maso Isirayila mangan na, a a fala a xa, a naxa, “I wɛkile, i miri ki fani, i lan i xa naxan liga, amasɔtɔ ɲɛ famatɔɔn waxatini ito yi, Arami mangan mɔn fama nen i yengedeni.”

Isirayila kaane mɔn yi Arami kaane nɔ yengeni

²³ Arami mangana walikene yi a fala a xa, e naxa, “E ala, geyane ala na a ra, nanara e senben gbo en xa. Koni en na e yenge lanbanni, waxatina nde en senben gboma nen e xa mɛnni. ²⁴ Iki i mɔn xa ito liga. I xa i ya mangane ba ganla xun na, i yi yamana kanne dɔxɔ e ɲɔxɔni. ²⁵ I tan xa ganla nde malan naxan senben gbo alo i bɔnɔxi naxan yi, a soone yatene xa lan e nun a yenge so wontorone yatene xa lan. Na xanbi ra, en yi e yenge lanbanni, en na a tɔɛ xa en senben mi gboɛ ayi e xa.” A yi e xuiin name, a na liga.

²⁶ Nɛɛ nenɛn to a li, na waxati kedenni, Ben-Hadada yi Arami kaane malan a yetagi, a te Afeki taani Isirayila yengedeni. ²⁷ Axabi fan yi Isirayila kaane malan a yetagi, e donseene sɔtɔ, e siga Arami kaane yengedeni. Isirayila kaane yi e ganla daaxaden nafala Arami kaane yetagi. Isirayila kaane yi maligaxi sii kuru firinna nan na, koni Arami kaane tan yi yamanan nafexi.

²⁸ Nabiin mɔn yi a maso, a yi a fala Isirayila mangan xa, a naxa, “Alatala ito nan falaxi, a naxa, ‘Arami kaane to yi a falama fa fala Alatala, geyane ala na a ra, lanbanna ala mi a ra, nanara n yama gbeeni ito birin sama nen i sagoni, e yi a kolon a Alatala nan n tan na.’ ” ²⁹ E lu malanxi e bode yetagi xi solofere. Xi soloferede lɔxɔni, yengen yi fɔlɔ, Arami sofaan naxanye yi e sanni, Isirayila kaane yi ne wuli keme faxesa lɔxɔ kedenni. ³⁰ A dɔnxene yi e gi Afeki taani, wuli mɔxɔɲɛn nun soloferen naxan yi luxi, taan nabilinna yinna yi bira ne fari.

Na waxatini, Ben-Hadada yi a gi, a siga taani, a lu luxunxi banxin konkona nde kui. ³¹ A walikene yi a fala a xa, e naxa, “Nxu bata a me a Isirayila yamaan mangane hinan han! Nxu xa kasa benbenla ndee xidi nxu ra, nxu lutina ndee xidi nxu kɔɛ ra, nxu siga Isirayila mangan fema. Yanyina nde, nxu na a mafan i xa, a mi i faxama.” ³² E yi kasa benbenle xidi e ra, e lutine xidi e kɔɛ ra, e siga Isirayila mangan fema. E yi a fala a xa, e naxa, “I ya walikɛɛn Ben-Hadada bata i mafan, a naxa, ‘N bata i mafan, n niin nakisi.’ ” Axabi yi yabin ti, a naxa, “A mɔn a nii ra? Ngaxakedenna na a ra.” ³³ Ben-Hadada a xerane yi a to a fala fajin nan yi na ra, e mafura a faladeni, e naxa, “I ngaxakedenna nan Ben-Hadada ra.” Axabi yi a fala e xa, a naxa, “E siga, e sa fa a ra n fema.” Ben-Hadada yi fa a fema, Axabi yi a rate a wontoron kui. ³⁴ Ben-Hadada yi a fala a xa, a naxa, “N fafe taan naxanye tongo i fafe yii, n ne raxetema nen i ma. I nɔɛ yulayaan nabe Damasi taani alo n fafe yi a

rabama kii naxan yi Samari taani.” Axabi yi a fala a xa, a naxa, “N tan i bejinma nen, i siga, koni fɔ en layirin xidi.” A yi layirin xidi e tagi, a yi a bejin, a siga.

Nabiin yi Axabi a tantanna fala

³⁵ Nabi ganla nabina nde yi a fala a lanfaan xa, a naxa, “Alatalaa yamarin xɔn ma, n bata i mafan, n bɔnbɔ.” Koni na xemen yi tondi a bɔnbɛ. ³⁶ Nabiin yi a fala, a naxa, “Bayo i mi Alatalaa yamarin suxi, i na keli n fema waxatin naxan yi, yatana i faxama nen.” Na xemen to keli a fema, yatana nde yi naralan a ra, a yi a faxesa.

³⁷ Nabiin yi xeme gbete li, a yi a fala, a naxa, “N bata i mafan, n bɔnbɔ.” Na xemen yi a bɔnbɔ, a yi a maxɔlɔ. ³⁸ Nabiin yi sa dɔxɔ mangana kiraan na, a yeen maxidi dugi dungin na alogo a nama a kolon. Na xanbi ra, a sa ti kiraan na Manga Axabi danguma denaxan yi.

³⁹ Mangan dangumatɔna, nabiin yi gbelegbele a fɔxɔ ra, a naxa, “N yi yengeni waxatin naxan yi, muxuna nde yi mini kuruni a fa kasorasa keden na n xɔn, a yi a fala n xa, a naxa, ‘Xemeni ito ramara n xa. Xa a gi, i tan nan findima a jɔxɔn na, xanamu, i gbeti fixen kilo tonge saxon nun naanin so n yii.’ ⁴⁰ Koni n yi yee gbaxi ayi be binna nun be binni waxatin naxan yi, xemen yi a gi.” Isirayila mangan yi a fala a xa, a naxa, “I ya kitin nan na ra, i yeteen bata a fala.” ⁴¹ Mafuren, nabiin yi dugi dungin ba a yeene ma, Isirayila mangan yi a kolon a nabina nde na a ra. ⁴² Nayi, a yi a fala mangan xa, a naxa, “Alatala ito nan falaxi, a naxa, ‘Bayo n xemen naxan faxesa fe ragidixi, i bata na bejin, i tan yeteen nan faxama a jɔxɔni, i ya yamaan yi faxesa a yamaan funfuni.’” ⁴³ Isirayila mangan yi xete a konni Samari taani, a kontɔfilixi, a xaminxi.

21

Axabi yi tin Naboti faxan ma

¹ Na feene dangu xanbini, xemena nde yi Yeserele yi, a xili Naboti, manpa bili nakɔɔn yi a yii Axabi a manga banxin dexɔn, Samari mangana. ² Lɔxɔna nde, Axabi yi a fala Naboti xa, a naxa, “I ya manpa xeen naxan n ma manga banxin fema, a so n yii, n xa a findi sabidi nakɔɔn na, n manpa xee fajin gbete soe i yii, hanma xa a i kenen, n na sara gbeti fixen na.” ³ Koni Naboti yi Axabi yabi, a naxa, “Alatala xa n natanga n benbane keen soon na i yii.” ⁴ Axabi xɔlɔxin mɔnɛxin yi so banxini Naboti Yeserele kaana falana fe ra, a a mi a benbane keen soma a yii. A sa a sa, a yetagin luxun, a mi wa sese don fe xɔn. ⁵ A jaxanla Yesabele yi fa a fema, a yi a fala a xa, a naxa, “Nanfera i niini jaxuxi i ma, i mi i degema mumɛ?” ⁶ A yi a yabi, a naxa, “N falan tixi Naboti Yeserele kaan nan xa, n naxa, ‘I ya manpa xeen sara n ma gbetin na, xa i nu wa, n manpa xee gbete so i yii a jɔxɔn na.’” ⁷ Nayi, a jaxanla Yesabele yi a fala a xa, a naxa, “Iki, i tan nan mangayani Isirayila yi ba? Keli i dege, i bɔnen yi sewa, n tan Naboti Yeserele kaana manpa xeen soma nen i yii.”

⁸ A bataxine sebe Manga Axabi xinla ra a mangana taxamasenna sa e ma, Naboti taan naxan yi, a yi e rasiga na fonne nun a kuntigine ma. ⁹ A yi sebexi bataxine kui, a naxa, “E a fala, yamaan xa soke keden sunna suxu, e Naboti dɔxɔ muxu gbee dɔxɔdeni yamaan tagi. ¹⁰ E xalabanten firin dɔxɔ a dexɔn naxanye a tɔjɛgema, a a bata Ala nun mangan danga. Na xanbi ra, e a xali taa xanbin na, e a magɔlɔn gemen na han a faxesa.”

¹¹ Yesabele yamarin naxan fi bataxine kui, Naboti a taan fonne nun kuntigine yi na liga. ¹² E yi a fala a yamaan xa sun, e Naboti dɔxɔ na yamaan yee ra, ¹³ xalabanten firinne fan yi fa, e dɔxɔ Naboti dexɔn. Na xalabanten firinne yi seren ba Naboti xili ma yamaan yetagi, e naxa, “Naboti bata Ala nun mangan danga.” Mafuren, e yi a xali taa xanbin na, e a magɔlɔn gemen na han a faxesa. ¹⁴ Nayi, taan kuntigine yi xeraan nasiga Yesabele ma, a Naboti magɔlɔnxi gemen nan na han a faxesa.

¹⁵ Yesabele na me waxatin naxan yi, a sa a fala Axabi xa, a naxa, “Naboti Yeserele kaan tondi manpa bili xeen naxan sare i ma gbeti na, na manpa bili xeen findi i gbeen na. A bata faxesa.” ¹⁶ Axabi a mexina, a Naboti bata faxesa, a yi siga a manpa bili nakɔni, a findi a gbeen na.

Ala yi Axabi nun Yesabele yalagi

¹⁷ Nayi, Alatala yi falan ti Nabi Eli Tisibi kaan xa, a naxa, ¹⁸ “Siga Axabi fema, Isirayila mangan naxan dɔxi Samari taani. A sa Naboti a manpa bili nakɔni, a sigaxi naxan findideni a gbeen na. ¹⁹ Sa a fala a xa, i naxa, ‘Alatala ito nan falaxi, a naxa: I bata xemena nde faxa. I mɔn yi fa a yii seene tongo.’ Na xanbi ra, i mɔn xa a fala a xa, i naxa, ‘Alatala ito nan falaxi, a naxa: Barene Naboti wunla makɔnxi denaxan yi, barene i fan yetɛɛn wunla makɔnma menna nin.’” ²⁰ Eli yi siga na xerani badeni Axabi xa. Axabi yi a fala a xa, a naxa, “I bata n to ba, i tan n yaxuna?” Eli yi a yabi, a naxa, “Ɔn, n bata i to. Amasɔto naxan mi rafan Alatala ma, na rabaan bata i kenɛn. ²¹ Ala naxa, ‘N tɔrɔn nafama i ma nen. N na i ralɔma ayi nen, xemɛn naxan birin Axabi a denbayani, n ne raxɔri. Naxanye i mabinni, ne birin bama i yii nen, konyine nun xɔrɔne Isirayila yi. ²² N na i ya denbayaan suxuma nen alo n Nebati a dii xemɛn Yerobowan ma denbayaan suxu kii naxan yi, e nun Axiyaa dii xemɛn Basaa denbayana. N na ligama nen amasɔto i bata n naxɔlo gbeen ti, i yi Isirayila kaane ti yulubin ma.’” ²³ Alatala mɔn yi falan ti Yesabele fan xili ma, a naxa, ‘Barene Yesabele donma nen Yeserele taan nabilinna yinna sanna xɔn ma. ²⁴ Axabi a denbayaan muxun naxanye na faxa taani, barene nan ne donma. Naxanye na faxa xɛɛn ma, xɔline nan ne donma.’”

²⁵ Muxu yo mi na naxan a ragidi a xa Alatala rajaxu feen naba alo Axabi. A jaxanla Yesabele nan a radin. ²⁶ A yi haramu feene ligama, a yi suxurene batuma alo Amoline yi a ligama kii naxan yi, Alatala naxanye kedi Isirayila kaane yɛɛ ra.

²⁷ Axabi to Eli a falane mɛ, a yi a dugine yibɔ, a kasa benbenla so a ma sununi, a sun. E nun na kasa benbenla nan yi e sama, a yi sigan tima yetɛ magodoni. ²⁸ Alatala yi falan ti Eli Tisibi kaan xa, a naxa, ²⁹ “I bata a to Axabi a yetɛ xurunxin n yetagi kii naxan yi? Bayo a bata a yetɛ xurun n xa, n mi tɔrɔyaan nafama a waxatini, a fama a diina waxatin nin, n tɔrɔyaan nafa a denbayaan ma.”

22

*Axabi yi wa Ramoti tongo feni**Taruxune Firinden 18.1-3*

¹ Nɛɛ firin yi dangu, yengen mi so Arami nun Isirayila tagi. ² Nɛɛ saxandena, Yuda manga Yosafati yi siga Isirayila mangan fema. ³ Isirayila mangan yi a fala a walikene xa, a naxa, “Ɛ a kolon Ramoti taan Galadi yamanani, en gbeen na a ra! Nanfera en sikema a tongo feen na Arami mangan yii?” ⁴ A yi a fala Yosafati xa, a naxa, “I sigɛ n fɔxɔ ra Ramoti taani Galadi yamanani yenge sodeni ba?” Yosafati yi Isirayila mangan yabi, a naxa, “I tan nun n tan keden na a ra, n ma yamaan nun i ya yamana, n ma soone nun i ya soone.”

*Waliyine yi xunnayerenna fe fala**Taruxune Firinden 18.4-11*

⁵ Na xanbi ra, Yosafati mɔn yi a fala Isirayila mangan xa, a naxa, “Alatala maxɔdin singen.” ⁶ Isirayila mangan yi waliyine malan, kemɛ naanin jɔxɔn, a yi a fala e xa, a naxa, “En lan en sa yengen so Ramoti taani Galadi yamanani, hanma en lan en yi a lu na?” E yi a yabi, e naxa, “Marigina a soma nen mangan yii.” ⁷ Koni Yosafati yi a maxɔdin, a naxa, “Alatalaa nabi yo mi fa be yi ba, en nɔɛ Alatala maxɔdinjɛ naxan xɔn ma?” ⁸ Isirayila mangan yi Yosafati yabi, a naxa, “Keden mɔn na Alatala gbeen na, koni a mi rafan n ma, amasɔto a fe jaxin nan tun falama n xa, a fajin mi na mume! A xili Mikahu, Yimilaa dii xemena.” Yosafati yi a fala a xa, a naxa, “Mangan nama falan ti na kiini.” ⁹ Nayi, Isirayila mangan yi kuntigi keden xili, a naxa, “Fa Mikahu ra iki sa, Yimilaa dii xemena.”

¹⁰ Isirayila mangan nun Yuda manga Yosafati birin yi dɔxi e mangaya gbɛdene yi lonna ma Samari taan so dɛɛn na, e maxidixi e mangaya dugine yi. Waliyine birin yi waliyiyaan nabama e yetagi. ¹¹ Sedeki, Kenan ma dii xemɛn bata yi wure fenne rafala, a yi a fala, a naxa, “Alatala ito nan falaxi, a naxa, ‘I Arami kaane bɔnbɔma fenni itoe nan na han i yi e raxɔri.’” ¹² Waliyine birin yi feene fala, e naxa, “Siga Ramoti taani Galadi yamanani. I nɔɔn sɔtɔma nen, Alatala a soma nen mangan yii.”

*Nabi Mikahu yi xunsinna fe fala
Taruxune Firinden 18.12-27*

¹³ Xeraan naxan siga Mikahu xilideni, na yi a fala a xa, a naxa, “Waliyine birin bata lan a ma, e fe fajine fala mangan xa, i yiton i siga alo e tan. I fan yi sa fe fajin fala!” ¹⁴ Koni, Mikahu yi a yabi, a naxa, “N bata n kolɔ habadan Alatala yi, Alatala na naxan fala n xa, n na nan falama mangan xa.” ¹⁵ Mikahu to fa mangan fema, mangan yi a maxodin, a naxa, “En lan en sa Ramoti taan yenge Galadi yamanani, hanma en lan en yi a lu na?” Mikahu yi a yabi, a naxa, “Siga, i noon sɔtɔma nen, Alatala a soma nen mangan yii.” ¹⁶ Koni, mangan yi a fala a xa, a naxa, “N na i rakɔle Alatala yi sanja ma yoli fa fala i xa nondin nan gbansan fala n xa?” ¹⁷ Mikahu yi a yabi, a naxa, “N bata Isirayila yamaan birin to xuyaxi ayi geyane fari, alo xuruseen naxanye kantant muxu mi na, Alatala mon yi fa a fala, a naxa, ‘Kan mi fa muxuni itoe ma, birin xa xete a konni bonɛsani!’” ¹⁸ Isirayila mangan yi a fala Yosafati xa, a naxa, “N mi yi a fala i xa? A mi fe fajin falama n xun ma mumɛ! A fe jaxin nan tun falama.”

¹⁹ Nayi, Mikahu mon yi a fala, a naxa, “I tuli mati Alatalaa falan na. N bata Alatala to dɔxi a mangaya gbɛdeni, maleka ganla tixi a fema, a yiifanna nun a komenna ma. ²⁰ Alatala yi a fala, a naxa, ‘Nde Axabi mayendenma alogo a xa siga Ramoti taan yengedeni Galadi yamanani, a faxes?’ Malekana ndee na falana nde ti, ndee yi gbete fala. ²¹ Nayi, malekana nde yi fa ti Alatala yetagi, a yi a fala a xa, a naxa, ‘N tan nɔe a mayendenɛ nen.’ Alatala yi a fala a xa, a naxa, ‘Kiin mundun yi?’ ²² A yi a yabi, a naxa, ‘N minima nen, n wulen naso a waliyine birin de.’ Ala yi a fala a xa, a naxa, ‘I a mayendenma nen, i yi a nɔ. Siga, i sa na liga.’ ²³ Iki, waliyiin naxanye be, Alatala bata wulen naso ne birin de. Alatala bata a ragidi a xa jaxankatan nafa i ma.”

²⁴ Nayi, Kenan ma dii xemɛn Sedeki yi a maso, a yi Mikahu deɛn garin, a yi a magele, a naxa, “Alatalaa malekan sigaxi kiraan mundun xɔn, a to keli n fema, a wule falan ti i xa?” ²⁵ Mikahu yi a yabi, a naxa, “I na i luxun konkon kui i ya banxini lɔxɔn naxan yi, i a kolonma nen.” ²⁶ Isirayila mangan yi a fala, a naxa, “Mikahu suxu, i siga a ra Amɔn fema, Samari taan kuntigina, e nun Yowasa, mangana dii xemɛna. ²⁷ I yi a fala e xa, i naxa, ‘Mangana ito nan falaxi, a naxa a ε xa xemɛni ito sa kasoon na, ε yi a balo buru xaren nun igen na, han n yi xete kendeyani.’” ²⁸ Mikahu yi a fala, a naxa, “Xa i xete kendeyani nun, nayi Alatala mi falan tixi n tan yi.” A mon yi a fala, a naxa, “E tan yamaan birin xa ε tuli mati.”

*Manga Axabi yi faxes yengeni
Taruxune Firinden 18.28-34*

²⁹ Isirayila mangan nun Yosafati, Yuda mangan yi siga Ramoti taani Galadi yamanani. ³⁰ Isirayila mangan yi a fala Yosafati xa, a naxa, “N xa n maxidi alo muxu gbete, n siga yengeni, koni i tan, i maxidi i ya mangaya dugine yi.” Nayi, Isirayila mangan yi a maxete, a siga yengeni. ³¹ Arami mangan bata yi yamarini ito fi a yenge so wontoro kuntigi tonge saxan e nun firinna ma, a naxa, “E nama muxu yo yenge fo Isirayila mangan tun.” ³² Yenge so wontoro kuntigine Yosafati to waxatin naxan yi, e yi a fala, e naxa, “Isirayila mangan nan ito ra.” E maso a ra, e xa a yenge. Koni, Yosafati yi sɔnxɔn nate. ³³ Yenge so wontoro kuntigine to a to Isirayila manga mi yi a ra, e yi e masiga a ra. ³⁴ Anu, xemɛna nde yi a xanla woli a xunna ayi, a Isirayila mangan li makantan se mi yi denaxan yi. Naxan yi mangana wontoron nagima, mangan yi a fala na xa, a naxa, “I firifiri, n namini yenge soden fari ma, amasɔtɔ n bata maxɔlɔ.” ³⁵ Yengen yi jaxu ayi na lɔxɔni. Mangan tixin yi lu a yenge so wontoron kui, a yi a digan a yi Arami kaane yetagi, a faxes jinbanna ra. A maxɔlɔden wunla bata yi bɔxɔn a wontoron kuiin birin yi. ³⁶ Sogen bira waxatini, e sɔnxɔ sɔnxɔni te ganla daaxadeni, e naxa, “Birin xa siga a taani, a konni.” ³⁷ Nayi, mangan yi faxes, e fa a binbin na Samari taani, e yi a maluxun.

³⁸ E to wontoron maxa Samari ige dɔxɔdeni, barene yi Axabi wunla kɔn, yalundene yi e maxa na, fata Alatalaa falan na.*

³⁹ Axabi kɛwali dɔnxene, a naxanye birin liga, a sama jin manga banxin naxan ti, e nun a taan naxanye birin ti, ne sɛbɛxi Isirayila mangane taruxu kɛdine kui. ⁴⁰ Axabi to faxesa, a dii xɛmɛna Axasiya nan ti a jɔxɔni.

Yosafati, Yuda mangana

Taruxune Firinden 20.31-21.1

⁴¹ Asaa dii xɛmɛn Yosafati yi findi Yuda mangan na, Isirayila manga Axabi a mangayaan jɛɛ naanindeni. ⁴² Yosafati findi mangan na a jɛɛ tonge saxan e nun suulunden nan ma. A yi mangayaan liga Yerusalɛn yi jɛɛ mɔxɔjɛn nun suulun. A nga yi xili nɛn Asuba, Silixi a dii tɛmɛna. ⁴³ A yi sigan ti tinxinni alo a fafe Asa, a mi a kiraan bejin, a fe fajin liga Alatala yɛɛ ra yi. ⁴⁴ Koni, a mi taan kidene kala, muxune mɔn yi lu sigɛ saraxane badeni mɛnne yi e nun wusulan gandeni. ⁴⁵ Bɔjɛ xunbenla yi lu Yosafati nun Isirayila mangan tagi.

⁴⁶ Yosafati kɛwali dɔnxene, a wɛkilen nun a yɛngene, ne sɛbɛxi Yuda mangane taruxu kɛdine kui. ⁴⁷ A yi kide kii xɛmɛ yalundene ba a yamanani, naxanye mɔn yi na xabu a fafe Asaa waxatini. ⁴⁸ Manga mi yi fa Edɔn yamanani na waxatini, fɔ Yuda mangana muxu sugandixin gbansan. ⁴⁹ Yosafati yi kunkin gbeene rafala, alogo e xa sigɛ Ofiri yamanani xɛma feen na, koni e mi fa sigɛ, bayo kunkine kala nɛn Esiyon-Gebere yi. ⁵⁰ Nayi, Axabi a dii xɛmɛna Axasiya yi a fala Yosafati xa, a naxa, "I waxi nɛn n ma walikene xa sigɛ i gbeene fɔxɔ ra kunkine kui?" Koni, Yosafati mi tin. ⁵¹ Yosafati to faxesa, e yi a maluxun a benbane fɛma a fafe Dawudaa Taani, a dii xɛmɛn Yehorami nan ti a jɔxɔni.

Axasiya, Isirayila mangana

⁵² Axabi a dii xɛmɛna Axasiya yi findi Isirayila mangan na Samari taani, Yuda manga Yosafati a mangayaan jɛɛ fu nun soloferedeni. Axasiyaa mangayaan naba nɛn jɛɛ firin Isirayila xun na. ⁵³ Naxan jaxu Alatala yɛɛ ra yi, a na liga nɛn, a sigan ti a jaxin na alo a fafe nun a nga e nun alo Manga Yerobowan, Nebati a dii xɛmɛna, naxan Isirayila kaane ti yulubin ma. ⁵⁴ A yi Baali suxuren batu, a yi a xinbi sin a bun ma, a yi Alatala raxɔlɔ, Isirayilaa Ala, alo a fafe a liga kii naxan yi.

* 22:38: Na feen sɛbɛxi Mangane Singen 21.19 kui.

Mangane Firindena

Yuda nun Isirayila Mangane Fe Taruxuna

Mangane Firinden kitabu yireni ito kui, na Yuda nun Isirayila manga dɔnxene nan ma fe falama. A yire singena (keli Mangane Firinden sora singen ma han sora 7), na Isirayila kala feen nan falama en xa. Mangane nan yi dɔxi a xun na naxanye mi yi tinxin Ala yee ra yi. Ala yi tin Asiriya mangan Salamanasari xa Samari taan tongo yengeni, Isirayila manga taana. Na ligaxi nen jee keme solofere jee mɔxɔɔn nun firin benun Marigi Yesu xa bari waxatin naxan yi. Asiriya mangan mɔn yi yamaan fɔxɔ kedenna suxu, a siga e ra konyiyani. Nabi Elise a fe taruxun yebaxi en xa sorani itoe yire wuyaxi kui, Eli a xarandiin naxan ti a jɔxɔni (Keli Mangane Firinden sora 2 ma han 13).

A yire firindena Isirayila yamanan yiifari fɔxɔn mangayaan nan ma fe yebama naxan xili Yuda, feen naxanye liga jee keme jee tonge saxanna bun ma Yuda lu xanbini a yete ma yamanan kɔmen fɔxɔn suxu xanbini yengeni. (Keli Mangane Firinden sora 18 ma han sora 25) Dɔnxen na, Babilɔn mangan Nebukadanesari yi fa Yerusalen tongo yengeni jee keme suulun jee tonge solomasexe jee solofere benun Marigi Yesu xa bari, a yi Ala Batu Banxin kala, a yi Yuda yamanan muxu fisamantenne xali Babilɔn taani. Ala nan Isirayila kaane yulubine saran e ra na feen kui.

Eli yi Axasiyaa tantanna fala

¹ Axabi faxa xanbini, Moyaba kaane yi murute Isirayila kaane xili ma. ² Axasiya yi bira keli a kore banxin foye soden na Samari taani, a maxɔɔ. Nayi, a xerane rasiga Baali-Sebubi suxuren maxɔɔdindeni, Ekirɔn taan muxune ala, alogo a xa a kolon xa a yiyalanje a maxɔɔni. ³ Koni, Alatalaa malekan yi a fala Eli Tisibi kaan xa, a naxa, “Siga, i sa Samari mangana xerane ralan kira yi, i a fala e xa, i naxa, ‘Ala mi Isirayila yi ba? Nanfera i sigama Baali-Sebubi suxuren maxɔɔdindeni, Ekirɔn kaane ala?’” ⁴ Nayi, Alatala ito nan falaxi, a naxa, ‘I naxan nabaxi, na feen ma, i mi fa godoma i ya saden ma, i saxi denaxan yi, i faxan menna nin.’” Eli yi sa na fala e xa.

⁵ Xerane yi xete Axasiya fema, a yi e maxɔɔdin, a naxa, “Nanfera e xetexi?” ⁶ E yi a yabi, e naxa, “Xemena nde nan texi nxu ralandeni, a yi a fala nxu xa, a naxa, ‘E siga, e xete mangan fema naxan e rafaxi, e sa a fala a xa, a Alatala ito nan falaxi, a naxa: Ala mi Isirayila yi ba? Nanfera nayi i xerane rasigama Baali-Sebubi suxuren maxɔɔdindeni, Ekirɔn kaane ala? Nanara, i mi fa kelima i ya saden ma, i saxi denaxan yi, i faxan menna nin.’” ⁷ Axasiya yi e maxɔɔdin, a naxa, “Xemen yi kiin mundun yi naxan te e ralandeni a falani itoe ti e xa?” ⁸ E yi a yabi, e naxa, “Muxun nan yi a ra naxan yi maxidixi sube kidi xabe kannu ra e nun kidi tagixidina a tagi.” Axasiya yi a fala, a naxa, “Eli, Tisibi kaan nan na ra!”

Axasiya yi wa Eli suxu feni

⁹ Axasiya yi sofa tonge suulun nasiga e nun e kuntigina. Kuntigin na yi te Eli fema geyaan xuntagi, a yi dɔxi denaxan yi, a yi a fala a xa, a naxa, “Sayibana, mangana yamarin ni i ra, a i xa godo.” ¹⁰ Eli yi na kuntigin yabi, a naxa, “Xa sayiban nan n na, teen xa godo keli kore, a yi e nun i ya sofa tonge suulunne gan.” Teen yi godo keli kore, a yi e nun a sofa tonge suulunne gan.

¹¹ Axasiya mɔn yi sofa tonge suulun gbeteje rasiga e nun e kuntigina. Kuntigin na yi a fala Eli xa, a naxa, “Sayibana, mangana yamarin ni i ra, a i xa godo mafuren.” ¹² Eli yi a yabi, a naxa, “Xa sayiban nan n na, teen xa godo keli kore, a yi e nun i ya sofa tonge suulunne gan.” Alaa teen yi godo keli kore, a yi e nun a sofa tonge suulunne gan.

¹³ Axasiya mɔn yi sofa tonge suulun e nun e kuntigin nasiga a saxandeni. Na kuntigin saxanden yi te, a to so, a xinbi sin Eli yetagi, a mafan, a naxa, “Sayibana, nxu nun n ma sofa tonge suulunna niin natanga. ¹⁴ N na a kolon, teen bata godo kore, a yi kuntigi

firin fólone gan e nun e sofa tonge suulunne. Koni iki, n bata i mafan, n niin nakantan.”
¹⁵ Alatalaa malekan yi a fala Eli xa, a naxa, “Siga a fɔxɔ ra, i nama gaxu a yɛɛ ra.” Eli yi keli, a godo a fɔxɔ ra mangan fɛma. ¹⁶ A yi a fala mangan xa, a naxa, “Alatala ito nan falaxi, a naxa, bayo i bata xɛrane rasiga Baali-Sebubi suxuren maxɔdindeni, Ekirɔn kaane ala, alo Ala mi fa Isirayila yi naxan maxɔdinɲɛ falan na, i mi fa godoma i ya saden ma, i saxi dɛɛnde, amasɔtɔ i faxama nɛn.” ¹⁷ Axasiya yi faxa, fata Alatalaa falan na a naxan ti Eli xa. Yorami yi ti a ɲɔxɔni Yosafati a dii xɛmɛn Yehorami a mangayaan ɲɛɛ firindeni Yuda yi. Dii xɛmɛ yo mi yi Axasiya yii. ¹⁸ Axasiya kɛwali dɔnxɛne, a naxanye birin liga, ne sebɛxi Isirayila mangane taruxu kɛdine kui.

2

Eli yi te kore

¹ Lɔxɔna nde Alatala yi fa Eli rate kore wuluwulu gbeeni. Na waxatini Eli nun Elise yi kelima Giligali yi. ² Eli yi a fala Elise xa, a naxa, “Lu be, n bata i mafan, amasɔtɔ Alatala bata n xɛ han Beteli taani.” Elise yi a yabi, a naxa, “N bata n kɔlɔ habadan Alatala yi e nun i tan, n mi xɛtɛma i fɔxɔ ra.” E birin yi siga Beteli yi.

³ Beteli taan nabi ganla yi fa Elise fɛma, e yi a fala a xa, e naxa, “I a kolon a Alatala i kanna ratema nɛn kore to?” Elise yi yabin ti, a naxa, “N na a kolon, ɛ dundu.” ⁴ Eli yi a fala Elise xa, a naxa, “Lu be, n bata i mafan, amasɔtɔ Alatala bata n xɛ han Yeriko taani.” Elise yi a yabi, a naxa, “N bata n kɔlɔ habadan Alatala yi e nun i tan, n mi xɛtɛma i fɔxɔ ra.” E birin yi siga Yeriko yi.

⁵ Yeriko taan nabi ganla yi e maso Elise ra, e yi a fala a xa, e naxa, “I a kolon a Alatala i kanna ratema nɛn kore to?” Elise yi yabin ti, a naxa, “N na a kolon, ɛ dundu.” ⁶ Eli yi a fala Elise xa, a naxa, “Lu be, n bata i mafan, amasɔtɔ Alatala bata n xɛ han Yurudɛn baani.” Elise yi a yabi, a naxa, “N bata n kɔlɔ habadan Alatala yi e nun i tan, n mi xɛtɛma i fɔxɔ ra.” E firinna birin yi siga kiraan xɔn. ⁷ Nabiin muxu tonge suulun nabi ganla yɛ, ne yi bira Eli nun Elise fɔxɔ ra, e sa ti, e yi e yɛɛ rafindi e firinna mabinni, e e makuya e ra ndedi. E fan firinna yi ti Yurudɛn baan dɛ. ⁸ Eli yi a doma gbeen tongo a mɔrɔmɔrɔ, a igen garin, a yitaxun be binna nun be binni, e firinna birin yi dangu yire yixareni.

⁹ E to dangu, Eli yi a fala Elise xa, a naxa, “I waxi a xɔn, n xa nanse liga i xa, benun n xa ba i fɛma?” Elise yi a yabi, a naxa, “N bata i mafan, n waxi i ya nabiyaan xaxinla dɔxɔde firin nan sɔtɔ fe yi.” ¹⁰ Eli yi a fala a xa, a naxa, “I fe xɔdɛxɛn nan maxɔdinxi n na na ra. Koni n bama i fɛma waxatin naxan yi, xa i n to, na ligama i xa nɛn, koni xa i mi n to, na mi ligama i xa.”

¹¹ E yi sigatini, e fala tiini, nanunna, wontoro tɛɛ kanna nun soo tɛɛ kanne yi so e tagi, Eli yi te kore wuluwulu gbeeni. ¹² Elise yi a matoma a gbelegbelema, a naxa, “N fafe, n fafe! I dangu Isirayilaa yɛngɛ so wontorone birin na e nun a soone!” A mi fa a to sɔnɔn. Nayi, a yi a dugine suxu, a yi e yibɔ dungi firinna ra, ¹³ Elise yi doma gbeen tongo Eli naxan nabira. A xɛtɛ, a ti Yurudɛn baan dɛ, ¹⁴ Eli doma gbeen naxan nabira, Elise yi na tongo, a baa igen garin, Elise yi maxɔdinna ti, a naxa, “Alatala, Eli a Ala minen yi iki?” A mɔn yi baa igen garin, na xanbi ra, baan yi taxun, Elise yi dangu.

¹⁵ Yeriko taan nabine ganla to a to wulani, e yi a fala, e naxa, “Eli a xaxinla Elise yi.” E yi siga a ralandeni, e xinbi sin a bun ma. ¹⁶ E yi a fala a xa, e naxa, “Xɛmɛ sɛnbɛmaan muxu tonge suulun i ya walikɛne yɛ, i waxi e xa sa i kanna fen? Yanyina nde Alatalaa Nii Sariɲanxin bata a xali a sa a woli geyana nde fari hanma lanbanna nde kui.” Elise yi e yabi, a naxa, “ɛ nama e rasiga.” ¹⁷ Koni, e yi a karahan han! A yi a fala e xa, a naxa, “ɛ e rasiga.” E yi muxu tonge suulun nasiga naxanye Eli fen xi saxan, koni e mi a to mume! ¹⁸ E to xɛtɛ Elise fɛma Yeriko taani, a yi a fala e xa, a naxa, “N mi yi a falɛ ɛ xa, ‘ɛ nama siga?’ ”

Elise Yeriko yi

¹⁹ Taan muxune yi a fala Elise xa, e naxa, “Nxu kanna, taan dɔxɔ kiin fan alo i a toxi kii naxan yi, koni igen kobi han a mi tinɲɛ sansine yi soli.” ²⁰ Elise yi a fala e xa, a naxa, “ɛ

fa fəxən na goron nenen kui, ε a so n yii.” E fa a ra. ²¹ Elise yi siga tigin xunna ra, a fəxən woli igeni, a yi a fala, a naxa, “Alatala ito nan falaxi, a naxa, ‘N bata igeni ito rasarijan, a mi fa muxune faxe, sansine fan nun fa solima nen.’” ²² Igen yi rasarijan, keli na ləxəni fata Elise a falan na.

²³ A kelimatəən menni siga Beteli yi, a yi tema kiraan xən, taa yi diidine yi fa, e yi a magele, e yi a fala a ma, e naxa, “Teli kanna siga! Teli kanna siga!” ²⁴ A yi xete, a e mato, a yi e danga Alatala xinli, sube xəne magaxuxi firin yi mini fətənni, e diidine tonge naanin e nun firin yibə. ²⁵ Elise yi keli menni, a siga Karemele geyaan fari. Na xanbi ra, a xete Samari taani.

3

Yorami, Isirayila Mangana

¹ Yuda manga Yosafati a mangayaan jεε fu nun solomasεxedeni, Axabi a dii xemen Yorami yi findi Isirayila mangan na Samari taani, a jεε fu nun firin mangayaan liga Isirayila xun na. ² Naxan jaxu Alatala yεε ra yi, a na liga nen, koni a mi dangu a fafe nun a nga fe jaxine ra. A fafe kide gεme Baali sawuran naxanye ti, a ne kala, ³ koni Nebati a dii xemen Yerobowan yulubin naxanye liga, naxan Isirayila kaane ti yulubin ligan ma, a fan yi kankan ne ligan ma, a lu ne yi, a mi xete e fəxə ra mumε!

Yorami yi Moyaba yenge

⁴ Moyaba mangan Mesa, yεxεε kurune nan yi a yii. Jεε yo jεε, a yi lan a xa naxan so Isirayila mangan yii mudun na, na nan lanxi yεxεε diin wuli kεme ma e nun yεxεε xungbe wuli kεme e nun e xabena. ⁵ Axabi to faxa, Moyaba mangan yi murute Isirayila mangan xili ma. ⁶ Nayi, Yorami yi mini Samari taani, a Isirayila sofane birin malan. ⁷ A xerane rasiga a faladeni Yuda mangan Yosafati xa, a naxa, “Moyaba mangan bata murute n xili ma. I waxi fa feni n fəxə ra Moyaba yengedeni ba?” Yosafati yi a yabi, a naxa, “N sigama nen i fəxə ra, i tan nun n tan keden na a ra, n ma sofane i ya sofane nan e ra, n ma soone i ya soone nan e ra.” ⁸ Yosafati mən yi a maxədin, a naxa, “En teen kiraan mundun xən?” Yorami yi a yabi, a naxa, “Edən tonbonna kiraan xən.”

⁹ Isirayila mangan nun Yuda mangan nun Edən mangan yi siga, e xi solofere sigan tixina, igen yi jan ganla yii e nun xuruseen naxanye yi biraxi e fəxə ra. ¹⁰ Nayi, Isirayila mangan yi a fala, a naxa, “Ee! Alatala en tan manga saxanne xilixi nen, alogo a xa en sa Moyaba yamanan sagoni!” ¹¹ Koni Yosafati yi a fala a xa, a naxa, “Alatalaa nabi yo mi na en nəε Alatala maxədinje naxan yi?” Isirayila mangana walikeen yi a fala e xa, a naxa, “Elise be, Safati a dii xemena, naxan yi igen sama Eli yiine ra.” ¹² Yosafati yi a fala, a naxa, “Alatalaa falana Elise yi.” Nayi, Isirayila mangan nun Yosafati nun Edən mangan yi godo a fema.

¹³ Elise yi a fala Isirayila mangan xa, a naxa, “Nanse i tan nun n tan tagi? Siga i fafe nun i ngaa nabine fema.” Isirayila mangan yi a fala a xa, a naxa, “En-en, amasəto Alatala nan nxu tan manga saxanne xilixi alogo a xa nxu so Moyaba yii.” ¹⁴ Elise yi a fala a xa, a naxa, “N bata n kəlo habadan Alatala yi, Senben Birin Kanna, n walima naxan xa, xa n mi Yosafati binyaxi, Yuda mangana, i bəte mi yi taranma n xa. N mi yi i matoma. ¹⁵ Iki, ε fa maxase maxana nde ra n xən.” Maxase maxan na maxaseen maxa waxatin naxan yi, Alatala senben yi godo Elise ma. ¹⁶ A yi a fala, a naxa, “Alatala ito nan falaxi, a naxa, ‘E yili wuyaxi ge lanbanni.’” ¹⁷ Amasəto Alatala ito nan falaxi, a naxa, ‘E mi foyen toma, ε mi tulen toma mumε, koni lanbanni ito rafema nen igen na, ε yi ε min, ε tan nun ε xuruse xungbene nun ε xuruse xunxurine.’” ¹⁸ Koni fe di xuri nan na ra Alatala yii. A Moyaba yamanan soma nen ε yii. ¹⁹ E taa fangamane birin kalama nen e nun taa rakantanxine, ε wudi fajine birin sεgema nen, ε yi ticine birin dutun, ε xεene rafe gεmene ra.” ²⁰ Na xətən bode, saraxa ba waxatini, igen yi fa keli Edən yi, yamanan yi rafe igen na.

²¹ Moyaba kaane to a mε a mangane fama e yengedeni, naxanye birin bata yi a li yenge so seen tongoden ma, e ne birin xili, e ti yamanan danna ra. ²² E to keli xətənni, sogen tixi igen na bəxən fari ma, Moyaba kaane yi igen to wulani, a gbeeli alo wunla. ²³ E yi a

fala, e naxa, “Wunla na a ra! Mangane bata e bode yenge, e nun e sofane, e yi e bode faxa. Iki, Moyaba kaane, ε keli, en sa e yii seene tongo!” ²⁴ E yi fa Isirayila ganla daaxadeni. Koni, Isirayila ganla yi keli, a Moyaba kaane yenge, e yi e gi ganla yee ra. Isirayila ganla yi bira e fɔxɔ ra han e sa so e yamanani, e yi Moyaba kaane nɔ. ²⁵ E taane kala, e birin yi gemε keden kedenna woli xεε fajine yi, e xεene rafe gemene ra, e yi ticine birin dutun, e yi wudi fajine birin sege. A rajanna, Kiri-Hareseti taan yinna nan tun yi fa a kiini, koni sofa lantan kanne fan yi fa na rabilin, e na fan yenge. ²⁶ Moyaba mangan to a to a a mi yengen nɔe, a yi silanfan kanna muxu kemε solofere tongo alogo a xa kirani ba han Edon mangan fema, koni e mi nɔ.* ²⁷ Nayi, a yi a dii singen tongo naxan yi lanma a xa ti a jɔxɔni, a yi a ba saraxan na taan yinna fari. Na xanbi ra, Moyaba kaane yi Isirayila kaane jaxankata han Isirayila kaane yi keli na yi, e xεε e konni.

4

Elise yi kaɲa gilen mali

¹ Lɔxɔna nde kaɲa gilena nde yi fa Elise li, nabi ganla nabina nde nan yi a xεmen na. A yi Elise mafan, a naxa, “I ya walikεen, n ma xεmen bata faxa, i a kolon a i ya walikεen yi gaxuxi Alatala yee ra, koni doli kanna bata fa n ma dii xεme firin tongodeni, a xa e findi a konyine ra.” ² Elise yi a maxɔdin, a naxa, “N nɔe nanse lige i xa? A fala n xa nanse i yii banxini?” Naxanla yi a yabi, a naxa, “Sese mi i ya walikεen yii banxini fɔ ture kundi keden.” ³ Elise yi a fala a xa, a naxa, “Siga, i sa goron yigenle maxɔdin i dɔxɔ bodene ra, i nama ndedi maxɔdin de!” ⁴ I na so i konni, i dεen balan ε nun i ya diine xun ma, i turen sa goronne birin kui, naxanye na rafe i ne dɔxɔ e dan na.” ⁵ Nayi, jaxanla yi keli a fema. A dεen balan e nun a diine xun ma, e yi fa goronne ra, a yi e rafe. ⁶ Goronne birin to rafe, a yi a fala a dii xεmen xa, a naxa, “Fa goron gbeteɲe ra.” Koni a diin yi a yabi, a naxa, “Goron mi fa na.” Turen yi ba mine. ⁷ Naxanla yi sa a fala sayiban xa. Elise yi a fala a xa, a naxa, “Siga, turen mati, i yi i ya donla fi, naxan na lu i yii, na i tan nun i ya diine rakisima nen.”

Sunami kaana diin yi keli sayani

⁸ Lɔxɔna nde Elise yi danguma Sunami taani, jaxalan nafulu kanna nde yi menni, na yi a karahan a xa a dege. A nεma yi dangue na waxati yo yi, a soma nen a konni a dege. ⁹ A yi a fala a xεmen xa, a naxa, “N laxi a ra xεmen naxan danguma en konni waxati yo waxati, Alaa muxu sarijanxin na a ra. ¹⁰ En lan en xa konkodina nde ti a xa en ma sangansoon kɔe ra, en saden nun tabanla nun gbeden nun lenpun dɔxɔ a xa na. A nɔe yigiyε menni nen a na dangu en konni.”

¹¹ Lɔxɔna nde Elise to fa Sunami yi, a te konkoni koren na, a sa a sa na yi. ¹² A yi a fala a walikεen Gexasi xa, a naxa, “Sunami kaan xili.” Gexasi yi na jaxanla xili, a fa a fema. ¹³ Elise yi a fala Gexasi xa, a naxa, “A fala jaxanla xa, i naxa, ‘I bata fe wuyaxi raba nxu xa. Nxu nɔe nanse lige i xa? Nxu xa falan ti mangan xa i ya fe yi hanma sofa kuntigina?’ ” Naxanla yi a yabi, a naxa, “N dɔxi n ma yamanan nan tagi, sese mi dasaxi n ma.” ¹⁴ Elise yi Gexasi maxɔdin, a naxa, “Nanse xa liga a xa?” Gexasi yi a yabi, a naxa, “Dii mi a yii, a xεmen bata fori.” ¹⁵ Elise yi a fala, a naxa, “Naxanla xili.” Gexasi yi a xili, a yi fa, a so dεen na. ¹⁶ Elise yi a fala a xa, a naxa, “Nεε famatɔni waxatini ito yi, i diin barima nen, i a tongo i yii.” Naxanla yi a yabi, a naxa, “En-en, n kanna, sayibana, i nama wulen fala i ya walikεen xa.”

¹⁷ Naxanla na yi fudikan, jεε famatɔni na waxati kedenni, a dii xεmen bari, alo Elise a fala a xa kii naxan yi.

¹⁸ Diin yi gbo. Lɔxɔna nde, a yi siga a baba fema se xabane yireni, ¹⁹ diin yi a fala a baba xa, a naxa, “N xunna! N xunna!” A baba yi a fala a walikεen xa, a naxa, “A xali a nga fema.” ²⁰ Walikεen yi a tongo, a a xali a nga fema. Diin yi lu a nga xinbine fari han yanyi tagini. Na xanbi ra, a faxa. ²¹ Naxanla yi te, a sa diin sa sayibana saden ma, a dεen

* 3:26: Silanfanna: Sofane yengeso degeɲana.

balan a xun ma, a mini. ²² A yi a xemen xili, a naxa, “N bata i mafan i ya walike keden nun sofanla keden nafa n ma, n waxi siga feni sayiban fema mafuren. N fama.” ²³ A yi a maxodin, a naxa, “Nanfera i waxi siga feni a fema to? Kike Nenen hanma Matabu Loxon mi a ra.” A yi a yabi, a naxa, “Hali i mi kontofili.” ²⁴ A yi sofanli ton, a fala a walikeen xa, a naxa, “Ti sofanla yee ra. En siga, i nama ti, xa n mi i yamari.”

²⁵ Nayi, e siga sayiban fema Karemele geyaan fari. Sayiban to a to fe wulani, a yi a fala a walikeen Gexasi xa, a naxa, “Sunami kaan fama. ²⁶ Iki i gi i sa a ralan, i yi a fala a xa, i naxa, ‘Tana mi i ma? I ya xemen nun i ya diina, tana mi e ma?’ ” Naxanla yi a yabi, a naxa, “Tana yo mu.” ²⁷ Koni, a sayiban feman li waxatin naxan yi geyaan fari, a yi a sanne suxu. Gexasi yi wa a radin feni ayi. Koni, sayiban yi a fala a xa, a naxa, “A lu na, amasoto a bopen sunuxi, koni Alatala bata na feen luxun n ma, a mi a yitaxi n na.” ²⁸ Nayi, naxanla yi a fala a xa, a naxa, “N kanna, n yi i maxodin diina nde ma nun? N mi yi a fala i xa, ‘I nama n yanfa?’ ”

²⁹ Elise yi a fala Gexasi xa, a naxa, “I tagi xidi, i n ma dunganna suxu i yii, i siga. Xa i naralan muxuna nde ra, i nama a xonton, xa muxuna nde i xonton, i nama a ratin. I xa n ma dunganna sa diin yetagi.” ³⁰ Naxanla yi a fala, a naxa, “N bata n kolɔ habadan Alatala yi, n mi sigama xa i tan mi a ra.” Nayi, Elise yi siga a foxo ra. ³¹ Gexasi bata yi siga e yee ra, a bata yi dunganna sa diin yetagi, koni diin mi xui ramini, a mi a ramaxa. A xete Elise ralandeni, a na feen fala a xa, a naxa, “Diin mi xulunxi.”

³² Elise so banxini waxatin naxan yi, diin bata yi faxa, a saxi a saden ma. ³³ Elise yi so, a deen balan e firinna ma, a yi Alatala maxandi. ³⁴ A te, a yi a sa diin fari, a deen lan a deen ma, a yene lan a yene ma, a yiine lan a yiine ma, a a yibandun a fari, diin fatin yi wolon. ³⁵ Elise mon yi so banxini, a so a masigani. Na xanbi ra, a te, a mon yi a yibandun a fari. Diin yi tison dɔxo solofere, a yene yi rabi. ³⁶ Elise yi Gexasi xili, a naxa, “Sunami kaan xili.” ³⁷ Naxanla yi fa, a bira a bun ma, a xinbi sin boxoni. A diin tongo, a mini.

Sabi dontarena

³⁸ Elise yi xete Giligali taani, fitina kamen yi yamanani. Nabi ganla yi dɔxi a rabilinni. Elise yi a fala a walikeen xa, a naxa, “Tunden dɔxo teen ma, i donseen nafala nabi ganla xa.” ³⁹ E tan nde keden yi siga burunna ra sabi de badeni, a yi sansina nde to burunna ra, a yi burunna janla bolon, a dugin nafe. A to so, a yi e yixaba dungi dugin na tunden kui, koni muxe mi a kolon naxan yi a ra. ⁴⁰ A to na donseen so muxune yii, e a don, e lu gbelegbele, e naxa, “Sayibana, dabarin donseni!” ⁴¹ Elise yi yamarin fi, a naxa, “Fa murutu fujina nde ra n xa.” A to fa a ra, Elise yi a sa donseni. A yi a fala a walikeen xa, a naxa, “A so muxune yii, e xa a don.” Sese jaxi mi fa luxi tunden kui.

Burun nawuyana ayi

⁴² Na waxati kedenni, xemena nde yi fa funde buru mɔxɔje ra e nun murutu kese nenen benbeli keden sayiban xa, sa keli Baali-Salisa yi. Burun yi rafalaxi funde nenen nan na. Elise yi a fala a walikeen xa, a naxa, “Donseene yitaxun yamaan na.” ⁴³ A walikeen yi a yabi, a naxa, “N nɔe a soe muxu keme yii di?” Koni, Elise yi a fala a xa, a naxa, “A so muxuni itoe yii, e xa a don, amasoto Alatala ito nan falaxi, a naxa, ‘E e degema nen, a donxen yi lu.’ ” ⁴⁴ Nayi, a yi burune sa muxu keme yetagi, e e dege, a donxen yi lu, alo Alatala a fala kii naxan yi.

5

Elise yi Naman nakendeya

¹ Arami mangana gali kuntigin Naman yi rafan a kanna ma, binje gbeen yi saxi a yi, amasoto Alatala non fi Arami kaane ma a tan nan xon. Koni xeme wekilexi gbeeni ito, dogonfonton nan yi a ra. ² Na waxatini, Arami sofane bata yi fa dii temena nde ra konyiyani yengena nde xon sa keli Isirayila yamanani. Na nan yi Naman ma naxanla walikeen na.

³ Na dii temen yi a fala a kanna naxanla xa, a naxa, “Nabiin naxan Samari taani, xa n kanna siga na fema, a a yiyalanma nen a dogonfonna ma.” ⁴ Isirayila dii temen naxan

fala, Naman yi sa na fala a kanna xa, mangana. ⁵ Arami mangan yi a fala a xa, a naxa, “Siga Samari taani, n bataxin nasigama nen Isirayila mangan ma.” A yi siga, wure gbeti fixen kilo keme saxon joxondonna a yii, e nun xemaan kilo tongo sennin e nun dugi fajin fu. ⁶ A yi bataxin xali Isirayila mangan xon, a yi sebexi naxan kui, a naxa, “Iki, n bata n ma gali kuntigin Naman nasiga i ma naxan bataxini ito xalixi alogo i xa a dogonfonna dandan.” ⁷ Isirayila mangan to na bataxin xaran, a a dugine yibo a ma, a yi a fala, a naxa, “Ala nan n na ba? N xa no faxan tiye, hanma n maratangan ti? Nanfera a xemeni ito rafaxi n ma alogo n xa a rakendeya dogonfonna ma? E a mato, a waxi yengen nan fen fe yi n na.”

⁸ Elise to a me a Isirayila mangan bata a dugine yibo a ma, a xeraan nasiga a faladeni mangan xa, a naxa, “Nanfera i ya dugine yibo xi i ma? A lu a xa fa n fema, a kolonje nayi a nabina nde Isirayila yi.”

⁹ Naman yi fa e nun a soone nun a wontorone, a ti Elise a banxin de ra. ¹⁰ Elise yi xeraan nasiga a faladeni a xa, a naxa, “Siga, i sa i maxa Yuruden baani sanja ma solofere, i yiyalanma nen, i sarijan.” ¹¹ Naman yi xolo, a siga a fale, a naxa, “N joxo a ma, nabiin minima nen a konna kui, a ti n yetagi, a Alatala maxandi a xinla ra, a Ala, a yiin ti n yire xolene xun ma, a n ma dogonfonna dandan. ¹² Abana baan nun Parapara baan naxanye Damasi taani, ne mi fisa Isirayila xudene birin xa ba? N mi yi noe n maxe ne yi n sarijan ba?” Naman yi xete, a xoloxin yi siga.

¹³ Koni, a walikene yi fa a fala a xa, e naxa, “N fafe, xa nabiin yi fe xodexen nan maxodinx i ma nun, i mi yi na lige ba? Nanfera nayi, a naxan maxodinx i ma, i mi na rabama? I boxon igeni gbansan, i sarijanma nen.” ¹⁴ Nayi, a yi godo, a yi a boxon Yuruden baani sanja ma solofere, lan sayibana falan ma, a fatin yi liga alo dii joren fatina, a sarijan.

¹⁵ Naman yi xete sayiban fema, e nun naxanye birin yi a foxo ra. E to fa, a yete yita sayiban na, a yi a fala a xa, a naxa, “N bata a kolon iki fa fala, ala yo mi na boxo xonna fari fo Isirayilaa Ala. N bata i mafan, tin i kiseen nasuxu n naxan soma i yii.” ¹⁶ Elise yi a yabi, a naxa, “N bata n kolo habadan Alatala yi n naxan batuma, n mi tinje.” Naman yi a karahan. Koni a yi tondi. ¹⁷ Nayi, Naman yi a fala a xa, a naxa, “Bayo i tondixi, tin, sofali firin noe boxo fujin naxan xale, na xa so n tan, i ya walikéen yii, amasoto n tan, i ya walikéen mi fa wama saraxa gan daxin nun saraxan ba feni ala gbete yo xa, fo Alatala keden peen xa. ¹⁸ N na Alatala maxande naxan na, a xa yafe n ma feni ito yi: N kanna na so a ala Rimon batu banxini a xinbi sindeni, nxu birin nan nxu xinbi sinma han boxoni Rimon suxuren bun ma bayo a suxi n tan nan xon. Alatala xa yafe n ma ito a fe ra.” ¹⁹ Elise yi a fala a xa, a naxa, “Siga boje xunbenli.” Naman yi keli Elise fema.

Gexasi a tantanna

Naman to makuya ndedi, ²⁰ Gexasi, sayibana Elise a walikéen yi a fala a yete ma, a naxa, “Arami kaan Naman yi waxi naxan fi fe yi n kanna ma, a mi tinxi sese ra. N bata n kolo habadan Alatala yi, n nan n gima nen a foxo ra, n yi sa sena nde rasuxu a ra.”

²¹ Nayi, Gexasi yi a gi Naman foxo ra. Naman to a to, a gima a foxo ra, a godo a wontoron kui a siga a ralandeni, a yi a fala a xa, a naxa, “Nanfe ligaxi?” ²² A yi a yabi, a naxa, “Fefe jaxi mi ligaxi. N kanna nan n nafaxi, a n xa fa a fala i xa a nabi ganla foninge firin baxi fadeni nen a konni iki sa keli Efirami geya yireni. N bata i mafan, i xa gbeti fixen kilo tonge saxon so n yii e xa, e nun sali dugi firin.” ²³ Naman yi a yabi, a naxa, “Tin i xa gbeti fixen kilo tonge sennin tongo e xa.” A yi a karahan, a yi gbeti fixen tongo, a sa benbeli firin kui, a sali dugi firin so a yii, e nun a walike firinna naxanye a xalima Gexasi xa. ²⁴ E to geyaan fanna li, Gexasi yi e tongo walikene yii, a e raso banxini, a walikene raxete, ne yi siga.

²⁵ A mon yi siga a kanna fema. Elise yi a fala a xa, a naxa, “I kelixi minen, Gexasi?” A yi a yabi, a naxa, “N tan, i ya walikéen mi sigaxi dede.” ²⁶ Koni Elise yi a fala a xa, a naxa, “I joxo a ma a n mi na xemen toxi n xaxinli a yi tunganma a wontoron kui waxatin naxan yi, a fa i ralandeni? Koni, dugi fajin nun gbetin nasuxu waxati mi a ra iki, hanma oliwi

binle nun manpa binle* e nun xuruse xunxurin nun a xungbene nun konyi xemene nun konyi naxanle. ²⁷ Nayi, Naman ma dogonfonna xetema nen i ma e nun i ya denbayana habadan.” Gexasi kelima Elise fema waxatin naxan yi, a fatin mafixaxi dogonfonna ra alo balabalan kesena.

6

Bunbi melenna yi bira igeni

¹ Nabi ganla yi a fala Elise xa, e naxa, “A mato nxu tan nun i tan, en na en malanma denaxan yi menna xurun en ma. ² Xa i tin, nxu xa siga han Yuruden baan de, birin yi xalanbena nde fen menni, nxu yi malanden nafala menni en xa.” Elise yi e yabi, a naxa, “E siga.” ³ E tan nde yi a fala a xa, a naxa, “Tin i xa fa i ya walikene foxo ra.” A yi a yabi, a naxa, “N sigama nen.” ⁴ A yi siga e foxo ra. E to Yuruden baan li, e wudine sege. ⁵ E tan nde yi xalanbe segeni, a bunbi melenna yi bira igeni. A gbelegbele, a naxa, “N kanna, a xandixin na a ra!” ⁶ Sayiban yi a maxodin, a naxa, “A biraxi minen yi?” A yi a yita a ra. Nayi, Elise yi wudi yiina nde sege, a woli na yire kedenni, bunbi melenna yi te igen xun ma. ⁷ Elise mon yi a fala, a naxa, “A tongo.” Na xemen yi a yiin nasiga, a tongo.

Arami sofane yeene yi danxu

⁸ Yengen yi Arami mangan nun Isirayila yamanan tagi, a yi sofa kuntigine malan, e xa e bode to. Na xanbi ra, a yi a ragidi a ganla xa daaxa denaxan yi. ⁹ Koni sayiban yi a fala Isirayila mangan xa, a naxa, “I yete rakantan dangu feen na menni, amasoto Arami kaane fama menni.” ¹⁰ Isirayila mangan yi muxune rasiga menna kantandeni, sayiban denaxan mataxamaseri a xa.

Na yi raba sanja ma wuyaxi, Elise yi Isirayila mangan nakolonma, na fan yi a joxo luma. ¹¹ Arami mangan yi yifu na feene fe ra, a a walikene xili, a fala e xa, a naxa, “E mi a fale n xa, nde walima Isirayila mangan xa en ye?” ¹² A walike keden yi a fala, a naxa, “Muxu yo, n kanna mangana. Koni, Nabi Elise naxan Isirayila yi, i falan naxanye tima i xi banxini, na nan ne falama Isirayila mangan xa.” ¹³ Mangan yi a fala, a naxa, “E siga, a sa denaxan yi, e sa menna to, n xa a suxu.” E yi fa a fala a xa, e naxa, “A Dotan taan nin.” ¹⁴ A yi soone nun yenge so wontorone rasiga e nun gali gbeena, e sa so koe tagini e taan nabilin. ¹⁵ Sayibana walikenen yi keli xoton, a mini, ganla nde yi taan nabilinxi soone nun wontorone ra. Sayibana walikenen yi a fala a xa, a naxa, “N kanna, en nanse ligama?” ¹⁶ A yi a yabi, a naxa, “I nama gaxu, amasoto naxanye en foxo ra, ne wuya dangu naxanye e foxo ra.” ¹⁷ Elise yi Alatala maxandi, a naxa, “N bata i mafan, n ma walikenen yeene rabi alogo a xa toon ti.” Alatala yi walikenen yeene rabi, a geyane to rafexi soone nun yenge so wontoro tee kanne ra Elise rabilinni.

¹⁸ Arami kaane yi godo Elise fema. A yi Alatala maxandi falani ito ra, a naxa, “Sofani itoe yeene danxu.” Alatala yi e yeene danxu, fata Elise a falan na. ¹⁹ Elise yi a fala sofane xa, a naxa, “Be xa mi kiraan na, taani ito mi a ra, e bira n foxo ra, e xemen naxan fenma, n xa e xali na fema.” A yi e xali Samari taani. ²⁰ E to so Samari taani, Elise yi a fala, a naxa, “Alatala muxuni itoe yeene rabi, e xa toon ti.” Alatala yi e yeene rabi, e a to, e Samari taan tagini. ²¹ Isirayila mangan to e to, a fala Elise xa, a naxa, “N fafe, n xa e faxa?” ²² Elise yi a yabi, a naxa, “I mi e faxama. I darixi na muxune faxe nen ba, naxanye suxi yengeni? Burun nun igen so e yii, e xa e dege, e min, na xanbi ra, i e lu e siga e kanna fema.” ²³ Isirayila mangan yi donse gbeen so e yii, e e dege, e e min, e siga e kanna fema. Arami ganle mi fa Isirayila boxon yenge na waxatini.

Fitina kamena Samari taani

²⁴ Na dangu xanbini, Arami manga Ben-Hadada yi a ganla birin malan, e sa Samari taan nabilin yengeni. ²⁵ Na marabilinna fe ra, fitina kame gbeen yi so Samari yi, e yi na raxodoxo ayi han sofali xun kedenna yi sarama gbeti gbanan tonge solomasexe, e nun ganba gbiin kilo tagi yi sarama gbeti gbanan suulun nan na.

* 5:26: Wudi binla nde na yi, men kaane naxanye sima, e yi naxanye bogi yitonma alo manpana e gbee kiini.

²⁶ Isirayila Mangan yi danguma yinna fari, naxanla nde yi gbelegbele a ra, a naxa, “Mangana, n kanna, nxu rakisi!” ²⁷ A yi a yabi, a naxa, “Xa Alatala mi i rakisi, n tan i rakise nanse ra? Murutu dɔnxɛ mi fa na, minse dɔnxɛ mi na.” ²⁸ Mangan mɔn yi a maxɔdin, a naxa, “I waxi nanse xɔn?” A yi a yabi, a naxa, “Naxanla nde nan a falaxi n xa, a naxa, ‘I ya diin ba. En na a don to, tila en yi n fan ma diin don.’ ²⁹ Nxu bata n ma diin jin, nxu yi a don. Na xɔtɔn bode, n yi a fala a xa, n naxa, ‘I ya diin ba, en na a don.’ Koni a bata a diin luxun.” ³⁰ Mangan to naxanla falane mɛ, a a dugine yibɔ, a dangumatɔna yinna fari, yamaan yi a to a kasa benbenla ragodoxi a ma sununi a domaan bun. ³¹ Mangan yi a fala, a naxa, “Ala xa n tɔrɔ a naxun birin yi xa Safati a dii xɛmɛna Elise xunna lu a dɛ to.”

Elise yi kameɓ naɓanna fe fala

³² Anu Elise yi dɔxi a banxini, fonne yi dɔxi a fɛma. Mangan yi muxuna nde rasiga a fɛma. Koni benun xɛraan xa so, Elise yi a fala fonne xa, a naxa, “E mato, faxa tiini ito muxun nafama n xunna segedeni n dɛ! E tuli mati. Xɛraan na fa, e dɛen balan, e a radinɓɛ ayi dɛen na. Yanla, en mi a kanna san xuiin mɛma a xanbi ra ba?” ³³ Elise mɔn yi fala tiini singen, xɛraan yɛtɛen yi ti dɛen na, a yi mangan fala xuiin ti, a naxa, “Tɔrɔni ito birin kelixi Alatala nan ma, n mɔn fa nɛn n yigi tiye nanse gbete mɔn na Ala yii?”

7

¹ Elise yi a yabi, a naxa, “E tuli mati! E Alatalaa falan name! Alatala ito nan falaxi, a naxa, ‘Waxatini ito yi tila, murutu fujin kilo fu nun firinna sɔtɔma gbeti gbanan keden nan na, e nun fundenna kilo mɔxɔɓɓɛn nun naaninna, gbeti gbanan keden Samari taan so dɛen na.’ ” ² Sofa kuntigin naxan nun mangan na a ra waxatin birin, na yi sayiban yabi, a naxa, “Hali Alatala yalenne raba kuyen ma, i bade naxanye falade, ne rakamale ba?” Elise yi a fala a xa, a naxa, “I a toma nɛn i yɛene ra, koni i mi na donseen donma.”

Arami kaane yi keli e daaxadeni

³ Na waxatini, dogonfontɔ naanin yi dɔxi taan so dɛen dɛxɔn, naxanye a fala e bode xa, e naxa, “En luma be nanfera han en faxa? ⁴ Xa en na a fala a en xa so taani ito kui, en faxama nɛn bayo fitina kameɓ na yi. Xa en lu be fan yi, na fan en faxama nɛn. En siga, en sa en yɛtɛ dɛntɛge Arami kaane ganla daaxadeni, xa e en lu en nii ra, en kisi, xa e en faxa, en faxa.” ⁵ Nayi, jinbanna ra e yi siga Arami kaane ganla daaxadeni. E to ganla daaxaden li, muxu yo mi yi na. ⁶ Arami kaane ganla daaxadeni, Marigin bata yi wontorone nun soone gali gbeen xuiin namini mɛnni, Arami kaane bata yi a fala e bode xa, e naxa, “Isirayila mangan bata Xiti kaane mangan nun Misiran kaane mangan sare fi en xili ma, alogo e xa e ganle rafa en yɛngɛdeni.” ⁷ Ninbanna ra, e yi keli, e yi e gi, e yi bubune nun e soone nun e sofanle rabɛjin, e ganla daaxaden yi lu alo a yi kii naxan yi, e yi e gi alogo e xa e niine rakantan. ⁸ Dogonfontɔne bata yi so ganla daaxaden danna ra, e so bubuna nde kui, e e dɛge, e e min, e gbetin nun xɛmaan nun dugine tongo, e sa e luxun. E mɔn yi fa so bubu gbete kui, e seene tongo, e sa a luxun.

Samari taan yi xɔrɔya

⁹ E mɔn yi a fala e bode xa, e naxa, “En mi a ligaxi alo a daxa kii naxan yi. Xibaru fajin lɔxɔn nan to, xa en dundu, en ti han xɔtɔnna kɛnɛnna, tɔrɔna en lima nɛn. En siga iki en sa manga banxin nakolon.” ¹⁰ E siga, e taan dɛen kantan tiine xili, e a fala e xa, e naxa, “Nxu bata so Arami ganla daaxadeni, muxu yo mi na, muxu xui yo mi mɛma na yi, soo xidixine nun sofali xidixine nan na, e nun bubu rabɛjinxine alo e kanne e luxi kii naxan yi.” ¹¹ Dɛɛ kantanne yi muxune xili, e yi e xɛ manga banxin kui. ¹² Mangan yi keli kɔɛɛn na, a yi a fala a walikene xa, a naxa, “Arami kaane naxan liga fe yi en na, n waxi na yeba feni e xa. Bayo e a kolon a kamɛna en ma, e bata keli ganla daaxadeni e sa e luxun burunna ra, e mirixi a ma, e naxa, ‘E na mini taani, en na e jɛjɛne suxu, en so taani!’ ” ¹³ Mangana sofa kuntigi keden yi a yabi, a naxa, “Soon naxanye luxi taani en suulun tongo ne yɛ, en muxune rasiga ne fari Arami kaane daaxan matodeni. Yanyina nde e faxama nɛn, koni e mɔn na lu be e tan nun Isirayila yamaan birin faxama nɛn.” ¹⁴ E

yi yenge so wontoron firin nun soone tongo, mangan yi xerane rasiga Arami ganla xon fendeni, a naxa, “E siga, e a mato.” ¹⁵ E yi siga Arami kaane foxo ra han Yuruden baani, kiraan birin yi rafexi dugine nun seene ra Arami kaane naxanye wole ayi e xodoxon kui. Xerane yi xete, e yi a fala mangan xa.

¹⁶ Yamaan yi mini, e seene birin tongo Arami kaane ganla daaxadeni. Na waxatini, yamaan yi murutu fujin kilo fu nun firin sotoma gbeti gbanan keden nan na, e nun fundenna kilo maxonen nun naanin gbeti gbanan kedenna ra fata Alatalaa falan na. ¹⁷ Sofa kuntigin naxan nun mangan yi a ra waxatin birin, mangan bata yi deen kantan feen taxu na ra, koni yamaan yi na kuntigin yibodon deen na, a faxesa, alo sayibana a fala kii naxan yi mangan to siga a fema. * ¹⁸ Sayiban bata yi a fala mangan xa, a naxa, “Waxatini ito yi tila, murutu fujin kilo fu nun firinna sotoma nen gbeti gbanan kedenna ra, e nun fundenna kilo maxonen nun naanin, gbeti gbanan kedenna ra Samari deen na.” ¹⁹ Anu, kuntigin sayiban yabi nen, a naxa, “Hali Alatala yalenne raba kuyen ma, i bade naxanye falade, ne rakamale ba?” Elise fan yi a yabi, a naxa, “I a toma nen i yeene ra, koni i mi na donseen donma.” ²⁰ Na feen nan a li, yamaan yi a yibodon deen na, a faxesa.

8

Sunami kaana taruxun najanna

¹ Elise naxanla naxan ma dii nii bira ayi, Elise yi a fala na xa, a naxa, “Keli, i siga, i tan nun i ya denbayana, denaxan na i keneni, i sa dexo menni, amasoto Alatala fitina kamen nafama nen yamanani jee solofere.” ² Naxanli ito yi keli, a sayiban fala xuiin suxu. A yi siga, e nun a denbayana, a sa dexo Filisiti kaane yamanani jee solofere. ³ Jee solofere danguxina, naxanla yi fa keli Filisitine yamanani, a sa a banxin nun a xeeene maxandi mangan na. ⁴ Mangan nun sayibana walikeen Gexasi yi fala tiini, mangan yi a fala a xa, a naxa, “N bata i mafan, Elise fe gbeen naxanye birin liga, ne yeba n xa.” ⁵ A yi ne yebama mangan xa waxatin naxan yi, Elise muxun nii bira ayi kii naxan yi, a naxanla naxan ma dii rakeli, na yi fa mangan mafandeni a banxin nun a xeeena fe ra. Gexasi yi a fala, a naxa, “Mangana, n kannna, a tan naxanla nan ito ra, e nun a diina, Elise naxan nakeli.” ⁶ Mangan yi naxanla maxodin na feen na, naxanla yi a yeba a xa. Na xanbi ra, mangan yi a walike gbeena nde yamari, a naxa, “N waxi nen sese naxanli ito gbeen na, a birin xa raxete a ma, e nun a xeen munanfanna birin, folo a keli loxon ma be han to.”

Elise nun Xasayele

⁷ Elise yi siga Damasi taani. Arami manga Ben-Hadada yi furaxi, e yi a fala a xa, e naxa, “Sayiban bata fa be.” ⁸ Mangan yi a fala Xasayele xa, a naxa, “Kisena nde tongo i siga sayiban fema, Alatala maxodin a tan yi, i yi a maxodin xa n yiyalanje n ma fureni ito ma.” ⁹ Xasayele yi siga Elise fema, a kisena nde xali a yii. Se fajin naxan birin yi a yii Damasi taani, a yi na ndee sa jogome tonge naanin xun ma. A to so, a yi a yita Elise ra, a yi a fala a xa, a naxa, “I ya diin Ben-Hadada, Arami mangan nan n nafaxi a faladeni i xa, a naxa, ‘N yiyalanma nen fureni ito ma ba?’ ” ¹⁰ Elise yi a fala a xa, a naxa, “Siga, i yi a fala a xa, i naxa, ‘I yiyalanma nen.’ Koni, Alatala bata a fala n xa a faxama nen.” ¹¹ Sayiban yi a yeen kankan Xasayele ra. Na xanbi ra, sayiban yi wuga. ¹² Xasayele yi a maxodin, a naxa, “Nanfera, n kannna, i wugama?” Elise yi a yabi, a naxa, “Bayo n na a kolon i fe naxin ligama nen Isirayila kaane ra, i teen soma nen taa senbemanen ra, i banxulanne faxama nen silanfanna ra, i yi e dii futene yibutuxun, i yi e naxalan fudi kanne kuine rabo ayi.”

¹³ Xasayele yi a fala, a naxa, “Koni senbetaren nan n tan i ya walikeen na alo barena, n nae na feene ra di?” Elise yi a fala a xa, a naxa, “Alatala bata a fala n xa a i findima nen mangan na Arami yamanani.” ¹⁴ Xasayele yi keli Elise fema, a fa a kannna fema. Ben-Hadada yi a maxodin, a naxa, “Elise nanse falaxi i xa?” Xasayele yi a yabi, a naxa, “A n yabixi nen a i yiyalanma nen.”

* 7:17: Na feen seboxi Mangane firinden 7.2 kui.

¹⁵ Na xətən bode, Xasayeleyi bitinganna tongo, a yi a sin igeni, a so mangan yetagin xun na alogo a xa a niiraxinli gbeten a ma, mangan yi faxa. Xasayeleyi ti mangan jəxəni.

Yehorami, Yuda mangana

Taruxune Firinden 21.5-20

¹⁶ Isirayila manga Yorami, Axabi a dii xəmənə mangayaan jəe suulundeni, Yuda manga Yosafati a dii xəmənə Yehorami yi findi mangan na Yuda xun na, ¹⁷ a barin jəe tonge saxan e nun firin ti waxatin naxan yi. A yi jəe solomasexə ti mangayani Yerusalən yi. ¹⁸ A wali kiin yi jaxu alo Isirayila mangane, alo Axabi a denbayana, amasətə a bata yi Axabi a dii təmənə nde dəxə. Naxan jaxu Alatala yəe ra yi, a na liga nən. ¹⁹ Koni Alatala mi wa Yuda yamanan kala feni Dawuda fe ra, a walikənə, amasətə a layirin tongo nən Dawuda xa, a jəxən mi janjəe mangayani habadan, a tan nun a diine.

²⁰ Yehorami waxatini, Edən kaane yi murutə Yuda xili ma, e yi mangana nde dəxə e yete xa. ²¹ Yehorami yi siga Sayiri yi, e nun a yenge so wontorone birin. Kəe tagini, mangan nun a wontoro kuntigine yi Edən kaane yenge naxanye bata yi e rabilin, e yi e nə. Koni, Yuda sofane yi e gi, e siga e konni. ²² Edən kaane yi lu murutəxi Yuda nə sətən xili ma han to. Libina kaane fan murutə nən na waxatini. ²³ Yehorami kəwali dənxiene, a naxanye birin ligaxi, ne sebəxi Yuda mangane taruxu kədine kui. ²⁴ Yehorami to faxa, e yi a maluxun a benbane fəma Dawuda Taani. A diina Axasiya yi ti a jəxəni.

Axasiya, Yuda mangana

Taruxune Firinden 22.1-6

²⁵ Isirayila manga Yorami, Axabi a dii xəmənə mangayaan jəe suulundeni, Yehorami a dii xəmənə Axasiya yi findi mangan na Yuda xun na. ²⁶ Axasiya barin bata yi jəe məxəjə ti a findi mangan na waxatin naxan yi. A yi jəe keden ti mangayani Yerusalən yi. A nga xili Atali, Isirayila manga Omiri a mamandenna. ²⁷ A sigati kiin yi lu alo Axabi a denbayana, a yi fe jaxin liga Alatala yəe ra yi alo Axabi a denbayana amasətə e nun Axabi a denbayaan bata yi bira e bode yi lan futun ma. ²⁸ Axasiya yi siga Axabi a diin Yorami fəxə ra yengeni Xasayeleyi Arami mangan xili ma Ramoti taani Galadi yamanani. Arami kaane yi Yorami maxələ. ²⁹ Manga Yorami yi xətə a fure dēne dandandeni Yesereleyi taani Arami kaane naxanye sa a ma Ramoti yi, a to yi Arami manga Xasayeleyi yengema. Yuda manga Yehorami a dii xəmənə Axasiya yi godo Yesereleyi yi Axabi a dii xəmənə Yorami matodeni, amasətə a yi furaxi.

9

Yehu, Isirayila Mangana

¹ Nabi Elise yi nabi keden xili nabi ganla yə, a yi a fala a xa, a naxa, “I tagi xidi, i turen tongo. I siga Ramoti taani Galadi yi. ² I na so mənəni, i Yehu toma nən, Yosafati a diina, Nimisi mamandenna. I sa a tongo a lanfane tagi, i yi a xali a danna konko madunduxina nde kui. ³ I turen tongo, i yi a sa a xunni, i yi a fala a xa, i naxa, ‘Alatala ito nan falaxi, a naxa: N bata i sugandi Isirayila mangan na.’ Na xanbi ra, i banxin dēn nabi, i gi, i nama ti!” ⁴ Nabi foningen yi siga Ramoti taani Galadi yi. ⁵ A to so, gali kuntigine yi dəxi. A yi a fala, a naxa, “Kuntigina, falana n xən ma i xa.” Yehu yi a fala a xa, a naxa, “I waxi fala ti feni nde xa nxu yə?” Nabiin yi a yabi, a naxa, “I tan, kuntigina.” ⁶ Yehu yi keli a so banxini, foningen yi turen sa a xunni, a naxa, “Alatala, Isirayilaa Ala ito nan falaxi, a naxa, ‘N bata i sugandi Isirayila mangan na, Alatalaa yamana. ⁷ I Axabi a denbayaan faxama nən, i kanna. N na n ma walikene, n ma nabine wunla jəxəma nən Yesabeleyi ra, e nun Alatalaa walikene birin wunla. ⁸ Axabi a denbayaan birin faxama nən. Axabi gbeen naxan na, n na a birin naxərima nən, konyin nun xərənə Isirayila yi. ⁹ N na Axabi a denbayaan luma nən alo Yerobowan ma denbayana, Nebati a diina, e nun Basaa denbayana, Axiyaa diina. ¹⁰ Barene Yesabeleyi donma nən Yesereleyi a bəxəni, muxu yo mi taranma na naxan a maluxunma.’” Na xanbi ra, foningen yi banxin dēn nabi, a gi.

¹¹ Yehu to mini siga a kanna walikene fema, e yi a maxodin, e naxa, “Nanse ligaxi? Nanfera daxuni ito faxi i fema?” Yehu yi e yabi, a naxa, “E muxu sifani itoe kolon e nun a nœ naxan fale.” ¹² Koni e yi kankanje a ma, e naxa, “I wule! Nxu yabi.” A yi a fala e xa, a naxa, “A falan tixi n xa iki nun ikimaan nan na, a naxa, ‘Alatala ito nan falaxi, a naxa: N bata i sugandi Isirayila mangan na.’” ¹³ E birin yi e domane ba e ma mafuren, e yi e sa Yehu sanna bun ma tedene ma, e xotaan fe, e sɔnxɔ, e naxa, “Yehu nan mangan na!”

Yehu yi Manga Yorami faxa

¹⁴ Nayi, Yehu, Yosafati a diina, Nimisi mamandenna, na yi yanfani tɔn Yorami xili ma. Na lixi nen Yorami nun Isirayila kaane birin yi Ramoti Galadi makantanma Xasayeleye yee ra, Arami mangana. ¹⁵ Manga Yorami bata yi xete a furene dandandeni Yesereli taani, Arami kaane a maxolon naxanye ti, a to yi Xasayeleye yengema, Arami mangana. Yehu yi a fala, a naxa, “Xa e waxonna na a ra, e nama tin muxu yo yi mini taani siga xibarun nalideni Yesereli yi.” ¹⁶ Yehu yi te a wontoron kui, a yi siga Yesereli yi, amasoto Yorami yi saxi menni e nun Yuda manga Axasiya bata yi godo a matodeni.

¹⁷ Kantan muxun naxan yi tixi Yesereli yinna xuntagi, na yi Yehu a ganla to fe. A yi a fala, a naxa, “N ganla nde toon fe.” Yorami yi a yamari, a naxa, “Soo ragina nde tongo i yi a rasiga e yee ra e maxodindeni xa bɔnesaan na a ra.” ¹⁸ Soo rugin yi siga Yehu yee ra, a fala Yehu xa, a naxa, “Mangana ito nan falaxi, a naxa, ‘Bɔnesaan na a ra ba?’” Yehu yi a yabi, a naxa, “Nanse bɔnesaan na i tan xa? Bira n fɔxɔ ra.” Kantan muxun yi a yeɓa Yorami xa, a naxa, “Xeraan bata siga e fema koni a mi fama.” ¹⁹ Yorami mɔn yi soo rugin gbete rasiga, na yi fa e fema, a yi a fala Yehu xa, a naxa, “Mangani ito nan falaxi, a naxa, ‘Bɔnesaan na a ra ba?’” Yehu yi a yabi, a naxa, “Nanse bɔnesaan na i tan xa? Bira n fɔxɔ ra.” ²⁰ Kantan muxun yi a yeɓa Yorami xa, a naxa, “Xeraan bata siga e fema koni a fan mi fama. Muxuni ito wontoro rugin kiin ligaxi alo Yehu, Nimisi mamandenna, amasoto a ragima nen alo fatona.”

²¹ Nayi, Yorami yi a yamari a e xa a wontoroni tɔn. A to a yitɔn, Isirayila manga Yorami e nun Yuda manga Axasiya, e birin yi siga e wontorone kui Yehu ralandeni. E yi na ralan Naboti Yesereli kaana a xeen ma. ²² Yorami to Yehu to, a yi a fala a xa, a naxa, “Bɔnesaan na a ra ba?” Yehu yi a yabi, a naxa, “Bɔnesana! I a kolon i nga Yesabele mɔn ala gbete batuma e nun a kɔerayaan nabama!” ²³ Yorami yi soon firifiri, a gi, a fala Axasiya xa, a naxa, “Yanfana, Axasiya!” ²⁴ Koni Yehu yi a xanla tongo a Yorami bun a tungun longonna ra a fari. Xali ma kunla yi sa mini a sondonni, Yorami yi bira a wontoron kui, a faxa. ²⁵ Yehu yi a fala a sofa kuntigin Bidikari xa, a naxa, “A tongo, i sa a woli Naboti Yesereli kaana xeen ma, i jɔxɔ na xɔn ma i tan nun n tan yi soon fari lɔxɔn naxan yi a fafe Axabi fɔxɔ ra, Alatala yi gbaloni ito fala a ma: ²⁶ Alatalaa falan ni ito ra, a naxa, ‘N Naboti nun a diine wunla toxi nen xoro, n na i ligama na kii nin xeeni ito yi. Alatalaa falan nan na ra!’ Nayi, a tongo i yi a woli ayi xeen ma, fata Alatalaa falan na.”

Yehu yi Axasiya faxa

Taruxune Firinden 22.7-9

²⁷ Yuda manga Axasiya to na to, a yi a gi Beti-Gan kiraan xɔn. Yehu yi a sagatan, a fa a fala a xemene xa a e fan xa Axasiya faxa. E yi a sɔxɔn a wontoron kui, a yi tema Guri geyaan kiraan xɔn waxatin naxan yi Yibeleyami taan dexɔn. Axasiya yi a gi han Megido taani, a sa faxa na. ²⁸ A walikene yi a xali wontoron kui Yerusalen yi, e a maluxun a bilinganna kui a benbane fema Dawudaa Taani. ²⁹ Axasiya bata yi findi mangan na Yuda yi, Axabi a diin Yorami a mangayaan jee fu nun kedendeni.

Yesabele faxa fena

³⁰ Yehu yi so Yesereli taani. Yesabele to na me, a kalen sa a yeen na, a xunsexeni tɔn, a ti foye soden na. ³¹ Yehu to yi danguma taan so deen na, Yesabele yi a fala a xa, a naxa, “I bata fa bɔje xunbenla ra ba, i tan naxan luxi alo Simiri naxan a kanna faxa?” ³² Yehu yi a yee rafindi sangansoon foye soden ma, a yi a fala, a naxa, “Nde n tan xɔn? Nde?” Walike firin hanma saxan manga banxini, ne yi e yee ragodo a ma keli sangansoon ke

ra. ³³ Yehu yi a fala ne xa, a naxa, “E a woli bəxəni!” E yi Yesabele woli bəxəni, a wunla yi banxin nun soone kasi, Yehu yi a yibutuxun a yenge so wontoron na. ³⁴ Yehu yi so, a a dege, a a min, a yi a fala, a naxa, “Mangana dii tēmen nan yi naxalan dangatəni ito ra, e a maluxun bətə.” ³⁵ E siga a maluxundeni, koni e a xun xənna nun a sanne nun a yii kuine nan tun to. ³⁶ E xətə a faladeni Yehu xa. Nayi, Yehu yi a fala, a naxa, “Alatala na nan fala fata Eli ra, a walikəna, Tisibi kaana, fa fala barene Yesabele suben donma nən Yēsereleli a xēen ma,* ³⁷ Yesabele binbin luma nən xēen ma alo kuruna, nayi muxu yo mi nə a falə, fa fala ‘Yesabele na a ra.’ ”

10

Axabi a denbayaan halagi fena

¹ Axabi a diin muxu tonge solofere nan yi Samari taani. Yehu yi bataxine sēbe a e rasiga taan sofa kuntigine ma e nun fonne Yēsereleli taani Samari yi, e nun muxun naxanye Axabi diine maxuruma. A yi a sēbexi, ² “Iki, e na kədini ito masətə, bayo e kanna diine e fəma e nun yenge so wontorone nun soone e fəma e nun taa rakantanxina nde nun yenge so seene e yii, ³ nayi, e e kanna diina nde sugandi mangan na e kanna diine ye naxan fisa e birin xa e nun naxan lan a xa findi mangan na, e na ti mangayani. Na xanbi ra, e n yenge, e yi e kanna denbayaan xun mayenge.” ⁴ Koni, e yi gaxu han, e a fala e bode tagi, e naxa, “Xa manga firin mi a nə, en tan a nəən di?” ⁵ Manga banxin kuntigin nun taan kuntigin nun fonne nun muxun naxanye Axabi a diine maxuruma, ne yi xeraan nasiga a faladeni Yehu xa, e naxa, “I ya walikene nan nxu ra, i na naxan yo fala nxu xa, nxu na nan ligama. Nxu mi muxu yo tima mangan na. Naxan nafan i ma, na liga.”

⁶ Yehu mən yi bataxin firinden sēbe e ma, a yi sēbexi naxan kui, a naxa, “Xa e n tan nan xa, xa e xuruxi n ma, e kanna diine xunne sēge e dē, e fa n fəma Yēsereleli taani tila xətənni waxati kedenni ito yi.” Anu mangana diine muxu tonge solofere yi taan muxu gbeene konne nin, naxanye yi e maxuruma. ⁷ Bataxin to so, e yi mangana dii tonge soloferene suxu, e yi e kəe raxaba, e yi e xunne sa bənbenla kui, e yi e xali Yehu yēe ra Yēsereleli yi. ⁸ Xeraan yi fa Yehu rakolon, a yi a fala a xa, a naxa, “E bata fa mangana diine xunne ra.” Yehu yi a yamarin fi, a naxa, “E e sa kuru firinna ra taan so dēen na han xətənni.” ⁹ Xətənni, Yehu yi mini, a yi a yita yamaan birin na, a yi a fala e xa, a naxa, “E tan nan tinxin. N tan bata yanfan so n kanna ma, n yi a fəxa. Anu, nde itoe birin faxaxi? ¹⁰ Nayi, e bata a kolon, fa fala Alatalaa falan naxan yo tixi Axabi a denbayaan xili ma, na sese mi luma a rabataren na. Alatala bata ne rakamali a falan naxanye ti fata a walikəna Eli ra.”

¹¹ Naxanye birin yi luxi Axabi a denbayani Yēsereleli yi, Yehu yi ne fəxa, a kuntigine nun a xəyine nun a kide kiine, a mi keden peen lu.

Yehu yi Axasiyaa denbayaan xəmene fəxa

¹² Na xanbi ra, Yehu yi keli a siga Samari taani. A to fa Beti-Ekedi yexēe rabane malandena, ¹³ Yehu yi Yuda manga Axasiya kon kaane li na. A yi e maxədin, a naxa, “Nde e tan na?” E yi a yabi, e naxa, “Axasiya kon kaane nan nxu ra, nxu sigan mangana denbayaan xəntəndeni, e nun mangana ngaa denbayana.” ¹⁴ Yehu yi a fala a sofane xa, a naxa, “E e nēnēne suxu.” E yi muxu tonge naanin nēnēne suxu, e yi e kəe raxaba, e yi e woli Beti-Ekedi xəpinna ra, Yehu mi muxu yo lu a nii ra.

Yehu nun Yehonadabu

¹⁵ Yehu to keli mēni, a yi naralan Yehonadabu ra, Rekabu a diina, naxan fa a ralandeni. A yi a xəntən, a a fala a xa, a naxa, “I bənen sarijan n ma fe yi ba, alo n gbeen sarijan i ya fe yi kii naxan yi?” Yehonadabu yi a yabi, a naxa, “A na kii nin.” Yehu yi a fala a xa, a naxa, “Xa a na kii nin, i yiin so n yii.” Yehu yi a rate a fəma a wontoron kui, ¹⁶ a yi a fala a xa, a naxa, “Fa n fəma, n ma xanuntenyaan naxan Alatala xa, i na toma nən.” A yi a xali a yenge so wontoron kui.

* 9:36: Na feen mən sēbexi Mangane Singen 21.23 kui.

¹⁷ Yehu to so Samari taani, naxanye birin yi luxi Axabi a denbayani Samari yi, a yi ne faxesa, a yi e jian fefe fata Alatalaa falan na a naxan ti Eli xa.

Baali kii muxune faxesa fena

¹⁸ Na xanbi ra, Yehu yi yamaan birin malan, a yi a fala e xa, a naxa, “Axabi walixi nen Baali xa ndedi, Yehu walima nen a xa han! ¹⁹ Iki, ε Baali kii muxune birin xili n fema, a walikene nun a saraxaraline birin, keden nama lu, amasotō n waxi saraxa gbeen ba feni Baali ma. Naxan yo na lu a fataren na, na mi kisima.” Yehu yi wulen nan falama alogo a xa Baali a walikene faxesa. ²⁰ A yi a fala, a naxa, “ε sanla nde yitōn Baali xa.” E a yitōn. ²¹ Yehu yi xerane rasiga Isirayila birin yi, Baali a walikene birin yi fa, keden mi lu naxan mi fa, e so Baali a banxini, Baali a banxin yi rafe keli fōxō kedenni han fōxō kedenni. ²² Naxan yi dugi ramaraden kantanma, Yehu yi a fala na xa, a naxa, “Dugine ramini Baali a walikene birin xa.” Na yi dugine ramini e xa. ²³ Nayi, Yehu yi fa Baali a banxini e nun Rekabu a diin Yehonadabu. Yehu yi a fala Baali a walikene xa, a naxa, “ε yεε rakojin ε rabilinni, ε a mato, alogo Alatalaa walikēen se nama lu be, koni Baali a walikene nan tun xa lu be.” ²⁴ E yi so saraxane nun saraxa gan daxine fidene Baali ma.

Yehu bata yi muxu tonge solomasexē ti tandeni, a yi a falaxi naxanye xa, a naxa, “N muxun naxanye soma ε yii naxan na a gbeen lu a siga, ε tan nan faxama a jōxōni.” ²⁵ E to yelin saraxa gan daxine fidene, Yehu yi a fala sofane nun e kuntigine xa, a naxa, “ε so, ε e faxesa, keden nama mini.” E yi e faxesa silanfanna ra. Sofane nun e kuntigine yi e woli ayi mēnni, e siga han taani Baali a banxini. ²⁶ E yi gēme ki daxine ramini Baali a banxin kui, e yi e gan. ²⁷ E yi Baali gēme ki daxin kala, e mōn yi Baali a banxin fan nabira, e yi suturadene rafala, naxanye na han to. ²⁸ Yehu Baali kiina fe raxōri Isirayila yi na kii nin. ²⁹ Koni a mi xete Nebati a diin Yerobowan ma yulubine fōxō ra, naxan Isirayila yamaan nadin jinge dii xema daxine batu feen ma Beteli nun Dan yi. ³⁰ Alatala yi a fala Yehu xa, a naxa, “Naxan fan n yεε ra yi, i bata na liga. Naxan birin yi n sagoon na, i na liga Axabi a denbayaan na. Nanara, i ya diine luma nen mangayani Isirayila yi han i yixete naanindena.” ³¹ Koni, Yehu mi sigan ti a xaxinla birin yi mume Alatalaa sariyan xōn, Isirayilaa Ala. Yerobowan Isirayila radin yulubin naxanye ma, a mi xete ne fōxō ra mume.

³² Na waxatini, Alatala yi nde ba fōlō Isirayilaa bōxōn na, Xasayeke Arami kaane mangan yi e nō Isirayila danna birin na. ³³ Keli Yuruden baani han sogeteden binni, a yi Galadi yamanan birin nō, Gadi kaane nun Ruben kaane, e nun Manase kaane, keli Aroyeri taani Arinon xuden dexōn han Basan. ³⁴ Yehu kewali dōnxene, a naxanye birin liga, a wēkilena, ne sebexi Isirayila mangane taruxu kedine kui. ³⁵ Yehu to faxesa, e yi a maluxun Samari taani. A dii xemen Yehowaxasi yi ti a jōxōni. ³⁶ Yehu jεε mōxōnen nun solomasexē nan ti mangayani Samari taani Isirayila xun na.

11

Atali, Yuda manga jaxanla fe

Taruxune Firinden 22.10-12

¹ Atali, Manga Axasiya nga to a to, a diin bata faxesa, a keli a yi yamarin fi a mangan bōnsōnna birin xa faxesa. ² Koni e to yi e faxesa feni, Yehoseba, Manga Yehorami a dii tēmena, Axasiya xunyen yi Axasiyaa dii xemen Yowasa tongo, a yi a ba mangana diine ye, benun e xa e faxesa. A yi a luxun konkona nde kui sadene yi denaxan yi e nun jaxanla naxan diin masuxuma. A sa luxun Atali ma na kii nin, a mi a faxesa. ³ A yi lu luxunxi Yehoseba fema jεε sennin Alatala Batu Banxini. Atali nan yi mangayani na yamanani.

Yowasa, Yuda Mangana

Taruxune Firinden 23.1-21

⁴ Jεε solofere dangu xanbini, Yehoyada yi xerane rasiga Kereti sofa kuntigine nun mangan makantan sofane xilideni, a yi fa e ra a fema Alatalaa banxini. A yi layirin xidi e tagi, a yi e rakōlō Alatalaa banxini, a yi mangana diin yita e ra. ⁵ Na xanbi ra, a yi yamarin itoe so e yii, a naxa, “ε ito nan ligama. Naxanye lanma e xa wali Matabu Lōxōni

ε ye, ndee sigama mangana banxin nan kantande yi, ⁶ ndee Suri dɛɛn na, ndee dɛɛn naxan kantan tiine xanbi ra. Ε birin luma ε masarɛ ikiini banxin kantandeni. ⁷ Ε gali bode firinna, naxanye mi walima Matabu Lɔxɔni, ne kantanna tima Alatala Batu Banxini mangan yireni. ⁸ Ε mangan nabilinma nen yiren birin yi, yengɛ so seene ε birin yii, naxan yo na a maso ε safan na, ε na faxama nen. Ε luma nen mangan yireni, a nɛma sigɛ yire yo yi.”

⁹ Saraxaraliin Yehoyadaa yamarin naxanye birin fi sofa kuntigine ma, e ne liga. E birin yi e sofane tongo, naxanye yi e wanla danma Matabu Lɔxɔni e nun naxanye yi a fɔlɔma Matabu Lɔxɔni, e siga saraxarali Yehoyada fɛma. ¹⁰ Saraxaraliin yi tanbane nun ye masansan wure lefane so sofa kuntigine yii naxanye yi kelixi Manga Dawuda yii Alatala Batu Banxini. ¹¹ Sofane yi mangan nabilin yengɛ so seene e birin yii, e ti fɔlɔ banxin yiifari fɔxɔni han a kɔmɛn fɔxɔni saraxa ganden nun Ala Batu Banxin yetagi. ¹² Saraxaraliin Yehoyada yi mangana diin maso, a yi mangaya taxamaseri kɔmɔtin nun sereya kɛdin so a yii. E yi a sugandi, e a findi mangan na, e yi e yiine bɔnbɔ, e naxa, “Ala xa sii xunkuyen fi mangan ma!”

¹³ Atali yi sofane nun yamaan xuiin mɛ, a yi fa yamaan fɛma Alatalaa banxini. ¹⁴ A yi mangan to tixi sɛnbɛtɛnna dɛxɔn so dɛɛn na, fata namunna ra. Sofa kuntigine nun xɔta fene yi tixi mangan fɛma, yamaan birin yi sewaxi, e yi xɔtaan fɛma. Koni, Atali yi a domani bɔ a ma, a gbelegbele, a naxa, “Yanfana! Yanfana!” ¹⁵ Nayi, saraxaraliin Yehoyada yi yamarin fi sofa kuntigine ma naxanye yi sofa ganla xunna ra, a naxa, “Ε a ramini yamaan fari ma, naxan na bira a fɔxɔ ra, ε na faxa silanfanna ra.” Amasɔto saraxaraliin bata yi a fala, a naxa, “Ε nama a faxa Alatala Batu Banxini.” ¹⁶ E yi a suxu, e siga a ra manga banxin binni soone soon kiraan naxan xɔn, e sa a faxa menni.

Yehoyadaa kiine yi masara

Taruxune Firinden 23.16-21

¹⁷ Yehoyada yi layirin xidi Alatala nun mangan nun yamaan tagi, alogo na yamaan xa findi Alatalaa yamaan na, a mɔn yi lanna raso mangan nun yamaan tagi. ¹⁸ Yamanan yamaan birin yi so Baali batu banxini, e a kala, e yi saraxa gandene nun sawurane kala, e yi Matan faxa saraxa ganden yetagi, Baali kii muxuna. Saraxarali Yehoyada yi kantan tiine dɔxɔ Alatala Batu Banxini. ¹⁹ A yi Kereti sofa kuntigin e nun sofane tongo, e nun yamanan yamaan birin, e yi mangan nagodo Alatala Batu Banxini, e so manga banxini kantan tiine so dɛɛn kiraan xɔn ma. Nayi, Yowasa yi dɔxɔ mangane gbɛdeni. ²⁰ Yamanan yamaan birin yi sewani. Taan yi xunbeli Atali faxa xanbini silanfanna ra manga banxini.

12

Yowasa, Yuda Mangana

Taruxune Firinden 24.1-14

¹ Yowasa findi mangan na a jɛɛ solofereden nan ma. ² Yehu a mangayaan jɛɛ soloferedeni, Yowasa yi findi mangan na, a yi jɛɛ tonge naanin ti mangayani Yerusalɛn yi. A nga yi xili Sibiya, Beriseba kaana. ³ Naxan fan Alatala yeɛ ra yi, Yowasa yi na liga saraxaraliin Yehoyadaa siimayaan waxatin birin yi, amasɔto a bata yi a xuru a fajin na. ⁴ Koni, a mi taan kidene kala mumɛ, yamaan mɔn yi saraxane bama, e wusulanne gan mɛnne yi.

⁵ Yowasa yi a fala saraxaraline xa, a naxa, “Gbetin naxan fama Alatala Batu Banxini, ε lan ε yi na malan, gbetin naxan findixi dɛ ti gbetin na, hanma naxan jɛnigexi a fi. ⁶ Saraxaraline xa e seene rasuxu, ε yi e findi Ala Batu Banxini tɔn seen na, dɛnaxan yo nɛma kalaxi.”

⁷ Anu, Manga Yowasaa mangayaan jɛɛ mɔxɔjɛn nun saxandena a liye, banxin dɛnaxan yi lanma a xa yitɔn, saraxaraline munma yi na yitɔn singe. ⁸ Manga Yowasa yi saraxaraliin Yehoyada xili e nun saraxaraliin bonne, a yi a fala e xa, a naxa, “Nanfera banxin dɛnaxan lan a xa yitɔn ε mi mɛnni tɔnxi? Sɔnɔn, ε mi fa gbeti rasuxuma ε gbeti malanne yii, koni ε fama a ra nen a findi Ala Batu Banxini tɔn seen na.” ⁹ Saraxaraline

yi lan a ma a e nama gbeti rasuxu yamaan na, e nun e nama findi banxini tɔn muxune ra. ¹⁰ Nayi, saraxaraliin Yehoyada yi kankira keden tongo, a yi a deraganla sɔxɔn, a dɔxɔ saraxa ganden fɛma Ala Batu Banxin so dɛɛn yiifari fɔxɔni. Saraxaraliin naxanye yi dɛɛn kantanma, muxune yi fama gbetin naxan na Alatala Batu Banxini, ne yi na birin sama nen kankiraan kui. ¹¹ E na yi a to gbeti gbege bata sa kankiraan kui, mangana sebeli tiin nun saraxarali kuntigin yi gbetin yatɛma nen naxan bata yi so Alatala Batu Banxini, e yi a sa benbenla kui. ¹² Na xanbi ra, e yi gbetin so wali kuntigine yii naxanye yi lanma e xa Alatala Batu Banxini tɔn. Na gbetin yi soma kamuderene nun walikene nan yii naxanye yi walima Alatala Batu Banxini, ¹³ e nun banxi dɔxɔne nun gɛmɛ sonle. E mɔn yi wudin sara e nun gɛmɛ masolixine nun seen naxanye birin lan e xa findi Alatala Batu Banxini tɔn seen na. ¹⁴ Koni e fa gbetin naxan na Alatala Batu Banxini, na mi findi gbeti fixɛ barama sara seen xan na, hanma filene hanma saraxarali igelengenne, hanma xɔtane, hanma goronna xɛma daxina hanma gbeti fixɛ daxina. ¹⁵ E yi na gbetin so walikene yii alogo e xa Alatala Batu Banxini tɔn. ¹⁶ Naxanye yi walikene saren fima, ne mi yi maxɔdinma sese ma, amasɔtɔ e yi walima tinxinna nin. ¹⁷ Yangin saraxa gbetin nun yulubi xafari saraxa gbetin mi yi xalima Alatala Batu Banxini. Saraxaraline nan gbee yi ne ra.

Yowasaa mangayaan najanna fe

Taruxune Firinden 24.23-27

¹⁸ Nayi, Arami mangan Xasayeleye yi siga Gati taan yengɛdeni, a dɛnaxan tongo. Xasayeleye yi a miri Yerusalɛn fan yengɛ feen ma. ¹⁹ Koni, Yuda mangan Yowasa yi se sarijanxine birin tongo, a benbane bata yi naxanye rasarijan, Yosafati nun Yehorami nun Axasiya, Yuda mangane, e nun a tan yetɛɛn bata yi naxanye rasarijan. A mɔn yi xɛmaan tongo naxan birin yi Alatala Batu Banxini nafulu ramaraden nun manga banxin nafulu ramaradeni. A yi na birin xali Arami mangan Xasayeleye yɛɛ ra naxan mi siga Yerusalɛn yengɛdeni.

²⁰ Yowasa kɛwali dɔnxɛne, a naxanye birin liga, ne seɓɛxi Yuda mangane kɛwali kɛdine kui. ²¹ A walikene yi yanfan so a ma, e Yowasa faxa Beti-Milo yi, kiraan naxan godon Sila yi. ²² A walikene yi a faxa, Simeyati a diin Yosabadi nun Someri a diin Yehosabadi. Yowasa yi faxa, e yi a maluxun a benbane fɛma, Dawudaa Taani. A diina Amasiya yi dɔxɔ a jɔxɔni mangayani.

13

Yehowaxasi, Isirayila Mangana

¹ Yuda manga Axasiyaa diin Yowasaa mangayaan jɛɛ mɔxɔjɛn nun saxandeni, Yehu a diin Yehowaxasi yi findi Isirayilaa mangan na Samari taani. A yi jɛɛ fu nun solofere ti mangayani. ² Naxan jaxu Alatala yɛɛ ra yi, a yi na liga. Nebati a diin Yerobowan yulubin naxanye liga, a fan yi ne liga, naxan Isirayila kaane ti yulubi ligan ma, a mi xɛtɛ e fɔxɔ ra mumɛ. ³ Alatala yi xɔlɔ Isirayila kaane ma han! A yi e so Arami manga Xasayeleye yii, e nun a diin Ben-Hadada. E yi lu Isirayila kaane xun na waxati wuyaxi. ⁴ Nayi, Yehowaxasi yi Alatala maxandi. Alatala yi a yabi, amasɔtɔ Arami mangan yi tɔrɔn naxan sama Isirayila fari a bata yi na to. ⁵ Alatala yi xunbana nde so Isirayila yii. Isirayila kaane yi ba Arami kaane yii, e lu e bubune kui alo a fɔlɔni. ⁶ Koni e mi xɛtɛ Yerobowan ma denbayaan yulubine fɔxɔ ra mumɛ, naxan Isirayila ti yulubin ma. E fan yi lu ne lige. Hali Asera kide gbindonna lu nen bitinxi Samari taani. ⁷ Yehowaxasi a ganla bata yi kala fɔ soo ragiin muxu tonge suulun e nun yengɛ so wontoro fu e nun sofa wuli fuun naxanye yi sigan tima e sanni. Arami mangan bata yi a ganla muxune raxɔri, a e lu alo burunburunna. ⁸ Yehowaxasi kɛwali dɔnxɛne, a naxanye birin liga, a wekilɛna, ne seɓɛxi Isirayila mangane taruxu kɛdine kui. ⁹ Yehowaxasi yi faxa, e yi a maluxun Samari taani. A diin Yowasi yi ti a jɔxɔni.

Yowasi, Isirayila Mangana

¹⁰ Yuda mangan Yowasa jɛɛ tonge saxandeni, Yowasi Yehowaxasi a diin yi findi Isirayila mangan na Samari taani. A jɛɛ fu nun sennin ti mangayani. ¹¹ Naxan jaxu Alatala yɛɛ ra yi, a yi na liga. A mi xɛɛ Nebati a diin Yerobowan ma yulubi yo fɔxɔ ra, naxan Isirayila kaane ti yulubi ligan ma, a yi lu a ligɛ. ¹² Yowasa kɛwali dɔnxɛne, a naxanye birin liga, a wekilena, e nun Yuda manga Amasiya to yengɛ, ne birin sebexi Isirayila mangane taruxu kɛdine kui. ¹³ Yowasi yi faxa, e yi a maluxun Samari taani Isirayila mangane gaburun na. Yerobowan yi dɔxɔ a jɔxɔni mangayani.

Nabi Elise kɛwali dɔnxɛne

¹⁴ Saya furen yi Elise suxu. Benun a xa faxa, Isirayila manga Yowasi yi fa a fɛma, a yi wuga a fe ra, a naxa, “N baba! N baba! I tan dangu Isirayila yengɛ so wontorone nun a soo ragine ra!” ¹⁵ Elise yi a fala a xa, a naxa, “Xanla nun xalimakunle tongo.” A yi xali keden tongo e nun xalimakunle. ¹⁶ Elise mɔn yi a fala Isirayila mangan xa, a naxa, “Xanla bandun.” A to a bandun, Elise yi a yiine sa mangan yiine fari, ¹⁷ a yi a fala a xa, a naxa, “Banxin sogetede binna foye soden nabi.” A yi a rabi. Elise yi a fala a xa, a naxa, “A woli.” A yi a woli. Elise yi a fala a xa, a naxa, “Xunba xalimakunla ni ito ra Alatala mabinni, xunba xalimakunla na a ra Arami kaane xili ma, i Arami kaane nɔma nen Afeki yi han i yi e raxɔri.” ¹⁸ Elise mɔn yi a fala Isirayila mangan xa, a naxa, “Xalimakunle tongo.” A yi e tongo. Elise yi a fala a xa, a naxa, “Bɔxɔn garin.” A yi bɔxɔn garin dɔxɔ saxan, a yi a dan. ¹⁹ Sayiban yi xɔlɔ a xili ma, a naxa, “A yi lan nun i xa a garin suulun hanma sennin. Nayi, i yi nɛ Arami kaane raxɔrɛ nen. Koni iki, i e nɔma nen dɔxɔ saxan tun.”

²⁰ Elise yi faxa, e yi a maluxun. Na jɛɛn kuyebani, Moyaba kaane ganle yi so yamanani. ²¹ Lɔxɔna nde, Isirayila kaane yi muxuna nde maluxunma, nanunna e yi Moyaba ganla nde to, e yi binbin bira Elise gaburun na. Binbin yi sa Elise xɔnne li, a nii yi bira ayi, a ti a sanne xunna.

Isirayila yi Arami yengɛ

²² Xasaye, Arami mangan bata yi Isirayila tɔrɔ Yehowaxasi a siimayaan birin yi. ²³ Koni Alatala yi kininkinin e ma, a yi e mafelu, a yi a yɛɛ rafindi e ma masɔtɔ a layirin xɔn e nun Iburahima nun Isiyaga nun Yaxuba tagi. A mi wa e halagi feni, han to a mi e rawoli ayi. ²⁴ Xasaye, Arami mangan yi faxa, a diin Ben-Hadada yi ti a jɔxɔni. ²⁵ Yehowaxasi a diin Yowasi yi taa tongoxine rasuxu Ben-Hadada ra, Xasaye a diina. Xasaye bata yi taani itoe tongo yengɛni Yowasi fafe Yehowaxasi yii. Yowasi yi a nɔ sanja ma saxan, a Isirayila taa tongoxine suxu yengɛni.

14

Amasiya, Yuda Mangana

Taruxune Firinden 25.1-4 nun 25.11-12

¹ Isirayila mangan Yehowaxasi a diin Yowasi jɛɛ firindeni, Yowasaa diina Amasiya yi findi mangan na Yuda xun na. ² A findi mangan na a jɛɛ mɔxɔjɛn nun suulunden nan ma, a jɛɛ mɔxɔjɛn nun solomanaanin ti mangayani Yerusalɛn yi. A nga yi xili Yehoyadan, Yerusalɛn kaana. ³ Naxan fan Alatala yɛɛ ra yi, a yi na liga, koni a tinxinyaan mi liga alo a benba Dawuda. A liga nen alo a fafe Yowasa a liga kii naxan yi. ⁴ A mi taan kidene kala mumɛ, yamaan mɔn yi saraxane bama mɛnne yi, e wusulanna gan na.

⁵ Amasiyaa mangayaan to senbe sɔtɔ, a walikɛɛn naxanye a fafe faxa, e yi ne faxa. ⁶ Koni, a mi faxa tiine diine faxa, lan Musaa sariya kɛdina falan ma, Alatala yamarini ito fi denaxan yi, a naxa, “Fafane mi faxama diine funfuni, diine fan mi faxama fafane funfuni, koni birin faxama a yetɛ yulubin nan ma fe ra.”*

⁷ A yi Edɔn kaan muxu wuli fu faxa Fɔxɔ Lanbanni. Na yengɛni, a yi Sela taan suxu, a yi a xili sa Yokatili, na xinla nan men xun ma han to.

Taruxune Firinden 25.17-28

⁸ Nayi, Amasiya yi xerane rasiga Isirayila mangan Yowasi ma, Yehowaxasi a diina, Yehu mamandenna, a naxa, “Fa, en fa yengɛ.” ⁹ Koni, Isirayila mangan Yowasi yi a fala Yuda

* 14:6: Sariyane 24.16

mangana Amasiya xa, a naxa, “Liban tansinna nde xeraan nasiga nen a faladeni Liban suman wudin xa, a naxa, ‘I ya dii temen fi n ma dii xemèn ma futun na!’ Liban burunna subena nde yi dangu tansinni bodonje. ¹⁰ I yete matoxoma a i bata Edon kaane no. I wasa so i ya binyeni, i lu i konni. Nanfera i mon fe naxin foloma naxan sa rajanma kalan ma e nun Yuda yamaan birin xa?” ¹¹ Koni, Amasiya mi a tuli mati a ra. Nayi, Isirayila mangan Yowasi yi siga e nun Yuda mangana Amasiya yi sa yenge Beti-Semesi taani Yuda yamanani. ¹² Isirayila kaane yi Yuda kaane no, e birin yi e gi, e siga e konne yi. ¹³ Isirayila mangan Yowasi yi Yuda mangana Amasiya suxu Beti-Semesi taani, Yowasaa diina, Axasiya mamandenna. A yi fa Yerusalen taani, a yi taan nabilinna yinna nongonna ye tonge naanin kala Yerusalen yinna ra, keli Eframi deen ma han Songen Ma dena. ¹⁴ Xemaan nun gbeti fixen nun se fadin naxanye birin yi Alatala Batu Banxin nun manga banxin nafulu ramaradene yi, a yi ne tongo, a mon yi muxuna ndee suxu, a xete Samari taani.

¹⁵ Yowasi kewali donxene, a naxanye birin liga, a wekilena, a to Yuda mangana Amasiya yenge, ne birin sebexi Isirayila mangane taruxu kedine kui. ¹⁶ Yowasi yi faxesa, e yi a maluxun Samari taani Isirayila mangane gaburun na. A diin Yerobowan yi ti a joxoni.

¹⁷ Isirayila mangan Yehowaxasi a diin Yowasi faxesa xanbini, Yuda mangan Yowasaa diina Amasiya mon yi jee fu nun suulun soto siimayaan na. ¹⁸ Amasiya kewali donxene sebexi Yuda mangane taruxu kedine kui. ¹⁹ E yanfan so a ma Yerusalen yi, a yi a gi siga Lakisi taani, koni e siga a foxo ra Lakisi yi, e sa a faxesa menni. ²⁰ E yi a xali soone fari, e yi a maluxun Yerusalen yi a benbane fema Dawudaa Taani.

Taruxune Firinden 26.1-2

²¹ Yuda yamaan birin yi Asari tongo a jee fu nun senninna ma, e yi a findi Yuda mangan na a fafe Amasiya joxoni. ²² Asari yi Elati taan ti, a raso Yuda senben bun ma, Manga Amasiya faxesa xanbini.

Yerobowan firindena, Isirayila Mangana

²³ Yuda mangan Yowasaa diina Amasiyaa mangayaan jee fu nun suulundeni, Isirayila mangan Yowasi a diin Yerobowan yi findi mangan na Samari taani. A yi jee tonge naanin e nun keden ti mangayani. ²⁴ Naxan naxu Alatala yee ra yi, a yi na liga, a mi xete Yerobowan ma yulubi yo foxo ra, Nebati a diina, naxan Isirayila kaane ti yulubin ma. ²⁵ Yamanan bonne bata yi boxon naxanye ba Isirayila boxone ra, a tan nan ne suxu yengeni, a Isirayila yamanan danne sa keli Lebo-Xamata taan ma han sa dexo Foxo Ige Daraan na, fata Alatalaa falane ra Isirayilaa Ala, a naxanye ti Nabi Yunusa xa, Amitayi Gati-Xeferi kaana diina, a walikena. ²⁶ Alatala bata yi Isirayilaa toron to, konyin nun xorona. Muxu yo mi yi na naxan yi Isirayila maliye. ²⁷ Koni Alatala mi yi a ragidixi a yamanan naxori, nanara a yi a xunba fata Yerobowan na, Yowasi a diina.

²⁸ Yerobowan kewali donxene, a naxanye birin liga, a wekilena yengeni, e nun Damasi taan nun Xamata taan naso Isirayila senben bun kii naxan yi, naxanye bata yi findi Yuda gbeen na, ne birin sebexi Isirayila mangane taruxu kedine kui. ²⁹ Yerobowan yi faxesa, e yi a maluxun a benbane fema, Isirayila mangane. A diin Sakari yi ti mangayani a joxoni.

15

Asari, Yuda Mangana

Taruxune Firinden 26.3-4

¹ Isirayila manga Yerobowan ma mangayaan jee moxonen nun soloferedeni, Manga Amasiyaa diina Asari yi findi mangan na Yuda yi. ² A findi mangan na a jee fu nun senninden nan ma, a yi jee tonge suulun e nun firin ti mangayani Yerusalen yi. A nga yi xili Yekoliya, Yerusalen kaana. ³ Naxan fan Alatala yee ra yi, a yi na liga alo a fafe Amasiya a liga kii naxan yi. ⁴ Koni a mi taan kidene kala mume, yamaan mon yi saraxane bama, e wusulanna gan menne yi. ⁵ Alatala yi dogonfonna ramini mangan ma, a lu a danna banxina nde kui han a faxesa waxatina. A dii xemèn Yotami yi findi kuntigin na manga banxini, a lu yamanan muxune xun matoe a ra.

⁶ Asari kewali dɔnxene, a naxanye birin liga, ne sebexi Yuda mangane taruxu kedine kui. ⁷ Asari yi faxa, e yi a maluxun a benbane fema Dawudaa Taani. A diin Yotami yi ti a jɔxɔni.

Sakari, Isirayila Mangana

⁸ Asari a mangayaan jɛɛ tonge saxan e nun solomasexedeni Yuda yi, Yerobowan ma diin Sakari yi findi mangan na Isirayila xun na Samari taani, a yi a mangayaan liga kike sennin. ⁹ Naxan jaxu Alatala yɛɛ ra yi, a yi na liga alo a benbane a liga kii naxan yi. A mi xetɛ Nebati a diin Yerobowan ma yulubine fɔxɔ ra mumɛ, naxan Isirayila kaane ti yulubin ma. ¹⁰ Yabɛsi a diin Salun yi yanfan so a ma, a yi Sakari faxa, a ti a jɔxɔni. ¹¹ Sakari kewali dɔnxene sebexi Isirayila mangane taruxu kedine kui. ¹² Na feene rakamali na kii nin alo Alatala a fala kii naxan yi Yehu xa, a naxa, “I ya diine luma nen mangayani Isirayila xun na han i yixɛten naanindena.”

Salun, Isirayila Mangana

¹³ Yuda manga Yusiya jɛɛ tonge saxan e nun solomanaanindeni, Salun ma diin Yabɛsi yi findi mangan na Yuda yi. A yi kike keden ti mangayani Samari taani. ¹⁴ Gadi a diin Menahemi yi keli Tirisa taani siga Yabɛsi a diin Salun xili ma Samari taani, a yi a faxa, a findi mangan na a jɔxɔni. ¹⁵ Salun kewali dɔnxene, a yanfan naxan so, ne sebexi Isirayila mangane taruxu kedine kui. ¹⁶ Na danguxina, Menahemi yi keli Tirisa taani, a sa Tifisa taan yengɛ, a yi na kaane birin faxa e nun a rabilinna muxune. A yi jaxalan fudi kanne birin kuiin nabɔ ayi. A na liga nen bayo e mi e taan dɛɛne rabixi a yɛɛ ra.

Menahemi, Isirayila mangana

¹⁷ Asari a mangayaan jɛɛ tonge saxan e nun solomanaanindeni Yuda yi, Gadi a diin Menahemi yi findi mangan na Isirayila yi. A yi jɛɛ fu ti mangayani Samari taani. ¹⁸ Naxan jaxu Alatala yɛɛ ra yi, a yi na liga. A mangayaan waxatin birin yi, a mi xetɛ Nebati a diin Yerobowan ma yulubine fɔxɔ ra mumɛ, naxan Isirayila ti yulubin ma. ¹⁹ Puli, Asiriya mangan yi fa Isirayila xili ma, Menahemi yi gbeti fixen kilo wuli tonge saxan so Puli yii, alogo a xa a mali a mangayaan senbɛ sodeni. ²⁰ Nafunla yi Isirayila kaan naxanye yii, Menahemi na gbetin ba ne nan yii, alogo a xa a so Asiriya mangan yii, e keden kedenna birin yi gbeti fixen kilo tagi nan bama mudun na. Nayi, Asiriya mangan yi xetɛ, a mi lu yamanani.

²¹ Menahemi kewali dɔnxene, a naxanye birin liga, ne sebexi Isirayila mangane taruxu kedine kui. ²² Menahemi yi faxa, a diin Pekaxiya yi ti a jɔxɔni.

Pekaxiya, Isirayila mangana

²³ Yuda mangana Asari a mangayaan jɛɛ tonge suulundeni, Menahemi a diin Pekaxiya yi findi mangan na Isirayila xun na Samari taani. A yi jɛɛ firin ti mangayani. ²⁴ Naxan jaxu Alatala yɛɛ ra yi, a yi na liga. A mi a xun xanbi so Nebati a diin Yerobowan ma yulubini, naxan Isirayila ti yulubin ma. ²⁵ Mangana sofa kuntigina nde nan yi Remaliyaa diin Peka ra. A yi yanfan so Manga Pekaxiya ma. A yi Galadi sofaan muxu tonge suulun tongo, a yi Pekaxiya faxa manga banxin yinna kui Samari taani, a yi Aragobi nun Ariyi fan faxa. Peka manga Pekaxiya faxa na kii nin, a ti a jɔxɔni. ²⁶ Pekaxiya kewali dɔnxene, a naxanye birin liga, ne sebexi Isirayila mangane taruxu kedine kui.

Peka, Isirayila Mangana

²⁷ Yuda mangana Asari a mangayaan jɛɛ tonge suulun e nun firindeni, Remaliyaa diin Peka yi findi mangan na Isirayila xun na Samari taani. A yi jɛɛ mɔxɔjɛ ti mangayani. ²⁸ Naxan jaxu Alatala yɛɛ ra yi, a yi na liga. A mi xetɛ Nebati a diin Yerobowan ma yulubine fɔxɔ ra mumɛ, naxan Isirayila ti yulubin ma.

²⁹ Isirayila mangan Peka waxatini, Asiriya mangan Tigilati-Pilesere yi fa, a yi Iyon taan nun Abeli-Beti-Maka taan nun Yanowa taan nun Kedesi taan nun Xasori taan suxu yengeni, e nun Galadi yamanan nun Galile yamanan nun Nafatali yamanan birin, a yi e muxune xali Asiriya yamanani konyiyani. ³⁰ Elaa diin Hoseya yi yanfan so Remaliyaa

diin Peka ma, a yi a yenge, a yi a faxa. Yusiya diin Yotami a mangayaan jɛɛ mɔxɔɲɛdeni, Hoseya yi ti Peka jɔxɔni. ³¹ Peka kewali dɔnxene, a naxanye birin liga, ne seɓexi Isirayila mangane taruxu kedine kui.

Yotami, Yuda Mangana

Taruxune Firinden 27.1-7

³² Isirayila mangan Remaliyaa diin Peka mangayaan jɛɛ firindeni, Yuda mangan Yusiya diin Yotami yi findi manga na. ³³ A findi mangan na a jɛɛ mɔxɔɲɛn nun suulunden nan ma. A jɛɛ fu nun sennin ti mangayani Yerusalen yi. A nga yi xili Yerusa, Sadaki a dii temena. ³⁴ Naxan fan Alatala yɛɛ ra yi, a yi na liga alo a fafe Yusiya. ³⁵ Koni, a mi taan kidene kala mume, yamaan mon yi lu saraxane be menne yi, e wusulanna gan. Yotami yi Alatala Batu Banxin So Deen Faxaraxiin ti.*

³⁶ Yotami kewali dɔnxene, a naxanye birin liga, ne seɓexi Yuda mangane taruxu kedine kui.

³⁷ Na waxatini, Alatala yi Arami mangan Resin nun Remaliyaa diin Peka rasiga folo Yuda xili ma. ³⁸ Yotami yi faxa, e yi a maluxun a benbane fema Dawudaa Taani. A diina Axasi yi ti a jɔxɔni.

16

Axasi, Yuda Mangana

Taruxune Firinden 28.1-27

¹ Remaliyaa diin Peka mangayaan jɛɛ fu nun soloferedeni, Yuda mangan Yotami a diina Axasi yi findi mangan na. ² Axasi findi mangan na a jɛɛ mɔxɔɲɛden nan ma. A yi jɛɛ fu nun sennin ti mangayani Yerusalen yi. Naxan fan Alatala yɛɛ ra yi, a mi na liga, anu a benba Dawuda tan a faɲin nan liga. ³ A bira Isirayila mangane fe jaxine foxo ra, a yi a yetena dii xemɛn ba saraxa gan daxin na, fata siyane fe xosixine ra Alatala naxanye kedi Isirayila kaane yɛɛ ra. ⁴ A yi saraxane ba, a wusulanna gan taan kidene yi geyane xuntagi e nun wudi gbeene birin bun.

⁵ Nayi, Arami mangan Resin nun Isirayila mangan Peka, Remaliyaa diin yi te Yerusalen xili ma a yengedeni. E yi Axasi yenge, koni e mi a no. ⁶ Na waxatin yeteni, Arami Mangan Resin yi Elati taan naso Arami kaane senben bun, a yi Yuda kaane kedi Elati yi. Edon kaane yi fa Elati yi, e mon dɔxi denaxan yi han to. ⁷ Axasi yi xerane rasiga a faladeni Asiriya Mangan Tigilati-Pilesere xa, a naxa, "I ya walikeɛn nan n na, e nun i ya diina. Fa, i fa n ba Arami mangan nun Isirayila mangan yii, naxanye n yengema." ⁸ Xɛmaan nun gbeti fixen naxanye yi Alatala Batu Banxini, Axasi yi ne tongo, e nun nafunla naxanye yi manga banxini, a yi sa e fi Asiriya mangan ma. ⁹ Asiriya mangan yi a xuiin suxu, a te Damasi taan xili ma, a a suxu yengeni. A yi na muxune suxu, a yi e xali Kiri yi, a yi Resin faxa.

¹⁰ Manga Axasi yi siga Damasi taani Asiriya Manga Tigilati-Pilesere fema. Saraxa ganden naxan yi Damasi taani, a to na to, a yi siga na ti kiin sawuran birin na saraxaraliin Yuriya xon. ¹¹ Manga Axasi fa saraxa ganden sawuran naxan na sa keli Damasi taani, saraxaraliin Yuriya yi na sifan yetɛɛn ti. Saraxaraliin Yuriya yi a rafala benun Manga Axasi xa xete. ¹² Mangan to fa sa keli Damasi taani, a yi saraxa ganden to, a yi a maso a ra. ¹³ A yi a saraxa gan daxin gan, a yi bogise saraxane ba, a yi a minse saraxan boxon, a yi boxe xunbeli saraxa subene wunle xuya saraxa ganden ma. ¹⁴ Saraxa gande sula daxin naxan yi tixi Alatala yetagi, a yi na ba a funfuni naxan yi tixi saraxa gande nenɛn nun Ala Batu Banxin tagi. A yi a ti saraxa gande nenɛn dexon sogeteden komɛn foxoni. ¹⁵ Manga Axasi yi yamarini ito fi saraxaraliin Yuriya ma, a naxa, "Saraxa gan daxine ba saraxa gande nenɛn fari xotanni, e nun saraxane jinbanna ra e nun mangana saraxa gan daxin nun a bogise saraxan nun yamanan muxune birin ma saraxa gan daxine nun e saraxane nun e minse saraxane. Saraxa gan daxin nun saraxa subene birin wunle xuya saraxa

* 15:35: So deen naxan geyaan na.

gande nenēn ma. Saraxa gande sula daxin tan, n tan nan na rawalima.” ¹⁶ Manga Axasi yamarin naxanye birin fi, saraxaraliin Yuriya yi ne birin liga.

¹⁷ Manga Axasi yi ige maxali wontorone kala, a yi e falafalane ba e ma e nun e kundine. A yi ige ramarade digilinxi gbeen nagodo naxan yi dōxi sula tura sawurane fari. A yi a dōxō gemēn fari. ¹⁸ A yi Alatala Batu Banxin kuiin masara Asiriya mangana fe ra. Dēnaxan yi rafalaxi mangan dōxōden na Alatala Batu Banxini Matabu Lōxōni, a yi na kala, e nun mangan yi soma dēnaxan na. ¹⁹ Axasi kēwali dōnxene, a naxanye birin liga, ne sebēxi Yuda mangane taruxu kēdine kui. ²⁰ Axasi yi faxa, e yi a maluxun a benbane fēma Dawudaa Taani. A diin Xeseikiya yi ti a jōxōni.

17

Hoseya, Isirayila Manga dōnxena

¹ Yuda Manga Axasi a mangayaan jēē fu nun firindeni, Elaa diin Hoseya yi findi mangan na Isirayila xun na Samari taani, a jēē solomanaanin ti mangayani. ² Naxan jaxu Alatala yēē ra yi, a yi na liga, koni Isirayila mangan naxanye dangu a tan yēē ra, a mi lu alo ne. ³ Asiriya mangan Salamanasari yi te a xili ma. Hoseya bata yi lu nōōn bun, a lu mudun fiyē jēē yo jēē, ⁴ koni Asiriya mangan yi yanfantenyaan to Hoseya yi naxan xerane rasiga Misiran mangan So ma, a a mi yi fa jēēn mudun fima Asiriya mangan ma. Nayi, Asiriya mangan yi yōlōnxōnna sa a ma, a balan kasoon na. ⁵ Na waxatini, Asiriya mangan yi yamanan birin yisiga, a te Samari taan xili ma, a dēnaxan nabilin yengeni jēē saxan. ⁶ Hoseya jēē solomanaanindeni, Asiriya mangan yi Samari taan suxu, a Isirayila kaane xali konyiyani Asiriya yamanani. A yi e radōxō Xala taani Xabori baan dē Gosan yamanani e nun Mede taane yi.

Isirayila kala feen bunne

⁷ Na liga nēn amasōtō Isirayila kaane bata yi Alatala yulubin tongo, e Ala, naxan e ramini Misiran yamanani, Misiran mangan bun, amasōtō e bata yi ala gbētene batu. ⁸ E bata yi bira siyane namun feene fōxō ra Alatala naxanye kedi Isirayila kaane yēē ra, e nun Isirayila mangane namun feen naxanye yitōn. ⁹ Isirayila kaane bata yi fe jaxine liga Alatala ra luxunni. E yi taan kidene ti e taan yiren birin yi, keli kantan ti gbengben ma han sa dōxō taa makantanxin na. ¹⁰ E yi kide gemēne ti, e yi Asera kide gbindowne bitin geyane birin xuntagi e nun wudi gbeene birin bun. ¹¹ E wusulanna gan taan kidene birin yi alo siyane a ligama kii naxan yi Alatala naxanye kedi Isirayila kaane yēē ra. E yi fe jaxine liga, e Alatala raxōlō naxanye ra. ¹² E yi suxurene batu, hali Alatala to bata yi a fala e xa, a naxa, “E nama ito liga.” ¹³ Alatala yi Isirayila kaane nun Yuda kaane rakolon a nabine xōn e nun muxun naxanye fe toone ti alo xiyena, a fala e xa, a naxa, “E xetē ē fe jaxine fōxō ra, ē n ma yamarine nun n ma tōnne suxu, ē sariyan birin suxu n naxanye soxi ē benbane yii, n yi a rasiga ē ma nabine xōn, n ma walikene.”

¹⁴ Koni e mi e tuli mati mume, e yi lu murutēxi alo e benbane, naxanye mi la Alatala ra, e Ala. ¹⁵ E yi e mē a tōnne ra e nun a layirin naxan xidi e nun e benbane tagi, e nun a marakolonna naxan ti e ma. E bira e suxure fuune fōxō ra, e tan yetēēn yi lu fuu. E yi e rabilinna siyane raliga, Alatala e danna sa naxanye raligan ma. ¹⁶ E yi Alatalaa yamarine birin nabēnin, e Ala. E yi tura dii sawura firin nafala wure raxulunxin na, e yi Asera kide gbindowna bitin, e yi e xinbi sin sarene bun, e suxuren Baali batu. ¹⁷ E yi e dii xēmene nun e dii tēmene gan saraxane ra, e yi so yiimatoon nun kōē ra feene yi. Naxan jaxu Alatala yēē ra yi, e lu na lige, e yi a raxōlō. ¹⁸ Alatala yi xōlō Isirayila xili ma, a yi e ba a yetagi. Yuda bōnsōnna nan keden pe lu. ¹⁹ Koni, hali na Yuda kaane mi Alatalaa yamarine suxu, e Ala. E yi bira Isirayilaa namun yitōnxine fōxō ra. ²⁰ Alatala yi Isirayila bōnsōnne birin nawoli ayi, a yi e rayagi, a yi e so kala tiine yii. Dōnxēn na, a yi e kedi a yetagi pon! ²¹ Amasōtō Isirayila kaane bata yi e masiga Dawudaa denbayaan na, e yi Nebati a diin Yerobowan findi mangan na, naxan e xun xanbi so Alatala yi, a Isirayila ti yulubi gbeen ligan ma. ²² Yerobowan yulubin naxanye liga Isirayila yi lu ne birin yi, e mi e xun

xete mumε! ²³ Alatala yi Isirayila kedi a yetagi, alo a fala kii naxan yi fata a walikene ra, nabine. Isirayila kaane yi makuya e yamanan na konyiyani Asiriya yamanani, e denaxan yi han to.

Samariya kaane fe fɔlɔdena

²⁴ Asiriya mangan yi fa muxune ra sa keli Babilɔn nun Kuta nun Awa nun Xamata taan nun Sefarawayimi taani, a yi e radɔxɔ Samari taane yi Isirayila kaane nɔxɔni. E yi Samari taane findi e gbeen na, e dɔxɔ e yi. ²⁵ E to dɔxɔ fɔlɔ na, e mi yi gaxuma Alatala yεε ra, Alatala yi yatane rafa e xili ma, ne yi e muxuna ndee faxa. ²⁶ Muxune yi a fala Asiriya mangan xa, e naxa, “I faxi siyaan naxanye ra i fa e radɔxɔ Samari taane yi, e mi yamanana ala batu kiin kolon. A bata yatane rafa e xili ma naxanye e faxama, amasɔtɔ e mi yamanana ala batu kiin kolon.” ²⁷ Asiriya mangan yi yamarini ito fi, a naxa, “E fa saraxarali keden na muxu suxine ye, a xa fa dɔxɔ Samari yamanani, a yi e xaran yamanana ala batu kiin ma.” ²⁸ Nayi, saraxaraliin naxanye suxu Samari taani, na keden yi siga Beteli yi, a sa e xaran Alatala batu kiin ma.

²⁹ Koni, siya xɔjɛn naxanye dɔxɔ Samari yamanani, ne birin yi e gbee suxurene rafala e dɔxɔ taane yi, e yi e ti taan kidene yi Samariya kaane naxanye rafala. ³⁰ Babilɔn kaane yi e gbee ala Sukɔti-Benoti sawuran nafala. Kuta kaane yi e gbee ala Neragala sawuran nafala. Xamata kaane yi e gbee ala Asima sawuran nafala. ³¹ Awi kaane yi e gbee alane, Nibaxasa nun Tarataki sawurane rafala. Sefarawayimi kaane yi e diine gan saraxane ra e gbee alane xa, Adarameleki nun Anameleki. ³² E yi Alatala batuma, koni e mɔn yi suxure ki muxune dɔxɔ e muxune ye. Ne nan yi walima e xa kide banxine yi geyane fari. ³³ E yi Alatala batuma, koni e mɔn yi e alane fan batuma, fata siyane namunne ra e kelixi denaxanye yi.

³⁴ Han to e mɔn e namun fonne ligama. E mi gaxuma Alatala yεε ra mumε, e mi a gelene nun a yamarine nun a sariyane nun a tɔnne suxu Alatala naxanye so Yaxuba yixetene yii, a mɔn naxan xili sa a Isirayila. ³⁵ Alatala mɔn bata yi layirin xidi e tagi, a yamarini ito fi, a naxa, “E nama ala gbɛtene batu mumε, ε nama ε xinbi sin e bun, ε nama wali e xa mumε, ε nama saraxan ba e xa mumε. ³⁶ Koni, ε Alatala batu, naxan ε ramini Misiran yamanani a senbe gbeeni. E lan ε xa ε xinbi sin a tan nan bun, ε saraxane ba a xa. ³⁷ E yi Ala gelene nun a tɔnne nun a sariyane nun a yamarine suxu, a naxanye seβexi ε xa, ε yi e liga, ε nama ala gbɛte yo batu. ³⁸ N layirin naxan xidixi en tagi, ε nama jinan na xɔn, ε nama ala gbɛte yo batu. ³⁹ Koni, ε Alatala batu, ε Ala. A tan nan ε bama ε yaxune birin yii.” ⁴⁰ Koni, e mi e tuli mati a ra, e yi lu e namun fonne yi.

⁴¹ Hali na muxune to yi Alatala batuma, e mɔn yi e suxurene fan batuma. Han to, e diine nun e mamandenne mɔn na ligama alo e benbane.

18

Xesekiya, Yuda mangana

Taruxune Firinden 29.1-2

¹ Elaa diin Hoseyaa mangayaan jεε saxandeni Isirayila yi, Axasi a diin Xesekiya yi findi mangan na Yuda xun na. ² Xesekiya findi mangan na a jεε mɔxɔjɛn nun suulunden nan ma, a yi jεε mɔxɔjɛn nun solomanaanin ti mangayani Yerusalen yi. A nga yi xili Abiya, Sakari a dii tɛmɛna. ³ Naxan fan Alatala yεε ra yi, a yi na liga alo a benba Dawuda a liga kii naxan yi. ⁴ A yi kidene kala geyane fari, a kide gemene yibɔ, a Asera kide gbɛndonne rabira. Musa saji sawura sula daxin naxan nafala,* a na fan kala, bayo Isirayila kaane yi wusulanna ganma na nan yetagi na waxatini. Na saji sawuran yi xili nen Nehusatan. ⁵ Xesekiya yi a yigi sa Alatala yi, Isirayilaa Ala. Yuda mangan naxanye dangu a yεε ra e nun naxanye bira a fɔxɔ ra, a nɔxɔn mi yi ne ye mumε! ⁶ A lu Alatala fɔxɔ ra, a mi xete a fɔxɔ ra mumε, Alatala yamarin naxanye seβe Musa ma a ne suxu. ⁷ Alatala lu nen Xesekiya xɔn, a nɔn sɔtɔ a wanla birin yi. A yi murute Asiriya mangan xili ma, a mi fa

* 18:4: Saji sawurana fe mɔn seβexi Yatene 21.8-9 kui.

xuru a bun mumε. ⁸ A yi Filisitine nɔ siga han Gasa dεxɔn, a kantan ti gbengbene nun taa makantanxine fan suxu.

⁹ Manga Xesekiya jεε naanindeni, Isirayila mangana Elaa diin Hoseya jεε soloferedeni, Asiriya mangan Salamanasari yi fa Samari taan xili ma. ¹⁰ A yi Samari taan suxu jεε saxanna yengɛn xanbini, Xesekiyaa jεε sennindeni, naxan findi Isirayila mangan Hoseya jεε solomanaaninden na. ¹¹ Asiriya mangan yi Isirayila kaane xali Asiriya yi konyiyani, a sa e radɔxɔ Xala yamanan nun Xabori baan fema Gosan yamanani e nun Mede kaane taane yi. ¹² Na birin liga nen amasɔtɔ Isirayila kaane mi Alatala xuiin name, e Ala, e naxan ma layirin kala, bayo e mi a xuiin suxu. Alatalaa walikεen Musa yamarin naxanye birin fi e ma, e mi ne liga.

Senakeribi yi Yuda yenge

¹³ Xesekiyaa mangayaan jεε fu nun naanindeni, Asiriya mangan Senakeribi yi siga Yuda taa makantanxine xili ma, a yi ne birin suxu. ¹⁴ Yuda mangan Xesekiya yi xeraan nasiga Lakisi taani a faladeni Asiriya mangan xa, a naxa, “N bata kalan ti. I masiga n na. I na naxan fala n xa, n na lige.” Asiriya mangan yi gbeti fixen kilo wuli solomanaanin e nun xεmaan kilo kεmε solomanaanin sa Yuda Mangan Xesekiya fari yanginna ra. ¹⁵ Gbeti fixen naxan birin yi Alatala Batu Banxini e nun nafulu ramaradene manga banxini, Xesekiya yi ne fi a ma. ¹⁶ Na waxatini, xεmaan naxanye yi saxi Alatala Batu Banxin dεene nun dε ti wudine ma, Yuda mangan Xesekiya yi ne tongo, a sa e so Asiriya mangan yii.

Senakeribi yi a kɔnkɔ e ma

Esayi 36.2-22 nun Taruxune Firinden 32.9-16

¹⁷ Asiriya mangan yi a kuntigine mangan nasiga Manga Xesekiya ma Yerusalen yi keli Lakisi taani, e nun a tande xunna nun a sofa kuntigina e nun gali gbeena. E yi fa Yerusalen yi, e sa ti ige ramarade faxaraxiin dεxɔn ma,† dugi xane xεε ma kiraan na. ¹⁸ E yi mangan xili. Xiliki a diina Eliyakimi, manga banxin kuntigin yi siga e fema, e nun sebeli tiin Sebena nun Asafi a dii xεmɛn Yowa, mangana yenla.

¹⁹ Sofa kuntigin yi a fala e xa, a naxa, “E a fala Xesekiya xa, ε naxa, ‘Asiriya manga gbeena ito nan falaxi, a naxa: I yigi saxi nanse ma? ²⁰ I yengi a ma a fεren nun senbena i yii, i yengɛn so, koni fala fuun nan na ra. Nayi, i ya lannayaan saxi nanse yi han i murute n xili ma? ²¹ I ya lannayaan saxi Misiran yamanan nin, a mɛn kaane xa ε mali. Na luxi nen alo muxun na la xayen na a dunganna ra naxan girama, a yi a yiin xaba. Naxan na a digan a yi, na a maxɔlɔma nen. Misiran mangan na kii nin muxune xa naxanye e taxuma a ra. ²² Waxatina nde ε a falama nen n xa, ε naxa, “Alatala, nxɔ Ala, nxu nxu taxuxi na nan na.” Anu, Xesekiya xa mi Ala batudene kala geyane fari ba? A tan nan a fala Yuda kaane nun Yerusalen kaane xa, a naxa, “E Ala batuma saraxa badeni ito nan yetagi naxan Yerusalen taani.” ²³ Iki, ε nun n kanna Asiriya mangan xa lan fena nde ma, n soon wuli firin soε ε yii, xa ε nɔε soo ragine sɔtε. ²⁴ E mi n kanna kuntigi keden nɔε, hali naxan xurun e birin xa. E lannayaan saxi Misiran yi soo ragine nun wontorone nan ma fe ra. ²⁵ A yetena, n faxi yireni ito kaladeni Alatala sagoon nan xanbi ba? Alatala yetεen nan a falaxi n xa, a n xa sa yamanani ito yenge, n yi a raxɔri.’”

²⁶ Nayi, Eliyakimi, Xiliki a dii xεmɛn nun Sebena nun Yowa yi a fala sofa kuntigin xa, e naxa, “Falan ti nxu xa Arami xuini, amasɔtɔ nxu a mεma. En nama falan ti Heburu xuini yamaan yi a mε naxanye taan nabilinna yinna xuntagi.” ²⁷ Sofa kuntigin yi e yabi, a naxa, “N kanna n nafaxi ε tan nun ε kanna nan gbansan ma falani itoe tideni ba? Muxun naxanye dɔxi yinna xuntagi, ne fan xa a mε nen bayo ne fan e gbiin donma nen, e yi e xɔnla min ε xɔn yengeni.”

²⁸ Nayi, sofa kuntigin to a maso, a yi a xuini te Heburu xuini, a naxa, “E manga gbeen xuiin name, Asiriya mangana! ²⁹ Mangana ito nan falaxi, a naxa, ‘E nama tin Xesekiya xa ε mayenden, a mi nɔε ε rakisε n ma mumε! ³⁰ Xesekiya nama a liga ε yi ε lannayaan sa Alatala yi, a yi a fala a Alatala ε ratangama nen, a taani ito mi sama Asiriya mangan sagoni.

† 18:17: Ige ramaraden naxan geyaan na.

³¹ Ɛ nama Ɛ tuli mati Xesekiya xuiin na mume, amasoto Asiriya mangana ito nan falaxi, a naxa: Ɛ bɔɔɛ xunbenla fen n na, Ɛ xete n ma, birin a yii seene nun a bogiseene donɛ, birin yi a ige ramaraden igen min, ³² han n yi fa, n yi Ɛ xali yamana gbete yi alo Ɛ gbeena, murutun nun manpa bili nakone yamanan naxan yi, bogiseen nun burun yamanan naxan yi, turen nun kumin yamanan naxan yi. Benun Ɛ xa faxa be, Ɛ sa siimayaan nan sotoma menni. Nayi, Ɛ nama Xesekiya xuiin name mume, amasoto Xesekiya Ɛ mayendenma nen a na a fala a Alatala Ɛ xunbama nen. ³³ Siya gbete alane Asiriya mangani kala nen e yamanan suxu feen ma ba? ³⁴ Xamata taan nun Arapada taana, ne alane minen? Sefarawayimi nun Hena nun Iwa, ne alane minen? E Samari taan xunba nen n yii ba? ³⁵ Yamanane alane ye, nde a yamanan xunba n yii? Alatala xa Yerusalen xunba n yii di? ”

³⁶ Yamaan yi dundu, e mi fala yo ti, amasoto mangan bata yi yamarini ito fi, a naxa, “Ɛ nama a yabi.” ³⁷ Eliyakimi, Xiliki a dii xemena, mangana banxi kuntigin nun Sebena, sebeli tiina, e nun Yowa, Asafi a dii xemena, mangana yenla, ne yi fa Xesekiya fema, e yi e dugine yibo e ma kontofinli, e sofa kuntigina falane yeba a xa.

19

Xesekiya yi Nabi Esayi maxodin Esayi 37.1-9

¹ Manga Xesekiya to na me, a yi a dugine yibo a ma, a kasa benbeli dugin nagodo a ma sununi, a siga Alatala Batu Banxini. ² A yi Eliyakimi rasiga, mangana banxi kuntigina e nun Sebena, sebeli tiina e nun saraxarali fonne, kasa benbeli dugin nagodoxi e ma sununi, siga Nabi Esayi konni, Amosi a dii xemena. ³ E yi a fala nabiin xa, e naxa, “Xesekiya naxa iki: Kontofinla nun toron nun yagi loxon nan to nxu xa, alo a falan kii naxan yi, diin bari waxatin bata a li, koni fanga mi a nga ra a yi a bari. ⁴ Alatala, i ya Ala bata Asiriya sofa kuntigina falane birin name, naxan kari a rafaxi habadan Alatala konbideni. Xa Ala tin, Alatala, i ya Ala a naxankatama nen a falane fe ra a naxanye tixi. Nayi, i tan Esayi xa Ala maxandi a yamaan muxu donxene fe ra naxanye luxi e nii ra.”

⁵ Manga Xesekiyaa xerane to siga Esayi fema, ⁶ Esayi yi a fala e xa, a naxa, “Ɛ ito nan falama Ɛ kanna xa, Ɛ naxa, ‘Alatala ito nan falaxi, a naxa: I falan naxanye mexi i nama gaxu ne fe ra, Asiriya mangana walikene n nayelevu falan naxanye tixi. ⁷ N xaxinla nde rasoma a yi nen, a na xibarun me waxatin naxan yi, a xetema nen a yamanani. N yi sa a faxa silanfanna ra menni.’ ”

Asiriya mangan mon yi a konko Yerusalen ma Esayi 37.8-13, Taruxune Firinden 32.16-19

⁸ Asiriya sofa kuntigin yi a me a a kanna bata yi keli Lakisi taani siga Libina yengedeni, a fa a li menna nin. ⁹ Nayi, Asiriya mangan yi a me a Misiran mangan Tirihaka, Kusi kaan fama a yengedeni. A to na xibarun me, a yi xerane rasiga Xesekiya ma, a naxa, ¹⁰ “Ɛ sa ito fala Yuda mangan Xesekiya xa, Ɛ naxa, ‘I laxi i ya Ala ra naxi ra, i yengi a ma a a noe nen n tan Asiriya mangani kale Yerusalen yengedeni. I nama tin Ala yi i mayenden. ¹¹ I bata a me Asiriya mangane feen naxanye ligaxi yamanan bonne ra, e e raxorixi kii naxan yi. I yengi a ma a i xunbe nen na ma ba? ¹² N benbane siyaan naxanye alane raxori, ne e xunba nen ba, Gosan nun Xarani nun Resefi yamanane, e nun Eden kaan naxanye Telasara taani? ¹³ Manga Xamata nun Manga Arapada nun Sefarawayimi taa mangana hanma Hena, hanma Iwa, ne mangane minen yi? ”

Xesekiya yi Ala maxandi Esayi 37.14-20

¹⁴ Xesekiya yi kedi sebexin nasuxu xerane ra, a yi a xaran. Na xanbi ra, a te Alatala Batu Banxini, a sa kedin sa Alatala yetagi. ¹⁵ Xesekiya yi Alatala maxandi, a naxa, “Alatala, Isirayilaa Ala, naxan doxi maleka sawurane tagi! I tan Ala keden peen nan boxo xonna mangayane birin xun na, i tan nan boxon nun kuyen daxi. ¹⁶ Alatala, i tuli mati n na, i n xuiin name. Alatala, i yeene rabi, i n mato. I Senakeribi a falane rame, a sofa kuntigin

naxan nafaxi habadan Ala konbideni. ¹⁷ Alatala, jɔndin na a ra! Asiriya Mangan bata siyane raxɔri, a yi e bɔxɔne kala. ¹⁸ E bata e alane woli tɛɛni, bayo Ala mi yi e ra nun mumɛ! Muxune yii funfune nan yi e ra, wudine nun gɛmɛ masolixine nan tun yi e ra. ¹⁹ Iki, Alatala, nɔɔ Ala! Nxu xunba Senakeribi yii, alogo bɔxɔ xɔnna yamanane birin xa a kolon a i tan keden peen nan Ala ra, Alatala!” ²⁰ Nayi, Esayi, Amɔsi a dii xɛmɛn yi xɛraan nasiga a faladeni Xesekiya xa, a naxa, “Isirayilaa Ala, Alatala ito nan falaxi, a naxa: N bata i ya maxandi xuiin mɛ i naxan tixi n ma Senakeribi a fe yi, Asiriya mangana. ²¹ Alatala falani ito nan tixi Senakeribi xili ma, a naxa, ‘Siyon taa fajin bata i rajaxu, a i magelema.

Yerusalɛn kaane e xunna fitifitima i xanbi ra.

²² I nde konbixi i a rayelefu?

I xuini texi nde xili ma?

I bata i yɛɛne rate kore Isirayilaa Ala sarijanxin xili ma!

²³ Fata i ya xɛrane ra,

i bata n tan Marigin konbi.

I yi a fala, i naxa,

“N ma wontoro wuyaxine xɔn,

n bata te geyane xuntagi,

Liban yamanan danne ra.

N na a suman wudi kuyene sɛgɛma nɛn,

e nun a fɔfɔ fajɪ fajine.

N sa a xuntagin najanna li

e nun a fɔtɔn fajina.

²⁴ N bata xɔjɪnne ge yamana gbɛtɛne yi, n yi e ige min.

N Misiran baa igene birin xɔrima nɛn

n na siga a xili ma waxatin naxan yi.”

²⁵ Koni, i tan Senakeribi,

i mi a kolon

a n feni itoe yɛlanxi nɛn

to mi na ra?

N yi e yitɔn xabu waxati danguxine.

Iki, n bata yamarin fi,

a rakamali,

i xa taa makantanxine lu kalaxi

alo gɛmɛ malanxine.

²⁶ E muxune sɛnbɛ mi na,

e gaxuxi, e yagixi.

E bata lu alo xɛɛ ma sɛxɛne

alo se sonle,

alo sɛxɛn fanyen ma

naxan xarama benun a xa gbo.

²⁷ Koni, n na a kolon,

i na dɔxɔ,

i na mini, i na so,

i na xɔlɔ n xili ma.

²⁸ I bata xɔlɔ n xili ma,

n yi i konbi ti xuiin mɛ.

Nanara, n nan n ma wuren birama nɛn i jɔɛni

n yi n ma karafen bira i dɛ kidine yi.

I faxi kiraan naxan xɔn,

n yi i raxɛtɛ na xɔn.’”

*Taxamasenna yi so Xesekiya yii
Esayi 37.30-32*

²⁹ “Ala yi a fala Xesekiya xa, a naxa, ‘Ito xa findi taxamasenna ra i xa: Bogiseen naxanye solixi e yete ma, ε bata ne don jɛni ito ra, na nan mɔn ligama jɛɛ famatɔni, koni jɛɛ saxandeni, ε seen sima nen, ε yi a xaba, ε yi manpa binle si,* ε yi e bogine don.

³⁰ Yuda bɔnsɔnna muxu dɔnxɛn naxanye na lu, ne mɔn e salenne raminima nen alo wudina, e bogi.

³¹ A dɔnxɛne minima nen Yerusalɛn yi, a dɔnxɛne luma nen e nii ra Siyon geyane yi. Alatala na nan ligama a xanuntenyani.’ ”

Senakeribi rajanna

Esayi 37.33-38 nun Taruxune Firinden 32.21-22

³² “Nanara, Alatala ito nan falaxi Asiriya Mangan ma iki, a naxa, ‘A mi soe taani ito yi mumɛ! A mi xalimakuli wole be yi. A mi makantan wure lefa tima a xa. A mi gbingbinna ratema a xili ma.’

³³ Alatalaa falan ni ito ra.

‘A faxi kiraan naxan xɔn a xetema nen na xɔn.

A mi soe taani ito yi mumɛ.

³⁴ N taani ito makantanma nen, n yi a rakisi n tan ma fe ra

e nun Dawuda a fe ra, n ma walikɛna.’ ”

³⁵ Na kɔɛn na, Alatalaa malekan yi mini, a muxu wuli kemɛ tonge solomasɛɛ wuli suulun faxa Asiriya kaane ganli. Yamaan to keli xɔtɔnni, e yi e binbine to. ³⁶ Nayi, Asiriya mangan Senakeribi yi a ganla rakeli, a xete Niniwa taani.

³⁷ Lɔxɔna nde, Senakeribi yi xinbi sinxi a ala Nisiroki batu banxini a batudeni, a dii xemene Adarameleki nun Sareseri yi a faxa silanfanna ra, e yi e gi siga Ararati yamanani. A dii Esaraxadon yi dɔxɔ a jɔxɔni.

20

Xesekiya a furena fe

Esayi 38.1-8

¹ Na waxatini, saya furen yi Xesekiya suxu. Nabi Esayi, Amosi a diin yi fa a fema, a yi a fala a xa, a naxa, “Alatala ito nan falaxi, a naxa, ‘I ya feene yitɔn, amasɔtɔ i faxamatɔn ni i ra, i mi fa siimaya sɔtɔma.’ ” ² Xesekiya yi a yɛɛ rafindi banxi kanken ma, a maxandini ito ti Alatala ma, a naxa, ³ “Alatala, n ma fe xa rabira i ma fa fala, n sigan ti nen i yetagi lannayaan nun bɔjɛ faniyani, naxan fan i yɛɛ ra yi, n yi na liga!” Xesekiya yi wuga han!

⁴ Benun Esayi xa keli tanden ma, Alatala yi falan ti a xa iki, a naxa, ⁵ “Xete, i yi a fala n ma yamaan mangan Xesekiya xa, i naxa, ‘I fafe Dawudaa Ala, Alatala ito nan falaxi, a naxa: N bata i ya maxandi xuiin mɛ, n bata i yɛɛgen to. N na i rakendeyama nen, benun xi saxan, i siga Alatala Batu Banxini. ⁶ N mɔn jɛɛ fu nun suulun sama nen i ya siimayaan fari. N na i tan nun taani ito xunbama nen Asiriya mangan yii, n taani ito kantanma nen, n ma fe ra, e nun Dawudaa fe ra, n ma walikɛna.’ ”

* 19:29: Wudi binla nde na yi, mɛn kaane naxanye sima, e yi naxanye bogi yitɔnma alo manpana e gbee kiini.

⁷ Na xanbi ra, Esayi yi a fala, a naxa, “E xode bogi yidinxina nde tongo.” E yi na tongo, e a sa a furen de, Xesekiya yi kendeɣa.

⁸ Xesekiya bata yi a fala Esayi xa, a naxa, “N na a kolonma taxamasenna mundun xon fa fala benun xi saxon a Alatala n nakendeɣama nen, n siga Alatala Batu Banxini?” ⁹ Esayi yi a yabi, a naxa, “Alatala naxa, i a kolonma taxamasenna naxan xon a Alatalaa falan kamalima nen: I waxi nen ba, nininna xa a maso hanma a masiga sanna ye fu teden ma?” ¹⁰ Xesekiya yi a yabi, a naxa, “Na lige nen nininna yi siga yeɛn na sanna ye fu, koni n wama nen a xa xete xanbin na sanna ye fu.” ¹¹ Nayi, Nabi Esayi yi Alatala maxandi, naxan nininna raxete xanbin na sanna ye fu Axasi a banxin teden ma, nininna bata yelin dangue denaxan na.

*Babilon xerane fe
Esayi 39.1-8*

¹² Na waxatini, Babilon Manga Baladan ma dii xemen Merodaki-Baladan yi bataxin nun finma seen nasiga Xesekiya ma, amasoto a bata yi Xesekiya fura feen me. ¹³ Xesekiya yi xerane rasene, a yi a banxin kui seene birin yita ne ra: gbeti fixen nun xemana, wudi bogi ture fajine nun latikononna nun a yenge so seene ramaradena, e nun naxan birin yi a nafulu ramaradeni. Sese mi lu Xesekiyaa banxini a mi naxan yita e ra e nun a boxon birin.

¹⁴ Nabi Esayi mon yi fa Manga Xesekiya fema, a yi a fala a xa, a naxa, “Muxuni itoe nanse falaxi i xa? E kelixi minen?” Xesekiya yi a yabi, a naxa, “E kelixi yamana makuyen nin, Babilon.” ¹⁵ Esayi mon yi a maxodin, a naxa, “E i ya banxin to nen?” Xesekiya yi a yabi, a naxa, “Seen naxanye birin n ma banxin kui, e ne birin to nen. Sese mi n ma nafulu ramaradeni, n mi naxan yitaxi e ra.” ¹⁶ Nayi, Esayi yi a fala Xesekiya xa, a naxa, “Alatalaa falan name! ¹⁷ Waxati fama, seen naxanye birin i ya banxini e nun i benbane naxanye fen han to, e ne birin xalima nen Babilon yi, sese mi luma. Alatalaa falan nan na ra. ¹⁸ E i ya dii xemena ndee tongoma nen, i yeteen naxanye sotoma, alogo e xa findi Babilon mangana banxin xeme tegenne ra.” ¹⁹ Xesekiya yi Esayi yabi, a naxa, “I Alatalaa falan naxan tixi, a fan.” A mirixi a ma, a naxa, “En luma nen boje xunbenla nun marakantanni n ma siimayani.”

Taruxune Firinden 32.32-33

²⁰ Xesekiya kewali donxene sebexi Yuda mangane taruxu kedine kui. A wekilena fe falama e nun a ige ramaraden naxan ge e nun a ige kiraan naxan ge siga igen na Yerusalen yi. ²¹ Xesekiya yi faxa. A dii xemen Manase yi ti a joxoni mangayani.

21

Manase, Yuda Mangana

¹ Manase findi mangan na a jee fu nun firinden nan ma, a jee tonge suulun e nun suulun ti mangayani Yerusalen yi. A nga yi xili Xefisiba. ² Naxan jaxu Alatala yee ra yi, a yi na liga. A yi fe xosixine liga alo siyane Alatala naxanye kedi Isirayila kaane yee ra. ³ A mon yi kidene ti geyane fari a fafe Xesekiya denaxanye kala, a yi saraxa ganden nafala Baali xa, a yi Asera kide gbindonna bitin, alo Isirayila manga Axabi a liga kii naxan yi, a yi a xinbi sin sarene bun, a yi e batu. ⁴ A yi suxure kidene ti Alatala Batu Banxini, Alatala a fala denaxan ma, a naxa, “N xinla luma Yerusalen nin.” ⁵ A yi sarene kiden ti Alatala Batu Banxini sansan firinne birin kui. ⁶ A yi a dii xemen gan saraxan na, a yi koerayaan liga, a yi so yiimatoni, a muxune dexo naxanye yi jinanne maxodinma naxanye yi falan tima barinne ra. Naxan jaxu Alatala yetagi, a lu na lige tun, a yi Ala raxolo. ⁷ A yi Asera kide gbindonna rafala, a na bitin Alatala Batu Banxini, Alatala a fala denaxan ma Dawuda nun a diin Sulemani xa, a naxa, “N bata banxini ito sugandi e nun Yerusalen Isirayila bonsonne yirene birin ye, n waxi n xinla lu feni denaxan yi habadan. ⁸ N mi Isirayila kaane masige yamanan na, n naxan soxi e benbane yii, koni fo e xa n ma yamarine birin suxu e nun n ma sariyan birin n ma walikeen Musa naxan sebexi.” ⁹ Koni, yamaan mi

e suxu mumε, Manase yi findi sabun na e lɔ ayi, Isirayila kaane yi fe naxin liga dangu siyane ra Alatala naxanye kedi e yεε ra.

¹⁰ Nayi, Alatala yi falan ti a nabine xɔn, a naxa, ¹¹ “Yuda mangan Manase bata fe xɔsixini itoe liga. A bata fe naxin liga dangu Amorine ra waxati danguxine yi, a mɔn bata Yuda kaane ti yulubin ma a suxurene xɔn. ¹² Nanara, Alatala, Isirayilaa Ala ito nan falaxi, ‘N tɔrɔn nafama nen Yerusalen kaane nun Yuda kaane ma naxan yo na a mε, a tuli madɔxɔma ayi nen. ¹³ N Yerusalen kalama nen alo n Samari taan nun Axabi a denbayaan kala kii naxan yi, n Yerusalen muxune raxɔrima nen alo lɔxɔn bama goronna ma kii naxan yi a na yifitan, a maxεtε. ¹⁴ N nan n ma yama dɔnxɛn nabejinma nen e yaxune yii, e yi e yii seene birin tongo, ¹⁵ bayo naxan naxu n yεtagi, e bata na liga, e yi n naxɔlɔ keli e benbane ramini lɔxɔn ma Misiran yamanani han to.’”

¹⁶ Manase yi sɔntare wuyaxi faha, han Yerusalen yi rafe binbine ra sa yulubin fari a Yuda kaane ti naxan ma naxan yi naxu Alatala yεε ra yi.

¹⁷ Manase kewali dɔnxene, a naxanye birin liga, a yulubin naxan liga, ne sebexi Yuda mangane taruxune kedine kui. ¹⁸ Manase yi faha, e yi a maluxun nakɔni naxan a banxin dɛxɔn, Yusaa nakɔni. A dii xεmεna Amɔn yi ti a nɔxɔni mangayani.

Amɔn, Yuda Mangana

Taruxune Firinden 33.21-25

¹⁹ Amɔn findi mangan na a nεε mɔxɔnɛn nun firinden nan ma, a nεε firin ti mangayani Yerusalen yi. A nga yi xili nen Mesulemeti, Xarusi a dii tεmεna, naxan keli Yotoba taani. ²⁰ Naxan naxu Alatala yεε ra yi, a na liga nen, alo a fafe Manase a liga kii naxan yi. ²¹ A yi sigan ti a naxin na alo a fafe, a yi suxurene batu a fafe naxanye batu, a yi a xinbi sin e bun ma. ²² A yi Alatala rabɛnin, a benbane Ala, a mi sigan ti Alatalaa kiraan xɔn. ²³ Manga Amɔn ma walikene yi yanfan so a ma, e yi sa a faha a banxini. ²⁴ Koni, naxanye yanfan so Manga Amɔn ma yamanan muxune yi ne faha, yamanan muxune yi a dii xεmεn Yosiya ti a nɔxɔni. ²⁵ Amɔn kewali dɔnxene, a naxanye birin liga, ne sebexi Yuda mangane taruxu kedine kui. ²⁶ E yi a maluxun a gaburun na, Yusaa nakɔni. A dii xεmεn Yosiya yi ti a nɔxɔni mangayani.

22

Yosiya, Yuda Mangana

Taruxune Firinden 34.1-2

¹ Yosiya findi mangan na a nεε solomasεxɛden nan ma, a nεε tonge saxan e nun keden ti mangayani Yerusalen yi. A nga yi xili Yedida, Adayaa dii tεmεna, Bɔsikati kaana. ² Naxan fan Alatala yεε ra yi, a Ala, a yi na liga, a sigan ti tinxinni alo a benba Dawuda, a mi kiraan fata siga yiifanni hanma kɔmenni.

Sariya kedina fe

Taruxune Firinden 34.8-28

³ A mangayaan nεε fu nun solomasεxɛdeni, Manga Yosiya yi sebɛli tiin Safan nasiga Alatala Batu Banxini, Asaliyaa dii xεmεna, Mesulan mamandenna. A yi a fala a xa, a naxa, ⁴ “Siga Xiliki fema, saraxarali kuntigina, a xa sa gbetin malan naxan soxi Alatala Batu Banxini e nun dε kantanne naxan nasuxi yamaan yii. ⁵ Muxun naxanye Alatala Batu Banxin wanli kuntigine ra, a xa so ne yii. Ne yi a so Alatala Batu Banxini tɔn muxune yii: ⁶ yii ra walikene nun kamudεrene nun gεmε masonle, alogo e xa wudin nun gεmε masolixine sara, e banxini tɔnɛ naxanye ra. ⁷ Koni, gbetin naxan soma e yi, muxu yo nama e maxɔdin na rawali kii ma, bayo e walima tinxinna nin.” ⁸ Nayi, Xiliki, saraxarali kuntigin yi a fala sebɛli tiin Safan xa, a naxa, “N bata sariya kedini to Alatala Batu Banxini.” Xiliki yi na kedini so Safan yii, Safan yi a xaran. ⁹ Na xanbi ra, sebɛli tiin Safan yi sa a fala mangan xa, a naxa, “Gbetin naxan yi Alatala Batu Banxini, i ya walikene bata na so walike kuntigine yii alogo e xa Alatala Batu Banxini tɔn.” ¹⁰ Sebɛli tiin Safan yi a fala mangan xa, a naxa, “Saraxaraliin Xiliki kedina nde soxi nen n yii.” Safan yi a xaran mangan yεtagi.

E yi nabi jaxanla maxodin

¹¹ Naxan yi sebexi sariya kedini kui, mangan to na me, a yi a dugine yibo a ma. ¹² Mangan yi yamarini itoe so saraxaraliin Xiliki yi e nun Safan a diina Axikan e nun Mikahu a diina Akibori nun sebeli tiin Safan nun Asaya, mangana walikena, a naxa, ¹³ “E sa Alatala maxodin nxu nun Yuda yamaan birin xa kedina fe ra naxan toxi. Alatala bata xolo gbeen ti en xili ma, amasoto yamarin naxanye sebexi kedini ito kui, en benbane mi ne suxi e yi e liga.”

¹⁴ Saraxarali Xiliki nun Axikan nun Akibori nun Safan nun Asaya yi siga nabi jaxanla Xuluda fema. A yi dxi Yerusalen Taa Nenen nin. Dugi ramaran nan yi a xemmen Salun na, Tikiwaa dii xemena, Xaraxasa mamandenna. ¹⁵ Xuluda yi a fala e xa, a naxa, “Alatala, Isirayilaa Ala ito nan falaxi, a naxa: E sa a fala e xe muxun xa naxan e rafaxi n fema, ¹⁶ e naxa, ‘Alatala ito nan falaxi, a naxa: N taron nafama nen yireni ito fari e nun a muxune, fata kedini xuine birin na Yuda mangan naxan xaranxi. ¹⁷ Bayo e bata n nabegin, e wusulanna gan ala gbetene xa, e yi n naxolo e suxurene ra e naxanye rafalaxi, na ma, n ma xolon bata gbo ayi yireni ito xili ma, a mi janje mumε!’ ¹⁸ Koni, e sa a fala Yuda mangan xa, naxan e rafaxi Alatala maxodindeni, e naxa, ‘Alatala, Isirayilaa Ala ito nan falaxi falane fe yi i naxanye mexi, a naxa: ¹⁹ I to falani itoe mexi n naxanye tixi yireni ito nun a muxune xili ma, naxanye findi jaxankatan nun dangan na, i yi sunu, i yi i magodo Alatala yetagi. Bayo i bata i ya dugine yibo i ma, i yi wuga n yetagi, n fan bata a me. Alatalaa falan ni i ra. ²⁰ Nanara, n na i luma nen i faza boje xunbenli, i maluxun boje xunbenli i ya gaburun na, n jaxankatan naxan nagodon yireni ito fari, i mi ne toma.’” E dentegeni ito sa mangan xa.

23

*Yosiya yi lanna fen Ala ra**Taruxune Firinden 34.29-32*

¹ Manga Yosiya yi Yuda fonne nun Yerusalen fonne birin malan a fema. ² A yi siga Alatala Batu Banxini, e nun Yuda xemene nun Yerusalen kaane birin nun saraxaraline nun nabine. Yamaan birin yi siga keli muxudine ma han muxu gbeene. A layiri kedini naxan to Alatala Batu Banxini, a na fala xuine birin xaran e yetagi. ³ Mangan yi tixi senbetenna xon Ala Batu Banxin so deen na, a lanna fen Alatala ra, a de xuiin tongo a xa bira Alatala foxo ra, a yi a yamarine nun a sariyane nun a tonne suxu a bojen nun a niin birin na. A na layirin fala xui sebexine rakamali na kii nin. Yamaan birin yi so layirini.

*Dinan matinxin fena Yuda yi**Taruxune Firinden 34.3-5*

⁴ Mangan yi saraxarali kuntigin Xiliki yamari, e nun saraxaraliin bonne nun saraxaraliin naxanye yi deen kantanma, a e xa seene birin namini Alatala Batu Banxini naxanye rafalaxi Baali nun Asera nun sarene birin batu seene ra. Yosiya yi sa e gan Yerusalen fari ma xene ma Kediron lanbanni, a siga e xuben na Beteli yi. ⁵ Yosiya yi kiden ki muxune kedi, Yuda mangan yi naxanye dxi alogo e xa wusulanna gan kidene yi geyane fari Yuda taane nun Yerusalen rabilinni. Kiden ki muxuni itoe yi wusulanna gan Baali nun sogen nun kiken xa e nun sare kurune nun sarene birin xa. ⁶ Yosiya yi Asera kide gbindonna ramini Alatala Batu Banxini, a yi a xali Yerusalen fari ma Kediron lanbanni, a sa a gan menni, a yi a findi xuben na, a sa a xuben woli yamanan muxune gaburune fari. ⁷ A mon yi kiden ki xeme yalundene banxine kala Alatala Batu Banxini, jaxanle yi domane degema denaxan yi Asera batu seen na. ⁸ Yosiya yi Yuda taane saraxaraline birin maxili, a yi taan kidene raxosi, saraxaraline yi wusulanna ganma denaxanye yi, keli Geba ma han Beriseba, a yi taan kidene kala taan so deene ra, a gbengbenna, denaxan yi taan kuntigin Yosuwe a deen na taan so deen komenna ma. ⁹ Taan kiden ki muxune mi yi sigama Alatala Batu Banxini Yerusalen yi, koni e yi buru tetaren donma alo saraxaraline. ¹⁰ Mangan yi Tofeti raxosi Ben-Hinon lanbanni, alogo muxu yo nama fa a dii xemmen hanma a dii temen gan Molo ko suxuren binya feen na. ¹¹ Yuda mangan soon naxanye findi sogen batu seene

ra, Yosiya yi ne ba Alatala Batu Banxini so dæen dæxøn. E yi sansanna nde nan kui kuntigin Natan-Meleki a banxin dæxøn. Na xanbi ra, Yosiya yi wontorone gan e yi sogen batun naxanye ra. ¹² Yuda mangane bata yi kiden ti Axasi a kore banxin xuntagi. Yosiya yi ne birin kala e nun Manase kiden naxanye ti Alatala Batu Banxini sansan firinne kui. A yi ne ba menni, a yi e kala, a yi e dungi dungere woli Kedirøn lanbanni. ¹³ Isirayila mangan Sulemani taan kiden naxanye ti Yerusalen sogeteden binni Maraxøri Geyaan yiifanna ma, mangan yi ne raxøri. Sulemani yi ne tixi Asitarate nan xa Sidøn kaane ala e nun Kemosi, Moyaba kaane ala e nun Mølkø, Amonine ala. ¹⁴ Yosiya yi Asera kide gbindonne nun kide gemene kala, e yi denaxan yi a menna rafe muxu xønne ra.

Dinan matinxin fena Isirayila yi

¹⁵ Saraxa ganden nun taan kiden naxan yi Beteli yi, a yi ne fan nabira. Nebati a dii xemen Yerobowan naxan Isirayila kaane ti yulubin ma, na nan na kiden nafala. Yosiya yi kiden gan han a findi xuben na. A møn yi Asera kide gbindonna fan gan.

¹⁶ Nayi, Yosiya yi a yæe rakønin, a yi gaburune to geyaan ma menni, a yi walikene rasiga muxu xønne tongodeni gaburune ra, a sa e gan saraxa ganden fari alogo a xa men naxøsi, fata Alatalaa falane ra sayiban naxanye fala lan feni itoe ma.* ¹⁷ Manga Yosiya yi a fala, a naxa, “N gemæ gbeen mundun toma ito ra?” Taan muxune yi a yabi, e naxa, “Sayiban gaburun na a ra, naxan keli Yuda yi, naxan falane ti Beteli saraxa ganden xili ma, i feen naxanye ligaxi iki.” ¹⁸ A yi a fala e xa, a naxa, “E a lu menni, muxu yo nama a yiin din na sayiban xønne ra!” Nayi, e yi a xønne ramara menni e nun nabi bonna xønne naxan keli Samari taani.

Taruxune Firinden 34.6-7

¹⁹ Yosiya møn yi taan kide banxine birin kala naxanye yi Samari taane yi, Isirayila mangane naxanye ti, e yi Ala raxølo. Yosiya yi a liga alo a liga Beteli yi kii naxan yi. ²⁰ Yosiya yi taan kiden ki muxune birin køe raxaba e saraxa gandene fari, a yi muxu xønne gan ne fari. Na xanbi ra, a yi xetæ Yerusalen yi.

Halagi Tiin Dangu Løxøn Sanla

Taruxune Firinden 35.1,18-19

²¹ Mangan yi yamarini ito fi yamaan birin ma, a naxa, “E Halagi Tiin Dangu Løxøn Sanla† raba Alatala binya feen na, e Ala, alo a sebexi layiri kedìn kui kii naxan yi.”

²² Halagi Tiin Dangu Løxøn Sanli ito sifan munma yi liga singen, keli kitisane waxatin ma Isirayila yi e nun Isirayila mangane nun Yuda mangane løxøne birin yi. ²³ Manga Yosiya jæe fu nun solomasexæ nan yi a ra a Halagi Tiin Dangu Løxøn Sanli ito rabe Yerusalen yi Alatala xa.

Yosiyaa mangayaan nañanna fe

Taruxune Firinden 35.20-36.1

²⁴ Naxanye yi jinanne maxødinma e nun naxanye yi falan tima barinne ra, Yosiya yi ne birin faxa. A yi ke suxure nun suxure sawurane kala, e nun fe xøsixin naxanye birin yi Yerusalen nun Yuda yamanani. A na liga nen alogo a xa sariyan nakamali naxanye kedìn kui saraxaraliin Xiliki naxan to Alatala Batu Banxini. ²⁵ Yosiya jøxøn munma yi lu na singen mangane ye, a bira nen Alatala føxø ra a bønæn birin na, a niin birin yi, e nun a senben birin yi, fata Musaa sariyan birin na. A tan dangu xanbini, a maligan mi lu na mume!

²⁶ Koni, Alatala mi xetæ a xølo gbeen føxø ra Yuda xili ma Manase a fe ra naxan a Alatala raxølo. ²⁷ Alatala yi a fala, a naxa, “N Yuda bama nen n yetagi alo n na Isirayila ba n yetagi kii naxan yi. N Yerusalen wolima ayi nen n taan naxan sugandi, e nun banxina n na a fala

* 23:16: Na sayibana fe møn sebexi Mangane Singen 13.2 kui. † 23:21: Halagi Tiin Dangu Løxøn Sanla: Musaa waxatini, Ala fitina feen nafa nen Firawona yamaan ma, malekan yi fa e dii singene birin faxa køe kedenna ra. Koni, Isirayila kaane yi saraxa wunla xuya e banxine dæ wudine ma, saya malekan yi dangu e xun ma. Na feen sanla ni ito ra. A mato Xørøyaan 12.1-13 kui.

banxin naxan ma, n naxa, ‘N xinla luma be nin.’ ” ²⁸ Yosiya kewali dɔnxene, a naxanye birin liga, ne sebexi Yuda mangane taruxu kedine kui.

²⁹ A waxatini, Neko, Misiran mangan yi siga Asiriya Mangan xili ma Efirati baan binni. Manga Yosiya yi siga a ralandeni. Misiran mangan Neko to a to tun, a yi a faxa Megido taani. ³⁰ Yosiya walikene yi a binbin xali wontoron kui, e yi keli Megido taani siga Yerusalen yi, e sa a maluxun a gaburun na. Yamanan muxune yi a dii xemɛn Yehowaxasi tongo, e turen sa a xunni, e yi a findi mangan na a fafe ɲɔxɔni.

Yehowaxasi, Yuda Mangana

Taruxune Firinden 36.2-4

³¹ Yehowaxasi findi mangan na a ɲɛɛ mɔxɔɲɛn nun saxanden nan ma, a yi kike saxan ti mangayani Yerusalen yi. A nga yi xili Xamutali, Yereimi a dii temena, Libina kaana. ³² Naxan ɲaxu Alatala yɛɛ ra yi, a yi na liga alo a benbane a liga kii naxan yi. ³³ Misiran Mangan Neko yi yɔlɔnxɔnna sa a ma Ribila taani, Xamata yamanani, alogo a nama fa mangayaan liga Yerusalen yi mumɛ, a yi mudu gbeti fixɛn kilo wuli saxan kemɛ naanin nun xemaa kilo tonge saxan nun naanin sa yamanan fari. ³⁴ Misiran mangan Neko yi Yosiya dii xemɛna Eliyakimi dɔxɔ mangan na a fafe ɲɔxɔni, a yi a xinla masara a Yehoyakimi. A yi Yehowaxasi suxu, a siga a ra Misiran yi, a sa faxa denaxan yi. ³⁵ Yehoyakimi yi gbetin nun xemaa so Misiran mangan yii, koni a yi mudu gbetin maxili yamanan na, fata Misiran mangana yamarin na, yamanan yamaan birin lan a xa gbetin nun xemaa naxan ba a na fala, a lan a xa naxan so Misiran mangan Neko yii.

Yehoyakimi, Yuda Mangana

Taruxune Firinden 36.5-8

³⁶ Yehoyakimi findi mangan na a ɲɛɛ mɔxɔɲɛn nun suulunden nan ma, a yi ɲɛɛ fu nun keden ti mangayani Yerusalen yi. A nga yi xili Sebuda, Pɛdayaa dii temena, keli Ruma taani. ³⁷ Naxan ɲaxu Alatala yɛɛ ra yi, a yi na liga alo a benbane a liga kii naxan yi.

24

¹ Babilɔn Mangan Nebukadanesari so yengeni Yehoyakimi waxatin nin. Yehoyakimi yi lu Nebukadanesari a nɔɔn bun ɲɛɛ saxan, koni a mɔn murute nɛn Nebukadanesari xili ma. ² Nayi, Alatala yi Babilɔn kaane ganla rasiga a xili ma, e nun Arami kaane nun Moyaba kaane nun Amonine ganle, a yi ne birin nasiga Yuda xili ma a kaladeni, fata Alatalaa falan na a naxan ti a walikene xɔn, nabine. ³ Na fata Alatalaa yamarin nan tun na, naxan yi waxi Yuda ba feni a yetagi Manase a yulubine fe ra. ⁴ Manase bata yi sɔntare wuyaxi faxa, a yi Yerusalen rafe a fe ɲaxine ra. Alatala mi wa a mafelu feni mumɛ!

⁵ Yehoyakimi kewali dɔnxene, a naxanye birin liga, ne sebexi Yuda mangane taruxu kedine kui. ⁶ Yehoyakimi yi faxa. A dii xemɛn Yoyakin yi ti a ɲɔxɔni mangayani. ⁷ Misiran mangan mi fa mini a yamanani, bayo Babilɔn mangan bata yi a bɔxɔn birin tongo keli Misiran baani han sa dɔxɔ Efirati baan na.

Yoyakin, Yuda Mangana

Taruxune Firinden 36.9-10

⁸ Yoyakin findi mangan na a ɲɛɛ fu nun firinden nan ma, a kike saxan ti mangayani Yerusalen yi. A nga yi xili Nexusuta, Yerusalen kaana Elanatan ma dii temena. ⁹ Naxan ɲaxu Alatala yɛɛ ra yi, a yi na liga alo a benbane a liga kii naxan yi. ¹⁰ Na waxatini, Babilɔn mangan Nebukadanesari a walikene yi siga Yerusalen xili ma, e yi taan nabilin yengeni. ¹¹ Babilɔn mangan Nebukadanesari yetɛɛn yi fa taan yetagi, a walikene yi na yenge. ¹² Nayi, Yuda mangan Yoyakin yi siga, a sa a yetɛ dentɛge Babilɔn mangan xa, e nun a nga nun a walikene nun a mangane nun a kuntigine. Yoyakin a mangayaan ɲɛɛ solomasɛɛdeni, Babilɔn mangan yi a suxu. ¹³ Nebukadanesari yi nafunla birin ba Alatala Batu Banxini e nun manga banxin nafunle, Isirayila mangan Sulemani xema goronna naxanye birin nafala Alatala banxini, a ne kala, alo Alatala a falaxi kii naxan yi. ¹⁴ Nebukadanesari yi Yerusalen kaane birin xali suxuni, kuntigine nun sofane, e birin malanxina muxu wuli fu sa yiirawanle nun xabune birin fari. A yiigelitɔne nan

tun lu yamanani. ¹⁵ Nebukadanesari yi Yoyakin xali Babilon yi, a yi mangana nga suxu Yerusalen yi siga Babilon yi e nun mangana naxanle nun a kuntigine nun a yamanan muxu gbeene. ¹⁶ Babilon mangan mon yi sofa kendene birin xali konyiyani Babilon yi, muxu wuli solofere e nun yiirawanle nun xabune, muxu wuli keden. ¹⁷ Babilon mangan yi Yoyakin soxo Matani findi mangan na a joxoni, a naxan xili masara a Sedeki.

Sedeki, Yuda Mangana

Yeremi 52.1-3 nun Taruxune Firinden 36.11-12

¹⁸ Sedeki findi mangan na a jee moxonen nun kedenden nan ma, a yi jee fu nun keden ti mangayani Yerusalen yi. A nga yi xili nen Xamutali, Yeremi a dii temena, Libina kaana. ¹⁹ Naxan naxu Alatala yee ra yi, a yi na liga alo Yehoyakimi a liga kii naxan yi. ²⁰ Na liga Alatala xolon nan ma fe ra Yerusalen nun Yuda xili ma, a yi waxi naxanye ba feni a yetagi. Sedeki fan yi murute Babilon mangan xili ma.

25

Yeremi 39.1-7 nun 52.4-11

¹ Sedeki a mangayaan jee solomanaaninden kike fuden xi fude lxonni, Babilon mangan Nebukadanesari nun a ganla birin yi fa Yerusalen xili ma, a yi daaxadeni ton a yetagi, e yi yire makantanxine ti a rabilinna birin yi. ² E lu taan yenge han Manga Sedeki a mangayaan jee fu nun kedendena. ³ Na jeen kike naaninden xi solomanaaninde lxonni, kamen yi gbo ayi taani, donse mi yi fa yamanan muxune yii. ⁴ Nayi, Babilon ganla yi taan yinna yirena nde rabira. Koen na, hali Babilon kaane to yi taan nabilinxi, Yuda sofane birin yi e gi, e dangu taa makantan yin firinne longonna ra, e sa mini taan so deen na mangana nakoon dexon. Sofane yi e gi, e nun mangan yi siga Araba tonbonna lantaan mabinni. ⁵ Koni, Babilon sofa ganla yi mangan sagatan, e sa a li Yeriko meremerene yi, a ganla birin yi xuya ayi, e yi e masiga a ra. ⁶ E yi mangan suxu, e siga a ra Babilon mangan fema Ribila taani, e yi sa a makiti menni. ⁷ E Sedeki a diine ke raxaba a yetagi, e mon yi Sedeki yee soxonje ayi, e yi a xidi sula yolonxonna ra, e siga a ra Babilon yi.

Yerusalen kala fena

Yeremi 39.8-10 nun 52.12-27 e nun Taruxune Firinden 36.17-21

⁸ Kike suulunden xi soloferede lxonni, Babilon mangan Nebukadanesari a mangayaan jee fu nun solomanaaninden ma, mangan kantan muxune xunna Nebusaradan, Babilon mangana kuntigina nde yi so Yerusalen yi. ⁹ A yi teen so Alatala Batu Banxin na e nun mangana banxin nun Yerusalen banxine birin. A yi banxi kendene birin gan. ¹⁰ Babilon sofa ganla naxan birin yi mangan kantan muxune xunna foxo ra, ne yi Yerusalen yinne kala. ¹¹ Muxu donxen naxanye yi luxi taani, mangan kantan muxune xunna Nebusaradan yi ne xali konyiyani, naxanye bata yi e yete sa Babilon mangan sagoni e nun yama donxena. ¹² Koni mangan kantan muxune xunna yi yiigelitona ndee lu yamanani alo manpa bili siine nun xee biine.

¹³ Sula senbetenna naxanye yi Alatala Batu Banxini, Babilon kaane yi ne kala, e nun ige maxali wontorone nun ige ramara se sula daxi gbeena, e yi siga na sulan na Babilon yi. ¹⁴ E yi tundene nun tee ko seene nun lenpu ratu seene nun se sa lefane birin tongo e nun wali se sula daxin naxanye birin yi rawalima Ala Batu Banxini. ¹⁵ Mangan kantan muxune xunna mon yi wusulan gan seene nun wuli xuya goronne tongo, xema daxine nun gbeti fixe daxine birin. ¹⁶ Senbeten firinna nun ige ramara se gbeen nun ige maxali wontorone Sulemani naxanye rafala Alatala Batu Banxin xa, ne birin sula daxin nan yi a ra naxanye binyen xasabin mi yi noe yate. ¹⁷ Senbeten kedenna yi mate nongonna ye fu nun solomasexe, kondeni yi a xunna, naxan yi mate nongonna ye saxan, a kondeni yi rayabuxi sula yolonxon yalane nun girenada wudi bogi sawura sula daxine nan na. Senbeten firinden fan yi na kii nin e nun a rayabu kiina.

¹⁸ Mangan kantan muxune xunna yi saraxarali kuntigin Seraya suxu, e nun saraxarali firinden Sofoni nun deen kantan muxu saxanne. ¹⁹ A yi sofa kuntigina nde suxu e nun xeme suulun mangana muxune ye naxanye yi taani, e nun sofa kuntigina sebeli tiina,

naxan yi sofa nenene xinle seβema, e nun Yuda kaane muxu tonge senninna naxanye yi taani. ²⁰ Mangan kantan muxune xunna Nebusaradan yi e tongo, a siga e ra Babilon mangan fema Ribila taani. ²¹ Babilon Mangan yi yamarin fi, e yi e faxa Ribila taani Xamata yamanani. Yuda kaane siga konyiyani na kii nin, e makuya e yamanan na.

Gedali, Yuda yamana kann

Yeremi 40.7-41.18

²² Babilon mangan Nebukadanesari yi Yuda yamanan muxu donxene sa Gedali a yamarin bun ma, Axikan ma dii xemena, Safan mamandenna. ²³ Sofa kuntigine nun e sofane birin to na me, a Babilon mangan bata Gedali findi yamana kann ra, e yi siga Gedali fema Misipa taani, Netaniyaa dii xemnen Yisimayeli nun Kareyaa dii xemnen Yoxanan nun Tanxumeti a dii xemnen Seraya Netofa kaan nun Maka kaana dii xemnen Yaasaniya, e nun e ganle. ²⁴ Gedali yi a kolɔ e nun e ganle xa, a naxa, “E nama gaxu sese ra Babilon kaane kuntigine fe ra, e lu yamanani, e wali Babilon mangan xa, e herin sotoma nen.” ²⁵ Koni, jenen kike soloferedeni, Netaniyaa dii xemnen Yisimayeli, Elisama mamandenna, mangan xabilan muxuna nde, na yi fa, muxu fu biraxi a foxo ra, e yi Gedali faxa, e nun Yuda kaane nun Babilon kaan naxanye yi a fema Misipa taani. ²⁶ Nayi, yamanan muxune birin, yiigelitone nun nafulu kanne, e nun sofa kuntigine yi keli, e siga Misiran yi, bayo e yi gaxuxi Babilon kaane yee ra.

Yoyakin mini feen kasoon na

Yeremi 52.31-34

²⁷ Yuda mangan Yoyakin suxun jee tonge saxan e nun soloferedeni, Babilon mangana Ewili-Merodaki a mangayaan jee foloni, a yi hinan Yuda mangan Yoyakin na, a yi a ramini kasoon na, na jenen kike fu nun firinden xi maxonen nun soloferede laxonni. ²⁸ A yi fala fajan ti a xa. Mangan bonna naxanye yi a fema Babilon yi, a yi a tiden mate ne birin xa. ²⁹ A yi a kasorasa dugine masara, Yoyakin yi a dege mangana tabanla ra a siimayaan birin yi. ³⁰ A makoon yi seen naxanye ma lxo yo lxo, mangan yi lu ne soe a yii a siimayaan birin yi.

Taruxune Singena Yuda Mangane Fe Taruxune

Kitabun yire firinna naxanye xili “Taruxune,” ne Yuda bənsənnə mangane nan ma fe falama. Taruxune Singena Isirayila kaane benbane bari feen nan falama keli N Benba Adama ma han sa dəxə Dawuda sayaan waxatin na. Manga Dawuda fe taruxun nan Kitabun yireni ito kui, yanyina nde jεε wuli keden jəxən benun Yesu xa bari. Taruxune Singen nun Samuyeli Firinden nun Mangane Singen kitabu yirene e maliga yire wuyaxi yi.

Isirayila kaane benbane

¹ Adama nan Seti sətə. Seti yi Enosi sətə. Enosi yi Kenan sətə. ² Kenan yi Mahalaleli sətə. Mahalaleli yi Yarədi sətə. ³ Yarədi yi Xenəki sətə. Xenəki yi Matusela sətə. Matusela yi Lemeki sətə. ⁴ Lemeki yi Nuhan sətə. Nuhan yi Semi nun Xami nun Yepeti sətə.

Dunuja Fəlon 10.2-20

⁵ Yepeti a diine xinle ni itoe ra: Gomere nun Magogo nun Madayi nun Yawani nun Tubali nun Meseki nun Tirasi.

⁶ Gomere a diine xinle ni itoe ra: Asikenasi nun Rifati nun Togarama.

⁷ Yawani a diine xinle ni itoe ra: Elisaha nun Tarasisi nun Sipiri nun Rodanimi.

⁸ Xami a diine xinle ni itoe ra: Kusi nun Misiran nun Puti nun Kanan. ⁹ Kusi a diine xinle ni itoe ra: Seba nun Xawila nun Sabata nun Raama nun Sabiteka. Raama diini itoe nan sətə: Saba nun Dedan. ¹⁰ Kusi yi Nimirodi bari. Na findi yengeso belebelen nan na dunuja yi. ¹¹ Misiran yi diine sətə naxanye findixi Ludu kaane nun Anami kaane nun Lehaba kaane nun Nafatu kaane nun ¹² Patirusu kaane nun Kasaluxu kaane nun Kafatoro kaane ra. Filisitine benbane nan Kafatoro kaane ra. ¹³ Kanan yi a dii singen Sidən sətə e nun gbeteje naxanye findixi Xitine nun ¹⁴ Yebusu kaane nun Amorine nun Girigasane nun ¹⁵ Xiwine nun Arakane nun Sini kaane nun ¹⁶ Arawada kaane nun Semara kaane nun Xamata kaane ra.

Dunuja Fəlon 10.21-31 nun 11.10-27

¹⁷ Semi a diine xinle ni itoe ra: Elan nun Asuri nun Arapaxadi nun Ludu e nun Arami. Arami a diine ni i ra: Yusu nun Xulu nun Geteri e nun Meseki.

¹⁸ Arapaxadi yi Selaxa sətə. Selaxa yi Eberi sətə. ¹⁹ Eberi yi dii xeme firin sətə. Keden xili Pelegi* bayo dunuja yitaxun a waxatin nin. A xunyen xili Yokatan.

²⁰ Yokatan ma diine ni i ra: Alomodadi nun Selefa nun Xasaramaweti nun Yera nun ²¹ Hadoran nun Yusali nun Dikila nun ²² Ebali nun Abimayeje nun Saba nun ²³ Ofiri nun Xawila nun Yobabo. Yokatan ma diine nan ne ra.

²⁴ Semi yi Arapaxadi sətə. Arapaxadi yi Selaxa sətə. ²⁵ Selaxa yi Eberi sətə. Eberi yi Pelegi sətə. Pelegi yi Rewu sətə. ²⁶ Rewu yi Serugu sətə. Serugu yi Nahori sətə. Nahori yi Tera sətə. ²⁷ Tera yi Iburama sətə naxan findixi Iburahima ra.

Nabi Iburahimaa diine

Dunuja Fəlon 25.12-16

²⁸ Iburahima yi Isiyaga nun Sumayila sətə. ²⁹ Sumayilaa dii singen yi xili nen Nebayoti. Kedari nun Adibeli nun Mibisan nun ³⁰ Misema nun Duma nun Masa nun Xadada nun Tema nun ³¹ Yeturi nun Nafisi nun Kedema, Sumayilaa diine nan yi ne fan na.

Dunuja Fəlon 25.1-4

³² Iburahima a konyi jaxanla† Keturaa dii xemene xinle ni itoe ra a naxanye bari Iburahima xa: Simiran nun Yokan nun Medan nun Midiyan nun Yisebaki nun Suwa.

* 1:19: Pelegi bunna neen fa fala “Mayitaxunna.” † 1:32: Konyi jaxanle sariyan sebexi Xəryaan 21.7-11 kui. Konyin na a ra a naxan sətə a jaxanla ra.

Yokan yi Saba nun Dedan sɔtɔ. ³³ Midiyan yi Efa nun Efere nun Xanɔki nun Abida nun Elida sɔtɔ. Keturaa diine nan e birin na.

Dunuɲa Fɔlɔn 36.10-14

³⁴ Iburahima yi Isiyaga sɔtɔ. Isiyaga yi Esayu nun Isirayila sɔtɔ.

³⁵ Esayu a diine xinle ni itoe ra: Elifasi nun Reyuli nun Yewusi nun Yalami nun Kora.

³⁶ Elifasi a diine xinle ni itoe ra: Teman nun Omaru nun Sefo nun Gatami nun Kenasi nun Timina nun Amaleki.

³⁷ Reyuli a diine xinle ni itoe ra: Naxati nun Sera nun Sama nun Misa.

Dunuɲa Fɔlɔn 36.20-28

³⁸ Seyiri a diine xinle ni itoe ra: Lotan nun Sobali nun Sibeyon nun Ana nun Dison nun Eseri nun Disan.

³⁹ Lotan yi Xori nun Homami sɔtɔ. Lotan magilɛn yi xili nɛn Timina.

⁴⁰ Sobali yi Aliyan nun Manaxati nun Ebali nun Sefi nun Onan sɔtɔ.

Sibeyon yi Aya nun Ana sɔtɔ.

⁴¹ Ana yi Dison sɔtɔ.

Dison yi Xamaran nun Eseban nun Itiran nun Keran sɔtɔ.

⁴² Eseri yi Bilihan nun Saawan nun Yaakan sɔtɔ.

Disan yi Yusu nun Aran sɔtɔ.

Dunuɲa Fɔlɔn 36.31-43

⁴³ Mangane nan itoe ra naxanye yi Edɔn yamanan xun na benun Isirayila kaane xa mangan sɔtɔ waxatin naxan yi. Beyori a diin Bela yi findi manga singen na, naxan ma taan yi xili Dinhaba. ⁴⁴ Bela to faxa, Seraa diin Yobabo, Bosara kaan yi findi mangan na. ⁴⁵ Yobabo to faxa, Xusama, naxan yi kelixi Teman yamanani, na yi findi mangan na. ⁴⁶ Xusama to faxa, Bedadaa diin Xadada yi findi mangan na. A taan nan Midiyan kaane nɔ Moyaba bɔxɔni. A taan yi xili nɛn Abiti. ⁴⁷ Xadada to faxa, Masareka kaan Samala yi findi mangan na. ⁴⁸ Samala to faxa, Sayuli yi findi mangan na, naxan yi kelixi Rehoboti taani baan dɛ. ⁴⁹ Sayuli to faxa, Akibori a diin Baali-Xanan yi findi mangan na. ⁵⁰ Baali-Xanan to faxa, Xadada yi findi mangan na. A taan yi xili nɛn Pawu. A naxanla yi xili nɛn Mehetabeli, Matiredi a dii tɛmena, Mesahabi mamandenna.

⁵¹ Xadada to faxa, muxuni itoe nan findi Edɔn mangane ra: Manga Timina nun Manga Aliwa nun Manga Yeteti nun ⁵² Manga Yoholibama nun Manga Ela nun Manga Pinon nun ⁵³ Manga Kenasi nun Manga Teman nun Manga Mibisari nun ⁵⁴ Manga Magadiyeli nun Manga Irami. Ne nan yi Edɔn mangane ra.

2

Isirayila yixɛtɛne

Dunuɲa Fɔlɔn 35.23-26

¹ Isirayilaa diine xinle ni itoe ra: Ruben nun Simeyɔn nun Lewi nun Yuda nun Isakari nun Sabulon nun ² Dan nun Yusufu nun Bunyamin nun Nafatali nun Gadi nun Aseri.

Ruti 4.18-22 Matiyu 1.3-6

³ Yuda a diine xinle ni itoe ra: Eri nun Onan nun Selaxa. Kanan kaa naxanla nde nan na dii saxanne bari a xa, Suyaa dii tɛmena. Yudaa dii singena Eri yi fe naxin liga Alatala yɛɛ ra yi. A yi a faxa na ma. ⁴ Yuda mamuxun Tamari yi Peresi nun Sera bari a xa. Yuda dii suulun sɔtɔ na kii nin.

⁵ Peresi yi Xesirɔn nun Xamuli sɔtɔ. ⁶ Sera yi dii suulun sɔtɔ: Simiri nun Etani nun Heman nun Kalikɔli nun Dara. ⁷ Karimi yi Akan sɔtɔ, naxan tinxintareyaan liga Isirayila ra, a to se ratɔnxine tongo. ⁸ Etani yi Asari sɔtɔ.

⁹ Xesirɔn yi Yerameeli nun Rami nun Kalebi* sɔtɔ.

¹⁰ Rami yi Aminadabo sɔtɔ. Aminadabo yi Naxason sɔtɔ, naxan findi Yuda bɔnsɔnna kuntigin na. ¹¹ Naxason yi Salimon sɔtɔ. Salimon yi Boosu sɔtɔ. ¹² Boosu yi Obedi sɔtɔ. Obedi yi Yese sɔtɔ. ¹³ Yese a dii xɛmene xinle ni itoe ra: Eliyabi nan yi a dii singen na, a firindena Abinadabo, a saxandena Simeya, ¹⁴ a naanindena Nataneli, a suulundena

* 2:9: Kalebi mɔn xili nɛn Kelubayi.

Radayi, ¹⁵ a sennindena Osemi, a soloferedena Dawuda. ¹⁶ Yese a dii temene xinle ni itoe ra: Seruya nun Abigayili. Seruya yi dii xeme saxan soto: Abisayi nun Yowaba nun Asaheli. ¹⁷ Abigayili yi Amasa soto Yeteri xa, naxan fataxi Sumayila bonsonna ra.

¹⁸ Xesiron ma diin Kalebi a naxanle Asuba nun Yeriyo, ne yi diini itoe bari Kalebi xa: Yesere nun Sobaba nun Aradon. ¹⁹ Asuba to faha, Kalebi yi Efarata doko, a yi Xuru bari a xa. ²⁰ Xuru yi Yuri soto. Yuri yi Besaleli soto. ²¹ Daxen na, Xesiron to jee tonge sennin soto, a yi Galadi benban Makiri a dii temen doko, a yi a kolon naxanla ra. E yi Segubu soto. ²² Segubu yi Yayiri soto, naxan findi taa mokojeen nun saxan xun na Galadi yamanani. ²³ Koni, Gesuri kaane nun Arami kaane yi Yayiri taane tongo e nun Kenata taan nun a rabilinne, e birin malanxina taa tonge sennin. Makiri yixetene nan ne birin na, naxan Galadi masege.

²⁴ Xesiron to faha Kalebi-Efarata taani, a naxanla Abiya yi Asexuri bari a xa, naxan Tekowa taan masege. ²⁵ Xesiron ma dii singen Yerameeli a diine ni i ra: a dii singen Rami nun Buna nun Oreni nun Osemi nun Axiya. ²⁶ Yerameeli a naxalan bodena Atara yi Onan bari. ²⁷ Yerameeli a dii singen Rami a diine xinle ni itoe ra: Masi nun Yamin nun Ekeri. ²⁸ Onan yi Samayi nun Yada soto. Samayi yi Nadaba nun Abisuri soto. ²⁹ Abisuri a naxanla Abixali yi Axaban nun Molidi soto. ³⁰ Nadaba yi Seleda nun Apayimi soto. Seleda yi faha diitayani. ³¹ Apayimi yi Yisi soto. Yisi yi Sesan soto. Sesan yi Axalayi soto. ³² Samayi xunyen Yada yi Yeteri nun Yonatan soto. Yeteri yi faha diitayani. ³³ Yonatan yi Peleti nun Sasa soto. Yerameeli yixetene nan ne ra. ³⁴ Sesan mi dii xeme yo soto fo dii temene. A konyi xemen Misiran kaan yi xili nen Yara. ³⁵ Sesan yi a dii temen fi a konyi xemen Yara ma. A yi Atayi bari a xa. ³⁶ Atayi yi Natan soto. Natan yi Sabadi soto. ³⁷ Sabadi yi Efilali soto. Efilali yi Obedi soto. ³⁸ Obedi yi Yehu soto. Yehu yi Asari soto. ³⁹ Asari yi Xesi soto. Xesi yi Eleyasa soto. ⁴⁰ Eleyasa yi Sisimayi soto. Sisimayi yi Salun soto. ⁴¹ Salun yi Yekamiya soto. Yekamiya yi Elisama soto.

⁴² Yerameeli xunyen Kalebi a dii singen yi xili Mesa. Mesa yi Sifi nun Maresa soto, naxan findixi Xebiron kaane benban na. ⁴³ Xebiron yi Kora nun Tapuwa nun Rekemi nun Sema soto. ⁴⁴ Sema yi Raxami soto. Raxami yi Yorekami soto. Rekemi yi Samayi soto. ⁴⁵ Samayi yi Mayon soto. Mayon yi Beti-Suru soto. ⁴⁶ Kalebi a konyi naxanla† Efa yi Xarani nun Mosa nun Gasesi bari a xa. Xarani yi Gasesi soto. ⁴⁷ Yadayi a diine xinle ni itoe ra: Regemi nun Yotami nun Gesana nun Peleti nun Efa nun Saafi. ⁴⁸ Kalebi a konyi naxanla Maka yi Seberi nun Tirana bari a xa. ⁴⁹ Maka mon yi Madamanna fafe Saafi bari e nun Sewa, Makabena nun Gibeya fafe. Kalebi a dii temen yi xili Akasa.

⁵⁰ Kalebi yixete gbete ye nan itoe fan na. A naxanla Efarataa dii singen Xuru a diine ni i ra: Sobali naxan Kiriyati-Yeyarin taan masege, ⁵¹ Salima naxan Betelemi taan masege e nun Xarefi naxan Beti-Gaderi taan masege. ⁵² Sobali naxan Kiriyati-Yeyarin taan masege, na yixetene ni i ra: Harowe nun Menuhoti kaane foko kedenna nun ⁵³ Kiriyati-Yeyarin xabilan muxun naxanye findixi Yitirine nun Putine nun Sumane nun Miserayine ra. Ne nan findixi Sora taan muxune nun Esetayoli taan muxune ra. ⁵⁴ Salima yixetene ni i ra: Betelemi kaane nun Netofa kaane nun Atiroti-Beti-Yowaba kaane nun Manaxati kaane foko kedenna nun Sorine nun ⁵⁵ sebelitine xabilan naxanye yi doko Yabesa taani e nun Tiratine nun Simeyatane nun Sukatine. Kenine nan ne ra, naxanye fataxi Xamati ra, Rekabu a denbayaan benbana.

3

Manga Dawudaa diine

Samuyeli Firinden 3.2-5

¹ Dawuda diin naxanye bari Xebiron taani, ne ni i ra. A dii singen yi xili nen Aminon, naxan nga yi findixi Yeserele kaana Axinowami ra. A dii firinden yi xili Daniyeli, naxan nga yi Karemele kaana Abigayili ra. ² A saxanden yi xili Abisalomi, naxan nga yi findixi

† 2:46: Konyi naxanle sariyan sebexi Xaroyaan 21.7-11 kui. Konyin na a ra, a naxan soto a naxanla ra.

Gesuri taan Manga Talamayi a dii temen Maka ra. A naaninden yi xili Adoniya, naxan nga yi findixi Xagiti ra. ³ A suulunden yi xili Sefati, naxan nga yi findixi Abitali ra. A senninden yi xili Yitireyami, naxan nga yi Egela ra. ⁴ Dii senninni itoe barixi Xebiron taan nin Dawudaa mangayaan naba denaxan yi j̄e solofere kike sennin. A yi mangayaan naba Yerusalen taani j̄e tonge saxan j̄e saxan.

⁵ Amiyeli a dii temen Batiseba dii naaninni itoe nan s̄o Dawuda xa Yerusalen yi: Simeya nun Sobaba nun Natan nun Sulemani. ⁶ Dawuda m̄n dii xeme solomanaanin gbeteje s̄o nen: Yibixari nun Elisawa nun Elifeleti nun ⁷ Noga nun Nefegi nun Yafiya nun ⁸ Elisama nun Eliyada nun Elifeleti. ⁹ Dawudaa dii xemene nan ne ra. Konyi j̄axanle* diin naxanye bari a xa, ne mi ne ye. Tamari nan yi e magilen na.

Yuda Mangane

¹⁰ Sulemani nan Robowan s̄o. Robowan yi Abiya s̄o. Abiya yi Asa s̄o. Asa yi Yosafati s̄o. ¹¹ Yosafati yi Yehorami s̄o. Yehorami yi Axasiya s̄o. Axasiya yi Yowasa s̄o. ¹² Yowasa yi Amasiya s̄o. Amasiya yi Asari s̄o. Asari yi Yotami s̄o. ¹³ Yotami yi Axasi s̄o. Axasi yi Xesekiya s̄o. Xesekiya yi Manase s̄o. ¹⁴ Manase yi Am̄n s̄o. Am̄n yi Yosiya s̄o. ¹⁵ Yosiya a dii singen findi Yoxanan nan na, a dii firindena, Yehoyakimi, a saxandena, Sedeki, a naanindena, Salun. ¹⁶ Yehoyakimi yi Yoyakin nun Sedeki s̄o.

¹⁷ Yoyakin naxan suxu konyiyani, na diine ni i ra: Selatili nun ¹⁸ Malakirami nun Pedaya nun Senasari nun Yekamiya nun Hosama nun Nedabiya. ¹⁹ Pedaya yi Sorobabeli nun Simeyi s̄o. Sorobabeli yi Mesulan nun Xananiya s̄o. Selomiti nan yi e magilen na. ²⁰ Pedaya m̄n yi dii suulun gbeteje s̄o: Xasuba nun Oheli nun Bereki nun Xasadiya nun Yusabi-Xeseda. ²¹ Xananiya yixetene ni i ra: Pelati nun Yesaya nun Refayaa diine nun Aranan ma diine nun Abadi a diine nun Sekani a diine. ²² Sekani dii senninni itoe nan s̄o: Semaya nun Xatusi nun Yigali nun Bariya nun Neyaraya nun Safati. ²³ Neyaraya dii saxanni itoe nan s̄o: Eliyowenayi nun Xisikiya nun Asirikami. ²⁴ Eliyowenayi dii solofereni itoe nan s̄o: Hodafiya nun Eliyasibi nun Pelaya nun Akubu nun Yoxanan nun Delaya nun Anani.

4

Yuda xabila gbeteje

¹ Yuda yixetene ni i ra: Peresi nun Xesiron nun Karimi nun Xuru nun Sobali. ² Sobali a diin Reyaya yi Yaxati s̄o. Yaxati yi Axumayi nun Lahadi s̄o. Sorane xabilane fataxi ne nan na. ³ Yesereli nun Yisema nun Yidibasi nan Etami taan masege. E magilen yi xili Haseleliponi. ⁴ Penuyeli nan Gedori taan masege. Xuru a diina Eseri nan Xusa taan masege. Efarataa dii singen Xuru nan Betelemi taan masege. ⁵ Asexuri yi Tekowa taan masege, j̄axalan firin yi naxan yii, Xela nun Nara. ⁶ Nara yi Axusami nun Xeferi nun Temeni nun Axasetari bari a xa. ⁷ Xela yi Sereti nun Soxara nun Etenani ⁸ nun Kosi bari a xa. Kosi yi Anubi nun Sobeba s̄o, e nun Harumi a dii Axaraxeli xabilane.

⁹ Yabesa yi binyen s̄o dangu a ngaxakedenne ra. A nga a xili sa nen Yabesa bayo a naxa, “N bata a xali t̄roni.”* ¹⁰ Yabesa yi Isirayilaa Ala maxandi, a naxa, “Yandi, n baraka! I yi n ma b̄xon fari sa. I senben xa lu n x̄n, i n natanga t̄ron ma alogo fe x̄len nama n s̄o.” Ala yi a duban yabi.

¹¹ Suxa ngaxakedenne Kelubu yi Mexiri s̄o. Mexiri yi Eseton s̄o. ¹² Eseton yi Beti-Rafa nun Paseya nun Texinna s̄o. Texinna nan Naxasa taan masege. Ne findixi Reka kaane nan na.

¹³ Kenasi yi Otiniyeli nun Seraya s̄o. Otiniyeli yi Xatati nun Meyonotayi s̄o. ¹⁴ Meyonotayi yi Ofara s̄o. Seraya yi Yowaba s̄o, yiirawanle benbana, naxanye yi d̄xi

* 3:9: Konyi j̄axanle sariyan sebexi X̄r̄yaan 21.7-11 kui. Konyin nan ne ra, Dawuda naxanye s̄o a j̄axanla ra. * 4:9: Yabesa maso xuina nde ra Heburu xuini naxan bunna neen fa fala “X̄lena.”

Yiirawanle Lanbanni. ¹⁵ Yefune a diin Kalebi yi Iru nun Ela nun Nami soto. Ela yi Kenasi soto.

¹⁶ Yehaleleli a diine ni i ra: Sifi nun Sifa nun Tiriya nun Asareli.

¹⁷ Esiraa diine ni i ra: Yeteri nun Meredi nun Efere nun Yalon. Meredi a naxanla nde yi Mariyama nun Samayi nun Yiseba bari. Yiseba nan Esitemowa taan masege. ¹⁸ Misiran mangana dii temen Biti naxan yi dxi Meredi xon ma, na nan na diine bari. Meredi mon yi Yahudiya naxanla nde dxi, na diine ni i ra: Yaredi naxan Gedori taan masege e nun Xeberi naxan Soko taan masege e nun Yekutiyeli naxan Sanowa taan masege. ¹⁹ Hodiya naxanla naxan findixi Naxami magilen na, na yixetene yi findi Garimi kaane ra naxanye yi dxi Keyila taani e nun Maka kaan naxanye yi dxi Esitemowa taani.

²⁰ Simon ma diine ni i ra: Aminon nun Rinna nun Ben-Xanan nun Tilon.

Yisi a diine ni i ra: Soxeti nun Ben-Soxeti.

²¹ Yudaa diin Selaxa yixetene ni i ra: Eri naxan Leka taan masege, e nun Laada naxan Maresa taan masege, e nun xabilan naxanye yi dugi soxonne ra Beti-Asibeya yi, e nun ²² Yokimi nun Koseba kaane nun Yowasa nun Sarafa naxan yi Moyaba nun Yasubi-Lexemi xun na. Fe fonne nan ne ra. ²³ Ne yixetene yi findi feje rafalane ra mangan xa Netayimi nun Gedera taane yi.

Simeyon yixetene *Yosuwe 19.2-10*

²⁴ Simeyon yixetene ni i ra: Nemuweli nun Yamin nun Yaribi nun Sera nun Sayuli. ²⁵ Sayuli yi Salun soto. Salun yi Mibisan soto. Mibisan yi Misema soto. ²⁶ Misema yi Xamuweli soto. Xamuweli yi Sakuru soto. Sakuru yi Simeyi soto. ²⁷ Simeyi yi dii xeme fu nun sennin soto e nun dii teme sennin. A ngaxakedenne mi dii wuyaxi soto. E xabilan muxune mi wuya ayi alo Yuda bansonna muxune. ²⁸ E yi dxi taani itoe nin: Beriseba nun Molada nun Xasari-Suwali nun ²⁹ Bila nun Esemi nun Toladi nun ³⁰ Betuyeli nun Xoroma nun Sikilaga nun ³¹ Beti-Marakaboti nun Xasari-Susimi nun Beti-Biri nun Saarayimi. E yi lu na taane yi han Dawudaa mangayaan waxatini. ³² E mon dxi nen taa suulun gbeteeye yi: Etami nun Ayin nun Rimon nun Token nun Asan ³³ e nun e rabilinne siga han Baalati taani. E dxodene nun e benbane nan ne ra naxanye sebexi e banson kedin kui.

³⁴ Simeyon bansonna xabilane kuntigine xinle ni itoe ra: Mesobabo nun Yameleki nun Amasiyaa diin Yosahi nun ³⁵ Yoweli nun Yosibiya a diin Yehu, Seraya mamandenna, Asiyeli tolobitana, e nun ³⁶ Eliyowenayi nun Yaakoba nun Yesohaya nun Asaya nun Adiyeli nun Yesimiyeli nun Benaya nun ³⁷ Sifeyi a diin Sisa. Alon nan Sifeyi soto. Yedaya nan Alon soto. Simiri nan Yedaya soto. Semaya nan Simiri soto.

³⁸ Xabilane kuntigine nan ne ra. E denbayane gbo ayi nen han! ³⁹ E yi siga han Gedori taan lanbanna sogeteden binna balo yire fendeni e xuruseene xa. ⁴⁰ E sa sexe yire fajine to menni xuruseene xa. Na baxone yi gbo, baje xunbenla na. Xami bansonna muxuna ndee yi na nun. ⁴¹ Muxun naxanye xinle sebe itoe ra, ne nan siga Yuda Manga Xesekiyaa waxatini, e sa Xami bansonna muxune nun Meyunin bansonna muxune banxine birin kala, e yi e raxori alogo e xa dxi na, balo fajin yi denaxan yi e xuruseene xa. ⁴² Simeyon bansonna muxu keme suulun yi siga Seyiri geya yireni. E yeratine yi findixi Yisi a diine nan na: Pelati nun Neyaraya nun Refaya nun Yusiyeli. ⁴³ E yi sa Amaleki dxoxene faxa, naxanye e gi yengen bun. E dxi menni han to.

5

Ruben yixetene

¹ Ruben nan findi Isirayila dii singen na, koni e nun a fafe a naxanla nde bata yi kafu, nanara dii singe tiden yi ba a yii, a so Isirayilaa diin Yusufu a diine yii. Na nan a liga, e a foriya tiden ba a yii banson kedin ma. ² Yuda senben soto nen a ngaxakedenne tagi, a yixetena nde yi findi mangan na, koni dii singe tiden lu nen Yusufu yii.

³ Isirayilaa dii singen Ruben yi Xanaki nun Palu nun Xesiron nun Karimi soto.

⁴ Yoweli yi Semaya sɔtɔ. Semaya yi Gogo sɔtɔ. Gogo yi Simeyi sɔtɔ. ⁵ Simeyi yi Mike sɔtɔ. Mike yi Reyaya sɔtɔ. Reyaya yi Baali sɔtɔ. ⁶ Baali yi Bɛera sɔtɔ. Asiriya Mangan Tigilati-Pilesere yi Ruben bɔnsɔn xunna Bɛera suxu konyiyani.

⁷ Bera ngaxakedenne ni i ra xabila yɛɛn ma alo e xinle sebɛxi e bɔnsɔn kɛdin kui kii naxan yi: e kuntigin Yeyiyeli nun Sakari nun ⁸ Asasi a diin Bela, Sema mamandenna, Yoweli tolobitana. E yi dɔxi Aroyeri nin siga han Nebo geyaana na sa dɔxɔ Baali-Meyɔn na. ⁹ Sogeteden binni, e yi siga, e sa dɔxɔ tonbonna dɛxɔn han Efirati xuden na. Bayo e xuruseene bata yi wuya ayi e yii Galadi yamanani. ¹⁰ Ruben bɔnsɔnna yi Hagarine yengɛ Manga Sɔli waxatini, e yi e nɔ, e yi dɔxɔ e banxine yi Galadi yamanan sogeteden binni.

Gadi yixetene

¹¹ Gadi bɔnsɔnna muxune yi dɔxi Ruben bɔnsɔnna muxune nan dɛxɔn ma Basan yamanani siga han Salaka taana. ¹² Yoweli nan yi e kuntigi singen na Basan yamanani, a firindena, Safami. Na xanbi ra, Yanayi nun Safati. ¹³ E ngaxakedenne muxu solofere ni i ra denbaya yɛɛn ma: Mikeli nun Mesulan nun Seeba nun Yorayi nun Yakan nun Siya nun Eberi. ¹⁴ Abixali a diine nan ne ra. Xuri nan Abixali sɔtɔ. Yarowa nan Xuri sɔtɔ. Galadi nan Yarowa sɔtɔ. Mikeli nan Galadi sɔtɔ. Yesisayi nan Mikeli sɔtɔ. Yado nan Yesisayi sɔtɔ. Busi nan Yado sɔtɔ. ¹⁵ Abidiyeli a diina Axi, Guni mamandenna yi findi e xabilane xunna ra. ¹⁶ Gadi bɔnsɔnna muxune yi dɔxi Galadi yamanan nun Basan yamanan nun e rabilinne nin siga han Sarɔn danna. ¹⁷ Muxuni itoe xinle yi sebɛxi e bɔnsɔn kɛdin kui Yuda Manga Yotami nun Isirayila Manga Yerobowan waxatini.

¹⁸ Ruben bɔnsɔnna muxune nun Gadi bɔnsɔnna muxune nun Manase bɔnsɔnna muxune fɔxɔ kedenna, ne sofane xasabin lan muxu wuli tonge naanin wuli naanin kɛmɛ solofere tonge sennin nan ma. E birin yi fatan yengɛ sodeni. Yɛɛ masansan wure lefaan nun silanfanna* nun xanla yi e birin yii. ¹⁹ E yi Hagarine nun Yeturine nun Nafisine nun Nodabone yengɛ. ²⁰ E yi Ala maxandi yengeni, a yi e mali, e yi Hagarine nun e xɔyine birin nɔ. Ala yi e xuiin name bayo e yi e yigi saxi a tan nin. ²¹ E yi e yaxune xuruseene suxu, nɔgɔmɛ wuli tonge suulun nun yɛxɛɛn nun sii wuli kɛmɛ firin wuli tonge suulun, e nun sofali wuli firin. E yi muxu wuli kɛmɛ fan suxu. ²² E yi e yaxu wuyaxi faxa bayo na yengen yi kelixi Ala nan ma. E yi lu dɔxi na han Isirayila yamaan suxu konyiyani waxatin naxan yi.

Manase bɔnsɔnna yixetene

²³ Manase bɔnsɔnna fɔxɔ kedenna yi dɔxi yamanani keli Basan yamanan ma siga han Baali-Xerimon taana, Seniri geyaana san bun, denaxan mɔn xili Xerimon geyana. E yi wuya han! ²⁴ E denbayane xunne ni i ra: Efere nun Yisi nun Eliyeli nun Asiriyeli nun Yeremi nun Hodafiya nun Yaxadiyeli. Sofa kɛndɛne nan yi na denbaya xunne ra e nun xili kanne. ²⁵ Koni, e yi tinxintareyaan liga e benbane Ala ra, e yi Ala yanfa mɛn kaane alane xɔn Ala bata yi muxun naxanye raxɔri e yɛɛ ra, feen naxan yi luxi alo yalunyana Ala yetagi. ²⁶ Nayi, Isirayilaa Ala yi Asiriya Manga Puli radin e ma naxan mɔn xili Tigilati-Pilesere. E yi fa Ruben bɔnsɔnna nun Gadi bɔnsɔnna nun Manase bɔnsɔnna fɔxɔ kedenna suxu konyiyani. A yi siga e ra Xala nun Xabori nun Hara yi Gosan baan dɛ, e mɔn denaxanye yi han to.

Lewi yixetene

²⁷ Lewi yi Gerisɔn nun Kehati nun Merari sɔtɔ. ²⁸ Kehati yi Amirama nun Yisehari nun Xebiron nun Yusiyeli sɔtɔ. ²⁹ Amirama yi dii xɛmɛ firin sɔtɔ, Haruna nun Musa e nun dii tɛmɛ keden, Mariyama. Haruna yi Nadaba nun Abihu nun Eleyasari nun Itamara sɔtɔ. ³⁰ Eleyasari yi Finexasi sɔtɔ. Finexasi yi Abisuwa sɔtɔ. ³¹ Abisuwa yi Buki sɔtɔ. Buki yi Yusi sɔtɔ. ³² Yusi yi Seraxaya sɔtɔ. Seraxaya yi Merayoti sɔtɔ. ³³ Merayoti yi Amari sɔtɔ. Amari yi Axituba sɔtɔ. ³⁴ Axituba yi Sadɔki sɔtɔ. Sadɔki yi Aximaasi sɔtɔ. ³⁵ Aximaasi yi Asari sɔtɔ. Asari yi Yoxanan sɔtɔ. ³⁶ Yoxanan yi Asari sɔtɔ, naxan findi saraxaraliin na Ala Batu Banxini Yerusalɛn yi Sulemani naxan ti. ³⁷ Asari yi Amari sɔtɔ. Amari yi Axituba

* 5:18: Silanfanna: Sofane yengɛso dɛgɛmana.

sɔtɔ. ³⁸ Axituba yi Sadɔki sɔtɔ. Sadɔki yi Salun sɔtɔ. ³⁹ Salun yi Xiliki sɔtɔ. Xiliki yi Asari sɔtɔ. ⁴⁰ Asari yi Seraya sɔtɔ. Seraya yi Yehosadaki sɔtɔ. ⁴¹ Alatala to Yuda nun Yerusalen kaane rasiga konyiyani Nebukadanesari xɔn, Yehosadaki fan yi suxu.

6

Lewi yixetɛ gbɛtɛye

¹ Lewi yi Gerisɔn nun Kehati nun Merari sɔtɔ. ² Gerisɔn yi Libini nun Simeyi sɔtɔ. ³ Kehati yi Amirama nun Yisehari nun Xebiron nun Yusiyeli sɔtɔ. ⁴ Merari yi Maxali nun Musi sɔtɔ.

Lewi xabilane benbane ni i ra:

⁵ Gerisɔn xabilani: Gerisɔn yi Libini sɔtɔ. Libini yi Yaxati sɔtɔ. Yaxati yi Sima sɔtɔ. ⁶ Sima yi Yowa sɔtɔ. Yowa yi Yido sɔtɔ. Yido yi Sera sɔtɔ. Sera yi Yeyaterayi sɔtɔ.

⁷ Kehati xabilani: Kehati yi Aminadabo sɔtɔ. Aminadabo yi Kora sɔtɔ. Kora yi Asiri sɔtɔ. ⁸ Asiri yi Elikana sɔtɔ. Elikana yi Ebiyasafi sɔtɔ. Ebiyasafi yi Asiri sɔtɔ. ⁹ Asiri yi Taxati sɔtɔ. Taxati yi Yuriyeli sɔtɔ. Yuriyeli yi Yusiya sɔtɔ. Yusiya yi Sayuli sɔtɔ.

¹⁰ Elikana xabilani: Elikana yi Amasayi nun Aximoti ¹¹ nun Elikana sɔtɔ. Elikana yi Sofayi sɔtɔ. Sofayi yi Naxati sɔtɔ. ¹² Naxati yi Eliyabi sɔtɔ. Eliyabi yi Yeroxama sɔtɔ. Yeroxama yi Elikana sɔtɔ. Elikana yi Samuyeli sɔtɔ. ¹³ Samuyeli a diine ni i ra: a dii singena Yoweli e nun Abiya.

¹⁴ Merari xabilani: Merari yi Maxali sɔtɔ. Maxali yi Libini sɔtɔ. Libini yi Simeyi sɔtɔ. Simeyi yi Wusa sɔtɔ. ¹⁵ Wusaha yi Simeya sɔtɔ. Simeya yi Xagiya sɔtɔ. Xagiya yi Asaya sɔtɔ.

Beti baane Ala Batu Banxini

¹⁶ Dawuda yi Lewi bɔnsɔnna muxuna ndee dɔxɔ beti ba kuntigine ra Alatala Batu Banxini Layiri Kankiraan* fa mɛnni waxatin naxan yi. ¹⁷ Ne nan yi betine bama Ala Batu Bubun yetagi, Naralan Bubuna han Manga Sulemani Alatala Batu Banxin ti Yerusalen yi waxatin naxan yi. E yi e wanla kɛma alo e yi yamarixi e ma kii naxan yi.

¹⁸ Na beti baane nun e diine xinle ni itoe ra:

Kehati xabilani: Yoweli nan beti baan Heman sɔtɔ. Samuyeli nan Yoweli sɔtɔ. ¹⁹ Elikana nan Samuyeli sɔtɔ. Yeroxama nan Elikana sɔtɔ. Eliyeli nan Yeroxama sɔtɔ. Towa nan Eliyeli sɔtɔ. ²⁰ Sufi nan Towa sɔtɔ. Elikana nan Sufi sɔtɔ. Maxati nan Elikana sɔtɔ. Amasayi nan Maxati sɔtɔ. ²¹ Elikana nan Amasayi sɔtɔ. Yoweli nan Elikana sɔtɔ. Asari nan Yoweli sɔtɔ. Sofoni nan Asari sɔtɔ. ²² Taxati nan Sofoni sɔtɔ. Asiri nan Taxati sɔtɔ. Ebiyasafi nan Asiri sɔtɔ. Kora nan Ebiyasafi sɔtɔ. ²³ Yisehari nan Kora sɔtɔ. Kehati nan Yisehari sɔtɔ. Lewi nan Kehati sɔtɔ. Isirayila nan Lewi sɔtɔ.

²⁴ Heman mali muxun naxan yi tixi a yiifanna ma, na yi findixi Asafi nan na. Bereki nan Asafi sɔtɔ. Simeya nan Bereki sɔtɔ. ²⁵ Mikeli nan Simeya sɔtɔ. Baaseya nan Mikeli sɔtɔ. Malakiya nan Baaseya sɔtɔ. ²⁶ Etini nan Malakiya sɔtɔ. Sera nan Etini sɔtɔ. Adaya nan Sera sɔtɔ. ²⁷ Etani nan Adaya sɔtɔ. Sima nan Etani sɔtɔ. Simeyi nan Sima sɔtɔ. ²⁸ Yaxati nan Simeyi sɔtɔ. Gerisɔn nan Yaxati sɔtɔ. Lewi nan Gerisɔn sɔtɔ.

²⁹ Naxan kelixi Merari xabilan nin, na yi tixi a kɔmɛnna nan ma. A yi xili Etani. Kisi nan Etani sɔtɔ. Abidi nan Kisi sɔtɔ. Maluku nan Abidi sɔtɔ. ³⁰ Hasabi nan Maluku sɔtɔ. Amasiya nan Hasabi sɔtɔ. Xiliki nan Amasiya sɔtɔ. ³¹ Amasi nan Xiliki sɔtɔ. Bani nan Amasi sɔtɔ. Semeri nan Bani sɔtɔ. ³² Maxali nan Semeri sɔtɔ. Musi nan Maxali sɔtɔ. Merari nan Musi sɔtɔ. Lewi nan Merari sɔtɔ.

³³ E ngaxakedenne Lewi bɔnsɔnni, ne yi Ala Batu Bubun wanla bonne nan kɛma Alaa banxini. ³⁴ Haruna nun a diine nan yi saraxa gan daxine bama saraxa ganden fari, e mɔn yi wusulanna fan ganma saraxan na wusulan saraxa ganden fari. E yi na wanle birin kɛma yire sarjɔnxi fisamantenna nin Ala solona feen na Isirayila kaane xa, alo Alaa walikɛɛn Musa a yamari kii naxan yi.

³⁵ Haruna yixetɛne ni i ra: Haruna yi Eleyasari sɔtɔ. Eleyasari yi Finexasi sɔtɔ. Finexasi yi Abisuwa sɔtɔ. ³⁶ Abisuwa yi Buki sɔtɔ. Buki yi Yusi sɔtɔ. Yusi yi Seraxaya sɔtɔ.

* 6:16: 6.16 Layiri Kankirana fe mɔn sɛbɛxi Xɔrɔyaan 25.10-22 kui.

³⁷ Seraxaya yi Merayoti sɔtɔ. Merayoti yi Amari sɔtɔ. Amari yi Axituba sɔtɔ. ³⁸ Axituba yi Sadɔki sɔtɔ. Sadɔki yi Aximaasi sɔtɔ.

Lewi bɔnsɔnna taane

Yosuwe 21.4-39

³⁹ E taane xinle ni itoe ra Haruna yixetɛn naxanye yi Kehati xabilani, ne dɔxɔ denaxanye yi. E singe nan bɔxɔn sɔtɔ bayo masensenna e tan nan singe suxu. ⁴⁰ Xebiron nun a xuruse rabadene yi findi e gbeen na Yuda bɔxɔn ma, ⁴¹ koni Xebiron xɛene nun a banxidene yi findi Yefune a diin Kalebi gbeen na. ⁴² Harunaa diine yi Xebiron sɔtɔ, naxan findi marakisi taana nde ra, e nun Libina nun a rabilinne nun Yatiri nun Esitemowa nun a rabilinne, e nun ⁴³ Xilen nun Debiri nun e rabilinne nun ⁴⁴ Asan nun Beti-Semesi nun e rabilinne. ⁴⁵ Lewi bɔnsɔnna taan naxanye sɔtɔ Bunyamin bɔnsɔnna bɔxɔni, ne ni i ra: Gabayon nun Geba nun Alemeti nun Anatɔti nun e rabilinne. E yi taa fu nun saxanni itoe yitaxun e xabilane ra.

Yosuwe 21.5-8

⁴⁶ Kehati yixetɛn bonne yi taa fu sɔtɔ masensenna xɔn Efirami bɔnsɔnna bɔxɔn nun Dan bɔnsɔnna bɔxɔn nun Manase bɔnsɔnna fɔxɔ kedenna bɔxɔni. ⁴⁷ Gerisɔn yixetene yi taa fu nun saxan sɔtɔ e xabila yɛɛn ma Isakari bɔnsɔnna bɔxɔn nun Aseri bɔnsɔnna bɔxɔn nun Nafatali bɔnsɔnna bɔxɔn nun Manase bɔnsɔnna fɔxɔ kedenna bɔxɔni naxan yi Basan yamanani. ⁴⁸ Merari yixetene yi taa fu nun firin sɔtɔ masensenna xɔn Ruben bɔnsɔnna bɔxɔn nun Gadi bɔnsɔnna bɔxɔn nun Sabulon bɔnsɔnna bɔxɔni.

⁴⁹ Isirayila kaane taane nun e rabilinne fi Lewi bɔnsɔnna ma na kii nin. ⁵⁰ E na taane fi e ma masensenna nan xɔn naxanye yi Yuda nun Simeyɔn nun Bunyamin bɔnsɔnne bɔxɔne yi.

⁵¹ Kehati xabilan bonne yi taane sɔtɔ Efirami bɔnsɔnna bɔxɔni. ⁵² E yi marakisi taan Siken fi e ma Efirami geya yireni, e nun Geseri nun ⁵³ Yokemen nun Beti-Xoron nun e rabilinne, e nun ⁵⁴ Ayalɔn nun Gati-Rimɔn nun e rabilinne. ⁵⁵ E yi Aneri nun Bileyami nun e rabilinne sɔtɔ Manase bɔnsɔnna fɔxɔ kedenna bɔxɔni. Kehati xabilan bonne taane nan ne ra.

⁵⁶ Gerisɔn yixetene taane ni i ra: Golan nun a rabilinna Basan yamanani, e nun Asatarɔti nun a rabilinna Manase bɔnsɔnna fɔxɔ kedenna bɔxɔni. ⁵⁷ E taan naxanye sɔtɔ Isakari bɔnsɔnna bɔxɔni, ne ni i ra: Kedesi nun Daberati nun ⁵⁸ Ramoti nun Anemi nun e rabilinne. ⁵⁹ E taan naxanye sɔtɔ Aseri bɔnsɔnna bɔxɔni, ne ni i ra: Masala nun Abadon nun ⁶⁰ Xukɔku nun Rexobo nun e rabilinne. ⁶¹ E taan naxanye sɔtɔ Nafatali bɔnsɔnna bɔxɔni, ne ni i ra: Kedesi taan Galile bɔxɔni, e nun Xamɔn nun Kiriyaatayimi nun e rabilinne.

⁶² Lewi bɔnsɔn dɔnxene, Merari yixetene taane ni i ra: Rimono nun Taboro nun e rabilinne Sabulon bɔnsɔnna bɔxɔni. ⁶³ E taan naxanye sɔtɔ Ruben bɔnsɔnna bɔxɔni Yurudɛn kidi ma Yeriko sogeteden binni, ne ni i ra: Bɛseri tonbonni e nun a rabilinne nun Yahasi nun ⁶⁴ Kedemoti nun Mefaati nun e rabilinne. ⁶⁵ E taan naxanye sɔtɔ Gadi bɔnsɔnna bɔxɔni, ne ni i ra: Ramoti nun a rabilinne Galadi bɔxɔni e nun Maxanayin nun ⁶⁶ Xesibɔn nun Yaaseri nun e rabilinne.

7

Isakari yixetene

¹ Isakari dii naanin nan sɔtɔ: Tola nun Puwa nun Yasubu nun Simiron. ² Tolaa diine ni i ra: Yusi nun Refaya nun Yeriyeli nun Yamayi nun Yibisami nun Samuyeli. Muxuni itoe nan findi e xabila xunne ra. Sofa kɛnden muxu wuli mɔxɔɔnɛn nun firin kɛmɛ sennin nan xili yi sɛbɛxi e bɔnsɔn kɛdin ma Manga Dawudaa waxatini.

³ Yusi yi Yisiraxiya sɔtɔ. Yisiraxiyaa diine ni i ra: Mikeli nun Abadi nun Yoweli nun Yisiya. Muxu suulunni itoe findi xabila xunne nan na. ⁴ Sofa kɛnden muxu wuli tonge saxan muxu wuli sennin nan yi e xabilani e bɔnsɔn kɛdin kui, bayo e naxanle nun e diine yi wuya han! ⁵ Isakari xabilane birin yi, sofa wuli tonge solomasɛɛ wuli solofere nan xili yi sɛbɛxi e bɔnsɔn kɛdin ma.

Bunyamin yixetene

⁶ Bunyamin yi Bela nun Bekeri nun Yediyayeli sɔtɔ. ⁷ Belaa dii suulunne ni i ra: Esibon nun Yusi nun Yusiyeleli nun Yerimoti nun Yiri. Xabila xunne nan yi e ra. Sofaan muxu wuli mɔxɔɲen nun firin tonge saxan e nun naanin nan xili yi sɛbɛxi e bɔnsɔn kɛdin ma. ⁸ Bekeri a diine ni i ra: Semira nun Yowasa nun Eliyeseri nun Eliyowenayi nun Omiri nun Yeremoti nun Abiya nun Anatɔti nun Aleteti. Bekeri a diine nan yi ne ra, ⁹ e denbayane xunne nan yi e birin na. Sofaan muxu wuli mɔxɔɲe muxu kɛmɛ firin nan xili yi sɛbɛxi e bɔnsɔn kɛdin ma.

¹⁰ Yediyayeli yi Bilihan sɔtɔ. Bilihan ma diine ni i ra: Yewusi nun Bunyamin nun Ehudu nun Kenan nun Satan nun Tarasisi nun Axisaxari. ¹¹ Yediyayeli a diine birin findi e denbayane xunne nan na. Sofaan muxu wuli fu nun solofere muxu kɛmɛ firin nan xili yi sɛbɛxi e bɔnsɔn kɛdin ma.

¹² Yiri yi Supimi nun Xupimi sɔtɔ. Axeri yi Xusimi sɔtɔ.

Nafatali yixetene

¹³ Nafatali yi Yaxaseeli nun Guni nun Yeseri nun Salun sɔtɔ. Nafatali nga yi xili nɛn Bila.

Manase yixetene

¹⁴ Manase a diine ni i ra: Asireli nun Makiri. Manase a konyi naxanla* Arami kaan nan ne bari a xa. Makiri yi Galadi sɔtɔ. ¹⁵ Makiri yi naxanla fen Xupimi nun Supimi muxune ye. Makiri magilen yi xili nɛn Maka. Manase a diin boden yi xili nɛn Selofexadi, a dii tɛmɛne nan tun sɔtɔ. ¹⁶ Makiri a naxanla Maka yi diin bari, a yi a xili sa Peresa. A xunyen yi xili Seresi. Peresa yi Yulami nun Rekemi sɔtɔ. ¹⁷ Yulami yi Bedani sɔtɔ. Galadi a diine nan ne ra, Makiri a diina, Manase mamandenna. ¹⁸ Galadi magilen Hamoleketi yi Isihodi nun Abiyeseri nun Maxala bari. ¹⁹ Semida yi Axiyani nun Siken nun Likixi nun Aniyama sɔtɔ.

Efirami yixetene

²⁰ Efirami yixetene ni i ra: Efirami yi Sutela sɔtɔ. Sutela yi Bereda sɔtɔ. Bereda yi Taxati sɔtɔ. Taxati yi Eleyada sɔtɔ. Eleyada yi Taxati sɔtɔ. ²¹ Taxati yi Sabadi sɔtɔ. Sabadi yi Sutela sɔtɔ. Gati kaane yi Efirami a dii firin gbete ye faza, Eseri nun Eleyadi, e to siga Gati kaane xuruseene muɲadeni. ²² E fafe Efirami yi sunu e faza feen na waxati xunkuye. A kon kaane yi fa a madɛnden. ²³ Na xanbi ra, a yi a naxanla kolon naxanla ra, a naxanla yi fudikan. A to diin bari, a yi a xili sa Beriya bayo a denbayaan yi tɔrɔxi. ²⁴ Efirami yi dii tɛmɛn sɔtɔ, a yi a xili sa Seera. Beti-Xoron taan naxan geyaan fari e nun naxan lanbanni, Seera yi ne ti e nun Yuseni-Seera taana. ²⁵ Beriya yi Refa sɔtɔ. Refa yi Resefa sɔtɔ. Resefa yi Tela sɔtɔ. Tela yi Taxani sɔtɔ. ²⁶ Taxani yi Ladana sɔtɔ. Ladana yi Amixudi sɔtɔ. Amixudi yi Elisama sɔtɔ. ²⁷ Elisama yi Nunu sɔtɔ. Nunu yi Yosuwe sɔtɔ.

²⁸ E yi dɔxɔ Beteli yi e nun a banxidɛn naxanye yi a rabilinxi, e nun Naran taan sogeteden binni nun Geseri nun a banxidɛne sogegododen binni, e nun Siken nun a banxidɛne siga han Aya nun a banxidɛne. ²⁹ Manase bɔnsɔnna taane ni i ra: Beti-Seyan nun Taanaki nun Megido nun Dɔrɔ nun e banxidɛne. Isirayilaa diin Yusufu yixetene dɔxi na taane nin.

Aseri yixetene

³⁰ Aseri yi Yimina nun Yisiwa nun Yisiwi nun Beriya sɔtɔ. E magilen yi xili Sera. ³¹ Beriya yi Xeberi nun Malikili sɔtɔ. Malikili nan Birisayiti taan masege. ³² Xeberi yi Yefeleti nun Someri nun Xotami sɔtɔ. E magilen yi xili Suya. ³³ Yefeleti yi Pasaki nun Bimali nun Asefati sɔtɔ. Yefeleti a diine nan ne ra. ³⁴ Semeri yi Axi nun Roga nun Xuba nun Arami sɔtɔ. ³⁵ Semeri xunyen Helemi a diine ni i ra: Sofaxa nun Yimena nun Selesi nun Amali. ³⁶ Sofaxaa diine ni i ra: Suwa nun Xaraneferi nun Suwali nun Beri nun Yimira nun ³⁷ Beseri nun Hodo nun Samima nun Silesa nun Itiran nun Beera. ³⁸ Yeteri yi Yefune nun Pisepa nun Ara sɔtɔ. ³⁹ Yula yi Ara nun Xaniyeleli nun Risiya sɔtɔ. ⁴⁰ Aseri a diine nan

* 7:14: Konyi naxanle sariyan sɛbɛxi Xɔrɔyaan 21.7-11 kui. Konyin na a ra, a naxan sɔtɔ a naxanla ra.

ne birin na, denbaya xunne, muxu gbeene, sofa kɛndɛne, kuntigi fajine. Sofaan muxu wuli mɔxɔɲɛn nun sennin nan xili yi sɛbɛxi e bɔnsɔn kɛdin kui.

8

Bunyamin yixɛtɛ gbɛtɛye

¹ Bunyamin ma diine ni i ra: a dii singena Bela, a firindena Asibeli, a saxandena Axara, ² a naanindena Noxa, a suulundena Rafa. ³ Bela a diine ni i ra: Adari nun Gera nun Abihudi nun ⁴ Abisuwa nun Naman nun Axowa nun ⁵ Gera nun Sefufani e nun Xurami. ⁶ Denbaya xunne Ehudu yixɛtɛne yɛ Geba taani naxanye kedi, e siga Manaxati yi, ne xinle ni itoe ra: ⁷ Naman nun Axiya nun Gera. Gera nan ti e yɛɛ ra, a yi Yusa nun Axixudi sɔtɔ.

⁸ Saxarayin yi a mɛ a jaxalan firinne ra, Xusimi nun Baara. Na xanbi ra, a yi diine sɔtɔ Moyaba yamanani. ⁹ A jaxanla Xodesi a diine ni i ra: Yobabo nun Sibiya nun Mesa nun Malakama ¹⁰ nun Yewusi nun Sakiya nun Mirima. A diine nan ne ra naxanye findi denbaya xunne ra.

¹¹ A jaxanla Xusimi yi Abitubu nun Elipaali bari a xa. ¹² Elipaali a diine ni i ra: Eberi nun Misami nun Semedi, naxan Ono nun Lodi nun e banxidɛne ti, e nun ¹³ Beriya nun Sema naxanye findi denbaya xunne ra Ayalɔn taani, e yi Gati kaane kedi.

¹⁴ Beriya a diine ni i ra: Axiyo nun Sasaki nun Yeremoti nun ¹⁵ Sebadiya nun Aradi nun Ederi nun ¹⁶ Mikeli nun Yisepa nun Yoxa.

¹⁷ Elipaali a diine ni i ra: Sebadiya nun Mesulan nun Xisiki nun Xeberi nun ¹⁸ Yisemerayi nun Yisiliya nun Yobabo.

¹⁹ Simeyi a diine ni i ra: Yakimi nun Sikiri nun Sabidi nun ²⁰ Eliyenayi nun Siletayi nun Eliyeli nun ²¹ Adaya nun Beraya nun Simirati.

²² Sasaki a diine ni i ra: Yisepan nun Eberi nun Eliyeli nun ²³ Abadon nun Sikiri nun Xanan nun ²⁴ Xananiya nun Elan nun Anatotiya nun ²⁵ Yifideya nun Penuyeli.

²⁶ Yeroxamaa diine ni i ra: Sameserayi nun Sexaraya nun Atali nun ²⁷ Yaaresiya nun Eli nun Sikiri.

²⁸ Denbaya xunne nan yi ne birin na naxanye xili yi sɛbɛxi e bɔnsɔn kɛdin kui. Ne yi dɔxi Yerusalɛn taan nin.

Taruxune Singen 9.34-44

²⁹ Yeyiyeli yi dɔxi Gabayon taan nin a denaxan masɛgɛ. A jaxanla yi xili nɛn Maka. ³⁰ A diine ni i ra: a dii singena Abadon nun Suru nun Kisu nun Baali nun Neri nun Nadaba nun ³¹ Gedori nun Axiyo nun Sekeri nun ³² Mikiloti, naxan findi Simeya fafe ra. E fan yi dɔxi Yerusalɛn taan nin e kon kaane tagi.

³³ Neri yi Kisu sɔtɔ. Kisu yi Sɔli sɔtɔ. Sɔli yi Yonatan nun Maliki-Suwa nun Abinadabo nun Esibaali sɔtɔ. ³⁴ Yonatan yi Meribaali sɔtɔ. Meribaali yi Mike sɔtɔ. ³⁵ Mike yi Piton nun Meleki nun Tareya nun Axasi sɔtɔ. ³⁶ Axasi yi Yehowada sɔtɔ. Yehowada yi Alemeti nun Asamaweti nun Simiri sɔtɔ. Simiri yi Mosa sɔtɔ. ³⁷ Mosa yi Bineya sɔtɔ. Bineya yi Rafaha sɔtɔ. Rafaha yi Eleyasa sɔtɔ. Eleyasa yi Aseli sɔtɔ. ³⁸ Aseli a dii senninne xinle ni itoe ra: Asirikami nun Bokeru nun Yisimayeli nun Seyari nun Abadi nun Xanan. Aseli a dii xɛmɛne nan ne birin na. ³⁹ Aseli xunyɛna Esekaa diine ni i ra: a dii singena Yulami, a firindena Yewusi e nun a saxandena Elifeleti. ⁴⁰ Sofa kɛnden nan yi Yulami a diine ra. E yi fatan xalimakunla wolɛ. E diine nun mamandenne yi wuya han muxu kɛmɛ tonge suulun.

Bunyamin bɔnsɔnna muxune nan yi ne birin na.

9

¹ Isirayila kaane birin xinle yi sɛbɛxi e bɔnsɔn kɛdine ma Isirayila Mangane Kɛdin kui.

Yerusalɛn kaane Neyemi 11.3-19

Yuda bɔnsɔnna muxune bata yi xali konyiyani Babilɔn yamanani fata e tinxintareyaan na. ² Naxanye singe xɛtɛ e dɔxɔdeni e konne yi, Isirayila kaana ndee nan yi ne ra, e nun saraxaraline nun Lewi bɔnsɔnna muxune nun Ala Batu Banxin walikɛne.

³ Muxuna ndee Yuda nun Bunyamin nun Efirami nun Manase bõnsõnne yi, ne yi fa dõxõ Yerusalen taani. ⁴ Amixudi nan Yutayi sõtõ. Omiri nan Amixudi sõtõ. Yimiri nan Omiri sõtõ. Bani nan Yimiri sõtõ Peresi xabilani Yuda bõnsõnni. ⁵ Silo kaan naxanye yi dõxi Yerusalen yi, ne ni i ra: Asaya, dii singena, e nun a diine. ⁶ Sera xabilan muxun naxan dõxõ na, na ni i ra: Yeweli. Yuda bõnsõnna muxu kemε sennin tonge solomanaanin nan yi dõxi Yerusalen yi.

⁷ Bunyamin bõnsõnna muxun naxanye yi dõxi na, ne ni i ra: a singena Salu. Mesulan nan Salu sõtõ. Hodafiya nan Mesulan sõtõ. Hasenuwa nan Hodafiya sõtõ.

⁸ E nun Yibineya, Yeroxamaa diina.

E nun Ela, Yusi a diina. Mikiri nan Yusi sõtõ.

E nun Mesulan. Sefati nan Mesulan sõtõ. Reyuli nan Sefati sõtõ. Yibiniya nan Reyuli sõtõ.

⁹ Bunyamin bõnsõnna muxune lan muxu kemε solomanaanin tonge suulun e nun sennin nan ma naxanye yi sebexi e bõnsõn kedin kui. Denbaya xunne nan yi xemeni itoe birin na.

¹⁰ Saraxaraliin naxanye yi dõxi Yerusalen yi, ne ni i ra: Yedaye nun Yehoyaribu nun Yakin nun ¹¹ Asari. Xiliki nan Asari sõtõ. Mesulan nan Xiliki sõtõ. Sadõki nan Mesulan sõtõ. Merayoti nan Sadõki sõtõ. Axituba nan Merayoti sõtõ. Axituba nan yi Alaa banxin wanla xun na. ¹² Adaya fan yi na. Yeroxama nan Adaya sõtõ. Pasaxuri nan Yeroxama sõtõ. Malakiya nan Pasaxuri sõtõ. Masayi nan Malakiya sõtõ. Adiyeli nan Masayi sõtõ. Yasera nan Adiyeli sõtõ. Mesulan nan Yasera sõtõ. Mesilemiti nan Mesulan sõtõ. Imeri nan Mesilemiti sõtõ. ¹³ Saraxaraliin naxanye yi dõxi Yerusalen yi, ne denbaya xunne lanxi muxu wuli keden kemε solofere tonge sennin nan ma. Alaa banxin walike kenden nan yi e birin na.

¹⁴ Lewi bõnsõnna muxun naxanye yi dõxi Yerusalen yi, ne ni i ra: Xasubu a diin Semaya, Asirikami mamandenna, Merari kaan Hasabi tolorbitana, ¹⁵ e nun Bakibakari nun Xeresi nun Galali nun Mikaa diin Matani, Sikiri mamandenna, Asafi tolorbitana, ¹⁶ e nun Semayaa diin Abadi, Galali mamandenna, Yedutun tolorbitana, e nun Asaa diin Bereki, Elikana mamandenna, naxan yi Netofa banxidene yi.

¹⁷ Ala Batu Banxin so dɛɛn kantan muxune ni i ra: Salun, naxan yi e xun na e nun Akubu nun Talamõn nun Aximan nun e ngaxakedenne. ¹⁸ Salun yi Mangan So Dɛɛn kantanma Ala Batu Banxini sogeteden mabinni han to. Lewi bõnsõnna daaxaden kantan muxune nan yi e benbane ra nun. ¹⁹ Kore a diin nan yi Salun na. Ebiyasafi nan Kore sõtõ. Kora nan Ebiyasafi sõtõ. Salun nun a ngaxakedenne nan yi Ala batu bubun dɛɛne kantanma alo e benbane yi Alatalaa yamaan daaxaden kantanma kii naxan yi. ²⁰ Eleyasari a diin Finexasi nan yi so dɛɛn kantan tiine xunna ra a singeni nun. Alatala yi a xõn. ²¹ Naralan Bubun so dɛɛn kantan muxun nan yi Meselemiyaa diin Sakari ra nun.

²² Muxu kemε firin muxu fu nun firin nan sugandi kantan tiine ra. Ne nan xili sebexi e bõnsõn kedin ma e taane yi. Dawuda nun fe toon Samuyeli nan na lannaya wanla so e benbane yii. ²³ E tan nun e diine nan yi Alatala batuden so dɛɛne kantanma naxan mõn yi xili Ala Batu Bubuna. ²⁴ A so dɛɛn kantan muxuna ndee yi tixi a sogeteden nun a sogegododen nun a kõmenna nun a yiifanna ma. ²⁵ E ngaxakedenna naxanye yi e taane yi, ne yi fama e malideni yeyε xii solofere. ²⁶ Anu, Lewi bõnsõnna muxu naaninna naxanye yi so dɛɛn kantan ti kuntigine ra, ne yi Alaa banxin nafunla ramaradene nan kantanma. ²⁷ E yi xima Alaa banxin nabilinna nin alogo e xa menna makantan, e yi a so dɛɛne rabi xõtõnni.

²⁸ Saraxa raba seene kantan tiine nan yi ndee ra e yε Ala Batu Banxini, e tan nan yi e yatema e nema rasoe e nun e nema e ramine. ²⁹ Ndee yi se dõnxene marama yire sarjnanxini, e nun murutu fujin nun manpaan nun turen nun wusulanna nun latikõnõnna. ³⁰ Saraxaraline nan yi latikõnõnne basanma. ³¹ Salun ma dii singen Matitiya, Lewin naxan keli Kora xabilani, na nan yi burun ganma naxan yi bama saraxan na. ³² E ngaxakedenna ndee Kehati xabilani, ne nan yi burun dõxõma tabanla fari Matabu Lõxõne birin yi.

³³ Lewi denbaya xunna naxanye yi betin bama, ne yi dɔxɔ Ala Batu Banxin kui. Wali gbete yo mi yi e ma, bayo e yi walima waxatin birin kɔɛɛn nun yanyina. ³⁴ Lewi denbaya xunne nan yi ne ra, naxanye xinle yi seɓexi e bɔnsɔn kedin kui. E yi dɔxi Yerusalɛn nin.

Sɔli xabilana

³⁵ Yeyiyeli yi dɔxi Gabayon taan nin a denaxan masege. A jaxanla yi xili nen Maka. ³⁶ A diine ni i ra: a dii singena Abadon nun Suru nun Kisu nun Baali nun Neri nun Nadaba nun ³⁷ Gedoru nun Axiyo nun Sakari nun Mikiloti. ³⁸ Mikiloti yi Simeyami sɔtɔ. E yi dɔxi e kon kaane nan dexɔn ma Yerusalɛn yi. ³⁹ Neri yi Kisu sɔtɔ. Kisu yi Sɔli sɔtɔ. Sɔli yi Yonatan nun Maliki-Suwa nun Abinadabo nun Esibaali sɔtɔ. ⁴⁰ Yonatan yi Meribaali sɔtɔ. Meribaali yi Mike sɔtɔ. ⁴¹ Mike yi Piton nun Meleki nun Tareya nun Axasi sɔtɔ. ⁴² Axasi yi Yara sɔtɔ. Yara yi Alemeti nun Asamaweti nun Simiri sɔtɔ. Simiri yi Mosa sɔtɔ. ⁴³ Mosa yi Bineya sɔtɔ. Bineya yi Refaya sɔtɔ. Refaya yi Eleyasa sɔtɔ. Eleyasa yi Aseli sɔtɔ. ⁴⁴ Aseli a dii senninne ni i ra: Asirikami nun Bokeru nun Yisimayeli nun Seyari nun Abadi nun Xanan. Aseli a diine nan yi ne ra.

10

Manga Sɔli a sayana

Samuyeli Singen 31.1-13 nun Samuyeli Firinden 1.4-12

¹ Filisitine yi Isirayila yenge. Isirayila kaane yi e gi, e wuyaxi yi faxa Gilibowa geyaan fari. ² Filisitine yi xaje ayi Sɔli nun a diine xili ma. E yi Sɔli a dii xemene faxa, Yonatan nun Abinadabo nun Maliki-Suwa. ³ Yengen yi wolon Sɔli rabilinni, xali wonle yi a li, a yi gaxu e ye ra han! ⁴ Sɔli yi a fala a yenge so se maxanla xa, a naxa, “I ya silanfanna tongo, i yi n faxa, bayo n mi waxi Ala kolontareni itoe xa n tɔrɔ, e yi n faxa.” Koni a yenge so se maxanla yi tondi, bayo a yi gaxuxi han! Nayi, Sɔli yi a silanfanna tongo a sɔnsɔn a de. ⁵ Sɔli a yenge so se maxanla to a to faxaxi, a fan yi sɔnsɔn a silanfanna de, e birin yi faxa. ⁶ Sɔli nun a dii xemɛ saxanne nun a denbayaan birin faxa e bode xɔn ma na kii nin. ⁷ Isirayila kaan naxanye yi lanbanni, ne yi a to a Isirayila ganla yi a gima e nun Sɔli nun a diine bata yi faxa. E yi e taane rabɛjin, e yi e gi. Filisitine yi fa dɔxɔ na.

⁸ Na xɔtɔn bode, Filisitine yi fa binbine yii seene tongodeni, e yi Sɔli nun a diine binbine to biraxi Gilibowa geyaan fari. ⁹ E yi a yii seene birin tongo, e yi Sɔli xunna nun a yenge so seene xali. E yi na xibarun nasiga Filisitine yamanan birin yi, e suxure batudene nun e yamani. ¹⁰ E yi Sɔli a yenge so seene sa e alane batu banxin kui. E yi a xunna singan e ala Dagon batu banxin kui. ¹¹ Yabesi-Galadi kaane to a me Filisitine feen naxanye birin ligaxi Sɔli ra, ¹² e xemɛ senbɛmane birin yi keli, e Sɔli nun a diine binbine tongo. E yi xete e ra, e sa e xɔnne maluxun kondɛn bun Yabesi yi. Yabesi kaane yi sunna suxu xii solofere. ¹³ Sɔli faxa a tinxintareyaan nan ma Alatala mabinni. A mi Alatalaa falan suxu, a sa muxuna nde maxɔdin naxan falan tima barinne ra. ¹⁴ A mi Alatala maxɔdin. Na ma, Alatala yi a faxa, a yi Sɔli a mangayaan fi Yese a diin Dawuda ma.

11

Dawuda yi findi mangan na Isirayila xun na

Samuyeli Firinden 5.1-3

¹ Isirayila kaane birin yi fa Dawuda fema Xebiron taani, e yi a fala a xa, e naxa, “En wuli keden fasa keden. ² Waxati danguxine yi, hali Manga Sɔli a waxatini, i tan nan yi Isirayila sofa gali xunna ra. Alatala, i ya Ala yi a fala i xa, a naxa, ‘I tan nan findima n ma yamana Isirayila kantan muxun na, i findi e yeeratiin na.’ ”

³ Isirayila fonne birin yi fa mangan fema Xebiron yi. Dawuda yi layirin tongo e xa Alatala yetagi. E yi turen sa a xunni a dɔxɔ feen na Isirayila mangan na, alo Alatala a fala Nabi Samuyeli xa kii naxan yi.

Samuyeli Firinden 5.6-10

⁴ Manga Dawuda nun Isirayila kaane yi siga Yerusalɛn taani, naxan mɔn yi xili Yebusu. Yebusune yi dɔxi na nin. ⁵ E yi a fala Dawuda xa, e naxa, “I mi soe be.” Koni, Dawuda yi

Siyon taa makantanxin masoto, a naxan xili sa Dawudaa Taana. ⁶ Dawuda bata yi a fala, a naxa, “Naxan singen na Yebusune yenge, n na kanna findima nen sofa mangan na.” Seruyaa diin Yowaba nan singe yengen so, a yi findi sofa mangan na. ⁷ Dawuda yi doxo taa makantanxini, nanara e yi men xili sa a Dawudaa Taana. ⁸ Dawuda yi menna nun na rabilinna ti keli Milo gbingbinna ma han sa doxo yinna ra. Yowaba fan yi taan donxeni ton. ⁹ Dawuda senben yi gbo, bayo Alatala Senben Birin Kanna yi a xon.

Dawudaa sofa wekilixine

Samuyeli Firinden 23.8-39 nun Taruxune Singen 27.2-15

¹⁰ Dawudaa sofa wekilixine kuntigine ni i ra, naxanye yi a malima Isirayila birin mangayaan fendeni, alo Alatala bata yi a fala kii naxan yi. ¹¹ Dawudaa sofa wekilixine ni i ra: Xakimoni xabilan muxuna nde Yasobeyami, naxan findi e xunna ra. A bata yi muxu keme saxan faha tanban na yenge kedenni. ¹² A firinden findi Axoxi xabilan muxuna nde Dodo a diina Eleyasari nan na. A yi sofa wekilixi saxanne ye. ¹³ A tan nan Dawuda mali Filisitine yengedeni Pasi-Damimi yi. Sofane bata yi e gi Filisitine bun nun. Funde xenna nde yi na, ¹⁴ Eleyasari nun a sofane Filisitine yenge menni. Alatala yi no gbeen fi Isirayila yamaan ma.

¹⁵ Sofa wekilixi tonge saxanne muxu saxan yi siga Dawuda fema Adulan faran yireni. Anu, Filisitine yi tixi Refa lanbanni. ¹⁶ Na waxatini, Dawuda yi doxi yire makantanxini, Filisiti ganla nde fan yi doxi Betelemi yi. ¹⁷ Dawuda yi a waxon fena nde fala, a naxa, “Ige ramara yinla naxan Betelemi so deen na, nde noe fe na igen na, a fa a so n yii, n yi n min?” ¹⁸ Na sofa wekilixi saxanne yi dangu Filisitine naninna ra. E sa igen ba ige ramara yinla ra Betelemi so deen na. E to fa na ra Dawuda xon, a yi tondi a minje. A yi a boxon saraxan na Alatala xa. ¹⁹ A yi a fala, a naxa, “Ala xa n natanga igeni ito minna ma. A luxi nen alo muxune wunla, naxanye sigaxi igeni ito badeni, e lu sayaan de.” Na ma, a yi tondi ige minje. A sofa wekilixi saxanne na nan liga.

²⁰ Yowaba tada Abisayi nan yi na senbema saxanne xunna ra. Na nan xeme keme saxan faha a tanban na yengeni. Xili kanna nan yi a ra alo na sofa senbema saxanne. ²¹ A binyen soto nen dangu ne ra, koni a mi e ye hali a to yi findixi e mangan na.

²² Benaya, Kabaseeli kaana, Yehoyadaa dii xemena, sofa wekilixi gbeen nan yi na ra, naxan kabanako fe wali wuyaxi ke. A tan nan Moyaba sofa wekilixi firinne faha. Loxona nde, xunbeli gbeen yi godon waxatin naxan yi, a tan nan mon godo ige ramara yinla ra, a yi yatan faha. ²³ Loxona nde, a yi Misiran kaa senbemana nde faha naxan kuyan yi sigе han kanke ye firin e nun nde. Tanban yi na Misiran kaan yii naxan yi gbo alo gbindonna. Benaya yi godo a foxo ra gbengbetenna ra a yii, a yi a tanban ba a yii, a yi a faha a ra. ²⁴ Yehoyadaa diin Benaya na fe gbeene nan liga. A fan xili gbeen soto na kii nin alo na sofa wekilixi saxanne. ²⁵ A yi binyen soto dangu sofa wekilixi tonge saxanne ra, koni a mi yi na sofa senbema saxanne ye. Dawuda yi a findi a kantan sofane xunna ra.

²⁶ Sofa wekilixi gbete ye ni i ra: Yowaba xunyena Asaheli nun Dodo a diina Elexanan, Betelemi kaan nun ²⁷ Harori kaan Samoti nun Pelon kaan Xele si nun ²⁸ Ikesi a diina Ira, Tekowa kaan nun Anatoti kaana Abiyeseri nun ²⁹ Xusa kaan Sibekayi nun Axoxi xabilan muxuna nde Ilayi nun ³⁰ Netofa kaan Maharayi nun Banahaa diin Xeleda Netofa kaan nun ³¹ Ribayi a diina Itayi, naxan keli Gibeya Bunyamin bonson boxoni nun Piraton kaan Benaya nun ³² Xurayi naxan keli Gaasa folo yireni e nun Aruba kaana Abiyeli nun ³³ Baxurin kaana Asamaweti nun Saalabon kaana Eliyaba nun ³⁴ Gison kaan Hasemi a diine nun Harara kaan Sage a diin Yonatan nun ³⁵ Harara kaan Sakaraa diina Axiyama nun Yuru a diina Elifala nun ³⁶ Mekera kaan Xeferi nun Pelon kaana Axiya nun ³⁷ Karemele kaan Xesero nun Esibayi a diin Narayi nun ³⁸ Natan ngaxakedenna Yoweli nun Hagari a diin Mibixari nun ³⁹ Amonin Seleki nun Beroti kaan Naxarayi, Seruyaa diin Yowabaa yenge so se maxanla nun ⁴⁰ Ira nun Garebi, Yitiri xabilan muxune nun ⁴¹ Xiti kaan Yuriya nun Axalayi a diin Sabadi nun ⁴² Siisaa diina Adina, Ruben bonsonna mangana, sofa tonge saxan yi naxan foxo ra e nun ⁴³ Makaa diin Xanan nun Mitini kaan Yosafati nun ⁴⁴ Asataroti kaan Wusiya nun Xotami a diine Saama nun Yeyiyeli, Aroyeri kaane nun

⁴⁵ Simiri a diine Yediyayeli nun a xunyɛn Yoxa Tisi kaana e nun ⁴⁶ Maxawi kaana Eliyeli nun Elinama a diine Yeribayi nun Yosawiya e nun Moyaba kaan Yitima nun ⁴⁷ Eliyeli nun Obedi nun Mesoba kaan Yaasiyeli.

12

Sofaan naxanye Dawuda fɔxɔ ra

¹ Dawuda yi luxunxi Kisu a diin Sɔli ma Sikilaga yi waxatin naxan yi, sofa kɛndɛne yi fa a fɔxɔ ra a malideni yengɛsodeni. ² Bunyamin bɔnsɔnna muxune nan yi ne ra, Sɔli ngaxakedenne. Ndee yi fatan xalimakunle wole, ndee yi fatan lantanne wole, e yiifanne nun e kɔmɛnne ra. ³ E kuntigin Axiyeseri nun a xunyɛn Yowasa Gibeya kaan Semaa diine nan yi ne ra. Yesiyeli nun Peleti, Asamaweti a diine, e nun Beraka nun Anatɔti kaan Yehu yi sofani itoe yɛ e nun ⁴ Gabayon kaan Yisemaya naxan findi sofa gbeen na sofa wekilɛxi tonge saxanne yɛ, a fan yi findi kuntigin na e tagi. ⁵ Yeremi nun Yaxasiyeli nun Yoxanan nun Gedera kaan Yosabadi nun ⁶ Elusayi nun Yerimoti nun Beyalaya nun Semaraya nun Xarufu kaan Sefati fan yi ne yɛ. ⁷ Kora xabilan muxune, Elikana nun Yisiya nun Asareli nun Yoweseri nun Yasobeyami fan yi e yɛ, ⁸ e nun Yeroxamaa diine Yowela nun Sebadiya keli Gedori yi.

⁹ Gadi bɔnsɔnna sofana ndee fan yi siga Dawuda fɛma tonbonni a yire makantanxini. Sofa wekilɛxin nan yi ne ra, e fatan yengɛn soɛ, yɛ masansan wure lefane nun tanbane yi e yii. E sɛnben yi gbo alo yatane, e yi xulun alo xɛnla naxanye e gima geyane fari. ¹⁰ E xinle ni itoe ra: e kuntigina Eseri, a firindena Abadi, a saxandena Eliyabi, ¹¹ a naanindena Misemanna, a suulundena Yeremi, ¹² a sennindena Atayi, a soloferedena Eliyeli, ¹³ a solomasɛxɛdena Yoxanan, a solomanaanindena Elesabada, ¹⁴ a fudena Yeremi, e nun a fu nun kedendena Makabanayi. ¹⁵ Gadi kaani itoe yi findixi sofa xunne nan na. Naxan yi xurun e yɛ, na sɛnben yi gbo muxu kɛmɛ xa. Naxan yi gbo e yɛ, na sɛnben yi gbo muxu wuli keden xa. ¹⁶ Ne yi Yuruden xuden gidi a yi fexi waxatin naxan yi, kike singeni, e fa lanbanna muxune kedi sogeteden nun sogegododen mabinni.

¹⁷ Bunyamin kaana ndee nun Yuda kaana ndee yi siga Dawuda fɛma a yire makantanxini. ¹⁸ Dawuda yi e ralan, a yi a fala e xa, a naxa, “Xa ɛ faxi bɔɛnɛ xunbenla nin alogo ɛ xa fa n mali, en luma nɛn xaxili kedenni. Koni, xa ɛ faxi n yanfaden nin n yaxune xa, n tan naxan mi fe naxi yo ligaxi, en benbane Ala xa na to, a yi a kitin sa.” ¹⁹ Na waxatini, Alaa Nii Sarijanxin yi godo Amasayi ma, naxan yi findixi sofa tonge saxanne xunna ra. A yi a fala, a naxa,

“Nxu i sagoni, Dawuda!

Nxu i sagoni, Yese a diina!

Ala xa bɔɛnɛ xunbenla fi Dawuda ma,

Ala xa bɔɛnɛ xunbenla fi i ma,

e nun naxanye i malima.

Bayo, i ya Ala nan i malima.”

Nayi, Dawuda yi e rasɛnɛ, a yi tidene so e yii a sofa kuntigine yɛ.

²⁰ Manase bɔnsɔnna sofana ndee yi fa Dawuda fɛma, e nun Filisitine yi sigama Sɔli yengɛdeni waxatin naxan yi. Koni, Dawuda nun a muxune mi fa Filisitine mali yengɛsodeni na waxatini bayo Filisiti kuntigine e raxɛtɛ nɛn, e yi a fala, e naxa, “Xa Dawuda mɔn kafu a kari fonna Sɔli ma, en birin faxama nɛn.” ²¹ E to na fala, Dawuda yi xɛtɛ Sikilaga yi. Manase muxun naxanye bata yi bira a fɔxɔ ra, ne xinle ni itoe ra: Adena nun Yosabadi nun Yediyayeli nun Mikeli nun Yosabadi nun Elihu nun Siletayi. Kuntigin nan yi ne birin na sofa wuli keden xun na Manase bɔnsɔnna muxune yɛ. ²² Sofa kɛndɛne nan yi ne birin na, naxanye yi Dawuda malima yengɛ sodeni. E yi findixi sofa kuntigine nan na a ganli. ²³ Muxune yi fama nɛn Dawuda malideni lɔxɔ yo lɔxɔ. A sofa ganla gbo ayi na kii nin alo maleka ganla.

Sofaan naxanye fa Dawuda fɔxɔ ra

²⁴ Sofaan yatēni ito nan fa Dawuda fēma Xebiron yi alogo e xa fa Dawuda mali, a yi findi mangan na Sōli jəxəni alo Alatala bata yi a fala kii naxan yi:

²⁵ Yuda bənsənni, sofa wuli sennin keme solomasexe. Ye masansan wure lefaan nun tanban yi e birin yii.

²⁶ Simeyən bənsənni, sofa wuli solofere keme. E birin sofa kende.

²⁷ Lewi bənsənni, sofa wuli naanin keme sennin, ²⁸ e nun Yehoyada naxan findi yēeratiin na Haruna jəxəni, na nun a sofa wuli saxan keme soloferene. ²⁹ Sadəki, banxulan sofa kenden nun a xabila kuntigine, muxu məxəjən nun firin.

³⁰ Bunyamin bənsənni, Sōli ngaxakedenne, sofa wuli saxan, naxanye bata yi lu Sōli fəxə ra han na waxatina.

³¹ Efirami bənsənni, sofa wuli məxəjə keme solomasexe. Sofa kende xili kanne nan yi e birin na.

³² Manase bənsənni, sofa wuli fu nun solomasexe naxanye yi sugandixi alogo e xa Dawuda dəxə mangan na.

³³ Isakari bənsənni, kuntigi keme firin e nun e ngaxakedenne birin e yamarin bun ma. E bata yi a kolon Isirayila yi lan a xa naxan liga na waxatini.

³⁴ Sabulon bənsənni, sofa wuli tonge suulun naxanye yi fatan yenge sodeni yenge so seene birin na. E yi Dawuda malima e bəjən birin na.

³⁵ Nafatali bənsənni, sofa kuntigin wuli keden, e nun sofa wuli tonge saxan e nun solofere. Ye masansan wure lefaan nun tanban yi ne birin yii.

³⁶ Dan bənsənni, sofa wuli məxəjən nun solomasexe keme sennin. E yenge so seene yi e yii.

³⁷ Aseri bənsənni, sofa wuli tonge naanin. Sofa kenden nan yi e ra, yenge so seene yi e yii.

³⁸ Sofaan naxanye keli Yuruden kidima sogeteden binni, Ruben nun Gadi nun Manase bənsənni yi, ne lan muxu wuli keme wuli məxəjə nan ma. Yenge so seen sifan birin yi e yii.

³⁹ Sofani itoe naxanye birin tin sigə yengeni, ne bata yi fa Xebiron yi alogo e xa fa Dawuda dəxə mangan na Isirayila xun na. Sike yo mi yi e yi. Isirayila kaane birin bata yi na ragidi. ⁴⁰ E yi lu menni Dawuda fēma xi saxan, e yi e dege, e yi e min. E ngaxakedenne bata yi donseen nafala e xa. ⁴¹ E dəxə bodene fan yi fa donseen na keli Isakari nun Sabulon nun Nafatali bəxəni yi sofanle nun jəgəməne nun gbaxalone* nun jingene fari. E yi fa goronna sifan birin na, donseen nun murutu fajin nun xode xaraxine nun manpa bogin xaraxine nun manpaan nun turen nun xuruse xunxurin nun a xungbene. E yi fa a gbegebe ra bayo Isirayila kaane birin yi sewaxi.

13

Layiri Kankiraan yi xali

Samuyeli Firinden 6.1-11

¹ Dawuda yi falan ti sofa kuntigine xa naxanye yi sofa wuli nun sofa keme xun na e nun a kuntigine birin. ² Na xanbi ra, Dawuda yi a fala Isirayila yamaan birin xa, a naxa, “Xa na lan e ma, xa na fataxi Alatala nan na, en ma Ala, en xerane rasiga en ngaxakedenne ma Isirayila bəxən birin yi. En yi saraxaraline nun Lewine fan xili, naxanye Isirayila taane nun a rabilinne yi alogo en birin xa lu yire kedenni. ³ En mən xa fa en ma Alaa Kankiraan na en dəxən, bayo Sōli a mangayaan waxatini, en mi siga a fəxə ra.” ⁴ Na yi yamaan birin kenən bayo e birin yi laxi a ra fe fajin nan na ra.

⁵ Dawuda yi Isirayila kaane birin malan, keli Sixori xuden ma Misiran yamanani sa dəxə Lebo-Xamata ra alogo e xa sa Alaa Kankiraan tongo Kiriyati-Yeyarin yi. ⁶ Dawuda nun Isirayila yamaan birin yi siga Baala taani Yuda yi, denaxan mən xili Kiriyati-Yeyarin alogo e xa sa Alaa Kankiraan tongo. Alatala gbeen nan yi na ra, Alatala naxan dəxi maleka gubugubu kan sawurane tagi. A xinla nan na kankiraan ma. ⁷ E yi Alaa Kankiraan tongo

* 12:41: Gbaxaloni itoe sətəma soon nun sofanla na diin sətə waxatin naxan yi.

Abinadabo konni, e yi a dɔxɔ goron maxali wontoro nenɛn kui. Wusa nun Axiyo nan yi na wontoron nagima. ⁸ Dawuda nun Isirayila kaane yi sewa ki faɲi Ala yetagi, e yi betin ba bɔlɔnne nun kondenne nun tanbanne nun karijanne nun xɔtane ra.

⁹ E to lonna li Kidon yi, Wusa yi kankiraan suxu a yiin na alogo a nama bira, bayo jingen naxanye yi wontoron bandunma, ne salaxun nɛn. ¹⁰ Alatala yi xɔlɔ Wusa ma, a yi a faxa keden na, bayo a mi yi lan a xa a yiin din na kankiraan na. Wusa faxa na kii nin Ala yetagi.

¹¹ Dawuda yi xɔlɔ bayo Alatala bata Wusa faxa. Nanara, a yi mɛn xili sa “Wusa halagidena” han to. ¹² Na lɔxɔni, Dawuda yi gaxu Ala yɛɛ ra, a yi a yetɛ maxɔdin, a naxa, “N na Alaa Kankiraan nasoma n konni di?” ¹³ Nayi, Dawuda mi fa kankiraan xali a konni Dawudaa Taani. A yi sa a raso Gati kaana Obedi-Edɔn ma banxini. ¹⁴ Alaa Kankiraan yi lu Obedi-Edɔn konni kike saxan. Na ma, Alatala yi barakan sa a seene birin yi.

14

Dawudaa denbayana

Samuyeli Firinden 5.11-16 nun Taruxune Singen 3.5-8

¹ Tire taan mangan Xurami yi xɛrane rasiga Dawuda ma, e nun suman wudin nun kamuderene nun gemɛ masonle manga banxin tideni Dawuda xa. ² Dawuda yi a kolon a Alatala yatin nan a findixi mangan na Isirayila xun na. A a kolon, Ala luma a mangayaan yitɛ a yamana Isirayila nan ma fe ra. ³ Dawuda yi jaxalan gbɛtɛye dɔxɔ Yerusalɛn yi. A mɔn yi dii xɛmɛne nun dii tɛmɛne sɔtɔ. ⁴ Naxanye sɔtɔ a xa Yerusalɛn yi, ne xinle ni itoe ra: Samuwa nun Sobaba nun Natan nun Sulemani ⁵ nun Yibixari nun Elisawa nun Elipeleti nun ⁶ Noga nun Nefegi nun Yafiya nun ⁷ Elisama nun Beeliyada e nun Elifeleti.

Dawuda yi Filisitine nɔ

Samuyeli Firinden 5.17-25

⁸ Filisitine yi a mɛ a Dawuda bata yi findi mangan na Isirayila birin xun na, e birin yi siga a fendeni. Dawuda yi na mɛ, a yi mini e yɛɛ ra. ⁹ Filisitine yi fa yɛngeni Refa lanbanni. ¹⁰ Dawuda yi Ala maxɔdin, a naxa, “N xa siga Filisitine xili ma ba? I e soɛ n yii ba?” Alatala yi a yabi, a naxa, “Siga, n ne soma nɛn i yii.”

¹¹ Nayi, Dawuda nun a sofane yi siga Baali-Perasimi yi, e sa Filisitine nɔ yɛngeni. Dawuda yi a fala, a naxa, “Ala bata n yaxune raxuya ayi n yɛɛ ra, alo fufaan gbiligbinla kalan kii naxan yi.” Nanara, e mɛnna xili sa Baali-Perasimi.* ¹² Filisitine yi e suxurene rabeɲin mɛnɛni, Dawuda yi yamarin fi a e xa gan.

¹³ Filisitine mɔn yi fa yenge sodeni Refa lanbanni. ¹⁴ Dawuda mɔn yi Ala maxɔdin. Ala yi a yabi, a naxa, “I nama siga e yetagi, koni e mabilin, i siga han xɛɲɛxɛɲɛnne sa denaxan yi. I sa dɔxɔ e yɛɛ ra mɛnɛni. ¹⁵ I na sigati xuiin mɛ wudine kondenne yi, i keli e yɛngɛdeni, bayo Ala nan tima i yɛɛ ra, a Filisiti ganla nɔ i xa.” ¹⁶ Dawuda yi a liga alo Ala a yamari kii naxan yi. E yi Filisitine yɛngɛ keli Gabayon yi sa dɔxɔ Geseri ra. ¹⁷ Nayi, Dawuda yi xinla sɔtɔ yamanane birin yi. Alatala yi a liga siyane birin yi gaxu Dawuda yɛɛ ra.

15

Alaa Layiri Kankiraan siga fena Yerusalɛn yi

¹ Dawuda yi banxine ti a yetɛ xa Dawudaa Taani. A yi yirena nde yitɔn Alaa Kankiraan xa, a yi bubun ti a xa.* ² Dawuda yi yamarin fi a muxu yo nama Alaa Kankiraan maxali fɔ Lewi bɔnsɔnna muxune, bayo Alatala e tan nan sugandixi na ma. E tan nan yi lan e wali a yetagi habadan. ³ Dawuda yi Isirayila birin malan Yerusalɛn yi Alatalaa Kankiraan naso feen na a yireni a denaxan yitɔnxi a xa.

⁴ Dawuda yi Haruna yixetene nun Lewi bɔnsɔnna muxune malan:

⁵ Kehati yixetene yɛ, muxu kɛmɛ muxu mɔxɔɲɛ. Yuriyeli nan yi e xunna ra.

* 14:11: 14.11 Baali-Perasimi bunna nɛn fa fala, “Halagin Kanna.”

fe mɔn sɛbɛxi Xɔrɔyaan 25.10-22 kui.

* 15:1: 15.1 Alaa Layiri Kankirana

⁶ Merari yixetene ye, muxu keme firin muxu məxəje. Asaya nan yi e xunna ra.

⁷ Gerison yixetene ye, muxu keme muxu tonge saxan. Yoweli nan yi e xunna ra.

⁸ Elisafan yixetene ye, muxu keme firin. Semaya nan yi e xunna ra.

⁹ Xebiron yixetene ye, muxu tonge solomasexe. Eliyeli nan yi e xunna ra.

¹⁰ Yusiyeleli yixetene ye, muxu keme muxu fu nun firin. Aminadabo nan yi e xunna ra.

¹¹ Dawuda yi saraxaraline Sadaki nun Abiyatari xili, e nun Lewine Yuriyeli nun Asaya nun Yoweli nun Semaya nun Eliyeli nun Aminadabo. ¹² A yi a fala e xa, a naxa, “E tan nan Lewi bənsən muxune denbaya xunne ra. E yete rasarijan, e tan nun e muxune. E siga Alatalaa Kankiraan na, Isirayilaa Ala. N denaxan yitənxı a xa, e a xali menni. ¹³ Bayo e mi yi na a singeni, na ma, Alatala, en ma Ala halagin nagodo nen en ma, amasəto en mi bira a sariyan fəxo ra.” ¹⁴ Nayi, Saraxaraline nun Lewine yi e yete rasarijan benun e xa siga Alatalaa Kankiraan na, Isirayilaa Ala. ¹⁵ Lewine yi Alaa Kankiraan suxu a tongo tamine ma, e a dəxo e tungunne fari alo Musa a yamari kii naxan yi fata Alatalaa falan na.

¹⁶ Dawuda yi a fala Lewi kuntigine xa, a e xa beti baana ndee sugandi e muxune ye naxanye betin bama maxaseene ra sewani, e kondenne nun bəlonne nun karijanne maxa. ¹⁷ Lewine yi Yoweli a diin Heman sugandi, e nun a ngaxakedenne Bereki a diina Asafi nun Kusayaa diina Etani, naxan yi Merari yixetene ye. ¹⁸ Lewi gbete ye nan yi de kantanne ra e tan ma yamarin bun: Sakari nun Ben nun Yasiyeli nun Semiramoti nun Yexiyeli nun Yunni nun Eliyabi nun Benaya nun Maaseya nun Matitiya nun Elifelehu nun Mikineyahu nun Obedi-Edən e nun Yeyiyeli. ¹⁹ Heman nun Asafi nun Etani nan yi betin bama, e karijan sula daxine maxa. ²⁰ Sakari nun Asiyeli nun Semiramoti nun Yexiyeli nun Yunni nun Eliyabi nun Maaseya nun Benaya nan yi kondenne maxama e xuini texin na. ²¹ Matitiya nun Elifelehu nun Mikineyahu nun Obedi-Edən nun Yeyiyeli nun Asasiya yi kondenna luti solomasexe daxine nan maxama. ²² Lewi bənsəna muxun Kenaniya yi findixi beti baane yeeratiin nan na Alaa Kankiraan maxalideni. A yi na wanla kolon ki fəni. ²³ Bereki nun Elikana nan yi kantan tiine ra Alaa Kankiraan dəxən, ²⁴ e nun Obedi-Edən nun Yexiya. Saraxaraline Sebanaha nun Yosafati nun Nataneli nun Amasayi nun Sakari nun Benaya nun Eliyeseri nan yi xətane fema Alaa Kankiraan yetagi.

Layiri Kankiraan so fena taani

Samuyeli Firinden 6.12-23

²⁵ Nayi, Dawuda nun Isirayilaa fonne nun sofa kuntigin naxanye yi dəxi sofa wuli xun na, ne birin yi ti kiraan xən alogo e xa sa Alatalaa Layiri Kankiraan mati sewani keli Obedi-Edən konni. ²⁶ Ala yi Lewi bənsəna muxune mali Alatalaa Layiri Kankiraan xalideni. E tura solofere nun yexee kontonna solofere ba saraxan na. ²⁷ Dawuda yi maxidixi taa dugi doma fəpine nin, e nun Lewi bənsəna muxun naxanye yi Layiri Kankiraan maxalima e nun beti baane nun beti ba kuntigin Kenaniya. Dawuda mən yi saraxarali domana nde fan nagodo a ma. ²⁸ Isirayila kaane birin yi siga Alatalaa Layiri Kankiraan na sewani. Ndee yi fenne nun xətane fema, ndee yi karijanne maxama, ndee yi kondenne nun bəlonne maxama.

²⁹ Səli a dii tēmen Mikali yi tixi banxin foye soden na, a Isirayila kaane to fe Alatalaa Layiri Kankiraan na Dawudaa Taani. A to Manga Dawuda to a bodonje sewani, a yi a rapaxu a bəneni.

16

Dawuda Ala tantun fena

¹ Na xanbi ra, e yi fa Alaa Kankiraan na, e fa a dəxo bubun kui, Dawuda naxan nafalaxi a dəxəden na. E yi saraxa gan daxine nun bəne xunbeli saraxane ba Ala xa. ² Dawuda to yelin na saraxane be, a yi duba Isirayila yamaan xa Alatala xinli. ³ Na xanbi ra, a yi burun nun tamaro bogi xare rafalaxin nun jaxun danna rafalaxin xundi keden keden so Isirayila kaane birin yii, xēmen nun jaxanla.

⁴ A yi Lewina ndee sugandi alogo e xa wali Alatalaa Kankiraan yetagi, e Alatala maxandi, e barikan bira Isirayilaa Ala xa, e a tantun. Ne xinle ni itoe ra: ⁵ Asafi, naxan

findi e kuntigin na e nun Sakari, naxan findi kuntigi firinden na e nun Yeyiyeli nun Semiramoti nun Yexiyeli nun Matitiya nun Eliyabi nun Benaya nun Obedi-Edon nun Yeyiyeli. Kondenne nun bɔlɔnne yi e yii. Kariɔanne yi Asafi yii. ⁶ Saraxaraline, Benaya nun Yaxasiyeli yi xɔtane fema Alaa Layiri Kankiraan yetagi.

⁷ Dawuda betini ito so Asafi nun a muxune yii na lɔxɔn nin a singeni alogo e xa Alatala tantun.

Yaburin 105.1-15

⁸ Ɛ Alatala tantun.

Ɛ yi a maxandi.

A bata naxan liga,

Ɛ na fala siyane xa.

⁹ Ɛ betin ba a xa,

Ɛ yi a tantun betine yi,

Ɛ yi a kabanako feene birin fala.

¹⁰ Ɛ Ɛ kanba a xili sariɔanxini.

Naxanye birin Alatala fenma,

ne xa sɛwa.

¹¹ Ɛ Ɛ yɛɛ rafindi Alatala nun a sɛnbɛn ma,

Ɛ lu a fɛɲɛ waxatin birin.

¹² A wali faɲin naxanye ligaxi

e nun a kabanako feene

nun a kitin naxanye saxi,

ne fe xa rabira Ɛ ma,

¹³ Ɛ tan Isirayila bɔnsɔnna,

a walikene,

Ɛ tan Yaxubaa diine,

Ala naxanye sugandixi.

¹⁴ A tan nan Alatala ra,

en ma Ala.

A tan nan bɔxɔn birin kitisaan na.

¹⁵ A ɲɔxɔ luma a layirin xɔn ma nɛn han habadan,

e nun a falane fe han mayixetɛ wuli keden,

¹⁶ e nun a layirin naxan xidi

e nun Iburahima tagi,

a yi a kɔlɔ Isiyaga xa.

¹⁷ A mɔn yi a ragidi Yaxuba ma sariyan xɔn,

a findi habadan layirin na Isirayila kaane xa.

¹⁸ A yi a fala, a naxa,

“N Kanan yamanan soma nɛn

Ɛ nun i yixetene yii Ɛ kɛɛn na.”

¹⁹ E mi yi wuya nun.

Xɔɲɛ dando nan tun yi e ra na yamanani.

²⁰ E yi kelima nɛn siyana nde yɛ

e siga nde gbɛtɛ yɛ,

e keli yamanana nde yi

e siga nde gbɛtɛ yi.

²¹ Koni, a mi tinɲɛ muxu yo xa e ɲaxankata.

A mangane rakolon nɛn e fe yi, a naxa,

²² “Ɛ nama fefe liga n ma muxu sugandixine ra.

Ɛ nama fefe ɲaxi liga n ma nabine ra.”

Yaburin 96

²³ Dunuɲa muxune birin xa betin ba Alatala xa.

Ɛ yi lu a raliye waxatin birin yi
fa fala a bata en nakisi.

²⁴ Ɛ a binyena fe fala siyane birin xa,
ε yi a kabanako feene rali muxune birin ma.

²⁵ Alatala gbo,
a lan a xa matɔxɔ han!
A lan a xa binya dangu alane birin na.

²⁶ Siyane alane birin findixi ala fuune nan na,
koni Alatala tan bata koren da.

²⁷ A rabilinxi nɔrɔn nun gboon nan na.
A konna rafexi senben nun sewan nan na.

²⁸ Ɛ tan dunuɲa siyane birin,
ε fa Alatala tantun,
ε yi a tantun a binyen nun a senbena fe ra.

²⁹ Ɛ fa Alatala tantun a xili binyena fe ra.
Ɛ fa kiseene ra a yetagi.

Ɛ Alatala batu a nɔrɔ sarijanxini.

³⁰ Dunuɲa muxune,
ε xuruxurun a yetagi.

Dunuɲa a kiini, a mi yigisanma.

³¹ Kore xɔnna nun bɔxɔ xɔnna xa sewa han!

Ɛ yi a fala siyane xa,
a Alatala nan mangan na.

³² Fɔxɔ igen xa a xuini te
e nun seen naxanye a xɔre ra.

Burunna xa sewa
e nun a yi seene birin.

³³ Fɔtɔnna wudine xa sɔnxɔ sewani,
e sɔnxɔ Alatala yetagi,

amasɔtɔ a fama nen.
A fama nen a kitin sa dunuɲa yi.

Yaburin 106.1, 47-48

³⁴ Ɛ Alatala tantun amasɔtɔ a fan.
A hinanna luma nen habadan!

³⁵ Ɛ a fala Ala xa, ε naxa,
“Ala, nxu rakisi,
nxu ratanga siya gbetene ma,
alogo nxu xa i xili sarijanxin tantun,
na yi findi nxu kanba xunna ra.”

³⁶ Barikan xa bira Alatala xa, Isirayilaa Ala
habadan han habadan!

Nayi, yamaan yi a fala, e naxa,
“Amina! Tantunna Alatala xa.”

³⁷ Dawuda yi Asafi nun a ngaxakedenne yamari a e xa wali Alatalaa Layiri Kankiraan yetagi waxatin birin. ³⁸ A yi Yedutun ma diina Obedi-Edɔn nun Xosa nun a muxu tonge sennin muxu solomasexe yamari a e xa so deen kantan. ³⁹ Saraxaraliin Sadɔki nun a ngaxakedenne yi lu Alatalaa Batu Bubuni naxan yi tixi taan kideni Gabayon yi. ⁴⁰ E yi lu saraxa gan daxine be Alatala xa xɔtɔnna nun jinbanna alo a sebexi Alatalaa sariyani kii naxan yi, a naxan soxi Isirayila kaane yii. ⁴¹ Heman nun Yedutun nun muxun naxanye yi sugandixi, ne fan yi na alogo e xa Alatala tantun, bayo a hinanna luma nen habadan!

⁴² Heman nun Yedutun yi xɔtane fema, e yi karijanne maxama alogo e xa betin ba Ala xa. Yedutun ma diine nan yi na de kantanne ra.

⁴³ Na xanbi ra, yamaan birin yi siga e konni. Dawuda fan yi xete a konni dubadeni a denbayaan xa.

17

Alaa layirina Dawuda xa

Samuyeli Firinden 7.1-17

¹ Dawuda to yelin soe a manga banxin kui, a yi a fala Nabi Natan xa, a naxa, “Banxin naxan nafalaxi suman wudin na, n na nan kui, koni Alatalaa Layiri Kankiraan mon bubun nan kui.” ² Natan yi Dawuda yabi, a naxa, “I rafan feene birin liga, bayo Ala i xon.”

³ Na kosen na, Ala yi a fala Natan xa, a naxa, ⁴ “Siga, a fala n ma waliksen Dawuda xa fa fala Alatala ito nan falaxi, a naxa, ‘I tan mi batuden tima n xa n luma denaxan yi. ⁵ N yeten munma lu n batu banxi kui singen, xabu n na Isirayila kaane ramini loxon Misiran fari ma han to, koni n yi bubun nan kui yiren birin yi. ⁶ N siga denaxan birin yi nxu nun Isirayila kaane, n yerati wuyaxi doko nen n ma yamana Isirayila xun na alogo e xa n ma yamaan masuxu. Koni, na waxatin birin yi, n mi a fala muxu yo xa, n naxa: Nanfera, i mi suman wudi banxin tixi n xa?’ ”

⁷ “Nanara, i mon xa a fala n ma waliksen Dawuda xa, i naxa, ‘Alatala Senben Birin Kanna ito nan falaxi, a naxa: N tan nan i baxi xuruseene foko ra kantan tideni alogo i xa findi n ma yamana Isirayila yeratiin na. ⁸ I siga yiren naxan birin yi n lu nen i xon, n yi i yaxune birin faha i yetagi, n yi i findi xili gbee kanna ra alo muxu gbeen naxanye boko xonna fari. ⁹ N yiren soma nen n ma yamana Isirayila yii e dokoma denaxan yi. E luma nen na, gaxu yo mi e suxe. Muxu naxi yo mon mi fa e naxankatama alo bodeni, ¹⁰ n kitisane doko n ma yamana Isirayila xun na waxatin naxan yi. N ni i yaxune birin sa i sanna bun. N naxan falama i xa, Alatala nan banxin tima i xa naxan findima i yixetene ra mangayani. ¹¹ I na faha waxatin naxan yi, i siga i benbane fema, n yi i yetena diina nde sugandi a ti i joxoni mangayani, n yi a senben xun masa. ¹² Na nan n batu banxin tima n xa, n yi a mangayaan nasabati habadan. ¹³ N findi a fafe ra, a fan yi findi n ma diin na. N mi n ma hinanna masigama a ra alo n naxan liga manga singen na. ¹⁴ N na a findima nen n ma yamana mangan na, a mangayaan mi kale habadan.’ ”

¹⁵ Ala naxan birin fala Natan xa fetoni alo xiyena, a na birin yeba Dawuda xa.

Dawudaa Ala maxandina

Samuyeli Firinden 7.18-29

¹⁶ Na xanbi ra, Manga Dawuda yi siga, a sa doko Alatala yetagi, a yi a fala, a naxa, “Marigina Alatala, n na a kolon a n tan nun n ma denbayaan mi lan nxu na birin soto i naxan fixi nxu ma. ¹⁷ Koni, Ala, i tan yete ra yi, sese mi na ra! I bata de xuine tongo lan i ya walikena denbayana tila ma. Marigina Alatala, i bata n yate alo muxu fisamantenna. ¹⁸ N tan Dawuda, n nse nanse fale i xa xunna kenli ito a fe ra i naxan fixi i ya waliksen ma? I tan yetena i ya waliksen kolon. ¹⁹ Alatala, i bata fe gbeeni ito ragidi i ya walikena fe ra fata i sagoon na alogo i xa i senbe gbeen mayita. ²⁰ Alatala, i joxon mi na, ala gbete mi na ba i tan na. Nxu bata na kolon. ²¹ Siya gbeten mundun dunuɲa yi naxan luxi alo i ya yamana Isirayila, Ala naxanye raminixi konyiyani? I e xunba nen Misiran kaane nun e alane senben bun, i yi e findi i ya yamaan na, i siya gbetene kedi i ya yamaan yete ra, i kabanako fe magaxuxine raba e yetagi alogo i xa i xinla makenen. ²² I yi Isirayila findi i ya yamaan na habadan. Alatala, i yi findi nko Ala ra.”

²³ “Iki, Alatala, i de xuiin naxan tongoxi n tan, i ya waliksen nun n ma denbayaan xa, na xa rakamali habadan. Na liga alo i a falaxi kii naxan yi. ²⁴ Na rakamali alogo i xinla xa binya han habadan. Muxune a falama nen nayi, e naxa, ‘Alatala Senben Birin Kanna, Ala naxan Isirayila xun na, a findixi Isirayilaa Ala nan na.’ Senben xa lu i ya waliksen Dawudaa denbayaan xa i yetagi. ²⁵ N ma Ala, i bata i miriyaan yita n na a i n yixetene findima nen mangane ra n joxoni. Nanara, i ya waliksen bata susu fe i yetagi i maxandideni. ²⁶ Alatala, i tan nan Ala ra. Iki, i bata fala fapini ito ti i ya waliksen xa. ²⁷ I bata a ragidi a i xa barakan sa n ma denbayani alogo n bonsonna xa lu mangayani i

yetaḡi habadan. Bayo, i tan, Alatala nan barakan nagidixi n ma denbayaan ma, barakan luma nen a fəxə ra habadan.”

18

Dawuda nɔ sətɔna yengeni
Samuyeli Firindena 8.1-14

¹ Na waxatin danguxina, Dawuda yi Filisitine nɔ yengeni, a yi e rayarabi, a yi Gati taan nun a rabilinne ba e yii.

² A yi Moyaba kaane fan nɔ yengeni, e yi lu a yamarin bun ma, e lu mudun soe a yii.

³ Dawuda mɔn yi Soba mangan Hadadeseri fan nɔ yengeni Xamata mabinni, Hadadeseri yi waxi Efirati baan tongo feni waxatin naxan yi. ⁴ Dawuda yi yenge so wontoro wuli keden nun soo rafi wuli solofere nun sofa wuli mɔxɔne ba a yii. A yi soone birin san xanbi ra fasane bolon fɔ soo keme jɔxɔndɔn a naxanye ramara.

⁵ Arami kaane yi keli Damasi taani, e yi fa Soba mangan Hadadeseri malideni, koni Dawuda yi e sofa wuli mɔxɔnen nun firin faha. ⁶ Dawuda yi a yamana kanne dɔxɔ Damasi taani Arami yamanani. Arami kaane yi lu Dawudaa yamarin bun, e lu mudun soe a yii. Dawuda na yi siga dede, Alatala yi xunna kenla fima nen a ma. ⁷ Dawuda yi Hadadeseri a sofane ye masansan wure lefa xema daxine xali Yerusalen yi. ⁸ A yi sula gbeḡbe tongo keli Hadadeseri a taane yi, Tibati nun Kun. Sulemani yi na rawali a findi iḡe ramara se gbeen na e nun senbetenne nun saraxa ganden waliseene.

⁹ Xamata mangan Tohu yi a me a Dawuda bata Soba mangan Hadadeseri a sofane birin nɔ yengeni, ¹⁰ a yi a dii xemen Hadoran nasiga Manga Dawuda ma, alogo a xa sa a xɔntɔn a nɔ sətɔna fe ra Hadadeseri yengeni, bayo Manga Tohu nun Manga Hadadeseri yi yengeni. A mɔn yi siga xema seene ra e nun gbeti nun sulana. ¹¹ Manga Dawuda yi na birin fi Alatala ma, e nun gbeti fixen nun xemana a naxan tongo siyani itoe birin yii: Edɔn kaane nun Moyaba kaane nun Amonine nun Filisitine nun Amalekine.

¹² Seruyaa diina Abisayi yi Edɔn kaa wuli fu nun solomasexe faha Fəxə Lanbanni. ¹³ A yi yamana kanne lu Edɔn yi alogo na birin xa lu Dawudaa yamarin bun ma. Dawuda na yi siga dede, Alatala yi xunna kenla fima nen a ma.

Dawudaa kuntigine
Samuyeli Firinden 8.15-18

¹⁴ Dawuda yi lu Isirayila birin xun na. A yi kiti kenden sama tinxinna nin a yamaan birin yi. ¹⁵ Seruyaa dii xemen Yowaba nan yi sofane kuntigin na. Axiludu a dii xemen Yosafati nan yi mangana yenla ra. ¹⁶ Axitubaa dii xemen Sadaki nun Abiyatari a dii xemena Abimeleki nan yi saraxaraline ra. Sawesa nan yi sebeli tiin na. ¹⁷ Yehoyadaa dii xemen Benaya nan yi Keretine nun Peleti kaane xun na. Manga Dawudaa diine nan yi mangan bundɔxone ra.

19

Dawuda nun Amonine yengena
Samuyeli Firinden 10.1-5

¹ Na dangu xanbini, Amonine mangan Naxasi yi faha, a diin yi dɔxɔ a jɔxɔni. ² Dawuda yi a miri, a naxa, “N hinanma nen Naxasi a dii xemen Xanun na, bayo a fafe hinan nen n na.” Dawuda yi xerane rasiga Xanun ma a fafe sayaan xɔntɔn tideni. Dawudaa xerane yi sa so Amonine yamanani Xanun fema saya xɔntɔndeni. ³ Koni, Amonine kuntigine yi a fala Xanun xa, e naxa, “I laxi a ra a Dawuda a muxune rafaxi i fafe saya xɔntɔnden nan tun yi ba? E mi faxi kɔten xan na ba alogo e xa taan nakɔrsi, lɔxɔna nde e yi nɔ a suxe?”

⁴ Nayi, Xanun yi Dawudaa xerane suxu, a yi e de xabene bi, a yi e domane raxaba e xɔrene yilanni, a fa e raxete Dawuda ma. ⁵ E fa xerane fe dentegen sa Dawuda xa, a yi muxune

xε a xεrane fɔxɔ ra, bayo e yi yagixi han, a yi a fala e xa, a naxa, “ε lu Yeriko yi han ε de xabene yi mini. Na xanbi ra, ε fa so be.”

Samuyeli Firinden 10.6-19

⁶ Amonine to a kolon a e bata rapaxu Dawuda ma alo se kunxin xirina, Xanun yi gbeti fixen kilo wuli tonge saxan e nun naanin fi Arami kaane ma, naxanye yi Mesopotamiya yamanani, e nun Maka nun Soba yamanani alogo e xa fa e yenge so wontorone nun e soo ragine ra. ⁷ Na ma, e yi fa yenge so wontoron wuli tonge saxan nun firin na. Maka mangan nun a yamaan fan yi fa, e fa e malan Medeba taan yetagi. Amonine fan yi mini e taane yi alogo e xa Dawuda yenge. ⁸ Dawuda yi na me, a yi sofa kuntigin Yowaba nun a sofa kendene birin nasiga e yengedeni. ⁹ Amonine yi mini, e ti yenge so xinla ma e taan so deen na. Mangan naxanye fa e malideni, ne yi tixi e danna burunna ra.

¹⁰ Yowaba to a kolon a yengen yi a yee ra e nun a xanbi ra, a yi Isirayila sofa kendena ndee sugandi Arami kaane yenge xinla ma. ¹¹ A yi sofa donxene lu a tada Abisayi a yamarin bun ma Amonine yenge xinla ma. ¹² Yowaba yi a fala a tada xa, a naxa, “Xa Arami kaane senben gbo n xa, i fa n mali. Xa Amonine fan senben gbo i xa, n fan yi sa i mali. ¹³ I tunnafan, en na en wekile, en yi en ma yamaan xun mayenge e nun en ma Alaa taane. Alatala xa a rafan feen liga.”

¹⁴ Yowaba nun a ganla yi e maso Arami kaane yengedeni, koni ne yi e gi a yee ra. ¹⁵ Amonine to a to, a Arami kaane bata e gi, e fan yi e gi Yowaba tada Abisayi bun. E yi sa so e taani. Yowaba fan yi xete Yerusalen yi.

¹⁶ Arami kaane to a kolon a Isirayila bata e no yengeni, e yi xεrane rasiga Arami kaane ma naxanye yi Efirati baan kidi ma. Hadadeseri a sofa kuntigin Sofaki nan yi e xun na. ¹⁷ Dawuda to na me, a yi Isirayila kaane birin malan, e yi fa Yuruden baan gidi, e siga Arami kaane yengedeni. ¹⁸ Arami kaane mon yi e gi Isirayila kaane bun. Dawuda yi e yenge so wontoro sofaan muxu wuli solofere faxa, e nun e sofaan muxu wuli tonge naanin naxanye yi sigama e sanni. A yi sofa kuntigin Sofaki fan faxa. ¹⁹ Hadadeseri a walikene to a kolon a Isirayila kaane bata e no yengeni, e yi layirin xidi e nun Dawuda tagi, e yi lu a yamarin bun. Xabu na, Arami kaane mi fa tin Amonine maliye sonon.

20

Dawuda Amonine nun Filisitine yenge fena

Samuyeli Firinden 11.1 nun 12.26-31

¹ Neε nenεn folon na, mangane yi darixi mine yenge sodeni waxatin naxan yi, Yowaba nun a sofa wekilexine yi sa Amonine yenge. Koni, Dawuda tan yi lu Yerusalen yi. Yowaba yi Rabaha taan suxu, a menna kala. ² Nayi, Dawuda yi fa mangaya taxamaseri komotin ba Amonine mangan xun na, naxan xεmaan binyen yi dangue kilo tonge saxan na. Geme fani kendεn fan yi a ma. Na mangaya taxamaseri komotin yi so Dawuda xun na, a yi funma se wuyaxi tongo taani.

³ Yamaan naxan yi na, Dawuda yi ne xali, a yi sa e ti karahan wanle ra, wudi masonla nun geme bon nun wudi segena. A Amonine taane birin ma fe liga na kii nin. Na xanbi ra, Dawuda nun a sofane yi xete Yerusalen yi.

⁴ Na danguxina, Isirayila kaane nun Filisitine yi sa yenge Geseri yi. Na yengeni, Xusa kaan Sibekayi yi Sipayi faxa. Refa yixetεna nde nan yi Sipayi ra. Na yi Filisitine yagi.

⁵ Isirayila kaane nun Filisitine mon yi yenge. Yayiri a diina Elexanan yi Gati kaan Goliyati xunyen Laxami faxa na waxatin nin. A senben yi gbo han, a tanban yi gbo alo gbindonna.

⁶ Yenge gbete yi keli Gati taani. Xeme kuyena nde yi na, naxan yii soli sennin sennin yi a ra e nun san soli sennin sennin, e birin malanxina, mɔxɔɔɔn nun naanin. Refa yixetεna nde nan yi na fan na. ⁷ A to Isirayila makonbi, Dawuda tada Simeyaa dii xεmen Yonatan yi a faxa. ⁸ Xεmeni itoe birin yi fataxi Refa yixetεne nan na Gati taani. Dawuda nun a sofane yi ne birin faxa.

21

Isirayila yamaan yaten sebe fena
Samuyeli Firinden 24.1-9

¹ Setana yi keli Isirayila xili ma, a yi Dawuda radin a xa Isirayila kaane tenge. ² Dawuda yi a fala Yowaba nun a sofa kuntigine xa, a naxa, “E siga, e sa Isirayila kaane tenge, keli Beriseba ma, sa dɔxɔ Dan yamanan na. E fa na yaten dentege n xa.” ³ Yowaba yi a yabi, a naxa, “Alatala xa Isirayila yamaan nawuya ayi dɔxɔ keme. Mangana, n kanna, i ya walikene xa mi ne birin na ba? Nanfera i fe sifani ito maxodinxi? Nanfera i waxi a xɔn ma Isirayila yamaan xa yulubin tongo?” ⁴ Koni, mangan xuiin mi yi matande. Nanara, Yowaba yi mini, a yi Isirayila bɔxɔn birin yisiga, a fa xete Yerusalen yi. ⁵ A yi yamaan yaten fala Dawuda xa. Isirayila kaane yaten ni i ra: xeme silanfan kanna miliyon keden wuli keme. Yuda kaane yaten ni i ra: xeme silanfan kanna wuli keme naanin muxu wuli tonge solofere. ⁶ Koni, Yowaba mi Lewi nun Bunyamin bɔnsɔnna muxune tenge, bayo mangana yamarin mi yi rafanxi a ma. ⁷ Yamarin i to yi rajaxu Ala ma. A yi Isirayila naxankata.

Ala yi Dawuda yulubin saran a ra
Samuyeli Firinden 24.10-17

⁸ Dawuda yi a fala Ala xa, a naxa, “N yulubi gbeen nan ligaxi ito ra. Iki, n bata i mayandi, i xa dija n tan, i ya walikeen yulubin ma. N bata xaxilitareyaan liga.”

⁹ Alatala yi a fala Manga Dawudaa fetoon Gadi xa, a naxa, ¹⁰ “A fala Dawuda xa, i naxa, ‘Alatala ito nan falaxi, a naxa: Fe saxan ni i ra. Keden sugandi, n xa na liga i ra.’”

¹¹ Gadi yi siga Dawuda fema, a yi a fala a xa, a naxa, “Alatala ito nan falaxi i xa, a naxa, ¹² ‘Naxankatan mundun lan a xa sa i ma: jee saxan fitina kamena, hanma yaxune yi e halagi silanfanna ra kike saxan, hanma Alatala xa a halagi ti malekan nafa e ma, naxan Isirayila yamaan naxɔrima Alaa silanfanna nun fure naxin na xii saxan.’ Iki, a fala n xa n lan n xa sa naxan fala n kanna xa naxan n xexi.” ¹³ Dawuda yi Gadi yabi, a naxa, “N bɔjɛn sunuxi han! A lan n xa n yete lu Alatala yii bayo a kininkininna gbo, na fisa benun n xa lu adamadiine sagoni.” ¹⁴ Alatala yi fure naxin nadin Isirayila yamaan ma han muxu wuli tonge solofere yi faha Isirayila yamanani.

¹⁵ Ala yi malekan xe Yerusalen yi, a xa sa na kala. A yi na kalama waxatin naxan yi, Alatala yi a to, a yi nimisa na halagina fe ra. A yi a fala na malekan xa naxan yi a kalama, a naxa, “Na bata lan. E lu na fa.” Alatalaa malekan yi tixi Oronan, Yebusu kaana lonna nan ma. ¹⁶ Dawuda yi a yee rakeli, a Alatalaa malekan to tixi kuyen nun bɔxɔn lan tagini, a silanfanna baxi a teeni, a yee rafindixi Yerusalen ma. Dawuda nun fonne yi kasa benbeli dugin nagodo e ma sununi, e yi bira, e yi e yetagin lan bɔxɔn ma. ¹⁷ Dawuda yi a fala Ala xa, a naxa, “N tan xa mi yamarin fixi ba a Isirayila yamaan xa tenge? N tan nan yulubin ligaxi, n tan nan fe kobini ito ligaxi. Yamaan tan nanse ligaxi? Alatala, n ma Ala, n tan nun n ma denbayaan halagi, i ya yamaan lu na.”

Dawuda yi Oronan ma lonna sara
Samuyeli Firindena 24.18-25

¹⁸ Alatalaa malekan yi a fala Gadi xa, a a xa a fala Dawuda xa, fa fala a xa sa saraxa gandena nde rafala Alatala xa Oronan Yebusu kaana lonna ma. ¹⁹ Dawuda yi siga menni alo Gadi a fala a xa kii naxan yi Alatala xinla ra. ²⁰ Oronan yi murutu bɔnbɔni lonna ma, a yi a firifiri, a yi malekan to. A dii naaninne yi e luxun. ²¹ Na waxatini, Dawuda fan yi a maso. Oronan to a to, a yi keli lonna ma, a sa a xinbi sin Dawuda bun ma, a yetagin yi lan bɔxɔn ma. ²² Dawuda yi a fala Oronan xa, a naxa, “Lonni ito so n yii alogo n xa saraxa ganden nafala Alatala xa. N na a saren defexin soe i yii alogo fure naxin xa ba yamaan ma.” ²³ Oronan yi Dawuda yabi, a naxa, “Mangana, a tongo. N kanna xa a rafan feen liga a ra. N bata jingeni itoe fan so i yii, e xa findi saraxa gan daxin na. Ningena xee ra bɔnbɔ seene yi findi saraxan gan yegen na, murutuni ito fan xa findi bogise saraxan na. N bata ito birin fi i ma.” ²⁴ Koni, Manga Dawuda yi a fala Oronan xa, a naxa, “En-en, n waxi a sara

feni a saren defexin nan na. N mi seen bama saraxan na Alatala xa n mi naxan saraxi. N mi nœ saraxa gan daxin be n mi naxan sare fixi.”²⁵ Nayi, Dawuda yi xemaan kilo solofere so Oronan yii na lonna fe ra. ²⁶ Dawuda yi saraxa ganden nafala menni Alatala xa, a fa saraxa gan daxine nun bõje xunbeli saraxane ba. A yi Alatala maxandi, Alatala yi a yabi tœen na naxan godo saraxa ganden ma keli kore.

²⁷ Nayi, Alatala yi falan ti malekan xa, a yi silanfanna raso a tœeni. ²⁸ Na waxatini, Dawuda yi saraxane bama Oronan Yebusu kaana lonna nan ma, bayo a bata yi a kolon a Alatala a yabima menni nin. ²⁹ Na waxatini, Musa Alatala Batu Bubun naxan nafala tonbonni, na yi na taan kideni Gabayon yi, e nun saraxa gandena, saraxa gan daxine yi bama denaxan yi. ³⁰ Koni, Dawuda mi yi sigœ menni Ala maxœdinden, bayo a yi gaxuxi Alatalaa malekana silanfanna yœe ra.

22

¹ Dawuda yi a fala, a naxa, “En Marigina Alatalaa banxin ti be, e nun saraxa gandena, Isirayila saraxa gan daxine bama a xa denaxan yi.”

Dawuda yi Ala Batu Banxin ti feni tœn

² Dawuda yi yamarin fi a xœnen naxanye dœxi Isirayila yamanani, a ne xa malan. A yi ne findi gemœ masonle ra Ala Batu Banxin ti feen na. ³ Dawuda yi wure gbege fen, naxanye findima banxin gbangban seene nun dœen singan seene ra. A yi sula gbege fan fen naxan yate mi yi nœ kolonje. ⁴ Sidœn kaane nun Tire kaane yi Dawuda mali suman wudi fajin gbege fendeni. ⁵ Dawuda yi a fala, a naxa, “N ma diin Sulemani munma kœœœ singen, a mœn mi wanla kolon. Banxin naxan tima Alatala xa, na lanma a xa tofanje ayi, a rayabu siyane birin yetagi.” Na ma, Dawuda se gbege malan nen na banxin ti feen na benun a xa faxes.

⁶ Dawuda yi a diin Sulemani xili, a yi a fala a xa fa fala a xa banxin ti Alatala xa, Isirayilaa Ala. ⁷ Dawuda yi a fala Sulemani xa, a naxa, “N ma diina, n bata yi a miri n bœneni, n xa banxin ti Alatala xa, n ma Ala, ⁸ koni Alatala a fala nen n xa, a naxa, ‘I bata muxu wuyaxi faxes yenge wuyaxi yi, i nama banxin ti n xa. Yenge soon nan i ra, i bata faxes gbege ti n yetagi. ⁹ Koni, i diina nde sœtœma nen, naxan findima bõje xunbeli muxun na, n matabun fima naxan ma a yaxune fe ra. A xili bama nen Sulemani. Isirayila yamaan luma nen bõje xunbenli tun a siimayaan birin yi. ¹⁰ A tan nan banxin tima n xa n xinla binyama denaxan yi, a yi findi n ma diin na, n fan yi findi a fafe ra. A mangayaan sabatima nen Isirayila xun na habadan.’ ”

¹¹ “Iki, n ma diina, Alatala xa lu i xœn alogo i xa nœ Alatalaa banxin tiyœ, i ya Ala, alo a a fala kii naxan yi lan i tan ma. ¹² Alatala xa fekolonna nun xaxili fajin fi i ma a na i findi mangan na waxatin naxan yi Isirayila yamanani alogo i xa Alatalaa sariyan suxu, i ya Ala. ¹³ Feen birin sœnœyama i xa nen, xa i Alatalaa sariyan nun a yamarine suxu, a naxanye soxi Musa yii Isirayila xa. I wekile, i senbe so! I nama kuisan, i nama gaxu fefe yœe ra! ¹⁴ N bata wekile n yi xemaan kilo miliyœn saxan e nun kilo wuli kemœ naanin malan Alatala Batu Banxin ti feen na. N mœn bata wure gbeti fixœn kilo miliyœn tonge saxan e nun naanin malan. Sulan nun wuren bata gbo ayi han a yaten mi nœ kolonje. N bata wudin nun gemœn fan fen. I mœn xa nde sa e fari. ¹⁵ Walike wuyaxi i yii naxanye fatan gemœn masole, e nun naxanye fatan sawurane rafale gemœn nun wudine ma, e nun yiirawanla naxanye wanla sifan birin kolon. ¹⁶ Xemaan nun wure gbeti fixœn nun sulan nun wurena i yii han a dangu ayi. Keli i ya wanla fœlo keden na. Alatala xa i mali.”

¹⁷ Dawuda yi a fala Isirayila kuntigine birin xa, a e xa fa a diin Sulemani mali. A yi a fala e xa, a naxa, ¹⁸ “Alatala, œ Ala mi luxi œ xœn ba? A mi bõje xunbenla fixi œ ma yamanan birin yi ba? A bata be kaane sa n sagoni. Yamanan bata lu Alatala nun a yamaan bun ma. ¹⁹ œ Alatala, œ Ala fen œ bœnen nun œ niin birin na. œ siga, œ sa yire sarijanxin ti Marigina Alatala xa, œ Ala, alogo œ xa fa Alatalaa Layiri Kankiraan nun a se sarijanxine raso Ala Batu Banxini, Alatala xinla binyama denaxan yi.”

23

Lewi bənsənnə muxune

¹ Dawuda to yelin forɛ, a yi a diin Sulemani dɔxɔ Isirayila mangan na. ² A yi Isirayila kuntigine nun saraxaraline nun Lewi bənsənnə muxune malan. ³ E yi Lewi bənsənnə muxune tɛngɛ, naxanye bata yi jɛɛ tonge saxan sɔtɔ. E yatɛn yi siga han muxu wuli tonge saxan e nun solomasɛɛ. ⁴ Dawuda yi a fala, a naxa, “N bata muxu wuli mɔxɔɲɛn nun naanin sugandi alogo e xa e yengi lu Alatala Batu Banxin wanle xɔn. Muxu wuli sennin xa findi kitisane ra. Muxu wuli naanin yi findi dɛ kantan muxune ra. ⁵ Muxu wuli naanin yi findi Alatala tantun muxune ra maxaseene ra, n naxanye rafalaxi a tantun seen na.”

⁶ Dawuda yi Lewi bənsənnə muxune yitaxun Lewi a diine denbaya yɛɛn ma. Lewi a diine nan itoe ra: Gɛrisɔn nun Kehati nun Merari.

⁷ Gɛrisɔn ma diine nan itoe ra: Ladana nun Simeyi.

⁸ Ladanaa diine nan itoe ra: Yɛxiyɛli, a dii singen nun Setama nun Yoweli. E birin malanxina muxu saxan.

⁹ Simeyi a diine nan itoe ra: Selomiti nun Xasiyɛli nun Haran. E birin malanxina muxu saxan. Ladanaa denbaya xunne nan ne ra.

¹⁰ Simeyi a diine nan itoe ra: Yaxati nun Sisa nun Yewusi nun Beriya. Simeyi a dii naaninne nan ne ra. ¹¹ Yaxati nan dii singen na. Sisa nan dii firinden na. Koni, Yewusi nun Beriya mi dii wuyaxi sɔtɔ. Na ma, e yi e diine yatɛ denbaya kedenna ra e bənsɔn kɛdin ma.

¹² Kehati a diine nan itoe ra: Amirama nun Yisehari nun Xebiron nun Yusiyɛli. E birin malanxina muxu naanin.

¹³ Amirama a diine nan itoe ra: Haruna nun Musa. Haruna yi rasarijan Ala xa alogo a xa lu wale yire sarijanxi fisamantenni, e nun a bənsənnə muxune han habadan, alogo e xa wusulanna gan saraxan na Alatala xa, e yi wali a yɛtagi, e mɔn yi lu dube muxune xa Ala xinli han habadan. ¹⁴ Musa tan findi Alaa muxun nan na. A diine yi lu Lewi bənsənnə muxune yɛ.

¹⁵ Musaa diine nan itoe ra: Gɛrisɔmi nun Eliyeseri.

¹⁶ Gɛrisɔmi a diin nan ito ra: Sebuweli nan yi a dii singen na.

¹⁷ Eliyeseri a diine nan itoe ra: Rexabiya nan yi a dii singen na. Eliyeseri mi dii xɛmɛ gbɛtɛ sɔtɔ, koni Rexabiya dii wuyaxi sɔtɔ nɛn.

¹⁸ Yisehari a diine nan itoe ra: Selomiti nan yi a dii singen na.

¹⁹ Xebiron ma diine nan itoe ra: Yeriya nan yi a dii singen na, Amari a firindena, Yaxasiyɛli a saxandena, e nun Yekameyami a naanindena.

²⁰ Yusiyɛli a diine nan itoe ra: Mike nan yi a dii singen na, Yisiya a firindena.

²¹ Merari a diine nan itoe ra: Maxali nun Musi. Maxali a diine nan itoe ra: Eleyasari nun Kisu. ²² Eleyasari faxa nɛn, a mi dii xɛmɛ yo lu, koni a dii tɛmɛne tan lu nɛn. Kisu a diine yi e dɔxɔ e jaxanle ra. ²³ Musi a diine nan itoe ra: Maxali nun Ederi nun Yeremoti. E birin malanxina muxu saxan.

²⁴ Ne nan findi Lewi yixɛtɛne ra naxanye findi bənsənnə denbaya xunne ra, e keden kedenna birin xinle sebɛxi e bənsɔn kɛdin kui. E yi walima nɛn Alatala Batu Banxin kui e barin na yi jɛɛ mɔxɔɲɛn sɔtɔ. ²⁵ Dawuda bata yi a fala, a naxa, “Alatala, Isirayilaa Ala bata bɔjɛ xunbenla fi a yamaan ma. A bata fa dɔxɔ Yerusalɛn yi habadan. ²⁶ Lewine mi fa Alaa Batu Bubun nun a muranne xalima yire gbɛtɛ yi sɔnɔn.” ²⁷ Fata Dawudaa yamari dɔnxɛne ra, Lewi bənsənnə muxune tɛngɛ nɛn naxanye barin bata yi jɛɛ mɔxɔɲɛn sɔtɔ. ²⁸ Lewi bənsənnə muxune nan yi Haruna yixɛtɛne malima Alatala Batu Banxin wanle ra. E tan nan yi a sansanna kuiin nun a banxin kuiin masuxuma, e mɔn yi seene rasarijanma, e yi wali xunxurine kɛ Ala Batu Banxini. ²⁹ E yi burune rafalama naxanye ralima Ala ma, e murutu fujin din naxan findima bogise saraxane ra, e buru ratetaren nafala, e nun donseen sifan birin. E tan nan mɔn yengi yi dɔxi ligaseene birin xɔn, sikenle nun ligaseen naxanye seen kuyen maligama. ³⁰ E yi lanma e xa siga Alatala tantundeni xɔtɔnna nun jinbanna lɔxɔ yo lɔxɔ. ³¹ E mɔn yi saraxa gan daxine bama Alatala xa Matabu Lɔxɔne

ma e nun Kike Nenen sanle yi, e nun sali gbete ye ma. E yi lanma e xa wali Alatala xa a sariyan xon. ³² E tan nan yi Naralan Bubun nun yire sarijanxin masuxuma. E yi Alatala batuden wanle birin kema e ngaxakedenna Haruna yixetene yamarin nan bun.

24

Saraxaraline yitaxun fena

¹ Haruna yixetene yi yitaxunxi a dii naaninne nan na. A diine nan itoe ra: Nadaba nun Abihu nun Eleyasari nun Itamara. ² Nadaba nun Abihu singen nan faxesa benun e fafe xa faxesa. E mi dii yo soto. Eleyasari nun Itamara nan yi saraxaraline ra. ³ Eleyasari yixetena nde Sadaki e nun Itamara yixetena nde Aximeleki yi Dawuda mali Harunaa diine yitaxundeni alogo e xa ti wanle ra.

⁴ Kuntigi wuyaxi yi to Eleyasari yixetene ye dangu Itamara yixetene ra. Nanara, e yitaxun ikiini: Denbaya xunna muxu fu nun sennin Eleyasari yixetene ye. Denbaya xunna muxu solomasexe Itamara yixetene ye. ⁵ E yi masensenna ti alogo e xa e yitaxun, e yi e ti e wanle ra. Na ma, Eleyasari yixetena ndee nun Itamara yixetena ndee birin yi findi yire sarijanxin kuntigine ra e nun kuntigine Ala xa. ⁶ Nataneli a diin Semaya, Lewi bansonna muxun nan yi e xinle sebema mangan nun kuntigine nun saraxaraliin Sadaki nun Abiyatari a diina Aximeleki nun saraxaraline denbaya xunne yetagi e nun Lewi bansonna muxune birin. E yi denbaya keden sugandi Eleyasari yixetene ye, e mon yi keden sugandi Itamara yixetene ye.

⁷ Denbayane sugandi masensenna xon ikiini: A singen Yehoyaribu nan suxu, a firindena Yedaya, ⁸ a saxandena Xarimi, a naanindena Seyorimi, ⁹ a suulundena Malakiya, a sennindena Miyamin, ¹⁰ a soloferedena Hakasi, a solomasexedena Abiya, ¹¹ a solomanaanindena Yosuwe, a fudena Sekani, ¹² a fu nun kedendena Eliyasibi, a fu nun firindena Yakimi, ¹³ a fu nun saxandena Xupa, a fu nun naanindena Yesebeyabi, ¹⁴ a fu nun suulundena Biliga, a fu nun sennindena Imeri, ¹⁵ a fu nun soloferedena Xesiri, a fu nun solomasexedena Hapisesi, ¹⁶ a fu nun solomanaanindena Petaxi, a mawonjedena Esekiyeli, ¹⁷ a mawonjen nun kedendena Yakini, a mawonjen nun firindena Gamulu, ¹⁸ a mawonjen nun saxandena Delaya, a mawonjen nun naanindena Maasiya.

¹⁹ A yi lan e xa Alatala Batu Banxin wanle suxu na kii nin alo e benba Haruna a yamari e ma kii naxan yi alo Alatala, Isirayilaa Ala bata yi a yamari a ma kii naxan yi.

Lewi bansonna muxu gbete ye fe

²⁰ Lewi bansonna muxu gbeten naxanye sugandi, ne nan itoe ra: Amiramaa diine ye: Subayeli. Subayeli a diine ye: Yexedeya. ²¹ Rexabiya a diine ye: Yisiya, a dii singena. ²² Yisehari a diine ye: Selomiti. Selomiti a diine ye: Yaxati. ²³ Xebiron ma diine: a dii singen Yeriya nun a dii firindena Amari nun a dii saxanden Yaxasiyeli nun a dii naaninden Yekameyami. ²⁴ Yusiyele a diin Mike. Mike a diine ye: Samiri. ²⁵ Mike xunyen Yisiya. Yisiyaa diine ye: Sakari. ²⁶ Merari a diine ye: Maxali nun Musi e nun a diin Yaasiyaa diine. ²⁷ Merari mamandenne, Yaasiyaa diine: Sohami nun Sakuru nun Ibiri. ²⁸ Maxali a diina Eleyasari. Eleyasari mi dii yo soto. ²⁹ Kisu a diine ye: Yerameeli. ³⁰ Musi a diine ye: Maxali nun Ederi nun Yerimoti. Lewi bansonna muxune nan yi ne ra denbaya yeen ma.

³¹ E fan sugandi masensenna nan xon alo e ngaxakedenne, Haruna yixetene. Na liga Manga Dawuda nun Sadaki nun Aximeleki nun saraxaraline denbaya xunne nun Lewi bansonna muxune nan yetagi. Na ma, denbayaan muxune birin yi suxi ki kedenna nin keli dii singen ma han a rajanna.

25

Beti baane

¹ Dawuda nun sofa kuntigine yi muxuna ndee sugandi Asafi nun Heman nun Yedutun ma diine ye alogo e xa nabiya falane ti betini bolonna nun kondenna nun karijanne ra. Na muxune xinle ni itoe ra naxanye yi na wanla kema. ² Asafi a diine ye: Sakuru nun

Yusufu nun Netaniya nun Asarela. Ne yi Asafi a yamarin nan bun. Asafi fan yi nabiyā falane tima betini mangana yamarin bun. ³ Yedutun ma diine ye: Gedali nun Seri nun Esayi nun Simeyi nun Hasabi nun Matitiya. E birin malanxina muxu sennin. E yi lu e fafe Yedutun ma yamarin bun. Yedutun yi nabiyā falane tima, a bəlōnna maxa, a Alatala matəxə, a yi a tantun.

⁴ Heman a diine ye: Bukiya nun Matani nun Yusiyeḷi nun Sebuweli nun Yerimoti nun Xananiya nun Xanani nun Eliyata nun Gidaliti nun Romanti-Eseri nun Yosobekasa nun Maloti nun Hotiri e nun Maxasiyoti. ⁵ Muxuni itoe birin yi findixi Heman ma diine nan na naxan yi fetoon tima mangan xa fata Ala ra alo xiyena. Ala yi Heman sənben gbo ayi, a yi dii xeme fu nun naanin nun dii teme saxan fi a ma. ⁶ Ne birin yi e fafe a yamarin bun ma, e betine ba karijanne nun kondenne nun bəlōnne ra Alatala Batu Banxin wanla ra. Asafi nun Yedutun nun Heman yi mangana yamarin nan bun ma. ⁷ Muxuni itoe nun e kon kaan naxanye xaranxi beti ba feene ma Alatala xa naxanye yi fatan, ne birin malanxina, muxu keme firin muxu tonge solomasexe e nun solomasexe. ⁸ E birin yi masensenna tima algo e xa ti wanle ra, dii jəren nun fonna, karaməxən nun xarandiina.

⁹ Masensenna naxan ti, na yi Yusufu singe suxu Asafi xabilani.

A firindena, Gedali nun a ngaxakedenne nun a diine, e birin malanxina muxu fu nun firin.

¹⁰ A saxandena, Sakuru nun a diine nun a ngaxakedenne, e birin malanxina muxu fu nun firin.

¹¹ A naanindena, Yisiri nun a diine nun a ngaxakedenne, e birin malanxina muxu fu nun firin.

¹² A suulundena, Netaniya nun a diine nun a ngaxakedenne, e birin malanxina muxu fu nun firin.

¹³ A sennindena, Bukiya nun a diine nun a ngaxakedenne, e birin malanxina muxu fu nun firin.

¹⁴ A soloferedena, Yesarela nun a diine nun a ngaxakedenne, e birin malanxina muxu fu nun firin.

¹⁵ A solomasexedena, Yesaya nun a diine nun a ngaxakedenne, e birin malanxina muxu fu nun firin.

¹⁶ A solomanaanindena, Matani nun a diine nun a ngaxakedenne, e birin malanxina muxu fu nun firin.

¹⁷ A fudena, Simeyi nun a diine nun a ngaxakedenne, e birin malanxina muxu fu nun firin.

¹⁸ A fu nun kedendena, Asareli nun a diine nun a ngaxakedenne, e birin malanxina muxu fu nun firin.

¹⁹ A fu nun firindena, Hasabi nun a diine nun a ngaxakedenne, e birin malanxina muxu fu nun firin.

²⁰ A fu nun saxandena, Subayeli nun a diine nun a ngaxakedenne, e birin malanxina muxu fu nun firin.

²¹ A fu nun naanindena, Matitiya nun a diine nun a ngaxakedenne, e birin malanxina muxu fu nun firin.

²² A fu nun suulundena, Yeremoti nun a diine nun a ngaxakedenne, e birin malanxina muxu fu nun firin.

²³ A fu nun sennindena, Xananiya nun a diine nun a ngaxakedenne, e birin malanxina muxu fu nun firin.

²⁴ A fu nun soloferedena, Yosobekasa nun a diine nun a ngaxakedenne, e birin malanxina muxu fu nun firin.

²⁵ A fu nun solomasexedena, Xanani nun a diine nun a ngaxakedenne, e birin malanxina muxu fu nun firin.

²⁶ A fu nun solomanaanindena, Maloti nun a diine nun a ngaxakedenne, e birin malanxina muxu fu nun firin.

²⁷ A məxəjedena, Eliyata nun a diine nun a ngaxakedenne, e birin malanxina muxu fu nun firin.

²⁸ A mǎxǎjɛn nun kedendena, Hotiri nun a diine nun a ngaxakedenne, e birin malanxina muxu fu nun firin.

²⁹ A mǎxǎjɛn nun firindena, Gidaliti nun a diine nun a ngaxakedenne, e birin malanxina muxu fu nun firin.

³⁰ A mǎxǎjɛn nun saxandena, Maxasiyoti nun a diine nun a ngaxakedenne, e birin malanxina muxu fu nun firin.

³¹ A mǎxǎjɛn nun naanindena, Romanti-Eseri nun a diine nun a ngaxakedenne, e birin malanxina muxu fu nun firin.

26

Ala Batu Banxin kantan tiine

¹ Dɛ kantanne yitaxunxi ikiini: Keli Kore xabilani, Kore a diin Meselemiya Asafi a denbayani. ² Meselemiya yi dii xɛmɛnɛ sǎtǎ: Sakari nan yi a dii singen na, Yediyayeli a firindena, Sebadiya a saxandena, ³ Yataniyeli a naanindena, Elan a suulundena, Yehoxanan a sennindena, e nun Eliyehowenayi a soloferedena.

⁴ Obedi-Edǎn fan yi dii xɛmɛnɛ sǎtǎ: Semaya nan yi a dii singen na, Yehosabadi a firindena, Yowa a saxandena, Sakara a naanindena, Nataneli a suulundena, ⁵ Amiyeli a sennindena, Isakari a soloferedena, e nun Pewuletayi a solomasɛxɛdena. Ala bata yi barakan sa Obedi-Edǎn ma fe yi.

⁶ A dii singen Semaya yi dii xɛmɛnɛ sǎtǎ naxanye findixi yɛɛratine ra e denbayane xun na bayo e sɛnbɛn yi gbo. ⁷ Semayaa diine nan itoe ra: Otini nun Refayeli nun Obedi nun Elesabada. Xɛmɛ wekilexin nan yi e ngaxakedenne Elihu nun Semakiya ra. ⁸ Obedi-Edǎn yixɛtɛnɛ nan yi na muxune ra. E tan nun e diine nun e ngaxakedenne birin yi findixi muxu kɛndɛnɛ nan na, e sɛnbɛn yi gbo Alaa wanli. Obedi-Edǎn yixɛtɛnɛ birin malanxina muxu tonge sennin e nun firin.

⁹ Muxu kɛndɛn nan yi Meselemiyaa diine nun a ngaxakedenne fan na. E birin malanxina muxu fu nun solomasɛxɛ. ¹⁰ Merari a diin Xosa yi dii xɛmɛni itoe bari: Simiri, naxan fafe a findi a ngaxakedenne xunna ra hali dii singen to mi yi a ra, e nun ¹¹ Xiliki, a firindena e nun Tebaliya, a saxandena e nun Sakari, a naanindena. Xosaa diine nun a ngaxakedenne birin malanxina muxu fu nun saxan.

¹² Dɛ kantanne yi yitaxunxi na kii nin. E kuntigine nun e ngaxakedenne birin yi Alatala Batu Banxin wanla ra. ¹³ E yi masensenna tima nɛn alogo e xa a kolon naxan lan a xa dɛɛn naxan kantan. Muxu gbeene nun muxudine birin yi na kii nin denbayane birin yi.

¹⁴ Masensenna yi Selemiya suxu lan banxin sogeteden binna dɛɛn ma. Kɔmɛn binna dɛɛn masensenna yi a diin Sakari suxu, naxan findixi maxadi ti xaxilimaan na. ¹⁵ Masensenna yi Obedi-Edǎn suxu lan yiifari fǎxǎn dɛɛn ma. Se ramara banxin masensenna yi a diine fan suxu. ¹⁶ Banxin sogegododen binna dɛɛn masensenna yi Supimi nun Xosa suxu, e nun dɛɛn naxan xili Saaleketi naxan yi rabima kiraan binni naxan tema geyaan ma. Kantan muxune yi yɛɛ rafindixi e bode ma. ¹⁷ Lewi muxu sennin yi sogeteden binni, muxu naanin kɔmɛnna ma, muxu naanin yiifanna ma, muxu naanin se ramara banxini. ¹⁸ Sansanna binni, naxan sogegododen binni, muxu naanin yi ti na kiraan dɛ, muxu firin mǎn yi ti sansanna so dɛɛn yɛtɛɛn na. ¹⁹ Dɛ kantanne yi yɛbaxi na kii nin Kora nun Merari yixɛtɛnɛ yɛ.

²⁰ Lewi bǎnsǎnna muxuna nde Axiya nan yi yengi dǎxi nafunla nun se sarijanxine xǎn ma naxanye yi ramaraxi Ala Batu Banxini. ²¹ Ladana yixɛtɛnɛ Gɛrisǎn xabilani, ne denbaya xunne nan itoe ra: Yexiyeli nun ²² Yexiyeli a diine Setama nun a xunyen Yoweli. Ne nan yi yengi dǎxi nafunle xǎn naxanye yi ramaraxi Alatala Batu Banxini.

²³ Amirama nun Yisɛhari nun Xebiron nun Yusiyeli xabilane yi, muxuni itoe nan ti wanle ra: ²⁴ Musaa diin Gɛrisǎmi yixɛtɛna nde Sebuweli nan yi se ramara banxin feene xun na. ²⁵ A benba Gɛrisǎmi xunyɛna Eliyeseri yi Rexabiya sǎtǎ, Rexabiya yi Esayi sǎtǎ, Esayi yi Yorami sǎtǎ, Yorami yi Sikiri sǎtǎ, Sikiri yi Selomiti sǎtǎ. ²⁶ Selomiti nun a ngaxakedenne nan yi yengi dǎxi nafulu sarijanxin xǎn ma, Manga Dawuda nun xabila xunne nun sofa kuntigin naxanye yi muxu wuli nun muxu kɛmɛ xun na e nun sofa kuntigi

gbeteye seen naxanye fixi Ala ma. ²⁷ E seen naxanye birin tongoxi yengeni, e na ndee findi Alatala Batu Banxin masuxu seene ra. ²⁸ Selomiti nun a ngaxakedenne mən yi e yengi dɔxɔ nafunla xɔn ma, Nabi Samuyeli nun Kisu a diin Səli nun Neri a diina Abineri nun Seruyaa diin Yowaba naxan fi Ala ma.

²⁹ Yisehari xabilan muxuni itoe nan ti wanla ra: Kenaniya nun a diine nan yi yengi dɔxi kiti sa feene xɔn ma Isirayila yamaan xun na. ³⁰ Xebiron xabilan muxun naxanye ti wanla ra: Hasabi nun a ngaxakedenne nan yi yengi dɔxi Isirayila yamanan xɔn ma Yurudən sogegododen binni. Xeme kenden muxu wuli keden muxu keme solofere nan yi e ra, naxanye yi walima Alatala nun mangan xa. ³¹ Yeriya nan yi Xebiron xabilane xunna ra, fata xinle sebe kiin na e bənsən kedin ma. Dawudaa mangayaan jɛɛ tonge naanideni, muxune yi bənsən kedine fɛsɛfɛsɛ, e fa a kolon a xeme kende gbeena ndee yi Xebiron xabilane muxune ye Yaaseri taani Galadi yamanani. ³² Yeriya nun a ngaxakedenne, xeme kenden muxu wuli firin muxu keme solofere nan yi e ra. Denbaya xunne nan yi a birin na. Manga Dawuda yi e findi Ruben nun Gadi nun Manase bənsən xunne ra Ala nun mangana feene birin yi.

27

Isirayilaa sofane fe

¹ Isirayila kaan naxanye wali mangana ganli, ne nan itoe ra, xabila xunne nun sofa kuntigin naxanye yi muxu wuli nun muxu keme xun na e nun sofa kuntigi gbeteye. E yitaxunxi muxu wuli mɔxɔnən nun naanin yeen nan ma. Jɛɛn kike yo kike gali keden yi fama nən walideni mangan xa.

² Sabadiyeli a diin Yasobeyami nan yi gali singen kuntigin na jɛɛn kike singeni. Muxu wuli mɔxɔnən nun naanin nan yi a yamarin bun ma. ³ Sabadiyeli yi findixi Peresi yixetena nde nan na. A tan nan findi ganla birin kuntigin na jɛɛn kike singeni.

⁴ Axoxi xabilan muxuna nde Dodayi yi findi gali kuntigin na jɛɛn kike firinden. Mikiloti yi findi a sofa kuntigin na. Muxu wuli mɔxɔnən nun naanin nan yi a yamarin bun ma.

⁵ Saraxarali Yehoyadaa diin Benaya yi findi gali kuntigin na jɛɛn kike saxandeni. Muxu wuli mɔxɔnən nun naanin nan yi a yamarin bun ma. ⁶ Benaya nan yi Dawudaa sofa wekilexi tonge saxanne xunna ra. A diina Amisabadi yi a ganla nin.

⁷ Yowaba xunyena Asaheli yi findi gali kuntigin na jɛɛn kike naanideni. A diin Sebadiya nan ti a jɔxɔn na. Muxu wuli mɔxɔnən nun naanin nan yi a yamarin bun ma.

⁸ Samehuti Yisira kaan yi findi gali kuntigin na jɛɛn kike suulundeni. Muxu wuli mɔxɔnən nun naanin nan yi a yamarin bun ma.

⁹ Ikəsi a diina Ira Tekowa kaan yi findi gali kuntigin na jɛɛn kike sennideni. Muxu wuli mɔxɔnən nun naanin nan yi a yamarin bun ma.

¹⁰ Efirami bənsənna muxuna nde Xeləsi Pelon kaan nan yi findi gali kuntigin na jɛɛn kike soloferedeni. Muxu wuli mɔxɔnən nun naanin nan yi a yamarin bun ma.

¹¹ Sera xabilan muxuna nde Sibekayi Xusa kaan yi findi gali kuntigin na jɛɛn kike solomasɛxedeni. Muxu wuli mɔxɔnən nun naanin nan yi a yamarin bun ma.

¹² Bunyamin bənsənna muxuna nde Abiyeseri Anatoti kaan yi findi gali kuntigin na jɛɛn kike solomanaanideni. Muxu wuli mɔxɔnən nun naanin nan yi a yamarin bun ma.

¹³ Sera xabilan muxuna nde Maharayi Netofa kaan yi findi gali kuntigin na jɛɛn kike fudeni. Muxu wuli mɔxɔnən nun naanin nan yi a yamarin bun ma.

¹⁴ Efirami bənsənna muxuna nde Benaya Piraton kaan yi findi gali kuntigin na jɛɛn kike fu nun kedendeni. Muxu wuli mɔxɔnən nun naanin nan yi a yamarin bun ma.

¹⁵ Otiniyeli xabilan muxuna nde Xelidayi Netofa kaan yi findi gali kuntigin na jɛɛn kike fu nun firinden. Muxu wuli mɔxɔnən nun naanin nan yi a yamarin bun ma.

¹⁶ Kuntigin naxanye yi Isirayila bənsənne xun na, ne ni i ra:
Ruben bənsənna xun na, Sikiri a diina Eliyeseri.

Simeyɔn bɔnsɔnna xun na, Makaa diin Sefati.

¹⁷ Lewi bɔnsɔnna xun na, Kemuyeli a diin Hasabi.

Haruna yixetene xun na, Sadaki.

¹⁸ Yuda bɔnsɔnna xun na, Dawuda tada Elihu.

Isakari bɔnsɔnna xun na, Mikeli a diina Omiri.

¹⁹ Sabulon bɔnsɔnna xun na, Abadi a diin Yisemaya.

Nafatali bɔnsɔnna xun na, Asiriyeli a diin Yerimoti.

²⁰ Efirami bɔnsɔnna xun na, Asasiyaa diin Hoseya.

Manase bɔnsɔnna fɔxɔ kedenna xun na, Pedayaa diin Yoweli.

²¹ Manase bɔnsɔnna fɔxɔ kedenna fan xun na Galadi yamanani, Sakari a diin Yido.

Bunyamin bɔnsɔnna xun na, Abineri a diin Yaasiyeli.

²² Dan bɔnsɔnna xun na, Yeroxamaa diina Asareli.

Isirayila bɔnsɔn kuntigine nan ne ra.

²³ Dawuda mi xemene tenge, naxanye barin munma yi jɛɛ mɔxɔɔɛn ti bayo Alatala bata yi a fala a Isirayila kaane wuyama ayi nen alo sarene kore. ²⁴ Seruyaa diin Yowaba bata yi Isirayila kaane yate fɔlɔ, koni a mi a ranan masɔtɔ Alaa xɔlɔn ma lan Isirayila yamaan ma. Na yatɛn mi sebe Dawudaa taruxu kedine kui.

Mangana kuntigi gbeteɛye fe

²⁵ Adiyeli a diina Asamaweti nan yi mangana nafulu kantanna ra.

Yusiyya diin Yonatan nan yi nafulu kantanna ra banxidene nun taa gbeteɛne nun kantan ti banxi matexine yi. ²⁶ Kelubu a diina Esiri nan yi xɛɛ biine xunna ra. ²⁷ Ramati kaan Simeyi nan yi manpa bili nakɔ feene xun na.

Sefami kaan Sabidi nan yi manpa bili bogine nun manpa feene xun na.

²⁸ Gederi kaan Baali-Xanan nan yi oliwin nun burunna xɔde binle fe xun na yamanan lanbanni.

Yowasa nan yi ture feen xunna ra.

²⁹ Sitirayi Sarɔn kaan nan yi jingene fe xunna ra Sarɔn yamanani.

Adalayi a diin Safati nan yi jingene fe xunna ra lanban yirene yi.

³⁰ Sumayila bɔnsɔnna muxuna nde Obili nan yi jɔgɔmene fe xunna ra.

Yexedeya Meronoti kaan nan yi sofanle fe xunna ra.

³¹ Yasisi nan yi siine nun yexɛene fe xunna ra, Hagari bɔnsɔnna muxuna.

Na muxune nan yi yengi dɔxi Manga Dawuda sɔtɔ seene xɔn ma.

Dawuda bundɔxɔne

³² Manga Dawuda sɔxɔ Yonatan findi a kawandi muxun nun a sebeli tiin nan na, a fekolonna yi gbo.

Xakimoni a diin Yexiyeli nan yi mangana dii xemene masuxu muxun na.

³³ Mangan kawandi muxun nan yi Axitofeli fan na.

Mangan xɔyin nan yi Xusayi ra, Araka bɔnsɔnna muxuna nde. ³⁴ Benayaa diin Yehoyada nun Abiyatari nan lu Axitofeli jɔxɔni. Yowaba nan yi mangana gali kuntigin na.

28

Dawuda yi Ala Batu Banxin ti feni tɔn

¹ Dawuda yi Isirayila kuntigine birin malan Yerusalɛn yi. Bɔnsɔn xunne nun gali kuntigin naxanye yi walima mangan xa, ne yi fa, e nun sofa kuntigin naxanye yi muxu wuli nun muxu kemɛ xun na. Kuntigine fan yi fa naxanye yi goronne nun xuruseene xun na, mangan nun a diine gbeen yi naxanye ra, e nun manga banxin kuntigine nun sofa wekilɛxine nun sofa kendene birin. ² Manga Dawuda yi keli, a naxa, “Ngaxakedenne, n ma yamana, ɛ tuli mati n xuiin na! N yi waxi banxina nde ti feni Alatalaa Layiri Kankiraan dɔxe denaxan yi, en ma Ala san tidena, n yi n yitɔn a ti feen na. ³ Koni, Ala bata yi a fala n xa, a naxa, ‘I mi banxin tima n xa, bayo sofaan ni i ra, i bata muxune faxesa.’ ⁴ Koni, Alatala, Isirayilaa Ala bata n sugandi n bɔnsɔnna birin tagi alogo n xa findi Isirayila mangan na habadan, bayo a bata Yuda bɔnsɔnna sugandi kuntigin na, a yi n fafe a denbayaan sugandi

Yuda bõnsõnni, a yi n tan sugandi n fafe a denbayani, a yi n dõxõ mangan na Isirayila xun na. ⁵ Iki, a bata dii wuyaxin naxan fi n ma, a bata Sulemani sugandi ne ye alogo a xa a dõxõ n jõxõni mangan na Alatala xa Isirayila xun na. ⁶ A bata yi a fala n xa, a naxa, 'I ya dii xemèn Sulemani nan n batu banxin tima e nun n ma yinne, bayo n bata a tan nan sugandi, a findima nèn n ma diin na, n yi findi a fafe ra. ⁷ N mangayani tõnma a xa nèn naxan luma habadan, xa a n ma yamarine nun n ma sariyane suxu alo to.' ⁸ Nayi, iki, Isirayila kaane birin yetagi, Alatalaa yamana, e nun en ma Ala yetagi naxan tuli tixi en na, ε sòbe so Alatala en ma Alaa yamarine xaranna ma, ε yi e suxu. Nayi, ε luma nèn yamana fajini ε denaxan yi, ε mòn yi a lu ε kèen na ε yixetene xa. ⁹ I tan, n ma dii xemèn Sulemani, kata Ala kolondeni n walixi naxan xa, a batu i bõjèn ma feu e nun i niin birin na. Alatala i bõjè yi feene birin fesefesema, a muxune miriyane birin kolon. Xa i a fen, a tinma nèn i yi a to. Koni xa i i mē a ra, a mēma i ra nèn habadan. ¹⁰ Iki, i nōe a kolonje nèn a Alatala bata i sugandi alogo i xa a batu banxin ti a xa, denaxan findima a yire sarijanxin na. Nayi, i sòbe so, i wanla kē.”

Dawuda yi Ala Batu Banxin ti kiin kedin so Sulemani yii

¹¹ Dawuda yi yire sarijanxin ti kiin kedin so Sulemani yii, e nun banxin naxanye tima a rabilinni e nun gbeti ramaraden nun konkõn naxan mate e birin xa hanma denaxan a kui, e nun Layiri Kankiraan dõxõma denaxan yi. ¹² A mòn yi wama denaxanye birin ti feni, a yi ne fan ti kiin kedin so a yii, Alatala Batu Banxin yinne nun banxin naxanye tima yinna xõn a rabilinni, e nun nafulu ramaradene Ala Batu Banxini, e nun se sarijanxine ramaradene. ¹³ A yi saraxaraline nun Lewine xinle sèbèn fan so a yii, e nun walikèen naxanye yi lanma e yi wanle rakamali Alatala Batu Banxini, e nun seen naxanye yi rawalima na kui. ¹⁴ A yi xemã seene birin binyan xasabin yita a ra, e nun gbeti fixè seene binyana, birin nun a rawali kiina, ¹⁵ lenpu dõxõ se xemã daxine nun lenpu xemã daxine nun lenpu dõxõ se gbeti fixè daxine nun lenpu gbeti fixè daxine binyane, birin nun a rawali kiina, ¹⁶ e nun xemã tabanle birin binya xasabina, burune yi sama naxanye fari Ala Batu Banxini, e nun gbeti fixè tabanle, ¹⁷ e nun sube tongo se xemã daxine nun wuli xuya goron xemã daxine nun igelengen xemã daxine birin binyana e nun xemã barama daxine nun barama gbeti fixè daxine birin binyana, birin nun a rawali kiina. ¹⁸ A mòn yi wusulan ganden ti kiin kedin so a yii, e nun a xemã fajin binyan xasabina. A mòn yi wontoron nafala kiin kedin fan so a yii, naxan yi tixi maleka gubugubu kan sawura xemã daxine bun naxanye gabuteye yi bandunxi Alatalaa Layiri Kankiraan xun ma. ¹⁹ Nayi, Dawuda yi a fala, a naxa, “Itoe birin sèbexi kedin kui n naxan sõtõxi Alatala ra. Ala nan kolonna fi n ma n banxin ti kiini ito sèbe kedin.” ²⁰ A mòn yi a fala Sulemani xa, a naxa, “N ma dii xemena, i wekile, i sènbe so, i wanla kē. I nama kuisan, i nama gaxu! Amasõtõ Marigina Alatala, n ma Ala luma nèn i xõn. A mi i rabènjnje mume! A i malima nèn han i yelin wanli ito birin nakamale Alatala Batu Banxina fe yi. ²¹ Saraxaraline nun Lewine fan mòn i fema Ala Batu Banxin tideni. Muxu jènige fajine fama nèn i malideni wanli ito ra, kuntigine nun yamaan birin luma nèn i ya yamarin bun.”

29

Kiseene Ala Batu Banxin ti feni

¹ Manga Dawuda yi a fala yamaan birin xa, a naxa, “N ma diin Sulemani, Ala naxan sugandixi, na munma kõxõ, a mi wanla kolon singen. Wanla naxan be, a gbo, bayo banxini ito mi tima muxune xan xa fõ Marigina Alatala. ² N bata n sènben birin nawali alogo n xa Ala Batu Banxin ti feni tòn. N bata xemãan nun gbeti fixèn nun sulan nun wuren nun wudin nun gemè tofajin nun dayimu daxin sifan birin nun gemè fajni fixè gbegbe malan. ³ N naxan birin yitõn yire sarijanxin ti feen na, n bata n ma xemãan nun n ma gbeti fixèn fan sa na fari n sõtõ seene ye bayo n na n sòbe soxi Ala Batu Banxina fe ma. ⁴ Na yatene ni i ra: xemãan kilo wuli kemè wuli firin naxan keli Ofiri yi e nun gbeti fixè fajin kilo wuli kemè firin wuli tonge saxan e nun solomasexè. Na sama banxi

kankene nan ma. ⁵ Xɛmaan nun gbeti fixɛni itoe sama seene nan ma a lan e xa sa naxanye ma e nun yiirawanle yii funfune birin. Iki, nde en tan yɛ naxan jɛnigen tongɛ Alatala xa to?”

⁶ Denbaya xunne nun Isirayila bɔnsɔn xunne nun sofa kuntigin naxanye yi muxu wuli nun muxu kɛmɛ xun na e nun mangana wali xunne, ne birin yi jɛnigen tongo wanli ito xili yi. ⁷ E yi fa finmaseni itoe ra Ala Batu Banxin ti feen na: xɛmaan kilo wuli kɛmɛ wuli tonge solofere kilo solomasɛxɛ e nun naanin, e nun gbeti fixɛn kilo wuli kɛmɛ saxan wuli tonge naanin e nun sulan kilo wuli kɛmɛ sennin wuli fu nun firin e nun wuren kilo miliyɔn saxan wuli kɛmɛ naanin. ⁸ Birin yi gɛmɛ tofajine so Gerisɔn yixɛtɛn Yɛxiyeli yii, Alatala Batu Banxin nafulu ramarana. ⁹ Yamaan yi sɛwa na jɛnige ma seene fe ra, bayo e bata na liga e bɔjɛn birin na Alatala xa. Manga Dawuda fan yi sɛwa na fe ra.

Dawuda Ala maxandina

¹⁰ Dawuda yi Alatala tantun yamaan birin yɛtagi. A yi a fala, a naxa,

“Nxu benba Isirayilaa Ala,
Alatala, tantunna i xa
habadan han habadan.

¹¹ I tan, Alatala,
gboon nun sɛnbɛn nun binyen
nun mangayaan nun tantunna birin i xa.

Seen naxan birin kore xɔnna nun bɔxɔ xɔnna ma,
i tan nan gbee ne birin na.

I tan, Alatala nan mangan na.

I tan nan dunuɗa birin xun na.

¹² Bannayaan nun xunna kenla fataxi i tan nan na.

I tan nan feen birin xun na,
sɛnbɛn nun fangan birin i tan nan yii.

Sɛnbɛna i tan nan na i muxune fe yitɛ,
i yi e sɛnbɛ so.”

¹³ “Iki, nxɔ Ala, nxu i tantunma,
nxu yi i xili magaxuxin binya.

¹⁴ Nanse n tan na?

Nanse n ma yamaan na
naxan a ligɛ nxu yi nɔ finmaseen sifani itoe fiyɛ?

A birin kelixi i tan nan yii.

Nxu naxan soma i yii,
na birin kelixi i tan nan singe yii.

¹⁵ Nxu findixi xɔjɛne nan na i yɛɛ ra yi,
alo nxu benbane yi kii naxan yi.

Nxɔ siimayaan luxi nen dunuɗa yi
alo nininna naxan danguma.

Yigi yo mi nxu xa.

¹⁶ Alatala, nxɔ Ala,
finmase fajini itoe birin kelixi i tan nan yii,
nxu naxan malanxi

alogo nxu xa banxin ti
i xili sarijanxin binyama dɛnaxan yi.

I tan nan gbee na birin na.”

¹⁷ “N ma Ala,
n na a kolon a i muxune bɔjɛ yi feene kolon,
tinxinyaan mɔn nafan i ma.

N bata saraxani ito jɛnige i xa n bɔjɛ tinxinxini.

N mɔn bata a to sewani

i ya yamaan fan be
alogo e xa ɲenige ma saraxane ba i xa.

¹⁸ Alatala, nxu benbane Ibrahima
nun Isiyaga nun Isirayilaa Ala,
i xa xaxinli ito sa i ya yamaan bɔɲeni
alogo e xa lu i fɔxɔ ra habadan.

¹⁹ I xa n ma diin Sulemani mali
alogo a fan xa lu i ya yamarine nun i ya sariyane fɔxɔ ra,
a lu i ya tɔnne fɔxɔ ra a bɔɲen ma feu!
A mɔn yi banxini ito ti n naxan ti fe yitɔnxi.”

Sulemani yi ti Dawuda ɲɔxɔni

²⁰ Dawuda yi a fala yamaan birin xa, a naxa, “Tantunna Alatala xa, ε Ala.” Yamaan birin yi Alatala tantun, e benbane Ala, e fa e yigodo, e e xinbi sin Alatala nun mangan yɛtagi. ²¹ Na xɔtɔn bode, Isirayila kaane yi saraxane ba Alatala xa. E saraxa gan daxi gbegbe ba, tura wuli keden nun konton wuli keden e nun yɛxɛɛ dii wuli keden. E mɔn yi minse saraxane nun saraxa gbetɛ wuyaxi ba Isirayila birin ma fe ra. ²² Na lɔxɔni, e yi e dege, e yi e min Alatala yɛtagi sɛwa gbeeni. E mɔn yi Dawudaa diin Sulemani dɔxɔ mangan na a firindeni. E yi turen sa a xunni Alatala yɛtagi, a xa findi e yɛɛratiin na. E yi Sadɔki fan dɔxɔ saraxaraliin na. ²³ Sulemani yi dɔxɔ Alatalaa manga gbɛdeni, a findi mangan na a fafe Dawuda ɲɔxɔni. A yi xunna kenla sɔtɔ, Isirayila birin yi a yamarin suxu. ²⁴ Kuntigine nun sofa wɛkilexine nun Manga Dawudaa dii xɛmɛne birin yi dɛ xuiin tongo a e luma nɛn Manga Sulemani a yamarin bun ma. ²⁵ Alatala yi Sulemani a fe yite Isirayila muxune birin yɛtagi. A yi a mangayani te dangu Isirayila manga singene birin na.

Dawuda saya fena

Mangane Singen 2.10-12

²⁶ Yese a diin Dawuda yi mangayaan liga Isirayila birin xun na. ²⁷ A ɲɛɛ tonge naanin nan ti mangayani Isirayila xun na, ɲɛɛ solofere Xebiron taani, ɲɛɛ tonge saxan e nun saxan Yerusalɛn taani. ²⁸ A siimaya xunkuyen sɔtɔ nɛn, a laxiraya foriya faɲin nun sɛwani. Herisige kannan na yi a ra, a binyen fan sɔtɔ nɛn. A dii Sulemani yi findi mangan na a ɲɔxɔni. ²⁹ Manga Dawuda kɛwanle, a fɔlɔna han a raɲanna, ne birin sɛbɛxi fetoon Samuyeli nun Nabi Natan nun fetoon Gadi e kɛdine kui. ³⁰ Kɛdini itoe a mangayaan nun a wɛkilen nan ma fe falama e nun feen naxanye liga a waxatini Isirayila yamanan nun yamana gbɛtene yi.

Taruxune Firindena Yuda Mangane Fe Taruxune

Kitabun yireni ito yitaxunxi nen dɔxɔ firin. Keli a sora singen ma han a sora solomanaaninna, na Dawudaa dii xemen Manga Sulemani a mangayaan nan ma fe falama. Keli a sora fuun ma han a sora tonge saxan e nun senninna, na Sulemani yixetene mangayane nan ma fe falama Yuda yamanani Isirayila yamanan yiifari fɔxɔni, han Nebukadanesari Yerusalen suxu waxatin naxan yi. Yuda yamaan fɔxɔ kedenna yi siga Babilɔn taani konyiyani.

Sulemani a xaxilimayana fe Mangane Singen 3.1-15

¹Dawudaa dii xemen Sulemani a mangayaan sabati nen han! Alatala, a Ala lu nen a xɔn, a yi a findi manga binyaxin na. ²Sulemani yi Isirayila yamaan birin maxili, gali kuntigin naxanye yi muxu wuli xun na e nun naxanye yi muxu keme xun na, e nun Isirayila muxu gbeene nun denbaya xunne birin. ³Manga Sulemani nun Isirayila yamaan birin yi sa e malan taan kideni Gabayon taani, amasɔtɔ e nun Alaa Naralan Bubun yi tixi menna nin, Musa, Alatalaa walikɛen bubun naxan ti tonbonni. ⁴Koni, Dawuda bata yi siga Alaa Layiri Kankiraan* na Kiriyaŋi-Yeyarin taani, a denaxan yitɔn a xili yi, amasɔtɔ a bata yi bubuna nde ti Yerusalen yi nun. ⁵Besaleli, Yuri a dii xemena, Xuru mamandenna, na saraxa ganden naxan nafala sulan na, na fan yi tixi menna nin Alatala Batu Bubun yetagi Gabayon taani. Sulemani nun yamaan yi e malan menni Alatala maxɔdin xinla ma. ⁶Sulemani siga saraxa gande sula daxin dexɔn menna nin Alatala yetagi a yi saraxa gan daxin wuli keden ba Ala xa Naralan Bubuni. ⁷Na lɔxɔn yetɛen kɛɛn na, Ala yi mini Sulemani xa, a yi a fala a xa, a naxa, “Naxan xɔli i ma, na maxɔdin, n na a soma i yii nen.” ⁸Sulemani yi a yabi, a naxa, “I bata n fafe Dawuda, i ya walikɛen suxu hinanni, i yi n findi mangan na a jɔxɔni. ⁹Iki, Marigina Alatala, i layirin naxan tongo n fafe xa, na rakamali, amasɔtɔ i bata n findi mangan na yama gbeen xun na naxan wuya alo burunburunna. ¹⁰Yandi, xaxili fajin nun fe kolonna fi n ma, alogo n xa nɔ i ya yamaan makite. Xa na mi a ra, nde nɛ i ya yama gbeeni ito marɛ?” ¹¹Ala yi a fala Sulemani xa, a naxa, “I mi nafunla maxɔdinxɔ, i mi binye maxɔdinxɔ, i mi a falaxi a i yaxune xa faxa, i mi siimaya xunkuyen maxɔdinxɔ. Koni i xaxilimayaan nun fekolonna nan maxɔdinxɔ alogo i xa nɔ n ma yamaan matinxinje, n ni i findixi mangan na naxan xun na. ¹²Nanara, n xaxilimayaan nun fekolonna soma i yii nen. N mɔn yi nafunla nun binyen nun seen birin fi i ma, manga yo munma naxan sɔtɔ singen, gbete mɔn mi naxan sɔtɔma ba i tan na.”

¹³Sulemani yi keli taan kideni Gabayon yi Naralan Bubun yi denaxan yi, a xete Yerusalen yi, a yi lu mangayani Isirayila yi.

Sulemani senbena fe Taruxune Firinden 9.25-28 nun Mangane Singen 10.26-29

¹⁴Sulemani yi yenge so wontorone nun sofane malan, wontoro wuli keden keme naanin e nun sofa wuli fu nun firin, a yi ndee lu a fema Yerusalen yi, a yi a dɔnxene rasiga taane yi a wontorone yi ramarama denaxanye yi. ¹⁵Xemaan nun gbete fixen yi gbo ayi Yerusalen yi alo gemene, suman wudine fan yi wuya alo burunna xɔde binla naxanye yi yamanan lanban yireni. ¹⁶Sulemani a soone yi kelima Misiran nun Kuwe yamanane nin, yulane yi sa e sarama denaxanye yi mangan xa. ¹⁷Wontoron naxan yi kelixi Misiran yamanani, na yi sarama gbete fixen kilo sennin nan na. Soon yi sarama gbete fixen kilo keden e nun a tagiin nan na. Na yulane nan mɔn yi fama Xiti mangane nun Arami mangane gbeene ra.

* 1:4: 1.4 Layiri Kankirana fe mɔn sebexi Xɔrɔyaan 25.10-22 kui.

Sulemani yi Ala Batu Banxin ti feni tɔn

¹⁸ Sulemani yi yamarin fi a e xa Alatala Batu Banxin ti a xinla binya feen na, e nun manga banxina a tan Sulemani xa.

2

¹ Manga Sulemani yi muxu wuli tonge solofere sugandi goron maxanle ra, gɛmɛ sonle muxu wuli tonge solomasɛɛɛ, muxu wuli saxan kɛmɛ sennin e kantani tiine ra.

² Sulemani yi xeraan nasiga Tire mangan Xurami ma, a naxa, “I naxan liga n fafe Dawuda xa, na liga n fan xa, i fɔfɔne rasiga naxan ma alogo a xa banxin ti a yetɛ xa. ³ N waxi banxin ti feni Alatala xa, n ma Ala, a xinla binya feen na alogo nxu xa saraxane rali a ma, e nun wusulan xiri faɲi gan daxine a yetagi, e nun burun nalixina a yetagi, e nun saraxa gan daxine xɔtɔnna nun jinbanna ra, e nun Matabu Lɔxɔne yi, e nun kike nenen sanle ma, e nun Alatala en ma Alaa sali lɔxɔne birin yi. Na nan daxa a liga Isirayila yamanani waxatin birin. ⁴ N waxi Ala Batu Banxin naxan ti fe yi, a lanma nen a findi banxi gbeen na, amasɔtɔ nxɔ Ala gbo alane birin xa. ⁵ Koni nde nɔɛ banxin tiye a xa? Hali kore xɔnna nun a gbona, a mi nɔɛ xanɲɛ a yi. Nde n tan na naxan a ligɛ n tan yi banxin ti a xa? N saraxa ganden nan tun tima a xa. ⁶ Nayi, yiirawanla nde rafa n ma, naxan fatan xɛmaan nun gbeti fixɛn nun wuren nafalɛ. A mɔn fatan gesɛn wurundunɲɛ, a fatan dugi mamiloxin nun dugi gbeela nun dugi makadanxine rafalɛ. A xa fa sa n ma yiirawanle fari n fafe Dawuda naxanye sugandi Yerusalɛn taan nun Yuda yamanani. ⁷ I mɔn xa Liban sumanne rafa n ma e nun fɔfɔne nun xarinne, bayo n na a kolon a i ya walikene fatan Liban wudine sɛgɛ. Nayi, n ma walikene nun i ya walikene nɔɛ walɛ nen e bode yi, ⁸ e yi wudi wuyaxi yitɔn n xa, bayo n waxi banxi gbeen nan ti fe yi Ala Batu Banxin na. ⁹ I ya walikɛɛn naxanye wudine sɛgɛma e yi e yibolon, n murutu fujin kilo wuli sennin nan soma ne yii e nun fundenna kilo wuli sennin e nun manpaan litiri kɛmɛ solomasɛɛɛ e nun turen litiri kɛmɛ solomasɛɛɛ.”

Mangane Singen 5.15-26 nun 7.13-14

¹⁰ Tire mangan Xurami yi Sulemani a falan yabin sɛbɛ kɛdini, a naxa, “Alatala to a yamaan xanuxi, a bata i findi mangan na e xun na.” ¹¹ Xurami mɔn yi a fala a xa, a naxa, “Binyen xa fi Alatala ma, Isirayilaa Ala, naxan bɔxɔn nun kore xɔnna daxi, a yi dii xaxilimaan fi Manga Dawuda ma naxan Alatala Batu Banxin tima e nun manga banxina a yetɛ xa. ¹² Iki, n muxuna nde rasigama i ma naxan xaxili gbo, a fatan walɛ. Xirami-Abi nan na ra, ¹³ a nga kelixi Dan bɔnsɔnna nin, Tire kaan nan a fafe ra. A fatan xɛmaan nun gbeti fixɛn nun sulan nun wuren nun gɛmɛn walɛ. A mɔn fatan dugi mamiloxin nun dugi gbeela nun dugi makadanxin nafalɛ. A mɔn fatan wanla sawuran sifan birin nafalɛ, a nɔɛ seene birin nafalɛ nen muxune naxanye maxɔdinɲɛ a ra. E nun i ya yii ra walikene xa sa wali e bode xɔn e nun i fafe Dawuda gbee muxu sugandixine. ¹⁴ Iki, n kannu, tin i xa murutun nun fundenna nun turen nun manpaan nasiga i ya walikene ma, i naxanye fe falaxi. ¹⁵ Nxu sa Liban wudine sɛgɛma nen han i waxi xasabin naxan xɔn ma. Nxu yi e rasiga i ma igen xun ma han Yafa taani, i sa e tongo mɛnni, i siga e ra Yerusalɛn yi.”

Mangane Singen 5.27-32

¹⁶ Xɔɲɛn naxanye birin yi Isirayila yamanani, Manga Sulemani yi ne birin yatɛ alo a fafe Dawuda a liga kii naxan yi. Muxu wuli kɛmɛ wuli tonge suulun wuli saxan kɛmɛ sennin. ¹⁷ A yi muxu wuli tonge solofere sugandi goron maxanle ra, muxu wuli tonge solomasɛɛɛ gɛmɛ masonle ra gɛyaan ma, muxu wuli saxan kɛmɛ sennin kantani tiine nun yamaan nawali muxune ra.

3

*Ala Batu Banxin ti fena**Mangane Singen 6.1-38*

¹ Manga Sulemani yi Alatala Batu Banxin ti fɔlɔ Yerusalɛn yi Moriya gɛyaan fari, dɛnaxan yita a fafe Dawuda ra, a fafe Dawuda dɛnaxan yitɔn Oronan Yebusu kaana lonna ma. ² A banxin ti fɔlɔ a mangayaan ɲɛɛ naaninden kiken firinden nan ma. ³ Sulemani yi

Ala Batu Banxin beten sa, a kuyana nongonna ye tonge suulun e nun naanin, a yigbona nongonna ye mɔxɔɲe. ⁴ Ala Batu Banxin so deen palaan yi kuya nongonna ye mɔxɔɲe, a kuyana nun banxini gboon yi lan, banxini teena nongonna ye mɔxɔɲe. Sulemani yi xema yilenlɛnxine sa na birin ma. ⁵ A yi farinne kankan banxin pala gbeen kankene birin ma, a yi xema fajin sa farinne ma, a yi tugu deen nun yolonxɔndi sawurane rafala xemani. ⁶ A yi banxin natofan gɛmɛ fajine ra, xemaan tan yi kelima Parabayimi nin. ⁷ A yi xema yilenlɛnxine sa Ala Batu Banxin ma, e nun a xalanbene nun a de wudine nun a deene. A yi maleka sawurane soli banxi kankene ma.

⁸ Palaan naxan xili yire sarijanxi fisamantenna, a yi na ti Ala Batu Banxini, naxan nun banxini gboon yi lan, a kuyana nongonna ye mɔxɔɲe. A yi xema fajin yilenlɛnxine sa na palaan ma, kilo wuli mɔxɔɲen nun keden. ⁹ Kilo tagiin nan yi a gbangban lantuman xema daxin keden kedenna birin binyan na. A mɔn yi xema yilenlɛnxine sa banxin faxa binna birin ma.

¹⁰ A yi maleka sawuran firin ti banxin yire sarijanxi fisamantenni, a xema yilenlɛnxine sa ne fan ma. ¹¹ Maleka sawurane gubugubune birin yi kuya nongonna ye mɔxɔɲe. Sawura singen gubugubu keden yi kuya nongonna ye suulun, a yi sigaxi han Ala Batu Banxin kankena, a gubugubun boden fan yi kuya nongonna ye suulun, a yi sigaxi han maleka sawuran bonna gubugubuna. ¹² Na sawura firinden gubugubu keden fan yi kuya nongonna ye suulun, a fan yi sigaxi han banxi kanken fɔxɔ kedenna bonna, a gubugubu boden fan yi kuya nongonna ye suulun, a yi sigaxi han maleka sawuran bonna gubugubuna. ¹³ Maleka sawurane gubugubune birin yi kuya nongonna ye mɔxɔɲe. E yi tixi e sanne xun na, e yeɛ rafindixi palaan ma.

¹⁴ A yi gari makadanxin nun a gbeela nun a mamiloxin sɔxɔn e bode ra ye masansan dugin na, maleka sawurane yi rafalaxi ne ma.

Saraxa gandena
Mangane Singen 7.15-22

¹⁵ A yi senbeten firin ti banxin yetagi, naxanye yi kuya nongonna ye tonge saxan e nun suulun. E xunna so kondene yi kuya nongonna ye suulun. ¹⁶ A yi yolonxɔnne rafala, a yi e singan senbetenne ra. A girenada wudi bogi sawura kɛmɛ rafala, a yi e singan yolonxɔnne ra. ¹⁷ A yi senbetenne ti Ala Batu Banxin tanden ma, keden yiifanna ma, keden kɔmɛnna ma, yiifari ma xii yi xili Yakin, kɔmɛn ma xiina Boosu.

4

¹ A yi saraxa ganden nafala sulan na, a kuyana nongonna ye mɔxɔɲe, a yitena nongonna ye fu.

Ige ramarade gbeena
Mangane Singen 7.23-26

² Nayi, Xirami yi sulan naxulun, a ige ramarade digilixi gbeen nafala, a yigbona nongonna ye fu, a yitena nongonna ye suulun. Nongonna ye tonge saxan lutin nan yi a rabilinɲe. ³ Ninge sawurane yi a de kinkin bunna rabilinxi. Na sawura fu yi rafalaxi a ma a nongonna ye keden yo keden bun. Ninge sawurane yi rafalaxi safa firin nan ma, ne nun ige ramaraden yi rafalaxi gbindi kedenna nan na. ⁴ Ige ramaraden yi dɔxi tura sawura sula daxi fu nun firin nan fari, saxan yeɛ rafindixi sogegododen binni, saxan sogeteden binni, saxan yiifanna binni, saxan kɔmɛnna binni. E yi xun xanbi soxi e bode yi nen, e birin gbindin yi ige ramaraden nan bun ma. ⁵ Yiin ye keden nan yi ige ramaraden nabinyen na, a de kinkin yi rafalaxi nen alo igelengenna dena, a luxi alo gabala fugena, litiri wuli kɛmɛ wuli mɔxɔɲe nɔxɔn nan yi sama a kui.

Mangane Singen 7.38-39

⁶ A yi ige kundi fu rafala, a yi suulun dɔxɔ yiifanna ma, suulun kɔmɛnna ma maxaden na, e nun saraxa gan daxine rasarijandena. Ige ramarade gbeen nafala saraxaraline nan ma fe ra e maxaden na. ⁷ A yi lenpu dɔxɔ seen xema daxin fu rafala alo a yi yitaxi kedini kii naxan yi, a yi e dɔxɔ Ala Batu Banxini, suulun yiifanna ma, suulun kɔmɛnna ma. ⁸ A

yi tabali fu rafala, a yi e ti Ala Batu Banxini, suulun yiifanna ma, suulun kòmenna ma. A mɔn yi wuli xuya goronna xema daxi keme rafala. ⁹ A yi yinna nde rafala saraxaraline xa, a mɔn yi yin gbeena nde rafala e nun a so dɛene, a yi sulan sa dɛene ma. ¹⁰ A yi ige ramara se gbeen dɔxɔ Ala Batu Banxin yiifanna ma sogeteden binni. ¹¹ Xirami yi ige ramara seene nun tɛɛ kɔ seene nun goronne rafala.

Xirami yi yelin wanle birin na, a naxanye fɔlɔ Manga Sulemani xa Ala Batu Banxini: ¹² Senbetɛn xungbeen firin, e nun e konde firinne e xuntagi alo barama, e nun yɔlɔnxɔn yalane senbetɛnne kondene maxidi seene ra, ¹³ e nun girenada wudi bogi sawura keme naaninna naxanye yi na yɔlɔnxɔn yala firinne ma naxanye yi saxi safa firinna ma e singan kondene rabilinni e maxidi seene ra, kondene naxanye yi luxi alo barama, ¹⁴ e nun ige maxali wontorone nun ige kundine e xun tagi, ¹⁵ e nun ige kundi gbeen nun tura sawura fu nun firinne a bun tiine ra, ¹⁶ e nun xube kɔ seene nun sube tongo seene.

Xirami-Abi muranna naxanye birin nafala Sulemani xa Alatala Batu Banxini, ne birin yi rafalaxi sula xuruxin nan na. ¹⁷ Mangan na seene rafala sula raxulunxin na bɔxɔ kui gexine nan kui, Yurudɛn baan mɛrɛmɛreni Sukɔti taan nun Sereda taan longonna ra. ¹⁸ Sulemani yi na seene birin nafala, na seene yatɛn sulan xasabin kilon mi yi nɔɛ kolonɔɛ.

¹⁹ Sulemani mɔn yi seni itoe birin nafala Ala Batu Banxin xa, xema saraxa gandena e nun tabanle buru ralixin yi sama naxanye fari. ²⁰ Xema lɛnpu dɔxɔ seene nun xema lɛnpune, naxanye yi lanma e radɛge yire sarijanxi fisamantenna yetagi alo sariyana a falaxi kii naxan yi, ²¹ wudi fuge sawurane nun lɛnpune nun lɛnpu suxu se xema kende daxine. ²² Filene nun wuli xuya goronne nun ige min seene nun dɛene yire sarijanxin so dɛen nun Ala Batu Banxin so dɛen na, xemaan nan yi ne birin ma.

5

¹ Manga Sulemani yelin Alatala Batu Banxin tiyɛ waxatin naxan yi, a fafe Dawuda bata yi seen naxanye birin dentɛge Ala xa nun, a yi fa ne birin na Ala Batu Banxini, gbetin nun xemaan nun seene birin. A yi e sa nafulu ramaradeni Ala Batu Banxini.

Layiri Kankiraan fa fena Mangane Singen 8.1-13

² Nayi, Manga Sulemani yi Isirayila fonne nun bɔnsɔn kuntigine nun Isirayila kaane denbaya xunne birin malan Yerusalɛn yi Alatalaa Layiri Kankiraan tongo feen na keli Dawudaa Taani, dɛnaxan mɔn xili Siyon. E siga a ra Ala Batu Banxini. ³ Isirayila xemene birin yi e malan mangan fema kike solofereden na, sali waxatini. ⁴ Isirayila fonne birin to fa, Lewi bɔnsɔnna muxuna ndee yi fa kankiraan na. ⁵ E yi kankiraan nun Naralan Bubun xali e nun se sarijanxin naxanye yi a kui. Saraxaraliin naxanye yi Lewi bɔnsɔnni, ne nan e xali. ⁶ Manga Sulemani nun Isirayila yamaan birin malanxina a fema, e ti Layiri Kankiraan yetagi. E yi yɛxɛene nun jingene ba saraxan na, e yi wuya han e xasabin mi yi nɔɛ kolonɔɛ. ⁷ Saraxaraline yi Alatalaa Layiri Kankiraan xali a yireni, banxin yire sarijanxi fisamantenni maleka sawurane gubugubune bun ma. ⁸ Amasɔto maleka sawurane gubugubune yi yibandunxi Layiri Kankiraan nun a tongo tamine nan xun ma. ⁹ A tongo tamine yi kuya han e xunne yi toma yire sarijanxi fisamantenna yetagi, koni e mi yi toma tandeni. E mɔn na han to. ¹⁰ Walaxa firinne nan tun yi Layiri Kankiraan kui Musa naxanye sa a kui Horebe geyaan ma, Alatala layirin xidi e nun Isirayila kaane tagi dɛnaxan yi, e mini xanbini Misiran yamanani.

¹¹ Saraxaraline yi minima yire sarijanxini waxatin naxan yi, saraxaraliin naxanye birin yi na, ne birin bata yi rasarijan hali e to mi yi yɛbaxi e yitaxun kii ma. ¹² Lewi bɔnsɔnna beti bani itoe nan yi tixi Ala Batu Banxin saraxa ganden yiifanna ma, Asafi nun Heman nun Yedutun nun e diine nun e xabilane. E yi maxidixi taa dugi fajine nin. E karijanne nun kondenne nun bɔlɔnne suxi e yii, saraxaraliin muxu keme firin nan yi tixi e fema naxanye yi xɔtane fema. ¹³ Xɔta fene nun beti baane to e malan Alatala batudeni, e yi a tantun, e yi xɔtane fe, e karijanne maxa e nun maxase gbɛtɛye, e naxa, “Ala fan, a hinanna luma nɛn habadan!” Na waxatin yɛtɛni, Alatalaa banxin yi rafe kundaan na.

¹⁴ Saraxaraline mi yi nœ luyɛ na e wanla ra, bayo kundaan yi gbo, amasɔto Alatalaa nɔrɔn bata yi Alaa banxin nafe.

6

*Ala Batu Banxin nasarijan fena
Mangane Singen 8.12-21*

¹ Nayi, Sulemani yi a fala, a naxa,
“Alatala bata a ragidi
a xa dɔxɔ kunda yidimixini!

² N bata banxi faɲin ti
naxan findima i dɔxɔden na, i tan Ala,
i luma denaxan yi habadan.”

³ Mangan yi a yeɛ rafindi Isirayila yamaan ma naxanye birin yi tixi na, a duba e xa. ⁴ A yi a fala, a naxa, “Tantunna Alatala xa, Isirayilaa Ala, naxan falan ti n fafe Dawuda xa, naxan a falane rakamalima, a naxa, ⁵ ‘Xabu n nan n ma Isirayila yamaan namini lɔxɔni Misiran yamanani, n mi taa sugandi Isirayila bɔnsɔnne xa, banxin tiye n xinla binya feen na denaxan yi, n mi mangan sugandi alogo a xa lu n ma Isirayila yamaan xun na. ⁶ Koni iki, n bata Yerusalɛn sugandi alogo n xinla xa lu na yi, n bata Dawuda sugandi alogo a xa lu n ma Isirayila yamaan xun na.’ ⁷ N fafe Dawuda yi waxi banxin ti feni Alatala xinla binyaden na, Isirayilaa Ala. ⁸ Alatala bata yi a fala n fafe xa, a naxa, ‘Amasɔto i bata wa banxin ti feni n xinla binyaden na, na miriyaan tongo feen bata lan. ⁹ Koni, i tan xa mi banxin tima, fɔ i ya diina, i naxan sɔtɔxi, na nan banxin tima n xinla binyaden na.’”

¹⁰ Sulemani mɔn yi a fala, a naxa, “Alatala layirin naxan tongo, a bata na rakamali. N bata ti n fafe Dawuda nɔxɔni, n yi dɔxɔ Isirayila mangan na, alo Alatala a fala kii naxan yi, n yi banxin ti Alatala xinla binyaden na, Isirayilaa Ala. ¹¹ N bata sa Layiri Kankiraan dɔxɔ menni. Alatala layirin naxan xidi e nun Isirayila kaane tagi, na taxamasenna nan saxi a kui.”

*Manga Sulemani Ala maxandina
Mangane Singen 8.22-53*

¹² Sulemani yi ti Alatalaa yire sarjanxin yetagi, Isirayila yamaan birin yetagi. A yi a yiine yite kore. ¹³ Sulemani bata yi gbingbinna rafala wure gbeela ra tanden tagi, a yi kuya nɔngɔnna ye suulun, a yite nɔngɔnna ye saxan. A te na fari, a yi a xinbi sin Isirayila yamaan birin yetagi. A yi a yiine yite kore, ¹⁴ a yi Ala maxandi, a naxa, “Alatala, Isirayilaa Ala! Ala yo mi na alo i tan kore xɔnna ma hanma bɔxɔ xɔnna fari. I ya layirin nun i ya hinanna luma nen i ya walikene xa naxanye sigan tima i yetagi e bɔɲɛn birin na. ¹⁵ I bata i ya falan nakamali i ya walikɛɛn xa, n fafe Dawuda, i naxan fala i dɛɛn na, i bata na rakamali i sɛnbeni to. ¹⁶ Iki, Alatala, Isirayilaa Ala, i mɔn xa a liga i layirin naxan tongo n fafe Dawuda xa, i bata yi a fala a xa, i naxa, ‘I nɔxɔ yibirani mi janɲɛ n yetagi mume Isirayilaa mangaya gbɛdeni, xa i ya diine n ma kiraan suxu, e sigan ti n yetagi tinxinni, e n ma sariyan suxu alo i sigan tixi n yetagi kii naxan yi.’ ¹⁷ Iki, Alatala, Isirayilaa Ala, n bata i mafan, i xa na rakamali, i layirin naxan tongoxi i ya walikɛɛn Dawuda xa! ¹⁸ Koni, Ala fa dɔxɛ muxune tagi dunuɲa yi ba? Hali kore xɔnna nun a gbona, i mi nœ xajɛ a yi, e faxi fa n banxin naxan tixi ito ra. ¹⁹ Hali na birin, Alatala, n ma Ala, i tuli matima i ya walikɛɛn maxandine nun a mafanne ra, i tuli mati i tantun xuine nun maxandi xuine ra i ya walikɛɛn naxanye tima i xa to. ²⁰ I yeɛne ti banxini ito ra kɔɛɛn nun yanyin na. I a fala denaxan ma, i naxa, ‘N xinla luma be nen!’ I tuli mati maxandi xuiin na i ya walikɛɛn naxan tima yireni ito mabinni. ²¹ I ya walikɛɛn nun i ya Isirayila yamana maxandine rasuxu, e na sali yireni ito mabinni! I yabin ti i dɔxɔdeni kore xɔnna ma, i mafeluun ti, i yabin ti.”

²² “Xa muxuna nde a boden haken tongo, a yi nɔɔn sa a ma, a rakɔlɔ, a xa fa a kɔlɔ i ya yire sarjanxin yetagi banxini ito kui. ²³ I a xuiin name kore, i tin, i ya walikene kitin sa,

i yi fe kalan yalagi, i yi a fe kalan goronna dɔxɔ a xun ma, i yi tɔɲegɛlana kitin sa, i yi a suxu a tɔɲegeni.”

²⁴ “A nɔɛ ligɛ nɛn yaxun yi i ya Isirayila yamaan nɔ, bayo e bata i yulubin tongo. Na waxatini, xa e xun xɛtɛ, e i xinla binya, e yi i maxandi, e mafeluun xandi i yɛtagi banxini ito kui, ²⁵ nayi, i xa e xuiin name kore, i diɲa i ya Isirayila yamaan yulubin ma, i fa e ra bɔxɔn ma i naxan so e tan nun e benbane yii.”

²⁶ “A nɔɛ ligɛ nɛn kore xɔnna yi balan, tulen mi fa fɛ mume e yulubine fe ra lan i tan ma. Na waxatini, xa e yɛɛ rafindi be ma, e yi i xandi, e yi i xinla binya, e xɛtɛ e yulubine fɔxɔ ra, bayo i bata e ɲaxankata, ²⁷ nayi, i e xuiin namema nɛn kore, i diɲama nɛn i ya walikene yulubine ma e nun i ya Isirayila yamana. I yi e xaran kira faɲin ma e daxa e xa bira naxan fɔxɔ ra. I tulen nafa bɔxɔn fari i naxan soxi i ya yamaan yii.”

²⁸ “A nɔɛ ligɛ nɛn tɔɔyana nde fan yi fa, alo fitina kamena hanma fitina furena yamanani, hanma sansine yi xara, e kun hanma tuguminne yi mini hanma suɲɛne hanma yaxune na Isirayila kaane tɔɔ waxatin naxan yi han e taa makantanxine yi, gbalon sifan birin na fa waxatin naxan yi, hanma fure ɲaxine. ²⁹ Na waxatine yi, Isirayila kaane birin e tɔɔn nun e ɲaxankatan kolonma nɛn, e yi sali, e yi i mafan, e yi e yiine yite banxini ito mabinni. ³⁰ Nayi, i yi e yabi i dɔxɔdeni kore xɔnna ma, i yi e mafelu, i yi birin saran e kewanle ra, bayo i birin bɔɲɛ yi feen kolon, amasɔtɔ i tan nan keden pe adamadiine bɔɲɛ yi feene kolon. ³¹ Nayi, e gaxuma nɛn i yɛɛ ra, e lu i ya kiraan xɔn ma waxatin birin yi, e siin birin yi yamanani, i naxan soxi nxu benbane yii.”

³² “Xɔɲɛn naxan mi findixi i ya Isirayila yamaan muxun na, na fama nɛn be sa keli yamana makuyeni, i xili gbeen nun i senbɛ gbeena fe ra. A na fa salideni banxini ito mabinni, ³³ i a yabi kore xɔnna ma, i dɔxɔdeni. Xɔɲɛn na naxan birin maxɔdin i ma, i xa na so a yii, alogo dunuɲa siyane birin xa i xinla kolon, e gaxu i yɛɛ ra, alo Isirayila i ya yamana. E xa a kolon a banxi radaxaxin ni ito ra i tan xinli n naxan tixi!”

³⁴ “A nɔɛ ligɛ nɛn Isirayila kaane yi siga e yaxune yengɛdeni i ya yamarin bun. E yi i maxandi, e yɛɛ rafindi i ya taa sugandixin ma e nun n na Ala Batu Banxin naxan tixi i xa. ³⁵ Nayi, i tuli mati kore xɔnna ma, naxanye i maxandima, e i mafan, i yi ne mali.”

³⁶ “A nɔɛ liga nɛn, e yi yulubin tongo, bayo adamadi yo mi na naxan mi yulubin ligama. I ya xɔlɔn yitama e ra nɛn, i yi e so e yaxune yii, ne yi siga e ra konyiyani e yamana makuyena ndee yi hanma naxanye maso. ³⁷ Koni, e na tubi yamanani e konyiyani denaxan yi, e xɛtɛ i ma e suxu muxune yamanani, e falan ti, e naxa, ‘Nxu bata yulubin tongo, nxu bata haken liga, nxu bata fe ɲaxin liga,’ ³⁸ e xɛtɛ i ma e bɔɲɛn birin na, e niin birin yi e suxu muxune yamanani naxanye e xalixi konyiyani, e mayandine rasiga i ma, e yɛɛ rafindixi yamanan ma i naxan so e benbane yii, e yɛɛ rafindixi i ya taa sugandixin ma e nun n na Ala Batu Banxin naxan tixi i xinli, ³⁹ nayi, e sanla nun mafanne yabi kore xɔnna ma i dɔxɔdeni, i fa e mali, i yi i ya yamaan mafelu e yulubine ra.”

⁴⁰ “N ma Ala, i yɛɛn nakeli, i yi i tuli mati i maxandi xuiin na yireni ito yi, nxu na i xandi waxatin naxan yi.”

Yaburin 132.8-10

⁴¹ “Marigina Alatala, keli,
i fa i dɔxɔdeni,
i tan nun i ya Layiri Kankirana,
i senben naxan yi.
Marigina Alatala,
i ya saraxaraline rabilin kisin na
alo domana,
i ya tinxin muxune xa sewan sɔtɔ,
bayo i tan fan.

⁴² Marigina Alatala,
i nama i ya manga sugandixin nabɛɲin,
i miri i ya walikɛɛn Dawudaa tinxinyaan ma.”

7

Saraxa baxine Alatala xa

¹ Sulemani yelin Ala maxandε waxatin naxan yi, tεen yi keli kore xonna ma, a godo, a yi saraxane gan, Alatalaa nōrōn yi Ala Batu Banxin nafe. ² Saraxaraline mi yi fa nōe soε Alatala Batu Banxini sōnōn, amasōtō Alatalaa nōrōn bata yi a batu banxin nafe ken! ³ Isirayila kaane birin tεen to kele kore xonna ma waxatin naxan yi, a yi Alatala Batu Banxin nafe, e yi e xinbi sin, e yi e yetagin lan bōxōn ma, e yi Alatala tantun, e naxa, “A fan, a hinanna luma nen habadan!”

Mangane Singen 8.62-66

⁴ Mangan nun yamaan birin yi saraxane ba Alatala xa. ⁵ Ninge wuli mōxōjēn nun firin e nun xuruse xunxuri wuli keme wuli mōxōjē, Manga Sulemani yi ne kōe raxaba Ala xa. Na kiini mangan nun yamaan birin yi Ala Batu Banxin nabi. ⁶ Saraxaraline yi e wanla ra, Lewi bōnsōnna muxune fan ma maxaseene yi e yii Manga Dawuda naxanye rafala Alatala tantun seene ra. E yi Alatala tantun Dawudaa beti xuine ra, e naxa, “A hinanna luma nen habadan!” Saraxaraline yi xōtane fema nen e yetagi, yamaan birin tixi.

⁷ Nayi, Sulemani yi yinna rasarijan Ala Batu Banxin yetagi, a yi saraxa gan daxine nun bōjē xunbeli saraxane turene fi Alatala ma yinna kui. A na raba mēni nen, bayo a bata yi saraxa gande sula daxin naxan nafala, na yi xurun, saraxa gan daxine nun bogise saraxane nun turene birin mi yi xanjē mēna fari.

⁸ Sulemani yi sanla raba xi solofere na waxatini, e nun Isirayila kaane birin. Yama gbeen yi fa sa keli Lebo-Xamata taani han Misiran xudeni. ⁹ Sanla xi solomasexede lōxōni, e yi malanna ti, bayo e bata yi saraxa ganden nasarijan nun xi solofere, e mōn yi sanla fan yetεen naba xi solofere. ¹⁰ Kike solofereden xi mōxōjēn nun saxande lōxōni, Sulemani yi muxune raxete e konni. Alatala bata yi naxan liga Dawuda nun Sulemani nun a yamana Isirayila birin xa, e yi sewaxi na fe ra han!

*Ala mōn yi mini Sulemani xa**Mangane Singen 9.1-9*

¹¹ Sulemani yi yelin Alatala Batu Banxin tiye na kii nin e nun manga banxina. A naxan birin miri a xa a liga Alatala Batu Banxini e nun a yetena manga banxini, a yi nō ne birin ligε. ¹² Alatala yi mini Sulemani xa kōεen na, a yi a fala a xa, a naxa, “N bata i ya maxandi xuiin nasuxu, n bata yireni ito sugandi n yetε xa n batu banxin nun saraxa ganden na. ¹³ A nōe ligε nen n kore xonna balan, tulen mi fa fe mume, hanma n tuguminne yamari e siseene raxōri bōxōn ma, hanma n fitina furen nasiga n ma yamaan ma. ¹⁴ Na waxatini, xa n xinla yamaan naxan yi, n ma yamana, xa ne e yetε magodo, xa e n maxandi, xa e n fen, e yi e xun xanbi so e fe jaxine yi, nayi n nan n tuli matima nen e ra kore xonna ma, n yi e yulubine xafari, n yi yamanan nakendeya. ¹⁵ Fōlō iki ma, n na n yeen tima e ra nen, n yi n tuli mati e maxandi xuiin na e na naxan naba yireni ito yi. ¹⁶ N bata banxini ito sugandi, n na a rasarijan, alogo n xinla xa lu a yi habadan. Nayi, n nan n yeen nun n xaxinla tima nen na ra habadan. ¹⁷ I tan, xa i sigan ti n yetagi alo i fafe Dawuda a liga kii naxan yi, i feni itoe birin liga n naxanye yamarima i ma, i n ma tōnne nun n ma sariyane suxu n naxanye soxi i yii, ¹⁸ nayi, n ni i ya mangayaan nasabatima nen, alo n na a fala i fafe Dawuda xa kii naxan yi, n to a fala a xa, n naxa, ‘I bōnsōnna mi janjē i jōxōni Isirayila xun na habadan.’ ¹⁹ Koni, xa i xun xanbi so n yi, xa i i mε n ma sariyane nun n ma yamarine ra, n naxanye soxi i yii, xa i siga ala gbeteje batudeni, i xinbi sin e bun ma, ²⁰ nayi, n na Isirayila kaane bama nen n ma bōxōni n naxan soxi e yii, n yi n mε n batu banxin na, n naxan nasarijan n xinla binyaden na, na yi findi yagi feen nun magele feen na yamanane birin tagi. ²¹ Hali banxini ito to rayabu iki, n na n mε a ra waxatin naxan yi, dangu muxune birin kabema a ma nen. E yi a fala, e naxa, ‘Nanfera Alatala yamanani ito nun banxini ito ligaxi iki?’ ²² E yabima nen fa fala, ‘Bayo e bata Alatala rabejin, e benbane Ala, naxan e ramini Misiran yamanani, e yi ala gbeteje xanu, e yi e xinbi sin e bun ma, e yi e batu, nanara Alatala bata tōrōni itoe birin nafa e ma.’ ”

8

Sulemani a wali sifa wuyaxine
Mangane Singen 9.10-28

¹ Nεε mαxαηε bun ma, Sulemani yi Alatala Batu Banxin nun a manga banxin ti. ² Xurami taan naxanye soxi a yii, Sulemani mαn yi xεtε ne tiin ma, a yi Isirayila kaane dαxα e yi. ³ Na xanbi ra, Sulemani yi siga Xamata-Soba taan xili ma, a na tongo. ⁴ Tadamori taan naxan yamanan tonbon yireni, a mαn yi na ti e nun taan naxanye findi se ramaradene ra Xamata yamanani. ⁵ Beti-Xoron taan naxan geyaan fari e nun Beti-Xoron taan naxan lanbanni, a yi ne fan ti taa rakantanxine ra, a yinne rabilin naxanye ma, a dεene ti e ma naxanye balanma. ⁶ A mαn yi Baalati taan ti e nun taa gbεtεye a yi balone ramarama denaxanye yi, e nun yεngε so wontorone nun soone yi taan naxanye yi. Sulemani wa naxanye birin ti feni Yerusalen taan nun Liban yamanani, e nun a yi dαxi yamanan naxanye birin xun na, a na birin liga. ⁷ Xitine nun Amorine nun Perisine nun Xiwine nun Yebusun naxanye mi yi findixi Isirayila kaane ra, ne fan yi dαxi Isirayila yamanani. ⁸ E diin naxanye lu e xanbi ra yamanani, Isirayila kaane mi naxanye raxαri, Sulemani yi ne findi konyi walikene ra, e na yi han to. ⁹ Koni Sulemani mi Isirayila kaane ti konyi wanle ra a xa, bayo e findixi sofane nun sofa kuntigine nun a wontorone nun a soone ragi muxune nan na. ¹⁰ Manga Sulemani mαn yi Isirayila kaan muxu kεmε firin muxu tonge suulun sugandi naxanye yi a walikene xun na.

¹¹ Sulemani yi Misiran mangana dii tεmen tongo Dawudaa Taani, a siga a ra manga banxini a naxan tixi a xa, bayo a bata yi a fala, a naxa, “N ma naxanla mi luma Isirayila mangan Dawudaa banxini, amasαtα Alatalaa Layiri Kankiraan soxi denaxan yi, mεn findixi yire sarijanxin nan na.”

¹² Nayi, Sulemani yi saraxa gan daxine ba Alatala xa saraxa ganden fari a naxan nafala Alatala Batu Banxin so dεen palaan yetagi. ¹³ A yi saraxane bama lαxα yo lαxα alo Musa a yamari kii naxan yi a xa a liga waxatin birin, Matabu Lαxαne nun kike nenεn sanle nun sali lαxα saxanne ηεε yo ηεε, Buru Tetaren Sanla* nun Xunsagine Sanla nun Bubu Kui Sanla.† ¹⁴ A yi saraxaraline dαxα kuru yεen ma alo a fafe Dawuda a liga kii naxan yi, Lewi bαnsαnna xεmεne yi findixi beti baane nan na Ala xa e nun e wali saraxaraliin xa alo a yi daxa kii naxan yi lαxα yo lαxα. Sulemani mαn yi muxune ti Ala Batu Banxin dεene kantandeni, a ito birin liga nen bayo Alaa muxun Dawuda bata yi a yamari na kiini. ¹⁵ E mi mangana yamarine matandi mume lan saraxaraline nun Lewine ma, hanma feen naxanye yi lanxi Alaa nafulu ramaraden ma. ¹⁶ Sulemani wanle birin kε na kii nin, keli Alatala Batu Banxin ti fαlα lαxαn ma han a ηan. Alatala Batu Banxin wanle rajan na kii nin.

¹⁷ Nayi, Sulemani yi siga Esiyon-Gebere kunki tiden nun Elati taani naxanye yi fαxα igen dε, Edαn yamanani. ¹⁸ Xurami yi kunkine rasiga Sulemani ma, fata Xurami a kunki ragine ra naxanye yi fαxα igen kolon ki fajni. Ne nun Sulemani a walikene yi siga Ofiri yamanani, e sa xεmaan kilo wuli fu nun firin kilo kεmε kilo mαxαηε tongo, e fa e ra Manga Sulemani xαn.

9

Saba manga naxanla a xαηeyana
Mangane Singen 10.1-13

¹ Saba yamanan Manga naxanla yi Sulemani mankana mε. Nayi, a yi fa Yerusalen yi Sulemani todeni a fekolonna bunbadeni. Muxu wuyaxi yi biraxi a fαxα ra e nun ηαgαmεn naxanye yi latikαnαnne nun xεmaan nun munanfan gεmεne maxalima. A yi siga Sulemani fema, naxan birin yi a bαηeni a yi ne fala a xa. ² Sulemani yi a maxαdinne birin yabi, sese mi lu a mi naxan yeba a xa. ³ Saba manga naxanla yi Sulemani a fekolonna

* 8:13: Buru Tetaren Sanla: Yahudiyane yi burun donma lεben mi yi saxi naxan yi xii solofere sanli ito bun. E sarijan kiina nde nan yi a ra. A mato Xαrαyaan 12.15 kui. † 8:13: Bubu Kui Sanla fe sεbexi Saraxaraline 23.33-38 kui.

to, e nun a banxin naxan tixi, ⁴ e nun donseen naxanye yi a tabanla ra e nun a rabilinna muxune ti kiine nun naxanye yi balon nun minse wanla ra, ne maraberibane nun a saraxa gan daxine, a yi naxanye bama Alatala Batu Banxini. Ne yi a kenen han a yengin yi bolon. ⁵ A yi a fala mangan xa, a naxa, “Nɔndin nan yi a ra n naxan mexi n ma yamanani lan i ya falane nun i ya fekolonna ma. ⁶ N mi yi laxi a ra benun n xa fa, n fa a to n yeen na. E mi yi a tagiin yeteen falaxi n xa. N naxan birin mexi, i ya fekolonna dangu na ra. ⁷ Sewana i ya muxune xa, sewana i ya walikene xa naxanye i yetagi waxatin birin, naxanye i ya fekolonna ramema. ⁸ Tantunna Alatala xa, i ya Ala, naxan i malixi, a yi i dɔxɔ a manga gbɛdeni alo mangana Alatala xa, i ya Ala. Bayo Isirayila rafan i ya Ala ma, a waxi a mali feni habadan, nanara a i findixi mangan na Isirayila xun na alogo i xa kiti kenden sa tinxinni.” ⁹ Naxalan mangan yi xemaan kilo wuli saxan so mangan yii e nun latikɔnɔnna gbege, e nun munanfan gemene. Latikɔnɔn fani munma yi to nun singen alo Saba manga naxanla naxan so Manga Sulemani yii.

¹⁰ Xurami a walikene nun Sulemani a walikene yi xemaan maxalima keli Ofiri yamanani, ne fan yi fa santali wudin sifa gbege ra e nun munanfan gemene sa keli Ofiri yi. ¹¹ Manga Sulemani santali wudine findi te seene nan na Alatala Batu Banxini, e nun te seene mangana banxini, e nun maxaseene, alo kondenne nun bɔlonne maxa se maxane xa. Ne nɔxɔn munma yi to nun Yuda yi.

¹² Naxan birin yi rafan Saba manga naxanla ma a ne maxodin, Manga Sulemani yi ne so a yii. Manga Sulemani yeteen seen naxanye so Saba manga naxanla yii, ne yi gbo dangu a fa naxanye ra. Na xanbi ra, manga naxanla nun a walikene yi xete a yamanani.

Sulemani a nafunle

Mangane Singena 10.14-29

¹³ Xemaan naxan yi fama Sulemani ma nɛe kedenna bun ma, na gboon yi sigɛ han kilo wuli mɔxɔɲɛ. ¹⁴ Yulaya seene mudun fan yi saxi ne fari e nun seen naxanye yi sa kelima yire gbɛtene yi. Arabi mangane nun yamana kanne fan yi fama xemaan nun gbeti fixen na Sulemani xɔn. ¹⁵ Manga Sulemani yi ye masansan wure lefaan xema daxin xungbeen keme firin nafala, xemaan kilo sennin nan yi e keden kedenna birin na. ¹⁶ A mɔn yi ye masansan seen xema daxin xurin keme saxan nafala, xemaan kilo keden e nun a tagi nan yi e keden kedenna birin na. Banxin naxan yi xili “Liban fɔtɔnna,” a yi sa e sa menni. ¹⁷ Mangan yi sama jinna rafala manga gbɛde gbeen na a xema igen sa a ma. ¹⁸ Tede sennin nan yi manga gbɛden ma e nun san tiden xema daxin keden, a yiine yi a fɔxɔ firinna birin ma, yata sawura firin yi tixi a yiine fema. ¹⁹ Yata sawura fu nun firin yitaxunxi tedene fari, sennin yiifanna ma, sennin yi kɔmenna ma. Na nɔxɔnna mi yi yamana yo yi. ²⁰ Xemaan nan yi Manga Sulemani a igelengenne birin na. Xemaan nan yi Liban fɔtɔn banxin kui muranne birin na. E mi yi sese rafalama wure gbeti fixen na, bayo Manga Sulemani waxatini wure gbeti fixen mi yi yatexi munanfan se ra. ²¹ Kunki gbeene yi Manga Sulemani yii, a yi naxanye rasigama baan xun ma Xurami a walikene yi naxanye ragima. Nɛe saxan yo nɛe saxan kunkine yi xetema nen Isirayila yi, e rafexi xemaan nun gbeti fixen nun sama pinne nun kudune nun gboxune ra.

²² Manga Sulemani yi dangu bɔxɔn mangane birin na fata a nafulu kanyaan nun a xaxilimayaan na. ²³ Dunuɲa mangane birin yi katama Sulemani to feen na alogo Ala xaxilimayaan naxan saxi a bɔɲeni e xa na mɛ. ²⁴ Birin yi fama a sanbane ra, gbeti daxine nun xema daxine nun dugine nun yenge so seene nun latikɔnɔnne nun soone nun gbaxalone,* a yi na kii nin nɛe yo nɛe. ²⁵ Soo kula wuli naanin nan yi Sulemani yii soone nun yenge so wontorone xa, e nun soo wuli fu nun firin, a yi ndee lu a fema Yerusalɛn taani, a yi a dɔnxene rasiga taane yi naxanye yi yitɔnxi e xili yi. ²⁶ Fɔlɔ Efirati baan ma, siga Filisitine yamanan ma han sa dɔxɔ Misiran danna ra, a tan nan yi menne mangane birin xun na. ²⁷ Mangan barakani, gbetin yi gbo ayi Yerusalɛn yi alo gemene,

* 9:24: Gbaxaloni itoe sɔtɔma soon nun sofanla na diin sɔtɔ waxatin naxan yi.

suman wudin yi wuya ayi alo burunna xode binla naxan yamanan lanbanni. ²⁸ Sulemani a soone yi kelima Misiran nun yamana gbeteeye nin.

Sulemani yi faxesa
Mangane Singen 11.41-43

²⁹ Manga Sulemani kewanle birin, keli a folon ma han a rajanna, ne birin sebexi Nabi Natan kewali kedindin kui e nun Silo kaana Axiya nabiya fala kedindin kui, e nun Yido fetona a fetone yi lan Nebati a dii Yerobowan ma fe ma. ³⁰ Sulemani jee tonge naanin nan ti mangayani Isirayila birin xun na Yerusalem yi. ³¹ A to faxesa, e yi a maluxun a benbane fema a fafe Dawudaa Taani, a dii xemen Robowan yi ti a jaxoni mangayani.

10

Isirayila kaane yi murute
Mangane Singen 12.1-15

¹ Robowan yi siga Siken taani, amasoto Isirayila kaane birin bata yi fa Siken yi a findideni mangan na. ² Nebati a dii xemen Yerobowan mon yi Misiran yamanan nin, a to a gi Manga Sulemani bun ma, a sa daxo denaxan yi. A na xibarune me waxatin naxan yi, a mon yi xete sa keli Misiran yi. ³ E yi muxune rasiga a xilideni. Nayi, Yerobowan nun Isirayila yamaan birin yi fa Robowan fema, e yi a fala a xa, e naxa, ⁴ "I fafe nxu suxi konyiyaan nan na. Iki, xa i tan nde ba na goronna ra nxu tungunna ma naxan binya alo xun xidi wudina jingen ma, nxu tinxi nxu wali i xa." ⁵ Robowan yi e yabi, a naxa, "E siga, xi saxan na dangu e fa n fema." Yamaan yi siga. ⁶ Manga Robowan yi fonne maxodin naxanye yi a fafe Sulemani fema a siimayani, a yi e maxodin, a naxa, "E maxadin mundun tiye yamani ito yabin na?" ⁷ Fonne yi a fala a xa, e naxa, "Xa i fan e ra, xa i e yisuxu, xa i e yabi fala fajine ra, e findima nen i ya walikene ra habadan." ⁸ Koni Robowan mi fonne maxadi xuiin suxu. A yi foningene maxodin naxanye yi a rabilinxi, a lanfane. ⁹ A yi e maxodin, a naxa, "Muxuni ito bata n maxodin a n xa ndedi ba goronna ra e xun ma n fafe e jaxankataxi naxan na. E n maxadima yabin mundun na n xa a so e yii?" ¹⁰ A lanfa foningene yi a fala a xa, e naxa, "Muxune e mawuga nen a i fafe bata e suxu alo konyine, e i maxodinxi nen a i xa ndedi ba goronna ra e xun ma. Awa, i lan i xa e yabi i kiini, i naxa, 'N yii kirin gbo n fafe tagin xa.

¹¹ N fafe bata e konyiyaan naxodaxo ayi,
koni, n tan a raxodaxoma ayi e ma nen dangu na ra.
N fafe e toro bosaan nan na,
koni n tan e toroma tanle nan na.' "

¹² Yerobowan nun yamaan birin yi fa Manga Robowan fema xi saxande laxoni alo mangana a fala kii naxan yi, a naxa, "Xi saxan na dangu, e fa n fema." ¹³ Mangan yi ne yabi a xodexen na. Fonne maxadi xuiin naxan ti a xa, a yi na lu na. ¹⁴ A yi e yabi fata foningene maxadi xuiin na, a yi a fala e xa, a naxa,
"N fafe bata e konyiyaan naxodaxo ayi,
koni, n tan a raxodaxoma ayi e ma nen dangu na ra.
N fafe e toro bosaan nan na,
koni, n tan e toroma tanle nan na."

¹⁵ Na kiini, mangan mi tin yamana maxandin ma. Marigina Alatata yi feene liga na kiini alogo a xa a tuli sa xuiin nakamali a naxan tongo Yerobowan xa, Nebati a dii xemena, fata Nabi Axiya, Silo kaan na.

Isirayila yamanani taxun fena
Mangane Singen 12.16-19

¹⁶ Isirayila kaane to a kolon a mangan mi tinxi e maxandin ma, e yi a fala, e naxa,
"Sese mi fa en nun Dawuda tagi,
nxu nun Yese a dii xemene ito mi fa malanxi sese ma!
Isirayila muxune, e xete e konne yi!
I tan, Dawuda bansonna, iki i ya mangayaan naba i ya yamanani!"

Isirayila kaane birin yi keli menni, e siga e konne yi.

¹⁷ Isirayila kaan naxanye lu Yuda taane yi, Robowan lu mangayani ne nan gbansan xun na. ¹⁸ Nayi, Manga Robowan yi Hadoran nasiga naxan yi findixi karahan walikene kuntigin na. Koni Isirayila kaane yi a magəlɔn, e yi a faxa. Manga Robowan yi a mafura soe yenge so wontorona nde kui, a yi a gi, a siga Yerusalen yi. ¹⁹ Isirayila kaane murute Dawuda bənsəna xili ma na kii nin han to.

11

Robowan, Yuda Mangana Mangane Singen 12.21-24

¹ Robowan to so Yerusalen yi, a yi Yuda bənsəna muxune malan e nun Bunyamin bənsəna muxune, sofa wuli keme wuli tonge solomasexe, alogo e xa Isirayila bənsəne yenge, e yamanan lu Robowan ma nən bun ma. ² Koni Alatalaa falan yi fa sayiban Semaya ma, a naxa, ³ “Falan ti Robowan xa, Sulemani a dii xemena, Yuda mangana, e nun Isirayila kaane birin Yuda nun Bunyamin yi, i yi a fala e xa, i naxa, ⁴ ‘Alatala ito nan falaxi, a naxa: E nama fa Isirayila kaane yenge, naxanye findixi e ngaxakedenne ra. E tan birin xa xete e konne yi, amasoto feni ito fataxi n tan nan na.’ ” E yi Alatalaa falane suxu, e yi xete Yerobowan yengen foxo ra.

⁵ Robowan yi dɔxo Yerusalen yi. A yi taa makantanxina ndee ti Yuda yi. ⁶ A yi Betelemi nun Etami nun Tekowa taane ti, ⁷ e nun Beti-Suru nun Soko nun Adulan, ⁸ e nun Gati nun Maresa nun Sifi, ⁹ e nun Adorayin nun Lakisi nun Aseka, ¹⁰ e nun Sora nun Ayalon nun Xebiron taane Yuda nun Bunyamin yamanan yi. Ne nan findi taa rakantanxine ra. ¹¹ Robowan yi na taane rabilin yinne ra e nun donse ramaradene, e nun turen nun manpana. ¹² Ye masansan wure lefane nun tanbane yi na taane birin yi, a yi ne findi taa senbeman ra. A tan nan gbee yi Yuda nun Bunyamin ra.

¹³ Saraxaraline nun Lewi bənsəna muxun naxanye yi Isirayila yamanani, ne fan yi fa kafu Robowan ma. ¹⁴ Lewine yi e konna nun e seene rabepin, e siga Yuda nun Yerusalen yi, bayo Yerobowan nun a diine bata yi tondi e xa wali Alatala xa. ¹⁵ Yerobowan yi kide kiine sugandi alogo e xa saraxane ba taan kidene yi koto sawurane nun jinge dii sawurane xa, a naxanye rafala. ¹⁶ Bənsəna naxanye birin yi Isirayila yamanani, naxanye yi Alatala fenma, Isirayilaa Ala, ne yi bira Lewine foxo ra siga Yerusalen yi alogo e xa sa saraxane ba Alatala xa, e benbane Ala. ¹⁷ Na yi a liga Yuda yamanan yi senbe soto, e yi Sulemani a dii xemen Robowan mali jee saxan, bayo e lu nen tinxinni Dawuda nun Sulemani a kiraan xon jee saxan.

Robowan ma denbayana fe

¹⁸ Robowan yi Mahalati futu. Mahalati fafe nan yi Dawudaa dii xemen Yerimoti ra, a nga yi xili Abixali, Eliyabi a dii temena, Yese a mamandenna. ¹⁹ Mahalati yi dii xemene bari a xa, Yewusi nun Semaraya nun Sahan. ²⁰ Ba na ra, a mon yi Abisalomi a dii temen Maka futu. A yi Abiya nun Atayi nun Sisa nun Selomiti soto a xa. ²¹ Abisalomi a dii temen Maka yi rafan Robowan ma dangu a jaxalan bonne nun a konyi jaxanle birin na.* Naxalan futuxin fu nun solomasexe nan yi a yii e nun konyi jaxalan tonge sennin naxanye findi a jaxanle ra, a yi dii xeme mɔxɔnen nun solomasexe soto e nun dii teme tonge sennin. ²² Robowan yi tide singen so Makaa dii xemena Abiya yii, a yi a findi kuntigin na a diine birin xun na, bayo a yi waxi a findi feni mangan nan na. ²³ Robowan yi xaxinla soto, a yi a dii xemene raxuya ayi Yuda nun Bunyamin yamanan xun xon taa rakantanxine birin yi. A yi donse gbege so e yii, a yii jaxalan wuyaxi futu e xa.

12

Misiran mangan Sisaki yi Yerusalen yenge Mangane Singen 14.25-28

* 11:21: Konyi jaxanle sariyan sebexi Xəroyaan 21.7-11 kui. Konyin nan ne ra, a naxanye soto a jaxanla ra.

¹ Robowan to yelin finde mangan na, a senben soto, e nun Isirayila kaane birin yi Alatalaa sariyan nabepin.

² Bayo e mi yi tinxinxi Alatala yee ra yi, Misiran mangan Sisaki yi keli Yerusalen xili ma, Robowan ma mangayaan jee suulundeni. ³ Yenge so wontoron wuli keden keme firin e nun soo ragiin muxu wuli tonge sennin nan yi a yii, e nun sofa wuyaxi, Libiya kaane nun Sudan kaane nun Suki kaane nun Kusi kaan naxanye bira a foxo ra keli Misiran yamanani. ⁴ A yi Yuda taa rakantanxine suxu siga han Yerusalen. ⁵ Nayi, Nabi Semaya yi fa Robowan nun Yuda kuntigine fema Yerusalen yi, e yi malanxi denaxan yi Sisaki yengedeni. A yi a fala e xa, a naxa, "Alatala ito nan falaxi, a naxa, 'Bayo e bata e me n na, n fan bata n me e ra, n yi e so Sisaki yii.'" ⁶ Isirayila kuntigine nun mangan yi e ti e yulubine ra, e yi a fala, e naxa, "Yoona Alatala xa." ⁷ Alatala to a to a e bata e yete magodo, Alatala yi falan ti Semaya xa, a naxa, "Bayo e bata e yete magodo, n mi fa e halagima sonon, n na e ratanga feren fima e ma nen benun waxati, n ma xolon mi fa Yerusalen lima sonon fata Sisaki ra. ⁸ Koni e luma nen Sisaki a non bun, alogo e xa a kolon fa fala, wanla n tan xa e nun wanla dununa mangane xa, ne keden mi a ra."

⁹ Misiran mangan Sisaki yi siga Yerusalen xili ma. A yi Alatala Batu Banxini nafunle birin tongo, e nun manga banxin daxine. A ye masansan wure lefa xema daxine tongo Sulemani naxanye rafala. ¹⁰ Nayi, e joxo yibirana, Manga Robowan yi ye masansan wure lefaan sula daxina ndee rafala, sofaan naxanye yi manga banxin deene kantanma, a yi e taxu ne kuntigine ra. ¹¹ Waxatin birin mangan nema yi sigama Alatala Batu Banxini, sofane yi ye masansan wure lefane xalima nen mangan fema. Na xanbi ra, e mon yi xete e ra e kantan ti banxini.

¹² Bayo Robowan bata yi a yete magodo, Alatala mi fa lu xoloxi a ma, alogo a nama a halagi. Fe fajina nde mon yi Yuda yi nun.

Mangane Singen 14.21-24

¹³ Robowan yi a mangayaan liga Yerusalen yi senbemayani. Robowan findi mangan na a jee tonge naanin e nun kedenden nan ma, a yi jee fu nun solofere ti mangayani Yerusalen yi, Alatala taan naxan sugandi Isirayila bonsonne birin xa, alogo a xinla xa lu a yi. A nga yi xili nen Nama, Amonin nan yi a ra. ¹⁴ Robowan fe jaxin nan liga, bayo a mi a ragidi a boneni, a xa Alatala fen.

Mangane Singen 14.29-31

¹⁵ Robowan ma kewanle, keli a folon ma han a rajanna, ne sebexi Nabi Semayaa kedine kui e nun fetoon Yido a kedine kui. Yengen yi Robowan nun Yerobowan tagi yeye. ¹⁶ Robowan yi faxa, e yi a maluxun Dawudaa Taani. A dii xemena Abiya yi ti a joxoni mangayani.

13

Abiya, Yuda Mangana
Mangane Singen 15.1-2

¹ Yerobowan ma mangayaan jee fu nun solomasexeden na, Abiya yi findi mangan na Yuda xun na. ² A yi a mangayaan liga Yerusalen yi jee saxan. A nga yi xili nen Mikahu, Yuriyeli a dii temena nde, naxan yi kelixi Gibeya taani.

Yengen so nen Abiya nun Yerobowan tagi. ³ Yenge so senbemanen nan yi Abiya yii, sofa wuli keme naanin nan yi a yii. Yerobowan tan yi kata, a yi sofa kenden muxu wuli keme solomasexe soto.

⁴ Abiya yi te Semarayin geyaan fari Efirami geya yireni. Abiya yi keli, a gbelegbele, a naxa, "E tuli mati n na, Yerobowan nun Isirayila kaane birin! ⁵ E mi a kolon ba fa fala a Alatala, Isirayilaa Ala bata Isirayila mangayaan so Dawuda nun a diine yii layirin xon naxan mi kale mumu? ⁶ Koni Nebati a dii xemena Yerobowan, Dawudaa dii xemena Sulemani a kuntigina nde bata yi murute a kanna xili ma. ⁷ Fuyantenna ndee bata yi e malan a fema. E yi murute Robowan xili ma. Sulemani a dii xemena Robowan yi dii joreyani waxatin naxan yi, a munma yi xaxili soto singen, a senben mi yi na a xa e yenge. ⁸ Iki, e waxi Alatalaa yamanan yenge feni, denaxan Dawudaa diine yii. Sofa gali

gbeen nan ε ra, jinge dii sawura xema daxine ε yii, Yerobowan naxanye rafalaxi ε xa, e findi ε alane ra. ⁹ Koni, ε bata Alatalaa saraxaraline kedi, Harunaa dii xemene nun Lewi bōnsōnna muxune, ε yi saraxaraline fen ε yetε xa alo yamanan bonne. Naxan yo na fa jinge diin nun konton solofere ra alogo a xa findi kide kiin na, na nōε finde kide kiin na ε wule alane xa. ¹⁰ Koni Alatala nan nxu tan ma Ala ra, nxu nun mi nxu mexi a ra. Harunaa dii xemene nan Alatalaa saraxaraline ra, Lewine fan walima e fema. ¹¹ Xōtōnna nun jinbanna, lōxō yo lōxō, nxu saraxa gan daxine bama Alatala xa, nxu yi wusulanna gan a xa, nxu yi burun sa Alaa tabanla ra, nxu lenpu xema daxine radege jinbari yo jinbari. Nxu Alatalaa yamarine suxi, nxō Ala. Koni, ε tan bata ε me a ra. ¹² Ala, nxō Ala nun a saraxaraline nxu xōn, e dōxi nxu xun na. Ala saraxaraline yetεen xōtane fema nen alogo yamaan xa keli, siga yengeni ε xili ma. Isirayila kaane, ε nama Alatala yenge, ε benbane Ala, amasōto ε mi a nōε mumel!”

¹³ Abiya mōn yi fala tiini, Yerobowan yi a sofa ganla nde rasiga Yuda sofa ganle xanbi ra alogo ndee xa lu e yetε ra, ndee yi lu e xanbi ra. ¹⁴ Yuda sofane yi xete e xanbi ra. Koni, e yi a to a yengen yi e yetε ra, a yi e xanbi ra, e yi Alatala maxandi, saraxaraline yi yenge so xōtaan fe. ¹⁵ Yuda sofane yi gbelegbele. Na to liga, Ala yi Yerobowan nun Isirayila kaane birin kedi Abiya nun Yuda kaane yetε ra. ¹⁶ Isirayila sofane yi e gi Yuda sofane bun ma. Ala yi a liga Yuda sofane yi Isirayila sofane nō. ¹⁷ Abiya nun a muxune yi Isirayila kaane kasari, e yi muxu wuli kemε suulun faxa Isirayila sofane ye. ¹⁸ Yuda sofane yi Isirayila sofane nō na waxatini, amasōto e yi laxi Alatala nan na, e benbane Ala.

¹⁹ Abiya yi lu Yerobowan sagatanje, a yi a taana ndee tongo a yii, Beteli nun a rabilinna taane, Yesana nun a rabilinna taane nun Eferon nun a rabilinna taane. ²⁰ Fanga mi fa lu Yerobowan na Abiya waxatini. Dōnxen na, Alatala mōn yi a yenge, a yi a faxa. ²¹ Koni Abiya tan senben sōto nen. A yi jaxalan fu nun naanin futu. A yi dii xeme mōxōjen nun firin sōto e nun dii temε fu nun sennin.

Mangane Singen 15.7-8

²² Abiya kēwali dōnxene, a naxanye birin liga e nun a falane, ne birin seβexi Nabi Yido a kedine kui. ²³ Abiya yi faxa, e yi a maluxun Dawudaa Taani. A dii xemena Asa yi ti a jōxōni mangayani. Yamanan yi lu bōje xunbenli a waxatini jεε fu.

14

Asa, Yuda Mangana

Mangane Singen 15.11-12

¹ Naxan yi fan, a tinxin Alatala yetε ra yi, a Ala, Asa yi na liga. ² A yi ala gbete saraxa gandene kala e nun taan kidene, a ne kala, a kide gemene yibō, a yi Asera kide gbondonne rabira. ³ A yi yamarin fi Yuda kaane xa a e xa lu Alatala fōxō ra, e benbane Ala, e yi a sariyane nun a yamarine suxu. ⁴ A yi taan kidene nun wusulan gandene ba Yuda taane birin yi, yamanan yi lu bōje xunbenli a waxatini.

⁵ A yi taa rakantanxine ti Yuda yi, yamanan yi lu bōje xunbenli, muxu yo mi a yenge na waxatini, amasōto Alatala bōje xunbenla fi nen a ma. ⁶ A yi a fala Yuda kaane xa, a naxa, “En taani itoe ti, en yi e rabilin yinne ra, de balan daxine naxanye ma. Yamanan mōn en gbeeyani iki, amasōto en bata Alatala fen, en ma Ala, a yi bōje xunbenla fi en ma yiren birin yi.” Nayi, e yi taane ti, e sabati.

⁷ Sofa wuli kemε saxan nan yi Asa yii Yuda yi. Ye masansan wure lefaan nun tanban yi e birin yii. Sofa wuli kemε firin wuli tonge solomasexε nan keli Bunyamin bōnsōnni, ye masansan wure lefa xurudine nun xalimakunle yi e yii, sofa kenden nan yi e birin na.

⁸ Kusi kaan Sera nun a ganla muxu miliyōn keden yi keli e xili ma, e nun yenge so wontoro kemε saxan, e yi siga han Maresa taani. ⁹ Asa yi mini a ralandeni, e nun a ganla yi ti yenge so kii ma Sefata lanbanni Maresa dexōn. ¹⁰ Asa yi Alatala maxandi, a Ala, a naxa, “Alatala, i nōε senbetaren maliye nen alo senbe kannna. Fa nxu mali, Alatala, nxō Ala. Amasōto nxu yengi i tan nan ma, anu nxu faxi i xinla nin gali gbeeni ito xili ma. Alatala, i tan nan nxō Ala ra. I nama tin muxu yo xa nxu nō.” ¹¹ Alatala yi Kusi kaane nō Asa nun Yuda kaane xa, Kusi kaane yi e gi. ¹² Asa nun a ganla yi e kedi han Gerari taani, Kusi

kaa wuyaxi yi faxa, fayida muxe mi lu, amasotō e halagi nen Alatala nun a ganla yetagi. Asa nun a yamaan yi se wuyaxi tongo. ¹³ E yi Gerari rabilinna taane birin halagi, bayo e muxune birin bata yi gaxu Alatala yee ra, e yi se wuyaxi tongo. ¹⁴ E yi xuruse kulane fan kala, e yi xuruse xunxuri wuyaxi tongo e nun jəgəmene. Na xanbi ra, e yi xete Yerusalen yi.

15

Asa

¹ Alaa Nii Sarijanxin yi godo Odedi a dii xemena Asari ma. ² A yi siga Asa fema, a yi a fala a xa, a naxa, “Asa nun e tan Yuda kaane nun Bunyamin bənsənnə muxune, e tuli mati n na. Alatala e xən xa e lu a fəxə ra. Xa e a fen, e a toma nen, koni xa e xun xanbi so a yi, a mema nen e ra. ³ Xabu waxati xunkuye, Isirayila kaane lu nen, e mi bira Ala yeteen fəxə ra, saraxarali mi yi na naxan yi e xaranje, sariya fan mi yi na. ⁴ Koni, e xete nen Alatala ma, Isirayilaa Ala, e tərə waxatini, e yi a fen, a yi a yete yita e ra. ⁵ Na waxatini, muxune mi yi sigama sigatini bəne xunbenli, bayo kəntəfinle yi yamanan birin yi. ⁶ Siyane yi kelima siyane xili ma, taane yi keli taane xili ma, amasotō Ala bata yi jaxankatan sifan birin nagodo e ma. ⁷ Koni iki, e tan xa e səbe so, e nama xadan, amasotō e kəntənnə sətəma nen.”

⁸ Manga Asa to na nabiya falane me, Nabi Asari naxan ti, Odedi a dii xemena, Asa yi a səbe so, a yi suxurene ba Yuda yamanan nun Bunyamin yamanan birin yi, e nun a taan naxanye tongo Efirami geya yireni. A yi Alatalaa saraxa ganden nafala, naxan yi Alatala Batu Banxin so deen palaan yetagi. ⁹ A yi Yuda kaane nun Bunyamin bənsənnə muxune birin malan e nun muxun naxanye sa kelixi Efirami bənsənnə nun Manase bənsənnə nun Simeyən bənsənnə ye, e fa dəxə Yuda yamanani, bayo Isirayila kaan wuyaxi bira nen Asa fəxə ra, e to a to a Alatala, a Ala yi a xən. ¹⁰ Asaa mangayaan jee fu nun suulunden kike saxandeni, e birin yi e malan Yerusalen yi. ¹¹ Na ləxəni, e fa xuruseen naxanye ra keli yengeni, e yi ne birin ba saraxan na Alatala xa, jinge kemə solofere e nun yexee wuli solofere. ¹² E yi layirin xidi a e xa Alatala fen, e benbane Ala, e bənen nun e niin birin na. ¹³ Xa naxan yo mi Alatala fen, Isirayilaa Ala, muxudin nun muxu gbeena, xemen nun jaxanla, na kanna yi lan nen a faxa. ¹⁴ E yi e kələ Alatala xa e xuini texin na, e nun butu xuiin nun xəta xuini. ¹⁵ Yuda kaane birin yi səwa na kələna fe ra, bayo e layirin xidi e bənen birin nan na, e yi Alatala fen səwani, a yi a yete yita e ra. Alatala yi bəne xunbenli fi e ma yamanan birin yi.

Mangane Singen 15.13-15

¹⁶ Manga Asa yi a mame Makaa jaxalan mangaya tiden ba a yii, amasotō a bata yi Asera kide gbindowna bitin. Asa yi na gbindowna rabira, a yi a gan Kedirən lanbanni. ¹⁷ Koni, Asa mi taan kidene kala Isirayila yi, hali a to yi Ala fəxə ra a bənen ma feu, a siimayaan birin yi. ¹⁸ A fafe bata yi seen naxanye dentegə Ala xa e nun a tan yeteen bata yi naxanye dentegə Ala xa, a yi ne birin maxali Ala Batu Banxini, gbeti fixen nun xemaan nun se sifa wuyaxi.

¹⁹ Yenge mi so Yuda yi han Asaa mangayaan jee tonge saxan e nun suulundena.

16

Asa yi yengen nakeli Basa xili ma

Mangane Singen 15.16-22

¹ Asaa mangayaan jee tonge saxan e nun sennideni, Isirayila manga Basa yi siga Yuda xili ma, a yi Rama taan senbe so alogo a xa kiraan bolon Manga Asa ma Yuda yi.

² Gbeti fixen nun xemaan naxan yi Alatalaa nafulu ramaraden nun mangana nafulu ramaradeni, Asa yi ne tongo, a yi e rasiga Damasi taani alogo e xa so Arami manga Ben-Hadada yii. ³ A mən yi xeraan nasiga a faladeni, a naxa, “Layirin xa xidi i tan nun n tan tagi, alo a lu n fafe nun i fafe tagi kii naxan yi. Nanara, n bata xemaan nun gbeti fixen nasiga i ma. Nayi, sa layirin kala e nun Isirayila mangan Basa tagi, alogo a xa a makuya n na.” ⁴ Ben-Hadada yi tin Manga Asa xuiin ma, a yi a gali kuntigine rasiga Isirayila taane

xili ma, a yi Iyon taan nɔ e nun Dan nun Abeli-Mayin, e nun Nafatali taane birin seene yi ramarama denaxanye yi. ⁵ Basa to na mɛ, a yi ba Rama taan tiyɛ. ⁶ Nayi, Manga Asa yi Yuda kaane birin xili, e yi gemene nun wudine maxali Manga Basa naxanye malan Rama taan senbe so feen na, Asa yi ne rawali Geba nun Misipa taane tideni.

Asa yi Xanani sa kasoon na

⁷ Na waxatini, Xanani yi siga Asa fema, Yuda mangana. Fetoon nan yi Xanani ra. A yi a fala Asa xa, a naxa, “Bayo, i bata i yigi sa Arami mangani, i mi i yigi saxi Alatala yi, i ya Ala, i bata fula Arami mangana ganla ra. ⁸ Kusi kaane nun Libiya kaane gali gbeen to malan waxati danguxine yi, e nun wontorone nun soo ragi wuyaxine, Alatala ne so nen i yii, bayo i yigi sa nen a yi. ⁹ Alatala dunuɲa yiren birin yitoma, a xa na muxune fen naxanye bɔɲen mumɛen luxi a xa, alogo a xa e senbe so. I bata xaxilitareyaan liga feni ito yi, bayo fɔlɔ to ma, i soma nen yengene yi.”

¹⁰ Asa yi xɔlɔ fetoon ma han, a yi a sa kasoon na, amasɔtɔ a yi xɔlɔxi a ma lan na feen ma. Na waxatin yeteni, Asa yi a yamaan muxuna ndee jaxankata fɔlɔ.

*Asaa mangayaan danna
Mangane Singen 15.23-24*

¹¹ Asa kewanle, keli a fɔlɔn ma han a rapanna, ne sebexi Yuda nun Isirayila mangane kedine kui. ¹² Manga Asaa mangayaan jɛɛ tonge saxan e nun solomanaaninden na, fure jaxin yi Asa sanne suxu, koni hali a to yi furaxi, a mi Alatala fen, a lu seribane nan tun fenɲɛ. ¹³ Asa yi faxa a mangayaan jɛɛ tonge naanin e nun kedenna ma. ¹⁴ E yi a maluxun a gaburu gexin na, a naxan ge Dawudaa Taani. E yi a sa sadena nde ma naxan yi maxidixi se fajine ra, e ture xiri jaxumen so a ma alo a yi lan kii naxan yi, e yi wusulan gbegegan a binya feen na.

17

Yosafati, Yuda Mangana

¹ Asaa dii xemɛn Yosafati yi dɔxɔ a jɔxɔni mangayani. A yi senben sɔtɔ Isirayila xili ma. ² A yi sofane rasiga Yuda taa rakantanxine birin yi, a yi yamana kanne dɔxɔ a yamanani, e nun a fafe Asa taan naxanye birin tongo Efirami kaane yii. ³ Alatala yi lu Yosafati xɔn, bayo a lu nen a benba Dawudaa kiraan xɔn. A mi Baali suxuren batu, ⁴ a a fafe a Ala batu nen, a yi a yamarine suxu. Isirayila kaane yi naxan ligama, a tan mi tin na ma. ⁵ Alatala yi a mangayaan senbe so, Yuda kaane birin yi fama nen finmaseene ra Yosafati xɔn. A yi nafunla nun binye gbeen sɔtɔ. ⁶ A yi lu Alatala batu dexunni, na nan a liga, a yi taan kidene kala, a yi Asera kide gbindonne birin naxɔri Yuda yi.

⁷ A mangayaan jɛɛ saxanden ma, a yi a kuntigini itoe rasiga Yuda taane yi e muxune xarandeni: Ben-Xayili nun Abadi nun Sakari nun Nataneli e nun Mikahu. ⁸ A yi Lewi bɔnsɔnna muxuna ndee fan nasiga e fɔxɔ ra: Semaya nun Netaniya nun Sebadiya nun Asaheli nun Semiramoti nun Yehonatan nun Adoniya nun Tobiya e nun Tobadoniya. Saraxarali firin fan yi e fɔxɔ ra: Elisama nun Yehorami. ⁹ E yi sa Yuda kaane xaran sariyane ma naxanye sebexi Alatalaa sariya kedine kui. E yi Yuda birin yisiga yamaan xarandeni.

Yosafati senben naxan sɔtɔ

¹⁰ Alatala yɛɛragaxun yi Yuda yamanan nabilinna taane birin suxu, e mi susu Yosafati yengɛ. ¹¹ Filisitine yi fa gbeti fixen nun se wuyaxi ra Yosafati xɔn, Arabune yi fa konton wuli kemɛ solofere kemɛ solofere ra e nun kɔtɔ wuli kemɛ solofere kemɛ solofere. ¹² Yosafati a mangayaan yi lu sabate kati. A yi taa makantanxine nun se ramaradene ti Yuda yamanani. ¹³ Se gbegebe yi ramaraxi a xɔn Yuda taane yi, e nun sofa kendene Yerusalɛn yi. ¹⁴ E yatene ni i ra bɔnsɔn yɛɛn ma:

Yuda bɔnsɔnni, Adena, gali kuntigin yi sofa wuli kemɛ saxan nan xun na.

¹⁵ Gali kuntigin Yehoxanan nan fan yi tugunxi na ra, a yi sofa wuli kemɛ firin wuli tonge solomasɛɛ nan xun na.

¹⁶ Sikiri a dii xemena Amasiya fan yi tugunxi na ra, naxan a yete dentege Alatala xa, a yi sofa wuli keme firin nan xun na.

¹⁷ Bunyamin bõnsõnni, Eliyada, sofa kenden yi sofa wuli keme firin nan xun na naxanye yi xalimakunla wolima.

¹⁸ Gali kuntigin Yehosabadi fan yi tugunxi na ra, a yi sofa wuli keme wuli tonge solomasexe nan xun na.

¹⁹ Sofaan naxanye yi walima mangan xa ne nan itoe ra, mangan naxanye rasiga Yuda taa rakantanxine yi.

18

Yosafati nun Axabi Mangane Singen 22.1-4

¹ Yuda mangan Yosafati yi binyen nun nafunla soto, e nun Manga Axabi yi findi bitanmane ra. ² Nee dando to dangu, a yi siga Axabi fema Samari taani, Axabi yi yexee wuyaxi nun jinge wuyaxi kee raxaba Yosafati nun a foxorabirane donseen na. Na xanbi ra, a yi a fala Yosafati xa, a e birin xa siga Ramoti kaane yengedeni Galadi yamanani. ³ Axabi, Isirayila mangan yi a fala Yuda mangan Yosafati xa, a naxa, "I sigen foxo ra Ramoti taani Galadi yamanani yenge sodeni ba?" Yosafati yi a yabi, a naxa, "I tan nun n tan birin keden, n ma yamaan nun i ya yamana, nxu birama nen i foxo ra siga yengeni."

Waliyine yi no sotona fe fala Mangane Singen 22.5-12

⁴ Koni, Yosafati mon yi a fala Isirayila mangan xa, a naxa, "Alatala maxodin singen." ⁵ Nayi, Isirayila mangan yi waliyine malan, keme naanin joxon, a yi a fala e xa, a naxa, "En lan en sa yengen so Ramoti taani Galadi yamanani ba hanma en nama a liga?" E yi a yabi, e naxa, "Ala a soma nen mangan yii." ⁶ Koni, Yosafati yi a maxodin, a naxa, "Alatalaa nabi yo mi fa be yi, en noe Alatala maxodinje naxan xon?" ⁷ Axabi, Isirayila mangan yi Yosafati yabi, a naxa, "Keden mon na Alatala gbeen na, koni a mi rafan n ma, amasoto a fe jaxin nan tun falama n xa, a fajin mi na mume! A xili Mikahu, Yimilaa dii xemena." Yosafati yi a fala a xa, a naxa, "Mangan nama falan ti na kiini." ⁸ Nayi, Isirayila mangan yi kuntigi keden xili, a naxa, "Fa Mikahu ra iki sa, Yimilaa dii xemena."

⁹ Isirayila mangan nun Yuda mangan Yosafati birin yi doxi lonna ma Samari taan so deen na, e mangaya gbedene yi, e maxidixi e mangaya dugine yi. Waliyine birin yi waliyiyaan nabama e yetagi. ¹⁰ Sedeki, Kenan ma dii xemen bata yi wure fenne rafala, a yi a fala, a naxa, "Alatala ito nan falaxi, a naxa, 'I Arami kaane bonboma fenni itoe nan na han i yi e raxori.'" ¹¹ Waliyine birin yi feene fala, e naxa, "Siga Ramoti taani Galadi yamanani. I noon sotoma nen, Alatala a soma nen mangan yii."

Nabi Mikahu yi xunsinna fe fala Mangane Singen 22.13-28

¹² Xeraan naxan siga Mikahu xilideni, na yi a fala a xa, a naxa, "Waliyine birin bata lan a ma, e fe fajine fala mangan xa, i yiton i siga alo e tan. I fan yi sa fe fajin fala!" ¹³ Koni Mikahu yi a yabi, a naxa, "N bata n kole habadan Alatala yi, n ma Ala na naxan fala n xa, n na nan falama mangan xa."

¹⁴ Mikahu to fa mangan fema, mangan yi a maxodin, a naxa, "En lan en sa Ramoti taan yenge Galadi yamanani ba hanma en nama a liga?" Mikahu yi a yabi, a naxa, "Siga, i noon sotoma nen. Men kaane soma nen i yii." ¹⁵ Koni, mangan yi a fala a xa, a naxa, "N na i rakole Alatala yi sanja ma yoli fa fala i xa jondin nan gbansanna fala n xa?" ¹⁶ Mikahu yi a yabi, a naxa, "N bata Isirayila yamaan birin to xuyaxi ayi geyane fari, alo xuruseen naxanye kantan muxu mi na. Alatala mon yi fa a fala, a naxa, 'Kan mi fa muxuni itoe ma, birin xa xete a konni bone sani!'" ¹⁷ Isirayila mangan yi a fala Yosafati xa, a naxa, "N mi yi a fala i xa? A mi fe fajin falama n xun ma mume! A fe jaxin nan tun falama."

¹⁸ Nayi, Mikahu mon yi a fala, a naxa, "I tuli mati Alatalaa falan na. N bata Alatala to doxi a mangaya gbedeni, maleka ganla tixi a yiifanna nun a komenna ma. ¹⁹ Alatala naxa,

'Nde Isirayila mangan mayendenma, Axabi, alogo a xa siga Ramoti taan yengedeni Galadi yamanani, a faxes?' Malekana ndee na falana nde ti, ndee yi gbetɛ fala. ²⁰ Nayi, malekana nde yi fa ti Alatala yetagi, a yi a fala a xa, a naxa, 'N tan nɔɛ a mayendenɲɛ nɛn.' Alatala yi a fala a xa, a naxa, 'Kiin mundun yi?' ²¹ A yi a yabi, a naxa, 'N minima nɛn, n wulen naso a waliyine birin dɛ.' Ala yi a fala a xa, a naxa, 'I a mayendenma nɛn, i yi a nɔ. Siga, i sa na liga.' ²² Iki, waliyiin naxanye be, Alatala bata wulen naso ne birin dɛ. Alatala bata a ragidi a xa jaxankatan nafa i ma."

²³ Nayi, Kenan ma dii xɛmɛn Sedeki yi a maso, a Mikahu dɛɛn garin, a yi a magele, a naxa, "Alatalaa malekan minixi kiraan mundun xɔn, keli n tan yi, a wule falan ti i xa?" ²⁴ Mikahu yi a yabi, a naxa, "I na i luxun konkon kui i ya banxini lɔxɔn naxan yi, i a kolonma nɛn." ²⁵ Isirayila mangan yi a fala, a naxa, "Mikahu suxu, i siga a ra Amɔn fɛma, Samari taan kuntigina, e nun Yowasa, mangana dii xɛmɛna. ²⁶ I yi a fala e xa, i naxa, 'Mangana ito nan falaxi, a naxa a ɛ xa xɛmɛni ito sa kasoon na, ɛ yi a balo buru xaren nun igen na, han n yi xɛtɛ kendeyani.' " ²⁷ Mikahu yi a fala, a naxa, "Xa i xɛtɛ kendeyani, nayi Alatala mi falan tixi n tan yi." A mɔn yi a fala, a naxa, "ɛ tan yamaan birin xa ɛ tuli mati."

*Manga Axabi yi faxes yengeni
Mangane Singen 22.29-35*

²⁸ Isirayila mangan nun Yosafati, Yuda mangan yi siga Ramoti taani Galadi yamanani. ²⁹ Isirayila mangan yi a fala Yosafati xa, a naxa, "N xa n maxidi alo muxu gbetɛ, n siga yengeni, koni i tan xa, i maxidi i ya mangaya dugine yi." Nayi, Isirayila mangan yi a maxɛtɛ, a siga yengeni. ³⁰ Arami mangan bata yi yamarini ito fi a yengɛ so wontoro kuntigine ma, a naxa, "ɛ nama muxu yo yengɛ fɔ Isirayila mangan tun." ³¹ Yengɛ so wontoro kuntigine Yosafati to waxatin naxan yi, e yi a fala, e naxa, "Isirayila mangan nan ito ra." E maso a ra, e xa a yengɛ. Koni, Yosafati yi xinla ti a mali feen na. Alatala yi a mali, a yi Yosafati ratanga ne ma. ³² Yengɛ so wontoro kuntigine to a to Isirayila mangan mi yi a ra, e yi e masiga a ra. ³³ Anu, xɛmɛna nde yi a xanla woli a xunna ayi, a Isirayila mangan fatin mageli yirena nde li makantan se mi yi dɛnaxan yi. Naxan yi mangana wontoron nagima, mangan yi a fala na xa, a naxa, "I firifiri, i n namini yengɛ soden fari ma, amasɔtɔ n bata maxɔɔ." ³⁴ Yengen yi jaxu ayi na lɔxɔni. Isirayila mangan tixin yi lu a yengɛ so wontoron kui, a yi a digan a yi Arami kaane yetagi han jinbanna ra, a yi faxes soge godon na.

19

Yosafati yi kitisane dɔxɔ Yuda yi

¹ Yuda mangan Yosafati yi xɛtɛ bɔɲɛ xunbenli Yerusalɛn yi. ² Fe toon Yehu, Xanani a dii xɛmɛn yi mini a ralandeni. A yi a fala Yosafati xa, a naxa, "I muxu jaxin maliin nanfera? Alatala yaxune rafan i tan ma ba? Na ma, Alatala bata xɔɔ i ma. ³ Koni hali na, fe fajina nde mɔn i yi, bayo, i bata Asera kide gbindonne raxɔri i ya yamanani, i yi Alaa falan suxu."

⁴ Manga Yosafati yi lu Yerusalɛn yi. Na waxatini, a yi lu yamanani sigɛ, keli Bɛriseba taan ma siga han Efirami geya yirena, a falama Isirayila kaane xa, a e xa fa Alatala ma, e benbane Ala. ⁵ A yi kitisane dɔxɔ Yuda yamanan taa rakantanxine birin yi. ⁶ A yi a fala kitisane xa, a naxa, "ɛ a liga ɛ yeren ma, amasɔtɔ ɛ mi kitin sama muxune xan xili yi, koni ɛ a sama Alatala nan xili yi. A tan yetɛɛn luma nɛn ɛ xɔn ɛ nɛma kitin bolonɲɛ waxatin naxan yi. ⁷ Nayi, Alatala yɛɛragaxun xa lu ɛ yii, ɛ a liga ɛ yeren ma feene yi, bayo Alatala, en ma Ala mi tinɲɛ tinxintareyaan ma kitini, a mi tinɲɛ muxune xa rafisa e bode xa, a mi tinɲɛ ɛ dimi yi seene rasuxu mayifuni."

⁸ Na kiini, Yosafati mɔn yi Lewi bɔnsɔnna muxune nun saraxaraline nun Isirayila bɔnsɔn xunne dɔxɔ Yerusalɛn yi, alogo e xa kitin sa Alatala xinli, e yi yengene jan yamaan tagi. ⁹ A yi e yamari, a naxa, "ɛ kitin sa Alatala yɛɛragaxun nun tinxinni. ¹⁰ ɛ ngaxakedenna naxanye taa gbetɛne yi, ne na fa kiti yo ra ɛ xɔn, xa a findi faxes feen na,

hanma yengena, hanma sariyana fe, hanma yamarina fe, ε e rakolon alogo e nama bira Alatala ra, a yi xɔɔ ε nun ε ngaxakedenne ma. ε na nan ligama alogo ε tan yeteen nama bira Alatala ra. ¹¹ Saraxaraline kuntigina Amari ε xun na Alatalaa feene yi. Yuda bɔnsɔn kuntigin Sebadiya, Yisimayeli a dii xɛmɛna ε xun na mangana feene birin yi. Lewine fan ε fema sebeli tiine ra. ε ε yixɔdɔxɔ, ε wali, Alatala xa lu na kanna xɔn naxan walima a fajin na.”

20

Yosafati a Ala maxandina

¹ Na to dangu, Moyaba kaane nun Amonine nun Mayon kaana ndee yi fa Yosafati yengedeni. ² Xɛrane yi fa Yosafati fema, e fa a fala a xa, e naxa, “Gali gbeen fama i yengedeni sa keli Fɔxɔ Ige Daraan xanbi ra Arami yamanan binni, e bata fa han Xasasɔn-Tamari taani,” denaxan mɔn xili En-Gedi.

³ Yosafati yi gaxu han a yi Alatala maxandi, a mɔn yi yamarin fi a birin xa sunna suxu Yuda yamanani. ⁴ Yuda kaane birin yi fa keli yamanan taan birin yi Alatalaa maxandideni, e yi e malan Alatala maxandideni. ⁵ Yosafati yi keli, a ti Yuda kaane nun Yerusalɛn kaane birin tagi Alatala Batu Banxin sansan nenen yetagi. ⁶ A yi a fala, a naxa, “Alatala, nxu benbane Ala, i tan Ala kore xɔnna ma, i tan nan yamanane birin xun na. Muxu yo mi nɔe tiye i yeε ra. ⁷ I tan, nxɔ Ala xa mi yamanani ito muxune kedi Isirayila yamaan yeε ra ba, i yi a so i ya yamaan yi, i xanuntenna Iburahima bɔnsɔnna muxune? ⁸ E yi dɔxɔ a yi, e yi yire sarijanxin ti, e yi a fala, e naxa, ⁹ ‘Xa fe naxina nxu sɔtɔ alo fe xɔlɛna hanma yengena hanma fitina furene hanma fitina kamɛna, nxu fama nen i yetagi banxini ito yi, amasɔtɔ i xinla banxini ito nin. Nxu yi i xili nxɔ tɔrɔni, i yi nxu rame, i yi nxu mali.’”

¹⁰ “Iki, Amonine nun Moyaba kaane nun Seyiri geyaan muxune bata fa nxu yengedeni. Koni Isirayila kaane keli Misiran yamanani waxatin naxan yi, i mi tin Isirayila kaane xa yamanani itoe halagi. Nanara, nxu benbane yi kira gbete tongo, e mi e halagi. ¹¹ A mato, e nxu saranma naxan na to, e fama e fa nxu kedi bɔxɔn ma i naxan soxi nxu yii. ¹² Nxɔ Ala, i mi i ya kitin yite e ra ba? Amasɔtɔ fanga mi fa nxu ra yamani ito xili ma naxan fa nxu yengema, nxu nun mi a kolon nxu naxan ligama, koni nxu yeen tixi i ra.”

Ala yi nɔ sɔtɔn nagidi Yuda ma

¹³ Yuda yamaan birin yi ti Alatala yetagi, hali e diidine nun e naxanle nun e mamandenne. ¹⁴ Alatalaa Nii Sarijanxin yi godo Yaxasiyeli ma yamaan tagi, Lewi bɔnsɔnna muxuna nde nan yi a ra Asafi xabilani, Sakari a dii xɛmɛna. Sakari fafe yi xili nen Benaya, na fan fafe yi xili Yeyiyeli, na fan fafe yi xili Matani. ¹⁵ Yaxasiyeli yi a fala, a naxa, “Yuda kaane nun Yerusalɛn kaane nun i tan Manga Yosafati, ε liga ε yeren ma! Alatala ito nan falaxi, a naxa, ‘ε nama gaxu, ε nama xuruxurun gali gbeeni ito yeε ra, bayo ε yenge mi yengeni ito ra, koni Ala nan ma yenge a ra. ¹⁶ Tila, ε siga e xili ma. E na te Sisi geya yiren ma, ε sa e lima nen lanbanni Yeruyeli tonbonna yetagi. ¹⁷ ε hayu mi e yenge feen ma. ε fa, ε fa ti be, ε Alatalaa maliin sɔtɔma nen. Yuda kaane nun Yerusalɛn kaane, ε nama gaxu, ε mini e yetagi tila, Alatala ε malima nen!’”

¹⁸ Yosafati yi a xinbi sin, a yetagin yi lan bɔxɔn ma, Yuda kaane nun Yerusalɛn kaane birin yi e xinbi sin Alatala yetagi. ¹⁹ Lewi bɔnsɔnna muxuna ndee Kehati nun Kora xabilane yi, ne yi keli, e yi Alatala tantun e xuini texin na, Isirayilaa Ala.

²⁰ E yi keli xɔtɔn, e siga Tekowa tonbonni. E yi minima waxatin naxan yi, Yosafati yi keli, a yi a fala e xa, a naxa, “Yuda kaane nun Yerusalɛn kaane, ε tuli mati n na! ε la Alatala ra, ε Ala, ε senben sɔtɔma nen. ε sɔbe so, ε la Alaa nabine ra, ε nɔɔn sɔtɔma nen.”

²¹ Yosafati nun yamaan yi lan a ma, a yi beti baane sugandi Alatala xa alogo e xa lu betin be a nɔrɔ sarijanxin matɔxɔdeni ganla yeε ra, e naxa, “ε Alatala tantun, bayo a hinanna luma nen habadan!”

²² E yi bētime nun tantunna fōlōma waxatin naxan yi, Alatala yi tantanna raso Amonine nun Moyaba kaane nun Seyiri geya fari kaane tagi, naxanye yi faxi Yuda xili ma, ne yi e bode yēngē. ²³ Amonine nun Moyaba kaane yi Seyiri geyaan muxune yēngē, e yi e faxa han e yi e raxōri. E to yelin Seyiri geyaan muxune faxe, e yi lu e bode faxe.

²⁴ Yuda kaane ganla to fa yire matexina nde yi tonbon yiren xun ma, e yi e yēē rafindi e yaxune ganla ma, koni muxu faxaxine nan tun yi biraxi. Muxu yo mi mini ayi. ²⁵ Yosafati nun a sofane yi siga, e lu e seene kale, e yi xuruse wuyaxi li na e nun nafunla nun dugine nun se fajine. E yi e tongo han e yi e dōnxen lu na. E yi xi saxan ti e seene tongoma, bayo seene yi wuya han! ²⁶ Xi naaninde lōxōni, e yi e malan Beraka lanbanni, e yi barikan bira Alatala xa mēni, nanara, e yi mēn xili sa a Beraka lanbanna han to.* ²⁷ Yosafati yi ti Yuda kaane nun Yerusalēn kaane yēē ra, e xete Yerusalēn yi sewani, amasōtō Alatala bata yi e ralugo sewan na e yaxune xun na. ²⁸ E yi so Yerusalēn yi e xulenne nun xōtane fema, e bōlōnne maxama, e siga han Alatala Batu Banxini. ²⁹ Alatala yēragaxun yi so yamanane muxune birin yi, e to a mē a Alatala bata Isirayila yaxune yēngē. ³⁰ Yosafati a yamanan yi lu bōne xunbenli, a Ala yi bōne xunbenla fi a ma yiren birin yi.

*Yosafati a mangayaan danna
Mangane Singen 22.41-50*

³¹ Yosafati yi findi mangan na Yuda xun na. A findi mangan na a jēē tonge saxan e nun suulunden nan ma. A yi mangayaan liga Yerusalēn yi jēē mōxōnen nun suulun. A nga yi xili nēn Asuba, Silixi a dii tēmena. ³² A yi sigan ti tinxinni alo a fafe Asa, a mi a kiraan bejin, a fe fajin liga Alatala yēē ra yi. ³³ Koni, a mi taan kidene kala, yamaan munma yi bira Ala fōxō ra singen, e benbane Ala.

³⁴ Yosafati kēwali dōnxene, keli a fōlōn ma han a rajan na, ne se bēxi Xanani a dii xēmēn Yehu a kedin kui, naxan se bēxi Isirayila mangane kēdine kui.

³⁵ Na xanbi ra, Yuda manga Yosafati nun Isirayila mangan yi lu fe kedenni, Axasiya naxan yi fe jaxine rabama. ³⁶ E yi lan e kunki gbeene rafala, e kunkine rafala Esiyon-Gebere nin. ³⁷ Koni Maresa kaan Dodafaa dii xēmēna Eliyeseri yi nabiyā falane ti Yosafati xili ma, a naxa, “Bayo ε nun Axasiya bata kafu, Alatala i ya wanla kalama nēn.” Kunkine yi kala, e mi nō sigē yire makuyeni.

21

¹ Yosafati yi faxa, e yi a maluxun a benbane fema Dawudaa Taani. A dii xēmēn Yehorami yi dōxō a jōxōni mangayani.

*Yehorami, Yuda mangana
Mangane Firinden 8.17-24*

² Yehorami xunyene ni i ra, Yosafati a dii xēmēne: Asari nun Yexiyeli nun Sakari nun Asarayahu nun Mikeli e nun Sefati. Isirayila mangan Yosafati nan ma dii xēmēye yi e birin na. ³ E fafe Yosafati bata yi se fajni wuyaxi so e yii gbeti fixē daxin nun xema daxin nun se fajni gbete ye, a mōn yi Yuda taa rakantanxine sa ne fari, koni a yi Yehorami lu a jōxōni mangayani bayo na nan yi dii xēmē singen na. ⁴ Yehorami yelin dōxe mangan na a fafe a yamanani waxatin naxan yi, a senben sōtō, a yi a xunyene birin faxa silanfanna ra e nun Isirayila kuntigina nde.* ⁵ Yehorami findi mangan na a jēē tonge saxan e nun firinden nan ma, a yi jēē solomasexe ti mangayani Yerusalēn yi. ⁶ A wali kiin yi jaxu alo Isirayila mangane, alo Axabi a denbayana, amasōtō a bata yi Axabi a dii tēmena nde dōxō. Naxan jaxu Alatala yēē ra yi, a na liga nēn. ⁷ Koni hali na, Alatala mi tin Dawuda bōnsōnna raxōre, amasōtō a layirin tongo nēn Dawuda xa, a jōxōn mi janjē mangayani habadan, a tan nun a diine. ⁸ Yehorami waxatini, Edōn kaane yi murute Yuda xili ma, e yi mangana nde dōxō e yete xa. ⁹ Yehorami nun a sofa kuntigine nun a yēngē so wontorone birin yi siga. Kōe tagini, mangan nun a wontoro kuntigine yi Edōn kaane yēngē naxanye

* 20:26: Beraka bunna nēēn fa fala “Barikana.” * 21:4: Silanfanna: Sofane yēngeso dēgēmana.

bata yi e rabilin, e yi e nɔ. ¹⁰ Edɔn kaane yi lu murutɛxi Yuda nɔ sɔtɔn xili ma han to. Libina kaane fan murutɛ nen na waxatini, amasɔtɔ Yehorami bata yi a mɛ Alatala ra, a benbane Ala.

¹¹ Yehorami yi kidene rafala Yuda geyane fari, a yi Yerusalɛn kaane nun Yuda kaane ti tinxintareyaan ma, e yi Ala yanfa e suxurene xɔn alo jaxanla na a xɛmɛn yanfa yalunyaan kiraan xɔn.

¹² Nabi Eli yi bataxin sɛbɛ Yehorami ma, a naxa, “Alatala, i benba Dawudaa Ala ito nan falaxi, a naxa, ‘I mi luxi tinxinni alo i fafe Yosafati nun Yuda mangana Asa. ¹³ I yi bira Isirayila mangane fɔxɔ ra. I bata Yuda kaane nun Yerusalɛn kaane ti tinxintareyaan ma, e yi Ala yanfa e suxurene xɔn alo Axabi a denbayana a liga kii naxan yi. I bata i xunye xɛmɛmane faxa i fafe a denbayani, naxanye yi fisa i tan xa. ¹⁴ Nanara, Alatala tɔrɔn nafama nen i ya muxune ma, i ya diine nun i ya jaxanle nun i gbeen seen naxanye birin na, ¹⁵ a yi fure jaxin nafa i ma, na furen jaxuma ayi i ra nen han i fudi xunxurine yi mini kɛnɛnni.’”

¹⁶ Filisitine nun Arabun naxanye yi dɔxi Kusi kaane fɛma, Alatala yi ne radin Yehorami xili ma. ¹⁷ E yi siga Yuda kaane xili ma, e yi so yamanani. Seen naxanye birin yi manga banxini, e yi ne birin tongo, e yi mangana diine nun a jaxanle suxu, e siga e ra. A dii xɛmɛ dɔnxɛna Axasiya nan keden lu na.

¹⁸ Na birin to dangu, Alatala yi kui fure yalantaren nafa a ma. ¹⁹ A furen yi siga gboe ayi, han a jɛɛ firinden dɔnxɛn na, Yehorami a furen sɛnbɛn yi gbo ayi, a fudi xunxurine yi mini kɛnɛnni. A yi faxa jaxankata gbeeni. A muxune mi wusulan gan a binya feen na, alo e a liga a benbane xa kii naxan yi. ²⁰ Yehorami findi mangan na a jɛɛ tonge saxan e nun firinden nan ma, a yi jɛɛ solomasɛxɛ ti mangayani Yerusalɛn yi. A yi faxa. Muxu yo mi nimisa. E yi a maluxun Dawudaa Taani, koni a mi maluxun mangane gaburune ra.

22

Axasiya, Yuda Mangana Mangane Firinden 8.25-29

¹ Yerusalɛn kaane yi Yehorami a dii dɔnxɛna Axasiya dɔxɔ mangan na a fafe jɔxɔni. A tadane birin bata yi faxa Arabune xɔn naxanye so Yuda sofane gali daaxadeni. Nayi, Yehorami a dii xɛmɛna Axasiya yi findi mangan na Yuda yi. ² Axasiya findi mangan na a jɛɛ tonge naanin e nun firinden nan ma, a yi jɛɛ keden ti mangayani Yerusalɛn yi. A nga yi xili nen Atali, Omiri mamandenna. ³ A fan wali kiin yi jaxu ayi alo Axabi a denbayana, bayo a nga yi a tima fe jaxin nan na. ⁴ Naxan jaxu Alatala yɛɛ ra yi, a na liga nen alo Axabi a denbayana a liga kii naxan yi, bayo ne findi a kawandi muxune nan na a fafe faxa xanbini, e yi a ti halagin ma. ⁵ E kawandi xuiin ma, Axasiya yi siga Isirayila mangana Axabi a dii xɛmɛn Yorami fɔxɔ ra Arami mangan Xasayeleye yengɛdeni Ramoti taani Galadi yamanani. Arami kaane yi Yorami maxɔlɔ. ⁶ A yi xɛtɛ a maxɔlɔdene dandandeni Yɛsɛreli taani, Arami kaane a maxɔlɔ dɛnaxanye ma Ramoti yi, a to yi Arami mangan Xasayeleye yengɛma. Yuda mangan Yehorami a dii xɛmɛna Axasiya yi xɛtɛ Yorami matodeni, Axabi a dii xɛmɛn Yɛsɛreli yi, bayo a mi yi yalan.

⁷ Ala yi a liga, Axasiya yi siga Yorami fɛma a halagi feen ma. Axasiya to fa, e nun Yorami yi siga Nimisi a dii xɛmɛn Yehu fɛma, Alatala Axabi a denbayaan naxɔri feen yamarin so naxan yii. ⁸ Yehu yi Axabi a denbayaan halagin waxatin naxan yi, a yi sa Yuda kuntigina ndee nun Axasiya ngaxakedenna ndee li na, naxanye yi walima Axasiya xa, a yi e birin faxa. ⁹ A yi Axasiya fan fen, e yi sa a li luxunxi Samari taani. E yi siga a ra Yehu fɛma, e yi a faxa. E yi a maluxun, bayo e yi a falama nen, e naxa, “Yosafati a dii xɛmɛn nan a ra, naxan Alatala fen a bɔjɛn ma feu!” Muxu yo mi fa lu mangayani Axasiya xabilani.

Atali, Yuda mangana fe Mangane Firinden 11.1-3

¹⁰ Axasiya nga Atali to a to a dii xɛmɛn bata faxa, a yi Yuda manga bɔnsɔnna muxune birin faxa. ¹¹ Koni Manga Yehorami a dii tɛmɛn Yehoseba yi Axasiyaa dii xɛmɛn Yowasa

tongo mangana diine ye wundoni naxanye yi lan e faxa. A yi sa a luxun xi banxina nde kui e nun dii ngana nde. Saraxarali Yehoyadaa naxanla Yehoseba na liga nen, bayo Axasiya xunyen nan yi a ra. A a luxun Atali ma na kii nin, a mi a faxa. ¹² NEE sennin a luxunxi e fema Ala Batu Banxini. Atali nan yi yamanan xun na na waxatini.

23

Yowasa, Yuda Mangana Mangane Firinden 11.4-16

¹ NEE solofere dangu xanbini, Yehoyada senben yi gbo ayi, a yi layirin xidi e nun gali kuntigini itoe tagi naxanye yi dɔxi sofa keme xun na: Yeroxamaa dii xemena Asari nun Yehoxanan ma dii xemen Yisimayeli nun Obedi a dii xemena Asari nun Adayaa dii xemen Maaseya, e nun Sikiri a dii xemena Elisafati. ² E yi Yuda yamanan birin yisiga, e yi Lewi bɔnsɔnna muxune malan naxanye yi Yuda yamanan taane yi e nun Isirayila xabila xunne. E yi fa Yerusalen yi, ³ yamaan birin yi layirin xidi e nun mangan tagi Ala Batu Banxini. Yehoyada yi a fala e xa, a naxa, “Mangana dii xemen findima nen mangan na alo Alatala a falaxi kii naxan yi lan Dawudaa diine ma. ⁴ E ito nan ligama: Saraxaraline nun Lewin naxanye lanma e xa wali Matabu Lɔxɔni, ndee xa Ala Batu Banxin deen kantan, ⁵ ndee yi lu manga banxini, ndee yi sa ti so deen na denaxan xili Yesodi. Yamaan birin xa fa Alatala Batu Banxin yinna kui. ⁶ Muxu yo nama so Alatala Batu Banxini, ba saraxaraline nun Lewine ra naxanye walima na lɔxɔni. Ne nan lanma e so, bayo e sarijan. Yamaan birin xa Alatalaa sariyani ito suxu. ⁷ Lewine xa mangan nabilin yenge so seene suxi e yii, muxu yo so banxini, e xa na kanna faxa. Mangan nema soe, a nema mine, e xa lu a dexɔn.”

⁸ Saraxaraliin Yehoyada yamarin naxanye fi, Lewine nun Yuda kaane birin yi ne suxu. E birin yi e muxune tongo, naxanye yi e wanla danma Matabu Lɔxɔni e nun naxanye yi a fɔlɔma Matabu Lɔxɔni, bayo saraxaraliin Yehoyada mi matabu waxati fi e sese ma.

⁹ Manga Dawudaa tanbane nun a ye masansan wure lefaan naxanye yi ramaraxi Ala Batu Banxini, Yehoyada yi ne birin so sofa kuntigine yii. ¹⁰ A yi yamaan birin ti, e yenge so seene suxi e yii, e ti fɔlɔ banxin yiifari fɔxɔni han a kɔmen fɔxɔni saraxa ganden nun Ala Batu Banxin yetagi alogo e xa mangan nabilin. ¹¹ E yi mangana dii xemen maso, e yi manga kɔmɔtin so a xun na, e yi layiri kedɔn so a yii. E yi a dɔxɔ mangan na, Yehoyada nun a dii xemene yi a ratinme, e yi a fala, e naxa, “Ala xa sii xunkuye fi mangan ma!” ¹² Atali yi yamaan gi xuiin me e mangan tantunma, a yi fa yamaan fema Alatala Batu Banxini, ¹³ a yi mangan to tixi senbetenna xɔn so deen na. Sofa kuntigine nun xɔta fene yi tixi mangan fema, yamaan birin yi sewaxi, e xɔtaan fema, sigi saane nun maxase maxane sigi sani. Nayi, Atali yi a domani bɔ a ma, a gbelegbele, a naxa, “Yanfana! Yanfana!” ¹⁴ Nayi, saraxaraliin Yehoyada yi yamarin fi sofa kuntigine ma naxanye yi gali xunna ra, a naxa, “E a ramini yamaan fari ma! Naxan na bira a fɔxɔ ra, e na faxa silanfanna ra.” Amasɔtɔ saraxaraliin bata yi a fala, a naxa, “E nama a faxa Alatala Batu Banxini.” ¹⁵ E yi a suxu, e siga a ra manga banxin binni deen naxan yi xili Soona, e sa a faxa menni.

Yamananan kiine yi masara Mangane Firinden 11.17-20

¹⁶ Yehoyada yi layirin xidi a tan mangan yeteen nun yamaan tagi alogo e xa findi Alatalaa yamaan na. ¹⁷ Muxune yi sa so Baali batu banxini, e yi a birin kala, e yi saraxa gandene nun sawurane kala, e yi Baali ki muxun Matan fan faxa saraxa ganden yetagi. ¹⁸ Yehoyada yi Alatala Batu Banxin kantan feen wanla lu Lewi bɔnsɔnna muxune ma, Manga Dawuda bata yi wanla taxun naxanye ra Alatala Batu Banxini alogo e xa saraxa gan daxine ba Alatala xa, alo a seɓexi Musaa sariya kedini kii naxan yi, e nun Dawuda a falaxi kii naxan yi, a e xa a liga sewani beti xuine yi. ¹⁹ Yehoyada mɔn yi kantan tiine ti Alatala Batu Banxin deene ra alogo sarijantare yo nama so. ²⁰ Yehoyada mɔn yi sofa kuntigine nun fonne nun yamana kanne malan e nun yamaan birin. A yi mangan tongo

Alatala Batu Banxini, a siga a ra manga banxini mini So Dɛɛn Faxaraxiin na,* e yi sa Yowasa dɔxɔ manga gbedeni. ²¹ Yamanan muxune birin yi sɛwa, bɔɲɛ xunbenla yi lu taani Atali faxes xanbini silanfanna ra.

24

Yowasa, Yuda Mangana Mangane Firinden 12.1-17

¹ Yowasa findi mangan na a ɲɛɛ solofereden nan ma, a yi ɲɛɛ tonge naanin e nun keden ti mangayani Yerusalɛn yi. A nga yi xili nɛn Sibiya, Beriseba kaana. ² Naxan fan Alatala yɛɛ ra yi, Yowasa yi na liga saraxarali Yehoyadaa siimayaan birin yi. ³ Yehoyada yi ɲaxalan firin futu Yowasa xa, a yi dii xɛmɛne nun dii tɛmɛne sɔtɔ.

⁴ Na xanbi ra, Yowasa yi a ragidi a xa Alatala Batu Banxini tɔn. ⁵ A yi saraxaraline nun Lewi bɔnsɔnna muxune malan, a yi a fala e xa, a naxa, “ɛ siga Yuda taane birin yi, ɛ sa gbetin nasuxu Isirayila kaane birin na ɲɛɛ yo ɲɛɛ alogo en xa Ala Batu Banxini tɔn. ɛ na feni fura.” Koni Lewi bɔnsɔnna muxune mi na feene mafura. ⁶ Mangan yi saraxaraline kuntigin Yehoyada xili, a yi a maxɔdin, a naxa, “Nanfera i mi Lewine karahanxi a e xa mudun maxɔdin Yuda kaane nun Yerusalɛn kaane ra Alatalaa walikɛɛn Musa nun Isirayila yamaan naxan maxɔdinxi e ma Layiri Sereya Bubuna fe yi?” ⁷ Naxalan ɲaxina Atali fɔxɔ ra birane bata yi Ala Batu Banxin dɛɛn kala. Se sarɲanxin naxanye yi Alatala Batu Banxini, e yi ne tongo, e yi e findi Baali batu seene ra. ⁸ Nayi, Manga Yowasa yi a fala, a e xa kankirana ndee rafala mudu sa seen na, e sa a dɔxɔ Alatala Batu Banxin dɛɛn na. ⁹ E yi xibaruna nde rali Yerusalɛn nun Yuda yamanan birin yi, naxan yi a falama, a birin xa fa mudun na Alatala xɔn alo Alatalaa walikɛɛn Musa a yamari kii naxan yi Isirayila yi tonbonni. ¹⁰ Kuntigine nun yamaan yi lu fɛ mudune ra sewani gbeti ramara kankiraan kui han a yi rafe. ¹¹ Lewine yi gbeti kankiraan xalima waxatin naxan yi, alogo mangana walikene xa a kui to xa gbeti gbege a kui, mangana sebeli tiin nun saraxaraline kuntigina walikɛɛn bundɔxɔn yi fama nɛn, e fa gbeti kankiraan kui ba, e mɔn yi a tongo e xetɛ a ra a funfuni. E yi fɛriɲɛnma gbetin nasuxɛ na kii nin lɔxɔ yo lɔxɔ. ¹² Mangan nun Yehoyada yi na gbetin soma Alatala Batu Banxin wali muxune nan yii, naxanye yi muxune tima gɛmɛ sonla nun xalanbe wanla nun wure wanla nun sulan wanla ra alogo e xa Alatala Batu Banxini tɔn. ¹³ Walikene yi wanla raba alo a yi lan kii naxan yi. E yi Ala Batu Banxin liga alo a yi kii naxan yi a singeni. E yi a yitɔn ki fajni. ¹⁴ E to yelin banxini tɔɲɛ, e yi gbeti dɔnxɛn xali Manga Yowasa nun Yehoyada xɔn. E yi seni itoe sara Alatala Batu Banxin xa: sali seene nun saraxa gan seene nun igelengenne nun se gbeteye, a xɛma daxine nun gbeti fixɛ daxine. E lu nɛn saraxa gan daxin bɛ Alatala Batu Banxini Yehoyadaa siimayaan birin yi.

Yowasaa tinxintareyana fe

¹⁵ Yehoyada yi fori, a faxes a ɲɛɛ kɛmɛ ɲɛɛ tonge saxanna ma. ¹⁶ E yi a maluxun Dawudaa Taani mangane fema, bayo a fe fajin naba nɛn Isirayila yi Ala binya feen na e nun a batu banxina. ¹⁷ Yehoyada faxes xanbini, Yuda muxu gbeene yi fa Manga Yowasa fema a tantundeni. Mangan yi a tuli mati e ra. ¹⁸ E yi Alatala Batu Banxin nabɛɲin, e benbane Ala, e yi Asera kide gbɛndonne nun suxurene batu. Alatala yi xɔlɔ Yerusalɛn nun Yuda kaane ma. ¹⁹ Alatala yi nabine rasiga e ma alogo e xa sa e raxetɛ a ma. Nabine yi sa sereyaan ba e xa, koni e mi e tuli mati. ²⁰ Na xanbi ra, Alaa Nii Sarɲanxin yi godo saraxaraliin Yehoyadaa dii xɛmɛn Sakari ma, a yi ti yamaan yɛtagi, a yi a fala e xa, a naxa, “Ala naxa iki: Nanfera ɛ mi Alatalaa yamarine suxuma? ɛ mi sabatima, bayo ɛ bata ɛ mɛ Alatala ra. A fan a mema ɛ ra nɛn.” ²¹ E yi yanfan so a ma, mangan yi e yamari, e yi a magɔlɔn Alatala Batu Banxin yinna kui. ²² Sakari fafe Yehoyada bata yi hinanna naxan birin yita Manga Yowasa ra, na sese mi yi fa a kui. A yi a dii xɛmɛn faxes. Sakari faxamatɔɔn yi a fala, a naxa, “Alatala xa feni ito to, a yi i makiti a ra.”

* 23:20: So dɛɛn naxan geyaan na.

*Yowasaa mangayaan danna
Mangane Firinden 12.18-22*

²³ Nɛɛ dɔnxɛn na, Arami kaane sofane yi siga Yowasa yɛngɛdeni. E yi fa Yerusalɛn nun Yuda yamanani. E yi kuntigine birin faxa, e yi e seene birin tongo, e siga e ra Damasi mangan xɔn. ²⁴ Arami kaane sofane mi yi wuya, koni Alatala yi tin a e xa sofa gali senbɛmaan naxɛri, bayo Yuda kaane bata yi e mɛ Alatala ra, e benbane Ala. Alatala Yowasa makiti na kii nin. ²⁵ Arami kaane to xɛtɛ, e yi Yowasa furaxin lu jaxankata gbeeni, a walikene yi yanfan so a ma Yehoyadaa diina fe ra, e yi sa a faxa a saden ma. E yi a maluxun Dawudaa Taani, koni e mi a maluxun mangane gaburune ra. ²⁶ Itoe nan yanfan so a ma: Amoni jaxanla naxan yi xili Simeyati, na dii xɛmɛn Sabadi nun Moyaba kaa jaxanla naxan yi xili Simiriti, na dii xɛmɛn Yehosabadi. ²⁷ A dii xɛmɛne xinle nun waliyiya falan naxanye ti a xili ma e nun Ala Batu Banxini tɔn fena a xɔn, ne birin sebɛxi mangane kɛdine kui. A dii xɛmɛna Amasiya yi ti a jaxɔni mangayani.

25

*Amasiya, Yuda Mangana
Mangane Singen 14.1-7*

¹ Amasiya findi mangan na a jɛɛ mɔxɔjɛn nun suulunden nan ma. Nɛɛ mɔxɔjɛn nun solomanaanin a mangayani Yerusalɛn yi. A nga yi xili nɛn Yehoyadan, Yerusalɛn kaana. ² Naxan fan Alatala yɛɛ ra yi, a yi na liga, koni a mi a sɔbɛ so Alatala fe yi jaxi ra. ³ Amasiyaa mangayaan to senbɛ sɔtɔ, a yi na kuntigine faxa naxanye a fafe faxa. ⁴ Koni a mi e diine faxa, lan Musaa sariya kɛdin ma, Alatala yamarini ito fi denaxan yi, a naxa, “Fafane mi faxama diine funfuni, diine fan mi faxama fafane funfuni, koni birin faxama a yete yulubin nan ma fe ra.”*

⁵ Amasiya yi a yamanan muxune malan denbaya yɛɛn ma, Yuda bɔnsɔnna muxune nun Bunyamin bɔnsɔnna muxune, a yi sofa kuntigine dɔxɔ e xun na naxanye yi muxu wuli nun muxu kɛmɛ xun na. A yi muxune yatɛ keli jɛɛ mɔxɔjɛn ma han e nun nde. E yatena, muxu wuli kɛmɛ saxan, naxanye yi nɔ sigɛ yɛngɛni, naxanye yi tanban nun ye masansan wure lefaan nɔɛ. ⁶ A mɔn yi sofa muxu wuli kɛmɛ tongo Isirayila yi, naxanye yi sare fima gbɛti fixɛn kilo wuli saxan na. ⁷ Koni Alaa sayibana nde yi fa falan ti mangan xa, a naxa, “Mangana, Isirayila sofane mi lan e siga i fɔxɔ ra, bayo Alatala mi Isirayila kaani itoe xɔn, Efirami bɔnsɔnna muxune. ⁸ Xa e siga i fɔxɔ ra, hali i senben sɔtɔ yɛngɛni, Ala i rabɛjinma nɛn i yaxune yii, bayo mali senbɛna Ala nan keden pɛ ra, a tan nan mɔn nɔɛ muxun nabirɛ.” ⁹ Amasiya yi Alaa sayiban yabi, a naxa, “N gbɛti fixɛn kilo wuli saxanna naxan soxi Isirayila sofane yii, n fa nanfe ligam na yi?” Alaa sayiban yi a yabi, a naxa, “Alatala nɔɛ gbɛtɛ sɔɛ i yii nɛn naxan dangun na ra.” ¹⁰ Amasiya yi sofane raxɛtɛ naxanye sa kelixi Efirami yi, e yi xɛtɛ e konne yi. Koni, e yi xɔlɔ Yuda kaane ma, e xɔlɔxi gbeeni yi xɛtɛ e konne yi. ¹¹ Amasiyaa mangayaan yi senben sɔtɔ a yamanani. E nun a ganla yi siga Fɔxɔ Lanbanni, a sa muxu wuli fu faxa naxanye yi kelixi Seyiri geya yireni. ¹² Yuda kaane yi muxu wuli fu suxu e yɛ, e siga e ra geya gbeeni xuntagi. E yi e radinjɛ ayi gemɛn xuntagi, e birin yi faxa.

¹³ Amasiya bata yi Isirayila sofaan naxanye raxɛtɛ, alogo e nama lan yɛngɛni, ne yi Yuda taane yɛngɛ keli Samari taani han Beti-Xoron, e yi muxu wuli saxan faxa, e yi se wuyaxi tongo. ¹⁴ Amasiya yi fama waxatin naxan yi sa keli yɛngɛni, a sa Edɔn kaane nɔ yɛngɛn naxan yi, a yi fa Seyiri kaane suxurene ra a yii, a yi e ramara a yii, a lu e batuɛ, a lu wusulanna ganjɛ e xa. ¹⁵ Nayi, Alatalaa yi xɔlɔ Amasiya ma, a yi sayibana nde rasiga a faladeni a xa, a naxa, “Nanfera i yamani ito alane batuxi, naxanye mi nɔ e yamaan badeni i yii?” ¹⁶ Sayiban mɔn yi fala tiini, Amasiya yi a yabi, a naxa, “N tan nan i findixi n kawandi muxun na ba? A lu. I waxi nɛn n xa i bɔnbɔ ba?” Sayiban yi a dundu, koni a mɔn yi a fala, a naxa, “N na a kolon Ala bata yelin a ragide a xa i halagi, bayo i bata ito ligam, i mi n ma falan suxi.”

* 25:4: Sariyane 24.16

*Yuda kaane yi Isirayila yenge
Mangane Firinden 14.8-20*

¹⁷ Yuda mangana Amasiya yelin falan tiye a kawandi muxune xa waxatin naxan yi, a yi xerane rasiga a faladeni Yowasi xa, Yehowaxasi a dii xemena, Isirayila mangan Yehu mamandenna, a naxa, “Fa, en xa yenge.” ¹⁸ Koni, Isirayila mangan Yowasi yi a fala Yuda mangana Amasiya xa, a naxa, “Tansinna nde yi Liban yamanani, a xeraan nasiga a faladeni suman wudina nde xa Liban yamanani, a naxa, ‘I ya dii temen fi n ma dii xemem ma futun na!’ Na xanbi ra, Liban burunna subena nde yi dangu tansinni bodonje. ¹⁹ I yete matoxoma, i wasoma, a i bata Edon kaane no. Koni iki, lu i konni! Nanfera i mon fe jaxin foloma naxan sa rajanma kalan ma e nun Yuda yamaan birin xa?” ²⁰ Koni Amasiya mi a tuli mati a ra, fata Ala waxon feen na, alogo e nun a sofane xa sa e yaxune sagoni, amasoto a bata yi a yee rafindi Edon suxurene ma. ²¹ Nayi, Isirayila mangan Yowasi yi siga, e nun Yuda mangana Amasiya yi sa yenge Beti-Semesi taani Yuda yamanani. ²² Isirayila kaane yi Yuda kaane no, e birin yi e gi, e siga e konne yi. ²³ Isirayila mangan Yowasi yi Yuda mangana Amasiya suxu Beti-Semesi taani, Yowasaa diina, Axasiya mamandenna. A yi siga a ra Yerusalen yi, a yi nongonna ye tonge naanin kala Yerusalen yinna ra, keli Efirami deen ma han Songen ma dena. ²⁴ Xemaan nun gbeti fixen nun se fajn naxanye birin yi Ala Batu Banxini, e nun naxanye yi Obedi-Edon ma non bun, a yi ne birin tongo, e nun manga banxin nafunle. A mon yi muxuna ndee suxu, a xete Samari taani.

*Amasiyaa mangayaan danna
Mangane Firinden 14.17-20*

²⁵ Isirayila mangan Yehowaxasi a diin Yowasi faxes xanbini, Yuda mangan Yowasaa diina Amasiya mon yi jee fu nun suulun soto siimayaan na. ²⁶ Amasiya kewali donxene, keli a folon ma han a rajan na, ne birin sebexi Yuda mangane nun Isirayila mangane kewali kedine kui. ²⁷ Na xanbi ra, Amasiya yi a masiga Alatala ra, e yi yanfan so a ma Yerusalen yi, a yi a gi, a siga Lakisi taani, koni e yi siga a foxo ra Lakisi yi, e sa a faxes menni. ²⁸ E yi a binbin xali soone fari, e sa a maluxun Yuda Taani a benbane fema.

26

*Yusiya, Yuda Mangana
Mangane Firinden 14.21-22*

¹ Yuda kaane birin yi Yusiya dexo mangayani a fafe Amasiya joxoni. Yusiya barin jee fu nun sennin nan yi a ra. ² A fafe faxes xanbini, a mon yi Elati taan ti, a mon yi a raxete Yuda yamanan fari.

Mangane Firinden 15.2-3

³ Yusiya findi mangan na a jee fu nun senninden nan ma, a yi jee tonge suulun e nun firin naba mangayani Yerusalen yi. A nga yi xili Yekoliya, Yerusalen kaana. ⁴ Naxan fan Alatala yee ra yi, a yi na liga alo a fafe Amasiya a liga kii naxan yi.

⁵ A yi lu Alaa kiraan xon Sakari a siimayaan birin yi, naxan yi feene toma fata Ala ra. Fanni a yi Alatala fenma, Ala non fima a ma feen birin yi. ⁶ A yi mini Filisitine yengedeni, a yi Gati taan yinne birin nabira e nun Yaben taan nun Asadodi taana. Na xanbi ra, a yi taane ti Asadodi fema e nun yire gbete ye yi Filisitine tagi. ⁷ Ala yi a mali Filisitine yengedeni e nun Arabun naxanye yi dxi Guri-Baali taani. Ala mon yi a mali Meyunin bonsonna muxune yengedeni. ⁸ Amonine yi mudun soma Yusiya nan yii, a xinla yi siga han Misiran yamana na, bayo a senben yi gbo. ⁹ Yusiya yi makantan sangansona ndee ti Yerusalen yinna xon. A yi kedenna ti Songenna so deen dexon, keden Lanban ma deen dexon, keden yinna songenna nde dexon. A yi e makantan. ¹⁰ Na xanbi ra, a mon yi makantan banxi matexina ndee ti tonbonni, a yi xonin wuyaxi ge, bayo xuruse wuyaxi yi a yii xuruse sansanna nun meremerene yi. Xee biine nun sansi siine fan yi a yii geya longonne ra, bayo xe biin yi rafan a ma. ¹¹ Gali kenden yi Yusiya yii, e yi e yitaxun gali yeen ma fata xasabin na sebeli tiin Yeyiyeli nun fe xunmatoon Maaseya

naxanye yate Xananiyaa yamarin bun, mangana kuntigina nde. ¹² Sofa kuntigin naxanye yi denbaya xunne ra, ne yi lanxi muxu wuli firin muxu keme sennin nan ma. ¹³ Sofaan muxu wuli keme saxan wuli solofere keme suulun nan yi e yamarin bun naxanye yi mangan malima a yaxune yengedeni. ¹⁴ Yusiya yi ye masansan wure lefane nun tanbane nun wure komotine nun tagi xidine nun xalimakunle nun lantan gemene so sofane birin yii. ¹⁵ Yusiya yi yenge so sena ndee rafala Yerusalen yi fata fekolonna ndee ra naxanye yi nae xalimakunle nun gema belebelene wole. A yi e ti makantan sangansone fari taan yinna xuntagi e nun yinna songenne ma. Yusiya xinla yi siga ayi pon, bayo a mali kenden soto nen han a mangayaan yi sabati.

¹⁶ Koni, Yusiya to senben soto a mangayani, a yi waso ayi. Na feen nan napan kalan ma a xa. A yi tinxintareyaan liga Alatala, a Ala yee ra yi. Loxona nde, a yi so Alatala Batu Banxini alogo a xa wusulanne gan wusulan saraxa ganden fari. ¹⁷ Saraxaralina Asari nun Alatalaa saraxarali gbete ye muxu tonge solomasexe yi so a foxo ra wekileni. ¹⁸ E yi a fala a xa, e naxa, "Yusiya, i tan xa mi lan i wusulanne gan Alatala xa, fo saraxaraline Haruna xabilani naxanye yi rasarijanxi lan na feen ma. Mini yire sarijanxini, bayo tinxintaren nan i ra, na mi findima binye ra i xa Marigina Alatala yee ra yi." ¹⁹ Yusiya yi tixi, wusulan gan daxin suxi a yii, a yi xolo saraxaraline ma. Na sasani, dogonfonna yi mini a tigi ra saraxaraline yetagi Alatala Batu Banxin wusulan ganden dexon. ²⁰ Saraxaraline kuntigina Asari nun na saraxarali gbete ne birin yi a mato, e yi dogonfonna to a tigi ra. E yi a ramini tandeni mafuren, a tan yatigin yi a mafura minideni bayo Alatala bata yi a yulubin saran a ra.

²¹ Yusiya yi lu a danna banxini dogonfonna a ma han a yi faha. A mi yi fa nae soe Alatala Batu Banxini. A dii xemen Yotami yi findi kuntigin na manga banxini, a lu yamanan muxune xun matoe a ra. ²² Yusiya kewali donxene, keli a folon ma han a rapan na, Nabi Esayi, Amosi a dii xemen ne birin sebe nen. ²³ Yusiya yi faha, e yi a maluxun a danna xena nde ma a benbane fema, a mi yi makuya mangane gaburune ra, bayo e yi a falama nen, e naxa, "Dogonfonton nan a ra." A dii xemen Yotami yi dexo a joxoni mangayani.

27

Yotami, Yuda Mangana

Mangane Firinden 15.32-38

¹ Yotami findi mangan na a jee moxonen nun suulunna nan ma. A yi jee fu nun sennin ti mangayani Yerusalen yi. A nga yi xili nen Yerusa, Sadaki a dii temena. ² Naxan fan Alatala yee ra yi, a yi na liga, alo a fafe Yusiya a liga kii naxan yi. Koni, a mi so Alatala Batu Banxini. Yamaan mon mi yi tinxin. ³ A tan nan Alatala Batu Banxin So Deen Faxaraxini ton,* a mon yi nde dexo Ofeli yinna de. ⁴ A yi taane ti Yuda yamanan geya yirene yi e nun sanganso makantanxine foton yirene yi. ⁵ A yi Amonine mangan yenge, a yi e no. Na jee na, Amonine yi gbeti fixen kilo wuli saxan so a yii, e nun murutun kilo wuli saxan e nun fundenna kilo wuli saxan. E mon ne nan so a yii jee firinden nun a saxandeni. ⁶ Yotami yi senben soto, amasoto a yi tinxin Alatala yee ra yi, a Ala.

⁷ Yotami kewali donxene, a yengen naxanye so e nun a feene birin, ne sebexi Isirayila mangane nun Yuda mangane kedine kui. ⁸ Yotami findi mangan na a jee moxonen nun suulunna nan ma. A yi jee fu nun suulun ti mangayani Yerusalen yi. ⁹ Yotami yi faha, e yi a maluxun a benbane fema Dawudaa Taani. A dii xemena Axasi yi ti a joxoni.

28

Axasi, Yuda Mangana

Mangane Firinden 16.1-20

¹ Axasi findi mangan na a jee moxonen nan ma, a yi jee fu nun sennin ti mangayani Yerusalen yi. Naxan fan Alatala yee ra yi, a mi na liga, anu a benba Dawuda tan a fajin

* 27:3: So deen naxan geyaan na.

nan liga. ² Axasi yi sigan ti a naxin na alo Isirayila mangane a liga kii naxan yi, a yetɛɛn yi suxure sawura wure daxine rafala Baali xa. ³ A yi saraxane ba Ben-Hinɔn lanbanni, a yi a dii xɛmɛne gan saraxan na, a yi na siyane raliga e fe xɔsixinɛ yi, Alatala naxanye kedi yamanani, a e yamanan so Isirayila kaane yii. ⁴ Mangan yi saraxane bama, a wusulanna gan taan kidene yi geyane xuntagi e nun wudi gbeene birin bun.

⁵ Nanara, Alatala, a Ala yi a ganla sa Arami mangan sagoni. Arami kaane yi e yɛngɛ, e yi muxu wuyaxi suxu konyiyani, e siga e ra Damasi taani. A ganla mɔn yi sa Isirayila mangan fan sagoni, na yi bɔnɔ gbeen sa e ma. ⁶ Remaliyaa dii xɛmɛn Peka yi a liga sofaan muxu wuli kɛmɛ wuli mɔxɔɛ yi faxa Yuda yamanani lɔxɔ kedenni. Amasɔtɔ e bata yi e mɛ Alatala ra, e benbane Ala. ⁷ Efirami bɔnsɔnna sofa kɛndɛn Sikiri yi mangana dii xɛmɛn Maaseya faxa e nun Asirikami manga banxin kuntigina e nun Elikana mangan fe rafala bode singena. ⁸ Isirayila kaane yi muxu wuli kɛmɛ firin suxu konyiyani Yuda kaane yɛ, naxanle nun dii xɛmɛne nun dii tɛmɛne. E mɔn yi se wuyaxi tongo, e siga na seene ra Samari taani.

⁹ Koni, Alatalaa nabina nde yi mɛnni naxan yi xili Odɛdi. Na yi mini sofane ralandeni sa keli Samari taani. A yi a fala e xa, a naxa, “Alatala, ɛ benbane Ala bata xɔlɔ Yuda kaane ma, a yi e sa ɛ sagoni, anu, ɛ tan bata halagin nagodo e ma han e gbelegbele xuiin yi te han kore xɔnna ma. ¹⁰ Iki, ɛ waxi ɛ xa na Yuda kaane nun Yerusalɛn kaane findi ɛ konyi xɛmɛne nun ɛ konyi gilene ra. Koni, ɛ fan mi findixi yulubitɔne ra Alatala yɛɛ ra yi ba, ɛ Ala? ¹¹ Nayi, ɛ tuli mati n na, ɛ mɔn xa Yuda muxu suxini itoe raxɛtɛ e konni, bayo Alatala xɔlɔxi ɛ ma ki fajɛi.” ¹² Nayi, Efirami muxu gbeena nde, alo Yehoxanan ma dii xɛmɛna Asari nun Mɛsilimɔti a dii xɛmɛn Bereki nun Salun ma dii xɛmɛn Yɛxisikayi nun Xadilayi a dii xɛmɛna Amasa, ne yi xɔlɔ sofane ma naxanye yi sa yɛngɛni. ¹³ E yi a fala e xa, e naxa, “ɛ nama fa konyini itoe ra be, bayo en findima nɛn yulubitɔne ra Alatala yɛɛ ra yi. ɛ waxi en yulubine nan fari sa fe yi ba? En yulubine bata gbo ayi, Ala bata xɔlɔ gbeen ti Isirayila kaane ma.” ¹⁴ Nayi, sofane yi muxu suxine nun se tongoxine birin naxɛtɛ kuntigine nun yamaan birin yetagi. ¹⁵ E muxun naxanye xili fala, ne yi keli, e yi dugine ragodo muxu suxi ragenle birin ma, e dugine nun sankidine so e yii, e donseene nun igen so e yii, e yi e furene dandan, naxanye mi yi nɔɛ sigan tiyɛ, e yi ne dɔxɔ sofanle fari, e siga e ra e ngaxakedenne fɛma Yeriko yi, Tugu Taana. Isirayila kaane mɔn yi xɛtɛ Samari taani.

¹⁶ Na waxatini, Manga Axasi yi xɛraan nasiga Asiriya mangan ma alogo a xa fa a mali. ¹⁷ Edɔn kaane mɔn yi Yuda kaane yɛngɛ, e yi muxuna ndee suxu. ¹⁸ Na waxatin yetɛni, Filisitine yi yɛngɛn nakeli lanban yi taane nun Negewi taane ma Yuda yi. E yi Beti-Semesi taan tongo, e nun Ayalɔn nun Gɛdirɔti taane nun Soko nun Timana nun Ginso taane nun e rabilinne taane, e yi dɔxɔ e yi. ¹⁹ Alatala Yuda yamanan nayarabi na kii nin Isirayila mangana Axasi a fe ra, naxan Alatalaa yamaan ti tantanna ma, e yi yulubin tongo. ²⁰ Asiriya mangan Tigilati-Pilesere yi fa Axasi fɛma, koni benun a xa a mali, a yi a yɛngɛ. ²¹ Axasi bata yi Alatala Batu Banxin nafunle birin tongo, e nun manga banxin nun kuntigine nafunle, a yi e fi Asiriya mangan ma. Koni na tɔnɔ mi lu a ma.

²² Hali Axasi yi kɔntɔfilixi waxatin naxan yi, a mɔn lu nɛn tinxintareyani Alatala yɛɛ ra yi. ²³ A yi saraxane ba Damasi alane xa, a na tɔrɔn masɔtɔxi naxanye xɔn, bayo a yi a mirima nɛn, a naxa, “Bayo, Arami mangana alane a malima, n fan xa saraxane ba e xa alogo e xa n mali.” Koni, na nan napan kala ma a ra, e nun Isirayila birin. ²⁴ Axasi yi Alatala Batu Banxin seene birin malan, a yi e kala. A yi Alatala Batu Banxin dɛɛne balan, a yi kidene rafala Yerusalɛn taan yiren birin yi. ²⁵ A yi taan kidene rafala Yuda taane birin yi alogo a xa saraxane ba ala gbɛtɛne xa. Na ma, Alatala, a benbane Ala yi xɔlɔ a ma kati!

²⁶ A kɛwali dɔnxɛne, a feene birin, keli a fɔlɔn ma han a rapanna, ne sebɛxi Yuda mangane nun Isirayila mangane kɛdine kui. ²⁷ Axasi yi faxa, e yi a maluxun Yerusalɛn taani, koni a tan mi maluxun Isirayila mangane gaburun na. A dii xɛmɛn Xesekiya yi ti a nɔxɔni.

29

*Xesekiya, Yuda mangana**Mangane Firinden 18.1-3*

¹ Xesekiya findi mangan na a jɛɛ mɔxɔnɛn nun suulunna nan ma, a yi jɛɛ mɔxɔnɛn nun solomanaanin ti mangayani Yerusalɛn yi. A nga yi xili nɛn Abiya, Sakari a dii tɛmɛna.

² Naxan fan Alatala yɛɛ ra yi, a yi na liga, alo a benba Dawuda a liga kii naxan yi.

³ A tan nan Alatala Batu Banxin nabi a mangayaan jɛɛ singen kike singen ma, a yi a dɛɛne yitɔn. ⁴ A yi saraxaraline nun Lewi bɔnsɔnna muxune malan yamaan malandeni sogeteden binni. ⁵ A yi a fala e xa, a naxa, “E tuli mati n na, e tan Lewine. E yetɛ rasarijan, e yi Alatala Batu Banxin nasarijan, e benbane Ala, e yi se xɔsixine ramini yire sarijanxini ito kui. ⁶ Bayo en benbane fe xɔsixine raba nɛn, naxanye rajaxu Alatala ma, en ma Ala, e yi na liga, e yi e mɛ a ra, e yi e xun xanbi so Alatalaa yire sarijanxini. ⁷ E yetɛɛn yi Ala Batu Banxin so dɛɛne balan, e yi lɛnpune ratu, e mi wusulan gan, e mi saraxa gan daxine ba Isirayilaa Ala xa yire sarijanxini. ⁸ Nayi, Alatala yi xɔlɔ Yuda kaane nun Yerusalɛn kaane ma, a yi gbalon nun sunun nun yagin nagodo e ma alo e a toma kii naxan yi. ⁹ Nanara, en benbane faxa yɛngeni, en ma dii xɛmɛne nun en ma dii tɛmɛne nun en ma jaxanle yi lu konyiyani. ¹⁰ Iki, n waxi layirin xidi feni en nun Alatala tagi, Isirayilaa Ala. ¹¹ Iki, ngaxakedenne, e ba tunnaxɔlɔn ma, bayo Alatala e tan nan sugandixi alogo e xa ti a yetagi a wanla ra, e findi a walikene ra, e yi wusulanne gan a xa.”

¹² Nayi, Lewi bɔnsɔnna muxuni itoe yi fa:

Kehati xabilani:

Amasayi a diin Maxati nun Asari a diin Yoweli.

Merari xabilani:

Abidi a diin Kisu nun Yehaleleli a diina Asari.

Gerisɔn xabilani:

Simaa diin Yowa nun Yowaa diina Eden.

¹³ Elisafan xabilani:

Simiri nun Yeyiyeli.

Asafi xabilani:

Sakari nun Matani.

¹⁴ Heman xabilani:

Yɛxiyeli nun Simeyi.

Yedutun xabilani:

Semaya nun Yusiyeli.

¹⁵ E yi e bɔnsɔnna muxune birin malan. E yelin xanbini e rasarijanjɛ, e fa Alatala Batu Banxin nasarijan alo mangana e yamarixi kii naxan yi, e nun Alatala a falaxi kii naxan yi. ¹⁶ Saraxaraline yi so Alatalaa yire sarijanxini a rasarijandeni. E se xɔsixin naxanye birin li Alatala Batu Banxini, e yi ne birin namini, Lewi bɔnsɔnna muxune yi se xɔsixine tongo e sa e woli Kedirɔn lanbanni. ¹⁷ E Alatala Batu Banxin nasarijan fɔlɔ kike singen xi singe lɔxɔn nin. Xi solomasɛxɛde lɔxɔni, e yi so Alatala Batu Banxin so dɛɛn palaan ma, e mɔn yi xi solomasɛxɛ wali kɛ a rasarijandeni. E yi yelin kike singen xi fu nun senninden ma.

¹⁸ Na xanbi ra, e mɔn yi siga Manga Xesekiya konni, e yi a fala a xa, e naxa, “Nxu bata Alatala Batu Banxin birin nasarijan e nun saraxa ganden nun a seene birin e nun buru rasarijanxin sama tabanla naxan fari e nun a seene birin. ¹⁹ Manga Axasi seen naxanye birin naxɔsi a tinxintareyani a mangayaan waxatini, nxu bata ne birin nasarijan, nxu yi e sa Alatala yetagi.”

Xesekiya mɔn yi saraxane ba

²⁰ Manga Xesekiya yi keli xɔtɔn, a yi taan kuntigine malan, e siga Alatala Batu Banxini.

²¹ E yi siga tura solofere nun konton solofere nun yɛxɛɛ dii solofere nun kɔtɔ solofere ra mangana denbayaan nun yire sarijanxin nun Yuda kaane yulubi xafarin na alogo e xa rasarijan. Mangan yi a fala saraxaraline xa, Haruna yixetene, a e xa e ba saraxan na Alatalaa saraxa ganden fari. ²² Saraxaraline yi jingene kɔɛ raxaba, e yi e wunla xuya

saraxa ganden ma. E mɔn yi kontonne kɔɛ raxaba, e yi e wunla xuya saraxa ganden ma. Na xanbi ra, e yi yexɛɛ diine kɔɛ raxaba, e yi e wunla xuya saraxa ganden ma. ²³ E mɔn yi siga kɔtɔ kɔɛ raxaba daxine ra yulubi xafari seen na mangan nun yamaan birin yetagi, ne yi e yiine sa e ma. ²⁴ Nayi, saraxaraline yi kɔtɔne kɔɛ raxaba, e yi e wunla bɔxɔn saraxa ganden ma alogo Isirayila kaane birin yulubine xa xafari. Mangan nan na saraxa sifa firinne yamarin fi alogo yamaan birin yulubin xa xafari. ²⁵ Mangan yi Lewi bɔnsɔnna muxune lu Alatala Batu Banxini, karijanne nun kondenne nun bɔlɔnne yi suxi naxanye yii alo Dawuda nun mangana fetoon Gadi nun Nabi Natan a yamari kii naxan yi, bayo Alatalaa yamarin nan yi a ra, a nabine naxan nali muxune ma. ²⁶ Lewi bɔnsɔnna muxune yi ti, Dawudaa maxaseene suxi e yii. Saraxaraline fan yi na, xɔtane suxi e yii. ²⁷ Manga Xesekiya yi a fala, a e xa saraxa gan daxin ba saraxa ganden fari. E nɛma yi saraxan gan fɔlɛ waxatin naxan yi, e yi bɛtin ba Alatala xa xɔta xuiin nun Isirayila manga Dawudaa maxaseene ra. ²⁸ Yamaan birin yi e xinbi sin, e lu bɛtin bɛ, e xɔtaan fema han saraxa gan daxin birin yi yelin ganjɛ. ²⁹ E to yelin saraxa gan daxin bɛ, mangan nun a yamaan naxan birin yi a fɔxɔ ra, e birin yi e xinbi sin, e yi Ala tantun. ³⁰ Na xanbi ra, Manga Xesekiya nun a kuntigine yi Lewi bɔnsɔnna muxune yamari a e xa Alatala tantun Dawudaa beti xuine nun fetona Asafi a beti xuine ra. E yi bɛtin ba sɛwani, e yi e xinbi sin, e Alatala tantun.

³¹ Manga Xesekiya yi a fala, a naxa, “Bayo iki ɛ bata dentɛgɛ Alatala xa, ɛ fa ɛ saraxane nun barika bira saraxane ra Alatala Batu Banxini.” Yamaan yi fa e saraxane nun barika bira saraxane ra, e nun muxu bɔjɛ fajine birin yi fa saraxa gan daxine ra. ³² Yamaan fa saraxa gan daxin naxanye ra, ne yatɛn yi siga han jinge tonge solofere e nun yexɛɛ dii kɛmɛ firin e nun konton kɛmɛ, ne birin saraxa gan daxine Alatala xa. ³³ E mɔn yi jinge kɛmɛ sennin e nun kontonne nun kɔtɔ wuli saxan ba saraxa gbɛtene ra. ³⁴ Koni saraxaraline mi yi wuya, e mi yi nɔɛ saraxa gan daxine birin bude. Nanara, e ngaxakedenne Lewi bɔnsɔnni, ne yi fa e mali han wanla yi jan, han saraxaraliin bonne yi rasarijan. E ngaxakedenne Lewi bɔnsɔnni, ne yi kataxi e rasarijan feen nan na dangu saraxaraline ra. ³⁵ Saraxa gan daxin yi wuya, sa bɔjɛ xunbeli saraxane turene fari, e nun minse saraxane nun saraxa gan daxine.

Alatala Batu Banxin nasarijan na kii nin. ³⁶ Ala bata yi naxan birin yitɔn yamana fe ra, Manga Xesekiya nun yamaan birin yi sewa na ra, amasɔtɔ na feene liga nɛn mafuren.

30

Xesekiya yi sanla raba

¹ Manga Xesekiya yi xerane rasiga Yuda yamanan yiren birin yi. A mɔn yi bataxine sɛbɛ Efirami nun Manase kaane ma, alogo e xa fa Alatala Batu Banxini Yerusalɛn yi, e fa Alatala tantun, Isirayilaa Ala, Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla* rabadeni. ² Mangan nun a kuntigine nun yamaan birin bata yi lan a ma Yerusalɛn yi a e xa Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla raba jɛɛn kike firinden ma. ³ Bayo saraxarali wuyaxi mi yi sarijanxi na waxatini, yamaan mɔn munma yi malan Yerusalɛn yi singen, e mi yi nɔɛ na sanla rabe singen. ⁴ Bayo mangan nun yamaan lanma feen nan yi a ra, ⁵ e yi a ragidi, a xa rali Isirayila birin ma, keli Bɛriseba taan ma han Dan yamanani alogo muxune xa fa Yerusalɛn yi, e fa Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla raba mɛnni Alatala xa, Isirayilaa Ala. Amasɔtɔ yamaan mi yi fa na sanla rabama e bode xɔn alo a yi sɛbɛxi kii naxan yi. ⁶ Xerane yi siga mangan nun a kuntigine bataxine ra Isirayila nun Yuda yamanan yiren birin yi, alo mangana a yamarixi kii naxan yi. E naxa, “ɛ tan Isirayila kaane, ɛ xɛtɛ Alatala ma, Iburahimaa Ala, Isiyagaa Ala, Isirayilaa Ala alogo a mɔn xa xɛtɛ ɛ ma, ɛ tan yamaan muxu dɔnxɛn naxanye luxi ɛ nii ra, ɛ tan naxanye tangaxi Asiriya mangane ma. ⁷ ɛ nama lu alo ɛ fafane, alo ɛ

* 30:1: Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla: Musaa waxatini, Ala fitina feen nafa nɛn Firawona yamaan ma, malekan yi fa e dii singene birin faxa kɔɛ kedenna ra. Koni, Isirayila kaane yi saraxa wunla xuya e banxine dɛ wudine ma, saya malekan yi dangu e xun ma. Na feen sanla ni ito ra. A mato Xɔrɔyaan 12.1-13 kui.

ngaxakedenne, naxanye mi yi tinxinxi Alatala yee ra yi, e benbane Ala, naxan e ba gbalon de alo e a toma kii naxan yi. ⁸ Nayi, e nama tuli maxodoxo ayi alo e benbane. E fa Alatala ma, e fa a yire sarijanxini, a denaxan nasarijanxi han habadan, e wali Alatala xa, e Ala, alogo a xolo gbeen xa xete e foxo ra. ⁹ Xa e fa Alatala ma, muxun naxanye e ngaxakedenne suxu konyiyani, ne kininkininma nen e ma, e mon yi xete yamanani ito yi. Alatala hinan, e Ala, a fan, a mi a yetagin luxunma e ma, xa e xete a ma.” ¹⁰ Xerane yi siga taane yi Efirami yamanan nun Manase yamanani han Sabulon yamanani. Koni, muxune yi lu e magele. ¹¹ Koni, Aseri bõnsõnna muxuna ndee nun Manase bõnsõnna muxuna ndee nun Sabulon bõnsõnna muxuna ndee yi e yete magodo Ala xa, e tin sigẽ Yerusalen yi. ¹² Ala yi muxune bõnen masara Yuda fan yi, e mangan nun a kuntigine yamarin suxu, alo Alatala a falaxi kii naxan yi.

¹³ Yama gbeen yi fa Yerusalen yi Buru Tetaren Sanla† rabadeni kike firindeni. Yamaan yi gbo han! ¹⁴ Suxure batuden naxanye yi Yerusalen yi, e yi ne birin kala e nun e wusulan gandene, e yi ne woli Kedirõn lanbanni. ¹⁵ Neeen kike firinden xi fu nun naaninde lõxõni, e yi xuruseene kõe raxaba Halagi Tiin Dangu Lõxõn Sanla fe ra. Nayi, Lewi bõnsõnna muxune nun saraxaraline yi yagi han, e yi e yete dentegẽ Ala xa, e yi saraxa gan daxine ba Alatala Batu Banxini. ¹⁶ Birin yi a wali suxu alo e yi lan kii naxan yi, fata Alaa walikeen Musaa sariyan na. Xuruseen naxanye ba saraxan na, Lewine yi lu ne wunla soe saraxaraline yii, e yi lu a xuye saraxa ganden ma. ¹⁷ Muxu wuyaxi mi yi sarijanxi yamaan ye, e mi nõe saraxane be Alatala xa. Nayi, Lewine yi lu xuruseene kõe raxabe e xa Halagi Tiin Dangu Lõxõn Sanla fe ra. ¹⁸ Muxu wuyaxi yi na, Efirami kaane nun Manase kaane nun Isakari kaane nun Sabulon kaane ye naxanye mi yi sarijanxi. Anu, e Halagi Tiin Dangu Lõxõn Sanla saraxa subene don nen, e sariyan kala na nan xõn. Na ma, Xesekiya yi duba e xa, a naxa, “Alatala naxan fan, na xa dija e yulubin ma. ¹⁹ Ala xa dija muxune birin ma naxanye Alatala, e benbane Ala fenxi e bõnen ma feu, hali e mi yi sarijanxi.” ²⁰ Alatala yi Xesekiya xuiin name, a yi dija yamaan ma. ²¹ Nayi, Isirayila kaan naxanye yi Yerusalen yi, ne yi Buru Tetaren Sanla raba sewa gbeeni xi solofere. Lewi bõnsõnna muxune nun saraxaraline yi lu Alatala tantunje e senben birin na e maxaseene ra. ²² Xesekiya yi Lewine wali fani xõntõnna ti, naxanye yi walima Alatala xa ki fani. E saraxa subene don xi solofere, naxanye yi baxi bõne xunbeli saraxane ra, e yi Alatala tantun, e benbane Ala.

²³ Yamaan birin mon yi lan a ma, a e xa xi solofere sa sali lõxõne fari, e mon yi sanla raba sewani xi solofere, ²⁴ bayo Yuda mangan Xesekiya bata yi binye gbeen fi yamaan ma, a yi e fanda tura wuli keden na e nun xuruse wuli solofere. Kuntigine fan bata yi tura wuli keden nun xuruse wuli fu ba sa mangan gbeene fari. Saraxarali wuyaxi bata yi rasarijan. ²⁵ Yuda kaane nun saraxaraline nun Lewine nun Isirayila kaan naxanye yi kelixi yire gbete ye yi e nun xõnen naxanye yi dõxi Isirayila kaane nun Yuda kaane ye, ne birin yi lu sewani e bode xõn ma. ²⁶ Sewa gbeen yi lu Yerusalen kaane yi. Xabu Isirayila Manga Dawudaa dii xemmen Sulemani waxatini, na jõxõn munma yi liga Yerusalen yi singen. ²⁷ Saraxaraline nun Lewine yi keli, e duba yamaan xa, e Ala maxandi, Ala yi e xuiin me a konni ariyanna yi.

31

Xesekiya yi Ala Batu Banxin wanli tøn

¹ Na danguxina, muxun naxanye birin yi Isirayila yi, ne birin yi siga Yuda taane yi, e yi kide gemene kala, e yi Asera kide gbindonne rabira. E yi taan kidene kala, e nun e suxure saraxa gandene Yuda yamanan birin yi e nun Bunyamin nun Efirami nun Manase bõnsõnne yamanane yi. Na xanbi ra, Isirayila kaane birin yi siga e konni.

² Xesekiya yi saraxaraline nun Lewi bõnsõnna muxune yitaxun, a yi birin ti a wali ra. E tan nan yi saraxa gan daxine nun bõne xunbeli saraxane bama. E tan nan mon yi findixi

† 30:13: Buru Tetaren Sanla: Yahudiyane yi burun donma leben mi yi saxi naxan yi xii solofere sanli ito bun. E sarijan kiina nde nan yi a ra. A mato Xorõyaan 12.15 kui.

Alatalaa walikene ra, e yi Alatala tantunma, e yi betine ba Alatala xa a banxin so deen na. ³ Mangan yi a soto sena ndee ba saraxa gan daxine ra, saraxan naxanye yi ganma xotonna nun jinbanna ra e nun Matabu Loxone nun kike nenen nun sali loxone ma, alo a sebexi kii naxan yi Alatalaa sariyani. ⁴ Xesekiya yi a fala Yerusalen kaane xa a e xa fa seene mudun na saraxaraline nun Lewine xa, alogo e xa Alatalaa sariyan nabatu a kiin ma. ⁵ Na falan me yiren birin yi waxatin naxan yi, Isirayila kaane birin yi e murutu xabaxi singene nun manpa bogi singene nun ture baxi singene nun kumi ture singene nun sansi singene nun e yaganne birin so folo saraxaraline nun Lewine yii. ⁶ Na kiini, Yuda kaane nun Isirayila kaan naxanye yi doxi Yuda taane yi, ne fan yi lu fe e xuruse xurin nun a xungbene yaganne ra e xon, e nun e se sarijanxine yaganna naxanye yi dentegexi Alatala xa, e Ala, e yi se wuyaxi malan. ⁷ E yi se wuyaxi malan folo jenen kike saxandeni, e yi yelin jenen kike solofereden ma. ⁸ Xesekiya nun a kuntigine yi fa na seene matodeni, e yi Alatala tantun, e yi duba a yamaan xa, Isirayila kaane. ⁹ Xesekiya yi saraxaraline nun Lewine maxodin na seene fe ra. ¹⁰ Nayi, saraxaraline kuntigina Asari, Sadaki bomsenni, na yi a yabi, a naxa, "Xabu nxu fa folo seene ra Alatala Batu Banxini, nxu donseen soto nen nxu lugo, nxu yi a donxen gbegbe lu, amasoto Alatala duba nen a yamaan xa, a donxen naxanye luxi ne nan itoe ra."

¹¹ Xesekiya yi yamarin fi a e xa donse ramaradene rafala Alatala Batu Banxini. Nayi, e yi donse ramaradene rafala. ¹² E yi fa na finmaseene nun yaganne nun se sarijanxine birin na menni. Lewi bomsonna muxuna nde yi na naxan yi xili Konani, e yi finmaseene taxu na ra, e yi a ngaxakedenna Simeyi fan findi a bundoxon na. ¹³ Xemen naxanye yi xili Yexiyeli nun Asasiya nun Naxati nun Asaheli nun Yerimoti nun Yosabadi nun Eliyeli nun Yisimaki nun Maxati nun Benaya, ne nan yi yamaan xunmatone ra Konani nun a xunyen Simeyi bun ma alo Manga Xesekiya nun saraxarali Asari a yamari kii naxan yi. Asari yi findi Ala Batu Banxin kuntigi gbeen na. ¹⁴ Yiminaa dii xemen Kore, Lewi bomsonna muxun naxan yi Sogeteden deen kantanma, a tan nan yi jenige ma saraxane rasuxuma naxanye yi fima Ala ma. A mon yi yaganne yitaxunma Alatala Batu Banxini e nun se sarijanxi gbeteje. ¹⁵ Saraxaralini itoe yi doxi saraxarali taan* naxanye yi, ne yi a mali: Eden nun Menayamin nun Yosuwe nun Semaya nun Amari nun Sekani. E yi seene yitaxun menne yi e ngaxakedenne ra, fonna nun dii jorena alo a yi lan kii naxan yi, ¹⁶ folo dii xemene ma naxanye xili sebexi e bomsen kedin ma folo e jee saxanna ma, e nun naxanye birin yi soma Alatala Batu Banxini loxo yo loxo e wanla ra alo a yi yamarixi kii naxan yi fata e ye ba kiin na. ¹⁷ Saraxaraline xinle yi sebexi e bomsen kedin kui fata e denbayane ra, e nun Lewi bomsonna muxune folo e jee moxonen ma, alo e yi yamarixi wanla de kii naxan yi fata e ye ba kiin na, ¹⁸ e nun e denbayane birin xinle yi sebexi e bomsen kedin kui, e jaxanle nun e dii xemene nun e dii temene nun e muxune birin, bayo e tan bata yi rasarajan Alaa wanla ra. ¹⁹ Haruna yixetene, saraxaralina ndee yi doxi banxidene ra saraxarali taane rabilinne yi. Muxuna ndee yi sugandixi taane birin yi alogo e xa donseene xali e xa e nun Lewi bomsonna xemene birin naxanye xinle yi sebexi e bomsen kedin kui.

²⁰ Xesekiya na nan liga Yuda taane birin yi, a fe fajin liga tinxinna nun lannayani Alatala yee ra yi, a Ala. ²¹ A wali wuyaxi ke nen Ala Batu Banxina fe yi, a yi Alaa sariyan nun a yamarin suxu a fajin na. A yi Ala fen a bopen ma feu, a yi sabati.

32

Asiriya Mangan yi a konko e ma

¹ Xesekiya lannaya wanle dangu xanbini, Asiriya mangan Senakeribi yi so Yuda yi, a yi taa makantanxine yenge, a yi a ragidi a xa e findi a gbeen na. ² Manga Xesekiya to a to Senakeribi bata fa Yerusalen yengedeni, ³ Xesekiya nun a kuntigine nun sofane yi lan a ma a e xa taa xanbi ra ticine birin dutun. ⁴ Yamaan yi e malan, e yi ticine birin

* 31:15: Saraxaraline taane fe sebexi Yosuwe 21.1-45 kui.

dutun taa xanbin na, e nun ige dangudena nde bōxōn bun ma. E yi a fala, e naxa, “Asiriya kaane nama ige yo li be.” ⁵ Xesekiya yi a wēkilē, a yi taan yinna yire kalaxine ti, a mōn yi sangansone ti yinna xuntagi, a mōn yi yin gbete ti a fari ma. A yi Milo gbingbinna rafala Dawudaa Taani. A yi yengē so wuyaxi nun yē masansan wure lefa wuyaxi sōtō a ganla xa. ⁶ A yi sofa kuntigine dōxō yamaan xun na. A muxune birin malan taan yama malandeni taan so dēen na. A yi a fala e xa, a naxa, ⁷ “E wēkilē, ε senbe so! E nama kuisan, ε nama gaxu Asiriya kaane mangan yēē ra e nun yamaan naxan a fōxō ra amasōtō senben naxan en tan na, na gbo a gbeen xa. ⁸ Adamadi senben nan a tan na, anu Alatala nan en tan fōxō ra, en ma Ala, naxan en malima en ma yengene yi.” Yamaan yi Yuda mangan Xesekiya a falane suxu. ⁹ Na danguxina, Asiriya mangan Senakeribi nun a ganla birin yi siga Lakisi taan xili ma. Na waxatini, Senakeribi yi sofa kuntigina ndee rasiga Yerusalen yi. A yi xeraan nasiga Yuda mangan Xesekiya ma, e nun Yuda kaane birin Yerusalen yi, a naxa, ¹⁰ “Asiriya mangan Senakeribi ito nan falaxi, a naxa, ‘E yigi saxi nanse yi, naxan a ligaxi ε mōn dōxi Yerusalen yi yengen tagi? ¹¹ Xesekiya xa mi ε radinma ba alogo kamen nun ige xōnla xa ε faxa, a nēma a fale, a naxa, “Alatala, en ma Ala en natangē Asiriya mangan ma ba?” ¹² Xesekiya nan i ya Alaa saraxa gandene nun a kidene kalaxi, a yi a fala Yuda kaane nun Yerusalen kaane xa, a naxa, “E xinbi sinma saraxa ganden keden peen nan yetagi, ε yi saraxane gan mēnni.” ¹³ E mi a kolon ba, nxu naxan liga muxune nun yamanan bonne ra, n tan nun n benbane? Na siyane alane nō nēn e yamanan muxune xunbe ba? ¹⁴ Awa, n benbane yamanan naxanye kala, yamanan mundun ma ala a rakisi? Nayi, ε Ala nōe ε rakise ba? ¹⁵ Na ma, Manga Xesekiya nama ε mayenden, a yi ε radin na kiini. E nama ε yigi sa a yi, bayo siya yo ala hanma yamana yo ala mi nōxi a yamaan natangē n benbane ma. Nayi, ε alane fan mi nōe ε be n fan yii mume!’ ”

Senakeribi yi Ala rayelefu

Mangane Firinden 19.8-13 nun Esayi 37.8-13

¹⁶ Na xanbi ra, Asiriya mangan mōn yi fala naxin ti Marigina Alatala ma, e nun a walikeen Xesekiya. ¹⁷ Asiriya mangan yeteen bata yi Alatala, Isirayilaa Ala konbi kediri sebe nun, a naxa, “Siyaa bonne alane mi nōxi e yamanan muxune ratangē n ma kii naxan yi, Xesekiyaa Ala fan mi nōe a yamaan natangē n ma na kii nin.” ¹⁸ A yi falan ti a xuini texin na Heburu xuini, alogo Yerusalen yamaan naxan yi yinna xuntagi, a xa gaxun naso ne yi, a yi nō taan finde a gbeen na. ¹⁹ E lu falan tiye Yerusalen Ala ma alo e yi falan tima siya gbete ala rafalaxine nan ma bōxō xōnna fari.

Ala yi Asiriya mangan nō

Mangane Firinden 19.35-37 nun Esayi 37.36-38

²⁰ Nayi, Manga Xesekiya nun Nabi Esayi, Amōsi a dii xemen yi e xuiin namini fōlō Ala ma lan feni ito ma. ²¹ Na ma, Alatala yi malekana nde xe naxan sa Asiriya mangana sofa kendene birin naxōri a gali dōxōdeni, e nun mangane nun kuntigi gbeene. Nayi, mangan yagixin yi xete a yamanani. A sa so a gbee ala batu banxini, a dii xemene yi sa a faxa mēnni. ²² Alatala Manga Xesekiya nun Yerusalen kaane rakisi na kii nin Asiriya manga Senakeribi senben ma, a mōn yi e ratanga e rabilinna siyane birin ma. ²³ Muxu wuyaxi yi fa saraxane ra Alatala xōn Yerusalen yi, e nun kise fajine Yuda mangan Xesekiya xa. Xabu na lōxōni, siyane birin yi a binya.

Xesekiyaa mangayaan xunsona

²⁴ Na waxatini, saya furen yi Xesekiya suxu. A yi Alatala maxandi, Ala yi a yabi, a yi kabanako feen liga alogo a xa a kolon a kendeyaan sōtōma nēn. ²⁵ Koni Xesekiya mi findi wali fajni kolon na, a yi waso ayi a bōjneni. Ala yi xōlō a ma, e nun Yuda nun Yerusalen. ²⁶ Nayi, Manga Xesekiya nun Yerusalen kaane birin yi e xun xete Alatala ma. Na ma, Alatalaa xōlōn mi fa e li Xesekiyaa siimayani.

²⁷ Manga Xesekiya yi nafunla nun binye gbeen sōtō. A yi gbete fixen nun xemaa nun bōxō bun nafunle nun latikōnōnne nun yē masansan wure lefane nun se fajine birin namaradene rafala. ²⁸ A yi murutun nun manpaan nun ture ramaradene rafala, e nun

xuruseen sifan birin namaradene. ²⁹ A yi taana ndee ti, Ala yi xuruse wuyaxi fi a ma e nun nafulu gbegbe. ³⁰ Manga Xesekiya nan Gihon tigi ige kiraan masara, a yi a xun ti Dawudaa Taan sogegododen binni. Xesekiya nɔ sɔtɔ nɛn a feene birin ma. ³¹ Koni, lɔxɔna nde Babilɔn mangane to xerane rasiga a ma xibaru fendeni lan kabanako feen ma naxan danguxi a yamanani, Ala yi a lu a yete yii a mato xinla ma alogo a xa a bɔɲe yi feene birin kolon.

³² Manga Xesekiya kewali dɔnxene, a tinxinyaan naxan liga, ne seɓexi Amɔsi a dii xemɛn Nabi Esayi a kedindin kui lan a fe toxine ma alo xiyena, naxan seɓexi Yuda mangane nun Isirayila mangane kedine kui. ³³ Manga Xesekiya yi faxesa. Dawuda yixetene gaburun denaxan yitɔnxi muxu gbeene xa, e yi sa a maluxun mɛnni. Yuda kaane nun Yerusalɛn kaane birin yi fa a saya xɔntɔndeni. A dii xemɛn Manase yi findi mangan na a ɲɔxɔni.

33

Manase, Yuda Mangana Mangane Firinden 21.1-18

¹ Manase findi mangan na a ɲee fu nun firinna nan ma, a yi ɲee tonge suulun e nun suulun ti mangayani Yerusalɛn yi. ² Naxan ɲaxu Alatala yete ra yi, Manase yi na liga. Alatala siyaan naxan kedi Isirayila yamaan yete ra, a yi so ne fe xɔsixine yi.

³ A fafe Xesekiya taan kiden naxanye kala, a tan mɔn yi ne rafala. A yi saraxa ganden nafala Baali xa, a mɔn yi Asera kide gbɛndonne bitin, a yi a xinbi sin sarene birin xa, a yi e batu. ⁴ A yi suxure kidene ti Alatala Batu Banxini, Alatala bata a fala denaxan ma, a naxa, “N xinla luma nɛn Yerusalɛn yi habadan.” ⁵ A yi sarene kidene ti Alatala Batu Banxin yin firinne kui. ⁶ A yi a diine ba saraxa gan daxin na Hinɔn lanbanni suxurene xa. A yi so yiimato feene nun woyimɛyaan nun kɔera feene yi. A yi muxune maxɔdin naxanye falan tima barinne ra. A yi fe xɔsixi gbegbe liga Alatala yete ra yi, a yi a raxɔlɔ. ⁷ A yi sa a suxure rafalaxi sawurana nde dɔxɔ Ala Batu Banxini. Anu, Ala a fala nɛn Dawuda xa e nun a dii xemɛn Sulemani, a naxa, “N xinla luma n batu banxini ito nin habadan e nun Yerusalɛn, n denaxan sugandixi Isirayila bɔnsɔnne birin yete. ⁸ Xa Isirayila kaane n ma yamarine birin suxu, n naxan soxi e benbane yii fata Musa ra, n mi tinɲe mume e yi kedi yamanani ito yi.” ⁹ Koni, Manase yi a liga Yuda kaane nun Yerusalɛn kaane yi yulubin tongo. E yi fe xɔsixine liga dangu siyane ra Alatala naxanye halagi Isirayila bun. ¹⁰ Alatala yi falan ti Manase nun a yamaan xa, koni e mi e tuli mati a ra.

¹¹ Nayi, Alatala yi Asiriya yamanan mangana gali kuntigine rafa e xili ma, e yi Manase suxu, e karafen bira a ma, e yi a xidi sula yɔlɔnxɔnna ra, e siga a ra Babilɔn yi. ¹² A tɔrɔni, a yi Alatala maxandi, a Ala, a yi a yete magodo a benbane Ala xa. ¹³ A yi a mafan, Alatala yi a maxandi xuiin nasuxu. A yi a maxandin yabi, a mɔn yi xete a ra Yerusalɛn yi a mangayani. Nayi, Manase yi a kolon a Alatala nan Ala ra.

¹⁴ Na danguxina, Manga Manase mɔn yi Dawudaa Taan nabilin yinna yirena nde ti, a yi a mate ayi, keli Gihon tigin ma lanbanni, siga sogegododen binni han taan so deen naxan xili Yetɛ Dena, a yi Ofeli geyaan nabilin. A mɔn yi sofa kuntigine dɔxɔ Yuda taa makantanxine birin yi.

¹⁵ A yi xɔɲe suxurene nun sawurane ba Alatala Batu Banxini, a yi ne birin kala. A bata yi suxure saraxa ganden naxanye rafala geyaan fari, Alatala Batu Banxin yi denaxan yi e nun Yerusalɛn yi, a yi ne birin kala. A yi e woli taan fari ma. ¹⁶ A mɔn yi saraxa ganden nafala Alatala xa, a yi bɔɲe xunbeli saraxane nun barika bira saraxane ba. A yi a fala Yuda kaane xa a e xa bira Alatala fɔxɔ ra, Isirayilaa Ala. ¹⁷ Yamaan mɔn yi saraxane bama taan kidene yi, koni e yi e bama Alatala nan tun xa, e Ala.

¹⁸ Manase kewali dɔnxene, a Ala maxandina, e nun nabiin naxanye yi falan tima a xa Alatala Isirayilaa Ala xinli, ne birin seɓexi Isirayila mangane kedine kui. ¹⁹ A Ala maxandina, e nun Ala a yabi kii naxan yi, a tinxintareyaan nun a yulubina, taan kidene a naxanye ti, e nun a Asera kide gbɛndonna naxanye bitin, e nun a suxure sawuran naxanye

ti benun a xa a yete magodo, ne birin sebexi Hosayi a taruxu kedine kui. ²⁰ Manase yi faxa, e yi a maluxun a konni. A dii xemena Amøn yi findi mangan na a jaxoni.

Amøn, Yuda Mangana

Mangane Firinden 21.19-26

²¹ Amøn findi mangan na a jee mæxonen nun firinden nan ma, a yi jee firin ti mangayani Yerusalen yi. ²² Naxan jaxu Alatala yee ra yi, a yi na liga alo a fafe Manase a liga kii naxan yi. Amøn yi saraxane bama suxurene birin xa, a fafe naxanye rafala, a yi ne batu. ²³ Koni, a mi a yete magodo Alatala xa alo a fafe Manase a liga kii naxan yi, bayo Amøn findi nen yulubi kan gbeen na. ²⁴ A walikene yi yanfan so a ma, e sa a faxa a banxini. ²⁵ Koni naxanye birin yanfan so Manga Amøn ma, yamanan muxune yi ne birin faxa, yamanan muxune yi a dii xemena Yosiya daxo a jaxoni mangayani.

34

Yosiya, Yuda Mangana

Mangane Firinden 22.1-2

¹ Yosiya findi mangan na a jee solomasexeden nan ma, a yi jee tonge saxan e nun keden ti mangayani Yerusalen yi. ² Naxan fan Alatala yee ra yi, a yi na liga, a yi a benba Dawuda sonna tongo. A lu tinxinyaan kiraan xon.

³ A mangayaan jee solomasexedeni, hali a mon to yi xurun, a lu nen a benba Dawudaa Ala batu. A jee fu nun firinna, a yi taan kidene kala folo Yuda nun Yerusalen yi, e nun Asera kide gbondonne nun wure raxulunxi sawurane. ⁴ A yi Baali saraxa gandene kala. Wusulan ganden naxanye yi tixi e fari, a yi ne fan kala, a yi Asera kide gbondonne raxori, e nun suxure sawurane. A ne birin findi dungi dungi ra, a ne raxuya ayi muxune gaburune fari naxanye saraxane ba e xa. ⁵ A yi kide ki muxune xonne gan e suxure saraxa ganden fari. A Yuda nun Yerusalen rasarjan na kii nin. ⁶ A mon yi siga Manase yamanan e nun Efirami bõnsõnna nun Simeyon bõnsõnna nun Nafatali bõnsõnna e nun bõxon naxanye yi e rabilinxi. ⁷ A yi suxure saraxa gandene nun Asera kide gbondonne kala menne yi, a yi suxurene findi burunburunna ra, a yi wusulan gandene birin kala Isirayila yi. Na xanbi ra, a mon yi xete Yerusalen yi.

Saraxaraline yi sariya kedin to

Mangane Firinden 22.3-10

⁸ Yosiya mangayaan jee fu nun solomasexedeni, a yi muxuni itoe rasiga yamanan nun Ala Batu Banxin nasarijandeni: Asaliyaa dii xemena Safan nun taa mangan Maaseya nun Yehowaxasi a dii xemena Yowa, mangana yenla, e xa sa Alatala Batu Banxini ton, mangana Ala. ⁹ E sa saraxarali kuntigin Xiliki li a konni. Yamaan fa gbetin naxan na Ala Batu Banxini e nun Lewine kantan tiine gbetin naxan malan Efirami nun Manase nun Isirayila yamaan muxu donxen naxanye luxi e nii ra, e nun Yuda nun Bunyamin bõsõnne, e yi ne so a yii. E yi xete Yerusalen yi. ¹⁰ Naxanye yi findixi Alatala Batu Banxini ton feen yee ratine ra, a na gbetin so ne yii. Ne yi a so walikene yii e saranna ra, naxanye yi walima Alatala Batu Banxini. ¹¹ Ne yi na gbetin so geme masonle nun kamuderene yii alogo e xa gemene nun xalanbene sara banxine xa Yuda mangane naxanye rabepin, e kala. ¹² Na walikene yi wanla ke tinxinni. Lewi bõsõnna muxune Yaxati nun Abadi Kehati xabilani, ne yi e xun na e nun Merari nun Sakari Mesulan xabilani. Na Lewine birin yi fatan maxaseen maxe. ¹³ E tan nan yi goron maxanle xunna e nun walikene xunmatone a ra walidene birin yi. Sebeli tiin nan yi Lewi muxuna ndee ra e nun taruxu sebene nun kantan tiine.

¹⁴ Yamaan fa gbetin naxan na Alatala Batu Banxini, e yi na tongoma waxatin naxan yi, saraxaraliin Xiliki yi Alatalaa sariya kedin to a naxan so Musa yii. ¹⁵ Nayi, Xiliki yi a fala sebeli tiin Safan xa, a naxa, "N bata sariya kedin to Alatala Batu Banxini." Xiliki yi sariya kedin so Safan yii. ¹⁶ Safan yi siga a ra Manga Yosiya konni, Safan yi a fala a xa, a naxa, "I nxu ti wanla naxan na, nxu bata na birin ke. ¹⁷ Gbetin naxan yi Alatala Batu

Banxini, e bata na tongo e yi a so wali kuntigine yii.”¹⁸ Sebeli tiin Safan yi sa ne birin ye ba mangan xa, a naxa, “Saraxaraliin Xiliki sariya kedindin so nen n yii.” Na xanbi ra, Safan yi a xaran mangan yetagi.¹⁹ Mangan to sariya falane me na kedindin kui, a yi a domani bo a ma.²⁰ Mangan yi yamarin so Xiliki yii e nun Safan ma dii xemena Axikan nun Mike a dii xemena Abadon nun sebeli tiin Safan nun mangana walikena Asaya, a naxa,²¹ “E sa Alatala maxodin n xa, e nun muxun naxanye luxi Yuda nun Isirayila yi lan kedi toxini ito a fe ma, bayo Alatalaa xolon gbo en xili ma, amasoto en benbane mi Alatalaa falan suxu mumu alo a sebexi kii naxan yi kedindin ito kui.”²² Xiliki nun mangana muxu sugandixine yi siga nabi jaxanla Xuluda fema. Xasara naxan yi dugine kantanna, na mamandenna Salun ma jaxanla, Tokehati a dii xemena. Na jaxanla yi doxi Yerusalen Taa Neneni. E yi e lanma xuiin fala a xa.²³ A yi a fala e xa, a naxa, “Alatala, Isirayilaa Ala ito nan falaxi, a naxa: E sa a fala e xe muxun xa,²⁴ e naxa, ‘Alatala ito nan falaxi, a naxa: N taron nafama nen yireni ito nun a muxune xili ma, alo danga feene sebexi kii naxan yi kedindin ito kui naxan xaranxi Yuda mangan yetagi.²⁵ Bayo, e bata e xun xanbi so n yi, e yi saraxane nun wusulanne gan suxurene xa alogo e xa n naxolo e kewanle xon. Nayi, n ma xolon gbo taani ito xili ma, a mi janne mumu!’²⁶ E mon xa a fala Yuda mangan xa, naxan e xexi Alatala maxodindeni, Isirayilaa Ala, a Alatala ito nan falaxi lan falane ma e naxanye mexi, a naxa,²⁷ ‘Bayo i bata gaxu, i yi i yete magodo Ala xa, i to falani itoe me naxanye ti yireni ito nun a muxune xili ma, i yi xete n ma, bayo i bata i ya dugine yibo i ma, i yi wuga n yetagi, n bata a me. Alatalaa falan ni i ra.²⁸ N ni i rasuxuma nen i benbane fema, i rasenema nen bone xunbenli i gaburun na, bayo i tan mi na tarone toma n naxanye rafama yamanani ito nun a muxune xili ma waxati famatone yi.’” E yi sa na yabin nali mangan ma.

Ala batu ki fajina Yosiya xon

Mangane Firinden 23.1-3

²⁹ Manga Yosiya yi Yuda nun Yerusalen fonne birin malan.³⁰ Na xanbi ra, mangan yi siga Alatala Batu Banxini, Yuda kaane nun Yerusalen kaane nun saraxaraline nun Lewi bomsonna muxune nun yamaan birin biraxi a foxo ra, muxudin nun muxu gbeena. Alaa layirin kedindin naxan to Alatala Batu Banxini, a yi na kui feen xaran birin tuli matixin na.³¹ Mangan yi ti a tideni Alatala yetagi, a yi layirin tongo Alatala xa, a xa a yamarine nun a sariyane nun a tonne suxu a bone nun a niin birin yi, alo a sebexi layiri kedindin kui kii naxan yi.³² A yi Bunyamin bomsonna muxune nun Yerusalen kaane birin naso na layirin bun. Yerusalen kaane yi na layirin suxu alo Ala a yamarixi kii naxan yi, e benbane Ala.³³ Yosiya yi danna sa fe jaxine birin na naxanye sa kelixi yamana gbetene yi, naxanye yi findixi Isirayila kaane gbeene ra. A yi muxune birin karahan Isirayila yi a e xa Alatala batu, e Ala. A lu nen Alatala, e benbane Ala foxo ra a dunu ya yi gidin birin yi.

35

Yosiya yi sanla raba

Mangane Firinden 23.21-23

¹ Yosiya yi Halagi Tiin Dangu Loxon Sanla* raba Alatala xa Yerusalen yi jeen kike singen xi fu nun naaninde loxoni, e yi Halagi Tiin Dangu Loxon Sanla saraxa subene koe raxaba.² Yosiya mon yi saraxaraline ti e wanla ra, a yi e sobe so Alatala Batu Banxin wanla dexunni.³ A yi a fala Lewi bomsonna muxune xa, naxanye yi Isirayila birin naxaranma, naxanye yi rasarjanxi Alatalaa wanla dexunni, a naxa, “E sa Layiri Kankiraan doxo Alatala Batu Banxini Isirayila Manga Dawudaa dii xemen Sulemani naxan tixi. E mi fa a maxalima e tungunne ma iki. Nayi, e wali Alatala e Ala xa e nun Isirayila, a yamana.

* 35:1: Halagi Tiin Dangu Loxon Sanla: Musaa waxatini, Ala fitina feen nafa nen Firawona yamaan ma, malekan yi fa e dii singene birin faha koe kedenna ra. Koni, Isirayila kaane yi saraxa wanla xuya e banxine de wudine ma, saya malekan yi dangu e xun ma. Na feen sanla ni ito ra. A mato Xoroyaan 12.1-13 kui.

⁴ Ɛ yi Ɛ yitaxun denbaya yeen nun wali xunde yeen ma, alo Isirayila manga Dawuda a sebexi kii naxan yi, e nun a dii xemen Sulemani. ⁵ Ɛ birin xa sa ti yire sarijanxini, Ɛ yebe yamaan bõnsõnne yeen ma. ⁶ Ɛ Halagi Tiin Dangu Lõxõn Sanla saraxa yexee diine faxa Ɛ ngaxakedenne xa, Ɛ yi a liga alo Alatala a fala kii naxan yi fata Musa ra.”

⁷ Yosiya yi jinge wuli saxan ba yamaan birin xa e nun xuruse xunxuri wuli tonge saxan Halagi Tiin Dangu Lõxõn Sanla saraxan na. Na birin ba mangana xuruseene nan na. ⁸ A kuntigine fan jeningen ma, ne fan yi xurusena nde ba yamaan nun saraxaraline nun Lewi bõnsõnna muxune xa. Ala Batu Banxin kuntigine Xiliki nun Sakari nun Yexiyeli, ne yi xuruse wuli firin keme sennin ba Halagi Tiin Dangu Lõxõn Sanla fe ra e nun jinge keme saxan. ⁹ Konani nun Semaya nun Nataneli nun a ngaxakedenne nun Hasabi nun Yeyiyeli nun Yosabadi, ne yi xuruse wuli suulun e nun jinge keme suulun so Lewine yii Halagi Tiin Dangu Lõxõn Sanla fe ra.

¹⁰ Sanla feene raba i kiini: saraxaraline nun Lewine yi lu tixi wali xunde yeen ma, alo mangana a yamari kii naxan yi. ¹¹ E Halagi Tiin Dangu Lõxõn Sanla saraxa xuruseene koe raxabe, saraxaraline yi lu marasarijanna tiye xuruseene wunla ra Lewine yi naxan soma e yii, Lewine nan yi na saraxa subene budoma. ¹² E yi saraxa gan daxine ba a ra, e naxanye soma muxune yii alogo e xa e yita Alatala ra, alo a sebexi Musaa kedine kui kii naxan yi, e jingene fan liga na kii nin. ¹³ E yi Halagi Tiin Dangu Lõxõn Sanla saraxa subene sa tæni, alo e darixi a ra kii naxan yi. Marasarijan saraxa se gbetene, e yi ne jin tundene nun goronne kui, e yi e taxun yamaan na mafuren. ¹⁴ Na danguxina, e yi e nun saraxaraline gbeen nafala, bayo saraxaraline, Haruna yixetene lu nen wale han kœen na, e yi saraxa gan daxine ba e nun saraxa sube turene. Na nan a liga Lewine yi e donseen nafala e nun Haruna yixetene xa, saraxaraline. ¹⁵ Asafi yixeten naxanye yi betin bama, ne yi e wanle kema nen alo Dawuda a yamari kii naxan yi, e nun Asafi nun Heman nun mangana fetoon Yedutun. Kantan muxune birin yi e wanla de. E mi keli e wali xundene yi mum, bayo e ngaxakedenne Lewi bõnsõnna muxune yi donseen nafalama e xa. ¹⁶ Na lõxõni, wanle birin liga na kii nin alogo Halagi Tiin Dangu Lõxõn Sanla xa raba Alatala xa, e yi saraxa gan daxine ba Alatala xa saraxa gandeni, alo Yosiya a yamarixi kii naxan yi. ¹⁷ Isirayila kaan naxanye yi na yi, ne yi Halagi Tiin Dangu Lõxõn Sanla raba na waxatini. E mon yi Buru Tetaren Sanla† raba xi solofere bun ma. ¹⁸ Sa fõlo Nabi Samuyeli waxatin ma, Halagi Tiin Dangu Lõxõn Sali yo munma yi raba singen naxan yi luxi alo na. Yosiya nun saraxaraline nun Lewine nun Yuda kaane nun Isirayila kaan naxanye yi Yerusalen yi, ne birin yi Halagi Tiin Dangu Lõxõn Sanla raba. Isirayila manga yo munma yi na sifan naba singen. ¹⁹ Na Halagi Tiin Dangu Lõxõn Sanla raba Yosiyaa mangayaan jee fu nun solomasexen nan ma.

*Yosiyaa mangayaan najanna
Mangane Firinden 23.24-30*

²⁰ Na birin dangu xanbini, Yosiya yelin xanbini Ala Batu Banxini tõnje, Misiran mangan Neko yi siga Karakemisi taan yengedeni Efirati baan dexõn. Yosiya yi mini a ralandeni. ²¹ Neko yi xerane rasiga Yuda mangan ma, a naxa, “Nanse en tagi? N mi sigama i tan xan yengedeyi de, n sigan yama gbete nan yengedeyi. Koni, Ala naxa a n xa siga mafuren. I nama Ala yenge de naxan n malima alogo a nama i halagi.” ²² Koni, Yosiya mi xete a fõxo ra, a yi a maxidi alo muxu gbete alogo a xa siga a yengedeni. A mi a tuli mati Neko a falan na, naxan yi kelixi Ala ma. A fa a yengedeni Megido fixe yireni. ²³ Xalimakuli wonle yi a sõxõn, a yi a fala a walikene xa, a naxa, “Ɛ n xali, amasoto n maxõloxi jaxi ra.” ²⁴ A walikene yi a ragodo a yenge so wontoron kui, e a rate a wontoron firinden kui, e siga a ra Yerusalen yi. A yi faxa, e yi a maluxun a benbane gaburun na. Yuda kaane nun Yerusalen kaane birin yi sunu Yosiya faxa feen na. ²⁵ Nabi Yere mi yi Yosiya saya feen

† 35:17: Buru Tetaren Sanla: Yahudiyane yi burun donma leben mi yi saxi naxan yi xii solofere sanli ito bun. E sarijan kiina nde nan yi a ra. A mato Xorõyaan 12.15 kui.

sunu betini tɔn. Han to, naxanle nun xemene birin Yosiya saya feen sunu betin bama, bayo a bata findi namun feen na Isirayila yamanani. Na betine sebexi Sunu kedine kui.

²⁶ Manga Yosiya kewali dɔnxene, a tinxinyana, fata Alatalaa sariya kedin na, ²⁷ keli a fe taruxun fɔlɔn ma han a rajanna, ne sebexi Yuda mangane nun Isirayila mangane kedine kui.

36

Yehowaxasi, Yuda Mangana

Mangane Firinden 23.30-24.17

¹ Yamanan muxune yi Yosiya dii xemen Yehowaxasi dɔxɔ mangan na Yerusalen yi a fafe nɔxɔni. ² Yehowaxasi findi mangan na a jɛɛ mɔxɔɔɛn nun saxanden nan ma, a yi kike saxan ti mangayani Yerusalen yi. ³ Misiran mangan Neko yi fa a ba mangayani Yerusalen yi, a yetɛɛn yi mudu fiin sa yamanan ma, gbeti fixɛn kilo wuli saxan e nun xemaan kilo tonge saxan. ⁴ Misiran mangan yi Yehowaxasi ngaxakedenna Eliyakimi dɔxɔ mangayani Yuda xun na Yerusalen yi, a yi a xinla masara Yehoyakimi. Neko yi Yehowaxasi tongo, a siga a ra Misiran yamanani.

Yehoyakimi, Yuda mangana

Mangane Firinden 23.36-24.7

⁵ Yehoyakimi findi mangan na a jɛɛ mɔxɔɔɛn nun saxanden nan ma, a yi jɛɛ fu nun keden ti mangayani Yerusalen yi. A yi fe naxin liga Alatala, a Ala yɛɛ ra yi. ⁶ Babilɔn mangan Nebukadanesari yi sa a yenge, a yi a xidi yɔlɔnxɔnna ra, a siga a ra Babilɔn yamanani. ⁷ Nebukadanesari yi Alatala Batu Banxini seene birin tongo, a sa e sa a manga banxini Babilɔn yi. ⁸ Yehoyakimi kewali dɔnxene mangayani, a fe xɔsixin naxanye raba e nun feen naxan liga a ra, ne birin sebexi Isirayila mangane nun Yuda mangane kedine kui. A dii xemen Yoyakin yi ti mangayani a nɔxɔni.

Yoyakin, Yuda Mangana

Mangane Firinden 24.8-17

⁹ Yoyakin findi mangan na a jɛɛ solomasɛxɛden nan ma, a yi kike saxan xi solomasɛxe ti mangayani Yerusalen yi. Naxan naxu Alatala yɛɛ ra yi, a yi na liga.

¹⁰ Jɛɛ nenɛn fɔlɔn na, Manga Nebukadanesari yi siga a ra Babilɔn yi e nun Alatala Batu Banxin kui seene. A yi a ngaxakedenna Sedeki dɔxɔ mangayani Yuda nun Yerusalen xun na.

Sedeki, Yuda Mangana

Mangane Firinden 24.18-20

¹¹ Sedeki findi mangan na a jɛɛ mɔxɔɔɛn nun kedenden nan ma, a yi jɛɛ fu nun keden ti mangayani Yerusalen yi. ¹² Naxan naxu Alatala yɛɛ ra yi, a Ala, a yi na liga. A mi a yete magodo Nabi Yemi xa, naxan yi falan tima Alatala xinli.

Konyiyana Babilɔn yamanani

Mangane Firinden 25.1-21

¹³ Manga Nebukadanesari Sedeki rakɔlɔ nen Ala yi. Koni hali na, a murute nen Manga Nebukadanesari yetɛɛn xili ma. Sedeki yi a tuli maxɔdɔxɔ, a yi a bɔɔɛni xɔdɔxɔ benun a xa fa Alatala ma, Isirayilaa Ala. ¹⁴ Saraxarali kuntigine nun yamaan birin yi so fe xɔsixi rabani, alo siyaan bonne a raba kii naxan yi. E yi Alatala Batu Banxin naxɔsi, a naxan nasarijan Yerusalen yi.

¹⁵ Alatala, e benbane Ala bata yi nabi wuyaxi rasiga e ma dɔxɔ wuyaxi alogo e xa sa a fe fala e xa. ¹⁶ Koni fɔ e to Alaa xɛrane magele, e mi tin a falan suxe, e yi nabine magele han Alatala yi xɔlɔ a yamaan ma, xɔlɔn naxan mi yi janje.

¹⁷ Nayi, Ala yi Babilɔn mangan nadin e ma, a yi e banxulanne faha silanfanna ra yire sarijanxini. Banxulanna nun sungutunna nun xeme fonna nun naxalan fonna hali naxanye bata yi fuga, Ala ne birin so nen Nebukadanesari yii. ¹⁸ Nebukadanesari yi Ala Batu Banxin seene birin tongo, a xurin nun a xungbena. Alatala Batu Banxin nafunle

nun mangana nafunle nun a kuntigine nafunle, a siga ne ra Babilon yi. ¹⁹ E yi tɛɛn so Ala Batu Banxin na, e yi Yerusalen taan yinna rabira. E tɛɛn so banxi fajine birin na, e yi se fajine birin kala. ²⁰ Naxanye lu e nii ra, Nebukadanesari yi siga ne birin na Babilon yi, e findi a konyine ra e nun e diine han Perise yamanan senben sɔtɔ waxatin naxan yi. ²¹ Alatalaa falan kamali na kii nin, a naxan fala Yeremi xa, a naxa, “Yamanan luma nen matabuni, a lu rabejinxi jɛɛ tonge solofere. Na findima waxatin jɔxɔn nan na a yi lan nun a xa matabun sɔtɔ fata sariyan na naxan mi suxu.”*

Ala Batu Banxin mɔn yi ti

Esirasi 1.1-3

²² Perise mangan Kirusi a mangayaan jɛɛ singeni, Alatala yi Kirusi xaxinla rabi alogo Alatalaa falan xa kamali a naxan fala Yeremi xɔn. Perise mangan yi falan nali, a yi a seɓe a yamanan yiren birin ma, a naxa,

²³ “Perise mangan Kirusi naxa iki,

‘Alatala, Ala Naxan Kore,

na bata yamananane birin so n yii dunuɗa yi,

a bata n yamari

a n xa a batu banxin ti Yerusalen yi Yuda yi.

A yamaan muxun naxanye ra ε ye,

Alatala, e Ala xa lu ne xɔn,

ne xa siga.’”

* 36:21: Yeremi 25.11 nun Saraxaraline 26.34-35

Esirasi Esirasi a Fe Taruxuna

Kitabun yireni ito nun Neyemi nun Taruxune kitabun yirene birin waxati kedenna nan ma fe falama. E birin sebexi xaxili kedenna nun wali kedenna nin. Esirasi Kitabun yirena feene ligaxi Taruxune Firindena feene xanbi ra. Esirasi a taruxun folon waxatin naxan yi, Ala Batu Banxin nun Yerusalen taan bata yi kala yengeni nun. Yamaan foxo kedenna bata yi suxu yengeni nun, e xali konyiyani Babilon taani.

Perisene to senben soto, e Manga Kirusi yamarin fi nen Yahudiyane ma, a e mon xa sa Ala Batu Banxin ti Yerusalen taani (Esirasi 1). A lixi, na yamarin bata Nabi Yere mi a nabiya falana ndee rakamali. Na feen sebexi Yere mi 25.1-14 kui. A feen mon sebexi Daniyeli 9.2 kui. Daniyeli mon Yesu fa waxatina fe falaxi nen nabiya falani. A waxati saxin foloxi Manga Kirusi a yamarini ito waxatin nan ma. Na feen sebexi Daniyeli 9.25 kui. Fata mangana yamarini ito ra, Isirayila kaa wuyaxi yi xete Yerusalen yi naxanye bata yi suxu yengeni (Esirasi 2). E wali singen Yerusalen yi, e yi saraxa ganden nafala, e yi Ala Batu feene folo menni (Esirasi 3). E yi e yitonma Ala Batu Banxin yeteen ti feen na waxatin naxan yi, yaxune yi e matandi folo, e kedine rasiga Perise mangane ma. A rajanna, Perise mangane mon yi na yamari kedenna fi, yamaan yi banxin ti. (Keli Esirasi 4 ma han 6)

A yire firindena a yebama Saraxaralina Esirasi Yahudiyane dina feene yiton kii naxan yi Yerusalen yi alogo e mon xa Ala Batu a kiini (Keli Esirasi 7 ma han 10).

Kirusi yi Isirayila kaane mali Taruxune Firinden 36.22-23

¹ Perise yamanan manga Kirusi a mangayaan jee singeni, Alatala yi Kirusi xaxinla rabi alogo Alatalaa falan xa kamali a naxan fala Yere mi xa. Perise mangan yi falani ito rali, a yi a sebe a yamanan yiren birin ma, a naxa, ² “Perise manga Kirusi naxa iki, ‘Alatala, Ala Naxan Kore, na bata yamanan birin so n yii dunu ya yi, a bata n yamari a n xa a batu banxin ti Yerusalen taani Yuda yi. ³ A yamaan muxun naxanye ra e ye, e Ala xa lu ne xon, ne xa xete Yerusalen taani Yuda yi, e sa Alatala Batu Banxin ti na, Isirayilaa Ala. Ala nan a ra naxan Yerusalen yi. ⁴ Isirayila yamaan muxu donxen naxanye luxi e nii ra, ne nema dxi dede yi, men kaane xa e mali e yi seene fi e ma, gbeti fixen nun xemaan nun se gbeteye nun xuruseene, e yi jenige ma saraxane fi Ala Batu Banxina fe yi naxan Yerusalen yi.’”

⁵ Nayi, Yuda nun Bunyamin denbaya xunne nun saraxaraline nun Lewi bansonna muxune, e nun Ala xaxinla fi naxanye birin ma, ne yi e yiton, e xa siga Alatala Batu Banxin tideni Yerusalen yi. ⁶ Naxanye birin yi e rabilinni, ne birin yi fa mali seene ra, gbeti fixen nun xemaan nun se gbeteye nun xuruseene nun se fajine, e nun jenige ma saraxane. ⁷ Nebukadanesari seen naxanye tongo Alatala Batu Banxini Yerusalen yi, a sa ne sa a gbee ala batu banxini, Manga Kirusi yeteen yi ne raxete. ⁸ Perise yamanan manga Kirusi a yamarin bun, gbeti ramaran Mitiredati yi ne ramini. Mitiredati yi Ala Batu Banxin seene yate Sesebasari xa, Yuda mangana dii xemena, a yi e birin tenge. ⁹ E yaten nan ito ra: goronna xema daxin tonge saxan e nun goronna gbeti fixe daxin wuli keden e nun file maxonen nun solomanaanin e nun ¹⁰ igelengenna xema daxin tonge saxan e nun a gbeti fixe daxin keme naanin e nun fu, e nun se gbeteye, ne fan wuli keden. ¹¹ Se xema daxine nun a gbeti fixe daxine birin malanxina, wuli suulun keme naanin. Muxu suxine yi tema waxatin naxan yi, Sesebasari fan yi te e birin na na waxatini keli Babilon yi siga Yerusalen yi.

2

*Muxu suxin naxanye xete
Neyemi 7.6-72*

¹ Babilon mangan Nebukadanesari bata yi Yuda yamanan muxun naxanye suxu, a siga ne ra Babilon yi, e mon yi xete e taane yi Yerusalen nun Yuda yi, ne nan itoe ra ² naxanye xete e nun Sorobabeli: Yosuwe nun Neyemi nun Seraya nun Relaya nun Marodoke nun Bilisan nun Misipari nun Bigiwayi nun Rexun e nun Banaha.

Isirayila yamaan yatən nan itoe ra, xemene gbansan:

³ Parosi xabilana: Muxu wuli firin keme tonge solofere e nun firin,

⁴ Sefati xabilana: Muxu keme saxan tonge solofere e nun firin,

⁵ Ara xabilana: Muxu keme solofere tonge solofere e nun suulun,

⁶ Yosuwe nun Yowaba yixetene Paxata-Moyaba xabilani: Muxu wuli firin keme solomasexe fu nun firin,

⁷ Elan xabilana: Muxu wuli keden keme firin tonge suulun e nun naanin,

⁸ Satu xabilana: Muxu keme solomanaanin tonge naanin e nun suulun,

⁹ Sakayi xabilana: Muxu keme solofere tonge sennin,

¹⁰ Bani xabilana: Muxu keme sennin tonge naanin e nun firin,

¹¹ Bebayi xabilana: Muxu keme sennin maxajen nun saxan

¹² Asagada xabilana: Muxu wuli keden keme firin maxajen nun firin,

¹³ Adonikami xabilana: Muxu keme sennin tonge sennin e nun sennin,

¹⁴ Bigiwayi xabilana: Muxu wuli firin tonge suulun e nun sennin,

¹⁵ Adin xabilana: Muxu keme naanin tonge suulun e nun naanin,

¹⁶ Xesekiya yixetene Ateri xabilani: Muxu tonge solomanaanin e nun solomasexe,

¹⁷ Besayi xabilana: Muxu keme saxan maxajen nun saxan,

¹⁸ Yora xabilana: Muxu keme fu nun firin,

¹⁹ Xasun xabilana: Muxu keme firin maxajen nun saxan,

²⁰ Gibari xabilana: Muxu tonge solomanaanin e nun suulun,

²¹ Betelēmi taan muxune: Muxu keme maxajen nun saxan,

²² Netofa taan muxune: Muxu tonge suulun e nun sennin,

²³ Anatoti taan muxune: Muxu keme maxajen nun saxan,

²⁴ Asamaweti taan muxune: Muxu tonge naanin e nun firin,

²⁵ Kiriya-Yeyarin taan muxune nun Kefira kaane nun Beroti kaane: Muxu keme solofere tonge naanin e nun saxan,

²⁶ Rama nun Geba taane muxune: Muxu keme sennin maxajen nun keden,

²⁷ Mikimasi taan muxune: Muxu keme maxajen nun firin,

²⁸ Beteli nun Ayi taane muxune: Muxu keme firin maxajen nun saxan,

²⁹ Nebo taan muxune: Muxu tonge suulun e nun firin,

³⁰ Magbiki taan muxune: Muxu keme tonge suulun e nun sennin,

³¹ Elan bonna xabilana: Muxu wuli keden keme firin tonge suulun e nun naanin,

³² Xarimi xabilana: Muxu keme saxan maxaje,

³³ Lodi nun Xadidi nun Ono taane muxune: Muxu keme solofere maxajen nun suulun,

³⁴ Yeriko taan muxune: Muxu keme saxan tonge naanin e nun suulun,

³⁵ Sena taan muxune: Muxu wuli saxan keme sennin tonge saxan,

³⁶ Saraxaraline: Yosuwe yixetene Yedaya xabilani: Muxu keme solomanaanin tonge solofere e nun saxan,

³⁷ Imeri xabilana: Muxu wuli keden tonge suulun e nun firin,

³⁸ Pasaxuri xabilana: Muxu wuli keden keme firin tonge naanin e nun solofere,

³⁹ Xarimi xabilana: Muxu wuli keden fu nun solofere.

⁴⁰ Lewi bənsənnə muxune: Yosuwe xabilan nun Hodafiya yixetene Kadamile xabilani: Muxu tonge solofere e nun naanin.

⁴¹ Bēti baane: Asafi xabilani: Muxu keme maxajen nun solomasexe.

⁴² Kantan muxune Ala Batu Banxini: Salun xabilan nun Ateri xabilan nun Talamon xabilan nun Akubu xabilan nun Xatita xabilan nun Sobayi xabilana, e birin malanxina: Muxu keme tonge saxan e nun solomanaanin.

⁴³ Ala Batu Banxin walikene xabila yeen ma: Sixa nun Xasufa nun Tabayoti nun ⁴⁴ Kerosi nun Siyaha nun Padon nun ⁴⁵ Lebana nun Xagaba nun Akubu nun ⁴⁶ Xagabi nun Sanlayi nun Xanan nun ⁴⁷ Gideli nun Gaxara nun Reyaya nun ⁴⁸ Resin nun Nekoda nun Gasami nun ⁴⁹ Yusa nun Paseya nun Besayi nun ⁵⁰ Asana nun Meyunin nun Nefusin nun ⁵¹ Bakabuku nun Xakufa nun Xaraxuru nun ⁵² Basaliti nun Mexida nun Xarasa nun ⁵³ Barakosi nun Sisera nun Tama nun ⁵⁴ Nesixa e nun Xatifa.

⁵⁵ Sulemani a walikene xabilane yi: Sotayi yixetene nun Sofereti yixetene nun Peruda yixetene nun ⁵⁶ Yaala yixetene nun Darakon yixetene nun Gideli yixetene nun ⁵⁷ Sefati yixetene nun Xatili yixetene nun Pokereti-Hasebayin yixetene nun Ami yixetene.

⁵⁸ Ala Batu Banxin walikene nun Sulemani a walikene yixetene malanxina: Muxu keme saxan tonge solomanaanin e nun firin.

⁵⁹ Muxu suxine nan itoe ra naxanye fa sa keli Tela-Mela nun Tela-Harasa nun Kerubu-Adan nun Imeri taane yi naxanye mi nœ a yite a e denbayane nun e xabilane kelixi Isirayila nin: ⁶⁰ Delaya xabilan nun Tobiya xabilan nun Nekoda xabilan ye: Muxu keme sennin muxu tonge suulun e nun firin.

⁶¹ Saraxaraline ye: Xobaya yixetene nun Hakosi yixetene nun Barasilayi yixetene fan yi na kii nin. E yi xemene ito xili bama Barasilayi bayo a bata yi Galadi kaan Barasilayi a dii temena nde futu. ⁶² E yi e benbane taruxu kedind fen, koni e mi a to. E yi e ba saraxaraliyani, e yi e yate sarjantarene ra. ⁶³ Yamana kanna yi e yamari a e nama se sarjantaxine don han saraxaralina nde yi soto naxan masensenna tiye Yurima nun Tumin na.*

⁶⁴ Yamaan birin malanxina muxu wuli tonge naanin e nun firin keme saxan tonge sennin, ⁶⁵ e walike xemene nun e walike naxanle mi yi ne ye, naxanye xasabin yi lanxi muxu wuli solofere keme saxan tonge saxan e nun solofere ma. Beti ba xemene nun naxanle muxu wuli firin fan mi yi ne ye. ⁶⁶ So keme solofere tonge saxan e nun sennin nun gbaxalo† keme firin tonge naanin e nun suulun fan yi e yii e nun ⁶⁷ jogome keme naanin tonge saxan e nun suulun nun sofali wuli sennin keme solofere moxone.

⁶⁸ Denbaya xunna muxu wuyaxi, e to Alatala Batu Banxin li Yerusalen yi, e yi jenige ma saraxane ba Ala Batu Banxin ti feen na alogo a mon xa ti a tideni. ⁶⁹ E yi e nafunla ba wanla fe yi lan e feren xasabin ma, e birin malanxina xemaan gbanan wuli tonge sennin wuli keden e nun wure gbeti fixen kilo wuli firin keme suulun, e nun saraxarali domain keme. ⁷⁰ Saraxaraline nun Lewi bomsonna muxune nun yamanan muxune nun beti baane nun kantan tiine nun Ala Batu Banxin walikene yi dexo e taane yi, Isirayila kaane birin fan yi e taane yi.

3

Saraxa ganden ti fe na

¹ Neen kike soloferedena a liye, Isirayila kaane birin bata yi dexo e taane yi. Nayi, yamaan yi e malan xaxili kedenni Yerusalen yi. ² Yosadaki a dii xemene Yosuwe nun a ngaxakeden saraxaraline nun Selatili a dii xemene Sorobabeli nun a xabilan muxune mon yi saraxa ganden nafala Isirayilaa Ala xa alogo e xa saraxa gan daxine ba, alo a sebexi Nabi Musaa sariya kedind kui kii naxan yi. ³ E yi gaxuxi e rabilinna siyane ye ra, koni e mon yi saraxa ganden beten sa, e a rafala a yire fonni, e yi saraxa gan daxine ba Alatala xa, e nun xoton ma saraxa gan daxine nun jinbanna xiine. ⁴ E yi Bubu Kui Sanla* raba alo a sebexi kii naxan yi, e yi saraxa gan daxine yatene ba naxanye lan sali loxone ma alo

* 2:63: Yurima nun Tumin masensen ti seene fe sebexi Xoroyaan 28.30 kui. Saraxaraline yi masensenna tima ne nan na alogo e xa Ala sagoon kolon. † 2:66: Gbaxaloni itoe soto ma soon nun sofanla na diin soto waxatin naxan yi. * 3:4: Bubu Kui Sanla fe sebexi Saraxaraline 23.33-38 kui.

a sebexi kii naxan yi. ⁵ Na danguxina, e lu saraxa gan daxine be yeue, kike nenene saraxa gan daxine nun sanla naxanye birin nabama Alatala xa, e nun naxanye birin yi jenige ma saraxane bama Alatala xa. ⁶ Kike solofereden xi singeni, e yi saraxa gan daxine ba folo Alatala xa. Anu, na waxatini, Alatala Batu Banxin munma yi beten sa singen.

⁷ E yi gbetin so gemε sonle nun kamudεrene yii, e mon yi donseene nun minseene nun turen so Sidon kaane nun Tire kaane yii alogo e xa sa fa suman wudine ra igen xun ma sa keli Liban yi siga han Yafa, alo Perise yamanan mangan Kirusi a yamari kii naxan yi. ⁸ Neε firinden kike firindeni e so xanbini Ala Batu Banxini Yerusalen yi, Selatili a dii xemεn Sorobabeli nun Yosadaki a dii xemεn Yosuwe nun e ngaxakedenna bonne yi wali folo, saraxaraline nun Lewine e nun naxanye birin fa Yerusalen yi, sa keli konyiyani, e yi Lewine ti Alatala Batu Banxin wanle xun na naxanye bata yi jεε moxone e nun nde soto. ⁹ Lewi bonsonna muxun naxanye a ragidi a e xa Ala Batu Banxin walikene xun mato a ra, ne ni i ra: Yosuwe nun a dii xemεne nun a ngaxakedenne nun Kadamile nun a dii xemεn naxanye yi findixi Yuda kaane ra Hodawiya xabilani, e nun muxune Xenadada xabilani, ne dii xemεne nun e xunyene. ¹⁰ Walikene to Alatala Batu Banxin beten sa, e yi saraxaraline lu e danna, e maxidixi saraxaraliya dugine yi, xotane suxi e yii. E nun Lewine nan yi tixi na naxanye yi Asafi xabilani, karijanne suxi naxanye yii alogo e xa Alatala tantun alo Isirayila manga Dawuda a yita kii naxan yi. ¹¹ E yi e bode yabima Alatala batu xuiin nun a tantun xuiin nin falani itoe ra, e naxa, “Amasoto a fan, a hinanna luma nen Isirayila xa habadan!”

Yamaan birin yi gbelegbelema, e Alatala tantunma, bayo e bata yi Alatala Batu Banxin beten sa. ¹² Koni, saraxarali wuyaxi yi na, e nun Lewi bonsonna muxune nun denbaya xunna naxanye bata yi fori, naxanye banxi singen to, ne yi wugama e to yamaan to Ala Batu Banxi nenene beten se. Muxu wuyaxi fan yi gbelegbelema sewani. ¹³ Yamaan mi yi fa noε wuga xuiin nun sewa xuiin tagi rabe, bayo yamaan yi gbelegbelema, e gbelegbele xuiin yi siga pon!

4

Ala Batu Banxin ti fena

¹ Yuda bonsonna nun Bunyamin bonsonna yaxune yi a me a muxun naxanye kelixi konyiyani, ne Alatala Batu Banxin tima, Isirayilaa Ala. ² E fa Sorobabeli nun denbaya xunne fema, e yi a fala e xa, e naxa, “En birin nan a tima, bayo, nxu fan en ma Ala batuma alo ε tan, nxu saraxane bama a xa xabu Asiriya mangana Esaraxadon waxatini, naxan faxi nxu ra be.” ³ Koni Sorobabeli nun Yosuwe nun Isirayila denbaya xunna bonne yi e yabi, e naxa, “En birin xa mi Ala Batu Banxin tima nxo Ala xa, nxu tan nan Alatala Batu Banxin tima a xa, Isirayilaa Ala, alo Perise yamanan mangan Kirusi a yamarixi nxu ma kii naxan yi.” ⁴ Nayi, yamanan muxune yi Yuda muxune tunnaxolo folo e ma, e lu e magaxue, alogo e xa e yikala Ala Batu Banxin tideni. ⁵ E yi gbetin so manga gbeen kawandi muxune yii alogo e xa na wanla raxete xanbin na. Na yi liga keli Perise yamanan mangan Kirusi a mangayaan yanyin birin ma han sa doxo Dariyusi a mangayaan waxatina, Perise mangana.

Yamanan muxune yi Yuda muxune magi

⁶ Asuyerusu a mangayaan folo waxatini, e yi kedini sebe Yuda kaane nun Yerusalen kaane xili ma. ⁷ Arataserekesi a mangayaan waxatini, Bisilan nun Mitiredati nun Tabele nun e lanfa donxene yi bataxin sebe Perise yamanan mangana Arataserekesi ma. Bataxin yi maxete Arami xuini, a sebe Arami kaane sebenla nin.

⁸ Yamana kanna Rexun nun sebeli tiin Simisayi nan bataxin sebe Manga Arataserekesi xa Yerusalen kaane xili ma, e ito nan sebe singen, e naxa, ⁹ “Yamana kanna Rexun nun sebeli tiin Simisayi nan bataxini ito sebexi e nun e lanfa donxene nun Din kaane nun Afarasataka nun Tarapele nun Afarasa nun Ereki nun Babilon kaane nun Suse kaane nun Deha kaane nun Elan kaane, ¹⁰ e nun yamanan bonne muxune, muxu gbeena Osinapari

naxanye suxu a siga e ra Samari taane yi, e nun yiren naxanye Efirati baan sogegododen binni.”¹¹ Na muxune nan bataxini ito sebe, e a rasiga Manga Arataserekesi ma, e naxa, “Manga Arataserekesi, i ya walikēen naxanye dōxi Efirati baan sogegododen binni, ne i xōntōn.¹² Mangana, a kolon a Yahudiyān naxanye kelixi i konni e fa nxu ye Yerusalēn yi, ne taa murutēxi naxin nan tima. E mōn yinna soma taan ma. E mōn taan banxine bēten sama.¹³ Mangan xa a kolon, xa e na taan ti, e yinna so a ma, e mi fa mudun fima sōnōn, e mi e xun saren fima, na mi fama fandeni mangan na.¹⁴ Anu, bayo nxu nxu dēgema i ya mangayani, nxu mi nōe tinjē muxune xa mangan napaxu, nanara, nxu faxi xibaruni itoe ra i xōn¹⁵ alogo i ya muxune xa feene feseḥese i benbane kēdine kui yamanana fe taruxune seḥexi dēnaxan yi. I a toe mangane kēdine kui fa fala taani ito findixi taa murutēxin nan na, taan naxan muxune mangane nun yamanane tōrōma, naxanye murutēxi xabu waxati xōnkuye. Taani ito kalaxi na nan ma fe ra.¹⁶ Mangana, nxu a falama i xa nēn, xa taani ito ti, yinna yi so a ma, na ma, i mi fa dēde sōte Efirati baan sogegododen binna yirene yi.”

¹⁷ Manga Arataserekesi yi yabini ito rasiga, a naxa, “Yamana kanna Rexun nun seḥeli tiin Simisayi nun e lanfa dōnxēn naxanye dōxi Samari yamanān nun Efirati baan sogegododen binna yire gbetene yi, n bata ε xōntōn.¹⁸ E bataxin naxan nafaxi nxu ma, a bata xaran n yeε xōri.¹⁹ N bata feene xōnfen yamarin fi, n bata a kolon fa fala taani ito murutēma mangane xili ma xabu waxati xōnkuye, muxu murutēxine nan e ra.²⁰ Manga seḥemane lu nēn Yerusalēn yi, naxanye yi yamanān birin nōxi Efirati baan sogegododen binni, mudun nun xun saren nun yamanani gidi saranna yi soma naxanye yii.²¹ Na ma, ε yamarin fi muxuni itoe e wanla xa dan alogo taani ito mōn nama ti xa n tan mi yamarin fi.²² E nama feni ito xōnbejin de, alogo tōrōn nama gbo ayi mangan ma.”

²³ Manga Arataserekesi a bataxin xaran nēn yamana kanna Rexun nun seḥeli tiin Simisayi nun e lanfaan dōnxēne yeε xōri tun, e yi siga Yahudiyane fema Yerusalēn yi mafuren, e sa danna sa e wanla ra nōn nun yengeni.²⁴ Nayi, Ala Batu Banxin wanla yi dan Yerusalēn yi han Perise yamanān mangan Dariyusi a mangayaan jēε firindena.

5

Alaa Banxin wanla mōn yi fōlo

¹ Nabi Xage nun Nabi Sakari, Yido yixetēn yi nabiyā falane ti Isirayilaa Ala xinli Yahudiyane xa naxanye yi Yuda nun Yerusalēn yi.*² Nayi, Selatili a dii xēmen Sorobabeli nun Yosadaki a dii xēmen Yosuwe yi keli, e Ala Batu Banxin ti fōlo Yerusalēn yi. Alaa nabine fan yi e malima.³ Na waxatini, yamana kanna Tatenayi naxan yi Efirati baan sogegododen binna xun na, e nun Sētara-Bosenayi nun e lanfane yi siga e fema, e yi e maxōdin, e naxa, “Nde ε yamarixi a ε xa banxini ito ti e nun a yinna?”⁴ E mōn yi e maxōdin, e naxa, “Muxun naxanye banxini ito tima, ne xili di?”⁵ Koni, Ala yi a jōxō luxi Yahudiyane fonne xōn. E mi wanli kala e ma alogo e xa sa dentēgena nde sa Dariyusi xa han e yi kēdina nde sōtō a ra lan wanla fe ma.

⁶ Baan binna yamana kanna Tatenayi nun Sētara-Bosenayi nan kēdin nasiga e nun e lanfane, yamana kuntigin naxanye yi Efirati baan sogegododen binna xun na. E kēdini ito nan nasiga Manga Dariyusi ma.⁷ Ito nan yi seḥexi, a naxa,

“Manga Dariyusi, Ala xa bōjē xunbenla fi i ma!⁸ Mangan xa a kolon fa fala nxu bata siga han Yuda yamanani, siga han Ala Batu Banxini, Ala naxan gbo. Muxune a tima gēme masolixine nan na, wudine yi sa yinne xuntagi. Wanla rabama a fajin na, a mōn mafuraxi e yii.⁹ Nxu fonne maxōdin nēn, nxu naxa, ‘Nde ε yamarixi ε mōn xa banxini ito ti?’¹⁰ Nxu mōn yi e maxōdin e xinle ma, nxu yi e yeeratine singe xinle seḥe alogo nxu xa e fala i xa.¹¹ E nxu yabixi ito nan na, e naxa, ‘Kore xōnna nun bōxō xōnna Alaa walikene nan nxu ra. Ala Batu Banxini ito naxan ti bata bu, nxu mōn na tima nēn. Waxati danguxine yi, Isirayila manga gbeena nde a ti nēn, a yi a rajan.¹² Koni nxu benbane to Ala raxōlo, Ala Naxan Kore, Ala yi e sa Babilōn mangan Nebukadanesari, Kalidi kaan sagoni. Na yi

* 5:1: Na feen mōn seḥexi Nabi Xage 1.1 kui e nun Nabi Sakari 1.1 kui.

na banxin kala, a yi yamaan suxu, a siga e ra Babilon yi. ¹³ Koni, Kirusi a mangayaan jɛɛ singeni Babilon yi, Manga Kirusi mon yi Ala Batu Banxin ti feen yamarin fi. ¹⁴ Manga Kirusi mon yi seene birin tongo naxan yi Ala Batu Banxini nun a foloni, xɛmaan nun gbeti fixena. Nebukadanesari bata yi ne ba Ala Batu Banxini Yerusalen yi, a siga e ra a gbee ala batu banxini Babilon yi. Manga Kirusi nan e tongo, a yi e so Sesebasari yii, a naxan dɔxɔ yamana kannna ra Isirayila yamanani. ¹⁵ A yi a fala a xa, a naxa, “Seni itoe tongo, i sa e sa Ala Batu Banxini Yerusalen yi. Ala Batu Banxin mon xa ti a funfuni.” ¹⁶ Na Sesebasari yi fa Ala Batu Banxin beten sa Yerusalen yi. Xabu na waxatini han to, banxin mon tima, a munma rajan.’ ”

¹⁷ “Iki, xa a rafan mangan ma, muxune xa fe xɔnfenna ti Babilon mangana keddi ramaradeni alogo a xa kolon xa Manga Kirusi yamarin fi nen fa fala Ala Batu Banxin mon xa ti Yerusalen yi. Mangan mon xa a waxon feene fala nxu xa lan feni ito ma.”

6

Manga Dariyusi a yamarina

¹ Nayi, Manga Dariyusi yi fe xɔnfenna yamarin fi lan Babilon keddi ramaraden ma. ² E yi sa keddi mafilinxina nde to Ekabatana manga taani Mede yamanani, a yi sebexi naxan ma fa fala:

³ Manga Kirusi a mangayaan jɛɛ singeni, a yi yamarini ito fi Ala Batu Banxina fe yi Yerusalen yi, a naxa, “Ala Batu Banxin xa ti alogo saraxane xa ba a xa menni, a xa beten sa ki fani. A xa mate ayi nɔngonna ye tonge sennin, a yigbona nɔngonna ye tonge sennin.

⁴ Gɛmɛ gbeen masolixin bilin saxan xa dɔxɔ e nun wudin sanja ma keden. Mangan nan wali saren fima. ⁵ Nebukadanesari xɛma seene nun gbeti fixe seen naxanye tongo Ala Batu Banxini Yerusalen yi, a siga e ra Babilon yi, ne mon naxetema nen e funfuni Ala Batu Banxini Yerusalen yi, e sa tongo denaxan yi Alaa banxini.”

⁶ Nayi, Manga Dariyusi yi a sebe, a naxa, “Baan binna yamana kannna Tatenayi nun Setara-Bosenayi nun e tan, e lanfane, yamana kuntigin naxanye dɔxi Efirati baan sogegododen binni, feni ito mi e matoxi. ⁷ E tin Ala Batu Banxin wanla xa siga yeɛn na. Yahudiya yamana kannna nun Yahudiya fonne xa Ala Batu Banxin ti a funfuni. ⁸ N yamarini ito nan soma e yii, e sa Yahudiya fonne malima kii naxan yi Ala Batu Banxin tideni: Se saren naxanye bama mudun na sa keli Efirati baan sogegododen binni so mangan yii, ne xa so muxuni itoe yii, alogo wanla nama dan. ⁹ Naxan fan saraxa gan daxin na Ala yetagi, Ala Naxan Kore, tura bulanne nun kontonne nun yeɛɛ diine e nun murutun nun fɔxon nun manpaan nun turena alo a yitaxi kii naxan yi Yerusalen saraxaraline xɔn, e xa ne so e yii na kiini lɔxɔ yo lɔxɔ, ¹⁰ alogo e xa saraxa xiri fajine ba Ala xa naxan kore, e yi Ala maxandi mangan nun a diine xa. ¹¹ Awa, xa muxu yo falani ito kala, xalanbe keden xa botin a banxini, na kannna yi soti a de, a banxin yi kala fefe. ¹² Ala naxan a xinla luxi Yerusalen yi, na Ala xa na kannna halagi naxan na n ma yamarini ito bejin a banxini ito kala, xa a findi mangan na hanma muxu yo. N tan Dariyusi bata yamarini ito fi, a xa liga a kiini.”

¹³ Nayi, yamana kannna Tatenayi naxan yi Efirati baan sogegododen binna xun na, e nun Setara-Bosenayi nun e lanfane birin yi na yamarin suxu Manga Dariyusi naxan nafaxi.

Ala Batu Banxin napan feen jaxajaxana

¹⁴ Yahudiya fonne yi na soto banxin tideni, alo Nabi Xage nun Yido mamandenna Nabi Sakari a fala kii naxan yi. E yi banxin ti, e yelin, alo Isirayilaa Ala a yamari kii naxan yi e nun Kirusi nun Dariyusi nun Arataserekesi, Perise mangane. ¹⁵ Banxin yi rajan Ada kiken xi saxande lɔxonni, Manga Dariyusi a mangayaan jɛɛ senninden. ¹⁶ Isirayila kaane nun saraxaraline nun Lewi bɔnsɔnna muxune nun muxu suxi dɔnxene yi Ala Batu Banxin nabi sewani. ¹⁷ E yi tura keme nun konton keme firin nun yeɛɛ dii keme naanin ba banxin nasarijan seen na, e nun koto fu nun firin Isirayila kaane birin ma yulubi xafari saraxan na, lan Isirayila bɔnsɔnne yaten ma. ¹⁸ E yi saraxaraline fan dɔxɔ lan e yeɛba kiin ma, e

nun Lewi bənsənnə muxune fata e yitaxun kiin na Yerusalən yi Alaa wanla ra, alo a səbexi Musaa kədin kui kii naxan yi.

Halagi Tiin Dangu Ləxən Sanla

¹⁹ Muxun naxanye sa kelixi konyiyani, ne yi Halagi Tiin Dangu Ləxən Sanla* raba kike singen xi fu nun naaninde ləxəni. ²⁰ Saraxaraline nun Lewi bənsənnə muxune bata yi e bode rasarijan sanla xili yi, e birin yi sarijan. Lewi bənsənnə muxune yi yexεε diine kəe raxaba Halagi Tiin Dangu Ləxən Sanla fe ra muxu suxi fonne birin xa, e nun e ngaxakeden saraxaraline xa, e nun e tan yetεen xa. ²¹ Muxun naxanye birin bata yi xεte siyane fe sarijantarene fəxə ra, e yi Alatala fen, Isirayilaa Ala, ne nun Isirayila kaan naxanye xεte sa keli konyiyani, e birin yi Halagi Tiin Dangu Ləxən Sanla donseene don e bode xən. ²² E Buru Tetaren Sanla† raba səwani xi solofere, bayo Alatala bata Manga Asiriya bəjen masara a yi e mali Ala Batu Banxin wanli, Isirayilaa Ala.

7

Saraxaralina Esirasi

¹ Na feene dangu xanbini, Perise mangana Aratasərekəsi waxatini, Esirasi fan yi fa, Serayaa dii xeməna. Asari nan Seraya sətə. Xiliki nan Asari sətə. ² Salun nan Xiliki sətə. Sadəki nan Salun sətə. Axituba nan Sadəki sətə. ³ Amari nan Axituba sətə. Asari nan Amari sətə. Merayoti nan Asari sətə. ⁴ Seraxaya nan Merayoti sətə. Yusi nan Seraxaya sətə. Buki nan Yusi sətə. ⁵ Abisuwa nan Buki sətə. Finexasi nan Abisuwa sətə. Eleyasari nan Finexasi sətə. Saraxarali kuntigin Haruna nan Eleyasari sətə. ⁶ Na Esirasi yi siga Babilən yi. Səbeli tiin nan yi a ra, naxan yi xaranxi Musaa sariyana fe ma ki fajni, Alatala, Isirayilaa Ala naxan soxi Musa yii. Mangan yi a waxən feene birin naba a xa, bayo Alatala, Isirayilaa Ala yi a fəxə ra. ⁷ Isirayila kaana ndee nun Lewi bənsənnə muxuna ndee nun bəti baane nun kantan tiine nun walikene Ala Batu Banxini, ne fan birin yi siga Yerusalən yi Manga Aratasərekəsi a mangayaan jεε solofereden ma. ⁸ Esirasi yi fa Yerusalən yi mangana mangayaan jεε solofereden kike suulunden ma. ⁹ A keli Babilən yi kike singen xi singe ləxəni, a sa so Yerusalən yi kike suulunden xi singe ləxəni, bayo a Ala yi a fəxə ra a fanni. ¹⁰ Esirasi bata yi Alatalaa sariyan xaran feen nun a suxu feen sa a bəjeni, a yi Isirayila yamaan xaran tənne nun sariyane ma.

Manga Aratasərekəsi a bataxina

¹¹ Manga Aratasərekəsi bataxini ito nan so Esirasi yii, saraxaraliin nun səbeli tiin naxan yi yamarine nun tənne səbema, Alatala naxanye fala lan Isirayila fe ma. Mangan yi falani ito rasiga, a naxa, ¹² “Mangane mangana Aratasərekəsi naxa saraxaralina Esirasi xa, naxan yi Alaa sariyan kolon naxan kore: ¹³ N bata yamarin so i yii, yamaan naxan birin Isirayila yi, saraxaraline nun Lewi bənsənnə muxune nun naxanye birin n ma yamanani naxanye waxi siga feni Yerusalən yi, a lu e birin xa siga i fəxə ra. ¹⁴ Mangan nun a kawandi muxu solofere ne nan i rasigaxi Yuda nun Yerusalən yi alogo i xa siga i ya Alaa sariyan na i yii, i mənna rakəwəsi xa na sariyan suxi. ¹⁵ I siga gbetin nun xemaan na mangan nun a kawandi muxune naxan jənigexi e xa ba saraxan na Isirayilaa Ala xa, naxan dəxi Yerusalən yi. ¹⁶ I mən yi siga wure gbeti fixen nun xemaan na i na naxan sətə Babilən yi, e nun jənige ma saraxane yamaan nun saraxaraline naxanye bama e Ala Batu Banxin xa Yerusalən yi. ¹⁷ Na ma, i nəε turane nun kontonne nun yexεene sare nen na gbetin na, e nun seen naxanye birin lanma e findi bogise saraxane nun minse saraxane ra, i yi e ba ε Ala Batu Banxin saraxa ganden fari Yerusalən yi. ¹⁸ ε nun i ngaxakedenne na

* 6:19: Halagi Tiin Dangu Ləxən Sanla: Musaa waxatini, Ala fitina feen nafa nən Firawona yamaan ma, malekan yi fa e dii singene birin faxa kəe kedenna ra. Koni, Isirayila kaane yi saraxa wunla xuya e banxine dε wudine ma, saya malekan yi dangu e xun ma. Na feen sanla ni ito ra. A mato Xəwəyaan 12.1-13 kui. † 6:22: Buru Tetaren Sanla: Yahudiyane yi burun donma ləben mi yi saxi naxan yi xii solofere sanli ito bun. E sarijan kiina nde nan yi a ra. A mato Xəwəyaan 12.15 kui.

naxan nagidi lan gbetin nun xema dɔnxene fe ma, ε na liga, alo ε Ala wama a xɔn kii naxan yi. ¹⁹ Seen naxanye so i yii ε Ala Batu Banxin nawali feen na, i fa ne ra Ala Batu Banxini Yerusalen yi. ²⁰ I xa gbetin tongo mangana gbeti ramaradeni, i makoon naxan ma naxan lanɲe se gbeteye saren ma, i naxanye rawalima ε Ala Batu Banxini. ²¹ N tan Manga Arataserekesi bata yamarini ito fi Efirati baan sogegododen binna gbeti ramarane birin ma. Saraxaralina Esirasi, sebeli tiin naxan Alaa sariyan xaranma, Ala Naxan Kore, na na naxan yo maxɔdin, ε xa a so a yii, ²² han gbeti fixen kilo wuli saxan, murutun kilo wuli tonge saxan, manpaan litiri wuli naanin, turen litiri wuli naanin e nun a na wa fɔxɔn xasabin naxan xɔn. ²³ Ala Naxan Kore, na naxan birin yamarixi, na birin xa liga a kiini kore xɔnna Ala Batu Banxina fe yi, alogo a xɔlɔn nama godo mangana yamanan nun a muxune ma. ²⁴ Nanara, nxu a falama ε xa a ε nama mudun nun muxu dangumatɔɔn saren nasuxu saraxaraline nun Lewi bɔnsɔnna muxune nun beti baane nun kantan tiine nun Ala Batu Banxi walikene nun Ala Batu Banxini ito muxu yo ra. ²⁵ I tan Esirasi, fata i ya Alaa fekolonna ra, a naxan fixi i ma, i xa kitisane dɔxɔ naxanye kitin se yamaan birin ma Efirati baan sogegododen binni, naxanye birin Alaa sariyan kolon. Naxanye mi a kolon, i ne xaran a ma. ²⁶ Naxan yo mi i ya Alaa sariyan suxu e nun mangana sariyana, na kanna yalagima nen, a faxa, hanma a kedi yamanani, hanma a yiiseene yi ba a yii, hanma a yi sa kasoon na.”

²⁷ Tantunna Alatala xa, en benbane Ala, naxan xaxinla fixi mangan ma, a yi binye sifani ito fi Ala Batu Banxin ma Yerusalen yi, ²⁸ a yi a hinanna yita n na mangan nun a kawandi muxune nun a kuntigi senbɛmane birin yetagi! Alatala to yi n senbɛ soma, n ma Ala, n yi Isirayila kuntigine malan alogo nxu birin xa siga.

8

Esirasi fɔxɔrabirane

¹ Denbaya xunne nun e fɔxɔrabirane xinle seɓexin ni ito ra, naxanye bira n fɔxɔ ra keli Babilon yi Manga Arataserekesi waxatini.

² Gerisɔmi, Finexasi yixetene ye,
Daniyeli, Itamara yixetene ye,
Xatusi, Dawuda yixetene ye,

³ Sekani a dii xemen Sakari, Parosi yixetene ye, e nun muxu keme tonge suulun nan yi a ra naxanye xinle yi seɓexi, xemene gbansan.

⁴ Paxata-Moyaba yixetene ye, Seraxayaa dii xemena Eliyehowenayi e nun muxu keme firin, xemene gbansan.

⁵ Satu yixetene ye, Yaxasiyeli a dii xemen Sekani e nun muxu keme saxan, xemene gbansan.

⁶ Adin yixetene ye, Yonatan ma dii xemena Ebedi e nun muxu tonge suulun, xemene gbansan.

⁷ Elan yixetene ye, Atali a dii xemen Yesaya e nun muxu tonge solofere, xemene gbansan.

⁸ Sefati yixetene ye, Mikeli a dii xemen Sebadiya e nun muxu tongo solomasexe, xemene gbansan.

⁹ Yowaba yixetene ye, Yexiyeli a dii xemena Abadi e nun muxu keme firin muxu fu nun solomasexe, xemene gbansan.

¹⁰ Bani yixetene ye, Yosifi a dii xemen Selomiti e nun muxu keme tonge sennin, xemene gbansan.

¹¹ Bebaya yixetene ye, Sakari, Bebaya a dii xemena e nun muxu mɔxɔɲen nun solomasexe, xemene gbansan.

¹² Asagada yixetene ye, Hakatan ma dii xemen Yoxanan e nun muxu keme muxu fu, xemene gbansan.

¹³ Adonikami yixetene muxu dɔnxene ye, Elifeleti nun Yeyiyeli nun Semaya, e nun muxu tonge sennin, xemene gbansan.

¹⁴ Bigiwayi yixetene ye, Yutayi nun Sakuru e nun muxu tonge solofere, xemene gbansan.

Хετε fena Yerusalen yi

¹⁵ Baan naxan danguma Ahawa taan dexɔn, n yi muxuni itoe malan menni, nxu lu na xi saxan. N yi yamaan nun saraxaraline yeε to, koni n mi Lewi bɔnsɔnna muxu yo to e ye.

¹⁶ Nayi, n yi yeεratini itoe xili, Eliyeleri nun Ariyele nun Semaya nun Elanatan nun Yaribi nun Elanatan boden nun Natan nun Sakari nun Mesulan, e nun xaran tiine Yoyaribi nun Elanatan. ¹⁷ N yi e rasiga Manga Yido konni, naxan dɔxi Kasifiya yi, n yi a fala e xa e lanma e xa naxan fala Yido nun a ngaxakedenne xa Ala Batu Banxin walikεen naxanye yi dɔxi Kasifiya yi alogo e xa fa nxu fɔxɔ ra e nxu mali Ala Batu Banxini. ¹⁸ Bayo en ma Ala yi nxu malima, e yi fa Serebi ra nxu xa, xeme xaxilimana Maxali yixetene ye, Isirayilaa diin Lewi mamandenna nde, a tan nun a xunyene nun a dii xemene, e muxu fu nun solomasexe. ¹⁹ E mɔn yi fa Hasabi ra e nun Yesaya Merari yixetene ye, e nun a ngaxakedenne nun a dii xemene, muxu mɔxɔje. ²⁰ E mɔn yi fa Ala Batu Banxin walikεen bɔnsɔn muxuna ndee ra muxu keme firin muxu mɔxɔje. Dawuda nun a kuntigine bata yi na bɔnsɔnna muxune sugandi naxanye yi walima Lewi bɔnsɔnna muxune fɔxɔ ra, ne birin xinle yi seβexi.

²¹ N yi a fala, a birin xa sunna suxu Ala yetagi Ahawa baan dexɔn, alogo a xa lu nxu xɔn sigatini nxu nun nxɔ diine nun nxɔ seene birin. ²² N yi yagima nen a faladeni mangan xa a xa sofane nun soo ragine bira nxu fɔxɔ ra e yi nxu ratanga nxu yaxune ma kira yi, bayo nxu a fala nen mangan xa, nxu naxa, “Nxɔ Ala muxune birin malima naxanye a fenma, koni a xɔlɔn luma nen muxune ma naxanye e mema a tan na.” ²³ Nxu sunxi na nan ma, nxu yi Ala maxandi, a yi nxu yabi. ²⁴ N yi saraxarali kuntigin muxu fu nun firin sugandi Serebi nun Hasabi e nun e ngaxakedenne, muxu fu. ²⁵ N yi gbeti fixen yatε e yeε xɔri, e nun xemaan nun seene, mangan naxanye ba e nun a kawandi muxune nun a kuntigine nun Isirayila kaan naxanye birin yi na lan en ma Ala Batu Banxina fe ma. ²⁶ N yi gbeti fixen kilo wuli mɔxɔje so e yii, e nun gbeti fixe seen naxanye yi lanje kilo wuli saxan ma e nun xemaan kilo wuli saxan, ²⁷ nun igelengenna xema daxin mɔxɔje naxanye yi lanje kilo solomasexe ma e nun sula xuruxi goron firin naxanye yi fan alo xemana. ²⁸ N yi a fala e xa, n naxa, “E bata findi Alatala gbeen na, seni itoe fan bata rasarijan Ala gbeen na. Gbeti fixeni ito nun xemaan findixi jɛnige ma saraxan nan na Alatala xa, en benbane Ala. ²⁹ E liga ε yeren ma, ε yengi dɔxɔ itoe xɔn ma han ε sa e yiliga kuntigine nun Lewi bɔnsɔnna muxune yetagi, e nun Isirayila denbaya xunne Alatala Batu Banxini konkone kui Yerusalen yi.” ³⁰ Saraxaraline nun Lewine yi gbeti fixen nun xemaan nun seene rasuxu naxanye bata yi yiliga alogo e xa rasiga Yerusalen yi en ma Ala Batu Banxini.

³¹ Nxu yi keli Ahawa baan de siga Yerusalen yi kiken xi fu nun firinna ma. En ma Ala yi lu nxu xɔn, a yi nxu ratanga nxu yaxune nun fe jaxin sifan birin ma kira yi. ³² Nxu to so Yerusalen yi, nxu yi nxu matabu xi saxan. ³³ Xi naaninde lɔxɔni, gbetin nun xemaan nun seen naxanye yiliga nxɔ Ala Batu Banxini, ne yi so saraxaraliin Yuriyaa dii xemen Meremoti yii. Finexasi a dii xemena Eleyasari yi a fema e nun Yosabadi a dii xemen Yosuwe e nun Binuwi a dii xemen Nowadi, Lewi bɔnsɔnna muxune. ³⁴ E to e birin yatε, e yi e yiliga, e yi e birin malanxin binyen xasabin seβε. ³⁵ Muxu suxi fonne, naxanye fa sa keli konyiyani, ne yi tura fu nun firin ba saraxa gan daxin na Isirayilaa Ala xa Isirayila kaane birin ma fe ra, e nun konton tonge solomanaanin e nun sennin, e nun yeεε tonge solofere e nun solofere. E mɔn yi kɔtɔ fu nun firin ba yulubi xafari saraxan na. Ne birin saraxa gan daxin na Alatala xa. ³⁶ Na xanbi ra, e yi mangana yamarine rali mangan bundɔxɔne ma, e nun Efirati baan sogegododen binna yamana kanne, ne yi yamaan mali lan Ala Batu Banxina feene ma.

9

Naxalan xɔjeene futu fena

¹ Na jan xanbini, kuntigine yi fa n fema, e yi a fala, e naxa, “Isirayila yamaan nun saraxaraline nun Lewi bɔnsɔnna muxune mi e makuyaxi siya gbetene muxune ra. E fe xɔsixin ligama alo Kanan kaane nun Xitine nun Perisine nun Yebusune nun Amonine nun Moyaba kaane nun Misiran kaane e nun Amorine. ² Bayo, e bata ne dii temene futu

e yete xa e nun e dii xemene xa, e bõnsõn sarijanxin sunbu e rabilinna siyane muxune ra. Kuntigine nun kitisane nan singe na tinxintareyaan ligaxi.”

³ N to na me, n yi n ma domani bõ n ma, n yi n xunsexene nun n de xabene matala, n sunuxin yi dõxõ. ⁴ Naxanye birin yi gaxuxi Isirayila Alaa falan yee ra, ne birin yi dõxi n nabilinni lan na muxune tinxintareyaan ma naxanye sa kelixi konyiyani. N tan sunuxin yi lu dõxi han jinbanna saraxa ba waxatini.

⁵ Ninbanna saraxa ba waxatini, n yagixin yi keli, n ma dugini bõxi, n yi n xinbi sin, n yi n yiine ti Alatala, n ma Ala xa, ⁶ n yi Ala maxandi, n naxa, “N ma Ala, n yagixi, n mi nõe n xunna rakele i tan n ma Ala yetagi, bayo nxõ fe jaxin bata gbo ayi nxu xun ma. Nxu yulubine bata te han kore. ⁷ Xabu nxu benbane waxatini han to, nxu findixi yulubi rabane nan na, nxõ yamaan yi haken liga. Nanara, nxu tan nun nxõ mangane nun nxõ saraxaraline findixi konyine ra manga xõene bun, yengen nun suxun nun halagin nun yagini, alo a kii naxan yi to. ⁸ Koni, Alatala, nxõ Ala, i baxi hinande nxu ra iki, i yi nxu tan ndee lu e nii ra, i yi luden so nxu yii yire sarijanxini, alogo nxõ Ala xa nxu yene rabi, a yi nxu nii yifan nxu ma nxõ konyiyani. ⁹ Hali konyin to nxu ra, i tan nxõ Ala mi nxu rabejinxu nxõ konyiyani. I bata hinar nxu ra Perise mangan yetagi, i nxu lu nxu nii ra, alogo nxu xa Ala Batu Banxin ti, denaxanye kalaxi nxu yi menne yitõn, i yi matabuden fi nxu ma Yuda nun Yerusalen yi. ¹⁰ Nxõ Ala, nxu fa nanse fale i xa na xanbi ra? Nxu bata nxu me i ya yamarine ra, ¹¹ i bata a fala nxu xa fata nabine ra, i ya walikene, i naxa, ‘E soma yamanan naxan yi, e dõxõ a yi, yamana xõsixin nan na ra na yamanan muxune kewali xõsixine xõn, e bata yamanan birin nafe e fe xõsixine ra. ¹² Nayi, e nama e dii temene fi e dii xemene ma, e nama e dii temene fan fen e dii xemene xa. E nama lanna raso e nun ne tagi, e nama e mali e xa herin sõtõ. Nayi, e senben sõtõma nen, e yamanan muxune yi donse fajine don, e mõn yi yamanan lu e diine xa e keen na han habadan!’ ¹³ Nxõ Ala, na feene birin nxu sõtõxi nen amasõtõ nxõ fe xõsixine nun nxõ yulubi jaxine xõn. Koni, i mi nxu saranxi nxõ fe jaxine ra alo a yi lan kii naxan yi, i mõn bata tin nxu xa lu nxu nii ra. ¹⁴ Nxu lan nxu mõn xa lu i ya yamarine kale ba? Nxu lan nxu xa bira na yamanan muxune fõxõ ra naxanye fe xõsixini? I ya xõlõn mi gode nxu ma ba, a yi nxu raxõri, muxu yo mi lu? ¹⁵ Alatala, Isirayilaa Ala, i tinxin, bayo nxu mõn nxu nii ra to. Nxu tan nan ito ra i yetagi nxu nun nxõ yulubine, muxu yo mi yi nõe luye a nii ra i yetagi.”

10

E yi e siya gbete jaxanle kedi

¹ Esirasi yi xinbi sinxi waxatin naxan yi Ala Batu Banxin yetagi, a wugama, a Ala maxandima a ti e yulubine ra, Isirayila kaane yi e malan a fema, xemene nun jaxanle nun diidine, yamaan birin yi lu wuge. ² Nayi, Yexiyeli a dii xemen Sekani Elan xabilani, na yi falan tongo, a yi a fala Esirasi xa, a naxa, “Nxu bata tinxintareyaan liga en ma Ala yee ra yi, nxu yi jaxalan xõene futu, naxanye yi findixi siya gbete muxune ra. Hali na, yigin mõn Isirayila ma lan na feen ma. ³ En na jaxanle nun e diine kedi, en layirin xidi en nun Ala tagi, alo n kanna a falaxi kii naxan yi en nun naxanye birin xuruxurunma en ma Alaa yamarine ra. En xa a liga alo sariyana a falaxi kii naxan yi. ⁴ Keli, bayo feni ito i tan nan matoxi. Nxu birama nen i fõxõ ra. I wekile, i a liga.”

⁵ Nayi, Esirasi yi keli, a yi saraxarali kuntigine nun Lewine nun Isirayila kaane birin nakõlõ, a baxi naxan falade, e birin xa na liga. E yi e kõlõ a xa. ⁶ Na xanbi ra, Esirasi yi mini Ala Batu Banxini, a yi siga Eliyasibi a dii xemen Yehoxanan ma banxini. A to yi menni, a mi donse don, a mi ige min, bayo a yi sunuxi muxu suxi fonne tinxintareyana fe ra.

⁷ E yi yamarin nawanga Yuda nun Yerusalen birin yi, naxan yi a falaxi a muxu suxine birin xa e malan Yerusalen yi. ⁸ Naxan yo mi fa benun xi saxan, a yiiseene birin nasuxuma nen a ra, a tan yeteen yi kedi yamaan ye alo kuntigine nun fonne a falaxi kii naxan yi.

⁹ Yuda nun Bunyamin xemene yi e malan Yerusalen yi na xi saxanna bun ma. Kike solomasexeden xi mõxõnen nan yi a ra. Yamaan birin yi malanxi yama malandeni

Ala Batu Banxin yɛtagi, e gaxuxin xuruxurunma lan na feen ma, e nun tulena fe ra. ¹⁰ Saraxaralina Esirasi yi keli, a naxa, “E bata tinxintareyaan naba e to jaxalan xɔɣene dɔxi, e mɔn yi Isirayila yamaan findi yulubi tongone ra. ¹¹ Iki, e ti e yulubine ra Alatala yɛtagi, e benbane Ala, e yi a sagoon liga! E masiga yamanan muxune nun jaxalan xɔɣene ra.” ¹² Yamaan birin yi yabin ti e xuini texin na, e naxa, “Ɔn! Nxu lanma nen nxu a liga alo i a falaxi kii naxan yi. ¹³ Koni yamaan gbo, tule waxatin na a ra. Nxu mi nɔe luyɛ tandeni be, bayo xi keden hanma xi firin wali xa mi ito ra, muxu wuyaxi bata yulubin liga feni ito yi. ¹⁴ Nxɔ kuntigine xa lu be yamaan birin xinla ra. Naxanye birin jaxalan xɔɣene dɔxi nxɔ taane yi, ne xa fa waxati saxine ma, e nun taan fonne nun taan kitisane, e yi na feen sa a kiini han Ala xɔɔ gbeen yi jan, a makuya en na lan feni ito ma.”

¹⁵ Koni, Asaheli a dii xɛmɛn Yonatan nun Tikiwaa dii xɛmɛn Yaxasiya yi na feen yɛngɛ. Lewi bɔnsɔnna muxuna nde Sabetayi nun Mesulan yi ne mali. ¹⁶ Koni muxu suxi fonne yi tin Esirasi a falan ma. Saraxaralina Esirasi yi denbaya xunna ndee sugandi denbaya yɛɛn ma, e yi e birin xinla fala. E yi dɔxɔ na kike fuden lɔxɔ singen ma alogo e xa na feen mato. ¹⁷ Kike singen lɔxɔ singen ma, e yi yelin xɛmɛne kitin sɛ naxanye birin jaxalan xɔɣene dɔxɔ.

Yulubitɔne

¹⁸ Saraxaraline yɛ, naxanye jaxalan xɔɣene dɔxɔ, ne nan itoe ra:

Yosadaki a dii xɛmɛn Yosuwe nun a xunyɛne xabilan muxune yɛ, Maaseya nun Eliyeseri nun Yaribi e nun Gedali. ¹⁹ E yi a ragidi a e xa e mɛ e jaxanle ra, e yi kontonna ba yangin saraxan na e yulubina fe ra.

²⁰ Imeri xabilani, Xanani nun Sebadiya.

²¹ Xarimi xabilani, Maaseya nun Eli nun Semaya nun Yɛxiyeli e nun Yusiya.

²² Pasaxuri xabilani, Eliyowenayi nun Maaseya nun Yisimayeli nun Nataneli nun Yosabadi e nun Elasa.

²³ Lewi bɔnsɔnna muxune yɛ, Yosabadi nun Simeyi nun Kelaya naxan mɔn xili Kelita e nun Petaxi nun Yuda e nun Eliyeseri.

²⁴ Bɛti baane yɛ Lewi bɔnsɔnni, Eliyasibi.

Dɛ kantanne yɛ Lewi bɔnsɔnni, Salun nun Telemi e nun Yuri.

²⁵ Isirayila kaa gbɛtɛye: Parosi xabilani, Ramiya nun Isiya nun Malakiya nun Miyamin nun Eleyasari nun Malakiya e nun Benaya.

²⁶ Elan xabilani, Matani nun Sakari nun Yɛxiyeli nun Abidi nun Yeremoti e nun Eli.

²⁷ Satu xabilani, Eliyowenayi nun Eliyasibi nun Matani nun Yeremoti nun Sabadi e nun Asisa.

²⁸ Bebayi xabilani, Yehoxanan nun Xananiya nun Sabayi e nun Atalayi.

²⁹ Bani xabilani, Mesulan nun Maluku nun Adaya nun Yasubu nun Seyala e nun Yeremoti.

³⁰ Paxata-Moyaba xabilani, Adana nun Kelala nun Benaya nun Maaseya nun Matani nun Besaleli nun Binuwi e nun Manase.

³¹ Xarimi xabilani, Eliyeseri nun Yisiya nun Malakiya nun Semaya nun Simeyɔn ³² nun Bunyamin nun Maluku e nun Semaraya.

³³ Xasun xabilani, Matenayi nun Matata nun Sabadi nun Elifeleti nun Yeremayi nun Manase e nun Simeyi.

³⁴ Bani xabilani, Maadayi nun Amirama nun Yuweli ³⁵ nun Benaya nun Bedeya nun Keluhi ³⁶ nun Waniya nun Meremoti nun Eliyasibi ³⁷ nun Matani nun Matenayi nun Yaasu ³⁸ nun Bani nun Binuwi nun Simeyi ³⁹ nun Selemiya nun Natan nun Adaya ⁴⁰ nun Makanadebaya nun Sasayi nun Sarayi ⁴¹ nun Asareli nun Selemiya nun Semaraya ⁴² nun Salun nun Amari e nun Yusufu.

⁴³ Nebo xabilani, Yeyiyeli nun Matitiya nun Sabadi nun Sebina nun Yadayi nun Yoweli e nun Benaya.

⁴⁴ Ne birin bata yi jaxalan xɔɣene dɔxɔ nun, ndee bata yi diine bari.

Neyemi Neyemi a Fe Taruxuna

Neyemi findi Yahudiyana nde nan na Esirasi a waxatini. Muxu dinaxin nan yi Neyemi ra. Perisene mangan naxan xili Arataserekesi, na kuntigi kendena nde nan yi Neyemi ra. Neyemi mangan mafan nen alogo a xa tin a siga Yerusalen taani alogo a xa sa feene yiton lan a konna siga feen ma yeen na. A to na li, hali yaxuna ndee to yi katama e xa a yee rati, a kon kaan muxu wuyaxi a mali nen. E yi Yerusalen taan nabilinna yinna ti. Neyemi mon yi Esirasi mali dina sali gbeena nde yi, Esirasi Alaa sariya kitabun xaran naxan yi. Lewine yi lu a yebe yamaan xa alogo e xa a famu, nayi e yi e sobe so Alaa fe yi. Neyemi yi yamanan dɔxɔ kiina nde yebe. A yi taan nabilinna yinna ti sewa sanla raba, a mon yi yamaan nakota sariyan suxu kiin ma.

Neyemi Ala maxandina

¹ Xakaliyaa dii xemen Neyemi a falane.

Kisilewi kiken na, Arataserekesi a mangayaan jee mɔxɔɲedeni, n yi Suse manga taani. ² Ngaxakedenna Xanani nun muxuna ndee yi fa sa keli Yuda yi. N yi e maxadin Yahudiyane fe ma, yaxune naxanye suxu, e siga e ra konyiyani, e jɛɲene mon yi xete Yerusalen yi, e nun lan Yerusalen ma fe ma. ³ E yi n yabi, e naxa, “Suxu muxun naxanye lu e nii ra, na ndee bata fa dɔxɔ Yuda yamanani, koni e yigitegexi, e yagixi. Yerusalen taan nabilinna yinne yirena ndee bata bira, teen yi taan so deene birin gan.”

⁴ N to na falane me, n yi dɔxɔ, n wuga, n yi sunu xi wuyaxi, n yi sun, n yi Ala maxandi, Ala Naxan Kore, ⁵ n naxa, “Alatala, Ala Naxan Kore, naxan gbo, a magaxu, i tan naxan i ya layirin nun i ya hinanna luma i xanuntenne xa naxanye i ya yamarine suxuma, ⁶ i tuli mati, i yi i yeen ti n na, i yi i ya walikena maxandi xuiin name. N ni i maxandima waxatini ito yi i ya walikene xa, Isirayila kaane, keeen nun yanyin na, n yi n ti Isirayila kaane yulubine ra bayo nxu bata yulubin liga i ra nxu nun n ma denbayana, nxu bata yulubin liga. ⁷ Nxu bata fe jaxin liga i ra, nxu mi i ya yamarine nun i ya tonne nun i ya sariyane suxi i naxanye so i ya walikeen Musa yii. ⁸ I ya falana fe xa rabira i ma, i naxan so i ya walikeen Musa yii, i naxa, ‘E na tinxintareyaan naba waxatin naxan yi, n na e raxuyama ayi nen siyane ye. ⁹ Koni, xa e xete n ma, xa e n ma yamarine suxu, e yi e liga, nayi, hali e sa bɔxɔ xonna danna ra, n sa fama e ra nen yireni n denaxan sugandixi alogo n xinla xa lu na.’* ¹⁰ I ya walikene nun i ya yamaan nan e ra, i naxanye xunbaxi i senbe gbeeni. ¹¹ Marigina, i tuli mati n tan, i ya walikena maxandi xuiin na, e nun i ya walikeen naxanye sewaxi gaxuma i xinla yee ra! N ma feene rasɔɲoya to, n tan i ya walikena, i yi a liga xemeni ito xa kininkinin n ma n na siga a yetagi.”

Na waxatini, n tan nan yi yengi saxi mangan minseene xon ma.

2

Neyemi Yerusalen yi

¹ Nisan kiken na, Arataserekesi a mangayaan jee mɔxɔɲedeni, manpaan yi dɔxi mangan yetagi, n yi a tongo, n yi a so mangan yii. N yi sunuxi a yetagi, naxan jɔxɔn munma yi liga n na singen. ² Mangan yi a fala n xa, a naxa, “I yetagini fɔrɔxi nanfera? Anu, i mi furaxi. Waxatina nde bɔɲe raforen ni ito ra.” N yi gaxu han, ³ koni n yi mangan yabi, n naxa, “Mangan xa lu a nii ra habadan! N yetagini fɔrɔxi nen bayo n benbane gaburune sa taan naxan yi, menna birin bata halagi, teen yi na taan so deene birin gan.”

⁴ Mangan yi a fala n xa, a naxa, “Nanse xoli i ma, n xa a liga i xa?” N yi Ala maxandi naxan kore, ⁵ n yi mangan yabi, n naxa, “Xa mangan tin, xa n tan i ya walikeen nafan i ma, n nasiga Yuda yamanani. N benbane gaburune sa taan naxan yi, n mon xa sa na

* 1:9: Na feen sebexi Sariyane 30.1-5 kui.

ti.” ⁶ Mangana naxanla yi dɔxi a fɛma, mangan yi n maxɔdin, a naxa, “I ya sigatiin buma han waxatin mundun yi, i xetɛn waxatin mundun yi?” Mangan yi tin n xa siga, nayi n yi n xetɛ waxatin fala a xa. ⁷ N mɔn yi a fala mangan xa, n naxa, “Xa mangan tinjɛ, a xa kɛdine so n yii siga Efirati baan sogegododen binna yamana kanne ma, alogo e xa a lu n dangu siga han Yuda yi, ⁸ i mɔn yi kɛdi keden so n yii Asafi xa, naxan mangana fɔtɔnne kantanma, alogo a xa xalanbe wudine so n yii, n sa yire makantanxin dɛɛne ti Ala Batu Banxin dɛxɔn, e nun taan yinne nun n sa luma banxin naxan kui.” Mangan yi ne so n yii, bayo Ala yi n xɔn.

⁹ N yi siga yamana kanne fɛma naxanye yi Efirati baan sogegododen binni, n yi mangana kɛdin so e yii. Mangan bata yi sofa kuntigine nun soo ragine bira n fɔxɔ ra. ¹⁰ Sanbalata, Horoni kaan nun Amonina nde Tobiya, a walikɛɛn to na mɛ, e yi xɔlɔ kati a nanfera muxuna nde fama a fa Isirayila kaane mali.

Neyemi yi yinne mato

¹¹ N yi so Yerusalɛn yi, n yi xi saxan ti na. ¹² Nayi, nxu nun muxuna ndee yi keli kɔɛɛn na, n mi a fala muxɛ xa n ma Ala bata yi naxan yita n na a n xa a liga Yerusalɛn xa. N keden peen nan yi dɔxi sofanla fari. ¹³ N yi mini Lanbanna so dɛɛn na kɔɛ tagini siga Sube Magaxuxi Tigin nun Nɛjɛ dɛɛn binna ra, n yi lu Yerusalɛn taan nabilinna yinne matɔɛ. N yi taan yinna to kalaxi, a yire wuyaxi yi biraxi, tɛɛn bata yi dɛɛne gan nun. ¹⁴ N yi dangu Tigin so dɛɛn nun mangana ige ramaraden dɛxɔn, koni n ma soon mi a dangude sɔtɔ. ¹⁵ N yi te xuden xɔn kɔɛɛn na, n siga taan yinne matɔɛ Kadirɔn lanbanna binni. Na xanbi ra, n mɔn yi so Lanbanna so dɛɛn na, n xetɛ na kii nin.

¹⁶ Taan kuntigine mi yi a kolon n yi sigaxi dɛnaxan yi e nun n yi naxan ligama. Han na waxatini, n munma yi sese fala Yahudiyane nun saraxaraline nun taa kanne nun kuntigine nun tide kan gbɛtɛye xa. ¹⁷ Nayi, n yi a fala e xa, n naxa, “ɛ bata a to en tɔrɔn naxan yi iki! Yerusalɛn bata kala, tɛɛn bata a so dɛɛne gan! ɛ fa, en fa Yerusalɛn taan nabilinna yinne ti. Nayi, en mi fa yagima sɔnɔn.” ¹⁸ N yi a yɛba e xa Ala n mali kii naxan yi, e nun mangan falan naxan ti n xa. E yi a fala, e naxa, “En siga, en sa taan ti!” Nayi, e yi e bode sɛnbɛ so na wali fajina fe yi.

¹⁹ Horoni kaan Sanbalata nun Amonin Tobiya a kuntigin nun Arabun Gesen to na mɛ, e yi nxu magele, e yi nxu rajaxu. E yi a fala, e naxa, “ɛ nanse ligama ito ra? ɛ murutɛma mangan nan xili ma ba?” ²⁰ N yi e yabi, n naxa, “Ala nɔɔn fima nɛn nxu ma, Ala Naxan Kore. Nxu tan, a walikɛne, nxu kelima nɛn, nxu yi a ti. Koni ɛ tan, ɛ mi kɛɛ sɔtɔn taani ito yi, ɛ mi sariya sɛ be, ɛ fe mi fa rabirama muxɛ ma Yerusalɛn taani!”

3

Yerusalɛn yinne yitɔnna

¹ Saraxarali kuntigina Eliyasibi nun a ngaxakeden saraxaraline yi keli walidɛni. E mɔn yi Yɛxɛɛne So Dɛni tɔn. E yi a rasarijan, e yi a dɛɛne ti a ma. E yi taan yinna ti siga han sangansoon naxan yi xili Kɛmɛ, e yi na rasarijan. E mɔn yi taan yinna ti siga han Xananeli Sangansona. ² Yeriko kaane fan yi walima mɛnna dɛxɔn, e nun Sakuru, Yimiri a dii xɛmɛna. ³ Sena kaane yi taan so dɛni tɔn dɛnaxan xili Yɛxɛ So Dɛna. E dɛ wudine ti, e dɛɛne sa e ma e nun e balan wurene. ⁴ Yuriyaa dii xɛmɛn Meremoti fan yi walima na yiren dɛxɔn, Hakɔsi mamandenna. Bereki a dii xɛmɛn Mesulan fan yi walima na yiren dɛxɔn Mesesabele mamandenna, e nun Banahaa dii xɛmɛn Sadɔki. ⁵ Tekowa taan muxune fan yi walima na dɛxɔn ma. Anu, taan muxu gbɛene tondi walɛ nɛn walikɛ kuntigine yamarin bun.

⁶ Yoyadaa dii xɛmɛn Paseya nun Besodiyaa dii xɛmɛn Mesulan yi Dɛ Fonni tɔn. E yi a dɛɛn wudine ti, e yi a balan wurene sa. ⁷ Gabayon kaan Melatiya fan yi yinna yirena nde yitɔnna na dɛxɔn ma, e nun Meronoti kaan Yadon nun Gabayon kaa gbɛtɛye nun Misipa kaane. E birin yi walima yamana kanna nan bun Efirati baan sogegododen binni. ⁸ Xarahaa dii xɛmɛn Yusiyeli fan yi yinna yirena nde yitɔnna na dɛxɔn e nun Xananiya, latikɔnɔn nafalana nde.

E yi siga wale han Yerusalen yinna yigbo yirena. ⁹ Xuru a dii xemen Refaya fan yi yirena nde yitonma na dexon, Yerusalen boxon foxo kedenna yirena nde kuntigina. ¹⁰ Xarumafaa dii xemen Yedaya fan yi walima a banxin yetagi, Xasabaneyaa dii xemen Xatusi fan yi yinna yirena nde yitonma na dexon. ¹¹ Xarimi a dii xemen Malakiya nun Paxata-Moyabaa dii xemen Xasubu fan yi walima yire gbeteye yi siga han sangansoon naxan xili Buru Gandena. ¹² Haloxesi a dii xemen Salun nun a dii temene fan yi yinna yirena nde yitonma na dexon, Yerusalen boxon foxo kedenna yirena nde kuntigina.

¹³ Xanun nun Sanowa kaane yi Lanbanna So Deni ton. E yi a deen wudine ti, e yi a balan wurene sa. E mon yi nongonna ye wuli keden fan yiton taan yinni, siga han Xuruse Neje Dena. ¹⁴ Rekabu a dii xemen Malakiya, Beti-Hakeremi kuntigin yi Xuruse Neje Deni ton. A yi a deen wudine ti, a yi a balan wurene sa. ¹⁵ Kola-Xose a dii xemen Salun, Misipa kuntigin yi Tigi Deni ton, a yi a ti, a yi a xunna soon so a xun na, a yi a deen wudine ti, a yi a balan wurene sa. A mon yi taan yinni ton Selaxa ige ramaraden dexon, denaxan mangana nakon fema, siga han tedene, denaxan sigama Dawudaa Taani.

¹⁶ Donxen na, Asabuku a dii xemen Neyemi, Beti-Suru foxo kedenna kannna yi siga yinni tonje Dawudaa gaburun binni siga han ige malanden binna, siga han mangana sofane banxina. ¹⁷ A xanbi ra, Lewi bonsonna muxune yi walima Bani a dii xemen Rexun bun ma. Hasabi, Keyila foxo kedenna kuntigin fan yi taan yinni tonma a dingirani. ¹⁸ A ngaxakedenne fan yi walima a xanbi ra, Xenadadaa dii xemen Bawayi, Keyila foxo kedenna bonna kuntigin bun. ¹⁹ Misipa kuntigin Yosuwe a dii xemena Eseri fan yi yire gbeteye yiton, keli yenge so seene malan banxin yetagi, siga han denaxan xili Songenna.

²⁰ Sabayi a dii xemen Baruku fan yi yire gbeteye yiton a xanbi ra, keli Songenna ma siga han saraxarali kuntigina Eliyasibi a banxin de ra. ²¹ Yuriyaa dii xemen Meremoti, Hakosi mamandenna fan yi yire gbeteye yiton a xanbi ra, keli Eliyasibi a banxin so deen ma siga han a danna. ²² Saraxaraliin naxanye sa keli Yerusalen rabilinne yi, ne fan yi walima men xanbi ra. ²³ Ne fan xanbi ra, Bunyamin nun Xasubu yi walima menni e banxine yetagi. Ananiyaa dii xemen Maaseyaa dii xemena Asari fan yi walima menni ne xanbi ra a banxin dexon ma. ²⁴ Xenadadaa dii xemen Binuwi fan yi yire gbeteye yiton na xanbi ra, keli Asari a banxin ma siga han yinna songenna nde.

²⁵ Yusayi a dii xemen Palala fan yi walima na yinna songenna yetagi e nun sanganso kuyen manga banxin yetagi kantan tiine sansanna dexon. Parosi a dii xemen Pedaya fan yi walima a xanbi ra. ²⁶ Ala Batu Banxin walikenen naxanye yi dxi Ofeli geyaan ma, ne fan yi siga yinni tonje han sangansoon songenna ma, deen naxan xili Ige So Dena sogegododen binni. ²⁷ Tekowa kaane fan yi yinna yire gbeteye yiton ne xanbi ra, keli sangansoon songenna ma siga han Ofeli yinna.

²⁸ Deen naxan yi xili Soona, saraxaraline fan yi walima na faxan na e banxine yetagi. ²⁹ Imeri a dii xemen Sadaki yi walima e xanbi ra a banxin yetagi. A xanbi ra, Sekani a dii xemen Semaya fan yi walima menni, naxan yi deen kantanma naxan yi xili Sogeteden So Dena. ³⁰ E xanbi ra, Selemiyaa dii xemen Xananiya nun Salafaa dii xemen senninden Xanun yi menni, ne fan yi yire gbeteye yiton yinna ma. Bereki a dii xemen Mesulan fan yi ne xanbi ra, a banxin yetagi.

³¹ A xanbi ra, xema wanla Malakiya fan yi walima menni, siga han Ala Batu Banxin walikene nun yulane banxina Mifikadi deen yetagi, siga han sangansoon naxan sa yinna songenna ma. ³² Xema wanla bonne nun yulane fan yi yinni ton keli sangansoon songenna ma siga han Yexene So Dena.

Yaxune yi wa wanla kala feni

³³ Sanbalata to a me a nxu mon yinna tima, a yi xolo han! A yi Yahudiyane magele. ³⁴ A yi a fala a ngaxakedenne nun Samari kaa sofane yee xari, a naxa, "Yahudiya fangatareni itoe nanse ligama? En tinje e xa na liga ba? E ne saraxan be ba? E a rajanje to ba? E mon ne geme maluxunxine ramine ba naxanye benden nun se ganxine bun ma?"

³⁵ Amonina nde Tobiya yi a dɛxɔn ma, na yi a fala, a naxa, “Hali e ti, xa xulumasena nde sigan ti a fari, e gɛmɛ yinna birin kalama nɛn!”

³⁶ Nayi, n yi Ala maxandi, n naxa, “Nxɔ Ala, i tuli mati nxu ra, amasɔtɔ nxu yaxune bata nxu rajaxu! I marayarabin naxetɛ e ma, i yi e rasiga konyiyani. ³⁷ I nama dija e hakene ma, e yulubine nama ba i yetagi, amasɔtɔ e bata yinna ti muxune makonbi.”

³⁸ Nxu yinni tɔn na kii nin han a yiteyaan tagi taan nabilinni. Yamaan yi na wanla suxu e sɔbɛɛn na.

4

¹ Koni, Sanbalata nun Tobiya nun Arabune nun Amonine nun Asadodi kaane to a mɛ a Yerusalɛn rabilinna yinna ti feen sigama yɛɛn na, e nun a muxune bata yi a yire biraxine yitɔn fɔlɔ, e yi xɔlɔ kati. ² E lan a ma a e birin xa sa Yerusalɛn yɛngɛ, e na kala.

³ Nayi, nxu bata nxɔ Ala maxandi, nxu yi kantan tiine dɔxɔ kɔɛɛn nun yanyin na alogo e xa nxu ratanga e ma. ⁴ Anu, Yuda kaane yi a falama nɛn, e naxa, “Nxɔ walikene sɛnbɛn bata jan, gɛmɛ biraxine maxali daxin mɔn gbo, nxu mi nɔɛ yinna tiyɛ.” ⁵ Nxu yaxune yi a falama nɛn, e naxa, “Yahudiyane mi a kolonjɛ, e mi a famunjɛ han en yi so e tagi, en yi e faxa, en yi e wanli kala.” ⁶ Anu, Yahudiyani naxanye yi dɔxi nxu yaxune rabilinni, ne fa nɛn, e fa nxu rakolon na feen ma han dɔxɔna ma fu, e naxa, “E fa en yɛngɛma nɛn sa keli yiren birin yi.” ⁷ Nanara, n yi muxuna ndee dɔxɔ yinna xanbirane yi dɛnaxanye so jaxun, n yi yamanan muxune dɔxɔ bɔnsɔn yɛɛn ma, e silanfanne nun tanbane nun xanle ra e yii.* ⁸ N to e ti kiin mato, n yi falan ti taan fonne nun kitisane xa e nun yamaan naxan birin yi na, n naxa, “E nama gaxu en yaxune yɛɛ ra. A xa rabira e ma fa fala Marigin sɛnbɛn gbo, a magaxu. E yɛngɛn so e ngaxakedenne nun e dii xɛmɛne nun e dii tɛmɛne nun e jaxanle nun e dɔxɔdene xa.”

⁹ Nxu yaxune yi a mɛ fa fala nxu bata rakolon, a Ala bata e fe nataxin kala. Nxu birin yi xetɛ yinni, birin yi sa a wanla dɛ suxu. ¹⁰ Keli na lɔxɔn ma, n ma walikene fɔxɔ kedenna nan yi fa walima, fɔxɔ kedenna yi tanbane nun yɛ masansan wure lefane nun silanfanne nun xanle suxu e yii, e yi e tagi xidi. Kuntigine yi Yuda kaane birin makantanma, ¹¹ naxanye yi yinna tima. Naxanye yi goronne maxalima hanma, e yi goronne kui sa, ne yi walima e yii kedenne nan na, e yi yɛngɛ so seen suxu e yii kedenna ra. ¹² Naxanye yi a tima, ne birin ma silanfanne yi xidixi e tagi nɛn, e yi walima na kii nin. Xɛmɛn naxan yi xɔtaan fema, na yi biraxi n fɔxɔ ra. ¹³ N yi a fala fonne nun kitisane nun yamaan dɔnxɛn xa, n naxa, “Wanla gbo, wulani kuya, en bata xuya ayi yinna xuntagi, en bata masiga en bode ra. ¹⁴ E nɛma dɛdɛ, xa e xɔtaan fe xuiin mɛ, e malan nxu fema. En ma Ala yɛngɛn soma nɛn en xa.” ¹⁵ Nxu siga wanla ma na kii nin, tanban suxi yamaan fɔxɔ kedenna yii keli subaxan ma han sarene yi mini kore. ¹⁶ Na waxatini, n mɔn yi a fala yamaan xa, n naxa, “Xɛmɛne birin xa xi Yerusalɛn yi e nun a walikena, en kantanna ti kɔɛɛn na, en yi wali yanyin na.” ¹⁷ Nxu mi yi nxɔ dugine bama mume, n tan ba, ngaxakedenne ba, n ma walikene ba, muxun naxanye yi n kantanma ba, birin ma yɛngɛ so seen nun a min igen nan tun yi suxi a yii.

5

Neyemi yi yiigelitɔne mali

¹ Lɔxɔna nde, yamanan xɛmɛna ndee nun e jaxanle yi e mawuga e ngaxakeden Yahudiyane fari, ² ndee naxa, “Nxu nun nxɔ dii xɛmɛne nun nxɔ dii tɛmɛne wuya. Nxu wama nɛn nxu xa balon sɔtɔ alogo nxu xa nxu dɛge, nxu lu nxu nii ra.” ³ Ndee fan yi a fala, e naxa, “Nxu bata nxɔ xɛene nun nxɔ manpa binle* nun nxɔ banxine dɔxɔ tolimani alogo nxu xa balon sɔtɔ fitina kamɛni.” ⁴ Gbɛtɛye fan naxa, “Nxu bata gbɛtin tongo donla ra nxɔ xɛene nun nxɔ manpa binle xun yi, alogo nxu xa mudun fi naxan lan a so mangan yii. ⁵ Anu, nxu nun nxu ngaxakedenne birin keden, nxɔ dii xɛmɛne luxi nɛn alo e gbeene,

* ^{4:7} Silanfanna: Sofane yɛngɛso dɛgɛmana. * ^{5:3} Wudi binla nde na yi, mɛn kaane naxanye sima, e yi naxanye bogi yitɔnma alo manpana e gbee kiini.

koni a mato nxu nxo dii xemene nun nxo dii temene matima konyine ra, nxo dii teme wuyaxiye bata findi konyine ra, nafulu mi nxu yii, nxo xene nun nxo manpa binle mon bata findi muxu gbete ye gbeen na.”

⁶ N to e mawuga xuiin me, n yi xolo han! ⁷ N yi a ragidi n xa taan muxu gbeene nun kitisane maxadi, n yi a fala e xa, n naxa, “E tonon fenma e ngaxakedenne ra nanfera!” N yi malan gbeen maxili e fe ra. ⁸ N mon yi a fala e xa, n naxa, “En bata en ngaxakeden Yahudiyane xun ba, naxanye yi saraxi siya gbete ne xon konyine ra. Iki, e tan yeteen nan fa e ngaxakeden Yahudiyane matima e Yahudiya bodene ma.” E mi fala soto e naxan tiye, e yi e dundu. ⁹ N mon yi a fala, n naxa, “E naxan ligama, na mi fan. E mi noe sigan tiye Ala ye ra yi gaxuni ba, alogo siya gbete ye nama en naye lefu, en yaxune?” ¹⁰ N tan fan nun ngaxakedenne nun n ma walikene, nxu fan muxune doli nen gbetin nun donseni. Nayi, e lanma e xa naxan naxete, en nama na maxili. ¹¹ E sa e xene raxete e ma to yeteni, e nun e manpa binle nun e oliwi binle nun e banxine. E nama tonon maxili e ra gbetin nun murutun nun minseen nun turen fari.” ¹² E yi yabin ti, e naxa, “Nxu e raxetema e ma nen, nxu mi fa sese maxodinma e ma, i naxan falaxi nxu na liga.”

Nayi, n yi saraxaraline xili, alogo e xa e kolo e ye xori. ¹³ Na xanbi ra, n yi n ma doma gbeen lenbeni maxa, n yi a fala, n naxa, “Ala xa muxune birin yimaxa na kiini naxanye na e fala xuiin kala, a yi e bono e denbayane nun e seene yi, alogo e yiigenla xa lu!” Yamaan birin yi Alatala tantun, e yi sonxo, e naxa, “Ala xa na liga, amina!” Donxen na, yamaan yi a falan suxu.

¹⁴ Xabu n dexo lxonni yamana kanna ra Yahudiyane xun na Yuda yamanani, xabu Manga Arataserekesi a mangayaan ne maxon dena han ne tonge saxan e nun firindena, n tan nun ngaxakedenne nxu mi sese ba mudun na naxan soma yamana kanna yii. ¹⁵ Yamana kanna naxanye dangu n tan ye ra, ne yi donseene nun manpane rasuxuma nen yamaan na e nun gbeti gbanan tonge naanin. Hali yamana kanne xoyine yi yamaan toroma. Koni, n tan to yi gaxuxi Ala ye ra, n mi na sifan liga. ¹⁶ Koni, n tan yeteen wali nen taan yinna tideni, n mi xee yo sara n yete xa, anu n ma walikene birin yi yinna tiin fari. ¹⁷ Anu, muxu keme tonge suulun nan yi e degema n konni Yahudiyane nun kuntigine ye, ba muxune ra naxanye yi fama sa keli yamanan nabilinna siya gbete ne ye. ¹⁸ Ninge keden nun yexee yebaxi sennin nan yi faxama n xa lxo yo lxo e nun txena ndee. Xi fu yo xi fu, manpa faji gbege yi rafalama n xa nen. Koni, hali na, n mi mudun maxili n tan yamana kanna xa, bayo wanla yi xodxo yamaan ma.

¹⁹ N ma Ala, n ma fe xa rabira i ma, i fan n na bayo n bata wali fajin ke yamaan xa.

6

Yaxune mon yi fa e xili ma

¹ Sanbalata nun Tobiya nun Arabun Gesen nun nxu yaxun bonne yi a me a n mon bata taan yinna ti, a dede mi fa kalaxi. Na waxatini, n munma yi deene ti singen. ² Sanbalata nun Gesen yi xerane rafa a faladeni n xa, e naxa, “Fa en fa en bode to Kefirimi yi Ono lanbanni.” E bata yi a ragidi a e xa fe jaxin liga n na. ³ Koni, n yi e yabi, n naxa, “Wanla n yii han! N mi noe sigi. Nanfera wanla xa rati be, n siga e fema?” ⁴ E na xeraan nafa n ma daxon ma naanin, n fan yi e yabi na kii kedenni. ⁵ Sanbalata mon yi a walikene nasiga na fala kedenna ra a suulundeni, kedi rabixin yi suxi naxan yi. ⁶ Ito nan yi sebexi a kui, a naxa, “Siya gbete ne ito nan falama, anu Gesen fan a falama, a jondin na a ra, e naxa a i tan nun i ngaxakeden Yahudiyane waxi murute feni. I taan yinna tima na nan ma. A luxi alo i waxi findi feni Yahudiyane mangan nan na. ⁷ I yeteen bata nabine dexo alogo e xa i ya fe fala Yerusalen yi fa fala a i bata findi mangan na Yuda yi. Perise mangan mi buma na medeni. Nayi, fa en fa batu.” ⁸ N yi a yabi, n naxa, “Muxe mi na falane tima. Nondi mi i ya falane ra! I tan nan tun ne mirixi, i yi e fala!” ⁹ Na muxune birin yi wama nxu ragaxu feen nin, e naxa, “E senben janma nen, e mi wanla rajanma.” Koni, n yi Ala maxandi, n naxa, “Ala, iki, n senbe so.”

¹⁰ N yi siga Delayaa dii xemen Semaya konni, Mehetabeli mamandenna, bayo a mi yi nœ fe n konni. A yi a fala n xa, a naxa, “En birin xa siga Yire Sarijanxini Ala Batu Banxin kui, en sa a dœene balan en xun ma, amasoto i yaxune fama nen i xili ma, e fama kœeen nan na i faxadeni.” ¹¹ N yi a yabi, n naxa, “Na muxu mi n tan na naxan a gima! N tan muxu sifan nœ soe Ala Batu Banxini ba, n lu n nii ra? N mi soma Ala Batu Banxini n luxundeni!” ¹² N yi a kolon fa fala a mi yi Alaa falan xan nalima n ma. Koni, a yi na falama n xa nen, amasoto Sanbalata nun Tobiya bata yi a saranna fi alogo a xa fa falan ti n xa na kiini. ¹³ A na liga nen alogo n xa gaxu a yee ra, n yi a maxadi xuiin suxu, n yi yulubin tongo. Nayi, e yi nœ n xili kale nen, n yi yagi.

¹⁴ N ma Ala, Tobiya nun Sanbalata naxan ligama n na, na xa rabira i ma, e nun nabi naxanla Nowadi nun nabiin bonna naxanye kata n magaxudeni.

¹⁵ Taan yinna yi rajan Elulu kiken xi mœxœnen nun suulunde lœxœni, xi tonge suulun e nun firinna bun. ¹⁶ Nxu yaxune to a me, e nun siyaan naxanye birin yi nxu rabilinxi, ne yi gaxu, e yi yagi e to a to a wanla bata yi rajan alo nxœ Ala sagoon kii naxan yi.

¹⁷ Na waxatine yi, Yuda muxu gbeene yi bataxine sebema Tobiya ma waxatin birin, Tobiya fan yi e yabima. ¹⁸ Yuda kaan wuyaxi bata yi e kœlœ a xa, amasoto Sekani bitanna nan yi a ra, Araa dii xemena, e nun a dii xemen Yehoxanan bata yi Mesulan ma dii temen tongo, Bereki a dii xemena. ¹⁹ E yeteen yi a xili fajin fala n yee xœri, e yi n ma falane rali a ma. Tobiya fan yi kedine rasigama alogo a xa n magaxu.

7

Yerusalen makantan fena

¹ Taan yinna to yelin tiye, n yi a dœene ti a ma, kantan tiine nun beti baane nun Lewi bœnsœnna muxune yi ti e wanle ra. ² N yi Yerusalen kuntigiyaan taxu ngaxakedenna Xanani ra e nun Xananiya, Yerusalen yire makantanxin kuntigina. Lannaya muxu gbeen nan yi Xananiya ra, e nun Ala yœeragaxu muxuna dangu bonne ra. ³ N yi a fala e xa, n naxa, “Yerusalen dœene mi rabima fœ sœgen na te, a mœn balanma nen wurene ra jinbanna ra benun kantan tiine xa siga. Yerusalen kaane yi ti kantan tideni, ndee yi siga taan kantan tidene yi, bonne yi lu e konne kantanje.”

⁴ Taan yi gbo, koni yamaan mi yi wuya, banxine fan munma yi jœxœ yiti singen. ⁵ N ma Ala yi a sa n bœneni a n xa fonne malan e nun kitisane nun yamaan birin alogo n xa muxune yate. N yi bœnsœn kedina nde to, muxun naxanye singe xete sa keli konyiyani, n yi ito to sebexi na ma:

Esirasi 2.1-70

⁶ Babilœn mangan Nebukadanesari siga muxun naxanye ra konyiyani, ne wuyaxi yi xete Yerusalen nun Yuda yi, birin yi siga a taa yi. ⁷ E yi xete e nun Sorobabeli nun Yosuwe nun Neyemi nun Asari nun Raamiya nun Naxamani nun Marodoke nun Bilisan nun Misipereti nun Bigiwayi nun Nexun e nun Banaha.

Isirayila yamaan xemene yaten ni i ra:

⁸ Parosi xabilani, muxu wuli firin muxu keme muxu tonge solofere e nun firin.

⁹ Sefati xabilani, muxu keme saxan muxu tonge solofere muxu firin.

¹⁰ Ara xabilani, muxu keme sennin muxu tonge suulun e nun firin.

¹¹ Paxata-Moyaba xabilani, Yosuwe nun Yowaba yixetene ye, muxu wuli firin keme solomasexe muxu fu nun solomasexe.

¹² Elan xabilani, muxu wuli keden muxu keme firin muxu tonge suulun e nun naanin.

¹³ Satu xabilani, muxu keme solomasexe muxu tonge naanin e nun suulun.

¹⁴ Sakayi xabilani, muxu keme solofere muxu tonge sennin.

¹⁵ Binuwi xabilani, muxu keme sennin muxu tonge naanin e nun solomasexe.

¹⁶ Bebayi xabilani, muxu keme sennin muxu mœxœnen nun solomasexe.

¹⁷ Asagada xabilani, muxu wuli firin muxu keme saxan muxu mœxœnen nun firin.

¹⁸ Adonikami xabilani, muxu keme sennin muxu tonge sennin e nun solofere.

¹⁹ Bigiwayi xabilani, muxu wuli firin muxu tonge sennin e nun solofere.

²⁰ Adin xabilani, muxu keme sennin muxu tonge suulun e nun suulun.

- ²¹ Ateri xabilani, Xesekiya yixetene ye, muxu tonge solomanaanin muxu solomasexε.
- ²² Xasun xabilani, muxu keme saxan muxu mǎxǎjɛn nun solomasexε.
- ²³ Besayi xabilani, muxu keme saxan muxu mǎxǎjɛn nun naanin.
- ²⁴ Xarifi xabilani, muxu keme muxu fu nun firin.
- ²⁵ Gabayon kaane ye, muxu tonge solomanaanin muxu suulun.
- ²⁶ Betelemi kaane nun Netofa kaane ye, muxu keme muxu tonge solomasexε muxu solomasexε.
- ²⁷ Anatǎti kaane ye, muxu keme muxu mǎxǎjɛn nun solomasexε.
- ²⁸ Beti-Asamaweti kaane ye, muxu tonge naanin muxu firin.
- ²⁹ Kiriyaŋi-Yeyarin kaane nun Kefira kaane nun Beroti kaane ye, muxu keme solofere muxu tonge naanin muxu saxan.
- ³⁰ Rama kaane nun Geba kaane ye, muxu keme sennin muxu mǎxǎjɛn nun keden.
- ³¹ Mikimasi kaane ye, muxu keme muxu mǎxǎjɛn nun firin.
- ³² Beteli kaane nun Ayi kaane ye, muxu keme muxu mǎxǎjɛn nun saxan.
- ³³ Nebo bonna muxune ye, muxu tonge suulun muxu firin.
- ³⁴ Elan bonne xabilan muxune ye, muxu wuli keden muxu keme firin muxu tonge suulun e nun naanin.
- ³⁵ Xarimi xabilani, muxu keme saxan muxu mǎxǎjɛ.
- ³⁶ Yeriko kaane ye, muxu keme saxan muxu tonge naanin e nun suulun.
- ³⁷ Lodi kaane nun Xadidi kaane nun Ono kaane ye, muxu keme solofere muxu mǎxǎjɛn nun keden.
- ³⁸ Sena kaane ye, muxu wuli saxan muxu keme solomanaanin muxu tonge saxan.
- ³⁹ Saraxaraline ye:
Yeɗaya xabilani Yosuwe a denbayani, muxu keme solomanaanin muxu tonge solofere muxu saxan.
- ⁴⁰ Imeri xabilani, muxu wuli keden muxu tonge suulun muxu firin.
- ⁴¹ Pasaxuri xabilani, muxu wuli keden muxu keme firin muxu tonge naanin e nun solofere.
- ⁴² Xarimi xabilani, muxu wuli keden muxu fu nun solofere.
- ⁴³ Lewi bǎnsǎnna muxune ye:
Yosuwe xabilani, Kadamile nun Hodawi yixetene ye, muxu tonge solofere e nun naanin.
- ⁴⁴ Bēti baane:
Asafi xabilani, muxu keme muxu tonge naanin e nun solomasexε.
- ⁴⁵ Kantan muxune:
Salun nun Ateri nun Talamǎn nun Akubu nun Xatita nun Sobayi yixetene ye, muxu keme muxu tonge saxan e nun solomasexε.
- ⁴⁶ Ala Batu Banxin walikene:
E benbane nan itoe ra: Sixa nun Xasufa nun Tabayoti nun ⁴⁷ Kerosi nun Siya nun Padon nun ⁴⁸ Lebana nun Xagaba nun Salamayi nun ⁴⁹ Xanan nun Gideli nun Gaxara nun ⁵⁰ Reyaya nun Resin nun Nekoda nun ⁵¹ Gasami nun Yusa nun Paseya nun ⁵² Besayi nun Meyunin nun Nefusin nun ⁵³ Bakabuku nun Xakufa nun Xaraxuru nun ⁵⁴ Basaliti nun Mexida nun Xarasa nun ⁵⁵ Barakosi nun Sisera nun Tama nun ⁵⁶ Nesixa e nun Xatifa.
- ⁵⁷ Sulemani a walikene yixetene ye: Sotayi nun Sofereti nun Perida nun ⁵⁸ Yaala nun Darakon nun Gideli nun ⁵⁹ Sefati nun Xatili nun Pokereti-Hasebayin nun Amǎn.
- ⁶⁰ Ala Batu Banxin walikene birin malanxina e nun Sulemani a walikene: muxu keme saxan muxu tonge solomanaanin muxu firin.
- ⁶¹ Muxuni itoe nan keli Tela-Mela nun Tela-Harasa nun Kerubu-Adan nun Imeri taane yi, koni ne mi e xabilane kolon naxan a yite fa fala Isirayila kaan nan e ra:
- ⁶² Delaya nun Tobiya nun Nekoda yixetene ye, muxu keme sennin muxu tonge naanin e nun firin.
- ⁶³ Saraxaralina ndee yi na: Xobaya nun Hakǎsi nun Barasilayi yixetene. Barasilayi bata Galadi kaan Barasilayi a dii temen dǎxǎ, na nan xili te a xun ma.
- ⁶⁴ E yi kata e xabilane fendeni bǎnsǎn kǎdine kui, koni e mi e to. E yi e ba saraxarali wanla ra.

⁶⁵ Yamana kannu yi yamarin fi a muxu yo nama se sarijanxine don e ye han saraxaralina nde yi soto naxan masensen ti seene rawale, Yurima nun Tumin.*

⁶⁶ Yamaan birin malanxina, muxu wuli tonge naanin muxu wuli firin muxu keme saxan muxu tonge sennin.

⁶⁷ E walike xemene nun e walike jaxanle mi yi ne ye, ne muxu wuli solofere muxu keme saxan tonge saxan e nun solofere nan yi a ra. Betti ba xemen nun a jaxanle, muxu keme firin tonge naanin e nun suulun yi e ye. ⁶⁸ Ndogomen keme naanin tonge saxan e nun suulun, sofanla wuli sennin keme solofere e nun maxaje fan yi na.

⁶⁹ Denbaya xun wuyaxi seene fi nen wanla fe yi. Yamana kannu yi xemaan kilo solomasexe e nun a tagi nun igelengen tonge suulun e nun saraxarali domaan keme suulun tonge saxan fi wanla fe yi. ⁷⁰ Denbaya xunne yi xemaan kilo keme kilo tonge solofere nun gbeti fixen kilo wuli keden kilo keme ba. ⁷¹ Isirayila yamaan muxu donxene yi xemaan kilo keme tonge solofere nun gbeti fixen kilo wuli keden ba e nun saraxarali domaan tonge sennin e nun solofere.

⁷² Saraxaraline nun Lewi bõnsõnna muxune nun kantan tiine nun beti baane nun Ala Batu Banxin walikene nun Isirayila yamaan birin yi dõxo e taane yi.

Esirasi yi sariyan xaran yamani

Neen kike soloferedena a liye, Isirayila kaane birin bata yi dõxo e taane yi.

8

¹ Yamaan birin yi e malan yama malandeni Ige Deen na alo muxu kedenna. E yi a fala sebeli tiina Esirasi xa a xa fa Musaa sariya kedin na, Alatala sariyan naxan yamari Isirayila kaane ma. ² Saraxaralina Esirasi yi fa sariya kedin na yamaan birin yetagi, xemen nun jaxanla, naxanye birin yi nae falan famunje e naxan mema. Kike solofereden xi singen nan yi a ra.

³ Keli xõtonni han yanyi tagini, Esirasi na sariya kedin xaranma yamaan yetagi Ige Deen na, xemene nun jaxanle nun naxanye birin yi a famuma. Yamaan birin yi tuli matixi sariya kedin xaran xuiin na. ⁴ Sebeli tiina Esirasi yi tixi wudi gbingbinna nan fari, naxan yi rafalaxi na feen ma. Matitiya nun Sema nun Anaya nun Yuriya nun Xiliki nun Maaseya yi tixi a fema a yiifanna ma. Pedaya nun Mikayeli nun Malakiya nun Xasun nun Xasabadana nun Sakari nun Mesulan tixi a komenna ma. ⁵ Esirasi yi kedin nabi yamaan birin yetagi, a tixi e birin xun ma, a to kedin nabi, yamaan birin yi keli. ⁶ Esirasi yi Alatala tantun, Ala naxan gbo, yamaan yi lu e yiine yite kore, e yi a yabi, e naxa, "Amina! Amina!" Nayi, e birin yi e xinbi sin, e yetagine yi lan bõxon ma, e yi Alatala batu. ⁷ Lewi bõnsõnna muxune, Yosuwe nun Bani nun Serebi nun Yamin nun Akubu nun Sabetayi nun Hodiya nun Maaseya nun Kelita nun Asari nun Yosabadi nun Xanan nun Pelaya, ne yi lu yamaan tixin xaranje sariyan ma. ⁸ Ne yi lu Alaa sariya kedin xaranje yamaan xa, e lu a yebe e xa alogo e birin xa na a famunje.

⁹ Nayi, yamana kannu Neyemi nun Esirasi naxan yi saraxaraliyaan nun sebeli tiini, e nun Lewi bõnsõnna muxun naxanye yi yamaan xaranma, ne yi a fala yamaan xa, e naxa, "Lõxonni ito bata rasarijan Alatala xa, e Ala. E nama lu sunuxi, e lu wuge." Bayo yamaan birin yi wugama nen, e nema yi sariya kedin xaran xuiin namema. ¹⁰ Neyemi yi a fala e xa, a naxa, "E sa donse fajin don, e yi minse fajin min, e siga ndee ra muxune xa se mi naxanye yii, amasoto to lõxon bata findi lõxo sarijanxin na en Marigin xa. E nama e yete rasunu, bayo Alatalaa sewan nan findixi e senben na." ¹¹ Lewi bõnsõnna muxune yi yamaan birin masabari, e naxa, "E sabari, amasoto to lõxon sarijan, e nama e yete rasunu!"

¹² Yamaan birin yi siga e degeden nun e mindeni. Se mi yi naxanye yii, e yi ndee so ne yii. E lu sewa gbeeni, bayo e bata yi falane famu naxanye yebe e xa.

Bubu Kui Sanla

* 7:65: Yurima nun Tumin masensen ti seene fe sebehi Xõrõyaan 28.30 kui. Saraxaraline yi masensenna tima ne nan na alogo e xa Ala sagoon kolon.

¹³ Na xətən bode, Isirayila denbaya xunne nun saraxaraline nun Lewine birin yi e malan sebeli tiina Esirasi fəma alogo e xa sariya falane ramε. ¹⁴ Alatala sariya kedin naxan so Musa yii, a yi seβexi na kui fa fala, Isirayila kaane yi lanma e lu bubune kui Bubu Kui Sanla waxatini jəen kike solofereden na. ¹⁵ E lan e yi na rali birin ma e taane yi e nun Yerusalen yi, e naxa, “E mini geya yireni, ε fa Oliwi bili yii taa kui xiine nun burunna xiine nun miriti bili yiine nun tugu yiine nun wudi yii jingixine ra alogo ε xa fa Bubu Kui Sanla raba alo a seβexi kii naxan yi.”* ¹⁶ Nayi, Isirayila yamaan yi mini, e siga jəxənde fendeni, alogo e xa fa Bubu Kui Sanla raba e banxine de ra hanma e sansanne kui, hanma Ala Batu Banxin sansanne kui, e nun yama malandene yi Ige Dεen nun Efirami Dεen na. ¹⁷ Muxun naxanye birin yi malanxi na, naxanye yi faxi sa keli konyiyani, ne birin yi bubune ti, e dəxə e bubune yi. Keli Nunu a dii xεmεn Yosuwe a waxatin ma han na waxatini, Isirayila kaane munma yi na fe sifan liga singen, sεwa gbeen yi lu e tagi.

¹⁸ E lu Alaa sariya kedin xaranjε ləxə yo ləxə keli xi singen ma han ləxə dənχεna. E yi sanla raba xi solofere, yamaan yi e malan xi solomasεχedeni, alo sariyana a falaxi kii naxan yi.

9

E yi e ti e yulubin na

¹ Kiken xi məxəjεde ləxəni, Isirayila kaane yi e malan, e sun, e kasa bεnbεli dugine ragodo e ma, e burunburunna sa e xunne yi sunu taxamasenne ra. ² Naxanye yi findixi Isirayila kaane ra, ne yi e masiga xəjεne ra, e yi e ti e yulubine ra e nun e benbane gbeene. ³ E to keli, e ti, e yi Alatala, e Alaa sariya kedin xaran waxati xunkuye. Yanyin na, e yi e xinbi sin Alatala yεtagi, e Ala, e mən yi e ti e yulubine ra han waxati xunkuye. ⁴ Lewi bənsənnna muxuna ndee yi keli, e te gbingbinna fari, Yosuwe nun Bani nun Kadamile nun Sebanuha nun Bunni nun Serebi nun Bani nun Kenani. Ne yi e xuini te Alatala ma, e Ala. ⁵ Lewi bənsənnna muxune, Yosuwe nun Kadamile nun Bani nun Xasabaneya nun Serebi nun Hodiya nun Sebanuha nun Petaxi yi a fala, e naxa, “E keli, en Alatala, en ma Ala tantun habadan han habadan!”

E yi Ala maxandi, e naxa,
“Nxu i xili binyen tantunma,
tantunna naxan dangu binyen nun tantunna birin na!

⁶ I tan nan keden pe Alatala ra,
i tan naxan ariyanna nun kore xənnna nun sarene birin daxi,
i bəxə xənnna nun a yi seene birin da,
e nun baane nun e yi seene birin.

I yi niin bira niimaseene birin yi,
malekane birin e xinbi sinma i tan nan bun.

⁷ I tan Marigina Alatala,
i tan nan Iburama sugandi,
i yi a ramini Yuru taani Babilən yamanani,
i yi a xili sa, Iburahima.

⁸ I yi a to a denkeleyaxi i ma a bəjεni,
i yi layirin xidi ε tagi
a i xa Kanan kaane nun Xitine nun Amorine
nun Perisine nun Yebusune
nun Girigasane yamanan so a bənsənnna yii.
I de xuiin nakamali nen bayo i tinxin.”

⁹ “I nxu benbane jaxankatan to nen Misiran yi,
i yi e gbelegbele xuiin mε Gbala Baan de.

¹⁰ I yi taxamasenne nun kabanako feene yita Firawona

* 8:15: Bubu Kui Sanla fe seβexi Saraxaraline 23.33-38 kui.

nun a walikene nun a yamanan muxune birin na.

Amasoto i a kolon

e nxu benbane suxu kii naxan yi wasoni.

I yi xinla soto naxan gbo han to.

¹¹ I yi baa igeni taxun e yee ra,

e yi baani gidi a yixaren na,

koni i tilin igen nadin nen

e sagatan muxune xun ma

alo gemena igen xonna ma.

¹² I yi kundaan ti e yee ra yanyin na,

i yi te degen ti e yee ra kosen na

naxan yi kirani yalanma e yee ra.

¹³ I godo nen keli kore,

i falan ti e xa Sinayi geyaan fari.

I yi i gelene fala e xa naxanye tinxin,

e nun jandin sariyan nun tonne

nun yamarin naxanye fan.

¹⁴ Fata i ya walikene Musa ra,

i yi i ya Matabu Loxo sarijanxin nun

i ya yamarine nun sariyane nun tonne yita e ra.

¹⁵ Kamen to e suxu,

i yi donseen nagodo e ma keli kore.

Min xonla to e suxu,

i yi igen namini fanyeni,

i yi a fala e xa a e xa so yamanani

i kolo naxan so fe ra e benbane yii.

¹⁶ Koni nxu benbane murute nen wasoni,

e mi i ya yamarine suxu.

¹⁷ E mi tin e suxe,

e jinan i ya kabanako feene xon

i naxanye liga e xa,

e yi e bejani xodoxo e muruteni,

e yi a nata

a e xa yeerati gbete sugandi,

e xete e konyiyani Misiran yi.*

Koni i tan mi i me e ra.

Ala nan i tan na

naxan muxune mafeluma e yulubine ra.

I dina, i kininkinin,

i mi xolon xulen,

i ya hinanna gbo.

¹⁸ E yi jinge di sawura wure daxon nafala e yete xa,

e naxa, 'En ma Ala nan ito ra,

naxan en naminixi Misiran yi.'

E yi fala jaxine ti i ma.

¹⁹ Koni i ya kininkinin gbeeni,

i mi e rabejin tonbonni.

Kundaan lu nen e yee ra kiraan xon yanyin na,

te degen yi lu e yee ra kosen na.

²⁰ I yi i ya Nii fadin naso e yi

alogo a xa e xaran,

i yi i ya Manna donseen† so e yii,

* 9:17: Yatene 14.4 † 9:20: Manna donsena a fe mato Xoroyaan 16.13-15 nun 16.31 kui.

e nun igena,
min xɔnla to e suxu.

²¹ I yi i yengi dɔxɔ e xɔn ma
tonbonni jɛɛ tonge naanin,
sese mi dasa e ma,
e dugine mi kala,
e sanne mi kusin.

²² I yamanane nun siyane so nɛn e yii,
i yi e rabilinna yamanane birin sa e sagoni.
E yi Xesibɔn mangan Sixɔn ma yamanan tongo e gbeen na,
e nun Ogo a yamanana, Basan mangana.

²³ I yi e diine rawuya ayi
alo sarene kore xɔnna ma,
i yi e raso yamanani, i kɔlɔ
e benbane xa dɛnaxan ma fe yi.

²⁴ E yixɛtɛne yi so mɛnni,
e dɔxɔ na yamanani,
i yi na yamanan muxune rayagi e yetagi,
Kanan kaane, i yi e sa e sagoni,
e mangane nun e yamanane muxune,
alogo e xa e raba e waxɔnna ra.

²⁵ E yi taa makantanxine tongo
e nun bɔxɔ faɲina,
e yi banxine tongo
naxanye yi rafexi se faɲin sifan birin na,
e nun xɔɲinne nun manpa binle
nun oliwi binle nun wudi bogila wuyaxine,
e yi e don, e yi lugo, e yi gbo,
e yi lu hɛri gbeeni.”

²⁶ “Koni, e keli nɛn
e yi murutɛ i xili ma.
E yi e xun xanbi so i ya sariyane yi,
e yi nabine faxesa,
naxanye yi e mabandunma i ma,
e yi Ala rayelefu gbeene ti.

²⁷ Nayi, i yi e sa e yaxune sagoni,
ne yi e tɔrɔ.

Koni e ɲaxankatan waxatini,
e xui ramini nɛn i ma,
i yi e xuiin name kore xɔnna ma,
i yi e yabi i ya kininkinin gbeeni,
i yi e xunba muxune fi e ma,
naxanye e ba e yaxune yii.

²⁸ Koni, e xɔrɔyaan sɔtɔ nɛn tun,
e mɔn yi fe ɲaxine liga fɔlɔ i yɛɛ ra.
Nayi, i yi e rabɛɲin e yaxune yii,
e yi e nɔ.

Koni, e mɔn yi e xui ramini i ma,
i yi e xuiin name kore xɔnna ma
i ya kininkinin gbeeni,
i mɔn yi e rakisi sanɲa ma wuyaxi.

²⁹ I yi e mabandun i ya sariyan ma,
koni e yi findi wasodene ra,

e mi e tuli mati i ya yamarine ra.
 E yi yulubin liga
 e i ya kiti saxine kala,
 anu naxan na e suxu,
 na kannan nii rakisin sɔtɔma nɛn e xɔn.
 E yi murute,
 e tondi e tuli matiye i tan na.

³⁰ I ti nɛn e bun ma jɛɛ wuyaxi,
 i yi e rakolon i ya Nii Sarijanxin na nabine xɔn,
 koni e mi e tuli mati.
 Nayi, i yi e sa e yamana gbeteye sagoni.

³¹ I ya kininkinin gbeeni,
 i mi e raxɔri, i mi e rabɛnin,
 bayo Ala diɲaxi kininkininxin nan i tan na.”

³² “Iki, nxɔ Ala, Ala gbeena,
 sɛnbɛmana, i tan naxan magaxu,
 i tan naxan i ya layirin nakamalima
 i ya hinanni,
 fe xɔlɛn naxanye nxu sɔtɔxi,
 e nun nxɔ mangane nun nxɔ nabine
 nun nxɔ saraxaraline nun nxu benbane nun yamaan birin,
 i nama ne yatɛ fe fuune ra,
 sa fɔlɔ Asiriya mangane waxatin ma han to.

³³ Feen naxanye birin nxu sɔtɔxi,
 i tan tinxin ne birin yi,
 bayo i ya lannayaan yita nɛn,
 koni nxu tan fe jaxin nan liga.

³⁴ Nxɔ mangane nun nxɔ kuntigine
 nun nxɔ saraxaraline
 nun nxu benbane mi i ya sariyane suxu,
 e mi i ya yamarine suxu,
 e nun i ya maxadi xuine,
 i yi naxanye falama e xa.

³⁵ E yi e yamanani
 waxatin naxan yi hɛri gbeeni
 i naxan so e yii,
 yamana sabatixi gbeeni
 i naxan sa e sagoni,
 e mi i batu,
 e mi xɛtɛ e kɛwali jaxine fɔxɔ ra.

³⁶ To, nxu bata findi konyine ra yamanani
 i naxan so nxu benbane yii
 alogo e xa balo na bogiseene nun a se fajine ra.

³⁷ A seene bata findi mangane gbeene ra
 i nxu saxi naxanye sagoni
 masɔtɔ nxu yulubine xɔn.
 Nxu nun nxɔ xuruseene bata lu e sagoni,
 nxu lu jaxankata gbeeni.”

¹ “Amasoto na feene birin xon, nxu tan Isirayila kaane bata lan feni ito ma, nxu yi a sebe, nxo kuntigine nun Lewi bomsanna muxun naxanye nxu ye, e nun nxo saraxaraline yi e yii foxon sa a ma.”

² Muxun naxanye e yii foxon sa a ma, ne xinle ni itoe ra: Yamana kanna Neyemi, Xakaliyaa diina e nun Sedeki nun ³ Seraya nun Asari nun Yeremi nun ⁴ Pasaxuri nun Amari nun Malakiya nun ⁵ Xatusi nun Sebaniha nun Maluku nun ⁶ Xarimi nun Meremoti nun Abadi nun ⁷ Daniyeli nun Gineton nun Baruku nun ⁸ Mesulan nun Abiya nun Miyamin nun ⁹ Maasiya nun Biligayi nun Semaya. Saraxaraline nan yi ne ra.

¹⁰ Lewine ye:

Asani a dii xemen Yosuwe nun Xenadadaa diine Binuwi nun Kadamile ¹¹ e nun e ngaxakedenne: Sebaniha nun Hodiya nun Kelita nun Pelaya nun Xanan ¹² nun Mika nun Rexobo nun Hasabi ¹³ nun Sakuru nun Serebi nun Sebaniha ¹⁴ nun Hodiya nun Bani nun Beninu.

¹⁵ Yamaan kuntigine ye: Parosi nun Paxata-Moyaba nun Elan nun Satu nun Bani nun ¹⁶ Bunnini nun Asagada nun Bebaya nun ¹⁷ Adoniya nun Bigiwayi nun Adin nun ¹⁸ Ateri nun Xesekiya nun Asuru nun ¹⁹ Hodiya nun Xasun nun Besayi nun ²⁰ Xarifi nun Anatoti nun Nebayi nun ²¹ Magapiyasi nun Mesulan nun Xesiri nun ²² Mesesabele nun Sadaki nun Yaduwa nun ²³ Pelati nun Xanan nun Anaya nun ²⁴ Hoseya nun Xananiya nun Xasubu nun ²⁵ Haloxesi nun Pilixa nun Sobeki nun ²⁶ Rexun nun Xasabana nun Maaseya nun ²⁷ Axiya nun Xanan nun Anan nun ²⁸ Maluku nun Xarimi nun Banaha.

²⁹ Yamaan donxen birin yi sa e fari, saraxaraline nun Lewine nun taan de kantanne nun beti baane nun Ala Batu Banxin walikene nun muxun naxanye birin xete nxu rabilinna siyane foxo ra, e bira Alaa sariyan foxo ra, e yi e mali, e jaxanle nun e dii xemene nun e dii temen naxanye birin yi nae feen famunye. ³⁰ E birin yi sa e ngaxakedenne fari, e kuntigine. E yi e kolo a e xa Alaa sariyan suxu, a walikene Musa naxan nalixi nxu ma, nxu yi nxu Marigina Alatalaa sariyane nun yamarine birin suxu. ³¹ Nxu bata yi de xuiin tongo a nxu nama nxo dii temene fi siya gbete ma naxanye dxi nxo yamanani, nxu mon mi e dii temene tongoma jaxanle ra nxo dii xemene xa. ³² Na muxune yulane na fa Matabu Loxoni hanma loxo sarijanxine yi, nxu nama yulaya se yo sara ne ma hanma donseene. Nxu yi boxon fan lu a yi a matabu jee soloferedeni, nxu mi xeen bima na jee na, nxu donle fan nakala ayi.

³³ Nxu bata sariyan sa fa fala nxu xa gbeti fixen garamu naanin fi jee yo jee, a findi nxo Ala Batu Banxin nawali seen na. ³⁴ A xa findi buru rasarijanxin saren na, e nun bogise saraxane nun saraxa gan daxine nun saraxan naxanye bama Matabu Loxone ma e nun kike nenen sanle hanma sali loxo gbete ma. A tan nan mon findima saraxa gbete saren na saraxa sarijanxine nun yulubi xafari saraxane ra Isirayila xa, e nun wanle birin en ma Ala Batu Banxini.

³⁵ Nxu tan saraxaraline nun Lewine nun yamaan bata masensenna ti alogo a xa kolon muxune lanma e xa fa yegen na waxatin naxan yi Ala Batu Banxini denbaya yeen ma jee yo jee alogo a xa gan Alatalaa saraxa gandeni, en ma Ala, alo a sebexi kii naxan yi sariyani. ³⁶ Nxu bata de xuiin tongo a nxu xa fa nxo boxon bogise singene nun wudi bogi singene ra Alatala Batu Banxini, ³⁷ nxu yi fa nxo dii singene nun nxo xuruseene dii singene ra Ala yetagi, alo sariyana a falaxi kii naxan yi. Nxu fa nxo jingene dii singene nun yexene nun siine dii singene ra Ala Batu Banxini. Nxu yi e so saraxaraline yii naxanye walima Ala Batu Banxini. ³⁸ Nxu mon yi siga nxo sansi singene ra saraxaraline xon Ala Batu Banxin se ramaradeni, e nun bogise saraxane nun wudi bogine nun manpa nenen nun turena. Boxon bogiseene yaganna yi findi Lewine gbeen na. E tan nan yati e rasuxuma taane birin yi nxu denaxanye bima. ³⁹ Harunaa yixetena nde luma nen Lewine foxo ra e nema sigе yaganne tongodeni waxatin naxan yi. Lewine yi na yaganna dxode fuden xali Ala Batu Banxin gbeti ramaradeni. ⁴⁰ Isirayila kaane nun Lewine sigama nen e murutune nun manpa nene nun turen yaganne ra Ala Batu Banxin se ramaradeni, yire sarijanxin

goronne denaxan yi, Ala Batu Banxin saraxaraline nun de kantanne nun beti baane fan luma menna nin.

Na kiini, en mi en ma Ala Batu Banxin nabepinma.

11

Yuda kaan naxanye fa dɔxɔ Yerusalen yi

¹ Yamana kanne yi fa dɔxɔ Yerusalen yi. Yamaan dɔnxen yi masensenna ti alogo muxu fu ye, muxu keden xa fa dɔxɔ Yerusalen yi, taa rasarijanxina. Muxu fu ye, muxu solomanaanin nɔe luye nen e kon taane yi. ² Yamaan yi barika bira na muxune xa naxanye birin tin e xa fa dɔxɔ Yerusalen yi.

³ Yamana kanni itoe nan fa dɔxɔ Yerusalen yi, koni Isirayila kaana ndee nun saraxaraline nun Lewine nun Ala Batu Banxin walikene nun Sulemani a banxin walikene denbayane, ne yi lu e taani Yuda yi, birin yi lu a kon yi.

Taruxune Singen 9.3-17

⁴ Yuda kaana ndee nun Bunyamin kaana ndee fa dɔxɔ nen Yerusalen yi.

Yuda bɔnsɔnna muxune ye: Ataya. Yusiya nan Ataya sɔtɔ. Sakari nan Yusiya sɔtɔ. Amari nan Sakari sɔtɔ. Sefati nan Amari sɔtɔ. Mahalaleli nan Sefati sɔtɔ Peresi xabilani. ⁵ Maaseya fan fata Yuda bɔnsɔnna nan na. Baruku nan Maaseya sɔtɔ. Kola-Xose nan Baruku sɔtɔ. Xasaya nan Kola-Xose sɔtɔ. Adaya nan Xasaya sɔtɔ. Yoyaribi nan Adaya sɔtɔ. Sakari nan Yoyaribi sɔtɔ Silo xabilani. ⁶ Peresi yixɛten naxanye yi dɔxi Yerusalen yi, sofa kendene: muxu keme naanin muxu tonge sennin e nun solomasexe.

⁷ Bunyamin bɔnsɔnna muxune ye: Salu. Mesulan nan Salu sɔtɔ. Yowedi nan Mesulan sɔtɔ. Pedaya nan Yowedi sɔtɔ. Kolaya nan Pedaya sɔtɔ. Maaseya nan Kolaya sɔtɔ. Itiyeli nan Maaseya sɔtɔ. Yesaya nan Itiyeli sɔtɔ. ⁸ Salu nun a fɔxɔrabirane nan yi a ra, Gabayi nun Salayi. Xemene gbansanna, muxu keme solomanaanin muxu mɔxɔɔnen nun solomasexe nan yi Yerusalen yi Bunyamin bɔnsɔnna muxune ra. ⁹ Sikiri a diin Yoweli nan yi e sofa kuntigin na, Hasenuwaa dii xemen Yuda nan yi taan kuntigi firinden na.

¹⁰ Saraxaraline ye: Yoyaribi a dii xemen Yedaya nun Yakin nun ¹¹ Xiliki a diin Seraya. Mesulan nan Xiliki sɔtɔ. Sadɔki nan Mesulan sɔtɔ. Merayoti nan Sadɔki sɔtɔ. Axituba nan Merayoti sɔtɔ. Axituba yi findixi Ala Batu Banxin kuntigin nan na. ¹² Ne nun e walikene yi muxu keme solomasexe muxu mɔxɔɔnen nun firin nan xun na naxanye yi walima Ala Batu Banxini. Yeroxamaa diina Adaya yi findixi denbaya xunna nan na. Pelaliya nan Yeroxama sɔtɔ. Amasi nan Pelaliya sɔtɔ. Sakari nan Amasi sɔtɔ. Pasaxuri nan Sakari sɔtɔ. Malakiya nan Pasaxuri sɔtɔ. ¹³ Adaya nun a ngaxakedenne, muxu keme firin muxu tonge naanin e nun firinna findi denbaya xunne nan na. Asareli a diina Amasasayi fan findi kuntigin nan na. Axasayi nan Asareli sɔtɔ. Mesilimoti nan Axasayi sɔtɔ. Imeri nan Mesilemoti sɔtɔ. ¹⁴ Sofa kendɛn muxu keme muxu mɔxɔɔnen nun solomasexe nan yi Amasasayi nun a ngaxakedenne ye. Hagedolimi a diin Sabadiyeli nan yi e yamaan xunna ra.

¹⁵ Lewi bɔnsɔnna muxune ye: Xasubu a diin Semaya. Asirikami nan Xasubu sɔtɔ. Hasabi nan Asirikami sɔtɔ. Bunni nan Hasabi sɔtɔ. ¹⁶ Sabetayi nun Yosabadi Lewi kuntigine ye, ne nan yi wanle kema naxanye yi Ala Batu Banxin fari ma. ¹⁷ Mikaa diin Matani fan yi na. Sabidi nan Mika sɔtɔ. Asafi nan Sabidi sɔtɔ. Asafi nan yi barika bira betin bama sali waxatini. Bakabukiya fan yi na naxan yi findixi kuntigi firinden na a ngaxakedenne ye, e nun Samuwaa diina Abada, Galali mamandenna, Yedutun tolubitana. ¹⁸ E birin malanxina, Lewi bɔnsɔnna muxune, muxu keme firin muxu tonge solomasexe e nun naanin nan yi taa sarijanxini.

¹⁹ De kantanne ye: Akubu nun Talamɔn nun e ngaxakedenna naxanye yi deene kantanma, muxu keme muxu tonge solofere e nun firin.

²⁰ Isirayila kaa dɔnxene, saraxaraline nun Lewi bɔnsɔnna muxune, ne yi dɔxi Yuda taane nin e benbane bɔxɔne yi. ²¹ Ala Batu Banxin walikene yi dɔxi Ofeli geyaan nan fari. Sixa nun Gisipa nan yi e kuntigine ra.

²² Bani a diin Yusi nan yi Lewine xun na Yerusalen yi. Hasabi nan Bani soto. Matani nan Hasabi soto. Mika nan Matani soto Asafi bõnsõnni. Asafi yixetene yi findixi Ala Batu Banxin beti baane nan na. ²³ Beti baane yi mangana yamarin nan bun e nun sariyana lan lɔxɔ yo lɔxɔ betin ma. ²⁴ Mesesabele a diin Petaxi, Yudaa diin Sera yixetene ye, na nan yi Isirayila yamaan xunna ra Perise mangan dexɔn.

Yahudiyane Yerusalen fari ma

²⁵ Yuda bõnsõnna muxuna ndee yi sa dɔxɔ banxidene nun taadine yi: Kiriyati-Aruba nun Dibon nun Yekabaseli nun e rabilinne taane yi, ²⁶ e nun Yosuwe nun Molada nun Beti-Peleti taane nun ²⁷ Xasari-Suwali nun Beriseba nun e rabilinne taane, ²⁸ e nun Sikilaga nun Mekona nun a rabilinna taane yi, ²⁹ e nun En-Rimɔn nun Sora nun Yaramuti taane nun ³⁰ Sanowa nun Adulan nun e rabilinne taane nun Lakisi nun a xeeene nun Aseka taan nun a banxidene. Nanara, e yi dɔxi Beriseba yi siga han Hinɔn lanbanna.

³¹ Bunyamin bõnsõnna muxun naxanye sa keli Geba yi, ne yi dɔxi Mikimasi nun Aya nun Beteli taane nun e rabilinne nun ³² Anatoti nun Nobu nun Ananiya nun ³³ Xasori nun Rama nun Gitayin nun ³⁴ Xadidi nun Seboyin nun Nebalati nun ³⁵ Lodi nun Ono taane nun Yirawanle Lanbanna nin.

³⁶ Yuda yamanan Lewi bõnsõnna muxuna ndee yi dɔxi Bunyamin yamanan nin.

12

Saraxaraline nun Lewi bõnsõnna

¹ Saraxaralini itoe nun Lewi bõnsõnna muxuni itoe nun Selatili a diin Sorobabeli nun Yosuwe nan xete sa keli konyiyani yamana gbete yi: Seraya nun Yerehi nun Esirasi nun ² Amari nun Maluku nun Xatusi ³ nun Sekani nun Rexun nun Meremoti ⁴ nun Yido nun Gineton nun Abiya ⁵ nun Miyamin nun Maadiya nun Biliga ⁶ nun Semaya nun Yoyaribi nun Yedaya ⁷ nun Salu nun Amoki nun Xiliki nun Yedaya. Xemeni itoe nun e ngaxakedenne nan findi saraxarali kuntigine ra Yosuwe waxatini.

⁸ Lewi bõnsõnna muxune nan yi itoe ra: Yosuwe nun Binuwi nun Kadamile nun Serebi nun Yuda nun Matani. Matani nun a muxune nan yi barika bira betine bama. ⁹ E ngaxakedenne Bakabukiya nun Yunni yi tixi e yetagi Ala batu waxatini.

Saraxarali kuntigine yixetene

¹⁰ Yosuwe yi Yoyakin soto, Yoyakin yi Eliyasibi soto, Eliyasibi yi Yoyada soto. ¹¹ Yoyada yi Yonatan soto, Yonatan yi Yaduwa soto.

¹² Yoyakin yi saraxarali kuntigiyani waxatin naxan yi, muxuni itoe nan yi saraxaraline denbayane xunne ra:

Meraya, Serayaa denbaya xunna

e nun Xananiya, Yerehi a denbaya xunna

¹³ Esirasi, Mesulan ma denbaya xunna

e nun Yehoxanan, Amari a denbaya xunna

¹⁴ e nun Yonatan, Maluku a denbaya xunna

e nun Yusufu, Sebanihaa denbaya xunna

¹⁵ e nun Xarimi, Adanaa denbaya xunna

e nun Xelekayi, Merayoti a denbaya xunna

¹⁶ e nun Sakari, Yido a denbaya xunna

e nun Mesulan, Gineton ma denbaya xunna

¹⁷ e nun Sikiri, Abiyaa denbaya xunna

e nun Mowadi, Miniyamin ma denbaya xunna

¹⁸ e nun Samuwa, Biligaa denbaya xunna

e nun Yehonatan, Semayaa denbaya xunna

¹⁹ e nun Matenayi, Yoyaribi a denbaya xunna

e nun Yusi, Yedayaa denbaya xunna

²⁰ e nun Kalayi, Salayi a denbaya xunna

e nun Eberi, Amoki a denbaya xunna

²¹ e nun Hasabi, Xiliki a denbaya xunna
e nun Nataneli, Yedayaa denbaya xunna.

²² Eliyasibi nun Yoyada nun Yoxanan nun Yaduwa waxatini, Lewi bənsəna muxune denbaya xunne nun saraxaraline xinle sebe nən Perise kaan Dariyusi a mangayaan waxatini.

²³ Lewi bənsəna muxune denbaya xunne fan xinle sebe nən taruxu kedine kui han Eliyasibi a diin Yoxanan waxatina. ²⁴ Hasabi nun Serebi nun Kadamile a diin Yosuwe nan yi Lewi bənsən xunne ra. Ala batu waxatini, e yi tima nən e ngaxakedenne yetagi, e Ala tantunma, e barikan bira Ala xa e ti yeen ma alo Dawuda, Alaa muxuna a yamarixi kii naxan yi. ²⁵ Matani nun Bakabukiya nun Abadi nun Mesulan nun Talamən nun Akubu nan yi Ala Batu Banxin se ramaraden de kantanne ra. ²⁶ E yi walima Yosuwe a dii xemen Yoyakin waxatin nin, Yosadaki mamandenna, e nun yamana kanna Neyemi waxatin nun saraxaraliin nun sebeli tiina Esirasi waxatini.

Səwana Yerusalən yinna fe yi

²⁷ Yerusalən yinna to yelin nafale, e yi sa Lewine tongo alogo e mən xa fa dəxo Yerusalən yi e lan naxanxani bayo Yerusalən yinna bata yelin tiye, e yi Ala tantun beti ba karijanne nun kondenne nun bəlonne ra. ²⁸ Beti baane yi e malan keli Netofa banxidene ra Yerusalən rabilinna nun ²⁹ Beti-Giligali taan nun Geba nun Asamaweti yamanane yi. Beti baane bata yi taane ti Yerusalən rabilinni. ³⁰ Saraxaraline nun Lewine yi e yete rasarijan, e yamaan fan nasarijan, e nun taan deene nun a yinna.

³¹ N yi yamarin fi a Yuda kuntigine xa te yinna xuntagi. N yi beti baane yitaxun firinna ra. A singen yi siga yiifanna ma yinna xuntagi Xuruse Neje Deen binni. ³² Hosaya nun Yuda kuntigine fəxo kedenna biraxi e fəxo ra, ³³ e nun Asari nun Esirasi nun Mesulan nun ³⁴ Yuda nun Bunyamin nun Semaya nun Yeremi ³⁵ e nun saraxaraline diine, xətaan yi naxanye yii e nun Yonatan ma diin Sakari. Semaya nan Yonatan sətə. Matani nan Semaya sətə. Mikahu nan Matani sətə. Sakuru nan Mikahu sətə. Asafi nan Sakuru sətə. ³⁶ A ngaxakedenne fan yi a fəxo ra: Semaya nun Asareli nun Milalayi nun Gilalayi nun Maayi nun Nataneli nun Yuda nun Xanani. Dawuda, Alaa muxuna beti ba seene yi e yii. Sebeli tiina Esirasi nan yi tixi e yee ra. ³⁷ E to Tigi Deen li, e yi te Dawudaa Taan kiraan xən, te yinna xuntagi, Dawudaa banxin xun ma, siga han Ige Dena sogeteden binni.

³⁸ Beti baane dəxəden firinden yi siga kəməna ma. Nxu nun yama dənxe yi bira e fəxo ra yinna xuntagi. Nxu yi dangu Buru Ganden Sangansoon na siga han yinna yigbo yirena, ³⁹ han Efirami Deen xanbi ra, siga han De Fonna, dangu Yexe Deen na, han Xananeli Sangansona e nun sangansoon naxan xili Keme han Yexene So Dena. E yi ti Kantan Ti Deen na.

⁴⁰ Na xanbi ra, beti ba dəxo firinne yi ti Ala Batu Banxini. Nxu nun kuntigine yi ti naxanye yi n fəxo ra, e nun ⁴¹ saraxaraline: Eliyakimi nun Maaseya nun Miniyamin nun Mikahu nun Eliyowenayi nun Sakari nun Xananiya. E xətane suxi e yii. ⁴² Maaseya nun Semaya nun Eleyasari nun Yusi nun Yehoxanan nun Malakiya nun Elan nun Eseri fan yi na. Yesiraxiya nan yi beti baane yeeratiin na. ⁴³ Muxune yi saraxa wuyaxi ba na ləxəni, e sewa, bayo Ala bata yi sewa fe gbeen nagidi e ma. Naxanle nun diidine fan yi sewa, Yerusalən sewa xuiin yi mema yire makuyeni.

⁴⁴ Na ləxəni, e yi muxune dəxo se ramaradene xunna bogise singene nun yaganne yi ramarama denaxanye yi. E yi e ti ne malanna ra, yamanan taane birin yi, naxan lanma a so saraxaraline nun Lewine yii Ala kiseen na. Yuda kaane yi səwaxi bayo saraxaraline nun Lewine birin yi e wanla ra. ⁴⁵ E lu Alaa wanla ke, e nun marasarijan wanla, e nun beti baane nun kantan tiine alo Dawuda nun a dii xemen Sulemani a yamari kii naxan yi. ⁴⁶ Bayo waxati danguxini, Dawuda nun Asafi waxatini, beti ba kuntigine yi na e nun betine Ala tantun xinla ma. ⁴⁷ Sorobabeli nun Neyemi waxatini, Isirayila kaane birin yi seene soma nən beti baane nun kantan tiine yii alo a yi lan kii naxan yi ləxo yo ləxo. E yi e yagan sarjanxine soma nən Lewine yii, Lewine fan yi nde so Haruna yixetene yii.

13

Neyemi kɛwali dɔnxɛne

¹Na waxatini, e yi Musaa sariya kedin xaran yamaan xa, e yi a to sɛbɛxi fa fala, Amonine nun Moyaba kaane mi lan e so Alaa yamani mumɛ,* ²amasɔto waxati danguxini, e mi Isirayila kaane yisuxu, e mi donseen nun igen so e yii, e yɛtɛɛn yi Balami saren fi alogo a xa e danga. Koni, en ma Ala yi dangan maxɛtɛ duban na.† ³Yamaan to sariya kedin xaran xuiin namɛ, e yi xɔɲɛne birin kedi Isirayila kaane yɛ.

⁴Benun na xa liga, saraxaralina Eliyasibi naxan yi walima en ma Ala Batu Banxin se ramaradene yi, naxan mɔn yi findixi Tobiya ngaxakedenna ra, ⁵na bata yi banxin kuiin yire belebelena nde yitɔn Tobiya xa, bogise saraxane nun wusulanna nun goronne yi ramaraxi dɛnaxan yi nun, e nun murutun yaganna nun manpaan nun turena, naxan yi findixi Lewi bɔnsɔnna muxune gbeen na, e nun beti baane nun kantan tiine nun saraxaraline.

⁶N mi yi Yerusalen yi na waxatini na feene lige, amasɔto n bata yi xɛtɛ Babilɔn mangana Aratasɛrɛkɛsi fɛma, a mangayaan ɲɛɛ tonge saxan e nun firinden ma. Na xanbi ra, n yi mangan maxɔdin, a yi tin n xa siga, ⁷n yi xɛtɛ Yerusalen yi. N yi fe ɲaxin to Eliyasibi naxan naba, a to palana nde so Tobiya yii Alaa banxin yinna kui. ⁸Na yi n xɔlɔ ki fani. N yi Tobiya yiiseene birin namini palaan fari ma. ⁹N yi yamarin fi a e xa palane rasarijan, n mɔn yi Ala Batu Banxin seene dɔxɔ e funfune yi, e nun bogise saraxane nun wusulanne.

¹⁰N mɔn yi a mɛ a Lewine mi e gbee saraxane sɔtɔxi, n mɔn yi a mɛ fa fala Lewine nun beti baan naxanye yi walima Ala Batu Banxini, ne bata xɛtɛ e xɛɛne ma. ¹¹N yi kuntigine maxadi, n naxa, “Nanfera Ala Batu Banxin bata rabɛɲin?” N yi Lewine nun beti baane malan, n yi birin ti a funfuni. ¹²Nayi, Yuda kaane birin yi fa yaganna nun murutun nun turen na se ramaradeni. ¹³N yi se ramaraden taxu saraxaraliin Selemiya nun sɛbeli tiin Sadaki nun Lewina nde ra naxan xili Pɛdaya. N yi Sakuru a diin Xanan findi e mali muxun na, Matani mamandenna, bayo birin yi laxi e ra. E tan nan yi sɔlɔnni taxunma e ngaxakedenne ma.

¹⁴N ma Ala, n ma fe xa rabira i ma, na ma, n naxan nabaxi lannayani n ma Alaa banxin xa alogo i xa batu. I nama i mɛ n na.

¹⁵N muxune to na waxatin nin sali lɔxɔni Yuda yamanani, e manpa bogine yibutuxunma. Nde yi bogise xidine rasoma, e xidixi sofanle fari, e nun wudi bogi igen nun manpa bogine nun xɔdɛne nun goronna sifan birin, siga Yerusalen yi Matabu Lɔxɔni. N yi a fala e xa a e nama fa donseene mati na lɔxɔni. ¹⁶Tire kaane fan yi dɔxi mɛnni, naxanye fan yi fama yɛxɛn nun sare seen sifan birin na, e yi e mati Yuda kaane ma Yerusalen yi sali lɔxɔni. ¹⁷N mɔn yi Yuda fonne maxadi, n naxa, “Fe ɲaxini ito bunna nanse ra, e yi Matabu Lɔxɔn naxɔsi? ¹⁸ɛ benbane fan mi ito xan liga ba? Ala bata fe ɲaxini itoe birin nafa en nun taani ito ma. ɛ tan mɔn a xɔlɔn fari sama Isirayila xili ma, e yi Matabu Lɔxɔn sarijanna kala.”

¹⁹Na xanbi ra, benun Matabu Lɔxɔn xa a li, dimin nɛma Yerusalen dɛɛne li tun, n yi yamarin fi, a dɛɛne xa ragali, e nama fa rabi fɔ Matabu Lɔxɔn na dangu. N yi n ma walikɛna ndee dɔxɔ dɛɛne ra, alogo muxune nama so goronne ra Matabu Lɔxɔni. ²⁰Na ma, sare matine nun sare soone yi kɔɛɛn nadangu Yerusalen fari ma sanja ma keden hanma sanja ma firin. ²¹N yi e rakolon, n naxa, “Nanfera ɛ kɔɛɛn nadanguma yinna fari ma? Xa ɛ mɔn a liga, n na ɛ suxuma nɛn.” Xabu na lɔxɔni, e mi fa fa Matabu Lɔxɔni sɔnɔn. ²²N mɔn yi yamarin fi Lewine ma a e xa e rasarijan, e fa dɛɛne kantan alogo e xa Matabu Lɔxɔn findi lɔxɔ sarijanxin na.

Na feen ma, n ma fe xa rabira i ma, n ma Ala, i yi n kantan i ya hinan gbeeni.

²³Na waxatini, Yuda kaana ndee bata yi ɲaxanle dɔxɔ naxanye yi kelixi Asadodi nun Amoni nun Moyaba siyane yɛ. ²⁴E diine fɔxɔ kedenna yi Asadodi xuiin falama ba xui

* 13:1: Na feen sɛbɛxi Sariyane 23.4-6 kui. † 13:2: Na feen sɛbɛxi Yatɛne 22.1-6 kui.

gbete ye ra, koni e mi yi nɔe Heburu xuiin fale. ²⁵ N yi e maxadi, n yi e danga, n yi ndee bɔnbɔ, n yi e xunsexene matala, n yi e rakɔɔ Ala yi, n naxa, “E nama e dii temene so siya gbetene yii e naxanle ra, e nama siya gbetene dii temene tongo e nun e dii xemene xa. ²⁶ Isirayila mangan Sulemani mi yulubin liga na kiin xan yi ba? A nɔxon manga mi yi na siyane ye, a yi rafan a Ala ma. Ala bata yi a findi mangan na Isirayila birin xun na. Koni hali na, siya gbetene naxanle a ti nen yulubin ma. ²⁷ Nxu fa a me iki fa fala a e fe naxi sifani ito ligama, fe naxi gbeena en ma Ala ra, e yi siya gbete naxanle dɔxɔ.”

²⁸ Yehoyadaa dii xemena nde, saraxarali kuntigina Eliyasibi mamandenna yi findixi Horoni kaan Sanbalata bitanna nan na. N yi a kedi n yetagi. ²⁹ E fe xa rabira i ma, n ma Ala, bayo e bata saraxarali wanla sarijanna kala, e nun saraxaraline nun Lewine layirina.

³⁰ N na e birin nasarijan nen xɔjɔne seene birin ma, n mɔn yi saraxaraline nun Lewine ti e wanle ra. ³¹ N mɔn na liga nen saraxa yegene ra waxati saxini, e nun bogise singene. N ma Ala, n ma fe xa rabira i ma, i fan n na.

Esita Esita a Fe Taruxuna

Yahudiya jaxalan dii temena nde nan ma fe taruxu ito ra naxan yi xili Esita. A liga Perise yamanan nin jee keme naanin jee tonge solomasexe benun Yesu xa bari. Na waxatini Yahudiyane yi Perise yamanani nun. Ala bata yi a ragidi a Isirayila kaane xa suxu yengeni e yulubine fe ra, e yaxune yi siga e ra Perise yamanani. Esita nun a siyaan nan ma fe taruxu ito ra.

Yahudiyane yaxune yi kata e birin naxari feen na bayo e mi yi tinma e xinbi sinje e yetagi, koni Ala mi tin e xa e raxari. Ala yi a liga Esita yi rafan Perise mangan ma, a findi Naxanle Mangan na.

Bayo a Yahudiya bodene rafan a ma, a kata, a yi maliin ti, a yi a muxune rakisi, e mi fa raxari nayi sonon. Yahudiyane yi sanla nde yiton naxan a rabire e ma fa fala e kisi nen e yaxune ma. E na sanla xili bama nen Purimi.

Fasita yi tondi mangana xinla ma

¹ Mangana nde yi na nun naxan yi xili Asuyerusu. A tan nan yi mangayani keli Indiya yamanani han sa dɔxɔ Kusi yamanan na. Yamana keme mɔxɔɔnen nun solofere nan yi a ra. ² Na waxatini, Asuyerusu yi dɔxi mangayani Suse taani denaxan yi findixi yamana kan taan na.

³ A mangayaan jee saxandeni, a yi a kuntigine birin xili donse don malanni. Sofa mangan naxanye yi Perise nun Mede yi nun, e nun muxu gbeene nun yamana kanne, ne birin yi fa a yetagi. ⁴ A yi a fangan nun a binyen nun a nafulu kanyaan yita yamaan na kike sennin.

⁵ Na danguxina, xii solofere bun ma, mangan yi donse don malanni ton muxun birin xa a manga banxin tanden ma muxudine nun muxu gbeene xa naxanye Suse manga taani. ⁶ Tanden yi maxidi ki faji. Tanden yi rabilinxi geme fixe senbetenne ra. Gbeti wurene singanxi na senbetenne ra. E yi taa dugi luti mamiloxin nun a fixene xidi na ra. Tanden lonna yi rafalaxi geme faji fixene nun a gbeele nun a mamiloxine nun a fixe mayilengine nan na. Saden naxanye rafalaxi xemaan nun gbetin na, e ne ti menni. ⁷ Dɔlon yi fima muxune ma xema igelengenne nan kui. Mangan yi dɔlon fima yamaan ma nii yifanna nin. ⁸ Birin yi a minma nen alo a rafan a ma kii naxan yi. Mangan yi a walikene yamari a e xa yamaan nafan feen naba.

⁹ Mangana jaxalan Bate Fasita fan bata yi donse donni ton jaxanle xa Manga Asuyerusu a mangaya banxini.

¹⁰ Donse donna malanna xii soloferedeni, Manga Asuyerusu to sewa dɔlon na, a yi a xeme tegexi* solofereni itoe xili: Mɛhuman, Bisita, Harabona, Bigita, Abagita, Setara, e nun Karakasi. ¹¹ A yi a fala e xa a e xa sa fa Baten Fasita ra a dexɔn ma a mangaya komotin soxi a xunna. Mangan yi waxi a xɔn ma nen a xa a jaxanla tofanna mayita a mangane nun a yamaan na, bayo a yi tofan han. ¹² Koni mangana xerane sigaxi na Baten Fasita fema, e to mangana xerani ba a xa, a tondi fe. Na yi mangan xɔlɔ ki faji.

¹³ Awa, alo mangan dari fena, a yi a fekolonne maxodin naxanye sariyan nun taan dɔxɔ kiin kolon. ¹⁴ Mangana lannayaan yi Perise kaan nun Mede kaan kuntigi gbee solofere naxanye yi, naxanye yi a kawandima, ne nan itoe ra: Karasena, Setara, Adamata, Tarasisi, Mɛresi, Marasena, e nun Memukan. ¹⁵ A yi a fala e xa, a naxa, “N tan Manga Asuyerusu bata n ma xerane rasiga Baten Fasita ma, koni a mi n ma yamarin suxi. Sariyan nanse falaxi n lan n xa naxan liga Baten Fasita ra?”

¹⁶ Memukan yi a fala mangan nun a kuntigine xa, a naxa, “Baten Fasita mi fe jaxin ligaxi mangan xan keden na koni mangana kuntigine nun a yamaan birin yamanani.

* 1:10: xeme tegenna: Na waxatini, mangane yi xemena ndee tegenna nen alogo e xa e yengi dɔxɔ mangana feene xɔn, e mi bira mangana jaxanle foxɔ ra.

¹⁷ Naxanle na na me a jaxalan mangan bata a xemen bote raba, yamanan jaxanle birin fan e yoma e xemene ma nen. Naxanle luma a fale nen, e naxa, 'Manga Asuyerusu xeraan nasiga nen Baten Fasita ma alogo a xa fa a dexon koni a mi tin.' ¹⁸ Awa, Perise nun Mede kuntigine jaxanle na na me a Baten Fasita na nan ligaxi, e mi fa e xemene binyama sonon. Na findima nen xolon nun yagin na e xemene ma. ¹⁹ Xa a sa mangan kenene, a xa yamarin fi fa fala Baten Fasita nama fa ti a yetagi sonon. A tiden xa so jaxalan gbete yii naxan fisa a tan xa. Yamarin fi, a xa sebe, a xa sa na tonne fari naxanye Perise nun Mede yamanani alogo a nama fa maxete mumel! ²⁰ Mangana, i na i ya fala xuini itoe rali i ya yamanan birin ma, jaxanla birin fa a xemen binyama nen nayi, keli a xungbeen ma han a xurina."

²¹ Na yamarin yi rafan mangan ma, e nun a kuntigine birin, mangan yi a liga alo Memukan a fala kii naxan yi. ²² Mangan yi kedin nasiga a taane birin yi e gbee sebenla nun e gbee xuine yi, alogo xemen birin xa findi a denbayaan kuntigin na e nun birin xa a kon xuiin fala.

2

Esita yi findi Mangana Baten na

¹ Na danguxina, mangan boren godo xanbini, a a miri folo na feen ma Bate Fasita naxan ligaxi a ra e nun a fan sariyan naxan saxi lan a ma. ² Awa, mangan bundoxona ndee yi a fala a xa, e naxa, "Sungutunna nde xa fen i xa naxan tofan han! ³ Yamarin fi i ya boxon birin yi a kuntigine xa fa dii teme tofajine birin na i ya jaxanle banxini. Suse manga taani. Na dii temene birin xa lu na xeme tegexin yii naxan xili Hege naxan jaxanle xun na. Na xemen xa a yengi dexo e xon ma a yi maratofan seene so e yii. ⁴ Nayi, dii temen naxan na rafan i ma ne ye, na yi findi baten na Fasita funfuni." Na falan yi Mangan kenene, a yi na liga.

⁵ Yahudiyana nde yi Suse manga taani nun naxan yi xili Marodoke, Yayiri a dii xemen nan yi a ra. Simeyi nan Yayiri soto. Kisu nan Simeyi soto. Kisu kelixi Bunyamin bansonna nin. ⁶ Babilon mangan Nebukadanesari Yuda manga Yoyakin nun muxun naxanye suxu Yerusalen yi, a yi ne nan ye. ⁷ Marodoke nan yi Hadasa xuruma naxan mon xili Esita. A saxo a dii temena. Esita fafe nun a nga bata yi faxes. Sungutunni ito yi tofan han! A nga nun a fafe to faxes, a yi lu alo Marodoke a diina.

⁸ Mangan yamarin fi xanbini, e fa dii teme wuyaxi ra Suse manga taani, Esita yi ne ye nun. A tan Esita fan yi lu mangan konni Hege bun ma naxan mangana jaxanle xun na. ⁹ Esita a fe yi rafan Hege ma han! A yi hinan a ra. Nanara, a yi fati rayabu seene so folo a yii, e nun donse fajina. Hege yi Esita lu yire fajini jaxanle tagi, a yi dii teme solofere yeba mangan konni naxanye luma wanla ke Esita xa.

¹⁰ Koni Esita mi tin muxu yo xa a kolon a kelixi siyaan nun xabilan naxan yi, amasoto Marodoke bata yi yamarin fi a ma nun fa fala a nama na fala. ¹¹ Marodoke yi sigama nen mangan konna dexon lxo yo lxo alogo a xa a kolon Esita yi kii naxan yi e nun e yi naxan ligama a ra.

¹² Sungutunni itoe birin yi lan e siga Manga Asuyerusu konni keden keden ye ma e na yelin e yitene kike fu nun firinna bun. Kike sennin e ture fajin soma e ma. Na xanbi ra, e latikononna nun jaxanle rayabu seen sifan birin so e ma kike sennin mon. ¹³ Sungutunna naxan siga waxatin na a li mangan konni, a sese maxodin na nan yi soma a yii. ¹⁴ Naxan nema yi sige mangan konni, a yi sigama jinbanna nan na. Na xoton bode, a siga jaxanle banxi gbete yi, a gberijenne ye. Sasigasi yi a yengi dexo ma e xon denaxan yi. Naxan na keli mangan konni, a mi fa sigama na yi sonon fo xa a rafan mangan ma, a yi a xili a xinla ma.

¹⁵ Nba, Marodoke saxo Abixali a dii temena Esita, Marodoke yi naxan xuruma, na gbee waxatina a lixina siga mangan konni, a mi sese xali fo Hege seen naxanye fe fala a xa. Muxu yo yi Esita to, a rafan a ma. ¹⁶ Awa, Manga Asuyerusu a mangayaan jee solofere kike fudeni, naxan xili Tebeti kiken, e fa Esita ra Manga Asuyerusu fema a konni. ¹⁷ Esita

yi rafan mangan ma, dangu sungutunne birin na. A mangana fanna nun a hinanna soto dangu sungutunna bonne birin na! Nanara, mangan yi mangaya taxamaseri komotin so Esita xun na, a yi a findi baten na Fasita funfuni. ¹⁸ Awa, mangan yi donseen nafala a kuntigine nun a muxune birin xa Esita a fe ra. A yi na loxon findi Matabu Loxon na a yamanan birin yi. A yi yamaan ki mangayaan hinanni.

Marodoke yi mangan nakisi

¹⁹ Awa, sungutunne mon yi malan a firindeni. Na waxatini, Marodoke yi walima manga banxin sansanna so deen na. ²⁰ Han na waxatini, Esita munma yi a xabilan nun a siyana fe fala muxe xa alo Marodoke a yamari kii naxan yi. Esita yi a falan suxu alo a to yi a maxuruma waxatin naxan yi.

²¹ Loxona nde, Marodoke yi walima manga banxin sansanna so deen na. Mangana kuntigi firinna naxanye yi xili Bigitana nun Teresi, ne nan yi mangan konna kantanma. Ne yi xolo Manga Asuyerusu ma, e kata folo a faha feen na. ²² Marodoke yi a me, a yi a fala Esita xa, mangana batena. Esita yi Marodoke a falan nali mangan ma. ²³ E folo na feen ye fenje, e fa a to fa fala nondin na a ra. Nayi, e yi na xeme firinne singan wudin na, e faha. Na birin yi sebe yamanan fe fori taruxu kedin kui Mangan yee xori.

3

Yahudiyane faha feen yi yiton

¹ Na dangu xanbini, Manga Asuyerusu yi Hamadata Agaga kaana dii xemen Haman tiden mate dangu kuntigine birin na. ² Mangana walikéen naxanye birin yi a banxini, ne birin yi e xinbi sinma nen Haman bun e yi a binya, alo mangan bata yi a yamari kii naxan yi. Koni, Marodoke tan mi tin na lige. ³ Mangana Walikéen bonne yi a maxodin, e naxa, “Nanfera i mi mangan fala xuiin suxuma?” ⁴ Loxo yo loxo kuntigine yi Marodoke maxodinma nen, koni a mi yi e xuiin danxunma. Nayi, e yi a fala Haman xa alogo e xa a kolon xa a kankanje a kejaan ma bayo a bata a fala a Yahudiyani nan a ra. ⁵ Haman a toxina fa fala a Marodoke mi tinma a xinbi sinje a tan bun ma, a yi xolo kati! ⁶ A mon a kolonxina fa fala Yahudiyani nan Marodoke ra, a yi a miri a boren, a a nama Marodoke keden peen faha. Nanara, Haman yi feren fen folo alogo a xa Yahudiyane birin halagi naxanye yi Asuyerusu yamanan birin yi.

⁷ Awa, Manga Asuyerusu a mangayaan je fu nun firinden kike singen naxan xili Nisan kiken, Haman yi yamarin fi fa fala masensenna naxan xili Puri, a e xa na bira a xa, alogo e xa Yahudiyane faha waxatin kolon, fe yitonxine lanma kiken naxan ma e nun a loxona. A kike fu nun firinden suxu naxan xili Ada kiken.

⁸ Haman yi a fala Manga Asuyerusu xa, a naxa, “Siyana ndee na, e xuyaxi ayi i ya yamanan yiren birin yi, e namunna nun muxu yo a namun keden mi a ra. E mi yamanan yamarine suxuma. Awa, a mi lan i xa ne lu na. ⁹ Mangana, xa i sa tinje, i xa yamarin fi fa fala ne xa halagi. Xa i tin ne halagi feen ma, n tan gbetin gbananna wuli fu se i ya gbeti ramaradeni ne xa naxanye na lige.”

¹⁰ Mangan yi a wuren ba a yiin na, a taxamasenna, a yi a so Hamadata Agaga kaana dii Haman yii, Yahudiyane yaxuna. ¹¹ Mangan yi a fala a xa, a naxa, “Muxuni itoe nun na gbetin na, i tan nan gbee e ra. Nanara, i neen waxi feen naxan liga fe yi e ra, i na liga.”

¹² A kike singen xii fu nun saxande loxoni, Haman yi mangana sebeli tiine malan alogo e xa a yamarine sebe yamana kanne nun taa mangane birin ma siyane birin yi e sebenle nun e xuine yi. Awa, na kedine yi sebe Manga Asuyerusu yeteen xinla ra. E mon yi a mangayaan taxamasenna wuren funfun sa a ma. ¹³ Xerane yi siga kedini itoe ra mangana yamanan birin yi. E yamarin fi a yamaan xa Yahudiyane birin naxori loxo kedenni, kike fu nun firinden xii fu nun saxande loxoni, naxan xili Ada kiken. E yi e faha, dii boren nun fonna nun naxanle nun diidine birin, e yi e yii seene tongo. ¹⁴ Awa, na sariyan kedin yi rawuya, a xaran yamanan yamaan birin xa alogo e xa e yiton na loxon yee ra.

¹⁵ Mangana xerane yi siga e giye, Suse manga taan yiren birin yi xera ralideni. Na xanbi, Mangan nun Haman yi dexo dolo mindeni, koni Suse taan muxune tan yi wugama.

4

Marodoke yi falan ti Esita xa

¹ Marodoke feni ito birin me waxatin naxan yi, a yi a dugine yibo a ma, a yi kasa benbeli dugin nagodo a ma sununi. A mon yi xuben so a ma, a mini taa tagini, a sunuxin yi a wuga xuini te, a gbelegebe. ² A yi siga han mangana banxin dexon, a yi ti menni. Muxu yo mi yi lan a so menni a maxidixi kasa benbeli dugini. ³ Yamanan birin yi, mangana falan nun yamarin na yi so denaxan yi, Yahudiyane yi sunuma nen menni. E yi sunuma nen e wuga, muxu wuyaxi yi e maxidima benbenla nin, e yi e sa xubeni.

⁴ Esita a walike jaxanle nun xeme tegenne yi fa Marodoke a fe fala a xa, na yi Esita yigitenge kati! Esita yi dugine rasiga Marodoke ma alogo a xa kasa benbeli dugin ba a ma. Koni Marodoke mi tin. ⁵ Esita yi Hetaka xili, mangana xeme tegenna naxan yi findixi walikenen na Esita fema, a yi na xe alogo a xa sa a kolon Marodoke sunuxi naxan na. ⁶ Hetaka yi sa Marodoke li tixi taan yama malandeni mangan konna de ra. ⁷ Marodoke yi na feen birin fala Hetaka xa naxan ligaxi, a mon yi a fala a xa Haman mangan tuli saxi gbetin naxan na, alogo a xa Yahudiyane birin faxa. ⁸ Marodoke mon yi na kedin so Hetaka yii naxan xaranxi Suse yi, lan Yahudiyane faxa feen ma. Marodoke yi waxi a xon ma nen a xa a so Esita yii, a mon yi dentegen sa Esita xa alogo Esita xa sa mangan mafan, a dija a muxune ma. ⁹ Awa, Hetaka yi xete, a sa Marodoke falane yeba Esita xa.

¹⁰ Awa, Esita mon yi Hetaka xe Marodoke ma, a yi a fala a xa, a naxa, ¹¹ “Mangana walikene nun muxun naxanye birin mangana yamanani, ne birin a kolon a muxu yo muxu, xemen nun jaxanla, naxan na siga mangan fema a banxini xa a mi a xilixi, sariyan wama nen na kanna xa faxa. Koni naxan keden a lige na kanna mi faxa, fo mangana a xema dunganna ti a xa. Koni a bata kiken ti mangan mi n tan xili.”

¹² Marodoke yi Esita a jungu xuiin me. ¹³ A fan yi a yabi, a naxa, “I nama i miri fa fala i tan Esita keden peen kisima nen Yahudiyane tagi, bayo i mangan konni. ¹⁴ Xa i dundu i deen ma waxatini ito yi, waxatina nde Yahudiyane sabu gbete soton nen e kisi, koni i tan nun i babaa denbayaan naxorima nen. Nde a kolon? Waxatina nde, xa i mi findixi mangana baten na laxonni ito xan ma fe ra?”

¹⁵ Awa, Esita fan yi Marodoke yabin nasiga a ma, a naxa, ¹⁶ “Siga, i sa Yahudiyane birin malan Suse yi, e sunna suxu n xa. E nama ige min, e nama e dege koe saxan, yanyi saxan. N tan Esita nun n ma walike jaxanle fan sunna suxuma nen. Na na dangu, n sigan mangan fema nen hali xa n tonna kala. Xa a lan a yi, n xa faxa, n xa faxa.” ¹⁷ Marodoke yi siga, a yi a liga alo Esita a yamari kii naxan yi.

5

Esitaa donse donna malanna

¹ Sunna xii saxande laxonni, Esita yi a maxidi a jaxalan manga dugine yi, a sa ti tanden ma manga banxin de ra. Mangan yi dxi manga gbedeni, a yee rafindixi banxin so deen ma. ² Mangan to Esita to a tixi tandeni, a fe yi rafan a ma ki fani, na ma, mangan yi a xema dunganna ti a xa. Esita yi sa a yiin din mangana xema dunganna ra. ³ Mangan yi Esita maxodin, a naxa, “Nanfe ligaxi? I waxi nanse xon ma? N na soe i yii nen hali i waxi n ma yamanan foxon kedenna nan xon.”

⁴ Esita yi a yabi, a naxa, “Mangana, xa a sa i kenen, n waxi a xon ma e nun Haman xa fa donse dondeni n konni to, n naxan nafalaxi e xa.”

⁵ Mangan yi xeraan nasiga Haman ma, a xa fa mafuren alogo e firinna xa sa Esita waxon feen liga. ⁶ Nayi, mangan nun Haman yi siga Esita donseen dondeni. E yi dolo minni waxatin naxan yi, mangan yi Esita maxodin, a naxa, “Esita, i waxi naxan xon ma a fala n xa, n xa na liga i xa. Nanse xoli i ma? Hali i waxi n ma yamanan foxo kedenna nan xon, n na a soe i yii.”

⁷ Esita yi mangan yabi, a naxa, “N waxi naxan xon ma, ⁸ xa mangan tinje, a yi n ma maxandin yabi, Mangan nun Haman mon xa fa n konni donse dondeni tila n naxan nafalama, nayi n mangan yabe.”

Haman yi wa Marodoke faxa feni

⁹ Awa, Haman sewaxin yi keli na yi na lɔxɔni. Koni a to yi danguma mangana banxin de ra, a yi Marodoke to. Marodoke mi keli, a mi xuruxurun a yɛɛ ra. Na yi Haman xɔlɔ a xili ma kati! ¹⁰ Koni Haman yi a bɔnɛn suxu, a siga a konni. Mɛnni, Haman yi a lanfane nun a naxanla Seresi, xili. ¹¹ Haman yi a kanba fɔlɔ a lanfane nun a naxanla yetagi, a nafulu kanna nan a tan na, a dii wuyaxi a yii, a mangan bata a tiden mate, a tan dangu mangana kuntigine nun mangana muxu gbeene birin na.

¹² Haman yi lu a kanbɛ, a naxa, “Naxan dangu na birin na, Mangana Batɛ Esita bata n tan Haman xili, a nxu nun mangan xa sa nxu dɛge nxu bode xɔn ma. Nxu mɔn sigama na nan ma tila nxu nun mangana. ¹³ Koni fanni, n mɔn Marodoke toma dɔxi mangana banxin de ra, Yahudiyana, sese mi na ra n tan Haman xa.”

¹⁴ A naxanla Seresi nun a lanfane yi a fala Haman xa, e naxa, “Muxu singandena nde rafala naxan nɔngɔnna ye tonge suulun liye. Nayi, tila xɔtɔnni i yi a fala mangan xa, a a xa Marodoke singan mɛnni, a xa faxa, alogo i sewaxin xa siga mangan matideni donsendeni.” Awa, na falan yi Haman kenɛn, a muxu singanden nafala.

6

Haman yi Marodoke binya

¹ Na kɔɛɛn na, mangan mi nɔ xiye. Nayi, a yi a fala a e xa fa yamanan taruxu kɛdin na, e yi a xaran a yetagi. ² E dɛnaxan xaran, e yi a to mɛnni fa fala Mangana kuntigi firinna naxanye yi a banxin dɛɛn kantanma, Bigitana nun Teresi, ne manga Asuyerusu faxa feni tɔn nɛn, koni Marodoke yi na feen namini kenɛnni. ³ Awa, mangan yi maxɔdinna ti, a naxa, “En binyen mundun fi Marodoke ma e nun a kɔntɔnna?” Mangana walikene yi mangan yabi, e naxa, “Fefe munma raba a xa singen.” ⁴ Mangan mɔn yi maxɔdinna ti, a naxa, “Nde n ma banxini?”

Na yi a li, Haman yi baxi sode mangana genla kui. A bata yi fa a faladeni mangan xa, a xa Marodoke singan na singan tideni a naxan yitɔnxi Marodoke xili ma. ⁵ Nanara, mangana walikene yi mangan yabi, e naxa, “Haman nan be.” Mangan yi a fala e xa, a naxa, “A xa so.” ⁶ Haman yi so, mangan yi a maxɔdin, a naxa, “Nanse ligɛ muxun xa mangan waxi naxan binya feni ki fajɪ?” Haman yi a miri a yetɛ ma, a naxa, “Awa iki, mangan waxi a xɔn ma a xa muxun mundun binya ki fajɪ? Muxu gbɛtɛ mi na fɔ n tan.” ⁷ Haman yi mangan yabi, a naxa, “Mangan waxi muxun naxan binya feni, ⁸ a lan mangaya dugin xa so na kanna yii, i tan mangan yetɛɛn bata naxan nagodo i ma e nun soona i bata dɔxɔ naxan fari, a xunna soxi mangaya taxamaseri kɔmɔtin na. ⁹ Mangana, i ya kuntigi gbeena nde xa na dugine tongo a yi e ragodo na kanna ma mangan waxi naxan binya feni, a dɔxɔ soon fari, a yi a radangu taan yiren birin yi. Na muxu gbeen xa siga falani ito tiye, a naxa, ‘ɛ a mato mangan naxan nabama muxun xa, a waxi naxan binya feni.’”

¹⁰ Nayi, mangan yi a fala Haman xa, a naxa, “I mafura, i sa dugine tongo e nun soona, i yi e ragodo Marodoke ma, na Yahudiyana. I naxan birin falaxi, i yi na birin liga Marodoke xa, naxan dɔxi manga banxin so dɛɛn na. I nama jinan sese ma i naxan birin falaxi.” ¹¹ Na xanbi ra, Haman yi sa dugine tongo e nun soona. A yi mangana dugine ragodo Marodoke ma. Marodoke to te soon fari, Haman yi ti Marodoke yɛɛ ra siga taa tagini. A siga a fale yamaan xa, a naxa, “ɛ a mato, mangan naxan nabama muxun xa, a waxi naxan binya feni.”

¹² Marodoke yi xetɛ manga banxin so dɛɛn na. Koni Haman tan yi siga a konni mafurɛn, a yetagin luxunxi amasɔtɔ a yi sunuxi kati! ¹³ Feen naxanye liga a ra, a yi ne birin fala a naxanla Seresi nun a lanfane xa. Haman ma naxanla nun a fekolonne yi a fala a xa, e naxa, “Marodoke, Yahudiyana nan a ra. Na nan a toxi, i mi nɔɛ a ra. I fama yagideni a yɛɛ ra, na yetɛɛn bata fɔlɔ!”

¹⁴ E mɔn yi fala tiini, mangana xerane yi fa, a Haman xa siga mafurɛn donsendeni Mangana Batena Esita naxan nafalaxi.

7

¹ Mangan nun Haman yi siga Esita donse dondeni. ² Na ləxə firindeni, e yi dələ minni, mangan yi Esita maxədin, a naxa, “Esita, i waxi naxan xən ma a fala n xa alogo n xa na liga. Nanse xəli i ma? Hali, i wa n ma yamanan bode fəxən nan xən ma, n na a soe i yii.”

³ Koni Esita yi a yabi, a naxa, “Mangana, xa i tin, xa a rafan i ma, n waxi feen naxan xən ma, na nan ito ra: N tan Esita nun n ma muxune xa kisi. ⁴ Bayo n tan nun n ma muxune bata sara alogo nxu xa halagi, nxu faxa, nxu mən yi raxəri. Xa nxu yi sara nən konyiyaan gbansanna xili yi, n yi dunduma nən nun, bayo na mi yi finde fe ra nun, n yi mangan ye mə ayi.”

⁵ Manga Asuyerusu yi Esita maxədin, a naxa, “Nde a ra, naxan susuxi fe sifani ito mire? Na kanna minen yi?”

⁶ Esita yi a yabi, a naxa, “Haman nan nxu tərə muxun nun nxu yaxun na, na muxu naxina!”

Nayi, gaxu gbeen yi Haman suxu mangan nun Esita yetagi. ⁷ Mangan xələxin yi keli donse dondeni, a yi mini tandeni. Awa, Haman to a to fa fala mangan bata fe naxin nagidi a fe yi, a yi lu xanbin na Esita mafandeni alogo a niin xa kisi. ⁸ Haman a mafelenxi waxatin naxan yi Esita dəxə seen ma, mangan yi so, a sənxi, a naxa, “Wan! Xəmeni ito fa waxi n ma batən Esita nan mafu fe yi n yee xəri n ma banxini?” Benun mangan xa yelin fala tiye, e bata Haman xunna so. ⁹ Mangana kuntigina nde yi na naxan yi xili Harabona, na yi a fala mangan xa, a naxa, “Haman yeteen bata singan tiden nafala a banxin dəxən ma a Marodoke mangana muxu fajin singanɲe denaxan yi. Na wudin mateen fə nəngonna ye tonge suulun.” Awa, mangan yi yamarin fi, a naxa, “Haman xa sa singan na yi.”

¹⁰ Nayi, Haman yi singan na singan tideni a naxan nafala Marodoke faxa feen na. Awa, na ligaxina, mangan bənen yi xunbeli.

8

Yahudiyane xunna kenla

¹ Na ləxən yeteni, Manga Asuyerusu yi Yahudiyane yaxu Haman yii seene birin so Esita yii. Marodoke yi siga mangan fəma, bayo Esita bata yi a fala mangan xa fa fala a tan nun Marodoke barixi nən. ² Mangan yi a taxamaseri yiisolirasoon ba a yiin na, a naxan taxu Haman na, a yi a so Marodoke yii. Esita yi Marodoke lu Haman ma seene xun na.

³ Esita yi a sa mangan bun ma, a wugama, a yi a mafan alogo a xa Haman Agaga kaana fe naxi yitənxin kala Yahudiyane xili ma. ⁴ Mangan yi a xəma dunganna ti Esita xa. Nayi, Esita yi keli, a yi ti a yetagi. ⁵ Esita naxa, “Mangana, xa i bata tin, xa i ya fe n ma fe yi, xa a lanxi i ma, xa n nafan i ma, yandi, i xa kədin sebe naxan Haman ma yamarine kalama. Hamadata a dii xəmena Agaga kaan yamarin naxan fi Yahudiyane faxa feen na i ya yamanan birin yi, na nama liga. ⁶ N tan mi nəe tinɲe n bənsənna yi tərə, a raxəri.”

⁷ Awa, Manga Asuyerusu yi Esita nun Yahudiya Marodoke yabi, a naxa, “E mato, n bata Haman faxa bayo a Yahudiyane faxa feni tən nən. N mən bata Haman ma seene so Esita yii. ⁸ Iki, e xa sebenla ti lan Yahudiyane feen ma, naxan yo na e kenen, n tan mangan xinli, e yi n ma taxamasenna sa a ma. Bayo, kədin naxan sebeɲi mangan xinli mangaya taxamasenna yi sa a ma na mi kale mume.”

⁹ Na ləxən yeteni, e yi yamanan sebeli tiine birin xili, kike saxanden xii məxənen nun saxande ləxən nin, kiken naxan xili Sifan kiken. Mangana sebeli tiine yi Marodoke a yamarine sebe siga Yahudiyane nun yamana kanne nun kuntigine birin ma na yamana kan taa keme məxənen nun solofere birin yi, keli Indiya yamanani han sa dəxə Kusi yamanani. Siyane birin yi kədin sebeɲin sətə e sebenla nun e xuiin nin, Yahudiyane fan yi a sətə e gbee sebenla nun e xuini. ¹⁰ Kədini itoe yi sebe mangan xinli, a yi a taxamasenna sa e ma. A yi xerane rasiga kədini itoe ra soo fajine fari naxanye ramaraxi e danna mangan xən ma.

¹¹ A yi sebeɲi nən Mangana kədini ito kui fa fala Yahudiyane xa e malan taan birin yi, e yi e yete xun mayenge. Xa siya gbete yo waxi e yenge feni, e tan Yahudiyane fan xa ne

yenge, e yi e faxa e nun e naxanle nun e diine. Yahudiyane xa ne birin faxa, e yi e yii seene tongo. ¹² Na yamarin yi lanxi xii keden nan ma Manga Asuyerusu a yamanan birin yi, Ada kiken xii fu nun saxande ləxəni, jəen kiken fu nun firindena. ¹³ Na yamarin yi mini yamanan birin yi alogo siyane birin xa a kolon fa fala a bata findi sariyan na alogo Yahudiyane fan e yitənjə e yaxune yengedeni kii naxan yi. ¹⁴ Awa, mangan to yamarin fi, xerane yi dəxə soone fari, e yi siga e giye mafuren alogo yamarin xa xaran Suse manga taani.

¹⁵ Marodoke yi mini mangana banxini, manga dugin doma mamiloxin fixen nagodoxi a ma, mangaya xəmaan taxamasenna fan soxi a xunna, doma xungbe mamiloxin fan a ma. Awa, muxun naxanye birin Suse yi, e səwa kati, e sənxə sənxə səwani. ¹⁶ Na ləxən yi findi səwa ləxən nun nə sətə ləxən na Yahudiyane xa. ¹⁷ Mangana sariyan so yamanan nun taan naxanye birin yi Yahudiyane yi səwan sətə mənne yi, e yi e malan naxanaxani. Nanara, muxu wuyaxi yi e yete findi Yahudiyani na yamanani amasətə e bata gaxu e yee ra.

9

Yahudiyane yaxune faxa fena

¹ Kike fu nun firinden naxan xili Ada, na xi fu nun saxande ləxən to a li, mangana yamarin yi lan a xa fələ ləxən naxan yete yi. Na ləxəni, Yahudiyane yaxune yi mirixi fa fala a Yahudiyane luma nən e sənben bun ma. Koni, feene yi maxete, Yahudiyane yi nəən sətə e yaxune ma. ² Yahudiyane yi e malan Manga Asuyerusu yamanan taan birin yi e yaxune yengedeni. Nayi, muxune birin yi gaxu Yahudiyane yee ra, muxu yo mi fa a ti e yee ra yenge sodeni. ³ Hali bəxən mangane nun kuntigine nun yamanan kanne nun mangan nəxən yibirane birin yi Yahudiyane mali amasətə e yi gaxuxi Marodoke yee ra. ⁴ Marodoke bata yi findi kuntigi gbeen na manga banxini, e nun a xili fajin bata yi lan yamanan birin na amasətə a sənben yi gboma ayi nən tun! ⁵ Nanara, Yahudiyane yi e yaxune faxa silanfanna ra, e yi e nan.* E wa naxan liga fe yi e yaxune ra, e na liga.

⁶ Yahudiyane yi muxu keme suulun faxa Suse manga taani. ⁷ E mən yi Pansandata nun Dalifən nun Asipata nun ⁸ Porota nun Adaliya nun Aridata nun ⁹ Paramasata nun Arisayi nun Aridayi nun Fayesata birin faxa. ¹⁰ Ne nan Hamadataa dii Haman ma dii xeme fuune ra, Yahudiyane yaxuna. Koni, e mi ne yii seene tongo.

¹¹ Na ləxə yeteni, e mangan nakolon muxun naxan bəreya faxa Suse manga taani. ¹² Mangan yi a fala Esita xa, a naxa, “Yahudiyane bata muxu keme suulun faxa Suse manga taani sa Haman ma dii xeme fu fari. E nəxi nanse lige yamanan bodene yi? Koni, xa i mən waxi fena nde xən ma, i a sətəma nən. I waxi nanse xən? N na rabama i xa nən.”

¹³ Awa, Esita yi a yabi, a naxa, “Xa i bata tin, Yahudiyani naxanye Suse yi, ne mən xa to nəxən liga tila. Haman ma dii xemene binbine xa singan wudin na.” ¹⁴ Mangan yi yamarin fi a na xa liga alo Esita a falaxi a xa kii naxan yi. Na yamarin yi rawanga Suse taani. E Haman ma dii xemene binbine singan. ¹⁵ Kiken naxan xili Ada, na xii fu nun naaninde ləxəni, Suse taan Yahudiyane mən yi e malan, e muxu keme saxan faxa taani, koni e mi e sese tongo.

¹⁶ Yahudiyani bonna naxanye yi mangana a yamana gbetene yi, ne fan yi e malan e yete xun mayengedeni. E yi e yete sətə e yaxune ra. Yahudiyane yi e yaxun muxu wuli tonge solofere e nun suulun faxa. Koni ne fan mi e sese tongo. ¹⁷ Na ligaxi Ada kiken xii fu nun saxande ləxən nin. A xii fu nun naaninde ləxəni, e yi e matabu. Yahudiyane yi na findi sanla nun səwa ləxən na. ¹⁸ Yahudiyani naxanye yi Suse yi, ne yi yengen so a xii fu nun saxanden nun a naaninden, ne yi e matabu a xii fu nun suulunde ləxəni. Na ləxən yi findi sanla nun səwa ləxən na. ¹⁹ Nanara, Yahudiyani naxanye yi banxidene ra, ne Ada kiken xii fu nun naaninden findixi səwa nun sali ləxən na. E mən yi kiseene so e bode yii.

Purimi Malanna bunna

* 9:5: Silanfanna: Sofane yengeso deqemana.

²⁰ Awa, Marodoke yi na feene birin sebe a yi e rasiga Yahudiyane birin ma Manga Asuyerusu a yamanane yi naxanye maso e nun naxanye makuya. ²¹ A yi a sebe, a yamaan xa Ada kiken xii fu nun naaninde nun a xii fu nun suulunde laxon findi sanla ra jee yo jee ²² bayo Yahudiyane e yete sotaxi e yaxune ra ne laxon nan ma. E sunun nun e nimisan findi e ma sewan nun baje xunbenla ra kiken i to nan na. Nanara, a falaxi a e xa sumunna ti sewani ne laxon ma, e yi e bode ki, e mon yi toro muxune ki.

²³ Yahudiyane yi Marodoke a yamarin suxu, a findi e namunna ra jee yo jee ²⁴ bayo Yahudiyane yaxun Hamedata Agaga kaana dii xemen Haman e raxori feni ton nen. A bata yi koronna bira, naxan xili Puri, alogo a xa e halagi a yi e raxori. ²⁵ Koni Esita bata yi siga mangan fema, mangan yi kedin sebe alogo Haman fe naxin naxan yiton Yahudiyane xili ma, na xa xete a tan ma. Haman nun a dii xemene birin yi singan wudin ma. ²⁶ Nanara, e laxon itoe xili bama Purimi naxan fataxi koronna xinla ra, "Purimine." Fata Marodoke a kedin xuiin na, e nun feen naxanye liga e tan yeteen na, ne yi findi e seren na, ²⁷ nanara Yahudiyane soqe firinni itoe findixi namunna ra e tan nun e bansonna birin xa e nun muxun naxanye e yete findima Yahudiyane ra. E xa laxon itoe suxu jee yo jee alo Marodoke bata e yamari kii naxan yi. ²⁸ Nanara, Yahudiyane yixeten denbayaan birin yi, e nun taan nun yamanan birin yi, e xa laxon itoe sumunna raba e ma naxan xili Purimi, alogo e fe danguxin nama ninan e mamandenne ra.

²⁹ Awa, Abixali a dii temena Esita nun Yahudiyen Marodoke yi kedin firinden sebe e no soton birin xon Purimi sanla a fe ra. ³⁰ E yi kedine rasiga Yahudiyane birin ma naxanye Manga Asuyerusu a yamana kan taa keme maxonen nun soloferen birin yi. E yi e xonton baje xunbenla nun e xaxili saana fe ra. ³¹ Kedin mon yi a fala Yahudiyane xa, a e xa Purimi laxon suxu e laxon yeteni alo Marodoke nun Esita e yamarixi kii naxan yi. E yeteen yi sun suxun nun maxandin laxon nagidi e tan nun e bansonna ma. ³² Esita yamarin naxanye fi lan Purimi Matabu Laxon itoe a fe ma, ne yi sebe kedin kui.

10

Marodoke a no sotona fe

¹ Manga Asuyerusu yi wali xodexene sa muxune ma keli a yamanani han sa doro foxo igen dexonna ra. ² Mangan kewanla naxanye birin a senben nun muxu gbeeyaan mayitama, e nun a Marodoke tiden mate kii naxan yi, ne sebexi Perise nun Mede mangane kedine kui. ³ Marodoke Yahudiyen yi findi Manga Asuyerusu a manga singen na. A findi muxu kenden na Yahudiyane xa, a mon yi rafan Yahudiyen bodene ma, bayo a yi walima a siyana baje xunbenla nun a yee rasigan nan ma fe ra.

Yuba Nabi Yubaa Fe Taruxuna

Kitabun yireni ito Yuba nan ma fe taruxun yebama. A a tinxinna nan ma fe singe falama. Yuba findi denkeleya muxun nan na e nun nafulu kanna a dunuɗa yi gidini. Koni Setana yi Ala maxodin xa a tinxinyaan mi yi fataxi a nafulu kanyaana. Ala yi tin Setana xa Yuba mato xa a denkeleye yiigelitoyani. A yii seene nun a diine nun a kendeyaan birin yi ba a yii.

Nayi, Yuba nun a xoyine yi lu e bode matande fa fala a toroxi naxan na. A xoyine yi a fala a Yubaa yulubine nan a ligaxi a toroxi. Yuba xoyine dunuɗa muxune xaxinle nan falama hali Ala gbeene mi ne ra! Yuba xoyine mi yi laxi a ra xa tinxin muxun na toro sifan sote. Yuba xoyi saxan yi kata alogo e xa a xaxili ragidi fa fala toron naxan a fari, na fataxi yulubina nde nan na a naxan ligaxi. Nayi, fe matandi gbeen yi folo fala jaxume wuyaxi naxan yi. A xoyi saxanne yi lu muxune miriyane fale naxanye nun jondin maliga, koni Yuba tan yi e matandi Ala kepana fe yi, a mon naxa a a tan mi sese ligaxi a jaxin na.

Yubaa falane yi, Marigi Yesu a fe falama benun a xa liga bayo Yuba a falama a xunbamana nde na yi naxan Ala solonama muxune xa. Na feen sebexi Yuba 9.33 nun 16.19-21 nun 19.25 kui e nun Yuba 17.3.

Muxu gbete fan yi basan falan na naxan xili Elihu. Na fan Yuba matandi nen. A yi a fala a Ala toron nafama muxun ma nen alogo a xa a sonna yita a ra, anu muxu yo mi lan a xa Ala maxodin na ma.

Donexen na, Ala yeteen yi falan ti. Koni a mi tin maxodinne yabe Yuba nun a xoyine maxodinna naxanye ti. Benun na, Ala nan Yuba maxodin dunuɗa da feene ma. Nayi, Yuba yi a Ala kolon dunuɗa da mangan na. Nayi, muxun lan a xa lu denkeleyaan nun tinxinna fari hali a toroxi.

A rajanna ra, Ala naxa, a Yuba nan keden a fe falaxi a kiini. Yuba bono seen naxanye birin yi, a yi ne joxon daxe firin so a yii. Na feen sebexi Yuba 42.7-17 kui.

Yuba nun a denbayana fe

¹ Xemeni nde yi Yusu yamanani, a yi xili Yuba. Fe mi yi na xemen na, muxu fajin nan yi a ra, a yi gaxuxi Ala yee ra, a yi fe jaxin matangama. ² A dii xeme solofere nun dii teme saxan nan soto. ³ Yexeen wuli solofere yi a yii, e nun jogomen wuli saxan nun tura keme suulun nun sofali gile keme suulun e nun walike wuyaxi. Muxu gbeen nan yi xemeni ito ra dangu sogeteden muxune birin na.

⁴ A dii xemene yi e malanma e bode kon yi donse dondeni waxatin birin, e yi xeraan nasigama e magile saxanne ma nen alogo e xa fa e dege, e min e bode xon. ⁵ Donse don laxon na yi dangu, Yuba yi a diine xilima nen alogo a xa e rasarijan. A yi kelima nen xoton, a yi saraxa gan daxin ba e birin xa, amasoto Yuba yi mirixi a ma fa fala, "Waxatina nde, n ma diine bata yulubin tongo, e fala jaxin ti Ala ma e bopeni." Yuba yi na nan ligama waxatin birin.

⁶ Laxona nde, malekane yi fa e malan Alatala yetagi, Setana* fan yi fa e ye. ⁷ Alatala yi a fala Setana xa, a naxa, "I kelixi minen?" Setana yi Alatala yabi, a naxa, "N kelixi boxon xun xon, n masiga tideni." ⁸ Alatala yi a fala Setana xa, a naxa, "I bata n ma walixeen Yuba rakorosi ba? Muxu yo mi luxi alo a tan boxon fari, sontaren nun muxu fajin na a ra, naxan gaxuxi Ala yee ra, a fe jaxin matangama." ⁹ Setana yi Alatala yabi, a naxa, "Yuba gaxuxi Ala yee ra nen tun ba? ¹⁰ I mi a makantanxi ba, e nun a denbayaan nun a seene birin? I bata barakan sa a feene yi, a xuruseene mon wuyama ayi yamanani. ¹¹ Koni, xa i i yiini bandun, i yi a din a seene ra, a i dangama nen." ¹² Alatala yi a fala Setana xa, a naxa, "N bata a yii seene birin sa i sagoni, koni i nama i yii din a gbindin na." Nayi, Setana yi keli Alatala yetagi.

* 1:6: Setana bunna neen fa fala "Muxu magina" hanma "Togelana."

¹³ Ləxəna nde, Yubaa dii xəmene nun a dii tēmene yi e dəgema, e manpaan minma e tadaa banxini, ¹⁴ xərana nde yi fa Yuba li, a yi a fala a xa, a naxa, “Turane yi xεε biini, sofali gilene yi e dəgema e dεxən, ¹⁵ Sabe kaane bata e suxu, e siga e ra, e bata i ya walikene faxa. N keden peen nan minixi ayi, n faxi nən n xa fa na xibarun nali i ma.” ¹⁶ A mən yi fala tiini, walike gbete yi fa, a yi a fala a xa, a naxa, “Alaa tεen bata godo keli kore, a yi yεxεene nun walikene gan, e birin yi faxa. N keden peen nan a yiminixi, n faxi nən n xa fa na xibarun nali i ma.” ¹⁷ A mən yi fala tiini, walike gbete fan yi fa, a yi a fala a xa, a naxa, “Babilən kaane malanxin gali saxanna ra, e bata i ya jəgəmene suxu, e siga e ra, e yi i ya walikene faxa. N keden peen nan a yiminixi, n faxi nən n xa fa na xibarun nali i ma.” ¹⁸ A mən yi fala tiini, walike gbete yi fa, a yi a fala a xa, a naxa, “I ya dii xəmene nun i ya dii tēmene yi e dəgema, e yi manpaan minma e tadaa banxini. ¹⁹ Nanunna, foye gbeen yi fa keli tonbonni, a yi banxin fəxə naaninne birin tuntun, a yi bira e fari, e birin bata faxa. N keden peen nan a yiminixi, n faxi nən n xa fa na xibarun nali i ma.”

²⁰ Nayi, Yuba yi keli, a yi a domani bə, a yi a xunna bi. Na xanbi ra, a yi bira bəxəni, a xinbi sin Ala yεtagi, ²¹ a naxa, “N magenla nan minixi nga kuini, n magenla nan mən sigama laxiraya yi. Alatala nan e fixi n ma, Alatala nan e tongoxi. Alatala xinla xa tantun.”

²² Na birin yi, Yuba mi yulubin tongo. A mi fala jaxi yo ti Ala ma.

2

Yubaa tərəyaan firindena

¹ Ləxəna nde, malekane mən yi fa e malan Alatala yεtagi, Setana fan yi fa e yε Alatala yεtagi. ² Alatala yi a fala Setana xa, a naxa, “I kelixi minən?” Setana yi a yabi, a naxa, “Bəxən xun xən, n masiga tideni.” ³ Alatala yi a fala Setana xa, a naxa, “I bata n ma walikeen Yuba rakərəsi ba? Muxu yo mi luxi alo a tan bəxən fari, səntaren nun muxu fajin na a ra, naxan gaxuxi Ala yεε ra, a fe jaxin matangama. A mən tinxinyani tun, anu i n nadinma a n xa a tərə a səntareyani.” ⁴ Setana yi a fala Alatala xa, a naxa, “Muxun yεtεen nan a fatin na! Muxun naxan birin sətəma, a findima a dunuɲa yi gidin kəntənna nan na. ⁵ Koni, xa i yiini bandun, i yi a din a xonne nun a fati benden na, a fala jaxin tima nən i ma kənenni.” ⁶ Alatala yi Setana yabi, a naxa, “Awa, n bata a sa i sagoni, koni i nama a faxa de.”

⁷ Nayi, Setana yi keli Alatala yεtagi. Na xanbi ra, a yi sete jaxine ramini Yuba fatin birin ma, keli a sanne kui han a xun tagi. ⁸ Yuba yi fεɲε fεrənna tongo a xəlin seen na, a dəxə tεε xubeni. ⁹ A jaxanla yi a fala a xa, a naxa, “I luma nən i ya tinxinni ba? Fala jaxin ti Ala ma, i xa faxa!” ¹⁰ Koni, a yi a yabi, a naxa, “I falan tima alo jaxalan xaxilitarena! En herin nasuxuma Ala yii, nanfera en mi tərən nasuxε?” Na birin yi, Yuba mi yulubin tongo a fala xuiin xən.

A xəyi saxanne fe

¹¹ Yuba xəyi saxanne yi a tərəne birin ma fe mε naxanye a sətə, e yi fa sa keli e yamanane yi, Teman kaana Elifasi nun Suxa kaan Bilidada nun Nama kaan Sofara. E yi lan a ma a e xa sa e xəyiyaan yita Yuba ra, e yi a madenden. ¹² E to sa a to wulani, fayida e mi a kolon. E yi gbelegbele, e yi e dugine yibə, e burunburunna sa e xunne yi. ¹³ E yi lu dəxi a fəma bəxəni xi solofere, kəε solofere. Muxu yo mi sese fala a xa, amasətə e bata yi a to, a yi tərəxi kii naxan yi.

3

Yubaa falane

¹ Na xanbi ra, Yuba yi a deni bi, a yi a bari ləxən danga. ² Yuba yi a fala, a naxa, ³ “N bari ləxən xa raxəri,

e nun kəena
muxune a fala waxatin naxan yi,
e naxa, ‘Dii xəmen bata bari!’

⁴ Na ləxən xa findi dimin na,
Ala mako nama lu a ma kore,
kənenna nama fa mini a ma sənən.

⁵ Dimi gbeen xa a suxu,
kunda fəren yi godo na ləxən ma,
han dimin yi sogen suxu.

⁶ Na kəen xa findi dimi gbeen na,
a nama fa yate jəen ləxəne ye
a nama fa lu kikene yi.

⁷ Na ləxən xa findi gbantan na,
səwa xui nama lu a yi.

⁸ Naxanye gbalo ləxəne fe falama,
naxanye fatan ige yi sube jaxin naxulunje,
ne xa na ləxən danga.

⁹ A subaxa ma sarene xa yidimi,
a yengi xa lu kənenna xən,
koni a nama a to,
a nama xətənna to.

¹⁰ Amasətə, a mi sese ligaxi
alogo n nama sətə,
a bata n lu, n yi səxələni ito sətə to.”

¹¹ “Nanfera n mi faxa n to bari?
Nanfera n mi faxa n xali ləxəni?

¹² Nanfera n bata xinbi firinna li n yee ra
n nasuxudeni,
e nun xijene alogo n xa xijen min?

¹³ Xa n yi faxa nun,
a lima nən nun
n saxi n ma gaburun na bəje xunbenli,
nayı, n yi xima nən xaxili sani nun

¹⁴ manga fonne fəma, bəxən kuntigine,
naxanye banxi fajine tixi
naxanye kalaxin bata lu iki,

¹⁵ e nun kuntigi fonne fəma,
xəmaan yi naxanye yii,
naxanye e banxine rafe gbeti fixen na.

¹⁶ Xanamu, a yi lan nun n mi balo,
alo diin naxan faxaxi barixi,
a mi kənenna to.

¹⁷ Bayo, muxu jaxine mi fa walima gaburun na,
muxu xadanxine e matabuma denaxan yi.

¹⁸ Kasorasane fan birin yi bəje xunbenla sətə,
e mi fa jaxankata tiin xuiin mēma sənən.

¹⁹ Sənbətaren nun sənbe kanna na,
konyin yi xunba a kanna ma.

²⁰ Nanfera Ala,
i kənenna fima tərə muxune ma?
Nanfera i siimayaan fima muxu nimisaxine ma,

²¹ naxanye faxan mamema,
a mi fama,

naxanye sayaan fenma dangu nafunla ra?

²² Bayo e yi luma nen sewani

e na siga laxira yi,

e bəŋen yi xunbelima nen

e na maluxun waxatin naxan yi.

²³ Nanfera muxun luyɛ a nii ra

naxan mi kira yo toma a sigɛ naxan xən,

Ala yɛtɛɛn naxan saxi sansanna kui?

²⁴ N ma tərɔne bata findi n balon na,
n gbelegbele xuiin minima alo igena.

²⁵ N gaxuxi naxan birin yɛɛ ra,

na nan n sətɔn be.

N yi gaxuxi tərɔn naxanye yɛɛ ra,

ne nan n fari be.

²⁶ N mi fa raxaraxi,

n mi bəŋɛ xunbelixi,

n mi n matabuma,

n kəntɔfilixi yɛyɛ.”

4

Elifasi a falan Yuba xa

¹ Nayi, Teman kaana Elifasi yi falan tongo, a naxa,

² “Xa n falan ti i xa,

i nɔɛ dijɛ na ma ba?

Koni, nde nɔɛ a dundɛ?

³ A mato,

i bata muxu wuyaxi xaran,

i yi sɛnbɛtarene madɛndɛn,

⁴ naxanye yi birama,

i ya falan yi ne rakeli,

naxanye san yi xadanma,

i yi ne mali.

⁵ Iki, na bata i fan sətɔ,

anu i bata yigitɛgɛ.

A to i tan li, i yi kəntɔfili.

⁶ I ya lannantanyaan xa lu i ya Ala yɛɛragaxuni,

i ya fɛtareyaan yi findi i yigin na.”

⁷ “Awa, i miri,

sɔntaren mundun bata halagi?

Muxu fajin mundun bata raxɔri?

⁸ N naxan nakɔrɔsixi,

naxanye hake feene ligama e nun

naxanye naxankatan tima,

ne na saranna sətɔma nen.

⁹ Alaa foyen nan e halagima,

a xəlɔn tɛɛn yi e gan.

¹⁰ Ala yatane wurundun xuiin nadunduma,

a yi yata sɛnbɛmane jinne gira.

¹¹ Nayi, yatan faxama donsetareyaan nan na,

yatana diine yi xuya ayi.”

¹² “Xibarun bata fa n ma

alo wundona,

n tunla bata nɔnɔnɔnɔn xuiin mɛ.

¹³ Xiyene nɛma fɛ kɔɛɛn na,
 xixɔnla nɛma muxune fari,
¹⁴ gaxu gbeen yi n suxu,
 n xɔnne birin yi xuruxurun.
¹⁵ Yinnan yi dangu n yetagi,
 n fati ma xaben yi ramaxa.
¹⁶ Sena nde yi tixi n yetagi,
 n mi yi naxan kolon,
 a nininna yi n yɛɛ ma.
 Na yi madundu,
 na xanbi ra n yi xuina nde mɛ, a naxa,
¹⁷ ‘Adamadiin tinxinjɛ ayi dangu Ala ra ba?
 Muxun sarijanjɛ ayi
 dangu a Dali Marigin na ba?
¹⁸ Xa Ala mi laxi a walikene ra,
 xa a fe jaxin to a malekane yi,
¹⁹ a fa lɛ muxune ra nayi ba,
 naxanye bɛndɛ banxine kui,
 naxanye fatiye findixi bɛnden na,
 naxanye yibutuxunjɛ
 alo laxaturane?
²⁰ E faxɛ nɛn lɔxɔ kedenni.
 E halagɛ nɛn habadan,
 muxɛ mi kɔntɔfili e fe ra.
²¹ E bubune xidi lutine bata bolon,
 e faxama nɛn e fekolontareyani.’ ”

5

¹ “Iki, xinla ti i mali feen na!
 Muxuna nde na ba naxan i yabɛ?
 I falan tima maleka sarijanxin mundun xa?
² Fe matandin nan xaxilitaren faxama.
 Xɔxɔlɔnya gbeen yi kɔmɔn faxa.
³ N xaxilitaren to nɛn sabatɛ,
 koni dangan so nɛn a banxini xulɛn.
⁴ Mali ti yo mi a diine xa,
 e bata yalagi taan kitisadeni,
 muxu yo mi e xunba!
⁵ Kamɛtɔne a sansi bogine donma.
 Hali naxanye janle tagi,
 e yi ne birin tongo,
 yiigelitɔne yi a yiiseene tongo.
⁶ Haken mi kelima bɔxɔn xan yi,
 sɔxɔlɛn mi solima bɔxɔni.
⁷ Muxun daxi sɔxɔlɛn nan xili yi,
 alo tɛɛ budone to tunganma ayi.”

⁸ “Xa n tan na yi a ra nun,
 n yi Ala nan maxandima,
 n yi n ma kɔntɔfinla yita Ala ra.
⁹ A feen naxanye ligama ne gbo,
 e mi yɛɛ toɛ,
 a kabanako feene dan mi na.
¹⁰ A tulɛn nafama bɔxɔn fari,
 a igen nafa xɛɛne ma.

¹¹ Muxun naxanye magodoxi,
a ne yite.

Naxanye sunuxi,
a kisin fi ne ma.

¹² A muxu k̄otaxine miriyane kalama,
e mi n̄o s̄ot̄oma e feene yi.

¹³ A xaxilimane suxuma
e yet̄ena k̄ot̄ene nan x̄on,
k̄ot̄adene fe yit̄onxine kalama nen xulen.

¹⁴ E soma dimini yanyi tagin nin,
e tantanma yanyi tagini
alo k̄ōeen na a ra.

¹⁵ Koni, a tan t̄ōr̄o muxun natangama fala n̄axin ma
naxan luxi alo silanfanna,*
a e rakisi senbe kannna ma.

¹⁶ Nayi, yigin senbetaren xa,
koni fala mi tinxintaren de.”

¹⁷ “Nayi, sewan na kannna xa
Ala na naxan nat̄ōr̄on!
I nama i me Ala Senbe Kanna a xurun na.

¹⁸ Amas̄ot̄o a tan nan max̄ol̄on tima,
a yi dandanna ti.

A tan nan faxan tima,
a m̄on yi marakisin ti.

¹⁹ A i rakise nen t̄ōr̄on ma
d̄ox̄ōna ma sennin,
a i ratanga fe n̄axin ma
d̄ox̄ōna ma solofere.

²⁰ A i rakisima nen
faxan ma fitina kam̄eni,
a i rakisi silanfanna ma yengeni.

²¹ A i ratangama nen fala n̄axin ma,
i mi gaxuma halagin waxatini.

²² Halagin nun fitina kam̄en b̄ote mi luma i xa,
i mi gaxuma burunna subene yēe ra.

²³ Gēme mi taranma i ya x̄een ma,
hali burunna subene,
yenge mi luma e nun ne tagi.

²⁴ B̄ōre xunbenla luma nen i konni.
I na i ya xuruseene xun mato a ra,
i a lima nen sese mi dasaxi.

²⁵ I ya diine wuyama ayi nen,
i yixetene yigboma ayi nen alo sex̄ena.

²⁶ I faxama foriyaan nin,
alo murutuna a xaba waxatini.”

²⁷ “Nx̄o fe x̄onfenna xun soon nan na ra.
I tuli mati na ra, i xaxili s̄ot̄o.”

6

Yubaa yabina Elifasi xa

¹ Yuba yi a yabi, a naxa,

² “N yi wama nen

* 5:15: Silanfanna: Sofane yengeso degemana.

n ma sunun yatɛn xa kolon,
n ma tɔrɔn yi sa sikeela kanke ra.

³ A yi binyama ayi nɛn
dangu baan nɛmɛnsinna ra.
Nanara, n ma falan bata radangu ayi.

⁴ Nɔndin na a ra,
Ala Sɛnbɛ Kanna bata n sɔxɔn
a xalimakunle ra,
e xɔlɛn yi so n niini,
n bata gaxu gbalone yɛɛ ra
Ala naxanye rafama n xili ma.

⁵ Burunna sofanla luyɛ wugɛ sɛxɛ sɛbatixini ba?
Ningen wugɛ sɛxɛ xɔnla ma sɛxɛni ba?

⁶ Donseen naxan mi naxun,
na donjɛ ba xa fɔxɔ mi a yi?
Silon xinden naxun muxun dɛ ba?

⁷ N mi yi waxi
n yiin din feni na donseene ra.
N ma tɔrɔn bata findi donseen na n xa
naxan mi naxun!”

⁸ “N waxi nɛn
n ma maxɔdinna xa yabi,
Ala yi n waxɔn feen liga n xa.

⁹ A xa Ala kɛnɛn, a yi n faxa.
A xa a yiini bandun, a yi n najan.

¹⁰ Nayi, n bɔjɛ xunbenla sɔtɔma nɛn,
n sewa n ma tɔrɔ nantareni,
bayo n mi n mɛma Ala sarijanxina falane ra.

¹¹ N sɛnbɛn bata nan,
n yi yigitɛɛ.
N najanna findima nanse ra,
n to luma n nii ra?

¹² N sɛnbɛn luxi nɛn
alo gɛmɛ xɔdɛxɛn ba?
N fati bɛndɛn findixi sulan nan na ba?

¹³ N mali se yo mi fa n yii,
hali a xuridina, a mi fa n yii.”

¹⁴ “Muxun naxan yigitɛɛni
na lan a hinanna sɔtɔ a xɔyine ra,
hali a na a mɛ Ala Sɛnbɛ Kanna yɛɛragaxun na.

¹⁵ Anu, n xɔyine tan bata n yanfa
alo baa igen na xara tonbonni,
alo baa wunle na xara.

¹⁶ Xunbeli waxatin najanni,
e findima nɛn fufaan na,
e rafe ige xunbenla nun ige dundun na.

¹⁷ Soge furen na, e xɔri,
sogen na te, e xara xulɛn.

¹⁸ Yulane kiraan bejinma
siga na ige fendeni,
e siga tonbonni, e faxa.

¹⁹ Tema kaa yulane igen fenma,

Saba kaa sigatiine tan
ne laxi a ra a igen na yi.

²⁰ Koni, e yagima nen
bayo e bata e yigi sa na yi,
e na na li, e sunuma nen.

²¹ E luxi nen
alo na igen tonbonni n tan xa.
E na n ma tərən to, e gaxuma nen.

²² N bata e maxədin kisena nde ma ba?
N bata e maxədin
a e xa finmase yifuxina nde fi muxuna nde ma n xa ba?

²³ N bata e maxədin
a e xa n ba yaxun yii ba?
N bata e maxədin
a e xa n xunba n naxankata muxune yii ba?"

²⁴ "E n xaran, nayi, n xa n dundu.
N naxan kalaxi, e na fala n xa.

²⁵ Fala fajine mi muxun tərəma,
koni e mafalane tənən nanse ra?
²⁶ E waxi n ma falane nan matandi fe yi
alo yigitarena fala fuune.

²⁷ E muxu sifan suse masensenna tiye
alogo e xa kiridin sətə e konyin na,
e yi sa e xəyi kenden mati konyiyani!"

²⁸ "Iki, e yee ra findi n ma,
n wulen fale e yetagi ba?

²⁹ E xete na falan fəxə ra,
n bata e mafan,
e nama findi tinxintarene ra.
E mən xa xete, e miri,
n ma tinxinyaan nan a bunna ra.

³⁰ Tinxintareya falana n de ba?
N mi nəe fe naxin kolonje ba?"

7

Yuba yi a tərəna fe fala Ala xa

¹ "Adamadina dunuṅa yi gidin xədəxə
alo sofa wanla ganli,
a siimayana

alo karahan walikeen gbeena,
² alo konyina,
nininna xənla naxan ma,
alo walikeen naxan a saren mamema.

³ Na kiini, n keen bata findi fuun na
n ma siimayani,
kəene yi rafe səxələne ra n tan xa.

⁴ N na n sa, n yi a fala, n naxa,
'N kelima waxatin mundun yi?'
Kəeen mi janma,

n lu n maxete n ma saden ma
han xətənni.

⁵ Kunle nun bəndəna n fatin ma
alo dugina,
setene səxənma n fatin birin ma,

a kun.

⁶ N ma siimayaan mafura dangue
dangu gese saxonna kinaan na,
a danguma yigitegeni.”

⁷ “Ala, a xa rabira i ma,
a n ma siimayaan mi buma,
n mi fa herin toma n yeen na saxon.

⁸ Yeen naxan n matoma,
na mi fa n toma saxon,
i n fenma nen, koni n mi fa na saxon.

⁹ Kundaan naxan danguma,
na janma nen.

Na kiini, muxun naxan na siga laxira yi,
na mi fa xetema saxon.

¹⁰ A mi fa xetema a banxini saxon,
a konna mi fa a kolonma saxon.”

¹¹ “Nanara, n mi fa n dunduma saxon,
n falan tima nen n niin jaxankatani.
N nan n mawugama nen n niin xoleni.

¹² Nanfera i kantan muxun dōxi n xili ma?
N tan magaxu ba, alo fufana,
hanma ige yi sube xajena nde?

¹³ N na a falama, n naxa,
‘N sadena n masabarima nen,
n xiden yi n mali n ma mawugani suxe.’

¹⁴ Nayi, i n magaxuma xiyene yi,
i n xibaruma kuisan feene nan ma.

¹⁵ A yi rafanje n ma nun, n faxa.

Sayaan fisa n xa
benun n xa lu doyenje tun.

¹⁶ N ma siimayaan bata rapaxu n ma,
n mi waxi a xon n xa lu n nii ra habadan.
Nayi, xete n foxo ra,
amasoto n ma siimayaan mi xunkuya.”

¹⁷ “Nanse adamadiin na
alogo i xa feni itoe birin liga a ra,
han i yi i yengi dōxo a xon ma iki,

¹⁸ han i yi lu fe a xon xoton yo xoton,
i yi lu a fesefese waxatin birin?

¹⁹ I xun xanbi soma n yi
waxatin mundun yi?

I a luma waxatin mundun yi
n yi n degen nagerun?

²⁰ Hali n bata yulubin liga,
n nœ nanse lige i ra,
i tan naxan adamadiine rakorosima?
Nanfera i n yatexi se kala daxin na?
N goronna i tan xun ma di?

²¹ Nanfera i mi n ma matandine mafeluye,
i n hakene ba n ma?
Iki, n na n sama nen burunburunni,
i n fenma nen, n mi fa na.”

8

Bilidadaa fala singena Yuba xa

- ¹ Suxa kaan Bilidada yi falan tongo, a naxa,
² “Han waxatin mundun yi,
 i luyɛ i fala xuini?
 Han waxatin mundun yi,
 i fala xuine finde foye jaxin na?
³ Alaa sariyan kale ba?
 Ala Senbe Kanna tinxinna kale ba?
⁴ I ya diine yulubin liga nen a ra,
 Ala yi e saran e murute feene ra.
⁵ Koni, xa i tan Ala fen,
 xa i Ala Senbe Kanna maxandi,
⁶ xa i sarijan, xa i fanje ayi,
 a i malima nen,
 a i raxete i funfuni.
⁷ I kii fonna mi yi sese ra,
 i kii nenen findima nen binye gbeen na.
⁸ Nayi, mayixete danguxine maxadin,
 i xaxili dɔxɔ e benbane xaxilimayaan xɔn.
⁹ Amasoto, en barixi xoroni,
 en mi sese kolon,
 en ma siimayaan luxi nen
 alo nininna.
¹⁰ Koni, e i xaranma,
 e falan tima i xa e xaxilimayani.”
- ¹¹ “Gbalan sole daraan xanbi ba?
 Gbalan sabate igen xanbi ba?
¹² Hali a xindena,
 a mi segexi,
 a xare sinma sexen bonne yee ra
 xa a mi igeni.
¹³ Na nan ligama muxune birin na
 naxanye jinanma Ala xɔn.
 Naxanye mi Ala kolon,
 ne yigin janma nen,
¹⁴ e yigin kalama nen
 alo simisamana yalana.
¹⁵ A yigi sama a banxin nin,
 koni a mi sensen,
 a kankanxi a yiiseene ma,
 koni e mi luma.
¹⁶ A luxi nen
 alo wudi xinden sogen na,
 naxan a yiine yibandunma nakɔɔn xun ma.
¹⁷ A salenne godoxi
 han e sa so gemeni,
 a sa gemen kuiin li.
¹⁸ Koni, xa a ba a tideni,
 menna bɔxɔna a mema a ra nen,
 a naxa, ‘N tan munma i tan to.’
¹⁹ E sewan janma na kii nin
 naxanye jinanma Ala xɔn,
 gbete ye fan yi mini e funfuni.

²⁰ A mato,
Ala mi sɔntaren nawolima ayi,
a mi fe ɲaxi rabane sɛnbɛ soma.
²¹ Ala i ragelema nɛn,
a yi sɛwan sa i yi.
²² I yaxune yagima nɛn,
ɲaxudene yi ɲan.”

9

Yubaa yabina

¹ Yuba yi a yabi, a naxa,
² “Nɔndin na a ra,
n na a kolon a na kii nin,
anu adamadiin nɔɛ tinxinɲɛ ayi di
Ala yɛɛ ra yi?
³ Xa muxuna nde waxi Ala matandi feni,
hali Ala a maxɔdin sanɲa ma wuli keden,
a mi a yabɛ hali keden pe.
⁴ Fekolonna nun sɛnbɛn birin a tan nan xa.
Nde nɔɛ Ala matandɛ,
na feen mi saran a ra?
⁵ A geyane bama e funfuni,
a mi e rasogin,
a yi e raxuya ayi a xɔlɔni.
⁶ A bɔxɔn ɲaxuruxurunma a dɔxɔdeni,
a yi bɔxɔn bunne raxuruxurun.
⁷ A na falan ti sogen xa,
sogen mi tema,
a yi sarene ratagan dɛgɛ.
⁸ A tan nan keden koren daxi,
a sigan ti fɔxɔ igen mɔrɔnne fari.*
⁹ A bata Kanko Gbee sare kurun
nun Donso sare kurun
nun Dii Tɛmɛ Solofere sare kurun
nun yiifari fɔxɔn sarene da.†
¹⁰ A fe gbeene ligama
muxun mi naxan famunɲɛ,
a kabanako feene liga
naxanye mi nɔɛ yatɛ.
¹¹ A danguma n dɛxɔn ma,
n mi a tɔma.
A lɔma ayi, n mi a yigbɛma.
¹² A naxan xasunxi fangani,
nde nɔɛ na bɛ a yii?
Nde suse a maxɔdinɲɛ,
fa fala, ‘I nanse ligama?’
¹³ Ala mi xɛtɛma a xɔlɔn fɔxɔ ra,
hali ige yi ninginangan Raxabi
nun a walikɛne xinbi sinxi Ala bun ma.”

¹⁴ “Nayi, n tan nɔɛ a yabɛ nanse ra?
N falan mundun tiyɛ a yɛtagi?
¹⁵ Hali n tinxin, n mi a yabɛ,

* 9:8: Igen mɔrɔnne: alo foyen na so igeni. † 9:9: Mɛn kaane yi sare kurune yatɛxi nɛn alo se sawurane, e yi na sare kurune xili sa na seene xun ma.

n na n makiti muxun nan mafanma.

¹⁶ Hali n na a xili, a yi a ratin,
n mi le a ra xa a tuli matiye n xuiin na.

¹⁷ Amasoto a bata n halagi foye jaxin na,
a yi n ma fure deene rawuya ayi,
bun mi naxan ma.

¹⁸ A mi tinma n yi yengi a fajin na,
koni a n nalugoma xolen nan na.

¹⁹ Nde senbe gbo dangu birin na,
xa a tan mi a ra?
Nde n xilima kiti sadeni,
xa a tan mi a ra?

²⁰ Hali n yi tinxin,
a n yalagima nen n ma falane xon.
Hali sontaren nan yi n na,
a yi n yite sonmaan na.

²¹ Sontaren nan n na,
koni n mi fa n yete yatexi,
n bata n me n niin na,

²² a birin keden,
nanara n na a falama fa fala
a Ala sontaren naxorima nen
alo muxu jaxina.

²³ Xa gbalon fa, a faxan ti sa,
Ala sontarene torooyaan magelema nen.

²⁴ A dunuƴa sama muxu jaxine sagoni,
a yi kitisane yeene raxi.
Xa a tan mi a ra,
nde fa a ligɛ?”

²⁵ “N ma siimayaan mafura dangue
dangu gilaan na,
n ma loxone e gima,

n mi herin toma,
²⁶ e mafura alo kunki gbala daxina igeni,
alo singbinna naxan sinma suben ma.

²⁷ Xa n na a fala, n naxa,
‘N xa jinan n ma mawugan xon,
n yi n ma sunun lu na, n yi n sobe so,’

²⁸ n gaxuma nen n ma toron birin ye ra,
bayo n na a kolon
a i mi n yate sontaren na,

²⁹ n kolonma tinxintaren nan na i ye ra yi.
Nanfera n na n yete xadanma fuuni?

³⁰ Xa n na n maxa safunna ra,
xa n na n yiine raxa libin na,

³¹ i n nasinma nen loxon xore ra,
n yi rajaxu n ma dugine yeteen ma.

³² Muxu mi a tan na alo n tan,
n mi ne a yabe,
hanma nxu siga kiti sadeni.

³³ Tagi yiton muxu mi nxu tagi,
naxan ne a yiin se nxu firinna birin ma[‡]

[‡] 9:33: Tagi yiton muxuna fe mon sebexi Yuba 16.19-21 nun Yuba 19.25 kui.

³⁴ naxan a dunganna be n fari,
alogo a nərən nama fa n magaxu.
³⁵ Nayi, n yi falan tima nən,
n mi gaxu a yee ra.
Koni n bata a kolon a n kedenna na a ra.”

10

Yuba mən yi yabin ti

¹ Yuba mən yi a fala, a naxa,
“N ma siimayaan bata rajaxu n ma,
n mi fa n ma mawugane danma sənən,
n na n ma səxələn falama nən.
² N na a falama nən Ala xa, n naxa:
I nama n yalagi,
a yita n na nanfera i xələxi n ma.
³ Naxankatan finde fe fajin na i tan xa ba?
I yete wali xənnə rawole ayi ba?
I yi muxu jaxine feene rasabati?
⁴ I toon tima i muxu yeeene nan na ba,
i toon tima nən alo adamadiine ba?
⁵ I ya siimayaan luxi nən
alo adamadiine gbeen ba?
I ya ləxəne luxi nən
alo muxune gbeen ba?
⁶ Nanfera i yi n hakene fenma,
i yi n yulubine xənfən?
⁷ Anu, i a kolon a muxu jaxi mi n na,
muxu yo mən mi nəe n nakise i yii.

⁸ I tan nan n daxi,
i yiine yi n nafala,
koni iki, i waxi n naxəri feni.
⁹ N ma fe xa rabira i ma,
a i n nafalaxi nən
alo bende yi sena,
i mən waxi n naxete feen nin bendeni ba?
¹⁰ I n nafala nən nga fatini,
alo nənən naxan findin fenen na.
¹¹ I yi fati bendən nun fati kidin sa n ma,
i yi n nafala xənnə nun fasane ra.
¹² I mən yi siimayaan fi n ma,
i hinan n na,
i yi n niin nakantan.

¹³ Koni, i yi wundo feni ito luxunxi i bəjəni,
n na i ya miriyani ito kolon,
¹⁴ fa fala xa n yulubin liga,
i nəe n toe nən,
i mən mi dije n haken ma.
¹⁵ Xa muxu jaxin nan n na nun,
gbalona n xa!
Hali n tinxin,
n mi nəe n xunna rakele,
n tan naxan nafexi yagin nun tərən na.
¹⁶ Xa n nan n xunna rakeli,

i n kedima nen alo yatana,
 i mən yi i ya kabanako feene ragodo n xili ma han!
¹⁷ I mən i ya gbalone rakelima n xili ma,
 i ya xələn xun masama n xili ma,
 i ya ganle biraxi e bode fəxə ra
 n yenge xinla ma.”

¹⁸ “Nanfera i naminixi nga kuini?
 Hali n yi faxa nun, muxu yo mi n to,
¹⁹ n lu alo n mi da,
 n ba nga kuini,
 n sa maluxun gaburun na.
²⁰ N ma ləxəne mi fa wuya sənən,
 nayi, a lu, n xa sewa ndedi,
²¹ benun n xa siga yamanani
 xete mi denaxan yi,
 denaxan nafexi dimin nun sayaan nininna ra,
²² yamana yifərena alo dimina,
 sayaan nininna nun kalan denaxan yi,
 kenenna luxi denaxan yi alo dimina.”

11

Sofara yi falan ti Yuba xa

¹ Nama kaan Sofara yi falan tongo, a naxa,
² “Fala wuyaxini itoe yabi mi na ba?
 Falan nan tun yoon fima muxun ma ba?
³ Muxune dunde i ya fala naxine bun ma ba?
 I magelen tiye ba, muxe mi i rayagi?
⁴ I a falama, i naxa,
 ‘N ma fekolonna sarigan,
 fe yo mi n na Ala yetagi.’
⁵ Koni, xa Ala yi waxi falan ti feni nun,
 xa a yi a deni biye a falan ti i xa nun,
⁶ xa a yi a fekolonna wundone fala i xa,
 naxanye fan xaxinla xa,
 nayi, i yi a kolonma nen
 a Ala mi i hakene birin saranxi i ra.”
⁷ “I nəe Ala miriyane kolonje?
 I nəe Ala senbe Kanna senben danna kolonje?
⁸ A mate dangu kore xənna ra.
 I nanse lige? A tilin laxira xa.
 I nanse famuma?
⁹ A kuya dangu bəxən na,
 a gbo dangu fəxə ige baan na.
¹⁰ Xa Ala fa muxune suxe,
 xa a e xili kiti sadeni,
 nde nəe a matandə?
¹¹ Amasətə, Ala fuyantenne kolon,
 a na haken to,
 a mi a yeen naxiye a ma.
¹² Koni, kəmən mi nəe finde xaxilimaan na,
 alo sofali xuruxin to mi bare burunna ra.”

¹³ “I bəŋen nafindi Ala ma,
 i yiin ti a tan xa,
¹⁴ i me i hakene ra,
 i nama tin tinxintareyaan yi so i konni.
¹⁵ Nayi, fe mi luma i ra,
 i xunna kenla sətoma nen,
 i findi muxu kenden na,
 i mi fa gaxuma sese ra.
¹⁶ I jinanma nen i ya səxələne ra,
 i jinanma nen e xən
 alo igen naxan danguma xude wunla ra.
¹⁷ I ya siimayaan makenenma nen
 alo yanyi tagina,
 a dimin yi lu alo xətonna.
¹⁸ I lannayaan sətoma nen,
 bayo i yigin sətoma nen,
 Ala i rakantanma nen
 i lu bəŋe xunbenli.
¹⁹ Muxu yo mi fa i raxulunje i ya xixənli,
 muxu wuyaxi fama nen i xandideni.
²⁰ Koni, jaxudene yeen danxuma nen,
 e yigin kalama nen,
 e yengi fa tixi sayaan nan na.”

12

Yuba yi Sofara yabi

¹ Yuba yi a yabi, a naxa,
² “Nəndin na a ra,
 muxuyaan kolonna birin e yi,
 fekolonna janma nen e faxa xanbini.
³ Koni, xaxilimayana nde n fan yi,
 alo e tan, e mi dangu n na,
 nayi nde mi nəe feni itoe birin kolonje?
⁴ N bata findi magele seen na n xəyine xa,
 n tan naxan yi Ala maxandima, a yi n yabi.
 Muxu tinxinxi kamalixin bata findi magele seen na.
⁵ E tan, muxu herixine tərə muxune rapaxuxi,
 na luxi nen alo muxun na salaxun,
 e mən yi a radinje ayi.
⁶ Bəŋe xunbenla mafu tiine konne yi,
 naxanye Ala rafenma, ne makantanni,
 e e yete senben nan yatexi e gbee ala ra.”
⁷ “Koni, subene maxədin,
 e i xaranje nen.
 Xəline maxədin kore xonna ma,
 e a fale i xa nen.
⁸ Falan ti bəxən na, a i xaranje nen,
 ye xəne baani, e a fale i xa nen.
⁹ Ne birin ye, nde mi a kolon fa fala
 naxan birin daxi,
 a Alatala wanla nan na a ra?
¹⁰ Dali seene birin niine a tan nan yii,
 e nun yengin naxan muxune birin yi.

¹¹ Tunla falane tagi rabaan kolon,
alo dæen donseen jaxunna kolonma kii naxan yi.

¹² Fekolonna fama foriyaan nan xən,
xaxilimayaan fama simaya xunkuyen nan xən.”

¹³ “Koni Ala nan gbee fekolonna nun senben na.
Maxadin nun xaxilimayana a tan nan yii.

¹⁴ Ala na naxan kala,
muxu yo mi na yitəŋɛ,
a na naxan sa kasoon na,
muxu yo mi na xərɔyɛ.

¹⁵ Xa a mi tin tulen xa fa,
furun yi ti,
koni a na tulen beŋin,
bəxən yi kala.

¹⁶ Senben nun kolonna a tan nan yi,
yanfantenne nun muxu yanfaxine birin a tan nan bun.

¹⁷ A tan nan a ligama
yamaan kawandi muxune yi sigan ti
e san yigenla ra,
a yi kitisane findi daxune ra.

¹⁸ A tan nan mangane senben bama e ra,
a yi kasorasa dugin nagodo e ma.

¹⁹ A tan nan saraxaraline fan nasigama
e san yigenla ra,
a yi nɔya kɛndɛne kala.

²⁰ A tan nan falan bama fala tiine yi,
a yi xaxilimayaan ba fonne yi.

²¹ A tan nan tərən nafama kuntigine ma,
a yi senbɛmane senben kala.

²² A tan nan dimi yi feene raminin kɛnɛnni,
naxanye yi laxira yi, a yi ne makɛnɛn.

²³ A tan nan siyane rawuyama ayi,
a yi e raxəri.

A siyane ragbo ayi,
a yi e raxuya ayi.

²⁴ A xaxinla ba yamaan kuntigine ma,
a yi e rabɛnin tonbonni kira mi dɛnaxan yi.

²⁵ E lu dimini kɛnɛn mi dɛnaxan yi,
a yi e xun magi e ra alo dɔlɔ minna.”

13

Yuba yi wa falan ti feni Ala xa

¹ Yuba mən yi a fala, a naxa,
“A mato, n yɛɛn bata na birin to,
n tunla bata na birin mɛ,
n yi a famu.

² ɛ naxan kolon,
n fan na kolon,
ɛ mi dangu n na.

³ Koni, n tan waxi
falan ti feni Ala Senbɛ Kanna nan xa,
n waxi n xa n mawuga Ala xa.

⁴ Koni ɛ tan wulen nan tun sama jəndin yɛ ma,

ε birin findixi dandan ti fuyanne nan na.

⁵ Xa ε yi ε dunde nun,
na yi finde ε fekolonna ra nen.

⁶ Ε n ma mawugan name,
ε tuli mati n ma mawuga xuiin na.

⁷ Ala makoon luyε ε tinxintareyaan ma ba,
ε wulene fala Ala mali feen na?

⁸ Ε waxi ε sa feni Ala nan fari n xili ma ba?
Ε Ala nan xun mafalama ba?

⁹ A na ε miriyane yate,
na fanje ε ra ba?
Ε nε a yanfe ba alo muxuna?

¹⁰ Nɔndin naxan na,
ε na kitin sa yetagin ma hali wundoni,
Ala falan tima nen ε xili ma.

¹¹ Ε mi gaxuma a binyen yeε ra ba?
A magaxun mi ε suxe ba?

¹² Ε sandane luxi nen
alo xubena,
ε xun mafala falane kalama nen
alo bendena.”

¹³ “Ε dundu, ε n lu!
N xa falan ti
hali sese n soto.

¹⁴ Nanfera n nan n fati benden xinje n jinne ra,
nanfera n tinje sayaan ma?

¹⁵ Xa Ala wa, a xa n faxesa,
n yengi mi fa sese ma
koni n waxi n sigati kiin xonba feni
a tan nan yetagi.

¹⁶ Na yetεen findima n ma kisin nan na,
bayo Ala kolontare yo mi tima a yetagi.

¹⁷ Ε tuli mati n ma falan na a fanin na,
n ma fe ye xaranna xa so ε tunla ma.

¹⁸ N bata n xun mafala feni ton,
n na a kolon a nɔndina n tan nan xa.

¹⁹ Nde waxi n xun maxidi feni?
Nayi, xa nɔndi mi n xa,
n tinxi n yi n dundu, n faxesa.”

²⁰ “N ma Ala,
fe firin gbansan masiga n na,
nayi, n mi luxunje i ma:

²¹ I ya xolon masiga n na,
i ya magaxun nama fa n suxu sonon.

²² Na xanbi ra, falan ti n xa,
n ni i yabe,
hanma n yi falan ti, i yi n yabi.

²³ Yoli n hakene nun n yulubine yaten na?
N ma murute feene nun n ma yulubine yita n na.

²⁴ Nanfera i yetagin luxunma n ma,
i yi n yate i yaxun na?

²⁵ I n tan nan magaxuma ba,
n tan naxan luxi

alo jɔxɔndena foyen sigan naxan na?
 I n tan nan sagatanma ba,
 n tan naxan luxi
 alo malo dagi xarena?
²⁶ I fe xɔlɛne sebema n xili ma,
 i n ma dii jɔrɛyaan haken goronna dɔxɔ n xun ma.
²⁷ I n sanne sama kutun na,
 i yɛɛn tixi n sigati kiin birin na,
 hali n san funfune,
 i e birin nakɔrɔsima.
²⁸ Koni, adamadiine kunma
 alo wudi kalaxi,
 alo xiine dugin kala kii naxan yi.”

14

Yuba mɔn yi yabin ti

¹ Yuba mɔn yi a fala, a naxa,
 “Adamadiin minixi jaxanla nin,
 a siimayaan mi xunkuya,
 a rafexi lanbaranna nan na,
² a luxi nɛn
 alo wudi fugen naxan minima,
 a xara, alo nininna, a mi buma.
³ N ma Ala,
 i yɛɛn tima n tan nan na ba
 naxan luxi alo adamadiin bodene?
 I kitin nasoma en tan nan tagi ba?
⁴ Nde nɔɛ se sarijanxin bɛ se haramuxini?
 Muxu yo.
⁵ I bata muxuna siimayaan danna ragidi,
 i yi a siimayaan kikene yate,
 a mi dangue naxanye ra
 i naxanye saxi.
⁶ Nanara, i yɛɛn ba muxun na,
 a xa a matabu,
 alogo a xa a waxatin najan bɔɛ xunbenli
 alo walikeɛn yanyin najanma kii naxan yi.”

⁷ “Yigin wudin tan ma,
 bayo a na sɛɛɛ, a mɔn yi mini,
 a jɔxɔn mi janma,
⁸ hali a salenna fori bɔxɔni,
 a xun dungin yi faxa bɔxɔni,
⁹ igen nɛɛn fa sa a ma tun,
 a mɔn bata a mabun,
 a yi a jingine ramini
 alo a yi kii naxan yi a fɔlɔni.
¹⁰ Koni, xa muxun faxa,
 a senben bata jan.
 Muxun na faxa, a sigan minɛn?
¹¹ Igen janma nɛn baani,
 xudene yi xara.
¹² Muxun na faxa,
 a janma na kii nin,
 a mi fa kelima sɔnɔn,

fanni kore xonna na,
a mi xulunma,
a mi kelima a xixonli.”

¹³ “Xa i yi tinje n luxunje laxira yi nun,
n yi lu na han i ya xolon yi jan!
I mon yi waxatin nagidi n ma,
n ma fe rabirama i ma waxatin naxan yi.

¹⁴ Koni muxun naxan bata faxa,
na mon keɛ ba?

N dijnama nen n ma wali waxatin bun,
han i fa n naxulunma waxatin naxan yi.

¹⁵ Nayi, n ni i yabe, i na n xili,
i na wa n to feni,
i tan naxan n daxi.

¹⁶ Anu iki, i n sigati kiin birin yatexi.

Koni na waxatini,
i mi fa n yulubine yatema,

¹⁷ i n ma murute feene luxunma nen benbenla kui,
i yi n hakene mafelu.”

¹⁸ “Koni, hali geyane,
nde luma be e ra waxatin birin
han e xuya ayi,
hali fanyene,
e bama e funfuni a xunxuri yeen ma,

¹⁹ igen luma nde be gemene ra,
baa walaxine yi boxon tongo,
i fan adamadiine yigin kalama na kii nin.

²⁰ I muxune yengema habadan,
e yi faxa,
i yi e yetagin masara, i yi e kedi.

²¹ Xa binyena e diine ma,
e mi na kolon.

Xa e rayarabi, e mi na yigema.

²² A tan nan tun a toron kolon,
a sunuxi a yete nan tun ma fe ra.”

15

Elifasi a falan firindena: Ala naxudene saranma nen e kewanle ra

¹ Teman kaana Elifasi mon yi falan tongo, a naxa,

² “Fekolonna lan a yi yabin ti

naxan tonɔ mi na ba,
naxan findixi fala fuun na?

³ I lan i yi i xun mafala fala buntarene ra ba,
naxanye tonɔ mi na?

⁴ I Ala yeragaxun kalama muxune yi,
i e Ala maxandi feene xunna kalama.

⁵ I i hakene nan ma fe falama.
Fala naxine nan i de.

⁶ N tan mi a ra,
i fala xuiin nan i yalagixi.

I deen nan i seren na.

⁷ I singe nan barixi adamadiine birin yee ra ba?

I singe nan daxi benun geyane xa da ba?

⁸ I Ala wundo falane rame nen ba?

I tan nan keden fe kolon ba?

⁹ I nanse kolon,
nxu mi naxan kolon?

I nanse famuma,
nxu mi naxan famuma?

¹⁰ Xun sexe fixe ne na,
fonne nxu ye,

naxanye fori i fafe xa.

¹¹ Ala i ralimaniyama falan naxanye ra,

i makoon mi ne ma ba,
nxu fala fajin naxanye tima?

¹² Nanfera i bɔɔɛn tema?

Nanfera i yeɛn xun sinma,

¹³ i niin nafɔɔ Ala xili ma,
i na fala sifane ti?

¹⁴ Nanse adamadiin na,
a yi a yete yate sarijanden na?

Naxan minixi naxanli,
na finde tinxinden na ba?

¹⁵ Hali a malekane,
Ala mi lannayaan saxi ne yi.

Hali kore xonna,
a mi sarijan a yeɛ ra yi.

¹⁶ A xa lannayaan sa muxun tan yi di nayi,
naxan naxu, naxan yanfan tima,
tinxintareyaan nafan naxan ma
alo igen min daxina?"

¹⁷ "N xa a yeɛba i xa, i tuli mati.

N xa a yeɛba n naxan toxi,

¹⁸ fekolonne naxan falaxi,
e nun e benbane,

naxanye mi sese luxunxi e ma,

¹⁹ Ala yamanan so naxanye gbansan yii,
xɔɔɛ yo munma yi so naxanye ye."

²⁰ "Naxuden luma kɔntɔfinla nin a siimayaan birin yi,
naxankata tiina waxatin yatexin na a ra.

²¹ A wurundun xui magaxuxine mema,
bɔɔɛ xunbeli waxatini,
halagin yi fa a tan ma.

²² A mi laxi a mini feen na sɔnɔn dimini,
a faxama yengen nin.

²³ A donseen fenma,
koni a sɔte minen?
A kolon a faxan lɔxɔna a mamema.

²⁴ Kɔntɔfili feene nun kuisan feene a magaxuma nen,
e wuyaxi yi fa a xili ma
alo mangana ganla nan sigan yengeni.

²⁵ Ne feene birin a sɔtɔma nen
bayo a bata susu Ala ra,

a murute Ala Senbe Kanna xili ma.

²⁶ A keli nen Ala xili ma a tengbesenyani,

a ye masansan wure lefa gbeen tixi a yee ma.

²⁷ A yetagin tuyanxi,

a gbingin gbo,

²⁸ koni a luma nen taa rabejinxine yi,

banxi kui genle yi,

naxanye kalamato a ra.

²⁹ Na kanna mi fa herin sotoma,

a nafunla mi sabatima,

a foxon mi fa luma boxon fari sonon.

³⁰ A mi tangama sayaan ma,

a luma nen

alo teen wudi dungin naxan ganma,

Ala de foyen yi a xali wulani.”

³¹ “A yigin saxi fuyanten feene nin,

koni a yete nan yanfanma,

bayo fuyantenyaaan nan findima a saranna ra.

³² Na kamalima nen benun a xa faxa,

alo wudin naxan mi fa a maringima.

³³ A luxi nen alo manpa binla*

naxan a bogine rayolonma e mon xinde,

hanma alo oliwi binla

naxan fugeye yolonma a ra.”

³⁴ “Na ligama nen

bayo dii mi barima Ala kolontarene denbayane yi,

yanfan banxin naxanye kui,

ne findima teen balon nan na.

³⁵ Soxole feene e yi,

na yi findi fe naxine ra,

e yanfani ton e bojeni.”

16

Yubaa yabina: Sereyana nde n xa kore xonna ma

¹ Yuba yi a yabi, a naxa,

² “N bata fala sifani ito me dexo wuyaxi,
e birin findixi madenden ti naxine nan na.

³ Danna fuyanten falani itoe ma ba?

Nanse e toroma e to n yabima na kiini?

⁴ N fan yi noe falan tiye nen alo e tan,

xa e tan nan yi n tan na nun.

Nayi, n yi falane tima nen e xili ma nun,

n yi n xunni maxa e magele xinla ma,

⁵ n yi e senbe soma nen n ma falane ra,

n yi e madenden e toroni n ma fala fajine xon.”

⁶ “Koni, n ma falane mi noe n tan madendenje n ma toroni.

Xa n na n dundu,

na fan mi se be n ma toron na.

⁷ Iki, Ala bata n senben jan yati!

A bata n ma denbayaan birin halagi.

⁸ A bata n fatin mafasa,

* 15:33: Wudi binla nde na yi, men kaane naxanye sima, e yi naxanye bogi yitonma alo manpana e gbee kiini.

na yi findi sereyaan na n xili ma.
 A to n naxɔsixi,
 na yi findi n magi xunna ra.
⁹ Ala n yibɔma a xɔlɔni,
 a n yenge,
 a jinne raxinma n xili ma,
 n yenge faan yi a yeɛ naxin ti n na.
¹⁰ Muxune e deni bima n xili ma,
 e n konbi, e n deɛn bɔnbɔ,
 e malan n xili ma.
¹¹ Ala bata n so tinxintarene yii,
 a bata n so naxudene yii.

¹² N yi bɔɛ xunbenla nin,
 Ala bata fa n kaladeni.
 A bata n suxu n xanbi ra,
 a n nabira bɔxɔni.
 A bata n lu
 alo xalimakunla sa sɔtima seen naxan yi,
¹³ a xalimakuli wonle bata n nabilin.
 Ala n sɔxɔnma n gbingini,
 a mi kininkininma,
 a n bɔɛn sa bɔxɔni.
¹⁴ A fama n xili ma alo sofana,
 a n naxankata, a lu n maxɔɛ.”

¹⁵ “N bata kasa benbeli dugin nagodo n ma sununi,
 n mi naxan bama,
 n lu xun sinxi burunburunni.
¹⁶ Wugan bata n yeɛn gbeeli,
 sayaan singanxi n yetagi.
¹⁷ Anu, n mi fe naxi yo ligaxi,
 n ma Ala maxandin yi sarɔjan.”

¹⁸ “I tan Bɔxɔna, n faxamatɔɔn ni i ra,
 i nama n wunla ye maluxun.
 N wuga xuiin xa me han habadan.
¹⁹ Iki yeteni, serena nde n xa kore,
 naxan seren bama n xa menni.*
²⁰ N xɔyine n magelema,
 koni n yeɛn tixi Ala nan na n ma wugani.
²¹ Na kanna Ala solonama muxun xa,
 alo adamadina a xɔyin xun mafalama kii naxan yi.
²² Koni, n ma siimayaan bata a danna li,
 n sigama nen kiraan xɔn,
 xete mi denaxan yi.”

17

Yuba yigin yi kala

¹ Yuba mɔn yi a fala, a naxa,
 “N yengin dasama,
 n ma siimayaan yi njan,
 gaburun dɔxi n yeɛ ra.
² Magele tiine n nabilinni yati,

* 16:19: Na serena fe mɔn seɓexi Yuba 19.25 nun Yuba 9.33 kui.

e fa fuma n ma, n mi nɔɛ xiye.”

³ “Ala, i bata tolimaan naxan maxɔdin n ma,
i yɛtɛɛn xa na so n yii.

Xa i tan mi a ra,
nde gbɛtɛ n ma donla goronna tongɛ?

⁴ Bayo i bata xaxinla birin ba n xɔyine yi,
na ma, i nama tin e xa nɔɔn sɔtɔ.

⁵ E luxi nɛn
alo muxun naxan yanfan soma a xɔyine xili ma,
na yi findi tɔrɔn na a diine xa.”

⁶ “Muxune n magelema e sigine yi,
e dɛgen namini n yɛtagi.

⁷ N yɛɛne bata yidimi sununi,
n fati bɛnden bata yelevu ayi alo a nininna.

⁸ Muxu fajine na n to,
n kiin yi e raterɛna,
sɔntarene xɔlɔma n ma,
e yi n yate Ala kolontaren na.

⁹ Koni, tinxin muxune xa lu e kiraan xɔn,
naxanye sarɔjan, ne sɛnben sɔtɔma nɛn.

¹⁰ Koni ɛ tan, ɛ xɛtɛ, ɛ mɔn xa fa.
N mi fekolon toma ɛ ye.

¹¹ N ma siimayaan bata jan,
n ma wanle bata kala,
n waxɔn feene bata kala.

¹² N xɔyine a falama, e naxa,
a kɔɛɛn findima nɛn a yanyin na,
fitirin na so, e fala a subaxan na a ra.

¹³ N xa n yigi sa laxira yi tun ba,
n na n sama dimini dɛnaxan yi?

¹⁴ N falan tima nɛn n gaburun xa
alo a tan nan n fafe ra.
N falan ti kunle xa
alo e tan nan nga nun n magilen na.

¹⁵ Nayi, n yigin minɛn?
Nde n yigin tɔɛ?

¹⁶ Yigin laxira yi ba,
nxu birin na siga nxu sa nxu sa burunburunni?”

18

Bilidadaa falan firindena: Fe naxi rabane saranna

¹ Suxa kaan Bilidada mɔn yi falan ti, a naxa,

² “I falan danma waxatin mundun yi?
Xaxili fen, na xanbi ra, en falan tiye.

³ Nanfera i nxu yatɛxi xuruseene ra?
Nanfera i nxu mirixi xaxilitarene ra?

⁴ Yuba, i tan nan i yɛtɛ maxɔlɔxi i ya xɔlɔni.
I laxi a ra a muxune dunuɔa rabɛjinma
i tan ma fe ra ba?
Fanyen xa keli a dɔxɔdeni i ya fe ra ba?”

⁵ “Naxudena tɛɛ dɛgen tuma nɛn,

a tanden yalanna yi jan.

⁶ Kenenna yi findi dimin na a konni,
a lenpun yi tu a xun ma.”

⁷ “A madiganma nen a sigatiin senbeni,
a feene a rabirama nen.

⁸ A sanne suxuma nen yalaan na,
a sin yinla ra.

⁹ A suxuma a san tinban nan ma,
gbatun yi a suxu.

¹⁰ Lutin natixi a yee ra boxon nin,
wosona a kiraan xon.

¹¹ Gaxun luma ayi nen yiren birin yi,
a bira a san funfun foxo ra.”

¹² “A tan naxan senbe yi gbo,
a senben bata jan,
gbalon bata maso a ra.

¹³ Furen bata a fati kidin kala,
saya furen bata a salen seene kun a ma.

¹⁴ Sayaan bata a suxu a konni,
a yigi saxi denaxan yi,
a yi a xali manga magaxuxin fema.

¹⁵ Muxu gbete ne daxe nen a konni sonon,
a gbee mi fa a ra,

seri fujin bata sa a konna birin ma.*

¹⁶ A bata lu
alo wudin salenne na xara a bun,
a deene yi xara a ma.”

¹⁷ “A funfun birin bata jan boxon fari,
a xinla mi fa falama kiraan xon sonon.

¹⁸ A bata radin dimini keli kenenna ma,
a yi jan dunuɗa yi.

¹⁹ Dii yo mi a yii,
mayixete yo mi a xanbi ra,
muxu yo mi fa a konni sonon.

²⁰ Muxun naxanye sogeteden binni,
ne kabema nen a rajanna ma,
muxun naxanye sogegododen binni,
gaxun yi ne suxu.

²¹ Tinxintarena denbayaan luma na kii nin,
Ala kolontaren nan kon na ra.”

19

Yuba yi Bilidada yabi

¹ Yuba yi a yabi, a naxa,

² “E luma n naxankate
han waxatin mundun yi,
e n saxole e falane ra?

³ E bata n konbi
han sanja ma fu,
e mi yage n tere sonon ba?

* 18:15: Na seri fujin sama faxa muxun konna ma nen alogo na xa rasarijan.

⁴ Hali n bata tantan,
n ma tantanna goronna luma n tan nan xun ma.

⁵ Xa ε ε yeε yite n xili ma,
ε yi n mafala n yagi feen na,

⁶ nayi, ε xa a kolon
a Ala nan tərōni ito ragidixi n ma,
a n mafilin a yalani.

⁷ Xa n gbelegbele tərōni ito bun,
n mi yabi sətōma.

N na xinla ti n mali feen na,
kiti kēnden mi sε.

⁸ Ala bata kiraan suxu n yeε ra,
n mi nεε dangue,
a yi dimin naso n ma kiraan xən.

⁹ A bata n ma binyen ba n yi,
a yi n ma xunna kenla ba n yi
naxan yi luxi

alo manga kəmōtina n xa.

¹⁰ A bata n kala yiren birin yi,
n naxərīma nən.

A bata n yigin kala
alo wudin talaxina.

¹¹ A bata xōlō n xili ma han,
a yi n yate a yaxun na.

¹² A yengesone bata e malan,
e fa n xili ma,
e yi n konna rabilin.”

¹³ “A bata ngaxakedenne masiga n na,
naxanye n kolon,
ne bata siga ayi pon.

¹⁴ N kon kaane bata n nabejin,
n lanfane yi jinan n xən.

¹⁵ N ma muxune
nun n ma walikε naxanle birin n yatexi
alo xōjεna,
n bata findi xōjεn na e yeε ra yi.

¹⁶ N na n ma walikεen xilima,
koni a mi n yabima,
hali n na a mafan.

¹⁷ N ma naxanla mi fa tinje n deen xirin ma,
n ma fe bata ranaxu n ma denbayaan ma.

¹⁸ Hali dii jōrene,
n nanaxu e birin ma,
n na keli, e n mafala.

¹⁹ N nanaxu n xōyi kēdene birin ma,
hali naxanye rafan n ma,
ne bata e xun xanbi so n yii.

²⁰ N bata doyen,
n kidin nun n xōnne nan gbansan fan n ma.

²¹ N xōyine,
ε kininkinin n ma,
ε kininkinin n ma,
bayo Ala senben bata n naxankata!

²² Nanfera ε n sagatanma alo Ala?
 Ε munma wasa n naxankatadeni ba?”

²³ “N yi waxi a xɔn ma nun
 n ma falane yi sɛbɛ,
 e yi sa kɛdini,

²⁴ e yi sɛbɛ yɔxɔ lefaan ma wure nɔɛ ralemunxin na,
 e yi kɛrɛndɛn fanyen ma han habadan!

²⁵ N na a kolon
 a n xunbamana a nii ra.
 Dɔnxɛn na, a kelima nɛn,
 a ti bɔxɔ xɔnna ma.*

²⁶ Hali n fati kidin birin na kun fureni,
 n gbɛndin sa Ala toma nɛn.

²⁷ N na a toma nɛn,
 n na a tan nan toma,
 gbɛtɛ mi a ra.

N kunfaxi na waxatin xɔn!

²⁸ Ε a falama, ε naxa,
 ‘En na a sagatanma di?

En fa fɛɛn mundun toma a ra
 a yalagi xunna ra?”

²⁹ Anu, ε yi lan nɛn,
 ε gaxu silanfanna yɛɛ ra,
 amasɔtɔ Ala ε saranma nɛn ε naxankatane ra sayaan na.
 Nayi, ε a kolonma nɛn a Ala kitin na.”

20

Sofaraa yabin firindena: Naxudene xunna kenla mi buma

¹ Nama kaan Sofara mɔn yi a fala, a naxa,

² “N xaminxi ε miriyane fe yi
 na nan n karahanma,
 n xa yabin ti,
 n mi fa nɔɛ dije.

³ N bata n konbi xuine mɛ,
 koni, n yabin tima nɛn xaxilimayani.

⁴ I mi a kolon ba, waxatin birin,
 xabu adamadiine lu bɔxɔn fari,

⁵ a naxudene xunna kenla mi buma,
 a Ala kolontarene sɛwan janma nɛn mafuren?

⁶ Hali a te han kore,
 hali a xunna sa so kundani,

⁷ a lɔma ayi nɛn habadan
 alo a gbiina.

Naxanye yi a toma,
 ne a falama nɛn, e naxa,
 ‘A minɛn?’

⁸ A danguma nɛn alo xiyena,
 a funfun yi lɔ ayi,
 a janma nɛn

alo xiyen kɛɛn na.

⁹ Muxun naxan yi a matoma,

na mi fa a matoma sɔnɔn,
 hali a dɔxɔden mi fa a toma sɔnɔn.

* 19:25: Na xunbamana fe mɔn sɛbɛxi Yuba 9.33 nun 16.19-21 kui.

¹⁰ A diine karahanxin yi yiigelitōne yii raxete,
e tan yeteen yi a nafunle raxete na muxune ma.

¹¹ Hali a siimayaan to munma yi xunkuya,
a yi sa a gaburun na.”

¹² “Fe naxin naxun a de

alo sukana,
a naxan luxunma a lenna bun,

¹³ a naxan madunxunma a de,
a mi waxi naxan xa nan,

¹⁴ koni a donseen kunma nen a kui,
a findi fadogoon xolen na.

¹⁵ A bata nafunle magerun,
koni a e baxunma nen,

Ala e raminima nen a kui.

¹⁶ A yi fadogoon xolen nan madunxunma,
sajin xolen nan a faxama.

¹⁷ Kumin nun nonon gbo yamanani
alo baa igena,

koni a mi fa na toma sonon.

¹⁸ A tonon naxan sotoxi,

a na raxetema nen,

a mi a donma,

a mi fa a yulaya seene tonon sotoma sonon.

¹⁹ Na birin ligama nen

bayo a yiigelitōne naxankata nen,

a yi e rabenin,

a yi banxina nde tongo

a mi naxan tixi.”

²⁰ “A mi yi wasama a kunfani,
nanara, a nafunla sese mi yi luma.

²¹ Muxu yo mi tangama a kunfan ma,

koni a herin mi buma.

²² A kontofilima nen

hali a herini,

toryaan sifan birin yi fa a ma.

²³ A na a kuiin nafe,

Ala a xolon nafama nen a xili ma,

a godoma nen a ma alo tulena,

a findi a balon na.

²⁴ Xa a gi wure silanfanna bun,

xalimakuli sula daxin nan sa a yisaxonma.

²⁵ A xalimakunla botinma nen a fatini,

naxan nɔɛ bata sa a bɔnen saxon,

koni sayaan magaxuna a suxuma nen.

²⁶ A nafulu ramaraden nafema

dimi gbeen nan tun na.

Teen yi fa a halagideni

muxe mi naxan nadegexi,

muxun naxanye mon na lu a konni,

teen yi ne fan gan.

²⁷ Kore xonna a hakene raminima nen kenenni,
boxo xonna yi keli a xili ma.

²⁸ A nafunle yi makuyama a ra nen,

Ala na a xələn nagodo a xili ma ləxən naxan yi.

²⁹ Ala fe jaxi rabane rajanma na kii nin,

Ala na nan findixi a kēen na.”

21

Yuba yi Sofara yabi: Nanfera jaxudene herini?

¹ Yuba mən yi falan ti, a naxa,

² “E tuli mati,

ε tuli mati n ma falan na,

ε n nalimaniyama na kiini.

³ E tin n xa falan ti,

n na falan ti,

nayi, ε nœ n magele nen.

⁴ N na n mawugama adamadiine nan xən ba?

En-en de! Nanfera nayi,

ε waxi a xən a n xa dija?

⁵ E na ε miri n ma fe ma,

ε kabema nen,

ε yi ε yiin sa ε de ra,

ε yi ε dundu.

⁶ Feen naxan birin n sətəxi,

n na n miri ne ma,

n kuisanma nen,

n fatin yi xuruxurun n ma.”

⁷ “Nanfera jaxudene mən e nii ra?

Nanfera e siimayaan buma?

Nanfera e senben sətəma?

⁸ E yi e yixetene to sabate e dexən ma,

e yi e mamandenne to.

⁹ Feene birin lanxi e yii,

e mi gaxuma,

Ala mi e ratərənma.

¹⁰ E turane e jinge gilene rawuyama ayi waxatin birin,

e jingene diine barima,

e mi faxama.

¹¹ E diine e gima na xun xən

alo xuruse diine, e yi e bodon.

¹² E sigin sama kondenna nun tanban xuini,

xulen xuiin nafan e ma.

¹³ E na e siimayani dangu a fajin na,

e siga laxira yi bəje xunbenli.”

¹⁴ “Anu, e a falama Ala xa,

e naxa, ‘I masiga nxu ra,

nxu mi waxi i ya kirane kolon feni.

¹⁵ A lan nxu yi findi Ala Senbe Kanna konyine ra ba?

Ala mafanna tənən finde nanse ra nxu xa?”

¹⁶ E laxi a ra a herin kanna e tan nan na,

koni, e fe yitənxine rajaxu n ma.”

¹⁷ “E bata jaxudene lenpun to tuye sanja ma yoli?

ε bata e to gbaloni ba?

ε bata Ala to e ratərənje a xələni ba?

¹⁸ E luxi nen ba

alo foyen sexen naxan xalima,
alo wuluwunla xuben naxan yitema?

¹⁹ E a falama, e naxa,
'Ala naxudene hakene saranna ramaraxi e diine nan xa.'
Koni, e hakene yi lan a xa saran e yeteen nan na,
alogo e xa a kolon.

²⁰ A yi lan e yeteen yi e halagin to,
e yi Ala Senbe Kanna xolen min.

²¹ A denbayaan bote mundun fa a tan xa
a faxa xanbini?

²² Nde ne Ala xaranje fe kolonna ma,
a tan naxan malekane makitima?

²³ Muxuna nde faxama heri gbeen nin,
kontofili yo mi a ma,
a bonen xunbelixi,

²⁴ a tuyanxi,
senben mon a ra.

²⁵ Muxu gbete bonen sunuxin yi faxa,
a mi fe faji yo soto hali keden pe.

²⁶ Koni, e firinna birin sama benden nin,
kunle yi e don."

²⁷ "N bata e miriyane kolon ki faji,
e feen naxanye yitoxi n xili ma.

²⁸ E a falama nen,
e naxa, 'Muxu gbeeni ito,
a banxin minen?
Naxuden konna go?

E mi fa na.'

²⁹ Koni, e mi dangu muxune maxodinxi ba?
E mi laxi e sereyaan na ba?

³⁰ Gbalon na fa,
fe naxi rabane yi kisi,
Alaa xolon na fa,
a mi sese ligama e tan na.

³¹ Nde e raxole e fe raba kiin ma?
Nde e saren fiye e kewanle ra?

³² E na e maluxun,
muxune yi e yengi doko e gaburune xon,

³³ meremereren bende yelefuxine yi sa e fari.
Dunupa muxune birin birama nen e foxo ra,
gali gbeen yi siga e yee ra.

³⁴ Nanfera nayi e n masabarima fala fuune ra?
Yanfa falane nan tun e yabine ra."

22

Elifasi a falan saxanden Yuba xa: Hake kanna nan Yuba ra yati!

¹ Teman kaana Elifasi mon yi falan ti, a naxa,

² "Adamadiin tonona Ala ma ba?
Hali xaxilimana,
a tonon luma a yete nan tun ma.

³ I na tinxinje ayi,
na tonona Ala Senbe Kanna nan ma ba?
Xa fe mi i sigati kiin na,

na munanfanna a ma ba?

⁴ I mirixi a ma ba

a Ala i ratərənma nən,

a i xali kiti sadeni,

i to gaxuxi a yεε ra?

⁵ I ya fe naxine mi gbo ba?

I hakene dan mi na.

⁶ I yi tolimaan tongoma i ngaxakedenne yii fuun nin,

i yi e dugine ba e ma,

i yi e magenla lu.

⁷ I mi yi igen soma muxun yii

min xənla naxan ma,

i yi tondi donseen soε kamətəən yii.

⁸ Yamanan yi sənbeemaan nan yii,

wasoden nan yi dəxi yamanani.

⁹ I yi kapa gilene raxetema nən e yii genla ra,

i yi kiridine naxankata.

¹⁰ Nanara, i rabilinxi luti ratixine ra,

gaxun yi i suxu xulən.

¹¹ Nayi, i mi dimini ito toma ba,

i mi fufani ito toma ba

naxan i rabilinxi?"

¹² "Ala mi kore xənna xan ma ba?

Sarene mato kore, e mate pon!

¹³ I a falama, i naxa,

'Ala nanse kolon?

A nəε kitin sε kunda dimin xanbi ra ba?

¹⁴ Kundana a yεε ma,

a mi sese toma,

a nema kore xənna rabilinje.'

¹⁵ I mən waxi lu feni kira fonni ito xən ba,

muxu naxine sigan tima naxan xən?

¹⁶ E faxan nən

benun e waxatin xa li,

alo fufa gbeen banxi kanken xalima kii naxan yi.

¹⁷ E yi a falama nən Ala xa,

e naxa, 'I masiga nxu ra.

Ala Sənbe Kanna nan i tan na,

koni i nəε nanse ligε nxu ra?'

¹⁸ Anu, Ala nan e banxine rafe nafunla ra.

Ee! Naxudene fe yitənxine rajaxu n ma!

¹⁹ Tinxindene na e to gbaloni, e sεwa.

Səntarene e magelema nən, e naxa,

²⁰ 'En yaxune bata raxəri!

Tεən yi e yiiseene halagi.' "

²¹ "Lanna xa lu ε nun Ala tagi,

nayi, i bəje xunbenla sətəma nən,

i herin sətə.

²² Ala i xaranma naxan ma,

i na suxu,

i yi a falane sa i bəjeni.

²³ Xa i mən fa Ala Sənbe Kanna ma,

a mən i sənbe soma nən.

I xa tinxintareyaan masiga i konna ra,

²⁴ i xa i ya xema fajin woli ayi bəxəni,
 hanma i sa a bira xude yi gemene longonna ra.
²⁵ Ala Senbe Kanna nan xa findi i ya nafunla ra,
 alo xemaan nun gbeti fixe gbeena i xa.
²⁶ Nayi, i sewan sətəma nən Ala Senbe Kanni,
 i xunna kenla sətə Ala yetagi,
²⁷ i yi a maxandi, a yi i yabi,
 i yi i de ti xuine rakamali.
²⁸ Xa i fena nde ragidi,
 Ala a rakamalima nən i xa,
 kenenna luma nən i ya kiraan birin xən.
²⁹ Ala na muxuna nde rayagi,
 i a falama nən
 a Ala na ligaxi nən
 bayo wasoden nan na kanna ra,
 koni, naxan na a yete magodo,
 Ala na rakisima nən.
³⁰ Ala nan səntarene xunbama,
 nanara, xa i sarijan,
 a i xunbama nən.”

23

Yubaa yabina Elifasi xa: Yuba mi fa Ala toma

¹ Yuba mən yi falan ti, a naxa,
² “N ma mawugan mən findixi muruten nan na to,
 n yiin saxi n de ra,
 koni n wuga xuiin mən minima.
³ Xa n yi a kolon nun Ala denaxan yi,
 n yi sigama nən han a konni,
⁴ n yi n ma mawugan yita a ra,
 n yi n xənba fala wuyaxi ti a xa.
⁵ Nayi, n yi a kolonma nən
 a n yabima falan naxan na,
 n yi a famu
 a naxan falama n xa.
⁶ A yi kele n xili ma a senbe gbeeni ba?
 Ən-ən de, a yi a tuli matima nən n na.
⁷ A yi a kolonma nən
 a muxu fajin nan falan tima a xa.
 Nayi, n yi tangama nən kitin ma habadan.”
⁸ “Koni, n na siga sogeteden binni,
 a mi na,
 n mi a toma sogegododen binni,
⁹ n na a fen n kəmenna ma,
 n mi a toma,
 n na xete n yiifanna mabinni,
 n mi a toma.
¹⁰ Anu, a n ma kiraan kolon.
 A na n fəsəfəsə tərəni,
 n sarijanxin minima nən
 alo xemana.
¹¹ N biraxi a san funfun nan tun fəxə ra,
 n lu a kiraan xən,
 n mi keli a xən.

¹² N mi tondi a yamarine suxe,
 n na a falane birin namara nen n bəjəni.
¹³ Koni, a na fena nde ragidi,
 nde a ligé a na masara?
 A na wa naxan xən, a na liga.
¹⁴ A naxan nagidixi n ma,
 a na nan nakamalima,
 anu a mən na fe sifa wuyaxin nagidixi n ma yəen na.
¹⁵ Nanara, n gaxuma Ala yee ra.
 N na n miri, n gaxu a fe yi.
¹⁶ Ala bata n tunnaxələ n ma,
 Ala Sənbə Kanna bata n nafe gaxun na.
¹⁷ Koni hali dimin to so n ma,
 a yi n nabilin,
 hali n mi fa sese toma,
 n mi n dundu.”

24

Yuba mən yi falan ti: Nanfera Ala mi jaxudene makitima?

¹ “Nanfera Ala Sənbə Kanna mi kiti waxatine saxi?
 Nanfera naxanye a kolon
 ne mi a toma kele muxu jaxine xili ma?
² Muxu jaxine xe bəxəne danne fari sama,
 e xuruseene mujama,
 e yi e raba,
³ e kiridin nan ma sofali suxuma,
 e kaṇa gilən nan ma jinge makankanma tolimani,
⁴ e tərə muxune radinma ayi kiraan xən,
 yamanan yiigelitəne birin e luxunma e bun.”

⁵ “Yiigelitəne sigama e wanla ra nen,
 e sa e donseen fen burunna ra,
 e sa e diine balon fen
 alo burunna sofanle tonbonni.
⁶ E sa e xuruseene balon fen
 muxu gbətəye xəene ma,
 e lu jaxudene manpa bogi dənxeene makentunje.
⁷ E ragenle nan xima kəen na,
 dugi mi e ma,
 bitingan mi e yii xunbenla ra.
⁸ Tulen naxan fama geyane fari,
 na e bənbəma xunbenli,
 banxi mi e yii,
 e saxi fanyene nan ma.”

⁹ “Muxu jaxine yiigelitəna diin tongoma a yii doli saranna ra,
 hali kiridina,
 e xasunma xijən na a nga yii.
¹⁰ Yiigelitəne ragenla nan sigama,
 dugi mi e ma,
 hali e to malo xidine maxali,
 kaməna e ma,
¹¹ e oliwi turen bama muxu gbətəne sansanne kui,
 e walima manpa rafaladeni,
 koni e mi nəe sese minje.

¹² Muxune faxamatōon wugama taani,
muxu maxōlōxine wugama e mali feen na,
anu na fe mi finde tērena fe ra Ala xa.”

¹³ “Kenenyaan najaxu muxu jaxine ma,
kira yiyalanxin mi rafan e ma,
e mi sigama a xōn.

¹⁴ Faxa tiin kelima sogen godo waxatin nin,
a yi yiigelitōon nun tōrō muxun faxa,
a mujan ti kōeen na.

¹⁵ Yalunden jinbanna nan mamema,
a a falama nēn, a naxa,
‘Muxu yo mi n toma,’
a yi a yetagin luxun.

¹⁶ Mujaden banxin dēen kalama kōeen nan na,
yanyin na, a yete mabalan a konni,
a mi kenenna kolon.

¹⁷ Na muxune yanyin fōlōma sogen godo waxatin nin,
e bata dari kōeen magaxu feene ra.”

¹⁸ “Koni ε tan a falama, ε naxa,
‘Naxuden xalima nēn
alo se yefefuxina igen xun ma,
a dōxōden yi findi yire dangaxin na bōxōn fari,
a mōn mi fa walima a manpa bili xēen ma.

¹⁹ Balabalan kesene xuyama ayi kii naxan yi sogen na,
yulubi kanne sigama na kii nin laxira yi.

²⁰ Hali naxanye e barixi,
ne jinanma nēn e xōn,
e findi donseen na kunle xa,
e fe falan mōn yi dan.

Nanara, tinxintareyaan kalama nēn
alo wudin na bira.’ ”

²¹ “ ‘Na muxune jaxalan gbantane tōrōxi nēn,
e mi kaja gilene mali.

²² Koni Ala nōe senbemanē raxōre a senbeni nēn,
a na keli, a muxu jaxine halagi.

²³ Ala ne luma bōje xunbenla nun marakantanni,
koni a yeēn tima nēn e sigati kiin na.

²⁴ Na muxune sabatima nēn waxati di,
koni na xanbi ra, e lo ayi,
e kōnkōrōnma nēn
alo jōxōnde xarena,
e xun sinma nēn
alo se tōnsōnna xaba daxina.’ ”

²⁵ “Xa a mi na kiini,
nde n matandē,
a n ma falan nakala ayi?”

25

Bilidadaa falan saxandena: Adamadiine mi tiye Ala yetagi

¹ Suxa kaan Bilidada yi Yuba yabi, a naxa,

² “Senben nun magaxuna Ala nan yi,

a tan nan bəŋe xunbenla rafama
 han kore xonna ma.
³ Nde nəe a ganla yate?
 A sogen mi tema nde xun ma?
⁴ Adamadiin nəe tinxinje di Ala yeε ra yi?
 Naxan barixi naxanla xən,
 na rasarijanma di?
⁵ Hali kiken mi fixa Ala yeε ra yi,
 hali sarene mi sarijan.
⁶ Adamadiine tan di nayi,
 naxanye tide xurun
 alo kənene nun kunle?”

26

Yubaa yabin Bilidada xa: I n yabima fuun nin

¹ Yuba mən yi falan ti, a naxa,
² “I fatan senbetarene maliye yati!
 I bata fa fangatarene malideni!
³ I fatan fekolontaren kawandε,
 i yi a maxadi han!
⁴ Koni i ya falane tima nde xa?
 I falani itoe tongoxi nde yii?”

⁵ “Faxa muxune niine xuruxurunma Ala yeεragaxuni laxira yi,
 naxanye bəxə bun igene bun.
⁶ Ala yeεn laxira yiren birin na,
 hali sayani muxe mi e luxunje a tan ma.
⁷ Ala nan kore xənni fulunxi na yigenla xun ma,
 a bəxən singan na yigenli.
⁸ Ala tulen namarama kundani,
 koni kundane mi kalama igen binyen bun.
⁹ A yi a mangaya gbəden luxun,
 a yi a kundaan sa a yeε ma.
¹⁰ Ala yi digilinna sa fəxə igen xun ma,
 naxan dan findixi kənenna nun dimin naralanden na.
¹¹ Kore xonna senbetenne xuruxurunma,
 e kabε Alaa xələn ma.
¹² Ala bata fəxə igene nə a senbeni,
 a yi ige yi ninginangan Raxabi faxa a xaxilimayani.
¹³ A foyen bata kore xonna fixa,
 a bata ige yi sube naxin faxa a yiin na,
 sajin naxan a gima.
¹⁴ A wali xurine nan itoe ra,
 nxu a jununpunun xuiin nan tun mema.
 Nayi, nde nəe a senben galan xuiin kolonje?”

27

Yuba mən yi yabin ti: Səntaren nan n na

¹ Yuba mən yi falan ti, a naxa,
² “N bata n kələ habadan Ala yi,
 naxan tondixi n ma kitin se,
 Ala Senbe Kanna
 naxan n niin nafexi xələn na,
³ xa n niin mən n yi,

xa Alaa foyen mən soma n jəəni,
⁴ n bata n kələ
 n dəən mi tinxintareya falan tiyə,
 wule yo mi minə n də.

⁵ Na miriyaan makuya n na,
 n xa jəəndin fi ε ma.

Han n yi faxa,
 n mi n ma fətareya wanle kale,

⁶ n luma nən tinxinni,
 n mi a bejinjə mume,
 n xaxinla mi n yalage n ma simayani mume!”

⁷ “N yaxun nan lan a yate jaxuden na,
 naxan kelima n xili ma,
 na xa yate tinxintaren na!

⁸ Ala kolontarena a yigin sama nanse yi,
 Ala na a niin ba a yi?

⁹ Təron na fa a ma,
 Ala a gbelegbele xuiin name ba?

¹⁰ A sewan sətə Ala Sənbe Kanna yii ba?
 A Ala maxandə waxatin birin ba?”

¹¹ “Iki, n na Ala sənben yitama nən ε ra,
 n mi Ala Sənbe Kanna miriyane luxunma ε ma.

¹² ε birin bata a to ki fəji,
 nayi, nanfera ε yetə luma fe fuune yi?”

¹³ “Ala nan kəeni ito ramaraxi jaxuden xa,
 jaxankata tiin naxan sətəma Ala Sənbe Kanna yii fa fala:

¹⁴ Xa e diine wuya,
 e faxama yəngən nin,
 donseen yi dasa e yixetene ma.

¹⁵ Naxanye na lu e xanbi ra,
 furen yi ne faxa,
 e kaɲa gilene mi e wugama.

¹⁶ Hali e gbeti fixən makə
 alo burunburunna,
 e nun dugina alo borona,
¹⁷ tinxin muxune nan e dugine ragodoma e ma,
 səntarene nan e gbeti fixəni taxunma e ra.

¹⁸ E banxine kala jaxun
 alo dondoli xuyenna,
 alo kantan muxuna bubuna.

¹⁹ E sama nən nafulu kanyani,
 koni a danna nan na ra,
 e na xulun,
 e lima nən sese mi na.

²⁰ Gaxuna e ratərenama nən
 alo fufana,
 wuluwunla yi e xasun kəən na.

²¹ Sogeteden foyen yi e tongo,
 a yi e xali wulani,

a yi e ba e dəxədeni,
²² a yi e radinjə ayi kininkinintareyani,

e yi e gi a senben bun ma.

²³ Yamaan yi e yii bonbo e magele feen na,
muxune yi kolin e daxode fonne birin kala kii ma.”

28

Fekolonna wundona

¹ “Nandin na a ra,
gbeti wure fixen geden na,
xemaan fan nasarijanden na,
² wuren bama benden nin,
wure gbeela fan bama gemen nin.
³ Wuren fen muxune kenenna raminima dimin nin boxon bun,
e godoma wuren fenje han a dandena,
e wuren fen naxan luxunxi dimini boxon bun.
⁴ Wuren fen muxune yili tilinxine gema burunna ra,
muxu gbete yo mi sigede naxan yi,
e makuya muxu gbete ra,
e singanxin nan walima e yinle ra lutine ra.
⁵ Boxo xonna donseen fima en ma,
koni, a bunni maxaxi alo teen nan a ganxi.
⁶ Geme mamiloxi fajine toma fanye yirene nin,
xema fujin toma benden nin.”

⁷ “Dugane mi na boxo bun kirane kolon,
segen yeen mi ne toma,
⁸ burunna sube yo munma siga e xon,
yata yo munma dangu e xon.
⁹ Koni, muxun susuma fanyen ge,
a yi geyane ge han e danna,
¹⁰ a folon gema fanyene yi,
a yi se kendene birin to a yeen na,
¹¹ a yi xude xunne xari,
naxan luxunxi,
a yi na ramini kenenni.”

¹² “Koni, fekolonna minen yi?
Xaxilimayaan dxi minen yi?
¹³ Adamadiine mi a saren kolon,
a mi niiramane ye boxo xonna fari.
¹⁴ Foxo ige gbeena a falama,
a naxa, ‘A mi n tan yii.’
Baan fan a falama,
a naxa, ‘A mi n tan yii.’
¹⁵ Fekolonna mi sote xemaan xon,
a mi sare gbete fixen na,
¹⁶ xemaan naxan kelima Ofiri yamanani,
a mi sote na ra,
hanma onixi geme tofajina,
hanma geme mamiloxi fajina.
¹⁷ A mi se xemaan ma,
a mi se kilasi geme fixe fajin ma,
a mi masare xema fajin goronna ra.
¹⁸ A dangu korala geme tofajin
nun geme gbete ra

naxan fixa alo dayimuna.
Fekolonna dangu bɔxɔ bun nafunla birin na.

¹⁹Topasi gɛmɛ fajin
naxan keli Kusi yamanani,
a mi sɛ na ma,
a mi misale xɛma sensenna ma.”

²⁰“Nayi, fekolonna kelima minen yi?
Xaxilimayaan dɔxi minen yi?

²¹A luxunxi niiramane birin ma,
hali xɔliin naxanye kore xɔnna ma,
ne mi a toma.

²²Sayaan nun laxira yi a fala,
e naxa, ‘Nxu a xinla nan gbansan mɛxi.’ ”

²³“Koni, Ala a kiraan kolon,
a tan nan keden a dɔxɔden kolon,

²⁴bayo a tan nan toon tima
han bɔxɔn danna,
a seen birin toma kore xɔnna bun.

²⁵A tan foyen senben danna saxi,
a yi igene danna sa,

²⁶a yi tulen danna sa,
a yi galanna kiraan sa.

²⁷Nayi, Ala yi fekolonna to,
a yi a fɛsɛfɛsɛ, a yi a makɛnɛn.

²⁸Na xanbi ra,
a yi a fala adamadiine xa, a naxa,
‘Marigin yɛragaxun nan findixi fekolonna ra!
Xaxilimayaan nan fe naxin matangan na!’ ”

29

Yubaa xun mafalana: Waxati danguxine yi naxun

¹Yuba mɔn yi falan ti, a naxa,

²“Xa n yi luyɛ nun
alo waxati danguxine yi,
na yi lanɲɛ!

Na waxati danguxine yi,
Ala yi yengi dɔxi n xɔn nun,

³a lenpun yi dɛgɛma n xun ma,
n yi sigan tima a kɛnɛnna nin
hali kɔɛɛn na.

⁴N yi kɛndɛ,
Alaa xanuntenyaan yi n konni.

⁵Na waxatini,
Ala Senbɛ Kanna mɔn yi n xɔn,
n ma diine birin mɔn yi n dɛxɔn,

⁶n yi n sanne maxama nɔnɔn fɛnɛn nan na,
hali turen yi minima fanyeni n xa!

⁷Na waxatini,
n na yi mini siga taan so dɛɛn na,
n sa n ma gbɛdɛn dɔxɔ yamaan malandeni,

⁸banxulanne yi n to,
e yi xɛtɛma nɛn,

fonne yi keli,

e lu tixi n yetagi,

⁹ kuntigine yi e falan dan,

e dundu,

¹⁰ mangane yi e falane dan,

e lenne yi xidi e de kankeni.

¹¹ Muxu yo na yi n ma falane me,

na kanna yi a falama nen n ma a dubadiina.

Muxu yo na yi n to,

a yi n mataxo,

¹² amasoto n yi yigelitone ratangama

naxanye yi e mawugama n xa,

n yi kiridine ratanga

muxu yo mi naxanye malima.

¹³ Saya furen yi muxun naxanye ma,

ne yi dubama n tan nan xa,

n yi kapa gilen nasewama.

¹⁴ Tinxinyaan yi ragodoxi n ma

alo n ma domana,

kiti kenden nan yi findixi n ma dugin nun n ma komotin na.

¹⁵ N tan nan yi findixi danxutoon yeene ra,

n tan nan yi madontoon sanne ra.

¹⁶ N yi findixi toro muxune fafe ra,

n yi xone xun mayenge kitini.

¹⁷ N tan nan yi tinxintarene senben kalama,

n yi e se tongoxine ba e yii.

¹⁸ Nayi, n yi a fala n yete ma,

n naxa, 'N faxama nen sabatini,

n ma loxone gboma ayi nen

alo jemensinna,

¹⁹ n luma nen alo wudina,

naxan salen sinxi igeni,

xiila sama naxan yii ra koon na.

²⁰ N ma binyen gboma ayi nen,

n senben mi janma mumu,

a lu alo xali bandunxina.' "

²¹ "Na waxatini,

muxune yi e tuli matima n na sabarini.

N na yi e kawandi,

e yi e dundu.

²² N na yi falan ti,

e mi yi a matandima.

N ma falane yi luxi nen e xa

alo tulen naxan godoma boxo xaren ma.

²³ E yi n mamema nen

alo e tulen mamema kii naxan yi,

e deene yi lu yibixi n bun

alo muxun naxanye tulen mamema soqe furen na.

²⁴ E na yi yigitege,

n yi e ralimaniya,

e mi yi wama fula feni n ma fanna ra.

²⁵ N tan nan yi doxi e xun na,

n kiraan yita e ra,
alo mangana a ganla xun na,
alo muxun naxan tɔrɔ muxune masabarima.”

30

Yubaa xun mafalana: Tɔrɔya waxatin bata fa

¹ “Koni iki,
n bata findi magele seen na diidine xa,
naxanye babaye yi ranaxu n ma,
han n mi yi tinɲɛ
e lu n ma barene yɛ
n ma xuruseene kantandeni.
² E babane yi nɔɛ nanse ligɛ n xa e sɛnbeni?
E sɛnben birin bata yi jan.
³ Kamɛn nun tɔrɔn bata yi e raxadan,
e yi donseen fenma tonbonna nin,
⁴ e yi donseen fenma fɔtɔnne nin burunna ra,
budemaan nan tun yi e yii balon na.
⁵ E yi kedixi muxune yɛ,
muxune gbelegbele e fɔxɔ ra
alo munadene nan yi e ra.
⁶ E yi e banxine tima geya kankene nan na,
e nun yili yirene nun faran yinle ra.
⁷ E yi wugama fɔtɔndine nin
alo sofanle,
e yi sa e sa janle yi.
⁸ Xaxilitarene nan ne ra,
xili mi e ra,
naxanye yi kedima gbelemɛn na yamanani.”

⁹ “Koni iki,
n bata findi magele seen na e sigine yi,
e lu n konbɛ tun.
¹⁰ N ranaxu e ma,
e masigama n na.
E mi sikɛma dɛgen namine n yetagi.
¹¹ Bayo Ala bata n sɛnben kala,
a yi n nayarabi,
e mi fa yagima feen ligɛ n na.
¹² Muxu kobine kelima n xili ma n yiifanna ma,
e katama n nabiradeni e sanne ra,
e n yɛngɛma
alogo e xa n halagi.
¹³ E bata n ma kirane kala.
Birin kataxi gbalon xa n sɔtɔ,
e mako mi muxu yo ma na feni.
¹⁴ E fa n yɛngɛma
alo sofane na fu taan ma
e yinna rabira.
E mi sikɛma fadeni n xili ma
n naxankata waxatini.
¹⁵ Gaxun bata n nabilin,
n ma binyen bata siga
alo foyen nan a xalixi,

n ma herin waxatin bata dangu
alo kundana.”

¹⁶ “Iki, n niin bama n yi.

Təɾə ləxəne bata n li.

¹⁷ Xələna n suxuma kəeen na

han n xəne,

naxan dan mi na.

¹⁸ Ala n suxuma a senben birin yi n ma domain ma,

a yi n yidetən

alo doma kəeen naxan muxune kəeni dətənma.

¹⁹ A bata n woli boroni.

N bata lu

alo xuben nun burunburunna.”

²⁰ “N ma Ala, n na i xilima,

koni i mi n yabima.

N tima i yetagi,

koni i n matoma nen gbansan.

²¹ I bata i yee xədxə n ma,

i n yenge i senben birin na.

²² I bata n lu foyeni, a lu sigə n na.

Wuluwunla n xalima na xun xən.

²³ N na a kolon a i n xalima sayaan nin,

niiramane birin sigama denaxan yi.”

²⁴ “N mi yi təɾə muxune mali ba,

naxanye n xili e naxankatani?

²⁵ Naxanye yi təɾəxi,

n mi wuga ne xən ba?

N bənen mi yi sunu yigelitəne fe ra ba?

²⁶ N yengi yi fe fajine nan ma,

koni fe naxine bata fa.

N yi kenenna nan mamema,

koni dimin bata fa.

²⁷ Xabu təɾəna n sətə,

n kui seene jinma.

²⁸ N sigan tiin dimin nan tun yi,

n mi sogen toma mume!

N tima yamaan tagi,

n yi e mafan n mali feen na,

²⁹ n wuga xuiin minima alo kankone,

alo dangaranfulene.

³⁰ N fati kidin bata fəɾə n ma,

a yi koyen.

Fati mawolonna bata n xəne yili.

³¹ N ma kondenna bata findi sunu sigi sa seen na,

n ma xulenna yi findi wuga seen na.”

31

Yubaa xun mafalan danna

¹ “Nxu nun n yeeəne bata layirin xidi fa fala
n nama sungutunna mato kunfani.

² Xa n na liga,

Ala nanse rafə n ma keli kore?

n yii tɔnsɔnna yi bolon n tɔnxɔnna ra.

²³ N mi yi na ligɛ bayo n gaxuxi Alaa gbalon yɛɛ ra,
n mi nɔɛ tiyɛ a yɛtagi a nɔrɔni
xa n yi na liga nun.”

²⁴ “N yi n yigin sa xɛmani ba?

N yi a fala, n naxa,
‘I tan nan n kantan seen na?’
ɛn-ɛn de!

²⁵ N sɛwa nɛn n ma hɛrigɛ gbee kanyaana na ba,
n nafunla naxanye sɔtɔ?

²⁶ N to sogen to xɔlɛ,
hanma n to kiken nayabuxin to kore xɔnna ma,

²⁷ n bɔɲɛn mi kunfa wundoni.

N mi e batu mumɛ.

²⁸ Xa n yi na liga nun,
na yi findima nɛn haken na
kitisane naxan natɔrɔɲɛ,
nayi n bata yi Ala rame nun
naxan kore xɔnna ma.”

²⁹ “N sɛwa nɛn n yaxuna ɲaxankatan na ba?

N na n bodon nɛn ba,
fe ɲaxine to a li?

³⁰ N mi n yaxune danga
alogo Ala xa e faxa,
bayo n mi tinɲɛ yulubin tongɛ n fala xuine xɔn.

³¹ Naxanye birin yi fama n konni,
ne yi a falama nɛn, e naxa,
‘Muxun birin lugoma suben na Yuba konni.’

³² Xɔɲɛn mi yi xima tandeni mumɛ,
n yi n ma dɛɛn nabima nɛn dangu muxune xa.

³³ N na n ma murutɛ feene luxun nɛn ba
alo adamadi gbɛtɛye?

N na n hakɛne luxun n yɛtɛ yi ba?

³⁴ N yi gaxuxi yamana falan nan na ba?

I laxi a ra
a n yi gaxuxi denbayane maraɲaxun nan yɛɛ ra ba,
han n yi n dundu, n lu n konni?

³⁵ A yi rafanɲɛ n ma
n ma mawuga xuiin yi rame!

N ma fala dɔnxɛne ni i ra,
n na n yii fɔxɔn sama naxan ma,
Ala Sɛnbɛ Kanna xa n yabi.

Xa n yaxun yi mawuga kɛdin sɛbɛ n xili ma,
na yi rafanɲɛ n ma.

³⁶ N yi a sama nɛn n tungunna ma,
n yi a so n xunna alo manga kɔmɔtina.

³⁷ N nan n sigati kiin yɛbama nɛn a xa,
n yi fa a yɛtagi alo kuntigina.”

³⁸ “N ma bɔxɔn yi gbelegbele n xili ma ba?

N ma xɛɛne yi e mawuga n fari ba?

³⁹ N yi muxune bogi seene don ba,
 n mi e saren fi?
 N yi e kanne tɔrɔ ba?
⁴⁰ Xa n yi na liga nun,
 nayi, ɲanle xa sabati n ma xɛɛne ma,
 benun murutun xa sabati,
 sɛxɛn yi sabati,
 benun fundenna xa sabati.”

Yubaa falane danna ni ito ra.

32

Elihu a falana

¹ Elifasi nun Bilidada nun Sofara yi ba falan tiye Yuba xa, bayo a yi a yete mirixi tinxinden nan na. ² Nayi, Elihu yi xɔlɔ, Busi kaan Barakeli a dii xemen naxan Rami xabilani. A xɔlɔ Yuba xili ma, amasɔtɔ a yi a falama nen a a tinxin Ala yetagi. ³ A mɔn yi xɔlɔ xeme saxanne ma, bayo e mi yabi faɲin sɔtɔxi Yuba ra, na feen yi lu alo Ala nan findixi fe kalan na. ⁴ Bayo e yi fori a xa, Elihu yi a sabari, a munma yi falan ti Yuba xa.

⁵ Koni Elihu to a to yabi mi yi fa xeme saxanna ne de, a yi xɔlɔ.

⁶ Nayi, Elihu, Busi kaan Barakeli a dii xemen yi falan ti, a naxa,

“N tan nan mɔn foningeyani,

fonna nan e tan na,

nanara n yi xuruxurunma,

n gaxu n ma kolonna yite e ra.

⁷ N yi a mirixi nen, n naxa,

‘Fonne nan lanma e falan ti,

fonne nan lan e fekolonna xaranna ti.’

⁸ Koni ɲɔndin naxan na,

naxan xaxinla fima muxun ma,

niin nan na ra,

naxan kelima Ala Senbe Kanna niiraxinli.

⁹ Siimayaan xa mi tun fama fekolonna ra,

kiti kenden kolonna mi fama foriyaan xan xɔn tun.

¹⁰ Nanara, n na a falama, n naxa,

‘Yuba, i tuli mati n fan na.

N fan xa n ma kolonna yita i ra.’ ”

¹¹ “Han iki, n bata e falane rame,
 n yi waxi e fe kolon falane nan name fe yi,
 han e yi e falane yeɓa.

¹² N na n tuli matixi nen e ra ki faɲi,

koni e tan sese a fala mi Yuba kenɛnxi,

e tan sese mi a falane yabixi a faɲin na.

¹³ E nama a fala, e naxa,

‘Nxu bata yabin sɔtɔ fekolonni fa fala

Ala nan keden nɔɔn sɔte Yuba ma,

muxun mi a ra.’

¹⁴ Yuba mi a falane tixi n tan xan xili ma,
 n mi a yabima alo e tan.”

¹⁵ “Yuba, i lanfane bata tunnaxɔlɔ e ma,
 e mi fa i yabima,

fala mi fa e xɔn.

¹⁶ N mɔn xa lu sabarixi ba,

hali e to mi fa fala tima,

bayo e bata e dundu,

e mi fa yabi tima?

¹⁷ N fan waxi n ma yabin ti feni.

N fan waxi n ma kolonna yita feni,

¹⁸ bayo fala gbegbe n kui,

n xaxinla n nadinma n xa falan ti,

¹⁹ na bata n bɔɔɛn nate,

alo manpa nenen naxan wuyenna a sa seen balanxini bɔma.

²⁰ N xa falan ti, nanara a gode,

n xa n deni bi, n yi n ma yabin fi.

²¹ N mi muxu yo rafisama a bode xa.

N mi muxu yo matɔxɔma.

²² A yetena, n mi fatan muxu matɔxe,

xanamu, naxan n daxi

na yi n faxama nen mafuren.”

33

Elihu a falane: Ala muxune maxadima tɔɔyaan nan xɔn

¹ Elihu mɔn yi a fala Yuba xa, a naxa,

“Yuba, iki i tuli mati n ma falane ra,
i tuli mati n ma falane ra ki fajni.

² N nan n deni bima,
n falan ti i xa.

³ N ma falane n ma bɔɔɛ fajniyaan nan makenenma,
n na n ma kolonna nɔndin nan falama i xa.

⁴ Alaa Nii Sarijanxin nan n daxi,
Ala Senbe Kanna niiraxinla nan niin biraxi n yi.

⁵ N yabi, xa i nɔɛ,
i yiton, i fa n yabi n yetagi.

⁶ En birin lan Ala yetagi,
n fan baxi benden nin.

⁷ Nayi, i nama gaxu n tan yee ra,
n mi i naxankatama.”

⁸ “Koni, i fala xuiin mɔn n tunla ma,
n bata i ya falane me dɔxɔ wuyaxi,

⁹ i naxa, ‘Fe yo mi n na,
murutede mi n na Ala ma.
N sarijan, hake mi n ma.

¹⁰ Anu, Ala mɔn feen toma n na,
a n yatexi a yaxun na.

¹¹ A n sanne sama kutun na,
a yeen tixi n sigati kiin birin na.’ ”

¹² “Koni, na feen ma,
n xa a fala i xa, nɔndi mi i xa,
amasɔtɔ Ala dangu adamadiin birin na.

¹³ Nanfera i a matandima,
a to mi a dentegema i xa?

¹⁴ Anu, Ala falan tima muxune xa kii wuyaxi,
koni e mi e tuli matima a ra.

¹⁵ A falan tiin muxune xa xiyene
nun fe toni kɔɛɛn na.

Xixɔli gbeen na dangu muxune ma,
e nɛma saxi e sadene ma,

¹⁶ nayi, Ala yi feene yita muxune ra,

a yi e rakolon,

¹⁷ alogo a xa muxune ba e wali jaxine yi,
a yi e ratanga wason ma.

¹⁸ Nayi, Ala muxun niin natangama nen gaburun ma,
a yi a rakisi laxira yi.”

¹⁹ “Ala mɔn muxun natɔrɔnma tɔrɔn na,
naxan a rakankanma a sadeni,
a xɔnne yi lu a xɔɛ.

²⁰ Nayi, donseen yi rajaxu a ma,
hali donse jaxumɛne.

²¹ A yi doyen mafuren, a yi xɔsi,
han a xɔnna naxanye mi yi toma,
ne yi mini kenenni.

²² A yi maso gaburun na,
a niin yi so saya malekane yii.”

²³ “Koni, na yi lan
xa Alaa malekana nde fa a fɛma,
naxan findɛ tagi yitɔn keden peen na wuli kedenna ye,
a kira tinxinxin yita a ra.

²⁴ Malekan yi kininkinin a ma, a naxa,
‘Ala, i nama tin a xa godo gaburun na,
n bata a xunbaan sɔtɔ.’

²⁵ Nayi, na muxun fatin mɔn yi a dii jɔrɛ senben sɔtɔ,
a mɔn yi senben sɔtɔ
alo a foninge waxatina.

²⁶ Nayi, na muxun na falan ti Ala xa,
a yi a yabi,
a yi fa gbelegbele Ala yetagi sɛwani,
amasɔtɔ Ala bata a tinxinyaan saren fi a ma.

²⁷ A luma sigin sɛ nen yamaan yetagi,
a naxa, ‘N yulubin tongo nen,
n yi sariyan kala,
koni Ala mi na saranxi n na.

²⁸ Ala bata n niin natanga gaburun ma,
n luma nen kenenna nin.’ ”

²⁹ “Ala na birin ligama,
a ligama nen sanja ma wuyaxi muxune xa,

³⁰ alogo a xa e niin natanga gaburun ma,
alogo e xa lu e nii ra kenenni.”

³¹ “Yuba, i tuli mati n na ki fajil!

I dundu, n xa falan ti i xa.

³² N yabi,

xa falana nde i xɔn, falan ti,
amasɔtɔ n waxi i ya tinxinyaan to feni.

³³ Xanamu, i tan nan lan

i tuli mati n na,

i dundu,

n xa i xaran fekolonna ma.”

- ¹ Nayi, Elihu mɔn yi falan ti, a naxa,
² “Fekolonne, ε n ma falane rame,
 ε tan xaxilimane, ε tuli mati n na!
³ Bayo, muxun tunla nɔe falane feseɓese nen,
 alo a deen to nɔe donse fajin kolonje.
⁴ En birin xa kiti kenden fen,
 en na a kolon en bode tagi naxan fan.”
- ⁵ “Yuba bata yi a fala,
 a naxa, ‘N tinxin,
 koni Ala mi tinxin kiti kenden se n xa.
⁶ Yoona n tan nan xa,
 koni n yatexi wuleden nan na.
 N ma furen mi yalanma,
 hali n to mi murutexi Ala ma.’ ”
- ⁷ “Muxun mundun na
 naxan luxi alo Yuba?
 A magelen tima
 alo a igen minma kii naxan yi,
⁸ a birama fe naxi rabane foxo ra,
 e nun naxudene sigan tima,
⁹ bayo Yuba bata yi a fala,
 a naxa, ‘Muxun mi sese sotoma,
 a na kata e nun Ala xa lan.’ ”
- ¹⁰ “Nayi, xaxilimane,
 ε tuli mati n na!
 Ala mi naxu mumɛ!
 Tinxintare mi Ala Senbe Kanna ra mumɛ!
¹¹ Ala muxune saranma e kewanla nan na,
 a birin suxu a sigati kiin xon.
¹² Nɔndin nan na ra,
 Ala mi fe naxin ligama!
 Ala Senbe Kanna mi kiti kenden kalama!
¹³ Nde Ala dɔxi bɔxon xun na?
 Nde dunuja birin taxuxi a ra?
¹⁴ Xa Ala yi mirixi a yete nan tun ma,
 a yi a niin namara a yete xa,
¹⁵ nayi, daliseene birin yi faxama nen sanja ma kedenni,
 adamadiine mɔn yi xete bendeni.”
- ¹⁶ “Yuba, xa i xaxinla na,
 ito rame,
 i tuli mati n fala xuine ra.
¹⁷ Kiti kenden najaxu naxan ma,
 na nɔe mangayaan lige ba?
 I suse tinxinden yalage ba,
 a tan naxan senbe kanna ra?
¹⁸ Ala nan keden pe nɔe suse a fale mangan xa,
 a naxa, ‘Fuyantenna!’
 Ala nan tun a fale kuntigine xa,
 a naxa, ‘Naxudene!’
¹⁹ Ala mi kuntigine rafisama e bode xa,
 a mi yiigelitɔon nun nafulu kanna tagi rasaxi,
 amasoto a tan nan e birin daxi.

²⁰ E birin faxama nen.
 Kɔɛ tagini, Ala na e yigisan,
 e raxɔri, sɛnbɛmane fe yi godo.
 Na mi fatama muxu yo ra.”

²¹ “Ala yɛɛn tixi muxune sigati kiin birin na,
 a e san funfune birin yatɛma.

²² Dimi yo mi fa na,
 fe ɲaxi rabane nɔɛ e luxunɲɛ naxan yi.

²³ Ala mako mi fa muxune kɛɲaan fɛsɛfɛsɛn ma,
 benun a xa e xali kiti sadeni.

²⁴ A hayu mi fa sɛnbɛmane fenna ma,
 benun a xa e kala,
 a mɔn yi muxu gbɛtɛ dɔxɔ e funfuni.

²⁵ Nɔndin nan na ra, a e kɛwanle kolon.
 Kɔɛ kedenna ra, a yi e ba, a yi e faxa.

²⁶ A e ɲaxankatama nen yamaan yetagi
 alo fe ɲaxi rabane,

²⁷ bayo e bata xɛtɛ Ala fɔxɔ ra,
 e yi a sariyane birin beɲin.

²⁸ E yi yiigelitɔne ɲaxankata
 han e yi e xuini te Ala ma.

Nayi, Ala yi tɔrɔ muxune wuga xuiin name.”

²⁹ “Koni, xa Ala lu dunduxi,
 nde a yalagɛ?

Xa a a yetagin luxun,
 nde nɔɛ a tɔɛ?

Anu, a mɔn luma muxune nun siyane birin xun na nen

³⁰ alogo Ala kolontaren nama dɔxɔ mangayani,
 naxan findima kalan na yamaan xa.”

³¹ “A nɔɛ ligɛ nen,
 muxuna nde yi a fala Ala xa, a naxa,
 ‘N bata kalan ti,
 koni n mi fa fe ɲaxin ligama sɔnɔn.

³² N mi naxan toma, na yita n na.
 Xa n bata tinxintareyaan liga,
 n mi fa a ligama sɔnɔn.’

³³ Ala lan a xa na kanna ratɔrɔn
 fata i miriyaan na ba?

I tan naxan Ala rasɔtɔma,
 i tan naxan tondixi Ala ra.
 I tan nan lan i yi a yeɓa,
 n tan mi a ra,
 i miriyaan fala.”

³⁴ “Xaxilimane a falama nen n xa,
 e nun fekolonna
 naxanye n xuiin namɛma, e naxa,

³⁵ ‘Yuba falan tima fekolontareyaan nin,
 xaxilimaya mi a falane ra.’

³⁶ A lan Yuba yi lu kitin de
 han a danna,
 bayo a falan tima alo fe ɲaxi rabana.

³⁷ A mɔn muruten sama a yulubin fari,
a Ala magelema en yetagi,
a falane mi janma Ala xili ma.”

35

Elihu a falane: Fe fuun nan Yubaa falane ra

¹ Nayi, Elihu mɔn yi falan ti, a naxa,
² “I laxi a ra a jɔndina i xa ba?
I yi a fala, i naxa,
'N tinxin Ala yɛɛ ra yi.'
³ Koni, i mɔn a falama,
i naxa, 'N to mi yulubi ligaxi,
na tɔnɔn nanse ra n tan xa?' ”
⁴ “Awa, n tan nan i yabima,
e nun i xɔyin naxanye i fɛma.
⁵ I yɛɛn ti kore, i kundaan mato,
e mate i xun ma pon!
⁶ Xa i yulubin liga,
na sa Ala tɔrɛ menni ba?
I ya muruten na gbo ayi,
na nanse ligɛ a ra?
⁷ Xa i tinxin, na nanse fima Ala ma?
A nanse sɔtɔma i yii na ma?
⁸ I ya fe jaxine muxune nan tun tɔrɔma,
i ya tinxinyaan munanfanna muxune nan ma.”
⁹ “Naxankatan na gbo ayi yamaan ma,
e mawugama nen.
Senbɛmaan na e tɔrɔ,
e xui ramini malina fe ra.
¹⁰ Koni, muxu yo mi a fale, a naxa,
'Ala minɛn, a tan naxan n daxi?
A muxune rawɛkilema e betin ba dimini,
¹¹ a en xaranma burunna subene kɛjane xɔn.
A fekolonna fi en ma xɔline kiine xɔn.'
¹² Na muxune gbelegbelema malina fe ra,
koni Ala mi e yabima,
bayo e tan findixi fe jaxi rabane nun wasodene nan na.
¹³ E gbelegbelema fuyan,
Ala mi e ramɛma,
Ala Senbɛ Kanna mi a tuli matima e xuiin na.
¹⁴ A i xuiin namɛma di nayi,
i tan naxan a falama a i mi a toma?
I yi a fala a i bata i ya kitin so a yii,
i a tan nan mamɛma!
¹⁵ Iki, bayo Alaa xɔlɔn munma fa,
e nun a mi a tuli matixi murute falane ra,
¹⁶ nayi, Yuba luma a fala fuun nan tun tiye,
a yi fekolontare falane rawuya ayi.”

36

Elihu a falane: Ala adamadiine xaranma kii naxan yi

¹ Elihu mɔn yi siga falan ma, a naxa,
² “I mɔn xa tin ndedi, n xa i xaran,

amasotɔ fala gbegebe mɔn n xɔn
n naxan fale i xa Ala fe ra.

³ N nan n ma kolonna fenma yire makuyen nin,
n yi yoon fi Ala ma naxan n daxi.

⁴ Wule mi n ma falane ra mumɛ.
N tan naxan be i yetagi,
n ma fekolonna kamalixi.”

⁵ “Ala sɛnben gbo yati,
a mi muxu yo rawolima ayi.
A sɛnben gbo a xaxilimayaan xɔn.

⁶ A mi naxudene luma e nii ra.
A kiti kɛnden sama yiigelitɔne xa.

⁷ A mi a xun xanbi soma tinxin muxune yi,
koni a e fe yitema nen,
a yi e dɔxɔ manga gbɛdene yi habadan.

⁸ Xa e xidixi yɔlɔnxɔnne ra,
xa e tɔrɔni,

⁹ Ala e kɛwanle nan makɛnɛnma e xa na kiini,
e nun e murutɛ feene
e naxanye ligaxi wasoni.

¹⁰ A yi e xaran,
a e xa e tuli mati e xuru falane ra,
a yi e yamari,
a e xa xetɛ e haken fɔxɔ ra.

¹¹ Xa e tuli mati,
e yi a yamarin suxu,
e siimayaan danguma herin nin,
e yi e dunuɲa yi gidin nɔn sewani.

¹² Xa e mi a ramɛ,
e faxama nen yɛngeni,
e halagi e fe kolontareyani.”

¹³ “Ala kolontarene nan xɔlɔn namarama,
e mi Ala maxandima malina fe ra
hali a na e ratɔrɔn.

¹⁴ E faxama e foningeyaan nin,
e siimayaan yi rajan yagin ma yalundene tagi.

¹⁵ Koni, Ala tɔrɔ muxune rakisima
e tɔrɔn nan xɔn,
a yi e rakolon naxankatan xɔn.

¹⁶ A i tan fan bama nen tɔrɔni,
a yi dɔxɔde rafulunxin fi i ma,
a yi i ya tabanla rafe donse fajine ra.”

¹⁷ “Koni iki,
kitin naxan nagidixi fe naxi rabane xili ma,
na bata i sɔtɔ,
Ala to a kiti kɛnden sa i xili ma,
a yi i yalagi.

¹⁸ Nayi, xɔlɔn nama i radin
i yi fe kobin liga,
i nama xetɛ Ala fɔxɔ ra
bayo na saren gbo.

¹⁹ I ya nafunle i be tɔrɔni ba?
Hali i sɛnbe gbeen mi nɔe i maliye iki.

²⁰ A xali nama i suxu kɔɛɛn xa so,
alogo i xa muxune ba e konne yi.

²¹ A liga i yeren ma!

I nama fa haken liga sɔnɔn,
i bata yi gbalon sɔtɔ na fe ra.

²² I xa a kolon
a Alaa binyen gbo a sɛnbɛni.
Nde nɔɛ xaranna tiyɛ alo a tan?

²³ Nde kiraan yitaxi a ra?

Nde nɔɛ a fale, a naxa,
'I bata tinxintareyaan liga?' "

²⁴ "I nama jinan Alaa wanle matɔxɔn ma,
muxune birin naxanye fe falama e betine yi,

²⁵ adamadiine birin nɔɛ naxanye toɛ,
e yi e mato wulani.

²⁶ Ala gbo yati,
en mi a gboon danna kolon,
a siimayaan dan mi na.

²⁷ A na igen nate wuyenni kore,
a yi na findi tulen na mɛnni.

²⁸ Na tulen yi keli kundane yi,
a godo adamadiine ma.

²⁹ Nde nɔɛ kundaan nafala kiin kolonjɛ,
e nun galanna godon kii naxan yi keli kore?

³⁰ A mato, a kuyen jin masɔxɔnna raminima a rabilinni,
a fɔxɔ igen nafema
han dimin yi so a tilinna ma.

³¹ A yamaan makitima na tulen nan xɔn,
a donse gbegbe fi e ma.

³² A galanna tongoma a yii firinne nan na,
a yi a ragodo a na wa dɛnaxan xɔn.

³³ A kuye sarinna a fa feen nan mayitama,
hali xuruseene a fa feen kolon."

37

¹ "Nanara, n bɔɛɛn xuruxurunma,
a keli a sadeni.

² Ɛ tuli mati,
ɛ tuli mati kuye sarinna ra
naxan findixi Ala xuiin na,
a sɔnxɔ xuiin naxan minima a dɛ.

³ Ala a galanna ragodoma keli kore,
a yi a ragodo dunuɲa birin xun xɔn.

⁴ Na xanbi ra, a sɔnxɔ,
a yi a xui gbeen namini
alo kuye sarinna,
a mi fa galanni tima
a na a xui ramini.

⁵ A kabanako feene rabama a sɔnxɔ xuiin xɔn,
en mi nɔɛ naxanye famunjɛ."

⁶ "Ala yi balabalan kɛsɛne yamari,
a naxa, 'Ɛ godo bɔxɔni,'

a yi tulen nagodo, tule gbeen yati.

⁷ A yi muxune wanle ratima na kii nin
alogo ne birin xa a wanla kolon.

⁸ Hali burunna subene soma nen faranne kui,
e lu e yinle ra.

⁹ Kala ti foyen yi keli sogeteden yiifanna ma,
xunbenla yi keli kōmen fōxōni.

¹⁰ Ala niiraxinla nan ige xundin naminima,
igen xunmaan yi xōdōxō alo wurena.

¹¹ A yi kundane rafe tule igen na,
e nun kuye jin masōxōnna,

a yi e raxuya ayi yiren birin yi.

¹² A tan nan e rasigama
alo a ragidixi kii naxan yi
alogo e xa a yamarin birin nakamali,
dunūna birin yi.

¹³ Nayi, Ala a waxōnna nan ligama bōxōn fari,
a yi muxune ratōrōn
hanma a yi hinan e ra.”

¹⁴ “Yuba, i tuli mati ito ra.
Ti, i maṣōxōn Alaa kabanako feene ma!

¹⁵ I a kolon ba
Ala e yamarima kii naxan yi?

I a kolon ba
a galanna ragodoma kii naxan yi kundani?

¹⁶ I a kolon ba
e singanxi kii naxan yi foyeni?
Kabanako feni itoe findixi fekolon kamalixina wanla nan na.

¹⁷ Koni i tan,
i luma kuye wolonxini i ya dugine yi,
foyen nēma bōxōn ganṣe waxatin naxan yi.

¹⁸ I nōe Ala maliye kuyen dadeni ba
naxan xōdōxō alo wure kikena?

¹⁹ Yuba, a yita nxu ra
nxu nōe naxan fale Ala xa.
Sese mi makenenxi nxu xa,
nxu dimin nin.

²⁰ N mi waxi n xa falan ti Ala xa.
Muxu mundun waxi Ala xa a raxōri?

²¹ Muxu yo mi nōe a yēen tiye sōgen na,
a na te kore,
foyen na kundaan ba a yēe ma.

²² Na ki kedenni,
Alaa kenenna fama
sa keli sogeteden kōmen fōxōni
naxan luxi alo xēmana,
nōrōn gbeen yi Ala rabilin.

²³ Ala Senbe Kanna nan a ra,
en mi nōe en masōe naxan na,
a senben gbo, a kiti kēdene gbo,
a mi muxu tinxinxine ṣaxankatama.

²⁴ Nanara, muxune gaxuma a yēe ra,
koni a tan yetēen mi na muxune yatēxi
naxanye e yete yatēxi xaxilimane ra.”

38

Alaa yabin Yuba xa

¹ Nayi, Alatala yi Yuba yabi wuluwulu gbeeni, a naxa,

² “Nde i tan na
naxan n ma fe ragidixine yidimima
a xaxilitareya falane xɔn?”

³ Keli, i yitɔn alo xeme wekilɛxina,
n xa i maxɔdin, i yi n yabi.”

⁴ “I yi minɛn yi
n to yi bɔxɔn bɛtɛn sama?
A yeɓa n xa, xa i jɔndin kolon.

⁵ Nde dunuɗa danne sa,
i na kolon ba?
Nde lutini bandun a yi a maliga?

⁶ Bɔxɔ xɔnna bɛtɛn saxi nanse fari?
Nde a tongon gɛmɛn dɔxi,

⁷ xɔtɔn ma sarene to yi bɛtine bama,
Alaa malekane to yi gbelegbelema sɛwani?”

⁸ “Nde fɔxɔ igen balanxi
alogo a xa a raxara a dɔxɔdeni,
a to yi minima a dadeni?”

⁹ N yi kundaan findi a dugin na,
n yi kunda fɔrɛn findi a mafilen dugin na,
¹⁰ n nan n ma sariyan sa a ma,

n yi a danne sa,
n to yi dɛɛne nun balan seene sama a ma.

¹¹ N yi a fala fɔxɔ igen xa, n naxa,
‘I fama nɛn han be, i nama dangu be ra.
I mɔrɔn gbeene danma be nin yati.’ ”*

¹² “I bata yamarin fi xɔtɔnna ma
i ya siimayani ba,
hali sanɗa ma keden pe?

I bata a miniden yita subaxan na ba,
¹³ alogo a xa bɔxɔn suxu a danne ma,
a yi a yimaxa, a yi jaxudene kedi?

¹⁴ Sogen na te, a yi bɔxɔni yalan,
a yigbe alo yii fɔxɔn bɛndeni,
a kenɛnna yi so dunuɗa xun na
alo dugina.

¹⁵ Koni, jaxudene kumama nɛn e waxatin na,
e senben yi kala.”

¹⁶ “I bata siga ba
han fɔxɔ igen xunna?
I bata i masiga ti fɔxɔ igen tilinna ma?

¹⁷ Laxira so dɛɛne yita nɛn i ra ba?
I sayaan so dɛɛne to nɛn ba?”

* 38:11: Igen mɔrɔnne: alo foyen na so igeni.

18 “I bəxəna gboon yatən kolon ba?

A fala n xa,
xa i na feene birin kolon.

19 I kənenna dəxəden kolon?

I a kolon dimin konna dənaxan yi?

20 I nəe e be e yirene yi?

I e konna kiraan bayen kolon?

21 I lan i yi a kolon,
to mi i tan naxan da.”

22 “I bata siga

han ige xundin namaran dənaxan yi ba?

I bata balabalan kəsene ramaradene to ba?

23 N ne dəxi gbalon waxatine nan yee ra,
e nun sənəxə nun yenge ləxəne.

24 I a kolon ba
kənenna minin kiraan naxan xən?

I a kolon ba
sogetede foyen kelima dənaxan yi?”

25 “Nde kiraan nabaxi tule igen xa?

Nde kiraan yitaxi kuye sarinna ra?

26 Nde tulen nafama bəxən fari
muxu yo mi dənaxan yi,

e nun tonbonni
muxe mi dəxi dənaxan yi?

27 Nde igen nafama yire xarene ma,
alogo sɛxɛn xa sabati?”

28 “Tulen fafe na ba?

Nde xiila barixi?

29 Ige xundina nga na ba?

Nde xunbenla barixi?

30 Igen xədxəma alo gɛmɛna,
ige xundin yi sa fufaan xun ma.”

31 “Nde nəe sare kuru Dii Teme Soloferene yəlonxəna tugunje?

I tan nəe sare kuru Donsona lutin fulunje ba?†

32 I nəe sare kurune ramine e waxatini ba,
i yi sare kuru Kanko Gbeen nun a diine rasiga ti?

33 I a kolon ba
yanban seene koreni sigama sariyan naxanye ma?

I tan nan yanban seene sɛnbɛn nawalima bəxən ma ba?”

34 “I xuiin tɛ han kundane ma kore xəna ma ba,
i yi e yamari a tulen xa fa i ma?

35 I tan nan kuye sarinne rasigama ba,
e yi a fala i xa,

e naxa, ‘Nxu tan ni i ra?’

36 Nde fekolonna saxi muxun bəjeneni?
Nde xaxilimayaan fixi a ma?

37 Nde nəe kundaan yatɛ a xaxilimayaan xən?
Nde nəe ige sa seene xun sinje kore,

† 38:31: Mɛn kaane yi sare kurune yatɛxi nɛn alo se sawurane, e yi na sare kurune xili sa na seene xun ma.

³⁸ gbangbanna yi findi boron na,
bɔxɔn kobelene yi dɔxɔ e bode ra?”

Ala nan subene birin kannara

³⁹ “I tan nan donseen soma yata gilɛn yii ba?
I tan nan kaɓen bama yata senbermane ma ba,
⁴⁰ e nɛma sa e yinla kui,
hanma e nɛma luxunxi subene yɛɛ ra?
⁴¹ Nde donseen soma xaxaan yii,
a diine na e xuini te Ala ma,
a na siga na xun xɔn donse fendeni?”

39

¹ “I a kolon ba
bolen diin xalima waxatin naxan yi?
I xɛnle toma ba, e nɛma diin xalɛ?
² I e kuiin maxali waxatin yatɛma ba?
I e dii xali waxatin kolon ba,
³ e na e felen e dii xalin tɔrɔni,
e yi e diin xali?
⁴ E diine senben sɔtɔma,
e gbo xunnabani.
Na xanbi ra, e keli e ngane fɛma,
e mi fa fama sɔnɔn.”

⁵ “Nde burunna sofanla xunnabaxi?
Nde a fulunxi?
⁶ N bata tonbonna findi a dɔxɔden na,
fɔxɔ bɔxɔn yi findi a konna ra.
⁷ A na sɔnxɔ sɔnxɔ xuiin mɛ taane yi,
a gele,
a mi soo ragiin xuiin mɛ mume!
⁸ A sigama a dɛgɛdeni geyane nan fari,
denaxan xinde, a yi mɛn fen.”

⁹ “Burunna ningen tinɲɛ findɛ i ya walikɛɛn na ba?
A xiye i ya xuruseene balon sa seen dɛxɔn ba?
¹⁰ I nɔɛ a xidɛ
alogo a xa i ya xɛɛn bi ba?
A xɛɛ rabɔnbɔ seen bandunɲɛ i fɔxɔ ra mɛrɛmɛrɛne yi ba?
¹¹ I yigin sɛ a yi ba,
bayo a senben gbo?
I ya wali xɔdɛxene luyɛ a ma ba?
¹² I yengi sɛ a ma ba?
A fɛ i ya se xabaxine ra i xa,
a fa e sa i ya lonna ma?
¹³ Dangaranfulene gabutene yitema sewani,
koni e mi nɔɛ tujanɲɛ
alo xɔliin bodene.
¹⁴ A xelene luma biraxi bɔxɔn nan ma,
a yi e lu burunburun wolonni.
¹⁵ A mi mirixi a ma
fa fala e nɔɛ yibɔɛ nɛn,
a burunna subena nde tiye e yi nɛn.
¹⁶ A naxu a diine ra
alo a tan xa mi e xalixi,

a mi gaxuma
 fa fala a bata tɔrɔ fuuni e xalideni.
¹⁷ Ala bata a kuma fe kolonna ra,
 a mi xaxili fixi a ma.
¹⁸ Koni, a na keli a gideni,
 a gelema nen soon nun soo ragiin ma.”

¹⁹ “I tan nan senben fima soon ma ba?
 I tan nan a kɛ ma xabene saxi ba?
²⁰ I nɔɛ a ratuganɛ alo sunɛna?
 A gbelegbele xuiin magaxun nan tima.
²¹ A bɔxɔni sɔxɔnma a torone ra lanbanni,
 a sewaxi a fangan na,
 a sigama ganla yɛɛ ra yengeni.
²² Gaxun bɔtɛ mi a xa,
 a mi kuisanna kolon,
 a mi xetɛma a xanbi ra silanfanna yɛɛ ra.
²³ Xalimakuli sa seen nun tanban gbeen nun a xurin naxan xidixi a fari,
 ne xuiin minima a nɛma a giyɛ.
²⁴ A kunfaxin tunganma, a siga.
 Xɔtaan na fe,
 a mi fa nɔɛ tiyɛ yengeni.
²⁵ Xɔta xuiin na mini,
 a gbelegbele sewani,
 a yengen xirin mɛma
 hali a nɛma sa wulani,
 e nun kuntigine gbelegbele xuiin nun yenge so xuina.”

²⁶ “Sɛgen tunganma i ya xaxilimayaan nan xɔn ba,
 a yi a gabutene yibandun sogeteden yiifanna binni?
²⁷ Singbinna tunganma i ya yamarin nan bun ba,
 a yi a tɛn sa geya matexine fari?
²⁸ A yigiyaxi gɛmɛ yirene nin,
 a yire makantanxine nin geyane xuntagi.
²⁹ A a donseen fenma mɛnna nin
 a nɛma dɔxi,
 a yi sa a to yire makuyeni.
³⁰ Binbine denaxan yi, a mɛnna nin,
 a diine baloma wunla nan na.”

40

¹ Alatala mɔn yi a fala Yuba xa, a naxa,
² “I tan naxan Ala Senbe Kanna yalagima,
 i mɔn luyɛ a matandɛ?
 I tan naxan Ala mafalama,
 i nɔɛ a yabɛ?”

Yuba yi Ala yabi

³ Yuba yi Alatala yabi, a naxa,
⁴ “Sese mi n tan na.
 N nɔɛ i yabɛ nanse ra?
 Fɔ n na n yiin sa n dɛ ra,
 n yi n dundu.
⁵ N bata falan ti,
 n mi fa yabi tima.
 N bata a radangu ayi,

n mi fa sese falama.”

Alaa yabina

⁶ Alatala yi Yuba yabi wuluwulu gbeeni, a naxa,

⁷ “Keli, i yitɔn alo xeme wɛkilexina,

n xa i maxɔdin, i yi n yabi.

⁸ I waxi a fala feen nin ba
fa fala a n mi kiti kɛnden sama?

I waxi n yalagi feen nin ba,

i yi yoon fi i yete ma?

⁹ I sɛnbɛn gbo alo Ala ba?

I xuiin findɛ kuye sarinna ra ba

alo Ala gbeena?”

¹⁰ “I yete maxidi binyen nun gboon na,
i yi i maxidi nɔrɔn nun xunnayerenna ra.

¹¹ I ya xɔlɔn nasiga muxune ma,
i wasodene birin nagodo sanja yi kedenni.

¹² I wasodene birin nagodo sanja yi kedenni yati,
i naxudene birin halagi
e denaxanye yi,

¹³ i yi ne birin maluxun,

i yi e balan gaburun kui.

¹⁴ Nayi, xa i yi na liga nun,
n tan yetɛɛn yi i matɔxɔma nɛn,

bayo i yete sɛnbɛn yi i rakisima nɛn.”

¹⁵ “Malinna mato, sube magaxuxina.

N tan nan a daxi

alo n ni i daxi kii naxan yi.

A sɛxɛn donma alo nɛngena.

¹⁶ A sɛnbɛna a tagin nin.

A sɛnbɛna a fudi ma fasane nin.

¹⁷ A xunla xɔdɔxɔ alo sumanna,
a danba subene fasane yibalanxi ken!

¹⁸ A xɔnne fan luxi alo sulana,
a nɛnsɛn xɔnne luxi alo wurena.”

¹⁹ “A findixi Alaa dalise fisamantenna nan na.

N tan, a da mangan nan keden nɔɔn sɔtɔma a ma silanfanna ra.

²⁰ A balon sɔtɔma geyane fari,
burunna subene birin denaxan yi.

²¹ A sama wudine nan bun,
a yi a luxun dara yi gbalane bun,

²² a matabuma wudine nininna nan na,
wudin naxanye xuden dɛ,

ne yi a rabilin.

²³ Xa igen gbo ayi, a mi gaxuma,
hali Yurudɛn baa igen fa han a dɛ,
a luma nɛn xaxili sani.

²⁴ Xa a yɛɛne rabixi,

nde nɔɛ a suxe?

Nde nɔɛ a suxe,

a wuren bira a nɔɛni?

Ige yi sube naxina

²⁵ I ige yi sube naxin suxe konna ra ba?
 I a suxe a lenna ma ba i ya lutin na?
²⁶ I gbalan sote a nɔɛɛn kui ba,
 i yi a gbeɛɛben sɔxɔn wuren na?
²⁷ I mirixi a ma
 a kankanɛ i mafanna ma ba,
 a fala faɲine ti i xa?
²⁸ A layirin xide e tagi ba,
 a finde i ya konyin na habadan?
²⁹ I sabaan soe a ra ba alo xolina?
 I lutin xide a sanna ra ba,
 i yi a so i ya dii temene yii?
³⁰ Yexe suxune a matiye lɔxɔni ba,
 e a yitaxunɛ yulane ra?
³¹ I nɔe a kidin kale xalimakunle ra ba?
 I nɔe a xunna sɔxɔnɛ kulundene ra ba?
³² Nayi, hali i yiin din a ra a yenge xinla ma
 sanɲa ma keden pe,
 i mi fa na nɔxɔn ligama sɔnɔn.”

41

¹ “Muxun naxan waxi a xa a nɔ,
 na a yete nan madaxuma.
 Muxu yo na a to tun,
 na birama nen a xanbiramaan na.
² Muxu yo mi suse yengen bage a ma,
 nayi nde suse tiye n yetagi?
³ Nde a doli n ma,
 alogo n xa a fi?
 N tan nan gbee dunuɲa seene birin na!”

⁴ “N mɔn xa falan ti ige yi sube naxin salen seene ma,
 e nun a senbe magaxuxin nun a fati faɲina.
⁵ Nde nɔe a kidin be a ma?
 Nde nɔe a xanle sɔxɔnɛ
 naxanye xɔdɔxɔ alo wurena?
⁶ Nde nɔe a gbeɛɛbeni biye?
 Muxune gaxuma a jinne nan yee ra.
⁷ A xali xɔdexene safa wuyaxi nan a fari,
 e dɔxi e bode ra a fari
 alo ye masansan wure lefane.
⁸ E saxi e bode fari,
 hali foyen mi nɔe dangue.
⁹ E tugunxi e bode ra,
 e bode suxi,
 e mi nɔe be e bode ra.”

¹⁰ “Ige yi sube naxin na tison,
 kenenna yi mini,
 a yeene luxi alo subaxana.
¹¹ Tee degen minima a de,
 tee wolonne tunganma.
¹² A nɔe tutin tema,
 alo tunde wolonna,
 alo sexe tutina.

¹³ A nɔɛ foyen tigrine radɛgɛma,
tɛɛ dɛgɛn yi mini a dɛ.

¹⁴ Sɛnbɛna a kɔɛɛn nin,
gaxun nan sigama a yɛɛ ra.

¹⁵ A fati kidin jixirijixirine wuya,
e bata xɔdɔxɔ ayi a ma,
sese mi bama a ma.

¹⁶ A bɔɲɛn xɔdɔxɔ alo gɛmɛna,
a xɔdɔxɔ alo se kunba gɛmɛna.”

¹⁷ “A na keli, alane yi gaxu,
e yigitɛgɛxin yi xɛtɛ.

¹⁸ Silanfanna mi sese ligama a ra,
hanma tanba xurin nun dɛgɛmaan nun tanba gbeena.

¹⁹ Wuren luxi nɛn a tan xa
alo sɛxɛna,

sulana alo wudi kunxina.

²⁰ A mi a gima xalimakunla yɛɛ ra,
lantan gɛmɛne findixi se dagin nan na a tan xa.

²¹ Gbelemɛn luxi nɛn a tan xa
alo sɛxɛna,
a gelen tanban woli xuiin ma nɛn.

²² A kui kidin luxi nɛn
alo gɛmɛ ralemunxine,
alo xɛɛ rabɔnbɔ seen naxan bubuma boroni.”

²³ “A na sin fɔxɔ igen tilinna ma,
igen yi a ramini alo a tɛɛn nan ma.

A fɔxɔ igeni maxama nɛn
alo seri igen tɛɛn ma.

²⁴ A funfuni yalanxin nan luma a xanbi ra igeni,
a lu alo fonna xun sɛxɛn na mini fufaan fari.

²⁵ A kanna mi muxu yo ra bɔxɔ xɔnna fari.

Dali seen na a ra naxan mi gaxuma.

²⁶ A yaxu sɛnbɛma yo na keli,
a yɛɛn yoma na kanna ma nɛn,
bayo a tan nan sube xajɛne birin ma mangan na.”

42

Yubaa yabi dɔnxɛna

¹ Yuba yi Alatala yabi, a naxa,

² “N na a kolon a i nɔɛ feen birin na,
i nɔɛ i waxɔn feene birin nakamale.

³ I yi n maxɔdin, i naxa,
‘Nde i tan na,
naxan n ma fe ragidixine yidimima
a xaxilitareya falane xɔn?’

Awa, n yi feene falama nɛn,
n mi yi naxanye famuma a fajin na.

⁴ I yi a fala n xa, i naxa,
‘I tuli mati, a lu n xa falan ti,
n xa i maxɔdin, i yi n yabi.’

⁵ Awa, n bata yi i ya fe mɛ,
iki n yɛɛn bata i to.

⁶ Nanara, n nan n yɛtɛ yalagima,

n dɔxɔ burunburunna nun xubeni nimisani.”

Yubaa taruxun naɲanna

⁷ Alatala yelin xanbini falane tiye Yuba xa, Alatala yi a fala Elifasi, Teman kaan xa, a naxa, “N ma xɔlɔn bata keli i xili ma ε nun i lanfa firinne, amasɔtɔ ε mi n ma fe falaxi tinxinni alo n ma walikεεn Yubaa ligaxi kii naxan yi. ⁸ Iki, ε tura solofere nun konton solofere tongo, ε siga n ma walikεεn Yuba fema, ε yi saraxa gan daxin ba ε yete xa. N ma walikεεn Yuba n solonama nen ε xa, n yi a maxandi xuiin nasuxu, n mi ε suxu ε xaxilitareyani. ε mi n ma fe falaxi tinxinni, alo n ma walikεεn Yubaa ligaxi kii naxan yi.” ⁹ Teman kaana Elifasi nun Suxa kaan Bilidada nun Nama kaan Sofara yi siga, e yi a liga alo Alatala a fala kii naxan yi, Alatala yi Yubaa maxandi xuiin nasuxu.

¹⁰ Yuba yelin maxandin tiye a lanfane xa waxatin naxan yi, Alatala mɔn yi a raxete a kii fonni. Seen naxanye yi Yuba yii nun, Ala yi ne dɔxɔde firin so a yii. ¹¹ Yuba tada xemεmane nun a magilene birin yi fa a xɔntɔn e nun muxun naxanye birin yi a kolon, e yi sɛwa banden don a xɔn a konni, e yi kininkinin falane ti a xa, e yi a masabari lan gbalon ma Alatala naxan birin saxi a fari. E birin yi a ki gbetin nun xema yiisolirasone yi. ¹² Alatala mɔn yi barakan sa Yuba siimaya dɔnxeni dangu a fɔlɔn na, a yi yexεε wuli fu nun naanin sɔtɔ, ɲɔgɔmε wuli fu nun sennin, ɲinge wuli keden, e nun sofali wuli keden. ¹³ A mɔn yi dii xεmε solofere sɔtɔ e nun dii tεmε saxan. ¹⁴ A yi a singen xili sa Yemima, a firindena Kesiya, a saxandena Keren-Hapuku. ¹⁵ Naxalan tofajin mi yi toε yamanani alo Yubaa dii tεmεne. E fafe Yuba yi kεen so e birin yii alo e tada xemεmane. ¹⁶ Na xanbi ra, Yubaa siimayaan yi siga han ɲεε kεmε ɲεε tonge naanin, a yi a yixetene to han a dɔxɔde naanindena. ¹⁷ Na xanbi ra, Yuba yi faxa foriyani, a wasaxina a siimayaan na.

Yaburina Nabi Dawudaa Betine

Isirayila manga Dawuda nan Kitabun yireni ito sebexi naxan xili “Nabi Dawudaa Yaburina.” Sora yo sora beti keden na a ra muxune yi naxan bama Ala batu waxatine yi. Yamaan yi salima waxatin naxan yi, e Ala batu, e yi betina ndee bama nen Ala Batu Banxin kui. Denkeleya muxu kedenna fan yi nœ nen betine be a konni a nema Ala maxande waxatin naxan yi. Betini itoe findixi Ala matəxən nun Ala maxandin nan na.

Beti keme tonge suulun nan malanxi Kitabun yireni ito kui Isirayila fonne yi naxanye bama salideni. Dawuda mi na ndee sebexi, koni e malanxi a xinla bun bayo a tan nan a wuyaxi sebe, a mən yi muxune yamari e xa betine yitən a mangaya waxatini.

Iki a yitaxunxi dəxəde suulun nan na. Yaburin Yire Singena: Keli a sora 1 ma han 41. A Yire Firindena: Keli a sora 42 ma han 72. A Yire Saxandena: Keli a sora 73 ma han 89. A Yire Naanindena: Keli a sora 90 ma han 106. A Yire Suulundena: Keli a sora 107 ma han 150.

Yaburin sora keme tonge suulunna ye, falana nde sebexi sora keme nun nde xunna ra naxan e keliden yitama en na hanma e ba kiina hanma maxa seen naxanye lan e ma. Falan bun tiina nde mən sebexi ndee tagini naxan e ba kiin yebama. Ne bunne mi fa kolon ki fəni bayo e seben bata jee wuli saxan ti fayida.

Beti siya fu nun firin nan kolonxi Nabi Dawudaa Yaburin kui:

1) Tantun betin naxanye Alaa gboon nun a fanna fe falama. (Misaala: sora 8, 19, 33, 100, 103-105, 111, 113, 114, 117, 135, 136, 145-149)

2) Alaa mangayana fe betine, naxanye a falama e naxa, “Mangan nan Alatala ra.” (Misaala: 47, 93, 96 han 99)

3) Mangana betine, Ala maxandina mangan xa hanma mangana Ala maxandina. (Misaala: 2, 18, 20, 21, 45, 72, 89, 101, 110, 144)

4) Ala Batu Banxini so betine. (Misaala: 15, 24)

5) Isirayila kaane yi Higi yisiga betini itoe nan bama e nema yi sigə sanla nde rabadeni Yerusalən taani. (Misaala: 84, 91, 121, 122)

6) Siyon geyaan betini itoe findixi yiren matəxən nan na denaxan sugandixi Ala Batu Banxin tiden na Yerusalən taani. (Misaala: 46, 48, 76, 87, 132)

7) Betini itoe findixi kawandin nan na tinxin muxune xa. (Misaala: 14, 50, 53, 75, 81, 95)

8) Betini itoe findixi xaranna nan na denkeleya yamaan xa. (Misaala: 1, 37, 49, 73, 78, 112, 119, 127, 133)

9) Yamaan betini itoe bama tərə waxatin nin, naxanye findixi Ala maxandin na jaxankatani. (Misaala: 12, 44, 58, 60, 74, 79, 80, 83, 85, 90, 94, 106, 108, 123, 126, 137)

10) Tərən sifan birin nœ a ligə nen denkeleya muxun yi fa Ala ma. Mawuga betini itoe nan wuya Yaburin kui. (Misaala: 5-7, 13, 17, 22, 25, 26, 28, 31, 35, 38, 39, 41-43, 51, 54, 57, 59, 61, 63, 64, 69-71, 86, 88, 102, 109, 120, 130, 140-143)

11) Denkeleya muxuna Ala nuwali sama wali fənin kolon betini itoe nan na, a na a xunba hanma a na a yulubin xafari. (Misaala: 9-10, 30, 32, 34, 40.1-12, 92, 107, 116, 118)

12) Denkeleya muxun limaniya betini itoe nan bama, a yi a sewan nun a bəne xunbenla mayita. (Misaala: 3, 4, 11, 16, 23, 62, 131, 139)

Marigi Yesu fan Yaburin tantun betine ba nen. (Maraka 14.26) A mən nde a fe fala nen a xaranna kui. (Maraka 12.10 nun 36) A mən yi nde fala a Ala maxandini. (Maraka 15.34, e nun Luka 23.46)

Alaa Muxu Sugandixin Yesu a fe sebexi Yaburin yire wuyaxi yi. Yesu a tərəne sebexi yireni itoe yi: Yaburin 22 e nun Yaburin 69. Na feene fan sebexi Matiyu yire wuyaxi yi, alo Matiyu 27.34-48. Yesu keli fena sayani e nun a binyena fe sebexi yireni itoe yi: Yaburin 16, nun Yaburin 110 e nun Yaburin 118. Xera Piyeri ne nan ma fe falaxi Kewanle sora 2 nun 4 kui. Yaburi Kitabun yirena fe falaxi Ningila Yesu kui dangu dəxəna ma keme ra.

Kitabun yireni ito nœ denkɛɛya muxune maliye nen ki fani. A fe firin yitama en na. A singena, a lanma en xa Ala mataɔɔ, bayo a xanuntenyaan nun a senben gbo. A ɲɔɔɔn mi na. A firindena, a lanma adamadiin xa a tɔrɔn birin yita Ala ra alogo a xa en madɛnden. Ala waxi a xɔn en xa en kui feene yita a ra.

Dawudaa Yaburin findixi Isirayila kaane Ala maxandine nun Marigi Yesu Ala maxandine nun denkɛɛya muxu singene Ala maxandine nan na. (Xɛrane 4.24-26) Yaburin mɔn nœ finde nen en fan ma Ala maxandine ra en na e fala Ala xa waxatin naxan yi.

Yaburin Yire Singena: Keli Sora 1 ma han 41

1

Kira firinna

¹ Sewan na kanna xa,
naxan mi muxu ɲaxine maxadi xuine suxuma,
naxan mi birama yulubitɔne kiraan fɔɔɔ ra,
naxan mi a sama magele tiine fari.

² Na kanna sɛwama nen
Alatalaa sariyan suxudeni,
a a xaxili lu Alaa sariyan xɔn kɔɛɛn nun yanyin na.

³ A sabatima nen
alo wudi binla naxan xude deni,
a bogima nen a waxatini,
a dɛɛne mi xarɛ.
Na kanna na fefe suxu,
a sɔnɔyama nen a xa.

⁴ Koni muxu ɲaxine mi na kiini mume,
e luxi nen
alo foyen se dagin naxan xalima.

⁵ Nanara, muxu ɲaxine yalagima nen kiti sa waxatini,
yulubitɔne mi tiye tinxin muxune ye.

⁶ Alatala a ɲɔɔɔ luma nen tinxin muxune xɔn,
koni muxu ɲaxine kiraan sigama gbalon nin.

2

Alaa manga sugandixina

¹ Nanfera siyane murutema?
Nanfera yamanane muxune yanfa fuune soma?

² Dunuɲa mangane bata tondi,
kuntigine bata e malan
Alatala nun a muxu sugandixin xili ma.

³ E naxa, “En xa en yetɛ ba e nɔɔn bun,
en xa en xunna ba e yamarin bun.”

⁴ Marigin naxan ariyanna yi
na gelema e ma.

⁵ A fitinaxin yi falan ti e xili ma,
a e magaxu a xɔlɔni,

⁶ a naxa, “N bata n ma mangan dɔɔɔ
n ma geya sariɲanxin fari Siyon yi.”

⁷ Mangan fan naxa,
“Alatala bata naxan nagidi,
n na a ralima nen:

a naxa n na,
 ‘N ma dii xemen nan i tan na.
 N bata findi i fafe ra to.
⁸ N maxodin,
 n siyane soma nen i yii i keen na,
 baxon danne birin yi findi i gbeen na.
⁹ I e noma nen mangaya wure dunganna ra,
 i yi e rayensenje ayi alo fejena.’ ”

¹⁰ Nayi, e tan mangane,
 e xaxili fen.
 E tan dunuja kuntigine,
 e kawandin name.
¹¹ E Alatala batu, e gaxu a yee ra,
 e sewa, e xuruxurun.
¹² E dii xemen mafan,
 alogo a nama xolo, a yi e raxori.
 Bayo, a bonen mafura te.
 Sewan ne xa, naxanye e yigiya a ma.

3

Ala nan marakisi tiin na

¹ Dawudaa betina, a to a gi a dii Abisalomi bun.
² Alatala, n yengefane bata wuya ayi.
 E gbegbe bata keli n xili mal
³ E n ma fe falama,
 e naxa, “Ala mi a malima.”

Beti xuini te.

⁴ Koni, Alatala,
 i tan nan n ma ye masansan wure lefaan na.
 I binyen fima n ma,
 e nun xunna kenla.
⁵ N na n xuini tema Alatala ma,
 a yi n yabi keli a geya sarijanxini.

Beti xuini te.

⁶ N na n sa, n yi xi, n yi xulun
 bayo Alatala n kantanma.
⁷ N mi gaxue yaxu wuli wuyaxin yee ra,
 naxanye n nabilinxi yiren birin yi.
⁸ Alatala keli! N nakisi, n ma Ala.
 N yaxune birin deene bonbo,
 i yi muxu jaxine jinne magira.
⁹ Marakisi Tiin nan Alatala ra!
 Ala xa a yamaan baraka.

Beti xuini te.

4

Yigi sana Ala yi

¹ Dawudaa betina, beti baane kuntigin xa. A xa ba maxase luti kanne ra.
² N ma Ala tinxinxina,
 n na i xili, i xa n yabi.
 N ma toroni, i xa n mali.
 Kininkinin n ma,
 i yi n ma maxandin name.

³ Ɛ tan adamadiine,
 ɛ n ma binyen findima yagin na
 han waxatin mundun yi?
 Ɛ fatama fe fuune nun wulene ma
 waxatin mundun yi?

Beti xuini te.

⁴ Ɛ xa a kolon,
 a Alatala bata muxu tɔgɔndiyaxine sugandi a yete xa.
 N na Alatala maxandi,
 a n xuiin mema nen.
⁵ Ɛ gaxu, ɛ fata yulubi ligan ma.
 Ɛ na ɛ sa, ɛ raxara,
 ɛ bɔnen namiri.

Beti xuini te.

⁶ Ɛ saraxan ba Ala xa tinxinni.
 Ɛ yigin sa Alatala yi.

⁷ Muxu wuyaxi naxa,
 “Nde herin yite en na?
 Alatala, i nɔrɔn xa godo nxu ma!”
⁸ Koni i bata n bɔnen nasewa han,
 dangu se xaba waxatin lugon sewan na.
⁹ N na n sa,
 n xima bɔne xunbenla nin,
 amasɔtɔ i tan Alatala nan tun n makantanma.

5

Ala xa en natanga

¹ Dawudaa betina, beti baane kuntigin xa. A xa ba xulenna ra.

² Alatala, i tuli mati n fala xuine ra,
 i yi i tuli mati n kutun xuiin na.

³ N ma Ala nun n ma mangana,
 i tuli mati n ma wuga xuiin na.
 N ni i tan nan maxandima.

⁴ Alatala, xɔtɔnni i n xuiin namema.
 Xɔtɔnni, n na n yitama i ra,
 n yi i ya yabin mame.

⁵ Ala mi i tan na
 fe naxin nafan naxan ma.
 I mi tinje muxu naxi yo ra i yetagi.

⁶ Wasodene mi tiye i yetagi.
 I fe naxi rabane birin naxaxuma nen.

⁷ I wuledene halagima nen.
 Alatala faxa tiine nun yanfantenne naxaxuma nen.

⁸ Koni n tan soma nen i konni
 i ya hinan gbeen xɔn ma,
 n ni i batuma nen i ya Banxi Sarijanxini.

⁹ Alatala, ti n yeɛ ra i ya tinxinni n yaxune e fe ra.
 I ya kiraan yita n na.

¹⁰ N mi le n yaxune fala xui yo ra,
 e waxi fe kalan nan tun xɔn ma.
 E kɔe yinle rabixi alo gaburuna,
 yanfa falane nan e lenne ma.

¹¹ Ala, e yalagi,

e kotene xa findi e yete bira xunna ra.
 E kedi i yetagi e matandine fe ra,
 bayo e bata murute i ma.
¹² Koni ne birin xa naxan,
 naxanye e luxunxi i yi.
 E xa betin ba sewani habadan!
 Na muxune ratanga
 i xinla rafan naxanye ma,
 e yi sewa i ya fe ra!
¹³ Alatala, i tinxin muxune barakama nen,
 i yi e rabilin fanna ra
 i yi e ratanga
 alo ye masansan wure lefana.

6

Ala maxandin tōrō waxatini

¹ Dawudaa betina, beti baane kuntigin xa. A xa ba maxase luti kanne ra e nun kondenna
 luti solomasexe kanna ra.
² Alatala, i nama n maxadi xoloni!
 I nama fitina n xili ma,
 i n naxankata!
³ Alatala, kininkinin n ma,
 n bata xadan!
 Alatala, n nakendeya,
 bayo fanga mi fa n na.
⁴ N niin tōrōxi han!
 Alatala, han waxatin mundun yi?
⁵ Alatala, fa n kantan.
 N niin nakisi i ya hinanni.
⁶ Muxe mi e mire i tan ma sayani.
 Nde nōe i tantunje laxira yi?
⁷ N bata xadan kutundeni,
 n ma sadeni kunxi yeege na kōe yo kōe,
 n wugama han n ma xunbunsaan yi yikun.
⁸ Sunun bata n yeeni fōrō.
 Wugan bata n yeene buturun n yaxune fe ra.
⁹ E makuya n na,
 e tan fe naxi rabane!
 Bayo Alatala n wuga xuiin mema.
¹⁰ Alatala bata n ma mayandi xuiin me,
 Alatala mōn bata n ma maxandin suxu.
¹¹ N yaxune birin yagima nen,
 e yarabi.
 E kuisanxin xetema nen mafuren!

7

Ala maxandin malina fe ra

¹ Dawudaa mawugan betina, a naxan baxi Alatala xa Kusi Bunyamin kaana fe ra.
² Alatala n ma Ala,
 n bata n luxun i yi.
 N xunba, i yi n nakisi
 ne birin ma naxanye n fōxō ra.
³ Yaxune nama n yibō alo yatana,

naxan ma se suxi mi xunbe.

⁴ Alatala n ma Ala,

e n kansunma naxan na,

xa n sanna na a ra,

⁵ xa n bata fe jaxin dɔxɔ muxun na,

nxu nun naxan dɔxi bɔɲɛ xunbenli,

xa n bata n yengefaan muɲa tɔɲɛɣeni,

⁶ nayi, i xa tin n yaxune xa n kedi,

e yi n suxu,

e yi n mabodon,

e yi n fatin lu saxi gbangbanni.

Beti xuini te.

⁷ Alatala keli i ya xɔlɔni,

keli n yaxu xɔɲɛne xili ma.

Keli, n ma Ala,

i sariya kenden sa!

⁸ Siyane malanxin xa i rabilin,

i mangayaan liga e xunna.

⁹ Alatala xa siyane makiti.

Alatala, i xa n ma kitin sa n ma tinxinni,

bayo fe yo mi n na.

¹⁰ Danna sa muxu jaxine gbalone ra!

I xa tinxin muxune ratanga,

i tan Ala tinxinxina,

i tan naxan muxun bɔɲɛne nun sɔndɔmɛne rakɔrɔsima.

¹¹ Ala nan n ye masansan wure lefaan na.

A muxu sɔndɔmɛ fajine rakisima nen.

¹² Ala nan kitisa tinxinxin na.

Ala na a ra naxan xɔlɔma waxatin birin.

¹³ Xa muxu jaxin mi tubi Ala ma,

a silanfanna raxanxanma nen,*

a yi a xanla ba a woli xinla ma.

¹⁴ Ala bata a faxa ti seene tongo,

a a xalimakunle findi tɛɛn na.

¹⁵ Naxan lugoxi tinxintareyaan na,

a mɔn nafexi gbalon na,

a rapanna nan wulen na.

¹⁶ A yinla gema a a ratilin,

a yetɛɛn yi bira a kui.

¹⁷ A tɔrɔn nun gbalon nakeli,

ne yi xete a ma.

¹⁸ N na Alatala tantunma a tinxinna fe ra.

N betin bama nen Kore Xonna Alatala xinli.

8

Alaa binyena adamadiin xa

¹ Dawudaa betina, beti baane kuntigin xa. A xa ba Gati kaane kondenna ra.

² Nxu Marigina Alatala,

i tan nan xili gbee kanna ra bɔxɔn birin yi!

I bata i ya nɔrɔn nate

han kore xonna ma!

* 7:13: Silanfanna: Sofane yengeso deɣemana.

³ I bata diidine nun dii jɔreɛne yamari
e yi i matɔxɔ
alogo i yaxune xa e dundu,
e nun yengɛfane nun gbeɛɔxɔ tiine.

⁴ N na koren mato
i naxan nafalaxi i yiin na,
kiken nun sarene
i naxanye dɔxi e yirene yi, n naxa,

⁵ “Nanse dapɔxɔn na,
i to i yengi dɔxi a xɔn?
Nanfera i jɔxɔ luxi adamadiin xɔn?”

⁶ I a daxi nɛn,
a nɔrɔn yi maso malekane ra.
I binyen nun xunnayerenna fi a ma.

⁷ I bata yamarin so a yii
i ya dali seene birin xunna.
I bata seen birin lu a sanna bun:
⁸ alo xuruse kurune nun jinge kurune
nun burunna subene
⁹ nun xɔline nun yɛxɛne
e nun niimaseen naxanye fɔxɔ igeni.

¹⁰ Nxu Marigina Alatala,
i tan nan xili gbee kannu ra bɔxɔn birin yi!

9

Barika birana Ala xa

¹ Dawudaa bɛtina, bɛti baane kuntigin xa. A xa ba alo “Dii Xɛmɛ Faxan” bɛtina.

² Alatala, n ni i tantunma nɛn n bɔjɛn ma feu!
N ni i ya kabanako feene yɛbama nɛn.

³ N jaxanma nɛn n sɛwa i ya fe ra.

Kore Xɔnna Ala,
n tantun bɛtin bama i xa nɛn.

⁴ N yaxune xɛtɛma e giyɛ nɛn i yɛɛ ra,
e dagalanjɛ ayi, e jan.

⁵ Bayo i bata n xun mayɛngɛ kitin bolon,
i bata dɔxɔ i ya mangaya gbɛdeni,
i yi kitin sa tinxinni.

⁶ I bata falan ti siya gbɛtɛne xili ma,
i mɔn yi muxu jaxine raxɔri,
muxɛ mi fa e mirima e xinle ma sɔnɔn habadan!

⁷ Yaxune bata jan fefe,
i bata e taane kala.

Ninan bata ti e ma feu!

⁸ Koni Alatala nan mangan na habadan,
a mangaya gbɛden dɔxi kiti sa xinla ma.

⁹ A dunuɔa makitima tinxinni.
A sariya kɛnden sama yamane xa.

¹⁰ Muxu yigbɛtɛnxine faran makantanxin nan Alatala ra,
e luxundena tɔrɔ waxatine yi.

¹¹ Naxanye i tan kolon,
ne e yigi sama i yi nɛn,
bayo naxan na i fen,

Alatala, i mi i me na ra mumε!

¹² ε Alatala tantun betin na,
naxan dōxi Siyon yi, a manga taani!
ε a wali fajine rali siyane ma!

¹³ Ala nan wuli bōxōnxin gbeejōxō tiin na.
A mi jinanjε a xōn ma.
A yengi dōxi yiigelitōne wuga xuiin xōn ma.

¹⁴ Alatala, kininkinin n ma!
A mato
n yaxune n nayarabima kii naxan yi,
i tan naxan n bama faxan dε.
¹⁵ Nanara, n ni i tantunjε Siyon kaane yetagi,
n yi sewa i ya marakisina fe ra.

¹⁶ Siyane bata yinla ge,
e bira a kui,
e bata e suxu e yetε luti ratixine ra.
¹⁷ Alatala bata a yetε yita a kiti kendene xōn ma.
Muxu jaxin tan suxuma a kewanle nan na.

¹⁸ Muxu jaxine sigama laxira yi,
e nun siyaan naxanye birin e mexi Ala ra.
¹⁹ Ala mi tōrō muxune rabejinjε mumε!
Yiigelitōne mi yigitεgema.

²⁰ Alatala, keli!
Adamane nama nōn sōtō!
Siyane xa makiti i yeε xōri!
²¹ Alatala, gaxun nagodo e ma!
E xa a kolon fa fala dajōxōn nan tun e ra.

Maxase xuina. Beti xuini te.

Beti xuini te.

10

Ala maxandina malina fe ra

¹ Alatala, nanfera i makuyaxi nxu ra?
I luxunma nxu ma tōrō waxatine yi nanfera?

² Muxu jaxine bata waso ayi,
e mōn yiigelitōne besenxōnyama.

A e suxu a kōtene ra.

³ A kanbama a nata jaxine yi.
Kumadena Alatala rajaxuma,
a a me a ra.

⁴ Muxu jaxina a falama dε jaxun na, a naxa,
“Ala mi muxe yulubine saranma e ra!

Ala mi na!”
A a miriyaan birin nan na ra.

⁵ A feen birin nasōnyama.

A mi i ya kitine suxuma,
a mōn yoma a yaxune ma.

⁶ A a falama a yetε ma, a naxa,
“N mi fule mumε,
n mi luyε tōrōni mumε!”

⁷ A dēn nafexi dangane nun wulene
nun fala xui xōlene nan na.

A fe jaxin nun tərǝ feen nan tun falama.

⁸ A a luxunma banxidene ra,
a sǝntarene legedenma e faxa feen na.
A yee masama fangatarene ma wundoni.

⁹ A legedenna tima a luxundeni
alo yatana.

A saxi, a yiigelitǝne legedenma,
a e suxu a lutin na,
a e bubu, a e xali.

¹⁰ Fangatarene e felenma e bira,
e lu a nǝǝn bun ma.

¹¹ A yi a fala a yete ma, a naxa,
“Ala a fe mi a yi!

A bata a yeene raxi. A mi n toe!”

¹² Alatala, keli! I fangan mayita, Ala!

I nama jinan yiigelitǝne ma!

¹³ Nanfera muxu jaxina Ala rajaxuma,
a yi a fala a yete ma, a naxa,
“Ala mi n jaxankate?”

¹⁴ Koni i tan Ala,
i tǝrǝn nun sǝxǝlen toma yati!
I xaxili luma nen ne xǝn ma mali xinla ma.
Fangatarene bata e yete taxu i tan na.

Kiridi mali tiin nan i tan na.

¹⁵ Muxu jaxin fangan kala,
i yi a jaxankata a fe jaxine fe ra
han i yi a raxǝri.

¹⁶ Alatala nan mangan na habadan.
Suxure batune raxǝrima nen a bǝxǝn ma.

¹⁷ Alatala, i yiigelitǝne maxandi xuiin mema nen,
i yi e bǝnen senbe so.
I yi e wuga xuiin name.

¹⁸ I xa sariya kenden sa kiridine xa
e nun muxu jaxankataxine.

Nanara, dajǝxǝn mi fa magaxun tiye sǝnǝn.

11

Alatala en yigina

¹ Dawudaa betina beti baane kuntigin xa.

N bata Alatala findi n luxunden na.

I mǝn a falama n xa nanfera
nayi fa fala, “Tugan alo xǝlina,
i siga geyaan ma,

² amasǝtǝ a mato,
muxu jaxine bata e xanle ba,
e e xalimakunle ti muxu sǝndǝme fajine ra
e bun xinla ma dimini.

³ Xa sariya mi fa na,
tinxin muxune nǝe nanse lige?”

⁴ Alatala a Batu Banxi Sarijanxini.
Alatala a manga gbedeni ariyanna yi.
A adamadiine xun matoma a ra
a e rakǝrsima a yeen na.

⁵ Alatala tinxin muxune nun muxu ɲaxine rakərɔsima.

Gbalo feen nafanxi naxanye ma,
a ne ɲaxuma a niin birin yi nɛn.

⁶ A tɛɛ wolonna nun dole tɛɛn nagodoma nɛn muxu ɲaxine ma.

A e tərɔma foye wolonna ra nɛn.

⁷ Alatala tinxin,
tinxinyaan nafan a ma.

Muxu fajine a yɛtagin toma nɛn.

12

Ala maxandina malina fe ra

¹ Dawudaa bɛtina, bɛti baane kuntigin xa. A xa ba kondenna luti solomasɛxɛn na.

² Alatala, nxu mali,
bayo muxu tɔgɔndiyaxine bata ɲan.
Dɛnkɛɛya muxu yo mi fa adamadiine yɛ.

³ Birin wulen falama a boden xa.
E e bode yanfa wule matɔxɔn xɔn.

⁴ Alatala, na muxune dɛɛn suxu
naxanye wule matɔxɔn tima,
e nun muxu dɛ ɲaxuxine,

⁵ naxanye a falama, e naxa,
“Nxu nɔɔn sɔtɔma nxu fala xuine nan xɔn.

Nxu dɛɛn fatan han!
Nde nxu nɔɛ?”

⁶ Awa, Alatala naxa,
“Bayo yiigelitɔne ɲaxankataxi,
e nun tɔrɔ muxune wugama,
nba iki, n bata keli,
n na e ratangama nɛn
naxanye ɲaxuxi.”

⁷ Alatalaa falane,
fala sariɲanxin nan e ra
alo gbeti fixɛna

naxan nasensenxi sulun tɛɛn* na
han sanɲa ma solofere.

⁸ Alatala, i nxu kantanyɛ,
i nxu ratanga muxu sifani itoe ma habadan.

⁹ Na muxu ɲaxine e kanbama yiren birin yi
bayo Adamadiine fe fuune yatɛxi.

13

Ala maxandina malina fe ra

¹ Dawudaa bɛtina, bɛti baane kuntigin xa.

² Alatala, han waxatin mundun yi?
I ɲinanɲɛ n xɔn han habadan?

I yɛtagin luxunɲɛ n ma han waxatin mundun yi?

³ N niin xa tɔrɔ,
n bɔɲɛn yi fɛriɲɛn sunuxi
han waxatin mundun yi?

N yaxuna n fari
han waxatin mundun yi?

⁴ Alatala n ma Ala,

* 12:7: Sulun tɛɛn mɔn falama yirena nde yi fa fala “Furu tɛɛna.”

n mato, i n yabi.
 N fangan xun masa,
 xa na mi a ra, n faxama nen.
⁵ N yaxun yi a fala,
 a naxa, “N bata a no.”
 N yaxune sewama nen
 n na bira waxatin naxan yi.

⁶ N tan n yigin saxi i ya hinanna nin,
 sewana n bojeni i ya kisina fe ra.
 Alatala, n betin bama i xa nen
 amasoto i bata fe fajin liga n xa.

14

Muxuna jaxuyana
Yaburin 53.1-6

¹ Dawudaa betina beti baane kuntigin xa.

Xaxilitarena a falama a bojeni,
 a naxa, “Ala mi na.”
 E birin yifu,
 e haramu feene ligama.

Muxu yo mi a fajin nabama.

² Alatala a yeen nagodoma adamadiine ma
 keli ariyanna yi,
 a xa a to,
 xa nde na naxan xaxili sote,
 a yi Ala fen.

³ Koni birin bata kiraan bejin,
 e jaxu ayi.

Muxu yo mi a fajin nabama
 hali muxu keden pe!

⁴ Fe jaxi rabane mi fe kolon ba?
 E n ma yamaan tonon donma
 alo donsena,
 koni e mi Alatala xandima mumel!

⁵ Awa nayi, e gaxuma nen,
 e xuruxurun.

Amasoto Ala tinxin muxune xon.

⁶ E tan fe jaxi rabane yiigelitone
 fe yitonxine kalama
 koni Alatala nan e maratangaden na.

⁷ Nde kele Siyon yi a Isirayila rakisi?
 Alatala mon na a yamaan senbe so,
 Yaxuba bonsonna sewama nen,
 Isirayila yi jaxan!

15

Ala muxuna

¹ Dawudaa betina.
 Alatala nde noe luye i ya yire sarijanxini?
 Nde luye i ya geya sarijanxin fari?

² Fe mi naxan kewanle ra,

a tinxin, a jɔndin falama
 fata a sɔndɔmɛn na.
³ A mi bonne xili kalama,
 a mi fe jaxi yo ligama a dɔxɔ boden na,
 a mɔn mi a rayagima.
⁴ Ala bata naxanye rajaxu,
 a mɛma nɛn ne ra.
 Koni a Alatala yɛɛragaxu muxune binyama nɛn.
 Hali a tɔrɔ,
 a fala xuiin nakamalima nɛn.
⁵ A muxune dolima
 koni e mi se sama a fari a raxɛɛdeni.
 A mi dimi yi seene rasuxuma
 alogo a xa wulen sa sɔntaren xun ma.
 Naxan na feni itoe liga,
 na mi mamaxɛ mumɛ.

16

Ala maxandina yigina fe ra

¹ Dawuda Ala maxandi fajina.
 Ala, n kantan,
 bayo n bata n luxun i yi.
² N bata a fala Alatala xa, n naxa,
 “N Marigin nan i tan na.
 Se faji gbɛɛ mi n yii ba i tan na.”
³ N sɛwaxi
 yamanan muxu sarijanxi gbeene nan ma fe ra.
⁴ Naxanye suxurene batuma,
 ne tɔrɔyaan gboma ayi nɛn.
 Koni n tan mi saraxan bɛ e xa,
 n dɛ mi e xinle fale.
⁵ Alatala, i tan nan keden pe n yii,
 i maragidi fajin fima n ma.
 N ma dunuɔa yi gidina i tan nan yii.
⁶ Ala naxan soxi n yii,
 na rafan n ma,
 n bata sewa n ma kɛɛ sɔtɔxin na.
⁷ N barikan birama Alatala xa
 naxan n kawandima.
 Hali kɔɛɛn na, n xaxili sɔɛ.
⁸ N xaxili Alatala xɔn ma waxatin birin,
 bayo a n dɛxɔn ma,
 sese mi n mamaxɛ.
⁹ Nanara, n bɔjɛn sɛwaxi,
 n niin yi yifan n ma,
 n yi n matabu bɔjɛ xunbenli.
¹⁰ Amasɔtɔ, i mi i mɛ n na,
 n siga laxira yi.
 I mi tinjɛ
 i ya muxu tɔgɔndiyaxin yi kun gaburun kui.
¹¹ I nii rakisi kiraan yitama n na nɛn,
 nanara n sɛwama nɛn i yɛtagi han!
 Nii fanna mi janjɛ i dɛxɔn ma habadan!

17

Sɔntarene Ala maxandina

- ¹ Dawudaa Ala maxandina.
Alatala, n ma maxandin name tinxinyana fe ra.
I tuli mati n wuga xuiin na!
I tuli mati n ma maxandi xuiin na,
wule mi naxan yi.
² I n xun mafala kitin bolon
amasɔtɔ naxan tinxin,
i na kolon.
³ I na n bɔɲɛni feene fɛsɛfɛsɛ,
i na n nakɔrɔsi kɔɛɛn na,
i na n kɛɲaan fɛsɛfɛsɛ,
i mi fɛ yo toɛ n na.
N mi tinɲɛ
fala ɲaxin yi mini n de
⁴ alo muxu gbɛtɛne kɛwanle kii naxan yi.
N bata i ya yamarin suxu.
N mɔn mi biraxi gbalotɔne kirane fɔxɔ ra.
⁵ N sigan tima i ya kirane nan xɔn ma tun,
han iki, n munma dagalanɲɛ ayi singen.

- ⁶ Ala, n na i maxandima
amasɔtɔ i n yabima nɛn,
nanara i firifiri n xɔn ma,
i yi i tuli mati n ma maxandi xuiin na.
⁷ I ya kabanako hinanna yita nxu ra,
i tan naxan muxune rakisima e yaxune ma
naxan na a luxun i yi.
⁸ N natanga alo i yɛɛne.
N luxun
alo tɔxɛ diin soma a nga gabutɛne bun ma kii naxan yi.
⁹ Nanara, muxu ɲaxine mi n liyɛ,
n yaxu ɲaxin naxanye n nabilinni.
¹⁰ Kininkinin yo mi e yi,
e falan tima yandan na.
¹¹ E bata fa n fɔxɔ ra iki,
e n nabilinni.
E yɛɛne tixi n na e fɛrɛn fenma
e n nabira bɔxɔni.
¹² E ligaxi alo yatana
xɔɔyi se xɔnla naxan na,
alo yata gbeen naxan n legedenma luxunni.

- ¹³ Keli Alatala!
N yaxune yɛngɛ, i yi e nɔ.
N natanga muxu ɲaxine ma i ya silanfanna ra.
¹⁴ Alatala, n natanga na dunuja muxu sifane ma
naxanye e kɔntɔnna sɔtɔma e siimayani.
E ralugo na kɔntɔnna ra ken
i naxan namaraxi e xa,
e diine fan xa wasa a ra,
a dɔnxɛn mɔn yi lu e mamandenne xa!
¹⁵ Koni n na i yetagin toma nɛn tinxinni,
n na xulun, n wasa i yetagin na.

18

Barika birana nɔ sɔtɔna fe ra
Samuyeli Firinden 22.1-51

¹ Alatalaa walikɛɛn Dawudaa bɛtin bɛti baane kuntigin xa. A bɛtini ito baxi nɛn Alatala to a ba a yaxune birin yii e nun Sɔli yii.

² Alatala n fangana, n bata i xanu!

³ Alatala nan n kantɔn fanyen na,
 n ma yinna, n xunba muxuna.

N ma Ala nan n kantɔn gɛmɛ gbeen na,
 n na n luxunma naxan yi.

A tan nan n yɛ masansan wure lefaan na,
 e nun marakisi tiina

naxan luxi
 alo n ma faran makantanxina.

⁴ Alatala xa tantun!

N na a xili,
 a yi n nakisi n yaxune ma.

⁵ Sayaan gbalon bata yi n nabilin nun,
 halagin bata yi lu n xun ma nun
 alo ige xunfanna.

⁶ Laxira gbalon bata yi n nabilin nun.
 Bilinganna bata yi a lutin nati n yɛɛ ra nun.

⁷ N na Alatala xili nɛn n ma tɔrɔni,
 n yi n xuini te n ma Ala ma malina fe ra.

A yi n xuiin mɛ a Batu Banxini,
 a yi a tuli mati n gbelegbele xuiin na.

⁸ Nanara, bɔxɔn yi xuruxurun,
 a yimaxa, geyane bunne yi siga,
 e xɛtɛ, e xuruxurun Ala xɔlɔn bun.

⁹ A liga alo tutin nan minima a nɔɛ yinla ra.
 Halagi ti tɛɛ dɛgɛn nun tɛɛ wolonne yi mini a dɛ.

¹⁰ A yi kuyeni bɔ firinna ra, a godo
 a sanne tixi kunda fɔrɛn fari.

¹¹ A te maleka gubugubu kanna fari,
 a tugaan xulɛn,
 a siga foyeni.

¹² A a luxun dimini,
 kunda fɔrɛn nun tule igen yi a rabilin kore.

¹³ Kundaan yi mini a nɔrɔni.
 Balabalan kesene nun galanna yi godo.

¹⁴ Alatala yi a galanna xuiin namini keli kore,
 Kore Xɔnna Ala yi a xuiin namini.

¹⁵ A yi a xalimakunle woli a yaxune ma
 a e raxuya ayi.

A e birin nagi kuye sarinna ra.

¹⁶ Alatala to falan ti e xili ma,
 a sɔnxɔ e ma xɔlɔni,
 fɔxɔ igen xɔnna yi mini kɛnɛnni
 bɔxɔ xɔnne yi to.

¹⁷ Ala yi a yiini bandun keli kore,
 a n suxu, a yi n ba igen tilin yireni.

¹⁸ A n xunba n yaxu senbɛ kanne yii,

n yengefaan naxanye fangan yi gbo n xa nun.

¹⁹ E n yenge nen,

n yi gbaloni waxatin naxan yi,

koni Alatala yi n natanga.

²⁰ A n ba nen gbalo yireni,

a n nakisi amasoto n tan a kenexi.

²¹ Alatala bata n kontonna fi n ma tinxinyani,

a n saren fi amasoto n kewanle sarijan.

²² N bata sigan ti Alatala a kirane xon,

n mi n makuyaxi Ala ra.

²³ N bata a kitine birin suxu,

n mi tondixi a tonne suxe.

²⁴ Fe yo mi n na a yee ra yi,

bayo n bata n yete ratanga haken ma.

²⁵ Nanara, Alatala bata n kontonna fi n ma

amasoto n tinxin,

n kewanle sarijan a yee ra yi.

²⁶ Naxan na tinxin i xa,

i tinxinma nen na kannaxa.

Fe yo mi naxanye ra,

i ya fetareyaan yitama nen ne ra.

²⁷ I sarijanma nen ne xa

naxanye na sarijan,

koni i jaxuma nen na muxune ra

naxanye jaxu.

²⁸ Bayo i tan nan yiigelitone rakisima,

i mon yi wasodene ragodo.

²⁹ Alatala, i tan nan kenenna fima n ma,

n ma Ala, i yi n ba dimini.

³⁰ N ganla yengema nen i tan barakani.

I tan yi, n fuganma yinna xun ma.

³¹ Alaa kirane kamalixi feu!

Alatalaa falane tinxin.

Naxanye na e luxun a yi,

a ne kantanma nen alo wure lefana.

³² Alatala nan keden Ala ra.

Nde en kantan fanyen na,

ba en ma Ala ra?

³³ A tan nan Ala ra

naxan fangan fima n ma

naxan n kantanma kira yi.

³⁴ A n sanne senbe soma nen

alo xenla, a n nate geyane fari.

³⁵ A bata n maxaran yengen ma,

nanara n naxi sulan xali xodexen bandunje.

³⁶ I bata n ye masansan wure lefaan so n yii,

i yi n nakisi.

I bata i yengi sa n xon ma,

i ya maliin bata n nagbo.

³⁷ I kirani ton n xa

alogo n nama bira.

³⁸ Koni n biraxi n yaxune foxo ra,

n yi e suxu.

N mi xetε e fɔxɔ ra han e jan.

³⁹ N na e rabirama nen
han e mi fa keε sɔnɔn,
e yi bira n sanna bun ma.

⁴⁰ I senben soma n yii yenge so feen nan na,
i n yaxune sa n bun ma.

⁴¹ I a liga
n yaxune yi e gi n bun ma,
n bata ne kala naxanye yi n nanaxuma.

⁴² E wugama nen malina fe ra,
koni muxu yo mi e rakise.

E Alatala xilima nen
koni a mi e yabima.

⁴³ N na e yilunburunma nen
alo gbangbanna
foyen sigama naxan na.
N mɔn yi ti e fari
alo bendena kiraan xɔn.

⁴⁴ I bata n natanga yama murutexin ma,
i yi n findi siyane xunna ra.

N mi yi muxun naxanye kolon,
n bata nɔɔn sɔtɔ ne xun na.

⁴⁵ Xɔɲene e xinbi sinma n bun ma iki,
e na n fala xuiin mε,
e yi a suxu.

⁴⁶ E yii xudin tuma ayi,
e fa xuruxurunje keli e yinne ra.

⁴⁷ Alatala na yi!
Tantunna xa fi n natangamaan ma!
N nakisimana Ala xa batu!

⁴⁸ A tan Ala nan n gbeen ɲɔxɔma,
naxan siyane luma n senben bun ma.

⁴⁹ A n natangama n yaxune ma.
I tan nan n natexi n yaxune xun ma,
i mɔn yi n xunba gbalotɔne yii.

⁵⁰ Nanara, n na i tantunma siyane tagi.
Alatala, n na i xinla tantunma nen betini.

⁵¹ Ala nɔ sɔtɔn nagidima a mangan ma han!
A a hinanna yita a muxu sugandixin na,
Dawuda nun a yixetene habadan.

19

Alaa nɔrɔn nun a sariyana

¹ Dawudaa betina, beti baane kuntigin xa.

² Kore xɔnna nan Ala a nɔrɔn mayitama.
Koren nan Ala a wanla makenenma.

³ Yanyin kawandin bama lɔxɔ yo lɔxɔ.
Dimin xaxili fima kɔε yo kɔε.

⁴ Xui yati mi a ra,
falane fan mi a ra.
Tunla mi e xuiin mema.

⁵ Koni, hali na,

e fala xuiin bəxən birin lima,
e falane yi siga han dunuḡa danna.
Ala nan banxin nafalaxi sogen xa kore.

⁶ Sogen minima nən
alo xəməən naxan minima a banxini
siga futu xidideni,
alo fangamaan naxan sigan tima a yetəna a kiraan xən.
⁷ A minima sogetedeni,
a sa ḡan sogegododeni.
Sese mi luxunḡe a xələn ma.

Beti xuini te.

⁸ Alatalaa sariyan kamalixi,
a muxun nii yifanma a ma.
Nəndin nan Alatalaa maxadi xuine ra.
E xaxilitarene findima xaxilimane ra.

⁹ Alatala fe ragidixine tinxin.
A muxun bəḡən nasewama nən.
Alatalaa yamarine nərəxi.
A muxun xaxinla rabima nən.

¹⁰ Alatala a yeeragaxun sariḡan.
A buma habadan.
Nəndin nan Alatalaa kitine ra,
e tinxin feu!

¹¹ E fisa xəmaan xa,
e fan xəma faḡine birin xa.
E ḡaxun kumin xa,
dangu kumi xinden na.

Beti xuini te.

¹² I ya walikēən xaxili sətəma nən e xən.
A tənən gbeḡbe sətəma nən e xən.

¹³ Nde nəe a yetəna tantanne birin kolonḡe?
I xa n ma hake luxunxine mafelu.

¹⁴ N natanga tondin ma,
a nama n nə.
Nayi, n findima muxu defexin na nən
naxan mi matandi ḡaxin tiye.

¹⁵ Falan naxanye minima n de,
e nun miriyaan naxanye n bəḡeni,
Alatala xa ne rasuxu səwani,
n kantan fanyena
e nun n xunbamana.

20

Ala xa mangan baraka

¹ Dawudaa betina, beti baane kuntigin xa.

² Alatala xa i yabi
i tərəni waxatin naxan yi.
Yaxubaa Ala xa i ratanga.

³ Ala xa a maliin nagodo i ma
keli a yire sariḡanxini,
a xa i mali keli Siyon Geyaan fari.

⁴ Ala xa i ya kiseene birin nasuxu,
a mən yi sewa i ya saraxa gan daxine birin na.

Beti xuini te.

⁵ Ala xa i bəŋen waxən feene so i yii,
a mən yi i ya fe yitənxine birin nasabati.
⁶ Nanara, nxu sənxcə sewani i ya nə sətəna fe ra.
Nxu yi en gbee taxamaseri dugine rate Ala xinli.
Alatala xa tin i ya maxandin birin ma.

⁷ N na a kolon yati,
Alatalaa muxu sugandixin nakisima nən.
A a yabima nən
keli a ariyanna sarijanxini,
a yi a rakisi a sənben na.

⁸ Ndee yigin sama e yenge so wontoroni,
bonne yi e yigin sa e soone yi,
koni en tan yigin saxi Alatala xinla nin,
en ma Ala.

⁹ Na kanne tantanma nən e bira,
koni en tan kelima nən, en ti ken!

¹⁰ Alatala xa mangan nakisi!
I xa nxu yabi,
nxu na i maxandi waxatin naxan yi!

21

Ala tantunna mangan xən

¹ Dawudaa bətina, bəti baane kuntigin xa.
² Alatala, mangan bata sewa i fangan na.
A sewan gbo bayo i bata a rakisi.
³ A waxi naxan xən, i tinxi na ma.
I bata a maxandin yabi.

⁴ I bata a rasene duba fajine ra,
i mən yi xema mangaya taxamasenna so a xun na.
⁵ A maxədinna ti nən a siimayana fe ra,
i yi sii xunkuyen so a yii,
naxan luma habadan.
⁶ A binyen bata gbo ayi fata i ya marakisin na.
I nərən nun xunnayerenna fixi nən a ma.
⁷ I a barakama habadan!
I a ralugoma sewan na i yetagi.
⁸ Bayo Mangan yigin saxi Alatala nin,
a kantaxi Kore Xənnə Ala hinanna nan baraka yi.

⁹ I tan i yaxune birin suxuma nən.
Naxanye i ranaxuxi,
i ne suxuma nən i fangan na.
¹⁰ I na mini kenenni waxatin naxan yi,
i e janma nən alo sulun tēna.*
Alatala xələxina e halagima nən
tēn yi e gan.
¹¹ I e yixetene raxərima nən dunuŋa yi,
e nun e bənsənnə adamadiine ye.
¹² Hali e fe jaxini tən i xili ma,
e mən yi e miri kəte jaxine ma,

Beti xuini te.

* 21:10: Sulun tēn mən falama yirena nde yi fa fala “Furu tēna.”

e fulama nen.

¹³ Bayo, i na i ya xalimakunle ti e ra,
e e xun xanbi soma nen, e yi e gi.

¹⁴ Alatala xa batu a senbe gbeena fe ra.
Nxu betin bama nen,
nxu yi i tantun i fangana fe ra.

22

Wugan nun tantunna

¹ Dawudaa betina, beti baane kuntigin xa. A xa ba alo betin naxan xili: “Xətənna Xeli Gilena.”

² N ma Ala! N ma Ala!
I n nabeginxi nanfera?

Nanfera i ya marakisin makuyaxi n na?
Nanfera i mi n kutun xuiin namema?

³ N ma Ala, n ni i xilima yanyin na,
koni i mi n yabima.

Hali kəen na, n mi n dunde.

⁴ Koni i tan sarıjan,
i ya mangaya gbəden nabilinxi Isirayilaa tantunna ra.

⁵ Nxu benbane yigin saxi i tan nan yi.
E e yigin sa i yi,
i yi e ratanga.

⁶ E to e xui ramini i ma,
i yi e xərəya.

E yigin saxi i yi,
nanara, e mi yagixi.

⁷ Koni dapəxə mi fa n tan na sənən.
N ligaxi nen alo kunla

adamadiin naxan napaxuxi
yamaan naxan bəte raba.

⁸ Naxanye na n to,
e yo n ma.

E yi e dən betəxun,
e e xunne yimaxa.

⁹ E naxa, “A tan naxan Alatalaa fe yi,
Alatala a ratangama ba?
Xa a rafan Alatala ma,
a xa a xunba.”

¹⁰ Koni i tan nan n naminixi nga kuini,
i yi n sa nga kanken ma.

¹¹ Xabu n bari ləxəni,
n taxuxi i ra.

N ma Ala nan i ra,
xabu n yi nga kuini waxatin naxan yi han iki.

¹² I nama i makuya n na.

Tərən bata maso n na,
muxu yo mi na yi
naxan n maliye.

¹³ N yaxune n nabilinxi
alo turane,

alo Basan yamanan tura xəne.

¹⁴ E dəene yibixi alo yatane,
e wurundunma n ma,

e xa n yibə.

¹⁵ N fangan bata jan

alo ige bəxənxina.

N xənnə birin bata ba e bode ra.

N bəjnən bata liga

alo dolen na yilo.

¹⁶ N fangan bata jan feu!

N lənnə xaraxin bata kankan n də.

I bata n sa faxa bəndəni.

¹⁷ Muxu naxi ganla bata n nabilin

alo barene.

E bata n yiine nun n sanne mabə.

¹⁸ N xənnə birin kənnəni.

E yəne kankanxi n na.

¹⁹ E bata masənsenna ti n ma dugine fe ra,

e xa e yitaxun e bode tagi.

²⁰ Alatala, i nama i makuya n na!

N ma sənbəmaan nan i tan na.

N mali iki sa!

²¹ N niin xunba silanfanna yii.

N natanga bareni itoe ma.

²² N nakisi yatani itoe ma.

N nakisi burunna turaan fenne ma.

²³ N na i xinla ralima nən ngaxakedenne ma.

N ni i matəxə nən yamaan yə.

²⁴ E tan naxanye gaxu Alatala yəe ra,

ε a matəxə.

E tan Yaxuba bənsənnə,

ε a binya.

E tan Isirayila kaane,

ε gaxu a yəe ra.

²⁵ Bayo, a mi a məxi yiigelitəne tərəne ra,

a mi a rabəjinma.

A mi a yətagin luxunma a ma.

Fə a a xandi xuiin name.

²⁶ N ni i tantunma yamaan malan gbeeni.

N na n ma də ti xuiine rakamalima nən

i yəe ragaxu muxune yəe xəri.

²⁷ Yiigelitəne xa e dəge,

e lugo.

Naxanye Alatala fenma,

ne xa a matəxə.

Ala xa siimayaan fi ε ma habadan!

²⁸ Bəxən danna muxun birin

e xaxili luma nən Alatala xən,

e yi e yəe rafindi a ma.

Siyane bənsənnə birin a batuma nən.

²⁹ Bayo, Alatala nan mangan na siyane xun na.

³⁰ Nafulu kanne fan fama nən e dəgedeni,

e a batu.

Naxanye birin xətəma bəndəni,

ne xinbi sinma nən a bun ma,

naxanye mi nəe e niin nakisə.

³¹ Waxati famatəən muxune walima a xa nən

Marigina a fe falama nən mamandenne xa.

³² A tinxinyaan fama nen nalideni muxune ma
naxanye munma bari,
Ala bata na ragidi.

23

Alatala nan n kantanma

¹ Dawudaa betina.
Alatala n masuxuma
alo xuruse rabana a xuruseene kantanma kii naxan yi.
Nanara, n mi dase sese ra.
² A matabuden fi n ma
sexe jingi fajin denaxan yi.
A yi siga n na
ige xunbenla dexon ma.
³ A bata n nii yifan n ma.
A n xalima kira tinxinxin xon ma nen
a xinla fe ra.

⁴ Hali n so sayaan tilinna dimin xore ra,
n mi gaxue sese yee ra
amasoto i tan Ala n xon ma.
I ya gbengbetenna n nakantanma
i ya dunganna n gbengbenma.

⁵ I bata donseen nafala n xa
n yaxune yee xori,
i yi n masuxu
alo xone binyena,
i turen sa n xunni.
I bata n ma igelengenna rafe
han a boxone a ma.

⁶ Yati, i ya fanna
nun i ya hinanna birama n foxo ra nen
n siin sogen birin yi.
N luma nen Alatalaa banxin kui
han n siin soge donxena.

24

Manga binyena

¹ Dawudaa betina.
Alatala nan gbee boxon nun ayi seene birin na
e nun dunuɓa nun muxun naxanye birin dɔxi a yi.
² Amasoto a tan nan boxon dɔxi igen tagi.
A yi a dɔxo igene fari.

³ Nde lan a te Alatala geyaan fari?

Nde tiye a yire sarijanxini?

⁴ Naxanye sarijan e kewanle nun e sondomene yi,
naxanye mi suxurene batuma,
xanamu naxanye mi e koloma wuleni,

⁵ Alatala ne barakama nen.
Marakisi Tiina Ala yoon fima e ma nen.

⁶ Muxu sifani itoe nan Ala fenma,
naxanye Yaxubaa Ala yetagin fenma.

⁷ Yinna* dɛɛne xa rabi fefe,
 dɛ fonne xa rabi mumɛ,
 nanara Manga Binyen soɛ.
⁸ Nde Manga Binyeni ito ra?
 Alatala na a ra
 fangamaan nun senbɛmana!
 Alatala na a ra
 naxan senbɛn gbo yɛngɛni.
⁹ Yinna dɛɛne xa rabi fefe,
 dɛ fonne xa rabi mumɛ,
 nanara Manga Binyen soɛ.
¹⁰ Nde Manga Binyeni ito ra?
 Alatala Senbɛn Birin Kanna,
 a tan nan manga binyen na.

Beti xuini te.

25

Maxandina maratanga fena

¹ Dawuda gbeena.
 Alatala, n bata i maxandi n niin birin na.
² N ma Ala,
 n yigin saxi i tan nan yi.
 N nama yagi.
 I nama tin n yaxune yi n nɔ,
 e sɛwa.
³ Naxan na a xaxili ti i ra,
 na kanna mi yarabima mumɛ!
 Koni naxanye yanfan soma,
 ne yagin sɔtɔma nɛn.
⁴ Alatala, kiraan yita n na,
 i xa n xaran i ya kiraan ma.
⁵ N xa sigan ti i ya nɔndini,
 n xaran.
 Amasɔtɔ n nakisima Ala nan i tan na.
 N xaxili tixi i ra fɛrijɛn gbɛn!
⁶ Alatala, i xaxili lu i ya kininkininna nun hinanna xɔn
 bayo e yi na xabu a fɔlɔni.
⁷ I nama i miri n ma foningeya yulubine nun matandine ma!
 N suxu i ya hinanni,
 amasɔtɔ i fan, Alatala.
⁸ Alatala fan, a mɔn tinxin,
 nanara a yulubi kanne xaranma a kirane ma.
⁹ Naxan a yetɛ magodoma,
 a a sariyan nabirama na ma.
 A mɔn a xaranma a sagoon na nɛn.
¹⁰ Naxanye a layirin maxadine suxi,
 Alatala hinan,
 a mɔn lannayaan nabama
 ne nan xa kiin birin yi.
¹¹ Alatala, n hakene mafelu i xinla a fe ra,
 amasɔtɔ a gbo.
¹² Nde gaxuma Alatala yɛɛ ra?

* 24:7: Ala Batu Banxin nabilinna yinna nan na ra.

A kiraan yitama na kanna ra
a lan a xa sigan ti naxan xɔn.

¹³ Na kanna sabatima nen a siimayani,
bɔxɔn yi findi a diine keɛn na.

¹⁴ Alatala a wundone makenenma nen
a yɛɛ ragaxu muxune xa.

A a layirin yitama e ra nen.

¹⁵ N yɛɛn tixi Alatala ra waxatin birin,
bayo a tan nan n natangama suxu yalaan ma.

¹⁶ Ala, yandi, kininkinin n ma
amasɔtɔ n kedenna na a ra,
n tɔrɔxi.

¹⁷ Nii yifɔrɛn bata n yili,
n namini na tɔrɔni.

¹⁸ I miri n ma tɔrɔne
nun n ma sɔxɔlene ma,
i yi n ma yulubine xafari.

¹⁹ A mato, n yaxune wuya,
e n naɲaxuxi kati!

²⁰ N niin nakantan,
i yi n xunba.

N nama yarabi,
amasɔtɔ n bata n luxun i yi.

²¹ N ma fetareyaan
nun tinxinyaan xa n kantan
amasɔtɔ n xaxili tixi i tan nan na.

²² Ala, i xa Isirayila xunba a tɔrɔne birin yii!

26

Sɔntarena Ala maxandina

¹ Dawuda gbeena.

Alatala, n ma kitin sa
amasɔtɔ fe yo mi n kewanle ra,
n yigin mɔn i yi feu!

² Alatala, n fɛsɛfɛsɛ,
i yi n mato,

n sɔndɔmɛn nun bɔɲɛn nakɔrɔsi.

³ I ya hinanna n yi waxatin birin yi,
n sigan tima i ya lannayani!

⁴ N tan mi n magode fuyantenne fema,
nxu nun nafigine mi fe kedenni.

⁵ Fe ɲaxi raba yamaan mi rafan n ma.
N mi dɔxe muxu ɲaxine fema.

⁶ Alatala, n bata n yiin naxa sɔntareyani,
n yi so i batudeni,

⁷ n barikan bira i xa n xui yitexin na,
n yi i ya kabanako feene fala.

⁸ Alatala, i ya banxin nafan n ma,
i nɔrɔn denaxan yi.

⁹ I nama nxu nun hake kanne faxes nxu bode xɔn,
i nama nxu nun faxes tiine raɲanna findi kedenna ra.

- ¹⁰ Na muxune fe jaxin ligama,
e dimi yi seene rasuxu mayifuni.
¹¹ Koni, n tan, fe yo mi n kewanle ra.
N xunba, i dija n ma!
¹² N tixi tinxinni ken!
N na Alatala tantunma nen a yama gbeeni.

27

Marakisi Tiina Alatala

- ¹ Dawuda gbeena.
Alatala nan n ma kenenna nun n ma kisin na.
N xa gaxu mundun yee ra?
Alatala nan n ma dunuja yi gidin
xun mayenge muxun na.
Nde n magaxue?
² Muxu jaxine na keli n xili ma
alogo e xa n halagi,
yaxune na n yenge,
e tan nan dagalanma ayi nen,
e bira.
³ Hali sofa ganla na n nabilin,
n bajeen susuma nen.
Hali yenge gbeen na keli n xili ma
n yigin tixi.

⁴ N bata Alatala maxodin fe keden ma.
N fe keden peen nan fenma.
N lu Alatalaa banxin kui
han n siin soge danna.
N Alatala wali fajin kolon,
n yi lu a batu a banxini.
⁵ Amasoto a n namare nen
a banxini toro waxatini.
A n luxunje nen a Batu Banxini.
A n natema nen geyaan xuntagi.
⁶ A xunna kenla fima n ma nen
n yaxune tagi.
N saraxane bama nen Ala Batu Banxini,
n sonxo sewani.
N betin bama nen,
n na Alatala tantun.

⁷ Alatala, i tuli mati n xuiin na,
n na i xili waxatin naxan yi.
Kininkinin n ma, i yi n yabi!
⁸ N bajeen waxi i fen feni.
Alatala, n ni i fenma,
⁹ i nama i yetagi luxun n ma!
I nama i ya walikeen kedi xoloni.
I bata findi n mali muxun na.
I nama n nabepin,
i nama i me n na,
n nakisimana Ala.
¹⁰ Hali nga nun n fafe n nabepin,
Alatala n yisuxuma nen.

¹¹ Alatala, n xaran sigati kiin ma.

Ti n yεε ra kira fajin xɔn ma,
amasɔtɔ n yaxune wuya.

¹² I nama n so n yaxune yii,
amasɔtɔ wule serene bata keli n xili ma,
e e kɔnkɔma n ma.

¹³ N mɔn laxi ito ra:
n na Alatalaa nɛmaan toma nɛn dunuɲa yi.

¹⁴ I xaxili ti Alatala ra!
I sɛnbɛ so! I bɔɲɛn xa limaniya!
I xaxili ti Alatala ra!

28

Ala maxandina malina fe ra

¹ Dawuda gbeena.

Alatala n ma fanyena,
n bata i xili.

I tuli mati n na!

Xa i mi n yabi,

n sama laxira faxa muxune fari nɛn.

² N ma mayandi xuiin mɛ malina fe ra,
n bata n yiini te

i Batu Banxin yire sariɲanxin mabinni.

³ I nama nxu nun muxu ɲaxine yalagi nxu bode xɔn,
fe ɲaxi rabane naxanye fala fajine tima
koni maraɲaxuna e bɔɲɛne yi.

⁴ E kewanle saranna fi,
e nun e wali ɲaxine
e bata naxanye liga.

A liga e ra naxan lan e kewanle ma.

E lan e xa naxan sɔtɔ, na so e yii!

⁵ E xaxili mi luxi Alatalaa wanle xɔn ma,
hanma a yiine bata naxan da.

Nanara, a e kalama nɛn
a e ɲan habadan.

⁶ Barikan bira Alatala xa,
a bata n ma mayandi xuiin mɛ.

⁷ Alatala nan n sɛnbɛn na.

A n xun mayengema

alo wure lefana.

N yigin saxi a fari,

bayo a n malima.

Nanara, n bɔɲɛn bata rafe sewan na.

N na a tantunma nɛn bɛtine yi.

⁸ Alatala nan a yamaan sɛnbɛn na,
e nun yigiya kantaxina a muxu sugandixin xa.

⁹ I ya yamaan nakisi,

i mɔn yi e baraka.

Findi e gbɛngbɛn muxun na,

i yi i yengi dɔxɔ e xɔn ma habadan!

29

Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna

¹ Dawudaa bɛtina.

Ɛ tan malekane,
 ɛ fa Alatala tantun,
 ɛ a tantun a binyen nun a senbena fe ra.
² Ɛ binyen fi Alatala ma a xinla fe ra,
 ɛ Alatala batu a nɔrɔ sarijanxini.

³ Alatala xuiin mɛma fɔxɔ igene yi,
 Ala binye kanna sarinma,
 Alatala a xuiin nasigama ige gbeene xun ma.

⁴ Alatala xuiin senben gbo,
 Alatala xuiin nɔrɔxi.

⁵ Alatala xuiin suman binle yigirama,
 hali sumunna naxanye Liban yamanani.

⁶ Ala Liban geyane ratuganma
 alo jinge diina,
 e nun Siriyon geyana
 alo burunna jingena.

⁷ Alatala xuiin sigama ayi
 alo kuye sarinna.

⁸ Alatala xuiin tonbon yirene yimaxama,
 a Kadesi tonbonni maxa.

⁹ Xenle diin xalima Alatala xuiin ma,
 a mɔn yi warine dɛene rayolon,
 yamaan birin sɔnxɔma a Batu Banxini,
 e naxa, “Binyen xa fi a ma!”

¹⁰ Alatala dɔxi fufane xun na.
 A mangayaan na habadan!

¹¹ Alatala nan senben fima a yamaan ma,
 a bɔɲɛ xunbeli barakan sa e yi.

30

Barika birana Ala xa

¹ Dawudaa betina. Sigi sarijanxina. Batu Banxin nasarijan betina.

² Alatala, n ni i batuma,
 amasɔtɔ i bata n yite.

I mi tin
 n yaxune yi e xunnayeren n xun na.

³ Alatala n ma Ala,
 n ni i mafan nen malina fe ra,
 i yi n nakendɛya.

⁴ Alatala i n niin masiga nen laxira ra,
 i n faxamatɔn nakisi.

⁵ Alatalaa tɔgɔndiya muxune birin xa betin ba a xa!
 Ɛ a matɔxɔ a wali sarijanxine fe ra!

⁶ Bayo, a xɔlɔn mi xunkuya,
 koni a marafanna luma nen muxun siin sogen birin.
 Wuga xuiin minima nen kɔɛɛn na,
 koni sɛwan fama nen xɔtɔnni.

⁷ N yi laxi n ma herin na waxatin naxan yi
 n naxa, “Sese mi n yimaxe!”

⁸ Alatala, n to yi i ya xanuntenyani,
 i n lu nen fangani alo geyana.
 Koni i to i yetagin luxun n ma,

na yi n kontɔfili.

⁹ N yi i tan Alatala xili,

n yi Marigin mafan,

¹⁰ n naxa, “N na faxa,
i tɔnɔn mundun sɔtɔma nayi?

N na sa gaburun kui,

tɔnɔn mundun na ra?

Faxa muxune nɔɛ i tantunɛ ba?

E nɔɛ i ya lannayaan matɔxɛ ba?

¹¹ Alatala, i tuli mati n na,

i kininkinin n ma!

Alatala, n mali!”

¹² I bata n ma nimisan maxɛtɛ sɛwan na.

I n makininkininna ba n ma,

i yi n nabilin sɛwan na.

¹³ Nanara, n mi n dunde,

n betin bama i xa nɛn.

Alatala n ma Ala,

n barikan birama i xa nɛn habadan!

31

Yigi sa fena Ala fari

Yaburin 71.1-3

¹ Dawudaa betina, beti baane kuntigin xa.

² Alatala, n bata n luxun i yi.

I nama tin n yi yarabi!

N natanga i ya tinxinyana fe ra.

³ I tuli mati n na,

i yi n xunba iki sal

Findi n yigiya gɛmɛn na,

e nun n makantan yinna.

⁴ N ma gɛmɛ gbeen nun

n ma yinna nan i tan na.

Ti n yɛɛ ra,

i yi n maxaran i xinla a fe ra.

⁵ N natanga na luti ratixin ma n yɛɛ ra,

bayo i tan nan n xun mayɛngɛma.

⁶ N bata n niin so i yii,

n xunba Alatala, lannaya Ala.

⁷ N bata ne rapaxu

naxanye suxure fufafune batuma,

koni n tan yigin saxi Alatala nan fari.

⁸ N sɛwama nɛn,

n jaxan i ya hinanna fe ra,

bayo, i bata n ma tɔrɔne to,

i n sɔndɔmɛna sɔxɔlɛn kolon.

⁹ I mi n soxi n yaxune yii,

koni i n xɔrɔyaxi nɛn.

¹⁰ Alatala, kininkinin n ma,

amasɔtɔ n tɔrɔni.

N bata xadan wugɛ.

Sunun bata n niin nun n fatin natagan.

¹¹ Sunun bata n ma dunuɲa yi gidin jan,

wugan yi nde ba n siin na.
N fangan bata jan n yi n ma tərone fe ra.
N xonne bata yelevu ayi.

¹² N yaxune birin,
katarabi n dəxə bodene ma,
ne n nayarabima.

N xoyine bata gaxu n yee ra,
e na n to kiraan xon ma,
e e gi n yee ra.

¹³ E birin bata ninan n xon ma
alo n faxaxin na a ra.
N bata lu alo feje kalaxina.

¹⁴ N bata yaxu wuyaxi kəyəkəyən xuiin me,
gbalona n nabilinni.
E feene yitonma lan n faxa feen ma.

¹⁵ Alatala, n tan yigin saxi i tan nin,
n naxa, “I tan nan n ma Ala ra.”

¹⁶ N ma waxatine i sagoni.
N natanga n yaxune ma
naxanye n besenxonyama.

¹⁷ I nərən xa godo i ya walikēen ma,
n nakisi i ya hinanni.

¹⁸ Alatala, n bata n xui ramini i ma,
i nama tin n yi rayarabi.
Ala xa muxu jaxine yarabi,
Ala xa e dunduxin nagodo laxira yi.

¹⁹ Na wule xelene radundu,
na wasode yandaxine birin
naxanye fala jaxin tima tinxin muxune ma.

²⁰ I ya nemaan makabe,
i bata naxan namara i yeeragaxu muxune xa!
Muxun birin yetagi,
i ya fanna fima ne ma nen
naxanye luxunxi i yi.

²¹ I bata e yigiya i fema,
i e kantanma muxune fe yitonxine ma.
I bata e ratanga wule xelene ma.

²² Barikan bira Alatala xa!
N yi rabilinxi yaxune ra waxatin naxan yi
n yenge xinla ma,
a yi a hinanna yita n na.

²³ N ma gaxuni, n yi a fala,
n naxa, “I bata n kedi i yetagi.”
Koni n to n xuiin namini i ma
malina fe ra,
i yi n ma mayandi xuiin me.

²⁴ E tan təgəndiya muxune birin xa Alatala xanu!
Alatala denkeleya muxune ratangama nen,
koni a yandadene sare fima nen
alo a lan kiinde.

²⁵ E tan naxanye birin yigi saxi Alatala fari,

ε senben so, ε bɔɲε ragidi.

32

Yulubi xafari fena

¹ Dawudaa fala ɲaxumena.

Sewan na kannna xa
naxan ma matandine bata mafelu
naxan yulubine bata xafari.

² Sewan na adaman xa
Alatala bata diɲa naxan haken ma
e nun mayifu mi naxan yi.

³ N to munma yi n ti n haken ra nun,
feriɲen gben kutunne yi n nayelefuma.

⁴ I ya tɔrɔn yi n fari kɔɛen nun yanyin na.
Fangan yi ɲan n na
a liga alo n tonbon yiren nin.

Beti xuini te.

⁵ Awa, n yi n ti n yulubine ra i xa.

N mi n ma hake yo luxun i ma.

N naxa, “N na n tima nen
n ma matandine ra Alatala xa.”

Awa, i yi n haken nun yulubine birin ba n ma.

Beti xuini te.

⁶ Nanara, muxu tɔgɔndiyaxine birin xa i mafan a waxatini,
alogo fufaan na fa,
a nama e li.

⁷ N luxunden nan i tan na.
I tan nan n natangama tɔrɔn ma,
yamaan birin yi xɔrɔya betine ba.

Beti xuini te.

⁸ Nanara, n na ε xaranma kiraan ma
ε bire naxan fɔxɔ ra.
N na ε kawandima,
n yi n yengi sa ε xɔn.

⁹ I nama findi daxun na
alo soona hanma sofanla
naxanye mi sige
fɔ karafen na bira e ma.

¹⁰ Muxu ɲaxine tɔrɔn gbo.
Koni naxanye e yigi saxi Alatala yi,
a ne rabilinma nen hinanna ra.

¹¹ ε tan tinxin muxune xa ɲaxan Alatala a fe ra,
ε sewa, ε betin ba,
ε tan muxu sɔndɔmε fajine.

33

Tantun betina

¹ ε betin ba sewani Alatala xa,
ε tan naxanye tinxin!

Muxu fajine lan e xa a tantun.

² ε barikan bira Alatala xa bɔlɔnna ra,
ε barikan bira a xa kondenna ra.

³ ε beti nenen ba a xa.

Ɛ maxa seene maxa ki faɲi,
 Ɛ yi Ɛ xuini te a ma.

⁴ Nɔndin nan Alatalaa falan na.
 A kewanle birin kamalima tinxinna nin.
⁵ Tinxinyaan nun sariya suxun nafan Alatala ma,
 dunuɲa birin wasaxi a hinanna ra.
⁶ Alatala kore xɔnna daxi a fala xuiin barakan nin,
 e nun yanban seene a de xuiin na.
⁷ A fɔxɔ igene birin malanma yire kedenni,
 a fufane ramara.

⁸ Bɔxɔn birin xa gaxu Alatala yeɛ ra!
 Dunuɲa muxune birin xa a binya!
⁹ A falan nan tixi,
 dunuɲa yi da.
 A yamarin fi,
 seen birin yi taran na.
¹⁰ Alatala siyane natane kalama nen.
 A mi tinɲe siyane yi e miriyane rawali.
¹¹ Koni Alatalaa fe ragidixine luma nen habadan!
 A miriyane yi lu habadan!

¹² Sewan na siyaan xa
 naxan ma Ala findixi Alatala ra.
 Sewan na muxune xa
 Alatala bata naxanye sugandi!
¹³ Alatala a yeɛ ragodoma keli ariyanna yi,
 a muxune birin mato.
¹⁴ Keli a mangaya yireni,
 a dunuɲa muxune birin xun mato a ra.
¹⁵ A e sɔndɔmene rafixa,
 a a xaxili lu e kewanle birin xɔn.

¹⁶ Manga yo mi kise a ganla senben ma.
 Sofa yo mi ratange a fangan xɔn.
¹⁷ Xunba se mi soon na yengeni,
 a fangan na gbo ki yo ki,
 a mi marakisin tiye.
¹⁸ Koni Alatala yeɛn tixi a yeɛragaxu muxune ra,
 naxanye e xaxili tixi a hinanna ra.
¹⁹ A ne rakisima sayaan ma nen,
 a mɔn yi e niine rakisi fitina kamen ma.

²⁰ En xaxili tixi Alatala nan na.
 A tan nan en mali muxun na
 e nun en ye masansan wure lefana.
²¹ En bɔɲene sewaxi a tan nan ma fe ra,
 bayo en bata en yigi sa a xili sariɲanxini.
²² Alatala, i ya hinanna xa lu nxu xɔn
 bayo nxu nxu yigi saxi i tan nin.

² N barikan birama Alatala xa waxatin birin,
n lu a tantunje!

³ N na Alatala matɔxɔma n sɔndɔmeni.
Tɔrɔ muxune yi a me, e naxan.

⁴ En xa Alatala gbona fe fala!
En na a xinli te en bode xɔn!

⁵ N bata Alatala xandi,
a yi n yabi,
a gaxun birin ba n yi.

⁶ Naxanye yeɛn tixi a tan na,
ne seɞwama nen,
e mi yarabe mumɛ!

⁷ N tan yiigelitɔna n xui ramini nen Alatala ma,
a yi n xuiin me,
a yi n nakisi gbalon ma.

⁸ Alatalaa malekana a yeɛragaxu muxune rabilinma nen,
a yi e kantan.

⁹ A mato,
i a kolonje a Alatala fan.

Seɞwan na kannna xa
naxan na a luxun i tan yi.

¹⁰ E gaxu Alatala yeɛ ra,
e tan a yama sarijanxina,
bayo naxan na gaxu a yeɛ ra,
na makoon fanma nen.

¹¹ Hali yatane,
kamɛna e suxuma nen,
koni naxanye Alatala fenma,
ne mi dase se faji yo ra.

¹² N ma diidine, e fa,
e fa e tuli mati n na.
N xa e xaran Alatala yeɛragaxun ma.

¹³ Ndee waxi siimayaan xɔn?
Ndee waxi siimaya xunkuyen nun seɞwan xɔn?

¹⁴ Nayi, e fala naxine yiba,
e nun wulena.

¹⁵ E e xun xanbi so fe naxini,
e fe fajin liga.
E bɔje xunbenla fen,
e lu a fɔxɔ ra.

¹⁶ Alatala yeɛn muxu tinxinxine ra,
a tuli matixi e xuiin na.

¹⁷ Alatala xun xanbi soxi fe naxi rabane yi.
E na faxes,

ninan tima e xɔn nen sinma!

¹⁸ Tinxin muxune na e mawuga Alatala xa,
a tuli matima e ra nen,
a e xunba e tɔrɔne birin yi.

¹⁹ Alatala luma nen ne xɔn
naxanye bɔnen kalaxi.
A yigitegetɔne rakisi.

²⁰ Tɔrɔ wuyaxi tinxin muxun lima nen,
koni Alatala a bama nen e birin yi.
²¹ Ala a xonne birin kantanma nen,
hali keden, a mi gire.
²² Fe jaxin nan muxu jaxin faxama.
Tinxin muxune yaxune yalagima nen.
²³ Alatala a walikene niin xunbama nen.
Naxan na a luxun a yi,
na mi yalage mumɛ!

35

Ala maxandina malina fe ra

¹ Dawuda gbeena.
Alatala, n kiti muxun makiti.
I n yengefaan yenge.
² Keli, i ya wure lefane tongo
i fa n mali.
³ I ya tanban nun bunbini te ne xili ma
naxanye n fɔxɔ ra.
A fala n xa,
a i tan nan n nakisima.
⁴ Ala xa ne rayagi a e rayarabi,
naxanye katama n faxa feen na!
Naxanye fe jaxine yitɔnma n xili ma,
Ala xa ne ye yifu a e raxete!
⁵ E xa liga
alo foyen sigama se dagin naxan na.
Alatalaa malekan xa e kedi.
⁶ Ala xa e kirani fɔrɔ,
a salaxunɛ ayi,
Alatalaa malekan yi e sagatan.
⁷ E lutin natixi nen n yee ra fuu!
E yili ratilinxin ge n suxu feen na.
⁸ Nanara, e xa e tereɛna halagin na,
e suxu e luti ratixin na,
e bira, e faxa.
⁹ Nayi, n niin sewama nen Alatala ra.
N jaxan a marakisina fe ra.
¹⁰ N na fale n bɔɔɛn ma feu!
N naxa, “Muxu yo mi luxi
alo i tan Alatala.
I yiigelitɔne ratangama fanga kanne ma.
I tɔrɔ muxune ratanga ne ma
naxanye e yigbetenxi.”

¹¹ Muxu jaxine n kansunma.
E sɔnne sama n na,
n mi naxanye fe kolon mumɛ!
¹² E n ma fanna jɔxɔ a jaxin na.
N yifuxin yi lu.
¹³ Koni e yi furaxi waxatin naxan yi,
n yi n maxidima sunun nin.
N yi n yete magodo sun suxuni.
N ma maxandi xuiin to mi yabi,

¹⁴ n sunuxin yi lu e fe ra
alo n xoyina hanma
alo ngaxakedenna nan yi e ra nun.

N xun sinxin yi lu nimisani
alo n nga nan yi a ra.

¹⁵ Koni tərən to n tan li,
e birin yi jaxan.

E e malan n xili ma.

N yengefane,

n mi yi naxanye kolon,

ne yi lu n tərɛ tun!

¹⁶ E n najaxu, e n magele.

E e jinne raxinma n xili ma.

¹⁷ Marigina, i yɛɛn sama e xən

han waxatin mundun yi?

N niin natanga e yengeni,

i n nakisi yatani itoe ma!

¹⁸ Nayi, n barikan birama nɛn i xa yamani.

N ni i matəxə e birin yetagi.

¹⁹ I nama tin

n yaxu wuledene yi jaxan n ma fe ra.

Naxanye n najaxuxi fuuni,

ne nama gele n ma.

²⁰ E mi ngaxakedenya fala tima,

fə e yi bəjɛ xunbelitəne kansun wulen na.

²¹ E feene falama n xun ma,

e sənɔ, e naxa,

“Yə! I naxan ligaxi nxu bata a to!”

²² Alatala, i tan bata ne to,

nayi, i nama i dundu.

Marigina, i nama i makuya n na!

²³ Marigina, keli, i yi n xun mayenge.

N ma Ala, n ma yengen so.

²⁴ Alatala n ma Ala,

yoon fi n ma bayo i tinxin.

I nama tin

n yaxune yi jaxan n ma fe ra.

²⁵ I nama tin e yi a fala, e naxa,

“Yə! Nxu bata a manə!

Nxu yi waxi na nan tun xən ma!”

²⁶ Muxun naxanye sɛwama n tərə feen na,

Ala xa ne rayagi, a e yifu.

Ala xa ne rayagi, a yi e rayarabi

naxanye e yetɛ yitema n ma.

²⁷ Naxanye waxi n xərɔyaxin to feni,

ne xa sənɔ sɛwani,

e naxa, “Alatala gbo!

A bata sɛwa a walikɛna yɛɛ ra sigan na.”

²⁸ Nayi, n ni i ya tinxinyana fe falama nɛn,

n yi i tantun ferijɛn gbɛn!

36

Muxu jaxina

¹ Alatalaa walikεεn Dawudaa βetina, βeti baane kuntigin xa.

² Yulubin falan tima muxu jaxin xa a βɔɾeni.

A mi gaxuma Ala yeε ra mumε!

³ Bayo a lugoxi a yeε ra
a mi nɔε a yulubine kolonɾe,
a a mε e ra.

⁴ A falane jaxu,
wulen nan gbansan e ra.
A mi fa xaxilimaya feeye rabama.

A mi fe fajni ligama.

⁵ A nεma saxi a saden ma,
a fe jaxine mirima,
a kira kobine natama,
a mi a mεma fe jaxi yo ra.

⁶ Alatala, i ya hinanna gbo
han ariyanna,

i ya lannayaan gbo han kore.

⁷ I ya tinxinna gbo alo geyane.

I ya kiti sa kiin tilin alo fɔxɔ igena.

Dajɔxɔne nun subene i tan nan yii, Alatala.

⁸ Ala, i ya hinanna kende han!

Adamadiine birin luxunden sɔtɔma nen i yi
alo tɔxe diine e nga gabutene bun kii naxan yi.

⁹ E lugoma i ya donse gbeen nan na.

E e min i ya fanni alo xudena.

¹⁰ Niin binla i tan nan yi.

Nxu bata kenenna to i ya kenenna xɔn.

¹¹ I xa hinan ne ra

naxanye i kolon.

I ya tinxinyaan yita sɔndɔmε fajni kanne ra.

¹² I nama tin yandadene yi n yeŋge,

hanma muxu jaxine yi n kedi.

¹³ A mato,

fe jaxi rabane bata bira.

E saxi, e mi nɔε kele.

37

Muxu jaxin nun muxu fajin kɔntɔnna

¹ Dawuda gbeena.

I nama xamin muxu jaxine ra.

I nama i sa fe jaxi rabane ma.

² E tununma nen xulɔn

alo sεxe xarena.

E faxama nen

alo si seen naxan bata lisi a ra.

³ I yigin sa Alatala yi,

i yi fe fajin naba.

Nayi, i luyε yamanani nen,

i yi sabati βɔɾe xunbenli.

⁴ I xa sewa Alatala yi

nanara a i bəjɛn waxɔn feene ligɛ i xa.

⁵ Bira Alatalaa kiraan nan xɔn.
I yigin sa a yi.

Nanara a i maliyɛ.

⁶ I ya tinxinyaan
nun sariya suxun makenɛnma nɛn
a tan barakani alo yanyi tagi sogena.

⁷ I xa dija, i Alatala legeden.
I nama xamin na muxune ra
naxanye sabatima,
naxanye e fe yitɔnxine rasɔnɔyama a naxin na.

⁸ I nama xɔlɔ, i nama fitina,
i nama xamin.

Ne i birama tɔrɔni nɛn.

⁹ Muxu naxine janma nɛn,
koni naxanye e yigin sama Alatala yi,
bɔxɔn luma ne nan xa.

¹⁰ A mi buma muxu naxine yi tunun.
Ɛ ɛ yɛɛ rakɔjinma e ma nɛn,
koni ɛ mi e tɔɛ.

¹¹ Naxanye limaniyaxi,
bɔxɔn luma ne xa nɛn, e yi sabati,
e bɔjɛ xunbenla sɔtɔ.

¹² Muxu naxin fe naxin nan yitɔnma tinxin muxun xili ma,
a a jinne raxin a xili ma.

¹³ Koni Marigin gelema muxu naxine ma,
amasɔtɔ a a kolon,
e fitina lɔxɔn mi fa buma.

¹⁴ Muxu naxine bata e silanfanne botin,
e e xanle ba,
e xa yiigelitɔne nun tɔrɔ muxune yɛngɛ,
e xa muxu fajine faxa.

¹⁵ Koni, e sɔxɔnma e gbee silanfanne nan na.
E xanle yi gira.

¹⁶ Se xurin naxan tinxin muxun yii,
na fisa muxu naxine bannayaan xa.

¹⁷ Amasɔtɔ muxu naxine senben kalama nɛn,
koni Alatala tinxin muxune ratangama nɛn.

¹⁸ Alatala yengi dɔxi sɔntarene xɔn.
E kɛɛn luma nɛn habadan.

¹⁹ E mi tɔrɛ waxati xɔdɛxɛne yi.
Fitina kamen na so,
e tan lugoma nɛn.

²⁰ Koni muxu naxine faxama nɛn.
Alatala yaxune yi tunun
alo xɛɛn fugene.

E lɔma ayi nɛn alo tutina.

²¹ Muxu naxin donla tongoma nɛn,

a mi a fiye.

Koni tinxin muxun kiin tima fonisireyaan nin.

²² Ala naxanye barakama,

bəxən luma ne xa nən.

Koni a naxanye dangama,

ne janma nən.

²³ Alatala nan muxun sigati kiin nagidima

a lu na kiraan xən

naxan nafan a ma.

²⁴ Xa a dagalanje ayi,

a mi bire,

amasəto Alatala a malima.

²⁵ Dii mesen nan yi n na,

koni iki n bata fori.

N siin bata waxati xunkuye soto.

Koni n munma tinxin muxun nabepinxin to singen,

hanma a diine yi donseen maxandi.

²⁶ A kiin tima fonisireyaan nan na waxatin birin yi,

a mən bonne dolima.

Dubana a diine xa.

²⁷ E xun xanbi so fe jaxini,

e fe fajin naba,

nanara i mamandenne luyə bəxən ma habadan!

²⁸ Amasəto sariya suxun nafan Alatala ma.

A mi a muxu təgəndiyaxin nabepinje.

A a kantanma nən habadan.

Koni muxu jaxine mamandenne tan janma nən.

²⁹ Tinxin muxune bəxən sətoma nən

alo keena, e lu na yi habadan.

³⁰ Tinxin muxun xaxilimaya falane nan tima.

Sariyan nan a falan na.

³¹ A Alaa sariyan namarama a bəjneni nən.

A mi tantanma a fe yi mume!

³² Muxu jaxin tinxin muxun legedenma

a faxa feen nan na.

³³ Koni Alatala mi a luyə a yaxune senben bun ma.

A mi tinje a yalagi feen ma,

a na kiti waxatin naxan yi.

³⁴ E e xaxili ti Alatala ra,

e yi lu a kiraan xən.

A e yitema nən,

a yamanan so e yii.

E a toma nən nayi muxu jaxine bata jan.

³⁵ N yi muxu jaxina nde kolon nun,

gbalotən nan yi a ra

naxan bata yi sabati

alo wudi gbeena.

³⁶ Koni a danguxi nən,

a lo ayi feu!
N yi a fen, koni n mi a to.

³⁷ I xaxili lu sontaren xon.
I yeen sa muxu fajin xon.
Baje xunbelitson mayixetene sotoma nen.
³⁸ Koni yulubi kanne kalama nen feu!
E bansonna birin yi raxari.

³⁹ Alatala tinxin muxune rakisima nen.
E yigiya makantanxin nan a tan na toro waxatine yi.
⁴⁰ Alatala e malima nen a e ratanga.
A e ratanga muxu jaxine ma nen,
a e rakisi,
amasoto e luxunxi a yi.

38

Toro muxuna maxandina
¹ Dawudaa betina. Maxandina.
² Alatala, i nama n maxadi xoloni!
I nama fitina n xili ma,
i n jaxankata.
³ I bata n maxolo i ya xalimakunla ra.
I yi n nabira.
⁴ Kendeya mi fa n fatini i ya xolona fe ra.
N gbindin mi yalan n yulubina fe ra.
⁵ N hakene bata gbo ayi n xun ma
han a radangu ayi,
alo goronna naxan binya n mi a ne.
⁶ N ma korone bata kun,
e xirin yi mini.
Amasoto daxun nan yi n na nun.

⁷ N baje bata kala
han n yi n xun sin.
N lu wuge n baje ni ferijen gben!
⁸ N fatin birin wolonxi n ma kati!
Kendeya yo mi fa n fatini.
⁹ N bata yelefu baxan ma,
n bata kala feu!
N baje toro, n kutunma,
amasoto n saxolexi.

¹⁰ Marigina, n naxan fenma,
i na kolon.
I bata n kutun xuiin birin me.
¹¹ N baje dinma,
n fangan bata jan.
N yetagin bata yitajon.
¹² N xoyine nun n doro bodene mi fa fama n fema
amasoto n ma furen xon.
Hali n kon kaane bata e makuya n na.
¹³ Naxanye waxi n faja feni,
ne bata lutin nati n yee ra.
Naxanye waxi n maxolo feni,

ne n kala feen falama.
E mi xadanma fe naxi yitɔndeni.

¹⁴ N bata liga alo tuli xɔrina,

n mi fe mɛma.

N bata liga alo bobona,

n mi fala tima.

¹⁵ N bata liga

alo muxun naxan mi yabin tiye

amasɔtɔ a mi fe mɛma.

¹⁶ Koni Alatala, n xaxili tixi i tan na.

I n yabima nen, Marigina n ma Ala.

¹⁷ N naxa, “I nama tin

n yaxune yi e xunnayeren n na,

e nama naxan n ma tɔrɔn na.”

¹⁸ N biramatɔɔn na a ra.

N xɔleni waxatin birin.

¹⁹ N bata n ti n haken ra,

n yulubine bata n naxamin kati!

²⁰ N yaxune tan kende,

e yixɔdɔxɔ.

E wuya

naxanye n naxaxuxi fuu!

²¹ Naxanye fe fajin saranma fe naxin na,

ne n tɔrɔma,

amasɔtɔ n tan a fajin nan fɔxɔ ra.

²² Alatala, i nama n nabepin.

N ma Ala, i nama i makuya n na.

²³ N Marigina, n nakisimana,

n mali iki sa!

39

Tɔrɔ muxun ti fena a haken na

¹ Dawudaa betina, beti baane kuntigin xa, Yedutun xa.

² N bata a fala, n naxa,

“N na n kewanle rakɔrɔsima nen,

alogo n de xuiin nama n bira yulubini.

N mi fa fala yo tiye muxu naxine yee xɔri.”

³ N yi n duudu,

n yi n naxara,

n mi yi fala yo tima

hali fe fajina,

koni n ma sɔxɔlen yi siga fari se tun!

⁴ N bɔnen yi wolon n kui.

N to yi n mirima a ma,

a yi n kuiin gan fɔlɔ

alo tɛɛna.

N yi falan ti fɔlɔ, n naxa,

⁵ “Alatala,

n siin soqe dɔnxen yita n na

e nun a yate saxina.

I xa n nakolon

a n ma siimayaan mi buma.”

⁶ I tan nan n ma lɔxɔne yaten nadungixi ayi.

Sese mi n siin waxatin na

i yεε ra yi.
Adamadiin birin buma nen
alo foyedin gbansan!

Beti xuini te.

⁷ Nininna nan gbansan a tan na.
Muxuna a masigama,
a feen ligama koni fuyan!
A nafunla malanma,
koni naxan a sote a xanbi
a mi na kolon.
⁸ Marigina, n fa n xaxili tima nanse ra nayi?
N na n yigin sama i tan nan yi.
⁹ N nakisi n yulubin birin ma.
I nama tin daxune yi gele n ma.
¹⁰ N yi dunduxi nen.
N mi yi fala yo tima.
Amasoto i tan nan ito ligaxi n na.
¹¹ I ya furen ba n ma,
benun i xa n najan toroni.
¹² I muxun maxadima a hakena fe ra
i yi a haken saran a ra.
I muxuna nafunle kalama alo xiine.
Adamadi yeteen ligaxi nen alo foyedina.

Beti xuini te.

¹³ Alatala, n ma maxandi xuiin me.
I yi i tuli mati n ma mawuga xuiin na.
N na wuga, i nama i dundu.
I ya xonen nan tun n tan na sigatini,
alo n benbane yi kii naxan yi.
¹⁴ N yiba singen
alogo n xa sewa benun n xa dangu,
benun n xa faxes.

40

Tantun Betina

¹ Dawudaa betina, beti baane kuntigin xa.
² N dija nen Alatala maliin legedendeni,
a yi a tuli mati,
a yi n ma mawuga xuiin me.
³ A n ba yili naxin na,
a n ba boron nun bendeni.
A yi n ti fanyen fari,
a san tide fajin fi n ma.
⁴ A yi n xaran beti nenen ma,
n na en ma Ala tantunma naxan na.
Muxu wuyaxi na toma nen
e yi gaxu a yεε ra,
e mon yi e yigin sa Alatala yi.
⁵ Sewan na kannan xa,
naxan na a yigi sa Alatala yi,
naxan mi kidene batuma,
naxan mi a sama suxure batune ma.
⁶ I ya wali fajine wuya ayi!

Alatala, n ma Ala, i jɔxɔn mi na!
 I bata kabanako fe wuyaxi yitɔn nxu xa!
 N mi nɔɛ e fe fale,
 e yatɛn bata gbo ayi!
⁷ I mi waxi saraxan nun kiseen xɔn gbansan,
 fɔ i n tunle raba ayi.
 I mi yi saraxa gan daxine
 nun yulubi xafari saraxane gbansan fɔxɔ ra.
⁸ Nanara, n naxa, “N tan ni i ra.
 N bata fa.
 N ma fe seɓexi Kitabuni.
⁹ N ma Ala, i sagoon nafan n ma!
 I ya sariyan namaraxi n bɔjɛni.”
¹⁰ N tinxinyaan nalima nen i ya yamani.
 Alatala, i a kolon,
 n mi n dundɛ.
¹¹ N mi i ya tinxinyaan namaraxi n kedenna xa.
 N ni i ya jɔndin nun marakisina fe falama nen.
 N mi i ya hinanna nun i ya lannayaan luxunje yamaan ma.
¹² I nama tondi kininkininje n ma, Alatala.
 I ya hinanna nun lannayana n marama nen waxatin birin.

Ala maxandina malina fe ra
Yaburin 70

¹³ Amasɔɔ, n ma tɔrɔne bata wuya
 han e mi yate!
 N hakene bata n suxu,
 n mi fa se toma.
 E wuya dangu n xunsexene ra.
 Bɔje yixɔdɛxe mi fa n yi sɔnɔn.
¹⁴ Yandi, Alatala, n nakisi!
 Alatala, fa n mali iki sa!
¹⁵ Ala xa ne yarabi
 naxanye katama n faxa feen na,
 a e ye yifu fefe!
 Ala xa ne raxɛɛ marafeyani
 n ma tɔrɔyaan nafanxi naxanye ma.
¹⁶ Ala xa ne raterɛna e yagin na,
 naxanye a falama n ma,
 e naxa, “Yɔ! I suxi yati!”
¹⁷ Naxanye birin i tan fenma,
 i xa ne birin nasewa.
 I ya kisin xɔnla naxanye ra,
 ne xa lu a fale,
 e naxa, “Alatala gbo!”
¹⁸ Koni, yiigelitɔn nun tɔrɔ muxun nan n tan na.
 N Marigin nama jinan n xɔn.
 I tan nan n maliin nun n ma maratanga tiin na.
 Ala, i nama buye ayi.

Furetɔna Ala maxandina

¹ Dawudaa betina, beti baane kuntigin xa.
² Sewan na kannaxa

naxan yengi dæxi senbetarene xøn.
Alatala na kannā xunbama tərō waxatine yi næn.

³ Alatala a ratangama næn
a a niin nakisi.

A a barakama næn bəxən ma.
A mi a luyē a yaxune senben bun ma.

⁴ Alatala a malima næn,
furen na a li waxatin naxan yi,
a a rakendeya.

⁵ N na a fala næn, n naxa,
“Alatala, dija, i n nakendeya,
bayo n bata yulubin liga i ra.”

⁶ N yaxune fala naxine tima n ma,
e naxa, “A faxama waxatin mundun yi,
a xinla yi lō ayi?”

⁷ Naxanye fama n xəntəndeni,
ne fala fajine nan tima n xa nafiğiyani.
Koni, a dētēge naxini tənma n ma fe ra,
a yi mini a ralideni yiren birin yi.

⁸ Naxanye birin n nağaxuxi,
ne kəyəkəyənma e bode xa n ma fe ra.
E mirixi a naxin nan ma n ma fe yi.

⁹ E naxa, “Fure naxin bata a suxu!
A mi fa keē a sadeni feu!”

¹⁰ Hali n lanfa fajina,
n yi laxi naxan na,
nxu nun naxan yi donseen donma nxu bode xøn,
na bata keli n xili ma.

¹¹ Alatala, kininkinin n ma,
i yi n nakeli sənən,
nanara n na n yaxune donla saranjē.

¹² N na a kolon
fa fala n bata i kēnən
bayo e mi n nəē.

¹³ I n malima næn
amasətō n tinxin.
I yi n lu i yetagi habadan!

¹⁴ Barikan xa bira Alatala xa, Isirayilaa Ala!
Habadan han habadan! Amina! Amina!

Yaburin Yire Firindena: Keli Sora 42 ma han 72

42

Yigi sana Ala yi

¹ Koraa diine fala naxumēna. Bēti baane kuntigin xa.

² Ala, i xənla n niin suxuma
alo iğe xunbenla xənla xēnla suxun kii naxan yi.

³ Habadan Ala xənla n niin suxuma næn
alo min xənla.

N sigama waxatin mundun yi
n sa ti Ala yetagi?

⁴ N wugama kəēn nun yanyin na.

N baloma yεεgen nin.
 N yaxune n maxadinma waxatin birin
 e naxa, “I ya Ala minen yi?”
⁵ Waxati danguxine fe na rabira n ma,
 n bɔɲen yi kala.
 Nxu nun yamaan nan yi sigama Alaa banxini,
 n yi tima e yεε ra,
 e sɛwaxin sɔnxɔma,
 e barikan birama Ala xa ɲaxan nin.
⁶ Nanfera n niin sɔxɔlexi?
 Nanfera n bɔɲen sunuxi?
 N xa n yigi sa Ala yi.
 N mɔn a tantunma nen.
 N kisi muxun nun n ma Ala nan a ra.

⁷ Koni iki, n niin sɔxɔlexi,
 nanara n na n mirima i ma Yuruden bɔxɔni,
 Xerimon geyane xuntagi,
 e nun Misari geyaan ma.
⁸ Fufaan sama fufaan fari n xili ma,
 igen xuxu xuiin yi gbo ayi a surundeni.
 I xunfan gbeene radangu n xun ma,
 gbalon yi keli n xili ma alo walanna.
⁹ Alatala xa a hinanna mayita yanyin na
 alogo n yi xi betin be a xa kɔɛn na.
 N ma dunuɲa yi gidin Ala nan maxandima.
¹⁰ N na a falama n natangamana Ala nan xa,
 n naxa, “Nanfera i ɲinanxi n xɔn ma?
 Nanfera n luma tɔrɛ n yaxune yii?”
¹¹ N niin tɔrɔxi n yaxune xɔn
 amasɔtɔ e ferijɛnma n maxadinɲe nen,
 e naxa, “I ya Ala minen?”
¹² Nanfera n niin sɔxɔlexi?
 Nanfera n bɔɲen sunuxi?
 N xa n yigin sa Ala yi.
 N mɔn a tantunma nen
 n ma Ala, n nakisimana.

43

¹ Ala, yoon fi n ma,
 i n xun mayengen so denkeleyatare yamaan xili ma.
 N natanga wuledene nun muxu ɲaxine ma!
² N kantan muxun nan i tan na.
 Nanfera i n nabɛɲinma?
 Nanfera n sunuxin luma tɔrɛ muxu ɲaxine xɔn?
³ I ya kenenna nun i ya ɲɔndin nafa n ma!
 E xa ti n yεε ra,
 siga i ya geya sariɲanxin fari i yetagi.
⁴ Nayi, n sigama nen Alaa saraxa ganden dexɔn,
 Ala naxan findixi n ma sɛwan nun n ma ɲaxanna ra.
 N na n ma bɔlɔnna maxa
 n tantun betin ba i tan Ala xa,
 n ma Ala.
⁵ Nanfera n niin sɔxɔlexi?
 Nanfera n bɔɲen sunuxi?
 N xa n yigin sa Ala yi.

N mən a tantunma nən
n ma Ala, n nakisimana.

44

Maratangana Ala maxandina

¹ Koraa diine fala naxumena, beti baane kuntigin xa.

² Ala, nxu bata a me nxu tunle ra.

Nxu benbane bata yi a fala nxu xa nun,
i fe gbeen naxanye liga e xa na waxatini,
loxon naxanye bata xunkuya.

³ I tan nan siya denkeleyatarene kedi i senbeni,
i mən yi nxu benbane radəxə na.
I siya gbetene raxuya ayi nən,
i yi nxu benbane rasabati.

⁴ E mi na bəxən sətəxi e silanfanne xa ra!
E mi a nəxi e yete fangan xan xən.
E a nəxi i yete fangan nan xən ma,
i fangana, e nun i lu fena e xən,
bayo e rafan i ma.

⁵ N ma mangan nun n ma Ala nan i tan na.
I tan nan nə sətən nagidima Yaxuba bənsənna xa.

⁶ Nxu nxu yaxune raxetema i tan nan baraka yi.
Nxu e nə i xinli.

⁷ N yigin mi saxi n ma xanla xan yi.

N ma silanfanna mi a ra
naxan nəən fima n ma.

⁸ Koni i tan nan nəən fima nxu ma nxu yaxune ma.
I tan nan ne rayarabima,
naxanye nxu rənxuxi.

⁹ Nxu Ala nan matəxəma waxatin birin,
nxu i tan nan xili tantunma habadan!

Beti xuini te.

¹⁰ Koni iki, i bata i me nxu ra,
i yi nxu rayarabi.

I mi fa minima nxə ganle fəxə ra sənən.

¹¹ I bata nxu rəgi nxu yaxune yete ra,
e yi nxu yii seene birin tongo.

¹² I bata nxu rəbejin
alogo e xa nxu fəxa alo yetene.

I bata nxu raxuya ayi yamana gbetene ma.

¹³ I bata i gbee muxune mati sare xurin na
alo de mi seen naxan na.

¹⁴ I bata nxu rayarabi nxu dəxə bodene yetəgi,
nxu rabilin muxune yi nxu makonbi,
e nxu magele.

¹⁵ I bata nxu findi gelema seen na siyane ye.
E e xunne yimaxama nxu mageledeni.

¹⁶ N feyani waxatin birin.

N bata yagi

¹⁷ xənnantenne falane xən
naxanye n bəsenxənyama,
e nun n yaxun naxanye e gbeen nəxəma n na.

- ¹⁸ Ito birin ligaxi nxu ra nen,
hali nxu to mi jinanxi i xon ma,
hanma nxu yi i ya layirin kala.
- ¹⁹ Nxu mi xetexi i foxo ra.
Nxu munma yi fata i ya kiraan na.
- ²⁰ Koni hali na,
i nxu lu nen kankone bun.
I nxu rabenin banban dimini.
- ²¹ Xa nxu yi jinan nxo Ala xinla ma nun,
nxu yi ala gbetene batu,
- ²² i yatin yi na kolonma nen nun
amasoto i nxu miriya wundone kolon.
- ²³ Koni e nxu faxama i tan nan ma fe ra ferijen gben!
E nxu ligama
alo yexeen naxan faxa daxi a ra!
- ²⁴ Xulun Marigina! Nanfera i xima?
Keli, i nama i me nxu ra habadan!
- ²⁵ Nanfera i i yetagin luxunma nxu ma?
I nama jinan nxo torone nun marayarabine xon!
- ²⁶ Nxu niine bata bira gbangbanni,
nxu gbindin mi fa noe kele boxon ma.
- ²⁷ Keli, i fa nxu mali!
Nxu xunba i ya hinanna nin!

45

Mangana naxalandin ti betina

- ¹ Koraa diine fala naxumena, beti baane kuntigin xa. A xa ba alo betin naxan xili: "Fuge Fajine." Xanuntenya sigina.
- ² Fala fajine bata n bojen nasewa.
Nanara, n betini ito bama mangan xa.
N deni xaxi betina fe ra
alo sebeli ti fajina xayen kii naxan yi.
- ³ I tofan adamadiine birin xa,
i fatan fala naxumen tiye,
bayo Ala i barakama nen habadan!
- ⁴ I ya silanfanna soti i dexon, senbema.
Xunnayerenna nun binyena i tan nan xa!
- ⁵ Siga soon fari xunnayerenni,
i sa non ti
jondin nun yete magodon nun tinxinyana fe ra.
I fangan xa fe magaxuxine makenen!
- ⁶ I ya xalimakuli ralemunxine xa i yaxune bojene yisoxon.
Siyane birama nen i sanne bun.
- ⁷ Ala, i luma nen i ya mangaya gbedeni habadan!
I ya mangaya taxamasenna nan tinxinyaan na.
- ⁸ Tinxinna nan nafa i ma.
A naxin mi rafan i ma.
Na nan a toxi Ala, i ya Ala bata i sugandi.
A mon bata i ya sewan fari sa
dangu bonne ra.
- ⁹ Latikononna nun se xiri naxumene i ya dugine yi.

Maxa se maxane i rasumunma mangane banxine yi
naxanye maxidixi sama jinne ra.

¹⁰ Mangane dii temene jaxalandi tiine ye.
I ya baten tixi i ya mangaya gbeden yii fari foxoni.
A maxidi seene rafalaxi xema fajin nan na.

¹¹ Mangana jaxalandina,
i tuli mati n ma falan na.
Ninan i kon kaane nun i bari bodene xon ma.

¹² I xonla bata mangan suxu i ya tofanna fe ra.
I ya kuntigin na a ra, i xa a binya.

¹³ Tire kaane fama kiseene ra i xa nen.
Nafulu kane i ya fanna fenma nen.

¹⁴ Binyen birin mangana dii temen xa mangayani.
A doma gbeen nafalaxi xema dugin nan na.

¹⁵ E nun a doma rayabuxin nan sigan mangan fema
jaxalandi tiine biraxi a foxo ra a tideni.

¹⁶ E so mangana genla ma sewan nun jaxan nin.

¹⁷ I tan mangana,
i dii xeme wuyaxi sotoma nen
naxanye luma mangayani i benbane funfuni.
I e findima kuntigine ra nen boxon birin xun na.

¹⁸ N ni i findima xili kanna ra habadan.
Muxun birin i matoxoma nen
habadan han habadan.

46

En fangana Ala nan na

¹ Koraa diine Ala tantun sigina, beti baane kuntigin xa. Sungutunne xa a ba.

² Ala nan en yigiyaan na
e nun en fangana.
A yitoxi mali ti feen na toro waxatine birin yi.

³ Nanara, hali boxon xuruxurun,
geyane yi bira foxo ige tilinxine yi,
en mi gaxue.

⁴ Hali foxo igene xuxu,
geyane fan yi yimaxa gbaloni
en mi gaxue.

Beti xuini te.

⁵ Xudena Alaa taani
naxan a muxune rasewama
naxan findixi Kore Xonna Ala doxode sarijanxin na.

⁶ Ala na taani,
a mi yimaxe mumel!

Kuye nema yiba,
Ala bata taan mali,
⁷ siyane yi sonxon nate,
mangayane yi yimaxa.

Ala na a xuini te,
boxon yi xuruxurun.

⁸ Alatala Senben Birin Kanna nan en xon.
Yaxubaa Ala nan en ma faran makantanxin na.

Beti xuini te.

⁹ Ɛ fa Alatala a wanle mato,
a gbalon naxanye rakelixi bɔxɔn ma.

¹⁰ A yengene janma
han bɔxɔn danna birin yi.

A xanle yigirama,
a tanbane kala,
a yi ye masansan wure lefane gan.

¹¹ A yi a fala, a naxa,
“Ɛ Ɛ raxara,
Ɛ yi a kolon a n tan nan Ala ra.

N batuma nen siyane tagi.
N yi batu bɔxɔn birin yi.”

¹² Alatala Senben Birin Kanna en tan nan xɔn.
Yaxubaa Ala nan en ma faran makantanxin na.

Beti xuini te.

47

Ala fisamanten mangana

¹ Koraa diine betina, beti baane kuntigin xa.

² Ɛ tan, siyane birin xa Ɛ yiin bɔnbɔ,
Ɛ sɔnxɔ, Ɛ xuini te sewani Ala xa!

³ Alatala, Kore Xɔnna Ala magaxu han!
Manga gbeen na a ra dunuja birin xun na!

⁴ A bata nɔɔn fi en ma siyane xun na,
a yamane raso en ma nɔɔn bun.

⁵ A bɔxɔn sugandi nen nxu xa,
Yaxuba bɔnsɔnne sabatima
denaxan yi,
a naxanye xanuxi.

Beti xuini te.

⁶ Ala bata dɔxɔ a mangaya gbɛdeni.
Yamaan sɔnxɔma sewani,
xɔta xuine yi mini Alatala xa.

⁷ Tantun betin ba Ala xa,
betine ba han!
Tantun betin ba en ma mangan xa,
betine ba han!

⁸ Ala nan mangan na dunuja birin xun na,
Ɛ a tantun betini.

⁹ Ala dɔxi a manga gbɛde sarijanxini,
a mangayaan nabama siyane xun na.

¹⁰ Siyane mangane sama nen
Ibrahimaa Alaa yamaan fari.
A tan nan gbee dunuja ganle birin na.
Ala gbo han!

48

Siyon Ala gbee taana

¹ Koraa diine betina. Sigi sarijanxina.

² Alatala gbo,
a lan a xa matɔxɔ
a gbee taani geya sarijanxin fari.

³ Siyon, Alaa geyana,
a mate, a tofan,

dunuj̄a birin s̄ewama a fe ra.

A mate

alo b̄ox̄one birin manga taana

Manga Gbeen d̄oxi d̄enaxan yi.

⁴ Ala a yengi sama nen a taa makantanxin x̄on,
a bata a yete findi a kantanmaan na.

⁵ Mangane to e malan Siyon yenge xinla ma,

⁶ e yi a to, e kabe,

e gaxu, e yi e gi.

⁷ Xuruxurunna nun kuisanna yi e suxu na,

alo j̄axanla kuiin na keli a ra,

⁸ alo kunkibane na kont̄ofili foye gbeena fe ra.

⁹ Ala kabanako feen naxanye ligaxi,

nxu bata ne me.

Iki, nxu bata ne to Alatala Senben Birin Kanna taani.

A na taan nakisima nen habadan!

Beti xuini te.

¹⁰ Nanara, Ala nxu nxu mirima i ya hinanna ma i Batu Banxini.

¹¹ I tan xili kanna tantunma dunuj̄a yiren birin yi.

I mangayaan ligama tinxinyaan na.

¹² Yamaan xa j̄axan Siyon geyaan fari,

Yuda taa kaane xa s̄ewa

i ya kitisana fe ra!

¹³ E bilin Siyon ma,

e yi a kondene yate.

¹⁴ E e xaxili lu a yinna x̄on ma,

e m̄on yi a sangansone mato,

nanara e a fale mayixete famat̄one xa,

e naxa, ¹⁵ “Ala ito,

nx̄o Ala na a ra habadan!

A tima nxu yete ra nen han a rananni.”

49

Nafulu fuyanna fe

¹ Koraa diine betina, beti baane kuntigin xa.

² E ito me, e tan siyane,

e tuli mati

e tan muxun naxanye birin dunuj̄a yi.

³ Fanga kanne nun t̄oro muxune,

nafulu kanne nun yiigelit̄one,

birin xa a tuli mati.

⁴ N fekolonna falane nan tima,

n mirine xaxili faj̄in nan fima.

⁵ N na n xaxinla rasigama sandan nan x̄on,

n yi a yebe, n n̄ema n ma b̄olonna maxe.

⁶ Nanfera n gaxuma gbalo l̄ox̄one yete ra,

hake kan yanfantenne n nabilinma waxatin naxan yi?

⁷ E yigin saxi e se kanyaan nan ma,

e m̄on yi e kanba e nafulu kanyani.

⁸ Muxun mi n̄e a boden xunbe.

A mi n̄e a niin saren soe Ala yii.

⁹ Amas̄oto muxun niin xunbaan x̄od̄ox̄o!

A mi n̄e a saren fiye,

¹⁰ alogo a xa bu habadan, a mi faxa.

¹¹ Amasotɔ, en birin a kolon xaxilimane fan faxama e nun daxune nun kɔmɔne.
E birin e nafunle luma muxu gbete ne nan yii.

¹² Gaburun yi findi e habadan banxin na, e luma denaxan yi, dan mi naxan na, hali bɔxɔn to yi e yii e yete ra.

¹³ Muxuna gboon mi a rabuye.
A fan faxama nen alo subene.

¹⁴ Muxun naxanye laxi e yete ra fuyan nin, e sigaden nan na ra, naxanye wasaxi e nafunle ra, ne rananma na kii nin.

¹⁵ E rasigama laxira yi nen alo yexeen nananna to faxan na. Sayaan yi e gbindine don. Muxu fajine nɔɔn sotɔma nen e xun na sinma, e tofanna yi kala, e siga gaburuni.

¹⁶ Koni Ala n niin xunbama nen laxira yi yati!
A yi n xali.

Beti xuini te.

Beti xuini te.

¹⁷ Muxun na nafunla sotɔ, a nafunli gbo ayi, i nama gaxu,

¹⁸ bayo a mi sese xalima a yii laxira yi. A herisigen mi birama a fɔxɔ ra.

¹⁹ Hali duba diin nan yi a ra a dunuɓa yi gidini, hali a to matɔxɔxi, a yi sabatixi waxatin naxan yi,

²⁰ a sama a benbane fari nen laxira yi. Ne mi fa dunuɓa toma sɔnɔn.

²¹ Nafulu kanna naxan xaxili xurun, na maliga xuruseen nan na, naxan faxamatɔ a ra.

50

Saraxan naxan Ala kenɛn

¹ Asafi a betina. Fangamana, Marigina Alatala falan tima, a dunuɓa muxune birin maxili, sa fɔlɔ sogetedeni han sa dɔxɔ sogegododen na.

² Alaa nɔrɔn mayilenma keli Siyon yi na taa kamalixi tofajina.

³ En ma Ala fama, a mi dunduxi. Kala ti tee gbeena a yee ra, foye gbeena a rabilinxi.

⁴ A koreɓ nun bɔxɔn xilima e xa findi seren na a yamaan makitideni.

⁵ A yi a fala, a naxa,

“N ma muxu tɔgɔndiyaxine malan n fɛma,
naxanye layirin xidixi n xɔn ma saraxa baan na.”

⁶ Koren xɔnna a tinxinyaan nalima nɛn,
bayo Ala yetɛɛn nan kitisaan na.

Bɛti xuini te.

⁷ “N ma yamana, ɛ ɛ tuli mati,
n falan tima nɛn.
Isirayila, n na ɛ maxadima,
bayo Ala nan n tan na, ɛ Ala.

⁸ N mi ɛ maxadima ɛ saraxane xan ma fe ra.
Ɛ saraxa gan daxine bama n xa waxatin birin.

⁹ Koni, n mi turaan xa tongoma ɛ sansanne yi
xanamu kɔtɔn naxan ɛ kulane yi.

¹⁰ Amasɔtɔ n gbeen nan burunna subene birin na.

N gbeen nan jingene ra
naxanye geya wuli wuyaxine ma.

¹¹ N tan nan xɔline ngaan kanna ra
naxanye geyane ma
e nun niimaseen naxanye birin fixene ma.

¹² Xa kamɛn yi n suxun nɛn nun,
n mi na fale i xa,
amasɔtɔ n tan nan gbee dunuɗa
nun ayi seene birin na.

¹³ N jinge suben donɗɛ ba?
Ɛn-ɛn de!
Xanamu n siin wunla min?
Ɛn-ɛn de!

¹⁴ Nanara, barika biran xa findi ɛ saraxan na Ala xa.
Ɛ ɛ de ti xuine rakamali Kore Xɔnna Ala xa.

¹⁵ N xili tɔrɔ waxatini.
N ni i kantanma nɛn, i yi n binya.”

¹⁶ Koni Ala a falama muxu jaxine xa nɛn,
a naxa, “Nanfera ɛ xɛtɛma n ma tɔnne falan ma,
ɛ yi n ma layirina fe fala,

¹⁷ koni n ma xaranna mi rafan ɛ ma?
Ɛ mexi n ma falane ra!

¹⁸ Ɛ nun muɗadene na a ra.
Ɛ nun yalundene na a ra.

¹⁹ Ɛ fala jaxin nan tun tima.
Ɛ wulen nan tun falama.

²⁰ Ɛ ngaxakedenne kansunma waxatin birin yi.
Ɛ katama e tɔjɛgedeni.

²¹ Ɛ bata ito birin liga
n mi fala ti.
Nanara, ɛ mirixi a n fan ligaxi
alo ɛ tan.
Koni iki, n na ɛ maxadima,
n yi a yeɓa ɛ xa.”

²² “Iki, ɛ ito famu,
ɛ tan naxanye Ala bɔtɛ rabaxi.
Xa na mi a ra,
n na ɛ raxɔrima nɛn.
Muxu yo mi ɛ xunɓɛ.

²³ Naxan na saraxa baan findi barika biran na,
na nan n binyaxi.
Naxan na siga kira fajin xɔn,
n na Ala kisin yitama nen na ra.”

51

Yulubi ratina

¹ Dawudaa betina, beti baane kuntigin xa. ² A naxan ba Nabi Natan to fa a fema a yalunyaan ligaxina e nun Batiseba.

³ Ala, diɲa n ma i ya hinanna nin.

N ma matandine mafelu
i ya kininkinin gbeen!

⁴ N hakene birin ba n ma.
I yi n yulubine xafari.

⁵ N na n ma matandine kolon.
N na n mirima n yulubine ma waxatin birin.

⁶ N na i tan nan keden yulubi tongoxi.

N naxan nabaxi,
na ɲaxu i yɛɛ ra yi.

Nanara, i na falan ti,
i tan nan tinxin,
i na kitin sa, i yoon sɔɔ.

⁷ N barixi haken nin yati!

Yulubi kanna nan yi n na
xabu nga fudikan na a ra.

⁸ I waxi ɲɔndin nan xɔn ma n sɔndɔmeni yati!
I n xaranma fekolonna ma n bɔɲeni.

⁹ N yulubin ba n ma
nanara n sariɲanɲɛ.

I xa n maxa nanara n fixe
dangu balabalan kesen na.

¹⁰ N mɔn xa sɛwa n ɲaxan.

I bɔɲɛn naxan kalaxi,
na mɔn xa sɛwa.

¹¹ I yɛɛn ba n yulubine ra,
i yi n mafelu n hakene birin na.

¹² Ala, bɔɲɛ sariɲanxin sa n yi.

I mɔn yi n xaxili ragidi.

¹³ I nama n kedi i yɛtagi.

I nama i ya Nii Sariɲanxin ba n yi.

¹⁴ I mɔn xa kisin sewan fi n ma.
Xaxili fajin xa n mali.

¹⁵ Nanara, n matandi tiine xaranɲɛ
i ya kirane ma,

yulubi kanne yi xɛɛɛ i ma.

¹⁶ N nakisimana, Ala,
n nakisi n ma faxa tixin ma.

Ala, yandi n xunba,
alogo n xa i ya tinxinyaan nali betini.

¹⁷ Marigina, na liga n xa,
n xa i tantun.

¹⁸ Saraxan mi rafan i ma,
xa na mi a ra,

n yi a bama i xa nɛn nun.
 Saraxa gan daxin mi i kɛnɛnɛ.
¹⁹ Yɛtɛ magodon nan Ala rafan saraxan na.
 Ala, i mi na kanna rabejinɛ
 naxan nimisaxi a bɔɲɛni a tubi.

²⁰ Tin, i Siyon nasabati.
 I mɔn xa Yerusalɛn yinna ti.
²¹ Na waxatini,
 tinxin saraxane rafanma i ma nɛn.
 Saraxa gan daxine yi i kɛnɛn.
 Na waxatini,
 nxu yi turane rali i xa i ya saraxa ganden fari.

52

Ala xa wuleden makiti

¹ Dawudaa fala ɲaxumena, beti baane kuntigin xa. ² A naxan ba, Dowegi Edɔn kaan to siga Sɔli fɛma, a naxa, “Dawuda bata siga Aximeleki a banxini.”

³ Ee! Muxu gbeena!
 Nanfera i kanbama i ya fe ɲaxine yi?
 Alaa hinanna luma nɛn habadan!
⁴ I feene yitɔnma bonne kala xinla ma.
 I lɛnna luxi nɛn
 alo filɛ xɛnxɛna.
 Ee! Yanfantenna!
⁵ Fe ɲaxin nafan i ma dangu fe faɲin na.
 Wulen nafan i ma dangu ɲɔndin na.

Beti xuini te.

⁶ Ee! Wuledena!
 Fala xɔlɛne rafan i ma!

⁷ Nanara, Ala i raxɔrima nɛn habadan!
 A i suxuma nɛn,
 a i ba i konni.
 A i bama nɛn kɛndɛ muxune yɛ dunuɲa yi.

Beti xuini te.

⁸ Tinxin muxune ito toma nɛn,
 e gaxu.
 Nayi, e gelema i ma nɛn,
 e naxa, ⁹ “Na xɛmɛn mato,
 naxan mi Ala findi a kantanmaan na.
 Koni a yigin saxi a nafulu gbeen nin.
 A fangan sɔtɔxi a boden kalan nan xɔn.”

¹⁰ Koni, n tan luxi nɛn
 alo Oliwi wudin naxan sabatima Alaa banxini.
 N yigin saxi a hinanna nin
 habadan han habadan!
¹¹ N ni i tan Ala tantunma nɛn
 i ya wanla a fe ra habadan!
 N ni i xinla binyama nɛn
 i ya tɔgɔndiya muxune yɛ,
 bayo i tan fan!

53

*Muxuna jaxuyana**Yaburin 14.1-7*

¹ Dawudaa fala jaxumena, beti baane kuntigin xa. A xa ba xulenna ra.

² Xaxilitarena a falama a bɔɲeni,

a naxa, “Ala mi na.”

E birin yifu,

e haramu feene ligama.

Muxu yo mi a fajin nabama.

³ Ala a yɛɛn nagodoma adamadiine ma

keli ariyanna yi,

a xa a to xa nde na

naxan xaxili sɔtɛ, a Ala fen.

⁴ Koni birin bata kiraan fata,

e jaxu ayi.

Hali keden pe mi a fajin ligama.

⁵ Fe jaxi rabane mi fe kolon ba?

E n ma yamaan tɔnɔn donma

alo donsena,

koni e mi Ala xandima mumɛ!

⁶ Awa nayi, gaxun ne suxuma nɛn

e tan naxanye mi yi gaxuma.

Ala e kalama nɛn,

a e rayarabi

bayo e rajaxu a ma.

⁷ Nde keɛ Siyon yi a Isirayila rakisi?

Ala mɔn na a yamaan sɛnbɛ so,

Yaxuba bɔnsɔnna sɛwama nɛn,

Isirayila yi jaxan!

54

Ala maxandin maratanga feen na

¹ Dawudaa fala jaxumena, beti baane kuntigin xa. A xa ba kondenne ra. ² Dawuda beti naxan ba, Sifi kaane to siga Sɔli fɛma e naxa, “Dawuda luxunxi nxu tagi.”

³ Ala, n nakisi i sɛnben na.

N xun mafala kitin bolon!

⁴ Ala, n ma maxandi xuiin name.

I tuli mati n fala xuine ra!

⁵ Xɔɲene bata keli n xili ma.

Gbalotɔne katama n faxa feen na.

E mi e mirima Ala ma.

Beti xuini te.

⁶ Koni Ala nan n mali muxun na.

Marigin nan n niin kantanma.

⁷ A n yaxune fe jaxine raxetɛ e ma.

E halagi amasɔtɔ i lannayaan nabama.

⁸ Nayi, n ɲenige ma saraxan bama i xa nɛn,

n yi i tan Alatala tantun amasɔtɔ i fan.

⁹ Bayo, i tan nan n baxi n ma tɔrɔne yi,

n yi n yaxune biraxin to.

55

Muxu yanfaxina Ala maxandina

¹ Dawudaa fala jaxumena, beti baane kuntigin xa. A xa ba kondenne ra.

² Ala, n ma maxandi xuiin name.

I nama i xun xanbi so n ma mawugani!

³ I tuli mati n na,
i yi n yabi.

Xaminna bata n suxu
han n kuisan

⁴ n yaxune fala xuine fe ra.

Muxu jaxine n yigbetenna,
e n tərōma.

E bata xolo n ma,
e yi n najaxu.

⁵ N bata kəntōfili.

Sayaan gbalon bata n xun matugan.

⁶ Gaxun nun xuruxurinna bata n suxu.
Gbalon yi n nabilin.

⁷ Xa gabuteen yi n ma nun
alo ganbana,

n yi tuganma nen nun

n sa dōxoden fen.

⁸ N yi n gima nen,
n siga yire makuyeni.

N yi lu burunna ra.

Beti xuini te.

⁹ N yi maratangaden fenma nen mafuren
n keli foye gbeen nun gbalon bun.

¹⁰ Muxu jaxine raxuya ayi, Marigina,
e fala xuine yifu!

Bayo, n gbalon nun yengen toma taani han!

¹¹ Kəeen nun yanyin na,
e taan nabilinma,

haken nun yengene nan taani.

¹² Kala tiin gboma ayi taani.

Besənxənyaan nun mayifuun nan taani.

¹³ Xa yaxun nan tun yi n makonbima nun,
n yi dijama a bun ma nen.

Xa n najaxu muxun nan tun yi a yete yigboma n ye nun,
n yi n luxunma a ma nen nun.

¹⁴ Koni i tan na a ra, n lanfana,
n bodena, n xəyi kəndena!

¹⁵ En ma lanfamayaan yi jaxun Alaa banxini
en yi sigan tima yamaan ye waxatin naxan yi.

¹⁶ Sayaan xa n yaxune raterena,
e kenden yi siga laxira yi.

Bayo fe jaxina e yi e konni.

¹⁷ Koni n bata Ala xili,
Alatala n nakisima nen.

¹⁸ N ma mawugan nun kutun xuina a lima nen.

Xətənnə nun yanyin nun jinbanna ra,
a n xuiin mema.

¹⁹ A n niin natangama,

n yi keli yengeni herini
 hali n yaxune to yi wuya!
²⁰ Habadan mangana Ala a tuli matima nen,
 a yi n yaxune rabira.

Beti xuini te.

Amasoto e bata tondi tube.
 E mon mi gaxuxi Ala yee ra.
²¹ N lanfana a xoyine yengema.
 A a layiri xidixine kalama.
²² A fala xuiin jaxun fenena xa
 koni marajaxuna a bɔneni.
 A fala xuine salaxun alo turena.
 Koni e segen tima
 alo silanfan xenxena.
²³ I ya kontofinle lu Alatala ma.

A i malima nen.
 A mi tinje tinxin muxun yi bira mumel!
²⁴ Koni i tan, Ala,
 i na muxu faxane nun wuledene faxama nen
 benun e siin tagiin xa a li.
 N tan mabinni,
 n na n yigi sama i tan nin.

56

Yigi sana Ala yi

¹ Dawudaa maxandi jaxumena. Beti baane kuntigin xa: a xa ba alo betin naxan xili,
 “Ganban Wudi Makuyeni” a naxan ba Filisitine to a suxu Gati taani.

² Ala, kininkinin n ma
 amasoto e n yengema.
 N yaxune n besenxonyama ferijen gben!
³ Ferijen gben n yaxune n yengema.
 N yengefane bata wuya ayi,
 e waso.

⁴ N na gaxu waxatin naxan yi,
 n na n yigi sama i tan nan yi.
⁵ N na Alaa fala kamalixine matoxoma,
 n yi n yigi sa a yi,
 nanara n mi gaxue mumel!
 Dajoxon doronna nanse lige n na?

⁶ Ferijen gben n yaxune n toroma.
 E n jaxankata feni tonma waxatin birin!

⁷ E e malanma luxundene yi,
 e yee tixi n na, n neen dede.
 E yengi a ma e n faxe.

⁸ I nama tin e rakisi feen ma e fe jaxine ma.
 Ee! Ala! I xoloxin xa na muxune rabira.
⁹ N ma sunun yate.
 N yee gena fe xa rabira i ma.
 I xaxili mi dɔxi e xon ba?

¹⁰ N na i xili waxatin naxan yi,
 n yaxune xetema n foxo ra nen,
 n yi a kolon a Ala n xon.

¹¹ N na Ala matoxoma a falane fe ra!

N na Alatala matɔxɔma!
¹² N yigi saxi Ala nin,
 n mi gaxue mumɛ!
 Adamadiin nanse ligama n na?

¹³ Ala, n de xuiin naxan tongoxi,
 n na a rakamalima nen.
 N na barika bira saraxan bama i xa nen.

¹⁴ Amasoto i bata n ba sayani,
 i yi n natanga biran ma.
 Nanara, n sigan tima Ala yetagi
 n ma siimayani.

57

Ala maxandina malina fe ra
Yaburin 108.1-5

¹ Dawudaa maxandi jaxumena, beti baane kuntigin xa. A xa ba alo betin naxan xili, “I Nama Halagin Ti” Dawuda naxan ba a to a gi Sali bun, a sa a so faran yinla ra.

² Kininkinini n ma!
 Ee! Ala! Kininkinini n ma!
 Amasoto n niin marakisin fenma i tan nan yii.
 N xa luxunden soto i gabuteen bun,
 han yihadin yi dangu.

³ N bata Kore Xonna Ala maxandi
 naxan n ma feene rasonyama.

⁴ A n yabima nen keli ariyanna yi,
 a n nakisi.
 A ne mafalama nen
 naxanye n yengema.

Beti xuini te.

Alaa hinanna nun a lannayaan yitama n na nen.

⁵ Yatane bata n nabilin,
 n saxi adamadi jaxine tagi.
 E jinne ligaxi nen
 alo tanbane nun xalimakunle.
 E lenne ligaxi nen
 alo silanfan xenxene.

⁶ Ala, i ya binyen xa mayita kore xonna ma,
 a yi boxon nafe!

⁷ E bata yalaan nati n yee ra n suxu xinla ma,
 e yi n nayagi.
 E bata yinla ge n yee ra,
 koni e tan yeteen bata bira a kui.

Beti xuini te.

⁸ Ala, n xaxili ragidixi yati!
 N betin bama nen, n yi i tantun!

⁹ N xulunma nen sinma,
 n yi n ma bolonna nun kondenna maxa!
 N kurunma betin be nen subaxa!

¹⁰ Marigina, n ni i tantunma nen siyane ye.
 N betin bama i xa nen bomsenne tagi.

¹¹ I ya hinanna gbo han ariyanna.
 I ya lannayaan texi han kore xonna.

¹² Ala i ya binyen xa mayita kore xonna ma,

a yi bəxən nafe!

58

Ala nan kitisa tinxinxin na

¹ Dawudaa maxandi jaxuməna, beti baane kuntigin xa. A xa ba alo betin naxan xili: “I Nama Halagin Ti.”

² E tan muxu gbeene,
ε falane mi tinxin feu!
E nɔe adamadiine makite tinxinni ba?

³ En-en de! Tinxintareyana ε bɔɔeni,
ε gbalon nakelima bəxən ma.

⁴ Xabu e bari waxatini, e jaxu.
Wuledene ləxi ayi xabu e bari ləxəni.

⁵ E xələn luxi nən alo sajin xələna,
alo fəɔɔgɔɔn naxan mi saji suxun xuiin mɛma,

⁶ naxan mi a kanna xuiin namɛma.
Saji suxun na fatan kiki,
a mi nɔe a suxe.

Beti xuini te.

⁷ Ala, i xa e jinne magira e de!
Alatala, i xa na yatane deen kala!

⁸ E xa jan alo igen naxan bəxənma.
E tanbane xa yelevu ayi.

⁹ E xa liga
alo korosiraan naxan fati tununma ayi lingini,
alo diin naxan faxaxi barixi, a mi sogen to.

¹⁰ Tansin xindena hanma a xarena,
ne ganma nən tunden bun.

Foyen jaxudene fan xalima nən,
a e raxəri.

Beti xuini te.

¹¹ Tinxin muxune jaxanma nən
bayo a gbeen jəxəma nən.

E fama e sanna maxadeni nən
muxu jaxine wunla ra.

¹² Nayi, adamadiine yi a fala,
“Ala tinxin muxune saren fima yati!
Ala na yatigi, naxan dunuɔa makitima!”

59

Ala maxandina marakisina fe ra

¹ Dawudaa maxandi jaxuməna, beti baane kuntigin xa. A xa ba alo betin naxan xili: “I Nama Halagin Ti,” a naxan ba Soli to sofane xe e xa sa e luxun Dawuda yeε ra a banxini a faxa xinla ma.

² N ma Ala, n xunba n yaxune yii.
N natanga ne ma
naxanye kelixi n xili ma!

³ N xunba fe jaxi rabane yii.
N nakisi na muxu faxane ma!

⁴ A mato,
e n legedenma n faxa feen na.
Senbɛmane e malanma n xili ma.
N mi i matandixi,

n mi yulubi ligaxi, Alatala.

⁵ N sɔnna mi a ra,
koni e yitɔnxi e xa n yɛngɛ.

Keli, i fa n mali!

Yandi n mato!

⁶ Alatala, Ala Sɛnbɛn Birin Kanna,
Isirayilaa Ala, keli!

I yi siya dɛnkɛleyatarene fe naxine saran e ra.

I nama diɲa yanfantɛn naxine ma mumɛ!

Bɛti xuini te.

⁷ E fama jinbanna ra.

E xɔɲɛ alo barene taan xun xɔn.

⁸ I tuli mati e konbi ti xuine ra.

E lɛnne luxi nɛn e dɛ

alo silanfanne,

e mɔn a falama, e naxa,

“Nde nɔɛ en ma falan mɛ?”

⁹ Koni Alatala, i gelema e ma.

I siya dɛnkɛleyatarene birin magelema.

¹⁰ Ala n sɛnbɛna,

n xaxili tixi i tan nan na.

I tan nan n ma faran makantanxin na.

¹¹ N ma hinantenna Ala,

a tima n yɛɛ ra nɛn.

A a liga,

n na n yɛɛn nagodo n yaxune ma.

¹² Koni, i nama e faxa,

Marigina, nxu yɛ masansan wure lefana.

Nanara, n ma muxune mi jinanɲɛ.

E raxuya ayi i sɛnbɛni,

i yi e nɔ.

¹³ Bayo yulubi falane e dɛ

e xa suxu e yetɛna wasona fe ra!

Bayo e dangane tima

e wulene falama,

¹⁴ e ɲan i ya xɔlɔni!

E ɲan fefe! Sese nama lu!

Nayi, birin a kolonma nɛn fa fala

Ala mangayaan nabama Yaxuba bɔnsɔnna xun na

han bɔxɔn danna birin.

Bɛti xuini te.

¹⁵ E fama jinbanna ra.

E xɔɲɛ alo barene taan xun xɔn.

¹⁶ Barene nɛma donse fenni,

xa e mi lugo,

e wurundunma nɛn.

¹⁷ Koni n tan i sɛnbɛn matɔxɔma nɛn betini.

Xɔtɔnni, n na n ma bɛti xuini tema nɛn

i ya hinanna fe ra.

Bayo, n ma faran makantanxin nan i tan na,

n na n yigiyama dɛnaxan yi tɔrɔ waxatine yi.

¹⁸ N sɛnbɛna,

n betin bama i xa nɛn.

I tan Ala nan n ma faran makantanxin na

n ma hinantenna Ala.

60

Ala maxandina nɔ ti fena
Yaburin 108.7-14

¹ Dawudaa maxandi jaxumena, beti baane kuntigin xa, a xa ba alo betin naxan xili: “Gabalan Fugaxina Sereyana.” A xa ba xaran feen na. ² Dawuda betini ito nan ba a to Arami kaane yenge naxanye keli Mesopotamiya yamanan nun Soba yamanani, Yowaba yi xete, a Edon kaa wuli fu nun firin faxa Foxo Lanbanni.

³ Ala, i bata i me nxu ra,
i yi gbalon nakeli nxu ma.

I bata xolo nxu ma.

Koni iki, i mon xa nxu yiton.

⁴ I bata boxon naxuruxurun,
a yibo.

I mon xa a tugun a bode ra,
a nama xuya ayi.

⁵ I bata waxatine raxodoxo i ya muxune ma.

Nxu dagalanma ayi

alo nxu minxin na a ra.

⁶ Koni naxanye gaxuxi i yee ra,

i bata taxamasenni te ne xa,
naxan e ratangama xalimakunle ma.

Beti xuini te.

⁷ I xa i xanuntenne kantan
i yi e rakisi i senbeni.

I yi nxo maxandin yabi.

⁸ Ala bata falan ti a yire sarijanxini,
a naxa, “N non tima nen,
n Siken taani taxun,
n yi Sukoti lanbanna danne sa.

⁹ N tan nan gbee Galadi boxon nun Manase ra.
Efirami kaane findixi n ma yengesone nan na.

Yuda luxi nen
alo n ma mangaya dunganna.

¹⁰ Koni n ma konyin nan Moyaba yamanan na.

N tan nan Edon yamanan kanna ra.

N yenge sonxoni tema Filisiti yamanani.”

¹¹ Ala, nde sigama n na na taa makantanxini?

Nde tima n yee ra siga Edon yi?

¹² Ala, i tan xa mi i mexi nxu ra ba?

I mi fa nxo ganla foxo ra sonon ba?

¹³ Nxu mali yaxune yengedeni!

Sese mi adamana maliin na.

¹⁴ Koni Ala na lu en xon,

en non sotoma nen.

A tan nan en yaxune halagima.

61

Ala, n xa lu i fema

¹ Dawudaa betina, beti baane kuntigin xa. A xa ba kondenne ra.

² Ala n ma mawuga xuiin me.

I tuli mati n ma maxandi xuiin na.

³ N yigitegexin bata n xui ramini i ma wulani.

N xali na geyaan fari
naxan mate n xa.

⁴ Amasoto i tan nan n yigiyaden na,
e nun yinna
naxan n natangama n yaxune ma.

⁵ N waxi lu feni i konni waxatin birin yi.
N xa luxunden soto i gabutene bun ma.

⁶ Ala, i bata n de ti xuine me.
I bata na ken so n yii
i naxan namaraxi i ya yεragaxu muxune xa.

Beti xuini te.

⁷ Ala xa mangan siin xun masa,
a xa bu han!

⁸ Ala xa mangan sabati a yetagi habadan!
A ratanga i ya hinanna nun i ya lannayaan nin.

⁹ Nanara, n tantun betin be i xinli waxatin birin,
n yi n de ti xuine rakamali loxo yo loxo.

62

Ala nan boje xunbenla fima

¹ Dawudaa betina, beti baane kuntigin xa Yedutun xa.

² N bojen saxi Ala nan baraka yi,
a tan nan n nakisima.

³ A tan kedenna nan n kantan fanyen na,
n nakisimana.

N ma faran makantanxin nan a ra.
Yaxune mi n noe mume!

⁴ Han waxatin mundun yi,
e luyε fuyε muxune ma?

E tan e rabirama
alo banxi xonna hanma langa fonna?

⁵ E waxi muxune ragodo feni tun,
keli a binyeni.

E e yoron wuleni.

E duban tima e deni,
koni e dangan tima e bojeni.

Beti xuini te.

⁶ N boje xunbenla soto ma Ala nan xon.
A tan nan n yigin na.

⁷ A tan nan n kantan fanyen na,
n nakisimana.

N ma faran makantanxin nan a ra.
Yaxune mi n noe mume!

⁸ N ma kisin nun n ma binyena Ala nan yii.
N kantan fanyen senbemaan nan Ala ra.

N ma yigiyana a tan nan na.

⁹ Yamana, e e yigin sa a yi waxatin birin!
E yi e kontofinle so Ala yii,
amasoto en yigiyaden nan Ala ra.

Beti xuini te.

¹⁰ Adamadiine ligaxi nen alo foyedina.

A xungbeen nun a xurina, sese mi e ra.
Hali e rate sikeela fari, e yelefu.

E malanxin yelefu foyedin xa.

¹¹ I nama i yigin sa gbalo feene yi.

I nama i waso se mujaxini.

Hali nafunla gbo i yii han,

i nama i yigin sa a yi!

¹² Ala luma a fale,

fa fala a tan nan gbee fangan na.

¹³ I gbeen nan hinanna ra, n Marigina.

Bayo i tan muxun kontonna fima nen

alo a kewanla.

63

Alaa hinanna fisa siimayaan xa

¹ Dawudaa betina, a yi Yuda tonbon yireni waxatin naxan yi.

² Ala, n ni i fenma,

n ma Ala nan i tan na.

I xonla n sandamen na.

I xonla n fati benden ma

alo min xonla n suxuma

tonbonni ito yi kii naxan yi,

baxo magenla, ige mi denaxan yi.

³ N xa i to i ya yire sarijanxini.

N yi i senben nun binyeni gbe.

⁴ I ya hinanna fisa siimayaan xa.

Nanara, n na i batuma.

⁵ N barikan birama i xa nen

n ma siimayaan birin yi,

n na n yiine yite i maxandideni.

⁶ N nii yifanma n ma nen,

alo n na wasa donse hagigene ra.

N yi i tantun sewa betine yi.

⁷ N nema saxi n ma saden ma,

n na n mirima i ma.

N xaxili luma i xon nen kosen birin na.

⁸ Amasoto i tan nan n mali muxun na,

n sewa betin ba i nininna bun ma.

⁹ N bata kankan i ma,

i yiin nan n natangama.

¹⁰ Naxanye katama n faxa feen na,

ne faxama nen.

¹¹ E faxama silanfanna ra nen yengeni,

kankone yi e binbine don.

¹² Nayi, Mangan sewama nen Ala yi.

Naxanye e koloma Ala xinli,

ne a mataxoma nen.

Koni wuledene deene raxutuma nen.

64

Ala maxandin maratangana fe ra

¹ Dawudaa betina, beti baane kuntigin xa.

² Ala, i tuli mati n ma mawuga xuiin na!

N bata gaxu n yaxune yee ra.

N niin natanga!

³ N luxun muxu jaxine ma

naxanye e bode toma wundoni,
e nun fe naxi raba ganla.

⁴ E lenne xanxan alo silanfanna.
Fala naxine minima e de
alo xalimakuli ralemunxina.

⁵ E e xanle tima sontaren na wundoni.
E mafura bunna tiye, e mi gaxuma.

⁶ E e bode rawekilema kewali naxin ma.
E e bode toma,
e lutine ratima denaxan yi.

E naxa, "Nde nœ e toε?"

⁷ E tinxintareyani tønma, e naxa,
"En ma kœtε yitønxin mi fule mumε!"
Muxun kui feene kolon naxo!

⁸ Koni Alaa xalimakunle wolima e ma nen,
a e li keden na.

⁹ E gbee fala xuine xetema e ma nen,
e yi halagi.

Naxan yo na e to,
ne e xunne yimaxama nen e mageledeni.

¹⁰ Nayi, gaxun adaman birin suxuma nen.
E e xaxili lu Ala a wanla xøn,
e yi a fe rabaxine famu.

¹¹ Tinxin muxune xa sewa Alatala yi,
e yi a findi e luxunden na.
Muxu sœndœme fajin birin xa a matœxo.

65

Tantunna nun barika birana

¹ Dawudaa betina, beti baane kuntigin xa. Sigi sarijanxina.

² Ala, a lan yamaan yi i tantun Siyon yi,
nxu mœn yi nxu de ti xuine rakamali.

³ I tan naxan maxandi xuine ramema,
muxun birin fama nen i fema.

⁴ Hakene to senben sœto nxu xun ma
i yi nxœ matandine mafelu.

⁵ Sewan ne xa,
i bata naxanye sugandi
e xa lu i konni!
Nxu bata lugo i ya banxin fe fajine ra,
i Batu Banxi Sarijanxina.

⁶ I nxœ maxandin yabima
kabanakoon nan na tinxinni.
Ala nxu rakisimana,
bœxœn danna muxun birin yigina i tan nan na,
e nun naxanye fœxo igen kidi ma pon!

⁷ I senben bata geyane da
bayo fangamaan ni i ra.

⁸ I bata baan xuini ti,
i yi a walanne raxara.
I mœn yi siyane masabari.

⁹ Dunuja birin gaxuma i ya kabanakone yœœ ra.
Keli sogetedeni han sogegododeni,

e birin betin bama i xa sɛwani.

¹⁰ I yengi dɔxi bɔxɔn xɔn
i yi tule igen sa a ma, han a ramɔ.

Alaa xuden nafexi igen na,
alogo donseen xa sɔtɔ.

I tan nan na ragidixi.

¹¹ I tule gbeen nafama xɛɛ bixine ma
bɔxɔn yi xunbeli, a yogon igen na.

I tan barakan sama xɛɛni, a sabati.

¹² Xɛɛ xaba waxatini,
i ya fanna warama ayi nɛn.

I na dangu dɛnaxan yi,
mɛnna yi sabati.

¹³ Fixɛne fanma e nun fiile.
Geyane rayabuma nɛn han!

¹⁴ Xuruseene yiriwama nɛn fixɛne ma.

Lanbanne yi rafe siseene ra.

Na birin yi findi beti ba xunna ra
e nun sɛwa sɔnxɔna.

66

Barika birana Ala xa

¹ Sigi sariɲanxina. Tantun betina. Beti baane kuntigin xa.

Dunuɲa muxun birin xa sɔnxɔ sɛwani Ala xa!

² Ɛ a xinla binya betin ba!

Ɛ tantun gbeen fi a ma!

³ Ɛ a fala Ala xa,

“I ya kabanako wanle magaxu!

I sɛnbɛn gbo han!

Nanara, i yaxune gaxuxin felenxi i bun ma.

⁴ Muxun birin i batuma dunuɲa yi,

e tantun betin ba i xa.

E i xinla tantunma betini.”

Beti xuini te.

⁵ Ɛ fa be!

Ɛ a mato Ala bata naxan liga!

A wanle magaxu adamadiine yɛ han!

⁶ A fɔxɔ igen findi nɛn yire yixaren na,

en benbane yi gidi baan tagi e sanni.

Nayi, en xa ɲaxan a tan yi.

⁷ A mangayaan nabama a sɛnbɛni habadan!

A yɛɛn tixi siyane ra,

nanara muxu yo nama murute.

Beti xuini te.

⁸ Siyane, ɛ barikan bira en ma Ala xa!

Ɛ a tantun xuini te!

⁹ A bata siimayaan fi en ma,

a mi tin en yi bira.

¹⁰ Ala i nxu rasariɲanma

sulun tɛɛni alo wure gbetina.*

¹¹ I a liga nɛn nxu yi suxu,

* 66:10: Sulun tɛɛn mɔn falama yirena nde yi fa fala “Furu tɛɛna.”

i mən yi goron gbeen sa nxu xun ma.

¹² I tin nən nxu yaxune yi ti nxu fari.

Nxu yi dangu ige tilinxin nun tēeni.

Koni, i fa nxu ra dahamu bəxəni.

¹³ N fama saraxa gan daxin na nən i ya banxini.

N bata de xuiin naxan tongo i xa,

n na rakamalima nən.

¹⁴ De ti xuini itoe falaxi nən

n yi tərəni waxatin naxan yi.

¹⁵ N sube turaxine bama saraxa gan daxin na nən,

n yi kontonne ba,

e tutin yi te kore.

N turane nun kətəne fan bama nən.

Beti xuini te.

¹⁶ E fa be! E e tuli mati,

e tan naxanye birin gaxu Ala yee ra.

A bata naxan liga n xa,

n na a falama e xa nən.

¹⁷ N bata a xili malina fe ra,

n yi a batu n de xuiin na.

¹⁸ Xa haken yi ramaraxi n bəjəni nun,

Marigin mi yi a tuli matima n xuiin na nun.

¹⁹ Koni Ala yatin bata n name,

a a tuli mati n ma maxandi xuiin na.

²⁰ N barikan birama Ala xa

amasəto a mi a mexi n ma maxandi xuiin na.

A mi a hinanna baxi n yii.

67

Siyane birin xa Ala tantun

¹ Tantun betina, beti baane kuntigin xa. A xa ba kondenne ra. Sigi sarijanxina.

² Ala xa kininkinin en ma,

Ala xa en baraka.

Ala nərən xa godo en ma.

Beti xuini te.

³ Nanara, dunuḡa birin i ya kiraan kolonje,

siyane birin yi i ya marakisin kolon.

⁴ Siyane xa i tantun Ala,

siyane birin xa i tantun!

⁵ Muxune xa naxan,

e betin ba sewani,

amasəto i siyane makitima tinxinna nin.

I tixi dunuḡa muxune birin yee ra.

Beti xuini te.

⁶ Siyane xa i tantun Ala,

siyane birin xa i tantun!

⁷ Nayi, bəxən donse gbegbe fima.

Ala, en ma Ala en barakama nən.

⁸ Ala en barakama nən,

bəxən danna muxun birin yi gaxu a yee ra.

68

Alaa nɔna Isirayila xa

¹ Dawudaa betina, beti baane kuntigin xa. Sigi sarijanxina.

² Ala xa keli,

a yi a yaxune raxuya ayi.

Naxanye a rajaxuxi,

ne yi e gi a bun.

³ E kedi,

alo foyen sigama tutin na kii naxan yi.

E xa jan Ala yetagi

alo dolen na lo tɛɛni.

⁴ Koni tinxin muxune xa jaxan,

e sɛwa Ala yetagi.

E xa gele jaxanni.

⁵ Betin ba Ala xa,

a xinla xa tantun betini.

Naxan fama kundani,

ɛ na rasɛnɛ!

A xili nɛn Alatala.

En xa en sɛwa xuini te a yɛɛ ra!

⁶ Ala naxan a kon sarijanxini,

kiridine fafe na a ra,

kapa gilɛne xun mayɛngɛn na a ra.

⁷ Ala denbayaan fima denbayatarene ma,

A kasorasane xɔɔyama,

e mini betin bɛ.

Koni murute muxune luma bɔxɔ yidunduxin nin.

⁸ Ala, i to ti i ya yamaan yɛɛ ra,

i siga na tonbon yireni.

Beti xuini te.

⁹ Bɔxɔn yi xuruxurun,

koren yi rabi Ala yɛɛ ra,

Sinayi Geyana Ala,

Isirayilaa Ala.

¹⁰ Ala, i tule gbeen nafa nɛn,

i ya bɔxɔn mɔn yi xɛtɛ a kiini.

¹¹ I ya yamaan yi dɔxɔ na,

I yi yiigelitɔne ki i ya nɛmana fe ra.

¹² Marigin bata feni ito xibarun fi,

jaxalan gali gbeen yi siga a ralideni, e naxa,

¹³ “Mangane nun sofane e gima!

E e gima!

Nxu tan jaxanle yi yɛngɛ yi se tongoxine yitaxun.

¹⁴ ɛ tan naxanye fan luxi xuruseene dɛxɔn,

ɛ a mɛ,

Ala a yamaan suturama nɛn

alo ganba tofajina

naxan gabutɛye rafalaxi gbetin nun xɛma fajin na.”

¹⁵ Ala Sɛnbɛ Kanna to na mangane raxuya ayi,

e yolon alo balabalan kɛsɛna Geya Fɔrɛn ma.

¹⁶ Basan yamanan geyane gbo!

Yire matexi wuyaxi e ma.

¹⁷ Nanfera ε Alaa geya sugandixin matoma xəxəlōnni,
Ala yεtεen dəxi denaxan yi?

Alatala luma denaxan yi habadan!

¹⁸ Marigin bata fa a yire sarijanxini

keli Sinayi Geyaan ma

e nun a yenge so wontoro wuli wuli wuyaxi.

¹⁹ Marigina Alatala, i bata te kore,

muxu suxine biraxi i fəxə ra.

I yi kiseene rasuxu adamadiine ra,

hali muxu murutεxine,

i yi dəxə na yi.

²⁰ Barikan xa bira Marigin xa ləxə yo ləxə,

en ma goronna saxi naxan xun ma,

Ala en nakisimana.

Beti xuini te.

²¹ En ma Ala, Ala na a ra

naxan muxune rakisima.

En Marigina Alatala na a ra

naxan en bama sayani.

²² Ala yatina a yaxune xunne yibəma nən

naxanye kankanxi e sənne ma.

²³ Marigin bata a fala, a naxa,

“N fama nən ε yaxune ra keli Basan yi.

N fama e ra nən sa keli fəxə igen xənna ma

²⁴ alogo ε xa ε sanne sin e wunli

ε barene fan yi e wunla kən han e wasa.”

²⁵ Ala, nxu bata i ya yamaan famatəən to.

I ya yamaan soma yire sarijanxini

i tan n ma Ala nun n ma mangana.

²⁶ Beti baane yεen na,

maxa se maxane xanbin na,

sungutunne wəswəswəsonne maxama ne tagi.

²⁷ Barikan bira Ala xa a malan gbeeni.

Isirayila bənsənna birin xa Alatala tantun.

²⁸ Bunyamin bənsənna,

dənxe ra barin tixi e yεε ra.

Yuda bənsənna mangane fan fama,

e sənxeəma e nun Sabulon mangane

nun Nafatali mangane.

²⁹ Ala, i senben nagodo,

i senben mayita, Ala,

alo waxati danguxini.

³⁰ I Batu Banxin Yerusalen taani,

mangane fama kiseene ra i xa na yi.

³¹ I xa falan ti Misiran bəxən xili ma
naxan nun sube xajən maliga sεxeni.

Misiran luxi nən alo tura ganla

siya gbεtεne biraxi naxan fəxə ra

alo jinge diine.

E ragodo han e fa mudu gbetin na.

Na siya yenge ralanne raxuya ayi!

³² Xεrane kelima nən Misiran yamanani,

Kusi kaane yi e yiine ti Ala xa a maxandideni.

³³ Dunuɗa yamanane,
ε betin ba Ala xa,
ε Marigin tantun betini.

Beti xuini te.

³⁴ A masiga tima kore xonna ma
xabu waxati xunkuye.
A galan xuiin naminima fangani.

³⁵ ε Ala senbena fe rali,
a mangayaan nabama Isirayila xun na.
A senben kore xonna ma.

³⁶ Ala na mini a Yire Sarijanxini,
a magaxu han!
Isirayilaa Ala senben fima a yamaan ma nen
e nun fangana.
Barikan xa bira Ala xa!

69

Sɔxɔɛ maxandina

¹ Dawudaa betina, beti baane kuntigin xa. A xa ba alo betin naxan xili: “Fuge Fajine.”

² Ala, n nakisi!
Igen bata te han n kɔɛɛn bun ma.

³ N bitinma boro tilinxini.
San tide yo mi na yi.

N tilinna xɔɛ ra.
N na n maminma fufani.

⁴ N bata xadan xili tideni n mali feen na.
N kɔɛ yinla nan fa n xɔlɔma.

N yɛɛne bata xadan,
e bata bu i yɛɛ ra kira yi.

⁵ Naxanye n naɗaxuxi fuuni,
ne wuya dangu n xunsexɛn na.

A gbegebe wama n faxa feni,
naxanye n yaxuyaxi fuu!

N mi naxan muɗaxi n na raxete ba?

⁶ N yi daxuyani kii naxan yi,
i na kolon

Ala, n sɔnna mi luxunxi i tan ma.

⁷ Marigina Alatala Senben Birin Kanna,
n nama ne rayagi
naxanye yigi saxi i yi.

Isirayilaa Ala,
n nama findi ne yarabi muxu ra,
naxanye i batuma!

⁸ E n konbima i tan nan ma fe ra.
N bata yagi han!

⁹ N bata liga
alo xɔɗɛna ngaxakedenne xa,
alo fa muxuna n xabilani.

¹⁰ I ya banxina fe xaminna n ma,
han a n ganma alo tɛɛna.
Nanara, e i konbin naxanye tima,
ne n tan nan lima.

¹¹ N na wuga, n yi sunna suxu,
yamaan yi n konbi.

¹² N na kasa dugin nagodo n ma sununi,
yamaan yi sabaan so n na.

¹³ Naxanye batuma taan so deen na
ne n nafeyama.
Dolo minne sigin sama, e n magele.

¹⁴ Koni Alatala, n na i tan nan maxandima.
I ya hinan gbeen waxatin ni i ra n xa.

Ala, n yabi i ya marakisi barakaxini.

¹⁵ N xunba, n nama bitin boroni.
N xunba n yaxune yii, n ba tilinni.

¹⁶ I nama tin fufaan yi sa n xun ma.
I nama tin n yi n mamin tilinni,
hanma n bitin gaburun na.

¹⁷ N ma Alatala, n yabi
i ya hinanna nun i ya fanni.
I firifiri n binni i ya kininkinin gbeeni.

¹⁸ I nama i yetagin luxun i ya walikɛɛn ma.
N yabi iki sa! Bayo n tɔrɔxi.

¹⁹ Fa n fema i yi n nakisi.
N xunba n yaxune yii.

²⁰ I a kolon n konbima kii naxan yi,
n na yagima, n na yarabima.
I n yaxune birin toma.

²¹ Konbin bata n boɲɛn kala
han n yigitɛɛ.
N yengi yi kininkininna a fe ma nun
koni se mi na.
N yengi yi madendenna nan ma nun,
koni n mi se to.

²² E dabarin sama n ma donsɛni.
Min xɔnla to n suxu,
e minse xɔlɛn so n yii.

²³ Ala xa e naxanaxane findi luti ratixin na e yeɛ ra.

Ala xa e herin findi e suxu xunna ra.

²⁴ E yeɛne xa rafɔrɔ ayi,
e yi danxu!

E fanne xa ba a ra waxatin birin!

²⁵ I xa fitina e xili ma,
i ya xɔlɔ gbeen yi e li.

²⁶ E dɔxɔden xa kala.
Muxe nama lu e bubune kui.

²⁷ Bayo, i naxanye tɔrɔxi,
e ne naxankatama.

I naxanye naxankataxi,
e ne fe falama sɛwani.

²⁸ I xa e magi e hakɛne birin na.

E nama i ya kisin sɔtɔ mumɛ!

²⁹ Ala xa e xinle ba nii rakisin kitabun kui.
E nama basan tinxin muxune xinle ra.

³⁰ Koni n xɔlɛni, n mɔn yigitɛɛxi.

Ala, i ya marakisin xa n natanga!

³¹ N na Ala xinla matəxəma bətini nən.

N yi a gboon nali,
n barikan bira a xa.

³² Na Alatala kənənma nən
dangu jinge baan na a xa,
dangu tura kamalixin baan na saraxan na.

³³ Yiigelitəne a toma nən, e sɛwa.

Ɛ tan naxanye Ala fenma,
Ala xa siimayaan fi ɛ ma.

³⁴ Alatala tuli matixi tərɔ muxune ra.

A mi jinanma muxu suxine xən
a gbeen naxanye ra.

³⁵ Koren nun bəxən nun fəxə igena
e nun e yi seene,

e birin xa Ala matəxə.

³⁶ Ala Siyon taan nakisima nən.

A Yuda taane tima nən.

A mən yi a yamaan nadəxə na yi,

e mən yi findi a gbeen na.

³⁷ Na findima a walikene mamandenne kɛen na nən.

Naxanye Ala xanuxi, ne yi lu na yi.

70

Ala maxandina malina fe ra

Yaburin 40.13-17

¹ Dawudaa bətina, bəti baane kuntigin xa. Maxandina.

² Ala, n nakisi!

Alatala, fa n mali iki sa!

³ Ala xa ne yarabi

naxanye n fəxa feni tənma,

e yifu.

Ala xa ne raxɛtɛ marafeyani

n ma tərən nafxixi naxanye ma.

⁴ E yagixin xa xetɛ naxanye a falama,

e naxa, “Yə! I suxi!”

⁵ Naxanye birin i tan fenma,

i xa ne birin nasɛwa.

Naxanye waxi i ya kisi feen xən,

ne xa lu a fale,

“Ala gbo!”

⁶ Koni, yiigelitən nun tərɔ muxun nan n tan na.

Ala, fa n fɛma mafuren!

I tan nan n malimaan nun n natangamaan na.

Alatala, i nama buyɛ ayi.

71

Fonna Ala maxandina

Yaburin 31.1-4

¹ Alatala, i tan nan n luxunden na.

I nama tin n yi yagi!

² N natanga i yi n xunba

amasətə i tinxin.

I tuli mati n na i yi n nakisi!

³ Ala, findi n kantan fanyen na,
 n luxundena,
 n luma sigɛ dɛnaxan yi.
 Yamarin fi, i yi n nakisi.
 Amasɔtɔ, n kantan fanyen nun
 n ma yinna nan i tan na.

⁴ N ma Ala,
 n natanga muxu naxine sɛnbɛn ma,
 i n ba hake kanne nun gbalotɔne yii.

⁵ N Marigina Alatala,
 n yigin na i tan na.

N bata n yigin sa i yi
 xabu n dii nɔrɛyani.

⁶ I n masuxi
 xabu n yi n nga kui waxatin naxan yi.
 I tan nan a liga n yi bari,
 nanara n ni i tantunma.

⁷ N findixi misaala nan na a wuyaxi xa,
 amasɔtɔ n yigiya sɛnbɛmaan nan i tan na.

⁸ N ni i tantunma nɛn fɛrijɛn gbɛn!
 N yi i ya nɔrɛn matɔxɔ.

⁹ I nama i mɛ n na
 amasɔtɔ iki, n bata fori.
 I nama n nabɛjin
 amasɔtɔ n fangan bata jan.

¹⁰ N yaxune n mafalama.
 Naxanye waxi n faxa feni,
 ne e bode toma.

¹¹ E naxa, "Ala bata a rabɛjin.
 En siga a fɔxɔ ra en yi a suxu.
 A xunba muxu mi na yi."

¹² Ala, i nama i makuya n na.
 N ma Ala, i mafura, i fa n mali!

¹³ Ala xa ne yarabi, e jan,
 naxanye n kansunma.
 Ala xa ne yagi, e xun nagodo
 naxanye waxi n maxɔlɔ feni.

¹⁴ N xaxili tixi i ra tun!
 N mɔn sigama i tantunɛ tun!

¹⁵ N ni i ya tinxiyaan matɔxɔma nɛn fɛrijɛn gbɛn!
 E nun i ya marakisina,
 hali n to mi e birin kolon.

¹⁶ Marigina Alatala,
 n fama i sɛnbɛn barakani,
 n ni i tan keden peen nan ma tinxiyaan matɔxɔma.

¹⁷ Ala, xabu n xurun waxatin naxan yi,
 i n xaran nɛn.
 N mɔn i ya kabanakone matɔxɔma tun!

¹⁸ Ala, iki, n bata fori,
 n xunsexɛn fan bata fuga.
 Koni i nama n nabɛjin
 fɔ n xa i sɛnbɛn nali iki muxune ma,
 n yi i ya fangana fe yeɓa

mayixete famatone birin xa.

¹⁹ Ala, i ya tinxinyaan bata kore li!

I bata kabanako fe wuyaxi liga.

Nde ligaxi alo i tan?

²⁰ Hali i to tōron nun xole gbeen nafa n ma,
i mōn n niin naxetema n yi nen.

Hali n sa gaburun tilinxini bōxon bun,
i n natema nen mōn.

²¹ I n ma xunnayerenna ragboma ayi nen,
i mōn yi n madenden.

²² N na i tantunma nen kondenna ra
i ya lannayana fe ra, n ma Ala.

N tantun betin bama i xa nen bōlonni,
Isirayila Sarijantona.

²³ N sōnxōma nen sewani
n nema beti baani waxatin naxan yi
amasoto i bata n xunba.

²⁴ N ni i ya tinxinyaan matōxōma nen ferijen gben!

Amasoto naxanye yi waxi n tōro feni,
ne bata yagi, e yarabi.

72

Ala maxandina mangan xa

¹ Sulemani gbeena.

Ala, mangan xaran i ya kitisa kenden na.

I ya tinxinyaan yita n tan mangana diin na.

² Nanara, a i ya yamaan makite tinxinni.

A sariya kenden sa yiigelitone xa.

³ Ala xa bōxon nasabati yamaan xa.

Ala xa tinxinyaan sabati yamanani.

⁴ Mangan xa sariya kenden sa yiigelitone xa.

A xa tōro muxune diine rakisi,
a yi e yengefane rayensenje ayi.

⁵ I ya mangayaan xa magaxu ayi
han mamandenne mamandenne
fanni sōgen tema
fanni kiken mōn degema.

⁶ Mangan fanna xa liga

alo tulena xene ma,

a xa liga

alo tule igen nen fe bōxon ma.

⁷ Tinxin muxune xa sabati mangan waxatini.

Ala xa heri gbeen fi fanni kiken degema.

⁸ A mangayaan gboma ayi nen

sa fōlo sogeteden na

han sa dōxo sogegododen na.

Fōlo Efirati baan ma

han sa dōxo bōxon danna ra.

⁹ Naxanye wulani

ne e xinbi sinma a bun ma nen.

A yaxune e sama bōxon ma nen a bun ma.

¹⁰ Tarasisi mangane fama kiseene ra nen a fama
e nun fōxo ige tagi bōxone.

Saba nun Seba mangane mudun fima a ma nen.

¹¹ Mangan birin e xinbi sinma a bun ma nen.

Siyane birin wanla kema a xa nen.

¹² A tɔrɔ muxune xunbama nen

naxanye na a xili,

e nun yiigelito rabejinxine.

¹³ A kininkininma senbetarene nun tɔrɔ muxune ma nen.

A tɔrɔ muxune niin nakisi.

¹⁴ A e xɔrɔyama nen mayigbetenna nun gbalon ma,
bayo a e yatexi.

¹⁵ Ala xa mangan bu!

Ala xa xemaan fi a ma keli Saba yamanani.

Yamaan xa Ala maxandi a xa waxatin birin!

E xa duba a xa ferijɛn gben!

¹⁶ Ala xa donseen wara ayi bɔxɔni.

Geyane xa rafe siseene ra.

E xa bogi alo naxanye Liban yamanani.

Taa kaane xa sabati alo sexena.

¹⁷ Ala xa mangan findi xili kanna ra habadan!

A xinla xa bu alo sogena.

Siyane birin duban sɔtɔma nen a barakani.

E fan yi duba a xa.

¹⁸ Barikan xa bira Marigina Alatala xa,

Isirayilaa Ala!

A tan keden peen nan kabanako feene ligama.

¹⁹ Barikan xa bira a xa habadan!

Ala xa dunuɔa birin nafe a binyen na!

Amina! Amina!

²⁰ Yese a dii xemen Dawuda maxandine danna ni i ra.

Yaburin Yire Saxandena: Keli Sora 73 ma han 89

73

Alaa tinxinyana fe

¹ Asafi a betina.

Ala fan Isirayila ra han!

A fan bɔjɛ sarijanxi kanne ra.

² Koni fayida n bata yi tantan,

n kiraan bejin.

³ Amasɔtɔ n yi wasodene maxɔxɔlɔnma nun

n muxu naxine sabatixin to waxatin naxan yi.

⁴ E mi kɔntɔfilixi sese ra mumɛ!

E fatine fan, e kende.

⁵ E mi sɔxɔlexi sese ra alo bonne.

Adamadiine tɔrɔne mi e tan lima.

⁶ Nanara, wasona e yi

alo nɛren muxune kɛɛ.

Gbalona e yi alo domaan muxune ma.

⁷ Turena e fatini

han e yetagin bata yikusin.

Fe naxin nan e bɔjɛni han!

⁸ E gelen muxune ma,

e fala naxine ti.

E muxune jaxankatama wasoni.

⁹ E fala jaxine tima Ala ma,
e de jaxu falane dunuƙa birin yi.

¹⁰ Nanara, yamaan biraxi e fɔxɔ ra,
e falane xɔnla yi e suxu
alo igen min daxina.

¹¹ E naxa, “Ala nanse kolon?
Kore Xɔnna Ala nɔe na kolonƙe di?”

¹² Muxu jaxine na kii nin.
E bɔƙɛn saxi waxatin birin,
e lu nafunla sɔte tun!

¹³ Nayi, n luxi tinxinyani nen fuu!

N yi n yeƙe rasarijan fuyan!

¹⁴ N tɔrɔxi lɔxɔ yo lɔxɔ!

I n haken saranma n na xɔtɔn yo xɔtɔn!

¹⁵ Xa n yi falan ti alo e tan,
nayi, n yi i ya muxune yanfama nen nun.

¹⁶ Nanara, n yi kata feni ito famudeni,
koni, a yi xɔdɔxɔ n ma.

¹⁷ Han n so Alaa yire sarijanxini waxatin naxan yi,
n yi n miri e rajan kiin ma.

¹⁸ Ala, i e tima yire salaxunxin nin,
e birama denaxan yi, e kala.

¹⁹ Nba, e halagima nen mafuren,
gbalon yi e jan sasa!

²⁰ E luxi nen alo xiyena
naxan jinanma muxun na xɔtɔnni.
Marigina, i na keli waxatin naxan yi,
e tununma nen.

²¹ N bɔƙɛn yi sɔxɔlexi waxatin naxan yi,
n niin yi sunuxi,

²² n yi daxuyaƙan nun xaxilitareyani.
N yi luxi i yeƙe ra yi alo subena.

²³ Koni hali na,
n yi i fɔxɔ ra waxatin birin,
i yi n yii rasuxu,

²⁴ i ti n yeƙe ra i ya maxadine xɔn,
i yi n nasuxu binyen nin.

²⁵ Nde n malima kore xɔnna ma,
ba i tan na?

Bayo i bata lu n xɔn,
n fa waxi nanse gbete xɔn dunuƙa yi?

²⁶ N fati benden nun n niin taganƙe nen,
koni Ala nan n niin senben na
e nun n keena habadan!

²⁷ Naxanye e makuyaxi i ra,
ne yatin halagima nen.
Naxanye e mexi i ra, i yi ne raxɔri.

²⁸ Koni a rafan n tan ma,
n yi n maso Ala ra.

N bata Marigina Alatala findi n yigiyaƙan na,
alogo n xa i ya wali faƙine birin nali!

74

Ala xa Isirayila xunba

¹ Asafi a fala naxumena.

Ala, nanfera i mexi nxu ra habadan?
Nanfera i xoloma i ya yama kantanxin ma?

² I xaxili lu i ya yamaan xon ma,
i naxan xunba xabu waxati xunkuye,
bonsonna naxan findixi i gbeen na.

I nama ninan i daxoden Siyon Geyaan xon.

³ I xun ti taa xonni ito ra.
Nxu yaxune bata kala gbeen ti yire sarjnanxini.

⁴ Nxu yi naralanma i ra denaxan yi,
I yaxune sewaxin bata sonxon nate menni.
E yi e taxamasenne yite na yi.

⁵ E liga menni alo xee segene
naxanye foton wudine segema e bunbine ra.

⁶ E na sawura wudi tofajine birin kala
e bunbine nun e degemane ra.

⁷ E teen so i ya Yire Sarjnanxin na,
a gan fefe.

E yi i xinla batuden naharamu.

⁸ E yi a mirixi, e naxa,
“En ne birin naxorima nen feu!”
E yi Ala batudene birin gan yamanani.

⁹ Nxu mi fa kabanako taxamasenne toma.
Nabi yo mi fa na sonon.

Nxu mi a kolon na buma han waxatin mundun.

¹⁰ Ala, i yaxune i magelen danma waxatin mundun yi?
E luma i xili kale nen ba,
han habadan?

¹¹ I tondixi nxu maliye nanfera?
I yiini bandun, i yi e raxori!

¹² Ala, i tan nan nxo mangan na
xabu a foloni.

I tan nan marakisi tiin na dunuja yi.

¹³ I tan nan foxo igene yitaxun i senbeni.
I mon yi ige yi sube naxine xunne yibo.

¹⁴ I tan nan ige yi sube magaxuxin xunne kala.
I yi a so burunna subene yii donseen na.

¹⁵ I tan nan ticine nun xudene ramini.
I tan nan baane yixara.

¹⁶ I tan nan gbee yanyin nun kosen na.
I bata soken nun kiken daxo e yirene yi.

¹⁷ I tan nan dunuja danne rafalaxi.
I soqe furen nun jemen da.

¹⁸ Koni Alatala, i xaxili lu ito xon ma:
i yaxune gelema i ma!

Xaxilitarene i xili kalama!

¹⁹ I nama i ya yamaan nabegin
alo ganbana sube xajene yii!
I nama ninan i ya muxune xon mumu,
naxanye toroxi.

²⁰ I xaxili lu i ya layirin xɔn ma,
 bayo bɔxɔn yire yi fɔreɛne rafexi gbalotɔne ra.
²¹ I nama tin muxu naxankataxine yi yarabi,
 alogo yiigelitɔne nun tɔrɔ muxune xa i xinla matɔxɔ.
²² Ala, keli i yi i yete xun mayenge!
 I xaxili lu a xɔn,
 a xaxilitarene i magelema ferijɛn gbɛn!
²³ I nama ninan i yaxune sɔnxɔ xuiin ma,
 i yengefane e xuini tema mumɛ!

75

Ala nan kitisaan na

¹ Asafi a bɛtina, bɛti baane kuntigin xa, a xa ba alo bɛtin naxan xili, “I Nama Halagin Ti.”
 Sigi sarijanxina.
² Ala, nxu bata i tantun.
 Nxu i tantunma han!
 Nxu i maxandima i xinli,
 nxu yi i ya kabanakone fe fala.
³ I naxa, “N bata kiti sa lɔxɔn sa.
 N kiti fajin sama nen.
⁴ Bɔxɔn xuruxurunma waxatin naxan yi,
 a niimaseene birin yi xuruxurun,
 n tan nan a san bundɔxɔn xɔdɔxɔma ayi ken!
⁵ N bata a fala wasodene xa,
 ‘E nama e yete yigbo!’
 N bata a fala muxu naxine xa,
 ‘E nama e kanba e senben xɔn!
⁶ E nama e kanba e senben xɔn
 kore xɔnna xili ma!
 E nama waso falane ti!’ ”

Bɛti xuini te.

⁷ Amasɔtɔ xun mayengen mi kelima
 sogeteden binna xan na
 hanma sogegododen binni hanma burunna ra.
⁸ Ala nan kitin sama.
 A yi nde yalagi, a yi nde yoo sa.
⁹ Amasɔtɔ igelengenna suxi Alatala yii,
 a rafexi a xɔlɛn na
 alo dɔlɔ xɔdɛxɛna.
 A a xelema nen,
 muxu naxine birin yi a min han a jan.
¹⁰ Koni n na a fe falama nen bɛtine yi habadan!
 N yi tantun bɛtin ba Yaxubaa Ala xa!
¹¹ A muxu naxine birin fangan kala,
 a tinxin muxune xunna keli.

76

Nɔ tiin nan Ala ra

¹ Asafi a bɛtina, bɛti baane kuntigin xa. A xa ba kondenne ra. Sigi sarijanxina.
² Yuda kaane Ala kolon.
 A xinla binyaxi Isirayila yi.
³ A konna Salemi taan nin,
 a dɔxi Siyon Geyaan nin.
⁴ A a yaxune xalimakunle yigira menna nin,

e nun ye masansan wure lefane nun e silanfanne
nun e yenge so seene birin.

Beti xuini te.

⁵ Ala, i tan nan senben birin kannu ra,
i nɔrɔxi dangu habadan geyane ra.

⁶ Sofa wekilexine birin bata bira,
e yii seene yi tongo yengeni.

E fa saya xixɔnla nin.

Na sofa yo mi fa a yiini maxama.

⁷ Yaxubaa Ala, i na falan ti xɔlɔni,
soone nun soo ragine yi bira, e faxa.

⁸ I tan nan magaxu, Ala.

I na xɔlɔ, nde nɔe tiye i yeɛ ra.

⁹ I to kitisa xuiin namini keli kore,
yamanan muxune yi gaxu,

e yi e dundu,

¹⁰ i to keli kiti bolondeni
alogo i xa yiigelitɔne rakisi.

Beti xuini te.

¹¹ Hali muxune na xɔlɔ i ma,
na rajanma tantunna nan ma i tan xa.

Naxanye na mini i ya xɔlɔn bun,
ne xaxili sɔtɔma nɛn.

¹² I na i de ti Alatala xa, i ya Ala,
i xa a rakamali.

Yamanan naxanye birin be rabilinni,
ɛ Alatala ki!

A lan birin xa gaxu a yeɛ ra!

¹³ A tan kuntigi wasoxine ragodoma nɛn,
a yi dunuja mangane magaxu.

77

Madɛndɛnna tɔrɔ waxatini

¹ Asafi a betina, beti baane kuntigin xa, Yedutun xa.

² N bata n xuini te Ala ma.

N bata n ma mawuga xuini te,
a xa n xuiin name.

³ N yi tɔrɔni waxatin naxan yi,
n Marigin maxandi nɛn.

Kɔɛɛn birin na, n yi n yiini te Ala ma,
koni n mi madɛnden.

⁴ Alaa fe to rabira n ma, n kutun.

N to n miri a ma, n xaxinla yi yifu.

Beti xuini te.

⁵ N yi xi n yeɛ ra yi.

N xaminxi, n mi fala tima.

⁶ Nayi, n yi n miri waxati danguxine ma
e nun jɛɛ xunkuyene.

⁷ Betine yi rabira n ma kɔɛɛn na.

N yi n miri n bɔjɛni,

n maxɔdinna ti n xaxinli iki:

⁸ “Marigina a mema nxu ra nɛn ba,

han habadan?
 Nxu mi fa a kenema ba?
⁹ Marigina hinanna bata nan ba,
 han habadan?
 A tulisaan bata nan ba,
 han habadan?
¹⁰ Ala bata ninan hinanna xon ma ba?
 Ala bata a kininkininna nan a xoloni ba?"

Beti xuini te.

¹¹ N yi a fala, n naxa,
 "Naxan n toroma, na ni ito ra:
 Kore Xonna Ala mi fa a fangan yitama
 alo a foloni."
¹² Alatala,
 n xa i ya kewanle rabira n yete ma.
 I ya kabanako fe fonne yi rabira n ma.
¹³ N xa n miri i ya wanle ma.
 N yi n xaxili lu i ya wali gbeene xon ma.

¹⁴ Ala, i ya kiraan saripnan.
 Batu se yo mi gbo alo Ala.
¹⁵ Ala nan i tan na
 naxan kabanako wanle kema.
 I bata i senben mayita siyane tagi.
¹⁶ I bata i ya yamaan xunba i senbeni,
 Yaxuba nun Yusufu bansonne.

Beti xuini te.

¹⁷ Ala, igene to i to,
 e yi xuruxurun.
 Tilinne yi xuruxurun.
¹⁸ Tulen yi godo keli kore.
 Galanna yi a xuiin namini kore.
 Kuyen yi a jinna masaxon yiren birin yi.
¹⁹ I ya kuye sarinna xuiin yi gbo ayi.
 I ya kuyena jin masaxonna yi dununa birin yiyalan.
 Baxon yi xuruxurun, a yi yimaha.
²⁰ I ya kiraan yi foxo igeni.
 I gidi baa tilinxini, i san foxone mi toe.
²¹ I yi Nabi Musa nun Haruna ti i ya yamaan yee ra
 alo xuruse rabaan tima yexee kurun yee ra kii naxan yi.

78

Ala nun a yamana fe

¹ Asafi a fala naxumena.
 N ma muxune,
 e e tuli mati n ma xaranna ra,
 e yi n ma fala xuine rame.
² N sandane nan sama.
 N wundo fonne nan yebama.
³ En bata feen naxanye me,
 en yi e to,
 en fafane feen naxanye falaxi en xa,
⁴ en mi ne luxunpe en ma diine ma.
 En Alatala matxo feene

nun a senben nun a kabanako feene
falama en mamanden famatone xa.

⁵ A bata tonne so Yaxuba bõnsõnna yii.
A mɔn yi sariyan so Isirayila yii.

A en fafane yamari,

a e xa e diine xaran na ma,

⁶ alogo muxu famatone xa e kolon.

Hali diin naxanye munma bari singen,
ne fan yi a fala e diine xa.

⁷ Nayi, e fan e yigi sama Ala fari nen.

E mi fa jinanma a wanle xon ma,

e yi a yamarine suxu.

⁸ Nayi, e mi luma

alo e benbane yi kii naxan yi nun.

Tengbesendene nun murutedene nan yi ne ra nun

naxanye mako mi yi Alaa fe yi,

e mi yi tɔgɔndiyaxi Ala ma.

⁹ Xanla yi Efirami bõnsõnna muxun naxanye yii,

ne e gi nen yengen lɔxoni.

¹⁰ E Alaa layirin nabegin,

e tondi a sariyan suxe.

¹¹ E jinan nen Ala kewanle xon,

a kabanako feen naxanye yitaxi e ra.

¹² A kabanako feene liga nen

e benbane yee xori

Misiran yamanani, Soyan yi.

¹³ A yi fɔxɔ igeni taxun a tagi

a yi e ragidi.

A yi a liga igene yi mate ayi e bode fari

alo banxi kankena.

¹⁴ A ti e yee ra yanyin na kundani.

A mɔn yi ti e yee ra kɔeen na tee degeni.

¹⁵ A fanyeni bɔ tonbonni,

a yi tigin namini, e yi e min.

¹⁶ A yi xuden namini gemene yi,

igen yi godo alo baana.

¹⁷ Koni e lu yulubin lige a ra,

e murute Kore Xonna Ala ma tonbonni.

¹⁸ E yi a nata, a e xa Ala bunba,

e yi e waxon donseen maxodin Ala ra.

¹⁹ E yi Ala mafala, e naxa,

“Ala nɛe donseen namine tonbonni ito yi ba?”

²⁰ A to gemen bɔ,

igen nan mini ayi yati,

koni a nɛe burun nun suben soe a muxune yii ba?”

²¹ Na ma, Alatala e xuiin mexina, a fitina.

A yi xɔlɔ Isirayila ma,

teen yi mini Yaxuba bõnsõnna xili ma.*

²² Amasoto e mi yi laxi Ala ra,

* 78:21: Na feen sebexi Yatene 11.1 kui.

e mi yi e yigi saxi a marakisini.

²³ Koni a yi kuyen yamari,

a koren dæene xa rabi,

²⁴ a yi Manna donseen nagodo e ma,

a ariyanna donseen so e yii.†

²⁵ Adamadiine yi malekane burun don.

Ala yi donseen nasiga e ma han e lugo.

²⁶ Ala yi foyen nafa keli sogetede binna ra.

A mən yi foyen namini yiifanna ma a senben na.

²⁷ A yi xəline ragodo e ma

naxanye yi wuya alo baan meɲensinna.

²⁸ E yi yolon e daaxaden tagi e bubune rabilinni.

²⁹ Yamaan yi e dæge han e lugo.

E yi waxi naxan xən ma Ala na so nən e yii.

³⁰ Koni benun e xa wasa, donseen mən yi e dæ,

³¹ Ala yi xələ e ma, a yi e senbemanefaxa,

Isirayila banxulanne.

³² Hali na birin to liga,

e mən lu nən yulubin ligɛ!

Hali a to kabanako feene liga e mi dɛnkɛɛya.

³³ Nayi, a yi e dunuɲa yi gidin lu fuuni,

han e yi faxa kuisanni.

³⁴ A to ndee faxa,

a dɔnxene yi tubi,

e yi Ala fen sɔbɛɛn na.

³⁵ A yi rabira e ma

fa fala Ala nan e kantan fanyen na,

a Kore Xonna Ala nan yi e xunba muxun na.

³⁶ Koni e falane mi yi fixaxi,

e yi wulen nan falama a xa.

³⁷ E mako mi yi Alaa fe yi,

e mi yi tinxixi Ala layirini.

³⁸ Koni bayo a kininkinin,

a yi e hakene mafelu.

A mi e halagi.

A xəlɔn lu dɔxɔɲa ma wuyaxi,

a mi fitina e xili ma.

³⁹ A a kolon fa fala dɔɲɔxɔn nan tun e ra,

e siimayaan luxi nən alo foyedina

naxan danguma a mi xɛɛɛ.

⁴⁰ E murute Ala ma nən tonbonni sanɲa ma wuyaxi.

A yi sunu e fe ra burunna ra sanɲa ma wuyaxi!

⁴¹ E yi Ala bunbama ye yo ye.

E yi a liga Isirayilaa Ala Sariɲanxin yi xələ.

⁴² E ɲinan nən a senbe gbeen xən,

e nun a e xunba e yaxune yii lɔxɔn naxan yi.

⁴³ E ɲinan nən a taxamasenne xən Misiran yi,

e nun a kabanako feen naxanye liga Soyaxi yi.

† 78:24: Manna donsena a fe mato Xɔɲɔyaan 16.13-15 nun 16.31 kui.

⁴⁴ A yi e baane findi wunla ra.
Ige yo mi yi na nun

Misiran kaane yi naxan minjɛ.

⁴⁵ A tugetuge xɔlɛne rasiga e ma
naxanye e don.

Xunɛne fan yi e bɔxɔn kala.

⁴⁶ A e siseene so sɔɛne yii.

A bogiseen birin so tuguminne yii.

⁴⁷ A yi e wudi binle kala balabalan kɛsɛne ra.

A yi e xɔdɛ binle kala xunbenla ra.

⁴⁸ A yi e jingene faxa balabalan kɛsɛne ra.

Galanna yi e xuruseene faxa.

⁴⁹ A fitinaxin yi a xɔlɔ naxin

nun a bɔɛ teen nun a marajaxun nagodo e ma.

Halagi ti ganla nan yi ne ra.

⁵⁰ A mi xɛtɛ a xɔlɔn fɔxɔ ra,

a mi tin e niine yi rakisi,

a yi e faxa fitina furene ra.

⁵¹ A yi dii sarane faxa Misiran denbayaan birin yi.

Xami a denbayane dii singene birin

naxanye singe e fangan mayita.

⁵² A yi fa a yamaan na

keli Misiran yi alo xuruse kuruna.

A yi e kantan burunna ra.

⁵³ A yi ti e yɛɛ ra, sese mi e sɔtɔ,
nanara e mi gaxu.

Koni fɔxɔ igen yi a ragali e yaxune ma.

⁵⁴ A yi fa e ra a bɔxɔ sarijanxini

na geyaan ma a naxan sɔtɔ a sɛnbɛn xɔn.

⁵⁵ A siya gbetene kedi nɛn a yamaan yɛɛ ra,

a yi e bɔxɔne yitaxun e ra.

A yi Isirayila bɔnsɔnne rasabati e konne yi.

⁵⁶ Koni e yi murutɛ Kore Xɔnna Ala ma,

e yi a bunba.

E mi e xaxili lu a maxadi xuine xɔn,

⁵⁷ e yi e masiga a ra,

e yanfan ti alo e benbane.

E mi fa tinxinxi

alo xalimakuli yidɔxina.

⁵⁸ E Ala raxɔlɔ nɛn e suxure batudene ra.

E yi Ala raxɔxɔlɔn e ala sawurane xɔn.

⁵⁹ Ala to na mɛ, a yi xɔlɔ han!

Nanara, a yi a mɛ Isirayila ra feu!

⁶⁰ A yi a banxin nabɛjin naxan Silo yi,

a yi dɔxi adamadiine tagi dɛnaxan yi nun.

⁶¹ A yi tin a sɛnbɛ kankiraan yi suxu.

A nɔrɔn misaala yi so yaxune yii.

⁶² A yi tin a muxune yi faxa silanfanna ra,

a yi a xɔlɔ gbeen nagodo a muxune ma.

⁶³ Tɛɛn yi e banxulanne gan,

han naxalan dii ti sigine yi dan na fe ra.

⁶⁴ Saraxaraline yi faxa silanfanna ra.
Koni yengen mi tin kaɗa gilene yi e wuga.

⁶⁵ Dɔnxɛn na, Marigin yi keli
alo a yi xiin nɛn.
A yengen so
alo sofa sɛnbɛmaan na manpaan min.

⁶⁶ A mɔn yi a yaxune kedi.
A yi e rayarabi habadan!

⁶⁷ A yi a mɛ Yusufu bɔnsɔnna ra.
A mi Efirami bɔnsɔnna sugandi.

⁶⁸ A Yuda bɔnsɔnna nan sugandi
e nun a Siyon Geyaana naxan xanuxi.

⁶⁹ A yi a Yire Sarijanxin ti mɛnni
alo kore xɔnna nun bɔxɔ xɔnna
naxanye na habadan!

⁷⁰ A yi a walikɛɛn Dawuda sugandi.

A yi a ba yɛxɛɛ kulan dɛxɔn.

⁷¹ A yi a tongo xuruse kantandeni,
a yi a findi a yamaan kantanmaan na,
Yaxuba bɔnsɔnna,
a gbee muxune Isirayila.

⁷² Dawuda yi a ɗɔxɔ lu e xɔn ma ɗɛnige faɗini.
A ti e yɛɛ ra ki faɗi.

79

Ala maxandina Yerusalɛn taan xunba feen na

¹ Asafi a bɛtina.

Ala, siya gbɛtɛne bata i ya bɔxɔn yɛngɛ,
e so.

E bata i Batu Banxi Sarijanxin naharamu.

E bata Yerusalɛn findi taa xɔnna ra.

² E bata i ya walikɛne binbine so xɔline yii
e yi e don.

I ya muxu tɔgɔndiyaxine binbine bata lu burunna subene bun.

³ E bata e wunla ramini Yerusalɛn birin yi
alo igen bɔxɔnma.

Muxu yo mi luxi
naxan faxa muxune maluxunɗɛ.

⁴ Nxu rabilinna siyane fala ɗaxin tima nxu ma,
e nxu makonbi, e nxu magele.

⁵ Alatala, i luma xɔlɔxi nxu ma nɛn
han waxatin mundun?

I ya xɔlɔn luma nɛn alo tɛɛna
han waxatin mundun yi?

⁶ I ya xɔlɔn nagodo siyane ma
naxanye mi i batuma,
e nun yamanan naxanye mi i xinla binyama.

⁷ Amasɔtɔ e bata Yaxuba bɔnsɔnna nɔ,
e a bɔxɔn kala.

⁸ I nama nxu tɔrɔ nxu benbane hakɛne fe ra.
I ya kininkininna xa nxu ralan iki sa!
Amasɔtɔ nxu makona a ma han!

⁹ Ala, nxu rakisi muxuna,
 nxu mali i xinla binya feen na!
 Nxu xunba,
 i yi nxu mafelu nxu yulubine ra
 i xinla a fe ra.
¹⁰ Nanfera siyane maxodinna tima,
 e naxa, “E Ala minen?”
 A yita siyane ra nxu yee xori
 a i ya walikene faxa feen joxoma nen.

¹¹ I tuli mati suxu muxune kutun xuiin na.
 Naxanye yalagin bun,
 ne ratanga i senbe gbeen na.

¹² Na siyane konbin naxanye ti i ma Marigina,
 ne saranna fi na ra dɔxɔ solofere.

¹³ Nanara, nxu tan i ya yamana,
 i naxan kantanma
 alo i ya xuruse kuruna,
 nxu i tantunje na yi habadan,
 nxu i matɔxɔ waxati famatone birin yi.

80

Ala xa en ma yamanan natanga

¹ Asafi a betina beti baane kuntigin xa, sereyana, a xa ba alo betin naxan xili: “Fuge Fajine.”

² Isirayila kantan muxuna,
 i tuli mati nxu ra.
 I tan naxan tixi Yusufu bɔnsɔnna yee ra
 alo xuruse kuruna,
 i tan naxan dɔxi maleka gubugubu kanne tagi,
 i yete makenen nɔrɔni.

³ I senben yita
 Efirami nun Bunyamin nun Manase bɔnsɔnne ra.
 Keli, i fa nxu rakisi!

⁴ Ala, i mɔn xa nxu senbe so,
 i nɔrɔn nagodo nxu ma,
 alogo nxu xa kisi.

⁵ Alatala, Ala Senben Birin Kanna,
 i luma xɔlɔxi i ya yamaan ma
 han waxatin mundun
 i tondi a maxandin yabe?

⁶ I bata e balon findi sɔxɔlen na,
 i yi e igelengenne rafe yee gen na.

⁷ I bata nxɔ bɔxɔn findi yenge so xunna ra
 nxu rabilinna siyane xa.
 Nxu yaxune nxu magelema.

⁸ Ala Senben Birin Kanna,
 i mɔn xa nxu senbe so,
 i nɔrɔn nagodo nxu ma,
 alogo nxu xa kisi!

⁹ I fa nen wudi binla ra
 sa keli Misiran yamanani.
 I siyaan bonne kedi,

i yi na wudi binla si e bəxəni.

¹⁰ I yi yirena nde yitən a rasoliden na.

A salenne yi godo pon!

A yi yamanan nafe.

¹¹ A nininna yi so geyane xun na.

A yiine yi so suman wudi gbeene xun na.

¹² A yiine yi sigama han fəxə igen xun ma,
e mən yi sigaxi han baan xun ma.

¹³ Nanfera i a langan kalaxi?

I tin dangu muxune birin yi a bogine muja?

¹⁴ Segune yi keli fətənni, e a kala,

burunna subene yi a don.

¹⁵ Senben Birin Kanna Ala, i mən xa fa.

I yεε ragodo nxu ma keli ariyanna yi,
i yi nxu mato.

I ya yamaan nakisi

naxan findixi na wudi binla ra!

¹⁶ I tan yeteen naxan sixi,

i xa na ratanga!

A luxi nen

alo i tan yeteen diin naxan nagboxi.

¹⁷ E bata a sege, e a gan,

i ya yamaan kalama i ya xələn bun ma.

¹⁸ I yengi lu mangan xən ma

i tan yeteen naxan dəxi,

i tan yeteen diin naxan nagboxi.

¹⁹ Nxu mi fa nxu xun xanbi soma i yi sənən.

Nxu rakisi nanara nxu i tantunje.

²⁰ Alatala, Ala Senben Birin Kanna,

i mən xa nxu senbe so,

i nərən nagodo nxu ma,

alogo nxu xa kisi!

81

Ala nan en malima

¹ Asafi gbeena, beti baane kuntigin xa. A xa ba Gati kaane kondenna ra.

² Sənxə səwani en ma Ala xa,
en senbena.

Ɛ xuini te Yaxubaa Ala xa!

³ Ɛ beti baan fələ,

ε tanbanne maxa,
e nun bələnna nun kondenna.

⁴ Kike nenen na te,
e nun kiken na kəxə,
ε xətaan fe en ma sali ləxəne yi.

⁵ Sariyan nan ito ra Isirayila xa.
Yaxubaa Alaa yamarin nan ito ra.

⁶ A a so Yusufu a denbayaan yii nen
a Misiran yamanan yenge waxatin naxan yi.

En yi xuina nde me
en mi yi naxan kolon,

⁷ A naxa, “N bata goronne ba ε xun ma.
Ɛ bata goron binyen dəxə.

⁸ Ɛ yi tərōni waxatin naxan yi,
 ɛ yi n xili n yi ɛ xunba.
 N yi ɛ yabi foye gbeeni.
 N yi ɛ kɛɲaan fɛsɛfɛsɛ Meriba igene yi.”

Beti xuini te.

⁹ “N ma yamana,
 ɛ ɛ tuli mati n ma maxadi xuine ra.
 Isirayila, xa ɛ yi n xuiin name nun!
¹⁰ Ɛ nama Ala gbetɛ batu!
 Ɛ nama ɛ xinbi sin ala gbetɛ yo xa!
¹¹ Alatala nan n tan na,
 ɛ Ala naxan faxi ɛ ra
 sa keli Misiran yamanani.
 Ɛ ɛ dɛene yibi, n xa ɛ ralugo.
¹² Koni n ma yamaan mi e tuli matixi n na.
 Isirayila mi tin n na.
¹³ Nayi, n yi e lu e tengbesenyani,
 e yi bira e waxɔn feene fɔxɔ ra.
¹⁴ Xa n ma yamaan yi n xuiin name nun,
 xa Isirayila yi bire n ma kirane fɔxɔ ra nun,
¹⁵ n yi e yaxune yarabima nɛn nun mafuren!
 N yi e yengɛfane halagima nɛn.
¹⁶ Naxanye Alatala ɲaxuxuxi
 ne gaxuxine yi e felenma nɛn a bun ma.
 E tərɔn mi yi ɲanma habadan!
¹⁷ N yi ɛ baloma nɛn malo fajin nun kumin na.”

82

Ala nan mangan na

¹ Asafi a bɛtina.
 Ala dɔxi a manga gbɛdeni,
 a tan nan kitin sama sɛnbɛmane tagi.
 A yi a fala, a naxa,
² “Ɛ luma kitin sɛ tinxintareyani
 han waxatin mundun,
 ɛ yi lu muxu ɲaxine rafise bonne xa?
³ Ɛ xa sɛnbɛtarene nun kiridine xun mayɛngɛ kitin sa,
 ɛ yi tinxin yiigelitɔne nun muxu ɲaxankataxine xa.
⁴ Ɛ xa sɛnbɛtarene nun tərɔ muxune ratanga,
 ɛ e xunba muxu ɲaxine yii.”
⁵ “Ɛ mi fe kolon,
 ɛ xaxili mi na,
 ɛ sigan tima dimin nin,
 bɔxɔn bunne birin xuruxurunma.
⁶ N bata yi a fala, n naxa,
 ‘Alane nan ɛ tan na.
 Kore Xɔnna Alaa diine nan ɛ birin na.’
⁷ Koni ɛ faxama nɛn
 alo adamadiin bonne,
 ɛ bira alo kuntigin bonne.”
⁸ Ala, keli, i fa dunuɲa makiti,

Beti xuini te.

bayo i tan nan gbee siyane birin na.

83

Isirayilaa Ala maxandina e yaxune to yi e tərōma

¹ Sigi sarijanxina. Asafi a betina.

² Ala, i nama i dundu.

Ala, falan ti, i nama i raxara!

³ A mato, i yaxune bata keli.

Naxanye i ranaxuxi, ne bata murute.

⁴ E feene yitōnma wundoni i ya yamaan xili ma.

I naxanye ratangaxi,

e sama e bode fari ne xili ma.

⁵ E naxa, “En sa e raxōri,

alogo Isirayila xinla xa tunun dunuḡa yi.”

⁶ E bata lan a ma,

e xa e malan i xili ma,

⁷ Edōn kaane nun Sumayila bōnsōnna muxune

nun Moyaba kaane nun Hagari kaane

⁸ nun Gebala kaane nun Amonine nun Amalekine

nun Filisitine e nun Tire kaane.

⁹ Asiriya yamanan fan bata sa e fari,

alogo e xa Loti bōnsōnna muxune mali.

Beti xuini te.

¹⁰ A liga e ra

alo i a liga Midiyan kaane ra kii naxan yi,

alo i a liga Sisera nun Yabin na Kison xudeni

kii naxan yi.

¹¹ E faxa nen En-Dōri yi,

e yi kun bōxōn fari.

¹² A liga e kuntigine ra

alo i Orebi nun Sebi liga kii naxan yi.

E mangane birin xa lu

alo Sebaxa nun Salamuna,

¹³ naxanye yi a falama, e naxa,

“Nxu xa Alaa bōxōne tongo nxu gbeen na.”

¹⁴ Ala, e liga

alo wuluwunla na sexe xarene tongo,

alo foyen na se dagin xali,

¹⁵ alo tēn fōtōnna ganma kii naxan yi,

alo tēn tema geyane ma kii naxan yi.

¹⁶ E kedi i ya tule gbeen na.

E magaxu i ya foye gbeen na.

¹⁷ Alatala, e rayagi,

han e yi i xinla fen.

¹⁸ E xa lu yagin nun kuisanni habadan.

E xa yigiteḡe, e raxōri.

¹⁹ E xa a kolon

fa fala i tan Alatala,

i tan keden peen nan Kore Xōnna Ala ra,

naxan mangayaan ligama dunuḡa birin xun na.

84

Ala Batu Banxini siga betina

¹ Koraa diine tantun betina, beti baane kuntigin xa. A xa ba Gati kaane kondenna ra.

² Alatala Senben Birin Kanna,
i luden nayabu n yi han!

³ Alatalaa banxin xɔnla n na han!
N bɔɲɛn nun n fati bɛndɛn sɛwa bɛtin bama
Habadan Ala xinla nan ma fe ra.

⁴ Hali tuntunne bata e tɛɛne sa i ya banxini,
debelenne fan bata na findi e konna ra,
alogo e diine xa maso i ya saraxa ganden na
Alatala Senben Birin Kanna,
n ma mangan nun n ma Ala.

⁵ Sɛwan na kanne xa
naxanye luma i ya banxini!
E i matɔxɔma nɛn waxatin birin!

Betini xuiini te.

⁶ Sɛwan na kanne xa
naxanye senben kelima i tan yi,
naxanye xun tixi Ala Batu Banxin na.

⁷ E nɛma danguma Baka lanbanni,
mɛnna yi lu e xa alo tigi yirene.
Tule singen na fa, darane yi fe.

⁸ E senben yi siga fari sɛ,
han e yi ti Ala yetagi Siyon yi.

⁹ Alatala, Ala Senben Birin Kanna,
n ma maxandi xuiin name.
Yaxubaa Ala, i tuli mati n na.

Betini xuiini te.

¹⁰ Ala, nxɔ mangan mato,
nxu ye masansan wure lefana.
I ya muxu sugandixin nasuxu!

¹¹ Soge kedenna i Batu Banxini,
na dangu xii wuli keden na yire gbɛtɛ yi.
A fisa n xa lu tixi i ya banxin so dɛɛn na gbansan
benun n xa sabati muxu jaxine konne yi.

¹² Marigina Alatala luxi nɛn en xa
alo en ma sogen nun en ye masansan wure lefana.
Alatala nan hinanna nun binyen fima en ma.
Naxanye sigati kii kamalixi,
a herin fima nɛn ne ma.

¹³ Alatala Senben Birin Kanna,
sɛwan na kanne xa
naxanye e yigin sama i tan yi.

85

Ala xa bɔɲɛ xunbenla fi en ma

¹ Koraa diine tantun betina, beti baane kuntigin xa.

² Alatala, i bata yi hinan i ya yamanan na.
I bata yi Yaxuba bɔnsɔnna sɛnbɛ so.

³ I bata yi i ya muxune hakene mafelu,
i yi e yulubine xafari.

Betini xuiini te.

⁴ I bata yi i ya xɔlɔn jan,
i yi xetɛ i ya xɔlɔ gbeen fɔxɔ ra.

⁵ Ala, nxu rakisi muxuna,
i mɔn xa nxu sɛnbɛ so.

I nama fa lu xɔlɛ nxu ma.

⁶ I luma xɔlɔxi nxu ma nɛn ba
han habadan?

I ya xɔlɔn luma nɛn

han mayixetɛ nun mayixetɛ?

⁷ I mi fa nxu rakisima ba,
alogo i ya yamaan mɔn xa sɛwa i ya fe ra?

⁸ Alatala, hinan nxu ra,
i yi nxu rakisi.

⁹ N waxi n tuli mati feni Ala ra, Alatala.
A bɔɲɛ xunbenla nan ma fe falama a yamaan xa,
a muxu tɔgɔndiyaxine,
xa e mi fa xetɛ e xaxilitareyaan ma sɔnɔn.

¹⁰ A fama a yɛɛragaxu muxune rakisideni iki sa!
A binyen yi lu en ma yamanani.

¹¹ Hinanna nun lannayana e bode xɔn ma.
Tinxinyaan nun bɔɲɛ xunbenla yi rakafu.

¹² Lannayaan sabatima nɛn bɔxɔni,
tinxinna yi godo keli kore.

¹³ Alatala herin fima nɛn en ma yati,
en ma bɔxɔn sansine yi sabati.

¹⁴ Tinxinyaan tima nɛn Marigin yɛɛ ra,
a kirani tɔn a xa.

86

Ala maxandina malina fe ra

¹ Dawudaa Ala maxandina.

Alatala, i tuli mati n na,
i yi n yabi.

Amasɔtɔ yiigelitɔɔn nun tɔrɔ muxun nan n na.

² N niin natanga,
amasɔtɔ n tɔgɔndiyaxi i ma.

I tan n ma Ala, i ya walikɛɛn nakisi,
naxan a yigi saxi i tan yi.

³ N Marigina, kininkinin n ma!
N ferijɛnma i tan nan maxandɛ.

⁴ Marigina, i ya walikɛɛn nasɛwa,
amasɔtɔ n na n niin taxuxi i tan nan na.

⁵ Marigina, i tan fan! I dija!

Naxan na i maxandi,
i hinanma nɛn na ra han!

⁶ Alatala, i tuli mati n ma maxandi xuiin na,
n ma mawuga xuiin namɛ.

⁷ N nɛma tɔrɔni,
n yi i maxandi,

amasɔtɔ i yabin tima.

⁸ Marigina, ala yo mi luxi alo i tan.

I ya wanle ɲɔxɔn mi na.

⁹ Marigina, i siyaan naxanye birin daxi,

ne fama nen,
e yi e xinbi sin i yetagi,
e yi i xinla binya.

¹⁰ Amasoto i tan gbo,
i kabanako feene rabama.
I tan keden peen nan Ala ra.

¹¹ Alatala, i ya kiraan yita n na
alogo n xa sigan ti i ya jondini.
Na fe keden peen sa n bɔɔni,
alogo n xa i xinla binya.

¹² Marigina, n ma Ala,
n ni i tantunma nen n bɔɔni ma feu!
N yi i xinla binya habadan!

¹³ I bata hinan n na han!
I yi n niin natanga sayaan ma.

¹⁴ Ala, wasodene bata keli n xili ma,
gbaloto ganla waxi n faxa feni,
e miriya yo mi sigama i tan ma.

¹⁵ Koni Marigina, i tan nan Ala ra
naxan kininkinin,
i dija, i mi xolon xulen,
i ya hinanna nun i ya lannayaan gbo.

¹⁶ I yee rafindi n ma,
i yi hinan n na.
Senben fi n ma, n tan i ya walikena.
N nakisi, n tan i ya walike naxanla diina.

¹⁷ A yita n na, a i fan,
alogo naxanye n najaxuxi,
ne xa a to, e yagi.
Amasoto i tan Alatala bata n mali,
i yi n madenden.

87

Siyane birin yigin Yerusalen nin

¹ Koraa diine tantun betina. Sigi sarjnanxina.

Ala bata a taan ti Geya Sarjnanxin fari.

² Siyon taan nafan Alatala ma

Yaxuba bɔnsɔnna taane birin xa.

³ Muxune Alaa taan matɔxoma han!

Beti xuini te.

⁴ Ala naxa,
“N Misiran kaane nun Babilon kaane sama nen
n kolon muxune fari e nun Filisiti kaane
nun Tire kaane nun Kusi kaane.”
N yi a fala, n naxa,

“Itoe fan barixi Siyon taan nin.”

⁵ E a falama nen Siyon taan ma
fa fala siyani itoe fan barixi menna nin,
Kore Xonna Ala yeteen yi a rasabati.

⁶ Alatala na siyane xinle sebe,
a a falama nen ndee ma, a naxa,
“Itoe fan barixi Siyon taan nin.”

⁷ E bodonma nen, e betin ba.
E naxa, “Nxu yigin birin i tan nin.”

Beti xuini te.

88

Mawugana malina fe ra

¹ Sigi sarijanxina. Koraa diine tantun betina, beti baane kuntigin xa. A xa ba xulenna ra. Esira yixetena nde Heman ma fala jaxumena.

² Alatala, Ala naxan n nakisima,
kæen nun yanyin na,
n gbelegbelema i tan nan na.

³ N ma maxandi xuiin xa i li.
I tuli mati n ma mawuga xuiin na!

⁴ Tɔrɔ wuyaxi bata n niini li,
sayaan bata maso n na.

⁵ E n yatema
alo naxanye sigama gaburun na.
N fangan birin bata jan.

⁶ E bata n nabegin faxa muxune ye,
alo muxu faxaxine gaburun na,
alo i bata jinan naxanye xɔn,
i mi fa sese ligama naxanye xa.

⁷ I bata n woli ayi bilingan tilinxin na dimi gbeeni.

⁸ I ya xɔlɔn bata gbo ayi n ma,
i n yigbetenma i senben na.

Beti xuini te.

⁹ I bata n xoyine makuya n na,
i bata n findi se jaxin na e ye ra yi.
N balanxi, n mi nɔe mine.

¹⁰ N yeene bata wasa tɔrɔn na,
n ni i xilima lɔxɔ yo lɔxɔ,
Alatala, n na n yiine yibandunma i tan nan ma.

¹¹ I kabanako feen ligɛ faxa muxune xa ba?
Faxa muxune kele ba,
e yi i tantun?

Beti xuini te.

¹² Muxuna i ya hinanna fe fale gaburun kui ba?
I ya lannayana fe fale halagi yireni ba?

¹³ I ya kabanako feene toɛ dimini ba?
Ninan tima binbine xɔn denaxan yi,
i ya tinxinyaan kolonje menni ba?

¹⁴ Alatala, n bata i xili, n mali.
N ni i maxandima xɔtɔn yo xɔtɔn.

¹⁵ Alatala, nanfera i i mexi n na?
Nanfera i i yetagi luxunxi n ma?

¹⁶ Xabu n dii jɔreɛna,
n yi tɔroni.
N yi masoxi sayaan na.

Gaxun bata n yili,
n yigitege.

¹⁷ I ya xɔlɔ gbeen bata godo n ma.

I n kuisan gbeen naxan ti,
na bata n halagi.

¹⁸ Kuisanne n nabilinxi waxatin birin
alo fufana, e bata n nabilin yiren birin yi.

¹⁹ I bata n lanfane nun n xoyine makuya n na.
N fa dimin nan tun kolon.

89

Ala nun Dawudaa layirina

¹ Esira yixetena nde Etani a fala jaxumena.

² N betin bama nen waxatin birin
Alatala hinanna fe ra,
n yi i ya tinxinna fe fala
mayixetene nun mayixetene xa.

³ N yi a fala
a i ya hinanna luma nen habadan,
a i ya tinxinyaan buma nen
alo kore xonna.

⁴ I naxa, “N bata layirin xidi
n ma muxu sugandixin xa,
n bata n kolo n ma walikεen Dawuda xa,

⁵ n naxa, ‘N ni i yixetene findima nen
mangane ra waxatin birin,
n yi e mangayaan lu han habadan.’ ”

⁶ Alatala, malekan naxanye ariyanna yi
ne tantun betin bama i ya kabanakone fe ra,
e nun i ya tinxinyana fe ra.

⁷ Alatala, i tan joxon mi na kore xonna ma.
Nde luxi alo Alatala, alane ye?

⁸ Ala magaxu maleka sarijanxine malanni,
naxanye a rabilinxi,
a makabe ne birin yeε ra yi.

⁹ Alatala, Ala Senben Birin Kanna,
nde luxi alo i tan?

I senben nun i ya tinxinyana i rabilinxi.

¹⁰ I tan nan foxo igen senben natima,
a walanne na te, i tan nan e ragodoma.

¹¹ I tan nan Misiran halagixi,
i tan nan i yaxune raxuya ayi i senben na.

¹² I tan nan gbee kore xonna nun boxo xonna ra.
I tan nan dunuja daxi
e nun a yi seene birin.

¹³ I tan nan komen foxo nun yiifari foxon daxi.
Taboro nun Xerimon geyane sonxoma sewani
i ya fe ra.

¹⁴ I senben gbo!
I fangan magaxu han!

¹⁵ I ya mangayaan senbe soxi
tinxinyaan nun sariya kenden nan na.
Hinanna nun jondina i kewanle birin yi.

¹⁶ Sewan na kanne xa

Beti xuini te.

naxanye i batuma betini,
e sigan ti kenenni i yetagi, Alatala.

¹⁷ E naxanma nen i xinli waxatin birin,
e i ya tinxinyaan binya.

¹⁸ I tan nan findixi e binyen nun e senben na,
i yi nxu xunna keli i ya fanni.

¹⁹ Amasoto Alatala nan nxu xun mayengen na,
nxo mangan nan Isirayilaa Ala Sarijanxin na.

²⁰ Loxona nde,
i ya togondiya muxune fe toon ti nen
alo xiye,

i yi a fala e xa, i naxa,
“N bata senben fi sofana nde ma,
n bata banxulanna nde sugandi yamaan ye.

²¹ N bata Dawuda to, n ma walikena.
N yi n ma ture sarijanxin susan a ma.

²² N ma fangan luma a yi nen,
n yi a senbe so.

²³ A yaxune mi a noe mume,
tinxintaren mi a rayarabe mume.

²⁴ N na a yengefane halagima nen a yee xori,
naxanye a rajaxuma,
n yi ne yenge.

²⁵ N ma tinxinna nun n ma hinanna luma nen a xon,
a senben soto n xinli.

²⁶ N na a mangayaan nasigama nen
han foxo igena,
a yi noon ti baane xun na.”

²⁷ “A n xilima nen, a naxa,
‘I tan nan n Fafe ra, n ma Ala,
n kantan fanyen naxan n nakisima.’

²⁸ N na a findima nen n ma dii singen na,
naxan gbo mangane birin xa boxo xonna fari.

²⁹ N hinan a ra habadan!
N layirin naxan xidi nxu tagi,
na mi kale mume!

³⁰ N na a yixetene nde luma nen mangayani habadan!
Fanni kuyen daxi,
a mangayaan daxi.”

³¹ “Xa a yixetene mi tin n ma sariyan suxe,
xa e mi bira n ma sariyane foxo ra,

³² e yi n ma tonne kala,
e tondi n ma yamarine suxe,

³³ nayi, n na e murute feene saranma e ra nen dunganna ra,
n yi e naxankata e hakene fe ra.

³⁴ Koni n ma hinanna luma nen Dawuda xon,
n mi n ma tinxinyaan kalama.

³⁵ N mi n ma layirin kale.

N na a tuli saxi naxan na,
n mi na maxete.

³⁶ N bata n kolo n ma sarijanni
n mi wulen falama Dawuda xa,

³⁷ a yixetene luma nen habadan,
a mangayaan buma nen n yetagi
alo sogena.

³⁸ A buma nen mangayani habadan
alo kikenā,
naxan kore xonna ma taxamasenna ra waxatin birin.”

Beti xuini te.

³⁹ Koni i bata i me a ra,
i yi a masiga i ra!
I bata xolo i ya manga sugandixin ma han!
⁴⁰ I bata i ya layirin kala i naxan xidi
ε nun i ya walikεen tagi.
I bata a mangaya taxamasenna rabira baxoni.

⁴¹ I bata a taan yinne birin nabira.
I yi a yire makantanxine findi taa xonne ra.

⁴² Dangu muxune birin a mujama,
a dexo bodene bata a rajaxu.

⁴³ I bata a yengefane senben gbo ayi.
I yi a yaxune birin nasewa.

⁴⁴ I bata a yenge so seene senben jan.
I tondi a maliye yengeni.

⁴⁵ I bata a noron ba a yii,
i yi a mangaya gbeden nabira baxoni.

⁴⁶ I bata a banxulanyaan waxatini kala a ma,
i yi a rayagi han!

Beti xuini te.

⁴⁷ Alatala, i mon i luxunma nen nxu ma
han waxatin mundun?
I ya xolon luma gbo ayi
alo teena han waxatin mundun?

⁴⁸ A xa rabira i ma
a n ma siimayaan mi fa xunkuya.
I adamadiine birin daxi nen tun ba?

⁴⁹ Nde luma a faxataren na,
a yi a yete ratanga sayaan ma?

Beti xuini te.

⁵⁰ Marigina, i ya hinanna minen,
naxan yi na nun,
i i kolo naxan na Dawuda xa i ya tinxinni?

⁵¹ Marigina,
i miri i ya walikene yagin ma,
e nun yamaan naxanye birin goron n xun ma.

⁵² Alatala, i yaxune bata nxu rayagi,
e biraxi i ya muxu sugandixin foxo ra yiren birin.

⁵³ Barikan xa bira Alatala xa habadan!
Amina! Amina!

Yaburin Yire Naanindena: Keli Sora 90 ma han 106

keli waxati danguxine ma han habadan.

² Benun geyane xa da,
benun bəxə xənnə nun dunuɲa yɛtɛɛn xa da,
xabu a fəlɔni, han to,
han habadan i tan nan Ala ra.

³ I tan nan muxune raxɛtɛma bɛndɛni,
i yi a fala, i naxa,
“Adamadiine, ɛ xɛtɛ ɛ kelidɛni.”

⁴ Bayo ɲɛɛ wuli kedenna luxi nɛn i yɛɛ ra yi
alo xii keden danguxina,
alo kɔɛ kedenna.

⁵ I tan nan muxun niin bama,
a dangu alo xətɔn ma xixɔnla,
alo sɛxɛn naxan solima.

⁶ Xətɔnni, a ɲingi, a sabati,
ɲinbanna na maso,
a lisi a ra, a xara.

⁷ I ya xəlɔna nxu yigitɛgɛma nɛn,
a yi nxu ɲan.

⁸ I bata nxu hakɛne sa i yɛtagi.
I bata nxɔ wundo yulubine birin sa kɛnɛnni.

⁹ Nxu siin ɲanma nɛn i ya xəlɔn bun ma.
Nxu nxɔ siimayaan toon ɲanɲɛ
alo kutunna.

¹⁰ Yanyina nde nxɔ siimayana,
ɲɛɛ tonge solofere nan tun a ra.
Xa a xunkuya ayi,
ɲɛɛ tonge solomasɛxɛ.

Koni lanbaranna nun tɔrɔn nan ne birin na.
A ɲanma nɛn xulɛn, nxu faxa.

¹¹ Nde nɔɛ i ya xəlɔn sɛnbɛn kolonɲɛ,
a yi i binya

lan i ya xəlɔn yatɛn ma?

¹² Nxu xaran nxɔ siimayaan tɛngɛ,
alogo nxu xa sigan ti fe kolonni.

¹³ Alatala, i ya xəlɔn ɲanma waxatin mundun yi?
Kininkinin nxu tan i ya konyine ma.

¹⁴ Nxu ralugo i ya hinanni xətɔn yo xətɔn.
Nanara, nxu betin bɛ,
nxu sɛwa nxu siin birin yi.

¹⁵ Nxu bata lu yagini waxati xunkuye.
Awa, iki sɛwa ɲɛne fi nxu ma
nxu naxan xasabi ligaxi tɔrɔni.

¹⁶ Nxu tan i ya konyine xa i ya wali gbeene to.
Nxɔ diine xa i ya binye magaxuxin to.

¹⁷ Marigina nxɔ Ala,
i ya fanna xa lu nxu xɔn.
Nxɔ wanle rasɔnɔya nxu xa,
yandi nxɔ wanle rasɔnɔya nxu xa.

¹ Naxan na yigiya Kore Xonna Ala ma,
 na bata lu Ala Senbe Kanna makantanna bun.
² N na a falama Alatala xa nen, n naxa,
 “N yigiyaden nun n kantan yinna nan i tan na.
 N ma Ala nan i tan na
 n yigin saxi naxan yi.”
³ A i ratangama nen luti ratixine birin ma,
 e nun faxa furene.
⁴ A i ratangama nen,
 i yi i luxun a yi,
 alo tɔxɛ ngana a gabutene soma
 a diine xun na kii naxan yi.
 A lannayaan yi findi i ye masansan wure lefaan na.
⁵ I mi gaxun kɛɛn gbalon yɛɛ ra,
 hanma xalimakunla
 naxanye wolima yanyin na.
⁶ I mi gaxuɛ fitina furene yɛɛ ra
 naxanye i lima dimini,
 hanma fure jaxin naxanye faxan tima yanyin na.
⁷ Muxu wuli kedenna faxama nen i dexɔn ma,
 muxu wuli fu yi bira i rabilinni,
 koni fefe mi lige i tan na.
⁸ I i yɛɛn tima nen tun,
 i yi muxu jaxine saranna to.
⁹ N bata n yigiya i tan ma Alatala.
 I na Kore Xonna Ala findi i luxunden na,
¹⁰ fe jaxi yo mi i liyɛ.
 Gbalo yo mi masoɛ i konna ra.
¹¹ Ala yamarin fima nen a malekane ma i ya fe yi
 alogo e xa i kantan i ya sigatiin birin yi.
¹² E yi i tongo
 alogo i nama i sanna din gɛmɛ yo ra.
¹³ I tima yatane nun sapine fari nen.
 I yi yata senɛmane nun saɓi jaxine yibodon.
¹⁴ Ala naxa, “N na kanna rakisima nen
 bayo a n xanuxi.
 N na ratangama nen
 bayo a n kolon Ala ra.
¹⁵ A na n xili, n na a yabima nen.
 N luma a xɔn ma nen tɔrɔni.
 N na a xunbama nen,
 n yi binyen sa a ma.
¹⁶ N yi siimaya xunkuye fajin fi a ma,
 n yi a yita a ra
 a n tan nan a rakisima.”

92

Tantun betina

¹ Tantun betina. Sigi sarijanxina. A xa ba Matabu Lɔxɔni.
² A lan Alatala yi tantun.
 Kore Xonna Ala,
 a lan betin xa ba i xa,
³ i ya hinanna fe yi fala xɔtɔn yo xɔtɔn,
 i ya tinxinna fe yi fala kɛɛ yo kɛɛ,
⁴ betine yi ba i xa kondenna nun bɔlɔn xuiin na.

⁵ Alatala, i kewanle bata n nasewa.
N sewa betin bama nen i ya wanle fe ra.

⁶ Alatala, i ya wanle gbo de!
I miriyane tilin han!

⁷ Xaxilitaren mi ito kolon.
Daxun mi ito famuma.

⁸ Fa fala, muxu naxin kelima nen
alo sexe naxina,
fe naxi rabane birin sabatima nen,
koni habadan halagin nan e yee ra.

⁹ Amasoto i tan Alatala nan feen birin xun na habadan.

¹⁰ I yaxune ni i ra, Alatala,
i yaxune ni i ra, e halagima!
Fe naxi rabane birin xuyama ayi nen.

¹¹ I bata n senben gbo ayi
alo burunna ningena,
i yi ture fanin susan n ma.

¹² N na n yengefane yarabixin toma.
N na n yaxune wuga xuiin mema.

¹³ Koni tinxin muxune sabatima nen
alo tugu binla.

E senben gboma ayi nen
alo suman binle Liban yamanani

¹⁴ alo wudin naxanye sixi Alatalaa banxini.

E sabatima nen en ma Alaa banxini.

¹⁵ E mon bogima
hali e to bata koxo.
E rafexi igen na, e xinde.

¹⁶ Na bata Alatalaa tinxinna yita.

A tan nan n kantan fanyen na,
fe naxi yo mi a tan yi.

93

Ala nan mangan na

¹ Alatala nan mangan na,
a rabilinxi noron nun fangan nan na.

Nanara, boxon dxi ken,
a mi yigisanma.

² Ala, xabu a foloni,
i ya mangayaan na.

I na yi habadan!

³ Alatala, baane e xuini tema,
baane e xuini tema han!
Baane bata walanje ayi.

⁴ Alatala senben gbo kore xonna ma!

A gbo foxo igen moronne xa.*

A dangu foxo igen xunfan gbeen na.

⁵ Alatala, i ya maxadi xuine luma nen habadan!
Sarijanna lanxi i ya banxin nan ma, han habadan!

* 93:4: Igen moronne: alo foyen na so igeni.

94

Ala nan birin ma kitisaan na

¹ Ala naxan gbeenɔxɔ tiin na, Alatala,
i tan Ala naxan gbeenɔxɔ tiin na,
i xa i yete makenen.

² Dunuɲa kitisana, keli,
i yi wasodene saran e kewanle ra.

³ Alatala, muxu ɲaxine luma ɲaxanɲe
han waxatin mundun?

⁴ Fe ɲaxi rabane e yete matɔxɔma kanba falane yi.

⁵ Alatala, e bata i ya muxune yigbeten.
E bata i ya yamaan nayarabi.

⁶ E kaɲa gilene nun kiridine nun xɔɲene faxama.

⁷ E yi a fala, e naxa,
“Alatala mi nxu toma.
Yaxubaa Ala mi a ɲɔxɔ luxi a xɔn.”

⁸ E a liga e yeren ma
e tan xaxilitarene,
e tan daxune,
e xaxili sɔtɔma waxatin mundun?

⁹ Ala naxan en tunle rafalaxi,
a tan mi fala xuiin mema ba?
Ala naxan en yeene rafalaxi,

a tan mi toon tiin ba?

¹⁰ A tan naxan siyane birin xuruma,
a mi e fe saranma e ra ba,
a tan naxan muxune xaranma fe kolonna ma?

¹¹ Alatala muxune miriyane kolon,
a sese mi ne ra.

¹² Alatala, sewan na kanna xa
i naxan xuruma,
i naxan xaranma i ya sariyan xɔn.

¹³ I matabun fi a ma tɔrɔ lɔxɔne yi,
han yinli ge muxu ɲaxine ye ra.

¹⁴ Alatala mi a muxune rabeɲinma,
a mi a mema a keen na.

¹⁵ Kitine mɔn sama nen tinxinni,
sɔndɔme fajɲi kanne birin tinma nen na ma.

¹⁶ Nde tiye n xɔn muxu ɲaxine xili ma?

Nde kele,
a ti n xɔn fe ɲaxi rabane xili ma?

¹⁷ Xa Alatala mi yi n mali nun,
n niin yi bama nen mafuren!

¹⁸ N to yi a falama, n naxa,
“N birama nen!”

Alatala, i yi n mali i ya hinanni.

¹⁹ N na kuisan,
i ya hinanna n niin lugoma nen sewan na.

²⁰ I mako mi kitisa tinxintarene ma,
naxanye muxune ɲaxankatama e tɔnne yi.

²¹ E e malanma tinxin muxune xili ma,

e yi sɔntarene yalagi, e faxa.

²² Koni Alatala bata findi n ma faran makantanxin na.

N ma Ala nan n kantan fanyen na

n nan n luxunma naxan yi.

²³ A e hakene saranma e ra nen.

Alatala en ma Ala e raxɔrima nen e fe jaxine ma.

95

Tantun betina

¹ Ɛ fa, en xa fa sɛwa betin ba Alatala xa!

En sɔnxɔ sɛwani Ala xa,

en kantan fanyena, en nakisimana.

² En fa a yetagi, en barikan bira a xa.

En yi a tantun sɛwa betine yi.

³ Amasɔtɔ Alatala nan Ala gbeen na.

A tan nan manga gbeena alane birin xun na.

⁴ A tan nan gbee bɔxɔn bunne nun geyane xuntagine ra.

⁵ A tan nan gbee fɔxɔ igen na,

bayo a tan nan a daxi.

A tan nan bɔxɔ xɔnna rafalaxi.

⁶ Ɛ fa, en fa en xinbi sin,

en yi Ala batu.

En xa en xinbi sin Alatala bun

naxan en daxi.

⁷ Amasɔtɔ a tan nan en ma Ala ra.

En findixi a yamaan nan na

alo a xuruse kurun naxan nabama.

Xa ɛ Ala fala xuiin mɛ to,

⁸ ɛ nama ɛ bɔjɛni xɔdɔxɔ

alo ɛ benbane Meriba yi,

alo e naxanye liga na waxatini Masa yi tonbonni.*

⁹ E n matandi nen mɛnni,

e yi n mato,

hali e to bata yi n kɛwanle to.

¹⁰ N xɔlɔ na waxati muxune ma jɛɛ tonge naanin,

n yi a fala, n naxa,

“Yamani ito bɔjɛn makuya n na,

e mi biraxi n ma kiraan fɔxɔ ra.”

¹¹ Nayi, n yi n kɔlɔ n ma xɔlɔni n naxa,

“E mi soɛ n ma matabudeni mumɛ!”

96

Ala nan mangane birin xun na

Taruxune Singen 16.12-33

¹ Beti nɛnɛn xa ba Alatala xa!

Dunɔpa muxune birin xa betin ba Alatala xa.

² Betin xa ba Alatala xa,

a xinla yi tantun!

Ɛ yi lu a raliye waxatin birin yi

fa fala a bata en nakisi.

³ Ɛ a binyena fe fala siyane birin xa,

ɛ yi a kabanako feene rali muxune birin ma.

⁴ Alatala gbo,

* 95:8: Na fe mɔn seɓɛxi Xɔrɔyaan 17.7 kui.

a lan a xa matəxə han!
 A lan
 a xa binya dangu alane birin na.
⁵ Siyane alane birin findixi ala fuune nan na,
 koni Alatala tan bata koren da.
⁶ A rabilinxi nərən nun gboon nan na.
 A yire sarijanxin nafexi senben nun binyen nan na.

⁷ Ɛ tan dunuɲa siyane birin,
 ɛ fa Alatala tantun,
 ɛ yi a tantun a binyen nun a senbena fe ra.
⁸ Ɛ fa Alatala tantun a xili binyena fe ra.
 Ɛ fa kiseene ra a Batu Banxini.
⁹ Ɛ Alatala batu a nərə sarijanxini.
 Dunuɲa muxune,
 ɛ xuruxurun a yetagi.
¹⁰ Ɛ yi a fala siyane xa,
 a Alatala nan mangan na.
 Nanara, dunuɲa a kiini,
 a mi yigisanma.
 Ala siyane makitima tinxinna nin.

¹¹ Kore xənna nun bəxə xənna xa sɛwa han!
 Fəxə igen xa a xuini te
 e nun seen naxanye a xərə ra.
¹² Burunna xa sɛwa e nun a yi seene birin.
 Fətənna wudine birin xa sənɲə sɛwani,
¹³ e sənɲə Alatala yetagi,
 amasətə a fama nən.
 A fama nən a kitin sa dunuɲa yi.
 A dunuɲa muxune makitima nən tinxinni,
 a siyane kiti a nəndini.

97

Ala nan keden pe mangan na

¹ Alatala nan mangan na!
 Dunuɲa xa naxan!
 Ɛ sɛwa ɛ tan fəxə ige tagi bəxəne!
² A rabilinxi kundaan nun dimin nan na.
 A mangayaan senbe soxi tinxinyaan nun sariya kenden nan na.
³ Tɛɛna a yɛɛ ra,
 naxan a yaxune ganma a rabilinni.
⁴ A kuyen na a ɲinna masəxən,
 dunuɲa birin yi yalan.
 Bəxən yi a to a xuruxurun.
⁵ Geyane xuyama ayi Alatala yetagi,
 dunuɲa birin Marigina,
 alo kumi dolen na xulun.
⁶ Koren xənna a tinxinyaan nalima nən,
 siyane birin yi a binyen to.
⁷ Suxure batune yagima nən,
 naxanye suxurene matəxəma.
 Alane birin e xinbi sinma nən a bun.
⁸ Siyon kaane a mema nən e sɛwa.

Yuda taane yi jaxan i ya kiti saxine fe ra, Alatala.

⁹ Alatala, i tan nan Kore Xonna Ala ra
dunuja birin xun na.

I tan gbo dangu alane birin na.

¹⁰ Alatala rafan naxanye ma,
fe jaxin xa rajaxu ne ma.
A tɔgɔndiya muxune kantanma nen,
a yi e xunba muxu jaxine yii.

¹¹ Kenenna minima nen tinxin muxune xa,
muxu sɔndɔmɛ fajine sewama nen.

¹² E tan naxanye birin tinxin,
ɛ sewa Alatala a fe ra,
ɛ a xili sarijanxin tantun.

98

Ala nan mangan na

¹ Tantun betina.

ɛ beti nenen ba Alatala xa.
A bata kabanako feene liga!

A en nakisima a senben nun a sarijanna nan xɔn.

² Alatala bata a marakisin nun tinxinna yita siyane ra.

³ A mi jinanxi a hinanna nun a tinxinna xɔn

Isirayila yamaan xa.

Bɔxɔn danne birin bata a to
a en ma Ala bata en nakisi.

⁴ Dunuja muxune birin xa sɔnxɔ sewani Alatala xa.

ɛ sewaxin yi sɔnxɔ han,
ɛ yi a tantun betini!

⁵ ɛ tantun betine ba Alatala xa bɔlɔnna ra!
ɛ bɔlɔnna nun tantun beti xuini te!

⁶ ɛ xɔtane nun fenne fe.
ɛ sɔnxɔ sewani mangan xa, Alatala.

⁷ Fɔxɔ igen xa a xuini te
e nun seen naxanye birin a xɔrɛ ra.
Dunuja muxune birin xa e xuini te.

⁸ Baane xa e xuini te
alo yii bɔnbɔ xuina!

Geyane xa sɔnxɔ sewani e bode xɔn!

⁹ E sewa Alatala yetagi,
amasɔtɔ a fama nen.
A fama nen, a kitine sa dunuja yi.
A dunuja muxune makitima nen tinxinni,
a siyane kiti a jɔndini.

99

Ala nan mangane birin xun na

¹ Alatala nan mangan na.

Siyane xuruxurunma.
A mangaya gbɛden maleka gubugubu kanne tagi.
Bɔxɔn xuruxurunma.

² Alatala gbo Siyon yi!
A tan nan siyane birin xun na.

³ Birin xa i xinla tantun
naxan gbo, a magaxu.
Ala sarijan han!
⁴ Mangan Ala senben gbo!
Sariya kenden nafa a ma.
I tan nan tinxinyaan daxi.
I tan nan sariya kenden
nun tinxinna saxi Yaxuba bõnsõnni.
⁵ Ɛ Alatala batu, en ma Ala.
Ɛ yi Ɛ xinbi sin a manga gbeden san bun.
A sarijan!

⁶ Nabi Musa nun Haruna yi a saraxaraline ye.
Samuyeli yi a maxandi muxune ye.
E yi Alatala maxandima,
a yi e yabi.
⁷ A yi falan tima e xa nen
keli kundani.
E yi na maxadi xuine nun tønne suxuma,
a yi naxanye soma e yii.
⁸ Alatala nxõ Ala,
i tan yeteen nan yi e yabima,
i findi Ala dijaxin nan na e xa,
koni i e fe jaxine saran e ra nen.
⁹ Ɛ Alatala en ma Ala batu,
Ɛ xinbi sin a geya sarijanxin bun.
Amasõtõ Alatala en ma Ala sarijan.

100

Tantun Betina

¹ Tantun betina, barika birana.
Dunupa muxune birin xa sõnxõ sɛwani Alatala xa.
² Ɛ Alatala batu sɛwani.
Ɛ fa a yetagi, Ɛ sɛwa betine ba a xa!
³ Ɛ a kolon a Alatala nan Ala ra.
A tan nan en daxi.
A tan nan gbee en na.
A yamaan nan en tan na,
alo a xuruseen naxanye rabama.
⁴ Ɛ nɛma soma a Batu Banxini,
Ɛ barikan bira a xa!
Ɛ a tantun a tanden ma!
Ɛ a tantun,
Ɛ barikan bira a xa.
⁵ Amasõtõ Alatala fan,
a hinanna luma nen habadan!
A tinxinyaan luma nen
habadan han habadan!

101

Mangana de xui tongona Ala xa

¹ Dawudaa betina.
N betini ito bama
i ya hinanna nun i ya sariya kenden nan ma fe ra.
Alatala, n tantun betin bama i tan nan xa.
² N katama nen

n xa lu kira kamalixin xɔn.
 I fama n fɛma waxatin mundun yi?
 N sigan ti tinxinni n ma banxini.
³ N mi tinjɛ fe ɲaxin ma mumɛ!
 N dɛnkɛɣatarene kɛwanle ɲaxuma nɛn.
 Nxu mi sese malanɛ.
⁴ N mi findɛ tinxintaren na.
 N mi fe ɲaxi yo rabe.
⁵ Naxanye muxune mafalan wundoni,
 n ne dɛɛn suxuma nɛn.
 Naxanye muxune matoma a ɲaxin na wasoni,
 n mi diɲɛ ne ma mumɛ!
⁶ N na n yɛɛn tima nɛn muxu tɔgɔndiyaxine ra yamanani,
 alogo e xa lu n fɛma.
 Naxan na sigan ti tinxinni,
 na luma nɛn n ma wanla ra.
⁷ Yanfanten yo mi luyɛ n konni.
 Wule fala yo mi luyɛ n yetagi.
⁸ Xɔtɔn yo xɔtɔn
 n muxu ɲaxine bama nɛn yamanani,
 n fe ɲaxi rabane birin kedima nɛn Alatalaa taani.

102

Tɔrɔ muxuna Ala maxandina
¹ Tɔrɔ muxuna Ala maxandina sɔxɔleni, a a mawuga Alatala xa.
² Alatala, i tuli mati n ma maxandin na.
 I n ma mawuga xuiin name!
³ I nama i yetagin luxun n ma
 n nɛma tɔrɔni waxatin naxan yi!
 I tuli mati n na.
 N na i xili,
 n yabi mafuren!
⁴ Amasɔtɔ, n siin ɲanmatɔɔn ni i ra
 alo tutina.
 N fatin ganma alo tɛɛ wolonna.
⁵ N bɔɲɛn xaraxi alo sɛxɛna.
 Donse xɔli mi fa n na sɔnɔn.
⁶ Kutunna bata n doyen.
⁷ N bata liga
 alo toxorona tonbonni,
 alo kutunxunban taa xɔnni.
⁸ N mi xima.
 N bata lu yɛɛ radunduni
 alo xɔliin banxin fari.
⁹ N yaxune n konbima fɛrijɛn gbɛn,
 e fala xɔlɛn ti n ma,
 e n xinla findi danga ti seen na.
¹⁰ N xube fujin nan donma.
 N yɛɛgen bata basan n min igen na.
¹¹ Amasɔtɔ i ya xɔlɔna fe ra,
 i bata n tongo i yi n woli ayi.
¹² N siin ɲanmatɔɔn ni i ra
 alo nininna ɲinbanna ra.
 N bata liga alo sɛxɛ xarena.

- ¹³ Koni Alatala,
i tan nan mangan na habadan!
Mayixetene nun mayixetene i ya fe falama nen.
¹⁴ I kelima nen i kininkinin Siyon taan ma.
I dija waxatin bata a li a ma.
Waxati saxi yeteen ni ito ra.
¹⁵ Hali taani ito gemene rafan nxu tan i ya walikene ma.
A gbangbanna yeteen kininkininna nxu ma.
¹⁶ Siyane birin gaxuma Alatala yee ra nen.
Dunuja mangane birin yi gaxu i ya binyen yee ra.
¹⁷ Alatala mon na Siyon ti waxatin naxan yi,
a yi a yete makenen a binyeni.
¹⁸ A a yee ra findi muxu ramexine ma,
a yi a tuli mati e maxandi xuiin na.
¹⁹ Na xa sebe mayixete famatone xa,
alogo yama famatoun xa Alatala matoxo.
²⁰ Alatala bata a yee ragodo
keli a yire sarijanxini kore xonna ma.
A bata a yee ragodo dunuja ma
keli ariyanna yi.
²¹ Muxun naxanye kason na
a bata ne kutun xuine me.
A bata na muxu yalagixine xaroya,
²² alogo e xa Alatala xinla fala Siyon yi,
e yi a tantun Yerusalen taani,
²³ siyane nun yamanane birin na e malan waxatin naxan yi Alatala batudeni.
- ²⁴ Marigin bata n senben jan n ma siimayani,
a yi n siin jan.
²⁵ N yi a fala, n naxa,
“N ma Ala, i nama n faha.
N munma fori. I tan luma nen habadan!
²⁶ I boxo xonna da nen,
xabu a foloni.
I yii foxon nan kore xonna ra.
²⁷ Ne birin danguma nen,
koni i tan luma nen na.
Ne birin forima nen,
e kala alo dugina,
i yi e masara.
²⁸ Koni i tan luma nen i kiini waxatin birin.
I ya siimayaan mi janje mumel!
²⁹ Nxu tan i ya walikene diine luma nen i fema,
e yixetene fan yi sabati i yetagi.”

103

Alaa hinanna

- ¹ Dawuda gbeena.
N xa Alatala tantun n niin birin na!
N xa a xili sarijanxin tantun n bojen ma feu!
² N xa Alatala tantun n niin birin na!
N nama jinan a wali faji yo xon.
³ A tan nan n mafeluma n haken birin na.
A tan nan n nakendeyama furen birin ma.
⁴ A tan nan n natangama sayaan ma,

a yi n nakamali hinanna nun kininkininni.

⁵ A tan nan siimaya fajin fima n ma,
alogo n mən xa fangan soto
alo singbinna.

⁶ Alatala tinxin,
a tan nan kiti kenden sama muxu naxankataxine xa.

⁷ A bata a feene yita Nabi Musa ra,
a yi a kewanle yita Isirayila yamaan na.

⁸ Alatala kininkinin, a dija.
A mi xolon xulen. A hinanna gbo.

⁹ A xoloxin mi en mafale yeye!
A mi luye xoloxi han habadan!

¹⁰ A mi en suxuma en yulubine ra.
A mi en saranma en hakene ra.

¹¹ A hinanna gbo a yεragaxu muxune yee ra yi,
alo kore xonna makuya boxo xonna ra kii naxan yi.

¹² A bata en yulubine ba en ma,
a yi e makuya en na
alo sogeteden nun sogegododen tagi kuya kii naxan yi.

¹³ Alatala kininkininma a yεragaxu muxune ma nen
alo fapan kininkininma a diine ma kii naxan yi.

¹⁴ A en da kiin kolon,
a kolon fa fala en kelixi benden nin.

¹⁵ Muxuna siimayaan luxi nen alo sexena,
a sabatima nen alo sexe fugena,

¹⁶ koni foye wolonna na sa a ma a xara ayi,
a yi nan hali a funfuna,
a mi luma na.

¹⁷ Koni Alatalaa hinanna luma nen
a yεragaxu muxune xa habadan han habadan.
A tinxinna yi lu e diine diine xa,

¹⁸ xa e a layirin suxu,
e yi e miri a fe ragidixine ma
alogo e xa e rakamali.

¹⁹ Alatala bata a mangaya gbeden nafala kore xonna ma.
A tan nan mangayani seene birin xunna.

²⁰ ε Alatala tantun, ε tan malekane.
ε tan naxanye senbe kanne ra,
naxanye a falane ligama,
naxanye a fala xuine suxuma.

²¹ ε Alatala tantun,
ε tan a ganle kore xonna ma,
ε tan, a walikeen naxanye a sagoon ligama.

²² ε Alatala tantun,
ε tan a dali seene birin,
ε na lu dede a mangayaan bun.
N xa Alatala tantun n niin birin na!

104

Daala Mangan tantun fena

- ¹ N xa Alatala tantun n niin birin na!
Alatala n ma Ala, i tan gbo de!
I tan maraberi baxi n̄r̄n̄n nun gboon nan na.
- ² A bata a yete rabilin kenenna ra
alo doma gbeena.
A yi kore x̄nna yifulun
alo senkena.
- ³ A bata a banxin ti igene fari kore x̄nna ma,
a yi kundane findi a masiga ti wontoron na,
a sigan tiin foyen nin.
- ⁴ A foyen findi a xeraan na,
a t̄en findi a walik̄en na.
- ⁵ A b̄x̄n̄n beten sa ki faji.
A mi yigisan̄e mume.
- ⁶ I bata tilinna radin b̄x̄n̄n ma
alo domana,
igene yi te han geyane xuntagi.
- ⁷ Koni e yi e gi i ya x̄l̄n̄n bun,
e yi e gi i ya galanna xuiin ma.
- ⁸ E yi godo lanbanne yi keli geyane ma,
han i yiren naxan yit̄n̄xi e xa.
- ⁹ I yi naninna sa
e mi dangue naxan na mume,
alogo e nama fa sa b̄x̄n̄n xun ma.
- ¹⁰ I tigi igene ragima xude wunle x̄n
dangu geya longonne ra.
- ¹¹ Burunna subene birin fa e minma m̄nna nin,
burunna sofanle fan yi fa min x̄nla ba na yi.
- ¹² X̄line e t̄ene sama xude d̄en nin,
e yi s̄n̄x̄e wudine k̄e ra.
- ¹³ A yi tulen nafa geyane fari keli kore,
i k̄ewanle yi b̄x̄n̄n li.
- ¹⁴ A yi s̄x̄en namini xuruseene xa,
e nun sansine muxune xa,
alogo e xa balon s̄t̄o b̄x̄n̄n,
- ¹⁵ e nun manpaan naxan e rasewama,
e nun turen naxanye e fatin nayabuma ayi,
e nun donseen naxanye e senbe soma.
- ¹⁶ Hali Alatalaa wudi binle fan igen s̄t̄oma
e makoon naxan ma,
Liban yamanan suman wudine
Ala naxanye sixi.
- ¹⁷ X̄olidine e t̄ene sama m̄nna nin.
X̄li xungbene fan yi e t̄ene sa na f̄f̄o binle yi.
- ¹⁸ Xenle fan luma geya matexine fari,
fanye ra siine yi e luxun ḡeme yinle ra.
- ¹⁹ I bata kiken da waxatine yate feen na.
Sogena a godo waxatin kolon.
- ²⁰ I dimin da alogo k̄een xa so,

burunna subene birin e masiga tima waxatin naxan yi.

²¹ Yata senbɛmame wurundunma
e balon fendeni

e e balon maxɔdinma Ala ma.

²² Sogen na te waxatin naxan yi,

e mɔn yi xɛtɛ,

e sa e sa e yinle ra.

²³ Nayi, muxune yi mini,

e siga e wanle ra han jinbanna ra.

²⁴ Alatala, i kɛwanle gbo,

I ne birin daxi fe kolonna nin.

Bɔxɔn nafexi i ya dali seene nan na.

²⁵ Fɔxɔ igen mato, a gbo.

Niimaseen sifan birin a yi,

a xurin nun a xungbena,

naxanye mi nɔɛ yate kɔnin.

²⁶ Kunkine sigama a tan nan xun ma.

E nun ige yi sube magaxuxine

i naxan daxi alogo e xa sabaan so a yi.

²⁷ E birin yengi i tan nan ma donse feen na,

e makoon na bira a ma waxatin naxan yi.

²⁸ I donseen soma e yii nɛn,

e yi a don.

I donseen so e yii

han e yi wasa.

²⁹ I na i xun xanbi so,

e yigitɛgɛ.

I na e niin ba, e yi faxa.

E xɛtɛ bendeni e kelixi dɛnaxan yi.

³⁰ Koni i na niin bira e yi waxatin naxan yi,

e da, seen birin yi findi a nɛnɛn na bɔxɔn fari.

³¹ Alatalaa binyen xa lu habadan!

Alatala xa sɛwa a kɛwanle fe ra!

³² Ala na bɔxɔn mato, a xuruxurun.

A na a yiin din geyane ra,

e tutin yi mini.

³³ Fanni n nan n nii ra,

n betin bama nɛn Alatala xa.

N tantun betin bama n ma Ala xa nɛn n siin birin yi.

³⁴ N ma betin xa a kɛnɛn.

Amasɔtɔ n ma sɛwan kelima Alatala nin.

³⁵ Ala xa yulubi kanne jan bɔxɔni.

Ala xa muxu jaxine ratunu.

N xa Alatala tantun n niin birin na!

Tantunna Ala xa!

*Ala nun a yamana fe
Taruxune Singen 16.8-22*

¹ ɛ Alatala tantun. ɛ yi a maxandi.

A bata naxan liga, ɛ na fala siyane xa.

² ɛ betin ba a xa,

ε yi a tantun βetine yi,
 ε yi a kabanako feene birin fala.
³ Ε ε kanba a xili sarijanxini.
 Naxanye birin Alatala fenma,
 ne xa sɛwa.
⁴ Ε ε yεε rafindi Alatala nun a senben ma,
 ε lu a fenje waxatin birin.
⁵ A wali faɲin naxanye ligaxi
 e nun a kabanako feene
 nun a kitin naxanye saxi,
 ne fe xa rabira ε ma,
⁶ ε tan Ibrahima bɔnsɔnna,
 a walikene,
 ε tan Yaxubaa diine,
 Ala naxanye sugandixi.
⁷ A tan nan Alatala ra, en ma Ala.
 A tan nan bɔxɔn birin kitisaan na.
⁸ A ɲɔxɔ luma a layirin xɔn ma nɛn
 han habadan,
 e nun a falane fe han mayixete wuli keden,
⁹ e nun a layirin naxan xidi e nun Ibrahima tagi,
 a yi a kɔlɔ Isiyaga xa.
¹⁰ A mɔn yi a ragidi Yaxuba ma sariyan xɔn,
 a findi habadan layirin na Isirayila kaane xa.
¹¹ A naxa, “N Kanan yamanan soma nɛn
 ε nun i yixetene yii ε kɛɛn na.”
¹² E mi yi wuya nun.
 Xɔje dando nan tun yi e ra na yamanani.
¹³ E yi kelima nɛn siyana nde ye
 e siga nde gbete ye,
 e keli yamanana nde yi
 e siga nde gbete yi.
¹⁴ Koni a mi tinje
 muxu yo xa e ɲaxankata.
 A mangane rakolon nɛn e fe yi, a naxa,
¹⁵ “E nama fefe liga n ma muxu sugandixine ra.
 E nama fefe ɲaxi liga n ma nabine ra.”
¹⁶ Ala yi fitina kamen naso e yamanani,
 a yi e donseen birin ɲan.
¹⁷ Koni Ala yi xemɛna nde rasiga a yamaan yeε ra.
 Yusufu nan yi na ra
 naxan mati konyiyani.
¹⁸ E yi yɔlɔnxɔnna sa a sanne ma,
 e wuren bira a kɔε.
¹⁹ Han na waliyiya falane yi kamali
 a naxanye ti.
 Alatalaa falan yi a yita
 a a ɲɔndi.
²⁰ Nanara, mangan yi a bejin,
 naxan yi siyane xun na,
 na yi a xɔrɔya.
²¹ A yi Yusufu lu a yamanan xun na.
 A yi lu mangan yii seene birin xun na,

²² alogo a xa a kuntigine matinxin a waxonna ra,
a yi na fonne xaran fe kolonna ma.

²³ Nayi, Isirayila yi fa Misiran yi,
Yaxuba yi dɔxɔ Xami bɔnsɔnna yamanani.

²⁴ Ala yi dii wuyaxi fi a muxune ma.
E senben yi gbo ayi dangu e yaxune ra.

²⁵ A yi Misiran muxune bɔnen masara,
Isirayila yamaan yi rajaxu e ma.
E yi a walikene paxankata feni tɔn.

²⁶ A yi a walikɛɛn Musa rasiga e ma
e nun Haruna, a naxan sugandixi.

²⁷ E yi Alaa taxamaseri magaxuxine liga e ye,
e a kabanako fe wanle ke
Xami bɔnsɔnna yamanani.

²⁸ Ala yi dimin naso na yamanani.
E mi yi nɔɛ na yamarin matandɛ.

²⁹ A yi e igene findi wunla ra,
e yɛxɛne birin yi faxa.

³⁰ E yamanan birin yi findi xunɛne ra.
Mangana banxin birin yi rafe xunɛne ra.

³¹ Ala yi xenne nun sosone yamari,
e yi mini yamanan birin yi.

³² A yi balabalan kɛɛne ragodo e ma,
Galanna yi godo a yamanan birin yi.

³³ Ala yi e manpa binle* kala
a yi yamanan wudine birin magira.

³⁴ A yi tuguminne fan yamari,
e yi fa,
sunɛn naxanye mi yi nɔɛ yatɛ.

³⁵ E yi yamanan se jingine birin don.
E yi e donseen birin don.

³⁶ Ala yi e dii singene birin faxa yamanani,
naxanye findixi e yixɛtɛ senben na.

³⁷ A yi Isirayila yamaan namini Misiran yamanani,
e gbetin nun xɛmaan xali,
muxu yo mi bira e bɔnsɔnne ye.

³⁸ Misiran kaane yi sɛwa e keli feen na,
bayo e yi gaxuxi e yɛɛ ra han!

³⁹ Ala yi kundaan so a muxune xun na.
N yi tɛɛ dɛɛn ti e yɛɛ ra
alogo a xa e lu kɛnɛnni.

⁴⁰ E Ala maxɔdin,
a yi dɔmɛne nun donseene ragodo e ma
keli kore, e lugo.

⁴¹ A yi fanyen bɔ, igen yi mini a yi,
a yi godo tonbonni alo xude wunla,

⁴² bayo a fala sarijanxina fe rabira nɛn a ma
a naxan ti Iburahima xa, a walikɛna.

⁴³ A yi a yama sugandixin namini Misiran yi,

* 105:33: Wudi binla nde na yi, mɛn kaane naxanye sima, e yi naxanye bogi yitɔnma alo manpana e gbee kiini.

e naxan, e sɔnxɔ sɛwani.

⁴⁴ A yi siya gbetene bɔxɔn so e yii,
e yama gbetene wali xɔnna sɔtɔ e keɛn na,

⁴⁵ alogo e xa a tɔnne suxu,
e yi a sariyan birin suxu.

Tantunna Alatala xa!

106

*Alaa fanna a muxune xa
Taruxune Singen 16.34-36*

¹ Tantunna Ala xa!

Ɛ Alatala tantun amasɔtɔ a fan.
A hinanna luma nɛn habadan!

² Nde nɔɛ Alatalaa wali gbeene birin ma fe fale?
Nde nɔɛ tantunna birin fiye a ma?

³ Sewan na kanne xa
naxanye a sariyane suxuma,
naxanye fe tinxinxin ligama waxatin birin.

⁴ Alatala, i nɛma i ya yamaan maliye waxatin naxan yi,
i xaxili lu n xɔn ma.

I yi n fan mali

i nɛma e rakise waxatin naxan yi,

⁵ alogo n xa i ya yama sugandixin sabatixin to,
alogo nxu nun i ya muxune xa sɛwa
nxu bode xɔn ma,
nxu birin yi nxu yete matɔxɔ sɛwani.

⁶ Nxu bata yulubin liga
alo nxu benbane a liga kii naxan yi.

Nxu bata hakene nun fe naxine raba.

⁷ Nxu benbane to yi Misiran yamanani,
ne mi yi i ya kabanako fe wanle yatɛxi.

E nɛnan nɛn na waxatine birin xɔn ma
i yi hinanma e ra waxatin naxanye yi.

E yi murute Gbala Baan de.

⁸ Koni a yi e rakisi a xili binyena fe ra,
alogo a senbe gbeena fe xa kolon.

⁹ A yi falan ti Gbala Baan xili ma,
a yi xara ken!

A yi e ragidi igen tilinxi yire xareni
alo tonbonna.

¹⁰ Ala yi e rakisi na muxune ma
naxanye yi e rapaxuxi.

A yi e xunba e yaxune yii.

¹¹ E yenge faane yi faxesi igeni.

Muxu yo mi lu.

¹² Nayi, e yi la a fala xuine ra,
e yi tantun betine ba a xa.

¹³ Koni Ala naxan ligaxi,
e nɛnan na xɔn mafuren,
e mi a mame a yi feene rakamali,

¹⁴ Xɔyɛn yi e suxu tonbonni
e yi Ala bunba bɔxɔ xareni.

¹⁵ E naxan maxɔdin,
Ala yi na so e yii,

koni a yi furen fan nafa e ma.

¹⁶ E yi Nabi Musa maxɔxɔlɔn fɔlɔ,
e nun Haruna naxan nasarijanxi Alatala xa.

¹⁷ Bɔxɔn dɛɛn yi rabi a Datan gerun.

A yi Abirami nun a muxune yɛ maluxun.

¹⁸ Tɛɛn yi e ganla gan,
a yi muxu naxine suxu.

¹⁹ E yi xɛmaan nafala ninge dii sawura suxuren na Horebe Geyaan ma,
e yi seen batu naxan nafalaxi wuren na.

²⁰ E yi Ala binyen masara ninge dii sawuran na
naxan sexɛn donma.

²¹ E jinan Ala xɔn
naxan e rakisixi
naxan wali gbeene kɛ Misiran yamanani.

²² A kabanako feene liga Xami bɔnsɔnna yamanani,
e nun fe magaxuxine Gbala baani.

²³ Ala yi a fala a e raxɔrima nɛn,
fɔ a muxu sugandixin Musa a ti a yetagi
alogo a xa xɛtɛ a xɔlɔn fɔxɔ ra,
alogo a nama e birin halagi.

²⁴ Awa, e yi e mɛ na bɔxɔ faɲin fan na
amasɔtɔ e mi yi laxi a falan na.

²⁵ E yi lu a mafalɛ e bubune kui.

E mi Alatalaa falan name.

²⁶ Nanara, a yi a kɔlɔ e xili ma,

a e luma nɛn tonbonni e faxa,

²⁷ a yi e yixɛtɛne raxuya ayi siyane yɛ,
a yi e raxuya ayi yamanane yi.

²⁸ Alaa yamaan Baali-Peyori li waxatin naxan yi,
e yi saraxane don

naxanye yi bama ala fuune xa.

²⁹ E kɛwanle yi Ala raxɔlɔ e ma

fure naxin yi godo e ma.

³⁰ Koni Finexasi yi keli,

a yi na feen dan,

na furen yi dangu.

³¹ Ala yi na yatɛ tinxinna ra a xa
waxati famatɔne yi han habadan.

³² E yi Ala raxɔlɔ Meriba igene dɛ,
Musa yi tɔrɔn sɔtɔ e fe ra.

³³ E yi a liga Musa xɔlɔxin yi falan ti xaxilitareyani.

³⁴ E mɔn mi siya gbetene faxa

Alatala tɔnna sa naxanye fe yi.

³⁵ E yi basan siyane ra,

e yi lu e namunne ligɛ.

³⁶ E yi e suxurene batu.

Na nan findi e rabira xunna ra.

³⁷ E yi e dii xɛmɛne nun dii tɛmɛne ba saraxane ra jinanne xa.

³⁸ E diidine faxa naxanye mi fefe kolon.

E ne ba saraxane ra Kanan suxure kidene yi,
bɔxɔn yi xɔsi na faxane fe ra.

³⁹ E yi e yete xɔsi e kewanle xɔn.

E suxure feene yi lu alo yalunyana Ala mabinni.*

⁴⁰ Nanara, Alatala yi xɔlɔ a yamaan ma.
E yi raɲaxu a ma.

⁴¹ A yi e rabenin siyane yii,
e yi raɲaxu naxanye ma,
ne yi nɔɔn sɔtɔ e xun na.

⁴² E yaxune yi e ɲaxankata,
e yi e rayarabi e senbeni.

⁴³ A yi a muxune xunba sanɲa ma wuyaxi,
koni e yi lu murute,
e lu kankanɲe e hakene ma.

⁴⁴ Koni, a to e wuga xuiin me,
a yi e tɔrɔyaan to.

⁴⁵ A yi a miri a layirina fe ma.
A yi diɲa a hinanna a fe ra.

⁴⁶ Ala yi a liga a naxanye a yamaan suxi
ne yi kininkinin e ma.

⁴⁷ Alatala nxɔ Ala, nxu rakisi.
I mɔn xa fa nxu ra keli siya gbetene ye,
alogo nxu xa i xili sarinaxin tantun,
na yi findi nxu kanba xunna ra.

⁴⁸ Barikan xa bira Alatala xa,
Isirayilaa Ala habadan han habadan!
Yamaan birin xa a ratin "Amina."
Tantunna Ala xa!

Yaburin Yire Suulundena: Keli Sora 107 ma han 150

107

Ala tantun bayo a fan

¹ E Alatala tantun bayo a fan!

A hinanna luma nen habadan!

² Alatala e tan naxanye birin xunbaxi,
e a fala,

a e tan naxanye xunbaxi e yaxune yii,

³ a faxi e tan naxanye ra
sa keli yamana gbetene yi,
sa keli sogeteden nun sogegododen binni,
e nun kɔmen fɔxɔn nun yiifari fɔxɔn ma.

⁴ Ndee bata yi lo ayi tonbon magaxuxini,
e mi yi fa kiraan toma siga taani
muxune dɔxi denaxan yi.

⁵ Kamen nun min xɔnla yi e suxu,
e yigitege.

⁶ Awa, e yi tɔrɔni waxatin naxan yi,
e yi e xui ramini Alatala ma,

* 106:39: Na luxi nen alo yalunyana Ala yee ra yi bayo Ala waxi a yamaan xa tinxin a xa alo ɲaxanla lan a xa tinxin a xemen xa kii naxan yi.

a yi e xunba e tərōni.

⁷ A yi ti e yεε ra siga kira tinxinxin xōn ma.
A siga e ra taani

muxune dōxi dēnaxan yi.

⁸ E xa Alatala tantun a hinanna fe ra,
e nun a kabanako feen naxanye ligaxi e xa.

⁹ A min xōnla bama muxune ra,
a yi kamētōne ralugo donse fajine ra.

¹⁰ Ndee yi dimin nun bōjε rafōren nin,
e jaxankataxin xidixi yōlōnxōnna ra kasonn kui.

¹¹ Amasōtō e bata yi murutε Alaa falane ma,
e mi yi Kore Xōnna Alaa maxadi xuine suxi.

¹² Tōrōn yi e xadan,

e dagalanjε ayi,

muxu yo mi e mali.

¹³ Awa, e yi tōrōni waxatin naxan yi,

e yi e xui ramini Alatala ma,

a yi e rakisi tōrōn ma.

¹⁴ A yi e ba dimin nun bōjε rafōreni.

A yi e yōlōnxōnne yibolon.

¹⁵ E xa Alatala tantun a hinanna fe ra,
e nun a kabanako feen naxanye ligaxi e xa.

¹⁶ A wure dēene gira,

a yi wure gbelemene kala.

¹⁷ Xaxilitaren nan yi ndee ra.

E yi tōrōma

e matandine nun e hakene nan ma fe ra.

¹⁸ E na donseen to,

e bōjε masiga ayi.

E yi maso sayaan na.

¹⁹ Awa, e yi tōrōni waxatin naxan yi,

e yi e xui ramini Alatala ma,

a yi e rakisi tōrōn ma.

²⁰ A yi falan ti, a e rakēndεya.

A yi e ratanga gaburun ma.

²¹ E xa Alatala tantun a hinanna fe ra,
e nun a kabanako feen naxanye ligaxi e xa.

²² E xa barika bira saraxane ba Ala xa

e yi a wali fajine fe fala,

e sōnxō sewani.

²³ Ndee yi siga fōxō igen xun ma kunkin kui,
e yulayaan naba fōxō igen xun ma.

²⁴ E yi Alatalaa wanle to,

a kabanako feene liga tilinna xun ma.

²⁵ A yi foye gbeen yamari,

a yi fa fōlō.

Fōxō igen yi walanjε ayi.

²⁶ Igen mōrōnne yi lu kunkini tε pon,

a mōn yi lu a ragodε tilinna ma.

E bata yi kōntōfili, e yigitεgε.

²⁷ E xun yi magi e ra,

e dagalanje ayi

alo muxun na a min.

E koten birin yi findi fe fuun na.

²⁸ Awa, e yi tərōni waxatin naxan yi,

e yi e xui ramini Alatala ma.

A yi e ba e tərōni.

²⁹ A yi a liga foye gbeen yi a raxara.

Walanna yi a raxara fōlō.

³⁰ Fōxō igen to a raxara,

e yi sēwa.

A yi fa e ra e sodeni

e yi waxi denaxan xōn.

³¹ E xa Alatala tantun a hinanna fe ra,

e nun a kabanako feen naxanye ligaxi e xa.

³² E xa a batu yamaan malanni.

E mōn xa a matōxō fonne malanni.

³³ A tan nan baane masarama tonbonna ra,
a yi tigrine findi bōxō xaren na.

³⁴ A bōxō fajin findi bōxō kalaxin na
fōxōn denaxan yi na kaane jaxuyana fe ra.

³⁵ A mōn yi tonbonna maxete daraan na,

a yi bōxō xaren findi tigi yiren na.

³⁶ A yi fa kametone ra, e dōxō na,

e taan ti e luyē denaxan yi.

³⁷ E yi xēene bi,

e manpa binle si,

e yi tōnō gbeen sōtō e yi.

³⁸ A yi a yamaan baraka,

e yi wuya ayi,

a mi tin se yi ba e jingene ra.

³⁹ A yamaan yaten to xurun fōlō

e rayarabin nun tōrōn nun jaxankatan bun,

⁴⁰ a yi na kuntigrine rajaxu

naxanye a yamaan lu,

e siga wulaan xun xōn kira mi denaxan yi.

⁴¹ Koni a yi tōrō muxune ba e tōrōni,

a yi e denbayane rawuya ayi

alo e xuruseene.

⁴² Tinxin muxune yi na to,

e sēwa,

koni muxu jaxine yi e dundu.

⁴³ Naxan na findi xaxilimaan na,

a xa a yengi lu feni itoe birin xōn,

a yi Alatalaa hinanna kolon.

108

Ala maxandina malina fe ra lan yaxune fe ma

Yaburin 57.8-12 nun Yaburin 60.7-14

¹ Dawudaa betina. Sigi sarijanxina.

² Ala, n ma binyena,
n xaxili ragidixi yati!

N betin bama nen, n yi i tantun!

³ N xulunma nen sinma,

n yi n ma bəlɔnna nun kondenna maxa!
N kurunma βetin βe nɛn subaxa!

⁴ Alatala, n ni i tantunma nɛn siyane yɛ.
N βetin bama i xa nɛn bɔnsɔnne tagi.

⁵ I ya hinanna gbo han ariyanna.
I ya lannayaan texi han kore xɔnna.

⁶ Ala,
i ya binyen xa mayita kore xɔnna ma,
a yi bɔxɔn nafe!

⁷ I xanuntenne xunba,
i yi e rakisi i sɛnβeni.

I yi n yabi.

⁸ Ala bata falan ti a yire sarijanxini,
a naxa, “N nɔɔn tima nɛn,
n Siken taani taxun,
n yi Sukɔti lanbanna danne sa.

⁹ N tan nan gbee Galadi bɔxɔn nun Manase ra.
Efirami kaane findixi n ma yengɛsone nan na.
Yuda luxi nɛn
alo n ma mangaya dunganna.

¹⁰ Koni n ma konyin nan Moyaba yamanan na.
N tan nan Edɔn yamanan kanna ra.
N yengɛ sɔnxɔni tema Filisiti yamanani.”

¹¹ Ala, nde sigama n na na taa makantanxini?
Nde tima n yɛɛ ra siga Edɔn yi?

¹² Ala, i tan xa mi i mɛxi nxu ra ba?
I mi fa nxɔ ganla fɔxɔ ra sɔnɔn ba?

¹³ Nxu mali yaxune yengɛdeni!
Sese mi adamana maliin na.

¹⁴ Koni Ala na lu en xɔn,
en nɔɔn sɔtɔma nɛn.
A tan nan en yaxune halagima.

109

Tɔrɔ muxuna mawugana

¹ Dawudaa βetina, βeti baane kuntigin xa.

Ala, n naxan tantunma, i nama lu dunduxi!

² Amasɔtɔ muxu naxine nun wuledene n mafalama.

E wulene sama n xun ma.

³ E mɔn fala naxine tima lan n ma.

E n yengɛma na kiini fuu!

⁴ N tan e xanuxi,
e tan n tɔnɛgɛma.

Koni n tan Ala maxandima.

⁵ E n ma fe fajin saranma fe naxin na,
e n ma xanuntenyaan saran xɔnnantenyaan na.

⁶ E a falama n ma e naxa,
“Gbalɔ feen xa sa a xun ma,
muxuna nde yi a tɔnɛgɛ.

⁷ A na makiti, a yi yalagi.

A Ala maxandi xuine yi yatɛ haken na.

⁸ Ala xa a siin nɔn mafuren,

muxu gbete yi a tiden tongo.

⁹ Ala xa a diine findi kiridine ra,
a naxanla yi findi kaja gilɛn na!

¹⁰ Ala xa a diine findi sigatine nun xandi tiine ra,
e yi makuya e banxi xɔnne ra.

¹¹ Ala xa a doli faan siga a yii seene birin na,
xɔne yi a wali xɔnne birin tongo.

¹² Ala xa muxe nama fa hinan a ra sɔnɔn,
hanma muxe yi e yengi dɔxɔ a kiridine xɔn ma.

¹³ Ala xa a yixetene birin halagi,
e xinle yi lɔ ayi habadan.

¹⁴ Alatala xa a xaxili lu a benbane hakene xɔn ma.
Alatala nama a nga yulubine xafari mumɛ!

¹⁵ Alatala xa a yengi lu e hakene xɔn ma waxatin birin,
koni Ala xa jinan xa ti e fe xɔn ma fefe!

¹⁶ Bayo xɛmɛni ito mi findixi hinanten na
a yi yiigelitɔne nun tɔrɔ muxune naxankatama,
han a yi muxu sunuxin faxa.

¹⁷ Danga tiin yi rafan a ma,

Ala xa ne raxete a ma.

A mi yi rafan a ma

a xa duba muxe xa,

Ala xa duban masiga a ra.

¹⁸ A yi rabilinxi a danga xuine ra

alo a dugina.

Ala xa a gbee dangana a li

alo igena a fatin ma,

e nun alo turena a xɔnne yi.

¹⁹ A dangane xa lu a fari

alo a dugina a ma.

E lu a ma waxatin birin

alo a tagi xidina.”

²⁰ Alatala xa n tɔpɛɛ muxune saran na kii nin
e nun naxanye n mafalama.

²¹ Awa, Marigina Alatala,

n mali i xili binyena fe ra.

Amasɔtɔ i ya hinanna gbo,

n xunba.

²² Yiigelitɔn nun tɔrɔ muxun nan n na,

n niin sunuxi.

²³ N tununmaan ni i ra

alo nininna jinbanna ra.

E n kedima alo sunɛna.

²⁴ N xinbi xudine bata tuyɛ ayi sun suxuni.

N bata doyen, n xɔsi.

²⁵ E na n to, e yi e xunni maxa,

e n magele.

²⁶ Alatala n ma Ala, n mali,

i n nakisi i ya hinanni,

²⁷ alogo e xa a kolon

a i tan Alatala nan na ligaxi i senbeni.

²⁸ E tan n dangama nɛn,

i tan yi barakan sa n ma fe yi.

E na keli n xili ma, e yagima nɛn,
 n tan, i ya walikɛɛn yi sɛwa.
²⁹ Ala xa n tɔɲɛɛ muxune yalagi.
 Ala xa yagin so e xunna alo dugina.
³⁰ N nan n xuini tema nɛn,
 n na Alatala tantun han!
 N yi a matɔxɔ yamani.
³¹ Amasɔtɔ a keli nɛn
 a ti tɔrɔ muxun xɔn,
 a yi a rakisi a yalagi muxune ma.

110

Alaa manga sugandixina

¹ Dawudaa bɛtina.
 Alatalaa falan ni ito ra n marigin xa,
 a naxa, “Dɔxɔ n yiifanna ma,
 han n yi i yaxune sa i sanna bun ma.”
² Alatala xa i ya mangayaan sɛnbɛn gbo ayi
 fɔlɔ Siyon ma,
 i yi i yaxune nɔ i rabilinni.
³ I na i ya ganla xili,
 i ya yamana a sɔbɛ soma nɛn.
 I ya banxulanne yi fa i ma xunna kenla nun sarijanni
 alo xiila subaxani.
⁴ Alatala bata a kɔlɔ,
 a mi a xuiin maxɛtɛma, a naxa,
 “Saraxaraliin nan i ra habadan,
 alo Melikisedeki yi kii naxan yi.”
⁵ Marigina i xɔn.
 Xa a xɔlɔ lɔxɔn naxan yi,
 a mangane halagima nɛn.
⁶ A siyane makitima nɛn,
 binbine yi lu yiren birin yi.
 A dunuɲa mangane birin nɔma nɛn.
⁷ Mangana a minma nɛn xudeni kira yi,
 a xunna keli.

111

Ala tantun

¹ Tantunna Ala xa!
 N na Alatala tantunma nɛn n bɔɲɛn ma feu,
 muxu fajine nun yamaan yɛ.
² Alatala kɛwanle gbo!
 E rafan naxanye ma,
 ne maɲɔxɔnma e ma.
³ A kɛwanle magaxu, e gbo.
 A tinxinyaan luma nɛn habadan.
⁴ A bata a kabanako feene rabira en ma.
 Alatala dija, a kininkinin.
⁵ A balon fima nɛn a yɛɛragaxu muxune ma.
 A mi jinanma a layirin xɔn mumɛ!
⁶ A bata a sɛnbɛn yita a muxune ra,
 a yi xɔɲɛne bɔxɔn so e yii.

⁷ Nɔndin nun sariya kɛndɛna a kɛwanle yi.
 Lannayana a fe ragidixine birin yi.
⁸ E na waxatin birin,
 lannayaan nun tinxinna nan e ra.
⁹ A bata a muxune xɔɔya,
 a yi habadan layirin xidi e xɔn ma.
 A xinla sariɗan, a magaxu.
¹⁰ Fe kolonna fɔlɔma Alatala yɛragaxun nan ma.
 Xaxilimaan nan ne ra naxanye na ligama.
 Tantunna a xa habadan!

112

Muxu fajina sɛwana fe

¹ Tantunna Ala xa!
 Sɛwan na kanna xa
 naxan gaxuma Alatala yɛɛ ra,
 a yamarine yi rafan a ma.
² A diine sɛnbɛn sɔtɔma nɛn yamanani.
 Muxu fajine yixɛtɛne duban sɔtɔma nɛn.
³ E hɛrin nun nafunla sɔtɔma nɛn,
 e sabatima nɛn tinxinyani habadan.
⁴ Kɛnɛna tima nɛn muxu fajine ma dimini,
 naxanye kininkinin e mɔn tinxin.
⁵ A lan muxune xa donla so fonisireyani,
 a yi a feene raba tinxinni.
⁶ Bayo tinxin muxun mi tantanɗe mume!
 Yamaan mi jinanɗe a fe xɔn habadan!
⁷ A mi gaxun xibaru naxina fe ra.
 A xaxili ragidi,
 a yigi saxi Alatala nan fari.
⁸ A bɔɗɛn mi xuruxurunma,
 a mi gaxuma.
 Dɔnxɛn na,
 a a yaxune biraxin toma nɛn.
⁹ A tan nan tɔrɔ muxune kima fonisireyani.
 A tinxinyaan luma nɛn habadan!
 A sɛnbɛn xun masama nɛn binyeni.
¹⁰ Muxu naxin na na to,
 a xɔlɔma nɛn,
 a sunu, a yi a jinna raxin.
 Muxu naxin waxɔn feene kalama nɛn.

113

Ala nan tɔrɔ muxune malima

¹ Tantunna Ala xa!
 ɛ tan Alatalaa walikɛne,
 ɛ a matɔxɔ,
 ɛ Alatala xinla matɔxɔ!
² Alatala xinla xa tantun
 fɔlɔ iki ma han habadan!
³ Sa fɔlɔ sogeteden mabinna ma
 han sa dɔxɔ sogegododen binna ra,
 birin xa Alatala xinla matɔxɔ.
⁴ Alatala nan siyane birin xun na.
 A binyen tema han kore xɔnna.

⁵ Nde luxi alo Alatala,
a tan naxan dɔxi ariyanna yi,
⁶ a tan naxan a yigodoma,
a kore xɔnna nun bɔxɔ xɔnna mato?
⁷ A sɛnbetarene rakelima,
a tɔrɔ muxune ba e tɔrɔni.
⁸ A yi e radɔxɔ muxu gbeene fɛma a yamani.
⁹ A gbantan findi dii barin na,
a yi a findi dii nga sɛwaxin na.

Tantunna Alatala xa!

114

Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla

¹ Isirayila to mini Misiran yamanani,
Yaxuba yixetene to keli yamanani
e yi xɔneyani dɛnaxan yi,
² Yuda yi findi Alaa yama sarijanxin na.
Isirayila yi findi a gbeen na.

³ Fɔxɔ igen to a to, a yi a gi,
Yurudɛn Baan yi xetɛ a xanbi ra.
⁴ Geyane yi tukan alo kontonne
yire matexine fan yi tukan
alo yɛxɛɛ diine.
⁵ Fɔxɔ igena, nanfera i i gima?
Yurudɛn baana,
nanfera i xetɛma i xanbi ra?
⁶ Ɛ tan geyane, nanfera ɛ tukanma
alo kontonne,
ɛ tan yire matexine,
nanfera ɛ tukanma alo yɛxɛɛ diine?

⁷ Bɔxɔn xa xuruxurun Marigin yɛɛ ra,
Yaxubaa Ala.
⁸ A tan naxan fanyene findi darane ra,
a yi gɛmɛ gbeen findi tigin na.

115

Binyen xa fi Ala nan keden ma Yaburin 135.15-20

¹ Alatala, nxu tan mi a ra de!
I tan nan xili xa binya
i ya hinanna nun lannayana fe ra.
Nxu tan mi a ra!
² Nanfera siyane maxɔdinna tima,
e naxa, “E Ala go?”
³ En ma Ala ariyanna yi.
Naxan nafa a ma,
a na nan ligama.

⁴ Gbetin nun xɛmaan nan tun e tan ma suxurene ra!
Muxune nan ne rafalaxi.
⁵ E dɛ na, koni e mi fala tima.
E yɛɛne na, koni e mi sese toma.

⁶ E tunle na, koni e mi fefe mema.
E nɔɛɛn na, koni e mi sese xiri mema.

⁷ E yiine na, koni e mi nɔɛ seen suxe.
E sanne na, koni e mi nɔɛ sigan tiye.
E mi nɔɛ xui yo raminɛ.

⁸ Naxan na e rafala,
a a yigin sa e yi,
na fan luma nen alo e tan.

⁹ E tan Isirayila yamana,
e yigin sa Alatala nin,
a tan nan e malima
alo ye masansan wure lefana.

¹⁰ E tan saraxaraline,
e yigin sa Alatala nin,
a tan nan e malima
alo ye masansan wure lefana.

¹¹ E tan a yee ra gaxu muxune,
e yigin sa Alatala nin,
a tan nan e malima
alo ye masansan wure lefana.

¹² Alatala a nɔxɔ luma en xɔn ma nen,
a en baraka.

A Isirayila yamaan barakama nen
e nun a saraxaraline.

¹³ Alatala a yee ra gaxu muxune birin barakama nen,
muxudine nun muxu gbeene.

¹⁴ Alatala xa diine fi e nun e diine ma.

¹⁵ Alatala xa e baraka
naxan koren nun bɔxɔn daxi!

¹⁶ Alatala nan gbee ariyanna ra,
koni a bata bɔxɔn taxu adamadiine ra.

¹⁷ Faxe muxune xa mi Alatala tantunma de!

¹⁸ Koni en tan nan barikan birama a xa
iki e nun habadan.

Tantunna Alatala xa!

116

Muxu rakisixina Ala tantunna

¹ N bata Alatala xanu
amasɔtɔ a n ma maxandi xuiin namema.

² N na a xili waxati yo yi,
a a tuli matiye n na.

³ Sayaan gbalon bata yi n nabilin nun,
n bata yi maso gaburun na nun,
gaxun nun kuisanna bata yi n li nun,

⁴ n yi Alatala maxandi a xinla ra,
n naxa, "Alatala, n nakisi!"

⁵ Alatala dija, a tinxin.

En ma Ala kininkinin han!

⁶ Alatala muxu bɔɲe fixene nan natangama.
N senben bata yi jan,

a yi n nakisi.

⁷ N bɔɲɛn xa xunbeli,
amasɔtɔ Alatala bata fe fajin liga n xa.

⁸ Ala bata n niin natanga sayaan ma.

A bata n yɛɛgen fitan n yɛtagi.

A mi tinxi n bira.

⁹ N sigan tima nen Alatala yɛtagi dunuɲa yi.

¹⁰ N denkeleyaxi,
nanara n yi falan ti,
n naxa, “N tɔrɔxi ki fajil!”

¹¹ N yi gaxuni waxatin naxan yi,
n yi a fala, n naxa,

“Adamadiine birin wule!”

¹² N fa nanse soma Alatala yii

lan na fe fajine birin ma

a bata naxanye liga n xa?

¹³ N minse saraxan bama nen a xa a marakisina fe ra
n yi Alatala maxandi a xinla ra.

¹⁴ N nan n de xuine rakamalima nen
yamaan birin yɛɛ xɔri

n naxanye tongo Alatala xa.

¹⁵ Alatalaa tɔgɔndiya muxuna nde na faxa
na a tɔrɔma nen han!

¹⁶ Alatala, i ya walikɛɛn nan n na,
i ya walikɛ naxanla naxan barixi.

I bata n naxɔrɔya.

¹⁷ N barika bira saraxan bama i xa nen
n yi Alatala maxandi a xinla ra.

¹⁸ N nan n de xuine rakamalima nen
yamaan birin yɛɛ xɔri

n naxanye tongo Alatala xa,

¹⁹ Alatalaa banxin tanden ma,

Yerusalen taani.

Tantunna Alatala xa!

117

Ala tantun fena

¹ Siyane birin xa Alatala tantun!

Yamane birin xa a batu!

² Amasɔtɔ a hinanna gbo han!

Alatalaa lannayaan mi janma habadan!

Tantunna Alatala xa!

118

Barika birana Ala xa

¹ Alatala xa tantun amasɔtɔ a fan.

A hinanna luma nen habadan!

² Isirayila muxune xa a fala, e naxa,

“A hinanna luma nen habadan!”

³ Alaa saraxaraline xa a fala, e naxa,

“A hinanna luma nen habadan!”

⁴ Alatala yεε ra gaxu muxune xa a fala,
e naxa, “A hinanna luma nen habadan!”

⁵ N yi tərəni waxatin naxan yi,
n yi n xui ramini Alatala ma.

A yi n yabi, a n xərəya.

⁶ Alatala n xən, n mi gaxue mume!
Adamadiine nəε nanse ligε n na?

⁷ Alatala n xən, a tan nan n malima.
N na n yaxune biraxin toma nen.

⁸ A fisa muxun yi a yigin sa Alatala yi
benun a xa a yigin sa adamadiine yi.

⁹ A fisa muxun yi a yigin sa Alatala yi
benun a xa a yigin sa mangane yi.

¹⁰ Siyane birin bata yi n nabilin yεngeni nun,
koni n na e birin halagi nen Alatala barakani!

¹¹ E yi n nabilinxi yiren birin yi nun,
koni n na e birin halagi nen Alatala barakani!

¹² E so nen n xun na
alo kumi jεjεne,
koni e raxəri nen mafuren
alo tεen na sexε xaren gan,
n yi e halagi Alatala barakani.

¹³ E yi n nadinma nen
alogo n xa bira,
koni Alatala yi n mali.

¹⁴ Alatala nan n senben na,
n ma βetina.
A tan nan n nakisixi.

¹⁵ Muxu tinxinxine bata e sεwa xuini te
kisina fe ra, e naxa,
“Alatala senben gbo!”

¹⁶ Marigin bata nɔɔn ti a senbeni!
Alatala senben gbo!”

¹⁷ Nayi, n mi faxama,
n luma nen n nii ra,
n yi a fala Alatala naxan ligaxi n xa.

¹⁸ Alatala bata yi n saran n hakene ra,
koni a mi tinxi n faxesa.

¹⁹ Alaa banxin dεene xa rabi n xa.
N xa so, n yi Alatala tantun.

²⁰ Alatalaa banxin dεen ni i ra,
tinxin muxune soon dεen naxan na.

²¹ Ala, n ni i tantunma nen,
amasɔtɔ i bata n yabi,
bayo i bata n nakisi.

²² Banxi tiine e mε gemen naxan na,
na bata findi banxin gεmε fisamantenna ra.

²³ Alatala nan na ligaxi,
kabanako feen nan na ra en yεε ra yi.

²⁴ Alatala toon lɔxən nan nagidixi,

en naxan, en sɛwa a fe ra.

²⁵ Alatala, fa nxu rakisi,
Alatala, tin, nxu xa nɔɔn ti.

²⁶ Naxan fama Alatala xinli,
Ala xa na baraka!
Nxu dubama ε xa Alatalaa banxini.

²⁷ Alatala nan Ala ra,
a bata en lu a kɛnɛnyani.
ε nɔxɔnde dɛene suxu ε yii,
ε fa sanla raba
siga han saraxa ganden nabilinni.

²⁸ I tan nan n ma Ala ra,
n ni i tantunma nɛn.
I tan nan n ma Ala ra,
n ni i batuma nɛn.

²⁹ ε Alatala tantun, bayo a fan.
A hinanna luma nɛn habadan!

119

Sɛwana Alaa sariyana fe ra

¹ Sɛwan na kanne xa
fɛ mi naxanye kɛwanle ra,
naxanye sigan tima Alatalaa sariyan xɔn.

² Sɛwan na kanne xa
naxanye birama a maxadi xuine fɔxɔ ra,
naxanye a fenma e bɔɔnɛn ma feu!

³ E mi fe naxin ligan mumɛ!
E sigan tima Alaa kiraan xɔn ma.

⁴ Ala, i bata i ya fe ragidixine so nxu yii
alogo e xa suxu ki fajɪ.

⁵ A yi lan nun, n sigati kiin xa tinxinɔɔ ayi
alogo n xa i ya tɔnne suxu.

⁶ N na n xaxili lu i ya yamarine birin xɔn ma,
n mi yagɛ mumɛ!

⁷ N na i tantunma nɛn n bɔɔnɛ fixɛn na,
n nɛma i ya kiti tinxinxine fe xaranɔɔ.

⁸ N na i ya tɔnne suxuma nɛn.
I nama n nabɛjin mumɛ!

⁹ Banxulanna a kɛwanle rasarijanma di?
Fɔ a xa i ya falan nan suxu.

¹⁰ N kataxi
n xa i fen n bɔɔnɛn ma feu!
I nama tin n yi i ya yamarine bɛjin.

¹¹ N bata i dɛ xuiin namara n bɔɔnɛni,
alogo n nama yulubin liga i tan na.

¹² Alatala, n barikan birama i xa.
N xaran i ya tɔnne ma.

¹³ N nan n xuini tema nɛn,
n xɛtɛ i ya kiti saxine ma.

¹⁴ N sewaxin nan i ya maxadi xuine suxuma,
alo n na nafulu gbeen sɔtɔ.

¹⁵ N na n mirima i ya fe ragidixine ma,

n yi i ya xaranne fεsefεse.

¹⁶ I ya tōnne n kenēnxi.

N mi ninanɲε i ya falan xōn ma mumε!

¹⁷ Fe faɲin liga i ya walikεen xa,

alogo n xa lu n nii ra,

n yi i ya falan suxu.

¹⁸ N yeεne rabi

alogo n xa i ya sariyan magaxune to.

¹⁹ Xōɲen nan n na dunuɲa ito yi!

I nama i ya yamarine luxun n ma.

²⁰ A rafan n ma

n xa lu i ya kiti saxine bun waxatin birin.

²¹ I falan tima nēn muxu dangaxi wasoxine xili ma
naxanye e masigama i ya yamarine ra.

²² Marayagin nun maraɲaxun ba n ma,

bayo n bata i ya maxadi xuine suxu.

²³ Mangane bata e malan n xili ma,

koni n tan i ya walikεna a mirima i ya tōnne nan ma.

²⁴ I ya maxadi xuine n kenēnxi,

e tan nan n maxadima.

²⁵ N saxi burunburunni.

Siimayaan fi n ma,

alo i a falaxi kii naxan yi.

²⁶ N bata n ti n kewanle ra,

i yi n yabi.

N xaran i ya tōnne ma.

²⁷ N mali n xa i ya fe ragidixine kolon,

alogo n xa n miri i ya kabanako feene ma.

²⁸ N niin wugama sōxōleni.

N nakeli alo i a falaxi kii naxan yi.

²⁹ Wulen masiga n na,

i yi n xaran i ya sariyan ma i ya hinanni.

³⁰ N bata wa a xōn, n xa tōgōndiya,

n yi tin i ya kiti saxine ma.

³¹ Alatala, n bata bira i ya maxadi xuine fōxō ra.

I nama tin, n yi yagi.

³² N biraxi i ya yamarin kiraan fōxō ra.

Amasōtō i bōɲε xunbenla fima n ma.

³³ Alatala, n xaran i ya tōnne bunne ma,

alogo n xa e suxu waxatin birin.

³⁴ Xaxinla fi n ma,

alogo n xa i ya sariyan suxu n bōɲen ma feu!

³⁵ N ti i ya yamarine kiraan xōn,

amasōtō na n kenēnxi.

³⁶ I ya maxadi xuine sa n bōɲeni,

alogo n nama bira nafunla fōxō ra.

³⁷ N xun xanbi so fe kobine yi,

alogo n xa siimayaan sōtō i ya kiraan xōn.

³⁸ I dε xuiin naxan tongoxi i yeεragaxu muxune xa,
na rakamali n tan i ya walikεen xa.

³⁹ N natanga yagine ma

n gaxuma naxanye yεε ra.

Amasōtō i ya kiti saxine fan.

⁴⁰ N waxi i ya fe ragidixine suxu feni han!
N xa siimayaan sōtō i ya tinxinni.

⁴¹ Alatala, i ya hinanna xa n li.

N nakisi alo i dε xui tongoxi kii naxan yi.

⁴² N xa nō n konbi muxune yabideni,
bayo n na n yigi saxi i ya falan nin.

⁴³ Tin n xa lu jōndin fale waxatin birin,
amasōtō n xaxili tixi i ya kitin nan na.

⁴⁴ N ni i ya sariyan suxuma nen waxatin birin,
habadan han habadan.

⁴⁵ N luma nen xārōyani,
Amasōtō n ni i ya fe ragidixine suxi.

⁴⁶ N ni i ya maxadi xuine fe falama mangane xa nen.
N mi yage na ra mumε!

⁴⁷ I ya yamarine n kεnεnxi,
e rafan n ma.

⁴⁸ N na n yiine tima i ya yamarine bun ma nen,
e rafan n ma.

N yi lu n mire i ya tōnne ma.

⁴⁹ I xaxili lu i ya falan xōn ma

n tan i ya walikεna fe yi,
bayo i bata yigin fi n ma.

⁵⁰ N yi tārōni waxatin naxan yi,
i n madεnden nen
amasōtō n bata kisi i dε xuiin ma.

⁵¹ Wasodene n magelema han,
koni n mi i ya sariyan fataxi mumε.

⁵² Alatala, n na n mirima i ya kiti saxine ma.
Waxati danguxine yi,
ne nan yi n madεndenma.

⁵³ N na muxu jaxine to
naxanye e mεma i ya sariyan na,
n xōlōma nen han.

⁵⁴ I ya tōnne findixi βeti ba xunna nan na n xa,
n xōneyani denaxan yi.

⁵⁵ Alatala, n na n mirima i ma kōεεn na,
alogo n xa i ya sariyan suxu.

⁵⁶ N gbeen findixi i ya fe ragidixine suxu feen nan na.

⁵⁷ Alatala, n gbeen findixi naxan na,
na ni ito ra,
i ya falan suxu feen na a ra.

⁵⁸ N ni i maxandima n bōjεn ma feu!

Kininkinin n ma,
alo i bata dε xuiin tongo kii naxan yi.

⁵⁹ N bata n miri n yetε kejaan ma,
n waxi bira feni i ya maxadi xuine fōxō ra.

⁶⁰ N ni i ya yamarine suxuma nen mafuren,
n mi buma.

⁶¹ Muxu jaxine bata lutin nati n yεε ra,

koni n mi jinanma i ya sariyan xɔn ma.

⁶² N kelima nen kɔɛ tagini i tantundeni
i ya kiti tinxinxine fe ra.

⁶³ N xɔyine nan i yɛɛragaxu muxune ra,
e nun naxanye i ya fe ragidixine suxuma.

⁶⁴ Alatala, dunuɗa rafexi i ya hinanna nan na,
n xaran i ya tɔnne ma.

⁶⁵ Alatala, i bata i ya falan nakamali,
i fe faɗin naba n tan i ya walikɛɛn xa.

⁶⁶ N xaran xaxilimayaan nun fe kolonna ma,
amasɔtɔ n laxi i ya yamarine ra.

⁶⁷ Benun n xa tɔrɔ waxatin naxan yi,
n bata yi tantan,
koni iki, n bata i ya falan suxu.

⁶⁸ I fan, i kɛwanle fan!
N xaran i ya tɔnne ma.

⁶⁹ Muxu wasoxine bata wulen sa n xun ma.
Koni i ya fe ragidixine suxi n xɔn ma
n bɔɗɛn ma feu!

⁷⁰ E bɔɗɛne mi fan,
koni i ya sariyana n tan kɛnɛnxi.

⁷¹ A rafan n ma, n tɔrɔ,
alogo n xa nɔ i ya tɔnne kolonɗɛ.

⁷² I ya sariyan nafan n tan ma
dangu xɛmaan nun gbetin wuli wuyaxin xa.

⁷³ I tan nan n daxi,
i yi n namara,
nayi xaxinla fi n ma,
alogo n xa i ya yamarine xaran.

⁷⁴ I yɛɛragaxu muxune sɛwama nen
e na n to waxatin naxan yi,
a n laxi i ya falan nan na.

⁷⁵ Alatala, n na a kolon
a i tinxin kiti sadeni.
I n nayagi nen amasɔtɔ i tinxin.

⁷⁶ I ya hinanna xa n nii yifan n ma
alo i dɛ xuiin tongoxi
n tan i ya walikɛɛn xa kii naxan yi.

⁷⁷ Kininkinin n ma
alogo n xa lu n nii ra,
amasɔtɔ i ya sariyana n kɛnɛnxi.

⁷⁸ Ala xa muxu wasoxine rayagi,
yo mi naxanye xa,
naxanye n tɔrɔma.

Koni n na n mirima i ya fe ragidixine nan ma.

⁷⁹ Ala xa a yɛɛragaxu muxune maso n na,
naxanye birin i ya maxadi xuine kolon.

⁸⁰ N xa i ya tɔnne suxu n bɔɗɛn ma feu,
alogo n nama yagi.

⁸¹ Ala, n bata xadan i mamedeni n nakisi feen na.
N bata n yigi sa i ya falani.

⁸² N yεεne bata bu i yεε ra kira yitoe
i de xuina fe ra,
n yi a fala, n naxa,
“I n malima waxatin mundun yi?”

⁸³ N bata liga
alo manpaan sa labana tεen xun ma
naxan xaraxi ayi.

Koni hali na,
n mi jinanxi i ya tōnne xōn.

⁸⁴ N mōn xa i legeden han waxatin mundun yi?
I na muxune makitima waxatin mundun yi
naxanye n bεεnxōnyama?

⁸⁵ Muxu wasoxin naxanye mi i ya sariyan suxi
ne bata yinla ge n yεε ra n suxu feen na.

⁸⁶ I ya yamarine birin tinxin.
Muxune n tōnεεma, n mali.

⁸⁷ A yi fa luxi ndedi n xa faxa,
koni n mi i ya fe ragidixine rabejinjε mume!

⁸⁸ N nakisi i ya hinanni,
alogo n xa i ya maxadi xuine suxu.

⁸⁹ Alatala, i ya falan luma nen habadan.

A luma nen ariyanna yi habadan.

⁹⁰ I ya tinxinyaan luma nen mayixεtεne birin xa.
I bata bōxōn dōxō a dōxōdeni.

A mōn luma menna nin.

⁹¹ Seene birin mōn daxi i ya maragidini han to,
bayo e birin walima i xa.

⁹² Xa i ya sariyan mi yi n kenεnxi nun,
n yi faxama nen n ma tōrōni.

⁹³ N mi jinanjε i ya fe ragidixine xōn mume,
amasōtō i n nakisixi e tan nan xōn.

⁹⁴ Bayo n ni i ya fe ragidixine fenma,
i tan nan gbee n na, n nakisi.

⁹⁵ Muxu jaxine n legedenma n faxa feen na.

Koni n na n jōxō luma nen i ya maxadi xuine xōn.

⁹⁶ N bata a kolon danna feen birin ma,
koni i ya yamarin tan dan mi na.

⁹⁷ I ya sariyan nafan n ma han!

N na n mirima a ma ferijnen gben!

⁹⁸ I ya yamarina n findima xaxilimaan na
dangu n yaxune ra,
bayo a n yii waxatin birin.

⁹⁹ N dangu n karamōxōne birin na,
amasōtō n luma n mirε i ya maxadi xuine ma.

¹⁰⁰ Xaxinla naxan n ma
na gbo xεmε fonne gbeen xa,
amasōtō n ni i ya fe ragidixine suxi.

¹⁰¹ N bata tondi sigε kira jaxin birin xōn,
alogo n xa i ya falan suxu.

¹⁰² N mi n masigama i ya kiti saxine ra,
amasōtō i tan yetεen nan n xaranma.

¹⁰³ I de xuine jaxun kumin xa.

¹⁰⁴ N xaxinla sɔtɔma i ya fe ragidixine nin,
nanara mayifu fe yo mi fa rafan n ma.

¹⁰⁵ I ya falan findixi kɛnɛnna nan na
n sanna bun ma,
naxan n siga kirani yalanma.

¹⁰⁶ N dɛ xuiin naxanye tongoxi i xa,
n bata n kɔlɔ
n ne rakamalima nɛn,
n yi i ya kiti tinxinxine suxu.

¹⁰⁷ Alatala n ma mantɔrɔne bata gbo ayi han.

N nakisi
alo i a fala n xa kii naxan yi.

¹⁰⁸ Alatala, n ma tantun xuiin nasuxu,
i yi n xaran i ya kiti saxine ma.

¹⁰⁹ N niin gbalon dɛ waxatin birin,
koni n mi jinanma i ya sariyan xɔn.

¹¹⁰ Muxu naxine bata lutin nati n yɛɛ ra,
koni n mi n masigama i ya fe ragidixine ra.

¹¹¹ I ya maxadi xuine nan n kɛɛn na habadan,
e tan nan n bɔɲɛn nasɛwama.

¹¹² N bata a ragidi n bɔɲɛni
n xa i ya tɔnne suxu, han n faxa.

¹¹³ Nafigine mi rafan n ma,
koni i ya sariyan tan nafan n ma.

¹¹⁴ N yɛ masansan wure lefaan nan i tan na.
N bata n yigi sa i ya falani.

¹¹⁵ ɛ tan fe naxi rabane,
ɛ ɛ masiga n na,
alogo n xa n ma Alaa yamarine suxu.

¹¹⁶ N sɛnbɛ sɔ
alo i bata a fala kii naxan yi,
i nama n yigiteɛɛ.

¹¹⁷ Findi n yigin na alogo n xa kisi,
n yi i ya tɔnne binya waxatin birin.

¹¹⁸ Naxanye e masigama i ya tɔnne ra,
i ne makuyama i ra nɛn,
bayo e yanfan nan tun tima.

¹¹⁹ I muxu naxine birin wolima ayi nɛn kurun na,
nanara i ya maxadi xuine rafanxi n ma.

¹²⁰ N bata gaxu i yɛɛ ra,
n xuruxurun.
I ya kiti saxine bata n magaxu han!

¹²¹ N tinxinna nun sariya kɛndɛn ligama,
i nama n nabɛnin n yaxune yii.

¹²² I ya walikɛɛn xaxili ragidi
a i fe fajin ligama a xa nɛn,
i nama tin
wasodene xa n naxankata sɔnɔn.

¹²³ N yɛɛne bata bu i yɛɛ ra kira yitoɛ n nakisi feen na,
alo i dɛ xui tinxinxin naxan tongo n ma fe yi.

¹²⁴ N suxu i ya hinanni,

i yi n xaran i ya tønne ma.

¹²⁵ Xaxinla fi n ma

amasotɔ i ya walikɛɛn nan n na,

alogo n xa i ya maxadi xuine kolon ki fajɪ.

¹²⁶ Alatala, i ya wanla kɛ waxatin nan ito ra,

amasotɔ yamana i ya sariyan kalama.

¹²⁷ Nanara, i ya yamarine rafan n ma xɛma fajɪn xa.

¹²⁸ Nanara, n biraxi i ya fe ragidixi tinxinxine fɔxɔ ra.

Mayifu feene mi rafan n ma.

¹²⁹ Kabanako feen nan i ya maxadi xuine ra.

Nanara, n na e suxuma n niin birin na.

¹³⁰ I ya falane nan kɛnɛnna fima,

e tan nan xaxinla fima xaxilitaren ma.

¹³¹ I ya yamarine xɔnla n suxuma

alo min xɔli gbeen naxan n dɛɛn naxarama.

¹³² I yɛɛ rafindi n ma, i yi kininkinin n ma,

alo i darixi a ligɛ kii naxan yi muxune xa

i xinla rafan naxanye ma.

¹³³ N sigati kiin sɛnbɛ so i dɛ xui tongoxine xɔn,

i nama tin fe jaxi yo xa n nɔ.

¹³⁴ N xunba jaxankatatiine ma,

alogo n xa i ya fe ragidixine suxu.

¹³⁵ I nɔrɔn xa godo i ya walikɛɛn ma,

i yi n xaran i ya tønne ma.

¹³⁶ N yɛɛgen minima alo baana,

amasotɔ yamaan mi i ya sariyan suxuma.

¹³⁷ Alatala, i tinxin,

i ya kiti saxine fan tinxin.

¹³⁸ I ya maxadi xuine fixi tinxinna nun lannayaan nin.

¹³⁹ N na a to,

n yaxune jinanma i fala xuiin xɔn,

na xɔlɔma n ma nɛn han!

¹⁴⁰ I mi i dɛ xuiin kalɛ mume!

E rafan n tan i ya walikɛɛn ma.

¹⁴¹ N mi yatexi bonne yɛ,

e bata n najaxu,

koni n mi jinanma i ya fe ragidixine xɔn.

¹⁴² I ya tinxinyaan luma nɛn habadan!

Jɔndin nan i ya sariyan na.

¹⁴³ Tɔrɔn nun kuisanna bata n yili,

koni i ya yamarine n kɛnɛnxi.

¹⁴⁴ I ya maxadi xuine tinxin waxatin birin.

Xaxinla fi n ma

alogo n xa siimayaan sotɔ.

¹⁴⁵ N bata n xui ramini i ma n bɔjɛn birin na.

Alatala n yabi

alogo n xa i ya tønne suxu!

¹⁴⁶ N bata n xui ramini i ma.

N nakisi

alogo n xa i ya maxadi xuine suxu.

¹⁴⁷ N kurunma i maxandɛ, n mali.

N yigi saxi i ya falan nin.

¹⁴⁸ N xima n mirɛ i dɛ xui tongoxine ma nɛn.

¹⁴⁹ Alatala, i hinan.

N xuiin name,
alogo n xa siimayaan sɔtɔ i ya kiti saxin xɔn.

¹⁵⁰ N nabilinna muxune biraxi fe jaxine fɔxɔ ra,
e yi e masiga i ya sariyan na.

¹⁵¹ Koni i tan Alatala, i maso n na.

Nɔndin nan i ya yamarine birin na.

¹⁵² N na a kolon xabu waxati xunkuye
a i ya maxadi xuine luma nɛn habadan.

¹⁵³ Ala, n ma tɔrɔn mato i yi n xunba,
amasɔtɔ n mi jinanxi i ya sariyan xɔn.

¹⁵⁴ N xun mayenge kitin sa,

i yi n xunba,

n yi siimayaan sɔtɔ

alo i a falaxi kii naxan yi.

¹⁵⁵ Muxu jaxine tan mi kisima,
amasɔtɔ e mi biraxi i ya tɔnne fɔxɔ ra.

¹⁵⁶ Koni Alatala, i ya kininkininna gbo,
n xa siimayaan sɔtɔ i ya kiti saxine xɔn.

¹⁵⁷ N yaxune wuya

naxanye n bɛsɛnxɔnyaxi,

koni n mi i ya maxadi xuine bejinma.

¹⁵⁸ N na i ya fala suxutarene to,

na n xɔlɔma nɛn.

¹⁵⁹ Alatala, a mato i ya fe ragidixine rafan n ma,
n xa siimayaan sɔtɔ i ya hinanni.

¹⁶⁰ Nɔndin nan i ya falan birin na.

I ya kiti tinxinxine luma nɛn habadan!

¹⁶¹ Mangane bata n jaxankata fu,
koni n gaxuma i tan nan keden ma fala yɛɛ ra.

¹⁶² N sɛwaxi i dɛ xui tongoxine fe ra,
alo n na nafulu gbeen sɔtɔ.

¹⁶³ Wulen mi rafan n ma,
koni i ya sariyan nafan n ma.

¹⁶⁴ N ni i tantunma nɛn
dɔxɔna ma solofere lɔxɔ yo lɔxɔ
i ya kiti tinxinxine fe ra.

¹⁶⁵ Bɔjɛ xunbeli gbeen na kanne xa
i ya sariyan nafan naxanye ma,
sese mi na kanne ratantanjɛ.

¹⁶⁶ Alatala, n yigi saxi i tan nan ma marakisi yi,
n luma nɛn i ya yamarine suxɛ.

¹⁶⁷ N na i ya maxadi xuine suxuma nɛn n niin birin na,
bayo e rafan n ma ki fajɛ.

¹⁶⁸ N bata i ya fe ragidixine
nun i ya maxadi xuine suxu,
i n kewanle birin kolon.

¹⁶⁹ Alatala, n ma mawuga xuiin xa i li.
Xaxinla fi n ma

alo i a falaxi kii naxan yi.

¹⁷⁰ I tuli mati n ma maxandi xuiin na,
i yi n nakisi

alo i bata de xuiin tongo kii naxan yi.

¹⁷¹ N ni i tantunma nen waxatin birin,
amasoto i bata n xaran i ya tonne ma.

¹⁷² N betin bama nen
lan i de xui tongoxina fe ma,
amasoto i ya yamarine birin tinxin.

¹⁷³ N mali i senben nin,
amasoto n bata i ya fe ragidixine nan sugandi.

¹⁷⁴ Alatala, i ya marakisin xonla n na!

I ya sariyana n kenexi.

¹⁷⁵ N xa siimayaan soto

alogo n xa i matoxo,

i ya kiti saxine yi n mali.

¹⁷⁶ N bata tantan kiraan ma

alo yexeen naxan loxi ayi.

Fa n tan i ya walikéen fen,

amasoto n mi jinanxi i ya yamarine xon.

120

Ala maxandina malina fe ra

¹ Ala Batu Banxi yisiga betina.

N yi toroni waxatin naxan yi,

n yi n xui ramini Alatala ma,

a yi n yabi.

² Alatala n nakisi wuledene nun yanfantenne ma.

³ E tan wuledene,

Ala nanse ligama e ra,

a e saranma nanse ra?

⁴ A lan a xa e toro

sofane xalimakunle nun tee wolonne nan na.

⁵ Toron na a ra n tan xa,

n lu e tagi, e tan Meseki kaane,

n dexo e ye

alo Kedari bõnsõnna muxune wulaan kui.

⁶ N bata bu muxune tagi

bõne xunbenla mi rafan naxanye ma!

⁷ N na bõne xunbenla fe fala,

e tan yi yengen so.

121

Ala nan en natanga muxun na

¹ Ala Batu Banxi yisiga betina.

N bata n yee rate geyane ma,

n naxa, "N ma maliin kelima minen yi?"

² N ma maliin kelima Alatala nan ma
naxan ariyanna nun dunuɗa daxi.

³ A mi tinje, i yi bira.

I kantanmaan mi xiye mume.

⁴ Isirayila kantanmaan mi kinsanje,
a mi xiye.

- ⁵ Alatala i kantanma,
a i dexɔn ma alo i nininna.
⁶ Sogen mi fefe lige i ra yanyin na,
kiken fan mi fefe lige i ra kɔɛɛn na.
⁷ Alatala i kantanma nen fe naxin birin ma,
a yi i niin natanga.
⁸ Alatala i kantanma nen i ya sigan nun xɛtɛni,
fɔlɔ iki ma han habadan.

122

Yerusalɛn matɔxɔ betina

- ¹ Ala Batu Banxi yisiga betina, Dawuda gbeena.
Sɛwan na a ra n xa, e na a fala n xa,
“En siga Alatalaa banxini!”
² Iki, en tixi Yerusalɛn so dɛɛn na.
³ Yerusalɛn tixi ki faɗi
a banxine tugunxi e bode ra.
⁴ Alatalaa yamaan sigama mɛnna nin bɔnsɔn yɛɛn ma,
alo a sariyana a falaxi Isirayila xa kii naxan yi,
alogo e xa sa a xinla tantun.
⁵ Mangane kitin sama mɛnna nin
Dawudaa manga gbɛɛɛn ma.
⁶ Ɛ Ala maxandi bɔɗɛ xunbenla fe ra Yerusalɛn xa.
Ala xa bɔɗɛ xunbenla fi a rafan muxune ma.
⁷ Ala xa bɔɗɛ xunbenla lu taani.
Ala xa hɛrin fi taa yi kaane ma.
⁸ Ngaxakedenne nun n xɔyine fe ra, n naxa,
“Ala xa bɔɗɛ xunbenla fi Yerusalɛn ma.”
⁹ N taana bɔɗɛ xunbenla nan fenma
Alatalaa banxina fe ra, en ma Ala.

123

Ala xa hinan en na

- ¹ Ala Batu Banxi yisiga betina.
I tan naxan dɔxi kore xɔnna ma,
n na n yɛɛ ratema i tan nan ma,
² alo konyine e yɛɛn tima e kanna ra kii naxan yi,
alo walike naxanla yɛɛne luma tixi a kanna ra kii naxan yi.
En na en yɛɛne tima
en ma Ala ra na kii nin, Alatala,
en yi a hinanna mameɛ.
³ Hinan nxu ra, Alatala, hinan nxu ra,
amasɔtɔ e nxu rajaxuxi han!
⁴ Nxu niin bata wasa fɛrɛ kanne nun
wasodene magele xuine ra.

124

Ala nan a muxune ratangama

- ¹ Ala Batu Banxi yisiga betina, Dawuda gbeena.
Xa Alatala mi yi ti en xɔn nun,
Isirayila muxune fan xa a fala, e naxa,
² “Xa Alatala mi yi ti en xɔn nun
yaxune yi en yɛngɛma waxatin naxan yi,”

³ e yi en ɲɛɲɛn gerunma nɛn nun
e xɔlɔ en xili ma waxatin naxan yi.

⁴ Nayi, walanna yi sigama en na nɛn nun,
fufaan yi en mamin,

⁵ ige xunfan gbeen yi sa en xun ma.

⁶ En barikan bira Alatala xa,
a mi tinxi en yaxune yi en ɲan.

⁷ Nxu bata nxu sɔtɔ
alo xɔlina a sɔtɔma xɔli suxuna lutin na kii naxan yi.
Lutin bata bolon, nxu xɔrɔya!

⁸ En ma maliin kelima Alatala nan yii
naxan ariyanna nun dunuɲa daxi.

125

Alaa muxune rakisi fena

¹ Ala Batu Banxi yisiga bɛtina.
Naxanye e yigi sama Alatala yi,
na kanne ligaxi nɛn alo Siyon Geyana,
naxan luma a funfuni habadan,
a mi mamaxe mumɛ!

² Yerusalɛn rabilinxi geyane ra kii naxan yi,
Alatala fan a muxune rabilinma na kii nin,
keli to ma han habadan!

³ Amasɔtɔ tinxintarene mi luyɛ
tinxin muxune yamanan xun na mumɛ,
alogo tinxin muxune fan nama fe ɲaxin liga.

⁴ Alatala, fe faɲin naba na kanne xa
naxanye fan e nun naxanye sɔndɔmɛn fan.

⁵ Koni, naxanye kira tinxintarene fɔxɔ ra,
Alatala xa ne nun fe ɲaxi rabane ɲan
e bode xɔn ma.
Ala xa bɔɲɛ xunbenla fi Isirayila ma.

126

Ala maxandina xunbana fe ra

¹ Ala Batu Banxi yisiga bɛtina.
Alatala mɔn faxina en tan muxu suxine ra Siyon taani,
a liga nɛn en yɛɛ ra yi
alo xiyen na a ra!

² En gele nɛn han,
en yi sɛwa bɛtine ba!
Siyaan bonne yi a falama nɛn, e naxa,
“Alatala bata fe gbeene liga e xa.”

³ Alatala bata fe gbeene liga en xa,
en birin bata sɛwa.

⁴ Alatala, i mɔn xa nxɔ yamanan sɛnbe so
alo tulɛn fama igen na
xude wuli yixaren na kii naxan yi.

⁵ Naxanye sansiin wolima e wugama,
ne sɔnxɔma nɛn sɛwani se xabadeni.

⁶ Naxanye sigama wuge sansi wolideni,

ne xetema gele nen malo xidine ra e xun ma.

127

Ala wali fani kolonna

¹ Ala Batu Banxi yisiga betina, Sulemani gbeena.

Xa Alatala xa mi banxin tima,
banxi tiine wali fuun nan kema.
Xa Alatala xa mi taan makantan,
taa kantanne fe fuun nan xun na.

² E kurunma walideni fuyan,
e ke rasoma fuyan,
e balon sotoma toron nin.
Anu, Ala balon soma a xanuntenne yii nen,
e saxi.

³ Alatala diine fima muxune ma nen e ken na.

E findixi kontonna nan na
Alatala naxan fima.

⁴ Xemen dii xemen naxanye sotoma banxulanyani,
ne ligaxi nen
alo xalimakunla sofaan yii kii naxan yi.

⁵ Sewan na xemen xa
xalimakuli wuyaxin naxan yii.
E nun a yaxune na kiti, a mi yagima.

128

Duban Ala yera gaxu muxune xa

¹ Ala Batu Banxi yisiga betina.

Sewan na kanne xa
naxanye gaxuma Alatala yee ra,
naxanye birama a kiraan foxo ra.

² I wali xonna i makone fanma nen.
I sewama nen i mon yi sabati.

³ I ya naxanla diine barima nen
alo wudi bili bogilana.
I ya dii xemene i ya tabanla rabilinma nen
alo oliwi wudi binle.

⁴ Muxun naxan gaxuma Alatala yee ra,
na kanna dubani itoe nan sotoma.

⁵ Alatala xa barakan sa i ya fe yi
keli Siyon yi!

Ala xa i Yerusalen sabatixin to
i siin birin yi!

⁶ Ala xa i i mamandenne to!
Ala xa boje xunbenla fi Isirayila ma.

129

Ala maxandina Isirayila yaxune xili ma

¹ Ala Batu Banxi yisiga betina.

E n yengema xabu n dii jore waxatini,
Isirayila kaane fan xa a fala, e naxa,

² "E en yengema xabu en dii jore waxatini,"
koni e mi en no.

³ E bata n fanna makorondon,

alo xεεn bi daxina.

⁴ Koni Alatala tinxin,
a bata nxu nun muxu jaxine tagi bolon.

⁵ Muxun naxanye Siyon najaxuxi,
Ala xa ne yagixin naxεε.

⁶ E xa liga
alo sεxεn naxan solima banxin fari,
sogen yi a xara ayi.

⁷ Muxun naxan a xabama
hali yii fe kedenna a mi a sɔtɔma,
hali xidi kedenna
a raxidi muxun fan mi a sɔtɔma.

⁸ Dangu muxune mi a falama e xa,
e naxa, "Alatala xa barakan sa ε fe yi."
Hanma e naxa,
"Nxu dubama ε xa Alatala xinli."

130

Ala maxandina malina fe ra

¹ Ala Batu Banxi yisiga βetina.
Alatala, n bata n xui ramini i ma tɔrɔni.

² Marigina, n xuiin name,
i yi i tuli mati n ma maxandi xuiin na.

³ Alatala, xa i nxu suxu nxu hakene ra,
Marigina, nde luma a yalagitaren na?

⁴ Koni i tan nan nxu mafeluma nxu hakene ra,
nxu yi gaxu i yεε ra.

⁵ N yengi saxi Alatala nan ma,
n niin taxuxi a ra,
n xaxili tixi a falan nan na.

⁶ N yengi tixi Marigin na
alo taa kantanne yengi kuye yibaan ma kii naxan yi.

⁷ Isirayila, i yengi ti Alatala ra,
amasɔtɔ a hinan, a nɔε i xunβε nεn.

⁸ A tan nan Isirayila rakisima a haken birin ma.

131

Ala maxandina limaniyani

¹ Ala Batu Banxi yisiga βetina, Dawuda gbeena.

Alatala, n mi fa waso, n mi kanba.
N mi fa n xaxinla rasigama feene ma sɔnɔn,
naxanye gbo dangu n na,
naxanye magaxu n yεε ra yi.

² Koni n bata n xaxinla raxara,
n yi n sabari, n nii yifanxi n ma
alo dii jɔrɛna a nga fεma.

³ Isirayila, i yengi ti Alatala ra
fɔlɔ to ma han habadan!

132

*Dawudaa taan nan Alatala dɔxɔden na
Taruxune Firinden 6.41-42*

¹ Ala Batu Banxi yisiga betina.

Alatala, Dawudaa fe xa rabira i ma,
e nun a tɔrɔne birin.

² A tan nan a kɔlɔ Alatala xa,
a yi a dɛ ti Yaxubaa Ala Senbɛmaan xa.

³ A naxa, “N mi soma n konni,
n mi n sama n ma saden ma,

⁴ n mi tinjɛ n yi kinsan hanma n yi xi,

⁵ han n yiren fen Alatala xa,
Yaxubaa Ala Senbɛmaan luma dɛnaxan yi.”

⁶ Nxu bata a fe mɛ Efarata yi,
nxu bata a to Yaari taan nabilinni.

⁷ E naxa, “En siga Alaa banxini,
en yi en xinbi sin a san bun.”

⁸ Alatala, keli, i fa i dɔxɔdeni,
i tan nun i ya kankirana,
i senben naxan yi.

⁹ Ala xa i ya saraxaraline findi tinxin muxune ra,
i ya tɔgɔndiya muxune yi sɔnxɔ sɛwani.

¹⁰ I nama i ya manga sugandixin nabɛnin,
i ya walikɛɛn Dawuda fe ra.

¹¹ Alatala bata a kɔlɔ Dawuda xa,
a mi a kalɛ mume! A naxa,
“N ni i ya dii xɛmɛna nde nan sugandima,
a ti i funfuni mangan na.

¹² Xa i ya dii xɛmɛne n ma layirin suxu,
e nun n ma maxadi xuine,
n na e xaranma naxanye ma,
e diine fan dɔxɔma nɛn
i ya mangaya gbɛdeni han habadan.”

¹³ Alatala bata Siyon sugandi a dɔxɔden na.

¹⁴ A bata a fala, a naxa,
“N luma be nin habadan.
N waxi mangayaan liga feni be nin.

¹⁵ N baraka gbeen sama nɛn Siyon ma baloni,
n donseen so a tɔrɔ muxune birin yii.

¹⁶ N kisin fima nɛn a saraxaraline birin ma,
a tɔgɔndiya muxune yi sɔnxɔ sɛwani.

¹⁷ N mangana nde raminima nɛn
Dawuda yixetene yɛ mɛnni,
na yi lu n ma manga sugandixin funfuni.

¹⁸ N na a yaxune rayagima nɛn,
koni a mangayaan taxamasenna nɔrɔma nɛn han!”

133

Ngaxakedenyana fe

¹ Ala Batu Banxi yisiga betina, Dawuda gbeena.
Fe fajin na a ra e nun sɛwana,
ngaxakedenne na lu e bode xɔn bɔjɛ xunbenli.

² A luxi nen alo ture xiri jaxumen
naxan sama Haruna xunni,
a godo a de xaben ma
han a doamaan keen xon.

³ A luxi nen alo xiila
naxan kelin Xerimon geyaan fari
godo Siyon geyaan ma.

Amasoto Alatala habadan nii rakisin duban nagodoma menna nin.

134

Ala tantun fena

¹ Ala Batu Banxi yisiga betina.
Alatalaa walikene birin xa a tantun,
naxanye birin xima a batue a banxini,
e fa a tantun.

² E e yiine yite yire sarjinxini,
e Alatala tantun!

³ Alatala xa i baraka keli Siyon yi,
a tan naxan kore xonna nun boxo xonna daxi.

135

*Tantun betina
Yaburin 115.4-11*

¹ Tantunna Ala xa!
E Alatala xinla tantun!
E tan Alatalaa walikene, e a tantun.

² E tan naxanye tixi Alatalaa banxini
naxanye en ma Alaa banxin tanden ma.

³ Tantunna Ala xa! Amasoto Alatala fan.
E a tantun betine yi, amasoto a dija.

⁴ Alatala nan Yaxuba sugandixi a yete xa,
a yi Isirayila findi a gbeen na.

⁵ N na a kolon fa fala Alatala gbo,
en Marigin gbo alane birin xa.

⁶ Kore xonna nun boxo xonna ma,
foxo igene nun yire tilinxine birin yi,
naxan na rafan Alatala ma,
a na nan ligama.

⁷ A bata foyen nun tulen nakeli boxon danna ra,
a kuye sarinna ramini e nun tulena,
a foyen nakeli a ramaradeni.

⁸ A yi dii singene
nun xuruse dii singene faxa Misiran yamanani.

⁹ A yi kabanako feene liga e tan Misiran kaane tagi,
Firawona nun a kuntigine birin xili ma.

¹⁰ A siya wuyaxine halagi,
a yi manga senbemanefaxa,

¹¹ sa folo Amorine Manga Sixon ma,
e nun Basan Manga Ogo
e nun mangan naxanye birin Kanan yamanani.

¹² A yi e boxone so Isirayila yii e keen na,
a findi a yamaan keen na.

¹³ Alatala, i xinla fe luma nen habadan!

Mayixetene nun mayixetene e xaxili luma i xɔn ma nen.

¹⁴ Alatala a muxune xun mayenge kitin sama nen.

A kininkinin a walikene ma.

¹⁵ Gbetin nun xemaan nan tun siyane suxurene ra!

¹⁶ E deen na, koni e mi fala tima.

E yeene na, koni e mi sese toma.

¹⁷ E tunle na, koni e mi fefe mema.

Niiraxili yo mi e yi.

¹⁸ Naxan na e rafala, a a yigin sa e yi,
na fan luma nen alo e tan.

¹⁹ E tan Isirayila yamana, e Alatala tantun.

E tan saraxaraline, e Alatala tantun.

²⁰ E tan Lewi bɔnsɔnna, e Alatala tantun.

E tan a yeeragaxu muxune, e Alatala tantun.

²¹ Barikan bira Alatala xa Siyon yi,

a tan naxan luma Yerusalen taani.

Tantunna Ala xa!

136

Barika birana Isirayilaa Ala xa

¹ E Alatala tantun amasoto a fan.

A hinanna luma nen habadan!

² E alane Ala tantun.

A hinanna luma nen habadan!

³ E marigine birin Marigin tantun.

A hinanna luma nen habadan!

⁴ A tan nan keden pe kabanako feene ligama.

A hinanna luma nen habadan!

⁵ A bata ariyanna rafala a xaxilimayani.

A hinanna luma nen habadan!

⁶ A bata bɔxɔn ti tilinne fari.

A hinanna luma nen habadan!

⁷ A bata yanban seene da kore xɔnna ma.

A hinanna luma nen habadan!

⁸ Sogen mangayaan ligama yanyin nan na.

A hinanna luma nen habadan!

⁹ Kiken nun sarene mangayaan ligan kɔeen nan na.

A hinanna luma nen habadan!

¹⁰ A yi Misiran kaane dii singene faxes.

A hinanna luma nen habadan!

¹¹ A ti Isirayila muxune yee ra

keli Misiran yamanani.

A hinanna luma nen habadan!

¹² A na liga a senbe gbeen nan na.

A hinanna luma nen habadan!

¹³ A yi Gbala Baani taxun a tagi.

A hinanna luma nen habadan!

¹⁴ A yi a muxune ragidi a tagi, Isirayila kaane.

A hinanna luma nen habadan!

¹⁵ A yi Firawona nun a sofane radin Gbala Baani.

A hinanna luma nen habadan!

¹⁶ A ti a muxune yee ra tonbonni.

A hinanna luma nen habadan!

¹⁷ A yi manga gbeene faxes.

A hinanna luma nen habadan!

¹⁸ A yi manga senbemanefaxes.

A hinanna luma nen habadan!
¹⁹ A yi Amorigine manga Sixon faha.
 A hinanna luma nen habadan!
²⁰ A yi Basan kaane manga Ogo faha.
 A hinanna luma nen habadan!
²¹ A yi e baxon so a yamaan yii e keen na.
 A hinanna luma nen habadan!
²² A yi findi Isirayila keen na, a walikena.
 A hinanna luma nen habadan!
²³ A jaxo lu nen en tan yiigelitone xon.
 A hinanna luma nen habadan!
²⁴ A yi en xaroya en yaxune ma.
 A hinanna luma nen habadan!
²⁵ A tan nan donseen soma niimaseen birin yii.
 A hinanna luma nen habadan!
²⁶ E Ala tantun naxan kore!
 A hinanna luma nen habadan!

137

Isirayila muxu suxine fe

¹ Nxu yi daxi Babilon xude deene yi waxatin naxan yi
 nxu wugama, nxu yi lu nxu mire Siyon ma.
² Nxu yi nxo bolonne singan
 na yamanan wudi tofajine ra.
³ Muxun naxanye nxu suxu,
 ne yi betine maxadin nxu ma.
 Nxu jaxankata muxune yi sewa betine maxadin nxu ma,
 e naxa, “E Siyon betina nde ba nxu xa.”
⁴ Nxu tan betin bama Alatala xa di xaje taani?
⁵ Xa n jinan i xon Yerusalen,
 Ala xa n yiifanna faha n ma.
⁶ Xa n jinan i tan xon,
 xa n mi lu Yerusalen yate n ma sewan birin yi,
 Ala xa n deen suxu!
⁷ Alatala, Edon kaane fe xa rabira i ma,
 e yi naxan falama Yerusalen suxu laxoni,
 e naxa, “E a kala, e taan naxori fefe!”
⁸ I tan Babilon taana, i halagima nen fefe!
 Sewan na kannna xa naxan i ya donla saranma
 alo i a ligaxi nxu ra kii naxan yi,
⁹ naxanye e dii futene tongoma
 e yi e yigolon fanyen ma.

138

Ala tantun fena

¹ Dawuda gbeena.
 Ala, n bata i tantun n baje ni fefe!
 N betin bama Ala yetagi.
² N na n xinbi sinma i ya Banxi Sarijanxin yetagi,
 n yi i xinla tantun i ya hinanna nun i ya lannayana fe ra.
 Amasoto i bata i de xuiin nafisa i xinla yeteen xa.
³ N ni i xili waxatin naxan yi,

i n yabi nen,
i yi n senbe so, i n xaxili ragidi.

⁴ Alatala, dunuja mangane birin i tantunma nen,
e na i ya falane me waxatin naxan yi.

⁵ Alatala, e i kewanle matoxoma nen betini,
amasoto i ya binyen gbo.

⁶ Hali Alatala to mate,
a yengi doxi muxu dijaxine xon,
koni a yeen tixi wasodene ra wulani.

⁷ Xa n sigan tima toroni,
i n nakisima nen,
i yi n yaxune yenge i senbeni,
n kisi i senben xon.

⁸ Alatala feene rananma a fadin nan ma n xa.
Alatala i ya hinanna luma nen habadan!
I nama i wali xonne rabejin.

139

Ala noxo luxi adamadiine xon

¹ Dawudaa betina, beti baane kuntigin xa.
Alatala, i bata n feselese, i n kolon.

² I n sa waxatin nun n keli waxatin birin kolon.
Hali i makuya n na, i n ma miriyane birin kolon.

³ I a kolon n nema sigatini
hanma n nema saxi,
i n kewanle birin kolon.

⁴ Alatala, benun n xa falan ti waxatin naxan yi,
n naxan falama i na kolon ki fadi.

⁵ I n nabilinni,
n yee ra e nun n xanbi ra.
N ni i tan nan yii.

⁶ Na fe kolonna magaxu n tan yee ra yi.
A dangu n na, n mi noe a yigbe mumel!

⁷ N noe sige minen,
n yi n luxun i ya Nii Sarijanxin ma?
N sigan minen yi, n keli i tan yetagi?

⁸ Xa n te ariyanna yi, i na yi.
N na siga laxira yi, i na yi.

⁹ Hali n siga han sogetedeni,
hanma n sa doxo foxo igen xanbi ra,

¹⁰ i tima nen n yee ra mena fan yi,
i mi n nabejinje mumel!

¹¹ Xa n na a fala, n naxa,
“N xa n luxun dimini.
Kenenna xa findi keeen na n nabilinni.”

¹² Koni sese mi dimin na i tan yee ra yi,
keeni yalan alo yanyina i tan yee ra yi.
Dimin nun yanyin birin lan i tan xa.

¹³ I tan nan n sendamen daxi,
i tan nan n saxi nga fatini.

¹⁴ Ala, n ni i tantunma,
amasoto n da kiin magaxu,

i kewanle magaxu.

N na a kolon n niini ki faji.

¹⁵ N fati benden mi yi luxunxi i tan ma,

i to yi n nafalama suturani

i yi n dama nga kui waxatin naxan yi.

¹⁶ I yi n toma benun n fatin xa yelin nafale.

I bata yi n ma siimayaan xasabin sebe i ya kitabun kui,
benun a xa folo waxatin naxan yi.

¹⁷ Ala, i ya miriyane famu raxolo n xon.

E xasabin wuya!

¹⁸ Xa n na e yate, e wuya mejen sinna xa.

N na xulun waxatin naxan yi,

n mon luma i tan nan fema.

¹⁹ Ala, a yi lan nun i xa muxu jaxine faxa!

Faxa tiine, e masiga n na.

²⁰ E fala jaxine tima, e i xili kala.

I yengefane i xinla falama fuun nin.

²¹ Alatala, n mi muxune rajaxue ba
naxanye i rajaxuma?

N bata n me na muxune ra
naxanye murutexi i xili ma.

²² E mi rafan n ma mumel!

N bata e yate yaxune ra.

²³ Ala, n fese fese i yi n baje ni feen kolon.

N mato, i yi n ma miriyane kolon.

²⁴ A mato, xa n kira jaxin nan xon,

i siga n na habadan kira fajin xon ma.

140

Ala maxandina xunbana fe ra

¹ Dawudaa betina, beti baane kuntigin xa.

² Alatala, n xunba muxu jaxine yii.

N natanga gbalotone ma.

³ E fe jaxi yitonna nin waxatin birin.

E yenge ralanna nin lxo yo lxo!

⁴ Fala xolene nan e lenne ma
alo sanina.

E fala xuine xolo alo koson xolena.

Beti xuini te.

⁵ Alatala, n natanga muxu jaxine senben ma.

N nakisi gbalotone ma,
naxanye kataxi n nabira feen na.

⁶ Muxu wasoxine bata lutin nati n ye ra.

E bata e gbatune rati kiraan xon ma n suxu xinla ma.

Beti xuini te.

⁷ N bata a fala Alatala xa n naxa,

“N ma Ala nan i tan na.

Alatala n ma maxandi xuiin name!”

⁸ Marigina Alatala, n nakisi senbena,
i n xun mayengema yenge so waxatini.

⁹ Alatala, i nama tin
muxu jaxine waxon feen yi liga.

I nama tin e fe nataxine yi kamali,
e yi waso ayi.

Beti xuini te.

¹⁰ I nama tin n yaxune yi nɔɔn sɔtɔ.
Ala xa n yaxune gbalɔ falane so e xun na.
¹¹ Ala xa tɛɛ wolonne bɔxɔn e ma.
Ala xa e woli ayi tɛɛni.
Ala xa e woli yinla kui
e mi nɔɛ tɛ naxan na.
¹² Nafine mi luma yamanani.
Ala xa yihadin so gbalɔtɔne xun na.

¹³ N na a kolon
a Alatala kiti kɛndɛn sama tɔrɔ muxune xa,
a yi yigelitɔne xun mayɛngɛ kitin sa.
¹⁴ Tinxin muxune i tantunma nɛn yati!
Muxu fajine yi lu i yetagi.

141

Ala maxandina jinbanna ra

¹ Dawudaa betina.
Alatala, n bata n xui ramini i ma,
fa n mali mafuren!
N na i xili, i tuli mati n na.
² N ma maxandin xa lu
alo wusulanna i yetagi.
N yiine yitexin xa liga
alo jinbari ra saraxana.
³ Alatala i yengi dɔxɔ n fala xuiin xɔn,
i yi n dɛɛn kantan.
⁴ I nama tin n bɔɔn yi lu fe jaxini,
n nama fe jaxine liga nxu nun fe jaxi rabane.
N xu nama nxu dɛge nxu bode xɔn.
⁵ N tinma nɛn tinxin muxun yi n bɔnbɔ,
bayo hinanna na a ra.
A rafan n ma, a yi n kawandi.
Na luxi nɛn alo turen na susan n xunni.
N mi tonde na ma.
Koni n na Ala maxandima nɛn
fe jaxi rabane wanle xili ma.
⁶ E mangane radinma nɛn geyaan san bun fanyene ma,
muxu jaxine yi a kolon nayi
a jɔndin nan n ma falane ra.
⁷ Xɛɛn bima kiin de,
bɔxɔn yi buxa,
nxu xɔnne xuyama ayi na kiini laxira so dɛɛn na.
⁸ Marigina Alatala,
n yɛɛn tixi i tan nan na.
N na n luxunma i tan nin,
i nama tin n faxa.
⁹ N natanga na lutine ma
e naxanye ratixi n yɛɛ ra
e nun fe jaxi rabane wosone.

¹⁰ Ala xa muxu jaxine suxu
e yetena luti ratixine ra,
koni n tan xa dangu bɔɲɛ xunbenli.

142

Ala maxandina malina fe ra

¹ Dawudaa fala jaxumena, a yi faranna ra waxatin naxan yi. Ala maxandina.

² N na n xui raminima Alatala ma,
n yi a mafan.

³ N na n kɔntɔfili feene birin fala a xa,
n yi n ma tɔrɔne birin yita a ra.

⁴ Wɛkilɛn na jan n yi,
i tan n sigaden kolon.

N sigan tima kiraan naxan xɔn,
e bata woson nati n yɛɛ ra na xɔn ma.

⁵ N dɛxɔn to,
muxune mi e jɔxɔ luma n tan xɔn.

Luxunde yo mi fa n tan ma.

Muxu yo mi kɔntɔfilixi n ma fe ra.

⁶ Alatala, n ni i tan nan mafanma.
N naxa, "I tan nan n luxunden na.
I tan nan findixi n gbeen na bɔxɔ xɔnna fari."

⁷ I tuli mati n ma mawuga xuiin na.

Amasɔtɔ n bata xadan.

N xunba n sagatan muxune yii.

Amasɔtɔ e sɛnbɛn gbo n xa.

⁸ N namini kasoon na,
alogo n xa i xinla tantun.

Tinxin muxune yi n nabilin
bayo i bata fe fajin naba n xa.

143

Ala maxandina malina fe ra

¹ Dawudaa bɛtina.

Alatala, n ma maxandi xuiin name!

I tuli mati n xuiin na.

N yabi i ya tinxinna nun i ya hinanna nin.

² I nama n tan i ya walikɛɛn makiti,
bayo muxu yo mi tinxin i tan yetagi.

³ N yaxuna n sagatanma,

a yi n nabira bɔxɔni,

a yi n lu dimini

alo muxu singe faxaxine.

⁴ Wɛkilɛn bata jan n yi,

n sɛnbɛ mi fa na sɔnɔn.

⁵ N na n mirima waxati danguxine ma.

I feen naxanye birin nabaxi,

n na n mirima ne ma,

n na n mirima i kewanle ma.

⁶ N na n yiine tima i tan nan xa.

N niin xaraxi i yetagi

alo bɔxɔ xarena.

⁷ Alatala, n yabi iki sa!
 N niin janmatōon na a ra.
 I nama i yetagin luxun n ma.
 Xanamu n sama faxa muxune fari nen.
⁸ Benun xōtōnni,
 i xa n yabi i ya hinanni.
 Amasōto n na n yigi saxi i tan nin.
 A yita n na
 n lan n xa sigan ti
 kiraan naxan xōn.
 Amasōto n na n niin taxuxi i tan nan na.
⁹ Alatala, n xunba n yaxune yii.
 N na n luxunxi i tan nan fema.
¹⁰ N xaran i sagoon ligan ma,
 bayo n ma Ala nan i ra.
 I ya Nii fajin xa n xali bōxo fajini.
¹¹ Alatala siimayaan fi n ma i xinla fe ra.
 I xa n ba tōrōni i ya tinxinni.
¹² N yaxune de xidi i ya hinanni.
 N yengefane halagi,
 amasōto i ya walikēen nan n na.

144

Mangana Ala maxandina

¹ Dawuda gbeena.
 Barikan bira Alatala xa,
 n kantan muxuna,
 naxan n maxaranma yenge sodeni.
² A tan nan hinanma n na,
 n ma yinna,
 n ma faran makantanxina,
 n xunba muxuna,
 e nun n ye masansan wure lefana.
 N na n luxunma a tan nin.
 A tan nan siyane luma n sanna bun.
³ Alatala, nanse muxun na
 alogo i xa i nōxo lu a xōn?
 Nanse adamadiin na
 alogo i xa i miri a ma?
⁴ Adamadiin luxi nen alo foyedina.
 A siimayaan luxi nen
 alo nininna naxan danguma.
⁵ Alatala, kuyen tintin, i godo.
 I yiin din geyane ra,
 e tutin xa te.
⁶ Kuye sarinne rasiga,
 i yi yaxune raxuya ayi.
 I ya xalimakunle woli,
 i yi e kedi.
⁷ I yiin nagodo keli kore,
 i yi n ba tilinna ma.
 N ba xōjēne senben bun
⁸ naxanye wulen falama,
 naxanye mi e fala xuine rakamalima.

⁹ Ala, n beti nenēn bama nen i xa,
n yi i tantun kondenna ra.

¹⁰ A tan nan mangane rakisima.
A tan nan a walikēen Dawuda rakisima silanfanna ma.

¹¹ N xunba,
i n ba xōjēne senben bun ma,
naxanye wulen falama,
naxanye mi e fala xuine rakamalima.

¹² Ala xa en ma dii xēmēne rasabati
alo wudi binle.
Ala xa en ma dii tēmēne xa tofanjē ayi
alo gēmē senbeten nayabuxin
naxanye manga banxine bun.

¹³ Ala xa en ma sagane rafe donseen sifan birin na.
Ala xa en ma xuruseene rawuya ayi xēen ma,
dōxōja ma wuli keden han wuli fu.

¹⁴ Ala xa en ma jingene rasabati.
Ala xa en tanga yengen ma
alogo muxē nama suxu,
wuga xuiin yi te taani.

¹⁵ Sewan na yamaan xa,
na feene ligama naxanye xa.
Sewan na yamaan xa,
naxanye Ala findixi Alatala ra.

145

Tantun betina

¹ Dawuda Ala tantunna.
N ma Ala, n ma mangana,
n ni i batuma.

N barikan birama i xa nen
habadan han habadan.

² Lōxō yo lōxō n barikan bire i xa.
N ni i xinla tantunma nen
habadan han habadan.

³ Alatala gbo, a lan a yi tantun.
A gboon dan mi na.

⁴ Mayixetene birin xa i ya wanle fe fala
mayixete famatōne xa,
e yi i kewanle fe yeba e xa.

⁵ E i ya binye gbeen nun nōrōna fe fala.
N luma nen n mire i ya kabanako wanle ma.

⁶ E xa i senbe magaxuxina fe fala.
N tan i ya gbona fe falama nen.

⁷ E xa i ya nēmana fe fala,
e yi i ya tinxinna fe rali sewani.

⁸ Alatala dija, a kininkinin,
a mi xōlōn xulen, a hinanna gbo.

⁹ Alatala fe fajin nabama muxun birin xa.
A kininkininma a daala birin ma.

¹⁰ Alatala, i ya dali seene birin i tantunma nen.
I ya tōgōndiya muxune birin barikan birama i xa nen.

- ¹¹ E i ya mangayaan binyena fe falama nen.
E mən yi i senbena fe yeɓa
- ¹² alogo muxun birin xa i kewanle kolon,
e nun i ya mangayaan binye gbeena.
- ¹³ I ya mangayaan findixi habadan mangayaan nan na.
I senben luma nen mayixetene nun mayixetene xun na.
Ala a de xuine birin nakamalima,
a hinan a daala birin na.
- ¹⁴ Alatala ne malima nen
naxanye biraxi,
a yi muxune rakeli
naxanye felenxi.
- ¹⁵ Birin yeen tixi i tan nan na
alogo i xa donseen so e yii a waxatini.
- ¹⁶ I tan nan i yiin nabima,
i yi donseen so niimaseene birin yii.
- ¹⁷ Alatala feen birin ligama tinxinna nin.
A hinan a kewanle birin yi.
- ¹⁸ Alatala maso na muxune ra
naxanye a xilima,
naxanye birin a xilima jəndini.
- ¹⁹ A a yeeragaxu muxune rafan feene ligama nen,
a e xuiin me, a yi e rakisi.
- ²⁰ Alatala muxune kantanma
a rafan naxanye birin ma.
Koni a muxu jaxine birin halagima nen.
- ²¹ N na Alatala tantunma nen.
Dali seene birin xa a xili sarijanxin tantun
habadan han habadan!

146

Ala nan senbetarene kantanma

- ¹ Tantunna Ala xa!
N xa Alatala tantun n niini fefe!
- ² Fanni n na n nii ra,
n na Alatala tantunma nen.
Fanni n daxi,
n na n ma Ala tantunma nen betini.
- ³ E nama e yigi sa mangane yi,
adamadiine nan ne ra.
E rakisi fere yo mi ne xa.
- ⁴ E na faxa, e xetema nen bendeni.
E fe yitənxine birin kalama na loxon yeteen nin.
- ⁵ Sewan na kanna xa,
Yaxubaa Ala muxun naxan malima,
naxan a yigin sama Alatala yi, a Ala.
- ⁶ A tan nan ariyanna nun dunuɗa daxi
e nun e yi seene birin.
A tinxiyaan luma nen han habadan.
- ⁷ A tan nan kiti kenden sama muxu jaxankataxine xa,
a donseen so kametone yii.
Alatala nan kasorasane xunbama.

⁸ Alatala nan danxutōne yēene rabama ayi.
 A tan nan muxu mafelenxine rakelima.
 Tinxin muxune rafan Alatala ma.
⁹ Alatala nan xōjēne kantanma.
 A kaɲa gilene nun kiridine mali.
 Koni a muxu ɲaxine fe yitōnxine kalama nēn.
¹⁰ Alatala nan habadan mangan na.
 Siyon, a tan nan i ya Ala ra
 habadan han habadan.

Tantunna Ala xa!

147

Ala tantun fena

¹ Tantunna Alatala xa!
 A lan tantun βetin xa ba en ma Ala xa.
 Fe fajin nan a tantunna ra e nun sēwana.
² Alatala mōn Yerusalēn tima nēn.
 A mōn fama na muxu suxine ra nēn
 Isirayila kaan naxanye bata yi xuya ayi nun.
³ A muxune dandan
 naxanye bōjēye kalaxi.
 A yi e maxōlōdene maxidi.
⁴ A tan nan sarene xasabin nagidima,
 a yi e birin xili sa.
⁵ Nxu Marigin gbo,
 a sēnben magaxu.
 A xaxilimayaan dan mi na.
⁶ Alatala muxu limaniyaxine malima nēn.
 Koni a muxu ɲaxine rabirama nēn bōxōni.
⁷ ε barika bira βetin ba Alatala xa.
 ε tantun βetin ba en ma Ala xa bōlōnna ra.
⁸ A tan nan kundani fulunxi kore xōnna ma.
 A yi tulen nafa bōxōni.
 A yi sexen nasoli geyane ma.
⁹ A xuruseene balon nagidi e ma.
 A xōline dēge
 e na e xui ramini a ma waxatin naxan yi.
¹⁰ Soo kēndene xa mi a kēnenma.
 A mi sēwama muxun sēnben fan na.
¹¹ Koni naxanye gaxuxi Alatala yēē ra,
 e xaxili tixi a hinanna ra,
 ne nan a rassēwama.
¹² Yerusalēn kaane, ε Alatala binya.
 Siyon kaane, ε Ala tantun.
¹³ Amasōtō a bata taan so dēen sēnbe so,
 a yi taa yi kaane baraka.
¹⁴ A tan nan bōjē xunbenla fima ε yamanan ma,
 a balo fajin fi ε ma.
¹⁵ A yi a dē xui tongoxine rafa bōxōn ma,
 a falan yi siga ayi mafuren.
¹⁶ A kundani fulun
 alo dugi fixena,

a ige xundin xuya bəxən ma
alo xubena,
¹⁷ a balabalan kəsən nagodo.
Nde nəe a xunbenla raxanɛ?
¹⁸ Koni a falan ti nən,
ige xundin yi xuya ayi.
A foyen nafa, igene yi godo.
¹⁹ A yi a falane makənən Yaxuba bənsənna xən.
A bata tənne nun sariyane sɛbɛ Isirayila xa.
²⁰ A mi na nəxənna ligaxi siya gbɛtɛ yo xa.
E mi a sariyane kolon.

Tantunna Alatala xa!

148

Daala birin xa Ala tantun

¹ Tantunna Ala xa!
ɛ tan naxanye kore xənna ma,
ɛ Alatala tantun.
ɛ tan naxanye kore,
ɛ a tantun.
² ɛ tan a malekane birin xa a tantun.
ɛ tan a ganla birin,
ɛ a tantun.
³ Sogen nun kikenə, ɛ a tantun.
ɛ tan saren naxanye yilenma,
ɛ a tantun.
⁴ ɛ a tantun,
ɛ tan naxanye ariyanna yi,
e nun ɛ tan
igen naxanye kore walaxan fari.
⁵ ɛ Alatala xinla tantun!
Amasotɔ e daxi a yamarin nan bun ma.
⁶ A yi e ti e funfuni habadan han habadan.
A yi yamarin fi
naxan mi matandɛ mumɛ.
⁷ ɛ Alatala tantun bəxɔ xənna fari,
ɛ tan ige yi sube magaxuxine,
ɛ tan fəxɔ igen tilinne,
⁸ kuye sarinna, balabalan kəsənə,
kundaan nun ige xundina,
foye gbeen naxan a falan suxu,
⁹ ɛ tan geyane nun yire matexine,
wudi bogilane nun sumanne birin,
¹⁰ burunna subene nun xuruseene,
xəline nun bubu seene,
¹¹ bəxən mangane nun siyane birin,
ɛ tan kuntigine
nun kitisaan naxanye birin bəxən ma,
¹² banxulanne nun sungutunne,
xɛmɛ fonne nun dii nərəne,
¹³ ɛ birin xa Alatala xinla tantun!
A xili keden peen nan binyaxi.
A tan nan nəən nabama bəxən nun koren xun na.
¹⁴ A bata a tɔgəndiya muxune sɛnbɛ so.

Isirayila muxune rafan a ma han!

Tantunna Alatala xa!

149

Tantun betina

- ¹ Tantunna Ala xa!
 Ɛ beti nenen ba Alatala xa.
 Ɛ a tantun a tɔgɔndiya muxune malanni.
- ² Isirayila muxune, Ɛ sɛwa,
 a tan nan Ɛ daxi.
 Siyon muxune xa naxan e mangan na.
- ³ E xa e bodon,
 e yi Ala tantun,
 e tanbanna nun bɔlɔnna maxa a xa.
- ⁴ Alatalaa muxune a kenɛnxi,
 naxanye limaniyaxi,
 a ne rakisima nɛn.
- ⁵ Tɔgɔndiya muxune xa naxan,
 e binyen fi Ala ma,
 e sɔnxɔ sɛwani e sadene ma.
- ⁶ E xa lu Ala tantunɛ,
 e yi silanfan dɛ firin kannu suxu e yii,
⁷ e e gbeen nɔxɔ siyane ra,
 e siya gbetene naxankata.
- ⁸ E yi yɔlɔnxɔnna sa e mangane ma,
 e yi e kuntigine xidi wuren na.
- ⁹ E yi e naxankata
 alo e yalagi feen sebexi kii naxan yi.
 A tɔgɔndiya muxune birin ma xunna kenla nan na ra.

Tantunna Alatala xa!

150

Ɛ Ala tantun

- ¹ Tantunna Alatala xa!
 Ɛ Ala tantun a yire sarijanxini,
 Ɛ a senben tantun kore xɔnna ma.
- ² Ɛ a tantun a wali gbeene fe ra.
 Ɛ a tantun bayo a gbo han!
- ³ Ɛ a tantun xɔta xuiin na.
 Ɛ a tantun bɔlɔnna nun kondenni.
- ⁴ Ɛ a tantun tanbanni
 e nun sɛwa fare bodonni.
 Ɛ a tantun maxa se luti kanne nun xulenne ra.
- ⁵ Ɛ a tantun karijanne ra.
 Ɛ a tantun karijan xui gbeene ra.
- ⁶ Niimaseene birin xa Alatala tantun!
 Tantunna Ala xa!

Sandane Muluku Sulemani a Sandane

Kitabun yireni ito findixi sanda wuyaxi malanxin nan na e nun xaranne lan fe kolonna ma. E birin malanxi Muluku Sulemani a mangayaan waxatin nin, naxan yi yatexi fe kolon gbeen na Isirayila yamanani. Muluku Sulemani a fe kolonna fataxi Ala nan na bayo a na nan maxandi Ala ra a findi mangan na waxatin naxan yi. (Mangane Singen 3.9) Na fe kolonna yi siya gbetene mabandunma Ala ma amasotō Sulemani xinla sotō nen dunuṅa yi han yamanan gbeteye mangane yi lu fe e tuli matideni a fe kolonna falane ra. (Mangane Singena 10.24) Anu, sandani itoe naxa, “Fe kolonna fōlōma Alatala yεεragaxun nan ma.” (Sandane 9.10) Nayi, manga yo yi fama a tuli matideni Sulemani a sandane ra, na Isirayilaa Alaa fe nan mēma. Sandani itoe en xaranṅe dunuṅa yi gidi kii tinxinxin ma nen to naxan Ala kēnēṅe.

Sandane tōnōna

¹ Dawuda dii xēmen Sulemani a sandane, Isirayila Mangana.

² Sandani itoe seḅexi nen
alogo muxune xa fe kolonna nun xurun sotō
e yi xaxilimaya falane famu

³ alogo e xa xuru, e xaxili sotō
e tinxinna nun kiti sa kenden nun fe fajin liga,

⁴ fe kolontarene yi e ṅōxō lu,
foningene yi kolonna sotō,
e feene ye fen.

⁵ Fe kolonne xa itoe ramε,
e yi e fe kolonna fari sa,
xaxilimane yi fatan muxune maxadε

⁶ alogo e xa sandane nun taline bunna kolon
e nun fe kolonne wundo falane
nun e maxōdin tilinxine.

⁷ Xaxilimayaan fōlōma Alatala yεεragaxun nan ma.
Fe kolonna nun xurun naṅaxu xaxilitarene nan ma.

⁸ N ma diina,
i fafe nēma i xuru falane tiye,
i tuli mati a ra,
i nama i ngaa kawandi falane bejin.

⁹ E luxi nen
alo mangaya kōmōtina i xunna
alo ṅereṅa i kōε i maxidi seen na.

¹⁰ N ma diina,
xa yulubitōne kata i mayendendeni,
i nama tin de!

¹¹ Xa e a fala i xa,
e naxa, “Fa nxu fōxō ra!
En sa dōxō muxuna nde yeε ra,
en yi a faxesa.

En sa fu sōntarene ndee ma,

¹² en yi e ṅeṅene ralo ayi
alo gaburun muxun gerunma kii naxan yi,

e gbindin birin alo en tan nan yi sayaan na.

¹³ En se faji kenden sifan birin sətoma nen en yi en ma banxine rafe se tongoxine ra.

¹⁴ Nxu na seene yitaxun, i fan i gbeen sətoma nen, en ma gbetine birin yi malan gbeti sase kedenna kui.”

¹⁵ N ma diina, i nama bira ne fəxə ra mumə! I nama bira ne kiraan fəxə ra de!

¹⁶ E gima siga fe naxin nabadeni, e mafura wunla raminə.

¹⁷ Naxan na lutin nati xəline yee ra xəline yeen tixi a ra, a na ligan nen fufafu.

¹⁸ Muxu sifani ito lutin natima e yete nan yee ra, e yanfan soma e yete nan ma.

¹⁹ Awa, naxanye kunfama se mujaxine xən, ne niin luma na nin.

Xaxilimayaan falan tima

²⁰ Xaxilimayaan* falan tima kirane xən, a xuini te yamaan malandeni,

²¹ a sənəma kira xunne ma yamaan gbo denaxan yi, a kawandin ba taan so deene ra.

²² A naxa, “E tan fe kolontarene, fe kolontareyaan nafanje e ma han waxatin mundun yi?

E tan magele tiine, magelen nafanje e ma han waxatin mundun yi, xaxilitarene yi kolonna rajaxu?

²³ N na e sənna fala, e n xuiin name. Nayi, n nan n ma niin sa e yii, n yi n ma falane makenen e xa.

²⁴ Koni bayo n bata e xili, e tondixi n ma xinla ratinje, n yi n yiini bandun e xa, e mi a suxu,

²⁵ e yi e me n ma maxadi xuine birin na n yi e sənna fala e xa, e mi na yate,

²⁶ nayi, gbalon na e sətə, n fan gelema e ma nen. Fe magaxuxin na e sətə, n yi e magele.

²⁷ Fe magaxuxin fama e ma nen alo tule gbeena, gbalona e sətəma alo foye gbeen na keli,

* 1:20: xaxilimayana: Sandani ito kui, xaxilimayaan bata findi muxun na naxan adamadiine kawandima alogo e xa fe kolonna sətə.

tərɔyaan nun nii yiføren yi ε yili.”

²⁸ “Na waxatini,

ε n xilima nən ε malideni

koni n mi ε yabima,

ε yi n fen koni ε mi n toma.

²⁹ Amasətɔ ε bata kolonna rajaxu,

ε yi ε mε Alatala yεεragaxun na,

³⁰ bayo ε mi tin n ma maxadi xuine rame,

n to ε sɔnna fala ε xa,

na yi rajaxu ε ma.

³¹ E sigati kiin saranna sətɔma nən,

ε wasa ε kewanle ra.

³² Amasətɔ fe kolontarene faxama nən e dina suxutareyani,

xaxilitarene yi halagi e bətε rabani.

³³ Koni naxan na a tuli mati n na,

na ratangama nən a lu bɔjε xunbenli

tərɔn mi a magaxuma.”

2

Fekolonna luxi nən alo nafulu luxunxina

¹ N ma diina, xa i n ma falane suxu,

xa i n ma yamarine suxu,

² xa i fe kolonna xaranne rame,

i yi kata e famudeni,

³ xa i xaxilimayaan fen,

i yi i xui ramini a famun feen na,

⁴ xa i a fen alo gbetina,

i yi a xɔn fen alo nafulu luxunxina

⁵ nayi, i Alatala yεεragaxun famuma nən

i yi Ala kolonna sətɔ.

⁶ Amasətɔ Alatala nan fekolonna fima,

kolonna nun xaxilimayaan fataxi a falane nan na.

⁷ A muxu fajine malima,

naxanye sigan tima fetareyani,

a ne ye masansanma

alo wure lefana e rabilinni.

⁸ Naxanye sigan tima tinxinni,

a ne ratangama.

A yi a muxu tɔgɔndiyaxine kantan.

⁹ Xa i n xuiin name,

i tinxinna nun kiti sa kenden

nun fe fajin nun kira fajin birin famuma nən.

¹⁰ Amasətɔ fe kolonna luma nən i yi,

kolonna yi i nii yifan i ma.

¹¹ I na feene ye fen,

na i ratangama nən

famun yi i kantan.

¹² E yi i xunba kɛwali jaxin kiraan ma,

e i ratanga wuledene falane ma

¹³ naxanye kira tinxinxin bejinma

e siga kira yidimixine xɔn

¹⁴ naxanye sɛwan fe jaxin ligadeni,

e yi jaxan fe jaxin na tinxintareyani

¹⁵ naxanye sigati ki mi tinxin,
e kewanle kobi.

¹⁶ I xunbama naxalan yalunxin yii na kii nin.
Muxu gbetena naxanla mi nœe i rakunfe fala naxumene ra,

¹⁷ naxanla naxan bata a me a xemen na
a dœœ xemen naxan xœn a sungutun waxatini
a yi ninan na futu layirin xœn
a naxan xidi Ala yetagi.

¹⁸ A kewanle findima bœnœn nan na a ma,
a sigati kiin yi a xali sayani.

¹⁹ Naxan na siga a konni,
na mi fa xetema
a mi fa nii rakisin kiraan masœtœma mumel!

²⁰ I sigama muxu fajine kiraan xœn na kii nin,
i lu tinxinyaan fari.

²¹ Amasœtœ muxu fajine siimayaan sœtœma nen yamanani.
Fe mi muxun naxanye ra,
ne luma nen yamanani.

²² Koni muxu naxine bama nen yamanani,
yanfantenne yi raxœri.

3

Fe kolonna tœnœna

¹ N ma diina,
i nama ninan n ma xaranna xœn,
i xa n ma yamarine suxu,
² amasœtœ e i ya siimayaan xœnkuyama ayi nen,
i ya bœne xunbeli jœene yi fari sa.

³ Hinanna nun lannayaan nama nan i yi,
e bira i kœe jœeren na,
i e sa i bœneni.

⁴ Nayi, i marafanna nun xili fajin sœtœma nen,
Ala nun muxune ra.

⁵ I yigin sa Alatala yi i bœnen ma feu!
I nama la i ya xaxilimayaan na.

⁶ I xa Ala kolon i ya feene birin yi,
a tan yi i ya kirane matinxin.

⁷ I nama i yete yate fe kolonna ra.
Gaxu Alatala yee ra,
i masiga fe naxin na.

⁸ Na findima nen kendeayaan na i fatini,
a yi i xœnne senbe so.

⁹ Alatala binya i yii seene ra
e nun i ya bogi se xabaxi singene.

¹⁰ Nayi, i ya sagane rafema nen kenken,
i ya kundine yi rafe manpaan nenen na
han e bœxœn a ma.

¹¹ N ma diina,
Alatala nœma i xure,
i nama yo na ma.
A nœma i sœnna yite i ra,

i nama xə́lə.

¹² Amasə́tə Alatala a xanuntenne xuruma,
alo dii fafan nafan dii xə́mənə.

¹³ Sə́wan na kanna xa,
naxan na fekolonna sətə́,
naxan na famunna sətə́.

¹⁴ Amasə́tə a tənən gbo
dangu gbetin na,
a seen naxanye sətə́ma,
ne fisa xə́maan xa.

¹⁵ A fan dangu bə́xə́ bun nafunla ra,
i waxən se yo mi nə́e se a ma.

¹⁶ A siimaya xənkuyen fima muxun ma,
a nafunla nun binyen fi a ma.

¹⁷ A kirane birin fan,
bə́jə́ xunbenla nan ne ra.

¹⁸ Naxanye fekolonna fenma
a findixi siimaya wudin nan na ne xa.
Naxanye a sətə́ma,
sə́wan ne xa.

¹⁹ Alatala bə́xən nafalaxi fe kolonna nan xən,
a famun yi kuyen da,

²⁰ tilinne rabixi a kolonna nan ma,
kundane yi xiila rafa.

²¹ N ma diina,
xaxilimayaan namara,
i feene yə́ fen,
i lu na fari waxatin birin.

²² Na findima nən siimayaan na i niin xa,
a lu alo jərə́na i kə́e.

²³ Nayi, i sigan tima nən xaxili sani i ya kiraan xən,
i mi i sanna radinjə́ sese ra.

²⁴ I na i sa, i mi gaxuə́.
I nə́ma saxi, i ya xixənla jaxunma nən.

²⁵ I nama gaxu fe magaxuxi yo yə́e ra
naxan fe sanja ma kedenni,
hanma gbalon naxan muxu jaxine sətə́ma,

²⁶ amasə́tə Alatala findima nən i ya xaxili ragidin na.
A i sanne ratanga luti ratixine birin ma.

²⁷ I nama tondi fe fajin nabe muxune xa,
naxanye daxa e a sətə́,
xa fərə́na i xa.

²⁸ Xa sena i yii iki,
i nama a fala i adamadi boden xa,
i naxa, “Siga, tila i fa,
n na a soma i yii!”

²⁹ I nama fe jaxini tən i adamadi boden xili ma,
a nə́ma də́xi i fə́ma lannayani.

³⁰ I nama muxun kansun
xa yo mi i xa,
a mi fe jaxi ligaxi i ra.

³¹ I nama gbalotɔɔn maxɔxɔlɔn,
i nama a kira yo sugandi.

³² Amasɔtɔ muxu naxin mi rafan Alatala ma,
koni Alaa wundo feene muxu fajine nan xa.

³³ Alatala dangan muxu naxina denbayaan fɔxɔ ra,
koni a barakan sama nen tinxin muxune konni.

³⁴ A magele ti wasoxine magelema nen,
koni a hinanma nen yete magodone ra.

³⁵ Fekolonne binyen nan sɔtɔma e keen na,
koni xaxilitarene yagi gbeen nan sɔtɔma.

4

Fe kolonna sɔtɔ fena

¹ N ma diine,
ε n tan fafana maxuru falane rame.
E liga ε yeren ma
alogo ε xa xaxilimayaan kolonna sɔtɔ.

² N yi n ma fe kolon kenden so ε yii.
E nama n ma xaranna woli ayi.

³ N yi n baba konni waxatin naxan yi,
n nga n nafan nen han alo dii kedenna.

⁴ N baba yi n xaranma ikiini, a naxa,
“N ma falane rame ki fajɔ,
i n ma yamarine suxu, alogo i xa kisi.

⁵ Fekolonna nun xaxilimayaan fen,
i nama ninan n ma falane xɔn.
I nama ne sese xɔn bejin.

⁶ I nama fekolonna rabepin,
a i kantanma nen,
a xa rafan i ma, a i ratangama nen.

⁷ Fekolonna fɔlɔn findixi xaxili fenna nan na.
Hali i sɔtɔ seene birin fi,
alogo i xa xaxilimayaan sɔtɔ.

⁸ Fekolonna ramara,
a i findima nen muxu gbeen na,
i yii firinna dɔxɔ a bun,
a binyen fima i ma nen.

⁹ A luma nen
alo i xunna na maxidi hinanna ra,
alo manga kɔmɔti mayilenxin na so i xun na.”

¹⁰ I tuli mati n ma diina,
i tin n ma falan ma,
i nɛɛ wuyaxi sɔtɔma nen i ya siimayaan na.

¹¹ N bata i xaran fe kolonna kiraan ma,
n na i matinxinma sigati ki tinxinxin ma.

¹² Nayi, i sanna mi raxide siga tideni,
i mi bire i gideni.

¹³ I xurun naxan sɔtɔxi,
na ramara,
kankan a ma
amasɔtɔ i ya siimayaan binla na a ra.

¹⁴ I nama ti muxu naxine kiraan xɔn,
i nama bira fe naxi rabane fɔxɔ ra.

¹⁵ I masiga e kiraan na.

I nama dangu a xɔn.

A matanga,

i dangu yire gbete.

¹⁶ Muxu jaxin mi nɔe xiye,

xa a mi fe jaxin liga.

Xixɔnla a gima e ma nen,

xa e munma muxun nabira.

¹⁷ Amasɔtɔ e baloma fe jaxin nan na,

gbalon nafan e ma

alo e na dɔlɔn min.

¹⁸ Tinxin muxune sigati kiin fixa

alo kuye yi yalanna subaxani,

kenenna naxan sigan mine

han yanyin yi dɛfe.

¹⁹ Koni muxu jaxine sigati kiin findixi dimin nan na.

E mi na seen toma

naxan e rabire.

²⁰ N ma diina,

n ma falane fe liga i yeren ma

i yi i tuli mati n xuiin na.

²¹ I nama jinan e xɔn,

koni e ramara i bɔjɛni.

²² Naxanye birin e sɔtɔma

e siimayaan nun kɛndɛyaan nan fima ne ma.

²³ I bɔjɛn suxu dangu seen birin na,

amasɔtɔ siimayaan binla nan na ra.

²⁴ I dɛen natanga wulen ma,

i dɛen nama yanfa falane ti.

²⁵ I yɛen xa lu tixi i yɛe ra,

i matoon ti tinxinni i yetagi.

²⁶ I dangu kirani tɔn, a yɛlan,

i xa siga kira kɛndene nan tun xɔn.

²⁷ I nama kiraan fata yiifanna ma

hanma kɔmɛnna ma.

I masiga fe jaxin na.

5

I yɛte ratanga yalunyaan ma

¹ N ma diina,

n ma fe kolonna fe liga i yeren ma,

i tuli mati n ma xaxilimaya falane ra

² alogo i xa feene ye fen,

i lu falan tiye fe kolonni.

³ Yalunden jaxanla fala xuiin jaxun nen

alo kumina,

a fala xuine masalaxun

alo turen fatin ma.

⁴ Koni dɔnxɛn na,

se xɔlɛn nan na jaxanla ra

alo mɛnla,

a maxɔlɔn tima nen

alo silanfan de firin kannu.*

⁵ A sigati kiin sa tixi sayaan nan ma,
a tinxinxi gaburun nan na.

⁶ A mi tima siimayaan kiraan xon,
a bata tantanna kiraan tongo,
anu a mi a kolon.

⁷ N ma diina, nayi n xuiin name,
i nama n fala xuine rawoli ayi.

⁸ Siga kiraan xon

naxan makuya na jaxalan sifan na
i nama i maso a banxin deen na

⁹ alogo i nama i ya binyen nadangu muxu gbetene ma,
kininkinintaren yi i ya siimayaan kala

¹⁰ muxune yi lugo i ya nafunla ra,
i ya wanla tonon yi lu muxu gbete xa.

¹¹ Donxen na, i fatin na xunna kala,
i fasa, i lu kutunje,

¹² i a falama nen, i naxa,
“A mi yi rafan n ma nun
muxun xa n xuru,
naxan na yi n sonna fala,
na yi rajaxuma n bonen ma nen han!

¹³ N mi yi n karamaxone falane ramema,
n mi yi n tuli matima e xaranna ra.

¹⁴ Iki, n bata fa rajan a jaxin na mafuren
yamaan birin yetagi.”

I ya jaxanla xanu

¹⁵ Igen min naxan namaraxi i konni†
naxan minima i yete gbee xajinna ra.

¹⁶ I nama lu i gbee tigi igen‡ naxuye ayi taa yi kirane xon
a din yamaan malandene ra.

¹⁷ A xa findi i kedenna gbeen na!
E nun muxu gbeteye nama a taxun
i mi naxanye kolon.

¹⁸ Ala xa barakan sa i ya tigina fe yi,
i yi sewa na jaxanla xon
i naxan dexo i ya foningeya waxatini

¹⁹ naxan nayabu alo xenla,
a fan alo bolena.

I wasa so a tan nin waxatin birin.
A marafanna nama ba i rasewe mum!

²⁰ N ma diina,
nanfera gbete a jaxanla xonla i suxuma?

Nanfera i marafanna fenma jaxalan gbete ra
i mi naxan kolon?

²¹ Amasoto Alatala muxun birin sigati kiin toma,
a kewanle birin nakorsima.

* 5:4: Silanfanna: Sofane yengeso degemana. † 5:15: igen naxan i konni: Na bunna neen fa fala i ya jaxanla xa rafan i ma benun i xa yalunyaan liga. ‡ 5:16: A na a fala fa fala “Tigi igen nama raxuya ayi kirane xon” na bunna neen i nama bira jaxanle foxo ra, na yi a liga, i ya diine yi xuya ayi muxune konni yamaan ye fata i ya yalunyaan na.

²² Muxu jaxin kewali jaxine nan a suxuma
a yulubine yi a xidi alo lutina.

²³ Naxan mi nœ a yete xure,
na a yete faxama nen.
A daxuya gbeenaa a ralōma ayi nen.

6

Marakolon falane

¹ N ma diina,
xa i bata de xuiin tongo
i muxu gbetena donla goronna tongo,
xa i bata layirin xidi muxu gbetena fena nde yi,
² xa i bata i xunna raso fena nde yi i fala xuiin xon
xa i bata suxu i ya tuli sa xuine xon,
³ nayi i xa ito nan liga
alogo i xa i yete ba a yi,
i to bata bira doli kanna ra.
Siga, i sa i yete magodo,
i yi i adamadi boden mafan han!
⁴ I nama i matabu,
i nama i yeen naxi,
⁵ fanni i munma xunba a yii,
alo bolena a yete sōtōma donson na kii naxan yi,
alo xōliin naxan a yete bama luti ratixin na.

Marakolonna lan salayaan ma

⁶ I tan muxu narixina,
sa dondonla mato.
I miri a fe raba kiin ma,
i yi fekolonna nde sōtō.
⁷ Manga yo mi dondonla xun na,
a xun mato muxu mi na,
kuntigi mi a ma.
⁸ Anu, a donseen namarama a waxatini,
a balon malanma se xaba waxatini.

⁹ I tan muxu narixina,
i luma saxi han waxatin mundun yi?
I kelima xixōnli waxatin mundun yi?

¹⁰ I na i sa,
yeriyerinna yi dangi i ma ndedi,
i xi ndedi,
i yi i yiine filin e bode ma ndedi,
¹¹ yiigelitōyaan yi baga i ma
alo mafu tiina,
e nun setareyana alo mujadana.

Xaxilitaren najanna

¹² Muxun naxan wule falane tima
fuyantenna na a ra,
muxu xaxilitarena.
¹³ A yeene magirama bodene yanfadani,
a lanfane rakolon a sanne ra wundoni,
a yiine maliga.
¹⁴ Tinxintareyaan nan a bōjēni.
A fe jaxini tōnma waxatin birin,

a yengene rakelima.

¹⁵ Nanara, gbalona a sɔtɔma nɛn xulen,
a halagi sanja ma kedenni a yigitɛgɛ.

Naxan mi rafan Ala ma

¹⁶ Se sennin nan na
naxanye rajaxu Alatala ma,
han se solofere
a mi tinje naxanye ma mume:

¹⁷ Yɛɛ wasoxine,
wule fala lenne,
sɔntarene faxa yiine,

¹⁸ bɔɲɛn naxan kɔtɛ ɲaxini tɔnma,
sanna naxanye e mafurama siga fe ɲaxi ligadeni,

¹⁹ wule seren naxanye wulen falama,
e nun muxun naxan yengene rakelima ngaxakedenmane tagi.

Marakolonna lan yalunyaan ma

²⁰ N ma diina,
i fafe a yamarine suxu,
i nama i nga xaranna rawole ayi.

²¹ E sa i xaxinli habadan,
e bira i kɔɛ alo ɲɛɛna.

²² E tima nɛn i yɛɛ ra i ya sigatine yi.
E i kantanma nɛn i ya xixɔnli,
i na keli, e yi i kawandi.

²³ Amasɔtɔ yamarini itoe luxi nɛn
alo lenpuna,
xaranni ito findixi kenenna nan na.
I xuru falan naxan i sɔnna yitama i ra,
na i tima siimayaan kiraan nan xɔn.

²⁴ E i ratangama nɛn ɲaxalan yalunxin ma
e nun muxu gbetɛna ɲaxanla fala ɲaxumene.

²⁵ I nama kunfa na ɲaxalan sifan xɔn a tofanna ma.
I nama tin a i rakunfa a mato faɲin xɔn.

²⁶ Amasɔtɔ yalunden na feen yatema
buru xun kedenna saren nan na,
muxu gbete ɲaxanla i niin nan fɔxɔ ra.

²⁷ Muxun nɔɛ tɛɛn sɛ nɛn a yibaan kui
hali a dugin birin mi gan ba?*

²⁸ Muxun nɔɛ sigan tiye tɛɛ wolonne fari
hali a sanne mi gan ba?

²⁹ Na luxi nɛn
alo muxun na bira muxu gbetɛna ɲaxanla fɔxɔ ra,
a na a yiin din a ra,
na feen saranma a ra nɛn.

³⁰ Yamaan mi muɲaden naɲaxuma
xa a seen muɲaxi alogo a xa kamen ba.

³¹ Koni hali na, a na suxu,
fɔ a xa a se muɲaxin ɲɔxɔn fi
dɔxɔ solofere a yanginna ra,

* 6:27: tɛɛna: Tɛɛn saxi yalunyaan nan ma be. Na bunna nɛɛn fa fala yalunyaan muxuna dunuɲa yi gidin birin nan kalama alo tɛɛn dugin ganma kii naxan yi.

a yii seene birin yi jnan a konni.

³² Koni xemen naxan na yalunyaan liga

na xaxili mi na.

Naxan na a liga,

a waxi a yete halagi feen nin.

³³ A bɔnbɔma nen, a rayarabi,

a yagin mi bama a ma.

³⁴ Amasɔtɔ xɔxɔlɔnna xemen naxarɛma ayi nen,

a nɛma a gbeen jɔxe,

a mi kininkininɛ.

³⁵ A mi yangin yo rasuxe,

a mi diɛ,

hali i yanginna fixin na gbo ki yo ki.

7

Marakolonna lan jaxalan yalunxina fe ma

¹ N ma diina, n ma falane suxu.

I n ma yamarine suxu.

² N ma yamarine suxu

alogo i xa kisi.

N ma xaranne mara i bɔɛni

alo i ye kesene makantanma kii naxan yi.

³ E xidi i yiin na,

i yi e sa i bɔɛni.

⁴ Fe kolonna suxu alo i magilena,

xaxilimayana alo i kon kaana.

⁵ E i ratangama nen yalunde jaxanla ma,

e nun muxu gbetena jaxanla marakunfa falane.

⁶ Lɔxɔna nde,

n yi tixi n ma banxi foye soden na

n yi tanden matoma,

⁷ n foninge keden nakɔrɔsi banxulan fe kolontarene ye.

Xaxili mi yi na banxulanna ma.

⁸ A yi danguma kiraan xɔn,

dɛnaxan maso jaxanla nde konna kira fataden na

a yi danguma a banxin mabinni.

⁹ Sogen godomatɔɔn nan yi a ra,

kɔena a li waxatin naxan yi,

dimin yi so.

¹⁰ Naxanla yi mini a ralandeni,

a maxidixi alo yalundena,

kɔte jaxin yi a bɔɛni.

¹¹ Xurutaren nan yi a ra

naxan mi yagima,

a mi luye a konni mumɛ!

¹² Waxatina nde, a sa kirane xɔn

waxati gbete a sa yama malandene yi,

a dɔxi xemene yee ra kira xunne birin na.

¹³ A yi na banxulanna suxu,

a yi a sunbu.

A yi a fala a xa a yeɛni yalanxin na, a naxa,

14 “N bata yi de xuiin tongo
 n xa bəjɛ xunbeli saraxan ba Ala xa.
 To n bata a ba, na suben sa banxini.
 15 Nanara, n bata mini i ralandeni.
 N yi i tan nan fenma,
 anu n bata i to!
 16 N bata n ma sadeni tən bitingan fajine ra,
 Misiran yamanan taa dugine.
 17 N bata mirihi latikənənna sa a ma,
 e nun wudi ige xiri jaxumən
 nun sinamon wudi ige xiri jaxuməna.
 18 Fa be, en fa kafu han xətənni,
 en lu marafanna jaxunni!
 19 N ma xəmən mi banxini,
 a bata siga yire makuyeni sigatini.
 20 A bata a gbeti saseen xali,
 a rafexi,
 a mi fama fə kiken na kəxə.”

21 A to fatan falan tiyɛ,
 a yi a mabandun,
 a yi a rakunfa
 a fala jaxuməne xən.
 22 Sanja ma kedenni,
 a yi bira a fəxə ra
 alo jingen naxan sigama a kəɛ raxabadeni,
 alo daxun naxan xidima
 alogo a xa xuru,
 23 han xalimakunla yi a bəjɛn səxən,
 alo xəliin naxan so luti ratixin na,
 a mi a kolon a niin nan bama.

24 Nanara, n ma diine,
 ɛ tuli mati,
 ɛ n ma fala xuine fe liga ɛ yerən ma.
 25 ɛ bəjɛn nama mayenden
 ɛ bira na jaxalan sifan fəxə ra,
 ɛ lə ayi a kirane xən.
 26 A bata muxu wuyaxi rabira.
 A bata xəmən yatən naxanye faxa,
 ne nun gali sɛnbəmaan xasabin lan.
 27 A banxin findixi gaburun kira yisoxin nan na
 siga laxira yi.

8

Xaxilimayaan xinla tima alo muxuna

1 Fe kolonna* luxi nən
 alo muxun naxan xinla tima,
 fe famunna xa mi a xuini tema iki ba?
 ɛ mi a mɛɛn ba?
 2 Fekolonna tixi yire matexine
 nun kira xunne nan na alo muxuna.
 3 A sənɔma taan kirane

* 8:1: fe kolonna: Sandane yireni ito kui, a luxi nən alo fe kolonna yetɛɛn bata findi muxun na alogo a xa yamaan kawandi.

nun a so dɛɛne ra, a naxa,
⁴“N na ε tan yamaan nan xilima.
 N falan tima adamadiine birin nan xa.
⁵ε tan fe kolontarene, ε ɲɔxɔ lu.
 ε tan xaxilitarene, ε findi xaxilimane ra.
⁶ε tuli mati bayo n ma falan kɛndɛ.
 N fala fajine nan tima ε xa.
⁷N dɛɛn ɲɔndin nan falama,
 bayo wule falane rajaxu n ma.
⁸N dɛ falane birin tinxin,
 e sese mi findixi wulen na hanma yanfana.
⁹E birin fixa xaxilimaan yɛɛ ra yi.
 Naxanye bata kolonna sɔtɔ,
 ne e yatɛxi ɲɔndin nan na.
¹⁰ε n ma xaranna fen dangu gbetin na,
 e nun kolonna dangu xɛma kɛndɛn na.
¹¹Amasɔtɔ fe kolonna fisa bɔxɔ bun nafunla xa.
 A dangu muxun waxɔn seene birin na.”

¹²“N tan, fe kolonna, n feene famuma.
 N muxun malima a xa kolonna sɔtɔ
 a yi feene yɛ fen.
¹³Alatala yɛɛragaxun kui,
 fɔ i fe ɲaxin najaxu.
 N tan, n wason nun yetɛ yigboon nun
 kɛwali ɲaxine nun wule falane rajaxuxi.
¹⁴N gbeen nan maxadin nun miriya kɛndɛn na.
 N tan nan xaxilimaya yetɛɛn na.
 N tan nan gbee sɛnbɛn na.
¹⁵Mangane mangayaan ligama n tan nan baraka yi,
 kuntigine yi tɔnne dɔxɔ tinxinni.
¹⁶Yamana kanne nun muxu gbeene
 kiti tinxinxin sama n tan nan xɔn.
¹⁷N nafan naxanye ma,
 n fan ne rafanma nɛn.
 Naxanye n fenma,
 ne n toma nɛn.
¹⁸N nafunla nun binyen fima e ma nɛn,
 e nun hɛrisigen naxanye buma e nun tinxinyana.
¹⁹N ma finma seene dangu xɛma kɛndɛn na,
 N tɔnɔn naxan fima,
 na dangu gbeti kɛndɛn na.
²⁰N kira tinxinxin nan xɔn,
 kiti kɛndɛn sama naxan xɔn.
²¹N nafan naxanye ma
 n kɛɛn soma nɛn ne yii,
 n yi e banxine rafe nafunla ra.

²²Alatala n tan nan da a wali fɔlɔn na,
 benun a wali singe bodene, to mi na ra.
²³N nafala nɛn xabu waxati fɔlɔne,
 benun dunujɲa yetɛn xa da.
²⁴N barɛ, fɔxɔ ige yo mi yi na,
 tigi mi yi na igene yi mine dɛnaxan yi.
²⁵Benun geyane xa dɔxɔ,

benun geyadine xa malan, n yi da.

²⁶ Ala munma yi bəxən nun burunne da,
hanma a gbangbanna xəri singena.

²⁷ A to yi kuyen dama, n yi na,
a to yi koren danna kerendenma tilinna ma,

²⁸ a to kundane sa kore,
a yi senben fi tilin igene xunne ma,

²⁹ a yi danna sa fəxə igen ma
alogo igene nama dangu na ra
a yi bəxən beten sa.

³⁰ Na waxatini n yi walima a dexən
alo a yii rafala kuntigin na.

N yi sɛwaxi ləxə yo ləxə a yetagi,
n naxan a fe ra

³¹ n naxan a dunuɲa daxin na,
a bəxəna.

N yi sɛwa adamadiine fe yi.”

³² “Iki, n ma diine, ε tuli mati n na.

Sewan na kanna xa,
naxan na bira n ma kiraan fəxə ra.

³³ N nɛma ε xuru falane tiyɛ,
ε tuli mati,

ε yi fe kolonna sətə,
ε nama ε mɛ a ra.

³⁴ Sewan na kanna xa
naxan na n xuiin namɛ,
naxan na lu n konna dɛ ra ləxən birin
a n ma banxin dɛɛn kantən.

³⁵ Amasətə naxan na n sətə,
na bata siimayaan sətə,
a mən yi Alatala kɛnɛn.

³⁶ Koni naxan munma n to,
na a yetɛ nan tərɔma.

Naxan na n naxaxu,
sayaan nan nafan na ma.”

9

Xaxilimayaan xinla tima alo muxuna

¹ Fe kolonna* bata senbeten solofere masoli,
a banxin ti alo muxuna.

² A bata suben jin,
a minseen nafala,
a donseene dəxə tabanla ra.

³ A bata a walike naxanle rasiga
e xa sa a xili xuini ito rawanga taan yire matexini, e naxa,

⁴ “ε tan fe kolontarene,
ε fa dangu be binni.”

Xaxili mi naxanye ma,
a falani ito ti ne ma, a naxa,

⁵ “ε fa n ma donseene don,
ε n ma minseen min n naxan nafalaxi.

⁶ ε xetɛ ε fe kolontareyaan fəxə ra,
ε kisima nen,

* 9:1: fe kolonna: Falani ito kui, fe kolonna bata findi muxun na a yamaan kawandi.

nayi ε ti xaxilimayaan kiraan xən.”

Xaxilimaan nun wasodena

⁷ Naxan na magele tiin maxadi,
na konbin nan sətōma.
Naxan na muxu jaxin sənna fala a xa,
na tərōma nən.

⁸ I nama magele tiin sənna fala
alogo a nama i rajaxu,
koni i na fe kolonna sənna fala a xa,
a i xanuma nən.

⁹ I na fe kolonna maxadi,
na nde sama nən a fe kolonna fari.
I na tinxin muxun xaran,
na a fekolonna nan xun masama.

¹⁰ Fe kolonna fōlōma Alatala yεεragaxun nan ma.
Muxu sarixanxine fe kolonna findixi xaxilimayaan nan na.

¹¹ N tan fe kolonna,
n na i siin sogene rawuyama ayi nən,
n yi jεena ndee sa i ya siimayaan fari.

¹² Xa i findi fe kolonna ra,
i tan nan a saranna sətōma.
Xa i findi magele tiin na,
i tan nan tərō sətōma.

¹³ Xaxilitareyaan luxi nən
alo jaxanla naxan sən̄xōma.
Xurutaren na a ra
naxan mi sese kolon.

¹⁴ A dōxi a banxin dε ra,
taan yire matexini.

¹⁵ A lu dangu muxune xile mēnni
naxanye sigama e yεε ra tinxinni.

¹⁶ A naxa, “ε tan fe kolontarene,
ε dangu be binni.”

Xaxili mi naxanye ma,
a ne nan xilima.

¹⁷ A naxa, “Minseen naxan mujaxi
na nan jaxun,
donseen naxan donxi luxunni
na nan jaxun.”

¹⁸ E mi a kolon a faxa muxune nan mēnni,
a na jaxanla a muxu xilixine sigan laxirani.

10

Muluku Sulemani a sandane

¹ Sulemani a sandane ni itoe ra:
Dii fe kolonna a fafe rasewama nən,
koni dii xaxilitarena a nga tərōma nən.

² Nafunla sətōxina a jaxin na,
na tōnō mi na,
koni tinxinyaan muxun xunbama sayaan nin.

³ Alatala mi tinxin muxune luyε kamen na,
koni a muxu jaxine fe nataxine kalama.

⁴ Muxun naxanye mi walima,
ne yiigelitōyaan nan xilima,
koni muxun naxanye tan walima,
ne nafunla nan sōtōma.

⁵ Muxun naxan se xabaxine malanma a waxatini,
xaxilimaan nan na kanna ra,
koni naxan xima se xaba waxatini,
yagin nan na kanna xa.

⁶ Tinxin muxune barakan nan xilima e yete ma.
Koni muxu naxine fala xuine gballo feene nan luxunma.

⁷ Tinxin muxune fe na rabira muxune ma,
e dubama nen e xa,
koni muxu naxine xili kalama nen
alo se kunxina.

⁸ Fe kolonna muxun naxan bōjēni,
na tinma nen yamarine ma.
Koni xaxilitare falane muxun naxan de,
bōnōn na kanna xa.

⁹ Fe mi muxun naxan sigati kii ra,
na kanna ratangaxi.
Koni naxan sigan tima tinxintareyaan kiraan xōn,
na fe makenēnma nen.

¹⁰ Muxun naxan a yēen magirama bodene yanfadani,
na yamaan nan tōrōma.
Koni xaxilitare falane muxun naxan de,
bōnōn na kanna xa.

¹¹ Tinxin muxuna falane fama nii rakisin nan na.
Koni muxu naxine fala xuine gballo feene nan luxunma.

¹² Xōnnantenyaaan yēngene nan nakelima,
koni xanuntenyaaan hakene birin nan njanma.

¹³ Fe kolonna famuma xaxilimana falane nin,
koni xaxili mi muxun naxan ma,
bosaan nan na kanna xa.

¹⁴ Fekolonne kolonna nan namarama,
koni xaxilitarene falan kalan nan tima xulen.

¹⁵ Nafulu kanna sōtō seene nan a ratangama
alo taa makantanxina.
Koni yiigelitōyaan nan senbetarene kalama.

¹⁶ Tinxin muxune saranna nan nii rakisin na.
Koni muxu naxina a sōtō seene nan tongoma,
a yulubin liga.

¹⁷ Muxun naxan a xuru falane ramema,
na sigan nii rakisin kiraan nan xōn.
Koni, muxun naxan sōn falama a xa,
a mi a suxu, na lōma ayi nen.

¹⁸ Nafigin nan xɔnnantenyaa luxunma.
Koni xaxilitaren nan xili kala falane raxuyama ayi.

¹⁹ Falan na wuya ayi,
haken fan mi janma.
Nayi, xaxilimaan nan a deen suxuma.

²⁰ Tinxin muxuna falane dangu gbeti gbeen na.
Koni muxu jaxin boje yi feen tonon mi na.

²¹ Tinxin muxuna falan tonon muxu gbegbe ma,
anu, xaxilitarene faxama
bayo e mi e mirima.

²² Nafunla sotoma Alatala barakan nin.
A mi toroya yo sama a fari.

²³ Fe jaxi ligan findixi sabaan nan na xaxilitaren yii.
Koni xaxilimayaan findixi sewan nan na xaxilimaan yii.

²⁴ Muxu jaxin gaxuma naxan yee ra,
na a sotoma nen.
Koni tinxin muxun tan a waxon feene nan sotoma.

²⁵ Foye gbeen neen fa dangu,
muxu jaxine bata raxori,
koni tinxin muxun luma nen habadan.

²⁶ Muluxunna jinne ramuluxunma,
tutin fan yeene toroma,
muxu narixin fan na kii nin a xe muxun xa.

²⁷ Alatala yee ragaxun muxune siimayaan xonkuyama ayi,
koni muxu jaxine siin janma nen sinma.

²⁸ Tinxin muxune xaxili tixi sewan nan na,
koni muxu jaxine yigin kalama nen.

²⁹ Alatalaa kiraan findixi yigiyaden nan na tinxin muxune xa,
koni a fe jaxi rabane kalama nen.

³⁰ Sese mi tinxin muxun nabire,
koni muxu jaxine mi nee luyee yamanani.

³¹ Xaxilima falane minima tinxin muxun nan de.
Koni wule falane lenne xabama a ra nen.

³² Xa tinxin muxun falan ti,
fanna na a ra,
koni muxu jaxine deen fe jaxin nan falama.

11

¹ Sikeela naxan muxun mayendenma
na findixi fe jaxin nan na Alatala yee ra yi.
Koni ligase sensee a kenexi.

² Wason fama marajaxun nan na.

Koni yete magodon fama fe kolonna nan na.

³ Muxu fajine fetareya wanle nan e tima kira fajin xon.

Koni yanfantenne tinxintareyaan nan e halagima.

⁴ Sese mi nafunla ra Ala kiti sa laxoni.

Koni tinxinna nan muxune xunbama sayaan ma.

⁵ Sontarene tinxinyaan nan e kiraan fixama.

Koni fe jaxin nan muxu jaxin nabirama.

⁶ Muxu fajine tinxinyaan nan e xunbama,

koni kunfa jaxine findima luti ratixin nan na yanfantenne yee ra.

⁷ Muxu jaxin na faxa,

a yigin birin bata kala,

a xaxili tixi senben naxan na,

na bata lo ayi.

⁸ Muxu tinxinxin xunbama nen a toroyani,

na torooyaan yi sa muxu jaxin soto a funfuni.

⁹ Ala kolontarena a adamadi bodene halagima a fala xuiin nan na.

Koni tinxin muxune xunbama e fe kolonna nan xon.

¹⁰ Xa tinxin muxune sewa,

taan birin nan jaxanma.

Koni muxu jaxine na faxa,

jaxajaxan nan na ra.

¹¹ Taan sabatima muxu fajine duban nan xon.

Koni a kalama nen muxu jaxine de xuiin ma.

¹² Naxan na a adamadi boden najaxu,

na xaxili mi na.

Koni xaxilimana a dunduma nen.

¹³ Mafala tiin wundo feene nan naminima kenenni.

Koni lannaya muxuna e ramarama nen.

¹⁴ Xa maxadin mi na,

yamaan birama nen.

Koni kisin na a ra

xa kawandi muxune wuya ayi.

¹⁵ Naxan na a bodena donla goronna tongo,

na toroma nen yati.

Koni naxan na tondi na de xui sifane ma,

na kanna luma makantanna nin.

¹⁶ Naxalan fajin binyen nan sotoma.

Koni xajeden tan nafunla nan sotoma.

¹⁷ Lannaya muxuna a yete nan malima.

Koni kininkinintarena a yete nan toroma.

18 Muxu jaxine walima nen fuu!
Koni naxan na tinxinyaan liga,
na saran kenden nan sotoma.

19 Tinxinyaan fama nii rakisin nan na.
Koni naxan na lu fe jaxin foxo ra,
na faxama nen.

20 Muxu boje jaxine mi rafan Alatala ma.
Koni fe mi naxanye sigati ki ra,
ne nan a kenexi.

21 Muxu jaxine saranma nen e kewanle ra.
Koni tinxin muxune xunbama nen.

22 Naxalan tofajin na findi xaxilitaren na,
na luxi nen alo xema wuredin xosen josen na.

23 Tinxin muxun waxon feen nan fe fajin na,
koni muxu jaxine natan nan xolon na.

24 Muxuna ndee kiin tima
e findi nafulu kanne ra,
gbete ye yi kuma ayi,
e findi yiigelitone ra.

25 Muxun naxan luma dube bonne xa,
na bannama nen.
Naxan bonne nii yifanma e ma,
na fan nii yifanma a ma nen.

26 Naxan na maala malan,
a tondi a matiye,
yamaan na dangama nen.
Koni naxan na a mati,
yamaan dubama nen na fan xa.

27 Naxan na fe fajin fen
na rafan muxune ma.
Koni naxan na fe jaxin fen,
na yati a sotoma nen.

28 Naxan na la a nafunle ra,
na birama nen.
Koni tinxin muxune sabatima nen
alo joxondena.

29 Naxan na a denbayaan toro
na mi kee sotoma fo foyena.
Xaxilitarene luma nen fe kolonne konyiyani.

30 Tinxin muxune kewanle luxi nen
alo siimaya wudina.
Fe kolonna naxan yi,
na muxune niin nan nakisima.

31 Tinxin muxuna a saranna sotoma dunuja yi,

e faxi fa muxu jaxine nun yulubi kanne.

12

¹ Xurun nafan naxan ma,
fe kolonna fan nafan na kannu ma.
Naxan mi tinjɛ bonne xa a sɔnna fala a xa,
xaxilitaren nan na kannu ra.

² Muxu fajin Alatala kenenna.
Koni Alatala kɔtade jaxin yalagima nɛn.

³ Muxun mi sabatima fe jaxin xɔn.
Koni tinxin muxune salenne bitinma nɛn ken.

⁴ Jaxalan kɛndɛn nan a xɛmɛna xunna kenla ra.
Koni jaxalan yagitaren luxi nɛn a xɛmɛn xa
alo xɔri xɔlɛ furena.

⁵ Tinxin muxune miriyane findixi kiti kɛndɛn nan na.
Koni muxu jaxine fe yitɔnxine yanfan nan tima.

⁶ Muxu jaxine falane findixi faxa ti woson nan na.
Koni muxu fajine dɛ xuina e xunbama nɛn.

⁷ Muxu jaxine na bira,
e raxɔrima nɛn.
Koni tinxin muxune denbayaan sabatima nɛn.

⁸ Muxun matɔxɔma a xaxilimayaan nan ma fe ra.
Koni naxan bɔjɛ jaxu,
na rajaxuma nɛn.

⁹ A fisa walikɛ keden yi lu i yii,
i lu muxudiyani,
benun i xa i yetɛ findi muxu gbeen na,
donseen yi dasa i ma.

¹⁰ Tinxin muxuna a yengi dɔxɔma a xuruseene xɔn nɛn.
Koni kininkinin mi muxu jaxine yi mume!

¹¹ Naxan na a bɔxɔn nawali,
na lugoma nɛn.
Koni naxan na bira fe fuune fɔxɔ ra,
na xaxili mi na.

¹² Muxu jaxine kunfama se mujaxine nan xɔn.
Koni tinxin muxune salenne sabatin nɛn.

¹³ Muxu jaxina hake falane a suxuma nɛn
alo luti ratixina.
Koni tinxin muxun futuxuluma nɛn tɔrɔyaan yii.

¹⁴ Muxun fala xuiin nan a ralugoma se fajine ra,
a wali xɔnna yi findi a saranna ra.

¹⁵ Xaxilitarena a yetɛ sigati kiin nan yatexi kira kɛndɛn na.

Koni fe kolonna nan a tuli matima maxadi xuine ra.

¹⁶ Xaxilitarena a xolon mayitama nen mafuren.
Koni xaxilimaan yagi feen suturama nen.

¹⁷ Naxan na sereyaan ba jondini,
na tinxinna nan fenma.
Koni wule seren yanfan nan tima.

¹⁸ Naxan na falan ti a xunna yi,
na muxune boren nan kalama
alo degemaan nan segen tima.
Koni fe kolonne falane dandanna nan tima.

¹⁹ Jondin luma nen habadan.
Koni wulen sii mi na.

²⁰ Naxanye fe jaxine yitonna,
yanfan nan ne boreni.
Koni sewan na kanna xa
naxan bore xunbenla rasoma.

²¹ Fe jaxi yo mi tinxin muxune liye.
Koni fe jaxin nan muxu jaxin sotoma han a wasa.

²² Wule falane mi rafa Alatala ma.
Koni jondi falane rafa a ma.

²³ Xaxilimana a kolonna luxunna nen.
Koni xaxilitarene e daxuyaana nawangama nen.

²⁴ Naxanye walima a xodeken na,
ne mangayaan sotoma nen.
Koni salantenna rajanma konyiyaan nin.

²⁵ Kontofinla muxun boren toroma nen.
Koni fala fajina a rasewama nen.

²⁶ Tinxin muxun findixi yeeratiin nan na a xoyin xa.
Koni muxu jaxine kirana e raloma ayi nen.

²⁷ Salantenna na mini donsoyani,
a mi sube gan dakin sote.
Koni naxan walima a xodeken na,
na se kendan nan sotoma.

²⁸ Siimayaan sotoma tinxinna kiraan nan xon.
Na kiraan mi tinxinxi sayaan na.

13

¹ Diine fafe nema e xuru falane tiye
xaxilimane e tuli matima a ra nen.
Koni magele tiin na maxadi,
a mi na ramema.

² Muxun balo fajin sotoma a fala xuine nan xon.

Koni tinxintarene kunfaxi gbalon nan xɔn.

³ Naxan na a dɛɛn suxu,
na a niin natangama nɛn.
Naxan falan tima naxi ra,
na bɔnɔn nan fenma a yete xa.

⁴ Muxu narixin kunfama seene xɔn
anu sese mi a yii.
Koni naxanye walima,
ne wasama nɛn feu.

⁵ Wulen najaxu tinxin muxun ma.
Koni muxu naxin xunna godon nun yagin nan xilima a yete ma.

⁶ Fe mi naxan sigati ki ra,
tinxinyaan na rakantanma nɛn.
Koni fe naxin nan yulubitɔn nabirama.

⁷ Muxuna nde a yete findima se kanna ra,
anu sese mi a yii.
Muxu gbete a yete findima setaren na,
anu nafulu gbeena a yii.

⁸ Muxuna nafunla nɔe a xunbe nɛn.
Anu, muxune mi e kɔnkɔma yiigelitɔn tan ma.

⁹ Tinxin muxune luma sewan nin kenɛnyani.
Koni muxu naxine luxi nɛn alo lenpun na tu.

¹⁰ Wason yengene nan nakelima.
Koni naxanye e tuli matima maxadi xuine ra,
fe kolonyaan ne nin.

¹¹ Seen naxanye sɔtɔxi a naxin na mafuren,
ne sigan nanje nɛn.
Koni naxanye sɔtɔxi a fajin na ndedi ndedi,
ne xun masama nɛn.

¹² Yigi makuyen muxun tunnaxɔlɔma a ma nɛn.
Koni muxun waxɔn feen na liga a xa,
na a nii yifanma a ma nɛn
alo siimaya wudin yetena.

¹³ Naxan na a me maxadi xuiin na,
na kanna a saranna sɔtɔma nɛn.
Naxan fan na yamarin suxu,
na fan a saranna sɔtɔma nɛn.

¹⁴ Fe kolonne xaranna fama nii rakisɛn nan na,
a muxun ba sayaan lutin na.

¹⁵ Xaxilimaan muxune kenɛn.
Koni yanfantenna kiraan mi rajanma a ma.

¹⁶ Xaxilimaan feen ligama a kolonna nan xɔn.

Koni xaxilitarena a daxuyaana nan nawangama.

¹⁷ Xera jaxin birama kontofinla nin.
Koni xera tinxinxin dandanna nan tima.

¹⁸ Naxan mi a tuli matiye a xuru falane ra,
na yiigelitoyaan nun yagin sotoma nen.
Koni naxan na a tuli mati a sonna fala muxune ra,
na binyama nen.

¹⁹ Muxun waxon feen na liga,
na a nii yifanma a ma nen.
Koni a mi rafan xaxilitarene ma,
e xete fe jaxin foxo ra.

²⁰ Naxan nun fekolonne sigan tima,
na fe kolonna tima nen.
Koni xaxilitarene xoyine toroma nen.

²¹ Toroyaan yulubiton nan foxo ra.
Koni herin nan tinxin muxun saranna ra.

²² Muxu fajin keen luma a mamandenne yee ra nen.
Koni yulubitona nafunle sa findima tinxin muxune nan gbee ra.

²³ Yiigelitone xeen naxan bima na donse gbeen nan fima.
Koni kiti sa kobina a birin naminima nen.

²⁴ Naxan mi a diin bulanma a sonne ma,
na kanna diin mi rafan a ma.
Koni naxan a diin xanuxi,
na kanna a xuruma nen.

²⁵ Tinxin muxuna a degema nen han a lugo.
Koni muxu jaxin luma nen kamen na tun.

14

¹ Naxalan xaxilimana a denbayani tonma nen,
koni xaxilitarena a gbeen kalama nen a yete ra.

² Naxan sigati kiin fan,
na gaxuma Alatala nan yee ra.
Koni naxan sigan tima tinxintareyani,
na Ala rajaxuma nen.

³ Wason nan sabatixi xaxilitaren de,
koni fekolonne falane e rakantanma nen.

⁴ Xa tura mi na, sagani gelima nen,
bayo jingen fangan nan xee biin tonon gboma ayi.

⁵ Sere tinxinxin mi wulen falama,
koni wule seren wulen nan falama.

⁶ Magele tiin fe kolonna fenma nen,
a mi a toma.

Koni fe kolonna sətən mi raxələ xaxilimaan xən.

⁷ I makuya xaxilitaren na,
amasətə fe kolonna falan mi a dɛ.

⁸ Xaxilimana a mirima a sigati kiin nan ma,
na nan a fe kolonna ra.
Koni xaxilitaren yanfan naxanye soma,
ne nan a daxuyaana na.

⁹ Tagi yitənna bətɛ mi xaxilitarene xa,
koni jənige fajiyaana toma muxu fajine nan tagi.

¹⁰ Muxun nan a bəjən xələ feen kolon,
muxu gbɛtɛ mi nəɛ a sɛwan fan kolonjɛ.

¹¹ Muxu jaxine banxin kalama nɛn.
Koni muxu fajine bubun sabatima nɛn.

¹² Kirana nde tinxin adamadiin yɛɛ ra yi,
koni a rajanma sayaana nan ma.

¹³ Muxun geɛ nɛn, a bəjən tərəxi,
dɔnxɛn na sɛwan yi findi sunun na.

¹⁴ Dɛnkɛlyataren wasama nɛn a kɛwanle tənən na,
koni muxu fajin fisa a xa.

¹⁵ Fe kolontaren la fena ngaana na,
koni xaxilimana a mirima nɛn a sigati kiin ma.

¹⁶ Fekolonna gaxun fe jaxin na nɛn,
a masiga a ra,
koni xaxilitaren susuma a ra nɛn,
a so a yi.

¹⁷ Naxan xələn mafuren,
na xaxilitareyaana nan ligama,
kətade jaxin najaxu muxune ma.

¹⁸ Kəmɔyaana nan fe kolontarene yii e kɛɛn na,
koni kolonna luxi
alo xaxilimane mangaya taxamaseri kəmətina.

¹⁹ Muxu jaxine e mafelenma muxu fajine nan bun ma,
fe jaxi rabane yi lu tinxin muxune dɛɛn na.

²⁰ Yiigelitən najaxu hali a lanfane ma,
koni nafulu kanna xəyine wuya.

²¹ Naxan a adamadi boden najaxuma,
hake kanna nan na ra.
Koni sɛwan na kanna xa
naxan kininkininma yiigelitəne ma.

²² Naxanye fe jaxini tənma,

ne mi loma ayi ba?
Koni naxanye fe fajin mirima,
hinanna nun lannayaan ne nan xa.

²³ Tə̀nən wali xədəxe birin yi
koni falan gbansanna fama yiigelitə̀yaan nan na.

²⁴ Nafunla luxi nən
alo fekolonne mangaya taxamaseri kə̀mötina,
koni xaxilitarene daxuyaan najanma daxuyaan nan ma.

²⁵ Sere jə̀ndi falan muxune niine rakisima,
koni wule seren yanfan nan soma.

²⁶ Naxan gaxuxi Alatala yeə ra,
na ratangaxi,
yigiyadena a diine xa.

²⁷ Siimayaan binla nan Alatala yeəragaxun na,
a muxun bama nən sayaan lutin na.

²⁸ Yamaan na gbo ayi,
mangana binyen nan na ra,
yamaan na xurunje ayi,
kalan nan na ra mangan ma.

²⁹ Naxan dija, na famunna gbo.
Koni naxan xələn xulən,
na a xaxilitareyaan nan mayitama.

³⁰ Bə̀je xunbenla nan kə̀ndə̀yaan na fatin xa.
Koni xə̀xələnna findixi furen nan na fatini.

³¹ Naxan na sənbetarene jaxankata,
na e da mangan nan najaxuxi.
Koni naxan na hinan tərə muxune ra,
na bata Ala binya.

³² Muxu jaxina wali jaxin nan a rabirama,
koni hali sayaan tinxin muxun li,
a yigiyaden sətə̀ma nən.

³³ Fe kolonna xaxilimaan nan bə̀je yi,
koni hali xaxilitarene ye, a makənənxi.

³⁴ Tinxinyaan nan yamanan nasabatima,
koni yulubin findixi yagin nan na siyane ma.

³⁵ Walike xaxilimaan nafan mangan ma,
koni naxan marayagin tima,
a xələ̀ma nən na ma.

² Fe kolonne falane kolonna nan senbe soma,
koni daxuya falan nan minima xaxilitaren de han!

³ Alatala yeen yiren birin na,
a muxu jaxine nun muxu fajine rakaresima.

⁴ Fala fajin luxi nen alo siimaya wudina,
koni yanfantanya falan muxun niin nan taroma.

⁵ Xaxilitaren fafe a kawandi xuiin mi rafan a ma,
koni naxan a tuli matima a sonna fala muxun na,
xaxilimaan nan na ra.

⁶ Nafulu gbeen luma nen tinxin muxuna banxini,
koni muxu jaxine soto seen fama kontofinla nan na.

⁷ Fe kolonne falane kolonna nan naxuyama ayi,
koni xaxilitarene bojen mi na kiini.

⁸ Muxu jaxine saraxan findixi haramun nan na Alatala xa,
koni muxu fajine maxandin nafan Alatala ma.

⁹ Muxu jaxine kiraan najaxu Alatala ma.
Koni naxan tinxinna fenma na rafan a ma.

¹⁰ Naxan na kiraan bejin,
na kannu xuruma nen ki xodexeni.
A mi rafan naxan ma a sonna xa fala,
na kannu faxama nen.

¹¹ Alatala laxira nun yahannama yiren birin toma,
e faxi fa naxan muxun bojeni!

¹² Maxadin mi rafan magele tiin ma,
a mi sigama fekolonne fema.

¹³ Sewan yetagini yalanma nen,
koni nii yiforen fama boje kalan nan xon.

¹⁴ Xaxilimaan kolonna nan fenma a bojeni.
Koni daxuya falan nan tun xaxilitaren de.

¹⁵ Yigelitone siimayaan findixi toron nan na,
koni naxan boje sewaxi,
na luma jaxanxi nen waxatin birin.

¹⁶ A fisa i ndedi soto i lu Alatala yeraqaxuni,
benun i xa nafulu gbeen soto kontofinli.

¹⁷ Bogi seene gbansanna donna fisa xanuntenmane tagi,
dangu jinge raturaxin suben donna ra xonnantenyani.

¹⁸ Muxu boje gbeen yengen nan nakelima.
Koni muxu dijaxin tan yengen naxunbelima nen.

¹⁹ Muxu narixina kiraan nafexi janle nan na,

koni muxu fajina kiraan malaxun nen.

²⁰ Dii xaxilimana a baba rasewama nen,
koni xaxilitarena a nga xurunma nen.

²¹ Xaxilitareyaan findixi sewan nan na xaxilitaren xa,
koni xaxilimana kiraan tinxin nen.

²² Maxaditareyaan nan fe yitonxine kalama,
koni e sonoyama nen xa maxadi tiine wuya.

²³ Sewan na ra muxun xa,
a na yabi fajin ti.
Falan naxan tima a waxatini,
na tonon gbo han!

²⁴ Xaxilimana dunuja yi gidin kiraan tema nen
han kore xonna,
a yi a tanga laxira ma.

²⁵ Alatala wasodene banxine rabirama nen,
koni a kaja gilena boxon danne luma nen e kiini.

²⁶ Miriya jaxine mi rafan Alatala ma,
koni fala fajine sarijan.

²⁷ Tonon soto ki jaxin nafan naxan ma,
na kanna gbalon nan nasoma a denbayani,
koni naxan mi dimi yi seene rasuxuma mayifuni,
na siimayaan sotoma nen.

²⁸ Tinxin muxuna a mirima nen,
benun a xa yabin ti,
koni muxu jaxin fala jaxin nan tima han!

²⁹ Alatala makuya muxu jaxine ra,
koni a tinxin muxune maxandi xuine ramema nen.

³⁰ Yee yiyalanna muxune bojen nan nasewama,
xerayaan fala fajin muxun senbe soma nen.

³¹ Naxan na a tuli mati maxadi xuine ra
naxanye muxun nakisima,
na kanna luma nen fe kolonne ye.

³² Naxan na tondi xure,
na mi rafan a yeten ma,
koni naxan na a tuli mati a sonna fala muxune ra,
na xaxinla nan sotoma.

³³ Fe kolonna sotoma Alatala yee ragaxun nin,
yete magodon nan fama binyen na.

16

¹ Adamadiin feene natama a bojeni nen,
koni Alatala nan feene ragidima.

² Muxuna kirane birin sarijan a yete yee ra yi,
koni Alatala nan muxun kui feene fefefesema.

³ I ya wanle taxu Alatala ra,
alogo e xa sonoya.

⁴ Bunna Alatala kewanle birin na,
hali muxu jaxina,
a daxi gbalo laxon nan yee ra.

⁵ Muxu wasoxine rajaxu Alatala ma,
a e fe jaxin saranma e ra nen yati.

⁶ Muxun haken mafeluma hinanna nun lannayaan nan xon.
Muxuna a masigama fe jaxin na Alatala yee ragaxun nin.

⁷ Xa muxun sigati kiin nafan Alatala ma,
a lanna rasoe hali e nun a yaxune tagi.

⁸ A lan ndedi yi lu i yii tinxinni,
benun ton gbeen tinxintareyani.

⁹ Muxuna a siga kiraan natama a boneni nen,
koni Alatala nan a sanna tidene ragidima.

¹⁰ Mangana Alaa falane nan tima,
a mi kitin se tinxintareyani.

¹¹ Sikeli tinxinxine birin fataxi Alatala nan na.
A tan nan wali xori ligaseene birin na.

¹² Kewali jaxine mi rafan mangane ma,
bayo tinxinna nan e mangayaan senbe soma.

¹³ Tinxin muxuna falan nafan mangane ma,
jondi falan nafan e ma.

¹⁴ Mangana xolon faxan nan tima,
koni xaxilimaan fatan a raxunbele.

¹⁵ Mangan na sewa,
siimayaan na a ra,
a fanna luxi nen
alo kundaan naxan fama tulen na.

¹⁶ Fe kolonna soton tonon gbo
dangu xemaan na pon!
Xaxilimayaan soton fisa gbetin xa ki faji!

¹⁷ Muxu fajine kiraan mi sigama fe jaxin mabinni.
Naxan na a yengi doko a sigati kiin xon,
na a niin nakantanma nen.

¹⁸ Kalan fama wason nan xon.
Naxan na a yete yite,
na fe godomatwon nan na ra.

¹⁹ A fisa i lu magodoni yiigelitōne ye,
benun ε nun wasodene xa se mujaxine yitaxun.

²⁰ Naxan na a miri ki fajɪ,
na herin sōtōma nen.
Sewan na kannna xa
naxan na a yigi sa Alatala yi.

²¹ Fekolonna naxanye bōje yi
a falama nen ne ma a xaxilimane,
fala fajin xaxinla nan xun masama.

²² Siimayaan binla nan xaxilimayaan na xaxilimane xa.
Xaxilitareyaan nan xaxilitarene jaxankatan na.

²³ Fe kolonne bōjen nan fala fajin naminima e de,
xaxilimaya falane nan e de.

²⁴ Fala fajine findixi kumin nan na,
e jaxun muxun niini
e soma han muxun xōnne alo senna.

²⁵ Kirana nde tinxin adamadiin yeε ra yi,
koni a rajanma sayaan nan ma.

²⁶ Walikeen kuiin nan a rawekilema wanla ma,
kamen yi a karahan a xa lu wale.

²⁷ Fuyantenna fe jaxini tōnma,
a deen muxune ganma alo halagi ti teena.

²⁸ Muxu jaxin matandi feene nan nakelima,
nafigin fan xōyimane yitaxunma nen.

²⁹ Gbalotōna a adamadi boden nakunfama nen,
a yi a ti kira jaxin xōn.

³⁰ Naxan a yeen magirama,
na fe jaxini tōnma.
Naxan a de kidin xinma,
na bata yelin fe jaxin lige.

³¹ Xunsexe fixene luxi nen
alo mangaya kōmōti binyena,
naxan sōtōma tinxinyaan kiraan xōn.

³² Muxu dijaxin fisa yenge so senbemaan xa.
A fisa muxun xa a yeε suxu,
benun a xa taana nde suxu.

³³ Masensen ti seene bama adamadina yiibaan nin,
koni Alatala nan a feene birin nagidima.

benun banxin xa rafe suben na lantareyani.

² Walike xaxilimaan fisa wali kanna diin xa,
naxan yagi feen nabama.
Na walike sifan keen sotoma nen na denbayani.

³ Gbetin nun xemaan nasensenma sulun teen nan na,*
koni Alatala nan adamadiine bojen fesefesema.

⁴ Fe naxi rabaan fala naxin nan namema.
Wule falana a tuli matima fala xolen nan na.

⁵ Naxan na yiigelitoon magele
na bata yiigelitone dali mangan nayelevu.
Naxan na sewa a bodena toron na,
na feen saranma na kanna ra nen.

⁶ Mamandenne findixi fonne xunna kenla nan na.
Fafane fan findixi diine xunnayerenna nan na.

⁷ Yete yigbo falane mi daxa komon de,
wulen fan mi lan mangan de.

⁸ Finma seen luxi nen
alo xiriyana a fi muxun xa.
A na siga dede, a feene sonoyama nen.

⁹ Naxan muxune mafeluma e haken na,
na xanuntenyaan nan fenma.
Koni naxan luma muxune hakene fe rabire e ma,
na xoyimane taxunma nen.

¹⁰ Maxadi keden peen xaxilimaan maliye
dangu bosaan ye keme ra xaxilitaren ma.

¹¹ Fe naxi rabaan muruten nan tun fenma,
koni xera kininkinintaren sigama nen a xili ma.

¹² A fisa i naralan sube xajen na
naxan ma diiye baxi a yii,
benun i xa naralan xaxilitaren na a xaxilitareyani.

¹³ Naxan na fe fajin joxo fe naxin na
fe naxin mi a masige na kanna banxin na mumε.

¹⁴ Fe matandi rakenla luxi nen
alo i na igen nati gbiligbinla bo a ra.
A yi fisa i yi na feen lu na,
benun yengen xa bira ayi.

¹⁵ Naxan yoon fima kala tiin ma
e nun naxan tinxin muxun yalagima
ne firinna sese mi rafan Alatala ma.

* 17:3: Sulun teen mon falama yirena nde yi fa fala "Furu teena."

¹⁶ Gbetin tònòn nanse ra xaxilitaren yii?
A mi na rawalima fe kolonna sòtò feen na.
A xaxili yo mi na.

¹⁷ Muxun xəyina a xanuxi waxatin birin.
Muxuna ngaxakedenna daxi tərɔ waxatine nan ma fe ra.

¹⁸ Xaxilitaren nan muxu gbətəna donla goronna tongoma,
a yi a yete dɔxɔ tolimani a xa.

¹⁹ Yengen nafan naxan ma,
haken fan nafan na kanna ma.
Naxan na a yete yigbo,
na gbalon nan fɔxɔ ra.

²⁰ Bɔɲe ɲaxin mi herin sɔtɔma.
Naxan fala tinxintaren tima,
na biran tərɔn nin.

²¹ Naxan na xaxilitaren bari,
na yagima nən,
kəmɔn baba mi sɛwama.

²² Bɔɲe sɛwaxin kɛndɛyaan nan nasɔnɔyama,
koni nii fɔrɛn fatin soma a ra nən.

²³ Muxu ɲaxin dimi yi seen nasuxuma mayifuun nin
a kiti ɲaxin sa.

²⁴ Xaxilimaan biraxi fe kolonna nan fɔxɔ ra,
koni xaxilitarena a yete rasigama bɔxɔn nan xun xɔn.

²⁵ Dii xaxilitarena a baba raxɔlɔma nən
a findi xɔlɛn na a nga xa.

²⁶ A mi lan tinxin muxun xa yangin.
Sariya mi a ra muxu kɛndɛn yi bulan.

²⁷ Naxan na a dɛɛn suxu,
na bata fe kolonna sòtò.
Xaxilimaan sabari nən.

²⁸ Hali xaxilitaren yatɛxi fekolonna ra,
xa a sabari.
Xaxilimana a dɛɛn suxe nən.

18

¹ Muxun naxan a danna,
na tònòn fenma a yete nan xa.
A bɔɲen tema nən xaxilimaya falane birin ma.

² Fe famunna bɔtɛ mi xaxilitaren xa,
fɔ a yete miriyane fala fena.

³ Muxu ɲaxin na fa,
marɔɲaxun fan yi fa.

Konbin fama yagin nan na.

⁴ Adamadiine falane luxi nen
alo tilinna,
koni fe kolonna luxi nen
alo tigi igen naxan tema ayi.

⁵ A mi lan muxu naxin xa rafisa bodene xa,
hanma muxun yi tondi kiti kenden se tinxin muxun xa.

⁶ Xaxilitarena falane fe matandin nan nakelima,
a bonbo a de xuiin ma.

⁷ Xaxilitaren dena a halagima nen,
a fala xuine findixi luti ratixin nan na a xa.

⁸ Nafigina falane luxi nen
alo donse naxumen
naxan godon muxun kui.

⁹ Naxan tunnaxolo a wanli
na nun se kalan birin muxu keden.

¹⁰ Alatala xinla muxun natangama
alo yin barakaxina,
tinxin muxuna a gima nen a siga a kui,
a lu makantanni.

¹¹ Nafulu kanna keen findixi a taa makantanxin nan na.
A miriyani, yinna na a ra naxan mi ne kale.

¹² Muxuna wasona a xalin kalan nan ma,
koni binyen sotoma yete magodon nan xon.

¹³ Naxan yabin tima benun a xa a tuli mati,
daxuyaana nan na ra, e nun yagina!

¹⁴ Muxuna limaniyaana nan a malima a fureni.
Koni xa a nii yiforo a ma,
nde a rasewama?

¹⁵ Xaxilimaan fe kolonna nan sotoma a bojeni.
Fekolonne e tuli matima fe kolonna nan na.

¹⁶ Finma seen kiraana nan nabima a fi muxun yee ra,
siga muxu gbeene fema.

¹⁷ Naxan singe na a yaxaseri masa,
na maliga yo kanna ra,
han a yengefaana yi fa maxodinna ti.

¹⁸ Masensenna sonxo sonxone raxunbelima nen,
a yengene nan senbemanne tagi.

¹⁹ Xa muxuna a ngaxakedenna konbi
na bojen xodoxoma ayi nen a ma
dangu taa makantanxin yinna ra.

Fe matandine xɔdɔxɔ manga banxin dɛɛn balan wurene xa.

²⁰ Muxun fala xuine nan balon sɔtɔma a xa.
Falan naxan minima a dɛ,
na nan a ralugoma.

²¹ Sayaan nun siimayaan binla findixi falan nan na.
A rafan naxan ma, na a tɔnɔn sɔtɔma nɛn.

²² Naxan na paxanla sɔtɔ,
na bata herin sɔtɔ,
a Alatala fanna nan sɔtɔxi.

²³ Yiigelitɔɔn falan tima mafanna nin,
koni nafulu kanna yabi xɔdɛxɛn nan tima.

²⁴ Xɔyi wuyaxi nɛɛ findɛ nɛn bɔnɔn na muxun ma.
Koni xɔyina nde na,
na lannayaan dangu ngaxakedenna ra.

19

¹ A fisa muxun yi findi yiigelitɔɔn na fɛtareyani,
benun a xa findi wule fala xaxilitaren na.

² Wɛkilɛn tɔnɔn mi na fe kolonna xanbi.
Naxan na san mafura ayi, na sinma nɛn yinla ra.

³ Adamadina a sigati kiini dɔxɔma a xaxilitareyaan nan xɔn,
a fa xɔlɔ Alatala ma.

⁴ Nafunla muxun xɔyine rawuyama ayi nɛn,
koni yiigelitɔɔn xɔyina a makuyama a ra nɛn.

⁵ Wule serena fe saranma a ra nɛn.
Naxan wulen falama,
na mi xunbama.

⁶ Muxu wuyaxi kuntigin mafanma.
Naxan muxune kima,
na xɔyin nan birin na.

⁷ Xa yiigelitɔna ngaxakedenne birin a rajaxuma,
a xɔyine e makuyama a ra nɛn dangu ne ra!
Hali a lu e fɔxɔ ra, a e mafan han,
e mi fa toma.

⁸ Naxan na findi xaxilimaan na,
na niin nafan a ma.
Naxan na xaxinla fen,
na bata herin sɔtɔ.

⁹ Wule serena fe saranma a ra nɛn.
Wule falan halagima nɛn.

¹⁰ A mi daxa xaxilitaren xa lu paxunni,
konyin fan mi lan a kuntigine yamari.

¹¹ Xaxilimaan dija.

Xunna kenla na a ra a xa,
a na muxuna nde mafelu a haken na.

¹² Mangana xolon luxi nen
alo yatan wurundun xuina,
a hinanna fan luxi nen
alo xiila sexen ma.

¹³ Gbalon nan dii xaxilitaren na a baba yii.
Naxanla a yenge xunxurine luxi nen
alo igen na lu dindinje banxini.

¹⁴ Banxin nun herisigen fataxi muxun fafe keen nan na,
koni Alatala nan naxalan xaxilimaan soma a yii.

¹⁵ Narin xixonla nan biran muxun na,
koni kamen muxu narixin suxuma nen.

¹⁶ Naxan na sariyan suxu,
na a niin nan nakantanma,
koni naxan na sigan ti a naxin na,
na faxama nen.

¹⁷ Naxan na hinan senbetaren na,
na Alatala nan dolima,
a saranna soma a yii nen.

¹⁸ I ya diin xuru,
bayo i yigin na nan na.
I nama tin a xa faxesa.

¹⁹ Baje gbee kannan lan a yanginna fi.
I na a xunba, i bata a rawekile kalan ma.

²⁰ I tuli mati kawandi xuine ra,
i xurun soto,
alogo i xa findi fekolonna ra.

²¹ Miriya wuyaxi nan muxun baje ni,
koni Alatala a fe ragidixin nan nakamalima.

²² Muxun waxi hinanna nan xon,
anu, yigelitson fisa wule falan xa.

²³ Alatala yera gaxun siimayaan nan fima.
Na ma, muxun lugoxin yi a sa, a mi toto.

²⁴ Muxu narixina a yiin sinma donse goronna kui nen,
koni a tagan a rasoe a de.

²⁵ I na magele tiin bonbo,
fe kolontaren xaxili soto ma nen.
I na xaxilimaan maxadi,
a kolonna soto ma nen.

²⁶ Naxan a baba rayarabima,

a yi a nga kedi,
na kanna fama yagin nun yarabin nan na.

²⁷ N ma diina,
i na tondi i xuru falane rame,
i yete masigama kolonna falane nan na.

²⁸ Wule seren gelema kiti kendɛn ma nen,
tinxintareya falan nan muxu jaxin de.

²⁹ Yanginne saxi magele tiine nan xa,
e nun bɔnbɔn xaxilitarene xa.

20

¹ Manpaan muxun findin magele tiin nan na,
dɔlɔn sɔnxɔn nan biran muxun na,
dɔlɔ minna mi finde xaxilimaan na mumɛ!

² Mangana xɔlɔn luxi nen
alo yatan wurundun xuina,
naxan na mangan bɔjɛn nate,
na kanna a niin nan halagima.

³ Binyen na a ra muxun xa
naxan na a masiga yɛngɛn na,
koni xaxilitaren birin mafura soɛ yɛngɛni.

⁴ Muxu narixin mi xɛɛn bima a waxatini xunbenla a fe ra,
anu, se xaba waxatini,
a balon fenma nen, koni sese mi na.

⁵ Muxun bɔjɛ yi feene luxi nen
alo igena xɔjinna ra,
koni xaxilimaan fatan na igen be.

⁶ Muxu wuyaxi e yete hinanna fe falama,
koni nde nɔɛ lannaya muxun toɛ?

⁷ Tinxin muxun sigan tima fetareyaan nin,
sewana a diine xa a xanbi ra!

⁸ Mangan nɛma dɔxi a mangaya gbɛdɛni kiti sadeni
a fe jaxine birin nakɔrɔsima.

⁹ Nde nɔɛ a fale, a naxa,
“N bata n bɔjɛn natanga fe jaxin ma,
n bata n nasarijan yulubin birin ma?”

¹⁰ Sikeli tinxintaren nun liga se tinxintarena,
na sese mi rafan Alatala ma.

¹¹ Foningen sɔnna kolonma a kewanla nan xɔn
xa fe mi a kewanle ra, a tinxin.

¹² Tunla naxan feen mema,
e nun ye naxan seen toma,

Alatala nan ne birin daxi.

¹³ I nama i yete lu xixoni
alogo i nama findi yigelitson na.
Xa i lu i yee ra yi,
i lugoma nen balon na ki faji.

¹⁴ Saresona a falama nen,
a naxa, “A mi fan, a mi fan!”
A mon yi sa a yete matso a se saraxina fe ra.

¹⁵ Xemaan nun boxo bun nafunla wuyaxi dunu ya yi,
koni deen naxan fe kolonna falan tima,
na tonon gbo e birin xa.

¹⁶ Naxan na donla tongo i yii muxu gbete xa,
a mi naxan kolon,
na kannan domaan tongo a joxoni.
Tolimaan maxodin a ma,
xa a rabaxi xonen nan xa.

¹⁷ Balon naxan soton wulen xon,
na jaxun muxun de.
Koni ndedi na liga, a luma nen
alo a deen nafexi geme xonna nan na.

¹⁸ Maxadi xuine rame
alogo i waxon feene xa kamali.
Xa i sigama yengeni, xaxinla fen.

¹⁹ Muxu mafalane wundo feene nan makenenma,
nayi, naxan falan tima jaxi ra,
i nama lu na foxo ra.

²⁰ Naxan a fafe nun a nga rayarabima,
na lenpun tuma nen a lu dimini.

²¹ Keen naxan sotoxi sinma
na mi fama barakadeni donxen na.

²² I nama a fala, i naxa,
“N fe jaxin joxoma nen.”
I yigin sa Alatala yi, a i rakisima nen.

²³ Liga se tinxintarene rajaxu Alatala ma.
Sikeli tinxintaren mi fan.

²⁴ Alatala nan adamadiine san tidene ragidima,
nayi muxun nae a sigaden kolonje di?

²⁵ Naxan na de xuiin tongo bete rabani,
a xa sena nde fi Ala ma,
na luxi alo a suxi nan fa a ra
a na a miri na fe ma na xanbi ra.

²⁶ Manga xaxilimaan muxu jaxine raxuyama ayi nen
alo maala na yife,

a yi e jaxankata alo malo bənbəna.

²⁷ Adamadiin niin findixi lənpun nan na a xa,
Alatala naxan fixi a ma
alogo a xa a bəjən kui fe tilinxine fəsefəse.

²⁸ Hinanna nun lannayaan mangan makantanma nən,
a mangayaan sabatima a hinanna nan xən.

²⁹ Fangan nan banxulanne xunna kenla ra.
Xun səxə fixən nan fonne binyen na.

³⁰ Maxələdene nan sən jaxin dandan senna ra,
bənbən nan səndəmənen matinxinma.

21

¹ Mangan bəjən luxi nən
alo xude wunla Alatala yii,
dənaxan na a kənən,
a yi a rasiga mənni.

² Muxuna kirane birin tinxin a yete yee ra yi,
koni Alatala nan bəjən kui feene fəsefəsəma.

³ Tinxinyaan nun kiti kəndən saan nafan Alatala ma
dangu saraxane ra.

⁴ Yee rawason nun yete yiteen nan findixi
muxu jaxine kənənna ra,
anu yulubin nan ne ra.

⁵ Tunnafan muxuna miriyane findima munanfanna nan na,
koni naxan feene rabama mafurani,
na sigama yiigelitəyaan nin.

⁶ Nafunla naxanye sətəxi wuleni
ne findixi fe fu butarene nan na muxune xa
naxanye sayaan fenma.

⁷ Muxu jaxine gbalone e raləma ayi nən,
bayo e bata tondi kiti kəndən ma.

⁸ Yulubitəne biraxi kira yifuxin nan fəxə ra,
koni səntarene sigati kiin tinxin nən.

⁹ A fisa i lu banxin fari ma dogodogoni,
benun e nun jaxalan yenge gidin xa lu banxin kui.

¹⁰ Muxu jaxin kunfaxi fe jaxin nan xən,
hali a xəyin mi kininkininna sətə a ra.

¹¹ Xa magele tiin saran a fe jaxin na,
fe kolontarene fekolonna sətəma nən.
Koni muxun na xaxilimaan xaran tun,
a kolonna fari sama nən.

¹² Tinxinna Kanna muxu jaxina denbayaan nakarɔsima nen,
a yi e radinjɛ ayi e tɔrɔni.

¹³ Naxan na a tunla dutun
senbetaren gbelegbele xuiin bun,
a tan fan gbelegbelema nen,
a mi yabi sɔtɔ.

¹⁴ Finmaseen na so muxun yii wundoni
na xɔlɔn maxunbelima nen.
Muxun na dimi bun seen ba suturani,
na xɔlɔ gbeen nan janma.

¹⁵ Sewan na a ra tinxin muxun xa,
kiti kendɛn na sa.
Koni gbalon na a ra fe jaxi rabane xa.

¹⁶ Naxan na keli xaxilimayaan kiraan xɔn,
na sa a matabun faha muxune nan yɛ.

¹⁷ Mananmanantɔɔn setareyaan kolonma nen.
Naxan na lu dɔlɔn nun jaxunna fɔxɔ ra,
na mi finde nafulu kanna ra mume!

¹⁸ Muxu jaxin nun yanfantenna gbalon nan sɔtɔma,
tinxin muxun nun muxu fajine yi xunba na ma.

¹⁹ A fisa i dɔxɔ tonbonni,
benun ɛ nun jaxalan yɛngɛ gidin xɔlɔxin xa dɔxɔ.

²⁰ Nafulu kendɛn nun ture fajin namaraxi fekolonne konne yi,
koni xaxilitarena a gbeene birin donma nen.

²¹ Naxan na bira tinxinyaan nun hinanna fɔxɔ ra,
na siimayaan nun tinxinna nun binyen sɔtɔma nen.

²² Fekolonne nɔɛ kurugbane taan tongɛ nen,
e yi e taan nabilinna yinna kala,
e yigi saxi naxan yi.

²³ Naxan na a dɛɛn nun a falan suxu,
na a niin nakantanma gbalon nan ma.

²⁴ Feene birin magele wasode yetɛ yigboon yii.
A feen birin ligama yanda gbeen nin.

²⁵ Muxu narixine waxɔn feene nan e faxama,
amasɔtɔ e tondima wale.

²⁶ E kunfahi e waxɔn seene xɔn waxatin birin,
koni tinxin muxune kiin tiin fonisireyaan nin.

²⁷ Se haramuxin nan muxu jaxine saraxane ra.
E na a ba bun kobina nde ma, e jaxu dangu na ra.

²⁸ Wule seren halagima nen,
koni naxan a tuli matima ki fajɪ,

na fala tixine luma nen habadan.

²⁹ Muxu jaxina a wɛkilɛn yitama a yetagin nan ma,
koni muxu fajin sigati kiin nan a wɛkilɛn yitama.

³⁰ Fe kolonya mi na, xaxilimaya mi na,
maxadi fala mi na naxan nɔɛ xeɛ Alatala xili ma.

³¹ Yɛngɛ so soone yitɔnma nen
lan yengen lɔxɔn ma,
koni kisin fataxi Alatala nan na!

22

¹ Xili fajiyaan fisa nafulu gbeen xa,
hinanna fisa gbetin nun xɛmaan xa.

² Nafulu kannu nun yiigelitɔɔn birin lan,
bayo Alatala nan e birin daxi.

³ Xaxilimaan na gbalon to fɛ,
a luxunden fenma nen,
koni fe kolontarene dangun nen tun,
jaxankatan yi e sɔtɔ.

⁴ Nafunla nun binyen nun siimayaan sɔtɔma
yete magodon nun Alatala yɛɛragaxun nan xɔn.

⁵ Nanle nun luti ratixine nan muxu jaxine kiraan xɔn,
koni naxan waxi a niin nakantan feni,
na a masigama a ra nen.

⁶ Dii jɔɛn ti kiraan xɔn naxan lanjɛ a ma,
nayı hali a findi fonna ra, a mi keɛ a xɔn.

⁷ Nafulu kannu yiigelitɔɔn yamarima,
doli kannu konyin nan doli tongon na.

⁸ Naxan na seen si tinxintareyani,
na tɔɔn sɔtɔma nen se xaba waxatini,
amasɔtɔ a nɔ sɔtɔ dunganna kalama nen.

⁹ Muxu jɛnige fajin barakan sɔtɔma nen,
amasɔtɔ a baloni taxunma e nun sɛbetaren tagi.

¹⁰ Magele tiin kedi,
sɔnxɔ sɔnxɔn fan janma nen,
e nun yengen nun konbina.

¹¹ Bɔjɛ fajin naxan ma,
fala fajina a dɛ,
mangan xɔyin nan na ra.

¹² Fe kolonna Alatala nan yii,
koni a yanfantenna falani fuma nen.

¹³ Muxu narixina falama nen, a naxa,
“Yatan tandeni, a n faxama nen kira yi!”

¹⁴ Yalunde naxanle fala xuine findixi yili tilinxin nan na,
Alatala xoloxi naxanye ma, ne sinma nen na ra.

¹⁵ Xaxilitareyaan dii noren boren,
koni a na xuru bosaan na,
na a masigama a ra nen.

¹⁶ Naxan na senbetaren nawali
alogo a xa nafunla sotu,
e nun naxan na nafulu kanna ki,
ne e yete yiigelima nen.

Fekolonne falane

¹⁷ I tuli mati, i fekolonne falane rame,
i xaxili lu n ma xaranna xon.

¹⁸ Amasotu a lan i yi e ramara i sondomeni,
e nama ba i de mume,

¹⁹ alogo i xa i yigin sa Alatala yi.
N waxi i tan yeteen xaran fe yi to.

²⁰ N mi maxadi fala tonge saxan xan sebexi i xa ba,
maxadine nun fe kolonna falane,

²¹ alogo i xa fe kendene nun nendi falane kolon,
i yi i xe muxun yabi nendi falane ra?

²² I nama senbetaren nawali,
fanga to mi a ra,
i nama yiigelitxon naxankata kitisadeni.

²³ Amasotu Alatala e xun mayengen soma nen,
a yi e yiigelitone niin ba.

²⁴ I nama bore gbee kanna findi i xoyin na,
i nama bira yenge gidin foxo ra

²⁵ alogo i nama a sigati kiin tongo,
i yi suxu luti ratixin na.

²⁶ I nama de xuiin tongo muxu gbetena donla fe ra,
i yete dexo tolimani na ma.

²⁷ Xa se mi i yii i naxan fiye,
e fa i tan nan ma sade bama i bun.

²⁸ I nama boxon danna taxamaseri gemene ba e funfuni
i benbane naxanye dxi xabu to mi na ra.

²⁹ Muxun naxan fatan a wanla ra
na walima mangane nan fema,
a mi luye muxudine ye.

23

¹ Xa e nun kuntigina nde dxioma e degedeni,
naxan i yetagi,
na rakoxi ki fani.

² Xa i fudi naxu,

i yeƷe suxu a xɔdɛxɛn na de!

³ I nama mila a donse faɲine xɔn,
bayo yanfa so donseene nan ne ra.

⁴ I nama i yeƷe raxadan nafunla fɔxɔ ra,
i xaxili ba na xɔn.

⁵ I nɛma fa i yeƷen ti nafunla ra
a bata ɲan!

Amasɔtɔ gabutɛne minima a ma nɛn,
a tugaŋ, te kore alo singbinna.

⁶ I nama muxu yeƷagi yifɔreŋa balon don,
i nama kunfa a donse faɲine xɔn.

⁷ Bayo i a lima nɛn,
a bata fena nde nata,
a naxa, “I dege, i min.”

Koni na mi a bɔɲeni!

⁸ I naxan donxi,
i a baxunma nɛn,
i bɔnɔ i ya fala faɲine yi.

⁹ I nama fala ti xaxilitaren xa,
bayo i ya xaxilimaya falane bɔte mi a xa.

¹⁰ I nama bɔxɔn danna taxamaseri geƷe singene ba e funfuni.

I nama se ba kiri diine xeene ra,

¹¹ amasɔtɔ Ala fangan gbo e xunbadeni,
a e xun mayɛŋɛn soma nɛn i xili ma.

¹² I xaxinla rabi i xuru falane ma.
I tuli mati fekolon falane ra.

¹³ I nama diin nafutuxulu a xurun ma,
xa i a bɔnbɔ, a mi faxama.

¹⁴ I na diin xuru bosaan na,
i a niin nakisima nɛn sayaan ma.

¹⁵ N ma diina,
xa fekolonna lu i bɔɲeni,
nayi, n fan bɔɲen sewama nɛn.

¹⁶ N sɔndɔme yeƷen ɲaxanma nɛn,
i na fala faɲin ti.

¹⁷ I nama yulubitɔne maxɔxɔlɔn i bɔɲeni
koni gaxu Alatala yeƷe ra waxatin birin yi.

¹⁸ Nayi, i yigin sɔtɔma nɛn waxati famatɔne yi,
i mi yigitɛge mumɛ!

¹⁹ I tan n ma diina, i tuli mati,
i findi fekolonna ra,
i yi i bɔɲen lu kira faɲin xɔn.

²⁰ I nama lu dɔlɔ minne ye,
e nun naxanye suben donma,
e a radangu ayi.

²¹ Amasɔtɔ fudimane nun dɔlɔ minne yiigelima nɛn,
e tunnaxɔlɔn yi marabenna ti e ma.

²² I tuli mati i baba ra,
a tan naxan i sətəxi.

I nama yo i nga ma a foriyani.

²³ Nəndin nun fe kolonna nun xurun nun xaxilimayaan fen,
i nama ne masara sese ra.

²⁴ Tinxin muxun baba naxanma nen,
dii fekolonna sətə muxun luma nen sewani.

²⁵ Ala xa sewan fi i baba nun i nga ma,
i bari muxun yi naxan!

²⁶ N ma diina, i xaxili ti n na,
i yeen ti n ma misaala ra.

²⁷ Amasətə naxalan yalunden muxun nabirama nen
alo yili tilinxina,

muxu gbətəna naxanla magaxu
alo xəjin naxurina.

²⁸ A dəxəma nen muxune yee ra
alo mafu tiina.

A xeme wuyaxi findi yanfantenne ra.

²⁹ Tərəna nde xa?

Nimisana nde xa?

Matandine nde fəxə ra?

Mawugane nde xən?

Maxələde fufafune nde ma?

Nde yee gbeelixi?

³⁰ Dələ minne nan na kiini,
naxanye sa dələ fajine fenma,
e xa e mato.

³¹ I nama i yeen ti dələ to fajni gbeela ra,
a yiyalanxi igelengenna kui waxatin naxan yi
godo xinla ma muxun kəe ra ki fajni.

³² Bayo na xanbi ra, a xələma i ra nen

alo sajin na muxun xin
a i gan alo koson xin dənə.

³³ I fe magaxuxine toma nen

i yi lu fala yifuxine tiyē.

³⁴ I xun magima i ra nen

alo muxun naxan saxi kunkin kui fəxə igen tagi,
kunkin xuntagi yeteni.

³⁵ I luma a falə nen, i naxa,

“E bata n garin,

anu a mi n xələxi!

E bata n mabənbə,

anu n mi fe kolonxi a yi!

N fa xulunma waxatin mundun yi?

Dələ xənla mən n ma!”

24

¹ I nama mila muxu naxine fe xən.

E ye lu xənla nama i suxu.

² Amasətə e gbalo feen nan yitənma e bəneni,
fe naxin nan minima e də.

³ Banxin tima fe kolonna nan xən,

a sabatima xaxinla nan xən.

⁴ Banxin nafema herisige kəndene nun se fəjine ra
fe kolonna sabun nin.

⁵ Fe kolonne senben gbo han!

Kolonna muxun naxan yi,
na fangan xun masama nən.

⁶ Amasoto fə muxun xa a miri ki fajı
benun a xa mini yenge sodeni.
Nəən sətoma maxadi muxu wuyaxi nan baraka yi.

⁷ Xaxilimayaan gbo xaxilitaren ma,
a mi falan tiye taan fonne malanni.

⁸ Naxan fe jaxini tənma,
na xilima nən a kəte jaxin kanna.

⁹ Xaxilitareyana miriyane findixi yulubin nan na.
Magele tiin najaxuma nən muxune tagi.

¹⁰ Xa wəkilen jan i yi gbalon ləxəni,
sese mi i fangan na.

¹¹ Muxune xunba naxanye xalima e faxadeni,
i yi muxune rakisi naxanye faxamatə a ra.

¹² Xa i a fala, i naxa,
“Nxu mi yi a kolon,”
naxan bəjəne fəsefəsema,
na mi jəndin kolonje ba?
Naxan i niin kantanma,
na mi a kolon ba?

¹³ N ma diina,
kumina nde kən bayo a fan.
Kumi dengben jaxun i de.

¹⁴ Fe kolonna fan na kii nin i niin xa.
Xa i a sətə,
i herin sətoma nən yeen na,
i mi yigitegema.

¹⁵ Muxu jaxine,
ε nama dəxə muxune yeε ra
e suxu xinla ma tinxin muxun konni,
ε fu a dəxəden ma.

¹⁶ Bayo tinxin muxun nəε bire nən dəxəna ma solofere
a mən yi keli.
Koni muxu jaxine birama nən gbaloni keden na.

¹⁷ I nama jaxan xa i yaxun bira.
Xa a dagalanje ayi,
i nama səwa i bəjəni

¹⁸ alogo Alatala nama na to,
na yi rajaxu a ma,
a yi ba xələxi i yaxun ma.

¹⁹ I nama xələ muxu jaxine fe ra,

i nama mila e seene xɔn.

²⁰ Amasɔtɔ fe ɲaxi rabaan mi herin lima a yee ra.
Muxu ɲaxine lenpun tuma nen.

²¹ N ma diina, gaxu Alatala yee ra
e nun mangana,
i nama lu muxu muruteɲine ye.

²² Amasɔtɔ e tɔrɔn kelima nen sanɲa ma kedenni.
Nde nɔe a kolonɲe
Ala nun mangan halagin naxan nagidima?

Fekolonne fala gbetene

²³ Fekolonne mɔn ito nan falaxi:
A mi lan muxune xa rafisa e bode xa kiti sadeni.

²⁴ Naxan na a fala muxu ɲaxin ma,
a naxa, “I tinxin,”
yamaan nan na kanna dangama,
siyane yi xɔlɔ a xili ma.

²⁵ Koni naxan na muxu ɲaxin yalagi,
na lanxi.
Duba gbeen nan na kanna xa.

²⁶ Yabi tinxinxin ɲaxun
alo marafan sunbuna.

²⁷ I ya wanle rakamali tanden ma,
i yi i ya xeeɲe yitɔn,
na xanbi ra i fa i ya banxin ti.

²⁸ I nama i adamadi boden tɔɲeɲe,
i wulen nan sama a xun ma ba?

²⁹ I nama a fala, i naxa,
“A to bata a liga n na,
n fan xa a ɲɔxɔn liga a ra,
n muxun birin saren fima a wanla nan na.”

³⁰ N dangu nen muxu narixina nde a xeen dexɔn ma,
xaxilitarena nde nako yirena.

³¹ Xalone bata yi mini yirena ngaani,
sexe ɲaxine yi xeen birin ma,
a gemɛ sansanna bata yi bira.

³² N to na to,
n yi a rakɔrɔsi,
n yi na feen sa n bɔɲeni,
n yi xurun sɔtɔ.

³³ I na i sa,
yeriyerinna yi dangu i ma ndedi,
i xi ndedi,
i yi i yiine filin e bode ma ndedi,

³⁴ yiigelitɔyaan yi бага i ma
alo mafu tiina,
e nun setareyana alo muɲadena.

¹ Sulemani a sanda gbetene nan itoe ra, Yuda Mangan Xesekiya muxune naxanye seβexi.

² Alaa binyen findixi feene luxunna nan na, mangane binyen yi findi feene ye fenna ra.

³ Koren mateen nun bəxən tilinna nun mangane kui feene, muxun mi nəe ne sese fəsəfəsə.

⁴ Xa i wure gbeti fixen gbiin ba, xabun nəe goron tofajin nafale nen.

⁵ Xa i muxu jaxine ba mangan nabilinni, a mangayaan sabatima nen tininna xən.

⁶ I nama i yete yigbo mangan yetagi, i nama ti muxu gbeene tideni.

⁷ Amasoto a fisa mangan xa a fala i xa, a naxa, “Te be n fema,” benun a xa i rayagi kuntigina nde yetagi i yeen naxan na.

⁸ I nama mafura i mawuge muxun fari kitisadeni. I nanse lige dənxen na, xa a yoon soto i ma.

⁹ Yoon fen i adamadi boden xun ma kitisadeni, koni i nama muxu gbetena wundo feen makenen

¹⁰ alogo naxan na a me, na nama i konbi, i yi xili jaxin soto habadan.

¹¹ Xema sawurane nun gbeti se tofajine, ne fan alo fala fajina.

¹² Fekolonne maxadi xuiin luxi nen a rame muxun xa alo tunla soon xema daxin tunla ra hanma maxidi seen xema daxina a ma.

¹³ Xera tinxinxina a xe muxun nii yifanma a ma nen alo foye fajina se xaba waxatini.

¹⁴ Naxan na a yete matoxo a finma seene fe ra anu a mi muxun kima, na luxi nen alo kundaan nun foyen naxanye mi tulen nafama.

¹⁵ Muxu dijaxin nəe kitisaan mabandunje nen. Fala jaxumene fan nəe xonna kale nen.

¹⁶ Xa i kumin to, naxan i luge, na nan don, alogo i nama a radangu ayi, i yi a baxun.

¹⁷ I nama lu sigə i bodena banxini ye ye, alogo i ya fe nama xoli ba a ra, a i rajaxu.

¹⁸ Muxun naxan wulen sama a adamadi boden xun ma,
na luxi nen alo silanfanna nun gbelemen
nun xalimakuli ɲɔɛ ralemunxina.

¹⁹ I mi i yigin se yanfantenni tɔrɔ waxatini,
alo jin xɔlen nun san kalaxina.

²⁰ I na sigin sa muxu sunuxin yetagi,
na xɔlɔn luxi nen
alo i na domaan ba muxun ma xunbenli,
hanma i muluxunna sa furen de.

²¹ Xa kamena i yaxun ma,
donseen so a yii.

Xa min xɔnla a ma,
igen so a yii,

²² bayo na luma a xa nen
alo i tɛɛ wolonne nan malanma a xunna ma,
Alatala nan i saranma.

²³ Foyen naxan kelima sogeteden kɔmenna ma,
na tulen nafama nen.
Yanfa falane fan muxun yetagini xɔlɔma.

²⁴ A fisa i lu banxin fari ma dogodogoni,
benun ɛ nun ɲaxalan yenge gidin xa lu banxini.

²⁵ Xibaru fajin na keli yamana gbete yi,
na ɲaxun alo ige xunbenla muxu xadanxin xa.

²⁶ Tinxin muxun naxan gaxun muxu ɲaxin yeɛ ra
na yifu nen alo tigin dunduxina
hanma xɔɲin ige lɔxina.

²⁷ A mi lan i yi kumi gbeen kɔn.
I na binyen fan fen i yete xa,
binye mi na ra.

²⁸ Muxun naxan mi a yete suxuma,
na kanna mi nɔɛ a yete xun mafale
alo taan naxan nabilin yinna bata bira.

26

Xaxilitarene fe

¹ Xunbenla mi fama kuye wolon waxatini.
Tulen mi fama soge furen na.
Na ma, xaxilitaren fan mi lan a binyen sɔtɔ.

² Xa muxun danga xun mi na
danga tixin fulama nen a ra
alo tuntunne na e futuxulu,
alo debelenne na tujan.

³ Bosaan lan soon ma,
lutin fan lan sofanla ma,

xaxilitaren fan bɔnbɛ nɛn
alogo a xa xuru.

⁴ I nama xaxilitaren yabi a xaxilitareyani
alogo i nama lu alo a tan.

⁵ Xaxilitaren yabi a xaxilitareyana fe ra
alogo a nama a yetɛ yetɛ fekolonna ra.

⁶ Muxun na xaxilitaren nasiga xɛrayaan na
kalan na a ra
alo i na i sanna sege a ra
hanma i se xɔlɛn min.

⁷ Sandan tɔnɔ mi xaxilitaren ma,
alo fanga to mi lɛbutɛnna sanne ra.

⁸ I na binyen fi xaxilitaren ma,
na luxi nɛn
alo i na gemɛn maxidi lantanna kui a wolideni.

⁹ Xaxilitarena sandan xɔlɔ nɛn
alo wudi ɲali kanna dɔlɔ minna yii.

¹⁰ Naxan na xaxilitaren ti wanla ra
hanma dangu muxuna,
na kanna kalan nan tima
alo muxun naxan xalimakunla wolima a xunna yi.

¹¹ Baren xɛtɛma a baxunna ma.
Xaxilitaren fan xɛtɛma a xaxilitareyaan ma.

¹² I na muxun to naxan a yetɛ yatɛxi fekolonna ra,
yigin xaxilitaren ma dangu na kanna ra.

¹³ Muxu narixina a falama nɛn, a naxa,
“Yatan kiraan xɔn, yata xɔɲɛn taani!”

¹⁴ Banxin dɛɛn nabima,
a ragalima.
Muxu narixin fan luma a maxɛtɛ a sadeni na kii nin.

¹⁵ Muxu narixina a yiin sinma donse goronna kui nɛn,
koni a tagan a rasɔɛ a dɛ.

¹⁶ Muxu narixina a yetɛ yatɛma fekolonna ra
dangu xaxilima solofere ra
naxanye yabi faji tima.

¹⁷ Dangu muxun na sunbu muxu gbɛtɛne yɛngɛn na,
na luxi nɛn alo muxun na baren tunle suxu.

¹⁸ Daxun naxan tɛɛn nun xalimakunle wolima faxa ti xinla ma,
¹⁹ na luxi nɛn
alo muxun naxan wulen falama a boden xa,
a fa a fala, a naxa,
“N yi sabaan nan na.”

²⁰ Yegen na j̄an,
t̄een tuun n̄en.
Muxu mafalan na dan,
yengene fan yi xunbeli.

²¹ Nafigin yengen nagboma ayi n̄en
alo tigenna t̄ee wolonna fari,
alo yegen t̄een d̄e.

²² Nafigina falane luxi n̄en
alo donse j̄axumen
naxan godon muxun kui.

²³ Muxun naxan d̄e j̄axun,
a b̄j̄en j̄axu,
na luxi n̄en
alo wure gbeti kobin naxulunxin na so fejen ma.

²⁴ X̄onnantenna a kejaan luxunma a falane nan x̄on
koni yanfantenyaan nan a b̄j̄eni.

²⁵ Xa a fala faj̄in ti, i nama la a ra,
bayo fe haramuxi solofere nan a b̄j̄eni.

²⁶ A k̄aten n̄e a x̄onnantenyaan luxunje n̄en
koni a fe j̄axin makenenma n̄en yamani.

²⁷ Yaxu yinla ge muxun nan sinma a kui.
Gem̄en x̄etema a makutukutu muxun nan kanke.

²⁸ Wule falan muxune nan naj̄axuma
a naxanye t̄or̄oma.
Wulen mat̄ox̄o falane kalan nan tima.

27

¹ I nama i yete mat̄ox̄o t̄ila yi,
amas̄ot̄o i mi a kolon
naxan sa ligama na l̄ox̄oni.

² Muxune xa i tantun,
koni i tan nama a fala.
Na lan muxu gbete ma,
koni a mi lan i tan d̄e.

³ Gem̄en binya,
m̄ej̄ensinna rabinya,
koni xaxilitarena tandi falan dangu ne ra.

⁴ X̄ol̄on j̄axu,
b̄j̄e teen magaxu,
koni nde n̄e tiye x̄ox̄ol̄onna senben yee ra?

⁵ A fisa muxun s̄onna xa fala a xa kenenni,
benun xanuntenyaan xa lu luxunxi.

⁶ I n̄e l̄e i x̄oyina fala x̄olene ra n̄en,
koni i yaxuna i masunbuma n̄en han!

⁷ Naxan lugoxi,
na nan a mema kumin na,
koni hali naxan xolo,
na naxun kametoon de.

⁸ Xemen naxan a mema a konna ra,
na luxi nen
alo xoliin na a me a teen na.

⁹ Latikononna nun wusulanna muxun boren nan nasewama,
i xoyina fanna dangun i yete miriyane ra.

¹⁰ I nama i xoyin nabejin,
hanma i baba xoyina.
I nama siga i ngaxakedenna fema gbalowaxatini,
i dexo boden fisa i ngaxakeden makuyen xa.

¹¹ N ma diina, findi fekolonna ra,
i n boren nasewa.
Nayi, naxan na n nayagi,
n noe na yabe nen.

¹² Xaxilimaan na gbalon to fe,
a luxunden fenma nen,
koni fe kolontarene dangun nen tun,
naxankatan yi e soto.

¹³ Naxan na donla tongo i yii muxu gbete xa,
a mi naxan kolon,
na kanna domain tongo a naxoni.
Tolimaan maxodin a ma,
xa a raba xoren nan xa.

¹⁴ Duban xui yitexin na xoton xotanni,
na yatema dangun nan na.

¹⁵ Naxanla a yenge xunxurine luxi nen
alo tule igen na lu dindinje banxini.

¹⁶ A ramaran naxolo alo foyena,
alo muxun na turen sa a yiin kui.

¹⁷ Wuren nan wuren nalemunma,
muxun nan muxuni tonma.

¹⁸ Wudi binla masuxu muxun nan a bogin donma.
Naxan na a kanna masuxu,
na binyama nen.

¹⁹ Muxuna a yete yetagin nininna nan toma igeni.
Muxun boren fan a yete kejaan nan yitama.

²⁰ Laxira nun yahannama mi wasama.
Muxun yene fan mi noe wase.

²¹ Gbetin nun xemaan nasensenma sulun teeni,*

* 27:21: Sulun teen mon falama yirena nde yi fa fala "Furu teena."

koni muxun keɲaan feɛfeɛɛma a tantun kiin nan xɔn.

²² Hali i xaxilitaren din wunla kui
se keɛene tagi wulin diin na,
a mi be a xaxilitareyani.

²³ I ya xuruseene kolon ki faɲi,
i yi i ɲɔxɔ lu i ya xuruse kurune xɔn,
²⁴ amasɔtɔ nafunla mi luma habadan,
mangayaan mi marama i ya denbayaan xa
mayixetɛn nun mayixetɛni.

²⁵ I na seɛene lanfun,
i yi e ramara xuruseene xa,
seɛe nenen mɔn yi mini,
i geya ma seɛene malan xuruseene balon na,
²⁶ nayi, yeɛene xabene findima i ya dugine ra nen,
kontonne yi findi gbetin na i xɛn sarama naxan na.

²⁷ Siine nɔnɔn yi gbo ayi, a i wasa,
a findi i ya denbayaan balon na
e nun i ya walike ɲaxanle.

28

¹ Muxu ɲaxina a gima nen
hali muxe mi a fɔxɔ ra,
koni tinxin muxun tan susu
alo yata senbɛmana.

² Xa yamanan dugurenne murute,
kuntigine wuyama ayi nen na yi.
Koni manga xaxilimaan naxan fe kolon,
na a ligama nen yamaan yi e raxara.

³ Yiigelitɔɔn naxan senbetarene ɲaxankatama
na luxi nen
alo kala ti tulen naxan mi balo luma na.

⁴ Naxanye sariyan beɲinma
ne muxu ɲaxine nan tantunma,
koni naxanye sariyan suxuma
ne xɔlɔma nen e ma.

⁵ Muxu ɲaxine mi kiti kenden kolon
koni naxanye Alatala fenma
ne a birin famuma.

⁶ Yiigelitɔɔn naxan sigan tiin tinxinni,
na fisa nafulu kanna xa
naxan kira yifuxin xɔn.

⁷ Naxan na sariyan suxu,
dii xaxilimaan nan na ra,
koni naxan na lu fuyantenne ye,
na fama yagin nan na a baba ma.

⁸ Naxan na dahamu gbeti donla tɔnɔ gbeene xɔn

na a malanma muxu gbeten nan xa
naxan hinanma senbetarene ra.

⁹ Xa muxuna nde a tunla ba sariyan na
alogo a nama a me,
hali a na sali,
na yeteen haramuxi.

¹⁰ Naxan na muxu fajine xali kira jaxin xon,
na biran yinla nan na a naxan gexi.
Koni fe mi naxan na,
na herin nan sotoma a keen na.

¹¹ Nafulu kannu a mirixi nen a fe kolon,
koni yiigelito xaxilimana a kejaan nakorosima nen.

¹² Tinxin muxune na nonoto,
binye gbeen na a ra,
koni xa muxu jaxine keli,
birin a luxunma nen.

¹³ Naxan na a hakene luxun,
na mi herin sotoma.
Koni naxan na a ti e ra,
a xete e foxo ra
Ala kininkininma na ma nen.

¹⁴ Sewan na kannu xa
naxan gaxun Ala yee ra,
koni naxan na a boleni xodoxo
na birama toroni.

¹⁵ Yatan naxan wurundunma
e nun kanko gbeen naxan fonma muxun ma,
na luxi nen
alo muxu jaxina yama senbetaren xun na.

¹⁶ Manga xaxilitaren tinxintare wanle wuya.
Koni herisigen naxan sotoxi wulen xon,
na rajaxu naxan ma,
na siimayaan xunkuyama ayi nen.

¹⁷ Faxe ti goronna muxun naxan xun ma,
na a gima nen han a sa a gaburun li.
Muxu yo nama a rati!

¹⁸ Naxan na sigan ti fetareyani,
na kisima nen.
Koni naxan na tinxintareyaan liga,
a kira firinna suxu
na birama nen na nde kedenna xon.

¹⁹ Naxan na a boxon nawali,
na lugoma nen.
Koni naxan na bira fe fuune foxo ra,
na wasama yiigelitoyaan nan na.

²⁰ Lannaya muxun wasaxi barakan nan na.
Koni naxan kunfaxi bannayaan xən,
na saranma nən na feen na.

²¹ A mi lan i muxune rafisa e bode xa,
anu, muxun haken sətəma buru dungin xən.

²² Naxan kuma,
na kunfaxi bannayaan nan xən,
a mi a kolon a tərən nan fama a ma.

²³ Naxan na muxun sənna fala a xa,
na rafanma nən na kanna ma nən dənxeən na
dangu muxun na
naxan a matəxəma wuleni.

²⁴ Naxan na a baba nun a nga muja,
a yi a fala, a naxa,
“Fe naxi mi na ra,”
na findixi halagi tiin fəxərabiran nan na.

²⁵ Naxan a yete yigboma,
na yengene nan nakelima.
Koni naxan na a yigin sa Alatala yi,
na sabatima nən.

²⁶ Naxan na a yigi sa a yete xaxinli
xaxilitaren nan na ra.
Koni naxan sigan tima fe kolonni,
na kisima nən.

²⁷ Naxan yiigelitəne kima,
sese mi dase na ma.
Koni naxan na a yeen naxi e ma,
na danga gbeen nan sətəma.

²⁸ Xa muxu naxine keli,
birin a luxunma nən.
Koni xa e halagi,
tinxin muxune nan wuyama ayi.

29

¹ Muxun naxan tondin maxadi xuine suxe,
na halagima nən mafuren,
a mi yelanje.

² Xa tinxin muxune wuya,
yamaan sewama nən.
Xa muxu naxine nən sətə,
yamaan wugama nən.

³ Fe kolonna rafan muxun naxan ma
na a baba rasewama nən.
Koni naxan biraxi yalundene fəxə ra,
na bənəma nən a sətə seene yi.

⁴ Mangana a yamanan nasabatima kiti kenden nan xon,
koni naxan dimi yi seene rasuxuma mayifuni,
na a kalama nen.

⁵ Naxan na a adamadi boden matoxo wuleni,
na lutin nan natima a sanna bun.

⁶ Muxu jaxina matandine findixi luti ratixin nan na a xa,
koni tinxin muxuna a sewa xuini tema nen.

⁷ Tinxin muxun senbetarene xun mayenge kitine kolon.
Koni muxu jaxin mi na xaxinla sotoma.

⁸ Magele tiine taani maxama nen,
koni fekolonne xolon nan naxunbelima.

⁹ Fekolonna nun xaxilitaren na so kitini,
xa a xolo hanma xa a gele,
a mi xaxili sa sotoma.

¹⁰ Sontaren mi rafan faxa tiin ma,
koni muxu fajine sontaren niin nakantanma nen.

¹¹ Xaxilitarena kui feene birin falama nen,
koni fekolonna tan e ramarama nen.

¹² Mangan na a tuli mati wule falane ra,
a kuntigine birin findima muxu jaxine nan na.

¹³ Yiigelitoon nun jaxankata tiin
naralan fe kedenna ma,
Alatala nan e firinna birin yeene rabima.

¹⁴ Mangan naxan senbetarene makitin lannayani,
na mangayaan luma sabate nen han habadan.

¹⁵ Bosaan nun maxadi falane nan fe kolonna fima diin ma
koni diin naxan luxi a yete ma,
na a nga rayagima nen.

¹⁶ Muxu jaxine na wuya ayi,
haken nan gboma ayi.
Koni tinxin muxune ne biraden toma nen.

¹⁷ I na i ya diin xuru,
a boje xunbenla fima i ma nen,
a nii yifanna fi i ma.

¹⁸ Xa Alaa fe mi makenen yamaan xa,
e mi fa danma fe yo ra.
Sewan na kanna xa naxan na sariyan suxu!

¹⁹ Konyin mi maxadima falane gbansanna ra,
bayo hali a me, a mi a suxe.

²⁰ I na muxun to naxan falan tima
benun a xa a miri,

yigin xaxilitaren ma dangu na kannu ra.

²¹ Naxan na fan a walikεεn na naxi ra a dii nɔreyani,
dɔnxεn na a sa findima finsiriwanla nan na.

²² Bɔɲε gbee kannu yεngεn nan nakelima.
Xɔlɔden hakεne nan nagboma ayi.

²³ Muxuna a wasona a biran yagin nin.
Koni muxu xuruxin binyen nan sɔtɔma.

²⁴ Mupaden na a seene yitaxun
e nun muxun naxan na,
na niin mi rafan a ma.
Na kannu rakɔlɔma nεn dangan xɔn ma,
koni a mi a fe mayitε.

²⁵ Adamadiin yεragaxun findixi luti ratixin nan na,
koni naxan na a yigi sa Alatala yi,
na ratangama nεn.

²⁶ Muxu wuyaxi kiraan fenma siga mangan fema.
Koni muxun kiti kenden sɔtɔma Alatala nan yii.

²⁷ Tinxintarene rajaxu tinxin muxune ma,
muxu fajine rajaxu muxu naxine ma.

30

Aguri a sandane

¹ Yake a dii xεmεna Aguri a waliyiya falane.

A fala nεn Itiyeli nun Yukala xa, a naxa:

² Xaxilitaren nan n na
dangu muxun birin na.

Adamadi xaxili mi n ma.

³ N mi fe kolonna sɔtɔxi,
n mi Ala Sarijanxina kolonna sɔtɔxi.

⁴ Nde texi kore xɔnna ma,
a mɔn yi godo?

Nde foyen malanxi a yiine kui?

Nde igen naxudu a domani?

Nde bɔxɔn danne birin nafalaxi?

A xili di, a diin fan xili di?

I na kolon ba?

⁵ Alaa falane birin sarijan.

Naxanye e luxunma a yi,
a ne ye masansanma nεn.

⁶ I nama sese sa a falane fari
alogo a nama i maxadi,
i yi kolon wule falan na.

⁷ N fe firin nan maxɔdinma i ma, Ala.
I nama tondi e ma n xa,
benun n xa faxa!

⁸ Fuyantenyaan nun wulen masiga n na.
 I nama bannayaan fi n ma hanma yiigelitoyana,
 fo n mako donseen naxan ma
⁹ alogo n nama lugo naxi ra,
 n na n me i ra
 n yi a fala, n naxa, “Nde Alatala ra?”
 Hanma n findi yiigelitoon na,
 n yi mujan ti,
 n yi n ma Ala xili kala.

¹⁰ I nama walike mafala a kannaa xa
 alogo a nama i danga,
 a haken yi lu i ma.

¹¹ Muxuna ndee na
 naxanye e baba dangama,
 naxanye mi dubama e nga xa,
¹² naxanye sarijan e yete yee ra yi
 anu, e xasin mi baxi e ma
¹³ naxanye yee rawaso
 e muxune matoma yete yigboni,
¹⁴ naxanye jinne luxi alo silanfanne
 e gbegbene maxolon tima alo filene,
 alogo e xa yiigelitone raxori boxon fari
 e toro muxune jan adamadiine ye.

¹⁵ Dii firin yi nusun yii
 naxanye yi a falama tun,
 e naxa, “N ki! N ki!”

Se saxan nan na
 naxanye mi wasama mume,
 han se naanin naxanye mi a fale,
 e naxa, “Na lan.”

¹⁶ E tan ni i ra:
 Laxira nun gbantan nun
 boxon naxan mi wasama igen na,
 e nun teen naxan mi a falan mume,
 a naxa, “Na lan.”

¹⁷ Muxun naxan yee yoma a baba ma,
 naxan tondima a nga xuiin suxe,
 xude xon xaxane a yeene gema nen a kui,
 dugane yi e don.

¹⁸ Se saxan na
 naxanye dangu n na,
 han naanin
 n mi naxanye famuxi.

¹⁹ E tan ni i ra:
 Singbinna kirana kore,
 sajina kirana gemen fari,
 kunkina kirana foxo igen xun ma,
 e nun banxulanna kirana sungutunna konni.

²⁰ Naxalan yalunden kejaan ni ito ra:

A na a dege,
 a a deen nasugusugu,
 a yi a fala, a naxa,
 “N mi sese ligaxi a naxin na.”

²¹ Bəxən xuruxurunma se saxan bun,
 han naanin a mi tiye naxan bun.

²² E tan ni i ra:

Konyin na findi mangan na,
 kəmən na lugo donseen na,

²³ naxalan naxaxuxin na futu,
 e nun konyi gilən na a kanna keen tongo.

²⁴ Sube naanin xurun bəxən ma
 koni e tan nan fekolonna sətəxi:

²⁵ Dondonle fanga mi na,
 koni e e donseen namarama a waxatini.

²⁶ Fanye ra siine senbe mi na,
 koni e sodene rafalaxi gemene nin.

²⁷ Manga mi tuguminne xun na,
 koni e birin minima e gali ye ma.

²⁸ Dangene suxe nen yiin na,
 koni e toma manga banxine kui.

²⁹ Se saxan na naxanye rayabu,
 han naanin naxanye sigati kiin tofan.

³⁰ Yatana, susulaan subene tagi,
 naxan mi a gima muxu yo bun,

³¹ donton kanbaxina, hanma kətəna,
 e nun mangana a ganli.

³² Xa i bata i yete yigbo xaxilitareyani,
 xa i bata kətəni tən,

nayi, i deen suxu.

³³ Amasətə muxun na nənən naxi,
 na nan findin fenen na,

i na muxun nəeen din,
 wunla nan minima,

i mən na xələn nakeli,
 na rajanma yengen nan ma.

31

Manga Lemuyeli a sandane

¹ Manga Lemuyeli a sandane. A nga a xaran waliyiya falan naxanye ma.

² N ma diina,
 n nanse falama i xa?

N nanse falama i xa,
 n diin naxan barixi,
 n naxan sətəxi Ala barakani?

³ I nama i senbe lu naxanle yii.
 I fangan nama jan ne fəxə ra
 naxanye mangane raləma ayi.

⁴ I tan Lemuyeli,
 a mi daxa mangane xa,

a mi daxa mangane yi manpaan min,
kuntigine mi lan e bira dɔlɔn fɔxɔ ra
⁵ alogo e minxin nama jinan tɔnne xɔn,
e fa muxu jaxankataxine yanfa kitini.

⁶ Ɛ dɔlɔn lu na muxune xa
naxanye halagima,
naxanye niin nafexi xɔlen na,
ɛ manpaan lu ne xa.

⁷ Ne na e min,
e jinanma e yiigelitɔyaan xɔn nɛn,
e tɔrɔyaan mi fa rabirama e ma.

⁸ Detarene xun mafala,
i muxu nɔxine birin mali e kitine yi.

⁹ I falan ti, i kitin sa tinxinni,
i yiigelitɔne nun tɔrɔ muxune xun mayenge kitini.

Naxalan fajina

¹⁰ Nde nɔe jaxalan fajin sɔte?
A tɔnɔn dangu bɔxɔ bun nafunle ra.

¹¹ A xɛmɛn xaxili tixi a tan nan na,
a munanfanna mi janyɛ mumɛ!

¹² A fe fajin nan ligama a xa,
a jaxin mi a ra,
a siin sogen birin yi.

¹³ A yɛxɛɛ xabe garin nun gɛsɛ futu garin nan fenma
a e rafala dugin na sewani.

¹⁴ A faan balon na nɛn sa keli wulani
alo yulaya kunkine.

¹⁵ A kurunma nɛn subaxa,
a kudin so a denbayaan xa,
a fa a walike jaxanle ti e wanle ra.

¹⁶ A na miri xɛɛna nde ma, a yi a sɔtɔ,
a nakɔɔn sa a tɔnɔ sɔtɔxine gbetin na.

¹⁷ A wanle de suxuma tunnafanna nin.
A wali a yiin na sɛnbɛni.

¹⁸ A a kolon a feene sɔnɔyama nɛn,
a lɛnpun mi tuma kɔɛɛn na.

¹⁹ A gɛsɛn wurundun a yiin na,
a gɛsɛn sɔxɔn dugin na.

²⁰ A yiine dɔxɔn yiigelitɔne bun.
A yiin ti tɔrɔ muxune xa.

²¹ A mi gaxun xunbenla fe ra a denbayaan xa,
amasɔtɔ e birin marabɛri baxi dugi fajin nan na.

²² A bitinganne rafalama,
a marabɛri baxi taa dugin nun dugi mamiloxine nan na.

²³ A xɛmɛn yatɛxi fonne malanni,
a dɔxɔma taan fonne yɛ.

²⁴ A taa dugi domane rafalama,
a e mati,
a tagi xidine rafala yulane xa.

²⁵ Sɛnbɛn nun binyena a ma
alo domana.
A na a miri waxati famatɔne ma,
a gele.

- ²⁶ A falan tima fe kolonna nin,
a muxune xaran hinan falane ma.
- ²⁷ A yengi dōxi a denbayana feene xōn,
a mi narin kolon.
- ²⁸ A diine kelima nēn,
e a fala a ma a dubadena.
A xēmen fan yi keli,
a yi a tantun,
- ²⁹ a naxa, “Kewali fajin jaxalan wuyaxi yi,
koni i tan, i dangu e birin na.”
- ³⁰ Marayabun yanfan tima,
tofanna danguma,
koni jaxanla naxan gaxuma Alatala yēē ra
na nan lan a tantun.
- ³¹ E saranna so a yii,
a wanle xa findi a tantun xunna ra taani.

Karamɔxɔna Mangana Fe Kolon Falane

Kitabun yireni ito mi a seɓe muxun xinla falaxi koni a findixi Muluku Sulemani nan na fata a falatide singen na. A seɓe muxun katama a xa adamadiine dunuɗa yi gidin bunna feseɓese. A falama, a dunuɗa fe wuyaxi findixi fe fufafune nan na. A yelinxina dunuɗa feene feseɓese, a yi a falani so, a naxa, “Gaxu Ala yee ra, i yi a yamarine suxu bayo adamadiyaan gbengbenna na nan na.” (Karamɔxɔn 12.13)

Dunuɗa feene luxi nen fuu

¹ Karamɔxɔna falane nan itoe ra, Dawudaa dii xemen naxan findixi mangan na Yerusalen yi.

² N tan karamɔxɔ naxa:
Fe fuune fe fuune fari,
fe fuyanne konin, e birin fe fuu!

³ Muxun wanla naxan birin nabama dunuɗa yi,
na tonon nanse ra a ma?

⁴ Mayixetena nde danguma,
mayixetena nde barima,
koni boxo xonna tan a kiini han habadan!

⁵ Sogen tema, a godoma,
a mon yi a mafura xete a tedeni.

⁶ Foyen sigama yiifanna ma,
a xetema komenna ma,
a firifirima, a firifiri
han a mon yi xete a kelideni.

⁷ Baa igene birin sa sinma foxo igen nan ma,
koni foxo igen mi rafema mumɛ!
Igene mon luma xete e kelidene yi xude xunne yi.

⁸ Feene birin muxun xadanma
han a mi noe a fale!
Yeen mi wasama toon tiye,
tunla mi wasama fe ramedeni.

⁹ Naxan yi na nun,
na nan mon na,
naxan bata yi liga,
na nan mon ligama,
fefe nene mi na dunuɗa yi.

¹⁰ Muxune a falama sena nde ma,
fa fala, “A mato, a nenen na a ra!”
Anu, na yi na nun,
xabu benun en xa da.

¹¹ Ninan tima nen fe danguxine xon.
Hali fe famatone jinanma muxune ra nen
naxanye barima e xanbi waxati famatone yi.

Karamɔxɔna xaxilimayana

¹² N tan, karamɔxɔna, n bata findi Isirayila Mangan na Yerusalen yi. ¹³ N bata a ragidi n boneni, n xa feene birin feseɓese, n yi e rakarasi n ma fekolonna xon feen naxanye birin ligama dunuɗa yi. Ala bata adamadiine ti jaxankata wanla nan na! ¹⁴ Feen naxanye ligama dunuɗa yi, n bata ne birin to, e birin findixi fe fuun nan na alo muxun na kata foyen sagatandeni.

¹⁵ Naxan dalinxi na mi noe ratinxinɗe.

Naxan dasaxi, na mi nõe yate.

¹⁶ N yi a fala n yete ma, n naxa, “N tan bata fekolon gbeen soto dangu muxun bonne birin na naxanye bata yi mangayaan liga n yee ra Yerusalen yi. N bata xaxilimayaan nun fekolonna gbegbe famu.” ¹⁷ N kataxi nen n xa fekolonna famu, e nun xaxilitareyaan nun daxuyana. Koni n yi a kolon, na fan birin luxi nen alo muxun na kata foyen sagatandeni. ¹⁸ Bayo, fekolonna gbegbeen fama xaminna nan na, xaxinla nema gboma ayi, boje raforen fan gboma ayi.

2

Fatin nafan feene luxi nen fuyan

¹ N yi a fala n yete ma, n naxa, “En siga, n xa sa a mato xa jaxaxaxan fan.” Koni hali na fan findixi fe fuun nan na. ² N yi a fala, n naxa, “Daxuyaana nan gele ma feene ra, jaxaxaxan tonon nanse ra?” ³ N yi a ragidi n bojeni, a n xa n yete rasewa dolon minna nin, n yi n sobe so xaxilitareyaan ma, anu n yi matoon nan tima fekolonna xon, han n yi a kolon xa na nan fan adamadiin na, a na liga a siimayani dunuja yi.

⁴ N bata wali gbeene ke. N banxine ti nen n yete xa, n manpa bili nakone si, ⁵ n yi nakone nun langane yiton, n yi wudi bogilaan sifan birin si e yi. ⁶ N bata ige ramaradene rafala alogo n xa n ma wudidine ige sa nakoni. ⁷ N konyi xemene nun konyi gilene soto nen, e diine bari n konni. Xuruse xungbeen nun a xunxurin fan yi n yii dangu muxune birin na naxanye yi n yee ra Yerusalen yi. ⁸ N gbetin nun xemaan gbegbe ramara nen n yete xa, e nun mangane nun yamanane nafulu kendene. Yeli xemene nun yeli gilene yi n yii. N mon yi xemene rafan fe kenden soto, jaxalan wuyaxi. ⁹ N findi nen muxu gbeen na dangu muxune birin na, naxanye bata yi dangu n yee ra Yerusalen yi. Anu, n yi matoon nan tima n ma fekolonna xon. ¹⁰ N yeen kunfa sese xon, n mi tagan na sote. N mi n me n waxon fe yo ra, bayo n ma wanle birin yi n bojen nasewama, na nan yi findixi n saranna ra n ma wanle birin yi. ¹¹ Anu, na xanbi ra, n yi n miri n wali xonne birin ma, e nun n tonon naxan soto e kedeni, n yi a to fa fala a birin findixi fe fuun nan na, alo muxun na kata foyen sagatandeni, e tonon yo mi luma dunuja yi.

Fekolonna nun xaxilitareyaan fan luxi nen fuyan

¹² Nayi, n yi wa fekolonna famu feni, e nun daxuyaana nun xaxilitareyana. Muxun naxan findima mangan na n joxoni, na nõe nanse lige? Fo naxan bata yi liga nun. ¹³ N yi a to fa fala fekolonna fisa xaxilitareyaan xa, alo kenenna to fisa dimin xa. ¹⁴ Amasoto xaxilimaan yeen na alogo a xa seen to, koni xaxilitaren tan sigan tiin dimin nin. Anu, n tan a kolon yati, a marajan kii kedenna nan e firinna birin mamema. ¹⁵ N yi a fala n yete ma, n naxa, “Xa xaxilitaren najan kiin nan n fan mamema, nayi, na tonon nanse ra, xa n findi fekolonna ra?” N yi a fala n yete ma, n naxa, “Na fan findixi fe fuun nan na.” ¹⁶ Bayo muxune jinanma xaxilima danguxin xon sinma alo xaxilitarena. Fanni loxone danguma, jinan tima a xon. Xaxilimaan faxama nen alo xaxilitarena! ¹⁷ Nayi, dunuja yi gidin yi rapaxu n ma, bayo toroyaan nan adamadiine wanla ra e naxan birin ligama dunuja ito yi. Fe fuun nan a birin na, alo muxun na kata foyen sagatandeni.

¹⁸ N ma wanle birin yi rapaxu n ma n naxanye kexi dunuja yi, bayo fo n xa e tonon lu n xanbi ra muxun yii. ¹⁹ Nde a kolon xa na kanna finde xaxilimaan na hanma xaxilitarena? Anu, n naxan birin sotoxi dunuja yi n ma wanla nun n ma xaxilimayani, a na sotoma nen. Fe fuun nan mon na fan na! ²⁰ Nayi, n yi tunnaxolo folo n ma lan wali xodexene birin ma n naxanye ligaxi dunuja ito yi. ²¹ Amasoto, muxun naxan fatan, na nõe wale fekolonna nun xaxilimayani, a keen yi findi muxun gbeen na naxan mi walixi. Na fan findixi fe fuun nan na e nun kala gbeena. ²² Muxun nanse sotoma fata a wali xodexene nun a kontofinle birin na dunuja ito yi? ²³ A siimayaan birin findixi tonon nun soxolen nan na. Boje sa mi a xa hali kosen na. Fe fuun nan na fan na.

²⁴ Sese mi fan adamadiin na fo a xa a dege, a yi a min, a herin soto a wanli. Koni, n na a toxi nen fa fala na fan kelima Ala nan ma, ²⁵ bayo, nde nõe a dege, hanma a sewa, xa

Ala mi tin? ²⁶ Muxun naxan na Ala kenɛn, a yi xaxinla fi na kanna ma e nun fekolonna nun sewana. Koni, a yulubi kanna tan tima wanla ra nɛn alogo a xa nafunla malan, a yi a ramara muxu gbete yeɛ ra naxan Ala kenɛnxi. Fe fuun nan na fan na alo muxun na kata foyen sagatandeni.

3

Feen birin nun a waxatin na a ra

¹ Feen birin nun a waxati saxin na a ra, waxatin feen birin ma dunuɲa yi.

² Muxun bari waxatin na, a faxa waxatin na.

Soli seen si waxatin na, a tala waxatin fan na.

³ Faxa ti waxatin na, dandan waxatin fan na.

Banxin kala waxatin na, a ti waxatin fan na.

⁴ Wuga waxatin na, gele waxatin fan na.

Sunu waxatin na, bodon waxatin fan na.

⁵ Gemene woli waxatin na, e matongo waxatin na.

Sunbun waxatin na, sunbutareyaan waxatin fan na.

⁶ Seen fen waxatin na, a tunun waxatin na.

Seen namara waxatin na, a rabejin waxatin fan na.

⁷ Seni bɔ waxatin na, a madɛge waxatin na.

Dundu waxatin na, fala ti waxatin fan na.

⁸ Marafanna waxatin na, maraɲaxun waxatin fan na.

Yenge waxatin na, bɔɲe xunbeli waxatin fan na.

⁹ Walikeɛn tɔnɔn mundun sɔtɔma a wanli? ¹⁰ N bata a to Ala bata adamadiine ti jaxankata wanla naxan na. ¹¹ Ala bata seen birin da alogo e xa lan e waxatin ma. A mɔn yi a ragidi habadan feene xa lu adamadiine bɔɲeni. Anu, e mi nɔɛ Ala kewanle yeɛ toɛ keli e fɔlɔden ma han e raɲanna. ¹² N yi a kolon fa fala, sese mi fan muxun na fɔ a xa jaxan, a fe fajin liga a dunuɲa yi gidini. ¹³ Muxun birin xa a dɛge, a yi a min, a yi herin sɔtɔ a wanli. Ala bata na nan nagidi muxune ma. ¹⁴ N na a kolon Alaa wanle birin luma nɛn habadan, sese mi sama a fari, sese mi bama a ra. Ala na feene ligaxi nɛn alogo muxune xa gaxu a yeɛ ra. ¹⁵ Feen naxanye ligama, e nun naxanye fama ligadeni, ne bata yi liga nun. Ala nan fe danguxine raminima dunuɲa yi mɔn.

Sayaan nan birin naɲanna ra

¹⁶ N mɔn fe gbete toxi dunuɲa yi. Kiti sa kenden yi lan denaxan yi, jaxuyaan nan menni. Tinxinna yi lan denaxan yi jaxuyaan nan menni. ¹⁷ N yi a fala n yete ma, n naxa, “Ala tinxin muxun nun jaxuden makitima nɛn, bayo feen birin nun a waxati saxin na a ra, kewanla birin nun a dingiraan na a ra.”

¹⁸ N yi a fala n yete ma lan adamadiine ma, n naxa, “Ala muxune keɲaan nan fɛsɛfɛsɛma alogo e tan yetɛɛn xa a kolon a e luxi nɛn alo subene. ¹⁹ Bayo muxune nun subene raɲanna birin keden, e birin faxama nɛn. Nii kedenna nan e birin yi. Na kui, muxun mi dangu suben na. Fe fuun nan ne birin na. ²⁰ E birin sigama yire kedenna nin. E birin kelixi

burunburunna nin, e birin xɛtɛn burunburunna nin. ²¹ Nde a kolon xa adamadiine niin tema kore nɛn, subene niin yi godo bɔxɔn bun?" ²² N bata a to sese mi lan adamadiin xa fɔ a yi naxan a wanle yi, a gbeen na nan na. Bayo muxɛ mi faxa muxun naxɛtɛ alogo a xa a to naxan ligama a xanbi.

4

Dunuɗa ito mi fan

¹ N mɔn yi naxankatane birin to naxanye ligama dunuɗa yi, muxu naxankatane wugama, muxu yo mi e madɛndenma! Fangana e naxankata muxun nan na, muxu yo mi e masabarima. ² N tan naxan fale, faxa muxune nan e naxun yi dangu niiramane ra, e tan to bata faxa. ³ Koni naxan munma da, na fisa ne firinna xa, bayo a munma fe naxine to naxanye ligama dunuɗa yi.

⁴ N bata a to a muxune xadanna nun e wali xɔnne birin fataxi e xɔxɔlɔnyaan nan na lan e adamadi bodene ma. Fe fuun nan na fan na alo muxun na kata foyen sagatandeni. ⁵ Xaxilitaren tondima wale, kamɛn yi a kala. ⁶ Koni a fisa muxun yi mɔndɔ kedenna sɔtɔ bɔɗɛ xunbenli benun a xa mɔndɔ firinna sɔtɔ naxankata wanli naxan nun foye sagatanna lan.

Kedenyaan mi fan

⁷ N mɔn fe fu sifana nde toxi nɛn dunuɗa yi. ⁸ N muxuna nde toxi nɛn, a keden pe, muxɛ mi a fɔxɔ ra. Dii mi a yii, a ngaxakeden mi na, anu, dan mi yi a wanla ma. Hali a mi wasama nafunla ra. A yi maxɔdinna ti, a naxa, "N fa walima nde xa, n yi n niin kuma herin na?" Fe fuun nan na fan na, naxankata wanla.

⁹ Muxu firinna fisa muxu kedenna xa, bayo e saran fajin sɔtɛ nɛn e wanli. ¹⁰ Bayo, xa boden bira, bodena a rakele nɛn, koni gbalon na kanna xa naxan keden a ra. Xa a bira, muxu gbete mi na naxan a rakele! ¹¹ Na kiini, xa muxu firinna e sa, xunbenla mi e suxe, koni naxan keden saxi, xunbenla be na ma di? ¹² Yaxun naxan muxu kedenna nɔɛ yɛngeni, muxu firinna tan tiye na yaxun yee ra nɛn. Luti saxanna denbɛxin mi bolonje xulen!

Mangayana

¹³ Dii nɔɛn yiigelitɔn xaxilimaan dangu Manga forixi xaxilitaren na naxan mi fa nɔɛ kawandi xuiin name. ¹⁴ Bayo, na dii nɔɛn nɔɛ mine nɛn kason na a findi mangan na, muxun mɔn nɔɛ bare nɛn yiigelitɔyani a findi a bari taan mangan na. ¹⁵ N bata adamadiine birin to biraxi dii nɔɛni ito fɔxɔ ra dunuɗa yi naxan fama dɔxɔdeni mangan funfuni. ¹⁶ Na yamaan dan mi yi na, a yi tixi naxanye yee ra. Na birin, a mi rafanɗe mayixete famatɔne ma. Na fan findixi fe fuun nan na alo muxun na kata foyen sagatandeni.

I nama falan nadangu ayi

¹⁷ A liga i yeren ma i na siga Alaa banxini waxatin naxan yi. I maso i tuli matideni benun i xa saraxan ba alo xaxilitarene, bayo e nɛma fe naxin ligama, e mi a kolon.

5

¹ I nama de mafura ayi, i bɔɗɛn nama wolon, i falan ti Ala yetagi, bayo Ala kore xɔnna nan ma, i tan dunuɗa nin. Nayi, i ya falan nama radangu ayi. ² Amasɔtɔ muxun na xamin, a xiye sama nɛn xulen. Na kiini, falan na wuya ayi, xaxilitareya falane yi keli. ³ Xa i de xuiin tongo Ala xa, i nama bu a rakamalideni, bayo xaxilitarene mi Ala kenɛnɗe. Nayi, i de xuiin nakamali i naxan tongoxi. ⁴ A fisa i nama de xuiin tongo, benun a xa lu a rakamalitaren na. ⁵ I nama tin i deen xa i gbɛndin birin bira yulubini. I nama a fala xɛraan xa fa fala tantanna nan yi i de xuiin na. Nanfera i falan tiye naxan Alaa xɔlɔn nakelima, a yi i wali xɔnne kala? ⁶ Bayo xiyene na wuya ayi, fe fuune e yi. Falan fan na kii nin. Nayi, gaxu Ala yee ra.

Mangane yamaan naxankatama

⁷ Xa i a to yamanana nde yi, muxune yiigelitõne naxankatama, kiti kenden nun tinxinyaan bata ba na, na nama i raterena, bayo kuntigi gbeene nan kuntigine xun mayengema, kuntigi gbetẽ mõn ne fan xun na. ⁸ Birin nan bõxon bogiseene tongoma, hali manga yeten tõnon sõtõma xee ne ma.

Nafunla luxi nen fuyan

⁹ Gbetin nafan naxan ma, na mi wasama gbetin na mumẽ! Nafulu gbeen nafan naxan ma, na mi a sõtẽ. Fe fuun nan mõn na fan na! ¹⁰ Nafunla nema gboma ayi, a don muxune fan yi wuya ayi. A tõnon mundun se kanne ma nayi ba a mato feen na? ¹¹ Walikena xixõnla naxun, xa a donse gbeen don, hanma ndedi, koni nafulu kanna se kanyaani mi tinjẽ a yi xi. ¹² N bata gbaloni ito to dunuõna yi: Muxun naxanye nafunla ramarama e yetena tõroyaan yee ra. ¹³ Na nafunla kalama fe xõdexen nin. A diin naxan barixi, na mi sese sõtõ. ¹⁴ Muxun barima nen a magenla, a mõn xeten na kii nin. A mi sese xalima a wanla tõnon na, a mi sigama sese ra a yii. ¹⁵ Gbalon nan mõn na fan na. A xetema nen alo a faxi kii naxan yi. Nayi, a tõnon mundun sõtõma, a to walixi foyen nan fõxõ ra? ¹⁶ Anu, a mõn a siimayaan birin nabama dimin nin, lanbaranna nun sõxõlen nun nii yigbetenna denaxan yi.

¹⁷ N na ito nan toxi: A fan muxun xa, a yi a dege, a yi a min, a yi herin sõtõ a wanle birin yi dunuõna yi a siimayani Ala naxan fixi a ma. A gbeen na nan na. ¹⁸ Xa Ala nafunla nun seen fi muxun ma, a mõn yi tin na kanna xa nõ e donjẽ, a yi a wasa so a gbeeni, a sewa a wanli, Ala nan na fixi a ma. ¹⁹ Na kanna mi a mire a siimayaan danna ma naxi ra bayo Ala bata a bõjen nasewa.

6

¹ N gbalo fena nde toxi nen dunuõna yi, naxan adamadiin tõrõma han! ² Muxuna nde na yi, Ala nafunla nun herisigen nun binyen fixi naxan ma, sese mi dasaxi naxan ma, a waxi naxan birin xõn, koni Ala mi tinxi a xa a nafunla don, muxu gbetẽ yi e don. Na nan findixi fe fuun na e nun gbalo gbeena. ³ Xa muxuna nde dii kemẽ bari nun, a mõn yi siimaya xunkuyen sõtõ, a na fori ki yo ki, na birin tõnon nanse ra a ma, xa a mi sewan sõtõ a se kanyani, a yi maluxun binyeni? N na a fale nen, n naxa, "Diin naxan faxa a nga kui, na fisa na kanna xa." ⁴ Bayo na diin daxi nen fuu, a mõn dangun dimin nin, a xinla yi lu wundoni. ⁵ Hali na diin mi sogen toxi, a mi fefe kolonxi, na bõjẽ xunbelixi dangu bonna ra. ⁶ Hali a jẽẽ wuli firin sõtõ siimayaan na, xa a mi sewan sõtõ a se kanyani, na tõnon nanse ra? E birin mi sigama yire kedenna xan yi ba?

⁷ Adamadina wanla birin kema a dege feen nan na, anu a mi wase mumẽ! ⁸ Nanse fekolonna danguxi xaxilitaren na? Yiigelitõn na sigati ki kenden kolon a dunuõna yi gidini, na tõnon nanse ra? ⁹ Yeen bata seen naxan to, na fisa se xõnla xa muxun naxan mirixi. Fe fuun nan mõn na fan na alo muxun na kata foyen sagatandeni.

Fekolonne maxadina

¹⁰ Seen birin xinla na. Adamadiin findixi naxan na, na kolonxi. Naxan senben dangu a tan na, a mi nõẽ na matandẽ. ¹¹ Falan nema gboma ayi, fe fuune fan wuyama ayi. En nanse sõtõma na yi? ¹² Awa, nde a kolon naxan fan adamadiin xa a dunuõna yi gidini, a nema a siimaya yi genli, naxan danguma alo nininna? Nde nõẽ a fale adamadiin xa naxan ligama a xanbi dunuõna yi a na faxa waxatin naxan yi?

7

Fekolonna

¹ Xili kanyaani fisa latikõnon kenden xa, muxun faxa lõxõn dangu a bari lõxõn na.

² A fisa i siga jandeni benun i xa siga sewa bande dondeni, bayo sayaan muxune birin yee ra, niiramane birin lan

e yi xaxili soto na ma.

³ Sõxolen fisa gelen xa,
bayo yetagin na yiforo,
na muxun xaxinla maliye nen.

⁴ Fekolonne bõnen darixi janden nan na,
koni xaxilitarene bõnen darixi jaxajaxa yiren nan na.

⁵ A fisa muxun yi fekolonna maxadin name,
benun a xa xaxilitarene sigin name.

⁶ Bayo xaxilitarene gele xuiin luxi nen
alo janla budo xuiin teeni tunden bun.
Fe fuun nan na fan na.

⁷ Fekolonna na jaxankatan ti,
na a findima xaxilitaren nan na,
dimi yi seene na rasuxu mayifuni,
na muxun bõnen natantanma nen.

⁸ Feen najanna dangu a folon na.
A fisa muxun yi sabari
benun a xa waso ayi.

⁹ I nama mafura xole,
bayo bõne gbeen xaxilitarene nin.

¹⁰ I nama a fala, i naxa,
“Nanfera waxati danguxine fisa iki xa?”
Bayo na maxodinna mi kelixi fekolonna xan yi.

¹¹ Fekolonna nun keen tonon birin lan,
bayo a muxune malima dunuja yi.

¹² I na lu fekolonni,
na i ratangama nen alo gbeti kanyana,
i na fe kolon,
na fekolonna i luma nen i nii ra.

¹³ Alaa wanla mato:
A na naxan yidoxo,
nde nõe a ratinxinjẽ?

¹⁴ I xa sewa waxati fajini,
i yi i miri toro waxatini,
bayo Ala nan e firinna birin daxi.
Nanara, adamadiin mi nõe sese ye toe fe famatone fe yi.

¹⁵ N bata feen birin to n ma dunuja yi gidi fufafuni.
Tinxin muxuna ndee halagima e tinxinyani,
jaxudena ndee yi siimaya xunkuyen soto e jaxuyani.

¹⁶ I nama i ya tinxinyaan nadangu ayi,
i nama i yete findi fekolon gbeen na.
Nanfera i yete rahalagima?

¹⁷ I nama jaxuyaan nadangu ayi,
i nama findi xaxilitaren na.
Nanfera i faxe
benun i ya waxatin xa a li?

¹⁸ A lan i yi kedenna suxu
hali i mi boden bejin,

bayo naxan na gaxu Ala yee ra
na feen birin yiminima nen.

¹⁹ Fekolonna xaxilimaan senbe soma nen
dangu yamana kan fu ra taani.

²⁰ Tinxin muxu yo mi dunuyna yi
naxan fe fajin ligama a mi yulubi liga.

²¹ I nama i tuli mati falan birin na,
alogo i nama i ya walikéen xuiin me,
a i rayelefuma.

²² Bayo i a kolon i bõneni,
i tan yeteen bata muxune rayelefu sanja ma wuyaxi.

²³ N bata na feene birin feselese fekolonna xon,
n yi a fala, n naxa,
“N fekolonna sotoma nen,”
koni a mon makuya n na.

²⁴ Sese a ra, a makuya pon!

A tilin mumẽ! Nde nõe a toẽ?

²⁵ Nayi, n bata kata fekolonna famu feen nun a feselese feen
nun a fen feen na e nun feene bunna,
alogo n xa a famu a xaxilitareyaan nan jaxuyaan na,
fa fala daxuyaan mi fan.

²⁶ N bata a kolon
a jaxanla naxan luxi alo luti ratixina,
naxan bõne findixi yalaan na,
naxan yiine luxi alo yõlxõnna,
na xõlõ dangu sayaan na!
Muxun naxan Ala kenexi,
na tangama nen a ma,
koni yulubi kanna a suxuma nen a ra.

²⁷ N tan, karamõxõna,
n na ito nan toxi,
n to feene feselesexi keden keden yeen ma,
alogo n xa feene bunna yee to.

²⁸ N mon feene ye fenma,

koni n munma a yee to singen.

N xeme kende kedenna nan toxi xeme wuli keden ye,
koni n mi jaxalan kende keden peen toxi jaxanle ye.

²⁹ Koni, n na ito nan to:

Ala adamadiine da nen, e fan,
koni e tan bata kote wuyaxi fen.

8

¹ Nde luxi alo fekolonna,
naxan nõe feene bunne feselese?
Muxuna fekolonna a yetagini yalanma nen,
a yetagi yifõren yi tunun.

Mangana yamarin suxu fena

² N yi a fala, n naxa,

“Mangana yamarin suxu,
i to bata i kɔlɔ Ala xa.”

³ I nama mafura i makuyɛ mangan na,
i nama kankan fe naxin ma,
bayo naxan nafa a ma,
a na nan ligama.

⁴ Mangan sese fala,
senben na nan na.
Nayi, nde nɔɛ a fale a xa,
fa fala, “I nanse ligama?”

⁵ Naxan na a yamarin suxu,
na mi fe naxin kolonma.
Fekolonna mangana waxati saxin nun a kiti saxin kolonma nen.

⁶ Amasɔtɔ feen birin nun a waxatin nun a kiti saxin na a ra,
bayo adamadiine fe naxin gbo e ma.

⁷ A mi a kolon feen naxan fama,
nayi nde nɔɛ a fale a xa
naxan sa ligama?

⁸ Adamadiin xa mi niin kanna ra
alogo a xa a makankan,
fanga yo mi a ra a sayaan lɔxɔn fari.
Yengen matanga fere mi a xa,
naxuyaan fan mi muxu naxi yo xunbama.

Adamadiine dunuɗa yi gidina

⁹ N bata na birin to, n yi n miri muxune kewanle birin ma dunuɗa yi. Waxatini ito yi, muxun nɔyaan nan ligama a adamadi boden xun na, a yi a naxankata. ¹⁰ N mɔn muxune toxi naxudene maluxunɗɛ. Yamaan sigama, e xetema sa keli yire sarijanxini, e jinan taani na muxu janxin yi naxan ligama. Fe fuun nan na fan na. ¹¹ Muxune to mi ratɔrɔnma e kewanle ra sasani, nanara fe naxi rabaan xɔnla adamadiine bɔɗɗeni han! ¹² Hali yulubitɔɔn fe naxi keme liga, a siimayaan mɔn yi xunkuya ayi, n na a kolon, herina Ala yee ragaxu muxune nan xa, bayo e gaxuxi a yee ra. ¹³ Koni herin mi muxu naxin xa! Seen nininna buma muxu naxina siimayaan xa, amasɔtɔ a mi gaxuxi Ala yee ra.

¹⁴ Fe fu gbete fan ligama dunuɗa yi: Tinxin muxuna nde rajanna yi lanɗɗe muxu naxin nan ma, muxu naxina nde fan rajanna yi lanɗɗe tinxin muxun nan ma. N na fale nen, n naxa, fe fuun nan na fan na. ¹⁵ Nayi, n sewan nan matɔxɔma, amasɔtɔ sese faji mi fa adamadiin xa dunuɗa yi, fɔ a a dege, a yi a min, a yi naxan. Na nan a malima a wanli a siimayani Ala naxan nagidixi a ma dunuɗa yi. ¹⁶ N to kata fekolonna famu feen na, n yi muxune kewanle rakɔrɔsi dunuɗa yi, bayo adamadiin luma a yee ra yi yanyin nun kɔɛɛn na, ¹⁷ n yi Ala wali xɔnna to. Adamadiin mi nɔɛ feene yee toɛ naxanye ligama dunuɗa yi. Adamadiin naxan fenma tɔrɔni, a mi na toɛ, hali fekolonna yengi a ma a a fe kolon, a mi nɔɛ a yee toɛ.

9

Muxune birin naxanma kii kedenna nin

¹ N bata n miri feni itoe birin ma, n yi a rakɔrɔsi fa fala, tinxin muxune nun fekolonne nun e kewanle birin Ala nan yii. Adamadiin mi a kolon xa xanuntenyaan nan a yee ra hanma xɔnnantenyana. ² Birin naxanma kii kedenna nin. Tinxin muxun nun muxu naxin birin naxanma keden, muxu faji ba, muxu sarijanxin ba, haramuden ba, muxun naxan saraxan bama e nun naxan mi saraxan bama, a na kii nin muxu fajin nun yulubitɔɔn xa, naxan a kɔlɔma e nun naxan gaxuma a kɔle.

³ Na nan fe naxin na feene ye naxanye ligama dunuɗa yi. Marajan kii kedenna nan birin mamema. Fe naxin nan muxune bɔɗɗeni han! Daxuyana e bɔɗɗeni e siimayaan birin

yi. Na xanbi ra, e sa faxa muxune fari. ⁴ Yigin niiramane birin xa. Hali baren jɛjɛn fisa yatan faxaxin xa. ⁵ Niiramane a kolon a e faxama nɛn, koni faxa muxune mi sese kolon. Saran mi fa e xa, amasɔtɔ jinan bata ti e xɔn. ⁶ E xanuntenyaan nun e xɔnnantenyaaan nun e xɔxɔlɔnyaan bata jan, sese mi fa e xa feene yɛ naxanye ligama dunuɗa yi. ⁷ Nayi, sa i ya donseen don jaxanni, i yi i ya manpaan min bɔjɛ xunbenli, bayo Ala bata yelin i kɛwanle birin nasuxɛ. ⁸ Sɛwa dugine xa lu i ma waxatin birin, turen yi lu i xunni waxatin birin. ⁹ I jaxan i ya dunuɗa yi gidini i ya jaxanla fema i naxan xanuxi, i ya siimaya fufafuun birin yi Ala naxan nagidixi i ma dunuɗa yi, i siin soge fuune birin, bayo i gbeen na nan na i ya dunuɗa yi gidini, i nɛma i ya wali xɔdɛxɛn kɛma dunuɗa yi. ¹⁰ I nɛɛ naxan yo ligɛ, na liga i sɔbɛɛn nan na, bayo i na sa gaburun na, wali mi na, miriya mi na, xaxilimaya mi na, fekolon mi na.

¹¹ N mɔn bata feni ito to dunuɗa yi: Gilaan mi a ra naxan singe soma, sɛnbɛma mi na ra naxan nɔɔn sɔtɔma yɛngɛni, fekolonna mi na ra naxan donseen sɔtɔma, xaxilimaan mi na ra naxan nafunla sɔtɔma, muxu xaranxin mi a ra naxan marafanna sɔtɔma, bayo waxatine nun yɛgbane sa birama ayi e birin nan ma. ¹² Awa, muxun mi a kolon feen naxan a yɛɛ ra. A luxɛ nɛn alo yɛxɛn naxanye mayendenma, e suxu yalaan na, hanma xɔliin naxanye suxuma luti ratixin na, waxati jaxin bagama nɛn adamadiine ma mafurɛn, a e raterɛna.

Fe kolonna nan fisa

¹³ N mɔn xaxilimayaan misaala nde toxi nɛn dunuɗa yi, naxan n naterɛna. ¹⁴ Taadina nde yi na nun, a muxune mi yi wuya. Manga sɛnbɛmana nde yi siga a xili ma, a yi a rabilin yɛngɛni, a yi yɛngɛ so seene yitɔn a xili ma han! ¹⁵ Fekolon yiigelitɔna nde yi na taani nun, naxan taan xunba a fekolonna xɔn. Koni muxu yo mi a yengi dɔxɔ na yiigelitɔn xɔn.

¹⁶ Nayi, n yi a fala, n naxa, “Fe kolonna dangi sɛnben na.” Anu, muxune e mɛxi na yiigelitɔna fekolonna ra, e mi e tuli mati a falane ra. ¹⁷ Fe kolonne falan namɛna maraxarani, na dangi mangan sɔnxɔ xuiin na xaxilitarene yɛ. ¹⁸ Fekolonna dangi yɛngɛ so seene ra, koni yulubitɔ keden peen nɛɛ fe faji gbegbe kale nɛn.

10

Xaxilitareyaan bɔnɔna

¹ Tugetugene faxaxin nɛɛ latikɔnɔnna xiri jaxuxɛ nɛn.

Na kiini xaxilitareyana ndedi nɛɛ fekolonna nun binyen kale nɛn.

² Fekolonna xaxinla sigan kira fajin nan xɔn,

koni xaxilitaren xaxinla sigan kira jaxin nan xɔn.

³ Xaxilitaren nɛma sigan tima kiraan xɔn,

xaxili mi a ma.

Birin a xaxilitareyaan toma.

⁴ Xa kuntigin xɔlɔ i xili ma,

i nama keli i ya walideni,

bayo maraxaran yulubi gbeen nan matangama.

⁵ N fe jaxina ndee toxi dunuɗa yi,

tantanna naxanye fata mangan na:

⁶ Fekolontarene tide gbeene sɔtɔma,

sɛnbɛ kanne yi lu tide xurine yi.

⁷ N bata konyine to soone fari,

mangane yi sigan ti e sanni alo konyine.

⁸ Naxan na yinla ge,

a birama nɛn na ra.

Naxan na yinna rabira,

sajin nan na xinma.

⁹ Naxan na gemene maxete,
na a maxoloma nen e ra,
naxan wudin boma,
na nɛ a maxole nen.

¹⁰ Xa bunbi melenna de mi a yi,
a mi raxanxanxi,
fo i xa i senben xun masa nen,
koni fekolonna feen nɛ dangu na ra.

¹¹ Naxan fatan sajin suxe,
na tonon nanse ra
xa sajinna a xin
benun a xa a suxu?

Xaxilimayaan nun daxuyana

¹² Fekolonna falane rafexi hinanna nan na,
koni xaxilitarena falane bonon nan tima a ma.

¹³ A falane folon xaxilitareyaan nan ma,
a rajan daxuya jaxin ma.

¹⁴ Xaxilitaren falane rawuyama ayi nen.

Adamadiin mi a kolon
naxan fama ligadeni.
Nde a fale a xa
naxan fa ligama a xanbi?

¹⁵ Xaxilitarena wanla a xadanma nen,
bayo a yeteen mi a kolon
a sigɛ taani kii naxan yi.

¹⁶ Yamanan naxan manga findixi foningen na,
gbalon na xa,
e nun naxan ma kuntigiye e waxatin birin nadanguma donse dondeni.

¹⁷ Sewan na yamaan xa
naxan manga findixi muxu binyene diin na,
naxan ma kuntigiye e degema a waxatini,
e makoon naxan ma,
e mon mi manpaan minna radangu ayi.

¹⁸ Muxu narixina xalanben fonma nen.
Xa a mi wale, tulen soma nen a banxini.

¹⁹ Muxune sewa bande donna tima jaxajaxani,
manpaan yi e niini fan e ma.
Gbetin nan feen birin yabin na.

²⁰ I nama mangan danga,
hali i miriyani,
i nama nafulu kanna danga i ya banxin kui,
bayo a luye nen
alo xoliin nan sa i xuiin nalgama a xa,
a yi i ya falane yeba a xa.

11

I ya nafunla raso fe wuyaxi yi i baraka feen na

¹ I ya balon xuya igen xun ma, amasɔtɔ waxati xunkuyen na dangu, i mɔn a toma nɛn.
² I yii seene yitaxun muxu solofere hanma muxu solomasexɛ ra, bayo i mi a kolon gbalon naxan sa fama yamanani.

³ Igen na gbo kundani, a findima tulɛn nan na bɔxɔni. Xa wudin bira be binni hanma mɛn binni, a luma a biraden nan ma. ⁴ Naxan gaxuxi foyen nun tulɛn fa feen na, na mi nɔɛ sansiin siyɛ, a mɔn mi a xabɛ.

⁵ I to mi foyen siga kiin kolon, i mɔn mi a kolon diin gboma a nga kui kii naxan yi, na kiini, i mi nɔɛ dali manga Ala kɛwanle fan famunɲɛ.

⁶ Sansi xɔnna xuya, fɔlɔ xɔtɔnni han jɛnbanna, i nama i ya wanla rati. I mi a kolon i wali xɔnna dɛnaxan sɔnɔyama hanma xa i wali xɔnne birin fanma nɛn.

⁷ Kɛnɛnna fan, lu fena dunuɲa yi, na jaxun. ⁸ Adamadiin na siimayaan sɔtɔ han jɛɛ wuyaxi, a lan a xa sewa e birin na. Koni a xa a miri fa fala dimin waxatine gboma ayi nɛn. Fe famatɔne luxi nɛn alo foyena.

⁹ I tan naxan dii jɔrɛyani, jaxan i ya dii jɔrɛyaan waxatini, i sewa i bɔjɛni. I bira i bɔjɛ yi feene fɔxɔ ra, e nun i na seen naxanye to. Koni, a kolon fa fala Ala i kɛwanle birin makitima nɛn. ¹⁰ Nayi, xaminna ba i bɔjɛni, tɔrɔyaan masiga i fatin na amasɔtɔ dii jɔrɛyaan nun fangan danguma nɛn fuyan!

12

Foriyaan nun sayana

¹ I Dali Marigina fe xa rabira i ma i nɛma dii jɔrɛyani waxatin naxan yi, benun tɔrɔ lɔxɔne xa fa, waxatin yi maso, i a falama naxan yi, i naxa, “N mi jaxun yo toma,” ² benun sogen nun kɛnɛnna nun kiken nun sarene xa yidimi, kundaan yi fa tulɛn dangu xanbini.

³ Na lɔxɔni, banxi kantanne xuruxurunma nɛn, xɛmɛ sɛnbɛmane yi e felen, jaxanle yi ba seen dinɲɛ bayo e mi fa wuya, naxanye seen matoma foye soden na, ne yi lu dimini.*

⁴ Nayi, dɛɛn fɔxɔ firinna naxanye rabima kiraan ma, ne balanma nɛn, se din xuiin yi siga xurunɲɛ ayi. Muxun kelima nɛn xɔliin wuga xuiin ma, koni sigisane birin yi siga xadanɲɛ ayi. ⁵ Yire matexin yi magaxu fɔlɔ ayi, gaxun yi lu kiraan xɔn. Xun sɛxɛne yi fixa alo wudin na fuga. Fatin yi binya ayi alo sunɛn na sin bɔxɔni. Kunfa mi fa na, bayo adamadiin fa sigama a habadan banxin nin, wugalaane yi dangu kiraan xɔn a jɛn feen na. ⁶ Alaa fe xa rabira i ma benun gbeti wure luti daxin xa fulun, xɛma kundin yi kala, fɛjɛn yi yibɔ tigi yinla ra, ige kundin lutin yi bolon a bira xɔjɛnna ra, ⁷ benun bɛndɛn xa xɛtɛ bɔxɔni a kelixi dɛnaxan yi, niin yi xɛtɛ Ala ma naxan a fixi.

⁸ Nanara, n tan karamɔxɔ naxa: Fe fuune fe fuune fari, fe fuyanne kɔnin, e birin fe fuu!

Falani sona

⁹ Karamɔxonni ito findixi fekolonna nan na, koni a mɔn yamaan xaranxi nɛn. A mɔn yi a miri sanda wuyaxin ma, a ne yitɔn, a e yɛba. ¹⁰ Karamɔxonni ito bata kata fala fajine yitɔn feen na, a yi e sɛbɛ a kiin yɛtɛni, jɔndi falane nan e ra. ¹¹ Fekolonne falane luxi nɛn alo xuruse gbɛngbɛn dunganne, e fala sɛbɛxine yi baraka alo wudi bitinxine, yɛrati kedenna nan e fixi. ¹² N ma diina, i nama sese sa e fari. Kedi sɛbɛn dan mi na, kedi xaranna gbeen fati bɛndɛn xadanma nɛn. ¹³ Awa, feni itoe birin bata mɛ. E fala yisoxin ni i ra: Gaxu Ala yɛɛ ra, i yi a yamarine suxu bayo adamadiyaan gbɛngbɛnna na nan na. ¹⁴ Amasɔtɔ Ala adamadiine kɛwanle birin makitima nɛn, hali naxanye luxunxi, a fajin nun a jaxina.

* 12:3: A sandan nan sama be lan foriyaan ma. A falan tima wundoni lan fati yirene nan ma alo yiine nun fanna nun jinne nun yɛene nun tunle nun dɛɛn nun xun sɛxɛne. Misaala: Naxanle nan sama jinne ma sandani ito yi.

Marafanna Falane Muluku Sulemani Fala Naxum^{en} Naxanye Sebe

Xemen nun a naxanla e bode xanuma kii naxan yi, Ala nan na feen nagidixi adamadiine ma. Na feen sebexi Dunuja Fəlon sora 2.23-25 kui. Xanuntenya sigine nun fala naxumene nan sebexi Kitabun yireni ito yi lan xemen nun a naxanla marafanna fe ma. Yanyina nde, Muluku Sulemani nun a naxanla nan falani itoe sebexi e bode ma.

Kitabun yireni ito kui, xemen nun naxanla marafanna falane nan tima e bode tagi. Yirena ndee, e bode fenma, e yi e bode to, e lo ayi e bode ma, e lu e bode fenje fala naxumene yi. Muxu gbetene falane fan sebexi alogo falan xa naxun.

Muxuna ndee bata Kitabun yireni ito xaran misaala ra, wundo falan naxan xanun-tenyana fe yebama lan Ala nun a yamaan tagin ma.

¹ Sulemani a sigi fisamantenna.

Xanuntenyana

Naxanla falana a xemen xa:

² N sunbu marafan sunbuni!

Amasoto i ya xanuntenyaan naxun dangu manpaan na.

³ I ya latikononna xirin naxun.

I xinla luxi nen

alo latikononna naxan xiri sigama ayi.

Nanara, i rafan sungutunne ma.

⁴ N suxu n yiin ma!

En na en gi!

Mangan bata n xali a konni.

Nxu naxanma,

nxu sewa i ya fe ra,

nxu i ya xanuntenyaan matoxoma nen dangu manpaan na.

Yoon sungutunne xa,

i rafan e ma!

⁵ Yerusalen sungutunne,

n fatin nan gbeelixi,

koni n nayabu

alo Kedari kaane bubu forene,

alo Sulemani a dugin naxanye singanxi a banxini.

⁶ Koni, i nama n mato,

n to gbeelixi.

Sogen nan n fatin gbeelixi.

Ngaa dii xemene nan xoloxi n ma,

e yi n findi manpa bili nako kantanna ra.

Koni n mi n yengi luxi n yetena nakoon xon.

⁷ A fala n xa,

i tan naxan nafan n ma n bojeni,

i fa i ya xuruse kurun nabama denaxan yi,

hanma i e luma denaxan yi yanyi tagini

alogo n nama lu i fenje na xun xon

alo naxalan kobina

i xoyine xuruse kurune denaxan yi.

Xoyine falana:

⁸ Xa i mi na kolon,

i tan naxan tofan naxanle birin xa,

sigi i ya sii diine rabe yexee kurune funfun xon,

xuruse kantanne bubune δεχῶν.

Χεμενα falana a naxanla xa:

⁹ N nafan naxanla,

i luxi nen n γεε ra yi

alo soo gile fajin naxanye Misiran mangana yenge so wontoron bandunma.

¹⁰ I xadene rayabu tunlasone longonna ra,

i κῶεεν nayabu ηερενι.

¹¹ En tunlaso χεμα daxine rafalama nen i xa,
naxanye rayabuxi gbeti wuredine ra.

Naxanla falana a χεμεν xa:

¹² Mangan yi a δεγεμα waxatin naxan yi,
n ma latikononna xiri fajin yi sigama a ma.

¹³ N nafan muxun luxi nen n xa
alo mirihi latikononna se sa seen kui
naxan singanxi n xije longonna ra.

¹⁴ N nafan muxun luxi n xa nen
alo se fuge fajine

keli manpa bili nakone yi En-Gedi yamanani.

Χεμενα falana a naxanla xa:

¹⁵ I rayabu, n nafan naxanla,

i rayabu han!

I γεεne rayabu alo ganbane.

Naxanla falana a χεμεν xa:

¹⁶ N xanuntenna, i tofan,

i rayabu han!

En saden findixi σεξε xindene nan na.

¹⁷ Suman yiine nan en xunna soon na,
fofo binle yi findi banxi kankene ra en xa.

2

Χεμεν nun naxanla tofanna

Naxanla falana a χεμεν xa:

¹ N luxi nen

alo se fuge fajin naxanye Saron yamanani,
gabala fugene μερεμερεne yi.

Χεμενα falana a naxanla xa:

² N nafan naxanla luxi sungutunne tagi nen

alo gabala fugen σεξε ηali kanne tagi.

Naxanla falana a χεμεν xa:

³ N nafan χεμεν luxi banxulanne tagi nen

alo mangon binla foton yi wudine tagi.

A rafan n ma n doxo a nininna ra,

a rafan n ma

alo wudi bogi naxumena n δε.

⁴ A bata n xali sumun yireni.

A xanuntenyaan luxi nen n xa

alo taxamasenna.

⁵ E n senbe so se bogine ra,

e yi n bojen maxunbeli mangon bogine ra,

bayo xanuntenyaan furena n ma.

⁶ A kōmen ma yiina n xunna bun,
a yi a yiifanna rabilin n ma.

⁷ Yerusalen sungutunne,
n bata ε rakolo bolene nun burunna xenle yi,
ε nama xanuntenyaan nakeli,
ε nama a raxulun,
benun a waxatin xa a li.

⁸ N bata n xanuntenna xuiin me!
A fama tunganje ayi geyane xun tagi,
a a gima yire matexine xun tagi.

⁹ N xanuntenna a gima
alo bolena hanma xeli senbemaana.
A mato,
a tixi en konna sansanna xanbi ra.
A yeen nasoma banxin foyesoden na,
a yee masama wure sansanna yinle ra.

¹⁰ N xanuntenna falan tima n xa, a naxa,
“Keli, n xanunten tofajina, fa en siga!

¹¹ Bayo jemen janmaton ni i ra,
tulen bata jan, a bata siga.

¹² Se fuge fajine bata wara ayi boxoni,
sigi sa waxatin bata a li,
kolokondene xuiin minima burunna ra.

¹³ Xode binla bata a bogi singene ramini folo,
manpa binle* bata fuga,
e xiri fajin naminima.
N xanuntenna, keli, fa en siga.”

Xemena falana a naxanla xa:

¹⁴ N ma naxanla,
i nama i luxun
alo ganbana geme yinle ra geyaan kanke.
I yetagin yita n na,
i xuiin namini n xa a me,
amasoto i xuiin naxun, i tofan.

Xemena falana a muxune xa

¹⁵ E xulumaseene suxu nxu xa,
xulumase xurin naxanye nxo manpa bili fugaxine kalama.

Naxanla falana a xemen xa:

¹⁶ N gbeen nan n xanuntenna ra,
a fan gbeen nan n na,
a nema a xuruseene rabama sansi fugaxine tagi.

¹⁷ N xanuntenna,
benun kuye xa yiba,
dimin yi siga, xete,
i i gi alo bolena
alo xeli senbemaan geme geyane fari.

3

Naxanla xiye sana a xemen fen feen na

* 2:13: Wudi binla nde na yi, men kaane naxanye sima, e yi naxanye bogi yitonma alo manpana e gbee kiini.

¹ N nɛma saxi n ma saden ma kɔɛɛn na,
 n kataxi n xanuntenna to feen na,
 n na a fenma, koni n mi a toma.
² Nayi, n kelima nɛn,
 n yi taan nabilin,
 n yi siga taan yama malandene nun kirane xɔn,
 n yi n bɔɲɛn nafan muxun fen.
 N na a fenma, koni n mi a toma.
³ Taan kantan muxune yi fa n li,
 n yi e maxɔdin, n naxa,
 “Ɛ mi n bɔɲɛn nafan muxun toxi ba?”
⁴ N dangu e ra nɛn tun,
 n yi n bɔɲɛn nafan muxun to,
 n yi a suxu,
 n mi fa a beɲin sɔnɔn,
 han n yi sa a raso ngaa banxini,
 nga fudi tongo n na dɛnaxan yi.
⁵ Yerusalɛn sungutunne,
 n bata ɛ rakɔɔ bolene nun burunna xɛnle yi,
 ɛ nama xanuntenyaan nakeli,
 ɛ nama a raxulun,
 benun a waxatin xa a li.
⁶ Nde ito ra naxan kelima tonbonni,
 naxan tema alo tutina,
 alo mirihi nun wusulanna xirina,
 e nun latikɔnɔnna xiri naxumen sifan birin?
⁷ Sulemani maxali saden nan a ra,
 sofa tonge sennin a rabilinxi,
 Isirayila sofa kɛndɛne nan e birin na.
⁸ Silanfanna e birin yii*
 e birin darixi yɛngen na.
 Silanfanna xidixi e birin tagi,
 alogo e xa makantanna ti kɔɛɛn na.
⁹ Manga Sulemani a saden nafalaxi Liban yamanan wudine nan na.
¹⁰ A bun tiine rafalaxi wure gbetin nan na,
 xɛmaan nan a bundɔxɔn na.
 Yerusalɛn sungutunne a dɔxɔ seen nafalaxi
 dugi mamiloxin nan na xanuntenyani.
¹¹ Ɛ mini, Siyon taan sungutunne,
 ɛ Manga Sulemani nun a manga kɔmɔtin mato
 a nga naxan soxi a xun na a naxalandin mati lɔxɔni,
 a bɔɲɛn sɛwa lɔxɔna.

4

Xɛmɛna naxanla luxi nɛn alo a nakɔ yirena

Xɛmɛna falana a naxanla xa:

¹ I rayabu,
 n nafan naxanla, i rayabu.
 I yɛɛne rayabu alo ganbane
 hali dugin soxi i yetagin xun na.
 I xun sɛxɛn saxi a ma
 alo sii kurun nɛma gode Galadi geyaan ma.
² I jinne fixa alo yɛxɛɛ kurun

* 3:8: Silanfanna: Sofane yɛngeso dɛgɛmana.

naxan xabe baxi maxabadeni
naxanye kelima e maxadeni.*

E lanxi e boden ma firin firin yeen ma
alo gulunne, e keden pe mi baxi.

³ I de kidine luxi alo luti gbeela,
i deen tofan han!

I xaden nayabu
alo girenada wudi bogini xabaxina a tagi
hali dugin bata so i yetagin xun na.

⁴ I koeen maxidixi
alo Dawudaa sangansona,
sofane yenge so wure lefa wuli kedenna singanxi naxan na
alo jere na i koe ra.

⁵ I xijne firinne rayabu
alo bolen dii gulun firinne,
naxanye e degema sansi fugaxine tagi.

⁶ N sigama nen na mirihi latikononna nun wusulanna yireni
han kuye yiba, dimin yi siga.

⁷ N xanuntenna, i rayabu,
fe yo mi i ra.

⁸ N ma jaxalandi masuxina,
fa n foxo ra
keli Liban yamanani Amana geyaan xuntagi,
Xerimon geyaan nun Seniri geyaan xuntagi,
yatane xiin denaxan yi,
burunna jarine geyane.

⁹ I n bojen nadinma,
i tan sungutunna,
n ma jaxalan masuxina,
i na i yeen ti n na keden pe
i n bojen nadinma nen.
Hali i ya jeren xori keden pe,
a na lige n na.

¹⁰ I ya xanuntanyaan jaxun,
i tan sungutunna,
n ma jaxalan masuxina,
i ya xanuntanyaan jaxun
dangu manpa fajin na,
i ya latikononna xirin jaxun
dangu se xiri jaxumene birin na.

¹¹ N ma jaxalan masuxina,
i deen jaxun alo kumina,
nonon nun kumin nan i lenna bun,
i ya dugine xirin luxi nen
alo Liban wudi xiri jaxumene.

¹² I tan sungutunna,
n ma jaxalan masuxina,
i luxi nen alo n ma nako masansanxina,
n ma tigena,
n ma ige miniden naxan namaraxi n keden peen xa.

¹³ I fan
alo sansi fajin sixi nakoon naxan yi,

* 4:2: Men kaane yexene xaben gbo nen han! A nae finde dugin na.

alo girenada binla
 naxanye bogi fajine raminima,
 e nun henna binle
 nun naradi sansi xiri fajina,
¹⁴ naradin nun sansi fuge neri fujiramaan
 nun gbala xiri jaxumene
 nun sinamon wudi xiri jaxumene,
 e nun wusulanna kelixi wudin naxanye birin ma
 e nun mirihi latikɔnɔnna nun wudi ige xiri jaxumene
 nun sansi xiri jaxume fajine birin.
¹⁵ I luxi nen alo nakɔ yi tigina,
 alo xude xunna naxan godoma
 keli Liban geyane ma.

Naxanla falana a xɛmɛn xa:

¹⁶ Foye fajin xa fa
 sa keli kɔmɛnna nun yiifanna ma,
 e yi n ma nakɔn xiri fajin nasiga ayi
 alogo n nagan muxun xa fa so a nakɔni,
 a yi a bogise fajine don!

5

Xɛmɛna tofanna

Xɛmɛna falana a jaxanla xa:

¹ N fama n ma nakɔni,
 i tan sungutunna,
 n ma jaxalan masuxina,
 n xa sa n ma mirihi latikɔnɔnna nun wusulanna ba,
 n yi n ma kumi dengben nun kumin don,
 n yi n ma manpaan nun n ma nɔnɔn min.

Xɔyine falana:

Nxu xɔyine, ε min,
 ε xunne xa magi a ra xanuntenyani.

Naxanla xiyen naxan saxi lan a xɛmɛn ma:

² N bata yi xi,
 koni n bɔɔn mi yi xima.
 N yi n xanuntenna xuiin nan mɛma dɛɛn na.

Xɛmɛna falana a jaxanla xa:

Dɛɛn nabi n xa, i tan sungutunna,
 n ma jaxalandi masuxina,
 n ma ganbadina,
 fɛ mi jaxanla naxan na.
 Xiila bata n xunni kun
 n xun sɛxɛn bata yikun kɔɛ ra kundaan bun.

Naxanla falana a xɛmɛn xa:

³ N bata n ma doamaan ba n ma,
 n fa a ragodoma n ma di?
 N baxi n sanne maxadeni nen,
 n fa e malɔxɔma di?
⁴ N xanuntenna bata a yiin naso dɛɛn yalenna ra,

n fatin yi xuruxurun.

⁵ N to keli

n xa dɛɛn nabi n xanuntenna xa,
mirihi latikɔnɔnna yi n yiine nun yii sonle ra,
han a lu dindinjɛ bɔxɔni
e nun dɛɛn balan seen ma.

⁶ N yi dɛɛn nabi n xanuntenna xa,
koni n xanuntenna bata yi a xun xanbi so,
a dangu.

A fala xuiin yi godoma n niini,

n yi a fen, n mi a to,

n yi a xili han,

koni a mi n yabi.

⁷ Kantan tiin naxanye taan nabilinma,

ne yi fa n li,

e yi n bɔnbɔ,

e yi n maxɔlɔ,

e yi n ma xunbeli domaan ba n ma,

e tan naxanye taan nabilinna yinna kantanma.

⁸ Yerusalɛn sungutunne,

ɛ kɔlɔ n xa.

Xa ɛ n xanuntenna to,

ɛ nanse falama a xa?

Ɛ a fala a xa, fa fala

a fe xanuntenyaan furena n ma.

Xɔyine falana:

⁹ I tan naxanla

naxan tofan naxanle birin xa

i xanuntenna fan e birin xa di?

I xanuntenna fisa gbɛtɛye xa kiin mundun yi,

naxan a ligaxi i nxu rakɔlɔma na kiini?

Naxanla falan lan a xɛmɛn ma:

¹⁰ N xanuntenna fatin fixa,

a gbeeli,

a rayabu muxu wuli fuun yɛ.

¹¹ A xunna luxi alo xɛma kɛndɛna,

a xunxɛne saxi a ma,

e fɔrɔ alo xaxaan xabena.

¹² A yɛɛne rayabu

alo ganbane xuden dɛ.

E fixa alo nɔnɔna,

e mayilenma alo dayimuna.

¹³ A xadene luxi

alo sansi xiri naxumɛ nakɔna,

naxanye xiri naxumɛn tema.

A dɛ kidine luxi alo gabala fugene

mirihi latikɔnɔnna minima dɛnaxan yi.

¹⁴ A yiine rayabu

alo yiiraso xɛma daxin

naxanye rayabuxi kirisoliti gɛmɛ fajine ra.

A fatin luxi alo sama jin xuruxina

safiri gɛmɛ fajin saxin naxan ma.

¹⁵ A sanne luxi nen

alo senbeten geme fixe daxin
 naxanye tixi xema fajin fari.
 A tofan alo Liban yamanana,
 a tixi alo sumanna.
¹⁶Naxunna nan tun a de,
 a fatin birin nayabu.
 N xanuntenna na kii nin,
 n foxarabiran na kii nin,
 e tan Yerusalen sungutunne.

6

Naxanla tofanna

Xoyine falana:

¹I tan naxanla
 naxan tofan birin xa,
 i xanuntenna sigaxi minen?
 I xanuntenna a xun tixi minen na,
 alogo nxu fan xa sa a fen i xa?

Naxanla falana:

²N xanuntenna bata siga a nakoni,
 sansi xiri naxume yireni
 alogo a xa a xuruseene raba menni,
 a yi sansi fugaxina ndee malan.
³N xanuntenna gbeen nan n na,
 n fan gbeen nan a ra,
 a nema a xuruseene rabama sansi fugaxine tagi.

Xemena falana a naxanla xa:

⁴N nafan naxanla,
 i rayabu alo Tirisa taana,
 i rayabu alo Yerusalen taana,
 koni i magaxu alo sofa ganla.
⁵I yeen ba n na
 alogo e nama n xaxinli fu.
 I xunsexen saxi a ma
 alo sii kurun nema gode Galadi geyaan na.
⁶I jinne fixa
 alo yexee kurun naxanye kelima e maxadeni.
 E lanxi e boden ma
 firin firin yeen ma alo gulunne.
 E keden pe mi baxi e bode ma.
⁷I xaden nayabu
 alo girenada wudi bogini xabaxina a tagi
 hali dugin bata so i yetagin xun na.
⁸Mangan nae naxalan manga tonge sennin sote nen,
 e nun konyi naxalan tonge solomasexe,
 e nun sungutun wuyaxi
 naxanye xasabi mi nae kolonje,
⁹koni n tan naxalan keden peen nan kolon.
 N ma ganbadin na a ra,
 fe mi naxanla naxan na.
 A keden peen nan a nga yii dii temen na.
 A nga a tan nan nafisaxi a diine birin xa.

Sungutunne to a to,
e a sɛwana fe fala nɛn,
mangana naxanle nun mangana konyi naxanle fan yi a matɔxɔ.

¹⁰ E naxa, “Nde ito ra
naxan fama alo subaxana,
a rayabu alo kikenā,
a mayilenma alo sogena,
koni a magaxu alo sofa ganla?”

¹¹ N bata siga nakɔni kantin yireni,
alogo n xa sa se solixine mato xuden dɛ,
alogo n xa a to xa manpa binle maɓingima,
xa girenada wudine bata fuga.

¹² Anu n mi a kolon naxan a ligaxi,
n fa n yetɛ rasoxi yamaan kuntigine yɛngɛ so wontorone tagi.

7

Naxanla nun xɛmɛna xanuntenyana

Xɔyine falana:

¹ I xun xɛtɛ, i xun xɛtɛ,
i tan Sulami kaana!
I xun xɛtɛ, i xun xɛtɛ
alogo nxu xa i mato.
Nanfera i Sulami kaan matoma
alo gali firinna nɛma e bodonma?

Xɛmɛna falana a naxanla xa:

² I sanne rayabu
i ya sankidine kui,
i tan xɔrɔ naxanla!
I danbane rayabu
alo yiirafalan nɛrɛn naxan nafalaxi.
³ I xuli fundin luxi nɛn
alo lenge radigilinxina,
minse xiri naxumɛn mi njanma dɛnaxan yi.

I kuiin luxi nɛn
alo murutu malanxina
naxan nabilinxi gabala fugene ra.

⁴ I xijɛ firinne luxi nɛn
alo bolen dii gulun firinne.

⁵ I kɔɛɛn mɛrɛndɛnxi nɛn
alo sanganso sama nin daxina.

I yɛɛne mayilenma
alo Xɛsibɔn dara igena,
Bati-Rabimi so dɛɛn dɛxɔn.
I nɔɛɛn fan alo Liban sangansoon
naxan tixi Damasi taan binni.

⁶ I xunna ratinxinxi i gbindin dɛ
alo Karemele geyana,
i xun sɛxɛne mayilenma
alo mangane dugi mamiloxine.
Mangan mi nɔɛ a yɛɛn bɛ e ra.

⁷ I rayabu, i tofan han,
n xanuntenna, n ma sɛwa xunna.

⁸ I kuya alo tugu binla,

i xijene luxi alo tugu bogi tōnsōnne.

⁹ Nanara, n na a falama, n naxa,
“N tema nen tugu binla kœ ra,
n yi a bogine suxu.”

I xijene luxi nen
alo jaxundan tōnsōnne,
i dē foyen xirin luxi nen
alo mangon mœēen xirina.

¹⁰ I dēen xirin luxi nen
alo manpa xiri jaxumena.

Naxanla falana a xemen xa:

Na manpaan xa lu n xanuntenna nan xa,
a godo a dē kidine nun a jinne ma.

¹¹ N xanuntenna nan gbee n na
a waxi n tan nan xōn.

¹² N xanuntenna,
fa en siga burunna ra,
en kœne radangu banxidene ra.

¹³ Xōtōnni en kurun sigē manpa bili nakōne yi,
en sa a mato

xa e solima, xa e fugama,
xa girenada binle fugama.

Menni, n sa n ma xanuntenyaan yita i ra.

¹⁴ Marafan bogi binle e xiri fajine raminima,
bogise fajine birin en dexōn.

N xanuntenna,
n fe fajine birin namaraxi i tan nan xa
a fonne nun a nenene.

8

Xanuntenyaan senben gbo

Naxanla falana a xemen xa:

¹ Xa ngaxakeden xememaan nan yi i ra nun,
naxan nga xijen minxi,
n yi sa i ralanma nen nun,
n yi i sunbu tanden ma,
muxu yo mi n najaxu.

² N yi i xalima nen nun,
n sa i raso ngaa banxini.
I yi n xaran xanuntenyaan ma.
I yi n ma manpa xiri jaxumen min,
n ma girenada bogine igene.

³ A kōmen ma yiina n xunna bun,
a yi a yiifanna rabilin n ma.

⁴ Yerusalen sungutunne,
n bata ε rakōb,
ε nama xanuntenyaan nakeli,
ε nama a raxulun,
benun a waxatin xa a li.

Xōyine falana:

⁵ Naxanla mundun fama ito ra
sa keli tonbonni,
a singanxi a xanuntenna ra?

Naxanla falana a xemen xa:

N bata i raxulun mangon binla bun,
i bari ngana i fudi tongoxi denaxan yeteni.

⁶ N ma fe sa i bɔɲeni
alo taxamasenna i yiin na,
bayo xanuntenyaan senben gbo
alo sayana.

Xɔxɔlɔnna ɲaxu alo laxira,
a degen xɔlɔ
alo habadan tɛɛ degena.

⁷ Ige gbeene mi nɔɛ xanuntenyaan ɲanɲɛ.

Baa igene mi nɔɛ a xalɛ.

Xa muxuna nde yi katɛ a banxin kui seene birin masare xanuntenyaan na,
muxɛ mi yi tinɲɛ a rasuxɛ.

Xɔyine falana:

⁸ Nxu xunye ɲaxalanmana nde na,
naxan xiɲeye munma te singen.
En nanse ligama en xunye ɲaxalanmaan xa,
en na a futu feen fala lɔxɔn naxan yi?

⁹ Xa a luxi
alo taan nabilinna yinna
naxan mi rabima,
nxu a binyama nen gbeti gbeen na.
Koni xa a luxi
alo deen naxan nabima keden na,
nxu a balanma suman farinne nan na.

Naxanla falana a xemen xa:

¹⁰ N tan luxi nen
alo taan makantan yinna,
n xiɲene luxi alo sangansona.
N luxi nen n ma xemen yeɛ ra yi
alo ɲaxanla naxan fama bɔɲɛ xunbenla ra a xa.

¹¹ Manpa bili nakɔna nde yi Sulemani yii Baali-Hamon yi,
a yi a taxu muxuna ndee ra.
E birin yi fama gbeti gbanan wuli keden nan na a bogine saren na.

¹² N ma nakɔna n tan nan xa.
A n yii.

Na gbeti gbanan wuli kedenna i tan nan xa Sulemani,
i yi kemɛ firin so a kantani muxune yii.

Xemena falana a ɲaxanla xa:

¹³ I tan naxan dɔxi nakɔni,
n lanfane tuli matixi i ra.
I xuiin namini n xa a mɛ.

Naxanla falana a xemen xa:

¹⁴ N xanuntenna, i gi,
alo bolena hanma xeli senbɛmaan geyane fari
sansa xiri ɲaxumene denaxan yi.

Esayi

Nabi Esayi Alaa Falan Naxan Sebe

Heburu xuini, Nabi Esayi xinla bunna neen fa fala, “Alatala nan marakisi tiin na.” Falani ito nan findixi Kitabun yireni ito falan xunna ra, bayo xaranni ito kui, en na a toma nen fa fala, a Alatala, Isirayilaa Ala mən yigin nun kisin fima a yamaan ma.

Nabi Esayi a sebeni ito yitaxunxi dɔxɔ saxan nan na lan Isirayila yamana fe taruxun waxatine ma. A yire singena keli sora 1 han 39, na lanxi feene nan ma naxanye danguxi keli jɛɛ kɛmɛ solofere jɛɛ tonge naaninna ma han jɛɛ kɛmɛ solofere benun Marigi Yesu xa bari. Na waxatini, Nabi Esayi nan yi Alaa falan nalima Yerusalɛn yi. Misiran yamanan senben yi gbo Isirayila sogeteden yiifanna ma. Asiriya yamanan senben yi gboma ayi a kɔmɛn fɔxɔni. Isirayila yi lu mangaya senbema firinne longonna ra. Nayi, yengene yi lu kele Isirayila nun Yuda nun yamana gbɛtɛye tagi. Tɔrɔ waxatini ito yi, Esayi yi a falama Isirayila kaane xa nen a e xa la Ala ra e yi e lannayaan sa a yi.

A yire firindena keli sora 40 han 55, na xili nen waxatina nde yi a “Isirayila madɛndɛnna.” Ala xuiin naxanye mɛnne yi, ne yamaan madɛndɛnna nen a yi e senbe so. A mi luxi alo a yire singena. Na waxatini, Asiriya kaane mi yi fa findixi yamanan senbɛmaan na fɔ Babilɔn kaane. Ne yi Yerusalɛn taan suxu yengeni jɛɛ kɛmɛ suulun jɛɛ tonge solomasɛɛ nun solofere benun Marigi Yesu xa bari, e yi siga a dugurenne fɔxɔ kedenna ra konyiyani. Nabi Esayi yi muxu suxine ralimaniya Alaa falane xɔn. A naxa a Ala mən a yamaan naxɛtɛma nen a yamanani alo a to e ramini Misiran yi a fɔlɔni.

Kitabun yireni ito kui, waliyiya falana ndee tima lan “Alatalaa walikɛɛn” ma. (Na seɓɛxi sora 42.1-7 nun 49.1-6 nun 50.4-9 nun 52.13 han 53.12 kui). Na kanna, waxatina nde a luxi nen alo Ala yɛtɛna, waxatina nde alo yamaan naxan Alaa falan suxi, waxatina nde yi mən, a luxi nen alo Perise mangan Kirusi. Na falana ndee Yesu fa feen yɛbaxi nen jɛɛ kɛmɛ wuyaxi benun a xa bari katarabi Esayi sora 53 ma.

Esayi yire saxandena sora 55 han 66, na lanxi muxu suxine xɛtɛ waxatin nan ma Yuda yamanani jɛɛ kɛmɛ suulun tonge saxan nun solomasɛɛ benun Marigi Yesu xa bari. Na waxatini, Perisene yi nɔɔn sɔtɔ Babilɔn yamanani. Nayi, Yuda kaane yi fa nɔɛ xɛtɛ nen Yuda yi. Perisene manga Kirusi kedin seɓɛ nen na waxatini naxan a ragidi a Isirayila kaane mən xa Ala Batu Banxi nenen ti. Muxu suxin xɛtɛna a konni, na mi findixi fe bɔrɔxɔxi ra bayo taan kalaxin nan yi a ra. Na nan na ra, Esayi yi xibaru faɗin nali tɔrɔ muxuni itoe ma naxanye bata tunnaɔlɔ e ma. Marigi Yesu Esayi a falane nan tongoxi alogo a xa a yɛtɛ fa xunna yeɓa. Na seɓɛxi Luka 4.16-21 kui.

¹ Feni itoe makenɛn Amosi a dii xɛmɛna Esayi nan xa lan Yuda nun Yerusalɛn ma, Yusiya nun Yotami nun Axasi nun Xesekiya Yuda mangane waxatine yi.

Yama murutɛxina fe

² Kore xɔnna, ito rame!
Bɔxɔ xɔnna, i tuli mati!
Amasɔtɔ, Alatala falan tima, a naxa,
“N bata diine ragbo,
n yi e maxuru,

koni e bata murutɛ n ma.

³ Ningena a kanna kolon,
sofanla a kolon
a kanna a dɛgema dɛnaxan yi,
koni Isirayila mi sese kolon,
n ma yamaan mi sese famuma.”

⁴ Gbalon yama yulubitɔni ito xa,
siyaan naxan hakene goronna binya,
fe jaxi rabane bɔnsɔnna,

dii tinxintareni itoe!

E bata Alatala rabegin,

e yi e me Isirayilaa Ala Sarijanxin na,

e xun xanbi so a yi.

⁵ E wama a man xa e bonbo minen ma,

e to luma murute a ma?

E xunna birin bata findi furen na,

e benen birin saxlexi.

⁶ Keli e sanna ma han e xunna,

sese mi kende.

Maxalodene nun bonbo foxone nun fure deene e fatin birin ma,

muxe mi naxanye dandanma,

muxe mi e maxidima,

muxe mi turen tima e de.

⁷ E yamanan luxi nen

alo tonbon naxina,

e taane bata gan.

Xone e yamanan sansine kalama e yee xori.

E boxon bata halagi,

a lu alo yaxune na dangu a yi.

⁸ Siyon taan nan keden pe luxi

alo bubun manpa bili nakoni

alo gagen kakunba xeni

alo yaxune na taan nabilin a yenge xinla ma.

⁹ Xa Alatala Senben Birin Kanna

mi yi muxe lu a nii ra en konni nun,

en yi luma nen nun alo Sodoma taana,

en liga alo Gomora taana.

¹⁰ E Alatalaa falan name,

Sodoma mangane!

E tuli mati en ma Alaa sariyan na,

Gomora kaane!

¹¹ Alatala naxa,

“E saraxa wuyaxine tonon mundun n ma?”

E bata yexene gan n xa saraxan na

e nun xuruse raturaxine turena,

han n yi wasa na feene ra.

Turane nun yexee diine nun kotone wunla mi fa n kenengi tonon!

¹² E na fa n yetagi,

nde a falaxi

e xa fa n batu banxin tanden mabodon gbansan?

¹³ E ba fe kiseene ra n xon,

naxanye tonon mi na,

e wusulanna tutin haramuxin na a ra n yee ra yi.

E kike nenan sanle rabama

e nun Matabu Loxone,

e malanne tima.

E haken naxanye ligama malanne yi,

ne bata n yili.

¹⁴ E kike nene sanle nun e malanne bata n niin toro.

Goronna nan e ra n xun ma,

n bata xadan e bun.

¹⁵ E na e yiine yite n maxandideni,

n mi n yeen tima e ra.

Hali e n maxandi han,

n mi n tuli matiye ε ra.

Wunla ε yiin birin na.

¹⁶ Ε maxa, ε yeε rasarijan,
ε yi ε kewali naxine ba n yetagi,
ε ba fe naxine ligε.

¹⁷ Ε xaran fe fajin ligan ma,
ε tinxinna fen,
ε naxankata tiine ti kira fajin xon.
Ε yi kiridine xun mayenge kitin bolon,
ε kaɲa gilene xun mafala kitini.”

¹⁸ Alatala naxa,
“Ε fa,
en fa feene feεfeε en bode xon.
Hali ε yulubine luxi alo wunla,
e fixama nen alo balabalan kesena.
Hali e to gbeeli iki,
e mon sarijanma nen
alo dugi fixena.

¹⁹ Xa ε xuru,
ε n ma falan name,
ε nε yamanan bogise fajine donje nen.

²⁰ Koni xa ε tondi,
xa ε lu murute n xili ma
silanfanna nan ε faxama,”* Alatala de xuiin nan na ra.

²¹ Taa tinxinxin findixi taa yalunxin na di?
Kiti kenden yi Yerusalen yiren birin yi a foloni nun.
Tinxin muxune nan yi dxi na.
Koni iki, faxa tiine nan na yi.

²² Yerusalen kaane,
ε gbetin bata findi wuren gbiin na,
igen bata basan ε dolo fajin na.

²³ Muxu murutεxine nan ε kuntigine ra
e nun mujadene bata malan.
Dimi yi seene rafan e ma mayifuni
e yi e gi kiseene foxo ra.
E mi kiridine xun mayenge kitin bolonma.
Kaɲa gilene kitine boε mi e xa.

²⁴ Nanara, Marigina Alatala Senben Birin Kanna,
Isirayilaa Ala Senbema falan ni ito ra,
a naxa, “Gbalona ε xa!
N nan n yeε sotoma nen n yengefane ra.
N nan n gbeen noxoma nen n yaxune ra.

²⁵ Yerusalen kaane,
n kelima nen ε xili ma.
N na ε rasarijanma nen
alo wuren gbiin na ba teen na,
a maxa safunna ra.
N yi ε fe naxine birin ba ε yi
alo yoxon bama wureni kii naxan yi.

²⁶ N mon kitisa fajine fima ε ma nen
alo a foloni,
ε kawandi muxune yi lu

* 1:20: Silanfanna: Sofane yengeso degemana.

alo a singene.

Na xanbi ra, a fa falama ε ma nen nayi,
a taa tinxinxina, lannaya yirena.”

²⁷ Siyon taan xunbama nen kiti kenden xon.

A muxun naxanye na fa Ala ma,
ne xunbama nen tinxinyaan xon.

²⁸ Koni murutɛdene nun yulubitone halagima nen e bode xon.

Naxanye na e mε Alatala ra,
ne fe bata dan.

²⁹ Nayi, ε yagima nen ε wudi binle fe ra,

ε yi naxanye batuma
e nun ε nakɔ yiren naxanye sugandi ε kidene ra.

³⁰ Amasɔtɔ ε luma nen
alo wudin naxanye de yolonma,
hanma alo ige mi nakɔon naxanye yi.

³¹ ε senbɛmane luma nen
alo sɛxɛ xarena,
e kewanle yi findi tɛɛ fuluxaan na
naxan tɛɛn soma,
e nun e wanle yi gan e bode xon,
muxu yo mi na tɛɛn natu.

2

Alaa geyana fe

Mike 4.1-3

¹ Feni itoe makenen Amosi a dii xemena Esayi nan xa lan Yuda nun Yerusalen ma.

² Waxati famatoni
Alatala Batu Banxin geyaan naxan fari
na danguma nen geyane birin na,
a lu geyane birin xun ma,
siyane birin yi lu fe a ma han!

³ Siya wuyaxine fama nen,
e a fala, e naxa,
“ε fa, en siga,
en te Alatalaa geyaan ma,
Yaxubaa Alaa banxini.
A xa en xaran a sigati kiine ma,
alogo en xa bira a kirane fɔxɔ ra.”
Amasɔtɔ sariyan minima nen Siyon yi.
Alatalaa falan minima nen Yerusalen yi.

⁴ A findima nen kitisaan na siyane tagi.
A yengene janma nen yama wuyaxi tagi.
E e silanfanne bɔnbɔma nen
e yi e rafala jinge kenne ra,
e tanbane yi rafala wɔlitene ra.
Siya yo mi fa silanfanna tongoma gbɛtɛ xili ma.
Yengen mi fa maxaranje mumε.

⁵ Yaxuba yixetene, ε fa,
en sigan ti Alatalaa kenenni!

Alatalaa lɔxɔn findixi kitisa lɔxɔn nan na

⁶ Ala, i bata i mε i ya yamaan na,
Yaxuba bɔnsɔnna,

bayo koron bɔnbɔne waraxi ayi
naxanye sa kelixi sogeteden mabinni,
yiimatone fan bata wuya ayi
alo naxanye Filisitine konni.

I ya yamaan nun siya gbɛtɛne bata so feene yi.

⁷ Yamanan nafexi gbeti fixɛn nun xɛmaan nan na,
a nafunla mi nɔɛ yate.

Yamanan nafexi soone nan na,
a yenge so wontorone mi nɔɛ yate.

⁸ Yamanan nafexi suxurene nan na.
Muxune e xinbi sinma e yii fɔxɔn nan bun ma,
e tan yetɛɛn seen naxanye rafalaxi.

⁹ Nayi, muxune birin e mafelenma nɛn,
e fe yi magodo.

Ala, i nama e rakeli de!

¹⁰ ɛ sa ɛ luxun fanyene bun,
ɛ so bɔxɔn bun ma
alogo ɛ xa ɛ gi Alatala bun ma
naxan magaxu,
e nun a binye gbeen nɔrɔna!

¹¹ Adamadi yɛɛ rawasoxine xun sinma nɛn,
wasodene yi mafelen.

Alatala nan keden ma fe yitema na lɔxɔni.

¹² Amasɔtɔ Alatala Senben Birin Kanna lɔxɔn mamema
a kelima wasodene nun yetɛ yigbone xili ma lɔxɔn naxan yi,
a yi ne ragodo naxanye e yetɛ yitema.

¹³ A kelima nɛn Liban suman kuyene birin xili ma
e nun Basan yamanan warine birin

¹⁴ e nun geya gbeene nun yire matexine birin,

¹⁵ e nun kore banxine nun makantan yinne birin,

¹⁶ e nun Tarasisi kaane kunki gbeene nun gise fajine birin.

¹⁷ Wasodene mafelenma nɛn,
yetɛ yigbone fe yi godo.

Alatala nan keden ma fe yitema na lɔxɔni.

¹⁸ Suxurene birin yi lɔ ayi.

¹⁹ Muxune soma nɛn faranne nun yinle ra

alogo e xa e luxun Alatala ma,
naxan magaxu,

e nun a binye gbeen nɔrɔna

a na keli bɔxɔni maxadeni.

²⁰ Na lɔxɔni,

muxune e suxure gbeti daxine nun

xɛma daxine rawolima ayi nɛn sulumene nun tuyene bun

e suxuren naxanye rafalaxi e batu seen na.

²¹ E soma nɛn fanye longonne nun yinle ra

alogo e xa e gi Alatala ma,
naxan magaxu

e nun a binye gbeen nɔrɔna

a na keli bɔxɔni maxadeni.

²² Nayi, ɛ xɛtɛ adamadiine fɔxɔ ra

nii raxili keden peen nan fa e nun sayaan tagi.

Nayi, nanse e tan na?

3

Ala Yuda rabe ninma nen

¹ Marigina Alatala Senben Birin Kanna balon nun feren birin bama nen
Yerusalen kaane nun Yuda kaane birin yii.

A donseene nun igene birin ba na

² e nun sofa kendene nun yengesone

nun kitisane nun nabine

nun yiimatone nun fonne birin,

³ e nun sofa kuntigine nun muxu gbeene

nun kawandi tiine nun yii rafalane,

e nun woyime yebaxine.

⁴ Ala naxa,

“N diidine findima nen e mangane ra,

naxanye mangayaan nabama e waxonna ra.”

⁵ Muxune e bode naxankatama nen yamani,

birin yi lu a daxo boden xili ma

diidine yi naxu fonne ra

fuyantenne yi naxu muxu binyene ra.

⁶ Muxuna nde a ngaxakedenna suxuma nen a fafe xabilani,

a yi a fala a xa, a naxa,

“Dugi fajin mon i yii,

findi en ma mangan na,

i ti yama kalaxini ito ye ra!”

⁷ Bodena a yabima nen na loxoni,

a naxa, “E mali feren mi n xa.

Donse mi n konni,

maraberi ba mi na.

I nama n findi yamaan mangan na de!”

⁸ Yerusalen kalamaton ni i ra,

Yuda yamanan bata bira.

Amasoto e bata murute Alatalaa binyen xili ma,

e a matandima e falane nun e kewanle yi.

⁹ E yetagin kiin gbansanna e xun maxidima.

Kenen ma feen nan fa e yulubine ra

alo Sodoma kaane,

e mi fa e fe luxunma.

Gbalon na kanne xa,

amasoto e halagin nan yitonma e yete xa na ra!

¹⁰ E nae a fale nen,

e naxa, “Tinxin muxune nan herini.

E kewanle tonon sotoma nen.

¹¹ Koni gbalon muxu naxine xa!

Feene birin xodaxoma ayi nen e ma.

Amasoto, e saranma nen e kewanle ra.”

¹² Ala yi a fala, a naxa,

“Diidine nan n ma yamaan naxankata tiine ra,

naxanle nan e xun na.

N ma yamana,

e yeeratine e raloma ayi nen,

e yi e kirani fu e ma.”

Ala yeeratine makiti fena

¹³ Alatala bata keli,

a yitɔnxi kitin xili ma,
a bata keli siyane makitideni.

¹⁴ Alatala a yamaan fonne nun a kuntigine makitima, a naxa,
“Ɛ tan nan n ma nakɔɔn kalaxi,
n ma yamana.

Ɛ yi ɛ banxine rafe yiigelitɔne seene ra.

¹⁵ Nanfera ɛ n ma yamani lunburunma.

Nanfera ɛ yiigelitɔne naxankatama?”

Marigina Alatala Senben Birin Kanna falan nan na ra.

¹⁶ Alatala naxa,

“Siyon sungutunne bata e yete yite.

E sigan tima e kɔeni texin na

e muxune rakunfa e yeene ra.

E sigan tima dɔpin dɔpinna ra,

e lu e san kɔe rasone xuiin namine.”

¹⁷ Marigin Siyon kaa sungutunne findima nen teli kanne ra,

Alatala yi e xunne magenle lu.

¹⁸ Na lɔxɔni, Marigina e ratofan seene bama nen e yii: San kɔe rasone nun jereene nun maxidi seen naxanye digilin fɔlɔxi alo kiken¹⁹ e nun tunla soone nun yii kɔe rasone nun kɔe mafiline²⁰ e nun labaranne nun jere yɔlɔnxɔnne nun tagixidi denbexine nun latikɔnɔnne nun e kantan seene,²¹ e nun yii soli rasone nun jɔe raso wurene,²² nun sali dugi fajine nun doma gbeene nun gubane nun gbeti sa seene e yii,²³ e nun mato kikene nun doma yelefuxin tofajine nun kɔe raxidine nun tungun mafelenne.

²⁴ E latikɔnɔnne xirin masarama nen se kunxin xirin na,
e tagi xidin yi masara lutin na.

E xun denbexi fajine gbananma nen,

sunu dugine nun benbenle yi ragodo e ma dugi fajine funfuni.

Yagin larune yi sa e ma tofanna funfuni.

²⁵ Yerusalɛn kaane,

ɛ xemeɛne faxama nen silanfanna ra,

ɛ sofane yi faxa yengeni.

²⁶ Nayi, taan birin e wugama nen,

e sunu.

A muxune halagixin yi lu dɔxi bɔxɔni.

4

¹ Na lɔxɔni, naxalan solofere xeme kedenna suxuma nen

e a fala a xa, e naxa,

“Nxu donseen nun maraberi baan fenje nxu yete xa,

alogo tun nxu xa yate i ya naxanle ra,

i yi nxɔ yagin ba!”

² Na lɔxɔni, Alatala se fajɔ nɔrɔxina nde rasolima nen yamani. Yamanan bogi seene yi findi Isirayila muxu dɔnxene kanba xunna nun binyen na. ³ Nayi, naxanye na lu Yerusalɛn yi, naxanye mɔn na lu e nii ra Siyon yi, a falama nen ne ma, a “Muxu Rasarijanxine,” Ala bata naxanye birin xili sebe alogo e xa nii rakisɔn sɔtɔ Yerusalɛn yi.

⁴ Marigina Nii Sarijanxin yi kiti kendɛn nun teen nafa Yerusalɛn yi, a naxanle rasarijan e fe xɔsixine ma. A Siyon taan nasarijan faxa ti wuli funfune ma. ⁵ Na xanbi ra, Alatala kundaan nun tutin naminima nen Siyon गयाan nun a yama malanxin xun ma. Kɔeen na, a findi tee dege gbeen na. A nɔrɔn yi lu e birin xun ma alo xunna soona, ⁶ alo yigiyaden naxan nininna fima kuye wolon waxatini yanyin na e nun soden nun luxundena, tule gbeen na fa.

5

Isirayila yamanan luxi nen alo Alaa nakona

¹ N xa sigin sa n xanuntenna xa,
n xoyina manpa bili nakona fe ra.
Manpa bili nakona nde yi n xanuntenna yii
geyaan sabati yireni.

² A baxon wali nen
a yi gemene ba a yi,
a yi sansi yebaxine si na yi.
A yi gbengben ti kantan tiden na.
A yi dolɔ ige baden ge fanyeni.
A yengi yi manpa bogi fajine nan ma a nakoni,
koni a manpa bogi xolene nan sotaxi.

³ Nayi, n xanuntenna naxa,
“E tan naxanye dɔxi Yerusalen yi,
ε tan Yuda kaane,
ε tan nan kitin sama nxu nun n ma nakoon tagi.

⁴ N yi lan nun n xa nanfe gbete liga n ma nakoon xa,
n munma naxan liga a xa singen?
N yengi yi bogi fajine nan ma nun,
nanfera nayi, a bogine birin xolo?

⁵ Iki, n xa a fala ε xa
n fama naxan ligadeni n ma manpa bili nakoon na:
N na a sansanna kalama nen,
xuruseene yi a madon.
N na a rabilinna yinna rabirama nen
dangu muxune yi a yibodon.

⁶ N na a findima boxo rabepinxin na nen,
a mi fa masege, a mi biye.
Sexe jaxine nun janle minima nen a ma,
n yi tonna dɔxo kundane ma
a e nama tulen nafa a ma.”

⁷ Alatala Senben Birin Kanna manpa bili nakoon lanxi
Isirayila yamaan nan ma.
Nakoon naxan yi rafan a ma nun han,
Yuda yamaan nan yi na ra.
Alatala yengi yi kiti kenden nan ma a yamani
koni a gbalon nan lixi na.
A yengi yi tinxinyaan nan ma,
koni a gbelegbele xuiin nan mexi na.

⁸ Gbalon na kanne xa
naxanye banxine tima e bode fari,
e xene tugun e bode ra
han e boxon birin tongo,
e yi dɔxo kedenyani yamanani.

⁹ N tunla Alatala Senben Birin Kanna falani ito nan mexi, a naxa,
“N bata n kolo,
banxi wuyaxini itoe kalama nen.
Banxi gbee fajini itoe kui genla yi lu.

¹⁰ Manpa bili nakoon naxan gbo
han jingen xi fu tiye naxan bideni,

na mi manpa litiri tonge naanin namine.
Naxan na murutun kilo keme bi,
na kilo fu nan tun xabama.”

¹¹ Gbalon na kanne xa
naxanye kurunma,
e e gi dolon foxo ra,
naxanye xima e yee ra yi dol mindeni,
han e xunna yi keli.

¹² E degema e banden don naxanxane yi
bolon xuiin nun konden xuiini
e nun tanban xuiin nun xulen xuiin nun dolona.
Anu, e mi Alatala kewanle rakosima
e mi a wanle toma.

¹³ Nanara, Ala naxa,
“N ma yamaan sigama nen konyiyani,
bayo e mi waxi sese kolon feni.
E muxu gbeene faxama kamen nan na,
yamaan yi halagi ige xonla ma.”

¹⁴ Nanara, laxira a deni bima nen pon,
a yi a so de gbeeni bi
dan mi naxan na
muxu gbeene nun e yamaan birin yi godo menni
e nun e sonxo ratene nun e mananmanantone birin.

¹⁵ Muxune birin mafelenma nen,
adamadiine fe yi godo,
wasodene yi e xun sin.

¹⁶ Alatala Senben Birin Kanna fe yitema nen
a kiti kendon xon.
Ala sarijanxina a sarijanna mayitama nen
a tinxinyaan xon.

¹⁷ Nayi, taa kalaxini ito findima nen
yexene rabaden na,
e fa e dege na,
xonene yi e balon soto nafulu kanne banxi xonne yi.

¹⁸ Gbalon na kanne xa
naxanye hakene e xidixi wulen xon
alo lutina,
e bubu e foxo ra.
E e yulubin bandunma e foxo ra
alo yolonxonna wontoron bandunma kii naxan yi.

¹⁹ E a falama, e naxa,
“Ala xa a mafura,
a xa a wanla ke xulen
alogo nxu xa a to.
A feen xa yiso,
Isirayilaa Ala Sarijanxina fe ragidixine xa rakamali,
nxu yi a fe kolon.”

²⁰ Gbalon na kanne xa,
naxanye a falama,
a fe naxin fan,
a fe fajin naxu,
naxanye kenenna yatema dimin na,
dimin yi yate kenenna ra,

naxanye xələn yatema a naxumen na,
naxunna yi yate xələn na.

²¹ Gbalon na kanne xa
naxanye e yete findixi fe kolonne ra
e yi e yete yate xaxilimane ra!

²² Gbalon na kanne xa
naxanye tunnafan dolo mindeni,
naxanye fatan dolo minseene basanɲe!

²³ E fe kalan bejinma se feen na
koni e mi tinma sɔntarena kitin se.

²⁴ Nanara, e luma nen
alo tɛɛn sexen naxan ganma,
alo sexe xaren naxan janma tɛɛ degeni.
E salenne kunma nen,
e fugene yi siga ayi
alo gbangbanna.

Amasoto e bata e me Alatalaa sariyan na,
Senben Birin Kanna.
E bata Isirayilaa Ala Sarijanxina falan nabepin.

²⁵ Nanara, Alatala bata xolo a yamaan ma han!
A bata a yiini bandun e xili ma,
a yi e naxankata.
Geyane xuruxurunma,
binbine biraxi na xun xon
alo jaman kiraan xon.

Koni hali na birin,
Alatalaa xolon mi jan,
a yiin mon yi lu yitexi e xili ma.

²⁶ Ala bata taxamasenni te
alogo siya makuyene xa a to,
a yi siyana nde xili kolinni
sa keli boxon danna ra.
E mi e to fe e giye?

E xulun de!

²⁷ Muxu yo mi xadanxi e ye,
e sese mi e madiganma,
xixonla mi muxu yo ma,
e birin bata xulun.
Sofa yo mi a tagixidin fulunxi,
e sese a sankidi luti mi bolonxi.

²⁸ E xalimakunle jone ralemunxi,
e xanle birin bandunxi.
E soone torone xodoxo
alo gemena,
e wontorone sanne firifirima
alo wuluwunla.

²⁹ E sofane sonxo xuiin magaxu
alo yatana,
e wurundunma alo yata senbemanen,
e xanexin xoyi seen suxuma,
e yi a xali.

Muxu yo mi nɔɛ a bɛ e yii.

³⁰ Na lɔxɔni,
e sɔnxɔni tema nɛn na yi
alo fɔxɔ igen na walanɲɛ ayi.
Nayi, naxan na a yɛɛn ti yamanan na,
na dimin nun yigitɛgɛn nan toma a yi,
kundaan yi lu kɛnɛnna yɛ ma.

6

Ala yi Esayi findi a walikɛɛn na

¹ Manga Yusiya faxa ɲɛɛni, n Marigin to nɛn dɔxi mangaya gbɛdɛ matexini pon! A doma gbeen lenbene yi Ala Batu Banxin nafexi. ² Maleka gubugubu kanne yi a xun ma. Gubugubu sennin nan yi e keden kedenna birin ma. Gubugubu firinna e yɛtagin yɛɛ maluxunxi, firinna e sanne yɛɛ maluxunxi, firin yi lu e tungan seen na. ³ E yi e xui raminima e bode ma, e naxa,

“A sariɲan, a sariɲan,
Alatala Senben Birin Kanna sariɲan!
Bɔxɔn birin nafexi a binyen nan na.”

⁴ Ala Batu Banxin dɛɛn ti wudine nun a so dɛɛn lonna yetɛɛn yi lu xuruxurunɲɛ e xuiin ma, na yi rafe tutin na.

⁵ N yi a fala, n naxa, “Gbalona n xa, n bata halagi! Amasɔtɔ muxun nan n na naxan dɛ haramuxi, n dɔxi yamaan yɛ, fala haramuxin minima naxanye dɛ. Anu, n bata mangan to n yɛɛn na, Alatala Senben Birin Kanna.” ⁶ Koni maleka gubugubu kanna nde keden yi tungan, a fa n binni, tɛɛ wolonna suxi a yii, a naxan tongo saraxa ganden fari tɛɛ kɔ seen na. ⁷ A yi tɛɛ wolonna din n dɛɛn na, a yi a fala, a naxa, “Iki, bayo ito bata din i dɛɛn na, i haken bata xafari, solonaan bata ti i yulubin ɲan feen na.”

⁸ Nayi, n yi Marigin xuiin mɛ maxɔdinna tiyɛ, a naxa, “N na nde rasigama? Nde sigɛ nxu xa?” N yi a yabi, n naxa, “N tan ni i ra, n nasiga.”

⁹ A mɔn yi a fala, a naxa,
“Siga, i sa a fala yamani ito xa, i naxa,
‘ɛ tuli matima nɛn han,
koni ɛ mi fefe famuma.
ɛ seen matoma nɛn han,
koni ɛ mi a yigbɛma.’

¹⁰ E bɔɲɛn naxɔdɔxɔ ayi,
i yi e tunle xɔri,
i e yɛɛne raxi.
Xanamu, e yɛɛne toon tima nɛn,
e tunle yi falan mɛ,
e xaxinle yi feen famu,
e yi xɛtɛ n ma,
e kɛndɛyaan sɔtɔ.”

¹¹ N yi maxɔdinna ti, n naxa,
“Marigina, han waxatin mundun yi?”

A yi n yabi, a naxa,
“Han taane na halagi waxatin naxan yi,
e muxu yo mi lu,
e banxine yi kui geli,
xɛɛne yi kala,

e findi bɔxɔ rabeɲinxine ra,
¹² han Alatala yi muxune masiga a ra
han yamanan yi rabeɲin fefe!”

¹³ Xa muxune yatɛn yaganna ɲɔxɔn na lu yamanani,

tēen mən xetema nən na raxərideni.
 Koni wudi gbeene dungine nun wari dungine luma bəxəni
 kii naxan yi e na sēge waxatin naxan yi,
 bənsən sarijanxina nde fan luma yamanani na kii nin
 alo wudi dungin naxan sa majingima.

7

Esayi yi Alaa falan nali Axasi ma

¹ Yotami a dii xemena Axasi, Yusiya mamandenna, Yuda Mangan waxatini, Arami manga Resin nun Remaliyaa dii xemen Peka, Isirayila mangan yi siga Yerusalen yenge xinla ma, koni e mi a nō. ² Muxune yi a fala Axasi xa Dawuda yixetena, e naxa, “Arami kaane nun Efirami bənsənna muxune bata e malan ε xili ma.” Mangan nun a yamaan bənen yi maxa na feen ma alo foyen wudine yimaxama kii naxan yi.

³ Nayi, Alatala yi a fala Esayi xa, a naxa, “ε nun i ya dii xemen Seyari-Yasubu* xa mini Axasi ralandeni ige ramaraden faxaraxiin xunna ra,† dugi xane xee ma kiraan xən. ⁴ A fala a xa, i naxa, ‘A liga i yeren ma, i raxara, i nama gaxu. I nama tunnaxələ i ma muxu firinni itoe xələ gbeena fe ra, Resin‡ Arami kaan nun Remaliyaa dii xemena. Yegen tumatəən nan tun ne firinna ra. ⁵ N na a kolon Arami kaane nun Efirami bənsənna muxune nun Remaliyaa dii xemen bata a nata a e xa fe jaxin liga i ra. E naxa, ⁶ “En siga Yuda yamanan xili ma! En sa men kaane yigitēge! En yi e yamanani taxun, en yi Tabele a dii xemen dəxə mangan na e xun na.” ⁷ Koni Marigina Alatala ito nan falaxi, Na mi lanje, na mi ligama.

⁸ Amasətə Damasi findixi Arami manga taan nan tun na.

Resin findixi Damasi mangan nan tun na.

Benun jee tonge sennin e nun suulun,

Efirami bənsənna kalama nən,

a mi fa yate yamaan na.

⁹ Samari findixi Efirami manga taan nan tun na.

Remaliyaa dii xemen findixi Samari mangan nan tun na.

Xa ε mi denkeleya,

ε mi tiye!’ ”

Diin barima naxan xili Emanuweli

¹⁰ Alatala mən yi falan ti Axasi xa, a naxa, ¹¹ “Taxamasenna nde maxədin bəxən bun hanma kore xənna ma Alatala ma, i ya Ala.” ¹² Koni Axasi yi a yabi, a naxa, “N mi sese maxədinma, n mi Alatala bunbama.”§

¹³ Nayi, Esayi yi a fala Axasi xa, a naxa, “ε tuli mati, Dawuda yixetene! ε muxune tunnaxələma e ma, koni ε mi ε wasa soxi na yi. ε mən n ma Ala fan tunnaxələ a ma ba?

¹⁴ Nayi, Marigin yeteen taxamasenna yite ε ra: sungutun nasələnxin fudikanma nən, a yi dii xemen bari. A yi xili sa ‘Emanuweli,’ na bunna nēen fa fala, ‘Ala en tagi.’ ¹⁵ A baloma fenen nun kumin nan na, han a yi nō fe jaxin nun a fajin tagi rabe. ¹⁶ Anu benun na diin xa nō fe jaxin nun a fajin tagi rabe, i gaxuxi manga firinna naxanye yee ra, ne yamanane rabejinna nən. ¹⁷ Koni Alatala jaxankata ləxəne rafama nən i tan xili ma, e nun i ya yamaan nun i babaa denbayaan xili ma. Na ləxəne jəxən munma lu na singen xabu Isirayila nun Yuda yamanane fata. Na fatama Asiriya mangan nan na.”

¹⁸ Na ləxəni,

Alatala tugetugene xilima nən kolinni

sa keli Nila baan biradeni fəxə igen ma Misiran yi

e nun kumi jəjən naxanye Asiriya yamanani.

* 7:3: Seyari-Yasubu bunna nēen Heburu xuini fa fala “Yamaan muxu dənxe xetema nən sa keli konyiyani.” † 7:3: Ige ramaraden naxan geyaan na. ‡ 7:4: Arami kaane mangan nan Resin na.

§ 7:12: Na feen sēbexi Sariyane 6.16 kui.

¹⁹ E birin fama nen
e fa dɔxɔ folone ra xudene xɔn,
e nun gɛmɛ bɔxine kanke ra,
e nun wudi dungine nun darane birin yi.

²⁰ Na lɔxɔni,
Marigina Asiriya mangan findima nen a walikeen na,
a findi de xabe biin na
keli Efirati baan kidi ma
a yi e xunne nun e sanne mabi,
hali e de xabene birin.

²¹ Na lɔxɔni,
muxuna nde jinge keden nun sii firin namarama nen.

²² E yi nono gbegbe fi muxune ma
e fenɛn yi don.
Muxun naxanye birin na lu yamanani,
ne baloma fenɛn nun kumin nan na.

²³ Na lɔxɔni,
manpa bili wuli keden xɛɛn naxan ma
naxanye sarama gbeti gbanan wuli keden na
mɛnna findima janle nun tansin xɛɛn nan na.

²⁴ Muxune sigama nen mɛnni xanle nun xalimakunle ra e yii,
amasɔtɔ sɛxɛn nun janle nan luma bɔxɔn ma.

²⁵ Muxune gaxuma nen janle nun tansinne yɛɛ ra,
muxu yo mi fa sigɛ geyane fari
denaxanye yi bima jinge kenna ra nun.
Mɛn yi findi jinge rabaden na,
yɛxɛɛne yi na yibodon.

8

Asiriya yamanan yi findi Alaa walikeen na

¹ Alatala yi a fala n xa, a naxa, “Walaxa belebelena nde tongo, i yi sɛbenla ti a ma naxan nɔɛ xaranɲɛ, i naxa, ‘Nafunle Suxu Keden Na. A Tongo Mafuren.’ ” ² N yi walaxan yita sereya tinxixi firin na: Saraxarali Yuriya nun Sakari, Yeberekiyaa dii xɛmɛna.

³ Na xanbi ra, n yi n ma naxanla kolon naxanla ra, nabi naxalanmana. A yi fudikan, a yi dii xɛmɛn bari. Nayi, Alatala yi a fala n xa, a naxa, “A xili sa, ‘Nafunle Suxu Keden Na. E Tongo Mafuren.’ ” ⁴ Amasɔtɔ, benun i ya diin xa fatan a fale ‘baba’ hanma ‘n na,’ Asiriya mangana muxune Damasi taan nun Samari taan nafunle tongoma yengeni nen.”

Asiriya kaane fama nen

⁵ Alatala mɔn yi a fala n xa, a naxa:

⁶ Yamani ito tondixi Silowa baa ige fajin ma,
e tunnaxɔlɔxi e ma Manga Resin* yetagi e nun
Remaliyaa dii xɛmɛna.

⁷ Nayi, Marigina Efirati baa ige walanxi gbeen nadinma nen e xili ma alo fufana,
Asiriya mangan nun a senbe gbeen nan na ra.
Efirati baan fema nen
han a bɔxɔn a ma.

⁸ Fufaan danguma nen Yuda yamanan naxɔrɛ,
a sa yiren birin xun ma,
a te han a kɔɛɛn bun.

* 8:6: Arami kaane mangan nan Resin na.

A fa han
a sa ε yamanan yiren birin xun ma.
Ala en tagi![†]

Siyane mi nœ sese ra Ala yamaan xili ma
⁹ Siyane, ε gbelegbele,
 ε gaxu!
 Ε tuli mati,
 ε tan naxanye sa yamana makuyene yi!
 Ε yitøn yengen xili ma,
 ε yigitεgεma nen!
¹⁰ Ε na yengε feene yitøn,
 e kalama nen!
 Ε na falan ti, a mi kamalima!
 Amasōtō Ala nxu tagi.[‡]

Ala yεεragaxun nan fan
¹¹ Alatala bata a yii senbe gbeen sa n ma, a yi n maxadi, a n nama yamani ito raliga. A
 yi a fala n xa, a naxa:
¹² Yamani ito feen naxanye yatεma yanfan na
 ε tan nama ne birin yatε yanfan na de!
 Ε nama gaxu e gaxu feene yεε ra
 ε nama xamin ne fe yi de!
¹³ Ε xa Alatala Senben Birin Kanna nan tun kolon saripanden na,
 ε lan ε xa na nan binya,
 ε lan ε xa gaxu a tan nan yεε ra.
¹⁴ Amasōtō Ala findima nen yire saripnanxin na
 e nun gemεna Isirayila yama firinne xa,
 yamana e sanna radinma gemen naxan na,
 a findi e rabira gemen na.
 A findima nen luti ratixin na
 Yerusalen kaane yεε ra,
 a e suxu.
¹⁵ E wuyaxi e sanna radinma nen,
 e bira, e fe yi kala.
 E suxuma nen lutin na,
 e mi nœ e fulunε.

Nabiin yigina fe

¹⁶ N yi na sereyaan namara n yi,
 n yi xaranni ito balan,
 n na fala n ma xarandiine nan tun xa.
¹⁷ N na Alatala mamεma
 naxan bata a yetagin luxun Yaxuba bōnsōnna ma.
 N nan n yigi sama Ala nin.

¹⁸ Nxu nun n ma diine nan ito ra,
 Alatala naxanye fixi n ma.
 Nxu findixi taxamasenne nun marakolon seene nan na
 Isirayila yi, fata Alatala Senben Birin Kanna ra
 naxan dōxōden Siyon geyaan fari.

¹⁹ Ndee a falama, e naxa, “Ε barin kiine nun yiimatone maxōdin, naxanye wundo feene
 kōyεkōyεnma, e falan ti e de bun ma. A mi daxa yamaan xa e gbee alane maxōdin ba?

[†] 8:8: Heburu xuini, a seβexi, “Emanuweli.” Na feen mato Esayi 7.14 nun 8.10 kui. [‡] 8:10: Heburu xuini, a seβexi, “Emanuweli.” Na feen mato Esayi 7.14 nun 8.8 kui.

Muxune mi barinne xan maxədinma ɲɛɲɛ muxune xa ba?" ²⁰ Ɛ ne yabima nɛn, ɛ naxa, "Ɖɔ en xa xɛtɛ Alaa sariyan nun a fala xuine nan ma." Xa naxan mi falan tima na kiini, na kanna mi kɛnɛnna toma.

Naxankata dimina

²¹ Muxune yigitɛgɛxin nun e kamɛtɔne e masiga tima nɛn yamanan xun xɔn ma.

Kamɛn na e suxu ɲaxi ra,
e xɔlɔma nɛn,
e sa e mangan nun e Ala danga.

E yɛɛn tima nɛn koren na,

²² na xanbi ra e yi bɔxɔn mato.

Koni e tɔrɔn nun dimin nun bɔɲɛ rafɔrɛ gbeen nan tun toma.

E yi rawoli dimi gbeeni.

Kɛnɛn gbeen toma nɛn

²³ Anu, naxanye yi luxi na tɔrɔni,
ne dimin ɲanma nɛn.

Waxati danguxini,

Ala yagin nan nagidi

Sabulon yamanan nun Nafatali yamanan ma.

Koni waxati famatɔni,

kiraan naxan sigama baan ma,

Yurudɛn baan kidi ma,

a na rafema nɛn binyen na

e nun siya gbɛtɛne yamanana, Galile.

9

¹ Yamaan naxan sigan tima dimini,
ne bata kɛnɛn gbeen to.

Naxanye dɔxi dimi gbeeni,

kɛnɛnna bata mini ne ma!

² Ala i bata yamaan nawuya ayi,

i yi e sɛwan nagbo ayi.

E sɛwaxi i yetagi

alo muxune nɛma sɛwɛ se xaba waxatini,

alo e ɲaxanma kii naxan yi

e nɛma yɛngɛ yi se tongoxine yitaxunɲɛ.

³ Amasɔtɔ i ya yamaan tɔrɔma goron tongo wudin naxan bun

e nun wure gbelemɛn naxan saxi e tungunna ma

e nun e ɲaxankata muxune bosana,

i bata ne birin kala

alo i a liga kii naxan yi

Midiyane nɔ lɔxɔni.*

⁴ Yaxune sankidin naxanye

birin yɛngɛ yirene yibodonma

e nun dugin naxanye birin bata sin wunli

ne birin ganma nɛn

alo yegen tɛɛni.

⁵ Amasɔtɔ diina nde bata bari en xa,

dii xɛmɛn bata sɔtɔ en xa.

Mangayaan luma nɛn a tan xa.

A xili bama nɛn a,

"Kabanako Kawandi Tiina,

* 9:3: *Midiyane nɔ* feen mɔn sɛbɛxi Kitisane 6 han 8 kui.

Ala Senbema,
Habadan Fafe,
Bɔɲe Xunbeli Mangana.”

⁶ A mangayaan nun bɔɲe xunbenla
sigama gboe ayi nen
dan mi naxan na.
A dɔxɔma nen Dawuda mangaya gbedeni
a yamanan xun na.
A yi a senbe so,
a yi a masuxu kiti kenden nun tinxinni,
keli to ma han habadan.
Alatala Senben Birin Kanna na ligama a xanuntenya gbeen nin.

Alaa xɔlɔna fe

⁷ Marigin bata falan ti Yaxuba bɔnsɔnna xili ma,
na yi Isirayila yamaan sɔtɔ.

⁸ Yamaan birin a kolonma nen.
Efirami bɔnsɔnna muxune nun Samari kaane birin yi falan tima wason nun yete yigboni,
e naxa,

⁹ “Yinna bitikidine bata bira,[†]
en na a ti gema masolixine ra.
Xɔde binle bata kala,
en na e masara sumanne ra.”

¹⁰ Nayi, Alatala Asiriya kaane radinma nen Isirayila kaane ma, Manga Resin[‡] yengefane.
A bata e yaxune senbe so.

¹¹ Arami kaan naxanye sogeteden binni,
e nun Filisiti kaan naxanye sogegododen binni,
ne nan Isirayila kaane raxɔrima feu!

Koni hali na birin,
Alaa xɔlɔn mi ɲan,
a yiin mɔn yi lu yitexi e xili ma.

¹² Nayi, Alatala bata a yamaan ɲaxankata,
koni e mi e xun xetexi a ma,
e mɔn mi Alatala Senben Birin Kanna fenxi.

¹³ Nayi, Alatala Isirayila yamanan birin naxɔrima nen
lɔxɔ keden peeni,
fɔlɔ a xunna ma han a xunla,
fɔlɔ tugu binle ma han gbalane.

¹⁴ Fonne nun kuntigine nan a xunna ra,
nabiin naxanye wule xaranna tima,
ne nan a xunla ra.

¹⁵ Yamani ito yɛɛratine nan e ralɔma ayi,
e muxun naxanye matinxinma,
ne fan yifuxi.

¹⁶ Nanara, Marigin mi sɛwaxi a foningene ra,
a mi kininkinima a kiridine nun a kaɲa gilene ma.
Amasɔtɔ Ala kolontarene nun
muxu ɲaxine nan e birin na,
e fala ɲaxin nan tun tima.

Koni hali na birin,

[†] 9:9: Bitikidin mɔn falama yirena nde yi fa fala “Birikidina.” [‡] 9:10: Arami kaane mangan nan Resin na. Asiriya kaane nan Manga Resin yaxune ra. Na feen sɛbɛxi Mangane Firinden 16.8-9 kui.

Alaa xələn mi jan,
a yiin mən yi lu yitexi e xili ma.

¹⁷ Naxuyaan muxune ganma yati,
alo tēen naxan janle nun sexene birin janma,
a yi tēen so fətōnna jansanne ra,
e tutin yi lu tē kore.

¹⁸ Alatala Senben Birin Kanna xələ gbeen
bata tēen so yamanan birin na.

A luxi nēn
alo tēen yamaan nan ganma,
muxu yo mi kininkininma a ngaxakedenna ma.

¹⁹ Muxune donseen tongoma yiifanna ma,
kamen mi ba e ma.
E yi e balon fen e kōmenna ma,
e mi wasa.

Birin baloma a lanfaan nan na.

²⁰ Manase bōnsōnna baloma Efirami bōnsōnna ra,
Efirami bōnsōnna baloma Manase bōnsōnna ra,
e tan bōnsōn firinne yi keli Yuda bōnsōnna xili ma.

Koni hali na birin,
Alaa xələn mi jan,
a yiin mən yi lu yitexi e xili ma.

10

Gbalon Yuda taane xili ma

¹ Gbalon na kanne xa
naxanye tōnne dōxōma hakēni,
naxanye sariyane seβema bodene tōrō xinla ma,

² e tondi senbetarene xun mayenge kitin se.

Yiigelitōn naxanye n ma yamaan ye,
e mi ne kitin sama.

E kaṇa gilene kansunma,
e kiridine muṇa.

³ E fe saranna na e sōtō lōxō naxan yi,
gbalon na fa sa keli wulani,
e nanse ligama?

E e gima siga nde kon yi
alogo e xa maliin sōtō?

E nafunle luma minen?

⁴ Fō e mafelen kasorasane tagi,
hanma e bira bōxōni binbine ye.

Koni hali na birin,
Alaa xələn mi jan,
a yiin mən yi lu yitexi e xili ma.

Gbalona Asiriya kaane xili ma

⁵ Ala naxa,
“Gbalona Asiriya yamanan xa,
naxan findixi bosaan na n yii n ma xəlōna fe ra!
N ma fitinan dunganna a tan nan yii.

⁶ N na a sofane rasigama nēn
Ala kolontare siyaan xili ma.

N yi e radin yamaan xili ma
 naxanye n naxələma
 e xa sa mən kaane yii seene suxu,
 e yi e nafunle tongo,
 e yi e yibodon

alo borona kiraan xən!

⁷ Koni Asiriya kaane mi na feen to na kiini.

E tan e miri na fe ma kii gbətəni.

E tan yi waxi halagi nan tun ti feni,

e yi siya wuyaxine raxəri fefe!

⁸ Amasotə e naxa,

‘N ma sofa kuntigine mi findixi mangane xan na ba?

⁹ N mi Kalano taan suxi

alo Karakemisi taan ba?

N mi Xamata taan ligaxi

alo Arapada taan ba?

N mi Samari taan ligaxi

alo Damasi taan ba?*

¹⁰ N bata suxure batu yamanani itoe suxu,

naxanye suxurene yi fisa Yerusalen

nun Samari yamanan gbeene xa.

¹¹ N naxan liga Samari yamanan nun a suxurene ra,

n mi nəe na ligə Yerusalen nun a suxurene ra ba? ”

¹² Koni Marigin na yelin a wanle birin nakamale Siyon geyaan fari e nun Yerusalen yi, a Asiriya mangan fan saranma nən a yete yiteen nun a yete rawason na. ¹³ Amasotə na mangan yi a falama nən, a naxa,

“N feni itoe birin ligaxi

n fangan nun n ma fe kolonna nin,

amasotə xaxilimaan nan n na.

N bata yamanane danne kala,

n yi e nafunle muḡa,

n mangane ba e dəxədəne yi

alo senbemaan yetəna.

¹⁴ N bata siyane nafunle tongo

alo muxun xəli tən tongon kii naxan yi.

N bata bəxə xəna seene birin malan

alo muxun xəli xele rabejinxine matongon kii naxan yi.

E sese mi nəxi e gabutəni tə,

hanma e de xanlı bi, e wuga.”

¹⁵ Bunbin nəe a yete matəxe

dangu a rawali muxun na ba?

Serana a yete matəxe

dangu a rawali muxun na ba?

Bosaan nəe a tongo muxun nawale ba?

Dunganna nəe muxun tonge ba?

¹⁶ Nanara, Marigina Alatala Senben Birin Kanna

yama hiyabuxini ito radoyenma nən.

Halagi ti tēe gbeen yi so e binyen na.

¹⁷ Isirayilaa kənənna,

* 10:9: Asiriya kaane bata yi taani itoe suxu. E sebe kiina a yitaxi, a e luma e masoe Yerusalen taan nan na.

Ala yeteen findima nen teen na.
E sarjantoon yi findi tee degen na,
a Asiriya yamanan janle
nun a sexene birin gan,
e jan loxo kedenni.

¹⁸ A foton gbeene raxarima nen fefe
e nun wudin naxanye birin bogima.

A yamanan halagi
alo furemaan nema doyenje.

¹⁹ Wudi donxen naxanye na lu Asiriya fotonne yi
hali dii jarena,
a nœ e yaten sebe nen.

Yamaan muxu donxene fe

²⁰ Na loxon, Isirayila yamaan muxu donxen naxanye na lu e nii ra Yaxuba bõnsõnni, ne mi fa e lannanteyaan sama e jaxankata muxune yi sõnõn. E fa e lannayaan sama Alatala nin, Isirayilaa Ala Sarjantõnina. ²¹ Yamaan muxu donxene xetema nen Ala senbemaan ma, Yaxuba bõnsõnna muxu donxene. ²² Anu, Isirayila kaane, hali e yamaan wuya ayi alo mejensinna naxan foxo igen de, hali na, e donxedin nan tun xetema. Halagin bata ragidi, naxan gboma ayi, a mon tinxin. ²³ Marigina Alatala Senben Birin Kanna bata halagin naxan nagidi, a na rakamalima nen yamanan birin yi.

Ala a yamaan xunbama nen

²⁴ Nanara, Marigina Alatala Senben Birin Kanna ito nan falaxi, a naxa, “N ma yamana, e tan naxanye doxi Siyon yi, e nama gaxu Asiriya kaane yee ra! E e bonbõma nen dunganna ra, e yi gbengbetenni te e xili ma alo Misiran kaane yi a ligama kii naxan yi nun. ²⁵ Koni benun waxati, n ma xolon janma nen e xili ma. N fitinaxin yi keli e kaladeni.” ²⁶ Alatala Senben Birin Kanna bosaan tongoma nen Asiriya kaane xili ma, alo a keli Midiyen kaane xili ma kii naxan yi Orebi fanye yireni. A a dunganni bandunma nen baan xun ma, alo a liga Misiran yamanani kii naxan yi.

²⁷ Na loxon,
a goronna bama nen e tungunna ma,
e goron tongo wudin naxan sa e kœ ma konyiyani,
e xungboma nen han na yi gira, a bira.

Yaxune yi maso Yerusalen ra

²⁸ E bata Ayati taan li.
E danguma Migiron nin,
e yi e goronne lu Mikimasi taani.†

²⁹ E danguma geya longori ra kiraan nan xon
e a fala, e naxa,
“En xi Geba yi.”

Rama kaane xuruxurunma gaxuni.
Soli a taan Gibeya muxune bata e gi.

³⁰ Galin kaane, e gbelegbele!

Layisa kaane, e tuli mati!
Anatoti kaane, e makininkinin de!

³¹ Madimena kaane bata xuya ayi,
Gebimi kaane e luxunden fenma.

³² To, yaxune sa tima nen Nobi yi,
e yi e yiini te,
e yi e konko Siyon taa fajin geyaan xili ma,

† 10:28: Yaxune ganla yi fe nen Yerusalen yengedeni kirani ito xon. A bunna neen fa fala “Yaxune bata maso.”

Yerusalen geyana.

³³ Marigina Alatala Senben Birin Kanna
wudi yii gbeene sege ma nen senbeni.
Wudi kuyene yi rabira boxoni.
Naxanye kondeye mate han,
a ne ragodoma nen.

³⁴ A fotonna jansanne sege ma nen bunbin na,
Liban fotonne yi bira Senbe Kanna bun.

11

Manga nenen Dawuda bənsənni

¹ Dii xemen minima nen Yese bənsənni*
alo wudi jingin minima

wudi dungin ma kii naxan yi.

Na sabatima nen fata a salenne ra.

² Alatalaa Nii Sarijanxin luma nen a yi,
fe kolonna nun xaxilimayaan sətoma niin naxan xən,
kawandi kenden nun senben sətoma niin naxan xən,
Alatala kolonna nun a yeeragaxun sətən niin naxan xən.

³ A niin sama nen Alatala yeeragaxun fari.

A mi kitin sama yetagin ma.

A mi feene ragidima muxune fala xuiin xən.

⁴ Koni a senbetarene makitima nen tinxinni.

Yiigelitəən naxanye yamanani,
a yi ne feene ragidi jənige fajini.

A yamanan muxune garinma nen falan na
alo bosana.

A fala xuine yi muxu jaxine faxa.

⁵ Tinxinyaan nun təgəndiyaan luma nen a yi
alo tagi xidin muxun tagi waxatin birin.

⁶ Nayi, kankon nun yexee diin luma nen e bode xən,
burunna jarin nun siin yi e sa yire kedenni,
turadin nun yatan nun xuruse turaxin yi lu e bode xən,
diidina nde yi ti e yee ra.

⁷ Ninge gilen nun kanko gbeena e degema nen,
e diine yi sa e sa yire kedenni.

Yatan yi sexen don alo jingena.

⁸ Dii jəren sabaan soma nen sarijan soden dexən,
diin yi nə a yiin nasoe koson yinla ra.

⁹ Fe jaxi mi fa luma na, gballo mi na
Alatalaa geya sarijanxin birin fari.
Amasoto Alatala kolonna yamanan nafema nen,
alo foxo igena a folon nafema kii naxan yi.

¹⁰ Na ləxəni,
diin naxan minixi Yese bənsənni
na luma tixi nen
alo taxamasenna yamane yee ra.
Siyane fama nen a fema,
a dəxəden yi lu mayilenje binyeni.

* 11:1: Yese nan Dawuda fafe ra. Na sebexi Samuyeli Singena 16.18-19 kui.

Muxu muxine xete fena

¹¹ Na ləxəni,
Marigin mən a yiini bandunma nən
alogo a xa a yamaan muxu dənxe ne xunba:
naxanye na lu e nii ra Asiriya yamanani
e nun Misiran yamanan lanbanna nun a faxan na,
e nun Kusi nun Elan nun Babilən yamanane yi,
e nun Xamata yamanan nun fəxo ige tagi bəxəne yi.

¹² A taxamasenna tima nən siyane xa,
a Isirayila kaane malan
naxanye yi suxi yengeni.
Yuda bənsənna muxun naxanye xuyaxi ayi
dunuḡa xun xən, a yi ne malan
sa keli bəxən tongon naaninne birin yi.

¹³ Nayi,
Efirami bənsənna mi fa Yuda bənsənna maxəxələnma.
Yuda bənsənna yaxune raxərima nən,
Efirami mi fa Yuda maxəxələnma,
Yuda mi fa findima Efirami yaxun na sənən.

¹⁴ E birin sigama nən yengeni
sogegododen binni Filisitine geyane fari,
e sa sogeteden binna muxune nafunle tongo yengeni.
Edən nun Moyaba yamanane yi lu e senben bun,
Amonine yi xuru e ma.

¹⁵ Alatala igen janma nən Misiran fəxo ige yireni,
a yi a yiini bandun Efirati baan xun ma,
a yi na baani taxun xude solofere ra
a de foye gbeen na,
muxune yi nə a gide,
e mi e sankidine ba.

¹⁶ Kiraan luma nən a yamaan xa
naxanye na lu e nii ra Asiriya yamanani.
A luma nən alo a liga e benbane xa kii naxan yi
e to mini Misiran yamanani.

12

Yama rakisixin yi Ala tantun

¹ I a falama nən na ləxəni, i naxa,
“Alatala, n ni i tantunma.
I yi xələxi n ma,
koni i ya xələn bata xete n fəxo ra,
i yi n madenden.

² Ala nan n nakisixi yati.
N na n yigi sama a tan nin,
n mi fa gaxuma.
Alatala nan n fangan na.
Alatala nan n ma beti ba xunna ra.
N nakisimana a tan nan na.”

³ E kisin sətəma nən sewani
alo e igen bama tigi yinla ra kii naxan yi.

⁴ Na ləxəni, e a falama nən, e naxa,
“E tantunna fi Alatala ma,
e xui ramini a ma a xinli,
e a kewanle rali siyane tagi

ε a rabira muxune ma a xinla gbo kii naxan yi.
⁵ Ε betin ba Alatala xa bayo a bata fe gbeene rakamali.
 Ε e fe fala dunuḡa muxune birin xa!”
⁶ Siyon kaane, ε sɔnxɔ sɛwani,
 ε gbelegbele naxanni!
 Amasɔtɔ, Isirayilaa Ala Sariḡanxin gbo,
 naxan ε tagi!

13

Babilɔn taan naḡanna bata maso

¹ Waliyiya falan ni ito ra naxan makenen Amɔsi a dii xemena Esayi xa lan Babilɔn taan ma.

² Ala naxa,
 “Ε taxamasenna ti geya mabaxin fari.
 Ε gbelegbele
 alogo ε xa sofane rakolon.
 Ε yiine maliga
 alogo e xa so taan muxu gbeene so deene ra.
³ N tan nan yamarin fixi muxune ma
 naxanye rasariḡanxi n xa.
 N bata n ma sofa yeḡbaxine xili,
 naxanye sɛwama n ma nɔ sɔtɔn na,
 alogo e xa n ma xɔlɔn mayita.”

⁴ Ε tuli mati sɔnxɔ xuini ito ra geyane fari
 yama gbeen nan xui a ra.

Ε tuli mati,
 yamanane bata yimaxa
 alo siyane na e malan.
 Alatala Senben Birin Kanna nan
 a ganli tɔnma yeḡḡe so xinla ma.

⁵ Alatala fama e nun
 ganla naxan a xɔlɔn naxuyama ayi
 sa keli bɔxɔn yire makuyeni
 sa keli kore xɔnna danna ra.
 E yamanan birin kalama nen.

⁶ Ε gbelegbele sununi,
 amasɔtɔ Alatalaa lɔxɔn bata maso.
 A fama alo halagi ti gbalona,
 fata Ala Senbe Kanna ra.

⁷ Nanara, birin bata xadan,
 muxune bata tunnaɔlɔ e ma.

⁸ Gaxun bata e suxu,
 xɔlen sifan birin e fari.
 Muxune e fatine yimaxama xɔlen bun
 alo naxanla tinna ma.
 E birin xaminxina e bode matoma.
 E yetagine yifɔrɔxi.

⁹ A mato, Alatalaa lɔxɔn fama,
 kininkinintare lɔxɔna,
 fitinan nun xɔlɔ gbeen naxan yi,
 alogo bɔxɔ xɔnna xa raxɔri,
 a findi tonbonna ra

a yi yulubitōne halagi a yi.

¹⁰ Saren naxanye kore e nun e sare kurune,
ne mi fa dēgen sōnōn.

Sogen nēen fa te,

a bata yidimi,

kiken mi fa dēgema sōnōn.

¹¹ Ala naxa, “N dunuḡa muxune

kewali ḡaxine saranma e ra nēn,

n yi muxu ḡaxine hakene saran e ra.

N yi yēte yitene wason dan,

n yi nō kanne yandan kala.

¹² N muxune xuruma nēn bōxōni

han e mi fa toma xulen

alo xema faḡina,

e to raxōlōma ayi nēn

alo xemaan naxan sa kelima Ofiri yamanani.”

¹³ Nanara, n kore xōnni maxama nēn,

bōxō xōnna yi xuruxurun, a ba a funfuni

Alatala Senben Birin Kanna fitinana fe ra

a xōlōn na keli lōxōn naxan yi alo tēena.

¹⁴ Nayi, muxune birin sigama nēn e konne yi

birin yi a gi siga a yamaan fēma

alo xēnla naxan sagatanma,

alo xuruse raba mi yexēen naxanye fōxō ra.

¹⁵ E na muxu yo to,

na kanni sōxōnma nēn tanban na,

E na naxan yo suxu,

na kanna faxama nēn silanfanna ra.

¹⁶ E dii futene yi yibutuxun e yētagi,

e banxi kui seene yi tongo,

muxune yi fu e ḡaxanle ma e yētagi.

¹⁷ Ala naxa,

“N Mede kaane rakelima nēn e xili ma

gbetin bōte mi siyaan naxan xa,

e mōn mi sēwama xemaan na.

¹⁸ E banxulanne yi faxa Mede kaane xalimakunle ra,

e mi kininkininma dii futene ma,

e ḡaxu diidine ra.”

¹⁹ Babilōn naxan findixi taa tofaḡin na yamanane ye,

naxan findixi Babilōn kaane binyen nun e kanba xunna ra,

Ala na taan halagima nēn

alo Sodoma taan nun Gomora taana.

²⁰ Muxu yo mi fa dōxōma a yi,

a yigenla luma nēn

han mayixete nun mayixete.

Hali Arabu sigatine yati mi dangue a yi,

hali xuruse rabane mi fa e xuruseene xalima na.

²¹ Koni burunna subene nan dōxōma na,

xutunxunbane yi e banxine rafe.

Dangaranfulene yi lu na yi,

kōtōne yi na findi e bodonden na.

²² Kankone wuga xuiin yi lu mine a yire makantanxine yi,

barekodane yi so a manga banxine kui.
 Babilon gbee waxati saxin bata maso.
 A siimayaan mi fa xunkuya.

14

Isirayila kaane xete fena

¹ Alatala kininkininma nen Yaxuba yixetene ma. A mon Isirayila yamaan sugandima nen, a mon yi e radxo e boxoni. Xojene yi sa e fari, e findi Yaxubaa yamaan na.

² Siyaan bonne fama nen Isirayila kaane tongodeni, e siga e ra Alatalaa yamanani. Isirayila yamaan yi siyane findi e konyine ra, xemen nun jaxanla. Na kiini, muxun naxanye e findi konyine ra, e fan yi ne findi e konyi ra, e findi e jaxankata muxune kanne ra.

Babilon mangan saya sigina

³ Isirayila kaane, laxona nde, Alatala matabun fima nen e ma e torone nun e lanbaranne nun e konyiya xodexen jan xanbini. ⁴ Na waxatini, e sigi jaxumeni ito sama nen, e Babilon mangan magele, e naxa, Ee! En jaxankata muxun mi fa na!

A gbalon bata jan!

⁵ Alatala bata muxu jaxine bosaan senben kala.

A bata no soto dunganna kala

⁶ naxan yi siyane mabonboma xoloni
 a ye wuyaxi,

dan mi naxan na,

naxan fitinaxin yi non tima yamanane xun na

a gbalon sa e fari

naxan dan mi na.

⁷ Iki, yamanan birin bata lu boje xunbenli,
 muxune gbelegbelema sewani.

⁸ Hali fofone nun Liban sumanne sewaxi

i kala feen na, e a falama,

e naxa, "Xabu i binbin maluxun,
 muxu yo mi fa fama nxu segedeni."

⁹ Faxe muxune e ramaxama nen boxon bun ma
 fa i ralandeni,

i nema fe waxatin naxan yi,

dunya ito muxu gbeene birin.

Naxanye yi siyane mangane ra,

ne birin kelima nen.

¹⁰ E falan ti, e naxa,

"I fan bata findi fangataren na

alo nxu tan.

Iki, i bata lu alo nxu tan!"

¹¹ E bata e nun i ya wason

nun i ya bolon xuiin birin nagodo gaburun na.

Konene nan i saden na i bun ma,

kunle yi findi i ya bitinganna ra.

¹² Ee! I bata bira sa keli kore

i tan tagalan saren naxan degema subaxani!

I bata woli boxoni,

i tan naxan yi siyane rabirama!

¹³ I yi a falama i yete ma, i naxa,

"N tema nen kore xonna ma,

n sa n ma mangaya gbeden doko menni

Alaa sarene faxe ra.

N sa dɔxɔ alane tagi,
e malanma geyaan naxan ma sogeteden kɔmɛnna ma.

¹⁴ N tema nɛn kundane fari,
N yi lu alo Kore Xɔnna Ala.”

¹⁵ Koni e bata sa i sa fɔ gaburun xɔnna ma
i lu laxira yili tilinxin na.

¹⁶ Naxanye na i to,
ne i matoma nɛn ki faɲi.
E miri i ya fe ma,
e yi a fala, e naxa,
“Xɛmɛni ito xa mi yi bɔxɔn naxuruxurunma ba,
a yi yamanane yimaxa?

¹⁷ Ito xa mi dunuɲa findi tonbonne ra ba
a yi taane kala,
a tondi kasorasane beɲiɲɛ?”

¹⁸ Nɔndin na a ra,
siyane birin mangane maluxunxi binyen nin
e keden kedenna birin yi lu e gaburune ra.

¹⁹ Koni i tan bata woli ayi i ya gaburun fari ma
alo wudi yii xaren biraxina.

Faxa muxune bata sa i yɛɛ ma,
naxanye faxaxi silanfanna ra
naxanye bata sa gemene fari yinla ra.
I bata lu alo binbi yibodonxina.

²⁰ Koni i tan mi maluxunma alo ne
amasɔtɔ i bata i ya yamanan kala,
i yi i ya yamaan naxɔri.

Bɔnsɔn ɲaxina fe mi fa falama habadan.

²¹ E a diine faxa feni tɔn
lan e benbane gbalo feene ma.

E nama fa keli,
e yi bɔxɔn birin findi e gbeen na,
e dunuɲa rafe e taane ra.

²² Alatala Sɛnben Birin Kanna falan ni ito ra, a naxa,
“N kelima nɛn Babilɔn taan xili ma,
n yi a xinla ralɔ ayi
e nun a muxun naxanye na lu e nii ra
e nun e diine nun e yixɛtɛne birin.”

Alatalaa falan nan na ra.

²³ N taani ito findima nɛn dara yiren na
gbalane dɛnaxan yi e nun sagalene dingirana.
N yi Babilɔn taan makɔ halagi ti silanden na.
Alatala Sɛnben Birin Kanna falan nan na ra.

²⁴ Alatala Sɛnben Birin Kanna bata a kɔlɔ, a naxa,
“N bata feen naxan yitɔn,
na ligama nɛn.

N bata naxan nagidi,
na kamalima nɛn.

²⁵ N Asiriya kaane halagima nɛn n ma yamanani,
n yi e raxɔri n ma geyane fari.

E konyiyaan bama nɛn n ma yamaan xun ma,

e goronna yi ba e tungunna fari.”

²⁶ Ala na nan nagidixi dunuƙa birin xili ma,
a yiini texi siyane birin xili ma na kii nin.

²⁷ Xa Alatala Senben Birin Kanna fena nde ragidi,
nde nɔɛ a yikalɛ?
A na a yiini te,
nde nɔɛ a raxɛɛ a funfuni?

Waliyiya falana Filisitine xili ma

²⁸ Waliyiya falani ito tixi Manga Axasi faxa jɛɛn nan na.

²⁹ Ɛ tan Filisitine,
e yi ɛ bɔnbɔma bosaan naxan na,
na bata kala,
koni ɛ nama sɛwa na ra.
Amasɔtɔ koson minima nɛn saƙi faxaxin bɔnsɔnni,
ninginangan yi mini koson bɔnsɔnni naxan tunganma.

³⁰ Tɔrɔ muxu gbeene,
ne donseen sɔtɔma nɛn,
senbetarene yi e matabu bɔjɛ xunbenli.
Koni ɛ tan Filisitine,
n na ɛ bɔnsɔnna halagima fitina kamen nan na.
Naxanye na lu e nii ra,
ne birin yi faxa.

³¹ Ɛ tan taa makantanxine,
ɛ wuga xuini te!
Taan muxune, ɛ gbelegbele!
Filisiti yamaan bata tunnaxɔlɔ e ma,
amasɔtɔ tɛɛ tutin fama nɛn
sa keli sogeteden kɔmɛnna ma.

Muxu yo mi baxi yaxune ganla safane ra.

³² Filisitine xɛrane yabin findin nanse ra?
“Alatala nan Siyon taan tixi,
a yamaan yiigelitɔne yigiyade faƙin sɔtɔma denaxan yi.”

15

Waliyiya falan Moyaba xili ma

¹ Waliyiya falana Moyaba yamanan xili ma:

Ari taan bata raxɔri Moyaba yamanani
a kala kɔɛ kedenna ra.
Kiri taan bata raxɔri Moyaba yamanani
a kala kɔɛ kedenna ra.

² Dibon kaane tema e suxure kide matexine yi
e wugama.

Moyaba kaane gbelegbelema Nebo nun Medeba taane yi.
Muxune birin bata e xunne nun e dɛ xabene bi sununi.

³ Sunu dugine nun benbenle ragodoxi e ma kirane xɔn ma.
E gbelegbelema e banxine fari
e nun e yama malandene yi,
e birin wugama han!

⁴ Xɛsibɔn nun Eleyale kaane
gbelegbelema mali muxu feen na.
E xuiin sa mɛma fɔ Yahasi taani.
Nanara, Moyaba sofane gbelegbelema,
e bata tunnaxɔlɔ e ma.

⁵ N gbelegbelema Moyaba kaane fe ra.
A muxune bata e gi siga han Soyari taani,
siga han Egilati-Selisiya taani.
E tema wuge Luxiti geyaan na.
E wuga xuini tema e kalana fe ra Xoronayin kiraan xɔn.

⁶ Nimirimi daraan bata xɔri
sɛxɛne bata xara,
ɲɔxɔndene bata ɲan.
Sese xinde mi fa na.

⁷ Nanara, muxune e se dɔnxɛne tongoma
naxanye luxi e yii,
e nɔxi naxanye ramare,
e yi siga e ra Wudi Tofajin Xuden kidi ma.

⁸ Sɔnxɔ xuiin minima Moyaba yamanan birin yi.
E wuga xuiin minima
sa keli fɔ Egilayimi taani,
sa keli fɔ Elimi xɔɲin yireni.

⁹ Xuden naxan danguma Dimɔn yi,
na bata findi wunla ra.
Ala naxa,
“N mɔn gbalo nɛnɛne rasigama nɛn Dimɔn yi.
N yatana nde rafama nɛn Moyaba muxu gixine xili ma,
e nun naxanye na lu e yamanani.”

16

Moyaba Yerusalɛn xandima nɛn

¹ Moyaba mangane yi a fala, e naxa,
“E yɛxɛne rasiga Yuda yamanan mangan ma,
sa keli Sela tonbonni,
siga Siyon geyaan fari.”

² Moyaba ɲaxanle bata baan gididen li Arinon yi.
E luxi nɛn alo xɔliin naxanye e gixi,
naxanye kedixi,
e makuya e tɛn na.

³ Moyaba kaane yi a fala Yerusalɛn kaane xa, e naxa,
“Nxu maxadi,
i fena nde ragidi.

Yanyi tagi sɔgen bun,
i nininna xa so nxu xun na
alo kɔɛna, i nxu kantan.
Nxɔ muxu gixine luxun,
i nama gi muxune yanfa de!

⁴ A lu nxɔ muxu gixine xa e dɔxɔ ɛ konni,
dɔxɔden so e yii e ratange halagi tiin ma dɛnaxan yi.
Naxan nxu ɲaxankatama,
na mi luma habadan,
halagin fama nɛn a dandeni.
Naxan nxu yɛngɛma,
na kelima nɛn yamanani.

⁵ Nayi, i ya mangayaan sɛnben sɔtɔma nɛn hinanna xɔn,
Dawuda yixetɛna nde yi mangayaan naba lannayani,
kitisaan naxan kiti kɛnden fenma
naxan sɔbe soxi tinxinna ma.”

Yerusalen mi nɔɛ Moyaba maliye
Yeremi 48.29-36

⁶ Nxu bata Moyaba kaane wasona fe me
 naxan gbo han,
 e nun e yete yigboon
 nun e wason nun e yete yitena.
 Koni e yete matɔxɔma fuun nin.

⁷ Nanara, Moyaba kaane gbelegbelema sununi
 e yamanana fe ra,
 e birin e wuga xuini tema.
 E kutunma nimisani Kiri-Hareseti taa kalaxina fe ra.
 E bata tunnaxɔlɔ e ma fefe!

⁸ Xesibɔn xeeɛne bata kala,
 alo Sibima manpa binle.*
 Siyane mangane bata manpa bili yebaxine yibodon
 naxanye bogine yi sigama han Yaasɛri taani,
 e xuya tonbonna xun xɔnna ra,
 e yiine yi sigaxi han Fɔxɔ Daraan kidi ma.

⁹ Nanara, n wugama Yaasɛri kaane xɔn
 Sibima manpa binle fe ra.
 Ee! Xesibɔn taan nun Eleyale taana!
 N na n yeeɛgen nagboma ayi nen e ma!
 Yengen xuiin bata mini e manpa bili nakone yi,
 e nun e se xaba daxine yi.

¹⁰ Sewan nun naxanaxan bata nan wudi bili nakone yi.
 Sigi sa xuiin nun sewa xuiin mi fa mema
 nxɔ manpa bili nakone yi.
 Muxu yo mi fa manpa bogine igen bama,
 n bata danna sa sewa xuiin na.

¹¹ Nanara, n bɔnen wugama Moyaba fe ra.
 N ma mawuga xuiin luxi nen
 alo bɔlɔn xuina sununi.
 N kutunma Kiri-Hareseti taana fe ra.

¹² Nxu Moyaba yamaan toma xadanɛ
 e suxure kide matexine yi,
 e yi so e suxure banxine yi maxandi tideni,
 koni na tɔnɔ yo mi na.

¹³ Alatala bata yi na fala Moyaba kaane xili ma. ¹⁴ Iki Alatala naxa, “Benun jɛɛ saxan
 yate xa dangu, Moyaba muxu gbeene nun a yama gbeen yarabima nen, fangatare dando
 gbansan yi lu e nii ra ne ye.”

17

Damasi nun Isirayila

¹ Waliyiya falana Damasi taan xili ma:
 Damasi taan kalamatɔɔn ni i ra,
 a taa xɔnna yi lu
 alo gemene e bode fari.

² Aroyeri yamanan taane luma nen nabɛjinxɪ
 e findi xuruseene konna ra.
 E luma nen na,
 muxu yo mi e yigbetɛnma.

³ Taa makantan yin yo mi fa luma Efirami yamanani sɔnɔn.

* 16:8: Wudi binla nde na yi, mɛn kaane naxanye sima, e yi naxanye bogi yitɔnma alo manpana
 e gbee kiini.

Mangayaan bama nen Damasi taani.
 Arami yamanan muxu dɔnxɛn naxanye luma,
 ne binyen mi dangue Isirayila kaane binyen na.
 Alatala Senben Birin Kanna falan nan na ra.

⁴ Nayi, na lɔxɔni,
 Yaxubaa binyen xurunma nen.
 A yamaan yi lu doyenɛ.

⁵ A luma nen
 alo sansine na yelin malanɛ se xaba waxatini
 alo a xaba muxun na a tɔnsɔn xabaxine malan a yii
 alo e na tɔnsɔnne makentun Refa lanbanni.
⁶ A tɔnsɔn dɔnxɛna ndee luma nen a kentun daxin na,
 alo oliwi bogine na rayolon tamin na,
 a xɔri firin saxan yi lu a kondeni,
 naanin suulun jɔxɔn yi lu a yii bogixine ra.
 Alatalaa falan nan na ra, Isirayilaa Ala.

⁷ Na lɔxɔni,
 muxune yeene luma e da mangan nan na,
 e ye rafindi Isirayilaa Ala Sarijanxin ma.
⁸ E mi fa e ye rasige suxure kidene yi mumɛ,
 e naxanye rafalaxi e yiine ra.
 E mi fa Asera kide gbindonne matoɛ mumɛ,
 e nun e wusulan gandene,
 e yetɛ yii fɔxɔne.

⁹ Na lɔxɔni, e taa makantanxin naxanye rabejinma Isirayila kaane bun, ne birin yigenla luma nen alo fɔtɔnna hanma geyaan kondena.

¹⁰ Amasɔto i bata jinan Ala xɔn i rakisimana.
 I mi i yengi dɔxi i kantan fanyen xɔn, i ya Ala.
 Nanara, i bata nakɔɔn nafala a fajin na,
 i yi sansi xɔɛne si.

¹¹ I e si lɔxɔn naxan yi,
 hali e na soli na lɔxɔni,
 na xɔtɔnna yetɛni i ya si seen yi fuga,
 koni a xaba waxatin na a li,
 a lɔma ayi nen,
 furen nun sɔxɔle nantaren na fa lɔxɔn naxan yi.

¹² Ee! Siya wuyaxine sɔnxɔma
 alo fɔxɔ igen xuxu xuiin kii naxan yi.
 Ee! Yamanane muxune xajɛma ayi
 alo baa ige gbeen na walanɛ ayi.

¹³ Siyane sɔnxɔ xuiin luxi nen
 alo fɔxɔ ige gbeen xuxu xuina.
 Marigin na a kɔnkɔ e ma,
 e e gi, siga yire makuyeni.
 E kedima nen
 alo foyen na se dagin xali geyaan fari
 alo sɛxɛ xaren kala ti foyeni.

¹⁴ Gaxu gbeen na a ra jinbanna ra,
 benun xɔtɔnni, e mi fa na!
 Na nan na muxune sɔtɔma
 naxanye nxɔ seene birin tongoma.
 Na nan e sɔtɔma naxanye fuma nxu ma.

18

Falan Kusi yamanan xili ma

- ¹ Gbalon yamanan xa,
tuguminne gabutene xuiin gbo denaxan yi
Kusi yamanan baane xun ma!*
- ² Men kaane xerane rasigama baan xon kunkine kui
naxanye rafalaxi gbala xidine ra.
E siga e konne yi e tan xera sanoyaxine.
E siga e siyaan fema naxan muxuye kuya,
e fatin mayilenma,
naxan magaxu be nun yiren birin yi,
siya senbemani ito naxan non tima,
baane wuya naxan ma yamanayi.
- ³ E tan dunuja muxune birin,
e tan naxanye boxo xonna fari,
e na taxamasenni te geyaan fari,
e a mato!
E na xotaan fe xuiin me waxatin naxan yi,
e tuli mati!
- ⁴ Amasoto Alatala bata a fala n xa,
a naxa, "N waxi feene rakorosi feni,
n lu raxaraxi n daxodeni ti,
alo wuyenna naxan minima yanyin na,
alo xiila wuyenna boxon ma kuye wolon waxatini."
- ⁵ Amasoto benun se xaba waxatin xa a li,
fugene yolonma nen,
e yi findi tonsanne ra,
ne yi mo folo,
muxune yi e yii bogitarene xaba filen na,
e nun e sonle nun e deene.
- ⁶ Kusi kaane fan nabepinma na kii nin xoline xa
geyane fari e nun burunna subene.
Segene e yiboma nen soqe furen na,
sube xajene fan yi e don jemnen na.
- ⁷ Nayi, muxune fama nen finmaseene ra
Alatala Senben Birin Kanna xon,
keli siyaan fema naxan muxuye kuya,
e fatin mayilenma,
e magaxu be nun yiren birin yi,
siya senbemani ito naxan non tima,
baane wuya naxan ma yamanayi.
E fama nen na finmaseene ra Siyon geyaan fari
Alatala Senben Birin Kanna xinla binyama denaxan yi.

19

Falan Misiran yamanan xili ma

- ¹ Waliyiya falana Misiran yamanan xili ma:
Alatala ni i ra, a fama kundani Misiran yi mafuren!
Misiran kaane suxurene xuruxurunma nen a yee ra,
Misiran kaane yi tunnaxolo e ma.

* 18:1: Kusi yamanan yi Misiran yamanan nan faza ra Nila baan de fati forene boxoni.

² Ala naxa, “N Misiran kaane radinma e bode xili ma nen, e yi e bode yenge, birin yi keli a ngaxakedenmaan xili ma, birin yi keli a xoyin xili ma, taane yi keli e bode xili ma, mangayane yi keli mangayane xili ma.

³ Misiran kaane tunnaxoloma e ma nen, n yi mayifuun bira e feene yi.

E suxurene maxodinma nen, e nun barinne nun yiimatone nun kaeramuxune.

⁴ N Misiran sama nen kininkinintarena nde sagoni, manga yee xodexen yi lu a xun na.”

Marigina Alatala Senben Birin Kanna falan nan na ra.

⁵ Nila baan xarima nen, baan wunla yi xara fefe!

⁶ Baane xirin yi mini, xudene yi xurun Misiran yi, e birin yi xara.

Gbalane lisima a ra nen,

⁷ sexene yi xara Nila baan xon han a biradena foxo igen ma.

Xeen naxanye bixi Nila baan xon, ne xarama ayi nen,

foyen yi siga e ra, sese mi fa luma.

⁸ Yexe suxune kutunma nen, e sunu, naxanye birin konna birama Nila baani.

Yala wonle fan senben yi jan.

⁹ Naxanye gesene wurundunma, ne yagima nen.

Naxanye dugine rafalama e nun naxanye e soxonma, ne yigitegema nen.

¹⁰ Yamanan muxu kendene fangan janma nen, walikene yi kontofili.

¹¹ Xaxilitaren nan Soyan taan kuntigine ra, Misiran mangan kawandi muxune a kawandima xaxilitareyaan nin e naxa, “Fekolonna nde nan ma dii n tan na, a singe ra mangane diina nde.”

E nxe suse na fale mangan xa di?

¹² Nayi, Misiran mangana, i ya xaxilimane minen?

Alatala Senben Birin Kanna naxan nagidixi lan i ya yamanan ma, e xa i xaran na ma.

¹³ Xaxilitaren nan Soyan taan kuntigine ra. Nofi taan mangane tantanma.

Misiran yamana kanne nan a raloma ayi.

¹⁴ Alatala bata niina nde raso e yi naxan e xun magima e ra alogo Misiran kaane xa tantan e feen birin yi alo dollo minna na dingenje ayi baxundeni.

¹⁵ Misiran muxu gbeen nun a muxudina, muxu yo mi fa sese ligama naxan fan,

a na findi muxu binyen na
hanma a binyetarena.

Misiran yamanan naƙanna fe

¹⁶ Na lɔxɔni, Misiran kaane luma nen alo ƙaxanle. E xuruxurunma nen gaxuni, Alatala Senben Birin Kanna na a yiini te e xili ma waxatin naxan yi. ¹⁷ Yuda yamananana fe findima fe magaxuxin nan na Misiran kaane xa. Muxune na a fe fala e yee xɔri, e gaxuma nen na feen yee ra Alatala Senben Birin Kanna bata naxan nagidi e ma.

¹⁸ Na lɔxɔni, Heburu xuiin fama nen faladeni Misiran taa suulunna ndee yi, e muxune yi e kɔlɔ a e bata findi Alatala Senben Birin Kanna gbeen na. Na taan keden xili bama nen a Taa Halagixina.

¹⁹ Na lɔxɔni, saraxa ganden fama nen ludeni Alatala xa Misiran yamanan tagini, geme gbeena nde yi dɔxɔ yamanan danna ra naxan Alatalaa fe rabirama muxune ma. ²⁰ Na nan findima taxamasenna nun seren na fa fala Alatala Senben Birin Kanna Misiran yi. Misiran kaane na e xui ramini Alatala ma e ƙaxankata muxune fe ra waxatin naxan yi, a Marakisi Tiin nafama nen e ma, naxan e xun mayengema a yi e xunba. ²¹ Alatala a yete yitama nen Misiran kaane ra. Na lɔxɔni, Misiran kaane Alatala kolonma nen. E yi a batu, e saraxane nun bogise saraxane ba a xa. E yi de xuine tongo Alatala xa, e yi e rakamali. ²² Alatala Misiran kaane ƙaxankatama nen fitina fena nde xɔn, koni a e yiyalanma nen, e yi xete Alatala ma, a yi e maxandi xuiin name, a yi e yiyalan.

²³ Na lɔxɔni, kiraan kelima nen Misiran yi siga Asiriya yamananani. Asiriya kaane sigama nen Misiran yi, Misiran kaane yi siga Asiriya yi. E birin yi Ala batu e bode xɔn. ²⁴ Na lɔxɔni, Isirayila findima nen Misiran nun Asiriya yamananane saxanden na dunuƙa duban sɔtɔma naxanye xɔn. ²⁵ Alatala Senben Birin Kanna dubama nen e xa, a naxa, “N bata barakan sa n ma yamaan Misiran ma fe yi, e nun Asiriya yamananana, n yii fɔxɔna e nun Isirayila, n ma bɔxɔna.”

20

Falan Misiran nun Kusi xili ma

¹ Asiriya mangan Sarigon a sofa kuntigin nasiga jeeen naxan na Asadodi taan xili ma Filisiti yamananani, a yi a yenge, a yi a tongo, ² na waxatin yeteni, Alatala yi falan ti Esayi xa Amosi a dii xemena, a naxa, “Sunu dugin naxan xidixi i tagi, na ba, i yi i ya sankidine ba.” Esayi yi a falan suxu, a magenla yi lu sigan tiye, sankidi mi a sanni.

³ Alatala mɔn yi a fala, a naxa, “A jee saxanna ni i ra n ma walikena Esayi sigan tima a magenla, sankidi mi a sanni. Taxamasenna nan na ra e nun marakolonna Misiran yamanan nun Kusi yamanan xa,* ⁴ fa fala Asiriya mangan Misiran kaane nun Kusi kaane suxuma nen yengeni, a e xali konyiyani. A dii jɔrene nun fonne magenle nan xalima, sankidi mi e sanni, e xɔre magenle yi findi yagin na e xa. ⁵ Nayi, muxun naxanye e yigi saxi Kusi yi hanma naxanye yi Misiran matɔxɔma, ne gaxuma nen, e yagi. ⁶ Na lɔxɔni, muxun naxanye dɔxi fɔxɔ igen de, ne a falama nen, e naxa, ‘Nxu yi yigi saxi naxanye fari, a mato naxan ligama ne ra. Nxu yi waxi siga feni nxu luxundeni e konni, alogo nxu xa maliin sɔtɔ, nxu yi xunba Asiriya mangan ma. Nayi, nxu fa nɔe kise di?’ ”

21

Falan Babilɔn yamanan xili ma

¹ Waliyiya falan ni i ra tonbonna xili ma fɔxɔ igen de.*

Yaxun fama nen
sa keli tonbonni yamana magaxuxini
alo kala ti foyen nema fe yiifari ma tonbonna makɔe.

² Ala bata fe magaxuxin yita n na.

* 20:3: Kusi yamanan yi Misiran yamanan nan faxa ra Nila baan de fati fɔrene bɔxɔni. * 21:1: Tonbonna: A Babilɔn nan ma fe falama na ra.

Yanfantenna bata keli yanfa sodeni.
 Halagi tiin bata halagin ti fɔlɔ.
 Elan kaane, ε siga yengeni!
 Mede kaane ε taan nabilin!†
 Muxune yi kutunma e bun ma,
 koni n fa danna sama nen na ma!
³ Nanara, n tagin xuruxurunma.
 N naxankataxi
 alo naxanla tinna ma.
 N naxan mema,
 na bata n gaxu ki faji!
 N naxan toma,
 na bata n kɔntɔfili.
⁴ Wɛkile mi fa n yii,
 n xuruxurunma gaxuni.
 N yi jinbanna nan mamema nun
 alogo n xa bɔɔɛ xunbeli,
 koni kɔɛɛn fan bata magaxu ayi.

⁵ Donseen bata rafala,
 dagine bata yisa,
 muxune dɔxi e dɛgedeni,
 e minma.
 Kuntigine, ε keli!
 Ε yengɛ so seene yiton.

⁶ Marigina ito nan falaxi n xa, a naxa,
 “Sa kantan tina nde ti,
 a na naxan to, a na fala i xa.
⁷ Xa a yengɛ so wontorone to,
 soone naxanye bandunma,
 soo ragine dɔxi sofanle fari,
 ndee fan dɔxi nɔgɔmɛne fari,
 a xa a liga a yeren ma ki faji.”

⁸ Kantan tiin xa sɔnxɔ, a naxa,
 “N Marigina, n tixi yinna xuntagi ferijen gben!
 N nan n ma kantan tideni kɔɛna ngaan na.
⁹ Ε a mato, xemɛna nde fama yengɛ so wontoron kui
 soo firin naxan bandunma.
 Na yi a xuini te, a naxa,
 ‘Babilɔn taan bata kala!
 A bata kala!
 E ala sawurane birin bata bira
 e xuya ayi bɔxɔni.’ ”
¹⁰ N ma yamana,
 ε tan naxan bata bɔnbɔ
 alo murutun lonna ma,
 n na nan mexi Alatala Senben Birin Kanna ra, Isirayilaa Ala,
 n yi a rali ε ma.

Falana Edɔn yamanan xili ma

¹¹ Waliyiya falan ni i ra Duma taan xili ma.
 Xuina nde minima Seyiri yamanani,

† 21:2: Elan kaane nun Mede kaane yi Babilɔn kaane xɔyine nan na benun e xa e yengɛ, e yi e nɔ.

a naxa, “Kantan tina, kœen di?
Kantan tina kœen di?”

¹² Kantan tiin yi a yabi,

a naxa, “Xõtønna a lima nen,
kœen fan yi so.

Xa i mœn waxi maxœdinna ti feni,
maxœdinna ti.

Waxati gbete, i mœn yi fa.”

Alaa falana Arabi xili ma

¹³ Waliyiya falan ni i ra Arabi yamanan xili ma.

Ɛ xima nen Arabi burunna ra,
Dedan bœnsœnna, sigatiine tonbonni.

¹⁴ Ɛ tan Tema kaane,
Ɛ sa fa igen na muxune xa

min xœnla naxanye ma
Ɛ fa balon na muxu gixine xa.

¹⁵ Muxune bata e gi silanfanna bun

silanfanne yi texi e xili ma,

xanle bandunxi e xili ma,

e gixi yengen gbalon bun.

¹⁶ Marigina ito nan falaxi n xa, a naxa, “Benun jœe keden yate, Kedari bœnsœnna[‡]
binyen birin janma nen. ¹⁷ Muxu wuyaxi mi fa luma e nii ra e xali wonle yœ, Kedari
yengesone.” Alatala, Isirayilaa Ala nan na falaxi.

22

Yerusalœn taana fe

¹ Waliyiya falan ni i ra Lankenemaya Lanbanna xili ma.

Yerusalœn kaane,
nanfera Ɛ tema banxine xuntagi?

² Nanfera sœnxœ sœnxœn bata keli Ɛ taani,
a yimaxa,

sumunna taan naxan yi yœyœ?

Ɛ faxa muxune mi faxaxi silanfanna ra,
e mi faxaxi yengeni.

³ Ɛ kuntigine birin bata e gi,
xalimakuli wonle yi e findi kasorasane ra.

Ɛ muxune birin bata yi e gi yaxune yœœ ra,
e yi e birin suxu, e yi e xali.

⁴ Nanara, n yi a fala, n naxa,

“Ɛ yœœn ba n na,

Ɛ n lu na, n xa wuga xœleni.

N ma yamaan bata kala,
koni hali Ɛ mi kata n masabarideni.”

⁵ Amasœto to,

Marigina Alatala Senben Birin Kanna
bata magaxun nun mantœrœn nun mayibasanna rafa
en ma Lankenemaya Lanbanni.

Taan nabilinna yinna bata kala!

Xili ti xuiin minima malina fe ra geyaan ma.

⁶ Elan yamanan ganle bata xalimakunle tongo
e nun yengœ so wontorone nun soone.

Kiri yamanan sofane e yœ masansan wure lefane yitœnma.

[‡] 21:16: Kedari findixi Sumayilaa diin nan na. Na feen sœbœxi Dunuƣa Fœln 25.13 kui.

⁷ Ε μερεμερεν fajine bata rafe yenge so wontorone ra,
soo ragine yitonxi e xa yengen folo ε taan so deene ra.

⁸ Yuda yamanan mi fa makantanxi sonon.

Na loxonni,
i yee raxetema nen yenge so seene ma
banxini naxan xili “Foton Yi Banxina.”

⁹ Ε yi yalenne to Dawudaa Taan makantan yinna ma
ε yi igen namara ige ramarade xurini yengen yee ra.

¹⁰ Ε Yerusalen taan banxine yate,

ε ndee rabira
alogo ε xa makantan yinna senbe so.

¹¹ Ε yi ige ramaraden nafala yin firinne longonna ra
ige ramarade fonna igen xa.

Koni naxan na feene birin xunna ra,
ε mi ε yee rafindixi na ma.

A yi e yitonma to mi na ra,
koni ε mi yi na kanna toma.

¹² Marigina Alatala Senben Birin Kanna

a falaxi na loxon nin,
a ε xa wuga, ε gbelegbele,

ε yi ε xunne bi,
ε yi kasa benbeli dugine so sununi.

¹³ Anu, sewan nun jaxaxaxan nan be iki!

Muxune jingene ke raxabama,
e yexene faxama,
e suben donma, e manpaan minma.

Ε a falama, ε naxa,
“En na en dege, en yi en min,

bayo en faxan nen tila!”

¹⁴ N tunla Alatala Senben Birin Kanna falani ito nan mexi, a naxa, “Ε hakeni ito mi
zafarima han ε faxa!” Marigina Alatala Senben Birin Kanna na nan falaxi.

Marakolonna lan Sebena fe ma

¹⁵ Marigina Alatala Senben Birin Kanna ito nan falaxi, a naxa, “Siga, i sa mangana
muxuni ito li, Sebena, naxan manga banxina feene xun na, i yi a fala a xa, i naxa,

¹⁶ ‘Nanse i xa be?

I ya muxun mundun be,
i to gaburun gema i yete xa be?
I matabude donxen nafalama i yete xa geyaan fari
i gaburun ge i yete xa fanyeni!

¹⁷ I tan senbema,
Alatala i wolima ayi nen pon!

A yi i suxu ken,

¹⁸ a yi siga i mafilinfilinjε
alo se radigilinxina
a i woli yamana gbeeni.
I sa faxama menna nin,
ε nun i ya wontoro fajine yi lu na,
i tan naxan i kanna denbayaan nayagima!’ ”

¹⁹ Ala naxa,
“N ni i kedima nen i ya walideni,
n yi i ba i tideni.

²⁰ Na ləxəni,
n nan n ma walikena Eliyakimi xilima nən,
Xiliki a dii xəmənə.

²¹ N ni i ya dugine ragodo a ma,
n ni i ya tagi xidin xidi a tagi,
n ni i sənben so a yii.
A findima nən Yerusalən kaane fafe ra
Yuda yamaan birin yə.

²² N Dawudaa manga banxin dəjinnə soma nən a yii.

A na naxan nabi,
muxu yo mi nəe a balanje.

A na naxan balan,
muxu yo mi nəe a rabiye.

²³ N na a bitinma nən
alo bitin wudina yire kəndəni,
a yi binyen fi a fafe a denbayaan ma.

²⁴ A denbayaan muxu binyene birin luma nən singanxi a ra,
alo wudi yiin singanxi a binla ra kii naxan yi,
alo goron xunxurine nun baramane
nun ige sa seene dəxəma e bode fari kii naxan yi.”

²⁵ Alatala Sənben Birin Kanna falan ni ito ra, a naxa, “Na ləxəni, gbangban wudin talama nən naxan yi bitinxi yire kəndəni. A kalama nən, a yi bira. Nayi, goronna naxan yi singanxi a ra, na yi halagi.” Alatala na nan falaxi.

23

Tire nun Sidən halagi fena

¹ Waliyiya falana Tire taan xili ma:

ε tan Tarasisi kaan naxanye kunkine kui fəxə igen xun ma,
ε gbelegbele sununi amasətə Tire taan bata kala,
banxi yo mi fa na,
kunki tide mi fa na.

E bata na xibarun mε,
fata Sipiri fəxə ige tagi bəxən na.

² ε dundu, ε tan naxanye dəxi fəxə igen dε,
ε tan naxanye bata fəxə igeni siga
ε Sidən taan yulane findi nafulu kanne ra.

³ Sansiin naxanye yi bima baan dε Sihori yi,
fəxə igen kidi ma pon,
e fa ne ra e taani.
Sansiin naxanye yi xabama Nila baan xən,
ne yi findixi Sidən taan tənən nan na.
Na yamanan bata yi findi siyane ləxə tiden na.

⁴ Sidən kaane, ε yagi,
baan xən yire makantanxina.
Bayo fəxə igen* bata a mε ε ra, a naxa,
“N mi dii barin tərəyane sətəxi,
n mi dii barixi.
N mi dii xəmeye ragboxi,
n mi dii tēmε maxuruxi.”

⁵ Xibaruni ito na Misiran yamanan li,
e yigitεgema nən Tire taana fe ra.

* 23:4: Fəxə igen yi findixi Sidən kaane gbee ala naxalanmana nde nan na.

⁶ Ɛ ƒɔxɔ igeni gidi han Tarasisi taani,
 ɛ gbelegbele sununi ɛ tan ƒɔxɔ ige tagi bɔxɔ yidɔxɔne.

⁷ Ɛ naxanaxa taan nan ito ra ba,
 naxan masεge xabu waxati xunkuyene yi
 naxan muxuye bata yi siga
 e sa dɔxɔ yire makuyene yi?

⁸ Nayi, nde na feen nataxi Tire taan xili ma,
 naxan yi mangayane yitaxunma yamanane yi nun?
 Kuntigin nan yi a yulane ra,
 xili kan gbeene dunuɲa yi.

⁹ Alatala Senben Birin Kanna nan na ragidixi,
 alogo a xa ne fe magodo
 naxanye wasoxi e tofanna fe ra,
 alogo a xa bɔxɔn muxu yitexine rayagi.

¹⁰ Nayi, Tarasisi kaane,
 ɛ bɔxɔn bi,
 alo e a ligama Nila baan de kii naxan yi,
 amasɔtɔ kunki tide mi fa na ɛ kunkine xa.

¹¹ Alatala bata a yiini te baan xili ma,
 a bata yamanane yimaxa.
 A bata yamarin fi Kanan yamanan xili ma,
 a taa makantanxine xa kala.

¹² A bata a fala, a naxa,
 “Ɛ tan Sidɔn kaane,
 ɛ sumunna bata ɲan.
 Yaxune bata fu ɛ taa tofajin ma.
 Keli, ɛ ƒɔxɔ igeni gidi,
 siga Sipiri ƒɔxɔ ige tagi bɔxɔni.
 Hali na, matabu yo mi ɛ xa.”

¹³ Babilɔn yamanan mato,
 yamaan naxan mi yi sese ra,
 Asiriya kaane bata yi naxan findi burunna subene gbeen na.
 E e sanganso makantanxine ti nen a yi,
 e yi a banxine kala,
 a findi taa xɔnna ra.

¹⁴ Ɛ tan Tarasisi kaan naxanye kunkine kui ƒɔxɔ igen xun ma,
 ɛ gbelegbele sununi
 amasɔtɔ ɛ yire makantanxin bata kala.

¹⁵ Na waxatini, ɲinan tima nen Tire taan xɔn ɲεε tonge solofere, na lanxi mangana nde
 nan ma siimaya ma. A ligama Tire taan na nen alo a liga yalunden na kii naxan yi sigini
 ito yi, a naxa,

¹⁶ Bɔlɔnna tongo, i a maxa,
 i sigi wuyaxi sa,
 i taani siga i tan naxalan maɲinanxina
 alogo i ya fe xa rabira muxune ma.

¹⁷ Ɔεε tonge solofere na dangu, Alatala Tire taana fe ragidima nen. A mɔn yi a saran
 haramuxin sɔtɔ ƒɔlɔ, a yalunyaan naba bɔxɔ xɔnna yamanane birin xɔn. ¹⁸ Koni a sɔtɔ
 seen nun a saren haramuxin luma Alatala nan xa. E mi malanma, e mi ramarama. E
 soma muxune nan yii naxanye luma Alatala yetagi alogo e xa balo gbeen nun maraberi
 ba fajin sɔtɔ.

¹ Alatala bəxən birin halagima nən,
a yi a raxəri.

A bəxə xənna kalama nən,
a yi a muxune birin naxuya ayi.

² Na maraḡan ki kedenna nan saraxaraliin nun a yamaan xa,
e nun kuntigin nun a walikεen xa,
e nun banxi kanna nun a walikε naxanla xa,
e nun sare matiin nun sare soon xa,
e nun doli tongo nun doli soon xa,
e nun donla naxan ma
e nun seen soma naxan yii.

³ Bəxə xənna kalama nən fefe,
a yigenla yi lu
amasətə Alatala bata na fala.

⁴ Bəxən sunuxi, a xaraxi.
Dunuḡa sigama kale,
a muxu gbeene fan yi doyen.

⁵ Adamadiine bata bəxə xənna raharamu.
E mi Alaa sariyane suxi,
e yi a tənne beḡin.
E bata habadan layirin kala
e nun Ala tagi.

⁶ Nanara, Alaa dangan bata bəxə xənna suxu,
a muxune yi e yulubin yanginna sətə.
A muxune ganma,
e wuyaxi mi lu.

⁷ Manpa nenen bata xara,
manpa binle yi lisi a ra.
Naxanye bəḡe yi sɛwaxi,
ne wugama.

⁸ Sɛwan tanban xuine bata dan,
naxanaxa xuine bata ḡan,
sɛwan bələn xuine bata dan.

⁹ Muxune mi fa manpaan minma sigini.
Manpane bata xələ ayi
e min muxune de.

¹⁰ Taa rabəḡinxin bata kala.
Banxine birin nagalixi,
muxu yo mi fa nɛ sɛ.

¹¹ Muxune gbelegbelema manpa feen na kirane xən.
Sɛwan bata findi bəḡe rafərən na.
Naxanaxan bata ḡan yamanani.

¹² Banxi xənne nan tun fa luxi taani,
taan so deen bata kala,
a biraxin yi lu na.

¹³ A ligama na kii nin bəxəni siyane tagi,
se wuyaxi mi luma,
alo oliwi bogine na yelin malanḡe,
alo manpa binle xəri bolon waxatini.

Dunuḡa muxune naxanma

¹⁴ Naxanye luxi e nii ra,
ne e xuini tema,
e sənxe sɛwani e Alatalaa binyen nali.
E gbelegbelema naxanaxani keli sogegododen binni.

¹⁵ E naxa,

“Sogeteden binna yamanane,
 ε Alatala binya!
 Ε Alatala xinla tantun
 fɔxɔ ige tagi bɔxɔne yi,
 Isirayilaa Ala!”

¹⁶ Nxu beti xuine mɛma nɛn bɔxɔn danne birin yi:

“Binyena Ala tinxinxin xa!”

Koni n tan naxa,
 “N bata lɔ ayi, n bata lɔ ayi,
 gbalona n xa!

Yanfantenne yanfan soma!

Yanfana!

Yanfantenne yanfan soma!”

¹⁷ Gaxun nun yili gbeen nun luti ratixine

ε tan bɔxɔ xɔnna muxune yεε ra.

¹⁸ Naxan na a gi gbelegbele xuiin bun gaxuni,

na yi sin yinla ra.

Xa naxan te yinla ra,

na yi a suxu luti na.

Kore xɔnna dɛene birin nabima nɛn

tulen yi fa,

bɔxɔ xɔnna bunne birin yi xuruxurun.

¹⁹ Bɔxɔ xɔnni bɔma nɛn,

a xuya ayi, a yolon,

bɔxɔn bata yimaxa fefe!

²⁰ Bɔxɔn dengenma ayi nɛn

alo dɔlɔ minna,

a tintin alo gagen foye gbeen bun.

A bira a Ala matandine goronna bun

a mi fa nɔε keɛ.

²¹ Na lɔxɔni,

Alatala sɛnbɛma ganla saranma e kɛwanle ra nɛn

naxanye bɔxɔn nun kuyen lan tagini

e nun bɔxɔ xɔnni ito mangane.

²² E malanma nɛn yili gbeen na

alo kasorasane.

E balan kasoon na.

Waxati xunkuye na dangu,

e fa e dɛntɛgɛ.

²³ Kiken nun sɔgen yagima nɛn.

Amasɔtɔ Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna

findima nɛn mangan na Yerusalɛn yi,

Siyon geyaan fari.

A binyen yi makenen taan fonne birin yetagi.

25

*Wali fa*ni kolon betina

¹ Alatala! N ma Ala ni i ra!

N ni i tantunma nɛn,

n yi i xinla binya.

I bata i ya kabanako feene rakamali,

i naxanye ragidixi i ya tinxinyani

xabu to mi na ra.

² I bata taan lu

alo geme malanxine,
i bata taa makantanxin findi taa xonna ra.
Taa mi fa xajene taa fangamaan na,
a mi fa tima sanon.

³ Nanara, yama senbemanen i binyama nen
siya gbalotone taane yi gaxu i yee ra.

⁴ Luxunden nan i tan na yiigelitone xa,
senbetarene luxundena
e na bira lanbaranni,
e nun yigiyadena tule gbeen bun,
e nun nininna sogexolen bun.

Muxu naxine xolon luxi nen
alo tule foye gbeen na doko sansanni,

⁵ alo sogen wuyenna tonbonna ma.

I xajene sanxo xuiin danma,
alo kundaan nininna wuyenni suxuma kii naxan yi,
i gbalotone no soto sigin danma na kii nin.

Sewa bandena siyane birin xa

⁶ Alatala Senben Birin Kanna naxanaxani tonma geyani ito fari,
a lu alo sube turaxi donna
nun manpa faji minna,
suben nun manpa fisamantenne yetena.

⁷ Geyani ito fari,
a sunu dugin bama nen
yamanane muxune birin yetagin xun na,
e nun kasangenna naxan siyane birin ma.

⁸ A sayaan halagima nen habadan!
Marigina Alatala yi muxune birin yeegen fitan e yetagi.
A yi yagin ba a yamani boxon yiren birin yi.
Alatala nan na falaxi.

Moyaba yamanan kalana fe

⁹ Na lxonni, e a falama nen,
e naxa, "En ma Ala ni i ra!
En na en xaxili tixi a tan nan na,
a yi en nakisi!
Alatala ni i ra!

En xaxili tixi a tan nan na.

En naxan,

en sewa a marakisina fe ra!"

¹⁰ Alatala bata a yengi lu geyani ito xon!
Anu, Moyaba yamanan bata kala
alo sexen naxan yibodonxi jenje yinla ra.

¹¹ Men kaane yiine yitexi
alo muxun naxan a bama igeni.

Koni hali e to kataxi,
Marigina e ragodoma nen e wasoni.

¹² Moyaba kaane,

Marigina e yamanan makantan yinne rabirama nen,
a e rabirama nen boxoni,
a yi e findi burunburunna ra.

¹ Na ləxəni, Yuda yamanan muxune betin bama nən, e naxa,
“Nxu bata taa makantanxi fajin sətə.

Ala bata a rabilin marakisin na
alo yinna

a xa nxu makantan.

² Ɛ taan so dəene rabi,
yama tinxinxin xa so
naxanye luxi təgəndiyani.

³ Naxanye yugon fan,
i tan Ala nan bəjə xunbeli kəndən nagidima ne ma,
amasətə e yigi saxi i tan nin.

⁴ Ɛ yigi sa Alatala yi habadan,
bayo Alatala nan ɛ habadan kantan fanyen na,
ɛ Alatala.

⁵ Muxun naxanye dəxi yire matexini,

a ne ragodoma nən,

a yi e taa matexin kala,

a yi a halagi bəxə xənna ma,

a a findi burunburunna ra.

⁶ Sənbətarene a yibodonma nən,
a lu yiigelitəne san tidene bun.”

⁷ Tinxin muxuna kiraan tinxin nən.

I tan Ala fajin kiraan malaxunma nən tinxin muxun xa.

⁸ Alatala, nxu xaxili tixi i tan nan na
i ya kiti saxine kiraan xən ma.

Nxu niin makoon naxan ma,

nxu lu i xinla faɛ,

nxu lu nxu mire i ma.

⁹ I xənla n niin yetəen suxuma kəeen na,

n ni i fenma n səndəmen birin na.

I na kiti kəndən sa bəxəni
dunujə muxune yi tinxinyaan kolon.

¹⁰ Xa i hinan muxu jaxine ra,

e mi tinxinyaan kolonjə.

Hali yamana fajini,

e tinxintareyaan nan nabama,

e mi Alatalaa gboon toma.

¹¹ Alatala, i yiini texi e xili ma,

koni e mi a toma.

Anu, e i ya xanuntenya gbeen toma nən
i ya yamaan xa, e yi yagi.

Təen naxan i yaxune raxərima,
na xa e gan.

¹² Alatala i bəjə xunbenla fima nxu ma,

i tan nan nxə feene birin nakamalima nxu xa.

¹³ Alatala, nxə Ala,

kari gbətene nxu nə nən,

naxanye mi findixi i tan na,

koni nxu i tan nan keden pe xili binyama.

¹⁴ Ne bata faxa,

e mi fa xətəma sənən.

E bata findi yiyane ra,

e mi fa kelima sənən.

I bata e kewanle saran e ra,

i yi e halagi,
 i yi e funfun birin naxəri.
¹⁵ Alatala, i bata nxə bəxən fari sa,
 i bata a fari sa.
 I bata i ya binyen mayita,
 i yi yamanan danne masiga.

¹⁶ Alatala, muxune e yεε rafindima i tan nan ma tərəni.
 I na e xuru mantərəni,
 e yi xεtε i xandε e dε bun.

¹⁷ Alatala, nxu lu nən i yetagi,
 alo jaxanla nema wugama səxələni tinna ma.

¹⁸ Nxu fan na səxələn sifan sətəxi nən,
 nxu wuga,
 koni nxu foyen nan tun barixi.
 Nxu mi kisin fixi bəxə xənna ma
 nxu mi muxu nənene raminixi dunuɟa yi.

Faxa muxune kelima nən

¹⁹ ε faxa muxune niin birama e yi nən,
 e yi keli.

ε tan naxanye saxi burunburunni,
 ε xulun, ε sənχə sɛwani.
 Marigina, i xiila rafama bəxən ma
 alo kənenna,
 faxa muxune yi keli gaburun na.

²⁰ N ma yamana, ε so ε konni,
 ε dɛn balan ε fəχə ra.
 ε luxun waxatidi,
 han Alaa xələn yi dangu.

²¹ Amasətə Alatala nan minima a dəxədeni
 a yi bəxən muxune hakene saran e ra.
 Bəxə xənna muxu faxaxine wunla makənənma nən,
 a yi ba muxune wunla luxunɟe
 naxanye faxaxi a fari.

27

Nə sətəna ige yi sube jaxin fari

¹ Na ləxəni, Alatala a silanfan wure xədəxən tongoma nən
 naxan gbo, a sənben gbo,
 a yi keli ige yi sube jaxin xili ma
 ige yi sube jaxina,
 saɟin naxan a gima,
 ige yi sube jaxina,
 saɟi tinxintarena.
 A yi fəχə ige yi ninginanga gbeen faxa.

Margin nun a nakəna fe

² ε manpa bili nakəən matəχəma nən sigini
 na ləxəni,
 naxan bogiye jaxun han!

³ “N tan, Alatala,
 n tan nan manpa bili nakəni ito kantan muxun na.
 N na a ige sama nən waxatin birin,
 n yi a kantan kəɛn nun yanyin na
 alogo muxu yo nama fe jaxin liga a ra.

⁴ N mi fa xəlxəxi a ma.
Koni xa n tansinne nun janle li na,
n na e yengema nən,
n yi e gan.

⁵ Koni xa naxan a yigiyaden fen n tan yi,
na kanna xa bəje xunbenla raso nxu nun a tan tagi,
a xa bəje xunbenla yatin naso nxu nun a tan tagi!”

Ala fama nən a yamaan mafeludeni

⁶ Waxati famatəne yi,
Yaxubaa yamana a salenne raminima nən,
Isirayila bənsənna yi a sonle nun a fugene ramini.

A dunuɲa rafe a bogine ra.

⁷ Ala a yamaan bənbəxi nən ba,
alo a e bənbə muxune bənbəxi kii naxan yi?

A a yamaan faxaxi nən ba
alo a na kanne faxa kii naxan yi
naxanye yi e faxama nun?

⁸ En-en de, koni a e makitixi nən
a yi e kedi,

a siga e ra konyiyani.
A e kedi a kala ti foyen nan na,
alo sogeteden foye gbeena.

⁹ Yaxuba bənsənna haken mafeluma ikii nin,
ito nan Isirayila bənsənna yulubi xafarin mayitama:
e na e kide saraxa gandene birin findi burunburunna ra,
e Asera kide gbindonne nun wusulan gandene ba tixi.

¹⁰ Muxu yo mi fa luma taa makantanxini.

A luma nən nabəjinx
alo tonbonna.
Ninge diine yi fa e de madondeni a yi,
e yi na findi e matabuden na.
E yi a wudi ɲingine madon.

¹¹ Wudi yiine na xara,
e girama nən,
ɲaxanle yi e gan.

Amasəto yama xaxilitaren nan ito ra.
Nanara,
e da mangan mi fa kininkininma e ma.
Ala naxan e daxi,
na mi hinanma e ra.

Isirayila suxu muxune xete fena

¹² Na ləxəni,
Alatala a sansi xabaxine bənbəma nən
keli Efirati baan ma
han sa dəxə Misiran xuden na,
ε birin yi malan keden keden yeen ma,
ε tan Isirayila kaane.

¹³ Na ləxəni,
xəta xui gbeen minima nən.
Muxun naxanye ləxi ayi Asiriya yamanani,
e nun naxanye kedi Misiran yi,
ne birin fama nən,

e fa Alatala batu geya sarijanxin fari Yerusalen yi.

28

Gbalon Samari kaane xili ma

¹ Gbalon Samari taan xa,
naxan maligaxi manga kòmòtin na
naxan findixi Efirami yamanan dólò minne xunna kenla ra,
naxanye nòròn luxi
alo se fugen yolonmatóna,
taan naxan meremere jingixin xun ma,
dólòn bata naxan muxuye kala.

² A mato,
Marigina walike senbemaan fama nen,
alo balabalan kesene foye gbeeni
alo tulen foye kala tiin naxan fama fufaan na
a yi taan nagodo bəxəni a fangani.

³ Taan naxan luxi
alo mangaya kòmòtina,
naxan findixi Efirami dólò minne xunna kenla ra,
na yibodonma nen.

⁴ Taan naxan nòròn luxi
alo fugen yolonmatóna
naxan tixi meremere jingixin xun ma,
na luma nen
alo xəde bogi singen naxan məma
benun se xaba waxatin xa a li.
Muxu yo na a to,
na kanna a bama nen kedenna,
a yi a don sa!

⁵ Na ləxəni,
Alatala Senben Birin Kanna nan findima manga kòmòtin na a yamaan muxu dənxe ne xa
naxanye na lu e nii ra,
alo mangaya taxamaseri nərəxina.

⁶ A xaxinla fima nen kitisane ma
alogo e xa kiti kenden sa.
A yi fangan fi muxune ma
naxanye yaxune kedima taan so dɛen na.

Dólò minne yi Nabi Esayi magele

⁷ Hali e saraxaraline nun e nabine tantanma dólòn xən.
Manpaan bata e xunna firifiri.
Manpaan bata e ratantan.
Dólòn bata e xaxinli fu,
manpaan yi e xunna firifiri.
E nɛma fe toon tima alo xiyena,
e tantanma,
e nɛma kitin se,
e a feni fu.

⁸ E tabanle birin nafexi e baxunna ra,
e yiren birin xəsixi.

⁹ Na dólò minne maxədinna tima, e naxa,
“Esayi ito waxi nde xaran feyi?
A a falane yebama nde xa?
Diidin naxanye baxi xijen na ba?

Dii futen naxanye dɛɛn baxi badeni xijɛn na ba?

¹⁰ Bayo a naxa,

‘Tɔnne tɔnne fari,

tɔnne tɔnne fari.

Sɔnne sɔnne fari,

sɔnne sɔnne fari.

Ndee be, ndee na.’ ”

¹¹ Awa, nayi, Ala fa falan tima yamani ito xa

xɔjɛne falane nun xui gbɛtɛne nan xɔn,

e mi naxanye famuma.

¹² Anu, a bata yi a fala e xa nun, a naxa,

“Matabuden nan be ra,

xa naxan xadanxi,

na xa fa a matabu be.

Bɔjɛ xunbeli yiren nan be ra.”

Koni e tondixi e tuli matiye.

¹³ Nayi, Alatala falan tima e xa na kii nin yati, a naxa,

“Tɔnne tɔnne fari,

tɔnne tɔnne fari.

Sɔnne sɔnne fari,

sɔnne sɔnne fari.

Ndee be, ndee na,”

alogo e nɛma sigan tiye,

e xa bira e xanbiramaan na,

e maxɔlɔ,

e yi e suxu lutin na,

e sa kasoon na.

Marigin yi banxin bɛtɛn sa Yerusalɛn yi

¹⁴ Ɛ tan magele tiin naxanye Yerusalɛn yamaan xunna,

Ɛ tuli mati Alatalaa falan na!

¹⁵ Ɛ a falama, Ɛ naxa,

“Nxu bata layirin xidi nxu nun sayaan tagi,

nxu bata lanna raso nxu nun laxira tagi.

Xa gbalon fa,

a mi nxu konna lima,

amasɔtɔ nxu bata wulene findi nxu yigiyaden na,

nxu yi mayifu falane findi nxu luxunden na.”

¹⁶ Nanara, Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa,

“N bata gɛmɛna nde dɔxɔ Siyon taani

alo banxin tongon gɛmɛ faji yɛbaxina.

Naxan na dɛnkeleya a ma,

na mi yimaxɛ mumɛ!”

¹⁷ N kiti kɛnden nun tinxinyaan findima

n ma banxin ti se tinxinxine nan na,

koni balabalan kesene Ɛ yigiyaden makɔma nɛn,

Ɛ wulene,

igen yi sa Ɛ luxunden xun ma.

¹⁸ Layirin naxan Ɛ nun sayaan tagi,

na yi kala.

Lanna naxan Ɛ nun laxira tagi,

na mi fa luma na.

Gbalon na fa waxatin naxan yi,

a yi Ɛ halagi.

¹⁹ A na fa waxati yo yi,

a Ɛ xalɛ a yii,

bayo a danguma nen xotonna nun yanyin nun kœen na.
Gaxun nan tun a ra,
a xuiin bunna na famu waxatin naxan yi.

²⁰ Saden xurunma ayi nen saden na,
bitinganna yi dungu ayi mafelenna ra.

²¹ Alatala mon kelima nen
alo a liga kii naxan yi Perasimi geyaan fari.

A bonen tema nen
alo a liga kii naxan yi Gabayon lanbanni,*
alogo a xa a wanle rakamali
naxanye makabe,
a kewali magaxuxine.

²² Awa iki, e magelen dan.

Xanamu, e xidi yolonxonne mon gbetenma nen e yi.
Marigina Alatala Senben Birin Kanna na nan falaxi n xa,
a bata a ragidi a xa yamanan birin halagi.

Xee bi feen sandane

²³ E tuli mati n xuiin na.
E xaxili lu n ma falane xon.

²⁴ Xee biin na wa sansiin si feni,
a luun boxon biin nan tun fari waxatin birin yi ba?

A luma a boxon nawale nen ba,
a buxa dan mi naxan na?

²⁵ Koni a na yelin a boxoni tonje waxatin naxan yi,
a mi sabi de daxine xan sima na xanbi ra ba?
A mi sabi seene siye ba
e nun sorontonna?

A mi maala nun fundenna wole e xene yi ba,
a sansi gbete ye si xeen de?

²⁶ A Ala nan na tagi raba kiin yitaxi a ra,
a yi a xaran a liga kiin ma.

²⁷ Sabide daxine mi bodonma jingen xee ra bonbo seen na,
muxu yo mi wontoron sanne radangue
sabi se xun xurine fari e bonbo seen na,
koni ndee bonboma gbelemen nan na,
muxune yi nde bodon.

²⁸ Fo sansi kesene xa din nen e findi fujin na
benun burun xa soto.

Nayi, muxun mi luma a bonbe han habadan.
Hali e wontoron nun a bandun soone radangu a fari,
na mi a kesene finde a fujin na.

²⁹ Na feene fataxi Alatala Senben Birin Kanna nan na,
kabanako kawandi tiin naxan ma fe kolonna gbo han!

29

Taron nun yigin Yerusalen xa

¹ Gbalona Ariyele taan xa, Ariyele!*

Manga Dawudaa ganla taan naxan nabilin yengeni!

* ^{28:21}: Dawuda Filisitine na nen yengeni Ala senben xon Perasimi geyaan fari e nun Gabayon yi. Na feen sebexi Samuyeli Firinden 5.20 kui. * ^{29:1}: Ariyele findixi Yerusalen taan xili gbete nan na be. Dawuda Yerusalen taan yenge feen sebexi Samuyeli firinden 5.6-9 kui.

Ɛ sanle birin nabama e kiini ꞓƐƐ yo ꞓƐƐ,

² koni n na Ariyele taan yengema nen.

Ɛ wugama nen, Ɛ sunu,

Ɛ taan yi lu n xa

alo saraxan ganma denaxan fari.

³ N nan n ma ganla tima nen Ɛ taan nabilinni.

N yi Ɛ mini kiraan bolon Ɛ ma yenge so seene ra.

N yi yire makantanxine yitɔn Ɛ xili ma.

⁴ Ɛ fe yigodoma nen han a lu

alo Ɛ xuiin kelima bɔxɔn nan bun ma.

Ɛ xuiin yi xurun mini burunburunni.

Ɛ xuiin luma mine nen bɔxɔni,

alo barinne ꞓunɔꞓunun xuiin bendɛn bun.

⁵ Ɛ yaxu yamaan luma nen

alo xubena,

Ɛ tɔrɔ muxune ganla luma nen

alo foyen sɛxɛn naxan xalima.

Sanɓa ma kedenni, mafuren,

⁶ Alatala Senben Birin Kanna fama i malideni

galan xuiin nun bɔxɔ xuruxurunna nun xui gbeen

nun kala ti foyen nun tule foye gbeen

nun halagi ti tɛɛ dɛgɛ gbeen nin.

⁷ Ariyele kaane,

yamanan naxanye ganle Ɛ yengema,

ne danguma nen alo xiyena.

Naxanye birin yi fuma Ɛ ma

Ɛ taan nabilin yengeni,

ne ꞓanma nen

alo xiyen kɔɛɛn na.

⁸ Kamen muxun naxan ma,

na xiye sama nen, a dɛgema,

koni a na xulun,

a lima nen,

kamen mɔn a ma.

Min xɔnla muxun naxan ma,

na xiye sama nen, a minma,

koni a na xulun,

a a li, a kɔɛ yinla raxaraxi,

a fanga mi na.

A ligama na kii nin yamanane muxune xa

naxanye Siyon geyaan yengema.

Yamaan mi xaxili sɔtɔxi

⁹ Ɛ kabe, Ɛ Ɛ dundu!

Ɛ findi danxutɔne ra,

Ɛ nama seen to.

Ɛ xunna xa firifiri,

koni hali Ɛ mi manpaan min.

Ɛ dingerɓe ayi siga tideni,

koni hali a mi findi dɔlɔn funfun na.

¹⁰ Amasɔtɔ Alatala bata Ɛ xaxinli fu,

a mi tinxi Ɛ nabine xa fe toon ti,

a dugin so Ɛ fe toone xun na.

¹¹ Fe makenɛnxini itoe birin bata lu Ɛ tan xa alo fala sɛbɛxine kɛdi mafilinxini, naxan

balanxi taxamasenna ra. Ɛ a so muxu xaranxina nde yii, Ɛ yi a fala a xa, Ɛ naxa, "Ito

xaran nxu xa yandi.” A ε yabima nen, a naxa, “N mi nœ a xaranje, kedın balanxin na ra.” ¹² Hanma ε xa a so xarantarena nde yii, ε naxa, “Ito xaran nxu xa yandi!” A ε yabima nen, a naxa, “N mi nœ sebenla xaranje!”

¹³ Marigin naxa,
 “Yamani ito maso n na e falane xøn.
 E n binyama e dœen nin,
 koni e bœnen makuya n na pon!
 Binyen naxan e yi lan n ma,
 na fataxi adamadiine yamari xaranxine nan gbansan na!
¹⁴ Nanara, n mœn luma nen yamani ito raterene kabanako feene ra.
 E fe kolonne fe kolonna tununma nen,
 e xaxilimane xaxinla yi lœ ayi.”

¹⁵ Gbalon na kanne xa
 naxanye kata gbeen tima
 alogo e xa e fe yitœnxine luxun Alatala ma wundoni.
 E wanle kœma dimini,
 e yi a fala, e naxa,
 “Nde nœ en toœ?
 Nde en ma fe kolonje?”
¹⁶ Anu, ε bata tantan fefe!
 Nde feje rafalan yate feje benden na?
 Muxun yii fœxœna a fale a rafala muxun ma ba,
 a naxa, “I tan mi n nafalaxi?”
 Fejena a fale feje rafalan ma ba,
 a naxa, “I mi sese kolon”?

Ala a yamaan kiin masarama nen

¹⁷ Benun waxatidi,
 Liban fœtœnna findima nen bogise wudi bili nakœon na,
 na bogise wudi bili nakœne yi lu alo fœtœnna.

¹⁸ Na lœxœni,
 naxan sebœxi kedın kui,
 tuli xœrine na mema nen.
 Danxutœne yi mini dimi gbeeni,
 e yi seen to.

¹⁹ Tœrœ muxune sœwa gbeen sœtœma nen Alatala yi,
 yiigelitœne yi naxan Isirayilaa Ala Sarijanxini.

²⁰ Amasœtœ gbalotœne tununma nen,
 magele tiine yi lœ ayi.

Naxanye katama haken ligadeni bonne ra,
 ne halagima nen,

²¹ naxanye wulen sama muxune xun ma kitisadeni,
 e yi lutin nati muxune yœœ ra kitini,
 e yoo kanna tœjege.

²² Nanara, Alatala naxan Iburahima xunba,
 na ito nan falaxi Yaxubaa yamaan xa, a naxa,
 “Yaxuba bœnsœnna mi fa rayarabima,
 a mi fa yagima sœnœn.

²³ Amasœtœ e tan nun e diine n kœwanle toma nen,
 e yi n xili sarijanxin binya,
 e yi n tan Yaxubaa Ala Sarijanxina sarijanna kolon,
 e gaxu n yœœ ra, n tan Isirayilaa Ala.

²⁴ Naxanye yi lœxi ayi e miriyane xœn,
 ne xaxinla sœtœma nen,

matandi tiine yi xaranna soto.”

30

Isirayila kaane nama e yigi sa Misiran kaane yi

¹ Alatalaa falan ni ito ra, a naxa,
“Gbalona e tan dii murutexine xa!
E feene yitonma

naxanye mi kelixi n tan ma.

E layirine xidima

naxanye mi fataxi n ma Nii Sarijanxin na.

E yulubine sama e bode fari.

² E sigama Misiran yamanani,

koni e mi n maxodinma.

A xonla e ma Misiran mangan xa e kantan,

e yi yigiyaden fen Misiran senben bun alo nininna!

³ Koni Misiran Mangana makantanna findima e xa yagin nan na.

E yigiyaden naxan fenma Misiran kaane fema

na yi e yigin kala.

⁴ Kuntigine bata sa Soyan taan li,

xerane bata Xanesi taan li.

⁵ Koni e birin nayagima nen

bayo na yamanan tonɔ yo mi e ma.

Misiran kaane mi e malima,

e mi munanfan yo fima e ma.

E yagin nun yarabin nan tun nalima e ma.”

Isirayila xerane Misiran yi

⁶ Waliyiya falana subene xili ma Negewi tonbonni:

E xerane danguma gbalɔ yiren nun tɔrɔ yiren nin

yata xemene nun yata gilene denaxan yi,

e nun fɔdɔgɔne nun sɔɔi naxin naxanye tunganma.

E nafunle maxalima sofanle nan fari

e nun e soto seene nɔgɔmene fari,

sanbane nan ne ra na yamanan xa

naxan tonɔ mi na.

⁷ E sigama Misiran yi

naxan ma maliin findima fe fuun na,

sese mi a ra!

Nanara, n na a xili bama Ninginanga Narixina.

Marakolonna lan waxati famatɔna fe ma

⁸ Marigin yi a fala Esayi xa, a naxa,

“Iki, feni itoe sebe kedina nde kui

Yerusalen kaane yetagi e nun walaxan fari

alogo a xa lu na waxati famatɔne yi

habadan han habadan.”

⁹ Yama murutexin nan ito ra,

diidi wule falane,

diidin naxanye tondima Alatala sariyan name.

¹⁰ E a falama fe toone xa, e naxa,

“E nama fa fe toon ti sɔnɔn!”

E a falama nabine xa, e naxa,

“E nama nɔndin makenen nxu xa!

E fe fajin nan ma fe fala nxu xa.

E nxu rafan feene fala nxu xa,

hali a findi wulen na.

¹¹ Ɛ keli kira fajin xɔn,
 ɛ a bejin.
 Ɛ ba Isirayilaa Ala Sarijanxina fe yebe nxu xa!”

¹² Nanara, Isirayilaa Ala Sarijanxina ito nan falaxi, a naxa,
 “Ɛ to ɛ mema n ma falane ra
 ɛ yi ɛ yigi sa ɛ muxu naxankata feene
 nun ɛ muxu mayanfa feene yi,

¹³ nayi, na haken luma ɛ xa nen
 alo taan makantan yin matexin na bɔ fɔɔ!
 Menna na tintin,
 a birama nen sa!

¹⁴ A yibɔma nen a xunxurin na
 alo feɲe goronna,
 a yensenɲe ayi kininkinintareyani,
 hali a dungu xungbena a mi toɛ a dungine ye
 naxan finde tɛɛ kɔ seen na
 hanma ige sɛge sena.”

Yigi sana Ala yi

¹⁵ Marigina Alatala Isirayilaa Ala Sarijanxin naxa,
 “Ɛ na ɛ xun xɛte n ma,
 ɛ raxara, ɛ kisin sɔtɔma na nin.
 Ɛ na ɛ sabari, ɛ yigi sa n yi,
 ɛ senben sɔtɔma na nin.”

Koni na xɔli mi ɛ ma.

¹⁶ Ɛ a falama, ɛ naxa,
 “Nxu nxu gima nen soone fari!”

Nayi, ɛ ɛ gima nen yatil!

Ɛ naxa, “Nxu nxu gima nen soo xulumene fari!”

Nanara, ɛ sagatan muxune fan xulunma ayi nen kati!

¹⁷ Ɛ muxu wuli kedenna e gima nen ɛ yaxun muxu kedenna bun,
 yaxun muxu suulun pe na e kɔnkɔ ɛ ma,
 ɛ birin ɛ gima nen.

Naxanye na lu ɛ tagi,

ne luma nen kedenyani

alo taxamaseri dugin wudi kuyen ɲɔɛ ra geyaan xuntagi.

Marakisi waxatina

¹⁸ Anu, Alatala ɛ mamema
 alogo a xa hinan ɛ ra,
 a kelima nen a yi a kininkininna yita ɛ ra.

Ala naxan kiti kenden sama,
 na nan Alatala ra.

Sewan na kanne xa
 naxanye e xaxili tima a ra.

¹⁹ Ɛ tan Siyon kaane,
 ɛ tan naxanye dɔxi Yerusalɛn yi,

ɛ mi fa wugama sɔnɔn!

Ɛ na ɛ xui ramini a ma,
 a hinanma ɛ ra nen han!

A na ɛ xuiin mɛ tun,
 a ɛ yabima nen.

²⁰ Marigin tɔrɔyaan nun mayigbetenna ragidi nen ɛ ma
 ɛ donseen nun ɛ min igen na.

Koni ɛ karamɔxɔ mi fa a luxunma ɛ ma,

ε a toma nen ε yeen na.

²¹ I na siga yiifanna ma hanma kōmenna,
i fala xuiin mēma nen i xanbi ra, a naxa,
“Kiraan ni ito ra, siga a xōn!”

²² ε suxure gbeti daxine nun a xēma daxine
yatēma nen se haramuxine ra,
e woli ayi alo namana,
i yi a fala e ma, i naxa, “Xōsina.”

²³ Nayi, Ala tulen nafama nen i ya sansi sixine ma,
bōxōn yi balo faji gbeen fi i ma.

Na lōxōni,
i ya xuruseene sa e dē madonma nen
xuruse rabade gbeene yi.

²⁴ Ningene nun sofanla naxanye xēen bima,
ne yi balo naxumēn don
fōxōn saxi naxan yi
naxan sama e bun se kō seen nun sansi yife seen na.

²⁵ Faxe gbeen tima lōxōn naxan yi,
taan makantan sangansone na bira waxatin naxan yi,
folone nun xudene rafema nen
geya gbeene nun yire matexine birin yi.

²⁶ Kiken dēgēma nen
alo sogena na lōxōni,
sogen dēgen yi gbo ayi dōxō solofere
dangu a ki fonna ra.

Na lōxōni,
Alatala a muxune maxōlodene dandanma nen,
a yi e fure dēene yiyalan,
a tan yetēen naxanye maxōlo.

Ala Asiriya yengēma nen

²⁷ A mato, Alatala sēnben fama sa keli wulani,
a fama xōlo gbeen nun naxankatan nan na,
a fitinaxin yi falan ti
alo tēen naxan halagin tima.

²⁸ A nii raxinla luxi nen
alo baan na walanje ayi
naxan bōxōnma a ma
a te han muxun kōēen bun.
Nayi, a siyane yimaxama nen a halagi ti segedenna ra.
A yi karafen bira xōje yamane dēni,
naxan e rasigama
yireni dēnaxan xōli mi e ma.

²⁹ ε tan Yerusalēn kaane,
ε betin bama nen
alo sali lōxōn kōēna.
ε bōjen sēwama nen
alo muxune nēma sigē xulen xuini Alatalaa geyaan fari,
Isirayila kantan fanyena Ala.

³⁰ Alatala a xui gbeen naminima nen
a yi a sēnbe gbeen makēnen.
A yi a xōlo gbeen nagodo
alo halagi ti tēē gbeena,

tule ige gbeen nun galanna nun balabalan kesene yi godo.

³¹ Asiriya kaane na Alatala xuiin me,
e xuruxurunma nen gaxuni a bosaan bun ma.

³² Alatala ne xuruma bosaan yeen naxanye birin na,
ne ligama tanbanna nun bolon xuiin nin,
a nema e yengema a senbeni.

³³ Teeni tonxi xabu to mi na ra!
A yitonxi mangan xili yi yili gbee tilinxin na,
yege gbeen nun tee gbeen naxan na.
Alatala nii raxinla nan minima
alo dole teen xudena,
a na teen nadege.

31

Isirayila kaane nama e yigi sa Misiran kaane yi

¹ Gbalon ne xa
naxanye sigama Misiran yi maliin fendeni,
naxanye xaxili tixi soone ra,
naxanye e yigi sama yenge so wontorone yi,
bayo e wuya,
e nun soo ragine,
bayo e senben gbo,
koni e mi e yee rafindima Isirayilaa Ala Sarijanxin ma,
e mi Alatala fenma!

² Anu, a tan fan fe kolon,
a nge gbalon nafe nen.
A mi a falan maxetema.
A kelima nen muxu jaxine yamaan xili ma,
hake kanne mali muxune.

³ Misiran kaane findixi adamadiine nan na,
Ala mi e ra.
E soone mi findixi niin xan na,
subene nan tun e ra.
Alatala na a yiini te naxan xili ma,
naxan na na kanna mali,
na salaxunma nen,
a fan naxan malima,
na kanna yi bira,
e firinna birin yi halagi e bode xon.

Marigin Yerusalen kantanma nen

⁴ Alatala bata a fala n xa, a naxa,
“N tan Alatala Senben Birin Kanna godoma nen
n yi yengen so Siyon geyaan fari
e nun a yire matexine yi
alo yatan wurundunma a se suxin ma kii naxan yi,
alo yata senbemaan na xuruseen suxu.
Hali xuruse rabane birin keli a xili ma,
a mi gaxuma e sonxo sonxon yee ra,
hali e to wuya,

a mi tunnaxoloma a ma.
⁵ Alatala Senben Birin Kanna Yerusalen kantanma nen,
alo xoliin naxanye e firifirima e teen xun ma a kantandeni.
A a kantanma nen,
a yi a xunba.
A a ratangama nen,

a yi a xərəya.”

⁶ E tan Isirayila kaane,
ε xun xete a ma,
ε murutexi a tan naxan ma fefe!

⁷ Na ləxəni,
ε birin ε mēma nən ε suxure gbeti daxine
nun a xema daxine ra,
ε tan yulubitəne yii fəxəne.

⁸ Asiriya kaane faxama nən silanfanna ra
naxan mi findixi muxun gbeen na.

Silanfanna naxan mi fataxi adamadi yo ra,
na e raxərima nən.

E gima nən silanfanna bun,
e banxulanne yi findi konyine ra.

⁹ Naxan e kantanma, na gaxuxin yi a gi.

E kuntigine gaxuma nən
e na e yaxune taxamasenna to.

Alatalaa falan nan na ra
naxan ma tēen degema Siyon yi,
sulun tēen* naxan yii Yerusalən yi.

32

Mangaya tinxinxina

¹ A mato, mangana nde mangayaan nabama nən tinxinni,
kuntigine yi kuntigiyaan liga kiti kenden xən.

² E muxune birin luma nən
alo yigiyaden foyen bun
alo luxunden kala ti foyen bun,
alo igena kiraan tonbonni,
alo gēme gbeen nininna bəxə yixareni.

³ Yee kanne yēene mi fa luma raxixi,
tuli kanne yi e tuli mati.

⁴ Muxun naxanye xaxili mi dəxi,
ne xaxinla nun kolonna sətəma nən,
de masuxune yi falan ti a tinxinni e de mafuraxin na.

⁵ Nayi, a mi fa falama xaxilitarene ma a xaxilimane,
fe naxi rabane mi fa yatema muxu gbeene ra.

⁶ Amasətə xaxilitaren xaxilitareya falan nan tima.

E hake feene yitənma e bəneni,
e lu Ala kolontareya wanle ke,
e lu fala naxine tiye Alatala ma.
E kamətəne luma kəmen na,
min xənla naxan ma,
e na kuma igeni.

⁷ Fe naxi rabane wanle naxu.

E fe naxine yitənma
alogo e xa yiigelitəne halagi wulene xən,
hali yoon tərə muxune xa e kitini.

⁸ Koni muxu fajine fe fajine nan yitənma
e yi lu e nenige fajiyani.

* 31:9: Sulun tēen mən falama yirena nde yi fa fala “Furu tēena.”

Marakolonna lan naxanle ma

⁹ Ɛ tan naxanla naxanye luxi xaxili sani,
 Ɛ keli, Ɛ tuli mati n na!
 Ɛ tan sungutunna naxanye xaxili ragidixi feu,
 Ɛ tuli mati n ma falan na!
¹⁰ Benun nƐƐ keden e nun nde,
 Ɛ tan naxanye xaxili ragidixi,
 Ɛ yimaxama nen,
 bayo se bogi bolon daxine njanma nen,
 sansi xaba daxine yi dasa se xaba waxatini.

¹¹ Nayi, Ɛ gaxu,
 Ɛ tan naxanla naxanye xaxili sani,
 Ɛ kontɔfili, Ɛ tan sungutunna naxanye xaxili ragidixi.
 Ɛ dugine ba Ɛ ma,
 Ɛ yi kasa benbɛli dugine xidi Ɛ tagi sununi.

¹² Ɛ kanken makudun, Ɛ wuga
 xƐƐ tofajine nun manpa bili sabatixine fe ra,
¹³ e nun n ma yamana bɔxɔna,
 firin nali kanne nun tansinne bata sabati denaxan yi.
 Ɛ wuga banxi fajine fe ra
 sewan yi denaxanye yi
 e nun sumunna yi taan naxan yi yeyɛ.

¹⁴ Amasɔtɔ manga banxin nabɛninma nen,
 taa yimaxaxini ito yigelima nen,
 a yire makantanxine nun sangansone yi findi
 banxi xɔnne ra han habadan,
 e nun burunna sofanle magidena,
 e nun xuruseene dɛ madondena,
¹⁵ han Alaa Nii Sarijanxin yi godo nxu ma keli kore,
 tonbonna yi findi wudi bili nakɔɔn na,
 wudi bili nakɔɔn yi findi fɔtɔnna ra.

¹⁶ Nayi, kiti kenden luma nen tonbonni,
 tinxinna yi lu wudi bili nakɔni.

¹⁷ Tinxinyaan yi bɔnɛ xunbenla raso.
 Tinxinyaan tɔnɔn yi findi sabarin nun makantanna ra habadan.

¹⁸ N ma yamaan dɔxɔma nen bɔnɛ xunbeli yireni,
 dɔxɔde makantanxine yi,
 matabu fajin denaxanye yi.

¹⁹ Hali balabalan kɛsɛne fɔtɔnna kalama nen,
 taan mumɛn yi fɔn,

²⁰ sewan luma nen Ɛ tan xa.
 Ɛ tan Ɛ sansine sima nen xudene birin dɛ,
 Ɛ yi Ɛ jingene nun sofanle lu e sagoni.

33

Gbalon halagi tiin xa

¹ Gbaloni i xa,
 i tan naxan halagin tima
 i tan naxan munma halagin sɔtɔ singen,
 i tan naxan bonne yanfama
 muxɛ munma i tan naxan yanfa singen!
 I na yelin halagin tiyɛ waxatin naxan yi,
 i fan yi halagi.

I na yanfantenyaaɗan waxatin naxan yi,
muxune yi i fan yanfa.

² Alatala, hinan nxu ra!
Nxu xaxili tixi i tan nan na.
Findi nxu fangan na xɔtɔn yo xɔtɔn,
i nxu rakisi tɔrɔ waxatini!

³ Siyane na i xuiin mɛ,
e yi e gi.

I nɛɛn fa keli,
yamanane muxune bata xuya ayi.

⁴ Ɛ tan siyane,
ɛ seen naxanye tongoxi yɛngɛni,
muxune bata fu na ma
alo tuguminne na so.

Muxune dutunma ne ma
alo sujɛ sɛtɛna.

⁵ Alatala na feene birin xun ma
bayo a dɔxi kore xɔnna ma.
A bata sariyan nun tinxinna raso Siyon taan yiren birin yi.

⁶ I tan, Alatalaa yamana,
i luma nɛn makantanni.
Xaxilimayaan nun Ala kolonna findixi kisin nan na,
e nun Marigin binyana
na nan findixi i ya nafunla ra.

Ala kelima nɛn yaxune xili ma

⁷ Sofa wekilɛxine nan gbelegbele xui ito ra kirane xɔn.
Bɔɲɛ xunbenla rali muxune yi xɛtɛ wuge xɔleni.

⁸ Kirane bata rabɛɲin,
muxu yo mi fa danguma kirane xɔn.
Yaxun bata layirin kala,
a yi taane rajaxu,
a mi muxu yo binyaxi.

⁹ Yamanan bata lu sununi,
a kalama.
Liban yamanan bata yagi,
a fɔtɔnna bata xara.
Sarɔn mɛrɛmɛrɛn luxi
alo tonbonna,
Basan nun Karemele yamanane wudine dɛɛne yi yolon.

¹⁰ Alatala naxa,
“Iki, n bata keli.
Iki, n na n ma binyen mayitama nɛn.
Iki, n na n ma fe yitema nɛn.

¹¹ Ɛ feen naxanye yitɔnma,
ne luxi nɛn
alo se dagina hanma sɛxɛna.
Ɛ yetɛɛn yengin yi findi tɛɛn na
naxan ɛ raxɔrima.

¹² Siyane ganma nɛn
e lu alo xuben sulun tɛɛni,*
alo tansinne na masege,
e gan.”

* 33:12: Sulun tɛɛn mɔn falama yirena nde yi fa fala “Furu tɛɛna.”

¹³ E tan naxanye makuya,
 e tuli mati n naxan ligaxi.
 E tan naxanye maso,
 e n senben yaten kolon.

¹⁴ Yulubitane bata gaxu Siyon yi,
 xuruxurunna bata so Ala kolontarene yi.
 E maxodinna tima, e naxa,
 “Nde luyɛ halagi tɛɛni ito dɛxɔn en yɛ?”
 Nde nɛ luyɛ habadan tɛɛ wolonni ito dɛxɔn en yɛ?”

¹⁵ Fɔ naxan sigan tima tinxinni,
 a nɔndin fala,
 naxan a mema tɔnɔne ra
 naxanye sɔtɔxi gbaloni,
 naxan mi tinma dimi yi seen nasuxe mayifuni,
 a tunla ba muxune ra
 naxanye faha ti feene yitɔnma,
 a yɛɛn ba fe naxine ra.

¹⁶ Na kannu fe luma nen
 alo a na dɔxɔ yire matexini,
 geyaan faran makantanxin yi findi a luxunden na.
 A donseen nun igen mi dasama.

Yerusalɛn yi xunba

¹⁷ I mangan toma nen i yɛɛn na a nɔrɔ gbeeni,
 i yi yamanan danne to masigaxi pon!

¹⁸ Nayi, i mirima nen i ya naxankata danguxine ma,
 i yi a fala, i naxa,
 “Na kuntigine minen

naxanye yi mudun nasuxuma
 e nun naxanye yi makantan yinna xun matoma a ra?”

¹⁹ I mi fa na yama wasoxin toma sɔnɔn,
 xɔɔn naxanye fala xuine mi nɛ famunɔɛ,
 xɔɔn naxanye fala xui mi mema a fajin na.

²⁰ Siyon taan mato,
 en sanle rabama taan naxan yi.
 E yɛɛn tima nen Yerusalɛn ra,
 bɔɔɛ xunbeli yirena,
 a lu alo bubun naxan mi fa wayanma,
 naxan wudiye mi fa talama
 naxan lutiye mi fa fulunma sɔnɔn.

²¹ Alatala a yetɛ yitama en na Ala Senbɛmaan na menna nin.
 Xudene nun baa gbeene luma nen mɛnni,
 yɛngɛ so kunkine mi dangue denaxan yi.
 Kunki gbeene mi dangue na mumɛ!

²² Amasɔtɔ Alatala nan en ma kitisaan na.
 Alatala nan en ma sariyasaan na.
 Alatala nan en ma mangan na.
 A tan nan en nakisima.

²³ Koni yaxune luxi nen
 alo kunkin naxan lutiye bata fulun,
 foyen kunkin nasigama dugin naxanye xɔn
 ne mi fa xidixi sɔnɔn,
 ne fan singanxi wudi kuyen naxan na,

na mi fa suxi.
 Nayi, e se tongoxi gbeen yengeni,
 na yitaxunma nen
 hali sankalatone e gbeen xalima nen.
²⁴Nayi, Yerusalen kaa yo mi a fale,
 e naxa, "N mi yalan."
 Na taan muxune hakene mafeluma nen.

34

Edon makitina

¹ Siyane, e maso,
 e yi e tuli mati.
 Siyane, e a liga e yeren ma!
 Baxo xonna xa a me,
 e nun a yi seene birin,
 e nun dunupa nun naxanye birin minima a yi.
² Amasoto Alatalaa xolon godoma nen siyane birin fari,
 a fitinan yi godo e ganle birin ma.
 A bata halagin nagidi e birin ma.
 A tinma nen e birin yi faxa.
³ E faxa muxune luma nen biraxi boxon ma
 e binbine xirin yi mini han,
 e wunle yi sa e geyane birin ma.
⁴ Sare kurune* birin kalama nen
 alo se kunxina,
 kuyen yi mafilin alo kedina,
 sare ganla birin yi yolon
 alo manpa binla de xarene
 alo xode bili bogi xaraxine.
⁵ Ala naxa, "N ma silanfanna bata sarene wunla ramini han!
 A godoma nen Edon kaane ma,
 a yi e makiti,
 n halagin nagidixi yamaan naxan ma."
⁶ Wunla bata so Alatalaa silanfanna yiren birin ma
 a madole muxu turen na.
 A luxi nen
 alo kontonne nun kotone wunla saraxabadeni,
 alo e turen naxan e gbingini.
 Bayo Alatala saraxa gbeen bama nen Bosara taani
 Edon kaa wuyaxi yi faxa yengeni.
⁷ E yecratine fangan gbo
 alo burunna ningene,
 koni e fan faxama nen bonne xon,
 e nun ningene nun turane.
 E yamanan nafema nen wunla ra,
 e turen yi radin boxon ma.
⁸ Bayo, gbeexoxo laxon nan na ra Alatala xon,
 gbeexoxon jenen nan na ra
 Siyon taan xun mayengena fe yi.
⁹ Edon yamanan baane findima nen dolen na.
 A xuben yi maxete dole teen na,

* 34:4: Men kaane yi sarene batuma na waxatini.

e bəxən yi findi dolen ganmatəən na.

¹⁰ Kəēn nun yanyin na,

a tēn mi tuma,

a tutin yi lu tē kore habadan!

E yamanan yi lu rabəjinxı

han mayixetē nun mayixetē,

muxun mi fa dangue na yi mumē!

¹¹ Na yi findi xutunxunbane nun sagalene konna ra,

toxorone nun xaxane yigiyadena.

Ala yi a lu a yitəntaren nun a yigenla ra

alo a dunuɣa da waxatin naxan yi.

¹² A muxu gbeene mi fa luma na,

naxanye mangan dəxe,

a kuntigine birin ɣanma nən.

¹³ Wudi ɣali kanne solima e manga banxine kui nən,

səxe ɣaxine nun tansinne yi a yire makantanxine rasuxu,

a findi kankone nun dangaranfulene konna ra,

¹⁴ burunna subene nun kankone naralandena,

burunna kətəne yi lu wuge e bode ma mənni.

Kəe ra yinnan Liliti yi dəxə na bəɣe xunbenli.

¹⁵ Saɣın fan a soden toma na nin,

a yi a xelene bira,

a yi e raseɣe,

a a diine malan a nininna bun.

Səɣene fan e malanma na nin.

¹⁶ Xa e Alatalaa kədin kui to,

e ito xaranma nən na, a naxa,

“Subeni itoe sese mi dasama na yi,

birin nun a lanfaan nan fama,

bayo Ala bata na yamarin fala.

A Nii Sariɣanxin nan e malanma.

¹⁷ A tan nan e dəxədene ragidima.

A tan nan e yirene maliga,

a yi e yitaxun.

Na yamanan findima nən e gbeen na han habadan,

e yi lu na han mayixetən nun mayixetē.”

35

Yerusalēn xunba fena konyiyani

¹ Tonbonna nun bəxə xaren səwama nən!

Burunna ɣingima nən səwani

a fuga alo gabala fugena.

² Fugene luma nən burunna yiren birin yi.

Burunna ɣingine yiriwama nən ɣaxanni.

A sənxo səwani!

Liban yamanan nərən sifan bata fi a ma,

e nun Karemele geyaan nun Sarən mərəmərəna.

Nayi, muxune nəe Alatalaa binye gbeen toe nən,

en ma Alaa nərəna.

³ E muxu xadanxine rawəkile.

Naxanye xinbiye xuruxurunma,

e ne sənbe so.

⁴ Naxanye bəne bata mini,
 ε a fala ne xa, ε naxa,
 “E wəkile, ε nama gaxu,
 ε Ala famaani ni i ra ε gbeen ɲəxədeni.
 Ala ε yaxune saranna fima nən,
 a tan yeteen yi fa ε rakisideni.”

⁵ Nayi, danxutəne seen toma nən,
 tuli xərine yi feen mε.

⁶ Nayi, sankalatəne yi tuganə ayi
 alo xənle,
 bobone yi sənχən nate sɛwani.
 Amasətə tigi ige gbeen minima nən tonbonni,
 baane yi mini bəxə xareni.

⁷ Nəmensin wolonxin findima nən daraan na,
 min xəli yiren yi masara tigi yirene ra.
 Kankone yi xima dənaxanye yi nun,
 gbalan nun tanbinna yi sabati mənni.

⁸ Kira gbeen luma mənna nin
 naxan xili bama
 a “Sariɲanna Kirana.”
 Muxu haramuxine mi sigan tima a xən
 fə a xa findi ne nan gbee ra
 naxanye na bira a fəxə ra.
 Xaxilitare yo mi na xən sigε.

⁹ Yatane mi luma mənni,
 sube xəne mi fε na mumε!
 E mi toε na!
 Alaa muxu xunbaxine nan sigan tima mənni.

¹⁰ Alatala na naxanye xəɾəya,
 ne fama mənna nin.
 E fama nən gbelegbele ɲaxəɲaxani Siyon taani,
 habadan sewan yi e yetagini yalan.
 Naxəɲaxan nun sɛwan luma nən e yi,
 sunun nun kutunna yi ɲan fefe!

36

Asiriya mangan yi a kənko Yerusalen xili ma

Mangane Firinden 18.13,17-37 e nun Taruxune Firinden 32.9-19

¹ Xesekiya mangayaan ɲεε fu nun naaninden, Asiriya mangan Senakeribi yi siga Yuda taa makantanxine xili ma, a yi e birin suxu. ² Asiriya mangan yi a sofa kuntigin nun a gali senbemaan nasiga Manga Xesekiya ma Yerusalen yi keli Lakisi taani. Sofa kuntigin yi fa Yerusalen yi, a sa ti ige ramaraden faxaraxiin dexən,* dugi xane xεε ma kiraan na.

³ Nayi, Xiliki a diina Eliyakimi, manga banxi kuntigin yi mini a ralandeni e nun sebeli tiin Sebena nun Asafi a dii xemen Yowa, mangana yenla. ⁴ Sofa kuntigin yi a fala e xa, a naxa, “E a fala Xesekiya xa, ε naxa, ‘Asiriya manga gbeena ito nan falaxi, a naxa: I yigi saxi nanse ma? ⁵ I yengi a ma a feren nun senbena i yii, i yengen so, koni fala fuun nan na ra. Nayi, i ya lannayaan saxi nanse yi han i murute n xili ma? ⁶ I ya lannayaan saxi Misiran nin, a men kaane xa ε mali. Na luxi nən alo muxun na la xayen na a dunganna ra naxan girama, a yi a yiin xaba. Naxan na a digan a yi, na a maxələma nən. Misiran mangan na kii nin muxune xa naxanye e taxuma a ra. ⁷ Waxatina nde ε falama nən n xa,

* 36:2: Ige ramaraden naxan geyaan na.

ε naxa, “Alatala, nxo Ala, nxu nxu taxuxi na nan na.” Koni, Xesekiya bata yi Ala batudene kala geyaan fari, a yi a fala Yuda kaane nun Yerusalen kaane xa, a naxa, “E xinbi sinma nen yire sarijanxini ito yetagi.” ⁸ Iki, ε nun n kanna Asiriya mangan xa lan fena nde ma, n soo wuli firin soe ε yii, xa ε nœ soo ragine soe. ⁹ E mi n kanna walikeen keden peen nœ, hali naxan xurun e birin xa. E lannayaan saxi Misiran yi soo ragine nun wontorone nan ma fe ra. ¹⁰ A yetena, n faxi yamanani ito kaladeni Alatala sagoon nan xanbi ba? Alatala yeteen nan a falaxi n xa, a n xa sa yamanani ito yenge, n yi a raxori.’ ”

¹¹ Nayi, Eliyakimi nun Sebena nun Yowa yi a fala sofa kuntigin xa, e naxa, “Falan ti nxu xa Arami xuini, amasoto nxu a mema, nxu mi falan tima Heburu xuini yamaan yi a me naxanye yinna xuntagi.” ¹² Sofa kuntigin yi e yabi, a naxa, “N kanna n nafaxi ε tan nun ε kanna nan ma falani itoe tideni ba? Muxun naxanye doxi yinna xuntagi, ne fan xa a me nen bayo ne fan e gbiin donma nen, e yi e xonla min ε xon yengeni.”

¹³ Nayi, sofa kuntigin to a maso, a yi a xuini te Heburu xuini, a naxa, “E manga gbeen xuine rame, Asiriya mangana! ¹⁴ Mangana ito nan falaxi, a naxa, ‘E nama tin Xesekiya xa ε mayenden, a mi nœ ε rakise n ma mume. ¹⁵ Xesekiya nama a liga ε yi ε lannayaan sa Alatala yi, a yi a fale a Alatala ε ratangama nen, a taani ito mi sama Asiriya mangan sagoni. ¹⁶ E nama ε tuli mati Xesekiya xuiin na mume, amasoto Asiriya mangana ito nan falaxi, a naxa: E boje xunbenla fen n na, ε xete n ma, birin a yii se nun a bogise donje, birin yi a ige ramaraden igen min, ¹⁷ han n yi fa, n yi ε xali yamana gbete yi alo ε gbeena, murutun nun manpa bili nakone yamanan naxan yi, bogiseen nun burun yamanan naxan yi. ¹⁸ Nayi, ε nama tin Xesekiya xa ε mayenden, a fala a Alatala ε xunbama nen. Siya gbetene alane Asiriya mangani kala nen e yamanan suxu feen ma ba? ¹⁹ Xamata taan nun Arapada taana, ne alane minen? Sefarawayimi alane minen? E Samari xunba nen n yii ba? ²⁰ Yamanane alane ye, nde a yamanan xunba n yii? Alatala xa Yerusalen xunba n yii di?’ ”

²¹ Naxanye birin yi na, ne yi dundu, e mi yabi keden peen ti, amasoto Manga Xesekiyaa yamarin nan yi na ra. ²² Xiliki a dii xemena Eliyakimi, mangana banxi kuntigin nun sebeli tiin Sebena nun Asafi a dii xemena Yowa, mangana yenla, ne yi fa Xesekiya fema, e dugine yiboxi e ma sununi, e sofa kuntigina falane yeba a xa.

37

Xesekiya yi Nabi Esayi maxodin

Mangane Firinden 19.1-13

¹ Manga Xesekiya to na me, a yi a dugine yibo a ma, a kasa benbeli dugin nagodo a ma sununi, a siga Alatala Batu Banxini. ² A yi Eliyakimi rasiga, mangana banxi kuntigina e nun Sebena, sebeli tiina e nun saraxarali fonne, kasa benbeli dugin nagodoxi e ma sununi siga Nabi Esayi konni, Amosi a dii xemena. ³ E yi a fala nabiin xa, e naxa, “Xesekiya naxa iki: ‘Kontofinla nun toron nun yagi loxon nan to ra nxu xa, diin bari waxatin bata a li, koni fanga mi a nga ra a yi a bari. ⁴ Alatala, i ya Ala bata Asiriya sofa kuntigina falane birin name, naxan kari a rafaxi habadan Alatala konbideni. Xa Ala tin, Alatala, i ya Ala a naxankatama nen a falane fe ra a naxanye tixi. Nayi, i tan Esayi xa Ala maxandi yama donxena fe ra.’ ”

⁵ Manga Xesekiyaa xerane to siga Esayi fema, ⁶ Esayi yi a fala e xa, a naxa, “E ito nan falama ε kanna xa, ε naxa, ‘Alatala ito nan falaxi, a naxa: I falan naxanye mexi i nama gaxu ne fe ra, Asiriya mangana walikene n nayelevu falan naxanye tixi. ⁷ N xaxinla nde rasoma a yi nen, a na xibarun me waxatin naxan yi, a xetema nen a yamanani. N yi sa a faxa silanfanna ra menni.’ ”

Asiriya mangan mon yi a konko Yerusalen ma

⁸ Asiriya sofa kuntigin yi a me a kanna bata yi keli Lakisi taani siga Libina yengedeni, a fa a li menna nin. ⁹ Nayi, Asiriya mangan yi a me a Misiran mangan Tirihaka, Kusi kaan fama a yengedeni. A na fe mexina, a yi xerane rasiga Xesekiya ma, a naxa, ¹⁰ “E sa ito fala Yuda mangan Xesekiya xa, ε naxa, ‘I laxi i ya Ala ra naxi ra, i yengi a ma a nœ

nən n tan Asiriya mangani kale Yerusalen yengedeni. I nama tin Ala yi i mayenden. ¹¹ I bata a me Asiriya mangane feen naxanye ligaxi yamanan bonne ra, e e raxərixi kii naxan yi. I yengi a ma a i xunbe nən na ma ba? ¹² N benbane siyaan naxanye alane raxəri, ne e xunba nən ba, Gosan nun Xarani nun Resefi yamanane, e nun Eden kaan naxanye Telasara taani? ¹³ Manga Xamata nun Manga Arapada nun Sefarawayimi taa mangana hanma Hena, hanma Iwa, ne mangane minen yi? ”

*Xesekiya Ala maxandina
Mangane Firinden 19.14-19*

¹⁴ Xesekiya yi kedı sebexin nasuxu xerane yii, a yi a xaran. Na xanbi ra, a te Alatala Batu Banxini, a sa kedın sa Alatala yetagi. ¹⁵ Xesekiya yi Alatala maxandi, a naxa, ¹⁶ “Alatala Senben Birin Kanna, Isirayilaa Ala, naxan dıxi maleka sawurane tagi! I tan Ala keden peen nan bıxı xonna mangayane birin xun na, i tan nan bıxın nun kuyen daxi. ¹⁷ Alatala, i tuli mati n na, i n xuiin name. Alatala, i yeene rabi, i n mato. I Senakeribi a falani itoe birin name, a sofa kuntigin naxanye rafaxi habadan Ala konbideni. ¹⁸ Alatala, nındin na a ra! Asiriya Mangana bata siyane raxəri, a yi e bıxıne kala. ¹⁹ E bata e alane woli teeni, bayo Ala mi yi e ra nun mume, muxune yii funfune nan yi e ra, wudine nun gema masolixine nan tun yi e ra. ²⁰ Iki, Alatala, nıxı Ala! Nıxu xunba Senakeribi yii, alogo bıxı xonna yamanane birin xa a kolon a i tan keden peen nan Ala ra, Alatala!”

*Senakeribi a fe yi kala
Mangane Firinden 19.20-37 Taruxune Firinden 32.20-21*

²¹ Nayi, Esayi, Amısi a dii xemen yi xeraan nasiga a faladeni Xesekiya xa, a naxa, “Isirayilaa Ala, Alatala ito nan falaxi, a naxa: N bata i ya maxandi xuiin me i naxan tixi n ma Senakeribi a fe yi, Asiriya mangana. ²² Alatala falani ito nan tixi Senakeribi xili ma, a naxa,

‘Siyon taa fajın bata i rapaxu,
a i magelema.

Yerusalen kaane e xunna fitifitima i xanbi ra.

²³ I nde konbixi
i a rayelefu?

I xuini texi nde xili ma?

I bata i yeene rate kore Isirayilaa Ala Sarijanxin xili ma!

²⁴ Fata i ya xerane ra,
n tan Marigina, i bata n konbi.

I yi a fala, i naxa,

“N ma wontoro wuyaxine xın,

n bata te geyane xuntagi,

Liban yamanan danne ra.

N na a wudi kuyene sege ma nən,

e nun a suman wudi fajı fajine.

N sa a xuntagin najanna li

e nun a fıton fajina.

²⁵ N bata xıpinne ge yamana gbetene yi,
n yi e igen min.

N Misiran baa igene birin xarıma nən

n na sigı a xili ma waxatin naxan yi.”

²⁶ Koni, i tan Senakeribi,
i mi a kolon

a n feni itoe yelanxi nən

to mi na ra?

N yi e yıtın xabu waxati danguxine.

Iki, n bata yamarin fi,

a rakamali,

i xa taa makantanxine lu kalaxi

alo geme malanxine.

²⁷ E muxune senbe mi na,
e gaxuxi, e yagixi.

E bata lu alo xee ma sexene
alo se sonle,
alo sexen fanyen ma
naxan xarama benun a xa gbo.

²⁸ Koni, n na a kolon,
i na doxo,
i na mini, i na so,
i na xolo n xili ma.

²⁹ I bata xolo n xili ma,
n yi i konbi ti xuiin me.

Nanara, n nan n ma wuren birama nen i jneni
n yi n ma karafen bira i de kidine yi.

I faxi kiraan naxan xon
n yi i raxete na xon.'

³⁰ Ala ito nan falaxi
i tan Xesekiya xa, a naxa,
'Ito xa findi taxamasenna ra i xa:
Bogiseen naxanye solixi e yete ma,
e bata ne don jneni ito ra,
na nan mon ligama jee famatoni,
koni jee saxandeni,
e seen sima nen, e yi a xaba,
e yi manpa binle si,
e yi e bogene don.

³¹ Yuda bonsonna muxu donxen naxanye na lu,
ne mon e salenne raminima nen
alo wudina, e bogi.

³² A donxene minima nen Yerusalen yi,
a donxene luma nen e nii ra Siyon geyane yi.
Alatala Senben Birin Kanna na nan ligama a xanuntenyani.' "

Senakeribi rajanna

³³ Nanara, Alatala ito nan falaxi Asiriya Mangan ma iki, a naxa,

"A mi soe taani ito yi mumel!

A mi xalimakuli wole be yi.

A mi makantan wure lefa tima a xa.

A mi gbingbin natema a xili ma."

³⁴ Alatalaa falan ni ito ra. A naxa,

"A faxi kiraan naxan xon

a xetema nen na xon.

A mi soe taani ito yi mumel.

³⁵ N taani ito makantanma nen,

n yi a rakisi,

n tan ma fe ra

e nun Dawuda a fe ra, n ma walikena."

³⁶ Na xanbi ra, Alatalaa malekan yi mini, a muxu wuli keme tonge solomasexe wuli
suulun faxes Asiriya kaane ganli. Yamaan to keli xotanni, e yi e binbine to. ³⁷ Nayi, Asiriya
mangan Senakeribi yi a ganla rakeli, a xete Niniwa yi. ³⁸ Loxona nde, Senakeribi yi xinbi
sinxi a ala Nisiroki batu banxini a batudeni, a dii xemene Adarameleki nun Sareseri yi a
faxes silanfanna ra, e yi e gi siga Ararati yamanani. A dii Esaraxadon yi doxo a jxonni.

38

*Xesekiyaa furena fe**Mangane Firinden 20.1-11 e nun Taruxune Firinden 32.24-26*

¹Na waxatini, saya furen yi Xesekiya suxu. Nabi Esayi, Amōsi a diin yi fa a fēma, a yi a fala a xa, a naxa, “Alatala ito nan falaxi, a naxa, ‘I ya feene yitōn, amasōto i faxamatōn ni i ra, i mi fa siimaya sōtōma.’” ²Xesekiya yi a yēē rafindi banxin kanken ma, a maxandini ito ti Alatala ma, a naxa, ³“Alatala, n ma fe xa rabira i ma fa fala, n sigan ti nēn i yetagi lannayaan nun bōnē faniyani, naxan fan i yēē ra yi, n yi na liga!” Xesekiya yi wuga han.

⁴Nayi, Alatala yi falan ti Esayi xa, a naxa, ⁵“Siga, i sa a fala Xesekiya xa, i naxa, ‘I fafe Dawudaa Ala, Alatala ito nan falaxi, a naxa: N bata i ya maxandi xuiin mē, n bata i yēēgen to. N mōn jēē fu nun suulun sama nēn i ya siimayaan fari. ⁶N ni i tan nun i ya taan xunbama nēn Asiriya mangan yii, n taani ito kantanma nēn.’”

⁷Esayi yi a fala a xa, a naxa, “Alatala taxamasenni ito nan yitama i ra, alogo i xa a kolon fa fala Alatala naxan falaxi, a na ligama nēn, a naxa, ⁸‘N nininna raxetema nēn xanbin na Axasi a banxin teden ma sanna yē fu.’” Nayi, nininna yi xetē xanbin na banxin teden ma sanna yē fu.

Xesekiyaa Ala maxandina

⁹Yuda mangan Xesekiya betini ito nan sebe, a to fura, a yi keli furen ma.

¹⁰N yi a falama nēn, n naxa,
“N nēēn fa n ma siimayaan tagiin li tun,
n sigama nēn laxira so dēēne ra
n yi bōnō n ma siimayaan lōxō dōnxene yi!”

¹¹N mōn yi a falama nēn, n naxa,
“N mi fa Alatala toma sōnōn
niiramane tagi bōxō xōnna fari, Alatala!
N mōn mi fa muxu yo toma sōnōn
muxune yē dunujā yi!”

¹²N fati bendena n niin yigiyadeni ito bata kala,
a makuya n na
a lu alo xuruse rabana bubuna.
N bata n ma siimayaan mafilin
alo gēse wurundunxina.
N ma gēsen bata bolon.
Xōtōnna nun jinbanna tagi,
i n najanma nēn!

¹³N bata n naxara han xōtōnni,
koni alo yatana,
a bata n xōnne birin yixin.
Yanyin nun kōēēn na,
i bata n najan.

¹⁴N wuga xuiin mini nēn
alo tuntunna nēma tuganjē,
n lu kutunjē alo ganbana.
N yēēne lu nēn tixi kore tōrōni,
n yi lu a fale, n naxa,
‘Marigina, n naxankataxi,
n mali!’ ”

¹⁵N fa nanse falama?
A bata falan ti n xa.
A tan yetēēn nan feni ito ligaxi.
N sigan tima nēn yetē magodoni n ma siimayaan birin yi

n niin sɔxɔlɛni ito a fe ra.

¹⁶ Marigina, siimayaan sɔtɔma i ya fanna nin,
n mɔn n nii ra a tan nan xɔn.
I bata n sɛnbɛ so,
i yi n nakɛndɛya.

¹⁷ N ma tɔrɔyaan bata maxɛtɛ bɔjɛ xunbenla ra.
I tan nan n niin masigaxi sayaan na,
n to rafanxi i ma,
i yi i xun xanbi so n yulubine birin yi.

¹⁸ Laxira xa mi i tantunma.
Sayaan xa mi i matɔxɔ bɛtin bama.
Faxa muxune nɛma sama gaburun na,
ne yengi mi fa i ya lannayaan ma.
¹⁹ Koni naxanye e nii ra, niiramane,
ne nan i tantunma alo n tan to.
Fafane i ya lannayana fe falama nɛn e diine xa.

²⁰ Alatala bata n nakisi!
Nayi, nxu nxɔ maxaseene xuiin naminima nɛn
Alatala Batu Banxini nxu siin sɔgen dɔnxɛn birin yi.

²¹ Esayi bata yi a fala, a naxa, “ɛ xɔdɛ bogi yidinxina nde tongo, ɛ a sa a furen dɛ, a yalanma nɛn.” ²² Xesekiya bata yi a fala, a naxa, “N na kolonma taxamasenna mundun xɔn fa fala a n sigama Alatala Batu Banxini?”

39

Babilɔn xɛrane Mangane Firinden 20.12-21

¹ Na waxatini, Babilɔn Manga Baladan ma dii xɛmɛn Merodaki-Baladan yi bataxin nun finma seen nasiga Xesekiya ma, amasɔtɔ a bata yi a fure feen nun a kɛndɛyana fe me nun. ² Xesekiya yi xɛrane rasɛnɛ, a yi a banxin kui seene birin yita e ra: gbeti fixɛn nun xɛmana, wudi bogi ture fajine nun latikɔnɔnna nun a yɛngɛ so seene ramaradena, e nun naxan birin yi a nafulu ramaradeni. Sese mi lu Xesekiyaa banxini a mi naxan yita e ra e nun a bɔxɔn birin.

³ Nabi Esayi mɔn yi fa Manga Xesekiya fɛma, a yi a fala a xa, a naxa, “Muxuni itoe nanse falaxi i xa? E kelixi minɛn?” Xesekiya yi a yabi, a naxa, “E kelixi yamana makuyen nin, Babilɔn.” ⁴ Esayi mɔn yi a maxɔdin, a naxa, “E i ya banxin to nɛn?” Xesekiya yi a yabi, a naxa, “Seen naxanye birin n ma banxin kui, e ne birin to nɛn. Sese mi n ma nafulu ramaradeni, n mi naxan yitaxi e ra.”

⁵ Nayi, Esayi yi a fala Xesekiya xa, a naxa, “Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna falan name!
⁶ Waxati fama, seen naxanye birin i ya banxini e nun i benbane naxanye fen han to, e ne birin xalima nɛn Babilɔn yi, sese mi luma. Alatalaa falan nan na ra. ⁷ E i ya dii xɛmɛna ndee tongoma nɛn, i yetɛɛn naxanye sɔtɔma, alogo e xa findi Babilɔn mangana banxin xɛmɛ tɛgɛnne ra.” ⁸ Xesekiya yi Esayi yabi, a naxa, “I Alatalaa falan naxan tixi, a fan.” A mirixi a ma, a naxa, “En luma nɛn bɔjɛ xunbenli e nun marakantanni n ma siimayani.”

40

Alaa yamaan xunba fena

¹ ɛ Ala naxa,
“ɛ n ma yamaan madenden,
ɛ a madenden!

² ɛ Yerusalɛn kaane ralimaniya,
ɛ a rali e ma,
a e naxankata wanle bata jan.
A e bata mafelu e haken na,

e bata yelin e yulubine saranna sote
Alatala yii han dɔxɔ firin!”

³ Muxuna nde xuiin minima, a naxa,
“Ɛ kirani tɔn Alatala yɛɛ ra tonbonni,
ɛ kira tinxinxin nafala en ma Ala xa burunna ra!

⁴ Ɛ folone birin naxutu,
ɛ geyane nun yire matexine birin wuru.
Yire tintinxine yi matinxin,
gɛmɛ yirene yi findi lantane ra.

⁵ Nayi, Alatalaa binyen minima nɛn kɛnɛnni,
daala birin yi a to!”

Alatala dɛ xuiin nan na ra.

⁶ Muxuna nde a falama,
a naxa, “I xui ramini!”
N yi a fala, n naxa,
“N xa nanse fala?”

A naxa, “Adamadiine birin luxi nɛn
alo sɛxɛna
e binyen birin yi lu alo se fugena.

⁷ Alatala dɛ foyen na dangu sɛxɛne fari,
e xarama nɛn,
e fugene yi yolon.

Yamaan luxi nɛn alo sɛxɛna yati!

⁸ Sɛxɛne xarama nɛn,
e fugene yi yolon,
koni en ma Alaa falan luma nɛn habadan.”

Xibaru fajina fe

⁹ Ɛ tan Siyon kaan naxanye sa xibaru fajin xɛrayani bama,
ɛ te geya matexin fari,
ɛ xuini te han,
ɛ tan Yerusalɛn kaan naxanye sa xibaru fajin xɛrayani bama.
Ɛ xuini te, ɛ nama gaxu.

Ɛ a fala Yuda yamanan taane xa,
ɛ naxa, “Ɛ Ala ni i ra!”

¹⁰ A mato,
Marigina Alatala fama fangani.
A mangayaan nabama a sɛnbɛni.

A fama a yama xunbaxin na,
a naxan sɔtɔxi a kɔntɔnna ra.

¹¹ A a yamaan masuxuma
alo xuruse rabana.
A yɛxɛɛ diine tongoma nɛn a yii,
a yi e xali a yii kanke,
a ti e ngane yɛɛ ra a fanni.

Ala dangu seen birin na

¹² Nde fɔxɔ igene saxi a yiin kui,
a yi e maliga,
a kore xɔnna danne maliga a yiin na?
Nde bɔxɔn bɛndɛn yatɛxi debɛn kui,
a geyane yiliga sikeela ra,
a yire matexine binyan yatɛn kolon ligaseɛn xɔn?

¹³ Nde Alatala miriyane kolon?
Nde nɔɛ findɛ a kawandi muxun na,

a yi a rakota?

¹⁴ Ala nde maxadinxi a maxadi feen na,
alogo a xa xaxinla soto?

Nde a xaranxi kiti kende saan ma?

Nde a xaranxi fekolonna ma?

Nde xaxilimayaan kiraan yitaxi a ra?

¹⁵ Siyane luxi nen

alo igen dindinna palanna kui.

E mi yatexi se ra

alo gbangbanna na sa sikeela fari.

Faxo ige tagi boxone yelefu

alo gbangbanna naxan tema.

¹⁶ Liban yamanan subene birin xurun saraxan na

naxan yi daxe nun a ba Ala xa,

a wudine mi wuya

naxanye finde saraxa gan teen yegene ra.

¹⁷ Sese mi siyane ra a yee ra yi!

Ala ne yatexi fufafuun nan na.

A yigenla fisa e xa!

¹⁸ E waxi Ala sa feni nde ma?

E sawuran mundun yite

e nun naxan maliga?

¹⁹ Xabun nan sawuran nafalama suxuren na,

xema wanla yi xemaan sa a ma,

a yi koe bira yolonxon wure gbeti daxine rafala.

²⁰ Yigelitxon naxan mi noe na sote a gbee ala xa,

na kanna wudi xodexen nan sugandima,

a yi xabu kesuxin fen,

na yi suxuren nafala a xa

naxan mi kalama.

²¹ E mi a kolon ba?

E mi a mexi ba?

A mi ralixi e ma ba,

xabu a foloni?

Boxon beten saxi kii naxan yi,

e munma na famu ba?

²² A tan nan dxi boxo xori digilinxin xun ma,

muxune fan luxi a yee ra yi nen

alo sune.

A kore xonni fulunma

alo dugi yelefuxina xunna soon na,

alo gagen a daxonen na.

²³ A tan nan kuntigine senben kalama,

e lu fuyan,

a yi boxo xonna kitisane lu fuu.

²⁴ E luxi nen alo sansina.

E nen fa si tun,

e na woli xeen ma tun,

salen yete mi e binle ma singen,

Alaa foyen yi fa e ma, e xara,

wuluwunla yi e xali alo se dagina.

²⁵ Ala sarijanxin naxa,

“Ɛ n misalima nde ma,
nxu nun naxan lan?”
²⁶ Ɛ yεene rate kore,
ε a mato!
Nde na seene daxi?
Nde e ganla defexin naminima,
a yi e birin xili e xinla ra?
Fata a fanga gbeen nun a senbe magaxuxin na,
keden peen mi dasama.

Ala nan fangan fima muxune ma

²⁷ Yaxuba bɔnsɔnna,
nanfera ε a falama,
Isirayila yixetene,
nanfera ε a falama, ε naxa,
“Nxɔ kiraan bata luxun Alatala ma,
nxɔ Ala mi fa nxu xun mafala kitin sama?”
²⁸ I mi a kolon ba?
I mi a mexi ba?
Alatala nan habadan Ala ra,
naxan bɔxɔn danne birin daxi.
A mi xadanma, a mi taganma.
A xaxilimayaan mi nɔε fεsεfεsε!
²⁹ A fangan fima muxu xadanxine ma,
a muxu taganxine senben xun masa.
³⁰ Banxulanne yetεen xadanma,
e tagan,
foningene yi bira xadanni.
³¹ Koni naxanye xaxili tixi Alatala ra,
ne mɔn senben sɔtɔma nen.
E tuganma nen alo singbinna,
e yi e gi, e mi xadan,
e lu sigan tiye, e mi tagan.

41

Ala nun suxurene fe

¹ Ala naxa,
“Ɛ tan fɔxɔ ige tagi bɔxɔn muxune,
ε dundu alogo ε xa n xuiin name.
Ɛ tan yamanane muxune,
ε wekilen sɔtɔ,
ε maso, ε falan ti.
En kitin sa en tagi.
² Nde muxuna nde rakelixi sogeteden binni,*
a yi a xili,
a xa lu tinxinna fɔxɔ ra?
Nde siyane soxi a yii
a mangane xuru a bun,
a silanfanna yi e findi burunburunna ra
a xanla yi e findi se dagin na
foyen naxan xalima!
³ A muxune sagatanma yengeni,
a mɔn yi dangu bɔɔε xunbenli kiraan xɔn

* 41:2: Yanyina nde, a Kirusi nan ma fe falama be, Perisene mangan naxan Babilɔn kaane nɔ yengeni. Na feen mato Taruxune Firinden 36.22-23 kui.

a munma yi a sanna ti denaxan yi.

⁴ Nde feni itoe rakamalixi,
a tan naxan yi mayixetene maxilima
xabu a fəloni?

N tan Alatala nan a fəlon na,
n mən luma nən a raḡanni.”

⁵ Fəxə ige tagi bəxəne muxune bata a to,
e gaxu,

bəxən danne muxune xuruxurunma,
e birin bata keli, e fama.

⁶ Birin a bode malima,
birin a falama a lanfaan xa,
a naxa, “I wekile!”

⁷ Yii rafalan fan xabun sənbe soma,
naxan wuren malaxunma,
na xabun nawekilema,
a yi a fala suxuren nafala kiin ma,
a naxa, “A lanxi.”

A yi suxuren gbangban
alogo a nama bira.

Marigin yi Isirayila xunba

⁸ Koni ε tan, Isirayila yixetene,

n ma walikene,
Yaxuba yixetene,

n naxanye sugandixi,
ε tan Iburahima bənsənna,
n xəyina,

⁹ n sa ε tan nan fenxi bəxən danne ra,
n sa ε tan nan xilixi bəxən tongonne ra,
n na a falaxi ε tan nan xa, n naxa,
“N ma walikεen nan ε ra,
n bata ε sugandi,
n mi n mexi ε ra.”

¹⁰ Nayi, ε nama gaxu
amasotə n na ε xən.
ε nama kəntəfili,
amasotə ε Ala nan n na.
N na ε sənben gboma ayi nən,
n yi ε mali,

n yi ti ε bun sənben nun tinxinni.

¹¹ Naxanye birin yi kelixi ε xili ma,
ne yagima nən e xun sin!

Naxanye yengen nakelixi ε xili ma,
ne luma nən fufafu, e raxəri.

¹² ε ε yengefane fenma nən,
koni ε mi fa e toma sənən!
Naxanye yi ε yengema,
ne luma nən fuu.

¹³ Amasotə n tan nan Alatala ra,
ε Ala,
naxan ε yiifari ma yiin suxuma,
n yi a fala ε xa,
n naxa, “ε nama gaxu,
n tan nan ε malima.”

¹⁴ Alatalaa falan ni ito ra, a naxa,
“ε tan Yaxuba bənsənna,

ε tan naxanye luxi alo kunla,
 ε nama gaxu,
 ε tan Isirayila muxudine,
 n tan nan ε malima,
 n tan Isirayilaa Ala Sarijanxin naxan ε xunbama.

¹⁵ A mato, n bata i findi jingen xεε ra bɔnbɔ seen na
 wure jin wuyaxin naxan ma
 naxanye nεnε a ra, e jɔε raminixi.
 I geyane wuruma nεn,
 i yi e raxuya ayi,
 i yi yire matexine liga
 alo se dagina.

¹⁶ I e yifema nεn,
 foyen yi siga e ra,
 wuluwulu gbeen yi e raxuya ayi.
 I tan naxanma nεn Alatala yi,
 i yi i kanba Isirayilaa Ala Sarijanxini.”

Tonbonna findima ige yiren na

¹⁷ Yiigelitɔne nun tɔrɔ muxune igen fenma,
 koni sese mi na!
 Min xɔnla bata e lenna maxara.
 Koni n tan,
 Alatala, n na e yabima nεn,
 n tan, Isirayilaa Ala,
 n mi e rabejinjε mumε!

¹⁸ N baa igen nafama nεn yire matexi magenle fari,
 n yi ige xunne ramini mεremεrene tagi,
 n tonbonne findi darane ra,
 bɔxɔ xaren yi findi tigi yiren na.

¹⁹ N suman binle nun kasiya binle sima nεn tonbonni,
 e nun miriti binle nun oliwi binle.
 Ige mi yiren naxanye yi,
 n fɔfɔne nun gbɔnjεne nun xarinne si mεnne yi e bode xɔn,

²⁰ alogo e xa a to, e yi a kolon,
 e yi a rakɔrɔsi,
 e birin yi a famu
 a Alatala nan feni itoe birin ligaxi,
 a Isirayilaa Ala Sarijanxin nan e rakamalixi.

Suxurene tɔnɔ mi na

²¹ Alatala naxa,
 “ε fa ε xun mafala kitini.”
 Yaxubaa Mangan naxa,
 “ε fa ε xɔn ba.”

²² ε suxurene xa fa a fala en xa
 naxan fama ligadeni.
 ε a fala nxu xa feen naxanye bata liga,
 alogo nxu xa nxu miri e ma,
 nxu yi e ranan kiin kolon.
 Xanamu, ε a yita nxu ra
 naxan fama ligadeni.

²³ ε waxati famatɔne fe fala nxu xa.
 Nayi nxu a kolonma nεn
 a alane nan ε ra.
 ε fena nde liga,

xa a findi a fajin na
hanma a najina,
alogo nxu birin xa na to,
gaxun yi nxu suxu.

²⁴ Koni na yigenla fisa ε xa,
ε wanle mi sese ra.
Naxan na ε sugandi,
muxu haramuxin nan na kannu ra.

²⁵ N bata muxuna nde rakeli sogeteden kɔmɛnna ma,
a fama nen sa keli sogeteden binni
naxan n maxandima.
A mangane yibodonma alo borona,
alo fɛɲɛ rafalan fɛɲɛ bɛndɛni bodonma kii naxan yi.

²⁶ Nayi, nde bata yi na feen fala a fɔlɔni,
alogo en xa a kolon?
Nde a fala benun a xa liga,
alogo en xa a fala, en naxa,
“A ɲɔndi”?

Muxu yo mi sese fala,
feni ito mi falaxi benun a xa liga,
muxe mi ε fala yo mexi.

²⁷ Koni n singe nan a fala Siyon taani,
n naxa, “A mato, e tan ni i ra!”
N bata xɛrana nde fi Yerusalɛn ma,
naxan fama xibaru fajin na.

²⁸ Anu n mi kawandi muxu yo toxi suxureni itoe ye,
n na maxɔdinna ti,
e mi n yabima.

²⁹ A mato sese mi e ra.
E wanle mi sese ra.
E suxurene findixi foyen nun fe fuun nan na.

42

Alaa walikɛna

¹ N ma walikɛɛn ni i ra,
n naxan sɛnbɛ soma,
n naxan sugandixi,
naxan n kɛnɛnxi.
N na n ma Nii Sarijanxin sama nen a yi,
a yi kiti kɛndɛn sa siyane xun na.

² A mi sɔnxɔ sɔnxɔɛ,
a mi a xuini tɛ,
a mi falan tiyɛ taan xun xɔn,

³ a mi xayɛ yidɔxini girɛ.
A mi lɛnpun tumatɔɔn natuyɛ.
Koni, a kiti kɛndɛn sama nen ɲɔndin xɔn.

⁴ A mi xadanma,
a mi tunnaɔlɔma a ma,
han a yi fa kiti kɛndɛn na bɔxɔ xɔnna fari,
han fɔxɔ ige tagi bɔxɔne muxune fan yi e yigi sa a sariyani.

⁵ Alatala ito nan falaxi, Ala
naxan kore xɔnna daxi,
a yi a yibandun,

naxan bəxən nun a yi seene daxi,
 a niiraxinla bira adamadiine yi
 naxanye dəxi a yi,
 a niin bira ne yi
 naxanye sigan tima a fari, a naxa,
 6 “N tan Alatala,
 n tan nan i xilixi tinxinni,
 n yi i suxu i yii ma,
 n yi i makantan,
 n yi n yengi lu i xən.
 N ni i findi n ma yamaan layirin xidi muxun na
 e nun kənenna siyane xa,
 7 alogo i xa danxutəne yəene rabi,
 i yi suxu muxune ramini kasoona,
 i yi kasorasane xərəya,
 e mini dimini.”

8 “Alatala nan n tan na,
 n xinla nan na ra.
 N mi n ma binyen soma gbete yii.
 N mi n ma tantunna fiye suxurene ma.
 9 Fe singene bata yelin kamale,
 n fe nənəne nan ma fe ralima ε ma
 benun e xa fələ,
 n xa ε rakolon ne ma.”

Beti nənəna
 10 ε beti nənən ba Alatala xa,
 bəxən danne birin xa a tantun betini,
 ε tan naxanye sigama fəxə igen xun ma
 e nun a yi seene birin,
 fəxə ige tagi bəxəne nun e muxune birin.
 11 Tonbonna nun a taane xa e xuini te,
 e nun Kedari bənsənnə* dəxədəne!
 Sela kaane xa gbelegbele səwani,
 e xa sənəxə naxanaxani geyane xuntagi!
 12 Binyen xa fi Alatala ma!
 A xa tantun fəxə ige tagi bəxəne birin yi!
 13 Alatala minima nən alo sofa wəkilexina,
 a bəjən tema nən alo yenge so senbəmana.
 A sənəxəma nən yaxune xili ma yengeni,
 a yi e nə.

14 Xabu waxati xunkuye,
 n dunduxi,
 n naxaraxi, n na n yete suxi.
 Koni iki, n səxələxi
 alo naxanla nəma tinna ma,
 n gbelegbelema,
 n kutunma naxankatani.
 15 N geyane nun yire matexine kalama nən
 n yi e se jingine birin xara.
 N baane findima nən tonbonne ra
 n yi darane xəri.

* 42:11: Kedari findixi Sumayilaa diin nan na. Na feen səbexi Dunuḡa Fəlon 25.13 kui.

¹⁶ N danxutōne rasigama nen kiraan xōn
e mi naxan kolon.

E yengi mi kiraan naxanye ma,
n yi ti e yee ra ne xōn,
n yi dimin findi kenenna ra e yetagi,
n geme yirene findi lantaan na e xa.

N na nan ligama,
n mi e rabejinjē mumē!

¹⁷ Koni naxanye e yigi sama suxurene yi,
e yi a fala sawurane xa,
e naxa, “Nxō alane nan ε ra,”
ne xetema nen e xanbi ra,
e yagi.

Isirayila yama tondixina

¹⁸ ε tan tuli xōrine, ε tuli mati!
ε tan danxutōne, ε yeen ti,
ε seen to!

¹⁹ Danxutōna nde ra,
xa n ma walikeen xa mi a ra?
Tuli xōrina nde ra
alo n xeraan naxan nasigaxi?

Danxutōna nde ra,
alo n bōjē xunbenla fixi naxan ma?

Danxutōna nde ra,
alo Alatalaa walikena?

²⁰ I bata fe gbegbe to,
koni i mi e famuxi.

I tunle rabixi,
koni e mi feen mema!

²¹ Alatalaa tinxinna fe ra,
a bata a kenēn,
a xa a sariyan gboon nun a nōrōn makenēn.

²² Anu, yama yiigelitō halagixini ito matō!

E bata e birin suxu,
e birin balanxi yinle ra,
e birin saxi kason na.

E yii seene bata suxu yengeni,
muxe mi na naxan e xunbē.
E yeteen bata findi se suxin na yengeni,
muxe mi na naxan a fale,
a naxa, “Ne raxetē!”

²³ Nde a tuli matima ito ra ε yē?

Nde a ligama a yeren ma,
to xanbi ra, a yi a tuli mati?

²⁴ Nde Yaxuba bōnsōnna soxi a yaxune yii,
a Isirayila so halagi tiine yii?

Alatala xa mi a ra,
en naxan yulubi tongo,
en mi tin bire naxan ma kira fōxō ra
en tondi a sariyane suxē?

²⁵ Nayi, a yi a xōlō gbeen nagodo e fari
alo tēena

e nun yengen gbalone.
A yi e gan,
koni e mi sese famuxi,

a yi e raxōri,
koni e mi na feen yate e bōjēni.

43

Alatala nan Isirayila xunbama

¹ Ala naxan i daxi,
Yaxuba bōnsōnna,
naxan i rafalaxi,
Isirayila bōnsōnna,
Alatala ito nan falaxi iki,
a naxa, “I nama gaxu,
amasōto n bata i xunba!
N bata i xili i xinla ma.
N tan nan gbee i ra!

² Xa i danguma fōxo igeni,
n luma nen i xōn.
Xa i danguma baane yi,
i mi i maminje.
Xa i danguma teeni,
a mi i ganje,
tee degen mi i raxōre.

³ Amasōto Alatala nan n na,
i ya Ala,
Isirayilaa Ala Sarijanxina,
i rakisimana.
N bata Misiran yamanan fi i xunbaan na,
n yi Kusi yamanan nun Seba yamanan findi i jōxōn na.

⁴ Bayo i yatexi n xōn,
i binyaxi n yeē ra yi,
n bata i xanu.
N bata muxune findi i jōxōn na,
n yi yamane fi i niin xunbaan na.”

⁵ “I nama gaxu,
amasōto n luma nen i xōn.
N fama nen i yixetene ra
sa keli sogeteden binni,
n yi sa e malan
keli sogegododen binni.

⁶ N na a falama nen kōmenna binna xa,
n naxa, ‘E bejin!’
N yi a fala yiifanna binna xa,
n naxa, ‘I nama e makankan!’
Fa n ma dii xemene ra
sa keli yire makuyeni,
e nun n ma dii temene
sa keli bōxōn danne ra,

⁷ n xinla falama naxanye birin xun ma
n naxanye daxi n ma binyena fe ra,
n naxanye rafalaxi,
n yi e da.”

⁸ Yamani ito ramini
naxanye danxuxi,
anu e yeene fan,

tuli x̄orini itoe,
naxanye tunle fan.

⁹ Siyane birin xa e malan e bode x̄on,
yamanane muxune birin!
Nde na fe falaxi e ye
benun a xa liga?
Nde fe fonne ralixi en ma?
E xa fa e serene ra,
e yi a mayita a yoona e xa!
En xa e xuiin name,
alogo muxune xa a fala,
e naxa, “E ɲ̄ondi!”

¹⁰ Alatalaa falan ni ito ra,
a naxa, “Ɛ tan nan n serene ra,
ε tan naxanye findixi n ma walikene ra,
n naxanye sugandixi
alogo ε xa n kolon,
ε yi la n na.
N tan yi na yi
benun suxure yo xa rafala,
ala gbete yo mi na n tan xanbi.

¹¹ N tan nan Alatala ra,
n tan yati!
Ba n tan na,
marakisi ti gbete yo mi na.

¹² N tan nan feene makenenma,
n muxune rakisi, n yi ε rakolon!
Ala x̄oje mi a ra
naxan ε tagi f̄o n tan!
Nayi, n serene nan ε ra,
fa fala n tan nan Ala ra.”
Alatalaa falan nan na ra.

¹³ “N tan yatigin nan na ra
xabu a f̄ol̄oni!
Muxu yo mi n̄e muxun be n yii.
N na naxan liga,
nde n̄e a rakale ayi?”

Alaa kininkininna

¹⁴ Alatala ito nan falaxi, naxan ε xunbama, Isirayilaa Ala Sarijanxina, a naxa,
“N muxuna nde rasigama nen
Babil̄on yamanan xili ma,
ε tan ma fe ra.
N yi Babil̄on muxu gixine kunkine kala,
e yi e mamin,
e yi e kanbama naxanye yi nun.

¹⁵ Alatala nan n tan na,
ε Ala sarijanxina,
naxan Isirayila daxi, ε mangana.”

¹⁶ Alatala ito nan falaxi,
naxan kiraan sama baa igen x̄onna ma,
dangu ige gbeene yi,

¹⁷ naxan yenge so wontorone nun soone rasiga yengeni,
e nun ganla nun sofa w̄ekilexine e bode x̄on,

e yi e sa,
e mi fa kelima sɔnɔn,
e yi tu alo saraban na ɲan.

¹⁸ A naxa:

Fe singene nama fa rabira ε ma,
ε ɲinan fe fonne xɔn!

¹⁹ ε a mato,
n fe nɛnɛn nan ligama!

Na bata a fɔlɔ iki,
ε mi a kolon ba?
N kiraan sama nɛn tonbonni,
n yi baane ramini bɔxɔ xareni.

²⁰ Burunna subene n binyama nɛn,
kankone nun dangaranfulene,
amasɔtɔ n bata igen namini tonbonni,
n yi baane ramini bɔxɔ xareni,
alogo n ma yamaan xa e min,
n naxan sugandixi.

²¹ N yamaan naxan nafalaxi,
na n tantunma nɛn.

Ala yamaan makitima

²² ε tan Yaxuba bɔnsɔnna,
ε mi n tan xan xilixi!
ε tan Isirayila kaane,

ε bata ε tunnaxɔlɔ ε ma n tan mabinni.

²³ ε mi ε yɛxɛne nun ε siine baxi n xa saraxa gan daxin na.
ε saraxane mi findixi n ma binyen na.

N mi saraxane findixi goronna ra ε xun ma,
n mi ε raxadanxi wusulan saraxane badeni.

²⁴ ε mi gbeti yikalaxi n xa,
alogo ε xa latikɔnɔnna sara n xa,
ε saraxa subene turen mi n wasaxi.
Koni ε yulubine bata findi goronna ra n xun ma
ε yi n naxadan hakene xɔn.

²⁵ Koni n tan nan keden pe ε hakene xafarima,
n tan yɛtɛna fe ra.

N mi fa n mirima ε yulubine fe ma sɔnɔn.

²⁶ Fe danguxine rabira n ma.

En kiti feni ito yɛba en bode xa.
ε falan ti, ε yi ε yɛtɛ xun mafala.

²⁷ ε benban nan singe yulubin liga,
ε fala radangune yi murute n xili ma.

²⁸ Nanara, n bata yire sarijanxin kuntigine yate muxu haramuxine ra,
n yi halagin nagidi Yaxuba yixɛtɛne ma,
n yi marayarabin nagidi Isirayila kaane ma.

44

Alatala nan keden Ala ra

¹ Koni iki, Yaxuba bɔnsɔnna,
n ma walikene,
ε tuli mati,
n na Isirayila naxan sugandixi!

² Alatala ito nan falaxi,
naxan i daxi,
naxan i rafalaxi i nga kui,

naxan i malima, a naxa,
 “E nama gaxu, n ma walikene,
 Yaxuba bõnsõnna,
 i tan Isirayila tinxinxina
 n naxan sugandixi.

³ Bayo n ni igen nafama nen bõxõ xareni
 n yi xudene radangu tonbonni.
 N na n ma Nii Sarijanxin nagodoma nen i bõnsõnne ma,
 n yi barakan sa i yixetene fe yi.

⁴ E sabatima nen
 alo sexene burunna ra,
 alo wudi fajine xudene de.

⁵ Muxuna nde a falama nen,
 a naxa, ‘Alatala nan gbee n na,’
 boden yi a fala,
 a a xili nen ‘Yaxuba,’
 gbete yi a sebe a yiin ma,
 fa fala ‘Alatala gbeena,’
 a yi a yete xili ba a ‘Isirayila.’ ”

Naxanye suxurene rafalama

⁶ Alatala ito nan falaxi,
 Isirayila Mangan naxan a xunbama,
 Alatala Senben Birin Kanna naxa,
 “N tan nan a folõn nun a rananna ra.
 Ba n tan na,
 Ala gbete mi na.

⁷ Nde luxi alo n tan?
 Na kanna xa a xuini te!
 A xa a yeba n xa,
 naxan birin bata dangu
 xabu n singe ra muxune da waxatin naxan yi!
 A mõn xa fe famatõne fe fala,
 naxanye fama ligadeni!

⁸ E nama gaxu,
 e nama xuruxurun,
 n mi yi e rakolonxi feni ito ma ba,
 n yi a rali e ma
 xabu to mi na ra?
 N serene nan e tan na.
 Ala gbete na,
 ba n tan na ba?
 E kantan fanye gbete yo mi na,
 ba n tan na.
 N mi gbete kolon.”

⁹ Naxanye birin suxurene rafalama,
 fuyantenne nan ne birin na,
 e se rafalaxi fisamantenne tõnõ yo mi na.
 E yete serene nan e ra:
 E mi se toma, e mi fe kolon,
 e mõn luma nen yagini.

¹⁰ Muxun na alana nde rafala
 hanma suxurena nde,
 na tõnõ mi na.

¹¹ Na kanna nun a sifan birin yagima nen.

Suxuren nafala muxune findixi adamadiine nan tun na.
E birin xa e malan,
e xa e maso.

E gaxuma nen,
e yagi e bode xon.

¹² Xabun nema bunbin xabuma,
a walima te wolonne nan na,
a yi a rafala deeramaan na.

A a rawalima a senben nan na
koni kamen na a suxu,
a senben yi nan,
min xonla yi a suxu, a xadan.

¹³ Kabintan lutin sama nen wudin ma,
a yi lutin funfun naba a ma,
a yi a masoli wali seen na,
a yi a radigilin,
a yi a rafala muxu sawuran na,
a lu adamadiyaan non birin yi
alogo a xa a ti a batu banxini.

¹⁴ A sumanne nan sege ma
hanma xarinne hanma warine
a naxanye raluxi fotonni,
e gbo.

Xanamu, a fonona nde tongo,
a tan yeteen naxan sixi,
tule igen yi sa a ma, a gbo.

¹⁵ Adamadiine na wudina ndee ganma yegen na,
e yi nde tongo,
e yi e maxara a ra.
E na nan ndee non tongoma,
e yi kudin so,
e non yi ndee tongo,
e yi e gbee alana nde rafala,
e yi e xinbi sin a bun,
e suxuren nafala, e yi a batu.

¹⁶ E yi a wudi donxen findi yegen na,
a gan,
e yi suben nin ndee ra,
e yi a gan ndee ra,
e yi a don han e lugo.
A non yi a maxara,
a yi a fala, a naxa,
“N na n maxarama,
n tee degen toma yati! ”

¹⁷ A wudin donxena,
a yi na rafala a gbee ala ra,
a suxurena,
a yi a xinbi sin a yetagi,
a yi a batu, a naxa,
“N xunba,
bayo i tan nan n ma ala ra!”

¹⁸ E mi fe kolon,
e xaxili mi na,
e yene raxixi
alogo e nama sese to.

E mi nœ e mirɛ,
e feene famu.

¹⁹ Muxune mi e mirima,
e xaxinla sɔtɔ,
e mi feene yɛɛ toɛ
alogo e xa a fala, e naxa,
“N bata wudina ndee gan,
n kudin so a ra,
n yi suben gan ndee ra,
n yi a don.

N lan n xa a dɔnxɛn findi se haramuxin na ba,
n yi n xinbi sin yegen bun?”

²⁰ E kankanma naxan ma,
xuben nan gbansan na ra.

E bɔɲɛn bata tantan,
a e ralɔ ayi.

E niin mi xunbama,
e mi a falama, e naxa,
“Seen naxan n yii ito ra,
wulen xa mi a ra ba?”

Tinxinna Ala xa

²¹ Yaxuba bɔnsɔnne,
na feen xa rabira ɛ ma!
Amasɔtɔ n ma walikɛɛn nan ɛ ra,
Isirayila kaane!

N na ɛ rafalaxi nɛn
alogo ɛ xa findi n ma walikɛne ra,
Isirayila kaane,
n mi ɲinanma ɛ xɔn.

²² N bata ɛ hakɛne ba ɛ ma
alo kundaan kore xɔnna ma
e nun ɛ yulubine
alo kundaan xɔtɔnni.
Ɛ xun xɛtɛ n ma,
amasɔtɔ n bata ɛ xunba.

²³ Kore xɔnna, gbelegbele sɛwani,
amasɔtɔ Alatala bata wali!
Bɔxɔn bunna, sɔnxɔ sɛwani,
geyane, ɛ xuini te
e nun ɛ tan fɔtɔnne nun wudine birin.
Amasɔtɔ Alatala bata Yaxuba yixɛtɛne xunba,
a yi a binyen mayita Isirayila yi.

²⁴ Alatala ito nan falaxi,
a tan naxan i xunbama,
naxan i rafalaxi
xabu i i nga kui, a naxa,
“N tan, Alatala,
n bata feen birin liga,
n tan nan keden kore xɔnni fulunxi,
n tan yɛtɛɛn nan bɔxɔ xɔnna saxi.

²⁵ N tan nan waliyine wule mantaxane kalama,
n yi yiimatone findi daxune ra,
n yi fekolonne raxɛtɛ xanbin na
n yi e xaxilimayaan findi xaxilitareyaan na.

²⁶ N na n ma walikɛna falane rakamalima nɛn.

N ma xerane na fe famatɔɔn naxanye rali,
 n na a rakamalima nen.
 N bata a fala Yerusalen ma, n naxa,
 'Muxune mɔn dɔxɔma nen a yi,
 Yuda taane mɔn tima nen,
 n mɔn yi taa kalaxine yitɔn.'
²⁷ N nɔɛ a fale tilinna ma,
 n naxa, 'Xara,
 n xa i ya igen xɔri.'
²⁸ N yi a fala Kirusi ma,
 n naxa, 'N ma xuruse rabana!
 A n waxɔn feene birin ligama nen.'
 N na a fala Yerusalen ma,
 n naxa, 'A mɔn xa ti!
 E nun Ala Batu Banxin ma,
 n naxa, 'A mɔn xa beten sa!'"

45

Ala yi Kirusi findi a walikɛɛn na

¹ Alatala ito nan falaxi a muxu sugandixin xa,
 a naxa, "Kirusi, n naxan yii suxi,
 alogo n xa siyane magodo a yetagi,
 n yi mangane yenge so seene ba e ma,
 n yi deen fɔxɔ firinne rabi a yee ra,
 alogo taan so deene nama fa ragali sɔnɔn,
² n tan yeteen tima nen i yee ra,
 n yi gbingbinne malaxun,
 n yi sulan deene kala,
 n yi deene balan wurene bolon.
³ N bɔxɔ bun nafunla soma nen i yii,
 e nun nafulu luxunxina,
 alogo i xa a kolon
 fa fala a n tan nan Alatala ra,
 naxan i xilima i xinla ra,
 n tan Isirayilaa Ala.
⁴ N bata i xili i xinla ma,
 n yi tide binyen fi i ma,
 n ma walikɛɛn Yaxuba yixetene fe ra,
 Isirayila kaane, n naxanye sugandixi,
 koni i mi n kolon.
⁵ Alatala nan n tan na,
 gbete mi na.
 Ba n tan na, Ala gbete mi na.
 N bata i yitɔn yengen xili yi,
 hali i to mi n kolon,
⁶ alogo muxune xa a kolon,
 keli sɔgen teden ma han a gododena,
 fa fala ba n tan na,
 se gbete mi na.
 N tan nan Alatala ra,
 gbete mi na.
⁷ N tan nan kenenna daxi,
 n yi dimin da,
 n yi bɔɔɛ xunbenla fi,
 n yi tɔrɔn nafa.

N tan Alatala nan feen birin ligama.”

⁸ “Tulen xa a yitɔn kore,
tinxinna yi godo alo tulena!
Bɔxɔn xa rasɔnɔya
alogo kisin xa mini alo sansina,
e nun tinxinyaan yi sabati e bode xɔn!
N tan Alatala nan ne birin daxi.”

⁹ Gbalon na kanna xa
naxan yɛngɛn nakelima a dali marigin ma,
muxun naxan luxi
alo fɛɛna fɛɛne tagi.
Fɛɛɛ bɛndɛna a faɛ a rafala muxun ma ba,
a naxa, “I nanse ligama?”
hanma a naxa,
“Sese mi i ya wanla ra!”

¹⁰ Gbalon na kanna xa
naxan a falama a fafe ma,
a naxa, “I nanse barixi ito ra?”
hanma a naxa a nga ma,
“I diin barin nanfera?”

¹¹ Alatala ito nan falaxi,
Isirayilaa Ala Sarinaxina,
naxan Isirayila daxi, a naxa,
“E tan nan n maxɔdinma fe famatɔne ma,
lan n ma diine fe ma,
ɛ yi yamarine so n yii lan n yii fɔxɔn ma?”

¹² N tan nan bɔxɔ xɔnna rafalaxi
n adamadiine da a fari!
N tan yɛtɛɛn nan kore xɔnni fulunxi.
N tan nan a sarene birin yamarima.

¹³ N tan nan Kirusi rakelixi n ma tinxinyana fe ra,
n yi a ti kira yitɔnxin xɔn.
A n ma taan tima nɛn.
N ma muxun naxanye yi suxi yɛngɛni,
a ne bejinma nɛn,
e mi e xun saren fi.”
Alatala Senben Birin Kanna naxa na kiini.

¹⁴ Alatala ito nan falaxi, a naxa,
“Misiran kaane nun Kusi yamanan yulaya seene,
na Sabe kaa muxu kuyene wanle tɔnɔn luma nɛn i xa.
E fama nɛn i konni,
e findi i gbeen na,
e bira i fɔxɔ ra,
e xidixi e bode ra,
e yi e xinbi sin i yɛtagi
e yi i maxandi, e naxa,
‘Ala i tan nan xɔn.
Ala gbɛtɛ mi na,
sese mi ala gbɛtɛye ra!’ ”

¹⁵ I tan Isirayilaa Ala, Marakisi Tiina,
i findixi Ala luxunxin nan na.

¹⁶ Suxure rafalane birin yagixi,

e xun sinxi,
e birin xun sinxin sigama e bode xɔn.

¹⁷ Koni Isirayila kaane tan kisin sɔtɔma Alatala nan na habadan.
Ɛ mi fa yarabe, Ɛ xun sin mumɛ!

¹⁸ Amasɔtɔ Alatala ito nan falaxi,
a tan naxan kore xɔnna daxi,
a tan Ala, naxan bɔxɔ xɔnna daxi,
naxan a bɛtɛn saxi, a mi a magenla lu,
koni a yi a da alogo muxune xa lu a yi.
A naxa, “N tan nan Alatala ra,
gbɛtɛ mi na.

¹⁹ N mi falan tixi luxunna xan yi,
dimini bɔxɔn yirena nde yi.
N mi a falaxi Yaxuba yixɛtɛne xa,
n naxa, ‘Ɛ n fen fuyan!’
N tan Alatala,
n nɔndin nan falama,
n fe fajin nan nalima.”

Siyane tubi fena Ala ma

²⁰ “Ɛ tan siyane muxu gixine,
Ɛ fa Ɛ malan,
Ɛ birin yi Ɛ maso be!
Xaxilitarene nan wudi suxurene tongoma,
e yi batu seene maxandi
naxanye mi nɔe e rakisɛ.

²¹ Ɛ falane ti, Ɛ yi Ɛ xɔnba.
Ɛ bode kawandi!
Nde muxune rakolonxi feni ito ra
xabu a fɔlɔni?
Nde bata yi a rali nun
xabu to mi na ra?
N tan Alatala mi a ra ba?
Ba n tan na, Ala gbɛtɛ mi na,
Ala naxan tinxin,
Marakisi Tiina.
Ba n tan na, gbɛtɛ mi na.

²² Ɛ yɛɛ rafindi n ma, Ɛ xa kisi,
Ɛ tan naxanye birin bɔxɔn danne ra!
Bayo Ala nan n na,
gbɛtɛ mi na.

²³ N bata n kɔlɔ n yetɛni,
n yetɛn bata fala tinxinxini ito ti,
falan naxan mi maxɛtɛma, n naxa,
‘Xinbin birin sinma nɛn n bun ma,
lenna birin yi a kɔlɔ n yi.
²⁴ E naxa: Tinxinna nun sɛnbɛna Alatala nan keden pe yi.’ ”

Naxanye birin yi xɔlɔxi a ma,
ne birin yagixin fama nɛn a fɛma.

²⁵ Isirayila kaane birin tinxinna sɔtɔma nɛn Alatala xɔn,
e yi e kanba Ala yi.

¹ Beli suxuren bata a xinbi sin,*
Nebo suxuren yi a felen.

Ningene nan e suxurene maxalima.

E yi e dɔxɔma e xun ma nen sali waxatine yi,
koni iki e bata findi goronna ra sube xadanxine xun ma.

² E bata e felen e bode xɔn,
e yi e xinbi sin,
e mi nɔɛ e suxurene rakise
naxanye findixi goronna ra
bayo e tan yetɛɛn sigama konyiyani.

³ Yaxuba yixetene, ɛ tuli mati n na,
ɛ tan Isirayila yamaan muxu dɔnxene,
ɛ tan naxanye goron n xun ma
xabu ɛ nga kui,
xabu ɛ xijnen minma!

⁴ N luma na ki kedenna nin
han ɛ fori waxatini.
N tima nen ɛ bun ma
han ɛ xun sexene yi fixa.
N bata na liga,
n mɔn waxi ɛ xali feni,
n ti ɛ bun, n yi ɛ xɔrɔya.

⁵ Ɛ n misalixi nde ra?
Nxu nun nde lan?
Ɛ nxu nun nde saxi nxu bode ma,
nxu nun naxan maliga?

⁶ Muxune e xɛmane fima,
e gbeti fixeni liga sikeela fari,
e xabun saren fi
alogo a xa ala sawurana nde rafala,
e xinbi sinje naxan bun ma,
e yi a batu.

⁷ Ɛ a tongo e tungunna ma,
e a maxali,
e sa a dɔxɔ a dɔxɔdeni.
A mi nɔɛ kele a funfuni!
Hali e xui ramini a ma,
a mi e yabima.
A mi e ratangama e kɔntɔfinle ma.

⁸ Feni ito xa rabira ɛ ma,
ɛ yi ɛ wɛkile!
Ɛ tan muxu murutɛxine,
ɛ miri na ma ɛ bɔjɛni.

⁹ Feen naxanye danguxi a fɔlɔ fɔlɔni,
ne xa rabira ɛ ma.
Amasɔtɔ Ala nan n na,
gbete mi na!
Ala nan n na,
sese mi maliga n na!

¹⁰ Naxan fama ligadeni a rajanna ra,
n na ralima a fɔlɔn nin.
Naxan munma liga,

* 46:1: Babilɔn kaane gbee alane nan yi Beli nun Nebo ra.

n na fe falama xabu waxati xunkuye.
N naxa, n ma fe ragidixin nakamalima nen.

N wama naxan birin xən,
n yi na liga.

¹¹ N bata senbemanana nde xili,
sa keli sogeteden binni,
naxan luxi alo singbinna
alogo a xa n ma fe ragidixin nakamali,
sa keli yamana makuyeni.

N naxan falaxi, n yi na rakamali,
n na naxan yitən, n yi na liga.

¹² E tuli mati n xuiin na,
ε tan muxu bəjε xədəxene,
ε tan naxanye makuya tinxinna ra!

¹³ N ma tinxinyaan somatəən ni i ra!

A mi fa makuya.

N mi fa buma, n kisin nafa.
N kisin nasoma nen Siyon taani,
n yi n ma nərən fi Isirayila ma.

47

Babilən taan kala fena

¹ Keli i ya mangaya gbədəni
i dəxə bəxəni, Babilən taa fajina.
Babilən kaane, ε dəxə bəxəni!
A mi fa falama a ma sənən
a taa naxumε tofajina.

² E se din seene tongo alo konyine,
ε yi sansi kəsene findi a fujin na.
E doma gbeene mate,
ε danbane xa to, ε xudene gidi.

³ E ragenla toma nen,
ε yagixin yi to.
N nan n gbeen nəxəma nen,
muxu yo mi n yikalε.

⁴ Isirayilaa Ala Sarijanxin nan en xunbama,
a xili nen Alatala Senben Birin Kanna.

⁵ E dəxə, ε dundu,
ε siga dimini,
ε tan Babilən kaane!
A mi fa falama a ma sənən
a yamanane mangana.

⁶ N xələ nen n ma yamaan ma,
n bata yi n kəen nayarabi,
n yi e rabəjin ε yii.
E mi kininkininxi e ma,
ε konyi wanle ragboxi ayi hali fonne fari.

⁷ E yi a falama nen, ε naxa,
“N luma nen mangayani habadan!”
Koni ε mi na feene yatəxi
ε mi ε mirixi feene rajan kiin ma.

⁸ Nayi, Babilɔn taana,
 i tan naxan luxi alo naxalan naxina,
 i tuli mati ito ra iki.
 Ɛ tan Babilɔn kaan naxanye dɔxi makantanni,
 ɛ tan naxanye a falama, ɛ naxa,
 “Nxu tan, nxu nɔxɔn mi na,
 nxu mi finde kaɲa gilene ra mumɛ,
 nxɔ diine mi faxɛ mumɛ!”
⁹ Na fe firinne ɛ sɔtɔma nɛn lɔxɔ kedenni
 sanɲa ma kedenni,
 ɛ diine yi faxesa,
 ɛ findi kaɲa gilene ra.
 Ne dɛfexin ligama nɛn ɛ ra,
 hali ɛ kɔɛ ra feene to gboxi ayi,
 hali ɛ tirin feene sɛnbɛn yi gbo!

¹⁰ Ɛ bata ɛ yigi sa ɛ fe naxine yi.
 Ɛ yi a falama nɛn ɛ yetɛ ma, ɛ naxa,
 “Muxu yo mi nxu toma!”
 Ɛ xaxilimayaan nun ɛ fekolonna bata ɛ xunna firifiri.
 Ɛ yi a falama ɛ bɔɲeni nɛn, ɛ naxa,
 “Nxu tan, nxu nɔxɔn mi na!”

¹¹ Gbalon fama nɛn ɛ ma
 ɛ mi naxan nadangu xiriya kolon.
 Halagin godoma nɛn ɛ ma,
 ɛ mi naxan nadangu saraxan nɔɛ.
 Yihadin fama nɛn ɛ ma sanɲa ma kedenni,
 ɛ xaxili mi naxan ma.

¹² Nayi, ɛ lu ɛ tirin feene fari
 e nun ɛ kɔɛraya fe wuyaxine,
 ɛ yi ɛ yetɛ yixadanma naxanye fɔxɔ ra
 xabu ɛ dii nɔɛ waxatina!
 Yanyina nde,
 ɛ tɔnɔn sɔtɔma e yi nɛn,
 yanyina nde
 ɛ muxune magaxuma e yi nɛn.

¹³ Ɛ bata ɛ yetɛ yixadan suxurene maxɔdindeni.
 Awa, nayi, muxun naxanye xibarune toma sarene yi,
 ne xa keli, e fa ɛ rakisi,
 e tan naxanye sarene rakɔɔsima
 e fe famatɔne fala kike yo kike!

¹⁴ E luma nɛn
 alo se dagina, tɛɛn yi e gan.
 E niin mi tangama na tɛɛ dɛɛɛn ma.
 Anu a mi findima tɛɛ wolondin xan na de
 burun ganma naxan na,
 muxuna a maxare naxan na!

¹⁵ Ɛ yixadanma muxun naxanye fɔxɔ ra
 xabu ɛ dii nɔɛ waxatina,
 ne rananna ligama na kii nin,
 ɛ tɔɔma naxanye fe ra.
 E birin sigama nɛn e xun xɔn e tantanni,
 e tan sese mi ɛ rakise mumɛ!

48

Ala fe nenene ralima

¹ E tan Yaxuba yixetene,

ε tuli mati ito ra,

ε tan naxanye xili Isirayila

ε tan naxanye barixi Yuda bōnsōnni,

ε tan naxanye ε kōlōma Alatala xinli

ε tan naxanye Isirayilaa Ala maxandima,

koni jōndin nun tinxinyaan mi a ra!

² Amasōtō ε xili saxi taa sarijanxin nan xun ma.

Ε yengi saxi Isirayilaa Ala nan ma

naxan xili Alatala Senben Birin Kanna.

³ Feen naxanye danguxi,

n bata yi ne fala xabu waxati xunkuye.

N yeteen nan ne ralixi,

n yi muxune rakolon ne ra,

na xanbi ra, sanja ma kedenni,

n yi e liga, e yi rakamali.

⁴ Amasōtō n na a kolon nen

a yama tengbesenxin nan ε ra,

ε kōeni balanxi alo wure gbelemena,

ε tigin xōdōxō alo sulana.

⁵ Nanara, n feni itoe fala ε xa

xabu waxati xunkuye,

n yi ε rakolon e ra benun e xa liga,

alogo ε nama a fala, ε naxa,

“Nxō suxurene nan e ligaxi,

nxō sawurana hanma nxō ala wure daxin nan e yamarixi.”

⁶ E bata feni itoe me,

ε yi e birin to rakamale!

Ε fan mi ε tiye e ra ε deni ba?

Iki, n fa ε rakolonma fe nenene nan ma,

naxanye luxunxi,

ε mi naxanye kolon.

⁷ N baxi e yitōndeni nen,

fe fonne mi e tan na.

Benun to, ε munma yi e sese a fe me nun,

alogo ε nama a fala,

ε naxa, “Nxu yi na kolon.”

⁸ Anu, ε mi yi sese mexi,

ε mi yi sese kolon.

Ε tunla munma yi a me singen waxati danguxine yi.

Bayo n yi a kolon a yanfantenne nan ε ra.

Xabu ε yi ε nga kui,

a yi falama ε ma a muxu murutexine.

⁹ N bata n ma xōleni suxu n xinla fe ra.

N bata dija ε ma n tantunna fe ra,

alogo n nama ε halagi.

¹⁰ N bata ε rasensen teen na

alo gbeti wurena sulun teeni.*

N mi yi ε rasoxi sulun teen xan yi de,

* 48:10: Sulun teen mōn falama yirena nde yi fa fala “Furu teeni.”

koni n yi ε rasoxi naxankata yinla nan na.

¹¹ N bata keli ito ligadeni n yetena fe ra,
n na a ligama n yeteen yatin nan ma fe ra!
Amasoto n tinje di,
n xinla yi rayelefu?
N mi n ma binyen fiye gbeta ma.

¹² Yaxuba bənsənnə,
ε tuli mati n na!
Isirayila kaane, n naxanye xilixi!
N tan na a ra,
n tan nan a fəlon nun a rajanna ra.
¹³ N tan nan bəxo xənnə beten saxi,
n yiifanna yi kore xənni fulun.
N na e xili, e fama nen mafuren!

¹⁴ ε birin xa ε malan, ε tuli mati!
Nde feni ito falaxi suxurene ye?
Muxuna nde rafan Alatala ma.
Na a waxon feene ligama nen Babilon taan na,
a yiini tema nen Babilon kaane xili ma.†

¹⁵ N tan nan keden pe falan tixi,
n mon yi a xili, n yi a rafa.
A wanla sənəyama nen!

¹⁶ ε maso n na, ε tuli mati ito ra.
Xabu a fəloni, n mi falan ti wundoni.
Xabu feni itoe fəlonə, n yi be.
Iki, Marigina Alatala bata nxu nun a Nii Sarijanxin xe.

¹⁷ Alatala ito nan falaxi,
naxan i xunbama,
Isirayilaa Ala Sarijanxina, a naxa,
“Alatala nan n tan na, i ya Ala,
naxan i xaranma i yete munanfanna ma,
naxan tima i yee ra,
a siga i ra kiraan xon
naxan lanje i ma.

¹⁸ Xa i yi n ma yamarine rame nun,
i ya bəne xunbenla yi luma nen nun
alo baana,
i ya tinxinna yi lu
alo fəxo igen walanna,

¹⁹ i yixetene yi wuya ayi
alo nemsinna
i ya diine yi gbo ayi
alo nemsin xonne.

I xinla mi be n yetagi mume!”

²⁰ ε mini Babilon yamanani,
ε ε gi Babilon kaane ma!
ε gbelegbele sewani, ε fa a rali,
a xa rawanga!
ε a fe raxuya ayi han bəxon danne,
ε a fala, ε naxa, “Alatala bata a walikeen Yaxuba bənsənnə xunba!”

† 48:14: Perise mangan Kirusi nan fama Babilon kaane yengedeni.

²¹ Min xɔnla mi e suxuma,
 a na ti e yɛɛ ra, dangu tonbonni.
 A igen naminima nɛn fanyeni e xa.
 A fanyen bɔma nɛn,
 ige gbeen yi mini keden na.
²² Alatala naxa,
 “Bɔɲɛ xunbeli mi muxu ɲaxine xa!”

49

Marigina walikɛɛn nan kɛnɛnna ra siyane xa

¹ Ɛ tuli mati n na,
 fɔxɔ ige tagi bɔxɔn muxune.
 Yamana makuyene,
 ɛ ito rame.
 Benun n xa bari,
 Alatala bata yi n xili.
² A bata n dɛɛn lu
 alo silanfan xɛnɛna,
 a yi a yiin nininna ti n xun ma,
 a yi n findi xalimakuli ɲɛ ralemunxin na,
 a n luxun a xalimakuli saseni.
³ A yi a fala n xa, a naxa,
 “N ma walikɛɛn nan i ra, Isirayila,
 n ma binyen luma naxan yi.”
⁴ Koni n tan yi a fala, n naxa,
 “N bata n yetɛ yixadan fufafu,
 n bata n fangan kala fuyan,
 n mi se sɔtɔxi.
 Koni Alatala n ma kitin sama nɛn.
 N saranna n ma Ala nan yii.
⁵ Awa iki, Alatala bata falan ti,
 a tan naxan n daxi nga kui
 alogo n xa findi a walikɛɛn na,
 alogo n xa Yaxuba bɔnsɔnna raxɛtɛ a ma,
 alogo Isirayila kaane mɔn xa malan a fɛma,
 n bata binyen sɔtɔ Alatala yetagi.
 Amasɔtɔ n ma Ala nan findixi n fangan na.
⁶ A bata a fala n xa, a naxa,
 ‘I findi fena n ma walikɛɛn na
 alogo i mɔn xa Yaxuba bɔnsɔnna rakeli,
 i yi Isirayila yamaan muxu dɔnxene raxɛtɛ n ma,
 na xurun.
 N ni i findima nɛn kɛnɛnna ra siyane xa,
 alogo n ma marakisin xa makɛnɛn
 siga han bɔxɔn danne ra.’ ”

Isirayila yamaan muxu dɔnxene xɛtɛ fena

⁷ Alatala naxan i xunbama,
 Isirayilaa Ala Sariɲanxina,
 na nan ito falaxi i xa,
 i tan naxan ɲaɲaxuxi,
 i tan naxan yatɛxi muxu haramuxin na yamaan xɔn,
 i tan naxan findixi kuntigine konyin na,
 a naxa, “Mangane i toma nɛn,
 e yi keli,

kuntigine i toma nen,
 e yi e xinbi sin i bun ma Alatalaa fe ra
 naxan tinxin,
 Isirayilaa Ala Sarijanxina
 naxan i sugandixi.”

⁸ Alatala ito nan falaxi, a naxa,
 “N ma marafanna waxatin na a li,
 n ni i yabima nen!

I rakisin waxatin na a li,
 n ni i malima nen.
 N na i ramarama nen,
 n yi i findi layiri xidi muxun na
 alogo yamanan mən xa yitən
 bəxən kəe rabəjninxine mən yi yitaxun,
⁹ alogo a xa fala kasorasane xa
 fa fala, ‘E mini!’
 e nun naxanye luxi dimini
 fa fala, ‘E mini kenenni!’
 E nəe e dəge nen kirane xən
 alo xuruse kuruna,
 e xuruse rabaden toe nen geyane birin fari.

¹⁰ Kamen mi fa e suxuma sənən,
 min xənla mi e suxe.
 Kuye wolonna nun sogen mi e tərə mume,
 bayo naxan kininkininma e ma,
 na tima nen e yee ra,
 a yi e xali tigi yirene yi.

¹¹ N na n ma geyane birin findima nen kirane ra,
 n ma kirane mən yi yitən.

¹² E mato, e fama
 sa keli yire makuyeni,
 ndee kelima sogeteden kəmenna binni,
 ndee sogegododen binni,
 ndee sa kelima Sinimi yamanani.”

¹³ Kore xənna, gbelegbele sewani!
 Bəxə xənna, naxan!
 Geyane, e sewa xuini te!
 Bayo, Alatala a yamaan madəndenma,
 a kininkininma a tərə muxune ma.

Yerusalən taan mən tima nen
¹⁴ Siyon kaane yi a falama nen,
 e naxa, “Alatala bata nxu rabəjin,
 Marigin bata jinan nxu xən.”

¹⁵ Ala naxa,
 “Naxanla jinanje a diin xən ba,
 naxan xijen na?
 A mi kininkininje a dii barixin ma ba?
 Hali a tan jinanje a xən,
 n tan mi jinanje i xən mume!

¹⁶ N bata i xinla kerenden n yiine kui,
 n na n jəxə lu taan makantan yinne xən ma waxatin birin.

¹⁷ I ya diine xetema e giye i ma nen,
 i kala muxun naxanye yi i halagima,
 ne e gima i ma nen.

¹⁸ I yεε rakojin i rabilinni,
 i ya diine birin bata e malan,
 e fama i fema.
 Habadan Ala nan n na,
 n bata n kolo n yeteni,
 e findima nen i maxidi seen na
 alo jereɛna i koe ra
 alo jaxalandina a maxidima kii naxan yi.”

Alatalaa falan nan na ra!

¹⁹ Hali taa xonne nun boxo rabejinxine
 nun yire kalaxine to gbo yamanani iki,
 e sa xurunma ayi nen daxoden na i ya yamaan xa.
 Naxanye yi i halagima,
 ne makuyama i ra nen.

²⁰ E diin naxanye baxi i yii,
 ne mon a falama nen i xa,
 e naxa, “Yireni ito xurun nxu ma,
 daxodena nde fen nxu xa,
 nxu xa ba yigbetenxi.”

²¹ Nayi, i a falama nen i bojeni,
 i naxa, “Nde itoe barixi n xa?
 Diine yi baxi n yii nun,
 n yi luxi alo gbantana.
 N bata yi xali konyiyani,
 n namexin nan yi a ra!
 Nde diini itoe maxuruxi?
 N kedenna bata yi lu,
 koni diini itoe sa kelixi minen?”

²² Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa,
 “N na n yiin maligama nen siyane xa,
 n na n ma taxamasenni tema nen yamanane xa,
 e yi fa i ya dii xemeɛne ra e yii kanke,
 e yi i ya dii temeɛne maxali e tungunne ma.

²³ Mangane nan i ya diine maxuruma i xa
 mangane jaxanle yi i ya dii temeɛne balo i xa.
 E yi e xinbin sin i yetagi,
 e yetagin yi lan boxon ma,
 e yi i san ma loxone makon.
 I a kolonma nen nayi,
 a Alatala nan n tan na,
 naxanye e xaxili tixi n tan na
 ne mi yagima.”

²⁴ Sofaan seen naxan tongoxi yengeni,
 na be a yii ba?
 Naxankata tiina muxu suxin noe a futuxule ba?

²⁵ Alatala ito nan falaxi, a naxa,
 “Sofana se tongoxin bama nen a yii yati,
 jaxankata tiina muxu suxin yi a futuxulu.
 N na i yengefane yengema nen,
 n yi i ya diine rakisi.

²⁶ Naxanye yi jaxu i ra,
 n yi ne radin e bode ma
 e balo e bode suben na,

e yi e bode wunla min
alo manpa nenena.
Nayi, adamadiine birin a kolonma nen
a Alatala nan n na,
i rakisimaan naxan i xunbama,
Yaxubaa Ala Senbemana.”

50

Ala nan a yamaan nakisima

¹ Alatala ito nan falaxi, a naxa,
“Futu kala kediri minen
n na n mexi e nga ra naxan xon?
Hanma n na e matixi n doli faane ma naxan xon?
E matixi e hakene nan ma fe ra
e nga ramexi e matandine nan ma fe ra.
² N to fa, nanfera muxe mi yi be?
N to xinla ti, nanfera,
muxe mi n yabi?
N yiin dungi nayi ba,
a yi muxune xunba?
Senbe mi n na ba,
n yi muxune xaroya?
Anu, n baa igen xarima,
n na n konko a ma,
n yi baane findi tonbonna ra,
e yexene yi kun,
bayo ige mi na,
e birin yi faxa min xonla ra.
³ N yi dimin naso kore
alo sunu dugina.”

Marigina walikena

⁴ Marigina Alatala bata n xaran
alogo n xa a kolon
n naxan fale muxu xadanxine xa,
e senben soto.
A n naxulunma xoton yo xoton,
alogo n xa a falan name
alo a xarandiina.
⁵ Marigina Alatala bata n tunle rabi,
n tan fan mi murutaxi a ma,
n mi xetaxi xanbin na.
⁶ N na n fanna ti nen n bonbo muxune xa,
n yi n deen ti ne xa
naxanye n de xabene matalama.
N mi n yetagin baxi konbin nun degen bun.
⁷ Koni Marigina Alatala n mali nen,
nanara n mi rayarabi.
N bata n yetagin findi fanyen na,
n to a kolon a n mi fama yagideni.
⁸ Naxan yoon fima n ma,
na bata maso.
Nde waxi n xun maxidi feni nayi?
En kitin yeba en bode xa!
Nde mi tinxi n ma yoon ma?

A xa fa n xili ma!

⁹ Marigina Alatala n malima nen.

Nayi, nde n yalagima?

E birin kalama nen
alo dugi fonna, kunle yi e don.

¹⁰ Nde a tuli matiye Alaa walikēen na Alatala yeeragaxun ma?

Naxan yo sigan tima dimini,
kenenna dasaxi naxan ma,
na xa a yigi sa Alatala yi,
a yi a xaxili ti a Ala ra!

¹¹ Koni ε tan naxanye tēene soma,
ε yi tanba radegexine tongo,
nba ε sigan ti ε yetena tēe dēgen ma,
ε tanban naxanye radegexi.
E fa ito nan sōtōma:
ε faxama sōxōlen nin.

51

Kisin naxan dan mi na

¹ E tuli mati n na,
ε tan naxanye tinxinyaan fōxō ra,
ε tan naxanye Alatala fenma!
E yeen ti fanyen na,
ε minixi naxan yi,
e nun gemena ε baxi denaxan yi.

² E yeen ti Iburahima ra, ε fafe,
e nun Saran, naxan ε barixi.*
Amasōtō n Iburahima xili waxatin naxan yi,
dii mi yi a yii nun.

Koni n barakan sa nen a fe yi,
n yi mayixete wuyaxi fi a ma.
³ Alatala Siyon taan masabarima na kii nin,
a yi kininkinin a yire kalaxine birin ma.

A yi a tonbonna lu
alo Eden nakōna.†
A bōxō xarene yi lu alo Alatalaa nakōna.
Sewan nun naxanna luma nen a yi,
beti xuine nun sigi xuine yi me a yi.

⁴ Ala naxa, “E tan n ma yamana,
ε tuli mati n na!
E tan n ma yamanan muxune,
ε n xuiin name,
bayo n sariyan fima nen,
n ma kiti kenden yi findi kenenna ra siyane xa.

⁵ N ma tinxinyaan somatōon ni i ra,
n ma marakisin yi makenen.
N kiti kenden nafama nen siyane ma n senben xōn.
Fōxō ige tagi bōxōne yi e yigi sa n yi,
e yi e xaxili ti n senben na.

⁶ E yee rate kore,
ε mōn xa bōxōn mato.

* 51:2: Iburahima nun Saran ma fe sebexi Dunuḡa Fōlōn 17.14 kui. † 51:3: Eden nakōna fe sebexi Dunuḡa Fōlōn 2.8-9 kui.

Kore xonna loma ayi nen alo tutina,
 bəxə xonna yi jan alo dugina,
 a muxune yi faxa alo tugetugene.
 Koni n ma marakisin luma nen habadan,
 n ma tinxinyaan mi janje mume!

⁷ E tuli mati n na,
 e tan naxanye tinxinna kolon.
 E tan yamaan naxan n ma sariyan namaraxi e bəjəni!
 E nama gaxu muxune mafala xuine yee ra,
 e nama gaxu e konbine yee ra.

⁸ Bayo, e fatin kalama nen,
 kunle yi e don,
 alo domain xiine bun,
 koni n ma tinxinna luma nen habadan,
 n ma marakisin yi lu mayixete nun mayixetene xa.”

⁹ Keli Ala, keli! I senbe so!
 Alatala, i fangan nakeli
 alo ləxə singene,
 alo waxati danguxine yi!
 I tan xa mi Misiran yamanan kala ba,
 i yi na ige yi ninginangani səxən?

¹⁰ I tan xa mi baa gbeen igen xara ba,
 tilin gbeen yi xəri.

I tan xa mi kiraan sa baan xonna ma[‡]
 alogo i ya muxu xunbaxine xa gidi?

¹¹ Alatala na naxanye xərəya,
 ne xetema nen.
 E fama nen gbelegbele naxanaxani Siyon taani,
 habadan sewan yi e yetagini yalan.
 Naxanaxan nun sewan luma nen e yi,
 sunun nun kutunna yi jan fefe!

¹² N tan keden peen nan e ralimaniyama.

Nanfera e gaxuma muxune yee ra,
 naxanye faxama?

Adamadiine rananna luma nen
 alo səxəna.

¹³ I bata jinan Alatala xən naxan i daxi,
 naxan kore xənni fulunxi,
 a bəxə xonna beten sa!
 I luma nen gaxuni waxatin birin i naxankata tiin bun ma
 alo a na a yitən i halagi xinla ma!

Koni naxankata tiina fitinan minen?

¹⁴ A gbee mi fa luxi kasorasane xa bejin.

E mi faxama kəsoon na,
 donseen mi fa dasama e ma sənən.

¹⁵ Alatala nan n tan na, i ya Ala,
 naxan fəxə igeni maxama,
 a mərənne yi xuxu.[§]

A xili nen Alatala Senben Birin Kanna.

¹⁶ N bata n ma falan naso i de
 n yi n yiin nininna ti i xun ma.

[‡] 51:10: Na feen səbexi Xərəyaan 14.21 kui. [§] 51:15: Igen mərənne: alo foyen na so igeni.

N tan naxan kore xonna sa a funfuni,
 n yi bɔxɔ xonna beten sa,
 n yi a fala Siyon kaane xa, n naxa,
 “N ma yamaan nan ε tan na.”

Ala Yerusalen senbe soma nen

¹⁷ ε xulun, ε xulun!
 Yerusalen kaane ε keli!
 ε tan naxanye ε minxi Alatalaa xɔlɔn dɔlɔ lengenna ra
 ε tan naxanye a xɔlɔ igelengenna rafexin minxi
 han ε yi a jan,
 a yi ε xunna firifiri!

¹⁸ ε diin naxanye birin barixi,
 keden mi na naxan tiye ε yeε ra.
 ε diin naxanye birin maxuruxi
 keden mi na naxan ε yii rasuxe.

¹⁹ Tɔrɔn bata ε sɔtɔ firin firin yeen ma:

gbalon nun halagina
 fitina kamen nun yengena.

Anu, nde i ralimaniye,
 nde i masabare?

²⁰ ε banxulanne bata bira bɔxɔn ma kira xunne birin na,
 e fugaxi a ra
 alo bolen na a suxu lutin na,
 e saxi Alatalaa xɔlɔn bun,
 ε Ala bata a kɔnkɔ e ma.

²¹ Nanara, i tuli mati n na,
 taa tɔrɔxina,
 i tan naxan xunna firifirixi,
 koni i mi dɔlɔ minxi!

²² Marigina Alatala ito nan falaxi,
 i ya Ala,
 naxan a yamaan xun mayengema, a naxa,
 “N ni igelengenna bama nen i yii
 naxan i xun magima a ra,
 n ma xɔlɔ igelengenna.

I mi fa a minma sɔnɔn.

²³ N na a soma nen muxune yii
 naxanye yi i tɔrɔma,
 naxanye yi a falama i ma, e naxa,
 ‘I felen nxu xa dangu!’
 I yi i fanna ti e xa alo bɔxɔna
 alo kirana dangu muxune xa.”

52

Yerusalen xunba fena

¹ ε xulun, ε xulun Siyon kaane!
 ε mɔn xa senben sɔtɔ.
 Yerusalen taa sarijanxin muxune,
 ε dugi fajine tongo!
 Bayo, xɔjε sarijantaren mi fa soma ε konni.

² ε yikunkun,
 ε gbangbanna ba ε ma Siyon kaane,
 ε mɔn xa keli,
 ε dɔxɔ ε funfu fonni.

Ɛ lutine ba Ɛ kɔɛ,
 Ɛ tan Yerusalɛn taan muxu suxine!
³ Alatala ito nan falaxi, a naxa,
 “Bayo Ɛ matixi nɛn,
 Ɛ sare mi fi,
 Ɛ mɔn xunbama nɛn, se mi fi.”
⁴ Marigina Alatala mɔn ito nan falaxi, a naxa,
 “N ma yamaan sigaxi nɛn Misiran yamanani singen,
 a sa lu konyiyani,
 koni dɔnxɛn na,
 Asiriya kaane nan e naxankata.”
⁵ Alatalaa falan ni ito ra, a naxa,
 “Iki, n fa nanse ligama?
 N ma yamaan bata xali konyiyani,
 e mi sara.
 Naxanye bata nɔɔn sɔtɔ e xun na,
 ne sɔnxɔma,
 e n xinla rayelefuma waxatin birin.”
 Alatalaa falan nan na ra.
⁶ “Nanara, n ma yamana n xinla kolonma nɛn,
 nanara e a kolonma nɛn na lɔxɔni,
 a n tan nan falan tixi,
 n naxa, ‘N tan ni i ra!’ ”

⁷ Xera faɲi yibane faan lanxi geyane fari han,
 naxanye bɔɲɛ xunbenla fe ralima,
 naxanye fama sɛwa feen xibarun na,
 naxanye marakisina fe falama,
 naxanye a falama Siyon kaane xa,
 e naxa, “Ɛ Ala nan mangan na!”

⁸ Ɛ tuli mati Ɛ taan kantan muxune xuiin na!
 E xuini tema,
 e birin yi sɔnxɔ sɛwani,
 bayo e Alatala toma fe Siyon taani e yetagi.

⁹ Ɛ xuini te,
 Ɛ gbelegbele sɛwani Ɛ bode xɔn ma,
 Yerusalɛn taa kalaxin muxune!
 Bayo Alatala a yamaan masabarima,
 a Yerusalɛn taan xunbama nɛn.

¹⁰ Alatala bata a yii sarijanxin senben makenen
 siyane birin yetagi,
 bɔxɔn danne birin en ma Alaa marakisin toma nɛn.

¹¹ Ɛ siga, Ɛ siga, Ɛ mini na yi!
 Ɛ nama din se sarijantare yo ra!
 Ɛ masiga e ra, Ɛ yi sarijan
 Ɛ tan naxanye Alatalaa goronne maxalima!

¹² Ɛ mafuraxin nama mini,
 Ɛ nama siga Ɛ giye,
 bayo Alatala tixi Ɛ yeɛ ra.
 Isirayilaa Ala mɔn luma nɛn Ɛ xanbi ra Ɛ kantandeni.

Alatalaa walikɛna

¹³ N ma walikɛna fe sabatima nɛn,
 a fe yi mate, a yi tide gbeen sɔtɔ,
 a binyen sɔtɔ,

¹⁴ hali a fe to findixi tɛrɛna feen na muxu wuyaxi xa,

bayo a yetagin mi yi fa luxi alo muxuna,
a kiin mi yi fa maliga adamadiin na.

¹⁵ Anu, a siya wuyaxine rasarijanma nen wuli raxuyaxin xɔn.
Falan yi nan mangane de a yetagi,
bayo e bata feen to naxan munma yi fala e xa,
e munma yi naxan me nun,
e yi na famu.

53

¹ Feen naxan nalixi en ma, nde laxi na ra?
Alatala a senben makenen nde xa?

² Alaa walikɛɛn sabati nen a yetagi
alo sansi sonla,
alo wudi salenna
naxan minima bɔxɔ xareni.
A mi yi tofan,
a mi yi nɔrɔxi
naxan a lige en yabu a ra.
A to ki yo mi yi en mabandunma.

³ A yi rapaxuxi nen,
muxune yi e me a ra.
Muxu sɔxɔlexin nan yi a ra
naxan bata yi dari tɔrɔn na,
muxe mi yi wama naxan mato feni.
A yi rapaxuxi,
en mi yi a yatɛxi se ra.

⁴ Anu, a en ma furene sɔxɔlen nan tongo,
a yi a ti en ma tɔrɔne ra.
Koni, en yi mirixi a ma
fa fala a Ala nan a ratɔrɔnxi,
a yi a naxankata,
a yi a rayarabi.

⁵ Anu, muxune a sɔxɔn en yulubine nan ma fe ra,
a yi rahalagi en hakene fe ra.
Maratɔrɔnna naxan bɔɲe xunbenla fiye en ma,
na yi sa a fari,
en kɛndɛyaan sɔtɔxi a maxɔlɔne nan xɔn.

⁶ En birin bata yi lo ayi,
alo xuruseene,
birin yi sigama a gbee kira nan xɔn,
koni Alatala yi en birin haken goronna dɔxɔ a tan xun ma.

⁷ E a naxankata nen,
e a rayarabi, a mi sese fala.
A yi lu alo yɛxɛɛ diin naxan xalima a faxadeni,
alo yɛxɛɛn naxan a dunduma
e nɛma a fati ma xabene maxabe,
a mi sese fala.

⁸ A xali nen gbaloni, a makiti,
koni nde yi kɔntɔfilixi na feen na
a waxatin muxune ye?
Amasɔtɔ a ba nen ɲɛɲɛ muxune ye
naxankatan yi sa a fari n ma yamaan yulubine fe ra.

⁹ A gaburun lu nen muxu jaxine ye,
a maluxun nafulu kanne fema,*
hali a to mi gbalo fe yo liga
a mi yanfa fala yo ti.

¹⁰ Alatala tin nen a xa halagi xoleni,
bayo xa a niin ba tagi yitonna saraxan nan na,
a mayixetene toma nen
a siimayaan yi xunkuya ayi
Alatala yi a sagoon nakamali a xon.

¹¹ A niin sɔxolene dangu xanbini,
a kenenna toma nen, a wasa.
A kolonna xon,
n ma walike tinxinxin muxu wuyaxi ratinxinma nen
a yi e hakene goronna tongo.

¹² Nanara, n tide gbeen soma a yii nen,
a yi yenge se tongoxine yitaxun e nun senbemanen.
Amasoto a tin nen a sayaan ma,
a yate nen alo fe jaxi rabane,
a yi muxu wuyaxi yulubin goronna tongo
a yi solonaan ti hake kanne xa.

54

Yerusalen mi fa rabenjixi

¹ I tan Yerusalen taan naxan luxi alo gbantana,
i xa sewa, i tan naxan mi dii barixi!*

I xa jaxan i sɔnxɔ sewani,
i tan naxan mi dii sɔtɔn xolen kolon.
Bayo jaxalan nabenjixina diine wuyama ayi nen
dangu xeme taa ra dɔxon gbeene ra.
Alatala naxa na kiini.

² I ya bubuni gbo, i yi a fari sa han!
I nama sike,
i ya bubun lutine rakuya ayi,
i yi a senbetenne xon din.

³ Amasoto e sabatima nen yiifanna nun komenna ma,
yamanane yi findi e yixetene gbeen na,
e yi taa yigenle rafe.

⁴ E nama gaxu,
amasoto e mi yagin sɔtɔe.
E nama kontofili amasoto e mi rayagima,
koni e jinanma nen e dii joreyaan yagin xon
e mi fa e mirima e kaja gileyaan yagine ma sɔnon.

⁵ Amasoto naxan e daxi,
na luxi nen alo e xemen nan na ra.
A xili nen Alatala Senben Birin Kanna.
Isirayilaa Ala Sarijanxin nan e xunbama.
A xili nen bɔxon birin ma Ala.

⁶ Amasoto Alatala mon e xilima nen
alo jaxanla naxan yi rabenjixi,
naxan sunuxi!
Muxun mi noe a foninge waxatin jaxanla rame!

* 53:9: Na feen sebexi Matiyu 27.57-60 kui. * 54:1: Yerusalen taan yatexi gbantan na nen bayo a muxune bata yi siga konyiyani yengen xon.

Ɛ Ala naxa na kiini.

⁷ N na Ɛ rabejin nen waxatidi,
koni n mɔn yi Ɛ xɔn suxu kininkinin gbeeni.

⁸ N na n yetagin luxun nen Ɛ ma waxatidi,
n ma xɔlɔ gbeeni.

Koni n kininkininma Ɛ ma nen
n ma habadan hinanni.
Alatala na nan falaxi naxan Ɛ xunbama.

⁹ Ala naxa, “N na a ligama nen to
alo Nuhan waxatini,
n na n kɔlɔ waxatin naxan yi fa fala
fufa gbeen mi fa sama bɔxɔ xɔnna xun ma sɔnɔn.

N mɔn bata n kɔlɔ na kiini,
n mi fa xɔlɔma Ɛ xili ma sɔnɔn,
n mi fa n kɔnkɔma Ɛ ma sɔnɔn.

¹⁰ Hali geyane xuruxurun,
hali yire matexine yimaxa,
n ma hinanna mi a makuye Ɛ ra,
n ma bɔɲe xunbeli layirin mi kale en tagi.”

Alatala naxa na kiini,
naxan kininkininxi Ɛ ma.

Ala mɔn Yerusalen tima nen

¹¹ Yerusalen taa tɔrɔxina,
foye gbeen naxan yimaxaxi,
muxu yo mi naxan madɛndɛnxi!

Awa, n tan, Ala, n mɔn Yerusalen taan tima nen gɛmɛ tofajine ra,
n mɔn yi a bɛtɛn sa gɛmɛ mamiloxi fajine ra.

¹² N taan makantan sangansone findima nen gɛmɛ gbeeli fajine ra,
n yi taan so dɛene ti gɛmɛ fixe mayilɛxine ra
n taan nabilinna yinna ti bɔxɔ bun nafunle ra.

¹³ Ɛ diine birin findima nen Alatalaa xarandiine ra,
e bɔɲe xunbenla yi gbo ayi.

¹⁴ Ɛ sabatima nen tinxinyani.
Naxankatan masigama Ɛ ra nen.

Ɛ mi fa gaxuma sese yɛɛ ra,
gaxun masigama Ɛ ra nen,
a mi fa a masoma Ɛ ra.

¹⁵ Xa muxune Ɛ yɛngɛ,
na mi kelixi n tan ma,
naxan yo na Ɛ yɛngɛ,
na birama nen Ɛ sanna bun!

¹⁶ A mato, n bata xabun da,
naxan tigen tɛɛn nafema,
naxan yɛngɛ so seen nafalama a kiini.
Koni n tan nan mɔn halagi tiin daxi
naxan a kalama.

¹⁷ Yɛngɛ so se yo na rafala Ɛ xili ma,
na mi fefe ligɛ Ɛ ra.

Naxan yo na Ɛ tɔɲɛgɛ kitisadeni,
Ɛ yoon sɔtɔma na ma nen.
Alatalaa walikene na nan sɔtɔma e kɛɛn na,
n bata na kitin sa e xun mayɛngɛn na.
Alatalaa falan nan na ra.

55

Alaa marakisin sare mi na

¹ Min xɔnla ε tan naxanye birin ma,
ε birin xa fa, igen ni i ra!

Hali gbeti mi ε yii, ε fa,
ε fa donseen sara, ε a don!
ε fa minseen nun nɔnɔn sara,
gbeti mi fima, a sare mi fima.

² Nanfera ε seen sarama
donse mi naxan na?
Nanfera ε yεtε yixadanma seene fe ra
naxanye mi ε wasama?

Nayi, ε tuli mati n na ki faɲi,
ε yi donse kɛndɛn don,
donse ɲaxumene yi ε nii yifan ε ma.

³ ε tuli mati, ε fa n ma,
ε n xuiin name,
ε nii rakisin sɔtɔma nɛn.
N habadan layirin xidima en tagi nɛn,
alo n hinanna nun tinxinna naxan yita Dawuda ra.

⁴ N bata Dawuda findi seren na siyane xa,
e nun mangana siyane xun na.

⁵ ε siyana ndee xilima nɛn
ε mi naxanye kolon,
siyaan naxanye mi ε kolon,
ne yi e gi e fa ε fɛma
Alatalaa fe ra,
ε Ala Isirayilaa Ala Sarijanxina,
naxan xunnayerenna fima ε ma.

⁶ ε Alatala fen
a tinma ε xa a to waxatin naxan yi.
ε a xili,
a maso ε ra waxatin naxan yi.

⁷ Muxu ɲaxin xa xεtε a kiraan fɔxɔ ra,
hake kanna xa a miriyane lu,
a tubi Alatala ma,
naxan kininkininma a ma,
en ma Ala naxan a mafeluma hinanni.

⁸ Alatalaa falan ni ito ra, a naxa,
“Bayo n ma miriyane mi ε miriyane ra,
ε kirane mi lanxi n ma kiraan ma.

⁹ Kore xɔnna matexi bɔxɔn xun ma kii naxan yi,
n fan ma kirane fisa ε kirane xa na kii nin
n ma miriyane fan yi fisa ε miriyane xa na kiini.”

¹⁰ Tulen nun balabalan kεsεne godoma keli kore
anu, e wuyenna mi tε kore
fɔ bɔxɔ xɔnni kun,
e yi seene rasoli, e sabati
e yi findi sansi bogine ra xεε biine xa,
e findi donseen na kamεtɔne xa.

¹¹ N ma falan fan na kii nin
naxan minima n dε.
A yigenla mi xεtε n ma,

fɔ a n waxɔn feen liga,
a n ma fe ragidixin nakamali,
n na a rasigaxi naxan na.

¹² Ɛ minima konyiyani sewan nin,
ε yi rafa bɔɲε xunbenli,
geyane nun yire matexine sɔnxɔma nɛn ɲaxanni ε yεε ra,
burunna wudine birin yi e yiine bɔnbɔ.

¹³ Nali yirene yi findi fɔfɔ yirene ra,
tansin yirene yi findi miriti wudi xiri ɲaxumε yirene ra.
Na findima nɛn xinla ra Alatala xa,
habadan taxamasenna
naxan mi kalama mumε!

56

Ala Batu Banxin siyane birin xa

¹ Alatala ito nan falaxi, a naxa,
“Ɛ kiti kendɛn sa,
ε tinxinyaan liga,
amasɔtɔ n ma marakisin bata maso
n ma tinxinyaan makɛnɛnmatɔɔn ni i ra.

² Sewan na kanna xa
naxan na ligama,
adamadiin naxan na suxuma,
a yi Matabu Lɔxɔn binya,
a mi a rayelefu,
a yi a yiin ba fe ɲaxin birin yi.”

³ Xɔɲɛn naxan findima Alatala gbeen na,
na nama a fala, a naxa,
“Alatala n bama nɛn a yamaan ye!”

Hanma xεmε tɛgɛnna* yi a fala, a naxa,
“Wudi xaren nan tun n tan na!”

⁴ Amasɔtɔ Alatala ito nan falaxi, a naxa,
“Naxanye n ma Matabu Lɔxɔn binyama
e yi n nafan feen sugandi,
e lu n ma layirin bun ki fɔɲi,

⁵ n yirena nde luma nɛn e xa n Batu Banxin nun a yinna kui,
n yi e xinle seβε mɛnni
alogo ɲinan nama ti e xɔn.

Na tɔnɔna e ma dangu dii xεmɛne nun dii tɛmɛne ra.

N xinla naxan fima e ma,
na luma nɛn habadan,
sese mi a bε na.

⁶ Xɔɲɛn naxanye findixi Alatala gbeen na,
alogo e xa a batu,
Alatala xinla rafan naxanye ma,
naxanye birin Matabu Lɔxɔn binyama,
e mi a rayelefu,
e lu n ma layirin bun ki fɔɲi,

⁷ n ne xalima nɛn n ma geya sariɲanxin fari,
n yi e rasewa n xinla maxandi banxini.

* 56:3: xεmε tɛgɛnna: Na waxatini, mangane yi xεmɛna ndee tɛgɛnma nɛn alogo e xa e yengi dɔxɔ mangana feene xɔn, e mi bira mangana ɲaxanle fɔxɔ ra. Be a sunuxi bayo a kolon a xinla lɔma ayi nɛn, a to mi diin barima.

E saraxa gan daxine nun e saraxane rasuxuma nen
n ma saraxa ganden fari,
amasotɔ n ma banxin xili bama nen,
Ala maxandi banxina siyane birin xa.”

⁸ Marigina Alatalaa falan ni ito ra,
a tan naxan Isirayila muxu suxine malanma, a naxa,
“N bata ndee malan,
n mɔn gbɛtɛye malanma nen sa ne fari.”

Manga naxine fe

⁹ Ɛ tan burunna subene,
ɛ tan fɔtɔn yi subene, ɛ fa ɛ dɛge!

¹⁰ Isirayila xun makantanne bata findi danxutɔne ra,
e mi sese kolon,
e bata findi bare bobone ra,
naxanye mi nɔɛ wonwonjɛ.
E luma saxi nen, e lu xiye sɛ,
xixɔnla yi rafan e ma.

¹¹ Barene nan ne ra naxanye seni bɔma,
naxanye mi wasama mumɛ!

Xuruse rabane nan ne ra
naxanye mi sese famuma.
E birin sigama e gbee kiraan nan xɔn.
Birin biraxi a yetɛ tɔnɔn nan fɔxɔ ra.

¹² E naxa, “Ɛ fa, nxu xa sa dɔlɔn fen!
En dɔlɔn min han en xunna yi keli!
Tila fan luma nen alo to,
bayo a gbegbe mɔn luxi.”

57

¹ Tinxindene halagima,
koni muxu yo mi a mirima na feen ma.
Lannaya muxune faxama,
muxu yo mi a famuma fa fala
tinxindene faxama nen
alogo e xa ba gbalɔ famatɔɔn yɛɛ ra.

² Bayo naxanye sigan tima jɔndini,
ne soma bɔjɛ xunbeli yiren nin,
e matabuden sɔtɔ.

³ Ɛ tan kɔɛramuxu diine, ɛ maso be,
yalunde bɔnsɔnna,
naxan yalunyaan ligama!

⁴ Ɛ nde magelema,
ɛ dɛɛn bandunma nde ma
ɛ lɛnna raminima nde ma?
Ɛ mi findixi dii murutɛxine xan na ba,
wule fala bɔnsɔnne,

⁵ Ɛ tan naxanye kunfan nagboma ayi wudine kideni,
e nun wudi yifɔtɔnxine birin bun,
ɛ tan naxanye ɛ diine kɔɛ raxaban darane kideni,
e nun gemɛ longonne ra?

⁶ Gemɛ malaxunxine nan ɛ kɛɛn na ɛ xude kidene yi,
ɛ gbeen ne nan na Isirayila kaane!
Ɛ minse saraxane bɔxɔnxi ne nan xa,

ε yi bogi se saraxane ba e xa.

N nœe dije na birin bun ba?

⁷ Ε sa ε sadene tixi geya matexine nan fari,

ε tema menna nin ε sa saraxane ba.

⁸ Ε bata ε suxurene singan ε banxin dœen nun a ti wudine xanbi ra.

Ε bata ε masiga n na,

ε ragenla yi lu,

ε te ε sade xungbeen ma,

ε nun muxune yi lanna raso ε tagi

a rafan ε ma ε nun naxanye xa kafu,

ε yi lu ne matœe.

⁹ Ε bata siga turen na manga gbeen kideni,*

ε yi latikœnœnna ragbo ayi.

Ε bata ε xœrane rasiga pon,

ε yi godo han laxira yi.

¹⁰ Ε bata ε yixadan na sigatine yi han,

koni ε mi a fala,

ε naxa, “A lu na!”

Ε mœn ε senbe soxi, ε mi xadanxi.

¹¹ Nayi, ε yi gaxuxi nde yœœ ra,

naxan a liga, ε n yanfa,

n ma fe mi fa rabiraxi ε ma,

ε mœn mi ε mirima n ma?

N to dunduxi xabu to mi a ra,

na nan a ligaxi,

ε mi fa gaxuma n yœœ ra ba?

¹² Koni n na ε gbee tinxinna

nun ε kewanle raminima nen kenœnni.

E tœnœ mi luma ε ma.

¹³ Ε na ε xui ramini malina fe ra,

ε suxure kurun xa ε xunba!

Foyena e birin xalima nen,

foyedi xurun yi e tongo a siga e ra.

Koni naxan na a yigiya n tan yi,

na yamanan sœtœma nen a kœœn na,

n ma geya sarijanxin yi findi a gbeen na.

Ala a yamaan nakœndeyama nen

¹⁴ A falama nen nayi, fa fala,

“Ε kirani tœn ki faŋi,

ε kiraan kalaxi yirene birin nafala n ma yamaan yœœ ra.”

¹⁵ Amasœtœ kore xœnna Ala matexina ito nan falaxi,

naxan na yi habadan,

naxan xili sarijan, a naxa,

“N dœxi yire matexi sarijanxin nin,

koni n mœn muxu jaxankataxine xœn

naxanye e yetœ magodoxi

alogo n xa muxu nii sœxœlexine rasœwa.

¹⁶ N mi luma yalagin tiye waxatin birin,

n mi luyœ xœlœxi habadan,

bayo muxune niin bama nen n yetagi nayi,

n naxanye daxi, ne yi raxœri.

* 57:9: Waxatina nde, Manga gbeeni ito findixi suxurena nde nan na.

¹⁷ N bəjən bata te Isirayila kaane ma
lan e hake tongoxine fe ma mileni,
n yi e jaxankata,
n yi n yetagin luxun e ma n ma xəlōni.
Anu, e tengbesenxin bata lu e bəjəna kiraan xən.

¹⁸ N bata e kəwanle to,
koni n na e yiyalanma nən,
n yi ti e yεε ra, n mən yi e madəndən,
e nun naxanye sunuxi e fəxə ra.

¹⁹ N tantun falan sama nən e də.
Bəjε xunbeli dəfexin yi lu muxune xa
naxanye makuya e nun naxanye maso!
N na e rakəndəyama nən.”

Alatala naxa na kiini.

²⁰ Koni muxu jaxine luxi nən
alo fəxə igen naxan walanxi ayi
naxan mi nəε a raxarε
naxan walanye boron nun ləxən nakelima.

²¹ N ma Ala naxa,
“Bəjε xunbeli mi muxu jaxine xa!”

58

Sunna naxan nafan Ala ma

¹ Sənxə i xuini texin na!
I xuini te han alo xəta xuina,
i n ma yamana murutəna fe rali e ma,
i yi Yaxuba yixetene yulubina fe fala e xa!

² E waxi n tan nan fen fe yi ləxə yo ləxə,
e səbε soxi n ma kiraan kolon feni,
alo yamaan naxanye yi tinxinyaan ligama
naxanye mi e mεxi e Alaa kiti kəndene ra.

E n maxədinma
a n xa kiti tinxinxine sa e xa.

³ E naxa, “Nxu sunna suxuma nanfera,
xa i mi a toma?
Nxu nxu yetε tərəma nanfera,
xa i mi na yatexi?”

Anu, ε na sunna suxu ləxən naxan yi,
ε ε rafan feene nan ligama,
ε yi ε walikene jaxankata.

⁴ E nεma sunni,
sənxə sənxən nun yengene na a ra,
ε bənbən ti a jaxin na.

Koni xa ε sunna suxu alo to,
ε xuiin mi Ala lima.

⁵ N na ε xaranxi na sunna sifan nan ma ba
alogo tun muxun xa a yetε tərə ləxəna nde yi,
alogo tun muxun xa a xun sin

alo səxəna,
a yi sunu dugine ragodo a ma,
a yi a sa xubeni.

ε na nan ma ba, a sunna,
ləxən naxan nafan Alatala ma?

⁶ N na ε xaranxi sun suxu kiini ito nan ma:
 Ε γολῶνχῶν η̄xaxine ba muxune ma,
 ε konyine fulun,
 ε muxu η̄xankataxine xῶrῶya
 ε xun xidi wudine birin kala.

⁷ Feni itoe xa mi a ra ba:
 Ε donseni taxun ε nun kametῶne ra,
 ε yiigelitῶne yigiya ε konni,
 yigiyade mi naxanye yii,
 ε dugin so muxune yii,
 marabenna naxanye ma,
 ε ba ε xun xanbi soε ε ngaxakedenne yi?

⁸ Nayi, ε yanbanma nen
 alo kuye bamatῶna
 ε yi kendeya mafuren,
 ε tinxinyaan yi ti ε yeε ra,
 Alatalaa binyen yi ε kantan ε xanbi ra.

⁹ Nayi, ε xinla tima nen,
 Alatala yi ε yabi,
 ε xui raminima nen a ma,
 a yi a fala, a naxa, “N tan ni i ra!”
 Xa ε konyiya feene masiga ε konna ra,
 ε ba ε yii sonla tiye bonne ra,
 ε ba fala η̄xaxine tiye,

¹⁰ xa ε ε yete fi kametῶne fe ra,
 ε muxu η̄xankataxine ralugo,
 nayi, ε yanbanma nen dimini,
 kῶeen yi lu ε xa alo yanyi tagina.

¹¹ Alatala tima nen ε yeε ra waxatin birin,
 a yi ε rawasa tonbonni,
 a yi ε fati benden senbe so.
 Nayi, ε luma nen alo nakῶ ige saxina,
 alo tigin naxan mi xarama.

¹² Yire kalaxi fonne mῶn tima nen ε barakani,
 ε benbane banxi kalaxine mῶn yi beten sa,
 a yi fala ε ma, a “Yinna yinle yitῶn muxun naxanye kirane nun dῶxῶdene rafalama.”

Matabu Lῶxῶna fe

¹³ Xa i yete suxu Matabu Lῶxῶn kala feen ma,
 i ba i yete rafan feene lige n ma lῶxῶ sarijanxini,
 xa i a fala Matabu Lῶxῶn ma,
 a “sewa lῶxῶna,”
 i yi a fala Alatalaa lῶxῶ sarijanxin ma,
 a “lῶxῶ binyena,”

i yi a binya,
 i mi siga i yete a kiraan xῶn,
 i mi i yete rafan fe liga
 hanma i fala fuune ti,
¹⁴ nayi, i sewama nen Alatala yi,
 n yi i rate bῶxῶn yire matexine fari,
 n yi i balo i benba Yaxuba kῶeen na.
 Alatala de xuiin nan na ra.

59

Yulubin naxanye ε masigama Alatala ra

¹ Alatala yiin mi dungi,
a yi ε rakisi.

Tuli x̄ori mi a ra
naxan mi ε xuiin name.

² Koni ε hakene nan ε masigama ε Ala ra,
ε yulubine nan a yetagin luxunma ε ma,
naxan a ligama a mi ε xuiin namema.

³ Bayo faxa ti wunla ε yiine ra,
ε yiine hake feene yi,
wulena ε de,
tinxintareya falan nan ε lenna ma.

⁴ Muxu yo mi a mawugama tinxinni,
muxu yo mi kitin yebama n̄ondini,
muxune yigi saxi e fala fuune nun wule falane nin.

Fe kobin muxune kui
alo e fudi kanna na a ra,
e yi lu hakene bare.

⁵ E koso xelene birama,
e yalane yit̄onma muxune yee ra
alo simisamana.

Naxan na e xelene don,
na yi faxa,

anu xa keden b̄o,
saji naxin nan minima a kui.

⁶ E fan mi yalani t̄onma dugin xan na de,
e mi n̄e e ragenla luxun̄e e yii f̄ox̄one ra.

Hakene nan ne ra,
gbalon nan tun e yiine ra.

⁷ E sanne e rasigan fe naxini mafuren!

E mafura s̄ontarene wunla ramine,
e miriyane naxu,

gbalon nun kalan nan e kirane x̄on.

⁸ E mi b̄ōne xunbenla kiraan kolon.

Kiti kenden mi e kiraan x̄on.
E kira yifuxine nan nafalama e yete xa,
naxan yo na siga e x̄on,
na mi b̄ōne xunbenla s̄ot̄oma.

Alaa yamaan yi e ti e yulubine ra

⁹ Nanara, kiti kenden makuya en na
tinxinna mi a masoma en na.

En yengi kenenna ma,

koni en dimin nin!

Kenenna na,

koni en sigan tima banban dimin nin.

¹⁰ En tantanma

alo danxut̄one n̄ema sigan tiye banxin x̄on,

a luxi alo en yee mi na,

en tantanma.

En na en sanna radinma yanyin na

alo fitirin na a ra.

En luxi nen

alo faxa muxune niiramane ye.

¹¹ En sən xəmə alo kanko xəjəne,
 en kutunma alo garbane.
 En yengi a ma kiti kəndən xa sa en xa,
 koni na mi ligama!
 En yengi kisin ma,
 koni a makuya en na!

¹² Amasətə nxə matandine gbo i tan Ala yetagi,
 nxə yulubine sereyaan bama nxu xili ma,
 nxə matandine nxu fəxə ra,
 nxu nxu hakene kolon:

¹³ Nxu bata murutə,
 nxu Alatala yanfa,
 nxu yi nxu masiga nxə Ala ra.
 Nxu gbalə feene nun murutə feene nan falama,
 nxu wulene fala nxu bata naxanye yitən nxu bəjəni.

¹⁴ Nanara, nxu nxu məmə kiti kəndən na,
 tinxinyaan yi masiga nxu ra pon!
 Lannayaan bata kala yamani,
 jəndi fala mi na.

¹⁵ Lannayaan bata lə ayi,
 naxan na a mə fe jaxin na,
 na yi findi muxu kansun daxin na.

Ala fama Yerusalen yi

Alatala yi a to a kiti kəndən mi fa na mume,
 na yi rəjəxu a ma.

¹⁶ A yi a to a muxu fəjəni kəndən peen mi na.
 Na yi a raterəna
 fa fala a solona muxu mi na.
 Nayi, a yetəen yi marakisin ti,
 a tinxinyaan yi findi a mali seen na.

¹⁷ A yi tinxinyaan findi a kanke yə masansanna ra,
 a yi kisin findi a xunna makantan wure kəmətən na,
 a gbee jəxən yatə a dugin na,
 a yi a yetə rabilin a xanuntenya gbeen na
 alo doma gbeena.

¹⁸ A muxune birin kəwanla saranma e ra nən,
 a yi fitinan nagidi a yenge faane ma
 a yi a gbeen jəxə a yaxune ma,
 a yi ige tagi bəxəne saran
 alo a lan e ma kii naxan yi.

¹⁹ Nayi, muxune gaxuma nən Alatala xinla yetə ra
 sa keli sogeteden ma
 han sa dəxə sogegododen na.
 Yaxune na fa alo baana,
 Alatala də foyena e radinma ayi nən.

²⁰ Xunba tiin fama nən Siyon taani Yaxuba yixetene xa
 naxanye na xetə e Ala matandine fəxə ra.
 Alatalaa falan nan na ra.

²¹ Alatala naxa, “N ma layirin ni ito ra nxu nun ne tagi: N ma Nii Sarijanxin naxan e
 ma, e nun n ma falane n naxanye rasoxi e də, ne mi bama e də, e mən mi bama e diine də,
 e mən mi bama e diine yixetene də keli iki ma han habadan!” Alatala naxa na kiini.

60

Alatalaa binyen Yerusalen yi

¹ E keli, e yanban,

amasotɔ e kenenna bata fa.

Alatalaa binyen bata te

alo sogena, a degema e xun ma.

² E a mato, dimin bata sin boxon ma
e nun dimin gbeen yamanane xun ma,

koni Alatala bata mini kenenni e tan xun ma,
a binyen yi godo e ma.

³ Siyane sigan tima e kenenni

e mayiyalanna yi kenenna fi mangane ma
alo sopen tematona.

⁴ E yee rakopin e rabilinni:

birin e malanma, e fama e fama.

E dii xemene fama sa keli yire makuyeni,

e dii temene maxalima muxune yii kanke.

⁵ E na a to, e sewan gboma ayi nen,

e bonen dinma nen sewani, e naxan,

bayo foxo igen nafunle e xun sama e ma nen,

siyane nafunle yi fa e ma.

⁶ Nogome kurune luma nen e yamanan birin yi,

Midiyan nun Efa bonsonne nogome kendene.

Muxune birin fama nen xemaan nun wusulanna ra e xon
sa keli Saba yamanani,

e fa Alatalaa binyen naliye.

⁷ Kedari* bonsonna xuruse kurune birin malanma nen e konni,

Nebayoti bonsonna xuruseene luma nen e sagoni,

e ba saraxa gan daxine ra n ma saraxa ganden fari,

e yi rafan n ma.

N yi a liga n ma banxi noroxin yi noro han!

⁸ Ndee ne ra

naxanye tunganma alo kundana,

alo ganban naxanye tunganma siga e teen ma?

⁹ Ige tagi boxone yigi saxi n tan nin,

Tarasisi kunkine sigama kunkin bonne yee ra,

sa fa e diine ra sa keli yire makuyeni

e nun e gbeti fixen nun e xemana Alatalaa xinla fe ra, e Ala,

Isirayilaa Ala Sarijanxina,

naxan noron fixi e ma.

¹⁰ Xojene mon e taan makantan yinna tima nen,

e mangane yi findi e walikene ra,

bayo n na e naxankata nen n ma xolo gbeeni,

koni n kininkininma nen e ma n ma hinanni.

¹¹ E taan so deene luma nen nabixi habadan,

e mi balanje kosen na e mi balanje yanyin na,

alogo siyane nafunle xa so e konni,

e nun e mangane nun e foxo ra birane.

* 60:7: Kedari findixi Sumayilaa diin nan na. Na feen sebexi Dunuja Folon 25.13 kui.

¹² Bayo, siyaan nun yamanan naxanye mi wale ε tan xa,
ne halagima nen.

E raxarima nen fefe!

¹³ Liban yamanan binyen fama nen ε konni,
fofone nun gbinjene nun xarinne birin
alogo e xa fa n ma yire sarijanxin nayabu,
alogo n xa n san tiden binyen nagbo ayi.

¹⁴ Ε naxankata muxune diine fama nen,

e fa e felen ε yetagi,

muxun naxanye ε ranaxuxi,

ne birin yi fa e xinbi sin ε bun ma.

E yi a fala ε ma,

a “Alatalaa taana,

Isirayilaa Ala Sarijanxina taana, Siyon.”

¹⁵ Ε yi rabepinxi, ε ranaxu,

muxu yo mi yi fa danguma ε konni.

Iki, n xunna kenla fima ε ma nen habadan,

n yi ε findi sewa xunna ra mayixete nun mayixetene xa.

¹⁶ Ε siyane nun e mangane nafunle donma nen,

nayi, ε yi a kolon

a n tan nan Alatala ra

naxan ε rakisima,

ε xunbamana, Yaxubaa Ala Senbema.

¹⁷ N xemaan nafama nen ε ma sulan noxonni,

e nun wure gbetina wure foren noxonni.

N sulan nafama ε ma nen wudin noxonni,

e nun wuren na gemen noxonni.

N yeeratine nun kuntigine fi ε ma

naxanye boje xunbenla nun tinxinyaan nasoma.

¹⁸ Gbalona fe mi fa mema ε yamanani,

hanma kalana hanma halagina ε boxon danne ra,

ε yi ε taan makantan yinna xili sa “Marakisina,”

ε yi ε taan so deene xili sa “Tantunna.”

¹⁹ Sogen xa mi fa findima kenenna ra ε xa yanyin na,

hanma kike degena koen na,

koni Alatala nan fa findima kenenna ra ε xa habadan,

ε Ala yi findi ε binyen na.

²⁰ Sogen mi fa birama ε konni sonon,

kiken mi fa godoma ε konni,

bayo Alatala nan findima kenenna ra ε xa habadan

ε sunu loxone yi jan.

²¹ Nayi, tinxin muxune nan tun fa luma ε yamanani,

yamanan findima nen e gbeen na habadan.

E tan findima nen n ma sansi sonla ra,

n naxan sixi n yiine ra,

alogo e xa n ma binyen makenen.

²² Naxan xurun ε tagi,

na muxu wuli keden naminima nen,

muxudina ε tagi,

na bõnsõnna yi findi siya sɛnbɛmaan na.
 N tan Alatala,
 n na feene rabama nɛn mafuren,
 e waxatin na a li.

61

Marakisi xɛrana

¹ Marigina Alatalaa Niina n yi,
 bayo Alatala bata n sugandi,
 a n xa Xibaru Faɲin nali yiigelitõne ma,
 a bata n nasiga
 a n xa muxu bõɲɛ kalaxine mali,
 a n xa xõrõya feen kawandin ba suxu muxune xa,
 e nun kasorasane beɲin fena.

² N yi Alatalaa hinan ɲɛna fe rali
 e nun en ma Ala gbeɲɲõxõ lõxõna,
 alogo n xa muxu sunuxine madɛndɛn,

³ naxanye wugama Siyon taani,
 n yi ne ralimaniya.
 Benun e xa xuben sa e xunni sununi,
 n yi mangaya kõmõti faɲin so e xun na,
 n sewa turen sa e xunni
 benun a xa findi sunun na,
 n tantun dugin nagodo e ma
 benun a xa findi xaxili kalan na,
 alogo muxune xa a fala e ma misaala ra
 fa fala muxu tinxinxine alo warine,
 Alatala muxun naxanye rasabatixi
 alogo a binyen xa makɛnɛn.

⁴ E mõn singe ra fõnne taa xõnne tima nɛn,
 e yire kalaxi fõnne yitõn
 e yi taa rabɛɲinxine ti,
 dɛnaxanye kalaxi
 xabu mayixɛtɛ danguxine.

⁵ Xõɲɛne findima nɛn ɛ xuruse rabane ra,
 siya gbɛtɛne diine yi findi ɛ xɛɛ biine nun manpa bili nako walikɛne ra.

⁶ Koni a falama ɛ tan ma nɛn,
 a Alatalaa saraxaraline,
 a fala ɛ ma,
 a en ma Ala batu muxune.
 ɛ baloma nɛn siyane nafunle ra,
 ɛ yi ɛ kanba e binyeni.

⁷ Benun ɛ xa yagi,
 ɛ seene dõxõde firin sõtõma nɛn.
 Benun ɛ xa rayarabi,
 ɛ gbelegbelema nɛn sɛwani ɛ kɛna fe ra.
 ɛ yi kɛn dõxõde firin sõtõ ɛ yamanani
 ɛ yi habadan sɛwan sõtõ.

⁸ Bayo, kiti kɛndɛn nafan n tan Alatala ma,
 muɲan nun tinxintareyaan naɲaxu n ma.
 N na ɛ saranma nɛn n ma tinxinni,
 n yi habadan layirin xidi en tagi.

⁹ Ɛ bənsənnə kolonma nən siyane tagi,
 Ɛ yixetene yi kolon yamanan muxune birin ye.
 Naxan yo na e to,
 a a kolonma nən
 a Alatalaa duba diine nan e ra.

*Ala wali fa*ni kolon betina

¹⁰ N sewama nən Alatala yi,
 n niin yi sewa n ma Ala yi,
 bayo a bata n maxidi marakisi dugine yi,
 a yi tinxinyaan nagodo n ma
 alo domana,
 alo xemen jaxalandi kanna a xunna maxidima kii naxan yi alo saraxaralina
 alo jaxalandina a maxidi seene soma kii naxan yi.
¹¹ Marigina Alatala tinxinyaan nun tantunna raminima nən siyane birin yetagi
 alo bəxən soli seene raminin kii naxan yi,
 alo nakəən sansine ramini kii naxan yi.

62

Yerusalen taan nakisi fena

¹ Siyon taana fe ra,
 n mi n dunduma,
 Yerusalen ma fe ra,
 n mi n naxarama,
 han a tinxinyaan yi makenen
 alo sogen tematəna,
 a marakisin yi mayilen
 alo xaye xidi degene dimini.
² Nayi, siyane Ɛ tinxinna toma nən
 mangane birin yi Ɛ binyen to,
 Ɛ yi xili nenen sətə,
 Alatala na naxan fala a deen na.
³ Ɛ findima nən manga kəməti mayilenxin na Alatala yii,
 e nun mangaya taxamaseri namuna Ɛ Ala yii.
⁴ A mi fa falama Ɛ ma sənən,
 fa fala “Yama rabəjinxina.”
 A mi fa falama Ɛ bəxən ma sənən
 fa fala “Bəxə raxərixina.”
 Koni Ɛ xili bama nən
 fa fala “N nafan yirena,”
 a fala Ɛ bəxən ma
 fa fala “Naxalan futuxina.”
 Bayo Ɛ rafan Alatala ma,
 a findima nən Ɛ bəxən kanna ra.
⁵ Ɛ diine Ɛ yamanan masuxuma nən
 alo banxulanna sungutunna futuma kii naxan yi,
 Ɛ yi findi sewan na Ɛ Ala xa
 alo jaxalandina a xemen nasewama kii naxan yi.

⁶ Yerusalen kaane, n bata kantan tiine dəxə Ɛ taan makantan yinna xuntagi,
 kəeen nun yanyin na,
 e mi e dunduma.
 Ɛ tan naxanye taana fe rabirama Alatala ma
 Ɛ nema a maxandə,
 Ɛ nama Ɛ matabu de!
⁷ Ɛ mən nama tin

a fan xa a raxara
han a yi Yerusalen rasabati,
bɔxɔ xɔnna muxune birin yi a tantun.

⁸ Alatala bata a kɔlɔ a yiifanna nun a senbe gbeeni, a naxa,
“N mi fa ε bogi seene soma ε yaxune yii e balon na mumε,
xɔɣene mi fa ε manpa nenεn minɣε mumε,
ε wali xɔnna.

⁹ Koni naxanye bogi seene xabama,
ne nan e donma
e Alatala tantun,
naxanye na manpa bogine malan,
ne nan e igen minma
n ma yire sarijanxin yinna kui.”

¹⁰ ε mini,
ε mini taan so dεene ra!
ε kirani tɔn yamaan yεε ra!
ε kiraan nafala,
ε a rafala, ε gεmene ba a xɔn,
ε taxamasenni te, a siyane xa fa.

¹¹ ε a mato, Alatala a xuiin naminima
han bɔxɔn danne ra,
a naxa, “ε a fala Siyon kaane xa,
ε naxa, ‘ε a mato,
ε rakisimaan fama!
ε a mato, a fama
e nun a muxu sɔtɔxine,
a kɔntɔnna biraxi a fɔxɔ ra.’ ”

¹² A falama nen ne ma
a “Yama Sarijanxina,
Alatalaa Muxu Xunbaxine.”
A falama nen ne ma
a “Ala Yamaan Naxan Xɔn Fenxi,
Taan Naxan Mi Fa Rabejinxi.”

63

Ala gbee ɔxɔ lɔxɔna

¹ Nde ito ra
naxan fama sa keli Edɔn yamanani,
naxan keli Bosara taani,
dugi gbeela ragodoxi a ma,
a maxidixi dugi mayilenxini,
a sigan tima xunna kenli,
a senben binyeni?

Ala naxa, “N tan na a ra,
naxan falan tima tinxinni
naxan muxune rakisima a senbeni.”

² Nanfera i ya dugine gbeeli
alo naxanye manpa bogine yibodonma manpa ige badeni?

³ Ala naxa, “N kedenna nan yi manpa bogine yibodonma manpa ige badeni
siyane muxu yo mi yi n fema.
Nayi, n yi e yidin n ma xɔlɔni,
n fitinaxin yi e yibodon,
e wunla yi xuya n ma dugine ra,
e yi gbeeli.

⁴ Bayo gbeenɔxɔ lɔxɔna fe yi n bɔɣeni.
N ma yamaan xunba ɣeen bata a li.

⁵ N muxune fen nen,
koni muxu yo mi fa n mali!

N kabɛ na feen ma,
fa fala muxu yo mi fa n senbe so.

Nayi, n yetɛɛn yiin nan marakisini tɔn,
n ma xɔlɔn yi findi n senben na.

⁶ N yi yamanane yibodon n ma xɔlɔni,
n fitinaxin yi e halagi,
n yi e wunla xuya bɔxɔn ma.”

Marabirana Alaa wali faɣine ma

⁷ N na Alatala hinan wanle rabirama nen muxune ma,
a lan a xa tantun naxanye fe ra,
Alatala feen naxanye birin ligaxi en xa,
a fanna Isirayila yamaan xa naxan gbo,
a naxan birin ligaxi a kininkininna nun a hinan gbeeni.

⁸ Bayo, a bata yi a fala, a naxa,
“N ma yamaan nan e ra yati,
n ma diin naxanye mi n yanfe!”

A yi findi e rakisimaan na.

⁹ E tɔrɔne birin yi a fan tɔrɔ,
malekan naxan a yetagi,
na yi e rakisi.

A yetɛɛn yi e xunba a xanuntenyaan nun a kininkininni.
A tan nan e tongo,
a e mali waxati danguxine birin yi.

¹⁰ Koni e murute nen,
e yi a Nii Sarijanxin nafɔrɔ a ma.
A yi findi e yaxun na,
a tan yetɛɛn yi e yenge.

¹¹ Nayi, waxati danguxine fe yi rabira a yamaan ma, Musaa waxatina,
e yi a fala, e naxa,

“Ala minen naxan e ragidi baani,
e nun a yamaan yeɛratine?

A minen,
naxan yi a Nii Sarijanxin nagodoma e tagi?

¹² Naxan a yii senbemaan makeɛnen Musa xa,
a yi lu a xɔn,
a yi igeni taxun e yetagi,
alogo a xinla xa lu habadan.

¹³ Nde yi tixi e yeɛ ra dangu tilinna xɔnna ma?
E mi e sanna radin
alo soon nɛma a giye tonbonni.

¹⁴ Alatalaa Nii Sarijanxin yi e xali matabuni
alo xuruseen naxan godoma lanbanni.
I tixi i ya yamaan yeɛ ra na kii nin
i yi xili binyen sɔtɔ.”

Yamana Ala maxandina

¹⁵ Ala, i yeɛ masa nxu ma keli kore,
i nxu mato,
sa keli i dɔxɔde sarijanxi nɔrɔxini.

I ya xanuntenya gbeen nun i senbe gbeen minen?
Nxu mi fa i ya marafanna nun i ya kininkininna toma.

¹⁶ Anu, i tan nan nxu fafe ra!

Hali xa nxu benba Iburahima mi nxu kolon,
xa nxu benba Isirayila fan mi nxu kolon,
i tan Alatala, i tan nan nxu fafe ra,
i xili nen, Nxu Xunbamana
xabu to mi na ra.

¹⁷ Nanfera Alatala,

i nxu makuyama i ya kiraan na,
i nxu bɔɲɛni xɔdɔxɔ

alogo nxu nama gaxu i yee ra?

I mɔn xa fa i ya walikene fe ra,

i kee bɔnsɔnna fe ra.

¹⁸ Yamanan findixi nen i ya yama sarijanxin gbeen na waxatidi tun,
nxu yaxune yi i ya yire sarijanxini bodon.

¹⁹ Xabu waxati xunkuye

nxu luxi nen

alo i mi yi muxun naxanye kari ra,

e nun i xinla mi falama naxanye xun ma.

Xa i yi kuyeni bɛe nun,

xa i yi gode nun,

geyane yi yimaxama i bun ma nen.

64

¹ Alo tee degen tee wolonna ganma kii naxan yi,
igen yi a ramini teen ma,

i yaxune i xinla kolonma na kii nin,

siyane birin yi xuruxurun i yetagi.

² I fe magaxuxine liga nen,

nxu yengi mi yi naxanye ma

i godo nen,

geyane yi yimaxa i yee ra.

³ Xabu a rakuya, a munma kolon,

tuli yo munma a me,

yee munma a to singen,

fa fala alana nde na,

ba i tan na

muxuna a yigi se naxan yi,

a yi a mali.

⁴ I muxuni suxuma

naxan tinxinna ligama sewani,

naxan a xaxili luma i ya kiraan xɔn.

Koni i bata xɔɔ

bayo nxu luxi yulubin nan lige waxatin birin.

Nayi, nxu kisima di?

⁵ Nxu birin bata lu

alo se haramuxine,

nxu kewali tinxinxine birin luxi

alo dunkobi xɔsixinna.

Nxu birin xarama ayi

alo ɲɔxɔnde xarene,

nxu yulubine nxu xalima alo foyena.

⁶ Muxu yo mi na naxan i xinla xandima,

a yi kata, a bira i foxɔ ra.

Bayo i bata i yetagin luxun nxu ma,
i yi nxu lu halagini nxu yulubine fe ra.

⁷ Anu, Alatala, i tan nan nxu fafe ra.
Fɛɲɛ bɛndɛn nan nxu tan na,
fɛɲɛ rafalan nan i tan na.
I tan nan yii fɔxɔ nxu tan birin na.

⁸ Alatala, i nama xɔlɔ han a dangu ayi,
nxu yulubine fe nama rabira i ma han habadan.
Yandi, nxu mato,
i ya yamaan nan nxu birin na!

⁹ I ya taa sarijanxine bata findi tonbonne ra.
Siyon taan bata findi tonbonna ra,
Yerusalɛn taan bata findi yire rabejinxin na.

¹⁰ Nxɔ Ala Batu Banxi sarijanxi nɔrɔxina,
nxu benbane yi i tantunma dɛnaxan yi,
tɛɛn bata na gan.

Nxu rafan se kɛndɛne birin bata kala.

¹¹ Alatala, tɔrɔni ito birin yi,
i mɔn mi fe ligama?
I mɔn luma dunduxi nɛn,
i yi nxu ratɔrɔn han a dangu ayi ba?

65

Kiti famatɔna

¹ Naxanye mi yi n maxɔdinma,
n bata n yetɛ yita ne ra.
Naxanye mi yi n fenma, ne bata n to.
Yamaan naxan mi yi n maxandima n xinli,
n yi a fala ne xa, n naxa,
“N tan ni i ra! N tan ni i ra!”

² N na n yiini bandunma yama murutɛxin xa fɛrijɛn gbɛn,
naxanye sigan tima kiraan xɔn
naxan mi fan,
e lu e yetɛ miriyane fɔxɔ ra.

³ Yamaan na a ra
naxan n naxɔlɔma n yetagi
e saraxane bama kide nakɔne yi
e wusulanne gan saraxa gande bitikidi daxine fari,*

⁴ e dɔxɔma gaburu yirene yi,
e kɔɛɛn nadangu faranne ra,
e xɔsɛ subene don.
Donse haramuxine nan e goronne kui.

⁵ E a falama, e naxa,
“I masiga, i nama i yiin din n na,
n ma sarijananna nɔrɔn gbo i ma.”
Na falana n tɔrɔma
alo tɛɛ tutina n ɲɔɛni,
tɛɛn naxan luma dɛgɛ waxatin birin.

⁶ Koni ito nan sebɛxi n yetagi:
N mi n dundɛ na feene ma mumɛ,
n na e saranma nɛn a dɛfɛxin na yati!

* 65:3: Bitikidin mɔn falama yirena nde yi fa fala “Birikidina.”

⁷ N na e hakene yatema nen
 e nun e benbane hakene!
 E to wusulanna gan saraxan na geyane fari
 e n naxɔlɔ yire matexine fari,
 n na e saranma nen e kɛwali fonne ra a dɛfexin na.
 N tan Alatala naxa na kiini.

⁸ Alatala ito nan falaxi, a naxa,
 “Ige naxumen na to manpa bogi tɔnsɔnna naxan yi,
 muxune a falama nen, e naxa,
 ‘I nama a kala,
 bayo se fajina nde a yi!’
 N tan fan a ligama na kii nin n ma walikene fe ra,
 alogo e birin nama halagi.

⁹ N mayixetena nde raminima nen Yaxuba bɔnsɔnni,
 n yi n ma geyane findi Yuda bɔnsɔnna ndee gbeen na,
 n naxanye sugandixi,
 e yi findi ne kɛen na,
 n ma walikene yi dɔxɔ e yi.

¹⁰ Sarɔn yamanan yi findi xuruse rabaden na,
 Akori lanbanna yi findi jinge kurune saden na
 n ma yamaan xa naxan n fenma.”

¹¹ “Koni ɛ tan naxanye ɛ mema Alatala ra,
 ɛ jinan n ma geya sarijanxin xɔn,
 ɛ yi donseene rafala Gadi suxuren xa
 ɛ yi igelengenne rafe dɔlɔ basanxine ra Meni suxuren xa,

¹² n sayaan nan nagidima ɛ ma silanfanna ra.
 ɛ birin ɛ xinbi sinma nen,
 ɛ kɛ raxaba,
 bayo n bata xinla ti,
 ɛ mi n yabi,
 n falan ti, ɛ mi ɛ tuli mati n na.
 Naxan naxu Ala yɛɛ ra yi,
 ɛ yi na liga,
 naxan mi rafan n ma,
 ɛ yi na sugandi.”

¹³ Nanara, Marigina Alatala ito nan falaxi,
 a naxa, “N ma walikene e dɛgema nen,
 koni kamena ɛ tan suxuma nen.
 N ma walikene e minma nen,
 koni min xɔnla ɛ tan suxuma nen.
 N ma walikene sɛwama nen,
 koni ɛ tan yarabima nen.

¹⁴ N ma walikene e xuini tema nen naxanni
 e bɔnen sɛwaxin na,
 koni ɛ tan, ɛ xuini tema nen sɔxɔlen nin,
 ɛ bɔne kalaxin na,
 ɛ gbelegbele nii rafɔreni.

¹⁵ ɛ xinla findima nen danga ti seen na n ma muxu sugandixine xa, e naxa,
 ‘Marigina Alatala xa i fan faxa alo ne!’
 Koni n ma walikene tan xili gbete sɔtɔma nen.

¹⁶ Naxan na duban ti yamanani,
 na duban tima nen Ala nɔndin kannna xɔn ma.

Naxan na a kɔlɔ yamanani,
na a kɔlɔma Ala nɔndin kanna nin,
bayo ninan tima nen tɔrɔ danguxine xɔn ma,
e bama nen n yetagi.

¹⁷ Amasɔtɔ n kore xɔri nenen nun bɔxɔ xɔri nenen dama nen,
ninan yi ti waxati danguxin xɔn,
miri mi fa tima a xɔn mumɛ!

¹⁸ Koni ε sɛwama nen han habadan,
ε lu naxanni na fe ra n naxan dama.

Bayo, n Yerusalɛn dama sɛwan nan xili yi
a muxune yi lu naxanni.

¹⁹ N Yerusalɛn findima nen sɛwan na n xa
n yi naxan n ma yamani.

Wuga xuiin nun gbelegbele xuiin mi fa mɛma a yi sɔnɔn.

²⁰ A mi fa ligama mɛnni

diin bari nenen yi faxa,

a na xii dando ti,

hanma fonne mi e siimayaan dɛfe,

bayo muxun naxan mi forixi e tagi,

na mi faxɛ nɛɛ kɛmɛn xanbi.

Yulubi kanna naxan ma siimayaan mi danguma nɛɛ kɛmɛn na,

na yatɛma dangatɔn nan na.

²¹ E banxine tima nen,

e dɔxɔ e kui,

e sansine sima nen,

e yi e bogine don.

²² E mi fa banxine tima,

muxu gbɛtɛ yi dɔxɔ e kui.

E mi fa sansine sima,

muxu gbɛtɛ yi e bogin don,

bayo n ma muxune siimayaan luma nen

alo wudina,

n ma muxu sugandixine sɛwama nen e wali xɔnne fe ra.

²³ E mi fa walima fuuni,

e mi fa diine barima,

gbalon yi e sɔtɔ,

bayo e findima yamaan nan na

Alatala barakan sama naxanye fe yi,

e tan nun e yixɛtɛne.

²⁴ Nayi, benun e xa n maxandi,

n bata e yabi,

e nɛma falan ti, n bata e xuiin namɛ.

²⁵ Kankon nun yɛxɛɛ diina e dɛgema nen e bode xɔn,

yatan sɛxɛn donma nen alo nɛngena,

burunburunna yi findi sajin balon na.

E mi fe naxi yo ligama,

kala yo mi fa tiyɛ n ma geya sarijanxin yire yo yi!"

Alatala naxa na kiini.

66

Ala batu ki kɛndɛna

¹ Alatala ito nan falaxi, a naxa,

"Kore xɔnna nan n ma manga gbɛdɛn na,

bɔxɔn yi findi n san tiden na.

ε nɛ banxin mundun tiyɛ n xa,

n ma matabuden finde minen na?

² N tan nan seni itoe birin daxi,
e yi lu na.

Nayi, n na n yeɛn tima muxun sifani ito nan na:
tɔrɔ muxun naxan niin sɔxɔlɛxi,
naxan xuruxurunma gaxuni n ma falan bun.”
Alatalaa falan nan na ra.

³ Naxan na ningen ba saraxan na
na yatema nen alo muxu faxana,
naxan na yeɛɛn ba saraxan na,
na luxi nen alo a baren nan faxama,
naxan na bogi se saraxan ba,
na luxi nen
alo a xɔsɛn wunla nan nalima n ma,
naxan na wusulanna gan,
na luxi nen
alo a suxuren nan kima,
na muxune birin biraxi e yeɛɛ kirane nan fɔxɔ ra,
e haramu feene yi rafaɛn e ma.

⁴ N fan fe xɔdɛɛn nan nagidima e ma.

N na e gaxu feen nafama nen e ma,
bayo n bata xinla ti,
muxu yo mi a ratin,
bayo n bata falan ti,
muxu yo mi a tuli mati n na.
Koni naxan najaxu n ma,
e yi na liga,
naxan yo mi rafaɛn n ma,
e yi na sugandi.

*Ala a yamaan mad*ɛndenma nen

⁵ Ɛ tuli mati Alatalaa falan na,
ɛ tan naxanye xuruxurunma gaxuni a falan bun ma.

A naxa, “Ɛ ngaxakedenne ito nan falaxi,
ɛ rajaxu naxanye ma,
naxanye e mema ɛ ra n xinla fe ra,
e naxa, ‘Alatala xa a binyen mayita,
nxu yi ɛ sɛwan to!’
Koni e tan nan yagima.

⁶ Sɔnxɔ xuiin minima nen taani!
Gbelegbele xuiin yi mini Ala Batu Banxini!
Alatala nan a yaxune saranma e kewanle ra.”

⁷ “Benun a kuiin xa keli a ra,
a bata diin xali,
benun a xa diin barin xɔlɛn kolon,
a bata a dii xɛmɛn bari!

⁸ Nde bata na fe sifaɛn mɛ singen?
Nde bata na fe sifaɛn to singen?
Yamanan tiye lɔxɔ kedenni ba?
Siyana nde nɔɛ sɔtɛ lɔxɔ kedenni ba?
Anu, Siyon taan luxi nen
alo najalan fudikanna,
a kuina a xɔlɔ fɔlɔxi nen tun,
a yi a yamaan bari!”

⁹ Alatala naxa,
 “N tan dii bari waxatin nafe ba,
 diin mi bari?
 Xa n tan nan diin barin nagidixi,
 n tonde na ma ba?”
 E Ala naxa na kiini.

¹⁰ E naxan Yerusalen kaane xon,
 a xa findi e sewa xunna ra,
 a rafan e tan naxanye birin ma!
 E naxan Yerusalen kaane xon han,
 e tan naxanye birin sunuxi a fe ra.

¹¹ Amasoto, a luma nen alo e nga,
 e yi a xijen min, a yi e madenden.
 E lugoma nen,
 e yi a fanna nun a binyen kolon.

¹² Bayo Alatala ito nan falaxi, a naxa,
 “N baje xunbenla rasigama Yerusalen ma nen alo baana,
 e nun siyane nafunla alo fufana.

E xijen minma nen, e yi banba,
 e masugusugu xinbin fari,
¹³ alo muxuna nga a madendenma kii naxan yi,
 n fan e madendenma na kii nin.
 E madendenma nen Yerusalen taani.”

¹⁴ E na toma nen,
 e baje yi lu sewaxi,
 e mon yi sabati alo sexena.
 Alatala a senben yitama nen a walikene ra,
 a yi a xolon yita a yaxune ra.

¹⁵ Bayo Alatala fama teen nan na,
 a yenge so wontorone luxi
 alo wuluwunla,
 alogo a fitinaxin xa a xolon nakamali
 a konko xuiin yi rakamali tee degge gbeen na.

¹⁶ Alatala muxune birin makitima nen
 teen nun silanfanna ra.
 Alatala muxu faxaxine rawuyama ayi nen.

¹⁷ Naxanye e yitonma,
 e yete rasarijan
 alogo e xa siga kide nakone yi,
 e biraxi e bode foxo ra,
 siga nakoon tagini,
 e tan naxanye xose subene nun sulumene nun haramu seene donma,
 ne birin halagima nen e bode xon.
 Alatalaa falan nan na ra.

Ala siyane birin malanma nen

¹⁸ Ala naxa, “N na e kewanle nun e miriyane kolon. Siyane nun xuine birin malan waxatin bata a li. E fama nen, e yi n ma binyen to. ¹⁹ N taxamasenna sama nen e tagi: yamaan muxu donxen naxanye luxi e nii ra, n na ndee rasigama nen siyane ma, siga Tarasisi kaane nun Pulone ma e nun Ludu kaane, xali woli kendene. Ndee mon yi siga Tubali nun Gireki yamanani e nun foxo ige tagi boxo makuyene, naxanye mi n xinla fe mexi, naxanye mi n ma binyen toxi, e yi n ma binyena fe fala siyane tagi. ²⁰ E fama nen e ngaxakedenne birin na, keli siyane birin yi, e findi kiseene ra Alatala xa, e fa soone fari

e nun wontorone nun wontoro xunna soxine kui e nun sofanle nun ɲɔgɔmɛne fari, fa n ma geya saripnanxin fari Yerusalɛn yi. Alatala naxa na kiini. E fama e ra nɛn alo Isirayila kaane fama e bogi se saraxane ra Alatala Batu Banxini kii naxan yi goron saripnanxine kui.

²¹ N mɔn e tan ndee findima nɛn saraxaraline nun Lewi bɔnsɔnna muxune ra.” Alatala naxa na kiini.

²² “Ɛ xinla nun ɛ yixɛtɛne luma nɛn n yɛtagi

alo kore xɔri nɛnɛn nun bɔxɔ xɔri nɛnɛn luma n yɛtagi kii naxan yi, n fama naxanye dadeni.”

Alatalaa falan nan na ra

²³ “Nayi, kike nɛnɛ yo kike nɛnɛ,

Matabu Lɔxɔ yo Matabu Lɔxɔ,

adamadiine birin fama nɛn,

e fa e xinbi sin n bun ma.”

Alatala naxa na kiini.

²⁴ “E na mini,

e yi muxune binbine to,

naxanye murutɛxi n xili ma.

Kunla naxanye e donma,

ne mi faxɛ mumɛ,

tɛɛn naxan e ganma,

na mi tuyɛ mumɛ!

Adamadiine birin yi kabɛ e tɔrɔyaan ma.”

Yeremi

Nabi Yeremi Alaa Falan Naxan Σεβε

Nabi Yeremi keden peen nan tin Alaa fala xɔdɛxene raliye yamaan ma a waxatini Yerusalɛn yi, hali muxune birin to keli a xili ma. Yeremi mɔn yi foningeyani waxatin naxan yi, Ala yi a findi a fala raliin na Yerusalɛn taani (Yeremi 1.4-9) fɔ jɛɛ kɛmɛ sennin jɛɛ mɔxɔɲɛn nun sennin jɔxɔn benun Marigi Yesu xa bari waxatin naxan yi, Yuda mangan Yosiyaa mangayaan waxatini. A lu nɛn na wanli jɛɛ tonge naanin bun ma. Na waxatine yi lu sigɛ xɔdɛxɛ.

Asiriya kaane nan sɛnbɛ yi gbo na rabilinna siyane birin xa nun. Koni, Yeremi waxatini, e yi e gi fɔlɔ Babilɔn kaane sɛnbɛn bun. Yuda mangan Yosiyaa fan kata na nin, a yi Isirayila yamanan yire fonna ndee tongo yaxune bata yi dɛnaxanye suxu yɛngɛni nun. Koni jɛɛ kɛmɛ sennin jɛɛ solomanaanin benun Marigi Yesu xa bari, Misiran mangan sofa ganla nde rasiga nɛn Asiriya yamanan malideni Babilɔn kaane yɛngɛdeni. Yosiyaa to wa ne yɛngɛ feni, e yi a faxes. (Taruxune Firinden 35.20-24) Misiran kaane yi Yosiyaa dii xɛmɛn xali, e yi Yehoyakimi findi mangan na a funfuni. (Taruxune Firinden 36.4-5) Jɛɛ kɛmɛ suulun jɛɛ tonge solomanaanin e nun solofere benun Marigi Yesu xa bari, Babilɔn kaane yi fa Yerusalɛn taan yɛngɛdeni, e yi yamaan fɔxɔ kedenna suxu, e siga e ra e nun e mangan Yoyakin, naxan yi baxi tideni a baba Yehoyakimi funfuni. (Mangane Firinden 24.10-12) E yi Sedeki findi Yuda mangan na. Manga kobi sɛnbɛtare kannaa nan yi a ra. Dɔnxɛn na, a yi a yetɛ lu murutɛni Babilɔn kaane xili ma. (Taruxune Firinden 36.13) Na feen yi jaxu ayi. Babilɔn mangana ganla yi Yerusalɛn taan nabilin jɛɛ keden benun e xa taan suxu yɛngɛni, jɛɛ kɛmɛ suulun jɛɛ tonge solomasɛxɛ e nun solofere benun Marigi Yesu xa bari. E yi Manga Sedeki suxu, e yi Ala Batu Banxin gan, e siga yamaan muxu kɛndɛne ra e yii konyiyani. (Taruxune Firinden 36.17-21)

Babilɔn kaane yi Gedali dɔxɔ yamana kannaa ra, koni e keli xanbini mɛnni, muxune yi a faxes. Yuda muxu mafutuxuluxine yi e gi, e sa dɔxɔ Misiran yamanani. Ne yi Nabi Yeremi xali e xɔn, a sa faxes mɛnni.

Nabi Yeremi a kawandini, a yamaan nakolon nɛn a fɔ e xa xɛtɛ Ala ma alogo e xa tanga gbalon ma. Yamaan yi lu e sɛ Misiran kaane fari alogo e xa e mali Babilɔn kaane yɛngɛdeni. Nabi Yeremi yi a fala, a e mi lan e xa na liga, fɔ e xa tin Babilɔn mangane nɔɔn nan ma e yulubin saranna ra. Na ma, e yi a fala a Yeremi bata sa yaxune fari, e yi a jaxankata. Anu, a yi a yamaan xanuxi han! A a dunuɲa yi gidin liga na fe firinna tɔrɔyaan kui, Ala xɛraya xɔdɛxɛn naxan so a yii, e nun xanuntenyaan naxan yi a bɔɲɛni lan a yama tɔrɔxin ma. Na nan a liga, a yi lu a mawugɛ Ala xa. Na feen sɛbɛxi Yeremi 11.18 han 12.6 e nun 15.10-21 nun 17.14-18 nun 18.18-23 nun 20.7-18 kui.

Koni ba a yamaan halagi feen na a naxan toxi fɛ e tinxintareyana fe ra, a mɔn marakisina nde toma e yɛɛ ra, naxan findixi layiri nɛnɛn na naxan mɔn sa xidima e nun Ala tagi. (Yeremi 31) Marigi Yesu layiri nɛnɛn nan ma fe falaxi nayi fayida jɛɛ kɛmɛ sennin benun a xa bari. Na feen sɛbɛxi Heburune 8.8-12 kui.

Yeremi sora 2 han a mɔxɔɲɛn nun naanindeni, nabina kawandine fɛsɛfɛsɛxi mɛnne nin. Yeremi sora 25 fɔlɔn na, Yeremi a kawandine fala yisoxin sɛbɛxi mɛnna nin. Sora 26 han a tonge naanin nun suulundeni, ne Yeremi a taruxuna ndee sɛbɛxi. Sora 46 han a tonge suulun nun kedɛndeni, ne kawandin nan bama lan siya xɔɲɛne ma. Sora tonge suulun nun firinden findixi taruxun nan na, lan Yerusalɛn suxu feen nun a kala feen ma.

Marigi Yesu misalixi kawandi ba tinxinx jaxankataxin Yeremi nan ma. (Matiyu 16.14) Marigi Yesu nan a falaxi a Nabi Yeremi layiri nɛnɛn naxan ma fe falaxi, a a tan nan na falan nakamalima, a yi na layiri nɛnɛn xidi a yetɛ wunla xɔn. Na feen sɛbɛxi Luka 22.20 nun Kɔrɛnti Singena 11.25 kui.

¹ Yeremi a falan ni ito ra, Xiliki a dii xɛmɛna, saraxaralina nde Anatɔti taani Bunyamin yamanani.

² Alatala falan ti nen a xa Yuda mangana Amən ma dii xemen Yosiyaa mangayaan jɛɛ fu nun saxandeni. ³ A mən yi falan ti a xa Yuda mangan Yosiyaa dii xemen Yehoyakimi a mangayaan waxatini han Yosiyaa dii xemen Sedeki a mangayaan jɛɛ fu nun kedenden kike suulundeni. Yerusalen kaane suxu waxatin nan yi na ra.

Nabi Yereimi xili fena Ala xən

⁴ Alatala yi falan ti n xa, a naxa,

⁵ “Benun i nga xa fudikan i ra,
n yi i kolon.

Benun a xa i bari,
n bata yi i sugandi,
n bata yi i findi nabiin na siyane xa.”

⁶ N yi a yabi, n naxa, “Ee! Marigina, Alatala! N mi fatan falan tiye, bayo banxulan jərən nan n na.” ⁷ Alatala yi a fala n xa, a naxa,

“I nama a fala,
‘Banxulan jərən nan n na’
bayo i sigama nen muxune birin ma,
n na i rasigama naxanye ma,
n na naxan yo fala i xa,
i yi na fala.

⁸ I nama gaxu e yɛɛ ra,
amasəto, n na i fəxo ra,
n ni i xunbama nen.”

Alatalaa falan nan na ra.

⁹ Na xanbi ra, Alatala yi a yiin sa n deen ma. Alatala yi a fala n xa, a naxa, “N bata n ma falan sa i de. ¹⁰ N bata i dəxo siyane nun mangane xun na to, alogo i xa e fe kala, i e rabira, i e halagi, i e raxəri, i mən yi e ti, i yi e xən bitin.”

¹¹ Alatala yi falan ti n xa, a naxa, “Yereimi, i nanse toma?” N yi a yabi, n naxa, “N na Amandi wudi yiin nan toma.” * ¹² Alatala yi falan ti n xa, a naxa, “I bata a to ki fajı, bayo n yengi n ma falan xən, n yi a rakamali.” ¹³ Alatala mən yi falan ti n xa, a naxa, “I nanse toma?” N yi a yabi, n naxa, “N tunden nan toma a ramine sogeteden kəmenna binni.”

¹⁴ Alatala yi a fala n xa, a naxa,
“Gbalon sa kelima kəmenna binna nin,
siga yamanan birin yi.

¹⁵ Bayo n fama nen kəmenna binna yamananane birin maxilideni,
e yi fa,

e birin yi fa e manga gbədəne dəxo Yerusalen so deene ra,
taan makantan yinne nun Yuda taane birin xili ma,”

Alatalaa falan nan na ra.

¹⁶ A mən yi a fala, a naxa,

“N na e makitima nen,
lan e fe jaxine birin ma,
bayo e bata n nabəjin,
e yi wusulanna gan ala gbətene xa,
e yi e xinbi sin e ala rafalaxine bun.

¹⁷ I tan xa keli, i tagi xidi,
n yamarin naxanye birin soxi i yii,
i yi ne birin nali e ma.

I nama gaxu e yɛɛ ra,
alogo n nama i ragaxu e yɛɛ ra.

¹⁸ Fəlo to ma,
n bata i dəxo yamanan birin xun na
alo taa makantanxina,

* 1:11: Amandi wudin xinla bunna neen fa fala “I yengi dəxo a xən.”

alo wure senbetenna,
 alo yinna sula daxina,
 Yuda mangane nun a kuntigine nun
 saraxaraline nun yamanan muxune birin xili ma.

¹⁹ E i yengema nen, koni e mi i noma,
 bayo n ni i foxo ra, n yi i kantan,”
 Alatalaa falan nan na ra.

2

Isirayila yamana fe naxina

¹ Alatala yi falan ti n xa, a naxa,
² “Sa falani ito ti Yerusalen kaane xa,
 i naxa, ‘Alatala ito nan falaxi,
 a naxa: N bata n miri e ma
 e yi kii naxan yi e foningeyaan xanuntenyani.
 N yi rafan e ma alo naxalandi futuxina.
 E yi bira n foxo ra tonbonni,
 e yi n foxo ra boxo xareni.
³ Isirayila kaane yi rasarijanxi Alatala xa.
 E yi findixi a se bogi singen nan na,
 naxan yo na yi e don,
 na feen yi saran e ra,
 gbalon yi godo na kanna ma.’ ”
 Alatalaa falan nan na ra.
⁴ E tuli mati Alatalaa falan na,
 Yaxuba yixetene,
 e tan, Isirayila yamaan denbayane birin!
⁵ Alatala ito nan falaxi, a naxa,
 “E benbane tinxintareyaan mundun toxi n yi,
 naxan a ligaxi
 e yi makuya n na?
 E biraxi suxure fufafune foxo ra,
 e yeteen yi findi fufafune ra.
⁶ E mi a fala, e naxa,
 ‘Alatala minen?
 A bata nxu ramini Misiran yi,
 a fa nxu ra tonbonni,
 boxo xaren folon gbo denaxan yi,
 naxan luma tuletareyaan nun dimi gbeeni,
 muxu yo mi danguma denaxan yi,
 muxu yo mi dxi denaxan yi.’
⁷ N bata fa e ra yamana fajini
 alogo e xa wudi bogi fajine don.
 Koni, e bata fa,
 e fa n ma yamanan naxosi
 e yi n keen findi se xosixin na.
⁸ Saraxaraline mi a fala,
 e naxa, ‘Alatala minen?’
 Sariya kanne fan mi n kolon,
 kuntigine murutxi n xili ma,
 nabine yi lu Baali a fe fale,
 e biraxi suxure fufafune foxo ra.
⁹ Nanara, n mon e makitima nen,
 n yi e mamandenne makiti.”
 Alatalaa falan nan na ra.

¹⁰ A mən yi a fala, a naxa,
 “E siga fəxə ige tagi bəxən Sipiri yi,
 ε sa a mato!
 E xerane rasiga Kedari bənsənna yamanani,
 e xa sa na rakərəsi ki fəji,
 ε a mato xa na fe sifan ligama na!
¹¹ Yamana nde a alane masaraxi ba?
 Hali e to mi findixi ala kəndene ra.
 Koni, n ma yamaan tan bata a binyen masara
 suxure fufafune ra.
¹² Kore xənna xa sunu
 lan na ma,
 a xa kutun, a yi xara.”
 Alatalaa falan nan na ra.

¹³ A mən yi a fala, a naxa,
 “N ma yamaan bata yulubi firin tongo.
 E bata e mē n na,
 n tan naxan findixi siimaya ige tigin na,
 e yi sa e gbee ige ramaradene rafala,
 naxanye yibəxi, e minima.

¹⁴ Isirayila kaane bata findi konyine ra iki ba?
 Hanma e barixi konyiyaan nin ba?
 Nanfera e findixi se tongo daxine ra?

¹⁵ Yatane kelima e xili ma,
 e wurundunma e xili ma,
 e yi e bəxən naxəri,
 muxu mi fa e taa ganxine yi sənən.

¹⁶ Hali Nofi kaane nun Tapanese kaane nəən sətəma ε xun na.

¹⁷ Na birin mi ligaxi ε ra naxi ba,
 bayo ε bata ε mē Alatala ra, ε Ala,
 a yi ε tima kira fəjin xən ma waxatin naxan yete yi?

¹⁸ E fa sigan nanfera Misiran yi iki?
 E sigama Nila baa igen nan mindeyi?
 E sigan nanfera Asiriya yi?
 E sigama Efirati baa igen nan mindeyi ba?

¹⁹ E saren xa fi ε fe naxin na,
 ε yanfantenyaan yi xete ε ma.
 E a mato!
 E yi a kolon a fe naxin na ra,
 naxan xələ ε ra.
 E bata ε mē Alatala ra, ε Ala,
 gaxu yo mi lu ε yi n tan yee ra.”
 Marigina Alatala Senben Birin Kanna falan nan na ra.

²⁰ A mən yi a fala, a naxa,
 “To mi na ra,
 ε murutexi n xili ma,
 ε yi en tagin kala,
 ε yi a fala, ε naxa,
 ‘Nxu bata mini konyiyani!’
 E yi suxurene batu geya matexine birin fari,
 e nun wudi gbeene birin bun!
 Na luxi nen

alo yalunyana Ala yεε ra yi.*

²¹ N bata yi ε rasabati
alo manpa bili fajin naxan kende.

Nanfera ε masaraxi,
ε findi manpa bili kalaxin na?

²² Hali ε ε maxa libin na,
ε yi ε maxa safun wuyaxi ra,
ε hakene luma nen n yetagi.”
Marigina Alatalaa falan nan na ra.

²³ A mən yi a fala, a naxa,
“Nanfera ε a falama, ε naxa,
‘N mi xəsixi, n mi Baali batuxi?’
E funfune mato lanbanni,
ε xa a kolon ε naxan nabaxi,
alo jəgəmen naxan a masiga tima na xun xən.

²⁴ E luxi nen alo burunna sofali gilen
naxan darixi tonbonna ra naxan sigama
alogo e nun a xεmεne xa sa kafu.

Nde nεε a raxεtε?
Naxanye birin a fenma,
ne nama e yεtε yixadan,
bayo e a toma nen a waxatini.

²⁵ E a liga ε yeren ma,
alogo ε nama xadan,
ε san yigenla yi lu,
min xənla yi ε suxu!
Koni ε yi a fala,
ε naxa, ‘A mi lanje!
Bayo ala xəjεne rafan nxu ma,
nxu waxi bira feni e fəxə ra.’

²⁶ Isirayila yamaan yagixi,
alo mupaden na suxu a yagi,
e nun e mangane nun e kuntigine
nun e saraxaraline nun e nabine,
²⁷ e tan naxanye a falama wudin ma,

e naxa, ‘Nxu fafe nan i ra!’
E a fala gεmεn xa, e naxa,
‘I tan nan nxu barixi!’
E bata e xun xanbi so n yi,
e mi e yεtagin tixi n xa,
koni, e nεma tərəni,
e naxa, ‘Keli, i nxu mali!’

²⁸ Nayi, ε alane minen,
ε naxanye rafalaxi ε yεtε xa?
E xa keli,
xa e nεε ε rakise ε tərə waxatini!
Yuda kaane, ε gbee alane wuya
alo ε taane.

* 2:20: Suxure batun luxi alo yalunyana bayo Ala nun a yamaan bata layirin xidi alo futun xidima kii naxan yi. Na kui, Ala a yamaan masuxuma alo xεmεna a jaxanla masuxuma kii naxan yi. A yamaan na se gbete batu ba Ala ra, e bata a yanfa nayi alo jaxanla na a xεmen yanfa yalunyaan xən.

²⁹ Nanfera ε ε mawugama n fari?
 Ε birin bata murute n xili ma,”
 Alatalaa falan nan na ra.
³⁰ A mən yi a fala, a naxa,
 “N bata ε diine ratərən fuuni,
 e mi tinxi xure,
 ε yetena silanfanna bata nabine faxa,†
 alo yatan naxan halagin tima.
³¹ Ε tan, iki muxune,
 ε Alatalaa falan yate!
 N findi nen tonbonna ra Isirayila xa ba
 hanma dimi yamanana?
 Nanfera n ma yamana a falama,
 e naxa, ‘Nxu bata xərəya,
 nxu mi waxi xete feni i ma’?
³² Sungutunna jinanje a tunla sone ma ba?
 Naxalandin jinanje a futu dugi tagi xidin ma ba?
 Anu, n ma yamaan bata jinan n xən
 xabu waxati xunkuye.
³³ Ε fatan sigε ε yangane fendeni!‡
 Hali naxanla naxan naxu e birin xa,
 ε mən nəε na xaranje nen yanfantenyaan ma.
³⁴ Səntare yiigelitəne niin wunla bata sa ε dugi lenbene ma,
 ε naxanye faxaxi
 alo ε e lixi ε banxin dεen kale.
 Koni hali na birin,
³⁵ ε naxa,
 ‘Səntaren nan nxu tan na!
 A xa ba xələxi nxu ma.’
 Bayo, ε bata a fala
 a ε mi yulubi ligaxi,
 n na ε kitima nen.
³⁶ Nanfera ε kiraan masarama xulen?
 Ε yagima nen Misiran kaane yeε ra,
 alo ε yagixi Asiriya kaane yeε ra kii naxan yi.
³⁷ Ε minima nen menna fan yi,
 ε yiine saxi ε xun ma yagini
 bayo naxanye ε malima,
 Alatala a mema nen ne ra,
 ε mi nəən sətəma e xən.”

3

Isirayilaa suxure batu feen luxi nen alo yalunyana

¹ Ala yi a fala, a naxa,
 “Xa muxuna nde a me a naxanla ra,
 na naxanla yi sa dəxə xeme gbete xən,
 na xemen mən na naxanla fenje ba?
 Na mi finde fe xəsixin na yamanani ba?
 Ε tan bata suxure wuyaxi batu,
 naxanye luxi n yeε ra yi
 alo ε yangane,
 ε tan mən nəε xete n tan ma ba?”

† 2:30: Silanfanna: Sofane yengeso degemana. ‡ 2:33: Naxanla a xemen yanfama a yangane xən kii naxan yi, Isirayila kaane fan bata Ala yanfa e suxurene xən na kiini.

Alatalaa falan nan na ra.

² A mən yi a fala, a naxa,
 “E yeen ti geyane ra,
 yiren mundun na
 ε mi ala gbetene batuxi denaxan yi?
 E yi dōxi nən kira xunne ma
 alo naxanla naxan a yangane legedenma,
 alo sigatine tonbonni.
 E bata yamanan naxəsi
 ε fe naxine nun ε yalunya suxurene xən.
³ Nayi, n mi tinxi tulen yi fa,
 n̄m̄en tulen mi faxi.
 Koni, ε yetagin luxi alo yalundena,
 ε tondima ε tiyε ε yagi feen na.
⁴ Iki, ε n xili,
 ε naxa, ‘N fafe!
 I tan nan yi nxu xəyin na
 nxu dii n̄əɛ waxatini!
⁵ I luma xələxi nxu ma
 han waxatin mundun yi?
 I luyε xələxi ba han habadan?’
 E yi na nan falama,
 koni, ε mən yi fe naxin sifan birin ligama.”

Isirayilaa tinxintareyaan nun Yuda yanfantenyana

⁶ Alatala yi a fala n xa Manga Yosiyaa waxatini, a naxa, “I bata a to Isirayila kaane naxan ligaxi? E bata siga geyane birin fari e nun wudi gbeene birin bun, e sa kidene batu menne yi alo yalunden naxan yanga wuyaxin suxi. ⁷ N yi laxi a ra nun, e yelin xanbini feni ito birin lige, e xun xetema nən n ma. Koni, e mi e xun xetexi. Na ma, Isirayila magilen Yuda yanfantenna fan yi na to. ⁸ Hali n to n mexi Isirayila ra a yalunyane fe ra, n yi e rame futu kala kedin so e yii, koni Yuda yanfantenna mi gaxuxi. Yuda kaane fan siga nən e sa suxurene batu alo yalunyana. ⁹ E yalunya kunfa gbeeni, Isirayila kaane bata yamanan naxəsi, e yi yalunyaan liga e to e suxure gəmə daxine nun e suxure wudi daxine batu. ¹⁰ Koni hali na birin, Yuda kaane mi e xun xetexi n ma e bənen birin na, e yi wulen nan falama,” Alatalaa falan nan na ra.

¹¹ Alatala mən yi a fala n xa, a naxa, “Isirayilaa tinxintareyani, a tinxin dangu Yuda yanfantenna xa. ¹² Siga, i sa falani itoe ti sogeteden kəməna ma, i naxa,
 ‘Alatalaa falan ni ito ra.
 Isirayila tinxintarena,
 ε xun xetε!
 N mi fa naxuma ε ra sənən,
 bayo n tinxin,
 n mi luma xələxi habadan.
 Alatalaa falan nan na ra.

¹³ E ti ε hakene ra tun,
 bayo ε murutexi Alatala nan xili ma, ε Ala.
 E yi ala xəne batu wudi gbeene birin bun,
 ε mi ε tuli mati n na.’ ”
 Alatalaa falan nan na ra.

¹⁴ Alatalaa falan ni ito ra, a naxa, “Dii murutexine, ε xetε n ma, bayo n tan nan ε kanna ra. N muxu keden sugandima nən taana nde yi, n yi muxu firin sugandi denbayana nde yi, n siga ε ra Siyon taani. ¹⁵ N yi yēratine so ε yii naxanye bənen luxi alo n bəne, e yi lu ε xun na xaxilimayaan nun fe kolonni.” ¹⁶ Alatalaa falan ni ito ra, a naxa, “E na wuya

ayi waxatin naxan yi yamanani, Alatalaa Layiri Kankirana* fe mi fa falama na waxatini, muxune mi fa e mirima na ma sɔnɔn. A fe mi fa falama, a fe mi fa kolonma nayi, gbeteɣe mi rafalama. ¹⁷ Na waxatini, a falama nen Yerusalɛn taan ma, a Alatalaa manga gbɛdɛna. Siyane birin fama nen a ma Alatala xinli Yerusalɛn yi. Nayi, e mi fa birama e bɔɣe yi fe ɲaxine fɔxɔ ra sɔnɔn e tengbesenyani.”

¹⁸ “Na lɔxɔne yi, Yuda muxune nun Isirayila yamaan sigan tima nen e bode xɔn. E birin mɔn yi fa sa keli sogeteden kɔmɛnna yamanani, e fa yamanani n dɛnaxan so e benbane yii e kɛɛn na.”

Yamaan xete fena

¹⁹ Ala mɔn yi a fala,
a naxa, “N mirixi a ma a
n xa ε yatɛ n ma diine ra,
n yi bɔxɔ faɲin fi ε ma,
dɛnaxan fan dangu siyane birin kɛɛn na.
N yi laxi a ra
a ε n xilima nen fafe,
ε mi fa ε xun xanbi soma n yi.

²⁰ Anu, ε bata n yanfa,
ε tan Isirayila yamana
alo ɲaxalan yalunxina a xɛmɛn yanfama kii naxan yi!”
Alatalaa falan nan na ra.

²¹ Ala mɔn yi a fala, a naxa,
“Xuina nde minima geyane fari,
Isirayila kaane mayandi xuine.
E wugama bayo e bata kiraan beɲin,
e bata ɲinan Alatala xɔn, e Ala.

²² Muxu murutɛxine,
ε xun xete,
n na ε furene dandanma nen.”

Muxune yi a yabi, e naxa,
“Nxu tan ni i ra, nxu bata fa i ma,
bayo i tan nan Alatala ra, nxɔ Ala.

²³ Nɔndin na a ra,
xuiin naxanye minima geyane ma kidene yi,
wulen nan ne ra.
Nɔndin na a ra,
Isirayila marakisin sɔtɔma Alatala nan yii, nxɔ Ala.

²⁴ Yagin bata nxu benbane wanla kala
xabu nxu dii ɲɔre waxatini,
e nun e xuruse xunxurine nun e ɲingene
nun e dii xɛmɛne nun e dii tɛmɛne.

²⁵ Nxɔ yagin nan findixi nxu sa seen na,
nxɔ marafɛyaan yi findi nxɔ bitinganna ra,
bayo nxu bata yulubin sɔtɔ Alatala ra, nxɔ Ala,
nxu nun nxu benbane,
keli nxu dii ɲɔre waxatin ma han to,
nxu mi nxu tuli mati Alatala xuiin na, nxɔ Alaa.”

4

¹ Alatalaa falan ni ito ra, a naxa,
“Isirayila kaane,

* 3:16: 3.16 Layiri Kankirana fe mɔn sɛbɛxi Xɔrɔyaan 25.10-22 kui.

xa ε xun xετε n ma,
 xa ε xετε n ma,
 xa ε ε suxurene ba n yεtagi,
 xa ε ba sigε na xun xεn,
² xa ε kεlε n tan habadan Alatala yi,
 jεndin nun kiti kεnden nun tinxinni,
 nayi, siyane duban sεtεma nen n tan Ala ra,
 e yi e kanba n yi.”

³ Amasεtε Alatala ito nan falaxi Yuda bεnsεnna muxune nun Yerusalen kaane xa, a naxa,

“E xe nenene sege,
 ε nama sansiin si janle tagi.

⁴ E kafiri bεne xa sarijan
 alo denkeleyataren na tubi Alatala ma,
 a banxulan,
 ε tan Yuda bεnsεnna muxune nun Yerusalen kaane,
 ε tubi
 alogo n ma xεlεn nama godo ε ma
 ε kewali jaxine fe ra
 alo tεen naxan halagin tima
 naxan mi nεe ratuye.”

Yaxune fama

⁵ “E falani ito rali Yuda yamanani,
 ε yi a rawanga Yerusalen taani,
 ε naxa, ‘E xεtaan fe yamanan birin yi!’
 E a fala ε xuini texin na,
 ε naxa, ‘E malan, en na en gi,
 sa so taa makantanxine yi!’

⁶ E yengen taxamasenni te Siyon kaane xa!
 E gi, ε nama ε ti de!
 Bayo n gbalon nun halagi gbeen nafama nen
 sa keli sogeteden kεmenna ma.”

⁷ Yatan bata mini a yinla ra!
 Muxun naxan yamanane halagima,
 na bata kiraan suxu.
 A bata mini a konni,
 a xa fa ε yamanan kala,
 a ε taane raxεri,
 muxu yo mi fa lu e yi.

⁸ Nanara, ε kasa benbeli dugine so sununi,
 ε wuga, ε gbelegbele,
 bayo en mi tangama Alatalaa xεlε gbeen ma.

⁹ Alatalaa falan ni ito ra, a naxa,
 “Na lεxεni,
 mangan nun kuntigine tunnaxεlεma e ma nen,
 saraxaraline yi yigitεge.
 Nabine yi kabε.”

¹⁰ Nayi, n yi a fala, n naxa,
 “Ee! Marigina, Alatala!
 I bata yamani ito nun Yerusalen kaane mayenden,
 i to a fala, i naxa,
 ‘E bεne xunbenla sεtεma nen!’

Anu, silanfanna yitɔnxi
nxu kɛ raxaba xinla ma.”

¹¹ Na waxatini, Ala a falama nen yamani ito nun Yerusalɛn kaane xa, a naxa,
“Foye wolonna fama n ma yamaan ma
keli geyane ma tonbonni,
a mi fama se fintandeni,
a mi se yɛbama.

¹² Foye gbeen nan a ra
naxan sa kelixi menni n ma yamarin bun.
Iki, n tan nan kitin sama n ma yamaan xili ma.”

¹³ Yamaan naxa, “A mato!
Yaxune nan itoe ra,
e tema alo kundana!
E yenge so wontorone fama
alo wuluwunla.
E soone xulun singbinna xa.
Gbalona en xa,
bayo en naxɔrimatɔɔn ni i ra!”

¹⁴ Ala naxa, “Yerusalɛn kaane,
ɛ fe naxin ba ɛ bɔɲɛni,
alogo ɛ xa kisi!
ɛ miriya naxine ramarama ɛ yi
han waxatin mundun?”

¹⁵ Bayo, falana nde fama
sa keli fɔ Dan yamanani,
a halagin nan ma fe ralima
sa keli Efirami geyane fari.

¹⁶ ɛ siyane rakolon ito ma,
ɛ a fala Yerusalɛn kaane xa, ɛ naxa,
Sofa ganla fama sa keli yire makuyeni,
e xa fa fu taane ma.
E yenge so sɔnxɔni tema Yuda taane xili ma.

¹⁷ E Yerusalɛn taan nabilinma nen yengeni
alo xɛ kantanne,
bayo a bata murute n xili ma.”

Alatalaa falan nan na ra.

¹⁸ ɛ sigati kiin nun ɛ kɛwanle saren nan na ra.
ɛ fe xɔlɛn ni ito ra,
a xɔlɔ mume!
A soma nen fɔ ɛ bɔɲɛni.

Yeremi a kuisanna lan gbalɔ famatɔɔn ma

¹⁹ N kuisanxi! N kuisanxi!
N kutunma tɔɔyaan ma.
Kɔntɔfinla bata n bɔɲɛni li.
N bɔɲɛn dinma,
n mi nɔɛ n dunde!
Bayo n bata xɔtaan fe xuiin mɛ,
e nun yenge so sɔnxɔ xuine.

²⁰ Fitina fena nde nɛma raliyɛ,
gbete sa fama,
bayo halagin bata so yamanan birin yi.
N ma bubune birin bata kala,
e nun n ma banxine birin sanja ma kedenni.

²¹ N yengen taxamasenna toma singanxi

han waxatin mundun yi?
 N xōta xuiin mēma
 han waxatin mundun yi?

²² Ala naxa,
 “Xaxilitarene nan n ma yamaan na,
 e mi n kolon.
 Dii kōmōne nan e ra,
 xaxili yo mi e ma.
 E fatan fe naxin nan tun lige,
 e mi a kolon fe fajin nabama kii naxan yi.”

²³ “N to n yēen ti bōxō xōnna ra,
 a yitōntareyaan nun a yigenla yi lu.
 N to n yēen ti kore xōnna ra,
 kēnēna yi nan a yi.

²⁴ N to n yēen ti geyane ra,
 e yi xuruxurun
 yire matexine birin yi yimaxa.

²⁵ N to n yēen ti e ra,
 muxu yo mi fa lu na,
 xōline birin yi e gi.

²⁶ N to n yēen ti yamana sabatixin na,
 a yi findi tonbonna ra,
 a taane birin kalaxin yi lu
 n tan Alatala fitinaxin yēe ra
 n ma xōlōna fe ra.”

²⁷ Bayo Alatala ito nan falaxi, a naxa,
 “Yamanan birin kalama nēn,
 koni n mi ε raxōrima.

²⁸ Na ma, bōxō xōnna sunuma nēn,
 kore xōnna fan yi yifōrō,
 bayo n na a fala nēn,
 n mi fa nimisama.
 N bata a feen nagidi,
 n mi fa xētēma a fōxō ra.”

Yerusalēn luma nēn halagin bun

²⁹ Taan muxune birin e gima nēn
 soo ragine nun xalimakuli wonle fa xuiin bun,
 muxuna ndee yi sa e luxun nansanne yi,
 ndee yi so gēmē gbeene longonna ra,
 taan nabējinxin yi lu a yetē ma.
 Muxu yo mi fa luma a yi.

³⁰ ε tan naxan ma taa kalaxi,
 ε fa nanse ligama?
 ε fa dugi mamiloxine ragode ε ma ba,
 ε yi xēma maxidi seene so,
 ε ε yetagine yitōn?

Siyaan naxanye yi ε rakunfama
 alo ε yangane,
 ε mi fa rafan ne ma!
 E waxi ε faxa feni.

³¹ Bayo, n gbelegbele xuina nde mēma

alo jaxanla nɛma dii barini,
 e nun kutun xuina
 alo jaxanla nɛma a dii singen bare.
 Siyon kaane nan xui ne ra,
 e kutunma,
 e yiine yibandunma,
 e yi a fala, e naxa,
 “Gbalona nxu xa!
 Muxu faxane nxu niin bamatɔɔn ni i ra.”

5

Mayifuna Yerusalɛn yi

¹ “Siga Yerusalɛn kirane xɔn,
 i a rakɔrɔsi ki faji,
 i a feene fɛsɛfɛsɛ.
 I a yirene birin yito.
 Xa i muxu keden peen to
 naxan tinxinna nun jɔndin fɔxɔ ra,
 n dijama nɛn Yerusalɛn kaane ma na yi.
² Hali e na a fala, e naxa,
 ‘N bata n kɔlɔ habadan Alatala yi!’
 e kɔlɔma wulen nan fari.”
³ Alatala, i mi lannaya muxun xan fenma ba?
 I bata e jaxankata,
 koni e mi fe kolonxi ayi,
 i wa nɛn e raxɔri feni,
 koni e mi xurun sɔtɔxi na yi.
 E ye xɔdɔxɔ alo fanyena,
 e tondi e xun xɛtɛ i ma.
⁴ N yi n miri, n naxa,
 “Yiigelitɔne nan ne ra,
 e feene ligama xaxilitareyaan nin,
 bayo e mi Alatalaa kiraan
 nun e Alaa kiti saxine kolon.
⁵ N sigama nɛn yeeratine fema,
 n sa falan ti ne xa.
 E tan Alatalaa kiraan kolon,
 e nun Alaa kiti saxine.”
 Koni, a li,
 e tan fan birin bata murutɛ Ala ma,
 e tondi xurɛ a bun.
⁶ Nanara, yatan minima fɔtɔnni,
 a fu e ma.
 Kankon kelima burunna ra,
 a yi e yibɔ.
 Narin dɔxɔma e yeɛ ra e taane dɛxɔn,
 alogo naxan yo na mini,
 a yi na yibɔ a dungi dungi na.
 Bayo, muxuni itoe Ala matandin bata gbo ayi,
 e yanfantenyaan bata radangu ayi.
⁷ Ala yi a fala, a naxa,
 “N dijama ɛ ma di nayi?
 ɛ diine bata e mɛ n na,
 e yi e kɔlɔ alane yi

naxanye mi ala yo ra.

N tan nan yi e balon soma e yii,

koni e yi yalunyaan naba,

e birin yi e gi

sig ayalundene banxine yi.

⁸ E luxi nen alo soo xeme kendena,

a nema wuge a gileen foxo ra,

birin a lanfana naxanla foxo ra.

⁹ N mi lan n xa e saran na fe sifane ra ba?

N mi n gbeen noxe na yama sifan na ba?"

Alatalaa falan nan na ra.

¹⁰ "E te e nako sansanne ra,

e yi e rabira,

koni e nama e raxori!

E wudi yiine ba e binle ma,

bayo Alatala gbee mi fa e ra.

¹¹ Bayo, Yuda yamaan nun Isirayila yamaan bata n yanfa mumel!"

Alatalaa falan nan na ra.

¹² E bata e me Alatala ra,

e yi a fala, e naxa,

"A mi na!

Toron mi fa fama en ma sonon,

En mi fa yengen toma,

en mi kamema.

¹³ Foyen nan tun nabine ra,

Ala mi falan tima e xon.

Nayi, e naxan falama,

na xa e tan nan soto."

¹⁴ Nanara, Alatala,

Ala Senben Birin Kanna ito nan falaxi,

a naxa, "Bayo e bata na falan ti,

n bata n ma falan sa i tan Yeremi de,

falan naxan luxi alo teena,

yamani ito findima yegen nan na,

na teen naxan ganma."

¹⁵ Alatalaa falan ni ito ra,

a naxa, "E tan Isirayila yamana,

n siyana nde rafama nen e xili ma

sa keli yire makuyeni,

siya barakaxin nan a ra,

naxan na yi xabu waxati xunkuye,

e mi naxan xui mema,

e mi naxan ma falan yee toma.

¹⁶ E xalimakunle faxan tima han!

E muxune birin findixi sofa wekilaxine nan na.

¹⁷ E fama e se xabaxine nun e donseene birin naxarideni nen,

e nun e dii xemene nun e dii temene,

e nun e xuruse xunxurine nun a xungbene,

e nun e manpa binle* nun e xode binle.

E yi e taa makantanxine kala yengeni

e yigi saxi taan naxanye yi."

* 5:17: Wudi binla nde na yi, men kaane naxanye sima, e yi naxanye bogi yitonma alo manpana e gbee kiini.

¹⁸ Alatalaa falan ni ito ra, a naxa, “Koni hali na waxatini, n mi ε raxarima fefe. ¹⁹ Nayi, muxune na maxadinna ti, e naxa, ‘Nanfera, Alatala, en ma Ala ito birin ligama en na?’ I tan Yeremi yi e yabi, i naxa, ‘Bayo ε bata ε me a ra. ε yi ala xarjene batu ε yamanani. Nayi, ε sa walima nen xarjene xa yamana gbeteni denaxan mi findixi ε konna ra.’”

*Yamana murut*εna fe

²⁰ “ε ito fala Yaxuba bənsənnə muxune xa,
ε a fala Yuda yamanani, ε naxa,

²¹ ε tuli mati ito ra,
ε tan yama xaxilitaren miritarena!
ε yeεne na,

koni ε mi sese toma!

ε tunle na,

koni ε mi sese mema!

²² Alatalaa falan ni ito ra.
ε mi gaxuma n yeε ra ba?

ε mi xuruxurunje gaxuni n yetagi ba?

N tan nan baan jemənsinna findixi foxə igen danna ra,

a mi nəε naxan yigide habadan.

A walanne tema,

koni e mi a nəε,

e xuxu xuiin minima,

koni e mi danguma a ra.

²³ Koni yamani ito muxune tengbesen,

e murutεxi e bəjəni,

e xun xanbi so, e siga.

²⁴ E mi e mirima, e naxa,
‘En xa gaxu Alatala yeε ra,

en ma Ala,

naxan tulen nafama a waxatini,

tule singen nun tule dənxeəna,

naxan se xaba waxatine ragidixi en xa.’

²⁵ ε hakene nan ne baxi e kiini.

ε yulubine yi ε munanfanna kala.

²⁶ Bayo muxu jaxine n ma yamaan ye,

alo xəli suxun naxanye xəline mamelenma,

e lutine ratima muxune yeε ra.

²⁷ E banxine rafexi muxune se kansunxine ra

alo xəli suxun xəli sa seen nafema kii naxan yi.

E findixi senbemanə nun nafulu kanne ra na kii nin.

²⁸ E fatin bata fanje ayi,

e tuyanxi.

Dan yo mi e fe jaxine ma.

E mi kiridine xun mafalama kitini.

E nafunla sətəma tun!

E mi tərə muxune xun mayenge kitine bolonma.

²⁹ N mi lan

n xa e saran na fe sifane ra ba?

N mi n gbeen jəxe na yama sifan na ba?”

Alatalaa falan nan na ra.

³⁰ “Fe jaxin bata so yamanani

naxan magaxu mume!

³¹ Nabine wule nabiya falane nan tima.

Saraxaraline nəyaan ligama e yetε senben nan xən.

Anu, a rafan n ma yamaan ma na kiini.

Koni a rananna na a li,
ε nanse ligama nayi?”

6

Gbalon Yerusalen xili ma

¹ Bunyamin bōnsōnna muxune, ε gi!
 Ε keli Yerusalen yi!
 Ε xōtaan fe Tekowa taani!
 Ε yengen taxamasenni te Beti-Hakeremi taani!
 Bayo, gbalogbeen fama
 sa keli sogeteden kōmenna ma,
 halagi magaxuxin na a ra.
² Siyon taan naxan tofan,
 a rayabu,
 n na raxōrima nen!
³ Sofa ganla fama a ma nen
 alo xuruse rabane nun e xuruseene,
 e yi e bubune ti a rabilinni,
 e birin yi lu e konna kantanje.
⁴ E yi a fala, e naxa,
 “Ε keli, ε a yenge feni tōn!
 Ε keli, en na a yenge yanyin nan na!
 Anu, sogen bata godo fōlo.
 Ninbanna bata a li,
 nininne bata siga fōlo iki.
⁵ Nanara, ε keli,
 en na a yenge kōeen na.
 En sa a banxi fajine kala.”

⁶ Alatala Senben Birin Kanna ito nan falaxi,
 a naxa, “Ε wudine sege,
 ε gbingbinne rate
 Yerusalen taan makantan yinna xōn.*
 Taani ito lan a kewanle yi saran a ra,
 bayo muxu naxankatanxine bata gbo ayi taani.
⁷ Fe naxine minima taani ito yi
 alo igen minima xōninna ra kii naxan yi.
 Fala yo mi mema a yi
 fō gbalogbeen nun halagi feene.
 N na a tōrōn nun a furene nan tun toma n yetagi.
⁸ Yerusalen kaane,
 ε a liga ε yeren ma,
 alogo n nama n masiga ε ra,
 n yi ε konna findi bōxō rabejinxin na,
 muxe mi nōe dōxe denaxan yi.”

Yamaan naxan mi a tuli matiye

⁹ Alatala Senben Birin Kanna ito nan falaxi, a naxa,
 “E Isirayila yamaan muxu dōnxene tongo ma nen
 alo manpa bogi tōnsōnne na makentun.
 Ε mōn xa dangu ndee suxe
 alo se bogi malanne na xete nakōon yirena nde ma.”

* 6:6: Yaxune yi tema taan makantan yinna xuntagi gbingbinni itoe nan xōn, e taan yenge.

¹⁰ N falan tima nde xa?
 N na ndee rakolonma
 alogo e xa e tuli mati n na?
 Denkeleyatare tunle nan e ma,
 e mi nɔɛ falan mɛ.
 Alatalaa falan luxi nen e xa
 alo konbina,
 e mi e rafan fe yo toma a yi.

¹¹ Koni n tan bɔɲɛn bata rafe Alatalaa xɔlɔn na,
 n mi fa nɔɛ a ramare.

Ala naxa,
 “N ma xɔlɔn xuya diine ma kiraan xɔn,
 e nun foningen naxanye malanxi na yi.
 Xɛmɛne nun ɲaxanle birin suxuma nen e bode xɔn,
 e nun fonne nun muxu kɔbɔkɔbɔxine.
¹² E banxine yi findi muxu gbɛtɛye gbeene ra,
 e nun e xɛɛne nun e ɲaxanle,
 n na keli yamanan muxune xili ma waxatin naxan yi.”

Alatalaa falan nan na ra.

¹³ “Bayo keli muxudin ma
 han muxu gbeene,
 e birin kunfaxi e tɔnɔn nan xɔn.
 Keli nabiin ma han saraxaralina,
 e birin wulen falama.
¹⁴ E mi n ma yamana furen dandanma e sɔbe ra.
 E luma a fale nen, e naxa,
 ‘Bɔɲɛ xunbenla! Bɔɲɛ xunbenla!’
 Koni, bɔɲɛ xunbeli mi na.

¹⁵ E yi lanma nen e yagi e xɔsi feene ra,
 koni, e mi yagima hali!
 E mi yagin yetɛɛn kolon!
 Nanara, naxanye faxama,
 e nun ne nan faxama.
 N na e kɛwanle saranma e ra nen,
 e yi bira bɔxɔni.”
 Alatalaa falan nan na ra.

¹⁶ Alatala ito nan falaxi,
 a naxa, “ɛ ti kirane xɔn,
 ɛ yi e mato.
 ɛ maxɔdinna ti lan singe ra kirane fe ma,
 ɛ naxa, ‘Kira fajin minɛn?’
 ɛ yi siga na xɔn.
 ɛ matabuden sɔtɔma nen na yi ɛ niin xa.
 Koni ɛ yi a fala, ɛ naxa,
 ‘Nxu mi sigama na kiraan xɔn.’

¹⁷ N bata ɛ xun makantan muxune ti,
 n naxa, ‘ɛ tuli mati xɔtaan xuiin na de!’
 Koni, ɛ yi n yabi, ɛ naxa,
 ‘Nxu mi nxu tuli matima!’

¹⁸ Nanara, ɛ tan siyaan bonne,
 ɛ tuli mati!
 ɛ birin xa a kolon
 feen naxan danguma e konni.
¹⁹ Dunuɲa muxune, ɛ tuli mati!

N tan nan gbalon nafama yamani ito xili ma,
naxan findixi e miriyane saranna ra.

Bayo e mi e tuli matixi n ma falane ra,
e yi e me n ma sariyan fan na.

²⁰ N hayun mundun wusulanna ma
naxan kelixi Saba yamanani?

Hanma se xiri jaxumen naxan kelixi yire makuyeni?

ε saraxa gan daxine mi n kenexi,
ε saraxane mi rafan n ma.”

²¹ Nanara, Alatala ito nan falaxi, a naxa,
“N gemene sama nen yamani ito yee ra,

e sanne radinma naxanye ra,
fafane nun e diine,
e nun e dɔxɔ bodene nun e xɔyine,
e birin yi bira halagini.”

Yaxune fama

²² Alatala ito nan falaxi, a naxa,
“Ganla fama nen keli sogeteden komenna binni.

Yama senbemaan fama nen
sa keli fo boxon danna ra.

²³ Xalimakunle nun tanbane e yii,
e yee xɔdɔxɔ, e mi kininkinin.

E xuiin gbo alo fɔxɔ igen xuina,
e nema fama e soone fari.
E yebaxin fama safa yeen ma
yenge so xinla ma,
e fama ε tan Siyon kaane nan xili ma.”

²⁴ Yamaan naxa,
“Nxu bata na feen xibarun me,
nxu senben yi jan.

Kuisanna bata nxu suxu,
a xɔlen luxi
alo jaxanla dii barimatona.

²⁵ ε nama mini taani siga burunna ra.

ε nama siga kirane xon,
bayo yaxun nun a silanfanna kira yi.
Gaxun yiren birin yi.

²⁶ N ma yamana, ε kasa benbeli dugin so sununi,

ε ε sa xubeni, ε gbelegbele
alo muxuna dii xeme kedenna na faxa,
bayo naxan muxune birin halagima,
na fa en naterenama nen.

²⁷ N bata i tan Yeremi dɔxɔ
alogo i xa n ma yamaan keɲaan feseɲese,
alo xabun naxan wuren matoma,
alogo i xa e sigati kiin nakɔɔsi,
i yi a mato.

²⁸ E birin findixi muxu murutexi tengbesenxine nan na,
nafigin naxanye xɔdɔxɔ
alo wuren nun sulana.

Kala tiine nan e birin na.

²⁹ Xabun teen nafema nen

alogo teen xa yoxon ba wureni,
koni a katama wuren nasensendeni fuun nin,

bayo wuren gbiin mi tinma be a yi.

³⁰ E luxi nen

alo wure gbetin naxan lan a woli ayi,
bayo Alatala bata a me e ra.”

7

Dina fufafuna fe

¹ Alatala falani ito nan ti Yeremi xa, a naxa, ² “Sa ti Alatalaa banxin so deen na, i yi falani ito rali menni, i naxa, ‘E tuli mati Alatalaa falan na! E tan, Yuda kaan naxanye soma deni itoe ra, e yi Alatala batu.’ ³ Alatala Senben Birin Kanna, Isirayilaa Alaa ito nan falaxi, a naxa, ‘E sigati kiin nun e kewanle masara. Nayi, n tinma nen e lu dɔxi yireni ito yi. ⁴ E nama e yigi sa wule falane yi, bayo e a falama, e naxa, “Alatala Batu Banxin ni ito ra! Alatala Batu Banxina! Alatala Batu Banxina!” ⁵ Xa e sigati kii nun e kewanle masara, xa e bode suxu kiti kendeni, ⁶ xa e mi xɔnen jaxankata, e nun kiridin nun kaɲa gilena, xa e mi sɔntarene faxa be, xa e mi bira ala gbetene fɔxɔ ra, e yi e yete tɔrɔ, ⁷ nayi, n tinje nen, e lu dɔxi be yi, n yamanan naxan soxi e benbane yii habadan han habadan.’ ”

⁸ “Koni, e yigi saxi wule falane nin naxanye tɔnɔ mi na. ⁹ E mujan tima, e faxan tima, e yalunyaan ligama. E kɔlɔn wulen fari, e wusulanna ganma Baali suxuren xa, e ala gbetene batuma, e mi naxanye kolon. ¹⁰ Na xanbi ra, e mɔn yi fa ti n yetagi n batu banxin kui n xinla binyama denaxan yi. E yi a fala, e naxa, ‘Nxu bata xunba.’ E bata xunba alogo e xa lu xɔsi feene rabe ba? ¹¹ Nayi, n xinla binyama banxin naxan yi, e na yatexi mafu tiine luxunden nan na ba? N tan yeena e ra de!” Alatalaa falan nan na ra.

¹² “Nayi, e siga n ma yire fonni Silo taani n xinla yi binyama denaxan singe yi.* E sa a to n naxan ligaxi a ra, lan n ma yamana fe jaxin ma, Isirayila kaane. ¹³ E yi feni itoe birin ligama waxatin naxan yi, n tan, Alatala yi lu falan tiye e xa ye yo ye. Koni, e mi tinxi n xuiin name. N bata e xili, e mi tinxi n natinje. Nayi, n tan Alatalaa falan ni ito ra. ¹⁴ E yigi saxi n Batu Banxini ito naxan yi, n denaxan soxi e nun e benbane yii n xinla binyaden na, n na a suxuma nen alo n Silo taan suxi kii naxan yi. ¹⁵ N na e kedima nen n yetagi, alo n na n mexi e ngaxakedenne ra kii naxan yi, Efirami bɔnsɔnna muxune.”†

Ala mi Yeremi xuiin name

¹⁶ “I tan Yeremi nama n madija e fe ra. I nama n mafan, i nama n maxandi. I nama n solona e xa, bayo n mi i xuiin namema. ¹⁷ I mi a toxi ba e naxan ligama Yuda taane nun Yerusalen kirane xɔn? ¹⁸ Diidine yegen fenma, fafane teen sama e ra, jaxanle taminna ramulanma alogo e xa burudine rafala Kore Xɔnna Jaxalan Mangan kiden xa, e yi minse saraxane rabɔxɔn ala gbetene xa, e yi n naxɔlɔ. ¹⁹ E n tan nan tɔrɔma ba? E mi e yete xan tɔrɔma ba, e yi e yete rayagi?” Alatalaa falan nan na ra. ²⁰ Nanara, Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa, “N fitinaxina n ma xɔlɔn nagodoma nen be ma, e nun a muxune nun a xuruseene, e nun a wudine nun a bogi seene. Taan ganma nen, a teen mi nɔe ratuye.”

Yamaan mi a tuli mati

²¹ Alatala Senben Birin Kanna, Isirayilaa Ala ito nan falaxi, a naxa, “E saraxa gan daxine sa e saraxan bonne fari, e tan yi e subene don! ²² Bayo, n to e benbane ramini Misiran yi, n mi yamarine soxi e yii lan saraxa gan daxine nun saraxan bonne xan ma na lɔxɔni! ²³ Koni, yamarin nan ito ra n naxan so e yii: E tuli mati n xuiin na, alogo n xa findi e Ala ra, e yi findi n ma yamaan na. N na e yamari feen naxanye birin ma, e sigan ti na kiraan xɔn, e yi herin sɔtɔ.‡ ²⁴ Koni, e mi tin n xuiin name, e mi e tuli mati. E yi bira e bɔɲe yi fe jaxine fɔxɔ ra e tengbesenyani. E yi xete xanbin na, benun e xa siga yeen

* 7:12: Filisistine bata yi Silo taan kala na waxatini. Ala Batu Bubun yi tixi menna nin. Na feen seɓexi Yosuwe 18.1 kui e nun Samuyeli Singen 4.12-18 kui. † 7:15: Efirami bɔnsɔnna nan yi gbo Isirayila bɔxɔn kɔmen fɔxɔn bɔnsɔnne tagi. Na bɔnsɔnne tunun nen yengene yi jee keme benun Yeremi xa kawandin ba fɔlɔ. Ala e raxɔri nen lan e suxure batu feene ma. ‡ 7:23: Na feen seɓexi Xɔrɔyaan 19.5 kui.

na. ²⁵ Xabu ε benbane mini ləxəni Misiran yi han to, n na n ma walikene rasigama ε ma, nabine, ləxə yo ləxə waxatin birin. ²⁶ Koni, ε mi tinxi n xuiin name, ε mi ε tuli mati n na. E yi tengbesenye ayi, ε fe naxin naba dangu ε benbane ra.”

²⁷ “I tan Yeremi na falani ito birin ti e xa, e mi e tuli matima i ra, e mi i yabe sese ma. ²⁸ Nayi, i yi a fala e xa, i naxa, ‘E findixi yamaan nan na naxan mi Alatala xuiin namema, naxan tondixi xure ε Ala ma. Lannayaan bata lo ayi ε ma, na mi fa ε falane yi.’ ”

Faxa Ti Lanbanna fe

²⁹ Ala naxa,
 “E xunsexε kuyen naxan ε rasarijanma n xa,
 ε na maxaba, ε yi a woli ayi. §
 E lu ε mawuge yire matexi yigenla fari,
 bayo Alatala bata a me iki waxatin muxune ra
 a yi e rabenin
 e tan naxanye a raxolo.”

³⁰ Alatalaa falan ni ito ra, a naxa, “Yuda kaane bata fe naxin liga n yεε ra yi. E bata e suxure xəsixine dəxə banxini, n xinla binyama denaxan yi, e yi na sarijanma kala. ³¹ E bata Tofeti kidene ti Ben-Hinən lanbanni, alogo e xa e dii xemene nun e dii temene gan menni. N mi naxan yamarixi, n mi sa mirixi naxan ma.”

³² Alatalaa falan ni ito ra, a naxa, “Nanara, ləxəna nde fama, muxune mi fa menna xili bama a ‘Tofeti’ hanma ‘Ben-Hinən lanbanna.’ Koni e fa na xili bama nen ‘Faxa Ti Lanbanna.’ Muxune yi maluxun Tofeti yi, han na yi rafe. ³³ Yamani ito binbine yi findi xoline balon na e nun burunna subene. Muxu yo mi e kedε. ³⁴ N danna sama nen sεwa sigine nun naxan sigine nun naxalandi ti sigine ra xemen nun a naxanla xa Yuda yamanani e nun Yerusalen taane yi, bayo yamanan kalama nen.”

8

Danxuto yamana

¹ Alatalaa falan ni ito ra, a naxa, “Na waxatini, e Yuda mangane nun kuntigine xonne bama nen gaburun na, e nun a saraxaraline nun a nabine nun Yerusalen kaane birin. ² E yi e sa soken na, e lu raxuyaxi ayi kike degen nun sare ganla birin bun, naxanye yi rafan e ma, e yi naxanye batuma, e bira naxanye foxə ra, e yi xibarune sətoma naxanye ra, e xinbi sin naxanye bun. E xonne mi fa malanma, e mi maluxunye, e birin findima nen ləxən na bəxən fari. ³ Sayaan xonla yama naxini ito muxu dənxe ne suxuma nen, n na e raxuya ayi denaxanye birin yi.” Alatala Senben Birin Kanna falan nan na ra.

Alaa yamaan tondi fena

⁴ Yeremi, a fala yamaan xa, i naxa, “Alatala ito nan falaxi, a naxa,
 ‘Muxun bire ba, a mi keli?
 Muxuna a xun xanbi soε ba,
 a mi fa a xun xεtε?
⁵ Nanfera nayi,
 Yerusalen yamani ito xun xanbi soxi,
 e lu e masige n na waxatin birin?
 E tantanni han,
 e tondixi e xun xεtε n ma.
⁶ N tuli matixi e ra ki fajni
 koni e falan mi lanma.
 E sese mi nimisama e fe naxine ra,
 e mi a falama, e naxa,
 “N nanfe ligaxi?”
 E birin gixin sigama e xun xən

§ 7:29: Na waxatini, muxune yi e kəlo ma, e yi e xunsexen lu kuye ayi han e yi e falan nakamali. Na feen sebexi Yatene 6.5-9 kui.

alo soon naxan sigan yengeni.

⁷ Hali yaya xɔnla naxan kore,
na a xete waxatine kolon.
Hali ganban nun tuntunna
nun saɲi xɔnla e xete waxatine yatɛxi.
Koni n ma yamaan mi Alatalaa kiti saxine kolon.’ ”

Karamɔxɔ tantanxine

⁸ “Nayi, ε nɔε a fale di, ε naxa,
‘Nxu bata fe kolonna sɔtɔ,
bayo Alatalaa sariyana nxu yii?’
Anu, karamɔxɔne wule sɛbenle tima
alogo na xa findi wulen nan na.

⁹ Fe kolonni itoe yagima nen,
e yigitɛge, e suxin na a ra
bayo e bata e mɛ Alatalaa falan na.
Fe kolonna sifan mundun fa e yii sɔnɔn?”

¹⁰ Ala naxa, “Nanara,
n na e naxanle soma nen gbeteɣe yii,
muxu gbeteɣe yi e xɛene ba e yii.
Bayo keli muxudin ma han muxu gbeene,
e birin kunfaxi e yete tɔnɔn nan xɔn,
keli nabine ma han saraxaraline,
e birin wulen falama.

¹¹ E mi n ma yamana furen dandanma e sɔbeen na.
E luma a fale nen, e naxa,
‘Bɔɲɛ xunbenla! Bɔɲɛ xunbenla!’
Koni, bɔɲɛ xunbeli mi na.

¹² E yi lanma nen e yagi e xɔsi feene ra,
koni, e mi yagima hali!
E mi yagin yetɛɛn kolon!
Nanara, naxanye faxama,
e nun ne nan faxama.
N na e kɛwanle saranma e ra nen,
e yi bira bɔxɔni.”

Alatala naxa na kiini.
¹³ Alatalaa falan ni ito ra, a naxa,
“N wama nen n xa danna sa e ra,
manpa bogi mi fa luma na,
xɔdɛ bogi mi luma na,
e wudine dɛene xarama ayi nen.
N seen naxanye soxi e yii,
na bama e yii nen.”

¹⁴ Yamaan naxa,
“Nanfera en luma dɔxi?
Ɛ malan!
En na en gi,
siga taa makantanxine yi,
en sa halagi menni!
Bayo Alatala, en ma Ala bata halagin nagidi en ma,
a ige xɔlene fi en ma,
bayo en bata yulubin liga a ra.

¹⁵ En yengi yi bɔɲɛ xunbenla nan ma,
koni en mi sese faɲi sɔtɔma.

En yi marakendeyaana nan mamema,
koni fe magaxuxin nan fama.

¹⁶ En bata yaxune soone xuiin me Dan baxon mabinni,
baxon birin bata yimaxa e soo kendene wuga xuiin ma!
E fama,
e yamanan nun a seen birin naxori,
e nun taan nun a muxune.”

¹⁷ Alatalaa falan ni ito ra, a naxa,
“N sapine rasigama nen e xili ma
naxanye seri mi na,
e yi e maxin.”

Nabina mawuga xuina

¹⁸ N yi wama n ma toroni suxu feni,
n boren sunuxi n kui.
¹⁹ N ma yamaan wuga xuiin nan ito ra
sa keli yire makuyeni.
E naxa,
“Alatala mi fa Siyon taani ba?
A mangan mi fa na yi ba?”
Ala naxa,
“Nanfera e n naxoloxi e suxurene ra,
e nun xorene batu se fufafune?”

²⁰ Se xaba waxatin bata jan,
kuye wolon waxatin fan bata dangu,
koni han to en mi rakisixi!

²¹ N ma yamana torona n toroma,
n sunuxi, n kuisanxi.

²² Seri mi fa Galadi yamanani ba?
Dandan ti mi fa na?
Nanfera nayi,

n ma yamana furen mi yalanma?

²³ Xa ige xunna nan yi n xunna ra nun
xa n yee yinle yi findixi tigin nan na nun,
n yi Siyon faxa muxune wugama nen kee nun yanyin birin na.

9

Mayifuun yamanan yiren birin yi

¹ Xa n yi yigiyaden soto burunna ra nun,
n yi n mema nen n ma yamaan na,
n yi n masiga e ra!

Bayo e birin yalunde,
yanfanten ganla nan e ra.

² Alatalaa falan nan na ra, a naxa,
“E lenne yitonxi nen e xa wulen fala
alo xanla xalimakunle wolima kii naxan yi.
E mi non soton yamanani jondi falan xan xon,
koni e fe naxin nan tun nabama.

E mi n kolon.

³ Birin xa a xoyina fe liga a yeren ma.
Muxu yo nama a yigi sa a ngaxakedenne yi,
bayo muxune ngaxakedenne birin findixi yanfantenne nan na,
muxune xoyine birin yi findi nafigine ra.

⁴ E birin e bode mayendenma,
muxe mi jɔndin falama.
E bata e xaran wulen ma ki faɲi.
E yi e yeɛ yeɛ yixadan hake ligadeni.

⁵ Yeremi, i dɔxi yanfantenne nan tagi.
E tondixi n kolonje e yanfantenyaan nin.”
Alatalaa falan nan na ra.

⁶ Nanara, Alatala Senben Birin Kanna naxa,
“N na e rasarijanma nen,
alo xabun wuren naxulunma kii naxan yi
n yi e keɲaan feɛfeɛ,
bayo n fa n ma yamaan suxe di?

⁷ E lenne maxɔlon tima
alo faxa ti xalimakunla,
e yanfa falane nan tun tima.
E bɔɲe xunbeli falane tima e adamadi bodene xa,
koni e luti ratixini tɔnma e bɔɲeni.

⁸ N mi lan n xa e saran na fe sifane ra ba?
N mi n gbeen ɲɔxe na yama sifan ma ba?”
Alatalaa falan nan na ra.

Wuga waxatina fe

⁹ N wugama nen,
n gbelegbele sununi geyane fari.
N na n mawugama
xuruse rabade kalaxine nan ma fe ra,
bayo e bata gan,
muxu yo mi fa danguma e yi.
Xuruseene wuga xuiin mi fa minima na yi sɔnɔn.
Xɔline nun burunna subene birin bata e gi, e siga.

¹⁰ N Yerusalɛn taan luma nen
alo gɛmɛ malanxine,
kankone kurudena,
n Yuda taane raxɔri,
muxu yo mi lu e yii.

¹¹ Xaxilimaan mundun feni itoe yeɛ toɛ?

Xa Alatala bata falan ti a xa,
a xa na yeɛba!

Nanfera yamanan bata kala,
a raxɔri alo burunna,
muxu yo mi danguma denaxan yi?

¹² Alatala naxa, “Na feene ligaxi nen bayo e bata e me n ma sariyan na, n naxan so e yii, bayo e mi e tuli matixi n xuiin na, e sigan ti a ma. ¹³ E biraxi e bɔɲe yi feene fɔxɔ ra e tengbesenyani, e nun Baali suxurene alo e fafane e xaranxi a ma kii naxan yi.” ¹⁴ Nanara, Alatala, Isirayilaa Ala Senben Birin Kanna ito nan falaxi, a naxa, “N dabarin nun ige xɔlen fima yamani ito ma nen e balon na. ¹⁵ N yi e raxuya ayi siyane ye, e nun e benbane mi naxanye kolon, n yengen bira e fɔxɔ ra han n yi e birin naxɔri.”

¹⁶ Alatala Senben Birin Kanna ito nan falaxi,
a naxa, “ɛ miri!
ɛ sa ɲaxalan wugalane fen,
e xa fa!
Naxanla naxanye fatan gbelegbeledeni sununi,
ɛ ne fen de!

¹⁷ E xa e mafura fe,

e fa e wuga xuini te en ma fe ra,
han en fan yi wuga,
en yεεgen yi godo
alo xude igena.

¹⁸ Bayo wuga xuiin minima Siyon taani,
e naxa, 'En bata halagi feu!
Yagin bata gbo en ma!
Ɖ en xa keli nen yamanani,
bayo e bata en ma banxine rabira!' ”

¹⁹ Nayi, naxanle,
ε tuli mati Alatalaa falan na,
a naxan falama a dεen na,
ε yi na rame!
Ɖ ε dii temene xaran wugan ma,
ε bode xaran mawugan ma!

²⁰ Bayo sayaan bata so en ma banxine foye sodene ra,
siga han en ma banxi fajine kui,
en ma diidine yi faxa kirane xɔn,
en ma foningene yi faxa yama malandene yi.

²¹ Yeremi, a fala iki, i naxa,
“Alatalaa falan ni ito ra, fa fala
'Binbine luma nen yiren birin yi
alo jaman xεen ma,
alo malo xidine xεen xun xɔn malo xaban fɔxɔ ra,
koni e malan muxu mi na!' ”

Ala kolonna nan fe kolon kenden na

²² Alatala ito nan falaxi, a naxa,
“Fe kolonne nama e kanba e fe kolonni.
Senbemaan nama a kanba a senbeni.
Nafulu kanna nama a waso
a nafulu kanyani.

²³ Koni xa naxan a kanbama,
na xa a kanba ito nin:
fa fala, a bata n famu,
a yi n kolon.

A xa n kolon Alatala ra,
naxan hinanna nun kiti kenden
nun tinxinyaan nabama dunuɲa yi
bayo na fe sifane nan nafan n ma.”
Alatalaa falan nan na ra.

Denkeleyatarene yamaan ye

²⁴ Alatalaa falan ni ito ra, a naxa, “Lɔxɔne fama, n muxune saranma e kewanle ra
waxatin naxan yi, naxanye birin banxulanxi e fati benden mabinni koni e mi tubixi
e bɔɲeni, ²⁵ alo Misiran kaane nun Yuda kaane nun Edɔn kaane nun Amonine nun
Moyaba kaane, naxanye birin dɔxi tonbonni, naxanye e xunne dexɔn bima. Amasɔto Ala
kolontarene nan siyani itoe ra. Isirayila yamaan birin fan luxi nen alo banxulantarene
denkeleyaan mabinni.”

10

Ala suxurene halagi fena

¹ Isirayila yamana, ε tuli mati Alatalaa falan na lan ε ma! ² Alatala ito nan falaxi, a naxa,
“Ɖ nama bira siya gbetene kirane fɔxɔ ra.
Ɖ nama gaxu taxamasenne ye ra
naxanye toma kore,

alo siya gbetene.

³ Bayo yamanane namunne findixi fe fuune nan na.

E wudin sege ma fotanni,
yii rawali keen yi a masoli soden na.

⁴ E yi a rayabu wure gbeti fixen nun xemaan na,
e yi a gbangban
alogo a nama bira.

⁵ Na suxurene luxi nen
alo xoli magaxu seen naxan tixi xeen ma,
e mi fala tima, fo e maxali,
bayo e mi nae sigan tiye hali ndedi.
E nama gaxu e yee ra,
bayo e mi nae sese naxi rabe,
e mon mi nae a fadin fan nabe.”

⁶ Alatala, i tan joxon mi na!

I gbo, i xinla senben gbo.

⁷ Nde mi gaxue i tan yee ra,

i tan siyane mangana?

E lan e gaxu i yee ra
bayo i joxon mi na siyane fekolonne ye,
hanma e yamanane birin yi.

⁸ E birin xaxilitare,
e birin fekolontare.
E xaranxi fe fuun nan ma,
wudi batuna.

⁹ E fama na wure gbetine ra
sa keli Tarasisi yamanani,
e nun xemane sa keli Yufasi yi,
xabun nun xema rawanla yi e rafala suxuren na,
e yi a maxidi dugi mamiloxine nun a gbeele yi.

Muxu kesuxine wali xonna nan tun ne ra.

¹⁰ Koni Alatala nan Ala jondin kanna ra.

A tan nan habadan Ala ra,
habadan mangana.

Baxo xonna xuruxurunma a tan nan ma xolo bun,
yamanane mi suse naxan ma xolo yee ra.

¹¹ Yeremi, a fala e xa, i naxa,

“Wule alani itoe,
e tan naxanye mi kore xonna nun baxo xonna daxi
ne tununma nen baxo xonna fari,
e nun kore xonna bun.”

Yeremi 51.15-19

¹² Ala nan baxo xonna daxi a senbeni,
a yi dunuja beten sa a fe kolonna xon,
a kore walaxani bandun a xaxilimayani.

¹³ A na a xui ramini,
tulen yi a malan kore,
a kundaan nafa,
sa keli baxon danne ra.
A yi galanna nun tulen nafa,
a foyen namini a ramaradeni.

¹⁴ Muxune birin bata findi xaxilitarene nun fekolontarene ra.

Xema rawanle birin yagixi
lan e sawura rafalaxine fe ma,
bayo wulen nan e suxurene ra,
nii yo mi e yi.

¹⁵ Fe fuun nan e ra,
wali magelexina.

E halagi waxatin na a li,
e raxarima nen.

¹⁶ Koni Yaxuba gbee Ala mi luxi alo e tan.
Bayo a tan nan seen birin daxi.
A tan nan gbee Isirayila bõnsõnne ra.
A xili nen Alatala Senben Birin Kanna.

Halagi famatõna fe

¹⁷ E yiiseene malan bõxõn ma,
e tan naxanye rabilinxi yengeni!

¹⁸ Amasõtõ Alatala ito nan falaxi, a naxa,
“N yamanan muxune wolima ayi nen
alo lantan gẽmena.

N yi e yigbeten
alogo e xa suxu yengeni.”

¹⁹ Yamaan naxa,
“Gbalona nxu xa!

Nxu maxõlõxi!
Nxõ furen dẽen mi yiyalanjẽ!
Nxu tan nan yi a falama, nxu naxa,
‘Nxõ furen na a ra,
nxu a raxanjẽ!’

²⁰ N ma bubun bata kala,
a lutine birin bata a bejin!
N ma diine bata keli n fema,
e mi fa na.

Muxu yo mi fa n yii
naxan mõn n ma bubun tiyẽ,
hanma a yigiyaden ti n xa.”

²¹ Bayo yamaan yẽeratine xaxili mi na.

E mi Alatala fenma.
Nanara, e mi sabatixi.
E yamaan birin bata raxuya ayi.

²² E tuli mati xui magaxuxini ito ra,
a fama muxune yimaxe
sa keli sogeteden kõmenna binni.
A Yuda taane findima nen yire rabeninxine ra
a e findi kankone kurudene ra.

Yeremi Ala maxandina

²³ Alatala, n bata a kolon fa fala
adamadiin gbee mi a dunuõa yi gidin na.
Muxun mi a sanna tidene ragidima.

²⁴ Alatala, n xuru
alo a lan kii naxan yi
koni hali i mi n suxu i ya xõlõni
alogo i nama n halagi.

²⁵ I ya xõlõn nagodo siya gbetene ma
naxanye mi i kolon,
e nun yamanan naxanye mi i xinla binyama!

Bayo e i ya yamaan halagima,
Yaxuba bõnsõnna,
e a raxõrima han,
e a bõxõne kalama.

11

Yamaan bata layirin kala

¹ Alatala yi falani ito ti Yeremi xa, a naxa, ² “E tuli mati layiri falani itoe ra, e yi e fala Yuda kaane nun Yerusalen kaane xa! ³ A fala e xa, fa fala Alatala, Isirayilaa Ala ito nan falaxi, a naxa, ‘Dangan na kanna xa naxan mi layiri falani itoe ramema. ⁴ N falan naxanye sɛbɛxi e benbane ma, n na e ramini waxatin naxan yi Misiran yamanani denaxan luxi alo sulun tɛɛn* naxan wuren naxulunma.’ N na a fala nen e xa, n naxa, ‘E n xuiin name, e yi n ma yamarine birin suxu. Nayi, e findima nen n ma yamaan na, n yi findi e Ala ra. ⁵ Nayi, n na n kɔlɔ feen naxan ma e benbane xa, n na rakamalima nen, fa fala a n yamanana nde soma e yii nen kumin nun nɔnɔn gbo denaxan yi. E menna nin to.’” N yi a yabi, n naxa, “Amina, Alatala!”

⁶ Alatala yi a fala n xa, a naxa, “Falani ito rali Yuda taane birin yi e nun Yerusalen kirane birin xɔn, i naxa, ‘E tuli mati layiri falane ra, e yi e suxu! ⁷ Bayo n na e benbane maxadi nen ki fajni, xabu n na e ramini lɔxɔni Misiran yamanani han to. N lu e maxade n sɔbɛɛn na, n naxa, “E n xuiin name!” ⁸ Koni e mi n xuiin name, e mi e tuli mati. E birin yi bira e bɔɲe yi fe ɲaxine fɔxɔ ra e tengbesenyani. Nayi, n yi layirini ito falane birin nakamali e xili ma, n na e yamari naxan liga fe ra koni e mi tin a suxe.’”

⁹ Alatala yi a fala n xa, a naxa, “Yuda kaane nun Yerusalen kaane bata yanfan so n ma. ¹⁰ E bata xɛtɛ e benbane hakeni, naxanye tondi n ma falan name, e bira ala gbɛtɛne fɔxɔ ra, e yi e batu. Isirayila yamaan nun Yuda yamaan bata e mɛ n ma layirin na, n naxan xidi nxu nun e benbane tagi.”

¹¹ “Nanara, Alatala ito nan falaxi, a naxa, ‘N gbalon nafama nen e ma, e mi mine naxan yi. E n xilima nen, koni n mi e xuiin namema. ¹² Yuda kaane nun Yerusalen kaane sa alane maxandima nen, e wusulanna gan naxanye xa, koni ne mi e rakise gbalon waxatini mumɛ! ¹³ E tan Yuda kaane, e gbee alane wuya alo e taane! E tan Yerusalen kaane, e bata wusulan gandene ti Baali suxurene kidene ra, e wuya alo kiraan naxanye taani. Na mayagi de!’ ¹⁴ Yeremi, i nama n maxandi yamani ito xa, i nama n mafan, i nama n solona e xa, bayo e na n maxandi waxatin naxan yi lan e tɔrɔna fe ma, n mi e xuiin namema.”

Ala a yamaan kalama nen

¹⁵ “N xanuntenne mɔn fa nanse ligama n ma banxini?

E kɔtɛ ɲaxi wuyaxi yitɔnma.

E saraxa subene nɔɛ ne saranna masige e ra nen ba,

hali e to sɛwama fe ɲaxi rabadeni?

¹⁶ Alatala bata yi i xili sa fa fala a

‘Oliwi bili yifɔtɔnxin naxan bogiye rayabu,’

koni a fa tɛɛn nan soma a ra,

a yiine yi raxɔri tɛɛn xui gbeeni.”

¹⁷ Alatala Senben Birin Kanna naxan e fe fɔlɔxi, na nan tɔrɔn nafaxi e ma, lan Isirayila yamaan nun Yuda yamana fe ɲaxi rabaan ma, e to wusulanna gan Baali suxuren xa, e yi a raxɔlɔ.

Yanfan Yeremi xili ma

¹⁸ Alatala bata muxune fe nataxin makenen n xa, n yi a kolon. A bata e kɛwanle yita n na. ¹⁹ N yi luxi nen alo e xuruseen naxan xalima a faxadani. N mi yi a kolon e feen naxanye yitɔnxi n xili ma, e naxa, “En wudini ito kala a bogixi waxatin naxan yi! En na a ba ɲɛɲɛ muxune ye, ɲinan xa ti a xinla xɔn!”

* 11:4: Sulun tɛɛn mɔn falama yirena nde yi fa fala “Furu tɛɛna.”

²⁰ Koni kitisa tinxinxin nan Alatala Senben Birin Kanna ra naxan muxun bɔɔnɛn nun sɔndɔmɛn kɛɔnaan fɛsɛfɛsɛma.

Tin, n xa i to i gbeen ɲɔɔɛ e ra

bayo n bata n xun mayɛngɛ feen lu i tan ma.

²¹ Nanara, Alatala ito nan falaxi Anatɔti kaane xili ma, naxanye waxi n faxes feni, naxanye a falama, e naxa, “I nama fa nabiya falane ti Alatala xinli, xanamu, nxu i faxama nen!” ²² Nanara, Alatala Senben Birin Kanna ito nan falaxi, a naxa, “N na e saranma nen e kɛwanle ra. E banxulanne faxama nen yɛngeni, fitina kamɛn yi e dii tɛmɛne nun e dii xɛmɛne faxes. ²³ E muxu yo mi luyɛ a nii ra, bayo n gbalon nafama nen Anatɔti kaane ma, n na e saran e kɛwanle ra ɲɛn naxan na.”

12

Nanfera muxu ɲaxine herixi?

¹ Alatala, i tinxin na ma, kitin xa so en tan tagi.

Koni n waxi i maxɔdin feni

lan i ya kiti saxina nde a fe ma:

Nanfera muxu ɲaxine hiyabuxi?

Nanfera yanfantenne bɔɔnɛ xunbelixi?

² I bata e ti, i yi e sɛnbɛ so.

E sabatima, e wanle kɛ.

I ya falana e dɛ waxatin birin,

koni e bɔɔnɛ makuya i ra.

³ Anu, i tan Alatala, i n kolon.

I n toma,

i n bɔɔnɛ yi feene fɛsɛfɛsɛma lan i ma.

Muxu ɲaxine lu e danna

alo xuruseen naxanye sigama e faxadeni,

i yi e ramara halagin lɔxɔn yɛɛ ra.

⁴ Yamanan luma sunuxi

han waxatin mundun,

sɛxɛne yi lu xaraxi xɛɛne ma?

Amasɔɔ a muxune ɲaxu,

subene nun xɔline raxɔrima.

Bayo e a falama, e naxa,

“A mi en ɲananna toma.”

Alaa yabina

⁵ Xa ɛ nun adamadiine ɛ gima,

i yi tagan,

ɛ nun soone xa ɛ gi di nayi?

Xa i xaxili mi ragidixi

fɔ i nɛma bɔɔnɛ xunbeli yireni,

i nanse ligama i na so fɔtɔnni

Yurudɛn baan dɛ?

⁶ Bayo, i ngaxakedenne nun i fafe a denbayaan fan i yanfama, e fan sɔnxɔma i xili ma i xun xanbi ra. I nama la e ra, e na fala fajine ti i xa waxatin naxan yi.

Ala a Batu Banxin nun a yamaan nabɛɲin fena

⁷ Ala naxa,

“N bata n mɛ n ma banxin na,

n yi n ma yamanan nabɛɲin.

N naxanye xanuxi han,

n bata ne so e yaxune yii.

⁸ N ma yamaan luxi nen n tan yɛɛ ra yi

alo yatan fətənni,
e bata sənə n na,
nanara n yi e raxaxu.

⁹ N ma yamaan mi luxi n tan yee ra yi ba,
alo wunla minima segen naxan ma,
segen bonne e malanxi naxan ma a dondeni?
E burunna subene birin malan,
e xa fa e dege!

¹⁰ Xuruse raba wuyaxi* bata n ma nakəon kala,
e yi n ma xeeni bodon,
e yi n nafan xeen findi tonbonna ra.

¹¹ E bata a findi yire rabeyinxin na,
a xaraxi, a raxərixi n yetagi.
Yamanan birin naxərixi,
a kəntəfili mi muxu yo ma.”

¹² Halagi ti ganla fama tonbonna yire matexine yi,
bayo Alatalaa silanfanna yamanan birin naxərima nən,
yengen yi a danne birin li.
Muxu yo mi fa luma bəje xunbenli.

¹³ E bata sansine si,
koni e sa tansinne nan sətəma.
E tərəma walideni,
koni e mi tənə sətəma.
E yagi lan e wanla saranna fe ma
bayo Alatala bata xələ e ma han!

Alaa falana lan Isirayila rabilinna yamanane ma

¹⁴ Alatala ito nan falaxi a yamaan nabilinna yamana yaxine xili ma, a naxa, “E bata e yiin din n ma yamanan na, n naxan soxi Isirayila kaane yii e keen na. Nayi, n fa na siyane bama nən e yamanane yi, n yi Yuda kaane ba e tagi. ¹⁵ N na yelin na siyane be e yamanane yi, n mən kininkininma e ma nən, n mən yi e birin naxete e kee bəxəne yi, e dəxə e yamanane yi. ¹⁶ Xa e lu n ma yamana kirane fəxə ra, e yi e kələ n xinli, e naxa, ‘N bata n kələ habadan Alatala yi!’ alo e yi n ma yamaan xaranma a ma kii naxan yi nun, e yi e kələ Baali suxurene yi. Nayi, e sabatima nən n ma yamaan tagi. ¹⁷ Koni xa e mi e tuli mati, n na yama sifan bama nən na, n yi a raxəri.” Alatalaa falan nan na ra.

13

Yeremi nun tagi xidina

¹ Alatala yi a fala n xa, a naxa, “Siga, i sa taa dugi tagi xidina nde sara, i yi i tagi xidi a ra. Koni, i nama a sin igeni de.” ² N yi tagi xidin sara alo Alatala a falaxi kii naxan yi, n yi a xidi n tagi.

³ Alatala mən yi falan ti n xa, a naxa, ⁴ “I tagi xidin naxan saraxi i yi a xidi i tagi, a tongo i siga Efirati baan binni, i sa a luxun fanye yinla ra mənni.” ⁵ Nayi, n yi siga, n sa a luxun Efirati baan dəxən, alo Alatala a yamari n ma kii naxan yi. ⁶ Na waxati xunkuyen to dangu, Alatala mən yi a fala n xa, a naxa, “Keli, i siga Efirati baan binni, i sa tagi xidin tongo, n na i yamari naxan luxun fe ra.” ⁷ Nayi, n yi siga Efirati baan binni, n sa na yiwulen, n tagi xidin sa denaxan yi, n yi a tongo mənni, koni tagi xidin bata yi kala, a tənə mi yi fa na sənən.

⁸ Alatala yi falan ti n xa iki, ⁹ “N tan Alatala ito nan falaxi, n naxa, ‘N Yuda kaane wason kalama na kii nin e nun Yerusalen kaane waso gbeena. ¹⁰ Yama yaxini ito naxan tondima n ma falan name, naxanye biraxi e bəje yi feene fəxə ra e tengbesenyani, e nun ala gbətene, e yi e batu, e yi e xinbi sin e bun, ne luma nən alo tagi xidini ito, naxan

* 12:10: Xuruse rabaan xuruseene yee ra, na misalixi yeeratine nan na yamaan yee ra.

tɔnɔ mi fa na! ¹¹ Awa, n bata yi Isirayila yamaan nun Yuda yamaan birin tugun n na alo tagi xidin xidima muxun tagi kii naxan yi alogo e xa findi n ma yamaan na, e yi n xinla matɔxɔ, e n tantun, e n binya. Koni e mi e tuli mati.’ ” Alatalaa falan nan na ra.

Manpa kundine fe

¹² “Yeremi, sa ito fala e xa, i naxa, ‘Alatala, Isirayilaa Ala ito nan falaxi, a naxa, a manpa kundine birin lanma nen e xa rafe manpaan na.’ E i yabima nen, e naxa, ‘Alo nxu mi na kolon ba, a manpa kundine lan nen e rafe manpaan na?’ ¹³ Nayi, i yi a fala e xa, i naxa, ‘Alatala ito nan falaxi, a naxa: n yamanani ito muxune birin luma nen alo dɔlɔ minna naxanye lugoxi dɔlɔn na, hali a mangan naxanye dɔxi Dawudaa mangaya gbɛdeni, e nun a saraxaraline nun a nabine, e nun Yerusalɛn kaane birin. ¹⁴ N na e xusinma nen e bode ra, e yi kala alo kundine, * diine nun fafane birin. N mi muxu yo ratange, n mi kininkininma, n mi hinanɲe e ra, sese mi a lige n tagan e halage.’ Alatalaa falan nan na ra.”

Ɛ tuli mati

¹⁵ Ɛ n xuiin name, Ɛ tuli mati!

Ɛ nama fa Ɛ yeƐ yite,

bayo Alatala nan falan tima.

¹⁶ Ɛ binyen fi Alatala ma, Ɛ Ala,

benun a xa dimin naso,

Ɛ yi Ɛ sanne radin geya yidimixine yi.

Ɛ yengi kenenna nan ma,

koni Ala yi a masara sayaan dimin na,

a yi findi dimi gbeen na.

¹⁷ Xa Ɛ mi Ɛ tuli mati,

n wugama nen wundoni Ɛ wasona fe ra.

N yeƐgen minima nen han,

n yeƐn xɔnna yi rafe yeƐgen na,

bayo Alatalaa yamaan sigama nen konyiyani.

Alaa falana lan mangana denbayaan ma

¹⁸ A fala mangan nun naxalan mangan xa,

i naxa, “Ɛ dɔxɔ bɔxɔni,

bayo Ɛ mangaya taxamaseri kɔmɔti nɔrɔxin bata bira.”

¹⁹ Negewi yamanan taane balanma nen,

muxu yo mi fa na

naxan e rabiye.

Yuda kaane birin sigama konyiyani,

e birin bata xali.

Yerusalɛn bata xunna kala

²⁰ I yeƐn nakeli,

i muxune mato naxanye fama

sa keli sogeteden kɔmenna ma.

Xuruse kurun minen

naxan taxu i ra,

i yi i kanbama xuruseen naxanye yi?†

²¹ Ɛ bata naxanye radari

e xa findi Ɛ xɔyine ra,

Ɛ nanse falama,

ne na keli Ɛ xili ma e dɔxɔ Ɛ xun na.

I mi tɔre nayi ba

* 13:14: Ala muxuni itoe yatɛxi manpa kundine misaala nan na be. † 13:20: Xuruse rabaan xuruseene yeƐ ra, na misalixi yeƐratine nan na yamaan yeƐ ra.

alo naxanla naxan diin barima?

²² Xa ε na fala, ε naxa,
 “Nanfera ito n sɔtɔma?”
 Ε xa a kolon,
 a muxune fuma ε ma nen,
 e yi ε rayagi ε hake wuyaxi saranna ra.

²³ Fati fɔren nɔε a fatin masare ba,
 hanma burunna narin yi a fatin makatunxi yirene maxete a ma?
 Na ma, ε fan mi nɔε fe fajin lige,
 ε to darixi fe naxin na.

²⁴ N na ε raxuyama ayi nen
 alo foyen se dagin naxan xalima tonbonni.

²⁵ Alatalaa falan ni ito ra, a naxa,
 “N bata ito nan nagidi ε ma
 bayo ε bata ninan n xɔn,
 ε yi ε yigi sa wule alane yi.

²⁶ N na ε rayagima nen
 alo naxanla dugin na mate a ra
 han a yetagi, alogo a ragenla xa to.

²⁷ N bata ε yalunyaan nun ε kunfa feene to,
 ε tɔnɔn fenma yalunyani yagitareyani!
 N bata ε fe xɔsixine to geyane fari
 e nun burunna ra.

Gbalona ε xa Yerusalɛn kaane!
 Ε mɔn luma nen sarjantareyani
 han waxatin mundun?”

14

Fitina furuna fe

¹ Alatala yi falan ti Yereimi xa lan fitina furuna fe ma, a naxa,

² “Yuda kaane sunuxi,
 e taane bata kala,
 e muxune gbelegbelema bɔxɔni,
 e wuga xuini tema Yerusalɛn taani.

³ Muxu gbeene muxudine rasigama ige badeni.
 E sigama ige ramaradeni,
 e mi ige sɔtɔ.

E yigitɛgɛxin yi xete e kundine kui genla ra,
 e yi e xunna so yagini.

⁴ Bɔxɔn bata xara
 bayo tulen mi fama yamanani,
 nayi xee biine yagixin yi e xunna so.

⁵ Hali xenla a dii xali nenen nabepinma burunna ra,
 bayo sexe xinde mi na.

⁶ Burunna sofanle tema geyane fari,
 e yi foyen tongo alo kankone.
 E yee rakoɔninma,
 bayo sexe mi na.”

⁷ Nxu hakeɛne seren bama nxu xili ma,
 koni Alatala, nxu mali i xinla fe ra!
 Bayo nxɔ tinxintareyaan gbo,
 nxu bata yulubin liga i ra.

⁸ I tan, Isirayila yigina,
naxan a rakisima naxankata waxatini,
nanfera i luyɛ
alo xɔŋɛn dangumatɔna yamanani,
alo sigatiin naxan xii kedenna tima be?

⁹ Nanfera i luxi
alo sofaan na a tɛrɛna yɛngɛn na,
naxan mi nɔɛ marakisin tiyɛ?
Anu, Alatala, i nxu yɛ,
i xinla falama nxu xun ma.
I nama i mɛ nxu ra!

¹⁰ Alatala ito nan falaxi lan a yamana fe ma,
a naxa, “Na xun xɔn sigan nafan e ma,
e mi e raxarɛ yire kedenni.
Nanara, Alatala mi e rasuxuma,
a mi jinanma e hakɛne xɔn,
a e saranma nɛn e yulubine ra.”

¹¹ Nayi, Alatala yi a fala n xa, a naxa, “I nama n maxandi yamani ito herina fe ra. ¹² Hali e sunna suxu, n mi n tuli matiye e wuga xuiin na. Hali e saraxa gan daxine nun bogise saraxane ba, n mi e rasuxɛ, bayo n waxi e halagi feni yɛngɛn nun fitina kamen nun fitina furen na.” ¹³ N yi a yabi, n naxa, “Ee! Marigina Alatala! E nabine luma a falɛ e xa, e naxa, ‘ɛ mi yɛngɛn toma, fitina kamen mi ɛ konna liye. Ala bɔŋɛ xunbeli kɛndɛn fima nɛn ɛ ma be.’ ” ¹⁴ Alatala yi a fala n xa, a naxa, “Na nabine wulen nan falama n xinli. N tan xa mi e rafaxi. N mi yamari soxi e yii, n mi fala tixi e xa. E nabiya falane tima wule fe toone nan xɔn alo xiyena. Ne fataxi yiimato feene nun suxure batu feene nun e yɛtɛ bɔŋɛ mayendɛnxine nan na.” ¹⁵ Nanara, Alatala ito nan falaxi lan nabine fe ma naxanye falan tima a xinli, a naxa, “N mi ne xɛxi, koni e a falama, e naxa, ‘Yɛngɛn nun fitina kamen mi soɛ yamanani ito yi.’ Nanara, n na nabine faxama nɛn yɛngɛn nun fitina kamen xɔn. ¹⁶ E nabiya falan tima yamaan naxan xa, ne binbine rabɛjinma nɛn Yerusalɛn kirane xɔn fitina kamen nun yɛngɛni. Muxu yo mi luma naxan e maluxunɛ, e tan nun e naxanle nun e dii xɛmɛne nun e dii tɛmɛne. N na e fe naxin naxɛtɛma nɛn e ma.”

¹⁷ “Falani ito ti e xa, i naxa,
‘N yɛɛgen minima kɔɛ nun yanyin na,
a mi danma,
bayo gbalɔ gbeen bata godo n ma yama fajin ma,
a naxankataxi han!

¹⁸ Xa n siga burunna ra,
n muxu faxaxine toma mɛnni
silanfanna naxanye faxaxi.
Xa n siga taani,
fitina kamen bata muxune rafura mɛnni.
Nabine nun saraxaraline yamanani sigama
koni e mi sese famuma.’ ”

¹⁹ Yamaan naxa,
“I bata i mɛ Yuda kaane ra ba fefe?
I niin bata a mɛ Siyon taan na ba?
Nanfera i nxu naxankatama
han nxu mi fa kɛndɛyaan sɔtɔma?
Nxu yengi yi bɔŋɛ xunbenla ma,
koni nxu mi sese fajni sɔtɔma.
Nxu yi marakɛndɛyaan nan mamɛma,

koni fe magaxuxin nan fama.

²⁰ Alatala, nxu bata nxo fe naxine kolon,
e nun nxu benbane hakene,
bayo nxu bata yulubin liga i ra.

²¹ I xinla fe ra,
i nama nxu rapaxu.

I nama i ya mangaya gbede nɔrɔxina fe magodo!
I miri layirin ma en tagi,
i nama a kala.

²² Siyane ala fufafuna ndee nɔe tulen nafɛ ba?
Hanma koren nan tulen nagodoma a yete ma ba?

En-en de!

I tan Alatala na a ra, nxo Ala!

Nxu yigi saxi i yi,

bayo i tan nan na feene birin ligama.”

15

Ala yi a yamaan yalagi

¹ Alatala yi a fala n xa, a naxa, “Hali Musa nun Samuyeli fa ti n yetagi n solonadeni yamani ito xa, n mi kininkininɛ e ma. E kedi n yetagi, e xa siga! ² Xa e a fala i xa, e naxa, ‘Nxu xa siga minen?’ I xa e yabi, i naxa, ‘Alatala ito nan falaxi, a naxa:

Sayaan nagidixi naxanye ma,
ne sayaan sɔtɔma nen!

Naxanye faxama silanfanna ra,
ne faxama nen!

Fitina kamen nagidixi naxanye ma,
ne kamema nen!

Konyiwaan nagidixi naxanye ma,
ne xalima nen konyiyani!’ ”

³ Alatalaa falan ni ito ra, a naxa, “N fitina feen sifa naanin nan nafama e xili ma: silanfanna yi e faxa, barene yi e yibo, xoline nun burunna subene yi e don, e yi e jan.

⁴ N na e findima nen fe magaxuxin na bɔxo xonna yamanane birin xa, lan Yuda mangan Xesekiyaa dii xemen Manase kewanle ma a naxanye rabaxi Yerusalen taani.”

Ala mi fa kininkininma

⁵ Ala naxa, “Nayi, nde kininkininma ε tan Yerusalen kaane ma?

Nde a mawugama ε fe ra?

Nde danguma ε xɔntɔnɛ?”

⁶ Alatalaa falan ni ito ra, a naxa,

“E bata ε me n na,

ε lu xete xanbin na.

Nayi, n na n yiini tema nen ε xili ma,

n yi ε halagi,

bayo ε kininkinin mi fa n yi.

⁷ N na e fintanma nen

alo se dagina yamanan taane so deene birin na.

N yi e diine ba e yii,

n yi n ma yamaan halagi

bayo e mi e xun xanbi soxi e kewanle yi.

⁸ N na a ligama nen kaja gilene yi wuya ayi

alo baan jemensinna.

N halagi tiin nafama nen e banxulanne ngane ma yanyi tagini,

sanja ma kedenni,

naxankatan nun kui sanna yi e li.

⁹ Naxan bata dii solofere bari,
na furama nen, a faxes.
Kæen yi so a ma yanyin na,
a yagi, a xun sin.
Naxanye na lu e nii ra,
e yaxune yi fa ne raxæri e silanfanne ra.”
Alatalaa falan nan na ra.

Nabina mawugana

¹⁰ Yeremi naxa,
“Nna, gbalona n xa
bayo i bata n bari.
Yamanan muxune birin n matandima,
e yi n yenge!
Doli so mi n na,
n mæn mi doli tongoxi,
koni birin n dangama.”

¹¹ Alatala yi a fala n xa, a naxa,
“N na i xunbama nen
alogo i xa fe fajin sæto yati!
N na i yaxune rafama nen
i mafandeni tæron nun gbalon waxatini yati!

¹² Muxun næ wureni bolonje a yiin na ba,
wuren naxan kelixi sogeteden kæmænna ma hanma sulana?

¹³ Yuda kaane, n na ε herisigene nun ε nafunle fima ε yaxune ma nen e yenge yi se
tongoxine ra,
masætε yulubine xæn ε yamanan birin yi.
¹⁴ N bata ε so ε yaxune yii e konyine ra
ε yi siga yamanani ε mi denaxan kolon.
N bata tæen so ε xili ma n ma xælani.”

¹⁵ Yeremi naxa, “I tan, Alatala,
i feene birin kolon.
I miri n ma, i yi n mali,
i yi n gbeen jæxæ n jaxankata muxune ra!
I nama n faxes,
i tan naxan mi xæloma xulen!
A kolon, n yagin masætoma i tan nan ma fe ra!

¹⁶ I ya falane na yi n li tun,
n yi e rasuxuma nen alo donsena,
bayo i ya falane nan n nasewama,
n yi jaxan n bæneni.
Amasætε i xinla bata fala n xun ma,
Alatala, Ala Senben Birin Kanna!

¹⁷ N mi dæxi fuyantenne tagi batudeni.
N yi luxi n danna nen
bayo i senben yi n fari,
bayo i n nafexi i ya xæløn na.

¹⁸ Nanfera nayi n ma tæron dan mi na?
Nanfera n ma furen mi yalanma?
I luyε n xa
alo tigin naxan xærima ba,
muxun mi næ a xaxili tiyε naxan na?”

¹⁹ Nanara, Alatala ito nan falaxi, a naxa,
 “Xa i xun xete n ma,
 n mon i tima nen i ya wanla ra n yetagi.

Xa i fala kendene ti,
 i fala fuune lu na,
 i falan tima nen nayi
 alo n yeteen de xuina.

E tan nan fa xetema i ma,
 koni i tan xa mi xetema e tan ma de!

²⁰ N na i findima nen yinna wure daxin na nayi,
 yamani ito yetagi,
 naxan mi nae rabire.

E i yengema nen,
 koni e mi i nae sese ma,
 bayo n na i foxo ra,
 n ni i rakisi, n yi i xoroya.”

Alatalaa falan nan na ra.

²¹ “N na i xunbama nen muxu jaxine yii,
 n yi i xoroya gbalotone senben ma.”

16

Gbalon laxon fe

¹ Alatala yi falan ti n xa, a naxa, ² “I nama jaxanla futu. I nama dii xeme soto hanma dii temena yireni ito yi.” ³ Bayo Alatala ito nan falaxi dii xemene nun dii temene xili ma naxanye barima be, e nun dii ngan naxanye e barima, e nun fagan naxanye e soto ma yamanani ito yi, a naxa, ⁴ “E faxama nen fureni. E sayaan mi wuge, e mi maluxunje. E luma nen alo jaman boxon ma. Yengen nun fitina kamen nan e raxorima. E binbine yi findi balon na xoline nun burunna subene xa.”

⁵ Bayo, Alatala ito nan falaxi, a naxa, “I nama so jande banxini. I nama siga saya yirene yi sununi. I nama e wuga. Bayo n bata n ma boje xunbenla ba yamanani ito yi e nun n ma hinanna nun n ma kininkininna.” Alatalaa falan nan na ra. ⁶ “Muxu gbeene nun muxudine birin faxama nen yamanani ito yi. E sayaan mi wuge, e mi maluxunje, muxe mi a yete maxabe sununi hanma a xunna bi e fe ra. ⁷ Tamin mi yitaxunma muxu sunuxine ra e madenden xinla ma. E mi minseen soma sunu muxune yii, e yi e madenden, hali e fafe hanma e nga nan faxaxi.”

⁸ “I nama so banxina nde yi sewa donse donna denaxan yi, i yi dexo muxune fema i degedeni, i yi i min. ⁹ Bayo Alatala Senben Birin Kanna, Isirayilaa Ala ito nan falaxi, a naxa, ‘N danna sama nen sewa sigine nun jaxan sigine nun jaxalandi ti sigine ra xemen nun a jaxanla xa yireni ito yi, waxatini ito yi i yee xori.’ ”

¹⁰ “I na falani ito birin ti yamani ito xa waxatin naxan yi, e a falama nen i xa, e naxa, ‘Nanfera Alatala gbalogbeeni itoe birin nagidixi nxu ma? Nxu kalan mundun tixi? Nxu yulubin mundun ligaxi Alatala ra, nxo Ala?’ ¹¹ Nayi, i yi a fala e xa, i naxa, ‘Alatalaa falan ni ito ra, a naxa: N na ligaxi nen bayo e benbane e me nen n na, e bira ala gbetene foxo ra, e yi e xinbi sin e bun, e yi e batu, e yi e me n tan na, e mi n ma sariyan suxu. ¹² Anu, e tan bata fe jaxin naba dangu e benbane ra. E birin biraxi e boje yi fe jaxine nan foxo ra e tengbesenyani, e mi e tuli matima n na. ¹³ N na e kedima nen yamanani ito yi. N yi e rasiga yamanani e nun e benbane mi denaxan kolon. E sa ala gbetene batu menni koee nun yanyin na, bayo n mi fa hinanje e ra mumel!’ ”

Konyine xete fena

¹⁴ Alatalaa falan ni ito ra, a naxa, “Laxon fama, muxe mi a fale laxon naxanye yi, a naxa, ‘N bata n kolo habadan Alatala yi, naxan Isirayila kaane ramini Misiran yi!’ ¹⁵ Koni a a falama nen, a naxa, ‘N bata n kolo habadan Alatala yi, naxan Isirayila kaane ramini

kōmen fōxōn yamanani, e nun a e kedi yamanan naxanye birin yi! Bayo n mōn fama nēn e ra na bōxōni, n dēnaxan so e benbane yii.”

¹⁶ Alatalaa falan ni ito ra, a naxa, “N yamani ito yaxu wuyaxi xilima nēn e xili ma, e fa e suxu alo yēxē suxune. E fa e sagatan geyane nun yire matexine nun gēmē yinle birin yi alo donsonē. ¹⁷ Bayo n yēna e kēwanle birin na, e mi luxunxi n ma. E hakēne mi luxunjē n ma. ¹⁸ N na e hakēne nun e yulubine saranma nēn e ra dōxō firin, bayo e bata n ma yamanan naharamu, e bata n kēē bōxōn nafe e sawura niitarene nun e suxure xōsixine ra.”

Ala keden peen kolon fena

¹⁹ Alatala, n sēnbēna,
n ma faran makantanxina,
n na n yigiyama dēnaxan yi tōrō waxatine yi,
siyane fama nēn i tan ma
keli bōxōn danne birin na,
e yi a fala, e naxa,

“Wulen nan findixi nxu benbane kēēn na,
suxure fufafuun naxanye tōnō mi na.

²⁰ Adamadiine nōē alane rafalē e yetē xa ba?

A rabama, koni ala xa mi ne ra!”

²¹ Nayi, Alatala naxa,

“Nanara, n na a yitama nēn e ra ito yi,
n na n fangan nun sēnbēn yitama nēn e ra,
e yi a kolon, a n xili nēn Alatala.”

17

Murutēdene yalagi fena

¹ Yuda kaane yulubine kērendēnxi wure sēbeli ti seen nan na,
naxan xōdōxō alo dayimuna.

E sēbēxi e bōjē walaxan nan ma,
e nun e saraxa gandene fenne ma.

² Nayi, e diine luma nēn e mirē e saraxa gandene ma,
e nun e Asera kide gbindonne wudi yifōtōnxine fēma,
e nun geya matexine fari.

³ E tan seen naxanye batuma n ma geyaan ma e nun burunne ra,
ne nun ε hērisigēne nun ε nafunle birin soma nēn
ε yaxune yii e yēngē se tongoxine ra
e nun ε taan kidene,
masōtō ε yulubine xōn ε yamanan birin yi.

⁴ E tan yetēēn nan fama kēēn nabējindeni,
n naxan soxi ε yii.

N yi ε findi konyine ra ε yaxune xa yamanani
ε mi dēnaxan kolon,
bayo ε bata n ma xōlōn tēēn nadēgē.
A ε ganma nēn han habadan.

⁵ Alatala ito nan falaxi, a naxa,
“Dangan na kanna xa
naxan a yigi sama adamadiine yi,
naxan a xaxili tixi muxune ra,
a yi a xun xanbi so Alatala yi a bōjēni.

⁶ Na kanna luxi nēn
alo wudi dungin tonbonni.

A tan mi hērin tōē.
A dōxōma nēn tonbonna yire yixareni,

fɔxɔn dɛnaxan yi bɔxɔ rabɛpinxini.

⁷ Koni, duban na kannan xa
naxan a yigi saxi Alatala yi,
Alatala findixi naxan yigi ra.

⁸ A luxi nɛn
alo wudin naxan sixi igen dɛ,
a salenne sigama igen bun.
Wuyenna mi a tɔrɔma,
a dɛɛne xinde yɛyɛ.
Furun na ti jɛɛna nde ra,
na mi a tan tɔrɔma
a bogin mi janma.”

⁹ “Muxun bɔjɛna a mayendenma
dangu seen birin na.
A furen mi dandanjɛ!
Nde nɔɛ a famunjɛ?”

¹⁰ N tan Alatala,
n muxune bɔjɛn fɛsɛfɛsɛma,
n yi e sɔndɔmɛn nakɔrɔsi,
alogo n xa birin saren fi a kɛwanle ra,
lan a sigati kiin ma.

¹¹ Muxun naxan nafulu sɔtɔ ki mi fan,
na luxi nɛn
alo dɔmɛn naxan xɛlɛne rasɛgɛma,
a mi naxanye biraxi.
A nɛma a dunuɲa yi gidin tagini,
a fuxari.
A rananna, a lu alo xaxilitarena.”

¹² En ma banxi sariɲanxin findixi Alaa mangaya gbɛdɛ nɔrɔxin nan na
naxan ma fe yitexi xabu a fɔlɔni.

¹³ I tan Alatala, Isirayila yigina,
naxanye birin e mɛma i ra,
ne yagima nɛn.
Naxanye e masigama i ra,
ne sa luma burunburunna nin,
bayo e bata e mɛ Alatala ra,
siimaya ige tigina.

¹⁴ Alatala, n nakɛndɛya,
alogo n xa yiyalan.
N nakisi, alogo n xa kisi,
bayo n ni i tan nan tantunma.

¹⁵ E a falama n xa, e naxa,
“Alatalaa falane mi kamalima ba?
A xa e rakamali fa.”

¹⁶ N tan mi tondixi findɛ yɛɛratiin na i fɔxɔ ra.
N fan mi yi waxi tɔrɔ lɔxɔni ito xa a li.
I na kolon.
N ma falane birin kɛnɛnni i yetagi.

¹⁷ Nayi, i nama kui sanna ragidi n ma.
I tan naxan findixi n luxunden na gbalon lɔxɔni.

¹⁸ N jaxankata muxune xa yagi,
koni i nama n tan lu yagini!
E tan nan xa magaxu,

koni n tan nama gaxu.
Gbalon lɔxɔn nafa e tan nan ma
i xa e halagi gbalon na dɔxɔna ma firin.

Matabu Lɔxɔn nasarijanna

¹⁹ Alatala ito nan falaxi n xa, a naxa, “Siga, i sa ti taan so dɛɛn na, naxan xili ‘Yamaan So Dɛna’ Yuda mangane danguma dɛnaxan yi e nɛma soma hanma e nɛma minɛ. I mɔn xa ti Yerusalɛn taan so dɛɛne birin na. ²⁰ I yi a fala e xa, i naxa, ‘Ɛ tuli mati Alatalaa falan na, Yuda mangane nun Yuda yamaan birin, e nun Yerusalɛn kaane birin, ɛ tan naxanye soma dɛni itoe ra. ²¹ Alatala ito nan falaxi, a naxa: Ɛ a liga ɛ yeren ma! Ɛ nama goron tongo Matabu Lɔxɔni, ɛ yi a raso Yerusalɛn dɛɛne ra. ²² Ɛ nama goron namini ɛ konne yi Matabu Lɔxɔni. Ɛ nama wali yo kɛ. Koni ɛ Matabu Lɔxɔn nasarijan, alo n na a yamari ɛ benbane ma kii naxan yi. ²³ Koni e mi n xuiin namɛ, e mi e tuli mati n na. E yi e tengbesen, e tondi n xuiin namɛ, e mi tin xurɛ. ²⁴ Alatalaa falan ni ito ra. Xa ɛ n xuiin namɛ ki fajɪ, xa ɛ mi goron naso taan so dɛni itoe ra Matabu Lɔxɔni, ɛ Matabu Lɔxɔn nasarijan, ɛ mi wali yo kɛ, ²⁵ nayi mangane nun kuntigine soma nɛn dɛni itoe ra, naxanye dɔxi Dawuda jɔxɔni a manga gbɛdɛni. E tema nɛn wontorone nun soone fari, e tan nun e kuntigine, e so e nun Yuda kaane nun Yerusalɛn kaane. Muxune luma nɛn taani ito yi han habadan! ²⁶ Muxune fama nɛn sa keli Yuda taane yi e nun Yerusalɛn rabilinna taane nun Bunyamin yamanan nun geya yiren sogegododen binni e nun geyaan bonne nun Negewi tonbonni, alogo e xa fa saraxa gan daxine nun saraxa gbɛtɛye nun bogise saraxane nun wusulanne nun barika bira saraxane ba Alatalaa banxini. ²⁷ Koni xa ɛ mi ɛ tuli mati n na, ɛ yi Matabu Lɔxɔn nasarijan, xa ɛ goronna raso Yerusalɛn taani Matabu Lɔxɔni, nayi, n tɛɛn soma nɛn taan dɛɛne ra naxan mi nɔɛ ratuyɛ, a yi taan banxi fajine gan.’ ”

18

Fɛjɛ rafalana fe

¹ Alatala yi falan ti Yeremi xa, a naxa, ² “Keli, i siga fɛjɛ rafalan konni, i sa n ma falan mɛma menna nin.” ³ N yi siga fɛjɛ rafalan konni, n yi a li fɛjɛna nde rafalɛ. ⁴ Koni fɛjɛn naxan yi a yii, a yi naxan nafalama fɛjɛ bɛndɛn na, fɛɛn yi na ra. Nayi, a mɔn yi xɛtɛ a ma, a fɛjɛ gbɛtɛ rafala na fɛjɛ bɛndɛn na, alo a yi rafan a ma kii naxan yi. ⁵ Alatala yi falan ti n xa, a naxa, ⁶ “Ɛ tan Isirayila yamana, n fan mi nɔɛ na fe sifan ligɛ ɛ ra ba, alo fɛjɛ rafalana? Isirayila yamana, ɛ fan luxi n yii nɛn alo fɛjɛ bɛndɛn fɛjɛ rafalan yii.” Alatalaa falan nan na ra. ⁷ “Waxatina nde yi, n na a falama nɛn a siyana nde hanma yamanana nde xa kala, hanma a halagi, hanma a raxɔri. ⁸ Koni n falan tixi siyaan naxan xili ma, xa na xɛtɛ a fe jɔxɔ ra, nayi n jɔxɔnkatan naxan nagidixi e ma, n xɛtɛma nɛn na feen fɔxɔ ra, na mi fa e sɔtɔma. ⁹ Waxatina nde, n yi a fala a siyana nde hanma yamanana nde xa ti, a sabati. ¹⁰ Koni xa na siyaan fe jɔxɔn naba n yɛɛ ra yi, a mi n xuiin namɛ, nayi n fe fajin naxan nagidixi e ma, n na xunbama nɛn e ra, na mi fa liga.”

¹¹ “Iki, Yeremi, falan ti Yuda kaane nun Yerusalɛn kaane xa, i naxa, Alatala ito nan falaxi, a naxa, ‘Ɛ a mato, n gbalona nde rafama ɛ ma, n fena nde yitɔnma ɛ xili ma. Nayi, ɛ xɛtɛ ɛ fe jɔxɔn ra! Ɛ birin xa ɛ sigati kiin nun ɛ kɛwanle maxɛtɛ!’ ¹² Koni e a falama nɛn, e naxa, ‘A mi lanjɛ! Fɔ nxu xa lu nxu miriyane ligɛ, birin yi bira a bɔjɛ yi fe jɔxɔn ra tengbesenyani.’ ”

Isirayila bata jinan a Ala xɔn

¹³ Nanara, Alatala ito nan falaxi,
a naxa, “Maxɔdinna ti siyane yɛ.
Nde bata fe sifani ito mɛ singe?

Isirayila yama fajin bata fe magaxuxin liga.

¹⁴ Ige xundin janjɛ Liban geyane gɛmɛ gbeene fari ba?

Ige xunbenla janjɛ xudeni ba
naxan fama sa keli na yire makuyeni?

¹⁵ Anu, n ma yamaan bata jinan n xɔn!
E wusulanna ganma saraxan na suxure fufafune xa,
naxanye e ratantanma e sigati kiini,
e yi e ba e kira fonna xɔn,
e yi e ti kira yitɔntarene xɔn.

¹⁶ E bata e yamanan findi yire rabejinxin na,
muxune kabɛma naxan ma
e kolin a ma han habadan.
A fe dangu muxune birin yigitɛgɛma nɛn,
e xunni maxa.

¹⁷ N na e raxuyama ayi nɛn e yaxune bun
alo sogeteden foyena.
N na n yɛɛn bama e ra nɛn,
n yi n xun xanbi so e yi e gbalon waxatini.”

Yanfan Yeremi xili ma

¹⁸ Muxune a falama, e naxa, “Ɛ fa be, en fa yanfan so Yeremi ma! Bayo saraxaraline sariya xaranna, na mi janma alo Yeremi a falan kii naxan yi, fekolonne maxadi xuine fan mi janɲɛ, nabine falane mi janɲɛ. Ɛ fa, en fa a mafala yamani alogo a xa tɔrɔ. En nama en tuli mati a fala yo ra!”

¹⁹ Alatala, i tuli mati n na!
I tuli mati n yaxune xuiin na n xili ma!

²⁰ Fe faɲin lan a saran a ɲaxin na ba?
Anu e bata n faxa yinla ge n yɛɛ ra.
Koni, a kolon
a n bata ti i yetagi i solonadeni e xa
alogo i ya xɔlɔn xa masiga e ra.

²¹ Na ma, i xa fitina kamen nagidi e diine ma,
i yi sayaan nagidi e ma yɛngɛni,
e ɲaxanle yi findi kaɲa gilene ra
naxanye diiye baxi e yii.
E xɛmɛne xa sayaan sɔtɔ,
e banxulanne yi faxa yɛngɛni!

²² Gbelegbele xuiin xa mini e banxine yi,
i na fa sofa ganla ra e xili ma sanɲa ma kedenni.
Bayo e bata yinla ge n xili ma,
e yalaan nati n yɛɛ ra.

²³ I tan Alatala,
i e yanfantenyane birin kolon,
e naxanye yitɔnxi n faxa xinla ma.
I nama e hakene mafelu,
i nama i yɛɛn ba e yulubine ra!
E xa bira i yetagi!
Keli e xili ma, i ya xɔlɔ waxatin xa a li!

19

Fɛɲɛ kalaxina fe

¹ Alatala yi ito fala, a naxa, “Sa fɛɲɛna nde sara fɛɲɛ rafalan konni, i yi yamaan fonne nun saraxaraline xili. ² I siga Ben-Hinɔn lanbanni, dɛnaxan sa Fɛɲɛ So Dɛɛn binni, i sa falani itoe rali mɛnni n naxanye tima i xa. ³ I yi a fala, i naxa, ‘Ɛ tuli mati Alatalaa falan na, ɛ tan Yuda mangane nun Yerusalɛn kaane! Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna, Isirayilaa Ala ito nan falaxi, a naxa: N gbalon nagodoma nɛn be ma, naxan yo na a fe mɛ, na kanna tuli madɔxɔma ayi nɛn. ⁴ Amasɔtɔ e bata e mɛ n na! Muxun mi fa be kolonma bayo e bata be

findi wusulan ganden na ala gbete ne xa, e mi naxanye kolon, e benbane mi e kolon, Yuda mangane mi e kolon, e yi be rafe sɔntarene wunla ra. ⁵ E yi kidene rafala Baali suxurene xa alogo e xa e diine gan mɛnni Baali xa, n mi naxan yamarixi, n mi naxan ma fe falaxi, n mi sa mirixi naxan ma.’ ”

⁶ Alatalaa falan ni ito ra, a naxa, “Nanara, lɔxɔna nde fama, muxune mi fa be xili bama a ‘Tofeti’ hanma ‘Ben-Hinɔn lanbanna.’ Koni e fa be xili bama nen ‘Faxa Ti Lanbanna.’ ⁷ N fa Yuda kaane nun Yerusalɛn kaane fe yitɔnxine kalama be nin. N yi e faxa e yaxune silanfanne ra naxanye waxi e raxɔri feni. N yi e binbine lu xɔline nun burunna subene bun. ⁸ N taani ito findima nen yire rabejinxin na, muxune kabɛma naxan ma e kolin a ma. Naxan yo nɛma dangue be, na kanna yigitɛgɛma nen a kolin a yire kalaxine ma. ⁹ N yaxune rafama nen naxanye waxi e raxɔri feni, e taan nabilin yɛngeni. Na kamɛn gbama nen han e yi e dii xɛmɛne nun dii tɛmɛne suben don, e yi e bode sube don.”

¹⁰ “Na xanbi ra, i xa feɲeni bɔ muxune yɛtagi naxanye biraxi i fɔxɔ ra, ¹¹ i yi a fala e xa, i naxa, ‘Alatala Senben Birin Kanna ito nan falaxi, a naxa: N yamani ito nun taani ito halagima kiini ito nin, alo feɲen kalama kii naxan yi, naxan mi nɔɛ yitɔnɲɛ. E binbine maluxunma nen Tofeti yi han na yi rafe. ¹² N yireni ito ligama na kii nin, e nun a muxune, n mɔn yi taani ito fan liga alo Tofeti yireni ito. Alatalaa falan nan na ra. ¹³ Yerusalɛn banxine nun Yuda mangane banxine raharamuma nen alo Tofeti yire haramuxini ito, e yi wusulanna ganma banxin naxanye xuntagi sarene birin xa, e minse saraxane rabɔxɔn ala gbete ne xa denaxanye birin yi.’ ”

¹⁴ Yeremi yi fa, sa keli Tofeti yi Alatala a rasiga denaxan yi nabiya falane tideni. A yi ti Alatala Batu Banxin tanden ma, a yi a fala yamaan birin xa, a naxa, ¹⁵ “Alatala Senben Birin Kanna, Isirayilaa Ala ito nan falaxi, a naxa, ‘N gbalon nafama nen taani ito xili ma e nun a rabilinna taane birin, n bata gbalɔ feen naxanye birin ma fe fala e xili ma, bayo e bata tondi e tuli matiye n ma falane ra tengbesenyani.’ ”

20

Yeremi xidi fena

¹ Saraxaralina Imeri a dii xɛmɛn Pasaxuri, kuntigin naxan yi Alatala Batu Banxin xun na, na to Yeremi a nabiya falane mɛ, ² a yi Nabi Yeremi bɔnbɔ, a sa a sa kutun na Alatala Batu Banxin dexɔn Bunyamin So Dɛɛn Faxaraxiin binni.* ³ Koni na xɔtɔn bode, Pasaxuri to Yeremi beɲin, Yeremi yi a fala a xa, a naxa, “Alatala mi i xili saxi Pasaxuri, koni a bata i xili sa ‘Gaxun Yiren Birin Yi.’ ⁴ Bayo Alatala ito nan falaxi, a naxa, ‘N gaxun nasoma nen ε nun i xɔyine birin yi. E yaxune i xɔyine faxama nen i yɛɛ xɔri. N Yuda kaane birin sama nen Babilɔn mangan sagoni, a yi e suxu a siga e ra konyiyani Babilɔn taani, hanma a e faxa silanfanna ra. ⁵ N taani ito nafunle birin sama nen ε yaxune sagoni, e wali xɔnne nun e se fajine, e nun Yuda mangane nafunle birin. E yi e tongo yɛngeni, e siga e ra Babilɔn taani. ⁶ I tan Pasaxuri e nun muxun naxanye birin i ya banxini, ε sigama nen konyiyani Babilɔn taani, i sa faxa na, i maluxun na, e nun i wule nabiya falane ti i xɔyin naxanye birin xa.’ ”

Nabina mawugana

⁷ Alatala i bata n mayenden,
n lu mayendenni.
I bata n suxu senbeni,
i yi n nɔ feu!
Muxune yoma n ma waxatin birin,
e birin n magelema.
⁸ Bayo n nɛma falan tiye yɛyɛ,
fɔ n gbelegbele,
n yi gbalon nun halagina fe fala!
Nayi, e n konbima,

* 20:2: So dɛɛn naxan geyaan na.

e n magele waxatin birin Alatalaa falana fe ra.

⁹ Koni xa n na a fala nun, n naxa,
 “N mi fa n mirima Alaa fe ma,
 n mi fa falan tima a xinli sɔnɔn,”
 a falan luma nen n yi nayi

alo tɛɛn nan n bɔɲɛn ganma,
 alo n tɛɛn nan namaraxi n xɔnne yi,
 n xadan a yisuxɛ, n mi nɔ.

¹⁰ Bayo n muxu wuyaxi xuiin mɛma n mafalɛ.

E n xili bama

“Gaxuna yiren birin yi.”

E naxa, “ɛ a tɔɲɛgɛ!

En na a tɔɲɛgɛ.”

N xɔyine n matoma,
 xa n tantanɲɛ, e naxa,

“Waxatina nde,
 a mayendenma nen.

Nayi, en yi a nɔ,

en yi en gbeen ɲɔxɔ a ma.”

¹¹ Koni Alatala bata lu n xɔn

alo sofa sɛnbɛmana.

Nanara, n ɲaxankata muxune tantanma nen,
 e mi n nɔɛ sese ma.

E fulama n na nen,
 na yi e yagi han!

A findi marafɛyaan na e xa han habadan,
 ɲinan mi tiyɛ naxan xɔn.

¹² Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna i tan nan tinxin muxun kɛɲaan fɛsɛfɛsɛma,
 i muxun bɔɲɛn nun a sɔndɔmɛn toma.

Tin, n xa i to i gbeen ɲɔxɛ e ma

bayo n bata n xun mayɛngɛ feen lu i tan ma.

¹³ ɛ bɛtin ba Alatala xa,
 ɛ Alatala tantun.

Bayo a tɔrɔ muxune xunbama nen muxu ɲaxine yii.

¹⁴ Dangana n bari lɔxɔn xa.

Nga n xalixi lɔxɔn naxan yi,
 na mi findixi duba lɔxɔ ra.

¹⁵ Dangan na kanna xa

naxan sa xibaru fajina fe rali n fafe ma fa fala
 dii xɛmɛn bata bari a xa,
 a yi sewa na ma.

¹⁶ Na kanna xa lu alo taane

Alatala naxanye kalaxi kininkinintareyani.

A xa gbelegbele xuiin mɛ xɔtɔnni,
 a yi yɛngɛ so sɔnxɔ xuiin mɛ yanyin na.

¹⁷ A yi lan nun

a xa n faxa nga kui,
 alogo nga kuiin xa findi n gaburun na
 n yi lu na yi habadan.

¹⁸ Nanfera n minixi nga kuini

n yi tɔrɔn nun xɔlɛn kolon
 n yi n ma siimayaan birin naba yagini?

21

Falana lan Yerusalen suxu feen ma

¹ Alatala yi falan ti Yeremi xa, Manga Sedeki to Malakiyaa dii xemen Pasaxuri rasiga a ma e nun saraxaraliin Sofoni, Maaseyaa dii xemena. E yi a fala Yeremi xa, e naxa, ² “Alatala maxodin nxu xa, bayo Babilon mangan Nebukadanesari bata nxu yenge folo. Waxatina nde Alatala nxu maliye nen, a yi a kabanako fena ndee raba nxu xa, alogo yaxuni ito xa a masiga nxu ra.”

³ Yeremi yi e yabi, a naxa, “E a fala Sedeki xa, e naxa, ⁴ ‘Alatala, Isirayilaa Ala ito nan falaxi, a naxa: Babilon mangan nun Babilon kaan naxanye e taan makantan yinna rabilinxi yengeni iki, e ne yengema yenge so seen naxanye ra, n ne raxetema e tan nan ma, n yi e yaxuni itoe malan taani ito kui. ⁵ N tan yetena e yengema nen, n fitinaxin yi n senben nun n fanga gbeen yita e ra n ma xolon nun n ma boje teeni. ⁶ Naxanye birin taani ito yi, n ne jaxankatama nen, a muxune nun a xuruseene, e birin yi faxa fitina fureni. ⁷ Alatalaa falan ni ito ra! Na na dangu, naxanye na lu e nii ra fitina furen nun yengen nun fitina kamen xanbi ra, n ne birin sama nen Babilon mangan Nebukadanesari sagoni, Yuda mangan Sedeki nun a kuntigine nun taani ito muxune birin, n yi e lu e yaxune sagoni, naxanye waxi e faxa feni. A e faxama nen silanfanna ra, a mi kininkinin e ma, a mi hinan e ra sese ma.’ ”

⁸ “Yeremi, a fala yamani ito xa, i naxa, ‘Alatala ito nan falaxi, a naxa, “E a mato, n bata siimayaan kiraan nun sayaan kiraan yita e ra. ⁹ Naxan yo na lu taani ito kui, silanfanna nun fitina kamen nun fitina furen nan na kanna faxama. Koni naxan na mini, a yi sa a yete dentege Babilon kaane xa, naxanye e rabilinxi yengeni, na kanna kisima nen, a tan yi lu a nii ra bete. ¹⁰ Bayo n na n yee rafindima nen taani ito ma a jaxin na, a fajin mi a ra. A sama nen Babilon mangan sagoni, a yi a gan.” Alatalaa falan nan na ra.’ ”

Alaa falana lan Yuda mangana denbayaan ma

¹¹ “Yeremi, a fala Yuda mangana denbayaan xa, i naxa, ‘E tuli mati Alatalaa falan na.

¹² Dawuda bonsonna, Alatala ito nan falaxi, a naxa: E kiti kenden sa xoton yo xoton, e yi muxu kansunxin ba jaxankata tiin yii, alogo n ma xolon nama godo e ma e fe jaxine fe ra alo teen naxan e ganma naxan mi noe ratuye.

¹³ Alatalaa falan ni ito ra, a naxa:

N bata keli e xili ma,
e tan naxanye dxi lanbanni,
e tan naxanye dxi fanyen ma fiila ma,
e tan naxanye a falama, e naxa,
“Nde noe fe nxu xili ma?
Nde noe soe nxu luxunden kui?”

¹⁴ N na e saranma e kewanle ra nen.

N teen soma nen e fotonne ra,
a yi e rabilinna birin gan.’
Alatalaa falan nan na ra.”

22

Kitina manga jaxine xili ma

¹ Alatala ito nan falaxi, a naxa, “Siga Yuda mangana banxini, i sa falani ito ti na, i naxa, ² ‘I tan Yuda mangana, i tan naxan dxi Dawudaa mangaya gbedeni, i tuli mati Alatalaa falan na, i tan nun i ya kuntigine nun i ya yamaan birin, naxanye soma deni itoe ra! ³ Alatala ito nan falaxi, a naxa, “E kiti kendene sa, e tininna raba. E muxu kansunxine xunba e jaxankata muxune yii. E nama jaxu xojene nun kiridine nun kana gilene ra, e nama gballo feen liga, e nama sontaren faxa yireni ito yi. ⁴ Bayo xa e falani ito suxu ki

fani, mangan naxanye dɔxi Dawudaa mangaya gbɛdeni, ne soma nen banxini ito tanden so dɛene ra, e dɔxi wontorone kui e nun soone fari, e tan nun e kuntigine nun e yamana.
⁵ Koni xa ε mi falani itoe suxu, n bata n kɔlɔ n yɛtɛni, banxini ito findima nen banxi xɔnna ra.” Alatalaa falan nan na ra.’ ”

⁶ Bayo, Alatala ito nan falaxi
 lan Yuda mangana banxin ma, a naxa,
 “Banxini ito rayabu n tan yɛɛ ra yi
 alo Galadi yamanana,
 alo Liban geyaan xuntagina.
 Koni n na a findima nen tonbonna ra yati,
 alo taa rabɛninxina.

⁷ N halagi tiine rasigama nen a xili ma,
 e birin nun e yɛngɛ so seene
 e yi a suman sɛnbɛtɛnne sɛgɛ a bun,
 e yi e gan.”

⁸ “Siya wuyaxine danguma nen taani ito dɛxɔn. E yi a fala e bode xa, e naxa, ‘Nanfera Alatala taa gbeeni ito ligaxi iki?’ ⁹ Muxune e yabima nen nayi, e naxa, ‘Bayo e bata e me Alatala, e Alaa layirin na, e yi e xinbi sin ala gbɛtɛne bun, e yi e batu.’ ”

Manga Salun wuga fena

¹⁰ ε nama manga faxaxin wuga,
 ε nama sunu Manga Yosiyaa fe ra,
 koni fɔ e bata mangan naxan xali konyiyani,
 ε na nan wuga,
 bayo a mi fa xɛtɛma sɔnɔn!
 A mi fa a konna toma sɔnɔn!

¹¹ Bayo Alatala ito nan falaxi lan Yuda mangan Yosiya a dii xɛmɛn Salun ma, naxan yi a fafe Yosiya nɔxɔni mangayani, naxan bata keli be, a naxa, “A mi fa xɛtɛma sɔnɔn!

¹² Koni e a xalixi konyiyani denaxan yi, a sa faxama menna nin. A mi fa yamanani ito toma sɔnɔn!”*

Alaa falana Yehoyakimi xili ma

¹³ “Gbalon na kanna xa,
 naxan a banxin tima tinxintareyani,
 a yi a banxi kuine fari sa kansun ti kitini,
 a yi a muxu boden ti konyi wanle ra,
 a mi a saren fi.

¹⁴ A a falama, a naxa,
 ‘N banxi gbeen tima nen n yɛtɛ xa
 naxan konkone gbo mumɛ!’
 A yi foye sodene rafala a ma,
 a suman farinne sa banxin kankene yi,
 a yi a kasi a gbeela ra.

¹⁵ I mangayani nen ba,
 bayo suman wudin nafan i ma?
 I fafe mi yi a dɛgema ba, a yi a min?
 Koni na yi tinxin, a kiti kɛndɛn kolon,
 nanara a feene birin yi lanxi.

¹⁶ A yi yiigelitɔne nun tɔrɔ muxune xun mafalama kitini,

* 22:12: 22.12 Yuda mangan Yosiyaa dii xɛmɛn Salun nan ma fe falaxi be naxan mɔn xili Yehowaxasi. Misiran mangan nan Yosiya faxa yɛngɛni. Salun kike saxan nan naba mangayani, benun Misiran mangan xa a suxu, a siga a ra Misiran yi konyiyani. Na feen sɛbɛxi Mangane Firinden 23.29-34 kui.

nanara a feene birin yi lanxi.
Muxun mi n kolonma na kiin xan yi ba?”

Alatalaa falan nan na ra.

¹⁷ “Koni i yεene nun i bɔɔɛn tixi i yetena tɔnɔn nan tun na,
i yi sɔntarene faxa,
i muxune ɲaxankata,
i e kansun.”

¹⁸ Nanara, Alatala ito nan falaxi lan Yuda mangan Yehoyakimi ma Yosiyaa dii xεmena, a naxa,

“Muxune mi a saya feen wuge, e naxa,
‘Ee! Ngaxakedenna xεmen nun ɲaxanla,
en nu tɔrɔ de!’

E mi a saya feen wuge, e naxa,
‘Ee! N kann! Ee! Mangana!’

¹⁹ A tan saya feen ligama nen
alo sofanla gbeena,
a binbin bubuma nen,
a sa woli ayi Yerusalen fari ma.”

Yerusalen yagin nun yarabina fe

²⁰ “ε te Liban geyaan xuntagi,
ε gbelegbele!
ε xuiin xa siga han Basan yamanana!
ε gbelegbele Abarimi geyane xuntagi!
Bayo ε xɔyine birin bata xunna kala.

²¹ N falan ti nen ε xa,
benun ε kɔntɔfili waxatin xa a li.
ε yi a falama nen, ε naxa,
‘Nxu mi nxu tuli matima.’
ε yi na kii nin xabu ε dii ɲɔrε waxatini.
ε mi n xuiin name.

²² ε yεeratine bata lɔ ayi foyeni,
ε xɔyine birin yi xali konyiyani.
ε yagima nen na waxatini,
ε lu marafɛyani,
masɔtɔ ε fe ɲaxine xɔn.

²³ I tan naxan dɔxi Liban fɔtɔnni[†]
i tan naxan dɔxi suman wudi banxin kui,
i gbelegbelema nen,
tɔrɔn na i sɔtɔ waxatin naxan yi,
ɲaxankatana alo ɲaxanla naxan dii barini!”

Alaa falana Yehoyakimi a dii Yoyakin xili ma

²⁴ Alatalaa falan ni ito ra, a naxa, “N tan Habadan Ala, n bata n kɔlɔ n yeteni, fa fala i tan Yuda mangan Yoyakin,[‡] Yehoyakimi a dii xεmena, hali i yi findixi n ma taxamaseri yiisolirasoon nan na n yiifanni, n yi i be nen na. ²⁵ N na i sama nen i yaxune sagoni naxanye waxi i faxa feni, i gaxuma naxanye yεε ra, Babilɔn mangan Nebukadanesari e nun Babilɔn kaane. ²⁶ N na i wolima ayi nen yamana gbɛteni, e nun i nga naxan i barixi. ε yi faxa yamanani ε mi barixi denaxan yi. ²⁷ ε kon yamanan xɔnla ε suxuma nen han! Koni ε mi fa xεtema mumε!”

²⁸ Yamaan naxa, “Nayi, Yoyakin bata findi goron kalaxin nan na ba, se ramexina? Nanfera e nun a diine wolima ayi nen yamana gbɛte yi e mi denaxan kolon?”

[†] 22:23: Manga banxin yi xili saxi Liban fɔtɔnna xun ma nen, a to tixi suman wudine ra keli Liban yamanan fɔtɔnne yi. Na feen sɛbɛxi Mangane Singen 7.2 kui. [‡] 22:24: Yoyakin ma fe sɛbɛxi Mangane Firinden 24.8-16 kui.

²⁹ Yamanana, n ma yamanana, n ma yamanan muxune, ε tuli mati Alatalaa falan na. ³⁰ Alatala ito nan falaxi, a naxa, “Xemēni ito xinla xa sēbe alo naxan mi dii barixi, alo muxun naxan ma dunuɲa yi gidin findixi bōnōn na, bayo a bōnsōn yo mi n̄ε d̄oxe Dawudaa mangaya gbēdeni, a yi lu Yuda yamanan xun na.”

23

Yēerati naxine nun Marakisi Ti Mangana

¹ Alatalaa falan ni ito ra, a naxa, “Gbalon na yēeratine xa, naxanye n ma yamaan naxuyama ayi, e e ralō ayi!” ² Nanara, Alatala, Isirayilaa Ala ito nan falaxi lan yēeratine ma naxanye a yamaan masuxuma, a naxa, “ε bata n ma yamaan naxuya ayi, ε yi e kedi, ε mi ε yengi d̄oxi e x̄on. Nayi, n na ε kewali naxine saranma ε ra n̄en.” Alatalaa falan nan na ra. ³ “N na n ma yamaan muxu d̄onxene malanma n̄en keli yamanane yi, n na e raxuyaxi ayi d̄enaxanye yi, n m̄on yi fa e ra e yireni. E yi sabati m̄enni, e wuya ayi. ⁴ N yi yēeratine lu e xun na naxanye e masuxuma ki faj̄ni, naxanye mi fa gaxue, e mi yilanyilan̄e. N ma yamaan muxu yo mi dase e ra.” Alatalaa falan nan na ra.

⁵ Alatalaa falan ni ito ra,
a naxa, “L̄ox̄one fama,
n manga tinxinxin naminima Dawuda bōnsōnni waxatin naxan yi
alo wudi ɲingin na mini wudin ma,
a mangayaan naba xaxilimayani,
a yi kiti k̄enden sa,
a tinxinyaan liga yamanani.

⁶ Yuda bōnsōnna rakisima n̄en a waxatini,
Isirayila kaane yi lu b̄oɲe xunbenli.
E a xili bama n̄en fa fala,
‘En ma tinxinna, Alatala.’”

⁷ Nanara, Alatalaa falan ni ito ra, a naxa, “L̄ox̄one fama, muxe mi a fale l̄ox̄on naxanye yi, fa fala, ‘N bata n k̄ol̄o habadan Alatala yi, naxan Isirayila kaane ramini Misiran yi!’

⁸ Koni a a falama n̄en, a naxa, ‘N bata n k̄ol̄o habadan Alatala yi, naxan Isirayila kaane ramini k̄om̄en f̄ox̄on yamanani, e nun a e kedi yamanan naxanye birin yi!’ Na waxatini, e m̄on d̄ox̄oma n̄en e b̄ox̄oni.”

Nabi wuledene

⁹ Falana lan nabine ma:
N b̄oɲen bata kala n kui,
n fatin birin xuruxurunma.
N bata lu
alo n xunna kelixi manpaan nan na,
mas̄ot̄o Alatala nun a fala sarijanxina fe ma.

¹⁰ Bayo, yamanan bata rafe yalundene ra.
Yamanan bata yi xara dangan x̄on.
Xuruse rabadene birin bata kala.
Muxune mafura fe naxin nabe,
e s̄obe soxi tinxintareyaan nan tun ma.

¹¹ “Nabine nun saraxaraline birin,
e sese mi fa sarijan!
N fa e kewali naxine toma
hali n ma banxini.”

Alatalaa falan nan na ra.
¹² “Nanara, e kiraan masalaxunma n̄en,
a yidimi, e yi radin, e bira.
Bayo n gbalon nafama n̄en e ma,
n na e kewanle saran e ra ɲεε naxan na.”
Alatalaa falan nan na ra.

Yerusalen nabine jaxu Samari nabine xa

¹³ N bata fe magaxuxine to Samari taan nabine ye,
e nabiya falane ti Baali suxuren senben xon ma,
e yi n ma yamana Isirayila ralɔ ayi.

¹⁴ Koni Yerusalen nabine ye,
n fe jaxine nan toxi.

E yalun,

wulen yi findi e siga seen na.

E fe jaxi rabane rawekilema,

alogo muxu yo nama xete fe jaxin foxo ra.

E birin luxi n yee ra yi

alo Sodoma kaane,

Yerusalen kaane luxi

alo Gomora kaane.*

¹⁵ Nanara, Alatala Senben Birin Kanna ito nan falaxi lan nabini itoe ma, a naxa,
“N dabarin nun ige xolen fima yamani ito ma nen e balon na,
bayo sarijantareyaan soxi yamanan yiren birin yi
Yerusalen nabine nan xon.”

¹⁶ Alatala Senben Birin Kanna ito nan falaxi, a naxa,

“E nama e tuli mati nabine falane ra
naxanye nabiya falane tima e xa.

E e mayendenma nen,

e e xibaru fata e yete miriyane ra,

koni Alatala de xuiin mi na ra.

¹⁷ N mi rafan naxanye ma,

e a falama ne xa, fa fala,

Alatala naxa,

‘E boje xunbenla sotoma nen.’

Naxanye biraxi e boje yi feene foxo ra tengbesenyani,

e a falama ne xa, e naxa,

‘Fefe jaxi mi e sote.’

¹⁸ Koni nde yi tixi Alatala yetagi

alogo a xa fe toon ti,

a yi a falan me?

Nde bata a tuli mati,

a yi a falan name?”

¹⁹ Alatala gbalon soma nen muxu jaxine xun na

alo foye kala tiina.

A xolon jaxankatan yi fa e ma

alo wuluwunla.

²⁰ Alatalaa xolon mi xetema e foxo ra

fo feene kamali

Ala naxanye birin nagidixi a bojeni.

E xaxili sotoma nen na feene xon waxati famatone yi.

²¹ Ala naxa,

“N tan mi nabini itoe xexi,

koni e gixin sigama xerayaan na.

N mi fala tixi e xa,

koni e nabiya falane tima.

²² Xa e yi tixi n yetagi nun,

e yi n ma falan nalima nen n ma yamaan ma nun

e yamaan ba e kira jaxine xon,

* 23:14: Sodoma nun Gomora taane fe sebexi Dunuja Folon 19.1-29 kui.

e yi e raxete e kewali jaxine foxo ra.”

*Ala dunu*ja yiren birin yi

²³ Alatalaa falan ni ito ra, a naxa, “Ala xa mi n na ba, naxan maso e ra?”

Ala nan mon n na yire makuyene fan yi.”

²⁴ Alatalaa falan ni ito ra, a naxa, “Muxun nae a luxunje wundo yireni ba, alogo n nama a to?”

N mi boxo xonna nun kore xonna rafexi ba?”

Alatalaa falan nan na ra.

Naxanye wule xiyene fe falama

²⁵ “N bata nabine fala xuiin me naxanye nabiya falane tima n xinli wulen fari, e naxa, ‘N bata xiye sa, n bata xiye na nde to.’ ²⁶ Nabine bojene luma e tiye wule falan na nabiyani han waxatin mundun, e yi mayenden falane ti fata e yete boje yi feene ra? ²⁷ E yengi a ma a e n xinla rajinanje nen yamaan na e xiyene xon e naxanye falama e bode xa, alo e benbane jinanxi n xinla ra kii naxan yi Baali suxurene fe ra. ²⁸ Xa nabiin naxan xiye saxi, na xa a xiye yeba. Xa n ma falan naxan yi, na kanna xa a rali a jondin kiini.”

Alatalaa falan ni ito ra. A naxa, “Malo kesen nun malo dagin lanje e bode ma di?” ²⁹ Alatalaa falan ni ito ra, a naxa, “N ma falan mi luxi ba alo tenna, alo sinben naxan fanyen boma? ³⁰ Nanara, n bata keli nabini itoe xili ma naxanye falane mujama e bode ma, e mon naxa a ne fataxi n tan nan na.” Alatalaa falan nan na ra. ³¹ Alatalaa falan ni ito ra, a naxa, “N bata keli nabine xili ma naxanye e yete de xuiin findima n ma falan na.” ³² Alatalaa falan ni ito ra, a naxa, “N bata keli nabine xili ma naxanye wule xiyene yebama, naxanye falane tima e xunna ayi, e yi n ma yamaan nalo ayi e wulene xon. Anu, n tan mi e rasigaxi, n mi e yamarixi, e tonjo yo mi yamani ito ma,” Alatalaa falan nan na ra.

Alaa falan finde goronna ra ba?

³³ Alatala naxa, “Xa yamani ito hanma nabina nde hanma saraxaralina nde i maxodin, a naxa, ‘Waliyiya falan mundun tixi nxu xili ma keli Alatala ma?’ I xa e yabi, i naxa, ‘Waliyiya falan mundun? Alatalaa falan ni ito ra, a naxa, ‘N na n mema nen e ra.’” ³⁴ Xa nabina nde hanma saraxaralina nde hanma muxu gbete a fala, a naxa, ‘Waliyiya falan ni ito ra keli Alatala ma,’ n na kanna kewanla saranma nen a ra e nun a denbayana. ³⁵ E a falama e bode xa, e naxa, ‘Alatala yabin mundun tixi?’ hanma ‘Alatala nanse falaxi?’ ³⁶ Koni e nama fa waliyiya falana fe fala Alatala xun ma sonon, bayo birin waliyiya falan findixi e gbee falan nan na. E habadan Alaa falane maxetema na kii nin, Alatala Senben Birin Kanna, en ma Ala, ³⁷ e lu a fale nabina nde xa, e naxa, ‘Alatala i yabixi nanse ra?’ hanma ‘Alatala nanse falaxi?’ ³⁸ Xa e mon a fala, e naxa, ‘Waliyiya falan ni ito ra keli Alatala ma.’ Nayi, Alatala ito nan falaxi, a naxa, ‘Amasoto e a falama, e naxa, “Waliyiya falan ni ito ra keli Alatala ma,” hali n to a falaxi a e nama na fala, ³⁹ nayi, n jinanma nen e xon fefe, n yi e kedi n yetagi, e tan nun e taana n denaxan so e nun e benbane yii. ⁴⁰ N yi habadan yagin sa e fari, habadan marafeyaan naxan mi jinanje muxune ra mumel!’”

24

Xode debe firinne nun yamana fe

¹ Babilon mangan Nebukadanesari yelin xanbini Yehoyakimi a dii xemen Yoyakin suxe, Yuda mangana, e nun a kuntigine nun yiirawanle nun xabune, a siga e ra konyiyani Babilon taani keli Yerusalen taani, Alatala yi debe firin yita n na Alatala Batu Banxin yetagi, e rafexi xode bogine ra. ² Debe kedenna yi rafexi xode bogi fajine ra alo bogin naxanye bolonma xode malan waxati singeni. Koni deben boden xodene mi yi fan, e mi yi nae donje. ³ Alatala yi a fala, a naxa, “Yeremi, i nanse toma?” N yi a yabi, n naxa,

“Xɔde bogine. Xɔde bogi fajine na, naxanye fan han! A jaxine fan na naxanye kalaxi han e mi nɔe donje.”

⁴ Alatala yi falan ti n xa. ⁵ Alatala, Isirayilaa Ala ito nan falaxi, a naxa, “I xɔde bogi fajini itoe toxi kii naxan yi, n Yuda muxune fan yisuxuma na kii nin, n naxanye rasiga Babilɔn kaane yamanani. ⁶ N na n jɔxɔ luma nen e xɔn ki fajɪ, n xete e ra yamanani ito yi. N na e senbe soma nen, n mi fa e halagima. N na e sima nen, n mi fa e talama. ⁷ N bɔje fajin fima nen e ma alogo e xa a kolon a Alatala nan n tan na. Xa e xete n ma e bɔjen birin na, e findima nen n ma yamaan na, n yi findi e Ala ra.”

⁸ Alatala ito nan falaxi, a naxa, “Xɔde bogi jaxini itoe tan, naxanye kalaxi han e mi nɔe donje, n Yuda mangan Sedeki nun a kuntigine suxuma na kii nin e nun Yerusalen yamaan muxu dɔnxene, naxanye luxi yamanani, e nun naxanye dɔxi Misiran yamanani. ⁹ E fe magaxuma ayi nen e findi gbalon misaala ra bɔxɔn yamanane muxune birin xa. N na e raxuya ayi denaxanye birin yi, men kaane e mafalama nen, e yi yo e ma, e yi e magele, e e danga. ¹⁰ N na e raxɔrima nen yengen nun fitina kamen nun fitina furen na han e jan yamanani n denaxan so e yii e nun e benbane.”

25

Nɛe tonge solofere konyiyana

¹ Ala yi falan ti Yeremi xa lan Yuda yamaan birin ma, Yosiyaa dii xemen Yehoyakimi a mangayaan jɛɛ naanindeni Yuda yamanani, naxan mɔn findixi Nebukadanesari a mangayaan jɛɛ singen na Babilɔn yi. ² Nayi, Nabi Yeremi yi falan ti Yerusalen kaane nun Yuda yamaan birin xa, a naxa, ³ “Xabu Amɔn ma dii xemen Yosiyaa mangayaan jɛɛ fu nun saxandena, Yuda mangana, han to, na jɛɛ mɔxɔjen nun saxanna nan ito ra Alatala falan tima n xa, n fan a falama e xa yeɛ, koni e mi e tuli matixi n na. ⁴ Alatala bata a walikene birin nafa e ma waxatin birin, nabine, koni e mi e xuiin name, e mi e tuli mati e ra. ⁵ E yi a falama nen, e naxa, ‘E birin xa xete e kira jaxine nun e kewali jaxine fɔxɔ ra, alogo e xa lu bɔxɔni Alatala denaxan soxi e nun e benbane yii, habadan han habadan. ⁶ E nama bira ala gbetene fɔxɔ ra, e yi e xinbi sin e bun, e yi e batu. E nama n naxɔlɔ batu seene ra e naxanye rafalaxi. Nayi, n mi sese jaxi ligama e ra.’ ⁷ Koni e mi e tuli mati n na, e yi n naxɔlɔ batu seene ra e naxanye rafala, e yi tɔrɔyaan nafa e yete ma.” Alatalaa falan nan na ra. ⁸ Na ma, Alatala Senben Birin Kanna ito nan falaxi, a naxa, “Bayo e mi e tuli matixi n ma falan na, ⁹ n yamanan muxune birin xilima nen keli sogeteden kɔmenna ma e nun Babilɔn mangan Nebukadanesari, n ma walikena. N na e rafama nen yamanani ito nun a muxune nun a rabilinna siyane birin xili ma, alogo n xa e raxɔri fefe. N yi e fe findi fe magaxuxin na muxune kabema naxan ma, e kolin e ma, e nun yire rabepinxin na han habadan. Alatalaa falan nan na ra. ¹⁰ N danna sama nen sewa sigine nun jaxan sigine nun jaxalandi ti sigine ra xemen nun a jaxanla xa, e nun se din xuine nun lenpu degene. ¹¹ Yamanani ito birin kalama nen, a raxɔri, siyani itoe yi findi konyine ra Babilɔn mangan xa jɛɛ tonge solofere.”

¹² “Koni na jɛɛ tonge soloferene na jan waxatin naxan yi, n Babilɔn mangan nun a yamaan hakene saranma e ra nen, n Babilɔn kaane yamanan findi yire rabepinxin na habadan. Alatalaa falan nan na ra. ¹³ N feen naxanye birin fala na yamanan xili ma, n na birin ligama nen a ra, feen naxanye birin sebexi kitabuni ito kui, Yeremi naxanye fala siyane birin xili ma. ¹⁴ Bayo Babilɔn kaane fan luma nen siya senbemanen nun manga gbeene bun, n yi e fan kewanle nun e wali xɔnne saran e ra.”

Alaa xɔlɔ igelengenna fe

¹⁵ Alatala, Isirayilaa Ala ito nan falaxi n xa, a naxa, “Yeremi, igelengenni ito rasuxu n yii, naxan nafexi n ma xɔlɔn na, i yi a so siyane birin yii, n na i rasigaxi naxanye fema, alogo e xa a min. ¹⁶ E na a min, e xunna firifirima nen, e lu alo dɔlɔ minna silanfanna yeɛ ra, n yengen naxan nasigama e ma.”

¹⁷ N yi igelengenna rasuxu Alatala yii, n yi a so siyane birin yii, alogo e xa a min, Alatala n nasiga naxanye ma. ¹⁸ N na a so Yerusalen nun Yuda taane muxune yii, a mangane

nun a kuntigine, alogo menne xa findi yire kalaxine ra, muxune kabema naxanye ma, e kolin e ma, e yi a danga alo a kii naxan yi to. ¹⁹ N mən yi a so Misiran mangan yii e nun a bundəxəne nun a kuntigine nun a yamaan birin, ²⁰ e nun siyaan naxanye basanxi e ra. N yi a so Yusu yamanan mangane birin yii, e nun Filisiti yamanan taa mangane birin, Asikalən taan nun Gasa taan nun Ekirən taana e nun naxanye na lu e nii ra Asadodi taani. ²¹ N yi a so Edən kaane nun Moyaba kaane nun Amonine yii, ²² e nun Tire taan nun Sidən taan mangane birin, e nun fəxə ige tagi bəxəne mangane baan kidi ma. ²³ N yi a so Dedan kaane nun Tema kaane nun Busi kaane yii e nun muxun naxanye birin e xunne dəxən bima. ²⁴ N yi a so Arabi mangane birin yii, e nun siya basanxin naxanye dəxi tonbonni, ²⁵ e nun Simiri mangane nun Elan mangane nun Mede yamanan mangane birin ²⁶ e nun sogeteden kəmənen fəxən mangane birin, naxanye maso, naxanye makuya, bəxə xənna yamanane birin. Ne xanbi ra, Sesaki* mangan fan a minma nən.

²⁷ Ala ito nan falaxi, a naxa, “Yeremi, a fala e xa, i naxa, ‘Alatala Sənben Birin Kanna, Isirayilaa Ala naxa, “E n ma xələ igelengenni ito min, a e xunna firifirima nən alo dələna, e yi baxun, e bira. E mi fa kelima sənən yengena fe ra n naxan nafama e xili ma.” ’ ²⁸ Xa e tondi igelengenna rasuxə i ra, e yi e min, nayi a fala e xa, i naxa, ‘Alatala Sənben Birin Kanna ito nan falaxi, a naxa, “Fə e xa a min, e a min! ²⁹ Bayo, xa n gbalon fələma taan nan ma n xinla binyaxi denaxan yi, nayi, e fan kəwanle mi saranje e ra ba? E mi tange na ma sese ma. Bayo n yengen nasigama nən bəxə xənna muxune birin xili ma,” Alatala Sənben Birin Kanna falan nan na ra.’ ”

³⁰ “I tan xa nabiya falani itoe birin ti e xili ma, i naxa,

‘Alatala sənəxə xuiin bata keli kore,
a bata a xui ramini a dəxədə saripnanxini!
A xələ xuiin naminima a muxune ma.
A sənəxəma alo naxanye manpa bogini bodonma
alogo e xa a igen ba,
a sənəxəma bəxə xənna muxune birin xili ma.

³¹ A xuiin sigama han bəxən danna,
bayo kitina Alatala nun siyane tagi,
e nun adamadiine birin kitima nən.
A muxu jaxine faxama nən silanfanna ra,
Alatalaa falan nan na ra.”

³² Alatala Sənben Birin Kanna ito nan falaxi, a naxa,
“Gbalon bata keli
naxan luma sigə
keli siyana nde yi siga gbete yi,
alo foye kala tiin naxan bata sa keli bəxən danne ra.”

³³ Na ləxəni, Alatala muxu faxaxine binbine luma nən yiren birin yi, keli bəxən fəxə kedenni han bode fəxəni. Muxu yo mi e sayaan wugama, e binbine mi malanma, e mi maluxunma. E binbine yi lu bəxən ma alo jamana.

³⁴ E tan yəeratine, e wuga,
e gbelegbele,
e yi e makutukutu
e tan naxanye yamaan xun na!
Bayo e kəe raxaba waxatin bata a li.
E birama nən, e fe yi kala
alo feje fajin na raxuya ayi.

³⁵ Sigade mi fa yəeratine xa
e gima denaxan yi.
Luxunde yo mi fa e xa

* 25:26: Sesaki findixi wundo falan nan na naxan bunna nən fa fala “Babilən taana.”

e tan naxanye yamaan xun na.

³⁶ Ε γερατine wuga xuiin name,
yamaan kuntigine gbelegbele xuina,
bayo Alatala e bōxōn kalama.

³⁷ Langa sabatixine yidunduxi Alatalaa xōlō magaxuxin bun.

³⁸ Ala bata a yamanan nabegin
alo yatan na a dingiraan masara,
e yamanan yi kala halagi tiin bun a xōlō gbeeni.

26

Muxune yi e kōnkō Yeremi ma

¹ Yosiyaa dii xemen Yehoyakimi a mangayaan fōlō waxatini Yuda yamanani, Alatala yi falan ti Yeremi xa. ² Alatala ito nan falaxi, a naxa, “Sa ti Alatalaa banxin yinna kui, i falan ti Yuda yamanan taane muxune xa naxanye birin fa e xinbi sinma Alatalaa banxini. N na i yamari falan naxan birin ti feen na, i xa na birin fala e xa, i nama sese ba a ra. ³ Waxatina nde, e tuli matima nen, e birin yi xete e kira jaxine fōxō ra. Nayi, n gbalon naxan nagidixi e ma e fe jaxine fe ra, n xetema nen na feen fōxō ra, na mi fa e sōtō. ⁴ A fala e xa, i naxa, ‘Alatala ito nan falaxi, a naxa: Xa ε mi ε tuli mati n na, xa ε mi n ma sariyane suxu, n naxanye soxi ε yii, ⁵ ε yi n ma walikene xuiin name, nabine, n naxanye rasigaxi ε ma waxatin birin, ε mi tin ε tuli matiyε naxanye ra, ⁶ nayi, n banxini ito kalama nen alo Silo taana,* n yi taani ito findi danga taan na bōxōn siyane birin tagi.’ ”

⁷ Saraxaraline nun nabine nun yamaan birin yi Yeremi xuiin mε falani itoe tiye Alatalaa banxini. ⁸ Yeremi yi yelinma falane tiye waxatin naxan yi Alatala a yamari naxanye fala fe ra, saraxaraline nun nabine nun yamaan birin yi a suxu, e naxa, “I faxama nen yati! ⁹ Nanfera i nabiya falane tima Alatala xinli fa fala banxini ito kalama nen alo Silo taana, taani ito yi kala, a findi yire rabejinxin na?” Yamaan birin yi e malan Yeremi rabilinni Alatalaa banxini.

¹⁰ Yuda yamanan kuntigine to na feene mε, e yi keli mangana banxini, e sa dōxō Alatalaa banxini denaxan xili “So De Nenena.” ¹¹ Nayi, saraxaraline nun nabine yi a fala kuntigine nun yamaan birin xa, e naxa, “Xemeni ito a kitin xa lan sayaan ma! Bayo a bata nabiya falane ti taani ito xili ma, alo ε fan yetena a mexi kii naxan yi!”

¹² Yeremi yi a fala kuntigine nun yamaan birin xa, a naxa, “ε falan naxanye birin mexi, Alatala nan n nafaxi a n xa fa na nabiya falane ti banxini ito nun taani ito xili ma. ¹³ Iki, ε sigati kiin nun ε kewanle maxete, ε yi ε tuli mati Alatala ra, ε Ala. Nayi, Alatala gbalon naxan nagidixi ε xili ma, a xetema nen na feen fōxō ra, na mi fa ε sōtōma. ¹⁴ N tan fa ε sagoon nin. Naxan fan ε γεε ra yi, a tinxin, ε na liga n na. ¹⁵ Koni, ε xa a kolon nen, xa ε n faxa, sōntaren faxa feen goronna luma nen ε xun ma, ε tan nun taani ito nun a muxune, bayo Alatala nan n nafaxi yō, alogo n xa falani itoe ti ε xa.”

¹⁶ Kuntigine nun yamaan birin yi a fala saraxaraline nun nabine xa, e naxa, “Hali xemeni ito a kitin mi lan sayaan ma! Bayo a falan tixi en xa Alatala nan xili yi, en ma Ala.” ¹⁷ Yamanan fonna ndee yi keli, e yi a fala yamaan malanxin birin xa, e naxa, ¹⁸ “Yuda mangan Xesekiya waxatini, Moreseti kaan Mike a fala nen Yuda yamaan birin xa, a naxa, ‘Alatala Senben Birin Kanna ito nan falaxi, a naxa,
“Siyon taani buxama nen

alo xεena,
Yerusalen findima nen taa xōnna ra.
Ala Batu Banxin tixi geyaan naxan ma,
na findima nen fōtōnna yire matexin na.” †

¹⁹ Yuda mangan Xesekiya nun Yuda yamaan birin Mike faxa nen na ma ba? Xesekiya mi gaxu Alatala γεε ra ba, a yi Alatala mafan? Nayi, Alatala gbalon xunba nen e ra, a yi naxan nagidixi e ma. En fe jaxin nan nafama en yete ma, xa en xemeni ito faxa!”

* 26:6: Silo taana fe sēbexi Yeremi 7.12 kui. † 26:18: Mike 3.12

Mangan yi nabi Yuriya faxa

²⁰ Xemena nde fan yi na naxan yi nabiya falane tima Alatala xinli, naxan ma falaye yi luxi alo Yeremi a falane, Semaya Kiriyaati-Yeyarin kaana dii xemen Yuriya. A fan nabiya falane ti nen taani ito nun yamanani ito xili ma. ²¹ Yehoyakimi nun a sofa kuntigine nun a kuntigine birin to na falane me, mangan yi wa a faxa feni. Koni, Yuriya to na feen me, a yi gaxu, a yi a gi, a siga Misiran yamanani. ²² Manga Yehoyakimi yi muxune rasiga Misiran yi, Akibori a dii xemena Elanatan e nun muxuna ndee. ²³ E sa Yuriya suxu Misiran yi, e sa fa a ra Manga Yehoyakimi xon, a yi a faxa silanfanna ra, e sa a binbin woli ayi yamaan yiigelitone gaburu yireni.

²⁴ Anu, na waxatini, Safan ma dii xemena Axikan Yeremi ratanga nen alogo e nama a lu yamaan sagoni, e yi a faxa.

27

Yuda kaane lan e xuru Babilon mangan ma

¹ Yosiyaa dii xemen Yehoyakimi a mangayaan folo waxatini Yuda yamanani, Alatala yi falan ti Yeremi xa. ² Alatala yi falani ito ti n xa, a naxa, "Gbelemene rasege, i lutine ti e ra goron tongo seen na, i e sa i koe ma. ³ I mon yi e rasiga Edon mangan nun Moyaba mangan nun Amoni mangan nun Tire mangan nun Sidon mangan ma e xerane xon e naxanye rafaxi Yerusalen yi Yuda Manga Sedeki fema. ⁴ I yi n ma yamarin nali e ma, alogo e xa sa a fala e kanne xa, i naxa, Alatala Senben Birin Kanna, Isirayilaa Ala ito nan falaxi, a naxa, e sa ito fala e kanne xa, e naxa, ⁵ 'N tan nan boxo xonna daxi n senbe gbeeni, e nun muxune nun suben naxanye a fari. Naxan na n kenene, n yi boxo xonna so na yii. ⁶ Iki n fa e yamanane birin sama nen Babilon mangan Nebukadanesari sagoni, n ma walikena. N mon burunna subene sama nen a sagoni. ⁷ N siyane birin sama nen a non bun e nun a diin nun a mamandenna non bun, han a waxati saxin yi a li, a fan ma yamanan yi sa lu siya senbemanen nun manga gbeene non bun. ⁸ Xa siyana nde hanma yamanana nde mi xuru Babilon mangan Nebukadanesari ma, a mi tin Babilon mangana konyiyaan xa lu a xun ma alo goron tongo gbelemena, n na siyaan kewanla saranma a ra nen yengen nun fitina kamen nun fitina furen na, han n yi yelin e halage Babilon mangan xon.' Alatalaa falan nan na ra. ⁹ E tan nama e tuli mati e nabine nun e yiimatone nun e xiyene nun e koron bonbone nun e keramuxune ra, naxanye a falama e xa, e naxa, 'E mi luma Babilon mangana non bun.' ¹⁰ Bayo, e wulen nan falama e xa, naxan e masigama e boxon na. N na e kedima nen e yamanani, n yi e raxori. ¹¹ Koni siyaan naxan na tin Babilon mangana konyiyaan yi sa a fari alo goron tongo gbelemena, a xuru a ma, n matabun fima nen na ma a yete boxoni, a yi a bi, a lu dxi na," Alatalaa falan nan na ra.

¹² N na nan fala Yuda mangan Sedeki fan xa, n naxa, "E tin Babilon mangana konyiyaan xa sa e fari alo goron tongo gbelemena, e xuru e nun a yamaan ma, e kisima nen. ¹³ Nanfera e nun i ya yamaan lanma e faxa yengen nun fitina kamen nun fitina fureni, alo Alatala a falaxi kii naxan yi siyane xa naxanye tondin xure Babilon mangan ma? ¹⁴ E nama e tuli mati nabine ra, naxanye a falama e xa, e naxa, 'E mi luma Babilon mangana non bun!' Bayo, e wule nabiya falane nan tima e xa. ¹⁵ N tan mi e xexi, e wulen nan falama n xinli. Nayi, n na e kedima nen e yamanani, e nun e nabiin naxanye falane tima, e birin yi raxori." Alatalaa falan nan na ra.

¹⁶ N ni ito nan fala saraxaraline nun yamaan birin xa, n naxa, "Alatala ito nan falaxi, a naxa, 'E nama e tuli mati e nabine ra naxanye a falama e xa, e naxa, "Alatalaa banxin muranne famaton ni i ra sa keli Babilon yi!" Bayo e wule nabiya falane nan tima e xa. ¹⁷ E nama e tuli mati ne ra. E xuru Babilon mangan ma, e yi kisi. Nanfera e waxi taani ito kala feni? ¹⁸ Xa nabiin nan e ra, xa Alatalaa falana e yi, nayi e xa Alatala Senben Birin Kanna mafan alogo muranna naxanye fa luxi Alatalaa banxini, e nun Yuda mangana banxin nun Yerusalen yi, a ne fan nama xali Babilon yamanani. ¹⁹ Bayo Alatala Senben Birin Kanna ito nan falaxi lan senbetenne ma, e nun ige ramaraden nun ige maxali wontorone nun muran gbeten naxanye luxi taani ito yi, ²⁰ Babilon mangan Nebukadanesari mi naxanye

tongo a Yehoyakimi a dii xemen Yoyakin xali konyiyani waxatin naxan yi, Yuda mangana, e nun Yuda yamanan nun Yerusalen taan muxu gbeene birin a siga naxanye ra konyiyani Babilon yi, ²¹ Alatala Senben Birin Kanna, Isirayilaa Ala ito nan falaxi yati muranne xili ma naxanye luxi Alatalaa banxini, e nun Yuda mangana manga banxini e nun Yerusalen taani, a naxa, ²² “Ne tongoma nen, e xali Babilon yi, e sa lu na yi han n na keli loxon naxan yi, n mon yi e rafa be.” Alatalaa falan nan na ra.’ ”

28

Yeremi nun wule nabina fe

¹ Na jee kedenna ra, Yuda mangan Sedeki a mangayaan jee naaninden kike suulunden loxona nde yi, Gabayon kaana Asuru a dii xemen Nabi Xananiya yi falan ti n xa Alatalaa banxini saraxaraline nun yamaan birin yee xori, a naxa, ² “Alatala Senben Birin Kanna, Isirayilaa Ala ito nan falaxi, a naxa, ‘Babilon mangan goron tongo gbelemen naxan sama muxune ke ma, n fama na kaladeni nen!’ ³ Benun jee firin, n mon xetema nen muranne birin na be Alatalaa banxini, Babilon mangan Nebukadanesari naxanye tongoxi be, a siga e ra Babilon yi. ⁴ N mon xetema nen Yuda mangan na, Yoyakin Yehoyakimi a dii xemena, e nun Yuda muxu suxine birin, naxanye sigaxi Babilon yi, bayo Babilon mangan goron tongo gbelemen naxan sama muxune ke ma, n fama na kaladeni nen!’ Alatalaa falan nan na ra.”

⁵ Nabi Yeremi yi Xananiya yabi saraxaraline nun yamaan birin yee xori naxanye yi Alatalaa banxini. ⁶ Nabi Yeremi naxa, “Amina! Alatala xa na liga! Alatala xa i fala xuine rakamali, a yi xete Alatalaa banxin muranne nun muxu suxine ra be sa keli Babilon yi. ⁷ Koni i tuli mati falani ito ra n naxan falama e nun yamaan birin xa: ⁸ Nabiin naxanye fa benun i tan nun n tan xa fa, xabu a foloni, ne nabiya falane ti nen lan yengen nun gbalon nun fitina furene fe ma yamana wuyaxi nun mangaya gbeene xili ma. ⁹ Koni xa nabina nde boje xunbenla fe fala, fo a falan xa kamali nen benun muxune xa a kolon a Alatala nan a xexi.”

¹⁰ Nayi, nabi Xananiya yi goron tongo gbelemen ba Nabi Yeremi ke ma, a yi a yigira. ¹¹ Xananiya yi a fala yamaan birin yee xori, a naxa, “Alatala ito nan falaxi, a naxa, ‘Babilon mangan Nebukadanesari non naxan sama siyane birin fari alo goron tongo gbelemena, benun jee firin, n na kalama na kii nin.’ ” Nabi Yeremi yi siga.

¹² Nabi Xananiya yelin xanbini goron tongo gbelemani gire, a naxan ba Nabi Yeremi ke ma, Alatala yi falan ti Yeremi xa, a naxa, ¹³ “Sa a fala Xananiya xa, i naxa, ‘Alatala ito nan falaxi, a naxa: I bata wudi gbelemani gira, koni i fa wure gbelemen nan sotoma a funfuni. ¹⁴ Alatala Senben Birin Kanna, Isirayilaa Ala ito nan falaxi, a naxa: N goron tongo wure gbelemen sama nen siyani itoe birin ke ma, alogo e xa lu Babilon mangan Nebukadanesari a non bun, e lu wale a xa, n mon burunna subene sama nen a sagoni.’ ”

¹⁵ Nabi Yeremi yi a fala Nabi Xananiya xa, a naxa, “Xananiya, i tuli mati! Alatala mi i xexi, anu i bata yamani ito mayenden alogo e xa e yigi sa wulene yi. ¹⁶ Nanara, Alatala ito nan falaxi, a naxa, ‘N ni i janma nen boxo xonna fari, i faxama nen jee ni ito ra, bayo i ya falane yamaan namurutema Alatala ma.’ ” ¹⁷ Nabi Xananiya yi faxa na jee kike solofereden na.

29

Kedin yi rasiga muxu suxine ma

¹ Nabi Yeremi a falan ni i ra a naxan sebe kedin kui Yerusalen taani, a yi a rasiga fonne ma naxanye xali konyiyani, e nun saraxaraline nun nabine nun yamaan donxen birin, Nebukadanesari naxanye suxu Yerusalen yi a siga e ra konyiyani Babilon yi. ² A lixi, Manga Yoyakin nun a nga nun mangan bundoxone nun Yuda kuntigine nun Yerusalen kuntigine nun yiirawanle nun xabune fan bata yi mini Yerusalen yi siga konyiyani. ³ A kedin taxu nen Safan ma dii xemena Elasa nun Xiliki a dii xemen Gemariya ra, Yuda mangan Sedeki naxanye xe Babilon mangan Nebukadanesari ma. Kedin kui falan ni i ra:

⁴ Alatala Senben Birin Kanna, Isirayilaa Ala ito nan falaxi muxu suxine birin xa, n naxanye rasiga konyiyani keli Yerusalen yi siga Babilon yi, a naxa, ⁵ “E banxine ti, e dɔxɔ e kui. E nakone si, e yi e bogine don. ⁶ E jaxanle futu, e yi diine sɔtɔ. E jaxanle fen e dii xemene xa, e yi e dii temene fi xemɛ taa ra, alogo e fan xa diine bari. E wuya ayi e dingirani, e yaten nama xurunɛ ayi de! ⁷ E bɔɛ xunbenla raso taani, n na e xalixi konyiyani denaxan yi, e yi Alatala maxandi na taan xa, bayo e bɔɛ xunbenla sɔtɔma na nan xɔn.”

⁸ Bayo Alatala Senben Birin Kanna, Isirayilaa Ala ito nan falaxi, a naxa, “E nama tin, nabine nun yiimatone xa e mayenden naxanye e tagi. E nama e tuli mati e xiyene ra! ⁹ Bayo e wule nabiya falane nan tima e xa n xinli. N tan mi e xexi,” Alatalaa falan nan na ra. ¹⁰ Koni Alatala ito nan falaxi, a naxa, “Babilon yamanana nɔ sɔtɔn na jɛɛ tonge solofere ti, n na e malima nen, n yi n ma fala fapin nakamali e xa, n xete e ra be. ¹¹ Bayo n na a kolon n feen naxanye yitɔnxi e xa. N bɔɛ xunbenla nan yitɔnxi e xa, tɔɔyaan mi a ra, alogo n xa yigin lu e ma waxati famatone yi.” Alatalaa falan nan na ra. ¹² “Nayi, e na n xili, e yi fa n maxandi, n na e yabima nen. ¹³ E na n fen, e n toma nen, xa e n fen e bɔɛɛn birin na.” ¹⁴ Alatalaa falan ni ito ra. “N tinma nen e xa n to, n yi xete e ra keli konyiyani, n yi e malan keli siyane nun yirene birin yi, n na e raxuya ayi denaxanye yi, n yi xete e ra be, n na e kedixi denaxan yi siga konyiyani.” Alatalaa falan nan na ra.

¹⁵ Na ma, e a falama nen, e naxa, “Alatala bata nabine fi nxu ma Babilon yi!”

¹⁶ Koni Alatala ito nan falaxi lan mangan ma naxan dɔxi Dawudaa manga gbɛdeni, e nun yamaan naxan birin dɔxi Yerusalen taani ito yi, e ngaxakedenna naxanye mi siga e fɔxɔ ra konyiyani, ¹⁷ Alatala Senben Birin Kanna ito nan falaxi, a naxa, “N yengen nun fitina kamen nun fitina furen nafama e ma nen, n yi e lu alo xɔde bogi kalaxin naxanye mi nɔɛ donɛ. ¹⁸ N na e sagatanma nen yengen nun fitina kamen nun fitina furen na, n yi e fe findi fe magaxuxin na bɔxɔn yamanane birin xa, e yi findi danga taan misaala ra, e fe yi yamanane birin muxune yigitɛɛ, e yi kabe e ma, e kolin e ma, e e konbi, n na e raxuya ayi denaxanye birin yi.” ¹⁹ Alatalaa falan ni ito ra. “Na ligama nen bayo e mi e tuli matixi n ma falan na, n na n ma walikene rasigaxi e tan naxanye ma waxatin birin, nabine. Anu e fan mi e tuli matixi,” Alatalaa falan nan na ra.

²⁰ Koni e tan xa e tuli mati Alatalaa falan na, e tan muxu suxine birin, n bata e tan naxanye rasiga keli Yerusalen yi siga Babilon yi!

²¹ Alatala Senben Birin Kanna, Isirayilaa Ala ito nan falaxi lan Kolayaa dii xemena Axabi nun Maaseyaa dii xemɛn Sedeki ma, naxanye wule nabiya falane tima e xa, a naxa, “N na e sama nen Babilon mangan Nebukadanesari sagoni, a yi e faxa e yɛɛ xɔri. ²² Yuda kaan naxanye birin siga konyiyani Babilon yi, ne birin dangan misaala tongoma muxu firinni itoe nan ma sɔnɔn, e naxa, ‘Alatala xa i lu alo Sedeki nun Axabi, Babilon mangan naxanye gan!’ ²³ Bayo e bata xaxilitareyaan liga Isirayila yi. E bata yalunyaan liga e muxu bodene jaxanle xɔn, e yi falan ti n xinli wulen fari, anu, n tan xa mi yamarin fixi e ma. N na kolon, na feen seren nan mɔn n na.” Alatalaa falan nan na ra.

Yeremi yi Semayaa kedin yabi

²⁴ A fala Nexelan kaan Semaya xa, i naxa, ²⁵ “Alatala Senben Birin Kanna, Isirayilaa Ala ito nan falaxi, a naxa, i bata kedine sɛɛ Yerusalen kaane birin ma, e nun Maaseya a dii xemɛn Sofoni saraxaralina, e nun saraxarali gbɛteye birin, i ito nan sɛbɛxi Sofoni ma, i naxa, ²⁶ ‘Alatala bata i findi saraxaraliin na Yehoyada jɔxɔni alogo i xa i yengi dɔxɔ Alatalaa banxin feene xɔn. Na ma, muxu yo na a yete findi nabiin na daxuyani, i lan i xa a sa kutun na, i a kɔɛɛn xidi yɔlɔnxɔnna ra. ²⁷ Nanfera nayi, i mi i kɔnkɔma Yeremi Anatɔti kaan ma, naxan a yete findixi nabiin na e tagi? ²⁸ A yetɛɛn bata kedin nasiga nxu ma Babilon yi, a naxa: E buma nen menni de! Nayi, e banxine ti, e dɔxɔ e kui. E nakone si, e yi e bogine don.’”

²⁹ Saraxarali Sofoni yi na kedin xaran Nabi Yeremi xa. ³⁰ Alatala yi falan ti Yeremi xa, a naxa, ³¹ “Xeraan nasiga a faladeni muxu suxine birin xa naxanye Babilon yi, i naxa, ‘Alatala ito nan falaxi Semaya Nexelan kaan xili ma, a naxa, “Bayo Semaya nabiya falane

tima ε xa, anu, n tan mi a xexi, a yi ε mayenden alogo ε xa ε yigi sa wuleni.” ³² Nayi, Alatala ito nan falaxi, a naxa, “N Semaya Nexelan kaan nun a bənsənnə kewanle saranma e ra nən. A bənsənnə muxu yo mi luyε yamani ito yε, a mən mi fe fajin toma n naxan ligama n ma yamaan xa, bayo a falane yamaan namurutema Alatala ma.” ’ Alatalaa falan nan na ra.”

30

Ala mən Isirayila yamanani tənma nən

¹ Alatala yi falan ti Yeremi xa, a naxa, ² “Alatala, Isirayilaa Ala ito nan falaxi, a naxa, ‘N falan naxanye tixi i xa, e birin sεbe kedin kui.’ ³ Alatalaa falan ni ito ra, a naxa, ‘Ləxəne fama, n Yuda nun Isirayila muxu suxine raxetema waxatin naxan yi, n fa e ra yamanani n naxan so e benbane yii, e yi dəxə a yi,’ Alatala naxa na kiini.”

⁴ Alatala falani itoe nan ti lan Isirayila nun Yuda yamanane ma, a naxa,

⁵ “Alatala ito nan falaxi, a naxa,
‘En gbelegbele xuiin mema.

Gaxun nan na ra,
bəjε xunbeli mi fa na.

⁶ ε maxədinna ti,
xa xεmən nəε diin bare!

Nanfera nayi,
xεmεne birin e tagin suxi
alo jaxanla nεma dii barini?

Nanfera birin yetagini təjənxixi?

⁷ Gbalo ləxə gbeen nan a ra!
A jəxən mi na.

Waxati xədεxən nan na ra Yaxuba bənsənnə xa,
koni e xunna minima a yi nən,
e kisi.’ ”

⁸ “Alatala Sənben Birin Kanna falan ni ito ra, a naxa, ‘Na ləxəni, n goron tongo wudine kalama nən, a ba e kəε ma, n yi e xidi lutine yibolon, n yi e ba xəjεne konyiyaan bun. ⁹ E yi wali Alatala xa e Ala, e nun Dawuda yixetena, e mangana, n naxan fima e ma.’

¹⁰ Alatalaa falan ni ito ra, a naxa,
‘ε tan Yaxuba yixetene,

n ma walikene, ε nama gaxu,
Isirayila kaane, ε nama kuisan!

Bayo, n na ε rakisima nən,
n yi sa ε ba yire makuyeni,
n yi ε bənsənnə ba yamanani
e sa konyiyani dənaxan yi.

Yaxuba bənsənnə muxune mən xetema nən,
e yi lu maraxaran nun bəjε xunbenli.

E mi fa yimaxε sənən!

¹¹ Bayo, n luma nən ε xən,
alogo n xa ε rakisi.

N siyane birin naxəre nən,
n na ε raxuyaxi ayi naxanye yε,

koni n mi ε tan naxərima.

N na ε xuruma nən
alo a lan kii naxan yi,

bayo n mi ε yatema səntarene ra.’

Alatalaa falan nan na ra.”

¹² “Alatala ito nan falaxi, a naxa,
‘ε jaxankatan mi dandanjε,
ε furen magaxu.

¹³ Muxu yo mi ε xun mafalama,
ε fure dεen dandan muxu mi na,
a seri mi ε tan yii.

¹⁴ Ε xoyine birin bata jinan ε xon,
e mi fa ε fenma sɔnɔn.
Bayo, n bata ε jaxankata alo yaxuna,
n yi ε hake gbeene nun ε yulubi wuyaxine saran ε ra a jaxin na.

¹⁵ Nanfera ε wugama ε jaxankatan
nun ε tɔrɔyaan bun naxan mi nɔε dandanɛ?
N na ligaxi ε ra ε hake gbeene nun ε yulubi wuyaxine nan ma fe ra.’ ”

¹⁶ “ ‘Koni naxan yo na wa ε raxori feni,
na fan naxorima nen.
Ε yaxune birin xalima nen konyiyani.
Naxanye birin fuma ε yiiseene ma,
muxune fuma ne fan yiiseene ma nen.
Naxanye ε suxuma yengeni,
ne fan birin suxuma nen yengeni.’ ”

¹⁷ Alatalaa falan ni ito ra, a naxa,
‘Koni n mɔn ε rasabatima nen,
n yi ε rakendeya ε furene ma,
bayo e a falama ε ma nen a yama ramexina,
muxe mi a yengi dɔxi naxan xon, Siyon taana.’ ”

¹⁸ Alatala ito nan falaxi, a naxa,
‘N mɔn Yaxuba bɔnsɔnne yigiyadene rasabatima nen,
n kininkinin e dɔxɔdene ma.
Taa xonna mɔn tima nen a funfuni.
Manga banxin mɔn yi ti a yireni.

¹⁹ Beti xuiin nun sɛwa xuiin minima nen e tagi.
N na e rawuyama ayi nen,
e mi fa xurunɛ ayi mumε!
N binyen fima nen e ma,
e mi fa rayelefue sɔnɔn.

²⁰ E diine luma nen alo a fɔlɔni,
e yamaan luma nen n yetagi.
N yi e jaxankata muxune kewanle saran e ra.

²¹ E mangan minima e tan nin,
e tan nde nan tima e yεε ra.
N yi na kanna maso n na,
a yi a maso n na,
bayo muxun mundun suse a masoε n na a yete ra?’
Alatalaa falan nan na ra.

²² ‘ε findima nen n ma yamaan na,
n yi findi ε Ala ra.’ ”

²³ Alatala gbalon soma nen muxu jaxine xun na
alo foye kala tiina.
A xɔlɔn jaxankatan yi fa e ma
alo wuluwunla.

²⁴ Alatalaa xɔlɔn mi xetema e fɔxɔ ra
fɔ feene rakamali
Ala naxanye birin nagidixi a bɔjɛni.
Ε xaxili sɔtɔma nen na feene xon waxati famatɔne yi.

31

Isirayila kaane xεε fena

¹ Alatalaa falan ni ito ra, a naxa, “Na waxatini, n findima nen Isirayila xabilane birin ma Ala ra, e yi findi n ma yamaan na.” ² Alatala ito nan falaxi, a naxa,

“Yama dānxen naxanye luxi e nii ra yengen xanbini, ne n ma hinanna toma nen tonbonni, Isirayila yamaan yi matabun sōtō.”

³ Alatala a yetε yita nen n na wulani, a naxa, “N bata ε xanu habadan! Nanara, n ma hinanna mi janma ε xa.

⁴ Isirayila yama fajina, n mōn ε rasabatima nen, ε yamanan mōn tima nen. ε mōn ε tanbanne maxama nen ε yi siga bodonlane fōxō ra jaxajaxani.

⁵ ε mōn manpa bili nakōne sima nen Samari geyane fari. Xεε biine sansine sima nen, e yi e bogine sōtō.

⁶ Bayo lōxōna nde fama, kantan tiine e xui raminima Efirami yamanan geyane ma waxatin naxan yi, e naxa, ‘ε keli, en siga Siyon taani Alatala fema, en ma Ala.’ ”

⁷ Bayo Alatala ito nan falaxi, a naxa, “ε xuini te sēwani Yaxuba bōnsōnna fe ra, ε jaxan e fe ra e tan naxanye siyane xun na! ε xui ramini, ε yi Ala tantun, ε naxa, ‘Alatala, i ya yamaan nakisi, Isirayila muxu dānxene.’

⁸ N xεtεma nen e ra sa keli kōmen fōxōn yamanani, n yi e malan sa keli bōxōn danne ra. Danxutōne nun sankalatōne e ye, jaxalan fudi kanne nun naxanye dii barini, e birin. Yama gbeen nan xεten be.

⁹ E fama nen wuge, e lu n maxandε, n yi ti e yeε ra, siga xudene dε, kira yitōnxin xōn, e mi e sanna radinjε denaxan yi, bayo Isirayila yamaan fafe nan n na, Efirami bōnsōnna luxi nen alo n ma dii singena.”

¹⁰ Siyane, ε tuli mati Alatalaa falan na, ε sa a rali fō fōxō ige tagi bōxō makuyene yi! ε naxa, “Naxan Isirayila yamaan naxuyaxi ayi, na e malanma nen.

A e kantanma nen alo xuruse rabaan nun a xuruse kuruna.

¹¹ Bayo, Alatala bata Yaxuba yixεtεne xōrōya, a yi e xunba muxune yii

naxanye senben gbo e xa.

¹² E fama nen,
e xuini te naxanaxani Siyon geyaan xuntagi.

E sewama nen Alatalaa nemaan birin na,
murutun nun manpa nenen nun turen
nun yexene nun siine nun jingene.

E nii yifanma e ma nen
alo igen saxi nakoon naxan ma,
e mi fa yigitεge mumε!

¹³ Nayi, sungutunne sewama nen e bodondeni,
e nun banxulanne nun fonne birin.

N yi e sunun findi sewan na,
n yi e madenden,
n yi e rasewa e naxankatan xanbini.

¹⁴ N yi saraxaraline ralugo sube turaxine ra
n ma yamaan yi wasa n ma nemaan na,”
Alatalaa falan nan na ra.

¹⁵ Alatala ito nan falaxi, a naxa,
“Gbelegbele xuiin nun wuga xui gbeen tema Rama taani.

Rakeli nan a diine wugama.

A mi tinje a xa masabari
amasoto e birin bata faxa.”

¹⁶ Alatala ito nan falaxi, a naxa,
“E wuga xuiin nun ε yεgen dan,

bayo ε kewanle saren fima nen,
ε diine fama nen
sa keli yaxune konni.”

Alatalaa falan nan na ra.

¹⁷ “E yigin sotoma nen waxati famatone yi,
bayo ε diine mon xetema nen e konni.”

Alatalaa falan nan na ra.

¹⁸ N bata Efirami bonsonna wuga xuiin me, e naxa,

“Ala, i bata nxu xuru kari xodexeni

alo turaan naxan mi suxi,

nxu yi xuru ki fani.

I mon xa nxu raxete,

nxu xetema nen,

bayo i tan nan Alatala ra, nxo Ala.

¹⁹ Nxu nxu xun xanbi so nen i yi,

koni na xanbi ra,

nxu yi nimisa.

Nxu yelin xanbini xaxinla sote,

nxu yi xolo nxu yete ma,

nxu yagi, nxu yi nxu xun sin,

bayo nxu bata kalan ti nxu dii jore waxatini han!”

²⁰ Ala naxa, “Efirami bonsonna mi findixi n nafan diin xan na ba,
n diin naxan nafisama bonne xa?

Bayo n nema falane tiye a ma,

a fe rabirama n ma.

Nanara, n bonen bata kala a fe ra,

a kininkininna yi n suxu han!”

Alatalaa falan nan na ra.

²¹ E taxamasenne ti kiraan xon,

ε wudine bitin kiraan de
alogo muxune nama kira gbeen fata
e lan e xa bira naxan fɔxɔ ra.
Isirayila yama fajina,
ε mɔn xa xete, ε xete ε taane yi.

²² N ma dii murutexine,
ε luma na xun xɔn sigani
han waxatin mundun yi?
Bayo Alatala fe nenɛn naminima nen bɔxɔ xɔnna fari,
jaxanla fama nen xɛmɛn fendeni.*

Ala mɔn Yuda nun Isirayila yitɔnma nen

²³ Alatala Senben Birin Kanna, Isirayilaa Ala ito nan falaxi, a naxa, “N na xete e muxu
suxine ra waxatin naxan yi, a mɔn falama nen Yuda yamanan nun a taane yi, e naxa,
‘Alatala xa barakan sa tinxin yirena fe yi geya sarijanxina.’ ²⁴ Xɛɛ biine nun xuruse
rabane dɔxɔma nen Yuda yamanani e nun a taane birin. ²⁵ Bayo n muxu xadanxine nii
yifanma e ma nen, n yi muxu nii kalaxine ralugo.”

²⁶ Na waxati yeteni, n yi xulun, n yi a kolon a n ma xixɔnla yi jaxun han!

²⁷ Alatalaa falan ni ito ra, a naxa, “Lɔxɔne fama, n mɔn muxune nun xuruseene
rasabatima nen Isirayila nun Yuda yamanane yi, e wuya ayi alo muxun na sansiin xuya
xɛɛn ma. ²⁸ Benun to, n na n yɛɛn ti nen e ra alogo n xa e xunna kala, n yi e tala, n yi e
halagi, n yi e raxɔri, n yi gbalon nafa e ma. Koni iki, n mɔn n yengi dɔxɔma nen e xɔn
alogo n xa e yamanan ti, n yi e si,” Alatalaa falan nan na ra. ²⁹ A mi fa falama na lɔxɔni
fa fala,

Fafane bata jaxundan xindene don,
koni e diine nan jinye ramuluxun.†

³⁰ Koni birin faxama a yete haken nan ma fe ra. Muxu yo jaxundan xindene don, na
kanna yetɛɛn nan jinye ramuluxunma.

Layiri nenɛna fe

³¹ Alatalaa falan ni ito ra, a naxa,
“Na lɔxɔne fama, n layiri nenɛn xidima‡
nxu nun Isirayila nun Yuda yamane tagi waxatin naxan yi.

³² A mi ligama

alo n layirin naxan xidi nxu nun e benbane tagi,
n to e yii rasuxu n yi e ramini Misiran yamanani.

Bayo e n ma layirin kala nen

hali n to findi e kanna ra,”

Alatalaa falan nan na ra.

³³ “Koni layirin ni i ra,
n naxan xidima nxu nun Isirayila yamaan tagi.”

Alatalaa falan ni ito ra,

a naxa, “Na waxatin na dangu,

n na n ma sariyane sama nen e xaxinli,
n yi e sebe e bɔjɛni.

N findima nen e Ala ra,

e yi findi n ma yamaan na.

³⁴ Muxu yo mi fa a boden maxaranma,
muxu yo mi a fale a ngaxakedenna xa,
a naxa, ‘I xa Alatala kolon,’

* 31:22: Waxatina nde, Ala waxi a xɔn ma nen a Isirayila yamaan xa a tan Ala fen. Anu, e dari fe
mi yi na ra hali Isirayila yamaan to findixi Ala gbeen na layiri xidin xɔn alo xɛmɛn nun
jaxanla futun xidima kii naxan yi. † 31:29: Na feen mɔn seɓexi Nabi Esekiyeli 18.2 kui.
‡ 31:31: Layiri nenɛna fe seɓexi Luka 22.20 nun Kɔrenti Singen 11.25 nun Kɔrenti Firindena
3.6 nun Heburune 8.8-12 kui.

bayo e birin n kolonma nen,
keli muxudin ma han muxu gbeena.
Bayo n dijama nen e hakene ma
n yi e yulubine xafari.”
Alatalaa falan nan na ra.

³⁵ Alatala ito nan falaxi,
a tan naxan sogen da
alogo a xa kenenna fi yanyin na,
e nun kiken nun sarene kɛɛn na,
naxan fɔxɔ igeni maxama,
a mɔrɔnne yi xuxu, §
naxan xili Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna, na naxa,
³⁶ “Fanni dunuɔa da kiin sariyani itoe n yetagi,
Isirayila yixetene fan yatema nen siyaan na n yɛɛ ra yi.”
Alatalaa falan nan na ra.
³⁷ Alatala ito nan falaxi, a naxa,
“Xa kore xɔnna nɔɛ maligɛ,
xa bɔxɔ xɔnna bunne nɔɛ kolonjɛ,
nayi, n fan n mɛma nen Isirayila bɔnsɔnna ra e kɛwanle fe ra,”
Alatalaa falan nan na ra.

Yerusalɛn taa nenɛna fe

³⁸ Alatalaa falan ni ito ra, a naxa, “Lɔxɔne fama, taani ito mɔn tima Alatala xa waxatin naxan yi, keli Xananeli Sangansoon ma han sa dɔxɔ Songen Ma Dɛɛn na. ³⁹ Taan dan nenɛn fɔlɔma menna nin siga tinxinni han Garebi geyana, sa dangu Gowa binni. ⁴⁰ Binbine nun xubene bɔxɔnma lanbanna naxan yi e nun gbingbinna naxanye sigama han Kadirɔn xudeni siga han taan so dɛɛn tongonna so dɛɛn naxan xili Soone Dena, sogeteden binni, mɛnne birin nasarijanma nen Alatala xa. Yire yo mi fa kale na hanma a raxɔri.”

32

Yeremi yi xɛɛna nde sara

¹ Alatala yi falan ti Yeremi xa, Yuda manga Sedeki a mangayaan jɛɛ fudeni, Nebukadanesari a mangayaan jɛɛ fu nun solomasɛɛɛden nan yi a ra nun.

² Babilɔn yamanan sofa ganla bata yi Yerusalɛn taan nabilin nun na waxatini, e yi taan yɛngɛma. Nabi Yeremi yi saxi kasoon na kantan tiine banxin sansanna kui Yuda mangan konni. ³ Yuda mangan Sedeki bata yi a balan mɛnni, a naxa, “Nanfera i nabiya falani itoe tima? I yi a fala, i naxa, ‘Alatala ito nan falaxi, a naxa, ‘N taani ito sama nen Babilɔn mangan sagoni, a yi a tongo. ⁴ Yuda mangan Sedeki mi tangama Babilɔn kaane ma de! N na a sama nen Babilɔn mangan sagoni yati, a yi falan ti a xa kenɛn nun kenɛn, a yi a yetagi to. ⁵ Babilɔn mangan sigama nen Sedeki ra Babilɔn yi, a sa luma dɛnaxan yi han n na keli a malideni waxatin naxan yi. Xa ɛ Babilɔn kaane yɛngɛ, ɛ mi nɔ sɔtɔma de!” Alatalaa falan nan na ra.’ ”

⁶ Yeremi a falan ni ito ra, a naxa, “Alatala falan ti nen n xa, a naxa, ⁷ I sɔxɔ Salun ma dii xɛmɛn Xanameli fama nen i fɛma, a yi a fala i xa, a naxa, ‘N ma xɛɛ bɔxɔn sara n ma, naxan Anatɔti taani, bayo i tan daxa kɛ sariyan na, i yi a sara, a findi i gbeen na.’ ⁸ Nayi, n sɔxɔ a dii xɛmɛn Xanameli yi fa n fɛma kantan tiine banxin sansanna kui alo Alatala a fala kii naxan yi. Xanameli yi fa a fala n xa, a naxa, ‘N ma xɛɛ bɔxɔn sara n ma naxan Anatɔti taani, Bunyamin yamanani, bayo i tan daxa kɛ sariyan na, i yi a sara, a findi i gbeen na. A sara!’ N yi a kolon fa fala Alatalaa falan nan yi kamalixi na ra. ⁹ Nayi, n yi n sɔxɔ a diin Xanameli a xɛɛ bɔxɔn sara a ma naxan Anatɔti taani, n yi gbeti gbanan fu nun solofere so a yii. ¹⁰ N yi a sara kɛdini tɔn, n yi n ma taxamasenna sa a ma, n yi serene

§ 31:35: Igen mɔrɔnne: alo foyen na so igeni.

xili, n gbetin maliga sikeela ra. ¹¹ N yi a sara kedind tongo, n ma taxamasenna yi naxan ma, sariyane yi sebexi naxan kui, e nun kedi gbeti naxan mi yi balanxi taxamasenna ra. ¹² N yi a sara kedind so Neriya dii xemen Baruku yii Maxiseya mamandenna. N na liga n sɔxɔ a dii xemen Xanameli yee xɔri, e nun seren naxanye e yii fɔxɔn sa xee bɔxɔn sara kedind ma, e nun Yahudiyann naxanye birin yi kantann tiine banxin sansanna kui. ¹³ N yi yamarini ito so Baruku yii e yee xɔri, n naxa, ¹⁴ 'Alatala Senben Birin Kanna ito nan falaxi, Isirayilaa Ala, a naxa, bɔxɔn sara kedini itoe tongo, naxan balanxi n ma taxamasenna ra e nun naxan nabixi, i sa e sa feɓena nde kui, e mi kale denaxan yi. ¹⁵ Bayo Alatala Senben Birin Kanna, Isirayilaa Ala ito nan falaxi, a naxa, lɔxɔna nde, muxune mon banxine nun xee bɔxɔne nun manpa bili nako bɔxɔne sarama nen yamanani ito yi.' "

¹⁶ "N to bɔxɔn sara kedind so Neriya dii xemen Baruku yii, n yi Alatala maxandi, n naxa, ¹⁷ 'Marigina Alatala, i tan naxan kore xonna nun bɔxɔ xonna daxi i senbe gbeeni, kabanako fe yo mi xɔdɔxɔ i tan yii. ¹⁸ I ya hinanna mayitama nen muxune xa han mayixete wuli keden, koni i fafane hakene saranma e diine ra nen. Ala, i gbo, Ala senbemaann nan i tan na naxan xili Alatala Senben Birin Kanna. ¹⁹ I ya fe ragidixine gbo, i kewanle magaxu. I yee na adamadiine birin sigati kiin na, alogo i xa birin saran a kewanle ra, saranna naxan lan a wali xonne ma. ²⁰ I yi kabanako feene nun taxamasenne ligama xabu nxu yi Misiran yamanani waxatin naxan yi han to, i ne liga Isirayila kaane ye e nun adamadiine birin, i yi xinla sɔtɔ naxan gbo han to. ²¹ I bata Isirayila i ya yamaan namini Misiran yamanani taxamasenne nun kabanako feene nun senbe gbeen nun nɔɔn nun fe magaxuxine xɔn. ²² I yamanani ito so nen e yii, i bata yi i kolɔ naxan so fe ra e benbane yii, kumin nun nɔnɔn gbo yamanann naxan yi. ²³ E bata fa, e fa dɔxɔ a yi. Koni, e mi e tuli matixi i xuiin na, e mi bira i ya sariyann fɔxɔ ra, e mi i ya yamarine suxi. Nanara, i jaxankatani ito birin nafaxi e ma. ²⁴ Yaxune bata gbingbinne rate taan yinna xɔn alogo e xa dangu a xun ma. Taan fama nen ludeni Babilɔn kaane sagoni, naxanye a yengema, silanfanna nun fitina kamen nun fitina furen yi taan kala. I naxan falaxi, na bata kamali, a tan ni ito ra. ²⁵ Marigina Alatala, i a fala n xa nen, i naxa, "Xee bɔxɔn sara gbetin na serene yee xɔri." Anu, taan sa luma Babilɔn kaane nan sago yi.' "

Alatala yi Yeremi yabi

²⁶ Alatala yi falann ti Yeremi xa, a naxa, ²⁷ "Alatala nan n tan na, niiramane birin ma Ala. Kabanako fena nde na yi ba, naxan xɔdɔxɔ n tan yii? ²⁸ Nanara, n tan, Alatala, n ni ito nan falama, fa fala taani ito sama Babilɔn kaane nun Babilɔn mangan Nebukadanesari sagoni nen, e yi a tongo. ²⁹ Babilɔn kaann naxanye taani ito yengema, ne soma nen taani ito yi, e teen so a ra, e a gan, e nun a banxine e wusulanna gan Baali xa naxanye xuntagi, e minse saraxane rabɔxɔn ala gbeteene xa denaxanye yi, e yi n naxɔlɔ. ³⁰ Bayo xabu e dii jɔre waxatine yi Yuda kaane nun Isirayila kaane mi sese ligaxi fɔ fe jaxina n yee ra yi, e lu n naxɔle e suxure rafalaxine xɔn, Alatalaa falann nan na ra. ³¹ Bayo taani ito muxune bata n naxɔlɔ, e n bɔnen nate, keli a ti lɔxɔn ma han to. Nayi, n fa a bama nen n yetagi. ³² Yuda kaane nun Isirayila kaane bata n naxɔlɔ e kewali jaxine xɔn, e tan nun e mangane nun e kuntigine nun e saraxaraline nun e nabine, e nun Yuda kaane nun Yerusalenn kaane birin. ³³ E bata e xun xanbi so n yi, e mi e yee rafindixi n ma. Anu, n yi e xaranma waxatin birin, koni e mi tin e tuli matiye, e xurun sɔtɔ. ³⁴ E yi e suxurene dɔxɔ n ma banxini n xinla binyama denaxan yi, e yi a raharamu. ³⁵ E yi kidene rafala Baali xa Ben-Hinɔn lanbanni, alogo e xa e diine gan saraxann na Mɔlɔkɔ xa. N mi e yamari naxan ma, n mi sa mirixi naxan ma. E bata xɔsi fe sifani itoe liga, e yi Yuda bɔnsonna ti yulubin ma."

³⁶ "Iki, e fa a falama taani ito ma nen, e naxa, 'A sama nen Babilɔn mangan sagoni! E a noma nen yengen nun fitina kamen nun fitina furen xɔn!' Nanara, n tan Alatala, Isirayilaa Ala, n fa ito nan falama, n naxa, ³⁷ 'N na e malann ma nen yati, sa keli yamanane birin yi, n na e raxuyama ayi denaxanye yi n ma xɔlɔ gbeen nun n ma bɔne teeni. N mon xetema e ra nen be, n yi tin e dɔxɔ bɔne xunbenli. ³⁸ E findima nen n ma yamaan na, n yi findi e Ala ra. ³⁹ N yi xaxili kedenna fi e ma. E lu kira kedenna xɔn, alogo e xa gaxu n yee ra habadan,

alogo e nun e diine xa lu herini. ⁴⁰ N yi habadan layirin xidi n tan nun e tan tagi, n mi e rabejinje mumε. N luma nen fe fajin lige e xa, n yi n yeεragaxun sa e bɔneni, alogo e nama e xun xanbi so n yi. ⁴¹ N sewama nen fe fajin liga feen na e xa. N yi e rasabati yamanani ito yi yati, n bɔnen nun n niin birin na.' ⁴² Bayo Alatala ito nan falaxi, a naxa, "N fe fajin naxan falaxi lan e fe ma, n na ligama e xa nen alo n jaxankatani itoe birin nafaxi yamanani ito xili ma kii naxan yi. ⁴³ ε mɔn xεε bɔxɔne sarama nen yamanani ito yi na waxatini, ε a falama denaxan ma, ε naxa, 'Yire raxɔrixin nan a ra, muxu mi na, sube mi na, a bata sa Babilɔn kaane sagoni.' ⁴⁴ Xεε bɔxɔne sarama nen gbetin na, e sara kedine yi yelan, muxune yi e taxamasenne sa e ma sereyane yeε xɔri Bunyamin yamanani e nun Yerusalɛn rabilinna taane nun Yuda taane nun geya yire taane nun sogegododen binna geya yire taane nun Negewi yamanan taane yi. Bayo, Alatala mɔn e yamanan nasabatima nen. Alatalaa falan nan na ra."

33

Yerusalɛn kisi fena

¹ Alatala mɔn yi falan ti Yeremi xa a firindeni, a yi balanxi kantan tiine sansanna kui waxatin naxan yi. A naxa, ² "Alatala ito nan falaxi, a tan naxan feene ligama, a tan naxan feene yitɔnma, a e ragidi, a xili Alatala, a tan naxan a falama, a naxa, ³ 'N maxandi, n na i yabima nen. N fe gbeene yebama nen i xa, wundo fe luxunxine i mi naxanye kolon.' ⁴ Alatala, Isirayilaa Ala ito nan falaxi lan taani ito banxine ma e nun Yuda mangane banxine, naxanye bata rabira alogo e xa yaxune yenge naxanye tema yinna fari yengeni, a naxa, ⁵ 'Yamaan na Babilɔn kaane yenge waxatin naxan yi, banxini itoe rafema nen muxune binbine ra n naxanye faxama n ma xɔlɔ gbeeni. N na n yetagin luxunma nen taani ito muxune ma e kɛwali jaxine fe ra. ⁶ Koni, n mɔn taani ito rasabatima nen, n yi a muxune rakendɛya, n yi bɔje xunbenla nun lannayaan fi e ma han! ⁷ N Yuda muxu suxine nun Isirayila muxu suxine raxetɛma nen keli konyiyani, n mɔn yi e rasabati alo a fɔlɔni. ⁸ N yi e rasarijan e hakene birin ma e yulubin ligaxi n na naxanye xɔn. N na e hakene birin mafeluma nen e n yulubin tongoxi naxanye xɔn, naxanye findixi murute feene ra n xili ma. ⁹ Nayi, taani ito findima nen sewan na n xa, e nun tantunna nun binyena bɔxɔ xɔnna siyane birin tagi, e na fe fajine birin mε waxatin naxan yi n naxanye ligama e xa. E kuisanma nen e gaxu lan na fe fajine nun bɔje xunbenla birin ma n naxanye fima e ma.' "

¹⁰ "Alatala ito nan falaxi, a naxa, 'ε tan a falama yireni ito ma, ε naxa, "Yire raxɔrixin na a ra, muxu mi fa na, xuruse mi na." Anu, Yuda taani itoe nun Yerusalɛn kirani itoe naxanye rabejinxi iki, muxune nun xuruseene mi fa denaxanye yi iki, ¹¹ sewa sigine nun jaxaxaxa sigine mɔn sama nen mɛnne yi e nun jaxalandi ti sigine xɛmɛn nun a jaxanla xa, e nun naxanye sigama betin bε barika bira saraxane badeni Alatalaa banxini, e naxa, "En Alatala Senben Birin Kanna tantun, bayo Alatala fan, a hinanna luma nen habadan." Bayo n mɔn yamanan nasabatima nen alo a fɔlɔni,' Alatala naxa na kiini."

¹² "Alatala Senben Birin Kanna ito nan falaxi, a naxa, 'Yamana raxɔrixini ito, muxune nun xuruseene mi fa denaxan yi, lɔxɔna nde xuruse rabane mɔn xuruse rabaden nun matabuden sɔtɔma nen e xuruse kurune xa menna taane birin yi. ¹³ Xuruseene mɔn luma nen e kantan muxune dɛxɔn geya yire taane nun sogegododen geya yire taane nun Negewi yamanan taane nun Bunyamin yamanan nun Yerusalɛn rabilinna taane birin yi, e nun Yuda taane yi.' Alatala naxa na kiini."

Ala a falan nakamalima nen Dawuda bɔnsɔnna xa

¹⁴ "Alatalaa falan ni ito ra, a naxa, 'Lɔxɔne fama, n fala fajine rakamalima lɔxɔn naxanye yi, n naxanye fala lan Isirayila yamaan nun Yuda yamaan ma. ¹⁵ Na lɔxɔne nun na waxatini, n tinxinden naminima nen Dawuda bɔnsɔnni, alo wudi jingin na mini wudin ma, a yi kiti kenden nun tinxinyaan naba yamanani. ¹⁶ Yuda yamaan nakisima nen na lɔxɔne yi, bɔje xunbenla yi so Yerusalɛn yi. E a xili bama nen fa fala, "En ma

tinxinna, Alatala.” ¹⁷ Bayo Alatala ito nan falaxi, a naxa: Dawuda ɲɔxɔ yi biran mi dase mume naxan dɔxe Isirayila yamaan manga gbɛdeni.* ¹⁸ Lewi saraxaraline ɲɔxɔ yi biran mi dase mume naxan saraxa gan daxine be, a bogise saraxane tutin nali, a saraxane ba lɔxɔ yo lɔxɔ.’ ”

¹⁹ Alatala yi falan ti Yeremi xa. A naxa, ²⁰ “Alatala ito nan falaxi, a naxa, ‘Xa e nɔe layirin kale nxu nun yanyin nun kɔeen tagi, kɔeen nun yanyin yi ba mine e waxatini nun, ²¹ nayi, n ma layirin nɔe kale nxu nun n ma walikeen Dawuda fan tagi nen, a bɔnsɔnna muxun yi dasa naxan dɔxe a ɲɔxɔni a manga gbɛdeni. Nayi, n ma layirin mɔn nɔe kale nxu nun Lewi saraxaraline tagi nen naxanye n ma wanla ra. ²² N na n ma walikeen Dawuda yixetene rawuyama ayi nen, e nun Lewi bɔnsɔnna muxun naxanye n ma wanla ra alo kore xɔnna saren naxanye mi nɔe yate, alo baan ɲemɛsinna naxan yaten mi kolonje.’ ”

²³ Alatala yi falan ti Yeremi xa, a naxa, ²⁴ “I mi a toxi ba, yamani ito naxan falama? E naxa, ‘Alatala bata a me a yama sugandixi firinne ra.’ Nayi, e n ma yamaan ɲaɲaxuma, e mi fa e yatexi siya ra.”

²⁵ Alatala ito nan falaxi, a naxa, “Xa layirin mi yi nxu nun yanyin nun kɔeen tagi nun, xa n mi yi kore xɔnna nun bɔxɔ xɔnna da kiin sariyane sa nun, ²⁶ nayi, n yi nɔe n me nen Yaxuba yixetene nun n ma walikeen Dawuda yixetene ra, n yi tondi a bɔnsɔnna muxuna nde sugande alogo a xa lu Iburahima nun Isiyaga nun Yaxuba yixetene xun na. Bayo n mɔn e yamanan nasabatima nen, n yi kininkinin e ma.”

34

Alaa falana Sedeki xa

¹ Babilɔn mangan Nebukadanesari nun a sofa ganla nun yamanan naxanye birin yi a nɔɔn bun ma e nun siyane birin yi Yerusalɛn nun a rabilinna taane birin yengema waxatin naxan yi, Alatala yi falan ti Yeremi xa, a naxa, ² “Alatala, Isirayilaa Ala naxa, sa falan ti Yuda mangan Sedeki xa, i naxa, Alatala ito nan falaxi, a naxa, ‘N taani ito sama nen Babilɔn mangan sagoni, a yi a gan. ³ I tan mi tangama a ma, koni a i suxuma nen yati, i lu a sagoni, i Babilɔn mangan toma nen i yeen na, a yi falan ti i xa kenen nun kenen, a yi siga i ra Babilɔn yi. ⁴ Koni Yuda mangan Sedeki, i tuli mati Alatalaa falan na! Alatala falani ito nan tixi lan i ma, a naxa, i mi faxe yengeni sese ma. ⁵ I faxan bɔɲe xunbenla nin. I saya feen ligama nen alo i benbane gbeene liga kii naxan yi, manga danguxine, muxune yi wusulanna gan i ya binyen mayita feen na, e i wuga, e naxa, “Ee! Nxu kanna bata faxa!” N tan Alatala nan na falaxi.’ Alatalaa falan nan na ra.”

⁶ Nabi Yeremi yi na falane birin nali Yuda mangan Sedeki ma Yerusalɛn yi. ⁷ Na waxatini, Babilɔn mangana ganla yi Yerusalɛn yengema e nun Yuda taan bonne birin, a li Lakisi taan nun Aseka taan nan tun yi fa luxi Yuda taa makantanxine ra.

Konyine xɔrɔyana fe

⁸ Alatala yi falan ti Yeremi xa, mangan Sedeki yelin xanbini layirin xide e nun Yerusalɛn yamaan tagi, alogo e xa konyine xɔrɔya. ⁹ Birin yi xɔrɔyaan fima a konyi Heburu kaane ma, alogo muxu yo nama fa a Yahudiyɔn boden nawali alo konyina. ¹⁰ Kuntigine nun yamaan naxanye na layirin xidi, ne yi tin e konyine beɲin feen ma alogo e nama fa lu konyiyani. E yi tin na ma, e yi e beɲin. ¹¹ Koni na xanbi ra, e mɔn yi e miriyaan masara, e yi e konyine maxili, e bata yi naxanye beɲin, e yi e karahan alogo e mɔn xa findi konyine ra.

¹² Nayi, Alatala yi falan ti Yeremi xa, a naxa, ¹³ “Alatala, Isirayilaa Ala ito nan falaxi, a naxa, ‘N layirin xidi nen nxu nun e benbane tagi, n na e ramini waxatin naxan yi Misiran yi konyiyani. N yi a fala e xa, n naxa, ¹⁴ “Xa e ngaxakedenna Heburuna nde a yete mati e ma konyin na, a walima nen e xa ɲee sennin. A ɲee soloferedeni e xa a xɔrɔya.”* Koni

* 33:17: Na feen mɔn seɓexi Samuyeli Firinden 7.12-16 nun Mangane Singen 2.4 nun Taruxune Singen 17.11-14 kui. * 34:14: Na feen seɓexi Xɔrɔyaan 21.2 nun Sariyan 15.12-15 kui.

ε benbane mi n xuiin suxu, e mi e tuli mati n na. ¹⁵ Ε tan bata yi ε κewanle masara waxati danguxini itoe yi, naxan fan n tan yeε ra yi, ε yi na liga, ε birin yi xōrōyaan fi ε ngaxakedenne ma. Ε layirin xidi nen n yetagi, n ma banxini n xinla binyama denaxan yi. ¹⁶ Koni ε bata xete ε fe ragidixin fōxō ra, ε yi n xinla kala, ε to ε konyine maxili, ε bata yi naxanye bejin nun, ε bata yi naxanye lu e xa siga, ε mōn yi e karahan a e xa findi ε konyine ra.’ ”

¹⁷ “Nanara, Alatala ito nan falaxi, a naxa, ‘Ε to mi n binyaxi, ε tondi xōrōyaan fiye ε ngaxakedenne ma ε adamadi bodene. Nayi, n xōrōyaan sifana nde fima ε ma nen, ε fa xōrōyani ito nan sōtōma, naxan a lige ε faxa silanfanna nun fitina furen nun fitina kamēni, han ε fe yi bōxō xōnna yamanane birin muxune magaxu.’ Alatalaa falan nan na ra. ¹⁸ ‘Muxun naxanye n ma layirin kalaxi, naxanye mōn mi tin layirin nakamale ε yeteen naxan xidi n yetagi, n na e suxuma nen alo e jinge diin naxan yisegen firinna ra, e yi dangu a dungine tagi layiri xidin dangan misaala ra.† ¹⁹ Yuda nun Yerusalēn kuntigine nun mangan bundōxōne nun saraxaraline nun yamanan muxun naxanye birin danguxi na jingen dungine tagi, ²⁰ n ne sama nen e yaxune sagoni, naxanye waxi e faxa feni, e binbine yi findi xōline nun burunna subene balon na. ²¹ N Yuda mangan Sedeki nun a kuntigine sama nen e yaxune sagoni, naxanye waxi e faxa feni, Babilōn mangana sofa ganla, naxanye e masigaxi ε ra. ²² N yamarin fima nen, n yi e raxete be taani ito xili ma. E taan yengema nen, e yi a tongo, e yi a gan. N yi Yuda taane raxōri, e findi bōxō rabejinxin na.’ Alatalaa falan nan na ra.”

35

Yeremi nun Rekabu bōnsōnne fe

¹ Alatala bata yi falani ito ti Yeremi xa Yuda mangan Yosiyaa dii Yehoyakimi a mangayaan waxatini, a naxa, ² “Siga Rekabu bōnsōnne fēma, i yi e xili, e xa fa Alatalaa banxin kuiin yirena nde yi, i manpaan so e yii, alogo e xa a min.”

³ Nanara, n yi Yaasaniya tongo, Xabasaniyaa dii xēmen Yeremi a dii xēmēna, e nun a ngaxakedenne nun a diine nun Rekabu bōnsōnna birin. ⁴ N yi siga e ra Alatalaa banxini, Alaa muxun Yigidali a dii xēmen Xanan ma dii xēmēne yi walima banxin konkon naxan kui, kuntigine banxin kuiin yiren dexōn, Salun ma dii xēmen Maaseyaa waliden konkon xun ma, naxan yi so deen kantanma. ⁵ N yi fejnene dōxō Rekabu bōnsōnna muxune yetagi e rafexi manpaan na e nun igelengenne. N yi a fala e xa, n naxa, “Ε manpana nde min!” ⁶ E yi n yabi, e naxa, “Nxu mi manpaan minma, bayo nxu benba Rekabu a dii xēmen Yonadabo nxu yamari nen, a naxa, ‘Ε nama manpaan min mume, ε tan nun ε yixetene, ⁷ ε nama banxi ti, ε nama sansi si, ε nama manpa bili si, seni itoe mōn nama lu ε yii. Koni ε luma bubune nin ε dunuḡa yi gidin birin yi, alogo ε xa bu yamanani ε dōxōma xōḡeyani denaxan yi.’ ⁸ Nxu benba Rekabu a dii xēmen Yehonadabu nxu yamari feen naxanye ma, nxu bata ne suxu. Nxu mi manpaan minma nxō simayani mume, nxu tan ba, nxō jaxanle ba, nxō dii xēmēne ba, nxō dii tēmēne ba, ⁹ nxu mi banxi tima, nxu so a kui, nxu gbee mi finde manpa bili nakō ra, hanma xēna hanma langana. ¹⁰ Nxu luma bubune nan kui, nxu bata nxu benba Yonadabo a yamarine birin suxu ken! ¹¹ Koni Babilōn mangan Nebukadanesari to yamanan yenge, nxu a fala nen, nxu naxa, ‘En siga Yerusalēn yi, en na en gi Babilōn kaane nun Arami kaane sofa ganle bun.’ Nayi, nxu yi dōxō Yerusalēn yi.”

¹² Nayi, Alatala yi falan ti Yeremi xa, a naxa, ¹³ “Alatala Senben Birin Kanna, Isirayilaa Ala ito nan falaxi, a naxa, sa a fala Yuda kaane nun Yerusalēn kaane xa, i naxa, ‘Ε mi xaxili sōte ba? Ε mi n ma falane suxe ba?’ Alatalaa falan nan na ra. ¹⁴ ‘Rekabu a dii xēmen Yehonadabu bata yi yamarin fi a diine ma, a e nama manpaan min. E bata a yamarin suxu. E mi a minxi han to. Han to, e mi manpaan min bayo e bata e benbana a yamarin suxu. Anu, n tan falan tima ε xa yeḡe, koni ε mi n xuiin suxi. ¹⁵ N na n ma walikene rasigama

† 34:18: Mēn kaane yi xuruseni seḡema nen firinna ra, e yi dangu a dungi firinne tagi layirin misaala ra fa fala xa naxan mi layirin nakamali, na kanna xa liga alo xuruseen naxan yiseḡexi ito ra. Na feen sebexi Dunuḡa Fōlōn 15.9-18 kui.

ε ma γεγε, nabine, alogo e xa a fala ε xa, e naxa, “Ε χετε ε kira jaxin foxo ra, ε κewanle maxete, ε nama bira ala gbeteene foxo ra, ε yi e batu. Nayi, ε luma nen yamanani n naxan soxi ε nun ε benbane yii.” Koni ε mi ε tuli mati n na, ε mi n xuiin name. ¹⁶ Rekabu a dii xemen Yehonadabu yixetene bata e benbana a yamarin suxu, koni yamani ito mi n xuiin suxi!’ ¹⁷ Nanara, Alatala, Ala Senben Birin Kanna, Isirayilaa Ala ito nan falaxi, a naxa, ‘N gbalon nafama nen Yuda kaane nun Yerusalen kaane ma, n feen naxanye birin fala e xili ma. Amasoto n bata falan ti e xa, e mi n xuiin namexi, n yi e xili, e mi n yabi.’ ”

¹⁸ Yeremi yi a fala Rekabu bonsonna muxune xa, a naxa, “Alatala Senben Birin Kanna, Isirayilaa Ala ito nan falaxi, a naxa, ‘Ε bata ε benba Yehonadabu a yamarine suxu, ε bira a yamarine birin foxo ra, ε yi e birin liga,’ ¹⁹ Na ma, Alatala Senben Birin Kanna, Isirayilaa Ala ito nan falaxi, a naxa, ‘Rekabu a dii xemen Yonadabo yixetena ndee luma nen wale n yetagi, e mi janje mume!’ ”

36

Yehoyakimi yi kedin gan

¹ Yuda mangan Yosiyaa a dii xemen Yehoyakimi a mangayaan jee naanindeni, Alatala yi falani ito ti Yeremi xa, a naxa, ² “Kedi mafilinxina nde tongo, i yi n ma falane birin sebe n bata naxanye fala lan Isirayila yamaan nun Yuda yamaan ma e nun siya gbeteene birin xabu n falan ti folo i xa loxon naxan yi Yosiyaa waxatini han to. ³ Waxatina nde, Yuda kaane a famuma nen n fe jaxin naxan nagidixi e xili ma, e birin yi xete e kira jaxin foxo ra. Nayi, n na e yulubine nun e hakene mafeluye nen.”

⁴ Yeremi yi Neriya a dii xemen Baruku xili. Alatala bata yi falan naxanye birin ti a xa, Yeremi yi ne fala, Baruku yi ne sebe kedin kui. ⁵ Na xanbi ra, Yeremi yi yamarin fi Baruku ma, a naxa, “E tonna nan doxi n ma menni, n mi noe sigε Alatala Batu Banxini. ⁶ Nayi, i tan xa siga Alatalaa banxini. N na Alatalaa falan naxanye tixi i xa, i naxanye sebe, i sa ne xaran yamaan yetagi sun suxu loxoni. I e xaran Yuda kaane xa naxanye fama sa keli e taane yi. ⁷ Nayi, waxatina nde, e Alatala mafanma nen, e birin yi xete e kira jaxin foxo ra. Bayo Alatalaa xolon nun a fitinan gbo yamaan xili ma.” ⁸ Nabi Yeremi Neriya a dii xemen Baruku yamari feen naxanye birin ma, a yi ne liga, a yi sa Alatalaa falane xaran kedini Alatala Batu Banxini.

⁹ Yuda mangan Yosiyaa dii xemen Yehoyakimi a mangayaan jee suulunden kike solomanaanindeni, e yi loxo keden sugandi a Yerusalen kaane xa sunna suxu na loxoni Alatala yetagi e nun Yuda kaan naxanye birin fa Yerusalen yi sa keli Yuda taane yi. ¹⁰ Baruku yi Yeremi a falane birin xaran kedini Alatala Batu Banxini yamaan birin yetagi. A yi doxi sebeli tiin Gemariyaa konkoni nin, Safan ma dii xemena, denaxan yi sansanna kui naxan faxan na Alatala Batu Banxin so de nenen na.

¹¹ Gemariya dii xemen Mikahu, Safan mamandenna to Alatalaa falane birin name naxanye yi sebexi na kedin kui, ¹² a yi siga sebeli tiin doxodeni manga banxini kuntigine birin yi malanxi denaxan yi, sebeli tiina Elisama nun Semayaa diin Delaya nun Akibori a diina Elanatan nun Safan ma diin Gemariya nun Xananiyaa diin Sedeki, e nun kuntigin bonne birin. ¹³ Mikahu yi na falane birin yebe e xa, a naxanye me, Baruku yi kedin xaranma waxatin naxan yi yamaan birin yetagi.

¹⁴ Nayi, kuntigine yi Netaniyaa dii xemen Yehudi rasiga, Kusi a dii xemen Selemiya mamandenna, a xa sa a fala Baruku xa, a naxa, “I kedin naxan xaranxi yamaan birin yetagi, na tongo, i fa!” Neriya a dii xemen Baruku yi na kedin tongo, a siga e fema. ¹⁵ E yi a fala a xa, e naxa, “I magodo, i yi a xaran nxu xa.” Baruku yi a xaran e xa. ¹⁶ E to na falane birin me, e gaxuxin yi e bode mato, e yi a fala Baruku xa, e naxa, “Nxu falani itoe birin yebama nen mangan xa.” ¹⁷ Nayi, e yi Baruku maxodin, e naxa, “A fala nxu xa, i falani itoe birin sebexi kii naxan yi. Yeremi nan de xui itoe ra ba?” ¹⁸ Baruku yi e yabi, a naxa, “A falani itoe tixi n xa a xuini texin nan na, n yi e sebe kedini ito kui duba igen na.” ¹⁹ Kuntigine yi a fala Baruku xa, e naxa, “Siga, ε nun Yeremi xa sa ε luxun, muxu yo nama a kolon ε denaxan yi.”

²⁰ E yi kedin lu Elisama sebeli tiina konkoni, e siga mangan fema a tanden ma, e sa falane birin yebe mangan xa. ²¹ Mangan yi Yehudi rasiga kedin tongodeni. Yehudi yi sa a tongo Elisama sebeli tiina konkoni, a yi fa a xaran mangan yetagi e nun kuntigin naxanye birin yi mangan fema. ²² Neen kike solomanaaninden nan yi a ra, mangan yi dɔxi a xunbeli waxatin banxini, tɛen yi degema wuren kui a yetagi. ²³ Yehudi na yi kedin yire saxan hanma naanin xaran, mangan fan yi na kedin yiren xabama a ra nen sebeli tiina filedin na, a yi na woli tɛeni wuren kui, han kedin birin yi gan jan. ²⁴ Nayi, mangan nun a kuntigine birin yi na falane birin name, e mi gaxu hali, e mi e dugine yibo e ma nimisani. ²⁵ Anu, Elanatan nun Delaya nun Gemariya mangan mafan nen alogo a nama kedin gan, koni a mi a tuli mati e ra. ²⁶ Mangan yi yamarin fi Yerameeli ma, mangana dii xemena nde, e nun Asiriyeli a dii xemen Seraya nun Abadele a dii xemen Selemiya, a e xa sebeli tiin Baruku nun Nabi Yeremi suxu. Koni Alatala yi e raluxun.

Alaa falana mangan xili ma

²⁷ Baruku bata yi Yeremi a falan naxanye sebe, mangan to na kedin gan, Alatala yi falan ti Yeremi xa, a naxa, ²⁸ “I mon xa kedi gbete tongo. Falan naxanye yi kedi singen ma, Yuda mangan Yehoyakimi naxan ganxi, i mon xa ne sebe kedini. ²⁹ I mon xa a fala Yuda mangan Yehoyakimi xa, i naxa, ‘Alatala ito nan falaxi, a naxa, i tan nan kedin ganxi, i naxa, “Nanfera i falani itoe sebexi a Babilon mangan fama nen, a yi yamanani ito kala, a yi a muxune nun a xuruseene birin naxori?” ³⁰ Nanara, Alatala ito nan falaxi Yuda mangan Yehoyakimi xili ma, fa fala a bɔnsɔnna muxu yo mi dɔxɔma Dawudaa manga gbɛdeni, a yetɛen binbin nabɛninma nen sogen na yanyin na e nun xunbenla ra kɔɛen na. ³¹ N na a kewali jaxine saranma nen a ra e nun a diine nun a kuntigine. N gbalon nafama e tan nun Yerusalen kaane nun Yuda kaane birin ma nen, n feen naxanye birin fala e xili ma, bayo e mi e tuli matixi n na.’”

³² Yeremi yi kedi mafilinxi gbete tongo, a yi a so Neriya dii xemen Baruku yii, sebeli tiina. Baruku yi falane birin sebe Yeremi naxanye fala a xa, naxanye yi kedi singen kui, Yuda mangan Yehoyakimi naxan gan. A mon yi na fala sifa wuyaxi gbete ye sa ne fari.

37

Yeremi yi sa kasoon na

¹ Babilon mangan Nebukadanesari yi Yosiyaa dii xemen Sedeki dɔxɔ mangan na Yehoyakimi a dii xemen Yoyakin jɔxɔni Yuda yamanan xun na. ² Alatala falan naxan ti Nabi Yeremi xa, a tan ba, a kuntigine ba, yamanan muxune ba, e sese mi na rame.

³ Anu, na waxatini Manga Sedeki bata yi Selemiyaa dii xemen Yehukali nun saraxar-aliin Maaseya dii xemen Sofoni xe a faladeni Nabi Yeremi xa, a naxa, “Alatala en ma Ala maxandi nxu xa.”

⁴ Na waxatini Yeremi yi sigan nun xeten nabama yamaan tagi. A munma yi sa kasoon na singen. ⁵ Misiran mangana ganla bata yi mini Misiran yamanani. Babilon kaan naxanye yi Yerusalen rabilinxi a yengedeni, ne yi na feen me, e yi e masiga Yerusalen ra.

⁶ Nayi, Alatala yi falan ti Nabi Yeremi xa, a naxa, ⁷ “Alatala, Isirayilaa Ala ito nan falaxi, a naxa, ‘E sa a fala Yuda mangan xa naxan e xexi n maxɔdindeni, e naxa, “Misiran mangana ganla naxan minixi e malideni, ne xetema nen e konni Misiran yamanani. ⁸ Nayi, Babilon kaane mon fama nen, e yi taani ito yenge, e yi a no, e a gan.” ⁹ Alatala ito nan falaxi, a naxa: E nama e yete mayenden, e yi a miri a Babilon kaane e makuyama e ra nen! Bayo e mi sigama. ¹⁰ Hali e Babilon kaane sofa ganla birin no, naxanye e yengema, hali muxu maxɔɔxine nan gbansan lu e faxataren na, e birin kelima nen, e mini e bubune kui, e yi taani ito gan.’”

¹¹ Babilon kaane sofane yi makuyaxi Yerusalen ra waxatin naxan yi lan Misiran mangana ganla fe ma, ¹² Yeremi yi wa mini feni Yerusalen yi siga Bunyamin yamanani, alogo a xa sa keena nde tongo a konni. ¹³ A to taan so deen li denaxan xili Bunyamin dena, mini taani, kantan ti kuntigin naxan xili Yiriya, Selemiyaa dii xemena, Xananiya

mamandenna, na yi Nabi Yeremi rati, a yi a fala a xa, a naxa, “I bata sa Babilon kaane fari!” ¹⁴ Yeremi yi a yabi, a naxa, “Nɔndi mi na ra, n mi sɛ Babilon kaane fari sese ma!” Koni Yiriya mi a tuli mati a ra. A yi Yeremi suxu, a siga a ra kuntigine fema. ¹⁵ Kuntigine xɔlɔxin yi a bɔnbɔ, e yi a sa kasoon na Yonatan ma banxini, sɛbeli tiina, bayo e bata yi mɛn findi kaso banxina nde ra. ¹⁶ E Yeremi raso yinla nde ra kaso banxin bun, a sa balan mɛnni, a yi bu na han!

¹⁷ Lɔxɔna nde, Manga Sedeki yi xeraan nasiga a tongodeni. E to fa a ra mangan konni, mangan yi a maxɔdin wundoni, a naxa, “Alatala bata falana nde ti i xa iki ba?” Yeremi yi a yabi, a naxa, “ɔn, a naxa a i sama nɛn Babilon mangan sagoni.” ¹⁸ Yeremi mɔn yi a fala Manga Sedeki xa, a naxa, “N haken mundun ligaxi i ra, hanma i ya kuntigine hanma yamana, naxan a ligaxi i n saxi kasoon na? ¹⁹ E nabine sa minen yi iki, naxanye yi nabiya falane tima e xa, e naxa, ‘Babilon mangan mi fama e tan nun yamanani ito yengɛdeni?’ ²⁰ Iki, mangana, n kanna, yandi, i tuli mati n na, i xa tin n ma falan ma. I nama n naxete sɛbeli tiin Yonatan ma banxini, alogo n nama faxa mɛnni.” ²¹ Manga Sedeki yi yamarin fi a e xa e yengi dɔxɔ Yeremi xɔn kantan tiine banxin sansanna kui, e yi lu buru xun keden soe a yii lɔxɔ yo lɔxɔ keli buru ganne yireni han taan burun birin na jan lɔxɔn naxan yi. Yeremi lu na kii nin kantan tiine banxin sansanna kui.

38

E yi Yeremi ragodo yinla ra

¹ Yeremi yi falan naxanye tima yamaan xa, Matan ma dii xɛmɛn Sefati nun Pasaxuri a dii xɛmɛn Gedali nun Selemiyaa dii xɛmɛn Yukala nun Malakiyaa dii xɛmɛn Pasaxuri yi ne birin name. A yi a falama, a naxa, ² “Alatala ito nan falaxi, a naxa, ‘Naxan yo lu taani ito yi, na kanna faxama yengen nun fitina kamen nun fitina furen nin, koni naxan na keli taani ito yi, a sa a yete dentege Babilon kaane xa, na kanna kisima nɛn, a tan yi lu a nii ra bete. A kisima nɛn.’ ³ Alatala mɔn ito nan falaxi, a naxa, ‘Taani ito sama nɛn Babilon mangan sagoni yati, a yi a tongo.’”

⁴ Kuntigine yi a fala mangan xa, e naxa, “Xɛmɛni ito xa faxa! Bayo sofaan naxanye luxi taani ito yi, a ne tunnaxɔlɔma e ma e nun yamaan birin, a lu fala sifani itoe tiye e xa. Xɛmɛni ito mi yamaan munanfanna xan fenma, fɔ a kala fena.” ⁵ Manga Sedeki yi e yabi, a naxa, “N bata a lu e yii. N tan mangan mi nɔe e yete ratiye.” ⁶ Nayi, e yi Yeremi tongo, e sa a rasin mangana dii xɛmɛn Malakiyaa ige ramara yinla ra kantan tiine banxin sansanna kui, e Yeremi ragodo mɛnni lutin na. Ige mi yi fa na kui, koni boron yi na. Yeremi yi bitin boroni.

⁷ Koni Ebedi-Meleki Kusi kaan naxan yi findixi kuntigin na mangana banxini, na yi a mɛ a e bata Yeremi rasin ige ramara yinla ra. Mangan yi tixi taan so dɛɛn na dɛnaxan xili Bunyamin. ⁸ Ebedi-Meleki yi mini manga banxini, a yi a fala mangan xa, a naxa, ⁹ “Mangana, n kanna, muxuni itoe bata fe naxin liga Nabi Yeremi ra, e sa a woli ige ramara yinla ra. A faxama nɛn kamen na nayi, bayo buru mi fa taani.” ¹⁰ Mangan yi Ebedi-Meleki Kusi kaan yamari, a naxa, “Muxu tonge saxan tongo, i sa Nabi Yeremi rate ige ramara yinla ra, benun a xa faxa.” ¹¹ Ebedi-Meleki yi muxune tongo, e siga mangana banxin kui yirena nde yi gbeti ramaraden bun ma, e sa dunkobine nun dugi fori kalaxine tongo mɛnni, e yi sa e ragodo Yeremi ma lutin na. ¹² Ebedi-Meleki Kusi kaan yi a fala Yeremi xa, a naxa, “Dunkobin nun dugi fori kalaxini itoe raso i ganla bun ma, i lutine xidi e fari.” Yeremi yi na liga. ¹³ E yi Yeremi bandun lutine ra, e yi a rate ige ramara yinla ra. Yeremi yi lu kantan tiine banxin sansanna kui.

Sedeki nun Yeremi e bode tona

¹⁴ Manga Sedeki yi xerane rasiga Nabi Yeremi tongodeni. E yi fa a ra mangan fema Alatala Batu Banxin so dɛ saxanden na. Mangan yi a fala Yeremi xa, a naxa, “N fe keden nan maxɔdinma i ma, i nama sese luxun n ma.” ¹⁵ Yeremi yi Sedeki yabi, a naxa, “Xa n na a fala i xa, i mi n faxe ba? N na i kawandi, i mi a suxe sese ma.” ¹⁶ Manga Sedeki yi a kɔlɔ Yeremi xa wundoni, a naxa, “N bata n kɔlɔ habadan Alatala yi, a tan naxan niin biraxi en

yii, n mi i faxe, n mən mi i se muxune sagoni naxanye waxi i faxes feni.”¹⁷ Nayi, Yeremi yi a fala Sedeki xa, a naxa, “Alatala, Ala Senben Birin Kanna, Isirayilaa Ala ito nan falaxi, a naxa, ‘Xa i mini i yi i yete dentegge Babilon mangana sofa ganla kuntigine xa, i kisima nen, taani ito mi ganje, e nun i ya denbayaan yi kisi.’¹⁸ Koni, xa i mi i yete dentegge Babilon mangana sofa ganla kuntigine xa, taani ito sama nen Babilon kaane sagoni, e yi a gan, i tan nun mi tangge e ma.’”¹⁹ Manga Sedeki yi a fala Yeremi xa, a naxa, “N gaxuxi Yahudiyane nan yee ra naxanye saxi Babilon kaane fari. N gaxuxi nen, xa Babilon kaane mi n soe ne yii, e yi n jaxankata.”²⁰ Yeremi yi a yabi, a naxa, “E mi i soe ne yii. I tuli mati Alatalaa falan na, n naxan falama i xa. Nayi, i herin sotoma nen, i niin yi kisi.”²¹ Koni xa i tondi i yete dentegge e xa, Alatala falani ito nan makenenxi n xa, a naxa²² ‘Naxanla naxanye birin luma Yuda mangana banxini, ne raminima nen Babilon mangana kuntigine yetagi, e yi a fala i xa, e naxa:

I yi laxi i xoyin naxanye ra,

ne bata i mayenden, e yi i no.

I bata bitin boroni, e tan yi i rabepin.’”

²³ “Naxanle nun e diine birin xalima nen Babilon kaane fema, i tan fan mi tangama e ma. Babilon mangana i suxuma nen, a yi taani ito gan.”²⁴ Nayi, Sedeki yi a fala Yeremi xa, a naxa, “Muxu yo nama en ma falani itoe fe me. Nayi, i mi faxe.”²⁵ Xa kuntigine a me a n bata falana nde ti i xa, e fa i maxodinma nen na falan ma, e naxa, ‘A fala nxu xa, mangan naxan falaxi i xa, i nama sese luxun nxu ma, xa na mi a ra, nxu i faxama nen.’²⁶ I xa a fala e xa nen, i naxa, ‘N mangan mafanxi nen alogo a nama n nasiga Yonatan ma banxini alogo n nama faxes menni.’”

²⁷ Kuntigine birin yi fa Yeremi fema, e yi a maxodin. A yi e yabi alo mangana a yamari kii naxan yi. E yi Yeremi lu na, bayo muxu yo mi na falane mexi.²⁸ Yeremi yi lu kantan tiine sansanna kui han Yerusalen suxu loxona.

Yerusalen suxu kiina a taruxun ni ito ra:

39

Yerusalen suxu fena yengeni

Mangane Firinden 25.1-12 nun Yeremi 52.4-16

¹ Yuda mangan Sedeki a mangayaan jee solomanaaninden kike fudeni, Babilon mangan Nebukadanesari nun a ganla birin yi fa Yerusalen xili ma, e yi a rabilin.² Sedeki a mangayaan jee fu nun kedenden kike naaninden xi solomanaaninde loxoni, e yi taan yinna yirena nde rabira.³ Nayi, Babilon mangana kuntigine birin yi e maso, e yi dexo gbenede yi Taa Tagin so deen na, Neragala-Sareseri nun Samigara-Nebu nun Sarasekimi, mangan bundoxone kuntigin nun Neragala-Sareseri, kuntigi gbeena e nun Babilon mangana kuntigin bonne birin.⁴ Yuda mangan Sedeki nun sofane birin to e to, e yi e gi, e mini mangana nakoon kiraan xon taan so deen na koon na naxan makantan yin firinne tagi, siga Araba tonbonna lantaan kiraan xon.⁵ Koni, Babilon sofa ganla yi e sagatan e sa Sedeki li Yeriko meremerene yi. E yi a suxu, e siga a ra Babilon manga Nebukadanesari fema Ribila taani Xamata yamanani, a yi sa a makiti menni.⁶ Babilon mangan yi Sedeki a diine koe raxaba a yetagi Ribila taani. A mon yi Yuda yamanan muxu gbeene fan birin faxes.⁷ A yi Sedeki yee se xoxone ayi, a yi a xidi sula yoloxonna ra, a siga a ra Babilon yi.⁸ Babilon kaane yi mangana banxin nun muxune banxine birin gan, e yi Yerusalen taan makantan yinne rabira.⁹ Yamaan muxu donxen naxanye lu taani, Babilon mangan kantan muxune xunna Nebusaradan yi ne suxu a siga e ra konyiyani Babilon yi e nun naxanye bata yi e yete dentegge a xa e nun yamaan donxen birin.¹⁰ Koni yigelitoon naxanye yi yamaan ye, sese mi yi naxanye yii, mangan kantan muxune xunna Nebusaradan yi ne lu Yuda yamanani, a yi manpa bili nakone nun xee fi e ma.

¹¹ Babilon mangan Nebukadanesari bata yi yamarini ito fi mangan kantan muxune xunna Nebusaradan ma lan Yeremi ma, a naxa,¹² “Sa a tongo, i yi i yengi dexo a xon, i nama sese jaxi dexo a ra, koni a na naxan fala, i na liga a xa.”¹³ Mangan

kantan muxune xunna Nebusaradan nun Nebusasaban, mangan bundoxone kuntigin nun Neragala-Sareseri, kuntigi gbeena nde e nun Babilon kuntigine birin ¹⁴ yi xerane rasiga Yeremi tongodeni kantan tiine banxin sansanna kui, e yi a taxu Axikan ma diin Gedali ra, Safan mamandenna, alogo a xa siga a ra a konni. A sa lu a kon kaane ye.

¹⁵ Alatala yi falan ti Yeremi xa, a yi kantan tiine banxin sansanna kui waxatin naxan yi, a naxa, ¹⁶ “Sa falani ito ti Ebedi-Meleki Kusi kaan xa, i naxa, ‘Alatala Senben Birin Kanna, Isirayilaa Ala ito nan falaxi, a naxa, “N bata jaxankatan nan ma fe fala taani ito xili ma a fajin mi naxan na. Awa, iki n fama na rakamalideni nen i yee xori. ¹⁷ Alatalaa falan ni ito ra. Na laxon, n na i makantanma nen, i mi se muxune sagoni i gaxuxi naxanye yee ra. ¹⁸ N na i rakisima nen, i mi faxe silanfanna ra sese ma. Bayo i bata i yigi sa n yi, i luma nen i nii ra,” Alatalaa falan nan na ra.’ ”

40

Yeremi yi xoroya

¹ Alatala yi falan ti Yeremi xa, mangan kantan muxune xunna Nebusaradan yelin xanbini a bejinje Rama taani. Bayo a bata yi Yeremi li xidixi yoloxonna ra menni Yerusalen nun Yuda muxu suxine ye e yi sigama naxanye ra Babilon yi konyiyani.

² Mangan kantan muxune xunna yi Yeremi tongo, a yi a fala a xa, a naxa, “Alatala, i ya Ala gbaloni ito nan ma fe fala be xili ma. ³ Alatala naxan fala, a bata na rakamali, bayo e bata yulubin liga Alatala ra, e mi e tuli matixi a xuiin na, feni ito yi liga e ra. ⁴ Iki, n yoloxonna bama nen i yiine ma. Xa i tinje fe n foxo ra Babilon yi, fa. N na n yengi daxe i xon. Xa a mi i kenenxi, i fa n foxo ra Babilon yi, hali i mi fa. I nxe sigen nen yamanan yiren birin yi, denaxan na i kenen i siga menni.” ⁵ A to mi a yabi sinma Nebusaradan mon yi a fala a xa, a naxa, “Babilon mangan bata Gedali findi Yuda yamanan xunna ra, xete na fema, Axikan ma dii xemena, Safan mamandenna. I sa dexo yamaan ye a fema, hanma denaxan na i kenen, i siga menni.” Mangan kantan muxune xunna yi donseene nun kiseene fi a ma, a yi a bejin. ⁶ Yeremi yi siga Axikan ma dii xemnen Gedali fema Misipa taani, a yi lu a fema yamaan ye naxanye luxi yamanani.

Yamana kanna Gedali faja fena

Mangane Firinden 25.22-26 nun Yeremi 41.1-3

⁷ Sofa kuntigine nun e sofaan naxanye mon yi burunne ra, ne birin to a me, a Babilon mangan bata Axikan ma dii xemnen Gedali findi yamana kanna ra, a yi yamanan xemene nun jaxanle nun diidine taxu a ra, yiigelitoon naxanye mi xali konyiyani Babilon yi. ⁸ Netaniyaa dii xemnen Yisimayeli nun Kareyaa dii xemene Yoxanan nun Yonatan nun Tanxumeti a dii xemnen Seraya, e nun Netofa kaana Efayi a diine nun Maka kaana dii xemnen Yaasaniya, ne nun e ganle yi siga Gedali fema Misipa taani. ⁹ Axikan ma dii xemnen Gedali, Safan mamandenna yi a kolo e nun e ganle xa, a naxa, “E nama gaxu wale Babilon kaane xa, e lu yamanani, e wali Babilon mangan xa, e herin sotoma nen. ¹⁰ N luma nen Misipa taani Babilon kaane yee ra, naxanye fama en ma. E tan xa manpa bogine bolon, e bogiseene xaba, e turene ba, e yi e ramara, e lu e taane yi, e denaxanye tongoxi.”

¹¹ Na ma, Yahudiyani naxanye birin yi Moyaba yamanan nun Amonine yamanan nun Edon yamanani e nun yamana gbeteye birin yi, ne yi a me a Babilon mangan bata yamaan muxun donxene lu Yuda yamanani, a yi Axikan ma dii xemnen Gedali findi yamana kanna ra e xunna, Safan mamandenna. ¹² Yahudiyane yi fa, sa keli yiren birin yi, e yi raxuyaxi ayi denaxanye yi, e yi fa Yuda yamanani Gedali fema Misipa taani, e yi manpa bogine nun bogiseene malan han a gbo ayi.

¹³ Kareyaa dii xemnen Yoxanan nun sofa kuntigin naxanye birin yi burunne ra, ne yi fa Gedali fema Misipa taani. ¹⁴ E yi a fala a xa, e naxa, “I mi a kolon ba, a Amonine mangan Baalisi bata Netaniyaa dii xemnen Yisimayeli rafa alogo a xa fa i faja?” Koni Axikan ma dii xemnen Gedali mi la e ra. ¹⁵ Kareyaa dii xemnen Yoxanan yi a fala Gedali xa wundoni Misipa taani, a naxa, “Tin n xa sa Netaniyaa dii xemnen Yisimayeli faja. Muxu yo mi a kolonma. Nanfera i tinma a xa i faja, Yahudiyani itoe birin yi raxuya ayi naxanye i rabilinni, Yuda

yamaan dɔnxɛn yi lɔ ayi?" ¹⁶ Axikan ma dii xɛmɛn Gedali yi Kareyaa dii xɛmɛn Yoxanan yabi, a naxa, "I nama na liga de! Bayo i naxan falama Yisimayeli xun ma, wulen nan na ra."

41

Gedali faxa fena

¹ Nɛɛn kike soloferedeni, Netaniyaa dii xɛmɛn Yisimayeli, Elisama mamandenna mangan xabilan muxuna nde, naxan yi mangana kuntigina nde ra, na yi fa Axikan ma dii xɛmɛn Gedali fɛma Misipa yi, muxu fu biraxi a fɔxɔ ra. E yi e dɛge e bode xɔn ma mɛnni Misipa taani. ² Nayi, Netaniyaa dii xɛmɛn Yisimayeli nun na muxu fune yi keli sanpa ma kedenni, e yi Axikan ma dii xɛmɛn Gedali faxa silanfanna ra, Safan mamandenna, Babilɔn mangan naxan dɔxɔ yamanan xun na.

³ Yisimayeli mɔn yi Yahudiyane birin faxa, naxanye yi Gedali fɛma Misipa taani, e nun Babilɔn kaane sofaan naxanye yi na.

⁴ Gedali faxa lɔxɔn xɔtɔn bode, muxu yo munma yi a kolon, ⁵ muxu tonge solomasɛɛɛ yi fa sa keli Siken nun Silo nun Samari taane yi, naxanye dɛ xabeye yi bixi, e dugine yibɔxi, e yetɛ maxabaxi sunun taxamasenna ra, alogo e xa fa bogise saraxane nun wusulanna ba saraxan na Alatalaa banxini. ⁶ Netaniyaa dii xɛmɛn Yisimayeli yi mini e ralandeni Misipa taani. A siga wugɛ. A to e li, a yi a fala e xa, a naxa, "ɛ fa so Axikan ma dii xɛmɛn Gedali konni." ⁷ Koni e to so taani, Netaniyaa dii xɛmɛn Yisimayeli nun a fɔxɔrabirane yi e kɛɛ raxaba, e yi e birin woli ige ramaraden yinla ra. ⁸ Koni muxu fu yi e yɛ, ne yi a fala Yisimayeli xa, e naxa, "I nama nxu faxa, bayo donseene luxunxi nxu xɔn xɛɛne ma, murutun nun fundenna nun turen nun kumina." Nayi, a mi ne faxa e ngaxakedenne xɔn. ⁹ Yisimayeli Gedali a muxune binbine woli ige ramara yinla naxan na, Manga Asa nan na rafala, alogo a xa taan xun mayɛngɛ Isirayila mangan Basa ma.* Netaniyaa dii xɛmɛn Yisimayeli yi mɛn nafe binbine ra. ¹⁰ Na danguxina, Yisimayeli yi Misipa kaane suxu, mangana dii tɛmɛne nun yamaan naxan birin yi luxi na yi, mangan kantan muxune xunna Nebusaradan naxanye taxu Gedali ra, Axikan ma dii xɛmɛna. Netaniyaa dii xɛmɛn Yisimayeli yi keli, a xa siga e ra konyiyani Amonine yamanani.

¹¹ Netaniyaa dii xɛmɛn Yisimayeli fe jaxin naxan liga, Kareyaa dii xɛmɛn Yoxanan yi na mɛ e nun sofa kuntigin naxanye birin yi a fɔxɔ ra. ¹² E yi ganla birin tongo e siga Netaniya a dii xɛmɛn Yisimayeli yɛngɛdeni, e sa a li dara gbeen dɛ Gabayon taani. ¹³ Yisimayeli yi sigama yamaan naxan na, ne to Kareyaa dii xɛmɛn Yoxanan to, e nun sofa kuntigin naxanye yi a fɔxɔ ra, e birin yi sɛwa. ¹⁴ Yisimayeli muxun naxanye birin suxu Misipa taani, a siga e ra konyiyani, ne yi xetɛ Yoxanan ma, Kareyaa dii xɛmɛna. ¹⁵ Koni Netaniyaa dii xɛmɛn Yisimayeli nun a muxu solomasɛɛɛ yi nɔ e giyɛ Yoxanan yɛɛ ra, e siga Amonine yamanani. ¹⁶ Kareyaa dii xɛmɛn Yoxanan nun sofa kuntigin naxanye birin yi a fɔxɔ ra, ne yi ti yamaan yɛɛ ra naxanye yi luxi e nii ra, Netaniyaa dii xɛmɛn Yisimayeli naxanye suxu Misipa taani Axikan ma dii Gedali faxa xanbini, sofanɛ nun jaxanle nun diidine nun kuntigine, a naxanye xali Gabayon taani. ¹⁷ E yi siga, e sa ti Kimihami yigiyadeni, Bɛtɛlemi taan dɛxɔn, alogo e xa siga Misiran yamanani, ¹⁸ e makuya Babilɔn kaane ra, e yi gaxuma naxanye yɛɛ ra, bayo Netaniyaa dii xɛmɛn Yisimayeli bata yi Gedali faxa, Axikan ma dii xɛmɛna, Babilɔn mangan naxan dɔxɔ yamanan xun na.

42

Muxu gixine yi Yeremi maxɔdin

¹ Sofa kuntigine nun Kareyaa dii xɛmɛn Yoxanan nun Hosayaa dii xɛmɛn Yesani nun yamaan birin, muxudin nun muxu gbeen birin yi e maso, ² e yi a fala Nabi Yeremi xa, e naxa, "Yandi, tin, i yi Alatala, i ya Ala mafan nxu xa, i yi a mafan yama dɔnxɛni ito xa. Bayo nxu yi wuya, koni iki nxu muxu dando nan luxi, alo i a toma kii naxan yi. ³ Alatala,

* 41:9: Na feen sɛbɛxi Mangane Singen 15.9-24 kui.

i ya Ala xa kiraan yita nxu ra, nxu lanma nxu xa bira naxan fəxə ra, e nun nxu lanma nxu xa naxan liga.” ⁴ Nabi Yeremi yi a fala e xa, a naxa, “N bata a me. N na Alatala maxandima nen, e Ala, alo e a falaxi kii naxan yi. Alatala na e yabi naxan na, n na birin falama nen e xa, n mi sese luxunje e ma.” ⁵ E yi a fala Yeremi xa, e naxa, “Alatala xa findi sere tinxinxi jəndi falan na nxu xili ma, xa nxu mi Alatala i ya Alaa falane birin suxu a naxanye tima i xa lan nxu ma! ⁶ Xa a findi a jaxin na hanma a fajina, nxu Alatala xuiin suxuma nen, en ma Ala, nxu i xexi naxan fema alogo nxu xa herin sətə, Alatala, en ma Alaa fala suxun xən.”

⁷ Xi fu to dangu, Alatala yi falan ti Yeremi xa. ⁸ Yeremi yi Kareyaa dii xemen Yoxanan xili, e nun sofa kuntigin naxanye birin yi a fəxə ra, e yamaan birin, muxudin nun muxu gbeena. ⁹ A yi a fala e xa, a naxa, “Alatala, Isirayilaa Ala ito nan falaxi, e n xexi naxan ma alogo n xa sa a mafan e xa, a naxa, ¹⁰ ‘Xa e lu dəxi yamanani ito yi, n na e rasabatima nen, n mi e fe kale, n yi e si, n mi e tale mume, bayo n bata sunu lan gbalon ma, n naxan ligaxi e ra.’ ¹¹ Alatalaa falan ni ito ra, a naxa, ‘E nama gaxu Babilon mangan yee ra, e gaxuxi naxan yee ra iki. E nama gaxu a yee ra, bayo n luxi e xən nen alogo n xa e rakisi, n yi e xunba a yii. ¹² N kininkininma nen e ma, a fan yi kininkinin e ma, a yi e raxete e yamanani.’ ¹³ Koni xa e a fala, e naxa, ‘Nxu mi luma yamanani ito yi!’ Xa e mi e tuli mati Alatala e Alaa falan na, ¹⁴ xa e a fala, e naxa, ‘En-en, nxu sigama Misiran yamanan nin, nxu mi fa yengen toe denaxan yi, nxu mi fa yenge so xətaan fe xuiin mema denaxan yi, donseen mi fa dasama nxu yii denaxan yi. Nxu luma menna nin!’ ¹⁵ Nayi, Yuda muxu dənxe, e tuli mati Alatalaa falan na! Alatala Senben Birin Kanna, Isirayilaa Ala ito nan falaxi, a naxa, ‘Xa e a ragidi yati, a e xa siga Misiran yamanani, xa e sa dəxə nayi xəneyani, ¹⁶ nayi, e gaxuxi yengen nun fitina kamen naxanye yee ra, ne sa e sətəma nen Misiran yamanani, e yi faxa menni. ¹⁷ Naxanye birin waxi siga feni Misiran yamanani, e sa dəxə na, ne faxama yengen nun fitina kamen nun fitina furen nin, e sese mi luyə e nii ra, e sese mi gbaloni minima n naxan nasigama e xili ma.’ ¹⁸ Alatala Senben Birin Kanna mən ito nan falaxi, Isirayilaa Ala, a naxa, ‘N ma xələn nun n ma fitinan godoxi Yerusalen kaane ma kii naxan yi, n ma xələn godoma e ma na kii nin, xa e siga Misiran yamanani. E findima nen danga yamaan misaala ra, e fe yi muxune yigitege, e yi e yalagi, e e konbi. E mi fa yireni ito toe mume!’ ”

¹⁹ “Yuda yamaan muxu dənxe, Alatala bata a fala e xa, a e nama siga Misiran yamanani. E xa a kolon ki fəji, a n bata e rakolon to! ²⁰ E tantanni ito sa findima e faxa xunna nan na, e to n xexi Alatala fema, e Ala, e naxa, ‘Alatala en ma Ala maxandi nxu xa. Alatala en ma Ala na naxan yo fala, i na fala nxu xa, nxu a ligama nen.’ ²¹ Awa, n bata fa e yabi to, koni e mi e tuli matima Alatalaa falan na, en ma Ala, a naxanye birin falaxi n xa lan e ma. ²² Awa iki, e xa a kolon. E faxama nen yengen nun fitina kamen nun fitina fureni e sigan dəxədeni denaxan yi.”

43

E yi Yeremi xali Misiran yi

¹ Yeremi yelinxina falane raliye yamaan birin ma, Alatala e Alaa falane birin, alo Alatala e Ala a yamari a ma kii naxan yi, ² Hosayaa dii xemena Asari nun Kareyaa dii xemen Yoxanan nun a yamaan wasodene birin yi a fala Yeremi xa, e naxa, “I wule! Alatala, en ma Ala mi i rafaxi a faladeni, fa fala, ‘e nama siga Misiran yi e sa dəxə na.’ ³ Koni Neriya dii xemen Baruku nan i radinxi nxu ma alogo nxu xa sa Babilon kaane sagoni, e yi nxu faxa hanma e siga nxu ra konyiyani Babilon yi.” ⁴ Kareyaa dii xemen Yoxanan nun sofa kuntigine nun yamaan birin yi tondi e tuli matiye Alatalaa falan na, fa fala e xa dəxə Yuda yamanani. ⁵ Kareyaa dii xemen Yoxanan nun sofa kuntigine birin yi Yuda yama dənxe tongo naxanye bata yi fa dəxə Yuda yamanani sa keli siyane birin tagi, e yi raxuyaxi ayi denaxanye birin yi ⁶ e nun xemene nun jaxanle nun diidine nun mangana dii temene, Babilon mangan kantan muxune xunna Nebusaradan muxun naxanye taxu Gedali ra, Axikan ma dii xemena, Safan mamandenna, e nun Nabi Yeremi nun Baruku,

Neriyaa dii xemena. ⁷ E yi siga Misiran yamanani, bayo e mi tin e tuli matiye Alatala xuiin na, e yi sa Tapanese taan li.

Falana lan Misiran ma

⁸ Alatala yi falan ti Yeremi xa Tapanese taani, a naxa, ⁹ “Geme xungbena ndee tongo i yi e bitin bendeni Misiran mangana banxin so deen na Tapanese taani Yuda kaane yee xori. ¹⁰ I yi a fala e xa, i naxa, ‘Alatala Senben Birin Kanna, Isirayilaa Ala ito nan falaxi, a naxa: N xeraan nasigama nen Babilon mangan Nebukadanesari foxo ra, n ma walikena. N yi a manga gbeden dexo gemeni itoe fari n naxanye luxunxi, e yi xunna soni bandun nininna ra mangan xun ma be. ¹¹ A fama nen, a Misiran yamanan yenge. Sayaan nagidixi naxanye ma, ne yi faha. Konyiyaan nagidixi naxanye ma, ne yi siga konyiyani. Silanfanna ragidixi naxanye ma, ne yi faha silanfanna ra. ¹² A yi teen so Misiran yamanan suxure kidene ra, a yi e gan, a siga e suxurene ra. A yi Misiran yamanan no alo xuruse kantanna a domaan tongoma kii naxan yi, a mon yi xete boje xunbenli. ¹³ A Beti-Semesi senbeten geme daxine fan kala Misiran yi, a yi Misiran kaane suxurene kide banxine gan.’ ”

44

Alaa falana Yahudiya gixine xili ma Misiran yi

¹ Ala yi falan ti Yeremi xa lan Yahudiyane birin ma Misiran yamanani naxanye yi dxi Migidoli taan nun Tapanese taan nun Nofi taani e nun Misiran yamanan faha binna, a naxa, ² Alatala Senben Birin Kanna, Isirayilaa Ala ito nan falaxi, a naxa, “E bata a to n jaxankatan naxan saxi Yerusalen fari, e nun Yuda taane birin. To, e bata kala hali muxuna, a mi fa e yi ³ amasoto e fe jaxin xon e naxan ligaxi e to n naxolo, e sa wusulanna gan ala gbetene xa, e yi e batu, e tan nun e tan nun e benbane mi naxanye kolon. ⁴ N yi n ma walikene rafama e ma yeye, nabine, e yi a falama, e naxa, ‘E xete xosi feni itoe foxo ra naxanye mi rafan Ala ma.’ ⁵ Koni e mi n xuiin name, e mi e tuli mati, e mi xete e fe jaxine foxo ra, e mi ba wusulanna ganje ala gbetene xa. ⁶ Nayi, n ma xolo gbeen yi godo, a yi fitinan nafa Yuda taane birin ma, e nun Yerusalen kirane, e yi kala, e yi raxori, alo e kii naxan yi to.”

⁷ Iki, Alatala, Ala Senben Birin Kanna, Isirayilaa Ala ito nan falaxi, a naxa, “Nanfera e fe jaxi sifani ito ligama e yete ra, e yi xemen nun jaxanla nun dii joren nun dii futene raxori Yuda yamaan ye, muxu yo mi lu? ⁸ E n naxoloma e batu se rafalaxine ra, e wusulanna gan ala gbetene xa Misiran yamanani ito yi e fa yigiyaxi denaxan yi. E waxi e yete raxori feen nin, e findi danga yamaan misaala ra boxo xonna siyaan bonne xa, e lu e konbe. ⁹ E bata jinan e benbane kewali jaxine xon ba, e nun Yuda mangane nun e jaxanle nun e nun e jaxanle kewali jaxine, e naxanye liga Yuda yamanan nun Yerusalen taani? ¹⁰ Han to muxu yo munma nimisa, a gaxu, a n ma sariyan nun n ma yamarine suxu n naxanye soxi e nun e benbane yii.”

¹¹ Nanara, Alatala Senben Birin Kanna, Isirayilaa Ala ito nan falaxi, a naxa, “N bata a ragidi, n xa gbalon liga e ra, n yi Yuda yamaan birin naxori. ¹² Yuda kaan naxanye luxi e nii ra, naxanye a ragidixi e xa sa dexo Misiran yamanani, ne birin naxorima nen Misiran yamanani, e birin yi faha yengen nun fitina kameni muxudin nun muxu gbeena. E findima nen danga yamaan misaala ra, e fe yi muxune yigitεε, e yi e yalagi, e e makonbi. ¹³ N na e kewanle saranma nen e ra e tan naxanye dxi Misiran yi, alo n Yerusalen kaane kewanle saran e ra kii naxan yi yengen nun fitina kamen nun fitina furen na. ¹⁴ Muxu yo mi luye a nii ra Yuda muxu donxene ye, naxanye bata sa dexo Misiran yamanani, e sese mi e futuxule alogo e xa xete, e dexo Yuda yamanani, bayo e mi xetema, fo e muxu gixi dando gbansan.”

¹⁵ Xemen naxanye birin yi a kolon a e jaxanle yi wusulanna ganma ala gbetene xa, e nun jaxanla naxanye birin yi tixi na yama gbeen malanni, e nun yamaan naxan birin yi dxi Misiran nun Misiran yamanan faha binni, ne yi Yeremi yabi, e naxa, ¹⁶ “Nxu mi fa waxi i ya falan name feni, i naxan tima fata Alatala ra. ¹⁷ Koni nxu waxi nxu de xuiin nan nakamali fe yi, nxu yi wusulanna gan Kore Xonna Naxalan Mangan xa, nxu yi minse

saraxane raboxon a xa alo nxu nun nxu benbane nun nxo mangane nun kuntigine yi a ligama kii naxan yi a foloni Yuda taane yi, e nun Yerusalen kirane xon. Na waxatini, donseene yi nxu yii nun, nxu yi jaxunni, nxu mi yi jaxankataxi. ¹⁸ Koni xabu nxu ba wusulanna ganje Kore Xonna Naxalan Mangan xa, nxu ba minse saraxane raboxonje a xa, seene birin yi dasa nxu ma, yengen nun fitina kamen yi nxu jaxankata.”

¹⁹ Naxanle mon yi a fala, e naxa, “Nxu yi wusulanna ganma Kore Xonna Naxalan Mangan xa waxatin naxan yi, nxo xemene mi yi na kolon ba? E yi a kolon a nxu yi burudine ganma a maligan na, nxu yi minse saraxane raboxon a xa.”

²⁰ Nayi, Yeremi yi a fala yamaan xa, xemene nun jaxanla, yamaan naxan birin na yabin so a yii, a naxa, ²¹ “E wusulanna naxanye ganxi Yuda taane nun Yerusalen kirane xon, e tan nun e benbane nun e mangane nun e kuntigine nun yamaan birin, Alatala mi a xaxili luxi na xon ba, a yi a miri na ma a bojeni? ²² Alatala mi yi fa noe e kewali jaxine nun e xosi feene raxanje waxatin naxan yi, e yamanan yi kala, a yi raxori, a findi danga yiren misaala ra, muxu yo mi dxi naxan yi, alo a kii naxan yi to. ²³ Bayo e bata wusulanna gan suxurene xa, e yi yulubin liga Alatala ra, bayo e mi e tuli matixi Alatala xuiin na, e mi a sariyane nun a yamarine nun a maxadi xuine suxu, nanara, gbaloni ito e lixi, alo a kii naxan yi to.”

²⁴ Yeremi yi a fala yamaan xa, e nun jaxanle birin, a naxa, “E tuli mati Alatalaa falan na, e tan Yuda kaan naxanye Misiran yamanani. ²⁵ Alatala Senben Birin Kanna, Isirayilaa Ala ito nan falaxi, a naxa, ‘E nun e jaxanle naxan falaxi e deen na, e bata na liga. E a fala nen, e naxa, “Nxu waxi nxu de xuine nan nakamali fe yi, nxu yi wusulanna gan Kore Xonna Naxalan Mangan xa, nxu minse saraxane raboxon a xa.” Nba, e naxan falaxi, e na liga. E de xuiin nakamali!’ ²⁶ Koni, e tuli mati Alatalaa falan na, e tan Yuda kaan naxanye dxi Misiran yamanani! Alatala naxa, ‘N bata n kolon xili gbeeni, Yuda kaa yo mi fa a koloma n xinli sonon, naxanye dxi Misiran yi. E sese mi fa a falama, e naxa, “N bata n kolon Habadan Marigina Alatala yi.” ²⁷ Bayo n na n yeen tima e ra nen alogo e xa gbalon soto, koni herin mi a ra. Yuda kaane birin naxorima nen yengen nun fitina kameni, naxanye dxi Misiran yamanani, han e jan. ²⁸ Muxu dando nan tun yengeni minima, e keli Misiran yamanani siga Yuda yamanani. Nayi, Yuda yamaan muxu donxen naxanye faxi dxodeni Misiran yamanani, ne birin a kolonma nen, xa e tan nan ma fala jondin na hanma n ma falana.’ ²⁹ Alatalaa falan ni ito ra, a naxa, ‘Ito nan fa findima taxamasenna ra e xa fa fala n fama nen e kewanle sarandeni e ra yireni ito yi alogo e xa a kolon a n konko falane kamalima nen yati, lan e jaxankata feen ma.’ ³⁰ Alatala ito nan falaxi, a naxa, ‘N Misiran mangan Xofira sama nen a yaxune sagoni, naxanye waxi a faxa feni, alo n Yuda mangan Sedeki sa Babilon mangan Nebukadanesari sagoni kii naxan yi, a yaxun naxan yi waxi a faxa feni.’ ”

45

Yeremi yi Baruku madenden

¹ Yuda mangan Yosiyaa dii xemene Yehoyakimi a mangayaan je naanindeni, Nabi Yeremi yi falani ito ti Neriya dii xemene Baruku xa, a Yeremi a falane sebe kedini waxatin naxan yi, a naxa, ² “Alatala, Isirayilaa Ala ito nan falaxi lan i ma, Baruku, a naxa, ³ ‘I yi a falama, i naxa, “Gbalona n xa! Bayo Alatala bata jaxankatan sa n ma saxonen fari, n bata xadan kutundeni, n mi matabu yo soto.” ’ ⁴ Nanara, Alatala yi a fala n xa a n xa ito fala i xa, a naxa, ‘Alatala ito nan falaxi, a naxa, “N naxan tixi, n na rabirama nen. N naxan sixi, n na talama nen, yamanani ito konin. ⁵ Nayi, i tan muxu gbeeyaan nan fenma i yete xa ba? I nama a fen! Bayo n gbalon nafama nen birin ma. Koni, n na i rakisima nen, i na siga dede yamanani.” ’ Alatalaa falan nan na ra.”

46

Alaa falana lan Misiran ma

¹ Alatala falani itoe nan ti Nabi Yeremi xa lan siyane ma:

² A ito nan fala lan Misiran yamanan nun Misiran mangan Neko a ganla ma, Babilon mangan Nebukadanesari naxan nɔ yengeni Efirati baan de Karakemisi taani, Yuda mangan Yehoyakimi a mangayaan ɲɛ naanindenɪ, Yosiyaa dii xɛmɛna.

³ “Ɛ yɛ masansan wure lefa xungbene nun a xurine yitɔn!

Ɛ maso, ɛ yengɛn so!

⁴ Ɛ soone yitɔn,

soo ragine xa te e fari!

Ɛ xunna makantan wure kɔmɔtine so,

ɛ ti ɛ yirene yi!

Ɛ tanbane yitɔn!

Ɛ kanke yɛ masansanne ragodo ɛ ma!

⁵ Nanfera, n fa e gaxuxin nan toma iki?

E xɛtɛma e xanbi ra,

e sofane bata faxa.

E xɛtɛma e giyɛ!

E e gima, e mi e xanbi rato.

E gaxuxin yiren birin yi,”

Alatalaa falan nan na ra.

⁶ “Hali xulunlane mi nɔɛ e giyɛ!

Hali fangamane mi nɔɛ e futuxule!

E sanna radinma,

e sa bira

fɔ kɔmɛn fɔxɔn yamanani Efirati baan de.”

⁷ “Nde ito ra naxan tema

alo Nila baana,

naxan igeye bɔxɔnma a ma

a findi fufaan na?

⁸ Misiran nan tema

alo Nila baana,

naxan igeye bɔxɔnma a ma

a findi fufaan na.

A a falama, a naxa,

‘N tema nen,

n sa bɔxɔn birin xun ma,

n yi taane nun e muxune birin naxɔri.’

⁹ Soo ragine, ɛ te yengeni!

Wontoro ragine ɛ fɔn e ma!

Sofane, ɛ mini ɛ yɛ masansan wure lefane ra,

ɛ tan Kusi kaane nun Puti kaane nun Ludu kaan xali wonle!”

¹⁰ “Marigina Alatala Senben Birin Kanna nan gbee na lɔxɔn na,

a gbeɛɲɔxɔ lɔxɔna,

a gbeen ɲɔxɔma a yaxune ra lɔxɔn naxan yi.

Silanfanna faxan tima nen na lɔxɔni

han a wasa wunla ra,

bayo a luxi nen

alo saraxana Marigina Alatala Senben Birin Kanna xa,

kɔmɛn fɔxɔn yamanani Efirati baan de.

¹¹ Misiran yama fajina,

ɛ siga Galadi yamanani ɛ sa senna fen.

Koni ɛ dandan ferene fenma fuyan,

seri mi fa ɛ yiyalanɲɛ sɔnɔn.

¹² Siyane bata i ya yarabina fe mɛ.

I gbelegbele xuiin bata bɔxɔn birin suxu.
Amasoto sofane tema e bode fari,
e birin yi bira.”

Babilɔn mangan yi Misiran yenge

¹³ Alatala falani ito nan ti Nabi Yeremi xa lan Babilɔn mangan Nebukadanesari fa feen ma Misiran yamanan yengedeni:

¹⁴ “E a rawanga Misiran yamanani,
Migidoli kaane xa a me,
Nofi kaane nun Tapanese kaane xa a me!
A fala e xa, e naxa,
‘E keli, e yiton,
bayo yengen bata e konna li!’

¹⁵ Nanfera e sofane bata raxari?

E mi tiye,
bayo Alatala bata e radin bɔxoni.

¹⁶ A muxu wuyaxi rabirama nen.

E tema nen e bode ma,
e bira, e naxa,
‘En keli, en xete en konne yi,
en bari taane!
En na en masiga halagi ti yengeni ito ra!’

¹⁷ E a falama nen menni, e naxa,
‘Misiran mangani ito a sɔnxɔn gbo de!
Koni na waxatin bata a dan!’ ”

¹⁸ Mangana falan ni ito ra
naxan xili Alatala Senben Birin Kanna,
a naxa, “Habadan Ala nan n na,
n bata n kolo n yeteni,
fa fala muxuna nde fama
naxan senben gbo
alo Taboro geyana geyane tagi,
alo Karemele geyana baan dexɔn.

¹⁹ Misiran kaane, e goronne yiton
e siga konyiyani!

Bayo Nofi taan findima nen yire magenla ra,
a ganma nen,
muxu yo mi luma a yi.

²⁰ Misiran yamanan findixi jinge fajin nan na.

Sigin fama nen a xili ma
sa keli sogeteden komenna ma.

²¹ Misiran kaane bata xɔje sofa yebaxine ramara e ganli
naxanye masuxi e xɔn

alo tura raturaxine.
Hali ne fan e xun xetema nen,
e gi e bode xɔn.

E mi tiye e funfuni yengen lɔxoni,
bayo gbalon lɔxɔn bata fa e ma,
n na e kewanle saranma e ra lɔxɔn naxan yi.

²² Misiran kaane e gima nen
e yaxu senbemanne bun
alo sapina.

E fama e xili ma nɛn
e nun bunbine,
alo naxanye wudine sɛgɛma.

²³ Alatalaa falan ni ito ra,
e a fɔtɔnna sɛgɛma nɛn,
hali muxun mi nɔɛ soɛ fɔtɔnna naxan na
bayo e wuya alo tuguminne,
e yatɛn mi nɔɛ kolonjɛ.

²⁴ Yagin nan a ra Misiran yamana fajin xa.
A bata sa yamaan sagoni,
naxanye sa kelixi kɔmɛnna ma.”

²⁵ Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna, Isirayilaa Ala naxa, “N kelima nɛn No taana ala xili ma, Amɔn e nun Misiran yamanan nun a mangan nun a alane nun a kuntigine e nun naxanye birin e yigi sama Misiran mangani. ²⁶ N na e sama nɛn e yaxune sagoni, naxanye waxi e faxa feni, Babilɔn mangan Nebukadanesari nun a kuntigine. Na xanbi ra, muxune mɔn yi dɔxɔ Misiran yi alo a fɔlɔni,” Alatalaa falan nan na ra.

Isirayila xunbana fe
Yeremi 30.10-11

²⁷ “Ɛ tan Yaxuba yixɛtɛne,
n ma walikɛne, ɛ nama gaxu,
Isirayila kaane, ɛ nama kuisan!
Bayo, n na ɛ rakisima nɛn,
n yi sa ɛ ba yire makuyeni,
n yi ɛ bɔnsɔnna ba yamanani
e sa konyiyani dɛnaxan yi.
Yaxuba bɔnsɔnna muxune mɔn xɛtɛma nɛn,
e yi lu maraxaran nun bɔjɛ xunbenli.
E mi fa yimaxɛ sɔnɔn!

²⁸ Alatalaa falan ni ito ra, a naxa,
‘Ɛ tan Yaxuba yixɛtɛne,
n ma walikɛne, ɛ nama gaxu,
bayo n luma nɛn ɛ xɔn.
N siyane birin naxɔrɛ nɛn,
n na ɛ raxuyaxi ayi naxanye yɛ,
koni n mi ɛ tan naxɔrima.
N na ɛ xuruma nɛn
alo a lan kii naxan yi,
bayo n mi ɛ yatɛma sɔntarene ra.’ ”

47

Nabiya falana Filisitine xili ma

¹ Alatala falani ito nan ti Nabi Yeremi xa lan Filisitine ma, benun Misiran mangan xa Gasa taan yɛngɛ:

² Alatala ito nan falaxi, a naxa,
“Walanne bata keli sogeteden kɔmɛnna ma,
e luma nɛn alo fufana,
e sa yamanan xun ma,
e nun naxanye birin a yi,
e nun taane nun e muxune.
Yamaan sɔnxɔma nɛn,
yamanan muxune birin yi gbelegbele.

³ Soone torone xuiin minima nɛn,
yaxune yɛngɛ so wontorone gi xuine yi mɛ.
Fafane mi e diine danxunma na lɔxɔni

bayo e tunnaxólóma e ma nēn fefe!
⁴ Amasótó Filisiti yamanan birin naxóri lóxon bata a li,
 han muxu yo mi lu
 naxan Tire taan nun Sidón taan maliye.
 Bayo Alatala Filisiti kaane halagima nēn,
 yamaan dónxēn naxan sa kelixi Kafatoro fóxó ige tagi bóxoní.
⁵ Gasa kaane e xunna bima nēn sununi,
 Asikalón taan yi yidundu.
 E tan yamaan muxu dónxēn naxanye dónxi mēremērene yi,
 e luma e yete maxabe sununi
 han waxatin mundun yi?
⁶ E a falama nēn, e naxa,
 'Ee! Alatalaa silanfanna luma nxu faxe
 han waxatin mundun yi?
 A xa so a teeni,
 a danna sa faxan na,
 a raxara fa.'
⁷ Koni a xa a raxara di?
 Bayo Alatala nan yamarin fixi
 a yengen xa keli Asikalón taan nun baan binna xili ma. ”

48

Nabiya falana Moyaba xili ma

¹ Alatala Senben Birin Kanna, Isirayilaa Ala ito nan falaxi lan Moyaba yamanan ma, a
 naxa,
 “Gbalon Nebo taan xa,
 bayo a bata kala!
 Yarabin na a ra Kiriyatayimi taan xa,
 e bata a suxu yengeni!
 Yarabina e yire makantanxin xa e nun yigitegena.
² Tantunna mi fa Moyaba yamanan xa,
 bayo e fe jaxine nan yitónma a xili ma Xesibón taani,
 e naxa, 'En siga,
 en sa a raxóri siyane ye!
 E tan Madimen kaane fan,
 e taani dunduma nēn
 bayo yengena e fóxó ra.
³ Gbelegbele xuiin tema nēn Xoronayin taani!
 Halagin na a ra!
 A birin kalama nēn!
⁴ Moyaba yamanan kalama nēn!
 A diine gbelegbele xuiin mēma nēn.
⁵ E tema wuge nēn Luxiti geyaan ma.
 E godoma nēn gbelegbele Xoronayin taani jaxankatana fe ra.
⁶ E gi! Birin xa a niin makata!
 E luxun alo wudi dungin burunna ra!
⁷ Amasótó e yigi saxi e kewanle nun e nafunle nin,
 e fan suxuma nēn yengeni,
 e suxuren Kemosi fan yi xali konyiyani
 e nun a ki muxune nun e kuntigine.
⁸ Halagi tiin soma nēn e taane birin yi,
 taa yo mi luye.
 Bónbón kuine kalama nēn,
 mēremērene yi halagi,

bayo Alatala na nan falaxi.

⁹ ε Moyaba mali

a xa a gi alo xōliin na tugan.

A taane yigelima nen,
muxu yo mi luma e yi.

¹⁰ Dangan na kanna xa
naxan na Alatalaa wanla rabenin.

Dangan na kanna xa
naxan tondima yengen soe!”

¹¹ “Moyaba yi bōne xunbelixi

xabu a dii nōre waxatini,

alo manpaan na ramara

alogo a xa siga naxunne ayi.

A mi baxi a yamanani,

a siga gbete yi,

a mi sigaxi konyiyani.

Nanara, a mōn naxun a kiini,

a xirin mi masaraxi.”

¹² Koni, Alatalaa falan ni ito ra,

a naxa, “Lōxōne fama,
n muxune rafama e ma lōxōn naxanye yi,

e yi e ba e yamanani

siga yamana gbete yi.

E yi e yamanani geli,

e yi a xunna kala.

¹³ Moyaba yagima nen Kemosi suxurena fe ra,

alo Isirayila yamaan yagi kii naxan yi

Beteli kidena fe ra,

e yi e yete taxuxi naxan na.*

¹⁴ ε a falama di nayi, ε naxa,

‘Sofa fajine nan nxu ra,

yenge so wēkilēxine?’

¹⁵ Moyaba yamanan kalama nen,

tutin yi te a taane yi.

E sigama a banxulan fajine ra nen e faxadeni,”

Mangana falan nan na ra,

naxan xili Alatala Senben Birin Kanna.

¹⁶ Moyaba halagi waxatin bata a li,

gbalon mafuraxin fama a xili ma.

¹⁷ ε tan a rabilinna muxune,

ε a wuga,

ε tan naxanye birin a xili gbeen kolon!

ε naxa, “Ee! Senbe gbee sifani ito bata kala!

Mangaya gbeeni ito bata halagi!”

¹⁸ “ε tan Dibon kaane,

ε keli ε binyeni,

ε godo han

ε sa dōxō bōxō xareni,

bayo Moyaba yamanan kala muxun fama nen ε xili ma.

A ε taa makantanxine kalama nen.

* 48:13: Na feen seβexi Mangane Singen 12.28-29 kui.

¹⁹ Aroyeri kaane,
 ε ti kiraan matodeni,
 muxu gixi dangumatəən naxanye e futuxuluxi,
 ε ne maxədin,
 ε naxa, ‘Nanfe ligaxi?’

²⁰ Yagin nan a ra Moyaba xa,
 bayo a bata yigitεε.
 Ε xuini te! Ε gbelegbele!
 Ε a rali Arinon xuden de
 a Moyaba bata kala!”

²¹ “Kitin bata keli yamanan xili ma
 naxan lantani,
 a bata fa Xolon nun Yahasi nun Mefaati xili ma,
²² e nun Dibon nun Nebo nun Beti-Dibilatayimi,
²³ e nun Kiriyaatayimi nun Beti-Gamulu nun Beti-Meyən,
²⁴ e nun Keriyoti nun Bosara,
 e nun Moyaba yamanan taane birin,
 naxanye maso, naxanye makuya.
²⁵ Moyaba senben bata kala,
 a fangan bata ba a ra,”
 Alatalaa falan nan na ra.

²⁶ “Ε Alaa xələn dələn so a yii,
 a xa a xun magi a ra
 bayo a bata murute Alatala xili ma!
 Moyaba xa a makutukutu a baxunni,
 birin yi gele a ma.
²⁷ Ε tan xa mi yi Isirayila yamanan magelema ba?
 Ε a toxi suxi mujadene nan ye ba,
 ε to ε xunne yimaxama a mageledeni,
 ε na a fe fala?
²⁸ Ε tan Moyaba kaane,
 ε taane rabenin,
 ε sa dəxə fanye yinle ra,
 ε ganbane raliga
 naxanye e tεen sama gεmε longonne ra.”

Nabi Esayi 16.6-12

²⁹ “Nxu bata Moyaba kaane wasona fe me
 naxan gbo han,
 e nun e yetε yigboon nun e wason
 nun e yetε yitena, e nun e yandana.”
³⁰ Alatalaa falan ni ito ra,
 a naxa, “N na wasona fe kolon,
 koni e yetε matəxəma fuun nin.”

³¹ “Nanara, n Moyaba wugama,
 n gbelegbelema sununi Moyaba birin xa.
 N kutunma Kiri-Hareseti kaane fe ra.
³² N wugama Sibima manpa binle fe ra
 dangu Yaasri kaane ra,
 bayo e yiine bata yi siga
 han baan xanbi ra,
 e yiine yi sigaxi han Fəxə Daraan kidi ma.

Koni halagi tiin bata e bogi fajine kala.

³³ Sewan nun naxanaxan bata nan
Moyaba wudi bili nakone nun xene yi.
N bata manpa igen nan manpa ige badene yi,
muxu yo mi fa manpa bogi igen bama sewani.
Yenge so sonxo xuiin nan fa mema na yi.

³⁴ Xesibon kaane gbelegbele xuiin sigama
han Eleyale taani,
e xuiin sa mema han Yahasi taani,
keli Soyari taan ma
siga han Xoronayin taani,
siga Egilati-Selisiya taani,
bayo hali Nimirimi daraan fan bata xori.

³⁵ N Moyaba yamanan naxorima nen,
e tan naxanye saraxane bama taane suxure kidene yi
e wusulanna gan e alane xa,”

Alatalaa falan nan na ra.

³⁶ “Nanara, n bonen wugama Moyaba fe ra.

N ma mawuga xuiin luxi nen
alo xulen xuina sununi.
N kutunma Kiri-Hareseti taana fe ra,
bayo e nafunla naxan malan,
na bata tunun.

³⁷ Bayo muxune birin bata e xunne bi,
e birin yi e de xabene bi sununi,
e yi e yiine birin maxaba,
e kasa benbeli dugine so sununi.

³⁸ Saya feen nan tun fa mema Moyaba banxine
nun a yama malandene yi,
bayo n bata Moyaba yamanan kala
alo fejena
muxe mako mi fa naxan ma,”

Alatalaa falan nan na ra.

³⁹ Ee! E naxankataxi!
E gbelegbelema han!
E yagixin bata e xun xanbi so!
Moyaba yamanana fe findima magelen
nun gaxu xunna ra nen a rabilinna birin xa!

⁴⁰ Bayo Alatala ito nan falaxi, a naxa,
“E yaxun sinma nen e ma alo singbinna
naxan a gabutene yifulunma Moyaba xun ma.

⁴¹ Keriyoti suxuma nen, a yire makantanxine yi tongo.
Moyaba sofane bonen luma nen na laxoni
alo naxanla naxan dii barini.

⁴² Moyaba kalama nen,
a mi fa findima siyaan na sonon,
bayo a bata murute Alatala xili ma.

⁴³ E tan Moyaba kaane,
gbalon nun yinla nun luti ratixina e yee ra.”
Alatalaa falan nan na ra.

⁴⁴ “Naxan na a gi gbalon bun,
na yi sa sin yinla ra!

Naxan na te yinla ra,
na yi sa a suxu luti ratixin na.
Bayo n Moyaba kaane kewanle saranma e ra jɛɛn naxan na,
na a limatɔɔn ni i ra,”
Alatalaa falan nan na ra.
⁴⁵ “Muxu gixine taganxin yigiyaan fenma nen Xesibɔn taani,
koni tɛɛn minima nen Xesibɔn taani,
tɛɛ dɛgen yi mini Sixɔn ma manga banxini,
a Moyaba kaane xunna kala,
a yi gbalotɔni itoe gan.
⁴⁶ Gbalona ɛ tan Moyaba kaane xa!
Kemosi suxurena yamaan bata tunun,
bayo ɛ diine bata xali konyiyani.
⁴⁷ Koni waxati famatɔni,
n mɔn Moyaba muxu suxine raxetema nen.
Na kitin nan saxi Moyaba sanna.”
Alatalaa falan nan na ra.

49

Nabiya falana Amonine xili ma

¹ Alatala ito nan falaxi Amonine xili ma, a naxa,
“Dii mi fa Isirayila kaane yii sɔnɔn ba?
Kɛɛ tongo yo mi fa e xa sɔnɔn ba?
Nanfera nayi,
Amonine dɔxi Isirayila taane yi?
Nanfera Mɔlɔkɔ suxurena yamaan bata Gadi yamanan tongo?”
² Nanara, Alatalaa falan ni ito ra,
a naxa, “Lɔxɔne fama,
n yenge so sɔnxɔ xuiin natema lɔxɔn naxanye yi
Amonine taan Rabaha xili ma,
a yi findi taa xɔnna ra,
a rabilinna taane yi gan.
Nayi, Isirayila kaane yi e kedi muxune kedi,”
Alatala naxa na kiini.
³ “Xesibɔn kaane, ɛ gbelegbele,
bayo Ayi taan bata kala!
Rabaha kaane ɛ sunu xuini te,
ɛ kasa benbeli dugine ragodo ɛ ma,
ɛ wuga.
ɛ gi taan makantan yinna yiren birin yi
bayo yaxune bata fa ɛ suxuren Mɔlɔkɔ suxudeni,
e siga a ra konyiyani,
e nun a ki muxune nun a kuntigine.
⁴ Nanfera ɛ kanbama ɛ lanbanne nun ɛ xɛɛne yi,
e to rafexi bogise xaba daxine ra?
ɛ tan Raba kaane,
yama murutɛxina,
ɛ tan naxanye ɛ yigi saxi ɛ nafunle yi
ɛ naxa, ‘Nde nɔɛ nxu yenge?’ ”
⁵ Marigina, Alatala Senben Birin Kanna falan ni ito ra, a naxa,
“N fe magaxuxin nafama nen ɛ xili ma,
sa keli ɛ rabilinne birin yi,
ɛ birin yi kedi,
muxu yo mi muxu gixine xun lanɲɛ.

⁶ Koni na na dangu,
n mən Amonine muxu suxine raxetema nən,”
Alatalaa falan nan na ra.

Nabiya falana lan Edən ma

⁷ Alatala Senben Birin Kanna ito nan falaxi Edən yamanan xili ma, a naxa,
“Fekolonne bata dasa Teman yamanani ba?
Maxadi tiine mi fa na xaxilimane ye ba?

E fe kolonna bata kala ba?

⁸ Ε xete ε giye,

ε luxun faran yinle ra,

ε tan Dedan kaane!

Bayo n gbalon nafama nən Esayu yixetene xili ma,

n na e kewanle saran e ra waxatin naxan yi.”

Nabi Abadi 1.5-6

⁹ “Xa muxune fa ε nakəni ε manpa bogine mujadeni,
e mi bogi dando xan gbansan luma na ba?

Xa mujadene fa i konni kəeen na,

e mi e waxənnə xan tongoma ba?

¹⁰ Nba, n tan Ala Esayu yixetene yii seene birin naxərima nən,
n yi e luxundene birin namini kənenni.

E mi fa nəe e luxunje.

E bənsənnə nun e ngaxakedenne

nun e dəxə bodene birin halagima nən,

muxu yo mi lu Esayu bənsənni.

¹¹ Ε ε kiridine lu na,

n na n yengi dəxe e xən.

Ε kəna gilene xa e yigi sa n yi.”

¹² Bayo Alatala ito nan falaxi, a naxa, “N tan mi naxanye yalagixi kitini, xa ne karahan xələ igelengenna mindeni, ε tan yate səntaren na nayi ba? Ən-ən de! Ε mi suxuma səntarene ra de! Ε a minma nən yati!” ¹³ Bayo Alatalaa falan ni ito ra, a naxa, “N bata n kələ n yeteni, fa fala Bosara taan naxərima nən, a rayarabi, a danga, a halagi. A taane birin kalama nən habadan!”

Nabi Abadi 1.1-4

¹⁴ N bata xərayana nde a fe mε fata Alatala ra,

xəraan bata rasiga siyane ma,

a xa sa a fala, a naxa,

“Ε keli, ε sa Edən kaane yenge!

Ε keli ε sa yengen so!”

¹⁵ Ala naxa, “Edən kaane,

n na ε senben xurunma nən siyane birin xa.

Birin ε rapaxuma nən.

¹⁶ Ε to muxune magaxuma,

wason naxan ε bəjəni,

na bata ε ratantan

ε tan naxanye dəxi faran yinle ra,

e nun geyane fari.

Hali ε ε tēen sa kore alo singbinna,

n na ε ragodoma nən,”

Alatalaa falan nan na ra.

¹⁷ “Edən yamanan kalama nən, naxan yo na dangu a dəxən ma, ne yigitegema nən, e kabε, e kolin a fitina feene ma.” ¹⁸ Alatala yi a fala, a naxa, “Muxu yo mi fa luyε be. Adamadi yo mi dəxe a yi alo Sodoma nun Gomora nun e rabilinna taane halagi kii naxan yi.

¹⁹ N luma nən alo yatan

naxan xaxexin minima fɔtɔnni Yuruden baan de,
 a siga sube fendeni yire fajini.
 N Edɔn kaane kedima nen e yamanani sanja ma kedenni,
 n naxan sugandixi,
 n sa na dɔxɔ na yi.
 Bayo, nde maliga n tan na?
 Nde n yamare?
 Xuruse rabaan mundun n yeε ratiye?”

²⁰ Nanara, ε tuli mati Alatalaa fe ragidixin na lan Edɔn kaane ma,
 e nun a feen naxanye yitɔnxi Teman kaane xili ma!

E luma nen
 alo xuruse diin naxanye suxuma e xali,
 e dɔxɔden yi yigeli yati!

²¹ E kala xuiin bɔxɔni maxama nen,
 e gbelegebele xuiin yi siga han Gbala Baana.

²² A luma nen alo singbinna nan tema a sa sin e ma, a yi a gabutene yifulun Bosara taan xun ma. Na lɔxɔni Edɔn sofane bɔnen luma nen alo jaxanla naxan dii barini.

Nabiya falana lan Damasi ma

²³ Falana lan Damasi taan ma:
 “Xamata kaane nun Arapada kaane bata yagi,
 bayo e bata xibaru jaxina fe mε.

E bata kɔntɔfili,
 e yimaxa alo baan na walanje ayi.

²⁴ Damasi kaane senben bata jan,
 e bata e xun xanbi so,
 e waxi e gi feni.

Gaxun nun kuisanna nun xɔlen bata e suxu,
 alo jaxanla naxan dii barini.

²⁵ Taa xili kanni ito fa rabejinxi di,
 n ma sewa taana?”

²⁶ “A banxulanne birama nen taan xun xɔn yati! A sofane birin yi faxa na lɔxɔni,”
 Alatala Senben Birin Kanna falan nan na ra. ²⁷ “N tɛen soma nen Damasi taan makantan yinne ra, a yi Ben-Hadada manga banxin gan.”

Nabiya falana Arabune xili ma

²⁸ Alatala ito nan falaxi Kedari bɔnsɔnna nun Xasori mangayane xili ma Babilɔn mangan Nebukadanesari naxanye yenge a yi e nɔ, a naxa,

“ε keli, ε Kedari bɔnsɔnna yenge!
 ε sogeteden yamanan muxune halagi!

²⁹ ε e xuruse kurune nun e kidi bubune tongo e yii,
 e nun e yigiyadene nun e goronne nun e jɔgɔmene birin.
 Muxune sɔnxɔn natema nen e ma,
 e naxa, ‘Gaxun yiren birin yi!’ ”

³⁰ Alatalaa falan ni ito ra, a naxa,

“ε tan Xasori kaane,
 ε gi mafuren!

ε sa ε luxun faran yinle ra!

Bayo Babilɔn mangan Nebukadanesari bata yengeni tɔn ε xili ma.

³¹ ε keli, ε fu siyani ito ma
 naxan dɔxi bɔne xunbenli.

A taane so deene mi nɔε balanje,
 e mi sɔxɔnxi,

e dɔxi e danna nen,”
 Alatalaa falan nan na ra.

³² “Yaxune e jəgəməne tongoma nən yəngəni,
e nun e xuruse kuru wuyaxine.

Naxanye e xunne dəxən bima,
n ne raxuyama ayi nən foyeni,
n gbalon nafa e ma
keli yiren birin yi,”

Alatalaa falan nan na ra.

³³ Xasori taan findima nən kankone kuruden na,
yire rabəjinxina han habadan.

Muxu yo mi dəxe a yi,
adamadi yo mi luyə na.

Nabiya falana Elan xili ma

³⁴ Alatala yi falan ti Nabi Yeremi xa lan Elan yamanan ma Yuda mangan Sedeki a
mangayaan fələ waxatini, a naxa,

³⁵ Alatala sənben Birin Kanna ito nan falaxi, a naxa,
“N Elan yamananana xanli girama nən,
naxan findixi e sənben binla ra.

³⁶ N foye naanin nafama nən Elan xili ma
keli kore xənnə tongon naaninne ma,
n yi e raxuya ayi foyeni.

Yamana yo mi luyə

Elan muxu gixine mi sigan dənaxan yi.

³⁷ N Elan kaane rayarabima nən e yaxune yəe ra
naxanye waxi e faxa feni.

N gbalon nafama nən e ma n ma xələ gbeeni,
n yi yəngən bira e fəxə ra,
han n yi e rəjan.”

Alatalaa falan nan na ra.

³⁸ “N Elan mangan nun a kuntigine halagima nən,
n yi n ma manga gbədən dəxə na,”

Alatalaa falan nan na ra.

³⁹ “Koni waxati famatəni,
n fama nən Elan muxu suxine ra,”
Alatalaa falan nan na ra.

50

Babilən kalama nən

¹ Alatala falani ito nan ti Nabi Yeremi xa lan Babilən nun a rabilinna taane ma, a naxa,

² “E xibaruni ito rali siyane ma,
e a rawanga!

E taxamasenni te,

e a fe rali birin ma,

e nama sese luxun,

e a fala, e naxa,

‘Babilən taan suxuma nən!

Yarabin na a ra Beli suxuren xa,

Merodaki suxuren gaxuma nən!

Yarabin na a ra e alane sawurane xa,

gaxuna e suxurene suxuma nən!’

³ Bayo siyana nde fama nən a yəngədeni

sa keli sogeteden kəmənnə ma,

a e yamanan naxərima nən,

muxu yo mi lu a yi.

Muxune nun xuruseene birin e gima nən.”

⁴ Alatala ito nan falaxi, a naxa,
 “Na lɔxɔne nun na waxatini,
 Isirayila kaane nun Yuda kaane fama nen e bode xɔn,
 e siga wuge,
 e Alatala fen, e Ala.

⁵ E maxɔdinna tima nen Siyon kirana fe yi,
 e yi e yee rafindi men binna ma,
 e yi e yete findi Alatala gbeen na habadan layirin xɔn
 naxan mi jinanma muxune ra mumɛ!

⁶ N ma yamaan yi luxi nen
 alo xuruse tununxine.
 E xuruse rabane bata yi e ralɔ ayi,
 e yi lu sigɛ geyane nun yire matexine xun xɔn
 e jinan e matabuden ma.

⁷ Naxan yo na yi e to,
 a yi e faxa,
 e yi a fala, e naxa,
 ‘Nxu mi kala tixi,
 bayo e bata yulubin liga Alatala ra,
 tinxinna kannna, Alatala,
 e benbane yigina.’”

⁸ “E gi, e keli Babilɔn yi,
 e keli Babilɔn kaane yamanani,
 e lu alo kɔtɔne xuruse kurun yee ra.

⁹ Bayo n siya gbeene rakelima nen,
 n na e malan,
 n yi e radin Babilɔn taan xili ma
 sa keli sogeteden kɔmenna ma.
 E taan yengema nen,
 e yi a tongo.
 E xalimakunle mi fule mume
 alo sofa yebaxin to mi xete a yii genla ra keli yengeni.

¹⁰ E fuma Babilɔn taan ma nen,
 a kala muxune birin yi wasa,”
 Alatalaa falan nan na ra.

¹¹ “E sewa, e naxan,
 e tan naxanye fuma n ma yamaan ma!
 E tunganje ayi sewani
 alo jinge diin sexen de.
 E naxan xuiin xa gbo ayi
 alo soo kenden wuga xuina.

¹² Koni e nga yarabima nen,
 naxan e barixi,
 na yagima nen.
 E findima siya donxen nan na siyane birin tagi,
 e yamanan yi findi burunna nun yire xaren nun tonbonna ra.

¹³ Muxu yo mi fa luma a yi sonon,
 bayo Alatala a findima nen yire magenla ra a xolonni.
 Naxan yo na dangu Babilɔn yi,
 na kannna yigitegema nen,
 a kolin a kala kii ma.”

¹⁴ “E ti Babilɔn yenge xinla ma a rabilinna birin yi,
 e tan xali wonle!

Ɛ a bun,
 Ɛ xalimakunle birin woli a ma!
 Bayo a bata yulubin liga Alatala ra.

¹⁵ Ɛ yenge so sɔnxɔn nate a ma yiren birin yi!

E minima nen e yete dentegedeni
 e yiine yitexi.

A sangansone birama nen,
 a taa makantan yinne yi kala.

Bayo Alatala bata a gbeen nɔxɔ.

Ɛ gbeen nɔxɔ a ma!

Ɛ a liga a ra

alo a ligaxi bonne ra kii naxan yi.

¹⁶ Ɛ sansi siine nun bogise xabane raxɔri e bode xɔn Babilɔn yi.

Halagi tiina silanfanna fama nen,

birin xa xete a konni,

birin xa a gi, siga a yamanani.”

¹⁷ “Isirayila yamaan bata findi xuruse tununxin na
 yatane naxan kedixi.

Asiriya mangan nan singe yi a yengema.

Dɔnxɛn na, Babilɔn mangan Nebukadanesari nan a halagi.”

¹⁸ Nanara, Alatala Senben Birin Kanna, Isirayilaa Ala ito nan falaxi, a naxa, “N Babilɔn mangan nun a yamanan muxune kewanle saranma e ra nen alo n Asiriya mangan liga kii naxan yi.

¹⁹ Koni, n mɔn xetema nen Isirayila ra

alo xuruse kuruna a sansanni,

e yi e dege Karemele geyaan nun Basan yire matexin fari.

E lugoma nen Efirami geya yiren nun Galadi yamanani.”

²⁰ Alatalaa falan ni ito ra, a naxa,

“Na lɔxɔne nun na waxatini,

muxune Isirayila yamaan hakene funfun fenma nen,

koni a sese mi luma na.

E Yuda yamaan yulubine xɔn fenma nen,

koni sese mi toɛ.

Bayo n na yamaan muxu dɔnxɛn naxanye lu e nii ra,

n ne yulubine xafarima nen.”

²¹ “Ɛ fu Meratayin yamanan ma,

e nun Pekodo kaane!

Ɛ e sagatan, Ɛ e birin naxɔri.

N na Ɛ yamarixi naxan birin na,

Ɛ ne liga.”

Alatalaa falan nan na ra.

²² “Yenge so sɔnxɔne nan tun tema yamanani.

Naxankata gbeen na a ra.

²³ Ee! Yamanan naxan senbe gbo a birin xa,

na bata kala, a halagi!

Ee! Babilɔn bata findi yamana rabepinxin na!

²⁴ Babilɔn kaane,

n bata lutin nati Ɛ yee ra,

Ɛ yi Ɛ suxu a ra,

benun Ɛ xa a fe kolon.

E yi Ɛ li na, e yi Ɛ suxu,

amasɔtɔ Ɛ bata n tan Alatala yenge.

²⁵ Alatala bata a yenge so seene ramini e ramaradeni a xɔlɔni.

Marigina Alatala Senben Birin Kanna wanla kema nen
Babilon kaane yamanani.

²⁶ E fa a xili ma keli yire makuyene yi.

E a sagane rabi,

e yi a nafunle yitaxun

alo sansi kesene

e yi e birin kala,

sese nama lu a yii.

²⁷ E a turane birin faxa,

e e birin xali e faxadeni!

Gbalon na a ra e xa,

bayo e loxon bata a li,

e kewanle saranma e ra waxatin naxan yi.”

²⁸ “Muxu gixine xuiin nan ito ra,

naxanye minixi yengeni Babilon yi,

e fa a rali Siyon taani

a Alatala en ma Ala bata a gbeen ɲɔxɔ a batu banxina fe ra.

²⁹ E xali wonle xili e xa fa Babilon xili ma,

naxanye fatan xalimakunla wole.

E daaxadene yiton a rabilinni,

muxu yo xun nama mini ayi.

E e saranna fi e kewanle ra,

e a liga e ra

alo e a liga bonne ra kii naxan yi!

Bayo a bata murute Alatala xili ma,

Isirayila Sariɲandena.

³⁰ Nanara, yaxune a banxulanne faxama nen taan yama malandene yi,

a sofane birin yi halagi na loxoni,”

Alatalaa falan nan na ra.

³¹ Marigina Alatala Senben Birin Kanna falan ni ito ra, a naxa,

“E tan yete yigbone,

n bata keli e xili ma.

E kewanle saranma e ra waxatin naxan yi,

na bata a li.

³² Yete yigbone e sanna radinma nen,

e bira,

muxu yo mi e rakelima.

N teen soma nen e taane ra,

a yi e rabilinne birin gan.”

³³ Alatala Senben Birin Kanna yi falani ito ti, a naxa,

“Isirayila kaane nun Yuda kaane birin ɲaxankataxi.

Muxun naxanye e suxi konyiyani,

ne tondixi e beɲɲɛ.

³⁴ Koni e xunbamaan senben gbo,

a xili nen Alatala Senben Birin Kanna.

A e xun mayengema nen

alogo a xa boɲɛ xunbenla soɔɔ e yamanan xa,

a yi Babilon kaane yimaxa.”

³⁵ Alatalaa falan ni ito ra, a naxa,

“Yengen kelima nen Babilon kaane xili ma!

Yengen kelima nen muxune birin xili ma

naxanye dōxi Babilōn yi,
e nun e kuntigine nun e fekolonne.

³⁶ Yengen kelima nen e yiimatone xili ma,
e yi findi daxune ra!

Yengen kelima nen e sofane xili ma,
e yi lu gaxuni!

³⁷ Yengen kelima nen e soone nun e yenge so wontorone xili ma,
e nun siya basanxine birin xili ma

naxanye dōxi a yi,
e sofane yi lu alo naxanle!

Yengen kelima nen e nafunle xili ma,
e birin yi ba e yii!

³⁸ Ala xa igen nan e xudene yi,
e xōri!

Bayo suxure yamanan nan a ra,
e xaxinla bata nan gaxu feene bun.

³⁹ Nanara, burunna subene nun kankone luma nen Babilōn yi,
a findi dangaranfulene konna ra.

Muxu yo mi fa luma a yi,
a yigelima nen

han mayixeten nun mayixete,

⁴⁰ alo Ala Sodoma nun Gomora nun e rabilinna taane halagi kii naxan yi.

Muxu yo mi fa luma a yi,
adamadi yo mi fa dōxe na,”

Alatalaa falan nan na ra.

⁴¹ “Yamaan fama nen
sa keli sogeteden kōmenna ma,
siya gbeen nun manga senbemanane fama nen
sa keli fō bōxōn danna ra.

⁴² E sofane fama nen xanle nun degemane ra e yii.
E naxu,

e mi kininkininna kolon.
E xuiin minima nen alo fōxō igena,
e nema fama e soone fari.

E fama nen safa yeen ma,
e yengen so e bode xōn
alo muxu kedenna.

E fama Babilōn taa fajin nan yengede yi!

⁴³ Babilōn mangan to na feen xibarun me,
a gaxu, a fangan yi nan
alo naxanla naxan dii barini.

⁴⁴ N luma nen alo yatan
naxan xapexin minima fōtōnni Yuruden baan de,
a siga sube fendeni yire fajini.

N ne kedima nen e yamanani sanja ma kedenni,
n naxan sugandixi,

n sa na dōxō na.
Bayo, nde maliga n tan na?

Nde n yamare?

Xuruse rabaan mundun n yee ratiye?”

⁴⁵ Nanara, e tuli mati Alatalaa fe ragidixin na Babilōn xili ma,
a feen naxanye yitōnxi Babilōn kaane yamanan xili ma.

E luma nen
alo xuruse diin naxanye suxuma e xali,
e dɔxɔden yi yigeli yati!
⁴⁶ Dunuɲa muxune na a me
a Babilɔn bata suxu yengeni,
siyane yimaxama nen,
e gbelegbele xuini te.

51

¹ Alatala ito nan falaxi, a naxa,
“N kala ti foyen nafama nen Babilɔn
nun Lebo-Kamayi* muxune birin xili ma.
² N xɔɲene xema nen Babilɔn xili ma
naxanye a fintanma alo maala,
a muxune birin yi kedi
alo se dagina.
Bayo e fuma nen a ma
keli yiren birin yi gbalon lɔxɔni.
³ E xalimakunle woli e yaxune xalimakuli wonle xili ma,
e nun wasodene kanke ye masansanne ragodoxi naxanye ma!
E nama diɲa e sofa yo ma!
E e sofa ganla birin faxa.
⁴ E maxɔlɔxine xa lu biraxi Babilɔn yamanan xun xɔn,
e sɔxɔnxin yi lu saxi Babilɔn taan kirane xɔn.
⁵ Bayo Ala mi Isirayila yamaan nun Yuda yamaan nabepinxi,
Alatala Senben Birin Kanna,
hali e yamanan to rafexi yulubine ra Isirayilaa Sariɲanden yee ra yi.
⁶ E gi, e mini Babilɔn yi,
birin xa a niin makata,
alogo e nama faxa Babilɔn kaane hakene fe ra!
Bayo Alatala gbeɲɔxɔ waxatin bata a li,
Ala Babilɔn kaane saranma nen
alo a lan e ma kii naxan yi.
⁷ Babilɔn yi findixi xema igelengenna nan na Alatala yii,
dunuɲa muxune birin xunna firifiri naxan kui dɔlɔ ra.
Siyane bata a dɔlɔn min,
e xunne yi keli e ra.
⁸ Babilɔn taan bata kala,
a bata kala!
E gbelegbele a fe ra!
E senna fen naxan sama a furen de!
Waxatina nde, a yalanma nen.
⁹ ‘Nxu wa nen Babilɔn dandan feni,
koni a mi nɔe yiyalanɲe.
Nayi, en na a rabepin.
Birin xa siga a konyi.
Bayo kitin naxan nagidixi a xili ma,
na feen bata te han kore xɔnna.’
¹⁰ ‘Alatala bata en xun mayenge kitin sa.
E fa, en sa Alatala,
en ma Ala kewanla yeɓa Siyon taani.’ ”

¹¹ “E xalimakunle ralemun!

* 51:1: Lebo-Kamayi findixi wundo falan nan na naxan bunna nɛen fa fala “Babilɔn kaane.”

E wure lefane tongo!
 Alatala bata Mede mangane radin Babilon xili ma
 bayo a bata a kala feen nagidi.
 Alatala a gbeen naxama nen a batu banxina fe ra.
¹² E taxamasenne yite
 alogo muxune xa siga yenge sodeni
 Babilon taan makantan yinne xon!
 E xun makantan muxune fari sa,
 e yi kantan tiine ti!
 E sofane yiton yaxune xili ma!
 Bayo Alatala naxan nagidixi,
 a na rakamalima nen
 a naxan falaxi lan Babilon kaane ma.
¹³ E tan naxanye daxi baa gbeene de
 nafulu gbeena e tan naxanye yii,
 e rananna bata a li,
 danna fa sama e siimayaan na nen.”

¹⁴ Alatala Senben Birin Kanna bata a kolo a yete yi, a naxa,
 “N taani ito rafema nen yaxune ra yati,
 e wuya alo tuguminne,
 e yi e no soto xuini te e xili ma sewani.”

Nabi Yeremi 10.12-16

¹⁵ “Ala nan boxo xonna daxi a senbeni,
 a yi dununa beten sa a fe kolonna xon,
 a kore walaxani bandun a xaxilimayani.
¹⁶ A na a xui ramini,
 tulen yi a malan kore,
 a kundaan nafa,
 sa keli boxon danne ra.
 A yi galanna nun tulen nafa,
 a foyen namini a ramaradeni.
¹⁷ Muxune birin bata findi xaxilitarene nun fekolontarene ra.
 Xema rawanle birin yagixi
 lan e sawura rafalaxine fe ma,
 bayo wulen nan e suxurene ra,
 nii yo mi e yi.
¹⁸ Fe fuun nan e ra,
 wali magelexina.
 E halagi waxatin na a li,
 e raxorima nen.
¹⁹ Koni Yaxuba gbee Ala mi luxi
 alo e tan.
 Bayo a tan nan seen birin daxi.
 A tan nan gbee Isirayila bonsonne ra.
 A xili nen Alatala Senben Birin Kanna.”

Babilon taan rananna fe

²⁰ “Babilon kaane, e lu nen n xa
 alo sinbena, yenge so se fanina,
 n yi siyane raxuya ayi e ra,
 n yi yamanane kala e xon.
²¹ N soone nun soo ragine raxuyaxi ayi e tan nan na,
 e nun yenge so wontorone nun a ragi muxune,
²² e nun xemene nun naxanle,

e nun fonne nun dii jərene,
 e nun banxulanne nun sungutunne,
²³ e nun xuruseene nun xuruse rabane,
 e nun xεε biine nun e jingene,
 e nun yamana kanne nun kuntigine.

²⁴ Babilōn taan nun a muxune fe jaxin naxanye ligaxi Siyon taan na,
 n na kewanle saranma nen e ra ε yεtagi,”
 Alatalaa falan nan na ra.

²⁵ “N kelima nen ε xili ma, Babilōn kaane.
 ε tan naxanye maxədxə kala tideni
 alo geyana,

ε tan naxanye bəxən birin halagimal!
 N na n yiini bandunma nen ε xili ma,

n yi ε taan makutukutu
 keli gemene xuntagi
 n yi ε konna findi geya ganxin na,”

Alatalaa falan nan na ra.

²⁶ “Geme mi sote ε konni,
 naxan finde banxin tongon ma geme kenden na
 banxin nəε beten se gemen naxan na.

Amasəto ε konna luma nen kalaxi han habadan,”
 Alatalaa falan nan na ra.

²⁷ “ε taxamasenni te yamanani!

ε xətaan fe siyane tagi!

ε siyane yitən, e xa a yenge,

ε Ararati nun Minni nun Asikenasi yamanane xili a yengedeni!

ε sofa ganle kuntigin dxə

a xa yengen xun mato a ra Babilōn xili ma!

ε soone rasiga a xili ma

naxanye wuya alo tuguminne.

²⁸ ε siyane yitən, e xa sa a yenge,

Medene mangane nun e yamana kanne nun e kitisane birin

e nun yamanan naxanye birin e nəon bun ma.

²⁹ Alatala yengen naxan yitənxi Babilōn kaane xili ma,

na na rakamali waxatin naxan yi,

a Babilōn yamanan findi yire yigenla ra

muxu yo mi luma denaxan yi habadan,

nayi bəxə xonna xuruxurunma nen,

a yimaxa.

³⁰ Babilōn sofane bama nen yengen soε,

e so e yire makantanxine yi,

e senben na jan.

E luma nen alo jaxanle.

Tεen soma nen e taan banxine ra,

e taa makantanxin yinne so dεene birin kalama nen.

³¹ Xerane gixin fama nen xerane foxə ra

a faladeni Babilōn mangan xa,

fa fala yaxune bata e taan yiren birin tongo yengeni,

³² kirane bata suxu,

tεε dara yirene ganma,

gaxun bata sofane suxu.”

³³ Amasəto Alatala Senben Birin Kanna, Isirayilaa Ala ito nan falaxi, a naxa,
 “Babilōn taan malaxunma nen

alo se bɔnbɔ lonna
a nɛma yibodonma waxatin naxan yi.
Se xaba waxatina a limaan ni i ra a xa.”

³⁴ Yerusalɛn kaane a falama, e naxa,
“Babilɔn mangan Nebukadanesari bata en naxɔri,
a yi en ma taani maxa
alo goron kui genla.
A bata en gerun alo ninginangana,
a lugo en yii se fajine ra,
a mɔn yi en baxun.”

³⁵ Siyon kaane a falama, e naxa,
“Babilɔn kaane gbalon naxan saxi en fari,
Ala xa na sa e fan fari!”
Yerusalɛn kaane a falama, e naxa,
“Babilɔn kaane faxan naxanye ti en konni,
Ala xa na wunla goronna lu e xun ma.”

³⁶ Nanara, Alatala ito nan falaxi, a naxa,
“N na ε xun mayengema nɛn,
n na ε gbeen nɔxɔma nɛn,
n yi Babilɔn yamanan baa gbeen xɔri,
n yi a baan xunna xara.

³⁷ N Babilɔn taan kalama nɛn,
a findi gɛmɛ malanxine ra,
e nun kankone kurudena.
A fe yi magaxu ayi,
muxune yi kolin a kala kii ma.
Muxu yo mi dɔxe a yi.

³⁸ A muxune xajɛ alo yatane,
e wurundunma alo yata sɛnbɛmane.

³⁹ Koni e na kunfa naxi ra,
n donse donna yitɔnma nɛn e xa
e yi n ma xɔlɔn dɔlɔn min
han e xunna yi keli e ra,
e yi xi habadan,
e mi fa keɛ mumɛ!”
Alatalaa falan nan na ra.

⁴⁰ “N yi e xali
alo yɛxɛɛ diine na siga e faxadeni,
alo kontonne nun kɔtɔne.”

⁴¹ “Ee! Sesaki† taan suxuma nɛn!
A tan naxan matɔxɔma bɔxɔ xɔnna taane birin yɛ!
Ee! Babilɔn taan naxɔrima nɛn siyane tagi!”

⁴² “Fɔxɔ igen sama nɛn Babilɔn bɔxɔn xun ma,
a mɔrɔnne yi dangu a fari.‡

⁴³ A taane kalama nɛn,
a findi bɔxɔ xaren nun tonbonna ra,
muxu yo mi dɔxe yamanan naxan yi,
adamadi yo mi dangue denaxan yi.

⁴⁴ N Beli suxuren naxankatama nɛn,

† 51:41: Sesaki findixi wundo falan nan na naxan bunna nɛn fa fala “Babilɔn taana.” ‡ 51:42: Igen mɔrɔnne: alo foyen na so igeni.

Babilon taana ala.
 A naxan gerunxi,
 n na bama a de nen.
 Siyane mi fa luma sigε a ma sɔnɔn.
 Babilon taan makantan yinne yatin birama nen.

⁴⁵ N ma yamana, ε mini a yi,
 birin xa a niin makata!
 Ε masiga Alatalaa xɔlɔ gbeen na!

⁴⁶ Ε nama tunnaxɔlɔ ε ma,
 ε nama gaxu feene yεε ra
 naxanye xinla mεma yamanani!
 Bayo fena nde xinla mεma nen to fari,
 fe gbεte xinla yi mε faraxi.

E naxa, a gbalon na a ra yamanani, hanma
 mangana nde bata keli nde xili ma.

⁴⁷ Nanara, lɔxɔne fama,
 n Babilon suxurene naxankatama lɔxɔn naxanye yi.

N na e yamanan birin nayarabima nen
 a faxa muxune binbine birin yi lu biraxi taan xun xɔn.

⁴⁸ Naxanye birin kore xɔnna nun bɔxɔ xɔnna ma,
 ne e xuini tema nen Babilon xili ma sewani,
 bayo halagi tiine fama nen a xili ma
 sa keli sogeteden kɔmenna ma,”

Alatalaa falan nan na ra.

⁴⁹ “Babilon taan kalama nen Isirayila faxa muxune fe ra
 alo muxune bata faxa dunuɔa yiren birin yi
 Babilon taana fe ra kii naxan yi.

⁵⁰ Ε tan naxanye mi faxaxi yεngeni,
 ε gi, ε nama ti de!

Ε nεma sa yamana makuyeni,
 ε miri Alatala ma,
 Yerusalen ma fe yi lu ε bɔnɛni!”

⁵¹ Yamana a falama nen, e naxa,
 “En yagi nen,

en to konbi ti xuine mε,
 yagin yi lu en yetagi,
 bayo xɔnɛne bata so yire sarinaxine yi Alatalaa banxini.”

⁵² Alatalaa falan ni ito ra, a naxa,
 “Lɔxɔne fama,

n suxureni itoe naxankatama lɔxɔn naxanye yi,
 muxu maxɔlɔxine kutun xuiin yi mini e yamanan birin yi.

⁵³ Hali Babilon taan te tiye

han kore xɔnna,
 a yire makantanxine yi so raxɔlɔ ayi,
 n halagi tiine rafama nen a xili ma,”

Alatalaa falan nan na ra.

⁵⁴ “Gbelegbele xuiin tema nen Babilon taani,
 gbalɔ gbeen naba xuiin mεma nen Babilon kaane yamanani.

⁵⁵ Bayo Alatala Babilon kalama nen,
 a yi a xui gbeen dan.

Yaxune fa xuiin minima nen
 alo fɔxɔ igen mɔrɔnne xuxu xuina,
 e yi sɔnxɔ alo kuye sarinna.

⁵⁶ Halagi tiin fama nen Babilon taan xili ma,

a yi a sofane suxu, a yi e xanle kala.
 Bayo Ala nan Alatala ra
 naxan a gbeen naxoma,
 a muxune birin saran e kewanle ra.
⁵⁷ N na n ma xolon dolon fima a kuntigine
 nun a fe kolonne ma nen
 han e xunne yi keli e ra,
 e nun a yamana kanne nun a kitisane nun a sofane,
 e yi xi habadan,
 e mi fa kele sonon!”
 Mangana falan nan na ra,
 naxan xili Alatala Senben Birin Kanna.
⁵⁸ Alatala Senben Birin Kanna ito nan falaxi, a naxa,
 “Babilon taan makantan yin gbeene rabirama nen,
 a taan so de gbeene yi gan.
 Nayi, siyane e yete yixadanma fuyanna nin,
 yamanane muxune wali xonne sa luma teen nin.”

⁵⁹ Nabi Yeremi na falane nan xeraya so Neriya dii xemen Seraya yii, Maxiseya mamandenna, kuntigi gbeena nde, a to siga Babilon yi e nun Yuda mangan Sedeki, na mangayaan jee naaninden ma. ⁶⁰ Gbalon naxan birin yi lanma a xa Babilon soto, Yeremi yi ne birin sebe kedini kui, a falan naxanye birin sebe lan Babilon ma. ⁶¹ Yeremi yi a fala Seraya xa, a naxa, “I na so Babilon yi waxatin naxan yi, falani itoe birin xaran i xuini texin na, ⁶² i yi a fala, i naxa, ‘Alatala, i tan yeteen nan falan tixi be xili ma alogo a xa kala, alogo muxune nun dali seene nama fa lu a yi sonon, a findi yire rabejinxin na han habadan!’ ⁶³ I na yelin kedini ito xaranje, i gemen xidi a ra, i yi a woli Efirati baan tagi. ⁶⁴ Na xanbi ra, i naxa, ‘Awa, Babilon taana fe godoma ikiini, a mi a sote gbalon na mume, Ala naxan nafama a xili ma. A yamaan taganma nen.’ ”

Yeremi a falane danna ni ito ra.

52

Babilon mangan yi Sedeki suxu

Mangane Firinden 24.18-20 nun Taruxune Firinden 36.11-16

¹ Sedeki findi mangan na a jee maxonen nun kedenden nan ma, a yi jee fu nun keden ti mangayani Yerusalen yi. A nga yi xili nen Xamutali Yeremi a dii temena, Libina kaana.

² Naxan naxu Alatala yee ra yi, a yi na liga alo Yehoyakimi a liga kii naxan yi. ³ Na liga Alatala xolon nan ma fe ra Yerusalen nun Yuda xili ma, a yi wama naxanye ba feni a yetagi. Sedeki fan yi murute Babilon mangan xili ma.

Yeremi 39.1-10 nun Mangane Firinden 25.1-21 nun Taruxune Firinden 36.17-20

⁴ Sedeki a mangayaan jee solomanaaninden kike fuden xi fude laxonni, Babilon mangan Nebukadanesari nun a ganla birin yi fa Yerusalen xili ma, e yi daaxadeni ton a yetagi, e yi yire makantanxine ti a rabilinna birin yi. ⁵ E lu taan yenge han Manga Sedeki a mangayaan jee fu nun kedendena.

⁶ Na jeeen kike naaninden xi solomanaaninde laxonni, kamen yi gbo ayi taani, donse mi yi fa yamanan muxune yii. ⁷ Nayi, Babilon ganla yi taan yinna yirena nde rabira. Kseen na, hali Babilon kaane to yi taan nabilinxi, Yuda sofane birin yi e gi, e dangu taan makantan yin firinne longonna ra, e sa mini taan so deen na mangana nakoon dexon. Sofane yi e gi, e nun mangan yi siga Araba tonbonna lantaan mabinni.

⁸ Koni, Babilon sofa ganla yi mangan sagatan, e sa Manga Sedeki li Yeriko meremerene yi, a ganla birin yi xuya ayi e masiga a ra. ⁹ E yi mangan suxu e siga a ra Babilon mangan fema Ribila taani, Xamata yamanani, a yi sa a makiti menni. ¹⁰ Babilon mangan yi Sedeki a diine ke raxaba a yetagi, a mon yi Yuda yamanan muxu gbeene fan birin faxa Ribila taani. ¹¹ A yi Sedeki yene saxonje ayi, a yi a xidi sula yolonxonna ra, a siga a ra Babilon yi, a sa a sa kason na han a faxa.

Yerusalen kala fena

Mangane Firinden 25.8-21 nun Yeremi 39.8-10

¹² Kike suulunden xi fude ləxəni, Babilon mangan Nebukadanesari a mangayaan jɛɛ fu nun solomanaaninden ma, mangan kantan muxune xunna Nebusaradan naxan yi walima Babilon mangan xa, na yi fa Yerusalen yi. ¹³ A yi tɛɛn so Alatala Batu Banxin na e nun mangana banxin nun Yerusalen banxine birin. A yi banxi kɛndɛne birin gan. ¹⁴ Babilon sofa ganla naxan birin yi mangan kantan muxune xunna fəxə ra, ne yi Yerusalen yinne birin kala.

¹⁵ Yiigelitəna ndee nun yamaan muxu dənɣɛn naxanye yi luxi taani, mangan kantan muxune xunna Nebusaradan yi ne xali konyiyani, e nun yirawali dənɣɛne, e nun naxanye bata yi e yetɛ sa Babilon mangan sagoni. ¹⁶ Koni Nebusaradan yi yiigelitəna ndee lu yamanani alo manpa bili siine nun xɛɛ biine.

¹⁷ Sula sɛnbɛtɛnna naxanye yi Alatala Batu Banxini, Babilon kaane yi ne kala, e nun ige maxali wontorone nun ige ramara se sula daxi gbeena, e yi siga na sulan birin na Babilon yi. ¹⁸ E yi tundene nun tɛɛ kə seene nun lɛnpu ratu seene nun wuli xuya goronne nun se sa lefane birin tongo e nun wali se sula daxin naxanye birin yi rawalima Ala Batu Banxini. ¹⁹ Mangan kantan muxune xunna mən yi baramane nun wusulanna gan wurene nun wuli xuya goronne nun tundene nun lɛnpu dəxə seene nun se sa lefane nun minse saraxa rabəxən goronne tongo, a xɛma daxine nun gbeti fixɛ daxine birin. ²⁰ Sɛnbɛtɛn firinna nun ige ramara se gbeen nun turaan sawura fu nun firinna naxanye yi tixi a bun e nun ige maxali wontorone Manga Sulemani naxanye rafala Alatala Batu Banxin xa, ne birin sula daxin nan yi a ra naxanye binyen xasabin mi yi nɔɛ yatɛ. ²¹ Sɛnbɛtɛn kedenna yi mate nɔngɔnna yɛ fu nun solomasɛxɛ, lutin nɔngɔnna yɛ fu nun firin nan yi a rabilinɣɛ, a kui genla nan yi a ra, a yigboon yi yii soli naanin sa liyɛ. ²² Konden yi a xunna, naxan yi mate nɔngɔnna yɛ suulun, a konden yi rayabuxi sula yəlɔnxən yalane nun girenada wudi bogi sawura sula daxine nan na. Sɛnbɛtɛn firinden fan yi na kii nin e nun a rayabu kiina. ²³ Girenada wudi bogin sawura tonge solomanaanin e nun sennin nan yi rafalaxi sɛnbɛtɛnna dɛxɔnne ma. E birin malanxina, girenada wudi bogin sawura kɛmɛ nan yi sula yalaan nabilinni.

²⁴ Mangan kantan muxune xunna yi saraxarali kuntigin Seraya suxu, e nun saraxarali firinden Sofoni nun dɛɛn kantan muxu saxanne. ²⁵ A yi sofa kuntigina nde suxu e nun xɛmɛ solofere mangana muxune yɛ naxanye yi taani, e nun sofa kuntigina sɛbɛli tiina, naxan yi sofa nɛnɛne xinle sɛbɛma, e nun Yuda kaane muxu tonge senninna naxanye yi taani.

²⁶ Mangan kantan muxune xunna Nebusaradan yi e tongo, a siga e ra Babilon mangan fɛma Ribila taani. ²⁷ Babilon Mangan yi yamarin fi, e yi e faxa Ribila taani Xamata yamanani. Yuda kaane siga konyiyani na kii nin, e makuya e yamanan na.

²⁸ Nebukadanesari muxun naxanye suxu, a siga e ra konyiyani, ne nan itoe ra: A mangayaan jɛɛ soloferedeni, a siga Yahudiyani muxu wuli saxan muxu məxəjɛn nun saxan nan na. ²⁹ Nebukadanesari a mangayaan jɛɛ fu nun solomasɛxɛdeni, a siga muxu kɛmɛ solomasɛxɛ muxu tonge saxan e nun firin nan na, a naxanye suxu Yerusalen yi. ³⁰ Nebukadanesari a mangayaan jɛɛ məxəjɛn nun saxandeni, mangan kantan muxune xunna Nebusaradan siga Yahudiyani muxu kɛmɛ solofere muxu tonge naanin nun suulun nan na konyiyani. E birin malanxina, muxu wuli naanin muxu kɛmɛ sennin.

Babilon Yoyakin xərɔya fena

Mangane Firinden 25.27-30

³¹ Yuda mangan Yoyakin suxun jɛɛ tonge saxan e nun soloferedeni, Babilon mangana Ewili-Merodaki a mangayaan jɛɛ fəlɔni, a yi hinan Yuda mangan Yoyakin na, a yi a ramini kasoon na, na jɛɛn kike fu nun firinden xi məxəjɛn nun suulunde ləxəni. ³² A yi fala fajin ti a xa, mangan bonna naxanye yi a fɛma Babilon yi, a yi a tiden mate ne birin xa. ³³ A yi a kasorasa dugine masara, Yoyakin yi a dɛge mangana tabanla ra a siimayaan birin yi. ³⁴ A

makoon yi seen naxanye ma lɔxɔ yo lɔxɔ, Babilɔn mangan yi lu ne soɛ a yii a siimayaan
birin yi han a faxa lɔxɔn naxan yi.

Mawuga Xuine

Mawuga Falane Lan Yerusalen Kala Fe Ma

Mawuga xuini itoe findixi muxuna nde jande sigin nan na lan Yerusalen taan kala feen ma. Yanyina nde, Nabi Yeremi nan a sebexi a to Yerusalen kala feen to. Nee keme suulun nee tonge solomasexe e nun solofere benun Marigi Yesu xa bari, Babilon mangan Yerusalen taan suxu nen yengeni. A yi teen so taan na, a yi Ala Batu Banxin kala, a yi mangan suxu e nun yamanan muxune foxo kedenna, a siga e ra a yamanani. Yuda yamanan yi jan.

Mawuga xuini itoe kui, fala jaxume tiina nde wugama Yerusalen taan kala feen na e nun Yuda yamanan naxari fe ma. Gbalogbeen naxan a yamaan sotɔ, a wugama na nan ma.

Gbalon naxan Alaa yamaan sotɔxi, Isirayila kaane kala xonna nan na ra. Koni e laxi a ra fa fala Alaa hinanna gbo dangu a xolon na. Nanara, e luma a maxande. (Mawuga Xuine 3.22-23)

Yerusalen taan luxi nen alo kaja gile rabejinxina

¹ Ee! Yerusalen bata rabejin,

taani ito naxan yi rafexi nun.

Ee! A bata lu alo kaja gilena!

A tan naxan yi findixi taa senbemaan na siyane ye,

a tan naxan yi findixi manga taan na yamanane xun na,

a bata findi konyin na to.

² A kɛɛn janma wuge,

a yeeɛgen bata a xadene maxa.

A xanuntenne mi fa a madendenma.

A xoyine birin bata e me a ra,

e findi a yaxune ra!

³ Yuda yamaan birin bata xali konyiyani,

e jaxankataxi, e rayarabixi.

E bata sa doxo siya gbetene konni

e mi matabu yo sotoma.

E sagatan muxune birin bata sa e li toroni.

⁴ Sunun nan Siyon taan kirane xon,

bayo muxu yo mi fa fama a sanle yi.

Taan so deene birin bata kala,

a saraxaraline e kutunma,

a sungutunne sunuxi.

Siyon taan bata rafe soxole gbeen na!

⁵ A yengefane bata senben sotɔ a xun na.

A yaxune bata lu boje xunbenli.

Bayo Alatala bata taan muxune lu sununi

masotɔ e Ala matandi wuyaxine xon.

Yaxune bata e diine suxu siga e ra konyiyani,

e yengefane yi siga e ragbengbenje.

⁶ Siyon taana binyen birin bata kala.

A kuntigine bata e gi alo xenle

naxanye mi e degede sotoma,

e xadanxin sigama e giye donsone bun.

⁷ Yerusalen kaane nema na xun xon sigama toroni,

e mirima e waxati danguxin nafunle birin ma.

A yamaan to sa a yaxune sagoni,

muxu yo mi fa a mali.
A yaxune yi a matoma nen,
e gele a kala kiin ma.

⁸ Yerusalen kaane bata yulubin liga han!

Nanara, taan bata findi yire xosixin na.

Naxanye birin yi a binyaxi,
ne fa a rayelefuma nen.

A bata lu
alo e muxu ragenla nan toma,
naxan kutunma tərōni,
a a makuya.

⁹ A xosin bata sa a domaan na.

A mi a mirixi a raṅan kii ma.

A kala feen bata a raterena.

Muxu yo mi a madendenma.

A a falama, a naxa,
“Alatala, n ma tərōn mato,
bayo n yaxun bata nōon soto.”

¹⁰ A yengefane bata a nafunle birin tongo.

A bata siya gbetene to soe a yire sariṅanxini

i tōnna dōxo naxanye ma,

a e nama so i ya yamaan malanni.

¹¹ Taan muxune birin kutunma,

e donseen fenma,

e e se kēndene masarama balon na

alogo e xa lu e nii ra.

E a falama, e naxa, “Alatala, a mato,
i yi a rakōrosi

n nayarabixi kii naxan yi.

¹² E tan naxanye birin dangun kiraan xon,

feni ito mi e sotoxi.

E a mato ki fajni

xa sōxōleni ito sifan muxu gbete ma,

alo sōxōlen naxan n halagima.

Alatala nan a saxi n fari a xōlo gbeen lōxōni.

¹³ A bata tēen nagodo

keli kore n xōnne gan xinla ma.

A bata yalaan nati n yee ra,

a yi n naxete xanbin na,

a yi n findi muxu rabeninxin na

n lu furaxi waxatin birin.

¹⁴ A bata n yulubine xidi n kōeen ma

alo goron tongo gbelemena.

A bata e maxidi,

a yi e singan n kōe.

Marigin bata n senben ṅan,

a yi n sa muxune sagoni,

n mi nōe tiye naxanye yee ra.

¹⁵ Sofa kenden naxanye birin yi n yii,

Marigin bata a me ne birin na.

A bata ganla malan n xili ma

alogo e xa n ma sofa banxulanne halagi.

Marigin bata Yuda yamani butuxun ki fajni.

¹⁶ Nanara, n wugama,

yεεgen bata n yεen xonna rafe.
 Naxan nεe n madendenje,
 a yi n niini fan n ma,
 na bata a makuya n na.
 N ma diine bata yigitεge,
 bayo yaxune bata nεon soto.”

¹⁷ Siyon kaane bata e yiini bandun muxune ma
 koni muxu yo mi e madendenma.
 Alatala bata yamarin fi
 Yaxuba bεnsanna rabilinna siyane ma
 a e xa a yenge.
 Yerusalen taan bata findi se xεsixin na e tagi.

¹⁸ Yamaan yi a fala,
 e naxa, “Alatala nan tinxin,
 bayo nxu bata murute a ma.
 Nayi, ε tuli mati, ε tan siyane birin,
 ε n ma sεxolen mato.
 Nxε dii sungutunne nun nxε dii banxulanne bata siga konyiyani.

¹⁹ Nxu bata nxu xoyine xili,
 e yi nxu yanfa.
 Nxε saraxaraline nun nxε fonne birin bata faxa taani,
 e yi donseen fenma waxatin naxan yi
 alogo e xa lu e nii ra.

²⁰ Alatala, a mato,
 nxu naxankataxi kii naxan yi,
 han nxu kuine e raminima.
 Nxu bεnen bata kala nxu kui,
 bayo nxu bata murute i ma mumε!
 Nxε diine bata faxa silanfanna ra tandeni*
 sayaan nan mεn a ra banxini.

²¹ Muxune nxu kutun xuiin mεma,
 koni muxu yo mi nxu madendenma.
 Nxu yaxune birin bata nxε sεxolena fe mε!
 Ala, i naxan ligaxi nxu ra,
 e sεwaxi na nan na.
 I bata lεxon nafa,
 i naxan ma fe fala.
 Tin nxu yaxune xa lu
 alo nxu tan!

²² E fe naxine birin mato,
 e birin xa saran e ra
 alo i nxu saranxi nxu yulubine ra kii naxan yi!
 Nxu kutunma waxatin birin,
 nxu bεnen tεrxin na ra yati.”

2

Ala bata a yamaan kala

¹ Ee! Marigin bata a xolon nagodo Siyon taan ma alo kundana,
 a yi Isirayilaa binyen nadin bεxoni
 keli kore xonna ma!
 A san tidena fe mi rabiraxi a ma a xolon lεxoni.

* 1:20: Silanfanna: Sofane yengeso degemana.

² Marigin bata Yaxuba bənsənnə dəxədəne birin naxəri,
a mi kininkinin!
A fitinaxin bata Yuda yamanan taa makantanxine birin kala.
A bata e mangayaan nun e kuntigine birin nabira
a yi e rayarabi.

³ A bata Isirayila yamaan senben birin kala a xələ gbeeni.
Yaxun to so,
a mi tin a yamaan maliye.
Koni a xələn luxi nən
alo a tɛɛ gbeen nan nakeli Yaxuba bənsənnə xili ma
naxan a rabilinna birin gan.

⁴ A bata a xanla bandun alo yaxuna,
a yi a yiifanni te e xili ma alo yengefana.
Muxun naxanye birin nayabu, a yi ne birin faxa.
A bata a xələn nagodo Ala Batu Banxin ma Siyon taani
alo tɛɛna.

⁵ Marigin bata lu alo yaxuna.
A bata Isirayila yamanan naxəri.
A bata a manga banxine birin naxəri,
a yi a taa makantanxine birin kala.
A bata wugan nun sunun nagbo ayi Yuda bənsənnə xa.

⁶ A bata so a sansanna kui karahanni,
a yi en nun a tan naralanden kala.
Alatala bata sali ləxəne nun Matabu Ləxəne rəninan Siyon kaane ra,
a fitinaxin yi a mɛ mangane nun saraxaraline ra a xələni.

⁷ Marigin bata a mɛ a saraxa ganden na,
a yi a yire saripanxin nabəjin.
A bata taan manga banxine lu yaxune yii.
Yaxune bata e sənxi xuini te Alatalaa banxini
alo sali ləxən nan yi a ra nun.

⁸ Alatala bata a ragidi
a xa Siyon taan makantan yinne rabira.
A bata lutin bandun alogo a xa e birin sa yelanni
a mi a yetɛ ratangama a raxəri feen ma.
A bata taan makantan yinne radinɲe ayi, e birin yi bira.

⁹ Taan so dɛɛne bata godo bəxən bun.
Ala bata e balan wurene bolon, e kala.
A mangan nun a kuntigine bata xali siya gbetene konni,
sariya mi fa na sənən!
Hali a nabine yetɛɛn mi fa fe toon tima sənən fata Alatala ra.

¹⁰ Siyon taan fonne dəxi bəxəni, e birin dunduxi.
E bata burunburunna sa e xunni,
e sunu dugine ragodo e ma.
Yerusalən sungutunne bata e xun sin bəxən ma.

¹¹ N yeɛne bata xadan wuge,
n kuina a raminima.
N bəjən bata kala
masətə gbalon ma naxan n ma yamaan sətəxi.
Bayo diidine nun dii futene fugama a ra taan yama malandene yi.

¹² E e ngane maxədinma, e naxa,
“Donseen nun minseen minən?”
E fugama a ra taan yama malandene yi
alo muxu maxələxine,

e niin bama e ngane yii kanke.

¹³ N mi fa a kolon n naxan fale ε xa.
Yerusalen kaane, n na ε sama nanse ma?
N na ε misale seen mundun ma, n yi ε madenden,
ε tan Siyon taa fani kaane?
Bayo i ya tɔrɔn gbo alo fɔxɔ igena.
Nde nɔε i dandanɔ?

¹⁴ Ε nabine wule fe toone nun fe fuune nan tun yeɓaxi ε xa alo xiyene.
E mi ε hakene makenenxi ε xa alogo ε xa ratanga konyiyaan ma.
E waliyiya wule falane nun yanfa falane nan tun tixi ε xa.

¹⁵ Dangu muxune birin e yiin bɔnbɔma ε fe ra,
e kolin ε kala kiin ma,
e yi e xunni maxa Yerusalen kaane magele feen na.
E yi a fala, e naxa, “A yi falama taani ito nan ma ba,
fa fala a taan naxan ma tofanna kamalixi,
bɔxɔn birin sɛwa xunna?”

¹⁶ Ε yaxune birin deni bixi ε xili ma han!
E kolinma ε kala kiin ma, e yi e jinne raxin ε xili ma
e naxa, “Nxu bata e gerun!
Nxu yi lɔxɔni ito nan mamema yɔ!

A bata a li, nxu bata a to!”
¹⁷ Alatala naxan nagidi,
a bata na liga.
A bata a falan nakamali,
a feen naxan yamari xabu a fɔlɔni.
A bata halagin ti kininkinintareyani.
A bata tin
ε yaxune yi e xunnayeren ε xun na,
a yi ε yaxune sɛnben fari sa.

¹⁸ Yamaan bata e wuga xuini te
Marigin ma e bɔnen ma feul!
Hali ε taan yinna, a xa a yeɛgen namini
kɔɛen nun yanyina alo baa igena.
Ε nama ε matabu, ε yeɛgen nama dan de!

¹⁹ Ε keli, ε gbelegbele kɔɛna ngaan na.
Ε yi ε bɔnɛ yi feen fala Marigin yetagi alo ε igen nan bɔxɔnma.
Ε yiine ti a xa alogo a xa ε diidine rakisi
naxanye fugama a ra kamen ma kira xunne ma.

²⁰ Alatala, a mato, i yi a rakɔrɔsi
i ito jɔxɔnna ligaxi muxun naxanye ra!
Naxanle lan ba, e xa e bari diine don
e dii jɔren naxanye xanuxi?
A lan ba, i ya saraxaraline nun i ya nabine xa faxa
Marigina yire sarinaxini?

²¹ Diidine nun fonne birin biraxi bɔxɔni kirane xɔn.
N ma sungutunne nun n ma banxulanne bata faxa yengeni.
I bata faxan ti i ya xɔlɔ gbeen lɔxɔni,
i yi muxune kɔε raxaba hinantareyani.

²² I bata gaxun nafa n ma sa keli yiren birin yi,
alo yamaan na maxili sali lɔxɔni.
Alatalaa xɔlɔn lɔxɔni,

muxu yo mi a yimini,
 muxu yo mi lu a nii ra.
 N naxanye xanuxi, n diidin naxanye maxuru,
 n yaxune bata ne raxori.

3

*Yigit*egen nun yigina fe

¹ Muxun nan n na,
 naxan naxankatan toxi
 Alaa xolon senben bun ma.
² A n gbengben nen a yee ra,
 a yi n nasiga ti dimini,
 kenen mi denaxan yi.
³ A luma a senben nakele n tan xili ma waxatin birin!

⁴ A bata n fatin nun n fati kidin mafasa,
 a yi n xonne gira.
⁵ A bata n nabilin xolen nun naxankatane ra feu!
⁶ A bata n lu dimini,
 alo muxun naxanye bata faxesa
 to mi na ra.

⁷ Ala bata n nabilin yinna ra,
 n mi fa nne mine,
 a yi n xidi yolonxon binyene ra.
⁸ Hali n xinla ti n mali feen na han,
 a mi a tuli matima n ma maxandin na.
⁹ A bata kiraan bolon n yee ra gemen ferenne ra,
 a yi n ti kira yifuxin xon.

¹⁰ Ala luxi nen n xa
 alo kanko gbeen naxan dxi n yee ra,
 alo yatan na a luxun fotanni,
¹¹ a yi n ba kiraan xon,
 a n yibo,
 a yi n lu halagixi.
¹² A bata a xanla bandun
 a yi a xalimakunle xun ti n na.

¹³ A xalimakunle bata n gbingin saxon.
¹⁴ N bata findi magele seen na n ma yamaan birin xa,
 n magele feen bata findi muxune sigi sa xunna ra laxo yo laxo.
¹⁵ Ala bata n nalugo sansi xolene ra,
 a dabari igen findi n minseen na.

¹⁶ A bata n karahan
 n yi n jinne kala gemen xonne ra,
 a yi n yibodon burunburunni.
¹⁷ A bata n ba bene xunbenli,
 herin yeteen yi jinan n na.
¹⁸ N yi fa a fala, n naxa,
 "Siimaya mi fa n xa sonon,
 hanma n yigi yi tixi seen naxanye birin na fata Alatala ra."

¹⁹ N ma naxankatana fe xa rabira i ma,

n lu na xun xɔn kii naxan yi,
n dabari igen nun se xɔlɛn naxanye sɔtɔ.

²⁰ N na n miri ne ma,
n niin yi rafɔrɔ.

²¹ Koni miriyani ito nan fa n bɔɲeni
alogo n xa yigin sɔtɔ:

²² Alatalaa hinanna mi ɲanma,
a kininkininna mi a danna liyɛ.

²³ Ala mɔn xɛtɛma e ma xɔtɔn yo xɔtɔn.

I ya lannayaan gbo han!

²⁴ N na a falama nɛn n bɔɲeni,
n naxa, “Alatala nan n kɛɛn na
nanara, n yigi saxi a yi.”

²⁵ Alatala fan muxun na,
naxan a xaxili tixi a ra,
naxan a fenma.

²⁶ A lan muxun xa Alatalaa kisin mame maraxarani.

²⁷ A lan adamadiin xa xuru tɔrɔyaan bun
fɔlɔ a foninge waxatin ma.

²⁸ Xa Ala a ragidi a ma,
a lan a yi dɔxɔ a danna sabarini,

²⁹ a yi a xinbi sin a yetagi burunburunni.

Waxatina nde a mɔn yigin sɔtɔma nɛn.

³⁰ A xa a dɛɛn ti a bɔnbɔ muxun xa,
a yi wasa yarabin na!

³¹ Amasɔtɔ, Marigin mi a mema adamadiine ra han habadan.

³² Hali a tɔrɔn nafa e ma,
a kininkininma e ma nɛn
bayo a hinanna gbo.

³³ Alaa ɲɛnigen mi a ra,
a xa adamadiine tɔrɔ
a yi e ɲaxankata.

³⁴ Xa muxune yamanan kasorasane birin yibutuxun,

³⁵ xa kiti kɛndɛn mi sama adamadiin xa
Kore Xɔnna Ala yɛɛ xɔri,

³⁶ xa kitisane mi tin muxun xun mayɛngɛ kitin sɛ,
Marigin mi na toma ba?

³⁷ Nde nɔɛ fena nde fale,
a yi liga,

xa Marigin mi na feen yamari?

³⁸ Gbalon nun herin firinna birin mi fataxi
Kore Xɔnna Ala fala xuiin xan na ba?

³⁹ Nayi, xa muxun bata yulubine liga,
a lu a nii ra,
na kannaa xa a mawuga nanfera?

⁴⁰ En na en sigati kiine rakɔrɔsi,
en yi e fɛsɛfɛsɛ,
en yi xɛtɛ Alatala ma.

⁴¹ En Ala maxandi en bɔɲɛn ma feu,
en yi en yiine ti Ala xa kore xɔnna ma.

⁴² Yamaan yi Ala maxandi, e naxa,
“Nxu bata i matandi,
nxu yi murutɛ i ma,
i fan mi tinxi nxu mafeluyɛ!”

⁴³ “I bata i yetɛ rabilin xɔlɔn na
alo domana, i yi nxu sagatan
i yi faxan ti kininkinintareyani.

⁴⁴ I bata i yetɛ luxun kundani
alogo nxɔ maxandi xuine nama i li.

⁴⁵ I bata nxu lu
alo jaman kurun na,
alo se kunxina siya gbɛtɛne tagi.”

⁴⁶ “Nxu yaxune birin deni bixi nxu xili ma han!

⁴⁷ Fe magaxuxine nun yili gexine nan tun nxu yɛɛ ra,
e nun kalan nun gbalona.”

⁴⁸ N yɛɛn xɔnna bata rafe yɛɛgen na
gbalona fe ra
naxan n ma yamaan sɔtɔxi.

⁴⁹ N yɛɛgen minima

dan mi naxan na,
n mi matabu sɔtɔma,

⁵⁰ han Alatala yi a yɛɛ ragodo n ma
keli kore xɔnna ma, a n mato.

⁵¹ N yɛɛne n xɔlɔma
n na n ma taan sungutunne birin toma tɔrɔxi.

⁵² Naxanye n yaxuyama fuyan,

ne bata n sagatan
alo e yi xɔliin nan fɔxɔ ra.

⁵³ E bata n ɲɛɲɛn nagodo yili tilinxin na,
e yi gɛmɛne ragodo n xun ma.

⁵⁴ Igen yi sa n xun ma,
n yi a fala,
n naxa, “N bata lɔ ayi!”

⁵⁵ Alatala, n na i xili nɛn yili tilinxin kui.

⁵⁶ I bata n gbelegbele xuiin mɛ,
i nama i tunla ba n xili ti xuiin na malina fe ra.

⁵⁷ N to i xili, i yi i maso n na
i yi a fala,
i naxa, “I nama gaxu!”

⁵⁸ Marigina, i bata n xun mayɛngɛ kitini,
i yi n niin xunba.

⁵⁹ Alatala, i bata a to,
n ɲaxankataxi kii naxan yi.

N ma kitin sa n xa!

⁶⁰ I bata a to,
e e gbeen ɲɔxɔma n na kii naxan yi,

e feen naxanye birin yitɔnxi n xili ma.

⁶¹ Alatala, i bata e konbi ti xuine mɛ,
e nun e feen naxanye birin yitɔnxi n xili ma,

⁶² e falan tima n xili ma,
e n mafala ferijɛn gbɛn!

⁶³ E mato, e nɛma dɔxi,
e nɛma tixi,
n magele feen bata findi e sigi sa xunna ra.

⁶⁴ Alatala, e kɛwanle saran e ra,
alo a lan e fe raba kiin ma kii naxan yi.

⁶⁵ E bɔjɛne raxɔdɔxɔ ayi,
i ya dangan yi lu e ma.

⁶⁶ Alatala, e sagatan i ya xɔlɔni
i yi e raxɔri dunuɲa yi!

4

Yerusalɛn kala fena

¹ Ee! Xɛmaan mi fa mayilenma!

Xɛmaan naxan yi fan,
na mi fa yanbanma!

Bɔxɔ bun nafunla naxanye yi rasarijanxi Ala xa,
ne bata raxuya ayi kira xunne ra!

² Siyon kaan naxanye yi yatɛxi dangu xɛmaan na
hali naxan nun e gbindin binyan lan,
ne bata fa yatɛ feɲɛne ra,
naxanye rafalaxi bendɛn na,
feɲɛ rafalan naxanye rafalaxi!

³ Hali kankone e xijɛn tima e diine xa
e diine yi e xijɛn min,
koni n ma yamaan tan bata lu
alo dii nga jaxina,
alo dangaranfulene tonbonni.*

⁴ Dii futene lɛnna kankanma e dɛ kankenɛn ige xɔnla ma.
Diidɛne donseen maxɔdinma,
koni muxu yo mi se soma e yii.

⁵ Naxanye yi e baloma donse jaxumɛ fajine ra,
kamen nan fa ne halagima taan xɔn.
Naxanye gboxi jaxunni,
ne jamani yegelenma e yiine ra.

⁶ N ma yamaan haken gbo dangu Sodoma kaane† yulubin na.
Na taan halagi sanɲa ma kedenna nin
muxu yo mi a yiin din a ra.

⁷ En ma kuntigine fatine yi sarijan dangu balabalan kɛsɛn na,
e fati kidin yi fixa dangu nɔnɔn na.
E fatin yi mayilenma dangu gɛmɛ gbeeli fajine ra
e yetagine yi tofan
alo gɛmɛ mamiloxi fajine.

* ^{4:3} Mɛn kaane dangaranfulene yatɛxi dii nga jaxine nan na bayo e xɛlɛne bɔxɔn nan fari ma. Na feen mɔn sɛbɛxi Yuba 39.13-18 kui. † ^{4:6} Sodoma findixi taan nan na fe jaxin yi gbo dɛnaxan yi Ala naxan halagi tɛɛn xɔn. Na feen mɔn sɛbɛxi Dunuɲa Fɔlɔn 19.1-29 kui.

⁸ Koni iki, e yetagine fɔrɔ tigenna xa,
e mi fa kolon kirane xɔn.

E kidin nan tun fa bɔlixɪ e xɔnne ma,
e fati kidine fasaxi e ma alo firinne.

⁹ Muxun naxanye faxaxi yɛngɛni

ne fisa muxune xa

naxanye faxaxi kamen na

donse xɔnla naxanye naxankatama,

naxanye doyenma donsetareyani.

¹⁰ Gbalon godo n ma yamaan ma waxatin naxan yi,

hali dii ngane nɛnigene to yi fan,

e e diine gan nɛn, e yi e don.

¹¹ Alatala bata a xɔlɔn mayita han a danna,

a fitinaxin bata yelin a xɔlɔ gbeen nagodɛ.

A bata tɛɛ gbeen nadɛgɛ Siyon taani

naxan taan ganxi han bɔxɔna.

¹² Bɔxɔn mangane nun dunuɲa muxu yo mi yi laxi a ra

a yaxune nun yɛngɛfane yi nɔɛ soɛ nɛn

Yerusalɛn taan so dɛɛne ra.

¹³ Na ligaxi taan nabine yulubine nan ma fe ra

e nun a saraxaraline hakene

naxanye tinxin muxune faxes taani.

¹⁴ Iki e tununxin nan sigan tima taan xun xɔn alo danxutɔne.

Wunla bata e sariɲanna kala

han yii mi fa dinɲɛ e dugine ra.

¹⁵ Muxune yi lu sɔnxɔɛ e famatɔɔn na,

e naxa, “ɛ masiga nxu ra,

ɛ tan muxu sariɲantarene!

ɛ masiga, ɛ masiga!

ɛ nama ɛ yiin din sese ra de!”

E lu e giye,

e mi a kolon e sigɛ dɛdɛ.

Koni hali siya gbetene a falama nɛn, e naxa,

“E mi nɔɛ luyɛ nxu konni.”

¹⁶ Alatala yetɛɛn bata e raxuya ayi

a mi fa a nɔxɔ luma e xɔn mumɛ!

Nayi, muxu yo mi fa saraxaraline binyama,

muxu yo mi hinanma yamaan fonne ra.

¹⁷ Nxu yeɛne xadan nɛn nxu mali muxu fendeni fuuni.

Nxu yi tixi nxɔ kantan tidene yi,

nxu siyaan mame

naxan mi yi nɔɛ nxu rakise.

¹⁸ Yaxune yi nxu mamelenma nxu sigadene birin yi

alogo nxu nama mini taan xɔn.

Nxɔ dunuɲa raɲanna bata yi maso,

nxɔ siimayaan nɛnmatɔɔn nan yi a ra,

nxu raɲanna bata yi fa yati!

¹⁹ Nxu sagatan muxune yi mafura singbinna xa kore.

E nxu kedi nɛn geya longonne ra,

e yi dɔxɔ nxu yeɛ ra tonbonni.

²⁰ E yi Alatalaa muxu sugandixin[‡] suxu
naxan yi luxi alo nxu niin yetena,
nxu yi nxu mirixi naxan ma fa fala
nxu yi nœ dœxe nen a nininna bun siyane ye.

²¹ Edøn kaane, ε sœwa, ε naxan,
ε tan naxanye dœxi Yusu yamanani.
Igelengenni ito radanguma ε tan fan ma nen,
ε yi a dœlœ xœlen min,
ε xun magi a ra,
ε ragenla yi lu.

²² Siyon kaane, ε kœwanle bata yelin saranjœ ε ra.
ε mi fa xalima konyiyani sœnœn!
Koni, ε tan Edøn kaane,
Ala ε haken saranma nen ε ra,
a yi ε yulubine ramini kenœnni!

5

Isirayila kaane Ala maxandina

¹ Alatala, feen naxan nxu sœtœxi,
i nama ninan na xœn.
I yœœn ti,

i yi a to e nxu rayarabima kii naxan yi.

² Nxœ kœœ bœxœn bata findi xœnjœne gbeen na,
nxœ banxine bata lu muxu gbœtœye xa.

³ Nxu fafane mi fa be,
nxu bata findi kiridine ra.
Nxu ngane bata lu alo kœjna gilœne.

⁴ Nxu mi fa nœ nxœ igene minjœ
fœ nxu a sara,
hali nxœ yegene
fœ nxu xa e sara nen.

⁵ Muxun naxanye nxu tœrœma,
ne nxu kœœœn suxi.
Nxu bata xadan,
matabu mi nxu xa.

⁶ Nxu nxu yiin tima Misiran yamanan nun Asiriya yamanan xa
alogo nxu xa donseene sœtœ.

⁷ Nxu fafane bata yulubin liga,
e mi fa be.
Nxu tan nan fa e haken gorœnna tongoma.

⁸ Konyine bata findi nxu kanne ra,
muxu yo mi na naxan nxu bœ e yii.

⁹ Nxu sayaan nan dœ,
nxu na mini donse fendeni
bayo mafu tiine burunna ra.

¹⁰ Kamen bata nxu suxu
han nxu fatin yi gan
alo nxu nœma wonson tœœni.

¹¹ Nxu yaxune bata fu naxanle
nun sungutunne ma Siyon taan nun Yuda taane yi.

¹² E yœtœœn bata kuntigine singan,

[‡] 4:20: Muxu Sugandixini ito findixi mangan nan na.

e mi binye yo sama fonne ma.

¹³ Diidine walima se dindeneni.

Banxulanne yegene maxalima han e tagan.

¹⁴ Fonne mi fa e malanma taan so dɛɛn na,
diidine fan mi fa sigi sama.

¹⁵ Sɛwan bata ɲan nxu bɔɲɛni,

nxɔ sumunne bata findi sunun na.

¹⁶ Xunna kenla bata ba nxu yii.

Gbalona nxu xa,

bayo nxu bata yulubin liga.

¹⁷ Nanara, nxu bɔɲɛn tɔrɔxi,

nxu mi fa fefe yigbɛma.

¹⁸ Siyon geyaan bata findi yire rabeɲinxin na
e nun kankone kurudena.

¹⁹ Koni, Alatala,

mangan nan i tan na habadan,

i ya mangayaan sɛnben luma nɛn

han mayixɛtɛ nun mayixɛtɛ.

²⁰ Nanfera i ɲinanɲɛ nxu xɔn han habadan?

I nxu rabeɲinɲɛ nxu siin birin yi ba?

²¹ Alatala, nxu raxɛtɛ i ma,

nxu fan yi xɛtɛ i ma yati!

Nxu yi kii naxan yi a fɔlɔni,

i mɔn xa nxɔ fe yitɔn na kiini.

²² I bata i mɛ nxu ra ba fefe?

I xɔlɔxi nxu ma han a dangu ayi ba?

Esekiyeli

Nabi Esekiyeli Alaa Falan Naxan Sebe

Esekiyeli yi findixi saraxaraliin nan na Ala Batu Banxini Yerusalen taani. Babilon kaane to Yerusalen suxu yengeni, Esekiyeli fan yi Isirayila muxu suxine ye naxanye xali Babilon taani konyiyani jee keme suulun jee tonge solomanaanin e nun solofere benun Marigi Yesu xa bari. A lixi Daniyeli bata yi xali Babilon taani konyiyani yenge gbete xon jee solomasexe benun Esekiyeli xa siga. Fayida, Esekiyeli suxun jee naanin joxon danguxina, Ala yi a xili alogo a xa findi a nabiin na. Nayi, Esekiyeli yi lu Alaa falan naliye Isirayila kaa suxine ma naxanye yi xone ra Babilon yamanani konyiyani. A mon yi falana ndee ti lan Yahudiyane ma naxanye lu Yerusalen taani. Na xanbi ra, Yerusalen taan yi halagi yenge gbete yi, a gan. Yerusalen taan nun Ala Batu Banxin kala xanbini jee keme suulun jee tonge solomasexe e nun solofere benun Marigi Yesu xa bari, Esekiyeli yi muxune senbe so falane ti lan na feen ma.

Kitabun yireni ito yitaxunxi daxe naanin nan na. A singen feene yebama naxanye Isirayila kaane sonne nan yitama e ra, benun yaxune xa Yerusalen rabilin yengeni (Esekiyeli sora 1 han 24). A firinden feene nan yebama Ala naxanye ligama siya xone ra, naxanye Isirayila kaane yanfa, e yi e jaxankata (Esekiyeli sora 25 han 32). A saxanden findixi falane nan na naxanye ti Yerusalen kala xanbini yengeni. E findixi yigi sa kawandi falane nan na Isirayila kaane xa (Esekiyeli sora 33 han 39). A naaninden banxin nan ma fe falaxi naxan fama tideni Ala Batu Banxin na, Esekiyeli fe toon ti naxan ma fe yi alo xiyena (Esekiyeli sora 40 han 48).

Esekiyeli fe to wuyaxi ti nen alo xiyena. A mon kawandi wuyaxi ba nen, a feene liga naxanye findi taxamasenne ra alogo a xa jondin yita muxune ra. A binye gbeen fi nen Ala Batu Banxin ma, koni a mon a yitama muxune ra fa fala a Ala nae a yete makenenjen nen hali Babilon taani (misaala ra Esekiyeli sora 11.16). A naxa a muxun birin kewanla goronna a yete xun ma (Esekiyeli sora 18). Nayi, a lan birin xa a yete a dunuja yi gidi kiin masara. Esekiyeli waxatini, Alaa yamaan yi kalaxi yengene xon, koni a a falaxi a yamaan mon fama nen kelideni alo faxa muxune kelima sayani kii naxan yi (Esekiyeli sora 37). Na bunna neen, a mon yamaan naxetema nen e yamanani (Esekiyeli sora 11.14-20 nun 36.1-38).

Ala yi a yete makenen

¹ N ma siimayaan jee tonge saxanden kike naaninden xi suulunde laxoni, n yi muxu suxine ye Kebari baan de konyiyani waxatin naxan yi, kore xonna yi rabi, n yi fe toone ti keli Ala ma alo xiyene. ² Kiken xii suulunden nan yi a ra, Manga Yoyakin suxun jee suulunden na, ³ Alatala yi falan ti saraxaraliin Busi a dii xemena Esekiyeli xa Kebari baan de Babilon kaane yamanani. Alatala senben godo a ma mena nin.

⁴ N na n yeen nakeli, n yi foye gbeen to keke sogeteden kome foxon binni e nun kunda gbeen nun tee dexe gbeena. Kenen gbeen nan yi minima kundani a rabilinni. Teen yi a tagiyani naxan yi mayilenma alo wuren na gbeeli teeni. ⁵ Dalise naanin yi a tagi naxanye yi luxi alo adamadina.

⁶ Anu, yetagi naanin nun gubugubu naanin nan yi e birin ma. ⁷ E sanne yi tinxin, e luxi alo jingen torona, e mon yi mayilenma alo sulan xuruxina. ⁸ Muxu yin yi e gubugubu naaninne keden kedenna birin bun ma. E naaninne birin yiine yi minixi tongon naaninne birin yi alo e yetagine nun e gubugubune. ⁹ E gubugubu xunne yi daxi e bode ra. E nema yi sigex, e mi yi e firifirima, koni e birin yi sigama a tinxinna nin. ¹⁰ E birin yetagi naanin: A singen yi maliga muxun yetagin na. Yata yetagin nan yi e naaninna birin ma e yiifanna ma e nun tura yetagina e naaninna birin ma e komenna ma e nun singbin yetagina e naaninna birin ma. ¹¹ E yetagine yi na kii nin. E gubugubun firinne ratexi koren binni,

ne yi dɔxi e bode ra. E gubugubu firinna bonne yi e gbindin yɛɛ maluxunma. ¹² E birin yi sigama a tinxinna nin e yɛɛ ra. Nii Sarijanxin na yi siga denaxan yi, ne yi sigama mɛnni, hali e mi e firifiri. ¹³ Na daliseene yi luxi nɛn alo tɛɛ wolonna, e yi dɛgɛma alo xaye xidin dɛgɛne. Tɛɛn yi a firifirima daliseene tagi, a mayilenma, galanna minima a yi. ¹⁴ Daliseene gixin yi fama, e xɛtɛ, alo kuyen jin masɔxɔnna.

¹⁵ N to na daliseene to, n yi san digilinxi keden kedenna to e birin ma naxan yi a gima bɔxɔn ma alo wontoro sanna dalise naaninne dɛxɔn yetagi naanin yi naxanye ma. ¹⁶ Sanna ne yi mayilenma alo kirisoliti gɛmɛ faɲina. E birin yi maliga. E yi rafalaxi nɛn alo san digilinxin kankanxina san digilinxi gbɛtɛ kui. ¹⁷ E nɛma sigɛ, e yi nɔɛ sigɛ e fɔxɔ naaninne birin ma nɛn hali e mi e firifiri. ¹⁸ E san digilinxi kuixine yi gbo, e magaxu han, yɛɛne yi e san dingilixi kuixine rabilinne birin yi. ¹⁹ Daliseene nɛma yi sigɛ, e sanni itoe fan yi sigama e dɛxɔn nɛn. Xa daliseene yi tunganma bɔxɔn ma, e sanne fan yi tunganma nɛn. ²⁰ Nii Sarijanxin na yi siga denaxan biri ra, daliseene fan yi sigama mɛn binna nin, e sanni itoe fan yi te e fɔxɔ ra, bayo daliseene niine yi e sanne fan yi. ²¹ E nɛma yi sigɛ hanma e ti, hanma e tungan bɔxɔn ma, e sanne fan yi na nan ligama, amasɔtɔ daliseene niine yi e fan yi.

²² Sena nde yi yibandunxi daliseene xun ma naxan nun kore walaxan yi maliga, a yi mayilenma alo balabalan kɛsɛna, a yi magaxu han! ²³ Na kore walaxa maligan bun ma, daliseene birin gubugubu firinne yi tixi e bode xa, firinna bonne yi e gbindin yɛɛ maluxunma. ²⁴ Daliseene nɛma yi sigɛ, n yi e gubugubune xuiin mɛma nɛn alo ige walanna xuina, hanma Ala Sɛnbɛ Kanna xuina hanma sofa ganla sɔnxɔ xuina. E na yi ti, e yi e gubugubune rasama nɛn.

²⁵ Fala ti xuina nde yi minima nɛn kore walaxan fari naxan yi e xun ma. E na yi ti, e yi e gubugubune rasama nɛn. ²⁶ Kore walaxan naxan yi e xun ma, manga gbɛdɛn yiyana nde yi na fan fari. Na yi mayilenma alo safiri gɛmɛ faɲina, adamadiin maligana nde yi dɔxi na manga gbɛdɛni kore pon! ²⁷ N yi tɛɛ wolonna to a fatin xun binni alo wuren naxan mayilenma, a rabilinxi tɛɛn na. Tɛɛn yiyaan nan yi a labe binni, a yi rabilinxi kɛnɛnyaan na. ²⁸ A nɔrɔn yi luxi nɛn alo sengunna naxan minima kuyen ma tule waxatini. A rabilinna yi yalanxi na kii nin. Alatalaa binyen maligan misaala nan yi a ra. N to a to, n bira, n yetagin yi lan bɔxɔn ma, n yi fala ti xuiin mɛ.

2

Ala yi Esekiyeli xɛ

¹ A yi a fala n xa, a naxa, “Adamadina, keli, i ti i sanne xunna, n xa falan ti i xa.” ² A to na fala n xa tun, Alaa Nii Sarijanxin yi so n yi, a yi n nati n sanne xunna. Naxan yi falan tima n xa, n yi n tuli mati na ra. ³ A yi a fala n xa, a naxa, “Adamadina, n tan nan i rasigama Isirayila kaane ma. Siya murutɛxin nan ne ra naxanye murutɛxi n xili ma. E nun e benbane mɔn murutɛxi n xili ma han to. ⁴ N ni i rasigama na muxune nan ma naxanye tengbesenxi, e tuli maxɔdɔxɔ. I xa a fala e xa, i naxa, ‘Ɛ tuli mati Marigina Alatalaa falan na.’ ⁵ Xa e a rame, hanma e mi a rame, bayo siya murutɛxin nan e ra, e a kolonma nɛn a nabina nde e yɛ. ⁶ I tan adamadina, i nama gaxu e yɛɛ ra, i nama gaxu e falane yɛɛ ra. E luma nɛn i rabilinni alo ɲanle nun tansinne, alo i dɔxi tanle nan fari, koni hali na, i nama gaxu yama murutɛxini ito nun e falane yɛɛ ra. ⁷ Xa e a rame hanma e mi a rame, fɔ i xa n ma falane ti e xa nɛn, bayo murutɛdene nan e ra. ⁸ Adamadina, n naxan falama i xa, i tuli mati na ra, i nama findi murutɛden na alo yama murutɛxini ito! I deni bi, i donseen don n naxan soma i yii!”

⁹ N yi yiina nde to yibandunxin n binni, kedi mafilinxina nde a kui. ¹⁰ A yi a yifulun n yetagi, sebenla yi a fɔxɔ firinne birin ma. Sunu falane nun mawuga falane nun gbalɔ falane nan yi sɛbɛxi a ma.

3

¹ A yi a fala n xa, a naxa, “Adamadina, naxan i yetagi, na don! Kedi mafilinxini ito don, i sa falan ti Isirayila yamaan xa.” ² Nayi, n yi n deni bi, a yi na kedi mafilinxin naso n de a don xinla ma. ³ A mon yi a fala n xa, a naxa, “Adamadina, i dege han i lugo! I kuiin nafe kedi mafilinxini ito ra!” Nayi, n yi a don, a yi jaxun n de alo kumina.

⁴ A yi a fala n xa, a naxa, “Adamadina, siga Isirayila yamaan fema, i sa n ma falane ti e xa! ⁵ N mi i rasigama yamaan xan fema naxan xui gbeten falama naxan famu raxolo, koni n na i rasigama Isirayila yamaan nan ma. ⁶ N mi i rasigama siya wuyaxine fema naxanye xui gbetene falama naxanye famu raxolo, i yeteen mi naxanye mema. Xa n yi i rasigama ne nan ma nun, e yi e tuli matiye nen i xuiin na. ⁷ Koni, Isirayila yamaan mi waxi i xuiin name feni, bayo e mi waxi n fan xuiin name feni, amasoto Isirayila yamaan birin tuli maxodxo, e tengbesen. ⁸ Nayi, n ni i fan yee xodoxoma ayi nen alo e tan, i yi i kankan e yee ra. ⁹ N ni i ye xodoxoma ayi nen dangu dayimun na naxan xodoxo fanyen xa. Na ma, i nama gaxu e yee ra, yama murutexini ito a fe nama i kuisan.”

¹⁰ A mon yi a fala n xa, a naxa, “Adamadina, i tuli mati falani itoe birin na ki fajni, n naxanye falama i xa, i yi e ramara i bojeni! ¹¹ Siga i kon kaa muxu suxine fema, xa e a rame, a fala e xa, hali xa e mi a rame, i naxa, ‘E tuli mati Marigina Alatalaa falan na.’”

¹² Alaa Nii Sarijanxin yi n yite, n yi sonxo xui gbeena nde me n xanbi ra, naxan a fala, a naxa, “Binyen xa fi Alatala ma a dodoxeni!” ¹³ N mon yi daliseene gubugubune xuiin me naxanye yi bonboma e bode ra, e nun san digilixine xuina, naxanye yi e dexon ma e nun sonxo xui gbeena. ¹⁴ Alaa Nii Sarijanxin yi n yite, a siga n na. N niin saxolexin yi siga xoleni, bayo Alatala senben yi n fari a xodexen na. ¹⁵ N yi sa so muxu suxine konni, naxanye yi dxi Teli-Abiba yi, Kebari baan de. N yi sa dxi e konni xi solofere, n yigitegexi e tagi.

Esekiyeli findi fena kantan muxun na

¹⁶ Xi solofere xanbi ra, Alatala yi falan ti n xa, a naxa, ¹⁷ “Adamadina, n bata i findi Isirayila yamaan kantan muxun na. Nayi, n ma falane rame, i yi e rakolon n xa. ¹⁸ N na a fala muxu jaxin ma, n naxa, ‘I faxama nen.’ Xa i mi a rakolon, xa i mi falan ti a xa, fa fala a xa xete a kira jaxin foxo ra alogo a xa kisi, na muxu jaxin faxama nen a haken ma, koni a wunla goronna luma i tan nan xun ma. ¹⁹ Koni, xa i na muxu jaxin nakolon, a mi xete a kewali jaxine nun a kira jaxin foxo ra, a faxama nen a haken ma, koni i tan bata i niin natanga na yi.”

²⁰ “Xa tinxin muxuna nde fan a xun xanbi so a tinxinyani, a yi tinxintareyaan liga folo, n yi sena nde sa a yee ra naxan a rabire, na kanna faxama nen. I to mi a rakolonxi, a faxama nen a yulubin ma. A tinxinyaan naxan liga, jinan tima nen na xon, a wunla goronna yi lu i tan xun ma. ²¹ Koni i na tinxin muxun nakolon alogo a nama yulubin liga, xa a mi yulubin liga, a kisima nen, i to a rakolonxi, i fan bata i niin natanga na yi.”

Esekiyeli deen yi suxu a ra

²² Alatala senben mon yi godo n ma menni. A yi a fala n xa, a naxa, “Keli, i siga lanbanni, n sa falan tima i xa menna nin.” ²³ Nayi, n yi keli, n siga lanbanni, n yi a to a Alatalaa noron yi na yi alo n na a to kii naxan yi Kebari baan de. N yi bira, n yetagin yi lan boxon ma. ²⁴ Alaa Nii Sarijanxin yi so n yi, a yi n nakeli, n yi ti n sanne xun na. A yi a fala n xa, a naxa, “Siga, i sa so i ya banxini, i deen balan i xun ma. ²⁵ I tan adamadina, muxune lutin tima i ra nen, e yi i xidi, i mi fa noe mine e tagi. ²⁶ N ni i lenna xidima nen i de kankeni, alogo i nama falan ti, i yi e maxadi, hali muxu murutexine nan e ra. ²⁷ Koni, n na falan ti i xa, n ni i deen fulunma nen, alogo i xa a fala e xa, i naxa, ‘E tuli mati Marigina Alatalaa falan na.’ Xa naxan waxi a rame feni, na xa a rame. Xa naxan mi waxi a rame feni, na nama a rame, bayo muxu murutexine nan e ra.”

4

Yerusalen suxu fena yengeni

¹“Iki, i tan adamadina, bitikidin* tongo i yi a dɔxɔ i yetagi, i yi Yerusalen taan sawuran kerenden a fari. ²I yi a liga alo ganla na a rabilin yengeni, i yi yire makantanxine ti a rabilinni, i gbingbinne rate taan makantan yinna xɔn,† i daaxadene yitɔn ganle xa taan xili ma, i yenge so seene ti a rabilinni naxanye a so deene kale. ³Na xanbi ra, i xa tunde dutunna nde tongo i yi a ti yinna misaala ra ε nun taan tagi, i yi i yeε rafindi a ma. Taan nabilinxin nan na ra yengeni, i tan nan a yengema. Na xa findi taxamasenna ra Isirayila yamaan xa.”

⁴“Na xanbi ra, i sa i sa i kɔmenna ma, i yeteen yi Isirayila yamaan haken goronna tongo. Fanni i saxi i kɔmenna fari, i e haken goronna tongoma. ⁵N lɔxɔne yatɛn nagidima i ma nen naxan lanje e hakene jeene yatɛn ma. Nayi, i Isirayila yamaan haken goronna tongoma nen xi keme saxan xi tonge solomanaaninna bun ma. ⁶I na yelin na ra, i mɔn xa i sa i yiifanna fari, i yi Yuda bɔnsɔnna hakene goronna tongo xi tonge naanin, xi keden jeε keden hakena fe ra. ⁷I yeε rafindi Yerusalen sawuran fan ma naxan nabilinxi yengeni, i yi i yiin magenla yibandun a xili ma, i yi nabiya falane ti a xili ma. ⁸N na i xidima nen alogo i nama nɔ i maxete i taan yenge feen misaala mayitama waxatin naxan birin yi.”

⁹“I xa maala nun fundenna nun togen nun murutun nun sansi kese gbeteye tongo, i yi e birin sa goron kedenna kui, i yi lu e rafale burun na i balon na xi keme saxan e nun xi tonge solomanaaninna bun ma. ¹⁰I garamu keme firin nan maligama lɔxɔ kedenni i balon na. I na nan donma na waxatin birin yi. ¹¹I igen litiri keden nan minma lɔxɔ kedenni. I na nan minma na waxatin birin yi. ¹²I na donseen nafalama nen alo funde burun ganma kii naxan yi, koni i a ganma adamadiine gbiin‡ teen nan na muxune birin yetagi.” ¹³Alatala mɔn yi a fala, a naxa, “Isirayila kaane donse haramuxine donma ikii nin siyane ye, n na e kedima naxanye tagi.”

¹⁴N yi a yabi, n naxa, “Ee! Marigina Alatala! N tan munma n niin naharamu singen de! Keli n dii jeε waxatin ma han to, n munma sube yifaxin don hanma burunna subene naxan faxaxi. Han to, n munma sube haramuxi yo raso n de singen!” ¹⁵A yi n yabi, a naxa, “Awa, n bata tin, i xa jinge gbiin tongo muxu gbiin jɔxɔni, i yi i ya burun gan na ra.” ¹⁶A mɔn yi a fala n xa, a naxa, “Adamadina, n donseene birin janma nen Yerusalen yi. A muxune e lɔxɔ yo lɔxɔ sɔlɔnna maligama nen, e yi a don kɔntɔfinli, e yi e lɔxɔ yo lɔxɔ min igene maliga, na yi e yigitεge. ¹⁷Nayi, burun nun igen janma nen e yii, e birin yi yigitεge, e lu doyenje e hakene fe ra.”

5

Ala kelima nen Isirayila xili ma

¹“I tan adamadina, silanfan xɛnxɛn tongo,* i yi i xun sɛxɛne nun i de xabene bi na ra, i yi e yiliga sikeela kui, i yi e yitaxun dɔxɔ saxanna ra. ²I nɛma Yerusalen taan yenge feen misaala mayita waxatin naxan yi, na na jan, i yi i xunɛxɛne dɔxɔde kedenna gan taani. I yi a dɔxɔ firinden tongo, i yi a bɔnbɔ i ya silanfanna ra taan nabilinni. I yi a dɔxɔde saxanden naxuya ayi foyeni, bayo n tan Isirayila kaane sagatanma nen n ma silanfanna ra. ³Koni i xunɛxɛ dando tongo ne ye, i yi e raxudu i ya domaan lenbeni. ⁴I mɔn xa ndee ba ne fan na, i yi e woli teeni. Nayi, teen kelima nen menni a Isirayila yamaan birin li.”

⁵Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa, “Yerusalen taan ligama na kii nin, n taan naxan ti siyane tagi, n naxan nabilinxi yamana xɔjɛne ra. ⁶Bayo a muxune bata murute n ma sariyane nun n ma tɔnne bun, e fe jaxine yi gbo ayi dangu e rabilinna siyane nun yamanane ra. Men kaane bata e me n ma sariyane ra, e mi n ma tɔnne suxi.”

⁷Nanara, Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa, “Bayo ε bata findi yamaritarene ra dangu ε rabilinna siyane nun yamanane ra, bayo ε mi n ma tɔnne nun n ma sariyane suxi,

* 4:1: Bitikidin mɔn falama yirena nde yi fa fala “Birikidina.” † 4:2: Yaxune yi tema taan makantan yinna xuntagi na gbingbinne nan xɔn, e taan yenge. ‡ 4:12: Taan na rabilin yengeni, yegen dasama nen nanara burun gan feen falaxi muxu gbiin teen na yireni ito yi alo yegena. * 5:1: Silanfanna: Sofane yengeso degemana.

hali ε rabilinna siyane sariyane ε mi ne suxi.”⁸ Na ma, Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa, “Yerusalen kaane, n tan yeteen kelima nen ε xili ma! N na n ma kiti ragidixine rakamalima nen ε xili ma siyane birin yetagi.”⁹ N feene ligama nen ε ra ε kewali xosixine fe ra, n munma naxanye sifa liga singen, a joxon nun mi fa ligama.¹⁰ Nanara, fafane e diine donma nen ε tagi, diine yi e fafane don. N na n ma kiti ragidixine rakamalima nen ε xili ma, naxanye na lu e nii ra, n yi ne raxuya ayi foyeni.”¹¹ Nanara, Marigina Alatalaa falan ni ito ra, a naxa, “N tan habadan Ala, n bata n kolob n yeteni, bayo ε bata n ma yire sarijanxin naxosi ε suxurene birin na e nun ε kewali xosixine, n fan n masigama nen ε ra, n mi fa kininkinima ε ma, n tan mi fa ε muxu yo ratangama.”¹² E yitaxunxin dexo saxanna ra, kedenna faxama nen fitina furen nun fitina kameni taani, a firinden yi faxa silanfanna ra taan fari ma, n yi a saxanden naxuya ayi foyeni, n yi e sagatan silanfanna ra.”

¹³ “Nayi, n ma xolon janma nen, n yi ba fitinaxi e xili ma, n na yelin n gbeen joxe waxatin naxan yi. E a kolonma nen nayi a n tan Alatala nan falan tixi n sobeen yeteen na, amasoto n bata n ma xolon birin nagodo e ma han a danna.”¹⁴ N na ε konna findima nen taa xonna ra ε rabilinna siyane naxan nayarabima, dangu muxune birin yi a to.¹⁵ N fitinaxin na n ma kiti ragidixine rakamali ε xili ma n ma xoloni waxatin naxan yi, n yi ε maxadi a xodexen na, ε rabilinna siyane ε makonbima nen, e yi ε magele, ε findi misaala ra, ε fe yi e yigitege. N tan Alatala nan falan tixi.”

¹⁶ “N fitina kamen nafama nen ε xili ma, a yi ε halagi, n mon yi lu na kamen fari se. E donse donxene birin janma nen.”¹⁷ N fitina kamen nun sube xajene rafama nen ε xili ma, naxanye ε diine faxama. Fitina furen nun faxan yi wara ayi ε taani, n yi yengen nafa ε xili ma. N tan Alatala nan falan tixi.”

6

Suxure batune fe

¹ Alatala yi falan ti n xa, a naxa,² “Adamadina, i yee rafindi Isirayila geyane ma, i nabiya falane ti e xili ma,³ i naxa, ‘Isirayila kaan naxanye geya yirene yi, ε Marigina Alatalaa falan name. Marigina Alatala ito nan falaxi muxune xili ma naxanye dxi geya yirene nun yire matexine nun xude deene nun lanban yirene yi, a naxa: N yengen nafama nen ε xili ma, n yi ε taane kidene raxori.”⁴ E saraxa gandene kalama nen, ε wusulan gandene yi rayensenje ayi, n yi ε faxa ε suxurene yetagi.”⁵ N na Isirayila kaane binbine luma nen biraxi e suxurene yetagi, n yi ε xonne raxuya ayi ε saraxa gandene rabilinne yi.”⁶ E na dexo dede yi, ε taane raxorima nen, ε taane kidene yi kala, ε saraxa gandene yi raxori, ε suxurene yi kala, e yi jan, ε wusulan gandene yi rabira, ε yii foxone birin yi lo ayi.”⁷ Muxu wuyaxi faxaxin luma nen biraxi ε tagi. Nayi, ε a kolonma nen a Alatala nan n na.”⁸ Koni n na ε tan ndee luma nen e nii ra yengen xanbini, ne yi xuya ayi siyane ye yamanane birin yi.”⁹ Nayi, e na xali denaxanye yi siyane ye konyiyani, n ma fe rabirama nen e muxu gixine ma menni, e n nasunu kii naxan yi e yanfanten bojene yi, naxanye e masiga n na, e nun e yeen naxanye e rakunfa suxurene xon. Nayi, e fe rajaxuma e tan yeteen ma nen e kewali jaxine nun e fe xosixi rabana fe ra.”¹⁰ E a kolonma nen nayi a Alatala nan n na, a n mi falan tixi e xa fuun xan yi, fa fala a n yi gbaloni ito rafama nen e xili ma.’”

¹¹ “Marigina Alatala ito nan falaxi n xa, a naxa: I yiin bonbo, i sanni din, i yi a fala, i naxa, “Gbalona!” bayo Isirayila yamaan faxama nen silanfanna nun fitina kamen nun fitina furen e fe jaxine nun kewali xosixine fe ra e naxanye birin ligaxi.”¹² Naxanye makuya, ne faxama fitina furen nin. Naxanye maso, ne faxama silanfanna nan na. Naxanye na lu e nii ra, ne faxama nen fitina kameni. N sigama nen han n ma xolon danna e xili ma.”¹³ E a kolonma nen, a Alatala nan n na, ε muxu faxaxine na lu biraxi ε suxurene tagi waxatin naxan yi ε saraxa gandene rabilinni yire matexine birin fari e nun geyane birin xuntagi, e nun wudi yifotoxine nun wari gbeene birin bun, ε yi wusulan xiri jaxumene ganma ε suxurene xa denaxanye yi.”¹⁴ N na n yiini bandunma nen e xili

ma, n yi yamanan findi yire rabeyinxin na, keli tonbonna ma han Dibila yi, e dɔxɔdene birin. Nayi, e a kolonma nen a Alatala nan n na.’ ”

7

Gbalo famatɔna fe

¹ Alatala falani ito nan ti n xa, a naxa,

² “Adamadina, Marigina Alatala ito nan falaxi Isirayila kaane xili ma, a naxa,

‘A danna nan fa ito ra!

A danna bata a li yamanan tongon naaninne birin yi!

³ Awa iki, a danna bata a li ε ma.

N na n ma xɔlɔn nafama nen ε ma.

N na ε makitima nen lan ε sigati kiin ma,

n yi ε saran ε kewali xɔsixine ra.

⁴ N mi kininkininma ε ma,

n mi ε ratangama,

amasɔtɔ n na ε sigati kiin nun ε kewali xɔsixine saranma nen ε ra.

Nayi, ε a kolonma nen a Alatala nan n na.’

⁵ Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa,

‘Gbalon fama,

gbalon naxan jɔxɔn mi na!

⁶ Feene danna nan na ra!

A danna bata a li!

A kelima nen ε xili ma! A fama!

⁷ E tan yamanan muxune,

ε waxatin bata a li!

Waxati saxin bata a li ε ma,

a lɔxɔn bata maso!

Kɔntɔfinla na a ra!

Sewa xui mi fa tema geyane fari sɔnɔn!

⁸ Iki, n mi fa buma,

n na n ma xɔlɔn nagodo ε ma,

n ma bɔjɛteen sigama nen

han a danna ε xili ma.

N na ε makitima nen

lan ε sigati kiin ma,

n yi ε saran ε kewali xɔsixine ra.

⁹ N mi kininkininma ε ma,

n mi ε ratangama,

amasɔtɔ n na ε sigati kiin nun ε kewali xɔsixine saranma nen ε ra.

Nayi, ε a kolonma nen

a n tan Alatala,

n tan nan ε jaxankatama.’ ”

¹⁰ Lɔxɔn bata a li,

a bata a li!

E waxatin bata a li!

Bɔnbɔ ti dunganna bata a maɲingi!

Wason bata sabati ayi!

¹¹ Gbalon bata keli,

a findi muxu jaxine jaxankata dunganna ra.

E sese mi fa luma,

e nafulu mi luma,

e mi fa wuyama ayi,

e nɔrɔ mi fa luma.

¹² Waxatin bata a li,

lɔxɔn bata maso!

Sare soon nama fa sewa,
sare matiin nama fa sunu,
bayo xolo gbeen fama yamaan birin xili ma.

¹³ Sare matiin naxan matixi,
a mi na sotoma
hali a mon lu a nii ra,
bayo fe toon naxan tixi lan yamaan ma
alo xiyena, na mi kalama,
muxu yo mi a niin natange
masoto e hakene xon.

¹⁴ Xootaan fema nen,
feen birin yi yiton,
koni muxu yo mi sigama yengeni
bayo n ma xolon bata godo yamaan birin xili ma.

¹⁵ Yengen taan nabilinma nen,
fitina furen nun fitina kamen yi so a yi!
Naxanye burunna ra,
ne yi faxa silanfanna ra.
Naxanye taani,
fitina kamen nun fitina furen yi ne halagi.

¹⁶ Naxanye na e futuxulu,
ne sa e luxunma nen geyane fari,
e lu kutunje e yete hakene fe ra
alo ganban naxanye lanbanni.

¹⁷ E birin fangan janma nen,
e birin xinbi xudine yi tu ayi,
e lu alo igena.

¹⁸ E e maxidima nen kasa benbeli dugine yi sununi,
kuisanna yi e birin suxu,
e yagi han,
e birin yi e xunne bi sununi.

¹⁹ E e wure gbetine wolima ayi nen kirane xon,
e yi e me e xemane ra
alo se haramuxina.
Bayo e gbetine nun e xemane mi nae e xunbe Alatalaa xolon laxonni.
Ne mi fa e wasa,
e mi e raluge,
bayo ne nan e biraxi hakeni.

²⁰ E bata waso ayi e nafunle xon
e yi suxure xosixi haramuxine rafala e ra.
Nanara, n tan Ala ne findima nen se xosine ra e xa.

²¹ N na e birin findima nen yenge se tongoxine ra xone xa,
fuyantenne yi e ba e yii yengeni,
e yi na raxosi.

²² N na n xun xanbi soma nen e yi,
muxune yi n ma yire kendena sarijanna kala,
mafu tiine yi so a kui,
e yi a sarijanna kala.

²³ Yoloxonne rafala,
bayo faxan bata wara ayi yamanani,
gbalon yi gbo ayi taani.

²⁴ Siyaan naxanye naxu e birin xa,
n ne rafama nen,
e yi e banxine tongo e yii.

N senbemanе wason janma nen,
e yire sarijanxine sarijanna yi kala.

²⁵ Kuisan waxatine na fa,
e bɔne xunbenla fenma nen,
koni e mi a toe!

²⁶ Gbalon sama nen gbalon fari,
xibaru naxine yi sa xibaru naxine fari.
E fe toon maxodinma nen nabine ma fata Ala ra,
koni saraxaraline bama nen muxune xaranje sariyan ma,
fonne fan yi ba maxadin tiye.

²⁷ Mangan sunuma nen,
manga diin yi yigitεge,
yamanan muxune birin yiine yi xuruxurun gaxuni.
N na e sigati kiin saranma nen e ra,
n yi e kiti e kiti saxine xon,
e yi a kolon a Alatala nan n na.

8

Suxurene Ala Batu Banxini

¹ Yamaan xali konyiyani waxatin naxan yi, na jεε senninden kike senninden xi suulunde lɔxoni, n yi dɔxi n ma banxini, Yuda bɔnsɔnna fonne yi dɔxi n yetagi, Marigina Alatala senben yi godo n ma.

² N yi danɔxona nde to naxan yi maliga tεen na. Denaxan yi luxi alo a tagina han a sanne, tεen yiyaan nan yi na ra. Keli menna ma mon han a xunna, na yi luxi alo tεen na wuren gbeeli. ³ Denaxan yi luxi alo a yiina, a yi na yibandun, a yi n suxu n xun sexen ma. Alaa Nii Sarijanxin yi n nate bɔxon nun koren lantagini, a yi n xali fe tooni fata Ala ra alo xiyena, a siga n na Yerusalem yi Ala Batu Banxin yinna kui xiin so dεen na naxan yi yεε rafindixi sogeteden kɔmen fɔxon ma suxuren yi dɔxi denaxan yi naxan Ala raxoloma fata a xanuntenya gbeen na lan a yamaan ma. ⁴ Isirayilaa Alaa nɔron yi menni, alo n na a to kii naxan yi lanbanni.

⁵ A yi a fala n xa, a naxa, “Adamadina, i yεε rasiga kɔmenna binni.” N yi n yεε rasiga, n yi sa na suxuren to naxan Ala raxoloma, a dɔxi saraxa ganden kiraan so dεen kɔmen fɔxoni. ⁶ A yi a fala n xa, a naxa, “Adamadina, i bata a to e naxan ligama, Isirayila yamaan fe xɔsixi gbeen naxanye ligama be, feen naxanye n masigama n ma yire sarijanxin na? Koni i mon fe xɔsixi gbee gbete ye toma nen.”

⁷ Nayi, a yi n xali Ala Batu Banxin yinna so dεen na. N yi yinla nde to yinna ma. ⁸ Ala yi a fala n xa, a naxa, “Adamadina, yinla raba yinna ma.” N yi yinla raba yinna ma, so dεen yi taran a ma. ⁹ A yi a fala n xa, a naxa, “So menni, i sa e fe xɔsixi haramuxine mato e naxanye ligan be.” ¹⁰ N yi so, n yi a mato, bubuseene nun sube xɔsixin sifan birin sawuran yi na, e nun Isirayila yamana suxurene birin sawurane yi rafalaxi yinna kui a kanke yiren birin ma. ¹¹ Isirayila yamaan fonne muxu tonge solofere yi tixi na sawurane yetagi. Safan ma dii xemen Yaasaniya yi ne ye. Wusulan gan seen yi suxi e birin yii, wusulanna tutin yi tema han! ¹² A yi a fala n xa, a naxa, “Adamadina, i bata a to ba, Isirayila yamaan fonne naxan ligama dimini? E birin e gbee suxure batu konko yi. E a falama, e naxa, ‘Alatala mi nxu toma. Alatala bata yamanan nabɛjin!’ ” ¹³ A yi a fala n xa, a naxa, “I mon e toma nen fe xɔsixi gbee gbete ye ligε.”

¹⁴ A yi n xali Alatalaa banxin so dεen na kɔmen fɔxoni. Naxanle yi dɔxi menni naxanye yi Tamusi suxuren sayaan wugama.* ¹⁵ A yi a fala n xa, a naxa, “Adamadina, i a toma ba? I mon fe xɔsixi gbete ye toma nen naxanye dangu itoe ra.”

* 8:14: Babilon kaane nan yi Tamusi batuma. E yi laxi a ra, a alana nde na a ra naxan faxama soge furen na, a niin mon yi bira a yi jemen na.

¹⁶ A yi n xali Alatalaa banxin yinna kui xiini, Ala Batu Banxin so dɛɛn na, so dɛɛn palaan nun saraxa ganden longonna ra. Xeme mɔxɔɲɛn nun suulun ɲɔxɔn yi mɛnni, e xun xanbi soxi Alatala Batu Banxini, e yɛɛ rafindixi sogeteden binna ma. E yi e xinbi sinma sogen mabinni a batudeni. ¹⁷ A yi a fala n xa, a naxa, “Adamadina, i feni itoe toma ba? Fe xɔsixini itoe xurun ba, Yuda yamaan naxanye ligan be? Anu, e mɔn yamanan nafema gbalɔ feene ra, e yi lu n naxɔɛ. I mi e toma wudi yiin masoɛ e ɲɔɛɛn na e namunne xɔn ba? ¹⁸ Nanara, n fan e saranma nɛn n ma xɔɔ gbeeni. N mi kininkininma e ma, n mi e ratangama. E n xilima nɛn e xui yitexin na, koni n mi n tuli matima e ra.”

9

Yerusalɛn ratɔrɔn fena

¹ Na xanbi ra, n yi a mɛ a fale a xuini texin na, a naxa, “ɛ tan naxanye taani ito muxune kewanle saranma e ra, ɛ maso, birin xa a yengɛ so seen tongo taan xili ma.” ² Nayi, n yi xeme sennin to fɛ sa keli faxa ra so dɛɛn binni naxan yi yɛɛ rafindixi kɔmɛn fɔxɔn ma. Halagi ti yengɛ so seen yi suxi e birin yii. Xemena nde yi e tagi naxan yi maxidixi taa dugini, sɛbeli ti seene yi singanxi a tagi xidin na. E yi fa ti saraxa gande sula daxin dɛxɔn. ³ Isirayilaa Alaa nɔrɔn yi keli maleka gubugubu kanne sawurane xun ma, a yi dɛnaxan yi, a yi siga banxin dɛɛn na. Xemen naxan yi maxidixi taa dugini, sɛbeli ti seene yi singanxi naxan ma tagi xidin na, ⁴ Alatala yi na xili, a yi a fala a xa, a naxa, “Dangu Yerusalɛn taan tagi, i yi taxamasenna sa muxune birin tigi ra naxanye wugama, e kutunma lan fe xɔsixine fe ma Yerusalɛn kaane naxanye ligama.” ⁵ A yi a fala bonne xa n yɛɛ xɔri, a naxa, “ɛ tan xa bira a fɔxɔ ra taani, ɛ muxune faxa, ɛ nama kininkinin, ɛ nama diɲa muxema! ⁶ ɛ fonne nun banxulanne nun sungutunne nun dii ɲɔɛɛne nun ɲaxanle birin faxa, ɛ yi e raxɔri. Koni taxamasenna muxun naxanye birin ma, ɛ ne lu na. ɛ a fɔɔ n ma yire sariɲanxin ma!” E yi a fɔɔ fonne ma, naxanye yi Ala Batu Banxin yetagi. ⁷ A yi a fala e xa, a naxa, “ɛ n Batu Banxin naharamu, ɛ yi a yinna kuine rafe muxu faxaxine ra! ɛ siga!” E yi siga, e sa faxan ti fɔɔ taani.

⁸ E yi faxan tima waxatin naxan yi, n kedenna nan yi fa luxi mɛnni, n yi bira, n yetagin yi lan bɔxɔn ma, n yi gbelegbele, n naxa, “Marigina Alatala, i Isirayila muxu dɔnxɛne birin naxɔrima nɛn ba, i to i ya xɔɔn nagodoma Yerusalɛn ma?” ⁹ A yi n yabi, a naxa, “Isirayila yamaan nun Yuda yamaan hakene gbo han! Yamanan nafexi e muxu faxaxine wunla nan na, taan nafexi tinxintareyaan nan na. Amasɔɔ e yi a falama nɛn, e naxa, ‘Alatala bata yamanan nabɛɲin. Alatala mi fa sese toma.’ ¹⁰ N fan mi fa kininkininma e ma, n mi fa e ratangama. N na e kewali ɲaxine saranma nɛn e ra.” ¹¹ Xemen naxan yi maxidixi taa dugini, sɛbeli ti seene yi singanxi naxan ma tagi xidin na, na yi fa a fala, a naxa, “I n yamarixi naxan ma, n bata na liga.”

10

Ala mɔn yi a yetɛ yita

¹ N yi n yɛɛn nakeli, n yi manga gbɛɛɛn yiyaan to kore walaxa maligan fari naxan yi maleka gubugubu kanne xun ma. A mayilenma alo safiri gemena. ² Xemen naxan yi maxidixi taa dugini, Ala yi a fala na xa, a naxa, “Sa so san digilinxine longonna ra naxanye maleka gubugubu kanne labe ra, i yi i yiine rafe tɛɛ wolonne ra, i sa e woli taan xun xɔn.” N yi xemen to sigɛ mɛnni. ³ Maleka gubugubu kanne yi tixi Ala Batu Banxin dɛxɔn sogeteden yiifari fɔxɔni na muxun yi fama waxatin naxan yi. Kundaan yi Ala Batu Banxin yinna kui xiin nafexi. ⁴ Alatala nɔrɔn yi keli maleka gubugubu kanne xun ma, a siga Ala Batu Banxin so dɛɛn na. Banxin yi rafe kundaan na, yinna kuiin yi rafe Alatala nɔrɔn kɛnɛnna ra. ⁵ Malekane gubugubune xuiin yi siga mine han yinna fari ma xiina. Na yi luxi alo Ala Senbɛ Kanna xuina, a nɛma falan tiyɛ.

⁶ Xemen naxan yi maxidixi taa dugini, a to na yamari, a naxa, “Tɛɛn tongo san digilinxine longonna ra naxanye maleka gubugubu kanne tagi,” xemen yi sa ti san digilinxina nde dɛxɔn alo wontoro sanna. ⁷ Nayi, maleka gubugubu kan keden yi a yiin

nasiga tɛɛn ma naxan yi maleka gubugubu kanne longonna ra. A yi tɛɛ wolonne tongo, a yi e sa xɛmɛn yii naxan yi maxidixi taa dugini. Na yi tɛɛ wolonne tongo, a mini. ⁸ Sena nde yi malekane gubugubune bun ma alo muxu yiina.

⁹ N yi a matoma, n yi san digilinxi naanin to maleka gubugubu kan keden kedenne dɛxɔn alo wontoro sanna. Sanna ne yi mayilenma alo kirisoliti gemɛ fanina. ¹⁰ E birin yi maliga. E yi rafalaxi nɛn alo san digilinxi kankanxina san digilinxi gbɛtɛ kui. ¹¹ E nɛma sigɛ, e yi nɛɛ sigɛ e fɔxɔ naaninne birin ma nɛn hali e mi e firifiri. Maleka gubugubu kanne yi xun tixi dɛnaxan biri ra, san digilinxi yi sigama mɛn binna nin, hali e mi e firifiri. ¹² Yɛɛne nan yi maleka gubugubu kanne fatin birin ma, e fanna nun e yiine nun e gubugubune birin e nun e san digilinxi naaninne. ¹³ N yi a mɛ e na sanne xilima, a “wuluwunle.” ¹⁴ Yɛtagi naanin nan yi malekane birin ma. A singen yi maligaxi maleka gubugubu kanna yɛtagin nan na, a firindena, muxu yɛtagina, a saxandena, yata yɛtagina, a naanindena, singbin yɛtagina. ¹⁵ Maleka gubugubu kanne yi te. Daliseene nan yi ne ra n naxanye to Kebari baan dɛ. ¹⁶ Maleka gubugubu kanne nɛma yi sigɛ, e san digilinxi fan yi sigama nɛn e fɔxɔ ra. Malekane na yi e gubugubune yite alogo e xa tugan bɔxɔn ma, e san digilinxi mi yi kelima e dɛxɔn. ¹⁷ E na yi ti, e sanne fan yi tima nɛn. E na yi tugan, e sanne fan yi tugan, amasɔto niin naxan yi daliseene yi, na yi e fan yi.

Ala nɔrɔn yi keli a Batu Banxini

¹⁸ Alatala nɔrɔn yi keli Ala Batu Banxin so dɛɛn na, a sa ti maleka gubugubu kanne xun ma. ¹⁹ Nayi, maleka gubugubu kanne yi e gubugubune yifulun, e tugan bɔxɔn ma n yɛɛ xɔri, e san digilinxi fan yi te e fɔxɔ ra. E yi sa ti Alatalaa banxin yinna so dɛɛn na sogeteden binni. Isirayilaa Ala nɔrɔn yi lu e xun ma kore. ²⁰ Daliseene nan yi e ra n naxanye to Isirayilaa Ala bun ma Kebari baan dɛ, n yi a kolon a maleka gubugubu kanne nan yi e ra. ²¹ Yɛtagi naanin nan yi e birin ma, e nun gubugubu naanin. Sena nde yi e birin gubugubune bun ma alo muxu yiina. ²² E yɛtagine yi maliga daliseene yɛtagine ra n naxanye to Kebari baan dɛ. E birin yi sigama e yɛɛ ra e tinxinna nin.

11

Yerusalɛn makitima nɛn

¹ Alaa Nii Sarijanxin yi n tongo a n xali Alatalaa banxin dɛɛn na, dɛɛn naxan yi yɛɛ rafindixi sogeteden ma. N yi muxu mɔxɔɲɛn nun suulun to tixi dɛɛn na, yamaan yɛɛratina ndee yi ne yɛ, Asuru a dii xɛmɛn Yaasaniya nun Benayaa dii xɛmɛn Pelati. ² Alaa Nii Sarijanxin yi a fala n xa, a naxa, “Adamadina, muxuni itoe nan fe jaxine yitɔnma, e maxadi jaxin ti taani ito yi. ³ E a falama, e naxa, ‘Banxine mi tiyɛ be iki singen! Taan makantan yinna luxi nɛn alo tundena, en tan namaraxi a kui alo suben tunden kui!’ ⁴ Nanara, Adamadina, nabiya falan ti e xili ma, nabiya falan ti!”

⁵ Nayi, Alatalaa Nii Sarijanxin yi godo n ma. A yi a fala, a n xa falani ito ti, a naxa, “Isirayila yamana, ε luma a fale, ε naxa, ‘ε Alatala xuiin name,’ anu, n na ε miriyaan kolon! ⁶ ε bata faxan ti taani ito yi han kirane bata rafe binbine ra.” ⁷ Nanara, Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa, “ε faxan naxanye tixi taan xun xɔn, na faxa muxune nan luxi alo suben naxan namaraxi tundeni, taan nan tunden na koni n fa ε tan kedima a yi nɛn. ⁸ ε to gaxuxi yɛngɛn yɛɛ ra, n yɛngɛn nan nafama ε xili ma,” Marigina Alatalaa falan nan na ra. ⁹ “N na ε kedima nɛn taani, n yi e sa xɔɲɛne sagoni, n yi n ma kiti ragidixine rakamali ε xili ma. ¹⁰ ε faxama nɛn silanfanna ra, n yi ε makiti Isirayila bɔxɔn danna ra. Nayi, ε a kolonma nɛn a Alatala nan n na. ¹¹ Taan makantan yinna mi findima tunden na ε tan xa, ε fan mi ramarama a kui alo subena, bayo n na ε makitima nɛn Isirayila bɔxɔn danna ra. ¹² Nayi, ε a kolonma nɛn a Alatala nan n na, ε tan naxanye mi n ma sariyane nun n ma tɔnne suxi, ε yi bira ε rabilinna siyane namunne fɔxɔ ra.”

¹³ Nayi, n yi nabiya falane tima waxatin naxan yi, Benayaa dii xɛmɛn Pelati yi faxa. N yi bira, n yɛtagin yi lan bɔxɔn ma, n yi gbelegbele, n naxa, “Ee! Marigina Alatala, i fa Isirayila yama dɔnxɛn naxɔrima nɛn ba?”

Ala mən yamaan muxu suxine malanma nən

¹⁴ Alatala yi falan ti n xa, a naxa, ¹⁵ “Adamadina, naxanye dōxi Yerusalen yi, ne a falama i ngaxakedenne xa, i ya denbayaan muxune, Isirayila yamaan naxan birin bata xali konyiyani, e naxa, ‘E lu makuyaxi Alatalaa dingiraan na, bayo a bōxōni ito fixi nxu tan nan ma nxu kēen na!’ ¹⁶ Na ma, a fala e xa, i naxa, ‘Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: Hali n to ε rasigaxi siyane ye pon, n yi ε raxuya ayi yamanane yi, n luma nən ε xōn mēnni alo ε yi yire sarijanxini nun.’ ¹⁷ Na ma, a fala, i naxa, ‘Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: N na ε malanma nən sa keli siyane ye, n yi ε maxili yamanane yi, ε raxuyaxi ayi denaxanye yi, n yi Isirayila yamanan so ε yii.’ ¹⁸ E mən xetema nən mēnni, e yi suxurene nun batu se xōsixine birin naxōri a yi. ¹⁹ N yi xaxili kedenna lu e birin ma, n yi nii nēnen sa e yi, n bōje xōdexyaan ba e yi naxan luxi alo gēmena, n yi bōje fajin fi e ma ²⁰ alogo e xa n ma tōnne nun n ma sariyane suxu. Nayi, e yi findi n ma yamaan na, n findi e Ala ra. ²¹ Koni naxanye kunfaxi e suxurene nun batu se xōsixine xōn e bōjeni, n na kanne kēwali jaxine saranma nən e ra. Marigina Alatalaa falan nan na ra.”

²² Maleka gubugubu kanna naxanye nun san digilinxine yi a ra, ne yi e gubugubune yifulun, Isirayila Ala nōrōn yi e xun ma kore. ²³ Alatala nōrōn yi ba taan xun ma, a sa ti geyaan xun ma naxan yi Yerusalen sogeteden binni. ²⁴ Alaa Nii Sarijanxin yi n nate, a xete n na muxu suxine fēma Babilōn kaane yamanani fe tooni alo xiyena fata Alaa Nii Sarijanxin na. N yi fe toon naxan tima alo xiyena, na yi dan. ²⁵ Alatala feen naxanye birin yita n na, n yi ne birin fala muxu suxine xa.

12

*Muxu gbete*ye xalima nən konyiyani

¹ Alatala yi falani ito ti n xa, a naxa, ² “Adamadina, i dōxi yama murutexin nan tagi. E yeen na, alogo e xa seen to, koni e mi a yigbēma. E tunla na, alogo e xa feen mē, koni e mi a famuma, amasōto yama murutexin nan e ra. ³ Nanara, i tan Adamadina, i ya goronne yitōn i a liga alo i sigama konyiyaan nin yanyi tagini yamaan yeε xōri. Keli be i siga yire gbete yi e yeε xōri. Waxatina nde, e a kolonma nən a yama murutexin nan e ra. ⁴ I ya goron yitōnxine ramini e yeε xōri yanyin na, i tan yi mini jinbanna ra e yeε xōri alo naxanye sigama konyiyani. ⁵ Yinla raba yinna ma e yeε xōri, i yi i ya goronne ramini mēnna ra, ⁶ i yi e tongo i tungunna ma e yeε xōri, i yi e xali fitirin ma. I xa i yetagin xunna so alogo i nama yamanan mato, bayo n na i findima nən taxamasenna ra Isirayila yamaan xa.”

⁷ N yamari naxan na, n yi na liga. N yi n ma goronne ramini yanyin na siga konyiyani. Ninbanna ra, n yi yinla raba yinna ma n yiin na, n yi n ma goronne ramini fitirin ma, n yi a tongo n tungunna ma e yeε xōri.

⁸ Xōtōnni, Alatala yi falan ti n xa, a naxa, ⁹ “Adamadina, Isirayila yama murutexin mi yi i maxōdin ba, fa fala, ‘I nanse ligama?’ ¹⁰ E yabi, fa fala, ‘Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: Nabiya falani ito tixi Yerusalen mangan nun Isirayila yamaan birin nan xili ma naxanye luxi mēnni.’ ¹¹ A fala e xa, i naxa, ‘N findixi ε rakolon feen taxamasenna nan na. N naxan ligaxi, na nan nakamalima e ma, e yi suxu yengeni, e siga konyiyani.’ ¹² Mangan naxan e ye, na a goronne tongoma nən a tungunna ma fitirin ma, a mini taani. Yinla nan nabama a xa yinna ma, a yi mini mēnna ra. A yi a yetagin xunna so alogo a nama yamanan mato. ¹³ N na n ma yalaan natima nən a yeε ra, a yi a suxu n ma luti ratixin na, n yi a xali Babilōn taani, Babilōn kaane yamanani, a mi denaxan toma a yeen na, * a yi sa faxa na. ¹⁴ N na a rabilinna muxune birin naxuyama ayi nən e nun a ganle, n yi e sagatan silanfanna ra. ¹⁵ Nayi, e a kolonma nən a Alatala nan n na, n na e raxuya ayi siyane ye e nun yamanane yi. ¹⁶ Koni n muxuna ndee ratangama nən yengen nun fitina kamen

* 12:13: A falan tima Manga Sedeki suxu feen nan ma. A mi Babilōn toma bayo Babilōn kaane a yeene kalama nən. Na feen seβexi Mangane Firinden 25.4 nun Yereimi 52.7 kui.

nun fitina furen ma alogo e xa sa e ti e kewali xosixine ra e deni siyane birin xa e na siga denaxanye yi. Nayi, na kanne a kolonma nen a Alatala nan n na.”

¹⁷ Alatala yi falan ti n xa, a naxa, ¹⁸ “Adamadina, i nema i degema i xuruxurun, i yi igen min gaxun nun kuisanni. ¹⁹ I a falama nen yamanan muxune xa, i naxa, ‘Marigina Alatala ito nan falaxi lan Yerusalen kaane ma naxanye luxi Isirayila yamanani, a naxa: E degema kuisanna nin, e yi igen min yigitegeni, amasoto e yamanan nun a yi seene birin naxorima nen a muxune gbalone fe ma. ²⁰ Muxune janma nen taane yi, yamanan yi findi yire rabepinxin na. Nayi, e a kolonma nen a Alatala nan n na.’ ”

Alatalaa falan kamalima nen

²¹ Alatala yi falani ito ti n xa, a naxa, ²² “Adamadina, nanfera e sandani ito falama e tagi Isirayila boxon ma, fa fala, ‘Waxatin danguma, koni fe toon naxanye tima alo xiyena, ne sese mi rakamalima.’ ²³ A fala e xa, i naxa, ‘Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa, “N bata danna sa sandani ito ra, a mi fa falama Isirayila yi sonon.” ’ Koni a fala e xa, i naxa, ‘Fe toone birin nakamali waxatin bata maso. ²⁴ Fe to fuu yo mi fa falama Isirayila kaane tagi alo xiyena, yiimatone mi fa muxune rafan feene falama e xa wuleni. ²⁵ Bayo n tan Alatala, n falan tima nen, na yi rakamali keden na. E tan yama murutexina, na ligama nen e waxatini. N falan tima nen, n yi a rakamali.’ Marigina Alatalaa falan nan na ra.”

²⁶ Alatala yi falan ti n xa, a naxa, ²⁷ “Adamadina, Isirayila yamana a falama, e naxa, ‘A fe toon naxan tixi, iki fe mi na ra, a nabiya falan tima lan waxati famatone nan ma naxanye makuya pon!’ ²⁸ Nanara, a fala e xa, i naxa, ‘Marigina Alatala ito nan falaxi n xa, a naxa, “N na fala yo ti sonon, na rakamalima nen keden na.” Marigina Alatalaa falan nan na ra.’ ”

13

Alaa falan wule nabine xili ma

¹ Alatala yi falan ti n xa, a naxa, ² “Adamadina, nabiya falan ti Isirayilaa nabine xili ma naxanye nabiya falane tima iki, i yi a fala ne xa naxanye e boje yi feene tun falama, i naxa, ‘E Alatala xuiin name! ³ Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: Gbalon nabi xaxilitarene xa, naxanye e yete xaxili yi feene falama, anu e mi fe to yo tixi keli Ala ma. ⁴ Isirayila kaane, e nabine luxi nen alo kankone banxi xonne yi! ⁵ E mi e masoxi yinna yire biraxine ra alogo e xa Isirayila yamaan makantan yinna yinle rafaxa, a yi lu tixi yengeni Alatalaa xolon laxon. ⁶ Wulen nan e fe toone ra, jondi mi e yiimato falane yi. E a falama, e naxa, “E tuli mati Alatalaa falan na.” Koni Alatala xa mi e xexi. Anu, e wama e falane xa rakamali. ⁷ E fe toon naxanye tima, fe fuun xa mi ne ra ba? E wule falan naxanye tima yiimatoni, wulen xa mi ne ra ba? E a falama, e naxa, “E Alatalaa falan name!” Anu, n mi fala tixi.’ ”

⁸ “Nanara, Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa, ‘Bayo wulen nan e falane nun e fe toone ra, n bata keli e xili ma.’ Marigina Alatalaa falan nan na ra. ⁹ ‘N senben kelima nen nabine xili ma naxanye fe to fuune tima, e yi wule falane ti yiimatoni. E mi dexe soto ma n ma yamaan malanni, e xinle mi sebema Isirayila kaane xili sebe kedin kui, e mon mi Isirayila yamanan lima. Nayi, e a kolonma nen a Marigina Alatala nan na.’ ”

¹⁰ “E n ma yamaan naloma ayi, e naxa, “Boje xunbenla be,” anu boje xunbeli mi na. Bonne nema yinna tima naxan biramato a ra, e tan bende fixen nan soma a ma. ¹¹ Nayi, a fala na yinna maso muxune xa, a na yinna birama nen! Tule gbeen fama nen, balabalan kesene yi godo, foye gbeen yi fa. ¹² Yinna na bira, muxune mi e maxodinje nayi ba, fa fala, “E a masoxi bende fixen naxan na, na minen?” ’ ”

¹³ “Nanara, Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: N fitinaxin kala ti foyen nafama nen, n tule gbeen nafa n ma xolo gbeeni, balabalan kesen jaxine yi godo halagi tideni. ¹⁴ E bende fixen soxi yinna naxan ma, n na rabirama nen boxoni, a bunne yi mini kenenni. A na bira, e fan halagima nen a xon. Nayi, e a kolonma nen a Alatala nan n na. ¹⁵ N sigama nen han n ma xolon danna na yinna xili ma e nun naxanye a masoxi. Nayi, n yi a fala e xa, n naxa, “Yin mi fa na, nabiin naxanye a masoxi ne fan mi fa na, ¹⁶ Isirayila nabiin naxanye

yi bɔɲɛ xunbenla fe falama Yerusalen kaane xa e fe to fuune xɔn, anu bɔɲɛ xunbeli mi yi na! Marigina Alatalaa falan nan na ra.” ’ ”

¹⁷ “Adamadina, i yɛɛ rafindi Isirayila yamaan sungutunne ma naxanye e yetɛ bɔɲɛ yi falane tima nabiya falane ra. Nabiya falane ti e xili ma, ¹⁸ i naxa, ‘Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: Gbalona ɛ xa ɛ tan naxanye yii kɛɛ rasone dɛgɛma, ɛ yi e so ɛ yii kɛɛne birin na tirin ti seene ra, ɛ yi dugine dɛgɛ naxanye soma muxune yetagine xun na fonne nun dii ɲɔɛne birin alogo ɛ xa senben sɔtɔ e niine ma! ɛ n ma yamaan muxune niin tirinɲɛ ba, ɛ yi ɛ yetɛ niine ratanga? ¹⁹ ɛ n ma sariɲanna rayelefuma n ma yamaan yetagi fundenna yiin ye dandona fe ra hanma buru dungina ndee fe ra. ɛ to wulene falama n ma yamaan xa naxanye mafura wule falane rame, ɛ muxune faxama naxanye mi lan e faxa, ɛ ndee lu e nii ra naxanye yi lan nun e faxa.’ ”

²⁰ “ ‘Nanara, Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: N kelima nen ɛ tirin ti seene xili ma ɛ muxune suxuma naxanye ra alo xɔline. N na e bama nen ɛ yii, n yi na kanne niine xunba ɛ naxanye suxuma alo xɔline. ²¹ N na ɛ dugine bama nen ɛ yetagine xun na, n yi n ma yamaan xunba ɛ yii, ɛ mi fa muxune tirinɲɛ ɛ senbene xɔn sɔnɔn. Nayi, ɛ a kolonma nen a Alatala nan n na. ²² Bayo ɛ bata tinxin muxune bɔɲɛn kala ɛ wulene xɔn, n tan mi yi waxi naxanye tɔɔ feni, ɛ yi muxu ɲaxine senbe so alogo e nama xete e kira ɲaxine fɔxɔ ra, e yi kisi. ²³ Na feene ma, ɛ mi fa wule fe to yo tima alo xiyena, ɛ mi fa ɛ yiimatoma. N na n ma yamaan xunbama nen ɛ yii. Nayi, ɛ a kolonma nen a Alatala nan n na.’ ”

14

Isirayila xa a mɛ suxurene ra

¹ Isirayila fonna ndee yi fa n fɛma e fa dɔxɔ n yetagi. ² Alatala yi falan ti n xa, a naxa, ³ “Adamadina, suxurene fe bata muxuni itoe bɔɲɛn nɔ. Seen naxan e birama hakeni, e na nan dɔxɔma e yetɛ yɛɛ ra. N tinɲɛ nayi, e xa n maxɔdin fena nde ma ba? ⁴ Nayi, falan ti e xa, i yi a fala e xa, i naxa, ‘Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa, “Suxure feen na Isirayila kaan naxan bɔɲɛ nɔ, a yi seen dɔxɔ a yetɛ yɛɛ ra naxan a bire hakeni, na xanbi ra a mɔn yi fa nabiin fɛma, n tan Alatala yetɛɛn nan na kanna yabima alo a lan a suxure wuyaxine ma kii naxan yi ⁵ alogo n mɔn xa Isirayila kaane bɔɲɛne sɔtɔ naxanye birin e mexi n na e suxurene fe ra.” ’ ⁶ Nanara, a fala Isirayila yamaan xa, i naxa, ‘Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: ɛ xun xete, ɛ xete ɛ suxurene fɔxɔ ra, ɛ mɛ ɛ kɛwali xɔsixin birin na. ⁷ Xa Isirayila kaana nde hanma xɔɲɛn naxan dɔxi Isirayila yi, xa na a mɛ n na, suxure feen yi a bɔɲɛn nɔ, a yi seen dɔxɔ a yetɛ yɛɛ ra naxan a bire hakeni, a mɔn yi siga nabiin fɛma alogo a xa n maxɔdin fena nde ma, nayi, n tan Alatala yetɛɛn nan a yabima. ⁸ N kelima nen na kanna xili ma, n yi a findi misaala ra, yamaan naxan mafalama. ɛ yi a kolon a Alatala nan n na.’ ”

⁹ “ ‘Xa nabiin tin muxune yi a ratantan a tan yetɛɛn yi nabiya falan ti na kanna xa, nayi n tan Alatala nan a radinxi tantanni. N na n yiini tema nen a xili ma, n yi a raxɔri n ma yamana Isirayila kaane ye. ¹⁰ E birin nan na haken goronna tongoma, nabiin nun naxan a maxɔdinxi, ne firinna birin haken lan. ¹¹ Nayi, Isirayila kaane mi fa e masige n na, e mi fa e yetɛ raxɔse e yulubine birin xɔn. Nayi, e findima nen n ma yamaan na, n findi e Ala ra,’ Marigina Alatalaa falan nan na ra.”

Muxu yo mi nɔɛ yamaan natange Alaa kitin ma

¹² Alatala yi falan ti n xa, a naxa, ¹³ “Adamadina, xa yamanana nde tinxintareyaan liga, e n yulubin tongo, xa n na n yiini te a xili ma, n yi donseen nadasa e ma, n fitina kamen nafa e ma, n yi muxune nun xuruseene raxɔri, ¹⁴ hali xa tinxin muxu saxanni itoe yi lu na yamaan ye nun: Nuhan nun Daniyeli nun Yuba, ne yi e yetɛ niine nan tun natange e tinxinyaan xɔn.” Marigina Alatalaa falan nan na ra. ¹⁵ “Hanma xa n mɔn burunna sube xajene radin yamanan ma, e yi diidine birin faxa, yamanan yi findi yire rabepinxin na muxu yo mi fa danguma denaxan yi masɔtɔ na sube xajene fe ra, ¹⁶ hali xa na tinxin muxu saxanne taran yamanani, n tan habadan Ala, n bata n kɔlɔ n yeteni, ne mi yi nɔɛ hali e

dii xemen hanma e dii temen natange, koni na muxu saxanne tan tange nen, yamanan yi findi yire rabejinxin na.” Marigina Alatalaa falan nan na ra.

¹⁷ “Hanma xa n yengen nafa na yamanan xili ma, xa n na a fala, n naxa, ‘Yengen xa dangu yamanan yiren birin yi!’ xa n muxune nun e xuruseene raxori menni, ¹⁸ hali xa na tinxi muxu saxanne taran yamanani, n tan habadan Ala, n bata n kolɔ n yeteni, e mi nɔe e dii xemen hanma e dii temen natange. E tan nan gbansan tangama.” Marigina Alatalaa falan nan na ra.

¹⁹ “Hanma xa n fitina furen nafa na yamanani, n yi faxan nafa e ma n ma xɔloni, alogo muxune nun xuruseene xa raxori, ²⁰ hali xa tinxi muxu saxanni itoe yi lu na yamaan ye nun: Nuhan nun Daniyeli nun Yuba, n tan habadan Alatala, n bata n kolɔ n yeteni, e mi nɔe e dii xemen hanma e dii temen natange. E yete niine nan tun natange e tinxiyaan xɔn.” Marigina Alatalaa falan nan na ra.

²¹ Amasɔto, Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa, “Hali n to bata n ma kiti xɔdexe naaninne rasiga Yerusalɛn xili ma, yengen nun fitina kamen nun burunna sube xajene nun fitina furena, alogo e xa muxune nun xuruseene raxori, ²² hali na birin, muxuna ndee luma nen e nii ra. Xemene nun jaxanla ndee xunna minima ayi nen. E na e sigati kiin nun e kewanle to, na e masabarima nen lan gbaloni itoe birin ma n naxanye rafaxi Yerusalɛn ma. ²³ E masabarima nen, e na e sigati kiin nun e kewanle to waxatin naxan yi. Nayi, e a kolonma nen a n mi feni itoe rabaxi fuun xan na taan xili ma.” Marigina Alatalaa falan nan na ra.

15

Sandana lan jaxundan binla ma

¹ Alatala yi falan ti n xa, a naxa, ² “Adamadina, jaxundan binla yatexi muxune xɔn dangu wudin bonne ra ba? A yiine tɔnɔn gbo dangu fɔtɔn yi wudin bonne ra ba? ³ I na wudin tonge ba i yi sena nde rafala a ra? I a nde finde bitin wudina nde ra ba, i sena nde xidi a ma? ⁴ A na sa teeni yegen na, teen yi a xun firinne gan, a fa a tagin suxu, a tɔnɔn fa na ba? ⁵ Nayi, xa a tɔnɔ mi yi na benun a xa gan waxatin naxan yi, teena a gan xanbini, a fa rafale sena nde ra ba?”

⁶ Nanara, Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa, “N bata Yerusalɛn kaane findi se gan daxin na alo n jaxundan binla findixi yegen na fɔtɔn yi wudin bonne tagi kii naxan yi. ⁷ N kelima nen e xili ma. Hali e to bata yi mini teeni nun, teen nan fa e halagima. N na keli e xili ma waxatin naxan yi, nayi e a kolonma nen a Alatala nan n na. ⁸ N yamanan findima nen yire rabejinxin na, bayo a muxune bata tinxiintareyaan liga,” Marigina Alatalaa falan nan na ra.

16

Yerusalɛn taan misali fena dii rabejinxin ma

¹ Alatala yi falan ti n xa, a naxa, ² “Adamadina, Yerusalɛn kaane kewali xɔsixine fe fala e xa. ³ A fala, i naxa, ‘Marigina Alatala ito nan falaxi Yerusalɛn taan xili ma, a naxa: Kanan bɔxɔn nan yi i benbane gbeen na, i barixi menna nin. Amarin nan yi i fafe ra, i nga, Xiti kaana.* ⁴ I barixi lɔxɔn naxan yi, i xuli fundin mi xaba, i mi maxa alogo i xa sarijan, fɔxɔn mi sugusugu i ma, i mi mafilin dugini.† ⁵ Muxu yo mi kininkinin i ma, a yi na fe kedenna nde liga i xa, a yi i ratanga. I woli ayi nen burunna ra i bari lɔxɔni, amasɔto i rajaxu nen muxune ma.’”

⁶ “Koni, n yi danguma i dexɔn ma, n yi i to i ramaxe i wunli, n yi a fala i xa, n naxa, “Hali wunla to i ma, i luma nen i nii ra! Hali wunla to i ma, i luma nen i nii ra!” ⁷ Na xanbi ra, n yi i rasabati alo sexene burunna ra. N yi i ragbo, i yi kɔxɔ, n yi i rayabu ayi, i

* ^{16:3}: Kanan kaane nan yi dɔxi Yerusalɛn yi benun Isirayila bɔnsɔnna muxune xa a tongo yengeni. Na feen seɓexi Samuyeli Firinden 5.6-9 kui. † ^{16:4}: Ala Yerusalɛn taan nun a muxune misalima diin nan ma be. Senbe yo mi yi Alaa yamaan xa benun Ala xa a fi e ma. Na xanbi ra, a yi e findi yamana senbemaan na. Na xanbi ra, e mɔn yi a yanfa suxure batuni. Na nan misaali ito bunna ra.

xijene yi te, i xun sexene yi mini. Koni i ragenla nan mon yi a ra singen. ⁸ Laxona nde, n yi danguma i dexon ma, n yi i mato, n yi a to i bata a li i muxu xanu waxatin ma, n yi n ma domaan lenben so i xunna, n yi i ba i ragenla ra, n yi n kolob i xa, n yi layirin xidi en tagi, i yi findi n gbeen na.' Marigina Alatalaa falan nan na ra."

⁹ "N bata i maxa. Wunla naxan yi i ma, n yi na ba i ma, n yi ture xiri jaxumen susan i ma. ¹⁰ N bata i maxidi taa dugi doma saxonxini, n yi kidi sankidin so i sanni, n yi i maraberi ba taa dugi fajini, n dugi fajin nagodo i ma naxan saren xodoxo. ¹¹ N yi i maxidi marayabu se fajine yi, n yi yii rasone so i yiine ra, n yi jeren bira i koe. ¹² N wuredin sa i jaeen na, n yi tunla sone so i tunle ra, n yi manga komoti fajin so i xun na. ¹³ Nayi, i yi maxidi xemaan nun wure gbeti fixen na, taa dugi saxonxin nun dugi sare xodexene yi findi i maraberi baan na. I yi balo murutu fujni fajin nun kumin nun oliwi turen na. I yi tofanje ayi, alo a lan jaxalan mangan ma kii naxan yi. ¹⁴ I xinla yi siyane birin li masoto i ya tofanna ma, bayo i yi rayabu han fata i maxidi se fajine ra, n ni i rayabu naxanye yi.' Marigina Alatalaa falan nan na ra."

¹⁵ "Koni i yi i yigi sa i ya tofanni. I ya xili gbeeyaan yi findi feren na i xa, i findi yalunden na. I yi lu yalunyaan lige dangu muxune birin xon, i findi e gbeen na.† ¹⁶ I bata i ya dugine tongo, i yi suxure kidene rayabu e ra, i yi yalunyaan naba menne yi naxan jaxon munma yi liga, anu a jaxon mi fa ligama sonon. ¹⁷ N tunla so xema daxin nun wure gbeti fixe daxin naxanye so i yii, i yi ne findi i ya suxure xememane ra, i yi n yanfa, i yalunyaan liga. ¹⁸ I bata i ya taa dugi saxonxine tongo, i yi i ya suxurene maxidi e yi, i yi n ma turen nun n ma wusulanna ba saraxan na e xa. ¹⁹ N donseen naxanye so i yii, murutu fujin nun oliwi turen nun kumina, n yi i baloma naxanye ra, i yi ne ba saraxane ra na suxurene xa alogo e gan xirin xa rafan e ma. I na nan ligaxi.' Marigina Alatalaa falan nan na ra."

²⁰ "I yi i ya dii xemene nun i ya dii temene tongo, i naxanye bari n xa, i yi e gan saraxan na suxurene xa alogo e xa findi e donseene ra! I mi yi i wasa soe i ya yalunyani ba? ²¹ I bata n ma diine koe raxaba, i yi e gan saraxan na suxurene xa! ²² Anu, i kewali xosixine ligama yalunyani waxatin naxan yi, i mi i miri i ya dii joreyaan waxatin ma, i ragenla yi a ra waxatin naxan yi, i yi i ramaxama i wunli waxatin naxan yi.' "

²³ "Marigina Alatalaa falan ni ito ra, a naxa, 'Gbalona! Gbalona e xa, bayo e yelin xanbini na fe jaxine birin lige ²⁴ e bata gbingbinna rafala kiden na, e yi yire matexine rafala kidene ra yama malandene yi. ²⁵ E bata yire matexine rafala kidene ra taan kira xunne birin na. E yi e tofanna findi fe xosixin na, e yi e fatin lu dangu muxune birin sagoni, e yalunya feene yi siga gboe ayi. ²⁶ E bata yalunyaan liga Misiran kaane xon, e dexo bode fati fajine, e yi e yalunyaan nadangu ayi, e yi n naxolo. ²⁷ Nayi, n yi keli e xili ma, n yi nde ba e boxon na, n yi e sa e yaxu kunfadene sagoni, Filisitine taane, naxanye yati yi yagixi e yagitareya kewanle ra. ²⁸ Koni e mon yi yalunyaan naba Asiriya kaane xon, bayo e munma yi wasa singen yalunyaan na, anu, hali na, e mi wasa. ²⁹ Nayi, e yi e yalunyaan nadangu ayi, e Babilon kaane sa a fari, naxanye findixi yulane ra, anu, na fan mi e wasa.' "

³⁰ "Nayi, Marigina Alatalaa falan ni ito ra, a naxa, 'E yugon kobi de, e to bata feni itoe birin liga, naxanye findixi yalunde jaxalan gbeen kewanle ra! ³¹ Anu, e to gbingbinna rafala kira xunne birin na, e yi yire matexine rafala kidene ra yama malandene yi, e mi yi luxi alo yalundena, bayo e mi yi gbetin nasuxuma e yangane ra. ³² E tan luxi nen alo jaxalan yalunxin naxan xeme gbeteye rafisama a xemen yeteen xa a mi naxanye kolon. ³³ Yalunde jaxanle birin sena nde rasuxuma e yangane yii. Koni e tan luxi nen alo jaxanla na a yangane ki alogo e xa fa, sa keli yiren birin yi, e yi kafu. ³⁴ E yalunyaan

† 16:15: A suxure batun misalixi yalunyaan nan na be bayo Ala nun a yamaan bata layirin xidi alo futun xidima kii naxan yi jaxanla nun xemen tagi. Na kui, Ala a yamaan masuxuma alo xemena a jaxanla masuxuma kii naxan yi. A yamaan na se gbete batu ba a tan na, e bata a yanfa nayi alo jaxanla na a xemen yanfa yalunyaan xon.

nun naxanla bonne yalunyaan keden mi a ra. Muxu yo mi a gima ε fəxə ra ε kisen a yii. E tan nan ε yangane kima, se mi so ε yii.’ ”

³⁵ “Nanara, i tan naxan luxi alo yalunde naxanla, i tuli mati Alatala fala xuiin na! ³⁶ Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa, ‘Bayo i bata i ya nafunle birin yikala, bayo i bata i ragenla lu i ya yalunyaan xən i yangane yii e nun i ya suxurene nun i ya fe xəsixine birin, i yi i ya diine wunla ba saraxan na e xa, ³⁷ na ma, n na ε nun i yangane birin malanma nən yire kedenni, naxanye yi rafan i ma e nun naxanye yi rapaxu i ma, n na e birin malanma nən i xili ma, n yi i rageli, e birin yi i ragenla to. ³⁸ N na i kitima nən alo a lan yalunde naxanle nun muxu faxane ma kii naxan yi. N yi i wunla ramini n ma xələ gbeen nun n ma xanuntenyaan kalan xəxələnni. ³⁹ N na i sama nən i yangane sagoni, e yi i ya kide gbingbinne nun i ya suxure batude matexine kala, e yi i ya dugine ba i ma, e yi i rayabu se fajine tongo, e yi i ragenla lu. ⁴⁰ E yi yamaan nadin i ma, e yi i magələn, e yi i masəxən silanfanna ra, ⁴¹ e yi tēen so i ya banxine ra, e yi i makiti naxalan wuyaxi yetagi. N danna sama nən i ya yalunyaan na, i mi fa i yangane saranna fiye sənən! ⁴² N sigama nən han n ma xələn danna i xili ma, n ma xanuntenyaan kalan xəxələnyaan yi a masiga i ra. N na n sabarima nən, n mi fa xələma i ma. ⁴³ N na i kewali naxine saranma nən i ra, bayo i mi i xaxili luxi i ya dii mesəyaan waxatina fe ma, i yi n naxələ feni itoe birin xən. I mi yagitareyaan xan saxi i kewali xəsixi gbeteeye fari ba?’ Marigina Alatalaa falan nan na ra.”

⁴⁴ “ ‘Nayi, sandasane birin sandani ito falama nən i ma, e naxa, “Dii tēmen fama a nga nan ma.” ⁴⁵ I ngaa dii tēmen nan i ra yati, naxan a xēmen rapaxuxi e nun a diine. E nun i ngaxakeden naxalanmane birin keden, naxanye e xēmene nun e diine rapaxuxi. Xiti kaan nan yi i nga ra, Amarin nan yi i fafe ra. ⁴⁶ I tada naxalanmaan naxan yi dəxi i kəmenna ma, na findixi Samari taan nan na e nun a muxune. I xunyən naxalanmaan naxan yi dəxi i yiifanna ma, Sodoma taan^s nan na ra e nun a muxune. ⁴⁷ I bira nən e kirane fəxə ra yati, i fan yi e raliga e kewali xəsixine yi, koni i mi danxi na ma gbansan, i tan sigati kiin yi naxu ayi dangu e tan gbeen na i ya feene birin yi. ⁴⁸ Habadan Ala nan n na, n bata n kələ n yeteni, ε nun i ya muxune naxan ligaxi, i ngaxakeden naxalanmaan Sodoma nun a muxune mi na sifan ligaxi.’ Marigina Alatalaa falan nan na ra.”

⁴⁹ “ ‘I ngaxakeden naxalanmaan Sodoma taan hakeni itoe nan ligaxi: A muxune yi waso ayi, e to yi herini, kəntəfili mi yi e ma. E mi yi yiigelitəne nun tərə muxune malima. ⁵⁰ E yi e yete yigboma, e fe xəsixine liga n yetagi. N to na to, n yi e raxəri! ⁵¹ Samari taan muxune mi i yulubin tagiin yatin ligaxi. I bata fe xəsixine liga naxanye dangu e gbeene ra pon, han i ngaxakeden naxalanmane Sodoma taan nun Samari taan muxune yi lu alo tinxin muxune, xa e yulubine sa i gbeene ma. ⁵² I tan naxan yi i ngaxakeden naxalanmane yalagima, iki, i fan ma yalagin waxatin bata a li, masətə i yulubine xən, i yete raxəsixi naxanye xən dangu e tan na, naxanye a ligaxi e tinxin^{je} ayi dangu i tan na. I fan yagima nən, i yi rayarabi, bayo i bata i ngaxakedenne lu alo tinxin muxune, e na sa i ma.’ ”

⁵³ “ ‘N mən Sodoma taan nun Samari taan nun e muxune rasabatima nən, e nun ε tan fan e xən ma ⁵⁴ alogo i xa rayarabi, i yagi lan i kewanle birin ma, naxanye e rawekilexi. ⁵⁵ I ngaxakeden naxalanmane, Sodoma taan nun Samari taan nun e muxune mən xetema nən e kii fonni, i fan nun i ya muxune yi xete ε kii singeni. ⁵⁶ I yi i wasoma waxatin naxan yi, i mi yi fala naxine tima Sodoma taan xili ma ba, ⁵⁷ benun i ya naxuyaan xa kolon waxatin naxan yi. Iki, Arami kaane nun e rabilinna muxune nun Filisiti muxun naxanye i rabilinni, ne fa i tan nan makonbima, e i rapaxu. ⁵⁸ I fa i ya yagitareyaan nun i kewali xəsixine saranna nan sətəma iki,’ Alatalaa falan nan na ra.”

⁵⁹ “ ‘Bayo, Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa, ‘N na a ligama i ra nən alo a lan i ma kii naxan yi, i tan naxan mi n kələ xuiin yatexi, i yi layirin kala. ⁶⁰ Koni, n na n xaxili luma nən layirin xən, n naxan xidi en tagi i dii mese waxatini, n yi habadan layirin xidi

§ 16:46: Ala Sodoma taan halagi nən tēen na a muxune yulubine fe ra. Na feen sebexi Dunuja Fələn 19.1-29 kui.

en tagi.* ⁶¹I kewanle fe rabirama i ma nen, i yi yagi, i na i tada naxalanmane nun i xunye naxalanmane rasene waxatin naxan yi, n yi e so i yii i ya dii temene ra, hali e to mi fataxi layirin na n naxan xidixi en tagi. ⁶²N na n ma layirin xidima nen en tagi, nayi, i a kolonma nen a Alatala nan n na, ⁶³alogo i ya fe naxine xa rabira i ma, i yi yagi, i deen yi suxu i ra i ya yagini, n na i yulubine birin xafari waxatin naxan yi, i naxanye birin ligaxi.' Marigina Alatalaa falan nan na ra."

17

Singbin firinne nun manpa binla fe sandana

¹Alatala yi falan ti n xa, a naxa, ²"Adamadina, misaala nde fala, sandana nde sa Isirayila yamaan xa. ³I yi a fala e xa, i naxa, 'Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa,

"Singbinna nde yi na nun naxan gbo,*

a gubugubune kuya,

a xabene kuya,

e yi maŋingixi.

Na singbinna yi siga Liban yamanani,

a sa dɔxɔ suman binla nde kondeni.

⁴Wudi yiin naxan mate a birin xa,

a yi na bolon,

a siga a ra yula yamana nde yi,

a sa a dɔxɔ yulane taani.†

⁵Na xanbi ra, a mɔn yi Isirayila yamanan sansi gbete tongo,

a sa a si sansi xɔri mafedena nde yi

ige gbeen de alo wudi fajina igen naxan ma.‡

⁶Na sansiin yi gbo,

a yi findi manpa bili sabatixin na,

koni a mi yi kuya,

a yiine yi tixi singbinna binni,

koni a salenne yi lu a bun ma.

A yi kɔxɔ,

a yi lu a yiine ramine,

a yifɔtɔn.

⁷Koni singbin gbee gbete mɔn yi na nun,§

naxan gubugubune yi kuya,

a xabene gbo.

Na manpa binla* yi a yibandun a binni

e nun a salenne,

a yi a yiine yibandun a binni

alogo a xa a ige sa.

* 16:60: Marigi Yesu layirin naxan xidi e nun denkeleya yamaan tagi, na nan habadan layirini ito rakamalin na. Na feen sebexi mɔn Esekiyeli 37.26 nun Esayi 55.3 nun Yeremi 32.40 nun Matiyu 26.28 kui. * 17:3: Singbinni ito findixi Babilɔn mangan Nebukadanesari misaala nan na naxan Yerusalɛn tongo yɛngɛni. Na feen sebexi Mangane Firinden 24.12-16 kui.

† 17:4: Nebukadanesari siga nɛn Yuda mangan Yoyakin na Babilɔn taani yulane wuya denaxan yi. Nayi, wudi yii matexin findixi Yuda mangan nan na. Wudin yetɛɛn findixi Dawuda yixetene nan na. Na feen sebexi Mangane Firinden 24.12-16 kui. ‡ 17:5: Sansi gbete findixi Yuda mangan Sedeki misaala nan na, Babilɔn mangan naxan dɔxɔ mangan na Yoyakin nɔxɔni. A mɔn yi murute Babilɔn mangan ma, a yi suxu yɛngɛni. Na feen sebexi Mangane Firinden 24.17 kui. § 17:7: Singbin gbee gbete findixi Misiran yamanan mangan nan na. Yuda mangan Sedeki yi Misiran mangan mafanma a xa a mali Babilɔn yamanan yɛngɛdeni. Na feen sebexi Yeremi 37.7-8 nun 44.30 kui. * 17:7: Wudi binla nde na yi, mɛn

kaane naxanye sima, e yi naxanye bogi yitɔnma alo manpana e gbee kiini.

⁸ Anu a yi sixi bəxə fajin nin ige gbeen de
alogo a xa a yiine ramini,
a yi bogi,
a yi findi manpa bili fajin na.” ’ ’ ”

⁹ “A fala e xa, i naxa, ‘Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa:

A sabate ba?
Singbin singen mi a binla tale ba,
a yi a bogine bolon,
alogo a xa xara,
a sonle birin yi lisi a ra?
Nayi, a mako mi fanga gbeen ma,
a mako mi muxu wuyaxi ma
naxan a tale a jan na fefe!

¹⁰ A yi bitinxi a fajin na,
koni iki a nəe sabate ba?
Sogeteden foyen na fa,
na a xarama nen fefe!
A yi bitinxi bəxəni denaxan yi,
a yi xara menni.’ ”

Sandan bunna

¹¹ Alatala yi falan ti n xa, a naxa, ¹² “Nba, yama murutəxini ito maxədin iki, i naxa, ‘E mi na sandan bunna kolon ba?’ A fala e xa, i naxa, ‘Babilon mangan bata siga Yerusalen yi, a sa mangan nun a kuntigine suxu, a e xali Babilon taani. ¹³ A yi muxuna nde sugandi mangane bənsənnə muxune ye, a yi layirin xidi e tagi, a yi na kanna rakələ. A mən yi yamanan yeəratine xali konyiyani ¹⁴alogo yamanan xa lu nəən bun ma, a nama fa senben sətə sənən, a yi na layirin suxu, alogo e nama halagi. ¹⁵ Koni na manga nənən bata murute a xili ma, a yi a xərane rasiga Misiran yamanani alogo e xa sa soone nun sofa gali gbeen so a yii. Muxun naxan na ligaxi, na fe sənəye ba? Na kanna a futuxule Babilon mangan bun ba? A to layirin kala, a mi nəe a futuxule a bun sese ma!’ ”

¹⁶ Marigina Alatalaa falan ni ito ra, a naxa, “Habadan Ala nan n na, n bata n kələ n yeteni! Yuda mangani ito faxama Babilon mangana yamanan nin, naxan a findixi mangan na. Amasətə a bata a kələ xuiin kala, a mi layirin nakamalixi e tagi. ¹⁷ Misiran mangan mi nəe a xun mayenge hali e nun a gali senbemaan nun a sofa wuyaxine. Babilon kaane gbingbinne ratema nen taan makantan yinna xən e yi taan yenge e muxu wuyaxi faxa. ¹⁸ Bayo, Yuda mangan bata a me a kələ xuiin na, a yi layirin kala. A to a kələ, a yi na feene birin liga, a mi a futuxule a bun mume!” ¹⁹ Nanara, Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa, “Habadan Ala nan n na, n bata n kələ n yeteni, fa fala a mexi a kələ xuiin na n tan nan yetagi, a n ma layirin nan kalaxi. Nayi, n na a kəwali jaxine saranma nen a ra. ²⁰ N na n ma yalaan soma nen a xun na, a yi a suxu n ma lutin na, n yi a xali Babilon yi, n yi sa a makiti menni lan a tinxintareyaan ma a naxan liga n na. ²¹ A sofa gixine birin faxama nen silanfanna ra, naxanye na lu e nii ra, ne yi xuya ayi yiren birin yi. Nayi, e a kolonma nen a n tan Alatala nan falan tixi.”

²² Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa, “N tan yeteen nan suman wudin konde yi yiina nde tongoma, n yeteen yi sa a bitin geya gbee matexina nde xun tagi. ²³ N sa a bitinma geyaan nan fari naxan mate Isirayila yamanani, a yi a yiine ramini, a yi bogi, a findi suman bili fajin na. Xəliin sifan birin e teen sama nen a yi, e lu a yiine nininna bun. ²⁴ Nayi, burunna wudine birin a kolonma nen, a n tan Alatala nan wudi matexin nabirama, n yi a magodoxini te. N wudi xinden xara, n yi wudi xaren maɟingi. N tan Alatala nan falan tixi, n na a ligama nen.”

¹ Alatala yi falan ti n xa, a naxa, ² “Nanfera ε xetema sandani ito ma Isirayila yamanani, ε naxa, Fafane bata jaxundan xindene don, koni e diine nan jinye ramuluxunxi.*”

³ “Marigina Alatalaa falan ni ito ra, a naxa: Habadan Ala nan n na, n bata n kolo n yeteni, ε mi fa xetema sandani ito ma sɔnɔn Isirayila yamanani! ⁴ N tan nan gbee adamadiine birin niin na, diin nun a fafana, n gbeen nan e firinna birin na. Naxan na yulubin tongo, na nan faxama.”

⁵ “Xa a sa a li, muxuna nde tinxin, a kiti kenden nun tinxinyaan ligama, ⁶ a mi donse ralixine donma kidene yi geyane fari, a mi a xaxili tixi Isirayila kaane suxurene ra, a mi a bodena jaxanla rakunfama, a mi a masoma jaxanla ra a nema a kike wanli waxatin naxan yi, ⁷ a mi muxu jaxankatama, a tolimaan naxetema a kanna ma, a mi mujan tima, a donseen soma kametone yii, marabenna naxan ma, a dugin so na yii, ⁸ a mi tonɔ sama donla fari naxan tongoxi a ma, a mi tonɔ gbeen fenma muxune ra, a tinxintareyaan matanga, a kiti kenden sama muxune tagi, ⁹ a n ma tonne nun n ma sariyane suxuma lannayani. Awa, tinxin muxun nan na kanna ra. Na kanna luma nen a nii ra.” Marigina Alatalaa falan nan na ra.

¹⁰ “Koni xa na kanna diina nde bari, na yi findi mafu tiin na, a faxan ti hanma a yi na fena nde liga a ngaxakedenna nde ra, ¹¹ hali diin fafe mi feni itoe sese ligaxi, xa a diin donse ralixine donma kidene yi geyane fari, a bodena jaxanla rakunfama, ¹² a jaxu yiigelitone nun tɔrɔ muxune ra, a mujan tima, a mi muxune tolimaan naxetema e ma. A xaxili tixi suxurene nan na, a fe xɔsixinine ligama, ¹³ a donla soma, a tonɔn sa a fari, a tonɔn gbeen fenma muxune ra. Na kanna luye a nii ra ba? En-en de! A mi luye a nii ra. A to bata fe xɔsixinini itoe liga, yamaan na kanna faxama nen. A tan nan a yete faza feen nagidixi.”

¹⁴ “Koni xa a sa a li, na fan yi diina nde bari, na diin yi a fafe to yulubini itoe birin lige, koni, hali a to bata e to, a mi na fe sifan liga, ¹⁵ a mi donse ralixine don kidene yi geyane fari, a mi a xaxili ti Isirayila kaane suxurene ra, a mi a bodena jaxanla rakunfa, ¹⁶ a mi jaxu muxu yo ra, a mi tolimaan nasuxuma donle fe ra, a mi muja ti, a donseen so kametone yii, a dugin so muxune yii marabenna naxanye ma, ¹⁷ a tinxintareyaan matanga, a mi tonɔn sa donla fari naxan tongoxi a ma, a mi tonɔ gbeen fen muxune ra, a n ma sariyane nun n ma tonne suxu, na kanna mi faxe a fafe hakene fe ra de! A luma nen a nii ra. ¹⁸ A fafe nan muxune jaxankata, a yi a ngaxakedenna muja. Naxan mi fan, a na liga a yamaan ye. Nayi, na nan yati faxama a hakene fe ra.”

¹⁹ “Anu, ε n maxodinma, ε naxa, ‘Nanfera fafan haken goronna mi luma a diin xun ma?’ Bayo a diin bata kiti kenden nun tinxinyaan liga, a yi n ma tonne birin suxu. A yati luma nen a nii ra. ²⁰ Naxan na yulubin liga, na nan faxama. Diin mi a fafana haken goronna tonge, fafan fan mi a diin haken goronna tonge. Tinxin muxuna tinxinna saranna fima a tan nan ma, muxu jaxin fan ma jaxuyaan yi saran a ra.”

²¹ “Koni, xa muxu jaxin xete a yulubine birin fɔxɔ ra, a naxanye ligaxi, xa a n ma tonne birin suxu, a kiti kenden nun tinxinyaan liga, a luma nen a nii ra. A mi faxama. ²² A yulubin naxanye birin ligaxi, jinan tima nen ne birin xɔn. A luma nen a nii ra a tinxinyana fe ra, a naxan ligaxi. ²³ Muxu jaxin na faza, na nan n nasewama ba? A na xete a kewanle fɔxɔ ra, a yi kisi, na nan n nasewama.” Marigina Alatalaa falan nan na ra.

²⁴ “Xa tinxin muxun xete a tinxinyaan fɔxɔ ra, a yi tinxintareyaan liga folo, a yi na fe xɔsixinine liga muxu jaxin naxanye ligama, na kanna luye a nii ra ba? A tinxinyana fe mi fa rabirama muxune ma sɔnɔn, a naxan liga. A faxama nen a tinxintareyaan nun a yulubine fe ra a naxanye ligaxi.”

²⁵ “Anu, ε a falama, ε naxa, ‘Marigina kiraan mi lanxi!’ Isirayila yamana, iki ε tuli mati! N ma kiraan nan mi lanxi ba? ε tan xan ma kiraye yidoxi ba? ²⁶ Xa tinxin muxun xete a tinxinyaan fɔxɔ ra, a yi tinxintareyaan liga, a faxama nen. A faxama nen bayo a bata

* 18:2: Na feen mɔn sɛbɛxi Yeremi 31.29 kui.

tinxintareyaan liga. ²⁷ Xa muxu naxin xete a fe naxin foxo ra, a bata naxan liga, a yi kiti kenden nun tinxinyaan liga, a niin nakisima nen. ²⁸ Xa a na feene yee to, a xete a murute feene birin foxo ra, a naxanye ligaxi, a luma nen a nii ra, a mi faxama. ²⁹ Anu, Isirayila yamana a falama, e naxa, 'Marigina kiraan mi lanxi.' Isirayila yamana, n ma kirane nan mi lanxi ba? E tan xan ma kiraye yidoxi ba?"

³⁰ Marigina Alatalaa falan ni ito ra, a naxa, "Nanara, Isirayila yamana, n na e birin makitima nen e kewanle xon. E xun xete, e xun xanbi so e murute feene yi alogo sese nama e bira hakeni. ³¹ E me e murute feene birin na e naxanye ligama, e baje nenene soto, nii nenen yi sa e yi. Isirayila yamana, nanfera e tinma e xa halagi? ³² Muxun na faxesa, na mi n nasewama. Nayi, e xun xete, e yi lu e nii ra!" Marigina Alatalaa falan nan na ra.

19

Sunu sigina lan mangane ma

¹ Ala nan a falaxi a n xa sunu sigini ito sa Isirayila kuntigine xa fa fala,

² "I nga findixi yata gile kenden nan na yatane tagi.

A yi saxi yata senbemanen nan tagi a diine maxurudeni.

³ A yi a dii xeme keden maxuru*

naxan findi yata xeme senbemaan na.

A yi fatan a se suxine yiboe,

a yi muxune fan donma.

⁴ Siyane yi a xinla me,

e yi sa a suxu yinla ra,

e wuren bira a jone,

e yi siga a ra Misiran yamanani.

⁵ Yata gilen to a kolon,

a a yi a diin legedenma fuun nin,

a yigi mi yi fa a ma,

a yi a dii gbeten sugandi,

a yi na fan findi yata xeme senbemaan na.†

⁶ A yi a masigama yatane tagi,

bayo a yi findixi yata xeme senbemaan nan na.

A yi fatan a se suxuni boe,

a yi muxune fan donma,

⁷ a fu e kaja gilene ma,

a yi e taane findi yire rabepinxine ra.

Yamanan muxune birin yi yilanyilan a wurundun xuiin ma.

⁸ A rabilinna siyane yi keli a xili ma

yiren birin yi,

e yi yalaan nati a yee ra,

e yi a suxu yinla ra.

⁹ E yi wuren bira a jone,

e yi a balan wure sansanna kui,

e yi siga a ra Babilon mangan fema,

e yi a sa kasoon na

alogo a wurundun xuiin nama fa me sonon Isirayila geyane fari."

Sunu sigina lan manpa binla ma

¹⁰ "I nga yi luxi nen

* 19:3: Yata xeme senbemani ito findixi Manga Yehowaxasi nan na naxan ma fe sebexi Mangane Firinden 23.31-34 kui. † 19:5: Yata xeme senbemani ito findixi Yuda mangan Yoyakin nan na naxan ma fe sebexi Mangane Firinden 24.15 kui.

alo manpa binla a yi tixi igen nan de.

A yi bogixi,
a yifotonxi bayo igen yi gbo.

¹¹ A yiine yi sabatixi,
e yi nœ rafale mangaya taxamaseri dunganne ra nen.

A yi tixi wudine xun ma,
a kuya wudine birin xa
a yiine fan yi wuya.

¹² Koni a tala nen xolonni,
a rawoli ayi boxoni.

Sogeteden foyen yi a bogine xara
a yii fajine yi ba a ma,
e xara, teen yi e gan.

¹³ Iki, a fa tixi tonbonna nin boxo xareni
min xonla denaxan yi.

¹⁴ Teen bata a yiine li,
a yi a deene nun a bogine gan.

A yii sabatixi yo mi fa a ma sonon,
naxan nœ rafale manga dunganna ra.”

Sunu sigin nan na ra naxan daxa a sa alo wuga sigine lan e xa sa kii naxan yi.

20

Isirayila murute fena Ala ma

¹ Yamaan xali konyiyani waxatin naxan yi, na jee solofereden kike suulunden xi fude laxonni, Isirayila yamaan fonna ndee yi fa Alatala maxodindeni. E dexo n yetagi.

² Nayi, Alatala yi falan ti n xa, a naxa, ³ “Adamadina, falan ti Isirayila yamaan fonne xa, i naxa: Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa, ‘E faxi n maxodinden nin ba? Habadan Ala nan n na, n bata n kolon yeteni! N mi tinje mume e yi n maxodin,’ Marigina Alatala falan nan na ra.”

⁴ “I e makite nen ba? Adamadina, i e makite? Nayi, e benbane kewali xosixine yita e ra!
⁵ A fala e xa, i naxa: Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: N na Isirayila sugandi laxon naxan yi, n na n kolon nen n yiini texin na Yaxuba yixetene xa, n yi n yete yita e ra Misiran yamanani, n yi n kolon e xa n yiini texin na, fa fala Alatala nan n na, e Ala. ⁶ Na laxonni, n na n kolon nen e xa n yiini texin na, a n na e raminima nen Misiran yamanani, n siga e ra yamanani n naxan fenxi e xa, nonon nun kumin gbo yamanan naxan yi, naxan fan yamanane birin xa. ⁷ Nayi, n yi a fala e xa, n naxa, ‘E birin xa e me suxurene ra naxanye e yee rakunfama! E nama e yete raharamu Misiran suxurene xon! Alatala nan n na, e Ala.’”

⁸ “Koni e bata murute n xili ma, e mi tinxi n xuiin name feni. E mi tinxi e me e suxurene ra naxanye e yee rakunfama. E mi Misiran suxurene bejinxixi. Nayi, a xonla yi n suxu n xa n ma xolon nagodo e ma, n ma xolon yi siga han a danna e xili ma Misiran yamanani. ⁹ Koni n mi na ligaxi n xinla fe ra, alogo n xinla nama rayelefu siyane ye e dxi naxanye tagi, n na n yete makenen Isirayila yamaan xa naxanye yee xori, n to e ramini Misiran yamanani.’”

¹⁰ “N yi e ramini Misiran yi, n siga e ra tonbonni. ¹¹ N yi n ma tonne so e yii, n yi e rakolon n ma sariyane ra, bayo naxan na e suxu, na kanna nii rakisin sotoma nen e xon. ¹² N mon yi n ma Matabu Loxone ragidi e ma alogo e xa findi taxamasenne ra nxu tagi, alogo e xa a kolon a n tan Alatala nan e rasarjanma.’”

¹³ “Koni Isirayila yamaan murute nen n xili ma tonbonni. E mi n ma tonne suxu, e yi e me n ma sariyane ra, anu, naxan na e suxu, na nii rakisin sotoma nen e xon. E yi n ma Matabu Loxone rayelefu mume. A xonla yi n suxu n xa n ma xolon nagodo e ma tonbonni, n yi e raxori. ¹⁴ Koni n mi na liga n xinla fe ra alogo n xinla nama rayelefu siyane ye, n na e ramini Misiran yi naxanye yee xori. ¹⁵ N tan nan mon n kolon e xa tonbonni n yiini texin

na, a n mi tima e yee ra siga yamanani n naxan soxi e yii, nənən nun kumin gbo yamanan naxan yi, yamanan naxan fan yamanane birin xa, ¹⁶ bayo e bata e me n ma sariyane ra e nun n ma tönne, e yi n ma Matabu Ləxəne rayelefu. E bənen yi e suxurene nan fəxə ra. ¹⁷ Koni n yi kininkinin e ma, n mi e halagi, n mi e raxəri tonbonni.’ ”

¹⁸ “ ‘N yi a fala e diine xa tonbonni, n naxa: E nama bira e benbane namunne fəxə ra, e nama e yamarine suxu, e nama e yete raharamu e suxurene xən de! ¹⁹ Alatala nan n na, e Ala. E n ma tönne nun n ma sariyane suxu ki fajil! ²⁰ E n ma Matabu Ləxəne rasarijan, alogo e xa findi taxamasenne ra en tagi a kolonma naxanye xən a Alatala nan n na, e Ala.’ ”

²¹ “ ‘Koni e diine bata murute n xili ma tonbonni. E mi n ma tönne nun n ma sariyane suxi, e mi e ligaxi, anu, naxan na e suxu na nii rakisin sətəma nən e xən. E yi n ma Matabu Ləxəne rayelefu. Nayi, a xənla yi n suxu, n xa n ma xələn nagodo e xili ma, n ma xələn yi siga han a danna e xili ma tonbonni. ²² Koni n bata xete n ma xələn fəxə ra n xinla fe ra, alogo a nama rayelefu siyane tagi, n na e ramini Misiran yi naxanye yetagi. ²³ N tan nan mən n kələ e xa tonbonni n yiini texin na e raxuya feen na ayi siyane ye, fa fala n na e raxuyama ayi nən yamanane yi ²⁴ bayo e mi n ma sariyane suxi, e yi e me n ma tönne ra, e yi n ma Matabu Ləxəne rayelefu, e yi kunfa e fafane suxurene xən. ²⁵ N tan nan mən tönne so e yii naxanye mi yi fan, e nun sariyane e mi yi kise naxanye xən. ²⁶ N yi tin e xa raharamu e dii singene fe ra, e yi naxanye bama saraxan na.* N na ligaxi nən alogo e xa yigitege, e yi a kolon a Alatala nan n na.’ ”

²⁷ “ ‘Nanara, adamadina, falan ti Isirayila kaane xa, i yi a fala e xa, i naxa, ‘Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: E benbane mən n nayelevu nən, e yi e me n na kii gbete yi: ²⁸ N na e xali nən yamanani, n na n kələ e xa n yiini texin na naxan so fe ra e yii, koni e yi e yeen ti geyane nun fətönne ra, e saraxane ba mənne yi, e yi e kiseene fi ne ma, e n naxələ naxanye xən, e yi e wusulan fajine gan, e yi e minse saraxane rabəxən na. ²⁹ N yi a fala e xa, n naxa, “Nanse kide matexini ito ra e sigan denaxan yi?” E yi mən xili sa “Kide Matexina” han to.’ ”

³⁰ “ ‘Na ma, a fala Isirayila yamaan xa, i naxa, ‘Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: E fan mi e yete raharamuma ba alo e benbane? E fan mi n yanfama e suxurene xən ba alo yalundena a xemen yanfama kii naxan yi? ³¹ E nema e kiseene ralima, e yi e diine gan saraxan na, e mən e yete raharamuma e suxurene birin xən han to. Nayi, Isirayila yamana, n tinje ba, e yi n maxədin? Habadan Ala nan n na, n bata n kələ n yeteni, fa fala n mi tinje e yi n maxədin.’ Marigina Alatalaa falan nan na ra.”

³² “ ‘Naxan e bəneni, na mi ligama, e na a fala, e naxa, ‘Nxu waxi lu feni alo siyaan bonne, alo xabila gbetene yamanane yi, nxu yi wudine nun gemene batu.’ ³³ Marigina Alatalaa falan ni i ra, a naxa: Habadan Ala nan n na, n bata n kələ n yeteni! N mangayaan nabama nən e xun na, n yii senbemani bandunxin na, n yi n ma xələn nagodo. ³⁴ N kelima nən n yii senbemani bandunxin na, n yi n ma xələn nagodo, n yi e ramini siyane ye, n yi e malan sa keli yamanane yi, n na e raxuyaxi ayi denaxanye yi. ³⁵ N na e xalima nən tonbonni, e masiga siyaan bonne ra, n sa e kiti mənne yee nun yee. ³⁶ N na e makitima nən alo n na e benbane makiti kii naxan yi Misiran tonbonni.” Marigina Alatalaa falan nan na ra. ³⁷ N na e findima nən n ma xuruse kurun na, e yi lu n ma dunganna bun, n yi e masuxu n ma layirin xən n naxan xidixi en tagi. ³⁸ N muxu murutexine bama nən e ye naxanye n matandima. E sa yamanan naxanye yi iki konyiyani, n na e ramini nən ne yi, koni e mi fa soma Isirayila yamanani de! Nayi, e a kolonma nən a Alatala nan n na.

³⁹ “ ‘E tan, Isirayila yamana, Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: E siga, birin xa sa a suxuren batu! E na yelin na matoe waxatin naxan yi, e fa n xuiin suxuma nən, e yi ba n xili sarijanxin nayelevu e kiseene nun e suxurene xən fefe!’ ⁴⁰ Marigina Alatalaa falan ni ito ra, a naxa, ‘Bayo Isirayila yamaan birin n batuma nən n ma geya sarijanxin fari, Isirayila geya matexina, naxanye birin na lu yamanani, n ne rasenema nən mənne, n yi e

* 20:26: Na feen sebxixi Xəryəyan 13.1-2 nun 13.12-13 kui. Muxuna ndee yi e dii singene bama saraxan na, anu na mi yi na sariyan bunna ra.

saraxane nun ε kise fajine rasuxu e nun ε na seen naxanye birin nasarijan n xa. ⁴¹ N na ε ramini siyane ye waxatin naxan yi, n yi ε malan sa keli yamanane yi, n na ε raxuyaxi ayi denaxanye yi, na waxatini, n na ε rasenema nen alo n saraxa xiri jaxumen nasuxuma kii naxan yi, n yi n ma sarijanna mayita ε xon siyane yetagi. ⁴² Nayi, ε a kolonma nen a Alatala nan n na, n na ε xali Isirayila yamanani waxatin naxan yi, n na n kolon n yiini texin na yamanan naxan so fe ra ε benbane yii. ⁴³ E sa ε mirima nen ε kewanle nun ε fe xosixine birin ma menni, ε yete raharamuxi naxanye xon, ε yagi ε kewali jaxine ra ki faji! ⁴⁴ Nayi, Isirayila yamana, ε a kolonma nen a Alatala nan n na, bayo n mi ε suxuma alo a lan ε sigati ki jaxin nun ε kewali yifuxine ma kii naxan yi, koni n na ε fe suxuma nen alo a lan n xinla binyen ma kii naxan yi.' Marigina Alatalaa falan nan na ra."

21

Alaa falan Yuda yamaan xili ma

¹ Alatala yi falani ito ti n xa, a naxa, ² "Adamadina, i yee rasiga sogeteden yiifari foxoni, i yi yiifari foxon yamanan muxune maxadi! Nabiya falane ti yiifari foxon binna fotonna xili ma! ³ A fala yiifari foxon binna fotonna muxune xa, i naxa, 'E tuli mati Alatalaa falan na! Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: N teen nasigama nen ε xili ma naxan wudi xindene nun wudi xarene birin ganma, a degen mi tuye mume! Muxune birin ganma nen keli yiifari foxon binna ma sa dxo komen foxon na. ⁴ Nayi, birin a kolonma nen a n tan Alatala nan teen nadegegi, a mi tuye mume!' " ⁵ Nayi, n yi a fala Ala xa, n naxa, "Marigina Alatala, muxune bata a fala folo n ma, nayi, a n sandan nan gbansan sama."

⁶ Alatala mon yi falan ti n xa, a naxa, ⁷ "Adamadina, i yee rafindi Yerusalen ma, i yire sarijanxine muxune maxadi, i nabiya falane ti Isirayila yamanan xili ma. ⁸ A fala Isirayila kaane xa, i naxa, 'Alatala ito nan falaxi, a naxa: N kelima nen ε xili ma, n yi n ma silanfanna botin a teeni, n yi tinxin muxune nun muxu jaxine birin faxe e bode xon yamanani. ⁹ Bayo n tinxin muxune nun muxu jaxine birin halagima nen. Na ma, n na n ma silanfanna botinma nen a teeni muxune birin xili ma, keli yiifanna ma han komenna. ¹⁰ Nayi, muxune birin a kolonma nen a n tan Alatala nan n ma silanfanna botinxi a teeni. Anu, n mi fa a rasoma sonon.' "

¹¹ "Nayi, adamadina, i kutun i bonen kalaxin na saxoleni, i wuga e yetagi! ¹² Nayi, xa e fa i maxodin, e naxa, 'Nanfera i wugama?' i yi e yabi, i naxa, 'Bayo, fe xodexena nde a fe mema nen, muxune birin bonen yi kala, e fangan yi jan, e niin yi foro e ma, e birin xinbin xudin yi tuye ayi. Na feen xibarun famaani ni i ra! A fama nen ligadeni iki sa! Marigina Alatalaa falan nan na ra.' "

¹³ Alatala yi falan ti n xa, a naxa, ¹⁴ "Adamadina, nabiya falan ti, i naxa, 'Marigina ito nan falaxi, a naxa:

Silanfanna! Silanfanna bata raxanxan,
a wuren mayilenma.

¹⁵ A raxanxanxi halagin nan xili ma yati,

a wuren degema, a mayilenma

alo kuyen jin masxonna.

En lan en xa sewa ba?

Anu, n ma diina mangaya dunganna yoma wudine birin ma.

¹⁶ N bata a ragidi a silanfanna wuren xa mayilen,

muxuna nde yi a rawali.

A bata raxanxan,

a wuren mayilenma

alogo a xa so faxe tiin yii!

¹⁷ Adamadina, gbelegbele, i wuga,

bayo silanfanna bata yiton n ma yamaan xili ma,

e nun Isirayila kuntigine birin.

Kuntigine nun n ma yamaan birin bata wole ayi silanfanna bun!

Na ma, i yete makudun xoleni.' "

¹⁸ “Bayo feseɓeseɓen na a ra: Nanse lige xa mangaya dunganna mi nɔe luyɛ, naxan yoma bonne ma? Marigina Alatalaa falan nan na ra!”

¹⁹ “Adamadina, i nɛma nabiya falan tima e xa, i yiin bɔnbɔ, keden, firin, saxan.

Silanfanna misaala na a ra
naxan faxan tima,
faxesa ti silanfan gbeen nan a ra
naxan e rabilinma.

²⁰ N bata faxesa ti silanfanna rafa taan so dɛene birin na,
alogo e xa salaya ayi yengeni,
e muxu faxaxine yi wuya ayi!

Silanfanni ito mayilenma
alo kuyen jin masɔxɔnna
a yitɔnxi halagin nan xili yi.

²¹ I tan silanfan xɛnɛna,
faxan ti yiifanna ma,
i faxan ti kɔmɛnna ma,
i na i firifiri dɛnaxan biri ra!

²² N fan n yiin bɔnbɔma nɛn,
n yi n ma xɔlɔn nagodo.
N tan Alatala nan falan tixi.”

Yerusalɛn taan yengɛ fena

²³ Alatala yi falan ti n xa, a naxa, ²⁴ “Adamadina, kira firin nafala misaala ra, Babilɔn mangana silanfanna sigama naxanye xɔn. Kira firinna ne birin xa keli yamana keden nin. Sebenla ti, i kirane sigadene mataxamaseri, i yi taxamasenne ti kira xunne ra naxanye taane xinle falama kirane sigama dɛnaxanye yi. ²⁵ Kira keden nafala alogo silanfanna xa siga Amonine taan xili ma naxan xili Rabaha. Bonna xa siga Yuda yamanan nun Yerusalɛn taan xili ma, taa makantanxina. ²⁶ Bayo Babilɔn mangan bata a ti kira xunna ra kira firinne longonna ra, alogo a xa a yiimato, a feene feseɓeseɓe, a yi masɛnsenne ti xalimakunle ra, a yi a suxurene maxɔdin, a yi suben bɔnɛn mato yiimatoni. ²⁷ A bata masɛnsenna ti, a Yerusalɛn suxu. A yengɛ so seene rafalama nɛn naxanye taan so dɛene kale, a yamarin fi a taa yi kaane xa halagi, a ganla yi yengɛ so sɔnxɔni te. A yengɛ so seene rasigama nɛn taan so dɛene xili ma, a gbingbin gbeen nafala taan yinna xɔn, a sanganso makantanxine ti taan nabilinni a yengɛ feen na. ²⁸ Yerusalɛn kaane na feene yatɛma yiimato fe fuune nan na, e tan naxanye bata e kɔlɔ e xa lu Babilɔn mangan bun. Koni Babilɔn mangana e hakɛna fe rabirama e ma nɛn, naxan a ligama a yi e suxu yengeni. ²⁹ Nanara, Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa, ‘Bayo ɛ murutɛ feene bata ɛ hakɛne fe rabira n ma, ɛ yi ɛ yulubine makenɛn ɛ kewanle birin yi, ɛ to ɛ fe rabiraxi n ma na kiini, ɛ yaxun fa ɛ nɔma nɛn yengeni.’ ”

³⁰ “I tan Isirayila manga haramuxina, muxu naxina, i ya waxatin bata a li, i ya hakɛne saranma i ra waxatin naxan yi.’ ³¹ Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa, ‘Namun ba i xunni, i manga kɔmɔtin ba. Feene birin masarama nɛn! Naxan magodoxi, na yitema nɛn, naxan matexi, na yigodoma nɛn. ³² Taa xɔnna! Taa xɔnna yati! N Yerusalɛn taan findima nɛn taa xɔnna ra. Koni na feene mi ligama fɔ na kanna na fa n kiti sa seɓen nagidixi naxan ma.’ ”

³³ “I tan, adamadina, nabiya falane ti, i naxa: Marigina Alatala ito nan falaxi Amonine xili ma lan e konbi tixine fe ma, a naxa, ‘Silanfanna! Silanfanna bata raxanxan, a wuren mayilenma. A raxanxanxi halagin nan xili ma yati, a wuren dɛgɛma, a mayilenma alo kuyen jin masɔxɔnna.

³⁴ Hali ε to ε yigi saxi xiye fuune nun wulede yiimato falane yi, silanfanni ito ε muxu jaxine kœ raxabama nen, naxanye waxati bata a li, e hakene saranma e ra waxatin naxan yi. ³⁵ Ε silanfanne raso e tœene yi. Ε daxi denaxan yati yi, n na ε makitima menna nin, ε binla yamanan naxan yi.’”

³⁶ “N na n ma xœlœn nagodoma ε ma nen, n yi n ma fitina feene ragodo ε xili ma, n yi ε sa gbalotœne sagoni naxanye fatan halagi tideni. ³⁷ Tœen nan ε halagima, ε wunla yi lu bœxœn ma ε yamanani, muxu yo mi fa a mirima ε fe ma sœnœn. N tan Alatala nan falan tixi.”

22

Yerusalœn kaane gbalone fe

¹ Alatala yi falan ti n xa, a naxa, ² “Adamadina, i e makite nen ba? I gbaloto taani ito makite? Nayi, e kewali xœsixin yita e ra! ³ A fala e xa, i naxa, ‘Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: Yerusalœn kaane, ε faxan tima taani ito yi, naxan fama gbalon na ε xili ma, ε suxurene batuma, naxan taan haramuma. ⁴ Ε bata ε yete findi yulubi kanne ra ε faxa tixine xœn. Ε bata suxuren naxanye rafala, ne bata ε raxœsi. Nayi, ε bata ε waxatini so, ε siimayaan yi dungu ayi. Nanara, n tinma nen siyane yi lu ε konbe, yamananane birin yi ε magele. ⁵ Naxanye maso e nun naxanye makuya, ne birin ε magelema nen, amasœto ε xinla bata kala, ε kœntœfinle bata gbo ayi.’”

⁶ “Isirayila kuntigine birin e senben nawalima ε konni alogo e xa faxan ti. ⁷ E bata fafane nun ngane rapaxu ε konni, e xœpene kansun, e jaxu kiridine nun kapa gilene ra. ⁸ Naxan nasarijanxi n xa, ε mema na ra. Ε n ma Matabu Lœxœne rayelefuma. ⁹ Muxune nafiyaan nabama ε konni alogo e xa faxan ti. Muxune e degema kidene yi geyane fari ε konni, e yi yalunyaan liga. ¹⁰ E nun e fafane jaxanle kafuma ε konni, e nun jaxanla yi kafu a kike wanla waxatini a mi sarijan waxatin naxan yi. ¹¹ Ε konni, muxuna ndee yalunyaan ligama a bodena jaxanla xœn, muxu gbeteye nun e diine jaxanle yi kafu. Gbeteye nun e magilen yi kafu, a fafe a dii temœna. ¹² Muxune dimi yi seene rasuxuma mayifuni ε konni, e faxan ti. Ε gbetin dolima muxune ma, ε tœnœ gbeen fen e ra, ε muxu boden yii seen kansunma, ε jinan n tan xœn,’ Marigina Alatalaa falan nan na ra.”

¹³ “Koni n xœlœxina n yiin bœnbœma nen ε xili ma ε to tœnœn fenxi tinxintareyani, e nun ε mœn faxan naxanye tixi. ¹⁴ Ε wœkilen nœ senben sœte ba, n na keli ε xili ma lœxœn naxan yi? N tan Alatala nan falan tixi, n na a ligama nen. ¹⁵ N na ε raxuyama ayi nen siyane ye yamananane birin yi, n yi danna sa ε xœsi feene ra. ¹⁶ Ε tan yetœen nan ε rayarabima siyane yetagi. Nayi, ε a kolonma nen a Alatala nan n na.”

¹⁷ Alatala yi falani ito ti n xa, a naxa, ¹⁸ “Adamadina, Isirayila yamaan bata lu n tan yœe ra yi alo wuren gbiina, e birin bata findi wure gbeela nun sulan nun wure fœren nun yœxœn na naxanye xulunma sulun tœeni.* E birin bata kobi ayi alo wuren gbiina wure gbeti fixeni. ¹⁹ Nanara, Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: Bayo ε birin bata lu alo wuren gbiina, n na ε malanma nen Yerusalœn taani. ²⁰ N fitinaxina ε malanma nen n ma xœlœni alo wure gbeti fixen nun wure gbeela nun wuren nun yœxœn nun sulan malanma kii naxan yi yinla ra tœen yi sa e fari alogo e xa xulun. N na ε malanma taani nen, ε yi lu alo wuren na raxulun. ²¹ N na ε malanma nen ε bode fari, n yi tœen nafe ε xili ma, ε yi raxulun taa tagini alo yœxœna. ²² Alo gbeti fixen xulunma kii naxan yi yinla ra, ε fan naxulunma na kii nin taa tagini. Nayi, ε a kolonma nen a Alatala nan n na, naxan a xœlœn nagodoxi ε xili ma.”

²³ Alatala mœn yi falan ti n xa, a naxa, ²⁴ “Adamadina, a fala Isirayila kaane xa, i naxa, ‘Ε yamanan mi sarijan. Tule igen mi sama a ma n ma xœlœn godo lœxœni.’ ²⁵ A nabine yanfan soma alo yata xœpœn naxan a donsœni bœma, e baloma muxune ra, e nafunla nun se kendene tongoma, e kapa gilene rawuya ayi taani. ²⁶ Yamanan saraxaraline n ma sariyan kalama. Seen naxanye rasarijanxi n xa, e ne raxœsima. E mi se radaxaxine nun

* 22:18: Sulun tœen mœn falama yirena nde yi fa fala “Furu tœena.”

se haramuxine tagi rabama, e mɔn mi yamaan xaranma alogo e xa se sarijanxine nun se sarijantarene tagi raba. E mi e ɲɔxɔ luxi n ma Matabu Lɔxɔne binya feen xɔn, nayi yamaan yi n nayelevu. ²⁷ Yamanan kuntigine luxi nen alo kankon naxanye e donseni bɔma. E muxune wunla raminima, e faxan ti alogo e xa tɔnɔn sɔtɔ tinxintareyani. ²⁸ Yamanan nabine e kewanle matɔxɔma alo muxun na bende fixen so banxin ma. E fe to fuune tima alo xiyena, e wule falane ti yiimatoni, e naxa, 'Marigina Alatalaa falan name!' Anu, Alatala mi fala tixi. ²⁹ Yamanan muxune yamaan ɲaxankatama, e muɲan tima, e ɲaxu yiigelitɔne nun tɔrɔ muxune ra, e xɔɲen kansunma tinxintareyani. ³⁰ N bata muxun fen e ye naxan e taan nabilinna yinna tiye, naxan tiye n yetagi yinna yalenna ra, a n mafan yamanana fe ra, alogo n nama e raxɔri, koni n mi muxu keden peen toxi. ³¹ Nayi, n na n ma xɔlɔn nagodoma e fari nen, n yi e raxɔri n ma xɔlɔn tɛen na, n yi e kewanla goronna dɔxɔ e xun ma." Marigina Alatalaa falan nan na ra.

23

Samari nun Yerusalen taane tinxintareyana fe sandana

¹ Alatala yi falan ti n xa iki, a naxa, ² "Adamadina, ɲaxalan firin yi na nun, naxanye nga keden yi a ra. ³ Ne findi yalundene nan na Misiran yamanani, e yalunyaan liga fɔlɔ e foningeya waxatin nin. Muxune e xijene masuxu na nin, e yi e sungutun xijene rasa. ⁴ Forimaan yi xili Ohola, xurimaan yi xili Oholiba. E yi findi n gbeene ra, e dii xemene nun dii temene bari. Misaali ito yi, Ohola luxi nen alo Samari taana Oholiba yi lu alo Yerusalen taana."

⁵ "Koni Ohola yalunyaan liga nen hali n gbeen to yi a ra. A yi kunfa a yangane xɔn, Asiriya kaane, a dɔxɔ bodene, ⁶ naxanye yi maxidixi dugi mamiloxine yi, yamana kanne nun kuntigine. Banxulan fajine nan yi e birin na, e nun soo ragine. ⁷ A yalunyaan liga nen Asiriya yeeratine birin xɔn, a yi n yanfa, a na muxune birin ma suxurene batu a kunfa naxanye xɔn. ⁸ A yi lu yalunyaan lige xabu a sa naxan fɔlɔ Misiran yamanani, bayo e nun men xemene bata yi kafu a foningeya waxatini, e yi a sungutun xijene rasa, e yi yalunyaan liga a xɔn. ⁹ Nanara, n na a lu a yangane yii, Asiriya kaane, a kunfa naxanye xɔn. ¹⁰ Ne yi a mageli fefe,* e yi a dii xemene nun a dii temene tongo, e yi a tan faxa silanfanna ra, a yi findi misaala ra ɲaxanle xa bayo Asiriya kaane bata a kitin sa."

Yerusalen taan fan yi Ala yanfa

¹¹ "A xunye Oholiba yi na birin to, koni a tan kunfa nen, a yi tinxintareyaan liga dangu a tada Ohola ra, a yalunyaan liga a xa. ¹² A fan yi kunfa Asiriya kaane xɔn, yamana kanne nun kuntigine, a dɔxɔ boden naxanye maraberi baxi ki fajɔ, e nun soo ragine. Banxulan fajine nan yi e birin na. ¹³ N yi a to fa fala a fan bata a yete raxɔsi, e firinna birin bata lu kira kedenna xɔn. ¹⁴ Anu, a tan mɔn yi a yalunyaan nadangu ayi. Lɔxɔna nde, Oholiba yi muxu sawurane to banxi kankena nde ma. Babilɔn kaane nan sawura yi ne ra naxanye dugiye gbeeli, ¹⁵ tagi xidine yi ne tagi, namu fajina e xunni. E birin yi maliga Babilɔn sofa mangane ra naxanye barixi Babilɔn yamanani. ¹⁶ A to ne to, a yi kunfa e xɔn, a xerane rasiga e ma Babilɔn yamanani. ¹⁷ Nayi, Babilɔn kaane yi fa a konni, e yi e sa, e kafu. E yi a raxɔsi e yalunyaan. A to yelin naxɔse e xɔn, a yi e ɲaxaxu. ¹⁸ A bata a yalunyaan mayita, a yi a ragenla lu, n tan Ala yi n masiga a ra, alo n na n masiga a tada ra kii naxan yi. ¹⁹ Koni a yi lu a yalunyaan fari se alogo a sungutun waxatin yalunyaan fe xa rabira a ma, a naxan liga a yi Misiran yamanani waxatin naxan yi. ²⁰ A yi kunfani a yangane xɔn mɛnni naxanye xemeyaan luxi alo sofanla gbeena, naxanye yi sɔbe soxi kafuɲɔxɔyani alo soone."

²¹ "Nayi, i mɔn bata a liga fɔlɔ alo i ya foningeya yagitareya waxatina, i to yi a luma Misiran kaane yi i xijene masuxu, e yi i sungutun xijene rasa. ²² Nanara, i tan Oholiba,†

* 23:10: Misaali ito kui, a to a mageli fe falama, na bunna nɛen fa fala a Asiriya kaane fu nen Samari taan ma, e yi a seene birin tongo yengeni. Asiriya kaane nan Samari taan kala ɲɛɛ keme solofere ɲɛɛ mɔxɔɲɛ benun Yesu xa bari. † 23:22: Yerusalen taan luxi nen alo Oholiba ɲaxalan yalunxina misaali ito kui.

Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: N na i yangane rakelima nen i xili ma, naxanye bata rajaxu i ma. N ne rafama nen i xili ma sa keli yiren birin yi, ²³ Babilon kaane birin nun Pekodo kaane nun Sowa kaane nun Kowa kaane nun Asiriya kaane birin, banxulan fajin naxanye birin findixi yamana kanne nun kuntigine nun sofa mangane nun yeeratine ra. Soo ragine nan e birin na. ²⁴ E fama nen i xili ma yenge so seene ra e yii, e nun yenge so wontorone nun gi seene e nun gali gbeena. E i rabilinma nen yengeni, e ye masansan wure lefa xungbeen nun a xurini te i xili ma, e yenge so wure komotin so e xunna. N na i luma nen e sagoni alogo e xa i makiti fata e sariyan na. ²⁵ N na n ma xolo gbeen nagodoma i xili ma nen, i to bata n yanfa, n yi a lu e fitinaxin yi i jaxankata. E i jaxen nun i tunle xabama nen na, e yi i yixetene faxes silanfanna ra. E i ya dii temene nun i ya dii xemene suxuma nen, ten yi i yixetene gan. ²⁶ E i ya dugine tongoma nen, e nun i ya maxidi se fajine birin. ²⁷ Nayi, n danna sama nen i ya yagitareyaan nun i ya yalunya feene ra i naxanye foloxi Misiran yamanani. I mi fa i xaxili tima ne ra sonon. Misiran ma fe mi fa rabirama i ma sonon.”

²⁸ “Amasoto Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: Naxanye rajaxu i ma, i masiga naxanye ra, n na i sama nen ne sagoni. ²⁹ E i suxuma nen marajaxuni, e yi siga i wali xonne birin na. E yi i ragenla lu marabenni, e yi i rayarabi i ya xaxilitareyaan nun i ya yagitareyaan nun i ya yalunyani. ³⁰ Na ligama i ra nen, masoto i bata n tan Ala yanfa, i yalunyaan liga siyane birin xon, i yi e suxurene batu. ³¹ I bata bira i tadaa kiraan foxo ra, nayi, n xolo igelengenna naxan so a yii, n na soma nen i fan yii.”

³² “Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa:

I tada a minxi xolo igelengenna naxan na,

i fan i minma nen na ra.

Igelengen gbeen na a ra

naxan kui tilin.

Muxune gelema nen i ma,

e yi i magele amasoto a rafexi ken!

³³ Sununa i xun magima i ra nen

alo i na dolon min.

Yigitengen nun halagin igelengenna nan a ra,

n naxan so i tada Samari taan yii.

³⁴ Koni i a minma nen i yi a kui geli,

i yi a xin, i a yibo,

i yi i kanken mabo a ferenne ra.

Amasoto n tan bata na fala,

Marigina Alatalaa falan nan na ra.”

³⁵ “Nanara, Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: Amasoto i bata jinan n xon, i yi n nawoli ayi i xanbi ra, i ya yagitareyaan nun i ya yalunyaan goronna tongoma nen.”

³⁶ Alatala yi a fala n xa, a naxa, “Adamadina, i Ohola nun Oholiba makite ba? Nayi, e kewali xosixine yita e ra. ³⁷ Amasoto e bata n yanfa, e yalunyaan liga, e yi faxan ti, e yi suxurene batu. E diin naxanye barixi n xa, e bata ne gan saraxane ra suxurene xa, e lu alo suxurene donseene. ³⁸ A mato e mon naxan ligaxi: E bata n ma yire sarijanxin naxosi, na waxati kedenni, e yi n ma Matabu Loxon nayelevu. ³⁹ E e diine ba saraxan na e suxurene xa loxon naxan yeteni, e yi siga n ma yire sarijanxini, e yi sa na raxosi. E na nan ligaxi n ma banxini. ⁴⁰ E mon xerane rasiga nen muxune fendeni sa keli yire makuyeni, e yi fa, i yi i yeene rayabu, i yi i maxidi e xa. ⁴¹ I yi dexo sade fajini, tabanla yi dxi naxan yetagi, i yi n ma wusulanna nun n ma turen dexo a fari.”

⁴² Yama gbeen xuiin yi minima jaxanli ito rabilinni, naxanye baje xunbelixi. Muxu ganla nun Sabe kaane yi fa, sa keli tonbonni naxanye yirasone sa sungutun firinne yiin na, e yi mangaya komotin so e xun na. ⁴³ Nayi, n yi a fala na jaxanla xa naxan bata a yete raxadan yalunyani, n naxa, “Awa, iki a xa lu e yalunyani, bayo yalunden nan a tan na! ⁴⁴ Xemene fama a ma alo yalunde jaxanla. Muxune fama Ohola nun Oholiba ma na kii nin, na yagitare jaxanle. ⁴⁵ Koni tinxin muxune e makitima nen alo jaxalan yalunxine

makitima kii naxan yi, alo muxun naxanye faxan tixi, amasoto yalunden nan e ra e nun faxa tiine.”

⁴⁶ Amasoto Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa, “Yamaan xa siga e xili ma, e yi e rayarabi, e yi e yiiseene tongo. ⁴⁷ Na yamaan xa e magolon, e yi e faxa silanfanna ra. E e dii xemene nun e dii temene faxama nen, e yi e banxine gan. ⁴⁸ Na kiini, n danna sama nen yamanan muxune yagitareyaan na. Nayi, naxanle birin xaxinla sotoma nen, e mi fa naxalan firinni itoe yalunyaan sifan lige sonon. ⁴⁹ E fama e yagitareyaan saranna nan sotodeyi. N na e yulubine nun e suxure batu feene goronna doxoma nen e xun ma. Nayi, e a kolonma nen a Marigina Alatala nan n na.”

24

Yerusalen yi sa tunden ma

¹ Yamaan xali konyiyani waxatin naxan yi, na nɛɛ solomanaaninden kike fuden xi fude laxonni, Alatala yi falan ti n xa, a naxa, ² “Adamadina, laxonni ito sebe, too laxon yetena, amasoto Babilon mangan Yerusalen taan nabilinma yengeni to yeteen nin. ³ Sandan sa yama murutexini ito xa, a fala e xa, i naxa, ‘Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa:

Tunden doxo teen ma,
a doxo, i igen sa a kui.

⁴ I sube dungine sa a kui,
danba subene nun balaxa sube dungi fajine.
A rafe xori naxumene ra.

⁵ Yexee fajin suben yeba,
i yi a xonne malan tunden xoren ma,
e birin xa jin han e butuxun,
bayo hali a xonne,
e birin lan nen e jin.’ ”

⁶ “ ‘Nanara, Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa:
Gbalona e tan faxa ti taan muxune xa,
e tan naxanye luxi

alo xorinxorinna bata tunden naxan suxu,
naxan funfu mi noe be a ma.
Xonne birin nate a kui keden keden yeen ma,
e sese mi tangama halagin ma masensenna xon.

⁷ Amasoto e muxune wunla naxan naminixi,
na mon e taan ma singen.
E wunla radinxi nen fanyen fari kenenni.
E mi a radinxi baxon xan fari,
alogo burunburunna xa sa a yee ma.

⁸ N fan bata xolo,
n yi n gbeen noxo,
n yi e wunla radin fanyen fari kenenni
alogo a nama ye maluxun.’ ”

⁹ “ ‘Nanara, Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa:
Gbalona e tan faxa ti taan muxune xa!
Amasoto n wonson gbeen nafalama nen!

¹⁰ E yegen malan,
e teen sa e ra,
e suben jin han!
E sabine sa a fari.
Xonne xa gan fefe!

¹¹ Na xanbi ra, e tundeni genla doxo teen ma,
han a wolon,
a wuren yi gbeeli,
a gbiin yi xulun,

a x̄orinx̄orinna yi gan a ma fefe!

¹² Koni na katane sese t̄on̄o mi na,
bayo a rafexi x̄orinx̄orinna nan na,
naxan mi n̄e be a ma.

Hali t̄ena, a mi n̄e!

¹³ Yerusalen kaane, e yagitareyaan bata e x̄osi.

Amas̄ot̄o n wa nen e rasarijan feni,
koni e mi tin.

Nayi, e mi fa rasarijan̄e e x̄osi feene ma
f̄o n ma x̄ol̄on na a danna li e xili ma.’ ”

¹⁴ “ ‘N tan Alatala nan falan tixi. Na nu ligama nen. N na a rabama nen, n mi dijama sese ma, n mi kininkininma, n mi nimisama. I kitima nen lan i sigati kiin nun i kewanle ma.’ Marigina Alatalaa falan nan na ra.”

Esekiyeli a naxanla saya fena

¹⁵ Alatala yi falan ti n xa, a naxa, ¹⁶ “Adamadina, muxun naxan fan i yee ra yi dangu e birin na, n na niin bama nen san̄a yi kedenni. Anu, i nama sunu, i nama wuga, i yee gen nama mini. ¹⁷ I kutunma wundon nin, i nama i ya faxa muxun saya feen liga. I ya namun xa lu xidixi i xunni, i ya sankidine xa lu soxi. I nama i de xabene luxun sununi, i nama muxune saya x̄ont̄on donseene don.”

¹⁸ Nayi, n falan ti nen yamaan xa x̄ot̄onni, n ma naxanla yi faxa jinbanna ra. Na x̄ot̄on bode, naxan yamarixi n ma, n yi na liga. ¹⁹ Muxune yi a fala n xa, e naxa, “I feen naxan ligama ito ra, i mi na bunna fale nxu xa ba, a lanxi nxu ma kii naxan yi?” ²⁰ Nayi, n yi a fala e xa, n naxa, “Alatala bata falan ti n xa iki, a naxa: ²¹ A fala Isirayila yamaan xa, i naxa, ‘Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: N nan n ma yire sarijanxin sarijanna kalama nen, e wekilen s̄ot̄oma naxan yi, e yete mat̄ox̄oma naxan yi, naxan fan e yee ra yi dangu yire gbete ra, e niin naxan fari. Nayi, e dii x̄emene nun e dii temene naxanye luxi Yerusalen yi, ne faxama nen silanfanna ra. ²² Na waxatini, e a ligama nen alo n tan. E mi e de xabene luxun̄e sununa fe ra, e mi muxune saya x̄ont̄on donseene don̄e, ²³ e namun luma xidixi e xunni nen, e yi e sankidine lu soxi, e mi e saya feen nabe, e mi wuge. Koni e doyenma nen, e lu kutun̄e e hakene fe ra. ²⁴ Esekiyeli findima nen taxamasenna ra e xa. A bata naxan liga, e na ligama nen yati! Na na liga waxatin naxan yi, e a kolonma nen a Marigina Alatala nan n na.’ ”

²⁵ “Adamadina, n na e yire sarijanxin ba e yii l̄ox̄on naxan yi, e wekilen s̄ot̄oma naxan yi, e sewa xunna nun e binya xunna, denaxan fan e yee ra yi dangu yire gbete ra, e b̄ojen nafan yire kendena, n na na yiren nun e dii x̄emene nun e dii temene ba e yii, ²⁶ na l̄ox̄oni, muxu gixina nde keden fama nen i fema na feen xibarun nalideni. ²⁷ Na waxatini, i deen fulunma nen, e nun na muxu gixin yi falan ti, i mi fa luma boboyani s̄on̄on. Nayi, i findima nen taxamasenna ra yamaan xa, e yi a kolon a Marigina Alatala nan n na.”

25

Alaa falana Amonine xili ma

¹ Alatala yi falan ti n xa, a naxa, ² “Adamadina, i yee rafindi Amonine ma, i yi nabiya falan ti e xili ma. ³ A fala Amonine xa, i naxa, ‘E tuli mati Marigina Alatalaa falan na. Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: Bayo e bata gele n ma yire sarijanxin ma a sarijanna to bata kala, e nun Isirayila yamanan ma a rax̄ori waxatin naxan yi, e nun Yuda kaane ma e xali konyiyani waxatin naxan yi, ⁴ na ma, n na e soma nen sogeteden binna yamanan muxune yii e gbeen na. E fama nen e daaxadene nun e bubune tideni e tagi. E tan nan e wudi bogine donma, e yi e n̄on̄one min. ⁵ N na e manga taan Rabaha findima nen j̄oḡomene rabaden na, n yi Amoni yamanan findi xuruseene kuruden na. Nayi, e a kolonma nen a Alatala nan n na.’ ”

⁶ “ ‘Amas̄ot̄o, Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: Bayo gbalon naxan Isirayila s̄ot̄oxi, e bata sewa na fe ra e b̄oj̄e naxiyaan birin na, e yi e yiin b̄on̄b̄on, e yi e sanni din, ⁷ na ma,

n na n yiini bandunma ε xili ma nen, n yi ε sa siyane sagoni, e yi lu fuyε ε ma. N na ε bama nen siyane yε, n yi ε raxōri yamanane yi, n yi ε halagi. Nayi, ε a kolonma nen a Alatala nan n na.’”

Alaa falan Moyaba xili ma

⁸ “Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: Bayo Moyaba kaane nun Seyiri kaane bata a fala, e naxa, ‘Yuda yamaan bata lu alo siyaan bonne!’ ⁹ na ma, n tinma nen Moyaba yamanan danna makantan taane birin xa kala keden keden yεen ma, taan naxanye findixi yamanan binyen na alo Beti-Yesimoti nun Baali-Meyōn nun Kiriayatayimi. ¹⁰ N Moyaba yamanan soma nen sogeteden binna yamanan muxune yii e gbeen na alo n Amonine liga kii naxan yi. Nayi, waxati famatōni, muxu yo mi fa a mirima Amonine ma siyane yε, ¹¹ n mōn yi n ma kiti ragidixine rakamali Moyaba yamanan fan xili ma. Nayi, e a kolonma nen a Alatala nan n na.”

Alaa falana Edōn xili ma

¹² “Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: Edōn kaane to e gbeen jōxō Yuda yamaan ma jaxi ra, e findi nen yulubi tongo gbeene ra. ¹³ Na ma, Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: N na n yiini bandunma nen Edōn yamanan xili ma, n yi a muxune nun a xuruseene raxōri, n yi e birin halagi keli Teman taan ma han Dedan taana, e birin yi faxa silanfanna ra. ¹⁴ N na n gbeen jōxōma nen Edōn yamanan ma Isirayila kaane xōn, n ma yamana, e yi Edōn suxu alo a lan n ma xōlōn nun n ma fitinan ma kii naxan yi. Nayi, e n ma gbeenjōxōn kolonma nen.” Marigina Alatalaa falan nan na ra.

Alaa falan Filisitine xili ma

¹⁵ “Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: Bayo Filisitine bata e gbeen jōxō marajaxuni e bōjēn ma feu, alogo e xa Yuda halagi e habadan xōnnantenyani, ¹⁶ na ma, Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: N na n yiini bandunma nen Filisitine xili ma, n Kereti kaane janma nen, naxanye na lu baan dε, n yi ne raxōri. ¹⁷ N fitinaxina n gbeen jōxōma e ra nen, n yi e jaxankata han! Nayi, e a kolonma nen a Alatala nan n na, n na n gbeen jōxō e ma waxatin naxan yi.”

26

Alaa falan Tire taan xili ma

¹ Yamaan xali konyiyani waxatin naxan yi, na jεε fu nun kedenden xi singe lōxōni, Alatala yi falan ti n xa, a naxa, ² “Adamadina, bayo Tire kaane Yerusalēn magele nen, e naxa:

‘Siyane birin yi danguma taan naxan yi,
na bata kala yati!

A to bata findi taa xōnna ra,
nxu tan nan fa nafulu gbeen sōtōma!’

³ Na ma, Marigina Alatala ito nan falaxi,
a naxa: N bata keli ε xili ma,
ε tan Tire kaane!

N siya wuyaxine rafama nen ε xili ma
alo fōxō igen mōrōnne tema kii naxan yi.*

⁴ E Tire taan makantan yinna kalama nen,
e yi a sangansone rabira.

N na a burunburunna makōma nen,
han n yi a findi gēme magenla ra.

⁵ A yi findi yala ratiden na yεxε suxune xa fōxō igen tagi.

N tan nan falan tixi.

A sama nen siyane sagoni,
e yi lu fuyε a ma.

Marigina Alatalaa falan nan na ra.

* 26:3: Igen mōrōnne: alo foyen na so igeni.

⁶ A banxidēen naxanye burunna ra,
ne muxune faxama silanfanna nan na.
Nayi, e a kolonma nēn,
a Alatala nan n na.”

⁷ Amasōtō Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa, “N Nebukadanesari rafama nēn Tire taan xili ma sa keli kōmēn fōxōni, Babilōn mangana, mangane mangana, e nun a soone nun a yēngē so wontorone nun a soo ragine nun gali gbeena.

⁸ Banxidēen naxanye burunne ra,
a yi ne muxune fāxa silanfanna ra.
A yire makantanxine tima nēn ε taan nabilinni,
a yi gbīngbinna rate ε taan nabilinna yinna xōn,
a sofane yi e yē masansan wure lefane yite ε xili ma.

⁹ A yēngē so seene rafama nēn ε taan makantan yinna rabiradeni,
a yi ε sangansone rabira a wali seene ra.

¹⁰ A soo kurun gboma ayi nēn
han a yi gbangbanna so ε xunna,
ε taan yinne yi xuruxurun a yēngē so wontorone
nun a giseene san xuine bun,
e na so ε taan so dēene ra waxatin naxan yi
alo nō tiine soma yinna yalenne ra kii naxan yi.

¹¹ A soone sanne ε kirane birin yibodonma nēn,
a yi ε muxune fāxa silanfanna ra,
a ε gēmē sēnbētēn gbeene rabira bōxōni.

¹² E nafunle tongoma nēn,
ε sare seene yi findi yēngē yi se tongoxine ra,
e yi ε taan yinne rabira,
e yi ε banxi fājine kala,
e yi ε taan gēmene nun a wudine
nun a burunburunna woli fōxō igeni.

¹³ N danna sama nēn ε sigi xuine ra,
ε kondēn xuiin mi fa mē mēmē!

¹⁴ N na ε taan findima nēn fanye magenla ra,
ε konna yi findi yala ratiden na yēxē suxune xa,
a mi fa tima sōnōn.

N tan Alatala nan falan tixi.”
Marigina Alatalaa falan nan na ra.

¹⁵ “Marigina Alatala ito nan falaxi Tire taan xa, a naxa: Hali fōxō ige tagi bōxōne muxune, ne mi xuruxurunjē gaxuni ba, e na ε konna kala feen xinla mē, muxu faxamatōne na lu kutunjē lōxōn naxan yi, fāxa gbeen na ti ε konni lōxōn naxan yi?

¹⁶ Kuntigin naxanye birin fōxō igen dē, ne kelima nēn e manga gbēdēne yi, e yi e gubane rate e ma, e yi e dugi sōxōnxine ba e ma. Gaxun yi e suxu e dōxō bōxōni, e lu yigitēgēxi waxatin birin, masōtō ε kalana fe ra. ¹⁷ E sunu sigini ito sama nēn ε xa, e naxa,

‘Ee! E konna bata kala!
E taa xili kanni ito,
fōxō igeni siga muxune dōxōdena,
taan naxan sēnbē yi gbo baan xun ma,
ε tan naxan yi ε rabilinna muxune birin magaxuma!

¹⁸ Iki, fōxō ige tagi bōxōne muxune xuruxurunma nēn gaxuni,
ε taan na kala lōxōn naxan yi.
E gaxuma nēn ε halagi feen na.’ ”

¹⁹ “Amasōtō, Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: N na ε konna findi taa xōnna ra waxatin naxan yi, a fan yi lu alo taa kalaxine, n na fufaan nafa ε xili ma waxatin naxan yi, ige gbeen yi sa ε konna xun ma, ²⁰ nayi n na ε nun muxu danguxine rabirama nēn ε bode

xɔn ma naxanye godoma gaburun na. N sa ε radɔxɔma nɛn bɔxɔ xɔnna ma, dɛnaxan luxi alo yire kalaxi fonna, ε nun naxanye godoma laxira yi, ε mi fa dɔxɔma ε konni sɔnɔn. N yi binyen fi niiramane yamanan ma. ²¹ N na ε rajanna fe magaxuma ayi nɛn, ε mi fa luma na mumɛ! Muxune ε fenma nɛn, koni ε mi fa toma sɔnɔn! Marigina Alatalaa falan nan na ra.”

27

Sunu sigina Tire taan xa

¹ Alatala yi falan ti n xa, a naxa, ² “Adamadina, sunu sigin sa Tire taan xa, ³ i a fala Tire taan muxune ma, naxanye dɔxi fɔxɔ igen dɛ, naxanye nun fɔxɔ ige tagi yamananane birin yulayaan nabama e bode tagi, i naxa, ‘Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa:

ε tan Tire kaane, ε a falama, ε naxa,
“Nxu konna rayabu han!”

⁴ ε mangayaan sigaxi
han fɔxɔ igen tagi.

Muxun naxanye ε konna tixi,
ne a ti kiin nakamalixi nɛn mumɛ!

⁵ E bata ε taan ti alo kunkina.

ε kunkin dɛxɔnne rafalaxi Seniri yamanan fɔfɔne nan na.

Foyen kunkin nasigama dugin naxanye xɔn,
ne xidixi suman wudine nan na
sa keli Liban yamanani.

⁶ Kunkibane kunkin nagima wudin naxanye ra,
ne rafalaxi Basan yamanan warine nan na,
kunkin lonna rafalaxi xarin wudin nan na
naxan nayabuxi sama jinne ra,
sa keli Sipiri fɔxɔ ige tagi yamanani.

⁷ Foyen kunkin nasigama dugin naxanye xɔn,
taa dugi sɔxɔnxine nan ne ra
sa keli Misiran yamanani,
e tan nan mɔn findixi ε taxamaseri dugine ra.
ε kunkin xunna soon nafalaxi dugi mamiloxin
nun a gbeela nan na
sa keli Elisaha fɔxɔ ige tagi bɔxɔni.

⁸ Sidɔn kaane nun Arawada kaane nan yi ε kunkine bama,
Tire kaa xaxilimane nan yi e ragima.

⁹ Gebala fonne nun fe kolonne yi ε konni
alogo e xa ε kunkin kaladene yitɔn.

Kunki ragine birin yi e kunkine ratima ε konna nin,
naxanye birin fɔxɔ igen xun ma
alogo e xa ε sare seene sara.

¹⁰ Perise kaane nun Ludu kaane nun Puti kaane nan yi findixi ε sofane ra,
ε yɛnge sone nan yi e ra,

e yi e yɛ masansan wure lefane
nun wure kɔmɔtine singanma ε konna nin,
e yi findi ε binye xunna ra.

¹¹ Arawada kaane nun ε sofane birin yi tixi
ε taan nabilinna yinna xuntagi kantani tiine ra.
Gamada kaane yi tixi ε taan makantan sangansone xuntagi,
e yi e yɛ masansan wure lefane singan ε yinna rabilinni.
E tan nan yi ε taan tofanna defema.’”

¹² “ ε nun Tarasisi kaane yi yulayaan nabama ε nafulu gbeena fe ra, e fa wure gbeti fixen nun wuren nun sulan nun yɔxɔ gbegbe ra ε xa yulayani. ¹³ ε nun Gireki kaane

nun Tubali kaane nun Meseki kaane yi yulayaan nabama ε bode tagi, e yi fa konyine nun muran sula daxine ra ε yulaya seene joxon na. ¹⁴ Beti-Togarama kaane nan yi fama soone ra ε xa yulayani, naxanye walima e nun naxanye ragima yengeni e nun gbaxalone.*
¹⁵ E nun Dedan kaane yi yulayaan nabama ε bode tagi, ε yulaya seene yi sigama foxo ige tagi boxo wuyaxi yi, e yi ε yulaya seene saren fima sama jinne nun wudine nan na. ¹⁶ Arami kaane yi se wuyaxi sarama ε ma, e yi ε yulaya seene sarama gemε fajine nun dugi mamiloxine nun dugi soxoxine nun taa dugine nan na, e nun foxo ige bun nafunle nun gemε gbeeli fajine. ¹⁷ Yuda nun Isirayila yamanane fan yi yulayaan ligama ε xon, e yi Miniti kaane murutun nun burune nun kumin nun turen nun senna soma ε yii yulaya seen na. ¹⁸ E nun Damasi kaane yi yulayaan nabama, e yi ε se rafalaxin gbegebe sarama e nun nafunla sifan birin, e yi ε saren fima Xelibon kaane manpaan nun yexεε xabe dugi fixen nan na. ¹⁹ Dan kaane nun Gireki kaane yi wure rafalaxin nun sinamon fuge xarene nun xaye xiri jaxumene soma ε yii yulayani sa keli Yusali yi. ²⁰ Dedan nan yi fama soone maxidi dugine ra ε xon yulayani. ²¹ Arabi kaane nun Kedari kuntigine birin yi yulayaan ligama ε tan nan xon. E yi ε yexεene nun kontonne nun kotone sarama e konna nin. ²² E nun Saba nun Raama yulane yi yulayaan ligama ε bode tagi. E tan nan yi fama latikonnna sifan birin nun boxo bun nafunle nun xεmane ra yulayani. ²³ Xarani kaane nun Kane kaane nun Eden kaane nun Saba yulane nun Asuri kaane nun Kilimada kaane yi yulayaan ligama ε tan nan xon. ²⁴ E yi se fajine sarama ε ma yulayani, e fa doma tofajine nun a mamiloxine nun dugi soxoxine ra e nun dugi binye mapingixine ra naxanye sama boxoni e nun lutin naxanye denbexi ki faji.’ ”

²⁵ “ Kunki gbeene nan yi ε yulaya seene maxalima.

E yi wasaxi nafunla nun binyen na foxo igen tagi.

²⁶ E kunkibane yi ε xalima foxo ige gbeen tagi,
 koni sogeteden foyen sa ε kunkin kalama nen
 foxo igen tagiyani sa pon!

²⁷ E kunkin na kala loxon naxan yi,
 ε nafunle nun ε sare seene nun ε yulaya seene
 nun ε kunki kanne nun ε kunki ragine nun ε kunki rafalane
 nun ε yulane nun ε sofane
 nun muxun naxanye birin ε kunkin kui,
 ne birin godoma nen baan xonna ma.

²⁸ Muxun naxanye birin doxi igen de,
 ne xuruxurunma nen gaxuni ε kunki ragine gbelegbele xuiin ma.

²⁹ Kunkibane birin godoma nen e kunkine kui.
 Kunki kanne nun kunki ragine birin tima nen igen de,

³⁰ e yi e xuini te,
 e wuga soxoleni ε fe ra
 e yi burunburunna sa e xunni sununi,
 e yi e makutukutu xubeni,

³¹ e yi e xunne bi ε fe ra,
 e yi e maxidi kasa benbeli dugine yi sununi,
 e yi e mawuga ε fari nii yiforen nun nimisa gbeeni.

³² E mawugama nen ε fari e toroni,
 e yi gbelegbele ε xinla ra, e naxa,
 “Nde yi luxi alo Tire taani ito naxan kalaxi,
 foxo igen yi naxan nabilinxi?”

³³ E yulaya seene to yi fama
 sa keli baan ma

* 27:14: Gbaxaloni itoe sotoma soon nun sofanla na diin soto waxatin naxan yi.

ε yi siya wuyaxine nan baloma
 ε se kanyaan nun ε yulaya seene xɔn,
 ε yi bɔxɔn mangane findima nafulu kanne ra.
³⁴ Koni ε na kala baa igeni,
 ε godo igen bun
 ε yulaya seene nun ε muxune birin naxɔrima nɛn ε xɔn.
³⁵ Fɔxɔ ige tagi bɔxɔne muxune birin yigitɛgɛma nɛn ε fe ra,
 e mangane yi xuruxurun gaxuni,
 kuisanna yi e yetagine masara.
³⁶ Naxanye yulayaan nabama siyane tagi,
 ne kolinma nɛn ε fe ra,
 bayo ε rajanna magaxuma ayi nɛn.
 Ε mi fa luma na sɔnɔn! ”

28

Alaa falan Tire mangan xili ma

¹ Alatala yi falan ti n xa, a naxa, ² “Adamadina, a fala Tire mangan xa, i naxa, ‘Marigina Alatala ito nan falaxi n xa, a naxa:
 I waso ayi nɛn,
 i yi a fala, i naxa,
 “Alana nde nan n na,
 n dɔxi alane dɔxɔden nin fɔxɔ igen tagini!”
 Koni i tan, muxun nan i ra,
 ala mi i ra,
 anu i bata i yete xaxinla yate Ala xaxinla ra.
³ I fe kolon Daniyeli xa ba?
 Wundo fe yo mi luxunxi i tan ma ba?
⁴ I bata nafunla sɔtɔ i ya fe kolonna nun i ya xaxilimayaan xɔn,
 i xɛmaan nun gbetin malan i ya nafulu ramaradeni.
⁵ I bata tɔnɔ gbeen sɔtɔ i ya yulaya xaxinli,
 i yi findi wasoden na na nafulu kanyani.
⁶ Nanara, Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa:
 Bayo i yete miriyaan yatɛxi Ala miriyaan nan na,
⁷ n xɔɛne rafama nɛn i xili ma,
 naxanye naxu siyane birin xa.
 E silanfanna tongoma nɛn i ya fe kolon fajin xili ma
 e yi i ya nɔrɔn kala.
⁸ E i radinma nɛn gaburun na,
 i yi faxa xɔleni fɔxɔ igen tagini.
⁹ Nayi, i mɔn a fale i faxa muxune yetagi ba,
 fa fala a ala nan n na?
 I fa kolonma muxun nan na i faxa muxune yii,
 ala mi i ra.
¹⁰ I faxama yarabin nin xɔɛne yii,
 alo Ala kolontarene faxama kii naxan yi.
 Amasɔtɔ n tan bata falan ti.
 Marigina Alatalaa falan nan na ra.’ ”
¹¹ Alatala yi falan ti n xa, a naxa, ¹² “Adamadina, sunu sigin sa Tire mangan ma! I xa a
 fala a ma, i naxa, ‘Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa:
 I yi findixi muxu defexin misaala nan na,
 i yi lugo fe kolonna ra,
 i ya tofanna yi defexi.
¹³ I yi Eden nakɔn nin,
 Alaa nakɔna.

Geme fajan sifan birin yi i rayabuxi:
saridon gemen nun topasi gemen nun dayimu gemen
nun kirisoliti gemen nun onixi gemen nun yasipi gemen
nun safiri gemen nun esikaribukili gemen nun emerodi gemena.

I yi maxidixi xemane ra
naxanye radaxa i xa xabu i da laxoni.

¹⁴ I yi luxi nen alo kantan ti malekan
naxan gabuteye yi yifulunxi.
N na i ti nen Alaa geya sarijanxin fari,
i yi menna nin,
i masiga tima geme tee wolonne tagi.

¹⁵ Fe mi yi i sigati kiin na
xabu i da laxoni
han tinxintareyaan yi so i yi.

¹⁶ I ya yulayaan tonon ma,
i yi rafe gbalon na,
i yi yulubin liga.
Nayi, n na i kedima nen Alaa geya sarijanxin fari
n yi i ralɔ ayi,
i tan naxan yi luxi alo kantan ti malekan
naxan yi geme tee wolonne tagi.

¹⁷ I bata waso ayi i bɔneni
masoto i ya tofanna xon,
i bata i ya fe kolonni fu i ya binyen xon.
Nayi, n na i rabirama nen boxoni,
n yi i findi yee ramaxa seen na mangane xa.

¹⁸ I bata i ya yire sarijanxine raxosi i ya hake wuyaxine
nun i ya tinxintareyaan xon yulayani.
Na ma, n teen naminima nen i xili ma i konni,
a yi i gan,
n yi i findi xuben na boxon fari
muxune birin yetagi naxanye i matoma.

¹⁹ Naxanye birin yi i kolon siyane ye,
ne birin yigitegema nen i ya fe ra,
i rananna magaxuma ayi nen.
I mi fa luma na sonon! ”

Alaa falan Sidon taan xili ma

²⁰ Alatala yi falan ti n xa, a naxa, ²¹ “Adamadina, i yee rafindi Sidon taan ma, i nabiya
falan ti a xili ma! ²² I a fala, i naxa, ‘Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa:

N bata keli e xili ma Sidon kaane!
N binyama nen e konni!

E a kolonma nen a Alatala nan n na,
n na n ma kiti ragidixine rakamali e xili ma waxatin naxan yi
n yi n ma sarjanna mayita e konni.

²³ N fitina furen nafama nen e xili ma
n yi tin muxune xa faxe e taan kirane xon ma,
faxe muxune yi lu biraxi e konni,
yengen yi lu kee e xili ma e rabilinna birin yi.

Nayi, e a kolonma nen
a Alatala nan n na.’ ”

²⁴ “Nayi, Isirayila rabilinna siyane mi fa a tɔre alo janla naxan saxonna tima alo
tansinne. Nayi, e a kolonma nen a Marigina Alatala nan n na.’ ”

²⁵ “Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: N na Isirayila yamaan malan waxatin naxan yi keli siyane ye, e raxuyaxi ayi denaxanye yi, n na n ma sarijnanna mayitama e xon nen siyane yetagi. E dɔxoma nen e bɔxoni, n naxan so n ma walikεen Yaxuba yii. ²⁶ E luma nen bɔje xunbenli, e banxine ti, e manpa binle si. E luma nen bɔje xunbenli, n na n ma kiti ragidixine rakamali e rabilinna siyane xili ma waxatin naxan yi, naxanye birin yi e ranaxuxi, e yi a kolon a Alatala nan n na, e Ala.’ ”

29

Alaa falan Misiran xili ma

¹ Yamaan xali konyiyani waxatin naxan yi, na jεε fuden kike fuden xi fu nun firinde lɔxoni, Alatala yi falan ti n xa, a naxa, ² “Adamadina, i yeε rafindi Misiran mangan ma, i nabiya falan ti a xili ma e nun Misiran yamanan birin. ³ I a fala a ma, i naxa, ‘Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa:

N kelima nen i xili ma,
i tan Misiran mangana,
i tan naxan luxi
alo ige yi sube magaxuxin
naxan saxi Nila baan biradene tagi,
i tan naxan a falama, i naxa,
“N tan nan gbee Nila baan na,
n tan nan a daxi n yeε xa.”

⁴ Koni, n karafen birama nen i gbεgbene yi,
n yi Nila baa igen yeεene singan i xanle ra,
n yi i ba Nila baa biradene tagi
ε nun Nila baa yi yeεen naxanye birin e singanma i xanle ra.

⁵ N na i wolima ayi nen tonbonni,
i tan nun i ya baa yi yeεene birin,
ε sa bira xεε bɔxone yi.
ε mi malanje, ε mi tonge.

N na i findima nen balon na burunna subene nun xoline xa.

⁶ Misiran kaane birin a kolonma nen nayi

a Alatala nan n na,
bayo, i findi nen mali tiin na Isirayila yamaan xa wuleni
alo muxun na la xayen na a dunganna ra.

⁷ E to i suxu, i yi gira,
i e tungunne birin mabɔ.
E to e digan i yi, i yi gira,
i yi e gbingin ba a ra.’ ”

⁸ “Nanara, Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: N yengen nakelima nen i xili ma, n yi tin i ya muxune nun i ya xuruseene yi faxa silanfanna ra i konni. ⁹ Misiran yamanan findima nen tonbonna nun yire rabejinxin na. Nayi, muxune a kolonma nen a Alatala nan n na. Bayo i bata a fala, i naxa, “N tan nan gbee Nila baan na, n tan nan a daxi,”

¹⁰ nanara, n kelima nen ε nun Nila baan biradene xili ma, n yi Misiran yamanan findi yire kalaxin na, a findi tonbonna nun yire rabejinxin na, keli Migidoli taan ma siga han Sinimi yamanana, siga han Kusi yamanan danna. ¹¹ Muxun mi fa a sanna tima a yi, hanma subena han jεε tonge naanin. ¹² N Misiran yamanan findima nen yamana rabejinxine yire rabejinxin na, a taane yi findi taa rabejinxine ra taa xonne ye jεε tonge naanin. N Misiran kaane raxuyama ayi nen siyane ye, n yi e rasiga ayi yamana wuyaxi xun xon.’ ”

¹³ “Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: Nεε tonge naanin na dangu, n Misiran kaane malanma nen keli siyane ye e na raxuya ayi naxanye ye. ¹⁴ N mon xetema nen Misiran yamanan suxu muxune ra Misiran yamanan faxa binni, e benba yamanana, e sa yamana magodoxin ti menni. ¹⁵ A findima nen mangaya magodoxin na mangayane birin xa, a mi fa a yeεe yitema siyaan bonne xun na sɔnɔn. N na a raxurunma ayi nen alogo a

nama siyane nɔ sɔnɔn. ¹⁶ Nayi, a mi fa finde Isirayila kaane yigin na mumɛ, alogo a xa findi Isirayila kaane haken nabira seen na e ma, e naxan liga e to bira Misiran kaane fɔxɔ ra malina fe ra. Nayi, e a kolonma nen a Marigina Alatala nan na.’ ”

Babilɔn mangan Misiran yamanan tongoma nen

¹⁷ Yamaan xali konyiyani waxatin naxan yi, na ɲɛɛ mɔxɔɲɛn nun solofereden kike singen xi singe lɔxɔni, Alatala yi falan ti n xa, a naxa, ¹⁸ “Adamadina, Babilɔn mangan Nebukadanesari bata a sofa ganla karahan, a e xa wali a xɔdɛxɛn na Tire taan xili ma, e birin bata findi teli kanne ra, e birin tungunne makotenxi, koni e nun a ganla mi sese sɔtɔxi Tire taani e saren na e wanli Tire taani. ¹⁹ Nanara, Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: N Misiran yamanan soma nen Babilɔn mangan Nebukadanesari yii, a yi a nafunle birin xali, a yi a seene tongo yɛngeni, ne yi findi a ganla saren na. ²⁰ N Misiran yamanan soma nen a yii a kɔntɔnna ra, amasɔtɔ e nun a ganla bata wali n xa. Marigina Alatalaa falan nan na ra. ²¹ Na lɔxɔni, n na Isirayila yamaan senben xun masama nen. I tan Esekiyeli, n falan sama nen i de yamaan tagi na waxatini, nayi e a kolonma nen a Alatala nan n na.”

30

Alatalaa xɔlɔn Misiran xili ma

¹ Alatala yi falan ti n xa, a naxa, ² “Adamadina, nabiya falan ti, i naxa, Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa:

ɛ gbelegbele, ɛ naxa,

‘Ee! Naxankata lɔxɔn fama!’

³ Amasɔtɔ lɔxɔn bata maso,
Alatalaa lɔxɔn bata maso,
kundaan nun gbalon lɔxɔn siyane xa.

⁴ Yɛngɛn soma nen Misiran yamanani.
Kɔntɔfinla soma nen Kusi yamanani.
Muxune faxama nen Misiran yi,
e nafunle yi xali,
e banxine yi rabira,
sese mi luma.”

⁵ Misiran kaane nun Kusi kaane nun Puti kaane nun Ludu kaane nun Arabi kaane nun Libiya kaane nun n ma yamaan muxuna ndee faxama nen silanfanna ra e bode xɔn.

⁶ “Alatala ito nan falaxi, a naxa:
Misiran yamanan xɔyine kalama nen,
a wason nun senben yi ɲan.

Keli Migidoli ma siga han Sinimi yamanana
muxune faxama nen silanfanna ra e konni.
Marigina Alatalaa falan nan na ra.

⁷ A taane findima nen yamana rabeɲinxine yire rabeɲinxin na,
a taane yi lu taa xɔnne yɛ.

⁸ Nayi, e a kolonma nen
a Alatala nan n na,
n na tɛɛn so Misiran yamanan na waxatin naxan yi,
a fɔxɔ ra birane birin yi gan.”

⁹ Na lɔxɔni, n ma xerane sigama nen kunkine kui, e sa Kusi yamanani maxa a bɔɲɛ xunbenli. E kuisanma nen Misiran yamanana gbalon lɔxɔni, amasɔtɔ na lɔxɔna a lima nen yati!

¹⁰ “Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa:
N Misiran yama gbeen naxɔrima nen
Babilɔn mangan Nebukadanesari xɔn.

¹¹ A tan nun a ganla
naxanye ɲaxu siyane birin xa,

ne nan nasigama yamanan kaladeni.
E sa e silanfanne botinma nen Misiran yamanan xili ma
e yi yamanan nafe faxa muxune ra.

¹² N Nila baa igen xərıma nen,
n yi yamanan mati muxu jaxine ma.
N tinma nen xəne yi yamanan kala,
e nun seen naxanye birin a yi.
N tan Alatala nan falan tixi.”

¹³ “Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa:

N suxurene halagima nen,
n yi batu seene jan Nofi taani.
Kuntigi yo mi fa luma Misiran yamanani,
n yi gaxun naso yamanan birin yi.

¹⁴ N Misiran yamanan faxa binna raxərıma nen,
n yi tēen so Soyan taan na,
n yi n ma kiti ragidixine rakamali No taan ma.”

¹⁵ “N na n ma xələn nagodoma nen Sin taani,
Misiran yamanan taa makantanxina,
n yi No taana gali gbeen birin halagi.

¹⁶ N tēen soma nen Misiran yamanan na,
Sin taan yi yimaxa gaxuni.

No taan nabilinna yinna rabirama nen,
yaxune yi Nofi taan tongo yanyin na.

¹⁷ Hon taan nun Pi-Beseti taan banxulanne faxama nen silanfanna ra,
taan muxune yi xali konyiyani.

¹⁸ Ləxə yidimixin na a ra Tapanese taan xa
n na Misiran yamanan senben kala ləxən naxan yi,
a wasoma a fangan naxan yi,
na yi jan.

Kundaan soma nen taan xun na,
a banxidene muxune yi xali konyiyani.

¹⁹ N na n ma kiti ragidixine rakamalima nen Misiran ma,
e yi a kolon a Alatala nan n na.”

Babilən mangan Alaa wanla kema Misiran yamanan xili ma

²⁰ Yamaan xali konyiyani waxatin naxan yi, na jεε fu nun kedenden kike singen xi soloferede ləxəni, Alatala yi falan ti n xa, a naxa, ²¹ “Adamadina, n bata yi Misiran mangan yiini gira. Muxu yo munma a dandan singen, a yiin munma maxidi alogo a xa yalan, a fangan sətə, a fa nə silanfanna tongε. ²² Nanara, Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: N bata keli Misiran mangan xili ma, n mən a yiine yigirama nen, a yiin naxan fan, e nun a yigiraxina, n yi a silanfanna rabira a yii. ²³ N Misiran kaane raxuyama ayi nen siyane yε, n yi e rayensenjε ayi yamanane xun xən. ²⁴ Koni n Babilən mangan yiine senbe soma nen, n yi n ma silanfanna so a yii, n yi Misiran mangan yiine yigira, a yi lu kutunjε a yetagi alo muxu maxələxin faxamatəna. ²⁵ N Babilən mangan yiine senbe soma nen, koni Misiran mangan tan senben janma nen. Nayi, e a kolonma nen a Alatala nan n na, n na n ma silanfanna so Babilən mangan yii waxatin naxan yi, a yi a yite Misiran yamanan xili ma. ²⁶ N Misiran kaane raxuyama ayi nen siyane yε, n yi e rayensenjε ayi yamanane xun xən. Nayi, e a kolonma nen a Alatala nan n na.”

¹ Yamaan xali konyiyani waxatin naxan yi, na ꞓꞓ fu nun kedenden kike saxanden xi singe lɔxɔni, Alatala yi falan ti n xa, a naxa, ² “Adamadina, a fala Misiran mangan nun a ganla xa, i naxa:

I maliga nde ra i ya gboni?

³ I miri feni ito ma:

Asiriya yamanan yi luxi nɛn
alo suman bili gbeena Liban yamanani,
naxan yiye yi sabatixi a fajin na,
a yi fɔtɔnxi ki fajin,
a yi kuya, a konden yi texi
dangu fɔtɔn yi wudine birin na.*

⁴ Igen bata yi a rasabati,
bɔxɔ bun ige tilinxin bata yi a ragbo.
Igen yi danguma a salenne nan longori ra,
siga burunna wudine birin ma.

⁵ Nanara, a yi kuya burunna wudine birin xa,
a dɛɛne bata yi sabati,
a yiine yi kuya
fata ige gbeen na
naxan yi a rasabatima.

⁶ Xɔline birin yi e tɛɛn sama a yiine nin,
burunna subene birin yi fa e diine xalima a tan nan bun,
siya gbeene birin yi fa yigiya a nininna bun.

⁷ A yi rayabu a gboyani,
a yiine yi yiriwaxi,
bayo a salenne yi godoxi bɔxɔn bun ma igeni pon!

⁸ A mi yi suman wudi yo ninin bun Alaa nakɔni.
Fɔfɔ yo dɛ mi yi fan a dɛɛne xa nun,
wudi gbete mi yi maliga a yiine ra.
Wudi yo mi yi maliga a ra a tofanni Alaa nakɔni.

⁹ N bata yi a ratofanɔɛ ayi a yii sabatixine xɔn,
han wudine birin yi fa a maxɔxɔlɔnma Eden nakɔni, Alaa nakɔna.”

¹⁰ Nanara, Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa, “Wudini ito to kuyaxi ayi, a konden yi te fɔtɔn yi wudine birin xa, nanara, a wasoxi ayi han! ¹¹ N yi a sa siyane mangan sagoni alogo a xa a suxu a ɲaxun yatɛn na. N bata n mɛ a ra. ¹² Xɔɲɛn naxanye ɲaxu siyane birin xa, ne yi a sɛgɛ, e yi a rabeɲin. A yiine yi lu biraxi geyane nun lanbanne yi. A dɛɛne bɔxin yi lu yamanan folone birin na. Siyane birin yi keli a nininna bun, e a rabeɲin.

¹³ Xɔline birin yi fa dɔxɔ a yii biraxine fari,
burunna subene birin yi e malan a yiine fari.”

¹⁴ “Nayi, ige dɛ yi wudi yo mi fa suse, a kuya alo a tan, sese konde mi fa tema fɔtɔn yi wudin bonne xa. Nayi, wudi yo mi fa lan a igen sɔtɔ han a kuya alo na. Amasɔtɔ sayaan nan nagidixi e birin ma, e siga bɔxɔn bun faxa muxune tagi, e nun naxanye birin godoma gaburun na.”

¹⁵ “Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: A siga laxira yi lɔxɔn naxan yi, n na a saya sunun namini nɛn, n tigi ige tilinxine nun a xude igene balan a fe ra, n yi a ige gbeene rati. N yi Liban yamanani dimi a fe ra, burunna wudine birin yi xara a fe ra. ¹⁶ N siyane birin naxuruxurun nɛn gaxuni a bira xuiin ma, n na a ragodo laxira yi waxatin naxan yi, e nun faxa muxune yi godo gaburun na. Nayi, Eden nakɔn wudi fajin naxanye birin bata yi godo bɔxɔn bun, Liban bɔxɔn wudi tofaji fisamantenna naxanye birin yi rasabatixi ige gbeene xɔn dunuɲa yi nun, ne yi madɛndɛn. ¹⁷ Naxanye yi yigiyaxi a nininna bun, a

* 31:3: Wudi kuyeni itoe findixi dunuɲa mangane misaala nan na.

xoyine siyane ye, e nun ne fan godo nen gaburun na e bode xon, e sa sa ne fari naxanye faxa yengeni.”

¹⁸ “E nun nde maliga Eden nakoon wudine ye lan e binyen nun e gboon ma? Anu, i fan sigama laxira yi, e nun Eden nakoon wudine birin. I sa sama nen Ala kolontarene tagi boxon bun ma, naxanye faxaxi silanfanna ra. Misiran mangan nun a yamaan birin nananma na kii nin! Marigina Alatalaa falan nan na ra.”

32

Sunu sigin Misiran nun a mangan xa

¹ Yamaan xali konyiyani waxatin naxan yi, na jee fu nun firinden kike fu nun firinden xi singe boxoni, Alatala yi falan ti n xa, a naxa, ² “Adamadina, sunu sigin sa Misiran mangan xa. A fala a xa, i naxa:

I luxi nen alo yata senbemaan siyane tagi,
alo ige yi sube magaxuxin foxo igeni,
naxan a masiga tima a baa gbeeni.
I i ya igene dunduma i sanne ra,
i yi e walanne raxaje ayi.”

³ “Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa:

N na n ma yalaan soma nen i xun na,
nxu nun yama gbeen malanxina,
e yi i bandun n ma yalaan na.

⁴ N na i ratema nen xaren na,
n yi i radin xee ne ma,
n yi xoline birin lu e dexo i fari,
burunna subene birin yi lugo i suben na.

⁵ N na i suben naxuyama ayi nen geyane fari,
n yi lanbanne rafe i binbin sube donxen na.

⁶ N yamanan birin ige sama nen i wunla ra,
han a geyane birin xude wunle yi rafe.

⁷ I niin na ba waxatin naxan yi,
n kore xonni foroma nen,
n yi sarene yidimi,
n yi kundaan sa sogen ye ma
kiken mi fa degema.

⁸ N yanban seene birin yidimima nen i ya fe ra,
n yi dimi gbeen nasin i ya yamanan birin yi,
Marigina Alatalaa falan nan na ra.

⁹ N siya wuyaxine rakontofilima nen,
n na i kala feen xibarun nali siyane ma waxatin naxan yi
hali i mi yamanan naxanye kolon.

¹⁰ N yama wuyaxi yigitegema nen i ya fe ra,
e mangane yi xuruxurun gaxuni i ya fe yi,
n na n ma silanfanni te e yetagi waxatin naxan yi.
Birin xuruxurunma nen gaxuni a yete niin na waxatin birin,
i na faxa boxon naxan yi.”

¹¹ “Amasoto Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa:
Babilon mangana silanfanna fama nen i xili ma.

¹² N na i ya gali gbeene faxama nen sofa wekilexine silanfanna ra.
Siyaan naxan jaxu a birin xa,
ne Misiran yamananana wason kalama nen,
a ganle birin yi faxa.

¹³ N na a xuruseene birin naxɔrima nɛn Nila baa ige gbeene dɛ.
Muxune sanne mi fa na igene yimaxama sɔnɔn
xuruseene torone mi fa e dunduma.

¹⁴ Nayi, n yi a lu e igene yi e raxara,
e xudene yi lu gode yetɛtɛnna alo turena,
Marigina Alatalaa falan nan na ra.

¹⁵ N na Misiran yamanan naxɔri waxatin naxan yi,
yamanani seene birin yi ba a yi,
n yi a muxune birin faxa,
nayi, e a kolonma nɛn a Alatala nan n na.”

¹⁶ “Sunu sigin nan na ra, a nu sama nɛn. Siyane sungutunne sunu sigini ito sama nɛn
Misiran yamanan nun a yamaan birin xa, Marigina Alatalaa falan nan na ra.”

Sunu sigina lan yamanane fe ma

¹⁷ Yamaan xali konyiyani waxatin naxan yi, na jɛɛ fu nun firinden kike fu nun firinden
xi fu nun suulundena, Alatala yi falan ti n xa, a naxa, ¹⁸ “Adamadina, gbelegbele Misiran
kaane ganle fe ra, i wuga xuiin xa e nun siya senbemane xali laxiraya yi, faxa muxune
sigama dɛnaxan yi.

¹⁹ A fala e xa, i naxa,
‘I rayabu dangu nde ra?
Godo, i fa i sa Ala kolontarene fema!’

²⁰ E luma nɛn faxa muxune ye
naxanye faxaxi silanfanna ra.

Silanfanni tɔnxi!
E nun e ganle birin xa xali.

²¹ Sofa senbema danguxine falan tima a ma nɛn laxira yi,
e nun a fɔxɔrabirane, e naxa,
‘E bata godo be, e saxi Ala kolontarene fema
naxanye faxaxi yɛngeni.’ ”

²² “Asiriya mangan mato mɛnni e nun a ganle birin,
a rabilinxi a muxune ra
naxanye faxaxi silanfanna ra.

²³ E gaburune danna sa bɔxɔn nan bun pon, laxira xɔnna ma,
mangan gaburun nabilinni.
E birin faxaxi yɛngɛn nin,
e tan naxanye yi muxune magaxuma dunuɲa yi.”

²⁴ “Elan fan mangan mato mɛnni,
e nun a ganle birin a gaburun nabilinni.
E birin faxaxi silanfanna nan na yɛngɛni,
e bata maluxun Ala kolontareyani,
e tan naxanye yi muxune magaxuma dunuɲa yi,
e bata rayagi,
e nun naxanye birin godoma yili gbeen na.

²⁵ A saden bata rafala faxa muxune tagi
e nun a ganle birin a gaburun nabilinni.
Na Ala kolontarene birin bata faxa silanfanna ra.
Bayo e yɛɛragaxun bata yi xuya ayi dunuɲa xun xɔn,
anu iki e bata rayagi,
e nun naxanye sigama yili gbeen na,
e sa sa faxa muxune tagi.”

²⁶ “Mesɛki mangan fan na

e nun Tubali mangan nun e ganle birin e gaburune rabilinni.

Na Ala kolontarene birin faxaxi silanfanna nan na,
bayo e bata dunuƙa muxune birin magaxu.

²⁷ E nun sofa kendene mi saxi yire kedenna xan yi ba,
naxanye birin faxaxi Ala kolontarene ye?

E ganla birin bata siga laxira yi
e nun e yenge so seene.

E silanfanne saxi e xunne bun.

E yulubine goronna bata lu e xonne fari,

bayo sofani itoe yeƙragaxun bata yi xuya ayi dunuƙa muxune ye!

²⁸ I tan Misiran mangan fan kalaxin sama nen Ala kolontarene ye,
naxanye faxaxi silanfanna ra!”

²⁹ “Edon yamaan mato, a mangane nun a kuntigin naxanye senbe yi gbo, koni e bata sa
faha muxune ye, naxanye faxaxi silanfanna ra! E saxi Ala kolontarene ye, naxanye godon
yili gbeen na.”

³⁰ “Komen foxon kuntigine birin mato menni, e nun Sidon kaane birin naxanye faxaxi,
e yagixi, hali e sofane to yi muxune magaxuma. Na Ala kolontarene saxi faha muxune
ye naxanye faha silanfanna ra. E yagixi e nun naxanye godoma yili gbeen na.”

³¹ “Misiran mangan nun a ganla birin na na faha muxu wuyaxine to, na a masabarima
nen a ganla fe ra naxanye faha silanfanna ra. Marigina Alatalaa falan nan na ra. ³² Bayo
n tinxi a xa yamanane magaxu dunuƙa yi, Misiran mangan nun a ganle birin fan e sama
nen Ala kolontarene ye, e nun naxanye faxaxi silanfanna ra. Marigina Alatalaa falan nan
na ra.”

33

Ala yi Esekiyeli findi kantan muxun na

¹ Alatala yi falan ti n xa, a naxa, ² “Adamadina, falan ti i ya yamaan xa! A fala e xa, i
naxa: N na yengen nakeli yamanan xili ma waxatin naxan yi, e yi muxuna nde sugandi, a
yi findi kantan muxun na, ³ xa na kanna yaxune to fe yamanan yengedeni, a yi xotaan fe, a
yamaan nakolon, ⁴ nayi, xa naxan na xota xuiin me, a mi a yate, a faha feen goronna luma
a tan nan xun ma. ⁵ Naxan na tondi a tuli matiye na xota xuiin na, a faha feen goronna
luma a tan nan xun ma. Naxan na a tuli mati a fe xuiin na, na a niin natangama nen.
⁶ Koni xa kantan muxun yaxune to fe, a mi xotaan fe, xa a mi yamaan nakolon, yaxune yi
fa muxuna nde faha, na kanna faxama nen a haken ma, koni a wunla goronna luma nen
kantan muxun xun ma.”

⁷ “Nayi, i tan adamadina, n bata i findi Isirayila yamaan kantan muxun na. Nayi, n ma
falane rame, i yi e rakolon n xa. ⁸ N na a fala muxu jaxin xa, n naxa, ‘Muxu jaxina, i
faxama nen,’ xa i mi na fala muxu jaxin xa, i yi a rakolon fa fala a xa xete a kira jaxin
foxo ra alogo a xa kisi, na muxu jaxin faxama nen a haken ma, koni a wunla goronna
luma i tan nan xun ma. ⁹ Koni xa i muxu jaxin nakolon alogo a xa xete a kewanle foxo
ra, koni a mi tin, a faxama nen a haken ma, koni i tan bata i niin natanga na yi.”

Muxu jaxin na tubi a nii rakisin sotoma nen

¹⁰ “Adamadina, a fala Isirayila yamaan xa, i naxa: E luma a fale, e naxa, ‘Nxo muruten
nun nxu yulubine goronna gbo nxu xun ma, nxu kalama e bun. Nxu nxe kise di?’ ¹¹ A
fala e xa, i naxa: Marigina Alatalaa falan ni ito ra, a naxa, ‘Habadan Ala nan n na, n bata
n kolon yeteni! N mi waxi muxu jaxin xa faha, n waxi nen a xa xete a kewanle foxo ra, a
yi kisi. E xun xete, e xete e kewali jaxine foxo ra. Isirayila yamana, nanfera e tinxi e xa
halagi?’ ”

¹² “I tan adamadina, a fala i ya yamaan xa, i naxa: Tinxin muxuna tinxinyaan mi a
rakise a na murute n ma laxon naxan yi. Muxu jaxina jaxuyaan fan mi a halage, xa a
sa xete a jaxuyaan foxo ra. Xa tinxin muxun yulubin liga folo laxon naxan yi, a tinxinya
fonna mi a niin natangama. ¹³ Xa n na a fala tinxin muxun xa, n naxa, ‘I kisima nen,’ xa

a yigi sa a tinxinyani, a yi fe jaxin liga, a tinxin wali yo mi fa yatema. A halagima nen a fe jaxina fe ra a naxan ligaxi. ¹⁴ N na a fala muxu jaxin xa, n naxa, 'I faxama nen,' xa a xun xanbi so a yulubini, a yi kiti kenden nun tinxinyaan liga fɔlɔ, ¹⁵ a tolimaan naxete, a mɔn yi seen naxete a naxan mujaxi, a yi yamarine suxu muxun kisin naxanye xɔn, a mi fa fe jaxi yo liga, na kanna kisima nen, a mi faxama. ¹⁶ Ninan tima nen a yulubi fonne birin xɔn. A bata kiti kenden nun tinxinyaan liga fɔlɔ, na kanna kisima nen."

¹⁷ "Anu, i ya yamana a falama, e naxa, 'Marigina kiraan mi lanxi!' Koni e tan nan ma kira mi lanxi. ¹⁸ Xa tinxin muxuna a xun xanbi so a tinxinyani, a yi fe jaxin liga fɔlɔ, a faxama nen na ma. ¹⁹ Xa muxu jaxina a xun xanbi so a jaxuyani, a yi kiti kenden nun tinxinyaan liga fɔlɔ, a kisima nen na fe ra. ²⁰ Anu, Isirayila yamana, ε a falama, ε naxa, 'Marigina kiraan mi lanxi.' Nayi, n na ε keden kedenna birin makitima nen ε kewanle ra."

Isirayila yamanan kala fena

²¹ Nxu xali konyiyani waxatin naxan yi, na jεε fu nun firinden kike fuden xi suulunde lɔxɔn nan yi a ra, Yerusalen muxu gixina nde yi fa a fala n xa, a naxa, "Taan bata kala!"

²² Koni Alatala bata yi a yiin sa n ma jinbanna ra benun na muxu gixin xa fa n fema xɔtɔnni. N deen bata yi fulun, bobo mi yi fa n na.*

²³ Alatala yi falan ti n xa, a naxa, ²⁴ "Adamadina, muxun naxanye dɔxi Isirayila yamana kalaxini, ne a falama, e naxa, 'Iburahima kedenna nan yi a ra, anu, a yamanan birin tongo nen a keen na. En tan to wuya, yamanan bata fi en tan ma en gbeen na yati!' ²⁵ Nanara, a fala e xa, i naxa, 'Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: ε suben donma naxan mi kɔe raxabaxi, ε xaxili tixi suxurene ra, ε faxan tima, ε lan ε yi yamanan sɔtɔ nayi ba? ²⁶ ε laxi ε silanfanne nan na, ε fe haramuxine ligama, ε yalunyaan ligama, ε lan ε yi yamanan sɔtɔ nayi ba?' ²⁷ I ito nan falama e xa, i naxa, 'Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: Habadan Ala nan n na, n bata n kɔlɔ n yeteni, fa fala, naxanye luxi e nii ra Yerusalen taa kalaxini, ne faxama silanfanna nan na. Naxanye e gixi burunna ra, n na e luma subene nan xa, e yi e don. Naxanye luxunxi gemε longonne nun faranne ra, fitina furen nan ne faxama. ²⁸ N yamanan findima nen yire rabenjinxin na. A senben naxan yi findixi a muxune waso xunna ra, n na janma a yi nen. Isirayila geyane yigelima nen, muxu yo mi dangue e yi. ²⁹ E a kolonma nen nayi a Alatala nan n na, n na yamanan findi yire rabenjinxin na e fe xɔsixine fe ra e naxanye ligaxi.' "

³⁰ "I tan adamadina, i ya yamanan muxune i ya fe falama taan nabilinna yinne xɔn e nun banxine de ra, e a falama e bode xa, e naxa, 'ε fa a rame, falan naxan kelixi Alatala ma!' ³¹ N ma yamaan sigama i fema, e dɔxɔ i yetagi i xuiin namedeni. E i xuiin namema, koni e mi a suxuma. Bayo e fala fajine nan tima, koni kunfan nan e bɔjɛni e xa tɔnɔn fen tinxintareyani. ³² I ya fe bata findi e xa sigin na, naxan fan, a jaxun. E i ya falane ramema, koni e mi e suxuma. ³³ Koni na feene na rakamali, anu e waxatin bata a li, e a kolonma nen nayi, a nabina nde yi e ye."

34

Falana Isirayila mangane xili ma

¹ Alatala yi falan ti n xa, a naxa, ² "Adamadina, falan ti Isirayila yamaan yeeratine xili ma naxanye luxi alo xuruse kantanne. I naxa, 'Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: Gbalona Isirayila yeeratine xa naxanye e jɔxɔ luxi e yete gbansanna xɔn. Xuruse kantanne mi lan e xa xuruse kurun naba ba? ³ Anu, ε ε xuruse kurun turen donma, ε ε maxidima xuruse xabe dugine yi, ε xuruse turaxine kɔe raxabama, ε yi e don, koni ε mi ε jɔxɔ luma xuruseene xɔn. ⁴ Naxanye xadanxi, ε mi ne senbe soma. Naxanye furaxi ε mi ne dandanma. Naxanye maxɔlɔxi, ε mi ne maxidima. Naxanye bata siga na xun xɔn, ε mi ne malanma. Naxanye lɔxi ayi, ε mi ne xɔn fenma, koni ε dɔxi yamaan xun na jaxankatan nun jaxuyaan nin. ⁵ E bata xuya ayi bayo xuruse raba mi na. E to raxuyaxi

* 33:22: Na bobo feen seβexi Esekiyeli 3.26 nun 24.27 kui.

ayi, e bata findi burunna subene balon na. ⁶ N ma xuruseene bata xuya ayi geyane nun yire matexine birin fari. E bata xuya ayi bəxən birin xun xən, koni muxe mi na naxan a yengi dəxəma e xən, a yi e fen.’ ”

⁷ “Nanara, ε tan yəeratine, ε tuli mati Alatalaa falan na! ⁸ Marigina Alatalaa falan ni ito ra, a naxa: Habadan Ala nan n na, n bata n kələ n yeteni. Bayo yəerati mi n ma yamaan masuxuma, e yi lu alo xuruse rabəninxine, bayo ganle fuma n ma yamaan ma, e lu alo burunna subene balona, bayo n ma xuruse rabane mi sigaxi n ma xuruseene fendeni, bayo xuruse rabane e nəxə luxi e yete nan gbansan xən, e mi n ma xuruseene raba, ⁹ nanara, ε tan yəeratine, ε tuli mati Alatalaa falan na! ¹⁰ Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: N bata keli yəeratine xili ma! N na n ma yamaan bama nən e yii. N mi fa tinma e yi n ma yamaan lu alo xuruse rabəninxine, alogo xuruse rabane nama fa e nəxə lu e yete gbansanna xən. N na n ma xuruseene xunbama nən e yii, e mi fa findima e balon na sənən.’ ”

¹¹ “Bayo, Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: N tan yeteən nan n yengi dəxəma n ma yamaan xən, n yi e masuxu ¹² alo xuruse raba fajina a yengi dəxəma a xuruseene xən kii naxan yi, e nəma raxuyaxi ayi waxatin naxan yi. N na n ma xuruseene masuxuma na kii nin, n yi sa e xunba yirene yi e yi xuyaxi ayi dənaxanye yi na waxati yidimixini kundani. ¹³ N na e raminima nən siyane ye, n yi e malan sa keli yamana wuyaxi yi, n yi e xali e yamanani. N na n yengi dəxəma nən e xən Isirayila geyane fari, e nun xudene de e nun yamaan dəxədəne birin yi yamanani. ¹⁴ N na e rabama nən yire fajini, Isirayila yamanan geya matexine yi findi e rabaden na. E sa e matabuma mənne nin e rabade fajini, e yi e dege yire sabatixine yi Isirayila geyane fari. ¹⁵ N tan yeteəna n ma xuruseene rabama nən, n yi matabun fi e ma. Marigina Alatalaa falan nan na ra. ¹⁶ Xuruseen naxan ləxi ayi, n na fenma nən. Naxan sigaxi na xun xən, n mən fama nən na ra. Naxan maxələxi, n yi na dandan. Naxan xadanxi, n yi na senbe so. Koni naxan turaxi e nun naxan senben gbo, n ne faxama nən. N na n ma xuruseene rabama kiti kenden nin.’ ”

¹⁷ “ε tan naxanye luxi alo n ma xuruse kuruna, Marigina Alatala ito nan falaxi ε xa, a naxa: n mən kitin sama nən xuruse nun xuruse tagi, e nun kontonna nun kətən tagi. ¹⁸ Na mi ε kənənxi ba, ε lu ε dege yire fajini? Naxan don daxi a ra, ε mən waxi na nan yibodon feyi ε sanna ra ba? ε mi ε wasa soe ige sarıjanxin minni ba? ε mən waxi a dənən dundu feen nin ba? ¹⁹ N ma xuruseene lan ba, e donseen don ε naxan yibodonxi, e yi igen min ε bata naxan dundu ε sanna ra?’ ”

²⁰ “Nanara, Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: N tan yeteən kitin sama nən xuruse turaxin nun xuruse xəsixin tagi. ²¹ Bayo, ε bata xuruse xadanxine tuntun ε jinginna nun ε tungunna ra, ε lu e kudunje ε fenne ra han ε yi e kedi, ²² n na n ma xuruseene rakisima nən alogo e yii seene nama fa lu yaxune sagoni. N kitin sama nən xuruseene tagi. ²³ N xuruse raba keden pe dəxəma nən e xun na, naxan e rabama, n ma walikeən Dawuda. A e masuxuma nən, a yi findi e yəeratiin na.* ²⁴ N tan Alatala findima nən e Ala ra, n ma walikeən Dawuda yi findi e yəeratiin na. N tan Alatala nan falan tixi. ²⁵ N bəje xunbeli layirin xidima nən nxu nun ne tagi, n yi yamanan sube xəne raxəri, alogo e xa dəxə burunna ra makantanni, e yi xi fətənne yi. ²⁶ N na e nun n ma yire sarıjanxin nabilinna barakama nən, n yi tulen nafa a waxatini, e yi findi duba tulene ra. ²⁷ Wudine bogima nən xeeəne ma, bəxən yi sansi bogine ramini. Yamaan luma nən bəje xunbenli e yamanani. Nayi, e a kolonma nən a Alatala nan n na, n na e konyiyaan kala waxatin naxan yi, n yi e xunba muxune yii naxanye e jaxankatama. ²⁸ Siyane mi fa e yii seene tongoma sənən, sube xəne mi fa e donma sənən. E luma nən bəje xunbenli, muxu yo mi fa e magaxuma. ²⁹ N xee fajine yitənma nən e xa naxanye xili minima, fitina kame yo mi fa e tərəma yamanani. Siyane mi fa e rayage sənən. ³⁰ Nayi, e a kolonma nən a n tan Alatala e xən, e Ala. E mən yi a kolon a e tan nan findixi n ma yamaan na, Isirayila kaane. Marigina Alatalaa falan nan na ra. ³¹ ε tan adamadiine luxi nən alo n ma xuruse kuruna,

* 34:23: Na feen mən səbexi Yoni 10.16 kui.

ε tan naxanye dɔxi n ma xuruse rabadeni. N tan nan ε Ala ra. Marigina Alatalaa falan nan na ra.’ ”

35

Nabiya falana Edɔn kaane xili ma

¹ Alatala yi falan ti n xa, a naxa: ² “Adamadina, i yεε rafindi Seyiri geyaan ma, i yi nabiya falan ti a xili ma! ³ A fala a ma, i naxa, ‘Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa:

N bata keli ε xili ma

ε tan naxanye Seyiri geya yireni.

N na n yiini bandunma nen ε xili ma,

n yi ε konna findi yire rabepinxin na feu!

⁴ N na ε taane kalama nen,

ε konna yi findi yire rabepinxin na.

Nayi, ε a kolonma nen

a Alatala nan n na.’ ”

⁵ “ ‘Amasɔtɔ ε bata habadan xɔnnantenyaa namara, ε yi Isirayila kaane lu e faxa silanfanna ra, gbalon fa e ma waxatin naxan yi, e e hakene saranna defexin sɔtɔ waxatin naxan yi. ⁶ Marigina Alatalaa falan ni ito ra, a naxa: Habadan Ala nan n na, n bata n kɔlɔ n yeteni! N na ε sama nen faxa tiin sagoni, a yi lu ε sagatanɲε. Bayo faxa tiin mi rapaxuxi ε tan ma, faxa tiin luma nen ε sagatanɲε. ⁷ N Seyiri geya yiren findima nen yire rabepinxin na fefe! Naxan yo na dangu na yi, n yi na kanna faxa. ⁸ N na ε geyane rafema nen muxu faxaxine ra. Naxanye faxama silanfanna ra, ne birama nen ε yire matexine nun ε meremerene nun ε xudene birin yi.

⁹ N na ε konna findima nen yire rabepinxin na habadan,

muxu yo mi fa dɔxɔma ε taane yi.

Nayi, ε a kolonma nen

a Alatala nan n na.’ ”

¹⁰ “ ‘Bayo ε bata a fala, ε naxa, “Isirayila nun Yuda yama firinni itoe nun e yamanane findima nen nxu gbeen na, nxu yi dɔxɔ e yi.” Anu, Alatala fan yi na yi! ¹¹ Marigina Alatalaa falan ni ito ra, a naxa: Habadan Ala nan n na, n bata n kɔlɔ n yeteni. ε xɔlɔn nun xɔxɔlɔnna naxan yitaxi Isirayila kaane ra ε xɔnnantenyani, n na ε suxuma nen na ra! N na n yete makenenma nen e xa, n na ε makiti waxatin naxan yi. ¹² Nayi, ε a kolonma nen a n tan Alatala bata ε fala naxine birin mε Isirayila geya yirene xili ma, ε naxanye falaxi, ε naxa, “ε konna bata halagi, a yi findi nxu balon na.” ¹³ ε bata ε yete yite n tan xili ma ε falane yi, ε yi konbine ti n xili ma, n tan yetεen yi e mε.’ ”

¹⁴ “ ‘Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: Yamanane birin na lu sewani waxatin naxan yi, n na ε konna tan naxɔrima nen fefe! ¹⁵ ε sewa nen Isirayila yamaan keε bɔxɔn kala feen na, n ma yamana. Nayi, n na ε fan konna ligama na kiini nen. Seyiri geya yiren findima nen yire rabepinxin na, e nun Edɔn yamanan birin. Nayi, e a kolonma nen a Alatala nan n na.’ ”

36

Isirayila yamaan mɔn xetema nen e bɔxɔni

¹ “Adamadina, nabiya falan ti Isirayila geyane xa! A fala e xa, i naxa, ‘Isirayila geyane, ε tuli mati Alatalaa falan na! ² Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: Bayo yaxune bata gele ε ma, e naxa, “Yɔ! Habadan geyani itoe bata findi nxu tan nan gbee ra!” ’

³ Nayi, nabiya falan ti, i naxa, ‘Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: Bayo ε rabilinna muxune birin bata kata ε raxɔrideni, e yi ε naxankata alogo ε xa findi siya gbete ye gbeen na, muxune yi ε magele, e yi ε xili kala, ⁴ nanara, Isirayila geyane, ε tuli mati Marigina Alatalaa falan na! Marigina Alatala ito nan falaxi lan geyane nun yire matexine nun xudene nun meremerene nun yire kalaxine nun taa rabepinxine fe ma, ε rabilinna siya gbete ne bata fu naxanye ma, e mɔn yi ε magele. ⁵ Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: N bata falan ti siya gbete ne xili ma n ma xanuntenya gbeeni n ma yamaan xa, e nun

Edon taane birin xili ma, naxanye n ma yamanan findixi e gbeen na jaxaxaxa gbeen nun xonnantenyani, e yi a xuruse rabadene tongo!’ ⁶ Nanara, nabiya falan ti Isirayila yamanana fe yi. A fala geyane nun yire matexine nun xudene nun meremerene xa, i naxa, ‘Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: Siyane bata e makonbi han! Nayi, n xoloxin falan tima e xili ma nen n ma xanuntenya gbeeni n ma yamaan xa. ⁷ Nanara, Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: N bata n kolol n yiini texin na, fa fala e rabilinna siyane e yete nan nayagima e konbine xon.’ ”

⁸ “E tan Isirayila geyane, e jingima nen, e yi e bogin namini Isirayila kaane xa, n ma yamana, bayo na feene fa waxatin bata a li. ⁹ N fama nen e fema, n na n yee rafindima nen e ma, e tan geyane bima nen, e yi e si. ¹⁰ N muxune rawuyama ayi nen e fari, Isirayila yamaan birin. Muxune duxoma nen taane yi, e mon yi yire kalaxine ti. ¹¹ N muxune nun xuruseene rawuyama ayi nen e tan geyane fari. E wuyama ayi nen, e yi diine bari. N mon tinma nen muxune yi duxo e tan geyane fari alo a foloni, n yi e rasabati alo waxati danguxine yi. Nayi, e a kolonma nen a Alatala nan n na. ¹² N na a ligama nen muxune yi sigan ti e tan geyane yiren birin yi, Isirayila kaane, n ma yamana, e yi findi e kee boxon na, e mi fa findima e diine faxa xunna ra sonon.’ ”

¹³ “Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: Bayo a falama e ma fa fala e tan geyane bata muxune halagi, e yi findi e yetena yamana diine faxa xunna ra, ¹⁴ nanara, e mi fa muxu yo halagima sonon. E mi fa findima e yamana diine faxa xunna ra sonon. Marigina Alatalaa falan nan na ra. ¹⁵ E mi fa siyane konbi ti xuiin mema sonon, siyane mi fa e rayarabima sonon, e mi fa e yamaan nabirama sonon! Marigina Alatalaa falan nan na ra.’ ”

¹⁶ Marigina Alatala yi a fala n xa, a naxa, ¹⁷ “Adamadina, Isirayila kaane yi duxi e yamanani waxatin naxan yi, e a sarijanna kala nen e fe raba kiine nun e kewanle xon, e fe raba kiin yi findi fe xosixin na n yee ra yi alo jaxanla nema kike wanli. ¹⁸ Nayi, n na n ma xolon nagodo nen e xili ma e to faxan tixi yamanani, e yi a sarijanna kala e suxurene xon. ¹⁹ Nanara, n na e raxuyaxi ayi siyane ye yamanane birin yi, n yi e makiti e sigati kiin nun e kewanle xon. ²⁰ E na yi siga denaxanye birin yi siyane ye, e yi n xili sarijanxin sarijanna kalama nen bayo muxune yi a falama e ma nen, e naxa, ‘Alatalaa yamaan nan e ra, anu e kelixi a yamanan nin.’ ²¹ Nanara, n yi wa n xili sarijanxin natanga feni e ma, Isirayila yamaan yi naxan sarijanna kalama siyane tagi e siga denaxanye yi.”

²² “Nanara, a fala Isirayila yamaan xa, i naxa, ‘Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: N mi ito ligama e tan Isirayila yamaan xan ma fe ra, koni n na a ligama n xili sarijanxin nan ma fe ra e naxan sarijanna kalaxi siyane tagi e siga denaxanye yi. ²³ N na n xili gbeen sarijanna mayitama nen, e naxan sarijan kalaxi siyane ye. Nayi, siyane a kolonma nen a Alatala nan n na, n na n ma sarijanna mayita e xon waxatin naxan yi siyane yetagi.’ Marigina Alatalaa falan nan na ra.”

²⁴ “N na e bama nen siyane ye, n yi e malan keli yamanane birin yi, n yi e xali e boxoni. ²⁵ N na e rasarijanma nen ige sarijanxin na, n yi a xuya e ma, e yi rasarijan. N na e rasarijanma nen e fe xosixine nun e suxure feene birin ma. ²⁶ N boje nenen fima nen e ma, n yi nii nenen sa e yi. N boje xodexen bama nen e yi alo gemena, n yi boje fajin sa e yi. ²⁷ N na n ma Nii Sarijanxin sama nen e yi, n yi a liga, e yi bira n ma tonne foxo ra, e n ma sariyane suxu, e yi e liga. ²⁸ E duxoma nen yamanani n naxan so e benbane yii, e yi findi n ma yamaan na, n yi findi e Ala ra. ²⁹ N na e rakisima nen e fe xosine birin ma. N bogi seene raminima nen, n yi a rawuya ayi, kamen mi fa e suxe sonon! ³⁰ N wudi bogine nun sansine rawuyama ayi nen alogo e nama fa rayarabi kameni sonon siyane ye. ³¹ Nayi, e sigati ki jaxin nun e kewali jaxine fe rabirama nen e ma, e yi nimisa e hakene nun e kewali xosixine fe ra ki fajin! ³² N mi na ligama e tan xan ma fe ra, e xa a kolon Isirayila yamana! E yagi e kewanle fe ra ki fajin! Marigina Alatalaa falan nan na ra.’ ”

³³ “Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: N na e rasarijan e hakene birin ma laxon naxan yi, n mon taane rafema nen, yire kalaxine mon yi ti, ³⁴ xee kalaxine mon yi bi alogo e nama lu rabepinxi dangu muxune yetagi. ³⁵ E a falama nen nayi, e naxa, “Yamanani ito naxan yi kalaxi, a bata lu alo Eden nakona. Taan naxanye yi kalaxi, e yi rabepin, na taa

xønne mən bata ti, e findi muxune dōxōde makantanxine ra.” ³⁶ Nayi, siyaan naxanye na lu ε rabilinni, ne a kolonma nən a n tan Alatala nan bata yire kalaxine ti, n mən yi xε rabejninxine bi. N tan Alatala nan falan tixi, n na a ligama nən.’ ”

³⁷ “Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: N mən tinma nən Isirayila yamaan xa n fen, n yi e mali. N muxune rawuyama ayi nən alo xuruseene. ³⁸ Taa kalaxine rafema nən muxune ra alo xuruse kurune Yerusalen yi sali lōxōne yi naxanye bata rasarijan Ala xa. Nayi, e a kolonma nən a Alatala nan n na.”

37

Ala yi muxu xønne yita Esekiyeli ra fe tooni alo xiyena

¹ Alatala senben yi so n yi, a Nii Sarijanxin yi n xali lanbanna nde tagi, denaxan yi rafexi faxa muxune xønne ra. ² A yi n nasiga ti e tagi na yiren birin yi, anu e yi gbo na han, e bata yi xara ayi fefe!

³ A yi a fala n xa, a naxa, “Adamadina, xønni itoe niin mən nōe bire e yi ba?” N yi a yabi, n naxa, “Marigina Alatala, i tan nan keden pe na kolon!” ⁴ A yi a fala n xa, a naxa, “Nabiya falan ti xønni itoe xa! A fala, i naxa, ‘Xōri xaraxine, ε Alatalaa falan name! ⁵ Marigina Alatala ito nan falaxi xønni itoe xa, a naxa: N niin birama ε yi nən, ε yi keli sayani! ⁶ N na ε fasane sama nən ε ma, n fati benden nun ε fati kidin sa ε ma, n mən yi ε niin bira ε yi alogo ε xa keli sayani. Nayi, ε a kolonma nən a Alatala nan n na.’ ”

⁷ N yi nabiya falan ti xønne xa alo a yamarixi n ma kii naxan yi. N yi nabiya falan tima waxatin naxan yi, xuina nde yi mini, alo se ramaxa xuina, xønne yi e maso e bode ra. ⁸ N yi a to fasane bata sa xønne ma, fati benden yi sa e ma, fati kidin yi e ye maluxun, koni e nii mi yi e yi singen.

⁹ Nayi, Alatala yi a fala n xa, a naxa, “Nabiya falan ti foyen xa! Adamadina, nabiya falan ti a xa, i naxa, ‘Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: I tan foyena, keli bōxōn tongon naaninne yi, i fa so faxa muxuni itoe yi alogo e xa keli sayani.’ ” ¹⁰ N yi nabiya falan ti alo a yamari n ma kii naxan yi. Niin yi bira e yi, e mən yi keli sayani, e ti e sanne xunna. Gali senbemaan nan yi a ra naxan yi gbo mumε!

¹¹ A yi a fala n xa, a naxa, “Adamadina, Isirayila yamaan birin nan xōri itoe ra. E luma a fale, e naxa, ‘Nxu xønne bata xara. Yigi yo mi fa nxu xa! Nxu bata lō ayi!’ ¹² Nanara, nabiya falan ti, i a fala e xa, i naxa, ‘Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: N na ε gaburune rabima nən, n yi ε rate yinla ra, ε tan n ma yamana. N mən fama nən ε ra Isirayila yamanani. ¹³ ε a kolonma nən nayi, n ma yamana, a Alatala nan n na, n na ε gaburune rabi waxatin naxan yi, n yi ε rate! ¹⁴ N na n ma Nii Sarijanxin birama ε yi nən, ε yi keli sayani, n mən yi ε dōxō ε yamanani. Nayi, ε a kolonma nən a n tan Alatala nan falan tixi, n yi a liga. Alatalaa falan nan na ra.’ ”

Ala mayitaxunna bama nən Isirayila nun Yuda tagi

¹⁵ Alatala yi falan ti n xa, a naxa, ¹⁶ “Adamadina, yegena nde tongo i yi ito kerenden a fari, fa fala Yuda gbeena e nun Isirayila kaan naxanye a fōxō ra. I mən xa yege gbete tongo, i ito kerenden a ma fa fala Efirami a yegena, Yusufu gbeena e nun Isirayila yamaan naxanye birin a fōxō ra. ¹⁷ Yegene ratugun alogo e xa findi yege kedenna ra i yii. ¹⁸ Xa i ya yamanan muxune i maxōdin, e naxa, ‘I mi ito bunna falama nxu xa ba?’ ¹⁹ I xa e yabi, i naxa, ‘Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: N Yusufu a yegen tongoma nən, naxan Efirami yii, e nun Isirayila bōnsōnna naxanye a fōxō ra, n yi a tugun Yudaa yegen na, e findi yege kedenna ra. E findima nən kedenna ra n yii.’ ”

²⁰ “I sebenla kerendenma yegen naxanye fari, ne xa lu suxi i yii e yεtagi. ²¹ I yi a fala e xa, i naxa, ‘Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: N na Isirayila kaane bama nən siya gbete tagi e sigaxi denaxanye yi, n yi e malan keli yiren birin yi, n yi e raxete e yamanani. ²² N na e findima nən yama kedenna ra yamanani, Isirayila geyane fari, manga kedenna yi lu e birin xun na, e mi fa findima siya firinna ra, e mən mi fa yitaxunje mangaya firinna ra. ²³ E mi fa e yete raxōsima e suxurene nun e batu se haramuxine nun e murute feene

xɔn. N na e rakisima nen e yulubi rabadene birin ma, n yi e rasarijan. E findima nen n ma yamaan na, n yi findi e Ala ra. ²⁴ N ma walikɛɛn Dawuda nan findima e mangan na, xuruse raba keden peen yi lu e yɛɛ ra. E n ma sariyane nun n ma tɔnne suxuma nen, e yi e liga. ²⁵ E dɔxɔma nen yamanani n denaxan soxi n ma walikɛɛn Yaxuba yii, ɛ benbane dɔxɔ denaxan yi. E dɔxɔma nen menni, e tan nun e diine nun e diine diine han habadan, n ma walikɛɛn Dawuda yi findi e mangan na habadan! ²⁶ N bɔɛɛ xunbeli layirin xidima nen nxu nun ne tagi, a findi habadan layirin na. N na e rasabatima nen, n yi e rawuya ayi, n yi n ma yire sarijanxin lu e tagi habadan! ²⁷ N dɔxɔden luma nen e tagi, n findi e Ala ra, e findi n ma yamaan na. ²⁸ Nayi, siyane a kolonma nen a n tan Alatala nan Isirayila rasarijanxin, n na n ma yire sarijanxin lu e tagi waxatin naxan yi habadan.’ ”

38

Nabiya falan Manga Gogo xili ma

¹ Alatala yi falan ti n xa, a naxa, ² “Adamadina, i yɛɛ rafindi Manga Gogo Magogo kaan ma, Mesɛki nun Tubali* manga gbeena, i nabiya falan ti a xili ma. ³ A fala a xa, i naxa, ‘Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: N bata keli i xili ma Gogo, Mesɛki nun Tubali manga gbeena. ⁴ N karafen birama nen i deni, n yi i karahan, n yi i ramini i konni ɛ nun i ya ganla birin, e nun i ya soone nun i ya soo ragine, naxanye yenge so seene yɛbaxi, e nun sofa gali gbeena yɛ masansan wure lefa gbeen nun a xurin suxi naxanye yii naxanye fatan yengen soɛ silanfanna ra. ⁵ Perise kaane nun Kusi kaane nun Puti kaane fan sigama nen i fɔxɔ ra, yɛ masansan wure lefaan nun wure kɔmɔtin naxanye yii. ⁶ E nun Gomere kaane nun e sofa ganle birin, e nun Beti-Togarama kaane, naxanye keli kɔmen fɔxɔni, e nun e ganle birin, e nun siya wuyaxine sigama nen i fɔxɔ ra.’ ”

⁷ “ ‘Keli, i yi i yitɔn, ɛ nun gali gbeen naxanye birin i fɔxɔ ra, bayo i tan nan dɔxi e birin xun na. ⁸ Lɔxɔna nde, n na a ragidima i ma nen jɛɛ wuyaxi dangu xanbini, i siga na yamanan xili ma naxan muxuye futuxuluxi silanfanna bun ma, naxanye kelixi yamana wuyaxi yi, e sa e malan Isirayila geyane fari naxanye bata yi lu rabɛɛnxi xabu waxati xunkuye. E birin bata keli siyane yɛ, e yi lu dɔxi bɔɛɛ xunbenli. ⁹ ɛ nun ɛ ganle birin kelima nen e nun siya wuyaxine, ɛ yi fa e yamanani alo tule gbeena, alo kundaan naxan sama yamanan xun ma.’ ”

¹⁰ “ ‘Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: Na lɔxɔni, miriyane soma nen i bɔɛɛni, i yi kɔte jaxini tɔn. ¹¹ I a falama nen, i naxa, “N sa fuma nen yamana makantantaren ma, n yi muxune yenge naxanye bɔɛɛ xunbelixi, e lanni, naxanye dɔxi taane yi yinna mi naxanye rabilinni, naxanye taan so dɛɛye mi balanma wurene ra. ¹² N na e yii seene tongoma nen yengeni, n yi e nafunle muja.” Muxune mɔn bata dɔxɔ taa xɔnna naxanye yi, i sa fuma nen ne ma, yamaan naxan naminixi siya gbetene yɛ, naxanye bata xuruseene nun nafunla sɔtɔ, naxanye dɔxi dunuja tagini. ¹³ Saba nun Dedan nun Tarasisi yulane nun e sofa senbɛmane birin a falama nen i ma, e naxa, “I faxi yenge yi se tongoden nin ba? I ya ganla malanxi nafunla nan muɛnɛdeyi ba, alogo e xa gbetin nun xɛmaan xali, e yi xuruseene nun nafunla tongo, e yi se wuyaxi tongo yengeni?” ’ ”

¹⁴ “Nanara, adamadina, nabiya falan ti. A fala Gogo xa, i naxa, ‘Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: Isirayila kaane na lu bɔɛɛ xunbenli lɔxɔn naxan yi, n ma yamana, i na kolonma nen. ¹⁵ I fama nen, i sa keli i dɔxɔdeni sogeteden kɔmen fɔxɔni pon, ɛ nun siya wuyaxin naxanye i fɔxɔ ra, e birin dɔxi soone fari, yama gbeena, gali senbɛmana. ¹⁶ I sa fuma nen Isirayila kaane ma, n ma yamana, alo kundaan naxan sama yamanan xun ma. Waxati famatɔni, n na i rafama nen n ma yamanan xili ma alogo siyane xa n kolon, n na n ma sarijanna mayita i tan xɔn e yetagi waxatin naxan yi.’ ”

¹⁷ “ ‘Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: N falan ti i tan nan ma fe yi Isirayila nabine xɔn waxati danguxine yi ba, n ma walikɛne? Na waxatini, e nabiya falane ti nen jɛɛ

* ^{38:2}: Tubali nun Mesɛki a fe sɛbɛxi Dunuja Fɔlɔn 10.2-3 nun Esekiyeli 27.13 kui. Gogo nun Magogo findixi Alaa yamaan yaxune misaala nan na. E fe mɔn sɛbɛxi Lankɛnɛmaya 20.8 kui.

wuyaxi bun, fa fala a n na i rasigama nen n ma yamaan xili ma. ¹⁸ Na ləxəni, Gogo fama nen Isirayila yamanan xili ma, n bənen yi te, n xələ han! Marigina Alatalaa falan nan na ra. ¹⁹ N fitinaxina a ragidi nen n ma xələ gbeeni, fa fala na ləxəni bəxən xuruxurun gbeen tima nen Isirayila yi. ²⁰ Yexene nun xəline nun burunna subene nun niimaseene birin xuruxurunma nen gaxuni n yetagi, e nun muxun naxanye birin bəxə xənna fari. Geyane godoma nen, tintin yirene birin yi wuru, yinne birin yi bira bəxəni. ²¹ N yengen nakelima nen Manga Gogo xili ma n ma geyane birin fari. Birin silanfanna tongoma nen a ngaxakedenna xili ma. Marigina Alatalaa falan nan na ra. ²² N Gogo makitima nen fitina furen nun sayaan na, n tule gbeen nun balabalan kəsene nun dole tēen nafa a xili ma e nun a ganle nun siya wuyaxin naxanye a fəxə ra. ²³ N na n ma gboon nun n ma sarjanna mayitama nen, n yi a liga siya wuyaxine yi n kolon. Nayi, e a kolonma nen a Alatala nan n na.’”

39

Fala gbete Manga Gogo xili ma

¹ “Adamadina, nabiyā falan ti Manga Gogo xili ma, a fala a xa, i naxa, ‘Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: N bata keli i xili ma Gogo, Meseki nun Tubali manga gbeena. ² N na i karahanma nen, i yi keli i ya yamanani sogeteden kəmenna ma pon, n yi i xali Isirayila geyane fari. ³ N na i ya xanla ragarinma ayi nen, a bira i kəmenni, n yi i ya xalimakunle rayolon i yiifanni. ⁴ I faxama nen Isirayila geyane fari, i tan nun i ya ganle nun siyaan naxanye birin i fəxə ra. N yi i binbin lu xəline nun burunna subene bun e balon na. ⁵ I faxama nen burunna ra, bayo n tan bata a fala. Marigina Alatalaa falan nan na ra. ⁶ N tēen nafama nen Magogo yamanani, e nun na kanne konni naxanye birin dəxi ige tagi bəxəne yi bəje xunbenli. Nayi, e a kolonma nen a Alatala nan n na. ⁷ N na a ligama nen Isirayila kaane yi a kolon a n xinla sarjann. N mi fa n ma yamaan luyə sənən e yi n xinla sarjanna kala. Nayi, siyane a kolonma nen a n tan Alatala nan sarjann Isirayila yamanani.’”

⁸ “Marigina Alatalaa falan ni ito ra: Na feene fama nen, e yi rakamali. N falan tixi na ləxən nan ma fe yi. ⁹ Nayi, Isirayila kaane minima nen taani, e yi yaxune yenge so se biraxine matongo, e yi e gan yegen na, ye masansan wure lefa xurin nun a xungbene, e nun xanle nun xalimakunle nun yenge so dunganne nun tanbane. Ne mi gan janje han je solofere. ¹⁰ E mi yege fenje burunna ra, e mi se sege fətəne yi, bayo yaxune yenge so seene nan ganma yegene ra. Naxanye e yii seene tongo yengeni, e fan ne yii seene tongoma nen yengeni. Naxanye e nafunla ba e yii, e fan yi ne nafunla ba e yii. Marigina Alatalaa falan nan na ra.’”

¹¹ “Na ləxəni, n sigatine lanban yiren findima nen gaburu soon na Manga Gogo xa Isirayila yamanani fəxə ige daraan sogeteden binni. A kiraan bolonma nen dangu muxune ye ra bayo Gogo maluxunma menna nin e nun a ganla birin, menna yi xili sa Gogo a ganla lanbanna. ¹² Isirayila yamana e maluxunma nen kike solofere alogo yamanan xa rasarjann. ¹³ Yamanan muxune birin e maluxunma nen, na yi findi xunna kenla ra e xa, n na n ma binyen makenen ləxən naxan yi. Marigina Alatalaa falan nan na ra.’”

¹⁴ “Muxune sugandima nen, e yi yamanani siga binbine fendeni waxatin birin. Muxu faxaxin naxanye bəxən fari ma, muxu gbete ye yi dangu ne maluxunje. Na fəloma nen kike solofere na dangu, e yi bəxən nasarjann na kiini. ¹⁵ Na muxun naxanye danguma yamanani, na nde keden na muxune xənne to, a taxamasenna tima nen menni alogo gaburu geene xa sa e maluxun Gogo a ganla mərəmərəni. ¹⁶ E mən taana nde xili sama nen menni fa fala “Galiya.” Yamanan nasarjannma na kii nin.’”

¹⁷ “Adamadina, Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: A fala xəliin sifan birin xa, e nun burunna subene birin, i naxa, ‘E e malan, e fa, e malan sa keli yiren birin yi, e fa n ma saraxa suben dondeni, n tan yetēen naxan bama e xa. Saraxa gbeen nan na ra Isirayila geyane fari! E suben donma nen, e yi wunla min. ¹⁸ E sofa wekiləxine subene donma nen, e yi dunuja mangane wunla min, naxanye faxaxi alo kontonne nun yexene nun kətəne

nun turane, e birin naturaxi alo Basan yamanan xuruseene. ¹⁹ E turen donma nen n ma saraxani n naxan bama e xa, e wasa a ra. E wunla minma nen alo dɔlɔna han e xun magi a ra. ²⁰ E lugoma nen soone suben nun soo ragine suben na n ma donse dondeni, e nun sofa wɛkilɛxine nun yɛngɛ sone sifan birin suben na.' Marigina Alatalaa falan nan na ra."

²¹ "N na n ma binyen mayitama nen siyane tagi, siyane birin yi n ma kiti saxin to, n na n sɛnben nagodo e xili ma waxatin naxan yi. ²² Nayi, keli na lɔxɔn ma han waxati famatɔna, Isirayila yamana a kolonma nen a Alatala nan n na, e Ala. ²³ Nayi, siyane a kolonma nen a Isirayila kaane yulubine nan ma fe a ligaxi e sigaxi konyiyani, e to tinxintareyaan liga n na, n yi n yɛtagin luxun e ma, n yi e sa e yaxune sagoni alogo e xa e faxa yɛngɛni. ²⁴ N na e saranma nen e fe xɔsixinɛ nun e murutɛ feene ra, n yi n yɛtagin luxun e ma."

²⁵ "Na ma, Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: Iki, n mɔn xɛtɛma nen Yaxuba bɔnsɔnna muxu suxine ra, n kininkininma nen Isirayila kaane birin ma, n yi n sɔbe so alogo birin xa n xili sarijanxin binya. ²⁶ Nayi, e jinanma nen e yagin xɔn e nun e tinxintareyaan naxanye birin ligaxi n na. E mɔn luma nen makantanni e bɔxɔni, muxune mi fa e yimaxama. ²⁷ N na e ramini siyane yɛ waxatin naxan yi, n na e malan sa keli e yaxune yamananɛ yi, n na n ma sarijanma mayitama nen e xɔn siya wuyaxine yɛtagi. ²⁸ Nayi, e a kolonma nen a Alatala nan n na, e Ala, amasɔtɔ hali n to e raxuyaxi ayi siyane tagi konyiyani, n mɔn e malanma nen e konni, n mi e sese luma na. ²⁹ N mi fa n yɛtagin luxunma e ma nayi sɔnɔn, bayo n na n ma Nii Sarijanxin nagodoma nen Isirayila yamaan fari. Marigina Alatalaa falan nan na ra."

40

Ala yi a Batu Banxi nɛnɛna fe makenɛn Esekiyeli xa

¹ N xɔ konyiyaan jɛɛ mɔxɔnɛn nun suulunden kike singen xi fude lɔxɔni, Yerusalɛn taan kalan jɛɛ fu nun naanindenɛni, na lɔxɔn yɛtɛni, Alatala yi n tongo, a yi siga n na na yi. ² Ala yi n xali Isirayila yamanani fe tooni alo xiyena. A yi n nate geya matexina nde fari banxine yi tixi naxan sogeteden yiifari fɔxɔni alo taana. ³ A yi n xali mɛnni, n yi dɔpɔxɔna nde to, a kiin luxi alo wure gbeela. Taa dugi lutin yi suxi a yii e nun tamina, se maliga sena. A yi tixi dɛna nde ra. ⁴ Na muxun yi a fala n xa, a naxa, "Adamadina, i yɛɛn ti, i tuli mati, i yengi sa feni itoe birin xɔn n naxanye yitama i ra, amasɔtɔ i faxi be na nan ma, i yi sa a fala Isirayila yamaan xa i na naxan birin to."

Alaa Banxi nɛnɛn yinna so dɛna

⁵ N yi a to, yinna nde yi Ala Batu Banxin nabilinxi a yiren birin yi. Se maliga tamin yi suxi na muxun yii a kuya nɔngɔnna yɛ sennin, koni na tamin nɔngɔnne yi kuya nɔngɔnna yɛtɛɛn xa. Nɔngɔnna keden e nun yii kuiin yɛɛ keden nan yi e kuyan na nun. A yi yinni gboon maliga, e nun se maliga tamin kuyan yi lan. A yiteen fan nun se maliga tamin kuyan yi lan. ⁶ Na xanbi ra, a yi siga yinna so dɛɛn na dɛnaxan yi yɛɛ rafindixi sogeteden ma. A yi te tedene ma so mɛnna kui. A yi yinna so dɛɛn fari binna maliga, na kuyana, se maliga tamin yɛ keden. ⁷ Konkodine nan yi rafalaxi yinna so dɛɛn kanke, kantan tiine yi tiyɛ yiren naxanye yi. Ne birin yi kuya se maliga tamin yɛ keden keden, e yigbona, a yɛ keden. Nɔngɔnna yɛ suulun nan yi kantan tiine konkodine longɔnne ra. So dɛɛn mini dɛɛn yinna kuiin ma, na yi kuya se maliga tamin yɛ keden. ⁸ Na muxun mɔn yi na so dɛ palaan maliga naxan yi yinna kuiin binni: ⁹ A yi kuya nɔngɔnna yɛ solomasɛɛ. A banxin kankeni gbona, nɔngɔnna yɛ firin. Na so dɛ palaan yi a kui nɛn, a yɛɛ rafindixi Ala Batu Banxin ma. ¹⁰ Yinna so dɛɛn naxan yi sogeteden binni, kantan tiine konko saxanne nan yi rafalaxi a so dɛɛn kanke a fɔxɔ firinna birin yi. Ne birin yi lan. E birin yi tagi kuya kii kedenni. ¹¹ A yi dɛni gboon maliga, nɔngɔnna yɛ fu, a kuyana, nɔngɔnna yɛ fu nun saxan. ¹² Sansandina nde yi tixi kantan tiine konkone yɛtagi, a yitena nɔngɔnna yɛ keden. Kantan muxune konkone tan yigbona nɔngɔnna yɛ sennin, e kuyana, a yɛ sennin. ¹³ A yi so dɛɛn yiren maliga, keli sansandi kedenna kondɛn ma han gbɛtɛ bode fɔxɔni, na yigbona, nɔngɔnna yɛ mɔxɔnɛn nun suulun. ¹⁴ A yi so dɛɛn palaan maliga kantan tiine

konkone yetagi, na kuyana, nongonna ye tonge sennin. Na yi sa danxi yinna so deen kui xiin nan ma. ¹⁵ Keli yinna so deen fari ma xiin ma han so deen kui xiin palana, nongonna ye tonge suulun. ¹⁶ Foye sodene nan yi palaan banxi kankene birin ma wure sansanne tixi naxanye ma kantan tiine konkone yiren birin yi. Ndee fan yi so deen palaan ma. Banxi kanken naxanye yi kantan tiine konkone longonne ra, tugu yii sawurane nan yi kerendenxi ne rayabu seen na.

Ala Batu Banxin yinna kuina

¹⁷ A yi n xali Ala Batu Banxin yinna kui. Na yinna kuiin nabilinna yitoxi geme daxine nan na boxon ma a lonna ra, a yi rabilinxi konko tonge saxan nan na naxanye yi daxi yinna ra. ¹⁸ A kuiin nabilinna birin yi daxi geme malaxunxine nan na alo lonna. A rabilinna yi magodo yinna kuiin tagiyaan xa. ¹⁹ A yi a kuyan maliga, keli yinna fari ma xiin so deen palaan yetagin ma han Ala Batu Banxin yinna kui xiina. Na yi lan nongonna ye keme ma sogeteden mabinna nun a komen foxon fan xa.

Komen foxon yinna so dena

²⁰ Yinna so deen naxan yi yee ra findixi sogeteden komenna ma, a yi na kuyan nun a yigboon maliga. ²¹ Kantan muxune konkone, saxan be binni, saxan be binni, e nun banxi kanken naxanye yi ne longonne ra e nun a so deen palana, ne nun yinna so deen boden birin yi lan, a kuyana nongonna ye tonge suulun, a yigbona, nongonna ye maxonen nun suulun. ²² Na so deen foye sodene nun a kantan tiine konkone nun a tugu yii sawura kerendenxine, ne birin nun so deen boden gbeene yi lan naxan yi yee ra findixi sogeteden binna ma. San tide solofere nan yi tedden na a so deen palaan yetagi. ²³ Ala Batu Banxin yinna kui xiin so dena nde yi yinna komen foxon so deen yetagi, alo a yi kii naxan yi sogeteden mabinni. Na muxun yi na kuyan maliga keli yinna fari ma xiin so deen ma han yinna kui xiin so dena, nongonna ye keme.

Yinna yiifari foxon so dena

²⁴ A yi ti n yee ra siga yinna yiifari foxon mabinni, n yi so de gbeta to naxan yi yee rafindixi yiifari foxon ma. A yi a yirene maliga, na fan yi lan bonne ma. ²⁵ Foye sodene yi yinna so deen nun a so de palaan yiren birin ma alo bonne yi kii naxan yi. A kuyana, nongonna ye tonge suulun, a yigbona nongonna ye maxonen nun suulun. ²⁶ San tide solofere nan yi tedden na a so deen palaan yetagi. Banxi kanken yi rayabuxi tugu yii sawura kerendenxine nan na kantan tiine konkone longonne ra. ²⁷ Ala Batu Banxin yinna kui xiin so dena nde fan yi yiifari foxoni. Na muxun yi a kuyan maliga keli yinna kui xiin so deen ma han yinna fari ma xiin so dena, nongonna ye keme.

Yinna kui xiin so deene

²⁸ Na xanbi ra, a yi fa n na Ala Batu Banxin yinna kui xiini, n so a yiifari ma so deen na. A yi so deen maliga, na fan nun bonne birin yi lan. ²⁹ Kantan muxune konkone nun banxi kanken naxanye yi ne longonne ra e nun a so deen palana, ne nun so deen bonne birin yi lan. Foye sodene yi so deen nun a palaan yiren birin ma. A kuyana, nongonna ye tonge suulun, a yigbona, nongonna ye maxonen nun suulun. ³⁰ So deene palaan naxanye yi yinna ma, ne yi kuya nongonna ye maxonen nun suulun, e yigbona nongonna ye suulun. ³¹ So deen palaan yi yee rafindixi yinna fari ma xiin nan ma, a senbetenne yi rayabuxi tugu yii sawura kerendenxine nan na. San tide solofere nan yi tedden na.

³² Na xanbi ra, a yi fa n na yinna kui xiin sogeteden mabinni, a yi so deen maliga, na fan nun bonne birin yi lan. ³³ Kantan muxune konkone nun banxi kanken naxanye yi ne longonne ra e nun a so deen palana, ne nun so deen bonne birin yi lan. Foye sodene yi so deen nun a palaan yiren birin ma. A kuyana, nongonna ye tonge suulun, a yigbona, nongonna ye maxonen nun suulun. ³⁴ A so deen palaan yi yee rafindixi yinna fari ma xiin nan ma. A senbetenne yi rayabuxi tugu yii sawura kerendenxine nan na. San tide solofere nan yi tedden na.

³⁵ Na xanbi ra, a yi fa n na kōmen fōxōn so dēen na, a yi a maliga. E nun bonne birin yi lan. ³⁶ Kantan muxune konkone nun banxi kanken naxanye yi ne longonne ra e nun a so dēen palana, ne nun so dēen bonne birin yi lan. Foye sodene yi a yiren birin ma. A kuyana, nōngōnna ye tonge suulun, a yigbona, nōngōnna ye mōxōjēn nun suulun. ³⁷ A so dēen palaan yi yēē rafindixi yinna fari ma xiin nan ma. A senbetenne yi rayabuxi tugu yii sawura kērendēnxine nan na. San tide solofere nan yi teden na.

Saraxane yitōnma konkone naxanye kui

³⁸ Konkona nde yi sansanna so dē palane kui saraxa xuruse gan daxine yi maxama dēnaxan yi. ³⁹ Tabali firin firin yi so dēen palaan fōxō firinna birin yi xuruseene yi kōe raxabama dē naxanye yi alogo e xa ba saraxa gan daxin na hanma yulubi xafari saraxana hanma yangin saraxana. ⁴⁰ Tabali firin firin mōn yi so dēen palaan be binna nun be binni teden dēxōn yinna kui xiin kōmen fōxōn so dēen na. ⁴¹ Nayi, tabali naanin yi so dēen be binni, naanin be binni, e birin malanxina tabali solomasēxē xuruseene yi kōe raxabama dēnaxanye yi. ⁴² Tabali naanin gbētēye fan yi na yi naxanye rafalaxi gēme masolixine ra saraxa gan daxine fe ra, e birin kuyana nōngōnna ye keden e nun a tagi, e yigbona nōngōnna ye keden nun a tagi, e yitena nōngōnna ye keden. Waliseene nan yi ne fari xuruseene kōe raxabama naxanye ra alogo e xa ba saraxa gan daxin na hanma saraxa gbētē. ⁴³ Banxin kanken yi rayabuxi a rabilinna birin yi sawura kērendēnxine nan na naxanye rabinya yi yiin ye keden liyē. Tabanle yi rafalaxi saraxa subene nan ma fe ra.

Saraxaraline konkone

⁴⁴ Konko firin yi yinna kui xiin kui, kedenna kōmen fōxōn so dēen dēxōn, a yēē rafindixi yinna kuiin ma, kedenna yiifari fōxōn so dēen dēxōn a yēē rafindixi yinna kuiin ma. ⁴⁵ Na muxun yi a fala n xa, a naxa, “Konkon naxan yinna kui xiin kōmen fōxōni, saraxaraline nan gbee na ra naxanye Ala Batu Banxin feene xun na. ⁴⁶ Konkon naxan yinna kui xiin yiifari fōxōni, saraxaraline nan gbee na ra naxanye saraxa ganden feene xun na. Sadōki* yixētene nan ne ra, Lewi bōnsōnna muxune. Ne gbansanna nan nōe e masōe Alatala yetagi e a wanle kē.” ⁴⁷ Na xanbi ra, a yinna kui xiin kuiin maliga. A kuyana nōngōnna ye kēme, a yigbona nōngōnna ye kēme. Saraxa ganden yi Ala Batu Banxin yetagi.

Ala Batu Banxina

⁴⁸ A yi fa n na Ala Batu Banxin tanden ma, a yi a so dēen palaan maliga. A senbetenne yigboon nabinyana nōngōnna ye suulun suulun. A dēni gbona nōngōnna ye fu nun naanin. Banxi kanken naxanye yi so dēen be binna nun be binni, ne kuyana nōngōnna ye saxan saxan. ⁴⁹ Nayi, Ala Batu Banxin so dēen palaan birin yigboon yi nōngōnna ye mōxōjē nan na, a kuyana nōngōnna ye fu nun firin keli dēen ma siga yēen na. Te yi tima san tidene nan fari. Senbetēn keden keden nan yi tixi so dēen be binna nun be binni.

41

¹ Na muxun yi n xali banxin kui yire sarijanxi singeni. A yi a senbetenne maliga, a fōxō kedenna yigboon nōngōnna ye sennin, a fōxō kedenna boden fan nōngōnna ye sennin.

² Banxin dēni gbona, nōngōnna ye fu, banxi kanken naxanye dēen be binna nun be binni, nōngōnna ye suulun suulun. A mōn yi banxin kui yire sarijanxi singen maliga, a kuyana nōngōnna ye tonge naanin, a yigbona nōngōnna ye mōxōjē.

³ A yi so banxin kui yire sarijanxi firinden, a yi a so dēen senbetenne maliga, e firinna birin yigbona, nōngōnna ye firin firin. A so dēni gbona nōngōnna ye sennin. Banxi kanken naxan yi dēen be binna nun be binni, nōngōnna ye solofere solofere. ⁴ A yi banxin kuiin yire sarijanxi firinden kuyan maliga, nōngōnna ye mōxōjē, a yigbona nōngōnna ye mōxōjē. A yi a fala n xa, a naxa, “Yire Sarijanxi Fisamantenna ni ito ra.”

⁵ A yi Ala Batu Banxin kanken maliga, a yigbona nōngōnna ye sennin. Konkodine yi banxin kui a rabilinna birin yi, e yigbona nōngōnna ye naanin. ⁶ Konkodin naxanye yi banxin kui a rabilinni, ne mōn yi e bode fari kore banxiramaan na han dōxō saxan, a

* 40:46: Sadōki a fe sebēxi Mangane Singen 2.35 kui.

dɔxɔ yo dɔxɔ konkodi tonge saxan saxan. Konkodine nan yi banxi kanken kui xiine sɛnbe soma. E yi nde bama banxi kanken fari ma xiini gboon na, koni e mi yi se bama banxi kanken kui xiini gboon na. ⁷ Konkodine yigboon yi sigama fari sɛ, e nɛma tema bayo a yi tema nde bɛ banxi kanken na. Muxune yi nɛ tɛ te seene ma keli bɔxɔni, sa te kore banxin firindeni han a saxandeni.

⁸ N yi a to a banxin yirena nde yi konkodine ma e bun ti seen na, na yigbona se maliga tamin yɛ keden, naxan yi lanxi nɔngɔn kuyen yɛ senninna ma. ⁹ Konkodine banxi kanken fari ma xiini gboon yi nɔngɔnna yɛ suulun nan na. Yirena nde magenla yi Ala Batu Banxin ¹⁰ nun saraxaraline banxine tagi, na yigbona nɔngɔnna yɛ mɔxɔnɛ Ala Batu Banxin nabilinna birin yi. ¹¹ Dɛɛne yi konkodina ndee ma naxanye yi rabiye lan na yiren ma, kedenna kɔmɛn fɔxɔn ma, kedenna yiifari fɔxɔn ma. Sigatidena nde yi lu banxin nabilinna birin yi, na yigbona nɔngɔnna yɛ suulun.

¹² Banxina nde yi yɛ rafindixi yinna kuiin ma a sogegododen binni, na yigbona nɔngɔnna yɛ tonge solofere. Na banxin kankeni gboon yi nɔngɔnna yɛ suulun nan na a rabilinna birin yi. Banxin kuyana nɔngɔnna yɛ tonge solomanaanin. ¹³ Na muxun yi Ala Batu Banxin maliga, a kuyana nɔngɔnna yɛ kɛmɛ. Yire magenla nun banxin bonna fan nɔngɔnna yɛ kɛmɛ. ¹⁴ Yinna kui xiin sogetede binna fan, nɔngɔnna yɛ kɛmɛ. Ala Batu Banxin yi lu na tagiyani.

¹⁵ Na muxun yi banxin maliga naxan yɛ yɛ rafindixi yinna kuiin ma Ala Batu Banxin xanbi ra. Banxin nun banxi kui yiren naxanye a fɔxɔ firinna birin yi, na birin malanxin kuyana nɔngɔnna yɛ kɛmɛ.

Ala Batu Banxin yire sarijanxi singen nun a firindena e nun a so dɛ palaan naxan yɛ rafindixi yinna kuiin ma ¹⁶ e nun e dɛ yirene nun e foye sode yixurine nun banxine kui yiren naxanye na yire saxanne rabilinxi, farinne yi saxi na banxi kankene birin ma e rayabu seen na han e so dɛɛne. Banxi lonna nun banxi kanken yi rayabuxi farinne nan na siga han foye sodene. Foye sodene fan yi nɛ balanɛ nɛn. ¹⁷ Banxin yire sarijanxi firinden so dɛɛn xun ma e nun yire sarijanxi firinne rabilinne banxi kankene birin ma, ¹⁸ maleka gubugubu kan sawurane nun tugu yiine sawurane yi masolixi mɛnne nan ma. Tugu yii sawurane yi solixi maleka gubugubu kan sawurane longonne ra. Yetagi firin firin nan yi maleka gubugubu kan sawurane ma. ¹⁹ Yetagi keden yi luxi alo adamadiin gbeena naxan yi yɛ rafindixi tugu yii kedenna ma. Yetagin bonna yi luxi alo yatan yetagin naxan yi yɛ rafindixi tugu yiin bonna ma. Ne yi solixi Ala Batu Banxin yiren birin ma. ²⁰ Keli banxin yire sarijanxi singen lonna ma siga han a so dɛɛn xun ma, maleka gubugubu kan sawurane nun tugu yii sawurane nan yi solixi banxi kanken ma.

²¹ Yire sarijanxi singen dɛ rati wudine yi rafalaxi tongon naanin nan ma, fɛ mi yi naxanye ti kiin na. Yire Sarijanxi Fisamantenna dɛ rati wudine fan yi na kii nin. ²² Se ralixine dɔxɔ se tabanla yi na yi, a yitena nɔngɔnna yɛ saxan, a fɔxɔ firinne birin yigbona, nɔngɔnna yɛ firin firin. A tongonne nun a bun tiin nun a dɛxɔnne yi rafalaxi wudin nan na. Na muxun yi a fala n xa, a naxa, “Tabanla ni ito ra, naxan Alatala yetagi.” ²³ Yire sarijanxi singen nun Yire Sarijanxi Fisamantenna firinne birin, dɛ firin nan yi tixi e so dɛɛn na. ²⁴ E dɛ firinne yi rabima yiifanna nun kɔmɛnna nan ma. ²⁵ Maleka gubugubu kan sawurane nun tugu yii sawurane yi solixi yire sarijanxi singen dɛɛn ma alo naxanye yi banxi kankene ma. Wudi xunna soon yi rafalaxi so dɛ palaan so dɛɛn xun ma. ²⁶ Foye sode yixurine yi so dɛ palaan dɛxɔnne ma wure sansanna naxanye ma, tugu yii sawurane yi solixi banxi kanken ma foye sodene fɔxɔ firinne birin yi. Wudi xunna soon yi rafalaxi konkodine fan yetagi.

42

Saraxaraline banxine

¹ Na muxun yi ti n yɛ ra kɔmɛn fɔxɔni, mini yinna kui xiin fari ma, a fa n na banxin dɛxɔn ma naxan yi yinna kɔmɛn fɔxɔn yetagi yinna kui xiin xɔn ma. ² Na banxin kuyana nɔngɔnna yɛ kɛmɛ, a yigbona nɔngɔnna yɛ tonge suulun, a dɛɛn yi rabima kɔmɛn fɔxɔn

nan ma. ³ Nongonna ye mawone yi luxi Ala Batu Banxin nabilinni, geme daxine fan yi yinna fari ma xiin de a lonna ra. Banxini ito yi menne nan longori ra. Kore banxin daxode saxan nan yi a ra Ala Batu Banxin kore banxin yetagi. ⁴ Konkon naxanye yi kore banxine kui, sigatiden yi danguma ne birin tagi banxin kui. Sigatideni gbona, nongonna ye fu, a kuyana nongonna ye keme. Konkone yi rabima komen foxon nan ma. ⁵ Konkon naxanye yi kore banxin faxesa ra xiine kui, ne yi yixurun dangu a laberaxine ra bayo sigatidene yi nde baxi e yigboon na dangu firinna bonne ra. ⁶ Konkon naxanye yi kore banxin xuntagi, senbeten yo mi yi ne ma alo e yi yinna ma kii naxan yi. E mon yi yixurun dangu kore banxin singen nun a firinden konkone ra. ⁷ Konkon naxanye yi rafalaxi banxini yinna fari ma xiin mabinni, ne yi danxi banxin tagiyaan nin, e kuyana nongonna ye tonge suulun. ⁸ Konkon naxanye yi yinna mabinni banxin kui, ne kuyana nongonna ye tonge suulun, koni konkone naxanye yi yire sarijanxin mabinni, ne kuyana nongonna ye keme. ⁹ So yi tima banxin sogeteden mabinna nin keli yinna fari ma xiin binni siga labe ra konkone kui.

¹⁰ Yiifari foxoni, banxina nde fan yi yinna fari ma xiin yetagi Ala Batu Banxin yinna kui xiin ma, konkone fan yi na banxin kui. ¹¹ Sigatidena nde yi konkone tagi. Na banxin nun banxin naxan yi komen foxoni, ne firinna birin kuyan nun e yigboon yi lan e nun e so deene nun e yeba kiina. Yiifari foxon banxin so deene ¹² nun komen foxon banxin konkone so deene birin yi lan. So yi tima konkone longonna ra sigatiden nan xon keli sogeteden binni.

¹³ Na muxun yi a fala n xa, a naxa, “Banxin naxanye komen foxon nun yiifari foxoni, naxanye rabima Ala Batu Banxin yinna kui xiin kuiin binni, saraxaraline nan gbee ne ra, naxanye walima Alatala yetagi, e saraxa sarijanxi fisamantenne subene donma denaxan yi. Na saraxa sarijanxi fisamantenne ramarama menne yi nen alo bogi se saraxane nun yulubi xafari saraxane nun yangin saraxane bayo na yirene sarijan. ¹⁴ Saraxaraline na so yire sarijanxin longonne ra, e mi noe mine, siga yinna fari ma xiin kui fo e na e saraxaraliya wali dugine ba e ma, e yi e lu na bayo ne sarijan. Ne lan nen e xa dugi gbete ye ragodo e ma benun e xa siga yamaan yirene yi.”

¹⁵ A yelinxina Ala Batu Banxin kuiin yirene malige, a yi siga n na, mini sogeteden so deen na, a yinna fari ma xiin maliga. ¹⁶ A yi yinna sogeteden mabinna maliga se maliga tamin na, a kuyana nongonna ye keme suulun. ¹⁷ A yi yinna komen foxon maliga se maliga tamin na, a kuyana nongonna ye keme suulun. ¹⁸ A yi yinna yiifari foxon maliga se maliga tamin na, a kuyana nongonna ye keme suulun. ¹⁹ A yi yinna sogeteden binna maliga se maliga tamin na, a kuyana nongonna ye keme suulun. ²⁰ A yinna fari ma xiin yirene birin maliga na kii nin, a kuyan nun a yigbona, nongonna ye keme suulun. A yi rabilinxi yinna nan na alogo se sarijanxine nun se gbete ye xa fata.

43

Alaa naron mon yi xete a banxini

¹ Na muxun yi n xali so deen binni, naxan yi yee rafindixi sogeteden binna ma. ² Nayi, n yi Isirayilaa Alaa naron to fe sa keli sogeteden binni. A xuiin yi luxi alo ige walanna xuina, boxon yi mayilenma a naron na.* ³ N yi fe toon nan tima alo xiyena. Na yi luxi nen alo n fe toon naxan ti Ala to yi fama taan kaladeni. Na fe toone mon yi luxi alo n naxan to Kebari baan de.† Nayi, n yi bira, n yetagin yi lan boxon ma. ⁴ Alatalaa naron yi so deen na naxan yi sogeteden binni. ⁵ Alaa Nii Sarijanxin yi n tongo a yi n xali Ala Batu Banxin yinna kui xiini. Alatalaa naron yi banxin nafexi.

⁶ Na muxun yi tixi n fema waxatin naxan yi, n yi muxuna nde xuiin me naxan yi falan tima banxini. ⁷ A yi a fala n xa, a naxa, “Adamadina, n ma manga gbeden luma be nin.

* 43:2: Esekiyeli bata yi Alaa naron to sigeteden binni. Iki, a mon bata a to fe sa keli menni. Na feen mon sebexi Esekiyeli 10.19 nun 11.23 kui. † 43:3: Yerusalen kala feen sebexi Esekiyeli 9.1 kui. Kebari baana fe sebexi Esekiyeli 1.1-3 kui.

N na n sanna tima be nin. N luma nen be Isirayila kaane tagi habadan. Isirayila yamaan nun e mangan mi fa n xili sarijanxin sarijanna kalama e yalunyaan xon sonon, e nun e mangane binbine xon e suxure batudene yi. ⁸ E daxon den so deen yi rafalaxi n daxon den so deen nan dexon, e yi e banxin de rati wudine ti n ma banxin de rati wudine dexon. Yin keden peen nan gbansan yi nxu tagi, nayi e bata n xili sarijanxin sarijanna kala e kewali xosixine xon. Nanara, n yi e raxori n ma xoloni. ⁹ Iki e fa e yalunyaan masigama nen n na, e nun e mangane binbine, n yi lu e tagi habadan.”

¹⁰ “Adamadina, Ala Batu Banxini ito ti kiin ye ba Isirayila kaane xa alogo e xa yagi e hakene ra, e yi e miri na banxin ti kiin ma. ¹¹ Xa e yagi e kewanle birin na, i xa banxini ito ti kiin ye ba e xa, a yirene tima e bode xon kii naxan yi e nun a mini deene nun a so deene, a birin ti kiin nun a sariyane nun a tonne birin. Feni itoe birin sebe e xa alogo e xa a ti kiine rakamali, e yi a tonne birin suxu. ¹² Alaa banxin sariyan ni ito ra: Geyaan xuntagin nun a rabilinna birin sarijan han! Banxin sariyan nan na ra.”

Saraxa gandena fe

¹³ “Saraxa ganden nafala kiin ni i ra. A yebaxi nongon kuyen yeen nan ma, nongonna naxan kuya nongonna yeteen xa: yii kuiin yee keden nan saxi nongon keden fari. Folon naxan yi saraxa ganden nabilinni, na yi ratilin nongonna ye keden, a yigbona nongonna ye keden, a jinginna yi lanxi nongonna tagiin nan ma a rabilinni. Saraxa gandeni teen ni i ra: ¹⁴ a yi rafalaxi nen alo tedene keli saraxa ganden bundaxon bunna ma han a dexo singena, nongonna ye firin. Na yireni gbona nongonna ye keden. Keli a dexo singen ma han a firindena, nongonna ye naanin. Na yireni gbona nongonna ye keden. ¹⁵ Saraxa ganden xunna fan yi mate na birin xa a tagiyani nongonna ye naanin, teen yi saraxane ganma denaxan yi. Feri naanin yi tixi a tongon naaninne ma. ¹⁶ Teen ganma denaxan yi, na yi kuya nongonna ye fu nun firin, a yigbo nongonna ye fu nun firin, tongon naanin nan yi a ma. ¹⁷ Denaxan yi na laben na, na fan yi kuya nongonna ye fu nun naanin, a yigboon fan nongonna ye fu nun naanin. A jinginna yi mate a xa a rabilinni nongonna tagi. Na yi yinla lu a fari a rabilinni naxan yigbo nongonna ye keden. Saraxa ganden teden yi yee rafindixi sogeteden binna nan ma.”

¹⁸ A yi a fala n xa, a naxa, “Adamadina, Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: Sariyane ni i ra lan saraxa ganden ma, a na ti laxon naxan yi, alogo saraxa gan daxine xa ba menni, yulubi xafari wunla yi xuya na. ¹⁹ I xa tura bulan keden so Lewi bansonna saraxaraline yii, naxanye findixi Sadaki yixetene ra, naxanye walima n yetagi alogo a xa ba yulubi xafari saraxan na. Marigina Alatalaa falan nan na ra. ²⁰ I xa a wunla nde tongo, i yi a sa saraxa ganden feru naaninne ma, i yi nde sa na laben na saraxa ganden dexo firinden tongon naaninne ma e nun a jinginna fari na rabilinni. Nayi, i saraxa ganden nasarijanma nen, i yi Ala solona a fe yi. ²¹ Turaan naxan baxi yulubi xafari saraxan na, i xa na tongo, i yi a gan yirena nde yi, yire sarijanxin fari ma denaxan yebaxi lan na feen ma.”

²² “Xi firindeni, i yi koton ba yulubi xafari saraxan na fe mi naxan na, saraxa ganden yi rasarijan alo a liga turaan na kii naxan yi. ²³ I na yelin a rasarijanje, i xa tura bulanna ba saraxan na fe mi naxan na e nun kontonna, fe mi naxan na, naxan tongoxi xuruse xunxurine ye. ²⁴ I xa e rali Alatala ma, saraxaraline yi foxon xuya e fari, e yi e ba saraxa gan daxin na Alatala xa. ²⁵ I xa koton keden ba yulubi xafari saraxan na laxo yo laxo xi solofere, i mon yi tura bulan keden nun konton keden ba saraxan na keli xuruse xunxurine ye, fe mi naxanye ra. ²⁶ Ala xa solona saraxa gandena fe yi xi solofere alogo a xa rasarijan, a yi ratinme. ²⁷ Na laxone na dangu, folo xi solomasexede laxon ma, saraxaraline xa e saraxa gan daxine nun boje xunbeli saraxane ba saraxa ganden fari, n yi e yisuxu, Marigina Alatalaa falan nan na ra.”

¹ Na muxun yi n xali yire sarijanxin yinna fari ma xiin so deen binni, naxan yi yee rafindixi sogeteden binna ma. A yi ragalixi. ² Alatala yi a fala n xa, a naxa, “Deni ito luma ragalixi nen, a mi rabima. Muxu yo mi dangun be, amasoto Alatala bata so be ra, Isirayilaa Ala. A luma nen balanxi. ³ Koni mangan tan noe doxe nen be alogo a xa a dege Alatala yetagi. A soma so deen palaan nan xon, a mon minima men nan na.”

⁴ Na muxun yi n naso komen ma deen na Ala Batu Banxin yetagi. N yi na mato, n yi Alatalaa noron to, a yi Alatalaa banxin nafexi. N yi bira, n yetagin yi lan boxon ma. ⁵ Alatala yi a fala n xa, a naxa, “Adamadina, a liga i yeren ma, i yeen ti ki fapi, i tuli mati, i yi n ma falane birin name lan Alatalaa banxin tonne nun a sariyane fe ma. A liga i yeren ma naxanye daxa e so banxini e nun naxanye noe mine yire sarijanxini. ⁶ A fala Isirayila yama murutexin xa, i naxa, ‘Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: N bata wasa e kewali xosixine ra, Isirayila yamana. ⁷ E bata tin siya gbetene xa so n ma yire sarijanxin kui, Ala kolontaren naxanye mi banxulanxi, alogo e xa n ma banxin naharamu. E yi donseene nun turen nun wunla ralima n ma waxatin naxan yi, e yi n ma layirin kala e kewali xosixine xon. ⁸ E mi e yengi doxi wanle xon n ma se rasarijanxine fe yi, koni e siya gbeteye nan tixi wanla ra e joxoni n ma yire sarijanxini. ⁹ Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: Xone yo mi soma n ma yire sarijanxini Ala kolontaren naxanye mi banxulanxi, hali xonen naxan doxi Isirayila kaane tagi.’ ”

¹⁰ “ ‘Lewi kaan naxanye e masiga n na, Isirayila kaane e me n na waxatin naxan yi, e yi e xun xanbi so n yi, e bira suxurene foxo ra, ne e haken goronna tongoma nen. ¹¹ Nanara, e noe wale nen n ma yire sarijanxini, e yi e yengi doxo n ma banxin yinna so deene xon, e yi wali banxini, e yi xuruseene ke raxaba saraxa gan daxine ra e nun saraxa gbeteye yamaan xa, e ti yamaan yee ra, e wali e xa. ¹² Koni, bayo e yi suxurene kima yamaan xa nun, e yi Isirayila yamaan bira hakeni, nanara, n bata n kolon yiini texin na, fa fala e haken goronna luma nen e xun ma. Marigina Alatalaa falan nan na ra. ¹³ Nayi, e mi fa noe e masoe n na, e yi saraxarali wanle ke, e yi duba naxan na nun. E mi fa noe e masoe n ma se rasarijanxine ra hanma n ma saraxa sarijanxi fisamantenne. Nayi, e yagima nen lan e kewali xosixine ma. ¹⁴ Anu, n na n Batu Banxin wanle soma nen e yii, wanla naxanye birin lan a ke, e ne birin kema nen.’ ”

¹⁵ “ ‘Koni Lewi bomsonna saraxaraliin naxanye mon findixi Sadoki yixetene ra, naxanye e yengi doxo n ma wanle xon n ma yire sarijanxini, Isirayila kaane to yi e masigama n na, ne e masoma n na nen, e yi wali n yetagi. E tima nen n yetagi, e xuruse turen nun wunla rali n ma. Marigina Alatalaa falan nan na ra. ¹⁶ E tan nan soma n ma yire sarijanxini, e tan nan e masoma n ma tabanla ra alogo e xa lu n ma wanla ke, e yi e yengi doxo n ma wanla xon. ¹⁷ Nayi, e na so Ala Batu Banxin yinna kui xiin deene ra, e xa e maxidi taa dugine yi. E nama yexee xabe dugin so, e nema wale n Batu Banxin yinna kui xiin deene ra waxatin naxan yi hanma banxin kui. ¹⁸ E taa dugi namune soma nen e xun na, e yi taa dugi wantanne so. E nama tagixidi xidi e tagi kuye wolonna fe ra. ¹⁹ E nema sigi yinna fari ma xiini, yamaan denaxan yi, e dugin naxanye soxi walideni, e xa ne sa yire sarijanxin palaan kui, e yi dugi gbeteye so e ma, alogo yamaan xa ratanga e dugi rasarijanxine ma.’ ”

²⁰ “ ‘Saraxaraline nama e xunna bi mume, koni e xa e xunna maxaba benun e xun sexen xa kuya ayi. ²¹ E sese nama dolon min benun e xa so Ala Batu Banxin yinna kui xiin kui. ²² Saraxarali yo nama kaja gilen futu hanma jaxanla naxan nun a xemen fataxi. E xa Isirayila kaa sungutunna nan futu hanma saraxaralina nde a kaja gilena.’ ”

²³ “ ‘Naxan sarijan e nun naxan mi sarijan, saraxaraline xa yamaan xaran na tagi rabaan ma, e xa a yita e ra naxan haramuxi e nun naxan daxa. ²⁴ Xa kitin muxuna ndee tagi, saraxaraline xa kitin sa e tagi alo sariyana a falaxi kii naxan yi. E xa n ma sariyane nun n ma tonne suxu lan n ma sali loxone birin ma, e yi n ma Matabu Loxone rasarijan. ²⁵ Saraxaraliin mi lan a yete a sarijanna kala muxuna nde binbin xon, fo xa a li a baba hanma a nga nan faxaxi hanma a diina nde hanma a ngaxakeden xemena hanma a magilena nde naxan mi futuxi. ²⁶ Na xanbi ra, fo a mon xa a yete rasarijan, a yi legedenna

ti han xi solofere benun a xa a wanla folo. ²⁷ A na so walideni yire sarijanxin yinna kui xiini ləxən naxan yi, a xa yulubi xafari saraxan ba a yete a fe ra. Marigina Alatalaa falan nan na ra.’”

²⁸ “Saraxaraline keeni ito nan sətoma: N tan nan findima e keen na. E nama sese so e yii e gbee bəxən na Isirayila yamanani bayo n tan nan findima e keen na. ²⁹ E bogi se saraxane nan donma, e nun yulubi xafari saraxane nun yangin saraxane nun seen naxanye birin nalixi Ala ma Isirayila yamanani. Ne nan findima e gbeen na. ³⁰ Saraxaraline nan gbee e sansi bogi singene ra e nun seen naxanye birin baxi kiseene ra n xa Isirayila kaane nafunle ra. Muxune xa e bogi se dinxi singene so e yii alogo n xa barakan sa e denbayane fe yi. ³¹ Koni saraxaraline nama xoline nun subene don naxanye faxaxi e yete ma hanma burunna suben naxanye faxaxi.’”

45

Bəxəni taxun fena

¹ “Yamanan na yitaxun Isirayila bənsənne tagi waxatin naxan yi, e yirena nde lu Alatala xa bəxə sarijanxin na, a kuyana nəngənna ye wuli məxəjen nun suulun, a yigbona nəngənna ye wuli məxəje. A birin nasarijanma nən. ² Na kui, bəxəna nde luma nən yire sarijanxin xa naxan tongon naaninne kuyan lan, nəngənna ye keme suulun. Bəxə magenla xa lu yire sarijanxin nabilinni nəngənna ye tonge suulun. ³ Na bəxə sarijanxin kui, yirena nde xa lu a danna, a kuyana nəngənna ye wuli məxəjen nun suulun a yigbona nəngənna ye wuli fu. Yire sarijanxin tima menna nin, yire sarijanxi fisamantenna.”

⁴ “Yire sarijanxin nan menna ra yamanani. Saraxaraline nan gbee menna ra naxanye wanla ra yire sarijanxini, naxanye walima Alatala yetagi. E banxine luma menna nin, a mən yi findi bəxə sarijanxin na yire sarijanxin xa. ⁵ Yirena nde mən luma nən Lewi bənsənna muxune gbeen na naxanye walima Ala Batu Banxini, a kuyana nəngənna ye wuli məxəjen nun suulun, a yigbona nəngənna ye wuli fu. A findima nən e keen na alogo e xa taane ti e dəxədene ra. ⁶ Yire gbete luma nən a danna taan gbeen na bəxə sarijanxin dəxən, a yigbona nəngənna ye wuli suulun, a kuyana nəngənna ye wuli məxəjen nun suulun, na yi findi Isirayila yamaan birin gbeen na.”

⁷ “Bəxəna nde mən luma nən a danna mangan xa folo bəxə sarijanxin ma sa dəxə fəxə igen na sogegododen binni, a mən yi folo bəxə sarijanxin bode fəxən ma sa dəxə yamanan danna ra sogeteden binni. A bəxən nun Isirayila bənsən kedenna gbeen birin kuyan xa lan, keli yamanan danna ma sogegododen binni han sogeteden binna. ⁸ Mən nan findima a kee bəxən na Isirayila yamanani. Nayi, n ma kuntigine mi fa n ma yamaan jaxankatama sənən, koni e yamanan luma nən Isirayila yamaan yii, birin nun a bənsənna kee bəxəna.”

Kuntigin lan a xa naxan liga

⁹ “Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: E bata a radangu ayi, Isirayila kuntigine. E gbalon nun jaxankatan dan, e kiti kenden nun tinxinna liga. E ba n ma yamaan kansunje! Marigina Alatalaa falan nan na ra.”

¹⁰ “E sikeli tinxinin nawali. E Efa ligase kamalixine rawali, e se maliga barama defexin nawali. ¹¹ E Efa ligaseen nun e se maliga baraman xa lan nən. Efa liga se fu nun homeri liga se keden xa lan.* Se maliga barama fu nun homeri liga se keden xa lan e bode ma. Ne firinna birin yatən xa fata homeri liga seen nan na. ¹² Gbeti gbanan keden nun gerasi gbanan məxəje xa lan. Gbeti gbanan tonge sennin yi lan ‘mine’ gbanan keden ma.”

¹³ “E itoe nan bama e se xabaxine ra Ala kiseen na: E na homeri liga seen ye keden malan, e Efa liga seen ye keden tongo, a yitaxun dəxəde sennin, i keden ba a ra, xa murutu xabaxin na a ra hanma fundenna. ¹⁴ Turen tan, na se maliga barama keme na malan, e keden ba a ra. Homeri liga se ye kedenna nun ‘kori’ liga se ye keden xa lan. Ne firinna

* 45:11: Homeri liga se keden yi lanxi litiri keme naanin litiri tonge suulun nan ma.

birin lanma se maliga baraman ye fu nan ma. ¹⁵ E mon xa yexee keden tongo, hanma sii keden xuruse keme firin ye Isirayila kaane xuruse rabade sabatixine yi, e findi bogi se saraxane nun saraxa gan daxine nun boje xunbeli saraxane ra alogo Ala xa solona yamaan xa. Marigina Alatalaa falan nan na ra. ¹⁶ Yamanan muxune birin xa fa na kiseen na Isirayila kuntigin xon. ¹⁷ Mangan nan daxa a fa saraxa gan daxine nun bogise saraxane nun minse saraxane ra sali waxatine yi, kike nenene nun Matabu Loxone ma e nun sali waxatin naxanye birin saxi Isirayila yamaan xa. A tan nan lan a fa yulubi xafari saraxane nun bogise saraxane nun saraxa gan daxine nun boje xunbeli saraxane ra alogo Ala xa solona Isirayila yamaan xa.”

¹⁸ “Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: Kike singen xi singe loxoni, i xa tura bulanna tongo fe mi naxan na, i yi yire sarijanxin nasarijan. ¹⁹ Saraxaraliin xa na yulubi xafari saraxan wunla nde tongo, a yi a so Alaa banxin de rati wudine ma e nun saraxa ganden tongon naaninne bundoxone ma e nun yinna kui xiin de rati wudine ma. ²⁰ Kiken xi soloferede loxon fan ma, i mon yi na liga muxune xa naxanye haken ligaxi, e mi a rakelixi a ma hanma e mi a kolon. Ala Batu Banxin nasarijanma na kii nin.”

²¹ “Kike singen xi fu nun naaninde loxoni, e yi Halagi Tiin Dangu Loxon Sanla† raba. Xi solofere sanla nan na ra, e burune don buru rateseen‡ mi saxi naxanye yi. ²² Mangan xa turaan ba yulubi xafari saraxan na a yete yulubina fe ra na loxoni e nun yamanan muxune birin xa. ²³ Xi solofere sanla bun ma, a xa tura solofere ba saraxa gan daxin na Alatala xa e nun konton solofere, fe mi naxanye ra xi soloferene bun, e nun koto keden yulubi xafari saraxan na, loxo yo loxo. ²⁴ A xa murutun kilo tonge saxan saxan nun turen litiri sennin sennin sa turane nun kontonne birin fari bogise saraxan na.”

²⁵ “Kike solofereden xi fu nun suulunde loxoni, Bubu Kui Sanla waxatini, a mon xa fa na seene ra yulubi xafari saraxane nun saraxa gan daxine nun bogise saraxane nun ture saraxane ra.”

46

Mangan nun sali waxatine fe

¹ “Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: Alaa banxin yinna kui xiin deen naxan ye rafindixi sogeteden binna ma, na luma nen balanxi xi sennin bun ma wanla kema loxon naxanye yi, koni a rabima nen Matabu Loxon nun kike nenene sanla ma. ² Mangan lan a xa keli yinna fari ma xiin kui, a so so deen palaan xon, a yi ti de rati wudin dexon. Saraxaraline xa mangana saraxa gan daxin ba e nun a boje xunbeli saraxane. Mangan xa a xinbi sin so deen yeteen na, na xanbi ra, a yi mini, koni deen nama ragali han jinbanna. ³ Yamanan muxune xa e xinbi sin Alatala yetagi na so de kedenna ra Matabu Loxon nun kike nenene sali loxone ma. ⁴ Mangan yexee dii sennin nan bama Alatala xa saraxa gan daxin na Matabu Loxone yi, e nun konton keden fe mi naxanye ra. ⁵ A xa murutun kilo tonge saxan sa konton kedenna fari bogise saraxan na. Murutun xasabin naxan na a kenene, a xa na sa yexee diine fari bogise saraxan na. A xa turen litiri sennin sa murutun kilo tonge saxan saxanne birin fari. ⁶ Kike nenene sali loxoni, a xa tura bulan keden ba saraxan na, e nun yexee dii sennin nun konton keden, fe mi naxanye ra. ⁷ A xa murutun kilo tonge saxan saxan sa turaan nun kontonna fari bogise saraxan na, a murutun xasabin sa yexee diine fari naxan na a kenene. A yi turen litiri sennin sa murutun kilo tonge saxan saxanne birin fari. ⁸ Mangan nema soe, a xa so so de palaan deen nan na, a mon yi mini na yire kedenni.”

⁹ “Yamanan muxune na fa Alatala yetagi sali loxone yi, naxan na so komen ma deen xon, a yi a xinbi sin, na xa mini yiifari ma deen na. Naxan na so yiifari ma deen xon, na

† 45:21: Halagi Tiin Dangu Loxon Sanla: Musaa waxatini, Ala fitina feen nafa nen Firawona yamaan ma, malekan yi fa e dii singene birin faxe koe kedenna ra. Koni, Isirayila kaane yi saraxa wunla xuya e banxine de wudine ma, saya malekan yi dangu e xun ma. Na feen sanla ni ito ra. A mato Xoroyaana 12.1-13 kui. ‡ 45:21: buru rate sena: Lebenna na a ra naxan burun nagboma ayi.

xa mini kōmen ma dēen na. So tixi kiraan naxan xōn, mini nama ti na xōn. Koni, mini tima gbete nan xōn. ¹⁰ Yamaan na so, mangan fan xa so, a yi mini e fōxō ra, e na mini waxatin naxan yi. ¹¹ Sali lōxōne nun sēwa malanne yi, murutun kilo tonge saxan saxan xa sa turane nun kontonne fari bogise saraxan na. Murutun xasabin naxan na a kēnen, a xa na sa yexee diine fari. A xa turen litiri sennin sa murutun kilo tonge saxan saxanne birin fari.”

¹² “Xa mangan jēnige ma saraxan bama Alatala xa hanma saraxa gan daxina hanma bōje xunbeli saraxana, dēen naxan yee rafindixi sogeteden binna ma, na xa rabi a xa, a yi a saraxa gan daxin ba hanma a bōje xunbeli saraxana alo a ligama Matabu Lōxōni kii naxan yi, na xanbi ra a yi mini, e yi dēen balan a fōxō ra. ¹³ Yexee diin jee kedenna xa ba saraxa gan daxin na Alatala xa lōxō yo lōxō, fe mi naxan na. A xa ba xōtōn yo xōtōn. ¹⁴ Xōtōn yo xōtōn murutu fuji kilo suulun xa ba Alatala xa bogise saraxan na naxan namulanxi turen litiri firin na. Lōxō yo lōxō saraxa ba feni ito xa findi habadan sariyan nan na. ¹⁵ Yexee diin nun bogise saraxan nun turen xa ba saraxa gan daxin na xōtōn yo xōtōn han habadan.”

¹⁶ “Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: Xa mangan sena nde tongo a kēeni, a yi a fi a diina nde ma, na bata findi na diin kēen na, a findima a yixetene kēen nan na. ¹⁷ Koni xa a sena nde tongo a kēeni, a yi a fi a konyin ma, na konyin gbeen nan na ra han xōrōya jēen na a li, na xanbi ra a yi a raxete mangan ma. Mangana diine nan gbee a kēen na. ¹⁸ Mangan nama sese tongo yamaan kēeni, a nama sese ba e gbeen na. A naxan soma a diine yii kēen na, a xa na tongo a gbeeni, alogo muxu yo gbee nama ba a yii n ma yamani.”

¹⁹ Na xanbi ra, so dēen naxan yi so de gbeen dēxōn naxan yee rafindixi kōmen fōxōn binna ma, na muxun yi n tan Esekiyeli raso menna ra siga konko sarijanxine kui dēnaxan namaraxi saraxaraline xa. A yi banxin kuiin yirena nde yita n na sogegododen binni. ²⁰ A yi a fala n xa, a naxa, “Yiren nan na ra saraxaraline yangin saraxane nun yulubi xafari saraxane nun bogise saraxane jinma dēnaxan yi alogo e nama e ramini yinna fari ma xiin kui, alogo yamaan xa ratanga e sarijanna ma.”

²¹ Na xanbi ra, a yi n xali yinna fari ma xiin kui, a yi n nadangu a tongon naaninne matodeni. N yi sansandina nde to rafalaxi yinna tongon naaninne birin ma. ²² Na sansandine birin kuyana nōngōnna ye tonge naanin, e yigbona nōngōnna ye tonge saxan. E naaninne birin gboon yi lan. ²³ E birin yi rabilinxi gēme sansanna nan na, kudi sodene yi rafalaxi sansanna xōn. ²⁴ Na muxun yi a fala n xa, a naxa, “Kudi sodene nan itoe ra Alaa banxina wali kēene saraxa subene jinma dēnaxanye yi yamaan xa.”

47

Tigin misaala Ala Batu Banxini

¹ Na muxun mōn yi n xali Ala Batu Banxin so dēen na. Igen yi minima banxin so dēen bun ma siga sogeteden binni, bayo banxin yi yee rafindixi sogeteden binna nan ma. Igen yi minima banxin bun ma yiifari fōxōni, a dangu saraxa ganden yiifari fōxōni. ² A yi n namini kōmen fōxōn dēen na, a yi n xali yinna fari ma han yinna fari ma xiin so dēen naxan sogeteden binni. Igen yi minima dēen yiifari fōxōni.

³ Na muxun to mini sogeteden binni, lutin yi suxi a yii, a yi nōngōnna ye wuli keden yate. A yi n nagidi igeni. Igen yi n suxuma n wōsōxōn nan ma. ⁴ A mōn yi nōngōnna ye wuli keden yate, a yi n nagidi igeni. Igen yi n suxuma n xinbin nan ma. A mōn yi nōngōnna ye wuli keden yate, a yi n nagidi igeni. A yi n suxuma n tagin nan ma. ⁵ A mōn yi nōngōnna ye wuli keden yate, fufaan nan yi a ra, n mi yi nōe naxan yigide, amasōto igen bata yi te han fō n xa n ba nen igeni, muxe mi yi nōe a yigide.

⁶ Na muxun yi a fala n xa, a naxa, “Adamadina, i na toxi ba?” A mōn yi xete n na, a n xali fufaan de. ⁷ A xetexina n na, n yi wudi wuyaxi to igen de a fōxō firinne birin na. ⁸ A yi a fala n xa, a naxa, “Igeni ito sigama nen sogeteden binni sa godo Araba yamanan binni sa bira Fōxō Ige Daraan ma. A na bōxōn Fōxō Ige Darani waxatin naxan yi, dara

igen sarijanma nen. ⁹ Fufaan na denaxan birin li niimaseene warama ayi nen.* Yexene fan wuyama ayi nen, bayo igeni ito menna lima nen, foxo igen yi sarijan. Nayi, igeni ito na dangu denaxan birin yi, seene birin luma nen e nii ra menne yi. ¹⁰ Nayi, yexe suxune tima nen igen de. Keli En-Gedi ma han sa dexo En-Egilami ra, e yalane yibandunma nen. Na yexene findima nen baa gbeen yexen sifan birin na. ¹¹ Koni a dexon dara yirene nun a xudedine mi rasarijanma, e luma nen alogo foxon xa soto. ¹² Wudi bogilaan sifan birin solima nen fufaan de kinki firinne ra. E deene yi lu xindexi ayi tun, e bogine mi janje mum! E bogima nen kike yo kike, bayo igen naxan e yi, na kelima yire sarijanxin nin. E bogin findima nen donseen na, e deene yi findi senna ra.”

Yamanan danne

¹³ Marigina Alatalaa ito nan falaxi, a naxa, “Yamanan danne ni i ra, e naxan yitaxunma Isirayila bõnsõn fu nun firinne ra e keen na. Yusufu yixetene yire firin nan soto. ¹⁴ E keden kedenna birin a soto ma nen e keen na alo n na n kolo kii naxan yi n yiini texin na fa fala a n na a soma nen e benbane yii. Nayi, yamanani ito findima nen e keen na. ¹⁵ Yamanan danne ni i ra: Sogeteden komenna binni, keli foxo ige gbeen ma, siga Xetilon taan kiraan xon, dangu Lebo-Xamata ra han Sedadi, ¹⁶ siga Berota nun Sibirayimi ma (naxan Damasi taan bõxon nun Xamata taan bõxon tagi) siga Xasari-Hatikon ma Xawuran yamanan danna binni. ¹⁷ Nayi, danna sa foloma foxo igen nan ma siga han Xasari-Enan, Damasi taan danna, Safon komenna binna, siga Xamata taan danna ma. Yamanan kõmen foxon danna nan na ra. ¹⁸ Sogeteden binna danna kelima Xawuran yamanan danna nun Damasi taan danna nan tagi, dangu Yuruden baan xon Galadi yamanan nun Isirayila yamanan tagi siga han Tamari taana Foxo Ige Daraan de. Yamanan danna nan na ra sogeteden binni. ¹⁹ Sogeteden yiifanna binna danna, sa keli Tamari taan ma han sa dexo Meriba igene ra Kadesi yamanani, dangu Misiran baan xon han sa bõxon foxo ige gbeen ma. Yamanan danna nan na ra yiifanna binni. ²⁰ Foxo ige gbeen nan yamanan danna ra sogegododen binni, keli yiifanna ma siga han Lebo-Xamata taana kõmen foxoni. Yamanan sogegododen binna danna nan na ra.”

²¹ “E yamanani ito yitaxun e ra fata Isirayila bõnsõnne ra. ²² E xa a yitaxun e tagi keen na masensenna xon. A xa yitaxun e ra e nun xõjen naxanye dõxi e tagi, naxanye bata diine soto. E yatema nen e ye alo Isirayila diine. E keeni taxunma nen e ra Isirayila bõnsõnne tagi. ²³ Nayi, xõjen na dexo bõnsõnna naxan ye, na nan a keen soma a yii. Marigina Alatalaa falan nan na ra.”

48

Yamanani taxun fena

¹ “Bõnsõnne xinle ni itoe ra e nun e kee bõxõne. Dan bõnsõnna muxune gbeen luma yamanan sogeteden kõmen foxon danna binna nin. A danna minima kiraan nan denaxan danguma Xetilon taani siga han Lebo-Xamata taani han Xasari-Enan yi han Damasi taan danna kõmen foxoni Xamata taan dexon, keli yamanan sogeteden danna ma sa dexo sogegododen danna ra Dan bõnsõnna gbeen nan na ra, yamanan yire yitaxunxi keden nan na ra. ² Dan bõxon danna, keli sogeteden ma sa dexo sogegododen na Aseri bõnsõnna gbeen yi tugun na de, yamanan yire yitaxunxi keden nan na fan na. ³ Aseri bõxon danna, keli sogeteden ma sa dexo sogegododen na, Nafatali bõnsõnna gbeen yi tugun na de, yamanan yire yitaxunxi keden nan na fan na. ⁴ Nafatali danna, keli sogeteden ma sa dexo sogegododen na, Manase bõnsõnna gbeen yi tugun na de, yamanan yire yitaxunxi keden nan na fan na. ⁵ Manase danna, keli sogeteden ma sa dexo sogegododen na, Efirami bõnsõnna gbeen yi tugun na de, yamanan yire yitaxunxi keden nan na fan na. ⁶ Efirami danna, keli sogeteden ma sa dexo sogegododen na, Ruben bõnsõnna gbeen yi tugun na de, yamanan yire yitaxunxi keden nan na fan na. ⁷ Ruben danna, keli sogeteden ma sa

* 47:9: Foxon yi Foxo Ige Darani ito yi han! Yexene mi yi nõe luye e nii ra a yi.

dɔxɔ sogegododen na, Yuda bɔnsɔnna gbeen yi tugun na de, yamanan yire yitaxunxi keden nan na fan na.”

⁸ “Yuda danna, keli sogeteden ma sa dɔxɔ sogegododen na, e xa bɔxɔna nde lu a danna menni naxan kuyan nun bɔnsɔnna bonne birin gbeen kuyan lan, a yigbona, nɔngɔnna ye wuli mɔxɔɔɔn nun suulun. Yire sarijanxin xa lu a tagi. ⁹ E denaxan bama na bɔxɔn na Alatala xa, na kuyama ayi nen nɔngɔnna ye wuli mɔxɔɔɔn nun suulun, a yigbona nɔngɔnna ye wuli fu. ¹⁰ Saraxaraline nan gbee na bɔxɔ sarijanxin na. Nɔngɔnna ye wuli mɔxɔɔɔn nun suulun na a ra kɔmenna ma, a ye wuli fu nan a yigboon na sogegododen binni, a ye wuli fu nan a yigboon na sogeteden binni, a ye wuli mɔxɔɔɔn nun suulun a yiifanna ma. Alatalaa yire sarijanxin xa lu a tagi. ¹¹ Saraxaraliin naxanye rasarijanxi Sadɔki yixetene ye, ne nan gbee a ra, naxanye n ma wanla kema ki faji e nun naxanye mi e yete ralɔxi ayi, alo Lewi bɔnsɔnna muxune a liga kii naxan yi Isirayila kaane yi e yete ralɔma ayi waxatin naxan yi. ¹² E gbeen findima menna nan na, denaxan sarijan yirene birin xa bayo a baxi bɔxɔ ratinmexin nan na. E bɔxɔn tugunma Lewine bɔnsɔnna bɔxɔn danna nan na. ¹³ Lewi bɔnsɔnna muxune gbeen luma nen saraxaraline gbeen danna ra. E firinna birin kuyan findima nɔngɔnna ye wuli mɔxɔɔɔn nun suulun nan na, a yigbona nɔngɔnna ye wuli fu. ¹⁴ E nama e bɔxɔn mati, e nama a masara gbete ra, a nama fi, amasɔto bɔxɔ fisamantenna na a ra naxan nasarijanxi Alatala xa.”

¹⁵ “Denaxan luma, naxan yigbo nɔngɔnna ye wuli suulun, a kuya nɔngɔnna ye wuli mɔxɔɔɔn nun suulun, men mi rasarijanma. Taan nan tima a tagi, taan muxune yi a rabilinna findi banxidene nun xuruse rabadene ra. ¹⁶ Taan danne ni i ra: Nɔngɔnna ye wuli naanin keme suulun kɔmenna ma, a ye wuli naanin keme suulun yiifanna ma, a ye wuli naanin keme suulun sogeteden binni e nun a ye wuli naanin keme suulun sogegododen binni. ¹⁷ Bɔxɔ magenle xa lu taan nabilinni nɔngɔnna ye keme firin tonge suulun. ¹⁸ Bɔxɔ dɔnxena nde luma nen bɔxɔ sarijanxin sogeteden binni e nun a sogegododen binni, e firinna birin, nɔngɔnna ye wuli fu. Menna bogise xabaxine findima muxune nan balo ra naxanye walima taan xa. ¹⁹ Muxun naxanye walima taan xa naxanye menna bima, ne fatama Isirayila bɔnsɔnne birin nan na. ²⁰ Bɔxɔ sarijanxin nun taana bɔxɔn na malan, na kuyan nun a yigboon xa findi nɔngɔnna ye wuli mɔxɔɔɔn nun suulun nan na.”

²¹ “Bɔxɔ sarijanxin nun taana bɔxɔna, e firinna birin danne kuyana nɔngɔnna ye wuli mɔxɔɔɔn nun suulun. Bɔxɔ dɔnxena ndee luma nen keli na sogeteden danna ma sa dɔxɔ yamanan sogeteden danna ra, a dɔnxena ndee mɔn yi lu keli na sogegododen danna ma sa dɔxɔ yamanan sogegododen danna ra. Na bɔxɔ dɔnxene xa findi mangan nan gbee ra. Na bɔxɔne nun Isirayila bɔnsɔnne bɔxɔn kuyan birin lan. Bɔxɔ sarijanxin nun Alaa yire sarijanxin luma a tagin nin. ²² Nayi, Lewi bɔnsɔnna muxune bɔxɔn nun taan gbeen luma mangana bɔxɔn nan tagi. Mangana bɔxɔn luma Yuda bɔnsɔnna bɔxɔn danna nun Bunyamin bɔnsɔnna bɔxɔn danna nan tagi.”

²³ “Bɔnsɔn dɔnxene kee bɔxɔne nan itoe ra: Keli sogeteden ma han sa dɔxɔ sogegododen na, Bunyamin bɔnsɔnna gbeen nan na ra, yamanan yire yitaxunxi keden nan na fan na. ²⁴ Bunyamin bɔnsɔnna bɔxɔn danna, keli sogeteden ma sa dɔxɔ sogegododen na, Simeyɔn bɔnsɔnna gbeen yi tugun na de, yamanan yire yitaxunxi keden nan na fan na. ²⁵ Simeyɔn bɔxɔn danna, keli sogeteden ma sa dɔxɔ sogegododen na, Isakari bɔnsɔnna gbeen yi tugun na de, yamanan yire yitaxunxi keden nan na fan na. ²⁶ Isakari bɔxɔn danna, keli sogeteden ma sa dɔxɔ sogegododen na, Sabulon bɔnsɔnna gbeen yi tugun na de, yamanan yire yitaxunxi keden nan na fan na. ²⁷ Sabulon danna, keli sogeteden ma sa dɔxɔ sogegododen na, Gadi bɔnsɔnna gbeen yi tugun na de, yamanan yire yitaxunxi keden nan na fan na. ²⁸ Gadi bɔnsɔnna bɔxɔn danna findima yamanan danna nan na yiifari fɔxɔni, folɔ Tamari taan ma siga Meriba igene ma Kadesi yi, siga Misiran xuden xɔn han sa bɔxɔn fɔxɔ ige gbeen ma. ²⁹ E yamanani ito yitaxunma Isirayila bɔnsɔnne muxune ra masensenna nan xɔn, a findi e kee bɔxɔne ra. Marigina Alatalaa falan nan na ra.”

Yerusalen taan so dɛene

³⁰“Yerusalen taan so dɛ fu nun firinne ni i ra. Taan kɔmɛn fɔxɔn kuyana, nɔngɔnna yɛ wuli naanin kɛmɛ suulun. ³¹Taan so dɛene xili sama Isirayila bɔnsɔnne nan xun ma. Dɛ saxan kɔmɛnna ma: Ruben gbeen dɛ keden, Yuda gbeen dɛ keden, Lewi gbeen dɛ keden. ³²Taan sogeteden binna kuyana, nɔngɔnna yɛ wuli naanin kɛmɛ suulun. Mɛn fan dɛ saxan: Yusufu gbeen dɛ keden, Bunyamin gbeen dɛ keden, Dan gbeen dɛ keden. ³³Yiifari fɔxɔn kuyana, nɔngɔnna yɛ wuli naanin kɛmɛ suulun. Mɛn fan dɛ saxan: Simeyɔn gbeen dɛ keden, Isakari gbeen dɛ keden, Sabulon gbeen dɛ keden. ³⁴Sogegodode binna kuyana, nɔngɔnna yɛ wuli naanin kɛmɛ suulun. Mɛn fan dɛ saxan: Gadi gbeen dɛ keden, Aseri gbeen dɛ keden, e nun Nafatali gbeen dɛ keden. ³⁵A rabilinna birin, nɔngɔnna yɛ wuli fu nun solomasɛxɛ. Sa fɔlɔ na waxatin ma, taan yi xili sa, a ‘Alatala na yi.’ ”

Daniyeli

Nabi Daniyeli Alaa Falan Naxan Sebe

Babilon mangan faxi Isirayila baxoni yenge sodeni jee keme sennin benun Yesu xa bari. E yi Nabi Daniyeli suxu a dii joreyani yengeni, e siga a ra Babilon yi. Nabi Daniyeli yi findi Babilon mangane fekolonna nde ra. Ala senben soxi a yii, a xa xiyene nun wundo feene bunna fala mangane xa. Ala mon bata dunuja fe famato wuyaxin lankenemaya Daniyeli xa. A ne sebe Kitabun yireni ito kui.

Kitabun yireni ito Yahudiya banxulan muxu naanin nan ma taruxun yebama en xa naxanye lu tinxinyani e Ala xa Babilon Manga Nebukadanesari yetagi. Taruxu sennin nan a yire singen kui (sora 1 han sora 6), naxanye a yitama en na Yahudiyane yi limaniyaxi kii naxan yi besenxonyani. Misaala ra, en Daniyeli a taruxun toma be, mangana kuntigine a woli yatane bun ma waxatin naxan yi (sora 6).

Ala fe to naanin nan yitama Daniyeli ra alo xiyena Daniyeli sora 7 han sora 12 kui naxanye dunuja wundo feene makenenma Daniyeli xa. Fe tooni itoe Yahudiya yamana taruxun nan yitama alo xiyena, siya wuyaxine yi naxanye toroma, han Ala mon yi e mali, e yi dexo e baxoni.

Daniyeli feen naxanye toxi fata Ala ra, na yirena ndee Yesu fa waxatin nan yebama jee keme wuyaxi benun Marigi Yesu xa bari. Misaala ra, mangan xiye naxan ma fe sebexi Daniyeli sora firindeni, na gemena nde a fe falaxi naxan keben, muxu yii mi naxan baxi. Na yi findi taxamasenna ra naxan Marigi Yesu fa waxatin nun a fa kiin yitama bayo gemen godoxi yirena nde fari naxan findixi Romi kaane mangayana fe taxamasenna ra. A mon naxa a na gemen yi findi geya belebelen na naxan baxona ngaan nafe. Na bunna neen, fa fala Marigi Yesu faxi Romi kaane mangaya waxatini, a denkeleya yamaan mon sabatima siyane birin tagi han to alo na xiyena a yitaxi kii naxan yi.

Daniyeli 9.25 fan Yesu fa waxatina fe falama. Malekana a falaxi Daniyeli xa menni fa fala a jee keme naanin jee tonge solomasexe nun saxan nan tima yamarina nde xanbi ra benun Alaa Muxu Sugandixin xa fa, a yi faxa. Na yamarina fe sebexi Esirasi 7.11 kui. Yerusalen taan tixi yamarin naxan ma, na yi fixi yanyina nde jee keme naanin tonge suulun nun solomasexe benun Marigi Yesu xa bari hanma yanyina nde jee keme naanin tonge naanin nun suulun fata jeeene tenge kii firinna ra muxune yi darixi naxanye rawale na waxatine yi. Nayi, Kitabuna falan na kamalixi Yesu barin to jee moxonen nun suulun ti, xanamu, a barin to jee tonge saxan nun solomasexe ti. Yesu faxa nen, a keli sayani yanyina nde a barin to jee tonge saxan nun saxan ti. Na bunna neen, fa fala Daniyeli waliyiya falani ito Marigi Yesu faxa waxati yeten falaxi yanyina nde jee keme suulun joxon benun Yesu xa bari.

Kitabun yireni ito nun Lankenemaya kitabu yirena ndee maliga han! E firinna birin waxatin birin denkeleya muxune nan senbe soma, e xa lu denkeleyani, hali kontofili feen nun torooyan sifan birin e soto.

Daniyeli nun a lanfane Babilon yi

¹ Yehoyakimi a mangayaan jee saxandena, Yuda yamanani, Babilon mangan naxan yi xili Nebukadanesari, na nun a muxune yi siga, e sa fu Yerusalen taan ma, e yi a rabilin yengesone ra. ² Marigin nan tinxi Yehoyakimi suxu feen ma, Yuda Mangana, e nun Ala Batu Banxin muran nasarijanxine tongo feen ma. Manga Nebukadanesari yi ne xali Babilon yamanani, a yi se xonne ramara a gbee suxure banxin nafulu ramaradeni. ³ Mangan yi a fala a muxu gbeen xa, naxan xili Asipenasi, a naxa, a a xa sa Isirayila foningena ndee ye matongo, naxanye kelixi manga banxini xanamu xabila hiyabuxine yi. ⁴ A xa xaxilima xaraxine ye matongo naxanye kende, e tofan. E xa kota alogo e xa no wanla ke mangana banxini. E luma nen e xaranje Babilon xuiin nun a sebenle ma.

⁵ Mangan mən yi e soqe keden balon tongo, keli a gbee donseene yi e nun a gbee dölone yi. E xaranma nen jεε saxan bun ma, na xanbi ra, e yi fa lu wanla ke mangan xa. ⁶ Yuda kaan naxanye yi na muxune ye, ne xili: Daniyel nun Xananiya nun Mikayeli, e nun Asari.

⁷ Mangana tande xunna yi xili nenen sa e xun ma. A yi Daniyel xili sa “Belitiasari.” A yi Xananiya xili sa “Sadiraki.” A yi Mikayeli xili sa “Mesaki.” A yi Asari xili sa “Abedinego.”

⁸ Daniyel yi a miri, a nama a yete raharamu mangana a donseene ra e nun a dölön na.* Nanara, a yi tande xunna mafan a e nama a karahan a a yete raharamu. ⁹ Ala yi a ragidi, tande xunna yi hinan Daniyel ra, a mən yi kininkinin a ma. ¹⁰ Tande xunna yi a fala Daniyel xa, a naxa, “N gaxuxi mangan yeε ra, n kanna, naxan bata ε donna nun ε minse feen nagidi. Xa a i to, i fatin baxi i ra i lanfane tagi, n xunna löma ayi nen ε fe ra.”

¹¹ Daniyel yi a fala na xa, tande xunna naxan tixi Daniyel nun Xananiya nun Mikayeli nun Asari xunna dǎxǎn na, a naxa, ¹² “Se bogine nun igen gbansanna fi nxu ma, i xa nxu mato nayi han xi fu. ¹³ Na xanbi ra, i nxu nun nxu lanfane fatin sama e bode ma nen naxanye mangana a donseen donma, i nxǎ donse feen yebe nayi alo i naxan toxi.”

¹⁴ Nanara, a tin na ma, a yi e mato xi fu bun ma. ¹⁵ Xii fu danguxina, a yi a to e kende, e fatin fan, dangu mangana donseen don muxune ra. ¹⁶ Nanara, e xunna dǎxǎn yi se bogine fi e ma, mangana donseen nun a dölön jǎxǎn na.

¹⁷ Ala yi lönnin fi foninge naaninni itoe ma a e xa fe sebexin birin bunna famu, e nun fekolonna. Daniyel yi nǎe xiyene bunne fale e nun fe toone alo xiyena. ¹⁸ E waxatin jan yanyi naxan yi mangan naxan sa, tande xunna yi e yita Nebukadanesari ra. ¹⁹ E birin nun mangan yi e bode to, foningene ye, muxu yo mi a kenēn alo Daniyel nun Xananiya nun Mikayeli e nun Asari. Ne yi so a wanli. ²⁰ Mangana e maxǎdin fefe ma lan xaxilimayaan nun fe kolonna fe ma, a yi a to e yabine yi dangu a woyimene nun a jinan kanne gbeen na dǎxǎna ma fu, naxanye yi a yamanani. ²¹ Daniyel yi lu na yi han Kirusi a mangayaan jεε singena.

2

Mangana xiyena fe

¹ Nebukadanesari a mangayaan jεε firindena, a yi xiye sa. A xaxinla yi jaxamin han xixǎnla yi a bejin. ² A yi woyimene nun jinan kanne nun kǎmǎ kanne nun yiimatone xili alogo e xa a xiyen bunna fala a xa. Ne yi malan, e ti a yetagi. ³ Mangan yi a fala ne xa, a naxa, “N xiyena nde nan saxi, naxan bata n xaxinla jaxamin. A xǎnla n ma, n xa na xiyen bunna kolon.”

⁴ Na yiimatone yi mangan yabi Arami xuini, e naxa, “Nxu kanna, Ala xa siin fi i ma. I ya xiyen yebe nxu xa, nxu xa a bunna fala i xa.” ⁵ Mangan yi a fala yiimatone xa, a naxa, “N bata yelin a nate fa fala xa ε mi n ma xiyeni ito fala n xa e nun a bunna, n na ε yibolonma nen dungi dungi yeen ma, ε banxine fan yi kala fefe! ⁶ Koni xa ε mǎn nǎ n ma xiyen nun a bunna faladeni n xa, ε kise wuyaxi sǎtǎma nen n yii, e nun kǎntǎnne nun xunnayeren gbegbe. Nanara, ε xa xiyen nun a bunna fala n xa.”

⁷ E mən yi a fala mangan xa, e naxa, “Mangana, i ya xiyen fala nxu xa, nxu xa a bunna fala i xa.” ⁸ Mangan yi a fala e xa, a naxa, “N bata a kolon, ε katama n xa dija han waxati gbete bayo ε a kolon n ma fe ragidixin mi kale. ⁹ Koni, xa ε mi n ma xiyen fala n xa, jaxankata kedenna sama ε birin fari nen. E faxi wulen nun yanfantanya falan nan tideyi n xa han n ma miriyaan yi maxete. Nanara, ε n ma xiyen fala n xa, nayi n na a kolonma nen fa fala ε nǎe a bunna fale nen.”

¹⁰ Yiimatone yi a yabi, e naxa, “Nxǎ mangana, na muxu yo mi dunujani ito yi naxan nǎe na lige naxan xǎli i ma. Na manga yo mi na, hali a fangan nun a senben na gbo kii yo ki, na munma fe sifani ito maxǎdin woyimene nun jinan kanne nun yiimatone ma singen. ¹¹ I naxan maxǎdinxi, na xǎdǎxǎ. Muxu yo mi nǎe na yabin soe i yii fǎ alane, koni ne mi dǎxi adamadiine tagi.”

* 1:8: Haramun nan yi mangana donseene ra bayo e yi ralima mangana suxurene nan ma.

¹² Nayi, mangan yi xələ, a bəjən yi te han! A yamarin fi fa fala a Babilon fekolonne birin xa faxa. ¹³ Mangana falan yi rawanga, fekolonne yi fa fama faxadeni nən. Nayi, e Daniyeli fen e nun a lanfane alogo e fan xa faxa.

Ala yi xiyen lankenemaya

¹⁴ Daniyeli yi a xuiin namini jəxə luun nun xaxilimayaan na Ariyoki ma mangan kantan muxune xunna, naxan yi faan kiraan xən ma siga Babilon fekolonne faxadeni. ¹⁵ A Ariyoki maxədin, a naxa, “Nanfera mangan bata sariya xədəxe sifani ito sa.” Ariyoki yi na feen yeba Daniyeli xa. ¹⁶ Nanara, Daniyeli yi siga mangan fema, a yi a mayandi alogo a xa waxatin fi a ma, a xa nə a xiyen nun a bunna fale mangan xa.

¹⁷ Daniyeli yi siga banxini, a feni ito birin yeba a lanfane xa, Xananiya nun Mikayeli e nun Asari. ¹⁸ A yi e mafan a e xa Ala maxandi naxan kore, a xa kininkinin e ma, a xa fe luxunxini ito yita e ra alogo e nama Daniyeli nun a lanfane faxa Babilon fekolonna bonne xən. ¹⁹ Nanara, Daniyeli yi fe toon ti kəən na alo xiyena, fe luxunxin yi lankenemaya a xa. Daniyeli yi Ala tantun naxan kore, ²⁰ a naxa,

“Ala xinla xa tantun habadan habadan!
Amasəto a tan nan gbee kolonna nun senben na.

²¹ A tan nan waxatin nun a kejnane maxetema:

A tan nan mangane bama.

A tan nan mangane dəxəma.

A fekolonna fima fekolonne ma,

a lənnin fima xaxilimane ma.

²² A fe tilinxi luxunxine lankenemayama.

A dimi yi feen kolon,

bayo kenenna a yii.

²³ N benbane Ala,

n na i tantunma,

n yi i batu

fekolonna nun fangana a fe ra

i naxan fixi n ma.

I bata n nakolon na ra,

nxu naxan maxədinxi i ma,

i bata nxu rakolon mangana xiyen na.”

Daniyeli yi mangan xiye saxin nun a bunna fala

²⁴ Na xanbi ra, Daniyeli yi siga Ariyoki fema, mangan yamarin fi naxan ma a xa Babilon fekolonne faxa. A sa a fala a xa iki, a naxa, “Hali i nama Babilon fekolonne faxa. Siga n na mangan yetagi. N xa a xiyen bunna fala a xa.” ²⁵ Mafuren, Ariyoki yi siga Daniyeli ra mangan fema, a yi a fala a xa, a naxa, “N bata muxu keden to na Yuda kaa suxine ye, naxan xiyen bunna fale mangan xa.” ²⁶ Mangana yi Daniyeli maxədin naxan xili Belitiasari, a naxa, “I tan nəe xiyen nun a bunna fale n xa ba?”

²⁷ Daniyeli yi mangan yabi, a naxa, “Mangana, i fe luxunxin naxan maxədinxi fekolonne nun jinan kanne nun woyimene nun yiimatone ma, ne sese mi nəe i ya xiyen nun a bunna fale i xa. ²⁸ Koni Ala na yi, naxan kore xənna ma. A nəe fe luxunxine ye mayalanje. A bata Manga Nebukadanesari rakolon naxan ligama waxati famani. Awa, i ya xiyen nun i ya fe toone ni i ra i naxanye to i ya saden ma. ²⁹ I yi saxi waxatin naxan yi, mangana, i yi lu i mire fe famatone ma. Awa, naxan fe luxunxine ye mayalanma, na bata i rakolon fe famatone ra. ³⁰ N tan ma binni, fe luxunxini ito mi ye mayalanxi n xa fa fala n tan fekolon dangu ndenden na, koni alogo a bunna xa fala mangan xa, i yi i sondonna miriyane kolon.”

³¹ “Mangana, i fe toon nan tixi naxan findixi sawura belebelen na. Na sawura yi gbo kati! A yi mayilenma, a yi tixi i yetagi, a kejaan yi magaxu han! ³² Xəmaan yetəen nan yi sawuran xunna ra, a kanken nun a yiine gbeti wuren nan e ra, a kuiin nun a tagina,

sulana.* ³³ A danbane yi rafalaxi wure fōren na, a sanne wure fōren nun bendē ganxina. ³⁴ I yi a matoma waxatin naxan yi, gemena nde yi keben muxu yii mi naxan bōxi, a fa bōnbō na sawuran sanna ra wure fōren nun bendē ganxin dēnaxan yi. A yi e rayensen. ³⁵ Awa, a wure fōre yo, a bendē ganxi yo, a sulan yo, a wure gbeti yo, a xema yo, na birin yi lunburunje ayi, e yi findi burun burunna ra alo se dāgin naxan yifema soge furen na. Foyen yi a xali a funfu yo mi lu na. Awa na gemen naxan fa bōnbō na sawuran na, na yi findi geya belebelen na, a bōxōna ngaan nafe.”

³⁶ “Xiyen ni i ra. Nxu a bunna fan falama nen mangan xa. ³⁷ N kanna, mangane mangan ni i tan na. Amasōtō Ala nan mangayaan nun senben nun fangan nun xunnayerenna fixi i ma, Ala Naxan Kore. ³⁸ A tan nan i dōxi muxune nun subene nun xōline xun na, e nēma dēdē yi, a yi nōon fi i ma ne birin xun na. I tan nan xēma xunna ra. ³⁹ I tan na dangu, mangaya gbeten kelima nen naxan senben xurun i gbeen xa. Na xanbi, mangayaan saxanden ligama nen alo sulana, na yi nōon sa bōxōn birin ma. ⁴⁰ Mangaya naaninden fama nen, na xōdōxō alo wurena. Wuren seen birin yensenma, a a lunburun. Na mangayaan fan bonne yensenma na kii nin, a yi e lunburun. ⁴¹ I a sanne nun a san sonle toxi rafalaxi wuren nun bendē ganxin basanxin na kiin de, na yamanani taxunma nen, koni wuren xōdōxōn jōxōndōnna taranma a yi nen, bayo i wuren nun bendē ganxin basanxin nan toxi. ⁴² Nanara, alo a san sonle yi rafalaxi wuren nun bendē ganxin basanxin na kii naxan yi, na yamanan fōxō kedenna fangan gboma ayi nen, bode fōxōn yi xetunje ayi. ⁴³ I wuren nun bendē ganxin basanxin nan toxi, bayo na muxune katama nen e xa malan, koni e mi malanje alo wuren nun bendē ganxin to mi basanje.”

⁴⁴ “Na mangane waxatini, Ala Naxan Kore, na mangayana nde rafama nen naxan mi kale habadan!† Na mangayaan mi danguma yamana gbetē nōon bun. A yamanan bonne raxuyama ayi nen, a yi e raxōri, koni a tan yetēen luma nen habadan. ⁴⁵ Na bunna nen, alo i gemen naxan toxi kebenje geyaan fari muxun yii mi dinxi naxan na, a fa wuren nun sulan nun bendēn nun gbeti wuren nun xēmaan yensen. Ala bata a yita mangan na naxan fama ligadeni yēen na. Nōndin nan xiyeni ito ra, muxune lan e xa la a bunna fan na.”

Mangan yi Daniyel binya

⁴⁶ Nba, Manga Nebukadanesari yi a xinbi sin Daniyel bun ma, a yetagin yi lan bōxōn ma. A yamarin fi a e xa saraxane ba a xa, e nun wusulanna. ⁴⁷ Mangan yi a fala Daniyel xa, a naxa, “E Ala nan alane Ala ra. E nun mangane gbee marigina naxan wundo feene lankenemayama. Bayo i bata nō wundo feni ito ye mayalanje.”

⁴⁸ Mangan yi Daniyel mate, a banna se wuyaxi so a yii. A yi a dōxō Babilōn yamanan birin xun na, a yi a findi mangan na Babilōn fekolonna birin xun na. ⁴⁹ Daniyel yi mangan mafan, a xa Babilōn bōxōn fe yēban so Sadiraki nun Mesaki nun Abedinego yii. Daniyel yetēen yi lu Manga Nebukadanesari a tanden ma wanla ra.

3

Mangan yi suxuren nafala

¹ Manga Nebukadanesari yi sawura xēmaan nafala. A kuyan nōngōnna ye tonge sennin lixi. A yigbona, nōngōnna ye sennin. A sa a ti Dura Lanbanni, Babilōn yamanani.

* ^{2:32:} A xunna findixi Babilōn kaane mangayaan nan na. Na feen sēbēxi Yereimi 51.7 kui. A kanken nun a yiine findixi Perise kaane gbeen na Manga Kirusi naxan fōlō jēē kēme suulun tonge saxan nun solomanaanin benun Yesu xa bari. A kuiin nun a tagi findixi Gireki kaane mangayaan na Manga Alesandire bun ma jēē kēme saxan benun Yesu xa bari. A danbane nun a sanne findixi Romi kaane mangayaan nan na. Yesu faxi waxatin naxan yi, Romi kaane nan yi mangane ra bōxōn yire wuyaxi xun na. † ^{2:44:} Marigi Yesu a dēnkeleya yamaan naxan fōlō, na findixi mangayani ito ra naxan buma habadan. Daniyel a falani ito a yēbaxi fa fala a Yesu yi lan a xa fa Romi kaane mangayaan waxatini. A faxi na waxatin nin. Yesu a dēnkeleya yamaan nan sabatima dunuḡa yiren birin yi fata falani ito ra. Na feen mato Daniyel 2.35 kui. A mōn buma habadan ariyanna yi.

² Manga Nebukadanesari yi bəxəne mangane nun bəxə kanne nun yamana kanne nun sariya kanne nun nafulu ramarane nun sariyasane nun kitisane nun bəxən kuntigine ngaan xili alogo e xa fa sawurana fe rawangadeni Manga Nebukadanesari naxan nafalaxi.

³ Awa, bəxəne mangane nun bəxə kanne nun yamana kanne nun sariya kanne nun nafulu ramarane nun sariyasane nun kitisane nun bəxən kuntigine ngaan yi e malan na sawurana fe rawangadeni Manga Nebukadanesari naxan nafala. E ti sawuran yetagi Manga Nebukadanesari naxan nafala.

⁴ Mangana fe rawangan yi sarin fangan na, a naxa, “Siyane nun bənsəonne birin naxanye xuine birin falama, naxan yamarixi ε ma, na ni ito ra: ⁵ Ε na xətaan nun xulenna nun sərənna nun kondenna nun bələnna nun saraan nun sumun seen sifan birin xuiin mε waxatin naxan yi, ε bira bəxəni, ε yi sawura xəmaan batu, Manga Nebukadanesari naxan nafalaxi. ⁶ Xa naxan yo mi bira a bun ma, a yi a batu, na rawolima ayi nən sulun tɛeni* keden na!”

⁷ Nanara, siyane birin to xətaan nun xulenna nun sərənna nun kondenna nun bələnna nun saraan nun sumun seen sifan birin xuiin mε, siyane nun bənsəonne birin naxanye xuine birin falama, ne yi bira sawura xəmaan bun ma, e yi a batu, Manga Nebukadanesari naxan nafalaxi.

⁸ Na waxatin yeteni, yiimatona ndee yi fa, e xa Yahudiyane kansun. ⁹ E yi a fala Manga Nebukadanesari xa, e naxa, “Ee! mangana! I xa bu dunuɣa yi. ¹⁰ Nxu kannna, i bata yi yamarin fi, a muxune birin xa bira sawura xəmaan bun ma, e yi a batu, e na xətaan nun xulenna nun sərənna nun kondenna nun bələnna nun saraan nun sumun seen sifan birin xuiin mε waxatin naxan yi. ¹¹ Nayi, naxan yo mi tin bire a bun, a yi a batu, na kannna wolima nən sulun tɛeni. ¹² Koni Yahudiyana ndee na yi, i tan yetɛen Babilən bəxən fe yebaan soxi naxanye yii, Sadiraki nun Mesaki e nun Abedinego. I ya yamarin bəte mi ne xa. Ee! Mangana! E mi i ya alane batuma, e mi i ya sawura xəmaan fan batuxi i naxan nafalaxi.”

¹³ Nebukadanesari bənen yi te a xələ! A yi yamarin fi, e xa fa Sadiraki nun Mesaki nun Abedinego ra. Sofane yi fa na xəmene ra a yetagi. ¹⁴ Nebukadanesari yi a fala e xa, a naxa, “Sadiraki nun Mesaki e nun Abedinego, jəndin na a ra ba? Ε mi n ma alane batuma, ε mən mi sawura xəmaan batuma, n naxan nafala? ¹⁵ Awa, iki, ε na xətaan nun xulenna nun sərənna nun kondenna nun bələnna nun saraan nun sumun seen sifan birin xuiin mε sənən, ε bira, ε yi sawura xəmaan batu n naxan nafalaxi. Koni xa ε mi a batu, ε rawolima nən sulun tɛeni keden na! Ala mundun na yi naxan ε bama n yii?”

¹⁶ Sadiraki nun Mesaki nun Abedinego yi a fala, e naxa, “Ee! Manga Nebukadanesari! Nxu mi waxi nxu yete makata fe yi i yetagi. ¹⁷ Xa na rabe, nxə Ala, nxu walima naxan xa, na nœ nxu ratangε. A nxu ratangama sulun xajən ma nən e nun i yiin ma. ¹⁸ Hali a mi na lige, mangana, a kolon a nxu mi i ya alane batuma, nxu mi i ya sawura xəmaan batue i naxan nafalaxi.”

E woli fena tɛeni

¹⁹ Nayi, Nebukadanesari yi mənε han! A yetagin yi masara Sadiraki nun Mesaki nun Abedinego yeε xəri. Nebukadanesari yi yamarin fi e xa sulun† nawolon dəxəna ma solofere dangu e yi darixi a ra kiin de. ²⁰ A yi a yengesona ndee yamari naxanye maxədəxə a gali diine ye, e xa Sadiraki nun Mesaki nun Abedinego xidi, e yi e rawoli sulun tɛε xajəni. ²¹ Na xεmε saxanna yi xidi, e maraberi baxi e dugine nun e wantanne nun e namune yi, e nun e domain birin. E yi woli sulun tɛε xajε tagi. ²² Sofaan naxanye Sadiraki nun Mesaki nun Abedinego woli tɛeni, tɛen yi ne faxa bayo mangan bata yi yamarin fi a xa wolon jaxi ra. ²³ Koni Sadiraki nun Mesaki nun Abedinego, ne saxanna xidixin yi bira sulun tɛε xajəni.

²⁴ Manga Nebukadanesari yi gaxu, a tujanje ayi, a keli. A yi a fala a maxadi tiine xa, a naxa, “En mi muxu saxan xidixin xan wolixi tɛen tagi ba?” E mangan yabi, e naxa, “Ən

* 3:6: Sulun tɛen mən falama yirena nde yi fa fala “Furu tɛena.” † 3:19: Sulunna mən fale fa fala furuna.

Mangana!” ²⁵ A mən naxa, “Anu, n muxu naanin nan toma, e mi xidixi. E sigan tima tēen tagi, tərōya yo mi e ma. E naaninden keɣaan maliga malekan na.”

Mangan yi Ala binya

²⁶ Nebukadanesari yi a maso sulun xajen de ra, a naxa, “Sadiraki! Mesaki! Abedinego! Ala Matexina walikene, e mini, e fa be.” Sadiraki nun Mesaki nun Abedinego yi keli tēen tagi. ²⁷ Bəxəne mangane nun bəxə kanne nun yamana kanne yi e maso e ra. E yi a to, tēen mi nə yo sətəxi na xemene fatin ma. E xunsexene mi ganxi, e dugine mi kalaxi. Tēen xiri mi dəxi e ma. ²⁸ Nebukadanesari yi a fala, a naxa, “Tantunna Sadiraki nun Mesaki nun Abedinego a Ala xa! A tan nan a malekan nafaxi, a yi a walikene ratanga. E bata la a ra han, e yi mangana a yamarin kala. E yitənxı fəxa feen ma, benun e xa ala gbete batu, ba e Ala ra. ²⁹ A mato fa, n yamarin naxan fima: xa muxu yo Sadiraki nun Mesaki nun Abedinego a Ala rafəya, a na taran siya yo yi, yamana yo yi, xui yo yi, na kanni seɣema dungi dungi yēen nan ma, a banxin yi findi kurun na, bayo ala yo mi na naxan nəe makantan sifani ito ra alo a tan.”

³⁰ Nanara, mangan yi Sadiraki nun Mesaki nun Abedinego a fe mate Babilon yamanani.

³¹ Manga Nebukadanesari yi xerane rasiga siyane nun bənsənnə birin ma naxanye xuine birin falama, dunuɣa yiren birin yi, a naxa,

Bəneɣa gbeen xa lu e xa.

³² A findixi n xa fe fajin nan na,
n xa taxamasenne nun kabanako feene yeɣa e xa
Ala Matexin naxanye ligaxi n xa.

³³ A taxamasenne gbo,
a kabanako feene senben gbo.

A mangayana,
habadan mangayaan na a ra.

A nəyaan luma nen mayixete nun mayixete.

4

Mangan xiye firindena

¹ N tan Nebukadanesari, n yi bəne xunbenla nun naxunna nin n ma mangaya banxini.

² N yi xiye sa naxan n magaxuxi. Miriyane yi soma n yi n ma saden ma, n xaxinla fe toone yi n kuisan han! ³ Nanara, n bata yamarin fi, e xa fa Babilon fekolonne ra n fema alogo e xa n ma xiye bunna fala n xa. ⁴ Woyimene nun ninan kanne nun yiimatone nun kəmə kanne faxina, n yi n ma xiye yeɣa e xa, koni e sese mi nə a bunna fale n xa. ⁵ A rajanna, Daniyelı fan yi fa n fema naxan mən yi xili Belitiasari naxan xili luxi alo n ma ala xinla. Ala sarıjanxine niina a tan yi. N yi n ma xiye yeɣa a xa, ⁶ n naxa, “Belitiasari, woyimene kuntigina, n na a kolon fa fala ala sarıjanxine niina i tan yi. Wundo fe yo mi xədxə i tan yii. Fe toone bunna fala n xa, n xiye saxi naxanye ra.”

⁷ “Awa, n xaxinla toon naxan tixi, na ni i ra, n to yi saxi n ma saden ma, n yi n yeɣe rakoninma, n yi a to:

Wudi bili gbee keden tixi bəxən tagi,
naxan yi mate han!

⁸ Na wudin yi gbo,
a magaxu ayi,
a kondən yi texi nen han kuyena.
A yi toma bəxən danna birin na.

⁹ A naxəndene yi fan,
a bogine yi wuya han!
Birin balon yi a kəe ra.
Burunna subene yi fama a nininna bun.
Xəline yigiyaxi a yiine kəe ra.
Daliseene birin yi e donna sətəma a bogin nan xən.

¹⁰ N xaxinla tooni,
n naxan to n ma saden ma,
n yeen tixi,
n yi marakantan ti sarijanxina nde keden to gode
keli kore xonna ma.

¹¹ Na yi sɔnxɔ fangan na,
a falan ti iki, a naxa,
'E wudini ito rabira,
ε yi a yiine sege,
ε yi a jɔxɔndene ba a ma,
ε yi a bogine raxuya ayi.
Subene xa e giye a bun,
xoline yi keli a yiine yi.

¹² Koni ε xa a dungin nun a salenne lu bɔxɔni
ε yi a xidi wuren nun sula yɔlɔnxɔnna ra,
a yi lu xeen ma sexen xore ra.
A xa yikun xiila ra,
a yi a balo sexen na
alo subene.

¹³ A adamadi xaxinla maxetema nen,
sube xaxinla yi so a yii.
Nee solofere danguma a xun ma nen.

¹⁴ Marakantan muxune nan sariyani ito ragidixi,
maleka sarijanxine nan yamarini ito fixi
alogo daale xa a kolon
fa fala Ala Matexin nɔɔn nabama
adamadiine mangayaan fari.
A a soe muxe yii naxan na rafa a ma,
hali muxune birin dangu naxan na.' "

¹⁵ "N tan Manga Nebukadanesari, n xiyen naxan sa, na nan na ra. Awa, i tan Belitisasari, i xa n xiyen bunna fala n xa, bayo n ma bɔxɔn fe kolonne, ne sese mi nɔxi a bunna fale n xa. Koni i tan nɔe bayo ala sarijanxine niina i tan yi."

Daniyeli yi xiyen yeɓa

¹⁶ Awa, Daniyeli naxan xili Belitisasari, na yi a raxunbeli waxatidi, a miriyane yi a kuisan. Mangan yi a fala, a naxa, "Belitisasari, xiyen nun a bunna nama i kuisan." Belitisasari yi a yabi, a naxa, "N kanna, a yi lan nun, xiyen xa findi i yaxune gbeen na, a bunna yi lu i sangajɔxɔne xa. ¹⁷ I wudi bili gbeen toxi gboe, a maxɔdɔxɔ ayi, naxan kondan texi han kuye, naxan yi toma bɔxɔn danna birin yi, ¹⁸ naxan jɔxɔndene fan, naxan bogi wuya, naxan daliseen birin baloma, burunna subene e sama naxan bun ma, xoline e teen sama naxan yiine yi."

¹⁹ "Ee! Mangana! Na wudin ni i tan na. Bayo, i bata gbo i findi senbe kanna ra. I ya gboon bata te han kuye e nun i ya nɔɔn bata dunuɗa danna birin li. ²⁰ I tan mangan mɔn yi kantan ti sarijanxine keden to gode keli kuye, a naxa, 'E wudini ito rabira, ε a kala, koni ε dungin nun a salenne lu bɔxɔni. Koni ε a maxidi wure yɔlɔnxɔnna nun sulan yɔlɔnxɔnni xeen ma sexen xore ra. A xa yikun xiila ra. A xa lu burunna subene xɔn ma han nee solofere yi dangu a xun ma.' "

²¹ "Ee! Mangana! N xa a yeɓa i xa Ala Matexin naxan nagidixi n kanna mangan ma. ²² I kedima nen adamadiine tagi, i sa i damake burunna subene ye. I i degema sexen nan na alo jingene. I mɔn yikunma xiila ra nen nee solofere bun ma, han i yi a kolon a Ala Matexin nan nɔɔn nabama adamadiine mangayaan xun na. A mangayaan fima muxun ma naxan na a kenɛn. ²³ Wudi dungin nun a salenne lu feen yamarin fan bunna na, a i ya mangayaan naxetema i ma nen i na a kolon, a nɔɔn naxan yi, na kuye. ²⁴ Nanara,

Mangana, n ma maxadin xa rafan i ma: Danna sa i yulubine ra, i xa tinxin. I ya tantanne lu na, i xa kininkinin tɔrɔ muxune ma. Yanyina nde yi, i luyɛ bɔɲɛ xunbenli nɛn.”

²⁵ Na feen birin yi kamali Manga Nebukadanesari ma. ²⁶ Kike fu nun firin to dangu, a yi a masiga tima manga banxin sangansoon kɔɛ ra Babilɔn yi, ²⁷ Mangan yi a fala, a naxa, “Babilɔn gbo de! N tan nan a tixi manga yigiyaden na n sɛnben fangan na n ma xunnayerenna nun n ma binyen xa!”

²⁸ Falan mɔn yi mangan dɛni singen, fala xuina nde yi keli kuye, a naxa, “Manga Nebukadanesari, falani ito tima i tan xa. Mangayaan sɛnben bata ba i yii to. ²⁹ I kedima nɛn muxune tagi, i sa i damakɛ burunna subene tagi, i yi sɛxɛn don alo ɲingene, ɲɛɛ solofere bun ma han i na a kolon waxatin naxan yi a Ala Matexin nan nɔɔn nabama adamadiine mangayaan fari. A a so muxɛ yi naxan na a kɛnɛn.” ³⁰ Na waxatin yɛtɛni, na fala xuiin yi kamali Manga Nebukadanesari xili ma, a yi kedi adamadiine yɛ, a sɛxɛn don alo ɲingene. A fatin yi yikun xiila ra, han a xunseɛxɛn yi mini alo singbin xabena. A san xanle yi kuya ayi alo xɔliin gbeena.

³¹ Waxatin naxan saxi na danna to a li, n tan Nebukadanesari, n yi n yɛɛn nate kuye, n xaxinla yi xɛtɛ n ma. N na Ala Matexin batu, n yi a tantun, n yi a binya naxan na yi habadan! Naxan ma nɔɔn findixi habadan nɔɔn na e nun naxan ma mangayaan ligama mayixɛtɛ nun mayixɛtɛ xun na. ³² Sese mi dunuɲa muxune sɛnben na Ala yɛɛ ra yi. Naxan na a kɛnɛn, a na nan ligama maleka ganla ra e nun muxune bɔxɔn ma. Muxu yo mi na naxan a yiin yɛɛ ratiyɛ, a a fala, a naxa, “I nanfe ligama?”

³³ Na waxatin yɛtɛni, n xaxinla yi xɛtɛ n ma, n ma mangayaan xunnayerenna nun n ma nɔɔn mirinna fan yi xɛtɛ n ma. N ma maxadi tiine nun n ma muxu gbeene mɔn yi n xili, n dɔxɔ n ma mangaya gbɛdɛni. N ma gboon yi siga xun masɛ. ³⁴ Iki, n tan Nebukadanesari, n na a batuma, n na a yite, n na a binya, kore xɔnna mangana yoon a xa a kewanla birin yi, a kirane tinxin. A nɔɛ muxune magodɛ nɛn naxanye e yɛtɛ yitema.

5

Sɛbɛli magaxuxina

¹ Lɔxɔna nde, Manga Belisari yi ɲaxanaxani tɔn a muxu gbee wuli kedenna xa. A yi lu dɔlɔn minɲɛ e xɔn. ² Dɔlɔn to a suxu, Belisari yi yamarin fi a e xa fa igelengenna xɛma daxin nun gbeti daxin na, a baba Nebukadanesari kelixi naxanye ra Ala Batu Banxi gbeeni Yerusalɛn taani. Mangan yi waxi a min feni ne ra e nun a ɲaxanle nun a konyi ɲaxanle* nun a muxu gbeene. ³ Nayi, e yi fa xɛma igelengenne ra naxanye sa tongo Ala Batu Banxini Yerusalɛn taani. Mangan nun a muxu gbeene nun a ɲaxanle nun a konyi gilene yi e min ne ra. ⁴ E dɔlɔn min waxatin naxan yi, e yi lu alane batue, xɛmaan nun gbetin nun sulan nun wuren nun wudin nun gemɛ alane.

⁵ Na waxatin yɛtɛni, muxun yii sonle yi mini kɛnɛnni lenpu dɛgen ma. E sɛbenla ti manga banxin kanke. Mangan yi yiini ito to naxan yi sɛbenla tima. ⁶ Mangan yetagin yi maxɛtɛ, a miriyane yi a kuisan, a tagi xudine yi ba a yi, a xinbine yi lu bɔnbɛ e bode ra. ⁷ A yi gbelegbele fangan na, a e xa fa ɲinan kanne nun yiimatone nun kɔmɔ kanne ra. A yi a fala Babilɔn fekolonne xa, a naxa, “Naxan na sɛbenli itoe xaran, a yi a bunna fala n xa, na maxidima nɛn manga dugin na, xɛma ɲɛrɛn yi bira a kɔɛ, a mɔn yi mangaya tiden saxanden sɔtɔ bɔxɔni ito yi.” ⁸ Mangana a fekolonne birin yi so, koni e mi nɔ sɛbenla xaranɲɛ, e yi a bunna fala mangan xa. ⁹ Na nan a liga, Manga Belisari mɔn yi gaxu han, a yetagin yi maxɛtɛ, a muxu gbeene yi kui yifu.

¹⁰ Mangana nga to mangan nun a muxu gbeene sɔnxɔ xuiin mɛ, a so ɲaxanaxa banxini. A yi a fala, a naxa, “Mangana, i xa bu han! I ya miriyaye nama i kuisan. I yetagi nama maxɛtɛ. ¹¹ Muxuna nde i ya bɔxɔni, ala sariɲanxine xaxinla a yi. I baba waxatini, a yi feene fixɛn toma, a xaxinla fan, a fekolonna nun alane gbeen lan. Nanara, i baba Manga Nebukadanesari yi a findi woyimene nun ɲinan kanne nun yiimatone nun kɔmɔ kanne

* 5:2: Konyi ɲaxanle nan ne ra, a naxanye sɔtɔ a ɲaxanla ra.

kuntigin na. I baba mangan yeteen na liga nen. ¹² Bayo, nii fisamantenna nun lonnin nun xaxilimayaan Daniyeli yi, mangan naxan xili sa Belitisasari. Xiyene bunna kolonna fan ayi. A mon sandane yebama, a maxodin xodexene yabima. Nanara, e xa Daniyeli xili. A noma nen a bunna faladeni i xa.”

Daniyeli yi na sebenla xaran

¹³ Nayi, e fa Daniyeli ra mangan yetagi. Mangan yi a fala a xa, a naxa, “I tan nan na Daniyeli ra n baba faxi naxan na sa keli Yuda yi? ¹⁴ N bata i ya fe me a alane niina i tan yi e nun i feene fixen toma. Xaxinla nun fekolonna i tan yi naxan joxon mi na. ¹⁵ E baxi fadeni nen fekolonne nun jinan kanne ra n fema alogo e xa sebenli ito xaran, e yi a bunna fala n xa, koni e mi noxi a bunna faladeni! ¹⁶ N bata a me a i noe feene bunne yebe nen, i yi maxodin xodexene yabi. Iki, xa i no sebenli ito xaranje, i n nakolon a bunna ma, i maxidima manga dugin na nen, xema jeren yi bira i kee, i yi findi boxon mangan muxu saxanden na.”

¹⁷ Daniyeli yi a fala mangan xa, a naxa, “I ya kiseene ramara i yete xa, i ya finmaseene fi gbete ma. Hali na, n sebenla xaranma nen mangan xa, n yi i rakolon a bunna ma. ¹⁸ Ee! Mangana! Ala Matexin nan mangayaan nun gboon nun xunnayerenna nun noron fixi i baba Nebukadanesari ma. ¹⁹ Nanara, siyane nun bomsonne birin naxanye xuine birin falama, ne gaxuxi a yee ra. A na wa a xon, a muxun faxa. A na wa, a a rakisi. A na wa naxan yite fe yi hanma a yigodo fe yi, a na liga. ²⁰ Koni a yanda waxatin naxan yi, a boren yi xodoxo han a waso ayi. Ala yi a ba a mangaya gbedeni, a a binyen ba a yii. ²¹ A kedi adamane ye, a xaxinla yi lu alo subene gbeena. A yi lu burunna sofanle foxo ra, a yi sexen don alo jingene. A fatin yi yikun xiila ra, han a kolon a Ala Matexin nan non nabama adamane mangayaan xun na. A muxu nan findima mangan na, a na wa naxan xon.”

²² “I tan, a diina Belisasari, i yi na birin kolon, koni i mi i yete magodo. ²³ I bata i yete yite Marigin xili ma naxan kore, i yi Ala Batu Banxina igelengenne maxili i yetagi. E yi dolon min e ra, i tan nun i ya muxu gbeene nun i ya naxanle nun i ya konyi naxanle. I yi alane batu, gbetin nun xemaan nun sulan nun wuren nun wudin nun geme alane, naxanye mi se toma, e mi fe mema, kolon mi e yii. I mi Ala binyaxi i ya niiraxinla nun i ya dunu ya yi gidin naxan yii. ²⁴ Na nan a toxi, a yiini ito rafaxi naxan sebenli ito tixi.”

²⁵ “A tan ni i ra keden keden yeen ma naxan sebexi: MENE MENE TEKELI PARISIN.

²⁶ Falani itoe bunna ni i ra:

‘MENE’ na bunna neen fa fala ‘Yatena.’

Ala bata i ya mangayaan boxon yate,

a danna sa a ra.

²⁷ ‘TEKELI’ na bunna neen fa fala ‘A maliga.’

I ratexi sikeela nan na, a li, i yelevu.

²⁸ ‘PARISIN’ na bunna neen ‘Mayitaxunna.’

Bayo i ya boxoni taxunma nen,

a yi so Mede kaane nun Perise kaane yii.”

²⁹ Sasa, Belisasari yi yamarin fi a Daniyeli xa maxidi manga dugin na, xema jeren yi bira a kee, a yi yamarin fi, a xa rawanga a bata yamanan mangayaan tiden saxanden soto.

³⁰ Na keeen yeteen na, e Babilon manga Belisasari faxa.

6

Daniyeli nun yatane fe

¹ Dariyusi Mede kaan mangayaan soto a jee tonge sennin e nun firin nan ma. ² Dariyusi yi a ragidi a xa boxone manga kemme e nun maxonen ti a gbee yamanane xun na. ³ A yi manga gbee saxan doko e xun na boxone mangane fa dentegen sama naxanye xa alogo mangana tonone xa xun makantan. Daniyeli yi na manga saxanne ye. ⁴ Awa, Daniyeli yi dangu manga gbee firinna bodene ra e nun boxone mangan birin bayo nii fisamantenna yi a tan yi. Nanara, mangan yi wa a doko feni boxon birin xun na. ⁵ Awa, manga gbee bodene nun boxone mangane yi feren fen folo a tajege feen na lan boxona feene ma.

Koni e mi kii yo soto, e mi mayifu yo to a tan ma binna ra bayo a tinxin. Nanara, e mi kalan to a yi hanma mayifuna. ⁶ Awa, na muxune yi a fala, e naxa, “En mi fere yo sote Daniyeli tɔɔɛɛ feen ma xa a mi fata a Alaa sariyana feen na.”

⁷ Na manga gbeene nun bɔxɔne mangane birin yi siga mangan fema e bode xɔn. E yi falan ti, e naxa, “Manga Dariyusi xa siimayaan soto habadan! ⁸ Yamanan manga gbeene nun bɔxɔ kanne nun bɔxɔne mangane nun maxadi tiine nun yamana kanne birin tinxin a mangana sariya keden xa rawanga naxan fama tɔnni ito sadeni: Xii tonge saxanna bun ma, naxan na ala yo maxandi hanma muxu gbete ba i tan na, mangana, na xa woli yatane yinla ra. ⁹ Ee! Mangana! Iki, tɔnni ito yisarin, i yi i ya taxamasenna sa alogo a xa findi maxetɛtaren na alo Mede kaane nun Perise kaane sariyan to mi maxete.” ¹⁰ Nanara, Manga Dariyusi yi a taxamasenna sa tɔnna seben fari. ¹¹ Awa, Daniyeli to a kolon a feni ito bata yisarin, a yi te a sangansoon kɔɛ ra naxan foye suxuden deene yi rabixi Yerusalen binni. Dɔxɔɔa ma saxan sogen ma, a yi a xinbin sinma, a Ala maxandi, a a tantun alo a yi a ligan kiin de a singeni.

¹² Na muxune birin yi siga Daniyeli konni, e so, e Daniyeli li a Ala mafanɛ, a yi Ala maxandima. ¹³ Nayi, e siga mangan fema, e yi mangana tɔnna fe fala a xa, e naxa, “I mi yi tɔnna nde yisarin naxan a fala a xii tonge saxanna bun ma, muxu yo a xui ramini ala gbete ma a xandideni hanma muxu gbete ba i tan na, mangana, na wolima yatane yinla ra nen?” Mangan yi e yabi, a naxa, “Nɔndin nan a feen na, fata Mede kaane nun Perise kaane gbee sariyan na naxan mi maxete.”

¹⁴ E mɔn yi a fala, e naxa, “Ee! Mangana! Daniyeli, Yuda muxu suxina nde, na mi i tan yatexi sese ra hanma i ya tɔn yisarinxina. A Ala maxandin nabama dɔxɔɔa ma saxan sogen ma.” ¹⁵ Mangan to na me, a yi kontɔfili kati, a yi a ragidi a bɔɔɔni a a xa Daniyeli rakisi. Han sogen bira waxatini, a katama a xa a rakisi. ¹⁶ Koni na muxune birin yi fa mangan fema, e yi a fala mangan xa, e naxa, “A kolon, mangana, Mede kaane nun Perise kaane sariyan mi tinɛ a tɔri saxin nun lanma xui sebexina mangan xɔn, na xa maxete.”

¹⁷ Nanara, mangan yi yamarin fi a Daniyeli xa woli yatane yinla ra. Mangan yi a fala Daniyeli xa, a naxa, “I ya Ala, i naxan batuma sɔɔɔyani, na xa i rakisi.” ¹⁸ E yi fa gemena nde ra, e a dɔxɔ yinla de ra, mangan yi a mataxamaseri a yiirasoon na e nun a muxu gbeene yiirasone ra alogo fefe nama maxete Daniyeli ma binni. ¹⁹ Na xanbi ra, mangan yi siga a banxini, a yi xi sunni, a konyi naxalan yo mi fa a fema, xixɔli mi a suxu.

²⁰ Subaxa, mangan yi keli, a yi siga sasa yatane yinla de ra. ²¹ A to maso yinla ra, a yi Daniyeli xili a xui sɔxɔlexin na. Mangan yi a fala Daniyeli xa, a naxa, “Daniyeli, habadan Alaa walikena! I ya Ala, i naxan batuma sɔɔɔyani, na nɔxi i rakise yatane ma nen ba?”

²² Daniyeli yi a yabi, a naxa, “Mangana, i xa siimayaan soto habadan! ²³ N ma Ala bata a malekan nafa, a fa yatane deen balan. E mi fe naxi ligaxi n na, bayo n findixi sɔntaren nan na a yetagi, hali i fan yetagi. Ee! Mangana! N mi fe naxi yo rabaxi.”

²⁴ Nayi, mangan yi sewa han, a yi yamarin fi a e xa Daniyeli rate yinla ra. Daniyeli yi rate yinla ra, e mi maxɔlode yo to a ma, amasoto a yi denkeleyaxi a Ala ma. ²⁵ Mangan yi yamarin fi a muxun naxanye Daniyeli tɔɔɛɛɛxi, a ne xa woli yatane yinla ra, e tan nun e diine nun e naxanle. Benun e xa yinla xɔnna li, yatane yi e kutukutu, e yi e xɔnne yilunburun.

²⁶ Na xanbi ra, Manga Dariyusi yi sebenla ti siyane nun bɔnsɔnne birin ma naxanye xuine birin falama naxanye bɔxɔna ngaan ma, a naxa, “Bɔɔɔ xunbeli gbegbe xa lu e xɔn ma! ²⁷ N bata yamarin fi n ma bɔxɔn birin yi, binyen xa fi Daniyeli a Ala ma, yamaan yi gaxu a yeɛ ra.

Bayo habadan Ala na a ra.

A neen habadan.

A mangayaan mi kalama habadan.

A nɔɔn luma nen han a rajanna.

²⁸ A tan nan maratangan nun marakisin tima, a mantaxane nun kabanako feene ligama

kuyen nun bɔxɔn ma.

A tan nan Daniyeli ratangaxi yatane fangan ma.”

²⁹Na xanbi ra, Daniyeli yi sabati Dariyusi mangayaan bun ma, e nun Kirusi Perise kaana mangayaan bun ma.

7

Daniyeli a fe to singena alo xiyena: Sube naaninne

¹Belisari a mangayaan jɛɛ singena Babilɔn yi, Daniyeli yi xiye sa, a fe toon ti a xaxinli, a yi a saden ma waxatin de. Na xanbi ra, a yi xiye nun a fe xɔnne sɛbɛ. ²Daniyeli yi a fala, a naxa, “N na a to nɛn n ma kɔɛ ra tooni, foyene sa kelima kuyen tongon naaninne yi, e e radin fɔxɔ ige gbeen xun ma.”

³“Sube magaxuxi naanin yi mini fɔxɔ igeni, e sese keden mi yi a ra. ⁴A singe ra xiin yi luxi alo yatana, a gubugubune alo singbin. N yi a matoma, e a gubugubune ba a ma, e a rakeli, e a ti a sanne xunna alo adama. Muxun sɔndɔmɛn yi so a yii.”

⁵“Sube firinden luxi alo kanko belebelena. A saxi a fɔxɔ kedenna ma. Nɛnsɛn xɔri saxan yi a dɛ, a e xinma. E yi a fala a xa, e naxa, ‘Keli, i xɔɔyi se gbeen don.’ ”

⁶“Na xanbi, n yi a matoma, n yi gbɛtɛ to alo tagi suxu jɛri. Xɔli gubugubu naaninna a fari, a xunna fan naanin. Nɔɔn yi so a yii. ⁷Na xanbi ra, n yi a matoma n ma kɔɛ ra tooni, n yi suben naaninden to naxan mamirin, a magaxu e nun a maxɔdɔxɔ han a dangu ayi. Wure jin belebelene yi a dɛ ra, a yi a se suxine donma, a yi e laxunma, a dɔnxene bira a sanne bun. A tan nun sube fɔlɔne sese keden mi yi a ra, feri fu nan yi a ma. ⁸N yi n mirima a fenne ma waxatin naxan yi, n yi a to, a feri xuridina nde yi mini e tagi, a feri fɔlɔyixi saxanne yi tala a yɛɛ ra. Awa, yɛɛ firin yi na fenna ma alo adaman yɛɛna e nun dena naxan yi falan tima dɛ jaxun na.”

⁹N yi lu a matɔɛ,

gbɛdɛne yi dɔxɔ.

Habadan Siin Kanna yi fa dɔxɔ.

A dugine yi fixa alo nɔnɔna,

a xunsexɛn luxi alo garina,

a gbɛdɛn luxi alo tɛɛ dɛgɛ,

sanna digilinxine yi dɛgɛma a gbɛdɛn ma

alo wonson tɛɛna.

¹⁰Baan yi minima a yɛtagi

a dɛgɛma tɛɛn na.

Muxu wuli wuline yi a batuma,

yatɛtaren yi tixi a dɛxɔn.

Nayi, kitisane yi e magodo,

e kitabune rabi.

¹¹N yi lu a matɔɛ:

Waso falane fe ra

fenna yi naxan falama,

e sube naaninden faxa n yɛɛ xɔri.

E yi a binbin woli tɛɛni, a gan.

¹²“Suben bonne fangan yi ba e yi,

koni nde yi sa e siimayaan fari han waxatina nde.

¹³N yi a matoma n ma kɔɛ ra tooni,

a mato: adamadi maligan yi fa

sa keli kore kundani.

A yi a maso Habadan Siin Kanna binni,

e a maso a ra.

¹⁴Senben nun xunnayerenna nun mangayaan yi so a yii,

alogo siyane nun bɔnsɔnne birin xa a batu

naxanye xuine birin falama.

A nɔɔna, habadan nɔɔn na a ra

naxan mi danguma mumɛ!

A mangayaan mi kale habadan!”

¹⁵ “N tan Daniyeli, n xaxinla yi naxamin n kui, n ma fe toone yi n kuisan. ¹⁶ N yi n maso na muxuna nde ra, n yi a maxodin feni ito xunna yetɛɛn na. ¹⁷ A yi a bunna fala n xa, a naxa, ‘Sube magaxuxi naaninni itoe mangaya naaninna nan mayitaxi naxanye kelima dunuɗa yi. ¹⁸ Koni Ala Matexina muxu sarijanxine mangayaan sɔtɔma nɛn, mangayaan yi lu e yii habadan, han habadanne habadanna.’ ”

¹⁹ “Na xanbi, n yi wama fixɛn sɔtɔ feni sube naanindena fe yi naxan nun suben bonne keden mi yi a ra, naxan yi magaxu, wure jinne yi naxan dɛ ra. A san xanle luxi alo sulana, a yi a se suxine donma, a e laxun a a dɔnxɛne mabodon. ²⁰ N mɔn yi wama ferɛ fune fe kolon feni, e nun fenna naxan mini, a yi saxan nabira e yɛ, na fenna naxan yɛɛ firin yi a ma e nun naxan dɛ yi yetɛ yigbo falane tima, a mɔn yi ligaxi alo a gbo bonne birin xa.”

²¹ “N yi a matoma, a yi muxu sarijanxine yengɛma, a nɔ dɛɛn sɔtɔ e ma. ²² Han Habadan Siin Kanna yi fa, a xa yoon fi Ala Matexina muxu sarijanxine ma. Waxatin yi a li, muxu sarijanxine yi mangayaan sɔtɔ.”

²³ “A yi falan ti n xa, a naxa, ‘Sube naanindena, mangayana nde nan na ra naxan taranma dunuɗa yi, naxan nun mangayaan bodene keden mi a ra. A bɔxɔna ngaan sɔtɔma nɛn, a a yibodon, a a lunburunɗe ayi.’ ²⁴ Ferɛ fune findixi manga fuun nan na naxanye kelima yamanani ito ma. Nde gbɛtɛ kelima nɛn e tan xanbi ra, e nun a fɔlɔne keden mi a ra, a manga saxan nagodoma nɛn. ²⁵ A fala jaxine tima nɛn Ala Matexin ma, a yi muxu sarijanxine kasari, a wama nɛn a xa waxatine nun sariyan masara. Muxu sarijanxine yi lu a bun ma waxati saxan nun a tagi bun ma. ²⁶ Na xanbi ra, kitin fama nɛn, e nɔɔn bama a yii nɛn, e a kala, e a raxɔri habadan. ²⁷ Mangayaan nun nɔɔn nun gboon naxan yamana makuyene yi, ne soma nɛn Ala Matexina yama sarijanxin yii. A mangayana, habadan mangayaan na a ra, nɔ kanna ngaana a batuma nɛn, e a yamarine suxu.”

²⁸ “Bataxin danna ni ito ra. N tan Daniyeli, n kuisan nɛn n ma miriyane ra, n yetagin yi maxɛtɛ. N yi falani itoe ramara n bɔɗɛni.”

8

Daniyeli a fe toon firindena alo xiyena: kontonna nun kɔtɔna

¹ Manga Belisari a mangayaan jɛɛ saxandena, n tan Daniyeli, n mɔn yi fe toon ti alo xiyena. ² N yi a matoma na toon kui, a liga n yɛɛ ra yi alo n Suse taani, Elan yamanan manga taana, Wɔlayi xuden dɛ. ³ N yi n yɛɛn nakeli, n yi kontonna to, a tixi xuden dɛxɔn ma. Ferɛ kuye firin yi a ma, koni naxan minixi dɔnxɛn na, na kuya boden xa. ⁴ N yi kontonna to a fenne wole sogegododen binni e nun kɔmɛn fɔxɔn nun yiifari fɔxɔn binni. Muxu yo mi yi nɔɛ a ratangɛ a sɛnben ma. A yi a waxɔn feen nabama tun, a sɛnben sigan gboɛ ayi.

⁵ N yi n maɗɔxɔnma na ma waxatin naxan yi, nanunna yi, kɔtɔna nde yi fa sa keli sogegododeni, a yi bɔxɔna ngaani sigama, a sanne mi yi dinma bɔxɔn na. Ferɛ magaxuxi keden yi kɔtɔni ito xunna ma. ⁶ A fa han konton ferɛ firin kanna yireni, n naxan to xuden dɛxɔn. A fɔɗɛn a ma a fangan birin na. ⁷ N yi a to a masoɛ kontonna ra. A a kɔnkɔ a ma, a a garin, a a ferɛ firinne gira. Hali kontonna mi fanga sɔtɔ, a kɔtɔn nati. Kɔtɔn yi a rabira bɔxɔni, a yi a bodon, muxu yo mi nɔ a bɛ a yii.

⁸ Kɔtɔn sɛnben yi gbo ayi han! Koni a sɛnben to gbo ayi, a ferɛ gbeen yi gira. Ferɛ rayabuxi naanin yi mini a funfuni, e xunne tixi bɔxɔn tongon naaninne ra.

⁹ Ne yɛ, ferɛ xurin yi mini keden ma, naxan sɛnben yi gboma ayi yiifari fɔxɔn binna nun sogeteden binna nun na yamanan mabinni naxan tofan. ¹⁰ A mɔn yi keli kore xɔnna ganla xili ma, a yi na fɔxɔ kedenna nde rabira bɔxɔni e nun sarene. A yi e yibodon. ¹¹ A yi keli kore gali manga yetɛɛn xili ma, a lɔxɔ yo lɔxɔ saraxan ba a yii, a yire sarijanxin

nabira. ¹² Fata a murute jaxin na, na ganla nun lɔxɔ yo lɔxɔ saraxan yi lu a senben bun ma. Fenna yi jɔndin woli bɔxɔni. A yi nɔ dɛɛn sɔtɔ a kɛwanla ngaan ma.

¹³ N yi maleka keden fala ti xuiin mɛ, maleka gbete yi a fala fala tiin xa, a naxa, “Fe toxini itoe buma han waxatin mundun yi lan lɔxɔ yo lɔxɔ saraxan nun murute halagi tiina fe ma, e nun yire sarijanxin nun ganla yibodonna fe?”

¹⁴ A yi n yabi, a naxa, “Fɔ jinbanna nun xɔtɔn wuli firin kɛmɛ saxan na dangu. Na xanbi ra, yire sarijanxin mɔn yi rasarijan.”

Fe toon firinden bunna alo xiyena

¹⁵ N tan Daniyel, n yi fe tooni ito matoma, n mɔn yi a famunna fenma, daala nde yi ti n dɛxɔn ma naxan nun muxun maliga. ¹⁶ N mɔn yi muxu xuiin mɛ Wɔlayi xuden tagi, a yi sɔnxɔ, a naxa, “Baraka Yibirila, muxuni ito rafamu fe toon bunna ra.” ¹⁷ A yi a maso n dingirani. A to maso, n gaxu, n bira, n yetagin yi lan bɔxɔn ma. Koni a naxa n na, “A famu, adamadina, fa fala fe tooni ito waxati rajanna nan gbee a ra.” ¹⁸ A falan tima n xa waxatin naxan yi, n yi fuga a ra, n yetagin yi lan bɔxɔn ma, koni a a yiin din n na, a n nakeli.

¹⁹ A mɔn yi a fala n xa, a naxa, “N xa i rakolon naxan fama ligadeni xɔlɔn jan waxatini, bayo waxatina nde saxi a janna ma. ²⁰ I kontonna naxan toxi fer firinna a xun ma, Mede nun Perise mangane nan ne ra. ²¹ Kɔtɔ maxabexin tan, Gireki bɔxɔn mangan nan na ra. Feri gbeen naxan yi a yeene longonna ra, e manga singen nan na ra. ²² Fenna to gira, fer naanin yi mini a funfuni naxan findixi mangaya naanin na naxanye kelima a bɔxɔni, koni e mi fanga sɔtɔma alo a tan.”

²³ “E mangayaan na jan, murutelane na jaxu ayi, manga dɛ jaxuxi yii radon tiina nde kelima nɛn. ²⁴ A senben gboma ayi nɛn, koni a tan yetɛɛn fangan mi a ra. A kala magaxuxine tima nɛn, a yi nɔ dɛɛn sɔtɔ a kɛwanle yi, a senbene halagi e nun siya sarijanxina. ²⁵ A lugoxi kɔten na, a nɔma nɛn bonne yanfadani. A wasoma nɛn a sondonni, a muxu wuyaxi raxɔrima nɛn naxanye yengin yi a ma, e makantanxi. A kelima nɛn Mangane Mangan xili ma, koni a kalama nɛn, hali adama fangan mi a raba. ²⁶ Jinbanna nun xɔtɔn ma fe toxin naxan ito ra, jɔndin na a ra. Fe tooni ito ramara wundoni, amasɔtɔ a waxati yikuyene nan ma fe falama.”

²⁷ “N tan Daniyel, n yi lu soge wuyaxi, n fangan janxi, n furaxi. Na xanbi, n keli, n yi n tɔgbɔ mangan hayune ra. N yi kɔntɔfinla nin, lan na fe toxin ma, bayo n mi yi a famuma.”

9

Daniyel Ala maxandina

¹ Dariyusi, Asuyerusu a diina, keli Mede bɔnsɔnni, na yi findi mangan na Babilɔn yamanani. ² A mangayaan jɛɛ singeni, n tan Daniyel, n yi a kolon Kitabun xɔn ma, a a daxa jɛɛ tonge solofere xa kamali Yerusalen taan kala xanbini, fata jɛɛne yaten na Alatala naxan fala Nabi Yere mi xa.* ³ Nanara, n yi sunna suxu, n kasa dugin nagodo n ma, n yi xuben so n xunna ma, n yi n yeɛ rafindi Marigina Ala ma, alogo n xa a maxandi, n yi a mafan. ⁴ N yi Alatala maxandi, n ma Ala, n yi ito rali a ma, n naxa:

“Marigina Ala, i gbo, i magaxu. I tan nan i ya layirin nun hinanna ramaraxi i rafan muxune xa, naxanye i ya yamarine suxi. ⁵ Nxu bata yulubin liga, nxu bata tantan, nxu bata findi sɔn kanne ra, nxu bata murute i tan xili ma, nxu yi nxu xun xanbi so i ya yamarine nun i ya sariyane yi. ⁶ Nxu mi i ya walikene, nabine xuiin namexi, naxanye falan ti i xinla ra nxɔ mangane xa, e nun nxɔ manga xunxurine nun nxu babane nun nxɔ yamanan muxune birin. ⁷ I tan, Marigina, i tinxin. To lɔxɔni, yagina nxu tan nan xa Yuda muxune nun Yerusalen kaane e nun Isirayila yamaan birin, naxanye maso e nun naxanye makuya e nun naxanye yamanane birin yi. I tan nan e rasigaxi amasɔtɔ e tinxintareyaan xɔn ma. ⁸ Alatala, yagina nxu tan nan xa e nun nxɔ manga gbeene nun nxɔ manga xunxurine nun nxu babane, bayo nxu bata yulubin tongo i tan ma. ⁹ Koni, i

* 9:2: Yere mi 25.11-12

tan, Marigina, nxɔ Ala, i nxu mafeluma i ya kininkininni, hali nxu to murutexi i xili ma. ¹⁰ Nxu mi i tan Alatala xuiin namexi, nxɔ Ala, i to nxu maxɔdin nxu xa xuru i ya sariyane ma, i naxanye falaxi nxu xa fata i ya walikene nabine ra. ¹¹ Isirayila yamaan birin bata i ya sariyan kala, e mi i xuiin name. Nanara, dangan naxan sebexi Musaa sariyan kui, na bata godo nxu fari. ¹² I bata na falan nakamali i naxan fala nxu xili ma e nun nxɔ kuntigin naxanye nxu ramaraxi. I tɔɔya gbeen nafa nxu ma Yerusalɛn taani naxan jɔxɔndɔn munma godo yire yo yi ¹³ alo a sebexi kiin de Musa a sariyani. Na tɔrɔn birin bata fa nxu ma. Hali na, nxu mi Alatala maxandi, nxɔ Ala. Nxu munma fata nxɔ hakene ra, nxu mi i ya jɔndin kolon. ¹⁴ Nanara, Alatala tinxi tɔɔyani ito rafadeni nxu ma. Amasɔtɔ Alatala nxɔ Ala, i tinxin i kewanla ngaani i naxanye rabaxi. Koni nxu mi i xuiin name.”

¹⁵ “Marigina, nxɔ Ala, i tan nan i ya muxune ramini Misiran yi i yii sɛnbemaan na, naxan xili gbeen fi i ma alo a kiin de to. Koni nxu tan, nxu bata yulubin liga nxu findi sɔnmane ra. ¹⁶ Marigina, i ya xɔlɔn ba Yerusalɛn taan ma, e nun i ya geya sarijanxina, i nama fitina mɛn kaane xili ma bayo i tinxin feene birin yi. Nxu yulubine nun nxu babane hakene bata nxu rayagi nxu rabilinna muxune yɛɛ ra. ¹⁷ Awa, nxɔ Ala, i xa i ya walikena maxandin name e nun a mafanna. I tan Marigina fe ra, i yɛtagin nɔrɔn xa godo i ya yire sarijanxi kalaxin ma. ¹⁸ N ma Ala, i tuli mati, i yi a mɛ, i yɛɛn nabi i yi nxɔ taa xɔnna mato, i xinla maxandin dɛɛn de! Amasɔtɔ nxu mi i maxandima nxu kewali tinxinxine xɔn ma fɔ i ya kininkinin gbeena. ¹⁹ Marigina, a ramɛ! Marigina nxu mafelu, i jɔxɔ lu. A raba, i nama bu i yɛtɛna fe ra. Ee! N ma Ala, bayo i xinla falama i ya taan nun i ya muxune nan xun ma.”

²⁰ N yi lu falan tiyɛ, n yi n ti n yulubine ra e nun n ma yamaan gbeene ra, Isirayila, n yi lu Alatala mafanɛ, n ma Ala, a geya sarijanxina fe ra. ²¹ N yi maxandini waxatin naxan yi, Baraka Yibirila, n maleka naxan to n ma fe too singeni, na gixin yi a maso n na kuye, jinbanna saraxa ba waxatini. ²² A yi n xaran a a fala n xa, a naxa, “Daniyel n bata fa mɔn alogo i xa nɔ famun tiyɛ. ²³ I mafanna fɔlɔxina, bataxina nde yi mini, n faxi nɛn, n xa fa a rali i ma, bayo marafan muxun nan i ra. Falani ito suxu i yi fe tooni ito famun.”

²⁴ Nɛɛ solofere dɔxɔde tonge solofere nan saxi
i ya siyaan nun i ya taa sarijanxin xa,
alogo murutɛn xa jan,
dan yi sa yulubine ra,
alogo hakene xa xafari,
habadan tinxinyaan yi fa,
alogo fe toon nun waliyiyaan xa kamali,
alogo sarijandene sarijanden xa masusan.

²⁵ “I xa a kolon, i yi a famun: Keli na falan yisarin waxatin ma naxan a fala a Yerusalɛn mɔn xa yitɔn, a ti, han Manga sugandixin faana, jɛɛ solofere dɔxɔde solofere nun jɛɛ solofere dɔxɔde tonge sennin nun firin nan tima.† Taan nun a yinna mɔn tima nɛn koni a waxatine xɔdɔxɔma ayi nɛn. ²⁶ Na jɛɛ solofere dɔxɔde tonge sennin nun firin na dangu, e Muxu Sugandixin faxama nɛn, muxu yo mi luma a xa. Na xanbi ra, mangana nde nun a ganla fama nɛn, e taan kala e nun yire sarijanxina. Na mangan najanna fama nɛn alo fufana. Kala nan nagidixi han yɛngɛn najanna. ²⁷ Nɛɛ solofere bun ma, na mangan nun muxu wuyaxi layirin xidima nɛn. Na jɛɛ solofere tagiin bun ma, a saraxane nun kiseene bama a yii nɛn, a yi se haramuxin ti yire sarijanxini naxan halagin tima, han a sa a najanna li naxan nagidixi a xa.”

10

Daniyel i fe toon saxandena alo xiyena: Malekana

† 9:25: A falan yisarin naxan ma, na feen sebexi Esirasi 7.11 kui. Nabiya falani ito Yesu faxa waxatin nan falama.

¹ Perise mangana Kirusi a mangayaan jɛɛ saxandeni, Ala yi falana nde lankɛnɛmaya Daniyeli xa naxan xili Belitisasari. Nɔndin nan na falan na fa fala yenge gbeen kelima nen. A na falan famu fe toon nan xɔn alo xiyena.

² Na waxatini, n tan Daniyeli, n yi xunsagi saxan naba sununi. ³ N mi donse timin timinxi yo don, n mi sube don, n mi minse min, n mi n masusan ture xiri jaxumen yo ra, han lɔxɔ xun saxan yi dangu.

⁴ Kike fɔlɔn xii mɔxɔɔɔn nun naaninna, n yi baa gbeen dɛxɔn ma naxan xili Tigiri baana. ⁵ N yi n yɛɛn nakeli, n yi muxun to, taa dugi fixɛna a ma e nun xɛmaan yetɛɛn tagi xidin xidixi a tagi. ⁶ A fatin dɛgɛma a ma alo gɛmɛ fixɛna. A yetagin mayilenma alo kuyen na a jinna masɔxɔn. A yɛɛne ligaxi alo tɛɛ dɛgɛna. A yiine nun a sanne mayilenma alo sulan xuruxina. A fala xuine ligaxi alo setɛn xuina.

⁷ N tan, Daniyeli, n keden peen nan na fe toon ti, muxun naxanye yi n dɛxɔn, ne mi na to, koni gaxu gbeen yi e suxu, e yi e gi, e sa e luxun. ⁸ N keden peen yi lu, n yi fe to gbeeni ito to. Fangan yi jan n yi, n yetagin yi maxɛtɛ, a tɔɔɔn. ⁹ N yi a fala ti xuiin mɛ. N yi a fala xuiin mɛma waxatin naxan yi, n fuga a ra, n yi bira, n yetagin yi lan bɔxɔn ma. ¹⁰ Nayi, yiina nde yi din n na, a n xuruxurunxin nakeli n xinbine nun n yii xunna.

¹¹ A a fala n xa, a naxa, “Daniyeli, muxu rafanxina, kata i n ma fala tixine famu. Keli, i ti i funfuni i dɛɛn de, bayo n xɛxi i tan nan fɛma iki.” A to na falan ti n xa, n keli dingɛɔɔ ayi. ¹² A mɔn naxa, “Daniyeli i nama gaxu, bayo xabu i a ragidi lɔxɔ singen naxan yi i bɔɔɔni i xa famun fen, i yi i yetɛ magodo Ala xa, i ya maxandi xuiin yi ramɛ. N faxi i ya fala xuine nan yabi ra i ma. ¹³ Koni Setanaa malekan naxan Perise bɔxɔn ma, na tixi n yɛɛ ra nen xii mɔxɔɔɔn nun keden han Mikeli, malekane mangana nde yetɛɛn yi fa n mali. Nayi, n nadigi nen Perise mangane fɛma. ¹⁴ Awa, iki n bata fa i rakolondeni feen naxan fama ligadeni i siyaan na yɛɛn na bayo fe toona nde luxi na waxatine xa.”

¹⁵ A to yi na falane tima n xa, n yi n xun sin bɔxɔn ma, n yi n dundu. ¹⁶ Na xanbi, adamadiine maligana nde yi fa a yiin din n de kidin na, n yi n deni bi. Naxan yi tixi n dɛxɔn ma, n yi a fala na xa, n naxa, “N kanna, fe tooni ito a fe bata n kuisan. Fanga yo mi fa n na. ¹⁷ Konyin falan tima a marigin xa di? Iki, fanga yo mi fa n na, n niiraxinla dasama.”

¹⁸ Adamadiin maligan mɔn yi a yiin din n na. A fangan fi n ma. ¹⁹ A yi a fala, a naxa, “I nama gaxu, muxu rafanxina, i bɔɔɔn xa xunbeli. I sɛnbɛ so, i wɛkile!” A to na fala n xa, n yi fangan sɔtɔ, n yi a fala, n naxa, “N kanna xa falan ti, bayo i bata n sɛnbɛ so.”

²⁰ A yi a fala n xa, a naxa, “I a kolon, n faxi i ma naxan na? Iki n xɛtɛma, n xa sa Perise Yinna Mangan yenge. N na siga waxatin naxan yi, Gireki Yinna Mangan fama nen. ²¹ Koni naxan sebexi jɔndi kitabuni, n faxi na nan nalideyi i ma singen. Muxu yo mi n maliye n yaxuni itoe xili ma fɔ e gbee malekan Mikeli.”

11

Malekan yi falan ti Daniyeli xa

¹ “N tan nan yi Mikeli malima yɛngɛni Dariyusi Mede kaana mangayaan jɛɛ singeni.”

² “Iki n xa jɔndin fala i xa. Manga saxan dɔxɔma Perise xunna nen, a naaninden nafunla sɔtɔma nen dangu bonne ra. A fangan na gbo ayi waxatin naxan yi a nafunle xɔn, a birin nakelima nen Gireki yamanan xili ma.”

³ “Koni, gali mangana nde kelima nen, a nɔɔn sa e nun sɛnbɛ gbeena. Naxan na a kɛɛn, a na rabama nen. ⁴ Koni a na mate kati, a yamanan yensenma nen, a yi yitaxun bɔxɔn tongon naaninna ra. A mi luyɛ a bɔnsɔnna xa, a mɔn sɛnbɛn mi gboma ayi alo a yi kiin de bayo a yamanani taxunma nen, a radangu gbɛtɛye ma naxan mi e tan na.”

⁵ “Yiifari fɔxɔn mangan findima fangamaan na nen, koni a kuntigina nde keden fangan gboma a gbeen xa nen, a nɔɔn ti. A nɔɔn findima nɔ sɛnbɛmaan nan na. ⁶ Nɛɛna ndee na dangu, e findima xɔyimaan na nen. Yiifari fɔxɔn mangana a dii tɛmɛn fama nen kɔmɛn fɔxɔn mangan fɛma e xa lanna xidi, koni a fangan mi luma a yi, a xɛmɛn nun a sɛnbɛn mi buma. Na waxatini, a soma nen yiini, e nun a rabilinna nun a baba nun naxanye tixi

a bun. ⁷ Dii temena xabilan muxuna nde kelima nen a baba jaxoni, a fama nen komen foxon mangana ganla xili ma, a yi so a taa makantanxine kui. A e yenge, a e no. ⁸ A mon sigama e suxurene yeteen na nen Misiran yi e nun e sawura wure xabuxin nun muran xonne gbeti daxin nun xema daxina. Na xanbi, a lu jee dando, a makuyaxi komen foxon mangan na. ⁹ Komen foxon mangan sigama nen yiifari foxon mangana yamanani, koni a mon xetema nen a boxoni.”

¹⁰ “Komen foxon mangana a diine yitonma nen yenge so xinla ma, e gali wuli wuyaxi malanma nen naxan sigama yeen na alo fufaan naxan boxonma, a mon yi xete a yamanani. A fuma a yaxuna taa makantanxina nde ma nen. ¹¹ Yiifari foxon mangan xoloxina, a yi mini yengesodeni komen foxon mangan xili ma, na fan yi gali gbeen nakeli. Koni na ganla suxuma nen yengeni. ¹² Na ganla xalima nen, yiifari mangan yi waso ayi. A muxu wuli wuyaxi rabirama nen, koni a mi node sotoma.”

¹³ “Amasoto komen foxon mangan mon fama gali wuli wuyaxi malandeni nen dangu a folon na. Waxati dando nun jee dandon bun ma, e nun gali gbeen minima nen e nun gali muran wuyaxi. ¹⁴ Na waxatini, muxu wuyaxi kelima nen yiifari foxon mangan xili ma. Hali gbalotona ndee murutema nen i tan siyani alogo fe toon xa kamali, koni e dagalanma ayi nen. ¹⁵ Komen foxon mangan fama nen gbingbinna ratedeni han a taa makantanxin yinna suxu ayi. Yiifari ganla nun a sofa kendene mi a yee ratiye. E fangan janma nen. ¹⁶ Naxan na rafan komen foxon sofa mangan ma, a na nan ligama nen, bayo muxu yo mi a yee ratiye. A daxoma Yamana To Fajini nen, a kala ti senbena a yii.”

¹⁷ “A a natama nen a a xa fa e nun a yamanan senben birin alogo e nun yiifari foxon mangan xa lanna xidi, a wama nen a dii temen fi feni yiifari foxon mangan ma a jaxanla ra, alogo a nodeen sote a ma kii naxan yi, koni a fe yitonxin mi lanma. ¹⁸ Na danguxina, a firifirima nen yamanane xili ma naxanye foxo igen mabinna ra, a a wuyaxi suxuma nen, koni gali mangana nde a marayarabi kewanla kalama nen hali a tan yeteen mi yarabi. ¹⁹ Na xanbi ra, a a firifirima nen a yamanan taa makantanxine xili ma, koni a dagalanma ayi nen, a bira, a mi fa toma sonon.”

²⁰ “A jaxon yibiran fitinatona nde rafama nen yamanan faji yireni. Koni soge dando, a halagima nen, a mi fata xole ra, a mi fata yenge ra.”

Manga jaxina fe komen foxoni

²¹ “Muxu rajaxuxina nde tima nen a jaxoni, mangaya mahiban mi naxan ma. Baje xunbeli waxatin tagini, na xemen fama nen mangayaan tongodeni kotene ra. ²² Yaxu ganla naxan minima a xili ma alo fufana, a ne rayensenma ayi nen e nun layiri mangana. ²³ A yanfan tima nen e nun bodene saratine kui, han a findi senbemaan na hali a xoyine to mi wuya. ²⁴ Baje xunbenla waxatini, a sa fumama nen boxon nafulu yirene ma. A feen ligama nen a babane nun a benbane mi no naxan lige. A yengen tonone yitaxun e nun nafunla nun solo feene. A koten nan ligama a sa fu taa makantanxine ma han waxati.”

²⁵ “A gali gbeen xunna ra, a fangan nun a wekilen nakelima yiifari foxon mangan xili ma nen. Yiifari foxon mangana a yitonma nen yenge so xinla ma, a gali xungbe senbemaan nakeli. Koni a mi noon sotoma, bayo e yanfan daxoma a ra nen. ²⁶ A rabilinna muxune nan a yanfama. A ganla suxuma nen, sofa wuyaxi yi faxes. ²⁷ Manga firinna e bode toma nen yire kedenni koni bayo e sondomene rafexi fe jaxin na e wule falan nan tun masarama e bode tagi, koni a mi gasama amasoto a rajanna waxati munma li. ²⁸ Komen foxon mangan xetema nen a konni e nun solo fe wuyaxi. A baje tema Layiri Sarijanxin xili ma nen kira yi, a a rafan feen liga, a xete a konni.”

²⁹ “A waxatin na a li, komen foxon mangan mon fuma nen yiifari foxon ma, koni waxatini ito yi feene mi ligama alo a singeni. ³⁰ Kunkine fama a yengedeni nen sa keli sogegododeni Sipiri yamanani. A na yonto, a xetema a xanbi ra nen. A xolen soma layiri sarijanxin xun na nen. Muxun naxanye e xun xanbi soma na layiri sarijanxini a jaxo luma nen ne xon.”

³¹ “Sofane fama a yamarin bun nen, e makantande sarijanxin xun kala. E tonna daxoma nen laxo yo laxo saraxan ma. E ‘Halagi Tiina Se Haramuxin’ ti. ³² A layiri kalane

yifuma a matəxən xən nən. Koni muxun naxanye e Ala kolon, ne e yixədxəma nən e tondi a yii. ³³ Fe yεε toone yamaan yε, ne muxu wuyaxi xaranma nən, koni nde dagalanma ayi nən waxatina nde yi silanfanna nun tēen nun konyiyaan nun funmana fe ra.* ³⁴ E na dagalanje ayi na waxatini, e mali siyadi sətəma nən, nanara muxu wuyaxi basanma e ra nən nafiyan. ³⁵ Fe yεε toone yε, nde faxama nən, alogo e sayaan xa yamaan sarijan, a a yixa, a fixa han waxati rajanni, bayo a mi fe fə waxatin naxan saxi.”

Mangan naxan a yete yigboma

³⁶ “Mangana a rabama alo a waxonna. A a yitema nən, a a yigbo alane ngaan xun na. A falana nde tima nən muxun yengi mi naxan ma alane Ala xili ma. A sabatima nən han Alaa xələn yi dεfe, bayo naxan na ragidi, na kamalima nən. ³⁷ Mangan mi alane binyama. A babane gbee ba, naxanle gbee rafanxi ba, a mi ala yo binyama bayo a yete yigboma e birin xun na nən. ³⁸ E naxoni, a tan makantandene ala binyama nən a babane mi yi naxan kolon. A a binyama nən xεmaan nun gbetin nun bəxə bun nafunle ra, e nun se xonne. ³⁹ E nun na ala xəjən fuma nən taa makantanxine ma. Naxan na a binya, a xunnayerenna fi na ma, a nən fi a ma muxu wuyaxi xun na, a bəxəne fi a ma a kəntənna ra.”

⁴⁰ “Waxati rajanni, yiifari fəxən mangan kelima a xili ma nən, kəməfə fəxən mangan soma a xun na nən alo foye gbeena e nun a yenge so wontorone nun soo kanne nun yenge kunki wuyaxi. A tan sigama nən yamanane kuine yi, a bəxən e ma alo fufana, a dangu. ⁴¹ A soma Yamanan Tofajin kui nən, muxu wuyaxi yi dagalanje ayi, koni Edən nun Moyaba nun Amoni a kuntigine e yete sətəma a yii nən. ⁴² A nən sama nən bəxə wuyaxin ma, hali Misiran mi a yete sətəma. ⁴³ A nən sətəma nən Misiran nafunla birin xun na e nun xεmaan nun gbetin nun muran xonne. Libiya kaane nun Kusi kaane xuruma nən a bun ma. ⁴⁴ Koni sogeteden nun kəməfə fəxən xibarune fama nən a magaxudeni, e nun xələ gbeen sigama nən kala ti xinla ma a muxu wuli wuyaxi raxəri. ⁴⁵ A a gbee manga bubu gbeene tima nən baane longonna ra geya binyaxin nun a sarijanxin ma binni. A fe rajanna yi a li, muxu yo mi a maliye.”

12

Waxati rajanna fe

¹ “Na waxatini, maleka mangan Mikeli kelima nən naxan i ya yamanan kantanma. Na findima waxati xədxən na nən naxan naxən munma liga xabu yamanane fələn han iki. I ya siyaan muxune kisima nən naxanye xili na taran səbexi nii rakisin kitabun kui.

² A gbegbe naxanye xima bəxən bun, ne xulunma ayi nən.

Ndee habadan nii rakisin sətəma, ndee yalagima nən, e yagi habadan!

³ Fe yεε toone yanbanma nən alo kore xonna lonni yalanna, naxanye na muxu wuyaxi xaran tinxinna ma, ne dεgema nən alo sarene habadan habadan!”

⁴ “I tan, Daniyeli, falani ito ramara wundoni, kitabuni ito balan, han waxati rajanni. Nayi, a wuyaxi a xaranma nən, kolonna yi fari sa.”

⁵ N tan Daniyeli, n yi fe toon matoma, dajəxə firin gbetsye yi mini, boden tixi baan fəxə kedenni, boden tixi fəxə kedenni. ⁶ E keden yi falan nasiga xεməfə ma naxan maxidixi taa dugini, naxan yi tixi baa igen xun ma. A yi a fala, a naxa, “Fe magaxuxini itoe kamalima waxatin mundun yi?”

* 11:33: Silanfanna: Sofane yengeso dεgema.

⁷ Muxun naxan yi maxidixi taa dugini, naxan yi tixi igen xun ma, na yi a yii firinne yite kuyen binni, n yi a xuiin me, a naxa, “N bata n kolɔ Ala xinli naxan mi janma habadan, feni itoe buma nen han waxati saxan nun a tagi. Feni itoe kamalima nen, koni fo muxu sarijanxine senben na jan fefe.”

⁸ N yi a me, koni n mi a yee to, n yi a fala, n naxa, “N kannna, nanse minima feni itoe birin yi?”

⁹ A yi n yabi, a naxa, “Daniyelî, siga, bayo falani itoe luma nen wundoni, e balan, han waxati rajanna. ¹⁰ A wuyaxi sarijanma nen, e fixa, e xelxele. Naxudene a kobin nabama, a mi noe a yee toe. Fe yee toone a famuma nen.”

¹¹ “Xabu loxo yo loxo saraxan ba ayi waxatin naxan yi, han sa ti Haramu Halagi Tiin doxon na a funfuni, xii wuli keden keme firin e nun xii tonge solomanaanin nan danguma.

¹² Sewan na kannna xa naxan na dija han xii wuli keden keme saxan tonge saxan e nun suulun yi a li.”

¹³ “I tan Daniyelî, lu a fadin fari han a rajanna, i yi i matabu. I mon kelima nen alogo i xa i keen soto waxati rajanni.”

Hose

Nabi Hose Alaa Falan Naxan Sebe

Nɛɛ fu Nabi Amosi wali waxatin xanbi ra, Nabi Hose yi findi Alaa fala raliin na Isirayila yamanani, a sogeteden kɔmɛn fɔxɔn ma naxan mɔn xili “Samari” yamanana fɔ jɛɛ kɛmɛ solofere jɛɛ tonge suulun jɔxɔndɔn benun Marigi Yesu xa bari. Nabi Hose wali nɛn na yi han jɛɛ mɔxɔɲɛn nun suulun jɔxɔn, fayida han Asiriya mangan yi Samari yamanan suxu, Isirayila kɔmɛn fɔxɔn kala waxatin naxan yi fɔ jɛɛ kɛmɛ solofere jɛɛ mɔxɔɲɛn nun firin benun Marigi Yesu xa bari.

Yamanan kala nɛn waxatini ito yi fefe (A mato: Mangane Firindena sora 14.23 han sora 17.23). Yerobowan ma mangayaan xanbini, Asiriya yamanan senben yi gboma ayi han Isirayila kaane yi gaxu a yɛɛ ra. Manga wuyaxi yi ba mangayani yanfani Samari yamanani, muxune yi lu mangayani naxanye yamaan masuxuma kii jaxini. E yi muxune rafisama e bode xa, Nabi Amosi bata yi naxan ma fe fala nun. Alaa yamana denkeleyaan yi xunna kala. Suxure batun tan yi senben sɔtɔma.

Hose gbalɔ feni itoe nun e yidɔxɔne sɔtɔma a denbayaan nin. A jaxanla a yanfa nɛn, na yi findi misaala nun sandan na Ala naxan nawalima alogo Nabi Hose xa waliyiyaan falane ti Isirayila kaane xa. Ala yi a yamana tinxintareyaan nun suxure batu feene sa jaxalan yalunxin ma alogo yamaan xa a kolon a suxure batun mi fan. Hose naxa, fa fala suxure batun nun yalunyane e maliga e bode ra han! Muxun na a xun xanbi so Ala yi, a yi suxurena nde batu, na luxi alo jaxanla na a xun xanbi so a xɛmɛni, a yi bira xɛmɛ gbete fɔxɔ ra. Dɔnxɛn na Ala mɔn yigin nun xanuntenyaan nan ma fe falama (sora 14.2-10).

Nabi Hose a Kitabun sebeɛni dɔxɔde naanin:

Sora 1 han sora 3, Nabi Hose a denbayaan nun a kawandina fe

Sora 4.1 han sora 9.9, Isirayila kiin nun a bunna dinan kiraan xɔn

Sora 9.10 han sora 14.1, Alaa yamana tinxintareyaan binla fɔlɔdena

Sora 14.2-10, Alaa xanuntenyaan nan senbe luma habadan.

Kitabun yireni ito a yitama en na a en nama sese batu ba Ala ra. Ala xɔxɔlɔn. A mi wama a xɔn a yamaan xa bira batu seene fɔxɔ ra fɔ a tan.

¹ Alatala yi falan ti Beeri a dii xɛmɛn Hose xa, Yusiya yi mangayani Yuda yamanani waxatin naxan yi e nun Yotami nun Axasi nun Xesekiya. Isirayila Manga Yowasi a diin Yerobowan yi mangayani Isirayila yi na waxatini.

Nabi Hose a denbayana

² Alatala to falan ti fɔlɔ Hose xa, a yi a fala a xa, a naxa, “Sa jaxalan yalunxina nde tongo, i dii yalunxine sɔtɔ, amasɔtɔ yamaan yalunyaan nan ligama, e Alatala rabɛnin!”*

³ A yi siga, a sa Gomɛre tongo, Dibilayin ma dii tɛmɛna. Na yi fudikan, a dii xɛmɛn bari a xa. ⁴ Alatala yi a fala a xa, a naxa, “A xili sa Yesɛreli, amasɔtɔ waxatidi mɔn, n Yehu a denbayaan jaxankatama nɛn amasɔtɔ e faxan ti nɛn Yesɛreli yi. N mɔn Isirayila mangayaan janma nɛn. ⁵ Na lɔxɔni, n na Isirayilaa yengɛ so xanla senben kalama nɛn Yesɛreli mɛrɛmɛrɛni.”

⁶ Gomɛre mɔn yi fudikan, a dii tɛmɛn bari. Ala yi a fala Hose xa, a naxa, “A xili sa ‘Kininkinintarena,’ amasɔtɔ n mi fa kininkinima Isirayila yamaan ma, n mi a mafeluma sɔnɔn. ⁷ Koni n kininkinima nɛn Yuda tan ma, n yi a rakisi Alatala senbeni, a Ala. N mi e rakise tanban na. Silanfanna[†] mi a ra, yengen mi a ra, soone mi a ra, soo ragine mi a ra.”

⁸ Gomɛre yi “Kininkinintaren” dɛ ba, a fudikan, a dii xɛmɛn bari. ⁹ Ala yi a fala, a naxa, “A xili sa ‘Kantarena,’ amasɔtɔ n ma yamaan mi fa ɛ ra, ɛ Ala mi n na.”

* 1:2: Muxun na suxurene batu e nun Ala, na luxi alo niin gbee yalunyaan na a ra. Ala xɔlɔma na kanna ma alo xɛmɛn xɔlɔma a jaxanla ma kii naxan yi, xa a bira xɛmɛ gbete fɔxɔ ra. † 1:7: Silanfanna: Sofane yengeso degemana.

2

*Isirayila hak*ene saranna

¹ “Koni, Isirayila kaane fama wuyadeni ayi nen
alo baan mejen sinna
naxan mi lige, a mi yate.

A yi a falama e xa menna nin,
a naxa, ‘N ma yamaan mi e ra!’

Koni e fa xili bama nen menni,
‘Habadan Alaa diine.’ ”

² Yuda bənsənnə nun Isirayila bənsənnə
e malanma nen,
e kuntigi keden sugandi.

E minima nen yamana gbete yi,
amasotə Ala yamaan na sabati ləxon naxan yi,
ləxo gbeen nan na ra.

³ E a fala e tadane ma, “Alaa Yamana”
e nun e magilene, “Alaa Rafan Muxune!”

⁴ E e nga Isirayila maxadi,
e a maxadi,
amasotə n ma naxalan mi fa a ra,
a xeme mi fa n na!

A xa yalunde maxidi seene ba a yetagin ma,
a yanga maxidi seene ba a xije longonna ra.

⁵ Xanamu, n na a ragelima nen,
n yi a lu alo a bari ləxoni.

N yi a lu alo tonbonna,
n yi a findi bəxo xaren na,
n yi a faxa ige xonla ma.

⁶ N mi kininkininje a diine ma,
amasotə yalunde diin nan e ra.

⁷ E nga yalunyaan liga nen,
a yi e sotə,
a a yete rayagi,
amasotə a a fala nen:
“N birama nen suxurene fəxo ra,
naxanye n ma donseen nun n ma min igen soma n yii,
e nun n ma yexee xabe dugin
nun n ma taa dugina,
e nun n ma turen nun n ma minsena.”

⁸ Nanara, n na a kiraan nafxama nen janle ra
n yi a rabilin yinna ra,
alogo a nama fa a kiraan to.

⁹ A sigama nen a yangane fəxo ra,
koni a mi e liye.

A e fenma nen,
koni a mi e toe.
Na xanbi ra, a a falama nen:
“N xetema nen n ma xemen fema
alo a fəloni,
amasotə n yi sewani menni
dangu iki ra.”

¹⁰ A mi a kolon
a n tan nan balon soma a yii,
e nun minseen nun turena.
N tan nan gbetin nun xemaan soma a yii fonisireyani,

a yi e findi waliseen na Baali suxuren xa.

¹¹ Nanara, a balon nun minse bogin na mō,
n na ba a yii.

N na n ma yexεε xabe dugin
nun n ma taa dugin ba a yii
naxanye yi lan
e yi a ba a ragelixi.

¹² Iki n na a yagin naminima nen kenenni
a yangane yεε xōri,
muxu yo mi a be n yii.

¹³ N yi a sēwan birin dan,
a sanle, a kike nenene,
a Matabu Lōxōne nun a binya lōxōne birin.

¹⁴ N na a bogise binle nun a xōde binle kalama nen,
a yi a falan naxanye ma, a naxa,
“N saren ni itoe ra
n yangane naxanye soxi n yii!”
N ne findima fōtōnna ra nen, burunna subene yi e kala.

¹⁵ Ala naxa,
“N na a fe naxin saranma a ra nen lōxōne fe ra
a wusulanna gan Baali suxurene xa naxanye ma.
A yi a maxidi a yiirasone nun a tunlasone yi,
a siga a suxurene fēma,
a jinan n tan ma.”

Alatalaa falan nan na ra.

¹⁶ Nanara, n na a mabandunma nen,
n yi a xali tonbonni,
n fala fajin ti a xa.

¹⁷ N mōn a bogise bili langane
raxεtεma a ma nen menni.
Akori mεrεmεren yi findi yigin na.*
Isirayila sigin sama nen menni
alo a dii jōre waxatini,
alo a keli Misiran yamanani lōxōn naxan yi.

¹⁸ Na lōxōni, Alatalaa falan ni ito ra,
a naxa, “I n xilima nen:
‘N ma xεmena!’

I mi fa n xilima fa fala ‘N kanna, Baali.’

¹⁹ N Baali suxurene xinle bama nen i δε,
alogo e xinle nama fa fala.

²⁰ Na lōxōni, n layirin tongoma nen
e nun burunna subene tagi,
e nun xōline nun bubuseene.
N xanla nun silanfanna nun yengen bama nen bōxōn ma,
n ma yamaan yi e sa bōje xunbenli.

²¹ N findima nen i ya xεmen na habadan,
n findi i ya xεmen na tinxinna nun sariya kenden
nun hinanna nun kininkininni.

²² N findima nen i ya xεmen na lannayani,
i yi Alatala kolon.”

²³ Alatalaa falan ni ito ra,
a naxa, “Na lōxōni,
n ni i ya maxandin yabima nen,

* 2:17: Akori bunna nεen fa fala kōntōfinla.

koren yi tule igen nagodo bəxən ma.

²⁴ Bəxən yi balon nun minse bogin nun turen namini.

Ne yi Yəserele makone fan.

²⁵ N na Isirayila rasabatima nən bəxən ma n yete xa.

N yi naxan ma

fa fala ‘Kininkinintarena’

n kininkinima a ma nən.

N yi naxan ma a ‘Kantarena.’

N na falama nən,

n naxa, ‘N ma yamaan nan ε ra!’

Ne yi n yabi,

e naxa, ‘N ma Ala.’ ”

3

Alaa xanuntenyana Isirayila xa

¹ Alatala yi a fala n xa, a naxa, “I mən xa sa xanuntenyaan yita i ya naxanla ra yangan naxan yii, naxan findixi yalunden na. I xa a xanu alo Alatala Isirayila kaane xanuxi kii naxan yi, naxanye birama ala gbetene fəxə ra, bogise ralixine rafan naxanye ma.” ² N yi naxanla futu gbeti gbanan fu nun suulun na, e nun murutu benbeli keden nun a tagi. ³ N yi a fala a xa, n naxa, “Lu n konni waxati xunkuye. I nama yalunyaan liga. I nama xeme fe yo kolon. N fan luye i xa na kiini.”

⁴ Amasəto Isirayila kaane luma nən waxati xunkuye ikiini: Manga mi e xunna, kuntigi mi na, saraxa mi na, kide geme mi na, saraxarali doma mi na, suxure mi na. ⁵ Na xanbi ra, Isirayila kaane xetema nən, e Alatala fen, e Ala, e nun Dawuda, e mangana. E gaxuxin yi fa Alatala ma e nun a nema waxati famatoni.

4

Isirayila tinxintarena

¹ Isirayila kaane,

ε Alatalaa falan name!

Amasəto kitina Alatala nun ε tan tagi.

A naxa, “Lannaya mi fa na.

Hinan mi na.

Ala kolon mi fa yamanani ito yi.

² Dangan nun wulen nun faxan nun mujan nun yalunyaan nan na.

Gbalon bata gbo ayi,

faxan tima a bode fari.”

³ Nanara, ε yamanani xarama nən,

a niimaseen birin yi xəsi.

Subene nun xəline,

hali baa yexene fan faxama nən.

⁴ Koni muxu yo nama matandin ti,

muxu yo nama yamaan mafala,

amasəto kitina nxu nun saraxaraline nan tagi.

⁵ ε tan saraxaraline nun nabine tantanma kəeen nun yanyin na.

Nanara, n na ε nga Isirayila faxama nən.

⁶ N ma yamaan bata kala,

amasəto kolonna dasaxi a ma.

Bayo ε bata ε me kolonna ra,

n bata ε ba n ma saraxaraliyani.

Bayo ε bata ε Alaa sariyan nabepin,

n fan bata ε diine rabepin.

⁷ Saraxaraline nema wuye ayi,

e yulubine fan gboma ayi.

Nanara, n na e binyen masarama nen yagin na.

⁸ E lugoma n ma yamaan yulubine xɔn.

Yamaan hakene e nii yifanma e ma.

⁹ A ligama nen saraxaraline ra alo yamana,
n yi e kewanle saran e ra.

¹⁰ E e dege ma nen,

koni e mi lugoma.

E suxurene batuma,

koni ne mi e rasabatima.

Amasoto e bata Alatala rabejin,

e yi e sobe so ¹¹ yalunyaan ma

e nun dolo fonna nun dolo nene minna.

Ne nan e xaxinla kalaxi.

¹² N ma yamaan suxure wudine maxodinma,

alo dunganna nan falan tiye e xa.

Amasoto yalunya xaxinla bata e ralo ayi,

e yalunyaan ligama Ala ra.

¹³ E saraxan bama geya gbeene xuntagi.

E wusulanna ganma geyane fari,

xanamu warine nun wudi tofajine nun kondene bun ma,

e nun wudi belebelen naxanye ninin gbo.

Nanara, e dii temene yalunyaan ligama

e nun yalunden nan e bitan gilene ra.

¹⁴ N mi e dii temene yulubine saranma e ra

bayo e yalunyaan ligama,

hanma e bitan gilene

bayo yalunden nan e ra.

Bayo e tan yeten yalunyaan ligama e nun yalundene,

e nun jaxalan yalunxine saraxan bama.

Yama xaxilitarena a gima a bononi.

¹⁵ Isirayila, xa i lu yalunyani,

e nama Yuda ti haken ma,

e nama siga Giligali yi,

e nama te Beti-Aweni yi.*

E nama e kolo Alatala xinli!

¹⁶ Xa Isirayila murutexi

alo jinge mataganxina,

Alatala xa e masuxu di?

Alo yexedina meremere fajin ma.

¹⁷ Efirami bonsonna muxune bata kankan suxure batun ma, e lu na!

¹⁸ Xa e minseene bata dasa,

e sa dangu yalunyaan ma.

E mangane waxi yagin nan xon.

¹⁹ Nanara, wuluwunla e xalima nen,

e yi yagi e saraxane fe ra.

5

Kitina Isirayila xili ma

¹ Saraxaraline, e ito rame!

Isirayila kaane, e liga ki fajni!

* 4:15: Beti-Aweni bunna nenen fa fala hake kanne banxina. A falan tima Beteli taan nan xili ma naxan bunna nenen Alaa banxina.

Mangana denbayana,
ε tuli mati!

Amasotō kitina ε tan nan xili ma.
E bata findi woson na Misipa yi,
e nun luti ratixina Taboro geyaan ma.

² E bata yili tilinxin ge yamaan yεε ra Sitimi yi.

Koni n tan na feen saranma ε birin na nen.

³ N na Efirami bōnsōnna kolon,
Isirayila mi luxunxi n ma.

Bayo iki, Efirami bōnsōnna,
ε bata yalunyaan liga.

Isirayila bata a yetε raxōsi.

⁴ E bata kankan e kewanle ma,
e mi fa xetεma e Ala ma.

Amasotō yalunya xaxinla bata so e yi,
bayo e mi fa Alatala kolon.

⁵ Isirayilaa wason nan sereyaan bama a xili ma.

Isirayila nun Efirami bōnsōnna muxune dagalanma ayi nen e hakeni,
Yuda fan birama nen e fōxō ra.

⁶ E na e yεxεε kurune nun jingene ba saraxan na,
e Alatala fen,
e mi a toε mume
bayo a bata keli e yε.

⁷ E bata tinxintareyaan liga Alatala ra,
e diine bari e yangane xa.

Iki, kike keden peen nan luxi,
e bōxōn yi kala.

⁸ E xōtaan fe Gibeya yi,
ε xōtaan fe Rama yi!

E yenge so sōnxōni te Beti-Aweni yi!

Bunyamin kaane, yaxune ε xanbi ra!

⁹ Efirami bōnsōnna kalama nen Fe Saran lōxōni.
N jōndin nan falama Isirayila bōnsōnne xa iki.

¹⁰ Yuda kuntigine bata liga
alo naxanye e bōxōn dan gεmene maxetεma.

N ma xōlōn fama e ma nen alo fufana.

¹¹ Efirami bōnsōnna jaxankataxi,
a yalagixi,

bayo a biraxi fe fune nan fōxō ra.

¹² N bata Efirami bōnsōnna tōrō alo setena,
e nun Yuda bōnsōnna alo furena.

¹³ Efirami bōnsōnna to a furen to,
Yuda bōnsōnna to a furene dεene to,
Efirami bōnsōnna yi siga Asiriya yamanani,
a xeraan nasiga Manga Gbeen ma a mali feen na.

Koni a mi nōε ε rakεndεyε,
a mi nōε ε furen dεene raxunbele.

¹⁴ Amasotō, n luma nen
alo yatana Efirami bōnsōnna xa,
alo yata gbeena Yuda bōnsōnna xa.

N ne yibōma nen, n siga e ra,
muxu yo mi e be n yii.

¹⁵ N mōn xetεma nen n dōxōdeni,
han e yi e ti e sōnne ra,
e n fen.

E na tərɔ tun,
e n fenma nɛn.

6

Isirayila xili fena Ala ma

¹ Ɛ fa be,
en xetɛ Alatala ma!
Amasɔtɔ a bata en yibɔ,
koni a mɔn en nakendɛyama nɛn.

A bata en garin,
koni a en maxɔɔdene maxidima nɛn.

² Xii firin na dangu,
a en niin birɛ en yi mɔn,
a xii saxandeni a en yitɔn,
en yi lu a yetagi.

³ En xa Alatala kolon,
en bira a kolonna fɔxɔ ra.
Alo kuye yibaan to fama,
a fan minima nɛn kenɛnni yati!

A fama nɛn en xa
alo tulɛn jɛmɛn na,
alo furu tulɛn naxan bɔxɔni kunma.

⁴ N nanse ligama ɛ tan na,
Efirami bɔnsɔnna?
N nanse ligama ɛ ra,
Yuda bɔnsɔnna?
Ɛ hinanna luxi nɛn
alo xɔtɔn ma kundana,
alo xiila naxan yolonma
a xuya ayi mafuren!

⁵ Nanara, n na ɛ yɛngɛma nɛn nabine ra,
n na ɛ faxama nɛn n dɛɛn fala xuine ra.
N ma kitine fixa alo kenɛnna.

⁶ Amasɔtɔ hinanna rafan n ma dangu saraxan na.
Ala kolonna dangu saraxa gan daxine ra.

⁷ E bata layiri kala alo adamadiine,
nayi e bata n yanfa.

⁸ Galadi taan nafexi fe jaxi rabane nan na,
han wuli funfune toma ayi.

⁹ Alo mafu tiin naxanye muxune legedenma luxunni,
saraxarali ganla fan bata faxan ti Siken taan kiraan xɔn,
e gbalone raba.

¹⁰ N bata fe jaxine to Isirayila yamaan ye:
Efirami bɔnsɔnna bata yalunyaan liga,
Isirayila bɔnsɔnna e yetɛ raxɔsima.

¹¹ I tan fan, Yuda,
se xaba waxatin nagidixi i xa,
n na fa n ma yamaan suxu muxune ra waxatin naxan yi.

7

Isirayilaa hakɛna

¹ N to wa Isirayila bɔnsɔnna rakendɛya feni,
Efirami bɔnsɔnna haken mɔn yi keli.
Samari a jaxun yi mini kenɛnni.

Bayo e darixi yanfan soe.

Mujadene soma,

mafu tiine yi lu tandeni.

² E mi e mirima

fa fala n xaxili e naxuyane birin xon.

Iki e kewanle e rabilinxi,

e hakene n yetagi waxatin birin.

Yanfan Mangan ma

³ Itoe rafan mangan ma,

koni e naxu!

E wulene rafan kuntigine ma.

⁴ E birin yalunde.

E kui feene wolonxi alo buru gandena.

A na wolon,

buru ganna mi fa a teen nafe

keli burun bonbo waxatini han a yi te.

⁵ Na kiini, mangana naxanaxan loxonni,

kuntigine xunne yi keli dolon na.

Mangan yi magele tiini itoe rasene.

⁶ E xaje alo sulun teena,*

e maso mangan na, e xa yanfan so a ma.

E bone teen degema nen kena ngan na,

xotonni a keli alo wonson teena.

⁷ Isirayila kaane xaje alo sulun teena,

e e kuntigine raxorima,

e e mangane birin faha.

Anu, na sese mi n maxandima.

⁸ Efirami bonsonna basanma siyane ra.

Efirami bonsonna findixi buru xunna ra

naxan foxo keden ganxi

bode foxo mi ganxi.

⁹ Xajene a senben kalama

koni a mi sikema.

Foriyana a suxuma,

koni a mi a rakorsima.

¹⁰ Isirayilaa wason serayaan bama a xili ma.

Koni na birin kui,

a mi xetema Alatala ma, a Ala,

a yi a fen.

¹¹ Efirami bonsonna luxi nen

alo ganba xaxilitarena

naxan madaxuma sinma!

A Misiran boxon xilima waxatina nde yi,

a fa bira Asiriya mangane foxo ra.

¹² Xa e siga,

n yalaan wolima nen e fari,

n yi e rabira alo xolina.

N yi e yulubine saran e ra,

alo e rakolonxi kii naxan yi e malanni.

¹³ Gbalona e xa,

amasoto e e gima n ma!

Fitina na e xa,

* ^{7:6} Sulun teen mon falama yirena nde yi fa fala "Furu teena."

amasotɔ e murutɛxi n ma.
 N yi waxi e xunba feni,
 koni e wulene falama n xun ma.
¹⁴ E mi n maxandima e bɔɲene yi,
 koni e wugama e sadene nan ma.
 E kunfama donseen nun dɔlɔn fɔxɔ ra,
 koni e e masiga n tan na.
¹⁵ N tan nan e maxaranxi,
 n yi senben fi e ma,
 koni e fe ɲaxine mirima n xili ma.
¹⁶ Naxan kore,
 e mi xetɛma na ma,
 e yanfan tima
 alo xali yidɔxina.
 Nanara, e kuntigine faxama nen silanfanna ra,
 e de ɲaxune fe ra.
 Misiran kaane yi e magele na ra.

8

Isirayilaa suxure batuna

¹ E xɔtani tɔn,
 yaxun godoma nen Alatala banxin ma alo singbinna.
 Amasotɔ yamaan bata n ma layirin kala,
 e yi murutɛ n ma sariyan ma.
² E sɔnxɔma n xinla ra:
 “Nɔxɔ Ala, nxu i kolon,
 nxu tan, Isirayila!”
³ Koni, naxan fan,
 Isirayila bata a me na ra,
 nanara yaxun birama nen a fɔxɔ ra.
⁴ E bata mangane ti n ma
 yamarin mi naxan na,
 e bata kuntigine ti
 e mi n maxɔdin.
 E bata suxurene rafala e gbetine nun e xɛmane ra,
 nanara e raxɔrima nen.
⁵ Ala bata i ya ɲinge dii suxuren nawoli ayi,
 Samari kaane!
 N ma xɔlɔn bata keli e xili ma han!
 Han waxatin mundun yi
 e tonde e rasariɲanɲɛ?
⁶ A kelixi e tan nan yii,
 e tan Isirayila kaane.
 Walikɛna nde nan a rafalaxi,
 Ala mi a ra!
 Nanara, Samari a ɲinge dii suxuren kalama nen fefe!
⁷ Naxan na fe ɲaxin nakeli,
 gbalon nan xetɛma a ma.
 Nanara, hali murutun tɔnsɔn keden,
 e mi a sɔtɔma xɛen ma.
 Xa na nde mini,
 na mi murutu fupɲi ramine.
 Hali na nde yi na nun,
 xɔɲene nan yi a donma.
⁸ Isirayila bata kala!

E tənən mi fa na siyane ye.

⁹ E bata siga Asiriya yi,

alo burunna sofanla
naxan sa tima a danna.

Nayi, Efirami bənsənna bata a yete sara a suxurene ma.

¹⁰ Hali e bata kantan tiine sara siyane tagi,

iki n na e birin malanma nən,
alogo e xa sa tərə ndedi Manga Gbeena goronne bun ma.

¹¹ Efirami bənsənna bata yulubi xafari saraxa gandene rawuya ayi,
koni ne bata findi yulubi tongoden na.

¹² N bata n ma sariyane birin səbe e xa,
koni e a toxi alo se xəne.

¹³ E saraxane ba,

e kiseene rali,
e a suben don.

Koni ne mi rafan Alatala ma.
İki, Alatala xaxili e hakene xən,
a e yulubine saranma e ra nən.

E xete Misiran bəxən ma.

¹⁴ Naxan Isirayila daxi

e bata jinan na xən,
e sa manga banxine ti.

Yuda bata a taa ratangaxine rawuya ayi,
koni n tən nafama nən e taane yi,
a yi e yinne gan.

9

Isirayila yulubine saranna

¹ Isirayila, i nama sewa,
i nama jaxan alo siyaan bonne.

Bayo, i to suxure xənen batu,
i findi yalunden nan na.

Yalunden kəntənna bata jaxun i də
murutu bənbədene birin yi!

² Koni ne murutu bənbədene
nun manpa ige badene mi fa yamaan baloma mume!

Minseen dasama e ma nən.

³ Amasətə, e mi luxi Alatalaa yamanani,
Efirami bənsənna xetema nən Misiran yi,

e yi donse haramuxine don Asiriya yi.

⁴ E mi fa minse saraxane rabəxənna Alatala xa.

E saraxane mi a kənənne.

E saraxan haramuxi
alo janden buruna.

Naxanye na a don

e e yete raharamu.

Bayo e buruna e tan yeteen lugoma nən,

a mi soma Alatalaa banxini mume!

⁵ E nanse ligama sali ləxəne yi,

Alatala batu ləxəne yi?

⁶ Hali e sa mini halagin bun,

Misiran bəxəna e suxuma nən,

e maluxun Nofi taani.

Tansinne sabatima e yii se fəpine nun gbetin fari,

janle fan sabatima e bubune kui.

⁷ Fe Saran lɔxɔne fama,
fe yeɓa lɔxɔne bata yiso.

Isirayila bata sɔnxɔ, e naxa,

“Kɔmɔn nan nabiin na,

Alaa Niin naxan yi

na daxuya falane nan tima.”

Ɛ hakene nun ɛ xɔnnantenyaaan bata gbo ayi de!

⁸ Kantan muxun nan Efirami bɔnsɔnna ra n ma Ala xili ma.

Nanara, luti ratixine nabina kiraan birin xɔn,

Xɔnnantenyaaan nan luxi a xa Alaa banxini.

⁹ E bata so mayifu feene yi,

alo naxan ligaxi Gibeya yi.

Ala xaxili e hakene xɔn,

a e yulubine saranma e ra nɛn.

¹⁰ N to Isirayila to,

a ligaxi alo naxundanne tonbonni.

N to ɛ benbane to,

e ligaxi alo xɔɗɛn bogi singena.

Koni e yi siga Baali-Peyori mabinni,

e yi e yeɗe taxu na yagi suxuren na,

e raharamu alo e naxan batuma.

¹¹ Efirami bɔnsɔnna a binyen janma nɛn

alo xɔliin na tugaan.

Dii bari mi na,

fudikanya mi na,

se mi toma.

¹² E na e diine ragbo,

n na e birin bama nɛn e yii.

Gbalon ne xa,

n na n mɛ e ra.

¹³ N bata Efirami bɔnsɔnna sabatixin to yire fajini

alo Tire taana.

Koni Efirami a diine soma nɛn faxa tiin yii.

¹⁴ Alatala, a lan i xa nanse fi e ma?

E naxanle dii kuine kala,

e xijɛne yi xara.

¹⁵ E naxuyaaan birin yitaxi nɛn Giligali yi.

N na e rafaxuxi menna nin

e kewali naxine fe ra.

N na e kedima nɛn n ma banxini.

N mi fa e rafanɗe mumɛ!

Muxu murutɛxine nan e kuntigine birin na.

¹⁶ Efirami bɔnsɔnna luxi nɛn

alo sansiin naxan lisixi a ra,

a salenne bata xara,

a mi fa bogima sɔnɔn.

Xa e diine bari,

n na e rafan diine birin faxama nɛn.

¹⁷ N ma Ala e rabɛninma nɛn,

amasɔtɔ e mi e tuli matixi a ra.

E findima nɛn sigatine ra siyane tagi.

Isirayila makitina fena

¹ Sansi bili sabatixin nan yi Isirayila ra,
naxan yi bogi gbeen tima.

A bogine to wuya fɔlɔ,
a yi fɔlɔ saraxa gandene rawuyɛ ayi.

A yamanan to sabati fɔlɔ,
a yi kide gɛmɛne maxidi.

² Bayo e bɔɲɛni taxunxi,
iki na yalagin goronna sama e xun ma nɛn.

Ala e saraxa gandene rabirama nɛn,
a yi e kide gɛmɛne kala.

³ Nayi, e a falama nɛn,
e naxa, “Manga mi fa nxu yii,
amasɔtɔ nxu mi gaxuxi Alatala yɛɛ ra.

Hali mangana,
a nɔɛ nanse ligɛ nxu xa?”

⁴ E falane tima,
e e kɔlɔma wulen fari,
e layirine xidi.

Nanara kitine bata wara ayi,
alo sise xɔlɛne xɛɛ bixini.

⁵ Samari kaane xaminma nɛn jinge dii suxurena fe ra
naxan Beti-Aweni yi.

Yamaan sunuma nɛn a fe ra.
A saraxaraline fan sunuma nɛn a xa,
naxanye yi sɛwama a binyeni,
bayo a bata ba e yii.

⁶ A xalima nɛn Asiriya yi,
a fi Manga Gbeen ma.
Efirami bɔnsɔnna yagima nɛn,
Isirayila yagima nɛn a fe yitɔnxine xɔn.

⁷ Samari nun a mangan fan ligama na kii nin,
e xalima nɛn
alo tamin naxan igen xun ma.

⁸ Se ɲaxi batude matexine kalama nɛn,
naxanye findixi Isirayilaa yulubin na.
ɲanle nun tansinne sabatima nɛn e saraxa gandene fari.
E a falama nɛn geyane xa, e naxa,
“Ɛ nxu yɛ maluxun!”

E yi a fala yire matexine xa,
e naxa, “Ɛ bira nxu fari!”

⁹ Xabu i naxan liga Gibeya yi, Isirayila,
i mɔn na yulubin fari!

Ɛ luxi mɛnna nin!
Yengen xa mi a ra
naxan fe ɲaxi rabane lixi Gibeya yi?

¹⁰ A na n kɛnɛn,
n na e yulubine saranma e ra nɛn.
Siyane e malanma nɛn e xili ma,
alogo e xa e suxu,
e yi e xidi e hake wuyaxine fe ra.

¹¹ Anu, Efirami bɔnsɔnna yi luxi nɛn
alo jinge gile xuruxina,
wanla rafan naxan ma.
Nanara, n xun xidi wudin xidixi a xunna ma,
n yi Efirami bɔnsɔnna rawali.
Fɔ Yuda bɔnsɔnna xa xɛɛn bi.

Fə Yaxuba bənsənnə xa bəxən nawali.
¹² Ɛ xa seen si tinxinni,
 Ɛ sa hinanna nan sətəma a xaba waxatini.
 Ɛ xee nənene sɛgɛ,
 bayo Alatala fen waxatin bata a li,
 han a yi fa,
 a sariya kəndən sa Ɛ xa.

¹³ Koni Ɛ tan bata seen si tinxintareyani,
 a xaba waxatini Ɛ bata a saran ɲaxin sətə.
 Ɛ bata bogin don wulen naxan sətəxi.
 Amasətə Ɛ laxi Ɛ yenge so wontorone ra,
 e nun Ɛ sofa sənɓemane,

¹⁴ yengen kelima nən yamaan xili ma.
 Ɛ yinne birin kalama nən,
 alo Saliman to Beti-Aribeli taan kala waxatin naxan yi.
 Na waxatini, ngane nun diine faxa nən e bode xən.

¹⁵ A ligama na kii fan yi nən
 Beteli muxune ra,
 bayo e ɲaxu han!
 Na subaxan ma,
 Isirayila mangan halagima nən fefe!

11

Ala kininkininna Isirayila ma

¹ Isirayila to yi xurun,
 n yi a xanu.

N yi n ma dii xəmən xili a xa
 keli Misiran bəxəni.

² Koni n to yi e xilima,
 e yi e masiga n na.

E yi saraxan ba Baali suxurene xa,
 e yi wusulanne gan suxurene xa.

³ N tan nan yi Efirami bənsənnə maxaranma siga tideni,
 n yi e suxu e yiine ma,
 koni e mi a kolonxi
 a n tan nan yi e rakəndeyama.

⁴ N yi e mabandunma
 marafanna nun xanuntenyaan nin.

N tan nan xun xidi wudin baxi e xunna ma,
 n yi n felen n donseen so e yii.

⁵ E xetema nən Misiran bəxəni yati!
 Asiriya yamanan nan nən sətəma e xun na,
 amasətə e bata tondi fe n ma.

⁶ Nanara, sofane fama silanfanne ra e taane yi,
 e yi e taan dɛn wurene gira
 Isirayila kaane fe yitənxine fe ra.

⁷ N ma yamaan kankanxi muruten ma,
 e birin bata ala gbətɛye fen
 koni e mi xunna kenla fiye e ma.

⁸ Koni, Efirami, n xa i rabɛɲin di?
 N xa Isirayila so yiini di?
 N xa i liga alo Adamaha ba?

N xa i lu alo Seboyimi ba?*

N bəŋen wolonxi n kui.

N ma kininkininna birin bata fa.

⁹ N mi a ligama n ma xələ gbeen xasabini,
n mi fa Efirami bənsəŋna kalama,
amasətə Ala nan n na,
muxu mi n na.
Sarijantəŋ nan n na i fəma,
n mi fama xələni.

¹⁰ Bayo e sa birama nən Alatala fəxə ra,
a na wurundun alo yatana.
A tan na wurundun,
a diine fama xuruxurunjə nən
keli baan de.

¹¹ E fama xuruxurunjə nən
alo xəline keli Misiran yamanani,
alo ganbane e keli Asiriya yamanani.
N na e radəxəma nən e banxine yi.
Alatalaa falan nan na ra.

12

Isirayilaa yulubina

¹ Efirami bənsəŋna n nabilinxi wulen na.
Isirayila yamana n yanfama.
Koni Yuda kaane mən biraxi Ala nan fəxə ra,
e lannayaan nabama e nun sarijandene.

² Efirami bənsəŋna e masoma fe fufafune nan na,
a luxi alo a foyen nan sagatanma fərijən gben!
A wulen nun fe jaxin nawuyama ayi.
A layirin xidima e nun Asiriya yamanan tagi,
a Oliwi turen soma Misiran mangan yii.

³ Alatala Yuda muxune makitima nən,
a Yaxuba bənsəŋna wali jaxin saranma a ra nən,
a yi a saren fi a kəwanle ra.

⁴ A a nga kui,
Yaxuba yi a tada santinban suxu,*
a to fori,
e nun Ala yi gerenna so.

⁵ E nun malekan yi yəŋən so,
a nəŋ sətə.
A yi wuga, a yi mayandin ti.
Yaxuba Ala li Beteli nin.
E nun Ala falan ti menna nin.

⁶ Alatala, Ala Senben Birin Kanna nan yi na ra.
Xili gbee kanna nan Alatala ra.

⁷ I tan xa fa i ya Ala ma,
i hinanjə ayi,
i sariyan suxu.
I xaxili ti i ya Ala ra waxatin birin!

⁸ Isirayila yanfan tima
alo sarematina,
ligase jaxin naxan yii.

* 11:8: Adamaha taan nun Seboyimi taan kala nən Sodoma nun Gomora xən ma. Na feen səbexi Sariyane 28.22 kui. * 12:4: Gulunne nan yi Yaxuba nun a tada ra. Na feen səbexi Dunuŋa Fəlon 27.36 kui.

Muƙan nafaŋ a ma.

⁹ Efirami bɔnsɔnna bata a fala,
“N bata bannaya han!

N bata nafunla sɔtɔ,
koni n ma wanla tɔnɔn nan a ra!
Hakɛna hanma yulubi yo mi n ma.”

¹⁰ Alatala nan n tan na, i ya Ala,
naxan i rafaxi keli Misiran yamanani.

N mɔn i radɔxɔma nɛn bubune bun
alo yamaan yi kii naxan yi na waxatini.

¹¹ N bata falan ti nabine xa,
e yi toone ti n xɔn.

N bata sandane sa nabine xa.

¹² Xa suxurene Galadi yi,
e yetɛɛn luma nɛn fuu!

E ɲingene bama saraxan na Giligali yi,
koni e saraxa gandene luma nɛn
alo gɛmɛ malanxine xɛɛne ma.

¹³ Yaxuba a gixi nɛn
siga Arami yamanani,
Isirayila yi wanla ke a ɲaxanla futu seen na,
a yi xuruseene kantani.

¹⁴ Alatala Isirayila raminixi nɛn
Misiran bɔxɔni nabiin xɔn,
a Isirayila kantani nabiin sabun na.

¹⁵ Koni Efirami yi Ala raxɔlɔ gbeen ti.
Nanara, a marigin mi a mafeluma a faxa tixin na,
a a xɔnnantɛnyaan naxɛtɛma a ma nɛn.

13

Alaa xɔlɔna Isirayila ma

¹ Efirami bɔnsɔnna na yi falan ti,
birin yi gaxuma nɛn.

A yi binyaxi nɛn Isirayila yi.

Koni a findi sɔn kanna nan na
a Baali suxuren batu, a faxa.

² Iki e mɔn yulubin nan ligama,
e sawurane rafalama gbete xulunxin na.

E kɔta suxure rafaladeni,
koni xabuna wanla gbansanna nan e ra.

A falama e ma
a e adamane bama saraxan na!

Koni ɲinge dii suxuren tan,
e na tan sunbuma!

³ Nanara, e ɲanma nɛn
alo xɔtɔn ma kundana,
alo xiila naxan yolonma xɔtɔnni,
alo foyen se gbaxan naxan xalima lonna fari ma,
alo tutin naxan minima banxi sulunna xɔn.

⁴ Alatala nan n tan na, i ya Ala,
naxan i raminixi Misiran yamanani.

I nama ala gbete kolon
fɔ n tan.

I rakisima mi na fɔ n tan.

⁵ N yengi saxi i xɔn tonbonni, bɔxɔ xareni.

⁶ Koni, n to e balo, e yi lugo.
 E to lugo, e bənen yi waso ayi.
 Nanara, e jinanxi n xən.
⁷ N luma nən e xa alo yatana,
 alo burunna narina,
 n yi e suxu kiraan xən.
⁸ N na e suxuma nən
 alo sube xənen naxan ma diiye baxi a yii.
 N yi e bəneni bə.
 N yi e don alo yatana.
 Burunna subene e yibəma nən dungi dungi na.
⁹ Isirayila, i ya kalan ni i ra,
 bayo i kelixi nən n xili ma,
 n tan, i ya mali ti fajina.
¹⁰ Iki, i ya Mangan minən?
 A xa i rakisi i ya taane birin yi!
 I ya kitisane minən,
 i yi a falama naxanye fe ra
 “Mangan so nxu yii e nun kuntigine?”
¹¹ N bata Mangan so i yii n ma xəlōni,
 n na a bama nən i yii n ma xəlōni.
¹² Efirami bənsənnə haken nun a yulubin namaraxi.
¹³ Tərone fama nən a ma
 alo jaxanla kuiin na keli a ra.
 Koni dii xaxilitaren na a ra.
 A bari waxatin na a li,
 a mi tinje bare.
¹⁴ N na e xunbama nən laxira senbeni,
 n yi e xunsara sayani.
 Faxana, i ya fitinan minən?
 Sayana, i ya faxa ti senben minən?
 N mi fa kininkininma.
¹⁵ Hali a to sabatixi a ngaxakedenne tagi,
 Alatala sogetede foyen nafama nən keli tonbonni,
 a ticine nun xəjinne xəri.
 E se xəri ramaraden kui gelima nən.

14

¹ Samari kaane yulubine saranma e ra nən,
 amasəto e bata murute e Ala xili ma.
 E faxama nən silanfanna ra,
 e dii jərəne bira bəxəni,
 e jaxalan fudikanne kuine rabə ayi.
Isirayila kaane xa tubi Ala ma
² Isirayila, fa Alatala ma, i ya Ala!
 Amasəto i hakene bata i rabira.
³ E tubi Alatala ma
 e a mafan falan na.
 E a fala a xa, e naxa,
 “Nxu mafelu nxu hakene birin na,
 i nxu rasene ki fajni,
 alogo nxu xa tantun xuiin findi nxə saraxan na.
⁴ Asiriya kaa mi nxu rakise,
 nxu mi tema soone fari yenge xinla ma.

Nxu mi fa a fale nxo se rafalaxine ma, 'Nxo ala!
Amasoto i tan nan kininkininma kiridine ma.'

⁵ N na e xonfenma nen e na xun xon sigani.

N na e xanuma nen fonisireyaan na,
amasoto n ma xolon bata xete e foxo ra.

⁶ N luma nen Isirayila xa alo xiila,
a tofanma nen
alo gabalan fugaxina.

A sabatima nen
alo wudi binla naxanye Liban yamanani,

⁷ alo wudi binla na maningi a fadin na,

a tofanma nen alo oliwi wudina,

a xiri fadin yi mini

alo Liban suman fotonne.

⁸ Yamaan fama Isirayila ma

alo e soma wudi binla nan ninin bun.

E maala mon fanma nen.

E sabatima

alo manpa binla* na fuga.

E xinla sotoma nen

alo Liban minseen fadina.

⁹ Efirami bonsonna,

nanse mon nxu nun suxurene tagi?

N tan nan i ramema,

n yi n yengi sa i xon.

N luma nen i xa

alo wudi gbee xindena.

I bogin sotoma n tan nan na.

¹⁰ Fekolonna nde ra?

A xa feni itoe famu!

Xaxilimane xa e yee to!

Amasoto Alatalaa kirane tinxin,

tinxin muxune sigan tima nen e xon,

koni murute muxune dagalanma ayi nen na yi.

* 14:8: Wudi binla nde na yi, men kaane naxanye sima, e yi naxanye bogi yitonma alo manpana e gbee kiini.

YOWELI

Nabi Yoweli Alaa Falan Naxan Sebe

Nabi Yoweli naxan kawandini ito baxi, a fe mi sebexi yire gbetε yo yi Kitabun kui. Nanara, muxune mi a seβε waxatin kolon. A luxi nen alo tuguminne nan yi Isirayila kaane tɔrɔma na waxatini naxanye yi luxi alo supε xungbene. E ganla nan yi fama, e seene dεene don e ma, na yi findi fitina feen na Yoweli waxatini. Yoweli yi a fala, a na fe sifan ligama nen bayo yamaan mi tubixi Ala ma.

Yoweli nan a sebexi, a lɔxɔna nde, Alaa Nii Sarijanxin nagodoma nen muxune birin ma. Na sebexi Yoweli sora 3.1-2 kui. Denkeleya muxu singene nan na feen toxi rakamale Nii Sarijanxin godo lɔxɔni. Na sebexi Xεrane 2.16-21 kui.

¹ Alatala falan naxan ti Yoweli xa, Petuweli a dii xεmena.

Tuguminne gbalon yamanani

² Ε tan fonne, ε feni ito rame,
ε tan yamanan muxune,
ε birin xa ε tuli mati.
Fe sifani ito nɔxɔnna bata yi liga ε waxatini ba,
hanma ε benbane waxatini?

³ Ε a yeβa ε diine xa,
ε diine yi a yeβa e diine xa,
e diine yi a yeβa mayixεtε famatɔne xa.

⁴ Supεne donseen naxanye luxi,
tuguminne bata ne don.
Tuguminne naxan luxi,
xoxorone bata na don.
Xoxorone naxan luxi,
songolonbalane bata na don.

⁵ Ε xulun, dɔlɔ minne,
ε wuga!
Ε birin xa gbelegbele,
ε tan naxanye dɔlɔn minma,
bayo manpa bogine bata kala,
e ba ε dε.

⁶ Ganla nde bata fa fu n ma yamanan ma,
e fangan gbo,
e wuya han e mi yate.
E jinne luxi alo yatan jinne,
e gbεgbene luxi
alo yata gilεn gbeene.

⁷ E n ma manpa binle kalama.
E n ma xɔdε binle jan fefe,
e yi e yixin,
e yi e kobelene ba e ma,
e yiine yi gbendu fefe!

⁸ Ε mawuga
alo sungutunna kasa dugini pandeni
naxan a xεmen wugama,
a baxi dɔxɔdeni naxan xɔn.

⁹ Bogise saraxan nun minse saraxan bata jan Alatalaa banxini.
Saraxaraline sunuxi, Alatalaa walikene.

¹⁰ Xεεne bata kala,
 bəxən bata xara.
 Bogiseene bata raxəri.
 Manpa bogi igen bata so a ra.
 Turen bata jan.

¹¹ Xεε biine bata yigitege.
 Manpa bili nakə sane gbelegbelema sununi,
 murutun nun fundenna fe ra,
 bayo se xaba daxine bata halagi.

¹² Manpa binle bata xara ayi.
 Xəde binle bata lisi a ra
 e nun Girenada wudine nun tugu binle nun pənmi binle.
 Xεε ma wudine birin bata xara.
 Muxune səwan birin bata jan.

Yamaan xa tubi Alaa ləxəna fe ra

¹³ Ε sunu dugine tongo,
 ε wuga, ε tan saraxaraline.
 Ε gbelegbele,
 ε tan naxanye walima saraxa ganden yetagi.
 N ma Alaa walikene, ε fa,
 ε xi maxidixi kasa benbeli dugine yi nimisani,
 bayo bogise saraxane nun minse saraxane bata jan ε Alaa banxini.

¹⁴ Ε sun suxu waxatin nagidi,
 ε yamaan maxili malan saripanaxini,
 ε fonne malan
 e nun yamanan muxune birin,
 e xa fa Alatalaa banxini, ε Ala,
 ε yi ε xuini te Alatala ma.

¹⁵ Ləxə xədexen bata a li de!
 Alatalaa ləxən bata maso,
 a fama kalan nan na
 fata Ala Sənbe Kanna ra.

¹⁶ Donseen bata jan en yεε xəri yati!
 Səwan nun jaxanna bata jan en ma Alaa banxini!

¹⁷ Sansi xənne bata xara ayi xutune bun,
 sagane bata kui geli.
 Se ramaradene bata kala,
 bayo murutu mi fa na.

¹⁸ Xuruseene wuga xuiin gbo iki!
 Ninge kurune xuyaxi ayi na xun xən ma,
 amasətə sεxε mi fa na,
 hali yεxεene fan tərəxi.

¹⁹ Alatala, n nan n xuini te i tan nan ma!
 Amasətə tεen bata burunna halagi,
 tεe degen bata xεε ma wudine birin gan.

²⁰ Na ma, hali burunna subene e wuga xuini tema i tan Ala ma.
 Xudene bata xəri,
 tεen bata burunna halagi.

Alatalaa ləxən bata maso

¹ Ε xətaan fe Siyon yi!

Ɛ gbelegbele n ma geya sarijanxin fari!
 Yamanan muxune birin xa xuruxurun gaxuni
 bayo Alatalaa ləxən fama,
 a bata maso.

² Dimin nun nii rafərən ləxəna,
 kundaan nun kuye yifərən ləxəna.

Ganla* fama
 alo kuye yi yalanna geyaan kanke ra subaxani.
 Gali gbee senbemaan fama,
 naxan nəxən munma to,
 naxan nəxən mi fa toma waxati famatəne birin yi.

³ Tεε dεgεna e yεε ra,
 a e xanbi ra.

Bəxən tofan e yεε ra
 alo Eden nakəna.†
 Tonbonna nan a ra e xanbi ra.
 Sese mi a futuxuluma e yii.

⁴ E maliga soo yama gbeen nan na,
 alo soo ragine ganla,
 naxanye xulun e gideni han!

⁵ E dangu xuiin luxi nən
 alo yεngε so wontorone.
 E tugaanma geyane xun ma,
 alo tεε gbeen nεma sεxε xaren ganjε
 alo gali senbemaan na ti yεngε so xinla ma.

⁶ Siyane birin xuruxurunma e yεε ra,
 e yεtagine yi təjənxi.

⁷ E fənna seene ma
 alo yεngε sone,
 e tema taan nabilinna yinna ma
 alo sofane.

E birin sigama e kiraan xən,
 e mi kiraan fatama.

⁸ E sese mi dinma e bode ra,
 birin sigama a tinxinni.
 Sese na ti e yεε ra,
 e tugaanma nən na xun ma,
 e safane mi kalama.

⁹ E na bəxən taan ma,
 e e gi yinna ma,
 e tema banxine ma,
 e so banxin foye sodene ra
 alo mujadene.

¹⁰ Bəxən xuruxurunma e yεε ra,
 kore xənna yi maxa.
 Sogen nun kiken yi yidimi.
 Sarene mi fa dεgεma.

¹¹ Alatala sənxiəma a ganla yεε ra.
 A yamaan mi nəε yatε.
 Naxanye a falan suxuma,

* 2:2: Yanyina nde ganli ito findixi tuguminne nan na naxanye halagin naso yamanani Alaa xələn bun ma.

† 2:3: Eden nakəna fe sebəxi Dunuja Fələn 2.8-9 kui. E nun Esekiyeli 36.35.

ne senben gbo!
 Amasoto Alatalaa laxon gbo,
 a magaxu!
 Nde noe tiye a bun?

Yamaan xa tubi Ala ma

¹² Alatalaa falan ni ito ra, a naxa,
 “Koni iki, e mon xa xete n ma e bɔneni feu,
 sun suxun nun wugan nun gbelegbele xuine yi!”

¹³ Benun e xa e dugine yibo nimisani
 e bɔnene nan xa kala.

E xete Alatala ma, e Ala
 bayo a dija, a kininkinin,
 a mi xolon xulen,
 a hinanna gbo.

A a yete ratangaxi yihadin ma.

¹⁴ Nde a kolon xa a mi maxetema
 a kininkinin e ma,
 a yi baraka sa e feene yi,
 alogo e xa no bogise saraxane
 nun minse saraxane be Alatala xa, e Ala?

¹⁵ E xotaan fe Siyon yi!

E sun suxu waxatin nagidi.
 E yamaan maxili malan sarijanxini.

¹⁶ E yamaan malan, e malanna rasarijan.
 E fonne malan,
 e dii jorene malan
 hali naxanye xijen minma.

Hali xemen naxan baxi jaxanla dɔxodeni,
 na fan xa mini a banxini,
 a jaxanla fan xa fa malanni.

¹⁷ Saraxaraliin naxanye walima Alatala xa
 ne xa wuga Ala Batu Banxin
 so den nun saraxa ganden tagini.

E yi Ala mafan, e naxa,
 “Alatala, kininkinin nxu ma,
 nxu tan i ya yamana.
 I nama i ya muxune rayagi,
 i nama tin yama xɔene yi nxu magele,
 e a fala, e naxa,
 ‘E Ala minen yi?’ ”

Alatala yi a yamaan yabi

¹⁸ Nayi, Alatalaa xoxolonna kelima nen
 a yamanana fe ra,
 a yamaan kininkininna yi a suxu.

¹⁹ Alatala a yamaan yabima nen nayi, a naxa,
 “N mon bogiseene ragidima e ma nen,
 e nun manpa bogine nun ture fajina.
 E lugoma nen ken!

N mi fa e findima magele seen na siyane tagi.

²⁰ Yaxun naxan kelima sogeteden komenna ma,
 n na a masigama nen e ra pon!

N na a kedima nen
 siga bɔxɔ xare madunduxin mabinni.
 N na a ganla yɛɛ ra xiin naxuyama ayi nen
 siga han sogeteden baana,
 e nun a xanbi ra xiina
 siga han sogegododen fɔxɔ igena.
 E faxaxine xiri jaxin minima nen,
 a findi furen na foyeni.
 Amasɔtɔ Ala wali gbeen kema nen.
²¹ I tan, bɔxɔna,
 i nama gaxu!
 I ya sewan xa gbo ayi,
 i jaxan!
 Amasɔtɔ Alatala bata fe gbeene rakamali.
²² E tan, subene,
 e nama gaxu!
 Amasɔtɔ burunna sɛxɛne mɔn jingima nen,
 wudine mɔn yi bogi.
 Xɔde binle nun manpa binle mɔn yi dahamun namini.
²³ E tan, Siyon kaane, e jaxan,
 e sewa Alatala yi, e Ala,
 bayo a mɔn tulen fima e ma a waxatini a tinxinni,
 a tule gbeen nafa e ma
 a darixi fe waxatin naxanye birin yi.
²⁴ Lonne rafema nen,
 kundine yi rafe manpa nen nun turen na.”

²⁵ “N jɛɛ danguxine seene jɔxɔne raxɛtɛma nen e ma
 tuguminne nun xoxorone naxanye donxi,
 e nun songolonbalane nun sɔjɛne,
 n ma gali gbeena,
 n naxan nasiga e xili ma.
²⁶ E dɛgema nen han e lugo.
 E Alatala xinla tantunma nen, e Ala,
 naxan bata kabanako feene liga e xa.
 N ma yamaan mi fa yagima mumɛ!
²⁷ E a kolonma nen nayi
 a n luxi Isirayila kaane yɛ.
 Alatala nan n tan na, e Ala.
 Ala gbete mi na mumɛ.
 N ma yamaan mi fa yagima mumɛ!”

3

Alaa lɔxɔna fe

¹ “Na xanbi ra,
 n na n ma Nii Sarijanxin nagodoma nen
 adamadiin birin ma.
 E dii xɛmɛne nun e dii tɛmɛne nabiya falane tima nen.
 E xɛmɛ fonne yi xiye sa.
 E banxulanne yi fe toon ti alo xiyena.
² Na lɔxɔne yi,
 n na n ma Nii Sarijanxin nagodoma nen
 hali konyi xɛmɛne nun konyi gilene xun ma.
³ N kabanako feene yitama nen kore xɔnna ma

e nun bəxə xənna ma,
wunla nun tɛɛn nun tɛɛ tuti gbeen minima nɛn.

⁴ Sogeni dimima nɛn,
kiken yi gbeeli alo wunla,
benun Alatalaa ləxə binye gbeen xa a li.

⁵ Nba, naxan yo na Alatala maxandi a xinla ra,
na kisima nɛn.
Nayi, yamaan muxu dənxeɛna ndee luma nɛn e nii ra
Ala na naxanye xili,
ne nan xunbama Siyon geyaan fari
e nun Yerusalɛn yi
alo Alatala a fala kii naxan yi.”

4

Siyane makiti fena

¹ “Amasətə na ləxəne yi, na waxatini,
n na fa Yuda nun Yerusalɛn suxu muxune ra waxatin naxan yi,

² n siyane birin malanma nɛn,
n yi fa e ra Yosafati lanbanni,*
n na e makitima dɛnaxan yi,
lan n ma yamana fe ma, Isirayila.
Amasətə, e e raxuyaxi ayi nɛn siyane ye,
e yi e bəxəni taxun e tagi.

³ E n ma yamanan muxune yitaxun nɛn e ra,
masensenna xən,
e yi dii xɛmɛne mati konyine ra
alogo e xa yalundene sara,
e yi dii tɛmɛne mati
alogo e xa manpaan sara,
e yi a min.”

⁴ “E tan Tire kaane nun Sidən kaane
nun Filisitine birin, nanse xəli ε ma n xili ma?
E gbeen jəxən nanse ra n ma?
Koni xa ε waxi yengen nakeli feni n xili ma,
nayi n na ε yengene raxetɛma ε ma nɛn mafuren!

⁵ E tan naxanye n ma gbetin
nun n ma xɛmaan tongoxi, n ma nafulu fajine,
ε yi e sa ε suxurene batudeni.

⁶ E Yuda nun Yerusalɛn muxune mati nɛn
Gireki muxune ma, ε yi e masiga e bəxən na.”

⁷ “N tan nan sa e bama na yirene yi
ε e matixi dɛnaxanye yi.
N yi tərən naxetɛ ε ma ε naxan jəxən saxi e fari.

⁸ N na ε dii xɛmɛne nun ε dii tɛmɛne matima nɛn
Yuda kaane ma.
E fan yi e mati Sabe kaane ma, siya makuyena.”
Alatala nan falan tixi!

Yengen nun kitina

⁹ E ito fala siyane xa, ε naxa,
“E yitən yengen xili yi, ε yenge sone rakeli.

* 4:2: Yosafati bunna nɛɛn fa fala “Alatala nan kitin sama.”

Sofane birin xa keli, e yengen so.

¹⁰ Ε ε ninge kenne bənbə silanfanne ra,†
ε wəlitene rafala tanbane ra.
Sənbətarene xa a fala, e naxa, ‘Nxu sənben gbo.’

¹¹ Ε mafura, ε fa,
ε tan siyaan naxanye birin be rabilinni,
ε fa ε malan be.”

Alatala, i ya malekane ragodo e xili ma.

¹² Siyane xa keli, e xa godo Yosafati lanbanni.

Amasətə n dəxəma mənna nin,
n na Isirayila rabilinna siyane birin makiti.

¹³ Ε wəlitən tongo ε bogi seene xaba
bayo e bata mə.

Ε fa manpa bogine yibodon, ε e igen ba
bayo manpa ige baden bata rafe,
han a fəjəne yi bəxənjə a ma.
E naxuyaan fan gboxi ayi na kii nin.

¹⁴ Yama gbeen bata lu kiti saden lanbanni!

Amasətə Alatalaa ləxən bata maso e ra
kiti saden lanbanni.

¹⁵ Sogen nun kikenī dimima nən,
sarene mi fa dəgema.

¹⁶ Alatala sənəma nən keli Siyon yi,
a a xui ramini sənbeni, keli Yerusalen yi.
Nayi, bəxən nun koren xuruxurunma nən,
koni Alatala findixi luxunden nan na a yamaan xa,
e nun yigiyade makantanxina Isirayila kaane xa.

Ala baraka feen naxanye ragidima a yamaan ma

¹⁷ “Ε a kolonma nən nayi, a n tan nan Alatala ra,
ε Ala, naxan dəxi Siyon yi, n ma geya sarijanxina.
Yerusalen sarijanma nən,
xəjəne mi fa fuma a ma sənən!”

¹⁸ “Na ləxəni,
manpa nənən minima nən geyane yi,
yire matexine yi nənən namini,
igen yi lu Yuda baane birin yi.
Tigin minima nən Alatalaa banxini,
a yi kasiya lanbanna ige sa.

¹⁹ Misiran tan findima nən bəxə kalaxin na,
Edən yi findi tonbonna ra
e gbalone fe ra e naxanye ligaxi Yuda kaane ra.
E bata səntarene faxa Yuda yamanani.

²⁰ Koni muxun luma nən Yuda nun Yerusalen yi habadan,
mayixetə nun mayixetə.

²¹ N munma n ma yamaan yulubin naxanye xafari e faxa tixine ma,
n ne mafeluma nən.
N tan Alatala, n lu Siyon taani.”

† 4:10: Silanfanna: Sofane yengeso dəgema.

Amosi Nabi Amosi Alaa Falan Naxan Sebe

Amosi, nabiin nan yi a ra naxan keli Yudaya yi, Manga Yusiya waxatini, fo jee keme solofere jee tonge sennin benun Marigi Yesu xa bari. Na waxatini Isirayila boxon yi taxunxi firinna ra. A yii fari foxon xili Yudaya yamanana, a komeen foxon xili Isirayila. Manga Yerobowan yi Isirayila boxoni. A mi tinxi bire Alaa sariyan foxo ra, a yamaan fan mi luxi kira fapin xon ma.

Nabi Amosi yi kawandin ba Isirayila kaane xa, alogo e xa xete e yulubine foxo ra. A yi tonna dexo suxure batun na. E mi yi Ala batun nabejinxi, koni e bata yi suxure batun sa na fari. Nanara, Ala yi a yita e ra Nabi Amosi barakani, a e Ala maxandin nun Ala batun birin bata lu fufafu. Ala mi wama a firinden xon ma.

Na waxatini Isirayila kaa wuyaxi bata yi nafulu gbege soto. E yi e miri a na birin findixi Alaa barakan na e tan mabinni. Nabi Amosi yi a yita e ra, a na nafunla mi yi kelima Ala yii, a kelixi e fe kobine yi e naxanye ligaxi yiigelitone ra.

Nabi Amosi to yelin na falan tiye e ma, a yi a fala e xa a Ala fama e jaxankatadeni e yulubine fe ra. Isirayila kaane yi a miri a fe xodexe yo mi noma e lideni, koni Nabi Amosi yi e mafan e xa xete Alaa sariyan ma, xa na mi a ra e birin fama halagideni.

Ala yi Isirayila kaane jaxankata alo Nabi Amosi a fala e xa kii naxan yi. E yaxune yi e yenge. Isirayila kaan naxanye mi faxa silanfanna ra, ne yi lu konyiyani yamana gbete yi. Alaa falan birin yi kamali.

Kitabun yireni ito falan tonon gbo to muxune xa. A lanma en xa en tuli mati kawandini ito ra alogo en xa denkeleya Ala ma alo a wama a xon ma kii naxan yi. Xa na mi a ra, en fan fama jaxankatan sotadeni alo Isirayila kaane.

¹ Amosi, Tekowa kaana, xuruse kannu a falan ni i ra. A toon naxan tixi Isirayilaa fe yi alo xiyena Yuda Manga Yusiya nun Isirayila Manga Yerobowan, Yowasi a diin waxatini, jee firin benun boxon xa xuruxurun. ² A naxa, “Alatala xaje xuiin naminima Siyon ma alo yatana, a galan xuiin kelima Yerusalen yi. Balo mi na xuruseen naxanye donma, Karemele geya yati bata xara.”

Damasi a yulubin saranna

³ Alatala ito nan falaxi, a naxa, “Damasi a hake saxanna, hanma naanin ma fe ra, n mi xetema n ma fe ragidixin foxo ra. Bayo e bata Galadi toro jaxi ra, alo maala bonboma kii naxan yi.

⁴ Nanara, n Xasayeleye a banxin ganma nen. Teen fama Ben-Hadada yire makantanxin kaladeni nen.

⁵ N Damasi taan so deen balan seene girama nen.

N Aweni lanban yi kaane halagima nen,* e nun mangan naxan Beti-Eden yi. Arami yamaan xalima nen Kiri yi.” Alatala naxa na kiini.

Gasa taana yulubin saranna

⁶ Alatala ito nan falaxi, a naxa, “Gasa taana hake saxanna, hanma naanin ma fe ra,

* 1:5: Aweni bunna neen fa fala hakena.

n mi xetema n ma fe ragidixin fɔxɔ ra.
E bata taana ndee muxune birin
xali Edɔn yi konyiyani.

⁷ Nanara, n Gasa a yinna ganma nen.
Tɛɛn fama a yire makantanxin kaladeni nen.

⁸ N na Asadodi kaane halagima nen,
e nun mangan naxan Asikalɔn yi.
N na Ekirɔn jaxankatama nen,
han Filisiti kaan birin yi faxa.”
Marigina Alatala naxa na kiini.

Tire taana yulubin saranna

⁹ Alatala ito nan falaxi, a naxa,
“Tire taana hake saxanna,
hanma naanin ma fe ra,
n mi xetema n ma fe ragidixin fɔxɔ ra.
E bata taana ndee yamaan birin xali Edɔn yi konyiyani,
e layirin kala
e nun e ngaxakedenne Isirayila kaane tagi.

¹⁰ Nanara, n Tire taan yinna ganma nen.
Tɛɛn fama a yire makantanxin kaladeni nen.”

Edɔn ma yulubin saranna

¹¹ Alatala ito nan falaxi, a naxa,
“Edɔn kaane hake saxanna,
hanma naanin ma fe ra,
n mi xetema n ma fe ragidixin fɔxɔ ra.
E bata e ngaxakedenne yenge silanfanna ra.†
E mi kininkinin e ma,
e e xɔlɔn nadangu ayi!

¹² N Teman ganma nen.
Tɛɛn nan fama Bosara yire makantanxin kaladeni.”

Amoni a yulubin saranna

¹³ Alatala ito nan falaxi, a naxa,
“Amonine hake saxanna,
hanma naanin ma fe ra,
n mi xetema n ma fe ragidixin fɔxɔ ra.
E bata Galadi jaxalan fudikanne kuine yibo silanfanna ra,
alogo e xa bɔxɔ gbete sɔtɔ.

¹⁴ Nanara, n tɛɛn soma nen Rabaha yinna ra.
Tɛɛn nan fama na yire makantanxin kaladeni
yenge sɔnxɔ sɔnxɔ xuini.
Na yengen luma nen
alo foye gbeena,
alo tule gbeena.

¹⁵ E mangan xalima nen konyiyani,
e nun a kuntigine.”
Alatala naxa na kiini.

2

Moyabaa yulubin saranna

¹ Alatala ito nan falaxi, a naxa,
“Moyabaa hake saxanna,
hanma naanin ma fe ra,

† 1:11: Silanfanna: Sofane yengeso degemana.

n mi xetema n ma fe ragidixin fɔxɔ ra.
E bata Edɔn mangan xɔnne gan
han e findi a fujin na.

² Nanara, n Moyaba ganma nen.
Tɛɛn nan fama Keriyoti yire makantanxin kaladeni.
Moyaba janma yenge sɔnxɔn nin,
yenge so xɔtaan na fe waxatin naxan yi.
³ N na e mangan halagima nen,
e nun e kuntigine.”
Alatala naxa na kiini.

Yudayaa yulubin saranna

⁴ Alatala ito nan falaxi, a naxa,
“Yuda kaane hake saxanna,
hanma naanin ma fe ra,
n mi xetema n ma fe ragidixin fɔxɔ ra.
E bata e me Alatalaa sariyan na,
e mi a tɔnne suxi.
Bayo e bata la wule alane ra,
e fafane yi naxanye fɔxɔ ra.
Na nan e ralɔxi ayi.
⁵ Nanara, n Yuda yamanan ganma nen.
Tɛɛn nan fama Yerusalɛn yire makantanxin kaladeni.”

Isirayilaa yulubin saranna

⁶ Alatala ito nan falaxi, a naxa,
“Isirayila a hake saxanna,
hanma naanin ma fe ra,
n mi xetema n ma fe ragidixin fɔxɔ ra.
E tinxin muxune masara gbetin na,
e tɔrɔ muxune masara sankidi saren na.
⁷ Yiigelitɔne tɔrɔn nafan e ma han
e e dunuɗa yi gidin bama e yii.
Diine nun e baba kafuma sungutun kedenna ma.
Nayi, e bata n xili sarijanxin xɔsi.
⁸ E e sa saraxa ganden dɛxɔn dugine ma
e naxanye sɔtɔ tolimaan na.
E dɔlɔn min e suxurene banxin kui
e naxan sɔtɔ tinxintareyani.”

⁹ “Anu, n tan nan Amorine halagi e xa,
naxanye senben yi gbo
alo suman wudina alo warine.
N na Amorine fangan birin jan fefe,
alogo e nama fa keli sɔnɔn.

¹⁰ N mɔn yi ε ramini Misiran bɔxɔn ma,
n yi ε rasiga ti jɛɛ tonge naanin tonbonni
alogo ε xa Amori bɔxɔn sɔtɔ.

¹¹ N yi nabine ramini ε diine tagi,
e nun Dɛ Ti Nasiri muxune.
Isirayila kaane, a mi na kiini ba?”

Alatalaa falan nan na ra.

¹² “Koni ε tan bata dɔlɔn so Dɛ Ti Nasiri muxune yii.*
ε bata tɔnna dɔxɔ nabine ma

* 2:12: Nasirine fe mɔn sɛbɛxi Yatɛne 6.3 kui.

a e nama nabiya falane ti.”

¹³ “Nanara, n na ε yibutuxunma nen,
alo wontorona, goron binyen naxan fari.

¹⁴ Muxu xulunxin mi nœ a giye.
Senbemaan senben janma nen.
Sofaan faxama nen yengeni.

¹⁵ Xalimakuli wonla mi tiye.
Naxan san mafura,
na mi a giye.

Soo ragiin mi a niin nakise.

¹⁶ Sofa wekilixin nagenla a gima nen na lœxoni.”
Alatalaa falan nan na ra.

3

Ala naxan jɛnige Isirayila xa

¹ ε falani ito rame,
Alatala naxan falama Isirayila kaane xili ma,
a xabilan naxan namini Misiran bœxœn ma.
² “N na ε tan nan gbansan sugandi
dunujœna xabilane birin tagi.
Nanara, n bata a jɛnige
n xa ε yulubine saran ε ra.”

³ Muxu firin nœ sigan tiye yire kedenni ba,
xa e mi lanxi na ma?

⁴ Yatan wurundunje burunna ra ba,
xa a mi subena nde sœtœxi?
A a xuini te a faranna ra ba,
xa a munma sese suxu?

⁵ Xœliin birama yalaan kui bœxœn ma ba,
xa a mabandun se mi saxi na woson ma?
Yalaan woson balanje ba,
xa sese mi a kui?

⁶ Xœtaan fema taan kui waxatin naxan yi,
muxune mi kœntœfile ba?
Gbalon taan liye ba,
xa Alatala mi a ragidixi?

⁷ Marigina Alatala mi fefe ligama,
fœ a wundœn makenen a nabine xa,
a walikene.

⁸ Xa yatan bata wurundun,
nde mi gaxue?
Marigina Alatala bata falan ti,
nde tonde na nabiya falan naliye?

⁹ ε xa ito fala Asadodi a yire makantanxine yi,
e nun Misiran ma yire makantanxine yi,
ε naxa, “ε xa ε malan Samari geyane fari,
ε xa a mato
mœn kaane kœntœfilixi kii naxan yi,
e e bode jaxankatama kii naxan yi.

¹⁰ E mi tinxinna kolon,
e seene sœtœma gbalon nun mujan nin,
e ne se sœtœxine mara e banxi fajine kui.”

Alatalaa falan nan na ra.

¹¹ Nanara, Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa,
 “A mato, ε yaxun fama ε bɔxɔ kaladeni nen.
 E fama ε xunnakaladeni,
 e yi ε yire makantanxine kui geli.”

¹² Alatala ito nan falaxi, a naxa,
 “Yatan na yeɣeɣeni bɔ,
 xuruse rabaan nɔe yeɣeɣen sanna
 hanma a tunla nan gbansan nakise yatan ma.
 Isirayila kaane fan kisima na kiini nen.
 Samari kaan naxanye e matabuma saden ma,
 naxanye e magodoma Damasi karaxane ma,
 ε tan mi kise.”

¹³ Marigina Alatala,
 Ala Senben Birin Kanna falan nan na ra.
 “E ε tuli mati n na,
 ε sereyani ito ba Yaxuba bɔnsɔnna xili ma.
¹⁴ N na Isirayila yulubine saran e ra waxatin naxan yi,
 n na e naxankatama nen e saraxa gandene fe ra
 naxanye Beteli yi.

Na saraxa gandene suxu seene birama nen bɔxɔni.

¹⁵ N mɔn e banxi fajine rabirama nen,
 nɛmɛn nun sogefuren banxine birin,
 naxanye maxidixi sama ninne ra.
 N ne birin kalama nen.”
 Alatalaa falan nan na ra.

4

Isirayila munma tubi Ala ma

¹ E falani ito rame,
 ε tan naxanla naxanye belebele
 alo jinge turaxin naxanye Basan bɔxɔn ma.
 E tan naxanye dɔxi Samari geyaan fari,
 ε tan naxanye senbetarene yigbetenma,
 ε tan naxanye tima tɔrɔ muxune fari.

E a falama ε xemene xa, ε naxa,
 “E fa minseene ra nxu xa, yo!”

² Marigina Alatala bata a kɔlɔ a sarijanni, a naxa,
 “A mato, kiti lɔxɔn fama ε xa.
 E fama ε suxudeni wure kɔnkɔrɔnxin nan na,
 e yi ε tan nun ε diine xali.

³ E minima nen ε taa nabilinna yin kalaxin kui,
 birin tixi a bode xanbi ra.
 E ε xalima nen e yire makantanxini.”
 Alatalaa falan nan na ra.

⁴ “E siga Beteli yi,
 ε sa yulubin liga na.
 E siga Giligali yi,
 ε sa yulubin fari sa.
 E xa saraxan ba xɔtɔnna birin yi,
 ε mɔn xa yaganna ba
 nɛɛ saxan yo nɛɛ saxan.

⁵ E burun ba barika bira saraxan na
 buru rate seen naxan yi.

Ɛ xa Ɛ kanba Ɛ jɛnige ma saraxane yi,
 bayo na fe sifan nafa Ɛ ma,
 Ɛ tan Isirayila kaane.”
 Marigina Alatalaa falan nan na ra.

⁶“N bata yi kamen naso Ɛ taane birin yi.
 Donseen yi dasa Ɛ konni.
 Koni hali n to na birin liga,
 Ɛ mi tubi n ma.”
 Alatalaa falan nan na ra.

⁷“Kike saxan to yi luxi xɛɛn xa xaba,
 n tondi nɛn tulɛn nafa Ɛ ma.
 N bata a liga taana nde yi tulɛn sɔtɔ,
 taana nde mi a sɔtɔ.
 N bata a ragidi xɛɛna nde xa tulɛn sɔtɔ,
 xɛɛna nde nama tulɛn sɔtɔ.

⁸Muxune yi e masiga taane yi ige fendeni,
 koni hali min xɔnla,
 a mi ba e ra.
 Hali n to na birin liga,
 Ɛ mi tubi n ma.”
 Alatalaa falan nan na ra.

⁹“N bata furen nafa Ɛ sansine ma,
 n bata e xara.
 Tuguminne bata Ɛ nakɔne kala,
 e nun Ɛ manpa bili nakɔne nun Ɛ xɔdɛ binle
 nun Ɛ oliwi binle.
 Hali n to na birin liga,
 Ɛ mi tubi n ma.”
 Alatalaa falan nan na ra.

¹⁰“N bata fitina furen nafa Ɛ ma,
 alo n na a liga Misiran bɔxɔn ma kii naxan yi.
 N bata Ɛ banxulanne faxa silanfanna ra,
 han Ɛ yi wasa e binbine xirin na Ɛ konni.
 Ɛ yaxune yi Ɛ soone tongo.
 Hali n to na birin liga,
 Ɛ mi tubi n ma.”
 Alatalaa falan nan na ra.

¹¹“N bata Ɛ jaxankata
 alo Sodomu nun Gomora.
 Ɛ luxi nɛn
 alo wudi ganmatɔɔn naxan baxi tɛɛni.
 Hali n to na birin liga,
 Ɛ mi tubi n ma.”
 Alatalaa falan nan na ra.

¹²“Nanara, n fama Ɛ tan Isirayila kaane jaxankatadeni nɛn.
 N na a ligama Ɛ ra nɛn.
 Ɛ xa Ɛ yitɔn Ɛ dɛntɛgɛ feen na Ɛ Ala xa.”

¹³Naxan geyane nun foyen daxi,
 a a miriyane makenɛn adamane xa,
 naxan subaxan findima kɔɛɛn na,
 naxan sigan tima yire matexin fari,

a xili nɛn Alatala, Ala Sɛnbɛn Birin Kanna.

5

Alaa mawugana

¹ Ɛ falani ito rame.

N bata jande betini ito ba Isirayila yamaan xa.

² “Isirayila bata lu

alo sungutun faxaxina,

a mi fa keɛ sɔnɔn.

A saxi bɔxɔni,

muxu yo mi a rakeɛ.”

³ Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa,

“Isirayila bɔnsɔnna,

taan naxan muxu wuli keden nasigama yengesodeni,

a muxu kɛmɛ nan gbansan toma xɛɛ.

Taan naxan muxu kɛmɛ rasigama yengesodeni,

a muxu fu nan gbansan toma xɛɛ.”

⁴ Alatala ito nan falaxi Isirayila yamaan xa, a naxa,

“Ɛ xa n fen alogo ɛ niin xa kisi.

⁵ Ɛ nama n fen Betɛli yi,

ɛ nama siga Giligali yi,

hanma Beriseba,

bayo Giligali kaan birin sigama nɛn konyiyani,

Betɛli fan halagima nɛn.”

⁶ Ɛ xa Alatala fen alogo ɛ niin xa kisi.

Xa na mi a ra, Yusufu bɔnsɔnna,

a ɛ janma nɛn alo tɛɛna.

Betɛli kaa yo mi na

naxan na tɛɛn natuyɛ.

⁷ Ɛ tan bata sariyan maxɛɛ xɔlɛn na,

ɛ bata yo tinxinyaan ma.

⁸ A tan nan Dii Tɛmɛ Solofere sare kurun

nun Donso sare kurun yɛbaxi kore xɔnna ma,*

a dimini yalan kuyebaan na,

a sogen nagodo kɔɛɛn na,

a igen nakeli baani,

a na ragodo bɔxɔni tulɛn na.

A tan xili nɛn “Alatala.”

⁹ A muxu gbeene halagima nɛn,

a e yire makantanxine kala.

¹⁰ Ɛ muxun xɔnnantenyama

naxan na ɛ makiti,

bayo jɔndi falan mi rafan ɛ ma.

¹¹ Ɛ sɛnbɛtarene yigbɛɛnma,

ɛ balon nasuxuma e ra mudun na.

Ɛ bata banxi fajine ti gɛmɛne ra,

koni ɛ mi fama dɔxɔdeni ne kui.

Ɛ bata manpa bili nakɔ fajine si,

koni ɛ mi na dɔɔ minjɛ.

* 5:8: Mɛn kaane yi sare kurune yatɛxi nɛn alo se sawurane, e yi na sare kurune xili sa na seene xun ma.

¹² Amasotɔ, n na a kolon ε haken nun yulubin gbo.
 Ε tinxin muxune yigbetenma.

Ε dimi yi seene rasuxu
 alogo tɔrɔ muxune nama makiti jɔndin na.

¹³ Na na a toxi xaxilimaan dunduma,
 bayo waxatini ito mi fan.

¹⁴ Ε fanna fen,
 ε xετε fe jaxin fɔxɔ ra,
 alogo ε xa kisi.

Nayi, Alatala, Ala Senben Birin Kanna
 na luma nen ε xɔn,
 alo ε a fala kii naxan yi.

¹⁵ Ε xa fe jaxin najaxu.

Fe fajin xa rafan ε ma.
 Ε xa kiti tinxinxin sa.
 Xa ε na liga, yanyina nde, Alatala,
 Ala Senben Birin Kanna dijama ε tan
 Yusufu bɔnsɔn dɔnxen ma nen.

¹⁶ Nanara Marigina Alatala,
 Ala Senben Birin Kanna ito nan falaxi, a naxa,
 “E wuga xuini tema nen taana ngaani,
 e sunu xuini te kirane birin xɔn.
 E xεε rawanle xilima nen
 e xa e wuga xuini te,
 e beti baane xilima nen,
 e xa jande betine ba.

¹⁷ N na dangu ε konni,
 wuga xuiin tema nen ε xεene birin ma.”
 Alatala naxa na kiini.

Gbalon dina muxune xa

¹⁸ Gbalon ne xa,
 naxanye waxi Alatalaa kiti lɔxɔn xa fa.
 Ε wama nanse xɔn ma na lɔxɔni?
 Na findima dimin nan na ε xa,
 na mi finde kenenna ra ε xa.

¹⁹ Na luxi nen alo muxun
 naxan a gima yatan yεε ra,
 a sa kanko xaje li.
 A na so banxin kui,
 a a digan banxini,
 sajnin yi a xin.

²⁰ Alatalaa kitin lɔxɔna,
 dimin xa mi a ra ba?
 Kenenna mi a ra ε xa na lɔxɔni hali!

²¹ “N bata ε sanle rajaxu,
 e mi rafan n ma fefe ma.
 N mi waxi ε malanne xɔn feu!

²² Ε saraxa gan daxi yo,
 ε Ala kise yo,
 ε bɔje xunbeli saraxa yo,
 ε saraxa turaxi yo,
 e sese mi rafan n ma.
 N mi tinma e rasuxe hali keden.

²³ Ε beti xuiin makuya n na.
 N mi waxi ε koden betin xuiin mε feni.

²⁴ N wama naxan xɔn,
sariya kenden xa gbo ε tagi
alo igen naxan baani.

ε tinxinyaan xa lu
alo xuden naxan mi xɔrima.

²⁵ ε tan Isirayila yamaan to yi na tonbon yireni jεε tonge naaninna bun ma,
ε saraxane ba nen n tan xa ba?

²⁶ ε ε gbee suxure Sikoti xali nen na waxatini ba?
Alo ε gbee mangana.

Hanma ε sare ala Kiyun,
ε naxanye rafalaxi ε yetε xa.

²⁷ Nanara, n na ε xalima nen
konyiyani Damasi xanbi ra.”

Alatala naxa na kiini.
A xili nen “Ala Senben Birin Kanna.”

6

Gbalon nafulu kanne xa

¹ Gbalona e xa,
naxanye laxi e yetε ra
Siyon nun Samari geyane fari.

ε tan muxu gbeene
naxanye na siya fisamantenna xun na,
Isirayila kaane xaxili tixi ε tan nan na.

² ε siga Kalene taan matodeni,
hanma Xamata, na taa gbeena.

ε mɔn xa godo Filisiti bɔxɔni
Gati matodeni.

Ne fisa ε xa ba?
E bɔxɔn gbo ε gbeen xa?

³ ε a mirixi
a naxankata lɔxɔn mi ε lima,
koni ε a ligama nen
gbalon yi ε sɔtɔ.

⁴ ε ε matabuma sade fajin ma,
ε yexεen nun jinge raturaxin donma,

⁵ ε sigin sa kondenna ra.
ε yengi a ma, a ε fatan maxaseene ra
alo Nabi Dawuda.

⁶ ε dɔlɔ gbegebe minma,
ε ture fajin maso ε fatin ma.

Koni, ε mi kɔntɔfilixi
Yusufu bɔnsɔnna kala feen na.

⁷ Nanara, ε singe nan sigama konyiyani.
ε sumunne danma nen.

⁸ Marigina Alatala bata a kɔlɔ a yetε yi.
Alatala, Ala Senben Birin Kanna falan ni ito ra:
“Yaxuba bɔnsɔnna wason bata rajaxu n ma.
E yire makantanxine mi rafan n ma.
N fama e birin halagideni nen.”

⁹ Xa muxu fu banxina nde kui,
e birin faxama nen.

¹⁰ E kon kaan na so na banxini,

e binbine tongodeni,
 a xa e gan,
 a na naxan li banxini
 a a falama nen na xa,
 “Muxu gbetε mi be,
 ba i tan na ba?”
 A a yabima nen, “En-εn.”
 A mɔn naxa, “I dundu,
 i nama Alatala xinla fala!”
¹¹ Bayo Alatala bata yamarin fi
 a banxi gbeene nun banxi xurine,
 e birin xa rabira, e kala.

¹² Soone e giye gεmε yireni ba?
 Ningene menna biye ba?
 Awa, nanfera ε sariyan maxεtεma xɔlɛn na,
 ε tinxinyaan maxεtε fe naxin na?

¹³ Ε naxanma fe fuune ra.
 Ε naxa, a ε fe bata sɔnɔya
 ε yetεen senben xɔn.

¹⁴ Alatala, Ala Senben Birin Kanna falan ni ito ra:
 “Nanara, n kelima nen ε xili ma,
 Isirayila yamana.
 Ε tan naxanye Lebo-Xamata taani
 han Araba xudeni,
 siyana nde fama nen ε tɔrɔdeni.”

7

Amosi a fe to singena alo xiyena

¹ Marigina Alatala yi fe tooni ito yita n na:

Xεen to xaba mangan xa,
 sansi nenεn fan yi minima,
 Alatala yi tuguminne ramini.

² E to yelin sansine birin donje bɔxɔn ma,
 n yi a fala,

“Marigina Alatala,
 i xa e mafelu e hakene ra,
 xa na mi a ra
 Yaxuba bɔnsɔnna baloma di?
 A senben mi gbo.”

³ Alatala yi kininkinin e ma,
 a yi a fala, a naxa, “Ito mi lige.”
 Alatala naxa na kiini.

⁴ Marigina Alatala yi tooni ito yita n na:

Marigina Alatala yi a ragidi a tεen xa mini.
 Tεen yi bɔxɔn birin gan,
 bɔxɔ igen birin yi xara.

⁵ N yi a fala,
 “Marigina Alatala, yandi, dija,
 xa na mi a ra
 Yaxuba bɔnsɔnna baloma di?
 A senben mi gbo.”

⁶ Alatala yi kininkinin e ma,
 a yi a fala, a naxa, “Ito mi lige.”

Marigina Alatala naxa na kiini.

⁷ A yi fe tooni ito yita n na alo xiyena:
Marigin yi tixi yinna tinxinxin dɛxɔn,
bitikidi* matinxin lutin yi suxi a yii.

⁸ Alatala yi n maxɔdin, a naxa,
“Amosi, i nanse toxi?”
N yi a yabi, n naxa,
“Bitikidi matinxin lutina.”
Marigin yi a fala,
“N waxi a xɔn,
n ma yamaan xa matinxin, Isirayila kaane.
N mi diɲɛ sɔnɔn.

⁹ Suxure batude matexine kalama nɛn
Isiyaga bɔxɔn ma.
Isirayila a batudene rabirama nɛn.
N kelima nɛn Yerobowan ma denbayaan xili ma silanfanna ra.”

Amosi nun Amasiyaa fe

¹⁰ Amasiya Beteli saraxaraliin yi a fala Isirayila manga Yerobowan xa, a naxa, “Amosi yanfan nakelima i xili ma Isirayila bɔnsɔnna tagi. A naxan falama na mi fan bɔxɔn xa.

¹¹ Amosi a falama, ‘Yerobowan faxama silanfanna nan na. Isirayila kelima nɛn a bɔxɔni konyiyani.’”

¹² Amasiya yi a fala Amosi xa, a naxa, “I tan naxan toon tima, keli be, siga Yuda yamanani! Sa i balon fen mɛnni nabiya wanli, ¹³ koni i nama fa nabiya falane ti Beteli sɔnɔn, bayo mangana yire sarijanxin be manga taani ito yi.”

¹⁴ Amosi yi Amasiya yabi, a naxa, “Nabiin xa mi n na! N fafe fan, nabi mi yi na ra. Xuruse kanna nan n na. N Sikomoro binle fan nawalima. ¹⁵ Alatala yi n fen xuruseene tagi, a yi a fala n xa, ‘Siga, nabiya falane ti n ma yamana Isirayila xa.’ ¹⁶ Iki, i tuli mati Alatalaa falan na, i tan naxan a falama n xa, ‘I nama nabiya falane ti Isirayila xa, i nama falan ti Isiyaga bɔnsɔnna xa.’ ¹⁷ Nayi, Alatala ito nan falaxi, a naxa, ‘I ya ɲaxanla findima nɛn yalunden na taani. I ya diine faxama nɛn silanfanna ra. I ya bɔxɔn bama nɛn i yii, a yitaxun muxu gbɛtɛne ra. I tan, i faxama nɛn bɔxɔ haramuxin ma, Isirayila fan xalima nɛn yire makuyeni.’”

8

Nabi Amosi a fe toon naanindena alo xiyena: Debena

¹ Marigina Alatala yi fe tooni ito yita n na alo xiyena:
Deben naxan yi rafexi sansi bogi mɔxin na.

² A yi n maxɔdin, a naxa,
“Amosi, i nanse toxi?”
N yi a yabi,
“Debe rafexi sansi bogi mɔxin na.”
Alatala yi a fala n xa, a naxa,
“Isirayila fan bata kɔxɔ n ma yamana.
N mi diɲɛ sɔnɔn.”

³ Marigina Alatalaa falan ni ito ra:
“Na lɔxɔni,
sigin naxan sama mangana banxini,
na masarama nɛn wuga xuiin na.
Binbine wolima ayi nɛn yiren birin yi,
birin dunduma nɛn.”

* ^{7:7}: Bitikidin mɔn falama yirena nde yi fa fala “Birikidina.”

⁴ Ɛ falani ito rame,
 ɛ tan naxanye yiigelitɔɔn tɔrɔma,
 ɛ tan naxanye tɔrɔ muxun jaxankatama.

⁵ Ɛ naxa, “Kike nenen sanla janma waxatin mundun yi,
 alogo en xa en ma seene mati?

Matabu Lɔxɔn janma waxatin mundun yi,
 alogo en ma maala yi mati?

En ma se maliga seen xa xurunje ayi,
 en ma saren xa mate.

En xa wule sikeela rafala.

⁶ En senbetarene masarama nen gbetin na,
 en tɔrɔ muxune masara sankidi saren na.
 En maala matima nen e nun a dagina.”

⁷ Alatala naxan Yaxuba rakanbaxi,
 na yi a kɔlɔ a yete yi, a naxa,
 “N mi jinanje e liga feene ma,
 han dunuja yi jan.

⁸ Bɔxɔni ito kalama na nan ma.
 Be kaane birin luma nen sununi.
 Bɔxɔn xuruxurunma nen
 alo Misiran xudena,
 naxan tema, a mɔn yi godo.”

⁹ Marigina Alatalaa falan ni ito ra:
 “N fama a ragidideni nen na lɔxɔni,
 sogen xa godo benun a waxatina,
 dimin xa sin bɔxɔni yanyi waxatini.

¹⁰ Ɛ sanle findima nen jan feene ra,
 ɛ sigine findima nen wuga xuiin na.
 N kasa dugin nagodoma nen ɛ ma,
 n yi ɛ xunna bi sununi.

N fama sunu xungbeen nasodeni bɔxɔni,
 alo dii kedenna na faxa waxatin naxan yi.
 Na xɔlɛn mi be ɛ ma habadan!”

¹¹ Marigina Alatalaa falan ni ito ra:

“Na lɔxɔne yi,
 kameɛn soma nen bɔxɔni,
 koni donse kame mi a ra,
 ige xɔli fan mi a ra.

Ɛ kamema Alatalaa falan nan ma.

¹² Ɛ bɔxɔn birin yisigama nen,
 keli kɔmenna ma han sogetedeni,
 Alatala a fala fendeni,
 koni ɛ mi a toma.

¹³ Na lɔxɔni,
 ɛ sungutun tofajine
 nun ɛ banxulanne fugama a ra nen.

¹⁴ A singeni nun,
 e yi e kɔlɔma
 Samari a suxure haramuxin nin.
 E a fala, e naxa,
 ‘Ɛ gbee ala gbo, Dan kaanel!’
 ‘Beriseba gbeen senben gbo!’

Koni, e fama nen biradeni,
e mi kele habadan!”

9

Nabi Amosi a fe to dɔnxɛna alo xiyena: Halagina

¹ N yi fe toona nde ti.

Marigin yi a saraxa ganden dɛxɔn.

A yi yamarin fi, a naxa,

“Sɛnbɛtɛnne konden din,

han bɔxɔn yi xuruxurun.

Banxin birin xa bira muxune fari.

N na e diine halagima nen silanfanna ra.

Hali muxu keden mi kisima.

Muxu keden mi a xunbama.

² Hali e sa e luxun laxira yi,

n na e suxuma nen.

Xa e te kore xɔnna ma,

n na e ragodoma nen.

³ Xa e e luxun Karemele geyaan fari,

n na e sagatanma nen,

n na e suxu.

Xa e e luxun baan xɔnna ma,

n saɲin yamarima nen,

a xa e xin.

⁴ Xa e yaxune e xali konyiyani,

n yamarin fima nen,

e xa faxa silanfanna ra.

N na n yɛɛn tima e ra nen,

koni e munanfanna mi a ra,

n na e naxankatama nen.”

⁵ Marigina Alatala Sɛnben Birin Kanna,

a tan nan a yiin din bɔxɔn na, a xuya ayi.

Muxun birin yi sunu.

Bɔxɔn xuruxurunma nen,

a te, a mɔn yi godo

alo Nila Misiran xudena.

⁶ A bata a dɔxɔden ti kore xɔnna ma.

A bata kore walaxan sa bɔxɔn xun ma.

A igen nakelima baani,

a na ragodo bɔxɔni tulen na.

A xili nen “Alatala.”

⁷ Alatalaa falan ni ito ra:

“Isirayila kaane,

ɛ nun Kusi kaane keden mi a ra n tan xa ba?

N mi ɛ ramini Misiran bɔxɔn ma,

alo n Filisitine ramini Kafatoro kii naxan yi?

N mi ɛ ramini Misiran bɔxɔn ma,

alo n Arami kaane ramini Kiri kii naxan yi?

⁸ A mato:

Marigina Alatala bata yulubi kanne mangayaan to,

n fama na raxɔrideni nen bɔxɔni ito ma.

Koni n mi Yaxuba yamaan birin halagima.”

Alatalaa falan nan na ra.

⁹ A naxa, “N yamarin fima nen

alogo Isirayila yamaan xa yimaxa.

N na a yifema nen

alo maali fema kii naxan yi,

alogo xəri fajin keden nama bira.

¹⁰ Koni yulubi kannu naxanye n ma yamaan tagi,

n na e faxama nen silanfanna ra,

e tan naxanye a falama,

‘A mi fama nxu naxankatadeni,

na mi nəe nxu liye.’ ”

Isirayilaa kisi fena

¹¹ “Na ləxəni,

n Dawudaa mangaya kalaxini tənma nen.

N na rafalama nen,

n na nənəni tənma nen

alo a yi kiinde,

¹² alogo e mən xa Edən bəxən sətə,

e nun siyane birin

naxanye n xinla batuma.”

Alatalaa falan nan na ra,

a fama na birin nakamalideni nen.

¹³ Alatalaa falan ni ito ra, a naxa:

“A mato:

Ləxəne fama,

xεε biine nun se xabane

walima waxati kedenna nin.

Manpa rafalane nun xεε biine,

ne fan walima nen waxati kedenni.

Manpaan gboma ayi nen geyane fari,

a yi lu alo geyane birin yikunxi.

¹⁴ N na n ma yamaan naxetema nen a konni

keli konyiyani, Isirayila kaane.

E fama nen taa kalaxine tideni,

e dəxəma dənaxanye yi.

E manpa bili nakəne sima nen,

e na minseen min.

E nakəən sama nen,

e na bogin don.

¹⁵ N na Isirayila rasabatima nen e gbee bəxəni.

E mi keε na sənən,

n dənaxan fixi e ma.”

Alatala naxa na kiini, ε Ala.

Abadi Nabi Abadi Alaa Falan Naxan Σεβε

Nabi Abadi a kawandin nan sebexi Kitabun yireni ito kui. A Edon kaane sonna nan yebama lan Isirayila kaane tɔrɔ kiin ma e xɔn. Edon kaane findixi Yaxuba tada Esayu yixetene nan na. Edon kaane yi dɔxi fɔxɔ ige daraan sogeteden binna nin. Ne lu nen Isirayila kaane tɔrɔ waxatin birin, koni Yuda kala waxatin nun Yerusalɛn suxu waxatini yengeni, e yi na feen nadangu ayi. E mi Isirayila kaane mali naxanye yi dɔxi e dɛxɔn, fɔ e to kata na feen xɔn e yi nde ba e bɔxɔn na, e mɔn yi sa Yerusalɛn kala muxune fari.

Kitabun yireni ito sebexi nen yanyina nde Babilɔn Yerusalɛn taan suxu yengeni waxatin naxan yi, fayida fɔ nɛɛ kɛmɛ suulun tonge solomasɛxɛ e nun solofere nɔxɔn benun Marigi Yesu xa bari. Abadi kawandin naxan ba, na a falama Edon kaane xa nen a e nun Isirayila yaxun bonne birin halagima nen e bode xɔn.

Nabiya falana lan Edon ma

Nabi Yeremi 49.7-22

¹ Falani ito nan makenɛn Abadi xa fe tooni alo xiyena:

Marigina Alatala ito nan falaxi Edon kaane fe yi.

Nxu bata xerayana nde a fe mɛ fata Alatala ra,

xeraan bata rasiga siyane tagi,

a xa sa a fala e xa fa fala:

“En keli, en sa Edon kaane yengɛ!”

² Ala naxa, “Edon kaane,

n na ɛ senben xurunma nen siyane birin xa.

Birin ɛ ranaxuma nen.

³ Wason naxan ɛ bɔnɛni,

na bata ɛ ratantan

ɛ tan naxanye dɔxi faran yinle ra,

e nun geyane fari,

ɛ tan naxanye ɛ mirima, ɛ naxa,

‘Nde nɔɛ nxu bɛ be xuntagi?’

⁴ Hali ɛ mate ayi alo singbinna,

hali ɛ sa ɛ tɛɛn sa kore alo xɔline,

a mate ayi alo sarene,

n na ɛ ragodoma nen.”

Alatalaa falan nan na ra.

⁵ “Xa muɲadɛna hanma mafu tiine fa i konni kɔɛɛn na,

e mi e waxɔnna xan tongoma ba?

ɛ luma bɔnɛ xunbenli di nayi?

Xa muxune fa ɛ nakɔni ɛ manpa bogine muɲadɛni,

e mi bogi dando xan gbansan luma na ba?

⁶ Nba, Esayu yixetene yii seene birin naxɔrima nen,

a nafulu luxunxine birin yi to.

⁷ ɛ mali muxune birin ɛ kedima nen ɛ bɔxɔni.

ɛ xɔyine bata ɛ yanfa, e bata ɛ nɔ.

Muxun naxanye yi ɛ donseene donma,

ne lutin natima ɛ yɛɛ ra nen

e naxa, ‘E xaxili mi fa na!’

⁸ Na lɔxɔni,

n mi Edon yamanan fekolonne raxɔrɛ ba?

N yi xaxilimane ba Esayu a geyane fari?”

Alatalaa falan nan na ra.

⁹ “Teman kaane,
ε sofane gaxuma nen
muxune birin yi raxōri Esayu a geyane ma!”

¹⁰ “ε yarabima nen
bayo ε bata gbalo feen liga
ε ngaxakedenna Yaxuba yixetene ra.
ε raxōrima nen han habadan!

¹¹ Amasōtō na lōxōni ε yeen yi na xōjene ra
e yi soma Yerusalēn taani waxatin naxan yi
e a nafunle tongo,
e a seene yitaxun masensenna xōn.
ε tan fan luxi nen nayi alo e tan.

¹² ε mi yi lan ε sēwa
ε ngaxakedenna Yuda yixetene tōrō lōxōna fe ra.
ε mi yi lan
ε naxan e kalan waxatini,
hanma ε yi ε kanba e sōxōlēn waxatini.

¹³ ε mi yi lan
ε so n ma yamana taani
a halagi waxatini.
ε mi yi lan
ε a mato sēwani a kala waxatini,
hanma ε yi a nafunle tongo
a halagi waxatini.

¹⁴ ε mōn mi yi lan
ε ti kira xunne ra ε a muxu gixine fāxa,
hanma ε yi e so e yaxun yii,
e tōrō waxatini.”

¹⁵ Amasōtō Alatalaa lōxōn bata maso,
a siyane birin makitima lōxōn naxan yi.
Nayi, ε suxuma nen
alo ε bonne suxu kii naxan yi.
ε fe naxin naxanye liga,
ne xetema nen ε ma.

Isirayila a gbeen nōxōma nen Edōn yamanan ma

¹⁶ Awa, ε to dōlōn minxi n ma geya sarijanxin fari,
nayi siyane birin e minma nen
han e a radangu ayi!
E luma e minje nen,
han e lugo,
e yi lu alo e mi da.

¹⁷ Koni yamaan muxu dōnxene luma nen Siyon geyaan fari.
Yaxuba yixetene e keen masōtōma nen.

¹⁸ Yaxuba yixetene luma nen alo tēena,
Yusufu bōnsōnne yi lu
alo tēe dēgena.
Koni Esayu yixetene luma nen
alo sēxena.
Ne e suxuma nen
e yi e gan,
muxu yo mi kisima Esayu bōnsōnni.

Alatala bata na fala!

¹⁹ Yuda kaan naxanye dɔxi Negewi yireni,
ne Esayu a geyane suxuma nɛn.

Yamanan lanbanna muxune Filisitine bɔxɔn tongoma nɛn.

E Efirami nun Samari burunne tongo,
Bunyamin bɔnsɔnna muxune yi Galadi suxu.

²⁰ Isirayila kaan naxanye suxi yɛngeni,
gali gbeeni ito,

ne Kanan kaane yamanan suxuma nɛn
siga han Sarepata taana.

Yerusalɛn kaan naxanye suxi yɛngeni
naxanye Sefarada taani,

ne fan yi Negewi yamanan taane findi e gbeen na.

²¹ Muxu kisixine tema nɛn Siyon geyaƚan fari,
e Esayu a geya yirene makiti,
mangayaan yi lu Alatala xa.

Yunusa Nabi Yunusaa Fe Taruxuna

Kitabun yireni ito Nabi Yunusa nan ma fe falama naxan kataxi a nama Alaa yamarin suxu. Ala to a fala, a a xa siga Isirayila yaxune kawandideni, a yi tondi, a siga kunkin kui fɔxɔ igen xun ma, foyen yi keli, Yunusa yi woli igeni, yexen yi a gerun. A tondixi, bayo Niniwa kaane findixi faxa tiine nan na. Isirayila kaane yaxu fangamane nan yi e ra. Niniwa kewali jaxine fe sebexi Nahun sora 3 kui. Dɔnxen na, Yunusa yi tin Alaa falan ma, yexen yi a ramini.

Yunusa a fe taruxun jɔndi kɛndena nde yitama en na fa fala a Ala mi a xanuntenyaan nagidixi Isirayila kaane xan tun ma, koni a mɔn a ragidixi xɔɣene ma naxanye a fe tongoxi sɔbɛɛn na. Naxan na fa Ala ma, a a xun xanbi so a hakene yi, Ala na kanna mafeluma nen.

Yesu misaala tongoxi Yunusa a sigatiin nan ma a to yi a faxa feen falama yamaan xa e nun a keli fena sayani (Matiyu sora 12.38-42 e nun Luka sora 11.19-35).

Ala a yitama en na nen fa fala, en lan en xa a xanuntenyaan nun hinanna feen nali siyane birin ma hali en kon kaa mi a ra. Ala mɔn a yitama Kitabun yireni ito yi, a en mi lan en yi a matandi kii yo yi.

Nabi Yunusa mi Ala sagoon liga

¹ Lɔxɔna nde Alatala yi falan ti Amitayi a dii xɛmɛn Yunusa xa, a naxa, ² “Keli, i siga Niniwa taani, taa gbeena, i sa na kaane kawandi. Amasɔtɔ n bata e fe jaxine to.” ³ Koni Yunusa yi keli, a yi a gi Alatala ma, a xa siga Tarasisi yamanani. Nayi, a yi siga Yafa taani, a sa kunkina nde to naxan yi siga feni Tarasisi yamanani. A yi na saranna fi, a so kunkin kui, a yi a masiga Alatala ra. ⁴ Koni Alatala yi foye gbeen nafa fɔxɔ igen xun ma. Walan gbeen yi keli igen xun ma. A yi liga alo kunkin xa kala. ⁵ Kunkibane yi gaxu, birin yi a gbee ala maxandi fɔlɔ. Na danguxina, seen naxanye yi kunkin kui, e yi ne rawoli ayi fɔxɔ igeni alogo kunkin xa yelefu ayi. Yunusa tan yi saxi xixɔli gbeeni kunkin kui.

⁶ Awa, kunkibane kuntigin yi Yunusa to, a yi a fala a xa, a naxa, “I xima nanfera? Keli i yi i gbee Ala maxandi, waxatina nde, a en malima nen, nayi en mi faxama.”

⁷ Awa, kunkibane yi a fala e bode xa, e naxa, “En feni ito yɛɛ fen alogo en xa a kolon naxan faxi tɔrɔni ito ra en ma.” Nayi, e yi masensenna ti, a yi Yunusa suxu. ⁸ Nayi, kunkibane yi a fala Yunusa xa, e naxa, “A fala nxu xa, nde faxi tɔrɔni ito ra? I wanla sifan mundun ligama? I kelixi minen yi? I fataxi yamanan mundun na, e nun i fataxi siyaan naxan na?”

⁹ Yunusa yi e yabi, a naxa, “Heburu nan n na. N na Alatala nan batuma, Ala Naxan Kore, naxan baane nun bɔxɔn daxi.” ¹⁰ Na kunkibane yi gaxu ki fajɔ, e yi a maxɔdin, e naxa, “I na ligaxi nanfera?” Amasɔtɔ e bata yi a kolon fa fala a gima Alatala nan ma, bayo a bata yi a yɛba e xa nun. ¹¹ Koni foyen mɔn yi lu fe nanara kunkibane yi a fala Yunusa xa, e naxa, “Nxu fa nanse ligama i ra alogo fɔxɔ igen xa a raxara? Bayo fɔxɔ igen mɔn yi luma xɔɣe ayi nen tun.”

¹² Awa, Yunusa yi e yabi, a naxa, “E n tongo, e yi n woli fɔxɔ igeni, nayi igena a raxarama nen. N na kolon fa fala foye gbeeni ito e tɔrɔma n tan nan ma fe ra.”

¹³ Koni kunkibane yi kata kunkin nasigadeni xaren binni, koni e mi nɔ amasɔtɔ foyen yi gboma ayi nen tun. ¹⁴ Nanara, e yi Alatala maxandi, e naxa, “Alatala, i nama tin nxu xa halagi xɛmɛni ito a fe ra. I mɔn nama tin nxu xa findi muxun faxa sabun na naxan mi fefe ligaxi nxu ra.” ¹⁵ Nayi, e yi Yunusa tongo, e yi a woli fɔxɔ igeni. Na ligaxina, igen yi a raxara yiri. ¹⁶ Na yi a liga kunkibane yi gaxu Alatala yɛɛ ra han, nanara e yi saraxan ba Alatala xa, e yi e kɔlɔ.

2

Yunusa yi Ala maxandi

¹ Alatala yi yexε gbeen nafa a yi Yunusa gerun. Yunusa yi lu yexε gbeen kui soqe saxan, kœε saxan. ² Yunusa yi yexε gbeen kui waxatin naxan yi, a yi Alatala, a Ala maxandi.

³ A yi a fala, a naxa,

“N yi tərōni waxatin naxan yi,

Alatala, n yi i maxandi,

i yi n yabi.

N to yi faxan dε,

n yi i xili,

i yi n xuiin name.

⁴ I bata n woli baani tilinna ma.

N bata lu mərōnne bun,*

xunfanne birin danguma n fari.

⁵ N yi a falama nen, n naxa,

I bata n kedi i yetagi.

Koni, n mən i ya banxi sarijanxin toma nen.

⁶ Igen bata te han n kœna.

N bata lu tilinna ma.

Fəxə igen sexene yi filin n xunna ma.

⁷ N bata yi godo igeni

han geyane bun.

Bəxən bata yi raxutu n ma

han habadan.

Koni i tan Alatala, n ma Ala,

i bata n kenden ba faxan dε.”

⁸ “N niin ba waxatini,

n yi n miri i tan Alatala ma,

n ma maxandi xuiin yi sa i li i ya banxi sarijanxini.

⁹ Naxanye suxurene batuma fuyan

ne e makuyama hinanna nan na.

¹⁰ N tan saraxane bama i xa nen,

n yi barikan bira i xa betini.

N dε xuiin naxanye tongoxi,

n yi ne liga.

Alatala, i tan nan kisin kannu ra.”

¹¹ Alatala yi yexen yamari alogo a xa sa Yunusa baxun xaren na.

3

Yunusa yi kawandin ba Niniwa yi

¹ Awa, Alatala mən yi falan ti Yunusa xa, ² a naxa, “Keli, i siga Niniwa taa gbeeni, i sa kawandin ba na n na i yamarixi naxan na.” ³ Nayi, Yunusa yi keli a siga Niniwa yi alo Alatala a falaxi a xa kii naxan yi. Taa gbeen nan yi Niniwa ra, a yisigana, fə soqe saxan sigati. ⁴ Awa, Yunusa yi yanyi keden siga ti taani a sarinma, a naxa, “Xii tonge naanin to xanbi ra, Niniwa taan halagima nen!”

⁵ Niniwa kaane yi denkeleya Ala ma. Awa, e yi a rawanga a muxun birin xa sunna suxu, e yi kasa benbeli dugine ragodo e ma keli muxu gbeene ma han muxudine.

⁶ Niniwa mangan to na feen mε, a yi keli a manga gbedeni, a yi a manga domain nate a ma, a yi kasa benbeli dugin nagodo a ma, a yi sa dəxə burunburunni. ⁷ E yi falani ito rali Niniwa yiren birin yi, e naxa, “Mangan nun a kuntigine naxa, ‘Muxune nun xuruse xungbeen nun a xunxurina, sese nama donseen don hanma a yi a min. ⁸ Muxune nun

* 2:4: Igen mərōnne: alo foyen na so igeni.

xuruseene, birin xa benbenla ragodo e ma, e yi e xuini te Ala ma senben na, birin yi xete a sigati kii naxin foxo ra e nun a gbalon naxan ligama. ⁹ Waxatina nde Ala dijama nen, a xete a xolon foxo ra, nayi en mi fa halagima.’ ”

¹⁰ Ala yi a to Niniwa kaane na ligama, a yi a kolon a e bata xete e kewali naxine foxo ra. A yi yihadin naxan nagidixi a xa a liga e ra, a yi na dan.

4

Yunusa yi xolo Ala ma

¹ Na feen yi Yunusa xolo ki fani. ² A yi Alatala maxandi, a naxa, “Alatala, n mi yi ito xan falan ba n yi n ma yamanani waxatin naxan yi? N yi ito nan ma fe falama n yi n gima Tarasisi yamanani waxatin naxan yi. Amasoto n yi a kolon a i tan Ala i dija, i kininkinin, i mi xolon xulen, i ya hinanna gbo, i yete ratanga yihadin liga feen ma. ³ Alatala, n bata i mafan i xa n niin ba n yi, amasoto a rafan n ma n faxa benun n xa lu n nii ra.” ⁴ Alatala yi a fala Yunusa xa, a naxa, “I lan i xolo ba?”

⁵ Awa, Yunusa yi keli taani siga sogeteden binna ra. A yi sa gagen ti a yete xa menni, a dexo a bun nininna ra alogo a xa a to naxan ligama taani. ⁶ Marigina Alatala yi wudi binla nde ramini, a yi sabati Yunusa xun ma, a findi nininna ra a xa, na yi a xolon ba a yi. Yunusa yi sewa han! ⁷ Koni na xoton bode, subaxani, Ala yi kunla nde rafa a yi wudi binla saxon, a yi xara. ⁸ Sogen texina, Ala yi foye wolonna rafa keli sogeteden binna ra. Sogen yi Yunusa xunni li han a liga alo a xa fuga a ra. A yi a fala, a a xa faxa, a naxa, “Benun n xa lu n niini, a lan n xa faxa.”

⁹ Koni Ala yi a fala Yunusa xa, a naxa, “I lan i xolo wudi binli ito a fe ra ba?” A yi a yabi, a naxa, “A lan n xolo wudi binla fe ra han n faxa.” ¹⁰ Nayi, Alatala yi a fala Yunusa xa, a naxa, “Wudi binli ito mi wali yo tixi i tan ma, i tan xa mi a ragboxi, a daxi ke kedenna nan na, a halagi ke kedenna ra. ¹¹ Koni n tan mi lan nun n kininkinin Niniwa ma ba, taa gbeena, muxu wuli keme muxu wuli maxaje denaxan yi, naxanye mi fatan e komenna nun e yiifanna tagi rabe? Xuruseene fan na.”

Mike Nabi Mike Alaa Falan Naxan Sebe

Nabi Mike nun Nabi Esayi yi walima waxati kedenni, fɔ jɛɛ kɛmɛ solofere jɛɛ tonge naanin jɔxɔn benun Yesu xa bari. A yi falan tima Yuda kaane nan xa, Asiriya yamanan sofane yi kɔnkɔxi e xili ma waxatin naxan yi.

Nabi Mike yi Yuda kaane rakolonma a e yamanan nun e manga taan Yerusalɛn fa luma nɛn alo Samari, Isirayila yamanan manga taana. A lixi Yuda nun Isirayila bata yi taxun. Samari taan suxi nɛn yɛngɛni jɛɛ kɛmɛ solofere jɛɛ mɔxɔjɛn nun firin benun Yesu xa bari. Nabiin yi yamaan nakolonma gbalo famatɔɔn nan ma fe ma naxan yi fama e yulubine saranna ra. E yulubin ne findixi tinxintareyaan nan na muxune tagi. A mɔn yi falan tima nabine xili ma naxanye yamaan yanfama e falane xɔn, naxan yɛɛ a ligama muxune mi nɔɛ e kii masarɛ. Mike yi e rakolon e yi lan e xa sigan ti kii naxan yi, a naxa, “Tinxinyaan liga, hinanna yi rafan i ma, i yi sigan ti i ya Ala xɔn yɛɛ magodoni.” (Mike 6.8) En fan lan nɛn na xa lu en xunni, en yi a suxu.

Mike a falama a yamaan xa nɛn a Ala fama e rakisideni nɛn a na mangan dɔxɔ naxan barima Dawuda bɔnsɔnni Bɛɛɛlɛmi taani. Na feen sebɛxi Mike 5.1-4 kui. Na nan a liga muxune yi Alaa Muxu Sugandixin legedenma Bɛɛɛlɛmi taani jɛɛ kɛmɛ solofere na falan xanbi ra. Na feen sebɛxi Matiyu 2.6 kui.

¹ Alatala falan naxanye ti Mike Moreseti kaan xa Manga Yotami nun Manga Axasi nun Manga Xesekiya waxatine yi, Yuda yamanan mangane. A fe tooni ito nan ti alo xiyena lan Samari taan nun Yerusalɛn taane fe ma.

² Ɛ tuli mati,
ɛ tan siyane birin!
I tan bɔxɔna, i tuli mati,
e nun muxun naxanye birin a yi.
Marigina Alatala sereyaan bama nɛn ɛ xili ma.
Marigin nan a falama
keli a Batu Banxi sarijanxini.

Ala Samari taan nun Yerusalɛn taan makitima nɛn

³ A mato,
Alatala minima a dɔxɔdeni.
A godoma,
a sigan tima bɔxɔn yire matexine fari.

⁴ Geyane xulunma ayi a sanna bun ma,
lanbanne yibɔma e tagi
alo kumin dengben tɛɛn ma,
alo ige bɔxɔnxin tintinna ra.

⁵ Na birin Yaxuba yamaan murutɛna fe ra,
Isirayila yamaan yulubine fe ra.

Nde Yaxuba yamaan namurutɛxi?
E manga taa Samari kaane xa mi a ra ba?

Nde tixi Yuda yɛɛ ra suxure batuni?

E manga taa Yerusalɛn kaane xa mi a ra ba?

⁶ Ala naxa, “N Samari taan findima nɛn taa xɔnna ra burunna ra,
manpa bili nakɔ yirena.

N na a banxi gɛmɛne ragodoma nɛn lanbanne yi,
n yi a banxine sandɔxɔne ramini kɛnɛnni.

⁷ A suxurene birin yibɔma nɛn dungi dungi na.
Tɛɛn nan e kide se ralixine ganma.

N na a batu seene birin kalama nen,
e naxanye malanxi yalundene sarene xɔn,
e mɔn sa findima nen yalundene saren na.”*

⁸ Nanara, n wugama nen,
n gbelegbele,
n san yigenla nun n nagenla yi sigan ti.
N gbelegbelema nen alo kankona.
N kutun alo xutunxunbane.

⁹ Amasɔtɔ Samari kaane furen mi yalanma.

A bata Yuda yamanan li.

A bata n ma yamaan taan so deen li
han Yerusalɛn taana.

¹⁰ Ɛ nama a fala Gati taani.

Ɛ nama a wuga!

Ɛ makutukutu burunburunni Beti-Leyafira taani.†

¹¹ Safiri kaane, ɛ yagixin nagenla xa dangu!

Saanan kaane, ɛ nama susu mine.

Beti-Hayeseli taan sununi,

e mi ɛ maliye.

¹² Maroti kaane xaminxi e herina fe ra,

bayo Alatala bata gbalon nagodo,

han Yerusalɛn taan so dena.

¹³ Ɛ tan Lakisi kaane,

ɛ soone nun wontorone yitɔn!

Ɛ tan nan Siyon kaane tixi yulubin ma

bayo Isirayila kaane yulubin naxanye ligama

e ne toxi ɛ konna nan singe yi.

¹⁴ Nanara, Yuda kaane,

ɛ masigama nen Moreseti-Gati taan na.

Akisibu taan findima luti ratixin nan na

Isirayila mangane yeɛ ra.

¹⁵ Ala naxa, “Ɛ tan Maresa kaane,

n mɔn ɛ yengefaan nafama nen ɛ xili ma.

Isirayila manga binyena a gima nen

a sa a luxun Adulan faranna ra.

¹⁶ Ɛ xunna bi ɛ rafan dii xemene wuga feen na!

Ɛ xunna gbanan alo dugan xun xɔnna,

amasɔtɔ e sigama nen ɛ diine ra pon!”

2

Fe naxin saranna nun tuli sana

¹ Gbalon na kanne xa,

naxanye haken mirima,

e fe naxini tɔn e sadeni.

Kuye nɛma yibama

e yi sa a liga,

amasɔtɔ na ferɛna e xa.

* 1:7: Yalundene nan yi walima mɛn kaane kidene yi e gbetin sɔtɔ kiden seene sɔtɔ feen na. Yaxune na yi mɛn kaane suxurene tongo yengɛni, e yi sa e batuma e konna kide yirene nin. Mɛn yi findi yalunde yire firinden na a naxan ma fe fala. † 1:10: Nabi Mika yirene xinle falama naxan nun a falane bunne maliga alogo a falan xa naxun. Misaala ra, Beti-Leyafira bunna nɛn “burunburun yirena.” A taan naxanye xinle falama, Asiriya kaane kɔnkɔxi na taane nun e rabilinne ma.

² E mila xεεne xɔn,
e yi e tongo,
e kunfa banxine xɔn,
e yi e kansun.

E muxune nun e denbayane nun e kεεne suxu.

³ Nanara, Alatala ito nan falaxi, a naxa,
“A mato,
n gbalon nan nafama bɔnsɔnni ito ma.

Ɛ mi ε xunna ramine a bun mumε!
Ɛ mi fa sigan tima xunna kenli,
amasɔtɔ tɔrɔ waxatin na a ra.

⁴ Na lɔxɔni, sandani ito falama nen ε xili ma,
e ε magelema nen mawuga sigini.

E naxa, ‘En bata kala fefe,
n ma yamaan ke bɔxɔn bata yitaxun gbeteɣe ra.

E bata a ba n yii,
e bata en ma xεεne so yanfantenne yii!’ ”

⁵ Nanara, muxu yo mi bɔxɔna nde malige
i tan kεen na Alatala yamani.

Naxanye Nabi Mike matandima

⁶ E waliyiya falan tima n xili ma iki,
e naxa, “Ɛ nama waliyiyaan fala!

Waliyiya falani ito nama ti de!

A findima yagin nan na!”

⁷ Ɛ tan Yaxuba bɔnsɔnna,
a lan ε xa na fala ba?
Dijan janɣe Alatala yi ba?
A darixi na lige ba?

Ala naxa,
“N ma falane fan na kanna xa
naxan kewanle fan.

⁸ Ɛ bata keli n ma yamaan xili ma
waxati dɔnxɛni ito yi alo yaxune.
Ɛ muxune gubane bama e ma
naxanye xεtematɔ a ra
keli yengeni bɔɣe xunbenli.

⁹ Ɛ n ma yamaan naxanle kedima e rafan banxine yi.

Ɛ n ma binyen ba e diine ma habadan.

¹⁰ Ɛ keli, ε siga,
amasɔtɔ ε matabude mi ito ra,
bayo ε yamanan bata raharamu.

A findima tɔrɔn nan na
naxan magaxu han!

¹¹ Xa muxuna nde a gima foyen fɔxɔ ra
a wule waliyiya falane ti, a naxa,
‘I fama dɔlɔn nun manpaan sɔtɔdeni nen!’
Na nabi sifan nan yi lanɣe yamani ito ma yati!”

¹² “N na ε birin malanma nen Yaxuba bɔnsɔnna.
N na ε tan muxu dɔnxɛne xun lanma nen,
naxanye luxi Isirayila bɔnsɔnni.

N na ε malanma nen
alo yεxεεne sansanna kui,
alo xuruse kuruna e dεgedeni.
Gali gbeen sɔnxɔ xuiin yi mini na.

¹³ Naxan kiraan nabama,
na tima nen e yee ra.
E kiraan nabama nen, e mini.
E mangan bata ti e yee ra,
Alatala nan e xunna ra.”

3

Yeeratine sɔnne
¹ N bata a fala, n naxa,
“Yaxuba bɔnsɔn mangane
Isirayila bɔnsɔn kuntigine,
ε tuli mati iki!
ε tan xa mi lan
ε sariyan kolon ba?
² Fe fajin najaxu ε tan naxanye ma,
a jaxin yi rafan ε ma,
ε muxune kidin nun e suben bama e ma
han e xɔnna.
³ ε n ma yamaan suben donma,
ε yi e kidin ba,
ε yi e xɔnne yigira,
ε yi e yisege
alo suben naxan sama tunden kui.”
⁴ Nanara, mangane na gbelegbele Alatala ra,
a mi e yabima.
A yetagin luxunma nen e ma na waxatini,
e kewali jaxine fe ra.

Wule nabine sɔnne
⁵ Alatala ito nan falaxi lan nabine fe ma
naxanye n ma yamaan nalɔma ayi, a naxa,
“Donseen nɛma e de,
e muxune xibaruma bɔje xunbenla nan na.
Koni xa naxanye mi e kima dɔnseni
e yengen nan nakelima ne ma.
⁶ Nanara, kɔeen soma nen ε ma
ε mi fa fe toon tima alo xiyena,
dimin yi so,
fe yo mi fa makenɛnma ε xa.
Sogen birama nen na nabine mabinni,
kenenna yi findi dimin na e xa.”
⁷ Sayibane yagima nen
e nun naxanye birin waliyiya falane tima.
Ne e yetagine luxunma nen yagini
amasɔtɔ Ala mi e yabima.
⁸ Koni n tan, n lugoxi senben na
e nun Alatalaa Nii Sarijanxin
nun kiti sa kenden nun fangana
alogo n xa Yaxuba bɔnsɔnna Ala matandine yita a ra
e nun Isirayila bɔnsɔnna yulubina.
⁹ Nayi, ε tuli mati ito ra,
Yaxuba bɔnsɔn mangane,
ε tan Isirayila bɔnsɔn kuntigine,
kiti kenden najaxu ε tan naxanye ma
ε yi fe fajine birin yifu,

¹⁰ ε tan naxanye Siyon taan tima wunli,
ε yi Yerusalen ti gbaloni.

¹¹ Men mangane kitin sama,
e dimi yi seen nasuxu mayifuni.
Men saraxaraline xaranna tima,
alogo e xa e saren sɔtɔ.
Men nabine fe famatɔne xibarune falama,
alogo e xa gbetin sɔtɔ.
Anu, e mɔn fa e diganma Alatala yi,
e susu a fale, e naxa,
“Alatala mi en tagi ba?
Tɔrɔ yo mi fama en ma.”

¹² Nanara, ε tan ma fe ra,
Siyon taani buxama nen alo xεena,
Yerusalen findima nen taa xɔnna ra.
Ala Batu Banxin tixi geyaan naxan ma,
na findima nen fɔtɔnna yire matexin na.

4

Bɔɲε xunbeli manga taana

¹ Waxati famatɔni
Alatala Batu Banxin geyaan naxan fari
na danguma nen geyane birin na,
a lu geyane birin xun ma,
siyane yi lu fe a ma han!
² Siya wuyaxine fama nen,
e a fala, e naxa,
“ε fa, en siga,
en te Alatalaa geyaan ma,
Yaxubaa Alaa banxini.
A xa en xaran a sigati kiine ma,
alogo en xa bira a kirane fɔxɔ ra.”
Amasɔtɔ sariyan minima nen Siyon yi
Alatalaa falan minima nen Yerusalen yi.
³ A findima nen kitisaan na siya wuyaxin tagi.
A yengene ɲanma nen yama senbɛmane tagi
hali naxanye makuya.
E e silanfanne bɔnbɔma nen,*
e findi ɲinge kenne ra,
e tanbane yi rafala wɔlitene ra.
Siya yo mi fa silanfanna tongoma gbete xili ma,
yengen mi fa maxarɲε mume.
⁴ Birin dɔxɔma nen a manpa binla nun a xɔde binla bun,
muxu yo mi fa e magaxu,
amasɔtɔ Alatala Senben Birin Kanna bata falan ti.
⁵ Siyane birin sigan tima e gbee ala nan xili yi.
Koni en tan sigan tima Alatala nan xili yi en ma Ala
waxatin birin han habadan!

⁶ Alatalaa falan ni ito ra,
a naxa, “Na lɔxɔni,
n sankalatɔne malanma nen.
Naxanye yi suxi yengeni

* 4:3: Silanfanna: Sofane yengeso degemana.

n yi ne xun lan,
 n tərən nagidixi naxanye ma.
⁷ N sankalatəne findima n ma yama dənxen na nən.
 Naxanye yi xuyaxi ayi,
 na muxune yi findi siya senbemaan na.
 Alatala dəxəma nən e xun na Siyon geyani
 keli na waxatin ma han habadan.
⁸ I tan, Siyon taan sanganso matexina,
 i tan naxan yamaan makantanma
 alo xuruse rabaan nun a kuruna,
 i fama nən senben sətədeni
 naxan yi i yii a fəlōni.
 Yerusalen mən findima nən manga taan na.”

⁹ Nanfera iki i gbelegbelema?
 Manga mi fa i konni ba?
 I kawandi muxun bata lo ayi ba,
 alogo səxələn xa i li
 alo naxanla naxan tinna ma?
¹⁰ Siyon kaane, ε tərə,
 ε gbelegbele
 alo naxanla naxan diin barima.
 Amasətə iki ε minima nən ε taani
 ε sa dəxə burunna ra.
 ε sigama nən han Babilən taani.
 ε sa xərəyama mənna nin,
 Alatala sa ε xunbama mənna nin ε yaxune yii.
¹¹ Iki siya wuyaxine e malanma i xili ma.
 E a falama, e naxa,
 “En fu e taan ma,
 en xa Siyon kalaxin to!”
¹² Koni e mi Alatala miriyaan kolon.
 E mi a fe ragidixine famuma.
 E mi a kolon a e malanma nən
 alo malo xidine lonna ma.
¹³ Siyon kaane, ε keli,
 ε maala bənbə!
 N senben fima nən ε ma
 alo wure fenne turaan ma
 alo a torone na findi sulan na.
 ε yama wuyaxi yilunburunma nən,
 e bata yi seen naxanye sətə yengeni,
 ε ne rasarijan Alatala xa,
 ε yi e nafunla so bəxən birin kanna yii.
¹⁴ Iki, ε ganle malan, taa yenge sone!
 Yaxune bata ε rabilin!
 E bata Isirayila kuntigin yetagi garin dunganna ra.

5

Mangan barima nən Betelemi yi

¹ I tan, Betelemi-Efarata taana,
 i tan xurun Yuda taane tagi,
 koni naxan mangayaan ligama Isirayila xun na
 n tan xa, na minima i tan nin.
 A bənsənna fələxi xabu waxati danguxine yi,

xabu singe ra fonne waxatina.

² Nanara, Ala Isirayila yamanan nabeginma nen han naxan diin barima na yi diin bari.

A ngaxakeden dɔnxene mɔn yi xetɛ Isirayila yi.

³ A kelima nen, a yi a xuruse kurun naba

Alatala senbeni,

Alatala xili binyeni, a Ala.

E luma nen bɔnɛ xunbenli,

amasɔtɔ a binyama nen han bɔxɔn danne.

⁴ A tan yetɛɛn nan findima e bɔnɛ xunbenla ra.

Asiriya kaane na fa en ma bɔxɔni

e yi so en ma manga banxine kui,

en yɛrati solofere nan nakelima e xili ma

hali yamaan kuntigi solomasɛɛ.

⁵ E mangayaan ligama nen Asiriya yamanani

silanfanna ra e yii, e Nimirodi bɔxɔn tongo.

Mangana en xunbama nen Asiriya kaane yii,

e na sa so en yamanani

e na e sanna ti en ma bɔxɔni.

⁶ Nayi, Yaxubaa yamaan muxu dɔnxene luma nen siya wuyaxin ye,

alo xiila naxan kelixi Alatala ma,

alo tulen naxan sama sɛxɛn yii ra,

naxanye mako mi adamadiine ma,

e yengi mi sese ma muxune yii.

⁷ Nayi, Yaxuba bɔnsɔnna muxu dɔnxene luma nen

siyane nun yama wuyaxine ye,

alo yatan burunna subene ye,

alo yata senbɛmaan xuruse xunxurine ye.

A na dangɔ, a e suxu, a e yibɔ,

muxu yo mi e bama a yii.

⁸ ɛ yiini te ɛ yaxune xili ma,

alogo ɛ yaxune birin xa raxɔri.

⁹ Alatalaa falan ni ito ra, a naxa,

“Na lɔxɔni, n ni i ya soone bama nen i konni

n yi i ya wontorone ralɔ ayi.

¹⁰ N na i ya taane kalama nen i ya yamanani,

n yi i ya yire makantanxine birin nabira.

¹¹ N kɔɛrayaan bama nen ɛ ye.

Yiimatone mi fa luma ɛ ye.

¹² N na ɛ suxurene nun ɛ kide gemene bama nen ɛ yii.

ɛ mi fa ɛ xinbi sinma ɛ yii funfun bun ma.

¹³ N na ɛ Asera kide gbindonne bama nen ɛ yii,

n yi ɛ taane halagi.

¹⁴ N fitinaxina n gbeen jɔxɔma nen xɔlɔni

siyane birin na naxanye mi n xuiin namɛxi.”

6

Kitina Ala nun a yamaan tagi

¹ ɛ tuli mati Alatalaa falan na, a naxa,

“ɛ keli, ɛ xun mafala,

geyane yi findi i ya kitin serene ra,

yire matexine xa i xuiin name.

² Geyane, ε Alatala kitin name,
ε tuli mati,
ε tan bōxōn bunna naxanye mi yimaxe,
amasōtō Alatala nun a yamaan kitini,
a waxi Isirayila makiti feni.

³ N ma yamana,
n nanse ligaxi ε ra?
N goronna mundun saxi ε xun ma?
ε n yabi!

⁴ N bata ε ramini Misiran yamanani.
N bata ε xunba konyiya bōxōni.
N yi Musa rasiga,
a xa ti ε yεε ra,
e nun Haruna nun Mariyama.

⁵ N ma yamana,
na feen xa rabira ε ma,
Moyaba mangan Balaki yi fe naxin naxan falama,
e nun Beyori a dii Balami* mōn a yabi naxan na.
ε sigan naxan ti
keli Sitimi yi han Giligali taani,
na feen xa rabira ε ma
alogo ε xa Alatalaa tinxin wanle kolon.”

⁶ N fama nanse ra n yii Alatala yetagi,
n yi n xinbi sin Ala matexin bun?
N xa fa, nxu nun saraxa gan daxine ba?
E nun jinge diin jεε kedenne ba?

⁷ Alatala konton wuli wuyaxine rasuxe ba?
Ture saraxan naxan gbo xude wuli wuli wuyaxine igen xa ba?
N na n ma dii singen soε a yii n hakene saren na ba?
Diin naxan minixi n fatini,
na finde niin xunbaan na yulubine fe ra ba?

⁸ Adamadina,
a bata a yita i ra naxan fan,
Alatala naxan maxōdinma i ra:
Tinxinyaan liga,
hinanna yi rafan i ma,
i yi sigan ti i ya Ala xōn yetε magodoni.

Isirayila kaane yulubine saranna

⁹ Alatala a xui raminima taan muxune ma,
xaxilimana a xinla ratinma nen.
ε tuli mati falan na
naxan yamaan yulubine saranna ralixi
e nun naxan a fe ragidixi.

¹⁰ Nafunla naxan sōtōxi a naxin na
na mōn muxu naxine banxine kui ba,
e nun ligase tinxintaren naxan dangan nafama?

¹¹ N luyε n mi a fe saran na kanna ra ba,
naxan sikeli tinxintaren nawalima
se liga se defetaren naxanye benbeli kui?

¹² Taan nafulu kanne gbalon ligama,
a muxune wulen falama.

* 6:5: Balaki nun Balami a fe se bēxi Yatene 22 han 24 kui.

E dɛɛn yanfan tima.

¹³ Nanara, n tərɔn nagodoma nɛn i ma,
n yi i kala i yulubine fe ra.

¹⁴ I tan, i dɛgema nɛn i mi lugo.

Kamɛni i kuiin bɔrɔxɔma nɛn.

I sena ndee ramarama nɛn,
koni sese mi luma.

I na naxan namara,
n na kalama nɛn yɛngɛni.

¹⁵ I seen sima nɛn,
koni i mi a xabama.

I oliwi turen bama nɛn,
koni i mi a turen nawalima.

I manpa bogi igen bama nɛn,
koni i mi a minma.

¹⁶ I Manga Omiri a sariyane nan suxuma
e nun Manga Axabi a denbayaan misaale birin,[†]
i bira e kawandi xuine fɔxɔ ra.
Nanara, n halagin nagidixi i ma,
n na i ya muxune findima nɛn gele ma feen na
e nun yagina siyane tagi.

7

Nabina mawuga xuina

¹ Gbalona n xa!
Amasɔtɔ n sunuxi
alo naxan se bogin fenma a xɔri makentun waxatini.
A dondaxin se mi fa na,
hali xɔdɛ bogi keden pe
naxan yi naxunɲɛ n dɛ.

² Tɔgɔndiya muxune bata ɲan yamanani na kiini.
Muxu faɲi yo mi fa luxi.

E birin dɔxi e bode yɛɛ ra faxa ti xinla ma.
Birin lutin natima a ngaxakedenna yɛɛ ra.

³ E yiine fatan fe naxin ligɛ.
Mangane seen nan fenma,
kitisane dimi yi seene rasuxuma mayifuni,
kuntigine e waxɔn feen falama,
e birin yi malan na feen ma.

⁴ Naxan fisamantenna ra e yɛ,
na naxu alo ɲanla.
Naxan tinxin e tagi,
na fe raxɔlɔ sansanna ɲali kanna xa.
ɛ kantan tiine bata ɛ rakolon lɔxɔn naxan ma fe ra,
ɛ kewanle saranna sɔtɔma lɔxɔn naxan yi,
na bata li.

E kɔntɔfilima nɛn iki.

⁵ I nama la i adamadi boden na.
I nama i taxu i xɔyin na.

I nama falan ti
hali i ya naxanla yɛɛ xɔri.

⁶ Amasɔtɔ dii xɛmɛna a baba rafeyama,

[†] 6:16: Isirayila mangane nan yi Omiri nun Axabi ra naxanye yi sɔn naxu. E fe sɛbɛxi Mangane Singen 16.23-33 kui.

dii tɛmɛnɛ fan yi keli e ngane xili ma,
 naxanle fan yi keli e mamene xili ma.
 Muxune yaxune kelima e denbayane yetɛɛn nin.

⁷ Koni n tan,
 n na Alatala yɛɛ ra kira yitoma nɛn yigini,
 n yi Ala mamɛ, n nakisimana.
 N ma Ala n xui namema nɛn.

Ala maxandin nun yigina

⁸ I nama sɛwa n ma fe ra,
 n yaxuna.
 Amasɔtɔ xa n bira,
 n kelima nɛn.
 Xa n lu dimini,
 Alatala findima nɛn kɛnɛnna ra n xa.

⁹ N na Alatalaa xɔlɔn naxanma nɛn,
 amasɔtɔ n bata yulubin liga a ra,
 han a yi n xun mayɛngɛ,
 a yi n ma kitin sa.

A n naminima nɛn kɛnɛnni,
 n yi a tinxinyaan to.

¹⁰ N yaxuna a toma nɛn,
 a yi yagi han!
 A tan naxan yi a falama n xa,
 a naxa, “Alatala minɛn, i ya Ala?”
 N yɛɛnɛ a biraxin toma nɛn,
 a yi yibodon,
 alo boron kiraan xɔn.

¹¹ Taan nabilinna yinna mɔn na ti lɔxɔn naxan yi,
 ndee mɔn sama nɛn ɛ bɔxɔn danne fari na waxatini.

¹² Na lɔxɔni, muxune fama nɛn i fɛma,
 keli Asiriya yi han Misiran taane yi,
 keli Misiran yi sa dɔxɔ Efirati baan na,
 keli Efirati baan na han fɔxɔ igena,
 keli geyane birin ma.

¹³ Bɔxɔn kalama nɛn a muxune kɛwanle fe ra.

¹⁴ I ya yamaan nagbɛngbɛn i ya dunganna ra,
 i kurun naxan sɔtɔxi i kɛɛn na,
 naxan sa dɔxi a danna burunna ra sɛxɛ faɲi yireni.
 E yi e dɛge Basan nun Galadi yi
 alo lɔxɔ danguxine.

¹⁵ N mɔn kabanako wanle yitama e ra nɛn
 alo e mini waxatini Misiran yi.

¹⁶ Siyane a toma nɛn e yagi,
 hali e sɛnbɛn to gbo.
 E yiin sama nɛn e dɛ ra,
 e tunle yi xɔri.

¹⁷ E burunburunna dunxunma nɛn
 alo saɲina,
 alo daliseen naxanye e bubuma bɔxɔni.
 E minima nɛn xuruxurunɲɛ e luxundene yi,
 e fa Alatala ma, en ma Ala.
 E gaxuma nɛn i yɛɛ ra, e yilanyilan.

¹⁸ Nde luxi alo i tan, Ala,
i tan naxan i ya yamaan muxu dɔnxene
yulubin xafarima,
i tan naxan muruten mafeluma?
I ya xɔlɔn mi buma han habadan
amasɔtɔ hinanna rafan i ma.

¹⁹ I mɔn kininkininma nen nxu ma,
i nxɔ hakene yibodonma nen i sanna bun,
i nxɔ yulubine birin wolima ayi nen
fɔ fɔxɔ igen tilinna ma.

²⁰ I ya lannayaan yitama nen Yaxuba bɔnsɔnne ra
i yi hinan Iburahima yixetene ra,
alo i kɔlɔ kii naxan yi nxu benbane xa a singeni.

Nahun Nabi Nahun Alaa Falan Naxan Sebe

Nabi Nahun yi kawandi bama Niniwa taan kala feen nan ma Asiriya yamanan manga taana. Isirayila yamanan sogeteden kōmen fōxōn nan yi suxi yengeni Asiriya kaane xōn na waxatini. Gbalotō gbeen nan yi Niniwa kaane ra naxanye yi siyane nōma yengeni e muxu wuyaxi faja naxankatani. Nabi Nahun Kitabun yireni ito sebexi nen yanyina nde j̄eε kemε sennin benun Marigi Yesu xa bari. Yanyina nde e nun Nabi Sofoni nun Nabi Yeremi nan yi walima e bode xōn.

¹ Waliyiya falan ni ito ra Niniwa taan xili ma, Nabi Nahun Elekosi kaan fe toon naxan ti alo xiyena, a yi a sebe.

² Alatala a yamaan namarama xōxōlōnna nin.*

A gbeen j̄ōxōma nen.

Alatalaa xōlōn gbo,

a gbeen j̄ōxōma nen.

A yengefane saranna fima nen,

a fitinaxin yi a gbeen j̄ōxō a yaxune ma.

³ Alatala mi xōlōn xulen,

a senben gbo!

Alatala mi yulubi kannu yatema tinxinden na mumε!

Alatala dangu funfun findixi

wuluwulu gbeen nun foye kala tiin nan na.

Kundaan yi findi gbangbanna ra a sanna bun.

⁴ A na falan ti fōxō igen xili ma,

a xara, baane birin yi xōri.

Basan nun Karemele yamanane sexeene yi gbeeli,

Liban yamanan wudi fugene yi lisi a ra.

⁵ A geyane birin yimaxama nen a yeε ra,

yire matexine birin yi xuya ayi.

Bōxōn yi xuruxurun a yetagi,

e nun dunuḡa nun a yi seene birin.

⁶ Nde nōε tiye a xōlōn yeε ra nayi?

Nde kise a xōlōn gbalōn ma?

A fitinan sigama ayi alo tēena

hali gēmene a e birin ganma.

⁷ Alatala fan.

Luxunden nan a tan na tōrō waxatine yi.

A yengi muxune xōn

naxanye na e yigiya a yi.

⁸ Koni a yaxune dōxōden kalama nen

alo fufaan na dangu na xun ma.

A yi a yengefane kedi han laxira dimini.

⁹ ε feen mundun yitōnma Alatala xili ma?

A tan nan halagin tima fefe!

* 1:2: Ala xōxōlōn, bayo e nun a yamaan bata yi layirin xidi alo futun xidima kii naxan yi. Na kui, Ala a yamaan masuxuma alo xēmēna a naxanla makantanma kii naxan yi. A mi tinma a xa bira se gbete fōxō ra a batu xinla ma, a mōn mi tinma yama xōḡen xa a raxōri. Na feen mato Xōrōyaan 20.5 kui.

Naxankatan firinden mi ε lima.

¹⁰ Amasoto e luma nen jali jansanne yi,
e xunne kelima nen e dolone ra,
e yi halagi alo sexe xaren na gan fefe!

¹¹ Niniwa kaane,
muxuna nde minixi ε tan nan ye
naxan fe jaxini tonma Alatala xili ma,
naxan maxadi jaxine tima.

¹² Alatala ito nan falaxi, a naxa,
“Hali e kamalixi,
e na wuya ki yo ki,
e raxorima nen, e jan.

Yuda kaane,
xa n bata toron nagidi ε ma iki,
na ligaxi nen
alogo ε nama fa toro sonon.

¹³ N na ε xunbama nen konyiyani iki,
n yi yolonxonne yibolon,
e ba ε ma.”

¹⁴ Niniwa kaane,
Alatala ito nan yamarixi ε fe yi, a naxa,
“E bonsonna muxu yo mi luye.
N na ε wudi suxurene
nun ε wure suxurene kalama nen ε kidene yi.
N yi ε gaburune yiton,
bayo sese mi ε ra.”

2

¹ ε mi a to,
xeraan sigan tima geyane fari,
naxan fama xibaru fajin na
naxan bone xunbenla a fe ralima.
Yuda kaane, ε sanle raba,
ε de ti xuine rakamali.
Amasoto halagi tiin mi fa danguma ε konni.
A bata raxori fefe!

² Niniwa kaane,
halagi tiine bata keli ε xili ma.
ε yinna makantan,
ε yen ti kirane ra,
ε tagi xidi yenge so xinla ma,
ε fangan birin malan.

³ Amasoto Alatala mon binyen soma nen
Yaxuba bonsonne yii e nun Isirayila boxona,
hali halagi tiine to bata yi so na kaladeni
e yi e manpa binle jan.

⁴ Yaxu sofani itoe ye masansan wure lefane gbeeli.
E sofa wekilixine maxidixi dugi gbeele nin.
Wurene mayilenma e wontorone ma,
e na e yiton yengeso lonxon xili yi,
e yi tanbane tongo.

⁵ Yenge so wontorone e gima taan kirane xon han!
E gixin sigama yama malandene yi.
E mayilenma alo xaye xidi degene,
e xulun alo kuye sarinna.

⁶ A bata a sofa yebaxine maxili,
koni e fama dagalanje ayi.
E e gima siga taan nabilinna yinna ma,
e luxun e ye masansan wurene bun.

⁷ Taan so deene bata rabi baan mabinni,
manga banxin fan birama.

⁸ Feen bata ragidi,
e bata taan muxune suxu,
e siga e ra konyiyani.
Taan konyi gilene yi lu kutunje
alo ganbane,
e siga e kanken makudunje sununi.

⁹ Niniwa taan luxi nen
alo ige sa sena
igen minima naxan na.
E a falama a muxu gixine xa,
e naxa, “E ti! E ti!”
Koni muxu yo mi xetema.

¹⁰ E gbetin tongo!
E xemaan tongo!
Nafunla na naxan mi janma.
A sifan birin malanxi na yi.

¹¹ Kalan nun halagin nun bonona!
Bonene bata kala,
xinbine yi sin.
Fatine birin yi xuruxurun,
yetagine birin yi yitanon.

¹² Yatane sodeni ito luxi di,
denaxan yi findixi yatadine degeden na,
yatane nun e diine yi e gima denaxan yi,
muxu yo mi e yikala?

¹³ Yatan yi subene faxama a diine xa,
a yi a se suxine kosen bolon a gileen xa,
a luxunden nafe xoyi seene ra
a soden nafe se suxine ra.

¹⁴ Alatala Senben Birin Kanna falan ni ito ra,
a naxa, “N bata keli e xili ma!
N na e yenge so wontorone ganma nen
e findi tutin na.

E banxulanne faxama nen silanfanna ra*
alo yata senbemane.
N danna sa e se tongon na yengene yi dununa yi.
Muxu yo mi fa e xerane xuiin mema sonon.”

3

¹ Gbalon faxa ti taani ito xa,
naxan nafexi wule falane nun gbalotone ra,

* 2:14: Silanfanna: Sofane yengeso degemana.

se tongoxine mi janma denaxan yi.

² Bosa xuiin minima,
e nun soone nun yenge so wontorone gi xuina.

³ Soo ragine e gima siga yengeni,
e silanfanne mayilenma,
e tanbane luxi alo kuye sarinna!
Muxu maxoloxine yiren birin yi!
Binbine saxi e bode fari han!
Faxa muxune mi janma mume!*

Muxune e sanna radinma binbine ra.

⁴ Na feene birin fataxi
yalundena yalunyaan kunfan nan na,[†]
jaxalan tofajin nun woyime jaxanla
naxan ma yalunyaan yi siyane findima konyine ra,
a yama wuyaxi tirin a kaerayani.

⁵ Alatala Senben Birin Kanna falan ni ito ra,
a naxa, “N bata keli i xili ma!
N na i ya dugin lenben soma nen i yetagin xunna,
n yi i ragenla yita siyane ra,
yamanane yi i ya yagitareyaan to.

⁶ N se xosixine wolima i ma nen,
n yi i rayagi, i findi misaala ra.

⁷ Nayi, naxan yo na i to,
na kanna a gima nen i ma,
a yi a fala, a naxa,
‘Niniwa taan bata kala.
Nde kininkininne a ma?’
N sa i madenden muxune sote minen?”

⁸ E tan Niniwa kaane,
e taan fisa No-Amoni taan xa ba,[‡]
naxan yi baan de,
igen naxan nabilinxi?
A yi makantanxi baan nan na,
igene nan yi a rabilinni
alo taan yinna.

⁹ Kusi yamanan nun Misiran yamanan nan yi e fangan na
dan mi naxan na.
Puti kaane nun Libiya kaane nan yi findixi e xayine ra.

¹⁰ Anu, na taan suxu nen yengeni,
a muxune yi xali konyiyani.
Yaxune yi e dii futene yibutuxun
taan kira xunne birin na.
A kuntigi suxine yi yitaxun masensenna xon,
a muxu gbeene birin yi xidi yolonxonna ra.

¹¹ E fan xunne kelima nen dolo xolen na,
e yi e luxun e yaxune bun,
e fan yi yigiyaden fen.

* 3:3: Asiriya mangane yi faxa gbeen tima yengeni. Waxatina nde e yi faxa muxune xunne sege ma e de e malan taa noxin yetagi misaala ra. Waxati gbete e binbi wuyaxi sa e bode fari taan yetagi muxune magaxu xinla ma. † 3:4: Yanyina nde, yalundeni ito findixi Niniwa taana ala jaxalanmaan nan na. ‡ 3:8: Yanyina nde No-Amoni taan findixi Tebe taan nan na Misiran yamanani Asiriya mangana nde naxan suxu yengeni jee keme sennin jee tonge sennin nun saxan benun Marigi Yesu xa bari.

¹² Ɛ yire makantanxine birin luma nen
alo xɔɗen na mɔ.

Muxune na a yuguyugu,
a bogine yi lu yolonɲe e dɛ.

¹³ Ɛ ganla mato.

Naxanle nan tun fa ɛ konni.

Ɛ yamanan so dɛene bata rabi ɛ yaxune xa mumɛ!

Tɛen bata ɛ taan so dɛene balan wurene gan.

¹⁴ Ɛ igen namara taani yengen yɛɛ ra!

Ɛ taan nabilinna yinni tɔn!

Ɛ bɛndɛn malan,

ɛ gbɛringbɛɛn namaxa!

Ɛ bitikidine rafala!§

¹⁵ Nayi, tɛena ɛ ganma nen,

silanfanna yi ɛ raxɔri alo supɛne.

Ɛ wuya, ɛ wuya ayi alo supɛne!

Ɛ findi ganla ra alo tuguminne!

¹⁶ Ɛ yulane bata wuya ayi

dangu sarene ra kore.

Anu, ne fan luxi

alo tuguminne na tukan, e tunun.

¹⁷ Ɛ taan kantan muxune luxi

alo tuguminne,

ɛ kuntigine fan

alo tuguminne na wuya ayi.

E dɔxɔn sansanna ma xunbeli waxatini.

Sogen na te, e tukan,

e sigade mi kolon.

¹⁸ Asiriya mangana,

i ya yɛɛratine bata xi habadan.

I ya sofa kuntigine mi fa e ramaxama.

I ya yamaan bata xuya ayi geyane xun xɔn,

muxu yo mi fa e malanɲe.

¹⁹ I ya furen dandan se mi na.

I maxɔɓɓene i faxama nen.

Naxan yo na i ya fe mɛ

na kannna a yiin bɔnbɔma nen sɛwani

bayo muxu yo mi na,

ɛ fe naxin tɔrɔn munma naxan li

dan mi naxan na.

§ 3:14: Bitikidin mɔn falama yirena nde yi fa fala “Birikidina.”

Xabakuki Nabi Xabakuki Alaa Falan Naxan Σεβε

Xabakuki falani itoe σεβεχι nen yanyina nde, ηεε κεμε sennin benun Marigi Yesu xa bari. Na waxatini, sogeteden binna muxune yi Babilon kaane non nan bun ma.

Nabi Xabakuki Ala maxodinxi nen fa fala nanfera Ala mi tinxintarene halagima a yamaan γε. Ala yi a yabi a naxa, na ligama nen koni Babilon kaane nan fama yamaan birin naxankatadeni tinxintarene fe ra. Nayi, Nabi Xabakuki mon yi Ala maxodin fa fala nanfera a tinma Isirayila kaa tinxinxine yi halagi Babilon kaa tinxintarene xon bayo Isirayila kaane tinxin Babilon kaane xa. Ala yi a yabi fa fala ne fan e saranna sotoma nen. A mon yi a ralimaniya fala kendeni ito xon, a naxa, "Tinxin muxun nii rakisin sotoma nen a denkelayaan xon." (Xabakuki 2.4)

Xera Poli xetexi falani ito ma nen, a yi a findi Yesu a fe Xibaru Fajin yeβa falana nde ra. A mato Romi Kaane 1.17 e nun Galati Kaane 3.11. A mon σεβεχι Heburune 10.38 kui.

¹ Waliyyi falan naxan so Nabi Xabakuki yii fe tooni alo xiyena:

Nabi Xabakuki a mawuga singena

² Alatala, n luma i maxande
han waxatin mundun yi n mali feen na
i mi n xuiin me?

N luma gbelegbele
han waxatin mundun yi
n naxa, "Gbalona!"
i mi n nakisi?

³ Nanfera i tinxi
n yeen yi lu haken na?

Nanfera i tinxi
a yamaan xa naxankata?
Halagin nun gbalona n yetagi waxatin birin.
Lantareyaan nun yengen bata gbo ayi.

⁴ Nanara, senbe mi fa sariyan na,
kiti kenden mi sama mumε!
Bayo muxu naxine bata tinxin muxune rabilin,
kiti tinxintarene yi lu se.

Ala yi Nabi Xabakuki yabi

⁵ E yeen ti siyane ra,
ε e mato, ε yi kabe,
ε yigitege.
Bayo n fena nde ligama nen ε waxatini ito yi
ε mi yi le naxan na,
hali xa a fala ε xa.

⁶ Bayo n Babilon kaane rakelima nen,
siya kininkinintare wekilexina,
e yi boxon birin yisiga
e yi yirene tongo
e gbee mi naxanye ra.*

⁷ E magaxu, e senben gbo,
e fangan nan e sariyan nun e xunna kenla ra.

⁸ E soone xulun burunna parin xa,

* 1:6: Babilon kaane senben gbo nen ayi ηεε κεμε sennin benun Marigi Yesu xa bari. E mangan yi na rabilinna boxone birin tongo yengeni na waxatini.

e xanɛ jinbari ra kankone xa.
 E soo ragine gixin fama nen tunganɛ
 sa keli yire makuyeni.
 E gima alo singbinna neen fonɛ seen ma.
⁹ E birin fama gbalon nan xili ma.
 E ganle yeen tixi e sigaden nan na,
 e suxu muxune malan
 alo jemensinna.
¹⁰ E mangane magelema,
 e gelema kuntigine ma.
 E gelema yire makantanxine birin ma
 e gbingbinne nan nafalama taan yinna xɔn
 e dangu yinna xun ma,
 e taan suxu.
¹¹ E yi dangu alo foye kala tiina,
 e birin hake kan,
 e fangan nan e gbee ala ra.

Xabakuki a mawuga firindena

¹² Koni Alatala xa mi i tan na xabu a folɔni ba,
 n ma Ala sarijanxina?
 Nayi, e mi nxu faxama!
 Alatala, i bata e findi nxu makiti muxune ra.
 Ala, n kantan fanyena,
 i bata e senbe so
 alogo e xa nxɔ wanle saran nxu ra.
¹³ I yeene sarijan fe naxin toon ma.
 I mi tinɛ yamana naxankatan matɔ.
 Nanfera nayi,
 i yeen tixi yanfantenni itoe ra?
 Nanfera i dunduxi
 muxu naxini itoe yi yamaan naxɔri
 naxanye tinxin e xa?
¹⁴ I bata adamadiine liga
 alo yexene baani,
 alo kari mi niimaseen naxanye ma.
¹⁵ Yaxune e birin suxuma konna ra,
 e yi e rate e yalaan na,
 e e malan e benbenla kui,
 e naxan han!
¹⁶ Nayi, e yi saraxane ba e yalane xa
 e yi wusulanna gan e benbenle xa,
 bayo ne nan a ligama
 e balon yi gbo ayi,
 e donse naxumene sɔɔ.
¹⁷ Nayi, a mɔn xa lu a yalani kunkunɛ nen ba,
 a mɔn yi siga siyane halage kininkinintareyani ba?

2

¹ N tan luma nen tixi kantan tideni,
 n yi lu taan nabilinna yinna xuntagi
 alogo n xa a kolon
 Ala naxan falama n xa,
 mawuga xuini ito yabima kii naxan yi.

Ala mən yi Nabi Xabakuki yabi

² Alatala yi n yabi, a naxa,
 “Fe tooni ito sebe
 n naxan yitama i ra,
 i yi a sebe walaxane ma ki faji
 alogo muxune xa mafura a xarandeni.

³ Bayo fe makenenxin na a ra
 naxan nakamalima a waxatini.
 A fa a waxatin nan legedenma,
 a mi luma a ligataren na.

Hali a bu, a mame,
 bayo a rakamalima nen yati.

A mi xunkuyama ayi.

⁴ A mato! A yete yigboxi,
 a niin mi fan.
 Koni tinxin muxun nii rakisin sotoma nen
 a denkeleyaan xon.”

⁵ “Dolon mayanfan nan tima.

Wasoden mi a raxare mumε!

A mi wasama alo laxira,
 alo sayaan to mi wasama.

A siyane birin malanma a yete xa
 a e birin suxu yengeni.

⁶ Na muxune birin xa mi a mafalama ba
 magele falane nun fala xolene ra?

E naxa, ‘Gbalon na kanna xa
 naxan se muxaxine malanma.

A yi a doli goronna fari sa!

Ito fa ligama

han waxatin mundun yi?’

⁷ I doli faane mi keε i xili ma ba?

Ne mi xulunε ba,

e fa i yimaxa?

I fan findima nen e se suxin na!

⁸ Bayo i bata siya wuyaxine yii seene tongo yengeni,

yama donxene i fan yii seene tongoma nen yengeni.

Amasoto i bata muxune faxes,

i yi yamanane nun taane nun e muxune birin halagi.”

⁹ “Gbalon na kanna xa,

naxan tonon fenma tinxintareyani

alogo a xa tide gbeen soto,

a yi a futuxulu toron na.

¹⁰ I bata i ya denbayaan yagi feen nan nata na ra,

i yi yama wuyaxi halagi,

i bono i niini.

¹¹ Bayo hali i banxin tixi gemen naxanye ra,

ne gbelegbelema nen i xili xunna,

xalanbene fan yi a ratin.”

¹² “Gbalon na kanna xa,

naxan taan nasabatima muxun wunla xon

naxan taan beten sama naxankatan xon.

¹³ Alatala Senben Birin Kanna xa mi a ragidixi ba,

a yamane wali xonne findixi yegen nan tun na tɛɛn xa,
a siyane e yete yixadanma fuyan?

¹⁴ Amasoto boxo xonna rafema nen
Alatalaa binyen kolonna ra
alo igen baane rafexi kii naxan yi.”

¹⁵ “Gbalon na kannna xa,
naxan dolon fima a adamadi bodene ma
han e xunne yi keli,
a yi e ragenla to.

¹⁶ I tan lugoxi yagin nan tun na,
binyen mi a ra.

I fan xa i min,
i xunna yi keli,
i ragenla yi lu.

Alatala a yifari ma igelengen xolen soma nen i yii
i ya binyen yi findi yagin na!

¹⁷ Bayo i gbalon naxan nabaxi Liban yamanani,
na xetema nen i ma.

I bata xuruseen naxanye halagi,
na feen findima gaxun nan na i ma.

Amasoto i bata muxune faxesa,
i yamanane nun taane nun e muxune birin halagi.

¹⁸ Suxurene tonon nanse ra
naxan a lige muxune xa e yiton?
Sawuran nan tun ne ra
naxanye rafalaxi wuren naxulunxin na.

E wulen nan falama muxune xa
alogo e rafala muxun xa e yigi sa e yi.

E ala bobone nan nafalama.

¹⁹ Gbalon na kannna xa,
naxan a falama wudin xa,
a naxa, ‘Keli!’

A yi a fala gemen xa,
a naxa, ‘Xulun!’

Xemaan nun wure gbeti fixen nan soxi a ma,
koni nii mi a yi.

Na fa i xaranma di?

²⁰ Koni Alatala nan a Batu Banxi sarijanxini.
Boxon muxune birin xa sabari a yetagi.”

3

Nabi Xabakuki Ala maxandina

¹ Nabi Xabakuki Ala maxandina, muxune naxan bama mawuga betin na.

² Alatala, n bata i xinla me.
Alatala, n bata kabe i kewali gbeene ma.

I mon xa ne rakamali to!
I mon xa i kewanle yita waxatini ito muxune ra.
I ya kininkininna xa rabira i ma i ya xoloni.

³ Ala kelima Teman nin.
Sarijantoon sa kelima Paran geyaan nin.

A binyen kore xonna birin ma,
a tantunna boxo xonna rafexi.

⁴ A noron gbo alo sogena.

Beti xuini te.

Tɛɛ dɛgɛn kelima a yiini
a sɛnbɛn luxunxi dɛnaxan yi.

⁵ Fitina furen minima a yɛɛ ra,
furene biraxi a fɔxɔ ra.

⁶ A na ti, a bɔxɔni maxa.
A na a yɛɛn ti siyane ra,
e xuruxurun.

Habadan geyane xuyama ayi,
geya singene kalama,
a dangu funfune luma nɛn habadan.

⁷ N Kusan kaane bubune kalaxine toma,
n Midiyan kaane dɔxɔdene yigitɛgɛxin to.

⁸ Alatala i yi xɔlɔxi baane nan ma ba?
I bɔɲɛ te nɛn xudene xili ma ba?
I xɔlɔxi fɔxɔ igen nan ma,
i te i ya soone fari waxatin naxan yi,
i to te i ya yɛngɛ so wontorone kui nɔ sɔtɔni?

⁹ I ya xanla bata ramini,
i kɔlɔ xuine luxi nɛn
alo xalimakunle.

I bɔxɔni bɔma,
baa igene yi mini.

¹⁰ Geyane to i to,
e xuruxurun,
tule gbeen yi fa,
tilinna yi xuxu,
a yi a mɔrɔnne yite.*

¹¹ I xalimakunla naxanye wolima
sogen nun kiken bata ti e funfuni ne dɛgɛn bun,
koren yi a ɲinna masɔxɔn i ya tanban bun.

¹² I fitinaxin nan bɔxɔni siga,
i siyane halagi xɔlɔni.

¹³ I minima i ya yamaan nan xunbadeyi,
alogo i xa i ya muxu yɛbaxin nakisi.
I muxu ɲaxine bɔnsɔnna mangan faxa,
i yi a bundɔxɔne birin naxɔri.

¹⁴ I e kuntigine xunne sɔxɔnma
e yetɛna xalimakunle nan na
naxanye gixin yi fama nxu raxuyadeni ayi
e gbelegbelema sɛwani,
alo e nɛma yigelitɔne faxama wundoni.

¹⁵ I ya soone bata fɔxɔ igeni bodon,
igene yi walanɲɛ ayi.

¹⁶ N to na birin mɛ,
n bɔɲɛn yi mini,
n dɛ xara gaxuni.
N xɔnne yi n xɔlɔ,
n sanne yi lu xuruxurunɲɛ.

Bɛti xuini te.

Bɛti xuini te.

* 3:10: Igen mɔrɔnne: alo foyen na so igeni.

Anu, n gbalɔ lɔxɔni ito mamema limaniyaan nin bayo a fama nxu naxankata siyaan nan xili ma.

¹⁷ Hali xɔde binle mi fa fugama,
manpa binle mi fa bogima,
oliwi bogine yi kala,
hali donse yo mi fa kelima xεene ma,
hali yεxεene mi fa kulani,
ningene fan yi nan ε sansanne yi,
¹⁸ koni n tan sewama nen Alatala yi,
n tan naxanma nen Alaa fe ra,
n nakisimana.

¹⁹ Marigina Alatala nan n senben na.
A bata n sanne lu
alo xenla sanne
a yi geyane xuntagine findi n ma siga tiden na.

Na sebexi beti baane kuntigin nan xa. A xa ba maxase luti kanne ra.

Sofoni

Nabi Sofoni Alaa Falan Naxan Sebe

Nabi Sofoni kawandini ito sebexi nen yanyina nde jɛɛ keme sennin jɔxɔn benun Yesu xa bari. Yanyina nde a tan nan nabiya falane ti benun Xabakuki xa a nabiya wanla fɔlɔ. A yi falan tima waxatin naxan yi, Manga Yosiya munma yi Isirayila yamaan maxili singen, alogo e xa Alaa sariyan suxu tinxinni. Na taruxun mato Mangane Kitabu firinden kui a sora 23.1-28.

Sofoni naxa a Alaa wanla rakamalima yamanane ma ikii nin: Ala Yuda muxune nun Yerusalɛn muxune makitima nen (1.1 han 2.3). A yi Yuda yamaan dɛxɔn siyane kala (2.4-15). A mɔn yi Yerusalɛn yitɔn a na yelin fe jaxin be a yi, a yi yama xuruxin lu na alogo a xa dunuɗa muxune birin mabandun a yete ma (3.1-20).

Sofoni a falama nen a lanna mi nɔɛ luyɛ Ala nun a yamaan tagi xa na muxune mi ba a yamaan ye naxanye e yete hayun kataxi e Marigina yamarine rabɛjin. Koni muxun naxanye xuruxi Alaa yamaan ye, Ala ne xanuxi ki faɗni (2.3 e nun 3.12).

¹ Alatala yi falan ti Kusi a dii xɛmɛn Sofoni xa. Kusi findixi Gedaliyaa dii xɛmɛn nan na. Gedaliya yi findi Amari a dii xɛmɛn na. Amari yi findixi Xesekiyaa dii xɛmɛn nan na. A falaxi Yuda mangan Yosiya waxatin nin Amɔn ma dii xɛmɛna.

² Alatalaa falan ni ito ra, a naxa,
“N seene birin naxɔrima nen bɔxɔ xɔnna fari.

³ N na adamadiine nun subene birin naxɔrima nen,
n yi xɔline nun yɛxɛne raxɔri,
e nun seen naxanye muxu jaxine birama yulubini.
N mi muxu yo luyɛ bɔxɔ xɔnna fari.”

Alatalaa falan nan na ra.

⁴ “N na n yiini bandunma nen Yuda kaane nun Yerusalɛn kaane birin xili ma.

N yi Baali suxurene birin jan e yi,
yamaan yi jinan e ki muxune xɔn
naxanye yi saraxane bama e xa,

⁵ e nun naxanye e xinbi sinma kore banxin xuntagi
kore xɔnna yanban seene batudeni,
e nun naxanye e kɔlɔma Alatala yi,
e mɔn yi e kɔlɔ e gbee ala Mɔlɔkɔ yi,

⁶ e nun naxanye e xun xanbi soxi Alatala yi
naxanye mi Alatala fenma,
e mi a maxɔdinma.”

Alatalaa kiti sa lɔxɔna fe

⁷ ɛ raxara Marigina Alatala yetagi,
bayo Alatalaa lɔxɔn bata maso.
Alatala bata saraxani tɔn,
a yi a muxu xilixine rasarijan.

⁸ Anu Alatala naxa,
“N ma saraxa ba lɔxɔni,
n kuntigine nun manga diine saranma nen e fe jaxine ra,
e nun naxanye birama siya gbetene namunne fɔxɔ ra.

⁹ Na lɔxɔni,
n muxune saranma nen e fe jaxine ra
naxanye birin e sanna ratuganma so dɛɛn gbingbinna xun ma*

* 1:9: Suxure batune mi yi e sanna tima so dɛɛn gbingbinna fari. Yanyina nde na yi findixi binyen nan na e suxurene xa. A mato Samuyeli Singen 5.4-5 kui.

e nun naxanye birin e kanne banxine rafema nafunle ra naxanye sətəxi funmaan nun yanfane yi.”

¹⁰ Alatalaa falan ni ito ra, a naxa,
“Na ləxəni,
gbelegbele xuiin tema nən taan so dəen na
dənaxan xili Yexə Dəna,
e nun wuga xuiin Yerusalən Taa Nənəni
e nun sənəxə xui gbeena geyane yi.

¹¹ Naxanye dəxi taan laben na,
ε gbelegbele!
Bayo yulane birin bata halagi,
gbeti fenne birin naxərima nən.

¹² Na waxatini,
n lənpun nadəgəma nən,
n yi Yerusalən taan birin yigbə.
N yi na muxune saran e hakəne ra,
naxanye e wasa soxi e fe naxine yi,
e lu a falə, e naxa,
‘Alatala mi fefe rabama,
a fajina hanma a naxina.’

¹³ Yaxune e nafunle birin tongoma nən yəngeni,
e banxine yi kala.
E banxine tima nən,
koni e mi soma e kui.
E wudine sima nən,
koni e mi e bogine igen minma.”

¹⁴ Alatalaa ləxə gbeen bata maso,
a bata maso,
a famatəən ni i ra.
Hali sofa wəkiləxine gbelegbelema nən yigitəgəni
Alatala fa ləxən xuiin bun.

¹⁵ Na ləxən findixi xələ ləxən nan na.
Kəntəfinla nun xamin ləxəna,
naxankatan nun halagi ləxəna,
dimin nun nii rafəren ləxəna,
kundaan nun kuye yi fəren ləxəna.

¹⁶ Sofane xəta fe xuiin minima nən na ləxəni
e sənəxə yəngə so xinla ma
taa sənəməne nun e rabilinne yinne xili ma.

¹⁷ N muxune luma nən naxankatani,
e yi sigan ti alo danxutəne
amasətə e bata Alatala yulubin tongo.

E wunla radinma nən
alo burunburunna bəxən ma,
e fatin yi kun alo naman bəxən ma.

¹⁸ E gbetin nun e xəməne mi nəe e rakise
Alatalaa xələn fa ləxəni.
A xələ gbeen yi bəxə xəna birin halagi alo təəna,
a muxune birin naxəri a fari ki magaxuxini.

2

¹ ε malan, ε bode to,
ε tan yama yagitarena,

² benun waxati saxin xa a li,

benun ləxəni ito xa dangu
 alo se dagin foyeni,
 benun Alatalaa xələ gbeen xa ε li,
 benun Alatalaa xələ ləxən xa fa ε ma.
³ Ε Alatala fen,
 ε tan yamanan muxu xuruxine,
 ε tan naxanye a sariya kəndən ligama.
 Ε tinxinyaan fen,
 ε lu yetε magodoni.
 Waxatina nde, ε tangama nən
 Alatalaa xələ ləxən ma.

Gbalona siyane xa

⁴ Gasa taan nabepinma nən,
 Asikalən taan halagima nən,
 Asadodi kaane yi kedi yanyin na,
 Ekirən yi raxəri.
⁵ Gbalon na muxune xa,
 naxanye dəxi fəxə igen de
 siyaan naxanye sa kelixi Kereti yamanani.
 Ε tan Kanan kaane,
 ε tan Filisitine,
 Alatala falan tima ε xili ma,
 a naxa, “N na ε raxərime nən,
 muxu yo mi luyε ε yi.”
⁶ Fəxə igen dəxənnε findima nən
 xuruse rabadene nun kula yirene ra xuruse kantanne xa.
⁷ Mənnε findima nən Yuda muxu dənxe ne gbeen na.*
 E yi e xuruseene raba na.
 Ninbanna ra,
 e sa e sa Asikalən kaane banxine kui.
 Bayo, Alatala, e Ala,
 e malima nən,
 Ala yi e muxune raxεtε e ma
 naxanye yi suxi yengeni.
⁸ N bata Moyaba konbi ti xuine mε
 e nun Amonine n ma yamaan magelema kii naxan yi,
 e yi e yamanan danne fari sa,
 ba Isirayila bəxən na.
⁹ Alatala Senben Birin Kanna falan ni ito ra,
 Isirayilaa Ala naxa,
 “N tan habadan Ala,
 n bata n kələ n yeteni,
 Moyaba yamanan luma nən
 alo Sodoma taana,
 Amoni yamanan yi lu
 alo Gomora taana,
 sεxε naxine dənaxan yi,
 fəxən gema dənaxan yi,
 dənaxan halagixi han habadan.
 N ma yamaan muxu dənxe ne yi ne yii seene tongo.
 N ma muxun naxanye na lu,

* 2:7: muxu dənxe ne: Yuda kaane fama suxudeni yengeni nən. Muxun naxanye luma e nii ra yengen jan xarbini, ne nan ma fe falaxi be.

ne yi e bəxən tongo.”

¹⁰ Na fena e sətəma e wason saranna nan na,
bayo e bata Alatala Sənben Birin Kanna yamaan konbi
e yi keli e xili ma.

¹¹ Alatala jaxuma ayi nən e ra,
bayo a e gbee alane birin naxərima nən yamanani.
Hali yire makuyene yi,
siyane birin a batuma nən e konne yi.

¹² Ɛ tan Kusi kaane,†
n na Ɛ fan yengema nən,
n yi Ɛ faxa.

¹³ A kelima nən sogeteden kəmenna binna yamanan xili ma,
a yi Asiriya raxəri.

A yi Niniwa taan halagi,
a na findi tonbonna ra.

¹⁴ Xuruseene yi na findi e kuruden na,
e nun suben sifan birin.
Singbinne nun sagalene yi xi a sənbetən longonne nun kondene yi.
Sənxə xuiin minima nən foye soden na, a naxa,
“Taan bata kala fefe fələ so dəen ma,
bayo suman xalanbene birin bata mini kənenni.”

¹⁵ Taa fajı makantanxini ito mato,
naxan yi a falama, a naxa,
“Ba n tan na, gbətə mi na!”
Taani ito kalaxi di,
a findi subene birin konna ra?
Naxan yo na dangu a dəxən,
na kanna kolinma a ma nən,
a yiin ti a ma, a kabə.

3

Yerusalən kaane mi e tuli mati

¹ Gbalon na taan xa,
naxan findixi taa murutəxi xəsixin na,
jaxankata tiine denaxan yi.

² Mən kaane mi ndende xui ramema,
e mi e tuli matima maxadi xuine ra,
e mi laxi Alatala ra,
e mi e masoma e Ala ra.

³ E kuntigine luxi nən
alo yata xəne.
E kitisane luxi nən
alo kankon naxanye suben suxun jınbanna ra,
e mi sese ramara xətəna xa.

⁴ E nabine xurutare,
e muxune yanfantən.
E saraxaraline se sarıjanxine raxəsima,
e sariyan kalama.

⁵ Anu, Alatala dəxi taani nən
alogo a xa a tinxinyaan mayita.
A kiti kəndən sama ləxə yo ləxə waxatin birin.

† 2:12: Kusi: Yamanan naxan Misiran faxa ra Nila baan də. Fati fəre yamanan nan yi a ra.

Koni fe jaxi rabane mi yagima mume.

⁶ N bata siyane raxori
n yi e taa makantanxine kala.
N yi e taane nun e kirane findi yire rabejinxine ra.
Muxe mi fa dɔxɔma e taane yi,
muxe mi danguma e kirane xɔn.

⁷ N na a fala nen men kaane xa, n naxa,
“Xa e yi gaxu n yee ra nun,
xa e yi tin n ma maxadi xuiin na nun,
n mi yi e dɔxɔden kalama nun.
N nema e fe jaxine saranma e ra,
e tan mɔn e mafurama fe jaxi rabadeni e feene birin yi.”

⁸ Alatala falan ni ito ra, a naxa,
“E waxatin mame,
n fama e suxudeni yengeni waxatin naxan yi.
Bayo, n bata a ragidi,
n xa siyane nun yamanane birin malan,
n yi n ma xɔlɔ gbeen nagodo e xili ma.
Bayo n ma xɔlɔ gbeen bɔxɔn birin halagima nen alo tɛena.”

Siyane findima nen Ala gbeen na

⁹ Nayi, n fala sarijanxine rasoma nen yamanan muxune de,
alogo e xa Alatala maxandi a xinla ra.
E birin yi a batu e bode xɔn.

¹⁰ Naxanye n batuma,
naxanye raxuyaxi ayi bɔxɔn xun xɔn,
ne sa fama nen saraxane ra n xa
sa keli Kusi yamanan baane kidi ma.*

¹¹ Na lɔxɔni,
e mi fa yagima e kewanle fe ra,
e n yulubin naxanye tongo
bayo, n wasodene birin bama nen e ye na lɔxɔni.
E yi ba e yete yigboe n ma geya sarijanxin fari.

¹² N muxu dijaxine nun yiigelitɔne luma nen e ye,
naxanye e yigi sama Alatala yi.

¹³ Isirayila muxu dɔnxene mi fa tinxintareyaan nabama sɔnɔn.

E mi wule falama.
E mi yanfa falane tima.
E na e yigiyaden li waxatin naxan yi
muxu yo mi e yigbetenje menni.

¹⁴ Siyon kaane, e jaxan!

Isirayila kaane,
e gbelegbele sewani!
Yerusalen kaane,
e sewa e bɔnen ma feu!

¹⁵ Alatala bata kitin masiga e ra,
a yi e yaxune ragi e bun.
Alatala, Isirayila mangana e xɔn.
E mi fa gaxuma gbalɔ fe yo yee ra.

¹⁶ Muxune a falama nen Yerusalen kaane xa na lɔxɔni,
e naxa, “Siyon kaane,

* 3:10: Kusi: Yamanan naxan Misiran faxa ra Nila baan de. Fati fore yamanan nan yi a ra.

ε nama gaxu!

Siyon kaane, ε nama tagan!

¹⁷ Alatala, ε Ala ε xɔn,
naxan ε rakisima a sɛnbɛ gbeeni.

A sɛwama nɛn ε fe ra han!

A i madɛndɛnma nɛn a xanuntenyani,

a sɔnxɔ sɛwani ε fe ra.

¹⁸ N sali lɔxɔn naxankatane bama nɛn ε ma,
naxanye bata yi findi goronna nun yagin na ε ma.

¹⁹ Na waxatini,
naxanye birin ε naxankata,

n kelima nɛn ne xili ma.

Naxanye naxankataxi,

n yi ne rakisi.

Naxanye yi raxuyaxi ayi,

n yi ne malan.

N yi tantunna nun xinla fi e ma yirene birin yi,

e yagin sɔtɔ dɛnaxanye yi.”

²⁰ Alatala naxa,

“Na lɔxɔni,

n mɔn fama nɛn ε ra ε konni,

n yi ε malan.

Bayo n na ε findima nɛn xili kanne nun binye muxune ra

bɔxɔn muxune birin ye,

n na fa ε muxune ra ε yetagi waxatin naxan yi

naxanye yi suxi yɛngeni.”

Xage Nabi Xage Alaa Falan Naxan Sebe

Nabi Xage a kawandina ndee nan sebeḅi Kitabun yireni ito kui a naxanye ba alogo a xa a yamaan nawekile e mōn xa Ala Batu Banxin ti Yerusalen yi. A lixi Yahudiyane bata yelin soe Yerusalen yi keli Babilōn yi, e yi suxi konyiyani denaxan yi. Nabi Xage falani itoe tixi jee keme suulun jee mōxōje benun Yesu xa bari. E nun Nabi Sakari yi nabiya wanla kema waxati kedenni.

Yahudiya singen naxanye mini konyiyaan bun fo jee keme suulun jee tonge saxan nun solomasexe benun Yesu xa bari, ne yi lan nun e xa Ala Batu Banxin ti Babilōn kaane naxan kala. A kalan bata yi jee tonge suulun nan ti na waxatini. Koni e tunnaxolo nen e ma han jee fu nun solomasexe. Nanara, nabiin yamaan kuntigine senbe soma lan wanle ma. A naxa a e nafunle sigama xurunje ayi nen fanni e luma e gbee banxine tiye e Alaa banxin bote raba. Nabiya falani itoe tiin xanbini, e Ala Batu Banxin ti jnan jee naanin bun ma.

Alaa Banxin ti waxatin bata a li

¹ Manga Dariyusi a mangayaan jee firinden kike senninden xi singe loxoni, Alatala yi falan ti Nabi Xage xon Selatili a dii xeme Sorobabeli Yuda yamana kannaa xa, e nun Yehosadaki a dii xemen Yosuwe saraxarali kuntigina: ² Alatala Senben Birin Kanna ito nan falaxi, a naxa, “Yamani ito a falama, e naxa, ‘En lan en xa Alatala Batu banxin ti waxatin naxan yi, na munma a li singen.’” ³ Nayi, Nabi Xage yi Alatalaa falani ito ti, a naxa, ⁴ “E lan e lu e banxi tofajine kui waxatini ito yi ba, n ma banxin yi lu kalaxi?” ⁵ Iki, Alatala Senben Birin Kanna ito nan falaxi, a naxa, “E miri e sigati kiin ma. ⁶ E bata sansi gbeḅe si, koni e ndedi nan sotoxi. E degema, koni e mi lugoma. E minma, koni e mi wasama. Dugina e ma, koni xunbenla mōn e ma. E bata e wanla saranna sotō, e yi a sa benbeli saxonxin kui.”

⁷ Alatala Senben Birin Kanna ito nan falaxi, a naxa, “E miri e sigati kiin ma.” ⁸ Alatala naxa, “E siga geyane fari, e sa fa wudin na, e yi n ma banxin ti alogo n xa sewa a ra, n binyen sotō.” ⁹ Alatala Senben Birin Kanna falan ni ito ra, a naxa, “E yengi yi se gbeḅe nan ma nun, koni a mato, e ndedi nan sotoxi. E naxan namaraxi banxini, n bata na raxuya ayi n de foyen na. Nanfera? N batu banxina fe ra, naxan kalaxi. Anu, e birin yengi doxi e banxine xon. ¹⁰ Na nan a ligaxi tule mi faxi e konni, sansine fan mi bogi. ¹¹ N bata fitina furun naso yamanani geyane fari, e nun murutu xeeene nun manpa bili nakone yi. Turen yi dasa. Sansine mi fa bogi. Muxune nun xuruseene bata toro, e nun e wali xonne birin.”

¹² Nayi, Selatili a dii xemen Sorobabeli nun Yehosadaki a dii xemen Yosuwe saraxarali kuntigin nun yamaan donxen birin naxanye luxi yamanani, ne yi Alatalaa falan suxu, e Ala, Alatala Nabi Xage xe falan naxan tideyi. Yamaan yi gaxu Alatala yee ra. ¹³ Alatalaa xerana Xage yi falan ti yamaan xa alo Alatala a fala kii naxan yi, a naxa, “N luma nen e xon.” Alatalaa falan nan na ra. ¹⁴ Alatala yi Selatili a dii xemen Sorobabeli bojen nadin, Yuda yamana kannaa, e nun Yehosadaki a dii xemen Yosuwe saraxarali kuntigina e nun yamaan birin alogo e xa fa Alatala Senben Birin Kanna Batu Banxin ti, e Ala, ¹⁵ Manga Dariyusi a mangayaan jee firinden kike senninden xi mōxōjen nun naaninde loxoni.

2

Ala Batu Banxi nen binyena

¹ Kike solofereden xi mōxōjen nun kedende loxoni, Alatala yi falan ti Nabi Xage xon, a naxa, ² “Falan ti Selatili a dii xemen Sorobabeli Yuda yamana kannaa nun Yehosadaki a dii xemen Yosuwe saraxarali kuntigin nun yamaan birin xa, i naxa, ³ ‘Banxini ito yi nōroxi kii naxan yi a singeni, nde luxi e ye naxan a to na waxatini? A fa di to? Sese mi a ra e yee ra yi ba?’” ⁴ Nayi, Alatalaa falan ni ito ra, a naxa, ‘Sorobabeli, i wekile! Yehosadaki a dii

xemen Yosuwe, saraxarali kuntigina, i wekile! E tan yamanan muxune birin, e wekile! Alatala Senben Birin Kanna fala ni ito ra, a naxa, 'E wali! Amasoto n luma nen e xon. ⁵ Hali e mi gaxu bayo n layirin nan tongoxi e xa, e benbane to mini Misiran yamanani. N ma Nii Sarijanxi mon e tagi.' ⁶ Bayo Alatala Senben Birin Kanna ito nan falaxi, a naxa, 'Benun waxatidi, n mon boxo xonna nun kore xonni maxama nen, e nun baane nun xareyana.' ⁷ Alatala Senben Birin Kanna naxa, 'N siyane birin yimaxama nen. Siyane kunfaxi naxan xon, na yi fa, n yi banxini ito rafe binyen na.' ⁸ Alatala Senben Birin Kanna falan ni ito ra, a naxa, 'N tan nan gbee gbetin nun xemaan na.' ⁹ Alatala Senben Birin Kanna naxa, 'Donxe ra banxini ito binyen gboma ayi nen dangu a singen na.' Alatala Senben Birin Kanna falan ni ito ra, a naxa, 'N boje xunbenla fima yireni ito nin.' "

Barakan nun sarijantareyana

¹⁰ Dariyusi a mangayaan je firinden kike solomanaaninden xi maxojen nun naaninde loxon, Alatala yi falan ti Nabi Xage xa: ¹¹ Alatala Senben Birin Kanna ito nan falaxi, a naxa, "Sariyana nde maxodin saraxaraline ma. ¹² Xa sube dungina nde kankanxi muxuna nde a domaan lenben na naxan bata rasarijan saraxabadeni, na xanbi ra, na doma lenben yi sa din donsena nde ra, buruna hanma sabina hanma manpana hanma turena hanma donse yo donse, na fan nasarijanxin nan na ra ba?" Saraxaraline yi a yabi, e naxa, "A mi sarijanxi." ¹³ Xage yi e maxodin, a naxa, "Nayi, xa muxuna nde a yiin din binbin na, a sarijanxa yi kala, a yi a yiin din na donse sifana nde ra, na fan sarijanxa kalaxin nan na ra ba?" Saraxaraline yi a yabi, e naxa, "Na fan mi fa sarijan."* ¹⁴ Nayi, Xage mon yi falan tongo, a naxa, "Awa, Alatalaa falan ni ito ra, a naxa, 'Yamani ito nun siyani ito fan na kii nin n tan yee ra yi. E kewanle birin na kii nin. E naxan yo bama n xa saraxan na, a mi sarijan.' "

¹⁵ "E miri na ma, naxan fa e sotoma, folo to ma siga yeen na. Benun e xa Alatala Batu Banxin ti gemene boxo folo e bode je ra waxatin naxan yi, ¹⁶ e yi luxi ikii nin: Xa muxuna nde siga ligaseen ye maxojen tongodeni sagan kui, a sa a ye fu nan liin na. Xa a siga manpa ige sege seen ye tonge suulun segedeni, a sa a ye maxoje nan liin na.' ¹⁷ Alatalaa falan ni ito ra, a naxa, 'N bata yi e wali xonne birin kala xorinxorinna nun funen nun balabalan kesene ra, koni e mi e xun xete n ma. ¹⁸ Nayi, e miri a ma ki faji, naxan fama ligadeni, folo to ma siga yeen na, keli jeen kike solomanaaninden xi maxojen nun naaninden ma, Alatala Batu Banxin beten saxi loxon naxan yi. E miri na ma ki faji. ¹⁹ Sansina nde mon sagan kui ba? Benun to, manpa binle nun xode binle nun girenada binle mi yi bogixi mume. Koni to dangu xanbini, n barakan sama nen e fe yi.' "

Sorobabeli sugandi fena

²⁰ Alatala mon yi falan ti Xage xa kiken xi maxojen nun naaninde loxon, a naxa, ²¹ "Sa a fala Yuda yamana kanna Sorobabeli xa, a n kore xonna nun boxo xonni maxama nen, ²² n yi mangane ba, n yi siyane senben kala. N wontorone kalama nen e nun naxanye e ragima. Soone nun soo ragine birama nen, e birin yi faxe e ngaxakedenmane silanfanna ra."† ²³ Alatala Senben Birin Kanna falan ni ito ra, a naxa, "Selatili a dii xemen Sorobabeli, n ma walikena, na loxon, n na i tongoma nen, n yi i findi n ma taxamaseri yiisolirasoon na,‡ bayo n bata i sugandi." Alatala Senben Birin Kanna falan nan na ra.

* 2:13: A mato Yatene 19.22 kui. † 2:22: Silanfanna: Sofane yengeso degemana. ‡ 2:23: Na waxatini mangane yi e taxamasenna sama e kedi sebexine ma nen alogo muxune xa e yii funfu kolon alo tanpuna. Na yi finde e yete gbee taxamaseri yiisolirasoon funfun na.

Sakari

Nabi Sakari Alaa Falan Naxan Sebe

Nabi Sakari a nabiya falani itoe sebexi nen yanyina nde jee keme suulun jee maxone benun Marigi Yesu xa bari. E nun Nabi Xage yi walima waxati kedenna nin. Yuda bomsonna muxune bata yi keli konyiyani Babilon taani. E katama e mon xa Ala Batu Banxin ti.

Kitabun yireni ito yitaxunxi dexo firin. Sakari sora keden han sora solomasexena, na fe toone nan yebama naxanye luxi alo xiyena. Ne bunna neen fa fala yamaan mon na Yerusalen taan nun Ala Batu Banxin ti, na findima waxati nenen nan na Alaa muxune xa.

Kitabun yireni ito bode foxon waxatina nde a fe falama, manga fajina nde yi fama Alaa mangayaan na waxatin naxan yi Isirayila yamanani (Sakari 9 han Sakari 12). Na nabiya falane Marigi Yesu a fe falaxi jee keme suulun benun a xa liga. Na mato Sakari 9.9 nun 11.12-13 nun 12.10 nun 13.7 kui. A fe mon sebexi Matiyu 21.4-5 nun Matiyu 26.31 nun Maraka 14.27 nun Yoni 19.37 kui.

¹ Dariyusi a mangayaan jee firinden kike solomasexedeni, Alatala yi falan ti Nabi Sakari xa, Bereki a dii xemena, Yido mamandenna. A naxa:

² “Alatala xolo gbeen ti nen e benbane xili ma. ³ Koni, i xa a fala e xa fa fala Alatala Senben Birin Kanna naxa iki: ‘E mon xa fa n ma,’ Alatala Senben Birin Kanna ito nan falaxi, a naxa, ‘N fan fama nen e ma.’ Alatala Senben Birin Kanna falan nan na ra. ⁴ E nama lu alo e benbane, nabi fonne yi ito ralima naxanye ma: Alatala Senben Birin Kanna ito nan falaxi, a naxa, ‘E xete e fe jaxine nun e kewali jaxine foxo ra.’ Koni e mi e tuli mati, e mi n xuiin name. Alatalaa falan nan na ra. ⁵ E benbane minen? Nabine go? E jee habadan? ⁶ Anu, n falane nun sariyan naxanye yamari nabine ma, n ma walikene, ne xa mi e benbane li ba? Nayi e yi tubi, e yi a fala, e naxa, ‘Naxan lanxi nxo feene nun kewanle ma, Alatala Senben Birin Kanna bata na nan liga nxu ra alo a bata yi a ragidi kii naxan yi.’”

Fe to singena alo xiyena: Soone

⁷ Kike fu nun kedenden xii maxonen nun naanindena, Sebati kiken, Dariyusi a mangayaan jee firindena, Alatala yi falan ti Nabi Sakari xa, Bereki a dii xemena, Yido mamandenna.

⁸ N fe toon tixi nen kosen na alo xiyena. N soo ragina nde nan to soo gbeela fari, a yi tixi miriti wudine tagi darani. Soo gbeele, a gbeeli makatunxine e nun a fixene yi a xanbi ra. ⁹ N yi a maxodin, n naxa, “Nanse itoe ra, n kanna?” Malekan naxan yi falan tima n xa, na yi n yabi, a naxa, “N xa a yita i ra naxan e ra.” ¹⁰ Muxun naxan yi tixi miriti wudine tagi, na yi a fala, a naxa, “Alatala ne nan xexi boxoni sigadeni.” ¹¹ E yi dentegen sa Alatala malekan xa naxan yi tixi miriti wudine tagi, e naxa, “Nxu bata boxon birin yisiga, boxon muxune birin sabatixi bone xunbenli.” ¹² Nayi, Alatalaa malekan yi a fala, a naxa, “Alatala Senben Birin Kanna, i mi tinma kininkinijne Yerusalen nun Yuda taane ma han waxatin mundun yi, i xoloxi naxanye ma xabu jee tonge solofere?”* ¹³ Malekan naxan yi falan tima n xa, Alatala yi fala fajine ti na xa, a yi a masabari.

¹⁴ Malekan naxan yi falan tima n xa, na yi a fala n xa, a n xa falani ito rali: “Alatala Senben Birin Kanna ito nan falaxi, a naxa, ‘Xoxolon gbeena n yi Yerusalen nun Siyon ma fe ra.’ ¹⁵ Siya gbeten naxanye bone xunbenli, n bata xolo ne ma han! Amasoto n yi xoloxi nen ndedi, koni e tan bata yihadin fari sa.’ ¹⁶ Nanara, Alatala ito nan falaxi, a naxa, ‘N mon fama nen Yerusalen taani kininkininni, n ma banxin mon yi ti. Se maliga lutin mon

* ^{1:12}: jee tonge solofere: Na mato Yeremi 25.11 nun Yeremi 29.10 kui. † ^{1:14}: Ala xoxolon, bayo e nun a yamaan bata yi layirin xidi alo futun xidima kii naxan yi. Na kui, Ala a yamaan masuxuma alo xemena a jaxanla makantanma kii naxan yi. A mi tinma a xa bira se gbete foxo ra a batu xinla ma, a mon mi tinma yama xonen xa a raxori. Na feen mato Xarajaan 20.5 kui.

yibandunma nen Yerusalen taan xun ma.' Alatala Senben Birin Kanna falan nan na ra. ¹⁷I mon xa ito rali: Alatala Senben Birin Kanna ito nan falaxi, a naxa, 'Naxunna mon soma nen n ma taane yi. Alatala mon Siyon muxune madendenma nen, a mon yi Yerusalen sugandi.' "

2

Fe toon firindena alo xiyena: Fenne nun xabune

¹N yi n yeen nakeli n yi fe toon ti alo xiye. Feri naanin yi n yetagi. ²Malekan naxan yi falan tima n xa, n yi na maxodin, n naxa, "Nanse itoe ra?" A yi n yabi, a naxa, "Senbene nan e ra naxanye Yuda nun Isirayila nun Yerusalen raxuyaxi ayi."

³Na xanbi ra, Alatala yi xabu naanin yita n na. ⁴N yi maxodinna ti, n naxa, "Itoe faxi nanse ligadeyi be?" A yi n yabi, a naxa, "Fenni itoe nan Yuda raxuyaxi ayi fefe, han muxu yo mi fa nœ a xunni te. Koni xabuni itoe tan faxi e magaxudeni, e yi siya gbeteene senbene rabira, naxanye kelixi Yuda boxon xili ma alogo e xa Yuda kaane raxuya ayi."

Fe toon saxandena alo xiyena: Se maliga lutina

⁵N yi n yeen nakeli n yi fe toon ti alo xiye. Se maliga lutin yi suxi muxuna nde yii. ⁶N yi a maxodin, n naxa, "I sigan minen?" A yi n yabi, a naxa, "N Yerusalen nan maligama, alogo n xa a yigboon nun a kuyan kolon."

⁷Malekan naxan yi falan tima n xa, na yi siga, koni maleka gbete yi fa na ralan. ⁸A yi a fala a xa, a naxa, "I gi, sa a fala banxulanni ito xa, a Yerusalen kaane nun xuruseene wuyama ayi nen han! Yinna mi fa nœ taan nabilinje. ⁹Alatalaa falan ni ito ra, a naxa, 'N tan yetena a kantanma nen alo teena a rabilinni, n yi n noron nagodo a yi.' "

¹⁰"E xodxo de!

E gi komen foxon yamanan bun!"

Alatalaa falan nan na ra,

"Bayo n na e raxuya ayi nen

boxon tongon naaninne ma."

Alatalaa falan nan na ra.

¹¹"E xodxo!

Siyon kaane, e gi,

e tan naxanye dxi Babilon yi."

¹²Alatala Senben Birin Kanna naxa iki:

"A bata n xe binyeni siyane ma

naxanye fuxi e ma,

bayo naxan na a yiin din e ra,

a luxi nen

alo na bata a yiin din Ala ye diin na.

¹³N kelima nen e xili ma yati,

e konyine yi e yii seene birin tongo yengeni.

Nayi, e a kolonma nen

a Alatala Senben Birin Kanna nan n nafaxi.

¹⁴E xuini te sewani,

e tan Siyon kaane,

bayo n fama nen,

n yi lu e tagi."

Alatalaa falan nan na ra.

¹⁵Siya wuyaxine fama nen Alatala ma na loxonni

e yi findi n ma yamaan na.

N luma nen e tagi,

e yi a kolon

a Alatala Senben Birin Kanna nan n nafaxi e ma.

¹⁶Yuda mon findima nen Alatala gbeen na,

yamana sarixanxina,

a mən yi Yerusalən sugandi.

¹⁷ Adamadiin birin xa a dundu Alatala yetagi, amasotə a bata keli mini a yire sarijanxini.

3

Fe toon naanindena alo xiyena: Saraxarali kuntigina

¹ A yi saraxarali kuntigi Yosuwe yita n na, a yi tixi Alatalaa malekan yetagi. Setana yi tixi a yiifanna ma a tənəgedeni. ² Alatalaa malekan yi a fala Setana xa, a naxa, “Alatala xa falan ti i xili ma, Setana, a xa falan ti i xili ma, a tan naxan Yerusalən sugandixi! Tεε yege dungin xa mi yi xeməni ito ra ba naxan baxi tēni?”* ³ Dugi xəsixine nan yi ragodoxi Yosuwe ma, a yi tixi malekan yetagi. ⁴ Naxanye yi tixi a yetagi, malekan yi a fala ne xa, a naxa, “E dugi xəsixine ba a ma!” A mən yi a fala Yosuwe xa, a naxa, “A mato, n bata i hakene ba i ma n dugi fajine ragodo i ma.” ⁵ N yi a fala, n naxa, “E xa namu sarijanxin so a xunna!” E yi namu sarijanxin so a xunna, e yi dugine ragodo a ma. Alatala malekan yi tixi na.

⁶ Alatala malekan yi ito rali Yosuwe ma, a naxa, ⁷ “Alatala Senben Birin Kanna ito nan falaxi, a naxa, ‘Xa i sigan ti n ma kirane xən, xa i n ma yamarine suxu, i tan nan dəxəma n ma banxin nun n ma tanden xun na, n yi tiden fi i ma itoe ye naxanye tixi be. ⁸ Nayi, saraxarali kuntigi Yosuwe, i tan nun i fəxərabiran naxanye dəxi i yetagi, ε tuli mati! Amasotə muxuni itoe findima fe famatəne taxamasenne nan na. N nan n ma walikεen nafama nən, naxan xili “Niməna.” ⁹ Amasotə gəmen mato n naxan dəxi Yosuwe yetagi. Fəxə solofere nan na gəmə kedenna ma. N sebenla tima nən a ma. Alatala Senben Birin Kanna falan ni ito ra: N yamanani ito həkən bama nən a ma ləxə kedenni. ¹⁰ Na ləxəni, muxun birin a lanfaan xilima nən, e yi dəxə e manpa binla nun xədə binla nininna ra.’ Alatala Senben Birin Kanna falan nan na ra.”

4

Fe toon suulundena alo xiyena: Lənpu dəxə sena

¹ Malekan naxan yi falan tima n xa nun, na mən yi fa, a n nakeli alo muxun naxan naxulunxi xixənli. ² A yi n maxədin, a naxa, “I nanse toma?” N yi a yabi, n naxa, “N lənpu dəxə se xəma daxin nan toma, e nun ture ramaradena a xuntagi. Lənpu solofere a ma. Ture godode solofere nan turen sama lənpu soloferene kui. ³ Oliwi wudi bili firin tixi ture ramaraden dəxən ma, keden a yiifanna ma, keden a kəmenna ma.” ⁴ Malekan naxan yi falan tima n xa, n yi na maxədin, n naxa, “N kanna, nanse itoe ra?” ⁵ A yi n maxədin, a naxa, “I mi a kolon?” N yi a yabi, n naxa, “N mi a kolon, n kanna.” ⁶ Nayi, a yi a fala n xa, a naxa, “Alatalaa falan ni i ra, a naxan tixi Sorobabeli ma, a naxa, ‘A mi ligama senben xən hanma fangana, koni fə n ma Niin barakan nin.’ Alatala Senben Birin Kanna falan nan na ra.”

⁷ “Hali geya gbeen naxan Sorobabeli yeε ra, na findima nən lantaan na. A fama nən Ala Batu banxin konde gəmen na, yamaan yi e xuini te, e naxa, ‘Ala xa hinan a ra habadan!’ ”

⁸ Alatala yi falan ti n xa, a naxa, ⁹ “Sorobabeli bata banxini ito ti fələ, a mən a rəjanma nən. Nayi, ε a kolonma nən a Alatala Senben Birin Kanna nan n nafaxi ε ma. ¹⁰ Nde feene fələn magelema nən a to xurun? Yamaan jaxanma nən e na gəmə matinxin seen to Sorobabeli yii.”

Na lənpu soloferene findixi Alatala yeene nan na naxanye bəxən birin yisigama.

¹¹ N yi a maxədin, n naxa, “Nanse Oliwi wudi firinna ne ra, lənpu dəxə seen yiifanna nun a kəmenna ma?” ¹² N mən yi a maxədin, n naxa, “Nanse Oliwi wudi yii firinna ne ra, naxanye ture godode xəma daxi firinne dəxən, oliwi turen danguma naxanye kui?” ¹³ A yi n maxədin, a naxa, “I mi a kolon naxan ne ra?” N yi a yabi, n naxa, “N mi e kolon, n

* 3:2: Yosuwe ito baxi kelidəni Babilən taani a yi konyiyani dənaxan yi. E nun Yahudiyana ndee nan faxi Yerusalən yi.

kanna.” ¹⁴ Nayi, a yi a fala n xa, a naxa, “E findixi muxu firinne* nan na naxanye masusan turen na alogo e xa wali dunuƙa birin Marigin xa.”

5

Fe toon sennindena alo xiyena: Danga kedina

¹ N mɔn yi n yɛɛn nakeli, n fe toon ti alo xiye, n kɛdin mafilinxi to kore. ² Malekan yi a fala n xa, a naxa, “I nanse toma?” N yi a yabi, n naxa, “N kɛdin nan toma kore, a kuya nɔngɔnna yɛ mɔxɔnɛ, a yigbo nɔngɔnna yɛ fu.”

³ Nayi, a yi a fala n xa, a naxa, “Dangan nan na ra naxan xuyama ayi yamanan birin yi. A sɛbɛxi kɛdin fɔxɔ kedenna ma fa fala muƙadene birin kedima nɛn yamanani. A mɔn sɛbɛxi fɔxɔ kedenna boden ma fa fala naxanye birin e kɔlɔma wuleni, ne fan kedima nɛn. ⁴ Alatala Senben Birin Kanna falan ni ito ra: ‘N dangani ito rafama nɛn, a yi so muƙadene birin ma banxine yi e nun muxun naxanye birin e kɔlɔma wuleni n xinli. A luma nɛn e banxine kui alogo a xa e nun a xalanbene nun a gemene birin kala.’”

Fe toon soloferedena alo xiyena: Naxanla debedin kui

⁵ Malekan naxan yi falan tima n xa, na yi a maso, a a fala n xa, a naxa, “I yɛɛn nakeli, i a mato naxan minin be iki.” ⁶ N yi a maxɔdin, n naxa, “Nanse a ra?” A yi n yabi, a naxa, “Liga se debedin nan famato a ra.” A mɔn yi a fala, a naxa, “Na nan toma yamanan muxun birin yi.”

⁷ E yi debedin dɛ raganla yɔxɔ daxini te, n yi naxanla nde to dɔxi a kui. ⁸ Malekan yi a fala n xa, a naxa, “Fe naxin misaala nan naxanli ito ra.” Na xanbi ra, a mɔn yi naxanla madɛtɛn debedin kui, a yi a dɛ raganla dɛtɛn a dɛ ra.

⁹ N yi n yɛɛn nakeli, n yi fe toon ti alo xiyena, n yi naxalan firin to tunganɛ. Foyen yi e gabutɛne yi alo yaya xɔnla gabutɛne. E yi debedin tongo, e te a ra kore. ¹⁰ Malekan naxan yi falan tima n xa, n yi na maxɔdin, n naxa, “E debedin xalima minen?” ¹¹ A yi a fala n xa, a naxa, “E sa banxin nan tima a xa Babilɔn yamanani. Banxin na rajan, debedin dɔxɔma nɛn menni, e yi a batu.”

6

Fe toon solomasɛxɛdena alo xiyena: Wontoro naaninne

¹ N mɔn yi n yɛɛne rakeli, n yi fe toon ti alo xiye. N wontoro naanin to mine geya firinne longonna ra, sulan geyaan nan yi ne ra. ² Soo gbeele nan yi wontoro singen bandunma, a firindena soo fɔrɛne, ³ a saxandena, soo fixɛne, a naanindena, soo gbeeli makatunxine. ⁴ Malekan naxan yi falan tima n na, n yi na maxɔdin, n naxa, “Nanse itoe ra n kanna?” ⁵ Malekan yi a fala n xa, a naxa, “Bɔxɔn tongon naaninne foyene nan ne ra. E kelixi dunuƙa birin Marigin nan fɛma. ⁶ Soo fɔrɛne naxan bandunma, na sigama kɔmɛnna yamanan binna nin. Na xanbi ra, a fixɛne nan minima. A makatunxine sigama yiifanna yamanan binna nin.” ⁷ A gbeeli makatunxine yi mini, e yi wama bɔxɔni siga feni. Malekan yi a fala e xa, a naxa, “E siga, e bɔxɔni siga!” E yi bɔxɔni siga. ⁸ A yi n xili, a naxa, “A mato, naxanye sigama kɔmɛnna yamanan binni, ne bata n nii yifan n ma kɔmɛnna yamanani.”

Yosuwe a mangayana

⁹ Alatala yi falan ti n xa, a naxa, ¹⁰ “I xa suxu muxune kiseene rasuxu, Xelidayi, Tobiya e nun Yɛdaya. I xa siga Sofoni a dii Yosiya a banxini to, e faxi dɛnaxan yi keli Babilɔn yi. ¹¹ I xa gbetin nun xɛmaan tongo. I yi mangaya taxamasenna rafala i yi a so saraxarali kuntigi Yosuwe xun na, Yehosadaki a dii xɛmena. ¹² I xa a fala a xa a Alatala Senben Birin Kanna ito nan falaxi, a naxa, ‘Muxun ni i ra naxan xili “Nimena,” a sabatima nɛn a dɛnaxan yi, a yi Alatala Batu Banxin ti. ¹³ A tan nan Alatala Batu Banxin tima, mangayaan binyen yi lu a tan ma. A dɔxɔma nɛn a mangaya gbɛdeni, a nɔɔn ti. Saraxaralina nde fan dɔxɔma nɛn a mangaya gbɛdeni. Bɔnɛ xunbenla yi lu e firinna tagi.’ ¹⁴ Mangaya taxamasenna luma

* 4:14: Na muxu firinne findixi saraxarali Yosuwe nun yamana kanna Sorobabeli nan na.

nɛn Alatala Batu Banxini ɲɔxɔ lu seen na Xelemi nun Tobiya nun Yɛɗaya nun Sofoni a dii Xeni xɔn. ¹⁵ Muxun naxanye makuya, ne fama nɛn, e wali Alatala Batu Banxin tideni. Nayi, ε a kolonma nɛn a Alatala Senben Birin Kanna nan n nafaxi ε ma. Na ligama nɛn, xa ε Alatala xuiin name ki fajɪ, ε Ala.”

7

Sun suxuna fe

¹ Dariyusi a mangayaan ɲɛɛ naaninden kike solomanaaninden xii naaninde lɔxɔni, Kisilewi kikenɛ, Alatala yi falan ti Sakari xa. ² Beteli kaane bata yi Sareseri nun Regemi-Meleki nun e muxune rasiga Alatala maxandideni. ³ E yi lan e Alatala Senben Birin Kanna a saraxaraline nun nabine maxɔdin, e naxa, “Nxu lan nxu yi lu sunuxi ba, nxu lu sunna suxe kike suulunden ma ba, alo nxu a liga kii naxan yi ɲɛɛ wuyaxi danguxine yi?”

⁴ Alatala Senben Birin Kanna yi falan ti n xa, a naxa, ⁵ “A fala yamanan muxune birin xa e nun saraxaraline, i naxa, ‘E to yi sunna suxuma ε yi sunu kike suulundene nun kike soloferedene yi, xabu ɲɛɛ tonge solofere, ε yi sunna suxuma n tan nan xa ba? ⁶ E to yi ε degema, ε yi ε min, ε mi yi a ligama ε yete xan xa ba? ⁷ Alatala mi falan ne xan ti nabi singene xɔn ba, Yerusalɛn nun a rabilinna taane yi sabatixi bɔɲɛ xunbenli waxatin naxan yi, muxune yi dɔxi Negewi nun Sefala geyane yi waxatin naxan yi?’ ”

Sariya kendena

⁸ Alatala yi falan ti Sakari xa, a naxa, ⁹ “Alatala Senben Birin Kanna ito nan falaxi, a naxa, ‘E xa kitin sa tinxinni, ε hinan ε bode ra, ε yi kininkinin. ¹⁰ E nama kaɲa gilene nun kiridine nun xɔɲene nun yiigelitɔne tɔrɔ, ε nama miriya ɲaxin tongo ε bode xili ma.’ ¹¹ Koni e tan mi tin na rame, e yi e xun xanbi so, e yi e tunle dutun. ¹² E bɔɲɛne yi xɔdɔxɔ ayi alo dayimuna. E yi tondi Alatala Senben Birin Kanna sariyane rame e nun falane a yi naxanye tima nabi singene xɔn Alaa Niin barakani. Nayi, Alatala Senben Birin Kanna yi xɔlɔ han! ¹³ Alatala Senben Birin Kanna naxa, ‘N to yi xinla tima, e mi n natin. E fan na n xili, n mi e ratinma. ¹⁴ N na e raxuya ayi nɛn siyane birin ye e mi naxanye kolon. Yamanani geli nɛn e xanbi. Muxu yo mi yi sigan na, muxu yo mi yi keli na. E yi yamana fajini geli.’ ”

8

Yerusalɛn mɔn tima nɛn

¹ Alatala Senben Birin Kanna yi falan ti, a naxa, ² “Alatala Senben Birin Kanna ito nan falaxi, a naxa, ‘Xɔxɔlɔn gbeena n yi Siyon ma fe ra han. N bɔɲɛn wolonxi a fe ra ki fajɪ!’ ”

³ Alatala ito nan falaxi, a naxa, “N mɔn fama nɛn Siyon yi, n yi dɔxɔ Yerusalɛn taani. Yerusalɛn fama nɛn xili badeni ‘ɲɔndi taana.’ Alatala Senben Birin Kanna geyaan yi xili ba ‘geya sarɲanxina.’ ”

⁴ Alatala Senben Birin Kanna ito nan falaxi, a naxa, “Xɛmɛ fonne nun ɲaxalan fonne mɔn dɔxɔma nɛn Yerusalɛn taan malandene yi, dunganna suxi e birin yii e siimaya xunkuyena fe ra. ⁵ Taan malandene rafema nɛn dii xɛmɛne nun dii tɛmɛne ra saba sodeni.”

⁶ Alatala Senben Birin Kanna ito nan falaxi, a naxa, “Yanyina nde, yama dɔnxɛn naxan na lu, na kabema nɛn na feen ma na lɔxɔni, koni na mi n tan naterenama!” Alatala Senben Birin Kanna falan nan na ra.

⁷ Alatala Senben Birin Kanna ito nan falaxi, a naxa, “N nan n ma yamaan nakisima nɛn sogeteden nun sogegododen yamanane ma. ⁸ N fama nɛn e ra, e yi dɔxɔ Yerusalɛn taani. E findima nɛn n ma yamaan na, n yi findi e Ala ra, ɲɔndin nun tinxinni.”

⁹ Alatala Senben Birin Kanna ito nan falaxi, a naxa, “E wɛkile, ε tan naxanye falani itoe mɛma, nabine yi naxanye falama muxune yi Alatala Senben Birin Kanna banxin beten sama waxatin naxan yi a ti feen na. ¹⁰ Bayo benun na lɔxɔne, walikɛna hanma ɲingene wanla saranna mi yi sɔtɛ. Yaxune mi yi tinɲɛ yamaan yi mini hanma e so bɔɲɛ xunbenli. Amasɔtɔ n yi muxune luma e bode xili ma nɛn. ¹¹ Koni iki n mi fa a ligama yama dɔnxɛni

ito ra alo waxati danguxine,” Alatala Senben Birin Kanna falan nan na ra. ¹² “E sansiin sima nen bɔɲɛ xunbenli. Manpa binle bogima nen. Bɔxɔn balon naminima nen. Tule igen fama nen. N na birin soma nen yama dɔnxɛn yii e kɛɛn na. ¹³ Yuda bɔnsɔnna nun Isirayila kaane, ɛ bata yi findi danga muxune ra siyane tagi kii naxan yi, n na ɛ rakisima nen, ɛ yi baraka na kiini. ɛ nama gaxu, ɛ wekile.”

¹⁴ Amasɔtɔ Alatala Senben Birin Kanna ito nan falaxi, a naxa, “ɛ benbane to yi n naxɔlɔma, n na a ragidi nen n xa ɛ jaxankata, n mi nimisa. ¹⁵ Koni iki n mɔn bata a ragidi, n xa a fajin naba ɛ xa, Yerusalɛn nun Yuda bɔnsɔnna muxune. Nayi, ɛ nama gaxu. ¹⁶ ɛ xa feni itoe liga: ɛ xa jɔndin fala ɛ bode xa, ɛ kitin sa jɔndini, kitin naxan bɔɲɛ xunbenla rasoma. ¹⁷ Muxu yo nama miriya jaxin tongo a boden xili ma. ɛ nama ɛ kɔlɔ wuleni. Amasɔtɔ n na feene rajaxuxi,” Alatalaa falan nan na ra.

Sun suxun maxɔdinna yabina

¹⁸ Alatala Senben Birin Kanna yi falan ti n xa, a naxa, ¹⁹ “Alatala Senben Birin Kanna ito nan falaxi, a naxa: Kike naaninden sunna, kike suulunden sunna, kike solofereden sunna e nun kike fuden sunna, ne findima nen Yuda bɔnsɔnna sɛwa lɔxɔne nun jaxajaxa lɔxɔne ra, e nun sali lɔxɔne. Koni jɔndin nun bɔɲɛ xunbenla xa rafan ɛ ma de!”

²⁰ Alatala Senben Birin Kanna ito nan falaxi, a naxa, “Siya wuyaxine nun taa wuyaxi muxune mɔn fama nen. ²¹ Taa keden muxune fama nen taan bonna muxune ma, e naxa, ‘En siga Alatala maxandideni, en yi Alatala Senben Birin Kanna fen! N tan fan sigama nen!’ ²² Nayi, yama wuyaxin nun siya sɛnbɛmane fama nen Alatala Senben Birin Kanna fendeni Yerusalɛn taani, e yi a maxandi.”

²³ Alatala Senben Birin Kanna ito nan falaxi, a naxa, “Na lɔxɔne yi, xɛmɛ fu fama nen keli siyane birin yi naxanye xuine birin falama, e yi e singan Yahudiya keden ma domain lenben na, e yi a fala, e naxa, ‘En birin nan sigama, amasɔtɔ nxu bata a mɛ a Ala i xɔn.’ ”

9

Siya gbetene kitina

¹ Waliyiya falan ni i ra,
Alatala falan naxan tixi Xadiraki yamanan xili ma,
a Damasi taan li.
Amasɔtɔ Alatala gbeen nan adamadiin bonne ra,
alo Isirayila bɔnsɔnne birin.
² A mɔn xa Xamata taan li,
Damasi danna,
e nun Tire taan nun Sidɔn taana,
kolonna gbo dɛnaxan yi.
³ Tire taan bata yinna ti,
a bata gbetin malan
alo burunburunna.
A xɛmaan gbo alo kira xɔn borona.
⁴ Koni Marigina a bama a yii nen,
a yi a yinna radin baani,
tɛɛn yi taan gan.
⁵ Asikalɔn kaane na toma nen e gaxu.
Gasa kaane fan gaxuma nen e xuruxurun,
e nun Ekirɔn kaane,
amasɔtɔ e yigitegema nen.
Mangayaan janma nen Gasa taani,
Asikalɔn taani gelima nen.
⁶ Siya basanxin fa Asadodi taan tongoma nen,
n yi Filisitine wason kala.
⁷ N suben bama nen e dɛ wunla naxan yi,
e nun donse haramuxine.

E dōnxen naxanye na lu,
 ne fan findima nen en ma Ala gbeen na.
 E yi lu alo Yuda xabila kedenna.
 Ekiron kaane luma nen alo Yebusu kaane.
⁸ Ganla naxanye danguma
 hanma naxanye fama,
 n daaxama nen n ma yamaan makantandeni ne ma.
 E mi luma fitina muxu yo a nōon bun,
 amasoto iki n yeen tixi e ra.

Mangan famatona

⁹ Siyon kaane, ε naxan han!
 Yerusalen kaane, ε xuini te sewani.
 E a mato!
 E mangan fama ε ma.
 A tinxin. A bata rakisi.
 A limaniya.
 A fama sofanla nan fari,
 sofali diina, sofali gilen diina.
¹⁰ N yenge so wontorone bama nen Efirami yi
 e nun soone Yerusalen taani.
 Yenge so xanle kalama nen.
 A tan bōne xunbenla ralima siyane ma nen.
 A mangayaan xuyama ayi nen
 keli fōxo igen ma han fōxo igena,
 keli baan ma han bōxon danna.
¹¹ E tan mabinni,
 n na ε muxu suxine xunbama nen
 en ma layirin wunla fe ra
 naxanye ramaraxi alo kasorasane yili kui xareni.
¹² E mōn xa so taa makantanxini,
 ε tan kasorasaan naxanye yigi saxi.
 N mōn xa a rali ε ma to:
 n ni i saranma nen dōxōna ma firin.
¹³ Amasoto n bata Yuda yiton alo xanla,
 Efirami yi lu alo n ma xalimakunla.
 Siyon, n ni i ya dii xemene rakelima nen Gireki kaane xili ma.
 N yi ε lu alo sofana silanfanna.*
¹⁴ Alatala a makenenma nen e xun ma,
 a xalimakunla yi siga alo kuye sarinna.
 Marigina Alatala xōtaan fema nen,
 a fa yiifari ma tule foyeni.
¹⁵ Alatala Senben Birin Kanna e rakantanma nen.
 E e degema nen,
 e sigan ti lantan gemene fari.
 E e minma nen sewani,
 e sarin alo dolo minne.
 E lugo alo goron nafexina
 alo saraxa ganden tongonne wasan wunla ra kii naxan yi.
¹⁶ Alatala, e Ala e rakisima nen na lōxoni,
 alo a xuruse kuruna.
 E nōroxin yi lu a yamanani
 alo geme fajine mangaya taxamaseri komotin ma.
¹⁷ E tofanma nen han!

* 9:13: Silanfanna: Sofane yengeso degemana.

E rayabuma nen han!
Balon banxulanne ragboma nen,
minse fajine yi sungutunne rayabu.

10

Ala nan бəҗе xunbenla fima

¹ E xa Alatala maxədin
a xa tulen nafa e ma ɲemən na.

A tan nan foyen nakelima,
a yi tule gbeen nafa
a yi birin ma xeen nasabati.

² Amasotɔ wule falan nan suxurene ra.
Yiimatone wule feene nan toma.
E wule xiye falane nan tima!

E madəndenna tima fala fuune nan na.
Nanara, yamaan bata siga a xun xən,
e tərɔxi
alo kari mi xuruseen naxanye ma.

³ N bata xələ na xuruse rabane ma han!
N yɛcratine hakene saranma e ra nen.
Amasotɔ Alatala Sənben Birin Kanna
a ɲɔxɔ luma nen a kurun xən,
a yamana, Yuda bənsənna.

A fama e ra nen yengeni
alo a soo kəndene.

⁴ Kuntigine sifan birin minima a tan nin.
Banxin tongon gəme kenden minima a tan nin.
Bubu wudin minima a tan nin.
Yenge so xanla minima a tan nin.

⁵ E luma nen alo sofa wekiləxine
naxanye e yaxune yibodonma yengeni
alo kira xən borona.
Bayo Alatala e xən,
e yengen soma nen,
e sofa soo ragine yarabi.

⁶ N Yuda bənsənna sənbe soma nen,
n yi Yusufu bənsənna rakisi.
N mən e rafama nen e konni
bayo n bata kininkinin e ma.
E luma nen alo n mi e rabəjin.
Alatala nan n tan na, e Ala,
n na e maxandine yabima nen.

⁷ Efirami kaane findima nen sofa wekiləxine ra.
E sɛwama nen alo e minxin na a ra.
E diine na toma nen, e ɲaxan,
e sɛwama nen Alatalaa fe ra.

⁸ N nan n ma yamaan xilima nen,
n yi e malan.

N na e xunbama nen,
e mən yi wuya alo a fəlɔni.

⁹ Hali n to e raxuyaxi ayi siyane ye,
n ma fe rabirama e ma nen yire makuyeni.
E nun e diine yi kisi,
e mən yi xete.

¹⁰ N na e rafama nen

keli Misiran yamanani
 n yi e malan keli Asiriya yamanani.
 N fama nen e ra Galadi nun Liban yamanani,
 koni e mi xanɲe menni.

¹¹ Ala baan walanne ragodoma nen
 e yi tɔrɔ baani gidi,
 hali Nila baan tilinne xɔrima nen.
 Asiriya yamanan wason kalama nen,
 Misiran yamanan senben yi jan.

¹² N tan nan e senbe soma,
 e yi sigan ti n xinli,
 Alatalaa falan nan na ra.

11

¹ Liban bɔxɔna, i ya dɛene rabi.
 Tɛen xa i ya suman binle gan.
² Fɔfɔ binle, ε gbelegbele,
 amasɔtɔ suman wudin bata bira.
 Wudi gbeene bata kala.
 Basan warine, ε gbelegbele,
 amasɔtɔ fɔtɔn xɔlɛn bata kala.
³ Xuruse rabane bata gbelegbele,
 amasɔtɔ e binyen waxatin bata dangu.
 Yatane bata wurundun,
 bayo fɔtɔn gbeen bata kala Yuruden baan dɛ.

Xuruse rabane

⁴ Alatala n ma Ala naxa iki:
 “I xa xuruse kuru faxa daxini ito raba.
⁵ Muxun naxanye e sarama
 ne e kɔɛ raxabama,
 e kewali naxin mi saran e ra.
 Naxanye e matima ne naxa,
 ‘Alatala tantun!
 N bata bannaya!’
 E raba muxune mi kininkininxi e ma.
⁶ Amasɔtɔ n mi fa kininkininma yamanan muxune ma,”
 Alatalaa falan nan na ra.
 “N bata e birin lu e bode a yii ma,
 e nun e mangana yiin ma.
 E yamanan naxankatama nen.
 N mi muxu yo bama e yii.”

⁷ Nayi, n yi xuruse kuru faxa daxin naba, katarabi xuruse tɔrɔxine ma. N yi dungan firin tongo. N yi keden xili sa “Fanna,” bonna “Lanna.” N yi xuruse kurun naba. ⁸ N yi xuruse raba saxan kedi kike kedenna bun. Dijan yi jan n yi, n fan yi rapaxu xuruseene ma. ⁹ Nayi, n yi a fala ne xa, n naxa, “N mi fa ε rabama. Xa naxan faxama, a xa faxa. Xa naxan lɔma ayi, a xa lɔ ayi. Naxanye na lu, ne xa e bode suben don.” ¹⁰ N yi n ma fanna dunganna tongo n yi a yigira, alogo n xa n ma layirin kala n naxan xidi nxu nun siyane birin tagi. ¹¹ A yi kala na lɔxɔni, nayi xuruse tɔrɔxin naxanye yi n matoma na lɔxɔni, ne yi a kolon a Alatalaa falan nan yi a ra. ¹² N yi a fala e xa, n naxa, “Xa a ε kenɛn, ε n saranna fi, xanamu, ε a lu na.” E yi gbeti gbanan tonge saxan fi n saranna ra. ¹³ Alatala yi a fala n xa, a naxa, “A wole ayi feɲɛ rafalan xa, e saran gbeeni ito naxan mirixi n xa.” N yi gbeti gbanan tonge saxanna tongo, n yi e woli Alatala banxini feɲɛ rafalan xa. ¹⁴ Na xanbi ra, n yi n ma lan dunganna fan yigira alogo n xa ngaxakedenyaan kala Yuda nun Isirayila tagi.

¹⁵ Alatala yi a fala n xa, a naxa, “I mɔn xa xuruse raba xaxilitarena waliseene tongo.
¹⁶ Amasɔtɔ n tan yetɛɛn xuruse rabana nde rafama nɛn yamanani. A mi a yengi dɔxe xuruseene xɔn ma naxanye lɔma ayi, a mi a dii xali nɛnɛne fɛnɛ, a mi a maxɔlɔxine dandanɛ, a mi a kendene balɔɛ. Koni a yɛxɛɛ turaxine donma nɛn a yi e toron koten.”
¹⁷ Gbalon na xuruse raba fuyantenna xa,
 naxan xuruseene rabɛjinma!
 Silanfanna xa a yiin sɛgɛ*
 a yi a yiifari ma yɛɛn sɔxɔn.
 A yiin xa faxa a ma fefe,
 a yiifari ma yɛɛn yi xɔri.

12

Yerusalɛn xunba famatɔna
¹ Waliyiya falan ni i ra,
 Alatala falan naxan tixi Isirayila fe yi.
 A tan naxan kore xɔnna nun bɔxɔ xɔnna daxi,
 a yi muxun niin sa a yi,
 Alatalaa falan ni ito ra:
² N Yerusalɛn findima nɛn dɔlɔ min seen na,
 naxan a rabilinna siyane birin fugama a ra.
 Yerusalɛn taan nabilinma nɛn yɛngɛni,
 e nun Yuda yamanan birin.
³ Na lɔxɔni, n Yerusalɛn findima nɛn
 gɛmɛ binyen na siyane birin xa.
 Naxan yo na kata a yite feen na,
 na maxɔlɔma nɛn.
 Bɔxɔn siyane birin e malanma nɛn a xili ma.
⁴ Alatalaa falan ni ito ra:
 Na lɔxɔni
 n faan nasoma nɛn e soone birin yi,
 n yi gaxun naso e soo ragine yi.
 Koni n nan n yɛɛn tima nɛn
 Yuda bɔnsɔnna muxune ra.
 N yi siyane soone birin yɛɛne xɔri.
⁵ Yuda mangane a falama nɛn e bɔɛni,
 “Yerusalɛn muxune bata en sɛnbɛ so
 Alatala Sɛnben Birin Kanna barakani, e Ala.”
⁶ Na lɔxɔni,
 n Yuda mangane luma nɛn
 alo tɛɛ wolonne yegene dɛ,
 alo xaye radɛgɛxin malo xidine tagi.
 E fama e rabilinna siyane halagideni
 e kɔmɛnna nun e yiifanna ma.
 Koni Yerusalɛn kaane mɔn luma nɛn e konni.
⁷ Alatala Yuda dɔxɔdene nan singe rakisima,
 alogo Dawuda yixɛtɛne nun Yerusalɛn muxune
 binyen nama dangu Yuda muxune ra.
⁸ Na lɔxɔni,
 Alatala Yerusalɛn kaane ratangama nɛn.
 Hali naxan bata tagan e yɛ,
 a yɛngɛn soma nɛn na lɔxɔni
 alo Dawuda.
 Dawuda yixɛtɛne fan luma nɛn

* 11:17: Silanfanna: Sofane yɛngɛso dɛgɛmana.

alo Ala yetena,
alo Alatalaa malekana e yee ra.

⁹ Na ləxəni,
n siyane birin naxərima nən
naxanye fama Yerusalən xili ma.

¹⁰ Nayi, n hinanna nun maxandin niin nagodoma nən
Dawuda yixetene ma e nun Yerusalən muxune.

E yi e yee rafindi n ma,
e naxan yisəxənxɪ.

E sunuma nən a fe ra
alo dii keden peena.

E a wugama nən səxələni,
alo dii singena.

¹¹ Na ləxəni,
sunun gboma ayi nən Yerusalən taani,
alo Xadada-Rimən ma sununa Megido mərəmərəni.

¹² Yamanan sunuma nən,
xabilane birin yi lu e danna.

Dawuda bənsənnə a danna,
e naxanle fan e danna,

Natan bənsənnə a danna,
e naxanle fan e danna,

¹³ Lewi bənsənnə a danna,
e naxanle fan e danna,

Simayi bənsənnə a danna,
e naxanle fan e danna,

¹⁴ e nun bənsənnə bonne birin.

Birin luma nən a danna,
e naxanle fan yi lu e danna.

13

Suxurene nun wule nabine

¹ Na ləxəni,
tigin minima nən Dawuda yixetene xa,
e nun Yerusalən muxune,
alogo yulubine nun xəsin xa ba e ma.

² Alatala Senben Birin Kanna falan ni ito ra:

Na ləxəni,
n suxurene xinle bama nən yamanani,

ninan yi ti e xən ma fefe!

N mən nabine nun xaxili naxin bama nən yamanani.

³ Xa muxuna nde mən nabiya falan ti,
a nga nun a baba naxan a barixi,
ne a falama a xa nən,
e naxa, “I xa fəxa,
amasəto i bata wulen fala Alatala xinli.”

A nga nun a baba naxan a barixi,
ne a səxənnə nən
a nɛma nabiya falane tima.

⁴ Na ləxəni, nabine birin yagima nən
e fe toxine nun e waliyiya falane ra.

E mi fa nabiya domain soma sənən
alogo e xa madaxun ti.

⁵ E birin a falama nən, e naxa,
“Nabi mi n na, xee biin nan n na.

Amasotɔ muxuna nde n sara nen
xabu n dii jɔrɛ waxatini.”

⁶ Koni e a maxɔdinma nen, e naxa,
“Nanse laru itoe ra i kanken ma?”

A e yabima nen, a naxa,

“E n maxɔlɔ nen n xɔyine konni.”

Silanfanna

⁷ “Silanfanna,

i xa keli n ma xuruse rabaan xili ma,
xɛmɛn naxan n fɛma.”

Alatala Senben Birin Kanna falan ni ito ra.

“Xuruse rabaan faxa,

yɛxɛɛne xa xuya ayi.

N yi keli a xunxurine xili ma.

⁸ Nayi, yamaan dɔxɔde saxan,

firin faxama nen keden yi lu na.

Alatalaa falan nan na ra.

⁹ N yi a dɔnxɛn sa tɛɛni

n yi a rasensɛn alo gbetina.

N yi e mato tɛɛni,

alo xɛmaan matoon kii naxan yi.

Nayi, e n maxandima nen,

n yi e yabi.

N na a falama nen,

‘N ma yamaan nan ne ra.’

E yi a fala, e naxa,

‘Alatala nan nxɔ Ala ra.’ ”

14

Alatala fa lɔxɔna

¹ Alatalaa lɔxɔn fama.

Yaxune ɛ seene yitaxunma nen ɛ yɛɛ xɔri.

² N siyane birin malanma nen

e yi Yerusalɛn yɛngɛ.

Taan suxuma nen.

Banxine yi kui geli.

E yi fu naxanle ma.

Taan fɔxɔ kedenna yi siga suxuni.

Koni yama dɔnxɛn luma nen taani.

³ Alatala kelima nen

a yi na siyane yɛngɛ,

alo a yi yɛngɛn soma waxati gbɛtɛ yi kii naxan yi.

⁴ A tima nen na lɔxɔni Oliwi geyaan fari,

naxan Yerusalɛn yɛtagi a sogeteden binni.

Oliwi geyani bɔma nen a tagi,

keli a sogeteden binni

han a sogegodode binni.

Folo gbeen yi lu na.

Geyaan fɔxɔ kedenna xɛtɛma nen kɔmɛnna ma,

a fɔxɔ kedenna boden fan yi siga yiifanna ma.

⁵ Nayi, ɛ ɛ gima nen n ma geyane folon na.

Amasotɔ geyane folon sigama nen han Aseli.

ɛ ɛ gima nen

alo ɛ to ɛ gi bɔxɔ xuruxurunna yɛɛ ra,

Yusiya waxatini, Yuda mangana.
Nayi, Alatala fama nen, n ma Ala,
e nun malekane birin.

⁶ Na lɔxɔni,
kenen mi luma na,
hanma xunbenla hanma ige xundina.

⁷ E nun lɔxɔn bonne keden mi a ra.
Alatala nan na lɔxɔn kolon.
Yanyi mi luma na,

kɔɛ mi luma na.
Hali kɔɛɛn na,
kenenna luma nen na.

⁸ Na lɔxɔni,
siimaya igen minima nen Yerusalen taani.
A fɔxɔ kedenna yi siga sogetede baan binni,
a fɔxɔ kedenna yi siga sogegodode fɔxɔ igen binni.

A minima nen soge fure waxatini alo jɛmɛna.

⁹ Alatala nan findima bɔxɔn birin mangan na.

Na lɔxɔni,
Alatala nan keden yatɛma Ala ra,
a keden peen xinla yi lu na.

¹⁰ Yerusalen rabilinna bɔxɔn birin
findima nen mɛrɛmɛrɛn na,
keli Geba yi han Rimɔn yi,
Yerusalen yiifanna ma.

Yerusalen tima nen.
Taan danne yi lu iki:
Keli Bunyamin dɛɛn na
han dɛ singen yireni
han tongonna dɛna.

Keli Xananɛli sangansoon ma
han mangana manpa ige badena.

¹¹ Muxune dɔxɔma nen taani.
A mi fa halagima.

Yerusalen luma nen bɔjɛ xunbenli.

¹² Siyaan naxanye Yerusalen yengɛxi,
Alatala fitina fureni ito nan sama ne fari:
E birin fatin kunma nen e jɛjɛn na.
E yɛɛne kunma nen e yɛ yinla ra,
e lɛnne fan yi kun e dɛ.

¹³ Na lɔxɔni,
Alatala gaxu gbeen nasoma nen e yi,
e yi e bode suxu e yiin ma,
e yi e bode yengɛ.

¹⁴ Yuda kaane fan Yerusalen xun mayengema nen.
E e rabilinna siyane birin ma nafunle tongoma nen:
xɛmaan nun gbetin nun dugi gbegbe.

¹⁵ Na fitina fure sifan soone nun gbaxalone*
nun jɔgɔmɛne nun sofanle fan suxuma nen
e nun xuruseen naxanye birin yaxune daaxadeni.

¹⁶ Nayi, siyaan naxanye birin Yerusalen yengɛxi
na muxu dɔnxɛne fama nen jɛɛ yo jɛɛ,
e Manga Alatala Sɛnɛn Birin Kanna batu,

* 14:15: Gbaxaloni itoe sɔtɔma soon nun sofanla na diin sɔtɔ waxatin naxan yi.

e yi Bubu Kui Sanla raba.†

¹⁷ Xa bəxən xabilana nde tondi sigɛ Yerusalən taani
Manga Alatala Senben Birin Kanna batudeni,
tulen mi fama e konni.

¹⁸ Xa Misiran kaane tondi sigɛ,
xa e mi fa, tulen mi fama na.
Alatala fitina furen nagodoma e ma nən
a naxan nagodoma siyane ma
naxanye tondixi sigɛ Bubu Kui Sanla rabadeni.

¹⁹ Ala Misiran kaane fe naxin saranma e ra na kii nin,
a siyane yulubine birin saran e ra,
naxanye mi sigama Bubu Kui Sanla rabadeni.

²⁰ Na ləxəni,
hali talandin naxanye singanxi soone ra
a seβema nən ne ma fa fala:
“A Sarijanxi Alatala xa.”

Tunden naxanye Alatalaa banxini
ne fan yatema nən se rasarijanxine ra
alo saraxa ganden goronne.

²¹ Tunden naxanye birin Yerusalən nun Yuda yi,
ne birin nasarijanma nən Alatala Senben Birin Kanna xa.

Naxanye birin fama saraxa badeni,
ne nde xalima nən,
alogo e xa sa kudin so e kui.

Na ləxəni, sare mati yo mi fa luma
Alatala Senben Birin Kanna batu banxini.

† 14:16: Bubu Kui Sanla fe seβexi Saraxaraline 23.33-38 kui.

Malaki

Nabi Malaki Alaa Falan Naxan Sebe

Nabi Malaki kawandini ito sebexi nen jee keme naanin joxon benun Marigi Yesu xa bari. A sebe waxatin naxan yi, fayida jee keme nan bata yi dangu xabu Yahudiyane xete e konni sa keli konyiyani Babilon yi. Suxu muxune xete xanbini, Isirayila kaane yi lu e kejaan masare Ala mabinni ndedi ndedi, e tunnaxolo e ma. A lixi Nabi Xage nun Nabi Sakari bata yi yelin e kawandine be xabu jee tonge saxan hanma jee tonge suulun. Isirayila kaane bata yi Nabi Xage nun Nabi Sakari a xinla ratin, e yi Ala Batu Banxin ti Yerusalen taani. Na xanbi ra, yamaan yi yigi nenen naxan sotoxi yamana kanna Sorobabeli a mangayaan bun, na yi kala. Esirasi mon munma yi e dina feene yitonna folo singen.

Nayi, dina feene yi xetema xanbin nan na. Sanla mi yi fa rabama, e mi yi saraxane bama a kiini. Alaa sariyan mi yi suxi.

Nabi Malaki yi yamaan nalimaniya, a Alaa xanuntenyana fe rabira e ma e nun a kitin naxan mon bata maso e ra. A e rakolon a Ala fama a Muxu Sugandixin nan nafadeyi. Na sebexi Malaki 3.1-4 kui. Nabi Malaki nan Yoni Marafu Tiina fe fala waliyyani jee keme naanin benun a xa fa. A naxa, a nabina nde fama Alaa Muxu Sugandixin yee ra, a kirani ton a xa naxan luma alo Nabi Eli. Na sebexi Malaki 3.1 kui e nun 3.23-24 kui. Ningila Yesu kui, feni ito falaxi lan Yoni Marafu Tiin nan ma naxan Marigi Yesu fa feni ton. Na sebexi Matiye 17.11-13 kui e nun Luka 1.17 kui.

¹ Alatala yi waliyya falani ito ti Isirayila kaane xa Malaki xon.*

Ala bata a yamaan xanu

² Alatala naxa, “N bata e xanu.” Koni e naxa, “I ya xanuntenyaan yitaxi nxu ra di?” Alatalaa falan ni ito ra, a naxa, “Esayu xunyen xa mi yi Yaxuba ra ba? Anu n bata Yaxuba xanu, ³ koni n bata Esayu rajaxu. N bata a geya yirene findi tonbonne ra, n yi a keen lu kankone xa.”

⁴ Xa Edon kaane a fala, e naxa, “Nxu bata halagi, koni nxu mon nxo taa kalaxine tima nen!”

Nayi, n tan Alatala Senben Birin Kanna naxa, “E na e ti, n mon yi e rabira. Muxune menna xilima nen, ‘Baxo Naxina,’ Alatala xoloxi yamaan naxan ma habadan! ⁵ E na toma nen, e yi a fala, e naxa, ‘Alatala gbo hali Isirayila yamanan fari ma!’ ”

Saraxaraline magi fena

⁶ “Diina a fafe binyama nen. Walikeen fan a kuntigin binyama nen. Xa n tan nan e fafe ra, na binyen sifan minen yi? Xa e mangan nan n na, na binyen sifan minen yi?” Alatala Senben Birin Kanna naxa na kiini. “E tan saraxaraline, e tan nan n xinla rayelefuma. E mon yi a fala, e naxa, ‘Nxu i xinla rayelefuxi di?’ ⁷ E fama donse haramuxin nan na, e yi a dexo saraxa ganden fari. E mon yi a fala, e naxa, ‘Nxu i ya sarijanna kalaxi di?’ A luxi nen alo e a falama nen, e naxa, ‘Alatalaa saraxa ganden ton mi na’ ⁸ e na fa xuruse yee taren na saraxan na. Fe jaxin xa mi na ra ba? E na fa xuruseen na, a sanna giraxi hanma a furaxi, fe jaxin xa mi na fan na ba? Xa i na fi i ya yamana kanna ma, na go? A sewe i ra ba? A i yisuxe a fajin na ba?” Alatala Senben Birin Kanna naxa na kiini.

⁹ “Nayi, iki, e kata e Ala mafan alogo a xa hinan en na! E to na se sifane fima a ma, a a tuli matiye e ra ba?” Alatala Senben Birin Kanna naxa na kiini.

¹⁰ “Hali e tan nde kedenna yi Ala Batu Banxin deen nagale nun alogo e nama teen nadege fuuni n ma saraxa ganden fari! N mi n sewa fe yo toxi e yi,” Alatala Senben Birin Kanna naxa na kiini. “N mi e saraxane rasuxuma. ¹¹ N xinla binyama nen siyane birin ye keli sogeteden ma han a biradena. E wusulanna nun kise sarijanxine bama saraxan na

* 1:1: Malaki bunna neen fa fala “N ma xerana.”

n xinli yiren birin yi. N xinla binyama nen siyane birin ye.” Alatala Senben Birin Kanna naxa na kiini.

¹² “Koni ε tan nan n ma sarijanna kalama, ε to a falama, ε naxa, ‘Marigina saraxa ganden haramuxi, en donseen naxan sɔtɔma a fari na yeľefu.’ ¹³ ε a falama, ε naxa, ‘Fitinan ni ito ra!’ ε yi ε kutun maraŋaxuni.” Alatala Senben Birin Kanna naxa na kiini.

“Anu, ε fama xuruse muŋaxine ra n xɔn saraxan na, naxanye madɔnxi hanma naxanye furaxi. N tan tinŋe ne rasuxe ε ra ba?” Alatala naxa na kiini.

¹⁴ “Dangan na yanfantenna xa xuruse xeme radaxaxin naxan ma kuruni, a yi a kɔlo a so feen na n yii, a fa fa a madɔnxi na Marigin xɔn saraxan na. Bayo manga gbeen nan n na. N xinla magaxu siyane ye.” Alatala Senben Birin Kanna naxa na kiini.

2

¹ “Iki, yamarini ito ε tan saraxaraline nan xa! ² Xa ε mi ε tuli mati, xa ε mi a ragidi ε bɔŋeni, a ε xa n xinla binya, n dangan nafama nen ε ma, n yi ε dubane findi dangane ra. N bata ε dubane danga yati! Bayo ε mi n ma fe ragidixi ε bɔŋeni.” Alatala Senben Birin Kanna naxa na kiini.

³ “Iki, n kɔnkɔxi ε bɔnsɔnna xili ma ε fe ra. ε xuruseen naxanye bama saraxan na n xa sali waxatini, n na e gbiine soma nen ε yetagi, muxune yi sa ε nun na woli ayi ε bode xɔn. ⁴ Nayi, ε a kolonma nen, a n yamarini ito falaxi ε xa nen alogo layirin naxan nxu nun Lewine tagi, na nama kala.” Alatala Senben Birin Kanna naxa na kiini. ⁵ “N ma layirin luxi nen e xɔn, a findi siimayaan nun bɔŋe xunbenla ra e xa. N na e so nen e yii alogo e xa gaxu n yeε ra. E lu nen n yeεragaxuni yati, e yi n xinla binya. ⁶ N ma sariyan ŋɔndin yi e de. Wule fala yo mi lu e de. E bira nen n fɔxɔ ra bɔŋe xunbenla nun muxu faŋiyani, e yi muxu wuyaxi raxete haken fɔxɔ ra.”

⁷ “Amasɔto saraxaralina falane fekolonna nan fima muxune ma. Muxune xaranna fenma a tan nan na lan sariyane ma. Amasɔto Alatala Senben Birin Kanna xeraan nan a ra. ⁸ Koni ε tan bata kiraan bejin, ε bata muxu wuyaxi ratantan sariyan xɔn. N layirin naxan xidi nxu nun Lewi bɔnsɔnna muxune, ε bata na kala.” Alatala Senben Birin Kanna naxa na kiini. ⁹ “N maraŋaxun nun marayarabin nagidima ε ma nen yamaan tagi. Amasɔto ε mi biraxi n ma kiraan fɔxɔ ra, fɔ ε to muxune rafisaxi e bode xa sariyan xɔn.”

Futu feen sariyana

¹⁰ En birin fafe keden xa mi a ra ba? Ala kedenna xa mi en birin daxi ba? Nanfera nayi en na en bode yanfama, en yi layirin kala naxan xidi en benbane nun Ala tagi?

¹¹ Yuda kaane bata tinxintareyaan liga. Fe haramuxin bata liga Isirayila nun Yerusalen yi, bayo yire sarijanxin naxan yi rafan Alatala ma, Yuda kaane bata na raharamu. E bata sungutunne futu naxanye ala xɔŋena nde batuma. ¹² Naxan na ito liga, Alatala xa na kanna kedi Yaxuba bɔnsɔnne dɔxɔdene yi. A tan nan kantanna tima, a yabin ti. Ala xa na kanna kedi hali a saraxane ba Alatala Senben Birin Kanna xa.

¹³ A mato, ε mɔn naxan xunna. ε wugama, ε kutunma, ε yi Alatalaa saraxa ganden nafe yeegen na bayo a mi fa ε saraxane matoma, a mi sese rasuxuma ε yii. ¹⁴ ε mɔn yi a fala, a nanfera? Bayo Alatala nan seren na ε nun ŋaxanla tagi i naxan dɔxi i foninge waxatini, i naxan yanfaxi, hali i fe rafala boden to yi a ra, hali ε nun na to bata yi layirin xidi. ¹⁵ Ala mi ε findixi gbindi kedenna xan na ba, a yi niin bira na yi? Na gbindi kedenna nanse fenma fɔ bɔnsɔnna naxan Ala kolon. Nayi, ε yete suxu ε niini, ε nama ε foninge waxatin ŋaxanla yanfa. ¹⁶ Alatala, Isirayilaa Ala naxa, “Naxan na a me a ŋaxanla ra xɔnnantenyani, na gbalon funfu luma a ma nen. Nayi, ε yete suxu ε niini ε nama muxune yanfa.” Alatala Senben Birin Kanna naxa na kiini.

Ala fa fena kitisadeni

¹⁷ ε fala xuine Alatala xadanma. ε a falama, ε naxa, “Nxu a raxadanma di?” ε nema a fale, ε naxa, “Naxan yo fe ŋaxin liga, ne nan fan Alatala yeε ra yi. Na kanne nan nafan a ma.” Hanma ε naxa, “Ala naxan kiti kenden sama, na minen yi?”

3

¹ “A mato, n nan n ma xeraan nasigama nen, a yi kirani tɔn n yɛɛ ra. Nayi, sanja ma kedenni, ε marigin naxan fenma, na soma nen a batu banxini. Ε n ma xeraan naxan mamema lan n ma layirin ma, na fama nen.” Alatala Senben Birin Kanna naxa na kiini.

² Anu, nde luyɛ a nii ra a fa lɔxɔni? Nde luyɛ tixi a na fa waxatin naxan yi? Bayo a luma nen alo xabuna sulun tɛɛna,* alo dugin xana xɔsi ba safunna. ³ A dɔxɔma nen alo xabun naxan wure gbeti fixen naxulunma a rasensen xinla ma a yi a gbiin ba. A Lewine rasarijanma nen alo xemaan nun wure gbeti fixen nasensenma kii naxan yi, e findi saraxarali tinxinxine ra Alatala xa. ⁴ Nayi, Yuda kaane nun Yerusalɛn kaane kiseene rafanma nen Alatala ma, alo waxati danguxine yi.

⁵ “N nan n masoma nen ε ra kitisadeni. N yi sereyaan ba kɔeramuxune nun yalundene xili ma mafuren, e nun naxanye e kɔlɔma wulen fari, e nun naxanye walikene saranna nun kaɲa gilene nun kiridine kansunma, e nun naxanye xɔɲene rabeɲinma, naxanye mi gaxuma n yɛɛ ra.” Alatala Senben Birin Kanna naxa na kiini.

Yaganne fe

⁶ “N tan Alatala, n mi masaraxi. Nanara, ε tan Yaxuba bɔnsɔnne, ε mi raxɔrixi. ⁷ Xabu ε benbane waxatini, ε bata ε xun xanbi so n ma tɔnne yi, ε mi e suxi. Ε mɔn xa xɛtɛ n ma, n fan yi n yɛɛ rafindi ε ma.” Alatala Senben Birin Kanna naxa na kiini. “Anu, ε a falama, ε naxa, ‘Nxu fa xɛtɛma Ala ma di?’ ⁸ Adamadiin nɔɛ Ala muɲɛ ba? Anu ε bata n muɲa. Ε n maxɔdinma, ε naxa, ‘Nxu i muɲaxi di?’ Ε to mi yaganna nun kise defexine fima. ⁹ Dangana ε tan yamanan muxune birin fɔxɔ ra amasɔtɔ ε n muɲama. ¹⁰ Ε fa yaganne defexin na se ramaradeni alogo balon xa lu n ma banxini waxatin birin.” Alatala Senben Birin Kanna naxa, “Ε n nakɔrɔsi feni ito yi iki, ε a mato, xa n mi kore xɔnna dɛɛn nabiye ε xa, n baraka gbeen nagodo ε ma han a dangu ayi.” ¹¹ Alatala Senben Birin Kanna naxa, “N mi tinɲɛ se kalane yi ε sansine kala bɔxɔni, ε wudi binle mi luyɛ e bogitarene ra. ¹² Siyane birin a falama nen ε ma a dubadene, bayo ε yamanan ɲaxunma nen.” Alatala Senben Birin Kanna naxa na kiini.

Ala tinxin muxune saranma nen

¹³ Alatala naxa, “Ε fala xɔlene ti nen n ma. Ε mɔn a falama, ε naxa, ‘Nxu nanse falaxi i ma?’ ¹⁴ Ε a fala nen, ε naxa, ‘Ala batun tɔnɔ yo mi na! Nxu nanse sɔtɔxi a sariya suxuni, nxu sunuxin yi lu sigan tiye Alatala Senben Birin Kanna fe ra. ¹⁵ Nxu fa a falama nen iki a sɛwan yetɛ yigboone nan xa. Fe ɲaxi rabane nan sabatixi yati! Hali naxanye Ala bunbama, e yetɛ sɔtɔma a ra.’ ”

¹⁶ Nayi, naxanye gaxuxi Alatala yɛɛ ra, ne falan tima e bode tagi, Alatala tuli matixi e ra, a e xuiin namema. Muxun naxanye gaxuxi Alatala yɛɛ ra e a xinla binya, ne xinle yi sɛbɛ Ala yetagi alogo a xa a ɲɔxɔ lu e xɔn. ¹⁷ Alatala Senben Birin Kanna naxa, “E findima nen n gbeen na. N na e findi n yetɛ gbee yamaan na lɔxɔ naxan yi, e kininkininna n suxuma nen alo dii fafan kininkininma a diin ma kii naxan yi naxan walima a xa. ¹⁸ Nayi, ε mɔn tagi rabaan toma nen tinxin muxun nun muxu ɲaxin tagi, e nun Ala batu muxun nun naxan mi a batuma.” ¹⁹ Amasɔtɔ Alatala Senben Birin Kanna naxa, “Na lɔxɔn fama tɛɛn nan na alo sulun tɛɛna.† Yetɛ yigboone nun fe ɲaxi rabane birin findima sɛxɛ xaren nan na, na lɔxɔn yi findi tɛɛn na e xa. E salen mi luyɛ, hali e siyadina a mi luyɛ. ²⁰ Koni ε tan naxanye n xinla binyaxi, n ma tinxinyaan minima nen kenenni ε xa alo sogen na te, a kenenna yi ε rakisi, ε xɔrɔyama nen, ε yi tugan sɛwani alo ɲinge dii lugoxine.” ²¹ Alatala Senben Birin Kanna naxa, “Nayi, ε muxu ɲaxine yibodonma nen, e lu alo xubena ε sanna bun, na lɔxɔni, n lɔxɔn naxan yitɔnma.”

Nabi Eli faan firindena

²² N sariyan naxanye so n ma walikeɛn Musa yii Horebe geyani Isirayila kaane xa, n ma tɔnne nun yamarine, ne fe xa rabira ε ma. ²³ N tan yetɛɛn Nabi Eli rafama nen ε ma

* 3:2: Sulun tɛɛn mɔn falama yirena nde yi fa fala “Furu tɛɛna.” † 3:19: Sulun tɛɛn mɔn falama yirena nde yi fa fala “Furu tɛɛna.”

benun Alatalaa lɔxɔ gbee magaxuxin xa a li. ²⁴ A yi dii fafane bɔɣɛn nafindi e diine ma, a diine bɔɣɛn nafindi e fafane ma, alogo n nama fa ε bɔxɔn halagi.

Matiyu

Matiyu Yesu a Fe Xibaru Faɗin Naxan Sebe

Matiyu Kitabun yireni ito sebexi nen jɛɛ tonge saxan e nun suulun jɔxɔn Yesu te xanbini kore xɔnna ma. Mudu maxinla nan yi Matiyo ra Romi kaane xa Yesu a xilima waxatin naxan yi. Matiyo findi Yesu a xarandiina nde nan na. Yesu a taruxun ligaxi nen Matiyo yɛɛ xɔri, a yi a sebe waxati gbete yi.

Matiyo nun Maraka nun Luka Yesu a taruxun yɛbama fayida kii kedenna nin. Koni Matiyo a gbeen sebexi Yahudiyane nan xa. Na nan a liga, a yirena ndee sebe Yahudiyane naxanye famuma dangu siya gbete ra. A mɔn nabiya fala fonne fe falama dangu bonne ra alogo a xa a yita Yahudiyane ra fa fala Yesu bata nabine birin ma falane rakamali.

Kitabun yireni ito Yesu bari kiin nan singe yɛbama, Mariyamaa diina. Yesu xaran wuyaxi ti nen a dunuɗa yi gidini a yamaan xa. A mɔn kabanako wuyaxi liga nen. Matiyo na nan yɛbama Ningila Yesu kui. Dɔnxɛn na, a Yesu a sayaan nan yɛbama e nun a rakeli fena sayani.

Yesu benbane fe

Taruxune Singen 2.3-15 nun Luka 3.23-38

¹ Yesu Alaa Muxu Sugandixin benbane xinle nan itoe ra. Dawuda bɔnsɔnna nde nan yi Yesu ra. Iburahima bɔnsɔnna nde nan yi Dawuda ra.

² Iburahima nan Isiyaga sɔtɔ. Isiyaga yi Yaxuba sɔtɔ. Yaxuba yi Yuda nun a xunyene nun a tadane sɔtɔ. ³ Yuda yi Peresi nun Sera sɔtɔ. E nga nan yi Tamari ra. Peresi yi Xesirɔn sɔtɔ. Xesirɔn yi Rami sɔtɔ. ⁴ Rami yi Aminadabo sɔtɔ. Aminadabo yi Naxason sɔtɔ. Naxason yi Salimon sɔtɔ. ⁵ Salimon nun Raxabi yi Boosu sɔtɔ. Boosu nun Ruti yi Obedi sɔtɔ. Obedi yi Yese sɔtɔ. ⁶ Yese yi Manga Dawuda sɔtɔ.

Dawuda yi Sulemani sɔtɔ. A nga yi findixi Yurayaa naxanla nan na. ⁷ Sulemani yi Robowan sɔtɔ. Robowan yi Abiya sɔtɔ. Abiya yi Asa sɔtɔ. ⁸ Asa yi Yosafati sɔtɔ. Yosafati yi Yehorami sɔtɔ. Yehorami yi Yusiya sɔtɔ. ⁹ Yusiya yi Yotami sɔtɔ. Yotami yi Axasi sɔtɔ. Axasi yi Xesekiya sɔtɔ. ¹⁰ Xesekiya yi Manase sɔtɔ. Manase yi Amɔn sɔtɔ. Amɔn yi Yosiya sɔtɔ. ¹¹ Yosiya yi Yekonaya nun a xunyene nun a tadane sɔtɔ, e Isirayila muxune suxu waxatin naxan yi, e siga e ra Babilɔn taani konyiyani.

¹² E siga xanbini Babilɔn taani, Yekonaya yi Selatili sɔtɔ. Selatili yi Sorobabeli sɔtɔ. ¹³ Sorobabeli yi Abiyudi sɔtɔ. Abiyudi yi Eliyakimi sɔtɔ. Eliyakimi yi Asori sɔtɔ. ¹⁴ Asori yi Sadɔki sɔtɔ. Sadɔki yi Ahimi sɔtɔ. Ahimi yi Eliyudi sɔtɔ. ¹⁵ Eliyudi yi Eleyasari sɔtɔ. Eleyasari yi Matani sɔtɔ. Matani yi Yaxuba sɔtɔ. ¹⁶ Yaxuba yi Yusufu sɔtɔ, Mariyamaa xɛmɛna, naxan Yesu bari, naxan xili “Alaa Muxu Sugandixina.” ¹⁷ Awa, fɔlɔ Iburahima ma, han sa dɔxɔ Dawuda ra, na findi mayixete fu nun naanin nan na. Fɔlɔ Dawuda ma, han e siga Isirayila yamaan na Babilɔn taani waxatin naxan yi, na fan mayixete fu nun naanin. Fɔlɔ e sigan ma Babilɔn taani, sa dɔxɔ Alaa Muxu Sugandixin bari waxatin na, na fan findixi mayixete fu nun naanin nan na.

Marigi Yesu sɔtɔ fena

Luka 2.1-7

¹⁸ Awa, Yesu Alaa Muxu Sugandixin sɔtɔxi kii naxan yi, na nan ito ra. A nga, Mariyama yi masuxi Yusufu xɔn ma nun, koni benun a xa dɔxɔ a xɔn ma waxatin naxan yi, a yi a to a bata fudikan fata Alaa Nii Sarijanxin na. ¹⁹ Tinxin muxun nan yi a xɛmɛn Yusufu ra. A mi yi waxi a xa Mariyama rayagi yamaan yetagi. Nanara, a yi a miri a xa a futun kala luxunni. ²⁰ A yi a mirima na feen ma waxatin naxan yi, Marigina malekan yi mini a xa xiyeɗi, a naxa, “Yusufu, Dawuda bɔnsɔnna, i nama gaxu i ya naxanla Mariyama tonge,

amasotō a diin naxan barima, na fataxi Alaa Nii Sarijanxin nan na. ²¹ A dii xemen barima nen, i yi a xili sa Yesu* amasotō a tan nan a yamaan nakisima e yulubine ma.”

²² Ito birin ligaxi nen alogo Marigin naxan falaxi a nabiin xon ma, a na xa kamali. ²³ A naxa,
“Sungutun nasoloxin fudikanma nen,
a dii xemen bari.
E yi a xili sa Emanuweli,
na bunna neen fa fala, ‘Ala en tagi.’ ”†

²⁴ Nanara, Yusufu xulun waxatin naxan yi, Marigina malekan naxan yamari a ma, a na liga, a yi Mariyama tongo a naxanla ra. ²⁵ Koni e mi kafu han a yi dii xemen bari. Yusufu yi a xili sa “Yesu.”

2

Xontan tiin naxanye sa keli sogeteden binni

¹ Yesu to sotō Betelemi taani Yudaya yamanani Manga Herode waxatini, fekolonne yi fa sa keli sogeteden binni, fa Yerusalen taani. ² E muxune maxodin, e naxa, “Diidin naxan barixi Yahudiyane mangan na, na minen yi? Nxu bata a taxamaseri saren to nxu yi sogeteden binni waxatin naxan yi. Nanara, nxu bata fa nxu xa fa a batu.” ³ Manga Herode na me waxatin naxan yi, a kuisan, e nun Yerusalen kaane birin. ⁴ A yi yamaan saraxarali kuntigine nun sariya karamoxone xili, a yi e maxodin, a naxa, “Alaa Muxu Sugandixin yi lan a xa bari minen yi?”* ⁵ E yi a yabi, e naxa, “A barima Betelemi taan nin Yudaya yamanani. Nabini ito nan sebexi, a naxa,

⁶ ‘I tan, Betelemi taan Yuda yamanani,
taa xuri mi i tan na Yudaya taa gbeene ye.
Amasotō mangana nde kelima nen i tan yi
naxan Isirayila muxune masuxuma,
n ma yamana.’ ”†

⁷ Awa, Manga Herode yi fekolonne xili wundoni, a yi e maxodin na saren mini waxatin yeteen ma. ⁸ A yi jungun sa e ma siga Betelemi taani, a naxa, “E sa diidina fe yee fen han! E na a to waxatin naxan yi, e yi n nakolon alogo n fan xa sa a batu.”

⁹ E to mangana falan name, e yi siga. E saren naxan to sogeteden binni a foloni, e mon yi na to, a yi lu e yee ra han a sa ti diidin yiren xun ma. ¹⁰ E to na saren to, e yi sewa han! ¹¹ E to so banxini, e yi diidin nun a nga Mariyama to. E yi e xinbi sin a xa, e yi a batu. Na xanbi ra, e yi e sanba seene ramini, e yi xemaan nun wusulanna nun mirihi latikononna fi a ma. ¹² Ala yi fekolonne rakolon xiyeni, a e nama fa xete Manga Herode fema. E yi xete kira gbete xon ma e konni.

Yesu sotō muxune yi e gi

¹³ Fekolonne kelixin na yi, Marigina malekan yi mini Yusufu xa xiyeni, a yi a fala a xa, a naxa, “Keli, i diidin nun a nga tongo, e yi e gi, e siga Misiran yamanani. E sa lu na han n na falan ti e xa waxatin naxan yi. Amasotō Herode diidin fenma a faxesinla nan ma.”

¹⁴ Nayi, Yusufu yi keli, a diidin nun a nga tongo koxen na, e siga Misiran yamanani. ¹⁵ A lu na han Herode yi faxesinla. Marigin naxan fala nabiin xon ma, na yi kamali, a naxa,
“N na n ma dii xemen xili nen a xa keli Misiran boxoni.”‡

Diine faxesinla

¹⁶ Herode to a kolon a fekolonne bata a mayenden, a boren yi te kati! A yi yamarin fi, a dii xemen naxanye Betelemi taan nun a rabilinna birin yi, naxanye barin munma jee

* 1:21: Yesu xinla bunna neen, fa fala “Marakisi Tiina” Heburu xuini. † 1:23: Esayi 7.14 nun 8.8 nun 8.10 fan mato. * 2:4: A na maxodinna tixi nen bayo muxune yi Alaa Muxu Sugandixin faan mamema bayo nabi fonne waliyiya falane bata yi a fe yita xabu jee keme wuyaxi. † 2:6: Mika 5.1 ‡ 2:15: Hose 11.1

firin sɔtɔ, a ne birin xa faxa. A na waxatin nagidi fekolonne gbee falan nan xɔn. ¹⁷ Nayi, Nabi Yeremi a falan yi kamali, a naxa,

¹⁸ “Gbelegbele xuiin nun wuga xui gbeen tema Rama taani, Rakeli nan a diine wugama.

A mi tinɲe a xa masabari amasɔtɔ e birin bata faxa.”[§]

E xetɛ fena keli Misiran yi

¹⁹ Herode faxa waxatin naxan yi, Marigina malekan yi mini Yusufu xa xiyeni Misiran yamanani, ²⁰ a yi a fala, a naxa, “Keli, i diidin nun a nga tongo, i xetɛ Isirayila yamanani amasɔtɔ naxanye diidin fenma a faxa feen na, ne bata faxa.” ²¹ Nanara, Yusufu yi keli, a diidin nun a nga tongo, a xetɛ Isirayila yamanani. ²² Koni a mɛ waxatin naxan yi, a Herode a dii xɛmɛn Arikelayusi dɔxi a fafe ɲɔxɔni mangan na Yudaya yamanan xun na, Yusufu yi gaxu na yidɔxɔ feen na. Ala mɔn yi a rakolon xiyeni, a yi siga Galile yamanani. ²³ A yi sa dɔxɔ taana nde yi naxan xili Nasareti. Nabine falane yi rakamali, fa fala, “A xili bama nen ‘Nasareti kaana.’”

3

Yoni Marafu Tiina kawandina

Maraka 1.1-8, Luka 3.1-18, Yoni 1.19-28

¹ Yoni Marafu Tiin yi fa na waxatini a kawandin ba fɔlɔ tonbonni Yudaya yamanani.

² A naxa, “Ɛ xun xanbi so ɛ hakene yi, amasɔtɔ Ariyanna Mangayaan bata maso!” ³ Nabi Esayi yi a tan nan ma fe falama, a naxa,

“Muxuna nde xuiin minima tonbonni, naxan a falama,

‘Ɛ kirani tɔn Marigin yɛɛ ra,

ɛ kirane matinxin a xa!’”^{*}

⁴ Nɔgɔmɛ xabe dugin nan yi ragodoxi Yoni ma. A yi tagi xidixi kidin na. A yi baloma tuguminne nun kumin nan na. ⁵ Yamaan yi lu fɛ a fɛma keli Yerusalen nun Yudaya yamanan nun Yurudɛn baan nabilinna birin yi. ⁶ E yi e ti e yulubine ra, a yi e rafu Yurudɛn baani e tubi xinla ma Ala ma.

⁷ Yoni to Farisi muxunɛ† nun Saduse muxun‡ wuyaxi to fɛ a fɛma, a xa e rafu igeni, Yoni yi a fala e xa, a naxa, “Ɛ tan saɲi bɔnsɔnne! Nde ɛ rakolonxi, ɛ xa ɛ gi Alaa xɔlɔn bun ma? ⁸ Ɛ kewanle xa a yita fa fala ɛ bata ɛ xun xanbi so ɛ hakene yi. ⁹ Ɛ nama ɛ miri fa fala ɛ benban nan Iburahima ra. N xa a fala ɛ xa, Ala nɔɛ gemeni itoe finde nen Iburahima bɔnsɔnne ra! ¹⁰ Bunbin bata yitɔn wudi salenne sege feen na. Wudin naxan mi bogi faji tima, na segeɲa nen, a woli tɛɛni. ¹¹ N tan ɛ rafuma igeni ɛ tubi xinla nan ma Ala ma. Koni naxan senben gbo n tan xa, na fama n tan xanbi ra, n mi nɔɛ naxan ma sankidi fulunɲe yati. Na ɛ rafuma Alaa Nii Sariɲanxin nun tɛɛn nin. ¹² A segedenna a yii, a maali fe, a yi a sa saɲan kui, koni a se dagin sama nen tɛɛ tutareni!”

Yesu rafu fena igeni

Maraka 1.9-11, Luka 3.21-22, Yoni 1.32-34

¹³ Na waxatini Yesu yi keli Galile yamanani, a siga Yoni fɛma Yurudɛn baani, alogo Yoni xa a rafu igeni. ¹⁴ Koni Yoni yi tondi, a naxa, “N makona a ma, i tan nan xa n tan nafu, koni i bata fa n tan fɛma.” ¹⁵ Yesu yi a yabi, a naxa, “Tin ito xa liga singen, amasɔtɔ a lan nen en xa fe tinxinxine birin nakamali.” Nanara, Yoni yi tin. ¹⁶ Yesu to rafu, a keli igeni nen tun, kore xɔnna dɛɛn yi rabi a xa, a yi Alaa Nii Sariɲanxin to gode ganba sawurani,

§ 2:18: Yeremi 31.15 * 3:3: Esayi 40.3 † 3:7: Farisi muxune: Yahudiyane nan yi muxuni itoe ra naxanye lan ma fe yi a ra, e xa dinan suxu kii kedenni. E tan nan e sɔbɛ so Musaa sariyan suxun ma dangu Yahudiyane bonne ra. E mɔn yi e benbane namunne suxuma kii xɔdɛxeni. E tan yi laxi malekane ra. E mɔn yi laxi a ra a muxune kelima nen sayani. ‡ 3:7: Saduse muxune: Yahudiyane nan yi muxuni itoe ra naxanye lan ma fe yi a ra, e xa dinan suxu kii kedenni. Lan mi yi e nun Farisi muxune tagi. E tan mi yi laxi malekane ra. E mɔn mi yi laxi a ra a muxune kelima nen sayani.

a dɔxɔ a ma. ¹⁷ Fala xuiin yi keli kore, a yi a fala, a naxa, “N nafan Dii Xɛmɛn nan ito ra naxan bata n kenɛn ki faji.”

4

Setana yi kata Yesu ratantandeni

Maraka 1.12-13, Luka 4.1-13

¹ Na xanbi ra, Alaa Nii Sarijanxin yi Yesu xali tonbonni alogo Yinna Manga Setana xa kata a ratantan feen na. ² Yesu yi soɓe tonge naanin kɔɛ tonge naanin ti sunni, a mi donse don, sunna yi a suxu. ³ Maratantan tiin yi fa Yesu fema, a naxa, “Xa Alaa Dii Xɛmɛn nan i tan na, a fala gɛmɛni itoe xa, e xa maxetɛ burun na.” ⁴ Yesu yi a yabi, a naxa, “A sɛbɛxi Kitabun kui, a naxa, ‘Muxun mi balon donseen xan gbansan na fɔ Ala falan naxanye birin tima.’† ”

⁵ Yinna Manga Setana yi Yesu tongo, a siga a ra Taa Sarijanxini,‡ a sa a ti Ala Batu Banxin xun tagi. ⁶ A yi a fala Yesu xa, a naxa, “Xa Alaa Dii Xɛmɛn nan i tan na, tugaɗa, amasɔtɔ a sɛbɛxi Kitabun kui, a naxa, ‘Ala yamarin fima nen a malekane ma i ya fe yi.

E yi i tongo, alogo i nama i sanna din gɛmɛ yo ra.’§ ”

⁷ Yesu yi a yabi, a naxa, “A mɔn sɛbɛxi Kitabun kui, a naxa, ‘I nama i Marigina Ala mato bunbani.’* ”

⁸ Na xanbi ra, Yinna Manga Setana mɔn yi a tongo, a siga a ra geya gbeen fari, a dunuja mangayane nun a binyene birin yita a ra. ⁹ Setana yi a fala a xa, a naxa, “Xa i xinbi sin n bun ma, i yi n batu, n ni itoe birin fima i ma nen.” ¹⁰ Yesu yi a yabi, a naxa, “Setana, keli be! Amasɔtɔ a sɛbɛxi Kitabun kui, a naxa, ‘I xa i Marigina Ala binya, i yi a keden peen batu.’† ”

¹¹ Nayi, Yinna Manga Setana yi keli Yesu fema. Malekane yi fa a mali.

Yesu yi a wanla fɔlɔ Galile yi

Maraka 1.14-15, Luka 4.14-15

¹² Yesu a mɛ waxatin naxan yi, a e bata Yoni sa kason na, a siga Galile yamanani. ¹³ A mi fa dɔxɔ Nasareti taani sɔnɔn, a sa dɔxɔ Kaperunan taani Galile daraan dɛ Sabulon nun Nafatali bɔxɔni. ¹⁴ A na ligaxi nen, alogo Nabi Esayi naxan falaxi, na xa kamali, a naxa,

¹⁵ “Sabulon kaan nun Nafatali kaan naxanye baan binni, Yurudɛn baan dɛ, siya gbɛtɛne gbeen Galile naxan na,

¹⁶ yamaan naxan dɔxi dimini,

ne bata kenɛn gbeen to.

Naxanye dɔxi sayaan dimini,

kenenna bata mini ne ma!”‡

¹⁷ Na waxatini, Yesu yi kawandin ba fɔlɔ, a naxa, “Ɛ xun xanbi so ɛ hakene yi! Amasɔtɔ Ariyanna Mangayaan bata maso.”

Yesu yi muxu naanin xili

Maraka 1.16-20, Luka 5.1-11

¹⁸ Yesu sigan tima Galile Daraan dɛxɔn ma waxatin naxan yi, a yi ngaxakedenma firin to. Yɛxɛ suxun nan yi e ra. Simɔn naxan xili Piyeri§ e nun a ngaxakedenma, Andire, e yi yɛxɛ suxuni yalaan na darani. ¹⁹ Yesu yi a fala e xa, a naxa, “Ɛ bira n fɔxɔ ra. N xa ɛ findi muxu fenne ra Ala xa alo ɛ yɛxɛn suxuma kii naxan yi.” ²⁰ E yi e yalane sa mafuren! E bira a fɔxɔ ra. ²¹ A sigaxin yɛɛn na ndedi, a yi ngaxakedenma firin gbɛtɛye to, Yaki nun

* 4:2: Na waxatini, muxun na yi sunna suxu, a mi yi donseen donma hali kɔɛɛn na. Waxatina nde yi, e mɔn yi a jɛnige e nama igen fan min hali kɔɛɛn na. † 4:4: Sariyane 8.3 ‡ 4:5: Yerusalɛn nan xili Taa Sarijanxina bayo a rasarijanxi Ala xa. Na feen sɛbɛxi Yaburin 87.1-3 kui. § 4:6: Yaburi 91.11-12 * 4:7: Sariyane 6.16 † 4:10: Sariyane 6.13 ‡ 4:16: Esayi 8.23 han 9.1 § 4:18: Muxune mɔn Piyeri ma a Pita.

Yoni, Sebede a dii xemene. E nun e fafe yi e yalane yitonna kunkin kui. Yesu yi e xili.
²² E yi e fafe lu kunkin kui sa! E bira Yesu foxo ra.

Yesu yi yamaan mali

Luka 6.17-19

²³ Yesu yi siga Galile yamanan birin yi, a yamaan xaran e salide banxine yi. A yi Ariyanna Mangayana fe Xibaru Fajin kawandin ba e xa, a yi yamaan furetone rakendeya furen sifan birin ma. ²⁴ Muxune yi na feen xibarun me Siriya yamanan birin yi. Yamaan yi fa furetoun sifan birin nun toro muxune ra e nun jinan jaxin yi naxanye foxo ra e nun gan furetone nun lebutenne. Yesu yi ne birin nakendeya. ²⁵ Yama gbeen yi bira a foxo ra keli Galile yamanan nun Taa Xun Fune yi. Ndee fan yi sa keli Yerusalen nun Yudaya nun Yuruden baan kidi ma.

5

Yesu yi kawandin ba geyaan fari

¹ Yesu to yama gbeen to, a te a sa doko geyaan fari. A xarandiine yi fa a fema. ² A yi e xaran folo.

Sewa gbeena fe

Luka 6.20-23

³ A naxa, "Sewan na kanne xa, naxanye mako Ala ma bayo ne Ariyanna Mangayaan sotoma nen.

⁴ Sewan na kanne xa, naxanye wugama, bayo Ala ne madendenma nen.

⁵ Sewan na kanne xa, naxanye limaniyaxi, bayo boxon findima nen ne keen na.

⁶ Sewan na kanne xa, tininna xonla naxanye suxuma alo kamen nun min xonla, bayo ne wasama nen.

⁷ Sewan na kanne xa, naxanye kininkininma, bayo Ala kininkininma nen ne fan ma.

⁸ Sewan na kanne xa, naxanye bonen sarijanxi, bayo ne Ala toma nen.

⁹ Sewan na kanne xa, naxanye bone xunbenla rasoma, Ala ne xilima nen a a diine.

¹⁰ Sewan na kanne xa, naxanye besenxonxi e tinxinyana fe ra, bayo ne Ariyanna Mangayaan sotoma nen."

¹¹ "Yamaan na e konbi, e yi e besenxonnya, e yi fala jaxin sifan birin ti e xili ma n tan ma fe ra, sewana e tan xa nayi. ¹² E sewa, e jaxan, amasoto barayi gbeen namaraxi e xa ariyanna yi. Amasoto e nabine fan besenxonnya na kii nin xabu a foloni."

Foxon nun kenenna fe

Maraka 9.50, 4.21, Luka 14.34-35, 8.16

¹³ Yesu naxa, "E luxi nen alo foxona dunuwa muxune birin xa. Koni xa foxon mexemexenna ba ayi, a fa ramexemexenna nanse ra nayi? A ton mi fa na fo a woli ayi, yamaan yi a yibodon. ¹⁴ E luxi nen alo kenenna dunuwa muxune birin xa. Taan naxan tixi geyaan fari, na mi luxunje. ¹⁵ Muxu yo mi lenpun nadege, a a raso deben bun ma. Koni fo lenpun xa doko seen nan fari. Nanara, a kenenna fiye banxi kui kaane birin ma.

¹⁶ A na kii nin, ε kenenna xa yanban yamaan yetagi alogo e xa ε wali fajine to, e yi ε Fafe Ala binya ariyanna yi.”

Musaa Sariyana

¹⁷ Yesu naxa, “ε nama ε miri fa fala n bata fa Sariya Kitabun nun nabine kitabune kaladeni. N mi faxi e kaladeni fɔ e rakamalideni. ¹⁸ N xa jɔndin fala ε xa, fanni kore xɔnna nun bɔxɔ xɔnna daxi, sese mi be Sariya Kitabun na hali sebenla yiredi keden pe han feen birin yi kamali. ¹⁹ Nanara, naxan na yamarini ito nde keden kala hali a xurun ki yo ki, a bonne xaran na ma, na kanna yatema muxudin nan na Ariyanna Mangayani. Koni naxan sariyani itoe suxuma, a bonne xaran ne ma, na kanna findima nen muxu gbeen na Ariyanna Mangayani. ²⁰ N xa jɔndin fala ε xa, xa ε tinxinyaan mi dangu sariya karamɔxɔne nun Farisi muxune tinxinyaan na, ε mi soε Ariyanna Mangayani mume!”

Yesu a falana xɔlɔna fe yi

²¹ Yesu naxa, “ε bata a mε a Ala bata yi a fala en benbane xa, a naxa, ‘I nama faxan ti. Naxan na muxun faxa, na kitima nen.’* ²² Koni n tan a falama ε xa iki, naxan na xɔlɔ a ngaxakedenna ma, na kitima nen. Naxan na a ngaxakedenna konbi, kitisa yamaan na makitima nen. Naxan na a fala fa fala, ‘I tan xaxilitarena,’ na kanna lan yahannama tɛen nin. ²³ Nanara, i nεma i ya kiseen nalima Ala ma waxatin naxan yi saraxa ganden yetagi, a na rabira i ma fa fala i ngaxakedenna xɔlɔxi i ma, ²⁴ i ya kiseen lu saraxa ganden yetagi singen. I siga xulɛn, i sa ε nun i ngaxakedenna tagini tɔn. Na xanbi ra, i yi i ya kiseen fi Ala ma.”

²⁵ “Xa i yengefaan sigama i ra i kitideni, ε nεma kira yi, i xa kata i na feen jan ε tagi sinma alogo a nama i so kitisaan yii. Na fan yi i so doma kanne yii. Ne fan yi i sa kasoon na. ²⁶ N xa jɔndin fala i xa, nayi, i mi kele na mume, fɔ i yanginna birin fi!”

Yesu a maxadina yalunyana fe yi

²⁷ Yesu naxa, “ε bata yi a mε nun a Ala bata yi a fala, a naxa, ‘I nama yalunyaan liga.’† ²⁸ Koni n tan a falama ε xa, naxan na jaxanla mato han a kunfa a ma, na kanna bata yelin yalunyaan ligε a bɔneni. ²⁹ Xa i yiifari ma yeen nan i bire yulubini, a ba na, i yi a woli ayi. Amasɔtɔ i fatin yirena nde halagixin fisa dangu i gbindin birin soon na yahannama yi. ³⁰ Xa i yiifari ma yiin nan i bire yulubini, a sege a ra, i yi a woli ayi. I yii kedenna segegin fisa dangu i gbindin birin soon na yahannama yi.”

Futu kala feen maxadina

Matiyu 19.9, Maraka 10.11-12, Luka 16.18

³¹ Yesu naxa, “E yi a falama nun, e naxa, ‘Naxan yo nεma a jaxanla bejinje, a xa futu kala kedɛn so a yii.’‡ ³² Koni n tan a falama iki, xa muxuna a jaxanla bejin, jaxanla mi yalunya ligaxi, a bata a jaxanla ti yalunyaan ma nayi,§ bayo xa xeme gbete a futu, na bata yalunyaan liga a xɔn ma.”

Kɔlɔna fe maxadina

³³ Yesu naxa, “ε mɔn bata yi a mε nun, a a fala nen en benbane xa, a i na i kɔlɔ Marigini, fɔ i xa a rakamali.* ³⁴ Koni n na a falama ε xa iki, ε nama ε kɔlɔ ariyanna yi amasɔtɔ Ala mangaya gbɛden menni.† ³⁵ ε nama ε kɔlɔ dunɔra ra amasɔtɔ Ala san tiden na a ra. ε nama ε kɔlɔ Yerusalɛn taani amasɔtɔ Manga gbeena taan nan na ra. ³⁶ ε nama ε kɔlɔ ε xunna ra amasɔtɔ hali ε xun sexe kedenna, ε mi nɔε a fɔre hanma ε yi a fixa. ³⁷ Koni i ya falan xa findi ‘ɔn,’ hanma ‘εn-εn’ tun! Xa i nde sa na fari, na kelixi Fe Naxin Kanna nin.”

* 5:21: xɔrɔyaan 20.13 e nun Sariyane 5.17 † 5:27: xɔrɔyaan 20.14 e nun Sariyane 5.18 ‡ 5:31: Sariyane 24.1 § 5:32: A bata a jaxanla ti yalunyaan ma. Bayo a jaxanla nan mɔn a ra Ala yeε ra yi bayo a futun kala xun mi yi na Ala yeε ra yi. * 5:33: Saraxaraline 19.12 e nun Yatene 30.3 e nun Sariyane 23.22-24 † 5:34: A mi kɔlɔna fe falama be lan wulen gbansanna ma. Koni hali jɔndin na a ra, Yesu naxa, i nama i kɔlɔ. Xa muxun dari feen nan jɔndi falan na, muxune kala a falan na nen hali a mi a kɔlɔ.

¹⁴ “Amasōto xa ε ε hake tongone mafelu, ε Fafe naxan ariyanna yi, na fan ε mafeluma nen. ¹⁵ Koni xa ε mi ne mafelu e hakene ra, ε Fafe Ala fan mi ε mafeluyε ε yulubine ra.”

Sun suxu feen xaranna

¹⁶ Yesu naxa, “E nema sunni, ε nama ε yetagini tɔɔn alo nafigine e yetagine yixidima kii naxan yi alogo yamaan xa a kolon a e sunni. N xa ɔɔndin fala ε xa, ne bata yelin e saranna sote yamaan yii. ¹⁷ I tan nema sunna suxuma, i yetagin maxa, i yi i xunni tɔn ¹⁸ alogo yamaan nama a kolon fa fala i sunni fɔ i Fafe Ala i mi naxan toma, na a kolonma nen. I Fafe Ala naxan wundo feene toma, na i barayima nen.”

Ariyanna nafunla fe

Luka 12.33,34

¹⁹ Yesu naxa, “E nama ε nafunle ramara dunujani ito yi ε banxine kui, xɔrinxɔrinna nun melimenle a kalama denaxan yi. Mujadene fan soma nen, e yi a muja. ²⁰ Koni ε xa nafunla ramara ariyanna yi, xɔrinxɔrinna nun melimenle mi a kale denaxan yi, mujadene fan mi soe na, e a muja ²¹ bayo i ya nafunla denaxan yi, i xaxinla fan menna nin.”

Fati benden gbee kenenna a fe

Luka 11.34-36

²² Yesu naxa, “Muxun yeen luxi nen alo lenpuna a fati benden xa.* Xa i yeen kende, i fatin birin luma nen kenenni. ²³ Koni xa i yeen kala, i fatin birin luma nen dimini. Nayi, kenenna naxan i yi, xa na bata findi dimin na, na dimin gboma ayi nen.”

Ala nun nafunla fe

Luka 16.13, 12.22-31

²⁴ Yesu naxa, “Muxu yo mi nɔe wale kari firinna xa sanja ma kedenni. Amasōto a kedenna rajaxuma nen, a kedenna xanu, hanma a kedenna binyama nen, a yi bonna rayelefu. E mi nɔe wanla ke Ala nun nafunla xa sanja ma kedenni.”

²⁵ “Nanara, n na a falama ε xa, ε nama kɔntɔfili ε dunuja yi gidina fe ra, ε naxan donma hanma ε naxan minma hanma ε ε maxidima naxan yi. Niin mi dangu donseen na ba? Fati benden mi dangu dugin na ba? ²⁶ E xɔline mato, e mi se sima, e mi se xabama, donse ramarade mi e yii, koni ε Fafe naxan ariyanna yi, na nan e baloma. E mi fisa xɔline xa ba? ²⁷ E tan nde nɔe waxatidi se ε yete siine fari ε xaminna ma ba? ²⁸ E xaminma dugina fe ra nanfera? E wudi fuge fajine gbo kiin mato. E mi walima, e mi dugi rafalama e yete xa, ²⁹ anu n xa a fala ε xa, hali Manga Sulemani e nun a nɔɔn birin yi, a mi a yete maraberi ba alo e tan nde. ³⁰ Ala nan sexene maraberi bama naxanye solima to, tila e gan, e jan fefe! A mi ε maraberi be dangu ne ra ba? E denkeleyaan xurun.”

³¹ “Nanara, ε nama xamin fa fala, ‘En balon sɔtɔma di?’ hanma ‘En na igen sɔtɔma di?’ hanma ‘En dugin sɔtɔma di?’ ³² Amasōto denkeleyatarene seni itoe birin fenma. Koni ε Fafe naxan ariyanna yi, na ε makoon kolon. ³³ Koni ε Alaa Mangayaan fen singen e nun a tinxinyana, na xanbi ra a seni itoe birin soma ε yii nen. ³⁴ Nanara, ε nama xamin tila tɔɔna fe ra. Tila xaminna tila nan ma. Amasōto lɔxɔn birin nun a tɔɔn na a ra.”

7

E nama bonne yalagi

Luka 6.37-38, 41-42

¹ Yesu naxa, “E nama ε yete findi ε adamadi boden kewanle makiti muxun na, alogo Ala nama ε fan makiti. ² Bayo ε na bonne kewanle makiti kii naxan yi, Ala ε fan makitima na kii nin. E ligaseen naxan yatema bonne xa, Ala fan na nan yatema ε xa. ³ Nanfera jamadin naxan i adamadi boden yeen xɔn, i na toma, koni gbindonna naxan i tan yeen xɔn, i mi na toma? ⁴ I ya a falama i adamadi boden xa nanfera fa fala, ‘Tin, n xa jamadin ba i yeen xɔn ma,’ koni gbindonna i tan yeen xɔn ma. ⁵ I tan nafigina! Gbindonna ba i

* 6:22: alo lenpuna: Sandani ito kui, i nɔe i yeen tiye nen se fajin na hanma a kobina. Xa i yeen tixi se fajin na, na findima nen kenenna ra i xa.

yete yeen xon ma singen, na xanbi ra, i nae na jamadin toe nen, i yi a ba i adamadi boden yeen xon ma.”

⁶ “E nama se sarijanxin sa barene bun.* E nama e boxo bun nafunla woli xosene bun ma.† Xa i na liga xosene e yibodonma nen, barene yi xaje e ma, e yi e xin.”

Ala maxandina fe

Luka 11.9-13

⁷ “E seen maxodin, e a sotoma nen. E seen fen, e a toma nen. E deen konkon, a rabima e xa nen. ⁸ Amasoto naxan yo na seen maxodin, na a sotoma nen. Naxan na seen fen, na a toma nen. Naxan na deen konkon, a rabima a xa nen. ⁹ Muxuna nde e ye ba, naxan ma diin burun maxodinma a ra, a gemen so a yii? ¹⁰ Hanma a na yexen maxodin a ra, a sajin so a yii? ¹¹ Hali e to findixi muxu jaxine ra, e a kolon fa fala a lan nen, e xa se fajin so e diine yii. E faxi fa, e Fafe naxan ariyanna yi, na se fajine soma a maxandi muxune yii kii naxan yi!”

¹² “Sariya Kitabun nun nabine kitabune birin bunna nan ito ra: I waxi muxune xa feen naxanye raba i xa, na jaxonna liga bonne xa.”

De xurina fe

Luka 13.24

¹³ “E so de xurin na, amasoto kiraan naxan sigama yahannama yi, na ragbo, a so deen nagbo. Muxu wuyaxi soma nen menni. ¹⁴ Kiraan naxan sigama habadan nii rakisini, na yisiga raxolo, a deen mi ragbo, muxu wuyaxi mi a toma.”

Wudin nun a bogina fe

Luka 6.43-44

¹⁵ “E a liga e yeren ma wule nabine fe yi. E nema fama e xuruxi alo yexena, koni e kui feen luxi nen alo kanko xajene. ¹⁶ E ne kolonma e kewanle nan xon. I manpa bogin bolonje tansinna kee ra ba? I xode bogin bolonje wudi majalixin kee ra ba? ¹⁷ Wudi fajin bogi fajin nan tima. Wudi jaxin bogi jaxin nan tima.‡ ¹⁸ Wudi fajin mi bogi jaxin tima. Wudi jaxin mi bogi fajin tima. ¹⁹ Wudin naxan mi bogi fajin tima, na segema nen, a gan. ²⁰ Nba, e wule nabine kolonma e kewanle xon ma na kii nin.”

Ala xuiin suxutare muxune fe

Luka 13.25-27

²¹ “Muxun naxanye a falama, e naxa, ‘Marigina, Marigina!’ ne birin mi soma Ariyanna Mangayani fo naxanye n Fafe Ala sagoon ligama. ²² Nanara, na laxon§ na a li, muxu wuyaxi a falama nen, e naxa, ‘Marigina, Marigina! Nxu bata yi nabiya falane ti i xinli nun, nxu jinanne kedi i xinli, nxu kabanako fe wuyaxi liga i xinli!’ ²³ Nba, n na a falama e xa nen, n naxa, ‘N mi e kolon mum! E tan fe jaxi rabane, e keli n fema!’ ”

Banxi ti firinne fe

Luka 6.47-49

²⁴ “Awa, muxun naxan birin n ma falane ramema, e yi e suxu, ne luxi nen alo xeme xaxilimaan naxan a banxin ti fanyen fari. ²⁵ Tulen fa waxatin naxan yi, xudene yi rafe, foye gbeen yi fa. Koni na banxin mi bira bayo a yi tixi fanyen nan fari. ²⁶ Muxun naxanye birin n ma falane ramema koni e mi e suxuma, ne luxi nen alo xaxilitaren naxan a banxin ti menjensinna fari. ²⁷ Tulen faxina, xudene yi rafe, foye gbeen yi fa, banxin yi bira kii jaxini!”

Yesu senbena fe

²⁸ Yesu yelinxina falane birin tiye, yamaan yi kabe a xaran ti kiin ma. ²⁹ A tan mi luxi alo e sariya karamaxone kii naxan yi, Yesu yi xaranna tima Ala senben nin.

* 7:6: barene: Yanyina nde, sandani ito bunna nenen, fa fala i lan i xa muxune kawandi naxanye nae e tuli matiye i ra. † 7:6: boxo bun nafunla: Gemen siyana nde nan ma fe falaxi be naxan toma foxo ige yi xaxunna ndee kui. Na gemen xili nen “perili.” ‡ 7:17: bogina: Sanda sifani ito kui, bogi fajin findixi kewali fajin nan na. § 7:22: Na laxon nae finde kitisa laxon nan na waxati rajanni.

8

Yesu yi dogonfontɔɔn nakendeya

Maraka 1.40-45, Luka 5.12-16

¹ Yesu yi godo keli geyaan ma, yama gbeen yi biraxi a fɔxɔ ra. ² Awa, dogonfontɔɔn yi fa a fema, a yi a xinbi sin a bun ma, a naxa, “N kanna, xa i tin, i nɛ n nakendeyɛ nɛn.” ³ Yesu yi a yiin sa a ma, a yi a yabi, a naxa, “N bata tin, i xa kendeya.” Dogonfontɔɔn yi kendeya mafuren. ⁴ Na xanbi ra, Yesu yi a fala a xa, a naxa, “I nama a fala muxu yo xa, koni siga saraxaraliin fema, a xa sa i mato. Na xanbi ra, Musaa sariyan saraxan naxan yamarixi, i na ba. Na finde nɛn sereyaan na e xa.”*

Sofa kuntigina walikɛɛn nakendeya fena

Luka 7.1-10

⁵ Yesu so Kapɛrunan taani waxatin naxan yi, Romi sofaan kemɛ kuntigin yi fa a fema, a yi a mafan, a naxa, ⁶ “N fafe, n ma walikɛɛn furaxina n konni, hali a mi nɛ a mamaxɛ. A tɔrɔxi kati!” ⁷ Yesu yi a yabi, a naxa, “N xa sa a rakendeya.” ⁸ Kuntigin yi a yabi, a naxa, “N fafe, na binyen mi lan n ma, i siga n konni. Falan ti tun, n ma walikɛɛn kendeyama nɛn. ⁹ N fan kuntigina nde nan ma nɔ bun, sofane n fan bun. N na a fale na ndee xa nɛn, n naxa, ‘Siga,’ a siga. N yi a fala nde gbete xa, n naxa, ‘Fa,’ a fa. N yi a fala n ma konyin xa, n naxa, ‘Ito liga,’ a na liga.”†

¹⁰ Yesu na mɛ waxatin naxan yi, a kabɛ. Muxun naxanye yi biraxi a fɔxɔ ra, a yi a fala nɛ xa, a naxa, “N xa nɔndin fala ɛ xa, n munma denkeleyaan sifani ito to Isirayila muxu yo yi. ¹¹ N xa a fala ɛ xa, muxu wuyaxi fama nɛn sa keli sogeteden nun sogegodode binni, e yi fa dɔxɔ Iburahima nun Isiyaga nun Yaxuba fema Ariyanna Mangayani.‡ ¹² Koni naxanye yi lan nun e xa so Ariyanna Mangayani,§ ne raminiima nɛn tanden ma dimini, wugan nun jin naxinna denaxan yi.” ¹³ Yesu yi a fala kuntigin xa, a naxa, “Siga, a ligama i xa nɛn alo i denkeleyaxi a ma kii naxan yi.” Kuntigina walikɛɛn yi kendeya na waxatin yeteni.

Yesu yi muxu wuyaxi rakendeya

Maraka 1.29-34, Luka 4.38-41

¹⁴ Yesu yi siga Piyer* konni, a yi a bitan gilɛn furaxin li saxi a konni a fatin wolonxi a ma. ¹⁵ Yesu yi naxanla yiin suxu, fati mawolonna yi a bejin, a keli, a ti, a wali fɔlɔ a xa.

¹⁶ Ninbanna soxina, yamaan yi fa muxu wuyaxi ra Yesu fema yinna naxine yi naxanye fɔxɔ ra. Yesu yi yinnane kedi a falan xɔn, a furetɔne birin nakendeya. ¹⁷ A na liga nɛn, alogo Nabi Esayi naxan fala, a na xa kamali, a naxa, “A en ma tɔrɔne nan tongoxi, en ma furene nan yi a fari.”†

Birana Yesu fɔxɔ ra

Luka 9.57-62

¹⁸ Yesu to yama gbeen to a rabilinni, a yi a fala a xarandiine xa, a e xa gidi daraan bode fɔxɔn na. ¹⁹ Sariya karamɔxɔna nde yi fa a fema, a naxa, “Karamɔxɔ, i siga dɛdɛ, n sigɛ i fɔxɔ ra.” ²⁰ Yesu yi a yabi, a naxa, “Xulumaseene xima yinle nan na, xɔline yi e tɛɛn

* 8:4: dogonfontɔɔna: Alaa sariyan kui, dogonfontɔɔn mi yi daxa a xa so taani. A yi luma taan fari ma nɛn. Saraxaraline nan yi muxun fatin matoma a yi a fala, xa na kanna sarijan, hanma xa a mi sarijan. Muxu gbete mi yi a yiin dinjɛ dogonfontɔɔn na, bayo na yi na kanna sarijanna kalama nɛn. A mato Saraxaraline 13.45-46. Xa dogonfontɔɔna na ba muxun ma, fɔ a xa saraxan ba alogo a mɔn xa sarijan kii naxan yi, a fa so taani, a dɔxɔ a konni. A mato Saraxaraline sora 14. † 8:9: xɛmɛni ito yi laxi a ra fa fala senben Yesu yii daala xun na alo senbena a tan sofa kuntigin yii a sofane xun na kii naxan yi. Xɛmɛn misaala nan tongoxi a yetɛ dunuɲa yi gidin kiin ma alogo a xa a yita fa fala Yesu yi nɛ a walikɛɛn nakendeyɛ nɛn a senben na hali a gbɛndin mi siga. ‡ 8:11: A bunna nɛɛn fa fala siya gbeteɛne fan kisin sɔtɔma nɛn hali ba Yahudiyane ra. § 8:12: Yanyina nde, na lanxi Isirayila kaane nan ma. * 8:14: Muxune mɔn Piyeri ma a Pita. † 8:17: Esayi 53.4

sa, koni hali n na n xunna sama denaxan yi, na mi n tan Muxuna Dii Xemen yii.” ²¹ A fɔxɔrabirana nde yi a fala a xa, a naxa, “N Marigina, tin n xa sa n fafe maluxun singen.”

²² Yesu yi a yabi, a naxa, “Bira n fɔxɔ ra, a lu faxa muxune xa faxa muxune maluxun.” †

Yesu yi foye gbeen nati

Maraka 4.35-41, Luka 8.22-25

²³ Yesu yi dɔxɔ kunkin kui, a xarandiine yi siga a fɔxɔ ra. ²⁴ E daraan xun ma, foye gbeen yi keli, a igeni maxa. Igen mɔrɔnne[§] yi sa kunkin xun ma. Koni Yesu yi xima.

²⁵ Xarandiine yi siga a fema, e yi a raxulun. E yi a fala, e naxa, “Marigina, nxu rakisi, nxu faxamaan ni i ra.” ²⁶ Yesu yi e yabi, a naxa, “E gaxuma nanfera? E denkeleyaan mi gbo mume!” Na xanbi ra, a keli, a foyen nun ige mɔrɔnne yamari, e yi e raxara. ²⁷ Muxune birin yi kabe, e naxa, “Muxu sifan mundun ito ra? Hali foyen nun igen mɔrɔnne a falan suxuma!”

Yesu yi muxu firin nakendeya yinnane naxan fɔxɔ ra

Maraka 5.1-20, Luka 8.26-39

²⁸ Yesu yi siga Gadara yamanani daraan bode fɔxɔn na. Muxu firin yi a li na yi naxanye yi kelixi bilingan yireni, yinna naxine yi e fɔxɔ ra. E yi xaje kati! Muxu yo mi yi suse sigan tiye na kiraan xɔn. ²⁹ Yinnane yi e rasɔnxɔ e falan ti e xɔn, e naxa, “Alaa Dii Xemena, i nanse fenma nxu fema? I faxi nxu naxankataden nin ba benun waxatin xa a li?” ³⁰ Xɔse kuru gbeen yi e degema na dexɔn ma nun. ³¹ Yinnane yi Yesu mafan, e naxa, “Xa i nxu kedima, nxu rasiga xɔse kuruni ito yi.” ³² Yesu yi a fala e xa, a naxa, “E siga.” Nayi, e sa so na xɔse kuruni. Xɔse kurun yi godo e giye geyaan ma, e sa faxa darani. ³³ Muxun naxanye yi xɔsene kantanma, ne yi e gi, e siga taani. E sa na feene birin fala e nun feen naxan ligaxi na muxune xa yinna naxine yi naxanye fɔxɔ ra. ³⁴ Na ma, taa yi kaane birin yi sa Yesu ralan. E a to waxatin naxan yi, e yi a mafan, a xa keli e yamanani.

9

Yesu yi lebutenna rakendeya

Maraka 2.1-12, Luka 5.17-26

¹ Yesu yi dɔxɔ kunkin kui, a darani gidi, a siga a kon taani. ² Muxuna ndee yi fa xeme lebutenna nde ra a fema, a saxi a sa seni e yii. Yesu yi e denkeleyaan to, a yi a fala lebutenna xa, a naxa, “N ma diina, i bɔɓen xa sa, i yulubine bata xafari.” ³ Sariya karamɔxɔna ndee yi e miri, e naxa, “Xemeni ito Ala rayelefuma!”* ⁴ Yesu yi e miriyaan kolon. A yi a fala, a naxa, “E mirima fe naxi sifani itoe ma nanfera?” ⁵ Mundun fala raxɔɔ, ‘I yulubine bata xafari’ hanma, ‘Keli, i sigan ti?’ ⁶ N na a yitama e ra nen nayi fa fala senbena n tan Muxuna Dii Xemen yii dunuɓa yi, n muxune mafelu e yulubine ra.” A yi a fala lebutenna xa, a naxa, “Keli, i ya sa seen tongo, i siga i konni!” ⁷ Xemen yi keli, a siga a konni. ⁸ Yamaan to na to, e gaxu, e yi Ala tantun amasɔto a bata na senbe sifan fi muxune ma.

Yesu yi Matiyu xili

Maraka 2.13-17, Luka 5.27-32

⁹ Yesu yi keli, a siga. A yi mudu maxinla nde to, a yi xili Matiyu, a yi dɔxi mudu maxilideni. Yesu yi a fala a xa, a naxa, “Bira n fɔxɔ ra.” Matiyu yi keli, a bira a fɔxɔ ra.

¹⁰ Yesu yi a degema Matiyu a banxini waxatin naxan yi, mudu maxili wuyaxi nun hake kan wuyaxi yi fa, e dɔxɔ Yesu nun a xarandiine fema e degedeni. ¹¹ Farisi muxuna ndee na to waxatin naxan yi, e yi a fala a xarandiine xa, e naxa, “E karamɔxɔn nun mudu maxinle nun hake kanne e degema e bode xɔn ma nanfera?” ¹² Yesu yi e xuiin me, a yi e yabi, a naxa, “Muxun naxan kende, na mako mi seribaana ma fo furetɔne. ¹³ E siga, e sa Kitabuna

† 8:22: A muxune nan ma naxanye mi biraxi a fɔxɔ ra naxanye mi nii rakisin sɔtɔxi. Ne luxi alo faxa muxune niin mabinni. § 8:24: Igen mɔrɔnne: alo foyen na so igeni. * 9:3: Ala rayelefuna: Karamɔxɔne na falaxi nen bayo Yesu bata falan ti alo Ala nan yi a tan na, a naxa, “i yulubine bata xafari” anu, Ala nan yulubine xafarima.

falani ito bunna fefefese, a naxa, ‘Hinanna rafan n ma dangu saraxan na.’† Amasoto n mi faxi tinxin muxune xan xilideyi fo hake kanne.”

Maxodinna sun suxu feen ma

Maraka 2.18-22, Luka 5.33-39

¹⁴ Yoni a xarandiine yi fa Yesu fema, e yi a maxodin, e naxa, “Nxu tan nun Farisi muxune sunna suxuma, koni nanfera i ya xarandiine mi sunna suxuma?” ¹⁵ Yesu yi e yabi, a naxa, “Naxalandi kannna nema jaxalandi tiine fema waxatin naxan yi, e lan e xa sunu ba?‡ Koni waxatina nde fama jaxalandi kannna bama nen e ye, e sunna suxuma nen na yi. ¹⁶ Muxu yo mi noe dugi nenen tonge a yi dugi fonna beteren a ra§ amasoto a dugi nenen boma nen a fonna ra, a yinla yi ragbo ayi. ¹⁷ Muxun mi manpa nenen se se sase fonna kui. Xa a na liga, manpa nenen se sase fonna kalama nen, manpaan yi boxon, se sase fonna yi kala. Koni manpa nenen sama se sase nenen nan kui, e firinna birin namarama nen nayi ki fani.”

Yesu yi muxu firin nakendeya

Maraka 5.21-43, Luka 8.40-56

¹⁸ Yesu yi na falama e xa waxatin naxan yi, Yahudiya kuntigina nde yi fa a xinbi sin Yesu bun, a naxa, “N ma dii temen bata faxesa iki sa! Koni fa i yiin sa a ma, a niin birama a yi nen na yi.” ¹⁹ Na ma, Yesu yi keli, a bira a foxo ra, e nun a xarandiine.

²⁰ Naxanla nde yi na yi, jaxalan furen yi a ma xabu jee fu nun firin. Na yi fa Yesu xanbi ra, a yi a yiin din a domaan lenben na. ²¹ Bayo a yi a mirixi a ma, a naxa, “Xa n na n yiin din a domaan na tun, n kendeyama nen na yi.” ²² Yesu yi a firifiri, a yi a to, a yi a fala a xa, a naxa, “N ma dii temena, i bonen xa sa, i ya denkeleyaan bata i rakendeya.” Naxanla yi kendeya na waxatin yeteni!

²³ Awa, Yesu yi so kuntigina banxini, a xulen fene to e nun yamaan naxan yi wugama, ²⁴ a naxa, “E mini! Dii temeni ito mi faxaxi, a xiin nen tun!” E birin yi gele a ma. ²⁵ E to yamaan namini, Yesu yi so, a dii temen suxu a yiin ma, dii temen yi keli. ²⁶ Muxune yi na feen xibarun me na yamanan yiren birin yi.

Yesu yi danxuto firin nakendeya

²⁷ Yesu keli menni waxatin naxan yi, danxuto firin yi bira a foxo ra. E gbelegbele a foxo ra, e naxa, “Dawudaa Dii Xemena,* kininkinin nxu ma!” ²⁸ Yesu so banxini waxatin naxan yi, danxuto firin yi so a fema banxin kui. A yi e maxodin, a naxa, “E laxi a ra yati fa fala a n noe ito lige nen ba?” E yi a yabi, e naxa, “On, nxu fafe.” ²⁹ Yesu yi a yiin din e yeene ra. A yi a fala, a naxa, “A xa liga e xa alo e denkeleyaxi a ma kii naxan yi.” ³⁰ E yeene yi raba ayi. Yesu yi falan ti e xa a sobeen na, a naxa, “Muxu yo nama feni ito kolon!” ³¹ Koni e yi siga, e sa Yesu a fe xibarun nali na yamanan yiren birin yi.

Yesu yi bobon nakendeya

³² Awa, na xemene yi sigama waxatin naxan yi, muxuna ndee yi fa xemena nde ra Yesu fema naxan mi yi noe falan tiye amasoto yinna jaxin nan yi a foxo ra. ³³ Yesu yinnan kedi waxatin naxan yi, bobon yi falan ti folo! Yamaan yi kabe, e naxa, “Ito joxonna munma to Isirayila muxune ye singen!” ³⁴ Koni Farisi muxune yi a fala, e naxa, “Yinna mangan nan senben fixi a ma a yinnane kedi.”

Yesu yi kininkinin yamaan ma

³⁵ Awa, Yesu yi siga taane nun banxidene yi, a sa yamaan xaran e salide banxine yi. A yi Ariyanna Mangayana fe Xibaru Fajin kawandin ba e xa, a yi muxune rakendeya furen sifan birin ma. ³⁶ A yamaan toxi waxatin naxan yi, a yi kininkinin e ma, amasoto

† 9:13: Hose 6.6 ‡ 9:15: Naxalandi kannna: Yesu nan luxi alo jaxalandi kannna sandani ito kui. A bunna neen, fa fala muxune mi sunna suxuma sewa waxatine yi. § 9:16: duginene: Yesu a sariya nenen mi se Musaa sariya fonna ma. Sariya fonna mon mi se sariya nenen ma.
* 9:27: Dawudaa Dii Xemena: E na falaxi nen bayo Yesu findixi Dawuda bonsonna muxuna nde nan na.

e xaminxi, e mali muxu mi yi na yi alo yexeen naxanye kantan muxu mi na. ³⁷ Nanara, Yesu yi sandan sa a xarandiine xa, a naxa, “Malo xaba daxin gbo koni a xaba muxune mi wuya. ³⁸ E xee kanna mafan, a xa walikena ndee rasiga malo xabadeni.”†

10

Xera fu nun firinne fe

Maraka 3.13-19, Luka 6.12-16

¹ Yesu yi a xarandii fu nun firinne xili. A senben fi e ma a e xa yinna jaxine kedi, e mon yi furetɔn sifan birin nakendeya. ² Na xera fu nun firinne xinle nan itoe ra.

A fɔlɔna, Simɔn, naxan mon yi xili “Piyeri,” e nun a ngaxakedenna Andire nun Sebede a dii xemɛn Yaki nun a xunyɛn Yoni ³ nun Filipi nun Barotolome nun Tomasi nun mudu maxinla Matiyu, e nun Alifaa dii xemɛn Yaki nun Tade ⁴ nun Simɔn, e naxan ma a “Yahudiya siya xanuna,”* e nun Yudasi Isakariyoti naxan Yesu yanfa, a a so yiini.

Xera fu nun firinne xe fena

Maraka 6.7-13, Luka 9.1-6

⁵ Yesu yi yamarine fi muxu fu nun firinni itoe ma, a naxa, “E nama siga siya gbetene yamanani hanma Samariya taane yi. ⁶ Koni e siga Isirayila muxune fema naxanye lɔxi ayi alo yexeeɛne. ⁷ E siga, e sa e kawandi, e naxa, ‘Ariyanna Mangayaan bata maso.’ ⁸ E yi furetɔne rakendeya, e faxa muxune rakeli sayani, e dogonfontɔne rakendeya, e jinanne kedi. E seen naxanye sɔtɔxi e mi ne saraxi, nayi e bonne ki hali e mi se rasuxu. ⁹ E nama xema xali, hanma gbeti fixena hanma wure gbeeli gbananne, e naxanye singanma e tagixidin na, ¹⁰ hanma bɔndunla e sigatini, hanma doma firin, hanma sankidina, hanma dunganna. Amasɔtɔ walikeɛn lan a yi a balon sɔtɔ.”

¹¹ “Awa, e na taan li hanma banxidena, e muxu kendena nde fen, e yi yigiya a konni han e kelin waxatin naxan yi. ¹² E na so banxini, e naxa, ‘Ala xa bɔɲe xunbenla lu banxini ito kui.’ ¹³ Xa na falan lanxi na banxi kui kaane ma, na duban xa lu e xɔn. Koni xa na mi a ra, na duban mon xa xete e ma. ¹⁴ Xa muxune mi e yisuxu, e mi e tuli mati e falane ra banxina nde yi hanma taana nde yi, e sanne rakunkun, e kenla.† ¹⁵ N xa ɲɔndin fala e xa, kiti sa lɔxɔni, Ala kininkininma nen Sodoma taan nun Gomora taan‡ ma dangu na taan na!”

Besɛnxɔnyaan naxan fama

Maraka 13.9-13, Luka 21.12-17

¹⁶ Yesu naxa, “E tuli mati, n bata e xe alo yexeeɛne kankone tagi. Nayi, e kɔta ayi alo saɲine, e findi sɔntarene ra alo ganbane. ¹⁷ E a liga e yeren ma amasɔtɔ muxune e suxuma nen, e siga e ra e taan fonne fema e makitideni, e yi e bɔnbɔ e salide banxine yi. ¹⁸ E sigama e ra nen mangane nun kuntigine fema n tan ma fe ra, e yi findi n serene ra e xa e nun siya gbetene xa. ¹⁹ E na e suxu waxatin naxan yi, e naxan falama e nama xamin na fe ra. A waxatin na a li, e naxan falama Ala na fima e ma nen. ²⁰ Amasɔtɔ a mi findima e tan ma fala ra. E falan tima e Fafe Alaa Nii Sarijanxin nan xɔn.”

²¹ “Muxune e ngaxakedenne yanfama nen, e yi faxa, fafane fan na ligama nen e diine ra. Diine fan murutema nen e sɔtɔ muxune xili ma, e yi findi e faxa sabun na. ²² Muxune birin e raɲaxuma nen n tan ma fe ra. Koni naxan na a yixɔdɔxɔ han a raɲanna, na kisima nen. ²³ E na e besɛnxɔnya taana nde yi, e e gi menni, e siga yire gbete yi. N xa ɲɔndin fala e xa, e mi e wanla raɲanɲe Isirayila taane birin yi benun n tan Muxuna Dii Xemɛn xa fa.”

† 9:38: xee kanna: Sandani ito kui, xee kanna findixi Ala nan na. Denkeleya muxune lan e xa muxune sɔtɔ Ala xa alo malo xabane maala malanma kii naxan yi. * 10:4: Yahudiya siya xanuna: Muxun nan yi ne ra naxanye yi Romi kaane yengema alogo Isirayila kaane xa mini e senben bun ma. † 10:14: E sanne rakunkun feen findixi taxamasenna nan na naxan a yitama fa fala na taan goron yo mi luxi e xun ma hali e gbangbanna mi luxi e sanna ra. ‡ 10:15: Sodoma nun Gomora findi taa jaxine nan na Ala naxanye halagi Iburahima waxatini. A mato Dunuɲa Fɔlɔn sora 19 kui.

²⁴ “Xarandiin mi dangu a karamɔxɔn na, konyin mi dangu a kanna ra. ²⁵ Xarandiin na liga alo a karamɔxɔna, na bata lan. Konyin fan xa liga alo a kanna. Xa e bata denbaya kanna xili ba yinna mangan Belesebu, e nde falama nen denbayaan fan ma dangu na ra!”

Ala yεεragaxuna fe

Luka 12.2-7

²⁶ Yesu naxa, “Na ma, ε nama gaxu yamaan yεε ra. Fe luxunxine minima nen kenenni, wundo feen birin kolonma nen. ²⁷ N naxan falama ε xa dimini, ε na fala kenenna ma. N na naxan kɔyεkɔyεn ε xa, ε na rawanga banxine xuntagi. ²⁸ Muxun naxanye fati benden faxama, koni e mi nɔε ε niin halage, ε nama gaxu ne yεε ra. Koni ε gaxu Ala yεε ra naxan fati benden nun niin halagima yahannama yi. ²⁹ Xɔlidi firin mi sare gbanan firinna ra ba? Koni hali na xɔlidi keden pe mi bire bɔxɔni xa i Fafe Ala mi tin. ³⁰ Hali ε xun sexε keden kedenne, Ala e birin xasabin kolon. ³¹ Nanara, ε nama gaxu, ε tan fisa xɔlidi wuyaxi xa!”

I ti Yesu a fe ra yamaan yetagi

Luka 12.8-9

³² Yesu naxa, “Naxan yo na a ti n ma fe ra yamaan yetagi, n fan na jɔxɔnna ligama a xa nen n Fafe Ala yetagi ariyanna yi. ³³ Koni naxan yo na a mε n na yamaan yetagi, n tan fan n mema a ra nen n Fafe Ala yetagi ariyanna yi.”

Bɔne xunbenla mi a ra dunuɔa yi

Luka 12.51-53, 14.26-27

³⁴ Yesu naxa, “ε nama ε miri fa fala n faxi bɔne xunbenla nan na dunuɔa yi. N mi faxi bɔne xunbenla xan na koni fɔ silanfanna. ³⁵ N bata fa alogo dii xεmene xa keli e fafane xili ma, dii tεmene yi keli e ngane xili ma, jaxanle fan yi keli e mamene xili ma. ³⁶ Muxune yaxune kelima e denbayane yetεen nin. ³⁷ Naxan yo a nga hanma a fafe xanu dangu n tan na, na kanna mi finde n gbeen na. Naxan yo a dii xεmena hanma a dii tεmen xanu dangu n tan na, na kanna mi finde n gbeen na. ³⁸ Naxan mi a fawa wudin* tongoma, a bira n fɔxɔ ra, na kanna mi finde n gbeen na. ³⁹ Naxan na a niin makantan, na bɔnɔma ayi nen. Koni naxan na bɔnɔ a niini n ma fe ra, na kisima nen.”

Barayina fe

Maraka 9.41

⁴⁰ Yesu naxa, “Naxan na ε tan yisuxu, na bata n fan yisuxu. Naxan na n tan yisuxu, na bata na kanni suxu naxan n xεxi. ⁴¹ Naxan na Alaa xεrana nde yisuxu bayo Alaa xεraan to a ra, na kanna barayin sɔtɔma nen naxan nagidixi Alaa xεrane ma. Naxan na tinxin muxuni suxu bayo a tinxin, na kanna barayin sɔtɔma nen naxan nagidixi tinxin muxune ma. ⁴² N xa jɔndin fala ε xa, naxan na ige xunbenla gbansanna fi muxudina nde ma bayo n fɔxɔrabirana nde to a ra, na mi fulama a barayin na.”

11

Yoni Marafu Tiina xεrane

Luka 7.18-35

¹ Yesu yelin yamarine fiye a xarandii fu nun firinne ma waxatin naxan yi, a yi siga xaran tideni e nun kawandi badeni Galile yamanan taane yi.

² Yoni yi Alaa Muxu Sugandixina wanle fe mε kasoon na, a yi a xarandiina ndee rasiga a fema. ³ E xa sa Yesu maxɔdin, e naxa, “Yoni yi naxan ma fa fe falama, na nan i tan na ba, hanma nxu lan nxu xa muxu gbete nan legeden?” ⁴ Yesu yi e yabi, a naxa, “ε naxan mema, ε yi a to, ε sa na fala Yoni xa. ⁵ Danxutone seen toma, lebutenne sigan tima, dogonfontone kendeyaan sɔtɔma, tuli xɔrine falan mema, fawa muxune kelima sayani, n ma falan Xibaru Fajin nalima yiigelitone ma. ⁶ Sewan na kanna xa naxan mi birama tantanni n ma fe yi!”

§ 10:34: Silanfanna: Sofane yεngεso dεgεmana. * 10:38: Romi kaane yi muxune gbangbanma wudin nan ma, e yi e fawa. Ito bunna nεen, fa fala fɔ Yesu a xarandiine xa e wεkile sayaan na Yesu fɔxɔ ra.

⁷ Yoni a xarandiine yi sigama waxatin naxan yi, Yesu yi Yoni a fe fala fɔlɔ yamaan xa, a naxa, “Ɛ siga nanse matodeyi tonbonni? Foyen sɛxɛ ramaxan ba? ⁸ Xa na mi yi a ra, ɛ siga nanse matodeyi? Xɛmɛn naxan marabɛri baxi dugi fajin na ba? Koni muxun naxanye marabɛri baxi na kiini, ne manga banxine nin! ⁹ Nayi, ɛ siga nanse matodeyi, nabiin ba? N xa a fala ɛ xa, ɛ bata nde to naxan gbo nabiin xa. ¹⁰ Amasɔtɔ Kitabun bata Yoni a fe fala, a naxa, ‘N nan n ma xɛraan nasigama i yɛɛ ra, naxan kirani tɔnma i xa.’* ¹¹ N xa jɔndin fala ɛ xa, muxun naxanye birin fɔlɔ bari, Yoni gbo ne birin xa. Koni naxan xurun e birin xa Ariyanna Mangayani, na gbo Yoni xa. ¹² Fɔlɔ Yoni a waxatin ma han iki, e bata Ariyanna Mangayaan jaxankata. Gbalɔtɔne kataxi e xa a suxu. ¹³ Nabine kitabune nun Sariya Kitabun bata nabiya falane ti fa han fa dɔxɔ Yoni a waxatin na. ¹⁴ Xa ɛ tinjɛ a feen mɛ, ɛ a kolonma nɛn, Yoni nan Nabi Eli ra naxan yi daxa a xa fa.† ¹⁵ Awa, xa tunla naxan xɔn, na xa a tuli mati!”

¹⁶ “Awa, n to muxune misalɛ nanse ra iki? E luxi nɛn alo diidin naxanye sabaan soma lɔxɔ tideni e yi e xui ramini bonne ma, ¹⁷ e naxa, ‘Nxu bata xulenna fe ɛ xa koni ɛ mi ɛ bodon. Nxu bata binbi wuga sigin sa koni ɛ mi wuga!’ ¹⁸ Yoni fa nɛn a mi donse don, a mi a min, bayo a yi sunni waxatin birin, e birin yi a fala, e naxa, ‘Ninanna nan a fɔxɔ ra!’ ¹⁹ N tan Muxuna Dii Xɛmɛn yi fa, n donseen don, n yi n min, e birin yi a fala, e naxa, ‘Xɛmɛni ito mato! Fudimaan nun dɔlɔ minna nan a ra. Mudu maxinle nun hake kanne xɔyin nan a ra!’ Koni naxanye Alaa fe kolonna suxi, ne jɔndin yitama e kɛwanle xɔn ma nɛn.”

Taa dɛnkɛlyatarene fe

Luka 10.13-15

²⁰ Na xanbi ra, Yesu yi na taane yalagi fɔlɔ, a bata yi kabanako fe wuyaxi liga dɛnaxanye yi, bayo e muxune mi yi tinma e kɛwanle masarɛ. ²¹ A yi a fala, a naxa, “Gbalon Korasin kaane yɛɛ ra! Gbalon Betasada kaane yɛɛ ra, bayo kabanako feen naxanye liga ɛ tagi, xa ne yi liga Tire taan nun Sidɔn taani nun, na kaane yi e xun xanbi soma e hakɛne yi nɛn, e kasa bɛnbɛnle ragodo e ma nimisani, e dɔxɔ xubeni.‡ ²² Nba, n xa a fala ɛ xa, fa fala Ala kininkininma nɛn Tire taan nun Sidɔn taan ma Kiti Sa Lɔxɔni dangu ɛ tan na. ²³ Ɛ tan Kaperunan kaane, ɛ tema nɛn kore xɔnna ma ba? Ɛn-ɛn, ɛ godoma laxira nin! Bayo kabanako feen naxanye bata liga ɛ tagi, xa na yi liga Sodoma taani nun, sa a mɔn yi na nun han to! ²⁴ N xa a fala ɛ xa, Ala kininkininma Sodoma kaane ma nɛn Kiti Sa Lɔxɔni dangu ɛ tan na!”

Fa Yesu ma

Luka 10.21-22

²⁵ Yesu yi a fala na waxatini, a naxa, “N Fafe Ala, kore xɔnna nun dunuɗa Marigina, n barikan birama i xa bayo i feen naxanye luxunxi xaxilimane nun fekolonne ma, i bata ne yita diidine ra. ²⁶ N Fafe, a i kɛnɛnxi na kii nin. ²⁷ N Fafe bata feen birin taxu n na. Muxu yo mi Alaa Dii Xɛmɛn kolon fɔ a Fafe Ala. Muxu yo mi Fafe Ala kolon fɔ a Dii Xɛmɛna e nun a Dii Xɛmɛn waxi a yita feni naxanye ra.”

²⁸ “Ɛ tan naxanye birin xadanxi, goron binyene ɛ tan naxanye xun ma,§ ɛ fa n ma, n xa matabun fi ɛ ma. ²⁹ Ɛ n ma goron tongo gbelemɛn* tongo, ɛ yi n ma xaranna suxu bayo n limaniyaxi, n nan n yɛtɛ magodoxi, ɛ niine matabun sɔtɔma nɛn. ³⁰ Amasɔtɔ, n ma goron tongo gbelemɛn mi binya, n ma goronna yelefu.”

* 11:10: Malaki 3.1. † 11:14: Nabi Eli a fe sɛbɛxi Malaki 3.23 kui. Sariya karamɔxɔne yi laxi a ra a Nabi Malaki bata a fala a Nabi Eli mɔn fama nɛn benun Alaa Muxu Sugandixin xa fa. Yoni Marafu Tiin nan na nabiya falan nakamali. ‡ 11:21: E dɔxɔ fena xubeni, e namunna nan yi na ra naxan yi a yitama fa fala e bata e xun xanbi so e hakɛne yi. § 11:28: Goronna mi a ra muxun xun ma fɔ naxan a niin tɔrɔma. * 11:29: Goron tongo gbelemɛni ito bunna nɛn fa fala muxune lan e xa Yesu a dunuɗa yi gidi kiin tongo. Na mi muxune findima konyine ra, koni a e raxɔrɔyama e yulubina konyiyaan nan ma.

12

Matabu Ləxəna fe

Maraka 2.23-28, Luka 6.1-5

¹ Na waxatini, Yesu yi danguma xəena nde ma Matabu Ləxəni, kamən yi a xarandiine suxu e sansi tənsənnə ratorondon fələ, e yi e don. ² Farisi muxune to na to, e yi a fala Yesu xa, e naxa, “A mato, i ya xarandiine feen naxan ligama na mi daxa Matabu Ləxəni.”*

³ Yesu yi e yabi, a naxa, “E mi na xaraxi ba, kamən Dawuda nun a fəxərabirane suxu waxatin naxan yi?† ⁴ Na waxatini, a so nən Alaa banxini. A tan nun a fəxərabirane yi buru ralixin don, muxun mi yi daxa a xa naxan don fə saraxaraline. ⁵ E munma Sariya Kitabun xaran ba? A səbexi naxan kui fa fala a saraxaraline walima saraxa badeni Ala Batu Banxini Matabu Ləxən birin yi koni e mi yalagixi. ⁶ N xa a fala e xa, fena nde be naxan gbo Ala Batu Banxin xa.‡ ⁷ Kitabun naxa, ‘Hinanna rafan n ma dangu saraxan na.’§ Xa e yi na bunna kolon nun, e mi yi yo kanna yalagima nun. ⁸ Bayo n tan Muxuna Dii Xəməni nan Matabu Ləxən kanna ra.”

Xəməni yii madənxina fe

Maraka 3.1-6, Luka 6.6-11

⁹ Yesu yi keli na, a siga e salide banxini. ¹⁰ Xəməna nde yi na yi naxan yiin yi madənxini. E yi Yesu maxədin, e naxa, “A daxa dandanna yi ti Matabu Ləxəni ba?”* Amasəto e yi wama a təjəge feni fena nde ma. ¹¹ Yesu yi e yabi, a naxa, “Xa yəxəna e tan nde keden yii, xa a sin yinla ra Matabu Ləxəni, e mi a rate ba? ¹² Muxun fisa yəxəen xa pon! Nanara, a daxa muxun xa fe fəjin liga Matabu Ləxəni.” ¹³ Na xanbi ra, a yi a fala xəməni xa, a naxa, “I yiini bandun.” Xəməni yi a yiini bandun. A yiin yi kəndəya alo a yiin bonna kii naxan yi.

¹⁴ Farisi muxune yi siga, e sa e bode to Yesu xili ma a faxa feen ma.

Ala walikəen naxan sugandixi

¹⁵ Yesu yi na kolon, a keli, a siga. Muxu wuyaxi yi biraxi a fəxə ra. A yi e furetəne birin nakəndəya, ¹⁶ a yi e yamari, a e nama a fe fala bonne xa. ¹⁷ A na ligaxi nən, alogo Nabi Esayi naxan falaxi, na xa kamali, a naxa,

¹⁸ “Ala naxa, ‘N ma walikəen ni i ra, n naxan sugandixi,

n xanuntenna naxan n kənenxi han!

N nan n ma Nii Sarijanxin nagodoma a ma nən.

A yi n ma kiti kəndən nali siyane ma.

¹⁹ A mi fe matandin tiye,

a mi sənxi sənxi.

A mi falan tiye taan xun xən.

²⁰ A mi xaye yidəxini gire,

a mi lənpun tumatəən natuyə.†

Han a yi nəən sətə kiti kəndən xa.

²¹ Siyane e yigi sama nən a yi.’”‡

* 12:2: Farisi muxune namunne mi yi tinjə wali yo xa ke Matabu Ləxəni. Na feen səbexi Xərdəyaan 20.8-10 kui. Farisi muxune fena ndee saxi sariyan fari, e naxa, a hali muxu səxələxine mi yi maliye na ləxəni. † 12:3: A mato Samuyeli Singen 21.2-7 kui. ‡ 12:6: Yesu faxi kisi kiraan naxan na, na tənən gbo dangu Ala Batu Banxin na. § 12:7: Hose 6.6 Na waxatini, saraxane yi ralima Ala ma, nde yətəen yi sa tənəni muxu yo mi e don. Ala naxa, a rafanjə a ma, i hinan i adamadi boden na benun i xa saraxan ba Ala xa. * 12:10: Musaa sariyan mi tinjə muxun xa wali Matabu Ləxəni. (Xərdəyaan 20.8-10) Muxuni itoe yi laxi a ra fa fala dandan tiin findixi wanla nan na. Yesu yi muxune rakəndəyama Matabu Ləxəni. Na yi findi yəngən na Yesu nun dina muxune tagi naxanye yi sariyan suxi kii xədəxeni. † 12:20: a mi lənpun tumatəən natuyə: Na findixi a limaniyaan misaala nan na fa fala a maliin nan tima benun a xa kalan ti. ‡ 12:21: Esayi 42.1-4

*Yesu nun Yinna Mangana fe**Maraka 3.20-30, Luka 11.14-23*

²² Muxuna nde yi fa xεμε danxutona nde ra Yesu fema, a mi yi nεe falan fan tiye bayo jinan jaxin nan yi a fɔxɔ ra. Yesu yi a rakendeya, a nɔ falan tiye, a yi seen to. ²³ Yamaan birin yi kabe e maxodinna ti, e naxa, “Dawudaa Dii Xεmen nan ito ra ba?”[§] ²⁴ Farisi muxune to na me, e yi a fala, e naxa, “A jinnan kedima yinna mangan Belesebu barakan nin.” ²⁵ Yesu yi e miriyaan kolon. A yi a fala e xa, a naxa, “Yengen yamanan naxan yitaxunxi,* na yamanan kalama nen mafuren! Yengen tanden naxan kui hanma taana, na fan kalama nen. ²⁶ Xa Setana nan Setana kedima, a mangayaan bata yitaxun yengeni. A sabatima nayi di? ²⁷ Xa n jinnan kedima Belesebu barakan nin, ε fɔxɔrabirane e kedima nanse xɔn nayi? Na ma, ε fɔxɔrabirane a yitama nen nayi fa fala yo mi ε xa! ²⁸ Koni xa n jinnan kedima Alaa Nii Sarijanxin barakan nin, na a yitama nen nayi fa fala Alaa Mangayaan bata ε li.”

²⁹ “Muxu yo mi nεe soe senbema banxini,† a yi a yii seene tongo, fɔ a senbemaan xidi singen. Na xanbi ra, a nεe banxin kui seene tonge nen. ³⁰ Xa muxun mi luxi n xa, na bata keli n xili ma. Xa nxu nun muxu yo mi malan, ne sigama ayi nen.”

³¹ “Nanara, n na a falama ε xa fa fala muxun yulubin naxan birin ligama e nun a fala jaxin naxan birin tima Ala ma, Ala e mafeluye nen ne birin na. Koni muxu yo na Alaa Nii Sarijanxin nayeifu, na kanna mi mafeluye mumε! ³² Muxu yo fala jaxin ti n tan Muxuna Dii Xεmen ma, Ala a mafeluye nen. Koni muxu yo fala jaxin ti Alaa Nii Sarijanxin ma, Ala mi na kanna mafeluye dunuja yi hanma waxati famatoni han habadan.”

*Wudin nun a bogine fe**Luka 6.43-45*

³³ “Xa wudin binla fan, a bogin fan fanma ayi nen. Xa wudin binla kobi, a bogin fan kobima ayi nen. Bayo wudin kolonma a bogin nan xɔn. ³⁴ ε tan saji bɔnsɔnnε! ε nεe fala fajin tiye di, bayo ε jaxu? Amasɔtɔ feen naxanye muxun bɔneni, a ne nan falama. ³⁵ Muxu fajin fe fajin nan naminima a muxu fajiyani. Muxu jaxin yi fe jaxin namini a muxu jaxiyani. ³⁶ N xa a fala ε xa fa fala muxune dentegen sama nen kiti lɔxɔni lan e fala fuune birin ma. ³⁷ Bayo i ya fala tixine nan yoon fima i ma, e tan nan mɔn findima i yalagi xunna ra.”

*Nabi Yunusaa taxamasenna fe**Maraka 8.11-12, Luka 11.29-32*

³⁸ Na xanbi ra, sariya karamɔxɔn nun Farisi muxuna ndee yi falan ti a xa, e naxa, “Karamɔxɔ, nxu waxi a xɔn ma, nxu xa i to kabanako taxamasenna nde lige.” ³⁹ Yesu yi e yabi, a naxa, “Iki muxune findixi muxu jaxine nun nafigine nan na, ε to n maxodinma kabanako taxamasenna ma. Koni ε mi kabanako fe yo toε ba Nabi Yunusa taxamasenna ra. ⁴⁰ Nabi Yunusa kɔε saxan soge saxan ti yeεε gbeen kui kii naxan yi, n tan Muxuna Dii Xεmen fan kɔε saxan soge saxan tima na kii nin bɔxɔn bun ma. ⁴¹ Niniwa kaane tima nen Kiti Sa Lɔxɔni, e yi iki muxune yalagi bayo ne Yunusaa kawandin me waxatin naxan yi, e xun xanbi so nen e hakene yi. Anu, fena nde be naxan gbo Yunusa xa.‡ ⁴² Naxalan Mangan naxan keli sogetede yiifanna ma, na tima nen kiti sa lɔxɔni, a yi iki muxune yalagi bayo a kelixi bɔxɔn danna nan na fa a tuli matideni Sulemani a fekolonna falane ra.§ Awa, n xa a fala ε xa, naxan gbo Sulemani xa, na be yi.”

§ 12:23: Dawudaa Dii Xεmena: Yamaan yi Dawuda bɔnsɔnna muxuna nde legedenma naxan yi lan nun a findi mangan na fata nabiya falane ra naxanye Alaa Muxu Sugandixin fa feen falaxi benun a waxatin xa a li. * 12:25: yamanana: Ninanne nun yinnane Setana senben bun alo yamanan nun a mangan kii naxan yi. Seen naxanye Setana senben bun, xa ne e bode kedi, na luxi nen alo yamanan na yitaxun. Nayi, Setana mi jinnan kede alo muxuni itoe a falama Yesu ma kii naxan yi. † 12:29: Sandani ito kui, Setana findixi senbemaan nan na. Xa Yesu bata muxune ba Setana yinna jaxine senben bun ma, nayi, Yesu bata Setana xidi.

‡ 12:41: A mato Yunusa sora 1 han sora 4 kui. § 12:42: A mato Mangane Singen 10.1-10 kui.

Yinna jaxine xete fena

Luka 11.24-26

⁴³ “Yinna jaxin na xete muxun fɔxɔ ra waxatin naxan yi, a sigama yire yixaren nin, a sa a matabuden fen. Xa a mi yire yo to, ⁴⁴ a a mirima nen nayi, a naxa, ‘N kelixi denaxan yi, n mɔn xa xete na.’ Nayi, a na xete na, xa a sa na kui genla li,* a makoxi, a yitɔnxi, ⁴⁵ a sigama nen nayi, a sa fa yinna jaxi solofere gbeteye ra naxanye jaxu dangu a tan na. Ne yi lu a fema. Na muxuna fe rajanna jaxuma ayi nen dangu a folɔn na. A ligama na kii nin iki muxu jaxine fan na.”

Yesu nga nun a xunyene fe

Maraka 3.31-35, Luka 8.19-21

⁴⁶ Yesu yi falan tima yamaan xa waxatin naxan yi, a nga nun a xunyene yi fa, e ti tandeni, e yi waxi a xɔn ma, e xa falan ti Yesu xa. ⁴⁷ Nanara, muxuna nde yi a fala a xa, a naxa, “I nga nun i xunyene tixi tandeni, e waxi i to feni.” ⁴⁸ Yesu yi e yabi, a naxa, “Nga nun n xunyene findixi nde ra?” ⁴⁹ Na xanbi ra, a yi a yiin ti a xarandiine ma, a naxa, “Nga nun n xunyene itoe nan na. ⁵⁰ Bayo naxanye n Fafe Ala sagoon liga, naxan ariyanna yi, ngaxakeden xemɛmaan nun jaxalanmaan ne nan na, e nun nga.”

13

Sansi wonla fe sandana

Maraka 4.1-9, Luka 8.4-8

¹ Na lɔxɔn yeteni Yesu yi keli banxini, a siga daraan dɛxɔn ma, a sa dɔxɔ na yi. ² Yama gbeen yi malan a fema. Nayi, a yi so kunkin kui, a dɔxɔ. Yamaan yi lu xareyaan na. ³ A fala wuyaxi ti e xa sandani, a naxa,

“Xɛɛ biina nde yi mini, a siga a sansiin wolideni. ⁴ A yi sansiin wolima waxatin naxan yi, ndee yi bira kiraan xɔn ma, xɔline yi ne don. ⁵ Ndee yi bira fanyen fari, bendɛ gbee mi yi denaxan yi. E yi soli mafuren, amasɔtɔ bendɛn mi yi gbo na yi. ⁶ Sogen to te, ne yi lisi a ra, e xara bayo e salenne mi yi godoxi bɔxɔni ki fajni. ⁷ Sansina ndee yi bira sexɛ jali kanne tagi, sexene yi gbo, e yi e don. ⁸ Koni ndee yi bira bɔxɔ fajini, e bogi, e keden kedenna birin yi kemɛ sɔtɔ hanma tonge sennin, hanma tonge saxan. ⁹ Xa tunla naxan xɔn, na xa a tuli mati!”

Sandane sa xunna

Maraka 4.10-12, Luka 8.9-10

¹⁰ Xarandiine yi fa Yesu fema, e yi a maxɔdin, e naxa, “Nanfera i falan tima yamaan xa sandani?” ¹¹ Yesu yi e yabi, a naxa, “Ariyanna Mangayaan wundo feene kolonna bata so e yii koni a mi soxi e tan yii. ¹² Amasɔtɔ seen muxun naxan yii, nde mɔn soma nen na yii, a yi gbo ayi. Koni se mi muxun naxan yii hali naxan di a yii, na bama a yii nen. ¹³ Nanara, n falan tima ne xa sandan nin. Amasɔtɔ e seen matoma nen han, koni e mi a yigbɛma, e tuli matima nen han, koni e mi fe mɛma, e mɔn mi a famuma. ¹⁴ Na ma, Nabi Esayi a nabiya falan bata kamali nayi, a naxa,

‘Ɛ tuli matima nen han,
koni ɛ mi fefe famuma.
Ɛ seen matoma nen han,
koni ɛ mi a yigbɛma.

¹⁵ Amasɔtɔ yamani ito bɔɓɛn bata xɔdɔxɔ ayi.

E bata e tunle dutun,
e yi e yɛɛne raxi.

Na ma, e mi fa seen toma
e tunle yi falan mɛ,
e xaxinla yi feen famu.

E yi xete n ma, n yi e rakendɛya.* ”

* 12:44: Na yire kui genla findixi muxun bɔɓɛn nan na. Xa a mi lugoxi Alaa Nii Sarijanxin na, a mi ratangaxi yinnane wali kobine ma. * 13:15: Esayi 6.9-10

¹⁶ “Koni sewana ε xa, amasoto ε yeene bata seen to, ε tunle mon bata feen me. ¹⁷ N xa jondin fala ε xa, nabi wuyaxi nun tinxin muxu wuyaxi yi waxi a to feni ε naxan toma, koni e mi a to, e mon mi a me ε naxan mema.”

Yesu yi sandan bunna ye ba

Maraka 4.13-20, Luka 8.11-15

¹⁸ Yesu naxa, “E tuli mati, ε yi sansi wonla fe sandan bunna kolon. ¹⁹ Naxanye na Ariyanna Mangayaan falan me, koni e mi a famu, Fe Naxin Kanna fama nen, a yi a xasun e bopeni. Ne luxi nen alo sansiin naxanye bira kiraan xon ma. ²⁰ Sansiin naxanye bira fanyen fari, ne luxi nen alo muxun naxanye falan me, e yi a suxu sewani sa! ²¹ Koni salen mi e bun, e mi buma. Taron nun besenxonyaan na fa waxatin naxan yi Alaa falana fe ra, e birama nen tantanni xulen! ²² Sansiin naxanye bira sexe jali kanne tagi, ne luxi nen alo muxun naxanye falan mema, koni dunuƙa xaminne nun nafulu feen kunfan yi a liga e Alaa falan bejin, a tonon mi lu e ma. ²³ Sansiin naxanye bira boxo fajini, ne luxi nen alo muxun naxanye falan me, e yi a famu. E bogima nen, ndee yi bogi keme ramini, ndee tonge sennin, ndee tonge saxan.”

Maala nun xaratuna fe sandana

²⁴ Yesu yi sanda gbete sa e xa, a naxa, “Ariyanna Mangayaan luxi nen alo xemen naxan sansi fajin woli a xeen ma. ²⁵ Koni yamaan yi xima waxatin naxan yi, a yaxun yi fa xaratu kesen woli maali, a siga. ²⁶ E to sabati, maala yi a biye ayi, xaratun fan yi a biye ayi. ²⁷ Xee kanna walikene yi fa a fema, e naxa, ‘Nxu fafe, i mi sansi fajin xan woli i ya xeen ma ba, xaratuni ito kelixi minen yi?’ ²⁸ A yi e yabi, a naxa, ‘N yaxuna nde nan na ligaxi.’ Walikene yi a maxodin, e naxa, ‘I waxi a xon nxu xa sa e matala ba?’ ²⁹ A yi e yabi, a naxa, ‘En-en de! E nema xaratune tale waxatin naxan yi, ε maala nde fan talama nen. ³⁰ E xa a lu na, maala nun xaratun xa gbo e bode xon ma han a xaba waxatina. N na a fale n ma walikene xa na waxatini, n naxa, ε xaratun singen malan, ε yi a raxidi alogo e xa sa teeni. Na xanbi ra, ε maala fan malan, ε yi a sa n ma sagan kui.’”

Sansi kесе xunxurina fe sandana

Maraka 4.30-32, Luka 13.18-19

³¹ Yesu yi sanda gbete sa e xa, a naxa, “Ariyanna Mangayaan luxi nen alo sansi kесе xuridina,† muxun naxan sima a xeen ma. ³² Hali a to xurun sansiin birin xa, koni a na gbo waxatin naxan yi, a danguma nen sii seene birin na, a findi wudi binla ra, xoline yi e teen sa a yi.”

Burun nate sena fe sandana

Luka 13.20-21

³³ Yesu yi sanda gbete sa e xa, a naxa, “Ariyanna Mangayaan luxi nen alo burun nate sena‡ naxanla naxan tongo, a yi a sa buru fuji benbeli keden yi, a yi a yimaxa, a birin yi te.”

Yesu yi e xaran sandane ma

Maraka 4.33-34

³⁴ Yesu yi feni itoe birin fala yamaan xa sandane yi. A mi yi falan tima e xa, xa a mi sandan sa. ³⁵ Nayi, nabina falan yi kamali, a naxa, “N sandane nan sama. N wundo fonne nan yebama naxanye yi luxunxi xabu dunuƙa da.”§

Yesu yi xaratu kesena feen ye ba

³⁶ Na xanbi ra, Yesu yi keli yamaan fema, a so banxini. A xarandiine yi fa a fema, e naxa, “Xaratun naxanye xeen ma, na sandan bunna fala nxu xa.” ³⁷ Yesu yi e yabi, a naxa, “Xemen naxan sansi fajin woli, n tan Muxuna Dii Xemen nan na ra. ³⁸ Xee na, dunuƙa nan na ra. Sansi fajina, Ariyanna Mangayaan muxune nan ne ra. Xaratu kesene, Fe Naxin Kanna muxune nan ne ra. ³⁹ Yaxun naxan xaratu kesen wolin xeen ma, Yinna

† 13:31: Sansini ito xili nen mutaridi. ‡ 13:33: burun nate sena: Lebenna na a ra naxan burun nagboma ayi. § 13:35: Yaburin 78.2

Mangan nan na ra, Setana. Malo xabana, waxati rajanna nan na ra, malo xabane nan malekane ra. ⁴⁰ Xaratun ba fena maali, a sa tɛɛni, a ligama na kii nin waxati rajanni. ⁴¹ N tan Muxuna Dii Xɛmɛna, n nan n ma malekane rasigama nɛn. Naxanye birin muxune birama tantanni e nun fe jaxi rabane birin, malekane ne malanma nɛn, e yi e ba n ma Mangayani. ⁴² E yi e woli sulun tɛɛni,* wugan nun jin naxinna denaxan yi. ⁴³ Koni tinxin muxune yilenma nɛn alo sogena e fafe Alaa Mangayani. Xa tunla naxan xɔn, na xa a tuli mati!”

Nafulu luxunxina fe sandana

⁴⁴ Yesu naxa, “Ariyanna Mangayaan luxi nɛn alo nafulu gbeen naxan luxunxi xɛɛn ma. Xɛmɛna nde yi na to, a mɔn yi a luxun. Nayi, a sewaxin yi sa a yii seene birin mati, a xɛtɛ, a fa na bɔxɔn sara.”

⁴⁵ Yesu naxa, “Ariyanna Mangayaan mɔn luxi nɛn alo yulan naxan bɔxɔn bun nafunla† fenma. ⁴⁶ A to gɛmɛ faɲi faɲin to naxan sare gbo han, a yi xɛtɛ a konni, a yi sa a yii seene birin mati, a sa na gɛmɛn sara.”

Yɛxɛ suxu yalana fe sandana

⁴⁷ Yesu naxa, “Ariyanna Mangayaan luxi nɛn alo yɛxɛ suxun yalaan naxan wolin baani, a yi yɛxɛn siyane birin suxu. ⁴⁸ Yalaan na rafe waxatin naxan yi, yɛxɛ suxune yi a bandun. E yi a rate xareyaan na, e dɔxɔ. E yi yɛxɛ sensenne malan debene kui, e yi a jaxine woli ayi. ⁴⁹ A ligama na kii nin waxati rajanni. Malekane sigama nɛn, e muxu jaxine malan e danna, keli tinxin muxune tagi, ⁵⁰ e yi e woli sulun tɛɛni, wugan nun jin naxinna denaxan yi.”

Fe fonna nun a nɛnɛna a fe

⁵¹ Yesu yi e maxɔdin, a naxa, “E bata feni itoe famu ba?” E yi a yabi, e naxa, “Ɔn.”

⁵² A yi a fala e xa, a naxa, “Nanara, sariya karamɔxɔn naxanye birin bata xaran lan Ariyanna Mangayana fe ma, ne luxi nɛn alo banxi kanna naxan nafulu nɛnɛne nun a fonne raminima a se ramaradeni.”

Nasareti kaane yi e mɛ Yesu ra

Maraka 6.1-6, Luka 4.16-30

⁵³ Yesu yelin sandane se waxatin naxan yi, a yi keli mɛnni, ⁵⁴ a xɛtɛ a konni a maxuruxi taan naxan yi. A e xaran e salide banxini waxatin naxan yi, naxanye a xuiin mɛ, ne yi kabɛ. E maxɔdinna ti, e naxa, “A xaxili sifani ito nun kabanako senbeni ito sɔtɔxi minɛn yi? ⁵⁵ Kamudɛrɛna dii xɛmɛn xa mi ito ra ba? Mariyama a diin xa mi a ra ba? Yaki nun Yusufu nun Simɔn nun Yudasi tada xa mi ito ra ba? ⁵⁶ A xunye dii tɛmɛne xa mi dɔxi be ba? A tan feni itoe birin sɔtɔxi minɛn yi?” ⁵⁷ E yi e mɛ a ra.

Yesu yi a fala e xa, a naxa, “Nabiin binyɛ yiren birin yi fɔ a konna nun a denbayani.”

⁵⁸ A mi kabanako fe wuyaxi liga na amasɔtɔ e mi yi denkeleyaxi.

14

Herode yi Yoni Marafu Tiin faxa

Maraka 6.14-29, Luka 9.7-9

¹ Na waxatini, Galile mangan Herode yi Yesu a fe mɛ. ² A yi a fala a fɔxɔrabirane xa, a naxa, “Yoni Marafu Tiin nan a ra. Yoni bata keli sayani! Nanara, senbena a yii, a kabanako feene liga.”

³ A na fala nɛn, amasɔtɔ a bata yi Yoni suxu nun, a yi a xidi, a yi a sa kason na Herodiyade a fe ra, naxan yi findixi Herode fafaxakedenna Filipi a jaxanla ra nun. ⁴ Yoni yi a falama Herode xa, a naxa, “A mi daxa, i xa Herodiyade futu!” ⁵ Herode yi waxi a xɔn ma a xa Yoni faxa, koni a yi gaxuxi yamaan ye ra bayo ne yi Yoni yatexi nabiin nan na.

* 13:42: Sulun tɛɛn mɔn falama yirena nde yi fa fala “Furu tɛɛna.” † 13:45: bɔxɔ bun nafunla: Gɛmɛn siyana nde nan ma fe falaxi be naxan toma fɔxɔ ige yi xaxunna ndee kui. Na gɛmɛn xili nɛn “Pɛrili.”

⁶ Awa, Herode bari ləxən sumunna a lixina, Herodiyade a dii tēmen yi a bodon yamaan yetagi. Na yi Herode kēnen han ⁷ a yi saratin tongo na sungutunna xa, a yi a kolō, a a na a xandi sese yi, a na soma a yii nēn. ⁸ A nga yi a radin alogo a xa ito nan fala, a naxa, “Yoni Marafu Tiin xunna so n yii wure lefaan ma be.” ⁹ Manga Herode niin yi rafəw a ma, koni bayo a bata yi saratin tongo a muxu xilixine yēē xəri, a yi yamarin fi, a na xa liga. ¹⁰ Nayi, e sa Yoni xunna sege a de kasoon na. ¹¹ E yi fa a xunna ra wure lefaan ma, e yi a so sungutunna yii, a siga a ra a nga fema. ¹² Yoni a xarandiine yi fa a binbin tongo, e sa a maluxun. Na xanbi ra, e yi sa a fala Yesu xa.

Yesu yi muxu wuli suulun dege

Maraka 6.30-44, Luka 9.10-17, Yoni 6.1-14

¹³ Yesu na feen xibarun me waxatin naxan yi, a siga kunkin kui a danna yire madunduxina nde yi. Yamaan to na me, e keli e taane yi, e siga a fəxə ra e sanna ma. ¹⁴ Yesu to mini kunkin kui, a yi yama gbeen to, a kininkinin e ma, a yi e furetəne rakendeya.

¹⁵ Ninbanna ra, a xarandiine yi e maso a ra, e naxa, “Kəe bata so, burunna nan nun be ra, yamaan bejin, e xa siga banxidene ra, alogo e xa sa donseen sara e yete xa.” ¹⁶ Yesu yi e yabi, a naxa, “Hali e mi siga, e tan yeteen xa donseen so e yii.” ¹⁷ E yi Yesu yabi, e naxa, “Naxan nxu yii be buru xun suulun nun yexe firin.” ¹⁸ Yesu naxa, “E fa ne ra be.” ¹⁹ A yi a fala yamaan xa, a e xa dəxə sexene fari. Na xanbi ra, a yi na buru xun suulunne nun yexe firinne tongo, a yi a yeen nate kore, a barikan bira Ala xa, a burune yigira. A yi e so a xarandiine yii, e yi e yitaxun yamaan na. ²⁰ E birin yi e dege, e lugo ken! A xarandiine yi debe fu nun firin nafe e dungi dungi dənxe ra. ²¹ Muxun naxanye e dege, ba naxanle nun diidine ra, muxu wuli suulun jəxən.

Yesu yi sigan ti igen fari

Maraka 6.45-52, Yoni 6.15-21

²² Na xanbi ra, Yesu yi a xarandiine rasiga kunkin kui a yee ra daraan kidi ma. A tan yi lu xanbin na, a yi yamaan naxete. ²³ A to yelin yamaan nasige, a kedenna yi te geyaan fari Ala maxandideni. A yi lu na han kəe yi so.

²⁴ Kunkin bata yi siga daraan xun ma pon! Igen mərənnə* yi lu kunkini maxe amasəto foye gbeen bata yi a xun sa e ma. ²⁵ Yesu yi fa sigan tiye igen fari, a yi sa e li subaxa makedini. ²⁶ A xarandiine to a to sigan tiye igen fari, e gaxu kati! E gbelegbele, e naxa, “Muxun yelenna nan ito ra!” ²⁷ Yesu yi falan ti e xa mafuren, a naxa, “E wekilə, n tan nan a ra. E nama gaxu!” ²⁸ Piyeri yi falan ti, a naxa, “Marigina, xa i tan nan a ra yati, n yamari a n xa siga i fema igen fari.” ²⁹ Yesu yi a yabi, a naxa, “Fa bel!” Nayi, Piyeri yi keli kunkin kui, a sigan ti fələ igen fari siga Yesu fema. ³⁰ Koni a toxina a foyen gbo, a yi gaxu, a godo fələ igen bun ma. A gbelegbele, a naxa, “Marigina, n nakisi.” ³¹ Yesu yi a yiin nasiga mafuren! A yi a rate, a naxa, “I ya denkeleyaan xurun. I sikexi nanfera?” ³² E firinna birin yi dəxə kunkin kui, foyen yi a raxara. ³³ Xarandiin naxanye yi kunkin kui, ne yi e xinbi sin Yesu bun ma, e naxa, “Nəndin nan a ra yati, Alaa Dii Xəmen nan i tan na!”

Yesu yi muxune rakendeya

Maraka 6.53-56

³⁴ E to daraan gidi, e sa xaren li Genesareti yamanani. ³⁵ Yamaan yi Yesu kolon menni. Na ma, e xeraan nasiga na rabilinna taane birin yi, e yi fa e furetəne ra Yesu fema. ³⁶ E yi a mayandi, a xa tin furetəne xa e yiine din a doma gbeen lenben na. Naxanye birin yi e yiin dinma a ra, ne birin yi kendeyama nēn.

15

Yahudiyane namun feene

Maraka 7.1-13

* 14:24: Igen mərənnə: alo foyen na so igeni.

¹ Na xanbi ra, Farisi muxuna ndee nun sariya karamoxone yi keli Yerusalen taani. E fa Yesu fema, e yi a maxodin, e naxa, ² “Nanfera i ya xarandiine mi en benbane namun feene suxuma? Benun e xa donseen don e mi e yiin naxama en ma dinan kiin ma.” ³ Yesu yi e yabi, a naxa, “E fan Alaa yamarin kalama e yete namun feene ma nanfera? ⁴ Bayo Ala naxa, ‘I baba nun i nga binya. Naxan na a baba danga hanma a nga, e na kannu faha.’” ⁵ Koni e tan naxa, a naxan na a fala a fafe xa hanma a nga, a naxa, ‘I yi maliin naxan sotoma n na nun, n bata na fi Ala ma’ ⁶ hali na kannu nama fa a fafe binya na maliin na. Nayi, e bata Alaa falan kala e namunna fe ra. ⁷ E tan nafigine! Nabi Esayi waliyiya falan naxan ti e fe ra, nondin na a ra, a naxa,

⁸ ‘Ala naxa,
yamani ito n binyama e deen nin
koni e boren makuya n na pon!

⁹ E n batuma fuyan!

Bayo e xaranna findixi adamadiine yamari xaraxine nan gbansan na!† ”

Muxuna sarijanna kala fena

Maraka 7.14-23

¹⁰ Na xanbi ra, Yesu yi yamaan xili a fema. A yi a fala e xa, a naxa, “E tuli mati, e yi ito famu. ¹¹ Seen naxan soma muxun de, na mi a sarijanna kalama fo falan naxan minima a de.”

¹² A xarandiine yi fa Yesu fema, e naxa, “I mi a kolon ba, fa fala i ya falan bata Farisi muxune xolo?” ¹³ Yesu yi e yabi, a naxa, “N fafe naxan ariyanna yi, na mi si seen naxanye sixi, ne birin talama nen. ¹⁴ E e lu na, danxutone nan e ra danxutone yee ra. Xa danxutone danxutone yii rasuxu, e firinna birin birama nen yinla ra.”

¹⁵ Piyeri yi falan ti, a naxa, “Sandani ito bunna fala nxu xa.” ¹⁶ Yesu yi a fala e xa, a naxa, “E fan munma xaxili soto ba? ¹⁷ E mi a kolon ba? Seen naxan na so muxun de, na godoma a kui nen, na xanbi ra, a mini a fatini. ¹⁸ Koni falan naxan minima muxun de, na kelima a boren nin, na nan muxune sarijanna kalama. ¹⁹ Bayo miriya jaxine kelima muxun boren nin, a yi a ti muxu faxan nun yalunyaan nun yanga suxun nun mujan nun wule sere baan nun konbin ma. ²⁰ Na feene nan muxune sarijanna kalama. Koni i na i dege i yiin naxataren na, na mi muxune sarijanna kalama.”

Naxanla denkeyana fe

Maraka 7.24-30

²¹ Yesu yi keli na, a siga Tire taan nun Sidon taan yamanani. ²² Kanan kaa jaxanla nde yi na yi, na yi fa Yesu fema. A gbelegbelema, a naxa, “N fafe, Dawudaa Dii Xemeni, kininkin n ma! Ninanna n ma dii temen foxo ra, a toroxi han!” ²³ Koni Yesu mi fala yo ti a xa. Yesu a xarandiina ndee yi fa a fema, e yi a mafan, e naxa, “Naxanli ito rasiga! A biraxi en foxo ra, a gbelegbelema.” ²⁴ Awa, Yesu yi e yabi, a naxa, “N mi faxi muxu gbete ma fo Isirayila kaa tununxine alo yexene.” ²⁵ Awa, na jaxanla yi fa, a yi a xinbi sin Yesu bun ma, a yi a fala, a naxa, “N fafe, n mali.” ²⁶ Yesu yi sandan sa a xa, a naxa, “A mi lan i xa diidine donseen sa barene bun ma.” ‡ ²⁷ Naxanla yi a yabi, a naxa, “N fafe, nondin nan na ra. Koni hali barene donse yolonxine donma nen e kannu naxanye rayolonma boxoni.” ²⁸ Nayi, Yesu yi a yabi, a naxa, “Nga jaxanla, i ya denkeyaan gbo! I rafan feen bata liga i xa.” Na waxatin yeteni, a dii temen yi kende ya.

Yesu yi muxu wuyaxi rakendeya

²⁹ Yesu yi keli na yi, a siga Galile Daraan dexon ma. A yi te geyaan fari, a doko. ³⁰ Yama gbeen yi fa a fema, e fa lebutenne nun danxutone nun madontone nun bobone nun fureto wuyaxi gbete ya ra, e yi e sa Yesu bun ma. A yi e rakendeya. ³¹ Yamaan to a to, fa fala

* 15:4: xoro yaan 20.12 nun 21.17 e nun Sariyane 5.16 † 15:9: Esayi 29.13 ‡ 15:26: Yesu jaxanli ito a denkeyaan nan fefesema sandani ito xon. Sandan kui, siya gbete ne findixi barene ra, diidine fan yi lu alo Isirayila kaane.

bobone falan tima, madɔntɔne bata kɛndɛya, lɛbutɛnne bata sigan ti, danxutɔne seen toma, e kabɛ. E yi Isirayilaa Ala tantun.

Yesu yi muxu wuli naanin dɛge

Maraka 8.1-10

³² Yesu yi a xarandiine xili a fɛma, a yi a fala e xa, a naxa, “Yamani ito kininkininna bata n suxu bayo e bata soge saxan ti n fɛma, donse mi fa e yii iki. N mi waxi e rasiga feni kamɛna e ma. Xa na mi a ra, e fangan jɛnma nɛn kira yi.” ³³ Xarandiine yi a maxɔdin, e naxa, “Nxu tan donseen sɔtɔma minɛn yi wulani ito yi naxan yama gbeeni ito luge?”

³⁴ Yesu yi e maxɔdin, a naxa, “Buru xun yoli ɛ yii?” E yi a yabi, e naxa, “Buru xun solofere, e nun yɛxɛdi dando nan nxu yii.” ³⁵ Yesu yi yamaan xili a e xa fa dɔxɔ bɔxɔn ma. ³⁶ Na xanbi ra, a buru xun soloferen nun yɛxene tongo, a barikan bira Ala xa. A yi e yigira, a yi e so a xarandiine yii, xarandiine yi e yitaxun yamaan na. ³⁷ E birin yi e dɛge, e lugo. Xarandiine yi a dungi dungi matongo, e debe solofere rafe ne ra. ³⁸ Xɛmɛn naxanye na don, ba jaxanle nun diidine ra, muxu wuli naanin.

³⁹ Na xanbi ra, Yesu yi yamaan nasiga, a dɔxɔ kunkin kui, a siga Magadan yamanani.

16

Taxamasenna maxɔdin fena

Maraka 8.11-13, Luka 12.54-56

¹ Farisi muxuna ndee nun Saduse muxuna ndee yi fa Yesu fɛma alogo e xa a keɗaan fɛsefɛse, e a maxɔdin a xa taxamasenna yita e ra keli ariyanna yi. ² Yesu yi e yabi, a naxa, “Xa kuyeni gbeelixa jinbanna ra ɛ a falama nɛn a kuye faɗi yibama nɛn tila. ³ Xɔtɔnɛni xa kuyeni gbeelixa ɛ naxa, ‘Tulen famaan ni i ra.’ ɛ nɔɛ kore xɔnna matɔɛ nɛn ɛ yi a bunna kolon. Koni ɛ mi nɔɛ waxatini ito feene bunna kolonɗɛ. ⁴ Iki muxune findixi muxu jaxine nun nafigine nan na, ɛ to n maxɔdinma kabanako taxamasenna ma. Koni ɛ mi sese toma xa naxan mi findixi Yunusa taxamasenna ra.”

Na xanbi ra, a keli e fɛma, a yi siga.

Marakolonna lan xaranne ma

Maraka 8.14-21

⁵ Xarandiine yi gidima daraan kidi ma waxatin naxan yi, e yi jinan, e mi buru xali e yii. ⁶ Yesu yi a fala e xa, a naxa, “ɛ a liga ɛ yeren ma Farisi muxune nun Saduse muxune burun nate sena* fe ra.” ⁷ E falan ti folɔ e bode tagi, e naxa, “A ito falama nɛn bayo en mi faxi buru ra en yii.” ⁸ Yesu yi a kolon e yi naxan falama. Nanara, a yi e maxɔdin, a naxa, “ɛ nanse falama ɛ bode tagi, a ɛ mi faxi buru na? ɛ denkeleyaan xurun jɛ? ⁹ ɛ munma xaxili sɔtɔ ba? ɛ bata jinan na xɔn ba, n muxu wuli suulunna dɛge waxatin naxan yi buru xun suulunna ra, ɛ debe yoli rafe buru dungi dungi dɔnxene ra? ¹⁰ Hanma buru xun soloferen naxan yitaxun muxu wuli naaninna ra, ɛ debe yoli rafe buru dɔnxene ra na yi? ¹¹ Nanfera ɛ mi a bunna kolonxi fa fala n mi burun xan ma fe falama ɛ xa. N naxa, ‘ɛ a liga ɛ yeren ma Farisi muxune nun Saduse muxune buru rate sena fe ra!’ ” ¹² Na xanbi ra, xarandiine yi a kolon, a mi yi a falama e xa a e xa a liga e yeren ma burun nate sena a fe yi naxan buruni, koni fɔ Farisi muxune nun Saduse muxune xaranna fe yi.

Piyɛri a falana Yesu a fe yi

Maraka 8.27-30, Luka 9.18-21

¹³ Yesu yi siga Sesariya taani Filipi yamanani, a yi maxɔdinni ito ti a xarandiine ma, a naxa, “Yamana a falama a nde n tan Muxuna Dii Xɛmɛn na?” ¹⁴ E yi a yabi, e naxa, “Ndee naxa, a Yoni Marafu Tiin nan i tan na. Bonne naxa, a Nabi Eli nan i tan na. Nde gbɛtɛye fan naxa, a Yereɓi nan i tan na hanma nabina nde.” ¹⁵ A yi e maxɔdin, a naxa, “ɛ tan go, ɛ tan naxa di? Nde n tan na?” ¹⁶ Simɔn Piyɛri yi a yabi, a naxa, “Alaa Muxu Sugandixin nan i tan na, habadan Alaa Dii Xɛmɛna.”

* 16:6: burun nate sena: Lɛbɛnna na a ra naxan burun nagboma ayi.

¹⁷ Yesu yi a yabi, a naxa, “Sewana i tan xa Simōn, Yunusaa dii xemena, bayo adamadi mi ito makenenxi i xa, fō n fafe Ala naxan ariyanna yi. ¹⁸ Nanara, n na a falama i xa, Piyeri, gemen nan i tan na, n nan n ma banxin tima gemen naxan fari, n ma denkeleya yamana. Hali laxira so deene mi nōn sote n ma denkeleya yamaan ma mumē!† ¹⁹ N na Ariyanna Mangayaan so deen jinna soma i yii nen. I na tōnna dōxō feen naxan na dunuḡa yi, Ala tōnna dōxōma nen na ra ariyanna yi. I na tin feen naxan ma dunuḡa yi, Ala tinma nen na ma ariyanna yi.” ²⁰ Na xanbi ra, Yesu yi a xarandiine yamari, a e nama a fala muxu yo xa fa fala Alaa Muxu Sugandixin nan a tan na.

Yesu yi a sayana fe fala

Maraka 8.31-9.1, Luka 9.22-27

²¹ Fōlō na waxatin ma, Yesu yi a yebe fōlō a xarandiine xa, a naxa, a fere mi na fō a xa siga Yerusalēn taani, a sa tōrō wuyaxi sōtō yamaan fonne nun saraxarali kuntigine nun sariya karamōxōne yii, e yi a faxa, a mōn yi keli sayani a soge saxande lōxōni. ²² Piyeri yi Yesu ba bonne fema, a Yesu maxadi fōlō, a naxa, “Marigina, Ala xa i tanga na ma, na nama liga i ra mumē!” ²³ Yesu yi a yee rafindi a ma, a yi a fala Piyeri xa, a naxa, “Setana, fata n ma! I kataxi n natantan feen nan na. I mi i mirima Alaa feene ma fō adamadiine.” ²⁴ Na xanbi ra, Yesu yi a fala a xarandiine xa, a naxa, “Xa muxu yo waxi bira feni n tan fōxō ra fō a xa a me a yete ra, a yi a yete faxa wudin‡ tongo, a bira n fōxō ra. ²⁵ Bayo naxan waxi a niin nakisi feni, na bōnōma ayi nen, koni naxan bōnōma a niini n tan ma fe ra, na kisima nen. ²⁶ Xa muxun dunuḡa birin sōtō, a bōnō a niini habadan, na tōnōn nanse ra? Muxun nōe nanse fiye, alogo a niin mōn xa kisi? ²⁷ Bayo n tan Muxuna Dii Xemen fama nen n Fafe Alaa binyeni, nxu nun a malekane. N yi muxun birin saranna fi lan a kewanle ma. ²⁸ N xa jōndin fala ε xa, muxuna ndee be e mi faxe fō e n tan Muxuna Dii Xemen to fe n ma mangayani.”§

17

Yesu a nōrōna fe

Maraka 9.2-13, Luka 9.28-36

¹ Xii sennin danguxina, Yesu yi Piyeri nun Yaki nun a ngaxakedenna Yoni tongo, a siga e ra e danna geya gbeen fari. ² A keḡaan yi masara e yee ra yi, a yetagin yi lu mayilenḡe alo sogena. A dugine yi fixa ayi alo kenenyana. ³ Na waxatin yeteni, Nabi Musa nun Nabi Eli yi mini kenenni e yetagi, e yi lu falan tiye Yesu xa. ⁴ Piyeri yi a fala Yesu xa, a naxa, “Marigina, a lanxi bayo nxu be. Xa i waxi a xōn ma, n xa gage saxan ti be, i gbeen keden, Nabi Musa gbeen keden, Nabi Eli gbeen keden.”

⁵ A yi falan tima waxatin naxan yi, kunda mayilenxin yi godo e xun ma, fala xuiin yi keli na kundani, a naxa, “N nafan Dii Xemen nan ito ra naxan bata n kenēn ki faḡi, ε tuli mati a xuiin na!” ⁶ Xarandiine na me waxatin naxan yi, e gaxu kati, han e sa felen, e yetagine yi lan bōxōn ma. ⁷ Yesu yi fa e fema, a yi a yiin din e ra, a naxa, “E keli, ε nama gaxu!” ⁸ E yi e yee rakōḡin, e mi muxu yo to fō Yesu.

⁹ E yi godoma geyaan na waxatin naxan yi, Yesu yi e yamari, a naxa, “E feen naxan toxi, ε nama a fala muxu yo xa han n tan Muxuna Dii Xemen yi keli sayani.”

¹⁰ Xarandiine yi Yesu maxōdin, e naxa, “Sariya karamōxōne a falama nanfera nayi fa fala Nabi Eli nan singe fama?” ¹¹ Yesu yi e yabi, a naxa, “Nabi Eli nan singe fama yati, a yi feene birin yitōn. ¹² Koni n xa a fala ε xa fa fala Eli bata yelin fe koni yamaan mi a kolon, e yi e rafan feene birin liga a ra. Awa, e n tan Muxuna Dii Xemen fan tōrōma nen na kiini.”

¹³ Na xanbi ra, xarandiine yi a kolon fa fala a falan tima Yoni Marafu Tiin nan ma fe ma.*

† 16:18: Piyeri xinla bunna neen fa fala gemena. ‡ 16:24: Romi kaane yi muxune gbangbanma wudin nan ma, e yi e faxa. Ito bunna neen, fa fala fō Yesu a xarandiine xa e wekile sayaan na Yesu fōxō ra. § 16:28: A Matiyu 17:2-3 nan ma fe falama. * 17:13: Nabi Eli a fe seḡexi Malaki 3.23 kui. Sariya karamōxōne yi laxi a ra a Nabi Malaki bata a fala a Nabi Eli mōn fama nen benun Alaa Muxu Sugandixin xa fa. Yoni Marafu Tiin nan na nabiya falan nakamalixi.

Yinnan diidin naxan fɔxɔ ra

Maraka 9.14-29, Luka 9.37-43

¹⁴ E fa yamaan fema waxatin naxan yi, xemena nde yi fa Yesu fema, a yi a xinbi sin a bun ma, ¹⁵ a naxa, “N fafe, kininkinin n ma dii xemen ma. Gan furen nan a fari, a tɔrɔxi kati, a bata bira tɛeni sanja yi wuyaxi hanma igeni. ¹⁶ N bata fa a ra i ya xarandiine fema koni e mi nɔxi a rakendeye.” ¹⁷ Yesu yi a yabi, a naxa, “E tan denkeleyatarene nun tinxintarene, n xa lu e fema han waxatin mundun yi? N xa dija e xa han waxatin mundun yi? Fa diin na n fema!” ¹⁸ Yesu yi yinnan yamari, a xete a fɔxɔ ra. Nayi, a dii xemen yi kendeya na waxatin yeteni.

¹⁹ Na xanbi ra, xarandiine yi siga Yesu fema e danna, e yi a maxodin, e naxa, “Nanfera nxu tan mi nɔxi yinnan kedɛ?” ²⁰⁻²¹ Yesu yi e yabi, a naxa, “Bayo e denkeleyaan xurun. N xa jɔndin fala e xa. Xa denkeleyana e yi, hali a xurun alo sansi kese xurudina,† e nɔe a fale nen geyani ito ma, e naxa, ‘Keli be, i siga menni!’ a yi siga. E nɔe feen birin lige nen!”

Yesu mɔn yi a faxa feen fala

Maraka 9.30-32, Luka 9.43-45

²² Xarandiine birin e malan e bode xɔn ma waxatin naxan yi Galile yamanani, Yesu yi a fala e xa, a naxa, “N tan Muxuna Dii Xemen soma nen muxune yii, ²³ e yi n faxa. Koni n mɔn kelima nen sayani a soge saxande lɔxɔni.”

Xarandiine nii yi rajaxu e ma kati!

Ala Batu Banxin mudu fi fena

²⁴ Yesu nun a xarandiine Kapɛrunan taan li waxatin naxan yi, Ala Batu Banxin mudu maxinle yi fa Piyeri fema, e yi a maxodin, e naxa, “I karamɔxɔn mi Ala Batu Banxin mudun fima ba?” ²⁵ Piyeri yi e yabi, a naxa, “A fima nen.” Piyeri so banxini waxatin naxan yi, Yesu singe yi falan ti, a naxa, “Simɔn, i mirixi a ma di? Dunuja mangane mudun maxilima nde ra? E diine ba, hanma muxu gbeteeye?” ²⁶ Piyeri yi a yabi, a naxa, “Muxu gbeteeye.” Yesu yi a fala, a naxa, “Na bunna nɛen, hali a diine mi a fi. ²⁷ Koni nxu mi waxi a xɔn ma, nxu xa muxuni itoe rafen. Nanara, siga baani, i sa kɔnna bira. I na yexe singen naxan suxu, i a deeni bi, i gbeti gbanan keden toma nen a de, naxan lanje en ma mudun ma. I siga na ra, i sa i gbeen nun n gbeen fi.”

18

Nde gbo birin xa?

Maraka 9.33-37, Luka 9.46-48

¹ Xarandiine yi fa Yesu fema na waxatini, e yi a maxodin, e naxa, “Nde gbo birin xa Ariyanna Mangayani?”

² Yesu yi diidina nde xili, a yi a ti e birin yetagi. ³ Yesu yi a fala, a naxa, “N xa jɔndin fala e xa, xa e mi maxete, e liga alo diidina, e mi soe Ariyanna Mangayani mumɛ! ⁴ Nanara, naxan yo na a yete magodo alo diidini ito, na gbo dangu a birin na Ariyanna Mangayani.

⁵ Naxan yo mɔn na diidini ito sifani suxu n xinli, na bata n tan yisuxu.”

Yulubina fe

Maraka 9.42-48, Luka 17.1-2

⁶ “Diidini itoe naxanye bata denkeleya n ma, xa muxu yo ne bira yulubini, a fisa na kanni gemɛ gbeen xidi a kɔe ra, a woli baan tilinna ma.”

⁷ “Gbalon dunuja muxune yee ra bayo feen naxanye yamaan birama yulubini. A fere mi na fɔ na fe sifane xa fa koni e fatama muxun naxanye ra, gbalon na kanne yee ra! ⁸ Xa i yiina hanma i sanna i birama yulubini, a sege a ra, i yi a woli ayi! A fisa i yii dungin nun i san dungi kanna xa so habadan nii rakisini, benun i yii firinna nun i san firin kanna xa woli yahannama tɛeni. ⁹ Xa i yeen nan i bire yulubini, a ba na, i yi a woli ayi! A fisa i yee keden kanna yi so habadan nii rakisini, benun i yee firin kanna xa so yahannama tɛeni.”

† 17:20-21: Sansini ito xili nen mutaridi.

Υεχεε tununxina fe sandana

Luka 15.3-7

¹⁰⁻¹¹ “Ε a liga ε yeren ma, ε nama diidini itoe rafeya. N xa a fala ε xa, e kantan malekane ariyanna yi. E n Fafe Ala yetagin toma waxatin birin.”

¹² “Ε mirixi a ma di? Xa γεχεε κεμε muxuna nde yii, xa keden siga na xun xon, na kanna nanfe ligama? A γεχεε tonge solomanaanin e nun solomanaaninne luma nen e degedeni geyaan fari, a siga a tununxi kedenna fendeni. ¹³ N xa jondin fala ε xa, a na a to waxatin naxan yi, a sewama nen na γεχεε kedenna fe ra dangu tonge solomanaanin e nun solomanaaninne ra naxanye mi loxi ayi. ¹⁴ A na kii nin, ε Fafe Ala naxan ariyanna yi, a mi rafan a ma diidini ito nde keden peen xa lo ayi.”

Hake tongone

¹⁵ “Xa i ngaxakedenna haken liga i ra, siga a fema i yi a sonna fala a xa ε firinna tagi. Xa a i xuiin name, i bata i ngaxakedenna soto na yi. ¹⁶ Koni xa a mi a tuli mati i xuiin na, ε nun muxu keden hanma muxu firin xa siga a fema alogo ‘feen birin xa makiti sereya firin hanma saxan xuiin xon.’* ¹⁷ Koni xa a mi a tuli mati ne xuiin na, na feen fala denkeleya yamaan xa. Xa a mi a tuli mati denkeleya yamaan xuiin na, a yate alo denkeleyatarena hanma mudu maxinla.”

Tondi feen nun tin fena

¹⁸ “N xa jondin fala ε xa, ε na tonna doxo feen naxan na dunuja yi, Ala tonna doxoma nen na ra ariyanna yi. E na tin feen naxan ma dunuja yi, Ala tinma nen na ma ariyanna yi.”

¹⁹ “N mon xa a fala ε xa, xa muxu firinna lan fefe ma dunuja yi Ala maxandini, n Fafe naxan ariyanna yi, a na ligama ε xa nen. ²⁰ Bayo muxu firin hanma saxan na e malan dede yi n xinli, n fan luma nen menni e ye.”

Muxun naxan mi mafeluun tima

²¹ Na xanbi ra, Piyeri yi fa Yesu fema, a yi a maxodin, a naxa, “Marigina, n xa ngaxakedenna mafelu doxona ma yoli, a na n haken tongo waxatin naxan yi? Han doxona ma solofere ba?” ²² Yesu yi a yabi, a naxa, “N xa a fala i xa, doxona ma solofere mi a ra de, fo tonge solofere e nun solofere.”

²³ “Nanara, Ariyanna Mangayaan luxi nen alo mangan naxan waxi a walikene saren fi feni. ²⁴ A na foloxina, e fa walike keden na gbeti gbananna wuli fu donla yi naxan ma, donla naxan nun a siimayaan birin wali saranna yi lan. ²⁵ Bayo a mi yi noe a donla fiye, mangan yi a ragidi a e xa a tan nun a naxanla nun a diine nun a yii seene birin mati e findi konyine ra, alogo a xa donla fi. ²⁶ Nanara, walikéen yi a xinbi sin mangan bun ma, a yi a mafan, a naxa, ‘Dija n xa, n na i ya donla birin fima nen!’ ²⁷ A kanna yi kininkinin a ma, a yi dija a donla ma, a yi a lu na.”

²⁸ “Koni na walikéen yi siga, a sa a lanfana nde to a gbeti xurudi yi naxan ma. A yi a suxu, a yi a koéen deten. A yi a fala, a naxa, ‘N ma donla fi!’ ²⁹ A lanfaan yi a xinbi sin a bun ma, a yi a mafan, a naxa, ‘Dija n xa, n na i ya donla fima nen!’ ³⁰ Koni a mi tin. A yi sa a sa kasoon na han a na a donla fi waxatin naxan yi. ³¹ Walikéen bonne to na to, e xolo kati, e siga e kanna fema, e sa na birin fala a xa. ³² Nanara, e kanna yi a tan walikéen xili, a naxa, ‘I tan walike naxina, n ma donla naxan birin i ma, n dija nen na ma bayo i bata n mafan. ³³ A mi yi lan nun ba, i fan xa kininkinin i walike boden ma alo n kininkinin i ma kii naxan yi?’ ³⁴ Nayi, a kanna yi a sa kasoon na a xoloni alogo a kantan muxune xa a naxankata han a yi a donla birin fi. ³⁵ N Fafe naxan ariyanna yi, na fan ε suxuma na kii nin, xa ε tan nde mi a ngaxakedenna mafelu a bojeni.”

Futu kala fena

Maraka 10.1-12

* 18:16: Sariyane 19.15

¹ Yesu yelinxi na falane tiye, a keli Galile yamanani, a siga Yudaya yamanani denaxan Yuruden baan kidi ma. ² Yama gbeen yi bira a fɔxɔ ra, a yi ne rakendeya.

³ Farisi muxuna ndee yi fa a fema a bunbadeni, e yi a maxodin, e naxa, “Sariyan na a ra ba, xemen xa naxanla rame, a findi bun yo ra?” ⁴ Yesu yi e yabi, a naxa, “E mi Kitabun xaranxi ba? A naxa fa fala a fɔlɔni ‘Ala yi adaman da, xemen nun naxanla,’* ⁵ a naxa, ‘Nanara, xemena a nga nun a fafe bejinma, a a maso a naxanla ra, e findi fati bende kedenna ra.’† ⁶ Nayi, muxu firin mi fa e ra koni fɔ keden. Nayi, Ala bata seen naxanye tugun e bode ra, muxe nama ne fata.”

⁷ E yi a maxodin, e naxa, “Nanfera Musa a yamarixi fa fala a xemen xa futu kala kedin so a naxanla yii, a yi a bejin?” ⁸ Yesu yi e yabi, a naxa, “Musa bata tin, a ε xa ε naxanle bejin amasɔtɔ ε bɔɔn xɔdɔxɔ. Koni a mi yi na kiini nun a fɔlɔni. ⁹ Awa, n xa a fala ε xa, xemen naxan na a mε a naxanla ra, xa a naxanla mi yalunya ligaxi, xemen yi nde gbete futu, na xemen bata yalunyaan liga.”

¹⁰ A xarandiine yi a fala a xa, e naxa, “Xa xemen nun a naxanla tagi na kii nin, a lan futu nama ti na yi.” ¹¹ Yesu yi e yabi, a naxa, “Birin mi nɔε xaranni ito suxe, koni fɔ Ala bata a ferɛn fi naxanye ma. ¹² Xemena ndee mi nɔε naxanla futue amasɔtɔ e bari kiin xɔn, muxune nan ndee gbeteɛye ligaxi na kiini, koni ndee gbeteɛye lanxi a ma nen a e nama naxanla futu alogo e xa lu wale Ariyanna Mangayaan xa. Awa, xa naxan nɔε xaranni ito suxe, na xa a suxu.”

Yesu yi duba diidine xa

Maraka 10.13-16, Luka 18.15-17

¹³ Muxuna ndee yi fa e diidine ra Yesu fema, alogo a xa a yiin sa e diidine xunni, a yi Ala maxandi e xa koni xarandiine yi falan ti ne ma. ¹⁴ Yesu naxa, “E tin diidine xa fa n fema, ε nama e raxete amasɔtɔ e tan sifane nan gbee Ariyanna Mangayaan na.” ¹⁵ A yi a yiin sa e xunni, a yi duba e xa, a siga.

Xeme nafulu kanna fe

Maraka 10.17-31, Luka 18.18-30

¹⁶ Banxulanna nde yi fa Yesu fema, a naxa, “Karamɔxɔ, n fe fajin mundun lige, n habadan nii rakisin sɔtɔ?” ¹⁷ Yesu yi a yabi, a naxa, “Nanfera i n maxodinma fe fajina fe ma? Ala nan keden fan. Xa i waxi a xɔn ma, i xa nii rakisin sɔtɔ, yamarine suxu.” ¹⁸ A mɔn yi maxodinna ti, a naxa, “Yamari mundun ne ra?” Yesu yi a yabi, a naxa, “I nama faxan ti. I nama yalunyaan liga. I nama muɔan ti. I nama wule seren ba. ¹⁹ I baba nun i nga binya, i yi i adamadi boden xanu alo i yetena.”‡ ²⁰ Banxulanna yi a yabi, a naxa, “N bata ne birin suxu, nanfe fa luxi?” ²¹ Yesu yi a yabi, a naxa, “Xa i waxi a xɔn ma, i xa findi muxu kamalixin na, siga, i sa i yii seene mati, i yi yiigelitɔne ki. I nafunla sɔtɔma nen ariyanna yi. Na xanbi ra, i fa bira n fɔxɔ ra.” ²² Banxulanna na mε waxatin naxan yi, a sunuxin yi siga amasɔtɔ nafulu gbee kanna nan yi a ra.

²³ Na xanbi ra, Yesu yi a fala a xarandiine xa, a naxa, “N xa nɔndin fala ε xa, nafulu kanna so raxɔlɔ Ariyanna Mangayani! ²⁴ N mɔn xa a fala ε xa, nafulu kanna so raxɔlɔ Alaa Mangayani dangu nɔgɔmen so feen na sagilaan yinla ra.” ²⁵ Xarandiine na mε waxatin naxan yi, e yi kabε kati! E yi a maxodin, e naxa, “Nde fa nɔε kise nayi?” ²⁶ Yesu yi e mato, a naxa, “Muxun mi nɔε na lige koni Ala nɔε feen birin lige nen.”

²⁷ Na xanbi ra, Piyeri yi a fala a xa, a naxa, “A mato, nxu bata feen birin bejin, nxu bira i fɔxɔ ra. Nxu tan nanse sɔtɔma nayi?” ²⁸ Yesu yi a fala e xa, a naxa, “N xa nɔndin fala ε xa, waxati nene famatɔni, n tan Muxuna Dii Xemen na dɔxɔ n ma mangaya gbede binyaxini, ε tan naxanye biraxi n fɔxɔ ra, ε fan dɔxɔma nen manga gbede fu nun firinne ma, ε yi Isirayila bɔnsɔn fu nun firinne makiti. ²⁹ Naxanye birin bata banxine lu na, hanma a ngaxakeden xememane nun a naxalanmane hanma a fafe hanma a nga hanma a diine hanma a xεene n tan ma fe ra, a na nɔxɔn keme sɔtɔma nen e nun habadan nii rakisina.

* 19:4: *Dunuɔa Fɔlɔn* 1.27 nun 5.2 † 19:5: *Dunuɔa Fɔlɔn* 2.24 ‡ 19:19: *xɔrɔyaan* 20.12-16 nun *Sariyane* 5.16-20 nun *Saraxaraline* 19.18

³⁰ Koni naxanye yeen na, ne wuyaxi sa luma nen xanbin na. Naxanye xanbin na iki, ne yi sa lu yeen na.”

20

Xee kanna walikene fe

¹ Yesu naxa, “Ariyanna Mangayaan luxi nen alo xee kanna naxan minin subaxani muxu fendeni alogo e xa sa wali a manpa bili nakoni. ² E yi lan a ma, a xa e saranna fi gbeti gbanan keden keden, naxan lanje soge keden saranna ma. A yi e rasiga a manpa bili nakoni. ³ Soge raxenxen waxatini, a keli, a siga loxo deen na, a yi muxuna ndee li tixi na, naxanye mi yi wali yo ra. ⁴ Nanara, a yi a fala e xa, a naxa, ‘E fan xa siga, e sa wali n ma manpa bili nakoni, a lan n xa e saren fi naxan na, n na soe e yii.’ ⁵ Awa, ne yi siga walideni. Na danguxina, a mon yi na joxon liga yanyi tagini e nun se din waxatin masoxina. ⁶ Awa, se din waxatin danguxina, a mon yi siga, a sa muxu gbete ye fan li tixi na. A yi e maxodin, a naxa, ‘E ferijenxi be nanfera? E mi fefe ligama?’ ⁷ E yi a yabi, e naxa, ‘Bayo muxu yo mi nxu tixi wali ra.’ A yi a fala e xa, a naxa, ‘Awa, e fan xa siga wali kedeni n ma manpa bili nakoni.’”

⁸ “Ninbanna soxina, manpa bili nakon kanna yi a fala walike kuntigin xa, a naxa, ‘Walikene xili, e saranna xa fi. A folo donxe ra xiine ma, i sa a rajan a singe ra xiine ma.’ ⁹ Xemen naxanye wanla folo jinbari waxatini, ne keden kedenne birin yi gbeti gbanan keden keden soto. ¹⁰ Nanara, muxun naxanye singe wanla folo, ne to fa, e yi a miri fa fala, a e a soto ma nen dangu bonne ra, koni e keden kedenna birin yi gbeti gbanan keden keden soto.”

¹¹ “Awa, e to yi a rasuxuma, e xee kanna mafala folo. ¹² E yi a fala, e naxa, ‘Muxun naxanye faxi donxen na, ne waxatidi nan tun wali kexi. I nxu nun ne birin saren fima kii kedenna nin ba, nxu tan naxanye ferijenxi sogan na?’ ¹³ Xee kanna yi e tan nde keden yabi, a naxa, ‘Soxo, n mi tinxintareya xan ligaxi i ra. En mi lanxi gbeti gbanan keden xan ma ba? ¹⁴ I saranna tongo, i siga i konni. Naxanye faxi donxen na, n waxi ne saranna fi feni alo n bata i saranna fi kii naxan yi. ¹⁵ N mi daxa ba, n xa n sagoon liga n ma gbetini? I n maxaxolonma nen ba bayo n fonisire?’ ¹⁶ Na kiini, naxanye yeen na, ne wuyaxi sa luma nen xanbin na. Naxanye xanbin na iki, ne yi sa lu yeen na.”

Yesu mon yi a faxes feen fala

Maraka 10.32-34, Luka 18.31-34

¹⁷ Yesu yi sigama Yerusalen taani waxatin naxan yi, a yi a xarandii fu nun firinne xali e danna. A yi a fala e xa, ¹⁸ a naxa, “E a mato, en sigama Yerusalen taani, n tan Muxuna Dii Xemen sa soma nen saraxarali kuntigine nun sariya karamoxone yii na yi. E n ma kitin bolonma nen, a lan sayaan ma. ¹⁹ Na xanbi ra, e yi n so siya gbete ne yii naxanye n magelema, e yi n bulan, e yi n gbangban wudin ma. A soge saxande loxon n kelima nen sayani.”

Yaki nun Yoni nga maxandina

Maraka 10.35-45

²⁰ Sebede a dii xemene nga yi fa Yesu fema e nun a dii xemene, e yi e xinbi sin Yesu bun ma, e yi a maxandi fena nde ma. ²¹ Yesu yi e maxodin, a naxa, “I waxi nanse xon ma?” A yi a yabi, a naxa, “Tin, i na i ya mangayaan soto, n ma dii xemene firinni itoe xa doxo i fema, kedenna i yiifanna ma, kedenna i komenna ma.” ²² Yesu yi e yabi, a naxa, “E n maxandixi naxan ma, e mi na kolon. E nxe e minje toroya igelengenna ra ba, n fama n mindeni naxan na?” E yi a yabi, e naxa, “Nxu nxe nen.” ²³ Yesu yi a fala e xa, a naxa, “E fama e mindeni nen n ma toroya igelengenna ra yati! Koni muxun doxo fena n yiifanna ma hanma n komenna ma, na mi n tan ma fo n fafe bata yi a ragidi naxanye xa.”

²⁴ Xarandii fuun bonne na me waxatin naxan yi, e xolo na ngaxakedenma firinne ma. ²⁵ Nanara, Yesu yi e birin xili a fema, a naxa, “E a kolon yati siyane mangane noyaan nan ligama e xun na, e muxu gbeene fan yi kuntigiyaan naba e xun na. ²⁶ Koni a mi na kiini e tan tagi. Xa naxan yo waxi findi feni muxu gbeen na e ye, fo a xa findi e walikenen nan

na. ²⁷ Xa naxan yo wa findi feni ε yεεratiin na fɔ a xa findi ε konyin nan na ²⁸ alo n tan Muxuna Dii Xεmen to mi faxi muxe xa wali n xa koni alogo n tan xa wali, n yi n niin fi muxu wuyaxi xunbaan na.”

Yesu yi danxutɔ firin nakendeya

Maraka 10.46-52, Luka 18.35-43

²⁹ E yi kelima Yeriko taani waxatin naxan yi, yama gbeen yi bira Yesu fɔxɔ ra. ³⁰ Danxutɔ firinna naxanye yi dɔxi kiraan na, ne yi a mε a Yesu dangumatɔɔn nan yi a ra, e yi gbelegbele, e naxa, “Nxu fafe, Dawudaa Dii Xεmena, kininkinin nxu ma!” ³¹ Yamaan yi e masabari, koni e mɔn yi gbelegbele kati, e naxa, “Marigina, Dawudaa Dii Xεmena, kininkinin nxu ma.” ³² Awa, Yesu yi ti, a yi e xili, a yi e maxɔdin, a naxa, “E waxi a xɔn ma n xa nanfe liga ε xa?” ³³ E yi a yabi, e naxa, “Marigina, nxu waxi a xɔn ma nɛn, nxu mɔn xa seen to.” ³⁴ Yesu yi kininkinin e ma, a yi a yiin din e yεene ra. E yi seen to mafuren, e bira Yesu fɔxɔ ra.

21

Yesu so fena Yerusalen taani

Maraka 11.1-11, Luka 19.28-40, Yoni 12.12-19

¹ E to maso Yerusalen taan na, e yi Betifage taan li, Oliwi Geyaan fari. Yesu yi a xarandii firin nasiga e yεε ra. ² A yi a ɲungu e ma, a naxa, “E siga banxidεen na ε yεε ra, ε sa sofanla nde lima xidixi na yi, a diina a fεma. E e fulun, ε fa e firinna ra n xa. ³ Xa muxuna nde ε maxɔdin, ε a fala a xa, ε naxa, ‘Marigin nan mako e ma,’ na kanna e soma ε yii nɛn sa.”

⁴ Na liga nɛn alogo nabiin naxan fala, na xa kamali, a naxa, ⁵ “E a fala Siyon kaane xa, ε naxa, ‘E a mato! E mangan fama ε ma. A limaniya. A fama sofanla nan fari, sofali diina, sofali gilen diina.’* ”

⁶ Na ma, xarandiine yi siga, Yesu naxan fala e xa, e sa na liga. ⁷ E yi fa sofanla nun a diin na. E yi e dugine yifulun e fari, Yesu yi dɔxɔ sofanla fari. ⁸ Yamaan yi e dugine yifulun kiraan xɔn ma, nde yi ɲɔxɔndene magira, e yi e sa kiraan xɔn a binya feen na. ⁹ Yamaan naxan yi a yεε ra e nun a xanbi ra, ne birin yi lu sɔnxɔε, e naxa, “Tantunna xa fi Dawudaa dii xεmen ma! Naxan fama Marigin xinli, Ala xa na baraka! Ala tantun kore xɔnna ma pon!”

¹⁰ Yesu so Yerusalen taani waxatin naxan yi, taan yi maxa. Yamaan yi maxɔdinna ti, e naxa, “Nde ito ra?” ¹¹ Yamaan yi e yabi, e naxa, “Nabi Yesu nan ito ra, keli Nasarɛti taani Galile yamanani.”

Yesu Ala Batu Banxini

Maraka 11.15-19, Luka 19.45-48, Yoni 2.13-22

¹² Yesu to so Ala Batu Banxini, a yi sare matine nun sare soone birin kedi na yi. A yi gbeti masarane tabanle rafelen e nun ganba matine gbɛdεne. ¹³ A yi a fala e xa, a naxa, “A sɛbɛxi Kitabun kui, Ala naxa, ‘N ma Banxin xili bama nɛn Ala maxandi banxina.’† Koni ε tan bata a findi mujadene luxunden na!”

¹⁴ Danxutɔne nun lebutenne yi siga Yesu fεma Ala Batu Banxini, a yi e rakendeya.

¹⁵ Koni saraxarali kuntigine nun sariya karamɔxɔne to a to kabanako feene lige, e diidine fan to naxanye yi sɔnxɔma Ala Batu Banxini, e naxa, “Tantunna xa fi Dawudaa Dii Xεmen ma,” e yi xɔlɔ. ¹⁶ E yi a fala Yesu xa, e naxa, “I mi diidine falan mεen ba?” Yesu yi e yabi, a naxa, “Di! E mi Kitabun yireni ito xaranxi ba, naxan a falaxi, ‘I bata diidine nun dii ɲɔrene yamari, e yi i matɔxɔ?’‡ ”

¹⁷ Yesu yi e lu mɛnni, a keli taani, a siga Betani taani, a sa xi na.

Yesu yi xɔdε binla danga

Maraka 11.12-14, 20-24

¹⁸ Na xɔtɔn bode, a xεtεmatɔɔn Yerusalen taani, kamen yi a suxu. ¹⁹ A yi xɔdε binla to kiraan dɛxɔn ma, a yi siga a bun ma, koni a mi a bogi yo li a ra, fɔ a dεene. Nanara, a yi a

* 21:5: A mato Sakari 9.9 kui. † 21:13: A mato Esayi 56.7 nun Yereji 7.11 kui. ‡ 21:16: Yaburin 8.3

fala xɔde binla ma, a naxa, “I tan mi fa bogin sɔnɔn!” Awa, na waxatin yeteni xɔde binla yi xara! ²⁰ Xarandiine to na to, e yi kabɛ, e maxɔdinna ti, e naxa, “Xɔde binli ito xaraxi di xulen?” ²¹ Yesu yi e yabi, a naxa, “N xa jɔndin fala ε xa, xa ε denkeleyaxi, ε mi sike, n naxan ligaxi xɔde binli ito ra, ε fan nɔe na jɔxɔnna ligɛ nen. A birin xa mi na ra, ε nɔe a fale nen geyaan xa, ε naxa, ‘Keli be, i sa sin fɔxɔ igeni,’ na yi liga. ²² Xa ε denkeleyaxi, ε na sese maxɔdin Ala ra, ε na sɔtɔma nen.”

*Yesu senben maxɔdinna fe
Maraka 11.27-33, Luka 20.1-8*

²³ Yesu mɔn yi fa Ala Batu Banxini. A yi yamaan xaranma waxatin naxan yi, saraxarali kuntigine nun yamaan fonne yi fa a fema, e yi a maxɔdin, e naxa, “I feni itoe ligama senbe mundun na, nde i yamarixi i xa feni itoe liga?” ²⁴ Yesu yi e yabi, a naxa, “N fan xa ε maxɔdin fe keden ma, xa ε n yabi, n feene ligama senben naxan yi, n fan na falama ε xa nen. ²⁵ Nde Yoni rafaxi a xa muxune rafu igeni e tubi xinla ma, a kelixi Ala nan ma ba, hanma muxune?” E yi falan ti fɔlɔ e bode tagi, e naxa, “Xa en na a yabi fa fala a kelixi Ala nan ma, a falama nen nayi, a naxa, ‘Nanfera ε mi laxi Yoni ra?’ ²⁶ Koni xa en na a fala fa fala a kelixi muxun nan ma, en gaxu yamaan yɛɛ ra bayo e birin laxi a ra a nabiin nan yi Yoni ra.” ²⁷ Nanara, e yi Yesu yabi, e naxa, “Nxu mi a kolon.” Awa, a yi a fala e xa, a naxa, “N tan fan feni itoe ligama senben naxan yi, n mi na falama ε xa na yi.”

Dii xeme firinna fe sandana

²⁸ “E xaxili lu ito xɔn ma. Xɛmena nde yi na, dii xeme firin yi naxan yii. A siga a forimaan fema, a sa a fala a xa, a naxa, ‘N ma diina, siga wali kedeni n ma nakɔni to.’ ²⁹ A yi a yabi, a naxa, ‘N mi waxi siga feni.’ Koni dɔnxɛn na, a bɔjɛn yi maxete, a siga. ³⁰ A fafe yi siga a diin bonna fema, a sa na fala kedenna ti na fan xa, a yi a yabi, a naxa, ‘N fafe, n sigama nen.’ Koni a mi siga. ³¹ Ne firinna ye, nde a fafe sagoon ligaxi?” E yi a yabi, e naxa, “Forimana.” Yesu yi a fala e xa, a naxa, “N xa jɔndin fala ε xa, mudu maxinle nun yalundene singe soma ε yɛɛ ra Alaa Mangayani. ³² Amasɔtɔ Yoni bata fa, a tinxinna kiraan yita ε ra, ε mi la a ra. Koni mudu maxinle nun yalundene bata la a ra. Hali ε to na to, ε bɔjɛn mi maxete, ε la a ra.”

*Nakɔ kantanne fe sandana
Maraka 12.1-12, Luka 20.9-19*

³³ Yesu naxa, “E tuli mati sanda gbete ra. Nakɔ kanna nde yi na nun naxan manpa bili nakɔɔn sa, a yi a sansan, a yi manpa ige badeni tɔn, a yi gbengben ti. Na xanbi ra, a yi nakɔɔn taxu a kantan muxune ra, a siga sigatini. ³⁴ Awa, a bogi waxatina a lixina, a yi a walikena ndee rasiga a nakɔɔn kantan muxune ma, a e xa a gbeen so ne yii. ³⁵ Nakɔɔn kantan muxune yi nakɔ kanna walikene suxu, e kedenna mabɔnbɔ, e bonna faxa, e bonna magɔlɔn gemene ra. ³⁶ Na xanbi ra, nakɔ kanna mɔn yi a walike gbete ye rasiga, naxanye yi wuya dangu a fɔlɔyixine ra. Nakɔɔn kantan muxune yi ne fan liga na kii kedenni. ³⁷ Dɔnxɛn na, a yi a dii xemen nasiga e ma, a naxa, ‘E danma nen n ma diin tan na.’ ”

³⁸ “Koni nakɔ kantanne to a dii xemen to, e yi a fala e bode xa, e naxa, ‘Nakɔ kanna ke tongon nan ito ra, ε fa be, en na a faxa alogo en xa a keɛn sɔtɔ.’ ³⁹ Nayi, e yi a suxu, e siga a torontoronje nakɔ xɛɛn fari ma, e sa a faxa. ⁴⁰ Awa, nakɔ kanna na fa waxatin naxan yi, a nanfe ligama nakɔ kantanne ra?” ⁴¹ E yi a yabi, e naxa, “A na muxu jaxine faxama nen kii jaxini, a yi nakɔɔn taxu muxu gbete ye ra naxanye a gbeen soe a yii a xaba waxatini.” ⁴² Yesu yi a fala e xa, a naxa, “E munma Kitabun yireni ito xaran ba? A naxa, ‘Banxi tiine e me gemen naxan na, na bata findi banxin geme fisamantenna ra. Marigin nan na ligaxi, a findi kabanako feen na en yɛɛ ra yi.’* ”

§ 21:39: Sandani ito kui Ala nan misalixi nakɔ kanna ra. A dinan taxuxi Isirayila kaane ra. A walikene findixi nabine ra naxanye xe Isirayila kaane ma. A diin findixi Yesu ra. * 21:42: Yaburin 118.22-23

⁴³ Yesu naxa, “Nanara, n na a falama ε xa, Alaa Mangayaan bama ε yii nen, a so yama gbeten yii, naxanye kewali lanje a ma. ⁴⁴ Naxan yo na bira gemeni ito fari, na yigirama nen a dungin dungin na. Koni xa a nu bira naxan yo fari, a na yilunburunma nen.”

⁴⁵ Saraxarali kuntigine nun Farisi muxune to Yesu a sandan me, e yi a kolon a falan tima e tan nan ma. ⁴⁶ Nanara, e yi kata a suxu feen na, koni e yi gaxu yamaan yee ra naxanye yi a mirixi fa fala a nabiin nan Yesu ra.

22

Naxalandi tiin sandana

Luka 14.15-24

¹ Yesu mon yi sandan sa yamaan xa. ² A yi a fala, a naxa, “Ariyanna Mangayaan luxi nen alo mangan naxan jaxalandi tiin sewa donse donna malanni ton a dii xemen xa. ³ A yi a walikene rasiga a muxu xilixine ma alogo e xa fa donse donna malanni, koni e mi tin fe. ⁴ Nanara, a yi a walike gbeteye rasiga e ma, a naxa, ‘E sa a fala e xa, a donseen birin bata yiton iki. N bata n ma turaan nun jinge raturaxine faxes, seen birin bata yiton. E fa jaxalandi tiin donse donna malanni!’ ⁵ Koni e mi a yate, e siga e makone ra. Nde yi siga xee ne ma, nde yi siga e wanle ra. ⁶ A donxene yi walikene suxu, e yi e rayarabi, e yi e faxes.”

⁷ “Mangan yi xolo kati, a yi a sofane rasiga, e sa faxes tiine halagi, e yi e taan gan. ⁸ Na xanbi ra, a yi a walikene xili, a naxa, ‘Naxalandi tiin malanna bata yiton koni n muxun naxanye xilixi, ne mi yi daxe e xa xili. ⁹ Awa, iki e siga kira xunne ma. E na muxu yo to, e ne xili malanni.’ ¹⁰ Nanara, walikene yi siga kira xunne ma, e muxun naxanye birin to, e yi ne malan muxu jaxine nun muxu fagine birin. Nayi, jaxalandi tiin malan yiren yi rafe muxu xilixine ra.”

¹¹ “Koni mangan to so, a xa a muxu xilixine to, a yi xemena nde to menni, jaxalandi ti domain mi yi a ma. ¹² A yi a maxodin, a naxa, ‘Saxo, i soxi be di, anu, i mi maxidixi alo a daxe jaxalandi ti malanni kii naxan yi?’ Koni xemen mi a yabi soto. ¹³ Mangan yi a fala a walikene xa, a naxa, ‘E a xidi ken, e yi a ramini tanden ma dimini, wugan nun jin naxinan denaxan yi.’” ¹⁴ Yesu naxa, “Muxu wuyaxi xilixi koni muxu dando nan tun sugandixi.”

Mudu fiin maxodinna fe

Maraka 12.13-17, Luka 20.20-26

¹⁵ Farisi muxune yi siga, e sa Yesu tojege feni ton a fala xuiin xon ma. ¹⁶ E yi e xarandiina nde nun Herode a muxuna nde rasiga Yesu fema a faladeni, e naxa, “Karamoxo, nxu a kolon fa fala jondi falan nan i tan na, i yamaan xaranma Ala jondin nan ma. Muxe mi noe i ya miriyaan maxete, amasoto i mi muxune rafisaxi e bode xa. ¹⁷ Awa, i mirixi a ma di, a fala nxu xa, a daxe mudun yi fi Romi Manga Gbeen ma ba hanma a nama fi?”

¹⁸ Koni Yesu yi e nata jaxin kolon. A yi e yabi, a naxa, “E tan nafigine! Nanfera, e katama n bunbadeni? ¹⁹ E gbeti gbananna yita n na mudun fima naxan na!” E yi gbeti gbananna yita a ra. ²⁰ Yesu yi e maxodin, a naxa, “Nde xili nun a yetagin sawura a ma?” ²¹ E yi a yabi, e naxa, “Romi Manga Gbeena.” Nayi, Yesu yi a fala e xa, a naxa, “Mangan gbeen xa so a yii, Ala gbeen yi so Ala yii.”* ²² E na me waxatin naxan yi, e kabe kati, e keli a fema, e siga.

Faxes muxune rakeli fena

Maraka 12.18-27, Luka 20.27-40

²³ Na loxon yeteni, Saduse muxune yi e maso Yesu ra naxanye a falama a faxes muxune mi kelima sayani. E yi Yesu maxodin, ²⁴ e naxa, “Karamoxo, Musa bata yi a fala, a naxa,

* 22:21: Ala gbeena: Mangan yetagin sawuran to gbeti gbananna ma, na a findixi a gbeen nan na bayo a tan nan a rafalaxi. Adamadiine daxe Ala maligan nan na, nayi e fan findixi Ala gbeen nan na. Gbetin lan a so mangan yii mudun na, koni muxune lan e yi e yete so Ala yii bayo e findixi e da mangan gbeen nan na.

‘Xa xemen faxa, a mi dii lu, a ngaxakedenna xa a ke naxanla tongo alogo a xa diina nde bari faxa muxun xa.’† ²⁵ Awa, ngaxakedenmane muxu solofere yi be nun, forimaan yi naxanla futu, a faxa, a mi dii soto, a naxanla yi lu a xunyen xa. ²⁶ A yi liga na kiini a firinden fan na, a saxanden fan yi liga na kiini, na yi liga han solofere. ²⁷ Dɔnxen na, naxanla fan yi faxa. ²⁸ Awa, faxa muxune na keli waxatin naxan yi, naxanla findima nde gbee ra na muxu soloferene ye? Bayo e birin bata yi a dɔxo.”

²⁹ Yesu yi e yabi, a naxa, “E bata tantan, amasoto e mi Kitabun kolon hanma Ala senbena. ³⁰ Bayo faxa muxune na keli waxatin naxan yi, e ligama nen alo malekan naxanye ariyanna yi. Xemen mi naxalan fute, naxanla mi dɔxe xemen xon. ³¹ Awa, naxan lanxi faxa muxune rakeli feen ma, e mi Alaa falan xaranxi ba? A naxa, ³² ‘Ibrahimaa Ala nan n tan na, e nun Isiyagaa Ala e nun Yaxubaa Ala.’ Anu, faxa muxune Ala mi a tan na fo niiramane.”‡

³³ Yamaan na me waxatin naxan yi, e kabe Yesu a xaranna ma kati!

Yamari fisamantenna fe

Maraka 12.28-34, Luka 10.25-28

³⁴ Farisi muxune a me waxatin naxan yi, a Yesu e yabi kiin bata a liga Saduse muxune yi e dundu, e yi e malan. ³⁵ Sariya karamoxo keden yi na, na yi Yesu kejaan feselese, a yi a maxodin, ³⁶ a naxa, “Karamoxo, yamarin mundun gbo dangu a birin na Sariya Kitabuni?”

³⁷ Yesu yi a yabi, a naxa, “I Marigina Ala xanu i bonen birin na e nun i niin birin na e nun i xaxinla birin na.”§ ³⁸ Yamarini ito gbo dangu e birin na. ³⁹ A firinden ito luxi nen alo bonna, a naxa, ‘I adamadi boden xanu alo i yetena.’* ⁴⁰ Sariya Kitabun nun nabine kitabune birin singanxi yamari firinni itoe nan na.”

Yesu yi maxodinna ti

Maraka 12.35-37, Luka 20.41-44

⁴¹ Farisi muxune malanxi waxatin naxan yi, Yesu yi e maxodin, a naxa, ⁴² “E mirixi Alaa Muxu Sugandixina feen ma di? Nde bonson a ra?” E yi a yabi, e naxa, “Dawuda bonsonna nan a ra.” ⁴³ Yesu yi e maxodin, a naxa, “Nanfera Dawuda a xili bama ‘N Marigina’ fata Alaa Nii Sarijanxin na? Amasoto Dawuda a falama, a naxa,

⁴⁴ ‘Marigin yi a fala n marigin xa,

a naxa, “Doxo n yiifanna ma,

han n yi i yaxune sa i sanna bun ma.”† ’

⁴⁵ Awa, xa Dawuda a xili bama, ‘N Marigina,’ na ma, Alaa Muxu Sugandixin findixi Dawuda bonsonna ra di?”‡ ⁴⁶ Muxu yo mi no a yabe fala keden peen na! Keli na waxatin ma, muxu yo mi fa susu a maxodinje fe gbete ma.

23

Yesu yi sariya karamoxone nun Farisi muxune yalagi

Maraka 12.38-39, Luka 11.43, 46, 20.45-46

¹ Na xanbi ra, Yesu yi falan ti yamaan nun a xarandiine xa, ² a naxa, “Sariya karamoxone nun Farisi muxune doxi Nabi Musa funfun nin. ³ Nayi, e e falane birin suxu, e yi e liga. Koni e nama e kewali sifane tan liga, amasoto e naxan falama, e mi na ligama.

⁴ E goron binyene raxidima, e yi e doxo muxune xun ma, koni hali e yii sonla, e tan mi

† 22:24: A mato Dunuɗa Folon 38.8 nun Sariyane 25.5-6 kui. ‡ 22:32: niiramane: Ala naxa a Ibrahimaa Ala nan a ra. A mato Xorɗyaan 3.6 nun 3.15-16 kui. A mi a falaxi nun a Ibrahimaa Ala nan yi a tan na Ibrahimaa yi a nii ra waxatin naxan yi. Na luxi nen alo Ala yeena e ra laxira yi. E mon e nii ra Ala yee ra yi. Nanara, faxa muxune kelima nen sayani. § 22:37: Sariyane 6.5 * 22:39: Saraxaraline 19.18 † 22:44: Yaburin 110.1 ‡ 22:45: Na waxatini karamoxone yi a falama a Alaa Muxu Sugandixin barima Dawuda bonsonna nin fata Alaa falan na Samuyeli Firinden 7.16 kui. Anu, xa Dawuda nan Yaburi 110 sebe, nayi a tan a falama Alaa Muxu Sugandixin ma fa fala “N Marigina.” Na bunna neen fa fala Alaa Muxu Sugandixin gbo a benba Dawuda xa. Na yi muxune yifu, a yi a yita a Yesu Alaa Muxu Sugandixin tiden gbo dangu Dawuda ra Ala yee ra yi.

waxi na din feni e ra e maxalideni. ⁵ E feen birin ligama nen alogo muxune xa e to. Nayi, e Kitabu falane sebema, e yi e xidi e tigrine nun e yiine ra han a gbo ayi. E domane maxidixi luti denbexi kuyene ra. ⁶ Binye dɔxɔdene rafan e ma malanne yi, e dɔxɔ yamaan yɛɛ ra salide banxine yi. ⁷ Binye xɔntɔnne rafan e ma lɔxɔ tidene yi, muxune yi e xili 'Karamɔxɔ.' ”

⁸ “Koni muxe nama ε tan xili ba fa fala, ‘Karamɔxɔ,’ amasɔtɔ ngaxakedenmaan nan ε birin na, karamɔxɔ keden pee nan ε yii. ⁹ Awa, ε nama muxu yo xili dunuɲa ito yi fa fala, ‘N Fafe,’ amasɔtɔ Fafe keden pee nan ε yii ariyanna yi. ¹⁰ E nama tin muxune xa ε xili ‘Kuntigina,’ amasɔtɔ kuntigi keden peen nan ε yii. Alaa Muxu Sugandixin nan na ra. ¹¹ Muxun naxan gbo ε birin xa, na xa findi ε konyin na. ¹² Naxan na a yete yite, na yigodoma nen. Naxan na a yete magodo, na yitema nen.”

Sariya karamɔxɔne nun Farisi muxune nafigiya

Maraka 12.40, Luka 11.39-42, 44-52, 20.47

¹³ “Gbalona ε xa, ε tan sariya karamɔxɔne nun Farisi muxu nafigine! Amasɔtɔ ε Ariyanna Mangayaan deen nagalin muxune yɛɛ ra, ε tan yeteɛn mi soma, ε mɔn mi muxune luma e so naxanye waxi so feni.”

¹⁴ “Gbalona ε xa, ε tan sariya karamɔxɔne nun Farisi muxu nafigine! Amasɔtɔ ε kaja gilene yii seene bama e yii. E yi ε yete mayita sali xunkuyeni. E yalagima nen na feene ma a jaxin na.”

¹⁵ “Gbalona ε xa, ε tan sariya karamɔxɔne nun Farisi muxu nafigine! E fɔxɔ igen nun bɔxɔ xɔnna birin yisigama alogo ε xa tubi muxu keden peen sɔtɔ. E na a sɔtɔ ε a findima nen yahannama kaan na naxan jaxu ε tan xa dɔxɔ firin.”

¹⁶ “Gbalona ε xa, ε tan danxutɔɔn naxanye danxutɔɔn yii rasuxuma. E tan naxanye a falama, ε naxa, ‘Xa muxuna nde a kɔlɔ Ala Batu Banxin xinli, hali a mi a rakamali, koni naxan na a kɔlɔ Ala Batu Banxin xemani, fɔ na kanna xa a falan nakamali.’ ¹⁷ E tan danxutɔ xaxilitarene! Mundun gbo xemana hanma Ala Batu Banxin naxan xemaan nasarijanma? ¹⁸ E mɔn a falama, ε naxa, ‘Xa muxuna nde a kɔlɔ saraxa ganden xinli, hali a mi a rakamali. Koni xa muxuna nde a kɔlɔ saraxan yeteni naxan saraxa ganden fari, fɔ a xa a falan nakamali.’ ¹⁹ Danxutɔne! Mundun gbo saraxana hanma saraxa ganden naxan saraxan nasarijanma? ²⁰ Awa, naxan na a kɔlɔ saraxa ganden xinli, na bata a kɔlɔ saraxa ganden xinli e nun seen naxanye birin a fari. ²¹ Naxan na a kɔlɔ Ala Batu Banxin xinli, na bata a kɔlɔ Ala Batu Banxin nun Ala yeteni, naxan luma ε ye menni. ²² Muxun naxan na a kɔlɔ ariyanna yi na bata a kɔlɔ Alaa manga gbedeni e nun naxan dɔxi a yi.”

²³ “Gbalona ε xa, sariya karamɔxɔne nun Farisi muxu nafigine, ε nakɔ yi seene yaganna bama alo sorontonna nun sabi se gbeteɛye, koni ε bata ε me sariyana fe gbeene ra, alo kiti kendɛn nun kininkininna nun tɔgɔndiyana. Anu, ε lan ε xa ne nan liga, e nun fe dɔnxene. ²⁴ E tan danxutɔɔn naxanye danxutɔne yii rasuxuma, ε minseen naserendenma alogo ε xa soso keden peedin ba a yi, koni ε yi jɔgɔmɛn gerun!”

²⁵ “Gbalona ε xa, sariya karamɔxɔne nun Farisi muxu nafigine, ε igelengenna nun ε donse saseen fanna masugusuguma, koni e kuiin nafexi milan nun yete rafan fe jaxine ra. ²⁶ I tan Farisi muxu danxutɔna, i ya igelengenna nun i ya donse saseen kui maxa singen, alogo a fanna fan xa sarijan.”

²⁷ “Gbalona ε xa, sariya karamɔxɔne nun Farisi muxu nafigine. E luxi nen alo banxi fajin naxan tixi gaburun xun ma bende fixen soxi naxan ma naxanye fari tofan, koni e kuiin nafexi faxa muxu xɔnne ra e nun se xɔsixin sifan birin. ²⁸ E fan na kiini, ε yete findima tinxin muxun nan na muxune birin yetagi, koni ε kuiin nafexi nafigiyaan nun fe jaxine ra pen!”

Yesu yi e jaxankatana fe fala

Luka 11.47-51

²⁹ “Gbalona ε xa, sariya karamɔxɔne nun Farisi muxu nafigine. E banxi tofajine tima nabine gaburune xun ma, ε yi tinxin muxune gaburune ratofanɲe ayi. ³⁰ E yi a fala, ε naxa, ‘Xa nxu yi na nun nxu benbane waxatini, nxu mi yi kafuma e ma e nabine faxa

waxatin naxan yi.’ ³¹ Awa, ε tan yeteen sereyaan bama ε yete xili ma fa fala naxanye nabine faxa, ne nan bōnsōn ε ra. ³² Awa, ε benbane hakene defe! ³³ ε tan kosone, ε tan saji bōnsōnne, ε giye yahannama kitin bun ma di?”

³⁴ “Nanara, n nabine nun xaxilimane nun sariya karamōxōne rasigama ε ma. ε nde faxama nen, ε yi nde gbangban wudin ma. ε yi nde bulan salide banxine kui, ε yi e sagatan keli taa ma han taa ma. ³⁵ Na kiini, ε saranma nen na tinxin muxune birin faxa feen na, keli Habila tinxin muxun ma han Sakari, Berekaya dii xemena, ε naxan faxa Ala Batu Banxin nun saraxa ganden tagi. ³⁶ N xa jōndin fala ε xa, na birin xetema nen iki muxune ma.”

Yesu yi Yerusalēn taan xanu

Luka 13.34-35

³⁷ “Yerusalēn kaane! Yerusalēn kaane! ε tan naxanye nabine faxaxi, ε yi Alaa xerane magōlōn. A xōnla n suxu nen sanja ma wuyaxi n xa ε malan n fema alo tōxe ngana a diine malanma a gabuteen bun kii naxan yi, koni ε mi tin! ³⁸ Awa, Ala ε konna rabeginma nen fefe! ³⁹ Amasōto n xa a fala ε xa, ε mi fa n toma sōnōn han ε yi a fala, ε naxa, ‘Naxan fama Marigin xinli, Ala xa na baraka!’ ”

24

Ala Batu Banxin kalana fe

Maraka 13.1-2, Luka 21.5-6

¹ Yesu yi keli na, a siga. A to yi minima Ala Batu Banxini, a xarandiine yi fa a fema, e yi Ala Batu Banxin ti kiin yita a ra. ² Yesu yi a fala e xa, a naxa, “ε mi seni itoe birin toma ba? N xa jōndin fala ε xa, gemeni ito kedenna mi luma a funfuni be. E e birin naxuyama ayi nen.”

Tōrōn nun besēnxōnyana fe

Maraka 13.3-13, Luka 21.7-19

³ Yesu yi dōxi Oliwi Geyaan fari waxatin naxan yi, a xarandiine yi siga a fema wundoni, e yi a maxōdin, e naxa, “Feni itoe birin ligan waxatin naxan yi, na fala nxu xa, e nun taxamasenna naxanye i fa waxatin nun waxati rajanna yitama nxu ra.”

⁴ Yesu yi e yabi, a naxa, “ε a liga ε yeren ma alogo muxe nama ε mayenden. ⁵ Amasōto muxu wuyaxi fama nen n xinli, e yi a fala, e naxa, ‘Alaa Muxu Sugandixin nan n tan na,’ e muxu wuyaxi mayenden. ⁶ ε yenge feene mema nen, ε yengena ndee xinle mε. Koni ε nama gaxu. A fere mi na fō na fe sifane xa liga nen, koni waxati rajanna mi na ra singen. ⁷ Siyana ndee siyana ndee yengema nen, yamanana ndee yi yamanana ndee yenge. Fitina kamene yi so, bōxōn yi xuruxurun yirena ndee yi. ⁸ Na feene birin ligama nen alo jaxanla dii bari kuiin xōle singena.”

⁹ “Na xanbi ra, e ε suxuma nen, e yi ε tōrō, e yi ε faxa. Siyane birin ε rajaxuma nen n tan ma fe ra. ¹⁰ Muxu wuyaxi birama nen tantanni na waxatini, e yi e bode yanfa, e e bode so yiini, e yi e bode rajaxu. ¹¹ Wule nabi wuyaxi fama nen e fa muxu wuyaxi mayenden. ¹² Fe jaxin gboma ayi nen dunuja yi han muxu wuyaxi a xanuntenyaan yi xurun. ¹³ Koni naxan na a yixōdōxō han a rajanna, na kisima nen. ¹⁴ Awa, Alaa Mangayana falan Xibaru Fajin kawandin bama nen dunuja yiren birin yi, a findi seren na siyane birin xa, na xanbi ra waxati rajanna yi a li.”

Se Haramuxina fe

Maraka 13.14-23, Luka 21.20-24

¹⁵ “ε na Se Haramuxin to tixi yire sarijanxini naxan halagin tima, Nabi Daniyeli naxan ma fe fala, (naxan ito xaranma, na xa a bunna kolon,)* ¹⁶ nayi, naxanye Yudaya yi, ne xa e gi, e te geyane fari. ¹⁷ Muxun naxan a kore banxin kōe ra, na nama xete, a godo banxini a yii seene tongodeni. ¹⁸ Muxun naxan xeen ma, na nama xete banxini a domaan tongodeni. ¹⁹ Gbalo gbeen fudi kanne nun diin ngane yee ra na waxatine yi! ²⁰ ε Ala

* 24:15: A mato Daniyeli 9.27 nun 11.31 nun 12.11 kui.

maxandi alogo ε giin nama lan xunbeli waxatin ma hanma Matabu Ləxəna! ²¹ Amasəto na ləxəne tərən jaxuma ayi nən dangu a birin na. A jəxən munma liga singen xabu dunuɲa da waxatini han iki. A jəxən fan mi fa ligama sənən! ²² Xa Ala mi yi nde ba na ləxəne ra nun, muxu yo mi yi kisima, koni a bata nde ba a ra a muxu sugandixine fe ra.”

²³ “Awa na waxatini, xa muxuna nde a fala, a naxa, ‘A mato, Alaa Muxu Sugandixin be yi,’ hanma, ‘A sa menni,’ ε nama la na ra. ²⁴ Amasəto muxu wulexi sugandixine nun wulen nabine kelima nən, e taxamaseri gbeene nun kabanako feene liga alogo hali Alaa muxu sugandixine, e xa ne mayenden, xa na lanɲe. ²⁵ ε a mato, n bata a fala ε xa benun a waxatin xa a li. ²⁶ Nanara, xa muxu yo a fala ε xa, a naxa, ‘A mato, a sa burunna ra!’ ε nama siga na! Hanma xa e a fala fa fala, ‘A luxunxi be yi!’ ε nama la na ra! ²⁷ Amasəto alo kuyen na a jinna masəxən keli sogetedeni han sogegododeni, n tan Muxuna Dii Xemen fama na kii nin. ²⁸ Binbin denaxan yi, dugane e malanma menna nin.”

Muxuna Dii Xemen fa fena

Maraka 13.24-27, Luka 21.25-28

²⁹ “Na tərə ləxəne na dangu, ‘sogeni dimima nən, kiken mi fa dɛgema, sarene kelima nən kore e bira, kore xənna senbene yimaxama nən.’† ³⁰ Nayi, n tan Muxuna Dii Xemen taxamasenna minima nən kənenni kore. Dunuɲa siyane birin yi wuga. E n tan Muxuna Dii Xemen toma fe nən kore xənna kundani senben nun binyeni. ³¹ Xəta xui gbeen na mini, n na n ma malekane rasigama nən bəxən tongon naaninne birin yi, e yi n ma muxu yəbaxine malan, keli dunuɲa danna bonna ma sa dəxə bonna ra.”

Xədə binla fe taxamasenna

Maraka 13.28-31, Luka 21.29-33

³² “ε xaxili sətə xədə binla fe ma. A yiine na maɲingi, a dɛene yi mini fəɓ, ε a kolonma nən nayi fa fala jəmən bata maso. ³³ A na kii nin, ε na feni itoe birin to waxatin naxan yi, ε a kolonma nən fa fala waxati saxin bata maso, a bata so de yetɛen li. ³⁴ N xa jəndin fala ε xa, iki muxune mi danguma fə na feene birin liga. ³⁵ Kore xənna nun bəxə xənna danguma nən, koni n ma falane mi danguma habadan!”

Muxu yo mi na waxatin kolon

Maraka 13.32-37, Luka 17.26-30, 34-36

³⁶ “Muxu yo mi na ləxən nun waxati saxin kolon, hali malekan naxanye ariyanna yi hanma Dii Xemen, fə a Fafe Ala keden peena. ³⁷ N tan Muxuna Dii Xemen fa feen ligama nən alo naxan liga Nuhan gbee waxatini. ³⁸ Benun fufaan xa fa waxatin naxan yi, yamaan yi e dɛgema, e yi e minma, e yi jaxanle futuma, e yi e diine fima xemene ma futun na, han Nuhan so waxatin yi a li kunkin kui. ³⁹ Koni feen naxan fama ligadeni, e mi yi na kolon mume han fufaan yi fa, a yi e birin xali. Muxuna Dii Xemen na fa waxatin naxan yi, a ligama na kii nin. ⁴⁰ Muxu firin luma nən xɛen ma na waxatini, keden xalima nən, keden yi lu na. ⁴¹ Naxalan firin luma nən se dinni, kedenna xalima nən, keden yi lu na. ⁴² ε lu ε yɛɛ ra yi, amasəto ε mi ε Marigin fa waxatin kolon. ⁴³ ε ε xaxili lu ito xən ma. Xa banxi kanna yi muɲaden fa waxatin kolonɲe kɔɛen na nun, a mi yi tinɲe muɲaden xa so a banxini, a yi luma a yɛɛ ra yi nən. ⁴⁴ Nanara, ε xa ε yitən amasəto ε xaxili mi ləxən nun waxatin naxan ma, n tan Muxuna Dii Xemen fama na waxatin nin.”

Walike tinxinxina fe

Luka 12.41-48

⁴⁵ “Walikeɛn mundun lannaya muxun nun xaxilimaan na? Naxan ma kuntigi a dɔxi walikeɛn bonne xun na, a e donseen taxun e ra a waxatini, a tan nan na ra. ⁴⁶ Na walikeɛn sɛwama nən, xa a kuntigina a li na wanla ke! ⁴⁷ N xa jəndin fala ε xa, a kuntigina a yii seen birin taxuma a ra nən. ⁴⁸ Koni xa walike jaxin na a ra, a a falama nən a yetɛ ma, a naxa, ‘N ma kuntigin bata buyɛ ayi.’ ⁴⁹ A yi lu walikeɛn bonne bənbɛ, a yi a dɛge, a yi a min e nun dɔɓ minne. ⁵⁰ Awa, walikeɛn yengi mi ləxən naxan ma, a mi waxatin naxan

† 24:29: Esayi 13.10 nun Esayi 34.4

kolon, a kuntigin fama na waxatin nin. ⁵¹ A kuntigina a jaxankatama nen, a yi a saran a xun yifu wanle ra, a lu yire yi wugan nun jin naxinna denaxan yi.”

25

Sungutun fuuna fe sandana

¹ “Ariyanna Mangayaan luxi nen alo sungutun fuun naxanye e lenpune tongo e siga jaxalandi kanna ralandeni siga jaxalandi tiine malanni. ² Xaxilitare suulun yi e ye, xaxilimaan nan yi suulunna bonne ra. ³ Xaxilitarene yi e lenpune tongo koni e mi ture tongo. ⁴ Koni xaxilimane yi e lenpune tongo, e yi turena nde sa e goronne kui lenpun nadεge seen na. ⁵ Naxalandi kanna to bu, xixɔnla yi sungutunne suxu, e xi.”

⁶ “Kɔε tagini sɔnxɔ xuiin yi mini, e naxa, ‘Naxalandi kanna bata fa. ε fa a ralan!’ ⁷ Nayi, sungutunne birin yi xulun, e yi e lenpune yitɔn. ⁸ Xaxilitarene yi a fala xaxilimane xa, e naxa, ‘ε nxu ki tureni, amasɔtɔ nxɔ lenpune tumaan ni i ra.’ ⁹ Xaxilimane yi e yabi, e naxa, ‘εn-εn, a mi en birin yiliye. ε siga sare matine fema ε sa nde sara ε yete xa.’ ¹⁰ Nayi, sungutun xaxilitarene yi siga ture saradeni. E sa menni waxatin naxan yi, jaxalandi kanna yi fa. Sungutun suulunna naxanye yitɔnxi, ne yi so jaxalandi kanna fɔxɔ ra malanni. E dεen nagali. ¹¹ Na xanbi ra, sungutunna bonne yi fa, e naxa, ‘Nxu fafe, yandi, dεen nabi nxu xa.’ ¹² Naxalandi kanna yi e yabi, a naxa, ‘N xa jɔndin fala ε xa, n mi ε tan kolon mumε!’ ”

¹³ Yesu yi a fala, a naxa, “ε lu ε yeε ra yi amasɔtɔ ε mi lɔxɔn nun waxati saxin kolon.”

Walike saxanna fe sandana

Luka 19.11-27

¹⁴ “Ariyanna Mangayaan ligaxi nen alo xemen naxan yi sigama sigatini, a yi a walikene xili, a yi a yii seene taxu e ra. ¹⁵ A yi xema gbanan suulun so keden yii, a yi firin so gbete yii, a yi keden so a saxanden yii, e birin nun e yilan. Na xanbi ra, a yi siga sigatini. ¹⁶ Walikεen naxan xema gbanan suulun sɔtɔ, na yi siga na rayulayadeni mafuren, a yi xema gbanan suulun gbete sɔtɔ. ¹⁷ Walikεen naxan xema gbanan firin sɔtɔ, na fan yi firin gbete sɔtɔ. ¹⁸ Koni walikεen naxan xema gbanan keden sɔtɔ, na yi sa yinla ge, a yi a kuntigina xemaan luxun na.”

¹⁹ “Waxati xunkuye danguxina, walikene kuntigin yi fa alogo e xa e dentεge. ²⁰ Walikεen naxan xema gbanan suulun sɔtɔ, na yi fa, a yi xema gbanan suulun gbete yita a ra. A yi a fala, a naxa, ‘N kanna, i xema gbanan suulun nan taxu n na. N bata suulun gbete sɔtɔ, a tan ni i ra.’ ²¹ Kuntigin yi a fala a xa, a naxa, ‘I bata i yixɔdɔxɔ, i tan walike fajin nun lannaya muxuna! I bata lannayaan liga fe xurune yi, nayi n fe gbeene taxuma i ra nen. Fa sewa n tan i kanna xɔn!’ ²² Na xanbi ra, a xema gbanan firinna so naxan yii, na yi fa, a naxa, ‘N kanna, i xema gbanan firin nan so n yii. N bata firin gbete sɔtɔ, a tan ni i ra.’ ²³ Kuntigin yi a fala a xa, a naxa, ‘I bata i yixɔdɔxɔ, i tan walike fajin nun lannaya muxuna! I bata lannayaan liga fe xurune yi, nayi n fe gbeene taxuma i ra nen. Fa sewa n xɔn!’ ²⁴ Dɔnxen na, naxan xema gbanan keden sɔtɔ, na yi fa, a naxa, ‘N kanna, n na a kolon a i ya fe xɔdɔxɔ. I seen xabama yireni i mi a bixi denaxan yi, i donseen malanma yireni i mi se sixi denaxan yi. ²⁵ Na nan n gaxu, n yi siga, n yi sa i ya xemaan luxun bɔxɔn bun. I gbeen naxan na, na ni i ra.’ ²⁶ A kuntigin yi a yabi, a naxa, ‘I tan walike jaxi salantenna, i a kolon ba, fa fala a n seen xabama yireni n mi a bixi denaxan yi, n yi donseen malan yire yi n mi a sixi denaxan yi. ²⁷ Na ma, a yi lan nun i xa sa n ma xemaan taxu gbeti mara banxin yulane ra, alogo n na fa waxatin naxan yi, n yi xemaan nun a tɔnɔdin sɔtɔ. ²⁸ Nba, ε xema gbananna ba a yii, xema gbanan fu naxan yii, ε a so na yii. ²⁹ Amasɔtɔ seen muxun naxan yii, nde soma nen na yii mɔn, a yi a gbegebe sɔtɔ. Koni se mi naxan yii hali naxan di a yii, na bama a yii nen. ³⁰ Nba, tɔnɔ mi na walikεen naxan na, ε na woli tandeni, dimini, wugan nun jin naxinna denaxan yi.’ ”

Kiti dɔnxena fe

³¹ “N tan, muxuna Dii Xemen na fa a binyeni waxatin naxan yi, e nun malekane birin a fɔxɔ ra, a dɔxɔma nen a mangaya gbedeni binyeni. ³² Dunuja siyane birin malanma nen

a yetagi. A yi e yitaxun dɔxɔ firinna ra, alo xuruse rabaan yexɛene nun siine yitaxunma kii naxan yi. ³³ A yexɛene malanma nen a yiifanna ma, a siine malan a kɔmenna ma. ³⁴ Na xanbi ra, mangana a falama nen a yiifari ma muxune xa, a naxa, ‘Ɛ fa be, n Fafe Ala dubaxi ɛ tan naxanye xa. Ɛ fa ɛ keen sɔtɔ, mangayaan naxan yitɔnxi ɛ xa xabu dunuɗa da waxatini. ³⁵ Bayo kamena n suxu nen, ɛ yi donseen so n yii. Min xɔnla yi n suxu, ɛ yi igen so n yii. N siga nen xɔɗeyani, ɛ yi n yigiya. ³⁶ Marabenna yi n suxu, ɛ yi n maraberi ba. N yi fura, ɛ yi n dandan. N yi sa kasoon na, ɛ yi fa n xɔntɔn.’ ³⁷ Tinxin muxune a yabima nen na yi, e naxa, ‘Marigina, nxu i kametɔɔn to minen yi, nxu yi donseen so i yii, hanma i min xɔlitɔna, nxu yi igen so i yii? ³⁸ Nxu i to xɔɗeyani waxatin mundun yi, nxu yi i yigiya, hanma marabenna i ma, nxu yi i maraberi ba? ³⁹ Nxu i to furaxi waxatin mundun yi, hanma i kasoon na, nxu yi i xɔntɔn?’ ⁴⁰ Mangana e yabima nen, a naxa, ‘N xa ɗɔndin fala ɛ xa, ɛ naxan liga ngaxakedendina nde xa, naxan xurun dangu birin na, ɛ na liga n tan nan xa nayi!’ ”

⁴¹ “Na xanbi ra, naxanye na lu a kɔmenna ma, a yi a fala ne xa, a naxa, ‘Ɛ masiga n na, dangatɔne, ɛ siga habadan tɛeni naxan yitɔnxi Yinna Manga Setana nun a malekane xa. ⁴² Bayo kamena n suxu nen, ɛ mi donseen so n yii. Min xɔnla yi n suxu, ɛ mi igen so n yii. ⁴³ N yi lu xɔɗeyani, ɛ mi n yigiya. Marabenna yi n suxu, ɛ mi n maraberi ba, n fura kasoon na, ɛ mi n mali.’ ⁴⁴ Ne fan yi a yabi, e naxa, ‘Marigina, nxu i kametɔɔn to minen yi, hanma i min xɔlitɔna hanma i xɔɗeyani hanma i maraberitɔna hanma i furetɔna hanma i kasoon na, nxu mi tin i maliye?’ ⁴⁵ Mangana e yabima nen, a naxa, ‘N xa ɗɔndin fala ɛ xa, ɛ mi naxanye liga muxudini ito nde keden xa naxan xurun dangu birin na, ɛ mi na ligaxi n tan fan xa na yi.’ ⁴⁶ Awa, ne sigama habadan tɔrɔn nin. Koni tinxin muxune sigama habadan nii rakisin nin.”

26

Mangane yi yanfani tɔn Yesu ma

Maraka 14.1-2, Luka 22.1-2, Yoni 11.45-53

¹ Yesu to yelin na falane birin tiye, a yi a fala a xarandiine xa, a naxa, ² “Ɛ a kolon, a luxi xii firin Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla* xa a li. N tan Muxuna Dii Xɛmɛna, e n yanfama nen, n lu yiini, e n gbangban.”

³ Na waxatini, saraxarali kuntigine nun yamaan fonne yi e malan Saraxarali Kuntigi Singe Kayafa konni. ⁴ E yi a nata, e xa Yesu suxu yanfani, e yi a faxesa. ⁵ E yi a fala, e naxa, “En nama a suxu sanla waxatini, xanamu, yamaan murutɛma nen!”

Latikɔnɔnna sa fena Yesu ma

Maraka 14.3-9, Yoni 12.1-8

⁶ Yesu yi Simɔn dogonfontɔna banxini waxatin naxan yi Betani taani, ⁷ ɗaxanla nde yi fa a fema, a fa latikɔnɔnna sare xɔdɛxen na a sase geme ramaan kui, gemen naxan xili “alabasita.” A yi a sa Yesu xunna ra a binya feen na, a yi a dɛgema waxatin naxan yi.

⁸ Yesu a xarandiine to na to, e yi xɔlɔ, e yi maxɔdinna ti, e naxa, “I ito birin yikalama nanfera? ⁹ Latikɔnɔnni ito yi matiye nen dɛɛ xɔdɛxen na, a saren yi so yiigelitɔne yii.”

¹⁰ Koni Yesu yi a kolon, e yi naxan falama, a yi a fala e xa, a naxa, “Ɛ ɗaxanli ito mafalama nanfera? A bata fe fajin liga n xa. ¹¹ Amasɔtɔ yiigelitɔne ɛ fema waxatin birin koni n tan mi luma ɛ fema waxatin birin. ¹² A bata latikɔnɔnna sa n fatin ma alogo n xa n yitɔn gaburuna fe ra. ¹³ N xa ɗɔndin fala ɛ xa, n ma falan Xibaru Fajini ito na rali dunuɗa yire yo yi, ɗaxanli ito kewanla falama nen, yamaan yi e miri a ma.”

Yudasi yi Yesu yanfa

Maraka 14.10-11, Luka 22.3-6

* 26:2: Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla: Musaa waxatini, Ala fitina feen nafa nen Firawona yamaan ma, malekan yi fa e dii singene birin faxesa kɔɛ kedenna ra. Koni, Isirayila kaane yi saraxa wunla xuya e banxine dɛ wudine ma, saya malekan yi dangu e xun ma. Na feen sanla ni ito ra. A mato Xɔrɔyaan 12.1-13 kui.

¹⁴ Nayi, xarandii muxu fu nun firinna nde keden naxan yi xili Yudasi Isakariyoti, na yi siga saraxarali kuntigine fema, ¹⁵ a naxa, “Xa n Yesu so ε yii, ε nanse soma n yii?” Ne yi gbeti gbanan tonge saxan so a yii.† ¹⁶ Fɔlɔ na waxatin ma, Yudasi yi lu feren fenɲe, alogo a xa Yesu yanfa, a a so e yii.

Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla fe

Maraka 14.12-21, Luka 22.7-14, 21-23, Yoni 13.21-30

¹⁷ Buru Tetaren Sanla‡ sɔgen fɔlɔna, xarandiine yi fa Yesu fema, e yi a maxodin, e naxa, “I waxi a xɔn ma nxu xa Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla donseen nafala i xa minɛn?” ¹⁸ A yi a fala e xa, a naxa, “E siga xɛmɛna nde fema taani, ε sa a fala a xa, ε naxa, ‘Karamɔxɔ naxa, n ma waxatin bata a li. N tan nun n ma xarandiine xa Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla donseen don i ya banxini.’” ¹⁹ Xarandiine yi a liga alo Yesu a fala e xa kii naxan yi, e yi Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla donsɛni tɔn.

²⁰ Ninbanna to so, Yesu nun a xarandii fu nun firinne yi dɔxɔ e dɛgedeni. ²¹ E yi e dɛgema waxatin naxan yi, Yesu naxa, “N xa ɲɔndin fala ε xa, ε tan nde keden n yanfama nɛn, a yi n so yiini.” ²² Xarandiine yi sunu han, e yi a maxodin fɔlɔ keden keden yɛɛn ma, e naxa, “Marigina, n tan nan na ra ba?” ²³ Yesu yi e yabi, a naxa, “Nxu nun naxan nxu yiin nagodoxi lenge kedenna kui, na nan n soma yiini. ²⁴ N tan Muxuna Dii Xɛmɛn faxama nɛn, alo Kitabuna a falaxi kii naxan yi, koni gbalon na kanna yɛɛ ra naxan Muxuna Dii Xɛmɛn soma yiini! A yi fisa nun hali na muxun mi yi bari nun mume!” ²⁵ Yudasi naxan a soma yiini, na yi falan tongo a naxa, “Karamɔxɔ, n tan nan na ra ba?”

Yesu yi a yabi, a naxa, “I bata a fala.”

Marigina ximɛna fe

Maraka 14.22-26, Luka 22.15-20, Kɔrɛnti Kaane Singena 11.23-25

²⁶ E yi e dɛgema waxatin naxan yi, Yesu yi burun tongo, a barikan bira Ala xa, a yi a yigira, a yi a so a xarandiine yii. A yi a fala, a naxa, “E a tongo, ε yi a don, n fati bendɛn nan ito ra.” ²⁷ Na xanbi ra, a yi igelengenna tongo, a barikan bira Ala xa, a yi a so e yii, a yi a fala, a naxa, “E birin xa a min ²⁸ amasɔtɔ n wunla ni ito ra n layirin xidima en tagi naxan xɔn, a minima muxu wuyaxi xa nɛn e yulubin mafeluun na. ²⁹ N xa a fala ε xa, en wudi bogi igen naxan minma ito ra, n mi fa a minma han en birin mɔn yi sa a min n Fafe Alaa Mangayani.”

³⁰ Na xanbi ra, e yi betin ba,§ e siga Oliwi Geyaan fari.

Piyeri a mɛ fena Yesu ra

Maraka 14.27-31, Luka 22.31-34, Yoni 13.36-38

³¹ Nayi, Yesu yi a fala e xa, a naxa, “E birin ε mɛma n na nɛn to kɔɛɛn na, amasɔtɔ a sɛbɛxi Kitabuni, fa fala, ‘N xuruse rabaan faxama nɛn, yɛxɛɛne birin yi xuya ayi.’* ³² Koni n na keli sayani, n sigama nɛn ε yɛɛ ra Galile yamanani.” ³³ Piyeri yi Yesu yabi, a naxa, “Hali bonne birin e mɛ i ra, n tan mi n mɛ i ra mume!” ³⁴ Yesu yi a fala Piyeri xa, a naxa, “N xa ɲɔndin fala i xa, benun dontonna xa wuga to kɔɛɛn na, i a falama nɛn dɔxɔɲa ma saxan fa fala i mi n kolon.” ³⁵ Piyeri yi a yabi, a naxa, “Hali en birin faxa, n mi a fale mume, fa fala n mi i kolon.” Xarandiin bonne fan birin yi na fala.

Yesu yi Ala maxandi nakɔni

Maraka 14.32-42, Luka 22.39-46

³⁶ Na xanbi ra, Yesu nun a xarandiine yi siga yirena nde yi naxan xili Getesemani. A yi a fala e xa, a naxa, “E dɔxɔ be, n tan sigan mɛnni, n xa sa Ala maxandi.” ³⁷ A siga Piyeri nun Sebede a dii xɛmɛ firinne ra. A bɔɲɛn yi rafɔrɔxi, a yi sunuxi.† ³⁸ Nanara, a yi a fala

† 26:15: A mato Sakari 11.12 kui. ‡ 26:17: Buru Tetaren Sanla: Yahudiyane yi burun donma lɛbɛn mi yi saxi naxan yi xii solofere sanli ito bun. E sariɲan kiina nde nan yi a ra. A mato Xɔrɔyaan 12.15 kui. § 26:30: bɛtina: E namunna nan yi a ra na sanla waxatini e xa Yaburin yirena nde ba, fata sorani ito nde ra: 113 han 118. * 26:31: A mato Sakari 13.7 kui. Sandani ito kui, Yesu misalixi xuruse rabaan na bayo e a faxama nɛn. † 26:37: A sunu bayo a a kolon fa fala muxune a faxama nɛn.

e xa, a naxa, “N bəɲen nafəɾəxi han n faxa, ε lu be, ε lu ε yεε ra yi n xən ma.”

³⁹ A yi siga ndedi, a yi bira, a yetagin yi lan bəxən ma, a yi Ala maxandi, a naxa, “N Fafe, xa a lanɲe tərɔya igelengenni ito masiga n na, koni n tan sagoon nama liga fə i tan sagona.” ⁴⁰ Na xanbi ra, a mən yi xete, a yi a xarandiine li xixənli. A yi a fala Piyeri xa, a naxa, “E mi nəxi luyε ε yεε ra yi n xən ma hali waxatidi? ⁴¹ E lu ε yεε ra yi, ε Ala maxandi, alogo ε nama bira tantanni. E niin waxən feen fan koni ε fati benden senbe mi na.”

⁴² Yesu mən yi siga a firindeni, a sa Ala maxandi, a naxa, “N Fafe, xa tərɔya igelengenni ito mi nəε masige n na, fə a xa n li, i sagoon xa liga.” ⁴³ A mən yi xete, a xarandiine li xiye, bayo xixənla bata yi e suxu.

⁴⁴ A mən yi keli e fəma, a siga a saxandeni, a sa Ala maxandi, a mən yi na fala kedenna ti. ⁴⁵ Na xanbi ra, a xete xarandiine fəma, a naxa, “E mən xima ba? E mən ε matabuma ba? A mato! Waxatin bata a li! N tan, Muxuna Dii Xemen bata so hake kanne senben bun ma iki. ⁴⁶ E keli, en siga, muxun naxan n yanfama, a n so yiini, na bata fa!”

Yesu suxu fena

Maraka 14.43-50, Luka 22.47-53, Yoni 18.3-12

⁴⁷ A yi falan tima waxatin naxan yi, Yudasi a xarandii fu nun firinna nde yi fa, gali gbeen yi biraxi a fəxə ra saraxarali kuntigine nun sariya karaməxəne nun yamaan fonne naxanye xε. Silanfanne nun gbengbetenne yi e yii.† ⁴⁸ Naxan yi a yanfama, a a so yiini, na bata yi taxamasenni ito fala yamaan xa nun, a naxa, “N na muxun naxan sunbu,§ a tan nan na ra. E a suxu ken!” ⁴⁹ Nanara, Yudasi yi a tinxin Yesu ra keden na, a naxa, “Karaməxə, i nuwali.” A yi a sunbu. ⁵⁰ Yesu yi a yabi, a naxa, “N xəyina, i faxi naxan na, na liga.”

Nayi, e yi Yesu suxu ken! ⁵¹ Naxanye yi Yesu fəxə ra, na nde keden yi a silanfanna botin, a Saraxarali Kuntigi Singena konyin tunla sege a ma. ⁵² Yesu yi a fala a xa, a naxa, “I ya silanfanna raxete a funfuni, amasətə naxan birin silanfanna tongoma, ne faxama silanfanna nan na. ⁵³ I mi a kolon ba, fa fala n nəε n Fafe Ala xile nən, a yi maleka gali gbee fu nun firin nafa n ma mafuren? ⁵⁴ Koni xa na liga, Kitabun fala xuiin kamalima* di nayi? Bayo a seβexi a fə a xa liga ikiini.”

⁵⁵ Yesu yi falan ti ganla xa, a naxa, “E bata fa n suxudeni silanfanne nun gbengbetenne ε yii alo mafu tiin nan yi n na nun. N yi xaranna tima Ala Batu Banxini ləxə yo ləxə, koni ε mi n suxu. ⁵⁶ Koni na birin ligaxi nən alogo nabine falan naxanye seβexi, ne xa kamali.”

Nayi, a xarandiine birin yi a rabeɲin, e yi e gi.

Yesu Yahudiya mangane yetagi

Maraka 14.53-65, Luka 22.54-55, 63-71, Yoni 18.13-14, 9-24

⁵⁷ Naxanye Yesu suxu, ne yi a xali Kayafa konni Saraxarali Kuntigi Singena, sariya karaməxəne nun yamaan fonne yi malanxi denaxan yi. ⁵⁸ Piyeri yi bira Yesu fəxə ra, koni e nun ganla tagi kuya, han Saraxarali Kuntigi Singena tande ma. A yi so tanden ma e nun kantan muxune yi dəxə alogo a xa a kolon a raɲanma kii naxan yi.

⁵⁹ Saraxarali kuntigine nun kitisa yamaan birin yi katama wule seren ba feen na Yesu xili ma, alogo e xa a faxa. ⁶⁰ Koni hali muxu wuyaxi to fa wule seren ba a xili ma, e mi sese sətə. Dənɲen na muxu firin yi ti e yetagi, ⁶¹ e naxa, “Xemeni ito naxa, a nəε Ala Batu Banxin kale nən, a mən yi a ti soge saxan bun ma.” ⁶² Saraxarali Kuntigi Singen yi keli, a falan ti Yesu xa, a naxa, “Muxuni itoe naxan falama i xun ma, na yabi mi i xən ba?” ⁶³ Koni Yesu mi fala yo ti. Saraxarali Kuntigi Singen yi falan ti a xa mən, a naxa, “N na i rakələma habadan Ala xinli, xa Alaa Muxu Sugandixin nan i tan na, Alaa Dii Xemena, na fala nxu xa.” ⁶⁴ Yesu yi a yabi, a naxa, “I bata a fala. Koni n xa a fala ε birin xa, fəlo iki

† 26:47: Silanfanna: Sofane yengeso degemana. § 26:48: sunbuna: Mən kaane yi darixi e bode xəntəɲe sunbuni, koni Yudasi yi a findi taxamasenna ra, a xa Yesu yita a yaxune ra.

* 26:54: Kitabuna falan kamalima: Esayi 53.5 a falaxi a Alaa Muxu Sugandixin faxama nən yamaan yulubine fe ra. A na falaxi yanyina nde jεε kεmε solofere benun a xa raba.

ma, ε n tan Muxuna Dii Xεμεn toma dɔxi Ala Senbemaan yiifanna ma, ε yi n famatɔɔn to kore kundani.”

⁶⁵ Saraxarali Kuntigi Singen na mε waxatin naxan yi, a yi a domani bɔ, a naxa, “A bata Ala rayelefu!† En mako mi fa sere yo ma sɔnɔn! E bata a fala naxine mε! ⁶⁶ E mirixi a ma di?” E yi a yabi, e naxa, “A lan nen a xa faxa.” ⁶⁷ Nayi, e yi e dεgen puru Yesu yetagi, e yi a bɔnbɔ. ⁶⁸ E lu a maxɔdinjε, e naxa, “I tan Alaa Muxu Sugandixina, a fala nxu xa fata Ala ra, nde i bɔnbɔxi?”‡

Piyeri a mε fena Yesu ra

Maraka 14.66-72, Luka 22.56-62, Yoni 18.15-18, 25-27

⁶⁹ Piyeri yi dɔxi tanden ma waxatin naxan yi, Saraxarali Kuntigi Singena walike naxanla nde yi fa a fema, a naxa, “I tan fan yi Yesu Galile kaan fɔxɔ ra nun.” ⁷⁰ Koni a yi a tandi e birin yetagi, a naxa, “N mi a kolon i waxi naxan fala fe yi.” ⁷¹ Na xanbi ra, a yi siga tanden so dεen na. Walike naxalan gbete yi a to. Muxun naxanye yi dɔxi na, a yi a fala ne xa, a naxa, “Xεmeni ito yi Yesu Nasarɛti kaan fɔxɔ ra nun.” ⁷² Piyeri yi a tandi, a yi a kolɔ, a naxa, “N mi na xεmen kolon!” ⁷³ Waxatidi danguxina, naxanye yi tixi na, ne yi fa Piyeri fema, e naxa, “A tan nan nde i tan fan na! Amasɔtɔ i fala ti kiin bata a yita nxu ra!”§ ⁷⁴ Nayi, Piyeri yi a kolɔ dangane ra, a yi a fala, a naxa, “N mi xεmeni ito kolon mumε!” Na waxatin yeteni dontonna yi wuga mafuren. ⁷⁵ Nayi, Yesu a falan yi rabira Piyeri ma, a naxa, “Benun dontonna xa wuga i a falama nen dɔxɔna ma saxan fa fala i mi n kolon.” Piyeri yi mini, a nimisa wugan ti!

27

E siga Yesu ra Pilati fema

Maraka 15.1, Luka 23.1-2, Yoni 18.28-32

¹ Xɔtɔn xɔtɔn, saraxarali kuntigine nun yamaan fonne yi a ragidi, a e xa Yesu faxa. ² E yi a xidi, e siga a ra yamana kanna Pilati fema.

Yudasi faxa fena

Kewanle 1.18-19

³ Yudasi naxan Yesu yanfa, a a so yiini, na to a to, e bata Yesu yalagi sayaan na, a yi nimisa, a yi gbeti gbanan tonge saxanna raxete saraxarali kuntigine nun yamaan fonne ma. ⁴ A yi a fala, a naxa, “N bata yulubin liga, n muxun yanfa naxan mi hake yo ligaxi alogo e xa a faxa!” E yi a yabi, e naxa, “Nxu tan ma fe mi na yi, i ya feen nan na ra!” ⁵ Yudasi yi gbetin woli Ala Batu Banxini, a siga, a sa a yete singan.

⁶ Saraxarali kuntigine yi gbetin matongo, e naxa, “A mi daxa gbetini ito xa sa en ma gbeti ramarade sarijanxini, bayo faxa tiin saren nan a ra.” ⁷ E yi lan a ma a e xa na gbetin tongo, e feje rafalana nde a bɔxɔn sara na gbetin na, e yi na findi xɔje maluxunden na. ⁸ Nanara, han to, e na bɔxɔn xili bama a “Wuli Bɔxɔna.” ⁹ Nayi, Nabi Yeremi naxan fala, na yi kamali, a naxa, “E yi gbeti gbanan tonge saxanne tongo, Isirayila kaane a sara gbetin naxan na. ¹⁰ E feje rafalana bɔxɔn sara a ra alo Marigina n yamari kii naxan yi.”*

Pilati yi Yesu maxɔdin

Maraka 15.2-5, Luka 23.3-5, Yoni 18.33-38

¹¹ Yesu yi ti yamana kanna yetagi, yamana kanna yi a maxɔdin, a naxa, “Yahudiyane mangan nan i tan na ba?”† Yesu yi a yabi, a naxa, “I bata a fala.” ¹² Koni saraxarali kuntigine nun yamaan fonne a kansun waxatin naxan yi, a mi fefe fala. ¹³ Nayi, Pilati yi

† 26:65: Musaa sariyan kui, muxun naxan na Ala rayelefu, na kanna lan a xa faxa. A mato Saraxaraline 24.16 kui.

‡ 26:68: Muxun naxanye a bɔnbɔma, ne mɔn a magelema na falan na. § 26:73: a fala ti kiina: Yanyina nde, a yi falan tima alo muxun naxanye kelixi Galile yamanani hanma Nasarɛti yamanana. * 27:10: A mato Sakari 11.12-13 nun Yeremi 18.2-3 nun 19.1-2 nun 32.6-15 kui. † 27:11: mangana: Yamana kanna yi waxi a kansun feen nin fa fala a murutεxi a mangayaan nan ma. Xa a tan nan a yete findi mangan na, na yi findima a yalagi xunna nan na.

a fala a xa, a naxa, “E i kansunma feen naxanye birin na, i mi ne me ba?” ¹⁴ Koni Yesu mi tin a yabe mumε, yamana kanna yi kabe kati!

E Yesu faxes feen nagidi

Maraka 15.6-15, Luka 23.13-25, Yoni 18.39-19.16

¹⁵ Nba, sanli ito na yi a li nun, yamana kanna yi darixi kasorasaan muxu keden bejinne nen, yamaan na wa naxan xon ma. ¹⁶ Na waxatini, kasorasa jaxina nde yi na naxan xili Baraba. ¹⁷ Nanara, Pilati yamana kanna yi yamaan malaxin maxodin, a naxa, “E waxi a xon ma n xa nde bejin, Baraba hanma Yesu naxan xili Alaa Muxu Sugandixina?” ¹⁸ Bayo a yi a kolon yati, fa fala e Yesu soxi a yii xoxolonyaan nan ma.

¹⁹ Pilati yi dxi kiti sadeni waxatin naxan yi, a jaxanla yi xeraan nasiga a ma, a naxa, “I nama fefe liga tinxin muxuni ito ra amasoto n tɔrɔxi nen xiyeni a fe ra to ki faji!”

²⁰ Saraxarali kuntigine nun yamaan fonne yi yamaan nadin, a Pilati xa Baraba bejin, a yi Yesu faxes. ²¹ Yamana kanna yi e maxodin, a naxa, “E waxi a xon ma muxu firinni itoe, n xa nde bejin?” E yi a yabi, e naxa, “Baraba!” ²² Pilati yi e maxodin, a naxa, “Yesu naxan xili Alaa Muxu Sugandixina, e waxi a xon ma, n xa nanfe liga a ra?” E birin yi a yabi, e naxa, “A xa gbangban wudin ma.” ²³ Koni Pilati yi e maxodin, a naxa, “A fe jaxin mundun ligaxi?” Koni e sɔnxɔn yi siga gboε ayi, e naxa, “A gbangban wudin ma!”

²⁴ Pilati a to waxatin naxan yi, a mi yi nɔε sese ra, sɔnxɔn yi gboma ayi, a yi igen tongo, a yi a yiin naxa yamaan yeε xori, a naxa, “N gbee yo mi xemeni ito faxes feni! E feen ni ito ra!” ²⁵ Yamaan yi a yabi, e naxa, “A wunla goronna xa lu nxu tan nun nxɔ diine xun ma!”

²⁶ Awa, na xanbi ra, Pilati yi Baraba bejin, a yi a yamari a e xa Yesu bulan, a yi a so e yii alogo e xa a gbangban wudin ma.

Sofane yi Yesu magele

Maraka 15.16-20, Yoni 19.2-3

²⁷ Yamana kanna sofane yi Yesu xali yamana kan banxini, sofane ganla birin yi e malan a rabilinni. ²⁸ E yi a dugine ba a ma, e yi doma gbeela[‡] ragodo a ma. ²⁹ E yi wudi yii jali kanne denbe komotin na mangaya taxamasenna ra, e yi a so a xunna, e dunganna so a yii.[§] E yi e xinbi sin a bun ma, e lu a magele, e naxa, “I keε Yahudiyane mangana!”

³⁰ E yi degen puru a ma, e yi a dunganna tongo, e yi a bonbo a xunna ma. ³¹ E to yelin a magele, e domaan ba a ma, e mon yi a maxidi a gbee dugine yi. Na xanbi ra, e yi siga a ra a gbangbandeni wudin ma.

E yi Yesu gbangban wudin ma

Maraka 15.21-32, Luka 23.26-43, Yoni 19.17-27

³² E yi minima taani waxatin naxan yi, e yi lan xemena nde ra, naxan yi xili Simon Sireni kaana. E yi na karahan, a xa Yesu gbangban wudin tongo. ³³ E yi fa na yireni denaxan xili Gologota, naxan bunna nen “xun xori yirena.” ³⁴ E yi manpaan so a yii naxan yi basanxi se gbete ra naxan xɔɔ, alogo a xa a min, koni a to a lenna ti a ma, a mi tin a minne.

³⁵ E yi a gbangban wudin ma.* Na xanbi ra, e yi masensenna ti lan a dugine yitaxun feen ma. ³⁶ E yi dxi a kantandeni.

³⁷ E yi a kansun kedin sebe, e yi a gbangban a xun ma, e naxa, “Yahudiyane Mangan nan Yesu ito ra.”

³⁸ E yi mujade firin gbangban wudin ma Yesu fema, kedenna a yiifanna ma, bonna a komenna ma.

³⁹ Yamaan yi dangu a makonbe, e lu e xunni maxε, ⁴⁰ e naxa, “I tan naxan Ala Batu Banxin kalama, i mon yi a ti soge saxan, i yetε rakisi! Xa Alaa Dii Xeme nan i tan na, godo, i keli wudin kε ra.” ⁴¹ Saraxarali kuntigine nun sariya karamoxone nun yamaan fonne fan yi a magele na kii nin, ⁴² e naxa, “A bonne rakisi nen, koni a mi nɔε a yetε

[‡] 27:28: Doma gbeela yi findixi mangayaan taxamasenna nde nan na. Yamaan to a kansun fa fala a bata a yeε findi mangan na, sofane fa a mangayana fe magelema. [§] 27:29: E dunganna so a yii alo mangaya dunganna a magele feen na.

* 27:35: Sofane yi a yiine nun a sanne gbangban wudin ma, e yi a singan na kiini. E yi na ligama nen alogo muxune xa jenin benun e xa faxes.

rakise! Isirayila mangan xa mi a tan na ba? A xa keli wudin kɔɛ ra, a godo be alogo nxu xa denkeleya a ma! ⁴³ A denkeleyaxi Ala ma, a naxa, a Alaa Dii Xemen nan a tan na. Nba, xa a rafan Ala ma, a xa a xunba!” ⁴⁴ Hali mujaden naxanye yi gbangbanxi wudin ma a dɛxɔn, ne fan yi a makonbi na kiini.

Yesu faxa fena

Maraka 15.33-41, Luka 23.44-49, Yoni 19.28-30

⁴⁵ Sogen bata yi a ratinxin nun, dimin yi so yamanan birin yi han se din waxatin yi maso. ⁴⁶ Na waxatini, Yesu yi gbelegbele a kon xuini, a naxa, “Eli, Eli, lama sabakitani?” na bunna nɛɛn, “N ma Ala, n ma Ala, i n nabɛjinxɛ nanfera?”† ⁴⁷ Muxuna ndee yi tixi na yi, ne yi a xuiin mɛ, e naxa, “A Nabi Eli nan xilima.” ⁴⁸ E tan nde keden yi a gi mafuren, a sa dugi dungin tongo, a yi a sin minse muluxunxini, a yi a filin tamin jɔɛ ra, a yi a ti a xa, a xa a min. ⁴⁹ Koni bonne naxa, “A mame, en na a mato xa Nabi Eli fa a rakise.”

⁵⁰ Yesu mɔn yi a xui ramini fangan na, a niin yi ba.

⁵¹ Dugin naxan yi singanxi Ala Batu Banxin tagi, na yi bɔ firinna ra, fɔlɔ a xunna ra han a sanbun na. Bɔxɔn yi xuruxurun, fanyene yi bɔ. ⁵² Gaburune yi rabi, faxa muxu sarɛjanxina ndee yi keli. ⁵³ E keli gaburune kui. Yesu keli xanbini sayani, e yi siga Taa Sarɛjanxini, e mini kenenni muxu wuyaxi xa.

⁵⁴ Sofa kemen kuntigin nun a sofaan naxanye yi Yesu kantanma, ne to bɔxɔn to xuruxurunɛ, e nun feen naxanye birin bata liga, e yi gaxu kati! E yi a fala, e naxa, “Alaa Dii Xemen nan yi a ra yati!”

⁵⁵ Naxanla naxanye yi biraxi Yesu fɔxɔ ra keli Galile yamanani, naxanye yi a malima nun, ne wuyaxi yi na, e tixi wulani, e a matoma. ⁵⁶ Mariyama Magadala kaan yi ne ye nun, e nun Mariyama, Yaki nun Yusufu nga, e nun Sebede a dii xemene nga.

Yesu maluxun fena

Maraka 15.42-47, Luka 23.50-56, Yoni 19.38-42

⁵⁷ Ninbanna to a li, nafulu kanna nde yi fa naxan yi xili Yusufu Arimate kaana, Yesu a xarandiina nde nan yi a fan na. ⁵⁸ A yi siga Pilati fema, a yi a maxɔdin Yesu binbina fe ma. Pilati yi e yamari, a e xa Yesu binbin so Yusufu yii. ⁵⁹ Nanara, Yusufu yi a binbin tongo, a yi a kasangen dugi fixeni, ⁶⁰ a sa a maluxun gaburun na fanye kui gexini alo faran yili, a yi baxi naxan gedeni a yetɛ xa nun. Na xanbi ra, a yi gemɛ belebelen makutukutu gaburun dɛ ra, a siga. ⁶¹ Mariyama Magadala kaan nun Mariyama bonna yi dɔxi na nun, e yeɛn lanxi gaburun ma.

Gaburu kantanne

⁶² Yuma lɔxɔn xɔtɔn bode, saraxarali kuntigine nun Farisi muxune yi siga Pilati fema, ⁶³ e naxa, “Nxu fafe, wule falani ito yi a nii ra waxatin naxan yi, nxu xaxili dɔxi na xɔn ma, a fala nen, a naxa, ‘Soge saxan na dangu waxatin naxan yi, n mɔn kelima nen sayani.’” ⁶⁴ Na ma, i xa yamarin fi, gaburun xa kantan ken, han a soge saxande lɔxɔni alogo a xarandiine nama fa a binbin muja, e siga a ra. E yi a fala yamaan xa fa fala ‘A bata keli sayani.’ Xa ito liga, wule dɔnxeni ito jaxuma ayi nen dangu a fɔlɔn na.” ⁶⁵ Pilati yi a fala e xa, a naxa, “E kantan muxune tongo, e xa sa gaburun kantan alo e nɔɛ a ra kii naxan yi.” ⁶⁶ Nanara, e yi siga, e sa gaburun dɛɛn nagali ki faji, e taxamasenna sa a ma, e yi a kantan sofane lu na yi.

28

Yesu keli fena sayani

Maraka 16.1-10, Luka 24.1-12, Yoni 20.1-10

¹ Matabu Lɔxɔn danguxina, xati lɔxɔn subaxani, Mariyama Magadala kaan nun Mariyama bonna yi siga gaburu matodeni. ² Bɔxɔn yi xuruxurun gbeen ti. Marigina malekan yi godo keli kore, a yi gemɛ gbeen makutukutu, a dɔxɔ a fari. ³ Na malekan yetagin yi luxi alo kuyen na a jinna masɔxɔn, a dugine yi fixa alo balabalan kesena.

† 27:46: A mato Yaburin 22.2 kui.

⁴ Kantan muxune yi gaxu han e xuruxurun, e yi fuga a ra, e lu alo faxa muxune. ⁵ Koni malekan yi falan ti naxanle xa, a naxa, “E nama gaxu, n na a kolon fa fala e Yesu nan fenma naxan gbangban wudin ma. ⁶ A mi be yi, a bata keli alo a a fala kii naxan yi. E fa a saden mato. ⁷ E siga mafuren, e sa a fala a xarandiine xa, e naxa, ‘A bata keli sayani, e sa a lima Galile yamanani, e a toma nen na yi!’ N bata a fala e xa iki.”

⁸ Nanara, e keli gaburun yireni mafuren gaxun nun sewani, e siga e giye, e sa a fala a xarandiine xa.

⁹ Yesu yi e ralan mafuren, a naxa, “E nuwali.” E yi fa a sanna suxu, e yi a batu. ¹⁰ Yesu yi a fala e xa, a naxa, “E nama gaxu, e siga, e sa a fala ngaxakedenne xa, a e xa siga Galile yi, e sa n toma mena nin.”

Kantan muxune dentegena

¹¹ Naxanle mon yi kira yi waxatin naxan yi, sofaan naxanye yi gaburun kantanma, na ndee yi xete taani. Feen naxan birin ligaxi, e na fala saraxarali kuntigine xa. ¹² Saraxarali kuntigine nun yamaan fonne yi e bode to, e lan fe keden ma, e gbeti gbeen so sofane yii. ¹³ E yi a fala e xa, e naxa, “E xa ito fala, e naxa, ‘A xarandiine bata fa koeen na, e yi a binbin muja, nxu yi xiin waxatin naxan yi.’ ¹⁴ Xa yamana kanna na me, nxu a mafanje, nxu yi e ba kontofinli.” ¹⁵ Kantan muxune yi gbetin nasuxu. E naxan fala e xa, e yi na liga. Na falan yi xuya ayi na kiini Yahudiyane tagi han to.

Yesu yi a xarandiine xe

Maraka 16.14-18, Luka 24.36-49, Yoni 20.19-23, Kewanle 1.6-8

¹⁶ Xarandii fu nun kedenna yi siga Galile yamanani geyaan fari Yesu naxan ma fe fala e xa. ¹⁷ E to a to, e yi a batu. Koni siken yi ndee yi. ¹⁸ Yesu yi a maso e ra, a naxa, “Senben birin bata fi n ma kore xonna nun boxo xonna fari. ¹⁹ Nayi, e siga, e sa siyane birin findi n ma xarandiine ra, e yi e rafu igeni n Fafe Ala nun a Dii Xemen nun a Nii Sarijanxin xinli, ²⁰ n na e yamarixi naxanye birin ma, e yi e xaran ne suxun ma. A mato, n luma nen e xon ma waxatin birin han dunuja rajanni.”

Maraka Maraka Yesu a Fe Xibaru Faɗin Naxan Seɓe

Yesu fɔxɔrabira naanin nan Marigi Yesu a taruxun nun a falane seɓe Alaa Nii Sarijanxin barakani: Matiyu, Maraka, Luka, e nun Yoni. Muxune laxi a ra a Maraka a gbeen seɓexi nen alogo Romi kaane xa denkeleya Yesu ma. A feene yebaxi kiina nde yi alogo Romi kaane xa la Yesu senben na. Yesu kabanako feen naxanye ligaxi, ne nan yebaxi dangi Yesu xaranna ra Maraka gbeen kui.

Maraka Kitabun yireni ito seɓexi nen jɛɛ tonge saxan jɔxɔndɔn Yesu te xanbini kore xɔnna ma. Kitabun yireni ito Yesu rafu feen nan singe yebama igeni. A mi a bari feen yebama. Yesu dunuɗa yi gidini, a xaran wuyaxi ti nen a yamaan xa. A mɔn kabanako fe wuyaxi liga nen. Maraka na nan yebama Ningila Yesu kui. Dɔnxɛn na, a Yesu a sayaan nan yebama e nun a rakeli fena sayani.

Yoni Marafu Tiina kawandina

Matiyu 3.1-12, Luka 3.1-18, Yoni 1.19-28

¹ Ningila Yesu a fe fɔlɔn ni ito ra, Alaa Muxu Sugandixina, Alaa Dii Xɛmena.* ² A seɓexi Nabi Esayi Kitabun kui, a naxa,

“N nan n ma xeraan nasigama nen i yeɛ ra,
a kiraan nafala i xa.

³ Muxuna nde xuiin minima tonbonni,
a naxa, ‘Ɛ kirani tɔn Marigin yeɛ ra,
Ɛ kirane matinxin a xa!’ ”†

⁴ Nanara, Yoni yi mini kenenni tonbonni, a lu yamaan nafuyɛ igeni e tubi feen na Ala ma, a e kawandi, a e xa e xun xanbi so e yulubine yi, e yi rafu igeni alogo e yulubine xa xafari. ⁵ Yudaya kaane nun Yerusalen kaane birin yi siga a fema. E yi e ti e yulubine ra. A yi e rafu igeni Yurudɛn baani e tubi feen na. ⁶ Nɔgɔme xabe dugin nan yi ragodoxi Yoni ma, a tagi xidixi kidin na. A yi baloma tuguminne nun kumin nan na. ⁷ A yi kawandin ba yamaan xa, a naxa, “Naxan fama n tan xanbi ra, na senben gbo dangi n tan na, n mi sa lan nen n xa findi a sankidin luti fulunna ra. ⁸ N tan Ɛ rafuma igen nin iki, koni a tan Ɛ rafuma Alaa Nii Sarijanxin nin.”

Yesu rafu fena igeni

Matiyu 3.13-4.11, Luka 3.21-22, 4.1-13

⁹ Na xanbi ra, Yesu yi fa sa keli Nasarɛti taani Galile yamanani. Yoni yi a rafu Yurudɛn baani. ¹⁰ Yesu yi a rakelima igeni waxatin naxan yi, a yi kore xɔnna to rabiye, Alaa Nii Sarijanxin yi godo a ma ganba sawurani. ¹¹ A yi fala xuiin me keli kore, a naxa, “N nafan Dii Xɛmen ni i tan na. I bata n kenɛn ki faɗi.”

¹² Na waxati yeteni, Alaa Nii Sarijanxin yi a rasiga tonbonni. ¹³ A yi lu na yi soge tonge naanin. Setana yi kata a xa a ratantan. Yesu nun burunna subene nan yi a ra. Malekane fan yi fa a mali.

Yesu yi muxu naanin xili

Matiyu 4.12-22, Luka 4.14-15, 5.1-11

¹⁴ E yelin xanbini Yoni se kasoon na, Yesu yi siga Galile yamanani. A sa Alaa falan Xibaru Faɗin kawandin ba yamaan xa, ¹⁵ a naxa, “Waxatin bata a li, Alaa Mangayaan bata maso. Ɛ Ɛ xun xanbi so Ɛ hakene yi, Ɛ denkeleya n ma falan Xibaru Faɗin ma.”

¹⁶ Awa, Yesu yi sigan tima Galile Daraan dexɔn ma waxatin naxan yi, a yeɛɛ suxun muxu firin to, Simɔn nun a ngaxakedenna Andire. E yi yeɛɛ suxu nin yalaan na darani. ¹⁷ Yesu yi a fala e xa, a naxa, “Ɛ bira n fɔxɔ ra. N xa Ɛ findi muxu fenne ra Ala xa alo Ɛ

* 1:1: Yesu yatɛxi Alaa Dii Xɛmen na bayo a fafe mi toxi dunuɗa yi. Ala nan a falaxi a xa da a nga kui, a yi da. Na feen seɓexi Luka 1.34-35 nan kui. † 1:3: Esayi 40.3

yexen suxuma kii naxan yi.”¹⁸ E yi e yalane bira mafuren! E bira a fəxə ra. ¹⁹ Yesu mən yi siga yeən na ndedi, a yi Yaki nun a ngaxakedenna Yoni to, Sebede a dii xemene. E yi e yalane yitənma kunkin kui. ²⁰ Yesu yi e xili keden na. E yi e fafe Sebede nun walikene lu kunkin kui, e bira Yesu fəxə ra.

Yinnan muxun naxan fəxə ra

Luka 4.31-37

²¹ E yi sa Kapərunan taan li. Yesu yi so salide banxini Matabu Ləxəni, a yi lu xaranna tiye. ²² Yamaan yi kabə Yesu xaran ti kepaan ma, amasəto a yi xaranna tima Ala senben nin. A mi yi luxi alo sariya karaməxəne. ²³ Na waxatin yeteni, xemena nde yi e salideni yinna jaxin yi naxan fəxə ra. Yinnan yi xemen nasənxə, a yi falan ti a xən, ²⁴ a naxa, “Yesu Nasarəti kaana, i waxi nanse xən ma nxu xa? I faxi nxu halagiden nin ba? N ni i kolon, Alaa muxu sarijanxin nan i tan na.” ²⁵ Yesu yi yinnan yamari a səbeən na, a naxa, “I dundu, xete xeməni ito fəxə ra.” ²⁶ Yinna jaxin yi xemen naxuruxurun kati! A gbelegbele, a xete a fəxə ra. ²⁷ Muxune yi kabə, e yi e bode maxədin fələ, e naxa, “Nanse ito ra, xaran nenen ni ito ra ba, Ala senben naxan yi? A yinna jaxine yamarima, e yi a falan suxu.” ²⁸ Muxune yi Yesu a fe xibarun me Galile yamanan yiren birin yi mafuren!

Yesu yi muxu wuyaxi rakendeya

Matiyu 8.14-17, Luka 4.38-41

²⁹ E to mini salide banxini, Yesu nun Yaki nun Yoni yi siga Simən nun Andire konni keden na. ³⁰ Simən bitan gilen furaxin yi saxi banxini, a fatin wolonxi a ma. E yi a fe fala Yesu xa sa! ³¹ Yesu yi siga na jaxanla fema, a yi a suxu a yiin ma, a yi a mali, a yi a rakeli. Fati mawolonna yi a bejin, a wali fələ e xa. ³² Ninbanna ra, sogen godo xanbini, yamaan yi fa furetəne birin na Yesu fema e nun jinan jaxine muxun naxanye fəxə ra. ³³ Taan birin yi e malan deən na. ³⁴ Yesu yi furetə wuyaxi rakendeya furen sifan birin ma, a jinan wuyaxi kedi muxune fəxə ra. Koni a mi yi tinma jinanne yi falan ti hali ndedi amasəto e yi a kolon.

Yesu yi kawandin ba Galile yi

Luka 4.42-44

³⁵ Na xətən bode subaxani, Yesu yi keli, a mini, a siga yire madunduxina nde yi Ala maxandideni. ³⁶ Koni Simən nun a lanfane yi siga Yesu fendeni. ³⁷ Awa, e a toxina, e yi a fala a xa, e naxa, “Muxune birin i fenma iki.” ³⁸ Koni Yesu yi e yabi, a naxa, “En siga taa gbete ye yi be dexən ma, alogo n mən xa sa kawandin ba mənne fan yi, amasəto n faxi na nan ma.” ³⁹ Nayi, a yi siga Galile yamanan yiren birin yi, a sa kawandin ba salide banxine kui, a yi jinanne kedi.

Yesu yi dogonfontəon nakendeya

Matiyu 8.1-4, Luka 5.12-16

⁴⁰ Dogonfontəon yi fa Yesu fema, a yi a xinbi sin a bun ma. A yi a mafan, a naxa, “Xa i tinje, i nəe n nakendeye nen.” ⁴¹ Yesu yi kininkinin a ma han, a yi a yiin sa a ma. A yi a yabi, a naxa, “N bata tin, i xa kendeyal!” ⁴² Dogonfonna yi a bejin sa! Xemen yi kendeya. ⁴³ Na xanbi ra, Yesu yi a maxadi ken ken, a yi a rasiga keden na, ⁴⁴ a naxa, “I tuli mati, i nama a fala muxu yo xa. Koni siga saraxaraliin fema mafuren, a xa i mato. Na xanbi ra, i saraxan ba i rasarijan feen na alo Nabi Musa a yamari kii naxan yi. Na findima nen sereyaan na saraxaraline xa.”[†] ⁴⁵ Koni xemen yi siga yiren birin yi, a sa feni ito fala muxune birin xa. A yi a fala kati, han Yesu mi yi fa nəe soe taani kenenni, a lu a danna burunna ra. Yamaan yi fa a fema sa keli yiren birin yi.

[†] 1:44: dogonfontəona: Alaa sariyan kui, dogonfontəon mi yi daxa a xa so taani. A yi luma taan fari ma nen. Saraxaraline nan yi muxun fatin matoma a yi a fala, xa na kanna sarijan, hanma xa a mi sarijan. Muxu gbete mi yi a yiin dinje dogonfontəon na, bayo na yi na kanna sarijanna kalama nen. A mato Saraxaraline 13.45-46. Xa dogonfonna na ba muxun ma, fə a xa saraxan ba alogo a mən xa sarijan kii naxan yi, a fa so taani, a dəxo a konni. A mato Saraxaraline sora 14.

2

Yesu yi lebutenna rakendeya

Matiyu 9.1-8, Luka 5.17-26

¹ Waxatidi danguxina, Yesu yi xete Kaperunan taani. Yamaan yi a me a Yesu bata fa a konni. ² Muxu wuyaxi yi e malan na yi. E na rafe han hali tandeni, tide mi yi fa na. Yesu yi Alaa falan kawandi ba e xa. ³ Muxu naanin yi fa xeme lebutenna nde ra e yii. ⁴ E mi yi nœ Yesu masote amasote yama gbeen yi na yi. Nanara, e yalenna raba banxin fari Yesu xun ma. E xemen nagodo Yesu ma na yalenna ra, a saxi a sa seni. ⁵ Yesu to e denkeleyaan to, a yi a fala lebutenna xa, a naxa, “N ma dii, i yulubine bata mafelu.”

⁶ Sariya karamoxona ndee yi dœxi na yi, ne yi e miri e yete ma, e naxa, ⁷ “A falan tima na ki nanfera? A bata Ala rayelefu. Muxu yo mi nœ yulubine mafeluyɛ fɔ Ala keden peena!” ⁸ Yesu yi e miriyaan kolon mafuren! Nanara, a yi a fala e xa, a naxa, “E mirima fe sifani itoe ma nanfera? ⁹ Nanse fala raxolo lebutenna xa, ‘I yulubine bata mafelu’ hanma ‘Keli, i ya sa seen tongo, i sigan ti?’ ¹⁰ N na yitama e ra nen nayi fa fala senbena n tan Muxuna Dii Xemen yii dunuɲa yi, n muxun mafelu a yulubine ra.” A yi a fala lebutenna xa, a naxa, ¹¹ “N na a falama i xa, keli i i ya sa seen tongo, i siga i konni.” ¹² Xemen yi keli mafuren, a yi a sa seen tongo, a sigan ti e birin yeɛ xœri. E birin yi kabɛ kati! E yi Ala tantun, e naxa, “Nxu munma ito ɲoxonna to singen mumɛ!”

Yesu yi Lewi xili

Matiyu 9.9-13, Luka 5.27-32

¹³ Yesu mœn yi siga daraan de, yama gbeen yi fa a fema, a e xaran folo. ¹⁴ A yi sigama waxatin naxan yi, a mudu maxinla nde to, a xili Lewi, Alifaa dii xemena, a yi dœxi mudu maxilideni. Yesu yi a fala a xa, a naxa, “Bira n fœxo ra.” Lewi yi keli, a bira a fœxo ra. ¹⁵ Na xanbi ra, Yesu yi siga a degedeni Lewi a banxini. Mudu maxinla nun hake kan wuyaxi yi dœxo e degedeni Yesu nun a xarandiine fema, bayo na muxu sifan wuyaxi yi biraxi a fœxo ra. ¹⁶ Farisi muxu* sariya karamoxona ndee yi Yesu to a dege hake kanne nun mudu maxinle fema. Nanara, e yi a xarandiine maxodin, e naxa, “Nanfera Yesu a degema mudu maxinle nun hake kanne fema?” ¹⁷ Yesu yi e xuiin me, a yi e yabi, a naxa, “Muxun naxan kende na mako mi seribaana ma fɔ furetœne. N mi faxi tinxin muxune xan xilideyi fɔ hake kanne.”

Sun suxun maxodinna

Matiyu 9.14-17, Luka 5.33-39

¹⁸ Yoni a xarandiine nun Farisi muxune yi sunna suxuma. Muxuna ndee yi fa Yesu fema, e yi a maxodin, e naxa, “Nanfera Yoni a xarandiine nun Farisi muxune xarandiine sunna suxuma koni i gbeene mi sunna suxuma?” ¹⁹ Yesu yi e yabi, a naxa, “Naxalandi kanna nema ɲaxalandi tiine fema, e sunna suxe ba?† Na mi ligɛ, xa a e fema! ²⁰ Koni waxatina nde fama, ɲaxalandi kanna bama nen e ye. Na waxatini, e sunna suxuma nen. ²¹ Muxu yo mi dugi nene dungin tonge, a yi dugi fonna beteren a ra.‡ Xa a na liga, a dugi nenen bœma nen a fonna ra, a yinla yi ragbo ayi. ²² Muxun mi manpa nenen se se sase fonna kui. Xa a na liga, manpa nenen se saseen kalama nen, se saseen nun manpaan yi kala. Koni manpa nenen sama se sase nenen nan kui.”

Matabu Lœxœna fe

Matiyu 12.1-8, Luka 6.1-5

* 2:16: Farisi muxune: Yahudiyane nan yi muxuni itoe ra naxanye lan ma fe yi a ra, e xa dinan suxu kii kedenni. E tan nan e œbœ so Nabi Musaa sariyan suxun ma dangu Yahudiyane bonne ra. E mœn yi e benbane namunne suxuma kii xœdexeni. E tan yi laxi malekane ra. E mœn yi laxi a ra a muxune kelima nen sayani. † 2:19: Naxalandi kanna: Yesu nan luxi alo ɲaxalandi kanna sandani ito kui. A bunna nœn, fa fala muxune mi sunna suxuma sewa waxatine yi. ‡ 2:21: dugi nenenœna: Yesu a sariya nenen mi se Nabi Musaa sariya fonna ma. Sariya fonna mœn mi se sariya nenen ma.

²³ Yesu nun a xarandiine yi danguma xεεna nde ma Matabu Lɔxɔna nde yi, a xarandiine yi sansi tɔnsɔnne ratorondon fɔlɔ. ²⁴ Nanara, Farisi muxune yi a fala Yesu xa, e naxa, “I ya xarandiine feen naxan ligama, na mi daxa Matabu Lɔxɔni.”[§] ²⁵ Yesu yi e yabi, a naxa, “E munma na xaran ba, kameɗ Dawuda nun a fɔxɔrabirane suxu waxatin naxan yi?”^{*} ²⁶ A so nɛn Alaa banxini Saraxarali Kuntigi Singena Abiyatari waxatini, a yi Alaa buru ralixin don muxe mi daxa a xa naxan don fɔ saraxaraline. Dawuda mɔn yi ndee so a fɔxɔrabirane fan yii.” ²⁷ Yesu mɔn yi a fala e xa, a naxa, “Matabu Lɔxɔn daxi muxun nan xa, muxun xa mi daxi Matabu Lɔxɔn xa. ²⁸ Nanara, n tan Muxuna Dii Xεmɛn nan Matabu Lɔxɔn kanna ra.”

3

Xεmɛ yi madɔnxina fe

Matiyu 12.9-14, Luka 6.6-11

¹ Na xanbi ra, Yesu mɔn yi siga salide banxini. A yi xεmɛ yi madɔnxina nde li mɛnni. ² E yi lu Yesu matoε xa a xεmɛn nakendeyε Matabu Lɔxɔni alogo e xa a kansun na fe ra. ³ Yesu yi a fala xεmɛ yi madɔnxin xa, a naxa, “Keli, i fa yamaan yetagi be.” ⁴ Na xanbi ra, a yi yamaan maxɔdin, a naxa, “Matabu Lɔxɔni, nanse daxa a xa liga, a jaxin ba, xa a fajina? En yi muxun niin nakisi ba, xa en yi a halagi?” Koni e mi fefe fala. ⁵ Yesu xɔlɔxin yi e mato. A sunu e kininkinintareyana fe ra ki fajni. A yi a fala xεmɛn xa, a naxa, “I yiini bandun.” A yi a yiini bandun, a kendeya. ⁶ Nanara, Farisi muxune yi mini mafuren! E nun Herode a muxuna ndee yi sa e bode to, e Yesu faxa feni tɔn.

Yamaan yi e malan daraan de

⁷ Yesu nun a xarandiine yi siga Galile Daraan dexɔn ma, yama gbeen yi bira a fɔxɔ ra keli Galile yamanani, e nun Yudaya ⁸ nun Yerusalɛn nun Idumeya nun Yurudɛn baan kidimaan nun Tire taan nun Sidɔn taan nabilinni. Yesu yi feen naxanye ligama, yamaan yi na mε, e yi fa a fεma. ⁹ A yi a fala a xarandiine xa a e xa kunkina nde fen a xa, alogo yamaan nama a yigbetɛn. ¹⁰ A bata yi muxu wuyaxi rakendeya nun. Furetɔne birin yi kataxi alogo e xa e maso a ra, e yi e yiin din a ra. ¹¹ Nba, yinna jaxine yi muxun naxanye fɔxɔ ra, ne a to waxatin naxan yi, e bira a bun ma, yinna jaxine yi lu e ragbelegbele, e falan ti e xɔn, e naxa, “Alaa Dii Xεmɛn nan i tan na.” ¹² Koni a yi yinnane yamari, a e nama a fe fala.

Yesu yi xεra fu nun firinne yeɓa

Matiyu 10.1-4, Luka 6.12-16

¹³ Awa, Yesu yi te geyaan fari. A yi waxi muxun naxanye xɔn ma, a yi ne xili, e yi fa a fεma. ¹⁴ A yi muxu fu nun firin sugandi, a naxanye findi xεrane ra alogo e xa lu a fεma, ¹⁵ a yi e rasiga kawandi badeni, a fangan so e yii e jinnan kedi. ¹⁶ A muxu fu nun firinna naxanye sugandi, ne nan itoe ra, Simɔn, Yesu naxan xili sa Piyeri,^{*} ¹⁷ e nun Sebede a dii xεmɛn Yaki nun a xunyen Yoni Yesu naxanye xili sa “Boyanerige.” Na bunna nɛɛn “Kuye Sarinna diine.” ¹⁸ E nun Andire nun Filipi nun Barotolome nun Matiyu nun Tomasi nun Alifaa dii xεmɛn Yaki nun Tade nun Simɔn e naxan ma a “Yahudiya siya xanuna,”[†] ¹⁹ e nun Yudasi Isakariyoti naxan Yesu yanfa, a a so yiini.

Yesu nun Yinna mangana fe

Matiyu 12.22-32, Luka 11.14-23, 12.10

²⁰ Na xanbi ra, Yesu yi xεtε banxini. Yama gbeen yi e malan na yi han Yesu nun a xarandiine mi yi fa nɔε e dege ferɛn sɔtε. ²¹ A denbayaan na mε waxatin naxan yi, e siga a tongodeni, amasɔtɔ a denbayaan yi a falama nɛn, e naxa, “Seen bata so a yi.” ²² Sariya

§ 2:24: Farisi muxune namunne mi yi tinjε wali yo xa ke Matabu Lɔxɔni. Na feen seɓexi Xɔrɔyaan 20.8-10 kui. Farisi muxune fena ndee saxi sariyan fari, e naxa, a hali muxu sɔxɔlexine mi yi maliye na lɔxɔni. * 2:25: A mato Samuyɛli Singen 21.2-7. * 3:16: Muxune mɔn Piyeri ma a Pita. † 3:18: Yahudiya siya xanuna: Muxun nan yi ne ra naxanye yi Romi kaane yεngεma alogo Isirayila kaane xa mini e nɔɔn bun ma.

karamoxon naxanye fa sa keli Yerusalen taani, ne yi a fala, e naxa, “Belesebu nan a foxo ra!” Bonne naxa, “A yinnane kedima yinna mangan Belesebu barakan nin.” ²³ Nanara, Yesu yi e xili a fema, a sandana ndee sa e xa, a naxa, “Setana nœ Setana kede ba? ²⁴ Xa yamanan bata yitaxun yengeni, na yamanan mi sabatima. † ²⁵ Yengen tanden naxan kui, na tanden mi sabatima. ²⁶ Xa Setana keli a yete xili ma, a mangayani taxunma yengeni nen. A mi sabatima, a janma nen na yi. ²⁷ Muxu yo mi nœ soe senbema banxini, a yi a yii seene tongo, xa a mi senbemaan xidi singen. § Na xanbi ra, a banxi kui seene tonge nen. ²⁸ N xa jondin fala e xa, muxun yulubin naxan birin ligama, hali a na Ala rayelefu, Ala e mafeluye nen na birin na. ²⁹ Koni muxun naxan na Alaa Nii Sarijanxin nayeletu, na mi mafeluye mume, habadan yulubin luma a ma nen.” ³⁰ Yesu ito falaxi nen amasoto muxune yi a falama nen, e naxa, “Yinna jaxin nan a foxo ra.”

Yesu nga nun a xunyene fe

Matiyu 12.46-50, Luka 8.19-21

³¹ Na xanbi ra, Yesu nga nun a xunyene yi fa. E ti tandeni, e xeraan nasiga a xilideni banxini. ³² Yamaan yi doxi Yesu rabilinni, e yi a fala a xa, e naxa, “A mato, i nga nun i xunyene tandeni e waxi i to feni.” ³³ Yesu yi e yabi, a naxa, “Ndee nga nun n xunyene ra?” ³⁴ Muxun naxanye doxi a rabilinni, a yi ne mato, a naxa, “N nga nun n xunyene mato be yi. ³⁵ Amasoto muxun naxanye Ala sagoon ligama, ngaxakeden xememaan nun a jaxalanmaan ne nan na e nun n nga.”

4

Sansi wonla fe sandana

Matiyu 13.1-9, Luka 8.4-8

¹ Na xanbi ra, Yesu mon yi xaranna folo daraan de. Yama gbeen yi malan a fema han a yi so kunkin kui daraan xun ma. Yamaan yi lu baan xe deen xon ma. ² A yi e xaran fe wuyaxi ma sandani. A yi a fala e xa a xaranni, a naxa, ³ “E tuli mati. Xee biina nde yi mini, a siga a sansiin wolideni. ⁴ A yi sansiin wolima waxatin naxan yi, ndee yi bira kiraan xon ma. Xoline yi ne don. ⁵ Ndee yi bira fanyen fari bende gbee mi yi denaxan yi. E yi soli mafuren, amasoto benden mi yi gbo na yi. ⁶ Sogen to te, e yi lisi a ra, e xara, bayo e salenne mi yi godoxi boxoni ki fani. ⁷ Sansina ndee yi bira sexe jali kanne tagi, sexene yi gbo, e yi e don, e mi bogi. ⁸ Koni ndee yi bira boxo fani, e soli, e sabati, e bogi, e keden kedenna birin yi tonge saxan soto hanma tonge sennin, hanma keme.” ⁹ Yesu yi a fala, a naxa, “Xa tunla naxan xon, a feen me, na xa a tuli mati!”

Sandane sa xunna

Matiyu 13.10-17, Luka 8.9-10

¹⁰ Yesu yi a danna waxatin naxan yi, muxun naxanye nun a xarandii fu nun firinne yi a rabilinni, ne yi a maxodin sandane fe ma. ¹¹ Yesu yi e yabi, a naxa, “Alaa Mangayaan wundo feen bata so e tan yii. Koni muxun naxanye a fari ma, ne feen birin mema sandan nin ¹² bayo, ‘E seen matoma nen han, koni e mi a yigbema. E e tuli matima nen han, koni e mi fefe famuma, alogo e nama maxete, e yulubine yi xafari.’* ”

Yesu yi sandan bunna yeba

Matiyu 13.18-23, Luka 8.11-15

¹³ Na xanbi ra, Yesu yi e maxodin, a naxa, “E mi sandani ito bunna kolon ba? Xa e mi ito kolon, e sandan bonne bunne kolonma di?”

¹⁴ “Awa, sansi wonla Alaa falan nan wolima. ¹⁵ Muxuna ndee luxi nen alo sansiin naxanye bira kiraan xon ma. E na Alaa falan me tun, Setana yi fa, a yi a ba e yi. ¹⁶ Muxuna

† 3:24: yamanana: Ninanne nun yinnane Setana senben bun alo yamanan nun a mangan kii naxan yi. Seen naxanye Setana senben bun, xa ne e bode kedi, na luxi nen alo yamanan na yitaxun. Nayi, Setana mi jinanne kede alo muxuni itoe a falama Yesu ma kii naxan yi.
§ 3:27: Sandani ito kui, Setana findixi senbemaan nan na. Xa Yesu bata muxune ba Setana yinna jaxine senben bun ma, nayi, Yesu bata Setana xidi. * 4:12: Esayi 6.9-10

ndee luxi nɛn alo sansiin naxanye bira fanyen fari. E na Alaa falan mɛ, e a suxuma nɛn sɛwani mafuren! ¹⁷ Koni salen mi e bun ma, e mi buma. Tɔrɔn nun bɛsɛnxɔnyaan na fa Alaa falana fe ra, e birama nɛn tantanni mafuren! ¹⁸ Muxuna ndee luxi nɛn alo sansiin naxanye bira sɛxɛ jali kanne tagi. E Alaa falan mɛ, ¹⁹ koni dunuɗa xaminne nun nafunla fe kunfan nun nata gbetɛye yi a liga e falan bejin, a tɔnɔn mi lu e ma. ²⁰ Koni muxuna ndee luxi nɛn alo sansiin naxanye bira bɔxɔ fajini. E Alaa falan mɛma nɛn, e yi a suxu, e bogi. Ndee yi tonge saxan namini, ndee tonge sennin, ndee kɛmɛ.”

Lɛnpun dɔxɔ fena seen bun ma

Luka 8.16-18

²¹ Yesu yi a fala e xa, a naxa, “Lɛnpun dɔxɛ deben bun ma hanma saden bun ma ba? A mi dɔxɔma seen xan fari ba? ²² Feen naxanye birin luxunxi, ne makɛnɛnma nɛn. Feen naxanye birin wundoni, ne minima nɛn kɛnɛnni. ²³ Xa tunla naxan ma a feen mɛ, na xa a tuli mati!” ²⁴ A mɔn yi a fala e xa, a naxa, “E feen naxan mɛxi, e na fe liga e yeren ma. E ligaseen naxan yatɛma bonne xa, Ala fan na yatɛma e xa nɛn, a yi nde sa a fari. ²⁵ Seen muxun naxan yii, nde mɔn soma nɛn na yii, koni se mi muxun naxan yii, hali naxan di a yii, na bama nɛn a yii.”

Sansi xɔnna fe sandana

²⁶ Yesu mɔn yi a fala, a naxa, “Alaa Mangayaan luxi nɛn alo xɛmɛn naxan a sansiin woli a xɛn ma. ²⁷ Xa a xi, xa a mi xi, kɔɛn ba, yanyin ba, sansi xɔnna solima nɛn, a yi gbo, koni a tan mi a liga kiin kolon. ²⁸ Bɔxɔn nan bogi seene raminima a yete ra. A solima nɛn singe, na xanbi ra, a sabati, dɔnxɛn na a yi bogi. ²⁹ A na mɔ waxatin naxan yi, xɛmɛn yi wɔlitɛn naso a ra, bayo a xaba waxatin bata a li.”

Sansi xurina fe sandana

Matiyu 13.31-32, 34, Luka 13.18-19

³⁰ Yesu yi maxɔdinna ti, a naxa, “En na Alaa Mangayaan sama nanse ma, hanma en nɔɛ a yebe sandan mundun xɔn? ³¹ A luxi nɛn alo sansi kɛsɛ xuridin† naxan xurun dangu se kɛsɛn birin na muxune naxanye sima. ³² Koni a na si, a gboma nɛn han a dangu sansine birin na. A yiine yi gbo han xɔline yi e tɛene sa a yiine yi, a nininna ra.”

³³ Yesu yi Alaa falan nali e ma sanda sifani ito wuyaxi xɔn, e yi nɔɛ naxanye famunɗɛ. ³⁴ A mi yi falan tima e xa, xa a mi sandan sa. Koni e nun a xarandiine nɛma yi e danna, a yi e birin yeɓama nɛn e xa.

Yesu yi foye gbeen yamari

Matiyu 8.23-27, Luka 8.22-25

³⁵ Na lɔxɔn jinbanna ra, Yesu yi a fala a xarandiine xa, a naxa, “En gidi daraan kidi ma.” ³⁶ Nayi, e yi keli yamaan ye, e sa so kunkin kui Yesu yi dɔxi naxan kui. Kunki gbetɛye fan yi a dɛxɔn. ³⁷ Foye gbeen yi keli, igen mɔrɔnne‡ yi so fɔlɔ kunkin kui, a yi luxi ndedi kunkin xa rafe igen na.

³⁸ Yesu yi xima kunkin kui xanbin na, a xunna saxi xunbunsaan fari. E yi a raxulun, e yi a fala a xa, e naxa, “Karamɔxɔ, i ya fe mi nxu faxa feni ba?” ³⁹ Yesu yi keli, a foyen nun igen mɔrɔnne yamari, a naxa, “I raxara, i sabari!” Foyen yi dɔxɔ, na yi madundu yenyen!

⁴⁰ Na xanbi ra, Yesu yi a fala e xa, a naxa, “E gaxuxi nanfera? Denkɛleya mi e yi singe ba?”

⁴¹ Koni e gaxu kati! E a fala e bode xa, e naxa, “Nde xɛmɛni ito ra? Hali foyen nun igena a falan suxuma!”

5

Yesu yi muxun nakɛndɛya yinnane naxan fɔxɔ ra

Matiyu 8.28-34, Luka 8.26-39

¹ E yi dangu Galile Daraan bode fɔxɔn na Gadara yamanani. ² Yesu godo nɛn kunkin kui tun, xɛmɛna nde yi fa sa keli bilingan yireni, yinna jaxin yi naxan fɔxɔ ra. ³ Na xɛmɛn

† 4:31: Sansini ito xili nɛn mutaridi. ‡ 4:37: Igen mɔrɔnne: alo foyen na so igeni.

yi bilingan yiren nin, muxu yo mi yi fa nɔɛ a xidɛ sɔnɔn, hali yɔlɔnxɔnna ra. ⁴ Amasɔto e bata yi a sanne balan wuren na, e a yiine xidi yɔlɔnxɔnne ra sanɓa ma wuyaxi, koni a yi a yɔlɔnxɔnne yibolonma nɛn, a wurene ba a sanne ma. Muxu yo mi yi fa a nɔɛ. ⁵ A yi sigama bilingan yiren nin, e nun geyane fari kɔɛɛn nun yanyin birin na. A yi gbelegbelema nɛn waxatin birin, a yi lu a yɛtɛ maxabɛ gemɛn na.

⁶ A to sa Yesu to fɛ wulani, a yi a gi, a sa a xinbi sin a bun ma. ⁷ A yi a xuini te, yinnan yi a ragbelegbele a falan ti a xɔn, a naxa, “Kore Xɔnna Alaa Dii Xɛmɛna, Yesu, i waxi nanse xɔn ma n tan xa? I kɔlɔ Ala yi, fa fala i mi n jaxankatama!” ⁸ A na falaxi nɛn, amasɔto Yesu bata yi a fala, a naxa, “I tan yinna jaxina, xɛtɛ xɛmɛni ito fɔxɔ ra.” ⁹ Yesu yi yinnan maxɔdin, a naxa, “I xili di?” A yi a yabi, a naxa, “N xili nɛn, ‘Ganla.’ Amasɔto nxu wuya!” ¹⁰ Yinnan yi lu Yesu mafanɓɛ, a nama yinnane kedi yamanani. ¹¹ Awa, xɔsɛ kuru gbeen yi na dɛxɔn ma, e yi e dɛgema geyaan ma. ¹² Yinnane yi Yesu mafan, e naxa, “Nxu rasiga xɔsɛ kuruni itoe yɛ, alogo nxu xa sa so ne yi.” ¹³ Nanara, a yi tin. Yinna jaxine yi xɛtɛ xɛmɛn fɔxɔ ra, e sa so xɔsɛne yi. Xɔsɛ kurun birin yi godo e giyɛ geyaan na, e godo darani, e faxa. Xɔsɛ wuli firin jɔxɔn.

¹⁴ Muxun naxanye yi xɔsɛne kantanna, ne yi siga e giyɛ taani, e sa na xibarun nali taani e nun xɛene ma. Yamaan yi siga na feen matodeni. ¹⁵ Awa, e siga Yesu fɛma, e na xɛmɛn to yinna ganla yi naxan fɔxɔ ra nun. A dɔxi, domaan nagodoxi a ma, a bata xaxili sɔto. Nanara, e birin yi gaxu kati! ¹⁶ Naxanye na feene birin to, e yi ne yɛba yamaan xa naxan ligaxi na muxun xa yinna jaxin yi naxan fɔxɔ ra e nun naxan liga xɔsɛne ra. ¹⁷ Nanara, e Yesu mafan fɔlɔ, a xa keli e yamanani. ¹⁸ Awa, Yesu yi soma kunkin kui waxatin naxan yi, yinna jaxin yi xɛmɛn naxan fɔxɔ ra nun, na yi Yesu mafan alogo a xa lu a fɛma. ¹⁹ Koni Yesu mi tin, a yi a fala a xa, a naxa, “Xɛtɛ i konni i ya denbayaan fɛma. Marigin naxan ligaxi i xa, a kininkininxi i ma kii naxan yi, i sa na fala e xa.” ²⁰ Awa, xɛmɛn yi siga na Taa Xun Fune birin yi. Yesu feen naxan ligaxi a xa, a sa na fala. Na muxune yi kabɛ kati!

Yesu yi muxu firin nakɛndɛya

Matiyu 9.18-16, Luka 8.40-56

²¹ Yesu mɔn yi xɛtɛ daraan bode fɔxɔn na kunkin kui. Yama gbeen yi malan Yesu rabilinni daraan dɛxɔn ma. ²² Salide banxin kuntigina nde yi fa, naxan yi xili Yirusu, a yi a to, a bira Yesu san bun ma. ²³ A yi a mafan kati, a naxa, “N ma dii temen faxamaan ni i ra! Yandi, fa i yiin sa a ma alogo a xa kɛndɛya, a lu a nii ra.”

²⁴ Awa, Yesu yi siga a fɔxɔ ra, yama gbeen fan yi siga a fɔxɔ ra, e yi a yigbetɛn han! ²⁵ Naxanla nde yi na nun jaxalan furen yi naxan ma xabu jɛɛ fu nun firin. ²⁶ A bata yi tɔrɔ seriba wuyaxi fɛma a dandandeni, a gbetin birin bata yi jan, koni a mi kɛndɛya, fɔ a furen to yi sigan gboɛ ayi! ²⁷ A to Yesu a fɛ mɛ, a yi fa yamaan yɛ Yesu xanbi ra, a yi a yiin din a domaan na. ²⁸ Amasɔto a yi a mirima nɛn, a naxa, “Hali n na n yiin din a domaan na gbansan, n kɛndɛyama nɛn.” ²⁹ Na waxatin yeteni, wunla naxan yi minima a ma, na yi dan, a yi a kolon a fatini fa fala a bata kɛndɛya.

³⁰ Yesu yi a kolon mafuren a sɛnbɛna nde bata mini a yi. A yi a yɛɛ rafindi yamaan ma a yi a fala, a naxa, “Nde a yiin dinxi n ma domaan na?” ³¹ A xarandiine yi a fala a xa, e naxa, “I yamaan toma i yigbetɛnɓɛ, i mɔn a falama, i naxa, ‘Nde a yiin dinxi n na?’ ” ³² Koni Yesu yi lu a rabilinna matɔɛ alogo a xa jaxanla to naxan a yiin dinxi a ra. ³³ Naxanla yi xuruxurunma gaxuni, a to bata a kolon naxan ligaxi a xa, a yi fa bira a san bun, a yi jɔndin fala a xa. ³⁴ Yesu yi a fala a xa, a naxa, “N ma dii temena, i ya denkeleyaan bata i rakisi, siga bɔjɛ xunbenli, i ya tɔrɔn bata jan.”

³⁵ Yesu yi na falama waxatin naxan yi, xɛrana ndee yi fa sa keli salide banxin kuntigin Yirusu konni. Ne yi a fala Yirusu xa, e naxa, “I ya dii temen bata faxa. I karamɔxɔ tɔrɔma nanfera?” ³⁶ Yesu mi a tuli mati e falan na, koni a yi a fala salide banxin kuntigin xa, a naxa, “I nama gaxu, i xa denkeleya tun!” ³⁷ A mi tin muxu yo xa siga a fɔxɔ ra, fɔ Piyeri nun Yaki nun Yaki xunyen Yoni. ³⁸ E to salide banxin kuntigin konna li, Yesu yi e to

köntofilixi, e yi wugama han, e gbelegbelema! ³⁹ A yi so banxini, a yi a fala e xa, a naxa, “E köntofilixi nanfera, e yi wuga? Diin mi faxaxi, a xiin nen.”

⁴⁰ Koni, e yi a magele fölö. A yi e birin namini banxini, a yi diidina nga nun a fafe xili e nun a xarandii saxanna. E diidin saxi denaxan yi, e so menni. ⁴¹ A yi a suxu a yiin ma, a yi a fala a xa a kon xuini, a naxa, “Talita kumi.” Na bunna neen fa fala, “Dii temena, n na falama i xa, keli!” ⁴² Dii temen yi keli mafuren, a sigan ti fölö. A barin bata yi nee fu nun firin ti. E yi kabe na ma kati! ⁴³ Koni Yesu yi e yamari, a muxu yo nama feni ito kolon, e mon xa donseen so diin yii.

6

Nasarēti kaane yi e me Yesu ra

Matiyu 13.53-58, Luka 4.16-30

¹ Yesu yi keli na yi, a siga a konni, a maxuruxi taan naxan yi, a xarandiine biraxi a föxö ra. ² Matabu löxön to a li, a yi xaranna ti fölö salide banxini. Yamaan naxan yi tuli matixi a ra, ne yi kabe, e yi a fala, e naxa, “A ito sötöxi minen yi? A xaxinla sifani ito sötöxi di, a to fa kabanako feni itoe ligama? ³ Kamuderen xa mi ito ra ba? Mariyamaa diin xa mi a ra ba? Yaki nun Yusufu nun Yudası nun Simön tada xa mi ito ra ba? A xunye jaxalanmane xa mi döxi be ba?” E yi e me a ra.

⁴ Yesu yi a fala e xa, a naxa, “Nabiin binye yiren birin yi, fö a kon taan nun a xabilan nun a denbayani.” ⁵ A mi nö kabanako fe yo lige menni, fö a to a yiin sa furetöna ndee tun ma, a yi e rakendeya. ⁶ A yi kabe e denkeleyatareyaan ma han!

Xera fu nun firinne xe fena

Matiyu 10.5-15, Luka 9.1-6

Na xanbi ra, Yesu yi siga na taane yi, a yi yamaan xaran. ⁷ A yi xarandii fu nun firinna xili, a yi e rasiga firin firin yeen ma. A yi senben so e yii yinna jaxine xun na. ⁸ A yi e yamari, a naxa, “E nama siga sese ra e yii sigatini, fö dunganna. E nama siga buru ra hanma böndunla hanma gbetina e tagi xidini. ⁹ E xa sankidin so e sanni koni e nama doma gbee firin xali e yii.” ¹⁰ A mon yi a fala e xa, a naxa, “E na yigiya banxin naxan yi, e xa lu menni han e yi keli na taani. ¹¹ Xa e yirena nde li, yamaan mi e rasuxu, e mi e tuli mati e ra, e xa keli na yi. E yi e sanne rakunkun, e yi na gbangbanna ba e sanne ra.* Na findima nen serayaan na e xa!” ¹² Nayi, e yi siga, e sa kawandin ba, e naxa, a yamaan xa e xun xanbi so e hakene yi. ¹³ E yi jinan wuyaxi kedi, e turen sa furetöne xunne yi misaala ra, e yi e rakendeya.

Yoni Marafu Tiin faxa fena

Matiyu 14.1-12, Luka 9.7-9

¹⁴ Manga Herode yi na birin me amasötö Yesu xinla bata yi xuya ayi yiren birin yi. Muxuna ndee naxa, “Yoni Marafu Tiin nan kelixi sayani. Nanara, senbena a yii, a kabanako feene liga.” ¹⁵ Koni ndee naxa, “Nabi Eli nan a ra.” Ndee naxa, “Nabiin nan a tan na alo waxati danguxin nabina nde.”

¹⁶ Herode a me waxatin naxan yi, a yi a fala, a naxa, “Yoni nan a ra, n naxan xunna sege a de! A bata keli sayani!” ¹⁷ Herode yeteen yamarin fi nen, a Yoni xa suxu, e yi a xidi, e yi a sa kasoon na Herodiyade a fe ra, naxan bata yi döxö Herode fafaxakedenna Filipi xön, Herode naxan döxö a jaxanla ra. ¹⁸ Yoni bata yi a fala Herode xa, a naxa, “A mi daxa i xa i fafaxakedenna jaxanla döxö!” ¹⁹ Nanara, Herodiyade yi xölö Yoni ma, a yi waxi a faxa feni. Koni a mi nö, ²⁰ amasötö Herode yi gaxuxi Yoni yee ra, bayo a yi a kolon a muxu tinxinxi sarijanxin nan yi a ra. Nanara, a yi lu a ratange. Herode na yi a tuli mati Yoni ra waxati yo yi, a yi kuisanma nen, anu a yi rafan a ma a xa a tuli mati a ra.

²¹ Koni löxöna nde, Herode yi a bari löxön sumunna donse donni tön a kuntigine nun sofa mangane nun Galile yamanan muxu gbeene xa. ²² Herodiyade a dii temen yi so

* 6:11: E sanne rakunkun feen findixi taxamasenna nan na naxan a yitama fa fala na taan goron yo mi luxi xerane xun ma hali e gbangbanna mi luxi e sanna ra.

banxini, a yi a bodon. Na yi Herode nun a muxu xilixine kenɛn. Nanara, mangan yi a fala na sungutunna xa, a naxa, “I waxi sese xɔn ma, n na soɛ i yii.” ²³ A yi a kɔlɔ, a yi saratin tongo a xa, a naxa, “I na n xandi sese yi, n na soma i yii nɛn hali n ma yamanan fɔxɔ kedenna!” ²⁴ Nanara, sungutunna yi mini, a siga, a sa a nga maxɔdin, a naxa, “N xa a xandi nanse yi?” A nga yi a yabi, a naxa, “Yoni Marafu Tiin xunna.” ²⁵ Nayi, dii tɛmɛn yi xɛtɛ mangan fɛma mafurɛn, a yi a fala a xa, a naxa, “N waxi a xɔn ma, i xa Yoni Marafu Tiin xunna so n yii wure lefaan ma iki sa!” ²⁶ Na yi mangan niin nafɔrɔ a ma, koni bayo a bata yi saratin tongo a muxu xilixine yɛɛ xɔri, a mi yi wama tondi feni. ²⁷ A yi sofana nde yamari mafurɛn, a a xa sa fa Yoni xunna ra. Na yi siga, a sa Yoni xunna sɛgɛ a dɛ kasoon na, ²⁸ a fa a ra wure lefaan ma. A yi a so sungutunna yii, na yi a so a nga yii. ²⁹ Yoni a xarandiine to na mɛ, e yi fa a binbin tongo, e sa a maluxun.

Yesu yi muxu wuli suulun dɛgɛ

Matiyu 14.13-21, Luka 9.10-17, Yoni 6.1-14

³⁰ Xɛrane yi e malan Yesu fɛma, e feen naxan birin ligaxi, e nun e yamaan xaran kii naxan yi, e yi na birin yɛba a xa. ³¹ A yi a fala e xa, a naxa, “ɛ fa ɛ danna yire madunduxina nde yi, ɛ fa ɛ matabu n fɛma.” Amasɔtɔ muxu wuyaxi yi fama, e siga, han e mi yi fɛrɛn yati sɔtɔma, e yi e dɛgɛ. ³² Nayi, e yi te kunkin kui alogo e xa siga yire madunduxina nde yi.

³³ Koni muxu wuyaxi yi e to sigɛ, e yi a kolon mafurɛn! Nanara, muxune yi keli taane birin yi, e yi e gi han e tan singe yi sa so. ³⁴ Yesu to mini kunkin kui, a yi yama gbeen to na yi, a kininkinin e ma amasɔtɔ e yi luxi nɛn alo yɛxɛɛn naxanye kantan muxu mi na. Nanara, a e xaran fɔlɔ fe wuyaxi ma.

³⁵ A xarandiine yi fa a fɛma jinbanna ra, e naxa, “Kɔɛɛn bata so, burunna nan nun be ra. ³⁶ Yamaan naxɛtɛ alogo e xa siga be rabilinna banxidɛne ra e nun xɛɛne ma, e sa donseen sara e yɛtɛ xa.” ³⁷ Yesu yi e yabi, a naxa, “ɛ tan yɛtɛɛn xa donseen so e yii.” E yi a fala a xa, e naxa, “I waxi a xɔn ma, nxu xa sa walikɛɛn kike solomasɛxɛ saranna sara burun na ba nxu yi donseen so e yii?” ³⁸ Yesu yi e maxɔdin, a naxa, “Buru xun yoli ɛ yii? ɛ sa a mato.” E yi a yabi, e naxa, “Buru xun suulun, yɛxɛ firin nan be.” ³⁹ Nayi, Yesu yi a fala, a e xa yamani taxun dɔxɔdɛ yɛɛn ma, e dɔxɔ sɛxɛne fari. ⁴⁰ Awa, yamaan yi dɔxɔ muxu kɛmɛ yɛɛn nun muxu tonge suulun yɛɛn ma. ⁴¹ Na xanbi ra, Yesu yi buru xun suulunne nun yɛxɛ firinne tongo, a yi a yɛɛn nate kore, a barikan bira Ala xa. A na buru xun suulunni gira, a yi a so a xarandiine yii, a e xa a yitaxun yamaan na. A yɛxɛ firinne fan yitaxun e ra. ⁴² E birin yi e dɛgɛ, e lugo ken! ⁴³ Xarandiine yi debe fu nun firin nafe burun nun yɛxɛ dungi dɔnxɛne ra. ⁴⁴ Muxun naxanye na burune don, xɛmɛne gbansan, muxu wuli suulun.

Yesu yi sigan ti igen fari

Matiyu 14.22-33, Yoni 6.15-21

⁴⁵ Na waxatin yɛtɛni, Yesu yi a xarandiine rasiga kunkin kui a yɛɛ ra Betasada taani daraan kidi ma. A tan yi lu xanbin na yamaan naxɛtɛdeni. ⁴⁶ A to keli yamaan fɛma, a yi te geyaan fari Ala maxandideni. ⁴⁷ Ninbanna to a li, kunkin yi daraan tagini, Yesu tan kedenna bɔxɔni. ⁴⁸ A yi a to a xarandiine tɔrɔma kunkin nasiga feen na bayo foye gbeen bata yi a xun sa e ma. Na nan a liga a siga e fɛma subaxani, a sigan tima igen fari, a yi dangu feni e ra nun. ⁴⁹ Koni e to a to sigan tiyɛ igen fari. E yi e miri fa fala, muxun yɛlɛnna nan a ra. E gbelegbele, ⁵⁰ amasɔtɔ e birin a to nɛn, e yi gaxu kati! Yesu yi falan ti e xa mafurɛn, a naxa, “ɛ wekile, n tan nan a ra. ɛ nama gaxu.” ⁵¹ A so kunkin kui e fɛma, foyen yi a raxara. Xarandiine yi kabe han! ⁵² Amasɔtɔ e mi buru don feen kabanako feen famuxi, bayo e bɔjɛn yi xɔdɔxɔ.

Yesu yi furetɔne rakendɛya

Matiyu 14.34-36

⁵³ Yesu nun a xarandiine yi daraan gidi. E siga Genesareti yamanani, e kunkin xidi na yi. ⁵⁴ E to mini kunkin kui tun, yamaan yi Yesu kolon. ⁵⁵ Mɛn kaane na yi a xinla mɛ

denaxan yi, e birin yi fama e furetōne ra nēn a fēma dagine ma. ⁵⁶ Yesu siga yiren naxan birin yi, banxidene nun taane nun xēene, mēn muxune yi fama e furetōne ra nēn lōxō tidene yi. E yi Yesu mafan, a a xa tin furetōne xa e yiin din a domaan lenben na. Naxanye birin yi e yiin dinma a ra, ne birin yi kēndeyama nēn.

7

Yahudiyane namun feene
Matiyu 15.1-9

¹ Awa, Farisi muxuna ndee nun sariya karamōxōna ndee yi e malan Yesu rabilinni sa keli Yerusalēn taani. ² E yi a to fa fala a xarandiina ndee e dēgema, e yiine mi yi sarijan lan Yahudiyane dinan kiin ma. Na bunna nēen fa fala e mi e yiin naxaxi.

³ Anu, Farisi muxune nun Yahudiyane birin mi yi donseen donjɛ xa e mi e yiin naxa lan e dinan kiin ma, amasōtō e yi kankanxi e benbane namun feene ma. ⁴ E na keli lōxō tideni, xa e mi e fatin maxa lan e dinan kiin ma, e mi e dēgɛ. Namun fe wuyaxi mōn e yii, alo igelengenna nun tunden nun sulan goronne maxana.

⁵ Farisi muxune nun sariya karamōxōne yi Yesu maxōdin, e naxa, “Nanfera, i ya xarandiine mi en benbane namunna suxuma? E donseen donma e yiin mi raxaxi lan en ma dinan kiin ma!” ⁶ Yesu yi e yabi, a naxa, “Nabi Esayi waliyiya falan naxan ti ε fe yi, a jōndin nan yi a ra, ε tan nafigine, bayo a sebexi, a naxa, ‘Yamani ito n binyama e dēen nin, koni e bōjēn makuya n na pon!’ ⁷ E n batuma fuyan! Amasōtō e xaranna findixi adamadiyaan yamari xaraxine nan gbansan na.* ”

⁸ Yesu naxa, “E bata Alaa yamarine bejin, ε adamadiine namun feene suxu. ⁹ E fatan Alaa yamarine kaladeni alogo ε xa kankan ε gbee namun feene ma! ¹⁰ Amasōtō Musa a fala nēn, a naxa, ‘I baba nun i nga binya,’ a mōn naxa, ‘Naxan na a baba danga hanma a nga, ε na kanna faxes.’† ¹¹ Koni ε tan a falama, ε naxa, a naxan na a fala a fafe xa hanma a nga xa, a naxa, ‘I yi maliin naxan sōtōma n yii nun, na bata findi Ala gbeen na,’ e yi na falama e kon xuini, fa fala ‘korobanna.’ ¹² Xa a na fala, ε mi fa tinma a xa sese liga a fafe nun a nga xa. ¹³ Nayi, ε Alaa falan kalama ε namun feene xōn ε yamaan xaranma naxanye ma. E na fe sifa wuyaxi gbeteɛye ligama.”

Muxuna sarijananna kala fena
Matiyu 15.10-20

¹⁴ Na xanbi ra, Yesu mōn yi yamaan xili a fēma. A yi a fala e xa, a naxa, “E birin xa ε tuli mati n xuiin na, ε yi ito famu. ¹⁵ Muxun seen naxan birin donma, na mi a sarijananna kalama. Koni feen naxan kelima a bōjēni, na nan a sarijananna kalama. ¹⁶ Awa, xa tunla naxan xōn, a xa feen mɛ, na xa a tuli mati!”

¹⁷ A keli yamaan fēma waxatin naxan yi, a so banxini, a xarandiine yi a maxōdin na sandan bunna ma. ¹⁸ Yesu yi a fala e xa, a naxa, “E fan munma xaxili sōtō ba? E mi a to, muxuna sarijananna mi kalama donseen xan xōn naxan soma a dɛ? ¹⁹ Amasōtō a mi soma a bōjēn xan yi, fō a godo a kui, na xanbi ra, a yi mini a fatini.” Yesu to ito fala, a yi a falama nēn fa fala donse yo mi haramuxi.

²⁰ A yi a fala, a naxa, “Naxan kelima muxun bōjēni, na nan a sarijananna kalama. ²¹ Bayo feen naxanye kelima a bōjēni, ne nan itoe ra, miriya jaxin nun yanga suxun nun mujan nun muxu faxana ²² e nun yalunyaan nun milan nun fe jaxin nun yanfantenyaan nun haramu feene nun xōxōlōnyaan nun muxu makonbin nun wason nun xaxilitareyana. ²³ Fe jaxin sifani itoe birin kelima muxun bōjēn nin, e yi a sarijananna kala.”

Naxanla a dēnkeleyana fe
Matiyu 15.21-28

²⁴ Yesu yi keli na yi, a siga Tire yamanani, a sa so banxina nde kui. A mi yi waxi a xōn ma, muxu yo xa a yiren kolon. Koni a mi yi nōɛ a luxunjɛ. ²⁵ Naxanla nde yi na, yinna jaxin yi naxan ma dii tēmen fōxō ra. Na to Yesu a fe mɛ tun, a fa bira a sanna bun ma.

* 7:7: Esayi 29.13 † 7:10: Xōrōyaan 20.12 nun 21.17 e nun Sariyane 5.16

²⁶ Gireki kaan nan yi na naxanla ra, a bari Siriya-Fenisa yamanan nin. A yi Yesu mafan, a xa yinnan kedi a dii temen fəxə ra. ²⁷ Koni Yesu yi sandan sa a xa, a naxa, “En diidine dege singen han e lugo. A mi lan en yi diidine donseen tongo, en yi a sa e barene bun ma.”[‡] ²⁸ Naxanla yi a yabi, a naxa, “N fafe, baren naxanye tabanla bun ma, ne donse yolonxine nan donma, diidine naxanye rayolonma bəxəni!” ²⁹ A yi a fala a xa, a naxa, “I bata n yabi ki fajni. Nayi, siga i konni, yinnan bata xete i ya dii temen fəxə ra!” ³⁰ Nayi, a yi xete a konni, a yi a diin to saxi a sadeni, yinnan bata xete a fəxə ra fefe!

Yesu yi bobon nakendeɣa

³¹ Na xanbi ra, Yesu yi keli Tire yamanani a dangu Sidən yamanani. A yi gidi Galile Daraan binni Taa Xun Fune yamanani. ³² Muxuna ndee yi fa xeme tuli xərina nde ra a fema fala ti feen yi xədxə naxan ma. E yi Yesu mafan, a xa a yiin sa a ma. ³³ Nanara, Yesu yi a tongo a keli yamaan ye. A yi a yii sonla raso a tunle kui, a yi a degen namini, a yi a sa xemen lenna ma. ³⁴ Na xanbi ra, Yesu yi a yeen nate kore, a yi kutun sununi! A yi a xui ramini a kon xuini, a naxa, “Epafata.” Na bunna neen “A xa rabi!” ³⁵ Na waxatin yeteni xemen tunle yi raba ayi, a lenna yi fulun, a falan ti fələ ki fajni.

³⁶ Yesu yi e birin yamari, a e nama a fala muxu yo xa. Koni a yi danna sama na falan ma kii naxan yi, falan yi sigama ayi na kii nin. ³⁷ Yamaan yi kabɛ kati, e naxa, “A feen birin ligama ki fajni! Hali tuli xərine, a ne tunla rabama ayi, bobone yi falan ti.”

8

Yesu yi muxu wuli naanin dege Matiyu 15.32-39

¹ Na waxatini, yama gbeen mən yi malan. Donse to mi yi na, Yesu yi a xarandiine xili a fema, a yi a fala e xa, a naxa, ² “N bata kininkinin yamani ito ma, amasəto e bata soge saxan ti n fema. Donse yo mi fa e yii iki. ³ Xa n na e kamətəne rasiga e konne yi, e sa fugama a ra nen kira yi amasəto e tan ndee kelideni kuya.” ⁴ A xarandiine yi a yabi, e naxa, “Donseen sətən minen yi wulani ito yi naxan e luge?” ⁵ Yesu yi e maxədin, a naxa, “Buru xun yoli e yii?” E yi a yabi, e naxa, “Solofere.”

⁶ A yi a fala yamaan xa, a e xa dxə bəxəni. A yi na buru xun soloferen tongo, a barikan bira Ala xa, a yi e yigira, a yi e so a xarandiine yii, a e xa e yitaxun yamaan na. Awa, xarandiine yi a liga na kiini. ⁷ Yexədina ndee fan yi e yii. Yesu yi barikan bira ne fan ma fe ra. A yi a fala xarandiine xa, a naxa, a e xa ne fan yitaxun yamaan na. ⁸ Muxune birin yi e dege, e yi lugo ken! Xarandiine yi na dənxe dungi dunge matongo, e debe solofere rafe ne ra. ⁹ Xemene gbansanna, e muxu wuli naanin nan jəxən yi a ra. Nayi, Yesu yi e rasiga. ¹⁰ Na waxatin yeteni, e nun a xarandiine yi so kunkin kui, e siga Dalamana yamanani.

Taxamasenna maxədin fena Matiyu 16.1-4

¹¹ Farisi muxuna ndee yi fa, e Yesu tandi fələ. E yi waxi a bunba feni, e yi a maxədin, a xa taxamasenna nde liga sa keli ariyanna yi. ¹² Yesu yi kutun sununi ki fajni, a yi a fala e xa, a naxa, “Nanfera to muxune taxamasenna nde maxədinma? N xa jəndin fala e xa, e mi taxamaseri yo toma.” ¹³ Na xanbi ra, a yi keli e fema, a mən yi te kunkin kui, a yi dangu daraan bode fəxən na.

Marakolonna lan xaranne ma Matiyu 16.5-12

¹⁴ Nba, xarandiine yi jinan, e mi siga buru ra e yii fə buru xun keden pe, na nan yi kunkin kui. ¹⁵ Yesu yi e yamari, a naxa, “E a liga e yeren ma Farisi muxune nun Herode a

[‡] 7:27: Yesu naxanli ito a denkeleyaan nan fəsəfəsəma sandani ito xən. Sandan kui, siya gbətene findixi barene ra, diidine fan yi lu alo Isirayila kaane.

muxune buru rate sena* fe yi.”¹⁶ E yi falan ti e bode tagi, e naxa, “A ito falan nen bayo buru mi en yii.”

¹⁷ E yi naxan falama, Yesu yi na kolon. Nanara, a yi e maxodin, a naxa, “E falan tima nanfera fa fala buru mi en yii? E mon munma a yee to e munma xaxili soto? E bopen nan xadaxo ba? ¹⁸ Yena e ma ba, e mi sese toma? E tunla na koni e mi fefe meen ba? E bata jinan ba, ¹⁹ n to muxu wuli suulunna dege buru xun suulunna ra, e debe yoli rafe a dungi dungi donxene ra?” E yi a yabi, e naxa, “Fu nun firin.” ²⁰ Yesu mon naxa, “N to muxu wuli naaninna dege buru xun soloferen na, e debe yoli rafe a dungi dungi donxene ra?” E yi a yabi, e naxa, “Solofere.” ²¹ A yi e maxodin, a naxa, “E munma a famu ba?”

Yesu yi danxutoon nakendeya

²² Nba, Yesu nun a xarandiine to sa Betasada taan li, muxuna ndee yi fa xeme danxutoon na Yesu fema. E yi a mafan, a xa a yiin sa danxutoon ma. ²³ Yesu yi danxutoon yiin suxu, a yi siga a ra taa xanbin na, a yi a degen sa xemen yeene ma, a yi a yiine sa a ma, a yi a maxodin, a naxa, “I sena nde toma ba?” ²⁴ Xemen yi a yeen nate, a naxa, “N muxune toma, koni e luxi alo wudi binle nan sigan tima.” ²⁵ Yesu mon yi a yiine sa xemen yeene ma. A yeene yi rabi, a yi seene yigbe ki fani! ²⁶ Yesu yi a rasiga a konni, a naxa, “I nama fa xete taani sonon del!”†

Piyeri a falana Yesu a fe yi

Matiyu 16.13-20, Luka 9.18-21

²⁷ Na xanbi ra, Yesu nun a xarandiine yi siga Sesariya rabilinna taane yi Filipi yamanani. Yesu yi a xarandiine maxodin kira yi, a naxa, “Yamana a falama a nde n tan na?” ²⁸ E yi a yabi, e naxa, “Ndee naxa, a Yoni Marafu Tiina. Bonne naxa, a Nabi Eli nan i tan na, koni ndee gbete ye fan naxa, a nabina nde nan i tan na.” ²⁹ Yesu yi e maxodin, a naxa, “E tan go? E tan naxa a di? Nde n tan na?” Piyeri yi a yabi, a naxa, “Alaa Muxu Sugandixin nan i tan na.” ³⁰ Awa, Yesu yi e yamari, a e nama a fe fala muxu yo xa.

Yesu yi a sayana fe fala

Matiyu 16.21-28, Luka 9.22-27

³¹ Na xanbi ra, Yesu yi a xarandiine xaran folo, a naxa, a fere mi na fo a tan Muxuna Dii Xemen xa toro wuyaxi soto. A naxa, a yamaan fonne nun saraxarali kuntigine nun sariya karamoxone e mema a ra nen, e yi a faxes. A soge saxandeni, a yi keli sayani. ³² A yi ito yeba e xa ki fani. Nanara, Piyeri yi a ba bonne fema, a yi a maxadi folo. ³³ Koni Yesu yi a yee rafindi e ma, a yi a xarandiine mato, a Piyeri maxadi, a naxa, “Setana, fata n ma! I mi i mirima Alaa feene ma fo adamadiine.”

³⁴ Yesu yi yamaan xili a fema e nun a xarandiine. A yi a fala e xa, a naxa, “Xa muxu yo waxi bira feni n tan foxo ra, a xa a me a yete ra, a yi a faxes wudin‡ tongo, a bira n foxo ra. ³⁵ Amasoto naxan waxi a niin nakisi feni, na bonoma a yi nen. Koni naxan na bono a niini n tan nun n ma falan Xibaru Fajina fe ra, na kisima nen. ³⁶ Xa muxun dunuƙa birin soto, a bono a niini habadan, tonon mundun na ra? ³⁷ Muxun nae nanse fiye, a mon yi a niin soto? ³⁸ Awa, xa muxun yagi a tiye n tan nun n ma fe falana fe ra hake kanne nun naxan yee ra iki, n tan Muxuna Dii Xemen fan yagima nen na kanna fe ra, nxu nun maleka saripaxine na fa waxatin naxan yi n Fafe Alaa binyeni.”

9

¹ A mon yi a fala e xa, a naxa, “N xa jondin fala e xa: Ndee be, ne mi faxes fo e Alaa Mangayaan to fe a senbeni.”

* 8:15: *burun nate sena*: Lebenna na a ra naxan burun nagboma ayi. Yesu na lebenna sama Farisi muxune xaranna nan ma. Farisi muxune xaranna yamaan birin kalama alo leben xurudin burun birin nagboma kii naxan yi. † 8:26: *Yanyina nde*, Yesu mi yi waxi a xon ma muxune xa a kolon fa fala a bata muxun nakendeya alogo yamaan nama gbo ayi. ‡ 8:34: *Romi kaane yi muxune gbangbanma wudin nan ma, e yi e faxes*. Ito bunna neen, fa fala fo Yesu a xarandiine xa e wekile sayaan na Yesu foxo ra.

*Yesu a nārōna fe
Matiyu 17.1-13, Luka 9.28-36*

² Xii sennin danguxina, Yesu yi Piyeri nun Yaki nun Yoni tongo, a siga e ra e danna geya gbeen fari. A keɗaan yi masara e yee ra yi. ³ A dugin yi lu mayilenɗe, a fixa ayi fefe! Dugi xaan mi dunuɗa yi naxan nœ dugin fixe na kiini. ⁴ Nabi Eli nun Nabi Musa yi mini kenenni e yetagi, e yi lu falan tiye Yesu xa. ⁵ Piyeri yi a fala Yesu xa, a naxa, “Karamɔxɔ, a lanxi bayo nxu be. Nxu xa gage saxan ti be, i gbeen keden, Nabi Musa gbeen keden, Nabi Eli gbeen keden.” ⁶ A mi yi fa a kolon a naxan falama, amasɔto gaxun bata yi e suxu han! ⁷ Kundaan yi godo e xun ma, fala xuiin yi keli na kundani, a naxa, “N nafan Dii Xemen nan ito ra, e tuli mati a xuiin na!” ⁸ E yi e yee rakopin e rabilinni mafuren, koni e mi muxu yo to e fema fɔ Yesu kedenna!

⁹ E yi godoma geyaan na waxatin naxan yi, Yesu yi e yamari, a e feen naxan toxi, e nama na fala muxu yo xa fɔ a tan Muxuna Dii Xemen na keli sayani. ¹⁰ E yi na falan namara, koni e yi falan ti fɔlɔ e bode tagi, e naxa, “Keli fena sayani, na bunna di?”

¹¹ E yi Yesu maxodin, e naxa, “Sariya karamɔxɔne a falama nanfera fa fala Nabi Eli nan singe fama?”* ¹² A yi e yabi, a naxa, “Nabi Eli nan singe fama yati, a yi feene birin yitɔn. Koni nanfera Kitabuna a falama a Muxuna Dii Xemen tɔrɔma nen kati, muxune yi e me a ra? ¹³ Koni n xa a fala e xa, Nabi Eli bata yelin fe. E yi e rafan feene birin liga a ra alo Kitabuna a fe falaxi kii naxan yi.”

*Yinnan yi diidin naxan fɔxɔ ra
Matiyu 17.14-21, Luka 9.37-43*

¹⁴ E to fa xarandiin bonne fema, e yi yama gbeen to e rabilinni. E nun sariya karamɔxɔna ndee yi e bode matandima. ¹⁵ Yamaan to Yesu to, e yi kabɛ kati! E siga e giye a ralandeni, e yi a xɔntɔn. ¹⁶ Yesu yi a xarandiine maxodin, a naxa, “E bode matandima nanfera?”

¹⁷ Muxu keden yi a yabi yamaan ye, a naxa, “Karamɔxɔ, n bata fa n ma dii xemen na i fema amasɔto yinnana a fɔxɔ ra. A mi nœ falan tiye. ¹⁸ Yinnan na keli a ra waxati yo yi, a a rabirama nen bɔxɔni. A de xunfanna yi lu mine, a lu a jinna raxinɗe. A xara ayi. N bata i ya xarandiine mafan, alogo e xa yinnani ito kedi, koni e mi nœxi a kedɛ.” ¹⁹ Yesu yi a fala e xa, a naxa, “E tan denkeleyatarene, n luma e fema han waxatin mundun yi? N xa diɗa e xa han waxatin mundun yi? E fa diin na n fema.” ²⁰ E yi fa a ra Yesu fema.

Yinnan to Yesu to, a yi banxulanna raxuruxurun keden na, a yi bira bɔxɔni, a yi lu a makutukute, a de xunfanna yi lu mine. ²¹ Yesu yi banxulanna fafe maxodin, a naxa, “Xabu waxatin mundun ito ligama a ra?” A fafe yi a yabi, a naxa, “Xabu a dii jɔrena. ²² Yinnan bata kata a faxa feen na sanɗa ma wuyaxi. A bata yi a rabira teen nun igeni. Xa i nœ a lige, kininkinin nxu ma, i yi nxu mali.” ²³ Yesu naxa, “I tan naxa, ‘Xa i nœ.’ Naxan na denkeleya, na nœ feen birin lige nen.” ²⁴ Banxulanna fafe yi a xuini te sa, a naxa, “N denkeleyaxi, koni n mali n ma denkeleyatareyani.”

²⁵ Yesu yi a to, yamaan yi masoma e ra. Nanara, a yinna jaxin yamari, a naxa, “I tan yinnan bobo tuli xɔrina, n bata i yamari, xete diidini ito fɔxɔ ra, i nama fa a tɔrɔ sɔnɔn!”

²⁶ Yinnan yi gbelegbele. A banxulanna raxara ayi ken! A xete a fɔxɔ ra. Banxulanna yi liga alo faxa muxuna. Muxune birin yi a fala, e naxa, “A bata faxa.” ²⁷ Koni Yesu yi banxulanna suxu a yiin ma. A yi a rakeli, a ti.

²⁸ Yesu so banxini waxatin naxan yi, a xarandiine yi a maxodin e danna, e naxa, “Nanfera nxu tan mi nœxi na yinnan kede?” ²⁹ Yesu yi e yabi, a naxa, “Na sifan mi kede Ala maxandin xanbi.”

*Yesu mɔn yi a faxa feen fala
Matiyu 17.22-23, Luka 9.43-45*

* 9:11: Nabi Eli a fe seɓɓxi Malaki 3.23 kui. Sariya karamɔxɔne yi laxi a ra a Nabi Malaki bata a fala a Nabi Eli mɔn fama nen benun Alaa Muxu Sugandixin xa fa. Yoni Marafu Tiin nan na nabiya falan nakamalixi. A a lixi taruxuni ito kui, Herode bata yi Yoni Marafu Tiin faxa.

³⁰ E yi keli menni, e dangu Galile yamanani. Yesu mi yi waxi a xɔn ma muxune xa a yire kolon, ³¹ amasɔtɔ a yi a xarandiine nan xaranma. A yi a fala e xa, a naxa, “N tan Muxuna Dii Xɛmɛn yanfama nɛn, e yi n so muxune yii, e yi n faxa. Koni soge saxan na dangu, n mɔn kelima nɛn sayani.” ³² Koni, e mi na falan bunna kolon, e mɔn yi gaxu a maxɔdinjɛ.

Nde gbo birin xa?

Matiyu 18.1-5, Luka 9.46-48

³³ E Kaperunan taan li waxatin naxan yi, e so banxini. Yesu yi a xarandiine maxɔdin, a naxa, “E yi e bode matandima kira yi nanfe ma?” ³⁴ Koni e yi dundu amasɔtɔ e bata yi e bode matandi kira yi nun fa fala nde gbo birin xa e yɛ. ³⁵ Yesu yi dɔxɔ, a yi a xarandii fu nun firinne xili, a yi a fala e xa, a naxa, “Xa muxu yo waxi findi feni xunna ra, na xa a yetɛ lu a rananna ra, a findi birin ma walikɛɛn na.” ³⁶ A yi diidina nde rakeli, a yi a ti e birin yetagi. A yi a tongo, a yi a fala e xa, a naxa, ³⁷ “Naxan na diidini ito nde yisuxu n xinli, na bata n tan yisuxu. Naxan na n tan yisuxu, na mi n tan xan tun yisuxi, fɔ naxan n xɛxi.”

Naxan mi kelixi e xili ma

Luka 9.49-50

³⁸ Yoni yi a fala Yesu xa, a naxa, “Karamɔxɔ, nxu bata xɛmɛna nde to jinanne kedɛ i xinli, nxu yi a raxɔlɔ, a xa a lu amasɔtɔ a mi yi en tan fɔxɔ ra.” ³⁹ Yesu yi e yabi, a naxa, “E nama a raxɔlɔ amasɔtɔ muxun naxan kabanako feen ligama n xinli, na mi nɔɛ n ma fe jaxin fale. ⁴⁰ Amasɔtɔ naxan mi kelixi en xili ma, na en xa nɛn. ⁴¹ N xa jɔndin fala e xa, muxu yo igen so e yii amasɔtɔ Alaa Muxu Sugandixin gbeen nan e tan na, na barayin sɔtɔma nɛn!”

Yulubina fe

Matiyu 18.6-9, Luka 17.1-2

⁴² Yesu naxa, “Diidin naxanye denkeleyaxi n ma itoe ra, muxu yo na nde keden bira yulubini, a yi fisa nun gɛmɛ gbeen yi xidi na kanna kɔɛ ra, a woli tilinna ma. ⁴³ Xa i yii nan i birɛ yulubini, a sɛgɛ a ra. A fisa i yii keden kanna xa so habadan nii rakisini, benun i yii firin kanna xa so yahannama tɛ tutareni, ⁴⁴ ‘kunle nun tɛɛn mi janjɛ denaxan yi habadan!’ ⁴⁵ Xa i sanna nan i birɛ yulubini, a sɛgɛ a ra. A fisa i san keden kanna xa so ariyanna yi benun i san firin kanna xa so yahannama yi, ⁴⁶ ‘kunle nun tɛɛn mi janjɛ denaxan yi habadan!’ ⁴⁷ Xa i yɛɛn nan i birɛ yulubini, a ba na. A fisa i yɛɛ keden kanna xa so Alaa Mangayani benun i yɛɛ firin kanna xa so yahannama yi, ⁴⁸ ‘kunle nun tɛɛn mi janjɛ denaxan yi habadan!’ ⁴⁹ Amasɔtɔ tɛɛn sama muxun birin ma nɛn menni alo i na fɔxɔn so suben ma.”

⁵⁰ “Fɔxɔn fan, koni xa a mɛxɛmɛxɛnna ba ayi, a fa ramɛxɛmɛxɛnna nanse ra nayi? E kɛwali fajine xa lu e dunuɗa yi gidini alo fɔxɔn naxan donse jaxumɛni, e lu bɔjɛ xunbenli e bode xɔn.”

10

Xaranna lan futu kala feen ma

Matiyu 19.1-12, Luka 16.18

¹ Na xanbi ra, Yesu yi keli menni, a yi siga Yudaya yamanani, a Yuruden baan gidi. Yamaan mɔn yi malan a fɛma. A mɔn yi e xaran alo a darixi a lige kii naxan yi.

² Farisi muxuna ndee yi fa a fɛma, e yi a maxɔdin alogo e xa a kɛjaan fɛsɛfɛsɛ, e naxa, “A fala nxu xa, a daxa sariyani ba xɛmɛn xa a mɛ a jaxanla ra?” ³ Yesu yi e yabi, a naxa, “Musa yamarin mundun so e yii?” ⁴ E yi a yabi, e naxa, “Musa bata tin a xɛmɛn xa futu kala kedɛn sɛbɛ, a yi a jaxanla bejin.”

⁵ Yesu yi a fala e xa, a naxa, “Musa na yamarin sɛbɛxi e xa nɛn bayo e bɔjɛn xɔdɔxɔ. ⁶ Koni a fɔlɔni dunuɗa da waxatini, ‘Ala xɛmɛn nun jaxanla da nɛn,’ ⁷ ‘Nanara, xɛmɛna a nga nun a fafe bejinna nɛn, a yi a maso a jaxanla ra, ⁸ e findi fati bendɛ kedenna ra.’* ”

* 10:8: Dunuɗa Fɔlɔn 1.27 nun 2.24

Nayi, muxu firin mi fa e ra koni muxu keden. ⁹ Nanara, Ala bata seen naxanye tugun e bode ra, muxe nama ne fata.”

¹⁰ E xete banxini waxatin naxan yi, xarandiine yi Yesu maxədin na feen ma. ¹¹ A yi a fala e xa, a naxa, “Xemen naxan na a naxanla bejin, a naxalan gbete futu, a bata yalunyaan liga lan a naxalan singen ma.† ¹² A na kii nin, naxanla naxan na a me a xemen na, a lu xeme gbete xa, na naxanla bata yalunyaan liga.”

Yesu yi duba diidine xa

Matiyu 19.13-15, Luka 18.15-17

¹³ Muxune yi fa diidine ra Yesu fema, alogo a xa a yiin sa e xunni, a duba e xa. Koni xarandiine yi falan ti ne ma. ¹⁴ Yesu to na to, a yi xolo, a yi a fala a xarandiine xa, a naxa, “E tin diidine xa fa n fema, e nama e raxete amasoto e tan sifane nan gbee Alaa Mangayaan na. ¹⁵ N xa nandin fala e xa, xa naxan mi Alaa Mangayaan suxu alo diidine, na mi soe Alaa Mangayani mumel!” ¹⁶ Na xanbi ra, a yi diidine dexo a kanke ra, a yi a yiin sa e ma, a duba e xa.

Xeme nafulu kanna fe

Matiyu 19.16-30, Luka 18.18-30

¹⁷ Yesu sigamatona, xemena nde yi a gi Yesu foxo ra, a sa a xinbi sin a bun ma. A yi a maxədin, a naxa, “Karamoxo fajina, n nanfe lige n habadan nii rakisin soto?” ¹⁸ Yesu yi a maxədin, a naxa, “I n xilima nanfera fa fala muxu fajina? Muxu yo mi fan, Ala nan keden fan. ¹⁹ I yamarine kolon ba? Fa fala, ‘I nama faxan ti. I nama yalunyaan liga. I nama munan ti. I nama wule seren ba. I nama muxun yii seene kansun. I baba nun i nga binya.’‡ ”

²⁰ Xemen yi a fala, a naxa, “Karamoxo, xabu n dii joreyani waxatin naxan yi, n ne birin suxi.” ²¹ Yesu yi a mato, a yi a xanu, a yi a fala a xa, a naxa, “Fe keden luxi i ma. Siga, i sa i yii seene birin mati, i yiigelitone ki. I nafunla sotoma nen ariyanna yi. Na xanbi ra, i fa bira n foxo ra.” ²² Xemen na me waxatin naxan yi, a boren yi rapaxu a ma, a sunuxin yi siga, amasoto nafulu kan gbeen nan yi a ra nun. ²³ Yesu yi a xarandiine mato a rabilinni. A yi a fala e xa, a naxa, “Nafulu kanna so raxolo Alaa Mangayani han!”

²⁴ Xarandiine yi kabe na falan ma. Koni Yesu mon yi a fala e xa, a naxa, “N ma diine, Alaa Mangayani so raxolo han! ²⁵ Nafulu kanna so raxolo Alaa Mangayani dangu jogomen so feen na sagilaan yinla ra.” ²⁶ Xarandiine yi kabe kati, e yi e bode maxədin, e naxa, “Nde nxe kise nayi?” ²⁷ Yesu mon yi e mato. A yi a fala, a naxa, “Muxun mi nxe na lige koni Ala tan nxe nen. Ala nxe feen birin lige nen.”

²⁸ Piyeri yi a fala a xa, a naxa, “A mato, nxu bata feen birin bejin, nxu bira i foxo ra.” ²⁹ Yesu yi a fala e xa, a naxa, “N xa nandin fala e xa, naxan birin bata a konna lu na hanma a ngaxakeden xememane nun a naxalanmane, hanma a nga hanma a fafe hanma a diine hanma a xeeene, n tan nun n ma falan Xibaru Fajina fe ra, ³⁰ na kanna na joxon keme sotoma nen waxatini ito yi, banxine nun ngaxakeden xememane nun naxalanmane nun ngane nun diine nun xeeene, besenxonyane fan yi sa ne fari, a yi habadan nii rakisin soto waxati famatoni. ³¹ Koni naxanye yeen na, ne wuyaxi sa luma nen xanbin na. Naxanye xanbin na iki, ne yi sa lu yeen na.”

Yesu mon yi a faha feen fala

Matiyu 20.17-19, Luka 18.31-34

³² E yi kira yi waxatin naxan yi, e sigama Yerusalen taani, Yesu yi tixi a xarandiine yee ra. Xarandiine yi kuisan kati! A foxorabirane yi gaxu. Yesu mon yi a xarandii fu nun firinne tongo, a siga e ra e danna. Feen naxanye fama ligadeni a ra, a na fala e xa. ³³ Yesu yi a fala e xa, a naxa, “E a mato, en sigama Yerusalen taani. N tan Muxuna Dii Xemen soma nen saraxarali kuntigine nun sariya karamoxone yii na yi. E n ma kitin bolonma

† 10:11: A yalunyaan ligaxi bayo a mon futu singen yamarin bun Ala yee ra yi. ‡ 10:19: Xoroyaana 20.12-16 nun Sariyane 5.16-20

nen, a lan sayaan ma. Na xanbi ra, e yi n so siya gbetene yii, ³⁴ naxanye n magelema, e yi e degen namini n ma, e yi n bulan, e yi n faxa. Soge saxan na dangu, n mɔn kelima nen.”

Yaki nun Yoni e maxandina fe
Matiyu 20.20-28

³⁵ Na xanbi ra, Sebede a dii xemeɛne Yaki nun Yoni yi fa Yesu fema, e naxa, “Karamɔxɔ, nxu waxi a xɔn ma, i xa fena nde liga nxu xa.” ³⁶ Yesu yi e maxɔdin, a naxa, “E waxi a xɔn ma, n xa nanfe liga e xa?” ³⁷ E yi a yabi, e naxa, “I na dɔxɔ i ya binyeni, tin nxu xa dɔxɔden sɔtɔ i fema, keden i yiifanna ma, keden i kɔmenna ma.” ³⁸ Yesu yi a fala e xa, a naxa, “E n xandima naxan yi, e mi na kolon. N na n minma tɔrɔya igelengenna naxan na, e nɔe e minɔne na ra ba hanma e rafuyɛ xɔleni alo n nafuma kii naxan yi?” ³⁹ E yi a yabi, e naxa, “Ɔn, nxu a nɔe.” Yesu yi a fala e xa, a naxa, “N na n minma tɔrɔya igelengenna naxan na, e fama e mindeni na ra nen yati! N nafuma xɔleni kii naxan yi, e fan yi rafu na kiini. ⁴⁰ Koni muxun dɔxɔ fena n yiifanna ma hanma n kɔmenna ma, n tan mi na ragidima. Ala bata yelin na yirene ragide muxune ma.”

⁴¹ Xarandii fuun bonne na mɛ waxatin naxan yi, e yi xɔlɔ Yaki nun Yoni ma. ⁴² Nanara, Yesu yi e birin xili a fema, a naxa, “E a kolon fa fala naxanye yatɛxi mangane ra siyane yɛ, ne nɔyaan nan ligama e xun na, e muxu gbeene fan yi kuntigiyaan dɔxɔ e ra. ⁴³ Koni a mi na kiini e tan tagi. Koni xa naxan yo waxi findi feni muxu gbeen na e yɛ, fɔ na xa findi e walikɛɛn na. ⁴⁴ Xa naxan yo waxi findi feni e yɛɛratiin na, fɔ a xa findi birin ma konyin na. ⁴⁵ Amasɔtɔ hali n tan Muxuna Dii Xemeɛna, n mi faxi fa fala muxe xa wali n xa, koni alogo n tan xa wali, n yi n niin fi muxu wuyaxi xunbaan na.”

Yesu yi danxutɔɔn yɛɛn naba ayi
Matiyu 20.29-34, Luka 18.35-43

⁴⁶ Awa, e yi sa Yeriko taan li. Yesu nun a xarandiine nun yama gbeen yi minima Yeriko taani waxatin naxan yi, danxutɔna nde yi dɔxi kiraan de xandi tideni naxan yi xili Baritime. Na bunna nɛɛn “Time a dii xemeɛna.” ⁴⁷ A to a mɛ a Yesu Nasarɛti kaan nan danguma, a gbelegbele fɔlɔ, a naxa, “Yesu, Dawudaa Dii Xemeɛna, kininkinin n ma!” ⁴⁸ Muxu wuyaxi yi a masabari. Koni a mɔn yi lu gbelegbele, a naxa, “Dawudaa Dii Xemeɛna, kininkinin n ma!” ⁴⁹ Yesu yi ti, a naxa, “E a xili.” Nayi, e danxutɔɔn xili, e naxa, “I bɔɔnɛn xa xunbeli. Keli i ti, a i xilima.” ⁵⁰ A yi a doma gbeen nawoli ayi, a tungan, a fa Yesu fema. ⁵¹ Yesu yi a maxɔdin, a naxa, “I waxi a xɔn ma, n xa nanfe liga i xa.” Danxutɔɔn yi a yabi, a naxa, “Karamɔxɔ, n waxi a xɔn ma, n xa seen to.” ⁵² Yesu yi a fala a xa, a naxa, “Siga, i ya denkeleyaan bata i rakendɛya.” A yi seen to mafuren, a bira Yesu fɔxɔ ra kiraan xɔn ma.

11

Yesu so fena Yerusalɛn taani
Matiyu 21.1-11, Luka 19.28-40, Yoni 12.12-19

¹ E to maso Yerusalɛn taan na, e yi so Betifage nun Betani taadine yi, Oliwi Geyaan dexɔn ma. Yesu yi a xarandii firin nasiga e yɛɛ ra. ² A yi a ɔungu e ma, a naxa, “E siga banxideɛn na e yɛɛ ra. E na na li tun, e sofalidina nde toma nen xidixi, muxe munma dɔxɔ naxan fari singen. E a fulun, e fa a ra be. ³ Xa muxuna nde e maxɔdin fa fala, ‘E na ligama nanfera?’ E a fala a xa, e naxa, ‘Marigin makona a ma,’ na kanna a soma e yii nen mafuren.”

⁴ Nanara, e yi siga, e sa sofalidin to xidixi kiraan de banxina nde de ra. E yi a fulunma waxatin naxan yi, ⁵ muxun naxanye yi tixi na yi, na ndee yi e maxɔdin, e naxa, “E sofalidini ito fulunma nanfera?” ⁶ E yi e yabi alo Yesu a fala e xa kii naxan yi, e yi tin e xa siga. ⁷ E yi fa sofalidin na Yesu fema, e yi e domane yifulun sofalidin fari, Yesu yi dɔxɔ a fari. ⁸ Muxu wuyaxi yi e domane yifulun kiraan xɔn ma, bonne yi ɔɔxɔndene magira, e yi e sa kiraan xɔn ma a binya feen na. ⁹ Naxanye yi sigama a yɛɛ ra e nun naxanye yi biraxi a fɔxɔ ra, ne yi lu sɔnxɔe, e naxa, “Ala tantun! Naxan fama Marigin xinli, Ala xa

na baraka! ¹⁰ En benba Dawudaa mangayaan naxan fama, Ala xa na baraka! Ala tantun kore xonna ma pon!”

¹¹ Yesu yi so Yerusalen taani, a siga Ala Batu Banxini. A yi banxin kui seene birin mato, koni a li kœ bata so, a yi siga Betani taani e nun a xarandii fu nun firinne.

*Yesu yi xœde binla danga
Matiyu 21.18-19*

¹² Na xœton bode, e yi kelima Betani taani waxatin naxan yi, kamen yi Yesu suxu. ¹³ A yi xœde binla to wulani a dœene jingixi a ma. A yi siga na alogo a xa sa a bogina ndee fen a kœ ra. Koni a to na li, a mi a bogi yo to, fœ a dœene amasœto xœden bogi waxatin munma yi a li. ¹⁴ Yesu yi a fala xœde binla ma, a naxa, “Muxu yo mi fa i tan bogin donma!” A xarandiine yi a fala xuiin me.

*Yesu yi siga Ala Batu Banxini
Matiyu 21.12-17, Luka 19.45-48, Yoni 2.13-22*

¹⁵ E Yerusalen li waxatin naxan yi, Yesu yi siga Ala Batu Banxini. Naxanye yi sare matiin nun sare soni mœnni, a ne kedi fœlœ. A yi gbeti masarane tabanle rafelen, e nun ganba matine gbœdene. ¹⁶ A mi yi tinma muxu yo xa goronna radangu Ala Batu Banxin tanden ma. ¹⁷ A yi yamaan xaran, a naxa, “A sebœxi Kitabun kui, Ala naxa, ‘N ma Banxin xili bama nen, Ala maxandi banxina siyane birin xa.’* Koni ε tan bata a findi mujadene luxunden na!”

¹⁸ Saraxarali kuntigine nun sariya karamœxœne na me waxatin naxan yi, e yi Yesu faxa fœren fen fœlœ. Bayo e yi gaxuxi a yœœ ra nun, amasœto yamaan birin bata yi kabœ a xaranna ma. ¹⁹ Ninbari soxina, Yesu nun a xarandiine yi keli taani.

*Xœde binla fe xaranna
Matiyu 21.20-22*

²⁰ Na xœton bode subaxani, e yi sigama kiraan xœn ma waxatin naxan yi, e yi na xœde binla to xaraxi han a salenne. ²¹ A fe yi rabira Piyeri ma. A yi a fala Yesu xa, a naxa, “Karamœxœ, i xœde binla naxan danga, a mato, a bata xara!”

²² Yesu yi e yabi, a naxa, “E denkeleya Ala ma. ²³ N xa jœndin fala ε xa, naxan na a fala geyani ito ma fa fala, ‘Siga, i sa bira fœxœ igeni,’ xa a mi sike a bœjœni, a yi denkeleya, fa fala a falan nakamalima nen, a ligama a xa nen. ²⁴ Na na a toxi, n na a falama ε xa, ε na Ala maxandi fena nde ma, xa ε la a sœto feen na, ε na sœtœma nen. ²⁵ Awa, ε nœma Ala maxande waxatin naxan yi, xa fena nde ε kui muxuna nde xili ma, ε xa a mafelu na ra. Nanara, ε Fafe Ala naxan ariyanna yi, na ε mafeluyœ ε hakœne ra. ²⁶ Xa ε mi bonne mafelu, ε Fafe Ala naxan ariyanna yi, na mi ε fan mafeluyœ ε yulubine ra.”

*Yesu œnben maxœdinna fe
Matiyu 21.23-27, Luka 20.1-8*

²⁷ Awa, e mœn yi so Yerusalen taani. Yesu yi a masiga tima Ala Batu Banxin tanden ma waxatin naxan yi, saraxarali kuntigine nun sariya karamœxœne nun yamaan fonne yi fa a fema. ²⁸ E yi a maxœdin, e naxa, “I feni itoe ligama œnben mundun yi? Nde i tixi itoe ligan na?” ²⁹ Yesu yi e yabi, a naxa, “N xa ε maxœdin fe keden na, xa ε n yabi, naxan n tixi na feene ra, n na falama ε xa nen. ³⁰ Awa, ε a fala n xa, nde Yoni rafaxi a xa muxune rafu igeni e tubi xinla ma, a kelixi Ala nan ma ba, hanma muxune?”

³¹ E yi falan ti fœlœ e bode tagi, e naxa, “Xa en na a yabi fa fala a kelixi Ala nan ma, a a falama nen nayi, a naxa, ‘Nanfera ε mi la Yoni ra?’ ³² Koni xa en na a fala fa fala a kelixi muxun nan ma, na di?” Amasœto, e yi gaxuxi yamaan yœœ ra bayo yamaan birin yi laxi a ra a nabiin nan yi Yoni ra. ³³ Nayi, e Yesu yabi, e naxa, “Nxu mi a kolon.” Yesu yi a fala e xa, a naxa, “N tan fan feni itoe ligama œnben naxan yi, n mi na falama ε xa na yi.”

* 11:17: Esayi 56.7 nun Yereimi 7.11

12

Nako kantanne fe sandana
Matiyu 21.33-46, Luka 20.9-19

¹ Na xanbi ra, Yesu yi sandan sa e xa, a naxa, “Muxuna nde yi manpa bili nakoon sa. A yi a sansan, a yi manpa ige badeni ton, a yi gbengben ti. Na xanbi ra, a nakoon taxu a kantan muxune ra, a siga sigatini. ² A bogi waxatin to a li, a yi a walikena nde rasiga nako kantanne ma, a e xa a gbeen so na yii. ³ Nako kantanne yi na walikēen suxu, e yi a bonbo, e yi a raxete. E mi sese so a yii. ⁴ Na xanbi ra, nako kanna mon yi walike gbete rasiga e ma, e yi na fan bonbo a xunna ma, e yi a makonbi. ⁵ A yi a saxanden fan nasiga, e yi na tan faxesa. Na xanbi ra, a yi ndee gbete rasiga, e yi na ndee bonbo, e yi ndee faxesa. ⁶ A lu a rafan dii xeme keden peen ma. Donxen na, a yi na rasiga, a naxa, ‘E yagima nen n ma diin tan yee ra.’ ⁷ Koni nako kantanne yi a fala e bode xa, e naxa, ‘Nako kanna ke tongon nan ito ra, e fa be, en na a faxesa. Nayi, a keen yi findi en gbeen na!’ ⁸ Awa, e yi a dii xemen suxu, e yi a faxesa, e yi a woli ayi nakoon fari ma.”*

⁹ Yesu yi e maxodin, a naxa, “Nako kanna nanfe ligama nayi? A fama nen nayi, a yi na muxune faxesa. A nakoon taxu muxu gbete ra. ¹⁰ E munma Kitabun yireni ito xaran ba, a sebexi denaxan yi fa fala, ‘Banxi tiine e me gemen naxan na, na bata findi banxin geme fisamantenna ra. ¹¹ Marigin nan na ligaxi, kabanako feen nan na ra en yee ra yi.’† ?”

¹² E yi kata Yesu suxu feen na amasoto e yi a kolon fa fala Yesu na sandan saxi e tan nan xa. Koni e gaxu yamaan yee ra. Nanara, e keli a fema, e siga.

Mudu fiin maxodinna fe
Matiyu 22.15-22, Luka 20.20-26

¹³ E yi Farisi muxuna ndee nun Herode a muxuna ndee rasiga Yesu fema alogo e xa a suxu feni ton a falana fe ra. ¹⁴ E yi fa a fema, e naxa, “Karamoxo, nxu a kolon fa fala jondi falan ni i ra. Muxu yo mi noe i ya miriyaan maxete, amasoto i mi muxune rafisaxi e bode xa fo i yamaan xaranma Alaa kiraan ma jondini. Awa, a daxesa mudun xa fi Romi Manga Gbeen ma ba hanma a nama fi? Nxu lan nxu yi a fi, hanma nxu nama a fi?”‡

¹⁵ Koni Yesu yi e nafiyaan kolon. A yi e yabi, a naxa, “E n deen bunbama nanfera? E fa gbete gbanan keden na, n xa a mato.” ¹⁶ E yi fa gbete gbanan keden na a xon. A yi e maxodin, a naxa, “Nde xili nun a yetagin sawura a ma?” E yi a yabi, e naxa, “Romi Manga Gbeena.” ¹⁷ Yesu naxa, “Mangan gbeen xa so a yii, Ala gbeen xa so Ala yii.”§

E kabe a ma kati!

Faxesa muxune rakeli fena
Matiyu 22.23-33, Luka 20.27-40

¹⁸ Saduse muxuna* ndee yi fa Yesu fema naxanye a falama fa fala a muxune mi kelima sayani. E yi a maxodin, ¹⁹ e naxa, “Karamoxo, Musa ito nan sebexi en xa, a naxa, ‘Xa xemena nde faxesa, a naxanla lu, koni dii mi a yii, xemen na ngaxakeden na xa na ke naxanla tongo, e diin bari faxesa muxun xa.’† ²⁰ Awa, ngaxakedenmane muxu solofere yi na nun, a forimaan yi naxanla futu, a faxesa, a mi dii lu. ²¹ A xunyen yi ke naxanla tongo, na fan yi faxesa, a mi dii lu. A liga na kiini a xunyen saxanden fan na. ²² Na muxu solofere sese

* 12:8: Sandani ito kui Ala nan misalixi nako kanna ra. A dinan taxuxi Isirayila kaane ra. A walikene findixi nabine ra naxanye xe Isirayila kaane ma. A diin findixi Yesu ra. † 12:11: Yaburin 118.22-23 ‡ 12:14: Xa a fala e nama a fi, a birama mangane ra nen, xa a fala e xa a fi, a birama yamaan na nen naxanye yigbetenxi mudu maxinle xon. § 12:17: Ala gbeena: Mangan yetagin sawuran to gbete gbananna ma, na a findixi mangan gbeen na bayo a tan nan a rafalaxi. Adamadiine daxe Ala maligan nan na, nayi e fan findixi Ala gbeen na. Gbetin lan a so mangan yii mudun na, koni muxune lan e yi e yete so Ala yii bayo e findixi e da mangan gbeen nan na. * 12:18: Saduse muxune: Yahudiyane nan yi muxuni itoe ra naxanye lan ma fe yi a ra, e xa dinan suxu kii kedenni. Lanna mi yi e nun Farisi muxune tagi. E tan mi yi laxi malekane ra. E mon mi yi laxi a ra a muxune kelima nen sayani. † 12:19: Dunujna Folon 38.8 nun Sariyane 25.5-10

mi dii lu. Dɔnxɛn na, na ɲaxanla fan yi faxa. ²³ Awa, faxa muxune na keli sayani waxatin naxan yi, na ɲaxanla findima nde gbee ra nayi? Amasɔtɔ a bata yi dɔxɔ muxu solofereni ito birin xɔn ma nun!”

²⁴ Yesu yi e yabi, a naxa, “Ɛ bata tantan, amasɔtɔ ɛ mi Kitabun kolon hanma Ala senbɛna. ²⁵ Bayo faxa muxune na keli sayani waxatin naxan yi, e ligama nɛn alo malekan naxanye ariyanna yi. Xɛmɛn mi ɲaxalan futuma, ɲaxanla mi dɔxɔn xɛmɛn xɔn ma. ²⁶ Awa, n xa faxa muxune rakeli feen ɲɔndin yita ɛ ra. Ɛ mi na xaranxi Musaa Kitabun kui ba, Ala naxan fala a xa fɔtɔndin yireni, a naxa, ‘Ibrahimaa Ala nan n tan na, e nun Isiyagaa Ala e nun Yaxubaa Ala?’[‡] ²⁷ Anu, faxa muxune Ala mi a tan na, koni fɔ niiramane.[§] Ɛ tantanna gbo.”

Yamari fisamantenna fe

Matiyu 22.34-40, Luka 10.25-28

²⁸ Sariya karamɔxɔna nde yi na nun naxan e fe matandi xuiin mɛ. Na yi a to a Yesu bata Saduse muxune yabi ki faɲi. Nanara, a yi a maxɔdin, a naxa, “Yamarin mundun gbo dangu a birin na sariyan yamarine ye?” ²⁹ Yesu naxa, “Naxan gbo a birin xa na nan ito ra. ‘Isirayila kaane, ɛ tuli mati. Marigina en ma Ala keden peen na a ra. ³⁰ I xa i Marigina Ala xanu i bɔɲɛn birin na, e nun i niin birin na e nun i xaxinla birin na e nun i senben birin na.’^{*} ³¹ A firinden nan ito ra. ‘I adamadi boden xanu alo i yetɛna.’[†] Yamari gbete mi na naxan gbo itoe firinna xa.”

³² Sariya karamɔxɔn yi a fala Yesu xa, a naxa, “Karamɔxɔ, na lanxi. I bata ɲɔndin fala fa fala Ala keden peen nan a ra, gbete yo mi na fɔ a tan. ³³ I na Ala xanu i bɔɲɛn birin na e nun i xaxinla birin e nun i senben birin, i yi i adamadi boden xanu alo i yetɛna, na dangu saraxa gan daxine nun saraxane birin na.” ³⁴ Yesu yi a to fa fala a bata a yabi xaxilimayani. Nanara, Yesu yi a fala a xa, a naxa, “I mi makuya Alaa Mangayaan na.”

Na xanbi ra, muxu yo mi susu a maxɔdinɲɛ fe gbete ma.

Yesu yi maxɔdinna ti

Matiyu 22.41-46, Luka 20.41-44

³⁵ Yesu yi yamaan xaranma Ala Batu Banxini waxatin naxan yi, a yi maxɔdinna ti, a naxa, “Sariya karamɔxɔne a falama nanfera fa fala Dawudaa bɔnsɔnna nan Alaa Muxu Sugandixin na? ³⁶ Dawuda yetɛɛn bata a fala, fata Alaa Nii Sariɲanxin na, a naxa, ‘Marigin yi a fala n marigin xa, a naxa, “Dɔxɔ n yiifanna ma

han n yi i yaxune sa i sanna bun ma.”[‡]

³⁷ Dawuda yetɛna a xili nɛn, a naxa, ‘N Marigina.’ Awa, Alaa Muxu Sugandixin findixi Dawuda bɔnsɔnna ra di nayi?”[§]

Yama gbeen yi Yesu xuiin name sewani.

Yesu yi Sariya karamɔxɔne nun Farisi muxune yalagi

Matiyu 23.1-36, Luka 20.45-47

³⁸ A yi e xaranma waxatin naxan yi, a naxa, “Ɛ a liga ɛ yeren ma sariya karamɔxɔne fe yi. A rafan e ma e xa doma gbeene ragodo e ma, e yi lu e masiga tiye. A rafan e ma yamaan xa e xɔntɔn lɔxɔ tidene yi. ³⁹ Muxu gbee dɔxɔdene rafan e ma salide banxine yi,

[‡] 12:26: xɔrɔyaan 3.2 nun 3.6 nun 3.15-16 [§] 12:27: niiramane: Ala naxa a Ibrahimaa Ala nan a ra. A mi a falaxi nun fa fala Ibrahimaa Ala nan yi a tan na, a yi a nii ra waxatin naxan yi. A luxi alo Ala yeɛna e ra laxira yi. E mɔn e nii ra Ala yeɛ ra yi. Nanara, faxa muxune kelima sayani. ^{*} 12:30: Sariyane 6.4-5

[†] 12:31: Saraxaraline 19.18 [‡] 12:36: Yaburin 110.1 [§] 12:37: Na waxatini karamɔxɔne yi a falama a Alaa Muxu Sugandixin barima Dawuda bɔnsɔnna nin fata Alaa falan na Samuyeli Firinden 7.16 kui. Anu, xa Dawuda nan Yaburin 110 seɛɛ, nayi a tan a falama Alaa Muxu Sugandixin ma fa fala “N Marigina.” Na bunna nɛɛn fa fala Alaa Muxu Sugandixin gbo a benba Dawuda xa. Na yi muxune yifu, a yi a yita a Yesu Alaa Muxu Sugandixin tiden gbo dangu Dawuda ra Ala yeɛ ra yi.

e nun dɔxɔde fajine donse donna malanne yi. ⁴⁰ E kaɲa gilene yii seene bama e yii. E yi e yete mayita sali xunkuyene yi! E yalagima nen na feene ma han a radangu ayi!”

Kaɲa gilena kisen

Luka 21.1-4

⁴¹ Yesu yi dɔxɔ Ala Batu Banxin gbeti maraden yetagi yamaan yi darixi Ala kiseene se denaxan yi. A yi yamaan matoma, e gbetin sama na yi. Nafulu kan wuyaxi yi gbeti gbeen sa. ⁴² Koni, kaɲa gile yiigelitɔɔn fan yi fa, a wure gbeeli gbanan firin sa, naxanye munanfanna xurun a birin xa. ⁴³ Yesu yi a xarandiine xili a fema, a yi a fala e xa, a naxa, “N xa ɲɔndin fala e xa, fa fala kaɲa gile yiigelitɔni ito naxan saxi gbeti maradeni, na gbo bonne birin gbeen xa. ⁴⁴ Amasɔto bonne birin naxan saxi, ne birin baxi e nafunla nde nan na, koni kaɲa gilene ito, hali yiigelitɔɔn to a ra, naxan birin a yii a balon na, a na nan saxi.”

13

Ala Batu Banxin kalana fe

Matiyu 24.1-2, Luka 21.5-6

¹ Yesu to yi minima Ala Batu Banxini, a xarandiina nde yi a fala a xa, a naxa, “Karamɔxɔ, i yɛɛn ti gɛmɛ fajine nun banxi fajine ra!”

² Yesu yi a yabi, a naxa, “I bata banxi gbeeni itoe to ba? Hali gɛmeni ito kedenna mi luyɛ a bode fari. E birin naxuyama ayi.”

Tɔrɔn nun bɛsɛnxɔnyana a fe

Matiyu 24.3-14, Luka 21.7-19

³ Yesu yi dɔxi Oliwi Geyaan fari Ala Batu Banxin yetagi waxatin naxan yi, Piyeri nun Yaki nun Yoni nun Andire yi siga a fema e danna a maxɔdindeni. ⁴ E yi a fala, e naxa, “Na feene liga waxatin fala nxu xa. Taxamasenna mundun a yitama nxu ra fa fala a waxatin bata a li?”

⁵ Yesu yi a fala e xa, a naxa, “E a liga e yeren ma alogo muxɛ nama e mayenden. ⁶ Muxu wuyaxi fama nen n xinli, e yi a fala fa fala, ‘A tan nan n tan na.’ E muxu wuyaxi mayenden. ⁷ E na yɛngɛ feene mɛ e nun yɛngɛna ndee xinla, e nama gaxu. A fɛrɛ mi na fɔ na fe sifane xa liga nen. Koni waxati rajanna mi na ra singen. ⁸ Siya kedenna siyaan bonna yɛngɛma nen, yamana keden yi yamanan bonna yɛngɛ. Bɔxɔn xuruxurunma nen yirena ndee yi. Fitina kamene yi so. Na feene birin ligama nen alo ɲaxanla dii barin kui xɔle singena.”

⁹ “E a liga e yeren ma, amasɔto muxune e suxuma nen, e siga e ra kiti sadeni.* E e bulan salide banxine yi. E tima nen yamana kanne nun mangane yetagi n tan ma fe ra, e yi n ma fe sereyaan ba e xa. ¹⁰ A fɛrɛ mi na fɔ n ma falan Xibaru Fajin kawandin xa ba siyane birin xa singen. ¹¹ E na e suxu waxatin naxan yi, e siga e ra kiti sadeni, e naxan falama, e nama xamin na ra benun a waxatin xa a li. Ala na naxan so e yii na waxatini, e na fala. Amasɔto e tan xa mi falan tima fɔ Alaa Nii Sariɲanxina. ¹² Muxuna a ngaxakedenna yanfama nen, a yi a faxa. Fafane na ɲɔxɔnna ligama nen e diine ra. Diine murutɛma nen e sɔto muxune xili ma, e yi e ti sayaan ma. ¹³ Muxun birin e rajaxuma nen n tan ma fe ra. Koni muxun naxan dijama han a rajanna, na kisima nen.”

Se Haramuxina

Matiyu 24.15-28, Luka 21.20-24

¹⁴ “E na ‘Se Haramuxi Halagi Tiin’ to yirena nde yi, a mi daxa denaxan yi, nayi naxanye Yudaya yamanani, ne xa e gi, e te geyane fari. Naxan na feni ito xaran, na xa a bunna kolon! ¹⁵ Muxun naxan a kore banxin kɔɛ ra, na nama xɛtɛ, a godo banxini a yii seene tongodeni. ¹⁶ Muxun naxan xɛɛn ma, na nama xɛtɛ banxini a doomaan tongodeni. ¹⁷ Gbalo gbeen fudi kanne yɛɛ ra na lɔxɔni e nun diin ngane! ¹⁸ E Ala maxandi alogo na feene nama liga xunbeli waxatini! ¹⁹ Amasɔto na lɔxɔne tɔrɔn ɲɔxɔn munma liga singen xabu Ala dunuɲa da waxatin naxan yi han iki. A ɲɔxɔn fan mi fa ligama sɔnɔn! ²⁰ Xa Marigin

* 13:9: e suxuma nen: E suxuma Yesu a xinla fe ra.

mi yi nde ba na ləxəne ra nun, adamadi yo mi yi kisima, koni a bata nde ba e ra a muxu yəbaxine fe ra.”

²¹ “Xa muxu yo a fala ε xa na waxatini, a naxa, ‘A mato, Alaa Muxu Sugandixin be yi’ hanma, ‘A mato, a sa mənni,’ ε nama la ne ra. ²² Amasəto muxu wulexi sugandixine nun wule nabine kelima nən, e taxamasenne nun kabanako feene liga alogo e xa Ala muxu yəbaxine mayenden, xa na lanje. ²³ Koni, ε xa a liga ε yeren ma! N bata feene birin fala ε xa benun e waxatin xa a li.”

Muxuna Dii Xəmen fa fena
Matiyu 24.29-31, Luka 21.25-28

²⁴ “Na ləxəne yi, na tərə ləxəne na dangu, ‘sogeni dimima nən, kiken mi fa dəgema. ²⁵ Sarene kelima nən kore, e yolon. Kore xəna sənbene yimaxama nən.’ ²⁶ N tan Muxuna Dii Xəmen minima nən kənenni kundani sənbe gbeen nun binyeni. ²⁷ N yi n ma malekane rasiga bəxən tongon naaninne birin yi. E yi n ma muxu yəbaxine malan keli dunuja danna bonna ma sa dəxə bonna ra.”

Xədə binla fe taxamasenna
Matiyu 24.32-35, Luka 21.29-33

²⁸ Yesu yi a fala e xa, a naxa, “E xaxili sətə xədə binla fe ma. A yiine na maɲingi, a dəene yi mini fələ, ε a kolonma nən nayi fa fala jəmen bata maso. ²⁹ A na kiini, ε na feni itoe to ligə waxatin naxan yi, ε a kolonma nən nayi fa fala waxati saxin bata maso, a bata a so dəen yətəen li. ³⁰ N xa jəndin fala ε xa, to muxune mi dangue mume fə na feene birin liga. ³¹ Kore xəna nun bəxə xəna danguma nən. Koni n ma falane mi danguma habadan!”

Muxu yo mi na waxatin kolon
Matiyu 24.36-44

³² “Muxu yo mi na ləxən nun waxati saxin kolon hali malekan naxanye ariyanna yi hanma Muxuna Dii Xəmena, fə Fafe Ala keden peena. ³³ E a liga ε yeren ma, ε yi lu ε yee ra yi amasətə ε mi na waxatin kolon. ³⁴ A ligama nən alo xəmen naxan keli a konni, a siga sigatini, a yi a sənben nadangu a walikene ma, a yi wanla so e keden kedenna birin yii. A yi a fala banxi xunna xa, a xa lu a yee ra yi. ³⁵ Awa, ε lu ε yee ra yi amasətə ε mi banxi kanna fa waxatin kolon, xa jinbanna na a ra ba hanma kəe tagini hanma subaxani donton wugan ma hanma xətənni. ³⁶ Xa a fa sinma, a nama ε li xixənlil! ³⁷ Awa, n naxan falama ε xa, n na a falama muxune birin nan xa. E lu ε yee ra yi!”

14

Mangane yi yanfani tən Yesu ma
Matiyu 26.1-5, Luka 22.1-2, Yoni 11.45-53

¹ A bata yi lu nun soqe firin benun Halagi Tiin Dangu Ləxən Sanla* nun Buru Tetaren Sanla† xa a li. Saraxarali kuntigine nun sariya karaməxəne yi katama Yesu suxu feen na yanfani alogo e xa a faxa. ² E yi a fala, e naxa, “En nama a liga sanla waxatini alogo yamaan nama sənəxə sənəxə.”

Latikənnəna sa fena Yesu ma
Matiyu 26.6-13, Yoni 12.1-8

³ Yesu yi Simən dogonfontəna banxini Betani taani waxatin naxan yi, a yi a dəgema, jaxanla nde yi fa, a so banxini. Alabasita gəmen muranna suxi a yii latikənnəna sare xədəxən yi naxan kui naxan xili naradi. A na muranni bə Yesu xun ma a latikənnəna sa

* 14:1: Halagi Tiin Dangu Ləxən Sanla: Nabi Musaa waxatini, Ala fitina feen nafa nən Firawona yamaan ma, malekan yi fa e dii singene birin faxa kəe kedenna ra. Koni, Isirayila kaane yi saraxa wunla xuya e banxine də wudine ma, saya malekan yi dangu e xun ma. Na feen sanla ni ito ra. A mato Xəryaan 12.1-13 kui. † 14:1: Buru Tetaren Sanla: Yahudiyane yi burun donma ləben mi saxi naxan kui xii solofere sanli ito bun. E sarijan kiina nde nan yi a ra. A mato Xəryaan 12.15 kui.

a xunni. ⁴ Muxuna ndee yi na yi, ne yi xələ, e yi a fala e bode xa, e naxa, “Latikənnəni ito yikalaxi nanfera? ⁵ A yi sare nən dangu walikəən jəe keden saranna ra, na gbetin yi so yiigelitəne yii.” E yi naxanla mafala kati!

⁶ Koni Yesu yi a fala, a naxa, “E fata a ma, e a mafalama nanfera? A bata fe fajin naba n tan xa. ⁷ Amasəto yiigelitəne e fema waxatin birin, e fe fajin nabe e xa nən, xa e wa, koni n tan mi luma e fema waxatin birin yi. ⁸ A nəe naxan lige, a bata na liga. A bata latikənnəna sa n fatin ma, a yi a yitən n maluxun ləxəna fe ra benun na waxatin xa a li. ⁹ N xa jəndin fala e xa, n ma falan Xibaru Fajini ito na rali dunuɲa yire yo yi, naxanli ito naxan ligaxi, na fan falama nən, yamaan yi e miri a ma.”

Yudasi yi Yesu yanfa

Matiyu 26.14-16, Luka 22.3-6

¹⁰ Na xanbi ra, Yudasi Isakariyoti, Yesu a xarandii fu nun firinna nde, na yi siga saraxarali kuntigine fema Yesu so feen na e yii. ¹¹ E yi e tuli mati a ra sɛwani, e yi a nata a e xa gbetin so a yii. Nanara, Yudasi yi feren fen fələ, a xa Yesu so e yii.

Halagi Tiin Dangu Ləxən Sanla fe

Matiyu 26.17-25, Luka 22.7-14, 21-23, Yoni 13.21-30

¹² Buru Tetaren Sanla ləxə singena, yexee diin faxama ləxən naxan yi Halagi Tiin Dangu Ləxən Sanla saraxan na, xarandiine yi Yesu maxədin, e naxa, “I waxi a xən ma, nxu xa sa Halagi Tiin Dangu Ləxən Sanla donseen nafala i xa minen yi?” ¹³ Awa, Yesu yi a jəngu muxu firin ma e ye, a yi e rasiga, a naxa, “E siga taani, e xemena nde toma nən ige feɲen dəxi a xun ma, e bira a fəxə ra. ¹⁴ A na so denaxan yi, e a fala menna banxi kanna xa, e naxa, ‘Karaməxə naxa, a xəɲe yigiyaden minen e nun a xarandiine Halagi Tiin Dangu Ləxən Sanla donse donna tiin denaxan yi?’ ¹⁵ Nayi, a banxin yire gbeena nde yitama e ra nən kore banxin kəe ra, a yitənxi ki fajni, e xa donseen nafala en xa menni.” ¹⁶ Xarandiine yi keli, e siga taani, e sa feene birin li na alo Yesu a fala e xa kii naxan yi. E yi Halagi Tiin Dangu Ləxən Sanla donseen nafala.

¹⁷ Ninbanna to a li, Yesu nun a xarandii fu nun firinne yi fa. ¹⁸ E yi e dɛgema waxatin naxan yi, Yesu naxa, “N xa jəndin fala e xa, e tan naxanye e dɛgema n fema, e tan nde keden n yanfama nən.” ¹⁹ Xarandiine yi sunu han, e yi e bode maxədin fələ keden keden yeen ma, e naxa, “N tan nan a ra ba?” ²⁰ Yesu yi e yabi, a naxa, “E tan muxu fu nun firinna nde keden nan a ra nxu nun naxan nxu yiin nagodoma lenge kedenna kui yati! ²¹ N tan Muxuna Dii Xemen faxama nən alo Kitabuna a falaxi kii naxan yi, koni gbalon na kanna yee ra naxan n tan Muxuna Dii Xemen soma yamaan yii! A yi fisa nun hali na muxun mi yi bari nun mume!”

Marigina ximenna fe

Matiyu 26.26-30, Luka 22.15-20, Kərənti Kaane Singena 11.23-25

²² E yi e dɛgema waxatin naxan yi, Yesu yi burun tongo, a barikan bira Ala xa, a yi a yigira, a yi a so a xarandiine yii. A yi a fala, a naxa, “E a tongo, n fati bendən nan ito ra.”

²³ Na xanbi ra, a yi igelengenna fan tongo, a barikan bira Ala xa, a yi a so e yii, e birin yi e min a ra. ²⁴ Yesu naxa, “N wunla ni ito ra n layirin xidima en tagi naxan xən. A minima muxu wuyaxi nan xa. ²⁵ N xa jəndin fala e xa, en wudi bogi igen naxan minma ito ra, n mi fa a minma han n mən yi a min Alaa Mangayani.”

²⁶ Na xanbi ra, e betin ba,‡ e siga Oliwi Geyaan fari.

Piyeri yi a mɛ Yesu ra

Matiyu 26.31-35, Luka 22.31-34, Yoni 13.36-38

²⁷ Yesu yi a fala e xa, a naxa, “E birin e mɛma n na nən, amasəto a sɛbexi Kitabuni, fa fala, ‘N xuruse rabaan faxama nən, yexeeene birin yi xuya ayi.’” ²⁸ Koni n na keli sayani, n

‡ 14:26: E namunna nan yi a ra e xa betin ba na sali waxatini fata Yaburin sorana nde ra keli Yaburin 113 han Yaburin 118 kui. § 14:27: Sakari 13.7 Sandani ito kui, Yesu misalixi xuruse rabaan na. E na Yesu faxa, a xarandiine birin xuyama ayi nən.

sigama nen e yee ra Galile yamanani.” ²⁹ Piyeri yi a yabi, a naxa, “Hali bonne birin e me i ra, n tan mi na lige!” ³⁰ Yesu yi a fala Piyeri xa, a naxa, “N xa jɔndin fala i xa. To kɔeen na, benun dontonna xa wuga sanja ma firin, i yetena a falama nen dɔxɔna ma saxan a i mi n kolon.” ³¹ Piyeri yi a yabi a sɔbeen na, a naxa, “Hali en birin faxa, n mi a fale mumɛ, fa fala n mi i kolon!” Xarandiin bonne fan birin yi na fala.

Yesu yi Ala maxandi nakɔni

Matiyu 26.36-46, Luka 22.39-46

³² E yi siga yirena nde yi naxan xili Getesemani. Yesu yi a fala a xarandiine xa, a naxa, “E dɔxɔ be, n tan xa sa Ala maxandi.” ³³ Na xanbi ra, a Piyeri nun Yaki nun Yoni tongo, a siga e ra, a bɔɔnɛn yi rafɔrɔ, a yi sunu. ³⁴ A yi a fala e xa, a naxa, “N bɔɔnɛn nafɔrɔxi han n faxa. E lu be, e lu e yee ra yi.”

³⁵ A yi a masiga ndedi, a yi bira bɔxɔni, a yi Ala maxandi alogo a xa nɔ na tɔrɔ waxatin makuyɛ a ra. ³⁶ A yi Ala maxandi, a naxa, “N Fafe Ala, baba, i nɔɛ feen birin lige nen. Tɔrɔya igelengenni ito masiga n na, koni n tan sagoon nama liga fɔ i tan sagona.” ³⁷ Na xanbi ra, a mɔn yi xetɛ, a yi a xarandiine li xixɔnli. A yi a fala Piyeri xa, a naxa, “Simɔn, i xiin nen ba, i mi nɔxi luyɛ i yee ra yi hali waxatidi? ³⁸ E lu e yee ra yi, e yi Ala maxandi alogo e nama bira tantanni. E niin waxɔn feen fan koni e fati bɛnden sɛnben mi na.”

³⁹ A mɔn yi siga, a sa Ala maxandi, a mɔn yi xetɛ na falane ma. ⁴⁰ A mɔn yi xetɛ, a xarandiine li xiye, bayo xixɔnla bata yi e suxu. E mi yi fa a kolon e a yabin naxan na. ⁴¹ A mɔn yi xetɛ a saxandeni a yi a fala e xa, a naxa, “E mɔn xima ba? E mɔn e matabuma ba? E a lu iki, waxatin bata a li! A mato, n tan Muxuna Dii Xɛmɛn bata so hake kanne sɛnben bun ma iki. ⁴² E keli, en siga. Muxun naxan n yanfama, a n so yiini, a bata fa!”

Yesu suxu fena

Matiyu 26.47-56, Luka 22.47-53, Yoni 18.3-12

⁴³ A mɔn yi fala tiini, Yudas, Yesu a xarandii fu nun firinna nde yi fa, ganla biraxi a fɔxɔ ra saraxarali kuntigine nun sariya karamɔxɔne nun yamaan fonne naxanye rafa. Silanfanne nun gbengbetenne e yii.* ⁴⁴ Naxan yi a yanfama, na bata yi taxamasenna fala nun, a naxa, “N na muxun naxan sunbu, a tan nan na ra. E yi a suxu, kantan muxune yi siga a ra!”

⁴⁵ Yudas yi a tinxin Yesu ra keden na, a naxa, “Karamɔxɔ!” A yi a sunbu. ⁴⁶ Nayi, e dutun Yesu ma, e yi a suxu! ⁴⁷ Muxun naxanye yi tixi na dɛxɔn, na nde yi a silanfanna botin, a yi Saraxarali Kuntigi Singena konyin tunla sege a ma. ⁴⁸ Yesu yi a fala e xa, a naxa, “E bata fa n suxudeni silanfanne nun gbengbetenne e yii alo mafu tiin nan yi n na nun. ⁴⁹ N yi e fema lɔxɔ yo lɔxɔ, n yi xaranna tima Ala Batu Banxini, e mi n suxu. Koni a fere mi na fɔ Kitabuna falan xa kamali.”

⁵⁰ Na xanbi ra, xarandiine birin yi a rabɛnin, e yi e gi. ⁵¹ Banxulanna nde yi biraxi Yesu fɔxɔ ra, a bitinganna nan tun yi mafilinfilinxi a ma. E yi a suxu, ⁵² koni a yi a dugin lu e yii, a ragenla yi a gi.

Yesu Yahudiya mangane yetagi

Matiyu 26.57-68, Luka 22.54-55, 63-71, Yoni 18.13-14, 19-24

⁵³ E yi Yesu tongo, e siga a ra Saraxarali Kuntigi Singena banxini. Saraxarali kuntigine nun yamaan fonne nun sariya karamɔxɔne yi e malan na. ⁵⁴ Piyeri yi bira a fɔxɔ ra, koni e yi tagi kuya, han Saraxarali Kuntigi Singena tande ma. A dɔxɔ kantan muxune fema tɛɛn xɔn e maxaradeni. ⁵⁵ Saraxarali kuntigine nun kitisa yamaan birin yi kata sereyana nde fendeni Yesu xili ma alogo e xa a faxa. Koni e mi sese sɔtɔ. ⁵⁶ Muxu wuyaxi yi wulen seren ba Yesu xili ma, koni sereyane mi yi lanxi e bode ma.

⁵⁷ Muxuna ndee mɔn yi keli e wule sereni ito ba Yesu xili ma, e naxa, ⁵⁸ “Nxu a xuiin mexi nen a falama, a naxa, ‘N na Ala Batu Banxini ito kalama nen adamadiine naxan nafalaxi, n yi gbete ti soge saxan bun ma, adamadiine mi naxan tiye.’” ⁵⁹ Koni hali ne fan, e sereyane mi lan e bode ma.

* 14:43: Silanfanna: Sofane yengeso degemana.

⁶⁰ Saraxarali Kuntigi Singen yi ti e birin yetagi, a Yesu maxodin, a naxa, “Muxuni itoe naxan falama i xun ma, na yabi mi i xon ba?” ⁶¹ Koni Yesu mi fala yo ti. Saraxarali Kuntigi Singen mon yi a maxodin, a naxa, “Alaa Muxu Sugandixin nan i tan na ba, Duban Kanna a Diina?” ⁶² Yesu yi a yabi, a naxa, “A tan nan n tan na. Awa, e birin n tan Muxuna Dii Xemen toma nen dxi Ala Senbemaan yiifanna ma. E yi n famatxon to kundani keli kore.” ⁶³ Saraxarali Kuntigi Singen yi a domani bo, a naxa, “En mako mi fa sereya yo ma sonon!” ⁶⁴ E bata a xuiin me a Ala rayelefuma. E mirixi a ma di?” E birin yi a yalagi, e naxa, a lan nen a xa faxa. ⁶⁵ Ndee yi e degen namini folo Yesu ma. E yi a yeen maxidi, e yi a bonbo, e naxa, “Nabiya falane ti!” Kantan muxune yi a suxu, e yi a bonbo.

Piyeri a me fena Yesu ra

Matiyu 26.69-75, Luka 22.56-62, Yoni 18.15-18, 25-27

⁶⁶ Piyeri yi dxi tanden ma waxatin naxan yi, Saraxarali Kuntigi Singena walike naxanla nde yi fa. ⁶⁷ A to Piyeri to a maxare, a yi a mato ki faji, a naxa, “I tan fan yi Yesu Nasareti kaan foxo ra.” ⁶⁸ Koni Piyeri yi a tandi, a naxa, “N mi a kolon i waxi naxan fala fe yi,” a siga tanden so deen na. Nayi, dontonna yi wuga. ⁶⁹ Walike naxanla to a to menni, muxun naxanye yi tixi na, a mon yi a fala ne xa, a naxa, “A tan muxuna nde nan ito ra.” ⁷⁰ A mon yi a matandi. Waxatidi danguxina, muxun naxanye yi tixi na, ne mon yi a fala Piyeri xa, e naxa, “A tan nde nan i tan fan na yati, amasoto Galile kaan nan i tan fan na.” ⁷¹ Nayi, Piyeri yi a kolon dangane ra, a yi a fala e xa, a naxa, “N mi xemeni ito kolon e naxan ma.”

⁷² Na waxatin yeteni dontonna mon yi wuga a firindeni, Yesu falan naxan ti, na yi rabira Piyeri ma, a naxa, “Benun dontonna xa wuga sanja ma firin, i a falama nen dxona ma saxan a i mi n kolon.” Nayi, a yi wuga folo.

15

E siga Yesu ra Pilati fema

Matiyu 27.1-2, 11-14, Luka 23.1-5, Yoni 18.28-38

¹ Subaxani saraxarali kuntigine nun yamaan fonne nun sariya karamoxone nun kitisa yamaan birin yi a feen nagidi. E yi Yesu xidi, e yi a xali Pilati fema. ² Pilati yi a maxodin, a naxa, “Yahudiyane mangan nan i tan na ba?” Yesu yi a yabi, a naxa, “I bata a fala.” ³ Saraxarali kuntigine yi Yesu kansun fe wuyaxi ra. ⁴ Nanara, Pilati mon yi a maxodin, a naxa, “I mi e yabin ba? A mato, e bata i kansun fe wuyaxi ra.” ⁵ Yesu mi tin fala yo tiye. Pilati yi kabe na ma kati!

E Yesu faxa feen nagidi

Matiyu 27.15-26, Luka 23.13-25, Yoni 18.39-19.16

⁶ E yi darixi nen kasorasa keden bejinje sali loxoni, yamaan na naxan ma fe fala. ⁷ Na waxatini xemena nde yi na naxan yi xili Baraba, a yi kasoni e nun muxu murutexin naxanye keli mangan xili ma, e faxan ti. ⁸ Yamaan yi fa Pilati mafan, a xa a dari feen liga e xa. ⁹ Pilati yi e maxodin, a naxa, “E waxi a xon ma n xa Yahudiyane mangan bejin e xa?” ¹⁰ Amasoto a yi a kolon a saraxarali kuntigine Yesu soxi a yii xaxolonyaan nan ma.

¹¹ Koni saraxarali kuntigine yi yamaan nadin, alogo Pilati xa Baraba nan bejin. ¹² Pilati mon yi falan ti yamaan xa, a naxa, “E naxan xilima fa fala a Yahudiyane mangana, n xa nanfe liga a ra?” ¹³ E yi sonxo, e naxa, “A gbangban wudin ma!” ¹⁴ Koni Pilati yi e maxodin, a naxa, “A fe naxin mundun ligaxi?” Koni e sonxon yi siga gboe ayi, e naxa, “A gbangban!” ¹⁵ Pilati yi tin a xa yamaan nagan feen naba. Nanara, a yi Baraba bejin e xa. A yi yamarin fi a Yesu xa bulan, e yi a gbangban wudin ma.

Sofane yi Yesu magele

Matiyu 27.27-31 Yoni 19.2,3

¹⁶ Yamana kannu sofane yi Yesu xali yamana kan banxini, sofane ganla birin yi e malan. ¹⁷ E yi doma mamiloxin nagodo a ma,* e wudi yii jali kanne denbe komotin na mangaya taxamasenna ra, e yi a so a xunna. ¹⁸ E yi lu a magele, e naxa, “I xonye, Yahudiyane mangana!” ¹⁹ E yi tamina nde tongo, e lu a bonbe a xunna ma, e yi e degen namini a ma, e yi e xinbi sin a yetagi, e a binya mageleni. ²⁰ E to yelin a magele, e doma mamiloxin ba a ma e mon yi a maxidi a gbee dugine yi. Na xanbi ra, e yi siga a ra a gbangbandeni wudin ma.

E yi Yesu gbangban wudin ma

Matiyu 27.32-44, Luka 23.26-43, Yoni 19.17-27

²¹ E yi lan xemena nde ra naxan yi xili Simon Sireni kaana, Alesandire nun Rufu fafe. A yi kelima xeen ma siga taani. E yi a karahan a xa Yesu faxa wudin tongo. ²² E yi siga Yesu ra han na yireni denaxan xili Gologota, naxan bunna neen, “xun xori yirena.” ²³ E yi mirihi nun manpaan basanxin so Yesu yii alogo a xa a min, nde yi ba toroƴaan na, koni a mi tin a rasuxe. ²⁴ Awa, e yi a gbangban wudin ma, e yi masensenna ti lan a dugine yitaxun feen ma. ²⁵ E yi a gbangban wudin ma soƴe raxenxen waxatini. ²⁶ E yi a kansun kedin sebe fa fala “Yahudiyane Mangan nan ito ra.” ²⁷ E yi mujade firin gbangban wudine ma Yesu fema, keden a yiifanna ma, keden a komenna ma.

²⁸ Kitabuna falan bata kamali nayi, a naxa, “A yate nen alo fe jaxi rabane.” ²⁹ Dangu muxune yi a makonbi e yi e xunni maxa, e naxa, “Ee! I tan naxan Ala Batu Banxin kalama, i yi a ti soƴe saxan bun ma, ³⁰ awa, iki, godo i keli wudin koƴe ra, i yi i yete rakisi!”

³¹ Saraxarali kuntigine nun sariya karamoxone fan yi Yesu magele na kiini, e yi a fala e bode xa, e naxa, “A bata bonne rakisi, koni a mi noƴe a yete rakise! ³² Nxu xa Alaa Muxu Sugandixina, Isirayila mangan to gode iki keli wudin ma alogo nxu xa denkeleya a ma!”

Muxun naxanye yi gbangbanxi wudin ma a fema, ne fan yi a makonbi han!

Yesu faxa fena

Matiyu 27.45-56, Luka 23.44-49, Yoni 19.28-30

³³ Dimin yi so yiren birin xun na yanyi tagini han se din waxatin yi maso. ³⁴ Na waxatini, Yesu yi gbelegbele a kon xuini lengben, a naxa, “Eli, Eli, lama sabakitani?” Na bunna neen fa fala, “N ma Ala, n ma Ala, i n nabepinxi nanfera?”†

³⁵ Muxuna ndee yi tixi na yi, na ndee yi a xuiin me, e naxa, “E tuli mati, a Nabi Eli xilima!” ³⁶ E tan nde yi dugi dungin tongo, a siga a giye, a sa a sin minse muluxunxini, a yi a so wudin xun na, a yi a ti Yesu xa. A yi a lan Yesu deen ma, a naxa, “A mame, nxu xa a to xa Nabi Eli a ragode keli wudin koƴe ra!”

³⁷ Yesu yi a xuini te fangan na, a faxa.

³⁸ Dugin naxan yi singanxi Ala Batu Banxin tagi, na yi bo firinna ra, folo a xunna ma han a labena. ³⁹ Sofa Kuntigin naxan yi tixi wudin yetagi nun, na yi Yesu xuiin me, a yi a faxa kiin to, a naxa, “Alaa Dii Xemen nan yi a ra yati!”

⁴⁰ Naxanla ndee yi tixi wulani, e a matoma. Mariyama Magadala kaan yi ne ye nun, e nun Mariyama, Yaki xuri nun Yose nga e nun Salome. ⁴¹ Ne nan yi biraxi a foxo ra Galile yamanani nun a malideni. Naxalan wuyaxi gbeteƴe fan yi na naxanye fan fa a foxo ra Yerusalen taani.

Yesu maluxun fena

Matiyu 27.57-61, Luka 23.50-56, Yoni 19.38-42

⁴² Ninbanna bata yi a li. Yuma loxon nan yi a ra Matabu Loxon nan yi na xoton bode. ⁴³ Yusufu Arimate kaan yi fa, muxu gbeen nan yi a ra kitisane malanni, naxan fan yi Alaa mangayaan mamema, na yi susu sigƴe Pilati fema a maxodindeni Yesu binbina fe ma.

⁴⁴ Pilati na me waxatin naxan yi fa fala a Yesu bata faxa, a yi terena na falan na. A sofa kuntigin xili, a yi a maxodin xa Yesu bata faxa. ⁴⁵ Pilati to sofa kuntigina falan me, a yi yamarin fi, a e xa Yesu binbin so Yusufu yii. ⁴⁶ Yusufu yi kasanggenna sara, a yi a binbin

* 15:17: Doma mamiloxin findixi mangane doamaan na. E fa a mangayaan nan magelema. † 15:34: Yaburi 22.2

nagodo, a yi a kasangen, a sa a maluxun gaburun na fanye kui gexini alo faran yili. Na xanbi ra, a geme gbeen makutukutu gaburun de ra. ⁴⁷ Mariyama Magadala kaan nun Mariyama bonna, Yose nga, ne yi a matoma e Yesu sa denaxan yi.

16

Yesu keli fena sayani

Matiyu 28.1-8, Luka 24.1-12, Yoni 20.1-10

¹ Matabu Laxan to dangu, Mariyama Magadala kaan nun Mariyama, Yaki nga nun Salome yi latikononna sara alogo e xa sa a sa Yesu binbin ma. ² Xatin xotanni sogen te waxatini, e yi sigama gaburu den na, ³ e yi e bode maxadin, e naxa, “Nde gemen makutukutuma, a yi a ba gaburun de ra en xa?” ⁴ E fa e yeen nakele, e yi a to a gemen bata yi makutukutu, a ba gaburun de ra. Na gemen yi gbo han! ⁵ E yi so gaburun kui, e banxulan doma fixe kanna nde to dxi yiifanna ma, e gaxu kati!

⁶ A yi a fala e xa, a naxa, “E nama gaxu, e Yesu Nasareti kaan nan fenma naxan gbangban wudin ma. A mi be, a bata keli sayani! E a sa be nin. ⁷ Koni e siga, e sa a fala a xarandiine nun Piyeri xa, e naxa, ‘A sa e lima Galile yamanani, e sa a toma nen na yi, alo a fala e xa kii naxan yi.’” ⁸ E kui fuxin yi siga e giye keli gaburun kui, e xuruxurunma. Koni e mi sese fala muxu yo xa amasoto e yi gaxuxi han!

Yesu yi mini kenenni Mariyama Magadala kaan xa

Matiyu 28.9-10, Yoni 20.11-18

⁹ Yesu to keli sayani xatin subaxani, a mini Mariyama Magadala kaan nan singe xa kenenni, a jinan soloferen kedi naxan foxo ra. ¹⁰ Mariyama yi sa na xibarun nali Yesu foxorabirane ma, naxanye yi wugama Yesu jan feen na. ¹¹ Awa, e to a me a Yesu niin mon bata bira a yi, a Mariyama bata a to, e mi la a ra.

Yesu yi a yete yita a xarandii firin na

Luka 24.13-35

¹² Na xanbi ra, Yesu yi a yete yita e tan muxu firinna nde ra kii gbete yi kiraan xon ma, e yi sigan tima burunna ra waxatin naxan yi. ¹³ E yi xete, e sa na fala bonne xa, koni e mi la e ra.

Yesu yi a xarandiine xe

Matiyu 28.16-20, Luka 24.36-49, Yoni 20.19-23, Kewanle 1.6-8

¹⁴ Na xanbi ra, Yesu yi mini kenenni xarandii fu nun kedenne xa, e yi e degema waxatin naxan yi. A yi e maxadi e denkeyatareyaan nun e bone xodexeyana fe ma amasoto naxanye a to a niini, e mi la ne ra. ¹⁵ A yi a fala e xa, a naxa, “E siga dunuɓa yiren birin yi, e n ma falan Xibaru Fajin kawandin ba daala birin xa. ¹⁶ Naxan na denkeya, a rafu igeni, na kisima nen. Xa naxan mi denkeya, na yalagima nen. ¹⁷ Naxanye na denkeya, e taxamasenni itoe ligama nen n xinli: E jinnan kedima nen, e yi xui gbete nenene fala, ¹⁸ e yi sagine suxu e yiine ra, e dabarin don, sese mi liga e ra. E yiin sama nen furetone ma, e yi e rakendeya.”

Yesu te fena ariyanna yi

Luka 24.50-53, Kewanle 1.9-11

¹⁹ Marigi Yesu yelin falan tiye e xa waxatin naxan yi, a te ariyanna yi a sa dxi Ala yiifanna ma. ²⁰ E yi siga kawandin badeni yiren birin yi. Marigin yi walima e xon, a yi a falan senbe so taxamasenne ra.

Luka

Luka Yesu a Fe Xibaru Fajin Naxan Sebe

Marigi Yesu fɔxɔrabira naanin nan Yesu a taruxun nun a falane sebe Alaa Nii Sarijanxin barakani: Matiyu, Maraka, Luka, e nun Yoni. Luka Kitabun yireni ito sebexi nen fɔ nɛɛ tonge saxan e nun suulun jɔxɔndɔn Yesu te xanbini kore xɔnna ma. Luka mi yi Yesu fɔxɔ ra a dunuɗa yi gidini. A denkeleya Yesu te xanbin nin kore xɔnna ma Xera Pɔli waxatini. Dandan tiin nan yi Luka ra, a yi lonnixa ki fajni. A siga nen Yesu a xarandiine fema Yerusalɛn taani, a yi Yesu a fe birin fɛsɛfɛsɛ alogo a xa dentege kamalixin sa dunuɗa muxune birin xa. A sebexi muxuna nde nan ma naxan xili, “Teyofili.” A kari mi kolonxi to, koni a xinla bunna nɛɛn fa fala “Ala Xanu Muxuna.” Han to, a mɔn sebexi ne nan ma naxanye bata Ala xanu.

Kitabun yireni ito Yesu bari kiin nan singe yebama, Mariyamaa diina. Yesu a dunuɗa yi gidini, a xaran wuyaxi ti nen a yamaan xa. A mɔn yi kabanako wuyaxi liga. Luka na nan yebama Ningila Yesu kui. Dɔnxɛn na, a Yesu a sayaan nan yebama e nun a keli fena sayani. Yesu texi ariyanna yi kii naxan yi, na fan yɛbaxi Kitabun yireni ito yi.

Kitabun yireni ito nan muxune malima alogo e xa a famu Yesu findixi Alaa Diin na kii naxan yi. Na feen sebexi Luka 1.34-35 kui. Ala mi finde diin sɔtɔ muxun na alo adamadiine diin sɔtɔn kii naxan yi. Ala Yesu daxi a nga kui nen alo a dunuɗa da a fala xuiin xɔn ma kii naxan yi. Ala nan a falaxi a xa da a nga kui, a yi da. Nayi, Yesu Fafe mi toxi dunuɗa yi. Xa a fafe mi toxi dunuɗa yi, a fafe findixi nde ra nayi? Na feen ma, yamaan to a fafe a fe falama, e yi a fala fa fala Ala nan a fafe ra bayo a tan nan Yesu da a nga kui. Na nan Yesu findixi Alaa Diin na.

¹ N xɔyin Teyofili,*

Muxu wuyaxi bata sebenla ti lan feene ma naxanye liga nxu yɛɛ xɔri. ² E feene yɛbaxi nen alo sereya kendene a fala e xa kii naxan yi, xabu a fɔlɔni, naxanye Alaa falan nalima. ³ Awa, n xɔyin Teyofili, n bata feni itoe xaran, n yi e fɛsɛfɛsɛ ki fajni xabu a fɔlɔni. N bata n miri a ma, n naxa, “A lan n xa a sebe ki fajni, n yi a rasiga i ma.” ⁴ N ni ito ligaxi nen alogo i xa na feene birin jɔndin kolon i xaranxi naxanye ma.

Yoni bari feen yi fala

⁵ Ito birin fɔlɔxi Herode a mangayaan waxatin nin Yudaya yamanani. Saraxaralina nde yi na, a xili Sakari naxan yi kelixi saraxarali Abiya bɔnsɔnni. A jaxanla yi xili Elisabeti. Na fan yi kelixi saraxarali Haruna bɔnsɔnna nin. ⁶ E firinna birin yi tinxin Ala yɛɛ ra yi, e yi Marigina yamarin nun a sariyan birin suxi. ⁷ Dii yo mi yi e yii nun, amasɔtɔ gbantan nan yi Elisabeti ra, e firinna birin bata yi fori han!

⁸ Lɔxɔna nde, Sakari a saraxarali wanla waxatin yi a li Ala xa, ⁹ e yi a sugandi masensenna xɔn alo saraxaraline darixi a ra kii naxan yi, alogo a xa so Marigin Batu Banxini wusulan gandeni. ¹⁰ Yamaan yi malanxi tandeni Ala maxandideni wusulanna gan waxatini, ¹¹ nayi, Marigina malekan yi mini kenenni a xa, a ti wusulan ganden yiifanna ma. ¹² Sakari malekan to waxatin naxan yi, a kuisan, a gaxu. ¹³ Koni malekan yi a fala a xa, a naxa, “Sakari, i nama gaxu! Ala bata i xuiin mɛ, i ya jaxanla, Elisabeti dii xɛmɛn sɔtɔma nen i xa, i yi a xili sa Yoni. ¹⁴ I sewama nen, muxu wuyaxi fan yi sewa a bari feen na. ¹⁵ Amasɔtɔ a findima nen muxu gbeen na Marigin yetagi. A nama manpaan min, a nama dɔlɔ ma se yo min. A lugoma nen Alaa Nii Sarijanxin na xabu a nga kui waxatin naxan yi. ¹⁶ A fama nen Isirayila kaan wuyaxi ra e Marigina Ala ma. ¹⁷ A sigama Marigina xɛrayaan na nen senbeni alo Nabi Eli† a liga kii naxan yi. A yi dii fafane bɔjɛn nafindi e diine ma. A yi muxu murutɛxine masara, e miriyaan yi liga alo tinxin muxune, alogo a xa yamani tɔn Ala xa ki fajni.”

* 1:1: Teyofili: Muxu xinla na a ra naxan bunna nɛɛn, fa fala “Muxun naxan Ala xanuxi.” † 1:17: A mato Malaki 3.23-24 kui.

¹⁸ Sakari yi a fala malekan xa, a naxa, “N na a kolonma di, fa fala nɔndi nan ito ra? N tan bata fori, n ma naxanla fan bata fori.”

¹⁹ Malekan yi a yabi, a naxa, “Baraka Yibirila nan n tan na, naxan tima Ala yetagi. A tan nan n xexi i ma feni ito Xibaru Fajin nalideni i ma. ²⁰ Koni bayo i mi laxi n ma falan na, naxan sa kamalima a waxatini, i findima nen bobon na, i mi falan tima han na yi liga.”

²¹ Na waxatini, yamaan yi Sakari mamema. E yi kɔntɔfili bayo a bata yi bu Ala Batu Banxini. ²² Koni a to mini, a mi nɔ falan tiye e xa, e yi a kolon fa fala a bata fe toon ti Ala Batu Banxini. A yi a yiin maliga e xa bayo a mi yi nɔe falan tiye.

²³ A wali lɔxɔne janxina Ala xa, Sakari yi xete a konni. ²⁴ Na dangi xanbini, a naxanla Elisabeti yi fudikan. Kike suulun, a mi mini tandeni. ²⁵ A yi a fala, a naxa, “Marigina ito nan ligaxi n xa, a bata tin a xa n ma yagin ba n ma n ma muxune tagi.”

Yesu bari feen yi fala

²⁶ Elisabeti kuiin kike senninna, Ala yi maleka Yibirila rasiga Galile taana nde yi naxan xili “Nasarɛti.” ²⁷ A falan ti sungutun nasɔlɔnxin xa, xemena nde bata yi a masuxu naxan yi xili Yusufu, Manga Dawuda bɔnsɔnna muxuna nde nan yi na ra. Na sungutun nasɔlɔnxin yi xili nen Mariyama. ²⁸ Malekan yi fa a fema, a naxa, “Sewani i xa Ala fe fajin nagidixi i tan naxan ma. Marigina i xɔn!”

²⁹ Mariyama yi kuisan malekana falana fe ra, a yi a miri a xɔntɔnna bunna ma. ³⁰ Malekan yi a fala a xa, a naxa, “Mariyama, i nama gaxu amasɔtɔ Ala bata maragidi fajin fi i ma. ³¹ I fudikanma nen, i dii xemen sɔtɔ, i yi a xili sa Yesu.† ³² A binyen sɔtɔma nen, a xili bama nen a Kore Xɔnna Alaa Dii Xemena. Marigina Ala a findima nen mangan na alo a benba Dawuda yi kii naxan yi. ³³ A findima nen Yaxuba bɔnsɔnna mangan na habadan. A mangayaan mi janje mumɛ!”

³⁴ Mariyama yi a fala malekan xa, a naxa, “Sungutun nasɔlɔnxin nan n tan na, ito ligama di nayi?”

³⁵ Malekan yi a yabi, a naxa, “Alaa Nii Sarijanxin godoma nen i ma, Kore Xɔnna Ala senben godoma nen i xun ma. Nanara, na dii sarijanxin xili bama nen a Alaa Dii Xemena. ³⁶ I ngaxakedenna Elisabeti fan fudikanna nan a ra iki. Hali a to bata fori, e yi a falama naxan ma a gbantana, na kuiin kike senninden na ra iki. ³⁷ Amasɔtɔ Ala nɔe feen birin lige nen.”

³⁸ Mariyama naxa, “Marigina walikeen nan n tan na, Ala xa na liga n xa alo i bata a fala kii naxan yi.” Malekan yi keli a fema.

Mariyama yi siga Elisabeti fema

³⁹ Na xanbi ra, Mariyama yi a yiton mafuren, a siga taana nde yi Yuda yamanani, geya wuyaxi yi denaxan yi. ⁴⁰ A siga Sakari konni Elisabeti xɔntɔndeni. ⁴¹ Elisabeti Mariyama xɔntɔn ti xuiin me waxatin naxan yi, diin yi a ramaxa Elisabeti kui. Elisabeti yi lugo Alaa Nii Sarijanxin na. ⁴² A yi a fala ti xuini te, a naxa, “Baraka diin nan i tan na naxanle tagi! I diin naxan fan sɔtɔma, baraka diin nan na ra! ⁴³ N binyen sifani ito sɔtɔxi di, n kanna nga xa fa n konni? ⁴⁴ Amasɔtɔ, n na i xɔntɔn ti xuiin me waxatin naxan yi, diin yi a ramaxa n kui sewani. ⁴⁵ Sewani i xa, i tan naxan laxi a ra fa fala Marigina falan kamalima nen.”

Mariyamaa betina

⁴⁶ Mariyama naxa,
“N Marigin tantunma n bɔɓeni.
⁴⁷ N sewaxi n bɔɓeni n nakisimana Alaa fe ra.
⁴⁸ Amasɔtɔ a bata a xaxili lu
n tan a walike magodoxin xɔn ma.
Nanara, fɔlɔ iki ma han habadan,
muxun birin a falama nen
a baraka diin nan n tan na.
⁴⁹ Amasɔtɔ Ala Senbemaan bata fe gbeen liga n xa.

† 1:31: Yesu xinla bunna nɛɛn, fa fala “Marakisi Tiina” Heburu xuini.

A xinla sarijan.

⁵⁰ A kininkinin a yeεragaxu muxune ma han mayixete mayixetene.

⁵¹ Ala bata a yiini bandun, a yi waso muxune raxuya ayi e nun e fe yitoxine.

⁵² Ala bata manga senbe kanne ba e manga gbedene yi. Naxanye e yete magodoxi, a yi ne yite.

⁵³ A kametone ralugo fe fajin na. A nafulu kanne yii seene jan.

⁵⁴ Ala layirin naxan xidi en benbane xa, a mi jinanxi na ma.

⁵⁵ A yi a xaxili lu a hinanna xon ma Iburahima xa e nun a bonsonna birin han habadan!”

⁵⁶ Mariyama yi kike saxan ti Elisabeti fema. Na xanbi ra, a yi xete a konni.

Yoni Marafu Tiin bari fena

⁵⁷ Elisabeti dii bari waxatin yi a li, a yi dii xemen soto. ⁵⁸ A dexo bodene nun a xabilan muxune yi a me a Marigin bata kininkinin a ma, e yi sewa e bode xon ma.

⁵⁹ Diin barin lexo xunna, e fa a ra a banxulandeni, e yi a xili sama nen Sakari alo a fafe xinla kii naxan yi. ⁶⁰ Koni a nga naxa, “En-en de! A xili sama nen Yoni.”

⁶¹ E yi a fala a xa, e naxa, “Muxu yo mi i bonsonni naxan xili na kiini.” ⁶² Nayi, e yi e yiin maliga a fafe xa, e yi a maxodin diin xinla ma.

⁶³ Sakari yi walaxan tongo, a yi a sebe, a naxa, “A xili nen Yoni.” E birin yi kabe kati! ⁶⁴ Na waxatin yeteni, Sakari yi no falan tiye, a Ala tantun folo. ⁶⁵ A dexo bodene yi gaxu kati! Muxune yi na feene falama Yudaya yamanan birin yi. ⁶⁶ Naxan birin a me, ne yi e miri, e maxodinna ti, e naxa, “Diini ito sa ligama di?” Amasoto e bata yi a yigbe kati, a Marigin senbena a xun ma.

Sakari yi waliyiya falane ti

⁶⁷ Yoni Fafe Sakari yi lugo Alaa Nii Sarijanxin na, a yi waliyiya falane ti, a naxa,

⁶⁸ En Marigin tantun, Isirayilaa Ala!

Amasoto a bata fa,
a yi a yamaan mali,
a yi e xoroya.

⁶⁹ A bata Marakisi Tiin senbemaan namini a walikeen Dawuda bonsonni,

⁷⁰ alo a fala a nabi sarijanxine xon ma kii naxan yi xabu waxati danguxine.

⁷¹ A layirin xidi
a a en xunbama nen en yaxune yii,
e nun naxanye birin en najaxuxi.

⁷² A yi kininkinin en benbane ma,
a yi a xaxili lu a layiri sarijanxin xon ma,

⁷³ alo a kolo en benba Iburahima xa kii naxan yi.

⁷⁴ A yi en xunba en yaxune ma.
A tin, en yi a batu boje xunbenli.

⁷⁵ A yi en findi a muxu sarijanxine nun tinxin muxune ra a yeε ra yi en siin birin yi.

⁷⁶ N ma diina, e i xilima nen a Kore Xonna Alaa nabina.
I sigama nen Marigin yeε ra.

I kirani ton a xa.

⁷⁷ I yi kisi feen yita a yamaan na,

e yulubine yi xafari

⁷⁸ a kininkinin gbeen barakani.

A tan nan a ligama en lu kenenni
alo sogen tematona.

⁷⁹ A yi muxune makenen

naxanye dōxi dimini sayaan yεε ra.

A yi bōɲe xunbenla kiraan yita en na.

⁸⁰ Awa, diin yi gboma, a yi senben sōtōma e nun xaxinla. A yi lu wulani han a mini waxatin yi a li kenenni Isirayila muxune xa.

2

Yesu yi bari

Matiyu 1.18-25

¹ Na waxatini, Romi Manga Gbee Ogustu yi yamarin fi a yamanan muxune birin xinla xa seɓe. ² Kiriniyusi yi yamana kanyani Siriya yamanani waxatin naxan yi, a seɓe fōlōn nan yi na ra. ³ Awa, muxune birin yi siga e taane yi e xinle seɓedeni.

⁴ Yusufu fan yi keli Galile Nasareti taani, a siga Yudaya taana nde yi naxan yi xili Betelemi, Manga Dawuda sōtōxi denaxan yi. Yusufu yi siga na, amasōtō Dawuda bōnsōnna nan yi a tan fan na, ⁵ a siga a xili seɓedeni e nun Mariyama naxan yi masuxi a xōn ɲaxalandiyani. A fudi kanna nan yi a ra. ⁶ E yi Betelemi yi waxatin naxan yi, Mariyama dii bari waxatin yi a li. ⁷ A yi a dii xeme singen sōtō. A yi a mafilin dugini, a yi a sa xuruseene balon sa seen kui kulani amasōtō e mi yigiya sōtō xōɲe yigiyadeni.

Yεxεε kantanne nun malekane fe

⁸ Yεxεε kantanna ndee yi na yamanani naxanye yi xima burunna ra, e yi e yεxεεne kantanma kōɛen na. ⁹ Marigina malekan yi mini kenenni e xa, Marigina nōrōn yi godō e xun ma. E gaxu kati! ¹⁰ Koni malekan yi a fala e xa, a naxa, “E nama gaxu amasōtō n faxi fena nde Xibaru Fajin nan nalideyi ε ma, naxan findima sēwa gbeen na yamaan birin xa. ¹¹ Marakisi Tiin bata sōtō ε xa to kōɛen na Dawuda gbee taani. Alaa Muxu Sugandixin na a ra! Marigin na a ra! ¹² Taxamasenna ni ito ra ε xa, ε diidin lima saxi nēn xuruseene balon sa seen kui kulani, a mafilinxi dugini.”

¹³ Na waxatin yeteni maleka ganla yi keli kore, e fa malekan boden fema, e yi Ala tantun, e naxa,

¹⁴ “Binyen xa fi Ala ma kore xōnna ma pon! Muxun naxanye bata Ala kenēn, ne xa bōɲe xunbenla sōtō dunuɲa yi.”

¹⁵ Malekane keli e fema waxatin naxan yi, e xete ariyanna yi, yεxεε kantanne yi a fala e bode xa, e naxa, “En siga Betelemi yi, en sa feni ito to naxan ligaxi, Marigin naxan falaxi en xa.”

¹⁶ Nanara, e siga mafuren, e sa Mariyama nun Yusufu li na, e diidin to saxi xuruseene balon sa seen kui kulani. ¹⁷ Yεxεε kantanne to diidin to, malekan falan naxan ti e xa diidina fe yi, e yi na birin yeɓa. ¹⁸ Muxun naxanye birin e xuiin mε, ne yi kabe xuruse kantanne falan ma. ¹⁹ Mariyama yi feni itoe birin namara a xaxinla ma, a yi a miri ne ma kati! ²⁰ Yεxεε kantanne yi xete, e Ala tantunma, e a binya na feen na e naxan toxi alo malekana a fala e xa kii naxan yi.

Yesu xili sa fena

²¹ Lōxō xun keden danguxina, diidin banxulan waxatin yi a li, e yi a xili sa Yesu alo malekana a fala kii naxan yi benun a xa bari.

E Yesu taxu Ala ra

²² E marasariɲanna waxatin to ɲan alo Musaa Sariya Kitabun naxan falaxi lan dii bari feen ma, * Yusufu nun Mariyama yi siga diidin na Yerusalen taani, e sa a taxu Marigin na.

²³ A seɓexi Marigina Sariya Kitabuni, a naxa, “Dii xeme singen birin xa rasariɲan Marigin

* 2:22: Na feen seɓexi Saraxaraline 12.1-4 kui.

xa.”† ²⁴ E yi saraxan ba alo Marigina Sariya Kitabuna a falaxi kii naxan yi, a naxa, “ganba firin hanma kolokonde dii firin.”‡

²⁵ Muxuna nde yi Yerusalen taani nun, a xili Simeyɔn. Tinxin muxu tɔgɔndiyaxin nan yi a ra. A yi Ala mamema Isirayila mali feen na. Alaa Nii Sarijanxin yi a yi. ²⁶ A bata yi a kolon Alaa Nii Sarijanxin xɔn ma fa fala a mi faxe fɔ a Marigina Muxu Sugandixin to. ²⁷ Alaa Nii Sarijanxin yi Simeyɔn nasiga Ala Batu Banxini. Yesu sɔtɔ muxune yi fa a ra Ala Batu Banxini, e xa a liga alo Sariya Kitabuna a fala kii naxan yi. ²⁸ Simeyɔn yi Yesu tongo, a yi a sa a kanke ra, a barikan bira Ala xa, a naxa, ²⁹ “Marigina, i bata i ya layirin nakamali n xa. Iki, i ya walikɛɛn xa siga bɔɲɛ xunbenli ³⁰ amasɔtɔ n bata i ya kisi feen to, ³¹ i naxan yitɔnxi yamane birin yɛɛ ra. ³² A tan nan findima kɛnɛnna ra siyane xa, a findima nɛn Isirayilaa binyen na, i ya yamana.”

³³ Simeyɔn falan naxan ti Yesu a fe yi, a nga nun a fafe yi kabe na ra. ³⁴ Simeyɔn yi duba a nga Mariyama xa, a naxa, “Ala bata diini ito yeɓa, a yi Isirayila muxu wuyaxi halagi, a yi a wuyaxi rakisi. A findima nɛn taxamasenna ra koni muxu wuyaxi a matandima nɛn, ³⁵ a yi e miriya luxunxine ramini kɛnɛnni. Tɔrɔna i bɔɲɛn sɔxɔnma nɛn alo dɛgɛma xɛnɛna.”

³⁶ Nabi jaxalanmana nde yi na nun, a yi xili Anna, Fanuweli a dii tɛmɛna. A yi kelixi Aseri bɔnsɔnna nin. Naxalan fori gbeen nan yi a ra naxan bata yi jɛɛ solofere ti futuni nun, ³⁷ a jɛɛ tonge solomasɛɛ e nun jɛɛ naanin ti kaɲa gileyani. A yi Ala Batu Banxini waxatin birin, a yi Ala batuma kɔɛɛn nun yanyin na, a yi Ala maxandɛ, a sunna suxu. ³⁸ Na waxatin yetɛni, a fa, a barika bira Ala xa, a lu diina fe fale muxune xa naxanye yi Yerusalen taan xunba waxatin mamema.

Xɛtɛ feen Nasarɛti yi

³⁹ Yusufu nun Mariyama to yelin feene birin nakamale alo Marigina Sariya Kitabuna a yamarixi kii naxan yi, e xɛtɛ Galile yamanani e taani Nasarɛti. ⁴⁰ Diidin yi gboma, a sɛnben sɔtɔ, a fe kolonna yi dɛfe. Alaa hinanna yi a yi.

Yesu dii jɔrɛna Ala Batu Banxini

⁴¹ Yesu sɔtɔ muxune yi sigama Yerusalen taani jɛɛ yo jɛɛ Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanli. § ⁴² Yesu sɔtɔn jɛɛ fu nun firinna ti waxatin naxan yi, e siga sanla rabadeni alo e namunna kii naxan yi. ⁴³ Sanla jɲan waxatin naxan yi, e xɛtɛ e konni. Yesu yi lu Yerusalen taani, koni a sɔtɔ muxune mi yi a kolon. ⁴⁴ E yi e miri, a a yi yamaan yɛ, e fɛriɲɛn sigan tiyɛ. Na xanbi ra, e Yesu fen fɔlɔ e ngaxakedenne nun e xɔyine tagi. ⁴⁵ Koni e mi a to. Nanara, e xɛtɛ a fendeni Yerusalen taani. ⁴⁶ A soge saxandeni, e yi sa a to Ala Batu Banxini, a dɔxi Yahudiya karamɔxɔne tagi, a tuli matixi e ra, a e maxɔdinma. ⁴⁷ Naxan birin a xuiin mɛ, ne yi kabe a xaxilimayaan yabine ma. ⁴⁸ A sɔtɔ muxune a to waxatin naxan yi, e kabe. A nga yi a fala a xa, a naxa, “N ma diina, i ito ligaxi nxu ra nanfera? Nxu nun i fafe bata yigitege i fendeni kati!”

⁴⁹ A yi e yabi, a naxa, “ɛ n fenma nanfera? ɛ mi a kolon fa fala a lan nɛn n xa lu n Fafe a banxini?” ⁵⁰ Koni a naxan fala e xa, e mi na famu.

⁵¹ Nanara, Yesu yi siga e fɔxɔ ra Nasarɛti yi, a yi e sagoon liga. A nga yi feni itoe birin namara a xaxinla ma. ⁵² Yesu yi xungbo, a xaxili sɔtɔ, a fe yi rafan Ala nun yamaan ma.

3

Yoni Marafu Tiina kawandina

Matiyu 3.1-12, Maraka 1.1-8, Yoni 1.19-28

¹ Pɔnɔsi Pilati yi yamana kanyani Yudaya yamanani waxatin naxan yi, Romi Manga Gbeen Tiberi a mangayaan jɛɛ fu nun suulunna nan yi a ra nun. Herode fan yi

† 2:23: A mato Xɔrɔyaan 13.2 nun 13.12 nun 13.15 nun Yatene 18.15-16 kui. ‡ 2:24: A mato Saraxaraline 12.8 kui. § 2:41: Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla: Musaa waxatini, Ala fitina feen nafa nɛn Firawona yamaan ma, malekan yi fa e dii singene birin faxa kɔɛ kedenna ra. Koni, Isirayila kaane yi saraxa wunla xuya e banxine dɛ wudine ma, saya malekan yi dangu e xun ma. Na feen sanla ni ito ra. A mato Xɔrɔyaan 12.1-13 kui.

kuntigiyani Galile yamanan xun na. A ngaxakedenna, Filipi fan yi kuntigiyani Iture nun Tirakoniti yamanan xun na. Lisanisa fan yi kuntigiyani Abileni yamanan xun na.

² Anasa nun Kayafa, saraxarali kuntigi singene nan yi ne fan na. Ala falan ti Sakari a dii xemen Yoni xa na waxatin nin wulani. ³ Yoni yi sigama Yuruden baan de kawandi badeni, a naxa, “E xun xanbi so e yulubine yi, e rafu igeni, e yulubine xafarima nen.” ⁴ Nabi Esayi

a sebe nen a Kitabun kui, a naxa,
“Muxuna nde xuiin minima tonbonni,
a naxa, ‘E kirani ton Marigin yee ra,
e kirane matinxin a xa!

⁵ E folone birin naxutu,
e geyane nun yire matexine birin wuru.

Kira yidoxine birin yi tinxin.

Kira jaxine birin yi malaxun.

⁶ Adamadiine birin kisi feen toma nen fata Ala ra!”* ”

⁷ Yamaan yi fa Yoni fema, a a xa e rafu igeni e tubi xinla ma Ala ma. A yi a fala e xa, a naxa, “E tan sani bõnsõnne! Nde e rakolonxi, e xa e gi Alaa xõlõn bun ma? ⁸ E kewanle xa a yita fa fala e bata e xun xanbi so e hakene yi. E nama e miri fa fala, e benban nan Iburahima ra. N xa a fala e xa, Ala nõe gemeni itoe maxete nen, a e findi Iburahima bõnsõnne ra! ⁹ Bunbin bata yitõn wudi salenne sege feen na. Wudin naxan mi bogi fajin tima, na sege ma nen, a woli teeni.”

¹⁰ Yamaan yi a maxõdin, e naxa, “Nxu nanfe ligama na yi?”

¹¹ A yi e yabi, a naxa, “Doma firin naxan yii, a xa keden fi gbete ma se mi naxan yii, donseen muxun naxan yii, a xa a yitaxun.”

¹² Mudu maxinla ndee yi fa alogo e xa rafu igeni e tubi xinla ma Ala ma, e yi a maxõdin, e naxa, “Karamõxõ, nxu tan nanfe ligama?”

¹³ A yi e yabi, a naxa, “E nama seen maxili dangu a danna ra.”

¹⁴ Sofana ndee fan yi a maxõdin, e naxa, “Nxu tan go? Nxu nanfe ligama?”

A yi a fala e xa, a naxa, “E nama gbetin ba muxune yii fangan na hanma wuleni. E wasa so e saranni.”

¹⁵ Yamaan yi e yigin sa fõlõ Yoni yi. E yi mirixi a ma fa fala Alaa Muxu Sugandixin na a ra. ¹⁶ Nanara, Yoni yi a fala e birin xa, a naxa, “N tan e rafuma igen nin, koni naxan senben gbo n tan gbeen xa, na fama, n tan mi sa lan nen n findi a sankidi fulunna ra. Na e rafuma Alaa Nii Sarijanxin nun teen nin. ¹⁷ A segedenna a yii, a maali fe, a yi a sa sagan kui, koni a se dagin sama nen tee tutareni!”

¹⁸ Yoni yi Alaa falan Xibaru Fajin nali yamaan ma maxadi kii wuyaxi yi. ¹⁹ Koni Yoni yi Manga Herode sõn jaxina fe fala, amasõto a bata yi a fafaxakedenna jaxanla Herodiyade futu e nun a mõn bata yi fe jaxi wuyaxi liga. ²⁰ Herode mõn yi fe jaxi gbete liga naxan dangu bodene ra, a Yoni sa kason na.

Yoni yi Yesu rafu igeni

Matiyu 3.13-17, Maraka 1.9-11, Yoni 1.32-34

²¹ Yamaan birin yelin nafuye waxatin naxan yi, Yesu fan yi rafu igeni. Yesu yi Ala maxandima waxatin naxan yi, kore xõnna deen yi rabi, ²² Alaa Nii Sarijanxin yi godo a ma ganba sawurani. Fala xuiin yi keli kore, a naxa, “N nafan Dii Xemen nan i tan na. I bata n kenen ki faji.”†

Yesu benbane fe

Matiyu 1.1-17

²³ Yesu to jee tonge saxan sõtõ, a yi a wanla fõlõ. Yamaan yi mirixi a Yusufu a dii xemen nan a tan na.

Heli nan ma dii yi Yusufu ra,

²⁴ Mataha nan ma dii yi Heli ra,

* 3:6: Esayi 40.3-5 † 3:22: A mato Yaburin 2.7 nun Esayi 42.1 kui.

Lewi nan ma dii yi Mataha ra,
 Meliki nan ma dii yi Lewi ra,
 Yanayi nan ma dii yi Meliki ra,
 Yusufu nan ma dii yi Yanayi ra,
²⁵ Matahisa nan ma dii yi Yusufu ra,
 Amosi nan ma dii yi Matahisa ra,
 Nahun nan ma dii yi Amosi ra,
 Esili nan ma dii yi Nahun na,
 Nagagi nan ma dii yi Esili ra,
²⁶ Maati nan ma dii yi Nagagi ra,
 Matahisa nan ma dii yi Maati ra,
 Semenni nan ma dii yi Matahisa ra,
 Yoseke nan ma dii yi Semenni ra,
 Yoda nan ma dii yi Yoseke ra,
²⁷ Yohana nan ma dii yi Yoda ra,
 Resa nan ma dii yi Yohana ra,
 Sorobabeli nan ma dii yi Resa ra,
 Selatili nan ma dii yi Sorobabeli ra,
 Neri nan ma dii yi Selatili ra,
²⁸ Meliki nan ma dii yi Neri ra,
 Adi nan ma dii yi Meliki ra,
 Kosan nan ma dii yi Adi ra,
 Elemadan nan ma dii yi Kosan na,
 Eri nan ma dii yi Elemadan na,
²⁹ Yosuwe nan ma dii yi Ere ra,
 Elisere nan ma dii yi Yosuwe ra,
 Yorimi nan ma dii yi Elisere ra,
 Mataha nan ma dii yi Yorimi ra,
 Lewi nan ma dii yi Mataha ra,
³⁰ Simeyɔn nan ma dii yi Lewi ra,
 Yuda nan ma dii yi Simeyɔn na,
 Yusufu nan ma dii yi Yuda ra,
 Yonan nan ma dii yi Yusufu ra,
 Eliyakimi nan ma dii yi Yonan na,
³¹ Meleya nan ma dii yi Eliyakimi ra,
 Mena nan ma dii yi Meleya ra,
 Matata nan ma dii yi Mena ra,
 Natan nan ma dii yi Matata ra,
 Dawuda nan ma dii yi Natan na,
³² Yese nan ma dii yi Dawuda ra,
 Obedi nan ma dii yi Yese ra,
 Boosu nan ma dii yi Obedi ra,
 Salimon nan ma dii yi Boosu ra,
 Naxason nan ma dii yi Salimon na,
³³ Aminadabo nan ma dii yi Naxason na,
 Rami nan ma dii yi Aminadabo ra,
 Xesirɔn nan ma dii yi Rami ra,
 Peresi nan ma dii yi Xesirɔn na,
 Yuda nan ma dii yi Peresi ra,
³⁴ Yaxuba nan ma dii yi Yuda ra,
 Isiyaga nan ma dii yi Yaxuba ra,
 Ibrahima nan ma dii yi Isiyaga ra,

Tera nan ma dii yi Iburahima ra,
 Nahori nan ma dii yi Tera ra,
³⁵ Serugu nan ma dii yi Nahori ra,
 Rehu nan ma dii yi Serugu ra,
 Pelegi nan ma dii yi Rehu ra,
 Eberi nan ma dii yi Pelegi ra,
 Selaxa nan ma dii yi Eberi ra,
³⁶ Kayinan nan ma dii yi Selaxa ra,
 Arapaxadi nan ma dii yi Kayinan na,
 Semi nan ma dii yi Arapaxadi ra,
 Nuhan nan ma dii yi Semi ra,
 Lameki nan ma dii yi Nuhan na,
³⁷ Matusela nan ma dii yi Lameki ra,
 Xenoki nan ma dii yi Matusela ra,
 Yarɛdi nan ma dii yi Xenoki ra,
 Mahalaleli nan ma dii yi Yarɛdi ra,
 Kenan nan ma dii yi Mahalaleli ra,
³⁸ Enosi nan ma dii yi Kenan na,
 Seti nan ma dii yi Enosi ra,
 N Benba Adama nan ma dii yi Seti ra,
 Ala nan N Benba Adama da.

4

Setana yi kata a xa Yesu ratantan

Matiyu 4.1-11, Maraka 1.12-13

¹ Yesu yi keli Yuruden baani a lugoxi Alaa Nii Sarijanxin na. Alaa Nii Sarijanxin yi siga a ra tonbonni. ² Yinna Manga Setana yi kata a xa Yesu ratantan soge tonge naanin. Yesu mi sese don na waxatini, sunna yi a suxu han!*

³ Yinna Manga Setana yi a fala a xa, a naxa, “Xa Alaa Dii Xɛmɛn nan i tan na, a fala gemeni ito xa, a xa findi burun na.”

⁴ Yesu yi a yabi, a naxa, “A sebɛxi Kitabuni, a naxa ‘Muxun mi balon donseen xan gbansan na.’† ”

⁵ Na xanbi ra, Yinna Manga Setana yi a tongo, a siga a ra, a dunuɲa mangayane birin yita a ra mafuren. ⁶ Awa, Yinna Manga Setana yi a fala a xa, a naxa, “N nɔɔn birin fima i ma nen e nun nafunli ito birin amasɔɔ a birin taxuxi n tan nan na, muxun naxan na n kenɛn, n yi a so na yii. ⁷ Awa, xa i n batu, n ni ito birin fima nen i ma.”

⁸ Yesu yi a yabi, a naxa, “A sebɛxi Kitabuni, a ‘I xa i Marigina Ala binya, i yi a keden peen batu!’‡ ”

⁹ Na xanbi ra, Yinna Manga Setana yi Yesu tongo, a siga a ra Yerusalɛn taani, a yi a ti Ala Batu Banxin xun tagi, a yi a fala a xa, a naxa, “Xa Alaa Dii Xɛmɛn nan i tan na, tukan be, ¹⁰ amasɔɔ a sebɛxi Kitabuni, fa fala, ‘Ala yamarin fima nen a malekane ma i ya fe yi alogo e xa i kantan,’ ¹¹ a mɔn yi a fala, a naxa, ‘e i tongoma nen alogo i nama i sanna din gɛmɛ yo ra.’§ ”

¹² Yesu yi a yabi, a naxa, “A sebɛxi, ‘I nama i Marigina Ala mato bunbani.’* ”

¹³ Yinna Manga Setana to yelin Yesu matoɛ kiin birin yi, a keli a fema han waxati gbɛɛ.

Yesu yi a wanla fɔlɔ Galile

Matiyu 4.12-17, Maraka 1.14-15

* 4:2: Yesu mi sese don: Na waxatini, muxun na yi sunna suxu, a mi yi donseen donma hali kɔɛɛn na. Waxatina nde, e mɔn yi a ɲɛnige e nama igen fan min hali kɔɛɛn na. † 4:4: Sariyane 8.3 ‡ 4:8: Sariyane 6.13-14 § 4:11: Yaburin 91.11-12 * 4:12: Sariyane 6.16

¹⁴ Na xanbi ra, Yesu yi xete Galile yi, Alaa Nii Sarijanxin senbena a xun ma. A fe xibarun yi rali na yamanan birin yi. ¹⁵ A yi e xaran e salide banxine yi, e birin yi a tantun.

Nasareti kaane yi e me Yesu ra

Matiyu 13.53-58, Maraka 6.1-6

¹⁶ Na xanbi ra, Yesu yi siga Nasareti taani, a maxuruxi denaxan yi. Matabu Laxoni, a yi siga salide banxini alo a darixi a lige kii naxan yi. A keli, a ti xaran feen na. ¹⁷ E yi Nabi Esayi gbee Kitabun so a yii. A yi a rabi, a na yiren to a sebexi denaxan yi, a naxa,

¹⁸ “Marigina Niina n yi. A bata n sugandi, a n xa Alaa falan Xibaru Fajin nali yiigelitone ma. A bata n nasiga, a n xa xaroya feen kawandin ba suxu muxune xa, n yi danxutone yeen nabi. Naxanye noon bun ma, n ne xaroya. ¹⁹ N xa Marigina muxune xunba jeen nali.”†

²⁰ Yesu yi Kitabun nagali, a yi a so a suxu muxun yii, a dɔxɔ. Muxun naxanye birin yi salide banxini, ne yi e yeen ti a ra. ²¹ A falan ti folo e xa, a naxa, “To, n bata naxan xaran, e yi a me, na bata kamali.”

²² E birin yi a sere ba, e kabɛ na fala fajine ma a naxanye ti e xa. E yi a fala, e naxa, “Yusufu a dii xemen xa mi ito ra ba?”

²³ Yesu yi a fala e xa, a naxa, “N laxi a ra yati, fa fala e sandani ito sama n ma nen fa fala, ‘Seribana, i yete rakendeya.’ E mon a falama n ma nen fa fala, ‘Nxu feen naxanye mexi i ya fe yi Kapɛrunan yi, ne fan liga i gbee taani.’ ” ²⁴ Yesu mon yi a fala e xa, a naxa, “N xa nɔndin fala e xa, nabiin mi binyen sote a kon taani mumɛ!” ²⁵ A yi a fala, a naxa, “E tuli mati, nɔndin na a ra, ke naxalan wuyaxi yi Isirayila muxune ye Nabi Eli waxatini. Na waxatini tulen mi fa jee saxan e nun a tagi, fitina kamen yi so na yamanan birin yi. ²⁶ Koni hali na Ala mi Nabi Eli rasiga e tan nde keden yo ma, fo ke naxalan keden peen naxan yi Sarepata taani, Sidon yamanani. ²⁷ Dogonfonto wuyaxi yi Isirayila muxune ye Nabi Elise waxatini, koni hali na keden pe, a mi kendeya fo Naman, Siriya kaana.”‡

²⁸ Muxun naxanye yi salide banxini, ne na me waxatin naxan yi, e bɔnen yi te. ²⁹ E keli, e siga a ratuntunje taan fari ma han geyaan tintinna ra taan yi geyaan naxan fari, alogo e xa a radin lanbanni. ³⁰ Koni a dangu yamaan tagi, a siga.

Yinnan muxun naxan foxo ra

Maraka 1.21-28

³¹ Na xanbi ra, Yesu yi siga Galile Kapɛrunan taani, a yamaan xaran denaxan yi Matabu Laxoni. ³² E birin yi kabɛ a xaran ti kiin ma amasoto a yi falan tima Ala senben nin. ³³ Xemena nde yi salide banxini yinnan yi naxan foxo ra, yinna naxina. A yi a xuini te, a gbelegbele, a naxa ³⁴ “Ee! Yesu Nasareti kaana, i waxi nanse xon ma nxu yii? I faxi nxu halagiden nin ba? N na a kolon nde i ra. Alaa muxu sarijanxin nan i tan na.”

³⁵ Yesu yi yinnan yamari a sɔbeen na, a naxa, “I dundu, xete xemeni ito foxo ra.” Yinnan yi xemen nabira e birin yetagi, a xete a foxo ra, a mi sese naxi liga a ra.

³⁶ Muxune birin yi kabɛ, e yi a fala e bode xa, e naxa, “Xaran sifan mundun ito ra? Xemeni ito bata falan ti yinna naxine xa noon nun senbeni, e xete muxune foxo ra!”

³⁷ Yesu a fe xibarun yi xuya ayi na yamanan birin yi.

Yesu yi muxu wuyaxi rakendeya

Matiyu 8.14-17, Maraka 1.29-34

³⁸ Yesu yi keli salide banxini, a siga Simon konni. A yi a li Simon bitan gilen fatin wolonxi a ma. E yi a fe fala Yesu xa. ³⁹ A sa a ti a saden dexon ma, a yi falan ti fati mawolonna xili ma, naxanla yi kendeya na waxatin yeteni, a yi keli a folo wale e xa.

⁴⁰ Sogen godo waxatin naxan yi, furemane yi muxun naxanye birin yii, furen sifa wuyaxi, ne yi fa ne ra Yesu fema. A yi a yiin sa e birin xun ma, a yi e rakendeya. ⁴¹ Ninanne fan yi muxun naxanye foxo ra, e yi ne ragbelegbele e falan ti e xon, e naxa, “Alaa Dii Xemen nan i tan na!” E xete muxu wuyaxi foxo ra.

† 4:19: Esayi 61.1-2 ‡ 4:27: A mato Mangane Firinden sora 5.1-14 kui.

Koni, a yi jinanne yamari a e nama falan ti, amasotɔ e yi a kolon a Alaa Muxu Sugandixin nan a tan na.

Yesu yi kawandin ba

Maraka 1.35-39

⁴² Subaxani, Yesu yi keli taani, a siga a danna yirena nde yi. Yamaan yi a fen fɔlɔ. E a to waxatin naxan yi, e kata e xa a makankan alogo a nama siga ⁴³ koni a yi a fala e xa, a naxa, “A fεrε mi na fɔ n xa Alaa Mangayaan Xibaru Fajin nali taan bonne fan yi nen amasotɔ Ala n xexi na nan ma.”

⁴⁴ Nanara, a yi kawandin bama Yudaya yamanani salide banxine yi.

5

Yesu yi a xarandii singene xili

Matiyu 4.18-22, Maraka 1.16-20

¹ Lɔxɔna nde, Yesu yi tixi Genesareti Daraan de, yamaan yi a yigbetenma Alaa falan mɛdeni, ² a yi kunki firin to igen de yexε suxune bata yi keli naxanye kui e lu e yalane raxε. ³ Yesu yi so Simɔn ma kunkin kui, a yi a mafan, a xa a tutin igen xun ma ndedi. Yesu yi dɔxɔ kunkin kui, a yamaan xaran.

⁴ A yelin falan tiyε waxatin naxan yi, a yi a fala Simɔn xa, a naxa, “Kunkin nasiga tilin yireni ε nun i lanfane xa yalane ragodo igeni, ε yexεn suxu.”

⁵ Simɔn yi a yabi, a naxa, “Nxu kanna, nxu bata wali kɔεen na kati! Nxu mi sese suxu. Koni xa i bata a fala na kiini, n yalane ragodoma nen igeni.” ⁶ E to yalane ragodo igeni, e yexε wuyaxi suxu han yalane yi lu yibɔε. ⁷ E lanfaan naxanye yi kunkin boden kui, e ne xili e malideni. E fa, e yi kunkin firinne birin nafe yexεn na han e godo fɔlɔ igen bun ma.

⁸ Feen naxan liga, Simɔn Piyeri* na to waxatin naxan yi, a yi a xinbi sin Yesu bun ma, a naxa, “Marigina, i masiga n na amasotɔ hake kanna nan n tan na!”

⁹ Gaxun yi a suxu a tan nun a lanfane birin na yexε suxine fe ra ¹⁰ hali Yaki nun Yoni Sebede a dii xemene. Yesu yi a fala Simɔn xa, a naxa, “I nama gaxu, fɔlɔ to ma, i fa muxune nan sotɔma Ala xa alo i yi yexεn suxuma kii naxan yi.”

¹¹ E kunkine rate xareyaan na, e seene birin lu na, e bira Yesu fɔxɔ ra.

Yesu yi dogonfontɔɔn nakendeya

Matiyu 8.1-4, Maraka 1.40-45

¹² Yesu yi taana nde yi, xemena nde yi fa dogonfonna yi naxan fatin birin ma. A Yesu to waxatin naxan yi, a yi bira, a yetagin yi lan bɔxɔn ma, a yi a mafan, a naxa, “N kanna, xa i tin, i nɔε n nakendeye nen!”

¹³ Yesu yi a yiin sa a ma, a naxa, “N bata tin, i xa kendeya!” Dogonfonna yi a bejin sasa! ¹⁴ Yesu yi a fala a xa, a naxa, “I nama a fala muxu yo xa, koni siga saraxaraliin fema, a xa i mato. Na xanbi ra, i saraxan ba i rasarijan feen na alo Musa a yamari kii naxan yi. Na findima seren na e xa.”†

¹⁵ Koni Yesu xinla yi xuya ayi na yiren birin yi. Yama gbeen yi fa a falan namedeni e nun e rakendeya feen na. ¹⁶ Koni a yi keli, a siga a danna, a yi Ala maxandi, alo a darixi a ra kii naxan yi.

Yesu yi lɛbutenna rakendeya

Matiyu 9.1-8, Maraka 2.1-12

* 5:8: Muxune mɔn Piyeri ma a Pita. † 5:14: dogonfontɔna: Alaa sariyan kui, dogonfontɔɔn mi yi daxa a xa so taani. A yi luma taan fari ma nen. Saraxaraline nan yi muxun fatin matoma a yi a fala, xa na kanna sarijan, hanma xa a mi sarijan. Muxu gbete mi yi a yiin dinjε dogonfontɔɔn na, bayo na yi na kanna sarijanna kalama nen. A mato Saraxaraline 13.45-46. Xa dogonfonna na ba muxun ma, fɔ a xa saraxan ba alogo a mɔn xa sarijan kii naxan yi, a fa so taani, a dɔxɔ a konni. A mato Saraxaraline sora 14.

¹⁷ Lɔxɔna nde Yesu yi xaranna tima, Farisi muxuna[‡] ndee nun sariya karamɔxɔne yi dɔxi na yi, naxanye yi kelixi Galile nun Yudaya taan birin yi e nun Yerusalɛn taani. Marigin sɛnben yi Yesu yi a furetɔne rakɛndɛya. ¹⁸ Muxuna ndee yi fa lɛbutɛnna ra a sa seni e yii. E kata, a e xa a raso banxini, alogo e xa sa a sa Yesu bun ma.

¹⁹ Koni yamaan yi gbo, e mi kira sɔtɔ e yi a raso. Na nan a liga e te banxin fari e yinla raba mɛnni, e yi e nun a sa seen nagodo yamaan tagi Yesu yɛtagi. ²⁰ Yesu e dɛnkɛlɛyaan to waxatin naxan yi, a yi a fala xɛmɛn xa, a naxa, “N xɔyina, i yulubine bata mafelu.”

²¹ Sariya karamɔxɔne nun Farisi muxune yi e miri, e naxa, “Nde xɛmɛni ito ra naxan Ala rayelefuma? Muxu yo mi nɔɛ yulubine mafeluyɛ fɔ Ala keden peenal!”

²² Yesu yi e miriyaan kolon. Nanara, a fala e xa, a naxa, “E mirima fe sifani itoe ma nanfera? ²³ Nanse fala raxɔɔ, ‘I yulubine bata mafelu’ hanma ‘Keli, i ya sa seen tongo, i sigan ti?’ ²⁴ N na yitama e ra nɛn nayi fa fala sɛnbɛna n tan Muxuna Dii Xɛmɛn yii dunɔɔya yi, n muxun mafelu a yulubine ra.” A yi a fala lɛbutɛnna xa, a naxa, “Keli, i ya sa seen tongo, i siga i konni!”

²⁵ Xɛmɛn yi keli e birin yɛtagi, a yi a sa seen tongo, a siga a konni mafuren, a yi Ala tantun. ²⁶ E birin yi kabɛ kati! E yi Ala tantun amasɔtɔ e bata yi gaxu Ala yɛɛ ra, e naxa, “En bata kabanako feen to to!”

Yesu yi Lewi xili

Matiyu 9.9-13, Maraka 2.13-17

²⁷ Na xanbi ra, Yesu yi mini, a siga, a sa mudu maxinla nde to, a xili Lewi, a yi dɔxi mudu maxilideni. Yesu yi a fala a xa, a naxa, “Bira n fɔxɔ ra.” ²⁸ Lewi yi keli, a yi a seene birin lu na, a bira Yesu fɔxɔ ra.

²⁹ Na xanbi ra, Lewi yi jaxaxaxani tɔn a banxini Yesu xa. Mudu maxili wuyaxi nun muxu gbɛtɛye fan wuyaxi yi dɔxɔ e fɛma. ³⁰ Farisi muxuna ndee nun sariya karamɔxɔna ndee yi falan ti Yesu a xarandiine fe yi, e yi e maxɔdin, e naxa, “Nanfera e donseen donma e yi e min mudu maxinle nun hake kanne fɛma?”

³¹ Yesu yi e yabi, a naxa, “Muxun naxan kɛndɛ na mako mi seribaan ma fɔ furetɔne.

³² Amasɔtɔ n mi faxi tinxin muxune xilideni fɔ hake kanne, alogo e xa e xun xanbi so e hakene yi.”

Sun suxu feen maxɔdinna

Matiyu 9.14-17, Maraka 2.18-22

³³ Muxuna ndee yi a fala Yesu xa, e naxa, “Yoni a xarandiine sunna suxuma yɛ yo yɛ, e yi Ala maxandi. Farisi muxune xarandiine fan na ligama. Koni i ya xarandiine donseen donma, e yi e min.”

³⁴ Yesu yi e yabi, a naxa, “Naxalandi kanna nɛma jaxalandi tiine fɛma waxatin naxan yi, e sunɛ ba?§ Na mi ligɛ mume! ³⁵ Koni waxatina nde fama jaxalandi kanna bama nɛn e yɛ, e sunna suxuma nɛn na waxatini.”

³⁶ Yesu yi sandani ito fan sa e xa, a naxa, “Muxu yo mi nɔɛ dugi nɛnɛn tongɛ, a yi a yibɔ, a dugi fonna bɛtɛrɛn a ra.* Xa a na liga, a dugi nɛnɛn kalama nɛn. Dugi dungi nɛnɛn fan mi lanjɛ a fonna ma. ³⁷ Muxun mi manpa nɛnɛn sɛ se sase fonna kui. Xa a na liga, manpa nɛnɛn se sase fonna kalama nɛn, manpaan yi bɔxɔn, se sase fonna yi kala. ³⁸ Koni manpa nɛnɛn sama se sase nɛnɛn nan kui! ³⁹ Awa, muxun na manpa fonna min waxatin naxan yi, a nɛnɛn mi fa rafan a ma sɔnɔn, a falama nɛn nayi, a naxa, ‘A fonna fan.’”

[‡] 5:17: Farisi muxune: Yahudiyane nan yi muxuni itoe ra naxanye lan ma fe yi a ra, e xa dinan suxu kii kedenni. E tan nan e sɔbɛ so Musaa sariyan suxun ma dangu Yahudiyane bonne ra. E mɔn yi e benbane namunne suxuma kii xɔdɛxɛni. E tan yi laxi malekane ra. E mɔn yi laxi a ra a muxune kelima nɛn sayani. § 5:34: Naxalandi kanna: Yesu nan luxi alo jaxalandi kanna sandani ito kui. A bunna nɛn, fa fala muxune mi sunna suxuma sɛwa waxatine yi. * 5:36: dugi nɛnɛna: Yesu a sariya nɛnɛn mi sɛ Musaa sariya fonna ma. Sariya fonna mɔn mi sɛ sariya nɛnɛn ma.

6

*Matabu Laxona fe
Matiyu 12.1-8, Maraka 2.23-28*

¹ Yesu yi danguma xεena nde ma laxona nde yi, Matabu Laxoni, a xarandiine yi sansi tɔnsɔnne ratorondɔn fɔlɔ, e yi a tɛrɛxɛn e yiin kui, e a kɛsɛn don. ² Farisi muxuna ndee naxa, “Ɛ ito ligama nanfera? A mi daxa Matabu Laxoni.”*

³ Yesu yi e yabi, a naxa, “Ɛ mi na xaraxi ba, kameɗ Dawuda suxu waxatin naxan yi, e nun a fɔxɔrabirane naxan liga?† ⁴ A so nɛn Alaa banxini, a yi Alaa buru ralixin don, a yi nde so a muxune fan yii. Anu, a mi daxa muxun xa a don fɔ saraxaraline.”

⁵ Yesu mɔn yi a fala, a naxa, “N tan Muxuna Dii Xɛmɛn nan Matabu Laxɔn kanna ra.”

*Xɛmɛ yi madɔnxina fe
Matiyu 12.9-14, Maraka 3.1-6*

⁶ Yesu yi siga salide banxini Matabu Laxɔ gbɛtɛ yi, a sa e xaran. Xɛmɛna nde yi na naxan yiifari ma yiin yi madɔnxi. ⁷ Sariya karamɔxɔna ndee nun Farisi muxuna ndee yi waxi a xɔn ma e xa Yesu tɔɗɗɛ. Nanara, e yi e yɛɛn ti a ra alogo e xa a kolon xa a muxun nakɛndɛyɛ Matabu Laxoni. ⁸ Koni Yesu yi e miriyaan kolon. Nanara, a yi a fala xɛmɛ yi madɔnxin xa, a naxa, “Keli, i fa yamaan yetagi be.” Xɛmɛn yi keli, a ti e yetagi. ⁹ Yesu yi a fala e xa, a naxa, “N xa ɛ maxɔdin, Matabu Laxoni, nanse daxa a xa liga, a jaxina xa a fajina? En yi muxun niin nakisi ba, xa en yi a halagi?” ¹⁰ A yi e birin mato, a yi a fala xɛmɛn xa, a naxa, “I yiini bandun.” A yi a liga na kiini, a yiin yi kɛndɛya.

¹¹ Koni e xɔlɔ kati, e naxan ligama Yesu ra e na fala e bode tagi.

*Yesu yi xɛra fu nun firinne yeɓa
Matiyu 10.1-4, Maraka 3.13-19*

¹² Yesu yi siga geyaan fari, a sa Ala maxandi na waxatini, a xi Ala maxandɛ. ¹³ Kuye ba waxatin naxan yi, a yi a xarandiine xili, a fu nun firin yeɓa e tagi, a yi ne xili sa xɛrane. ¹⁴ E xinle ni itoe ra, Simɔn, a naxan xili sa Piyɛri, e nun a ngaxakedenna Andire, e nun Yaki nun Yoni nun Filipi nun Barotolome nun ¹⁵ Matiyo nun Tomasi e nun Alifaa dii xɛmɛn Yaki, e nun Simɔn e naxan ma a “Yahudiya siya xanuna,”‡ ¹⁶ e nun Yaki a dii xɛmɛn Yudasi e nun Yudasi Isakariyoti naxan Yesu yanfa, a yi a so yiini.

*Yesu yi yamaan mali
Matiyu 4.23-25*

¹⁷ Yesu yi godo keli geyaan fari e nun a xɛrane, a ti lanbanni, e nun a xarandii wuyaxi. Yama gbeen yi na nun sa keli Yudaya yamanan yiren birin yi, e nun keli Yerusalɛn taani, e nun taan naxanye tixi fɔxɔ igen dɛxɔn ma, naxanye xili Tire e nun Sidɔn. Mɛn kanne yi fa a xuiin namɛdeni e nun e rakɛndɛyadeni e furen sifan birin ma. ¹⁸ Yinna jaxine bata yi naxanye tɔrɔ ne fan yi fa e rakɛndɛyadeni. ¹⁹ Muxun birin yi kataxi, alogo e xa e yiin dinjɛ a ra, amasɔtɔ senben yi minima ayi naxan yi e rakɛndɛyama.

*Sɛwana kɛndɛna
Matiyu 5.1-12*

²⁰ Yesu yi a xarandiine mato, a naxa,
“Sɛwana ɛ tan yiigelitɔne xa,
amasɔtɔ ɛ gbeen nan Alaa Mangayaan na!

²¹ Sɛwana ɛ xa,
kameɗ naxanye ma iki
amasɔtɔ ɛ lugoma nɛn ken!
Sɛwana ɛ xa,

* 6:2: Farisi muxune namunne mi yi tinjɛ wali yo xa kɛ Matabu Laxoni. Na feen sɛbɛxi Xɔrɔyaan 20.8-10 kui. Farisi muxune fena ndee saxi sariyan fari, e naxa, a hali muxu sɔxɔlɛxine mi yi maliyɛ na laxoni. † 6:3: A mato Samuyɛli Singen 21.2-7 kui. ‡ 6:15: Yahudiya siya xanuna: Muxun nan yi ne ra naxanye yi Romi kaane yɛngɛma alogo Isirayila kaane xa mini e nɔɔn bun ma.

naxanye wugama iki,
amasotɔ ε gelema nen!”

²² “Yamaan na ε rajaxu waxatin naxan yi, e yi ε kedi, e yi ε konbi fa fala muxu jaxin nan ε tan na Muxuna Dii Xemena fe ra, sewana ε xa na yi. ²³ Na na liga waxatin naxan yi, ε xa sewa, ε yi ε bodon sewana fe ra amasotɔ barayi gbeen namaraxi ε xa ariyanna yi. Bayo e benbane nabine tɔrɔ na kii nin.”

²⁴ “Koni nafulu kanne,
gbalona ε yεε ra
amasotɔ ε bata yelin ε gbee jaxunna sɔte ε siini.

²⁵ Ε tan naxanye lugoxi iki,
gbalona ε yεε ra,
amasotɔ kamena ε suxuma nen.
Ε tan naxanye gelema iki,
gbalona ε yεε ra,
amasotɔ ε mɔnema nen, ε wuga.”

²⁶ “Muxun birin na ε xili fajin fala waxatin naxan yi, gbalona ε yεε ra amasotɔ e benbane a fala na kii nin wule nabine ma.”

I yaxune xanu
Matiyu 5.38-48

²⁷ “Koni, naxanye n xuiin mema, n na falama ε xa nen. Ε ε yaxune xanu, naxanye bata ε rajaxu, ε xa fe fajin liga ne xa. ²⁸ Ε xa duba ε danga muxune xa. Naxanye ε tɔrɔma, ε xa Ala maxandi ne xa. ²⁹ Naxan na i dɛen fɔxɔ kedenna garin a ma, bode fɔxɔ fan ti a xa. Xa muxuna nde i ya doma gbeen tongo, i xa tin a xa doma bun biran fan tongo. ³⁰ Naxan na i xandi seni, i xa na ki. Xa muxuna nde i yii seen tongo, i nama a maxodin na ra sɔnɔn. ³¹ I waxi muxune xa feen naxan naba i xa, na jɔxɔnna liga bonne xa.”

³² “Muxun naxanye bata ε xanu, xa ε ne nan tun xanu, ε barayin sɔtɔma na yi di? Hali hake kanne fan muxun xanuma naxan bata e xanu! ³³ Muxun naxanye bata fe fajin liga ε xa, xa ε fe fajin liga ne nan tun xa, ε barayin sɔtɔma na yi di? Hali hake kanne fan na ligama. ³⁴ Xa ε muxune nan tun dolima naxanye a fima, ε barayin sɔtɔma na yi di? Hali hake kanne fan e bode dolima na kiini. ³⁵ Koni, ε tan xa ε yaxune xanu, ε fe fajin liga e xa. Ε muxune doli, ε nama ε miri se sɔtɔ feen ma ne yi. Ε barayi gbee sɔtɔma nen na yi. Ε ligama nen alo ε Fafe, Kore Xɔnna Ala. Amasotɔ a fe fajin ligama finsiriwanle nun muxu jaxine xa. ³⁶ Ε kininkinin alo ε Fafe Ala kininkininxi kii naxan yi.”

Ε nama ε lanfane kewanle makiti
Matiyu 7.1-5

³⁷ “Ε nama ε yete findi ε lanfane kewanle makiti muxun na, alogo Ala nama ε fan makiti. Ε nama bonne yalagi alogo Ala nama ε fan yalagi. Ε muxune mafelu alogo Ala xa ε fan mafelu. ³⁸ Ε muxune ki alogo Ala xa ε fan ki. Ε yi liga seen nafexin sɔtɔ na yi, a rafexina ken, a madeten, ε yi a sa ε dugi deni. Ε ligaseen naxan yatema bonne xa, Ala fan na yatema ε xa nen.”

³⁹ Yesu yi sandani ito sa e xa, a naxa, “Danxutɔɔn mi danxutɔɔn yii rasuxe, xa a na liga e firinna birin birama nen yinla kui. ⁴⁰ Xarandiin mi gboε a karamɔxɔ xa. Xarandii yo xarandii, a na yelin xaranna ra waxatin naxan yi, a ligama nen alo a karamɔxɔna.”

⁴¹ “Nanfera jamadin naxan i adamadi boden yeen xɔn, i na toma, koni gbindonna naxan i tan yeen xɔn, i mi na toma? ⁴² I a falama i adamadi boden xa nanfera fa fala, ‘Yandi, tin n xa jamadin ba i yeen xɔn ma.’ Koni i mi na gbindonna toma i yete yeen xɔn ma ba? I tan nafigina, gbindonna ba i yete yeen xɔn ma singen, na xanbi ra i nɔε na jamadin toε nen, i yi a ba i adamadi boden yeen xɔn ma.”

Wudin nun a bogina fe
Matiyu 7.16-20, 12.33-35

⁴³ “Wudin fajin mi bogi jaxin tima, wudi jaxin mi bogi fajin tima. ⁴⁴ Wudin birin kolonma a bogin nan xɔn ma, i mi xɔde bogin bolonje wudi majalixin kɔε ra, i mi manpa

bogin bolonje tansinna kœe ra. ⁴⁵ Muxu fajin fe fajin nan naminima a muxu fajiyani. Muxu jaxin yi fe jaxin namini a muxu jaxiyani. Amasotō feen naxan muxun bōjēni, a na nan falama.”

Banxi ti firinne fe

Matiyu 7.24-27

⁴⁶ “E n xilima nanfera fa fala, ‘Marigina, Marigina,’ koni n naxan falama ε xa, ε mi na ligama? ⁴⁷ Naxan birin fama n fema, e yi n ma falane rame, e yi e suxu, n na muxune maligan yitama ε ra nen. ⁴⁸ A ligaxi nen alo naxan a banxin ti, a yi yinla ge kati! Han a fanyen li a bun ma, a banxin ti fanyen fari. [§] Tulen yi fa, foyen yi fa, koni a mi a ramaxa amasotō a tixi ki fajni. ⁴⁹ Koni muxun naxan bata n ma falane mε, a mi e suxu, a ligaxi nen alo muxun naxan a banxin tiin bōxōn fari ma, a mi bōxōn ge alogo a xa a beten sa. Tulen fa waxatin naxan yi, a yi bira, a kala kiin yi jaxu ayi kati!”

7

Sofa kuntigina walikēen nakendeya fena

Matiyu 8.5-13

¹ Yesu yelin na falane birin tiye yamaan xa waxatin naxan yi, a siga Kaperunan yi. ² Romi kaa sofa kēmen kuntigina nde yi na, a walikēen naxan yi rafan a ma han, na yi furaxi, a yi fa luxi ndedi a xa faxa. ³ Na kuntigin Yesu a fe mε waxatin naxan yi, a Yahudiya fonna ndee rasiga Yesu ma, e yi a mafan a a xa fa a walikēen nakendeya. ⁴ E fa Yesu mafan, e naxa, “A lan i xa xēmeni ito mali ⁵ amasotō a bata en kon kaane xanu, a tan nan mōn nxō salide banxin tixi.”

⁶ Yesu yi siga e fōxō ra. E bata yi maso banxin na, kuntigin yi a xōyina ndee rasiga a faladeni a xa, e naxa, “N kanna, i nama i yete tōrō. Na binyen mi lan n ma, i so n ma banxini, ⁷ na nan a ligaxi, n yi n miri n yete ma fa fala a mi lan n xa fa i fema. Falan ti tun, n ma walikēen kēndeyama nen! ⁸ N tan fan kuntigina ndee senben bun ma, koni sofane fan n bun ma. N na a falama na nde xa nen, n naxa, ‘Siga,’ a siga. N yi a fala nde gbete xa, n naxa, ‘Fa,’ a fa. N yi a fala n ma konyin xa, n naxa, ‘Ito liga,’ a na liga.”

⁹ Yesu na mε waxatin naxan yi, a kabε, a yi a yεε rafindi e ma, a yi a fala yamaan xa a fōxō ra, a naxa, “N xa a fala ε xa, n munma denkeleyaan sifani ito to singen hali Isirayila muxune ye!”

¹⁰ Xerane yi xete kuntigin konni, e yi a li a walikēen bata kēndeya.

Yesu yi kaɲa gilena dii xēmen nakeli sayani

¹¹ Na xōtōn bode, Yesu yi siga taana nde yi naxan xili Nayin. A xarandiine nun yama gbeen yi siga a fōxō ra. ¹² A taan so dēen li waxatin naxan yi, a sa binbi tiine li. Kaɲa gilena dii xēme keden peen bata faxa. Muxu wuyaxi yi na jaxanla fema keli na taani. ¹³ Marigin na jaxanla to waxatin naxan yi, a kininkinin a ma kati, a yi a fala jaxanla xa, a naxa, “I nama wuga.” ¹⁴ A sa a yiin din binbin na, naxanye yi a xalima, ne yi ti. Yesu naxa, “Banxulanna, n na a falama i xa, keli, i ti!” ¹⁵ Faxa muxun yi keli, a falan ti fōlō. Yesu yi a raxete a nga ma mōn.

¹⁶ Yamaan birin yi gaxu kati, e yi Ala tantun, e naxa, “Nabi gbeen bata mini kēnenni nxu tagi! Ala bata fa, a yi a yamaan kisi!”

¹⁷ Muxune yi Yesu a fe xibarun mε Yudaya nun a dēxōn yamanan birin yi.

Yoni Marafu Tiina xerane fe

Matiyu 11.2-19

¹⁸ Yoni a xarandiine yi feni ito birin fala a xa. Yoni yi muxu firin xili a fema, ¹⁹ a yi e rasiga Marigin fema, e yi a maxōdin, e naxa, “Yoni yi naxan ma fe falama, fa fala a muxuna nde fama, i tan nan na ra ba, hanma nxu lan nxu xa muxu gbete nan legeden?”

§ 6:48: Mēn kaane yi e banxine tima fanyen nan fari alogo e xa baraka.

²⁰ E fa Yesu fema waxatin naxan yi, e naxa, “Yoni Marafu Tiin nan nxu xexi i ma, a nxu xa i maxodin, fa fala a yi muxun naxan fa fe falama, na nan i tan na ba, hanma nxu lan nxu xa muxu gbetε nan legeden?”

²¹ Na waxatin yeteni, Yesu yi muxu wuyaxi rakendeya furen sifan birin ma e nun jinan jaxin yi naxanye fɔxɔ ra. A danxutɔ wuyaxi yeen naba ayi. ²² Yesu yi Yoni a xerane yabi, a naxa, “ε xεte, ε naxan toxi, ε yi a mε, ε sa na fala Yoni xa fa fala danxutɔne seen toma, lεbutenne sigan tima, dogonfontɔne kendεyaan sɔtɔma, tuli xɔrine falan mema, faxa muxune kelima sayani, Alaa falan Xibaru Faɗin nalima yiigelitɔne ma. ²³ Naxan mi biran tantanni n ma fe yi, sewan na kanna xa!”

²⁴ Yoni a xerane siga waxatin naxan yi, Yesu yi Yoni a fe fala fɔlɔ yamaan xa, a naxa, “ε siga nanse matodeyi tonbonni? Foyen sexe ramaxan ba? ²⁵ Xa na mi a ra, ε siga nanse matodeyi? Xemen naxan maraberi baxi dugi faɗin na ba? Koni, naxanye maraberi baxi na kiini, ne manga banxine nin! ²⁶ Nayi, ε siga nanse matodeyi, nabiin ba? N xa a fala ε xa, ε bata nde to naxan gbo nabiin xa. ²⁷ Amasɔtɔ Kitabun bata Yoni a fe fala, a naxa, ‘Ala naxa: N nan n ma xeraan nasigama nen i yeε ra, a yi kirani tɔn i xa.’* ” ²⁸ Yesu mɔn yi a fala, a naxa, “N xa a fala ε xa, muxun naxan birin bata bari a fɔlɔni, Yoni gbo ne birin xa. Koni naxan xurun e birin xa Alaa Mangayani, na gbo Yoni xa.”

²⁹ Yamaan nun mudu maxinle yi Yesu xuiin mε, e yi Alaa tinxinyaan falan suxu, bayo Yoni bata yi ne rafu igeni e tubi xinla ma Ala ma. ³⁰ Koni Farisi muxune nun sariya karamɔxɔne bata yi e mε Alaa fe ragidixine ra. E mi tin Yoni xa e rafu igeni.

³¹ “Awa, to muxune, n na e misalima nanse ra iki? E nun nanse maliga? ³² E luxi nen alo diidin naxanye sabaan soma lɔxɔ tideni. Bonne a falama bonne xa, e naxa, ‘Nxu bata xulenna fe ε xa, koni ε mi ε bodon. Nxu yi binbi wuga sigin sa koni ε mi wuga!’ ³³ Yoni Marafu Tiin yi fa, a sunna suxu, a mi manpaan min, koni ε naxa, ‘Ninanna a fɔxɔ ra!’ ³⁴ N tan Muxuna Dii Xemen yi fa, n donseen don, n yi n min, koni ε naxa ‘Xemeni ito mato! Fudimaan nun dɔlɔ minna nan a ra! Mudu maxinle nun hake kanne xɔyin nan a ra!’ ³⁵ Koni naxanye Alaa fe kolonna suxi, ne jɔndin yitama e kewanle xɔn ma nen.”

Yesu yi siga Farisi muxun konni

³⁶ Farisi muxuna nde yi Yesu xili a konni, alogo a xa fa a dege a fema. Nanara, Yesu yi siga a banxini, a sa a dege a xɔn ma. ³⁷ Naxanla nde yi na taani, yalunden nan yi a ra. A yi a mε, a Yesu a degema na Farisi muxun konni. Nanara, a fa alabasita gemen muranna ra latikɔnɔnna yi naxan kui. ³⁸ A ti Yesu san xanbi ra, a wugama, a Yesu sanna makun a yeegen na. Na xanbi ra, a yi a sanna masugusugu a xun sexen na, a yi a sanna sunbu, a latikɔnɔnna sugusugu a ma a binya feen na. ³⁹ Farisi muxun naxan Yesu xili, na ito to waxatin naxan yi, a yi a miri a yete ma, a naxa, “Xa nabiin nan yati yi xemeni ito ra nun, a yi a kolonma nen nun, nde jaxanli ito ra naxan a yiin dinxi a ra. A yi a kolonma nen nun a jaxanli ito yulubin gbo!”

⁴⁰ Yesu yi a fala a xa, a naxa, “Simɔn, n waxi a xɔn ma, n xa fena nde fala i xa.”

A yi a yabi, a naxa, “Karamɔxɔ, awa, a fala n xa.”

⁴¹ Yesu naxa, “Xeme firin yi na nun naxanye gbetin doli gbeti kanna ma, kedenna yi keme suulun tongo a yii, bonna yi tonge suulun tongo a yii. ⁴² E firinna sese mi a donla fi. Nama, a yi dija e firinna birin ma donle ma. Na muxu firinna, mundun a xanuma dangu a lanfaan na?”

⁴³ Simɔn yi a yabi, a naxa, “N mirixi a ma, doli gbeen naxan ma.”

Yesu naxa, “I bata a yabi ki faɗi.” ⁴⁴ Na xanbi ra, Yesu yi a yeε rafindi jaxanla ma, a yi a fala Simɔn xa, a naxa, “I bata jaxanli ito to? N bata fa i ya banxini, i mi igen so n yii n yi n sanna maxa. Koni a tan bata n sanna maxa a yeegen na, a yi a masugusugu a xun sexen na. ⁴⁵ N fa waxatin naxan yi, i mi n nalan, koni xabu n fa a tan mi xadan n sanna sunbuε. ⁴⁶ I mi turen so n yii n yi a sugusugu n xunna ra, koni a tan bata n sanna birin masugusugu latikɔnɔnna ra. ⁴⁷ N na a falama i xa nen nayi, fa fala jaxanli ito yulubi

* 7:27: Malaki 3.1 xɔrɔyaan 23.20 fan mato.

wuyaxine birin bata mafelu bayo a bata xanuntenya gbeen yita n na. Koni naxan bata mafelu ndedi, na a xanuntenyaan mayitama nen ndedi.”

⁴⁸ Na xanbi ra, Yesu yi a fala naxanla xa, a naxa, “I bata mafelu i yulubine ra.” ⁴⁹ Muxun naxanye yi dɔxi na, ne yi a fala fɔlɔ e bode xa, e naxa, “Nde ito ra naxan yulubin mafeluma?”

⁵⁰ Koni Yesu yi a fala naxanla xa, a naxa, “I ya denkeleyaan bata i rakisi, siga bɔɲe xunbenli.”

8

Naxanla naxanye Yesu fɔxɔ ra

¹ Na xanbi ra, Yesu yi siga taane nun banxidene yi, a sa Alaa Mangayaan Xibaru Fajin kawandin ba e xa. Xarandii fu nun firinne yi siga a fɔxɔ ra, ² e nun naxanla ndee naxanye rakendeya jinan naxine nun furene ma, ne nan xiliye itoe ra: Mariyama naxan xili Magadala kaana jinan solofere raxete naxan fɔxɔ ra e nun ³ Yoyana Herode a tande kuntigin Kusa a naxanla, e nun Susana e nun naxalan gbete wuyaxi. Ne nan yi Yesu nun a xarandiine malima e yete yii seene ra.

Sansi wonla fe sandana

Matiyu 13.1-9, Maraka 4.1-9

⁴ Yama gbeen yi e malan a fema, taa wuyaxi muxune yi fa. A yi sandani ito sa e xa, a naxa, ⁵ “Xee biina nde yi mini, a siga a sansiin wolideni. A yi sansiin wolima waxatin naxan yi, ndee yi bira kiraan xɔn ma, yamaan yi dangu ne fari, xɔline yi e don. ⁶ Ndee yi bira fanyen ma, bende gbee mi yi denaxan yi. E to soli, e xara mafuren amasoto igen mi yi e bun ma. ⁷ Sansina ndee yi bira sɛxɛ jali kanne tagi e nun sɛxɛne yi gbo e bode xɔn ma, sɛxɛn yi e don. ⁸ Sansina ndee yi bira bɔxɔ fajini, e soli, e bogi, e keden kedenna birin yi keme soto.” A yelinxi na fale, a yi a fala, a naxa, “Xa tunla naxan xɔn, a feen me, na xa a tuli mati.”

Sandane sa xunna

Matiyu 13.10-17, Maraka 4.10-12

⁹ Yesu a xarandiine yi a maxodin sandani ito bunna ma. ¹⁰ Yesu yi e yabi, a naxa, “Alaa Mangayaan wundo feene kolonna bata so e yii, koni a falama bonne xa sandane nin alogo e xa e yeen ti, koni e nama a yigbe, e yi e tuli mati, koni e nama a famu.”*

Yesu yi sandan bunna yeɓa

Matiyu 13.18-23, Maraka 4.13-20

¹¹ Yesu naxa, “Sandani ito bunna nan ito ra. Sansina, Alaa falan nan na ra. ¹² Sansiin naxanye bira kiraan xɔn ma, ne findixi muxune nan na naxanye Alaa falan me koni Yinna Manga Setana yi fa, a yi a ba e bɔɲeni, alogo e nama denkeleya, e kisi. ¹³ Sansiin naxanye bira fanyen fari, ne findixi muxune nan na naxanye Alaa falan me, e yi a suxu sewani, koni salen mi e bun ma. E denkeleya waxatidi tun, koni e na tɔrɔ waxatin naxan yi, e bama nen denkeleyani. ¹⁴ Sansiin naxanye bira sɛxɛ jali kanne tagi, ne findixi muxune nan na naxanye Alaa falan me, koni dunuɲa xaminna nun nafulu feen nun yete rafan feene yi e kala, e mi bogin nayi e mɔ hali! ¹⁵ Sansiin naxanye bira bɔxɔ fajini, ne findixi muxune nan na naxanye Alaa falan me, a lu e bɔɲeni sɔbɛen na, e yi a suxu, e tunnafan han a bogi, a mɔ.”

Lenpun dɔxɔ fena seen bun ma

Maraka 4.21-25

¹⁶ “Muxu yo mi lenpun nadegge, a deben so a xun na, hanma a yi a raso saden bun ma, fɔ a xa a dɔxɔ se nan fari, alogo yamaan na so banxini waxatin naxan yi, e kenenna to.

¹⁷ Feen naxanye birin luxunxi, ne makenenma nen. Wundo feen birin kolonna nen, a yi mini kenenni.”

* 8:10: Esayi 6.9

¹⁸ “E a liga ε yeren ma ε fe με kiini, amasoto seen muxun naxan yii nde soma nen na yii, koni se mi muxun naxan yii hali a mirixi naxan di ma a yii, na be a yii.”

Yesu nga nun a xunyene fe

Matiyu 12.46-50, Maraka 3.31-35

¹⁹ Yesu nga nun a xunyene yi fa a fema, koni e mi no a masote, amasoto yamaan yi gbo. ²⁰ E yi a fala Yesu xa, e naxa, “I nga nun i xunyene tixi tandeni, e waxi i to feni.”

²¹ Yesu yi a fala e xa, a naxa, “Naxanye Alaa falan namema, e yi a suxu, n nga nun n xunyene ne nan na.”

Yesu yi foye gbeen nati

Matiyu 8.23-27, Maraka 4.35-41

²² Loxona nde Yesu nun a xarandiine yi so kunkin kui, a yi a fala e xa, a naxa, “En dangu daraan bode foxon na.” Nayi, e siga. ²³ E yi sigama waxatin naxan yi, Yesu yi xi kunkin kui. Foye gbeen yi keli daraan xun ma. Kunkin yi rafe folo igen na, na yi magaxu han! ²⁴ Xarandiine yi fa Yesu fema, e yi a raxulun, e naxa, “Nxu kannna, nxu kannna, nxu faxamaan ni i ra!”

Yesu yi keli, a falan ti foyen nun igen moronne xili ma,† e yi e raxara. ²⁵ A yi a fala a xarandiine xa, a naxa, “E mi denkeleyaxi ba?” Koni e kabe, e gaxu. E yi a fala e bode xa, e naxa, “Muxun sifan mundun ito ra? A bata igen nun foyen yamari, e yi a falan suxu ken!”

Yesu yi muxun nakendeya yinnane naxan foxo ra

Matiyu 8.28-34, Maraka 5.1-20

²⁶ E dangu Gadara yamanani naxan Galile yamanan yetagi. ²⁷ Yesu ti boxoni waxatin naxan yi, muxuna nde yi fa a ralan keli na taani yinna jaxin yi a foxo ra. A bata yi bu a mi domaan nagodo a ma, a mi yi tinje daxe a konni fo a daxe bilingan yireni. ²⁸ A to Yesu to, yinnan yi a rasoxo kati, a yi a sa Yesu bun ma, yinnan yi falan ti a xon a xui yitexin na, a naxa, “Yesu, Kore Xonna Alaa Dii Xemena, i waxi nanse xon ma n tan xa? Yandi, i nama n jaxankata!” ²⁹ Amasoto Yesu bata yi yinna jaxin yamari a xa xete xemen foxo ra, a bata yi naxan suxu xabu waxati xunkuye. E yi a yiine nun a sanne xidima yoloxonna nan na. Koni a yi a xidi seene bolonma nen, yinnan yi a rayaya ayi burunna ra.

³⁰ Yesu yi yinnan maxodin, a naxa, “I xili di?” A yi a yabi, a naxa, “N xili nen ‘Ganla.’ ” Amasoto yinna wuyaxi bata bira a foxo ra. ³¹ Yinnane yi Yesu mafan a nama e rasiga yili jaxin na.

³² Xose kuru gbeen yi na dexon ma nun, e yi e degema geyaan na, yinnane yi Yesu mafan, a xa tin a yi e rasiga xosene foxo ra. A tin e xa. ³³ Nanara, yinnane yi xete xemen foxo ra, e siga xosene foxo ra. Xose kurun yi goda a giye geyaan na, e sa faha darani.

³⁴ Muxun naxanye yi xosene kantanma, ne to na feen to, e yi siga e giye, e sa na feen xibarun nali taan nun banxidene yi. ³⁵ Muxune yi siga na feen matodeni, e yi fa Yesu fema, e xemen li dxi a fema yinnane xete naxan foxo ra, domaan nagodoxi a ma, a bata xaxinla soto. E birin yi gaxu. ³⁶ Yinnane xete xemen foxo ra kii naxan yi, muxun naxanye na to, e na fala bonne xa. ³⁷ Gadara kaane birin yi a fala Yesu xa, a xa siga amasoto e birin bata yi gaxu kati! Nanara, Yesu yi so kunkin kui, a siga. ³⁸ Yinnane xete xemen naxan foxo ra, na yi Yesu mafan, a naxa, “Tin n xa siga i foxo ra.” Koni Yesu yi a raxete, a naxa, ³⁹ “Siga i konni, Ala bata naxan liga i xa, i sa na yebe.” Yesu naxan ligaxi a xa, a sa na rali taan birin ma.

Yesu yi muxu firin nakendeya

Matiyu 9.18-26, Maraka 5.21-43

⁴⁰ Yesu xete daraan bode foxon na waxatin naxan yi, yamaan yi a ralan amasoto e birin yi a legedenma. ⁴¹ Xemena nde yi fa naxan yi xili Yirusu, salide banxin kuntigin nan yi a ra. A yi bira Yesu sanna bun ma, a yi a mafan, a xa siga a konni ⁴² amasoto a dii teme keden peen yi faha feni. A soton bata yi jee fu nun firin ti. Yesu sigama Yirusu foxo ra

† 8:24: Igen moronne: alo foyen na so igeni.

waxatin naxan yi, yamaan yi a yigbeten han! ⁴³ Naxanla nde yi na yi, naxalan furen yi a ma xabu jɛɛ fu nun firin. A bata yi a yii seen birin so seribane yii, koni muxu yo mi nɔ a rakendɛyɛ. ⁴⁴ A fa yamaan tagi Yesu xanbi ra, a yi a yiin din Yesu a doma lenben na, a kendɛya mafuren! ⁴⁵ Yesu yi maxɔdinna ti, a naxa, “Nde a yiin dinxi n na?” Muxun birin yi a tandi, koni Piyeri yi a fala, a naxa, “N kanna, yamaan tixi i rabilinni, e bata i yigbeten.” ⁴⁶ Koni Yesu naxa, “Muxuna nde bata a yiin din n na yati, n bata a kolon amasɔtɔ senbena nde bata mini n yi.” ⁴⁷ Naxanla yi a to fa fala a bata mini kenenni. Nayi, a fa, a xuruxurunma, a yi a sa Yesu bun ma yamaan birin yetagi. A a yiin dinxi Yesu ra feen naxan ma, a na fala a xa, e nun a kendɛyaxi kii naxan yi mafuren! ⁴⁸ Yesu yi a fala a xa, a naxa, “N ma dii temena, i ya denkeleyaan bata i rakendɛya. Siga bɔɲɛ xunbenli.”

⁴⁹ Yesu na falama waxatin naxan yi, xeraan yi fa sa keli salide banxin kuntigina banxini, a yi a fala Yirusu xa, a naxa, “I ya dii temen bata faxa, i nama Karamɔxɔ tɔrɔ sɔnɔn.”

⁵⁰ Yesu yi na mɛ, a yi a fala Yirusu xa, a naxa, “I nama gaxu, i denkeleya tun, a kendɛyama nen.”

⁵¹ Yesu na li waxatin naxan yi, a mi tin muxu yo xa so a fɔxɔ ra fɔ Piyeri nun Yoni nun Yaki, e nun diidina nga nun a fafe. ⁵² Muxune birin yi wugama, e gbelegbelema diidina fe ra. Yesu naxa, “E nama wuga, diidin mi faxaxi, a xiin nen tun!”

⁵³ E birin yi gele a ma amasɔtɔ e yi a kolon yati, fa fala diidin bata faxa! ⁵⁴ Koni Yesu yi a suxu a yiin ma, a yi a xili, a naxa, “Diidina, keli!” ⁵⁵ A niin yi xetɛ ayi, a keli mafuren! Yesu yi a fala e xa, a naxa, “E donseen so a yii.” ⁵⁶ A sɔtɔ muxune yi kabe, koni Yesu yi e maxadi, a naxa, “Feen naxan ligaxi, e nama na fala muxu yo xa.”

9

Xera fu nun firinne xɛ fena

Matiyu 10.5-15, Maraka 6.7-13

¹ Yesu yi a xarandii fu nun firinna xili, a senben so e yii alogo e xa jinanne kedi, e furetɔne rakendɛya. ² A yi e rasiga, a e xa sa Alaa Mangayaan kawandin ba, e furetɔne rakendɛya. ³ A yi a fala e xa, a naxa, “E nama siga sese ra e yii sigatini. E nama siga dungari ra e yii, e nama siga bɔnduli ra e yii, hanma donsena hanma gbetina. E nama siga doma firin na e ma. ⁴ E na yigiya denaxan yi, e xa lu menni han e keli waxatini na taani. ⁵ Xa muxe mi e yisuxu taan naxan yi, e keli na taani, e yi e sanne rakunkun e na gbangbanna ba e sanne ra,* na yi findi sereyaan na e xa.”

⁶ Xarandiine yi siga banxidene birin na, e sa Yesu a fe Xibaru Fajin kawandin ba, e yamaan nakendɛya yiren birin yi.

Manga Herode kuisan fena

Matiyu 14.1-12, Maraka 6.14-29

⁷ Herode, Galile mangan yi feni itoe birin mɛ, a kuisan kati! Amasɔtɔ ndee naxa, “Yoni Marafu Tiin bata keli sayani!” ⁸ Bonne naxa, a Nabi Eli bata mini kenenni. Koni bonne naxa, a nabi fonna nde nan kelixi sayani. ⁹ Manga Herode naxa, “N bata yi Yoni xunna sege a de nun. Koni muxun mundun ito ra, n naxan ma fe mema?” Awa, a yi kata Yesu to feen na.

Yesu yi muxu wuli suulun dege

Matiyu 14.13-21, Maraka 6.30-44, Yoni 6.1-14

¹⁰ Xerane to xetɛ, e naxan birin liga, e na yɛba Yesu xa. A siga e ra a fɔxɔ ra a danna taana nde yi naxan xili Betasada. ¹¹ Yamaan na mɛ waxatin naxan yi, e siga a fɔxɔ ra. A yi e yisuxu, a yi Alaa Mangayana fe fala e xa. Naxanye yi waxi kendɛyaan xɔn ma, a yi ne rakendɛya.

* 9:5: E sanne rakunkun feen findixi taxamasenna ra naxan a yitama fa fala na taan goron yo mi luxi xerane xun ma hali e gbangbanna mi luxi e sanna ra.

¹² Sogen godo fəlxina, xarandii fu nun firinne yi fa a fəma, e naxa, “Yamaan bejin alogo e xa nə sigə banxidene ra e nun xəene ma naxanye en nabilinni, e yi donseen nun e yigiyaan sətə mənne yi, bayo en burunna nan na be.”

¹³ Koni Yesu yi a fala e xa, a naxa, “E tan yeteen xa donseen so e yii.”

E yi a yabi, e naxa, “Naxan nxu yii, buru xun suulun e nun yexə firin. I waxi a xən ma nxu xa donseen sara yamani ito birin xa di?” ¹⁴ Xəməne gbansanna, muxu wuli suulun jəxən nan yi e ra.

Yesu yi a fala a xarandiine xa, a naxa, “E yamaan nadəxə tonge suulun suulun yeen ma.”

¹⁵ Xarandiine yi na liga, e yi e birin nadəxə. ¹⁶ Yesu yi buru xun suulunne nun yexə firinne tongo, a yi a yeen nate kore, a barikan bira Ala xa, a yi e yigira, a yi e so a xarandiine yii, e yi e yitaxun yamaan na. ¹⁷ E birin yi e dəge, e lugo ken! Xarandiine yi deben fu nun firin nafe a dungi dənxe ra.

Piyeri a falana Yesu a fe yi

Matiyu 16.13-19, Maraka 8.27-29

¹⁸ Ləxəna nde Yesu yi Ala maxandima a kedenna a xun xən ma, a xarandiine yi fa a fəma, a yi e maxədin, a naxa, “Yamaan naxa, a nde n tan na?”

¹⁹ E yi a yabi, e naxa, “Ndee naxa, a Yoni Marafu Tiin nan i tan na. Ndee naxa, a Nabi Eli nan i tan na, koni ndee fan naxa, a nabi fonna nde nan kelixi sayani.”

²⁰ Yesu mən yi e maxədin, a naxa, “E tan go, e naxa a nde n tan na?”

Piyeri yi a yabi, a naxa, “Alaa Muxu Sugandixin nan i tan na!”

Yesu yi a sayana fe fala

Matiyu 16.20-28, Maraka 8.30-9.1

²¹ Awa, Yesu yi a xarandiine yamari, a e nama na fala muxu yo xa. ²² A mən yi falan ti, a naxa, “A fere mi na fə n tan Muxuna Dii Xəmənen xa tərə wuyaxi sətə. Yamaan fonne nun saraxarali kuntigine nun sariya karaməxəne e mēma n na nən, e yi n faxa, a soge saxandeni n keli sayani.”

²³ A yi a fala e birin xa, a naxa, “Xa muxu yo waxi bira feni n tan fəxə ra, fə a xa a mē a yete ra, a yi a faxa wudin† tongo ləxə yo ləxə, a bira n fəxə ra. ²⁴ Amasətə naxan na wa a niin nakisi feni, a bənəma ayi nən. Koni naxan bənəma a niini n tan ma fe ra, na kisima nən. ²⁵ Hali muxun dunuḡa birin sətə, koni xa a bənə a niini habadan, na nanse fanma a ma? ²⁶ Xa muxun yagi a tiye n tan nun n ma fe falana fe ra, Muxuna Dii Xəmənen fan yagima nən na kanna fe ra a na fa a binyeni waxatin naxan yi e nun a Fafe Alaa binyena e nun maleka sarijanxine. ²⁷ N xa jəndin fala e xa, ndee be, ne mi faxe fə e Alaa Mangayaan to.”

Yesu a nərəna fe

Matiyu 17.1-8, Maraka 9.2-8

²⁸ Yesu yelin feni itoe fale waxatin naxan yi, ləxə xun keden jəxən danguxina, a Piyeri nun Yoni nun Yaki tongo, e siga a fəxə ra geyaan fari Ala maxandideni. ²⁹ A yi Ala maxandima waxatin naxan yi, a yetagin keḡnaan yi masara, a domaan yi fixa ayi alo kuyen na a jinna masəxən! ³⁰ Na waxatini, muxu firin yi mini kenenni, Nabi Musa nun Nabi Eli, e falan ti a xa. ³¹ E yi nərəxi. E yi Yesu faxa feen fala a xa naxan yi kamalima Yerusalən taani. ³² Piyeri nun a lanfane yi xima, koni e xulun, e Yesu a nərən to e nun xeme firin yi tixi a dəxən ma. ³³ Na muxune kelima Yesu fəma waxatin naxan yi, Piyeri yi a fala a xa, a naxa, “Nxu kanna, a lanxi bayo nxu be yi. Nxu xa gage saxan ti be yi, i gbeen keden, Nabi Musa gbeen keden, Nabi Eli gbeen keden.” A mi yi a kolon a naxan falama.

³⁴ A falan tima waxatin naxan yi, kundaan yi godo e xun ma, xarandiine yi gaxu. ³⁵ Fala xuiin yi keli kundani, a naxa, “N ma Dii Xəmənen nan ito ra, n bata naxan sugandi, e tuli mati a xuiin na!”

† 9:23: Romi kaane yi muxune gbangbanma wudin nan ma, e yi e faxa. Ito bunna nēen, fa fala fə Yesu a xarandiine xa e wekile sayaan na Yesu fəxə ra.

³⁶ Fala xuiin dan waxatin naxan yi, Yesu keden peen yi lu na yi. Xarandiine yi e dundu feni ito birin ma, e feen naxanye toxi, e mi ne fala muxu yo xa na waxatini.

Yinnan yi diidin naxan fəxə ra

Matiyu 17.14-18, Maraka 9.14-27

³⁷ Na xətən bode e godo keli geyaan fari, yama gbeen yi Yesu ralan. ³⁸ Xəməni yi a xuini te yamaan tagi, a naxa, “Karaməxə, n ni i mafanma, i xa n ma dii xəməni keden peen mato. ³⁹ Yinnan na keli a ra, a gbelegbelema nən mafuren, a xuruxurun, a yi a rabira, a də xunfanna yi lu mine, a mi a bejinma xulən fə a na a tərə kati! ⁴⁰ N bata i ya xarandiine mafan, alogo e xa a kedi a fəxə ra, koni e mi nəxi a kedə.”

⁴¹ Yesu yi a yabi, a naxa, “Ee! E tan denkeleyatarene nun tinxintarene, n xa lu e fəma han waxatin mundun yi? N dijnama e xa han waxatin mudun yi?” A yi a fala xəməni xa, a naxa, “Fa i ya diin na be.”

⁴² Diidin fama waxatin naxan yi, yinnan yi a raxuruxurun, a yi a rabira bəxəni. Yesu yi falan ti yinna naxin xili ma, a diidin nakəndəya, a yi a so a fafe yii mən. ⁴³ Muxune birin yi kabə Ala senben ma.

Yesu mən yi a fəxa feen fala

Matiyu 17.22-23, Maraka 9.30-32

Yesu feen naxan birin liga, yamaan yi lu kabə ne ma, a yi a fala a xarandiine xa na waxatini, a naxa, ⁴⁴ “N naxan falama e xa, e nama jinan na xən ma! N tan Muxuna Dii Xəməni soma nən yamaan yii, n lu e senben bun ma.” ⁴⁵ Koni e mi ito bunna kolon. A bata luxun e ma alogo e nama a bayen kolon. E mən yi gaxu a maxədinjə na feen na.

Nde gbo birin xa?

Matiyu 18.1-5, Maraka 9.33-37

⁴⁶ Falan yi keli xarandiine tagi fa fala nde gbo dangu e birin na. ⁴⁷ E yi mirixi naxan ma, Yesu na kolon. Nanara, a yi diidina nde tongo, a yi a ti a dəxən ma. ⁴⁸ A yi a fala e xa, a naxa, “Naxan na diidini ito yisuxu n xinli, na bata n fan yisuxu. Naxan na n tan yisuxu, na bata na kanni suxu naxan n xexi. Amasətə naxan xurun e birin tagi, na nan gbo e birin xa.”

Naxan mi kelixi e xili ma

Maraka 9.38-40

⁴⁹ Yoni yi falan ti, a naxa, “Nxu kanna, nxu bata xəməni nde to jinanne kedə i xinli, nxu yi a raxələ, a xa a lu amasətə a mi en tan fəxə ra.”

⁵⁰ Yesu yi a fala e xa, a naxa, “E nama a raxələ amasətə naxan mi kelixi e xili ma, na e xa nən.”

Muxune yi tondi Yesu yisuxə

⁵¹ Yesu siga waxatin masoxina ariyanna yi, a yi a ragidi a xa siga Yerusalən taani. ⁵² A xerane rasiga a yəe ra Samariya taana nde yi, alogo e xa sa feene yitən a yəe ra. ⁵³ Koni muxun naxanye na yi, ne mi a yisuxu amasətə e a kolon, a a sigama Yerusalən taan nin. ⁵⁴ A xarandiine, Yaki nun Yoni na to waxatin naxan yi, e naxa, “Marigina, i waxi a xən ma ba, nxu xa tən yamari keli kore xənna ma, a yi itoe halagi?”

⁵⁵ Yesu yi a yəe rafindi e ma, a yi e maxadi. ⁵⁶ E yi siga taa gbete yi.

Birana Yesu fəxə ra

Matiyu 8.19-22

⁵⁷ E yi kira yi waxatin naxan yi, xəməni nde yi a fala Yesu xa, a naxa, “I siga dədə, n sigə i fəxə ra.”

⁵⁸ Yesu yi a fala a xa, a naxa, “Xulumaseene xima yinle nan na, xəline yi e tən sa, koni hali n na n xunna sama dənaxan yi, na mi n tan Muxuna Dii Xəməni yii.” ⁵⁹ A yi a fala xəməni nde xa, a naxa, “Bira n fəxə ra.”

Koni na xəməni yi a fala, a naxa, “N Marigina, tin n xa sa n fafe maluxun singen.”

⁶⁰ Yesu yi a yabi, a naxa, “A lu faxa muxune xa e faxa muxune maluxun.[‡] I tan xa sa Alaa Mangayana fe Xibarun nali.”

⁶¹ Gbete fan yi a fala, a naxa, “N kanna, n birama nen i fɔxɔ ra, koni tin n xa sa n jungu n kon kaane ma singen.”

⁶² Yesu yi a fala a xa, a naxa, “Muxu yo jinge kenna suxu, a lu a xanbi ratoε, na mi daxa a wali Alaa Mangayani.”

10

Xarandii tonge solofere e nun firinne xerayana

¹ Na xanbi ra, Marigin yi muxu tonge solofere e nun firin gbeteɣe yeɣa. A yi e rasiga firin firin yeɣen ma a yeɣe ra taan birin yi e nun yiren birin a tan yeteɣen yi lan a xa siga denaxanye yi. ² A yi a fala e xa, a naxa, “Malo xaba daxin gbo koni a xaba muxune mi wuya. E xeε kanna mafan, a xa walikena ndee rasiga e sa maala xaba.* ³ E siga, n bata e xe alo yeɣeene kankone tagi. ⁴ E nama siga gbeti ra, e nama benbelidi xali, e nama sankidi xali. E nama bu muxune xɔntɔndeni kira yi. ⁵ E na so banxin naxan kui, e xa a fala singen, e naxa, ‘Ala xa bɔɣe xunbenla lu banxini ito kui.’ ⁶ Xa bɔɣe xunbeli muxuna nde na, na duban xa lu a xɔn ma. Xa na mi a ra, na duban mɔn xa xete e tan ma. ⁷ E xa yigiya banxi kedenna nan kui. E na naxan so e yii, e xa na don, e yi e min, amasɔto walikeɣen lan nen a yi a saranna sɔto. E nama lu sigamatini keli banxini ito yi, siga ito yi. ⁸ E na so taan naxan yi, xa e e yisuxu, e na naxan so e yii, e na don. ⁹ E xa furetɔne yiyalan na taani, e yi a fala na muxune xa, e naxa, ‘Alaa Mangayaan bata maso e ra.’ ¹⁰ Koni e na siga taan naxan yi, xa e mi e yisuxu na yi, e siga yamaan malandeni, e yi a fala e xa, e naxa, ¹¹ ‘Hali e taan gbangbanna naxan nxu sanna ra, nxu bata na rakunkun e xili ma, koni e xa a kolon Alaa Mangayaan bata maso!’ ¹² N xa a fala e xa, Kiti Sa Lɔxɔni Ala xɔlɔma nen na taan ma dangu Sodoma taan na!”†

Taa denkeleyatarene fe Matiyu 1.20-24

¹³ “Gbalon Korasin kaane yeɣe ra! Gbalon Betasada kaane fan yeɣe ra, bayo kabanako feen naxanye liga e tagi, xa ne yi liga Tire taan nun Sidɔn taani nun, na kaane yi tinxinma ayi nen nun, to mi na ra, e yi kasa benbeli dugin nagodo e ma, e yi xuben so e yete ma, e yi a yita fa fala e bata e xun xanbi so e hakene yi! ¹⁴ Ala kininkininma nen Tire taan nun Sidɔn taan ma Kiti Sa Lɔxɔni dangu e tan na. ¹⁵ E tan Kaperunan kaane, e tema nen kore xɔnna ma ba? En-en, e godon laxira nin!”

¹⁶ Yesu yi a fala a xarandiine xa, a naxa, “Naxan na a tuli mati e xuiin na, na kanna bata a tuli mati n fan xuiin na. Naxan na a me e ra, na kanna bata a me n fan na. Naxan na a me n tan na, na kanna bata a me n xe muxun fan na.”

Na muxu tonge solofere e nun firinna xete fena

¹⁷ Na muxu tonge solofere e nun firinna yi xete sewa gbeeni. E yi a fala, e naxa, “Marigina, hali jinanne nxu xuiin name nen i xinli!”

¹⁸ Yesu yi e yabi, a naxa, “N bata Setana to bire keli kore xɔnna ma alo galanna. ¹⁹ A mato, n bata senben fi e ma, e xa sigan ti saɣine nun tanle fari e nun yaxun Setana senben fari, na sese mi e maxɔle. ²⁰ Koni e nama sewa tun, fa fala jinanne bata e fala xuiin suxu, koni e sewa amasɔto e xinla bata sebe ariyanna yi.”

Yesu yi sewa Matiyu 11.25-27, 13.16-17

‡ 9:60: A muxune nan ma naxanye mi biraxi a fɔxɔ ra naxanye mi nii rakisɔn sɔtoxi. Ne luxi alo faxa muxune niin mabinni. * 10:2: Sandani ito kui, xeε kanna findixi Ala nan na. Denkeleya muxune lan e xa muxune sɔto Ala xa alo malo xabane maala malanma kii naxan yi.

† 10:12: Sodoma findixi taana nde ra Ala naxan halagi. A mato Dunuɣa Fɔlɔn 19.1-29 kui.

²¹ Na waxatini, Yesu yi lugo sewan na Alaa Nii Sarijanxin xɔn ma, a naxa, “N Fafe, kore xɔnna nun dunuɗa Marigina! N barikan birama i xa bayo i feen naxanye luxunxi xaxilimane nun fekolonne ma, i bata ne yita diidine ra. N Fafe, a rafanxi i ma na kii nin.”

²² “N Fafe bata feen birin taxu n na. Muxu yo mi Dii Xemen kolon fɔ a fafe Ala. Muxu yo mi Fafe Ala kolon fɔ a Dii Xemena e nun a Dii Xemen waxi a xɔn ma a xa a yita naxanye ra.”

²³ Na xanbi ra, Yesu yi a yee rafindi a xarandiine ma, a yi a fala e xa wundoni, a naxa, “Sewan na kanne xa naxanye yeen feen toma e naxan toma. ²⁴ Amasoto n xa a fala e xa, nabi wuyaxi nun manga wuyaxi yi waxi a to feni e naxan toma, koni e mi a to, e mi a me e naxan mema.”

Samariya kaana fe sandana

²⁵ Awa, na waxatini Sariya karamɔxɔna nde yi fa Yesu bunbadeni, a yi a maxodin, a naxa, “Karamɔxɔ, n nanfe lige n habadan nii rakisin soto?”

²⁶ Yesu yi a yabi, a naxa, “Sariya Kitabun nanfe falaxi? I a xaranma di?”

²⁷ Xemen yi a yabi, a naxa, “I xa i Marigina Ala xanu i bɔnen birin na, e nun i niin birin na e nun i senben birin na e nun i xaxinla birin na’ e nun ‘i yi i adamadi boden xanu alo i yetena.’‡ ”

²⁸ Yesu yi a yabi, a naxa, “I ya falan tinxin. I xa na liga, i niin kisima nen.”

²⁹ Koni Sariya karamɔxɔn yi waxi a xɔn ma nen, a xa yoon soto a yete xa. Nanara, a Yesu maxodin, a naxa, “N adamadi bodena nde ra?”

³⁰ Yesu yi sandan sa a xa, a naxa, “Xemena nde yi keli Yerusalen taani siga Yeriko yi, muxu mafune yi a suxu, e yi a bɔnbɔ, a lu ndedi e xa a faha. ³¹ A mi bu saraxaralina nde yi fa na kiraan xɔn ma. A na xemen to waxatin naxan yi, a dangu a ra bode fɔxɔn na. ³² Lewi bɔnsɔnna muxuna nde fan yi fa, a xemen to, a dangu a dexɔn ma. ³³ Koni Samariya kaana nde dangumatɔn na a ra, na kiraan xɔn ma, na yi a li na, a to a to, a kininkinini a ma kati!§ ³⁴ A siga a fema, a turen nun manpaan sa a maxɔlodene de, a yi e maxidi. Na xanbi ra, a xemen sa a soon fari, a siga a ra xɔɗe yigiya banxini a dandandeni. ³⁵ Na xɔtɔn bode, a gbeti gbanan firin tongo, a yi a so xɔɗe yigiya banxin kanna yii. A yi a fala a xa, a naxa, ‘A dandan, n na xete waxatin naxan yi, i naxan yo baxi a fe ra, n na a raxete i ma.’ ”

³⁶ Yesu yelinxina sandan se, a yi a maxodin, a naxa, “I tan yee ra yi, na muxu saxanne ye, muxu mafune xemen naxan bɔnbɔxi, nde na adamadi bode kenden na?”

³⁷ Sariya karamɔxɔn yi a yabi, a naxa, “Naxan kininkinixi a ma.”

Yesu yi a yabi, a naxa, “Siga, i sa na jɔxɔnna liga.”

Marata nun Mariyama fe

³⁸ Yesu nun a xarandiine yi sigama waxatin naxan yi, e taana nde li, naxanla nde yi na yi, a xili Marata, na yi a yigiya a banxini. ³⁹ A xunye naxalanmaan xili Mariyama, na yi dɔxɔ Marigin dexɔn ma, a yi a tuli mati a xaranna ra. ⁴⁰ Marata yi xaminxi wali wuyaxi ke feen na. Nanara, a fa a fala Marigin xa, a naxa, “Marigina n xunyen bata wanla birin lu n yii, i ya fe mi na yi ba? A fala a xa, a xa fa n mali!”

⁴¹ Marigin yi a yabi, a naxa, “Ee! Marata, i xaminxi, i kontofilixi fe wuyaxi ra. ⁴² Koni adamadiin makoon se keden peen nan ma. Mariyama bata wa fe fajin xɔn. Na mi fa be a yii!”

11

Xaranna Ala maxandin ma

Matiyu 6.9-13, 7.7-11

¹ Lɔxɔna nde, Yesu yi Ala maxandima yirena nde yi. A yelin waxatin naxan yi, a xarandii keden yi a fala a xa, a naxa, “Marigina, nxu xaran Ala maxandin ma alo Yoni a xarandiine xaran kii naxan yi.”

‡ 10:27: Sariyane 6.5 nun Saraxaraline 19.18 § 10:33: Na waxatini Yahudiyane yi Samariya kaane yatEXi kafirine nan na. E fe fɔlɔden sebexi Mangane Firinden 17.24 kui.

² Yesu yi a fala e xa, a naxa, “E Ala maxandima ikiini, e naxa, ‘Nxu Fafe, i xinla xa sarijan, i ya Mangayaan xa fa.

³ I xa nxɔ lɔxɔ yo lɔxɔ balon fi nxu ma.

⁴ I xa nxu mafelu nxu yulubine ra, alo nxu fan bata nxu hake tongone mafelu kii naxan yi. I nama tin nxu xa bira tantanni.’ ”

⁵ Yesu yi a fala a xarandiine xa, a naxa, “Xa e tan nde keden siga a xɔyin fɛma kɔe tagini, a yi a fala a xa, a naxa, ‘N xɔyina, n doli buru xun saxan yi ⁶ amasɔtɔ n lanfaan naxan sa sigatini, na bata fa iki sasa, koni sese mi n yii n naxan soe a yii!’ ⁷ Koni xa bonna a yabi banxini, a naxa, ‘I nama n tɔrɔ! Dɛɛn balanxi, nxu nun n ma diine bata nxu sa, n mi fa nɔe kele, n sena nde so i yii.’ ⁸ Awa, n xa a fala e xa, hali xa a mi keli e xɔyiyana fe ra, a burun so a yii, koni a kele, a makoon seen naxan birin ma, a na so a yii amasɔtɔ a mi yagixi a xandɛ. ⁹ Awa, n xa a fala e xa, e seen maxɔdin, e a sɔtɔma nɛn, e seen fen, e a toma nɛn, e dɛɛn kɔnkɔn, a rabima e xa nɛn. ¹⁰ Amasɔtɔ naxan yo na seen maxɔdin, na a sɔtɔma nɛn. Naxan na seen fen, na a toma nɛn. Naxan na dɛɛn kɔnkɔn, a rabima a xa nɛn. ¹¹ Muxuna nde e ye ba, naxan ma diin yexen maxandima a ra, a yi sapin so a yii? ¹² Hanma a na a xandi tɔxe xeleni, a yi tanla so a yii? ¹³ Hali e to findixi muxu jaxine ra, e a kolon fa fala a lan nɛn, e xa se fajin so e diine yii. E faxi fa, e Fafe naxan ariyanna yi, na a Nii Sarijanxin fima a maxandi muxune ma kii naxan yi!”

Bobon nakɛndɛya fena

Matiyu 12.22-30, Maraka 3.20-27

¹⁴ Lɔxɔna nde Yesu yi jinanana raxete bobon fɔxɔ ra. Ninanna xete xɛmen fɔxɔ ra waxatin naxan yi, a falan ti fɔlɔ, yamaan yi kabe. ¹⁵ Koni e ndee naxa, “A jinanane kedima Yinna Mangan Belesɛbu barakan nin.”

¹⁶ Bonne yi waxi a xɔn ma e xa a kejaan fesɛfese. Nanara, e yi a maxɔdin a a xa kabanako fena nde liga, naxan kelixi Ala ma. ¹⁷ Koni Yesu yi e miriyaan kolon, a yi a fala e xa, a naxa, “Yamanan naxan yitaxunxi yengeni, na yamanan kalama nɛn mafuren! * Yengen tanden naxan kui, na fan kalama nɛn. ¹⁸ Awa, xa Setanaa mangayana a yete yenge, a sabatima nayi di? E bata a fala, a n bata jinanane kedi Belesɛbu barakani. ¹⁹ Xa n jinanane kedima Belesɛbu barakan nin, e fɔxɔrabirane e kedima nanse xɔn nayi? Na ma, e fɔxɔrabirane a yitama nɛn nayi fa fala yo mi e xa! ²⁰ Xa n jinanane kedima Ala senben barakan nin, na a yitama nɛn nayi fa fala Alaa Mangayaan bata e li.”

²¹ “Senbemaan na a yitɔn yenge so xinla ma, a yi a banxin kantani, a seene birin natangama nɛn. † ²² Koni xa senbe kanna nde бага a ma, a yi a nɔ, a sigama a yenge so seene birin na nɛn nayi, a yigi saxi naxanye fari, seen naxanye a yii, a yi ne yitaxun.”

²³ “Naxan mi n tan fɔxɔ ra, na bata keli n xili ma. Nxu nun naxanye mi malanma, ne sigama ayi nɛn.”

Yinna jaxin xete fena

Matiyu 12.43-45

²⁴ Yesu naxa, “Yinna jaxin na xete muxun fɔxɔ ra, a sigama yire yixaren nin, a sa a matabuden fen. Xa a mi yire yo to, a a mirima nɛn nayi, a naxa, ‘N kelixi denaxan yi, n mɔn xa xete na.’ ²⁵ Nanara, a na xete na, xa a li na makɔxi, a yitɔnxi, ‡ ²⁶ nayi a sigama

* 11:17: yamanana: Ninanne nun yinnane Setana senben bun alo yamanan nun a mangan kii naxan yi. Seen naxanye Setana senben bun, xa ne e bode kedi, na luxi nɛn alo yamanan na yitaxun. Nayi, Setana mi jinanane kede alo muxuni itoe a falama Yesu ma kii naxan yi.

† 11:21: Sandani ito kui, Setana findixi senbemaan na. Xa Yesu bata muxune ba Setana jinan jaxine senben bun ma, nayi, Yesu bata Setana nɔ. ‡ 11:25: Na yire makɔxin findixi muxun bɔɓɛn nan na. Xa a mi lugoxi Alaa Nii Sarijanxin na, a mi ratangaxi yinnane wali kobine ma.

nen, a sa fa yinna naxi solofere gbeteye ra naxanye naxu dangu a tan na. Ne yi lu a fema. Na muxuna fe rajanna naxuma ayi nen dangu a folon na.”

Sewa kendena fe

²⁷ Yesu ito fala waxatin naxan yi, naxanla nde yi falan ti a xa yamaan ye, a naxa, “Naxanla naxan i sotoxi, a yi i maxuru, muxu sewaxin nan na ra!”

²⁸ Koni Yesu yi a yabi, a naxa, “Naxan dangu na ra, muxu sewaxin nan ne ra naxanye Alaa falan mema, e yi a suxu ken!”

Taxamasenna fe

Matiyu 12.38-42

²⁹ Yamaan malan Yesu fema waxatin naxan yi, a yi a fala, a naxa, “Iki muxune findixi muxu naxine nan na, e to n maxodinma kabanako taxamasenna ma. Koni e mi kabanako fe yo toe ba Nabi Yunusaa taxamasenna ra. ³⁰ Nabi Yunusa[§] findi taxamasenna ra kii naxan yi Niniwa kaane xa, n tan Muxuna Dii Xemen findima taxamasenna ra na kii nin iki muxune xa. ³¹ Naxalan Mangan naxan keli sogeteden yiifanna ma, na tima nen Kiti Sa Loxoni, a yi iki muxune yalagi bayo a kelixi boxon danna nan na, a fa a tuli mati Sulemani a fekolonna falan na. Awa, n xa a fala e xa, naxan gbo dangu Sulemani ra, na be yi. ³² Niniwa kaane tima nen Kiti Sa Loxoni, e yi e yalagi amasoto ne Yunusa a kawandin me waxatin naxan yi, e xun xanbi so nen e hakene yi. Koni n xa a fala e xa, nde be naxan gbo Yunusa xa!”

Fati benden kenenna fe

Matiyu 5.15, 6.22-23

³³ Yesu naxa, “Muxu yo mi lenpun nadege ma, a yi a luxun hanma a yi a raso deben bun ma, koni a doxoma seen nan fari alogo yamaan na so banxini, e xa kenenna to. ³⁴ I yeen luxi nen alo lenpuna i fati benden xa. Xa i yeen kende, i fatin birin luma nen kenenni, koni xa i yeen kala, i fatin luma nen dimini. ³⁵ A liga i yeren ma nayi, kenenna naxan i yi, na nama findi dimin na. ³⁶ Xa i fatin kenenni, dimi yo mi a yi, a birin degema nen alo lenpun degema kii naxan yi.”

Yesu yi Sariya karamoxone nun Farisi muxune yalagi

Matiyu 23.1-36, Maraka 12.38-40

³⁷ Yesu yelin falan tiye waxatin naxan yi, Farisi muxuna nde yi a xili, a a xa sa a dege a konni. Nanara, a so, a doxo a degedeni. ³⁸ Farisi muxuna a to waxatin naxan yi, a Yesu mi a yiin naxaxi lan e dinan kiin ma benun a xa a dege, a kabe. ³⁹ Nanara, Marigin yi a fala a xa, a naxa, “E tan Farisi muxune, e igelengenna nun donse sa seen fanna maxama, koni e kuiin nafexi muxu seen nun fe naxin na. ⁴⁰ E tan daxune! Xa Ala nan seen fanna daxi, a tan xa mi a kuiin fan daxi ba? ⁴¹ Koni naxan e donse don goronna kui, e xa na so yiigelitone yii, seen birin sarijanma nen na yi.”

⁴² “E tan Farisi muxune, gbalona e yee ra! Amasoto e nako yi seene yaganna bama, alo sorontonna nun sabi gbeteye, koni e bata e me tinxinyaan nun Alaa xanuntenyana fe ra. A lan nen e xa ne nan liga, e nun yagan baana.”

⁴³ “Gbalona e xa, e tan Farisi muxune, amasoto doxode fapin nafan e ma salide banxine yi, binye xontonne rafan e ma loxo tideni. ⁴⁴ Gbalona e xa! Amasoto e ligaxi nen alo gaburu fonna. Yamaan sigan tima a fari, e mi a kolon.”

⁴⁵ Sariya karamoxo keden yi a fala a xa, a naxa, “Karamoxo, i naxan falama ito ra, i nxu fan nafeyama nen nayi!”

⁴⁶ Yesu yi a yabi, a naxa, “Gbalona e xa, e tan sariya karamoxone! Amasoto e goronna sama yamaan xun ma naxan binya kati, koni e tan yeteen mi e yii dinje a ra hali, e yi e mali a tonge. ⁴⁷ Gbalona e xa! E bata gaburu fapine rafala nabine xa, e benbane nabiin naxanye faya yati! ⁴⁸ E benbane naxan liga, e yeteen bata tin, e bata a mayita amasoto e nabine faya nen, e tan bata gaburune yiton mon. ⁴⁹ Nanara, en bata Ala xaxinla to, a naxa, ‘N nabine nun xerane rasigama e ma nen, e ndee faxama nen, e yi ndee besenxonya.’ ⁵⁰ Nanara,

§ 11:30: A mato Yunusa sora 1 han 4 kui.

iki muxune saranma na nabine birin faxa feen nan na xabu dunuja da waxatini, ⁵¹ fɔlɔ Habila saya feen ma han sa dɔxɔ Sakari saya feen ma, e naxan faxa saraxa ganden nun yire sarijanxin tagi. N xa a fala ε xa, na feene xetema nen iki muxune ma.”

⁵² “Gbalona ε xa, ε tan sariya karamɔxɔne, amasɔtɔ ε bata dɛen jinna mara naxan xaxilimaya banxin dɛen nabima, ε tan yetɛen mi soe. Naxanye waxi so feni, ε bata ne raxɛtɛ!”

⁵³ Yesu keli na yi waxatin naxan yi, sariya karamɔxɔne nun Farisi muxune yi a yigbeten fɔlɔ, e yi a ye mɔ ayi kati! E yi a maxɔdin fe wuyaxi ma amasɔtɔ ⁵⁴ e yi waxi a xɔn ma, e xa a suxu feni tɔn a falana fe ra.

12

Maxadina nafigina fe yi

Matiyu 10.26-27

¹ Muxu wuli wuyaxi e malan waxatin naxan yi han e lu tiye e bode ma, Yesu yi falan ti a xarandiine singe xa, a naxa, “E a liga ε yeren ma Farisi muxune buru rate sena* fe yi, naxan findixi e nafiyaan na. ² Feen naxan luxunxi na minima nen kenenni, wundo feen birin kolonma nen. ³ Nanara, ε bata naxan fala dimini, na mema nen kenenni. E bata naxan birin kɔyekɔyen muxune xa konkoni, ne ralima nen taa tagini kenenni.”

Ala yɛragaxuna fe

Matiyu 10.28-31

⁴ “N xoyine, n xa a fala ε xa, ε nama gaxu ne yɛe ra naxanye fati benden faxama koni e mi nɔe fefe lige dangu na ra. ⁵ E gaxuma naxan yɛe ra, n na yitama ε ra nen: ε xa gaxu Ala yɛe ra, senbena a yii, a na i faxa waxatin naxan yi, na xanbi ra a yi i rasiga yahannama yi. N xa jɔndin fala ε xa, ε xa gaxu na nan yɛe ra!”

⁶ “Xɔlidi suulun mi sare gbanan firin na ba? Koni hali na keden, Ala mi jinanɲe a xɔn ma. ⁷ Hali ε xun sexen keden kedenne, Ala e xasabin birin kolon. Nanara, ε nama gaxu, ε dangu xɔlidi wuyaxin na!”

I ti Yesu a fe ra yamaan yetagi

Matiyu 10.32-33, 12.32, 10.19-20

⁸ “N xa a fala ε xa, naxan yo na a ti n ma fe ra yamaan yetagi, n tan Muxuna Dii Xemen fan na jɔxɔnna ligama nen a xa Alaa malekane yetagi. ⁹ Koni naxan yo na a me n na yamaan yetagi, n tan Muxuna Dii Xemen fan n mema a ra nen Alaa malekane yetagi.”

¹⁰ “Naxan na n tan Muxuna Dii Xemen nayelevu, na mafeluma nen. Koni naxan na Alaa Nii Sarijanxin nayelevu, na mi mafeluye mum!”

¹¹ “E na siga ε ra salide banxin yetagi waxatin naxan yi, e yi ε yigbeten, hanma mangane yetagi hanma kuntigine yetagi, ε nama xamin ε xɔn ba feen na hanma ε naxan falama.

¹² Amasɔtɔ ε naxan falama Alaa Nii Sarijanxina ε xaranma nen na ra na waxatin yeteni.”

Nafulu kan daxuna fe sandana

¹³ Muxuna nde yi a fala a xa yamaan tagi, a naxa, “Karamɔxɔ, a fala ngaxakedenna xa, nxu fafe nafunla naxan lu nxu yii, a xa a yitaxun, a yi n gbeen so n yii.”

¹⁴ Yesu yi a yabi, a naxa, “Ee! I tan! Nde n findixi kiti bolonna ra hanma se taxun na muxu firinna tagi?” ¹⁵ Na xanbi ra, a yi a fala e birin xa, a naxa, “E a liga ε yeren ma milana fe yi amasɔtɔ muxun findi nafulu kannu ra ki ki, a mi nɔe luye a sii ra a nafunla fe ra.”

¹⁶ Awa, Yesu yi sandani ito sa e xa, a naxa, “Boxɔna nde yi nafulu kannu nde yii nun naxan sise yi sabatima kati! ¹⁷ A yi a miri a yete ma, a naxa, ‘Yire mi n yii, n na n ma sisee bogine ramare denaxan yi. N nanfe ligama nayi?’ ¹⁸ A yi a miri a yete ma, a naxa, ‘N naxan ligama na ni ito ra. N na n ma se ramara banxine kalama nen, n yi nde gbeteɲe ti naxanye gbo dangu a fonne ra. N yi n ma maala nun n yii seene ramara na yi. ¹⁹ Na xanbi ra, n na a fale nen n yete ma, n naxa, n makoon seen naxan birin ma jɛe wuyaxi

* 12:1: burun nate sena: Lebenna na a ra naxan burun nagboma ayi.

bun ma, n bata ne sɔtɔ. N xa n dege ki fajni, n yi n min, n yi n yete rasewa.’ ²⁰ Koni Ala yi a fala a xa, a naxa, ‘I tan daxuna, to kɔɛɛn na ε nun i niin fatama nen, na xanbi ra i bata seen naxanye birin namara i yete xa, ne findima nde gbee ra?’ ”

²¹ Yesu naxa, “A na kii nin ε birin xa naxanye nafunla malanma e yete xa, koni nafulu kan mi e ra Ala yee ra yi.”

I yigi sa Ala yi
Matiyu 6.25-34

²² Na xanbi ra, Yesu yi a fala a xarandiine xa, a naxa, “Nanara, n na a falama ε xa, ε nama kɔntɔfili ε dunuɲa yi gidina fe ra, ε naxan donma hanma ε ε maxidima naxan yi. ²³ Amasɔtɔ niin dangu donseen na, fati benden dangu dugin na pon! ²⁴ ε xɔline mato, e mi sese sima, e mi sese xabama, donse ramarade mi e yii, koni Ala e baloma. ε tan dangu xɔline ra pon! ²⁵ ε tan nde nɔe waxatidi se a yete siin fari xaminna fe ra ba? ²⁶ Xa ε mi nɔe fe xuridine lige, nanfera ε xaminma a dɔnxene fe ra nayi? ²⁷ ε wudi fuge fajine gbo kii mato. E mi walima, e mi dugi rafalama e yete xa, koni n xa a fala ε xa, hali Manga Sulemani e nun a nɔrɔn birin yi, a mi maraberi ba alo e tan nde. ²⁸ Ala nan seɣene maraberi bama naxanye be yi to, tila a ganma nen, a ɲan fefe! A mi ε maraberi be dangu ne ra ba? ε denkeleyaan xurun. ²⁹ Nanara, ε nama kɔntɔfili sena fe ra ε naxan donma e nun ε naxan minma. ³⁰ Amasɔtɔ dunuɲa denkeleyatarene seni itoe birin fenma waxatin birin. Koni ε Fafe Ala ε makoon kolon. ³¹ Koni ε Alaa Mangayaan fen, na xanbi ra, a seni itoe fan soma ε yii nen.”

Ariyanna nafunla fe
Matiyu 6.19-21

³² Yesu naxa, “Yexee kurudina, ε nama gaxu amasɔtɔ a bata ε Fafe Ala kenen, a Mangayaan so ε yii. ³³ ε ε yii seene birin sara, ε gbetin so yiigelitɔne yii. ε gbetin namara seene sɔtɔ ε yete xa naxanye mi kale. ε yi ε nafunle ramara ariyanna yi a mi ɲanma denaxan yi, muɲadene nun melimenle mi a kale denaxan yi. ³⁴ Bayo i ya nafunla denaxan yi, i xaxinla fan menna nin.”

Walikeen naxanye yitɔnxi

³⁵ Yesu naxa, “ε ε yitɔn alogo ε xa wali, ε yi ε lenpune radεge. ³⁶ ε xa liga alo walikeen naxanye e kuntigin legedenma keli ɲaxalandi tiin malanni. A na fa waxatin naxan yi a deen kɔnkɔn, e a rabima a xa nen mafuren! ³⁷ Muxu sewaxin nan ne ra naxanye kuntigina e lima e ye, e yitɔnxi! N xa ɲɔndin fala ε xa, a a tagi xidima nen, a yi e radɔxɔ, a donseen so e yii. ³⁸ Muxu sewaxin nan ne ra xa a e yitɔnxin li, hali a fa kɔe tagini hanma dangu na ra. ³⁹ ε xaxili lu ito xɔn ma. Xa banxi kanna muɲaden fa waxatin kolon, a mi tinɲe muɲaden yi so a banxini. ⁴⁰ ε fan xa ε yitɔn amasɔtɔ ε xaxili mi waxatin naxan ma, n tan Muxuna Dii Xemen fama na waxatin nin.”

Walike tinxinxina fe
Matiyu 24.45-51

⁴¹ Piyeri yi Yesu maxɔdin, a naxa, “Marigina, i sandani ito sama nxu tan nan xa ba hanma muxun birin xa?”

⁴² Marigin yi a yabi, a naxa, “Walikeen mundun lannaya muxun nun xaxilimaan na? Naxan ma kuntigi a dɔxi walikeen bonne xun na, a donseen taxun e ra a waxatini, a tan nan na ra. ⁴³ Na walikeen sewama nen xa a kuntigina a li na wanla ke! ⁴⁴ N xa a fala ε xa yati, a kuntigina a yii seen birin taxuma a ra nen. ⁴⁵ Koni xa a walikena a miri a yete ma fa fala, ‘N ma kuntigin bata buye ayi, a mi xeten xulen,’ xa a walikeen bonne bɔnbɔ fɔlɔ, xemen nun ɲaxanle, a a dege, a yi a min han a yi a radangu ayi, ⁴⁶ a kuntigin na fa waxatin naxan yi, walikeen na xaxili mi a xɔn ma waxatin naxan yi, a kuntigina a ɲaxankatama nen nayi, a yi a saranna fi alo denkeleyatarene kii naxan yi.”

⁴⁷ “Walikeen naxan a kuntigin sagoon kolon, koni a mi tin na lige, na bɔnbɔma nen bosaan ye wuyaxi ra kati! ⁴⁸ Koni walikeen naxan mi a kuntigin sagoon kolon, xa na fena nde liga, a bosaan sɔtɔma naxan ma fe ra, a bulanma nen nayi ndedi. Awa, a wuyaxi soxi

naxan yii, a wuyaxi maxilima nen na ra. A gbegbe soxi naxan yi, a gbegbe maxilima nen na fan na dangu bonna ra.”

Mayitaxun tiin nan Yesu ra
Matiyu 10.34-36

⁴⁹ Yesu naxa, “N bata fa tɛɛn na dunuɲa yi. Xa a yi dɛgɛ nun, na rafan n ma han! ⁵⁰ Koni fɔ n xa mamɪn tɔrɔni singen. N bɔɲɛ mi sɛ han a kamali! ⁵¹ Ɛ mirixi a ma fa fala a n faxi bɔɲɛ xunbenla nan na dunuɲa yi ba? N xa a fala ɛ xa, n mi faxi bɔɲɛ xunbenla xan na fɔ mayitaxunna. ⁵² To xanbi ra, muxu suulun yitaxunma nen denbaya kedenna kui, saxan fɔxɔ kedenni, firin fɔxɔ kedenni. ⁵³ Dii fafane kelima nen dii xɛmɛne xili ma, dii xɛmɛne fan yi keli e fafane xili ma. Dii ngane kelima nen e dii tɛmɛne xili ma, dii tɛmɛne fan yi keli e ngane xili ma. Mamene kelima nen e diine ɲaxanle xili ma. Diine ɲaxanle fan yi keli e mamene xili ma.”

Waxatine famu fena
Matiyu 16.2-3

⁵⁴ Yesu mɔn yi a fala yamaan xa, a naxa, “Ɛ na kundaan to sogegododeni waxatin naxan yi, ɛ a kolonma nen nayi fa fala, ‘Tulen famaani ni i ra,’ a ligama na kii nin. ⁵⁵ Ɛ na foyen to keɛ sogetede yiifari fɔxɔni waxatin naxan yi, ɛ a falama nen, ɛ naxa, ‘Kuye wolonma nen to,’ anu a ligama nen. ⁵⁶ Ɛ tan nafigine, ɛ nɔɛ kore xɔnna nun bɔxɔ xɔnna matoɛ nen, ɛ yi a bunna kolon, nanfera ɛ mi nɔɛ waxatini ito bunna kolonɲɛ?”

Ʋengen ɲan fena yengɛfane tagi
Matiyu 5.25-26

⁵⁷ “Nanfera ɛ mi nɔɛ kitin sɛ ɛ yɛtɛ ma, naxan tinxin ɛ na liga? ⁵⁸ Xa i yengɛfaan sigama i ra i kitideni, ɛ nɛma kira yi waxatin naxan yi, i xa kata i na feen ɲan ɛ tagi alogo a nama siga i ra kitisaan fɛma, alogo kitisaan fan nama i so doma kanne yii, doma kanne fan yi i sa kasoon na. ⁵⁹ N xa a fala i xa, i mi keɛ na fɔ i yanginna birin fi.”

13

Ɔ xun xanbi so ɛ hakɛne yi

¹ Na waxatini, muxuna ndee yi fa Galile kaane fe fala Yesu xa, Pilati naxanye faxes e yi saraxan bama Ala xa waxatin naxan yi. ² Yesu yi e yabi, a naxa, “Bayo Galile kaane bata faxes na kiini, ɛ mirima na ma nen ba, fa fala hake kanna nan ne ra dangu Galile kaan bonne birin na ba? ³ Ɛn-ɛn de! N xa a fala ɛ xa, xa ɛ mi ɛ xun xanbi so ɛ hakɛne yi, ɛ birin faxama nen alo bonne. ⁴ Kore banxin naxan Siloyan yi, a bira muxu fu nun solomasɛxen naxanye fari, ne fe di? Ɔ mirixi a ma fa fala ne ɲaxu dangu Yerusalɛn kaane birin na ba? ⁵ Ɛn-ɛn de, n xa a fala ɛ xa, xa ɛ mi ɛ xun xanbi so ɛ hakɛne yi, ɛ birin faxama nen alo bonne.”

Xɔdɛ binla fe sandana

⁶ Yesu yi sandani ito sa e xa, a naxa, “Xɔdɛ binla yi xɛmɛna nde yii a nakɔni. A siga a bogin fendeni koni a mi sese to a kɔɛ ra. ⁷ Nanara, a yi a fala a nakɔ kantanna xa, a naxa, ‘A mato, a ɲɛ saxanna nan ito ra, n fama be yi, n fa xɔdɛni ito bogin fen koni n mi se to a ra. A sɛgɛ, i yi a woli ayi, a nama bɔxɔ faɲin kala.’ ⁸ Koni a nakɔ kantanna yi a yabi, a naxa, ‘N kanna, a lu na ɲɛ kedenni ito yi. N xa yinla ge a rabilinni, n yi a rafe lɔxɔn na naxan a sabatima. ⁹ Xa xɔdɛ binli ito bogi nayi faraxi, na fan, xa a mi bogi, i yi a sɛgɛ.’ ”

Yesu yi ɲaxalan furetɔn nakɛndɛya Matabu Lɔxɔni

¹⁰ Matabu Lɔxɔna nde yi, Yesu yi xaranna tima salide banxini. ¹¹ ɲaxanla nde yi na nun ɲinan ɲaxin yi naxan fɔxɔ ra, a bata yi a rafura ɲɛ fu nun solomasɛxɛ, a bata yi a mafelen, a mi yi fa nɔɛ a ratinxinɲɛ hali! ¹² Yesu a to waxatin naxan yi, a yi a xili, a yi a fala, a naxa, “Nga ɲaxanla, i bata i sɔtɔ i ya furenɛni ito ra to!” ¹³ A yi a yiin sa a fari, ɲaxanla yi ratinxin kedenna, a yi Ala tantun.

¹⁴ Salide banxin kuntigin yi xɔɔ, bayo Yesu bata muxun nakendeya Matabu Lɔxɔni. Nanara, a falan ti yamaan xa, a naxa, “Wanla kema xii sennin nan bun, nayi ε xa fa na lɔxɔne ma, ε fa kendeyaan sɔtɔ, koni a mi ligε Matabu Lɔxɔni!”

¹⁵ Marigin yi a yabi, a naxa, “ε tan nafigine, ε tan naxanye birin be, ε mi ε jingena hanma ε sofanla fulunma ba, ε sa a ramin Matabu Lɔxɔni? ¹⁶ Awa, Iburahima bɔnsɔnna nan naxanli ito ra, Setana bata naxan xidi jεε fu nun solomasεε. A mi lan, a xa xɔɔya, a fulun Matabu Lɔxɔni ba?” ¹⁷ Yesu a falan yi a yengefane birin nayagi. Na waxatini yamaan birin yi lu sεwe a kabanako feene birin na.

Sansi xurina fe sandana

Matiyu 13.31-32, Maraka 4.30-32

¹⁸ Yesu naxa, “Alaa Mangayaan maligaxi nanse ra? N na a misalima nanse ma? ¹⁹ A luxi nen alo sansi kesε xuridina,* xεmεn naxan si a xεen ma, a gbo, a findi wudin na, xɔline yi e tεen sa a yi.”

Burun nate sena fe sandana

Matiyu 13.33

²⁰ Yesu mɔn yi maxɔdinna ti, a naxa, “N na Alaa Mangayaan misalima nanse ma? ²¹ A ligaxi nen alo burun nate sena† naxanla naxan tongo, a yi a sa buru fuji benbeli keden yi, a yi a yimaxa, a birin yi te.”

So dε xurina fe

Matiyu 7.13-14, 21-23

²² Yesu yi siga taa gbeene nun banxidene ra, a xaranna ti a yi a tinxin Yerusalen taan na.

²³ Nde yi a maxɔdin, a naxa, “N kanna, muxun naxan kisima, na mi wuya ba?”

Yesu yi e yabi, a naxa, ²⁴ “ε yixɔdɔxɔ ε so dε xurin na, n xa a fala ε xa, muxu wuyaxi katama nen so feen na koni e mi nɔε sɔε.”

²⁵ “Banxi kanna kelima nen, a dεen balan. ε ti a xanbi ra, ε dεen makɔnkɔn fɔɔ, ε naxa, ‘N kanna, dεen nabi nxu xa,’ a ε yabima nen nayi, a naxa, ‘N mi ε keliden kolon!’ ²⁶ Awa, ε a yabima nen nayi, ε naxa, ‘Nxu bata yi nxu dεge, nxu yi nxu min i fema, i bata xaranna ti nxɔ taani!’ ²⁷ A mɔn a falama nen, a naxa, ‘ε tan tinxintarene, ε keli n fema, n mi ε keliden kolon.’ ²⁸ ε na Iburahima nun Isiyaga nun Yaxuba nun nabine birin to Alaa Mangayani waxatin naxan yi, koni ε tan mi so, ε wugama nen nayi, ε yi ε jinna raxin kati! ²⁹ Yamaan fama nen, sa keli sogeteden nun sogegododen nun yiifari fɔxɔn nun kɔmenna ma, e dɔxɔ sεwa bande dondeni Alaa Mangayani. ³⁰ Nayi, naxanye xanbin na, na ndee sa luma nen yεen na. Naxanye yεen na iki, ne yi sa lu xanbin na.”

Yesu yi Yerusalen taan xanu

Matiyu 23.37-39

³¹ Na waxatin yeteni Farisi muxuna ndee yi fa Yesu fema, e yi a fala a xa, e naxa, “Keli be yi, i siga yire gbete yi, amasɔtɔ Herode waxi i faxa feni.”

³² Yesu yi e yabi, a naxa, “ε sa a fala na xulumaseen xa, ε naxa, ‘N jinanne kedima nen, n muxune rakendeya to nun tila yi, a soge saxandeni, n yelinma nen n ma wanla ra.’

³³ Koni hali na, fɔ n xa lu sigan tiye nen to nun tila nun tila buda yi, bayo a mi lan nabiin xa faxa yire gbete yi fɔ Yerusalen taani.”

³⁴ A yi a fala, a naxa, “Yerusalen kaane! Yerusalen kaane! ε tan naxanye nabine faxaxi, ε yi Alaa xerane magɔɔn. A xɔnla n suxu nen sanja ma wuyaxi n xa ε malan n fema alo tɔxe ngana a diine malanma a gabuteen bun ma kii naxan yi, koni ε mi tin! ³⁵ Awa, Ala ε konna rabejinma nen fefe! N xa a fala ε xa, ε mi fa n toma han ε yi a fala, ε naxa, ‘Naxan fama Marigin xinli, Ala xa na baraka!’ ”

* 13:19: Sansini ito xili nen mutaridi. † 13:21: burun nate sena: Lebenna na a ra naxan burun nagboma ayi.

14

Yesu yi furetɔɔn nakendɛya

¹ Matabu Lɔxɔna nde yi, Yesu yi siga a dɛgedeni Farisi muxu gbeena nde konni. Awa, yamaan yi Yesu matoma kati! ² Xɛmɛn naxan fatin yi makusinxi, na yi fa Yesu yɛtagi. ³ Yesu yi sariya karamɔxɔne nun Farisi muxune maxɔdin, a naxa, “A daxa muxune yi rakendɛya Matabu Lɔxɔni ba, hanma na mi lan?”

⁴ Koni e mi a yabi hali! Yesu yi xɛmɛn tongo, a yi a rakendɛya, a siga. ⁵ Na xanbi ra, a yi a fala e xa, a naxa, “Xa dii xɛmɛna hanma turana ɛ tan nde yii, xa a bira xɔɔinna kui Matabu Lɔxɔni, i mi a ratema mafuren Matabu Lɔxɔni ba?” ⁶ Koni e mi nɔ a maxɔdinna yabɛ.

Yɛtɛ yitena fe

⁷ Yesu mɔn yi falan ti muxu xilixine xa sandani, amasɔtɔ a yi e rakɔrɔsima e katama dɔxɔdeni yɛɛn na kii naxan yi, a naxa, ⁸ “Muxuna nde na i xili jaxalandi ti malanni waxatin naxan yi, i nama dɔxɔ yɛɛn na, amasɔtɔ yanyina nde muxu gbɛtɛ xilixi naxan dangi i tan na. ⁹ Awa, naxan ɛ birin xilixi, na fama nɛn, a yi a fala i xa, a naxa, ‘Dɔxɔdeni ito so a yii.’ Xa na liga, i yagima nɛn nayi amasɔtɔ i bata keli na dɔxɔde fajini. ¹⁰ Koni e na i xili waxatin naxan yi, siga i sa dɔxɔ xanbin na, nayi i xɔɔnɛ yatigin fama nɛn i fɛma, a yi a fala i xa, a naxa, ‘Sɔxɔ, fa i magodo yire fajini ito yi.’ I binyama nɛn nayi muxu xilixin bonne birin yɛtagi. ¹¹ Amasɔtɔ naxan birin a yɛtɛ yitema, na magodoma nɛn. Naxan na a yɛtɛ magodo, na yitema nɛn.”

¹² Yesu yi a fala xɔɔnɛ yatigin xa, a naxa, “Xa i fɛrijɛn seen hanma ximenna soma yamaan yii, i nama i xɔyine xili, hanma i ngaxakedenne hanma i xabilane hanma i dɔxɔ bode nafulu kanne, amasɔtɔ ne fan i xilima nɛn, e yi i ya donla saran. ¹³ I na jaxaxaxan ti waxatin naxan yi, i xa yiigelitɔne xili e nun madɔntɔne nun sankalatɔne nun danxutɔne. ¹⁴ Awa, i barayin sɔtɔma nɛn nayi amasɔtɔ ne mi nɔɛ a donla saranjɛ. Koni Ala a saranna fiyɛ muxu tinxinxine rakeli waxatini sayani.”

*Dɛge malan gbeena fe sandana**Matiyu 22.1-10*

¹⁵ Donse donna nde yi a fɛma, na ito mɛ waxatin naxan yi, a yi a fala Yesu xa, a naxa, “Muxu sɛwaxin nan ne ra naxanye balon donma Alaa Mangayani.”

¹⁶ Yesu yi a fala a xa, a naxa, “Xɛmɛna nde yi na naxan donse donna malan gbeen ti, a muxu wuyaxi xili. ¹⁷ Na malanna waxati saxini, a yi a walikɛɛn nasiga, a xa sa a fala a muxu xilixine xa, a e xa fa, seene birin bata yi yelin yitɔnɔɔ! ¹⁸ Koni e birin yi e makone fala fɔlɔ. A singe ra xiin yi a fala walikɛɛn xa, a naxa, ‘N bata xɛɛn sara fɔ n xa sa na mato, yandi i hake lu n xa.’ ¹⁹ Bonna naxa, ‘N bata jinge fu sara, n sa e matoma, yandi i xa i hake lu n xa.’ ²⁰ Bonna fan naxa, ‘N baxi jaxanla futudeni nɛn. Nanara, n mi nɔɛ sigɛ.’ ²¹ Walikɛɛn yi xɛtɛ, a sa na birin fala a kuntigin xa. Awa, banxi kanna yi xɔlɔ nayi han, a yi a fala a walikɛɛn xa, a naxa, ‘I mafura, i siga kirane xɔn ma, i sa fa yiigelitɔne nun madɔntɔne nun danxutɔne nun sankalatɔne ra.’ ²² A mi bu walikɛɛn naxa, ‘N kanna, i naxan fala n xa, n bata na liga koni dɔxɔdena ndee mɔn luxi.’ ²³ Nanara, kuntigin yi a fala walikɛɛn xa, a naxa, ‘Siga xɛɛn ma kirane xɔn ma e nun burunna ra, i kankan yamaan ma, e xa fa, alogo n ma banxin xa rafe. ²⁴ N xa a fala i xa, muxun naxanye xilixi, ne sese mi fa fɛrijɛn seni ito donjɛ!’ ”

*Bira Yesu fɔxɔ ra**Matiyu 10.37-38*

²⁵ Yama gbeen yi Yesu fɔxɔ ra sigatini, a yi a yɛɛ rafindi e ma, a yi a fala e xa, a naxa, ²⁶ “Muxu yo fa n tan fɛma, a mi nɔɛ finde n ma xarandiin na fɔ a xa a mɛ a nga nun a fafe ra e nun a jaxanla nun a diine nun a ngaxakeden xɛmɛmane nun a jaxalanmane nun a yɛtɛɛn na. ²⁷ Muxu yo mi a faxa wudin* tongo, a bira n fɔxɔ ra, na mi finde n ma

* 14:27: Romi kaane yi muxune gbangbanma wudin nan ma, e yi e faxa. Ito bunna nɛɛn, fa fala fɔ Yesu a xarandiine xa e wekile sayaan na Yesu fɔxɔ ra.

xarandiin na. ²⁸ Xa ε tan nde waxi a xɔn, a xa sangansoon ti, a dɔxɔma nen singen, a yi a gbetin yate a yi a kolon naxan jɔxɔn a yii, xa na wanla jɔnɔɔ. ²⁹ Xa a mi na liga, a na yelin a beten se waxatin naxan yi, a mi nɔe sangansoon najɔnɔɔ. Naxan birin na na to, e a magelema nen. ³⁰ E a falama nen, e naxa, 'Xɛmeni ito bata banxin ti fɔlɔ koni a mi nɔxi a rajɔnɔɔ!' ” ³¹ Yesu naxa, “Xa mangana nde na naxan ma gali muxu wuli fu liye, a waxi a xɔn ma, a xa sa mangan bonna yenge naxan ma gali sigɛ han muxu wuli mɔxɔɔɔ, a dɔxɔma nen singen, a yi a yate xa a senben na mangan yenge. ³² Xa senbe mi a yii, a xeraan nasigama nen benun a xa a feman li, a yi a mafan, alogo e nama yenge. ³³ Awa, a na kii nin, ε tan nde keden mi nɔe finde n ma xarandiin na fɔ a xa a yii seen birin yiba.”

Fɔxɔna fe

Matiyu 5.13, Maraka 9.50

³⁴ “Fɔxɔn fan, koni xa a mɛxɛmɛxɛnna ba ayi, a fa ramɛxɛmɛxɛnma nanse ra nayi? ³⁵ A mi lan bɔxɔn ma, a mɔn mi finde lɔxɔn na sansine xa fɔ a xa woli ayi nen. Xa tunla naxan ma a feen mɛ, na xa a tuli mati!”

15

Yɛxɛɛ tununxina fe sandana

Matiyu 18.12-14

¹ Lɔxɔna nde mudu maxinle nun yulubitɔ wuyaxi yi fa Yesu fema e tuli matideni. ² Farisi muxune nun sariya karamɔxɔne yi falan ti fɔlɔ e de bun ma, e naxa, “Xɛmeni ito yulubitɔne yisuxuma, a yi a dege e fema.” ³ Nanara, Yesu yi sandan sa e xa, a naxa, ⁴ “Xa yɛxɛɛ kɛmɛ ε tan nde yi, na nde keden yi lɔ ayi, a nanfe ligama? A yɛxɛɛ tonge solomanaanin e nun solomanaaninna luma nen burunna ra, a sa a tununxin fen han a yi a to. ⁵ A na a to waxatin naxan yi, a sewama nen, a yi a sa a kɔɛ ma, ⁶ a mɔn yi siga a ra a konni, a yi a dɔxɔ bodene nun a xɔyine xili, a yi a fala e xa, a naxa, ‘En sewa amasɔtɔ n ma yɛxɛɛn naxan yi tununxi n bata a to!’ ⁷ N xa a fala ε xa, a na kii nin, sewan tima nen ariyanna yi hake kan keden tubixina fe ra dangu tinxin muxu tonge solomanaanin e nun solomanaaninna ra naxanye mirixi a ma fa fala e mako mi tubin ma.”

Gbeti gbanan tununxina fe

⁸ “Awa, gbeti gbanan fu jaxanla naxan yii, xa na keden tunun a ma, a nanfe ligama? A lenpun nan nadɛgɛma, a yi a banxin makɔ mafuren, a yi a fen yiren birin yi han a yi a to. ⁹ A na a to waxatin naxan yi, a a xɔyine nun a dɔxɔ bodene xilima nen e bode xɔn ma, a yi a fala e xa, a naxa, ‘En sewa en bode xɔn ma amasɔtɔ n ma gbetin naxan tunun, n bata a to!’ ¹⁰ Awa, n xa a fala ε xa a na kii nin, Alaa malekane sewama nen hake kan keden na fe ra naxan bata tubi.”

Dii Xɛmɛ tununxina fe sandana

¹¹ Yesu yi lu falan tiye, a naxa, “Xɛmena nde yi na, dii xɛmɛ firin yi a yii. ¹² A xurimaan yi a fala a fafe xa, a naxa, ‘N fafe, i ya nafunla taxun, i n gbeen so n yii.’* Awa, a fafe yi nafunla taxun e nun a tada ra. ¹³ Waxatidi danguxina xurimaan yi a gbee seene sara, a gbetin tongo, a siga yamana makuyena nde yi, a sa a gbetin birin kala dunuɔa feene yi. ¹⁴ A yii seen birin yi jɔn, na xanbi ra, kame gbeen yi so na yamanan birin yi, sese mi yi fa a tan yii sɔnɔn. ¹⁵ Awa, a siga na yamanan dugurenna nde fema wali kedeni, na yi a rasiga a xɛɛn ma xɔsɛ kantandeni. ¹⁶ Xɔsɛne toge dagin naxan donma, a xɔnla yi a suxu a xa na nde don koni muxɛ mi na so a yii. ¹⁷ Dɔnxɛn na, a yi a miri, a naxa, ‘N fafe a walikene donseen donma han e mi a jɔnɔɔ koni kamɛna n tan faxamaan ni i ra. ¹⁸ N xa siga n fafe fema n sa a fala a xa, n naxa, N fafe, n bata haken liga i tan na, n yi Ala yulubin tongo. ¹⁹ I mi lan sɔnɔn i xa n xili fa fala i ya diina, i xa n suxu alo i ya walikɛɛn bonne.’ ²⁰ Awa, a keli, a xɛɛ a fafe konni.”

“Benun a xa na li waxatin naxan yi, a fafe yi a to fe, a ndedi makuya. A kininkinin a ma kati, a yi a bara, a sa a ralan, a yi a yiin nabilin a dii xɛmɛn ma, a yi a sunbu. ²¹ A dii

* 15:12: A waxi a kɛɛn nan xɔn benun a baba xa faxa.

xemen naxa, 'N fafe, n bata haken liga i tan na, n yi Ala yulubin tongo, a mi lan sɔnɔn i xa n xili fa fala i ya diina.' ²² Koni a fafe yi a walikene xili, a naxa, 'E mafura, e fa doma gbeen na, e yi a ragodo a ma, e yii rasoon so a yii sonla ra, e sankidin so a sanni. ²³ E sa jinge raturaxin faxa, en malanna raba, en sɛwa. ²⁴ Amasɔtɔ n ma dii xemen bata yi faxa nun koni iki a niin bata bira ayi mɔn. A bata yi tunun nun koni iki, n bata a to.' Awa, e jaxaxaxan fɔlɔ."

²⁵ "Na waxatini, dii xemen forimaan sa xeen ma. A faxi na sa keli xeen ma, a maso banxin na waxatin naxan yi, a sumun xuiin nun bodon ti xuiin mɛ. ²⁶ Awa, a walikɛ keden xili, a yi a maxɔdin, a naxa, 'Nanfe ligaxi?' ²⁷ Walikɛɛn yi a yabi, a naxa, 'I xunyen bata fa, i fafe bata jinge raturaxin faxa a xa, amasɔtɔ a mɔn bata a dii xemen to, a kende.' ²⁸ A tada yi xɔlɔ kati, a mi tin soɛ banxini. Nanara, a fafe yi fa, a yi a mafan a xa so. ²⁹ Koni, a yi a yabi, a naxa, 'A mato, n bata jɛɛni itoe birin wanla kɛ i xa alo konyina, n mi i ya yamarin matandi hali sanja ma keden pe. I nanse soxi n yii? Hali sii diina, i mi a so n yii nxu nun n lanfane yi sɛwa nxu bode xɔn ma! ³⁰ Koni i ya dii xemen naxan bata i ya nafunla birin kala yalunyani, bayo na mɔn bata fa, i bata jinge raturaxin faxa a xa!' ³¹ A fafe yi a yabi, a naxa, 'N ma diina, i tan n fema be waxatin birin, n yii seen birin i tan nan gbee a ra. ³² Koni a lan en xa malanna ti, en sɛwa amasɔtɔ i xunyen bata yi faxa nun koni a niin bata bira ayi iki. A bata yi tunun nun koni iki n bata a to.' "

16

Kuntigi tinxintarena fe

¹ Yesu yi a fala a xarandiine xa, a naxa, "Nafulu kanna nde yi na nun, walikɛɛn yi naxan yii a feene xun na. Muxune yi a fala nafulu kanna xa, e naxa, 'I walikɛ mangan naxan dɔxi, a i ya nafunla kalama.' ² Nafulu kanna yi na walikɛ mangan xili banxini, a yi a fala a xa, a naxa, 'N naxan mexi i ya fe yi ito ra, na di? N nafunla naxan soxi i yii, fa i dentege amasɔtɔ n mi i findima walikɛ mangan na sɔnɔn.' ³ A yi a fala a yetɛ ma, a naxa, 'N ma kuntigina n yibama nen n ma wanli ito ra, n nanfe ligama nayi? Senbe mi n na n xeen sa, n yagima nen xanditideni. ⁴ Koni n naxan ligama, n bata na kolon iki! Benun n xa n yii ba wanli waxatin naxan yi, n xɔyine sɔtɔma nen naxanye n yisuxe e konne yi.' ⁵ Awa, a kuntigina donla muxun naxanye birin ma, a yi ne xili. A yi a fala a singe ra xiin xa, a naxa, 'N ma kuntigina donla yoli i ma?' ⁶ A yi a yabi, a naxa, 'Oliwi turen liga se xungbeen ye keme donla nan n ma.' Walikɛ mangan yi a fala, a naxa, 'I ya doli kedin nan ito ra, dɔxɔ, i tonge suulun sebe.' ⁷ A yi a fala bonna xa, a naxa, 'Yoli i tan ma?' Na yi a yabi, a naxa, 'Malo benbeli keme nan n ma.' Kuntigin yi a fala a xa, a naxa, 'I ya doli kedin nan ito ra, tonge solomasexe sebe.' ⁸ Na walikɛ manga tinxintarena kuntigin yi a matɔxɔ a to kɔtaxi ayi fe jaxi rabadeni, amasɔtɔ dunuɗa muxune kɔta fe jaxi rabadeni dangu kenenna gbee muxune ra."

⁹ Yesu yi a fala, a naxa, "E xɔyine fen e yetɛ xa dunuɗa nafunli alogo a na jnan i yii waxatin naxan yi, naxanye ariyanna yi ne e yisuxuma nen habadan banxine yi. ¹⁰ Naxan lannayaan liga fedi xurini, na lannayaan ligama nen fe gbeene fan yi. Koni naxan tinxintareyaan ligama fe xurine yi, a tinxintareyaan ligama nen fe gbeene fan yi. ¹¹ E nafunla naxan soma e yii dunuɗa yi, xa e mi lannayaan liga nayi, nde lama e ra nafulu feni ariyanna yi? ¹² Xa e mi lannayaan liga muxune gbeeni, nde i tan gbeen soma i yii?"

¹³ "Walikɛ yo mi nɔɛ wale kuntigi firinna xa sanja ma kedenni. Amasɔtɔ a kedenna rajaxuma nen, a kedenna xanu, hanma a kedenna binya, a yi a mɛ bonna ra. E mi nɔɛ wanla kɛ Ala nun nafunla xa sanja ma kedenni."

Yesu yi yamaan kawandi

Matiyu 11.12-13, 5.31-32, Maraka 10.11-12

¹⁴ Farisi muxune yi ito birin mɛ, e yi Yesu magele amasɔtɔ e bata gbetin xanu. ¹⁵ Yesu yi a fala e xa, a naxa, "E yetɛ findima muxu tinxinxine ra yamaan yetagi, koni Ala tan e bɔɗɛ yi feen kolon. Amasɔtɔ muxun feen naxan yatɛxi, fe haramuxin nan na ra Ala yɛɛ ra yi."

¹⁶ “Benun Yoni gbee waxatin xa a li Sariya Kitabun nun nabine kitabune nan yi ralima nun. Fə̀lɔ na waxatin ma Alaa Mangayana fe Xibaru Fajin yi rali, muxun birin yi e yixɔdɔxɔ, e so a yi. ¹⁷ Koni kore xɔnna nun bɔxɔ xɔnna danguma nɛn benun Sariya Kitabun sɛbɛnla yiredi keden xa ba a ra.”

¹⁸ “Xɛmɛn naxan na a mɛ a naxanla ra a yi nde gbɛtɛ futu, na bata yalunyaan liga. Xɛmɛn naxan na naxalan namɛxin futu, na fan bata yalunyaan liga.”

Nafulu kannu nun Lasarusi a fe

¹⁹ Yesu naxa, “Nafulu kannu nde yi na nun naxan yi maraberi baxi dugi sare xɔdɛxɛne ra, a yi naxunni waxatin birin. ²⁰ Yiigelitɔna nde fan yi na nun, a xili Lasarusi, koron yi a fatin birin ma. Na yi saxi nafulu kannu dɛɛn na waxatin birin. ²¹ A yi waxi a xɔn ma bande kɛsɛdin naxanye yolonma keli nafulu kannu tabanla ra, a xa ne don. Barene fan yi lu a korone dɛ kɔnɛ. ²² Xɛmɛ yiigelitɔɔn na yi faxa, malekane yi siga a ra Iburahima dɛxɔn ma yire naxumɛni. Awa, nafulu kannu fan yi faxa, e yi a maluxun. ²³ A tɔrɔ laxira yi kati! A yi a yɛɛ rasiga, a yi Iburahima to wulani, Lasarusi a dɛxɔn ma. ²⁴ A yi gbelegbele, a naxa, ‘N Fafe Iburahima, kininkinin n ma, Lasarusi xɛ n ma, a xa a yii sonla sin igeni, a yi fa a dindin n lenna ma, amasɔtɔ n tɔrɔxi tɛɛni be kati!’ ²⁵ Koni Iburahima yi a yabi, a naxa, ‘N ma dii, i xaxili na xɔn ma ba, i yi kende waxatin naxan yi, i se fajin birin sɔtɔ nɛn koni Lasarusi tan yi tɔrɔn nin. Iki a tan sɛwaxi be, i tan tɔrɔni. ²⁶ Mɔn sɔnɔn, yili gbeena en tagi alogo naxanye waxi keli feni be, siga i fema, ne nama siga. Muxe nama keli i fan fema mɛnni fa nxu fema be.’ ²⁷ Nafulu kannu naxa, ‘N fafe, n na i mafanma, i xa Lasarusi xɛ, a xa siga n fafe konni, ²⁸ bayo ngaxakedenmaan muxu suulun na yi, a xa sa e kawandi alogo e nama fa tɔrɔ yireni ito yi be.’ ²⁹ Iburahima yi a yabi, a naxa, ‘Musa nun nabine falane e fema na, e xa ne xuiin name.’ ³⁰ Nafulu kannu yi a yabi, a naxa, ‘N fafe Iburahima, na mi a gasɛ! Koni xa muxun keli sayani, a siga e fema, e e xun xanbi soma e hakeni nɛn, e tubi.’ ³¹ Koni Iburahima naxa, ‘Xa e mi e tuli mati Musa nun nabine ra, hali muxun keli sayani, a siga e fema, e mi lɛ a ra.’”

17

Yulubina fe

Matiyu 18.6-7, Maraka 9.42

¹ Yesu yi a fala a xarandiine xa, a naxa, “Feen naxanye muxune birama yulubini, a fɛrɛ mi na fɔ ne xa taran na, koni gbalona e yɛɛ ra naxanye na findi sabun na. ² A yi lan ne ma, gɛmɛ gbeen xa xidi e kɔɛ ra, e woli baan nin benun e xa diidi xurini ito nde keden bira yulubini. ³ E a liga e yeren ma!”

“Xa i ngaxakedenma haken liga, i xa a sɔnna yita a ra. Xa a na feen bejin, i xa a mafelu. ⁴ Xa a haken liga i ra sanja yi solofere sogɛ kedenni, koni a yi fa i fema na waxatin birin yi, a naxa, ‘N bata nimisa,’ a mafelu.”

Denkeleyana fe

⁵ Xɛrane yi a fala Marigin xa, e naxa, “Nxɔ denkeleyaan fari sa.”

⁶ Marigin yi e yabi, a naxa, “Xa e denkeleyaan gbo ayi alo sansi kɛsɛ xuridina,* e nɔɛ a fale nɛn wudi bili gbeeni ito ma, e naxa, ‘I yɛtɛ tala bɔxɔni, i sa ti fɔxɔ igen tagi!’ A e fala xuiin suxuma nɛn.”

Walikɛɛn lan a xa naxan liga

⁷ “Xa konyina e tan nde yii naxan xɛɛn sama hanma a yɛxɛne kantan, a na fa waxatin naxan yi, sa keli xɛɛn ma, i a falama a xa nɛn ba, fa fala, ‘Fa i dɛge?’ ⁸ En-en, koni i a falama nɛn, i naxa, ‘N ma ximɛnna rafala, i yi i ya walikɛɛn domaan tongo, i wanla kɛ n xa. N na n dɛge waxatin naxan yi, n yi n min, na xanbi ra i fan yi i dɛge, i yi i min.’ ⁹ Konyi kannu mi barika bire a konyin xa bayo a bata wanla kɛ a tixi naxan na. ¹⁰ E tan fan na kii nin e na Alaa yamarine birin suxu waxatin naxan yi, e xa a fala, e naxa, ‘Konyin nan tun nxu tan na, nxu bata nxɔ wanla kɛ.’”

* 17:6: Sansini ito xili nɛn mutaridi.

Yesu yi dogonfonto fu rakendeya

¹¹ Yesu sigama Yerusalen taani waxatin naxan yi, a dangu Samariya yamanan nun Galile yamanan tagi. ¹² A soma taadina nde yi waxatin naxan yi, dogonfonto fu yi a ralan. E yi yire makuyeni. E gbelegbele, e naxa, ¹³ “Nxu kann! Yesu! Kininkinin nxu ma!”

¹⁴ Yesu yi e to, a yi a fala e xa, a naxa, “E siga saraxaraline konni, e xa e mato.”†

Awa, e sigama kiraan xon ma waxatin naxan yi, e kendeya. ¹⁵ Muxu keden yi e tagi, na a to waxatin naxan yi, fa fala a bata kendeya, a xete Ala tantunje a xuini texin na. ¹⁶ A bira Yesu sanna bun ma, a yetagin yi lan boxon ma, a barikan bira a xa. Samariya kaan nan yi na xemen na nun. ¹⁷ Yesu yi a fala, a naxa, “Muxu fu xa mi kendeyaxi ba? A donxe muxu solomanaaninna bonne tan minen yi? ¹⁸ Muxu yo mi luxi naxan xetexi, a fa barikan bira Ala xa, fo xajeni ito ba?” ¹⁹ Yesu yi a fala a xa, a naxa, “Keli, i siga, i ya denkeleyaan bata i rakisi.”

Alaa Mangayaan fa feen taxamasenne
Matiyu 24.23-28, 37-41

²⁰ Farisi muxuna ndee yi Yesu maxodin, a Alaa Mangayaan fama waxatin mundun yi. A yi e yabi, a naxa, “Alaa Mangayaan mi fama alo en seen naxan toma. ²¹ Muxu mi a fale fa fala, ‘A mato, a be yi,’ hanma, ‘A sa menni.’ Amasoto Alaa Mangayana e tan yi.”

²² A yi a fala xarandiine xa, a naxa, “Waxatina nde fama a xonla e suxuma nen, e xa n tan Muxuna Dii Xemen fa waxatin to koni e mi a toe. ²³ Nde taranma nen nayi naxanye a falama, e naxa, ‘A sa menni,’ hanma ‘A be yi.’ Koni e nama siga, e nama e gi a matodeni. ²⁴ Amasoto a luma nen alo kuyen na a jinna masaxon keli bode foxon na sa ti bode foxon na. N tan Muxuna Dii Xemen fama na kii nin n fa laxoni. ²⁵ Koni fo n xa toro nen singen kati! A fere mi na fo iki muxune xa e me n na. ²⁶ Nuhan gbee waxatin liga kii naxan yi,‡ a ligama na kii nin n tan Muxuna Dii Xemen waxatini. ²⁷ Muxune birin yi e degema na waxatini, e yi e minma, e yi jaxanle futuma, e yi e diine fima xemene ma futun na, han Nuhan so waxatin yi a li kunkin kui. Fufaan yi fa, a yi e birin faxes. ²⁸ A mon ligama nen na kiini alo a liga Loti gbee waxatini kii naxan yi. Muxun birin yi lu e degge, e yi e min, e seen sara, e seen mati, e seen si, e banxin ti. ²⁹ Awa, Loti keli Sodoma yi waxatin naxan yi, teen nun dolen ganmaton yi godo keli kore, a yi e birin faxes. § ³⁰ N tan Muxuna Dii Xemen na mini kenenni waxatin naxan yi, a ligama na kii nin.”

³¹ “Na laxoni, muxun naxan a kore banxin koe ra, na nama godo banxini a yii seene tongodeni. A mon na kii nin, muxun naxan xeen ma, na nama fa xete banxini. ³² E xaxili lu Loti a jaxanla xon ma.* ³³ Naxan na kata a niin nakisi feen na, na bonoma ayi nen. Naxan na bono a niini, na kisima nen. ³⁴ N xa a fala e xa, na kosen na xeme firin luma nen sade kedenna ma, keden xalima nen, keden yi lu na. ³⁵ Naxalan firin luma nen se dinni, kedenna xalima nen, keden yi lu na. ³⁶ Xeme firin luma nen xeen ma, kedenna xalima nen, keden yi lu na.”

³⁷ Xarandiine yi a maxodin, e naxa, “Marigina, na ligama minen yi?” Yesu yi e yabi, a naxa, “Sube faxaxin denaxan yi, dugane e malanma menna nin.”

18

Kaqa gilen nun kitisana fe

¹ Na xanbi ra, Yesu yi sandani ito sa e xa, a yi e xaran, a e xa Ala maxandi waxatin birin, e nama xadan, ² a naxa, “Kitisana nde yi taana nde yi nun naxan mi yi gaxuxi Ala yee ra,

† 17:14: dogonfontona: Alaa sariyan kui, dogonfonton mi yi daxa a xa so taani. A yi luma taan fari ma nen. Saraxaraline nan yi muxun fatin matoma a yi a fala, xa na kann sarijan, hanma xa a mi sarijan. Muxu gbete mi yi a yiin dinje dogonfonton na, bayo na yi na kann sarijanna kalama nen. A mato Saraxaraline 13.45-46. Xa dogonfonna na ba muxun ma, fo a xa saraxan ba alogo a mon xa sarijan kii naxan yi, a fa so taani, a dexo a konni. A mato Saraxaraline sora 14. ‡ 17:26: Dunuja Folon 6.5-12 nun 7.6-23 § 17:29: Na feen sebexi Dunuja Folon 19.24 kui. * 17:32: A mato Dunuja Folon 19.26 kui.

a mi danma muxe ra. ³ Kaɗa gilena nde yi na taani nun, na yi siga a fɛma, a yi a mafan, a naxa, 'Kitin sa nxu nun n yengefaan tagi.' ⁴ A bu han, a mi tin, koni dɔnxɛn na a miri a yete ma, a naxa, 'Hali n mi gaxu Ala yɛɛ ra, n mi danɗɛ muxe ra, ⁵ koni bayo kaɗa gilɛni ito n yɛɛ gbama ayi, n xa kata, n xa a kitin sa, xa na mi a ra a luma fɛ nen waxatin birin han n tunnaɗɔɓɔ n ma.' "

⁶ Awa, Marigin mɔn yi siga falan ma, a naxa, "Kiti bolon tinxintaren naxan fala, ɛ tuli mati na ra. ⁷ Awa, Ala mi a gbee muxune xun mafale ba, naxanye a xilima kɔɛɛn nun yanyin na? A buye na yi ba? ⁸ N xa a fala ɛ xa, a e xun mafala kitin bolonma nen mafuren! Koni n tan Muxuna Dii Xɛmɛn na fa waxatin naxan yi, n denkeleyaan liye dunɗa yi ba?"

Farisi muxune nun mudu maxinla fe sandana

⁹ Yesu yi sandani ito fan sa na muxune xa naxanye laxi e yetena tinxinyaan na, e muxun bonne yalagi. ¹⁰ A naxa, "Muxu firin yi siga Ala Batu Banxini Ala maxandideni, Farisi muxun nan yi bonna ra, bonna mudu maxinla. ¹¹ Farisi muxun yi ti, a yi Ala maxandi a bɔɗɛni. A Ala maxandi ikiini, a naxa, 'Ala, n barikan birama i xa amasɔɓɔ kumade mi n tan na, tinxintare mi n tan na hanma yalundena alo muxun bonne birin a ligama kii naxan yi. N barikan birama i xa amasɔɓɔ n tan mi ligaxi alo mudu maxinli ito. ¹² Lɔxɔ xun yo lɔxɔ xun n sunna suxuma nen soɓe firin, n naxan birin sɔɓɔma, n ne yaganna fima.' "

¹³ "Koni mudu maxinla yi ti yire makuyeni, a mi tin a yɛɛn nate kore koni a yi lu a kanken makudunɗɛ, a yi a fala, a naxa, 'Ee! Ala, kininkinin n tan hake kanna ma!' " ¹⁴ Yesu naxa, "N xa a fala ɛ xa, xɛmɛni ito, benun a xa siga a konni waxatin naxan yi, a tinxin nen Ala yɛɛ ra yi fefel! Amasɔɓɔ muxun naxan birin a yete yitema, ne magodoma nen. Naxan birin a yete magodoma, ne yitema nen."

Yesu yi duba diidine xa

Matiyu 19.13-15, Maraka 10.13-16

¹⁵ Muxuna ndee yi fa e diidine ra Yesu fɛma, a xa a yiin sa e xunne ma, a duba e xa. Koni a xarandiine to na to, e yi falan ti e ma amasɔɓɔ e bata fa diidine ra Yesu fɛma. ¹⁶ Koni Yesu yi diidine xili a fɛma, a naxa, "ɛ tin diidine xa fa n fɛma, ɛ nama e raxete amasɔɓɔ e tan sifane nan gbee Alaa Mangayaan na. ¹⁷ N xa ɗɔndin fala ɛ xa, xa naxan mi Alaa Mangayaan suxu alo diidine, na mi soɛ Alaa Mangayani mume!"

Xɛmɛ nafulu kanna fe

Matiyu 19.16-30, Maraka 10.17-31

¹⁸ Yahudiyane kuntigina nde yi Yesu maxɔdin, a naxa, "Karamɔxɔ faɗina, n nanfe lige n habadan nii rakisin sɔɓɔ?"

¹⁹ Yesu yi a maxɔdin, a naxa, "Nanfera, i n xilima karamɔxɔ faɗina? Muxu yo mi fan fɔ Ala keden peena! ²⁰ I yamarine kolon fa fala, 'I nama yalunyaan liga, i nama faxan ti, i nama muɗan ti, i nama wule seren ba, i baba nun i nga binya.'* "

²¹ Xɛmɛn yi a yabi, a naxa, "Xabu n dii ɗɔreyani waxatin naxan yi, n ne birin suxi."

²² Yesu ito mɛ waxatin naxan yi, a yi a fala a xa, a naxa, "Fe keden nan luxi, i xa i yii seene birin sara, i yiigelitɔne ki, i nafunla sɔɓɔma nen ariyanna yi. Na xanbi ra, i bira n fɔxɔ ra." ²³ Koni xɛmɛn na mɛ waxatin naxan yi, a bɔɗɛn yi rapaxu a ma kati, amasɔɓɔ nafunla yi a yii nun kati!

²⁴ Yesu yi a mato, a naxa, "Nafulu kanne so raxɔɓɔ Alaa Mangayani han! ²⁵ Nafulu kanna so raxɔɓɔ Alaa Mangayani dangu ɗɔɗɔmɛn so feen na sagilaan yinla ra."

²⁶ Muxun naxanye na mɛ, ne yi a maxɔdin, e naxa, "Nde nɔɛ kise nayi?"

²⁷ Yesu yi e yabi, a naxa, "Muxun mi nɔɛ feen naxan lige, Ala nɔɛ na lige nen."

²⁸ Piyeri yi a fala a xa, a naxa, "A mato, nxu bata feen birin beɗin, nxu bira i fɔxɔ ra."

²⁹ Yesu yi a fala e xa, a naxa, "N xa ɗɔndin fala ɛ xa, naxan birin bata a konna lu na hanma a jaxanla hanma a ngaxakedenne hanma a sɔɓɔ muxune hanma a diine Alaa Mangayana fe ra ³⁰ na kanna na ɗɔxɔn sɔɓɔma nen dangu na ra waxatini ito yi, a habadan nii rakisin fan sɔɓɔ waxati famatɔni."

* 18:20: xɔɗɔyaan 20.12-16 nun Sariyane 5.16-20

Yesu mən yi a faxa feen fala

Matiyu 20.17-19, Maraka 10.32-34

³¹ Yesu yi a xarandii fu nun firinne xili a fəma e danna, a yi a fala e xa, a naxa, “Ɛ tuli mati! En sigama Yerusalən taani, nabine feen naxan birin sebe n tan Muxuna Dii Xəməna fe yi, ne kamalima nən na yi. ³² N tan Muxuna Dii Xəməna soma nən siya gbətene yii, e yi n magele, e yi n nafeya, e yi e dɛ igen namini n ma. ³³ E n bulanma nən, e yi n faxa, koni a soqe saxandeni n mən kelima nən sayani.”

³⁴ A falan naxan birin ti, xarandiine mi ne bayen kolon, bayo falan bunna yi luxunxi e ma. Yesu yi falan tima naxan ma fe yi nun, e mi na kolon.

Yesu yi danxutəən nakəndɛya

Matiyu 20.29-34, Maraka 10.46-52

³⁵ Yesu maso Yeriko ra waxatin naxan yi, danxutəna nde yi dɔxi kiraan na xanditideni.

³⁶ A yamaan dangu xuiin mɛ waxatin naxan yi, a maxədinna ti, a naxa, “Nanfe ligaxi?”

³⁷ E yi a fala a xa, e naxa, “Yesu Nasarəti kaan nan danguma.”

³⁸ A gbelegbele, a naxa, “Dawuda a Dii Xəməna Yesu, kininkinin n ma!”

³⁹ Muxun naxanye yɛɛn na, ne yi xajɛ a ma, a xa a dundu koni a mən yi gbelegbele kati! A naxa, “Dawuda a Dii Xəməna Yesu, kininkinin n ma!”

⁴⁰ Awa, Yesu yi ti, a yi a fala, a e xa fa danxutəən na a fəma. A fa a fəma waxatin naxan yi, Yesu yi a maxədin, a naxa, ⁴¹ “I waxi a xən n xa nanfe liga i xa?”

A yi a yabi, a naxa, “N kannna, n waxi a xən ma nən, n mən xa seen to.”

⁴² Yesu yi a fala a xa nayi, a naxa, “I xa seen to, i ya dənkeleyaan bata i rakəndɛya.”

⁴³ Xəməna yi seen to mafuren, a bira Yesu fəxə ra, a Ala matəxəma. Yamaan na to waxatin naxan yi, e birin yi Ala tantun kati!

19

Yesu nun Sakeyɛ a fe

¹ Yesu yi so Yeriko yi, a dangumatəən nan yi a ra nun. ² Mudu maxinle kuntigina nde yi na nun a xili Sakeyɛ. Nafulu kannna nan yi a ra. ³ A yi kata a xa Yesu to alogo a xa a kolon muxun sifan naxan a ra, bayo a yi dungi nun, a mi yi nəɛ Yesu toɛ amasətə yamaan yi gbo. ⁴ Nanara, a yi siga a giyɛ yamaan yɛɛ ra, a sa te xədə binla kəɛ ra alogo Yesu nɛɛn dangue kiraan xən ma waxatin naxan yi, a xa a to. ⁵ Yesu na li waxatin naxan yi, a yi a yɛɛn nate kore, a yi a fala Sakeyɛ xa, a naxa, “Sakeyɛ, godo mafuren, amasətə n yigiyama i konna nin to!”

⁶ Sakeyɛ yi godo mafuren, a yi a rasene sewani. ⁷ Muxun naxanye birin na to, e falan ti fəlo e dɛ bun ma, e naxa, “Xəməni ito bata sa yigiya hake kannna konni.”

⁸ Sakeyɛ yi keli a ti, a yi a fala Marigin xa, a naxa, “N kannna, a mato, n na n ma nafunla fəxə kedenna soma yiigelitəne yii nən. Xa n bata naxan yii se kansun, n na jəxən naanin naxetema nən na kannna ma.”

⁹ Yesu yi a fala a xa, a naxa, “Muxune bata kisin sətə denbayani ito yi to. Iburahima bənsənna nan xəməni ito fan na. ¹⁰ Amasətə naxanye ləxi ayi, n tan Muxuna Dii Xəməna faxi ne nan fende yi, n yi e rakisi.”

Xəma gbananna fe sandana

Matiyu 25.14-30

¹¹ Muxune yi Yesu xuiin namema, a sandan sa e xa. Bayo a bata yi maso Yerusalən taan na, e yi a miri a Alaa Mangayaan yi minima nən kənenni. ¹² Nanara, Yesu naxa, “Muxu gbeena nde yi na nun naxan siga yamana makuyeni, a xa findi a konna mangan na, na xanbi ra, a xetɛ a konni. ¹³ Benun a xa siga a sigatini, a yi a walikɛ fu xili, a xəma gbananna so e keden kedenna birin yii, a naxa, ‘Ɛ kata ɛ tənən sətə itoe fari n xanbi han n fa.’ ¹⁴ Koni a yamanan muxune bata yi a rajaxu. Nanara, e xerane rasiga a fəxə ra, e naxa, ‘Nxu mi waxi a xən ma, xəməni ito xa mangayaan sətə nxu xun na.’”

¹⁵ “Koni xəməna na yi mangayaan sətə, a mən yi xetɛ a konni. A xəma gbananne so a walikɛn naxanye yii, a ne xili mafuren, a e tənən naxanye sətəxi, e xa na yita a ra. ¹⁶ A

singe ra xiin yi fa, a naxa, ‘N kanna, i xema gbananna naxan so n yii, n bata fu soto a fari.’
¹⁷ A yi a yabi, a naxa, ‘I bata i yixodoxo, walike fajin nan i tan na, amasoto i bata lannayaan liga fe xurini, n na i findima nen kuntigin na taa fu xun na.’¹⁸ Walikeen firinden yi fa, a naxa, ‘N kanna, i xema gbananna naxan so n yii, n bata suulun soto a fari.’¹⁹ A yi a fala na fan xa, a naxa, ‘N na i doxoma nen taa suulun xun na.’²⁰ Walikeen bonna fan yi fa, a naxa, ‘N kanna, i ya xema gbananna rasuxu. N na a ramaraxi dugi dungin nin.’²¹ N gaxuxi i yee ra amasoto i ya fe xodoxo, i gbee mi seen naxan na, i na nan tongoma. I mi naxan wolixi, i na nan xabama.’²² A yi a fala a xa, a naxa, ‘I tan walike jaxina, n na i yalagima i yete de xuiin nan ma! I a kolon fa fala n ma fe xodoxo, n gbee mi seen naxan na, n na nan tongoma. N mi naxan sixi, n na nan xabama.’²³ Awa, nanfera nayi, i mi n ma gbetin taxu gbeti mara banxin yulane ra, alogo n na fa waxatin naxan yi, n yi gbetin nun a tonodin soto?’²⁴ Naxanye yi tixi na yi, a yi a fala ne xa, a naxa, ‘E xemaan ba ito yii, xemaan gbanan fuun yi naxan yii, e a so na yii.’²⁵ E yi a fala a xa, e naxa, ‘N xu kanna, koni xemaan gbanan fu a tan yii!’²⁶ A yi e yabi, a naxa, ‘N xa a fala e xa, seen muxun naxan birin yii, nde sama nen ne xun ma e xa, koni se mi naxan yii hali naxan di a yii, na be a yii.’²⁷ Nba, n yaxuni itoe a mi rafan naxanye ma, n xa findi mangan na, e fa ne ra be yi, e yi e fana n yetagi!’ ”

Yesu so fena Yerusalen taani

Matiyu 21.1-11, Maraka 11.1-11, Yoni 12.12-19

²⁸ Yesu ito fala xanbini, a siga e yee ra Yerusalen taani.²⁹ A maso Betifage taan nun Betani taan na Oliwi Geyaan dexon ma waxatin naxan yi, a yi a xarandii firin nasiga a yee ra,³⁰ a yi a jungu e ma, a naxa, “E siga banxideen na e yee ra. E nema na liye waxatin naxan yi, e sofalidin xidixin toma nen muxe munma doxo naxan fari singen. E a fulun, e fa a ra be.”³¹ Xa muxuna nde e maxodin fa fala, ‘E ito fulunma nanfera?’ e a fala e xa, e naxa ‘Marigin nan mako a ma.’ ”

³² Nayi, e yi siga. Marigi Yesu naxan birin fala e xa, e sa na birin li na kiini alo a a fala e xa kii naxan yi.³³ E yi sofalidin fulunma waxatin naxan yi, a kanna yi a fala e xa, a naxa, “E ito fulunma nanfera?”

³⁴ E yi a yabi, e naxa, “Marigin makona a ma.”³⁵ E siga sofalidin na Yesu fema. E yi e domane yifulun sofalidin fari, e yi Yesu mali a doxo a fari.³⁶ A yi sigama waxatin naxan yi, yamaan yi e dugine yifulun kiraan xon a yee ra a binya feen na.

³⁷ A maso Yerusalen taan na waxatin naxan yi, a na kiraan li naxan godoma Oliwi Geyaan bun ma. Xarandiin birin yi barikan bira folo Ala xa, e yi a tantun e xui yitexin na, fata kabanako feen birin na e naxanye toxi.³⁸ E yi a fala, e naxa, “Mangan naxan fama Marigin xinli, Ala xa na baraka! Bone xunbenla xa lu ariyanna yi e nun binyena!”

³⁹ Farisi muxuna ndee yi yamaan ye, na ndee yi falan ti Yesu xa, e naxa, “Karamoxo, i ya xarandiine yamari, e xa e dundu.”

⁴⁰ Yesu yi e yabi, a naxa, “N xa a fala e xa, xa e dundu, gemeni itoe nan sonxoma.”

Yesu yi wuga Yerusalen ma fe ra

⁴¹ A maso taan na waxatin naxan yi, a yi a to, a wuga a fe ra,⁴² a naxa, “Ee! E tan, xa e yi bone xunbenla kiraan kolon nun to, na yi lan, koni iki e mi a kolonje amasoto a bata luxun e ma!”⁴³ Loxona nde a lima e ma nen, e yaxune luma e rabilinje nen, e yi gbingbinna rate taan nabilinni, e kiraan bolon e ma yiren birin yi.⁴⁴ E e halagima nen, e nun muxun naxanye birin taan kui. Hali geme keden pena, a mi luye a funfuni e taani ito yi, amasoto Ala fa e kisideni waxatin naxan yi, e mi yi a kolon nun!”

Yesu yi siga Ala Batu Banxini

Matiyu 21.12-17, Maraka 11.15-19, Yoni 2.13-22

⁴⁵ Yesu yi so Ala Batu Banxini, a saresone kedi folo,⁴⁶ a yi a fala e xa, a naxa, “A sebexi Kitabun kui, Ala naxa, ‘N ma banxin xili bama nen Ala maxandi banxina.’* Koni e tan bata a findi mujadene luxunden na!”

* 19:46: A mato Esayi 56.7 nun Yeremi 7.11 kui.

⁴⁷ Yesu yi xaranna tima Ala Batu Banxini lɔxɔ yo lɔxɔ. Saraxarali kuntigine nun sariya karamɔxɔne nun yamaan yɛeratine yi kata a faxa feen na. ⁴⁸ Koni e mi yi a kolon e a masɔtɛ kii naxan yi, bayo yamaan birin yi tuli matixi a ra.

20

Yesu sɛnben maxɔdinna fe
Matiyu 21.23-27, Maraka 11.27-33

¹ Lɔxɔna nde Yesu yi yamaan xaranma Ala Batu Banxini waxatin naxan yi, a yi Alaa falan Xibaru Fajin kawandin ba, saraxarali kuntigine nun sariya karamɔxɔne nun yamaan fonne yi fa. ² E yi a fala a xa, e naxa, “I feni itoe ligama sɛnben mundun na? Na fala nxu xa. Nde sɛnben soxi i yii, i yi e liga?”

³ Yesu yi e yabi, a naxa, “N xa ε maxɔdin, ε a fala n xa. ⁴ Nde Yoni rafaxi, a xa muxune rafu igeni e tubi xinla ma, a kelixi Ala nan ma ba, hanma muxune?”

⁵ E yi falan ti fɔlɔ e bode xa, e naxa, “Xa en na a fala fa fala, ‘A kelixi Ala nan ma,’ a falama nen nayi fa fala, ‘Nanfera, ε mi laxi Yoni ra?’ ⁶ Koni xa en na a fala fa fala, ‘A kelixi muxun nan ma,’ yamana en magɔlɔnma nen, amasɔtɔ e yi laxi a ra fa fala nabiin nan yi Yoni ra nun.” ⁷ Nanara, e yi a yabi, e naxa, “Nxu mi a keliden kolon.”

⁸ Yesu yi a fala e xa, a naxa, “N tan fan feni itoe ligama sɛnben naxan na, n mi na falama ε xa na yi.”

Nakɔ kantanne fe sandana
Matiyu 21.33-46, Maraka 12.1-12

⁹ Na xanbi ra, Yesu yi sandani ito sa yamaan xa, a naxa, “Muxuna nde yi manpa bili nakɔɔn sa, a yi a taxu a kantan muxune ra, a keli a konni, a sa buyɛ ayi. ¹⁰ A bogi waxatina a lixina, a yi a walikɛ keden xɛ nakɔɔn kantan muxune ma, a e xa sa a gbeen so a yii, koni a kantan muxune yi na walikɛɛn bɔnbɔ, e yi a raxɛtɛ, e mi se so a yii. ¹¹ Na xanbi ra, a walikɛ gbɛtɛ xɛ e ma, e yi na fan bɔnbɔ, e yi a rayagi kati, e yi a raxɛtɛ, e mi sese so a yii. ¹² A yi walikɛɛn saxanden nasiga e ma. E yi na fan maxɔlɔ, e yi a kedi. ¹³ Awa, na xanbi ra nakɔ kanna naxa, ‘N nanfe ligama? N xa n nafan dii xɛmɛn nasiga e ma, yanyina nde, e danma nen na ra.’ ¹⁴ Koni a kantan muxune to a to, e yi a fala e bode xa, e naxa, ‘Nakɔ kanna kɛ tongon nan ito ra. En na a faxa alogo nakɔɔn xa findi en gbeen na.’ ¹⁵ E yi a torotoron nakɔɔn fari ma, e sa a faxa.* Awa, nakɔ kanna na fa waxatin naxan yi, a nanfe ligama a kantan muxune ra? ¹⁶ A na muxune faxama nen, a nakɔɔn taxu muxu gbɛtɛye ra.”

Yamaan to na mɛ, e naxa, “Ala xa nxu tanga na ma.”

¹⁷ Yesu yi e mato, a yi e maxɔdin, a naxa, “Kitabun yireni ito bunna di? A naxa, ‘Banxi tiine e mɛ gɛmɛn naxan na, na bata findi banxin gɛmɛ fisamantenna ra.’† ¹⁸ Naxan yo na bira gɛmɛni ito fari, na yigirama nen dungi dungin na. Xa a nu bira naxan yo fari, a na yilunburunma nen.”

Mudu fiin maxɔdinna
Matiyu 22.15-22, Maraka 12.13-17

¹⁹ Sariya karamɔxɔne nun saraxarali kuntigine yi kata Yesu suxu feen na na waxatini amasɔtɔ e yi a kolon a sandani ito saxi e tan nan ma fe ra koni e gaxuxi yamaan yɛɛ ra. ²⁰ Nanara, e fɛrɛn fen. E seen so muxuna nde yii naxanye e yetɛ findɛ muxu tinxinin na, e ne xɛ Yesu ma a suxu feen na a fala xuine xɔn ma alogo e xa nɔ a rasɔɛ yamana kanna sɛnben nun a nɔɔn bun ma. ²¹ Na muxune yi a maxɔdin, e naxa, “Karamɔxɔ, nxu a kolon i xaranna naxan tima e nun i falan naxan tima, e tinxin. Nxu a kolon fa fala i mi muxune rafisaxi e bode xa. I muxune xaranma Alaa kiraan nan ma jɔndini. ²² A fala nxu xa, xa nxu lanma nxu xa mudun so Romi Manga Gbeen yii ba?”

* 20:15: Sandani ito kui Ala nan misalixi nakɔ kanna ra. A dinan taxuxi Isirayila kaane ra. A walikene findixi nabine ra naxanye xɛ Isirayila kaane ma. A diin findixi Yesu ra. † 20:17: Yaburin 118.22

²³ Koni Yesu yi e yanfantenyaan to, a yi a fala e xa, a naxa, ²⁴ “Ɛ gbeti gbananna yita n na. Nde xili nun a yetagin sawura a ma?”

E yi a yabi, e naxa, “Romi Manga Gbeena.”

²⁵ Nanara, Yesu naxa, “Mangan gbeen xa so a yii, Ala gbeen xa so Ala yii.”[‡]

²⁶ E mi nɔ a suxun feren sote yamaan yetagi. Nanara, e yi e dundu, e kabe a fala ti kiin ma.

Faxa muxune rakeli fena

Matiyu 22.23-33, Maraka 12.18-27

²⁷ Saduse muxune[§] yi e maso Yesu ra naxanye a falama a faxa muxune mi kelima sayani, e yi a maxodin, e naxa, ²⁸ “Karamɔxɔ, Musa sariyani ito sebe nen nxu xa, a naxa, ‘Xa xemena faxa, a naxanla lu, koni a mi dii lu, na xemena ngaxakedenma nde xa ke naxanla tongo, e yi diin bari faxa muxun xa.’^{*} ²⁹ Awa, ngaxakedenmane muxu solofere yi na yi nun, forimaan yi naxanla futu, a faxa, a mi dii soto. ³⁰ A firinden yi na naxanla tongo, ³¹ a saxanden fan yi a tongo. Awa, a liga na kiini muxu soloferene birin na, e birin yi faxa, e mi dii soto. ³² Dɔnxen na, naxanla fan yi faxa. ³³ Awa, faxa muxune na keli sayani waxatin naxan yi, a findima nde a naxalan na nayi? Bayo e muxu soloferene birin bata yi a tongo!”

³⁴ Yesu yi e yabi, a naxa, “Waxatini ito yi, xemene naxanla futuma nen naxanle fan yi dɔxɔ xemena xɔn, ³⁵ koni naxanye na keli sayani waxati famatoni, na xemene mi naxalan fute, a naxanle mi dɔxe xemena xɔn. ³⁶ E luma nen nayi alo malekane. E mi faxama, e findima Alaa diine nan na amasoto e bata keli sayani. ³⁷ Koni Musa na yita nen a faxa muxune kelima nen sayani. Awa, Kitabun kui, fɔtɔndin gan feen sebexi denaxan yi, Musa yi falan ti Marigina fe yi, a naxa, ‘Ibrahimaa Ala nun Isiyagaa Ala nun Yaxubaa Ala.’[†] ³⁸ Awa, a bunna ni ito ra fa fala niiramane Ala nan a tan na, faxa muxune gbee mi a ra, amasoto e birin niina e yi Ala yee ra yi.”[‡]

³⁹ Sariya karamɔxɔna ndee yi falan ti a xa, e naxa, “Karamɔxɔ, i bata a yabi ki faji!” ⁴⁰ Na xanbi ra, e mi fa susu a maxodinje fefe ra.

Yesu yi maxodinna ti

Matiyu 22.41-46, Maraka 12.35-37

⁴¹ Yesu yi a fala e xa, a naxa, “E a falama di fa fala Dawuda bɔnsɔnna nan Alaa Muxu Sugandixin na? ⁴² Amasoto Dawuda yeteen bata a fala Yaburin Kitabun kui, a naxa, ‘Marigin yi a fala n marigin xa, a naxa, “Dɔxɔ n yiifanna ma

⁴³ han n yi i yaxune sa i sanna bun ma.”^{’§} ”

⁴⁴ “Dawuda yi a xili, a naxa, ‘N Marigina.’ Awa, Alaa Muxu Sugandixin findixi Dawuda bɔnsɔnna ra di?”^{*}

[‡] 20:25: Mangan yetagin sawuran to gbeti gbananna ma, na a findixi a gbeen na bayo a tan nan a rafalaxi. Adamadiine daxi Ala maligan na, nayi e fan findixi Ala gbeen na. Gbetin lan a so mangan yii mudun na, koni muxune lan e yi e yete so Ala yii bayo e findixi e da mangan gbeen na. [§] 20:27: Saduse muxune: Yahudiyane nan yi muxuni itoe ra naxanye lan ma fe yi a ra, e xa dinan suxu kii kedenni. Lanna mi yi e nun Farisi muxune tagi. E tan mi yi laxi malekane ra. E mɔn mi yi laxi a ra a muxune kelima nen sayani. ^{*} 20:28: A mato Dunujra Fɔlɔn 38.8 nun Sariyane 25.5-6 kui. [†] 20:37: A mato Xɔrɔyaan 3.2-6 kui. [‡] 20:38: niiramane: Ala naxa a Ibrahimaa Ala nan a ra. A mi a falaxi nun Ibrahimaa Ala nan yi a tan na, a yi a nii ra waxatin naxan yi. A luxi alo Ala yee na e ra laxira yi. E mɔn e nii ra Ala yee ra yi. [§] 20:43: Yaburin 110.1 ^{*} 20:44: Na waxatini karamɔxɔne yi a falama a Alaa Muxu Sugandixin barima Dawuda bɔnsɔnna nin fata Alaa falan na Samuyeli Firinden 7.16 kui. Anu, xa Dawuda nan Yaburin 110 sebe, nayi a tan a falama Alaa Muxu Sugandixin ma fa fala “N Marigina.” Na bunna neen fa fala Alaa Muxu Sugandixin gbo a benba Dawuda xa. Na yi muxune yifu, a yi a yita a Yesu Alaa Muxu Sugandixin tiden gbo dangu Dawuda ra Ala yee ra yi.

Yesu yi a xarandiine maxadi

Matiyu 23.1-36, Maraka 12.38-40

⁴⁵ Yamaan birin yi e tuli mati Yesu ra, a yi a fala a xarandiine xa, a naxa, ⁴⁶ “Ɛ a liga ɛ yeren ma sariya karamɔxɔne fe yi. A rafan e ma e xa doma gbeene ragodo e ma, e yi lu e masiga tiye. A rafan e ma yamaan xa e binya, e yi e xɔntɔn lɔxɔ tidene yi. A rafan e ma e xa muxu gbee dɔxɔden sɔtɔ salide banxini e nun dɔxɔde fajine malanni. ⁴⁷ E kaɲa gilene yii seene bama e yii. E yi e yete mayita sali xunkuyeni. E yalagima nen na feene ra han a radangu ayi!”

21

Kaɲa gilena kisena fe

Maraka 12.41-44

¹ Yesu yi a yeɛn nasiga, a nafulu kanne to, e kiseen sama Ala Batu Banxin gbeti maradeni. ² A kaɲa gile yiigelitɔna nde fan to, a gbanan firin sama gbeti sa seen kui. ³ Yesu naxa, “N xa nɔndin fala ɛ xa, kaɲa gile yiigelitɔni ito bata naxan sa, na gbo bonne birin gbeen xa. ⁴ Amasɔtɔ bonne naxan saxi, e nafulu dɔnxɛn xa mi ne ra. Koni a tan, hali yiigelitɔn to a ra, naxan birin a yii a balon na, a na nan saxi.”

Ala Batu Banxin kalana fe

Matiyu 24.1-2, Maraka 13.1-2

⁵ Muxune yi a falama a Ala Batu Banxin yi maxidixi gɛme to fajine nan na e nun muxune yi fama seen naxanye ra kiseen na Ala xa. Yesu naxa, ⁶ “Ɛ naxan toma ito ra, waxatina nde fama, gɛmen naxanye birin banxini ito yi, keden mi luye a funfuni, e e birin naxuyama ayi nen.”

Tɔrɔn nun besɛnxɔnyana fe

Matiyu 24.3-14, Maraka 13.3-13

⁷ E yi a maxɔdin, e naxa, “Karamɔxɔ, na ligama waxatin mundun yi? Taxamasenna mundun a yitama nxu ra fa fala a waxatin bata a li?”

⁸ Yesu naxa, “Ɛ a liga ɛ yeren ma alogo muxe nama ɛ mayenden. Amasɔtɔ muxu wuyaxi fama nen n xinli, e yi a fala, e naxa, ‘A tan nan n tan na.’ E naxa, ‘Waxatin bata a li!’ Koni ɛ nama bira ne fɔxɔ ra. ⁹ Ɛ na yɛngɛ feene nun murute feene me waxatin naxan yi, ɛ nama gaxu amasɔtɔ a fere mi na fɔ ne xa liga singen. Koni waxati rajanna munma maso singen.”

¹⁰ A lu falan tiye, a naxa, “Siya keden siyaan bonna yɛngɛma nen yamana keden yi yamanan bonne yɛngɛ. ¹¹ Bɔxɔn xuruxurun gbeen tima nen e nun fitina kamen nun fitina furen yi so yirena ndee yi. Gaxu fe gbeene nun taxamaseri gbeene ligama nen kore xɔnna ma. ¹² Koni benun feni itoe birin xa liga, e ɛ suxuma nen, e yi ɛ besɛnxɔnya. E yi ɛ raso salide banxine yi, e yi ɛ makiti, e yi ɛ sa kasoon na. E sigama ɛ ra nen mangane nun kuntigine fema n tan ma fe ra. ¹³ Nayi, ɛ findima nen n serene ra e xa. ¹⁴ Ɛ nama xamin, ɛ sa ɛ xun mafalama naxan na. ¹⁵ Amasɔtɔ n falan nun xaxinla soma ɛ yii nen. Nanara, ɛ yaxune mi ɛ tandɛ e yi ɛ nɔ. ¹⁶ Ɛ sɔtɔ muxune nun ɛ ngaxakedenne nun ɛ xabilane nun ɛ xɔyine ɛ soma nen e yii, e yi ɛ tan ndee faxa. ¹⁷ Muxun birin ɛ rajaxuma nen n tan ma fe ra. ¹⁸ Koni hali ɛ xun sexe kedenna mi lo ayi. ¹⁹ Nayi, ɛ tunnafan alogo ɛ niin xa ratanga.”

Yesu yi Yerusalɛn kala feen fala

Matiyu 24.15-21, Maraka 13.14-19

²⁰ “Ɛ na a to waxatin naxan yi, sofane bata Yerusalɛn taan nabilin, ɛ a kolonma nen nayi fa fala a kala waxatin mi fa buma sɔnɔn. ²¹ Xa naxan Yudaya yi na waxatini ne xa e gi, e siga geyane fari. Naxanye taan kui, ne xa e gi, e keli taani. Naxanye xɛɛn ma, ne nama xɛte taani. ²² Amasɔtɔ ‘Tɔrɔn Lɔxɔne’ nan ne ra, Kitabun naxan fala, a na birin xa kamali. ²³ Gbalo gbeen ligama nen fudi kanne nun dii ngane ra na lɔxɔne yi! Tɔrɔ gbeen fama nen bɔxɔ xɔnni ito ma. Alaa xɔlɔn fama nen yamani ito xili ma. ²⁴ E faxama nen

silanfanna ra,* ndee sigama nen konyiyani yamanan birin yi. Yerusalen taan luma nen siya gbetene bun ma han e waxatin yi defe.”

*Muxuna Dii Xemen fa fena
Matiyu 24.29-31, Maraka 13.24-27*

²⁵ “Awa, na waxatini taxamasenna sama nen sopen ma, e nun kiken nun sarene ma. Dunuja siyane birin yigitegema nen nayi, e gaxu foxo igen xuiin nun xunfan gbeen yee ra. ²⁶ Feen naxanye ligama dunuja yi, muxune nema ne mame waxatin naxan yi, e gaxuma nen, e fuga a ra. Amasoto kore xonna senbeni maxama nen. ²⁷ N tan Muxuna Dii Xemen minima nen kenenni, n fa kundani senbeni e nun binye gbeeni. ²⁸ Koni feni itoe na liga folo waxatin naxan yi, e xa e xunna rakeli, e yi e yeen nabi amasoto e xunba waxatin bata maso.”

*Xode binla fe taxamasenna
Matiyu 24.32-35, Maraka 13.28-31*

²⁹ Na xanbi ra, Yesu yi sandana nde sa e xa, a naxa, “E e xaxili lu xode binla nun wudin birin xon ma. ³⁰ E na jingi waxatin naxan yi, e a kolonma nen nayi fa fala jemen bata maso. ³¹ A na kii nin, e na feni itoe to lige waxatin naxan yi, e a kolonma nen nayi fa fala Alaa Mangayaan fa waxatin bata maso.”

³² “N xa jondin fala e xa. Iki muxune mi danguma fo na feene birin liga. ³³ Kore xonna nun boxo xonna danguma nen koni n ma falane mi danguma habadan.”

³⁴ “E a liga e yeren ma! E nama e yete findi fudimane nun dolo minne ra. E nama xamin e lu kiina fe ra alogo na Laxon nama e raterena. ³⁵ Amasoto a dunuja muxune birin naterenama nen alo woson suben naterenama kii naxan yi. ³⁶ E lu e yee ra yi, e yi Ala maxandi waxatin birin, e senben soto, e ratanga feni itoe birin ma naxanye ligama alogo e xa ti n tan Muxuna Dii Xemen yetagi.”

³⁷ Yesu yi xaranna tima Ala Batu Banxini nen yanyin na, a sa kosen nadangu geyaan fari naxan xili Oliwi. ³⁸ Yamaan birin yi sigama nen a fema xotanni Ala Batu Banxini, alogo e xa e tuli mati a ra.

22

*Mangane yi yanfani ton Yesu ma
Matiyu 26.1-5, Maraka 14.1-2, Yoni 11.45-53*

¹ Buru Tetaren Sanla* yi maso naxan xili Halagi Tiin Dangu Laxon Sanla.† ² Saraxarali kuntigine nun sariya karamoxone yi kata Yesu faxan feren fendeni, koni e yi gaxuxi yamaan yee ra.

*Yudasi yi Yesu yanfa
Matiyu 26.14-16, Maraka 14.10-11*

³ Setana yi so Yudasi yi, naxan xili Isakariyoti, xarandii fu nun firinna nde nan yi a ra. ⁴ Awa, Yudasi yi siga, a sa a fala saraxarali kuntigine nun Ala Batu Banxin kantan muxune kuntigine xa, a noe Yesu soe e yii kii naxan yi. ⁵ Na yi rafan e ma, e gbetin ba, a e xa a saren fi. ⁶ Yudasi yi tin na ma, a feren fen folo, a noe Yesu soe e yi kii naxan yi hali yamaan mi fe kolon ayi.

*Yesu yi a yiton sanla fe yi
Matiyu 26.17-25, Maraka 14.12-21*

* 21:24: Silanfanna: Sofane yengeso degemana. * 22:1: Buru Tetaren Sanla: Yahudiyane yi burun donma xii solofere leben mi saxi naxan yi sanli ito yi. E sarijan kiina nde nan yi a ra. A mato Xaroyaan 12.15 kui. † 22:1: Halagi Tiin Dangu Laxon Sanla: Musaa waxatini, Ala fitina feen nafa nen Firawona yamaan ma, malekan yi fa e dii singene birin faxesa koe kedenna ra. Koni, Isirayila kaane yi saraxa wunla xuya e banxine de wudine ma, saya malekan yi dangu e xun ma. Na feen sanla ni ito ra. A mato Xaroyaan 12.1-13 kui.

⁷ Buru Tetaren Sanla yi a li, yexee diin faxa waxatin yi a li Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla fe ra. ⁸ Yesu yi Piyeri nun Yoni xe, a yi a jungu e ma, a naxa, “E sa Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla ximenna rafala en xa.”

⁹ E yi a maxɔdin, e naxa, “I waxi a xɔn ma, nxu xa a rafala minen yi?”

¹⁰ A yi e yabi, a naxa, “E nɛma soma taani waxatin naxan yi, e xɛmena nde lima kira yi, ige fejen dɔxi a xun ma. E bira a fɔxɔ ra han a na so banxin naxan kui. ¹¹ E yi a fala na banxin kanna xa, e naxa, ‘Karamɔxɔ naxa, a xɔje yigiyaden minen yi, a tan nun a xarandiine Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla donseen donma denaxan yi?’ ¹² A banxin yire gbeena nde yitama e ra nen kore banxin kɔe ra, naxan kui yitɔnxi ki faji. E donseene rafalama menna nin.” ¹³ E sa seen birin li na yi alo Yesu a fala e xa kii naxan yi. E Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla ximenna rafala menni.

Marigina Ximenna fe

Matiyu 26.26-30, Maraka 14.22-26, Kɔrenti Kaane Singena 11.23-25

¹⁴ Na waxatina a lixina, Yesu yi dɔxɔ a dɛgedeni e nun a xɛra fu nun firinne. ¹⁵ A yi a fala e xa, a naxa, “A xɔnla n ma kati, n xa Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla donseen don e xɔn benun n xa tɔrɔ! ¹⁶ Amasɔtɔ n xa a fala e xa, n mi a donma sɔnɔn han a bunna rakamalima Alaa Mangayani waxatin naxan yi.”

¹⁷ Na xanbi ra, Yesu yi igelengenna tongo, a barikan bira Ala xa, a naxa, “E ito tongo, e yi a yitaxun e ra. ¹⁸ Amasɔtɔ n xa a fala e xa, en wudi bogi igen naxan minma ito ra, n mi fa a minma han Alaa Mangayaan yi fa.”

¹⁹ Na xanbi ra, a burun tongo, a barikan bira Ala xa, a yi a yigira, a yi a so e yii, a naxa, “N fati bendɛn ni ito ra naxan fixi e fe ra, e xa ito liga naxan n ma fe rabire e ma.” ²⁰ Ximɛn donna baxi na a ra, a yi igelengenna fan tongo na kiini, a naxa, “Igelengenni ito, Layiri Nɛnɛn na a ra naxan xidima en tagi n wunla xɔn naxan minima e fe ra.”

²¹ “Koni a mato! Muxun naxan n yanfama, a n so yiini, na kanna a dɛgema n xɔn be yi! ²² Awa, Muxuna Dii Xɛmɛn faxama nen alo Ala bata a ragidi kii naxan yi, koni muxun naxan a yanfama, gbalon na kanna yɛe ra!”

²³ E yi e bode maxɔdin fɔlɔ naxan na ligama e ye.

Naxan gbo a birin xa

²⁴ Matandin yi keli xarandiine tagi fa fala muxune mirima nde ma e tagi a gbo dangu e birin na. ²⁵ Yesu yi a fala e xa, a naxa, “Siyane mangane nɔyaan nan ligama e xun na. Kuntigine e xili bama nen fa fala, ‘Yamaan Yatigine.’ ²⁶ Koni a mi na kiini e tagi. Naxan gbo e birin xa e tagi, fɔ na xa lu alo dii jɔrɛna. E yɛratiin xa liga alo walikɛna. ²⁷ Amasɔtɔ nde gbo dangu bodene ra, naxan dɔxi a dɛgedeni hanma naxan fama donseen na a xa? Naxan a dɛgema, na nan gbo! Koni n tan e tagi alo walikɛna.”

²⁸ “E bata lu n fema n ma tɔrɔn birin yi. ²⁹ Nanara, n mangayaan fima e ma alo n Fafe Ala bata a fi n ma kii naxan yi. ³⁰ E e dɛgema nen, e yi e min n xɔn ma n ma Mangayani, e dɔxɔ mangaya gbedɛne yi. E yi Isirayila bɔnsɔn fu nun firinne makiti.”

Piyeri a mɛ fena Yesu ra

Matiyu 26.31-35, Maraka 14.27-31, Yoni 13.36-38

³¹ Yesu naxa, “Ee! Simɔn, i tuli mati, Setana bata Ala mafan alogo a xa tin Setana yi e birin mato, a yi e yife alo xɛe biina a maali fema kii naxan yi, a yi a dɛɛla ba a yi. ³² Koni Simɔn, n bata Ala maxandi i xa alogo i ya denkeleyaan nama jan. I mɔn na xɛte n fema waxatin naxan yi, i yi i ngaxakedenne senbe so.”

³³ Piyeri yi a yabi, a naxa, “Marigina, n bata n yitɔn siga feen na kasoni i fɔxɔ ra, n faxa i fɔxɔ ra!”

³⁴ Yesu yi a yabi, a naxa, “Piyeri, n xa a fala i xa benun dontonna xa wuga, i a falama nen sanja ma saxan, i naxa, i mi n tan kolon.”

³⁵ Na xanbi ra, Yesu yi a fala e xa, a naxa, “N na e xe waxatin naxan yi, e mi siga gbeti yo ra e yii, hanma benbelidina hanma sankidina, sena nde dasa nen e ma ba?”

E yi a yabi, e naxa, “Sese mi dasa.”

³⁶ Yesu naxa, “Koni iki xa gbeti sa seen naxan yii hanma benbelidina, a xa a tongo. Silanfan mi muxun naxan yii, na xa a domaan mati, a silanfanna sara.”[‡] ³⁷ Amasotɔ n xa a fala ε xa, Kitabun naxan falaxi n tan ma fe yi fɔ na xa kamali nen, a naxa, ‘A yate nen alo fe naxi rabane.’”

³⁸ Xarandiine naxa, “Marigina, a mato, degema firin be yi.”
A yi e yabi, a naxa, “Na bata wasa ti.”

Yesu yi Ala maxandi

Matiyu 26.36-46, Maraka 14.32-42

³⁹ Yesu yi keli na yi, a siga Oliwi Geyaan fari alo a darixi a ligε kii naxan yi. Xarandiine yi siga a fɔxɔ ra. ⁴⁰ A na yiren li waxatin naxan yi, a yi a fala e xa, a naxa, “E Ala maxandi alogo ε nama bira tantanni.”

⁴¹ Na xanbi ra, a keli e fema, a yi a makuya e ra ndedi, a yi a xinbi sin, a yi Ala maxandi. ⁴² A yi a fala, a naxa, “N fafe, xa i tinje, i xa tɔrɔya igelengenni ito masiga n na, koni n tan sagoon nama liga fɔ i tan sagona.” ⁴³ Malekan yi mini kenenni a xa, keli ariyanna yi, a yi senben fi a ma. ⁴⁴ A tɔrɔxi kii naxan yi, a yi a yixɔdɔxɔ Ala maxandideni na kiini. Kuye wolonna yi mini a ma, a lu dindinje alo wunla.

⁴⁵ A yelin Ala maxande waxatin naxan yi, a xete a xarandiine fema, a yi e sunuxin li xixɔnli! ⁴⁶ A yi a fala e xa, a naxa, “E xima nanfera? E keli, ε yi Ala maxandi alogo ε nama bira tantanni.”

Yesu suxu fena

Matiyu 26.47-56, Maraka 14.43-50, Yoni 18.3-11

⁴⁷ A yi fala tiini waxatin naxan yi, ganla yi fa, Yudasi xarandii fu nun firinna nde tixi yamaan yeε ra, a fa Yesu fema a sunbudeni. ⁴⁸ Koni Yesu naxa, “Yudasi, i n tan Muxuna Dii Xemen yanfama sunbun nan xɔn ma ba?”

⁴⁹ Xarandiin naxanye yi Yesu fɔxɔ ra, feen naxan fama ligadeni Yesu ra, e na to waxatin naxan yi, e naxa, “Marigina, nxu xa nxɔ silanfanne tongo, nxu yengen so ba?”[§] ⁵⁰ E tan nde yi Saraxarali Kuntigi Singena konyin yiifari ma tunla sege a ma. ⁵¹ Koni Yesu yi e yabi, a naxa, “A lu.” Yesu yi a yiin sa na xemen tunla ma, a kendeɣa.

⁵² Na xanbi ra, Yesu yi a fala saraxarali kuntigine nun Ala Batu Banxin kantan muxune kuntigine nun yamaan fonne xa naxanye faxi a suxudeni, a naxa, “E bata fa silanfanne nun gbengbetenne ra n xili ma alo gbalotɔɔn nan n tan na ba? ⁵³ N yi ε fema Ala Batu Banxini nun lɔxɔ yo lɔxɔ, ε mi kata ε yi n suxu. Koni ε waxatin na a ra iki e nun dimin senbena.”

Piyeri yi a mε Yesu ra

Matiyu 26.57-58, 69-75, Maraka 14.53-54, 66-72, Yoni 18.12-18, 25-27

⁵⁴ E yi Yesu suxu, e siga a ra Saraxarali Kuntigi Singen konni, Piyeri yi bira a fɔxɔ ra koni e yi tagi kuya. ⁵⁵ E yi teen sa kiti saden tanden tagi, e yi a dɔxɔ mɛnni. Piyeri yi dɔxɔ e fema. ⁵⁶ Walike naxanla nde a to dɔxi teen xɔn ma waxatin naxan yi, a yi a mato ki faji, a naxa, “Xemeni ito fan yi a fɔxɔ ra nun yati!”

⁵⁷ Piyeri yi a tandi, a naxa, “Ee! I tan naxanla, n mi a kolon mume!” ⁵⁸ A mi bu na xanbi ra xemena nde fan yi a to, a naxa, “A tan nan nde i tan fan na!”

Koni Piyeri yi a yabi a naxa, “Ee! I tan xemena, a tan se mi n tan na de!”

⁵⁹ Awa, waxatidi danguxina, xemena nde fan yi a fala a xa a sɔbeen na, a naxa, “Sike yo mi naxan yi, xemeni ito yi a fɔxɔ ra nun amasotɔ Galile kaan nan a tan fan na!”

⁶⁰ Koni Piyeri yi a yabi, a naxa, “Ee! I tan xemena, i naxan falama, n mi na kolon!”

Awa, a yi falan tima waxatin naxan yi, dontonna yi wuga mafuren! ⁶¹ Marigin yi a firifiri, a Piyeri mato. Piyeri yi a miri Marigina falan ma alo a fala kii naxan yi, a naxa, “Benun dontonna xa wuga to, i a falama nen dɔxɔ saxan a i mi n kolon.” ⁶² Piyeri yi mini, a sɔxɔle wugan ti!

[‡] 22:36: Silanfanna: Sofane yengeso degemana. [§] 22:49: Silanfanna: Sofane yengeso degemana.

E yi Yesu magele, e yi a bɔnbɔ
Matiyu 26.67-68, Maraka 14.65

⁶³ Muxun naxanye yi Yesu kantanma, ne yi Yesu magele, e yi a bɔnbɔ. ⁶⁴ E yi a yɛɛn maxidi, e yi a maxɔdin, e naxa, “Nde i bɔnbɔxi? Nabiya falane ti nxu xa.” ⁶⁵ E yi a makonbi han!

E yi Yesu ti muxu gbeene yɛtagi
Matiyu 26.59-66, Maraka 14.55-64, Yoni 18.19-24

⁶⁶ Kuye yibaxina, yamaan fonne nun saraxarali kuntigine nun sariya karamɔxɔne yi e malan, e fa Yesu ra Kitisa Gbeene fɛma. ⁶⁷ E yi a fala, e naxa, “Xa Alaa Muxu Sugandixin nan i tan na, a fala nxu xa.”

A yi e yabi, a naxa, “Xa n na a fala ε xa, ε mi lama n na. ⁶⁸ Xa n na ε maxɔdin, ε mi n yabɛ, ⁶⁹ koni fɔlɔ iki ma, n tan Muxuna Dii Xɛmɛn dɔxɔma nɛn Ala Sɛnbɛmaan yiifanna ma.”

⁷⁰ E birin naxa, “Alaa Dii Xɛmɛn nan i tan na nayi ba?” A yi e yabi, a naxa, “E bata a fala. A tan nan n tan na.”

⁷¹ E yi a fala, e naxa, “En mako mi fa sere ma sɔnɔn! En tan yɛtɛɛn bata a xuiin mɛ!”

23

E siga Yesu ra Pilati fɛma
Matiyu 27.1-2, 11-14, Maraka 15.1-5, Yoni 18.28-38

¹ Yamaan birin yi Yesu tongo, e siga a ra Pilati fɛma, ² e a kansun fɔlɔ na yi, e naxa, “Nxu bata xɛmɛni ito suxu, a nxɔ siyani murutɛma. A yi a fale e xa, a e nama mudun so Manga Gbeen yii. A naxa, a tan nan Alaa Muxu Sugandixin na e nun mangana.”

³ Awa, Pilati yi a maxɔdin a naxa, “Yahudiyane mangan nan i tan na ba?”

Yesu yi a yabi, a naxa, “Ɔn, alo i a falaxi kii naxan yi.”

⁴ Na xanbi ra, Pilati yi a fala saraxarali kuntigine nun yamaan xa, a naxa, “N mi xɛmɛni ito yalagi fe toxi hali!”

⁵ Koni e mɔn yi kata, e naxa, “A bata yamaan tagi so a xaranna xɔn ma! A fɔlɔxi Galile nin han sa dɔxɔ Yudaya birin na, iki a bata fa be fan yi.”

⁶ Pilati ito mɛ waxatin naxan yi, a yi maxɔdinna ti, a naxa, “Galile kaan nan xɛmɛni ito ra ba?” ⁷ A na kolon waxatin naxan yi fa fala Yesu kelixi na yamanan nin Herode yi kuntigiyani dɛnaxan yi, a yi a rasiga a ma, Herode fan yi Yerusalɛn taani na waxatini.

Yesu Herode fɛma

⁸ Herode Yesu to waxatin naxan yi, na yi rafan a ma kati, amasɔtɔ a bata yi Yesu a fe mɛ nun! A xɔnla yi a ma nun, a xa a to xabu waxati xunkuye. A yi waxi a xɔn ma, a xa Yesu to kabanako fena ndee lige. ⁹ Nanara, Herode yi Yesu maxɔdin sanja ma wuyaxi, koni Yesu mi a yabi hali fala keden peen na! ¹⁰ Saraxarali kuntigine nun sariya karamɔxɔne yi Yesu kansun kati! ¹¹ Herode nun a sofane yi Yesu magele, e yi a rafɛya kati! E yi doma faɲin nagodo a ma, e yi a raxɛtɛ Pilati ma. ¹² Na lɔxɔn yɛtɛni Pilati nun Herode yi findi xɔyimane ra amasɔtɔ e mi yi rafan e bode ma nun.

E Yesu faxa feen nagidi
Matiyu 27.15-26, Maraka 15.6-15, Yoni 18.39-19.16

¹³ Pilati yi saraxarali kuntigine nun mangane nun yamaan maxili, a yi e malan, ¹⁴ a yi a fala e xa, a naxa, “E bata fa xɛmɛni ito ra n fɛma, a a yamaan namurutɛma. Nba, n bata a fɛsɛfɛsɛ ε yɛɛ xɔri. E a kansunxi fe ɲaxin naxanye ra, n mi a sɔn toxi hali keden. ¹⁵ Herode fan mi a sɔn toxi. Nanara, a bata a raxɛtɛ n ma, xɛmɛni ito mi fe yo ligaxi a faxɛ naxan ma. ¹⁶ Awa, n xa a bɔnbɔ, n yi a beɲin.”

¹⁷ Bayo Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sali waxatine yi, fɔ Pilati xa muxu keden namini nɛn kasoon na e xa. ¹⁸ Muxune birin yi sɔnxɔ, e naxa, “Yesu xa faxa, i Baraba beɲin nxu xa!”

¹⁹ Baraba yi kasoon na murutɛn nun muxu faxa feen nan ma taani.

²⁰ A xōli yi Pilati ma a xa Yesu bejin. Nanara, a mōn yi yamaan xili. ²¹ Koni e mōn yi sōnxō, e naxa, “A gbangban wudin ma!”

²² Pilati yi a fala e xa sanja ma saxan, a naxa, “A fe jaxin mundun ligaxi? N mi fe jaxi yo toxi a ra a faxe naxan ma. N xa a bōnbō, n yi a bejin.”

²³ Koni e lu sōnxōe, e yi e xuini te, e naxa, a Yesu xa gbangban wudin ma. E kui feen yi liga e sōnxō sōnxōna fe ra. ²⁴ Nanara, Pilati yi a kitin bolon alo e a fala a xa kii naxan yi. ²⁵ E waxi xemen naxan xōn ma, a na bejin e xa naxan sa kasoon na muruten nun muxu faxes feen na. Awa, a Yesu so e yii a e xa e rafan feen liga a ra.

E yi Yesu gbangban wudin ma

Matiyu 27.32-44, Maraka 15.21-32, Yoni 19.17-27

²⁶ E sigama Yesu ra a gbangbandeni wudin ma waxatin naxan yi, e lan xemena nde ra, a xili Simōn Sireni kaana. A kelima xeen ma siga taani. E yi a suxu, e Yesu gbangban wudin sa a xun ma, e yi a bira Yesu fōxō ra.

²⁷ Muxu wuyaxi yi bira a fōxō ra. Naxanla ndee yi e ye nun, ne yi e yiin sa e xun ma, e gbelegebele a fe ra. ²⁸ Yesu yi a yee rafindi e ma, a yi a fala e xa, a naxa, “Yerusalen jaxanle, e nama wuga n tan ma fe ra, koni e wuga e yete nun e diine fe ra. ²⁹ Amasoto lōxōna nde fama, muxuna nde a falama nen fa fala, ‘Sewan gbantane xa, sewan jaxanle xa naxanye mi dii barixi, dii nga mi e ra.’ ³⁰ Nayi, muxune a falama nen geyane xa, e naxa, ‘E bira nxu fari,’ e yi a fala yire matexine xa, e naxa, ‘E nxu ye maluxun.’ ³¹ Amasoto xa fe sifani itoe liga wudi xinden na, nanfe ligama wudi xaren na nayi?”

³² E fe jaxi raba firinne fan tongo, a e xa faxes Yesu fema. ³³ E na yiren li waxatin naxan yi naxan xili “xun xōri yirena,” e Yesu gbangban wudin ma na yi e nun fe jaxi raba firinne, keden a yiifanna ma, bodena a kōmenna ma. ³⁴ Yesu naxa, “N Fafe, e mafelu, amasoto e naxan ligama e mi na kolon.”

Awa, e yi masensenna ti lan a dugine yitaxun feen ma. ³⁵ Yamaan yi ti na yi, e lu Yesu matoe. Yamaan kuntigine yi a magele, e naxa, “A bata bodene rakisi, xa Alaa Muxu Sugandixin nan a tan na, a xa a yete rakisi!”

³⁶ Sofane fan yi a magele, e fa a fema, e yi minse muluxunxin ti a xa. ³⁷ E yi a fala, e naxa, “Xa Yahudiyane mangan nan i tan na, i yete rakisi.”

³⁸ E falani itoe sebe a xun ma, e naxa, “Yahudiyane Mangan ni ito ra.”

³⁹ Fe jaxi rabaan naxanye yi gbangbanxi a fema, na nde keden yi a rayelefu, a naxa, “Alaa Muxu Sugandixin xa mi i tan na ba? I yete rakisi e nun nxu tan fan!”

⁴⁰ Koni bonna yi a maxadi, a naxa, “I mi gaxue Ala yee ra ba? En tan fan yalagin nan bun ma be yi. ⁴¹ Koni en gbeen lanxi, amasoto en na en ma fe jaxin saranna nan sotōma ito ra. Koni a tan mi fe jaxi yo ligaxi.” ⁴² A yi a fala Yesu xa, a naxa, “Yesu, i na fa i ya Mangayani waxatin naxan yi, i xa i xaxili lu n xōn ma!”

⁴³ Yesu yi a fala a xa, a naxa, “N xa jōndin fala i xa, i luma n fema nen ariyanna yi to.”

Yesu faxes fena

Matiyu 27.45-46, Maraka 15.33-41, Yoni 19.28-30

⁴⁴ Sogen bata yi a ratinxin, dimin yi so yamanan yiren birin yi han se din waxatin yi maso. ⁴⁵ Sogen yi dimi. Awa, dugin naxan yi singanxi Ala Batu Banxin tagi, na yi bō firinna ra. ⁴⁶ Yesu yi a xuini te kati, a naxa, “N Fafe, n bata n niin so i yii.”* A na fala xanbini, a faxes.

⁴⁷ Feen naxan liga, sofa kemen kuntigin yi na to, a yi Ala tantun, a naxa, “Muxu tinxinxin yatin nan yi ito ra!”

⁴⁸ Muxu naxanye fa fe yigbedeni, a feen naxanye ligaxi e yee xōri, e ne to waxatin naxan yi, e birin yi xete e konni, e yiin saxi e xun ma, e wugama. ⁴⁹ Naxanye birin yi Yesu kolon ki fani e nun jaxanla naxanye bira a fōxō ra keli Galile yi, ne yi sa ti yire makuyeni, e lu feni itoe matoe.

* 23:46: Yaburin 31.6

*Yesu maluxun fena**Matiyu 27.57-61, Maraka 15.42-47, Yoni 19.38-42*

⁵⁰ Xemena nde yi na nun, a xili Yusufu. A yi yamaan fonne ye. A yi fan, a yi tinxin. ⁵¹ A mi yi tinxi bonne kiti saxin nun e kewanle ma. Arimate taan muxuna nde nan yi a ra, Yudaya yamanana. A yi Alaa Mangayaan nan mamema. ⁵² A siga Pilati konni, a sa a maxodin Yesu binbina fe ma. ⁵³ A yi a binbin ba wudin koe ra, a yi a kasangen. Awa, gaburun naxan gexi fanyeni alo faran yinla, muxe munma yi sa naxan kui singen, a yi sa a maluxun menni. ⁵⁴ Yuman nan yi a ra nun. Matabu Loxon bata yi maso nun.

⁵⁵ Naxanla naxanye bira Yesu foxo ra keli Galile, ne yi siga Yusufu foxo ra, e sa gaburun to, alogo e xa a kolon Yesu binbin saxi kii naxan yi. ⁵⁶ E xete e konni, e sa se xiri jaxumene nun latikononna rafala a binbin xa.

E yi e matabu Matabu Loxoni alo sariyana a fala kii naxan yi.

24

*Yesu keli fena sayani**Matiyu 28.1-10, Maraka 16.1-8, Yoni 20.1-10*

¹ Xati loxon xoton xotanni, jaxanle ture xiri jaxumen naxanye rafalaxi, e yi siga ne ra gaburu deen na. ² E yi a li gemen baxi gaburun de ra. ³ E yi so gaburun kui koni e mi Marigi Yesu binbin to na yi. ⁴ E kuisanxin yi lu tixi na yi, e yi e terena xeme dugi mayilenxi kan firinna e dexon ma. ⁵ Naxanle yi gaxu kati, e yi e xinbi sin, e e ticine sin boxon ma. Na xeme firinne yi a fala jaxanle xa, e naxa, “E niiramaan fenma faxa muxune ye nanfera? ⁶ A mi be, a bata keli sayani. A yi Galile yi waxatin naxan yi, a naxan fala e xa, e xaxili lu na xon ma. ⁷ A naxa, ‘Fo Muxuna Dii Xemen xa so hake kanne yii, e yi a gbangban wudin ma, a soge saxandeni a keli sayani.’ ”

⁸ Na xanbi ra, a falane yi rabira jaxanle ma. ⁹ E xete keli gaburu deen na, e sa na birin fala xarandii fu nun kedenna xa e nun a muxune birin. ¹⁰ Naxanli itoe nan a fala xerane xa, Mariyama Magadala kaan nun Yoyana nun Mariyama Yaki nga e nun jaxanla bonne, ne yi feni itoe fala xerane xa. ¹¹ Koni e yi a miri a jaxanle daxuya falan nan tixi, e mi la e ra mumu! ¹² Koni Piyeri yi keli, a siga gaburu deen na, a yi a yigodo, a yi a ye masa gaburun kui, a kasangenna kui genla to saxi, a xete a konni. Feen naxan ligaxi, a kabema na ra.

*Yesu siga fena Emayusi Taani**Maraka 16.12-13*

¹³ Na loxo yeteni, muxu firin yi sigama taadina nde yi naxan yi xili Emayusi, e nun Yerusalen taan yi tagi kuya ndedi. ¹⁴ Feen naxanye bata yi liga, e batuma na feene ma. ¹⁵ E yi batuma waxatin naxan yi, Yesu yi a maso e ra, e birin yi lu sigu. ¹⁶ E yi a to koni hali na, e mi a kolon. ¹⁷ Yesu yi a fala e xa, a naxa, “E sigama kiraan xon waxatin naxan yi, e yi nanfe falama?”

E sunuxin yi ti. ¹⁸ Na nde keden, naxan yi xili Kelopa, na yi a yabi, a naxa, “I tan keden peen nan Yerusalen taani ba, naxan mi a kolon feen naxanye ligaxi menni waxati danguxini itoe yi?”

¹⁹ A yi a maxodin, a naxa, “Nanfe ne ra?”

E yi a yabi, e naxa, “Feen naxan ligaxi Yesu Nasareti kaan na. Nabi senbe kanna nan yi a ra a falan nun kewanli Ala nun yamaan birin yetagi. ²⁰ Saraxarali kuntigine nun en ma kuntigine yi a suxu, alogo e xa a faxa. E yi a gbangban wudin ma. ²¹ Anu, nxu bata yi nxu yigi sa a yi nun fa fala a tan nan Isirayila muxune xunbaan na. A birin mi na ra, a ligan soge saxanna nan to, ²² jaxanla ndee yi nxu tagi, ne nxu rakontofili nen. E siga nen gaburu deen na subaxani, ²³ e mi a binbin to, e xete, e fa a fala nxu xa, a malekane mini nen e ma naxanye a fala e xa, a a niin bata bira ayi! ²⁴ Nxu lanfana ndee yi siga gaburu deen na, e sa a to alo jaxanle a fala nxu xa kii naxan yi, a yatin ligaxi na kii nin, koni e mi a to.”

²⁵ Awa, Yesu yi a fala e xa, a naxa, “E xaxili mi na. Nabine feen naxanye birin fala e xa, e mi la ne ra e bɔɔɔni xulen! ²⁶ E mi a kolon a lanma Alaa Muxu Sugandixin xa tɔɔɔ feni itoe ra benun a xa so a binyeni?” ²⁷ Na xanbi ra, feen naxan birin falaxi Yesu a fe yi Kitabun kui, fɔɔɔ Nabi Musaa Kitabun ma, han nabi gbeteɔye, a na birin yeɔba e xa.

²⁸ E yi sigama taan naxan yi nun, e to maso menna ra, Yesu yi a liga alo a dangumatɔɔn na a ra. ²⁹ Koni e yi a raxete, e naxa, “Lu nxu fema amasɔɔtɔ kɔe somaan ni i ra, dimin yi so.” Nayi, a yi lu e fema. ³⁰ A dɔɔɔ a dɔgedeni e fema, a burun tongo, a barikan bira Ala xa, na xanbi ra a buruni gira, a yi a so e yii. ³¹ E yeɔn yi rabi mafuren, e yi a kolon fa fala a Yesu na a ra. Koni a tunun e yetagi. ³² E yi a fala e bode xa, e naxa, “A ligaxi nen alo teɔn nan yi en kuiin ganma, a Kitabun fɔsɔfɔsɔma en xa waxatin naxan yi kiraan xɔn ma.”

³³ E keli mafuren, e xete Yerusalɔn taani, e xarandii fu nun kedenna li malanxi denaxan yi e nun bonne. ³⁴ E yi a fala, e naxa, “Marigin bata keli sayani yati! Simɔn bata a tol!”

³⁵ Feen naxan liga kiraan xɔn ma, muxu firinne yi ne yeɔba e xa, e Marigin kolon kii naxan yi, a buruni gira waxatin naxan yi.

Xarandiine yi Yesu to

Matiyu 28.16-20, Maraka 16.14-18, Yoni 20.19-23, Kɛwanle 1.6-8

³⁶ E yi ito falama waxatin naxan yi, Marigin yetɔn yi ti e tagi mafuren, a yi a fala e xa, a naxa, “Ala xa e bɔɔɔn xunbeli.”

³⁷ E gaxu kati, e yi e miri, e naxa, a e bata muxun yelenna to. ³⁸ Koni a yi a fala e xa, a naxa, “E kuisanxi nanfera, sikɔna e bɔɔɔni nanfera? ³⁹ E n yiine nun n sanne mato, e a kolonma nen a n tan nan a ra. E yiin din n na, e a toma nen nayi amasɔɔtɔ fati bendɔn nun xɔnne mi muxun yelenni alo e a toma n tan yi kii naxan yi.”

⁴⁰ A to yi na falama e xa, a yi a yiin nun a sanne yita e ra. ⁴¹ Sewan nun kabɔn yi a liga, e mi la a ra xulen. Nayi, a yi e maxɔdin, a naxa, “Donsena e yii be ba?” ⁴² E yeɔe gilinxii dungin so a yii, ⁴³ a yi a tongo, a yi a don e yetagi.

⁴⁴ Na xanbi ra, a yi a fala e xa, a naxa, “N yi e fema waxatin naxan yi, n feni itoe nan fala e xa. Feen naxan birin seɔɔxi n ma fe yi Musaa Sariya Kitabun kui e nun nabine kitabune nun Yaburin kui, fɔ ne xa kamali nen.”

⁴⁵ A yi a liga e xaxili sɔɔtɔ alogo e xa Kitabuna feene famu. ⁴⁶ A yi a fala e xa, a naxa, “Ito nan seɔɔxi fa fala Alaa Muxu Sugandixin xa tɔɔɔ, a keli sayani a soɔe saxandeni. ⁴⁷ Tubi feen nun yulubi xafarin kawandin bama nen a xinli siyane birin xa, fɔɔɔ Yerusalɔn taan ma. ⁴⁸ Feni itoe seren nan e tan na. ⁴⁹ N Fafe Ala e tuli sa naxan na, n tan yetɔn na rafama nen e ma. Koni e lu Yerusalɔn taani han na seɔnɔn yi fa sa keli kore a godo e xun ma.”

Yesu yi te ariyanna yi

Maraka 16.19-20, Kɛwanle 1.9-11

⁵⁰ Na xanbi ra, a siga e ra han Betani taani, a sa a yiini te denaxan yi, a duba e xa. ⁵¹ A yi dubama e xa waxatin naxan yi, a keli e fema, a te ariyanna yi. ⁵² E to yelin a batue, e sewaxi gbeen yi xete Yerusalɔn taani. ⁵³ E yi lu Ala Batu Banxini waxatin birin, e lu barikan bire Ala xa.

Yoni

Yoni Yesu a Fe Xibaru Fajin Naxan Sebe

Marigi Yesu fɔxɔrabira naanin nan Yesu a taruxun nun a falane sebexi Alaa Nii Sarijanxin barakani: Matiyu nun Maraka nun Luka e nun Yoni. Yoni a fe yɛba kiin nan baxi bonne ma. A luxi alo Yoni yi waxi Yesu a fe tilinxine nan makenen fe yi muxune xa. Na kui, a Yesu a fala wuyaxi sebexi nen bonne mi naxanye sebexi e nun a taruxuna ndee. A mɔn Yesu a dunuɗa yi gidin bunna yɛbama miriya tilinxin nin. Yoni Kitabun yireni ito sebexi nen fɔ jɛɛ tonge naanin hanma jɛɛ tonge sennin jɔxɔndɔn Yesu te xanbini kore xɔnna ma.

Kitabun yireni ito miriya tilinxina ndee nan singe yitama naxan Yesu fa xunna yɛbama. Yoni Yesu tiden yɛbama fala tilinxin nin alogo muxune xa e miri ki fajin Yesu a fe ma. Yoni mi Yesu bari kiin yɛbaxi. Yesu a dunuɗa yi gidini, a xaran wuyaxi ti nen a yamaan xa. A mɔn kabanako fe wuyaxi liga nen. Yoni na nan yɛbama Ningila Yesu kui. Yoni mɔn Yesu a fala dɔnxene yɛbama dangu bonne ra. Dɔnxen na, a Yesu a sayaan nan yɛbama e nun a rakeli fena sayani.

Yoni Yesu a falane nan sebexi itoe ra naxanye Yesu keɗnaan yitama en na: Yesu naxa, “N tan nan nii rakisin balon na.” (Yoni 6.35 nun 6.41 nun 6.48 nun 6.51) Yesu naxa, “N tan nan dunuɗa kenenna ra.” (Yoni 8.12) Yesu naxa, “N tan nan sansanna so dɛen na yɛxɛene xa.” (Yoni 10.7) Yesu naxa, “N tan nan xuruse raba fajin na.” (Yoni 10.11 nun 10.14) Yesu naxa, “N tan nan marakeli tiin na sayani e nun nii rakisin na.” (Yoni 11.25) Yesu naxa, “Kiraan nan n tan na, e nun jɔndina e nun nii rakisina.” (Yoni 14.6) Yesu naxa, “N tan nan jɔndin binla ra alo wudi binla.” (Yoni 15.1 nun 15.5)

Yesu mɔn a Alayana a fe falaxi wundoni na yire sifana ndee yi, a naxa, “N tan nan a ra, naxan na yi.” (Yoni 8.24 nun 8.28 nun 8.58 nun 13.19 nun 18.5) Kitabun yiren naxan xili Xɔrɔyaan sora 3.14, na naxa fa fala Ala xinla yɛtɛen findixi na falan nan na bayo Ala naxa menni, “N tan na a ra, Ala naxan na yi.” Ala mɔn naxa menni fa fala a yɛtɛen xili nen “N Na Yi.” Nayi, Yesu to a falama muxune xa fa fala “N tan nan a ra, naxan na yi,” na bunna nɛen fa fala Yesu findixi Alaa falan nan na, falan naxan findixi Ala ra. (Yoni 1.1).

Alaa Falana fe

¹ Dunuɗa fɔlɔni, Alaa Falan yi na. Falan yi Ala fɛma. Falan nan mɔn yi Ala ra.* ² A yi Ala fɛma a fɔlɔni. ³ Ala seen birin daxi a tan nan xɔn ma. Ala mi sese daxi a tan xanbi. ⁴ Nii rakisin yi a tan nin. Na nii rakisin yi findi kenenna ra adamadiine xa. ⁵ Kenenna yi mini dimin, koni dimin mi a nɔ.

⁶ Ala yi muxuna nde xɛ naxan yi xili Yoni.† ⁷ Na yi fa, a findi kenenna seren na, alogo muxun birin xa denkeleya a tan xɔn. ⁸ Kenenna mi yi a tan na, koni a fa nen, alogo a xa fa kenenna sereyaan ba. ⁹ Kenenna yɛtɛen nan yi na ra, naxan famato yi a ra dunuɗa muxune birin makenendeni.

¹⁰ Alaa Falan yi dunuɗa yi. Dunuɗa da a tan nan na, koni dunuɗa muxune mi a kolon. ¹¹ A fa nen a konni, koni a kon kaane mi a rasuxu. ¹² Koni naxanye a rasuxu e denkeleya a xinli, a senben fi nen ne ma e findi Alaa diine ra. ¹³ E mi barixi Ala diine ra adamadiyaan kiin xan xɔn ma hanma fati bendena hanma muxun sagona, koni na fataxi Ala nan na.

¹⁴ Alaa Falan yi findi fati benden na, a yi lu en yɛ. Nxu bata a binyen to, alo fafana dii xeme kedenna binyena, a lugoxi hinanna nun jɔndin na.

¹⁵ Yoni yi a feen fala a xuini texin na, a naxa, “N na a tan nan ma fe fala, n naxa, ‘A fama n xanbi ra, koni a gbo n tan xa amasɔto benun n tan xa da, a tan yi na.’ ”

¹⁶ En birin bata barakan sɔto barakan fari a hinan kamalixin xɔn ma. ¹⁷ Amasɔto Alaa sariyan falaxi yamaan xa Musa nan xɔn ma, koni hinanna nun jɔndin faxi Yesu nan xɔn

* 1:1: Alaa Falani ito findixi Yesu nan na. A mato Yoni 1.14 kui. Ala dunuɗa da a falan naxan xɔn a fɔlɔni, Ala na nan findixi muxun na, Yesu. † 1:6: Yoni Marafu Tiin nan Yoni ito ra.

ma, Alaa Muxu Sugandixina. ¹⁸ Muxu yo munma Ala to singen. Koni a Dii Xeme keden peen naxan nun a tan Ala lan, naxan a fafe fema, na nan bata Ala yita en na.

Yoni Marafu Tiina sereyana fe

Matiyu 3.1-12, Maraka 1.1-8, Luka 3.1-18

¹⁹ Yoni sereyani ito nan ba, Yahudiyane to saraxaraline nun Lewine xe a ma a maxodindeni keli Yerusalen taani, e naxa, “Nde i tan na?” ²⁰ Yoni mi tondi a fale, a yi a fala e birin yetagi, a naxa, “Alaa Muxu Sugandixin mi n tan na.”

²¹ E yi a maxodin, e naxa, “Nde fa i tan na? Nabi Eli nan i tan na ba?” Yoni yi e yabi, a naxa, “En-en, na mi n tan na.” E mon yi a maxodin, e naxa, “Nabiin nan i tan na ba?” A yi e yabi, a naxa, “En-en, na mi n tan na.” ²² E yi a fala, e naxa, “Nde i tan na? Amasoto naxanye nxu xexi, fo nxu xa sa nxu dentegge nen ne xa. I nanse fale i yete a fe yi?” ²³ Yoni yi e yabi Nabi Esayi a falane xon, a naxa, “N tan na a ra naxan a xuini tema tonbonni, n naxa, ‘E kira tinxinxin nafala Marigin xa.’[‡]”

²⁴ Farisi muxun^s naxanye yi xexi Yoni ma, ²⁵ ne yi a maxodin, e naxa, “Xa Alaa Muxu Sugandixin mi i tan na, Nabi Eli mi i tan na, nabi mi i tan na, nanfera i fa muxune rafuma igeni e sarijan feen na?” ²⁶ Yoni yi e yabi, a naxa, “N tan marafuun tima igen nin, koni muxuna nde e tagi e mi naxan kolon. ²⁷ A fama nen n xanbi ra, koni n tan mi lan hali n yi findi a sankidi fulunna ra.”

²⁸ Ito birin ligaxi Betani taan nin, Yuruden baan kidima, Yoni yi muxune rafuma igeni denaxan yi.

Alaa Yexee Diina fe

²⁹ Na xoton bode, Yoni yi Yesu to fe a fema, a naxa, “Alaa Yexee Diin nan ito ra, naxan dunupa birin yulubin bama. ³⁰ N yi ito nan ma fe falama, n naxa, ‘Muxuna nde fama n xanbi ra, koni a gbo n tan xa amasoto benun n tan xa bari, a tan yi na.’ ³¹ N tan mi yi a kolon nun, koni n bata fa yamaan nafudeni igeni alogo n xa a yita Isirayila yamaan na.”

³² Yoni mon yi sereyani ito ba, a naxa, “N bata Alaa Nii Sarijanxin to gode a ma ganba sawurani, a yi lu a ma. ³³ N mi yi a kolon nun, koni naxan n nafaxi yamaan nafudeni igeni, na a fala n xa nen, a naxa, ‘I na Alaa Nii Sarijanxin to gode naxan ma, a tan nan marafuun tima Nii Sarijanxin na.’ ³⁴ N bata a to, n yi a seren ba, fa fala Alaa Dii Xemena a tan nan na.”

Yesu a xarandii singene fe

³⁵ Na xoton bode Yoni nun a xarandii firin yi tixi nun, ³⁶ a yi Yesu to dangue, a naxa, “Alaa Yexee Diin nan ito ra!” ³⁷ A xarandii firinna yi a xuiin me, e siga Yesu foxo ra. ³⁸ Yesu yi a yee raxete, a yi e to biraxi a foxo ra, a yi e maxodin, a naxa, “E nanse fenma?” E yi a yabi, e naxa, “Rabi, i yigiyaxi minen?” Rabi bunna nen fa fala, “Karamoxo.” ³⁹ A yi e yabi, a naxa, “E fa a mato.” Se din waxatin nan yi a ra nun. E yi siga, e sa a yigiyaden to. E jinbari raso a fema.

⁴⁰ Xarandii firinna naxanye Yoni xuiin me e bira Yesu foxo ra, na keden yi xili nen Andire, Simon Piyeri xunyena.* ⁴¹ Andire yi a tada Simon fen keden na, a yi a fala a xa, a naxa, “Nxu bata Mesiya to.” Mesiya bunna nen fa fala, “Alaa Muxu Sugandixina.” ⁴² Na xanbi ra, a fa Simon na Yesu fema.

Yesu yi a mato, a naxa, “Simon nan i tan na, Yoni a dii xemena. I xili bama nen sonon, Sifasi.” Xinli ito nun Piyeri, xili kedenna nan e ra.[†]

Yesu yi Filipi nun Nataniyeli xili

[‡] 1:23: Esayi 40.3 ^s 1:24: Farisi muxune: Yahudiyane nan yi muxuni itoe ra naxanye lan ma fe yi a ra, e xa dinan suxu kii kedenni. E tan nan e sobe so Nabi Musaa sariyan suxun ma dangu Yahudiyen bonne ra. E mon yi e benbane namunne suxuma kii xodexeni. E tan yi laxi malekane ra. E mon yi laxi a ra a muxune kelima nen sayani. * 1:40: Muxune mon Piyeri ma a Pita. [†] 1:42: Piyeri xinla bunna nen fa fala gemena.

⁴³ Na xətən bode Yesu yi a ragidi, a xa siga Galile yamanani. A yi Filipi to, a yi a fala a xa, a naxa, “Bira n fəxə ra!” ⁴⁴ Filipi yi kelixi Betasada taan nin alo Andire nun Piyeri. ⁴⁵ Filipi yi Nataniyeli to, a yi a fala a xa, a naxa, “Musa muxun naxan ma fe sebe Sariya Kitabun kui e nun nabine fan naxan ma fe sebe, nxu bata a to, Yusufu a dii xemena Yesu, Nasareti kaana.”

⁴⁶ Nataniyeli yi a maxədin, a naxa, “Se fajin nəe keke Nasareti ba?” Filipi yi a yabi, a naxa, “Fa a mato.” ⁴⁷ Yesu Nataniyeli to fe a fema waxatin naxan yi, a naxa, “Isirayila kaan yeteen nan ito ra! Yanfa mi naxan ma fe yi!” ⁴⁸ Nataniyeli yi a maxədin, a naxa, “I n kolonxi di?” Yesu yi a yabi a naxa, “N ni i toxi nen, i xəde binla bun ma waxatin naxan yi benun Filipi xa i xili.” ⁴⁹ Nataniyeli yi a yabi, a naxa, “Karaməxə, Alaa Dii Xemen nan i tan na! Isirayila Mangan nan i tan na!” ⁵⁰ Yesu yi a fala, a naxa, “N to a falaxi i xa, n naxa, ‘n bata yi i to xəde binla bun ma,’ i denkeleyaxi n ma na nan na ba? I feene toma nen naxanye gbo na xa!” ⁵¹ A yi a fala e xa, a naxa, “N xa jəndin fala e xa, e ariyanna deen nabixin toma nen, e yi Ala malekane to, e tema, e godoma Muxuna Dii Xemen xən ma!”

2

Naxalandi tiina Kana taani

¹ Soge firin danguxina, e siga naxalandi tideni Kana taani, Galile yamanani. Yesu nga yi na nun. ² E yi Yesu nun a xarandiine fan xili na naxalandi tiini. ³ Manpaan to dasa, Yesu nga yi a fala a xa, a naxa, “Manpaan bata jan e yii.” ⁴ Yesu yi a yabi, a naxa, “N na, en ma fe na yi? N ma waxatin munma a li singen.” ⁵ Yesu nga yi a fala walikene xa, a naxa, “A na naxan fala e xa, e na liga.”

⁶ Awa, ige feje sennin yi dəxi na nun, naxanye yi findixi Yahudiyane marasaripan ige sa seen na, litiri ye kemə nan yi sama e keden kedenna birin kui. ⁷ Yesu yi a fala walikene xa, a naxa, “E ige fejeni itoe rafe igen na.” E yi e rafe igen na pen! ⁸ Na xanbi ra, a yi a fala e xa, a naxa, “E igena nde sege, e siga a ra naxalandi ti sumunna kuntigin fema.” E yi siga a ra a xa. ⁹ Naxalandi ti sumunna kuntigin yi igen mato, a bata maxete manpaan na, koni a mi yi a keliden kolon. Anu, walikene naxanye igen sege, ne yi a kolon. Nanara, kuntigin yi naxalandi kanna xili, ¹⁰ a yi a fala a xa, a naxa, “Manpa fajin nan soma muxune yii singen, na xanbi ra, manpaan na muxune suxu waxatin naxan yi, i yi nde gbete ramini naxan mi fan naxi ra. Koni i bata manpa fajin namara han iki!”

¹¹ Yesu a kabanako fe singen ni ito ra, a naxan liga Kana taani Galile yamanani. A yi a binyen mayita a xarandiine ra, ne yi la a ra.

¹² Na xanbi ra, Yesu nun a nga nun a xunyene nun a xarandiine yi siga Kapərunan yi, e yi sa xi dando ti na.

Yesu yi siga Ala Batu Banxini

Matiyu 21.12-13, Maraka 11.15-17, Luka 19.45-46

¹³ Waxatin bata yi maso Yahudiyane Halagi Tiin Dangu Ləxən Sanla* yi rabama waxatin naxan yi nun, Yesu yi siga Yerusalen taani. ¹⁴ A yi muxune li Ala Batu Banxin tanden ma, e jingene nun yexene nun ganbane matima na. Gbeti masarane ndee fan yi dəxi na nun. ¹⁵ Nayi, a yi fəsonna rafala, a yi e birin kedi Ala Batu Banxini, jingene nun yexene, a yi gbeti masarane gbeti gbananne raxuya ayi bəxəni, a yi e tabanle rafelen. ¹⁶ Muxun naxanye yi ganba matini, a yi a fala ne xa, a naxa, “E itoe birin ba be. E nama n Fafe Alaa banxin findi sare soden na!” ¹⁷ Naxan seboxi Kitabuni, na feen yi rabira a xarandiine ma, a naxa, “I ya banxina fe xaminna n na han a n ganma alo tənna!”

¹⁸ Yahudiyane yi a maxədin, e naxa, “I nəe taxamasenna mundun yite nxu ra fa fala senbena i yii, i yi na birin liga?” ¹⁹ Yesu yi e yabi, a naxa, “E Alaa banxini ito kala, n mən

* 2:13: Halagi Tiin Dangu Ləxən Sanla: Musaa waxatini, Ala fitina feen nafa nen Firawona yamaan ma, malekan yi fa e dii singene birin faxa kəe kedenna ra. Koni, Isirayila kaane yi saraxa wunla xuya e banxine de wudine ma, saya malekan yi dangu e xun ma. Na feen sanla ni ito ra. A mato Xəroyaan 12.1-13 kui.

a tiye soge saxanna bun.” ²⁰ Yahudiyane yi a fala a xa, e naxa, “Ala Batu Banxini ito tixi jɛɛ tonge naanin e nun jɛɛ sennin nan bun ma. I tan nɔɛ na tiye soge saxanna bun?”

²¹ Koni Yesu yi Ala Batu Banxin naxan ma fe falama, a yetɛɛn fati benden nan yi na ra.

²² Nanara, Yesu to keli sayani, a falan yi rabira a xarandiine ma. E yi la Kitabun na e nun Yesu a fala tixine.

Yesu muxune kui feene kolon

²³ Yesu yi Yerusalen taani waxatin naxan yi Halagi Tiin Dangu Loxon Sanla waxatini, muxu wuyaxi yi a kabanako feene to, e denkeleya a ma. ²⁴ Koni Yesu mi yi a lannayaan saxi e yi, bayo a yi adamadiine birin kui feene kolon. ²⁵ A mako mi yi a ma, e xa muxu yo a fe fala a xa, bayo a tan yetɛɛn yi adamadiin kui feene kolon.

3

Yesu nun Nikodemi a fe

¹ Farisi muxuna nde yi na nun, a yi xili Nikodemi, Yahudiyane kuntigina nde nan yi a ra. ² Na yi fa Yesu fema kɔɛɛn na, a yi a fala a xa, a naxa, “Karamɔxɔ, nxu a kolon a karamɔxɔn nan i ra fata Ala ra. I kabanako feen naxanye ligama, muxu yo mi nɔɛ ne lige xa Ala mi a xɔn ma.” ³ Yesu yi a yabi, a naxa, “N xa jɔndin fala i xa, xa muxun mɔn mi xɛtɛ, a bari a nɛnɛn na, a mi nɔɛ Alaa Mangayaan toɛ.” ⁴ Nikodemi yi a maxodin, a naxa, “Muxun naxan bata fori, na mɔn nɔɛ bare di? A mi nɔɛ xɛtɛ a nga fatini, a mɔn yi a bari!” ⁵ Yesu yi a yabi, a naxa, “N xa jɔndin fala i xa, muxu yo mi nɔɛ soɛ Alaa Mangayani fɔ a bari fata igen nun Alaa Nii Sarijanxin na. ⁶ Naxan barixi fati bendeni, fati benden nan na ra. Naxan barixi Alaa Nii Sarijanxini, niin nan na ra. ⁷ I nama kabɛ bayo n bata a fala i xa, n naxa, ‘Fɔ ɛ mɔn xa xɛtɛ, ɛ bari a nɛnɛn na.’ ⁸ Foyen fama yiren nin denaxan na a kenɛn, i yi a xuiin mɛ, koni i mi a keliden kolon, i mɔn mi a sigaden kolon. A na kii nin birin xa naxanye na bari Alaa Nii Sarijanxini.”

⁹ Nikodemi yi a maxodin, a naxa, “Na ligan di nayi?” ¹⁰ Yesu yi a yabi, a naxa, “Isirayila kaane karamɔxɔn nan i tan na, i mi feni itoe kolon ba? ¹¹ N xa jɔndin fala i xa, nxu naxan kolon, nxu na nan falama. Nxu naxan toxi, nxu na nan sereya bama. Koni hali na, ɛ mi nxɔ sereya falan suxi. ¹² Nba, xa n dunuɗa feene fala ɛ xa, ɛ mi la ne ra. N na kore xonna feene fala ɛ xa, ɛ lama ne ra di? ¹³ Muxu yo munma te ariyanna yi singen, fɔ naxan kelixi ariyanna yi, n tan Muxuna Dii Xɛmɛna.”

¹⁴ “Musa sɔɗini te kore kii naxan yi tonbonni wudin ma, fɔ n tan Muxuna Dii Xɛmɛn fan xa yite na kii nin* ¹⁵ alogo naxan yo na denkeleya n ma, na xa habadan nii rakisɛn sɔtɔ. ¹⁶ Amasɔtɔ Ala bata dunuɗa xanu han a bata a Dii Xɛmɛ keden peen fi en ma, alogo muxu yo na denkeleya a ma, na nama halagi fɔ a habadan nii rakisɛn sɔtɔ. ¹⁷ Bayo Ala mi a Dii Xɛmɛn nafaxi dunuɗa yi alogo a xa dunuɗa muxune yalagi, koni alogo dunuɗa muxune xa kisi a xɔn ma.”

¹⁸ “Naxan yo na denkeleya a ma, na kanna mi fa yalagin sɔnɔn. Koni naxanye mi denkeleyaxi a ma, ne bata yelin yalagɛ, bayo e mi denkeleyaxi Alaa Dii Xɛmɛ keden peen ma. ¹⁹ E yalagima ito nan na: Kenenna bata fa dunuɗa yi koni dimin nan nagan adamadiine ma dangi kenenna ra, amasɔtɔ e kewanle mi fan. ²⁰ Naxan yo fe jaxin ligama, kenenna mi rafan na ma. Na mi minin kenenna ma, alogo a sɔnna nama mini kenenni. ²¹ Koni naxan fe tinxinxin ligama, na fama nen kenenna ma, alogo yamaan xa a yigbɛ a a walima Ala sagoon nin.”

Yesu nun Yoni a fe

²² Na xanbi ra, Yesu nun a xarandiine yi siga Yudaya yamanani. A waxati ti e fema. A yi yamaan nafuma igeni e tubi feen na. ²³ Yoni fan yi marafuun tima Ayenon xudeni Salin taan dɛxɔn ma, amasɔtɔ ige gbeen yi na nun. Yamaan yi lu sigɛ menni e rafudeni. ²⁴ Yoni munma yi sa kasoon na singen.

* 3:14: Sɔɗini te feen Musa xɔn, na mato Yatene 21.8-9 kui. Yesu yite nen a yelin xanbini gbangbanɗe wudin ma. A mɔn yi te ariyanna yi. Yesu falan tima na fe firinna nan ma.

²⁵ Yoni a xarandiina ndee nun Yahudiyana nde yi e bode matandi fōlō lan marasarijan feen ma. ²⁶ E yi siga Yoni fēma, e yi a fala a xa, e naxa, “Karamōxō, i xaxili luxi a xōn ma ba, ε nun naxan yi Yurudēn kidima, i naxan ma fe sereya ba nxu xa. Nba iki, a marafuun tima, muxune birin sigama a fēma!” ²⁷ Yoni yi e yabi, a naxa, “Muxun mi sese sōtōma fō Ala na naxan fi a ma. ²⁸ ε tan yetēen nan n seren na, a n na a fala nēn, n naxa, ‘Alaa Muxu Sugandixin mi n tan na, xeraan nan tun n tan na a yēē ra.’ ²⁹ Naxalandi kanna nan gbee jaxanla ra. Koni a xōyin naxan tixi a fēma, na tuli matixi a ra. A na a xuiin mē waxatin naxan yi, a sewama nēn. N ma sewan na kii nin, a defexi. ³⁰ Fō a tan xa yite nēn, n tan yi magodo.”

Naxan kelixi ariyanna yi

³¹ “Naxan kelixi kore xōnna ma, na seen birin xun na. Naxan kelixi dunuḡa yi, dunuḡa gbeen nan na ra. Na dunuḡa feene nan falama. Naxan kelixi ariyanna yi, na nan seen birin xun na. ³² A naxan toxi, a a mē, a na nan sereya bama koni yamaan mi a sereya falan suxi. ³³ Naxan na a falan suxu, na bata a mayita a Ala nan tinxin. ³⁴ Ala naxan xēxi, na Alaa falan nan tima amasōtō Alaa Nii Sarijanxin fima a ma nēn dan mi naxan na! ³⁵ Fafe Alaa Dii Xēmēn nafa a ma. A bata feen birin taxu a ra. ³⁶ Naxan na denkeleya a Dii Xēmēn ma, na habadan nii rakisin sōtōma nēn. Naxan mi laxi a Dii Xēmēn na, na mi nii rakisin sōtē, bayo Alaa xōlōn luma nēn a fari!”

4

Samariya kaa jaxanla fe

¹ Farisi muxune yi a mē fa fala Yesu yi xarandiine sōtōma dangu Yoni ra, a yi e rafu igeni. ² Anu, Yesu yetēen mi yi marafuun tima, koni a xarandiine nan yi muxune rafuma. ³ Yesu to muxune falane mē, a keli Yudaya yamanani, a siga Galile yamanani.

⁴ A yi lan nun a xa dangu Samariya yamanani. ⁵ A taana nde li Samariya yamanani naxan xili Sikara, naxan yi maso xēen na Yaxuba naxan so a dii xēmēn Yusufu yii. ⁶ Yaxubaa xōjinna yi na yi. Yesu bata yi xadan siga tidēni, a yi dōxō na xōjinna dē ra yanyin na.

⁷ Samariya kaa jaxanla nde yi fa ige badeni. Yesu yi a fala a xa, a naxa, “N ki igeni, n xa n min.” ⁸ A xarandiine bata yi siga taani donse saradeni. ⁹ Samariya kaa jaxanla yi a yabi, a naxa, “Yahudiyān nan i tan na, Samariya kaan nan n tan na. I n xandima igeni nanfera?” Amasōtō Yahudiyane mako mi Samariya kaane ma.* ¹⁰ Yesu yi a yabi, a naxa, “Xa i yi Alaa kiseen kolon nun e nun naxan i xandixi igeni, xa i yi na fan kolon nun, i yi a xandima nēn nun, a yi siimaya igen fi i ma.” ¹¹ Naxanla yi a fala, a naxa, “N fafe, ige rate se mi i yii, anu igen makuya. I na siimaya igen sōtōn minēn yi? ¹² Nxu benba Yaxuba nan xōjinni ito fixi nxu ma, a tan nun a diine nun a xuruseene birin yi e minma be nin nun. I tan gbo Yaxuba xa ba?”

¹³ Yesu yi a yabi, a naxa, “Muxu yo igeni ito min, min xōnla a suxuma nēn mōn, ¹⁴ koni n tan igen naxan fima muxune ma, xa muxun na min, min xōnla mi fa a suxuma sōnōn. Amasōtō n ni igen naxan fima a ma, na luma nēn a yi alo tigi igen naxan minima han a habadan nii rakisin sōtō.” ¹⁵ Naxanla yi a fala, a naxa, “N fafe, na igen fi n ma alogo min xōnla nama fa n suxu sōnōn, n mōn yi fa ige badeni be.”

¹⁶ Yesu yi a fala a xa, a naxa, “Sa i ya xēmēn xili, ε fa be.” ¹⁷ Naxanla yi a yabi, a naxa, “Xēmēn mi n yii.” Yesu yi a yabi, a naxa, “I bata jōndin fala fa fala xēmē mi i yii. ¹⁸ Koni i bata yi dōxō xēmē suulun xōn ma nun. I naxan yii iki, i ya xēmēn yetēen mi na ra. I bata jōndin fala n xa.”

¹⁹ Naxanla yi a fala, a naxa, “N fafe, n bata a kolon fa yati, fa fala nabiin nan i tan na. ²⁰ Nxu tan Samariya kaane, nxu benbane Ala batu geyani ito nan fari, koni ε tan Yahudiyane naxa, a lan nēn, en xa Ala batu Yerusalēn nin.” ²¹ Yesu yi a fala jaxanla xa, a naxa, “La n na, waxatina nde fama, yamaan mi fa fama Fafe Ala batudeni geyani ito

* 4:9: Na waxatini Yahudiyane yi Samariya kaane yatēxi kafirine nan na. E fe fōlōden sēbēxi Mangane Firinden 17.24 kui.

fari, e mōn mi a batuε Yerusalēn taan fan yi. ²² ε tan Samariya kaane, ε naxan batuma, ε mi na kolon. Nxu tan Yahudiyane naxan batuma, nxu na kolon, amasōtō kisi feen fataxi Yahudiyane nan na. ²³ Koni waxatina nde fama, a yetεen bata a li, Ala batu muxu kendene fama Fafe Ala batudeni niin nun jōndini nen yati! Bayo Fafe Ala na muxu sifane nan fenma, e yi a batu. ²⁴ Niin nan Ala ra. Naxanye a batuma, ne xa a batu niin nun jōndin yatin nin.”

²⁵ Naxanla yi a fala a xa, a naxa, “N na a kolon fa fala Mesiya fama nen, naxan xili Alaa Muxu Sugandixina. A na fa waxatin naxan yi, a feen birin yeβama nxu xa nen.” ²⁶ Yesu yi a yabi, a naxa, “A tan nan n tan na, n tan naxan falan tima i xa ito ra.”

²⁷ Na waxatin yeteni, Yesu a xarandiine yi fa, e kabε amasōtō e bata a li falan tiye jaxanla xa. Koni e sese mi jaxanla maxōdin fa fala, “I waxi nanse xōn?” E mi Yesu fan maxōdin fa fala, “I nanse falama jaxanla xa?” ²⁸ Nba, jaxanla yi ige ba fejen lu na, a xete taani. A sa a fala yamaan xa, ²⁹ a naxa, “ε fa xemena nde mato, n bata feen naxanye birin liga, a bata ne birin fala n xa. Alaa Muxu Sugandixin mi a ra ba?” ³⁰ Na ma, yamaan yi keli taani, e siga Yesu fema.

³¹ Xarandiine yi Yesu mafanma na waxatini, e naxa, “Karamōxō, donseen don!” ³² Koni a yi e yabi, a naxa, “Donsena n yii, ε mi naxan kolon.” ³³ Nayi, xarandiine yi e bode maxōdin fōlō, e naxa, “Muxuna nde bata donseen fi a ma ba?” ³⁴ Yesu yi a fala e xa, a naxa, “N ma donseen nan n xε muxun sagoon wanla keen na han wanla yi kamali. ³⁵ ε a falama nen, ε naxa, ‘Kike naanin luxi, malo xaba waxatin yi a li,’ koni n xa a fala ε xa, ε yeen nakeli, ε xεene mato. Maala bata mō, malo xaba waxatin bata a li. ³⁶ Malo xabane bata fōlō e saranna sōte. E naxanye malanma, ne habadan nii rakisın sōtōma nen. Nanara, maala bi muxun nun a xaba muxun seβama nen e bode xōn ma. ³⁷ Na kui, jōndin nan sandani ito ra, naxan a falaxi, a naxa, ‘Muxuna nde maala bima, gbete yi a xaba.’ ³⁸ N bata ε xε, ε sa maala xaba, ε mi naxan walixi. Muxu gbete ye nan a walixi. ε tan yi tōnō sōtō e wanli.”

³⁹ Samariya kaan naxanye yi na taani, ne wuyaxi yi denkeleya Yesu ma na jaxanla falana fe ra, a naxa, “N feen naxan birin ligaxi, a bata na fala n xa.” ⁴⁰ Nanara, Samariya kaane to fa Yesu fema, e yi a mafan, a xa lu e fema. Yesu yi lu e fema xii firin. ⁴¹ Muxu wuyaxi gbete ye yi denkeleya Yesu ma a falane fe ra. ⁴² Ne yi a fala jaxanla xa, e naxa, “Nxu bata denkeleya iki koni nxu mi denkeleyaxi i ya falan gbansanna xan ma fe ra bayo nxu fan bata a xuiin mε. Nxu bata a kolon yati fa fala dunuja muxune rakisimaan nan a tan na.”

Yesu yi kuntigina diini yalan

⁴³ Yesu to xii firin ti na, a yi siga Galile yamanani. ⁴⁴ Yesu yetεen bata yi a fala e xa nun, a naxa, “Nabiin mi binyen sōte a yetena yamanani.” ⁴⁵ A Galile yamanan li waxatin naxan yi, na kaane yi a yisuxu ki fafi, amasōtō e fan bata yi a fe ligaxine to Yerusalēn taani Halagi Tiin Dangu Lōxōn Sanla† waxatini. Bayo e fan yi na nun. ⁴⁶ Nayi, Yesu mōn yi xete Kana taani Galile yamanani, a igen maxete manpaan na denaxan yi.

Mangana kuntigina nde yi menni naxan ma dii xemen yi furaxi Kaperunan yi. ⁴⁷ A to a mε a Yesu bata fa Galile yi sa keli Yudaya yamanani, a yi siga a fema, a yi a mafan, alogo a xa siga Kaperunan yi, a sa a dii xemeni yalan. Amasōtō a faxamatōon nan yi fa a ra. ⁴⁸ Yesu yi a fala a xa, a naxa, “ε tan tondixi denkeleye fō ε na taxamasenne nun kabanako feene to.” ⁴⁹ Mangana kuntigin yi a yabi, a naxa, “N kanna, yandi, fa en siga benun n ma diin xa faxa.” ⁵⁰ Yesu yi a fala, a naxa, “Siga, i ya dii xemen mi faxama.” Xemen yi la Yesu a falan na, a siga. ⁵¹ A yi sigama a konni waxatin naxan yi, a lan a walikene ra. Ne yi a fala a xa, fa fala a a diin mōn a nii ra. ⁵² A yi e maxōdin a dii xemen fisaxi waxatin naxan yi. E yi a yabi, e naxa, “Xoro yanyi tagini, a fati mawolonna yi a bejin.” ⁵³ Na yi rabira a

† 4:45: Halagi Tiin Dangu Lōxōn Sanla: Musaa waxatini, Ala fitina feen nafa nen Firawona yamaan ma, malekan yi fa e dii singene birin faxa kōε kedenna ra. Koni, Isirayila kaane yi saraxa wunla xuya e banxine dε wudine ma, saya malekan yi dangu e xun ma. Na feen sanla ni ito ra. A mato Xōrōyaan 12.1-13 kui.

fafe ma a Yesu a fala na waxatin nin, a naxa, “I ya dii xemen mi faxama.” Nanara, a tan nun a denbayaan birin yi denkeleya Yesu ma.

⁵⁴ Kabanako feen firinden nan ito ra Yesu naxan liga a to keli Yudaya yamanani siga Galile yamanani.

5

Yesu yi lebutenna rakendeya

¹ Na xanbi ra, Yesu yi siga Yerusalen taani Yahudiyane sanla nde a fe ra. ² Nba, maxadena nde yi rafalaxi Yerusalen taan yexene so deen dexon, a xili “Betesata” Heburu xuini. Gage suulun tixi na maxaden nabilinni. ³ Fureto wuyaxi yi saxi na gagene bun ma, danxutone nun sankalatone nun lebutenne. E yi igeni maxa waxatin nan legedenma ⁴ amasoto malekana nde yi godoma igeni waxatina nde yi, a yi a yimaxa. Fureton naxan singe na yi godo igeni, malekana igeni maxama waxatin naxan yi, na furen yi yalanma nen, a na findi a sifa yo ra.

⁵ Xemena nde yi na nun naxan yi furaxi jee tonge saxan e nun solomasexe. ⁶ Yesu to a to saxi na yi, a yi a kolon fa fala na xemen bata yi bu furaxi, Yesu yi a fala a xa, a naxa, “I waxi a xon ma, i xa kendeya ba?” ⁷ Fureton yi a yabi, a naxa, “N kanna, igeni maxan waxatin naxan yi, muxe mi n yii be naxan n nagode igeni. N na kata, n xa godo a yi, muxu gbete singe nan godoma n yee ra.” ⁸ Yesu yi a fala a xa, a naxa, “Keli, i ya sa seen tongo, i siga.” ⁹ Xemen yi yalan sa, a yi a sa seen tongo, a siga.

Matabu Laxon nan yi a ra. ¹⁰ Na ma, xemen naxan kendeyaxi, Yahudiyane yi a fala na xa, e naxa, “Sariyan mi a falaxi i xa i ya sa seen tongo Matabu Laxoni.”* ¹¹ A yi e yabi, a naxa, “Muxun naxan n nakendeyaxi, na nan a falaxi, a n xa n ma sa seen tongo, n siga.” ¹² E yi a maxodin, e naxa, “Nde na ra naxan a falaxi, a i xa i ya sa seen tongo, i siga?” ¹³ Koni xemen naxan yi kendeyaxi, na mi yi a kolon, bayo Yesu bata yi lo ayi yamaan ye. ¹⁴ Na xanbi ra, Yesu yi sa a to Ala Batu Banxini, a naxa, “A mato, i bata kendeya. Fata yulubin ma alogo fe gbeten nama i soto naxan jaxu dangu ito ra.” ¹⁵ Xemen yi siga, a sa a fala Yahudiyane xa, a naxa, a Yesu nan a rakendeyaxi. ¹⁶ Nayi, e yi Yesu fen yengen na, bayo a bata yi na liga Matabu Laxon.

¹⁷ Nanara, Yesu yi e yabi, a naxa, “N Fafe Ala walima waxatin birin, a lan nen, n fan xa wali.” ¹⁸ Na ma, Yahudiya kuntigine mon yi e yixodoxo feren fendeni Yesu faxesinla ma. Amasoto a mi yi Matabu Laxon sariyan xan gbansan kalama, koni a mon yi a falama a a Fafe nan Ala ra, a yi a fala alo e nun Ala keden.

Alaa Dii Xemen senbena fe

¹⁹ Nanara, Yesu yi e yabi, a naxa, “N xa jondin fala e xa. Fafana a Dii Xemen mi fefe lige a yete ma, fo a na a Fafe to naxan lige. N Fafe Ala na naxan liga, n tan a Dii Xemen fan na nan ligama. ²⁰ Bayo a Dii Xemen nafan a ma, a yi a yita a ra a feen naxanye birin ligama. A feene yitama a ra nen naxanye gbo itoe xa, alogo e birin xa kabe ne ma. ²¹ Amasoto n Fafe Ala faxesin muxune rakelima sayani kii naxan yi, a nii rakisin fi e ma, a Dii Xemen fan nii rakisin fima a waxon muxune ma na kii nin. ²² Fafe Ala mi muxu yo a kiti bolonma koni a bata muxu makitin birin taxu a Dii Xemen na, ²³ alogo muxun birin xa a Dii Xemen binya, alo Fafe Ala binyaxi kii naxan yi. Muxu yo mi a Dii Xemen binya, na mi Fafan fan binyaxi naxan a xexi.”

²⁴ “N xa jondin fala e xa, naxan yo n ma falan me, a denkeleya n xe muxun ma, na habadan nii rakisin sotoma nen. Na kanna mi yalagima, koni a bata keli sayani, a so nii rakisini. ²⁵ N xa jondin fala e xa, waxatin fama, a bata a li, faxesin muxune Alaa Dii Xemen xuiin namema nen. Naxanye na a me, ne nii rakisin sotoma nen. ²⁶ Bayo alo habadan nii rakisin Fafe Ala yii kii naxan yi, a bata a ragidi a Dii Xemen ma na kiini. ²⁷ A bata kiti

* ^{5:10}: Farisi muxune namunne mi yi tinje wali yo xa ke Matabu Laxon. Na feen sebexi Xoroyaana 20.8-10 kui. Farisi muxune fena ndee saxi sariyan fari, e naxa, a hali muxu saxolexine mi yi maliye na laxoni hali muxune toroxi na namunna fe ra a xodexen na.

saan senben fi a Dii Xemen ma, amasoto Muxuna Dii Xemen na a ra. ²⁸ E nama kabe ito ra, bayo waxatin fama faxes muxune birin a xuiin namema nen, ²⁹ e yi keli e gaburune kui. Naxanye fe fajin ligaxi, ne kelima nen, e nii rakisin soto. Naxanye fe jaxin ligaxi, ne fan kelima nen, e yalagi. ³⁰ N mi noe fefe lige n yete ra. N kitin sama nen alo n na mema kii naxan yi. N ma kitin mon tinxin bayo n mi n yete sagoon ligama, koni fo n xe muxun sagona.”

Yesu a sereyane fe

³¹ “Xa n tan nan n yete sereyaan bama, e mi na yatema jondin na. ³² Koni muxu gbete na naxan sereyaan bama n xa. N na a kolon, a sereyaan naxan bama n ma fe yi, jondin nan na ra. ³³ E bata xerane rafa Yoni ma, a seren ba jondini. ³⁴ N tan mako mi adamadiine sereyaan ma koni n na falama nen alogo e xa kisi. ³⁵ Yoni luxi nen alo lenpu degena e tagi, a findi kenenna ra e xa. E bata tin sewe a kenenna ra waxatidi bun. ³⁶ Koni sereyana n yii naxan gbo Yoni gbeen xa. N Fafe Ala wanla naxanye soxi n yii n xa e rakamali, ne a yitama nen a n Fafe nan n xexi. ³⁷ Fafe Ala naxan n xexi, na fan bata seren ba n xa. E munma a xuiin me, e mon munma a yetagin to mumel! ³⁸ A falan mi e tan kui, amasoto e mi denkeleyaxi a xeraan ma. ³⁹ E kitabun fesefesema amasoto e mirixi a ma, a e habadan nii rakisin soto ma a xon ma, koni na fan seren bama n tan nan xa! ⁴⁰ Hali na, e mi tinxif e n tan ma, e nii rakisin soto.”

⁴¹ “N mako mi adamadiine binyen ma. ⁴² Koni n na e tan kolon. Alaa xanuntenyaan mi e bopeni. ⁴³ N bata fa n Fafe Ala xinli koni e mi n nasuxi. Xa muxu gbete fa a yete xinli, e na tan nasuxuma nen. ⁴⁴ A rafan e ma, e xa binyen soto e bode ra koni e mi kataxi e yi binyen soto Ala keden peen yii. E denkeleyama na yi di? ⁴⁵ Koni e nama e miri fa fala n na e magima n Fafe xa nen. Musa nan e magima, e yigi saxi naxan yi. ⁴⁶ Xa e yi laxi Musa ra nun, e yi lama n tan fan na nen nun amasoto a bata n ma fe sebe. ⁴⁷ Koni xa e mi laxi a fe sebexine ra, e lama n ma falan na di nayi?”

6

Yesu yi muxu wuli suulun dege

Matiyu 14.13-21, Maraka 6.30-44, Luka 9.10-17

¹ Na xanbi ra, Yesu yi dangu Galile Daraan kidima, naxan mon xili Tiberiyadi Darana. ² Yama gbeen yi biraxi a foxo ra amasoto e bata yi a kabanako wanle to. A yi furetone yiyalanma. ³ Yesu nun a xarandiine yi te geyaan fari, e sa dexo na.

⁴ Yahudiyane sanla, Halagi Tiin Dangu Loxon Sanla* bata yi maso.

⁵ Yesu yi a yeen nasiga, a yama gbeen to fe a fema. A yi a fala Filipi xa, a naxa, “En donseen sarama minen yi muxuni itoe xa, e yi e dege?” ⁶ A na fala a xa nen alogo a xa a kepan feselese, bayo a yi a kolon a yi naxan ligama. ⁷ Filipi yi a yabi, a naxa, “Hali en gbeti gbanan keme firin sara donseen na, birin mi ndedi sote!” ⁸ Yesu a xarandiina nde Simon Piyeri ngaxakedenna Andire yi a fala, a naxa, ⁹ “Banxulanna nde be buru xun suulun nun yexe firin a yii. Koni na nanse lige muxuni itoe birin na?”

¹⁰ Yesu yi a fala e xa, a naxa, “E yamaan nadexo.” Nba, sexen yi menni han. Nayi, muxune birin yi dexo. Fayida xeme wuli suulun nan joxon yi e ye nun. ¹¹ Yesu yi buru xunne tongo, a barikan bira Ala xa. Muxun naxanye yi dxi na, a yi a taxun ne ra han e wasa! A yexen fan liga na kiini. ¹² E birin to lugo, a yi a fala a xarandiine xa, a naxa, “E dungi dungi donxene matongo. E nama sese yikala.” ¹³ Nanara, e ne birin matongo. E debe fu nun firin nafe buru xun suulunna dungi dungine ra, naxanye lu e dege xanbini.

¹⁴ Na muxune to a to Yesu kabanako feen naxan liga, e yi a fala, e naxa, “Nabiin nan yati xemeni ito ra naxan yi lanma a fa dunya yi.” ¹⁵ Yesu yi a kolon, a e yi fama a karahanden nin, a xa findi mangan na. Nayi, a mon yi keli na, a kedenna yi siga geyaan fari.

* 6:4: Halagi Tiin Dangu Loxon Sanla: Musaa waxatini, Ala fitina feen nafa nen Firawona yamaan ma, malekan yi fa e dii singene birin faxes koe kedenna ra. Koni, Isirayila kaane yi saraxa wanla xuya e banxine de wudine ma, saya malekan yi dangu e xun ma. Na feen sanla ni ito ra. A mato Xoroya 12.1-13 kui.

*Yesu yi sigan ti igen fari**Matiyu 14.22-23, Maraka 6.45-52*

¹⁶ Ninbanna a lixina, a xarandiine yi godo daraan de, ¹⁷ e te kunkin kui siga daraan kidima Kapërunan binni. Kœe yi so, Yesu mi fa e fema. ¹⁸ Foye gbeen yi fa, igen yi walanje ayi kati! ¹⁹ Na waxatini, xarandiine bata yi siga kilo suulun hanma sennin igen xun ma. E yi Yesu to a masoe kunkin na, a sigan tima igen fari. E yi gaxu. ²⁰ Yesu yi a fala e xa, a naxa, “E nama gaxu, n tan nan a ra.” ²¹ Xarandiine yi tin a so kunkin kui, kunkin yi a sigaden li mafuren.

Yamaan yi Yesu fen

²² Na xotøn bode yamaan naxan lu daraan de, ne yi a to a kunki keden peen nan yi na yi, anu Yesu mi te na kunkin kui. A xarandiine nan gbansan siga. ²³ Marigi Yesu barikan bira Ala xa denaxan yi, yamaan yi burun don, kunki gbeteeye yi fa menni sa keli Tiberiyadi taani. ²⁴ Nanara, yamana a to waxatin naxan yi, a Yesu nun a xarandiine mi yi na, e te kunkine kui, siga Yesu fendeni Kapërunan yi.

Yesu luxi nen alo burun naxan findixi nii rakisi seen na

²⁵ E Yesu to daraan xanbi ra waxatin naxan yi, e yi a fala a xa, e naxa, “Karamœxœ, i faxi be waxatin mundun yi?” ²⁶ Yesu yi e yabi, a naxa, “N xa jœndin fala e xa, e mi n fenma amasœto e bata kabanako feene to, koni bayo e bata burun don, e lugo. ²⁷ E nama wali donsena fe ra naxan kalama, fœ naxan habadan nii rakisin fima e ma n tan Muxuna Dii Xemen naxan soma e yii. Amasœto Fafe Ala bata a taxamasenna sa n ma.” ²⁸ E yi a maxœdin, e naxa, “Nxu tan nanfe ligama alogo nxu yi Alaa wanle ke.” ²⁹ Yesu yi e yabi, a naxa, “E walima Ala xa ikiini: E xa la a xeraan na.” ³⁰ E yi a yabi, e naxa, “I kabanako feen mundun ligama, nxu a to, nxu denkeleya i ma? I nanfe ligama na yi? ³¹ Nxu benbane donseen don nen tonbonni naxan xili ‘Manna donsena’ alo a sebexi Kitabun kui kii naxan yi, a naxa, ‘A burun so e yii sa keli kore, e yi a don.’†”

³² Yesu naxa, “N xa jœndin fala e xa. Musa xa mi burun so e yii de sa keli kore, koni n Fafe Ala nan buru kenden so e yii, sa keli kore. ³³ Amasœto Ala burun naxan fima e ma, sa keli kore, na nan nii rakisin fi dunuƣa muxune ma.”

³⁴ Nayi, e yi a fala a xa, e naxa, “Nxu kanna, lu na burun soe nxu yii tun.”

³⁵ Yesu yi a fala e xa, a naxa, “N tan nan nii rakisin balon na. Muxu yo fa n tan ma, kamen mi na suxe mumœ! Muxu yo denkeleya n tan ma, min xœnla mi na suxe mumœ! ³⁶ Koni n na a fala e xa nen, a e bata yi n to nun koni e mi denkeleya. ³⁷ N Fafe Ala muxun naxanye fi n ma, ne fama nen n fema. Naxan na fa n fema, n mi na kede mumœ! ³⁸ Amasœto n godoxi nen sa keli ariyanna yi alogo n xa fa n xe muxun sagoon liga koni n tan sagoon mi a ra. ³⁹ N xe muxun sagoon ni i ra: a bata muxun naxanye fi n ma, n nama ne sese ralœ ayi, koni fœ n xa e rakeli sayani lœxœ dœnxeni. ⁴⁰ Amasœto n Fafe Ala sagoon nan ito ra, a naxan yo na a Dii Xemen to, e denkeleya a ma, n yi e rakeli sayani lœxœ dœnxeni, ne habadan nii rakisin sœtœma nen.”

⁴¹ Yahudiyane yi Yesu mafala fœlœ bayo a bata a fala, a naxa, “N tan nan balon na naxan sa kelixi ariyanna yi.” ⁴² Na ma, e naxa, “Yusufu a dii xemen Yesu xa mi ito ra ba? Nxu a fafe nun a nga kolon. A tan a falama di nayi, a godoxi nen sa keli ariyanna yi?”

⁴³ Yesu yi e yabi, a naxa, “E ba n mafale e bode tagi. ⁴⁴ Muxu yo mi fe n fema fœ n Fafe Ala na naxan mabandun, n xe muxuna. Awa, n na a rakelima nen sayani lœxœ dœnxeni. ⁴⁵ Nabine bata a sebe, e naxa, ‘Ala e birin xaranma nen.’ Naxan yo na n Fafe Ala xuiin name, a yi a xaranna suxu, na fama nen n fema. ⁴⁶ Muxu yo munma Fafe Ala to, fœ naxan kelixi Ala yi, na nan tun bata Fafe Ala to. ⁴⁷ N xa jœndin fala e xa, muxu yo na denkeleya, na bata habadan nii rakisin sœto. ⁴⁸ N tan nan nii rakisin balon na. ⁴⁹ E benbane burun don nen tonbonni, naxan xili Manna donsena, koni e faxa nen. ⁵⁰ Koni na balon ni i ra naxan sa kelixi ariyanna yi, muxu yo na a don, na mi faxama. ⁵¹ N tan nan nii rakisin balon na sa keli ariyanna yi. Muxu yo na baloni ito don, a nii rakisin sœtœma nen habadan. N fati

† 6:31: Manna donsena: A mato Xœrœyaan 16.13-15 nun 16.31 kui.

benden nan findixi baloni ito ra, n naxan fima alogo dunujna muxune birin xa nii rakisin soto.”

⁵² Yahudiyane xoloxin yi e bode matandi folo, e naxa, “Xemeni ito noe a fati benden fiye en ma di, en yi a don?”

⁵³ Yesu yi a fala e xa, a naxa, “N xa jondin fala e xa, xa e mi Muxuna Dii Xemen fati benden don, e yi a wunla min, nii rakisin mi luma e xa mume! ⁵⁴ Muxu yo n fati benden don, a yi n wunla min, habadan nii rakisina a xa. N na a rakelima nen sayani lxo donxeni. ⁵⁵ Amasoto donse kenden nan n fati benden na. Min se kenden nan n wunla ra. ⁵⁶ Naxan na n fati benden don, a yi n wunla min, na bata lu n tan yi, n fan bata lu na kanni. ⁵⁷ Habadan Fafe, na nan n xexi. Nii rakisina n tan yii a barakani. Na kiini, naxan na balo n tan xon, na fan nii rakisin sotoma nen n barakani. ⁵⁸ Baloni ito nan godoxi sa keli ariyanna yi. E benbane burun don nen naxan xili Manna donsena, e faxa. Koni, naxan na baloni ito don, na nii rakisin sotoma nen habadan.”

⁵⁹ Yesu na birin falaxi waxatin naxan yi, a yi xaranna tima salide banxini Kaperunan taani.

Habadan nii rakisina fe

⁶⁰ E to na me, a xarandii wuyaxi yi a fala, e naxa, “Xaranni ito xodxo de! Nde tinje a ma?” ⁶¹ Yesu yi a kolon a yete ma fa fala a xarandiine a mafalama a falana fe ra. Nanara, a yi a fala e xa, a naxa, “Na falan bata e magaxu ba? ⁶² Xa e fa Muxuna Dii Xemen to te a kelideni go? ⁶³ Alaa Nii Sarijanxin nan nii rakisin fima. Sese mi fati benden na. N falan naxanye tixi e xa, niin nun nii rakisin nan ne ra. ⁶⁴ Koni hali na, e tan ndee mi denkeleyaxi.” Amasoto xabu a foloni, Yesu yi ne kolon naxanye mi yi denkeleyaxi a ma e nun naxan sa a yanfama. ⁶⁵ A mon yi a fala, a naxa, “Na feen ma, n bata a fala e xa, n naxa, ‘Muxu yo mi noe fe n fema fo n Fafe Ala na naxan mali.’ ”

⁶⁶ A xarandii wuyaxi yi xete a foxo ra na waxatini, e mi fa siga a foxo ra sonon.

⁶⁷ Nanara, Yesu yi a fala a xarandii fu nun firinne xa, a naxa, “E tan go, e fan waxi xete feni ba?” ⁶⁸ Simon Piyeri yi a yabi, a naxa, “Marigina, nxu sigama nde fema? Habadan nii rakisi falane i tan nan yii. ⁶⁹ Nxu bata denkeleya, nxu bata a kolon fa fala i tan nan Alaa Muxu Sarijanxin na.” ⁷⁰ Yesu yi e yabi, a naxa, “N tan xa mi e tan muxu fu nun firinne sugandixi ba? Koni hali na, muxu keden e ye, se jaxin nan na ra!” ⁷¹ A yi na falama Simon Isakariyoti a dii xemen Yudasi nan ma. Na yi a xarandii fu nun firinne nan ye, koni na nan yi a yanfama.

7

Yesu nun a ngaxakedenne fe

¹ Na xanbi ra, Yesu yi Galile yamanani siga. A mi tin sige Yudaya yamanani amasoto Yahudiyen naxanye yi na, ne yi waxi a faxa feni. ² Yahudiyane Bubu Kui Sanla* bata yi maso. ³ Nanara, Yesu ngaxakedenne yi a fala a xa, e naxa, “I lan nen i xa keli be, i siga Yudaya yamanani, alogo i ya xarandiine xa i ya kabanako fe wanle to. ⁴ Muxun wanla naxan kema, a mi na luxunje xa a waxi findi feni xili kanna ra. Bayo i feni itoe ligama, i yete yita dunujna birin na.” ⁵ Amasoto hali a ngaxakedenne mi yi laxi a ra. ⁶ Yesu yi a fala e xa, a naxa, “N ma waxatin munma a li singen. Koni waxatin birin lan e tan xa. ⁷ Dunujna mi noe e tan najaxue. Koni a bata n tan najaxu, amasoto n bata a fala a a kewanle jaxu. ⁸ E siga sanli. N tan mi sigama iki, amasoto n ma waxatin munma a li singen.” ⁹ A yi na fala e xa, a lu Galile yamanani.

Yesu yi siga yamaan malanni

¹⁰ Yesu ngaxakedenne sigaxin sanli, na xanbi ra a fan yi siga. Koni a mi a yete makenen, a yi a yee raluxunje ayi.

* 7:2: Bubu Kui Sanla fe sebexi Saraxaraline 23.33-38 kui.

¹¹ Yahudiyane yi a fen malanni, e naxa, “A minen yi?” ¹² Yamaan yi kəyəkəyənma a fe yi han! Nde naxa, “Muxu fañin nan a ra.” Nde fan naxa, “En-en, a yamaan mayendenma.”

¹³ Koni muxu yo mi falan ti kenenni a fe ma, amasoto e yi gaxuxi Yahudiyane yee ra.

¹⁴ Malanna bata yi siga han a tagi, Yesu yi siga Ala Batu Banxini, a yamaan xaran folo.

¹⁵ Yahudiyane yi kabe kati! E yi a fala, e naxa, “Xemeni ito Kitabun kolonxi di? A mi xaranxi.” ¹⁶ Yesu yi e yabi, a naxa, “N xaranna naxan tima, na mi kelixi n tan ma, koni a kelixi n xe muxun nan ma. ¹⁷ Naxan waxi Ala sagoon liga feni, na a kolonma nen, xa xaranni ito kelixi Ala nan ma, hanma xa a kelixi n tan nan ma. ¹⁸ Muxun naxan a yete a fe falama, na binyen nan fenma a yete xa. Koni naxan binyen fenma a xe muxun xa, na jondin nan falama, tinxintareya mi na kanni. ¹⁹ Musa xa mi Alaa sariyan so e yii ba? Koni e sese mi sariyan suxi! Nanfera e kataxi n faxa feen na?”

²⁰ Yamaan yi a yabi, e naxa, “Yinnani i foxo ra! Nde kataxi i tan faxa feen na?” ²¹ Yesu yi e yabi, a naxa, “N bata yi kabanako fe gbee keden liga, e birin kabe nen na ma. ²² Musa gaan tiin yamarin so nen e yii. Nanara, e e dii xemene dugi soma Matabu Loxoni. Anu, Musa xa mi a folo koni xabu e benbane. ²³ Xa e e dii xemene dugi soma Matabu Loxoni, alogo Musaa sariyan nama kala, e xoloma n tan ma nanfera, a n bata xemene gbindin birin nakendeya Matabu Loxoni? ²⁴ E nama kitin bolon benun e xa feen fesefese. E kitin sa tininna nin.”

Yamaan yi Yesu a fe fala

²⁵ Yerusalen taan muxuna ndee yi a fala, e naxa, “Na xemene xa mi ito ra ba, e kataxi naxan faxa fe ra? ²⁶ A mato, a falan tima kenenni, e mi a mafalama! Kuntigine bata a kolon ba, fa fala Alaa Muxu Sugandixin nan ito ra? ²⁷ Koni Alaa Muxu Sugandixin na fa waxatin naxan yi, muxu yo mi a keliden kolonje. Koni en birin xemene ito keliden kolon.” ²⁸ Yesu yi xaranna tima Ala Batu Banxini waxatin naxan yi, a yi a xuini te, a naxa, “E n kolon ba e nun n keliden yetena? N mi faxi n yete ma. Naxan n xexi, jondin nan na kanna ra. E mi a tan kolon, ²⁹ koni n tan a kolon, amasoto n kelixi a tan nan fema. A tan nan n xexi.” ³⁰ Na xanbi ra, e kata a suxu feen na. Koni muxu yo mi a yiin din a ra, amasoto a waxatin munma yi a li singen.

³¹ Koni muxu wuyaxi yi denkeleya a ma yamaan ye, e naxa, “Alaa Muxu Sugandixin na fa waxatin naxan yi, a kabanako feene lige nen naxanye gbo muxuni ito gbeene xa ba?”

³² Farisi muxune yi yamaan kəyəkəyən xuiin me Yesu a fe ma. Saraxarali kuntigine nun Farisi muxune yi kantan muxune rasiga a suxudeni.

³³ Yesu naxa, “N na e fema han waxatidi mon, na xanbi ra n siga n xe muxun fema. ³⁴ E n fenma nen, koni e mi fa n toe sonon, amasoto n sigan denaxan yi, e mi noe sigen na yi.”

³⁵ Yahudiyane yi a fala e bode tagi, e naxa, “A sigan minen yi, en mi a toe denaxan yi? A sigama Girekine yamanani ba, en kon kaane xuyaxi ayi denaxan yi, a yi Girekine xaran?”

³⁶ A falani ito bunna di? Fa fala, e n fenma nen, koni e mi n toe? Fa fala, n sigan denaxan yi, e mi sigen menni?”

Igen naxan habadan nii rakisin fima

³⁷ Sanla loxo donxeni, sanla loxo gbeena, Yesu yi ti, a yi a xuini te, a naxa, “Xa min xonla naxan ma, a xa fa n ma, a fa a min. ³⁸ Naxan na denkeleya n tan ma, siimaya igene minima nen na kanni alo baana, alo Kitabuna a falaxi kii naxan yi.”† ³⁹ Yesu yi Alaa Nii Sarijanxin nan ma fe falama. Naxanye yi denkeleyama Yesu ma, ne yi a sotoma nen. Na waxatini, Nii Sarijanxin munma yi fi, amasoto Yesu munma yi keli a binyeni.

Yamaan yi yitaxun Yesu a fe ra

⁴⁰ Muxuna ndee yi Yesu xuiin me yamaan ye, e naxa, “Nabi yeteen nan xemene ito ra yati!” ⁴¹ Nde gbeteeye fan naxa, “Alaa Muxu Sugandixin nan a ra.” Koni nde gbeteeye naxa, “Alaa Muxu Sugandixin minima Galile yamanani di? ⁴² Kitabun xa mi a falaxi ba fa fala Alaa Muxu Sugandixin minima Dawuda bənsonna nin keli Betelēmi taani, Dawuda

† 7:38: Siimaya igena fe mon sebexi Sakari 14.8 kui.

dəxədəna?"[‡] ⁴³ Nanara, yamaan yi yitaxunxi a fe ra. ⁴⁴ Ndee yi waxi a suxu feni koni muxu yo mi a yiin din a ra.

Yahudiya kuntigine denkeleyatareyana fe

⁴⁵ Kantan muxune yi xete saraxarali kuntigine nun Farisi muxune fema, naxanye e maxədin, e naxa, "Nanfera ε mi faxi Yesu ra?" ⁴⁶ Kantan muxune yi e yabi, e naxa, "Muxu yo munma falan ti singen alo xemeni ito falan tima kii naxan yi." ⁴⁷ Farisi muxune yi e maxədin, e naxa, "A bata ε fan mayenden n jε? ⁴⁸ ε yamaan kuntigina nde kolon hanma Farisi muxuna nde naxan laxi a ra? ⁴⁹ Yamani ito mi Musaa sariyan kolon. Nanara, Ala dangana e fəxə ra!" ⁵⁰ Nikodemi naxan bata yi fa Yesu fema a fəloni nun, na yi e ye, a yi a fala e xa, a naxa, ⁵¹ "En ma sariyan na a ra ba, en xa muxun yalagi benun en xa a xuiin me, en yi a kolon a naxan ligama?" ⁵² E yi a yabi, e naxa, "Galile kaan nan i tan fan na ba? Kitabun xaran. I a kolonma nen nayi a nabiin mi kele Galile yamanani mume!" ⁵³ Nayi, birin yi siga a konni.

8

Naxanla naxan suxu yalunyani

¹ Yesu yi siga Oliwi geyaan fari. ² Na xətən bode subaxani, a mən yi xete Ala Batu Banxini. Yamaan birin yi fa a fema, a dəxə, a yi e xaran fələ.

³ Sariya karaməxəne nun Farisi muxune yi naxanla nde suxu yalunyaan ligadeni, e fa ra, e yi a ti e tagi. ⁴ E yi a fala Yesu xa, e naxa, "Karaməxə, nxu naxanli ito suxi yalunyaan nan lige. ⁵ Musa a yamari nen Sariya Kitabuni, a na naxalan sifan xa magəlon gemen na han a faxa. Nba, i tan naxa a di?" ⁶ E yi na falama a bunba feen nan ma, alogo e xa a suxu. Koni Yesu yi a yigodo, a lu sebenla tiye a yii sonla ra bəxən ma. ⁷ E yi tixi a dəxən ma na waxatini, e lu a maxədinjε. Yesu yi a rakeli, a yi a fala e xa, a naxa, "Naxan munma yulubin liga ε tagi singen, na singe xa gemen woli a ma." ⁸ A mən yi a yigodo, a lu sebenla tiye bəxən ma. ⁹ E ito me waxatin naxan yi, e birin yi keli na yi keden keden yeen ma fələ xeme fonne ma. Yesu kedenna yi lu na yi, naxanla fan yi lu tixi na yi. ¹⁰ Yesu yi keli, a yi a fala naxanla xa, a naxa, "Nga naxanla, e minen yi? Muxe mi lu be, e yi i yalagi?" ¹¹ A yi a yabi, a naxa, "N fafe, muxu yo."

Yesu naxa, "Nba, n tan fan mi i yalagima. Siga, koni i nama fa yulubin liga sənən."

Dunuḡa kenenna nan Yesu ra

¹² Yesu mən yi falan ti e xa, a naxa, "N tan nan dunuḡa kenenna ra. Naxan na bira n tan fəxə ra, na nii rakisin kenenna sətəma nen, a mi sigan tiye dimini mume!"

¹³ Farisi muxune yi a fala a xa, e naxa, "I yete seren nan bama iki, jəndi mi i ya sereyaan na!" ¹⁴ Yesu yi e yabi, a naxa, "Hali n nan n yete seren ba, n jəndin nan falama. Amasətə n na n keliden nun n sigaden kolon. Koni ε tan mi n keliden nun n sigaden kolon. ¹⁵ ε kitin sama adamadiyaan nin. N mi muxu yo a kiti bolonma. ¹⁶ Koni xa n tan na kitin sa, n ma kitisaan findima jəndin nan na, amasətə n keden mi a ra. Nxu nun n fafe na a ra naxan n xexi. ¹⁷ A sebexi ε sariyan kui, a naxa, 'Xa sere firinna falan naxan ti, jəndin nan na ra.*' ¹⁸ N seren bama n yete xa, n Fafe naxan n xexi, na fan seren bama n xa." ¹⁹ E yi a fala a xa, e naxa, "I fafe minen yi?" Yesu yi e yabi, a naxa, "ε mi n kolon, ε mi n Fafe fan kolon. Xa ε yi n tan kolon nun, ε yi n Fafe fan kolonma nen."

²⁰ Yesu yi na falane birin tima, a lu xaranna tiye Ala Batu Banxini, Alaa kiseene rasuxuma denaxan yi. Hali na, muxu yo mi a suxu, amasətə a waxatin munma yi a li singen.

Yesu sigama denaxan yi

²¹ Yesu mən yi a fala e xa, a naxa, "N bata siga. ε n fenma nen, koni ε faxama nen ε yulubine yi. N sigama denaxan yi, ε mi nəe sigə menni." ²² Nanara, Yahudiyane yi

[‡] 7:42: A mato Samuyeli Firinden 7.12 nun Yaburin 89.4-5 nun Yereimi 23.5 nun Mika 5.1 kui.

* 8:17: A mato Sariyane 17.6 nun 19.15 kui.

maxədinna ti, e naxa, “A waxi a yete faxa feen nin ba, bayo a falama, a naxa, ‘N sigama denaxan yi, e mi nœ fe menni?’”²³ Yesu yi a fala e xa, a naxa, “Dunuŋa gbeen nan e tan na, koni n tan kelixi kore xonna nan ma. E tan fataxi dunuŋa ito nan na, koni n tan mi kelixi dunuŋa ito yi.”²⁴ Nanara, n na a falaxi e xa fa fala, e faxama nen e yulubine yi. Nba, xa e mi laxi a ra fa fala ‘N tan nan a ra, naxan na yi,’ e faxama nen e yulubine yi yati!”[†]²⁵ E yi a maxədin, e naxa, “Nde i tan na?” Yesu yi e yabi, a naxa, “N naxan falama e xa xabu a fəloni, na nan n tan na.”²⁶ Fala wuyaxi n xon e kitideni, koni naxan n nafaxi, jəndin nan a tan na. N naxan mexi a ra, n na falama nen dunuŋa muxune xa.”²⁷ E mi yi a famuma fa fala a Fafe Ala nan ma fe falama e xa.”²⁸ Nanara, Yesu yi a fala e xa, a naxa, “E na Muxuna Dii Xemeni te‡ waxatin naxan yi, e a kolonma nen na yi fa fala ‘N tan nan a ra, naxan na yi.’[§] E a kolonma nen na waxatini, n mi fefe ligama n yete ma fə n Fafe Ala n xaranxi naxan ma.”²⁹ Naxan n xexi, na n fəxə ra, a mi n kedenna luxi, amasəto n na a rafan feen ligama waxatin birin.”

³⁰ Muxu wuyaxi yi a falane me, e denkeleya a ma.

Nəndina i xəroyama nen

³¹ Na ma, Yahudiyān naxanye yi denkeleyaxi a ma, Yesu yi a fala ne xa, a naxa, “Xa e n ma xaranna suxu, n ma xarandiin yeteen nan e tan na na yi.”³² E jəndin kolonma nen, jəndin yi e xəroya.”³³ E yi a yabi, e naxa, “Ibrahimā bənsəonna nan nxu tan na. Han to, nxu mi yi muxe konyiya bun. Fa fala, e xəroyama nen, na bunna di?”

³⁴ Yesu yi a fala e xa, a naxa, “N xa jəndin fala e xa, naxanye yulubin ligama, yulubina konyin nan ne ra.”³⁵ Konyin mi luma denbayani waxatin birin, koni dii xemen luma nen denbayani habadan.”³⁶ Xa Dii Xemenā e xəroya, e bata xəroya nayi yati!”³⁷ N na a kolon Ibrahimā bənsəonna nan e tan na. Anu, e kataxi n faxa feen na amasəto n ma falan mi xanna e ma.”³⁸ N naxan toxi n Fafe Ala fəma, n na nan falama e xa, koni e naxan mexi e fafe ra, e na nan ligama.”

³⁹ E yi a yabi, e naxa, “Nxu fafe nan Ibrahimā ra.” Yesu yi e yabi, a naxa, “Xa Ibrahimāa diine nan yi e ra nun, e yi a liga feene ligama nen.”⁴⁰ N jəndin naxan mexi Ala ra, n na nan falama e xa, koni hali na, e kataxi n faxa feen na. Ibrahimā mi ito jəxəonna lige!”⁴¹ E fafe liga feene nan ligama.” E yi a yabi, e naxa, “Nxu mi barixi futun fari ma. Ala nan keden peen nxu Fafe ra.”

⁴² Yesu yi a fala e xa, a naxa, “Xa e fafe nan yi Ala ra nun yati, e yi n xanuma nen nun, amasəto n fataxi Ala nan na, n be nin iki. N mi faxi n yete ra, Ala nan n xexi.”⁴³ N naxan falama, nanfera e mi na ye toma? Amasəto e mi nœ n fala xuiin me.”⁴⁴ E fafe nan Yinna Manga Setana ra, e waxi a xon ma, e xa a rafan feene liga. Xabu a fəloni muxu faxan nan a tan na. A mi tin jəndin ma amasəto jəndi mi a tan yi mumə! A neen wulen falama, a minima a yete gbee keŋaan nan ma amasəto wule xelen nan a ra. Wulene birin fafe nan a tan na.”⁴⁵ Koni e mi laxi n na bayo n jəndin nan falama e xa.”⁴⁶ Nde e ye be naxan a yite a n bata yulubin liga? Xa n jəndin fala e xa, nanfera e mi lama n na?”⁴⁷ Naxan fataxi Ala ra, na a tuli matima nen Alaa falan na. E mi e tuli matima bayo Ala gbee mi e tan na.”

Yesu nun Ibrahimā fe

⁴⁸ Yahudiyane yi Yesu yabi, e naxa, “Nxu mi jəndin xan falan ba, fa fala Samariya kaan nan i tan na jinan jaxin naxan fəxə ra?”^{* 49} Yesu yi e yabi, a naxa, “Yinnan mi n tan fəxə ra. N na n Fafe Ala nan tun binyama, koni e tan n yelefuma.”⁵⁰ N mi binyen fenma n yete

[†] 8:24: A sebexi Xəroyaan 3.14 kui fa fala Ala xinla yeteen findixi na falan nan na bayo Ala naxa menni, “N tan na a ra, Ala naxan na yi.” Ala mən naxa menni fa fala a yeteen xili nen “N Na Yi.” Nayi, Yesu a falani ito bunna nen fa fala Yesu findixi Alaa falan nan na, falan naxan findixi Ala ra. Na feen mən sebexi Yoni 1.1 kui. [‡] 8:28: Muxuna Dii Xemeni te fena: A mato Yoni 3.14 kui. Yesu yite nen a yelin xanbini gbangbanje wudin ma. A mən yi te ariyanna yi. Yesu falan tima na fe firinna nan ma. [§] 8:28: A mato Xəroyaan 3.14 kui. ^{*} 8:48: Na waxatini Yahudiyane yi Samariya kaane yatəxi kafirine nan na. E fe fəlodən sebexi Mangane Firinden 17.24 kui.

xa. Ala naxan kitin sama, na nan binyen fenma n tan xa. ⁵¹ N xa jəndin fala ε xa, naxan na n ma falan suxu, na kanna mi sayaan sətə habadan!”

⁵² Yahudiyane yi a fala a xa, e naxa, “Nxu bata a kolon yati, fa fala yinnana i tan fəxə ra! Iburahima bata faxa, nabine fan bata faxa, koni i tan naxa, ‘Naxan na n ma falan suxu, na kanna mi sayaan sətə habadan.’ ⁵³ I tan gbo nxu fafe Iburahima xa ba, naxan bata faxa? Nabine fan bata faxa. I ya fe mirixi di?” ⁵⁴ Yesu yi e yabi, a naxa, “Xa n yi n yetə binya nun, n ma binyen mi findima sese ra. N Fafe nan n binyama, ε a falaxi naxan ma fa fala ε Ala nan a ra. ⁵⁵ ε mi a tan kolon, koni n tan a kolon. Xa n na a fala fa fala n mi a kolon, n bata findi wule xelen na nayi alo ε tan. Koni n na a kolon, n na a falan suxuma. ⁵⁶ ε fafe Iburahima yengi yi tixi n fa waxatin na sewani. A bata a to, a yi sewa.” ⁵⁷ Yahudiyane yi a fala a xa, e naxa, “I munma jεε tonge suulun sətə singen, i yi Iburahima to nun ba?”

⁵⁸ Yesu yi e yabi, a naxa, “N xa jəndin fala ε xa, Iburahima barixi nən, n tan na yi.”†

⁵⁹ Na ma, e yi gemene tongo a magolon xinla ma, koni Yesu yi a luxun, a mini Ala Batu Banxini.

9

Yesu yi danxutəən yeen nabi

¹ Yesu yi a masiga tima waxatin naxan yi, a yi xemena nde to naxan barixi danxutəyani. ² A xarandiine yi a maxədin, e naxa, “Karaməxə, nanfera xeməni ito barixi danxutəyani, a yetəen nan yulubin ligaxi ba hanma a sətə muxune?” ³ Yesu yi e yabi, a naxa, “A yetəna yulubin xa mi a danxuxi, a sətə muxune fan gbeen mi a danxuxi. A danxuxi nən alogo Ala senben wanla xa mayita yamaan na a tan xən ma. ⁴ Fanni sogen texi fə en xa n xε muxuna wanle kε nən. Amasətə kəen somaan ni i ra, muxε mi nəε wale waxatin naxan yi. ⁵ N dunuɣa yi waxatin naxan yi, dunuɣa kenenna nan n tan na.”

⁶ Yesu to na fala, a degen namini bəxəni, a benden namulan a ra, a boron bəli danxutəən yeeəne ma. ⁷ A yi a fala xemən xa, a naxa, “Sa i yeen naxa ige ramaradeni naxan xili Siloyan.” Siloyan bunna nən, “Xerana.” Na ma, xemən yi siga, a sa a yeen naxa. A xetematəna, a seen to.

⁸ Na xanbi ra, a dəxə bodene nun muxun naxanye yi a toma xandi tideni a fəloni, ne yi maxədinna ti, e naxa, “Xemən naxan yi dəxi xandi tideni nun, na xa mi ito ra ba?” ⁹ Nde naxa, “A tan nan a ra.” Koni bonne naxa, “En-ən, e maliga nən tun!” Koni xemən yetəen yi a fala, a naxa, “N tan nan yati a ra.” ¹⁰ E yi a maxədin, e naxa, “I yeen nabixi di?” ¹¹ A yi e yabi, a naxa, “Xemən naxan xili Yesu, na nan benden namulanxi a yi boron bəli n yeeəne ma. A yi a fala n xa, a naxa, ‘Siga Siloyan yi, i sa i yeen naxa.’ Nayi, n sa n yeen naxa, n yi seen to.” ¹² E yi a maxədin, e naxa, “Na xemən minen yi?”

A yi e yabi, a naxa, “N mi a kolon.”

Farisi muxune yi danxutəən maxədin

¹³ Nba, xemən naxan yi danxuxi nun, e yi siga na ra Farisi muxune fəma. ¹⁴ Anu, Yesu benden namulan waxatin naxan yi, a xemən yeeəne rabi, Matabu Ləxən nan yi a ra. ¹⁵ Nanara, Farisi muxune mən yi xemən maxədin a yeen nabi kiin ma. A yi a fala e xa, a naxa, “A benden nan namulanxi, a yi a bəli n yeeəne ma, n yi n yeen naxa, iki n bata seen to.” ¹⁶ Farisi muxuna nde naxa, “Xemən naxan ito ligaxi, na mi fataxi Ala xan na, amasətə a mi Matabu Ləxən tənna suxi.” Koni nde gbete naxa, “Yulubi kanna nəε kabanako fe sifani itoe ligε ba?” Na ma, e yitaxun. ¹⁷ Nba, Farisi muxune mən yi xemən maxədin, e naxa, “I tan naxa a di a fe yi, a i tan naxan yeeəne rabixi?”

A yi e yabi, a naxa, “Nabiin nan a ra.”

† 8:58: Yesu a alayana a fe falaxi wundoni yireni ito yi. Na feen mən sebəxi Xəɣəyaan 3.14 kui, na naxa fa fala Ala xinla yetəen findixi na falan nan na bayo Ala naxa mənni, “N tan na a ra, Ala naxan na yi.” Ala mən naxa mənni fa fala a yetəen xili nən “N Na Yi.” Nayi, Yesu to a falama muxune xa fa fala “Iburahima barixi nən, n tan na yi,” na bunna nən fa fala Yesu findixi Alaa falan na, falan naxan findixi Ala ra. Na feen mən sebəxi Yoni 1.1 kui.

¹⁸ Benun e xa xemen soto muxune xili, Yahudiyane mon mi yi laxi a ra a danxutoon nan yi a ra, a bata seen to. ¹⁹ E yi e maxodin, e naxa, “E diin nan ito ra ba, e naxan ma a a sotoxi danxutoyaan nin? Nanfe ligaxi a to fa seen toma iki?” ²⁰ A soto muxune yi e yabi, e naxa, “Nxu a kolon fa fala a nxo diin na a ra. Nxu mon a kolon a sotoxi danxutoyaan nin. ²¹ Koni nxu mi a kolon naxan a ligaxi a fa seen toma iki. Naxan a yeen nabixi, nxu mi na fan kolon. E a maxodin, bayo dii jore mi fa a ra sonon. A yeteen xa e yabi!” ²² A soto muxune ito fala nen, amasoto e yi gaxuxi Yahudiyane yee ra, bayo Yahudiyane bata yi lan a ma fa fala naxan na a tiye a ra, a Alaa Muxu Sugandixin nan Yesu ra, e na kanna kedima nen salide banxini. ²³ Na nan a liga, a soto muxune naxa, “E a maxodin, amasoto dii jore mi fa a ra sonon!”

²⁴ E mon yi na xemen xili naxan yi danxuxi, e yi a fala a xa, e naxa, “Nondin fala, i binyen fi Ala ma! Nxu a kolon fa fala yulubi kanna nan na xemen na.” ²⁵ Xemen yi e yabi, a naxa, “N tan mi a kolon xa yulubi kanna nan a ra. N naxan kolon, danxutoon nan yi n na, koni iki n seen toma!” ²⁶ E yi a maxodin, e naxa, “A nanfe ligaxi i ra? A i yeen nabixi di?” ²⁷ A yi e yabi, a naxa, “N bata yelin na fale e xa, koni e mi e tuli mati. Nanfera e mon waxi a me feni? E fan waxi findi feni a xarandiine nan na ba?” ²⁸ E yi a makonbi, e yi a fala a xa, e naxa, “A xarandiina i tan nan na, Musa gbee xarandiine nan nxu tan na. ²⁹ Nxu a kolon fa fala Ala falan ti nen Musa xa, koni nxu mi xemeni ito kelide kolon!” ³⁰ Xemen yi e yabi, a naxa, “Ee! Nba, kabanako feen nan na ra, e mi a keliden kolon, koni a bata n tan yeen nabi. ³¹ En na a kolon fa fala Ala mi a tuli matima yulubi kanne ra. A tuli matima a binya muxu nan xui ra naxan a sagoon ligama. ³² Xabu dunuɗa da, muxe munma a me singen fa fala muxuna nde bata danxutoon yeen nabi naxan sotoxi danxutoyani. ³³ Xa xemeni ito mi fataxi Ala xan na nun, a mi yi noe fefe lige nun.” ³⁴ E yi a yabi, e naxa, “I sotoxi yulubin yeteen nin, i kataxi nxu xaran feen nan na ba?” E yi a kedi tanden ma.

Danxutoyana Alaa feene yi

³⁵ Yesu yi a me fa fala a e bata xemen kedi. A yi a to, a naxa, “I bata denkeleya Muxuna Dii Xemen ma ba?” ³⁶ Xemen yi a yabi, a naxa, “N kanna, nde na ra alogo n xa denkeleya a ma?” ³⁷ Yesu yi a fala a xa, a naxa, “I bata yelin a toe, a tan nan falan tima i xa iki.” ³⁸ Xemen yi a fala, a naxa, “N Marigina, n bata denkeleya i ma.” A yi a xinbi sin Yesu bun ma.

³⁹ Yesu naxa, “N faxi dunuɗa makitiden nin alogo danxutone xa seen to, yee kanne yi danxu.” ⁴⁰ Farisi muxuna ndee yi a fema na yi, ne yi a xuiin me. E yi a maxodin, e naxa, “I yengi a ma danxutoon nan nxu tan fan na ba?” ⁴¹ Yesu yi e yabi, a naxa, “Xa danxutoon nan yi e ra nun, e mi yi yatema yulubi kanna ra na yi. Koni bayo e naxa, ‘Nxu seen toma,’ e yulubin luma nen e ma na yi.”

10

Yexee kulana fe sandana

¹ Yesu naxa, “N xa nondin fala e xa, muxun naxan mi soma xuruse sansanni fata a so deen na, koni a te sansanna ra, mujaden nun mafu tiin nan na kanna ra. ² Muxun naxan soma xuruse sansanni fata a deen na, xuruse rabaan nan na kanna ra. ³ De kantanna deen nabima a xa nen. A na a yexee xili waxatin naxan yi, e a xuiin mema nen, a yi e ramini. ⁴ A na a gbeene ramini waxatin naxan yi, a ti e yee ra, a yexee birama a foxo ra nen, amasoto e a xuiin kolon. ⁵ E mi birama muxu gbete foxo ra, e gima muxu gbete yee ra nen, amasoto e mi a xuiin kolon.”

⁶ Yesu yi sandani ito sa e xa, koni a feen naxan falama e xa, e mi na famu.

Yesu, xuruse raba fajina

⁷ Nayi, Yesu mon yi a fala e xa, a naxa, “N xa nondin fala e xa, n tan nan sansanna so deen na yexee xa. ⁸ Naxanye birin faxi n yee ra, mujadene nun mafu tiine nan yi ne ra. Koni yexee mi e tuli mati ne xuine ra. ⁹ N tan nan sansanna so deen na. Muxu yo so n tan xon ma, na kisima nen. Na noe mine nen a so, a yi balon soto. ¹⁰ Mujaden mi

fama fefe ra fō mujan nun faxa tiin nun kalan xili ma. N tan faxi nen alogo e xa dunuƷa yi gidi defexin sōtō.”

¹¹ “N tan nan xuruse raba fajin na. Xuru se raba fajin tinƷe nen, a faxa yeƷeene fe ra. ¹² Koni walikeen tan mi luxi alo xuruse rabana bayo a gbee mi yeƷeene ra. Xa a kankon to fe, a yeƷeene rabeninma nen, a yi a gi. Kankon yi wuru yeƷeƷe kuruni a yi e raxuya ayi. ¹³ Walikeen nan na ra, yeƷeene fe kōntōfili mi a ma. ¹⁴ N tan nan xuruse raba fajin na. N na n ma xuruseene kolon, e fan n kolon ¹⁵ alo Fafana n kolon kii naxan yi, alo n fan Fafan kolon kii naxan yi. N nan n niin fima nen n ma xuruseene fe ra. ¹⁶ YeƷeƷe gbeteƷe n yii naxanye mi kulani ito yi fō n xa fa ne fan na. E tuli matima nen n xuiin na. E findi kuru kedenna ra xuruse raba kedenna xa. ¹⁷ N Fafe Ala bata n xanu amasōtō n bata n niin fi, alogo n mōn xa sa a sōtō. ¹⁸ Muxu yo mi n niin be n yi, koni n na a fima nen n yete ra. Senbena n yii, n yi a fi, a senben mōn n yii, n yi a tongo. N yamarini ito nan sōtōxi n Fafe Ala ra.”

¹⁹ Yahudiyane mōn yi yitaxun na falane fe ra. ²⁰ E wuyaxi yi a fala, e naxa, “Yinna Ʒaxin nan ito fōxō ra. Seen bata so a yi! E tuli matima a ra nanfera?” ²¹ Koni bonne naxa, “Yinna Ʒaxin naxan fōxō ra, na mi falan tima na kiini. Yinnan nōe danxutōƷon yeƷen nabiƷe ba?”

Yahudiyane yi e mƷe Yesu ra

²² Ala Batu Banxin nabi waxatin sanla seƷan nan yi a ra Yerusalen taani, xunbeli waxatini. ²³ Yesu yi a masiga tima Ala Batu Banxin tanden ma Sulemani a Gagene bun ma. ²⁴ Yahudiyane yi a rabilin, e yi a fala a xa, e naxa, “I sikeni ito bama nxu ma waxatin mundun yi? Xa Alaa Muxu Sugandixin nan i tan na, a fala nxu xa kenenni.”

²⁵ Yesu yi e yabi, a naxa, “N bata yelin a fale e xa, koni e mi laxi a ra. N kabanako fe wanla naxanye kema n Fafe Ala senbeni, ne nan n seren na. ²⁶ Koni e mi laxi n na, amasōtō n ma yeƷeene mi e tan na. ²⁷ N ma yeƷeene n xuiin mema nen. N na e kolon, e birama nen n fōxō ra. ²⁸ N habadan nii rakisin fima e ma nen, e mi faxe habadan. Muxu yo mi nōe e be n yii. ²⁹ N Fafe Ala naxan e soxi n yii, na gbo birin xa. Muxu yo mi nōe e be n Fafe Ala yii. ³⁰ N tan nun n Fafe, keden nan nxu ra.” ³¹ Yahudiyane mōn yi gemene tongo a magōlon xinla ma.

³² Yesu yi a fala e xa, a naxa, “N bata wali fajni wuyaxi ke e yetagi n Fafe Ala barakani. E n magōlonma wanla mundun ma fe ra ne ye nanyi?” ³³ Yahudiyane yi a yabi, e naxa, “Nxu mi i magōlonma wali fajine xan ma fe ra fō i Ala rayelefun naxan tima! Bayo muxun nan tun i tan na, koni i kataxi i xa i yete findi Ala ra!” ³⁴ Yesu yi e yabi, a naxa, “A mi seƷexi e sariyani ba, a Ala naxa, ‘Alane nan e tan na?’” ³⁵ Kitabun naxan falaxi Ʒōndin nan na ra habadan. Alaa falan tixi muxun naxanye xa, xa a yi a fala ne ma, a ‘alane’ nan ne ra, ³⁶ nanfera e tan naxa, a n tan bata Ala rayelefu n to a falaxi a Alaa Dii Xemen nan n tan na? N Fafe Ala nan n sugandixi, a yi n nafa dunuƷa yi. ³⁷ Awa, xa n mi Fafe Alaa wanla kema hali e mi la n na. ³⁸ Koni xa n na e kema, xa e mi la n na, e la n ma wanle ra alogo e xa a kolon fa, a Fafana n yi e nun n tan fafani.”

³⁹ Yahudiyane mōn yi kata Yesu suxu feen na, koni a yi a ba e yii.

⁴⁰ Yesu mōn yi xete Yuruden kidi ma, Yoni yi marafuun tima denaxan yi igeni a fōloni. A sa lu na. ⁴¹ Muxu wuyaxi yi fa a fema, e naxa, “Yoni mi kabanako fe liga, koni a falan naxanye birin tixi xemeni ito a fe yi, Ʒōndin nan ne ra.” ⁴² Muxu wuyaxi yi denkeleya a ma mēnni.

11

Lasarusi faxa fena

¹ Xemena nde yi furaxi, naxan yi xili Lasarusi Betani kaana, Mariyama nun a tada Ʒaxalanmana, Marata yi dōxi taan naxan yi. ² Mariyama findi Ʒaxanla nan na naxan latikōnōnna sa Marigin sanne ma, a yi e masugusugu a xun sexene ra, na ngaxakedenna Lasarusi nan yi furaxi. ³ Nanara, a tadane yi xeraan nasiga Yesu ma, e naxa, “Marigina, i

* 10:34: Yaburin 82.6

xöyín bata fura.” ⁴ Yesu to na mε, a naxa, “Saya fure mi a ra. Ito ligaxi nen alogo Ala xa binya. Alaa Dii Xemen binyama nen fureni ito xön ma.”

⁵ Marata nun a xunyen jaxalanmaan nun Lasarusi yi rafan Yesu ma han! ⁶ Anu, a to a mε fa fala a Lasarusi furaxi, a yi denaxan yi, a mön yi xii firin ti menni. ⁷ Na xanbi ra, a yi a fala a xarandiine xa, a naxa, “En xete Yudaya yamanani.” ⁸ A xarandiine yi a fala a xa, e naxa, “Karamoxo, a munma bu singen Yahudiyane yi waxi i magolon feni, i mön waxi xete feni menna nin ba?” ⁹ Yesu yi e yabi, a naxa, “Yanyin birin na, kenenna mi na ba? Naxan na sigan ti yanyin na, na mi dagalanma ayi amasoto a dunuja kenenna toma. ¹⁰ Koni xa muxun sigan ti köeen na, a dagalanma ayi nen amasoto kenenna mi na.” ¹¹ Yesu to na fala, a naxa, “En xöyín Lasarusi xiin nen, koni n xa sa a raxulun.” ¹² A xarandiine yi a fala a xa, e naxa, “Marigina, xa a xiin nen, a kendeiyama nen.” ¹³ Koni Yesu yi Lasarusi faxa feen nan ma fe falama nun. A xarandiine yi mirixi a ma, a xixonla nan tun yi a ma. ¹⁴ Nanara, Yesu yi falan makenen e xa, a naxa, “Lasarusi faxaxin nan a ra. ¹⁵ Koni n bata sewa ε tan ma fe ra bayo n mi yi a fema nun, alogo ε xa denkeleya. En siga a fema.” ¹⁶ Nayi, Tomasi, naxan yi xili a “Gulunna,” na yi a fala xarandiin bonne xa, a naxa, “En fan xa siga, alogo en birin xa sa faxa!”

Yesu nan nii rakisin fima

¹⁷ Yesu to fa, a yi a kolon a Lasarusi maluxunna bata yi xii naanin ti. ¹⁸ Betani nun Yerusalen taan yi tagi so, fo kilo saxan joxon. ¹⁹ Yahudiya wuyaxi bata yi fa nun Marata nun Mariyama xunye xememaan saya xontonna tideni e ma.

²⁰ Marata to a mε, a Yesu fama, a yi siga a ralandeni koni Mariyama yi lu banxini. ²¹ Marata yi a fala Yesu xa, a naxa, “N Marigina, xa i yi be nun, n xunyen mi yi faxe nun!” ²² Koni n na a kolon, hali iki, i na Ala maxandi fefe ra, a na ligama i xa nen.” ²³ Yesu yi a fala a xa, a naxa, “I xunyen mön kelima nen sayani.” ²⁴ Marata yi a yabi, a naxa, “N na a kolon a kelima nen sayani dunuja rajanni.” ²⁵ Yesu yi a fala a xa, a naxa, “N tan nan marakeli tiin na sayani e nun nii rakisin na. Naxan na denkeleya n tan ma, hali a faxa, a nii rakisin sotoma nen. ²⁶ Naxan na lu a nii ra a denkeleya n ma, na mi faxe mumε! I laxi ito ra ba?” ²⁷ Marata yi a yabi, a naxa, “On Marigina, n laxi a ra fa fala Alaa Muxu Sugandixin nan i tan na, Alaa Dii Xemena, naxan yi fama dunuja yi nun.”

²⁸ Marata na fala xanbini, a xete, a yi a xunyen Mariyama xili wundoni, a yi a fala a xa, a naxa, “Karamoxo be yi, a i xilima.” ²⁹ Mariyama na mε waxatin naxan yi, a yi keli mafuren, a sa a ralan. ³⁰ Yesu munma yi taan li nun, Marata a li denaxan yi, a yi menna nin nun. ³¹ Yahudiyannaxanye siga Mariyama xontondeni, ne a to waxatin naxan yi Mariyama bata keli mafuren, a mini, e yi bira a foxo ra. E yengi yi a ma, a sigan gaburun deen nan na wugadeni.

³² Mariyama Yesu feman li waxatin naxan yi, a yi a to, a yi a xinbi sin a bun ma, a naxa, “Marigina, xa i yi be nun, n xunyen mi yi faxe nun!” ³³ Yesu yi a to, a wugama, Yahudiyannaxanye fan yi a foxo ra, ne fan yi wugama, na yi a niin sunu han! ³⁴ A yi e maxodin, a naxa, “E a maluxunxi minen yi?” E yi a yabi, e naxa, “Marigina, fa a mato.”

³⁵ Yesu yi wuga. ³⁶ Na ma, Yahudiyane naxa, “A bata a xanu kii naxan yi, ε na mato!” ³⁷ Koni nde naxa, “Ito xa mi danxutöön yeen nabi ba? A mi yi a lige nun, Lasarusi nama faxa ba?”

Lasarusi rakeli fena sayani

³⁸ Yesu bönen yi sunuxi, a siga gaburun deen na. Faranna nan yi a ra nun, gemen saxi a deen na. ³⁹ Yesu yi e yamari, a naxa, “E gemen ba a de ra!” Faxe muxun tadan jaxalanmaan Marata yi a fala a xa, a naxa, “Marigina, a xirin nan fa minima iki amasoto a maluxunna bata soje naanin ti.” ⁴⁰ Yesu yi a fala a xa, a naxa, “N mi yi a fala i xa nun fa fala xa i denkeleyaxi, i Alaa binyen toma nen?” ⁴¹ Nayi, e gemen ba na. Yesu yi a yeε rate kore, a yi Ala maxandi, a naxa, “N Fafe, n barikan birama i xa amasoto i bata n xuiin mε. ⁴² N na a kolon fa fala i n xuiin mema waxatin birin. Koni n ni ito falama muxuni itoe nan ma fe ra naxanye tixi be, alogo e xa la a ra fa fala a i tan nan n xexi.” ⁴³ A to na fala,

a yi a xuini te, a naxa, “Lasarusi, mini!”⁴⁴ Faxa muxun yi keli gaburun kui, a sanna nun a yiine raxidixi kasangenna ra, a xunna fan mafilinxi kasangenni. Yesu yi a fala e xa, a naxa, “Ɛ a mafulun, Ɛ a lu, a xa siga.”

E wundo fena Yesu xili ma

Matiyu 26.1-5, Maraka 14.1-2, Luka 22.1-2

⁴⁵ Nanara, Yahudiyān naxanye yi na Mariyama xontōndeni, Yesu feen naxan liga, e to na to, e wuyaxi yi denkeleya a ma. ⁴⁶ Koni nde yi siga Farisi muxune fēma. Yesu feen naxan ligaxi, e sa na fala e xa.

⁴⁷ Nanara, saraxarali kuntigine nun Farisi muxune yi kitisa yamaan xili bode toni, e naxa, “En nanfe ligama? Xēmeni ito kabanako fe wuyaxi ligama!”⁴⁸ Xa en na a lu iki, muxune birin denkeleyama a ma nēn. Romi kuntigine kelima nēn, e yi en ma yire sarijanxin kala e nun en siyaan birin!”*⁴⁹ E tan nde keden nan yi xili Kayafa, naxan yi Saraxarali Kuntigi Singen na nun na jēen na, a yi a fala, a naxa, “Ɛ mi fefe kolon!”⁵⁰ Ɛ mi a kolon ba, fa fala a fisa muxu kedenna xa faxa yamaan xa benun siyaan birin xa halagi?”⁵¹ Anu, a mi na falaxi a yete ma. Kayafa to yi saraxarali kuntigiyani nun na jēen na, a waliyiya falan nan tixi na ra fa fala Yesu xa faxa Yahudiyane siyaan xa. ⁵² Koni na siyaan gbansanna xa mi a ra fō Ala diin naxanye xuyaxi ayi, a yi ne findi yama kedenna ra. ⁵³ Nba, fōlō na waxatin ma, Yahudiya kuntigine yi Yesu faxa feni tōn. ⁵⁴ Nanara, Yesu mi fa a masiga ti Yudaya yamanani kenenni sōnōn koni a keli, a siga taana nde yi tonbonna dēxōn ma, denaxan xili Efirami. E nun a xarandiine yi lu na yi.

⁵⁵ Yahudiyane sanla, Halagi Tiin Dangu Lōxōn Sanla† bata yi maso. Muxu wuyaxi yi keli na yamanani siga Yerusalēn taani alogo e xa sa e yete rasarijan benun sanla xa a li. ⁵⁶ E yi lu Yesu fenjē. E yi malanxi Ala Batu Banxini waxatin naxan yi, e yi lu e bode maxōdinjē, e naxa, “Ɛ mirixi nanse ma? A mi fē sanli ba?”⁵⁷ Saraxarali kuntigine nun Farisi muxune bata yi yamarin fi, e naxa, xa naxan Yesu yire kolon, a xa a yire ba alogo e xa sa a suxu.

12

Latikōnōnna sa fena Yesu ma

Matiyu 26.6-13, Maraka 14.3-9

¹ A bata yi lu soge sennin benun Halagi Tiin Dangu Lōxōn Sanla xa a li, Yesu yi siga Betani taani, Lasarusi yi dōxi denaxan yi, Yesu naxan nakeli sayani. ² E yi donseen nafala a xa na yi. Lasarusi yi dōxi Yesu fēma a dēgedeni, Marata yi walima e xa. ³ Nba, Mariyama yi latikōnōnna sare xōdēxēn litiri tagi tongo, naxan xili naradi, a yi a sa Yesu sanne ma. A yi e masugusugu a xunsexēn na. Latikōnōnna xirin yi banxin suxu. ⁴ Yudasi Isakariyoti, Yesu a xarandiina nde naxan yi a yanfama, a a so yiini, na yi a fala, a naxa, ⁵ “Nanfera latikōnōnni ito mi matixi gbeti gbanan kēme saxan na, a so yiigelitōne yii?” ⁶ A mi na falaxi fa fala a xaminxi yiigelitōne fe ra, koni bayo muḡaden nan yi a tan na nun. Gbeti benbenla yi ramaraxi a tan nan yii. A yi na gbetina nde donma nun. ⁷ Koni Yesu naxa, “Fata a ra! A ito maraxi n binbin maluxun lōxōn nan yēē ra. ⁸ Yiigelitōne Ɛ fēma waxatin birin koni n tan mi luma Ɛ fēma waxatin birin.”

E yi Lasarusi fan faxa feni tōn

⁹ Yahudiya wuyaxi yi a mē, a Yesu na yi. E yi siga Yesu nun Lasarusi fan matodeni Yesu naxan nakeli sayani. ¹⁰ Na ma, saraxarali kuntigine yi Lasarusi fan faxa feni tōn. ¹¹ Amasōtō Yahudiya wuyaxi yi xetema e fōxō ra, e yi denkeleya Yesu ma Lasarusi a fe ra.

* 11:48: Yesu a waxatini, Romi kaane Isirayila yamanan suxu nēn yengeni. Nayi, xa Yerusalēn taani maxa jaxi ra, Romi kaane yi na yatema nēn murutēn na nun, e fa yengēn so, e taan yirene kala. Na nan gaxu yi Isirayila kaane ma. † 11:55: Halagi Tiin Dangu Lōxōn Sanla: Musaa waxatini, Ala fitina feen nafa nēn Firawona yamaan ma, malekan yi fa e dii singene birin faxa kōē kedenna ra. Koni, Isirayila kaane yi saraxa wunla xuya e banxine dē wudine ma, saya malekan yi dangu e xun ma. Na feen sanla ni ito ra. A mato Xōrōyaan 12.1-13 kui.

Yesu yi so Yerusalen taani

Matiyu 21.1-11, Maraka 11.1-11, Luka 19.28-40

¹² Na xɔtɔn bode, yama gbeen naxan yi faxi sanli, ne yi a mɛ, a Yesu fama Yerusalen taani. ¹³ Nanara, e sa tugu yiine maseɛɛ, e sa a ralan, e sɔnxɔ, e naxa, “Ala tantun! Naxan fama Marigin xinli, Ala xa na baraka! Ala xa Isirayila Mangan baraka!” ¹⁴ Yesu yi sofanla to, a dɔxɔ a fari alo a sebexi Kitabuni kii naxan yi, a naxa,

¹⁵ “Siyon kaane, ɛ nama gaxu!

A mato, ɛ mangan fama.

A dɔxi sofali diin fari.”*

¹⁶ A xarandiine mi yi na birin famuxi singen, koni Yesu binya waxatin naxan yi, nayi e yi a kolon a na feene yi sebexi a tan nan ma fe ra, a e tan yetɛɛn bata yi na liga a xa.

¹⁷ Yamaan naxan yi Yesu fema a Lasarusi xili gaburun na waxatin naxan yi, a yi a rakeli sayani, ne birin yi lu na seren bɛ. ¹⁸ Nanara, yamaan yi siga a ralandeni amasɔtɔ e bata a mɛ Yesu kabanako feen naxan ligaxi. ¹⁹ Farisi muxune yi a fala e bode xa, e naxa, “ɛ mi a to, en katan naxan tima, a munanfan yo mi en ma! A mato, dunuɲa muxune birin biraxi a fɔxɔ ra!”

Girɛkina ndee yi Yesu fen

²⁰ Girekina ndee bata yi siga sanli Ala batudeni. ²¹ E fa Filipi fema naxan yi kelixi Betasada taani Galile yamanani, e yi maxɔdinna ti, e naxa, “Nxu Fafe, nxu waxi a xɔn ma, nxu xa Yesu to.” ²² Filipi yi sa a fala Andire xa, e firinna birin yi siga, e sa a fala Yesu xa.

²³ Yesu yi e yabi, a naxa, “Muxuna Dii Xɛmɛn binya waxatin bata a li. ²⁴ N xa ɲɔndin fala ɛ xa, fanni sansi kɛsɛn mi bira bɔxɔni a yɛɛ maluxun, a mi wuyɛ ayi. Koni xa a yɛɛ maluxun, a solima nɛn, a wuya ayi. ²⁵ Muxu yo niin nafan a ma, a bɔnɔma a yi nɛn, koni muxu yo a mɛ a niin na dunuɲa ito yi, na a ramarama nɛn habadan nii rakisini. ²⁶ Muxu yo waxi a xɔn ma, a xa wanla kɛ n xa fɔ a xa bira n fɔxɔ ra nɛn. Nayi, n dɛnaxan yi, n ma walikɛɛn fan luma nɛn mɛnni. Muxu yo wanla kɛma n xa, n Fafe Ala na binyama nɛn.”

Yesu yi a faha feen fala

²⁷ Yesu naxa, “N bɔɲɛn tɔrɔxi na a ra iki. N nanfe falama? N xa a fala ba, fa fala, ‘N Fafe, i nama tin waxatini ito xa n li?’ Anu, n faxi na nan ma. ²⁸ N Fafe, i xinla binya!” Nayi, fala xuiin yi keli kore naxan a fala, a naxa, “N bata a binya, n mɔn a binyama nɛn.” ²⁹ Yamaan naxan yi tixi na, ne yi fala xuiin mɛ, e naxa, “Galanna bata a xui ramini!” Ndee naxa, “Malekan bata falan ti a xa!” ³⁰ Yesu yi a fala e xa, a naxa, “Fala xuini ito mi minixi n tan ma fe ra, fɔ ɛ tan ma fe ra. ³¹ Dunuɲa kitin bolon waxatin bata a li iki. Ala dunuɲani ito kuntigi ɲaxin kedima nɛn iki. ³² N na yite† bɔxɔn ma waxatin naxan yi, n muxune birin mabandunma nɛn n ma.” ³³ A ito falaxi nɛn alogo a xa a faha kiin yita e ra. ³⁴ Yamaan yi a yabi, e naxa, “Nxu bata a kolon Sariya Kitabun xɔn, a Alaa Muxu Sugandixin luma nɛn habadan. I tan a falama nanfera fa fala a Muxuna Dii Xɛmɛni tema nɛn? Nde Muxuna Dii Xɛmɛni ito ra?” ³⁵ Yesu yi e yabi, a naxa, “Kɛnɛna kanna mɔn ɛ yɛ singen waxatidi tun. Kɛnɛna ɛ tagi waxatin naxan yi ɛ sigan ti, alogo dimin nama so ɛ ma. Bayo naxan dimini, na mi a sigaden kolon. ³⁶ Kɛnɛna kanna ɛ tagi waxatin naxan yi, ɛ denkeleya a ma, alogo ɛ xa findi kɛnɛna muxune ra.”

Yesu ito fala e xa waxatin naxan yi, a yi siga, a a luxun e ma.

Yahudiyane mi tin denkeleye

³⁷ Hali a to kabanako fe wuyaxi liga e yɛɛ xɔri, e mi la a ra. ³⁸ Na liga nɛn alogo Nabi Esayi fala xuiin xa kamali, a naxa, “Marigina, nde laxi nxɔ falan na? Marigina a sɛnben makenɛn nde xa?”‡

³⁹ Nanara, e mi yi nɔɛ denkeleye bayo Esayi mɔn naxa,

* 12:15: Sakari 9.9 † 12:32: Yesu yite nɛn a yelin xanbini gbangbanɲe wudin ma. A mɔn yi te ariyanna yi. Yesu falan tima na fe firinna nan ma. A mato Yoni 3.14 kui. ‡ 12:38: Esayi 53.1

⁴⁰ “A bata e yeen danxu,
a yi e bəjen xədxə ayi,
alogo e yeene nama toon ti,
e xaxinla nama feene famu,
a e nama maxete,
Ala yi e rakendeya.”§

⁴¹ Esayi na falaxi nen, bayo a bata yi Yesu a binyen to, a yi a tan nan ma fe falama.

⁴² Anu, hali yamaan kuntigine ye, muxu wuyaxi denkeleya nen Yesu ma. Koni e mi yi tinma a fale Farisi muxune fe ra alogo e nama e ramini salideni. ⁴³ A rafan e ma muxune xa e binya benun Ala xa e binya.

Kitisana

⁴⁴ Yesu yi a xuini te, a naxa, “Naxan na denkeleya n ma, a mi denkeleyaxi n tan xan tun ma fə naxan n xexi. ⁴⁵ Muxu yo n to, na bata n xe muxun fan to. ⁴⁶ N bata fa dunuɲa yi alo kenenna kanna. Naxan na denkeleya n ma, na mi luyɛ dimini. ⁴⁷ Muxu yo n ma falan me, a mi a suxu, n tan xa mi a yalagima. Amasotə n mi faxi dunuɲa muxune yalagideni, fə e rakisideni. ⁴⁸ Naxan na a me n na, a mi tin n ma falane suxe. N ma falan na kanna yalagima nen ləxə dənɣeni. ⁴⁹ Amasotə n mi falan tima n yete xan ma fe ra fə n Fafe Ala naxan n xexi. Na nan n ma fala tixine yamarima n ma. ⁵⁰ N na a kolon fa fala a yamarin findima nen habadan nii rakisina. N falan tiin nen alo n Fafe Ala a yamarixi n ma kii naxan yi.”

13

Yesu yi a xarandiine sanne maxa

¹ Nba, na xətən bode, Halagi Tiin Dangu Ləxən Sanla nan yi a ra. Yesu yi a kolon fa fala a keli waxatin bata a li dunuɲa yi, siga a Fafe Ala konni. A gbee muxun naxanye yi dunuɲa yi, a yi ne xanu waxatin birin, a yi e xanu han a rajanna.

² E yi e deɣema waxatin naxan yi, Yinna Manga Setana bata yi yelin soe Simən ma dii xemen Yudasi Isakariyoti bəjeni a xa Yesu yanfa, a a so yiini. ³ Yesu yi a kolon fa fala Fafe Ala bata feen birin sa a senbeni. A yi a kolon fa fala a fataxi Ala nan na, a mən sigama Ala nan ma. ⁴ Nanara, e to yi e deɣema, a yi keli, a yi a doma gbeen ba a ma, a dugin xidi a tagi. ⁵ Na xanbi ra, a yi igen sa ige sa seen kui, a yi fələ a xarandiine sanne maxe. Dugin naxan yi xidixi a tagi, a yi e sanne masugusugu na ra. ⁶ A yi fa Simən Piyeri fema, na yi a fala a xa, a naxa, “Marigina, i tan nan n sanna maxama ba?”

⁷ Yesu yi a yabi, a naxa, “I mi a kolon n naxan ligama iki, koni i fama a kolondeni nen.” ⁸ Piyeri yi a fala, a naxa, “I tan mi n sanna maxe mumɛ!” Yesu yi a yabi a naxa, “Xa n mi i sanna maxa, i mi finde n ma xarandiin na.” ⁹ Simən Piyeri yi a yabi, a naxa, “Marigina, i nama n sanna gbansanna maxa nayi, koni e nun n yiine nun n xunna!” ¹⁰ Yesu yi a yabi, a naxa, “Naxan bata a gbindin maxa, na mako mi fa a maxan ma fə a sanne, bayo a sarijan. E fan sarijan, koni e birin mi a ra.” ¹¹ Yesu yi a yanfa muxun kolon. Nanara, a yi a fala, a naxa, “E birin mi sarijan.”

¹² Yesu yelin e sanne maxe waxatin naxan yi, a yi a doma gbeen nagodo a ma, a mən yi sa dxə a funfuni. A yi e maxədin, a naxa, “N naxan ligaxi ito ra, e na famunxi ba? ¹³ E n tan xilima fa fala ‘Karaməxə’ e nun ‘Marigina.’ Na falan lanxi amasotə na nan n tan na. ¹⁴ Xa n tan e Marigin nun e karaməxən bata e sanne maxa, e tan fan xa e bode sanne maxa. ¹⁵ N misaala yitaxi e ra nen, alogo e xa a liga alo n na a ligaxi kii naxan yi. ¹⁶ N xa jəndin fala e xa, konyin mi gbo a kanna xa, xeraan mi gbo a xe muxun xa. ¹⁷ E bata feni itoe kolon iki, sewana e xa, xa e lu na lige!”

¹⁸ “N mi falan tima e birin ma fe ra. N bata naxanye sugandi, n ne kolon. Koni fə Kitabun fala xuiin xa rakamali nen, a naxa, ‘Nxu nun naxan donseen donma nxu bode

§ 12:40: Esayi 6.9-10

xən, na bata keli n xili ma.*¹⁹ N ni ito falama ε xa iki benun a xa liga. Nayi, a na liga waxatin naxan yi, ε lama a ra nən, fa fala, ‘N tan nan a ra, naxan na yi.’”†

²⁰ “N xa jəndin fala ε xa. Naxan na n ma xerani suxu, na bata n fan yisuxu. Naxan na n tan yisuxu, na kanna bata Ala yisuxu naxan n xexi.”

Yudasi Yesu yanfama nən

Matiyu 26.20-25, Maraka 14.17-21, Luka 22.21-23

²¹ Yesu ito fala waxatin naxan yi, a niin yi sunu! A yi sereya falani ito ti, a naxa, “N xa jəndin fala ε xa, ε tan nde keden n yanfama nən, a n so yiini yati!”²² A xarandiine yi e bode mato, e mi yi a kolon a yi muxun naxan ma.²³ Yesu a xarandii keden yi na, a yi naxan xanuxi kati, na yi dəxi a dəxən ma.²⁴ Simən Piyeri yi a yiin maliga na xa, a naxa, “A maxədin, a nde a fe falama.”²⁵ Na xarandiin yi a maso Yesu ra, a yi a maxədin, a naxa, “N Marigina, nde na ra?”²⁶ Yesu yi a yabi, a naxa, “N na donseen sin sabini, n na a so naxan yii, na kanna nan a ra.” Awa, a donseen sin sabini, a yi a so Simən ma dii xemen Yudasi Isakariyoti yii.²⁷ Yudasi donseen nasuxina, Setana yi so a yi sa! Yesu yi a fala a xa, a naxa, “I naxan ligama, na liga mafuren.”²⁸ Yesu naxan fala a xa, bonna naxanye yi dəxi e dgedeni, ne sese mi yi na famunxi.²⁹ Bayo Yudasi nan yi e gbetin marama, ndee yengi yi lu a ma, a Yesu bata a fala a xa, a xa sa sena ndee sara sanla fe ra. Hanma a xa sa sena nde so yiigelitəne yii.³⁰ Yudasi yi na donseen nasuxu, a mini na sa! Kəeən nan yi a ra.

Sariya nənəna fe

³¹ Yudasi siga waxatin naxan yi, Yesu naxa, “Iki, n tan Muxuna Dii Xeməna binyen bata makenən, Alaa binyen fan bata makenən n barakani.³² Xa Alaa binyen bata makenən n tan barakani, Ala yetəna n tan Muxuna Dii Xeməna binyen makenənma nən mafuren!”

³³ “N ma diine, n mi buma ε fema sənən. E n fenma nən, koni n naxan fala Yahudiyane xa, n na nan falama ε fan xa, n naxa, ‘N sigama yiren naxan yi, ε mi nəe sigə na yi.’³⁴ N yamari nənən nan soma ε yi, ε bode xanu. E ε bode xanu alo n na ε xanuxi kii naxan yi.³⁵ E na ε bode xanu, muxune birin ε kolonma n ma xarandiine ra na nan xən.”

Yesu yi Piyeri rakolon

Matiyu 26.31-35, Maraka 14.27-31, Luka 22.31-34

³⁶ Simən Piyeri yi a maxədin, a naxa, “Marigina, i sigan minən yi?” Yesu yi a yabi, a naxa, “N sigama denaxan yi, i mi nəe sigə n fəxə ra mənni iki, koni i sigama n fəxə ra nən waxati famatəni.”³⁷ Piyeri yi a maxədin, a naxa, “Marigina, nanfera, n mi nəe birə i fəxə ra iki? N faxə nən i ya fe ra!”³⁸ Yesu yi a yabi, a naxa, “I faxə n ma fe ra ba? N xa jəndin fala i xa, benun dontonne xa wuga waxatin naxan yi, i ya falama nən dəxəna ma saxan fa fala i mi n kolon.”

14

Kiraan nan Yesu ra

¹ Yesu yi a fala e xa, a naxa, “E bənen nama tərə, ε denkeleya Ala ma, ε denkeleya n tan fan ma.² Banxi wuyaxi n Fafe Ala konni. Xa a mi yi na kiini, n yi a falama ε xa nən nun. N sigama n xa sa yirena nde yitən ε xa na yi.³ N na sa yirena nde yitən ε xa, n mən fama nən, n yi sigə ε ra n yii alogo n denaxan yi, ε fan yi sa lu mənni.⁴ N sigan denaxan yi, ε mən kiraan kolon.”

⁵ Tomasi yi a fala a xa, a naxa, “Marigina, nxu mi i sigaden kolon, nxu na kiraan kolonma di?”⁶ Yesu yi a yabi, a naxa, “Kiraan nan n tan na, e nun jəndina e nun nii rakisina. Muxu yo mi sigə n Fafe Ala ma n tan ma sabuyaən xanbi.⁷ Xa ε n tan kolon, ε n Fafe fan kolonma nən. To xanbi ra, ε bata a kolon, ε bata a to.”

* 13:18: Yaburin 41.10 † 13:19: A səbexi Xəroyaan 3.14 kui fa fala Ala xinla yetəen findixi na falan nan na bayo Ala naxa mənni, “N tan na a ra, Ala naxan na yi.” Ala mən naxa mənni fa fala a yetəen xili nən “N Na Yi.” Nayi, Yesu a falani ito bunna nən fa fala Yesu findixi Alaa falan nan na, falan naxan findixi Ala ra. Na feen mən səbexi Yoni 1.1 kui.

⁸ Filipi yi a fala a xa, a naxa, “Marigina, Fafe Ala yita nxu ra, na nan nxu wasama.”
⁹ Yesu yi a yabi, a naxa, “Filipi, en bata bu en bode fema kati! Han to, i mi n kolon? Muxu yo na n to, na kanna bata Fafe Ala to. I tan a falama nanfera fa fala a n xa Fafe Ala yita ε ra? ¹⁰ Filipi, i mi laxi a ra ba, fa fala n Fafe Ala yi, Fafe Ala n fan yi? N falan naxanye tima ε xa, n gbee mi ne ra. Koni n Fafe Ala naxan luma n tan yi, na nan a wanla kema. ¹¹ ε denkeleya a ma fa fala n Fafe Ala yi, Fafe Ala n fan yi. Hanma ε denkeleya kabanako fe wanli itoe xon.”

¹² “N xa nɔndin fala ε xa, naxan na denkeleya n ma, na feene ligama nen alo n naxanye ligama. A yetεen feene ligama nen naxanye gbo itoe xa, amasotɔ n sigama n Fafe Ala fema. ¹³ ε na Ala maxandi fefe ra n tan xinli, n na ligama ε xa nen alogo n Fafe Alaa binyen xa mayita a Dii Xemen barakani. ¹⁴ Xa ε n xandi fefe ra n xinli, n na ligama ε xa nen.*”

Alaa Nii Sarijanxin fa fena

¹⁵ “Xa ε n xanuxi, ε n ma yamarine suxu. ¹⁶ N Fafe Ala maxandima nen, a yi Mali Ti gbete so ε yii naxan luma ε fema habadan. ¹⁷ Alaa Nii Sarijanxin nan a ra, nɔndin kanna. Dunuɓa muxune mi nɔe na sote amasotɔ e mi nɔe a toε, e mi a kolonɓe. Koni ε tan a kolon amasotɔ a luma nen ε fema, a mɔn yi lu ε yi. ¹⁸ N mi ε luyε alo kiridine, n mɔn fama nen ε fema. ¹⁹ Ndedi nan fa luxi, dunuɓa muxune mi fa n toma sɔnɔn koni ε tan n toma nen. Bayo n tan bata niin kisin sɔtɔ, ε fan nii rakisɔn sɔtɔma nen. ²⁰ Na waxatin na a li, ε a kolonma nen, a n Fafe Ala yi, ε tan fan n tan yi alo n tan ε yi kii naxan yi. ²¹ Muxu yo n ma yamarine sɔtɔ, a yi e suxu, na nan bata n xanu. Muxu yo n xanu, n Fafe Ala fan na kanna xanuma nen, n tan fan yi a xanu, n yi n yetε yita a ra.”

²² Yudasi bonna, Yudasi Isakariyoti mi naxan na, na yi a fala, a naxa, “Marigina, nanfera i lan i xa i yetε yita nxu ra, koni i mi i yetε yite dunuɓa muxune ra?” ²³ Yesu yi a yabi, a naxa, “Muxu yo n xanu, na n ma falan suxuma nen. N Fafe Ala fan yi a xanu, n tan nun n Fafe Ala yi siga a fema, nxu yi nxu konni tɔn a fema. ²⁴ Muxu yo mi n xanu, na mi n ma falan suxe. ε bata falan naxan mε, n gbee fala mi na ra. N Fafe Ala naxan n xexi, na nan gbee na ra.”

²⁵ “N to yi ε fema, nanara, n falani itoe ti ε xa. ²⁶ Koni Mali Tiina, Alaa Nii Sarijanxina, Fafe Ala naxan nafama ε ma n xinli, na ε xaranma nen feen birin ma. N feen naxan birin falaxi ε xa, a ne birin nabirama nen ε ma.”

²⁷ “N bata bɔɓe xunbenla lu ε yi. N bata n ma bɔɓe xunbenla fi ε ma. N mi a fixi ε ma alo dunuɓa kiin tima kii naxan yi. ε bɔɓen nama tɔrɔ, ε nama gaxu. ²⁸ ε bata n ma falan mε, n naxa, ‘N sigama koni n mɔn fama ε fema nen.’ Xa ε yi n xanuxi, ε yi sewama nen n siga feen na n Fafe Ala konni amasotɔ a gbo n tan xa. ²⁹ N feni itoe falama ε xa nen iki benun a xa liga. Nanara, a na liga waxatin naxan yi, ε denkeleyama nen. ³⁰ N mi fa buma falan tiye ε fema sɔnɔn, amasotɔ dunuɓa ito kuntigi naxin fama. Sese mi a ra n tan yi. ³¹ Koni dunuɓa xa a kolon fa fala n bata n Fafe Ala xanu. Nanara, n feen birin ligama alo a n yamarixi kii naxan yi. ε keli, ε fa, en siga.”

15

Nɔndin binla nan Yesu ra

¹ Yesu yi a fala, a naxa, “N tan nan nɔndin binla ra alo wudin binla. N Fafe Ala nan nakɔɔn kanna ra. ² Wudi yiin naxanye birin n tan wudi binla ma, xa na naxanye mi bogi, Fafe Ala ne bama nen n ma. Naxanye birin bogima, a ne rasarijanma nen alogo e mɔn xa bogi dangu a singen na. ³ N falan naxan tixi ε xa, na bata ε sarijan iki. ⁴ ε lu n tan yi, n fan yi lu ε yi. Wudi yiin mi nɔe bogε a yetε ra, xa a mi a binla ma. ε fan na kii nin, xa ε mi lu n tan yi. ⁵ N tan nan wudin binla ra, a yiine nan ε tan na. Naxan na lu n tan yi, n tan fan luma nen na kanni, a yi bogi wuyaxi ti a kewanli.* Amasotɔ ε mi nɔe sese lige n

* 14:14: Alaa maxandi feni ito mɔn seɓexi Yoni 15.16 nun 16.23-26 nun 15.7 kui. * 15:5: Wudi fajin bogi fajin nan tima. Adamadi fajin fan kɛwali fajin nan ligama. Na luxi nen alo wudin nun a bogina. Na feen mɔn seɓexi Galati 5.22 kui.

tan xanbi. ⁶ Xa muxun naxan mi lu n tan yi, na rawolima ayi nen alo wudi yiina, a xara. Na wudi yii sifane malanma nen, e sa tɛɛni, e gan. ⁷ Xa ε lu n tan yi, n ma falan yi lu ε yi, ε na n xandi sese yi, ε na sɔtɔma nen. ⁸ ε na findi n ma xarandiine ra, ε yi bogi wuyaxi ti ε kewanli, na nan n Fafe Alaa binyen makenenma.”

⁹ “N Fafe Ala n xanuxi kii naxan yi, n fan bata ε xanu na kiini. ε lu n ma xanuntenyani. ¹⁰ Xa ε n ma yamarine suxu, ε luma nen n ma xanuntenyani alo n fan n Fafe Alaa yamarin suxi kii naxan yi, n lu a xanuntenyani. ¹¹ N ni ito falaxi ε xa nen alogo n ma sewan xa lu ε yi, ε sewan yi defe.”

¹² “N ma yamarin nan ito ra, ε bode xanu alo n na ε xanuxi kii naxan yi. ¹³ Xanuntenyaan mi muxu yo yi dangu ito ra fa fala a xa faxa a xoyine fe ra. ¹⁴ Xa ε n ma yamarine suxu, n xoyine nan ε tan na. ¹⁵ N mi fa a falama ε ma sɔnɔn fa fala walikene amasɔtɔ walikɛɛn mi a kolon a kuntigin naxan ligama. Koni n fa ε xili bama nen, ‘n xoyine’ amasɔtɔ n naxan birin mexi n Fafe Ala ra, n bata na yebe ε xa. ¹⁶ ε tan mi n sugandixi koni n tan bata ε sugandi, n yi ε ti a ra a ε xa siga, ε sa bogi wuyaxi ti ε kewanle xɔn, bogin naxanye luma a ra habadan alogo ε na fefe maxandi n xinli, n Fafe Ala xa na fi ε ma. ¹⁷ N ma yamarin nan ito ra, ε bode xanu.”

Dunuja muxune ε rajaxuma nen

¹⁸ “Xa dunuja muxune ε rajaxu, ε xaxili lu a xɔn ma fa fala a e n singe nan rajaxu. ¹⁹ Xa dunuja muxun nan yi ε tan na nun, dunuja muxune yi ε xanuma nen alo e kon kaane. Koni n bata ε sugandi keli dunuja muxune tagi. E gbee mi fa ε tan na. Na nan a ligaxi dunuja muxune ε rajaxuxi. ²⁰ N naxan falaxi ε xa, ε xaxili lu na xɔn ma, n naxa, ‘Konyin mi gbo a kanna xa.’ Xa e bata n tan besɛnxɔnya, e ε fan besɛnxɔnyama nen. Xa e bata n ma falan suxu, e ε fan gbeen suxuma nen. ²¹ Koni e ito birin ligama ε ra nen amasɔtɔ n gbeen nan ε tan na, bayo e mi n xɛ muxun kolon. ²² Xa n mi yi fa nun, n fa falan ti e xa, e mi yi yatɛma yulubi tongone ra nun. Koni iki, mawuga yo mi fa e xa yulubina fe ra sɔnɔn. ²³ Muxu yo n tan rajaxu, na kanna bata n Fafe Ala fan rajaxu. ²⁴ Xa n mi yi kabanako fe wanle kɛ e tagi nun, muxu gbɛtɛ munma yi naxanye liga singen, e mi yi yaten yulubi tongone ra nun. Koni iki, n naxan ligaxi, e bata na to. Hali na, e n tan nun n Fafe Ala rajaxuxi. ²⁵ Koni naxan sebexi e Sariya Kitabun kui, fɔ na xa kamali nen, a naxa, ‘E bata n tan rajaxu fuuni.’† ”

²⁶ “Mali Tiin na fa, n naxan nafama sa keli Fafe Ala fema, Alaa Nii Sarijanxina, jɔndin kanna, na n ma fe sereyaan bama nen. ²⁷ ε tan fan n ma fe sereyaan bama nen amasɔtɔ ε yi n fɔxɔ ra nun xabu a fɔlɔni.”

16

¹ “N ni ito birin falaxi ε xa nen alogo ε nama bira tantanni. ² E ε kedima nen salide banxine yi. Nba, waxatina nde fama, xa muxu yo ε faxa, na kanna a mirima nen fa fala a bata Alaa wanla kɛ. ³ E feni itoe ligama ε ra nen amasɔtɔ e mi n tan kolon, e mi n Fafe Ala fan kolon. ⁴ Koni n bata feni itoe fala ε xa. Nanara, e nɛma feni itoe lige ε ra waxatin naxan yi, n ma falane rabirama ε ma nen. N munma yi feni itoe fala ε xa nun a singeni amasɔtɔ n yi ε fema.”

Alaa Nii Sarijanxin wanla fe

⁵ “Koni iki, n sigama n xɛ muxun fema koni ε tan sese mi n maxɔdinma fa fala, ‘I sigan minen yi?’ ⁶ Koni xabu n na a fala ε xa, ε bɔnɛn bata rafɔrɔ. ⁷ Hali na, n xa jɔndin fala ε xa, a fisa ε ma n siga. Amasɔtɔ xa n mi siga, Mali Tiin* mi fama ε fema. Koni xa n siga, n Mali Tiin nafama ε ma nen. ⁸ A na fa, a dunuja muxune tantanna yitama e ra nen lan yulubin nun tinxinyaan nun Ala kiti bolonna ma. ⁹ Yulubina, amasɔtɔ e mi denkeleyaxi

† 15:25: Yaburin 35.19 nun 69.5 * 16:7: Mali Tiini ito findixi Alaa Nii Sarijanxin nan na. A mi nɔɛ finde adamadi yo ra bayo a luma nen denkeleya muxune bɔnɛni. Na feen sebexi Yoni 14.17 kui.

n tan ma. ¹⁰ Tinxinyana, amasotō n sigama n Fafe Ala konni, ε mi fa n toma sōnōn. ¹¹ Kiti bolonna, amasotō dunuḡa kuntigi ḡaxin bata yelin yalagε.”

¹² “Fe wuyaxi n kui, n naxanye fale ε xa, koni e mi xanḡε ε ma iki. ¹³ Koni Alaa Nii Sariḡanxina, ḡōndin kannna na fa, a ε tima nen ḡōndin birin kiraan xōn. A mi a yetε sagoon xan falama. Koni a naxan mema, a na nan falama ε xa. A yi fe famatōne rali ε ma. ¹⁴ A n tan binyama nen amasotō a na naxan sotō n tan yii, a na nan nalima ε ma. ¹⁵ N gbeen nan n Fafe Ala yii seene birin na. Nanara, n naxa, ‘Alaa Niin na naxan sotō n yii, a na nan nalima ε ma.’”

Bḡḡε rafōrōn yi masara sewan na

¹⁶ Awa, Yesu yi a fala, a naxa, “Ndedi mōn luxi, ε mi fa n toma, koni na waxatidin na dangu ε mōn n toma nen.”

¹⁷ A xarandiina ndee yi a fala e bode tagi, e naxa, “Ito bunna di? Fa fala, ‘Ndedi mōn luxi, ε mi fa n toma, koni na waxatidin na dangu, ε mōn n toma nen?’ A mōn naxa, a sigama a Fafe fema.” ¹⁸ E yi a falama, e naxa, “A nanse falama ito ra, a naxa, ‘Waxatidi?’ En mi a kolon a naxan falama.”

¹⁹ Yesu to a kolon fa fala e yi waxi a maxōdin feni, a yi a fala e xa, a naxa, “N naxan falaxi ε xa fa fala, ‘Ndedi mōn luxi, ε mi fa n toma, koni na waxatidin na dangu, ε mōn n toma nen’ ε ε bode maxōdinma na nan ma ba? ²⁰ N xa ḡōndin fala ε xa, ε wugama nen, ε sunu koni dunuḡa muxune sewama nen. E bḡḡen nafōrōma nen koni ε bḡḡε rafōrōn findima nen sewan na. ²¹ Xa ḡaxanla diin barima waxatin naxan yi, a niini suxuma a ma nen kati, amasotō a waxatin nan na ra. Koni a na diin sotō waxatin naxan yi, a ḡinanma nen a tōrōn birin na, a sewa amasotō a bata diin sotō dunuḡa yi. ²² E tan fan na kii nin. E bḡḡen nafōrōxi iki koni n mōn ε toma nen. E bḡḡen yi rafe sewan na. Muxu yo mi nōε ε sewan be ε yii. ²³ Na waxatin na a li, ε mi n maxōdinḡε fefe ra. N xa ḡōndin fala ε xa, ε na n Fafe Ala maxandi fefe ra n tan xinli, a na fima ε ma nen. ²⁴ Han iki, ε munma Ala maxandi fefe ra n xinli singen. E xandin ti, ε a sotōma nen alogo ε sewan xa defe.”

Yesu bata dunuḡa nō

²⁵ “N bata yi feni itoe fala ε xa sandani. Koni waxatina nde fama, n mi fa falan tima ε xa na kiini, koni n nan n Fafe a fe makenenma ε xa nen na waxatini. ²⁶ Na waxatin na a li, ε Ala maxandima nen n xinli. N mi a falama a n tan nan n Fafe maxōdinma ε xa. ²⁷ Na mi a ra. Amasotō Fafe Ala bata ε xanu bayo ε bata n tan xanu, ε bata la a ra fa fala n kelixi Ala nan ma. ²⁸ N kelixi n Fafe Ala nan fema, n fa dunuḡa ito yi. Iki n kelima dunuḡa yi, n siga n Fafe Ala fema.”

²⁹ A xarandiine yi a fala, e naxa, “A mato, i falan tima nxu xa kenenna nin iki, i mi fa sanda sama sōnōn. ³⁰ Nxu bata a kolon iki fa fala i feen birin kolon. Nanara, i mako mi a ma a muxε xa maxōdinna ti. Nayi, nxu bata la a ra fa fala i kelixi Ala nan fema.” ³¹ Yesu yi e yabi, a naxa, “E bata la a ra iki ba? ³² Waxatina a limaan ni i ra, a bata a li, ε birin xuyama ayi nen na waxatini, ε birin yi siga ε konne yi. E yi n keden peen lu. Koni n keden mi a ra amasotō n Fafe Ala n fema. ³³ N feni itoe falaxi ε xa nen alogo ε xa bḡḡε xunbenla sotō n tan barakani. E tōrōma nen dunuḡani ito yi, koni ε wekile! N tan bata dunuḡa nō.”

17

Yesu yi Ala maxandi

¹ Yesu yelin na fale waxatin naxan yi, a yi a yetε rate kore, a naxa, “N Fafe, waxatin bata a li. I ya Dii Xēmēna binyen makenen alogo i ya Dii Xēmēn xa i binya. ² I bata senben fi n tan ma adamadiine birin xun na, a n xa habadan nii rakisin fi muxune ma i naxanye soxi n yii. ³ Habadan nii rakisin nan ito ra, a e xa i tan Ala keden peen nan kolon e nun Yesu Alaa Muxu Sugandixina i naxan xexi. ⁴ N bata i ya binyen makenen dunuḡa yi. I wanla naxan soxi n yii, n bata yelin na ra. ⁵ N Fafe, iki n ma binyen makenen i yetagi, binyen naxan yi n yii i fema nun benun dunuḡa xa da.”

⁶ “I muxun naxanye fixi n ma dunuḡa yi, n bata i makenen ne xa. I gbeen nan yi e tan na. I bata e so n tan yii, e yi i ya falan suxu. ⁷ E bata a kolon iki fa fala i seen naxan birin

fixi n ma, ne kelixi i tan nan yii. ⁸ I falan naxan tixi n xa, n bata na fala e xa, e yi a suxu. E bata a kolon yati, fa fala n kelixi i tan nin. E bata la a ra fa fala i tan nan n xexi.”

⁹ “N ni i tan Ala maxandima e xa. N mi i maxandima dunuƙa muxune birin xan xa fɔ i muxun naxanye soxi n yii amasɔtɔ i gbeen nan ne ra. ¹⁰ Naxanye birin n yii, i gbeen nan ne ra. I gbeen naxanye birin na, n gbeen nan ne ra. N binyaxi e tan xɔn. ¹¹ Iki n sigama i fema, n mi fa luma dunuƙa yi sɔnɔn koni e tan mɔn dunuƙa yi. N Fafe sarijanxina, i xinla naxan fixi n ma, e ratanga na xinla senbeni alogo e xa findi kedenna ra, alo en tan findixi kedenna ra kii naxan yi. ¹² N yi e fema waxatin naxan yi, i xinla naxan so n yii, n na e ratanga na xinla senben nan xɔn, n yi e kantan. Hali keden mi lɔ ayi, fɔ halagin yi ragidixi naxan ma, alogo Kitabun sɛbenla xa kamali. ¹³ Iki n sigama i fema, n bata feni itoe fala dunuƙa muxune xa alogo e xa n ma sewa defexin sɔtɔ e bɔɲeni. ¹⁴ N bata i ya falan nali e ma koni dunuƙa muxune bata e ranaxu amasɔtɔ dunuƙa gbee mi e tan na alo dunuƙa gbee to mi n tan na. ¹⁵ N mi i mafanma fa fala i xa e ba dunuƙa yi koni n ni i mafanma nen, i xa e ratanga Fe Naxin Kanna ma. ¹⁶ Dunuƙa gbee mi e ra alo dunuƙa gbee to mi n tan na. ¹⁷ E rasarijan nɔndin xɔn. I ya falan nan nɔndin na. ¹⁸ I n xexi dunuƙa yi kii naxan yi, n fan bata e xe dunuƙa yi na kiini. ¹⁹ N bata n yete rasarijan e fe ra alogo e fan xa rasarijan nɔndin xɔn.”

²⁰ “N mi i maxandima e tan xan tun ma fe ra, koni fɔ e nun muxun naxanye fan denkeleyama n ma e fala xuiin xɔn ma ²¹ alogo e birin xa findi muxu kedenna ra, alo i tan n tan yi kii naxan yi, e nun n fan i tan yi kii naxan yi. N Fafe, e fan xa findi kedenna ra en tan yi alogo dunuƙa muxune xa la a ra fa fala i tan nan n xexi. ²² I binyen naxan soxi n yii, n fan bata na so e yii, alogo e fan xa findi kedenna ra alo n tan nun i tan kedenna ra kii naxan yi, ²³ n tan e tan yi, i tan fan n tan yi. E xa findi kedenna ra ngaxakedenya kamalixini alogo dunuƙa muxune xa a kolon fa fala i tan nan n xexi, a i bata e xanu alo i n xanuxi kii naxan yi. ²⁴ N Fafe, i bata e so n yii. N denaxan yi, n waxi a xɔn ma, e fan xa siga n fɔxɔ ra menna nin, alogo e xa n ma binyen to, i binyen naxan fixi n ma, bayo i n xanuxi nen benun dunuƙa xa da. ²⁵ N Fafe tinxinxina, dunuƙa muxune mi yi i kolon, koni n tan i kolon, e fan bata a kolon a i tan nan n xexi. ²⁶ N bata a liga, e yi i kolon. N na ligama nen, alogo i n xanuxi xanuntenyaan naxan na, na xa lu e tan fan yi, n tan fan yi lu e yi.”

18

Yesu suxu fena

Matiyu 26.47-56, Maraka 14.43-50, Luka 22.47-53

¹ Yesu yelin Ala maxande waxatin naxan yi, e nun a xarandiine yi siga, e sa dangu Kadirɔn lanbanna fɔxɔ kedenni, oliwi wudi bili nakɔn yireni, e nun a xarandiine sa so denaxan yi. ² Yudasi naxan Yesu yanfa, a a so yiini, na yi menna kolon amasɔtɔ Yesu nun a xarandiine yi darixi e malanƙe menna nin. ³ Yudasi yi fa nakɔni, e nun Romi sofa ganla nun Yahudiyane kantan muxune, saraxarali kuntigine nun Farisi muxune naxanye xexi. Xaye degene nun lenpune nun yenge so seene yi e yii.

⁴ Feen naxanye fama ligadeni Yesu ra, a yi ne birin kolon. Yesu yi fa e fema, a yi e maxodin, a naxa, “E nde fenma?” ⁵ E yi a yabi, e naxa, “N xu Yesu Nasareti kaan nan fenma.” Yesu naxa, “N tan ni i ra.” Yudasi naxan a yanfama, a a so yiini, na fan yi tixi e tagi. ⁶ Yesu to a fala, a naxa, “N tan ni i ra,” e xete e xanbi ra, e bira.

⁷ Yesu mɔn yi e maxodin, a naxa, “E nde fenma?” E yi a fala, e naxa, “Yesu Nasareti kaana.” ⁸ Yesu yi a fala, a naxa, “N bata yi a fala e xa, a n tan ni i ra. Xa e n tan nan fenma, e bonni itoe yiiba, e xa siga.” ⁹ A na liga nen alogo a fala tixin xa kamali, a naxa, “N Fafe Ala naxan birin fixi n ma hali na keden mi lɔxi ayi.”

¹⁰ Silanfanna yi Simɔn Piyeri yii. * Piyeri yi a botinƙe ayi, a Saraxarali Kuntigi Singena konyin yiifari ma tunla sege a ma. Na konyin yi xili nen “Malikusi.” ¹¹ Yesu yi a fala Piyeri

* 18:10: Silanfanna: Sofane yengeso degemana.

xa, a naxa, “I ya silanfanna soti a tæeni! N Fafe tərɔ igelengenna naxan nagidixi n ma, n mi n minjɛ na ra ba?”

E siga Yesu ra Anasa konni

¹² Sofa ganla nun e mangan nun Yahudiyane kantan muxune yi Yesu suxu, e yi a xidi. ¹³ E siga Yesu ra Anasa singe fema amasotɔ Kayafa bitan xɛmɛmaan nan yi na ra. Kayafa nan yi Saraxarali Kuntigi Singen na na jɛɛn na. ¹⁴ Kayafa nan bata yi Yahudiyane rakolon nun, a naxa, a fisa muxu kedenna xa faxa yamaan xa.

Piyeri a mɛ fena Yesu ra

Matiyu 26.69-70, Maraka 14.66-68, Luka 22.55-57

¹⁵ Simɔn Piyeri nun xarandiina nde yi biraxi Yesu fɔxɔ ra. Saraxarali Kuntigi Singen yi xarandiin bonna kolon ki fajni. Nanara, a so Yesu fɔxɔ ra Saraxarali Kuntigi Singena tanden ma kiti sadeni. ¹⁶ Koni Piyeri yi tixi sansanna so dɛɛn dɛxɔn. Xarandiin bonna, Saraxarali Kuntigi Singen yi naxan kolon, na yi mini, a falan ti walike jaxanla xa, naxan tixi dɛɛn na, na yi Piyeri raso. ¹⁷ Walike jaxanla naxan yi tixi dɛɛn na, na yi a fala a xa, a naxa, “Xɛmɛni ito a xarandiina nde xa mi i fan na ba?” Piyeri yi a yabi, a naxa, “N tan mi a ra.” ¹⁸ Xunbenla yi fama na waxatini. Nanara, walikene nun dɛ kantanne yi tɛɛn sa a ra, e yi tixi naxan xɔn e maxaradeni. Piyeri fan yi tixi e yɛ a maxaradeni.

Kuntigin yi Yesu maxɔdin

Matiyu 26.59-66, Maraka 14.55-64, Luka 22.66-71

¹⁹ Saraxarali Kuntigi Singen yi Yesu maxɔdin a xarandiine nun a xaranna fe ma. ²⁰ Yesu yi a yabi, a naxa, “N bata falan ti yamaan birin xa kɛnɛnni, n yi darixi xaranna tiyɛ salide banxine nin hanma Ala Batu Banxini, Yahudiyane birin e malanma dɛnaxan yi. N mi sese falaxi wundoni. ²¹ I n maxɔdinma na ma nanfera? Muxun naxanye n xuiin mexi, ne maxɔdin. E n ma fala tixine kolon ki fajni!” ²² Yesu ito fala waxatin naxan yi, dɛ kantanna naxanye yi na yi, na nde yi a dɛɛn garin, a naxa, “I Saraxarali Kuntigi Singen yabima na kii nin?” ²³ Yesu yi a yabi, a naxa, “Xa n fala jaxin tixi, na sereyaan ba. Koni xa n jɔndin nan falaxi, nanfera i n garinxi?”

²⁴ Nayi, Anasa yi a xidixin nasiga Kayafa ma, Saraxarali Kuntigi Singena.

Piyeri mɔn yi a mɛ Yesu a xarandiyaan na

Matiyu 26.59-66, Maraka 14.69-72, Luka 22.58-62

²⁵ Simɔn Piyeri yi lu tixi na yi a maxaradeni. E yi a fala a xa, e naxa, “A xarandiina nde xa mi i fan na ba?” Koni Piyeri yi a tandi, a naxa, “N tan mi a ra.” ²⁶ Piyeri Saraxarali Kuntigi Singena konyin naxan tuli sɛgɛ a ma, na kon kaana nde yi a maxɔdin, a naxa, “N mi i tan xa to a fema oliwi bili nakɔni?” ²⁷ Piyeri mɔn yi a tandi. Dontonna yi wuga keden na!

E siga Yesu ra Pilati konni

Matiyu 27.1-2, 11-14, Maraka 15.1-5, Luka 23.1-5

²⁸ E yi Yesu tongo Kayafa konni siga yamana kanna banxini. Xɔtɔn xɔtɔnna nan yi a ra nun. Yahudiyane yɛtɛɛn mi so yamana kanna banxini alogo Romi kaane nama e sarijanna kala, bayo e yi sigama Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla† donse donden nin. ²⁹ Pilati yi mini tandeni e fema, a yi a fala e xa, a naxa, “ɛ xɛmɛni ito kansunma feen mundun ma?” ³⁰ E yi a yabi, e naxa, “Xa xɛmɛni ito mi fe jaxi rabaxi, nxu mi yi fama a ra i fema nun.” ³¹ Pilati yi a fala e xa, a naxa, “ɛ a tongo, ɛ yɛtɛɛn xa a makiti ɛ sariyan na.” Yahudiyane yi a yabi, e naxa, “Koni ɛ sariyan mi a ra, nxu xa muxun faxa.” ³² Ito ligaxi nen alogo Yesu naxan fala lan a faxa kiin ma, na xa kamali.

† 18:28: Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla: Musaa waxatini, Ala fitina feen nafa nen Firawona yamaan ma, malekan yi fa e dii singene birin faxa kɔɛ kedenna ra. Koni, Isirayila kaane yi saraxa wunla xuya e banxine dɛ wudine ma, saya malekan yi dangu e xun ma. Na feen sanla ni ito ra. A mato Xɔrɔyaan 12.1-13 kui.

³³ Pilati yi xete yamana kanna banxini, a sa Yesu xili, a yi a maxodin, a naxa, “Yahudiyane Mangan nan i tan na ba?” ³⁴ Yesu yi a yabi, a naxa, “I yetena maxodinna ni ito ra ba hanma muxune nan a falaxi i xa?” ³⁵ Pilati yi a yabi, a naxa, “I mirixi a ma fa fala Yahudiyani nan n tan na ba? I kon kaane nun i ya saraxarali kuntigine nan i soxi n yii. I nanfe ligaxi?” ³⁶ Yesu yi a fala a xa, a naxa, “Dunujani ito gbee mi n ma mangayaan na. Xa dunujana ito gbeen nan yi n ma mangayaan na nun, n ma walikene yi yengen soma n xa nen nun alogo Yahudiyane nama n suxu. Koni iki, n ma mangayaan mi be xan yi.” ³⁷ Nanara, Pilati yi a maxodin, a naxa, “Mangana nde nan i tan na nayi ba?” Yesu yi a yabi, a naxa, “I tan nan a falaxi fa fala a mangan nan n tan na. N barixi dunuja yi na nan ma, a n xa jondin seren ba. Naxan yo jondin xa, ne e tuli matima n xuiin na nen.” ³⁸ Pilati yi a maxodin, a naxa, “Nanse jondin na?”

E Yesu faxa feen nata

Matiyu 27.15-31, Maraka 15.6-20, Luka 23.13-25

A to na fala, Pilati yi mini banxini, a mon yi siga Yahudiyane fema, a sa a fala e xa, a naxa, “N mi a yalagi xun toxi hali ndedi! ³⁹ Koni e namunna nan a ra, n muxu keden yiiba e xa Halagi Tiin Dangu Loxon Sanla waxatini. E waxi a xon ma, n xa Yahudiyane mangan yiiba e xa ba?” ⁴⁰ E sonxo sonxo, e yi a yabi, e naxa, “En-en, a tan mi a ra. Nxu waxi Baraba nan xon!” Anu, mafu tiin nan yi Baraba ra.

19

¹ Nayi, Pilati yi Yesu tongo, e yi a bulan. ² Sofane yi komotin jali kanna rafala mangaya taxamasenna ra, e yi a so a xunna, e yi doma mamiloxin nagodo a ma. ³ E yi lu fe a fema, e yi a fala a xa, e naxa, “Yahudiyane Mangana, i kenε.” E yi a garin.

⁴ Pilati mon yi mini, a yi a fala Yahudiya yamaan xa, a naxa, “E a mato, n xa a ramini e ma tandeni, alogo e xa a kolon a n mi a yalagi xun toxi mumε!” ⁵ Nayi, Yesu yi mini tandeni, mangaya komoti jali kanna soxi a xun na, doma mamiloxin fan yi ragodoxi a ma. Pilati yi a fala e xa, a naxa, “A tan xemen ni i ra!”

⁶ Saraxarali kuntigine nun de kantanne to a to, e sonxo sonxo, e lu a fale, e naxa, “A xa gbangban, a xa gbangban!” Pilati yi a fala e xa, a naxa, “E tan xa a tongo, e sa a gbangban. N tan mi a yalagi xun toxi mumε!” ⁷ Yahudiyane yi a yabi, e naxa, “Sariyana nxu yii, fata na sariyan na a daxa a xa faxa amasoto a bata a yete findi Alaa Dii Xemen na.”

⁸ Pilati to na me, a yi gaxu kati! ⁹ A mon yi xete yamana kanna banxini, a yi a fala Yesu xa, a naxa, “I tan kelixi minen yi?” Koni Yesu mi a yabi. ¹⁰ Pilati yi a fala a xa, a naxa, “I mi n yabima? I mi a kolon fa fala senbena n yii, n ni i bejin hanma n ni i gbangban?” ¹¹ Yesu yi a yabi, a naxa, “No yo mi i yii n tan fari fo Ala naxan soxi i yii. Nanara, xemen naxan n soxi i yii na bata findi yulubi tongon na dangu i tan na.”

¹² Pilati na me waxatin naxan yi, a bejin xonla yi a suxu kati! Koni Yahudiyane yi lu sonxo sonxoε, e naxa, “Xa i xemeni ito bejin, Romi Manga Gbeen Sesare xoyi mi i tan na. Naxan yo a yete findi mangan na, na bata keli Romi Manga Gbeen xili ma.” ¹³ Pilati to falani ito me, a Yesu ramini, a doko a kiti sa gbedeni, denaxan xili “Geme Kirana” denaxan xili Heburu xuini, “Gabata.” ¹⁴ Halagi Tiin Dangu Loxon Sanla nan yi na xoton bode. Pilati yi a fala Yahudiyane xa, a naxa, “E mangan ni i ra, e hon!” ¹⁵ E lu sonxoε, e naxa, “A xa faxa! A xa faxa! A xa gbangban!” Pilati yi e maxodin, a naxa, “E waxi a xon ma, n xa e mangan gbangban wudin ma ba?” Saraxarali kuntigine yi a yabi, e naxa, “Manga yo mi nxu tan yii, ba Romi Manga Sesare ra.” ¹⁶ Na xanbi ra, Pilati yi Yesu so e yii, a e xa a gbangban wudin ma.

Yesu yi gbangban wudin ma

Matiyu 27.32-44, Maraka 15.21-32, Luka 23.26-43

Nayi, sofane yi siga Yesu ra. ¹⁷ A yeten yi a faxa wudin tongo, e siga yirena nde yi denaxan xili “Xun Xori Yirena” denaxan xili Heburu xuini, “Gologota.” ¹⁸ E yi sa a

gbangban wudin ma menni. E yi muxu firin fan gbangban wudin ma a fema, bonna a fɔxɔ kedenni, bonna fan a fɔxɔ kedenni. Yesu yi lu e tagi.

¹⁹ Pilati yi yamarin fi, e seɓenla ti, e sa a singan a faxa wudin na, a naxa, “Yesu Nasareti kaana, Yahudiyane Mangana.” ²⁰ Yahudiya wuyaxi yi na xaran amasɔto Yesu yi gbangbanxi wudin ma denaxan yi, men yi taan dɛxɔn ma nen, na yi seɓexi Heburu xuiin nun Latin xuiin nun Gireki xuiin nin. ²¹ Yahudiyane saraxarali kuntigine yi a fala Pilati xa, e naxa, “I nama a seɓe fa fala ‘Yahudiyane Mangana,’ koni fa fala xemeni ito naxa, a Yahudiyane Mangana nan a tan na.” ²² Pilati yi e yabi, a naxa, “N naxan seɓexi, n mi fa na kalama sɔnɔn.”

²³ Sofane to yelin Yesu gbangbanɗe wudin ma, e yi a dugine tongo, e yi a yitaxun dɔxɔde naanin sofa keden dɔxɔde keden. A doma bun biran naxan mi yi dɛgɛxi bayo dugi kedenna nan yi a ra, na yi lu. ²⁴ Sofane yi a fala e bode xa, e naxa, “En nama a yibo, en masensenna ti, a na naxan suxu, na yi a sɔto.” Ito ligaxi nen alogo Kitabuna falan xa kamali, a naxa,

“E bata masensenna ti
n ma dugine fe ra,
e xa e yitaxun e bode tagi.”*

Nayi, sofane yi na liga.

²⁵ Yesu nga yi tixi a faxa wudin fema nun, e nun a ngaxakeden jaxalanmana, Mariyama, Kilofasi a jaxanla, e nun Mariyama Magadala kaana. ²⁶ Yesu yi a nga tixin to na yi e nun a xarandiina, a yi naxan maxanuxi han! A yi a fala a nga xa, a naxa, “Nga, i ya dii xemen nan ito ra.” ²⁷ A yi a fala na xarandiin xa, a naxa, “I nga ni ito ra.” Na waxatin yeteni, na xarandiin yi a nga tongo, a siga a ra a konni.

Yesu faxa fena

Matiyu 27.45-56, Maraka 15.33-41, Luka 23.44-49

²⁸ Yesu yi a kolon fa fala feen birin bata yelin lige, a naxa, “N kɔe yinla bata raxara.” A na fala nen alogo naxan seɓexi Kitabuni na xa kamali.† ²⁹ Ige sasena nde yi dɔxi na, na yi rafexi manpa muluxunxin na. E dugi dungina nde ragodo manpa muluxunxini, e yi a filin wudin ma naxan xili hisopi wudina.‡ E yi a lan Yesu dɛen ma a gbangban wudin kɔe ra. ³⁰ Yesu to manpa muluxunna min, a yi a fala, a naxa, “A birin bata kamali.”

Na danguxina, a yi a xun sin, a niin yi ba.

Sofane yi Yesu jensenna sɔxɔn tanban na

³¹ Yuman nan yi a ra, na xɔtɔn bode yi findima lɔxɔ binyen nan na Matabu Lɔxɔne ye. Yahudiyane kuntigine mi yi waxi e xa faxa muxune lu wudin kɔe ra Matabu Lɔxɔni. E yi a fala Pilati xa a e xa e sanne yigira alogo e xa e ragodo sinma. ³² Nanara, sofane yi siga, e yi xemen bonna sanne yigira naxan yi gbangbanxi Yesu dɛxɔn e nun bonna. ³³ Koni e Yesu li waxatin naxan yi, e yi a to, a bata faxa. Nanara, e mi a sanne yigira. ³⁴ Koni sofana nde yi Yesu sɔxɔn a jensenni tanban na. Wunla nun igen yi mini a ma mafuren. ³⁵ Naxan na toxi, na bata a seren ba. Nɔndin nan a sereyaan na. A tan yatigi a kolon a jɔndin nan falaxi. Nayi, e fan xa denkeleya. ³⁶ Na ligaxi nen alogo Kitabun seɓenla xa kamali, a naxa, “Hali a xɔri kedenna mi yigire.”§

³⁷ A seɓexi yire gbetɛ yi Kitabun kui, a naxa, “E muxun naxan yisɔxɔnxi, e e yeen tima nen na ra.”*

Yesu Maluxun fena

Matiyu 27.57-61, Maraka 15.42-47, Luka 23.50-56

³⁸ Na xanbi ra, Yusufu Arimate kaan yi Pilati mafan, a xa Yesu binbin tongo. Nba, Yesu a xarandiina nde nan yi Yusufu ra, koni wundoni, amasɔto a yi gaxuxi Yahudiyane

* 19:24: Yaburin 22.19 † 19:28: A mato Yaburin 22.16 nun 69.22 kui. ‡ 19:29: Hisopi yi findixi sansi bili xurudina nde nan na e yulubi xafari wunla xuyama naxan na saraxabadeni. Na feen seɓexi Xɔrɔyaan 12.22 kui. § 19:36: A mato Xɔrɔyaan 12.46 nun Yatene 9.12 nun Yaburin 34.21 kui. * 19:37: A mato Sakari 12.10 kui.

yεε ra. Pilati yi tin. Nanara, a yi fa Yesu binbin tongodeni. ³⁹ Nikodemi naxan siga Yesu fema kœen na a fœlœni, na fan yi bira Yusufu fœxœ ra. Ture xiri naxumen kilo tonge saxan, mirihi latikœnœnna nun latikœnœn gbete basanxin nan yi a yii. ⁴⁰ E yi Yesu binbin kasangen dugi fixen nun ture xiri naxumen na amasœtœ Yahudiyane namunna nan yi na ra. ⁴¹ Yesu gbangban wudin ma denaxan yi, nakœ yiren nan yi na dexœn. Bilinganna nde yi na nun, muxe munma yi maluxun denaxan yi. ⁴² Na xœtœn bode Yahudiyane Matabu Lœxœn nan yi a ra, gaburun faranna to mi yi makuya, e sa Yesu maluxun menni.

20

Yesu keli feen gaburun kui

Matiyu 28.1-8, Maraka 16.1-8, Luka 24.1-12

¹ Xatin subaxani benun kuye xa yiba, Mariyama Magadala kaan yi siga gaburu dœen na, a yi a li, gœmen bata ba gaburun dœ ra. ² A gimatœœn yi siga Simœn Piyeri nun a xarandiin boden fema, Yesu yi naxan maxanuxi han, a yi a fala e xa, a naxa, “E bata Marigin ba gaburun kui, e a saxi dœdœ, nxu mi na kolon!”

³ Piyeri nun xarandiin bonna yi mini, siga gaburu dœen na. ⁴ E firinna birin yi siga e giye koni xarandiin bonna yi dangu Piyeri ra, a singe yi sa gaburu dœen li. ⁵ A yi a felen, a yi a yœε masa, a yi kasangenna to gaburun faranna kui koni a mi so na. ⁶ Na xanbi ra, Simœn Piyeri yi fa, a yi so gaburu faranna ra kedenna, a fan yi kasangenna to saxi na yi. ⁷ Yesu xunna yi mafilinxi dugin naxan yi, na mafilixin yi saxi a danna, a mi yi kasangenna dexœn ma. ⁸ Nayi, xarandiin naxan singe sa gaburu dœen li, na fan yi so a kui. A yi na yito, a yi denkeleya. ⁹ Amasœtœ e munma yi a famu naxan sœbœxi Kitabuni, naxan yi a falaxi a Yesu kelima nen sayani. ¹⁰ Na xanbi ra, xarandiine yi xete e konni.

Yesu yi mini kœnenni Mariyama Magadala kaan xa

Matiyu 28.9-10, Maraka 16.9-11

¹¹ Mariyama tan tixin yi lu wugε gaburu dœen na. A wugama, a yi a felen a yœε masadeni gaburun kui. ¹² Yesu binbin yi saxi denaxan yi nun, a yi maleka dugi fixe kan firin to dœxi menni. Kedenna dœxi a xun saden binna ra. Bonna dœxi a san saden binna ra. ¹³ E yi a maxœdin, e naxa, “I wugan nanfera, nga naxanla?” A yi e yabi, a naxa, “E bata n Marigin ba be yi, n mi a kolon e a saxi dœdœ.”

¹⁴ A ito fala waxatin naxan yi, a yi a firifiri, a Yesu to tixi na yi. Koni a mi yi a kolon, xa Yesu nan yi a ra. ¹⁵ Yesu yi a maxœdin, a naxa, “I wugan nanfera, nga naxanla? I nde fenma?” Naxanla yengi yi a ma, a nakœ kantanna nan yi a ra. A yi a fala a xa, a naxa, “N fafe, xa i tan nan a baxi be, i sigaxi a ra denaxan yi, na fala n xa, n xa sa a tongo na.”

¹⁶ Yesu yi a fala a xa, a naxa, “Mariyama.” A yi a firifiri, a falan ti Yesu xa Heburu xuini, a naxa, “Raboni.” Na bunna nœen, “Karamœxœ.”

¹⁷ Yesu yi a fala a xa, a naxa, “I nama kankan n ma, amasœtœ n munma siga n Fafe Ala fema singen. Koni siga, i sa a fala ngaxakedenne xa, i naxa, a n tema n Fafe nun ε Fafe fema, n ma Ala nun ε Ala.” ¹⁸ Nayi, Mariyama Magadala kaan yi siga a faladeni xarandiine xa fa fala a bata Marigin to, a bata falani itoe ti a xa.

Yesu yi a xarandiine xε

Matiyu 28.16-20, Maraka 16.14-18, Luka 24.36-49

¹⁹ Na xati kedenna pinbanna ra, xarandiine yi malanxi banxina nde kui, dœen balanxi e ma amasœtœ e yi gaxuxi Yahudiyane yœε ra. Yesu yi fa, a ti e tagi, a naxa, “ε bœnen xa xunbeli.” ²⁰ A yelinxini ito fale, a yi a yiine nun a nœsenna yita e ra. Xarandiine Marigin toxina, e sewa kati! ²¹ Yesu mœn yi a fala e xa, a naxa, “ε bœnen xa xunbeli! N Fafe Ala n xexi kii naxan yi, n fan bata ε xε na kiini.” ²² A ito fala waxatin naxan yi, a yi a dœ foyen fe e ma, a naxa, “ε Alaa Nii Sarijanxin sœtœ. ²³ ε na dija naxanye yulubiye ma, ne mafeluun sœtœma nen, ε na naxanye gbeeye ramara, ne gbeene ramarama nen.”

Yesu nun Tomasi

²⁴ Muxu keden yi a xarandii fu nun firinne ye, Tomasi, naxan mən yi xili “Gulunna,” na mi yi e fema Yesu fa waxatin naxan yi. ²⁵ Nanara, xarandiin bonne yi a fala a xa, e naxa, “Nxu bata Marigin to!” Tomasi yi a fala e xa, a naxa, “Xa n mi a gbangban funfun to a yiine kui, n yi n yii sonla raso a sɔxɔndene ra, n yi n yiin naso a jɛnsenna sɔxɔnden na, n mi le a ra mumɛ!”

²⁶ Lɔxɔ xun keden danguxina, xarandiine mən yi e malan banxini, Tomasi yi e fema, dɛene yi balanxi. Koni Yesu yi fa, a ti e tagi, a naxa, “E bɔjɛn xa xunbeli.” ²⁷ Na xanbi ra, a yi a fala Tomasi xa, a naxa, “I yii sonla rafa, i yi n yiine mato. I yiini bandun, i yi a raso n jɛnsenni, alogo i nama denkeleyatareyaan liga, denkeleya.” ²⁸ Tomasi yi a yabi, a naxa, “N Marigina, n ma Ala!” ²⁹ Yesu yi a fala a xa, a naxa, “Bayo i bata n to, i bata denkeleya ba? Muxun naxanye denkeleyaxi hali e munma n to, sɛwan ne xa!”

Kitabun yireni ito sebe xunna

³⁰ Yesu kabanako fe gbetɛ wuyaxi liga nen a xarandiine yeɛ xɔri naxan mi sebɛxi Kitabuni ito kui. ³¹ Koni itoe sebɛxi nen alogo e xa la a ra fa fala Alaa Muxu Sugandixin nan Yesu ra, Alaa Dii Xɛmena. E na denkeleya a ma, e nii rakisin sɔtɔma nen a xinli.

21

Yesu yi mini kenenni xarandii solofere tagi

¹ Na xanbi ra, Yesu mən yi a yeɛɛ makenen a xarandiine xa Tiberiyadi daraan dɛxɔn ma. A a yeɛɛ makenen kii naxan yi, na nan ito ra. ² Simɔn Piyeri nun Tomasi naxan xili Gulunna, e nun Nataniyeli naxan kelixi Kana taani Galile yamanani e nun Sebede a dii xɛmene nun xarandii firin gbeteye, ne yi malanxi. ³ Simɔn Piyeri yi a fala bonne xa, a naxa, “N sigama yeɛɛ suxudeni.” E yi a yabi, e naxa, “Nxu fan sigama i fɔxɔ ra nen.” Nayi, e siga, e sa dɔxɔ kunkin kui. Koni e mi sese suxu na kɔɛɛn na.

⁴ Kuye yibaxina, Yesu yi fa ti daraan dɛ. Koni a xarandiine mi yi a kolon a Yesu nan yi a ra. ⁵ A yi a fala e xa, a naxa, “Banxulanne, e bata yeɛɛna nde suxu ba?” E yi a yabi, e naxa, “Eɛn-ɛn.” ⁶ A yi a fala e xa, a naxa, “E yalaan nagodo kunkin yiifanna ma, e nde suxuma nen na yi.” E to yalaan nagodo menni, e mi nɔ a bandunɛ amasɔtɔ yeɛɛ wuyaxi bata yi e suxu yalaan na. ⁷ Yesu yi xarandiin naxan maxanuxi, na yi a fala Piyeri xa, a naxa, “Marigin nan a ra!” Simɔn Piyeri to na mɛ tun, fa fala Marigin nan a ra, a yi a domaan xidi a ra, amasɔtɔ a ragenla nan yi a ra. A tugan, a sin igeni. ⁸ Xarandiin bonne yi bira a fɔxɔ ra kunkin kui, e fa yalaan bandunɛ, a rafexi yeɛɛn na ken! Amasɔtɔ, e nun xaren mi yi tagi kuya, fɔ nɔngɔnna ye kɛmɛ firin jɔxɔn.

⁹ E to xaren li, e yi tɛɛn to na, yeɛɛne yi ganma denaxan yi e nun buruna. ¹⁰ Yesu yi a fala e xa, a naxa, “E baxi yeɛɛn naxan suxude, e fa na nde ra.” ¹¹ Simɔn Piyeri yi so kunkin kui, a yalaan bandun xareyaan na, a rafexi yeɛɛ xungbene ra. Kɛmɛ tonge suulun e nun saxan nan yi a birin na. Hali e to a wuyaxi suxu, koni yalaan mi yibɔ. ¹² Yesu yi a fala e xa, a naxa, “E fa e dɛge.” Xarandiine sese mi susu a maxɔdinɛ fa fala, “Nde i tan na?” Amasɔtɔ e yi a kolon, a Marigin nan yi a ra. ¹³ Nanara, Yesu yi a maso, a burun tongo, a yi a so e yii. A yeɛɛn fan liga na kiini.

¹⁴ A saxanden nan yi na ra Yesu xa a makenen a xarandiine xa, xabu a keli sayani.

Yesu nun Piyeri

¹⁵ E yelin xanbini e dɛge, Yesu yi a fala Simɔn Piyeri xa, a naxa, “Simɔn, Yoni a dii xɛmena, i n xanuxi dangu itoe ra ba?” Piyeri yi a yabi, a naxa, “ɔn, n Marigina, i a kolon, i rafan n ma.” Yesu yi a fala a xa, a naxa, “I yengi dɔxɔ n ma yeɛɛɛ diine xɔn.” ¹⁶ Yesu mən yi a fala a xa a firindeni, a naxa, “Simɔn, Yoni a dii xɛmena, i n xanuxi ba?” Piyeri yi a yabi, a naxa, “ɔn, n Marigina, i a kolon, i rafan n ma.” Yesu yi a fala a xa, a naxa, “I yengi lu n ma yeɛɛɛne xɔn.” ¹⁷ Yesu mən yi a fala a xa a saxandeni, a naxa, “Simɔn, Yoni a dii xɛmena, n nafan i ma ba?” Piyeri bɔjɛn yi yifu amasɔtɔ Yesu bata a maxɔdin dɔxɔɔna ma saxan fa fala, “I n xanuxi ba?” Piyeri yi a fala a xa, a naxa, “N Marigina, i feen birin kolon, i a kolon, i rafan n ma.” Yesu yi a fala a xa, a naxa, “I yengi dɔxɔ n ma yeɛɛɛne xɔn.

¹⁸ N xa nɔndin fala i xa. I yi banxulanyani waxatin naxan yi, i yi darixi i yete maxide nen, i yi siga denaxan na i kenen. Koni i na fori waxatin naxan yi, i yiine yibandunma nen muxu gbete yi i maxidi, a siga i ra yire yi denaxan mi rafan i ma.” ¹⁹ Yesu yi na falama nen alogo a xa Piyeri faxa kiin yita, a yi Ala binyama naxan xɔn. A yi a fala a xa, a naxa, “Bira n fɔxɔ ra.”

²⁰ Piyeri yi a firifiri, a yi xarandiin bonna to e fɔxɔ ra, Yesu yi naxan maxanuxi. A tan nan yi dɔxi Yesu fema e degedeni, a Yesu maxɔdin waxatin naxan yi, a naxa, “Marigina, nde i yanfama, a i so yiini?” ²¹ Awa, Piyeri a toxina, a yi a fala Yesu xa, a naxa, “Marigina, nanfe ligama xɛmeni ito ra?” ²² Yesu yi a yabi, a naxa, “Xa n waxi a xɔn ma, a tan xa lu a nii ra han n fa, na nanfe ligama i tan na? I tan xa bira n fɔxɔ ra tun.” ²³ Nayi, falani ito yi xuya ayi Yesu a xarandiine tagi fa fala xarandiini ito mi faxama. Koni Yesu mi a falaxi fa fala a mi faxama, koni a a fala a xa nen, a naxa, “Xa n waxi a xɔn ma a tan xa lu a nii ra han n fa, na nanfe ligama i tan na?”

²⁴ Na xarandiin nan feni itoe seren bama. A tan nan mɔn itoe seɓexi. En na a kolon fa fala nɔndin nan a sereyaan na.

Fala dɔnxɛna

²⁵ Yesu mɔn fe gbete wuyaxi liga nen. Xa ne birin yi seɓe nun, n ma miriyani, a kitabune mi yi xanɓe dunɔɓani ito yi.

Kewanle
Yesu a Xerane Kewanle

Luka naxan Ningila Yesu yirena nde seɓexi, na nan mɔn yireni ito fan seɓexi naxan xili “Yesu a Xerane Kewanle.” Ningila Yesu a yitama en na nen Yesu feen naxanye ligaxi a siimayani. A firindeni ito fɔlɔxi a singen danden nin. A fan a yitama en na nen Yesu fɔxɔrabirane nun a xerane naxan liga alogo Yesu a xaranna xa xuya ayi dunuɗa yiren birin yi.

Yesu yelin xanbini a xerane xe, a e xa a xaranna kawandin ba dunuɗa yirene birin yi, a yi a Nii Sarijanxin fan nagodo e ma alogo e xa senben sɔtɔ a wanla ke feen na. E to na sɔtɔ, e yi kawandin ba fɔlɔ Yerusalɛn taani. Muxu wuyaxi yi la e falane ra, e findi Yesu fɔxɔrabirane ra. Kabanako fe wuyaxi yi liga alogo muxune xa la Yesu a xerane falane ra.

Na kawandin yi senben sɔtɔma Yerusalɛn taani waxatin naxan yi, Yesu yaxune yi denkeleya muxune tɔrɔ fɔlɔ. Na kui, Yesu fɔxɔrabirane yi xuya ayi Yerusalɛn taan fari ma. E yi siga kawandin be Yudaya nun Samari bɔxɔn ma. Kitabun yireni ito sora singena han sora fu nun firinden na wanla nan yitama en na. Piyeri tiden gbo na taruxune kui.

Na xanbi ra, Ala yi xera gbete xili naxan findixi Pɔli ra. Benun Ala xa a xili, Pɔli yi Yesu fɔxɔrabirane naxankatama Isirayilaa dinan xinli han! Koni Yesu yi a yete yita Pɔli ra, a fa a xe yamana gbeteɗe ma. Na kui Yesu a fe xibarun yi dangu Isirayila bɔxɔn danne ra siga siya gbeteɗe yamanane yi.

Pɔli yi na wanla ke yire wuyaxi yi, keli Yerusalɛn taani siga han Romi taani. Yahudiyane yi a naxankata, koni e mi a nɔ. A yi kawandin bama Yahudiyane xa salide banxine kui, a mɔn yi a bama siya gbeteɗe se batudene kui. A na liga nen alogo dunuɗa muxune birin xa a kolon Yesu naxan ligaxi e xa.

Luka taruxuni itoe feɓefeɓexi nen, a e seɓe. Koni yirena nde seɓe kiina a yitama en na, a a ligaxi Luka yeɓe xori nen. Waxatina nde Luka naxa, “Nxu yi siga iki...” Na falan nan a yitama en na, a a fan yi na nun. E nun Pɔli nan yi sigama sigatini Yesu fe xibarun nalideni. Dandan tiin nan yi Luka ra.

Na birin kui, to denkeleya muxune nɔe a kolonɗe nen Yesu fɔxɔrabira singene dunuɗa yi gidixi kii naxan yi. E wanla lan a xa findi misaala ra en xa.

Yesu te feen kore

¹ N xɔyin Teyofili,*

N bata Yesu a feene seɓe i xa n ma seɓe singen kui a wanla fɔlɔ feen naxanye birin ma e nun a xaranna naxan birin ti xabu a fɔlɔni ² han a te kore waxatin naxan yi a yelin xanbini yamarine fiye a xera sugandixine ma Alaa Nii Sarijanxin barakani. ³ A naxankata xanbini, a yi a niiramaan yita e ra taxamaseri wuyaxi xɔn ma xii tonge naanin bun, a mɔn yi Alaa Mangayana fe fala e xa. ⁴ A yi e fema waxatin naxan yi, a yi e yamari, a naxa, “E nama keli Yerusalɛn taani singen. N Fafe Ala e tuli saxi naxan na, † e na mame be, n bata yi naxan ma fe fala e xa. ⁵ Amasɔtɔ Yoni muxune rafuxi igen nin koni a mi fa buma, e rafu Alaa Nii Sarijanxini.”

⁶ Nba, xerane yi malanxi Yesu fema waxatin naxan yi, e yi a maxɔdin, e naxa, “Marigina, i mɔn Isirayila mangayani tɔnma waxatini ito nin ba?” ‡ ⁷ Yesu yi a fala xerane xa, a naxa, “N Fafe Ala bata waxatin naxanye ragidi a senben bun, a mi lan e xa ne liga waxatine kolon. ⁸ Koni Alaa Nii Sarijanxin na godo e ma waxatin naxan yi, e senben sɔtɔma nen, e yi findi n serene ra Yerusalɛn taani, e nun Yudaya yamanan nun Samariya yamanan birin siga han bɔxɔn danne ra.” ⁹ A yelinxini ito fale, Ala yi a rate kore e yeɓe

* 1:1: Teyofili: Muxu xinla na a ra naxan bunna nɛen, fa fala “Muxun naxan Ala xanuxi.” A mato Luka 1.1 kui. † 1:4: Ala e tuli saxi naxan na, na findixi Alaa Nii Sarijanxin nan na. A mato Xerane 2.2 kui. ‡ 1:6: E yi waxi a xɔn ma Ala xa Isirayila mangayani tɔn bayo Romi kaane bata yi Isirayila yamanan suxu yengeni.

xəri, a yi lɔ ayi e ma kundani. ¹⁰ E yeen mɔn yi xelexi ayi a fɔxɔ ra waxatin naxan yi, xeme dugi fixe kan firin yi ti xerane fema. ¹¹ E yi a fala, e naxa, “Galile kaane, e tixi be nanfera, e koren matoma? Yesu ito naxan bata tongo e tagi, a te kore xonna ma, a mɔn fama nen alo e a toxi te kii naxan yi.”

Yudasi jɔxɔn sugandi fena

¹² E yi xeɛe Yerusalɛn taani sa keli Oliwi geyaan na. Na geyaan nun taa tagina, kilo keden jɔxɔndɔn na a ra. ¹³ E soxina taani, e te kore banxin kui e yigiyaan na. Naxanye yi na yi, ne nan xili itoe ra, Piyeri[§] nun Yoni nun Yaki nun Andire nun Filipi nun Tomasi nun Barotolome nun Matiyu nun Alifaa dii xɛmena Yaki nun Simɔn e naxan ma a “Yahudiya siya xanuna,”* e nun Yaki a dii xɛmena, Yudasi. ¹⁴ Itoe birin yi e malanma yire kedenni Ala maxandideni waxatin birin e nun jaxanla ndee nun Yesu nga, Mariyama e nun Yesu xunyene.

¹⁵ Na waxatini, Piyeri yi keli, a falan ti denkeleya muxune ye. Muxu keme muxu mɔxɔne nan yi na yi. ¹⁶ A yi a fala, a naxa, “Ngaxakedenne, Alaa Nii Sarijanxin naxan falaxi Kitabun kui Dawuda xɔn ma Yudasi a fe yi, naxan yi Yesu suxu muxune ye ra fɔ na xa kamali nen. ¹⁷ Yudasi, en tan nde nan yi a ra nun. A fan yi wanli ito ligama en xɔn ma.”

*Yudasi faxa fena
Matiyu 27.3-9*

¹⁸ Nba, Yudasi gbetin naxan sɔto a saranna ra tinxintareyaan xɔn ma, a bɔxɔn sara na ra. A bira na bɔxɔn fari, a faxa, a kuiin yi rabɔ ayi. A kui seene birin yi mini. ¹⁹ Yerusalɛn kaane birin yi na feen kolon. Nanara, e na bɔxɔn xili sa e kon xuini, Hakeladama. Na bunna nɛen, “Wuli bɔxɔna.”

Yudasi jɔxɔn sugandi fena

²⁰ Piyeri mɔn yi a fala, a naxa, “Amasɔto a sebexi Yaburin kui, fa fala, ‘A yireni genla xa lu, muxu yo nama lu na yi.’ A mɔn sebexi, ‘Muxu gbetɛ xa a tiden tongo.’† ²¹ Nanara, fɔ muxuna nde xa sugandi, naxan yi en fema waxatin birin yi, en Marigi Yesu yi sigan tima en xɔn ma waxatin naxan yi ²² fɔlɔ Yesu rafu waxatin ma Yoni xɔn, han sa ti Yesu rate lɔxɔn ma kore. Fɔ na kanna xa kafu en ma, a fan yi findi seren na a Yesu bata keli sayani.” ²³ Nanara, e muxu firin yeɛba, Yusufu naxan yi xili Barasaba, a mɔn yi xili Yusutu e nun Matiyasi. ²⁴ E yi Ala maxandi, e naxa, “Marigina, i tan muxun birin bɔne yi feen kolon. Nanara, a yita nxu ra, itoe firinna, i bata naxan sugandi ²⁵ alogo a xa wali xerayani Yudasi jɔxɔni, Yudasi wanla naxan bejin, a siga a sigadeni.” ²⁶ Na danguxina, e masensenna ti, a yi Matiyasi suxu, a sa Yesu a xera fu nun kedenna fari.

2

Alaa Nii Sarijanxin fa fena

¹ Se Xaba Singen Sali lɔxɔna a liye, denkeleya muxune birin yi malanxi yirena nde yi, ² sanja ma kedenni, e yi xui gbeena nde me keli kore naxan yi ligaxi alo foye gbeen xuina. E yi dɔxi banxin naxan kui, a yi na rafe. ³ Tɛɛ degene yi siga godɛ e keden kedenna birin xun ma alo tɛen lenna. ⁴ E birin yi lugo Alaa Nii Sarijanxin na. E falan ti fɔlɔ xui gbetene yi, alo Nii Sarijanxina a fixi e ma kii naxan yi.

⁵ Yahudiya tɔgɔndiyaxina ndee yi yigiyaxi Yerusalɛn taani na waxatini, naxanye sa kelixi dunuɔna siyane birin ye. ⁶ E to xui gbeeni ito me, yamaan yi e malan. Na yi e birin naterena amasɔto e keden kedenna birin yi e yeɛe kon xuiin nan mema denkeleya muxune falani. ⁷ E yi kabɛ han, e naxa, “Naxanye falan tima itoe ra, Galile kaane xa mi e birin na ba? ⁸ Nanfera nayi, en keden kedenna birin fa e xuiin mema en yeɛe bari xuine yi? ⁹ Parate kaane, Mede kaane, Elan kaane, naxanye dɔxi Mesopotamiya nun Yudaya nun Kapadose nun Pontu nun Asi yi ¹⁰ e nun Firigi nun Panfiliya nun Misiran nun Libiya bɔxɔn naxan

§ 1:13: Muxune mɔn Piyeri ma a Pita. * 1:13: Yahudiya siya xanuna: Muxune nan yi ne ra naxanye yi Romi kaane yengema alogo Isirayila kaane xa mini e nɔɔn bun ma. † 1:20: A mato Yaburin 69.26 nun 109.8 kui.

Sireni yamanan dexɔn e nun naxanye kelixi Romi taani ¹¹ Yahudiyane ba, Yahudiyataren naxanye so Yahudiya dinani ba, Kireti kaane ba, Arabi kaane ba, en birin e xuiin mema, e Alaa kabanako feene ralima en ma, en ma xuine yi!" ¹² E birin yi kabe, e yifu, e lu a fale e bode xa, e naxa, "Ito bunna di?" ¹³ Koni ndee yi lu denkeleya muxune magele, e naxa, "Itoe minxin nan a ra."

Piyeri kawandin naxan ba

¹⁴ Nba, Piyeri nun xarandii fu nun kedenna bonne yi keli, e ti, Piyeri yi falan ti yamaan xa a xuini texin na, a naxa, "E tan Yahudiyane nun Yerusalen kaane, e tuli mati n xuiin na, alogo e xa a kolon, ¹⁵ fa fala muxuni itoe mi minxi alo e yengi a ma kii naxan yi, soge raxenxen* waxatin na a ra iki. ¹⁶ Koni Ala naxan fala Nabi Yoweli a Kitabun kui, na nan ito ra. A naxa,

¹⁷ 'Waxati rajanni,

n na n ma Nii Sarijanxin nagodoma nen adamadiin birin ma.

E dii xemene nun e dii temene nabiya falane tima nen.

E banxulanne yi fe toon ti

alo xiyena.

E xemε fonne yi xiyen sa.

¹⁸ Na lɔxɔne yi,

n na n ma Nii Sarijanxin nagodoma nen

hali n ma konyi xemene

nun n ma konyi gilene xun ma,

e yi nabiya falane ti.

¹⁹ N kabanako feene yitama nen kore xɔnna ma

e nun taxamasenne bɔxɔ xɔnna ma,

wunla nun tɛen nun tɛe tuti gbeen minima nen.

²⁰ Sogeni dimima nen,

kiken yi gbeeli alo wunla,

benun Marigina lɔxɔ binye gbeen xa a li.

²¹ Nba, muxu yo na Marigin maxandi a xinla ra,

na kisima nen.'† "

²² "Isirayila xemene, e tuli mati falani ito ra. Ala nan Yesu Nasareti kaan xexi. Ala bata na yita e ra kabanako feene nun fe magaxuxine nun taxamasenne xɔn a naxanye liga e tagi alo e tan yetena a kolon kii naxan yi. ²³ Ala bata yi a ragidi alo a yi a kolon kii naxan yi, a Yesu xa so e yii. E yi kafu gbalotone ma, e yi a gbangban wudin ma, e yi a faxes. ²⁴ Koni Ala mɔn yi a rakeli, a yi a ba sayaan xɔleni amasɔtɔ sayaan mi yi nɔe a ramare. ²⁵ Bayo Dawuda a fala nen a fe yi, a naxa,

'N xaxili Marigin xɔn ma waxatin birin,

bayo a n dexɔn ma,

sese mi n mamaxe.

²⁶ Nanara, n bɔɔen sewaxi,

n yi falan ti sewani.

N fati benden fan luma nen yigini.

²⁷ Amasɔtɔ, i mi i me n na,

n siga laxira yi.

I mi tinje i ya muxu tɔgɔndiyaxin yi kun gaburun na.

²⁸ I bata kiraan yita n na

nii rakisin sɔtɔma naxan xɔn.

I n nalugoma nen sewan na i yetagi.'‡ "

²⁹ "Awa, ngaxakedenne, n xa en benba Dawudaa fe fala e xa sike mi naxan yi. A faxes nen, a maluxun, a gaburun mɔn na han to. ³⁰ Koni nabiin nan yi a ra, a a kolon nen a Ala

* 2:15: Piyeri soge raxenxena fe falaxi nen alogo yamaan xa la a ra a dɔlɔ fe mi yi a ra bayo men kaane mi yi darixi dɔlɔn minje xɔtɔnni. † 2:21: Yoweli 3.1-5 ‡ 2:28: Yaburin 16.8-11

bata a tuli sa, a yi a kɔlɔ, a Dawuda bɔnsɔnna nde findima nɛn Mangan na a tan funfuni. §
³¹ Ala yi feen naxan ligama, Dawuda to na to, a yi Alaa Muxu Sugandixin nakeli feen fala, a naxa, a mi a mɛ a ra, a siga laxira yi. A fati bɛnden mɔn mi kunma.* ³² Ala na Yesu nan nakelixa sayani. En birin bata findi na seren na. ³³ A bata te Ala yiifanna ma. A yi Alaa Nii Sarijanxin sɔtɔ, Fafe Ala bata en tuli sa naxan na, a yi a ragodo en ma iki. E na nan toma. E na nan mɛma iki. ³⁴ Amasɔtɔ Dawuda yetɛen mi te ariyanna yi. Anu, a yetɛen bata a fala, a naxa, ‘Marigin yi a fala n marigin xa, a naxa,
 “Dɔxɔ n yiifanna ma

³⁵ han n yi i yaxune sa i sanna bun ma.”† ’ ”

³⁶ “Nayi, Isirayila muxune xa ito kolon yati, a e Yesu naxan gbangbanxi wudin ma, Ala bata na findi Marigin na e nun a Muxu Sugandixin na.”

³⁷ Nba, yamaan to na mɛ, na yi e bɔnɛn kala. E yi a fala Piyeri nun xeraan bonne xa, e naxa, “Nxu ngaxakedenne, nxu nanfe ligama?” ³⁸ Piyeri yi a fala e xa, a naxa, “E keden kedenna birin xa e xun xanbi so e hakeni, e rafu igeni Yesu Alaa Muxu Sugandixin xinli, alogo e yulubine xa xafari, e yi Alaa kiseen sɔtɔ, a Nii Sarijanxina. ³⁹ Amasɔtɔ Ala bata e tan nun e diine tuli sa na ra e nun naxanye birin yire makuyene yi en Marigina Ala naxanye xilima a fɛma.”

⁴⁰ Piyeri yi sereyaan ba, a yi e rawekile fala wuyaxi ra, a naxa, “E yetɛ ratanga waxatini ito tinxintareyaan ma.” ⁴¹ Naxanye tin a falan ma, ne yi rafu igeni. Muxu wuli saxan nɔxɔn yi sa denkeleya muxune fari na lɔxɔni. ⁴² E yi bira xerane xaranna fɔxɔ ra, e yi lu ngaxakedenyani, e lu e dɛgɛ e bode xɔn ma, ‡ e lu Ala maxandɛ.

⁴³ Xerane yi kabanako fe wuyaxi liga e nun taxamasenne han birin yi gaxu. ⁴⁴ Denkeleya muxune birin yi lu e bode fɛma, e yii seene birin yi findi e bode gbee ra. ⁴⁵ E yi e bɔxɔne nun e yii seene matima nɛn, e yi na gbetine yitaxun e bode ra alo e keden kedenna birin makona a ma kii naxan yi. ⁴⁶ E yi lu e malanɛ Ala Batu Banxini lɔxɔ yo lɔxɔ, e yi e dɛgema e bode xɔn ma e konne yi, sewan nun bɔnɛ xunbenli. ⁴⁷ E yi lu Ala tantunɛ, e yi rafan yamaan birin ma. Marigin yi nde sama kisi muxune fari nɛn lɔxɔ yo lɔxɔ.

3

Lɛbutenna rakendɛya fena

¹ Lɔxɔna nde, Piyeri nun Yoni yi siga Ala Batu Banxini Ala maxandi waxatini, benun se din waxatin xa a li. ² Nba, muxune yi fama xɛmɛna nde ra Ala Batu Banxin nabilinna yinna so dɛɛn na xandi tidɛni lɔxɔ yo lɔxɔ naxan yi barixi lɛbutenyani. Na so dɛɛn yi xili nɛn, “Dɛ Tofajina.” ³ A to Piyeri nun Yoni to soɛ, a yi e xandi gbetini.

⁴ E yi e yɛɛn ti a ra. Piyeri yi a fala a xa, a naxa, “Nxu mato.” ⁵ A yi e mato. A yengi yi a ma, a e yii sena nde nan fima a ma. ⁶ Koni Piyeri yi a fala a xa, a naxa, “Gbeti mi n yii! Xɛma mi n yii! Koni seen naxan n yii, n na soma nɛn i yii. Yesu Alaa Muxu Sugandixin Nasarɛti kaan xinli, keli, i sigan ti.” ⁷ Piyeri yi a suxu a yiifanna ma, a yi a rakeli. Xɛmɛn sanne nun a wɔsɔxɔne yi sɛnben sɔtɔ. ⁸ A yi tugan, a ti a sanne xun na, a sigan ti fɔlɔ. E nun xarandiine yi so Ala Batu Banxini, a sigan tima, a tunganma, a Ala tantunma.

⁹ Yamaan birin yi a to sigan tiye, a Ala tantunma. ¹⁰ E yi a kolon a a tan nan yi xandi tiini Ala Batu Banxin nabilinna yinna so dɛɛn na, naxan yi xili “Dɛ Tofajina.” Feen naxan liga xɛmɛn xa, e birin yi e tɛrɛna na ra, e kabe kati!

Piyeri a kawandina

¹¹ Bayo a mi yi fa xɛtɛma Piyeri nun Yoni fɔxɔ ra, yamaan kuisanxin yi fa e giye, e yi e malan Sulemani a Gagene bun ma. ¹² Piyeri yamaan to waxatin naxan yi, a yi falan ti e xa, a naxa, “Isirayila xɛmɛne, nanfera e kabɛma feni ito ma? Nanfera e nxu matoma alo nxu tan nan a ligaxi xɛmɛni ito yi sigan ti nxu sɛnben nun nxɔ Ala kolonna barakani?

§ 2:30: Yaburin 132.11 * 2:31: Yaburin 16.10 † 2:35: Yaburin 110.1 ‡ 2:42: Yanyina nde, ito bunna nɛɛn fa fala e yi Marigina ximenna yitaxunma. A mato Luka 22.19 kui.

¹³ Ibrahima Ala nun Isiyagaa Ala nun Yaxubaa Ala nun en benbane Ala nan a walikēen Yesu a binyen mayitaxi, ε naxan yanfa, ε yi e me a ra Pilati yetagi, naxan yi wama a bejin feni. ¹⁴ E ε mexi muxu sarijanxin nun muxu tinxinxin na, ε Pilati mafan, a xa muxu faxan bejin ε xa. ¹⁵ E nii rakisin kanna faxa nen, koni Ala yi a rakeli sayani. Na seren nan nxu tan na. ¹⁶ Nxu to denkeleyaxi Yesu xinla ma, na nan fangan fixi xemēni ito ma, ε naxan toma, ε a kolon. Denkeleyana Yesu xinla ma na nan a rakendeyaxi ε yee xori.”

¹⁷ “Nba, ngaxakedenne, n na a kolon ε tan nun ε mangane feen naxan liga Yesu ra, ε a ligaxi a kolontareyaan nan ma. ¹⁸ Ala bata yi naxan fala a nabine birin xon ma, a na nan nakamalixi, a fo a Muxu Sugandixin xa tawo. ¹⁹ Nanara, ε xun xanbi so ε hakeni, ε tubi Ala ma alogo ε yulubine xa xafari ²⁰ Marigin yi matabu waxatine fi ε ma, a mon yi a Muxu Sugandixin nafa ε ma Yesu, a naxan nagidi ε ma. ²¹ Koni fo a xa lu nen kore xonna ma singen han a waxati saxin na a li Ala feen birin yitonma waxatin naxan yi alo a bata a fala a nabi sarijanxine xon ma kii naxan yi waxati danguxine yi. ²² Musa a fala nen, a naxa, ‘Marigina ε Ala nabina nde raminima nen ε ye alo n tan, ε tuli mati a falane birin na. ²³ Xa naxan yo mi a tuli mati na nabiin na, a kedima nen yamaan ye.* ²⁴ Nabiin naxanye birin bata falan ti xabu Nabi Samuyeli waxatini, ne birin bata yi loxon itoe fe fala. ²⁵ E findixi nabine diine nan na. Ala layirin xidixi e nun ε benbane tagi nen, a yi a fala Ibrahima xa, a naxa, ‘Dunuja siyane birin duban sotoma nen i tan bōnsonna barakani.’† ²⁶ Ala to a walikēen nafa, a a xe ε singe nan ma alogo ε xa duban sotō a xon, a yi ε birin naxete ε fe naxine foxo ra.”

4

Piyeri nun Yoni makiti fena

¹ Piyeri nun Yoni yi fala tiini waxatin naxan yi yamaan xa, saraxaraline nun Ala Batu Banxin kantan muxune mangan nun Saduse muxune* yi fa. ² E yi xoloxi han, bayo xerane yi yamaan xaranma. E yi a falama a faxa muxune kelima nen sayani alo Yesu. ³ E yi e suxu, e yi e sa kasoon na han xotōnni bayo kōēen bata yi so. ⁴ Koni muxun naxanye e falan me, na wuyaxi yi la a ra. Denkeleya muxune yi wuya ayi han muxu wuli suulun joxon xemene gbansanna.

⁵ Na xotōn bode, yamaan mangane nun fonne nun sariya karamoxone yi e malan Yerusalen taani. ⁶ Saraxarali Kuntigi Singena Anasa yi na e nun Kayafa nun Yoni nun Alesandire nun Saraxarali Kuntigi Singena denbayaan muxu gbeteye. ⁷ E yi Piyeri nun Yoni ti e yetagi, e yi e maxodin, e naxa, “E ito ligaxi nde senbe bun hanma xinla mundun yi?”

⁸ Piyeri yi lugoxi Alaa Nii Sarijanxin na, a yi e yabi, a naxa, “Yamaan mangane nun fonne, ⁹ xa ε nxu makitima wali fajina fe ra to naxan ligaxi lebutenna xa, e nun a rakendeyaxi kii naxan yi, ¹⁰ nayi ε xa a kolon, ε tan nun Isirayila yamaan birin, fa fala xemēni ito tixi ε yetagi kendeyani Yesu Nasarēti kaan xinla barakan nin, Alaa Muxu Sugandixina, ε naxan gbangban wudin ma, Ala yi a rakeli sayani. ¹¹ Kitabun Yesu ito nan ma fe falaxi, a naxa, ‘E tan banxi tiine ε me gemen naxan na, na bata findi banxin geme fisamantenna ra.’† ¹² Kisin mi sote muxu gbete yo xon, bayo xili gbete yo mi dunuja yi, naxan fixi muxune fe ra en kisin sote naxan sabu ra.”

¹³ E yi kabe Piyeri nun Yoni a xaxili ragidin ma, amasoto xarantarene nan tun yi e ra naxanye mi fe kolon. Na yi a yita e ra a e yi Yesu nan foxo ra. ¹⁴ Koni bayo e yi xemen kendeyaxin toma tixi e dexon ma, e mi yi noe sese fale. ¹⁵ Koni e yi xarandiine yamari, a e xa mini kitisa yamaan malanni, e yi falan ti folo e bode xa, e naxa, ¹⁶ “En nanfe ligama muxuni itoe ra? Amasoto Yerusalen kaane birin a kolon a e bata kabanako fe gbeen liga.

* 3:23: A mato Sariyane 18.15 nun 18.18-19 kui. † 3:25: Dunuja Folon 22.18 nun 26.4 kui. * 4:1: Saduse muxune: Yahudiyane nan yi muxuni itoe ra naxanye lan ma fe yi a ra, e xa dinan suxu kii kedenni. Lanna mi yi e nun Farisi muxune tagi. E tan mi yi laxi malekane ra. E mon mi yi laxi a ra a muxune kelima nen sayani. † 4:11: Yaburin 118.22

En mi nɔɛ a matandɛ. ¹⁷ Koni en xa tɔnna sa e ra, a e nama fa falan ti muxu yo xa Yesu xinli alogo feni ito nama xuya ayi yamaan tagi.”

¹⁸ E yi Piyeri nun Yoni xili, e yi e yamari a e nama fa fala yo ti hanma e xaranna ti Yesu xinli. ¹⁹ Koni Piyeri nun Yoni yi e yabi, e naxa, “E tan yetɛɛn xa a mato xa nxu lan nxu xa e tan nan xui suxu hanma Ala. ²⁰ Nxu naxan toxi nxu yi a mɛ, nxu mi nɔɛ tonde na fale.”

²¹ E mɔn yi e kɔnkɔ e ma kati, na xanbi ra, e yi e bejin. E mi yi nɔɛ e naxankate, amasoto yamaan birin yi Ala tantunma fe ligaxini ito a fe ra. ²² Amasoto xɛmɛn naxan nakendɛya findi kabanako feen na, na barin bata yi dangu jɛɛ tonge naanin na.

Yesu mantonne Ala maxandina

²³ E to e bejin, Piyeri nun Yoni yi siga e lanfane fɛma. Saraxarali kuntigine nun yamaan fonne feen naxan falaxi e xa, e na birin yeɓa e xa. ²⁴ E na mɛ waxatin naxan yi, e birin yi e xui ramini Ala ma jɛnige kedenni, e naxa, “Nxu kanna, i tan naxan kore xɔnna nun bɔxɔ xɔnna nun fɔxɔ igen nun e yi seene birin daxi, ²⁵ i tan naxan falan ti Alaa Nii Sarijanxin nun nxu benba Dawuda xɔn ma, i ya walikɛna, i naxa, ‘Nanfera siyane murutɛma?

Nanfera yamanane muxune yanfa fuune soma?

²⁶ Dunuɗa mangane bata tondi,

kuntigine bata e malan

Marigin nun a Muxu Sugandixin xili ma.’‡ ”

²⁷ “Bayo jɔndin na a ra yati, Herode nun Pɔnsi Pilati nun Yahudiyatarene nun Isirayila yamaan birin e malan nen taani ito kui i ya walikɛ sarijanxin Yesu xili ma i naxan sugandixi. ²⁸ I sɛnbɛn nun i sagoon bata yi feen naxanye ragidi, e yi ne birin liga. ²⁹ Awa iki, Marigina, i tuli mati e fala xɔlene ra, i tin i ya walikɛne xa i ya falan nali xaxili ragidi gbeeni. ³⁰ I yiini bandun alogo muxune xa kendɛya, taxamasenne nun kabanako feene yi liga i ya walikɛ sarijanxin Yesu xinli.”

³¹ E yelinxina Ala maxandɛ, e yi malanxi denaxan yi, menna yi xuruxurun. E birin yi lugo Alaa Nii Sarijanxin na. E yi Alaa falan nali xaxili ragidini.

Denkeleya muxune lanna

³² Xaxili kedenna nun nii kedenna yi lu denkeleya yamaan muxune birin ma. Muxu yo mi yi a falama, a naxa, n gbeɛn ni ito ra, bayo e birin malanna nan yi e yii seene ra. ³³ Xɛrane yi lu Marigi Yesu keli feen sereyaan bɛ sɛnbɛ gbeeni. Baraka gbeɛn yi lu e birin xɔn! ³⁴ Bayo sese mi yi dasaxi muxu yo ma e ye. Xɛɛ bɔxɔn nun banxine yi naxanye yii, e yi e matima nen, e yi e saren xali, ³⁵ e sa e sa xɛrane bun. Xɛrane yi gbetin taxun muxune ra alo e makona a ma kii naxan yi.

³⁶ Awa, Lewi bɔnsɔnna xɛmɛna nde yi na, naxan bari Sipiri yamanani, a yi xili Yusufu. Xɛrane yi a xili sa Baranabasi. Na bunna nɛɛn, “Muxu Ralimaniyana.” ³⁷ Xɛɛ bɔxɔna nde yi a yii, a na mati, a yi fa a sara gbetin sa xɛrane bun.

5

Ananiyasi nun Safira a fe

¹ Xɛmɛna nde yi na naxan yi xili Ananiyasi, a naxanla fan yi xili Safira. Na fan yi e bɔxɔna nde mati, ² a yi a saren fɔxɔ kedenna ramara a yetɛ xa. A naxanla fan yi na kolon. A siga a dɔnxɛn na xɛrane yeɛ ra. ³ Piyeri yi a fala a xa, a naxa, “Ananiyasi, nanfera i tinxi Setana yi so i bɔjɛni, han i wulen fala Alaa Nii Sarijanxin xa? Nanfera i bɔxɔn saren fɔxɔ kedenna ramaraxi i yii? ⁴ Benun i xa na xɛɛ bɔxɔn mati waxatin naxan yi, i gbeɛn xa mi yi a ra ba? I to a mati i sagoon xa mi yi a gbetin na ba? Nanfera nayi, i fe sifani ito ligaxi? I mi wulen falaxi muxune xan xa de, fɔ Ala.” ⁵ Ananiyasi ito mɛ waxatin naxan yi, a bira, a faxa. Naxanye birin na mɛ, ne yi gaxu. ⁶ Banxulanne yi keli, e yi a kasangen, e sa a maluxun.

‡ 4:26: Yaburin 2.1-2

⁷ Awa waxatidi danguxina, a naxanla fan yi fa, koni feen naxan ligaxi, a munma yi na me singen. ⁸ Piyeri yi a fala a xa, a naxa, “A fala n xa, ε bəxən saraxi xasabini ito nan na ba?” Naxanla yi a yabi, a naxa, “Ɔn, a saren yatin nan ito ra.” ⁹ Nayi, Piyeri yi a fala a xa, a naxa, “Nanfera ε nun i ya xemen lanxi a ma ε xa Marigina Nii Sarijanxin bunba? I ya xemen maluxun muxune san xuiin ni i ra deen na, e i fan xalima nen iki sa!” ¹⁰ A yi bira Piyeri bun ma, a faxa keden na! Banxulanne yi fa, e yi naxanla fan li faxaxi, e yi a tongo, e sa a maluxun a xemen dexən ma. ¹¹ Denkeleya yamaan nun muxun naxanye birin na feen me, gaxu gbeen yi ne suxu.

Taxamasenne fe

¹² Xerane yi taxamaseri wuyaxi nun kabanako fe wuyaxi liga yamaan tagi. Denkeleya muxune birin yi e malanma Sulemani a Gagene nan bun ma. ¹³ Muxu yo mi susu a masoe e ra. Hali na, yamaan yi e xili fajin falama. ¹⁴ Koni muxu wuyaxi yi lu se e fari, xemen nun naxanla naxanye denkeleya Marigin ma. ¹⁵ Nayi, muxune yi lu fe furetone ra, e yi e sa e sa seene nun dagine ma kirane xən ma alogo Piyeri dangumatəən nininna xa e li. ¹⁶ Yama gbeen yi malan, sa keli Yerusalen rabilinna taane yi. E fa e furetone ra e nun jinan naxine naxanye tərəma. E keden kedenna birin yi kendeleya.

Xerane bəsenxənyana fena

¹⁷ Saraxarali Kuntigi Singen nun a muxun naxanye yi findixi Saduse muxune ra, ne yi xerane maxəxələn han e yi keli e xili ma. ¹⁸ E yi xerane suxu, e yi e sa kasoon na. ¹⁹ Koni Marigina malekan yi fa kaso banxin deen nabi kəeen na. A yi e ramini, a yi a fala e xa, ²⁰ a naxa, “E siga, ε sa ti Ala Batu Banxini, Yesu dunuɲa yi gidi kiin naxan yitaxi ε ra, ε na feene birin yeba yamaan xa.” ²¹ E to na me, e yi so Ala Batu Banxini subaxani, e xaranna ti fofo.

Nba, Saraxarali Kuntigi Singen nun a muxune to fa, e yi kitisa yamaan birin xili, Isirayila yamaan fonne birin. E muxun nasiga kaso banxini, a e xa sa fa xerane ra e yetagi. ²² Koni e na lixina, kantan muxune mi xerane to. E yi xete, e sa a fala bonne xa, e naxa, ²³ “Nxu kasoon lixi balanxi nen ken, kantan muxune tixi deen na, koni nxu to deen nabi, muxu yo mi yi na kui!” ²⁴ Ala Batu Banxin kantan muxune kuntigin nun saraxarali kuntigine ito mexina, e yi kui fu xerane fe yi, e naxa, “Nanfe ligaxi e ra?” ²⁵ Nba, xemena nde yi so, a yi a fala e xa, a naxa, “E fa a mato, ε xemen naxanye saxi kasoon na, e sa tixi Ala Batu Banxin kui, yamaan xarandeni!” ²⁶ Kantan muxune kuntigin nun a muxune yi keli, e sa fa xerane ra. Koni e mi fa xerane karahan, amasoto e yi gaxuxi e magələn feen na yamaan xən.

²⁷ E faxina xerane ra, e yi e ti kitisa yamaan yetagi. Saraxarali Kuntigi Singen yi e maxədin, ²⁸ a naxa, “Nxu mi yi ε yamari nun, a ε nama fa yamaan xaran xemeni ito xinli ba? Koni a mato, ε bata Yerusalen taan birin nafe ε xaranni ito ra. E waxi a xən ma, ε xa xemeni ito faxa feen sa nxu xun ma!”

²⁹ Piyeri nun xeraan bonne yi e yabi, e naxa, “A fere mi na fo nxu xa Alaa falan nan suxu dangu muxune gbee falan na. ³⁰ En benbane Ala bata Yesu rakeli sayani, ε naxan gbangban wudin ma, ε yi a faxa. ³¹ Ala mən yi a rate kore, a yi a dəxə a yiifanna ma, a yi a findi Mangan na e nun Marakisi Tiin na alogo Isirayila kaane xa nə e xun xanbi soe e hakene yi, e yulubine yi xafari. ³² Feni itoe serene nan nxu tan na. Ala bata a Nii Sarijanxin naxan fi a falan suxu muxune ma, na feene seren nan na fan na.”

³³ E ito mexina, e bənen yi te kati, han xerane faxa xənla yi e suxu! ³⁴ Koni Gamaliyeli naxan findixi Farisi muxuna* nde ra, na yi na yi. Sariya karaməxən nan yi a ra naxan yi binyaxi yamaan birin xən. Na yi keli, a ti kitisa yamaan tagi, a yi yamarin fi, a xerane xa ramini singe. ³⁵ Na danguxina, a yi a fala kitisane xa, a naxa, “Isirayila kaane, ε muxuni itoe fe liga ε yeren ma. ³⁶ Waxati danguxina nde yi, xemena nde yi xili Tudasi, na a yete

* 5:34: Farisi muxune: Yahudiyane nan yi muxuni itoe ra naxanye lan ma fe yi a ra, e xa dinan suxu kii kedenni. E tan nan e səbe so Nabi Musaa sariyan suxun ma dangu Yahudiyane bonne ra. E mən yi e benbane namunne suxuma kii xədexeni. E tan yi laxi malekane ra. E mən yi laxi a ra a muxune kelima nen sayani.

findi nen muxu gbeena nde ra, muxu keme naanin joxon yi bira a foxo ra. Koni muxune a faxesa nen. A foxorabirane birin yi xuya ayi, a fe yi lu fuu. ³⁷ Na danguxina, Yudasi Galile kaan fan yi keli muxune birin xili sebe waxatini, a yi ti ganla nde yee ra murute xinla ma. Koni muxune yi a fan faxesa, a foxorabirane fan yi xuya ayi. ³⁸ Nanara, n xa a fala e xa iki, e muxuni itoe lu na, e e bejin, e xa siga. Amasoto xa e feene nun e wanle fataxi muxune nan na, e kalama nen. ³⁹ Koni xa a fataxi Ala nan na, e mi e noe mumel! Na ma, e a liga ki fani alogo a nama liga alo e Ala nan yengema.” E yi tin a maxadi xuiin ma.

⁴⁰ E yi xerane xili banxini, e yi e bulan, e yi tonna doko a e nama fa falan ti Yesu xinla ra. E yi e bejin. ⁴¹ Xerane sewaxin yi keli kitisa yamaan fema bayo Ala bata na binyen fi e ma a e xa jaxankata Yesu xinla fe ra. ⁴² E yi lu yamaan xaranye, e Yesu Alaa Muxu Sugandixina fe xibarun nali Ala Batu Banxin nun muxune konne yi loko yo loko.

6

Denkeleya yamaan mali tiine fe

¹ Na waxatini, Yesu foxorabirane to yi wuyama ayi, Yahudiyar naxanye yi Gireki xuiin falama, ne yi e mawuga Yahudiyar bonne fari naxanye yi Heburu xuiin falama bayo e kana gilene mi yi loko yo loko balon sotoa a kiini a taxun waxatini. Yahudiya Gireki xui falane naxa, “Gbetin naxan yitaxunma loko yo loko balon na, nko kana gilene mi na se sotoa.” ² Nayi, xarandii fu nun firinne yi Yesu foxorabirane birin malan, e yi a fala e xa, e naxa, “A mi lan nxu yi Alaa falan nabekin donse feen na. ³ Na ma, ngaxakedenne, e muxu binyaxi solofere sugandi e ye naxanye lugoxi Alaa Nii Sarijanxin na, xaxinla e ma, en yi e ti na wanla ra. ⁴ Nayi, en noe en sebe soe nen Ala maxandin nun a falan wanli.”

⁵ Na falan yi yamaan birin kenene. Nayi, e yi Etiyen sugandi, naxan yi lugoxi denkeleyaan nun Alaa Nii Sarijanxin na, e nun Filipi nun Pirokoru nun Nikanoro nun Timon nun Paramenasi e nun Nikolasi Antiyoki kaan naxan so Yahudiya dinani. ⁶ E yi ne yita xerane ra. Xerane yi e yin sa e ma, e yi Ala maxandi e xa.

⁷ Na ma, Alaa falan yi lu xuye ayi. Yesu foxorabirane yi wuya ayi Yerusalen taani kati! Saraxarali wuyaxi yi denkeleya.

Etiyen suxu fena

⁸ Nba, Etiyen yi lugoxi Alaa hinanna nun a senben na. A yi kabanako fe gbeene nun taxamasenne liga yamaan tagi. ⁹ Koni salide banxina nde muxune yi keli Etiyen xili ma naxan yi xili “Muxu Xoroyaxine Salide Banxina” naxanye yi kelixi Sireni nun Alesandire taan nun Silisi nun Asi yamanani, e yi Etiyen matandi folo. ¹⁰ Koni e mi yi noe tiye Etiyen ma fe kolonna yee ra e nun a yi falan tima Nii Sarijanxin naxan baraka yi. ¹¹ Awa, e muxuna ndee saranna fi alogo e xa a fala, e naxa, “Nxu a xuiin namexi nen Musa nun Ala rayelefue!” ¹² Nayi, e yi yamaan nun yamaan fonne nun sariya karamoxone radin Etiyen xili ma. E yi Etiyen suxu, e siga a ra kitisa yamaan fema. ¹³ E yi fa wule sere baane ra. Ne yi a fala, e naxa, “Xemeni ito luma fala jaxine tiye Yire Sarijanxini ito nun Musaa sariyan xili ma. ¹⁴ Amasoto nxu bata a me a ra, a a falama, a naxa, a Yesu Nasareti kaan yire sarijanxin kalama nen, a yi en ma namun fonne maxete en naxanye sotoxi Musa ra.”

¹⁵ Naxanye birin yi doxi kitisa yamaan malanni, ne birin yeen yi lu tixi Etiyen na, e yi a yetagin to alo malekan yetagin na a ra.

7

Etiyen ma sereyana

¹ Saraxarali Kuntigi Singen yi a fala, a naxa, “Feen naxan falaxi i xun ma, jondin na a ra ba?”

² Etiyen yi a yabi, a naxa, “N fafane nun ngaxakedenne, e tuli mati n xuiin na. En benba Ibrahima yi Mesopotamiya yamanani waxatin naxan yi benun a xa doko Xarani taani, Ala Binyen Kanna a yete makenen nen a xa. ³ Ala yi a fala a xa, a naxa, ‘Keli i ya

yamanan nun i xabilani. Siga na yamanani, n naxan yitama i ra.* 4 Nayi, a keli Kalidi kaane yamanani, a sa dɔxɔ Xarani taani. A fafe to faxa, Ala yi a rafa yamanani ito yi, e dɔxi denaxan yi iki. 5 Ala mi bɔxɔ yo fi Iburahima ma yamanani ito yi na waxatini hali san tide keden nɔxɔn. Koni Ala a tuli sa nen, a yamanani ito findima nen a tan nun a bɔnsɔnna gbeen na. Anu, dii yo mi yi a yii na waxatini. 6 Ala ito nan falaxi, a naxa, 'I bɔnsɔnna dɔxɔma nen yamana gbetɛ yi, e konna mi denaxan yi, e yi tɔrɔ nɛɛ kemɛ naanin konyiyani. 7 Koni e na lu siyaan naxan bun konyiyani, n na makitima nen. Na xanbi ra, e minima nen na yamanani, e yi fa n batu be.'† 8 Na xanbi ra, Ala yi banxulan tiin layirin xidi e nun Iburahima tagi. Na xanbi ra, a yi Isiyaga bari, a yi a banxulan a xii solomasɛxɛde lɔxɔni. Isiyaga fan yi Yaxuba banxulan. Yaxuba fan yi en benba fu nun firinne banxulan."

9 "Awa, Yusufu a fe xɔxɔlɔnyaan ma, en benbane yi a mati Misiran kaane ma. Koni Ala yi a xɔn. 10 Ala yi a xunba a tɔrɔn birin yi. A yi xaxilimayaan fi Yusufu ma, a yi a rafan Misiran mangan ma. A yi Yusufu dɔxɔ Misiran yamanan xun na e nun a banxi yi feene birin. 11 Nba, fitina kamen yi so Misiran yamanan nun Kanan yamanani, tɔrɔn yi gbo ayi. Donse yo mi yi fa en benbane yii. 12 Koni Yaxuba a mɛ waxatin naxan yi, a murutun yi Misiran yi, a yi en benbane rasiga a singeni. 13 E sigan firindeni, Yusufu yi a yetɛ yita a ngaxakedenne ra. Misiran mangan Yusufu kon kaane fe kolon na waxatin nin. 14 Na xanbi ra, Yusufu yi xeraan nasiga a fafe Yaxuba nun a denbayaan birin tongodeni, muxu tonge solofere e nun suulun nan yi e birin malanxin na. 15 Yaxuba yi siga Misiran yi, a faxa denaxan yi e nun en benbane. 16 Yamaan yi siga e binbine ra Siken taani. Iburahima gaburun naxan sara Hamori a diine ma Siken taani gbetin na, yamaan yi sa e maluxun menni."

17 "Ala Iburahima tuli sa naxan na, na rakamali waxatin yi maso, en ma yamaan yi wuya ayi Misiran yi. 18 Na danguxina, Manga gbetɛ yi dɔxɔ Misiran yi naxan mi yi Yusufu kolon. 19 Na Mangan yi en ma yamaan yanfa, e yi en benbane tɔrɔ, a yi e karahan alogo e xa e diine rabɛjin, e faxa. 20 Musa bari na waxatin nin, a yi Ala kenen han! A lu nen a fafe konni han kike saxan. 21 A ba a fafe konni waxatin naxan yi, Misiran mangana dii temen yi sa a tongo, a yi a maxuru, a yi a findi a dii xɛmen na. 22 E yi Musa xaran Misiran kaane fe kolonna birin ma, a yi senben sɔtɔ a falan nun a kewanli."

23 "Musa barin to nɛɛ tonge naanin sɔtɔ, a ngaxakeden Isirayila kaan bonne xɔntɔn xɔnla yi a suxu. 24 A yi Misiran kaana nde to a ngaxakedenndɛ tɔrɛ, a yi a xun mayɛngɛ, a yi a gbeen nɔxɔ, a Misiran kaan faxa. 25 A yengi yi a ma a a kon kaane yi a famuma nen a Ala yi waxi e xunba feni a tan nan xɔn. Koni e mi a famu mume! 26 Na xɔtɔn bode a yi Isirayila kaan muxu firin to yengɛ, a kata e tagini tɔndeni. A yi a fala e xa, a naxa, 'Ngaxakedenmane nan e ra, nanfera e e bode tɔrɔma?' 27 Koni naxan yi a boden naxankatama, na yi Musa radinɛ ayi, a yi a fala, a naxa, 'Nde i findixi mangan nun kitisaan na nxu xun na? 28 I waxi n fan faxa feen nin ba alo i Misiran kaan faxa kii naxan yi xoro?' 29 Musa to na mɛ, a yi a gi, a siga Midiyan yamanani. A dii xɛmɛ firin sɔtɔ menni."

30 "Awa, nɛɛ tonge naanin danguxina, malekan yi mini kenenni Musa xa tɛɛn yiyani fɔtɔndin tagi Sinayi geyaan dɛxɔn ma burunna ra. 31 Musa na to waxatin naxan yi, a kabɛ. A to yi a masoma a ra alogo a xa a yigbɛ, Marigin xuiin yi mini, a naxa, 32 'I benbane Ala nan n tan na, Iburahimaa Ala nun Isiyagaa Ala nun Yaxubaa Ala.' Musa yi gaxu, a xuruxurun, a mi fa susu a matɔɛ. 33 Marigin yi a fala a xa, a naxa, 'I ya sankidine ba i sannɩ amasɔtɔ i tixi denaxan yi, bɔxɔ sarijanxin na a ra. 34 N bata n ma yamana tɔrɔn to Misiran yamanani, n bata e kutun xuiin mɛ, n bata fa e xunbadeni. Fa iki, n xa i xɛ Misiran yamanani.' †‡

35 "Na Musa kedenna nan yi a ra Isirayila kaane bata yi e mɛ naxan na nun, e yi a fala, e naxa, 'Nde i findixi mangan nun kitisaan na?' Ala a tan nan nasiga e mangan nun e

* 7:3: Dunujna Fɔlɔn 12.1 † 7:7: Dunujna Fɔlɔn 15.13-14 nun Xɔrɔyaan 3.12 ‡ 7:34: A mato xɔrɔyaan 2.14 han 3.10 kui.

xunbaan na fata malekan fala xuiin na naxan mini kenenni a xa fõtöndini. ³⁶ Musa e ramini nen na yi, a kabanako feene nun taxamasenne liga Misiran yi e nun Baa Gbeeli, e nun tonbonni jεε tonge naanin. ³⁷ Na Musa nan ito ra naxan a fala Isirayila kaane xa, a naxa, ‘Ala nabina nde raminima nen ε ye, naxan luma alo n tan.’ § ³⁸ A tan nan yi yamaan ye tonbonni, e nun malekan nan yi a ra naxan yi falan tima a xa Sinayi geyaan fari, a yi falane sötö naxanye nii rakisin fima muxune ma alogo a xa ne radangu en ma.”

³⁹ “Koni en benbane mi tin a falan suxe, e yi e me a ra, xete xönlä yi e suxu Misiran yi. ⁴⁰ E yi a fala Haruna xa, e naxa, ‘Ala gbetene rafala en xa naxan tima en yeε ra amasötö Musa naxan en naminixi Misiran yamanani, en mi a kolon naxan a sötöxi.’* ⁴¹ Nayi, e jinge dii sawuran nafala e suxuren na, e saraxan ba na xa, e yi sewa e yetena se rafalaxina fe ra. ⁴² Na ma, Ala yi xete e fõxö ra, a yi e lu kore xönnä yanban seene batuε alo a sebexi nabine kitabune kui kii naxan yi, a naxa, ‘E tan Isirayila yamaan to yi tonbon yireni jεε tonge naanin, ε saraxane ba nen n tan xa ba? ⁴³ E Mələkə suxuren batu bubun† nan xali, e nun Ramafan saren suxurena, ε suxuren naxanye rafalaxi ε batu seene ra. Nanara, n na ε xalima nen konyiyani Babilön xanbi ra.’ ‡

⁴⁴ “Layiri sereyaan bubun§ yi en benbane yii tonbonni. A yi tixi alo Ala a yeεba Musa xa kii naxan yi a yi a misaala yita a ra. ⁴⁵ E to na sötö, en benbane yi a xali e yii Yosuwe a mangayaan bun ma, e yi en ma bõxön tongoma siyane yii waxatin naxan yi, Ala yi siyaan naxanye kedima e yeε ra. A yi lu en ma bõxöni han Dawuda waxatini. ⁴⁶ Dawuda yi Alaa hinanna sötö, a yi a maxödin alogo a xa nō Yaxubaa Ala Batu Banxin tiye. ⁴⁷ Koni Sulemani nan banxin ti a xa.”

⁴⁸ “Koni Kore Xönnä Ala mi döxöma muxune banxi tixine kui, alo nabina a falaxi kii naxan yi, a naxa,

⁴⁹ ‘Marigin naxa:

Kore xönnä nan n ma manga gbēden na,

bõxön yi findi n san tiden na.

ε banxin sifan mundun tiye n tan xa?

N ma matabuden finde minen na?

⁵⁰ N tan xa mi seni itoe birin nafalaxi ba? ”*

⁵¹ “E tan yama murutexina, ε bõjene nun ε tunle luxi alo Ala kolontarene. E Alaa Nii Sarijanxin matandima alo ε benbane! ⁵² E benbane mi nabiin mundun besenxönya? E nabine faxa nen, naxanye Tinxinna Kanna fa feen fala. Iki ε fan bata a tan yeteen yanfa, ε yi a faxa. ⁵³ E tan bata Alaa sariyan sötö fata malekane ra, koni ε mi a suxi!”

Etiyen magölön fena

⁵⁴ E to na me, e bõjen yi te, han e yi e jinne raxin! ⁵⁵ Koni Etiyen yi lugoxi Alaa Nii Sarijanxin na, a koren mato, a yi Ala nörön to, Yesu yi tixi Ala yiifanna ma. ⁵⁶ A yi a fala, a naxa, “A mato! N kore xönnä rabixin toma, Muxuna Dii Xemen tixi Ala yiifanna ma!”

⁵⁷ E yi sönxö gbeeni te. E yi e yiine sa e tunle de ra. E birin yi gbisin a xili ma. ⁵⁸ E yi a bubu, e a ramini taani, e sa a magölön han a faxa. Na feen serene yi e dugine taxuma banxulanna nde ra, naxan yi xili Söli. ⁵⁹ E yi Etiyen magölönma waxatin naxan yi, Etiyen yi lu Ala maxande, a naxa, “Marigi Yesu, n niin nasuxu!” ⁶⁰ A yi a xinbi sin, a yi gbelegbele, a naxa, “Marigina, i nama e suxu e yulubini ito ra.” A yelin xanbin na fale, sayaan yi a li.

8

Söli yi denkeleya yamaan besenxönya

¹ Söli yi tinxi Etiyen faxa feen ma.

§ 7:37: Sariyane 18.15 * 7:40: Xöröyaan 32.1 nun 32.23 † 7:43: bubuna: Bubuni itoe yi rafalaxi sube kidine nan na naxanye singanxi xalanbene ra. E yi e maxalima yirene yi e nεma sigatini waxatin naxan yi. ‡ 7:43: Amosi 5.25-27 Mələkə findixi suxuren nan na muxune yi e diine bama saraxan na naxan xa. Siyana ndee yi Mələkə nun Ramafan kolonxi e alane nan na na waxatini.

§ 7:44: Xöröyaan 25.9 * 7:50: Esayi 66.1-2

Nba, na ləxəni, bəsenxənya gbeen yi keli denkeleya yamaan xili ma Yerusalen taani. E birin yi xuya ayi Yudaya yamanan nun Samariya yamanani, fə xerane. ² Muxu təgəndiyaxina ndee yi Etiyen binbin maluxun, e wuga a fe ra kati!

³ Koni Səli tan yi kataxi denkeleya yamaan kala feen nan na. A yi soma banxine kui, a denkeleya xemene nun naxanle suxu, a yi e sa kasoon na.

Yesu a fe yi rali Samariya yi

⁴ Denkeleya muxun naxanye xuya ayi, ne yi lu Alaa falan naliye yiren birin yi. ⁵ Filipi yi siga Samariya yamanan taana nde yi, a sa Alaa Muxu Sugandixina fe kawandin ba na yi. ⁶ Yamaan birin yi e tuli mati Filipi a falane ra ki fajni, e mən yi lu a kabanako feene matoc a yi naxanye ligama. ⁷ Yinna naxine yi muxun naxanye fəxə ra, ne yi e ragbelegbele, e xete e fəxə ra. Fati mafaxatəne nun lebuten wuyaxi fan yi kəndəya. ⁸ Səwa gbeen yi so na taani.

⁹ Xəmena nde yi na taani naxan yi xili Simən. Na yi woyimeyaan ligama. Samariya kaane birin yi kabema a ma. A yi a yete yigboma. ¹⁰ Taan muxune birin yi biraxi a fəxə ra, fonna nun dii nərəna, e lu a fale, e naxa, “Xəmeni ito, Ala senben ni ito ra, yamaan naxan xili sa a ‘Fanga Gbee Kanna.’” ¹¹ E yi biraxi a fəxə ra, bayo e yi kabema a ma xabu to mi na ra a woyimeyana fe ra. ¹² Koni Filipi Alaa Mangayaan nun Yesu Alaa Muxu Sugandixina a fe xibarun nali e ma waxatin naxan yi, e yi denkeleya. Xəmene nun naxanle, e birin yi rafu igeni e tubi xinla ma. ¹³ Simən fan yeteən yi denkeleya. A yi rafu igeni, a lu biraxi Filipi fəxə ra yiren birin yi. A yi taxamaseri gbeene nun kabanako feene to, a kabə kati!

¹⁴ Xəraan naxanye yi Yerusalen taani, ne a mə waxatin naxan yi a Samariya kaane bata Alaa falan suxu, e Piyeri nun Yoni rasiga e ma. ¹⁵ E to so na, e yi Ala maxandi e xa alogo e xa Alaa Nii Sarijanxin sətə. ¹⁶ Amasətə Alaa Nii Sarijanxin munma yi godo e tan sese fari singen. E bata yi rafu igeni Marigi Yesu xinla nan tun yi gbansan! ¹⁷ Nayi, Piyeri nun Yoni yi e yiin sa e ma, e yi Alaa Nii Sarijanxin sətə.

¹⁸ Simən a to waxatin naxan yi, a Nii Sarijanxin yi sətəma xerane yiine xən, a yi fa gbetin na e xən, ¹⁹ a naxa, “E senbeni ito fi n fan ma alogo n na n yiin sa muxu yo ma, na kanna fan xa Alaa Nii Sarijanxin sətə.”

²⁰ Koni Piyeri yi a yabi, a naxa, “E nun i ya gbetin xa halagi yire kedenni, amasətə i mirixi a ma fa fala a i Alaa kiseen sətən gbetin nan xən! ²¹ I gbee yo mi naxə wanle yi amasətə i bənen mi tinxixi Ala yee ra yi. ²² Nayi, xete i ya miriya naxin fəxə ra, i yi Marigin maxandi alogo a xa i mafelu i ya miriya naxin na, xa a sa tin. ²³ Amasətə n bata a to, i lugoxi xəxələnyaan nan na, i kankan tinxintareyaan ma.”

²⁴ Simən yi a fala Piyeri nun Yoni xa, a naxa, “Yandi, e Marigin maxandi n xa, alogo, e feen naxanye falaxi, ne sese nama n li.” ²⁵ Piyeri nun Yoni seren baxina, e Marigina falan nali, e xete Yerusalen taani, e dangu Yesu a fe Xibaru Fajin naliye Samariya taa wuyaxi yi.

Filipi nun Etiyopi kaana fe

²⁶ Marigina malekan yi falan ti Filipi xa, a naxa, “Keli, i siga sogeteden yiifanna ma, kiraan naxan kelima Yerusalen taani siga Gasa taani naxan dangun burunna ra, i siga na xən.” ²⁷ Filipi yi keli, a siga, a Etiyopi kaa xeme tēgenxina* nde li kira yi. Kuntigi gbeen nan yi na xemen na nun. A tan nan yi Etiyopi Naxalan Mangan Kandası a nafunle birin xun na. A bata yi siga Yerusalen taani Ala batudeni. ²⁸ A xetematəna a konni, a yi dəxi a wontoron kui, a yi lu Nabi Esayi a Kitabun xaranje. ²⁹ Alaa Nii Sarijanxin yi a fala Filipi xa, a naxa, “Siga, i sa i maso na wontoron na.” ³⁰ Filipi yi siga a giye, a yi Etiyopi kaan xuiin mə Nabi Esayi a Kitabun xaranje. Na ma, Filipi yi a maxədin, a naxa, “I naxan xaranma, i a bunna kolon ba?”

³¹ A yi a yabi, a naxa, “N na a kolonma di, xa muxe mi a yeba n xa?” A Filipi xili alogo a xa te, a dəxə a fəma wontoroni. ³² A yi denaxan xaranma Kitabun kui, na ni ito ra, a naxa,

* 8:27: xeme tēgenxina: Na waxatini, mangane yi xəmena ndee tēgenma nən alogo e xa e yengi dəxə mangana feene xən, e mi bira mangana naxanle fəxə ra.

“E a xali nen
alo yexeen faxa daxina.

A mi fala yo ti,

alo yexeen naxan a dunduma a fati ma xaben xaba muxun bun.†

³³ E a rayagi nen,

e mi tin a kitin bolonje tinxinni.

Nde nœ a yixetena fe fale?

Amasoto e bata a siimayaan dan dunuja yi.”‡

³⁴ Kuntigin yi a fala Filipi xa, a naxa, “Yandi, a fala n xa, nabini ito nde a fe falama, a yete fe ba, hanma muxu gbete a fe?” ³⁵ Filipi yi falan tongo, a yi a folo na Kitabun yiren ma, a Yesu a fe xibarun nali a ma. ³⁶ E yi sigan tima kiraan xon ma waxatin naxan yi, e xudena nde li. Kuntigin yi a fala a xa, a naxa, “Igen mato, nanfera n mi rafuye?” ³⁷ Filipi yi a fala a xa, a naxa, “Xa i bata denkeleya i boneni, i nœ rafuye nen.” Kuntigin yi a yabi, a naxa, “N bata denkeleya a ma, a Yesu Alaa Muxu Sugandixin nan Alaa Dii Xemen na.”

³⁸ A yi yamarin fi a e xa wontoron nati. E nun Filipi yi godo igeni, a yi rafu. ³⁹ E to te igeni, Marigina Nii Sarijanxin yi Filipi tongo, a siga a ra. Kuntigin mi fa a to sonon, koni a sewaxin yi siga a sigatini. ⁴⁰ Filipi yi sa mini Asotu taani, a yi Yesu a fe Xibaru Fajin nalima a dangu taane birin yi, han a sa so Sesariya taani waxatin naxan yi.

9

Soli tubi fena

Xerane 22.6-16 nun 26.12-18

¹ Nba, Soli naxan yi konkoxi Marigin foxrabirane ma e faxa feen na, na yi siga Saraxarali Kuntigi Singen fema, ² a yi kedine maxodin a ra, a naxanye sebe Damasi taan salide banxine muxune ma, alogo xa a sa naxanye li na, xemen nun jaxanla, e biraxi Yesu a Kiraan foxo ra, a xa fa e xidixin na Yerusalen taani.

³ A yi kira yi, a bata yi maso Damasi taan na, tee dege gbeen yi keli kore mafuren, a lu dege a rabilinni. ⁴ A yi bira boxoni, a fala xuiin me, naxan yi a falama, a naxa, “Soli, Soli i n besenxonyama nanfera?” ⁵ Soli yi maxodinna ti, a naxa, “Marigina, nde i tan na?” Na xuiin yi a yabi a naxa, “N tan, Yesu na a ra, i naxan besenxonyama. ⁶ Koni keli, i siga taani. I lan i xa naxan liga, e sa na falama i xa nen.” ⁷ Muxun naxanye yi Soli foxo ra nun, ne dunduxin yi lu tixi. E yi fala xuiin mema koni e mi yi muxu yo toma. ⁸ Soli yi keli, a ti, a yi a yeen nabi, koni a mi yi sese toma. E yi a yii rasuxu, e siga a ra Damasi taani. ⁹ A lu danxutoyani han soge saxan. A mi yi donse donma, a mi yi a minma.

¹⁰ Nba, Yesu foxrabirana nde yi Damasi taani nun, a xili Ananiyasi. Marigin yi falan ti na xa fe tooni alo xiyena, a naxa, “Ananiyasi.” Ananiyasi yi a yabi, a naxa, “Marigina, n tan ni i ra.” ¹¹ Marigin yi a fala a xa, a naxa, “Keli, i siga kiraan xon ma, naxan xili Kira Tinxinxina, i sa muxuna nde maxodin Yudasi a banxini naxan kelixi Tarise taani naxan xili Soli bayo a n maxandima. ¹² A bata fe toon ti alo xiyena, a xemena nde to fe naxan xili Ananiyasi, a yi a yiin sa a ma, alogo a mon xa no seen toe.” ¹³ Ananiyasi yi a yabi, a naxa, “Marigina, muxu wuyaxi bata na xemena fe fala n xa, a fe jaxin naxanye birin ligaxi i ya yama sarijanxin na Yerusalen taani. ¹⁴ A bata senben soto saraxarali kuntigine yii, a xa fa Damasi taani alogo muxun naxanye birin i xinla falama, a xa ne suxu.” ¹⁵ Marigin yi a fala Ananiyasi xa, a naxa, “Siga tun, amasoto n bata Soli sugandi n ma walikeen na, a xa n xinla rali siya gbetene nun e mangane nun Isirayila muxune ma. ¹⁶ N na yitama a ra nen a toron yaten naxan sotoma n ma fe ra.”

¹⁷ Nayi, Ananiyasi yi siga na banxini, a sa a yiin sa Soli ma. A yi a fala a xa, a naxa, “Ngaxakedenna Soli, Marigi Yesu naxan mini i xa kenenni kira yi, i to yi fama be, na nan n nafaxi i ma alogo i mon xa seen to, i lugo Alaa Nii Sarijanxin na.” ¹⁸ Mafuren sena nde yi ba Soli yeen ma alo se xanla, a mon yi seen to. A yi keli, a rafu igeni. ¹⁹ A yi a dege, a mon yi senben soto.

† 8:32: xabena: Yirena ndee yi, yexee xaben kuyama ayi nen, a yi xaba a findi dugin na. ‡ 8:33: Esayi 53.7-8

Sōli yi kawandin ba Damasi taani

Sōli yi xii dando raba Yesu fōxōrabirane fēma Damasi taani. ²⁰ A yi kawandin ba fōlo salide banxine kui keden na, a Alaa Dii Xēmen nan Yesu ra. ²¹ Naxanye birin na mē, ne yi kabē, e maxōdinna ti, e naxa, “Xēmeni ito xa mi yi muxune naxankatama Yerusalēn taani naxan yi Ala maxandima xinli ito yi ba? A mi faxi ne xan suxudeyi be ba, alogo a xa siga e ra saraxarali kuntigine fēma?” ²² Koni Sōli senben yi gboma ayi kati! A yi a mayitama, a Yesu nan Alaa Muxu Sugandixin na han Damasi taan Yahudiyane yifu.

²³ Xii wuyaxi danguxina, Yahudiyane yi e bode to Sōli faxa feen ma. ²⁴ Koni Sōli yi e wundon kolon. E yi lu taan so dēne kantānē kōēn nun yanyin na, alogo e xa a faxa. ²⁵ Koni Sōli a xarandiine yi sa a ragodo sagan kui taan nabilinna yinna xanbi ra.

Sōli Yerusalēn taani

²⁶ Sōli yi siga Yerusalēn taani, a kata sigadeni Yesu fōxōrabirane fēma. Koni e gaxu a yēē ra, bayo e mi yi laxi a ra xa Yesu fōxōrabiran nan yi a ra nun. ²⁷ Koni Baranabasi yi a xali xerane fēma. Sōli Marigin to kii naxan yi kira yi, a mōn yi a xuiin mē, a na yēba e xa e nun Sōli kawandin ba kii naxan yi Damasi taani Marigi Yesu xinli. ²⁸ Nayi, Sōli yi lu e fēma. A lu sigē kawandi badeni xaxili ragidini Marigi Yesu xinli Yerusalēn taan birin yi. ²⁹ Yahudiyān naxanye yi Girēki xuiin falama, Sōli yi lu ne matandē, koni ne fan yi kata a faxa feen na. ³⁰ A ngaxakedenne to na mē, e yi siga a ra Sesariya taani, e yi a rasiga Tarise taani.

³¹ Nayi, denkeleya yamaan yi waxati ti bōnē xunbenli Yudaya yamanan nun Galile yamanan nun Samariya yamanani, e lu e bode senbe soē. Alaa Nii Sarijanxin yi lu e ralimaniyē Marigin yēeragaxuni, e wuya ayi.

Piyeri yi siga Lida nun Yafa yi

³² Piyeri yi a masigan tima na yirene birin yi. Lōxōna nde, a yi siga Lida taan yama sarijanxin xōntōndeni. ³³ A xēmēna nde li na naxan yi xili Ene, lēbutēna nan yi a ra. Na yi saxi xabu nēē solomasexē. ³⁴ Piyeri yi a fala a xa, a naxa, “Ene, Yesu Alaa Muxu Sugandixin bata i rakēndeya. Keli, i sadeni tōn.” Ene yi keli mafuren! ³⁵ Lida kaane nun Sarōn kaane birin yi xēmen to, e tubi Marigin ma.

³⁶ Naxanla nde yi Yafa taani naxan findixi Yesu fōxōrabirana nde ra, a xili Tabita, naxan mōn yi xili Dōrakasi Girēki xuini. A yi fe fajin ligama waxatin birin, a yi yiigelitōne malima. ³⁷ Na waxatini, a yi fura, a faxa. E to yelin a binbin maxē, e yi sa a sa kore banxina nde kui.

³⁸ Awa, Yesu fōxōrabiran naxanye Yafa taani, ne bata yi a mē a Piyeri Lida taani Yafa taan dēxōn ma. E yi xeraan muxu firin nasiga, e naxa, “Yandi, fa nxu fēma keden na.”

³⁹ Piyeri yi keli, e nun na xēmēne yi siga. E to so, e yi siga a ra kore banxin kui. Kaṇa gilene birin wugamatōn yi fa a fēma. Dōrakasi domaan nun gubaan naxanye rafala a to yi nēnē, e yi ne yita a ra. ⁴⁰ Piyeri yi e birin namini banxini, a yi a xinbi sin, a Ala maxandi. Na xanbi ra, a yi a yēē rafindi a binbin ma, a yi a fala, a naxa, “Tabita, keli.” A yi a yēēn nabi, a Piyeri to, a keli, a dōxō. ⁴¹ Piyeri yi a suxu a yiin ma, a yi a rakeli. Na xanbi ra, a yama sarijanxin nun kaṇa gilene xili, a yi a nēnēn yita e ra. ⁴² Feni ito xibarun yi xuya ayi Yafa yiren birin yi. Muxu wuyaxi yi denkeleya Marigin ma. ⁴³ Piyeri yi xii wuyaxi ti Yafa yi xēmēna nde fēma naxan yi xili Simōn. Garangen nan yi a ra.

10

Piyeri nun Kōrōneyi a fe

¹ Xēmēna nde yi Sesariya taani a xili Kōrōneyi, sofa kēmen kuntigin nan yi a ra, a yi Itali yamanan ganla nin. ² Dina muxun nan yi a ra. A tan nun a denbayaan birin yi gaxuxi Ala yēē ra. A yi Yahudiya yiigelitōne kima han! A yi Ala maxandima waxatin birin. ³ Lōxōna nde, se din waxatin bata yi maso, a yi fe toon ti alo xiyena, a yi Alaa malekana nde to, a a yigbē ki fajni. Malekan yi so a konni, a yi a fala a xa, a naxa, “Kōrōneyi!” ⁴ A yi malekan mato gaxuni, a yi a yabi, a naxa, “N kanna, nanfe ligaxi?” Malekan yi a yabi, a naxa, “I ya maxandi xuiin nun i ya yiigelitō kiseene bata Ala kēnen. Na nan a ligaxi a bata a yengi lu

i xɔn. ⁵ Muxuna ndee rasiga Yafa taani iki, e xa sa fa muxun na naxan xili Simɔn, naxan mɔn xili Piyeri. ⁶ A yigiyaxi Simɔn garangen konna nin, fɔxɔ igen dɛ.”

⁷ Na xanbi ra, malekan naxan yi falan tima Kɔrɔneyi xa, na yi siga. Kɔrɔneyi yi a walikeen muxu firin xili e nun sofa dinaxina nde naxan yi walima a fema. ⁸ Feen naxan ligaxi, a na birin yeɓa e xa, a yi e rasiga Yafa taani.

⁹ Na xɔtɔn bode, e yi kira yi, e bata yi maso Yafa taan na, Piyeri yi te kore banxin xuntagi yanyi tagini Ala maxandideni. ¹⁰ Kamen yi a suxu, a yi waxi a dɛge feni. E yi donseen nafalama a xa waxatin naxan yi, a yi fe toon ti alo xiyena. ¹¹ A yi kore xɔnna rabixin to, a sena nde to godɛ, a ligaxi alo dugi yigbeena. A singanxi a tongon naaninne ma godo bɔxɔni. ¹² Subene nun bubu seene nun xɔliin siyaan birin yi na kui. ¹³ Piyeri yi fala xuiin mɛ a fe tooni, a naxa, “Piyeri, keli i yi nde faxa, i yi a don!”

¹⁴ Koni Piyeri yi a yabi, a naxa, “En-en de Marigina! Han iki, n munma se haramuxin* hanma se sarijantaren don singen.” ¹⁵ Na fala xuiin mɔn yi mini, a naxa, “Ala bata naxan nasarijan, i tan nama na yatɛ se sarijantaren na.” ¹⁶ Na yi liga dɔxɔɗa ma saxan. Na seen mɔn yi te kore keden na.

¹⁷ Piyeri fe toon naxan ti alo xiyena, a yi a mirima na bunna ma waxatin naxan yi, Kɔrɔneyi a xerane bata yi Simɔn ma banxin to, e tixi a dɛ ra. ¹⁸ E yi muxune xili, e maxɔdinna ti, xa Simɔn yi yigiyaxi mɛnni naxan mɔn xili Piyeri.

¹⁹ Piyeri mɔn yi a mirima a fe toon bunna ma waxatin naxan yi, Alaa Nii Sarijanxin yi a fala a xa, a naxa, “Simɔn, a mato, xɛmɛ saxan i fenma. ²⁰ Keli i siga e fɔxɔ ra hali i mi sike, amasɔtɔ n tan nan e rafaxi.” ²¹ Nayi, Piyeri yi siga na muxune fema, a yi a fala e xa, a naxa, “N tan ni i ra, ɛ naxan fenma. ɛ faxi nanfera?” ²² E yi a yabi, e naxa, “Kɔrɔneyi, sofa kemen kuntigin nan nxu xɛxi. Muxu tinxinxin nan a ra, a gaxu Ala yɛɛ ra, Yahudiyane birin a seren bama! Maleka sarijanxin bata a fala a xa, a xa i xili a konni a yi i ya falane rame.” ²³ Nayi, Piyeri yi e yigiya banxini. Na xɔtɔn bode, a yi keli, e birin yi siga. Yafa taan denkeleya muxuna ndee yi siga e fɔxɔ ra.

²⁴ Na xɔtɔn bode mɔn, e Sesariya taan li. Kɔrɔneyi yi e legedenma, a bata yi a kon kaane nun a xɔyine birin malan nun. ²⁵ Piyeri to so banxini, Kɔrɔneyi yi a ralan, a yi a xinbi sin Piyeri bun ma a binya feen na. ²⁶ Koni Piyeri yi a rakeli, a naxa, “Keli, amasɔtɔ muxun nan tun n fan na.” ²⁷ E yi lu fala tiini han Piyeri yi so, a yi muxu wuyaxi li malanxi na yi. ²⁸ A yi a fala e xa, a naxa, “ɛ a kolon yati fa fala a Yahudiyane dinan mi tinɗe e nun siya gbɛtɛn xa lu e bode xɔn hanma a so a konni. Koni Ala bata a yita n na, a n nama a fala muxu yo ma fa fala a mi sarijan hanma a haramuxi. ²⁹ Nanara, i ya xerane to n xili, n mi tondixi fɛ. Nba, ɛ n xilixi nanfera?”

³⁰ Kɔrɔneyi yi a fala, a naxa, “A soɓe naaninna nan i ra, n yi salima n ma banxini alo waxati sifani ito yi, benun se din waxatin xa a li, nba, xɛmɛna nde yi mini kenenni n xa, a ti n yetagi, a domaan mayilenma. ³¹ A yi a fala, a naxa, ‘Kɔrɔneyi, Ala bata i ya maxandin xuiin mɛ. I ya yiigelitɔ kiseene bata a liga Ala yi a yengi lu i xɔn ma. ³² Nayi, muxuna nde rasiga Yafa taani Simɔn xilideni naxan mɔn xili Piyeri. A yigiyaxi Simɔn garangen konna nin fɔxɔ igen dɛ.’ ³³ Nanara, n xeraan nasigaxi i fɔxɔ ra keden na, i fan bata tin fɛ. Awa, iki nxu birin Ala yetagi be alogo nxu xa na falan mɛ Marigina i yamarixi naxan na.”

Piyeri yi falan ti

³⁴ Piyeri yi falan ti fɔlɔ, a naxa, “Iki, n bata a kolon, a jɔndin na a ra, fa fala Ala mi muxune rafisaxi e bode xa. ³⁵ Naxan na gaxu a yɛɛ ra, a tinxinyaan naba, a na yisuxuma nen, a na findi muxun siya yo ra. ³⁶ Ala bata a falan nasiga Isirayila kaane ma, a yi Yesu a fe Xibaru Fajin nali e ma fa fala a bɔɗe xunbenla sɔtɔma Yesu Alaa Muxu Sugandixin barakan nin, muxun birin Marigina. ³⁷ ɛ a kolon naxan liga Yudaya yamanan birin yi, naxan bata yi fɔlɔ Galile yamanani Yoni kawandin ba xanbini a yamaan xa rafu igeni e tubi xinla ma. ³⁸ ɛ mɔn a kolon, a Alaa Nii Sarijanxin nagodo nen Yesu Nasareti kaan xun ma alo masusan turena, a yi senben fi a ma. ɛ mɔn a kolon Yesu siga kii naxan yi yiren

* 10:14: se haramuxina: Sube wuyaxi mi radaxaxi Yahudiyane dinani. A mato Saraxaraline sora 11 kui.

birin yi, a yi lu fe fajine lige, a muxune rakendeya, naxanye birin yi Yinna Manga Setana senben bun ma, amasoto Ala yi a xon ma. ³⁹ A feen naxanye birin liga Yahudiya yamanan nun Yerusalen taani, ne serene nan nxu tan na. E yi a gbangban wudin ma, e yi a faha. ⁴⁰ Koni Ala yi a rakeli sayani a soge saxande loxoni, a yi a yita yamaan na. ⁴¹ Yamaan birin mi a to, koni fo Ala sereyaan naxanye sugandixi, nxu tan naxanye nxu dege a xon, nxu yi nxu min a dexon a keli xanbini sayani. ⁴² A bata nxu yamari, a nxu xa kawandin ba yamaan xa, nxu yi a seren ba fa fala Ala bata a ragidi Yesu ma, a xa faha muxune nun jere muxune makiti. ⁴³ Nabine birin a seren ba nen, a muxu yo na denkeleya a ma, na kanna yulubine xafarima nen Yesu xinla barakani.”

Siya gbetene Alaa Nii Sarijanxin soto fena

⁴⁴ Piyeri yi falan tima waxatin naxan yi, naxanye birin yi tuli matixi a falan na, Alaa Nii Sarijanxin yi godo ne birin ma. ⁴⁵ Yahudiyen denkeleya muxun naxanye fa Piyeri foxo ra, ne yi kabe bayo Ala a Nii Sarijanxin nagodo nen siya gbetene fan ma. ⁴⁶ Amasoto e yi na muxune fala xuine mema e Ala matoxoma xui gbetene yi. Nayi, Piyeri yi a fala, ⁴⁷ a naxa, “Tondi tiye muxuni itoe rafuye igeni ba, naxanye bata Alaa Nii Sarijanxin soto alo en tan a sotoxi kii naxan yi?” ⁴⁸ Nanara, a yi e yamari a e xa rafu Yesu Alaa Muxu Sugandixin xinli. Na xanbi ra, e yi Piyeri mafan, a xa lu na xi dando.

11

Piyeri yi a dentegge Yerusalen denkeleya yamaan xa

¹ Xerane nun denkeleya muxun naxanye yi Yudaya yamanan birin yi, ne yi a me, a siya gbetene fan bata Alaa falan suxu. ² Piyeri to siga Yerusalen taani, Yahudiya denkeleya muxune yi a mafala folo, e naxa, ³ “I bata siga banxulantarene konni, e birin yi e dege e bode xon ma!”

⁴ Piyeri yi na feene yebe e xa ki faji a danguxi kii naxan yi, ⁵ a naxa, “N yi Ala maxandima Yafa taani waxatin naxan yi, n fe toon ti nen alo xiyena. N sena nde to gode, a ligaxi alo dugi yigbeena. A singanxi a tongon naaninne ma, a ti n dexon ma. ⁶ N yi a kui to, n yi fa subene nun burunna subene nun bubu seene nun xoline to. ⁷ Na xanbi ra, n fala xuiin me, a naxa, ‘Piyeri, keli, i nde faha, i yi a don!’ ⁸ Koni n yi a yabi, n naxa, ‘En-en de, Marigina, n munma donse haramuxin don singen hanma donse sarjantarena.’ ⁹ Fala xuiin mon yi keli kore, a naxa, ‘Ala bata naxan nasarijan, i nama na yate se sarjantaren na!’ ¹⁰ Na yi liga doxona ma saxan. Donexen na, na seen mon yi te kore. ¹¹ Na waxatin yeteni xeme saxan yi fa n ma banxini nxu yi yigiyaxi denaxan yi keli Sesariya taani. ¹² Alaa Nii Sarijanxin yi a fala n xa, a n nama sike sige e foxo ra. Denkeleya muxu senninni itoe naxanye be, ne fan yi n mati, nxu birin yi so koroneyi a banxini. ¹³ Koroneyi malekan to tixi a banxini kii naxan yi, a yi na yebe nxu xa. Malekan yi a fala a xa, a naxa, ‘Muxuna nde rasiga Yafa taani, e xa sa Simon xili, naxan mon xili Piyeri. ¹⁴ A falane tima i xa nen, naxanye e nun i ya denbayaan birin nakisima.’ ¹⁵ N to falan folo, Alaa Nii Sarijanxin yi godo e ma alo a godo nxu fan ma kii naxan yi a foloni. ¹⁶ Nayi, Marigin falan naxan ti n xa, na yi rabira n ma, a naxa, ‘Yoni marafuun tixi igen nin, koni e tan nafuma Alaa Nii Sarijanxin nin.’ ¹⁷ Awa, Ala to e kixi alo a en fan kixi kii naxan yi, en tan naxanye denkeleyaxi Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixin ma, n tan yi lan nun n xa Ala matandi ba?”

¹⁸ E na falane me waxatin naxan yi, e birin yi e dundu, e yi Ala tantun, e naxa, “Ala bata tin siya gbetene fan xa tubi, e nii rakisin soto!”

Antiyoki denkeleya yamana fe

¹⁹ Awa, toro loxon naxanye fa Etiyen faha waxatini, na yi a liga denkeleya muxune yi xuya ayi. Ndee yi siga han Fenisa nun Sipiri nun Antiyoki taani. E yi Alaa falan nalima Yahudiyane nan tun ma. ²⁰ Koni xemen naxanye denkeleya Sipiri yamanan nun Sireni taani, na ndee yi siga Antiyoki taani, e Marigi Yesu a fe Xibaru Fajin nali Girekine fan ma. ²¹ Marigin senben yi lu e foxo ra, muxu wuyaxi yi denkeleya, e tubi Marigin ma.

²² Awa, na fe xibaruun yi Yerusalen denkeleya yamaan li, e Baranabasi rasiga Antiyoki taani. ²³ A to na li, Ala hinanxi e ra kii naxan yi, a na to, a sewa. A yi e birin nalimaniya, a e xa lu Marigin foxo ra e bənen birin na! ²⁴ Muxu fajin nan yi Baranabasi ra, a yi lugoxi Alaa Nii Sarijanxin na, a denkeleyaxi. Muxu wuyaxi yi bira Marigin foxo ra.

²⁵ Na xanbi ra, Baranabasi yi siga Tarise taani Səli fendeni. ²⁶ A a to waxatin naxan yi, a yi fa a ra Antiyoki yi. Baranabasi nun Səli yi lu denkeleya yamaan xən, e muxu wuyaxi xaran han jəe keden. Antiyoki kaane nan singe Yesu foxorabirane xili sa a Yesu mantonne.

²⁷ Awa, na waxatini, nabina ndee yi keli Yerusalen taani, e siga Antiyoki taani. ²⁸ E tan nde yi xili Agabusi, na yi keli, a yi a fala Alaa Nii Sarijanxin barakani, a fitina kamen soma nen dunuɲa birin yi. Na feen kamali nen Manga Kilodi waxatini. ²⁹ Men kaan naxanye yi Yesu foxo ra, ne yi lan a ma, a e birin xa e fanga beren liga alogo e xa mali seen nasiga e ngaxakedenne ma naxanye yi Yudaya yamanani. ³⁰ E yi na liga, e yi na so Baranabasi nun Səli yii siga Yudaya denkeleya yamaan fonne ma.

12

Piyeri sa feen kasoon na

¹ Na waxatini, Manga Herode yi denkeleya yamaan muxuna ndee suxu, a xa e jaxankata. ² A yi yamarin fi, a e xa Yoni tada Yaki faxa silanfanna ra.* ³ A to a to, a na rafan Yahudiyane ma, a mon yi Piyeri fan suxu. Na liga Buru Ratetaren Sali ləxone nin.† ⁴ Herode to Piyeri suxu, a yi a sa kasoon na, a yi sofa naanin dəxode naanin ti a kantandeni. A xəli yi Herode ma, Halagi Tiin Dangu Ləxən Sanla‡ na ba a ra, a yi a makiti yamaan yetagi. ⁵ Nanara, e yi Piyeri ramara kasoon na, koni denkeleya yamaan yi Ala maxandima a xa kati!

Piyeri mini fena kasoon na

⁶ Na kəeen na, benun Herode xa Piyeri makiti, Piyeri yi xidixi yəlonxəonne ra, a xima sofa firin tagi. Kaso banxin kantan muxune tixi dēen na. ⁷ Marigina malekan yi mini kenenni a xa, kaso banxin kuiin yi yalan. Malekan yi Piyeri jənsenna magarin, a yi a raxulun, a yi a fala a xa, a naxa, “Keli mafuren!” Yəlonxəonne yi ba a yiine ra, e yolon. ⁸ Malekan yi a fala a xa, a naxa, “I maxidi, i ya sankidine so.” Piyeri yi na liga. Malekan yi a fala a xa, a naxa, “I ya domaan nagodo i ma, i bira n foxo ra.” ⁹ Piyeri yi bira malekan foxo ra mini kasoon na. Koni malekan yi naxan ligama, Piyeri mi yi a kolon xa jəndin nan yi a ra. A yengi yi a ma a a yi fe toon nan tima alo xiyena. ¹⁰ E yi dangu kantan ti singen na, e nun a firindena, e yi sa tande yi dēe wure daxin li siga taani. Na yi rabi a yete ra, e yi mini. E sigaxin kiraan xən ndedi, malekan yi tunun Piyeri ma.

¹¹ Piyeri to xaxili sətə, a yi a fala, a naxa, “N bata a kolon yati, a Marigin nan a malekan xexi, a n nakisi Herode sənben ma e nun Yahudiya yamaan yi waxi naxan birin liga fe yi n na.” ¹² A yelinxina a mirə, a yi siga Yoni Maraka nga Mariyama konni. Muxu wuyaxi yi malanxi na yi nun, e Ala maxandima. ¹³ Piyeri to dēen kənkən, walike jaxanla nde yi na nun naxan yi xili Roda. Na yi siga, a sa a tuli mati. ¹⁴ A Piyeri xuiin kolonxina, a sewa han a yi jinan dēen nabi feen xən, a xetə a giye. A sa a fala, a naxa, “Piyeri tixi dēen na!” ¹⁵ E yi a fala a xa, e naxa, “I xunna bata keli!” Koni a kankan a ma a jəndin na a ra. E yi a yabi, e naxa, “Piyeri yelenna nan na ra.”

¹⁶ Koni na waxatin birin, Piyeri yi dēen kənkəma tun. Dənxən na e dēen nabi. E Piyeri to waxatin naxan yi, e kabə. ¹⁷ Koni a yi a yiin maliga e xa, a e xa e dundu. Marigina

* 12:2: Silanfanna: Sofane yengeso degemana. † 12:3: Buru Tetaren Sanla: Yahudiyane yi burun donma xii solofere ləben mi saxi naxan yi sanli ito yi. E sarijan kiina nde nan yi a ra. A mato Xəroyaan 12.15 kui. ‡ 12:4: Halagi Tiin Dangu Ləxən Sanla: Musaa waxatini, Ala fitina feen nafa nen Firawonaa yamaan ma, malekan yi fa e dii singene birin faxa kəe kedenna ra. Koni, Isirayila kaane yi saraxa wunla xuya e banxine dē wudine ma, saya malekan yi dangu e xun ma. Na feen sanla ni ito ra. A mato Xəroyaan 12.1-13 kui.

a raminixi kasoon na kii naxan yi, a yi na yeɓa e xa, a naxa, “E na fala Yaki[§] nun en ngaxakedenne birin xa.” Na xanbi ra, a yi mini, a siga yire gbete yi.

¹⁸ Kuye to yiba, sofane yi kuisan kati, e naxa, “Nanfe ligaxi Piyeri ra?” ¹⁹ Herode yi e yamari, a e xa a fen koni e mi a to. Nayi, a yi kaso kantanne makiti, a yi a yamari, a e xa faxes. Na xanbi ra, Herode yi keli Yudaya yamanani, a sa waxati ti Sesariya taani.

Herode faxes fena

²⁰ Herode yi xoloxi Tire kaane nun Sidon kaane ma nun. Nanara, ne yi e malan, siga Herode fema. E yi mangana muxu gbeena nde singe masoto, Bilasati. Na xanbi ra, e yi kata yengen jan feen na e nun mangan tagi, amasoto e yamanan muxune yi donseen sotoma Manga Herode a yamanan nin. ²¹ E loxon naxan saxi, Herode yi a mangaya domaan nagodo a ma, a doxo a mangaya gbedeni, a falan ti yamaan xa. ²² Yamaan yi sonxo, e naxa, “alana nde nan xui ito ra, adama mi a ra.” ²³ Na waxatin yeteni, Marigina malekan yi furen nadin Herode ma, amasoto a mi yi Ala binyaxi. Kunle yi a don, a faxes.

²⁴ Alaa falan yi xuya ayi, a senben soto. ²⁵ Baranabasi nun Soli yi yelin e xerayaan na, e keli Yerusalen taani, e xete Antiyoki taani. E siga Yoni Maraka ra e foxo ra.

13

E Baranabasi nun Soli rasiga

¹ Nabina ndee nun karamoxona ndee yi Antiyoki denkeleya yamaan ye nun, Baranabasi nun Simeyon, e yi naxan xilima a fati forena, e nun Lusiyusu Sireni kaan nun Manahen naxan nun Manga Herode maxuruxi e bode xon ma, e nun Soli. ² Loxona nde, e yi sunni, e Marigin batuma, Alaa Nii Sarijanxin yi a fala e xa, a naxa, “E Baranabasi nun Soli lu e danna n xa n ma wanla ra, n na e xilixi naxan ma.” ³ Nayi, e to yelin sun suxun nun Ala maxandin na, e yi e yiin sa Baranabasi nun Soli ma e taxu feen na Ala ra, e yi e rasiga.

⁴ Nba, Alaa Nii Sarijanxin to Baranabasi nun Soli rasiga, e yi siga Silusi taani, e doxo kunkin kui foxo igen xun ma, e siga han Sipiri yamanani. ⁵ E to so Salamin taani, e sa Alaa falan nali Yahudiyane salide banxine yi. Yoni Maraka yi e foxo ra e mali feen na.

⁶ E dangu na yamanan birin yi, han e sa Pafosi taan li. E yi woyimena nde li na, a xili Barayisa. Wule nabiin nan yi a ra Yudaya yamanani. ⁷ Kuntigina nde nan yi a ra yamana kannu Seriyu Poli fema. Xaxilimaan nan yi na yamana kannu ra. A yi Baranabasi nun Soli xili a konni amasoto a yi waxi a xon ma a xa Alaa falan name. ⁸ Koni Barayisa na woyimeen naxan mon yi xili Gireki xuini, Elimasi, na yi e matandi. A yi kata a yamana kannu xa tondi denkeleya feen ma. ⁹ Awa, Soli naxan mon xili Poli, na yi lugoxi Alaa Nii Sarijanxin na, a yi woyimeen mato kati! ¹⁰ A yi a fala, a naxa, “I tan lugoxi yanfan nun kote jaxin siyaan birin na! Yinna Manga Setanaa diina! Tinxinyaan birin yaxun nan i tan na. I mi be Marigina kira tinxinxine matande ba? ¹¹ A mato, Marigin bata a yiini te i xili ma iki, i danxuma nen. I waxati tima nen i mi sosen to.”

Na waxatin yeteni, kundaan nun dimin yi Elimasi yeen suxu. A lu a masiga tiye, a muxune fenma naxan a yii rasuxe. ¹² Yamana kannu na to waxatin naxan yi, a denkeleya, a kabe Marigina xaranna ma.

Poli a kawandina Pisidiya yi

¹³ Poli nun a foxorabirane yi doxo kunkin kui Pafosi taani siga Periga taani Panfiliya yamanani. Koni Yoni Maraka yi xete e foxo ra na yi, a siga Yerusalen taani. ¹⁴ E yi keli Periga taani siga Antiyoki taani naxan Pisidiya yamanani. Matabu Loxoni, e sa so Yahudiyane salide banxini, e doxo. ¹⁵ E yelin Musaa Sariya Kitabun nun nabine kitabune xaranne waxatin naxan yi, salide banxin kuntigine yi a fala e xa, e naxa, “Ngaxakedenne, xa kawandi falana nde e xon lan yamaan ma, e a fala.” ¹⁶ Poli yi keli, a yi e masabari a yiin na, a falan folo, a naxa, “E tan Isirayila kaane nun siya gbeten naxanye gaxuxi Ala yee ra,

§ 12:17: Herode bata yi Yaki gbete nan faxes. A mato Xerane 12.2 kui. Yanyina nde, Yaki ito nan yi Yerusalen denkeleya yamaan xunna ra. A mato Galati 1.19 nun Yaki 1.1 nun Xerane 15.13 kui.

ε tuli mati n xuiin na! ¹⁷ Isirayila kaane Ala bata en benbane sugandi, a yi e rawuya ayi, e yi Misiran yamanani waxatin naxan yi. Na xanbi ra, a yi e ramini na yamanani a senbe gbeeni. ¹⁸ A yi ti e bun ma tonbonni jεε tonge naanin, ¹⁹ a yi siya solofere halagi Kanan bɔxɔni, a yi a yamaan findi na bɔxɔn kanna ra. ²⁰ Na birin danguxi jεε kemε naanin e nun jεε tonge suulun jɔxɔn nan bun.”

“Na xanbi ra, a kitisane fi e ma han Nabi Samuyeli a waxatini. ²¹ Na xanbi ra, e yi mangan maxɔdin Ala ra, Ala yi Bunyamin bɔnsɔnna Kisu a dii xεmεn Sɔli findi e mangan na jεε tonge naanin. ²² Ala Sɔli ba mangayani waxatin naxan yi, a yi Dawuda findi e mangan na. Ala a fala nɛn Dawuda fe yi, a naxa, ‘N bata a to, a muxun nan Yese a dii xεmεn Dawuda ra naxan bɔjɛn luxi alo n bɔjɛna.’ ”*

²³ “Ala yi Yesu Marakisi Tiin namini Dawuda bɔnsɔnni Isirayila xa, a bata yi e tuli sa naxan na. ²⁴ Benun Yesu xa fa waxatin naxan yi, Yoni yi Isirayila yamaan birin kawandi, a e xa e kejaan maxεtε, e rafu igeni e tubi xinla ma. ²⁵ Yoni yi yelinma a wanla ra waxatin naxan yi, a yi a fala yamaan xa, a naxa, ‘E mirixi a ma, a nde n tan na? E naxan mamεma, na mi n tan na. Koni na fama nɛn n tan xanbi ra. N yetεen mi lan n yi a sankidin fulun.’ ”

²⁶ Pɔli mɔn yi a fala, a naxa, “Ngaxakedenne, Iburahima bɔnsɔnne nun siya gbεten naxanye gaxuma Ala yεε ra, kisi feen Xibaru Fajini ito faxi en tan nan ma. ²⁷ Amasɔto Yerusalɛn kaane nun e kuntigine mi Yesu kolon. E mɔn mi nabine falane famuxi naxanye xaranma Matabu Lɔxɔne birin yi. Koni, e na falane rakamali nɛn, e to Yesu yalagi. ²⁸ Hali e to mi a yalagi xun yo to a ra, a yi lan a xa faxa naxan ma. Koni e Pilati mafan nɛn, alogo a xa a faxa. ²⁹ Kitabun naxan falaxi a fe yi, e na birin nakamali waxatin naxan yi, e yi a ragodo a gbangban wudin ma, e yi a maluxun. ³⁰ Koni Ala yi a rakeli sayani. ³¹ Naxanye yi biraxi a fɔxɔ ra Yerusalɛn taani nun keli Galile yi, ne yi a to xi wuyaxi bun. Ne nan a serene ra en ma yamaan xa iki.”

³² “Nxu bata fa Yesu a fe Xibaru Fajini ito ralideni ε ma. Ala bata yi en benbane tuli sa naxan na, ³³ a bata na rakamali en tan xa, e bɔnsɔnne, a Marigi Yesu rakeli sayani, alo a sebexi kii naxan yi Yaburin sora firinden kui, a naxa, ‘N ma dii xεmεn nan i tan na. N bata findi i fafe ra to.’ † ”

³⁴ “Ala naxan fala Yesu rakeli feni sayani, alogo a nama fa faxa sɔnɔn, a ito nan fala, a naxa, ‘N Dawuda tuli sa duba sarijanxi kenden naxanye ra, n na fima nɛn ε ma.’ ‡ ³⁵ Nanara, a sebexi yire gbεtε yi, a naxa, ‘I mi tinjε i ya muxu sarijanxin yi kun gaburun kui.’ § ³⁶ Anu, Dawuda yelin xanbini walε Ala xa a waxatini, a faxa nɛn, e yi a maluxun a benbane fεma, a binbin yi kun. ³⁷ Koni Ala naxan nakeli sayani, na mi kunma.”

³⁸ “Nanara, ngaxakedenne, nxu bata a rali ε ma, ε xa a kolon, a yulubine xafarima Yesu barakan nin. Musaa sariyan mi yi nɔε ε ratinxinjε Ala yεε ra yi yulubine fe ra, ³⁹ koni naxanye na denkeleya Yesu ma, ne tinxinma nɛn Ala yεε ra yi a barakani. ⁴⁰ Nanara, ε a liga ε yeren ma, nabine naxan fala, na nama fa ε sɔto, ⁴¹ e naxa, ‘E tan muxu dε jaxine, ε kabε, ε xuya ayi. Bayo n fena nde ligama nɛn ε waxatini ito yi ε mi yi le naxan na, hali xa a fala ε xa.’* ”

⁴² Pɔli nun Baranabasi yi minima salide banxini waxatin naxan yi, yamaan yi e mafan, a e mɔn xa falani ito ti e xa Matabu Lɔxɔ famatɔni. ⁴³ Awa, yamaan keli malanni waxatin naxan yi, Yahudiya wuyaxi nun siya gbεten naxanye yi tubixi Yahudiyane dinan ma, ne yi bira Pɔli nun Baranabasi fɔxɔ ra. Nanara, ne yi e kawandi, a e xa lu Alaa hinanna bun ma.

⁴⁴ Na Matabu Lɔxɔn xunsagin ma, fayida taan muxune birin yi e malan Marigina falan name xinla ma. ⁴⁵ Yahudiyān bonne yamaan to waxatin naxan yi, e xɔxɔlɔnyaan yi keli e ra kati! E yi Pɔli a falane matandi, e yi a rayelefu. ⁴⁶ Koni Pɔli nun Baranabasi yi falan ti xaxili ragidini, e naxa, “A fεrε mi na fɔ Alaa falan xa ti ε tan nan singe xa. Koni bayo ε bata ε mε Alaa falan na, ε mi ε yetε yatεxi habadan nii rakisn muxune ra, nxu kelima ε

* 13:22: Samuyeli Singen 13.14 † 13:33: Yaburin 2.7 ‡ 13:34: Esayi 55.3 § 13:35: Yaburin 16.10

* 13:41: A mato Xabakuki 1.5 kui.

fema nen, nxu siga siyane fema. ⁴⁷ Amasoto Marigina a yamarixi en ma na kii nin, a naxa, 'N bata i findi kenenna ra siyane xa, alogo i xa siga kisi feen na han boxon danne.'† ”

⁴⁸ Siya gbetene ito me waxatin naxan yi, e sewa, e Marigina falan binya. Naxanye birin yi yebaxi nun habadan nii rakisın soto feen na, ne yi denkeleya.

⁴⁹ Marigina falan yi xuya ayi na yamanan yiren birin yi. ⁵⁰ Koni taan muxu gbeene nun siya gbeten naxalan xili kanna naxanye yi gaxuma Ala yee ra, Yahudiyane yi ne radin. E besenxonyaan nakeli Pöli nun Baranabasi xili ma, e yi e kedi e yamanani. ⁵¹ Xerane yi e sanne rakunkun‡ e rame feen na, e siga Ikoniyon taani. ⁵² Yesu foxorabirane tan bopen yi rafe sewan nun Alaa Nii Sarijanxin na.

14

E yi siga Ikoniyon taani

¹ Pöli nun Baranabasi yi so Yahudiyane salide banxini Ikoniyon taani alo e darixi a ra kii naxan yi, e yi falan ti a fajin na han Yahudiyane nun siya gbetu wuyaxiye yi denkeleya.

² Koni Yahudiyane naxanye mi tin denkeleye, ne yi siyaan bonne radin denkeleya muxune xili ma. ³ Pöli nun Baranabasi yi bu Ikoniyon taani. E yi falan ti xaxili ragidini Marigina fe yi, naxan yi taxamasenne nun kabanako feene liga senben fima e ma alogo na xa findi a hinanna xibarun sereyaan na. ⁴ Taa kui kaane yi yitaxun firinna ra, ndee yi lu Yahudiyane mabinni, bonne yi lu xerane fari.

⁵ Yahudiyane nun siya gbetene nun e kuntigine yi e yiton Pöli nun Baranabasi rayarabi feen na, e nun e magolon feen na e faxa xinla ma. ⁶ Xerane na mexina, e yi e gi. E siga taana ndee yi naxanye xili Lisitire nun Deribe, Likayoni yamanani, e nun na rabilinna birin. ⁷ E yi lu Yesu a fe Xibaru Fajin naliye na yi.

Pöli nun Baranabasi Lisitire yi

⁸ Xemena nde yi daxi Lisitire taani, lebutenna nan yi a ra. Xabu a bari, a lebutenxi. A munma yi sigan ti mumel! ⁹ A yi a tuli mati Pöli a falane ra. Pöli to a yeen ti xemen na, a yi a kolon a na xemena denkeleyaan yi noe a rakendeye nen. ¹⁰ Nayi, Pöli yi a fala xuini te, a naxa, “Keli, i ti i sanne xun na!” Xemen yi tugan, a sigan ti folo.

¹¹ Yamaan Pöli a fe ligaxin to waxatin naxan yi, e yi sonxo Likayoni xuini, e naxa, “Alane nan bata godo en tagi adamadiine maligan na!” ¹² E yi Baranabasi xili sa, a “Seyusi,” e Pöli fan xili sa, “Hereme”* amasoto Pöli nan yi fala tiin na. ¹³ Seyusi batuden naxan yi taa deen na, na saraxaraliin yi fa turane nun joxonde komotine ra taan so deen na. E yi waxi nen, a yamaan xa saraxane ba Pöli nun Baranabasi xa.

¹⁴ Xerane, Baranabasi nun Pöli to na kolon, e yi e domane yibo e ma. E siga e giye yamaan tagi, e gbelegbelema, e naxa, ¹⁵ “E ito ligama nanfera? Muxun nan tun nxu tan na alo e tan! Nxu faxi Yesu a fe Xibaru Fajin nan nalideyi e ma, alogo nxu xa a fala e xa, a e xa xete fe fuuni itoe foxo ra, e yi bira habadan Ala foxo ra, naxan kore xonna nun boxo xonna nun igen daxi e nun e yi seene birin. ¹⁶ Waxati danguxine yi, Ala tin nen siyane birin yi sigan ti e gbee kiraan xon. ¹⁷ Koni a yi wali fajine ligama a fe sereyane ra. A yi tulen nafama kore, sansine yi bogima e waxatini, a yi e ralugo balon nun sewan na.”

¹⁸ Hali xarandiine to falani itoe ti, a yi luxi ndedi yamaan xa saraxan ba e xa.

¹⁹ Yahudiyana ndee yi keli Antiyoki taan nun Ikoniyon taani. E yi yamaan nadin. E yi Pöli magolon, e yi a bubu siga taan fari ma. E yengi yi a ma, a a bata faxa. ²⁰ Koni Yesu foxorabirane to a rabilin, a yi keli, a mon yi xete taani. Na xoton bode e nun Baranabasi yi siga Deribe taani.

E yi xete Antiyoki yi Siriya yi

† 13:47: Esayi 49.6 ‡ 13:51: E sanne rakunkun feen findixi taxamasenna nan na naxan a yitama fa fala na taan goron yo mi luxi e xun ma hali e gbangbanna mi luxi e sanna ra. Na feen mon sebexi Matiyu 10.14 kui e nun Maraka 6.11 nun Luka 9.5. * 14:12: Gireki kaane gbee alane mangan yi xili nen Seyusi. E gbee alane xeraan fan xili nen Hereme.

²¹ Pōli nun Baranabasi yi Yesu a fe Xibaru Fajin kawandin ba Deribe taani, e xarandii wuyaxi sōtō na yi. Na xanbi ra, e xete Lisitire taan nun Ikoniyon taan nun Antiyōki taani.

²² E yi Yesu fōxōrabirane sēnbē so, e yi e ralimaniya, a e xa lu denkeleyaan kiraan xōn ma. E yi e xaran, e naxa, “A fere mi na fō en xa tōrō nēn han, en yi fa lu soe Alaa Mangayani.”

²³ E yi fonne dōxō e xunna denkeleya yamaan keden kedenna birin yi. E sunna suxu, e yi Ala maxandi, e ne taxu Marigin na e denkeleyaxi naxan ma.

²⁴ E yi dangu Pisidiya yamanani, siga Panfiliya. ²⁵ E to Yesu a fe Xibaru Fajin nali Pēriga taani, e yi godo Atali taani. ²⁶ E kelixin mēnni, e dōxō kunkin kui, e xete Antiyōki taani, e yi taxuxi Ala hinantenna ra denaxan yi a wanla fe ra, e naxan nakamali.

²⁷ Pōli nun Baranabasi Antiyōki lixina, e yi denkeleya yamaan malan. Ala feen naxan birin ligaxi e xōn, e yi na birin yeɓa, e nun Ala tinxi kii naxan yi siya gbetene yi findi denkeleya muxune ra. ²⁸ E yi waxati xunkuye ti Yesu fōxōrabirane fēma Antiyōki yi.

15

Yerusalen Malanna fe

¹ Xēmēna ndee yi keli Yudaya yamanani, siga Antiyōki taani, e denkeleya muxune xaran fōlō, e naxa, “E mi nōe kise fō ε banxulan alo Musaa sariyana a falaxi kii naxan yi.”

² Fe matandi gbeen yi keli e nun Pōli nun Baranabasi tagi han e yi lan a ma, a Pōli nun Baranabasi nun Antiyōki denkeleya muxuna ndee xa siga Yerusalen taani, e sa xerane nun fonne to falani ito ma.

³ Nayi, denkeleya yamaan yi e mali e siga. E yi dangu a fale Fenisa yamanan nun Samariya yamanani, siya gbetene tubixi kii naxan yi Ala ma. Xibaruni ito yi e ngaxakedenne birin nasewa kati! ⁴ E Yerusalen taan lixina, denkeleya yamaan nun xerane nun fonne yi e rasene. Ala feen naxan liga e xōn ma, e na birin yeɓa e xa. ⁵ Farisi muxun naxanye bata yi denkeleya, na ndee yi keli, e naxa, “Fō siya gbetene xa banxulan nēn, e yi yamari, a e xa Musaa sariyan suxu.”

⁶ Xerane nun fonne yi e malan, e feni ito fēsefēse. ⁷ Matandin janxina, Piyeri yi keli, a yi a fala e xa, a naxa, “Ngaxakedenne, ε a kolon a Ala bata n sugandi ε tagi to mi na ra, alogo n tan xa Yesu a fe Xibaru Fajin nali siya gbetene ma, e yi a mē, e denkeleya. ⁸ Ala naxan muxun birin bōjē yi feene kolon, na bata e fan nasuxu, a a Nii Sarijanxin so e yii alo a liga en fan xa kii naxan yi. ⁹ A mi tagi raba yo saxi en tan nun e tan tagi. Amasōtō a bata e bōjēn nasarijan denkeleyaan xōn. ¹⁰ Awa, nanfera ε Ala bunbama, ε goronna sa Yesu fōxōrabirane xun ma, en benbane nun en tan yetēen mi nōe goronna naxan tonge? ¹¹ Anu, en laxi a ra a en kisixi en Marigi Yesu a hinanna nan xōn alo e tan.”

¹² Yamaan birin yi e sabari, e yi e tuli mati Baranabasi nun Pōli a falan na. Ala taxamasenne nun kabanako feen naxanye liga e xōn ma siya gbetene tagi, e yi ne birin yeɓa yamaan xa. ¹³ E yelin falan tiye waxatin naxan yi, Yaki yi keli, a naxa, “Ngaxakedenne, ε tuli mati n xuiin na! ¹⁴ Ala siya gbeten muxune findi a yamaan na kii naxan yi a singeni, Simōn bata na yeɓa en xa. ¹⁵ Awa, nabine falan bata lan ito ma yati! Alaa falan sebexi Kitabuni na kii nin, a naxa, ¹⁶ ‘Na xanbi ra, n mōn fama nēn, n Dawudaa banxi kalaxini tōn. N na rafalama nēn, n yi a nēnen ti ¹⁷ alogo muxu dōnxen naxanye luxi yamaan ye, ne xa Marigin fen, e nun siyane birin naxanye n xinla batuma,* Marigina ito nan falaxi, naxan feni itoe birin ligama ¹⁸ naxanye kolonxi xabu a fōlōni.”

¹⁹ Yaki mōn yi a fala, a naxa, “N gbee miriyani, siya gbeten naxanye tubima Ala ma, en nama ne tōrō. ²⁰ Koni fō en xa kedin sebe, en yi a fala e xa, a e xa e yete ratanga donseen donna ma naxan bata rali suxure kideni, e nun yanga suxun nun sube yifaxi donna nun sube wuli donna.† ²¹ Amasōtō xabu en benbane waxatine yi, Musaa sariyana fe kawandin bama taane birin yi, a xaranma salide banxine kui Matabu Lōxōne birin yi.”

E kedin nasiga siya gbetene denkeleya muxune ma

* 15:17: Amosi 9.11-12 † 15:20: A mato Saraxaraline 18.6-18 nun Saraxaraline 17.10-16 kui. Siyana ndee yi wunla nan donma mēnni.

²² Xerane nun fonne nun denkeleya yamaan birin yi lan a ma, a e xa muxuna ndee sugandi e ye, e yi e rasiga Antiyoki yi Pöli nun Baranabasi fəxo ra. E yi Yudasi sugandi naxan mən xili Barasaba e nun Silasi, naxanye findixi yəeratine ra denkeleya muxune ye. ²³ E yi na xerane rasiga kedini ito ra e yii, a sebexi, e naxa,

“Xerane nun fonne, ε ngaxakedenne bata kedini ito sebe denkeleya muxune ma naxanye siya gbetene ye Antiyoki nun Siriya nun Silisi yi. Nxu ε xəntən.”

²⁴ “Nxu bata a me, a muxuna ndee bata keli nxu konni, nxu mi naxanye xexi, e sa ε tərə, e yi ε rakəntəfili e falane ra. ²⁵ Nanara, nxu birin bata lan a ma, a nxu xa muxuna ndee rasiga ε ma sa en xanuntenne Baranabasi nun Pöli fari, ²⁶ naxanye bata e niin gerun en Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixina wanla fe ra. ²⁷ Nanara, nxu Yudasi nun Silasi rafaxi ε ma feni ito yebadeni alogo e xuiin fan xa lan kedina falan ma. ²⁸ Amasəto Alaa Nii Sarijanxin nun nxu tan bata tin, a nxu nama goron gbete sa ε xun ma ba sariyani itoe ra: ²⁹ E xa ε yete ratanga donseen donna ma naxan bata rali suxurene ma, e nun sube wuli donna nun sube yifaxi donna nun yanga suxuna. A lan ε nama na feene liga. Ala xa ε ratanga.”

³⁰ Nayi, e yi keli, e yi siga Antiyoki yi. E yi denkeleya yamaan birin malan, e yi kedin so e yii. ³¹ Yamaan to kedin xaran, e birin yi sewa na kawandi falana fe ra. ³² Yudasi nun Silasi naxanye findixi nabine ra, ne fan yi denkeleya muxune ralimaniya, e yi e senbe so fala wuyaxi ra. ³³ E to waxati ti e fema, denkeleya muxune yi tin e siga bəne xunbenli, e yi xete e xe muxune fema. ³⁴ Koni Silasi yi lu na.

³⁵ Pöli nun Baranabasi yi lu Antiyoki yi. E nun bonne yi lu xaranna tiye, e lu Marigina falan kawandin be.

Pöli nun Baranabasi fata fena

³⁶ Na dangu xanbini, Pöli yi a fala Baranabasi xa, a naxa, “En Marigina falan kawandin baxi taan naxanye birin yi, en mən xa xete menne yi en ngaxakedenne xəntəndeni, alogo en xa sa a kolon e kii naxan yi.” ³⁷ A xəli yi Baranabasi ma, Yoni Maraka xa siga e fəxo ra, ³⁸ koni Pöli yi a miri, a na mi daxa, amasəto a xete nen e fəxo ra Panfiliya yi benun e xa yelin e wanla ra. ³⁹ E yi e bode matandi han, e fata. Baranabasi yi Yoni Maraka tongo, e so kunkin kui, siga Sipiri bəxəni fəxo igen tagi.

⁴⁰ Koni Pöli tan yi Silasi tongo e yi siga, denkeleya muxune yelin xanbini e luye Marigina hinantenyaa bun.

⁴¹ A yi dangu Siriya nun Silisi yamanane yi, a denkeleya yamane senbe so.

16

Timote yi siga Pöli nun Silasi fəxo ra

¹ Pöli yi siga Deribe nun Lisitire yi. Denkeleya muxuna nde yi na, a xili Timote. Yahudiyān nan yi a nga ra e nun denkeleya muxuna. Koni Gireki kaan nan yi a fafe ra. ² Denkeleya muxun naxanye yi dəxi Lisitire taan nun Ikoniyon taani, ne birin yi a xili fañin falama. ³ A xənlə yi Pöli suxu, a xa siga a ra a fəxo ra. Nayi, a yi a rabanxulan Yahudiyane fe ra naxanye yi na yamanani, bayo e birin yi a kolon a Gireki kaan nan yi a fafe ra. ⁴ E dangu taan naxanye birin yi, xerane nun fonne lanxi sariyan naxan ma Yerusalən taani, e yi na fala na kaane xa, alogo e xa a suxu. ⁵ Awa, denkeleya yamane yi senben sətə denkeleyani. Ləxo yo ləxo, muxune yi xun masama nen.

Pöli yi fe toon ti alo xiyena

⁶ Alaa Nii Sarijanxin mi yi tinxi e Alaa falan nali Asi yamanani. Nayi, e yi siga Firigi nun Galati yamanane yi. ⁷ E Misi yamanan li waxatin naxan yi, e yi kata siga feen na Bitini yamanani, koni Yesu a Nii Sarijanxin mi tin e xa. ⁸ Nayi, e dangu Misi yamanani, siga Tirowasi taani. ⁹ Kəeen na, Pöli yi fe toon ti alo xiyena, a yi Masedoniya kaana nde to tixi, naxan yi a mafanma, a naxa, “Fa Masedoniya yamanani, i fa nxu mali!” ¹⁰ Na fe

toon danguxina, nxu* yi kata siga feen na Masedoniya yamanani mafuren, amasoto nxu yi laxi a ra a Ala nan nxu xilixi Yesu a fe Xibaru Fajin nalideni e ma.

Lidi tubi fena Filipi taani

¹¹ Awa, nxu yi so kunkin kui Tirowasi taani, nxu siga nxu tinxinni Samatirosi boxoni foxo igen tagi. Na xoton bode, nxu siga Neyapoli taani. ¹² Nxu yi keli na yi, nxu siga Filipi taani, na rabilinna taa singena Masedoniya boxoni Romi kaane yi dxi denaxan yi. Nxu yi xi dando ti na taani. ¹³ Matabu Loxoni, nxu yi mini na taan so deen na, nxu siga ba deen na. Nxu yengi yi a ma, a nxu yi Yahudiyane salidena nde toe menni. Naxanla naxanye yi malanxi na yi, nxu yi dxo ne fema, nxu falan ti ne xa. ¹⁴ Na jaxanle ye, keden yi na naxan yi xili Lidi, na yi kelixi Tiyatire taan nin. Dugi mamiloxi yulan nan yi a ra. A yi gaxu Ala yee ra. A yi a tuli mati. Marigin yi a boren nabi alogo Poli yi naxan falama a xa na suxu. ¹⁵ E nun a kon kaane birin yi rafu igeni e tubi xinla ma. Na xanbi ra, a yi nxu mafan, a naxa, “Xa e laxi a ra, a n denkeleyaxi Marigin ma, e fa yigiya n ma banxini.” A yi nxu karahan, a nxu xa so a banxini.

Poli nun Silasi kasoon na

¹⁶ Loxona nde, nxu yi sigama salideni, nxu lan konyi sungutunna nde ra, yinnan yi naxan foxo ra alo ninginangana, a yi fe famatone falama naxan baraka yi. A yi gbeti gbeen nan sotoma na xon so a kanne yii. ¹⁷ A yi bira nxu nun Poli foxo ra, yinnana a rasonxoma, a falan ti a xon, a naxa, “Kore Xonna Alaa walikeen nan itoe ra! E kisi feen kiraan nan yitama e ra!” ¹⁸ A yi lu na lige xii wuyaxi han a yi gba Poli ra. Dnxen na, a yi a yee rafindi a ma, a yi falan ti yinnan xa, a naxa, “N bata i yamari Yesu Alaa Muxu Sugandixin xinli, xete sungutunni ito foxo ra!” Yinnan yi xete a foxo ra na waxatin yeteni!

¹⁹ Awa, a kanne a kolon waxatin naxan yi, a e mi fa gbeti sotoma a ra sonon, e Poli nun Silasi suxu, e yi e bubu, e siga e ra kuntigine fema lxo tideni. ²⁰ E siga e ra kitisane yetagi. E yi a fala e xa, e naxa, “Yahudiyen nan xemeni itoe ra, e en ma taan basanma kati! ²¹ E yamaan xaranma namunna naxanye ma, en tan Romi kaane mi daxa en xa tin ne ma en yi e liga.” ²² Ganla yi keli e xili ma, kitisane yi Poli nun Silasi a domane ba e ma, e yi yamarin fi, a e xa e bulan. ²³ E to e bulan kati, e yi e raso kaso banxini, e yi a fala kaso kantanna xa, a a xa e mara ki faji! ²⁴ Kaso kantanna yamarin soto waxatin naxan yi, a yi sa e sa kutun na kaso banxin tagi konkoni.

²⁵ Koe tagini, Poli nun Silasi yi Ala maxandima, e betin bama Ala xa, kasorasaan bonne yi tuli matixi e ra. ²⁶ Sanja ma kedenni, boxon yi xuruxurun gbeen ti, han kaso banxin yi xuruxurun han! Banxin kaso yirene deene birin yi rabi, yolonxonne yi ba kasorasane birin ma. ²⁷ Kaso kantanna xulun waxatin naxan yi, a deene rabixin to, a yi a silanfanna botinje ayi,† alogo a xa a yete faxa, bayo a yengi yi a ma, a kasorasane bata e gi. ²⁸ Koni Poli yi sonxo, a naxa, “I nama i yete maxolo! Nxu birin be!”

²⁹ Nayi, kaso kantanna yi lenpun maxili, a so kaso banxini mafuren, a xuruxurunma, a yi a bira Poli nun Silasi bun ma. ³⁰ Na xanbi ra, a yi e ramini, a yi e maxodin, a naxa, “N nanfe lige, n kisi?” ³¹ E yi a yabi, e naxa, “Denkeleya Marigi Yesu ma, i yi kisi, e nun i ya denbayana.” ³² E yi Marigina falan kawandin ba e nun a denbayaan birin xa. ³³ Na kosen yeteen na, kaso kantanna yi e tongo, a e maxoldene de fitan. E nun a muxune birin yi rafu igeni e tubi xinla ma mafuren! ³⁴ A siga Poli nun Silasi ra a banxini, a donseen so e yii. E nun a denbayaan birin yi sewa amasoto e bata denkeleya Ala ma.

³⁵ Kuye yibaxina, kitisane yi doma kanne rasiga kaso kantanna ma, e naxa, “Na xemene bejin.” ³⁶ Nayi, kaso kantanna yi a fala Poli xa, a naxa, “Kitisane bata yamarin fi, a n xa i tan nun Silasi bejin, e siga boje xunbenli.” ³⁷ Koni Poli yi a fala doma kanne xa, a naxa, “E bata nxu tan Romi dugurenne bonbo kenenna ma, e mi sa nxu makitixi nen, e yi nxu

* 16:10: Folo be ma, Kitabun yireni ito sebe muxun luma a fale fa fala “Nxu” naxan bunna neen Luka fan yi Poli foxo ra sigatiini itoe yi. † 16:27: Silanfanna: Sofane yengeso degemana.

sa kasoon na. Koni iki, e fa waxi nxu bejin feen nin wundoni ba? Na mi lanje mume! Fɔ e yeteen xa fa be, e fa nxu bejin.”

³⁸ Doma kanne yi sa falani ito ti kitisane xa. E a me waxatin naxan yi, a Romi dugurena nan Pɔli nun Silasi ra, e gaxu kati! ³⁹ Nanara, e yi Pɔli nun Silasi mafan. Na xanbi ra, e yi e ramini kasoon na, e yi e mafan, a e xa keli na taani. ⁴⁰ Pɔli nun Silasi to mini kasoon na, e yi siga Lidi a banxini, e sa e ngaxakedenne li na, e yi ne ralimaniya, e siga.

17

Pɔli a kontofinle Tesaloniki taan nun Beere taani

¹ E yi dangu Anfipoli nun Apoloni taane yi, e fa Tesaloniki taani, Yahudiyane salide banxina nde yi denaxan yi. ² Pɔli yi so e salide banxini alo a yi darixi a ra kii naxan yi. A yi xunsagi saxan ti na, Yahudiyane nun Pɔli yi Kitabuna fe falama Matabu Lɔxone yi. ³ A yi a yeɓa e xa, a a yita e ra fa fala a Alaa Muxu Sugandixin yi daxa a tɔrɔ, a yi keli sayani. A yi a fala e xa, a naxa, “N Yesu naxan ma fe kawandi bama e xa, Alaa Muxu Sugandixin nan na ra.” ⁴ Yahudiyana ndee yi la a ra, e yi sa Pɔli nun Silasi fari. Gireki kaan naxanye yi gaxuxi Ala yeɓe ra, ne wuyaxi yi na liga e nun jaxalan xili kan wuyaxi.

⁵ Koni xɔxɔlɔnyaan yi keli Yahudiyane ra, e fuyantenna ndee malan lɔxɔ tideni a e xa yamaan nadin, taan birin yi maxa. E siga Yason ma banxini Pɔli nun Silasi fendeni alogo e xa sa e ti yamaan yetagi. ⁶ Koni e to mi e to, e yi Yason nun denkeleya muxuna ndee bubu, e siga e ra taan kitisane fema. E sɔnxɔ sɔnxɔ, e naxa, “Muxuni itoe dunuɓa birin yifuma, iki e bata fa be, ⁷ Yason yi e yigiya a banxini. Muxuni itoe birin tondixi Romi Manga Gbeena sariyan suxe, amasɔto e a falama a manga gbetɛ na naxan xili Yesu.” ⁸ Na falane yi taan kitisane nun yamaan nakontɔfili, ⁹ e mi Yason nun bodene bejin fɔ e to e xunba gbetin fi.

E siga Beere taani

¹⁰ Kɔɛ to so, denkeleya muxune yi Pɔli nun Silasi rasiga Beere yi. E na li waxatin naxan yi, e siga Yahudiyane salide banxini. ¹¹ Beere kaane yugon yi fan Tesaloniki kaane xa, bayo Alaa falan nasuxun kunfan yi ne yi. Lɔxɔ yo lɔxɔ e yi Kitabun fɛsɛfɛsɛma nen alogo e xa Pɔli a falane jɔndin kolon. ¹² Yahudiya wuyaxi yi denkeleya e ye, e nun Gireki jaxalan xili kan wuyaxi nun Gireki xeme wuyaxi. ¹³ Koni Yahudiyane naxanye yi Tesaloniki taani, ne to a me a Pɔli Alaa falan nalima Beere taani, e fan yi fa na yi, e yamaan nadin, a yi maxa. ¹⁴ Mafuren denkeleya muxune yi Pɔli rasiga fɔxɔ igen binni, koni Silasi nun Timote yi lu Beere taani. ¹⁵ Muxun naxanye sa Pɔli mati, ne yi siga a ra han Atena taani. Na xanbi ra, e mɔn yi xete Beere taani Pɔli a jungu xuiin na, a Silasi nun Timote xa fa a fema sinma.

Pɔli Atena taani

¹⁶ Pɔli yi e legedenma waxatin naxan yi Atena taani, a niin yi rapaxu a ma, bayo a bata yi a to, a suxure yiren nan yi na taan na. ¹⁷ Nanara, e nun Yahudiyane yi batuma feene ma salide banxini e nun Girekin naxanye yi gaxuma Ala yeɓe ra, e nun a yi naralanma muxun naxanye ra lɔxɔ tideni lɔxɔ yo lɔxɔ. ¹⁸ Lɔnnilana ndee yi na yi, e yi xili Epikuri muxune nun Sitoyisi muxune, ne yi falan ti fɔlɔ a xa.* Nde yi lu e bode maxɔdinje e naxa, “Fala tiini ito waxi nanse fala fe yi?” Bonne naxa, “A ligaxi alo a ala xɔjeɓe nan ma fe ralima.” Amasɔto Pɔli yi Yesu a fe xibarun kawandin bama e nun a keli fena sayani. ¹⁹ Nayi, e yi Pɔli tongo, e siga a ra Areyopagi malan yireni, e yi a fala a xa, e naxa, “Nxu wama a kolon feni nanse xaran neneni ito ra i naxan ma fe falama? ²⁰ Amasɔto nxu fe

* 17:18: Mɛn kaana ndee yi findixi xili kanne ra e miriya tilinxine fe ra lan dunuɓa keɓaan fɛsɛfɛsɛn ma. E mi yi dina yi. E fe fɛsɛfɛsɛne nan yi findixi e gbee dinan na. Epikuri muxune yi biraxi muxuna nde a xaranna fɔxɔ ra naxan xili Epikuri. E yi laxi a ra a dunuɓa feene mi ragidixi fɔ xunna ayi gbansan nan muxun malima e xa e masiga tɔrɔyaan na. Sitoyisi muxune yi biraxi muxu gbetɛ a xaranna fɔxɔ ra naxan xili Senoni. E yi waxi dunuɓa gelene kolon feni alogo e xa e suxu ki fajɔ.

nenene nan mema, nxu waxi e bunna kolon feni.” ²¹ Atena kaane nun xɔŋɛn naxanye yi e ye, ne yi e waxatin birin nadanguma fala nenene nan tun namedeyi.

²² Pɔli yi ti yamaan tagi Areyopagi fala tideni, a naxa, “Atena kaane, n bata a to a ε dinaxi feen birin yi. ²³ Amasɔto n yi ε taani sigama waxatin naxan yi, n yi ε batu seene toma. N mɔn bata saraxa gandena nde fan to, a sebexi denaxan ma fa fala, ‘En mi ala naxan kolon.’ Awa, ε naxan batuma ε mi a kolon n faxi na nan ma fe ralideyi ε ma. ²⁴ Ala naxan dunuɗa nun a yi seene birin daxi, na nan kore xɔnna nun bɔxɔ xɔnna Marigin na. Na mi dɔxɔma seene batu banxine kui muxune naxanye tixi. ²⁵ A mako mi muxun yii fɔxɔn ma. Amasɔto a tan nan siimayaan fima yamaan ma, e nun niiraxinla nun seen birin. ²⁶ A siyane birin da nen mini muxu kedenni. A yi e dɔxɔ dunuɗa yiren birin yi. A yetɛɛn yi e gbee waxatine nun e dɔxɔdene danne ragidi. ²⁷ Ala na ligaxi nen alogo muxune xa a fen, e yi kata a kolon feen na, xa e nɔɛ. Anu, a mi makuya en sese ra. ²⁸ Amasɔto, ε gbee fala naxume tiina ndee a falama, e naxa, ‘En dunuɗa yi gidin ligama a tan nin, en na en masigama a tan nin, en luma dunuɗa yi a tan nin.’ E mɔn naxa, ‘Ala bɔnsɔnna nan en fan na.’ ²⁹ Xa Ala bɔnsɔnna nan en tan na, en nama en miri, a Ala maliga xɛmaan na hanma gbetina hanma gɛmɛ sawuran naxan nafalaxi adamane kɔtɛne nun miriyane xɔn. ³⁰ Ala mi na fe kolontareya waxatine yatɛxi, koni iki, a muxun birin xilima yiren birin yi, a e xa e kɛɗaan maxɛɛ. ³¹ Amasɔto a bata lɔxɔ keden nagidi a dunuɗa birin kitin bolonma naxan yi tinxinni a muxu yɛbaxin xɔn. A bata na kanna mataxamaseri muxun birin xa, a to a rakeli sayani.”

³² E to Pɔli xuiin mɛ a muxune kelima sayani, nde yi a magele, koni bonne naxa, “Nxu mɔn waxi i ya falan name feni waxati gbɛɛ.” ³³ Nanara, Pɔli yi keli e tagi. ³⁴ Koni muxuna ndee yi sa a fari, e denkeleya alo Denisi Areyopagi muxuna nde, e nun naxanla nde naxan yi xili Damarisi e nun ndee gbɛɛye.

18

Pɔli yi siga Kɔrenti taani

¹ Na xanbi ra, Pɔli yi keli Atena taani, a siga Kɔrenti taani. ² A Yahudiyana nde li na, naxan yi xili Akila Pontu kaana. E nun a naxanla Pirisila yi baxi fade nen sa keli Itali yamanani. Amasɔto Manga Kilɔdi bata yi a yamari a Yahudiyane birin xa keli Romi taani. Pɔli yi kafu e ma, ³ bayo e birin yi fatan wali siya kedenni ito ra, kidi dɛgena bubun na. A yi lu e fɛma walideni. ⁴ Matabu Lɔxɔn birin, a yi falan tima nen Yahudiyane salide banxini, a yi kata Yahudiyane nun Girekine masɔtɔdeni. ⁵ Silasi nun Timɔte na li waxatin naxan yi keli Masedoniya yi, Pɔli yi lu kawandin bɛ waxatin birin. A sereyaan ba Yahudiyane xa, a Yesu nan Alaa Muxu Sugandixin na. ⁶ Koni Yahudiyane to a matandi, e a rayelefu, a yi a domani kunkun taxamasenna ra, a yi a fala e xa, a naxa, “Xa ε halagi, ε yetɛɛn nan funfu na ra. Na goronna mi fa n tan xun ma. Iki n sigama siya gbɛɛne nan fɛma.” ⁷ Awa, a yi keli na, a siga, a sa so muxuna nde a banxini naxan yi xili Titi-Yusutu. Ala yeɛragaxu muxun nan yi na ra. A banxin yi salide banxin dɛxɔn ma. ⁸ Salide banxin kuntigin naxan yi xili Kirisipu, na nun a denbayaan birin yi denkeleya Marigin ma. Kɔrenti kaa wuyaxi yi a falan mɛ, e denkeleya, e rafu igeni e tubi xinla ma.

⁹ Lɔxɔna nde, Pɔli yi fe toon ti kɔɛɛn na alo xiyena. Marigin yi a fala a xa, a naxa, “I nama gaxu, koni falan ti! I nama i dundu! ¹⁰ Amasɔto n na i fɔxɔ ra. Muxu yo yii mi i liyɛ, a fe naxin naba i ra, bayo n ma muxu wuyaxi taani ito yi!” ¹¹ Nanara, Pɔli yi lu na yi jɛɛ keden kike sennin, a yamaan xaran Alaa falan ma.

¹² Galiyon yi Akaya yamana kanna ra waxatin naxan yi, Yahudiyane birin yi e malan Pɔli xili ma, e siga a ra kiti sadeni. ¹³ E yi a kansun, e naxa, “Xɛmeni ito yamaan mabandunma Ala batu kiina nde nin naxan mi daxa sariyani.”

¹⁴ Benun Pɔli xa falan ti, Galiyon yi a fala Yahudiyane xa, a naxa, “Xa ε tan Yahudiyane yi ε mawugama tinxintareyana fe yi nun hanma gbalona nde, a yi lan nun nayi n xa n tuli mati ε falan na. ¹⁵ Koni ε to ε bode matandima ε falane yi, e nun xinle nun ε gbee sariyane, na ε tan nan ma. N tan mi waxi findi feni na feen kitisaan na.” ¹⁶ A yi e kedi

kiti sadeni. ¹⁷ Awa, e birin yi salide banxin kuntigi Sosaten suxu, e yi a mabonbo kitisa banxin yetagi. Koni Galiyon ma fe mi taran na yi hali!

E xete Antiyoki taani

¹⁸ Pöli yi soge wuyaxi ti a ngaxakedenne fema Korenti taani. Na xanbi ra, a yi keli e fema. E nun Pirisila nun Akila yi so kunkin kui siga Siriya yamanani. Koni a bata yi a xunna bi Sankire taani a de tiina nde a fe ra. ¹⁹ E to sa Efesi li, Pöli yi Pirisila nun Akila lu na yi. Koni Pöli yeteen yi siga Yahudiyane salide banxini, e falan ti e bode tagi. ²⁰ E yi a mafan, a a xa bu e fema, koni a mi tin. ²¹ A yi sigama waxatin naxan yi, a yi a fala e xa, a naxa, “Xa Ala tin, n mon fama nen e fema.” A yi daxo kunkin kui, a siga Efesi taani.

²² A Sesariya taan li waxatin naxan yi, a yi siga Yerusalen taani, a sa na denkeleya yamaan xonton. Na xanbi ra, a yi siga Antiyoki taani. ²³ A yi waxatidi ti, a yi siga. A yi a masiga ti Galati yamanan nun Firigi yamanan birin yi, a yi Yesu foxorabirane kawandi, e senben soto.

Apolosi Efesi nun Korenti yi

²⁴ Na waxatini, Yahudiyana nde yi siga Efesi taani, a xili Apolosi naxan bari Alesandire taani. A yi falan kolon kati, a yi Kitabun kolon ki faji. ²⁵ A yi xaranxi Marigina Kirana fe ma. A yi Yesu a fe xaranna tima a sobeen nun tinxinna nin. Koni a yi Yoni a xaranna nan gbansan kolon marafu feen na igeni. ²⁶ A yi falan ti folo xaxili ragidini Yahudiyane salide banxini. Pirisila nun Akila a xuiin me waxatin naxan yi, e yi a tongo, e yi Alaa Kirana fe yeba a xa a kiin yeteni. ²⁷ Siga xonla bata yi Apolosi suxu Akaya yamanani. Nanara, denkeleya muxun naxanye yi Efesi taani, ne yi a mali, e kedin sebe Yesu foxorabirane ma Akaya yi, a e xa a yisuxu na yi. A na li waxatin naxan yi, naxanye yi denkeleyaxi Ala hinanna barakani, a yi ne mali kati! ²⁸ Amasoto a yi Yahudiyane falan matandima senbeni kenenni, a yi a yita Kitabun kui, a Yesu nan Alaa Muxu Sugandixin na.

19

Pöli yi siga Efesi taani

¹ Apolosi yi Korenti taani waxatin naxan yi, Pöli yi geya yamanani siga, a yi fa Efesi taani. A yi Yesu foxorabirana ndee li na yi. ² A yi e maxodin, a naxa, “E denkeleya waxatin naxan yi, e yi Alaa Nii Sarijanxin soto ba?” E yi a yabi, e naxa, “Nxu munma sa Alaa Nii Sarijanxina fe me nen.” ³ Pöli yi e maxodin, a naxa, “E rafuxi igeni xaranna mundun xon?” E yi a yabi, e naxa, “Yoni gbee marafuun xaranna.” ⁴ Pöli yi a fala e xa, a naxa, “Yoni yi muxune rafuma igen nin alogo e xa e kepan maxete. A yi a falama yamaan xa nen, a e xa denkeleya na kanna ma naxan fama a tan xanbi ra. Na nan Yesu ra.”

⁵ E na me waxatin naxan yi, e rafu igeni Marigi Yesu xinli. ⁶ Pöli yi a yiin sa e ma, Alaa Nii Sarijanxin yi godo e ma, e yi falan ti xui gbetene yi, e yi nabiya falane ti. ⁷ E tan naxanye birin yi na, muxu fu nun firin joxondon.

⁸ Pöli yi siga Yahudiyane salide banxini, a falan ti yamaan xa xaxili ragidini kike saxan. A yi kata a xa e mabandun Alaa Mangayaan ma. ⁹ Koni ndee yi tengbesen, e mi tin denkeleye, e yi lu Yesu a Kirana fe yibese yamaan yetagi. Nanara, Pöli yi a masiga e ra, a Yesu foxorabirane xali e danna. E yi lu falan tiye loto yo loto Tiranusi a xarande banxini. ¹⁰ Na yi lu lige han jee firin. Nanara, muxun naxanye birin yi daxi Asi yamanani, Yahudiyane nun Girekine, ne birin yi Marigina falan me.

Sebaa dii xemene fe

¹¹ Ala yi kabanako fe gbeene liga Pöli xon ma. ¹² Nanara, dugi dungin nun wali domain naxanye bata yi din a fatin na, e yi ne tongoma nen, e yi e sa furemane fatin ma. E yi kendeya, yinnane fan yi xete e foxo ra. ¹³ Yahudiyane naxanye yi sigama yirene yi yinnane kedideni, ne fan yi kata Marigi Yesu xinla rawalideni e yinnan jaxine kedi. E yi a falama yinnane xa nen, e naxa, “N bata e yamari Yesu xinli, Pöli naxan ma fe kawandi bama, e xete muxuni ito foxo ra!” ¹⁴ Yahudiyane saraxarali kuntigina nde Sebaa dii xeme soloferene yi na nan ligama.

¹⁵ Koni ləxəna nde yinnan yi e yabi, a naxa, “N Yesu kolon, n Pəli fan ma fe kolon, koni nde ε tan na?” ¹⁶ Yinnan yi xəmənen naxan fəxə ra, na yi dutun e ma senben na, han a yi e birin nə. A yi e mabənbə han e ragenle yi e gi, e maxələxin yi mini banxini. ¹⁷ Yahudiyane nun Girekin naxanye yi dəxi Efəsi taani, ne to ito mə, e birin yi gaxu kati! Marigi Yesu xinli binya han! ¹⁸ Muxun naxanye denkeleya, na wuyaxi yi fa, e yi e ti e fe jaxine ra kenenna ma. ¹⁹ Naxanye yi woyiməyaan ligama, ne yi e kədine malan, e fa e ra, e yi e gan birin yetagi. E yi kədine saren yate, a birin malanxina, gbeti gbanan wuli tonge suulun. ²⁰ Alaa falan yi xuyama ayi na kii nin, Marigin senben barakani.

Sənxə sənxə naxan te Efəsi taani

²¹ Na feene danguxina, Pəli yi a miri, a xa siga Masedoniya nun Akaya yamanani, siga han Yerusalən taani. A yi a fala, a naxa, “N na siga na waxatin naxan yi, fə n xa sa Romi fan to.” ²² Nanara, a yi a mali muxu firin nasiga Masedoniya yamanani, Timote nun Erasite. A tan yi lu Asi yamanani ndedi.

²³ Na waxatini, sənxə gbeen yi te Efəsi taani masətə Yesu a Kirana fe ma. ²⁴ Xabuna nde yi na, a xili Demetiri. A tan nan yi e gbee ala jaxalanmana nde Aritemi batu banxin sawura xunxurine rafalama gbeti bənbəxin na. Na yi tənə gbeen nan sətəma a tan nun a walikə bodene xa. ²⁵ Nanara, a yi a walikə bodene birin xili, e nun naxanye yi na wali sifan ligama, a yi a fala e xa, a naxa, “N fafane, ε a kolon en nafunla sətəma wanli ito nin. ²⁶ Pəli ito feen naxan ligama, ε bata na mə, ε yi a to. A naxa, a muxune suxuren naxanye rafalama e ala ra, Ala mi ne ra mumə! A bata muxu wuyaxi mayenden, a yi e maxete Efəsi taani be e nun fayida Asi yamanan birin. ²⁷ Fe xədəxən nan na ra. En ma wanli ito fama xili jaxin sətədeni nən! En ma ala Aritemi batu banxin fan yi xunna kala. Aritemi naxan batuma Asi yamanan nun dunuɲa yiren birin yi, na binyen bama a ma nən.”

²⁸ Yamaan falani itoe mə waxatin naxan yi, e bənen yi te, e sənxə sənxə, e naxa, “Efəsi kaane gbee ala Aritemi gbo!” ²⁹ Sənxə sənxən yi te taan yiren birin yi. Yamaan yi Pəli sigati bodene suxu, Gayi nun Arisitaraki, Masedoniya kaane. E birin gimatəon yi siga ne ra yamaan malandeni. ³⁰ A xənla yi Pəli suxu, a xa siga yamaan yetagi koni Yesu fəxərabirane mi tin a siga. ³¹ Yamanan muxu gbeena ndee naxanye yi Pəli xəyine ra, na ndee yi xeraan nasiga a ma, e yi a mafan a nama so yamaan yə. ³² Malanden tan yi basanxi han! Ndee yi sənxəma fena nde ra, bonne yi sənxəma fe gbete ra, amasətə e yi malanxi na feen naxanye ma, a wuyaxi mi yi sa ne kolon nən. ³³ Yahudiyane yi muxuna nde radinma yəen na alogo a xa falan ti naxan yi xili Alesandire. Muxuna ndee yi a yəbama a xa naxan ligaxi, nayi, a yi yamaan masabari a yiin na alogo a xa falan ti. ³⁴ Koni e a kolon waxatin naxan yi, a Yahudiya nan yi a ra, e birin yi sənxə e bode xən ma han waxati xunkuye, e naxa, “Efəsi kaane gbee ala Aritemi gbo!”

³⁵ Dənxen na, taan sebeli tiin yi yamaan masabari, a naxa, “Efəsi kaane, dunuɲa muxune birin a kolon, a Efəsi taan nan Aritemi batu banxin kantanma e nun a sawuran naxan godo keli kore! ³⁶ Muxu yo mi nəe feni itoe matandə. Nanara, ε lan nən ε yi ε sabari. E nama fefe liga a wolonni. ³⁷ E bata fa muxuni itoe ra be koni e mi se mupaxi alane batu banxine yi, e mi en ma suxuren jaxalanmaan nayelexi hali! ³⁸ Xa mawugana nde Demetiri nun a walikəen bodene kui lan muxu yo ma, kiti banxine nun kitisane na. E xa sa e mawuga menni. ³⁹ Xa ε mən wama fe gbete xən ma fə ε xa a fala taan dugurenne malanni. ⁴⁰ E nama sa en kansun murute feen na to sənxə sənxəna fe ra. Bayo en mi nəe dentege yo se malanni ito ti xunna ma.” A yelinxini ito fale, a yamaan nasiga.

20

Pəli Masedoniya nun Akaya yi

¹ Sənxə sənxən baxina a ra, Pəli yi Yesu fəxərabirane malan. A yi e ralimaniya, a yi a jungu e ma. Na xanbi ra, a siga Masedoniya yamanani. ² A dangu na yamanan birin yi, a yamaan nalimaniya fala wuyaxi ra. Na danguxina, a siga Gireki yamanani, ³ a kike saxan ti na yi. A yi waxi siga feni Siriya yamanani kunkin kui, koni a to a kolon a Yahudiyane bata yanfan so a ma, a yi a miri, a xa xete Masedoniya kiraan xən ma. ⁴ Pirusi a dii

xemen Sopateri Beere kaan yi siga a matideni, e nun Arisitaraki nun Sekondu Tesaloniki kaane nun Gayi Deribe kaan nun Timote e nun Tikiko nun Tirofime naxanye kelixi Asi yamanani. ⁵ Ne yi siga yeen na, e sa nxu legeden Tirowasi taani. ⁶ Buru Tetaren Sanla* danguxina, nxu yi dɔxɔ kunkin kui keli Filipi taani. Xii suulun danguxina, nxu yi sa bonne li Tirowasi taani, nxu yi lɔxɔ xun keden ti na yi.

Pɔli Eyutiki rakeli fena sayani

⁷ Simitin jinbanna ra, nxu yi malanxi buruni gira feen na nxu bode xɔn ma.† Pɔli yi falan ti yamaan xa, a lu falan tiye han kɔe tagini amasoto a yi sigama nen na xɔtɔn bode. ⁸ Nxu yi malanxi kore banxin naxan kɔe ra, lenpu wuyaxi yi menni. ⁹ Banxulanna nde yi na yi a xili Eyutiki, na yi dɔxi kore banxin foye soden nan na. Pɔli to yi falan xunkuyama ayi, na banxulanna yi xi han! Xixɔnla yi gbo ayi han, a yi bira keli kore banxin saxandeni. E yi sa a faxaxin li. ¹⁰ Awa, Pɔli yi godo, a yi a felen a xun ma mafuren, a yi a tongo, a naxa, “E nama xamin, a niin mɔn a yi.” ¹¹ Na xanbi ra, Pɔli mɔn yi te sangansoon kɔe ra. A yi buruni gira, a yi a don. Pɔli yi falan ti e xa han xɔtɔnni, na xanbi ra a yi siga. ¹² E siga banxulanna kenden na, na yi e ralimaniya ki fajni.

Pɔli jungu fena Efesi kaane ma

¹³ Nxu yi siga Pɔli yee ra kunkin kui Asosi taani, nxu yi Pɔli tongoma kunkin kui denaxan yi. Amasoto, a yi sigama a sanna nan ma. ¹⁴ A to nxu li Asosi taani, nxu yi a tongo kunkin kui, nxu yi siga taana nde yi, naxan yi xili Mitilene. ¹⁵ Na xɔtɔn bode, nxu yi keli na yi, siga igen xun ma han Kiyotaani. A soge firindeni, nxu yi fa Samosi yi, a soge saxandena, nxu sa Miletu li. ¹⁶ Pɔli yi a ragidi, a xa dangu Efesi taan dɔxɔn kunkin kui amasoto a mi yi waxi ti feni, alogo a nama bu Asi yamanani. A yi mafuraxi alogo Se Xaba Singen Sanla xa a li Yerusalen taani, xa na lanje.

Pɔli a jungu xuina

¹⁷ Pɔli yi xeraan nasiga Efesi taani keli Miletu yi, a denkeleya yamaan fonne xa fa. ¹⁸ E to fa, a yi a fala e xa, a naxa, “Xabu n faan soge singena Asi yamanani e tagi, e n kewanle kolon. ¹⁹ N bata wali Marigin xa yete magodon nun yeege ni. N mɔn yi tɔrɔma Yahudiyane yanfantanyaan bun. ²⁰ E a kolon a n mi e munanfan fe yo luxunxi e ma. N bata xaranna ti e xa yamani e nun e banxine yi. ²¹ N bata a rali Yahudiyane nun Girekine birin ma a e xa e kejaan maxete, e tubi Ala ma, e denkeleya en Marigi Yesu ma.”

²² “Nba, Alaa Niin nan sigama n na Yerusalen taani iki. Feen naxanye sa ligama n na na yi, n mi ne kolon. ²³ N naxan tun kolon fo n nema danguma taa yo taa, Alaa Nii Sarijanxina n nakolonma a kasorasaan nun tɔrɔ wuyaxi n mameen yeen na. ²⁴ Koni n mi n niin yatexi sese ra fo n bata kiraan naxan de suxu, n xa na rakamali. Marigi Yesu wanla naxan soxi n yii, n xa na rajan. Na ni ito ra, a n xa Alaa hinanna fe Xibaru Fajin seren ba.”

²⁵ “Iki n na a kolon, fa fala n bata sigan ti e tan naxanye birin tagi, n yi Alaa Mangayaan kawandin ba e xa, e tan sese mi fa n toma sɔnɔn. ²⁶ Nanara, n na a falama e xa to yeteni, xa e tan nde yo halagi, na goronna mi fa n tan xun ma. ²⁷ Amasoto n bata Ala sagoon birin nali e ma, a sese mi fa luxi. ²⁸ E jɔxɔ lu e yete xɔn e nun Alaa Nii Sarijanxina e findixi yamaan naxan birin masuxu muxuye ra. E Alaa yamaan masuxu alo xuruse rabaan nun a kuruna bayo a bata a sara a yete wunla ra. ²⁹ Amasoto n na kolon, n na keli e tagi waxatin naxan yi, muxu jaxine fama nen sodeni e tagi, e kata e yamaan kaladeni alo kankone xuruse kurun tagi. ³⁰ Muxuna ndee kelima nen e tagi, e yi fala tinxintarene ti alogo Yesu foxɔrabirane xa bira e foxɔ ra. ³¹ Nanara, e lu e yee ra yi! N na e keden kedenna birin nakolonxi feen naxanye ma jee saxan kɔeen nun yanyina yeege ni, e nama jinan ne xɔn!”

* 20:6: Buru Tetaren Sanla: Yahudiyane yi burun donma xii solofere leben mi saxi naxan yi sanli ito yi. E sarijan kiina nde nan yi a ra. A mato Xɔrɔyaan 12.15 kui. † 20:7: Yanyina nde, feni ito findixi Marigina ximenna nan na.

³² “Awa, iki n bata ε taxu Ala ra e nun a hinan falan naxan nœ senben fiye ε ma, a yi na keen fi ε ma naxan maraxi muxu sarijanxine birin xa. ³³ N mi kunfaxi muxu yo a gbeti xon, hanma xemana, hanma dugine. ³⁴ E yetena a kolon, n yeteen yii foxone nan nxu nun n lanfane makone fanxi. ³⁵ A lan en xa fangatarene mali kii naxan yi, n bata na birin yita ε ra wali xodexe sifani ito xon ma. Marigi Yesu falan naxan ti, ε xaxili lu ne xon ma. A naxa, ‘Naxan seen fima, na barayin gbo dangu a soto muxun na.’ ”

³⁶ Pali to yelin falan tiye e xa, a yi a xinbi sin e fema, e birin yi Ala maxandi. ³⁷ E birin yi wuga, e yi e yiin nabilin Pali ma, e yi a sunbu. ³⁸ A to a fala e xa, a naxa, a e mi fa a toma sonon, na yi e sunu kati. E sa a mati han kunki deen na.

21

Pali siga fena Yerusalen taani

¹ Nxu fata xanbini, nxu yi nxu tinxin Kosi boxon na kunkin kui. Na xoton bode, nxu sa so Rode boxoni, nxu yi keli menni nxu fa Patara taani. ² Nxu yi kunkina nde li men naxan yi foxo igeni gidima siga Fenisa yamanan binni, nxu yi te na kui. ³ Nxu Sipiri boxon toxina, nxu yi dangu a ra, a lu komen foxon binni. Nxu yi siga Siriya yamanan binni. Nxu sa Tire taan li, kunkin yi lanma a xa goronne ragodo denaxan yi. ⁴ Nxu yi Yesu foxorabirana ndee li men. Nxu yi laxo xun keden ti ne fema. E yi a fala Pali xa Alaa Nii Sarijanxin senbeni, e naxa, a a nama siga Yerusalen taani. ⁵ Koni na xunsagin janxina, nxu yi keli, nxu siga. Yesu foxorabirane birin yi sa nxu mati, e nun e naxanle nun e diine han taan fari ma. Nxu yi nxu xinbi sin baan de, nxu yi Ala maxandi menni. ⁶ Na xanbi ra, nxu yi nxu jungu nxu bode ma, nxu so kunkin kui, e tan yi xete e konni.

⁷ Nxu yi sigama kunkin kui, keli Tire taani siga Pitolome taani, nxu yi denkeleya muxune xonton na yi, nxu ferijen e fema. ⁸ Na xoton bode nxu yi keli men, nxu yi siga Sesariya taani. Nxu yi sa so Filipi Xibaru Faji Raliin konni naxan yi na muxu sugandixi soloferene ye.* ⁹ Dii teme fututare rasolonxi naanin yi Filipi yii, ne yi nabiya falane tima. ¹⁰ Nxu xi dando tixin na, nabiin naxan yi xili Agabusi, na yi fa sa keli Yudaya yi. ¹¹ A yi fa nxu fema, a yi Pali a tagi xidin tongo, a yi a yete sanne nun a yiine xidi na ra, a naxa, “Alaa Nii Sarijanxin naxa, ‘Yahudiyane tagi xidini ito kanna xidima ikiini Yerusalen taani, e a so siya gbetene yii.’ ”

¹² Nxu na me waxatin naxan yi, nxu birin yi Pali mafan, a a nama siga Yerusalen taani. ¹³ Koni a yi nxu yabi, a naxa, “Nanfera ε wugama han ε n bonen kala? Amasoto n yitonxi na a ra e xa n xidi Yerusalen taani, e yi n faxa Marigi Yesu xinla fe ra.” ¹⁴ A to mi tin nxo falan suxe, nxu mi kankan a ma, nxu yi a fala, nxu naxa, “Margin sagoon xa liga.”

¹⁵ Na laxone to dangu, nxu yi nxu yiton, nxu yi siga Yerusalen taani. ¹⁶ Yesu foxorabirana ndee yi nxu mati keli Sesariya taani. E yi nxu xali Menason Sipiri kaan konni, nxu yi lan nxu xa yigiya denaxan yi. Yesu foxorabiran nan yi a ra xabu waxati xunkuye.

Pali yi Yaki xonton

¹⁷ Nxu Yerusalen taan li waxatin naxan yi, denkeleya muxune yi nxu yisuxu sewani. ¹⁸ Na xoton bode, nxu nun Pali yi siga Yaki xontonden. Denkeleya yamaan fonne birin yi malanxi na yi. ¹⁹ Pali yi e xonton, a yi a wanla birin dentegen sa e xa Ala feen naxanye ligaxi siya gbetene tagi. ²⁰ E na me waxatin naxan yi, e birin yi Ala tantun. E a fala Pali xa, e naxa, “Nxu ngaxakedenna, a mato, Yahudiyen wuli wuyaxi bata denkeleya, e birin mon tunnafanxi Musaa sariyan suxudeni. ²¹ Anu, muxune ito nan falaxi e xa, e naxa, a Yahudiyen naxanye birin siya gbetene ye, a i ne xaranma e xa xete Musaa sariyan foxo ra, a e mon nama e diine banxulan, a e nama en ma namunne suxu. ²² En fa nanfe ligan nayi? Amasoto sike yo mi na, e a mema nen, a i bata fa. ²³ Nanara, nxu naxan falama i xa, i xa na liga. Awa, xeme naanin be naxanye bata e de ti Ala xa. ²⁴ Siga e foxo ra, ε sa ε rasarijan ε bode xon ma. I mon xa e saren fi, alogo e xa e xunne bi. Nayi, birin a kolonma nen, a

* 21:8: A mato Xerane 6.5 nun Xerane 8.5-40 kui.

e feen naxanye falaxi i ya fe yi, a j̄ondi mi e sese ra, koni a i fan yet̄een Musaa sariyane suxi. ²⁵ Koni siya gb̄eten naxanye tan bata denkeleya, nxu bata nx̄o miriyane sēbe, nxu yi a rasiga ne ma. Nxu naxa, e xa e yet̄e ratanga donseen donna ma naxan bata rali suxurene ma, e nun sube wunli donna nun suben yifaxi donna nun yanga suxuna.”†

²⁶ Na x̄ot̄on bode, P̄oli yi na x̄emene tongo e yi rasarijan e bode x̄on ma. Na xanbi ra, a so Ala Batu Banxini alogo a xa a fala e xa e sarijan l̄ox̄one rakamalima waxatin naxan yi, e yi saraxan ba e keden kedenna birin xa.

P̄oli suxu fena Ala Batu Banxini

²⁷ Soge solofereden janmat̄ona, Yahudiyān naxanye keli Asi yamanani, ne yi P̄oli to Ala Batu Banxini. E yi yamaan birin nadin a xili ma, e yi a suxu. ²⁸ E s̄onx̄o s̄onx̄o, e naxa, “Isirayila muxune, ε nxu mali. X̄em̄eni ito nan sigama yiren birin yi, a xaranna ti en ma yamaan nun Musaa sariyan nun yireni ito xili ma. A yet̄een bata Girekine raso Ala Batu Banxini, e yi na sarijanna kala.” ²⁹ E ito falaxi nen bayo e bata yi Tirofime Efesi kaan to a f̄ox̄o ra taani, e yengi yi a ma a P̄oli bata yi a raso Ala Batu Banxini.

³⁰ Taan birin yi maxa, yamaan yi e gi sa keli yiren birin yi. E yi P̄oli suxu, e yi mini a bubue Ala Batu Banxini tande ma. E yi a so d̄eene ragali keden na. ³¹ Yamaan yi waxi P̄oli faxa feni. Muxuna nde yi fa a fala Romi kaane sofa ganla mangan xa, a s̄onx̄o s̄onx̄on Yerusal̄en taan yiren birin yi. ³² Sofa mangan yi sofane nun sofa k̄emen kuntigine xili, e siga e giye yama gbeen fema. Na muxune sofane to waxatin naxan yi, e ba P̄oli b̄onbe. ³³ Sofa mangan yi sa P̄oli suxu, a yi e yamari, a e xa a xidi ȳol̄onx̄on firin na. Na xanbi ra, a yi max̄odinna ti a nde a ra, e nun a naxan ligaxi. ³⁴ Koni muxuna ndee yi s̄onx̄oma fena nde ra, bonne s̄onx̄oma fe gb̄ete ma. Sofa mangan mi yi sese yēe toma s̄onx̄o s̄onx̄oni. Nayi, a yi yamarin fi a e xa siga P̄oli ra yire makantanxini. ³⁵ P̄oli to e banxin te d̄een li, f̄o sofane xa yi fa a tongo nen, e siga a ra amas̄ot̄o yamaan yi najaraxi. ³⁶ Yamaan birin yi biraxi a f̄ox̄o ra, e s̄onx̄oma, e naxa, “A xa faxa!”

P̄oli yi a yet̄e yēba

³⁷ E yi sigama P̄oli ra yire makantanxini waxatin naxan yi, a falan ti sofa mangan xa, a naxa, “I tin̄je ba n xa falana nde ti i xa?” Sofa mangan yi a max̄odin a naxa, “I Gireki xuiin mema? ³⁸ Na Misiran kaan xa mi i tan na ba, naxan baxi yamaan namurut̄edeni, a siga yenge so muxu wuli naaninna ra tonbonni?” ³⁹ P̄oli yi a yabi, a naxa, “Yahudiyān nan n tan na, n barixi Tarise taan nin Silisi yamanani, na taa suturaxin dugurena nan n tan na. Yandi, tin n xa falan ti yamaan xa.”

⁴⁰ Sofa mangan yi tin. Nanara, P̄oli yi keli a ti banxin te d̄een na, a yamaan masabari a yiin na. Awa, e dunduxina, P̄oli yi falan ti e xa Heburu xuiini.

22

¹ A naxa, “Ngaxakedenne nun n fafane, ε tuli mati, n xa n x̄onba ε xa!” ² E to a m̄e a Heburu xuiin falama, e yi e raxara. Awa, P̄oli yi siga falan ma, a naxa, ³ “Yahudiyān nan n tan na, n barixi Tarise taan nin, Silisi yamanani. Koni n maxuruxi be nin. Gamaliyeli nan n xaranxi en benbane sariyan suxu kiin ma. Alaa fe kunfan yi n fan yi alo ε tan birin kii naxan yi to. ⁴ N fan yi Yesu a Kiraan muxune bes̄enx̄onyama han n yi e faxa. N yi x̄emene nun najanle suxuma, n yi e sa kasoon na. ⁵ Saraxarali Kuntigi Singen nun yamaan fonne birin n seren be nen na ma, amas̄ot̄o n k̄edin s̄ot̄o e ra nen, siga en ngaxakeden Yahudiyane ma Damasi taani. Nanara, n yi siga na yi muxuni itoe suxu xinla ma, n yi e xidi, n x̄ete e ra Yerusal̄en taani e najankatadeni.”

P̄oli yi a tubi feen fala

X̄erane 9.1-19, 26.12-18

⁶ “Awa, n yi kira yi waxatin naxan yi, yanyi tagini, n bata yi maso Damasi taan na, t̄e d̄ege gbeen yi ti n ma mafuren keli kore! ⁷ N bira b̄ox̄oni. N fala xuiin m̄e, a naxa, ‘S̄oli, S̄oli, i n bes̄enx̄onyama nanfera?’ ⁸ N yi a max̄odin, n naxa, ‘Marigina, nde i tan na?’ A

† 21:25: A mato X̄erane 15.20 kui.

yi n yabi, a naxa, 'Yesu Nasareti kaan nan n tan na, i naxan besenxonyama iki!' ⁹ Muxun naxanye yi n fəxə ra, ne fan yi na tɛɛ dɛgen to. Koni naxan yi falan tima n xa, e mi na xuiin mɛ. ¹⁰ N yi maxədinna ti, n naxa, 'Marigina, n xa nanfe liga?' Awa, Marigin yi a fala n xa, a naxa, 'Keli, i siga Damasi taani! Ala i yamarixi naxan birin liga fe ra, ne birin sa falama i xa nɛn mɛnni.' ¹¹ Na tɛɛ dɛgɛ gbeen yi n danxu, na ma, n lanfane yi n yii rasuxu e siga n na Damasi taani."

¹² "Awa, xɛmɛna nde yi na yi, naxan yi xili Ananiyasi. Muxu tɔgəndiyaxin nan yi a ra, a yi Alaa sariyan suxi, Yahudiyan naxanye birin yi dɔxi mɛnni, ne yi a binyaxi kati! ¹³ Na yi fa, a ti n dɛxən, a naxa, 'Ngaxakedenna Səli, seen to fal!' N yi toon ti keden na, n yi a tan to. ¹⁴ A yi a fala, a naxa, 'Nxu benbane Ala bata i sugandi alogo i xa a sagoon kolon, i yi Tinxin Muxun Yesu to, i yi a xuiin yetɛɛn mɛ. ¹⁵ Amasəto i bata feen naxanye to, i yi a mɛ, i findima nɛn na seren na muxune birin xa. ¹⁶ Awa, i fa nanse mamema iki? Keli, i rafu igeni, i yulubine birin xa ba i ma, i yi a maxandi a xinli.' "

Pəli a xerayana siyane ma

¹⁷ "N xetɛxina Yerusalɛn taani, n yi Ala maxandima Ala Batu Banxini waxatin naxan yi, n yi fe toon ti alo xiyena. ¹⁸ N yi Marigin to, a yi a fala n xa, a naxa, 'I mafura, i keli Yerusalɛn taani keden na, amasəto i sereyaan naxan bama n ma fe yi, e mi na suxuma.' ¹⁹ N yi a yabi, n naxa, 'Marigina, e a kolon yati a n yi sigama salide banxine yi, naxanye denkeleyaxi i ma, n yi ne sa kasoon na, n yi e bənbə. ²⁰ E to yi i serena Etiyən faxama, n tan yetɛɛn yi na, n tin nɛn. Naxanye yi a faxama, n tan nan yi ne dugine kantanna.' ²¹ Awa, Marigin yi a fala n xa, a naxa, 'Siga, amasəto n na i rasigama nɛn siya gbɛtɛne ma yire makuyene yi.' "

²² Yamaan yi e tuli mati Pəli xuiin na han a yi na fala. E yi sənɔ fələ kati, e naxa, "A xa faxa! Muxu sifani ito lu daxi mi a ra a nii ra!" ²³ E yi sənɔma, e e domane wolima kore, e gbangbanni te. ²⁴ Romi sofa mangan yi yamarin fi, a e xa so Pəli ra yire makantanxini. A naxa, a e xa a bulan, e yi a maxədin alogo a xa a kolon yamaan sənɔma a ma feen naxan ma. ²⁵ Koni e to a xidi a bulan xinla ma, sofa kɛmɛn kuntigin naxan yi tixi na, Pəli yi na maxədin, a naxa, "A daxa ɛ xa Romi dugureнна nde bulan hali ɛ munma naxan makiti singen?"

²⁶ Sofa kɛmɛn kuntigin na mɛ waxatin naxan yi, a yi siga sofa mangan fɛma, a yi na fala, a yi a maxədin, a naxa, "I nanfe ligɛ? Romi dugureнна nde nan xɛmɛni ito ra!" ²⁷ Nanara, sofa mangan yi siga, a yi Pəli maxədin, a naxa, "A fala n xa, xa Romi dugureнна nde nan i tan na?" Pəli yi a yabi, a naxa, "ɔn, a tan nan nde n na." ²⁸ Sofa mangan yi a fala, a naxa, "N gbɛti gbeen nan baxi, n findi Romi dugureнна ra." Pəli yi a yabi, a naxa, "Koni n tan barixi Romi dugurenyaan nin."

²⁹ Muxun naxanye yi a bulanma nun alogo a xa falan ti, ne yi keli a fɛma keden na. Sofa mangana a kolon waxatin naxan yi, a bata yi Romi dugureнна nde xidi yəlonxəna ra nun, na fan yi gaxu.

Yahudiyane yi Pəli makiti

³⁰ Yahudiyane yi Pəli kansunma feen naxan na, sofa mangan yi waxi na kolon feni. Nanara, na xətən bode, e yi Pəli fulun. Sofa mangan yi saraxarali kuntigine nun kitisa yamaan yamari, e yi e malan. Na xanbi ra, a yi Pəli ti e yetagi.

23

¹ Pəli yi kitisa yamaan mato kati, a naxa, "Ngaxakedenne, n feen naxanye ligaxi Ala yɛɛ xəri han to, n mi n yetɛ yalagima ne ra." ² Muxun naxanye yi tixi Pəli fɛma, Saraxarali Kuntigi Singena Ananiyasi yi ne yamari, a e xa Pəli dɛɛn garin. ³ Pəli yi a fala a xa, a naxa, "Ala i fan bənbəma nɛn, i tan naxan luxi alo banxin naxan fari mafixa, koni a kuiin ləxi. I dɔxi n makitideni sariyan xən. Koni i tan sariyan kalama amasəto i bata yamarin fi, a e xa n bənbə!" ⁴ Muxun naxanye yi Pəli fɛma, ne yi a fala a xa, e naxa, "I Alaa Saraxarali Kuntigi Singen nan konbima na ra." ⁵ Pəli yi a yabi, a naxa, "Ngaxakedenne, n mi yi a

kolon a Saraxarali Kuntigi Singen nan a ra. Amasoto a sebexi Kitabun kui, a naxa, 'I nama fala naxin ti i ya yamaan mangan ma.* "

⁶ Pöli yi a kolon, a Saduse muxune nun Farisi muxune nan yi na yamaan na. A yi keli, a yi a fala a xuini texin na kitisa yamaan tagi, a naxa, "Ngaxakedenne, Farisi muxun nan n na. N fafe fan Farisi muxun na a ra. E n makitima bayo n laxi a ra a faxa muxune kelima nen sayani!" ⁷ A na falaxina, Saduse muxune nun Farisi muxune yi fölo e bode matandē, yamaan yi taxun. ⁸ Saduse muxune yi a falama, e naxa, a muxune mi kelima sayani, e mōn naxa, a malekane mi na hanma senbe totarene. Koni Farisi muxune tan yi laxi ne birin na. ⁹ Nanara, sōnxō sōnxō gbeen yi keli. Awa, sariya karamōxōna ndee yi keli Farisi muxune ye, e ti, e matandin ti kati! E naxa, "Nxu mi fe naxi yo toxi xēmeni ito a fe yi. Yanyina nde, senbe totarena nde hanma malekan falan ti a xa nen yati!"

¹⁰ Matandin yi gbo ayi han sofa mangan yi gaxu, a e nama Pöli yibō dungi dungin na. Nanara, a sofane yamari, a e xa sa Pöli tongo yamaan tagi, e siga a ra yire makantanxini.

¹¹ Na kōēn na, Marigin yi mini Pöli xa, a naxa, "I wēkile! I sereyaan bama n xa nen Romi taani alo i a liga Yerusalen taani kii naxan yi."

E yanfan so Pöli ma

¹² Na xōtōn bode, Yahudiyane yi e malan e lan a ma, e yi e kōlo, a e mi donseen donma, e mi igen minma fö e Pöli faxa. ¹³ Naxanye na feni tōn, e dangu muxu tonge naanin na. ¹⁴ Na xanbi ra, e siga saraxarali kuntigine nun fōnne fema, e naxa, "Nxu bata nxu kōlo, a nxu nama sese don fö nxu Pöli faxa. ¹⁵ Awa, nayi ε tan nun kitisa yamaan xa xeraan nasiga Romi sofa mangan ma, a a xa Pöli rafa ε ma alogo ε xa a fe fēsefese. Nxu yitōnxi nxu xa a faxa benun a xa be li."

¹⁶ Koni Pöli magilena dii xēmen na yanfan mēxina, a yi siga yire makantanxini, a sa feni ito fala Pöli xa. ¹⁷ Na xanbi ra, Pöli yi sofa kēmen kuntigina nde xili, a yi a fala a xa, a naxa, "Banxulanni ito tongo, i siga a ra sofa mangan fema, a waxi falana nde ti feni a xa." ¹⁸ A yi a tongo, a siga a ra sofa mangan fema, a yi a fala a xa, a naxa, "Pöli naxan kasoon na, na nan n xilixi, a yi a fala n xa, a naxa, a n xa fa banxulanni ito ra i fema amasoto a waxi fena nde fala feni i xa." ¹⁹ Sofa mangan yi banxulanna yii rasuxu, a siga a ra a danna, a sa a maxōdin, a naxa, "I nanfe falama n xa?" ²⁰ Banxulanna yi a fala a xa, a naxa, "Yahudiyane bata lan a ma a tila e xa i mafan, a i xa Pöli rasiga kitisa yamaan ma alogo e xa a fe fēsefese. ²¹ Koni i nama i tuli mati ne ra amasoto e dangu muxu tonge naanin na naxanye luxunxi Pöli yeē ra. E birin bata e kōlo, a e nama sese don, e nama e min, han e yi a faxa. E yitōnxi na nan ma iki. E i ya yamarin nan tun legedenma." ²² Sofa mangan yi a fala, a naxa, "I nama a fala muxu yo xa fa fala i bata na yeba n xa." A banxulanna yiba, a yi siga.

Pöli yi rasiga Felisi ma

²³ Sofa mangan yi sofa kēmen kuntigi firin xili, a naxa, "E sofa kēme firin tongo, e nun soo kan tonge solofere nun tanba kan kēme firin. E ne yitōn, siga Sesariya taani to kōēn na dege waxatin na dangu. ²⁴ E fa soona ndee ra Pöli tongo xinla ma, alogo a xa sa yamana kanna Felisi konna li bōje xunbenli." ²⁵ Na xanbi ra, a kēdin sebe, a naxa, ²⁶ "N tan Kilōdi Lisiyasa bata i tan Felisi yamana kan fajin xōtōn. ²⁷ Yahudiyane xēmeni ito suxi, a yi luxi ndedi, e xa a faxa. N to a kolon a Romi dugurenna nan a ra, nxu nun n ma sofane yi siga, nxu sa a rakisi. ²⁸ E a kansunma feen naxan na, n yi waxi na kolon feni. Nanara, n siga a ra e kitisa yamaan fema. ²⁹ N yi a to, a e a kansunma e sariya kala feen nan na, koni a mi fe yo ligaxi, a faxe feen naxan ma hanma e a se kasoon na feen naxan ma. ³⁰ Koni n to a me a Yahudiyane bata yanfan so a ma, n yi a rasiga i ma keden na. N mōn yi a kansun muxune yamari a e xa sa e mawuga i tan fema."

³¹ Yamarin naxan fi sofane ma e yi na liga. E yi Pöli tongo, e siga a ra Antipatiri taani. ³² Na xōtōn bode sofaan naxanye siga e sanni, ne yi xete yire makantanxini. Soo kanne yi Pöli tongo. ³³ E yi siga Pöli ra Sesariya taani, e yi a so yamana kanna yii, e kēdin fan so a yii. ³⁴ Yamana kanna yi kēdin xaran, a Pöli maxōdin a kelixi yamanan naxan yi. A a

* 23:5: xōrōyaan 22.27

kolon waxatin naxan yi, a a kelixi Silisi yamanan nin,³⁵ a naxa, “I kansun muxune na be li waxatin naxan yi, n na n tuli matima nen i ya fe ra na waxatini.” Na xanbi ra, a yamarin fi a kantan muxune xa Pɔli mara yamana kan banxini.

24

Yahudiyane yi Pɔli kansun

¹ Soge suulun danguxina, Saraxarali Kuntigi Singena Ananiyasi yi siga Sesariya taani e nun yamaan fonna ndee nun muxu xun mayɛngɛn naxan xili Teritule. Ne yi e mawuga Pɔli fari yamana kanna yetagi. ² E to Pɔli maxili, Teritule yi Pɔli kansun fɔlɔ falani itoe yi, a naxa, “Felisi manga fajina, nxu bɔɲɛ xunbeli gbeen naxan sɔtɔma i barakani, e nun i feen naxanye yitɔnxi i ya xaxilimayani, nxu siyaan sabati feen na, ³ nxu fe fajin naxanye birin sɔtɔma i yii waxatin birin e nun yiren birin yi, nxu barikan birama i xa na ra, manga Felisi. ⁴ Koni hali na, nxu nama i ya waxatin tongo. Nanara, n na i mafanma, yandi i tuli mati nxu dentɛgɛ xuiin na ndedi. ⁵ Nxu bata xɛmɛni ito to, muxu tɔrɔ gbeen na a ra naxan sɔnxɔ sɔnxɔn nakelima Yahudiya yamaan yɛ dunuɲa yiren birin yi. A tan nan Yesu Nasarɛti kaana dinan yɛɛratiin na. ⁶ A mɔn bata kata a xa Ala Batu Banxina sariɲanna kala. Nanara, nxu a suxi. A xɔnla yi nxu ma, nxu xa a makiti alo nxɔ sariyan kii naxan yi. ⁷ Koni sofa mangana, Lisiya yi fa a tongo nxu yii karahanni. ⁸ Na xanbi ra, a yi yamarin fi, a a kansun muxune xa fa i fema. Xa i xɛmɛni ito maxɔdin, i yetɛna a kolonma nen nxu a kansunma feen naxan birin na.” ⁹ Yahudiyane fan yi tin na falan ma, e naxa, a ɲɔndi nan na birin na.

Pɔli yi a xɔnba Felisi yetagi

¹⁰ Yamana kanna yi Pɔli yamari, a a xa falan ti. Pɔli yi a fala, a naxa, “N na a kolon, a i bata findi kitisaan na siyani ito xun na xabu ɲɛɛ wuyaxi. Nanara, n na n xɔnbama i yetagi xaxili ragidini. ¹¹ I yetɛɛn nɔɛ a kolonɲɛ nen yati, a munma dangu xi fu nun firin na singen xabu n siga Yerusalɛn taani Ala batudeni. ¹² E mi n lixi Ala Batu Banxini muxɛ matandide yi, hanma yamaan kui sodeni salide banxine yi hanma yire gbɛtɛ yi taani. ¹³ E n kansunma feen naxanye ra iki, e mi nɔɛ na ɲɔndin yitɛ i ra. ¹⁴ N na n tiyɛ na ra i yetagi fa fala a n na n benbane Ala nan batuma Yesu a Kiraan xɔn e a falan naxan ma a wule dinan nan a ra. Anu, feen naxan birin sɛbɛxi Sariya Kitabun kui e nun nabine kitabune kui, n laxi ne birin na. ¹⁵ Nxu nun itoe birin yigi saxi Ala yi kii kedenna nin, a faxa muxune kelima nen sayani, tinxin muxune nun tinxintarene birin. ¹⁶ Nanara, n na n fanga bɛrɛn ligama waxatin birin, alogo n nama n yetɛ yalagi Ala yetagi e nun muxune yetagi.”

¹⁷ “N bata yi ɲɛɛ dando ti n mi Yerusalɛn taan li. Koni iki, n sigaxi Yerusalɛn taani nen alogo n xa siga kiseene ra n kon kaa yiigelitɔne xa. N mɔn yi saraxane ba Ala xa. ¹⁸ N bata yi n yetɛ rasariɲan, e n li Ala Batu Banxini na ligadeni waxatin naxan yi. Gali mi yi n fema, sɔnxɔ sɔnxɔn mi yi na. ¹⁹ Koni Yahudiyannaxanye kelixi Asi yamanani, ne nan yi lanma e xa fa i yetagi n kansundeni, xa fena nde e kui n xili ma. ²⁰ Xanamu, muxun naxanye be, ne xa a fala n kalan naxan tixi, n yi tixi kitisa yamaan yetagi waxatin naxan yi. ²¹ Fɔ n falan naxan tixi e tagi n xuini texin na, n naxa, ‘ɛ n makitima to bayo n laxi a ra a faxa muxune kelima nen sayani!’ ”

²² Felisi naxan yi Yesu a Kiraan kolon ki fajin, na yi falani so, a yi a fala e xa, a naxa, “Sofa mangan Lisiyasa na fa waxatin naxan yi, n yi i ya kitin bolon.” ²³ A yi a fala sofa kɛmɛn kuntigin xa, a xa Pɔli kantan kasoon na, a yi a xɔnbɛɲin ndedi, a e mɔn nama tondi a xɔyine xa a mali a makone ra.

Pɔli Felisi nun Dirusila yetagi

²⁴ Xi dando danguxina, Felisi nun a ɲaxanla Dirusila yi fa, Yahudiya ɲaxanla nan yi na ra. Felisi yi xɛraan nasiga Pɔli xilideni, a yi a tuli mati a falan na lan denkeleyaan ma Alaa Muxu Sugandixin ma Yesu. ²⁵ Koni Pɔli yi falan tima waxatin naxan yi lan tinxinna nun yetɛ suxun nun kiti famatɔna fe ma, gaxun yi Felisi suxu. A yi a fala a xa, a naxa, “Siga

singen, xa waxati sa lu n yii, n na i xile.” ²⁶ A mɔn yi waxi a xɔn a Pɔli xa gbetin so a yii. Na nan yi a ra a yi a xilima waxatin birin alogo e xa batu.

²⁷ Nɛɛ firin danguxina, Pɔrusu Fɛsitu yi dɔxɔ yamana kanyani Felisi funfuni. Felisi yi waxi a xɔn ma, a xa Yahudiyane rafan feen liga. Nanara, a yi Pɔli lu kasoon na.

25

Pɔli Fɛsitu yamana kannu yetagi

¹ A faan xii saxanna yamanani, Fɛsitu yi keli Sesariya taani siga Yerusalɛn taani. ² Saraxarali kuntigine nun Yahudiya fonne yi e mawuga Pɔli fari. ³ E yi Fɛsitu mafan a a xa e rafan feen liga, a yi fa Pɔli ra Yerusalɛn taani. E bata yi yanfan so a ma nun, e yi wama a faha feni kira yi. ⁴ Fɛsitu yi e yabi, a naxa, “Pɔli maraxi kasoon na Sesariya taani, n tan fan yetɛɛn mi buma, n siga na yi. ⁵ Xa a fe naxi ligaxi, ɛ yɛɛratina ndee xa siga n fɔxɔ ra Sesariya taani, e sa a kansun.”

⁶ Fɛsitu yi lu e fɛma xii solomasɛxɛ han fu yate, na xanbi ra, a siga Sesariya taani. Na xɔtɔn bode, a yi dɔxɔ kiti sadeni, a yi e yamari, a e xa Pɔli raso. ⁷ Pɔli na li waxatin naxan yi, Yahudiyɛn naxanye yi kelixi Yerusalɛn taani, ne yi ti a rabilinni, e fe naxi wuyaxi sa a xun ma, e mi yi nɛɛ naxanye nɔndin mayite. ⁸ Koni Pɔli yi a yetɛ xɔnba, a naxa, “N mi kala yo tixi Yahudiyane sariyan ma hanma Ala Batu Banxin ma hanma Romi Manga Gbeen ma.”

⁹ Fɛsitu yi waxi a xɔn ma, a xa Yahudiyane rafan feen liga. Nanara, a yi Pɔli maxɔdin, a naxa, “I waxi a xɔn ma, i xa siga Yerusalɛn taani, i sa makiti feni itoe ma n yetagi na yi ba?” ¹⁰ Pɔli yi a fala, a naxa, “N tixi Romi Manga Gbeena kiti saden ni ito ra, a lan n xa makiti be. N mi tinxintareya ligaxi Yahudiyane ra hali alo i yetɛna a kolon kii naxan yi. ¹¹ Xa n bata tinxintareyaan liga hanma fe gbete, n faxe naxan ma, n mi tondima n xa faha. Koni itoe wulen nan sama n xun ma. A mi daxa muxu yo xa n so e yii. Nba, Manga Gbeen xa n makiti Romi taani!”

¹² Fɛsitu yelin falan tiye a maxadi muxune xa waxatin naxan yi, a yi Pɔli yabi, a naxa, “I bata Romi Manga Gbeena fe fala, na ma, i sigama nen Manga Gbeen yetagi!”

Pɔli yi ti manga gbete yetagi

¹³ Xii dando to dangu, Manga Agiripa nun Berinisi yi siga Fɛsitu xɔntɔndeni Sesariya taani. ¹⁴ E to yi xii wuyaxi radanguma na, Fɛsitu yi Pɔli a fe yeɓa Mangan xa, a naxa, “Muxuna nde be, Felisi naxan luxi kasoon na. ¹⁵ N siga Yerusalɛn taani waxatin naxan yi, Yahudiyane saraxarali kuntigine nun yamaan fonne mawugan sa nen a fari, a n xa a yalagi. ¹⁶ Koni n yi a fala e xa, n naxa, Romi kaane mi darixi muxun faxe benun e nun a kansun muxune xa ti kitisaan yetagi a yi a yeɓa. ¹⁷ Nanara, e birin yi fa n fɔxɔ ra be. N mi bu tixi n yi a makiti fɔlɔ na xɔtɔn bode, n yamarin fi a e xa fa xɛmen na. ¹⁸ A kansun muxune yi ti koni n yi mirixi feen naxin naxanye ma, e mi a kansun ne sese ra ¹⁹ fɔ e to lu e bode matande e dinana fe ra e nun Yesu a fe, naxan bata faha, koni Pɔli naxan ma fe falama a a bata keli sayani. ²⁰ N tan mi yi a kolon n naxan lige matandi sifani ito yi. Nanara, n yi Pɔli maxɔdin, xa a yi wama siga feen nin Yerusalɛn taani alogo a xa sa makiti feni ito ra menni. ²¹ Koni Pɔli yi wa a feen xali feni Manga Gbeen yetagi Romi taani. Nanara, n yi yamarin fi a e xa a ramara han n yi a rasiga Romi Manga Gbeen ma.”

²² Agiripa yi a fala Fɛsitu xa, a naxa, “N fan waxi xɛmeni ito xuiin name feni.” Fɛsitu yi a yabi, a naxa, “I a xuiin namema nen tila.”

²³ Na xɔtɔn bode Agiripa nun Berinisi yi fa, yama gbeen biraxi e fɔxɔ ra binyeni. E tan nun sofa kuntigine nun taan muxu gbeene yi siga malan banxini. Fɛsitu yi yamarin fi, a e xa fa Pɔli ra. ²⁴ Fɛsitu yi a fala, a naxa, “Manga Agiripa nun muxun naxanye birin nxu dɛxɔn ma be, ɛ bata xɛmeni ito to Yahudiya yamaan birin mawugan saxi naxan fari Sesariya taan nun Yerusalɛn taani. E birin yi lu sɔnxɔ sɔnxɛ, e naxa, a a mi lan a xa lu a nii ra sɔnɔn. ²⁵ Koni n mi fefe toxi a faxe naxan ma. Koni a yetɛɛn bata Romi Manga Gbeena fe fala. Na nan a toxi, n yi a ragidi n xa a rasiga. ²⁶ Koni fala kendɛ yo mi n yii n naxan seɓema Manga Gbeen ma. Nanara, n bata fa a ra ɛ yetagi katarabi i tan Manga

Agiripa ma, alogo en na yelin a fɛsɛfɛsɛdeni, n nɔɛ fena nde seɓɛ nɛn. ²⁷ Amasɔtɔ n tan yɛɛ ra yi, a mi lan n kasorasaan nasiga Manga Gbeen ma, fɔ n na a yeɓa a kalan naxan tixi.”

26

Pɔli yi a yete xɔnba

¹ Agiripa yi a fala Pɔli xa, a naxa, “Waxatini i yii i falan ti i yete a fe yi.” Pɔli yi a yiini te, a yi a yete xɔnba iki:

² A naxa, “Manga Agiripa, Yahudiyane n kansunma feen naxanye ra, n seɓaxi to, n xa ti i yetagi n xɔnbadeni i xa lan ne birin ma. ³ Amasɔtɔ i Yahudiyane namunne nun matandine birin kolon ki fajni. Awa yandi, n bata i mafan, i tuli mati n na ki fajni.”

⁴ “Yahudiyane birin n sɔnna kolon xabu n dii jɔreyani. Xabu a fɔlɔni, n na n ma siimayaan maxalixi n siyaan nun Yerusalɛn taan nin. ⁵ E n kolon xabu to mi a ra. E nɔɛ sereyaan bɛ nɛn, xa e sa wa, fa fala n yi Farisi muxune nan ye, naxanye findixi nxɔ dinan dina xɔnxɔnne ra. ⁶ Ala en benbane tuli sa naxan na, n yigi saxi na nin. Na nan a ligaxi, e n makitima iki. ⁷ En bɔnsɔn fu nun firinne birin yigi saxi na tuli sa rakamalixin nan to fe yi, e nɛma Ala batue ƙɔɛɛn nun yanyin na e sɔbɛɛn birin na. Mangana, Yahudiyane n kansunma na yigin nan ma fe ra. ⁸ Nanfera ε tan mi laxi a ra a Ala faxa muxune rakelima nɛn sayani?”

⁹ “N tan fan ma miriyani, n bata yi a ragidi nun n xa Yesu Nasareti kaan xinla yenge. ¹⁰ N na nan liga Yerusalɛn taani. N nɔɔn sɔtɔ saraxarali kuntigine ra, n yi muxu sarijanxi wuyaxi sa kasoon na. E na yi e faxa feen nata, n yi n xuiin fi. ¹¹ N yi e jɔxankatama salide banxine birin yi sanja ma wuyaxi. N yi e karahanma e xa e Marigin nayelevu. N ma xɔlɔn yi gbo ayi e xili ma han n yi e bɛsɛnxɔnya yamana gbɛtɛne taane yi.”

Pɔli yi a tubi feen fala

Xɛrane 9.1-19 nun 22.6-16

¹² “Na ma, lɔxɔna nde, n yi siga Damasi taani saraxarali kuntigine nɔɔn nun e tinna ma. ¹³ Mangana, n yi kira yi waxatin naxan yi, yanyi tagini, tɛɛ dege gbeen yi ti nxu nun n fɔxɔrabirane ma keli kore, a degen yi gbo sogen xa. ¹⁴ Nxu birin yi bira bɔxɔni. N yi xuina nde mɛ Heburu xuini naxan yi a falama n xa, a naxa, ‘Sɔli, Sɔli, i n bɛsɛnxɔnyama nanfera? A xɔdɔxɔ i tan ma, i tondi i gbengben muxun bun alo turana.’ ¹⁵ N yi maxɔdinna ti, n naxa, ‘Marigina, nde i tan na?’ A yi n yabi, a naxa, ‘Yesu nan n tan na, i naxan bɛsɛnxɔnyama. ¹⁶ Koni keli, i ti. N minixi kɛnɛnni i xa nɛn alogo i xa findi n ma walikɛɛn na, i feen naxanye toxi n ma fe yi to, i findi ne seren na e nun n naxanye yitama i ra. ¹⁷ N ni i ratangama nɛn i ya yamaan ma e nun siya gbɛtɛne, n na i xɛma naxanye ma ¹⁸ alogo i xa sa e yeɛne rabi, i yi e ba dimin nun Setana nɔɔn bun ma, i fa e ra Alaa kɛnɛnna ma. Xa e denkeleya n ma, e yulubi xafarin sɔtɔma nɛn, e lu Ala muxu sarijanxine ye.’”

Pɔli yi a wanla fe fala

¹⁹ “Nanara, Manga Agiripa, n fe toon naxan ti keli kore, n mi na matandi. ²⁰ N yi kawandin ba Damasi kaane nun Yerusalɛn kaane nun Yudaya kaane birin nun siya gbɛtɛne fan tagi. N yi a fala e xa, n naxa, e xa e xun xanbi so e hakɛne yi, e fa Ala ma, e ƙɛwanle yi a yita fa fala a e bata tubi. ²¹ Yahudiyane n suxi Ala Batu Banxini na nan ma, e kata n faxa feen na. ²² Koni Ala n malima nɛn han to, n mɔn be alogo n xa sereyaan ba birin xa, muxudin nun muxu gbeena. N mi sese falama fɔ nabine nun Musa bata yi naxan fala nun lan fe famatɔne ma. ²³ E naxa, a Alaa Muxu Sugandixin yi tɔrɔma nɛn, a findi muxu singen na naxan kelima sayani, a yi kɛnɛnna rali a yamaan nun siya gbɛtɛne ma.”

²⁴ Awa, Pɔli to yi a yete xɔnbama na kiini, Fesitu yi a fala a xuini texin na, a naxa, “Pɔli, seen nan soxi i yi! I ya xaran gbeen bata seen naso i yi!”

²⁵ Pɔli yi a yabi, a naxa, “Fesitu, muxu fajina, se mi soxi n yi. N jɔndin nun lɔnnin nan falama i xa. ²⁶ Amasɔtɔ Manga Agiripa feni ito kolon, nayi n nɔɛ falan tiye a xa nɛn

xaxili ragidini. N laxi a ra, a a feni itoe kolon ki fajni, bayo e mi rabaxi luxunni. ²⁷ Manga Agiripa, i laxi nabine falane ra ba? N na a kolon a i bata la e ra!”

²⁸ Agiripa yi Pöli yabi, a naxa, “I n finde Yesu mantonna ra waxatidini ito yi ba?” ²⁹ Pöli yi a yabi, a naxa, “Xa waxatin xunkuya ayi ba, xa a dungi ayi ba, n na Ala maxandima nen i tan xa e nun naxanye birin tuli matixi n na to, alogo ε xa lu alo n tan kii naxan yi to, ba yölönxönni itoe ra!”

³⁰ Na xanbi ra, mangan nun yamana kanna nun Berinisi nun muxun bonne birin yi keli, ³¹ e to yi minima, e yi lu a fale e bode xa, e naxa, “Xemeni ito mi fefe ligaxi a faxe naxan ma hanma a sama kasoon na naxan ma.” ³² Agiripa yi a fala Fesitu xa, a naxa, “Xa xemeni ito mi yi maxandin ti nun a Romi Manga Gbeen xa a makiti, en yi a bejinma nen nun.”

27

Pöli yi siga Romi taani

¹ E lan a ma waxatin naxan yi, a nxu xa siga kunkin kui Itali yamanani, e yi Pöli nun kaso ra muxuna ndee so sofa kemen kuntigina nde yii naxan yi xili Yuliyusi, Romi Manga Gbeena sofane ye. ² Nxu so kunkina nde kui naxan keli Adiramiti taani. A yi danguma Asi yamanan föxö igen taa deene nan na. Arisitaraki yi nxu föxö ra, Masedoniya kaan naxan keli Tesaloniki yi.

³ Na xötön bode nxu yi sa so Sidön taani. Awa, Yuliyusi yi fe fajin naba Pöli xa, a tin a xa siga a xöyine fema fanda fendeni. ⁴ Nxu to keli na yi, nxu siga igen tagini denaxan xili Sipiri, bayo foyen bata yi a xun sa nxu ma. ⁵ Nxu yi föxö igeni gidi Silisi nun Panfiliya yamanan dexön ma, nxu yi sa Mira taan li Lisi yamanani. ⁶ Sofa kemen kuntigin yi kunkina nde li na naxan yi kelixi Alesandire taani, a sigama Itali yamanani. A yi nxu raso na kunkin kui.

⁷ Nxu yi siga ndedi ndedi han xii wuyaxi, han nxu sa Sinidi böxön li föxö igen tagi təröni. Bayo foyen mi yi tinma nxu xa siga men binni, na yi a liga nxu siga Kireti böxön bode föxön na föxö igen tagi, nxu yi dangu Salemon gemen yetagi. ⁸ Nxu yi dangu xareyaan dexön təröni, nxu yi yirena nde li denaxan yi xili Tide Fajina Lase taan dexön ma.

⁹ Nxu bata yi bu sigatini han igen xun ma sigatiin yi magaxu ayi nxu ma. Yahudiyane sun suxu waxatin bata yi dangu nun. Na nan a liga Pöli yi e rakolon, ¹⁰ a naxa, “Ngaxakedenne, n bata a to, en ma ige xun ma sigatiin findima gbalon nan na. Xa en siga, a findima kala nan na kunkin nun a kui seene ma e nun en tan yeteen ma.” ¹¹ Koni sofa kemen kuntigin yi laxi kunki ragine kuntigin nun kunki kanna xuiin na dangu Pöli a falan na. ¹² Bayo na böxöni, kunki tiden mi yi fan nemen nadanguden na, muxu wuyaxi yi waxi kata feni, a nxu xa siga Kireti böxön kunki ratideni nemen nadangudeni denaxan xili Fenixi, denaxan yeε rafindixi sogetododen ma.

Foye gbeena fe föxö igen xun ma

¹³ Foyedin yi fölö fe keli yiifanna ma. E yi e miri, a e waxön feen bata liga e xa. Nanara, e yi kunkin nati seen ba igeni, e lu sigε Kireti böxön de. ¹⁴ Koni mafuren, foye gbeen yi keli xareyaan mabinni, naxan xili, “Kömen ma foyena.” ¹⁵ Na foyen yi kunkin tuntun. E mi yi nöε kunkin natiye. Nxu yi a lu foyen yi siga nxu ra. ¹⁶ Nxu yi dangu böxöna nde dexön, naxan xili Kawuda. Nde yi ba foyen na menni. Nxu yi kata gbeen ti nxu xa marakantan kunkidin nate kunkin fari. ¹⁷ E a rate waxatin naxan yi, e yi lutine xidi kunkin na a rabilinni alogo a nama kala. E yi gaxuxi a foyen nama kunkin xali a sa bönbö Sirite nemensin gbiligbinle ra. Nanara, e yi kunkin nati seen nagodo, foyen yi lu sigε nxu ra. ¹⁸ Foyen yi nxu bönbö ki fajni. Na xötön bode, e yi goronne ramini fölö kunki gbeen kui, e yi e rawoli ayi igeni. ¹⁹ A soge saxandeni, kunki ragine yeteen yi kunkin nagi seene rawoli ayi igeni. ²⁰ Xii wuyaxi nxu mi sogen to hanma sarene. Koni foyen tan yi gboma ayi nen tun. Dönxen na nxu yi yigitege, a nxu mi fa kisima.

²¹ A bata yi xii wuyaxi ti e mi e dege. Pöli yi keli, a ti muxune tagi, a naxa, “Ngaxakedenne, ε yi lanma nun ε yi n xuiin suxu ε mi keli Kireti böxöni. ε mi yi kalan

nun bɔnɔ gbeeni itoe sɔtɔma nun. ²² Nba, iki n na ε mafanma nen, ε xa ε wɛkile. Muxu yo mi faxama, kunkin nan tun kalama. ²³ Amasɔtɔ n Marigina Ala, n naxan batuma, na malekana nde bata a maso n na to kɔɛɛn na. ²⁴ A yi a fala n xa, a naxa, ‘Pɔli, i nama gaxu! A ferɛ mi na fɔ i xa ti Romi Manga Gbeen yetagi. Ala bata i sigati bodene birin fan niin fi i ma a hinanni.’ ²⁵ Nanara, ngaxakedenne, ε wɛkile amasɔtɔ n bata denkeleya Ala ma, a a ligama nen alo a falaxi n xa kii naxan yi. ²⁶ Koni en sa dinma nen bɔxɔna nde ra igen tagi.”

²⁷ Awa, foyen yi nxu rasigama Adiriyatike fɔxɔ igen xun ma a xi fu nun naanindeni, kɔɛ tagini, kunki ragine yi sike a nxu bata maso xareyaan na. ²⁸ E se maliga seen sinxina igeni, e yi a to a igen yi tilin kanke ye tonge naanin. E sigaxina ndedi, e mɔn yi a maliga, e yi a to a tilinna kanke ye tonge saxan nan lixi. ²⁹ E yi gaxu, a kunkin nama a din gemene ra. Nanara, e kunkin nati wure naanin nagodo igeni kunkin xanbi ra. E digi kuye baan na. ³⁰ Kunki ragine yi waxi keli feni kunkin kui. E maratanga kunkidin nagodo igen xun ma. E a liga alo e yi kunkin nati sena ndee nan nagodoma kunkin yɛɛ ra igeni. ³¹ Koni Pɔli yi a fala sofa kɛmen kuntigi gbeen nun sofane xa, a naxa, “Xa kunki ragini itoe mi lu kunkin kui, ε mi kisima.” ³² Nanara, sofane yi maratanga kunkidin xidi lutine rasege ayi, a sin igeni.

³³ Kuye baan masoxina, Pɔli yi e birin mafan a e xa donseen don, a naxa, “A xii fu nun naaninna nan to, ε legeden tiini han iki ε munma donse don. ³⁴ Nanara, n na ε mafanma, alogo ε xa donseen don, bayo ε makona a ma ε kisi. Hali xun sexɛ kedenna ε tan sese mi bɔnɔma a yi.”

³⁵ Pɔli yelin falan tiye waxatin naxan yi, a buruna nde tongo, a barikan bira Ala xa e birin yɛɛ xɔri, a buruni gira, a a don fɔlɔ. ³⁶ Bonne fan yi e wɛkile, e birin yi donseen don. ³⁷ Nxu tan naxanye birin yi kunkin kui, muxu kɛmɛ firin muxu tonge solofere muxu sennin. ³⁸ E birin lugo waxatin naxan yi, e donseen nawoli ayi igeni alogo kunkin xa yeleftu ayi.

Kunkin kala fena

³⁹ Kuye to yiba, kunki ragine yi bɔxɔn naxan toma, e mi yi na kolon, koni e sa igen to soxi bɔxɔn kui mɛɲɛnsin yirena nde yi. E yi lan a ma a e xa kunkin nasiga mɛɲɛnsinna ma, xa e nɔɛ. ⁴⁰ E yi kunkin nati wurene fulun, e yi e lu fɔxɔ igeni. E mɔn yi kunki matinxin seene xidi lutine fulun. E yi kunkin nasiga dugin nate kunkin yɛɛ ra. Foyen yi lu kunkin nasige xareyaan binni. ⁴¹ Koni kunkin yi sa ɲɛmensinna gbiligbinla li igen bun. Kunkin xunna yi digi, a mi yi fa nɔɛ sigɛ. Walanna senben yi a xanbin kala.

⁴² Sofane yi lan a ma, a e xa kaso ra muxune birin faxa alogo muxu yo nama a futuxulu, a siga igen xun ma. ⁴³ Koni sofa kɛmen kuntigin yi waxi a xɔn ma nen, a xa Pɔli rakisi. Nanara, a yi e raxɔlɔ, a e nama na liga. Koni naxanye birin yi nɔɛ baan gide, a yi ne yamari, a ne singe xa e bɔxɔn igen ma siga xareyaan na. ⁴⁴ Awa, a dɔnxɛn naxanye yi luxi, a ne xa farinne suxu hanma kunkin wudi dungina ndee, e bira bodene fɔxɔ ra. Nxu birin yi xareyaan li herini.

28

Pɔli Malita fɔxɔ ige tagi bɔxɔni

¹ Nba, nxu to xareyaan li herini, nxu yi a mɛ a na bɔxɔn yi xili nen Malita. ² Nxu yi rafan na dugurenne ma kati! Tulen yi fa, xunbenla yi mini. Nayi, e yi tɛɛn sa nxu xa, e nxu yisuxu ki fajani. ³ Pɔli yi yegene malan, a yi e sa tɛɛni, tɛɛn wuyenna to gbo ayi, saɲin yi mini, a yi a singan Pɔli yiin na. ⁴ Na dugurenne yi saɲin to singanxi Pɔli yiin na, e yi a fala e bode xa, e naxa, “Muxu faxan nan xɛmeni ito ra, hali a to bata tanga fɔxɔ igen ma, haken mi tinma a xa lu a nii ra.” ⁵ Koni Pɔli yi a yiin lisan, saɲin yi bira tɛɛni, sese mi a to. ⁶ E birin yengi yi a ma, a a yiin yi xungboma nen hanma a yi bira a faxa sa! Koni e bu a legedenɲɛ, e mi fefe to lige a ra. Nanara, e yi e miri fe gbete ma, a alana nde nan yi Pɔli ra.

⁷ Bəxəna nde yi na dəxən ma naxan yi Pubiliyusi gbeen na, menna mangana. Na yi nxu yigiya binyeni xii saxan. ⁸ Pubiliyusi fafe furaxin yi saxi saden ma, fati mawolonna nun wulixənden nan yi a ma. Pəli yi so a konni, a sa a yiin sa a ma, a yi Ala maxandi a xa, a yi a rakəndəya. ⁹ Na liga waxatin naxan yi, furemaan naxanye birin yi na bəxəni, ne yi fa, e rakəndəya. ¹⁰ E yi nxu binya kii wuyaxi. Nxu to yi kelima na, e yi nxu fanda se wuyaxi ra.

Pəli yi keli Malita yi

¹¹ Kike saxan to dangu, nxu mən yi siga kunki gbete kui naxan yi kelixi Alesandire yi. Na bata yi nəmən nadangu na bəxəni. E alane, gulun sawura firin yi tixi na kunkin xunna ma. ¹² Nxu yi Sirakusi taan li, nxu xii saxan ti mənni. ¹³ Nxu yi keli na yi, nxu sa Regiyo taan li. Na xətən bode foyen yi fa fəlo keli sogeteden yiifanna ma, nxu xii firin ti kunkin kui nxu sa Pusəle taan li. ¹⁴ Nxu yi denkeleya muxuna ndee li mənni. Ne yi nxu mafan, a nxu xa ləxo xun keden ti e fəma. Nxu sa Romi taan li na kii nin. ¹⁵ Denkeleya muxun naxanye yi Romi taani, ne yi nxu fa feen mə. E yi fa nxu ralandeni han Apiyusi Ləxətiden nun yiren naxan xili “Xəje Yigiya Banxi Saxanna.” Pəli ne to waxatin naxan yi, a yi barikan bira Ala xa, a yi senben sətə.

Pəli yi Romi taan li

¹⁶ Nxu Romi taan li waxatin naxan yi, e yi tin a Pəli xa lu a danna mənni, sofana nde yi lu a sanna.

¹⁷ Xi saxan danguxina, Pəli yi Yahudiya muxu gbeene xili. E malan waxatin naxan yi, a yi a fala e xa, a naxa, “Ngaxakedenne, hali n to mi sese ligaxi en ma yamaan na hanma n yi en benbane namun fena nde kala, e bata n suxu Yerusalən taani, e yi n so Romi kaane yii. ¹⁸ Ne yelin xanbini maxədinne tiye n ma, e yi lan a ma e xa n bejin amasətə e mi fefe toxi n faxe feen naxan ma. ¹⁹ Koni Yahudiyane mi tin. Na yi a liga, n yi a fala a Romi Manga Gbeen xa fa n makiti, hali n to mi yi waxi n siyaan xun maxidi feni. ²⁰ Na nan a liga, n yi a fala, n naxa, fə n xa i to, n yi falan ti i xa. N xidixi yələnxənni itoe ra Isirayila kaane yigin nan ma fe ra.”

²¹ E yi a fala a xa, e naxa, “Nxu mi kədi yo sətəxi i ya fe yi sa keli Yudaya yamanani. Nxu ngaxakeden yo mi kelixi na yi naxan fa i xili naxin falaxi. ²² Koni nxu waxi i kui feen kolon feni amasətə nxu a kolon, muxune dinani ito mafalama yiren birin.”

²³ Nanara, e yi waxatina nde sa Pəli xa. Muxu wuyaxi yi siga Pəli yigiyaan na, Pəli yi Alaa Mangayana fe yeəba e xa, keli xətənni han jinbanna. A mən yi kata Yesu a fe yitadeni e ra Musaa Sariya Kitabun nun nabine kitabune xən alogo e xa la Yesu ra. ²⁴ Ndee yi la a falan na, koni ndee mi tin denkeleye. ²⁵ Koni bayo e yi xuyama ayi lantareyani, Pəli yi ito fala e xa, a naxa, “Alaa Nii Sarijanxin bata nəndin fala e benbane xa Nabi Esayi xən. ²⁶ A naxa,

‘Siga, i sa a fala yamani ito xa,
i naxa: E tuli matima nən han,
koni e mi fefe famuma.
E seen matoma nən han,
koni e mi a yigbema.

²⁷ Amasətə yamani ito bəjən xədəxo,
e bata e tunla dutun,
e yi e yeən naxi.
Xa na mi yi a ra nun,
e yeəne yi toon tima nən,
e tunle yi falan mə,
e xaxinla yi feen famu,
e yi xete n ma,
n yi e rakəndəya.*

²⁸ Nanara, e xa a kolon Alaa kisi feen falan bata siga siya gbətəne ma. Ne tan e tuli matima nən.” ²⁹ Pəli yelin ito fale waxatin naxan yi, Yahudiyane yi xete e bode matandə.

* 28:27: Esayi 6.9-10

³⁰ Pɔli yi jɛɛ firin ti na, a banxi saren fima. Naxanye birin yi fama a fema, a yi ne birin nasenema. ³¹ A yi Alaa Mangayaan kawandin ba, a yamaan xaran Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixina fe ma xaxili ragidin birin yi. Muxu yo mi a raxɔɔ.

Romi Kaane

Pɔli Alaa Falan Naxan Nasiga Romi Kaane Ma

Nɛe dando dangu xanbini Yesu faxan nun a kenla sayani, Yahudiya denkeleya muxune yi Yesu a fe Xibaru Fajin nali fɔlo Romi taani, manga taana. Nanara, benun Pɔli xa kawandin ba waxatin naxan yi Siriya nun Asi nun Gireki yamanane yi, denkeleya yamaan yi fa Romi taani. Ala to a fala Pɔli xa fa fala a a xa siga han dunuɗa danna, a yi waxi siga feni Romi taan nun Esipaja yamanan nin denaxanye sa Romi taan xanbi ra pon! A Kitabun yireni ito sebexi Romi taan denkeleya muxune nan ma a sigatiin xili yi naxanye yi e malanma Pirisila nun Akila konni. A yi waxi a xɔn ma nen, ne xa a mali a sigatini, e sena ndee so a yii alogo a xa sa na yire makuyen li denkeleya yamaan munma yi sɔto denaxan yi.

Pɔli yi katama Kitabun yireni ito yi nen a xa a yita menna denkeleya muxune ra a tan a xerayaan nakamalima kii naxan yi siya gbetene yɛ. Kitabun yireni ito Pɔli a kawandi ti kiin nan yebama dangu Kitabun yire gbeteye ra a naxanye sebe alogo men kaane xa tin a mali feen ma. A tan yeteen bata a kawandin falani so iki, a naxa, “N mi yagixi Yesu a fe Xibaru Fajin naliyɛ, bayo Ala senben na a ra alogo naxan yo na la a ra, na xa kisi, fɔlo Yahudiyane ma siga siya gbetene ma.” (Romi Kaane 1.16).

Xera Pɔli waxatini, matandi wuyaxi yi Yahudiyane nun siya gbetene tagi denkeleya muxune yɛ. A gbengbenna, siya gbete muxune na findi denkeleya muxune ra, xa a yi lanma ne xa Yahudiyane sariyan suxu hanma e nama a suxu. Na yi findixi matandi gbeen nan na han a fe yi fala Pɔli a kedi wuyaxi yi. Kitabun yireni ito yi, Pɔli a falama a a Yesu a fe Xibaru Fajin naxan nalima, na siyane birin nan gbee ra (Romi Kaane 1.16). A mɔn a yebama Ala hake kanne rakisima kii naxan yi, a findi ndenden na, naxan denkeleyaxi Yesu ma (Romi Kaane 1.18 han 8.39).

Na xanbi ra, a yi a fala Alaa falan nakamalima kii naxan yi Yahudiyane fe ra hali Yahudiya muxuna ndee to tondi Yesu yatɛ Alaa Muxu Sugandixin na. A falama a na tondin mi nɛe Alaa falan kale bayo dɔnxɛn na, a hinanna ne fan lima nen (Keli Romi Kaane sora 9 ma han 11). Na kui, Ala bata hinan siya gbetene fan na benun Yahudiyane mɔn xa xete a ma waxatin naxan yi alogo Yesu a fe Xibaru Fajin xa siya gbetene li, e yi dunuɗa yi gidi sarijanxin liga. (Keli Romi Kaane 12.1 ma han 15.13).

A rajanna, Pɔli a falama e xa fa fala a wama siga feni Romi taan nun Esipaja yamanani alogo a xa Yesu a fe Xibaru Fajin nali men kaane fan ma. A yi Romi kaane xɔntɔn (15.14 han 16.27). Naxanye birin wama a kolon feni Ala muxune rakisima kii naxan yi, Kitabun yireni ito e malima nen na ra.

Pɔli Xibarun Fajin naxan nalima

¹ N tan Pɔli, Alaa Muxu Sugandixina Yesu a walikɛna, Ala bata naxan xili alogo n xa findi a xeraan na, a yi n yebe alogo n xa Alaa falan Xibaru Fajin nali, n bata ito sebe ɛ ma.

² Ala yamaan tuli sa Yesu a fe Xibaru Fajini ito nan na a nabine falane xɔn e Kitabu Sarijanxine kui. ³ A dii xemena fe nan yi a ra, naxan barixi Dawuda bɔnsɔnni fati benden mabinni, ⁴ Alaa Nii Sarijanxin mɔn yi a mayita senbeni fa fala a Alaa Dii Xemen nan a ra, bayo en Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixin bata keli sayani. ⁵ Ala bata nxu findi xerane ra a hinanni Yesu xinla barakani alogo siyane birin xa a xuiin suxu denkeleyani. ⁶ ɛ tan fan na muxune yɛ, Alaa Muxu Sugandixin Yesu bata naxanye xili.

⁷ Awa, ɛ tan naxanye birin Romi taani, Ala xanuntenne, a mɔn naxanye xili, ɛ yi findi a yama sarijanxin na, n bata ito sebe ɛ birin ma.

En Fafe Ala nun Marigi Yesu, a Muxu Sugandixin xa hinanna nun bɔɗɛ xunbenla fi ɛ ma.

Ala maxandin nun barika birana

⁸ N barikan nan singe birama Ala xa ε birin ma fe ra, Alaa Muxu Sugandixin Yesu barakani. Amasōto muxune ε denkeleyana fe falama dunuḡa yiren birin yi. ⁹ Ala nan n seren na, n walima naxan xa a Dii Xēmēna fe Xibaru Faḡin nali ni n niin birin na. A a kolon a n miriyana ε xōn ma waxatin birin ¹⁰ n nēma Ala maxandē waxati yo yi. N na Ala maxandima, xa a sagoon na a ra, a xa fēren fi n ma n siga ε konni. ¹¹ Amasōto ε to xōnla n ma kati, alogo Alaa Nii Sariḡanxin bata naxan fi n ma, n yi na nde radangu ε ma, ε yi senben sōto ¹² alogo en yi en bode ralimaniya en ma denkeleyani.

¹³ Ngaxakedenne, n waxi a xōn ma ε xa a kolon, n bata yi kata nun sanḡa ma wuyaxi, n xa sa ε xōntōn koni n mi fere sōto. N yi waxi a xōn ma, n xa denkeleya muxuna ndee sōto ε konni alo n na a sōto siya gbētene yē kii naxan yi. ¹⁴ Goronna n xun ma n xa wali birin fēma, Girekine nun xuluntarene e nun xaxilimane nun xaxilitarene. ¹⁵ Nanara, a xōnla n ma han, n xa Yesu a fe Xibaru Faḡin nali ε tan Romi kaane fan ma.

Yesu a fe Xibaru Faḡina senbēna

¹⁶ N mi yagin Yesu a fe Xibaru Faḡin naliyē, bayo Ala senben na a ra alogo naxan yo na la a ra, na xa kisi, fōlō Yahudiyane ma siga siya gbētene ma. ¹⁷ Yesu a fe Xibaru Faḡin bata tinxinyaan makēnen, Ala naxan fima muxune ma. Na fōlōxi denkeleyaan nan ma a raḡan denkeleyaan ma, alo a seḡexi kii naxan yi Kitabuni, a naxa, “Naxan na tinxin denkeleyaan xōn, na nii rakisin sōtōma nēn.”*

Muxune yalagi fēna

¹⁸ Ala bata a xōlōn makēnen sa keli ariyanna yi lan muxune Ala kolontareyaan nun e tinxintareyaan ma naxanye ḡōndin luxunma tinxintareyani. ¹⁹ Amasōto muxune nōe naxan kolonḡe Ala fe yi, e bata na yigbē, bayo Ala bata yi na makēnen e xa. ²⁰ Bayo xabu dunuḡa da, Ala keḡna naxanye mi toma yēen na alo a habadan senben nun a Alayana, ne yigbēma ki faḡi, bayo muxune e famuma a daala xōn. Nanara, e mi nōe e yetē xun mafalē. ²¹ Hali e to Ala kolon, e mi a binyama, e mōn mi barikan birama a xa. Koni e miriyane bata lu fuyan. E xaxilitareyaan yi e bōḡene lu dimini. ²² E bata e yetē yatē xaxilimane ra, koni e findi daxune ra. ²³ E bata habadan Alaa binyen masara suxurene ra naxanye rafalaxi muxune nun xōline nun subene nun bubu seene maligan na naxanye faxama.

²⁴ Nanara, Ala bata e rabēḡin e xōsi feene yi e bōḡene kunfaxi naxanye xōn, e yi lu e bode fati rayefufē. ²⁵ E yi Alaa ḡōndin masara wulen na, e wali dali seene xa, e yi e batu, benun e xa daala kanna Ala yetēen batu naxan lan a batu han habadan. Amina.

²⁶ Na feene ma, Ala yi e lu e kunfa fe rayefufuxi xōsixine yi. Amasōto hali e ḡaxanle fan bata e mē e da kiin na, e kafu ḡōxōya gbētēye liga naxanye mi daxa. ²⁷ Xēmēne fan na kii nin, e yi e mē e ḡaxanle kafu ḡōxōyaan na, e yi e bode rakunfa. Xēmēn nun xēmēn yi e bode rayagi e kafu. E yi e fe ḡaxin saranna sōto.

²⁸ Bayo e to bata tondi Ala kolonḡe, a bata e rabēḡin e xaxilitareyani, e yi lu fe haramuxine ligē. ²⁹ E lugoxi tinxintareyaan sifan birin na, fe ḡaxin nun milen nun ḡaxuna. E lugoxi xōxōlōnyaan nun faxa ti xōnla nun lantareyaan nun yanfantēnyaan nun maraḡaxun nun muxu mafalan na. ³⁰ E bata findi muxu xili kalane nun Ala yaxune nun yanda muxune nun wasodene nun muxu kanbaxine ra, e fe ḡaxi kōtē nēnēne raminima, e murutē e bari muxune ma. ³¹ Xaxilitarene nun lannayatarene nun hinantarene nun kininkinintarene nan e ra. ³² Anu, e Alaa sariya tinxinxin kolon, a muxun naxanye feni itoe ligama, ne lan nēn, e faxa. Hali na, e luma na feene nan ligē tun, a mōn nafan e ma muxu gbētēye fan yi ne liga.

2

Alaa kitina

¹ I findi ndenden na, i tan naxan bodene yalagima, i mi nōe i yetē xun mafalē. Amasōto i bodene yalagin feen naxanye ma, i tan fan yetēen ne ligama. Nayi, i bata i yetēen fan yalagi. ² En na a kolon Ala kiti tinxinxin sama nēn muxune ma, naxanye fe sifani itoe

* 1:17: Xabakuki 2.4

ligama. ³ Koni i laxi a ra a i tan mine Alaa kitin bun ba, i tan naxan bodene yalagima feene ma i tan yeteen naxanye ligama? ⁴ Hanma i yoxi Alaa nema fisamanten gbeen ma ba, e nun a dijana? I mi a kolon a Alaa fanna lan nen a yi i sigati kiin maxete ba? ⁵ Koni i ya tengbesenyaan ma, i mi waxi i bɔɔɔn maxete feni. Nanara, i luma Alaa xɔɔn fari se naxan namaraxi i xili ma, a yi i li Alaa kiti tinxinxin na mini kenenni waxatin naxan yi. ⁶ Amasoto na waxatini, Ala “muxun birin saranma nen a kewanle ra.”* ⁷ A habadan nii rakisin fima nen muxune ma naxanye na e tunnafan fe fajin ligadeni e yi binyen nun xunnayerenna nun faxatareyaan fen. ⁸ Koni a xɔɔn nun a bɔɔɔn teen kelima nen muxune xili ma naxanye e yete yigboma, e tondi jɔɔɔn ma, e lu tinxintareyaan bun. ⁹ Awa, tɔɔɔn nun kɔɔɔɔfinle sama nen fe jaxi rabane birin fari, fɔɔɔ Yahudiyane ma siga siya gbete ma. ¹⁰ Koni Ala binyen nun xunna kenla nun bɔɔɔn xunbenla fima nen fe fajin rabane ma, fɔɔɔ Yahudiyane ma siga siya gbete ma. ¹¹ Amasoto Ala mi muxune rafisama e bode xa. ¹² Naxanye birin yulubin ligama, e mi Musaa sariyan bun, ne halagima nen hali ba na sariyan na. Koni naxanye birin yulubin ligama Musaa sariyan bun, ne yalagima nen sariyan xɔɔn. ¹³ Amasoto naxan na a tuli mati sariyan na, na xa mi Ala kenexi koni naxan na sariyan suxu, Ala na nan yatexi tinxin muxun na. ¹⁴ Awa, siya gbete naxanye mi Musaa sariyan kolon ne na fena nde liga naxan daxa sariyani e gbee muxuyaana xɔɔn, ne bata e gbee sariyan namini hali Musaa sariyan to mi yi e yii. ¹⁵ Na a yitama nen a sariyan yamarin naxan fixi, na yi sebexi e bɔɔɔn nin. E yete xaxinla fan luma e kawande, a yi e fe kalan yita e ra waxatina nde, a mɔɔn yi e kewanle xun mayenge waxati gbete. ¹⁶ A ligama na kii nin Ala na mini muxune wundo feene makitideni lɔɔɔn naxan yi a Muxu Sugandixin Yesu barakani, alo n Yesu a fe Xibaru Fajin naxan nalima, na a falan kii naxan yi.

Yahudiyane nun sariyana fe

¹⁷ Koni i tan naxan a falama a Yahudiyana nan i ra, i yengi saxi sariyan ma, i yete matɔɔɔma Ala yi, ¹⁸ i a sagoon kolon, sariyan bata i xaran fe fisamantenna sugandin ma. ¹⁹ I laxi a ra fa fala a danxutone yii rasuxun nan i tan na, e nun kenenna naxan muxune malima dimini, ²⁰ naxan xaxilitarene xaranma e nun diidine karamɔɔɔna, bayo i laxi a ra a i bata fe kolonna nun jɔɔɔn yeteen soto sariyani. ²¹ Nayi, i tan naxan bonne xaranma, i yete xaranma ba? I tan naxan kawandin bama a muxun nama mujan ti, i tan mi mujan tiin ba? ²² I tan naxan tɔɔɔna dɔɔɔma yalunyaana na, i tan mi yalunyaana ligan ba? Suxurene rapaxu i tan naxan ma, i mi e batu banxine kui seene tongon ba? ²³ I i yete matɔɔɔma sariyani, koni i Ala matandima sariya kalan xɔɔn! ²⁴ Amasoto, Kitabun naxa, “Ala xinla rayelefuxi siya gbete ye e tan nan ma fe ra.”†

²⁵ Yahudiyane banxulanna lan, xa i sariyan suxu. Koni xa sariya kalan nan i ra, hali i banxulanxi, i fa yatexi nen alo siya gbete banxulantarena. ²⁶ Siya gbete naxanye mi banxulanxi, xa ne sariyan suxu, Ala mi na yate alo Yahudiya sariya suxune ba? ²⁷ Xa banxulantarena Alaa sariyan suxu, a mi i tan Yahudiya banxulanna yalage ba? Amasoto i sariyan kalama, hali a sebexin to i yii. ²⁸ Yahudiya dinan maligan muxun naxan yi, na mi findixi Yahudiya kende yeteen na. Banxulan feen mi findixi fati bendena fe gbansanna ra. ²⁹ Koni muxun findima Yahudiya kenden na a kui feene nan xɔɔn. Banxulanya kenden luma muxun bɔɔɔn nin fata Alaa Nii Sarijanxin na. Sariya sebexi mi a ra. Na muxu sifan mi tantunna soto ma adamadiine ra fo Ala yetena.

3

¹ Nanse Yahudiyane rafisaxi muxun bonne xa nayi? Banxulanna tɔɔɔn nanse ra? ² Tɔɔɔ wuyaxi a ra kiin birin yi. A singen naxan na, Ala bata a falane birin taxu Yahudiyane ra. ³ Awa, na di, xa denkeleyaana mi muxuna ndee yi, na Alaa tinxinna kale ba? ⁴ En-en de! Jɔɔɔn kanna nan Ala ra hali muxune birin findi wule falane ra. A sebexi Kitabuni, a naxa, “Nanara, i na falan ti, i tan nan tinxin. I na kitin sa, i yoon soto.”*

* 2:6: A mato Yaburin 62.13 nun Sandane 24.12 kui. † 2:24: Esayi 52.5 * 3:4: Yaburin 51.6

⁵ Koni xa en ma tinxintareyana Alaa tinxinna raminima kenenni, en nanse falama lan na feen ma? Ala mi tinxintareyaan xan ligama nayi, a na a xolon nagodo en ma? N falan tima alo muxune. ⁶ En-en de! Xa a yi na kii nin nun, Ala nœ dunuƚa makite di?

⁷ Koni na di? Xa Alaa ƚonɗin makenenma n ma wulen nan xon, a binyen yi fari sa, nanfera n tan mon yalage nayi alo yulubi kanna? ⁸ Nayi, nanfera en mi a falama, en naxa, “En fe ƚaxin liga alogo a xa yate fe fajin na?” Wule falana ndee na falan sama nxu xun ma. Na kanne yalagi daxin na a ra.

Muxu yo mi na naxan tinxin

⁹ A di nayi? Nxu tan fisa bonne xa ba? En-en de! En bata yi a yigbe nun fa fala Yahudiyane nun siya gbetene birin yulubin senben bun ma, ¹⁰ alo a sebexi Kitabuni kii naxan yi, a naxa,

“Tinxin muxu yo mi na
hali keden pe!

¹¹ Muxu yo mi na
naxan fe kolon.

Muxu yo mi na
naxan Ala fenma.

¹² Muxun birin bata kiraan fata.
E birin bata lu fufafu.

Muxu yo mi a fajin nabama
hali muxu keden pe!

¹³ E kœ yinle rabixi
alo gaburuna,

yanfa falane nan e lenne ma.
E fala xuine xolo
alo koson xolena.

¹⁴ E deen nafexi dangane nun fala xui xolene nan na.

¹⁵ E mafura wuli raminideni.

¹⁶ Gbalon nun kalan nan e kirane xon.

¹⁷ E mi boƚe xunbenla kiraan kolon!

¹⁸ E mi gaxuma Ala yeƚ ra mume!”†

¹⁹ Anu, en na a kolon a sariyan naxan birin falama, a falama muxune nan xa naxanye sariyan bun, alogo birin deen xa suxu, dunuƚa muxune birin yi kolon fe kalane ra Ala yetagi. ²⁰ Nanara, adamadi yo mi yatexi tinxin muxun na Ala yeƚ ra yi sariya suxun xon, bayo sariyan yulubin nan tun yitama en na.

²¹ Koni iki, ba sariyan na, tinxinna nde bata mini kenenni Ala naxan fima muxune ma, Sariya Kitabun nun nabine kitabune bata yi naxan seren ba. ²² Naxanye birin na denkeleya, Ala ne ratinxinma a yeƚ ra yi nen denkeleyaan xon Yesu yi, Alaa Muxu Sugandixina. Amasoto tagi raba mi na. ²³ Muxun birin bata yulubin liga. Nanara, e mi Alaa binyen sotoxi. ²⁴ Koni Ala muxune kima tinxinni a hinanna nan xon, a yi e xunba a Muxu Sugandixin Yesu barakani. ²⁵ Ala a tan nan findixi a solona saan na e nun yulubi xafari saraxana, na muxune xa naxanye na denkeleya a wunla ma. Na bata a gbee tinxinna yita. Bayo yulubin naxanye liga benun iki, a mi yi muxune yulubine saranma e ra a dijan waxatini, ²⁶ koni a bata wa a tinxinna yita feni waxatini ito yi, alogo a xa tinxin feu, a mon yi muxune ratinxinƚe ayi a yeƚ ra yi naxanye bata denkeleya Yesu ma.

²⁷ Nayi, muxune lan e xa e yete matoxo nanfe ma? Sese! Nanfera? E to sariyan suxi, e yete matoxoma na nan na ba? En-en, na mi a ra, fo e denkeleyana. ²⁸ Amasoto en bata a to muxun tinxinma Ala yeƚ ra yi denkeleyaan nan xon, hali ba sariya suxun na. ²⁹ Yahudiyane nan tun gbee Ala ra ba? Siya gbetene fan ma Ala xa mi a tan na ba? Siya gbetene fan ma Ala na a ra yati! ³⁰ Ala kedenna na a ra naxan Yahudiyane ratinxinma a

† 3:18: Yaburin 14.1-3 nun 53.2-4 nun 5.10 nun 140.4 e nun Esayi 59.7-8 nun Yaburin 36.2

yεε ra yi denkeleyaan xɔn e nun siya gbetene fan na denkeleya kedenna xɔn. ³¹ Na bunna neen a en xa sariyan bejin denkeleyani ba? En-en de! En lan nen en yi sariyan yate.

4

Ibrahimisa misaala

¹ En nanse falama en siyaan benba Ibrahimisa a fe yi nayi? A nanse kolonxi feni ito yi? ² Xa Ibrahimisa tinxinje ayi nen Ala yεε ra yi a kewanla xɔn, a yi a yete matɔxe nen na yi. Koni a mi nɔe na lige Ala yetagi! ³ Kitabun nanse falaxi lan na fe ma? A naxa, “Ibrahimisa yi denkeleya Ala ma, Ala yi na yate tinxinna ra a xa.”* ⁴ Muxun naxan na wali, a yi a saranna sɔtɔ, na mi yatema kiseen na a xa, bayo a wali saranna na a ra. ⁵ Koni muxun naxan mi walima, koni a laxi Ala ra naxan Ala kolontarene matinxinna, Ala na kanna denkeleyaan yatema nen tinxinna ra. ⁶ Dawuda fan muxuna sewana fe falaxi na kii nin, Ala naxan yatexi tinxin muxun na, ba kewanle ra, a naxa, ⁷ “Sewan na kanna xa, naxan ma sariya kalane bata mafelu naxan yulubine bata xafari. ⁸ Sewan na adaman xa, Marigin bata dija naxan haken ma.”†

⁹ Na sewan findixi Yahudiya banxulanxine nan gbansan gbee ra ba hanma siya gbetene fan? Awa, en baxi a faladeni, en naxa, a Ala Ibrahimisaa denkeleyaan yate nen tinxinna ra a xa. ¹⁰ Koni na liga waxatin mundun yi? A bata yi banxulan hanma a munma yi banxulan? A munma yi banxulan. ¹¹ A banxulanya sɔtɔ nen a tinxinyaan taxamasenna ra a naxan sɔtɔxi a denkeleyaan xɔn benun a xa banxulan waxatin naxan yi. Nanara, Ibrahimisa yi findi muxune birin benban na naxanye denkeleyaxi Ala ma, na yi yate e xa tinxinna ra hali e mi banxulanxi. ¹² Naxanye banxulanxi, e mɔn biraxi nxu benba Ibrahimisa denkeleyaan fɔxɔ ra Ibrahimisa yi naxan yi nun benun a xa banxulan, ne fan benban nan Ibrahimisa ra.

Ala Ibrahimisa tuli sa naxan na

¹³ Ala yi Ibrahimisa nun a bɔnsɔnna tuli sa, a naxa, dunujɔa findima nen e keen na. Koni a mi na tuli saan sɔtɔxi sariyan xan xɔn fɔ a tinxinna denkeleyaan barakani.‡ ¹⁴ Xa muxune yi na keen sɔtɔxi sariya suxun nan xɔn nun, nayi denkeleyaan tɔnɔ mi na. Ala en tuli saxi nen nayi fuyan! ¹⁵ Amasɔtɔ sariyan nan fama Alaa xɔlɔn na, bayo xa sariya mi na, sariya kalan fan mi na.

¹⁶ Nayi, Ala en tuli saxi denkeleyaan nan baraka yi, alogo a xa findi Alaa hinanna ra Ibrahimisa yixetene birin xa naxanye sariyan sɔtɔxi e nun naxanye fan denkeleya alo Ibrahimisa. Ibrahimisa nan en birin benban na, ¹⁷ alo a sebexi Kitabun kui kii naxan yi, a naxa, “N na i findima nen siya wuyaxine benban na.”§ A tan nan en benban na Ala yεε ra yi, Ibrahimisa denkeleya Ala naxan ma, Ala naxan faxa muxune niin birama e yi, Ala naxan seen yamarima naxan mi na, a yi taran na. ¹⁸ Ibrahimisa denkeleya nen a yigin ma, hali a yigin xunna to mi yi toma. Na kiini, a yi findi “siya wuyaxine benban na,” alo Ala a fala a xa kii naxan yi, a naxa, “I yixetene luma na kii nin.”* ¹⁹ A bata yi jεε keme jɔxɔndɔn sɔtɔ nun, fayida a fati benden yi faxa feni, a naxanla Saran fan yi findixi gbantan na koni a denkeleyaan tan yi kendε. ²⁰ Ala a tuli sa naxan na, a mi sike na ma denkeleyatareyani, koni a denkeleyana a senbe so nen, a yi Ala binya. ²¹ A yi laxi a ra yati, fa fala Ala a tuli saxi naxan na, a senben na rakamalima nen. ²² Nanara, Ala na yate nen tinxinna ra a xa.† ²³ Koni na falan mi sebexi a tan keden ma fe ra, fa fala, “A yatexi tinxinna ra a xa.” ²⁴ A mɔn sebexi en tan nan xa bayo na yatema tinxinna ra en tan fan xa, en na denkeleya Ala ma naxan en Marigi Yesu rakelixi sayani. ²⁵ Yesu faxaxi en hakene nan ma fe ra, a yi keli sayani, a en natinxin Ala yεε ra yi.

* 4:3: Dunujɔa Fɔlɔn 15.6 † 4:8: Yaburin 32.1-2 ‡ 4:13: A mato Dunujɔa Fɔlɔn 12.2-3 nun 17.4-6 nun 22.15-18 kui. § 4:17: Dunujɔa Fɔlɔn 17.5 * 4:18: Dunujɔa Fɔlɔn 15.5 † 4:22: Dunujɔa Fɔlɔn 15.6

5

Tinxinyana fe Ala yee ra yi

¹ Bayo en bata tinxiñe ayi Ala yee ra yi denkeleyaan xon, lanna bata taran en nun Ala tagi Marigi Yesu barakani, Alaa Muxu Sugandixina. ² A bata en nafa a hinanni denkeleyaan xon en naxan yi iki. En yi sewa Alaa binyen soto feen yigin na. ³ En mon sewaxi en ma torone ra amasoto en na a kolon a toron fama tunnafanna nan na. ⁴ Tunnafanna yi fa lannayaan na. Lannayaan yi fa yigin na. ⁵ Na yigin mi en yanfama, amasoto Ala bata a xanuntenyaan sa en bojeni a Nii Sarijanxin xon ma, a bata naxan fi en ma.

⁶ Amasoto senbe mi yi en na waxatin naxan yi, Alaa Muxu Sugandixin faha nen Ala kolontarene fe ra a waxati ragidixini. ⁷ Fayida muxe mi yi tinje faxe tinxin muxuna fe ra, koni yanyina nde, muxuna nde suse nen faxe muxu fajina fe ra. ⁸ Koni Ala a xanuntenyaan yitaxi en na na kii nin, en mon yi yulubi kanne ra waxatin naxan yi, Alaa Muxu Sugandixin yi faha en xa. ⁹ Iki xa en bata tinxiñe ayi Ala yee ra yi Yesu wunla xon ma, a mi sa taganje en kise Alaa xolon ma a barakani. ¹⁰ Bayo xa Ala yaxun yi en na waxatin naxan yi, en nun Ala tagin yi yiton a Dii Xemena sayaan xon, xa en tagin bata yiton nayi, a tagan xun mi na nayi en nakise Yesu a nii rakisni barakani. ¹¹ Koni a birin mi na ra, en mon sewaxi Ala ra en Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixina fe ra naxan bata en nun Ala tagini ton iki.

En Benba Adama nun Yesu a fe

¹² Nanara, yulubin soxi dunuja yi muxu keden peen nan xon ma, sayaan fan yi fa yulubin xon. Nanara, sayaan bata fa muxun birin ma, amasoto muxun birin bata yulubin liga. ¹³ Yulubin yi dunuja yi nun benun sariyan xa fa, anu xa sariyan mi na, yulubin fan mi yatema. ¹⁴ Koni folo En Benba Adama waxatin ma han sa doko Musa waxatin na, sayaan mangayaan ligama muxun birin xun na, hali naxanye mi En Benba Adama yulubin sifan liga naxan Alaa sariyan kala.

En Benba Adama yi findixi muxu famatoon misaala nan na. ¹⁵ Koni Alaa kiseen mi maligaxi Adama haken na. Hali muxu wuyaxi to bata sayaan soto a tan kedenna haken xon, Alaa hinanna nun a kiin hinanna gbo na xa, a naxan fixi muxu wuyaxi ma muxu keden peen barakan xon, Yesu, a Muxu Sugandixina. ¹⁶ Alaa kiseen nun muxu kedenni ito yulubin mon mi rananma fe kedenna ma. Bayo yulubi keden peen kitin bata a liga adamadiine yi yalagi, koni Alaa kiseen faxi yulubi wuyaxin liga xanbin nin, a yi tinxinyaan nafa. ¹⁷ Xa sayaan bata noon soto muxu kedenna haken xon, na muxu kedenna fe ra, na muxune fan mi taganje noon sote Alaa Muxu Sugandixin Yesu kedenna dunuja yi gidin xon, naxanye Alaa hinan pantaren sotoma e nun a kiseen naxan findixi tinxinna ra.

¹⁸ Nanara, birin yalagixi kii naxan yi hake kedenna xon, kewali tinxinxi kedenni ito fan bata findi tinxinna ra na kiini naxan nii rakisni nafama muxune birin ma. ¹⁹ Amasoto muxu wuyaxi findixi hake kanne ra kii naxan yi muxu kedenna fala suxutareyaan xon ma, muxu wuyaxi fan natinxinma ayi na kii nin Ala yee ra yi muxu kedenna a fala suxun barakani.

²⁰ Sariyan bata fa alogo hakene xa wuya ayi, koni yulubin gboxi ayi denaxan yi, Alaa hinanna fan bata gbo ayi menni mon. ²¹ Nanara, yulubin mangayaan ligaxi kii naxan yi sayani, Alaa hinanna fan mangayaan ligama tinxinyaan xon ma na kii nin, a yi en naso habadan nii rakisini, en Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixin barakani.

6

Sayaan nun siimayana Yesu xon

¹ En nanfe falama? En luye yulubine lige ba alogo Alaa hinanna xa gbo ayi? ² En-en de! En luxi nen alo en bata faha yulubin mabinni, en mon luye en ma dunuja yi gidin lige yulubini di nayi? ³ E mi a kolon ba, a en tan naxanye bata rafu igeni Alaa Muxu Sugandixin Yesu xinli, a en bata rafu a xon ma a sayani? ⁴ Nayi, en nun Yesu bata maluxun

en bode xɔn ma a sayani en nafuxi igeni waxatin naxan yi, alogo Alaa Muxu Sugandixin kelixi sayani kii naxan yi a fafe a binyeni, en fan xa sigan ti dunuɲa yi gidi nenen na kiini.

⁵ Amasɔtɔ xa en birin bata findi kedenna ra a sayani, en fan kelima nen sayani alo a tan. ⁶ En xa ito kolon: en ma muxuya fonna bata faxa Yesu xɔn wudin ma, alogo en ma muxuya naxan yulubini, na xa ɲan, en yi ba yulubina konyiyani. ⁷ Amasɔtɔ muxun na faxa, a xɔrɔyama nen yulubin ma. ⁸ Xa en nun Alaa Muxu Sugandixin bata faxa en bode xɔn ma, en mɔn laxi a ra nayi fa fala en nii rakisin sɔtɔma nen en bode xɔn ma. ⁹ Amasɔtɔ en na a kolon fa fala Alaa Muxu Sugandixin bata keli sayani, a mi fa faxama sɔnɔn, senbe mi fa sayaan na a fari sɔnɔn. ¹⁰ Amasɔtɔ a faxa nen, a faxa yulubin nan ma fe ra sanɲa ma keden han habadan. Iki a a nii ra, a siimayani Ala nan xa. ¹¹ A na kii nin, ε fan xa ε yete yate muxu faxaxine ra yulubin ma, koni ε luxi ε siimayani Ala xa Alaa Muxu Sugandixin Yesu nin.

¹² Nanara, yulubin nama fa mangayaan liga ε fati bendeni sɔnɔn naxan faxama, ε lu a waxɔn feene lige. ¹³ ε nama ε fatin yire yo lu yulubini alo yenge so sena tinxintareyaan xa, koni ε yete so Ala yii, alo a bata muxun naxanye rakeli sayani. ε fatin yiren birin so Ala nan yii yenge so seen na tinxinyaan xa. ¹⁴ Na ma, yulubin nama mangayaan liga ε xun na, bayo ε mi fa sariyan bun ma sɔnɔn, fɔ Alaa hinanna.

Tinxinyana konyine

¹⁵ Na di nayi? A lan en xa lu yulubin lige ba, bayo en mi fa sariyan bun ma sɔnɔn, fɔ Alaa hinanna? En-en de! ¹⁶ ε mi a kolon ba, ε na ε yete so muxuna nde yii ε findi a xui suxu konyin na, ε findima na kanna konyin nan na ε naxan xui suxuma? A finde yulubin na, i yi faxa, hanma a finde Ala xuiin suxun na, i yi yate tinxin muxun na. ¹⁷ Koni tantunna Ala xa, bayo yulubina konyin nan yi ε ra nun, koni xaranna naxan taxu ε ra, ε bata na suxu ε bɔɲeni. ¹⁸ ε bata xɔrɔya yulubin ma, ε findi tinxinyana konyine ra. ¹⁹ N dunuɲa misaali ito falama ε xa nen alogo ε xa a yete to hali senbe to mi ε yi. A fɔlɔni nun ε bata yi ε fatin birin findi xɔsi feene konyin na, ε kewali ɲaxine yi siga gboε ayi. Koni iki, ε fatin birin xa findi tinxinyana konyin na, ε yi sarijan.

²⁰ ε yi yulubina konyiyani waxatin naxan yi, ε mi yi tinxinyaan bun ma nun. ²¹ ε feen naxanye liga na waxatini, ε yagixi naxanye ra iki, ε tɔnɔn mundun sɔtɔxi ne yi? Ne ɲananna findixi sayaan nan na. ²² Koni iki, ε bata xɔrɔya yulubin ma, ε findi Alaa konyine ra. ε marasariɲanna nan findixi na tɔnɔn na, naxan ɲanɲan findixi habadan nii rakisin na. ²³ Bayo yulubin saranna nan sayaan na koni Alaa kisena, habadan nii rakisin nan na ra en Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixini.

7

Denkeleya muxune bata xɔrɔya

¹ Ngaxakedenne, ε tan naxanye sariyan kolon, ε a kolon fa fala a sariyan muxun yamarima fanni a daxi. ² A misaala findixi ɲaxanla nan na naxan dɔxi xemen xɔn. Na nun a xemena e bode ra fanni a daxi, koni xa a xemen faxa, a bata mini sariyan bun naxan yi e xidixi e bode ra. ³ Nanara, xa a dɔxɔ xeme gbetε xɔn, a xeme singen mɔn a nii ra, a bata yalunyaan liga na yi. Koni xa a xemen faxa, nayi a bata mini na sariyan bun. Nayi, a nɔε dɔxe gbetε xɔn nen, na mi findixi yalunyaan na. ⁴ Ngaxakedenne, ε tan fan bata faxa sariyan mabinni Alaa Muxu Sugandixin fati benden xɔn ma. Nayi, ε bata findi na gbeen na, naxan kelixi sayani alogo en xa wali fajine ke Ala xa. ⁵ Amasɔtɔ fati benden naxan feene yi en yamarima waxatin naxan yi, yulubin naxan fe ɲaxine yi walima en fatine yi sariyan xɔn alogo naxan en faxama en yi na liga. ⁶ Koni iki, en bata mini sariyan bun, amasɔtɔ en bata faxa sariyan bun, naxan yi en suxi. En fa Alaa Nii Sariyanxina a kira nenen nan xɔn, en mi fa fe fori sebexine bun.

Sariyan nun hakena fe

⁷ En nanfe falama nayi? Sariyan yeteen nan yulubin na ba? En-en de! Sariyan nan a ligaxi n yulubin kolon. Xa sariyan mi yi a fala n xa nun, i nama mila ayi, n mi yi milan

kolonma nun.* ⁸ Na ma, yulubin yi feren soto, a milan sifan birin naso n tan yi sariyan xon ma. Amasoto xa sariyan mi yi na nun, yulubin faxaxin nan yi a ra. ⁹ Sariyan mi yi na waxatin naxan yi, n yi kende, koni yamarin to fa, yulubin yi fa, n yi faxa. ¹⁰ Yamarin naxan faxi siimayana fe ra, na faxi sayaan nan na n tan ma. ¹¹ Bayo, yulubin bata feren soto yamarin xon, a yi n yanfa, a n faxa.

¹² Nanara, sariyan sarijan, yamarin sarijan, a tinxin, a fan. ¹³ Na bunna di? Fa fala naxan fan, na bata findi sayaan na n tan xa? En-en de! Yulubin nan bata n faxa na se fajin xon, alogo a xa kolon yulubin na. Nayi, yulubin senbe gbeen yi makenen yamarin xon.

Yulubin yi muxun no

¹⁴ En na a kolon fa fala a sariyan fataxi Alaa Nii Sarijanxin nan na, koni fati benden nan n tan na, naxan bata mati a findi yulubina konyin na. ¹⁵ N naxan ligama, n mi na bayen kolon. Amasoto n waxi naxan liga feni, n mi na xan ligama, koni fo naxan mi rafan n ma n na nan ligama. ¹⁶ N mi waxi naxan liga feni, n na nan ligama. Na a yitama nen fa fala a n bata tin a sariyan fan. ¹⁷ Nayi, n tan xa mi na ligama, koni yulubin nan na ra naxan n yi. ¹⁸ Amasoto n na a kolon a fe fajin mi n tan yi fata n fati benden nafan feene ra, bayo hali fe fajin liga xonla n ma, n mi noe a lige. ¹⁹ N waxi fe fajin naxan liga feni, n mi na xan ligama, koni n mi waxi fe jaxin naxan liga feni, n luma na nan lige. ²⁰ Feen naxan liga xoli mi n ma, xa n na liga, na bunna neen, fa fala n tan xa mi a ligaxi, koni yulubin naxan n yi.

²¹ Nanara, sariyan naxan walima n tan yi, na ni ito ra. Fe fajin liga xonla n ma waxatin naxan yi, a fere mi na bayo fe jaxina n yi. ²² Anu, n sewaxi Alaa sariyan na n sondonni. ²³ Koni n sariya gbeten nan toma n fati bendeni naxan n xaxinla sariyan yengema, na yi n findi kasorasaan na yulubina sariyan xon ma, naxan walima n fati bendeni. ²⁴ Toro muxun nan n na! Nde n xunbama fati bendeni ito nun a rafan feene yi naxanye n xalima sayani? ²⁵ Tantunna Ala xa en Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixin barakani!

Nayi, n bata findi Alaa sariyan konyin na n xaxinli, koni n fati benden nafan feene bata n findi yulubina sariyana konyin na.

8

¹ Nanara, muxun naxanye Alaa Muxu Sugandixin Yesu yi, Ala mi fa ne yalagima. ² Amasoto, Alaa Nii Sarijanxina nii rakisin sariyan bata n xoro ya yulubin nun sayaan sariyan ma Alaa Muxu Sugandixin Yesu barakani. ³ Amasoto sariyan mi yi noe na lige, bayo fati benden nafan feene bata a senben jan. Ala nan na liga, a yi a yetena Dii Xemen nafa adamadi yulubi kanne sawurani, a yulubin yalagi fati bendeni. ⁴ Ala na ligaxi nen alogo sariyan tinxinna xa kamali en yi, en tan naxanye mi fa en fati benden nafan feene ligama, koni fo Alaa Nii Sarijanxin nafan feene. ⁵ Awa, naxanye e fati benden nafan feene ligama, ne luma e mire na fe sifane nan ma, koni naxanye Alaa Nii Sarijanxin nafan feene ligama, ne luma e mire Alaa Nii Sarijanxina feene nan ma. ⁶ Fati benden natan miriyane na lu i yi, sayaan nan na ra, koni xa i miriyane keli Alaa Nii Sarijanxin nin, siimayaan nan na ra e nun boje xunbenla. ⁷ Amasoto fati benden natan miriyane findixi Ala yaxun nan na, bayo e mi noe i xure Alaa sariyan bun mume! ⁸ Naxanye e fati benden nafan feene ligama, ne mi Ala kenenje mume!

⁹ Koni e tan mi fa e fati benden nafan feene ligama fo Alaa Nii Sarijanxin nafan feene, Alaa Nii Sarijanxin to e yi. Amasoto xa Alaa Muxu Sugandixina Niin mi muxun naxan yi, Alaa Muxu Sugandixin gbee mi na kanna ra. ¹⁰ Koni xa Alaa Muxu Sugandixina e tan yi, e fati benden bata faxa yulubina fe ra, koni e niina e yi, amasoto e bata ratinxinje ayi Ala yetagi. ¹¹ Anu, Alaa Niin naxan Yesu rakelixi sayani, xa na lu e yi, a tan naxan Alaa Muxu Sugandixin nakelixi sayani, na mon nii rakisin fima nen e fati bendene ma a Nii Sarijanxin barakani naxan luma e yi.

* 7:7: A mato Xoro yaan 20.17 nun Sariyane 5.21 kui.

¹² Na ma, ngaxakedenne, goronna en xun ma. Koni fati benden tan goronna mi en xun ma en yi a rafan feene liga. ¹³ Amasoto xa e lu e fati benden nafa feene lige, e faxama nen. Koni xa e fati benden natane faha Alaa Nii Sarijanxin xon, e nii rakisin sotoma nen. ¹⁴ Alaa Nii Sarijanxin muxun naxanye yii rasuxi, Alaa diin nan ne ra. ¹⁵ Amasoto e Niin naxan sotoxi, na mi e findixi gaxun konyin na. Koni a bata e findi Alaa diine ra. En xinla tima na nan baraka yi, en naxa, "Baba, n fafe!" ¹⁶ Alaa Nii Sarijanxin yeteen sereyaan bama en niin xa, a Alaa diin nan en tan na. ¹⁷ En to findixi Alaa diine ra, en fama nen keen sotodeni alo a diine bayo Ala barayin naxan namaraxi a Muxu Sugandixin nun a muxune xa, en na sotoma nen. Xa en nun Yesu toro en bode xon ma, en birin nan a binyen sotoma nayi.

Binyen naxan fama

¹⁸ N bata a kolon a en toron naxan sotoma iki, e nun binyen naxan fama, ne tagi kuya kati! ¹⁹ Bayo daala birin luxi nen alo a Ala legedenma, a digima na waxatin na han Ala diine noron sa minima kenenni waxatin naxan yi. ²⁰ Amasoto daala lu nen kobiyaan bun.* A sago mi yi a ra, koni Ala sagoon nan a luxi na kiini alogo yigin xa soto, ²¹ fa fala daala xoroyama nen kalana konyiyaan ma, a yi fa Alaa diine xoroya kendeni. ²² Amasoto en na a kolon, xabu a foloni han waxatini ito yi, a luxi alo daala birin kutunma xoleni alo jaxanla naxan dii barini. ²³ Koni daala xa mi keden a ra, koni en tan naxanye fan singe Alaa Nii Sarijanxin sotoxi, en fan saxolexi en bopeni, en Ala mamema waxatin naxan yi a en findi a diine ra, a yi en gbindin xunba. ²⁴ Amasoto en bata kisi na yigin xon. Anu, i yigin saxi feen naxan yi, xa i bata na to, na mi fa xile yigina. En bata yelin naxan sote, en fa en xaxili tima na ra di? ²⁵ Koni en munma naxan soto, xa en na en yigin sa na fari, en na a mamema nen tunnafanni.

²⁶ Alaa Nii Sarijanxina en tan senbetare kanne malima na kii kedenna nin. Amasoto en mi a kolon en lan en xa Ala maxandi naxan ma. Koni Nii Sarijanxin yetena Ala mafanma en xa kutunni naxan mi noe fale. ²⁷ Ala naxan muxune baje yi feene toma, na a Nii Sarijanxina miriyaan kolon, amasoto Alaa Nii Sarijanxina Ala mafanma a yama sarijanxin xa alo Ala sagoon kii naxan yi.

²⁸ En na a kolon a Ala feene birin najanma a fadin nan ma a xanu muxune xa, a naxanye xilixi a maragidini. ²⁹ Amasoto Ala naxanye sugandi a foloni, a mon bata a ragidi a xa ne findi a Dii Xemen maligane ra, alogo Yesu xa lu alo dii singena a xunyene ye. ³⁰ Ala bata yi na ragidi naxanye xa, a mon bata ne xili. A naxanye xilixi, a mon bata ne ratinxinje ayi a yetagi, a mon yi a binyen fi e ma.

Alaa xanuntenyana

³¹ Nayi, en nanse falama na fe ra? Xa Ala en xon, nde fa kele en xili ma nayi? ³² A tan naxan mi a yetena dii xemen natanga, koni a yi a fi en birin xa, nanfera nayi a mi seen birin soe en yii a Dii Xemen xon? ³³ Ala bata muxun naxanye sugandi, nde ne kansunje? Ala nan yoon fiin kannan ra. ³⁴ Nde noe en yalage? Muxu yo, bayo Alaa Muxu Sugandixin Yesu bata faha, a mon yi keli sayani, a mon tixi Ala yiifanna ma, a Ala mafanma en xa. ³⁵ Nanse en be Alaa Muxu Sugandixina xanuntenyani? Toron nun kontofinla ba, hanma besenxonyana hanma kamena hanma marabenna hanma gbalona hanma sayana silanfanna ra?† Ne sese mi noe a lige. ³⁶ Bayo a sebexi Kitabuni, a naxa, "E nxu faxama i tan nan ma fe ra ferijen gben! E nxu ligama alo yexeen naxan faha daxi a ra!"‡ ³⁷ Koni naxan en xanuxi, en non sotoma nen na xon feni itoe birin yi fefe. ³⁸ Amasoto n na a kolon yati, sayana hanma dunuja yi gidina hanma malekane hanma jinanne hanma waxatini itoe hanma waxati famatone hanma senbe kanne ³⁹ hanma naxanye kore xonna ma hanma naxanye boxon bun ma, dalise yo mi na yi naxan en be Alaa xanuntenyani en naxan sotoxi en Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixin barakani.

* 8:20: A mato Dunuja Folon 3.17 † 8:35: Silanfanna: Sofane yengeso degemana. ‡ 8:36: Yaburin 44.23

9

Ala muxun naxanye sugandixi

¹ N xa jəndin fala ε xa Alaa Muxu Sugandixin barakani, n mi wulen falama, n xaxinla mi n yalagima. N seren bama Alaa Nii Sarijanxini: ² N sunuxi, n bəjən mən səxələxi waxatin birin. ³ Amasəto, n yi waxi nən n tan yetəen nan xa Alaa dangan sətə, n yi masiga a Muxu Sugandixin na ngaxakedenne funfuni, n kon kaane, ⁴ Isirayila kaane, e tan naxanye findi Alaa diine ra, e a binyen nun a layirine nun a sariyan nun a batu kiine nun a tulisane sətə. ⁵ E fataxi Nabi singene bənsəonne nan na, Alaa Muxu Sugandixin yi mini e tan yi adamadiyaan kii ma. Ala naxan seen birin xun na, na xa tantun habadan! Amina.

⁶ Anu, na xa mi na ra de fa fala a Alaa tuli saan tənə mi fa na, bayo Isirayila kaane birin mi findixi Alaa yamana Isirayila xan na. ⁷ E to barixi Iburahima bənsənni, na mi a ra fa fala e birin findixi Iburahimaa dii kəndene nan na. Amasəto Ala a fala nən a xa, a naxa, “Naxanye yatema i bənsəonna ra, ne minima Isiyaga bənsəonna nin.”* ⁸ Na nan na ra, diin naxanye barixi adamadiyaan kii ma, Alaa dii mi ne ra, koni fə Ala Iburahima tuli sa diin naxanye ra, ne nan findixi a dii kəndene ra. ⁹ Amasəto Ala Iburahima tuli sa na kii nin, a naxa, “N fama nən waxati saxini, Saran yi dii xəmen bari.”†

¹⁰ A birin mi na ra, Rebeka a dii firinne birin fafe keden nan yi a ra, en benba Isiyaga. ¹¹ Anu, benun gulunni itoe xa bari, benun e xa fe fajin liga hanma a jaxina, Ala bata yi a ragidi na nde keden xa sugandi ¹² hali ba e kəwanle ra koni fə a naxan xilixi. A yi a fala Rebeka xa, a naxa, “Tadan luma nən xunyena nəən bun ma.” ¹³ A sebexi Kitabun kui ikiini, a naxa, “N bata Yaxuba xanu koni n bata Esayu rapaxu.”‡

¹⁴ En nanfe falama nayi? Ala tinxintareyaan nan ligaxi nayi ba? En-en de! ¹⁵ Amasəto a bata a fala Musa xa, a naxa, “N hinanje naxan na, n hinanma nən na ra, n kininkininje naxan ma, n kininkininma nən na ma.”§ ¹⁶ Na mi fataxi muxun waxən feene xan na hanma a kəwanle, koni fə Alaa kininkininna. ¹⁷ Amasəto a sebexi Kitabuni, Ala a falama Firawona xa denaxan yi, a naxa, “N na i findixi mangan na nən alogo n xa n senben mayita i tan xən, n xinla yi rali dunuɲa yiren birin yi.”* ¹⁸ Nayi, Ala na wa kininkinin feni naxan ma a kininkinin na ma, a na wa naxan natengbesen fe yi ayi, a na ratengbesenma ayi nən.

Alaa xələn nun a kininkininna

¹⁹ Muxuna nde a falama n xa nən, a naxa, “Nanfera Ala mən nxu yalagima? Amasəto nde Alaa fe ragidixin matandε?” ²⁰ Nde i tan na naxan Ala matandima? Fəjən nəε a fale a rafala muxun ma ba fa fala nanfera i n nafalaxi iki? ²¹ Awa, nəən mi fəje rafalan yii ba, a fəje firin nafala fəje bende kedenni, keden binye wanle xa, boden fe fune xa?

²² Nayi, Ala yi wa a xələn nun a senben mayita feni, a yi dija kati, a ti na muxune bun a xələ naxanye ma, naxanye yi halage. ²³ A na liga nən alogo a xa a binye gbeen yita na muxune ra, a kininkinin naxanye ma, a bata yi naxanye yitən a binyen sətə xinla ma. ²⁴ Na nan en tan na, a naxanye xilixi, keli Yahudiyane ye e nun siya gbətene fan ye.

²⁵ Amasəto a fala nən Nabi Hose xa, a naxa,
“Naxanye mi yi n ma yamaan na,
n ne xilima nən n ma yamana,
n mi yi naxanye xanuxi,
n ne xilima nən n xanuntenne.”

²⁶ A mən sebexi mənni, a naxa,
“A yi falama e ma denaxan yi,
‘N ma yamaan mi ε ra,
e fa xili bama nən mənni
‘Habadan Alaa diine.’† ”

²⁷ Nabi Esayi yi a xuini te Isirayila muxune fe ra, a naxa,
“Hali Isirayila muxune yi wuya ayi

* 9:7: Dunuɲa Fələn 21.12 † 9:9: Dunuɲa Fələn 18.10-14 ‡ 9:13: A mato Dunuɲa Fələn 25.23 nun Malaki 1.2-3 kui. § 9:15: Xəɾəyaan 33.19 * 9:17: Xəɾəyaan 9.16 † 9:26: Hose 2.1-3 nun 2.25

alo meɲɲensinna naxan fəxɔ igen de,
hali na, e dənɲɛdin nan tun kisima.

²⁸ Amasɔtɔ Marigina a fe ragidixine rakamalima nɛn dunuɲa ma a kiini sa!”‡

²⁹ A na kii nin, alo Nabi Esayi a fala kii naxan yi a fɔlɔni, a naxa,
“Xa Marigina Senben Birin Kanna mi yi en yixetena ndee lu nun,
en yi luma nɛn nun alo Sodoma taana,
en liga alo Gomora taana.”§

Isirayila nun Xibaru Fajina fe

³⁰ En nanfe falama nayi? Siya gbetɛn naxanye mi yi tinxinna fenma, ne bata a sɔtɔ denkeleyaan barakani. ³¹ Koni Isirayila kaan naxanye yi sariyan tinxinna fenma, ne mi a sɔtɔma. ³² Na di? Bayo e mi a fenxi denkeleyaan xɔn fɔ e kɛwanle. E yi e sanna radin gemɛn na naxan xili, “San nadin gemɛna” ³³ Kitabun naxan ma fe fala, a naxa, “A mato, n bata gemɛn sa Siyon yi, yamana e sanna radinma gemɛn naxan na, e bira. Koni naxan na denkeleya a ma, na kanna mi nimisama.”*

10

¹ Ngaxakedenne, n waxi a xɔn ma n bɔɲɛn birin yi, n kon kaane xa kisi. N na Ala maxandima e xa na ra kati! ² N findima nɛn e tan seren na fa fala Alaa fe kunfana e yi, koni e kolontareyani. ³ Ala muxune ratinxinma kii naxan yi a yete yɛɛ ra yi, e mi na kolon. Nayi, e bata kata, e yi e gbee kiraan sa, e mi xuruxi Alaa tinxinyaan bun. ⁴ Amasɔtɔ Alaa Muxu Sugandixin bata sariyan nakamali. Nanara, naxan na denkeleya a ma, na kanna bata tinxin Ala yɛɛ ra yi.

Kisi fena muxune birin xa

⁵ Muxune tinxinyaan naxan sɔtɔma sariyan xɔn, Musa bata na fe sebe, a naxa, “Naxan na e suxu, na kanna nii rakisin sɔtɔma nɛn e xɔn.”* ⁶ Koni tinxinyaan naxan sɔtɔma Ala yɛɛ ra yi denkeleyaan xɔn, na sebɛxi Kitabun kui ikiini, a naxa, “I nama a fala i yete ma fa fala nde nɔɛ tɛ kore?” Na bunna nɛɛn, alogo a xa sa Alaa Muxu Sugandixin nagodo. ⁷ Hanma “Nde sigama laxira yi?” A xa sa Alaa Muxu Sugandixin nakeli sayani. ⁸ Koni a nanse falaxi? A naxa, “Alaa falana i dɛxɔn ma, a i dɛɛn kui, a i bɔɲɛni,”† na nan denkeleyaan falan na, en naxan nalima iki. ⁹ Xa i i tiye a ra i dɛni fa fala Yesu nan Marigin na, i denkeleya i bɔɲɛni, a Ala a rakeli nɛn sayani, i kisima nɛn. ¹⁰ Amasɔtɔ muxun denkeleyama a bɔɲɛn nin, Ala yi a ratinxinɲɛ ayi a yɛɛ ra yi. A yi a ti a ra a dɛni, a kisi. ¹¹ Amasɔtɔ Kitabun naxa, “Naxan yo na denkeleya a ma, na mi nimisama.”‡ ¹² Amasɔtɔ tagi raba mi Yahudiyane nun siya gbetene tagi. Marigi keden peen nan e birin xun na naxan a maxandi muxune birin kima a fonisireyani. ¹³ Amasɔtɔ Kitabun naxa, “Naxan yo na Marigin xili, na kisima nɛn.”§

¹⁴ Koni e a xilima di, xa e mi denkeleya a ma? E denkeleyama di, xa e munma a fe mɛ? E na mɛma di, xa muxɛ mi kawandin ba e xa? ¹⁵ Na kawandin bama di, xa xɛrane mi rasiga? A sebɛxi Kitabun kui na kii nin, a naxa, “Xɛra fajɛ yibane faan lanxi han!”* ¹⁶ Koni Isirayila kaane birin mi na fe Xibaru Fajin suxi. Amasɔtɔ, Nabi Esayi a fala nɛn, a naxa, “Marigina, nde laxi nɲɔ falan na?”† ¹⁷ Anu, denkeleyaan fama Alaa falan mɛɛn nan xɔn ma. Alaa falan fan mɛma Alaa Muxu Sugandixina fe kawandin nan xɔn.

¹⁸ Koni n xa maxɔdinna ti: E mi a fe mɛxi ba? ɛn-ɛn, e bata a mɛ! Kitabun naxa, “E fala xuiin bɔxɔn birin li nɛn. E falane yi siga han dunuɲa danna.”‡

¹⁹ Awa, n mɔn xa maxɔdinna ti, “Isirayila muxune mi a famu ba?” Musa nan singe ito yabi. A naxa, “N na ɛ raxɔxɔlɔnma ayi nɛn muxune xɔn yama fajin mi naxanye ra. N yi ɛ

‡ 9:28: Esayi 10.22-28 § 9:29: Esayi 1.9. A mato Dunuɲa Fɔlɔn 19.23-28 kui. * 9:33: Esayi 28.16

* 10:5: Saraxaraline 18.5 † 10:8: A mato Sariyane 30.12-14 kui. ‡ 10:11: Esayi 28.16 § 10:13: Yowɛli 3.5

* 10:15: Esayi 52.7 † 10:16: Esayi 53.1 ‡ 10:18: Yaburin 19.5

raxoḷo siya xaxilitaren xən.”^{§ 20} Esayi yi susu Alaa falani ito tiye, a naxa, “Naxanye mi yi n fenma, ne bata n to. Naxanye mi yi n maxədinma, n bata n yete yita ne ra.”^{* 21} Koni a yi a fala Isirayila a fe ra, a naxa, “N na n yiini bandunma yama fala suxutare murutexine ma ferijen gben!”[†]

11

Alaa kininkininna Isirayila ma

¹ N xa maxədinni ito ti: Ala bata a me a yamaan na ba? En-en de! Amasəto Isirayila kaan nan n tan yeteen na, Iburahima yixetena nde Bunyamin bənsənni. ² Ala yamaan naxan sugandi a yete xa a fəḷoni a mi ne rabejinxi. Nabi Eli a mawugama Ala xa Isirayila kaane fe ra Kitabun kui denaxan yi, e mi mənna kolon ba? A naxa, ³ “Marigina, e bata i ya nabine faxa, e yi i ya saraxa gandene kala, n keden peen nan fa luxi, e mən kataxi n fan faxa feen na.”^{* 4} Ala a yabi di? A naxa, “N bata muxu wuli solofere ramara n yete xa naxanye mi e xinbi sinxi Baali suxuren bun ma.”^{† 5} A mən na kii nin iki, Alaa yama dənxen luxi naxanye sugandixi hinanna xən waxatini ito yi. ⁶ Xa a ligaxi hinanna nan xən, muxune kewanla mi fa a ra. Xanamu Alaa hinanna mi yi findima hinanna ra.

⁷ Nanfe ligaxi nayi? Isirayila kaane yi naxan fenma nun e səbēen na, e mi na sətəxi. Koni fə Ala naxanye sugandixi ne nan a sətəxi. A dənzene tondixi nən ⁸ alo a sebexi kii naxan yi Kitabuni, a naxa, “Ala bata xaxili xədexen fi e ma, e nun yeen naxanye mi seen toma e nun tunla naxanye mi falan mema han to.”^{‡ 9} Dawuda yi a fala, a naxa, “Ala xa e naxanaxane findi e suxu ferēn na e nun luti ratixin na e ye ra naxan e rabirama, e hakene yi saran e ra. ¹⁰ E yeene xa rafəro ayi, e yi danxu! E fanna xa ba a ra waxatin birin!”[§]

¹¹ N na e maxədinma, Yahudiyane tantan waxatin naxan yi, e bira nən ba habadan? En-en de! Koni e to sin hakeni, siya gbətene yi kisi feen sətə alogo xəxəḷənyaan xa Isirayila kaane suxu. ¹² Anu, xa Yahudiyane haken findi heri gbeen na dunuḡa muxune xa, xa e bənən findi herin na siya gbətene xa, e na a rakamali waxatin naxan yi, na fan mi herin nafē nayi ba?

¹³ N falan tima e tan siya gbətene nan xa iki. N bata findi xeraan na siya gbətene xa. N səwaxi na wanla ra bayo, ¹⁴ yanyina nde, n xəxəḷənyaan nasoma nən n bənsənni muxuna ndee yi alogo e fan ndee xa kisi. ¹⁵ Amasəto Isirayila kaane ramexi waxatin naxan yi, xa Ala nun dunuḡa muxune tagini tən, nanse fa ligama nayi, xa e mən so a lannayani? Na findima kenla nan na sayani siga nii rakisini.

¹⁶ Anu, xa buru keden nali Ala ma, e nun naxanye bənbəxi e bode xən, ne fan sarijan.* Xa wudin salenna sarijan, a yiine fan luma na kii nin. ¹⁷ Koni xa a yiina ndee sege wudi binla ma, i tan siya gbətēn naxan luxi alo burunna Oliwi bili yiina, i tan yi xidi wudin binla ma e funfuni, i yi lu na wudin salenna igen sətē, ¹⁸ i nama i yete yite na wudi yii sege xine ma. Xa i na liga, i nama jinan fa fala i tan xa mi salenna baloma de, salenna nan i tan baloma.

¹⁹ Koni waxatina nde i tan a falama nən, i naxa, “Wudi yiine sege xi nən alogo n tan xa ti e funfuni.” ²⁰ Nəndin na a ra, e sege xi nən masəto e denkeleyatareyaan ma, i tan yi ti e funfuni denkeleyaan xən. Nayi, i nama yanda ayi na feen na de, koni a liga i yeren ma. ²¹ Amasəto, xa Ala mi Yahudiyane ratangaxi, naxanye luxi alo wudi yii singene, a mi i fan natangama. ²² Nayi, en na en miri Alaa nemaan nun a ye xədexen ma. Naxanye tantanxi, a xədəxo ne ma, koni a nemaan fan i tan na, koni fə i xa lu a nemaan bun nən, xanamu, a i fan sege ma a binla ma nən alo wudi yiina. ²³ Xa Yahudiyane mi lu e denkeleyatareyani, e mən tugunma nən e tiden na. Amasəto Ala nəe e raxetē nən e funfuni. ²⁴ Bayo, xa i tan siya gbətēn ligaxi nən alo burunna Oliwi wudi yiin naxan yi sege xi a binla ma, i yi tugun

§ 10:19: Sariyane 32.21 * 10:20: Esayi 65.1 † 10:21: Esayi 65.2 * 11:3: Mangane Singen 19.10 nun 19.14

† 11:4: Mangane Singen 19.18 ‡ 11:8: A mato Sariyane 29.3 nun Esayi 6.10 kui. § 11:10: Yaburin 69.23-24

* 11:16: A mato Yatēne 15.19-21 kui.

taa kui Oliwi wudi kenden na hali i da kii mi yi a ra, nayi Yahudiyani yeteen naxanye ligaxi alo taa kui Oliwi wudi kenden yiine, Ala taganɓe ne tiye e yete binla ma e funfune yi ba?

Isirayila birin kisima nen

²⁵ Ngaxakedenne, n waxi Alaa wundo feni ito yita feni ε ra, alogo ε nama ε yete yate fekolonne ra: Isirayila yamaan foxo kedenna tondixi han siyaan bonne xasabi defexin yi so. ²⁶ Nanara, Isirayila birin kisima nen alo a sebexi Kitabun kui kii naxan yi, a naxa,

“Xunbaan kelima nen Siyon yi,
a Ala kolontareyaan birin nan Yaxuba bɔnsɔnni.

²⁷ N na e yulubin ba e ma waxatin naxan yi,
n layirin xidima na nan na e xa.”†

²⁸ Yahudiyane bata findi Ala yaxune ra alogo ε tan xa Yesu a fe Xibaru Fajin soto. Koni Ala rafan yama sugandixin mon e ra e benba nabi singene fe ra. ²⁹ Amasoto Alaa kiseene nun maragidin mi kalama. ³⁰ ε tan siya gbetene, ε munma yi Alaa falan suxu a singeni, koni ε bata Ala kininkininna soto iki amasoto Yahudiyane mi Alaa falan suxi. ³¹ Na kiini, iki Yahudiyane mi fa Ala xuiin suxuma alogo ε tan siya gbetene kininkininna naxan sotoxi, e fan xa na soto ε tan siya gbetene sabun na. ³² Ala bata muxun birin findi kasorasane ra e fala suxutareyaan xon alogo a xa kininkinin e birin ma.

Ala xa tantun

³³ Alaa fonisireyaan nun a xaxilimayaan nun a fe kolonna tilin de! Nde noe Alaa fe ragidixine famunɓe? Nde noe a feene famunɓe? ³⁴ A sebexi Kitabuni, a naxa,

“Nde Marigina miriyane kolon? Nde noe finde a kawandi muxun na?‡ ³⁵ Nde noe Ala dole, alogo a mon xa a raxete a ma?”§ ³⁶ Amasoto feen birin kelixi a tan yii a tan nan baraka yi a tan xa. Binyena a tan nan xa habadan. Amina!

12

Denkeleya muxun xa wali Ala xa

¹ Ngaxakedenne, Ala to kininkininxi ε ma, n na ε mafanma ε ε fati benden fi Ala ma saraxan na ε dunuɓa yi gidini, a sarijan, a rafan Ala ma. Na nan findixi batu fajin na ε naxan ligama Ala xa. ² ε nama ε yete lu dunuɓa feene yi, koni ε xa ε keɗaan masara xaxilimaya nenɓen xon, alogo ε xa Ala sagoon kolon naxan fan, a rayabu, a kamalixi.

³ N na a falama ε birin xa Alaa maragidini a naxan fixi n ma, n naxa, ε nama a miri xaxilitareyani a ε dangu bonne ra, koni ε miri ε yete ma xaxilimayaan nun yete suxuni alo Ala denkeleyaan yaten naxan fixi ε ma. ⁴ En fatin yirene wuya, koni e birin nun e wali. ⁵ A na kii nin, hali en to wuya, en bata findi fati bendε kedenna ra Alaa Muxu Sugandixini, en lu en bode yi alo fatin yirene. ⁶ Ala en kixi seen sifa wuyaxi nan na, alo a ragidixi en ma kii naxan yi. Xa muxuna nde kixi nabiya falane yi, a falane xa lan denkeleyaan ma. ⁷ Xa wanla na a ra yamaan xa, a xa wanla ke. Naxan noe xaranna tiye, na xa xaranna ti. ⁸ Xa naxan noe muxune ralimaniye, na xa e ralimaniya. Naxan kiin tima, na xa a liga fonisireyani. Xa yeeratiin na a ra, na xa a sɔbe so na ma. Xa naxan kininkininma muxune ma, a xa a liga sewani.

⁹ ε xanuntenyaan nama findi nafiyaan na. ε ε me fe jaxin na. Naxan fan, ε na suxu ken! ¹⁰ ε ε bode rafan ngaxakedenyaan xanuntenyani, ε yi ε bode binya ki fajni. ¹¹ ε tunnafanna nama findi salayaan na. Koni ε wali Marigin xa wekileni. ¹² ε sewa ε yigina fe ra, ε dija tɔroni, ε lu Ala maxandini tun. ¹³ ε muxu sarijanxine goronna tongo e makone yi. ε fatan muxune yisuxe.

¹⁴ ε duba ε besenxonya muxune xa, ε duba, ε nama dangan ti. ¹⁵ Naxanye sewaxi, ε sewa ne xon ma. Naxanye wugama, ε wuga ne xon ma. ¹⁶ ε kui feene xa findi kedenna ra ε bode xa. ε nama ε waso, koni naxan yo magodoxi ε tin na ma. ε nama ε yete yate fekolonne ra.

† 11:27: Esayi 59.20-21 ‡ 11:34: Esayi 40.13 § 11:35: Yuba 41.3

¹⁷ E nama fe jaxin jaxo fe jaxin na. E kata fe fajin liga feen na muxune birin yee ra yi. ¹⁸ Xa a lanje, fanni na fate e tan na, lanna xa lu e nun muxune birin tagi. ¹⁹ N xanuntenne, e nama e gbeen jaxo, koni e a lu Alaa xolon ma, amasoto a sebexi Kitabuni, Marigin naxa, “N tan nan gbeejaxo tiin na. N feene saranma nen e jaxonne ra.”* ²⁰ Koni e tan xa a liga na kiini: Kitabun naxa, “Xa kamena i yaxun ma, donseen so a yii. Xa min xonla a ma, igen so a yii, amasoto xa i na liga a xa, na luma a xa nen alo i tee wolonne nan malanma a xunna ma.”† ²¹ I nama tin fe jaxin xa i no. Koni fo i xa fe jaxin no fe fajin xon.

13

En xuru mangane ma

¹ Muxun birin xa xuru mangane ma. Amasoto mangaya yo mi na, naxan mi kelixi Ala ma. Mangan naxanye doxi, a tan nan ne doxi. ² Nanara, naxan na murute mangane ma, na murutexi Alaa yamarin nan ma. Naxanye na ligama, ne kitin nan tima e yete ma. ³ Fe faji rabaan mi gaxuma mangane yee ra, koni fo fe jaxi rabana. I waxi i nama gaxu mangan yee ra ba? Nayi, fe fajin liga alogo a xa i mataxo. ⁴ Amasoto a findixi Alaa walikéen nan na alogo a xa fe fajin liga i xa. Koni xa i fe jaxin liga, gaxu a yee ra! Bayo silanfanna mi a yii naxi fuu.* Alaa walikéen nan a ra naxan a xolon nagodoma fe jaxi rabaan ma, a a fe jaxin saran a ra. ⁵ Nanara, fo e xa xuru nen mangane ma, fa fala e nama i toro, na mi a ra, koni alogo i nama i yete yalagi i xaxinli.

⁶ Nanara, e mudun fima, bayo naxanye e rasuxuma, ne Alaa wanla nan na. ⁷ E muxune donle fi. E lan e xa mudun sifa yo fi, e na fi. Xa e yii seene mudun na a ra, e na fi, xa binyen na a ra, e na fi, xa xunnayerenna na a ra, e na fi.

⁸ Muxu yo a doli nama lu e ma, fo xanuntenyana e lan e xa naxan namara e bode xa. Naxan na a boden xanu na bata sariyan defe. ⁹ Bayo yamarine naxa, “I nama yalunyaan liga. I nama faxan ti. I nama mujan ti. I nama mila ayi.” E nun yamarin donxen bonne birin fala yisoxin ni i ra, “I adamadi boden xanu alo i yetena.”† ¹⁰ Xanuntenyaan mi tinje fe jaxin ma i boden xa mumé! Xanuntenyaan nan sariyan nakamalima.

¹¹ E na suxu bayo e waxatini ito kolon. Waxatini ito bata fa e raxulundeni e xixonli, bayo en kisi waxatini so iki dangu en ma denkeleyaan folo waxatin na. ¹² Kóeen bata yanfan, kuye baan bata maso. Nayi, en xete feene foxo ra naxanye ligama dimini, en yi kenén ma yenge so seene tongo. ¹³ En xa sigan ti alo naxan daxa, alo a lan kenenni kii naxan yi. En nama haramu sumunne liga, hanma dolon minna hanma yanga suxuna hanma haramu feene hanma lantareyana hanma xoxolonnyana. ¹⁴ Koni e xa Marigi Yesu, Alaa Muxu Sugandixin tongo alo e domana. E nama lu e mire e fati benden naxan feene liga feen ma.

14

I nama i ngaxakedenna yalagi

¹ Muxun naxan ma denkeleya xurun e ye, e xa na yisuxu, e nama a miriyane matandi. ² Muxuna ndee seen birin donma e denkeleyani, koni ndee tan bogi seene nan tun donma e denkeleyaan senbetareyani. ³ Muxun naxan seen birin donma, na nama muxun najaxu naxan bata a deen gele sa. Naxan a deen gele saxi, na nama muxun yalagi naxan seen birin donma, amasoto Ala bata a fan yisuxu. ⁴ Nde i tan na, i tan naxan muxu gbetena konyin makitima? Xa a bira, hanma xa a ti, na a kanna nan ma. Koni a kelima nen, a ti amasoto a rati senben Marigin yii.

⁵ Muxuna ndee mirixi nen, a loxona nde dangu nde ra. Gbeteye mirixi a ma, a loxon birin keden. Fo birin xa la a miriyaan na nen. ⁶ Naxan mirixi a ma, a loxona nde dangu nde ra, na a ligama Marigin binya feen nan na. Naxan seen birin donma, na fan na ligama

* 12:19: Sariyane 32.35 † 12:20: Sandane 25.21-22 * 13:4: Silanfanna: Sofane yengeso degemana.

† 13:9: A mato Xoroya 20.13-17 nun Sariyane 5.17-21 nun Saraxaraline 19.18 kui.

Marigin binya feen nan na, amasoto a barikan birama Ala xa na donsena fe ra. Naxanye gele donsena nde ra, ne na ligama Marigin binya fe nan na. Ne fan barikan birama Ala xa. ⁷ Amasoto en sese mi en nii ra en yete xa. En sese mi faxama en yete xa. ⁸ Xa en lu en nii ra, en luxi en nii ra Marigin nan xa. Xa en faxesa, en faxaxi Marigin nan xa. Nanara, xa en lu en nii ra, hanma xa en faxesa, Marigin nan gbee en na. ⁹ Amasoto Alaa Muxu Sugandixin faxaxi nen, a keli sayani alogo a xa findi faxesa muxune nun niiramane Marigin na. ¹⁰ Koni i tan, nanfera i i ngaxakedenna yalagima? Nanfera i a rajaxuma? En birin tima nen kiti sadeni Ala yetagi. ¹¹ Amasoto a sebexi Kitabuni, a naxa,

“Marigin naxa,
‘Habadan Ala nan n na,
n bata n kolon n yete yi,
xinbin birin sinma nen n bun ma,
lenna birin yi Alaa binyena fe fala.’* ”

¹² En keden kedenna birin en yete dentegema nen Ala xa.

I nama muxune ti haken ma

¹³ Nanara, en xa fata en bode yalagin ma. Koni e kata alogo e nama fefe liga naxan e ngaxakedenna ratantanje hanma a yi a bira yulubini. ¹⁴ Bayo n na a kolon, n bata a famu Marigi Yesu barakani fa fala donse yo mi haramuxi a yete ma, koni xa muxuna a miri fa fala a haramuxi, nayi a haramuxi a tan xa. ¹⁵ Xa i ngaxakedenna xoloxi i ya donsena nde a fe ra, i mi fa xanuntenya kira xon. Alaa Muxu Sugandixin faxaxi muxun naxan ma fe ra, i nama a liga, na yi halagin soto i ya donseen xon. ¹⁶ Feen naxan fan e tan xa, na nama findi e mafala xunna ra. ¹⁷ Amasoto Alaa Mangayaan mi findixi donseen nun minseen xan na, koni fo tinxinna nun boje xunbenla nun sewana, fata Alaa Nii Sarijanxin na. ¹⁸ Amasoto muxun naxanye birin walima Alaa Muxu Sugandixin xa na kiini, ne rafan Ala ma e nun muxune.

¹⁹ Nanara, feen naxanye findixi boje xunbenla nun en senbe soon na fo en xa ne nan liga. ²⁰ I nama Ala kewanla kala donseen xon. Donseen birin donna daxa, koni donseen naxan muxu gbeten birama yulubini, na donseen donna mi daxa. ²¹ A fisa, i nama suben don, i nama manpaan min, i nama fefe liga xa a i ngaxakedenna bire hakeni. ²² I laxi naxan na feni itoe yi, na mara i yete xa Ala yetagi. Sewan na kanna xa naxan mi a yete yalagima a fe raba kiini. ²³ Koni xa naxan sike donsena nde dondeni, na kanna yalagixin na ra Ala xon, amasoto a mi feen ligama denkeleyani. Anu, feen naxan mi ligama denkeleyani, yulubin nan na ra.

15

En misaala tongo Yesu ma

¹ En tan naxanye senbe gbo denkeleyani, a lan en xa dipa senbetare kanne bun e denkeleya xuriyani. En nama en yete rafan feen liga, ² fo en xa en boden nafan feen nan naba, en yi fan e ra. Nanara, e sabate denkeleyani. ³ Amasoto Alaa Muxu Sugandixin mi a rafan feene xan liga, koni alo a sebexi Kitabuni kii naxan yi, a naxa, “E i konbin naxanye tima, ne n tan nan lima.”* ⁴ Amasoto naxan birin sebexi waxati danguxine yi, ne sebexi en xaran feen nan ma, alogo Kitabun xuiin xa tunnafanna nun limaniyaan fi en ma, en yi yigin soto. ⁵ Ala naxan tunnafanna nun limaniyaan fima, na xa e mali, e miriyane yi findi kedenna ra e bode xa, ne yi lan Alaa Muxu Sugandixin Yesu kepaan ma, ⁶ alogo e xa Ala binya miriya kedenna nun xui kedenni, en Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixin fafe.

Xibaru Faqin Siyane birin xa

⁷ E bode yisuxu Alaa binyena fe ra, alo Alaa Muxu Sugandixina e yisuxi kii naxan yi. ⁸ N xa a fala e xa, Alaa Muxu Sugandixin bata findi Yahudiyane walikeen na Alaa jondina fe ra alogo Ala bata en benba nabi singene tuli sa naxan na, a xa na rakamali, ⁹ siya gbetene fan yi Ala binya a kininkininna fe ra, alo a sebexi Kitabun kui kii naxan yi, a naxa, “Nanara,

* 14:11: Esayi 45.23 * 15:3: Yaburin 69.10

n ni i tantunma siyane tagi, n yi i xinla binya betini.”†¹⁰ A mɔn yi a fala, a naxa, “Siyane, ε nun Alaa yamaan xa sɛwa ε bode xɔn.”‡¹¹ A mɔn yi a fala, a naxa, “Siyane birin xa Marigin tantun! Yamane birin xa a batu!”§¹² Awa, Esayi fan yi a fala, a naxa, “Yese bɔnsɔnna mɔn kelima nɛn alo wudi salenna naxan a maɓingima, a nɔɔn sɔtɔ siyane xun na. Siyane yi e yigi sa a yi.”*

¹³ Nba, Ala naxan yigin kanna ra, na xa ε ralugo sewan nun bɔɓɛ xunbenla birin na ε denkeleyani alogo ε yigin xa lu fari sɛ Alaa Nii Sarijanxin barakani.

Pɔli a wanla

¹⁴ Ngaxakedenne, n na a kolon fa fala ε lugoxi fanna nun fe kolonna birin na. ε nɔɛ ε bode xaranɓɛ nɛn. ¹⁵ Koni n bata susu, n yi fena ndee seɓe ε ma, alogo n mɔn xa a rabira ε ma bayo Ala bata a ragidi n ma, ¹⁶ n yi findi Alaa Muxu Sugandixin Yesu a walikɛɛn na siya gbɛtɛne xa. N lan n xa wali alo saraxaraliin naxan Alaa falan Xibaru Fajin nalima alogo siya gbɛtɛne xa findi saraxa se fajin na Ala xa, e rasarijan Alaa Nii Sarijanxin xɔn. ¹⁷ Nayi, n nɔɛ n kanɓe nɛn Alaa Muxu Sugandixin Yesu yi n ma wanla fe ra Ala xa. ¹⁸ N mi suse falan tiye sese ma fɔ Alaa Muxu Sugandixin bata naxan liga n tan xɔn, a yi siya gbɛtɛne findi Alaa fala suxune ra n kewanle nun n ma falane xɔn, ¹⁹ e nun senben taxamasenne nun kabanako feene Alaa Nii Sarijanxin senben barakani. Nanara, fɔlɔ Yerusalɛn taan ma han sa dɔxɔ Iliri yamanan na,† n bata Alaa Muxu Sugandixina fe Xibaru Fajin nali na yiren birin yi han a kamali. ²⁰ Na ma, xunnayerenna na a ra n tan xa, n xa Yesu a fe Xibaru Fajin nali na yirene yi Alaa Muxu Sugandixina fe munma kolon denaxanye yi, alogo n nama banxin ti muxu gbɛtɛ a banxin bɛtɛn saxin fari. ²¹ A seɓexi Kitabuni na kii nin, a naxa, “A fe munma fala naxanye xa singen, ne a toma nɛn. Naxanye munma a fe mɛ singen, ne a famuma nɛn.”‡

Siga xɔnla yi Pɔli suxu Romi yi

²² Na nan n yikalaxi sigadeni ε konni. ²³ Koni iki, n ma wanla bata jan yamanani itoe yi. Nanara, xabu jɛɛ wuyaxi n to waxi siga feni ε xɔntɔndeni, ²⁴ n yi a miri n xa na liga n nɛma sigɛ Sapɛn yamanani waxatin naxan yi. N yi waxi ε to feni n nɛma dangue, ε yi n mali n ma sigatini, n waxatidi ti ε fema, n siga na yamanani. ²⁵ Koni iki, n sigama Yerusalɛn taani, n sa yama sarijanxin mali na. ²⁶ Amasɔtɔ a bata Masedoniya kaane nun Akaya kaane kɛnɛn, e xa e yii malan yiigelitɔne fe ra yama sarijanxin ye Yerusalɛn taani. ²⁷ A e kɛnɛn nɛn e xa na liga, koni a donla mɔn yi e ma. Bayo xa siya gbɛtɛne bata Yahudiyane dinan tɔnɔne sɔtɔ, siya gbɛtɛne fan lan nɛn e yi Yahudiyane mali e yii seene ra. ²⁸ N na yelin feni ito ra waxatin yi, n yi a tɔnɔn so e yii, n danguma nɛn ε konni n nɛma sigɛ Sapɛn yamanani. ²⁹ N na a kolon yati, fa fala n nɛma sigɛ ε konni waxatin naxan yi, n sigama Alaa Muxu Sugandixina duba kamalixin nin.

³⁰ Ngaxakedenne, n na ε mafanma en Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixin xinli e nun Alaa Nii Sarijanxina xanuntenyani, ε xa ε yixɔdɔxɔ, ε yi Ala maxandi n xa. ³¹ ε Ala maxandi n xa alogo a xa n xunba Yudaya denkeleyatarene yii, e nun n wanla naxan kema Yerusalɛn taani, na xa rafan yama sarijanxin ma na yi. ³² Nayi, xa Ala tin, n fama sewani nɛn ε fema, en birin yi matabun sɔtɔ en bode xɔn ma. ³³ Bɔɓɛ xunbenla Ala xa lu ε birin xɔn. Amina.

16

Pɔli a xɔntɔnna

¹ ε en ngaxakeden jaxalanmaan Foyibe yate muxu fajin na, naxan walima Sankire denkeleya yamaan xa. ² ε a yisuxu Marigin xinli alo a lan yama sarijanxin tagi kii naxan yi, ε a mali kiin birin yi a makoon na lu a ma denaxan yi. A tan yetɛɛn bata muxu wuyaxi mali a gbengbenna n tan.

† 15:9: Samuyɛli 22.50 nun Yaburin 18.50 ‡ 15:10: Sariyane 32.43 § 15:11: Yaburin 117.1 * 15:12: Esayi 11.10 † 15:19: Iliri yamanan sa Girɛki yamanan sogeteden kɔmɛnna ma. ‡ 15:21: Esayi 52.15

³ E Pirisila nun Akila xǎntǎn, n walike bodene Alaa Muxu Sugandixin Yesu xa. ⁴ E bata susu sayaan na n tan niina fe ra. N keden xa mi barikan birama e xa, siya gbete denkeleya yamane birin barikan birama e xa. ⁵ Denkeleya muxun naxanye e malanma e banxini, e ne fan xǎntǎn. E n xanuntenna Epayinete xǎntǎn, naxan singe denkeleya Alaa Muxu Sugandixin ma Asi yamanani. ⁶ E Mariyama xǎntǎn naxan walixi e xa kati! ⁷ E Andironiki nun Yuniyasi xǎntǎn n kon kaane, nxu nun naxanye sa kason na. E yatexi xerane ye. E singe denkeleya Alaa Muxu Sugandixin ma n tan yee ra.

⁸ E Anpiliyati xǎntǎn n xa, n xanuntenna Marigini. ⁹ E Yurubani xǎntǎn n xa, en walike bodena Alaa Muxu Sugandixin xa, e nun n xanuntenna Satakisi. ¹⁰ E Apelesi xǎntǎn naxan a yete yita Alaa Muxu Sugandixin gbeen na matoon xǎn. E Arisitobulaa denbayaan xǎntǎn. ¹¹ E Herodiyon xǎntǎn, n kon kaana. E Narisisaa denbayaan muxune xǎntǎn naxanye laxi Marigin na.

¹² E Tirifina nun Tirifosa xǎntǎn, naxanla naxanye walima Marigin xa han! E nun n xanuntenna Perasi naxalan gbeten naxan walixi Marigin xa han! ¹³ E Rufu xǎntǎn, Marigin naxan sugandixi, e nun a nga, naxan lu alo nga. ¹⁴ E Asinkirite nun Filegon nun Hereme nun Patirobasi nun Herimasi xǎntǎn e nun en ngaxakedenna naxanye e fema. ¹⁵ E Filologe nun Yuliye xǎntǎn e nun Nere nun a magilena, e nun Olinpasi nun yama sarijanxin naxanye birin e fema.

¹⁶ E bode xǎntǎn ngaxakedenya xǎntǎn sunbuni. Alaa Muxu Sugandixina yamane birin e xǎntǎnma.

Marakolon dǎnxene

¹⁷ Ngaxakedenne, n na e mafanma, e a liga e yeren ma muxune fe yi naxanye muxune tagi taxunma, e yi e bira tantanni. E xaranna naxan sǎtǎxi, e na matandima. E masiga ne ra. ¹⁸ Amasǎtǎ na muxu sifane mi walima en Marigina Alaa Muxu Sugandixin xan xa mumε, koni e yete rafan feene! E sǎntarene mayendenma e fala fajine nun e wule matǎxǎ falane ra. ¹⁹ Muxun birin bata a me a e Alaa falan suxuma. Nayi, n sewaxi e fe ra han, koni n wama nen e xa findi xaxilimane ra e fe fajin kolon, e yi fe naxin matanga sǎntareyani. ²⁰ Bǎne xunbenla Ala Setana halagima nen e sanna bun. En Marigi Yesu xa hinan e ra.

²¹ N walike boden Timote e xǎntǎn e nun Lusiyusu nun Yason nun Sosipateri, n kon kaane.

²² N tan, Teritiyusi nan kedini ito sebexi Pǎli xa, n fan bata e xǎntǎn Marigin xinli.*

²³ Gayi e xǎntǎn, nxu nun denkeleya yamaan birin yatigina. Erasite, taan gbeti ramarana e nun en ngaxakedenna Kuwaratusi e xǎntǎn.

²⁴ En Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixin xa hinan e ra. Amina.

Ala maxandin nun Ala tantunna

²⁵ Ala naxan nǎe e senbe soe n ma Xibaru Fajni raliin xǎn, e nun Yesu Alaa Muxu Sugandixina fe kawandi baan xǎn, fata na wundo feen kolonna ra naxan yi luxunxi to mi na ra, ²⁶ naxan bata mini kenenni iki nabine kitabune xǎn, fata habadan Ala yamarin na fa fala a xa rali siyane birin ma e yi denkeleya a ma, e yi a xuiin suxu,

²⁷ Ala naxan keden pe fe kolonna ra, en xa na Ala binya Yesu Alaa Muxu Sugandixin barakani habadan! Amina.

* 16:22: Teritiyusi nan Pǎli xuiin sebe a xa. Yanyina nde a wanla nan yi sebeli tiin na.

Kedi Singen Kørenti Kaane Ma

Pøli Alaa Falan Kedi Singena Kørenti Kaane Ma

Pøli a xerayaan sigatiin firindeni, a yi kike fu nun solomasexe raba Girekine konni Kørenti taani. A denkeleya yamaan malanna naxan fòlò na, na muxune yi findixi siya gbetene nan na naxanye yi suxure batuni nun.

Na waxatini Kørenti taan yi sabatixi han, fata a kunki tide firinne ra. Yulayaan yi sabatixi han! Namun feene fan yi sabatixi. Dunuɓa fe kolonna xaranna nun suxure batu feene fan yi sabatixi. Fe naxin nun sɔn naxin fan yi gbo. Nayi, na feene yi denkeleya yama nenen dexɔn ma, ne yi e mabandunma kiin birin yi. En na a toma nen nayi fa fala na kɔntɔfili wuyaxi ti nen xeraan ma.

Pøli keli xanbini na, a yi kɔntɔfili fe wuyaxi mɛ lan mɛn kaane denkeleya yamaan ma. Nayi, a yi kedin seɓe han naanin nɔxɔn. Firin yi ne ye naxanye ramaraxi Kitabun kui. Koni a dɔnxɛ firinna naxanye mi fa en yii to, ne fe falaxi Kørenti Kaane Kɛdine kui a Singena, keli a sora 5.9-13. E fe mɔn falaxi a kedin firinden kui a sora 2.3 e nun a sora 7.8. Kedi firinna naxanye Kitabun kui, ne seɓexi Pøli a xeraya sigatiin saxanden nin, a singen seɓexi Efesi taani (a mato Kørenti Kaane Kedi Singen sora 16.8), a firinden seɓexi Efesi taani hanma Masedoniya yi.

Kedi singen kui naxan seɓe Kørenti kaane ma, a yelin xanbini xɔntɔnna tiye, a yi wali fani kolonna ti Ala maxandini (1.1 han 9), Pøli yi a fala mɛn kaane xa, a e xa mayitaxunna naxan e tagi (1.10 han 4.21), e fe naxin naxan yamani (sora 5), e yi ba e feene raliye siya gbetene kiti sadene yi (6.1 han 11). A mɔn a yitama denkeleya muxune lanma e xa e fati benden nawali kii naxan yi (6.12 han 20). Na xanbi ra, a mɔn yi mɛn kaane maxɛdin wuyaxi yabi, lan feni itoe ma:

- Futu tiina (sora 7)
- Subena fe naxan baxi saraxan na suxurene xa, e nun muxun lan a xa a yete suxu kii naxan yi lan suxure batu feene nun namun fonne ma (8.1 han 11.1)
- Denkeleya yamaan malanna nun Marigina ximenna fe (11.2 han 34)
- Alaa Nii Sariɓanxina kiseene fe (sora 12 han 14)
- Faxe muxune keli fena sayani (sora 15)

Kedin naxanxi xibaruna nde nan ma alo xerana wanle nun xɔntɔnne (sora 16). Dunuɓa kɔntɔfili feni itoe birin yi, xerana a yitama nen Yesu nɔe muxune kɔntɔfili feene be e ma kii naxan yi, a a xanuntenyaan nan kiraan na naxan dangu feen birin na (sora 13).

¹ N tan Pøli, Ala naxan xilixi a sagoni, a yi n findi Yesu Alaa Muxu Sugandixin xeraan na, nxu nun en ngaxakedenna Sosaten nan ito seɓema ε ma. ² Nxu yi a rasiga Alaa denkeleya yamaan ma Kørenti taani, muxun naxanye bata rasariɓan Yesu Alaa Muxu Sugandixin barakani, naxanye xilixi alogo e xa findi yama sariɓanxin na, e nun muxun naxanye birin Ala maxandima yiren birin yi en Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixin xinli, e Marigina, e nun nxu fan gbeena.

³ En Fafe Ala nun en Marigin Yesu Alaa Muxu Sugandixin xa hinanna nun bɔɓe xunbenla fi ε ma.

Barika Birana Ala xa

⁴ N barikan birama Ala xa ε fe ra waxatin birin amasɔto a bata hinanna fi ε ma Yesu Alaa Muxu Sugandixin barakani. ⁵ Amasɔto ε feene birin bata sabati Yesu barakani, a yi ε mali falan nun ε fe kolonni. ⁶ Amasɔto nxɔ sereyaan bata rakamali ε yi Alaa Muxu Sugandixin fe ra. ⁷ Nayi, Alaa kise yo mi dasaxi ε ma ε nɛma en Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixin mame han a mini kenenni. ⁸ A mɔn ε marama nen ken, han waxati rapanna alogo en Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixin nama fe yo li ε ra a Fa Lɔxɔni. ⁹ Ala naxan ε xilixi alogo ε nun en Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixin xa lan ε bode ma, na tinxin.

Mayitaxunna denkeleya yamani

¹⁰ Ngaxakedenne, n na ε mafanma en Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixin xinli, ε birin xa lan ε bode ma, alogo ε nama yitaxun. ε findi muxu kedenna ra, ε miriyane nun ε kui feene yi findi kedenna ra. ¹¹ Amasõtõ ngaxakedenne, n bata a kolon Kilowe kon kaane xõn, a lantareyana ε tagi. ¹² N waxi naxan fala feni, na ni i ra: muxuna ndee a falama ε yε, e naxa, “N tan Põli nan fõxõ ra.” Bonna naxa, “N tan Apolosi nan fõxõ ra.” Bonna fan naxa, “N tan Piyeri nan fõxõ ra.” Nde gbete fan naxa, “N tan Alaa Muxu Sugandixin nan fõxõ ra.” ¹³ Alaa Muxu Sugandixini taxunxin na a ra ba? Põli nan gbangban wudin ma e xa ba? ε rafuxi igeni Põli nan xili yi ba?

¹⁴ N barikan birama Ala xa fa fala n mi ε sese rafuxi igeni ε tubi xinla ma fõ Kirisipu nun Gayi ¹⁵ alogo muxu yo nama a fala fa fala ε rafuxi n xinla nin. ¹⁶ N bata yi Esitefana nun a kon kaane fan nafu. Koni n mi fa a kolon xa n bata muxu gbete rafu. ¹⁷ Alaa Muxu Sugandixin mi n xexi, a n xa marafuun ti. A n xexi nen, a n xa sa Yesu a fe Xibaru Fajin nali, anu, n mi na ligama adamadiine lõnni falane xõn alogo Alaa Muxu Sugandixin faxa wudin* senben nama ba a ra na yi.

Xaxilimayaan nun xaxilitareyana

¹⁸ Yesu faxa fena wudin ma, na findixi xaxilitareyaan nan na muxune xa naxanye halagima. Koni Ala en tan naxanye rakisima, a findixi Ala senben nan na en tan xa. ¹⁹ Ito nan sebexi Kitabun kui: “N fe kolonne fe kolonna kalama nen, n yi xaxilimane xaxilimayani fu.”† ²⁰ Fe kolonna minen yi? Sariya karamõxõn minen yi? Waxatini ito muxu lõnnixin minen yi? Dunuõa muxune nun e fe kolonna mi Ala kolonxi a fe kolonni. Ala mi dunuõa fe kolonna findixi daxuyaan na ba?

²¹ Amasõtõ Alaa fe kolonna mi tinxi dunuõa muxune xa Ala kolon e fe kolonni. A Ala kenexi nen a xa muxu denkeleyaxine rakisi kawandini ito xõn naxan luxi alo daxuyana yamaan xa. ²² Yahudiyane taxamasenne maxõdinma, Girekine fe kolonna fenma. ²³ Koni Alaa Muxu Sugandixin gbangban feen wudin ma, en na nan ma fe kawandi bama. Yahudiyane mi tinma na nan me, e nun daxuyaan na a ra siya gbetene xa. ²⁴ Koni Ala bata naxanye xili, xa a findi Yahudiyana hanma Girekina, Alaa Muxu Sugandixin findixi Ala senben nun a fe kolonna nan na, na kanne xa. ²⁵ Amasõtõ hali Alaa fena ndee nun daxuyaan maliga, na daxuyaan dangu muxune fe kolonna ra. Hali Alaa fena ndee nun senbetareyaan maliga, na senbetareyaan gbo muxune senben xa.

²⁶ Ngaxakedenne, ε miri a ma, ε yi findixi muxun sifan naxanye ra Ala ε xilixi waxatin naxan yi. Fe kolon wuyaxi mi yi ε yε adamadiine yεε ra yi. Senbema wuyaxi mi yi ε yε, denbaya barakaxi wuyaxi mi yi ε yε. ²⁷ Koni naxan ma fe findixi daxuyaan na dunuõa muxune xa, Ala na nan sugandixi a xa fe kolonne rayagi. Naxan findixi senbetaren na dunuõa muxune xa, a na nan sugandixi alogo a xa senbemaneyagi. ²⁸ Dunuõa muxune yoxi naxan ma, e yi a rapaxu, e yi a bõte raba, e mi naxan yatexi se ra, Ala na nan sugandixi a xa dunuõa se yatexine halagi. ²⁹ Nayi, adamadi yo mi nõε a yete matõxe Ala yetagi. ³⁰ Koni Ala bata ε kafu a Muxu Sugandixin Yesu ma, a yi a findi en ma fe kolonna ra fata Ala ra, e nun en ma tinxinna nun sarijanna nun xunbana. ³¹ Nanara, a sebexi Kitabun kui, a naxa, “Xa muxun naxan a yete matõxõma, a xa a yete matõxõ Marigina fe ra.”‡

2

Yesu gbangban feen wudin ma

¹ Ngaxakedenne, n to fa ε fema n xa fa Alaa fe sereyaan ba ε xa, n mi fala tilinxi ti ε xa fe kolonni. ² Amasõtõ n na a ragidi nen fa fala n nama fefe kolon ε tagi, fõ Yesu Alaa Muxu Sugandixina fe, naxan gbangban wudin ma. ³ Nanara, n yi ε fema senbetareyani, n yi xuruxurunma gaxuni. ⁴ N yi xaranna nun kawandin naxan tima, n mi yi katama

* 1:17: Romi kaane yi muxune gbangbanma wudin nan ma, e yi e faxa. Yesu sayaan findixi senben nan na naxan habadan nii rakisin fima muxune ma. Yesu gbangban wudin naxan ma, na bata findi kisin taxamasenna ra. † 1:19: Esayi 29.14 ‡ 1:31: A mato Yereimi 9.22-23 kui.

muxune mabandundeni adamadiine fe kolonna xan xõn, fõ Alaa Nii Sarijanxin senbena, ⁵ alogo ε nama denkeleya adamadiine fe kolonna ma, fõ Ala senbena.

Alaa fe kolonna

⁶ Anu, naxanye denkeleyaan bata kõxõ, nxu ne xaranma fe kolonna nde ma. Koni dunuḡa ito fe kolonna mi a ra, hanma dunuḡa kuntigine* gbeena, naxanye halagima. ⁷ Nxu tan Alaa fe kolonna wundo feen nan yebama, naxan yi luxunxi, koni Ala bata yi naxan nagidi en ma en ma binyena fe ra, benun dunuḡa xa da. ⁸ Dunuḡa kuntigi yo mi na fe kolonna kolonxi. Xa e yi a kolon, e mi yi Marigin binyen kanna gbangbanḡe wudin ma nun. ⁹ Koni alo a sebexi Kitabun kui kii naxan yi, a naxa, “Ala feen naxan yitõnxi a xanu muxune yee ra, yeen munma na to, tunla munma na me, muxun xaxinla munma na yee to.”†

¹⁰ Koni Ala bata a makenen en tan xa a Nii Sarijanxin barakani. Alaa Nii Sarijanxin feen birin bunna fenma hali Alaa fe tilinxine. ¹¹ Amasõtõ nde muxune ye naxan nõe muxun kui feen kolonḡe, ba a yete nii yi feen na naxan na kanna fatini. Na kiini, Alaa Nii Sarijanxin nan fan Alaa feene birin kolon.

¹² En mi dunuḡa ito xaxinla xan sõtõxi, koni fõ Alaa Nii Sarijanxina, Ala naxan nafaxi, alogo Ala seen naxanye birin fixi en ma, en xa ne kolon. ¹³ Nxu na feene nan falama, naxanye mi findixi muxune fe kolonne xaranne ra, koni fõ Alaa Nii Sarijanxina xaranna. Nxu Alaa Niina feene yebama na kanna nan xa, na niin naxan yi. ¹⁴ Koni Alaa Nii Sarijanxin mi muxun naxan yi, na kanna mi Alaa Niina feene suxe mume. Daxuya feene nan ne ra a yee ra yi, a mi nõe e famunḡe. Amasõtõ Alaa feene kolonma a Nii Sarijanxin nan xõn. ¹⁵ Alaa Nii Sarijanxin muxun naxan bõḡe yi, na kanna nõe feene birin tagi rabe nen, koni muxu yo mi nõe na kanna feene kolonḡe. ¹⁶ Amasõtõ, a sebexi Kitabuni, a naxa, “Nde nõe Marigina miriyane kolonḡe alogo a xa a kawandi a yi a rakõta?”‡ Koni en tan, Alaa Muxu Sugandixina miriyana en yi.

3

Alaa walikene fe

¹ Ngaxakedenne, n mi yi nõe falan tiye ε xa alo muxun naxanye kõxõxi Alaa feene yi, koni alo dunuḡa muxune alo muxun naxanye dii nõreyani Alaa Muxu Sugandixina feene yi. ² N bata xaranna fi ε ma naxan luxi alo xijḡe igena, donse xõdexen mi yi a ra, bayo ε mi yi nõe a rasuxe. Koni hali iki, ε mi a nõe singen. ³ Amasõtõ ε mõn luxi nen alo dunuḡa muxune. Bayo xõxõlõnyaan nun lantareyana ε tagi. Na mi a yitaxi ba fa fala a dunuḡa muxune nan ε tan na naxanye sigan tima alo adamadiin bonne? ⁴ ε tan nde keden na a fala, a naxa, “N tan, Põli nan gbee n na,” boden yi a fala, a naxa, “N tan, Apolosi nan gbee n na,” adamadiyaan feene xa mi ne ra ba?

⁵ Nde Apolosi ra? Nde Põli ra? Alaa walikēen nan tun nxu tan na, naxanye ε malixi ε denkeleya. Birin a wanla rakamalima nen Marigin naxan soxi a yii. ⁶ N sansiin si nen, Apolosi nan yi a ige sama, koni Ala nan a rasabati. ⁷ Na kiini, sese mi sansiin si muxun nun a ige sa muxun na fõ Ala naxan a rasabatima. ⁸ Sansiin si muxun nun a ige sa muxun birin lan, Ala ne keden kedenna birin saranma nen lan e wanla yaten ma. ⁹ Amasõtõ nxu findixi walikene nan na, naxanye nun Ala walima. ε tan findixi Alaa xēen nan na, xanamu, Alaa banxina. ¹⁰ Ala bata a ragidi n ma a hinanni, n yi wali a xa alo banxi tiin naxan fatan, n yi banxin beten sa. Iki, muxu gbete bata banxin ti na fari. Koni fõ birin xa a liga a yeren ma na banxin ti feni. ¹¹ Amasõtõ banxi tiin mi nõe banxi beten saxin maxete, bayo a bata yelin beten se. Alaa Muxu Sugandixin Yesu nan a beten saxin na. ¹² Koni, xa muxu yo banxin ti na beten saxin fari, a xema banxin ti, hanma gbeti daxina,

* 2:6: Yanyina nde Põli falan tima dunuḡa kuntigi jaxine nan ma e nun Setana yinnan naxanye na kuntigine jaxine senben binla ra. † 2:9: A mato Esayi 64.3 kui. ‡ 2:16: Esayi 40.13

hanma bɔxɔ bun nafunle, hanma wudina, hanma sɛxɛna, ¹³ birin wali xɔnna makenɛnna nɛn Yesu Fa Lɔxɔni. Amasɔtɔ tɛɛn nan fama, na yi muxun birin wali funfun mayita, xa a fan, xa a mi fan. ¹⁴ Xa muxun wanla nde kɛ tɛɛn mi naxan halagɛ, na kanna na saranna sɔtɔma nɛn. ¹⁵ Koni xa muxun wali xɔnna gan, a bata bɔnɔ na yi. A yetɛɛn kisima nɛn, koni a luma nɛn alo muxun na dangu tɛɛn xun ma.

¹⁶ Ɛ mi a kolon ba, fa fala a ɛ findixi Ala Batu Banxin nan na, Alaa Nii Sarijanxin dɔxɔdena? ¹⁷ Nanara, xa muxu yo Ala Batu Banxin kala, Ala na kanna halagima nɛn. Amasɔtɔ Ala Batu Banxin sarijan, ɛ tan yetɛɛn nan Ala Batu Banxin na.

¹⁸ Nanara, muxu yo nama a yetɛ mayenden. Xa muxuna nde ɛ tagi naxan a mirima fa fala a fe kolonna nan a tan na dunuɲa muxune yɛɛ ra yi, a yi lan nɛn, na kanna xa a yetɛ yatɛ xaxilitaren na, alogo a xa findi fe kolonna yatin na. ¹⁹ Amasɔtɔ dunuɲa fe kolonna findixi daxuyaɲan nan na Ala yɛɛ ra yi, alo a sɛbɛxi Kitabun kui kii naxan yi, a naxa, “Ala xaxilimane suxuma e yetɛna kɔtɛne nan xɔn.”* ²⁰ A mɔn naxa yire gbɛtɛ yi, “Marigin fe kolonne miriyane kolon fe fuune nan na.”† ²¹ Nanara, muxu yo nama a kanba adamadiine yi sɔnɔn! Amasɔtɔ ɛ tan nan gbee itoe birin na: ²² Pɔli yo, Apolosi yo, Piyeri yo, dunuɲa ito yo, siimayana hanma faxana, waxatini ito hanma naxan fama, ɛ gbeen nan e birin na, ²³ koni Alaa Muxu Sugandixin nan fan gbee ɛ tan na, Ala nan fan gbee Yesu ra.

4

Yesu a xɛrane

¹ Na kui, muxune xa nxu yatɛ Alaa Muxu Sugandixina walikɛne nan na, Alaa wundo feene taxuxi naxanye ra. ² Nba, tinxinna nan maxɔdinxi walikɛɛn ma. ³ Na mi fefe ra n tan xa, xa ɛ tan n yalagi hanma adamadiine kiti sadena nde. N tan yetɛɛn mi nɔɛ n yetɛ yalagɛ, ⁴ bayo n xaxinla mi n yalagixi. Koni na mi a ligɛ a n tinxin, bayo Marigin nan n makitima. ⁵ Nanara, ɛ nama kitin sa benun a waxati saxin xa a li, benun Marigin xa fa, naxan dimin fe luxunxine raminima kenenni, a yi bɔɲɛ yi feene makenɛn. Nayi, birin a binyen sɔtɛ Ala yii.

⁶ Ngaxakedenne, n na feene birin falaxi n yetɛ nun Apolosi ma ɛ tan nan ma fe ra alogo nxɔ misaala xa sandani ito bunna yita ɛ ra fa fala “Ɛ nama dangu fe sɛbɛxine ra.” Ɛ yi waso ayi, ɛ muxune rafisa e bode xa. ⁷ Nanse i tan danguxi bodene ra? Nanse i yii, naxan mi soxi i yii? Xa a soxi i yii nɛn, nanfera i fa i yetɛ matɔxɔma alo i tan yetɛɛn nan a sɔtɔxi?

⁸ Ɛ bata wasa sinma! Ɛ bata findi nafulu kanne ra sinma! Ɛ bata findi mangane ra, hali nxu tan mi naxan sɔtɔxi. A yi rafanɲɛ n ma ɛ xa findi mangane ra yati alogo nxu fan xa findi a ra ɛ xɔn. ⁹ Amasɔtɔ n yengi yi a ma fa fala Ala bata nxu tan xɛrane lu xanbin na alo muxu suxin naxanye yalagixi e xa faxa yamaan yɛɛ ramaxa seen na, nxu to bata findi mato seen na dunuɲa muxune birin yetagi e nun malekane. ¹⁰ Daxun nan nxu tan na Alaa Muxu Sugandixina fe ra. Koni xaxilimaan nan ɛ tan na Alaa Muxu Sugandixini. Sɛnbɛ mi nxu tan na, koni ɛ tan, sɛnbena ɛ tan na. Ɛ tan binyaxi, koni nxu tan yarabixi. ¹¹ Kamɛna nxu suxuma han iki yetɛni e nun min xɔnla nun marabenna. Nxu ɲaxankataxi, sigatiin nan fa nxu ra. ¹² Nxu taganma walɛ nxu yiine ra. E na nxu danga, nxu duba e xa. E na nxu bɛsɛnxɔnya, nxu limaniya. ¹³ E na nxu mafala, nxu tan yi e ralimaniya. Nxu bata findi dunuɲa ɲama bɔxɔn daxin na alo se xɔsɛxine han iki.

¹⁴ N mi ito sɛbɛxi ɛ ma alogo n xa ɛ rayagi, koni alogo n xa ɛ rakolon alo n xanunten diine. ¹⁵ Amasɔtɔ hali karamɔxɔ wuli fu yi tixi ɛ yɛɛ ra nun naxanye ɛ xaranma Alaa Muxu Sugandixina fe ma, fafe keden peen nan ɛ xa. Amasɔtɔ n bata findi ɛ fafe ra Alaa Muxu Sugandixin Yesu a fe yi, n Yesu a fe Xibaru Faɲin nali ɛ ma. ¹⁶ Nanara, n na ɛ mafanma, ɛ xa n naliga. ¹⁷ N Timɔtɛ rasigama ɛ ma na nan ma. N nafan diin nan a tan na e nun tɔgɔndiya muxuna Marigina fe yi. A n ma kirane rabirama ɛ ma nɛn Alaa Muxu Sugandixin Yesu yi, n denkeleya yamane birin xaranma naxanye ma yiren birin yi.

* 3:19: A mato Yuba 5.13 kui. † 3:20: Yaburin 94.11

¹⁸ Ε tan ndee ε yete yigboma, a n mi fa fama ε fema sōnōn. ¹⁹ Koni xa Marigin tin, n fama nen ε fema iki sa. Nayi, n fama nen na muxu wasoxine senben kolondenī, hali ε falan gbansanna mi a ra. ²⁰ Amasōtō falan xa mi Alaa Mangayaan na, fō senbena. ²¹ Nanse rafan ε ma? N xa fa bosaan na ε yete ra? Hanma xanuntenyaan nun limaniyana?

5

Yalunyana fe

¹ Nba, e a falama fa fala a muxuna ndee yanga suxuni ε tagi. Na yanga suxu kiin naxu kati, hali denkeleyatarene mi na nōxōnna ligama. Muxuna nde bata a nga xuri tongo. ² Hali na, ε mōn ε wasoma! A yi lan nun, ε xa sunu na ma, muxun naxan na fe sifan ligaxi, ε yi na ba ε tagi. ³ Hali n gbindin mi ε fema koni n xaxili ε xōn. Muxun naxan bata na fe sifan liga, n bata yelin na kanna yalage alo n nēma yi ε fema. ⁴ Ε na ε malan Marigi Yesu xinli, n fan xaxili ε xōn ma, Marigi Yesu senben fan ε xōn ma, ⁵ na waxatini, ε na kanna kedi ε tagi, a lu Setana yii, alogo a fati benden napan feene xa kala, a niin yi kisi Marigin Fa Lōxōnī.

⁶ Ε yete matōxōn mi fan mumē! Ε mi a kolon ba, fa fala a “Buru rate sena* ndedi nan buru fujin birin natema?” ⁷ Nayi, ε yete rasarijan! Ε haken ba ε tagi naxan luxi ε ye alo buru rate se fonna buru xunni. Ε lu alo buru nenēn naxan mi basanxi se gbete ra. Amasōtō Alaa Muxu Sugandixin bata faxes en xa alo Halagi Tiin Dangu Lōxōn† saraxa yexēena.‡ ⁸ Nayi, en xa na sanla raba a kiini. En nama a liga buru rate se fonna ra naxan luxi alo maranaxun nun fe naxina. Koni en xa a liga alo buru rate seen mi basanxi burun naxan na, sarijan na nun nōndini.§

⁹ N na a sebe nen ε ma n ma kedin kui, a ε nama ε nun yanga suxune malan. ¹⁰ Koni n mi a falaxi dunuḡa ito muxune xan ma fe ra, naxanye yanga suxuni, hanma milantenne hanma kansun tiine hanma suxure batune. Xa a yi na kii nin nun, fō ε mini dunuḡa yi feu! ¹¹ Iki, n na a sebema ε ma fa fala, muxun naxanye bata e yete findi denkeleya muxune ra, koni e lu yanga suxuni, hanma milantenyana, hanma suxure batuna, hanma nafiḡiyana, hanma dōlo minna hanma kansun tina. Hali ε nun ne nama ε yii malan donse dondeni. ¹² Anu, n tan ma wali mi a ra, n yi denkeleyatarene makiti. Koni ε tan xa mi lan ε yi denkeleya yamaan muxune makiti ba? ¹³ Ala nan denkeleyatarene kitine bolonma. A sebexi Kitabuni, a naxa, “Ε xa muxu naxin kedi ε tagi.”*

6

Kitina ngaxakedenmane tagi

¹ Xa yengen muxu firinna tagi denkeleya yamani, nanfera ε tinma na kitin xa sa tinxintarene tagi, benun a xa sa yama sarijanxin tagi? ² Ε mi a kolon ba, fa fala yama sarijanxin dunuḡaa kitin sama nen? Nba, xa ε dunuḡa kitine sama nen, nanfera ε mi nōe fe xuridine kitin se? ³ Ε mi a kolon ba fa fala a en tan nan malekane makitima? En fa taganḡe dunuḡa ito feene ma nayi ba? ⁴ Nba, xa yengene ε tagi dunuḡa feene ma, ε muxune dōxe kitisane ra nayi naxanye mi binyaxi denkeleya yamaan tagi ba? ⁵ N na ε yagi feen nan falama nayi. Na bunna nenēn ba, fa fala fe kolon yo mi ε tagi naxan nōe denkeleya muxu firinna tagi kitin se? ⁶ Koni denkeleya muxuna nde bata a ngaxakeden na nde xili kitini denkeleyatarene konni denkeleyatarene yete xōri!

⁷ Xa kitine ε tagi, bōnōn nan na ra. Benun na xa liga, a mi yi lan ba, ε xa tin tinxintareyaan yi liga ε ra nayi? Nayi, ε mi yi lan ba, ε tin kansunna ma? ⁸ Koni ε tan yetēen nan tinxintareyaan ligama, ε yi ε ngaxakedenmane yii seene kansun. ⁹ Ε mi a

* 5:6: buru rate sena: Lebenna na a ra naxan burun nagboma ayi. † 5:7: Halagi Tiin Dangu Lōxōn Sanla: Nabi Musaa waxatini, Ala fitina feen nafa nen Firawona yamaan ma, malekan yi fa e dii singene birin faxes kōe kedenna ra. Koni, Isirayila kaane yi saraxa wunla xuya e banxine de wudine ma, saya malekan yi dangu e xun ma. Na feen sanla ni ito ra. A mato Xōrōyaan 12.1-13 kui. ‡ 5:7: A mato Xōrōyaan 13.7 nun 12.21 kui. § 5:8: A mato Xōrōyaan 12.15-20 nun Sariyane 16.3 kui. * 5:13: Sariyane 17.7

kolon ba fa fala tinxintarene mi keen sɔtɔma Alaa Mangayani? E nama e yete mayenden. Yanga suxune hanma suxure batune hanma yalundene hanma xemɛn naxanye kafuma e bode ma, ¹⁰ hanma mujadene hanma milantenne hanma dɔlɔ minne, hanma nafigine, hanma kansun tiine, ne sese mi keen sɔtɔma Alaa Mangayani. ¹¹ E tan ndee yi na kii nin nun, koni e yulubine bata xafari, e rasarijan, e yi findi muxu tinxinxine ra en Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixin xinli a Nii Sarijanxin barakani.

E Ala binya e fati bendeni

¹² E a falama nen, e naxa, “Feen birin daxa n tan xa.” Koni tɔnɔ mi feen birin na. E naxa, “Feen birin daxa n tan xa.” Koni n tan mi tinje luyɛ sese a konyiya bun. ¹³ E mɔn a falama, e naxa, “Kuiin nan gbee donseen na, donseen nan fan gbee kuiin na.” Koni Ala e firinna birin halagima nen. Muxun fati benden mi rafalaxi yanga suxun xan xili yi bayo Marigin nan gbee fati benden na, e nun Marigin fan fati benden nan xa. ¹⁴ Ala bata Marigin nakeli sayani, a en tan fan nakelima nen a senbeni. ¹⁵ E mi a kolon ba fa fala a e fati benden findixi Alaa Muxu Sugandixin fati benden yirena nde nan na? Nayi, n lan n xa Marigin fati benden din yalunden fatin na ba? En-en de! ¹⁶ E mi a kolon ba fa fala xemɛn naxan nun jaxalan yalunden kafuma, a ne bata findi fati bendɛ kedenna ra? Na ma, a seɓexi Kitabuni: Ne firinna bata findi fati bendɛ kedenna ra.* ¹⁷ Koni naxan a yete tugunma Marigin na, na nun Marigin findima nen kedenna ra.

¹⁸ E gi yanga suxun bun. Muxun yulubi gbɛten naxanye ligama ne mi a fati bendeni, koni muxun naxan yangan suxuma na yulubin ligama a yete fati benden nan xili ma. ¹⁹ E mi a kolon ba fa fala Alaa Nii Sarijanxin Batu Banxin nan e fati benden na, Niin naxan e yi, Ala naxan fixi e ma? E gbee mi e fati benden na. ²⁰ Amasɔtɔ a e xunbaxi sare xɔdɛxen nan na. Nayi, e Ala binya e fati bendeni.

7

Futu feen maxɔdinna

¹ E naxan falaxi e kedɛn kui, en fa na ma fa fala xa a lan xemɛn nama jaxanla tongo. ² Anu, yanga suxun to bata gbo ayi, a lan xemɛn birin xa jaxalan keden futu a yete xa. Xemɛn birin ma jaxalan xa lu a yii, jaxanla birin ma xemɛ yi lu a yii. ³ Xemɛn lan a xa naxan liga a jaxanla xa, a xa na liga a xa. Naxanla fan na kii nin a xemɛn xa. ⁴ Naxanla sago mi a yete fati bendeni fɔ a xemɛna. Na kiini, xemɛn fan sago mi a yete fati bendeni fɔ a jaxanla. ⁵ E nama tondi e bode ra fɔ xa e firinna bata waxatina nde sa lan na fe ma alogo e xa lu Ala maxandɛ. Na xanbi ra, e mɔn yi lu e bode ra alogo Setana nama e ratantan e yete suxutareyaan xɔn.

⁶ N tinxi naxan ma n na nan falama na ra. A mi findixi yamarin xan na. ⁷ N yi wama nen, birin xa findi jaxalan dɔxɔtaren na alo n tan, koni birin nun a kiseen na a ra Ala xɔn. Nde na ito sɔtɔ, nde fan yi nde gbɛte sɔtɔ.

⁸ Nba, naxanye mi futun bun e nun kaja gilene, n ni ito nan falama ne fe yi. A lan e xa lu e danna alo n tan. ⁹ Koni xa e mi nɔɛ e yete suxe, a lan nen e xa lu futun bun, amasɔtɔ na fisa benun e xa lu kunfa gbeeni.

¹⁰ Nba, naxanye futun bun, n yamarini ito fima ne nan ma fe ra. N tan mi a ra fɔ Marigina. Naxanla nama a mɛ a xemɛn na. ¹¹ Xa a a mɛ a xemɛn na, a nama dɔxɔ xemɛ gbɛte xɔn. Xanamu, e nun a xemɛn tagin xa yitɔn. Xemɛn fan nama a jaxanla ramɛ.

¹² N ni ito nan falama muxun bonne xa. N tan nan a falama, Marigina falan mi a ra. Xa jaxalan denkeleyatarena nde xemɛ denkeleyaxina nde yii, xa jaxanla tin a e xa lu e bode ra, a mi lan xemɛn yi a mɛ a ra. ¹³ Xa jaxalan denkeleyaxina nde dɔxi xemɛ denkeleyatarena nde xɔn, xa xemɛn tin a e xa lu e bode ra, a mi lan jaxanla yi a mɛ a ra. ¹⁴ Amasɔtɔ xemɛ denkeleyataren bata rasarijan a jaxanla xɔn. Na kiini jaxalan denkeleyataren fan bata rasarijan a xemɛ denkeleyaxin xɔn. Xa na mi yi a ra nun, e diine yi findima nen muxu sarijantarene ra, anu jɔndin naxan na e rasarijanxi. ¹⁵ Koni xa

* 6:16: Dunuja Fɔlɔn 2.24

denkeleyataren waxi a me feni a xemen na hanma a jaxanla ra, a lu a xa siga. Denkeleya muxun mi fa xidixi nayi a na findi xemen na hanma jaxanla. Amasoto Ala en xilixi boje xunbenla nin. ¹⁶ Amasoto i tan jaxanla, i a kolonma di, xa i noe i ya xemen nakise? I tan xemena, i a kolonma di, xa i noe i ya jaxanla rakise?

Birin xa lu Ala fe ragidixini

¹⁷ Ba na ra, birin xa lu a kiini alo Marigina a ragidixi a ma kii naxan yi Ala a xili waxatin naxan yi. N yamarini ito nan soxi denkeleya yamane birin yii. ¹⁸ Alo misaali itoe: Xa xemena nde yi banxulanxi Ala a xili waxatin naxan yi, a nama a banxulanyaan luxun. Koni xa nde gbete mi yi banxulanxi benun Ala xa a xili, a nama tin sonon, a xa banxulan. ¹⁹ Amasoto xa i banxulanxi, xa i mi banxulanxi, fefe mi na ra fo i xa Alaa yamarine nan suxu. ²⁰ Birin xa lu a kiini alo a yi kii naxan yi benun Ala xa a xili. ²¹ Ala i xili waxatin naxan yi, xa konyin nan yi i tan na, i nama xamin na ra. Koni xa i noe feren sote i xoroja, na liga. ²² Amasoto Marigin bata konyin naxan xili, Marigina xoron nan na ra. Ala bata xoron naxan xili, na fan bata findi a Muxu Sugandixina konyin na. ²³ Ala e saraxi sare xodexen nan na. E nama findi adamadiine konyine ra. ²⁴ Ngaxakedenne, e keden kedenna birin xa lu e kiini Ala yetagi alo e yi kii naxan yi benun Ala xa e xili.

Muxun naxanye mi futun bun e nun kaja gilene fe

²⁵ Muxun naxanye mi futun bun, e naxan sebexi ne fe ra, en fa na ma. Marigina yamarin xa mi ito ra, koni Ala to bata n findi tinxin muxun na a kininkininni, n na n ma miriyaan nan falama.

²⁶ Toro waxatini ito yi, a lan nen muxun xa lu alo a kii naxan yi. ²⁷ Xa jaxanla i yii, i nama kata fa fala i xa a bejin. Xa jaxalantare kanna nan i ra, i nama jaxanla fen. ²⁸ Koni xa i futun ti, yulubin mi na ra. Xa sungutunna doko xeme taa ra, yulubin mi na ra. Koni naxanye futun tixi, ne toro wuyaxi sotoma nen e dunuja yi gidini, n waxi n xa ne masiga e ra.

²⁹ Ngaxakedenne, n naxan ma, na ni ito ra. Waxatin mi fa xunkuya sonon. Folo iki ma, jaxalan kanne xa lu alo jaxalan mi e yii. ³⁰ Muxun naxanye wugama, e xa liga alo e mi yi wugama. Muxun naxanye sewaxi, e xa liga alo e mi yi sewaxi. Naxanye bata saren so, ne xa liga alo e mi se ramarama. ³¹ Muxun naxanye dunuja seene rawalima, e xa liga alo e mi tona sotoma e yi. Amasoto dunuja ito danguma nen.

³² Nba, a xoli n ma nen e xa xoroja xaminna birin ma. Naxalantare kanna a joko luma Marigina wanla nan tun xon alogo a xa Marigin nan kenon. ³³ Koni jaxalan kanna a joko luma dunuja feene nan xon alogo a xa a jaxanla kenon. ³⁴ Nayi, a feene yitaxunxin na a ra. Naxanla naxan fan mi futuxi hanma sungutunna, ne joko luma Marigina wanle nan tun xon alogo e xa findi Ala gbeen na fati benden nun niini. Koni jaxanla xeme kanna, na a joko luma dunuja feene nan xon, alogo a xa a xemen kenon.

³⁵ N na falama e xa e mali feen nan na. N mi kataxi, n xa e raxolo. Koni n waxi a xon ma nen e xa lu fe fajine nan fari naxanye lanxi, alogo e xa lu biraxi Marigin nan tun foko ra.

³⁶ Xa banxulanna bata jaxanla masuxu, a yi a miri a a sungutunna toroma nen, xa a fa fori, a mi a doko. Xa a waxi a doko feni, nayi a xa a waxon feen liga, a mi yulubi ligaxi na yi. ³⁷ Koni xa xemena a ragidi a bojeni, karahan mi naxan na, a a nama sungutunna doko, a mon noe a yete suxe, fe fajin nan na fan na. ³⁸ Na ma, naxan bata a gbeen futu, na bata fe fajin liga, koni naxan mi a gbeen futuxi, na bata fe fajin liga dangu bonna ra.

³⁹ Jaxanla xa doko a xemen xon han a xemen yi faxa. Koni xa a xemen faxa, a bata xoroja nayi, a noe doko nen gbete xon ma naxan nafan a ma. Koni a xa findi Marigin gbeen nan na. ⁴⁰ Koni n ma miriyani, sewana a xa, xa a lu a kiini. N laxi a ra mon, fa fala Alaa Niina n fan yi.

¹ Ε naxan seβexi subena fe yi naxan bata rali suxurene ma, en fa na ma. Fe kolonna en birin yi. Fe kolonna muxun findima wasoden nan na, koni xanuntenyaan maliin nan tima. ² Muxun naxan a mirima fa fala a fe kolon, na mi fe kolon alo a lan a xa a kolon kii naxan yi. ³ Koni muxun naxan bata Ala xanu, Ala na kanna kolon.

⁴ Nanara, donseen naxan bata rali suxurene ma, en fa na nan ma fe falama. En na a kolon fa fala suxuren mi findixi sese ra dunuḡa yi. Ala keden peen na a ra. ⁵ Hali batu se wuyaxi to βῶxῶ xῶnna nun kore xῶnna fari, muxun naxanye ma a “alane,” hali “ala” wuyaxi nun “marigi” wuyaxi yi na nun, ⁶ koni en tan mabinni, Ala keden peen na a ra. A tan nan en fafe ra naxan seen birin daxi. En na en ma dunuḡa yi gidin ligama a tan nan xa. Marigi keden peen na a ra, Yesu Alaa Muxu Sugandixina. Seen birin daxi a tan nan baraka yi. En na en ma dunuḡa yi gidin ligama a tan nan baraka yi.

⁷ Koni muxun birin mi ito kolon. Muxuna ndee bata dari suxure kii feene ra. Hali iki, e nema donse sifani ito donḡe, e yengi luma a xῶn ma nen a e suxuren kiseen nan donma. E xaxili kobin fan e yalagima, a e xῶsi. ⁸ Koni donseen mi en masoma Ala ra. Xa en na a don, en mi βῶnῶma sese yi. Xa en mi a don, en mῶn mi tῶnῶ yo sῶtῶma.

⁹ Koni hali feene liga feen xῶrῶyaan to ε yi, ε a liga ε yeren ma, ε nama na muxune bira yulubini naxanye munma senβε sῶtῶ denkeleyani. ¹⁰ Amasῶtῶ muxun naxan senβε mi gbo denkeleyani feni ito yi naxan xaxinla kobi, xa na i tan fekolonna li i deḡe suxure banxini, na mi na fan nawekile a fan yi suxure kii donseen don ba? ¹¹ Nba, na muxun naxan munma senβε sῶtῶ denkeleyani, Alaa Muxu Sugandixin faxaxi naxan xa, na halagima nen i tan fekolonna xῶn ma na yi. ¹² Nba, ε na haken liga i ngaxakedenna ra na kiini, i yi a xaxili kobin natantan, i mῶn yulubin ligama Alaa Muxu Sugandixin na na haken nan xῶn. ¹³ Nanara, xa donsena a lige ngaxakedenna yi bira yulubini, n tan fan mi fa na suben donḡe sῶnῶn mume, alogo n nama a bira yulubini!

9

Feen naxanye lan xerane ma

¹ Xῶrῶ mi n tan na ba? Xera mi n tan na ba? N tan mi en Marigi Yesu toxi ba? N wali xῶnna xa mi ε tan na Marigini ba? ² Hali bonne mi n kolon xeraan na, koni fῶ ε tan xa a kolon nen! Bayo ε tan to bata denkeleya, na findixi n ma xerayaan taxamasenna nan na Marigini.

³ N na n xῶnbama falani itoe ra n tῶneḡe muxune nan xa. ⁴ N naxa, nxu mi daxa nxu xa nxu deḡe nxu yi nxu min? ⁵ Nxu mi daxa, nxu fan yi denkeleya naxanla nde futu ba, a yi siga nxu fῶxῶ ra sigatini alo xeraan bonne nun Marigin xunyene nun Piyeri a ligan kii naxan yi? ⁶ Nxu nun Baranabasi nan tun daxa ba, nxu wali donse feen na? ⁷ Sofaan mundun a yete goronna tonge a sofa wanli? Nde wudin siye, a mi a bogine don? Nde xuruseene rabe a mi e nῶnῶn min?

⁸ N ma falani ito findixi adamadiine miriyaan gbansanna nan na ba? Sariya Kitabun fan mi na fe kedenna xan falaxi ba? ⁹ Amasῶtῶ, a seβexi Musaa Sariya Kitabun kui, a naxa, “I na jingen ti malo bodonna ra, i nama a deen xidi.”* Ala a nῶxῶ luxi jingene nan gbansan xῶn ma ba? ¹⁰ A mi ito falaxi en tan xan ma fe ra ba? Di, ito seβexi en tan nan ma fe ra yati. Xee biin neen xeen bima, malo xaban neen maala xabama, e yigi saxi se xabaxine yitaxunna nan ma. ¹¹ Nxu tan to bata sansiin woli ε tagi naxan findixi Alaa feene ra, xa nxu fati benden mali seen sῶtῶ ε yii, na naxu ba? ¹² Xa a daxa ε xa bonne mali seni itoe ra, a mi daxa nxu tan xa dangu ne ra ba? Anu, nxu tan mi sariyani ito rawalixi. A makuya na ra. Nxu bata diḡa feen birin ma alogo sese nama Alaa Muxu Sugandixina fe Xibaru Fajin madigan.

¹³ Ε mi a kolon ba, fa fala a muxun naxan walima Ala Batu Banxini, na a donseen sῶtῶma Ala Batu Banxin nin? Naxanye saraxane bama, ne e gbeen sῶtῶma saraxan nin. ¹⁴ Marigina en yamarixi na kii nin fa fala naxan Yesu a fe Xibaru Fajin nalima, na xa a balon sῶtῶ na xῶn ma.†

* 9:9: Sariyane 25.4 † 9:14: A mato Matiyu 10.10 nun Luka 10.7 kui.

¹⁵ Koni n tan mi sariyani ito sese rawalixi. N mən mi ito səbexi ε ma ε xandi feen xan ma iki. A rafanɲe n ma n xa faxa benun n kanba xunni ito xa ba n yii. ¹⁶ Anu, n na Yesu a fe Xibaru Fajin nali, na mi finde kanba xunna ra n xa bayo Ala bata na goronna dɔxɔ n xun ma. Gbalona n tan xa, xa n mi Xibaru Fajin nali! ¹⁷ Xa n yi wanli ito kema n ɲenige fajin nin, n yi saranna sɔtɔma nən, koni bayo n karahanxi nən, n goronna nan tun bama n ma. ¹⁸ N saranna nanse ra na yi? Na ni ito ra: n xa Yesu a fe Xibaru Fajin nali hali n sare mi fi alogo n nama na sariyan nawali n yi seen sɔtɔ Xibaru Fajin xɔn.

¹⁹ Xɔrɔn nan n tan na, muxu yo a konyi mi n tan na koni n bata n yete findi muxun birin ma konyin na alogo n xa muxu wuyaxi sɔtɔ n nɔe naxan na. ²⁰ N nɛma Yahudiyane tagi, n na n yete lu alo Yahudiyane alogo n xa e masɔtɔ. Naxanye sariyan bun ma, n nɛma ne tagi, n yi n yete lu alo n sariyan nan bun ma alogo n xa ne masɔtɔ, hali n to mi sariyan bun ma. ²¹ Naxanye mi sariyan sɔtɔxi, n yi n yete lu ne ye alo e tan, naxanye mi sariyan kolon alogo n xa ne masɔtɔ hali n to mi xɔrɔyaxi Alaa sariyan ma amasɔtɔ n fa Alaa Muxu Sugandixina sariyan nan bun. ²² Muxun naxanye munma senben sɔtɔ denkeleyani, n yi lu ne tagi alo naxan senben xurun denkeleyani, alogo n xa e masɔtɔ. N bata n yete findi muxun sifan birin na muxun birin xa alogo n xa ndee rakisi kiin birin yi.

²³ N ni ito birin ligama Alaa falan Xibaru Fajin nan ma fe ra alogo n fan xa n gbeen sɔtɔ a yi. ²⁴ E mi a kolon ba fa fala naxanye e malanma e gideni xatɔɲɔxɔya giini alogo xulunden xa to, a e birin e gima nən koni keden nan gbansan yeerati kɔntɔnna sɔtɔma. Nayi, ε gi alogo ε xa kɔntɔnna sɔtɔ. ²⁵ Muxun naxan katama a boden lu feni fe sifani itoe yi fɔ na kanna xa a yixɔdɔxɔ, a a yitɔn yete suxuni. A na ligama nən alogo nɔ sɔtɔn taxamasenna xa so a xunna naxan mi buma. Koni en tan a ligama nən alogo mangaya taxamasenna xa so en xun na naxan luma habadan. ²⁶ Nanara, n mi n gima n xunna yi. N mi yenge soma alo muxun naxan a yiin wolima foyeni tun. ²⁷ A makuya na ra. N na n fatin suxuma a xɔdɛxɛn nan na alo konyina, alogo n na kawandin ba bonne xa, n tan yeteɛn nama fula a tɔnɔn na.

10

Suxure feen maxadina

¹ Ngaxakedenne, n waxi a xɔn ma ε xa a kolon fa fala en benbane bira nən Musa fɔxɔ ra kundaan bun han e birin yi baani gidi.* ² A yi luxi alo e rafu nən e tubi xinla ma Musa xɔn kundaan nun baa igeni. ³ E birin yi na niin donse kedenna don, ⁴ e yi na siimaya ige kedenna min, bayo e igen min nən keli Alaa gɛmɛni gɛmɛn naxan findixi a Muxu Sugandixin na naxan yi biraxi e fɔxɔ ra.† ⁵ Koni hali na, e wuyaxi mi Ala kɛnɛn, e binbine yi lu burunna ra.‡

⁶ Nba, misaala nan ne birin na en tan xa alogo en nama en miri fe ɲaxin ma alo ne a liga kii naxan yi. ⁷ En nama suxuren batu alo na ndee a liga kii naxan yi. Bayo a səbexi Kitabuni, a naxa, “Yamaan yi dɔxɔ e dɛgedeni e nun e mindeni, e lu keɛ, e sabaan so.”§ ⁸ En nama yangan suxu alo na ndee a liga kii naxan yi, e muxu wuli mɔxɔɲɛn nun saxan yi faxa soqe kedenni.* ⁹ En nama Alaa Muxu Sugandixin mato bunbani alo na ndee a liga kii naxan yi, saɲine yi e faxa. ¹⁰ E nama ε mawuga alo na ndee a liga kii naxan yi, Ala yi Halagi Tiin nafa, a yi e faxa. ¹¹ Feni itoe birin liga nən e ra, e findi misaale ra, e yi seɛe en nakolon seen na, waxati raɲanna bata a li en tan naxanye ma. ¹² Nayi, naxan na a miri fa fala a a tixi ki fajani, na xa a liga a yeren ma alogo a nama bira.

¹³ E ratantan feen naxanye bata ε sɔtɔ, ne darixi adamadiine liye nən. Koni bayo Ala tinxin, a mi tinɲe tantan feen xa ε sɔtɔ dangu ε senben yatɛn na. Na ma, tantan feen nɛma ε fɔxɔ ra, Ala yi na yi mini fɛrɛn fi ε ma, alogo ε xa lu tinxinni.

* 10:1: A mato Xɔrɔyaan 13.21-22 nun 14.22-29 kui. † 10:4: A mato Xɔrɔyaan 16.4-35 nun Sariyane 8.3 nun Yatene 20.8-11 kui. ‡ 10:5: A mato Yatene 14.16 nun 14.23 nun 14.29-30 kui. § 10:7: Xɔrɔyaan 32.6 * 10:8: A mato Yatene 25.1-9 kui.

¹⁴ Nanara, n xanuntenne, ε ε gi suxure batun bun. ¹⁵ N falan tima ε xa alo xaxilimane, ε yeteen xa n ma falan mato. ¹⁶ En na barikan bira Ala xa Marigina igelengenna xon, en yi en min, na mi en nun Alaa Muxu Sugandixin wunla malanma ba? En burun naxan donma na waxatini, na mi en nun Marigin fati benden malanma ba?† ¹⁷ Buru xun keden to a ra, en birin bata malan en lu alo fati bende keden peena, hali en to wuya, bayo en birin nde sotoma na buru kedenna nin.

¹⁸ Ε Isirayila kaane mato, naxanye saraxa subene donma, lanna mi ne nun saraxa ganden tagi ba? ¹⁹ N waxi nanse fala fe yi nayi? Suxure kiin findixi senbena nde ra ba hanma suxuren findixi se kenden nan na ba? ²⁰ Na mi a ra, koni suxure batune saraxan naxanye bama, e ne ralima Setana malekane nan ma, Alaa fe mi na ra feu! Anu, n mi waxi lanna xa lu ε nun yinnane tagi. ²¹ Ε mi nœ ε minje Marigina igelengenna ra, ε mon yi ε min suxurene igelengenna ra. Ε mi nœ Marigina ximenna donje e nun jinanne don seene. ²² En waxi Marigina xoxolonna nan nakeli fe yi ba? En senben gbo a xa ba?

²³ Ε naxa, “Feen birin daxa nxu tan xa.” Koni ton mi feen birin yi. Ε naxa, “Feen birin daxa nxu tan xa,” koni feen birin xa mi en malima. ²⁴ Muxu yo nama herin fen a yete xa tun, fo muxu gbete ye fan xa. ²⁵ Seen naxan birin sarama loxo tideni, ε na don. Ε nama maxodinna ti xa ε gelen mi a ra. ²⁶ Bayo Kitabun naxa, a Marigin nan gbee boxon nun ayi seene birin na.‡ ²⁷ Xa denkeleyatarena nde ε xili donse dondeni, xa siga xonla ε ma, a na donseen naxan so ε yii, ε na don. Ε nama maxodinna ti xa ε gelen mi a ra. ²⁸ Koni xa muxuna nde a fala ε xa, a naxa, “Donseni ito bata rali suxuren ma,” nayi, ε nama na donseen don masoto na muxuna fe ra naxan ε rakolonxi lan xaxinla yaten ma. ²⁹ Ε tan xaxinla yaten mi a ra koni fo bonna xaxinla. Anu, nanfera n tan ma xoxo yaan finde yalagin na muxu gbete xaxinli? ³⁰ Xa n barikan bira Ala xa n ma donsena fe ra, nanfera muxuna nde n nayelefuma lan na donsena fe ma, n bata barikan bira Ala xa naxan ma fe ra?

³¹ Na kui, xa ε donseen donma hanma ε ε minma, ε nema fefe lige, ε a liga Alaa binyena fe ra. ³² Ε kewanle nama Yahudiyane ratantan, hanma Girekine hanma Alaa denkeleya yamana, ³³ alo n tan fan katama n xa muxun birin kenen kii naxan yi. N mi fe fajin fenma n yete xan tun xa, fo muxu wuyaxi xa alogo ne fan xa kisi.

11

Feen naxanye daxa sali waxatini

¹ Ε findi n naliga muxune ra, bayo n tan fan Alaa Muxu Sugandixin naligama.

² N bata ε tantun, n ma fe to rabiraxi ε ma feen birin yi, e nun ε to n ma xaranne suxi alo n na a falaxi ε xa kii naxan yi.

³ Koni, n waxi a xon ma ε xa a kolon a Alaa Muxu Sugandixin nan xemene birin xun na. Xemēn nan jaxanla xun na. Ala nan a Muxu Sugandixin xun na. ⁴ Nanara, xemēn naxan Ala maxandima, hanma naxan nabiya falane tima yamaan tagi, xa komotina a xun na, a bata a kuntigin nafeya. ⁵ Naxanla naxan Ala maxandima, hanma a nabiya falane tima yamaan tagi, a xunna magenla a ra, na a kuntigin nan nayagima. Na luxi nen alo a na a xunna gbanan. ⁶ Xa jaxanla mi a xunna maxidi, a mon lan nen a yi a xunna gbanan. Koni jaxanla xunna gbananxina, e nun a maxabaxina, na birin to mayagi nen, a lan nen nayi a yi a xunna maxidi. ⁷ Xemēn tan mi lan a yi a xunna maxidi bayo a findixi Ala maligan nun a binyen nan na. Koni jaxanla nan a xemena binyen na. ⁸ Amasoto Ala mi xemēn xan baxi jaxanli, koni jaxanla nan baxi xemēni. ⁹ Xemēn mi daxi jaxanla fe ra, koni jaxanla nan daxi xemēna fe ra. ¹⁰ Nanara, jaxanla xa a xunna maxidi a xemēna senben taxamasenna ra e nun malekane fe ra. ¹¹ Koni Marigina dinani, jaxanla mi fataxi xemēn na, xemēn fan mi fataxi jaxanla ra. ¹² Bayo alo jaxanla kelixi xemēni kii naxan yi, jaxanla fan xemēn barixi na kii nin. Koni feen birin kelixi Ala nan ma.*

† 10:16: Marigina ximenna nan ito ra. A mato Luka 22.19 nun Korēnti Singen 11.23-26 kui.

‡ 10:26: A mato Yaburin 24.1 kui. * 11:12: A mato Dunuja Folon 1.26-27 nun 2.18-23 kui.

¹³ Ɛ tan yetɛɛn xa na feen makiti: Xa naxanla lan a yi Ala maxandi a xunna mi maxidixi. ¹⁴ Nba, Adamadiin keɗaan mi ɛ xaranɗe ba, fa fala xa xɛmɛn xunsexɛn kuya ayi, a yagima nɛn nanyi? ¹⁵ Koni binyen nan na ra naxanla xa xa a xunsexɛn kuya ayi. Bayo a xunsexɛn kuyan bata findi a maxidi seen na. ¹⁶ Koni xa muxu yo waxi a xɔn ma, a xa tandin ti feni ito ma, n naxan falama nanyi, na ni ito ra. Namunni itoe nan nxu nun denkeleya yamaan birin yii nxu nɛma Ala batue waxatin naxan yi.

Marigina ximɛnna fe

Matiyu 26.26-29 Maraka 14.22-25 Luka 22.14-20

¹⁷ N falan naxan tima ɛ xa iki, n mi ɛ tantunma na ra amasɔtɔ ɛ malanna mi fe faɗin ligama fɔ a naxina. ¹⁸ Fe singena, e bata yi a fala n xa a ɛ na ɛ malan denkeleya yamaan kiin ma, mayitaxun feene ɛ tagi. N laxi na ra han yirena nde. ¹⁹ A fɛrɛ mi na fɔ mayitaxunna nde xa lu ɛ tagi, alogo naxanye Ala kenɛnxi, ne xa kolon. ²⁰ Ɛ na ɛ malan waxatin naxan yi, ɛ mi Marigina ximɛnna xan donma, ²¹ bayo ɛ nɛma ɛ dɛgema, birin a mafurama nɛn a gbee donseen dondeni. Nanara, kamɛna ndee ma, koni ndee minxin na a ra. ²² Banxi mi ɛ yii ba, ɛ donseen donɗe denaxan yi, ɛ yi ɛ min? Ɛ Alaa denkeleya yamaan nanaxuma ba, ɛ to yiigelitɔne biran lanbaranni? N nanse falama ɛ xa? N na ɛ tantunɗe nanyi ba? Nayi, n mi ɛ tantunɗe mumɛ!

²³ Amasɔtɔ Marigina n xaranxi naxan ma, n fan bata ɛ xaran na ma fa fala Marigi Yesu yanfaxi, a so yiini kɔɛɛn naxan na, a burun tongo nɛn. ²⁴ A barikan bira Ala xa, a yi a yigira, a naxa, “N fati bendɛn ni ito ra naxan fixi ɛ fe ra. Ɛ ito liga naxan n ma fe rabire ɛ ma.” ²⁵ E yelinxina ximɛnna donɗe, a yi igelengenna fan tongo, a naxa, “Layirin nenen naxan xidixi en tagi n wunla xɔn, na ni ito ra. Ɛ nɛma ito minɗe waxati yo yi, n ma fe xa rabira ɛ ma.” ²⁶ Amasɔtɔ ɛ nɛma buruni ito donɗe waxatin naxan yi, ɛ yi ɛ min igelengenni ito ra, ɛ Marigina saya feen nan nalima han a fa.

²⁷ Nanara, xa muxu yo Marigina a burun don, hanma a yi a min Marigina igelengenna ra daxatareyani, na kanna yulubin nan tongoma Marigin fati bendɛn nun a wunla fe yi. ²⁸ Nanara, birin xa a yete kɔrɔsi, a yi Marigina burun don, a yi a min Marigina igelengenna fan na na kiini. ²⁹ Amasɔtɔ naxan na burun don, a yi a min igelengenna ra, e nun Marigin fati bendɛn mi lanxi e bode ma, a kitin nan xilima a yete ma na ra. ³⁰ Nanara, ɛ wuyaxi furama, sɛnbɛ mi ɛ ra, ndee bata faxa. ³¹ Koni xa en na en yete rakɔrɔsi, en tangama nɛn Alaa kitin ma. ³² Koni Marigin na en kiti, a en maxuruma nɛn alogo en nun dunuja muxune nama yalagi en bode xɔn.

³³ Nanara, ngaxakedenne, ɛ na ɛ malan waxatin naxan yi ɛ dɛgedeni, ɛ xa ɛ bode legeden. ³⁴ Xa kamɛna nde ma, a xa a dɛge a konni alogo ɛ malanna nama kitin xili ɛ ma. N na fa waxatin naxan yi, n fe gbete ye yɛbama nɛn.

12

Alaa Nii Sarijanxina kiseene fe

¹ Ɛ naxan sɛbɛxi Alaa Nii Sarijanxina kiseene fe ra, en fa na ma. Ngaxakedenne, n mi waxi ɛ xa lu fe kolontareyani. ² Ɛ a kolon fa fala ɛ yi denkeleyatareyani waxatin naxan yi, ɛ yi biraxi suxurene nan fɔxɔ ra e nun naxanye mi falan tima, ɛ lɔ ayi. ³ Nanara, n na a falama ɛ xa fa fala, naxan yo falan tima Alaa Nii Sarijanxin barakani, na mi nɔɛ a fale, a naxa, “Yesu dangaxi.” Muxe mɔn mi nɔɛ a fale, a naxa, “Marigin nan Yesu ra,” Alaa Nii Sarijanxin xanbi.

⁴ Alaa Nii Sarijanxi keden peen na a ra, koni a kiseen sifan wuya. ⁵ Marigi keden peen na a ra, koni muxune walima a xa kii wuyaxi. ⁶ Wanla sifan wuya, koni Ala kedenna nan ne birin nakamalima muxune birin yi. ⁷ Alaa Nii Sarijanxina fena ndee minima kenɛnni muxu keden kedenna birin xɔn alogo yamaan birin xa sabati. ⁸ Alaa Nii Sarijanxin muxuna nde kima xaxilimaya falan nan na. Na Nii Sarijanxi kedenna nan mɔn muxu gbete fan kima fe kolonna falan na. ⁹ Na Nii Sarijanxi kedenna nan mɔn muxu gbete kima denkeleyani. Na Nii Sarijanxi kedenna mɔn yi muxu gbete ki muxu rakendeya kiseni.

¹⁰ Muxu gbete yi ki kabanako fe liga senbeni, muxu gbete yi ki nabiya falane ra, gbete yi senbe naxine nun Ala senben tagi raba, gbete yi falan ti xui sifa gbetene yi, gbete mon xui gbete ye madanguma. ¹¹ Koni a tan Alaa Nii Sarijanxin kedenna nan na birin ligama. A tan nan muxun birin kima alo a waxi a xon ma kii naxan yi.

Gbindi kedenna na a ra

¹² Nba, Alaa Muxu Sugandixin luxi nen alo gbindi kedenna koni yire wuyaxi a ma. Koni hali a yirene to wuya, gbindi kedenna nan a ra. ¹³ Amasoto en birin nafuxi igeni Alaa Nii Sarijanxin kedenna nan baraka yi, en so fati bende kedenni, Yahudiyane nun Girekine, konyine nun xarone, Ala bata a Nii Sarijanxin fi en birin ma.

¹⁴ Fati benden mi findixi yire kedenna xan na koni yire wuyaxi. ¹⁵ Xa sanna a fala, a naxa, “N tan mi fati bendeni, bayo n mi findixi yiin na,” na mi a be fatin na. ¹⁶ Xa tunla a fala, a naxa, “N tan mi fati bendeni, bayo n mi findixi yeen na,” na mi a be fatin na. ¹⁷ Xa fati benden birin yi findi yeen nan tun na, feen yi mema di nayi? Xa fati benden birin yi findi tunla nan tun na, seen xirin yi mema di nayi? ¹⁸ Koni Ala bata fati benden yirene birin ye ba alo a waxi a xon ma kii naxan yi. ¹⁹ Xa a birin yi findi se keden peen na, fati benden yi luma minen? ²⁰ A kii naxan yi iki, fatin yire wuyaxi na koni fati bende kedenna na a ra.

²¹ Nanara, yeen mi noe a fale yiin ma, a naxa, “N mako mi i ma.” Xunna mi a fale sanne ma, a naxa, “N mako mi e ma.” ²² A makuya na ra. Hali senbe mi fati benden yiren naxanye ra, e tiden na. ²³ Hali fatin yiren naxanye mayagi dangu fatin yirene birin na, en ne maxidima binyeni ki faji. Fatin yiren naxanye mi lan e to, en menne suturama bonne xa. ²⁴ Koni fati benden yiren naxanye mi mayagi, ne mako mi na ma. Ala yeteen bata en fati benden yirene ye ba, a binyen fi fati benden yirene ma a yi dasaxi naxanye ma, ²⁵ alogo fati benden nama yitaxun, koni fatin yirene birin xa e joxo lu e boden xon ma. ²⁶ Xa fati benden yirena nde xoleni, fatin yire donxen birin soxolema nen a xon. Xa yire keden binyen soto, bonne birin sewama nen a xon.

²⁷ Nba, e tan nan Alaa Muxu Sugandixin fati benden na. A fati benden yirena nde nan e keden kedenna birin na. ²⁸ Ala xerane nan singe luxi denkeleya yamani, a firindena, nabine, a saxandena karamoxone, e nun kabanako feene raba muxune, e nun naxanye kixi muxu rakendeya kiseen nun mali ti kiseen nun yeerati kiseni e nun naxanye falan tima xui gbetene yi. ²⁹ Birin mi finde xeraan na, hanma nabine hanma karamoxone hanma kabanako feene raba muxune ³⁰ hanma muxun naxan kixi muxu rakendeya kiseni hanma xui gbete falana hanma xui radanguna. ³¹ Koni, e sobe so kise fisamantenne ma. Iki n xa kira fisamantenna yita e ra. Na ni i ra:

13

Xanuntenyana fe

¹ Hali n falan ti adamadiine xuine nun malekane xuine yi, koni xa xanuntenyaan mi n bojeni, n fala xuiin luxi nen nayi alo talan xuiin nun karijan xuina. ² Hali nabiya falane n de, e nun lonnina han n wundo feene birin kolonna soto, hali denkeleyana n yi, n geyane ba e funfuni, koni xa xanuntenyaan mi n bojeni, sese mi n tan na na yi. ³ Hali n na n yii seen birin fi yigelitone ma, hali n na n fati benden fi, a gan, koni xa xanuntenyaan mi n bojeni, na mi fefe fanje n ma.

⁴ Dijan xanuntenyani. A fe fapin nan ligama. Xoxolonnyaan mi xanuntenyani. A mi a yete yigboma. Waso mi xanuntenyani. ⁵ Marayagi mi a yi. A mi a yete a herin xan tun kataxi. A bojen mi tema fefe ma. A mi xolon namarama. ⁶ A mi sewama tinxintareyaan na fo nondina. ⁷ A mafeluun tima feen birin yi. A togondiyaxi waxatin birin. Yigina a yi feen birin yi. A tunnafan feen birin yi.

⁸ Xanuntenyaan mi janje habadan. Nabiya falane danguma nen, xuine yi jan, fe kolonna yi dangu. ⁹ Amasoto en fe kolon ndedi, en nabiya falane tima ndedi, ¹⁰ koni a kamalixin na fa waxatin naxan yi, a kamalitaren janma nen na yi.

¹¹ N to yi dii jərəyani waxatin naxan yi, n yi falan tima alo dii jərəna, n yi n mirima alo dii jərəna, n yi feene famuma alo dii jərəna. Koni n to findi fonna ra, n mi fa dii jərə fe rabama sənən. ¹² Iki, en sawura yidimixin nan toma alo matoon kiken, koni waxati famatəni, en toon tima nən yεε nun yεε. Iki, danna n ma fe kolonna ma, na waxatini n feene kolonna nən alo Ala n kolon kii naxan yi.

¹³ Iki fe saxanni itoe luma nən, denkeleyaan nun yigin nun xanuntenyana, koni xanuntenyaan nan gbo e birin xa.

14

Alaa Nii Sarijanxina kiseene

¹ ε yixəðəxə ε lu xanuntenyani. Nii Sarijanxina a kiseene xənla xa ε suxu, a gbengbenna ε yi nabiyā falane ti. ² Amasəto muxun naxan xui gbeten falama, na mi falan tima muxune xan xa, fə Ala, amasəto muxu yo mi a xuiin mēma. A wundo feene falama Alaa Nii Sarijanxin barakan nin. ³ Koni naxan nabiyā falane tima yamaan xa, na falan tima e sabati feen nan na, a yi e ralimaniya, a yi e bəjen xunbeli. ⁴ Koni muxun naxan falan tima xui gbeteni, na a yeten nan tun malima, koni naxan nabiyā falane tima, na denkeleya yamaan birin nan malima.

⁵ Xa ε birin xui gbetene falama, na rafan n ma. Koni naxan nafan n ma dangu na ra, ε birin xa nabiyā falane ti. Amasəto muxun naxan nabiyā falane tima, na dangu xui gbete falan na, fə xa muxuna nde na naxan a xuiin nadanguε alogo denkeleya yamaan birin maliye kii naxan yi. ⁶ Ngaxakedenne, xa n siga ε fēma, n sa falan ti ε xa xui gbetene yi, n nanfe fanxi ε ma nayi, xa n mi Alaa fena nde makenen ε xa, hanma fe kolonna nde hanma nabiyā falana hanma xaranna?

⁷ Hali maxa seene fan na kii nin, alo xulenna nun kondenna. E betin naxan bama, muxun na kolonna di xa ε mi e xuine ramini ki fajni? ⁸ Xa xətaan xui fajin mi mini, a rafixa, nde a yitənjε yenge so xinla ma? ⁹ A na kii nin ε konni, ε na falan ti xui gbetene yi, xa a mi findi fala yigbexin na, na bunna kolonna di nayi? Fala fuun nan tun na ra. ¹⁰ Xui wuyaxi nan dunujā yi, koni ne sese mi na naxan bun mi na. ¹¹ Koni xuiin naxan falama, xa n mi na mēma, naxan a falama, xəjen nan n tan na na yεε ra yi. Xəjen nan a fan na n yεε ra yi. ¹² A na kii nin ε fan xa, ε to waxi Alaa Nii Sarijanxina a kiseene xən ma, naxanye denkeleya yamaan malima, ε yixəðəxə ne nan ma.

¹³ Nanara, muxun naxan falan tima xui gbeteni, a xa Ala maxandi alogo a xa nə a bunna fale. ¹⁴ Amasəto xa n na Ala maxandima xui gbeteni, n niin nan Ala maxandima nayi, koni n xaxinla mi walima. ¹⁵ N nanfe ligama nayi? N xa Ala maxandi n niini e nun n xaxinla fan yi. N xa betin ba n niini e nun n xaxinli. ¹⁶ I na barikan bira Ala xa i niini, muxun naxan mi na bunna kolon, na a falama di fa fala “Amina?” Amasəto i naxan falama, a mi na kolon. ¹⁷ Hali i barikan birama Ala xa ki fajni, muxu gbete mi maliin sote nayi mume!

¹⁸ N barikan birama Ala xa amasəto n tan xui gbetene falama dangu ε birin na. ¹⁹ Koni en nēma denkeleya yamaan malanni hali n fala xui suulun nan tun ti, naxanye bunna kolonjε, alogo n xa muxune xaran, na fisa benun n xa falan wuli wuyaxi ti xui gbeteni.

²⁰ Ngaxakedenne, ε miriyaan nama liga alo diidine. ε xa liga alo dii jərəne fe jaxine fe yi, koni ε findi fonne ra ε xaxinli. ²¹ A sebexi Sariya Kitabun kui:

“Marigin naxa,

‘N falan tima yamani ito xa ne xən

naxanye xəjε xuine falama

e nun xəjεne dε xuiin xən

koni hali na,

e mi e tuli matima n na.’ ”*

²² Na ma, xui gbetene findixi taxamasenne ra denkeleyatarene nan xa. A mi ligama denkeleya muxune fe ra. Nabiyā falane fan mi findixi taxamasenne ra denkeleyatarene xa fə denkeleya muxune.

* 14:21: Esayi 28.11-12

²³ Nba, xa denkeleya yamaan birin e malan, e falan ti fõlõ xui gbetene yi, xa muxuna ndee fa, naxanye e tuli matima gbansan hanma e mi denkeleyaxi, ne mi a fale ba, fa fala a seen nan soxi ε yi? ²⁴ Koni xa ε birin nabiya falane tima, denkeleyatarena nde yi so ε fema, hanma naxan a tuli matima gbansan, na falane birin a sɔnne yitama a ra nen, birin yi a kiti. ²⁵ A miriya wundone minima nen kenenni. Nayi, a xinbi sinma nen, a yetagin yi lan bɔxɔn ma, a yi Ala batu, a yi a fala, a naxa, “Nɔndin na a ra, Ala ε tagi.”

Fe yibasanna denkeleya yamani

²⁶ Ngaxakedenne, ε xa nanse liga ε na ε malan waxatin naxan yi? Birin xa fa e nun betina nde, hanma xaranna, hanma Alaa fe makenenna, hanma xui gbetena nde, hanma xui madanguna. Na birin xa findi denkeleya yamaan sɔbe so feen na. ²⁷ Xa muxuna ndee falan tima xui gbeteni, muxu firin hanma saxan, ne birin xa falan ti keden keden yeɛn ma. Koni e naxan falama fɔ muxu gbetε xa na radangu. ²⁸ Xa muxe mi na naxan a bunna fale, na kanna xa a dundu denkeleya yamani nayi, koni a xa falan ti e nun Ala tagi. ²⁹ Nabine tan, muxu firin hanma saxan naxanye nabiya falane tima, ne xa falan ti, bonne yi e falan fεsefεse. ³⁰ Koni xa muxuna nde dɔxi ε tagi malanni, Ala yi fena nde makenen a xa, a lan nen, fala ti singen xa a dundu singen. ³¹ Amasɔto a lan nen, ε xa nabiya falane ti keden keden yeɛn ma alogo ε birin yi xaranna sɔto, ε yi ralimaniya. ³² Nabine kisena e nɔɔn nan bun, ³³ bayo Ala mi findixi fe yibasanna Ala ra, koni fɔ bɔjε xunbenla.

A ligan kii naxan yi denkeleya yama sarijanxine birin yi, ³⁴ jaxanle xa e dundu malanni, amasɔto e mi lan e falan ti, koni e xa e yetε magodo alo sariyana a falaxi kii naxan yi. ³⁵ Xa e waxi a xɔn ma, e xa yirena nde yeε to, e xa e xεmεne maxɔdin e konni. Naxanla na falan ti malanni, yagi feen nan na ra.†

³⁶ Alaa falan minixi ε konna nin ba? Hanma a faxi ε tan nan keden ma ba? ³⁷ Xa muxu yo a mirima fa fala nabiin nan a tan na hanma Alaa Nii Sarijanxina kisena a yii, n feen naxanye seβema ε ma, a lan nen a xa ne kolon fa fala Marigina yamarine nan ne ra. ³⁸ Xa a mi falani ito yate, a fan mi yatεma.

³⁹ Nanara, ngaxakedenne, nabiya falane ti xɔnla xa ε suxu. E mɔn nama tɔnna dɔxɔ xui gbetε fala feen na. ⁴⁰ Koni feen birin xa yeβa ki fajni a kiraan xɔn ma.

15

Yesu keli fena sayani

¹ Nba, ngaxakedenne, n xa Yesu a fe Xibaru Fajina fe rabira ε ma, n naxan nali ε ma, ε yi a rasuxu, ε sɔbe soxi naxan yi, ² ε kisixi naxan xɔn, xa ε a suxu alo n na a ralixi ε ma kii naxan yi. Xa na mi a ra, ε bata la a ra fuuni na yi.

³ A singen naxan na, n naxan sɔtoxi, n bata na rali ε ma: Alaa Muxu Sugandixin faxaxi en yulubine nan ma fe ra, alo Kitabuna a falaxi kii naxan yi. ⁴ A maluxun nen, a sayaan soge saxande lɔxɔni a keli sayani, alo Kitabuna a falaxi kii naxan yi. ⁵ A yi a yetε yita Piyeri ra, na xanbi ra a xera fu nun firinne. ⁶ Na xanbi ra, denkeleya muxun kemε suulun e nun nde yi a to waxati kedenni. Na wuyaxi mɔn e nii ra, koni nde bata faxa. ⁷ Na xanbi ra, Yaki yi a to, a xεrane birin yi a to mɔn.

⁸ Dɔnxen na a yi a yetε yita n tan fan na, n tan naxan luxi alo diin naxan mi bari a waxatini. ⁹ Amasɔto xeraan birin gbo n tan xa. N tan mi sa lan nen, a fala n ma a “xεrana,” amasɔto n bata yi Alaa denkeleya yamaan besɛnxɔnya. ¹⁰ Koni Alaa hinanni, a yi n keɔnaan masara iki. A hinanna naxan nagidixi n ma na mi luxi fuuni, bayo n wali nen dangu xeraan bonne birin na. N tan mi a ra koni Alaa hinanna nan yi n bɔjɛni. ¹¹ Nayi, xa a findi n tan na, xa a findi e tan na, nxu ito nan kawandi bama. E fan bata la na nan na.

En keli fena sayani

† 14:35: Yanyina nde jaxanla ndee yi Kõrenti taan denkeleya yamani naxanye yi darixi maxɔdinna tiye kawandi ba waxatini, na yi kawandi baani fu yamaan lan e xa e tuli mati waxatin naxan yi. Koni waxati gbetε jaxanle lan e falan ti alo a falan kii naxan yi Kõrenti Singen 11.5 kui.

¹² Nba, nxu to kawandin bama fa fala Alaa Muxu Sugandixin bata keli sayani, nanfera ε tan ndee a falama fa fala faxes muxune mi kelima sayani? ¹³ Xa faxes muxune mi kelima, na bunna nɛɛn fa fala Alaa Muxu Sugandixin yetɛɛn mi yi kelixi sayani na yi nun. ¹⁴ Nba, xa Alaa Muxu Sugandixin mi yi kelixi sayani nun, kawandin ba xun mi yi na nxu xɔn ma nayi, ε denkeleyaan fan bata lu fuyan. ¹⁵ Naxan dangu na ra, en bata wule seren ba Alaa fe ma nayi amasɔtɔ en bata a fala a a bata a Muxu Sugandixin nakeli sayani. Koni xa faxes muxune mi kelima sayani, na bunna nɛɛn fa fala, Ala mi a fan nakelixi sayani. ¹⁶ Amasɔtɔ xa faxes muxune mi kelima sayani, Alaa Muxu Sugandixin fan mi kelixi sayani na yi. ¹⁷ Nba, xa Alaa Muxu Sugandixin mi yi keli sayani nun, ε denkeleyaan bata findi fe fuun na, ε mɔn ε yulubine yi na yi. ¹⁸ Na bunna nɛɛn fa fala, naxan bata yi denkeleya Alaa Muxu Sugandixin ma, e faxes, ne bata lɔ ayi na yi. ¹⁹ Xa en na en yigin saxi Alaa Muxu Sugandixini dunuɲa yi gidini ito nan tun yi, nayi en tan makininkinin dangu muxune birin na.

²⁰ Koni Alaa Muxu Sugandixin bata keli sayani yati! Muxu singe kelixin na a ra sayani faxes muxune ye. ²¹ Bayo sayaan to faxi muxu kedenna nan xɔn, na kiini mɔn, muxune fan kelima sayani muxu keden peen nan fan xɔn. ²² Muxun birin to faxama nen adamadiyani, na kiini mɔn, e birin mɔn kelima nen sayani Alaa Muxu Sugandixini. ²³ Koni muxun birin nun a waxati saxin na a ra, Alaa Muxu Sugandixin nan muxu singen na naxan keli sayani. Na xanbi ra, a muxune fan kelima nen sayani a fa waxatini. ²⁴ Na na dangu, a rananna na a li, Yesu fama mangayane nun nɔyane nun senbene birin kaladeni nen, a yi mangayaan naxete a Fafe Ala ma. ²⁵ Amasɔtɔ a fere mi na fɔ Yesu xa mangayaan liga nen han Ala yi a yaxune birin sa a sanna bun ma. ²⁶ Yaxun naxan halagima dɔnxen na, na nan sayaan na. ²⁷ Amasɔtɔ Kitabun bata a fala, a naxa, “A bata seen birin lu a sanna bun.”* Koni a to a fala a seen birin bata lu a bun ma, na fixa fa fala Ala mi na ye ma naxan seen birin luxi a tan bun ma. ²⁸ Seen birin na lu a bun ma, nayi a tan yetena, Alaa Dii Xemen fan luma nen Ala bun ma naxan seen birin saxi a bun ma, alogo Ala xa lu seen birin xun na feen birin yi.

²⁹ Xa na kii mi a ra, muxun naxanye rafuxi igeni faxes muxune fe ra ne nanse fenma? Xa faxes muxune mi kelima, nanfera muxune rafuma igeni ne fe ra? ³⁰ Nxu tan fan, nanfera nxu tan gbalon de be waxatin birin? ³¹ Ngaxakedenne, n sayaan de lɔxɔ yo lɔxɔ. N binyen naxan sɔtɔxi ε to lu Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixini, n bata n kɔlɔ na nin, nɔndin nan na ra. ³² Xa n dalise xanene yengexi Efesi taani adamadiine feene nan tun yi, na munanfanna mundun yi n ma nayi? Xa faxes muxune mi yi rakele sayani nun, nayi en yi sandani ito suxuma nen nun, “En na en dege, en yi en min bayo en faxan nen tila.”†

³³ E nama ε mayenden amasɔtɔ, “Xɔyi naxine sɔn faɲin kalama nen.” ³⁴ E mɔn xa xaxili sɔtɔ alo a daxa kii naxan yi. E fata yulubi feene ra. E tan nde mi Ala kolon, n na ito falama ε yagin nan ma.

Fati benden keli fena sayani

³⁵ Ndee maxɔdinna tima nen, e naxa, “Faxes muxune kelima sayani di? E fama fati benden sifan mundun yi?” ³⁶ Xaxilitarena! I na sansiin woli i ya xɛɛn ma waxatin naxan yi, a mi solɛ fɔ a lu faxan yiyani singen. ³⁷ I mi sii se binla xan wolima koni fɔ a sansi kesedin tun, maala hanma sansi gbete. ³⁸ Koni Ala nan sansiin nasolima a binli gbo ayi alo a rafan a ma kii naxan yi. A tan nan sansiin siyaan birin binla keɲaan nagidima a ma.

³⁹ Niimaseen birin fatin keden mi a ra. Muxun fatina a danna, suben fatina a danna, xɔliin fatina a danna, yexen fatina a danna. ⁴⁰ Kore xɔnna fatine na yi, dunuɲa fatine na yi. Kore xɔnna fatine nɔrɔna a danna, dunuɲa fatine nɔrɔna a danna. ⁴¹ Sogen gbee nɔrɔna a danna, kiken gbee nɔrɔna a danna, sarene fan gbee nɔrɔna e danna, saren keden kedenna birin ma nɔrɔna a danna.

* 15:27: Yaburin 110.1 † 15:32: Esayi 22.13

⁴² Faxa muxune na keli, a ligama na kii nin. Fati benden naxan maluxunma, a nœ kale. Koni a na keli faxa muxune tagi, a mi nœ kale. ⁴³ A maluxunma waxatin naxan yi, a mi fan, senbe mi a ra. Koni a na keli, a nœrœxi, senbena a yi kati! ⁴⁴ A maluxunma waxatin naxan yi, fati benden nan yi a ra, a na keli, ariyanna fatin nan na ra. Xa fati bendena en yi be, ariyanna fatin fan na yi. ⁴⁵ Amasoto a sebexi Kitabun kui iki, a naxa, “Adama, Alaa Muxu daxi singen yi findi dajoxon na.”

Koni Adama donxe ra xina, † Yesu, na yi nii rakisin fi yamaan ma. ⁴⁶ En mi ariyanna fatini ito singe sotoma fo fati bendena, na xanbi ra, en ariyanna fatin sotoma nen na yi. ⁴⁷ Adama singe ra xina, Ala na daxi boxoni ito benden nan na. Adaman firindena, na kelixi ariyanna nin. ⁴⁸ Naxan daxi bendeni ito yi, dunuja muxune na nan maliga yi. Muxun naxan sa kelixi ariyanna yi, ariyanna gbee muxune nun na nan maliga. ⁴⁹ En to bata maliga adama ra naxan minixi bendeni, en mon fama maligadeni na kiini ariyanna gbee muxun na.

⁵⁰ Ngaxakedenne, n naxan ma, na ni ito ra fa fala naxan daxi fati benden nun wunla ra, e mi nœ Alaa Mangayaan sote. Seen naxan kunma, na mi luma habadan.

⁵¹ E tuli mati, n wundo feen nan falama. En birin mi faxe, koni en birin maxetema nen. ⁵² Amasoto xota donxen na fe waxatin naxan yi, faxa muxune kelima nen, e habadan nii rakisin soto, en birin yi maxete mafuren benun ye magira. ⁵³ Amasoto en fati benden naxan kalama, a fere mi na fo a xa maxete fatin na naxan mi kale. A faxa daxin yi maxete a faxataren na. ⁵⁴ Nanara, en fatin naxan kalama, a na maxete fati kalataren na waxatin naxan yi, a faxa daxin yi maxete faxataren na. Na na liga, Kitabuna falan bata kamali nayi, a naxa, “Sayaan bata halagi no soton bun.”

⁵⁵ “Sayana, i ya non minen yi?”

Sayana, i faxa ti senben minen yi?”§

⁵⁶ Sayaan faxa ti senben nan yulubin na, yulubin fan senben nan sariyan na. ⁵⁷ Koni barikan xa bira Ala xa naxan non fima en ma a Muxu Sugandixin barakani en Marigi Yesu.

⁵⁸ Nanara, n nafan ngaxakedenne, e sobe so ki faji! E nama yimaxa. E lu wale Marigin xa waxatin birin amasoto e a kolon fa fala e wanla naxan kema Marigin xa, fe fuu mi na ra mume!

16

Yiimalanna Yerusalen denkeleya muxune xa

¹ E naxan sebexi yiimalanna fe yi lan yama sarijanxina fe ma Yerusalen taani, en fa na ma. E liga alo n yamarin naxan fi Galati yamanan denkeleya yamaan malanne ma. ² Xati yo xati, e keden kedenna birin xa gbetina nde ramara a danna e konne yi, lan e feren yaten ma, alogo e nama n faan mam e yi malan feen na. ³ N na fa waxatin naxan yi, e na muxun naxanye sugandi, n ne rasigama nen kedina e yii, e yi e kiseene xali Yerusalen taani. ⁴ Koni xa a lan n tan yeteen xa siga, fo nxu birin xa siga na yi.

Poli a wanle fe

⁵ N na dangu Masedoniya yamanani waxatin naxan yi, n sigama nen e konni, bayo n danguma nen na. ⁶ N waxati dando tima nen e konni, hanma xunbeli waxatin birin. Nayi, e yi n fanda n ma sigatini. ⁷ Amasoto n mi waxi a xon ma, n xa e to gbansan, n dangu. N wama nen n xa waxatidi ti e konni, xa Marigin tin. ⁸ Koni n luma nen Efesi taani han Se Xaba Singen Sali loxona. ⁹ Bayo deen bata rabi n xa n yi n ma wanla ke, anu n yenge faane wuya.

¹⁰ Xa Timote fa, e a yisuxu alogo xamin yo nama a suxu, amasoto a walima Marigin nan xa alo n tan. ¹¹ Nayi, muxu yo nama a rapaxu. Koni e a fanda a sigatini boje xunbenli, alogo a mon xa xete n fema, amasoto nxu nun denkeleya muxun bonne a mamema be.

† 15:45: Adama singena fe toma Dunuja Folon 2.7 kui. Adama donxe ra xina, na findixi Yesu nan na. § 15:55: A mato Esayi 25.8 nun Hose 13.14 kui.

¹² Ɛ naxan sɛbɛxi en ngaxakedenna Apolosi a fe ra, en fa na ma. N bata a mafan han alogo a xa siga ɛ konni e nun denkeleya muxun bonne, koni a jɛnige ma fe mi yi a ra a xa na liga singen. Xa a fɛrɛn sɔtɔ, a sigama nɛn.

Yamari dɔnxɛne nun xɔntɔnne

¹³ Ɛ lu ɛ yɛɛ ra yi, ɛ lu denkeleyani. Ɛ wɛkilɛ, ɛ sɛnbɛn sɔtɔ. ¹⁴ Ɛ feen birin liga xanuntenyaan nin.

¹⁵ Ɛ a kolon a Esitefana nun a denbayaan nan singe tubi Yesu ma Akaya yamanani, e yi e yetɛ lu yama sarijanxina wanla ra. Ngaxakedenne, n na ɛ mafanma, ¹⁶ ɛ xuru na muxu sifane ma naxanye birin e yixɔdɔxɔma wanli ito yi.

¹⁷ N bata sɛwa Esitefana fa feen na, e nun Foritunatusi nun Axayikusu. Ɛ to mi yi be, naxan yi dasaxi n ma e na so nɛn n yii ɛ funfuni. ¹⁸ E bata n nii yifan n ma alo e ɛ nii yifan ɛ ma kii naxan yi. Ɛ na muxu sifane wali fajɪ kolon.

¹⁹ Asi yamanan denkeleya yamane ɛ xɔntɔn. Akila nun Pirisila nun denkeleya yamaan naxanye e malanma e banxini, ne ɛ xɔntɔnma Marigin xinli ki fajɪ! ²⁰ Denkeleya muxun naxanye birin be, ne ɛ xɔntɔnma. Ɛ bode xɔntɔn ngaxakedenya xɔntɔn sunbuni.

²¹ N tan Pɔli nan xɔntɔn xuini itoe sɛbɛma n yiin na.

²² Naxan mi Marigin xanuma, dangatɔn nan na ra.

N naxa, “Nxu Marigina, fa xulɛn!” ²³ En Marigi Yesu a hinanna xa lu ɛ xɔn. ²⁴ N ma xanuntenyana ɛ birin xa Alaa Muxu Sugandixin Yesu barakani.

Kɛdi Firindena Kɔrɛnti Kaane Ma
Pɔli Alaa Falan Kɛdi Firindena Kɔrɛnti Kaane Ma

Kɛdi firindeni ito xɔdɛxɛn nan yitama Pɔli nun Kɔrɛnti dɛnkɛlɛya muxune tagi. Muxuna ndee yi e yɛ, ne bata yi sikɛ Pɔli a xɛrayaan ma e yi a bɔtɛ raba. Na feen yi Pɔli xɔlɔ han! Koni hali na, a mɔn yi a xanuntenyaan yitama Kɔrɛnti kaane ra e nun a mɔn yi wama e lanna xɔn ma kii naxan yi. Nanara, a to e xili fajine mɛ, a feene bata lan fɔlɔ, a yi sɛwa (sora 7.5-15).

Kɛdin fɔlɔna, a tan yɛtɛɛn mantɔrɔ naxine nan yɛbama, a naxanye sɔtɔ Efɛsi yamanani (1.1-11), a fe xɔdɛxɛ gbɛtɛye fan yɛba naxanye dangu e nun Kɔrɛnti kaane tagi. A mɔn yi xɛrayaan wanla tɔnɔna fe fala, Marigi Yesu naxan xɛxi. Nayi, a yi a yɛba nanfera a yɛtɛ findi muxu a fe maxɔdɛxɛn na a kɛdi danguxin kui e nun a sɛwaxi kii naxan yi na fe ra bayo a bata a to fa fala na tɔnɔn bata lu e ma (sora 1.12 han sora 7.16).

A yi yiimalanna fe fala lan Yudaya yamanan dɛnkɛlɛya muxune fe ma (sora 8 han 9). A yi a fala Kɔrɛnti kaane xa a e xa kiin ti fonisireyani.

Kɛdin nɔnanna fala ti kiin masaraxi ndedi (sora 10 han 13). Pɔli falan tima muxune ma naxanye a falama a Yesu a xɛra mi a tan na. Kɛdin nɔnanxi xanuntenya falane nan ma (sora 13.11-13).

Kitabun yireni ito kui, Pɔli nɛma a xɛrayaan xun mafalama, a mɔn Xibaru Fajin yɛtɛɛn xun mafalama. Xa a kataxi alogo a xɛrayaan sɛnbɛn xa kolon, a yi na ligama nɛn alogo muxune xa tin Yesu a fe Xibaru Fajin na, Alaa Muxu Sugandixin yi kolon Marigin na.

Duban nun xɔntɔnne

¹ N tan Pɔli naxan findixi Yesu Alaa Muxu Sugandixina xɛraan na Ala sagoni, n tan nan kɛdini ito sɛbɛma ε ma, nxu nun en ngaxakedenna Timɔtɛ, siga dɛnkɛlɛya yamaan ma Kɔrɛnti taani e nun muxu saripnaxine birin Akaya yamanani.

² En Fafe Ala nun en Marigin Yesu Alaa Muxu Sugandixin xa hinanna nun bɔjɛ xunbenla fi ε ma.

Pɔli yi barikan bira Ala xa

³ En barikan bira en Marigi Yesu a Alaa Muxu Sugandixin Fafe Ala xa, en Fafe kininkininna kanna, Ala naxan muxune ralimaniyama. ⁴ A en nalimaniyama en ma tɔrɔne birin yi nɛn alogo en xa nɔ tɔrɔ muxune ralimaniyɛ na limaniyaan xɔn Ala naxan fixi en ma. ⁵ En nun Alaa Muxu Sugandixin tɔrɔma en bode xɔn kii naxan yi, en ma limaniyaan gboma ayi Alaa Muxu Sugandixin barakani na kii nin. ⁶ Xa nxu tɔrɔ, na findixi ε ralimaniya fɛrɛn nun ε rakisi fɛrɛn nan na. Xa nxu limaniyaan sɔtɔ, ε fan limaniyaan sɔtɔma nɛn, alogo ε xa sɛnbɛn sɔtɔ tɔrɔne bun, en na tɔrɔ en bode xɔn ma waxatin naxan yi. ⁷ Nxu mɔn laxi ε ra ki fajɛ, bayo nxu a kolon fa fala en to tɔrɔma en bode xɔn, en limaniyaan sɔtɔma nɛn en bode xɔn.

⁸ Nba, ngaxakedenne, nxu tɔrɔn naxanye sɔtɔ Asi yamanani, nxu waxi ε rakolon feni ne ra. Goronna naxan sa nxu xun ma, na yi binya han! Nxu mi yi a nɔɛ! Nxu yigitɛɛ nɛn, a nxu mi yi kisima sayaan ma. ⁹ Nxu yi nxu mirixi nun fa fala sayaan bata ragidi nxu ma. Koni na ligaxi nɛn alogo nxu nama la nxu yɛtɛ ra fɔ Ala naxan faxa muxune rakelima sayani. ¹⁰ A bata nxu xunba sayaan gbalon ma, a mɔn fama nxu xunbadeni nɛn. Nxu bata nxu yigi ti Ala ra yati fa fala a mɔn luma nxu xunbɛ, ¹¹ ε nɛma nxu malima Ala maxandideni. Nayi, Ala hinanma nɛn nxu ra masɔtɔ muxu wuyaxi a Ala maxandin xɔn, nanara muxu wuyaxi fan mɔn nɔɛ nɛn barikan birɛ Ala xa nxɔ fe yi.

Pɔli yi a waxɔn feene maxɛtɛ

¹² Nxɔ binyen ni ito ra: Nxu xaxinla sereyaan bama, nxu bata sigan ti dunupa yi Alaa saripanna nun tinxinni, a gbengbenna ε mabinni. Muxune fe kolonna mi yi a ra, koni Alaa hinanni. ¹³ Nxu mi sese sɛbɛma ε ma ε mi naxan xaranjɛ, ε yi a kolon. A xɔnla n na

ε xa a kolon a fajin na, ¹⁴ alo ε to a kolonxi ndedi fa fala nxu findixi ε binyen nan na en Marigi Yesu fa waxatini alo ε fan findixi nxu gbeen na kii naxan yi.

¹⁵ N to laxi ito ra, n yi a miri, fa fala n xa siga ε tan nan fema singen alogo ε xa a tōnōn sōtō sanja ma firin. ¹⁶ Amasōtō n bata yi a miri, n xa dangu ε xōntōnje n nēma sigē Masedoniya yi waxatin naxan yi. Na xanbi ra, n xetematōōn mōn yi dangu ε konni keli Masedoniya yi, ε yi n mali siga feen na Yudaya yi. ¹⁷ N feni ito ragidi waxatin naxan yi, n na ligaxi fuun nin ba? Hanma, n ma feene ligē alo adamadiin bonne ba? N yi “ōn” e nun “en-en” falan sanja yi kedenni? ¹⁸ Koni Ala to tinxin, nxu falan naxan tixi ε xa, na mi findixi wulen nun jōndin na sanja ma kedenni. ¹⁹ Amasōtō Yesu Alaa Muxu Sugandixina, Alaa Dii Xēmēna, Silasi nun Timōte nun n tan yetēen naxan ma fe kawandi ba ε tagi, na falan mi findixi fala firinna ra, alo “ōn” e nun “en-en.” Fala gbete mi a tan yi, fō “ōn!” ²⁰ Amasōtō Ala bata en tuli sa feen naxan birin na, ne kamalixi Yesu a falani ito xōn fa fala “ōn.” Nanara, nxu fan a falama Yesu barakani fa fala, “amina,” Ala binya feni. ²¹ Amasōtō Ala yetēen nan nxu tan nun ε tan senbe soxi a Muxu Sugandixini. A bata en masusan turen na en sugandi feen na, ²² a yi a taxamasenna sa en ma, a a Nii Sarijanxin naso en bōjēni a lu alo se singen naxan soxi en yii taxamasenna ra alogo en xa la fe famatōne ra.

²³ Ala nan n seren na, n bata n kōlō n niini: Xa n mi xetēxi Kōrenti yi na ligaxi nēn alogo n nama ε raxōlō. ²⁴ Fa fala nxu nōōn sōtōxi ε denkeleyaan xun na, na mi a ra. Koni en walima nēn en bode xōn ma ε sēwana fe ra amasōtō ε senbe soxi denkeleyani.

2

¹ Nanara, n bata a ragidi fa fala n nama xete ε konni xōlōni. ² Amasōtō xa n na a liga ε xōlō, nde n tan nasewama ba ε tan na, n naxanye raxōlōxi? ³ Nanara, n kedin sebexi ε ma* fa fala n mi yi sigama ε konni, alogo n nama na muxune raxōlō naxanye finde n sēwa xunna ra. N yi laxi a ra, a n ma sēwan finde en birin ma sēwan na. ⁴ N kedin sebexi ε ma tōrō gbeen nun bōjē rafōrōn nun yēegen nin. N mi yi waxi ε raxōlō feni, koni n yi ε rakolonma nēn, a n na ε xanuxi han!

Fe jaxi rabaan mafelu fena

⁵ Xa ε tan nde findi yamaan naxōlō feren na, a mi n tan xan naxōlōxi, koni fō ε tan yamaan birin, anu jōndin naxan na, a nde nan tun naxōlōxi. ⁶ ε wuyaxi to bata a haken saran a ra, na bata a li. ⁷ Nba, iki, fō ε xa na kanna mafelu nēn, ε yi a ralimaniya, alogo a bōjēn nama fōrō gbeen ti han a yigitēge. ⁸ Nayi, n bata ε mafan, ε mōn xa ε xanuntenyaan yita a ra. ⁹ Bayo n na a sebexi ε ma nēn alogo n xa ε sōnna kolon, xa ε xuruxi feen birin yi. ¹⁰ ε na muxun naxan mafelu, n fan na mafeluma nēn. N tan na naxan mafelu, xa n bata na mafelu, n na ligama ε tan nan ma fe ra Alaa Muxu Sugandixin yēe xōri, ¹¹ alogo Setana nama en mayenden, bayo en na a waxōn feene kolon.

¹² Nba, n siga Tirowasi taani Alaa Muxu Sugandixina fe Xibaru Fajin nalideni waxatin naxan yi, n yi a to fa fala Marigin bata dēen nabi n xa menni. ¹³ Koni n xaxili mi yi saxi, amasōtō n mi ngaxakedenna Tito lixi na. Nanara, n yi n jungu mēn kaane ma, n siga Masedoniya yi.

Yesu nan tima en yēe ra

¹⁴ Koni Ala tantun, amasōtō a Muxu Sugandixina en nasoma a fangan bun ma nēn, a ti en yēe ra siga yiren birin yi, a kolonna yi xuya ayi en xōn ma alo se xiri fajin naxan xuyama ayi. ¹⁵ Amasōtō en luxi nēn alo wusulanna xirina Alaa Muxu Sugandixin naxan ganma, a rali Ala ma yamaan birin tagi, kisi muxune nun kisitarene. ¹⁶ A findixi sayaan xirin nan na muxuna ndee xa naxanye xalima sayani. A findi nii rakisin xirin na ndee gbete ye xa naxanye xalima nii rakisini. Nde nōe wanli ito ke? ¹⁷ Anu, nxu tan mi luxi alo muxun naxanye Alaa falan findima yulaya seen na. Koni nxu tan falan tima Alaa Muxu Sugandixin barakan nin fata Ala ra nxu bōjē fixen na Ala yetagi.

* 2:3: A kedin naxan ma fe falama be, yanyina nde na mi ramaraxi muxune yii to.

3

Layiri nenen walikene

¹ Nxu mən bata nxu yete matəxə fələ ba? Hanma nxu makoon mən nxu dentegə kedine ma ba naxanye nxu tənən falama ε xa hanma ε naxanye seβema bonne ma nxə fe yi alo muxuna ndee kii naxan yi? ² ε tan yeteen findixi nxu dentegə kedin nan na, naxan seβexi nxu bəne ye yi, muxune birin nəe naxan kolonje, e a xaran. ³ ε bata findi kedin na Alaa Muxu Sugandixin naxan seβexi nxə wanla xən, naxan mi seβexi duba igen na hanma geme walaxan fari,* koni habadan Alaa Nii Sarijanxin nan na seβexi fati walaxane ma ε bəne ye yi.

⁴ Na yigin nan en yi Ala yetagi a Muxu Sugandixin barakani. ⁵ Anu, na mi na ra fa fala senbena nxu ra nxu na wanla ke, koni nxu senben kelixi Ala nan yii. ⁶ A tan nan senben fixi nxu ma, a nxu xa layiri nenen wanla ke, naxan mi fataxi sariya seβexin na fə Alaa Nii Sarijanxina. Amasəto sariya seβexin sayaan nan nafama, koni Alaa Nii Sarijanxin nii rakisin nan fima.

⁷ Nba, sariyan naxan sayaan nafaxi, naxan yi kerendenxi geme walaxan ma, xa na faxi binyeni han Musa yetagin yi mayilen a nərəni, Isirayila kaane mi nə e yeen tiye a ra hali a yetagin nərən to yi sigama janje, xa na fa na binyen sifani, ⁸ Alaa Nii Sarijanxin wanla binyen mi gboma ayi dangu na ra ba? ⁹ Wanla naxan muxune yalagima, xa na findi binyen na, wanla naxan muxune ratinxinma Ala yee ra yi, na binyen gboma ayi nen han dangu na ra. ¹⁰ Naxan yi findixi binyen na nun, na mi fa a ra iki binye fisamantenni ito a fe ra. ¹¹ Awa, nərən naxan yi janma, xa na faxi binyena nde ye yi, nayi naxan luma habadan, na tan ma binyen danma minen?

¹² Nanara, na yigin to en yii, en xaxili ragidixi han! ¹³ En tan mi ligaxi alo Musa, naxan yi dugin soma a yetagin xun na alogo Isirayila kaane nama a mayilenna to, naxan yi sigama janje. ¹⁴ Koni e bənen bata yi xədxə ayi. Bayo han to, e nema Layiri Fonna Kitabun xaranje, a luxi alo na dugin mən na yi, e mi a yee to. A munma ba singen, bayo a mi be fə Alaa Muxu Sugandixini. ¹⁵ Hali to, e nema Musaa Kitabu yirene xaranje, dugin soxi e bənen xun na. ¹⁶ Koni muxun na a yee rafindi Marigin ma, dugin bama nen na yi.† ¹⁷ Bayo Marigin nan Nii Sarijanxin na. Marigina Nii Sarijanxin denaxan yi, xərəyaan nan menni. ¹⁸ En tan birin, Alaa binyen nan mayilenma en yetagine ma, anu en mi dugin soma en yetagin xun na. En luma maxete a tan maligan nan na, en ma binyen yi siga gboe ayi, fata Marigin na, naxan findixi Alaa Nii Sarijanxin na.

4

¹ Nanara, wanli ito to en yi Alaa kininkininni, nxu mi tunnaxələma nxu ma. ² Nxu bata nxu me yagi fe luxunxine birin na, nxu mi fefe ligama yanfani, nxu mi Alaa falan maxetema. Koni nxu jəndin nan mayitama, alogo muxune birin xa nxə lannayaan nakərsi e xaxinle yi Ala yetagi. ³ Nxu Yesu a fe Xibaru Fəjin naxan nalima, xa na mən luxunxi, a luxunxi muxune nan ma naxanye halagima. ⁴ Dunujani ito mangan Setana bata denkeleyatarene xaxinle yidimi alogo e nama Alaa Muxu Sugandixina fe Xibaru Fəjin nərən to dege. Alaa Muxu Sugandixin nan Ala sawuran na. ⁵ Nxu mi nxu yete a fe kawandi xan bama, fə nxu a falama Alaa Muxu Sugandixin Yesu nan Marigin na, e nun nxu bata findi ε walikene nan na Yesu a fe ra. ⁶ Amasəto Ala naxan a falaxi, a naxa, “Kenenna xa mini dimini,”* na Ala nan a ligaxi kenenna yi lu en bəneni, alogo en xa Alaa binyen kenenna kolon, naxan a Muxu Sugandixin yetagin ma.

⁷ Koni en na nafulu kenden namaraxi bende feje ne nan kui naxanye findixi en fati bendene ra, naxan a yitama a senbe fisamantenni ito findixi Ala gbeen nan na, a mi kelixi en tan ma. ⁸ Nxu yigbetenxi kiin birin yi, koni nxu mi yilunburunxi! Nxu xaminxi koni

* 3:3: Nabi Musaa sariyan nan yi seβema walaxan fari. A mato Xərəyaan 24.12 kui. Nabi Yeremi fan a fala nen fa fala sariya nenen na fa, na fa seβema muxune bəneni benun a xa seβe walaxan ma. A mato Yeremi 31.33 nun Esekiyeli 11.19 nun 36.26-27 kui. † 3:16: A mato xərəyaan 34.34 kui. * 4:6: Dunujna Fəlon 1.3

nxu mi yigitegexi! ⁹ Nxu besenxonyaxi, koni nxu mi rabepinxi! Nxu rabiraxi koni nxu mi halagixi! ¹⁰ Nxu Yesu a sayaan tərən tongoma nxu fatini waxatin birin, alogo Yesu a dunuɲa yi gidin fan xa makenen nxu fatin xən. ¹¹ Hali nxu to nxu nii ra, nxu sayaan de waxatin birin Yesu a fe ra, alogo a dunuɲa yi gidin xa makenen nxu fati benden xən. ¹² Na bunna neen fa fala sayaan walima nxu tan yi koni nii rakisin nan walima ε tan yi.

¹³ A sebexi Kitabun kui, a naxa, “N denkeleyaxi, nanara n yi falan ti.”† Nxu tan nan fan falan tima denkeleyani na xaxili kedenni amasoto nxu bata denkeleya. ¹⁴ Bayo nxu a kolon fa fala Ala naxan Marigi Yesu rakelixi sayani, na nan en fan nakelima sayani Yesu xən, a yi en birin malan en bode xən a yetagi. ¹⁵ Na birin ligama ε tan nan ma fe ra alogo Alaa hinanna xa siga ware, a yi muxu wuyaxi li, e barika biran yi gbo ayi, na yi findi Alaa binyen na.

En yigin saxi se totarene yi

¹⁶ Nanara, nxu mi tunnaxoloma nxu ma. Hali nxu fati benden to danguma, koni niin naxan nxu yi, na findima nen a nenen na ləxə yo ləxə. ¹⁷ Bayo, en tərədin naxan yi waxatidini ito bun ma dunuɲa yi, na mi gbo xa a sa habadan barayi gbeen ma, en naxan soto ma e xən. ¹⁸ Nxu bata nxu yigin sa se totarene fari. Bayo seen naxanye toma, ne mi buma, koni seen naxanye mi toma, ne luma nen habadan!

5

¹ Amasoto en na a kolon fa fala en niin fati benden nin naxan luxi alo en dəxə bubuna dunuɲa yi. Xa na kala, habadan banxina en yii naxan findixi ariyanna fatin na Ala wali xonna, muxune mi naxan nafalaxi. ² Nba, iki en kutunma bubuni ito yi, en fati bendena, bayo en ma habadan dəxəden xənla en suxuma ki fajni, alogo ariyanna fatin xa sa en ma alo dugina. ³ Bayo en na na dugin so en mi fa luma alo en nagenla na a ra. ⁴ Amasoto en nema bubuni ito kui, en kutunma, en tərəxi. En mi waxi dugi fonna ba feni en ma, koni a xənla en na, ariyanna fatin xa sa en ma alo dugina, alogo seen naxan faxama, nii rakisin xa findi na rananna ra. ⁵ Ala en daxi na feen nan ma. A bata a Nii Sarijanxin fi en ma, a lu alo se singen naxan soxi en yii taxamasenna ra alogo en xa la fe famatone ra.

⁶ Nanara, en xaxili ragidixi waxatin birin. En mən a kolon fa fala fanni en na en konni fati bendeni ito yi, en nun Marigin dəxəden tagi kuya. ⁷ Amasoto en sigan tima denkeleyaan nan xən ma, koni se toxin mi a ra. ⁸ Anu, en xaxili ragidixi. A rafanɲe en ma, en keli fati bendeni ito yi, en sa dəxə Marigin konni. ⁹ Naxan xunna kenla ra en xa, en yi Ala kenən, xa en lu en fati bendeni hanma en faxa. ¹⁰ Amasoto a fere mi na fo en birin xa ti kenenni Alaa Muxu Sugandixina kiti saden yetagi nen. Muxune birin e kewanle saranna soto ma nen keden keden yeen ma, a naxan nabaxi a dunuɲa yi gidini, a fajina hanma a jaxina.

Ala nun muxune tagini tonna

¹¹ Nxu to Marigin yεragaxun kolon, nanara, nxu kataxi, nxu xa muxune soto. Ala nxu kolon ki fajni. N ma miriyani, ε fan nxu kolon ε xaxinli. ¹² Nxu mi kataxi nxu mən xa nxu yete matəxə ε xa. Koni nxu feren nan fima ε ma, ε yi ε kanba nxə fe yi, alogo ε xa nə na muxune yabe naxanye e kanbama e tofanni benun e xa e kanba e bəɲe yi feene yi. ¹³ Xa xaxilitaren nan nxu tan na, na Ala nan ma. Koni xa xaxilimaan nan nxu ra, na ε tan nan xa. ¹⁴ Amasoto Alaa Muxu Sugandixina xanuntenyaan nan nxu karahanma, nxu tan to laxi a ra fa fala a muxu keden peen nan faxaxi birin xa, nayi, birin bata faxa a tan yi. ¹⁵ A bata faxa muxun birin xa. Nanara, muxun naxanye e nii ra, ne mi fa e nii ra e yete xa sənən, koni fo naxan faxaxi, a keli sayani e tan xa.

¹⁶ Nba, iki en mi fa muxu yo yatema adamadiyaan kiraan xən. Hali en to yi Alaa Muxu Sugandixin yatema na kiini nun, en mi fa na ligama. ¹⁷ Nayi, xa muxu yo Alaa Muxu Sugandixini, na kanna bata findi dali nenen na. A keɲa fonne bata dangu, a nenenə bata fa! ¹⁸ Na birin kelixi Ala nan ma, naxan en nun a tan tagini tənxi a Muxu Sugandixin xən, a yi wanla so en yii a en fan xa a tan nun bonne tagini tən. ¹⁹ Bayo, Ala a yeteen nun

† 4:13: Yaburin 116.10

dunuḡa muxune tagini tənma a Muxu Sugandixin nan xən, a mi fa e sənna yatema. A mən bata na tagi tən feren xibarun taxu nxu ra.

²⁰ Nayi, Alaa Muxu Sugandixina xerane nan en na. Ala yeteen nan muxune rawekilema en ma falan xən. En naxa, “Nxu bata ε mafan Alaa Muxu Sugandixin xinli, ε a lu ε nun Ala tagin xa yitən.” ²¹ Naxan mi yulubi yo ligaxi, Ala en yulubin saxi na nan ma alogo Ala gbee tininna xa lu en yi Yesu barakani.

6

¹ En to walima en bode xən, nxu bata ε mafan, ε Alaa hinanna naxan sətəxi, ε nama na tongo fe fuun na. ² Bayo a falaxi nən, a naxa,

“N bata i yabi n ma marafanna waxatini,

n yi i mali marakisi ləxəni.”*

A mato, Ala rafa waxatin ni i ra, marakisi ləxən ni i ra.

³ Nxu mi sese luyə naxan muxun bire tantanni, alogo fe yo nama to nxə wanla ra. ⁴ Koni nxu kataxi kiin birin yi nxu xa findi Alaa walike fajine ra: tunnafan gbeen nun tərən nun fe xədəxene nun kəntəfinle yi. ⁵ Xa e nxu bənbə, nxu nema kasoon na, xa e yamaan nadin nxu ma, xa nxu wali xədəxene nun xixəlitareyaan nun kaməni. ⁶ Nxu kataxi sarjanna nun fe kolonna nun dijan nun jənige fajin nun Alaa Nii Sarjannaxin nun xanuntenya kəndəni, ⁷ e nun jəndi falan nun Ala sənbeni. Nxu tininna rawali yenge so seen nun nxu makantan seen na. ⁸ Nxu nən binyeni, hanma yagini, nxu nən xili kalani hanma xili fajina, nxu tinxin hali nxu to yatəxi yanfantenne ra. ⁹ Nxu suxi alo muxun naxanye mi kolonxi, anu nxu kolonxi ki fajni. Nxu yatəxi alo nxu faxamatəən nan yi a ra nun, anu ε mato nxu jəjə mi a ra iki ba? Nxu jaxankataxi, koni e munma nxu faxa. ¹⁰ Nxu yatəxi muxu sunuxine ra, anu nxu səwaxi waxatin birin. Nxu suxi alo yigelitəne koni nxu bata muxu wuyaxi findi se kanne ra. Sese mi nxu yii, koni nxu gbeen nan seen birin na.

¹¹ Kərənti kaane, nxu bata falan ti ε xa kənenni, nxu yi nxu kui feen birin fala ε xa.

¹² Nxu mi nxə xanuntenyaan luxunxi ε ma, koni ε tan bata ε gbeen luxun nxu ma. ¹³ N bata falan ti ε xa alo n ma diine. A daxa, ε fan xa ε kui feene yita nxu ra!

Denkeleyatarene nun denkeleya muxune nama malan

Kərənti Singen 10.14-22, Efəsi 5.5-11, Piyeri Singen 2.9-12

¹⁴ E nun denkeleyatarene nama xun xidi wudi kedenna tongo ε malan fe kedenna ma. Amasətə tinxinyaan nun tinxintareyaan lanje e bode ma feen mundun yi? Kənenna nun dimin lanje e bode ma ba? ¹⁵ Alaa Muxu Sugandixin nun Setana nəe lanje di? Denkeleya muxun lanxi denkeleyataren ma kiin mundun yi? ¹⁶ Layirin mundun xidixi Ala Batu Banxin nun suxurene tagi? Amasətə habadan Ala Batu Banxin nan en na, alo Ala a falaxi kii naxan yi, a naxa, “N luma nən e ye. N yi n masiga ti e tagi, n findi e Ala ra. E yi findi n ma yamaan na.” ¹⁷ Nanara, Marigin naxa,

“E mini ne ye, ε ε masiga e ra. E nama din se sarjantare yo ra, nayi n tan ε rasuxuma nən.” ¹⁸ Marigina Sənben Birin Kanna ito nan falaxi, a naxa, “N findima nən ε fafe ra, ε findi n ma dii xəmene nun n ma dii tēmene ra.”†

7

¹ Bayo Ala to bata en tuli sa feni itoe birin na, ngaxakedenne, en ba feen birin ma naxan fati bəndən nun niin xəsima, en yi lu en ma sarjanna rakamalə Ala yeeragaxuni.

Pəli a sewana

² E bəjəni tən nxu xa. Nxu mi tinxintareya ligaxi muxə ra, nxu mi e ratantan, nxu mi e yii se kansun. ³ N mi ito falaxi ε yalagi feen xan na, amasətə n bata yi a fala a singeni, n naxa, “E fe nxu bəjəni kii naxan yi, en birin na a ra siimayaan nun sayani.” ⁴ N laxi ε tan na kati! N na n kanbama ε tan nin. E fe n nalimaniyama han n defe. Hali nxu to tərən birin yi, n ma sewan dan mi na!

* 6:2: Esayi 49.8 † 6:18: A mato Saraxaraline 26.12 nun Esekiyəli 37.27 nun Esayi 52.11 nun Yeremi 31.9 nun Esekiyəli 20.34 nun Samuyəli Firinden 7.14 nun Esayi 43.6 nun Hose 2.1 kui.

⁵ Amasɔtɔ, nxu Masedoniya li waxatin naxan yi, nxu mi matabu yo sɔtɔ. Nxu yi tɔrɔxi kiin birin yi. Matandi tiine yi nxu rabilinni, gaxun yi nxu yi. ⁶ Koni Ala naxan muxu magodoxine ralimaniyama, na yi nxu ralimaniya Tito a faan xɔn ma. ⁷ A fa feen gbansanna xa mi yi a ra, fɔ a limaniyaan naxan sɔtɔ ε xɔn. A yi a fala nxu xa, n xɔnla ε suxu kii naxan yi, ε sunu, n ma fe kunfan yi lu ε yi. Nanara, n ma sɛwan yi gbo ayi.

⁸ Hali n to ε raxɔlɔxi n ma falan xɔn kedin kui,* n tan mi nimisaxi a sɛben na. N nimisa nen waxatidi, n to a kolon a na kedin bata yi ε raxɔlɔ. ⁹ Koni iki, n sɛwaxi, ε to nimisaxi na mi a ra, koni na nimisan to ε fe raba kiine masaraxi. Ala nan na nimisan nagidixi. Nanara, ε mi tɔrɔ yo sɔtɔxi nxu yii. ¹⁰ Amasɔtɔ nimisan naxan kelixi Ala ma, na a ligan nen muxune yi e xun xanbi so e hakeni, e kisi. Nanara, mɔnɛ yo mi na yi. Koni nimisan naxan kelixi dunuɲa feene yi, na raɲanma sayaan nan ma. ¹¹ Nimisani ito naxan kelixi Ala ma, ε na mato. A bata ε findi sɔbɛ ralane ra. E kunfaxi ε sɔntareyaan mayita feen na. E xɔlɔxi fe ɲaxin ma, ε bɔɲen bata te, fe faɲin xɔnla bata ε suxu ken! E fe ɲaxi rabane hakene saranma e ra. Na bata a yita fa fala fe yo mi ε ra fefe yi.

¹² Xa n na kedin sɛbɛxi, n mi a sɛbɛxi fe kalane xan ma fe ra hanma e muxun naxanye tɔrɔxi. Koni alogo ε sɔbɛ soxi nxu xa kii naxan yi, na xa mini kɛnɛnni ε yetɛɛn xa Ala yetagi. ¹³ Ne nan birin nxu ralimaniyaxi.

E nun mɔn, ba nxu ralimaniya feen na, ε Tito rasewaxi kii naxan yi, nxu sɛwaxi na fan na han! Bayo ε birin bata a nii yifan a ma. ¹⁴ N bata yi ε matɔxɔ Tito xa nun. E mi n nayagixi. Bayo nxu bata ɲɔndin fala ε xa waxatin birin, nxu ε matɔxɔn naxan tixi Tito xa, na fan bata findi ɲɔndin na. ¹⁵ A marafanna luma gboɛ ayi ε tan ma fe yi, a na rabira a ma ε birin xuruxi feen birin yi kii naxan yi, e nun ε a rasɛnɛxi kii naxan yi binye gbeeni han ε xuruxurun. ¹⁶ N sɛwaxi bayo n laxi ε ra feen birin yi.

8

Yii malanna Yerusalɛn denkeleya muxune xa

¹ Ngaxakedenne, Alaa hinanna walima Masedoniya denkeleya muxune tagi kii naxan yi, nxu waxi a xɔn ε xa na kolon. ² Hali e to yi tɔrɔya ɲaxini, e sɛwa gbeen sa nen e yigelitɔya xɔdɛxɛn fari, e yi kiin ti fonisireya gbeeni. ³ N na e seren bama fa fala e kiin tixi nen alo e fanga bɛrɛna, a mɔn yi dangu na ra e ɲɛnige faɲini. ⁴ E nxu mafan nen kati, a e xa na binyen sɔtɔ, e fan yi yama sarɲanxin mali Yerusalɛn taani. ⁵ E dangu nen nxu gbee miriyaan na. E yi e yetɛ fi Marigin ma singen. Na xanbi ra, e yi e yetɛ fi nxu fan ma Ala sagoni. ⁶ Nayi, Tito naxan hinan wanli ito fɔlɔxi ε konni, nxu bata na mafan, a xa sa a rakamali ε tagi. ⁷ Koni ε to ε sɛnbɛ soma feen birin yi, denkeleyaan nun falan nun fe kolonna nun wɛkilɛn nun xanuntenyaan na nxu xa, nayi ε sɛnbɛ so hinanna fan yi.

⁸ N mi yamarin sama ε ma, koni n nɛma bonne wanla a fe fale, n fɛren fima ε ma nen alogo ε xa ε xanuntenyaan mayita. ⁹ Amasɔtɔ ε en Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixina hinanna kolon. Se kanna nan yi a ra, koni a yi a yetɛ findi yigelitɔɔn na ε fe ra, alogo ε xa findi se kanne ra a yigelitɔyaan xɔn.

¹⁰ Nayi, n nan n ma miriyaan nan yitama ε ra feni ito yi: ε tan nan singeye ε yii malan yala, ba na ra mɔn, ε tan nan singe a ɲɛnigexi. ¹¹ Awa, ε na wanla raɲan alogo ε lanxi ɲɛnige faɲin naxan ma a fɔlɔni, ε xa na rakamali na kiini, fata ε fɛrene ra. ¹² Amasɔtɔ xa ε ɲɛnigen fan, Ala ε kiseen yatɛma nen ε yii seene xasabin ma, seen naxan mi ε yii, na mi a ra.

¹³ Nxu mi waxi a xɔn ma, nxu xa goronna ba bonne xun ma, a dɔxɔ ε tan xun ma, koni nxu waxi nen birin xa ye lan. ¹⁴ Koni bayo se wuyaxi ε yii waxatini ito yi, a lan nen, ε xa ne mali naxanye mako ε yii seene ma iki. Nayi, ε yii seene na dasa waxatin naxan yi, e fan ε malima nen e yii seene ra alogo ε birin yi ye lan. ¹⁵ A sɛbɛxi Kitabuni, a naxa, “Naxanye a gbegebe matongo, ne mi a gboxi ayi. Naxanye ndedi matongo, a mi dasa ne fan ma.”*

Tito nun a lanfane

* 7:8: Yanyina nde Pɔli kɛdina nde sɛbɛxi e ma naxan mi luxi en yii to. * 8:15: xɔrɔyaan 16.18

¹⁶ Nxu barikan birama Ala xa, amasoto a bata a liga Tito xa a sɔbe so e xa alo n tan. ¹⁷ Nxu naxan maxodinxi Tito ra, a bata tin na ma, a mon bata a sɔbe so, a yi a jɛnige a xa siga e fema. ¹⁸ Nxu e nun nxu ngaxakedenna nde rasigama e ma, denkeleya yamana birin naxan matoxoma a wanla fe ra Yesu a fe Xibaru Fajin nali feen na. ¹⁹ Naxan mon dangu na ra, denkeleya yamaan birin bata a tan sugandi, a xa siga nxu matideni, nxu nema kiseni itoe xale waxatin naxan yi, naxanye goron saxi nxu xun ma Marigin yetɛɛn binya feen na e nun nxu jɛnige fajin seren na.

²⁰ Nxu a ligama nxu yeren ma alogo muxe nama nxu mafala nxu kise gbeeni itoe masuxu kiina fe ra. ²¹ Naxan daxa Marigin yetagi e nun muxune yetagi, nxu katama na nan ligadeyi.

²² Nxu naxan sama na muxu firinne fari, nxu nxu ngaxakedenna nde rasigama e matideni. Nxu bata a mato sanja ma wuyaxi, nxu yi a kolon, a sɔbe soxi waxatin birin. A mon bata na sɔbɛɛn yita iki a to laxi e ra han! ²³ Tito tan, na findixi n xoyin nun n walike boden nan na. Nxu ngaxakedenna naxanye rasigaxi, denkeleya yamana xerane nan ne ra Alaa Muxu Sugandixina binyena fe ra. ²⁴ Nanara, e xa xanuntenyaan yita e ra alogo denkeleya yamane xa nxu kanba xunna kolon e yi, e yi a to.

9

Denkeleya muxune mali fena

¹ E maliin naxan nabama lan yama sarijanxin ma, a ton mi na n xa kedind sɛbe e ma lan na ma. ² Bayo, n na a kolon fa fala e jɛnigen fan. N luma e matoxe Masedoniya kaane xa, n naxa, “Xabu yala, Akaya kaane yitonxi mali ti feen na.” E bata muxu wuyaxi rakunfa e sɔbe soon xon. ³ Nayi, n na ngaxakedenna ndee rasigama e ma alogo nxu e matoxoxi kii naxan yi, na nama findi fe fuun na. Koni a xa a li e yitonxi alo n na a falaxi kii naxan yi. ⁴ Xa Masedoniya kaana nde fa n foxo ra e fema, e yi a li e mi yitonxi, nxu yi yagima nen nayi nxu to laxi e ra, koni katarabi e tan nan ma. ⁵ Nanara, n bata a miri, fa fala, a lan n xa ngaxakedenna ndee mafan, e siga e fema n yee ra, e yi na fonisireya kiseni ton, e bata yi nxu tuli sa naxan na alogo a xa fi fonisireyani benun a xa findi karahanna ra.

⁶ E xaxili lu ito xon ma. Naxan na sansina ndedi woli, na ndedi nan xabama. Koni naxan na sansi gbeen woli, na a gbege xabama nen. ⁷ Birin xa Ala ki alo a bata a ragidi a bɔjɛni kii naxan yi. A nama findi monen na hanma karahanna. Amasoto naxan kiin tima sewani, na kanna rafan Ala ma. ⁸ Ala no e kiyɛ nen a hinan defexini alogo a xa e makone fan feen birin yi waxatin birin, nde mon yi lu e yii wali fajine birin kedeni. ⁹ A sɛbɛxi Kitabuni, a naxa, “A bata toro muxune ki fonisireyani.

A tinxinyaan luma nen habadan!”*

¹⁰ Nba, Ala naxan sansiin fima xee biin ma e nun donsena, na sansiin fima e ma nen, a a rawuya ayi, a yi e tinxinyaan wali xonne ragbo ayi. ¹¹ E findima nen se kanne ra kiin birin yi, alogo e xa lu fonisireyani waxatin birin. Nayi, muxu wuyaxi barikan birama nen Ala xa, nxu na e kiseene xali e xon. ¹² Amasoto e wanla naxan nabama ito ra, na mi yama sarijanxin makone xan gbansan fanma, koni a mon wali fajni kolonna rayiriwama Ala xa. ¹³ Muxu wuyaxi Ala binyama nen e wanli ito tonon xon, e to yamari suxun saxi e tubi feen fari Alaa Muxu Sugandixina fe Xibaru Fajini. E mon Ala binyama nen e fonisireyana fe ra e to e kima e seene yi e nun muxun bonne. ¹⁴ Nanara, e Ala maxande e xa xanuntenyani Alaa hinan gbeena fe ra a naxan nagidixi e ma. ¹⁵ En barikan bira Ala xa a kiseni fe ra naxan joxon mi na.

10

Poli yi a wanla xun mayenge

¹ N tan Poli, n bata e mafan Alaa Muxu Sugandixina limaniyaan nun dijani, hali ndee to a falama a n falan tima e yee xori yete magodon nin, koni a n na keli e fema, n jaxu

* 9:9: Yaburin 112.9

ε ra. ² N bata ε mafan, n na fa ε fema, ε nama n karahan a n xa naxu ε ra sɔbɛɛn na, amasɔtɔ n laxi a ra, n susue nen na lige ndee ra yati, naxanye e mirixi a nxu nxɔ dunuɲa yi gidin ligama adamadiyaan kiraan nan xɔn. ³ Amasɔtɔ, nxu dunuɲa yi gidin ligama adamadiyaan nin, koni nxu mi yengen soma adamadiyaan kiraan xɔn. ⁴ Bayo nxɔ yenge so seene mi luxi alo adamadiine gbeene: Alaa yenge so se senbɛmane nan e ra, naxanye nɔe yire makantanxine kale. Nxu wule miriyane kalama ne nan na, ⁵ e nun wason naxan birin kelima Alaa kolonna xili ma. Nxu yi xaxinle birin yeε rafindi Ala ma alogo e xa xuru a Muxu Sugandixin ma. ⁶ E na Alaa fala suxun nakamali waxatin naxan yi, nxu tinma nen fala suxutarene hakene saranɲe e ra.

⁷ E feene fanna nan tun toma. Xa muxuna ndee bata la a yete ra fa fala a Alaa Muxu Sugandixini, a mɔn xa a miri ito ma: a Alaa Muxu Sugandixin nan gbee en fan na alo a tan. ⁸ Marigin nɔɔn soxi n yii ε senbɛ so feen nan na, ε kala feen mi a ra. Hali n nan n yete matɔxɔma na ra naxi ra, n mi yagixi na feen na. ⁹ N mi waxi a xɔn ma, a xa liga alo n na ε magaxuma n ma kedine ra nen. ¹⁰ Bayo, ndee a falama, e naxa, “Pɔli a kedine xɔdɔxɔ, e senben gbo, koni xa a yetena en fema, senbɛ mi a ra, sese mi a falan na.” ¹¹ Na kanna xa a miri nen fa fala nxu kii naxan yi nxu nɛma kedɪn sebe, nxu kewanle luma na kii nin nxu nɛma ε ye.

¹² Muxuna ndee na yi naxanye e yete matɔxɔma, anu nxu mi susue nxu yete se ne ma hanma nxu nun ne yi yate nxu bode xɔn. E na misaala tongo e yete ma, e yi e yete sa e yete ma, xaxilitaren nan ne ra. ¹³ Koni nxu tan mi nxu yete matɔxe naxi ra. Ala bata wanla naxan so nxu yii, nxu mi nxu yete matɔxɔma dangu na ra, naxan a ligama nxu fa han ε fema. ¹⁴ Bayo nxɔ yete matɔxɔn mi danguxi nxu danna ra, alo nxu yi naxan ligama nun xa nxu mi yi fa ε konni, anu nxu singe nan faxi han ε fema Alaa Muxu Sugandixina fe Xibaru Fajin nalideni. ¹⁵ Nxu mi nxu yete matɔxe bonne wanla fe ra, nxu a radangu ayi. Koni nxu laxi a ra fa fala ε denkeleyaan gboma ayi nen, nxu yi nɔ wali kende gbete rakamale ε tagi hali nxu mi dangu nxu danne ra* ¹⁶ bayo taan naxanye ε konna xanbi ra, nxu nɔe Yesu a fe Xibaru Fajin naliye nen ne ma, benun nxu xa nxu yete matɔxɔ bonne wanli naxan kexi muxu gbetene walideni. ¹⁷ Koni, a sebexi Kitabun kui, a naxa, “Xa naxan a yete matɔxɔma, a xa a yete matɔxɔ Marigina fe ra.”† ¹⁸ Amasɔtɔ muxun naxan a yete matɔxɔma, Ala mi na rasuxe fɔ Marigin na naxan matɔxɔ.

11

Pɔli nun wule xɛrane

¹ E dijɛ ba, xa n fatɔyana ndedi fala ε xa? Koni ε dijɛxi xɛ! ² Bayo xɔxɔlɔnyaan nan n yi ε fe ra, xɔxɔlɔnyaan naxan kelixi Ala ma. Amasɔtɔ a luxi alo n na ε masuxi futun nin xeme keden peen xa, Alaa Muxu Sugandixina, alogo n xa ε yita a ra alo sungutun nasɔlɔnxina. ³ Koni alo sajina Nmahawa mayenden kii naxan yi, n gaxuxi nen ε fan miriyane nama ε yifu ε yi ε masiga ε lannaya kenden nun ε sarɪjanna ra Alaa Muxu Sugandixin xa. ⁴ Bayo xa muxuna nde fa Yesu gbete a fe kawandi ba ε xa, nxu mi naxan ma fe kawandin ba, hanma xa ε nii gbete sɔtɔ ε mi naxan sɔtɔ nxu ra, hanma xa ε Xibaru Fajɪ gbete mɛ, ε mi naxan nasuxu a singeni, ε tinma nen na birin ma ki fajɪ! ⁵ Koni muxuni itoe naxanye e yete yatema xera fisamantenne ra, n mi laxi a ra xa ne dangu n tan na kii yo yi. ⁶ Yanyina nde, n mi fatan falan na, koni n fe kolon. Bayo nxu bata na rafixa ε xa kiin birin yi.

⁷ N na Alaa fe Xibaru Fajin nali ε ma waxatin naxan yi, n mi sese rasuxu ε ra, n yi n yete magodo alogo n xa ε tan yite, n haken nan ligaxi ε ra nayi ba? ⁸ N seen nasuxu nen denkeleya yama gbete ye ra, e yi n saranna fi, alogo n xa wali ε xa. ⁹ N yi ε fema waxatin naxan yi, n hayu ramaan yi lu, koni n mi muxu yo tɔrɔ, bayo denkeleya muxun naxanye keli Masedoniya yi, ne n makone fan nen. N mi tin n xa findi goronna ra ε xun ma, n mɔn n yete suxuma nen na ma. ¹⁰ N bata n kɔlɔ Alaa Muxu Sugandixina jɔndini naxan

* 10:15: A mato Romi 15.17-21 kui. † 10:17: A mato Kørenti Singen 1.31 kui.

n yi, muxu yo mi n kume binyeni ito yi Akaya yamanani. ¹¹ N na falaxi nanfera? N to mi ε xanuxi ba? Ala a kolon, a n na ε xanuxi!

¹² N naxan ligama, n mōn na ligama nen alogo nxu mafala xunna nama taran na naxanye a lige na muxune yi e yete matōxō a nxu nun ne birin lan. ¹³ Ne findixi wule xerane nun mafu tiine nan na, naxanye e yete findixi Alaa Muxu Sugandixina xerane maligan na. ¹⁴ Nba, kabanako fe mi na ra, bayo hali Setana nōe a yete finde nen kenenna malekan maligan na. ¹⁵ Nayi, na mi finde tereña fe ra xa Setanaa walikene fan e yete findi tinxyaan walikene maligan na. Ne rajanna lanma nen e kewanle saranna ma.

Pōli a tōrōna xerayani

¹⁶ N mōn xa a fala, muxu yo nama n yate xaxilitaren na. Hanma xa ε a mirixi na kiini, ε tin n xa findi xaxilitaren maligan na alogo n fan xa n yete matōxō ndedi. ¹⁷ N falan naxan tima iki, n mi na falama Marigina kiraan xōn, koni n na a falama xaxilitareyaan nin. ¹⁸ Bayo muxu wuyaxi to e yete matōxōma adamadiyaan kiraan xōn, nanara, n fan n yete matōxōma nen. ¹⁹ ε tan to findixi xaxilimane ra, ε mafura dije xaxilitarene bun ba? ²⁰ ε tinxī e xa ε findi konyine ra, e yi ε rawali, e yi ε yīi seene kansun, e yi e yete yite ε ma, e yi ε yetagi garin! ²¹ N xa a fala ε xa, yagin nan na ra, koni nxu mi susue na lige.

Nayi, muxu gbete nōe a yete matōxe denaxan yi, n xa falan ti alo xaxilitarena, n fan susue nen n yete matōxe menni. ²² Heburun nan e ra ba? A tan nan n fan na. Isirayila kaan nan e ra ba? A tan nan n fan na. Iburahima bōnsōnna nan e ra ba? A tan nan n fan na. ²³ Alaa Muxu Sugandixina walikēen nan e ra ba? N falan tima alo xaxilitaren yetena, koni n dangū e tan na! N bata tōrō walideni dangū e tan na pon! N bata sa kasoon na dangū e tan na pon! Muxune yi n bulan dangū e tan na, n yi lu sayaan de waxati wuyaxi. ²⁴ Yahudiyane yi n bulan dōxōja ma suulun bosaan ye tonge saxan e nun solomanaanin.* ²⁵ Romi kaane yi n mabōnbō gbelemene ra dōxōja ma saxan. E n magōlōn n faxa feen na sanja ma keden. Kunkin yi kala n na fōxō igen tagi dōxōja ma saxan, n lu fufani yanyi keden kōe keden, na waxatina nde yi. ²⁶ N yi sigatini waxati wuyaxi gbalon de, baane nun mafu tiine nun n kon kaa Yahudiyane nun siya gbetene gbalone. N yi taan nun burunna nun fōxō igene nun wule denkeleya muxune gbalone de. ²⁷ N tōrō nen waliden nun waxati xōdexene yi, n lu xii xōlitareyani waxati wuyaxi, n lu kamen nun min xōnla ra. Donseen mumēen yi dasa n ma waxati wuyaxi, n lu xunbenla ra marabenni. ²⁸ Naxan saxi na birin fari, n goronna naxan tongoma lōxō yo lōxō, n kōntōfilixi denkeleya yamane birin na. ²⁹ Xa muxuna nde senben xurun, n fan senben xurunma nen. Xa muxuna nde bira yulubini, na n bōjen ganma nen.

³⁰ Xa n yi daxa nun n xa n yete matōxō, n yi n yete matōxōma n ma senbetareyaan nan na. ³¹ En Marigi Yesu Fafe Ala a kolon fa fala n mi wulen falama. Tantunna xa fi a ma habadan! ³² N yi Damasi taani waxatin naxan yi, Yamana Kanna naxan Manga Aretasi bun ma, na yi muxune ti taan so deen na n suxu xinla ma. ³³ Koni muxune yi n dōxō sagan kui, e yi n nagodo taan nabilin yinna xanbi ra, n nan n futuxulu a yīi na kii nin.†

12

Pōli fe toon naxan ti alo xiyena

¹ A daxa n xa lu n yete matōxe, hali tōnō yo mi a yi. Koni fe toon naxanye tixi alo xiyena, e nun Marigin bata feen naxanye makenen, n xa ne fan fala. ² N muxuna nde* kolon naxan Alaa Muxu Sugandixini. Na rate nen han kore xōnna saxandena. Na jee fu nun naaninna ni i ra. A gbengbenna, n mi a kolon xa a fatin nan te kore, hanma xa a fe toon nan ti alo xiyena. Ala nan na kolon. ³ N na a kolon xemeni ito te nen, koni xa a fatin nan te, hanma xa a fe toon nan ti alo xiyena, n mi na tan kolon. Ala nan na kolon. ⁴ A tongo nen a rate ariyanna yi. A yi falane me naxanye mi nōe fale, e nun muxu yo mi nōe xete naxanye ma. ⁵ N na muxu sifan matōxōma nen, koni n tan, n mi n yete matōxe fō n

* 11:24: A mato Sariyane 25.3 kui. † 11:33: A mato Xerane 9.23-25 kui. * 12:2: Muxuni ito findixi Pōli yeteen na. A mato Kōrenti Firinden 12.7 kui.

ma senbetareyani. ⁶ Xa n yi waxi n yete matōxō feni nun, n mi yi findin xaxilitaren na nun, bayo n yi jōndin nan falama. Koni n na n yete suxuma alogo muxu yo nama n yate dangu n kewanle ra ε naxanye toxi e nun ε naxanye fe mexi.

⁷ Na ma, Ala tōrō fena nde ragidi nen n ma alo janla na lu fati bendeni, naxan yi findixi Setana xerana nde ra. Na yi n jaxankata alogo n nama lugo wason na, n to fe makenenxi gbeeni itoe toxi. ⁸ N bata Marigin maxandi sanja ma saxan alogo a xa na tōrō feen ba n ma. ⁹ A yi n yabi, a naxa, “N ma hinanna bata i wasa. N senben nakamalima muxuna senbetareyaan nin.” Nayi, n mafura n yete matōxe n ma senbetareyani, alogo Alaa Muxu Sugandixin senben xa lu n xōn ma. ¹⁰ N na n yete kenenxi senbetareyaan nun konbine nun fe xōdexene nun besenxōnyaan nun kōntōfinle yi Alaa Muxu Sugandixina fe ra. Amasōto xa n senben jan waxatin naxan yi, n senben sōtōma na waxatin nin.

Pōli a xaminna

¹¹ N falan tima alo xaxilitarena, koni ε n karahanxi nen. E tan yi lan nun ε yi n xun mafala, bayo naxanye e yete yatema xera fisamantenne ra, ne mi dangu n na sese yi, hali se mi n na. ¹² Taxamasenna naxanye a yitaxi a xeraan nan n tan na, nxu bata ne liga ε tagi tunnafanni, e findi taxamasenne nun kabanako feene nun fe magaxuxine ra. ¹³ Nxu denkeleya yamaan bonne rafisaxi ε xa kiin mundun yi? Fō n goronna to mi luxi ε xun ma tun. E mi dijē na haken ma ba?

¹⁴ N yitōnna saxanden ni ito ra siga feen na ε konni. N goronna mōn mi luma ε xun ma. Amasōto n mi ε yii seene xan fōxō ra, koni fō ε yetena. Na ma, diine xa mi gbetin malanma e sōto muxune xa, koni denbaya kanne nan gbetin malanma e diine xa. ¹⁵ Nayi, a finde sewan nan na, n yi n yii seene birin fi, n yi n yete fi ε niine fe ra. Xa n na n ma xanuntenyaan fari sa ε xa, ε xanuntenyaan xurunje ayi n tan xa ba?

¹⁶ A xa lu na ki. N mi findixi goron na ε xun ma. Koni muxune a falama, a n to findixi yanfantenna ra, n na ε suxi kōten nan na. ¹⁷ N xeraan naxanye rasiga ε ma, n na ε rawali nen na nde xōn ba? ¹⁸ N Tito mafan nen alogo a xa siga ε konni, n yi denkeleya muxuna nde† rasiga a fōxō ra. Tito ε rawali nen ba? Nxu birin kui fe keden keja keden xa mi yi a ra nxu sigati kiini ba? ¹⁹ Yanyina nde, ε mirixi fa fala a to mi na ra a nxu kataxi nxu xun mayenge feen nan na ε fema. En-en. Nxu falan tima Ala nan yee xōri a Muxu Sugandixin barakani. N xanuntenne, nxu na birin ligama ε yee rasiga feen nan ma. ²⁰ N gaxuxi nen, n na fa waxatin naxan yi, n na ε liye kii naxan yi, na mi rafanje n ma, e nun ε fan n liye kii naxan yi, na mi rafanje ε ma. N gaxuxi nen lantareyaan nun xōxōlōnyaan nun bōje teen nun yete yigboon nun fala jaxin nun muxu mafalan nun wason nun fe yibasanna nama lu ε tagi. ²¹ N gaxuxi nen a n na fa, n ma Ala nama n nayagi ε fe yi, n yi wuga muxu wuyaxi a fe ra naxanye bata yi yulubin liga koni han to e mi e xun xanbi soxi e fe xōsixine nun e yanga suxun nun e haramu feene yi, e yi naxanye ligama.

13

Maxadi dōnxen nun xōntōnne

¹ A saxanden ni i ra n fama ε konni. A sebexi Kitabuni, a naxa, “Feen birin makitima sereya firin hanma saxan fala xuiin nan xōn.”* ² N bata yi ε rakolon n faan firindeni ε fema. N to mi ε fema iki, n mōn xa a fala na muxune xa naxanye bata yi yulubin liga a fōlōni e nun bonne birin, n naxa, n na fa ε fema sōnōn, n mi ε xun mafalama ε yulubine fe ra, ³ bayo ε waxi a xōn n xa sereyane yita ε ra fa fala n na Alaa Muxu Sugandixina falane nan tima. A tan mi ε masuxe senbetareyani, bayo senbe kanna nan a tan na ε tagi. ⁴ Amasōto a gbangban nen wudin ma a senbetareyani, koni a luxi a nii ra Ala senben barakan nin. Nxu fan bata findi senbetarene ra a tan yi, koni nxu nii rakisin sōtōma ε tan ma fe ra, alo a tan kii naxan yi, Ala senben barakani.

⁵ E ε yete rakōrōsi, alogo ε xa a kolon xa ε denkeleyaxi. E ε yete fese fese. E mi a kolon ba fa fala a Yesu Alaa Muxu Sugandixina ε yi? Fō xa a li de, ε bata fula fese fesen na. ⁶ N laxi

† 12:18: Pōli bata yi denkeleya muxuni ito a fe fala Kōrenti Firinden 8.22 kui. * 13:1: A mato Sariyane 19.15 kui.

a ra, e a kolonma nen a nxu mi fulaxi fesefeseni. ⁷ Nxu Ala maxandima a e nama fe jaxi yo liga. Nxu mi waxi na xon ma alogo yamaan xa a kolon a nxu bata non soto fesefeseni, koni alogo e xa fe fadin liga, hali a luxi alo nxu fa fulama fesefeseni. ⁸ Bayo nxu mi ne sese lige Alaa ndin xili ma, koni nxu ne wale a xa nen. ⁹ Nxu sewama nen xa senbe mi nxu ra, e tan senben yi gbo ayi. Na ma, nxu Ala maxandima nen a e xa kamali. ¹⁰ Nanara, n feni itoe sebema e ma, n to mi e fema, alogo n na fa e fema, n nama e suxu a xodexen na n ma senbemayani, Marigin senben naxan soxi n yii e rawekile feen na benun a xa e halagi.

¹¹ Awa, ngaxakedenne, Ala xa sewan fi e ma. E kata e xa defe, e yi e bode ralimaniya, e lu xaxili kedenna nun beje xunbenli. Nayi, xanuntenyaan kanna nun beje xunbenla kanna Ala luma nen e xon.

¹² E bode xonton ngaxakedenya xonton sunbuni. Yama sarijanxin birin e xontonma.

¹³ Marigi Yesu, Alaa Muxu Sugandixina hinanna nun Alaa xanuntenyaan nun Alaa Nii Sarijanxin lanna xa lu e birin xon.

Galati Kaane

Pɔli Alaa Falan Naxan Nasiga Galati Kaane Ma

Galati kaana nde Yesu a fe Xibaru Faɗin sɔtɔ nɛn Xera Pɔli a xeraya sigatiin firinden nun a saxanden xɔn (Xerane 16.6 e nun 18.23). Ne yi e malan, e findi denkeleya yamaan na. Mɛn kaane mi yi Yahudiyane ra fɔ siya gbete. Koni Yahudiya denkeleya muxuna ndee yi siga Galati kaane fema Pɔli xanbi. Ne yi Galati kaane xaranma wulen nan ma fa fala denkeleya muxun birin lan e xa Yahudiyane sariyan suxu, a gbengbenna e yi banxulan alogo e xa kamali denkeleyani. Ba Yahudiyane ra, mɛn kaane namunne mi yi darixi gaan tiin na. Nayi, Galati kaane sese mi yi banxulanxi. Na yi gbaxi Yahudiyane denkeleya muxune ra naxanye yi wama siyane birin xa liga alo e tan alogo e xa kamali dinani bayo Yahudiyannan yi Yesu ra. Pɔli tan naxa, a na mi lan Alaa Muxu Sugandixina fe Xibaru Faɗin ma. Amasɔtɔ na yi Galati denkeleya muxune findima konyine nan na dinan kiraan xɔn. Pɔli naxa, a sariya suxun mi muxu yo nii rakise fɔ Ala hinanna e na denkeleya Yesu ma. Waxatina nde, Pɔli yi Efesi taani, a e xibaru mɛ waxatin naxan yi. A yi a mɛ a Galati kaane tinma a yaxune kawandin na. Na ma, a yi xanuntenya kedini ito sebe e ma alogo e xa Alaa fe famu.

Pɔli yi Kitabun yireni ito sebe dɔxɔ saxan alogo a xa a ngaxakedenne xili “Xibaru Faɗi” keden peen jɔndin ma. Na yire saxanne ni i ra:

A singena, a yi a yetena feene yɛba, a fɔlɔ a yetena tubi kiin ma Yesu ma. A yi a yɛba e nun Yerusalɛn denkeleya muxune lan feen naxan ma fa fala denkeleya muxun naxanye mi findixi Yahudiyane ra, ne mi luma Yahudiyane sariyan bun. A mɔn yi a fala e nun Piyeri a feene fataxi kii naxan yi lan na feen ma. Pɔli a xerayaan senben nan xun mayengema, a naxa, a Ala nan a findixi xeraan na naxan mi fata adamadi yo ra, hali Yesu xera boden naxanye dɔxi Yerusalɛn taani. Na bunna nɛɛn, Galati kaane mi lan e xa e tuli mati muxu gbete yo ra naxan Pɔli matandima hali e keli Yerusalɛn taani (sora 1 han sora 2).

A firindena, Pɔli yi falan ti fata Layiri Fonna Kitabun na, a naxa, a muxun mi kisima Yahudiyane sariya suxun xan xɔn, koni fɔ a xa denkeleya Alaa Muxu Sugandixin Yesu nan ma (sora 3 han sora 4).

A raɗanni, a naxa, a Galati kaane lan e xa lu xɔrɔyani Alaa Nii Sarijanxin yamarin bun amasɔtɔ Alaa Nii Sarijanxi kewali faɗin birin nasoma nɛn muxuni, katarabi xanuntenyaan ma (sora 5 han sora 6).

Yamaan laxi sariya suxun nan na dinani. E e mirixi a ma fa fala, e sariya suxun na dangu e yulubi ligana, na e rasoma ariyanna nin. Anu, Kitabun yireni ito naxa, a muxun mi nɛ tinxiɗe Ala yɛɛ ra yi sariya suxun xɔn. I na Ala sariya keden kala, i bata findi yulubi tongon na. Xa na yulubi mi ba i ma, Ala mi tinma i yi so ariyanna yi. Fɔ yulubin xa ba muxun ma singen, a fa so ariyanna kui. Yesu nan findixi na muxun na naxan adamadiine yulubine bama e ma. Naxan na denkeleya Yesu ma, na bata kisin sɔtɔ. Na kui, denkeleyaan nan en nakisima. Sariya suxun mi a ra.

¹ N tan Pɔli, Alaa Muxu Sugandixina xerana, n bata kedini ito sebe Galati denkeleya muxune ma. Adama mi n xɛxi fɔ Yesu nun Fafe Ala naxan a rakelixa sayani. ² N tan nun ngaxakedenne naxanye birin be, nxu Galati denkeleya yamaan xɔntɔnna:

³ En Fafe Ala nun a Muxu Sugandixin Marigi Yesu xa hinanna nun bɔɗe xunbenla fi e ma.

⁴ Yesu nan a yete fixi en yulubine fe ra, a yi en xunba waxati jaxini ito yi alo en Fafe Ala waxi a xɔn ma kii naxan yi. ⁵ En xa binyen fi a ma habadan han habadan! Amina.

Xibaru Faɗi gbete yo mi na yi

⁶ N bata kabe e ma amasɔtɔ e bata e xun xanbi so Ala yi mafuren naxan e xilixi a Muxu Sugandixina hinanna xɔn. E yi xibaru gbete suxu. ⁷ Koni Xibaru Faɗi gbete yo mi na

yi mume! Muxune nan tun ε tərōma, e waxi Alaa Muxu Sugandixina fe Xibaru Fajin maxete feni. ⁸ Koni hali nxu tan hanma malekana nde yi fa sa keli ariyanna yi, a xibaru gbetε kawandin ba ε xa, nxu tan mi naxan baxi ε xa, Ala xa na kanna halagi habadan! ⁹ Nxu bata yi a fala. Iki, n mōn xa a fala ε xa. Xa muxu yo xibaru gbetε kawandin bama ε xa, ba Yesu a Fe Xibaru Fajin na, ε naxan singe suxi, Ala xa na kanna halagi habadan!

¹⁰ Iki n yamaan nan mafanma ba? Hanma Ala? N katama n xa rafan adamadiine nan ma ba? Xa n mōn yi katama n xa yamaan nan kenεn nun, nayi n mi finde Alaa Muxu Sugandixina walikeen na!

Pōli a xerayana

¹¹ Ngaxakedenne, n xa a fala ε xa, n Yesu a fe Xibaru Fajin naxan nalixi ε ma, a mi fataxi adamadiine ra. ¹² N mi a sōtōxi muxu yo ra. Muxu yo mi n xaranxi a ma. Yesu Alaa Muxu Sugandixin nan a makenenxi n xa.*

¹³ Amasōtō ε bata n kewanle fe mε, n naxan naba n yi Yahudiya dinani waxatin naxan yi. N bata denkeleya yamaan jaxankata han a radangu ayi. N yi a kalama nen. ¹⁴ N yi danguma nen n lanfa wuyaxi ra Yahudiya dinani n siyaan muxune yε. Dinan muxu gbee nan yi n tan na n benbane namunne xōn.

¹⁵ Koni xabu n bari waxatin naxan yi, Ala yi n sugandi, a n xili a hinanni. Bayo a a kenεn nen ¹⁶ a xa a Dii Xemen makenen n xa, alogo n xa a fe Xibaru Fajin nali siya gbetene ma. Nayi, n mi sigaxi adamadi yo fema, a xa n kawandi. ¹⁷ N mi sigaxi Yerusalen taani ne fema naxanye singe yi xerane ra. Koni n siga nen Arabu yamanani mafuren! N mōn yi xete Damasi yi. ¹⁸ Nεε saxan dangu xanbini, n yi siga Yerusalen taani alogo nxu nun Piyeri xa nxu bode kolon, n xii fu nun suulun ti a fema. ¹⁹ N mi xera gbetε to na yi fō Marigi Yesu xunyen Yaki. ²⁰ N naxan sebexi, Ala nan seren na, jōndin na a ra.

²¹ Na xanbi ra, n yi siga Siriya yi e nun Silisi yi, ²² koni muxe mi yi n kolon Yudaya denkeleya yamane yε naxanye Alaa Muxu Sugandixin xōn. ²³ E ito nan gbansan mε: “Xemen naxan yi en jaxankatama a fōlōni, na nan fa denkeleyaan kirana fe kawandin bama iki, a yi naxan kalama.” ²⁴ Nanara, e yi Ala tantun n tan ma fe ra.

2

Pōli nun xeraan bonne

¹ Nεε fu nun naanin dangu xanbini, n tan nun Baranabasi yi siga Yerusalen taani. N Tito fan xali. ² N siga nen bayo Ala bata a makenen n xa. N darixi Yesu a fe Xibaru Fajin naliye siya gbetene ma kii naxan yi, n yi na yeβa e muxu gbeene xa wundoni, alogo n ma wanle birin nama lu fufafu! ³ Koni hali Tito Gireki kaan naxan yi n fema, e mi a karahan a banxulan feen ma. ⁴ Koni nafigina ndee yi basanxi nxu ra alogo e xa nxō feene rakōrōsi, e yi nxō xōrōyani gbε Yesu Alaa Muxu Sugandixin naxan fixi nxu ma, e yi nxu findi konyin na. ⁵ Nxu mi tin e xa hali ndedi, alogo nxu xa Yesu a fe Xibaru Fajin jōndin mara ε xa.

⁶ Naxanye yi luxi alo e muxu gbeene, e yi findixi naxan yo ra, n ma kolon, bayo Ala mi muxune rafisama e bode xa. Na muxu gbeene mi sese saxi n ma xaranna fari. ⁷ A makuya na ra! E a toxi nen a Ala bata Yesu a fe Xibaru Fajin kawandi baan wanla taxu n tan na siya gbetene xa alo a bata a taxu Piyeri ra kii naxan yi Yahudiyane xa. ⁸ Amasōtō naxan Piyeri findixi xeraan na Yahudiyane xa, na nan n fan xexi siya gbetene ma. ⁹ Yaki nun Piyeri nun Yoni, naxanye yi luxi alo e yεratine, e to Alaa maragidin kolon a naxan fixi n ma, e yi n tan nun Baranabasi yisuxu ngaxakedenyani alogo nxu xa wali siya gbetene tagi, e tan yi wali Yahudiyane tagi. ¹⁰ E yi nxu mafan, a nxu xa nxu xaxili lu yiigelitōne xōn ma. N fan yi n sōβε soxi na nan ma.

Pōli yi Piyeri sōnna fe fala a xa

¹¹ Piyeri fa Antiyōki yi waxatin naxan yi, n yi a matandi amasōtō a yi tantanxi. ¹² Benun muxuna ndee xa fa keli Yaki fema, Piyeri yi a dεgema siya gbetε denkeleya muxune nan xōn ma nun. Koni ne to fa, a yi keli e fema, a a makuya e ra amasōtō a gaxuxi Yahudiyane

* 1:12: A mato Xerane 9.3-6 kui.

yee ra naxanye yi waxi siya gbetene banxulan feni. ¹³ Yahudiya denkeleya muxun bonne fan yi so a tantanni. Hali Baranabasi fan yi so a yi. ¹⁴ N to a to a e mi sigan tima Yesu a fe Xibaru Fajin jəndin kira tinxinxin xən ma, n yi a fala Piyeri xa e birin yee xəri, n naxa, “Yahudiyani nan i tan na koni i ya kewanle ligaxi alo siya gbetene, e mi luxi alo Yahudiyane! Nayi, i siya gbetene karahanma di, a e xa Yahudiyane namunne suxu?”

¹⁵ En tan naxan barixi Yahudiyayani, siya gbetē mi en tan na, naxan findixi yulubi kanne ra. ¹⁶ En na a kolon a muxun mi tinxinma ayi Ala yee ra yi sariya suxun xan xən ma, fə a na denkeleya Yesu Alaa Muxu Sugandixin ma. Nanara, en bata la Alaa Muxu Sugandixin Yesu ra alogo en xa tinxin denkeleyaan xən Alaa Muxu Sugandixin ma. Sariya suxun mi a ra bayo adamadi yo mi nœ tinxinjē sariya suxun xən.* ¹⁷ Koni en na kata en xa tinxin Alaa Muxu Sugandixin barakani, xa a li yulubi kanna nan en fan na, nanara ba fa fala Alaa Muxu Sugandixin walima yulubi nan xa nayi? En-en de! ¹⁸ N bata n me sariyan naxanye ra, xa n mən tin ne ma, na bunna nēen, n bata findi sariya kalan na. ¹⁹ N luxi nən alo n bata faxa sariyan bun, n mi fa sariyan bun sənən. Nanara, Ala nan gbee n ma dunuɲa yi gidin na. N bata gbangban wudin ma Alaa Muxu Sugandixin xən ma, ²⁰ nanara, n tan mi fa n nii ra sənən koni Alaa Muxu Sugandixin niin nan fa n yi. N dunuɲa yi gidin naxan nabama n fati bendeni sənən, n na rabama denkeleyaan nin Alaa Dii Xemeni, naxan bata n xanu, a faxa n ma fe ra. ²¹ N mi n mema Alaa hinanna ra. Amasəto xa muxun yi tinxinma sariyan nan xən ma nun, Alaa Muxu Sugandixin bata faxa nayi fufafu!

3

Sariya suxun nun denkeleyana

¹ Ee! Galati kaa xaxilitarene! Nde ε tirinxii? ε tan bata yi Yesu Alaa Muxu Sugandixin faxa feni gbē wudin ma ki fajii! ² ε xa maxədin keden yabi n xa: ε Alaa Niin sətəxi sariya suxun nan xən ma ba hanma denkeleyaan xən ma ε naxan ma fe mexi? ³ ε bata yi a fəlo Alaa Niin barakani, koni iki ε xaxilitareyaan bata radangu ayi, han ε fa waxi a xən ε xa a rajan ε yete senben na iki ba? ⁴ ε tərəxi nən fufafu ba? Fufafu mi yi a ra ba? ⁵ Ala a Nii Sarijanxin fima ε ma, a kabanako feene ligama ε tagi sariya suxun nan xən ma ba, hanma denkeleyaan xən ma ba, ε naxan ma fe mexi?

⁶ A luxi nən alo naxan sebexi: “Ibrahimia yi denkeleya Ala ma, Ala fan yi na yate tinxinna ra a xa.”* ⁷ ε xa a kolon fa fala muxun naxanye denkeleyaxi, Ibrahimia bənsənna muxune nan ne ra. ⁸ Kitabun bata yi a fala nun, a Ala siya gbetene ratinxinma nən a yete yee ra yi denkeleyaan barakani, a yi Yesu a fe Xibaru Fajin nali Ibrahimia ma benun a waxatin xa a li, a naxa, “Dunuɲa siyane birin duban sətəma nən i tan barakani.”† ⁹ Naxanye denkeleyaxi, ne duban sətəma nən alo denkeleya muxuna Ibrahimia.

¹⁰ Naxanye xaxili tixi sariya suxun na, dangan ne xa. Amasəto a sebexi, “Feen naxanye birin sebexi Sariya Kitabuni, naxan mi ne suxuma, Ala xa na kanna danga.”‡ ¹¹ Nba, a bata yigbe feu, fa fala muxu yo mi tinxinjē Ala yee ra yi sariyan xən ma. Amasəto Kitabun naxa, “Naxan na tinxin denkeleyaan xən, na nii rakisin sətəma nən.”§ ¹² Koni sariyan mi minixi denkeleyani, bayo a mən naxa, “Naxan na itoe suxu, na kanna nii rakisin sətəma nən e xən.”*

¹³ Alaa Muxu Sugandixin findixi danga muxun nan na en tan ma fe ra, a en xunba sariyan dangan bun ma, bayo a sebexi, “Naxan yo na singan wudin ma, dangan na kanna xa.”† ¹⁴ A na liga nən en xa alogo Ala duban naxan nagidixi Ibrahimia ma, siya gbetene fan xa na sətə Yesu Alaa Muxu Sugandixin barakani. En mən yi Alaa Niin sətə denkeleyaan xən ma, a en tuli saxi naxan na.

Ala en tuli saxi naxan na

* 2:16: A mato Yaburin 143.2 nun Romi 3.20 nun 3.23 kui. * 3:6: A mato Dunuɲa Fəlon 15.6 kui. † 3:8: Dunuɲa Fəlon 12.3 ‡ 3:10: Sariyane 27.26 § 3:11: Xabakuki 2.4 * 3:12: A mato Saraxaraline 18.5 nun Romi Kaane 10.5 kui. † 3:13: Sariyane 21.23

¹⁵ Ngaxakedenne, n xa misaala yita ε ra fata dunuḡa yi gidin na. Awa, xa muxu firinna lan fena nde ma, e layirin xidi, muxu yo mi na layirin kale hanma a nde sa a fari. ¹⁶ Na ma, Ala bata Iburahima tuli sa e nun a yixetena. Kitabun mi a falaxi fa fala “a yixetene,” naxan yi findima muxu wuyaxi ra. Koni a naxa, “i yixetena,”[‡] na bunna n̄en muxu kedenna na a ra, Alaa Muxu Sugandixina. ¹⁷ N naxan ma, na ni ito ra: Ala bata yi layirin naxan xidi ken, Musaa sariyan mi na kale naxan falaxi ḡεε keme naanin ḡεε tonge saxan dangu xanbini. Na mi Alaa tuli saan kalama. ¹⁸ Amasoto xa Alaa keen fima sariyan nan xon ma, a mi findixi tuli saan na na yi. Koni Ala hinan nen Iburahima ra, a a tuli sa.

¹⁹ Sariyan fa fixi nanfera nayi? A fixi hakene nan ma fe ra han Iburahima yixeten fa waxatin yi a li, Ala en tuli sa naxan na. Sariyan fixi malekane nan xon muxuna nde sabun na. ²⁰ Sabu wuyaxi na yi, koni Ala keden peen na a ra!

Sariyan bunna

²¹ Awa, sariyan saxi Alaa tuli saan nan xili ma ba? En-en de! Bayo xa sariyan yi fixi nun naxan yi n̄e nii rakisini fiye, nayi yamaan yi tinxinma ayi nen Ala yeε ra yi sariyan xon. ²² Koni Kitabun naxa, a dunuḡa birin yulubin senben bun ma. Nanara, naxanye denkeleyaxi, ne xa Alaa tuli saan soto Yesu a togondiyaan barakani, Alaa Muxu Sugandixina.

²³ Koni benun denkeleyani ito xa fa waxatin naxan yi, sariyan yi en birin maraxi nen alo kaso ra saane han denkeleyaan yi lankenemaya. ²⁴ Nanara, sariyan findixi en xuru seen nan na, a en xali Alaa Muxu Sugandixin ma alogo en xa tinxin Ala yeε ra yi denkeleyaan xon ma. ²⁵ Koni denkeleyaan bata fa. Nanara, en mi fa na sariyan bun ma sonon naxan yi findixi en xuru seen na.

²⁶ Amasoto ε birin bata findi Alaa diine ra denkeleyaan xon ma Alaa Muxu Sugandixin Yesu yi. ²⁷ Amasoto ε bata rafu igeni ε tubi xinla ma Alaa Muxu Sugandixin ma. Nayi, Alaa Muxu Sugandixina muxuyaana bata ragodo ε ma alo domana. ²⁸ Nanara, tagi raba mi fa Girekine nun Yahudiyane tagi. Tagi raba mi fa konyine nun xorone tagi. Tagi raba mi fa xemene nun naxanla tagi, ε birin bata findi kedenna ra Alaa Muxu Sugandixin Yesu yi. ²⁹ Xa Alaa Muxu Sugandixin gbeen nan ε tan na, ε bata findi Iburahima b̄onsonna ra e nun a keε tongone alo Ala a tuli saxi kii naxan yi.

4

¹ Koni n na ito nan falama: Fanni keε tongon mon dii ḡoreyani, a mi fisa konyin xa hali seen birin kanna to a ra. ² E diin taxuma a kantan muxune ra naxanye a feene yebama a xa han na waxatin yi a li a fafe naxan saxi. ³ Na kiini, benun en xa koxo denkeleyani, en fan yi konyiyani dunuḡa gele ma feene yi. ⁴ Koni a fa waxatin to a li, Ala yi a Dii Xemene nafa. Naxanla yi a bari. A barixi sariyan nan bun ma, ⁵ alogo a xa ne xoroya naxanye sariyan bun ma, a en xa findi Alaa diine ra.

⁶ Bayo ε bata findi a diine ra, Ala bata a Dii Xemena Nii Sarijanxin nagodo, a so en b̄ojeni. Na Nii Sarijanxin nan Ala xilima en b̄ojeni, a naxa, “Baba! N fafe!” ⁷ Nayi, konyi mi fa i tan na fo a diina. Xa i bata findi a diin na, Ala mon i findima keε tongon na nen.

Poli a xaminna Galati kaane fe ra

⁸ A foloni ε mi yi Ala kolon nun, ε yi batu seene nan ma konyiya yi. Ala mi yi ne ra mume! ⁹ Koni iki, ε Ala kolon. Ala fan ε kolon. Nanfera ε birama dunuḡa gele ma feene foxo ra sonon, naxanye senbe mi na? E waxi a xon ma nen ba, ε mon xa findi ne konyine ra? ¹⁰ E sali laxone binyama, e nun kikene nun waxatine nun ḡeene! ¹¹ N gaxuxi xa n mi toroxi ε fe ra fuul!

¹² Ngaxakedenne, n na ε mafanma, ε xa lu alo n tan. Bayo n tan luxi nen alo ε tan. E mi tinxintareya yo daxi n na. ¹³ E a kolon fa fala n ma furen nan a ligaxi, n Yesu a fe Xibaru Fajin kawandin ba ε xa a foloni. ¹⁴ Koni hali n ma furen to ε toroxi, ε mi n naxaxuxi, ε mi ε mexi n na. Koni ε n yisuxi alo Alaa malekan nan yi n na nun, alo Alaa Muxu Sugandixin

[‡] 3:16: Dunuḡa Folon 12.7 § 3:19: Yahudiyane namunne kui, e laxi a ra fa fala Musa Alaa sariyane sotoxi malekane nan xon.

Yesu yetena. ¹⁵ E yi sewaxi nun kati! Nanfe ligaxi? N sereyaan bama e fe ra, xa e yi nœ a lige nun, e yi e yeene bama nen nun, e yi e so n yii! ¹⁶ Koni iki, n mi findixi e yaxun na jɔndi falan xɔn ba?

¹⁷ Muxuni itoe kunfahi e xɔn, koni fe fajni mi a ra! E kataxi e ba feen nan na nxu fema alogo e fan xa kunfa e xɔn. ¹⁸ Kunfan fan, xa e fe fajnin nan fɔxɔ ra, e nun xa e luyɛ a fari waxatin birin. Hali n ye xɔnna mi a ra. ¹⁹ N ma diine, n mɔn tɔrɔni e fe ra alo jaxanla kuiin na a ramaxa a ma, han Alaa Muxu Sugandixina muxuyaana yi sabati e bɔjɛni. ²⁰ Koni a yi rafanma n ma nun, iki n lu e fema, alogo n xa n fala ti kiin maxete. E fe n yifuxi kati!

Hagara nun Saran ma fe misaala

²¹ E xa a fala n xa, e tan naxanye waxi a xɔn ma e xa lu sariyan bun ma, e mi na sariyan kolon ba? ²² Bayo a sebeɛi a Iburahima dii xeme firin sɔtɔ nen. A keden sɔtɔ konyi gilen ma, a bonna sɔtɔ xɔrɔn gilen ma.*

²³ A naxan sɔtɔ konyi gilen xɔn ma, na sɔtɔxi nen alo adaman birin sɔtɔma kii naxan yi. Koni a diin naxan sɔtɔxi xɔrɔ jaxanla xɔn ma, Ala nan a tuli sa na tan na.† ²⁴ Feni itoe luxi nen alo misaala. Layiri firinna misaala nan jaxalan firinni itoe ra. Kedenna kelixi Sinayi Geyaan nan fari, naxan diine barima konyiyani. Hagara nan na ra. ²⁵ Sinayi Geyaan naxan Arabu yamanani, na misaala nan Hagara ra. E nun Yerusalen taan naxan na yi iki, ne keden. Bayo, Yerusalen nun men kaane birin konyiyaan nin.‡ ²⁶ Koni Yerusalen taan naxan kore, xɔrɔn nan na ra. En nga nan na ra. ²⁷ Bayo Kitabun naxa, “Gbantana, i xa sewa, i tan naxan mi dii barixi! Naxan, i sɔnxɔ sewani, naxan mi diin sɔtɔ xɔlɛn kolon. Bayo jaxalan nabepinxina diine wuyama ayi nen dangu xeme taa ra dɔxɔn gbeene ra.”§

²⁸ Nba, ngaxakedenne, e fan bata sa Isiyaga fari, Ala e tuli sa naxan na. ²⁹ Na waxatini diin naxan sɔtɔ alo adaman birin sɔtɔma kii naxan yi, na yi bonna jaxankata naxan sɔtɔxi Alaa Niin barakani. Han iki, a mɔn na kiini. ³⁰ Koni Kitabun nanfe falaxi? A naxa, “Konyi jaxanli ito nun a diin kedi. Amasɔtɔ konyi jaxanla diin nun xɔrɔ jaxanla diin mi keen tonge e bode xɔn ma mumɛ!”* ³¹ Nanara, ngaxakedenne, konyi gile dii mi en tan na fɔ xɔrɔ diine.

5

E lu xɔrɔyani

¹ Alaa Muxu Sugandixin bata xɔrɔyaan fi en ma alogo en xa xɔrɔya. Nanara, e kankan na ma, e nama so konyiyaan bun ma sɔnɔn.

² E tuli mati. N tan Pɔli nan ito falama e xa. Xa e tin, e yi e banxulan, Alaa Muxu Sugandixin tɔnɔ mi fa e ma sɔnɔn. ³ N mɔn ito nan falama muxun birin xa, naxan na tin e xa a banxulan: sariyan birin suxu goronna na xun ma. ⁴ E tan naxanye katama e xa tinxin Ala ye ra yi sariyan xɔn, e nun Alaa Muxu Sugandixin bata taxun. E bata keli Alaa hinanna bun ma. ⁵ Bayo en xaxili tixi en ma yigin nan na Alaa Niin barakani denkeleyaan xɔn ma, a en natinxinma nen. ⁶ Amasɔtɔ xa e Yesu Alaa Muxu Sugandixini, banxulanna nun banxulantareyaan tɔnɔn mi na, fɔ denkeleyaan naxan walima xanuntenyani.

⁷ E yi a ligama ki fajni! Nde e jɔndin suxuni kalaxi? ⁸ Ala naxan e xilixi, a tan mi na ligaxi. ⁹ “Hali buru rate se* xurudin nœ burun birin nagboe ayi nen.” ¹⁰ Koni n laxi e ra

* 4:22: A mato Dunuɗa Fɔlɔn 16.15 nun 21.2 kui. † 4:23: A mato Dunuɗa Fɔlɔn 17.16 kui. ‡ 4:25: Yerusalen taan findixi Yahudiyane dinana misaala ra be. Men kaane yi e gbee namunne konyiyaan nin. § 4:27: Esayi 54.1 * 4:30: A mato Dunuɗa Fɔlɔn 21.10 kui. * 5:9: burun nate sena: Lebenna na a ra naxan burun nagboma ayi. Alo lebenna siyadin burun birin natema kii naxan yi, feen naxan Galati kaane ratantanma, na nan e yamaan birin xunna kalama na kiini.

Margin barakani fa fala ε mi miriya gbete tonge. Nba, muxun naxan ε yifuma, a findi muxu yo ra, Ala na yalagima nen.

¹¹ Koni, ngaxakedenne, xa n mɔn yi banxulan feen kawandin nan bama nun, nanfera e mɔn n besenxonyama? Nayi, Yesu faxa wudin† mi finde e xa tere na feen na. ¹² Nayi, naxanye ε yifuma banxulan feen na, ne yi lan e xa e gbeena ngaan ba na!

¹³ Amasoto ε tan, ngaxakedenne, ε xilixi xoryaan nan ma. Anu, ε nama xoryaan findi fati benden nafa feene ra. Koni ε xa wali ε bode xa xanuntenyani. ¹⁴ Amasoto sariyan birin fala yisoxin ni i ra: “I adamadi boden xanu alo i yetena.”‡ ¹⁵ Koni xa ε liga alo subene, ε ε bode yenge, ε yi ε balo ε bode ra, ε xa a liga ε yeren ma, xa na mi a ra, ε ε bode janma nen feu!

Alaa Nii Sarijanxina fe yi

¹⁶ Koni n tan naxa, ε xa sigan ti Alaa Niin barakani. Nanara, ε mi fati benden nafa feene rakamale sonon. ¹⁷ Amasoto fati benden nafa feene mi tinje Alaa Niina feene ma. Alaa Niin fan mi tinje fati benden wanle ma. Ne firinne yaxun nan e bode ra. Nanara, ε mi ε yete waxon feene ligama. ¹⁸ Xa ε biraxi Alaa Nii Sarijanxin foxo ra, ε mi fa sariyan bun sonon.

¹⁹ Fati benden nafa feene kolon mi raxolo: yanga suxuna, xosi fena, haramu feene, ²⁰ suxure batuna, kerayana, xonnantenyana, lantareyana, xoxolonyana, boje teena, yete yigbona, mayitaxunna, ²¹ milena, dolo minna, haramu sumunne, e nun na fe sifane. N na ε rakolonma alo n bata yi a fala kii naxan yi: Naxanye fe sifani itoe ligama, ne mi Alaa Mangayaan toma.

²² Muxun na lugo Alaa Nii Sarijanxin na, kewanli itoe nan findima a bogin na:§ xanuntenyana, sewana, boje xunbenla, dijana, jenje fajina, fanna, tɔgondiyana, ²³ limaniyana, yete suxuna. Ton mi dexe na feene ra. ²⁴ Naxanye bata findi Yesu Alaa Muxu Sugandixin gbeen na, ne bata e fati benden wanle gbangban a faxa wudin ma e nun e waxon feene nun e rafan feene. ²⁵ Xa en dunuja yi gidin nabama Alaa Nii Sarijanxin xon, fo en kewanle xa lan Alaa Nii Sarijanxin ma. ²⁶ En nama waso, en yi en bode rafen, en yi en bode maxoxolon.

6

ε ε bode mali

¹ Ngaxakedenne, xa muxuna nde bira hakeni, ε tan naxanye Alaa Nii Sarijanxini, ε xa a matinxin limaniyani. Koni ε ε yete rakorosi alogo Setana nama ε fan natantan. ² ε ε bode goron tongo, nayi ε bata Alaa Muxu Sugandixina sariyan nakamali. ³ Xa muxuna nde a miri a ma a a tan se ra koni sese mi a ra, a a yete nan tun mayendenma. ⁴ Muxun birin xa a yete kewanle rakorosi. Xa ne fan, a kanba xunna taranma nen na nayi, a nama a sa muxu gbete ma. ⁵ Muxun birin xa a yete goronna tongo.

⁶ Naxan xaranma Alaa falan ma, na xa a karamoxo ki a se fajin birin yi.

⁷ ε nama ε yete mayenden bayo Ala mi mayendenje. Muxun sansiin naxan sifa wolima, a na nan sifa xabama. ⁸ Nayi, naxan na a fati benden wanle ke, na halagin sotoma nen ne xon. Koni, naxan na Alaa Nii Sarijanxin wanle ke, a habadan nii rakisin sotoma nen Alaa Nii Sarijanxin xon. ⁹ Nanara, en nama xadan fe fajin rabadeni. Amasoto xa en lu na fari, en na a tonon sotoma nen waxati famani. ¹⁰ Nanara, xa a ferena en xa, en xa fe fajin liga muxune birin xa, koni katarabi en ngaxakeden denkeleya muxune nan ma.

Maxadi donxene nun xontonne

¹¹ ε mi a to, n sebeli xungbeen naxanye sebema n yete yiin na iki! ¹² Naxanye waxi a xon ma, e xa yamaan kenen fati benden kiraan xon ma, ne nan katama e xa ε karahan a ε

† 5:11: Romi kaane yi muxune gbangbanma wudin nan ma, e yi e faxa. Yesu gbangban wudin naxan ma, na findixi kisin soto kiin na. Na nan muxuna ndee tere nama a fe yi. ‡ 5:14: Saraxaraline 19.18 § 5:22: Wudi fajin bogi fajin nan tima. Adamadi fajin fan kewali fajin nan ligama. Na luxi nen alo wudin nun a bogina.

xa banxulan. E na ligama nen alogo yamaan nama e besenxonya Alaa Muxu Sugandixin faxana fe ra wudin ma. ¹³ Hali naxanye banxulanxi, e mi sariyan suxuma. Koni, e waxi a xon ma nen, e xa banxulan alogo e xa e kanba a e fan bata tin banxulanna ma. ¹⁴ Koni n tan, n na n kanbama en Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixin faxes wudin nan tun yi. N faxaxi dunuƴa feene yi na wudin nan xon, dunuƴa feene fan bata faxes n yi. ¹⁵ Xa muxun banxulanxi hanma xa a mi banxulanxi, na mi fe ra, fo a xa findi dali nenen na. ¹⁶ Nba, naxan na falani ito suxu, Ala xa boƴe xunbenla nun kininkininna fi na kanna ma, e nun Ala gbee Isirayila!

¹⁷ Donxen na, muxu yo nama n toro, amasoto larun naxanye n fatin ma, ne a yitama a Yesu gbeen nan n na.

¹⁸ Nba, ngaxakedenne, en Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixina hinanna xa lu e niini. Amina.

Efesi Kaane

Poli Alaa Falan Naxan Nasiga Efesi Kaane Ma

Poli yi kasoon nan na Romi taani a Kitabun yireni ito seɓe waxatin naxan yi, a yi a rasiga Efesi kaane ma. Koni, a mi yi waxi a xɔn ma Efesi kaane gbansanna xa a xaran. A luxi alo a yi kedini ito rasigama Efesi kaane denkeleya yamaan nun a rabilinna taane denkeleya yamane nan ma Asi yamanani alogo e birin xa a xaran. Nayi, a mi muxu wuyaxi xɔntɔnxi a kui, a mɔn mi Efesi kaane maxadi e sɔnne fe yi. Kitabun yireni ito seɓexi nen alo jɛɛ tonge saxan jɔxɔn Yesu te xanbini ariyanna yi.

Xera Poli fa nen Efesi taani a xeraya sigatiin saxandeni, a yi jɛɛ saxan naba na. (Xerane 19.1 han 20.1) Kitabun yireni ito sora 3.1 nun 4.1 nan a yitama en na a xeraan yi kasoon nan na a yi ito seɓema Efesi kaane ma waxatin naxan yi. A mɔn itoe fan seɓe kasoon nan na: Filipi Kaane, Filemɔn, e nun Kolɔsi Kaane.

Kitabun yireni ito fala yisoxini ito ra fa fala Ala feen birin nagidixi nen alogo “A xa seen birin malan, naxanye kore xɔnna nun bɔxɔ xɔnna ma, a yi a Muxu Sugandixin findi ne birin xunna ra.” (1.10) Ala a denkeleya yamaan nan findixi Yesu fati benden na dunuja yi alogo a xa dunuja feene birin malan Yesu yamarin bun. Nayi, denkeleya yamaan lan nen e sarijan e dunuja yi gidini. Lanna xa lu yamaan ni alogo Yesu a yamaan lanna xa findi a binya xunna ra dunuja nun kore xɔnna ma. Ala to dunuja muxune birin malanma alogo a xa binyen sɔtɔ kore xɔnna ma, en tan sese mi lan en yi na lanna kala en nun muxun bodene tagi fɔ en na en yete magodo en bode xa, en sarijan. (5.21)

A Kitabun yireni ito fɔlɔxi duban nan ma (1.1-2) a yi a rapan duban ma. (6.21-24) Falan naxan tixi Kitabun kui, a yitaxunxi dɔxɔ firin: A singena (1.3-3.21), Ala naxan ligaxi en xa a Muxu Sugandixin Yesu xɔn, Poli yelin xanbini a sɛwan mayite na fe ra, a yi denkeleya muxune lan feen yeɓa, a yi a yita en na Ala Yahudiyane nun siya gbetene malanxi kii naxan yi, e findi yama kedenna ra, a yamana. A firindena (4.1-6.20), xerana a falama a Kitabun xaran muxune lan nen a e xa findi kedenna ra nii neneni Alaa Muxu Sugandixin Yesu nin. A yi a yeɓa lanna luma e nun bonne tagi kii naxan yi denkeleya yamani e nun denbayani.

Poli Alaa yamaan lan feen nan yebama misali saxan xɔn: fati benden lanna nun banxin ti kiina nun lanna xemen nun a jaxanla tagi. Alaa Muxu Sugandixin Yesu luxi alo fati benden xunna, e nun alo banxin bundɔxɔ gemena. Denkeleya yamaan mɔn luxi Alaa Muxu Sugandixin xa nen alo jaxanla a xemen xa. Nayi, en na a toma nen fa fala lanna mi luye denkeleya muxune tagi xa muxune mi xete haken nun yulubin fɔxɔ ra, e la Marigin na.

¹ N tan Poli naxan findixi Yesu Alaa Muxu Sugandixina xeraan na Ala sagoon xɔn ma, n tan nan ito seɓema yama sarijanxin ma Efesi taani, tɔgɔndiya muxun naxanye Yesu Alaa Muxu Sugandixini. ² En Fafe Ala nun en Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixin xa hinanna nun bɔjɛ xunbenla fi ε ma.

En barakan naxan sɔtɔma

³ En barikan bira en Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixin Fafe Ala xa naxan niin duban birin nagidixi en ma ariyanna yi a Muxu Sugandixini. ⁴ Benun dunuja xa da waxatin naxan yi, Ala bata yi en sugandi nun alogo en xa sarijan, en lu fetareyani a yee ra yi. Ala bata yi a ragidi a xanuntenyani, ⁵ a xa en findi a diine ra Yesu Alaa Muxu Sugandixin barakani alo a rapan a ma a yeteen sagoni kii naxan yi. ⁶ Na yi findi Ala hinan gbeen kanna tantun xunna ra a naxan fixi en ma a xanuntenna xɔn.

⁷ Amasɔtɔ en bata xunba Yesu wunla xɔn ma, * en yulubine yi xafari, a yi a hinan defexi gbeen mayita, ⁸ Ala bata naxan nagidi en ma a faɓin na a fekolonna nun a xaxilimayaan birin yi. ⁹ A bata a sagoon wundo feen makenen en xa, a rapan feen naxan nagidi Yesu

* 1:7: Yesu wunla xɔn ma: Na bunna neen, fa fala a sayaan xɔn ma.

barakani ¹⁰ alogo a xa na rakamali a waxatin na a li. Na sagoon ni i ra fa fala a xa seen birin malan, naxanye kore xonna nun bɔxɔ xonna ma, a yi a Muxu Sugandixin findi ne birin xunna ra.

¹¹ En mɔn sugandixi en xa lu Yesu yi, alo Ala bata yi a ragidi en ma kii naxan yi nun, Ala naxan feen birin nakamalima a yete a maragidin nun a sagoon xɔn. ¹² Na ligaxi nen alogo en tan naxanye singe bata en yigi sa Alaa Muxu Sugandixini, en xa findi tantun seen na Ala binyen kanna xa.

¹³ E tan fan bata lu Yesu yi, e to jɔndin falan mexi, e rakisi fe Xibaru Fajina, e yi la Yesu ra, Ala yi a Nii Sarijanxin lu e yi a taxamasenna ra, a bata yi en tuli sa naxan na. ¹⁴ Alaa Nii Sarijanxin luxi nen alo Ala se singen naxan soxi en yii taxamasenna ra alogo en xa a kolon en sa keen sɔtɔma nen Alaa yamaan na xunba waxatin naxan yi, en yi Ala tantun a binyeni.

Pɔli a Ala maxandina

¹⁵ Nanara, xabu n na e denkeleyana fe me Marigi Yesu ma e nun e xanuntenyana yama sarijanxin birin xa, ¹⁶ n barikan birama Ala xa e fe yi waxatin birin, n nɛma Ala maxande e xa. ¹⁷ N Fafe Ala, binyen kanna maxandima e xa, en Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixina Ala alogo a xa a Nii Sarijanxin nagodo e ma naxan fe kolonna fima, a feene makenen alogo e Ala kolonna xa fari sa. ¹⁸ N na Ala maxandima e xa alogo e xa feene yete to e bɔjɛni, a fixa, alogo a e xilixi yigin naxan ma, e xa na kolon, a bata kee nɔrɔxin binyen naxan lu a yama sarijanxin xa, ¹⁹ e nun a senbe fisamantenna en tan denkeleya muxune xa. Na findixi a senbe yeteen nan na a naxan nawalixi a fanga gbeeni ²⁰ a to a Muxu Sugandixin nakeli sayani, a yi a lu a yiifanna ma ariyanna yi. ²¹ A yi a lu mangayane nun nɔyane nun senbene nun kuntigiyane birin xun na e nun xinla naxanye birin nɔe fale dunɔnani ito yi e nun waxati famatɔni. ²² Ala bata seen birin lu Yesu sanna bun ma, a yi a findi e xunna ra denkeleya yamaan xa. ²³ Denkeleya yamaan luxi nen alo Yesu fati bendena. Denkeleya yamaan Yesu a feene birin nakamalima, Yesu naxan feen birin nakamalima kiin birin yi.

2

En kisima Alaa hinanna nan xɔn

¹ E tan fan, e faxaxin nan yi a ra e hakene nun e yulubine fe ra, ² e yi sigan tima naxanye yi nun e yi dunɔɔna muxune fɔxɔ ra waxatin naxan yi, e nun bɔxɔn nun kuyen lan tagin yinnane mangana, na nii jaxin naxan walima Ala matandi muxune yi iki. ³ A fɔlɔni nun, en fan birin yi en ma dunɔɔna yi gidin ligama nen alo ne, en yi biraxi en fati benden sagoon nan fɔxɔ ra, en yi en fati benden nun en yugo jaxine natane liga. Nayi, fata en kejaan na, Alaa xɔlɔn nan yi ragidixi en ma alo bodene.

⁴ Koni Alaa kininkininna gbo, a bata en xanu xanuntenya tilinxin na. ⁵ En tan naxanye yi faxaxi en hakene fe ra, Ala bata en niin bira en yi a Muxu Sugandixin barakani. E kisixi Alaa hinanna nan xɔn ma. ⁶ Ala bata en tan nun Yesu rakeli en bode xɔn ma sayani, en yi dɔxɔden sɔtɔ Yesu Alaa Muxu Sugandixin fema ariyanna yi, ⁷ alogo a xa a hinan tilinxi fisamantenna mayita waxati famatɔne yi a fanna xɔn a naxan yitaxi en na Yesu Alaa Muxu Sugandixin barakani. ⁸ Amasɔtɔ e kisixi Alaa hinanna nan xɔn denkeleyaan barakani. Na mi fataxi e tan xan na, Alaa kiseen na a ra. ⁹ E katan tɔnɔn xa mi a ra, nayi muxu yo mi nɔe a yete matɔxe. ¹⁰ Ala wali xonna nan en na. A bata en da Yesu Alaa Muxu Sugandixin barakani, alogo en xa wali fajine raba, Ala bata yi naxanye yitɔn en yete ra, alogo en xa sigan ti ne xɔn ma.

Yama kedenna nan denkeleya muxune birin na

¹¹ E tan naxanye barixi siyaan bonne ye, Yahudiyane naxanye yatexi banxulantarene ra fati benden kiraan xɔn, n xa a rabira e ma e yi kii naxan yi a fɔlɔni nun: ¹² E mi yi Alaa Muxu Sugandixini na waxatini. E mi yi lan nun e Isirayila tɔnɔne sɔtɔ, Alaa yamana. Xɔjɛne nan yi e ra. Layiri yo mi yi e nun Ala tagi. A mi yi e tuli saxi sese ra. Yigi yo mi yi e ma, Ala mi yi e yi dunɔɔna yi. ¹³ Koni iki Yesu Alaa Muxu Sugandixini, e tan naxanye

yi makuya nun, iki ε bata maso a ra Alaa Muxu Sugandixin wunla xɔn ma. ¹⁴ A tan nan lanna rasoxi en birin tagi. A bata Yahudiyane nun siya gbetene findi yama kedenna ra, a to a fati benden fi, alogo a xa na danna kala naxan yi en tagi taxunxi yaxuyani. ¹⁵ A tan nan sariyan nun a yamarine nun tɔnne jan, a yi na yama firinne birin findi muxu nene kedenna ra a yete xa, a bɔne xunbenla rafa e tagi, ¹⁶ a e nun Ala tagini tɔn a sayaan xɔn a faha wudin ma, e yi lan e bode ma alo gbindi kedenna, a e yaxuyaana kala. ¹⁷ Yesu yi fa, a bɔne xunbenla Xibaru Fajin nali ε tan ma, naxanye yi makuya Ala ra nun e nun Yahudiyana naxanye yi maso a ra. ¹⁸ Yesu nan kiraan nabama en tan yama firinna birin xa, siga Fafe Ala yetagi a Nii Sarijanxin barakani.

¹⁹ Nanara, ε tan naxanye mi yi Alaa yamani, xɔne mi fa ε ra. ε bata findi dugurenne ra yama sarijanxini. ε bata so Alaa denbayani. ²⁰ ε bata lu alo banxin naxan beten saxi gemene ra. Na gemene findixi xerane nun nabine nan na. Yesu Alaa Muxu Sugandixin yeteen nan banxin tongon geme kenden na. ²¹ Banxin yiren birin tugunxi e bode ra, a te a tan barakani, a yi findi Ala Batu Banxi sarijanxin na Marigin xa. ²² A ε nun bonne tugunma nen ε bode ra a tan barakani, ε lu alo banxina Ala dɔxɔma naxan yi a Nii Sarijanxini.

3

Pɔli a wanla siya gbetene xa

¹ Nanara, n tan Pɔli Ala maxandima ε tan siya gbetene xa, n tan kasorasana Yesu Alaa Muxu Sugandixina fe ra. ² N laxi a ra, ε bata a me Ala hinanna naxan nagidixi n ma alogo n xa ε mali. ³ Ala bata a wundo feen kolonna makenen n xa, alo n bata a fena nde sebe ε ma kii naxan yi. ⁴ ε na n ma sebenla xaran, n xaxinla naxan sɔtɔxi Alaa Muxu Sugandixina wundo feni, ε na yete toma nen. ⁵ Wundo feni ito mi makenenxi singe ra muxune xa, koni Ala bata a makenen a xera sarijanxine nun nabi sarijanxine xa a Nii Sarijanxin barakani. ⁶ Na wundo feen nan ito ra fa fala siya gbetene nun Yahudiyane kee kedenna sɔtɔma nen Yesu a fe Xibaru Fajin barakani. E birin bata findi yama kedenna ra alo fati bende keden. Ala en tuli sa naxan na, e firinna birin na sɔtɔma nen a Muxu Sugandixin Yesu barakani.

⁷ Ala bata a senben nawali, a n ki a hinanni, alogo n xa findi Yesu a walikeen na naxan a falan Xibaru Fajin nalima. ⁸ Hali n to xurun muxu sarijanxine birin xa, anu Ala bata a hinanna ragidi n ma, a n xa Alaa Muxu Sugandixina fe Xibaru Fajin nɔrɔ tilinxin nali siya gbetene ma. ⁹ N mɔn xa a makenen wundo feni ito rakamalima kii naxan yi. Xabu waxati singene, wundoni ito yi luxunxi Daala Mangana Ala xɔn ¹⁰ alogo iki kuntigine nun nɔ kanna naxanye bɔxɔn nun koren lan tagini, denkeleya yamaan xa Alaa fe kolonna kejaan birin yita ne ra. ¹¹ Na birin findixi a habadan fe ragidixin nan na, a naxan nakamalixi en Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixin barakani. ¹² Nayi, en nɔe en masoe Ala ra nen en ma denkeleyani Yesu barakani xaxili ragidini, sike yo mi na. ¹³ Nanara, n na ε mafanma, ε nama yigitεge n ma tɔrone fe ra ε tan xa amasɔtɔ ε binyen nan ne ra.

Yesu bata en xanu kii naxan yi

¹⁴ Na nan a ligaxi, n nan n xinbi sinma n Fafe Ala bun ma ¹⁵ bɔnsɔnna birin xinla fataxi naxan na naxanye kore xɔnna nun bɔxɔ xɔnna ma. ¹⁶ N na a maxandima fa fala a xa tin a binyen nɔrɔni, a ε sɔbe so senbeni ε muxuyaana feene yi a Nii Sarijanxin barakani, ¹⁷ alogo Alaa Muxu Sugandixin xa lu ε bɔneni denkeleyaan barakani. N na Ala maxandima ε xa, ε xa sabati, ε bitin xanuntenyani alo salenna ¹⁸ alogo ε nun yama sarijanxin birin xa senben sɔtɔ ε Alaa Muxu Sugandixina xanuntenyaan gboon nun a tilinna nun a tiden famu, ¹⁹ ε yi a xanuntenyaan kolon naxan dangu kolonna birin na, alogo ε xa defe Alaa fe kamalixin birin na.

²⁰ Nba, senbena Ala naxan na, a feen birin liga en xa fata senben na naxan walima en yi, en na naxan maxodin hali en nɔe en mire naxan ma, mɔn hali dangu en ma miriyane ra pon, ²¹ binyen xa fi na ma denkeleya yamani, e nun Yesu Alaa Muxu Sugandixini, waxatin birin habadan han habadan. Amina!

4

Denkeleya yamaan xa lu lanna nin alo fati bende kedenna

¹ N tan naxan findixi kasorasaan na Marigina fe ra, n na ε mafanma, Ala bata ε xili naxan liga fe ma, ε sigati kiin xa lan na ma. ² ε xa ε yete magodo, ε limaniya feen birin yi, ε yi dija. ε dija ε bode xa xanuntenyani, ³ ε yi kata kiin birin yi alogo Alaa Nii Sarijanxin lanna naxan fixi ε ma, na xa lu ε tagi, boje xunbenla yi ε tugun ε bode ra. ⁴ Denkeleya yamaan luxi nen alo fati bende kedenna. Alaa Nii Sarijanxi kedenna na a ra alo ε xilixi yigi kedenna ma kii naxan yi. ⁵ Marigi kedenna na a ra e nun denkeleya kedenna e nun marafu kedenna igeni tubi xinla ma. ⁶ Ala kedenna na a ra, muxun birin Fafe naxan seen birin xunna, naxan walima feen birin xon, naxan feen birin kui.

⁷ Ala bata kisenana nde fi en keden kedenna birin ma alo a Muxu Sugandixina en kixi kiseen sifan naxan na. ⁸ Nanara, Kitabun naxa, "A te kore waxatin naxan yi, a yi siga suxu muxune ra a yii.

A yi kiseene fi adamadiine ma."*

⁹ Nba, fa fala, "A bata te kore," na bunna nanse ra? Na bunna neen fa fala a godo nen dunuja yi boxon ma. ¹⁰ Naxan godo dunuja yi, na nan mon te kore xonna ma pon, alogo a xa feen birin nakamali. ¹¹ A tan nan kiseene yitaxunxi, a yi muxuna ndee findi xerane ra, a yi ndee findi nabine ra, a yi ndee findi Xibaru Fajin nali muxune ra, a yi ndee findi yeeratine ra, a yi ndee findi karamaxone ra. ¹² A en kixi na kii nin alogo muxu sarijanxine birin xa no a wanla ke, alogo a yamaan xa sabati naxan luxi alo Alaa Muxu Sugandixin fati bendena. ¹³ Na ligama nen han en birin yi findi kedenna ra denkeleyani Alaa Dii Xemen kolonni. En findi muxu kamalixine ra alo Alaa Muxu Sugandixin kamalixi kii naxan yi. ¹⁴ Nayi, en mi finde dii jorene ra sonon, alo foyen nun ige walanna kunkin xalin kii naxan yi, en yi bira xaranne birin foxo ra, muxune yi en mayenden e kotene nun wulene xon. ¹⁵ Koni xa en jondin fala xanuntenyani, en koxoma nen, en yi findi Alaa Muxu Sugandixin maligane ra feen birin yi, a tan naxan findixi en xunna ra. ¹⁶ A tan nan a ligaxi denkeleya yamaan xa findi fati bende kedenna ra, a muxune yi lu e bode yi alo fati benden yirene to tugunxi e bode ra fasane xon. Nayi, xa fatin yirene birin a wanla ke, a gboma nen, a koxo xanuntenyani.

En muxuya nenen naxan sotoma

¹⁷ Nba, n xa maxadi falani ito ti ε xa Marigin xinli: ε nama fa sigan ti alo denkeleyatarene. E miriyane biraxi fufafu feene nan foxo ra. ¹⁸ E xaxinle yidimixi. E fe mi Alaa nii rakisina fe yi masoto e fe kolontareyaan nun e boje xodexeyaan xon. ¹⁹ E mi fa yagima sonon. E yi e yete findi haramu fe rabane ra alogo e xa fe xosixin sifan birin naba han e lu kunfe ayi.

²⁰ Koni ε tan mi Alaa Muxu Sugandixina fe xaranxi na kiini. ²¹ ε bata a fe me, ε yi xaran Yesu gbee jondin ma yati. ²² Fa fala ε xa xete ε dari fe fonne foxo ra, e nun ε muxuya fonna naxan luma ε rakunfe a ε ratantan. ²³ Koni ε niin nun ε xaxinla xa findi a nenen na. ²⁴ ε mon xa muxuya nenen tongo, Ala muxuya naxan daxi a yete maligan na, tinxinna nun sarijanni.

²⁵ Nanara, ε wulen lu, birin yi jondin fala a muxu bodene xa amasoto en findixi gbindi kedenna yirene nan na. ²⁶ Xa ε xolo, ε nama haken liga. ε nama lu xoloxi han sogen bira waxatina ²⁷ alogo ε nama feren fi Yinna Manga Setana ma. ²⁸ Xa naxan darixi mujan tiye, a xa a lu. A xa wali kendena nde ke, alogo a xa seen soto a yigelitone maliye naxan na. ²⁹ ε nama fala kobi yo ti fo fala fajin tun naxan muxune maliye e hayun naxan ma, alogo na xa findi hinanna ra a rame muxune xa. ³⁰ ε nama Alaa Nii Sarijanxin nasunu, Ala naxan findixi taxamasenna ra ε yi han a sa fama ε xunbadeni laxon naxan yi. ³¹ ε ba xonnantenyaan nun boje teen nun xolon nun sonxo sonxon nun muxu mafalan nun jaxuya ma ε tagi. ³² ε fanna nun kininkinina yita ε bode ra. ε yi ε bode mafelu alo Ala bata ε mafelu Alaa Muxu Sugandixin barakani kii naxan yi.

* 4:8: Yaburin 68.19

5

Ɛ sigan ti kenenni

¹ Nanara, Ɛ to findixi Ala xanuntenne nan na, Ɛ Ala raliga, ² Ɛ sigan ti xanuntenyani alo Alaa Muxu Sugandixina en xanuxi kii naxan yi, a yi a yete fi en ma fe ra, a liga alo saraxa baxina Ala xa, naxan gan xiri rafa na ma.

³ Koni yanga suxun nun fe xosixine nun milan nama lu Ɛ ye, e fe yeten nama fala mumɛ, alo a lan yama sarijanxini kii naxan yi. ⁴ Ɛ mon nama fe xosixine nun xaxilitareya falane nun yagitareya falane ti. Ne mi daxa koni fo barika birana. ⁵ Amasoto Ɛ xa ito kolon yati, fa fala muxun naxan yanga suxun nun fe xosixine nun mile feene ligama, na sese mi keen soto ma Ala nun a Muxu Sugandixina mangayani. Amasoto milen findixi se batun nan na alo suxure kiina.

⁶ Ɛ nama tin muxu yo xa Ɛ mayenden fala fuune xon, amasoto Alaa xolon fama fala suxutarene xili ma na fe sifane nan ma fe ra. ⁷ Nanara, Ɛ nama basan ne ra. ⁸ Amasoto Ɛ tan fan yi luxi nen alo dimina koni iki Ɛ bata lu alo kenenna Marigin barakani. Nayi, Ɛ sigan ti alo kenenna muxune. ⁹ Amasoto fe fanin sifan birin nun tinxinyaan nun jondin fama kenenna nan xon. ¹⁰ Ɛ feene fese fese Ɛ Marigin nafan feen kolon. ¹¹ Ɛ fefe nun dimin kewanla fe fuune nama malan, koni fo Ɛ xa e ramini kenenna nin. ¹² Amasoto muxune feen naxanye ligama wundoni, hali ne falan gbansanna mayagi. ¹³ Koni kenenna na sonna naxan birinye makenen, ne yigbema nen. ¹⁴ Amasoto naxan birin na yigbe, na bata lu kenenni. A falaxi na nan ma, a naxa,
“Ɛ tan naxanye xima, Ɛ xulun,
Ɛ keli faxa muxune tagi,
nayi Alaa Muxu Sugandixina Ɛ luma nen kenenni.”

¹⁵ Nayi, Ɛ a liga Ɛ yeren ma Ɛ sigati kiini, Ɛ nama lu alo fe kolontarene, koni alo fe kolonne. ¹⁶ Ɛ feren fen waxatine ma, amasoto waxatini itoe mi fan. ¹⁷ Nanara, Ɛ nama findi xaxilitarene ra, koni Ɛ kata Marigin sagoon kolon feen na.

¹⁸ Ɛ nama lugo dolon na, amasoto xurutareyaan nan na ra, koni Ɛ lugo Alaa Nii Sarijanxin na. ¹⁹ Nba, Ɛ falan ti Ɛ bode xa Yaburi falane nun betine nun Ala tantun sigi sarijanxine yi, Ɛ betin ba Marigin xa, Ɛ yi a tantun Ɛ bonen birin na! ²⁰ Ɛ barikan bira Fafe Ala xa seen birin ma fe yi waxatin birin en Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixin xinli.

Naxanle nun e xemene fe

²¹ Ɛ xuru Ɛ bode ma Alaa Muxu Sugandixin yeragaxuni. ²² Naxanle, Ɛ xuru Ɛ xemene ma alo Ɛ a ligama Marigin xa kii naxan yi. ²³ Amasoto xemene nan naxanla xunna ra, alo Alaa Muxu Sugandixin denkeleya yamaan xunna ra kii naxan yi, naxan luxi alo a fati bendena, a naxan nakisixi. ²⁴ Naxanle lanma nen e yi xuru e xemene ma feen birin yi alo denkeleya yamaan xuruxi Alaa Muxu Sugandixin ma kii naxan yi.

²⁵ Xemene, Ɛ fan xa Ɛ naxanle xanu alo Alaa Muxu Sugandixin bata denkeleya yamaan xanu kii naxan yi, a yi a yete fi e fe ra, ²⁶ alogo a xa e rasarijan, a yi e rafixa igen nun fala xuiin xon, ²⁷ alogo a xa e ti a yetagi yama noroxin na, alo loxo yo mi dugin naxan na, a mi yijoromoni, fe yo mi a ra koni yama sarijanxin na a ra fetareyani. ²⁸ Xemene lan e xa e naxanle xanu na kii nin alo e yete gbindina. Xemene naxan a naxanla xanuma, na bata a yete xanu. ²⁹ Muxu yo munma a yete fati benden naxaxu singen. Koni a a degema nen ki fani, a yi a masuxu alo Alaa Muxu Sugandixin denkeleya yamaan masuxuma kii naxan yi ³⁰ amasoto a fati benden yirene nan en tan na. ³¹ Kitabun naxa, “Nanara, xemena a nga nun a fafe bejinma, a yi a maso a naxanla ra, e findi fati bende kedenna ra.”† ³² Wundo gbeen nan ito ra, koni n na Alaa Muxu Sugandixin nun denkeleya yamaan nan ma fe falama. ³³ Koni Ɛ fan birin xa Ɛ naxanla xanu alo Ɛ yetena, naxanla fan yi a xemene binya.

* 5:26: A muxune rasarijanma igeni, a e rafu e tubi xinla ma. A mato Tito 3.5 kui. A mon muxune rasarijanma Yesu nun a fala xuiin xon. A mato Yoni 1.1 nun 15.3 kui. † 5:31: Dunuɲa Folon 2.24

6

Diine nun e soto muxune fe

¹Diine, ε ε soto muxune fala xuiin suxu Marigina fe ra, amasoto na nan tinxin. ²Yamari singen nan ito ra tuli saan saxi naxan fari, a naxa, “I baba nun i nga binya ³alogo i xa herin nun siimaya xunkuyen soto dunuja yi.”*

⁴Dii fafane, ε nama ε diine raxolo. Koni ε e xuru, ε yi e maxadi Marigina kiraan xon.

Konyine nun e kanne fe

⁵Konyine, ε kanne fala xuiin suxu naxanye ε xun na dunuja yi, ε yi e binya, ε gaxu e yee ra. ε e sagoon liga ε boje fajin na alo ε a ligama Alaa Muxu Sugandixin xa kii naxan yi. ⁶ε nama a liga e ye xonna gbansan xan yi, alogo ε xa rafan e ma, koni alo Alaa Muxu Sugandixin yetena konyine, ε Ala sagoon liga ε bojen birin na. ⁷ε wali e xa jenige fajini, alo ε walima Marigin nan xa, muxune mi a ra. ⁸Bayo ε a kolon fa fala Marigin muxun birin saranma nen a wali fajin na, xa a findi konyin na hanma xarona.

⁹Konyi kanne, ε fan xa a liga ε konyine xa na kiini. ε nama ε konko e ma. ε xa a kolon, a ε nun ε konyine birin kari keden peen sa ariyanna yi, naxan mi muxune rafisama a bode xa.

Alaa yenge so seene

¹⁰Falani soxin naxan na, ε sobe so Marigina fe yi a senben barakaxini. ¹¹ε Alaa yenge so seene birin tongo alogo ε xa no tiye Yinna Manga Setanaa kotene birin yee ra. ¹²Amasoto en mi adamadiine xan yengema, koni kuntigine nun no kanne nun senbe kanna naxanye dunuja yidimixini ito xun na, e nun yinna jaxin naxanye koren nun boxon lan tagini. ¹³Nanara, iki ε xa Alaa yenge so seene birin tongo alogo waxati jaxin na a li, ε xa no tiye na yaxune yee ra, ε yi non ti feen birin yi, ε yi lu ε funfuni ken!

¹⁴Nanara, ε xa ti ken! Nandin yi findi ε tagi xidin na, tinxinyaan yi findi ε kanke ye masansanna ra. ¹⁵ε mayitonna nun ε wekilen xa lu alo ε sankidina ε sanni Yesu a fe Xibaru Fajin nalideni naxan boje xunbenla fima. ¹⁶ε denkeleyaan xa lu ε yi alo ε ye masansan wure lefana ε yii ε Fe Jaxin Kanna xalimakuli radegexine birin natuun naxan na. ¹⁷ε xa kisi feen nasuxu alo xunna makantan wure komotina, ε Alaa falan lu ε yii Alaa Nii Sarijanxina silanfanna ra.† ¹⁸ε Ala maxandi waxatin birin Alaa Nii Sarijanxin barakani Ala maxandin sifan birin yi. ε lu ε yee ra yi na ma, ε tunnafan Ala maxandin ma yama sarijanxin birin ma fe ra waxatin birin. ¹⁹ε Ala maxandi n fan xa, alogo n na keli fala tidendi waxatin naxan yi, Ala xa falan so n yii, n yi n wekile Xibaru Fajin wundo feen makenendeni yamaan xa, ²⁰n findixi xeraan na naxan ma fe ra hali n to xidixi yolonxonna ra iki. ε Ala maxandi, alogo n xa n wekile falan tidendi alo n daxa kii naxan yi.

Xonton donxene

²¹En nafan ngaxakedenna nun en walike bode togondiyaxin Tikiko naxan walima Marigin xa, na n ma fe birin yebama nen ε xa, alogo ε fan xa n ma fe xibarune kolon e nun n feen naxanye ligama. ²²N na a rasigama ε ma na nan ma alogo ε xa nxo fe kolon, a yi ε ralimaniya.

²³Fafe Ala nun Marigi Yesu a Muxu Sugandixin xa boje xunbenla nun xanuntenyaan nun denkeleyaan fi en ngaxakedenne birin ma. ²⁴Naxanye xanuntenyaan mi janma en Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixin xa, Ala xa hinan ne ra.

* 6:3: A mato Xaroyaan 20.12 nun Sariyane 5.16 kui. † 6:17: Silanfanna: Sofane yengeso degemana.

Filipi Kaane

Pɔli Alaa Falan Naxan Nasiga Filipi Kaane Ma

Yesu a Xera Pɔli nan Alaa falani ito sebexi Yesu a muxune ma naxanye yi dɔxi Filipi taani. Waxati danguxini, Pɔli bata yi kawandin ba na. E denkeleyaan yi sabati ki fajɪ, han e yi Pɔli mali a wanla ra yire gbete yi. Na birin yɛbaxi Xerane Kewanle kitabu yiren kui a sora 16.

Pɔli to sa Romi kasoon na a denkeleyana fe ra, Ala yi a liga a xa kedine seɓe denkeleya yamane ma. Pɔli yi kedi keden seɓe Filipi kaane ma. A yi e ralimaniya alogo e xa lu Ala sagoon kui, e mɔn xa findi misali fajin na naxan nɔe a lige muxu gbete yi bira Yesu fɔxɔ ra. Pɔli yi a rabira e ma a e mi nɔe e yete rakise e wali fajine xɔn, fɔ Yesu barakani naxan a yete baxi saraxan na dunuja birin xa.

Xera Pɔli Yesu a fe Xibaru Fajin kawandin ba nen Filipi taani Gireki kaane yamanani, a yi denkeleya yamaan malan fɔlɔ menni a xeraya sigati firinden ni (Xerane Kewanle 16.12-24 mato). Nɛe dando danguxina, a yi kasoon na waxatin naxan yi (Filipi kaane 1.7 mato), Xera Pɔli yi ngaxakedenya kedin seɓe Filipi kaane ma. A yi wama e nuwali sa feni se fixine fe ra e bata yi naxanye rafa a ma so Epafrodite yii, a tan yeteen yi tɔrɔni waxatin naxan yi. A mɔn yi wama nen a xa a fala e xa a e xa e senbe so e tinxin Alaa Muxu Sugandixin yee ra yi. E mɔn nama kunfa wule dinane xɔn ma naxanye e yamaan ye.

Kitabun yireni ito fɔlɔni (1.1-11), Pɔli a sewan nun a wali fajɪ kolonna nan mayitama Filipi denkeleya muxune ra. Na xanbi ra, a yi a yete kiin yeɓa. A bɔɓe xunbenla naxan sɔtɔma Yesu barakani, a yi na mayita hali a to mi a kolon Romi kaane yi naxan ligama a ra kasoon na. (Filipi Kaane 1.12-26) A yi e kawandi a e xa lu denkeleya kendeni, e yi lanna raso e tagi, e yi xuru e bode ma, nii fajin yi lu e yi naxan kelixi Yesu ma (1.27-2.18). Benun e mɔn xa e bode to, Pɔli naxa, a Filipi kaane xera Epafrodite nun Pɔli fɔxɔrabira Timote xa lu e nun Filipi kaane tagi. (2.19-30)

Na xanbi ra, Pɔli mɔn yi e rakolon muxune fe ma naxanye mi tinxinxi Yesu a fe Xibaru Fajin xa. A yi a fala Filipi kaane xa a e xa lu alo a tan, e yi e senbe so denkeleyani, e yi lu alo Yesu (Filipi Kaane sora 3). Kitabun yireni ito rajanxi kawandi wuyaxi nan ma e nun nuwali saane nun xɔntɔnne (Filipi Kaane sora 4). To, Yesu a muxune mɔn nɔma limaniyaan sɔtɔdeni Kitabun yireni ito xɔn.

Xɔntɔnne

¹ N tan Pɔli nun Timote, Alaa Muxu Sugandixin Yesu a walikene, nxu bata e tan Alaa Muxu Sugandixina yama sarijanxin xɔntɔn naxanye sa Filipi taani e nun denkeleya yamaan xunmatone nun mali tiine. ² En Fafe Ala nun en Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixin xa hinanna nun bɔɓe xunbenla fi e ma.

Pɔli Ala maxandina Filipi denkeleya muxune xa

³ E fe na rabira n ma waxati yo yi, n barikan birama nen Ala xa. ⁴ N na Ala maxandima e xa sewan nin waxatin birin! ⁵ Amasɔtɔ e bata n mali Yesu a fe Xibaru Fajin nalideni keli lɔxɔ singen ma han to. ⁶ N laxi a ra yati, Ala naxan wali fajini ito fɔlɔxi e tagi, a a rakamalima nen han a Muxu Sugandixin Yesu fa lɔxɔni. ⁷ A lan xaxinli ito xa lu n ma e fe yi, amasɔtɔ e fe ramaraxi n bɔɓeni. Bayo xa n xidixi yɔlɔnxɔnna ra, hanma xa n Yesu a fe Xibaru Fajin xun mayengema, n yi a yeɓa, en birin Alaa hinanni. ⁸ Ala nan n seren na a e rafan n ma xanuntenya kendeni naxan kelixi Yesu Alaa Muxu Sugandixin yeteen ma.

⁹ N ma Ala maxandin ni ito ra: Ala xa lu e xanuntenyaan fari se fe kolonna nun famun kenden na han, ¹⁰ alogo e xa nɔ fe fajin kolonje, e yi lu fetareyaan nun sɔntareyani han Alaa Muxu Sugandixin fa lɔxɔna. ¹¹ E xa defe kewali tinxinxiine yi naxanye kelima Yesu Alaa Muxu Sugandixin ma, Ala binye feen nun a batu feen na.

Pɔli kasoon na

¹² Ngaxakedenne, n waxi a xɔn ma nɛn, ε xa a kolon feen naxanye liga n na, ne bata Yesu a fe Xibaru Fajin mali, a siga yɛɛn na. ¹³ Amasɔtɔ a bata makenɛn mangana sofane birin nun muxune birin xa, fa fala a n kasoon na Alaa Muxu Sugandixin nan ma fe ra. ¹⁴ Ngaxakedenna naxanye e lannayaan saxi Marigini, n to saxi kasoon na, ne bata wekilɛn sɔtɔ Alaa falan nalideni ki fajani, e mi gaxu.

¹⁵ Nɔndin na a ra, e tan ndee Alaa Muxu Sugandixina fe kawandi bama milɛn nun lantareyaan nin, koni ndee a ligama jɛnige fajiyaan nin. ¹⁶ Ne a ligama xanuntenyaan nin, amasɔtɔ e a kolon a n ma wanla findixi Yesu a fe Xibaru Fajin xun mayɛngɛ feen nan na. ¹⁷ Bodene tan Alaa Muxu Sugandixina fe kawandin bama yete yigboon nin. E miriyane mi fan. E waxi nde sa feni n ma tɔrɔn fari kasoon na.

¹⁸ Fefe mi na ra. Xa e miriyaan findi a fajin na, xa a findi a jaxin na, Alaa Muxu Sugandixina fe bata rali kiin birin yi. Na bata n sɛwa, n mɔn luma nɛn sɛwani. ¹⁹ Amasɔtɔ n na a kolon fa fala na birin findima n ma kisin nan na ε Ala maxandine nun Yesu Alaa Muxu Sugandixina Niin barakan nin. ²⁰ Bayo n naxan mamɛma e nun naxan xɔli n ma, n nama yagi fe yo yi mumɛ. Koni n xa limaniya iki alo waxati danguxine yi alogo yamaan xa Alaa Muxu Sugandixin binya n fati bendena fe ra, xa n lu n nii ra, hanma xa n faha. ²¹ Amasɔtɔ Alaa Muxu Sugandixin nan findixi n tan ma dunuja yi gidin na, sayaan yi findi tɔnɔn na n xa.

²² Koni xa n lu dunuja yi, n nɔɛ wali fajina nde ke nɛn. N lan n xa nanse liga? N mi a kolon. ²³ Fe firinni itoe birin xɔnla n ma: N waxi keli feni dunujani ito yi, n sa lu Alaa Muxu Sugandixin fɛma, na nan fan ki fajani. ²⁴ Koni ε tan ma fe ra, a lan n lu n nii ra fati bendeni. ²⁵ N to laxi na ra, n bata a kolon a n luma nɛn ε yɛ alogo ε xa siga yɛɛn na, ε sɛwa ε denkeleyani. ²⁶ N mɔn na xete ε fɛma, ε Alaa Muxu Sugandixin Yesu matɔxɔn xun masama nɛn n ma fe ra.

²⁷ Koni, ε siga ti kiin xa lan Alaa Muxu Sugandixina Xibaru Fajin ma, alogo xa n fa ε fɛma, hanma xa n be, n xa a mɛ nɛn fa fala ε xaxili kedenni, ε sɔbe sɔxi ε bode xɔn ma denkeleyani Xibaru Fajina fe ra kii kedenni. ²⁸ ε nama gaxu ε yengefane yɛɛ ra mumɛ! Na a yitama e ra nɛn fa fala e halagima nɛn, a ε tan kisin kiraan nan xɔn Ala barakani. ²⁹ Bayo a bata a ragidi a hinanni a ε xa la Alaa Muxu Sugandixin na, ε mɔn yi tɔrɔ a fe ra, ³⁰ ε lu na yenge kedenna soɛ, ε n to naxan soɛ, alo ε mɔn bata a mɛ kii naxan yi, han iki n na fari.

2

Yesu raliƒa fena

¹ Xa Alaa Muxu Sugandixin sɛnbe yo fima ε ma, xa a xanuntenyaan limaniya yo fi ε ma, xa lanbodeya yo ε nun Alaa Nii Sarijanxin tagi, xa xanuntenyaan nun kininkinin yo ε yi, ² nba, ε xa n ma sɛwan nakamali, ε yi lan ε bode ma, xanuntenya kedenna yi lu ε tagi, e nun xaxili keden. ³ ε nama fefe liga yete yigboni hanma wasoni, koni ε yete magodo, ε yi bonne yate dangu ε yetɛɛn na. ⁴ ε nama ε miri ε makone gbansanna ma fɔ bonne fan gbeena.

⁵ ε keƒaan xa lu ε bode tagi alo Alaa Muxu Sugandixina, Yesu.

⁶ Alayaan yi a tan naxan yi
a mi na ramara a yete yi.

⁷ Koni a yi a mɛ a yete ra,
a yi a yete findi konyin na,
a lu adamadiyaan kiini.

A to adamadiyaan sɔtɔ,
⁸ a yi xuru Alaa falan bun
han a tin sayaan ma a faha wudin ma.

⁹ Na nan a ligaxi,
Ala a ratexi binyeni kore xɔnna ma,
a yi xinla fi a ma
naxan gbo xinla birin xa,

¹⁰ alogo naxanye birin kore xonna ma
 naxanye bɔxɔ xonna ma e nun a bun ma,
 e na Yesu xinla me waxatin naxan yi,
 xinbin birin sinma nen a bun ma,
¹¹ lenna birin yi a fala
 fa fala Alaa Muxu Sugandixin Yesu nan Marigin na,
 Fafe Ala binya feen na.

ε δεγε alo kenenna dunuɔa yi

¹² Nayi, n xanuntenne, ε darixi n ma falan suxe kii naxan yi n yeε xɔri, ε mɔn xa a suxu
 n xanbi dangu na ra iki, ε yi lu ε kisi feen nakamale gaxun nun xuruxurunni. ¹³ Amasɔto
 Ala nan walima ε yi, alogo ε jɛnigen nun ε kewanle xa lan a waxɔn feen ma.

¹⁴ ε feen birin liga hali ε nama a findi mawugan nun fe matandin na, ¹⁵ alogo ε xa findi
 sɔntarene ra, ε sarijan. ε findi Alaa diine ra, fe mi naxanye ra naxanye degema alo sarene
 kore xonna ma waxatini ito muxu tinxintare sarijantarene ye, ¹⁶ ε nema nii rakisin falan
 naliye. Xa ε na liga, n nan n kanbama ε yi nen Alaa Muxu Sugandixin fa lɔxɔni fa fala n
 ma dunuɔa yi gidin nun n ma wanla mi findixi fe fuun na.

¹⁷ Hali n faxa ε xa, n lu alo minse saraxan naxan nabɔxɔnma ε fe ra, sa ε denkeleyaan
 fari Ala yetagi naxan fan luxi alo saraxana, na n nasewama nen, en birin yi sewa. ¹⁸ ε fan
 xa sewa na kiini, en lu en bode yi sewani.

Timote nun Epafrodite a fe

¹⁹ N xaxili tixi Marigi Yesu ra, a xa n mali Timote rasige ε ma xulen, alogo n tan yeteen
 bɔje xunbele kii naxan yi ε xibarune fe yi. ²⁰ Muxu gbete mi n dexɔn naxan xaminxi ε fe
 ra alo a tan. ²¹ Bonne tɔnɔn nan tun fenma e yete xa. E mi Yesu Alaa Muxu Sugandixin
 gbeen fenma. ²² Koni ε yetena a kolon a Timote bata a kejaan mayita tɔrɔni, a yi a yete
 findi Xibaru Fajina walikeen na n dexɔn alo diin nun a fafe. ²³ N waxi a rasiga feni ε ma,
 n na n ma feene to fixaxi waxatin naxan yi. ²⁴ N laxi a ra Marigin barakani fa fala n fan
 yeteen sigama nen ε fema.

²⁵ N bata a miri fa fala a fere mi na fo n mɔn xa ngaxakedenna Epafrodite raxete ε ma,
 n wali ke boden nun n yenge so bodena, ε naxan nafa n ma, ε seene so a yii n mali feen
 na. ²⁶ ε birin to xɔnla a ma ki faji! A bata kɔntɔfili bayo ε bata a furena fe me. ²⁷ Nɔndin
 nan a ra, a fura nen yati! A yi luxi ndedi a xa faxa. Koni Ala yi kininkinin a ma. A mi
 kininkininxi a kedenna xan ma, koni n tan fan, alogo na sunun nama sa n ma tɔrɔn fari.
²⁸ Nanara, n waxi a rasiga feni ε ma mafuren alogo ε na a to waxatin naxan yi, ε mɔn yi
 sewa, n bɔjen yi sa ndedi. ²⁹ ε a rasene sewa gbeeni Marigin xinli. ε na muxu sifan binya,
³⁰ bayo a yi faxama nen nun Alaa Muxu Sugandixina wanla fe ra. A yi tinxi a niin fi feen
 ma alogo a xa n mali ε tan yeteen mi yi nɔe naxan lige.

3

Kisin sɔto fena

¹ Iki, ngaxakedenne, ε sewa Marigini. Na mi n tɔre xa n xete na feene ma n bata yi
 naxanye sebe ε ma nun alogo na xa ε ratanga. ² ε ε masiga fe xɔsixi rabane nun fe jaxi
 rabane ra, e nun muxun naxanye a falama fa fala xa muxun mi banxulan a mi kisima.
³ Anu, jɔndin naxan na, en tan nan muxu banxulanxine yeteen na, en tan naxanye Ala
 batuma a Nii Sarijanxin barakani, en tan naxanye en kanbama Alaa Muxu Sugandixin
 Yesu a fe yi, en tan naxanye mi laxi en yete ra.

⁴ Xa n wa, n fan nɔe le n yete ra nen. Xa bonne e mirixi nen a e nɔe e yete rakise nen, n
 dangu ne ra pon! ⁵ Amasɔto n banxulan n barin xii solomasexede lɔxɔn nin. Isirayila kaan
 nan n na, keli Bunyamin bɔnsɔnni, Heburune Heburu nan n tan na. N yi biraxi sariyan

fɔxɔ ra Farisi muxune* kiin ma nun. ⁶ Yahudiya dina xɔnxɔnna nan yi n na nun han n yi denkeleya yamaan naxankatama. Fe yo mi yi n ma tinxinna ra sariyan mabinni. ⁷ Koni n yi seen naxanye yatema tɔnɔn na, iki n bata ne yate bɔnɔn na Alaa Muxu Sugandixina fe ra. ⁸ Koni n feene birin yatexi bɔnɔn nan na fe fisamantenni ito a fe ra naxan findixi Alaa Muxu Sugandixin kolon feen na, Yesu n Marigina. Amasɔtɔ n bata bɔnɔ feen birin yi a fe ra. N bata seen birin yate fe fuune ra alogo n xa Alaa Muxu Sugandixin sɔtɔ, ⁹ n yi lu a tan xa. N mi n yete findima tinxin muxun na n ma sariya suxun xɔn, koni fɔ denkeleyaan barakani Alaa Muxu Sugandixin ma. Tinxinyaan na a ra naxan kelixi Ala ma a sɔtɔ denkeleyaan barakani. ¹⁰ N fa waxi Yesu kolon feni, e nun senben naxan a rakelixi sayani, nxu nun a tan yi tɔrɔya kedenna kolon, n yi lu alo a tan a sayani ¹¹ alogo n fan xa keli sayani.

Giina han a danna

¹² N munma yelin na birin sɔte singen, hanma n yi kamali. Koni n yixɔdɔxɔxi a fendeni alogo n xa n kɔntɔnna rasuxu bayo Alaa Muxu Sugandixin Yesu nan n fan nasuxi. ¹³ Nba, ngaxakedenne, n na a kolon, n munma a sɔtɔ singen. Koni n fe keden nan nabama iki: feen naxanye n xanbi ra, n bata jinan ne xɔn. Naxan n yee ra, n kataxi na nan li fe ra iki. ¹⁴ N na n gima, alogo n xa sa a danna li, n yi ariyanna sɔtɔ, Ala n xilixi naxan ma a Muxu Sugandixin barakani, Yesu.

¹⁵ Nanara, en tan naxanye bata kɔxɔ denkeleyani, a lan en birin xa na to na kii nin. Koni xa fe gbete ε tan nde kui, Ala na fan nafixama nen na kanna xa. ¹⁶ Na ma, en xun tixi denaxan na, en xa siga yeen na na kii nin.

¹⁷ Ngaxakedenne, ε birin xa n tan naliga. Muxun naxanye sigati ki luxi alo nxu gbeena, ne nan xa findi misaala ra ε xa. ¹⁸ N bata yi ito fala ε xa nun sanja ma wuyaxi, n wugamatɔn mɔn xa a fala ε xa iki. Muxu wuyaxi sigati kiina e findixi Alaa Muxu Sugandixin faxa wudin† xaranna fe yaxune ra. ¹⁹ Na muxune e rajanma yahannama nin. E ala nan e fati benden sagone ra. E rafeya feene nan nafan e ma. Dunuja feene nan tun nafan e ma. ²⁰ Koni ariyanna dugurenne nan en tan na. En na en nakisimaan nan mamema keli ariyanna yi, en Marigina Yesu Alaa Muxu Sugandixina. ²¹ A en fati benden senbetaren maxetema nen, a lu nɔrɔni alo a gbeena, a yi a liga senben na naxan feen birin saxi a nɔn bun ma.

4

Pɔli a maxadina

¹ Nanara, ngaxakedenne, n xanuntenne nun n nafan muxune, naxanye findixi sewan nun xunnayerenna ra n xa, ε lu Marigini gben gben, n xanuntenne.

² Ewodi nun Sintiki, n na ε mafanma, ε lan ε bode ma Marigini. ³ I tan, n lanfana, lannaya muxuna, n bata i maxandi, i xa na naxanle mali amasɔtɔ e bata wali n dexɔn Yesu a fe Xibaru Fajina fe ra, e nun Kilementi e nun n lanfane birin naxanye xinle sebexi Nii Rakisin Kitabun kui.

⁴ ε sewa Marigini waxatin birin. N mɔn xa a fala, ε sewa. ⁵ Muxun birin xa a kolon fa fala ε dijaxi. Marigin famatɔn ni i ra! ⁶ ε nama xamin fefe ra, koni ε makone fala Ala maxandideni e nun barika birani waxatin birin. ⁷ Nba, Ala bɔjɛ xunbenla naxan fima, xaxinla mi nɔe naxan famunje, na ε bɔjen nun ε xaxinla kantanma nen Marigini, Alaa Muxu Sugandixina Yesu.

⁸ Nba, dɔnxɛn na, ngaxakedenne, feen naxan yo finde jɔndin na, fe kendena, tinxinna, sarijanna, marafanna, binyen feen naxan yo yi, xa sɔn fajin na a ra, naxan finde

* 3:5: Farisi muxune: Yahudiyane nan yi muxuni itoe ra naxanye lan ma fe yi a ra, e xa dinan suxu kii kedenni. E tan nan e sɔbe so Nabi Musaa sariyan suxun ma dangu Yahudiyen bonne ra. E mɔn yi e benbane namunne suxuma kii xɔdexeni. E tan yi laxi malekane ra. E mɔn yi laxi a ra a muxune kelima nen sayani. † 3:18: Romi kaane yi muxune gbangbanma wudin nan ma, e yi e faxa. Yesu sayaan nan habadan nii rakisin fima muxune ma. A faxa wudin yi findi kisin taxamasenna ra.

tantunna ra, ne xa findi ε miriyane ra. ⁹ Ε bata xaranna naxanye soto n na, ε bata naxan me ε nun n kewanle, ε xa ne liga. Nayi, boje xunbenla Ala luma nen ε xon ma.

Poli a barika birana

¹⁰ N sewaxi Marigini ki fajni bayo ε mon bata ε joxo lu n xon. Ε xaxili yi n xon nun yati koni ε mi fere soto ε xa a yita n na. ¹¹ N mi ito falama ε xa n makoon xan ma fe ra, bayo n bata dari a ra n xa n wasa so n kiini. ¹² N yiigelitoyaan kolon, n nafulu kanyaan kolon. N bata wundo feni ito kolon fa fala xa n lugoxi hanma xa n kamexi, xa se gbegbe n yii hanma ndedi, n wasa soxi na yi yiren birin e nun waxatin birin bayo ¹³ n nae feen birin lige nen Yesu barakani naxan senben fima n ma.

¹⁴ Koni hali na, ε bata fe fajin liga ε n mali n ma torone yi. ¹⁵ Ε tan Filipi kaane fan yatina a kolon, ε Yesu a fe Xibaru Fajina fe me waxatin naxan yi, n kelimatona Masedoniya yi, ε tan nan tun n mali denkeleya yamane ye, ε se fajina ndee fi, ε ndee rasuxu. ¹⁶ N yi Tesaloniki taani waxatin naxan yi, sanja ma firin, ε seene rafama n ma n makoon yi naxanye ma. ¹⁷ N mi kiseene xan fenma n yete xa, koni n waxi nen ε xa barayin nan soto. ¹⁸ Ε seen naxanye birin soxi Epafrodite yii, n bata e birin masoto, ne bata n makone birin li, e n wasa. A ligaxi nen alo wusulanna naxan ganma saraxa fajin na, naxan Ala kenexi. ¹⁹ Nba, n ma Ala ε malima ε makoon birin na nen a nafulu kanyaan xon Alaa Muxu Sugandixin Yesu barakani. ²⁰ En xa binyen fi en Fafe Ala ma habadan han habadan. Amina.

Xonton donxena

²¹ Ε yama sarijanxin birin xonton naxanye Yesu Alaa Muxu Sugandixini. En ngaxakedenna naxanye n fema be, ne fan ε xontonma. ²² Yama sarijanxin naxan birin be, ne ε xontonma, katarabi Romi Manga Gbeena muxune ma.

²³ Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixina hinanna xa lu ε yi.

Kɔlɔsi Kaane

Pɔli Alaa Falan Naxan Nasiga Kɔlɔsi Kaane Ma

Yesu a xeraan Pɔli kitabu yireni ito rasiga denkeleya muxune nan ma naxanye yi dɔxi Kɔlɔsi taani. Pɔli singe xa mi kawandin ba e xa, koni a e fe kolon nen Romi taani, a yi kasoon na denaxan yi. Alaa Nii Sarijanxin yi kawandina nde fi Pɔli ma Kɔlɔsi kaane xa e nun denkeleya muxune birin xa naxanye dunuɲa yi.

Kɔlɔsi taan yi Efesi taan sogeteden binna nin fɔ kilo keme firin yate. A luxi alo Pɔli mi siga na mumɛ. A fɔxɔrabirana nde, Epafirasi nan siga na, Kɔlɔsi kaan nan yi Epafirasi ra, naxan singe sa Yesu a fe Xibaru Fajin nali na taani (Kɔlɔsi kaane sora 1.7 nun sora 4.12).

Pɔli yi kasoon na waxatin naxan yi, yanyina nde Romi taani, Epafirasi yi fa a fala a xa a Kɔlɔsi kaane bata kunfa dina gbete xaranna xɔn. Muxu gbetene bata sa xaranna ti Kɔlɔsi kaane xa, e naxa fa fala a xa i wama Ala kolon feni, xa i wama kisi feni, fɔ i xa senbe gbetene nan batu, i yi so namun fena nde yi, alo banxulanna nun donse donna tɔnne nun minseene tɔnne. E to Pɔli rakolon na feene ma, mafuren a yi Kitabun yireni ito sebe Kɔlɔsi kaane ma, alogo a xa a fala e xa fa fala Ala kisin naxan fima, na sɔtɔ a Muxu Sugandixin Yesu nan xɔn naxan kamalixi. A yi kediri so Tikiko nun Onesimo yii siga e ma (sora 4.7,9).

A yelin xanbini xɔntɔnna tiye e nun wali fajin kolonna Ala xa (sora 1.1-14), Kitabun yire singen Yesu a mangayaan nan ma fe falama. A naxa, fa fala Yesu senben gbo jinanne birin xa, a Yesu nan keden findixi Alaa falan Xibaru Fajin kanna ra (sora 1.15 han sora 2.3). Pɔli yi falan ti Kɔlɔsi kaane xa lan tantanna fe ma muxuna ndee naxan ligama e konni (sora 2.4-25). Dɔnxen na, a e kawandi lan e kewanle ma e lan e xa naxan liga Alaa Muxu Sugandixin xɔn, denkeleya kendeni (sora 3.1 han sora 4.6).

A rajanni, a falana nde sebe a kolon muxune ma a yi a rajanna sebe a yete yiin na, a falani so (sora 4.7-18). Kitabun yireni ito Alaa Muxu Sugandixin tiden yebama nxu xa kii fajin.

¹ N tan Pɔli, naxan findixi Yesu Alaa Muxu Sugandixina xeraan na Ala sagoon xɔn ma, n tan nun en ngaxakedenna Timote nan kediri ito sebexi, ² siga ngaxakeden sarijanxine ma naxanye tɔgɔndiyaxi Alaa Muxu Sugandixin ma Kɔlɔsi taani.

En Fafe Ala xa hinanna nun bɔɲe xunbenla fi e ma.

Barika birana Ala maxandideni

³ Nxu nɛma Ala maxandima e xa, nxu barikan birama Ala xa e fe ra waxatin birin, en Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixin fafe. ⁴ Amasɔtɔ nxu bata e denkeleyana fe me lan Alaa Muxu Sugandixina Yesu a fe ma e nun e a yama sarijanxin xanuxi kii naxan yi. ⁵ Nanara, e denkeleyaan nun e xanuntenyaan xunna tixi na yigin nan na naxan namaraxi e xa ariyanna yi. E bata na yigin kolon Xibaru Fajin gbee jɔndi falana e li waxatin naxan yi. ⁶ Xibaru Fajini ito bata fa e ma alo a fama dunuɲa birin ma kii naxan yi. A fama nen barakan na, a yiriwa. A na kiin fan yi e tagi xabu e jɔndin me lɔxɔni, e yi Ala hinanna kolon. ⁷ Epafirasi nan e tan xaranxi, en nafan walike bodena, naxan findixi e tan xa Alaa Muxu Sugandixina xera tɔgɔndiyaxin na. ⁸ A tan nan a falaxi nxu xa, Alaa Nii Sarijanxin xanuntenyaan fixi e ma kii naxan yi.

⁹ Na nan a toxi, xabu nxu na me lɔxɔni, nxu Ala maxandima e xa tun! Nxu mafanna tima alogo e xa kamali Ala sagoon kolonni e nun fekolonna nun xaxilimayaan birin Alaa Nii Sarijanxin naxan fima. ¹⁰ Nayi, e nɔe sigan tiye nen alo Marigin waxi a xɔn ma kii naxan yi, e yi a kenɛn kiin birin yi. E sabati e kewali fajine xɔn e yiriwa Ala kolonni. ¹¹ Nxu mɔn Ala maxandima alogo e xa senbe gbeen sɔtɔ Ala gbee senbe nɔrɔxin xɔn ma, e nɔ e tunnafanɲe, e mɔn yi limaniya. ¹² E xa barikan bira Fafe Ala xa sewani bayo a tan nan a ligaxi e yi e gbee keɛn sɔtɔ naxan kenenna mangayani yama sarijanxin xa. ¹³ A tan bata en xunba dimin nɔɔn bun ma, a en xali a rafan dii xemena mangayani ¹⁴ naxan en xunba, a yi en yulubine xafari.

Alaa Muxu Sugandixina

¹⁵ Ala totaren maligan nan a Muxu Sugandixin na. A tan nan dii singen na daala birin ye. ¹⁶ Amasotò Ala bata seen birin da a tan barakani kore xonna nun bəxən ma, seen naxanye toma e nun naxanye mi toma, mangayane, kuntigine, nò kanne, e nun senbe kanne. Seen birin daxi a tan nan baraka yi a tan xa. ¹⁷ A yi na benun seen birin xa da. Sena ngaan masuxi a tan nan xən. ¹⁸ A tan nan denkeleya yamaan xunna ra naxan luxi alo a fatina. A tan nan habadan muxu singe kelixin na sayani, alogo a xa findi yeeratiin na feen birin yi. ¹⁹ Amasotò a bata rafan Ala ma a xa a keɲa kamalixin birin lu Yesu yi. ²⁰ A mən bata tin, a xa e nun seen birin tagini tən naxan bəxən nun kore xonna ma a Muxu Sugandixin barakani. A wunla yi mini a faxa wudin ma alogo a xa bəɲe xunbenla fi en ma.

²¹ A fəlɔni nun, ε yi makuya Ala ra pon! ε yi ε yete findi a yaxune ra ε miriyane nun ε kewali jaxine xən. ²² Koni iki, a bata ε tagini tən a fati bendena sayaan xən ma, alogo a xa fa ε rasarijanxin na a yetagi. Fe mi fa ε tan yi, a mi fa ε magima. ²³ Koni, fɔ ε xa lu denkeleyaan fari ken, alogo ε nama makuya Xibaru Fajin yigin na ε naxan mexi naxan nalixi daala birin ma e nun n tan Pəli findi naxan wali muxu ra.

Pəli a wanla

²⁴ Iki, n səwaxi n ma tərɔne yi ε fe ra, bayo na tərɔya dənɲen naxanye luxi Alaa Muxu Sugandixina tərɔn na, n na defema nen n fati bendeni denkeleya yamaan xa naxan findixi a fatin na. ²⁵ Ala nan n findixi denkeleya yamana walikeen na, a n xa Alaa fala kamalixin nali ε ma. ²⁶ Wundon na a ra naxan yi luxunxi waxati danguxine yi muxun birin ma, koni iki a bata a ye makenen a yama sarijanxin xa. ²⁷ Ala bata tin a siyane birin yi a wundo fe tilinxi mamirinxin kolon. Na wundon ni i ra: Alaa Muxu Sugandixin luma ε tan yi. Yigin na a ra, a ε xa nərɔ.

²⁸ Nxu Muxu Sugandixina fe ralima muxun birin ma, nxu e kawandi, nxu yi e xaran fekolonna birin na alogo nxu xa fa muxun birin defexin na Alaa Muxu Sugandixin ma. ²⁹ N walima a xədɛxen na na feen nan ma. N na n sɔbe so a senbe gbeeni naxan walima n yi fangan na.

2

¹ N wama nen ε xa a kolon a n yenge gbee sifan naxan yi ε xa e nun Layodise kaane e nun naxanye birin munma n gbɔndin to. ² N yengen soma e xa nen alogo e bəɲen xa limaniya, e findi gbɔndi kedenna ra xanuntenyani, e yi fekolonna kamalixin sɔtɔ xaxilimayani alogo e yi Alaa wundo feen kolon, Alaa Muxu Sugandixina, ³ dahamun fekolonna nun xaxinla birin luxunxi naxan yi.

⁴ Nba, n na a falama ε xa, alogo muxu yo nama ε mayenden fala jaxumene ra. ⁵ Bayo hali n gbɔndin mi ε fema koni n xaxili ε xən. N səwaxi, n na a to sariyan naxan ε tagi e nun ε denkeleya kendena Alaa Muxu Sugandixin ma!

Nii nenɛn defexina Yesu yi

⁶ Nayi, bayo ε bata Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixin sɔtɔ, ε lu a tan yi. ⁷ ε xa ε salenna bitin, ε sabati a tan yi. ε senbe so denkeleyani alo e ε xaranxi kii naxan yi. ε xa barikan bira Ala xa waxatin birin.

⁸ ε a liga ε yeren ma. Nanara, muxu yo nama ε findi konyin na dunuɲa fala jaxumene nun mayanfa feene xən, fata adamane namunne nun dunuɲa gele ma feene ra, naxanye mi kelixi Alaa Muxu Sugandixini. ⁹ Amasotò alaya kamalixin birin luxi Yesu fati benden nin. ¹⁰ ε fan bata kamali a tan yi. A tan nan senbene nun nɔɔne birin xunna ra.

¹¹ ε bata banxulan Yesu xən, muxune banxulan tiin mi naxan na, koni naxan muxune xərɔyama fati benden naxan feene senben bun, Alaa Muxu Sugandixin naxan ligama. ¹² Amasotò ε rafu igeni waxatin naxan yi, ε nun Yesu bata maluxun ε bode xən ma. ε mən bata keli sayani ε bode xən ma denkeleyaan barakani Ala senben ma naxan a rakeliki sayani. ¹³ ε faxaxin nan yi a ra nun ε hakene fe ra e nun ε fati benden banxulantareyaan ma. Koni iki, Ala bata en hakene mafelu, a ε nun Yesu niin bira ε yi ε bode xən ma. ¹⁴ Doli

kèdin naxan yitònxì en xili ma e nun tònna naxanye yi en halagima, a bata ne ba, a e òan, a e gbangban a fàxa wudin fari. ¹⁵ Na kiini, Ala bata nò kanne nun sènbè kanne yenge so seene ba e yii, a ti e yèè ra dunuṅa yetagi alo muxu suxine yengeni, a nòòn sòtò e ma a sayaan barakani a fàxa wudin ma.

¹⁶ Nanara, ε nama tin muxu yo xa ε kiti ε donsena fe ra hanma ε minsena hanma sali lòxòna nde, hanma kike nenen malanne, hanma Matabu Lòxòna fe ra. ¹⁷ Ne birin findixi fe famatòne nininna nan na naxanye yi fama, koni jòndin yetèen findixi Alaa Muxu Sugandixin nan na. ¹⁸ ε nama tin, muxu yo xa ε yalagi wulen yete magodoni e nun maleka batun xòn. Na muxu sifana a kanbama a xiye toxine nan ma fe ra. A lugoxi waso fuun nan na a munadabayaan miriyani, ¹⁹ a ba Yesu yi. Anu, a tan nan luxi alo fati benden xunna. Yesu barakani fatin birin baloxi, a findi kedenna ra salen seene nun fasane xòn, a yi gbo alo Ala waxi a xòn ma kii naxan yi.

Xòròyana Yesu yi

²⁰ Xa ε nun Alaa Muxu Sugandixin bata fàxa ε bode xòn, a yi ε xòròya dunuṅa gele ma feene ma, nanfera nayi ε sigan tima alo dunuṅa gbee muxun nan ε tan na? Nanfera ε tinma e xa tòn sifani itoe sa ε ma? ²¹ ε nama a tongo! ε nama a mato ε lenna ra! Yiin nama din a ra! ²² Ne findixi seene nan na naxanye lòma ayi e na rawali waxatin naxan yi. Ne findixi yamarine nun xaranne nan na fata muxune ra. ²³ Na yamarine maligaxi fekolonna nan na, fata e karahan batu kiin ma, e nun e yete magodona, e nun e fati benden suxu kii xòdèxèna, koni sènbè mi ne yi, e yi fati benden natane xuru.

3

Alaa kirana

¹ Bayo ε nun Alaa Muxu Sugandixin bata rakeli sayani, nayi ε xa ariyanna feene fen, Alaa Muxu Sugandixin dòxi Ala yiifanna ma denaxan yi. ² ε xa ε miri ariyanna feene ma, ε nama ε miri dunuṅa feene ma. ³ Amasòtò ε bata fàxa, ε dunuṅa yi gidin luxunxi Alaa Muxu Sugandixini Ala xòn. ⁴ Alaa Muxu Sugandixin na mini kenenni, a tan naxan ε rakisixi, ε fan minima nèn a fèma a binyeni.

⁵ Nanara, dunuṅa fe kobin naxanye ε yi, ε xa ne yiiba: yanga suxuna, xòsi feene, kunfa jaxine, waxòn fe jaxine, e nun milentenyana, naxan findixi se batun na. ⁶ Sònna sifani itoe nan Ala xòlòn nafama fala suxutarene ma. ⁷ ε tan fan yetèen yi sigan tima na kii nin nun ε to yi ε dunuṅa yi gidin ligama e yi.

⁸ Koni iki, ε xa na feene birin yiiba: xòlòna, bòjè teena, jaxuna, konbina, e nun fala jaxin naxan minima ε dè. ⁹ ε nama wulen fala ε bode xa amasòtò ε bata muxuya fonna yiiba e nun a kewanle. ¹⁰ ε mòn bata muxuya nenen sòtò naxan luma yitònjè Ala kolonni han a findi a da muxun maligan na. ¹¹ Na dali nenenì, Girèkine nun Yahudiyane, banxulanne nun banxulantarene, xòjène nun xuluntarene, konyine nun xòròne, ne birin keden Alaa Muxu Sugandixini, fangan naxan yi feen birin yi.

¹² Nanara, bayo Ala bata ε yèba, a ε findi a rafan yama sarijanxin na, ε xa kininkininna nun fanna nun yete magodon nun limaniyaan nun dijan tongo. ¹³ ε xa dija ε bode xa, ε ε bode mafelu. Xa nde feen liga a lanfaan na, ε xa ε bode mafelu alo Marigin bata ε mafelu kii naxan yi. ¹⁴ ε xa xanuntenyaan sa ne fari, naxan e birin defema. ¹⁵ Alaa Muxu Sugandixina bòjè xunbenla xa yiriwa ε bòjèni. Bayo Ala ε xilixi na nan xòn, ε findi fati bende kedenna ra. ε findi wali fajì kolonna ra. ¹⁶ Alaa Muxu Sugandixina falan xa lu ε yi, a jaxunna birin yi, ε yi ε bode xaran, ε yi ε bode kawandi fekolonna birin yi, e nun Yaburi falane nun bètine nun Ala tantun sigi sarijanxine ra. ε barikan bira Ala xa ε bòjèni. ¹⁷ ε naxan birin ligama hanma ε a fala, ε xa na birin liga Marigi Yesu xinli ε yi barikan bira Fafe Ala xa a barakani.

Denbaya sariyana

¹⁸ Naxanle, ε xuru ε xèmene ma alo a lan jaxanle ma kii naxan yi Marigin yetagi.

¹⁹ Xèmene, ε jaxanle xanu, ε nama jaxu e ra.

²⁰ Diine, ε sətə muxune fala xuiin suxu feen birin yi, amasətə na nan nafan Marigin ma.

²¹ Dii fafane, ε nama ε diine raxələ alogo e nama tunxələ.

²² Konyine, ε kanne fala xuiin suxu feen birin yi naxanye ε xun na dunuḡa yi. ε nama wali e yε xənna gbansan xan yi, alogo ε xa rafan e ma, koni ε wali bəḡe fajin na Marigin binya feen na. ²³ ε nema fefe lige, ε xa a liga ε bəḡen birin na alo ε a ligama Marigin xa kii naxan yi koni muxune mi a ra. ²⁴ Bayo ε a kolon, fa fala ε ε saranna sətəma nən Marigin yii, a kēen naxan namaraxi a yamaan xa. ε kanna nan Alaa Muxu Sugandixin na ε walın naxan xa. ²⁵ Naxan na wali tinxintareyani, a tinxintareyaan saranna sətəma nən, bayo Ala mi muxune rafisama e bode xa.

4

¹ Konyi kanne, feen naxan lan, naxan tinxin, ε xa na liga ε konyine xa. ε a kolon fa fala ε fan kanna ariyanna yi.

Maxadine

² ε xa lu Ala maxandε waxatin birin, ε yi lu ε yεε ra yi, ε barikan bira a xa. ³ ε mən xa Ala maxandi nxu xa. Nanara, Ala xa nxə falan nasənəya alogo n xa nə Alaa Muxu Sugandixina wundo feen nalideni, n kasoon na naxan ma fe ra. ⁴ ε xa a mafan, n xa a fala a fixen na alo n lan kii naxan yi.

⁵ ε sigan ti xaxilimayani denkeleyatarene mabinni, ε fεrε fen waxatine ma. ⁶ ε falan xa findi hinan fala kenden nan na. ε xa a kolon ε muxun birin yabima a fajin na kii naxan yi.

Xəntən dənxe

⁷ Nxu rafan ngaxakedenna Tikiko nan n ma feen birin fale ε xa. Marigina walike təḡəndiyaxın na a ra naxan walima Marigin xa alo n tan. ⁸ N na a rasigama ε ma alogo ε xa nxu kiin kolon, a yi ε ralimaniya. ⁹ En nafan ngaxakedenna, təḡəndiya muxuna, Onesimo sigama a fəxə ra. ε muxuna nde na a ra. Feen naxan danguxi be yi, e na birin yebama ε xa nən.

¹⁰ N kasorasa bodena Arisitaraki ε xəntənma e nun Maraka, Baranabasi dunbode. ε bata yi yamarine mε naxan ma fe ra, xa a fa ε konni, ε xa a rasεε ki fajı. ¹¹ Yisa, naxan xili sa Yusutu, na fan ε xəntənma. Yahudiyane tagi ne nan tun walima n xən ma Alaa Mangayana fe ra, ne nan findixi n niini fan muxune ra.

¹² Epafirasi, ε muxuna nde ε xəntən Yesu a walikena, Alaa Muxu Sugandixina. A yengen soma ε xa Ala maxandini waxatin birin, alogo ε xa defe, ε yi ε yixədxə, ε kamali Ala sagoon birin yi. ¹³ N na seren bama a xa, a tərəxi ε fe ra ki fajı e nun Layodise kaane nun Herapolisi kaane. ¹⁴ En nafan muxuna, Luka dandan tiina, e nun Demasi ε xəntən.

¹⁵ ε ngaxakedenne xəntən nxu xa naxanye Layodise yi, e nun Nimifa nun denkeleya yamaan naxan malanna tima a banxini. ¹⁶ ε na kədini ito xaran ε konni, ε a liga a xa xaran Layodise kaane denkeleya yamaan xa. Naxan fan kelima Layodise yi, ε na fan xaran. ¹⁷ ε xa a fala Arikipe xa, ε naxa, “I wanla naxan sətəxi Marigin na, a liga i yeren ma, i yi a rakamali.”

¹⁸ N tan Pəli nan xəntən dənxe ni ito sebxı n yiin na: ε nama jinan n ma kasorasaan xən ma.

Ala hinanna xa lu ε xən.

Kedi Singen Tesaloniki Kaane Ma
Poli Alaa Falan Kedi Singen Tesaloniki Kaane Ma

Tesaloniki yi findixi Romi manga taan nan na Masedoniya yamanani, Gireki yamanan kōmen fōxōni. Xera Poli fa nen na taani a xerayaan sigatiin firindeni, a keli xanbini Filipi taani. A yi denkeleya muxuna ndee sōto menni, koni a mi bu na, bayo Yahudiyana ndee yi na, naxanye mi yi tinxi a fe ma. Nayi, fō a xa yi keli nen Tesaloniki taani mafuren. Nanara, a yi siga Beere taani (Xerane 17.1-10). Dōnxen na, a yi fa Kōrenti taani, a fōxōrabiran Timōte yi sa a li na, a yi Tesaloniki kaane feene yeba a xa. Nayi, Poli yi kedi singen nasiga Tesaloniki kaane ma. Waxatina nde, a sebe Kōrenti taan nin. Fe kolonne a falama fa fala Kitabun yireni ito nan singe sebe benun Ningila Yesu kitabu yire gbeteeye, a a sebe nen fō j̄ε fu nun solofere j̄oxōn Yesu te xanbini kore xōnna ma.

Xibarun naxanye fa sa keli Tesaloniki taani, xeraan yi sewa ne fe ra. A barikan birama Ala xa lan na misali fajin nan ma Tesaloniki kaane naxan yitama yamanan muxun bonne ra. A mōn a falama a waxi e to feni han (1.1-3.13). Nayi, a e kawandima a e xa e tunnafan, e mōn yi yanfan denkeleyani Yesu ma (4.1-12). Na xanbi ra, e bata maxōdinna naxanye ti lan faxa muxune keli feen ma sayani e nun Alaa Muxu Sugandixin fa feen ma, a yi ne yabi (4.13-5.11). A a kedin najanxi sariyane nun xōntōnne nan ma (5.12-28).

Kitabun yireni ito feene nan yebama lan waxati rajanne fe ma. A falama denkeleya muxune xa nen fa fala e xa seren ba, a e xa a kolon a waxatina nde fama, “e sa luma nen Marigin fema habadan!” (4.17)

¹ Poli nun Silasi nun Timōte nan ito sebexi siga Fafe Ala nun a Muxu Sugandixin Marigi Yesu a denkeleya yamaan ma Tesaloniki taani.

Ala xa hinanna nun bōje xunbenla fi ε ma.

Barika birana

² Nxu barikan birama Ala xa ε birin ma fe yi waxatin birin, nxu nema Ala maxande ε xa. ³ Nxu nema Ala maxande, nxu xaxili ε feene xōn: ε denkeleyaan wanle nun ε xanuntenya wanle nun ε tunnafanna nun ε yigina Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixini en Fafe Ala yetagi. ⁴ Ngaxakedenne, ε tan Ala xanuntenne, nxu a kolon fa fala Ala bata ε sugandi. ⁵ Amasōto nxu to Yesu a fe Xibaru Fajin nali ε ma, na mi findi falan xan tun na, koni fō senben nun Alaa Nii Sarijanxin nun xaxili ragidi kamalixina. Nxu yi sigan tima ε fe ra kii naxan yi ε tagi, ε na kolon. ⁶ ε findi nen nxu tan nun Marigin naliga muxune ra. Hali ε to tōrō gbeen sōto, ε falan nasuxu nen sewani Alaa Nii Sarijanxin naxan fixi ε ma. ⁷ Na kui, ε bata findi misaala ra denkeleya muxune birin xa Masedoniya yamanan nun Akaya yamanani. ⁸ Amasōto Marigina falan xuyaxi ayi ε barakan nin, a mi dan Masedoniya yamanan nun Akaya yamanan xan gbansan yi. Koni ε denkeleyana Ala ma, na feen bata kolon yiren birin yi. Nayi, nxu tan mako mi fa a fala feen ma. ⁹ ε nxu yisuxu kii naxan yi, muxune na falama e nun ε xete suxurene fōxō ra kii naxan yi, ε tubi Ala ma, ε habadan Ala j̄ōndin kanna batu. ¹⁰ ε yi a Dii Xemen fa feen mame keli kore, Ala bata naxan nakeli sayani, Yesu naxan en xunbama Ala xōlō famatōn ma.

2

Poli a xerayana Tesaloniki yi

¹ Ngaxakedenne, ε yetena a kolon fa fala nxu fa fena ε konni, na mi luxi fuu. ² Nxu bata yi tōrōn nun j̄axankatan sōto Filipi taani, alo ε a kolon kii naxan yi, nxu yi nxu wekile Ala yi, nxu yi Yesu a fe Xibaru Fajin nali ε ma hali muxu wuyaxin to nxu yenge ε konni. ³ Amasōto nxō kawandi xuine mi fataxi tantanna ra hanma j̄enige sarijantarena hanma yanfantenyana. ⁴ Koni Ala to bata nxu kejaan fesefese, a yi a falan Xibaru Fajin taxu nxu ra. Nxu falan tima na kii nin. Nxu mi waxi muxune xan kenen fe yi, koni Ala naxan muxune bōjen fesefesema. ⁵ Bayo ε a kolon yati, fa fala nxu mi ε rawalixi wulen matōxō

xuiin xɔn hanma nxu mila ε seene xɔn luxunni. Ala nan nxu seren na. ⁶ Nxu mi binyen fenma muxu yo ra, ε tan hanma ndee gbeteɣe. ⁷ Alaa Muxu Sugandixina xerane to nxu ra, nxu yi nɔɛ nxɔ goronna sɛ nɛn ε xun ma nun. Koni, nxu findi nɛn muxu sabarixine ra ε yɛ, alo dii ngana a diin masuxuma kii naxan yi. ⁸ Nayi, nxu yi tinxi nxɔ sabarini nxu xa Alaa falan Xibaru Fajin nali ε ma, nxu yi nxu yetɛ niin fi ε fe ra amasɔtɔ nxu yi ε xanuxi han! ⁹ Nxu ngaxakedenne, ε xaxili lu nxɔ yanyin nun nxɔ kɔɛɛn wanla nun yɛgbaan xɔn. Nxu na wanla kɛ nɛn alogo goronna nama lu muxu yo xun ma, nxu nɛma Yesu a fe Xibaru Fajin nalima ε ma waxatin naxan yi.

¹⁰ Nxu seren nan ε ra, e nun Ala fa fala nxu yi sariɣanna nun tinxinna nun fetareyaan nin ε tan denkeleya muxune tagi. ¹¹ E a kolon fa fala nxu luxi ε keden kedenna birin xa nɛn alo fafan nun a diine kii naxan yi. ¹² Nxu yi ε ralimaniya, nxu yi ε masabari, nxu yi ε mafan a ε sigati kiin xa lan Ala ma, a tan naxan ε xilixi alogo ε xa so a mangayaan nun a binyeni.

¹³ Na nan a ligaxi, nxu luma barikan bire Ala xa waxatin birin. Bayo ε to Alaa falan mɛ nxu ra, ε a rasuxu nɛn Alaa ɲɔndi falan yetɛɛn na, alo a lan kii naxan yi, naxan walima ε tan denkeleya muxune tagi. E mi a suxu alo muxune falana. ¹⁴ Ngaxakedenne, ε bata Alaa denkeleya yamane raliga, naxanye Yudaya yamanani, Yesu Alaa Muxu Sugandixina muxune. E kon kaane ε tɔrɔ kii naxan yi, Yahudiyane ne fan tɔrɔ nɛn na kiini. ¹⁵ E tan Yahudiyane nan Marigi Yesu faxe e nun nabine, e yi nxu fan kedi. E mi Ala kɛnɛɲɛ mume! E muxune birin matandima. ¹⁶ E mi tinma nxu xa falan ti siya gbeteɛne xa, alogo e xa kisi. Nayi, e luma e yulubin nan tun fari sɛ han a defe. Koni Alaa xɔlɔn bata yelin e liyɛ.

Pɔli mɔn waxi e xɔntɔn feni

¹⁷ Nxu ngaxakedenne, wulana nxu masigaxi ε ra waxatidi, koni nxu bɔɲɛn mi masigaxi ε ra. Nxu katan birin tima alogo nxu xa fa ε fɛma bayo ε to xɔnla bata nxu suxu han! ¹⁸ Nxu waxi fa feni ε fɛma, a gbengbenna n tan Pɔli bata kata sanɲa ma firin. Koni Setana yi nxu yikala. ¹⁹ Amasɔtɔ nde finde nxu yigin nun nxu sɛwa xunna nun nxɔ xunna kenla ra alogo nxu xa matɔxɔn sɔtɔ en Marigi Yesu yetagi a na fa waxatin naxan yi, xa ε tan mi a ra? ²⁰ E tan nan nxɔ binyen nun nxu sɛwa xunna ra yati!

3

¹ Nxu to mi yi fa nɔɛ legedenna tiyɛ sɔnɔn, nayi, nxu yi lan a ma a nxu xa lu Atena taani, ² nxu yi en ngaxakedenna Timɔte rasiga ε ma, naxan walima Ala xa a Muxu Sugandixina fe Xibaru Fajin nalideni alogo a xa sa ε sɛnbɛ so, a ε ralimaniya ε denkeleyani. ³ Nayi, ε tan muxu yo nama kuisan ɲaxankatani itoe fe ra. Bayo ε tan a kolon a na nan nagidixi en ma. ⁴ Amasɔtɔ nxu yi ε fɛma waxatin naxan yi, nxu yi a falama ε xa fa fala a en ɲaxankatama nɛn. E na kolon, na nan ligaxi. ⁵ Nanara, n to mi yi fa mame tiyɛ, n yi Timɔte rasiga ε ma alogo a xa sa xibarun sɔtɔ lan ε denkeleyaan ma. Bayo n yi gaxuxi fa fala maratantan tiin nama ε ratantan, nxɔ wanla yi lu ε ma fuuni.

⁶ Koni Timɔte baxi fadeni nxu fɛma, sa keli ε fɛma. A bata ε denkeleyaan nun ε xanuntenyana fe xibarun nali nxu ma. A naxa, a ε mirixi nxɔ a fe ma sewani waxatin birin, a nxu to xɔnla ε ma ki fajɪ alo ε fan to xɔnla nxu ma kii naxan yi. ⁷ Nanara, nxu ngaxakedenne, hali nxu to tɔrɔn nun ɲaxankatani, ε denkeleyana nxu ralimaniyaxi. ⁸ Iki ε bata nxu nii yifan nxu ma, bayo ε mɔn Marigina kiraan xɔn gben! ⁹ Nba, nxu lan nxu xa barika biran dan minen yi Ala xa ε fe ra, naxan lanɲɛ na sɛwan yatɛn ma naxan nxu yi ε fe ra Ala yetagi? ¹⁰ Nxu Ala maxandima kɔɛɛn nun yanyin na han a gbo ayi fa fala a nxu xa ε to, alogo naxan dasaxi ε denkeleyani, nxu yi na rakamali.

¹¹ En Fafe Ala yetɛɛn nun en Marigi Yesu xa kirani tɔn nxu xa, siga ε fɛma. ¹² Xanuntenyaan naxan ε tagi e nun naxan ε nun muxun birin tagi, Marigin xa na fari sa, a ragbo ayi alo nxu gbeen kii naxan yi ε tan xa. ¹³ A xa ε bɔɲɛn sɛnbɛ so alogo fe yo nama lu ε sariɣanni en Fafe Ala yetagi, en Marigi Yesu nun a sariɣantɔne birin fa waxatini.

4

Sigati kii naxan Ala kenexxi

¹ Dɔnxɛn na, ngaxakedenne, nxu ε mafanma, nxu yi ε kawandi Marigi Yesu barakani. ε bata a kolon nxu xɔn ma ε lan ε xa sigan ti kii naxan yi, ε yi Ala kenɛn, ε yetɛɛn na ligama koni ε mɔn xa yanfan na kui. ² Bayo ε a kolon nxu yamarin naxan soxi ε yii Marigi Yesu xinli. ³ Ala sagoon ni i ra, ε xa sarijan, ε fata yanga suxun ma. ⁴ ε keden kedenna birin xa ε yetɛ fati bendɛn suxu kiin kolon sarijanna nun xunna kenli. ⁵ ε nama kunfa fe yalunxine xɔn alo denkeleyatarene, naxanye mi Ala kolon. ⁶ Muxu yo nama haken liga, a yi a denkeleya adamadi boden yanfa feni ito nde yi. Nxu bata yi a fala ε xa nun, nxu yi a makɔxɔ ε xa ken, naxan na ito ndee liga, Marigin na feen saranma na kanna ra nɛn. ⁷ Amasɔtɔ, Ala mi en xilixi a en xa fe sarijantaren liga, koni a en xa sarijan. ⁸ Nanara, naxan na tondi falani itoe suxe, na mi tondixi muxune xan xa, koni a tondixi Ala nan xa naxan a Nii Sarijanxin fixi ε ma.

⁹ Hali nxu mi se sebe ε ma denkeleya muxun bonne xanu feen ma, amasɔtɔ ε ε bode xanuma kii naxan yi, Ala bata ε xaran na ma. ¹⁰ ε na nan ligama ngaxakedenne birin xa Masedoniya yamanan yiren birin yi. Koni nxu ε mafanma ngaxakedenne, fa fala ε siga yɛɛn na na kui. ¹¹ Na xa findi xunna kenla ra ε xa ε lu sabarini, ε yi ε xaxili lu ε feene xɔn, ε wali, alo nxu ε yamarixi kii naxan yi, ¹² alogo ε sigati kiin xa findi binyen na denkeleyatarene ye, ε goronna nama lu muxu yo xun ma.

Yesu fa fena

¹³ Ngaxakedenne, nxu mi waxi ε lu feni kolontareyani muxune fe ra naxanye bata laxiraya, alogo ε nama lu sunuxi alo bonne, yigi mi naxanye ma. ¹⁴ En laxi a ra a Yesu bata faxa, a mɔn yi keli sayani. Na ma, en mɔn laxi a ra, a Ala faxa muxune rakelima nɛn Yesu xɔn, naxanye yi denkeleyaxi a ma.

¹⁵ Awa, nxu Marigina falani ito nan tima ε xa: Marigin fa waxatina en tan naxanye lima en nii ra, en tan singe mi tema faxa muxune yeε ra. ¹⁶ Amasɔtɔ, yamarin na fi xui yitexi gbeeni, maleka kuntigin xuiin na mini, Alaa xɔtaan na fe, Marigin yetɛɛn godoma nɛn keli kore. Nayi, muxun naxanye faxaxi e biraxi Alaa Muxu Sugandixin fɔxɔ ra, ne nan singe kelima sayani. ¹⁷ Na xanbi ra, en tan naxanye na lu en nii ra na waxatini, en birin natema nɛn ne fema kundani kore mafuren, en sa Marigin nalan kore. En mɔn yi lu Marigin fema habadan. ¹⁸ Nayi, ε bode ralimaniya falani itoe ra.

5

ε yitɔn Yesu fa waxatin yeε ra

¹ Nba, ngaxakedenne, hali nxu mi se sebe ε ma feni itoe liga waxatine fe ra, ² amasɔtɔ ε yetɛna a kolon yati, Marigin Fa Lɔxɔn ligama nɛn alo mujaden fama kɔɛɛn na kii naxan yi. ³ Muxune bɔɲɛ xunbenla nun maratangana fe falama waxatin naxan yi, halagin godoma e xun ma na waxatin yetɛɛn nin, e raterɛna alo jaxanla dii bari kuiin na keli a ra. E mi tange na ma mumɛ! ⁴ Koni ngaxakedenne, ε mi fa dimin xan yi sɔnɔn, na lɔxɔn yi ε raterɛna alo mujadena. ⁵ ε birin findixi kenenna nun yanyin muxune nan na. Kɔɛɛn nun dimin gbee mi en tan na. ⁶ Nayi, en nama xi alo bonne, koni en lu en yeε ra yi, en yi en yetɛ suxu! ⁷ Xi xɔlitɔne xima kɔɛɛn nan na, dɔlɔ minne fan e minma kɔɛɛn nan na. ⁸ Koni en tan naxanye findixi yanyin muxune ra, en na en yetɛ suxu, en yi xanuntenyaan nun denkeleyaan findi en kanke ye masansanna ra, en yi en kisi feen yigin findi en xunna makantan yenge so kɔmɔtin na. ⁹ Ala mi en sugandixi a xɔlɔn xan xili yi, koni a en xa kisin sɔtɔ en Marigi Yesu barakani, Alaa Muxu Sugandixina. ¹⁰ A faxaxi en xa nɛn, alogo xa en faxa, xa en lu en nii ra, en xa lu a fema. ¹¹ Nayi, ε lu ε bode ralimaniye, ε lu ε bode sɛnbe soε, alo ε a ligama kii naxan yi iki.

Kawandin nun xɔntɔn dɔnxɛna

¹² Nba, ngaxakedenne, nxu ε mafanma ε xa ne binya naxanye walima a xōdexen na ε tagi, naxanye tixi ε yεε ra Marigini naxanye ε rakolonma feene ma. ¹³ Ε e yate muxu binyene ra xanuntenyani e wanla fe ra. Lanna xa lu ε tagi.

¹⁴ Ngaxakedenne, nxu ε mafanma ε salantenne maxadi, naxanye tunnaxōlōxi e ma, ε yi ne ralimaniya, ε senbetarene mali, ε dija muxun birin xa. ¹⁵ Ε a liga ε yeren ma muxu yo nama fe nxin saran fe nxin na, koni ε kata fe fajin ligadeni ε bode xa e nun muxun birin xa waxatin birin yi.

¹⁶ Ε lu sewaxi waxatin birin. ¹⁷ Ε Ala maxandi waxatin birin. ¹⁸ Ε barikan bira Ala xa feen birin yi. Ala sagoon nan na ra ε xa, ε to Alaa Muxu Sugandixin Yesu yi.

¹⁹ Ε nama Alaa Nii Sarijanxini kala a wanli. ²⁰ Ε nama nabiya falane rapaxu. ²¹ Koni ε feen birin fεεfεε, ε a fajin namara. ²² Ε makuya fe nxin sifan birin na.

²³ Bōje xunbenla Ala xa ε rasarijan ε kejaan birin yi. Ala xa ε xaxinla nun ε niin nun ε fati bēnden lu fetareyani en Marigi Yesu fa waxatini, Alaa Muxu Sugandixina. ²⁴ Ala naxan ε xilixi, na tinxin, a tan nan na ligama.

²⁵ Ngaxakedenne, ε Ala maxandi nxu fan xa.

²⁶ Ε ngaxakedenne birin xōtōn mēnni ngaxakedenyaan xōtōnna sunbuni.

²⁷ N bata ε yamari Marigin xinli, ε kedini ito xaran denkeleya muxune birin xa.

²⁸ En Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixina hinanna xa lu ε birin xōn ma.

Kedi Firindena Tesaloniki Kaane Ma
Poli Alaa Falan Kedi Firinden Tesaloniki Kaane Ma

Kedin firinden kui naxan sebe Tesaloniki kaane ma, Xera Poli xetema feene ma a bata yi naxan fala a kedi singen kui: Maxodinna naxan lanxi Yesu fa feen ma. Na feen mon Tesaloniki denkeleya muxune yimaxama. Muxuna ndee a falama e ye a na loxon bata a li (2.2), nde tondima wale na waxati rajanna fe ra, a to yiso, e goronna yi lu se bonne xun ma (3.6-12). Nayi, Kitabun yireni ito sebexi nen alogo a xa xaxili jaxin ba muxune xunni naxan Tesaloniki denkeleya muxune toroma.

Xera Poli falan foloma Ala tantunna nan ma denkeleyaan nun xanuntenyana fe ra, Tesaloniki denkeleya muxune naxan yitaxi, a mon Ala maxandima alogo a xa e senbe so wanli e xilixi naxan ma (1.1-12). Na danguxina, a yi fa Kitabun yireni ito a fala xonna ma, naxan lanxi Alaa Muxu Sugandixin fa feen ma binyeni. Na mi ligama fo muxu makabexina nde mini kenenni, "Muxu jaxina," naxan kelima Ala xili ma a murute Alaa Muxu Sugandixin xili ma (2.1-12). Naxuyaanan waran senbena fe ra, a lan denkeleya muxune xa e senbe so e denkeleyani Yesu a fe Xibaru Fajini, e yi lu Ala maxande ye yo ye (2.13-3.5). Xera Poli xoloxin nan falan tima salantenne ma, a yi a yita e ra bonne walima kii naxan yi alogo e goronna nama lu muxe xun ma (3.6-15). A a falan najanma duban nun xontonna nan ma (3.16-18).

Kitabun yirena nde naxa, "Xa naxan mi waxi wali feni, hali na kanna fan nama donse don." (3.10) Na falan tima Kitabu xaranne nan xa a e xa a liga e yeren ma a denkeleyaan mi findixi salayaan na, fo wanla xa ke nen Ala e tixi naxanye ra loxo yo loxo.

¹ Poli nun Silasi nun Timote nan ito sebexi Tesaloniki denkeleya yamaan ma naxanye bata findi en Fafe Ala nun Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixin gbeen na. ² Fafe Ala nun Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixin xa hinanna nun boje xunbenla fi e ma.

Kitina fe Marigin fa waxatini

³ Ngaxakedenne, a lan nen nxu xa barikan bira Ala xa e fe ra waxatin birin. Na nan daxa amasoto e birin ma denkeleyaan gboma ayi kati, e nun e xanuntenyaan fan e bode xa. ⁴ Nanara, nxu yetena e matoxoma Alaa denkeleya yamane tagi e tunnafanna nun e denkeleyana fe ra hali e to toroxi besenxonyani.

⁵ Na feene a yitama nen a Alaa kiti sa kiin tinxin naxan a ligama e xa yate muxu kamalixine ra naxanye soma Alaa Mangayani, e jaxankatani naxan ma fe ra. ⁶ Ala to tinxin, naxanye e jaxankatama, a ne saren fima jaxankatan na nen, ⁷ e tan naxanye jaxankataxi, a yi matabun fi e ma e nun nxu fan. Na ligama nen Marigi Yesu na makenen waxatin naxan yi, keli kore e nun a maleka senbemanne ⁸ tee dege gbeen. A yi Ala kolontarene saran e fe jaxine ra naxanye mi Marigin Yesu a fe Xibaru Fajin falan suxi. ⁹ Ne jaxankatama habadan halagin nan na, e ba Marigin yetagi e nun a binye magaxuxina. ¹⁰ Na ligama nen a na fa loxon naxan yi e tagi, a yama sarijanxin birin yi a binya, e yi kabe a ma naxanye birin denkeleyaxi. E fan taranma nen ne ye amasoto nxu seren naxan ba e xa, e la nen na ra.

¹¹ Na kui, nxu Ala maxandima e xa waxatin birin, alogo, a bata e xili feen naxan ma, e xa kamali, e yi lan na ma. Nxu mon a xandima alogo, e bata fe fajin naxan birin jeniye, e nun e na wanla naxan ke e denkeleyani, Ala xa na birin nakamali a senben xon ma. ¹² Nxu na maxandin tima alogo en Marigi Yesu xinla xa binya e xon, e fan yi binyen soto a tan yi, en ma Ala nun Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixin hinanna barakani.

2

Fe jaxi rabana fe

¹ Ngaxakedenne, en faan Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixin fa feen nan ma iki e nun en malan fena a fema. Nxu e mafanma, ² xa e nabiya falana ndee fe me hanma xibaruna

hanma kedina naxan a falama Marigin fa lɔxɔn bata a li, ε xaxinla nama mafura yifuyε, ε bɔɲɛn yi mini, hali e naxa a fataxi nxu tan nan na. ³ ε nama tin muxu yo xa ε mayenden kii yo yi, amasɔtɔ na lɔxɔn mi a liyε fɔ na murutε dɔnxena a li singen, Xεmε Sariyataren yi makenɛn, halagin nagidixi naxan ma. ⁴ Muxune seen naxanye birin yatexi “alane” ra, e yi e batu, a a yetε yitema nɛn, a yi keli ne xili ma. Na kui, a dɔxɔma nɛn Ala Batu Banxini, a yi a yetε findi ala ra.*

⁵ N yi ε fema waxatin naxan yi, n yi naxan falama ε xa, ε mi ε yengi dɔxi ne xɔn ba? ⁶ Anu, iki ε a kolon ki fajɪ, naxan na xεmɛn makankanxi, alogo a nama mini han a waxatin yi a li. ⁷ Amasɔtɔ iki, sariyatareyaan bata wali fɔlɔ wundoni. A luma na kii nin han naxan a makankanxi, na yi ba na singen. ⁸ Na waxatini, Xεmε Sariyataren makenɛnma nɛn, Marigi Yesu naxan halagima a dε foyen na, a yi a ɲan a fa feen nɔrɔn na. ⁹ Xεmε Sariyataren fama Setana sɛnbɛn barakan nin e nun wule kabanako feene nun wule taxamasenne nun wule fe magaxuxin sifan birin, ¹⁰ e nun tinxintareyaan sifan birin naxanye halagi muxune mayendenma, amasɔtɔ e mi tinxi ɲɔndin nasuxε, a yi rafan e ma, e kisi. ¹¹ Nanara, Ala tantanna sɛnbɛn nafama nɛn, naxan a ligε e la wulen na. ¹² Na birin ligama nɛn alogo naxanye mi denkeleyaxi ɲɔndin ma, tinxintareyaan nafanxi naxanye ma, ne xa makiti.

ε sugandixi ε kisi feen nan ma

¹³ Koni ngaxakedenne, Marigin xanuntenne, fɔ nxu xa barikan bira Ala xa ε fe ra waxatin birin, amasɔtɔ xabu a fɔlɔni Ala ε sugandixi ε kisi feen na nɛn a Nii Sarijanxin xɔn naxan ε rasarijanma e nun denkeleyaan xɔn ɲɔndin ma. ¹⁴ A mɔn ε xilixi na nan ma Yesu a fe Xibaru Fajɪn barakani, nxu naxan nalixi ε ma, alogo ε xa binyen sɔtɔ naxan kelima en Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixini. ¹⁵ Nayi, ngaxakedenne, nxu xaranna naxanye radanguxi ε ma, a na findi kawandi xuiin na hanma sɛbenla, ε ne suxu, ε lu e yi ken!

¹⁶ En Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixin yetɛɛn nun en Fafe Ala naxan en xanuxi, a habadan bɔɲε xunbenla nun yigi fajɪn fi en ma a hinanni, ¹⁷ na Ala xa ε ralimaniya ε bɔɲɛni, a ε sɛnbε so wali fajɪn nun fala fajɪni.

3

ε Ala maxandi nxu xa

¹ Dɔnxɛn na, nxu ngaxakedenne, ε Ala maxandi nxu xa alogo Marigina falan xa xuya ayi, a yi binya alo a ε konni kii naxan yi, ² alogo nxu xa xunba muxu kobine nun muxu ɲaxine ma, bayo e birin mi denkeleyaxi.

³ Koni Marigin tinxin, a ε sɛnbε soma nɛn, a yi ε ratanga Fe Naxin Kanna ma. ⁴ Nxu laxi ε ra Marigini, fa fala nxu ε yamarixi naxan na, ε na ligama iki, ε mɔn luma nɛn a ligε. ⁵ Marigin xa ε bɔɲɛn ti Alaa xanuntenyaan nun a Muxu Sugandixina tunnafanna ra.

Wanla tɔnɔna

⁶ Ngaxakedenne, nxu ε yamarima Marigi Yesu xinli, Alaa Muxu Sugandixina, ε makuya ε ngaxakedenne birin na naxanye bata e yetε lu salayani, e mi sigan tima xaranne xɔn ε naxanye sɔtɔxi nxu yii. ⁷ ε yetena a kolon a lan ε xa nxu raliga kii naxan yi. Amasɔtɔ nxu mi yi salayaan xan yi ε konni. ⁸ Nxu mi muxu yo a donse don nxu mi a saren fi, koni nxu tin nɛn tɔrɔn nun xadanna ma, nxu wali kɔɛɛn nun yanyin na, alogo nxu goronna nama lu ndenden xun ma. ⁹ Na mi na ra fa fala nxu mi nɔɛ na sɔtε ε yii, koni alogo ε xa misaala tongo nxu ma. ¹⁰ Amasɔtɔ, nxu yi ε fema waxatin naxan yi, nxu ε yamari nɛn fa fala naxan yo mi tinɲε walε, na nama a dεge.

¹¹ Anu, nxu bata a mε a muxuna ndee ε ye, salantenne nan ne ra, e mi walima fɔ e to fe yibasanni. ¹² Nxu bata na muxune yamari, nxu yi e ralimaniya Marigi Yesu xinli, Alaa Muxu Sugandixina, a e xa e raxara, e wali alogo e xa e balon sɔtɔ.

* 2:4: A mato Daniyeli 11.36 nun Esekiyeli 28.2 kui.

¹³ Ɛ tan, ngaxakedenne, Ɛ nama tagan fe fajin nabe. ¹⁴ Xa muxuna nde mi tin falani itoe suxe nxu naxanye sebexi, Ɛ na kanna rakorosi, fefe nama lu Ɛ tan nun na kanna tagi, alogo a xa yagi. ¹⁵ Koni Ɛ nama a yate Ɛ yaxun na, koni Ɛ a rakolon alo Ɛ ngaxakedenna.

Xɔntɔn xuine

¹⁶ Ala xa Marigin bɔɲe xunbenla kanna xa bɔɲe xunbenla fi Ɛ ma waxatin birin nun kiin birin yi. Marigin yi lu Ɛ birin xɔn. ¹⁷ N tan Pɔli yeteen nan xɔntɔn xuini itoe sebexi. N ma taxamasenna nan ito ra n ma kedine birin yi, n yii funfun ni ito ra.

¹⁸ En Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixina hinanna xa lu Ɛ birin xɔn.

Kedi Singen Timote Ma Poli Alaa Falan Kedi Singen Timote Ma

Yahudiyān nan yi Timote nga ra, a findi nen denkeleya muxun na, Gireki kaan nan yi a fafe ra. Poli Timote kolon a xerayaan sigatiin firinden nin, a to Lisitire taan li, Asi yamana fonni denaxan xili iki a Turiki (Xerane 16.1-3). Falo na loxon ma, Timote yi findi Xera Poli foxorabira kenden na. A tan nan yi biraxi a foxo ra a xerayaan sigatiin wuyaxi yi. Na nan yi a ra, Poli yi Timote rasigama taane yi fena nde ra sanja ma wuyaxi a xa sa yamaan mali denkeleyani. Nanara, sanja ma wuyaxi a xinla toma Xerane Kewanle Kitabun yiren kui. Na misaala ndee nan itoe ra: Xerane 17.14-15, 18.5, 19.22. A xinla mon toma Poli a kitabune kui. Na misaala ndee nan itoe ra: Korenti Singen 4.17 nun 16.10-11 e nun Filipi Kaane 2.19-24 nun Tesaloniki Singen 3.2-6 e nun gbete ye fan na. Kedi firinna naxanye sebexi Timote ma e nun naxanye sebe Tito ma, muxune e xili bama fa fala: “Yeeratine Kitabu Yirene” amasoto e kiraan nan yitama denkeleya yamaan yeeratine ra.

Kedi singen naxan sebe Timote ma, na fe dexo saxan kende nan yitama: A singena a denkeleya yamaan nakolonma lan wule dinane ma naxanye Yahudiyane dinan nun suxure feene xaxinle basanma. Na wule dinane yi muxune xaranma nen a dunuja yi seene birin jaxu. E mon naxa a muxun kisin sotoma wundo kolonna nan xon ma, naxan namaraxi e xarandii dando xa. E mon tonne dextoma futu xidin na e nun donsena ndee. Kitabun yireni ito mon yamarine fima lan Ala Batun malanne ma, e nun denkeleya yamaan ye ba kiin nun a kuntigine kewanle fe. Donxen na a maxadi xuine nan tima Timote xa lan a wanla kii ma, a mon yi a yengi dexo denkeleya muxune xon, alogo a xa “findi Alaa Muxu Sugandixina walike fajin na.” (4.6)

¹ N tan Poli, Yesu, Alaa Muxu Sugandixina xeraan nan ito sebexi, fata en nakisimana Alaa yamarin na, e nun Yesu, Alaa Muxu Sugandixina, en yigina.

² N na a sebema Timote ma, n ma diin yetena denkeleyani.

Fafe Ala nun en Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixin xa hinanna nun kininkininna nun boje xunbenla fi i ma.

Wule dinane fe

³ N yi i mafanma kii naxan yi, n kelimatona siga Masedoniya yamanani, n mon waxi a xon, i xa lu Efesi taani alogo i xa men kaana ndee yamari e nama fa xaran gbete ye ti yamaan xa. ⁴ A e xa ba kankanje taline ma, e nun e benbane xinle fefefesen naxan mi janna. Na fe matandine nan nakelima. E mi Alaa wanla kema denkeleyani. ⁵ N yamarini ito fi nen alogo xanuntenyaan xa gbo ayi naxan kelima boje sarijanxin nun nii fajin nun denkeleya kendeni. ⁶ Muxuna ndee bata masara, kiraan yi lo ayi e ma e bira fala fuune foxo ra. ⁷ E waxi a xon ma, e xa findi sariya karamoxone ra, koni e naxan falama, e a rali e soben yeten na, e mi na kolon mume!

⁸ En na a kolon fa fala sariyan fan, xa a rawalima a sariya kiin ma. ⁹ En mon a kolon fa fala sariyan mi saxi tinxin muxune xan ma fe ra, koni sariya kalane nun muxu murutexine nun Ala kolontarene nun yulubi kanne nun sarijantarene nun dina suxutarene nun fafa faxane nun nga faxane nun faha tiine ¹⁰ e nun yanga suxune nun xemen naxanye kafuma xemene xon e nun konyi matine nun wule falane nun wule sere baane e nun feen naxanye birin xaran kenden matandima. ¹¹ Xaranni ito lanxi Ala barakan kanna falan Xibaru Fajin noron nan ma, a naxan taxu n na.

Poli a barika birana

¹² N barikan birama en Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixin xa naxan n senbe soxi amasoto a bata n yate tinxin muxun na, a yi n tongo a walikenen na. ¹³ Hali n to bata yi a rayefu, n yi a jaxankata, n yi a rafeya. Koni a bata kininkinina n ma amasoto n ne ligaxi kolontareyaan nun denkeleyatareyaan nin. ¹⁴ En Marigin yi a hinan gbeen nagodo n ma han a yi denkeleyaan nun xanuntenyaan fi n ma, naxan kelixi Yesu Alaa Muxu

Sugandixin ma. ¹⁵ Nɔndin nan falani ito ra, en birin xa la naxan na, fa fala Yesu Alaa Muxu Sugandixin faxi dunuɗa yi yulubi kanne nan nakisi fe ra. N tan ɗaxu dangi e birin na. ¹⁶ Koni a yi kininkinin n ma, alogo Alaa Muxu Sugandixin Yesu xa a diɗa gbeen yita n tan yulubi kan ɗaxin xɔn, a findi misaala ra denkeleya muxune xa, naxanye habadan nii rakisin sɔtɔma. ¹⁷ Nba, habadan mangana, niin kanna nun totarena, Ala keden peena, gboon nun binyen xa fi na ma habadan han habadan! Amina.

¹⁸ N ma diin Timote, n bata na yamarin fi i ma, naxan fataxi nabiya falane ra naxanye fala lan i ya fe ma, alogo i xa na suxu, i yi nɔ yenge fajin soe. ¹⁹ I xa lu denkeleyaan nun nii fajiyani. Muxuna ndee bata ne rabepin, e denkeleyaan yi ɗan alo kunkin na godo igen bun. ²⁰ Humeneyo nun Alesandire na muxune ye. N bata ne lu Setana xa, * alogo e xa xaran fa fala e nama Ala rayelefu.

2

Tagi yitɔnna e nun Ala tagi

¹ N na e mafanma fe singen naxan ma, e Ala mafan, e yi a maxandi, e Ala maxandi muxune xa, e barikan bira a xa muxun birin ma fe ra, ² mangane nun yeeratine birin, alogo en ma dunuɗa yi gidin xa findi bɔɗe xunbenla nun xaxili saan na en xa, Ala kolonna nun binyeni. ³ Fe fajin nan na ra naxan lan Ala ye ra yi, en nakisimana, ⁴ naxan waxi a xɔn ma muxune birin xa kisi, e yi ɗɔndin kolon. ⁵ Bayo Ala keden peen na a ra, e nun tagi yitɔn keden peena Ala nun muxune tagi, naxan findixi adamadiin na Yesu Alaa Muxu Sugandixina, ⁶ naxan a yete fi muxune birin xunba seen na, naxan findi sere ɗɔɗɔyaan na a waxatini. ⁷ Nanara, n tan yeteen findixi xeraan nun kawandi baan na e nun karamɔxɔn naxan siyane xaranma denkeleyaan nun ɗɔndin ma. N ɗɔndin nan falama, wulen mi naxan na.

⁸ Nanara, n waxi a xɔn ma muxune xa Ala maxandi yiren birin yi, e yi e yii sariɗanxine ti Ala xa. Xɔlɔn nun matandin yi ba e tagi.

Naxanle lan e xa naxan liga

⁹ Na kiini, ɗaxanle xa e maxidi ki fajini xurun nun yete suturani. E nama e yete rayabu e xunna denbexin nun xemaan nun geme tofajine nun dugi sare xɔdexene ra. ¹⁰ Koni e xa rayabu e kewali fajine nan xɔn, alo a lan ɗaxanle ma kii naxan yi naxanye a falama e Ala binyaxi. ¹¹ Naxanle xa xaran sabarin nun xuru kendeni. ¹² N mi tinje ɗaxanla xa xaranna ti, a yi nɔɔn sɔtɔ xemen fari. A xa sabari. ¹³ Amasɔtɔ N Benba Adama nan singe daxi, na xanbi ra Nmahawa. ¹⁴ Setana mi n benba Adama xan nakunfa, fɔ a ɗaxanla, a yi findi yulubitɔɔn na. ¹⁵ Koni Ala ɗaxanle ratangama e dii barini, xa e lu denkeleyaan nun xanuntenyaan nun sariɗanna nun xuruni.*

3

Denkeleya yamane yeeratine fe

¹ Nɔndin nan falani ito ra: Xa muxuna nde waxi findi feni denkeleya yamaan xunmatoon na, a waxi wali fajin nan xɔn. ² Nayi, denkeleya yamaan xunmatoon xa findi sɔntaren na, ɗaxalan keden kanna, a xa findi yete suxun nun muxu xuruxin nun muxu suturaxin nun xɔɗe yisuxun nun xaran tiin na. ³ A nama findi dɔlɔ minna ra, hanma naxan bɔɗe mafura te, koni a xa findi muxu ɗiɗaxin nun fe yitɔnna ra, a nama findi gbeti xɔnxɔnna ra. ⁴ A xa a yengi dɔxɔ a denbayaan xɔn ki fajini, a yi a diine suxu xurun nun binyen birin yi. ⁵ Bayo xa muxun mi fatan a yetena denbayaan suxe a fajin na, na a yengi dɔxɔma Alaa denkeleya yamaan xɔn ma di? ⁶ A nama findi muxu tubixi nenen na, alogo a nama a waso ayi, e nun Yinna Manga Setana yi yalagi na fe kedenna ra. ⁷ A mɔn xa

* 1:20: Yanyina nde, na bunna neen fa fala a ne kedi nen keli denkeleya yamaan ye. * 2:15: Yireni ito bunna mɔn nɔe finde ito nan na: Koni Nmahawa rakisima nen a to bata diine bari, xa e lu denkeleyaan nun xanuntenyaan nun sariɗanna nun xuruni.

findi xili fajni kanna ra denkeleyatarene tagi alogo muxune nama a mafala, a suxu Yinna Manga Setana luti ratixin na.

Denkeleya yamaan mali tiine

⁸ Muxun naxanye findima denkeleya yamaan mali tiine ra, ne fan lan na kiini. E xa findi muxu binyen na. E nama findi nafigine ra hanma dolo minne. E nama tonon fen mayifuni. ⁹ E xa denkeleyaan wundon namara e sondome fixeni. ¹⁰ Fo e kejaan xa feselese nen singen. Na xanbi ra, xa fe mi e ra, e noe finde nen denkeleya yamaan mali tiine ra. ¹¹ Mali ti jaxanle fan lan na kiini. E xa findi jaxalan binyaxine ra, e nama dari fala jaxine tiye, e xa e yete suxu, e togondiya feen birin yi. ¹² Denkeleya yamaan mali tiine xa findi jaxalan keden kanne ra, e yi e yengi dexo e diine nun e tanden xon a fajin na. ¹³ Amasoto naxanye denkeleya yamaan malima ki fajni, ne nan xunna kenla tiden sotoma, e nun yigi gbeena denkeleyani Yesu Alaa Muxu Sugandixin ma.

¹⁴ N kedini ito sebexi i ma xaxili ragidin nin fa fala a mi fa buma n fa i konni. ¹⁵ Koni xa n bu, i mon a kolonje nen i lan i xa sigan ti kii naxan yi Alaa denbayani, naxan findixi habadan Ala denkeleya yamaan na, naxan findixi jondin senbetenna nun a beten saxin na. ¹⁶ Nondin naxan na, Ala kolonna wundo feen gbo, na ni i ra:

A bata makenen fati bendeni,
Alaa Nii Sarijanxin yi a tinxinyaan mayita,
malekane yi a to,
a fe kawandin yi ba siyane tagi
muxune yi denkeleya a ma dunuja yi,
a yi rate binyeni.

4

Wule karamoxone fe

Yoni Firinden 4.1-3 Kolosi 2.16-23 Timote Firinden 2.4-6

¹ Alaa Nii Sarijanxin bata a fala a fixen na, a muxuna ndee xetema nen denkeleyaan foxo ra waxati rajanne yi, e bira Setanaa jinan yanfantenne nun e xaranne foxo ra. ² E tinma nen e yi mayenden wulen kawandi baane filankafuyaana xon, naxanye sondome xodexo alo tee laruna. ³ Na muxu sifane tonna dexoma futu xidi feen na nen e nun donseen sifana ndee, Ala naxanye da alogo denkeleya muxune xa e rasuxu barika birani, naxanye jondin kolon. ⁴ Amasoto Ala seen naxanye birin daxi, e birin fan. A mi lan muxu yo xa a me ne ra, xa e birin nasuxu barika birani. ⁵ Amasoto Alaa falan nun en ma Ala maxandin ne rasarijanma nen.

Yesu a walike fajina fe

⁶ Xa i ngaxakedenne kawandi na feene ma, i findima nen Yesu Alaa Muxu Sugandixina walike fajin na, denkeleya falan nun xaran fajin yi findi i balon na i biraxi naxanye foxo ra. ⁷ Koni xete dina suxutare falane nun jaxalan fonne taline foxo ra, i yi i xaran Ala kolonna ma. ⁸ Fati maxodaxon tonon na ndedi, koni Ala kolonna tonon gbo waxatin birin. Amasoto a iki nun habadan nii rakisin sotoma nen. ⁹ Nondin nan falani ito ra, en birin xa la naxan na: ¹⁰ En toroma, en yi en yixodexo, bayo en to bata en yigin sa habadan Ala yi, adamadiine birin nakisimana, a gbengbenna denkeleya muxune.

¹¹ I lan i xa yamaan yamari na feene nan ma, i yi e xaran ne ma. ¹² I nama tin muxu yo yi yo i ma i ya foningeyani, koni findi misali fajin na denkeleya muxune xa i fala ti kiin nun i fe raba kiini xanuntenyaan nun denkeleyaan nun sarijanni. ¹³ I lu Alaa falan xaranye muxune xa, i kawandin ba, i xaranna ti han n fa. ¹⁴ Ala i kixi kiseen naxan yi fata nabiya falana nde ra, denkeleya yamaan fonne to e yiine sa i xunni, i nama i tunnaxolo na bun ma.* ¹⁵ I yengi dexo feni itoe xon, i lu e fari alogo birin xa i sigati kiin to. ¹⁶ I yete rakorosi, e nun i ya xaranna. I tunnafan feni itoe yi amasoto xa i na liga, i kisin sotoma nen i yeteen xa e nun naxanye na e tuli mati i ra.

* 4:14: E e yiine sa a xunni Ala maxandini alogo e xa a ti wanla nde ra.

5

Denkeleya muxune masuxu kiina

¹ I nama xeme fonna maxadi a xodexen na, koni a ralimaniya alo i baba na a ra, e nun banxulanne fan alo i xunyene nan e ra. ² E nun jaxalan fonne fan alo i nga. E nun sungutunne fan alo i xunyene sarijanna birin yi.

³ I xa kaja gilene binya a gbengbenna naxanye luma kedenyani. ⁴ Koni xa diine hanma mamandenne kaja gilen naxanye yii, fo ne xa e Ala kolonna yita na kaja gilene nan singe ra, e yi e joxo lu e xon, e yi e fonne saran e wali faji fonne ra, bayo na nan nafan Ala ma. ⁵ Kaja gilen naxan keden a ra, a yigin saxi Ala yi, na luma Ala maxande nen kosen nun yanyin na. ⁶ Koni kaja gilen naxan biraxi a yete rafan feene foxo ra, hali a to a nii ra, a faxaxin na a ra. ⁷ I xa e yamari na ra alogo e xa findi sontarene ra. ⁸ Xa muxun mi a kon kaane mali katarabi a denbayaan ma, na bata a me denkeleyaan na. Na kanna jaxu denkeleyataren xa.

⁹ Kaja gilen naxan xinla lan a sebe denkeleya yamaan kaja gilene xinle ye fo naxan bata jee tonge senninna soto, e nun naxan yi dxi xeme kedenna xon ¹⁰ naxan kolonxi a wali fajine xon dii xuru feen kui hanma xone yigiyana a konni hanma yama sarijanxin sanne maxa fena* hanma toro muxune mali fena hanma bira fena wali fajin birin foxo ra. ¹¹ Koni kaja gilen naxanye munma fori i nama ne xinle sebe bayo e waxon feene noe e raxete nen Alaa Muxu Sugandixin foxo ra, futu xonla yi e suxu. ¹² Nayi, e finde yulubi tongon na nen bayo e bata e layiri tongoxi singen kala. ¹³ Na mon xanbi ra, bayo wali mi e ma, e luma nen sigi banxine de ra. E nafigiyaan sa walitareyaan fari, e lu muxune mafale, e feen fala naxanye mi daxa. ¹⁴ Nanara, a xoli n ma kaja gile sungutunne mon xa dxi xeme taa yi, e diine bari, e yi e yengi dxi e denbayaan xon, alogo e nama fere yo fi en yaxun ma a fala jaxin ti. ¹⁵ Amasoto kaja gilena ndee bata kiraan fata, e bira Setana foxo ra. ¹⁶ Koni xa kaja gilena ndee denkeleya jaxanla nde a denbayani, a xa ne goronna tongo. E nama findi denkeleya yamaan goronna ra, alogo denkeleya yamaan xa no kaja gilene maliye naxanye luxi kedenyani.

¹⁷ Denkeleya yamaan fonna naxanye tixi yamaan yee ra ki faji, ne lan e xa xunna kenla dxode firin nan soto, a gbengbenna naxanye kawandin bama, e nun naxanye xaranna tima. ¹⁸ Amasoto Kitabun naxa, "I na jingen ti malo bodonna ra, i nama a deen xidi." A mon naxa, "Walikeen lan nen a yi a saranna soto."† ¹⁹ Xa muxune denkeleya yamaan fonna nde tojegema, i nama i tuli mati fo xa sereya firin hanma saxan bata mini a ma. ²⁰ Naxanye bata yulubin liga, ne sonna xa fala birin yetagi, alogo bonne fan xa gaxu. ²¹ N bata i yamari Ala nun Yesu a Muxu Sugandixin nun maleka sugandixine yetagi, a i xa kawandini itoe suxu. I nama muxu yo rafisa e bode xa i kewanle yi. ²² I nama kejen i yin se muxune xunna ma Ala maxadini e ti feen na Alaa wanla ra, i yi i yete findi yulubi tongo feren na muxune xa. Lu i ya sarijanni.

²³ I nama lu igen gbansanna minje, koni i xa manpana ndedi basan a ra alogo i kuiin xa boroxo, bayo i furama waxatin birin.

²⁴ Muxuna ndee yulubine makenenma nen benun e xa kiti yiren li. Ndee gbeene kolonna e xanbi nen. ²⁵ A na kii nin, wali fajine makenenma nen hali naxanye mi ligaxi kenenna ma, ne mi noe luxunje.

6

Sariyana denkeleya muxune xa

¹ Denkeleya muxun naxanye konyiyaan bun ma, ne lan e xa e kanne binya kiin birin yi alogo Ala xinla nama rayelefu e nun nxi xaranna. ² Konyin naxanye kariye findixi denkeleya muxune ra, na konyine nama e kanne rayelefu e to findixi denkeleya muxune

* 5:10: men kaane xone yisuxu kiina nde nan ito ra. † 5:18: A mato Sariyane 25.4 nun Korenti Singen 9.9 nun Matiyu 10.10 kui.

ra. Koni fɔ e xa wali nen e xa dangu bonne ra bayo denkeleya muxune nan e wanla tɔnɔn sɔtɔma, e xanuntenne.

Wule dinane nun nafulu xɔnxɔnne

I xa muxune xaran feni itoe ma, i yi e ralimaniya. ³ Xa muxu yo xaran gbete tima, a mi bira en Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixina fala kɛndene fɔxɔ ra, e nun Ala kolonna xaranna, ⁴ na kanna rafexi wason nan na, a mi sese kolon. Fe matandine rafan a ma jaxi ra e nun sɔnxɔ sɔnxɔne falane bunne ma. Na nan fama milen nun lantareyaan nun marayelefun nun sike jaxine ra, ⁵ e nun yenge jantarene muxu xaxili yifuxine tagi, jɔndin mi naxanye yi, naxanye yengi a ma fa fala a Ala kolonna findixi nafulu sɔtɔ feren nan na.

⁶ Anu, tɔnɔ gbeen nan Ala kolonna ra, xa en na en wasa so en yii seene yi. ⁷ Amasɔtɔ en mi faxi sese ra en yii dunujani ito yi, en mɔn mi sigan sese ra en yii. ⁸ Nayi, xa donseen nun dugina en yii, en na en wasa so ne yi. ⁹ Koni naxanye waxi findi feni nafulu kanne ra, ne birama nen tantan feene yi, e suxu luti ratixin na e nun kunfa xaxilitare jaxi wuyaxin naxanye muxune rasinma halagin nun bɔnɔni. ¹⁰ Amasɔtɔ gbeti xɔnxɔnna nan fe jaxine birin binla ra. Ndee bata mila gbetin xɔn, e masiga denkeleyaan na, e kɔntɔfili fe wuyaxi ti e yete ma.

¹¹ Koni i tan Alaa muxuna, i gi na feene ma. I tinxinna nun Ala kolonna nun denkeleyaan nun xanuntenyaan nun tunnafanna nun limaniyaan fen. ¹² I denkeleyaan geren fajin so. I habadan nii rakisin suxu, i xilixi naxan ma, i i tixi sereya fajin naxan na sere wuyaxi yetagi. ¹³ N na i yamarima Ala yetagi naxan niin fima niimaseen birin ma, e nun Yesu Alaa Muxu Sugandixin yetagi naxan sere fajin ba Pɔnsi Pilati yetagi, ¹⁴ i xa yamarini ito suxu sɔntareyaan nun fetareyani, han en Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixin yi mini kenenni waxatin naxan yi. ¹⁵ Na rabama a waxatin nin Ala naxan saxi,

Ala Barakan Kanna,
Kuntigi Keden Pena,
Mangane Mangana,
Marigine Marigina.

¹⁶ Niin Kan Keden Pena
naxan konna kenɛn gbeeni
muxe mi e masoɛ kenenna naxan na,
muxe munma naxan to,
a mɔn mi nɔɛ toɛ.

Binyen nun sɛnbɛn xa fi a ma habadan! Amina.

¹⁷ Yamarini ito fi waxatini ito nafulu kanne ma, a e nama waso ayi, a e mɔn nama e yigi sa nafunli naxan janma, koni e xa a sa Ala yi naxan en kima seen birin yi fonisireyani alogo en xa lu sewani. ¹⁸ E xa fe fajin naba, e kɛwali fajine yi findi e nafunla ra, e bodene ki fonisireyani. ¹⁹ Na kiini, e nafulu kɛnden namarama nen e yete xa yeɛn na, e nii rakisi yeteɛn sɔtɔ.

²⁰ Timote, seen naxan taxuxi i ra, na kantan ki fajni. Fala fuune nun dina suxutare falane, i ne lu na, e nun wulen naxan yatexi fe kolonna ra naxan en matandima. ²¹ Ndee bata tubi na ma, e masiga denkeleyaan na.

Alaa hinanna xa lu e xɔn.

Kedi Firindena Timote Ma
Poli Alaa Falan Kedi Firinden Timote Ma

Kedi firinden naxan sebe Timote ma, na sebe Romi taan nin (1.17). Poli suxu nen a sa kasoon na kii xodezeni (2.9) a yi lu a danna (4.10,16), a yi kawandi falani itoe sebe a foxorabira kenden ma xanuntenyani (1.2).

Xerana a falan foloma Ala tantunna nan ma lan Timote a xanuntenyaan nun a denkeleyaan ma. Hali toro gbeen nun matandin to xun tixi Yesu a fe Xibaru Fajin nali muxune ma, a Timote yamarima a xa a senbe so, a yi yengen so wekileni "alo Alaa Muxu Sugandixina sofa tinxinxina" (1.3 han 2.13). A a rakolonma a a xa a liga a yeren ma muxune fe yi naxanye fala fuune tima a findi matandin na e nun sonxo sonxon naxanye ton mi na, naxanye denkeleyaan makuyama muxune ra. A yi a fala a xa, a a xa lu alo a tan yetena, a yi lu tinxinni alo Kitabuna a falaxi kii naxan yi, Timote naxan xaranxi xabu a banxulan jore waxatini (2.14 han 4.5). A kedin najanna ra, xerana a yetena mantorone nan ma fe falama, a yi Ala tantun naxan yi a malima (4.6 han 22).

Xera Poli gerenna so nen Yesu a fe Xibaru Fajin nalideni han a siimayaan najanna (4.7). Kitabun xaran muxune fan lan nen, e yi na gerenna so, denkeleyaan nun dijan nun xanuntenyaan nun senbe soni, hali e mi gaxu Setana yee ra.

¹ N tan Poli, naxan findixi Yesu Alaa Muxu Sugandixina xeraan na Ala sagoon xon ma alogo Ala en tuli saxi nii rakisini naxan na Yesu Alaa Muxu Sugandixini, n xa na rali, n tan nan ito sebexi, ² n yi a rasiga n nafan dii xemen Timote ma.

Fafe Ala nun en Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixin xa hinanna nun kininkininna nun boje xunbenla fi i ma.

Barika biran nun kawandina

³ N walima Ala naxan xa boje rafixeni alo n benbane a liga kii naxan yi, n barikan birama na xa, n nema a maxande i xa kosen nun yanyin na waxatin birin. ⁴ Amasoto, n nan n miri i ya wugan ma, a xonla n suxuma nen n xa i to alogo n xa lugo sewan na. ⁵ N xaxili mon i ya denkeleya kenden xon, naxan yi i mame Lowisi nun i nga Ewunise yi. N laxi a ra, fa fala a i fan yi. ⁶ Nanara, n na a rabirama i ma, Ala kiseen naxan fixi i ma, i xa na rawali i sobeen na, i naxan sotoxi n na n yiin sa i xunni waxatin naxan yi Ala maxandini. ⁷ Amasoto Ala mi Nii gaxuxin xan fixi en ma koni a Nii Sarijanxina naxan senben nun xanuntenyaan nun son fajin fima en ma.

⁸ Nba, i nama yagi sereyaan be en Marigin xa, hanma i yagi n tan ma fe ra hali n to kasoon na a fe ra. Koni en firinna xa tin toro yaan ma en bode xon lan Yesu a fe Xibaru Fajina fe ma Ala senben barakani. ⁹ A tan nan en nakisixi, a yi en xili a en xa sarijan. En kewanle fe mi a ra de, koni a yetena fe ragidixina, e nun a hinanna, a naxan fi en ma Yesu Alaa Muxu Sugandixin barakani benun dunuwa xa da. ¹⁰ Koni iki a bata a yita en na en nakisimaan Yesu Alaa Muxu Sugandixin minin xon ma kenenni, naxan faxan senben noxi, a yi nii rakisini nun faxatareyaan makenen Yesu a fe Xibaru Fajin xon ma.

¹¹ Ala bata n findi kawandi baan nun xeraan nun karamaxon na Yesu a fe Xibaru Fajina fe ra. ¹² Nanara, n toroma feni itoe ra, koni n mi yagixi e fe ra amasoto n denkeleyaxi naxan ma, n na kolon. N laxi a ra, a noe n gbeen namare nen han na loxoni. ¹³ I fala kenden naxanye mexi n yii, ne ramara misaala ra xanuntenyaan nun denkeleyani Alaa Muxu Sugandixin Yesu xon. ¹⁴ Se fajin naxanye taxuxi i ra, ne mara Alaa Nii Sarijanxin senben barakani naxan en yi.

¹⁵ I a kolon fa fala naxanye birin Asi yamanani, ne bata n nabepin, hali Figelo nun Heremogene. ¹⁶ Ala xa Marigin kininkinini Onesiforo a denbayaan ma amasoto a n nii yifan nen n ma sanja ma wuyaxi. A mi yagi n ma fe ra hali n to kasoon na. ¹⁷ A Romi

* 1:4: Timote wuga nen Poli keli Efesi taani waxatin naxan yi. A mato Timote Singen 1.3 kui.

taan li waxatin naxan yi, a yi a tunnafan n fenje han a yi n to. ¹⁸ Ala xa Marigin kininkinin a ma na Loxoni. A feen naxanye liga n xa Efesi taani, i ne kolon yati!

2

Yesu a walike fajine

¹ Nba, i tan n ma diina, i senbe so na hinanni naxan Yesu Alaa Muxu Sugandixini. ² I feen naxanye mexi, n naxanye rali sereya wuyaxi yee xori, ne taxu lannaya muxune ra, naxanye fan noe muxu gbete ye xaranje.

³ En na en wekile toroni en bode xon ma bayo en luxi nen alo Yesu Alaa Muxu Sugandixina sofa fajine. ⁴ Muxun naxan sofa wanli, na mi basanje dunu na fe gbete ra xa a waxi a kuntigin kenene feni. ⁵ Muxun naxan fan a gima xatajoxoyani, xa na mi a yixadaxo a gideni giin sariyani, a mi noon tiye mume. ⁶ Xee biin naxan wali xodexen kema, na singe xa a gbee xee ma seen soto. ⁷ N naxan falama i xa, i miri na ma, amasoto Marigin famun fima nen i ma ne birin yi.

⁸ I xaxili lu Yesu Alaa Muxu Sugandixin xon ma naxan kelixi Dawuda bomsanni, naxan keli sayani, alo n na a ralima kii naxan yi Yesu a fe Xibaru Fajini, ⁹ n toroma naxan ma fe ra han n xidi alo fe jaxi rabana. Koni Alaa falan tan mi xide mume. ¹⁰ Nanara, n dijaxi torone birin bun ma yama sugandixina fe ra, alogo e fan xa kisin soto naxan Yesu Alaa Muxu Sugandixini, e yi lu habadan binyeni. ¹¹ Nondin nan falani ito ra:

Xa en nun a tan bata faxes en bode xon,
en nun a tan nii rakisin sotoma nen.

¹² Xa en na en tunnafan,
en nun a tan luma nen mangayani.

Xa en na en me a ra,
a fan a mema nen en na.

¹³ Xa en mi tinxinje ayi,
a tan tinxinma nen ayi,
amasoto a mi noe a me a yete ra.

¹⁴ Na feene rabira muxune ma, i yi e yamari Ala yetagi, a e xa e yete ratanga matandine ma lan falane bunne ma, matandin naxanye tono yo mi na. A e rame muxune nan halagima tun! ¹⁵ I kata, i yi i yete yita Ala ra walike kendene na, naxan wali xonne mi mayagi, naxan Alaa nondi falan nalima a kiini. ¹⁶ Xete dina suxutare fala fuune foxo ra, amasoto naxanye e falama, ne luma e masige Ala kolonna ra nen tun. ¹⁷ E falan luxi nen alo furen naxan de gboma ayi fatin ma. Humeneyo nun Fileto na muxune nan ye, ¹⁸ naxanye bata e masiga nondin na. E naxa, a muxune rakelima sayani waxatin naxan yi, na bata dangu. E muxuna ndee denkeleyaan kala. ¹⁹ Anu, Alaa banxin beten saxi sandaxo kendene naxan fari, na dxi ken, falani itoe kerendenxi a ma, a naxa, "Marigin gbeen muxun naxanye ra, a ne kolon. Xa naxan yo Marigin xinla falama, na xa a xun xanbi so tinxintareyani."*

²⁰ Waliseen sifa wuyaxi nan banxi gbeeni, gbeti daxin nun xema daxin na koni a wudi daxin nun a bende ganxin fan na. Ndee rawalima binya feene yi, ndee rawalima binyatare feene yi. ²¹ Xa muxu yo a yete rasarijan na binyatareya feene ma, a luma nen alo walise binyaxina. A to sarijan, a kanna noe a rawale wali fajin birin yi. ²² I gi foningeyaan waxatin kunfa feene ma. E nun naxanye Marigin batuma boje fixen na, e bira tinxinyaan nun denkeleyaan nun xanuntanyaan nun boje xunbenla nan foxo ra e bode xon. ²³ I me xaxilitareyaan nun daxuyaan fe matandine ra, i yi a kolon fa fala a ne fama yengen nan na. ²⁴ Anu, Marigina walikene mi lan a yengen so. Koni a lan nen a fan birin na, a findi karamoxo fajin nun muxu dijaxin na. ²⁵ A lan nen a xa fe matandine matinxin limaniyani alogo Ala xa a liga e yi e kewanle maxete, e yi nondin kolon. ²⁶ E yi xaxili soto, e e yete ba Yinna Manga Setanaa luti ratixine ra, e suxi naxanye ra alogo e xa lu a sagoni.

* 2:19: Yatene 16.5

3

Dunuja rajanna fe

¹ A kolon fa fala a waxati dānxene xōdōxōma ayi nen. ² Amasōto muxune findima nen wasodene nun gbeti xānxōnne nun yete matōxōne nun yandadene nun konbi tiine ra. E murute e sōto muxune ma, e findi wali fajni kolontarene nun dina kolontarene ra, ³ e nun hinantarene nun kininkinintarene nun muxu xili kalane nun yete suxutarene nun muxu yee xōdexene nun fe fajni rabane yaxune ⁴ e nun yanfantenne nun kunfadene nun yete yigboon naxanye waxōn feene rafan e ma dangu Ala ra. ⁵ E e yete findi Ala kolonne ra, koni e e mema nen a senben na. I makuya na muxune ra. ⁶ Ndee e ye, ne e yete rasoma nen banxine kui muxu rakunfa feen na, jaxanla naxanye senbe mi gbo dinani, e yi ne masōto yulubin goron binyen naxanye xun ma naxanye mabandunxi kunfan sifan birin xōn. ⁷ Na jaxanle katama nen e xa xaran, koni e mi jōndin kolonje mume! ⁸ Na xemene luxi nen alo Yannesi nun Yanberesi naxanye Musa matandi.* Xemeni itoe fan jōndin matandima na kii nin. E xaxinli fuxi, e denkeleyaan bata findi bōnōn na. ⁹ Koni ne mi sigē yeen na mume amasōto muxun birin e xaxilitareyaan kolonma nen, alo Yannesi nun Yanberesi liga kii naxan yi.

Kawandi dānxene

¹⁰ Koni i tan bata n ma xaranna kolon, e nun n kewanle nun n jēnigen nun n ma denkeleyaan nun n ma dijan nun n ma xanuntenyaan nun n ma tunnafanna ¹¹ e nun n ma besēnxōnyaan nun n ma tōrōyana. Tōrōn sifan mundun na, n mi naxan toxi Antiyōki nun Ikoniyon nun Lisitire taane yi? Besēnxōnyaan sifan mundun na n mi naxan to? Koni Marigin yi n xunba ne birin yi. ¹² Naxanye birin waxi a xōn ma, e xa sigan ti Ala kolonni Yesu Alaa Muxu Sugandixin barakani, ne besēnxōnyama nen. ¹³ Koni muxu jaxine nun naxanye e yete findima dina muxune ra, ne yanfanma jaxuyaan nin tun, e bonne mayenden, e fan yi mayenden. ¹⁴ Koni i tan, i xaranxi feen naxan ma, i denkeleyaxi naxan ma yati, lu na yi amasōto i i karamōxōne kolon. ¹⁵ Xabu i dii jōrē waxatini, i Kitabu Sarijanxin yire sēbexine kolon naxan nōe xaxinla fiye i ma lan kisi feen ma denkeleyaan xōn Yesu Alaa Muxu Sugandixin ma. ¹⁶ Amasōto Kitabun sēbenla birin fataxi Ala nan na. A fan xaran ti seen nun tantanna yabi seen nun fe matinxin seen nun muxu xuru seen na tinxinna ma ¹⁷ alogo Alaa muxun xa kamali, waliseen yi lu a yii wali fajin birin ke xinla ma.

4

¹ N na i yamarima Ala yetagi e nun Yesu Alaa Muxu Sugandixin naxan faja muxune nun muxu niiramane birin makitima, naxan makenenma a mangayani. ² Alaa falana fe kawandin ba, xa a fala waxatin fan, xa a mi fan, i wekile. I muxune sōnna fala, i e maxadi, i e ralimaniya, i yi e xaran dijan birin yi. ³ Amasōto waxatin fama nen, muxune mi tinma xaran kēnden ma. E birama e yete waxōn feene nan fōxō ra, e lu karamōxōne malanje e yete xa, naxanye e xaranma e tunla rafan feene ma. ⁴ E yi e tunla ba jōndi falane ra, e yi e tuli mati taline ra. ⁵ Koni i tan, i xa i yete suxu feen birin yi, i tunnafan tōrōne bun ma, i Yesu a fe Xibaru Fajin nali, i yi i ya wanla birin nakamali.

⁶ Amasōto, n tan bata lu alo minse saraxa bōxōnxina, n siga waxatin bata maso. ⁷ N bata yenge fajin so, n nan n ma giin danna li, n lu denkeleyani. ⁸ To xanbi ra, n tinxinyaan nō sōtōn kōntōnna sōtōma nen Marigin naxan namaraxi n xa, a naxan fima n ma na lōxōni, a tan naxan findixi kiti sa tinxinxin na. N tan kedenna mi a ra koni a fa feen xōnla naxanye birin ma.

⁹ Kata, i fa n fema mafuren! ¹⁰ Dunujani ito to rafan Demasi ma, a bata n nabejin a siga Tesaloniki taani. Kiresen yi siga Galati yamanani. Tito yi siga Dalamatiya yamanani. ¹¹ Luka nan keden pe fa n fema. E nun Maraka birin xa fa amasōto a nōe n maliye nen walideni. ¹² N bata Tikiko rasiga Efesi taani. ¹³ I nema fe waxatin naxan yi, n bata n ma

* 3:8: Yahudiyane namunne xaranna kui, woyimēen naxanye Musa matandi Misiran yamanani, ne yi xili na kiini. A mato Xōrōyaan 7.11 nun 7.22 kui.

gubaan nun n ma kedine lu Karapo konni Tirowasi taani, i fa e xeε n xa a gbengbenna naxanye sebexi kidine ma.

¹⁴ Siyakin Alesandire bata fe xɔlɛn liga n na han! Marigina a saranje a wanla ra. ¹⁵ I fan xa a fe liga i yeren ma, amasɔtɔ a nxɔ falane matandi nen a jaxin na!

¹⁶ N nan n yete xun mafala singen naxan ti kitisadeni, muxu yo mi n mali, birin yi n nabenin. Koni Ala nama e suxu na ra. ¹⁷ Marigin nan n mali, a yi n senbe so alogo n xa kawandi kamalixin ba, siyane birin yi a me, n yi xunba yatane de. ¹⁸ Marigina n xunbama nen fe jaxin wanle birin ma, a yi n nakisi alogo n xa so a mangayani ariyanna yi. Binyen xa fi a tan ma habadan han habadan, amina.

Xɔntɔn dɔnxene

¹⁹ N xa Pisisila nun Akila xɔntɔn e nun Onesiforo a denbayana. ²⁰ Erasite bata lu Korenti taani, n bata Tirofime furaxin fan lu Miletu taani. ²¹ Kata, i xa fa benun xunbeli waxatin xa a li.

Ewubulo i xɔntɔn, e nun Pudɛn nun Linosi nun Kelodiya e nun en ngaxakedenne birin.

²² Marigin xa lu i niini. Ala xa hinan e ra.

Tito

Pōli Alaa Falan Naxan Nasiga Tito Ma

Tito findi denkeleya muxun nan na. Yahudiya mi yi a ra (Galati Kaane 2.1-3). Pōli fəxərabira fajin nan yi a ra, bayo a tan nan yi Kərənti Kaane nun xeraan tagini tənma (Kərənti Kaane Kədi Firindena 7.6-16). Kitabun yireni ito sɛbɛ Tito ma waxatin naxan yi, a yi Kireti fəxə ige tagi bəxəni. Xera Pōli bata yi a yamari a a xa denkeleya muxune xun mato a ra menni, a yi denkeleya yamane yeɓa ki fajni (1.5).

Xerana falan xun soxi a falan fəlɔdeni (1.4). Sora singen naɲanxi denkeleya yamaan kuntigine fe nan ma (1.5-16). Sora firindeni, Tito kawandi xuine nan sətoma lan denkeleya muxune masuxu kiin ma denkeleya yamani: Xeme fonne nun ɲaxalan fonne nun banxulanne nun konyine masuxu kiina (2.1-15). Denkeleya muxune lan e xa naxan liga, sora saxanden na nan yitama en na, e lu e bode yi bəɲe xunbenli, e mayitaxunna matanga (3.1-11). Kədin yi raɲan Pōli a yamarine nun xəntən xuine ma (3.12-15).

Kitabun yireni ito xaran muxune lanma nən e yi a famu fa fala maxadi xuiin naxan a kui, na mi sɛbɛxi Tito xan keden xa. Kəntɔfili feen naxanye e kui, ne nan denkeleya yamaan ma waxatin birin.

Xəntənna

¹ N tan Pōli nan ito sɛbɛxi naxan findixi Alaa walikɛen na, e nun Yesu a Muxu Sugandixina xerana alogo a muxu sugandixine xa denkeleya, e ɲəndin kolon, e lu Ala kolonni. ² Na denkeleyaan nun na ɲəndin fataxi habadan nii rakisin sətən yigin nan na, Ala en tuli sa naxan na xabu waxatine fəlɔni, Ala naxan mi nɔɛ wulen falɛ. ³ A bata a falan makenen a waxatini kawandin xən ma a naxan taxu n na Alaa yamarin xən ma, en nakisimana.

⁴ N ni ito sɛbɛxi Tito nan ma, n ma diin yetena en ma denkeleyani.

Fafe Ala nun Yesu Alaa Muxu Sugandixina en nakisimaan xa hinanna nun bəɲe xunbenla fi i ma.

Tito a wanla fe

⁵ N bata i lu Kireti yamanani alogo feen naxan yitən daxi luxi, i xa na yeɓa, i yi denkeleya yamaan fonne dəxə taan birin yi fata n ma yamarine ra. ⁶ Denkeleya yamaan fonne xa findi muxune ra fe mi naxanye ra, ɲaxalan keden kanne, e diine denkeleyaxi, muxune nama e diine yatɛ yetɛ suxutarene ra hanma xurutarene. ⁷ Denkeleya yamaan xunmatoon xa findi muxun na fe mi naxan na, amasətɔ Alaa wanla taxuxi a tan nan na, a nama findi yetɛ yigboon na, hanma bəɲe maxəlɔna, hanma dəlɔ minna, hanma naxan bəɲen mafura tɛ, hanma gbeti xənxənna tinxintareyani. ⁸ Koni a xa xəɲene yisuxu ki fajni, fe fajin xa rafan a ma, a xuruxi, a tinxin, a sarijan, a yetɛ suxi. ⁹ A xa a sɔbɛ so ɲəndin falan ma alo a xaranxi a ma kii naxan yi, alogo a xa nɔ bonne ralimaniye xaran kəndeni, a yi fe matandine tantanna yita e ra.

¹⁰ Muxu wuyaxi na, a gbengbenna Yahudiya denkeleya muxun naxanye banxulanyaalan falan tima, naxanye findixi murutɛdene ra naxanye fala fuune tima, e bodene rakunfa.

¹¹ I xa ne dɛene suxu, amasətɔ denbaya kalane nan ne ra, fata e xaranne ra naxanye mi daxa, e na ligama yagitareyaan nin nafulu feen na. ¹² E yetɛen kon kaa nabina nde nan a fala, a naxa, “Wule falan nan Kireti kaane ra waxatin birin, alo sube xəɲene, fudi ɲaxinten salayaxine.” ¹³ ɲəndin nan na falan na. Nanara, e sənna fala e xa kati alogo e xa denkeleya kənden sətɔ, ¹⁴ e yi ba e tuli matiye Yahudiyane taline ra, e nun yamarin naxanye fata na muxune ra naxanye e mɛxi ɲəndin na. ¹⁵ Seen birin sarijan muxu sarijanxine yii, koni sese mi sarijan muxu xəsixine nun denkeleyatarene yii. E xaxinla nun e səndəmən birin xəsixi. ¹⁶ Ne a falama nən a e Ala kolon, koni e e mɛxi Ala ra e kewanle yi. E haramuxi, e mi fala suxɛ, e mi nɔɛ wali fajni yo rabɛ.

2

Denkeleya muxune xa xaran feen naxanye ma

¹ Koni i tan ma falane xa lan xaran kenden nan ma. ² A fala xeme fonne xa, a e xa e yete suxu, e findi muxu binyene ra, e nun muxu xuruxine. E yi e sobe so denkeleyaan nun xanuntenyaan nun tunnafanna ma.

³ A fala jaxalan fonne fan xa, a e kejaan xa lan Ala batun ma. E nama findi muxu xili kalane nun dolo minne ra. E xa muxune xaran fe fajin ma ⁴ alogo e xa no sungutunne maxaranje e xemene nun e diine xanun kiin ma, ⁵ e findi jaxalan xuruxine ra, naxanye luma sarinjanni, naxanye walima denbayani, e jenenigen fan, e xuru e xemene ma alogo muxu yo nama Alaa falan nayelevu.

⁶ I mon xa banxulanne fan nalimaniya na kiini, a e xa xuru feen birin yi. ⁷ I tan yeteen xa findi misali fajin na i kewali fajine yi. I ya xaranna xa findi jondin na binyeni. ⁸ I fala kendene ti, yalagi mi naxanye yi, alogo i yengefane xa yagi amasoto e mi fe yo toxi en tan na e naxan fale.

⁹ A fala konyine xa, a e xa xuru e kanne ma, e yi e kenen feen birin yi. E nama e tandi, ¹⁰ e nama e muja, koni e xa e lannayaan yita e ra waxatin birin alogo en nakisimana Alaa xaranna xa xunnayerenna soto feen birin yi.

¹¹ Ala bata a hinanna makenen muxun birin xa kisin sotoma naxan xon. ¹² Na en xaranma nen, a en xa xete Ala kolontareyaan foxo ra e nun dunuja rafan feene, en yi en xuru tinxinna nun Ala kolonna ma dunujani ito yi, ¹³ en nema herin mame en yengi naxan ma, en ma Ala senbe kanna nun en nakisimaan Yesu a Muxu Sugandixina binyen makenenma laxon naxan yi. ¹⁴ A bata a yete fi en ma fe ra alogo a xa en xunba en ma sariya suxutareyaan birin yi, a yi yama rasarjinxin soto a yete xa, naxanye sobe soxi wali fajine rabaan ma.

¹⁵ I lan i xa falan ti muxune xa na kii nin, i yi e ralimaniya, i yi e sonna fala i senben birin na. Muxu yo nama i rajaxu.

3

Denkeleya muxun lan a xa feen naxanye liga

¹ A fala denkeleya muxune xa a e xa xuru mangane nun kuntigine ma, e yi e falane suxu. E xa e yiton kewali fajin sifan birin xili ma. ² E nama muxu yo rayelefu, e xa findi fe yitonne nun muxu dijaxine ra, e limaniya muxune birin xa. ³ Amasoto a foloni, xaxilitarene nun murutede tununxine nan yi en na. En yi en ma kunfan nun en waxon feene birin ma konyiyaan nan bun. En yi en ma dunuja yi gidin nabama jaxun nun xoxolonayaan nin. Xonnantenyaaan yi lu en nun bodene tagi. ⁴ Koni en nakisimana Ala to a fanna nun a xanuntenyaan makenen en xa, ⁵ a yi en nakisi. Anu, a mi yi na ligaxi nun a en bata fe tinxinxine liga, koni fo a kininkininna fe ra. A bata en nakisi fata en ma marafuna igeni, en yi xete, en bari. En yi dunuja yi gidi nenen soto Alaa Nii Sarjinxin barakani, ⁶ a naxan defexin nagodo en ma, en nakisimaan Yesu Alaa Muxu Sugandixin barakani, ⁷ alogo en xa tinxin a yee ra yi a hinanna barakani, en yengi yi lu habadan nii rakisin soto feen ma en keen na.

⁸ Nondin nan na falan na. A xoli n ma i xa kankan a falan ma, alogo naxanye na la Ala ra, ne xa e sobe so wali fajin ma. Na feene nan lan, ne nan ton gbo muxune birin ma.

⁹ Koni i yete ratanga fe matandi xaxilitarene ma e nun muxune benbane xinle feselesen nun lantareyaan nun sonxo sonxon naxanye fataxi sariyan na, amasoto ne ton mi na, e ligama fuyan. ¹⁰ Muxun naxan mayitaxunna rasoma yamani, i na a rakolon waxatin naxan yi sanja ma keden han firin, i masiga na ra. ¹¹ A kolon a na kanna xaxinli fuxi. A nema yulubin ligama, a yete yalagima.

Yamari dnxene

¹² N na Aritema rasiga i fema waxatin naxan yi hanma Tikiko, kata i fa n fema Nikopoli taani, bayo n waxi a xon ma, n xa xunbeli waxatin ti menni. ¹³ I xa sariya karamoxo Senasi nun Apolosi mali e fanda feen na e sigatini alogo sese nama dasa e ma. ¹⁴ Fo en

ma muxune fan xa e xaran nen fe fajri rabaan ma e yi e tunnafan, alogo e xa no e mako xadexene gase, e mon nama lu dxi fuu.

¹⁵ N foxo ra muxune birin i xonton. Nxu denkeleya muxune xoyine birin xonton.
Ala xa hinan e birin na.

Filemōn

Pōli Alaa Falan Naxan Nasiga Filemōn Ma

Filemōn yi findixi denkeleya muxu kenden nan na. Yanyina nde, a yi Kōlōsi taan denkeleya yamaan nin. Xera Pōli xōyin nan yi a ra (fala tide 1). Konyina nde yi a yii, naxan yi xili Onesimo, naxan a gi a kanna ma. En mi a kolon Onesimo nun Pōli e bode kolon kii naxan yi, bayo Pōli yi kasoon na. Koni Onesimo fan findixi denkeleya muxun na. Pōli yi a ragidi a xa a raxete a kanna ma, a kedini ito sebe naxan ma, a xa a rasuxu a konni, koni a nama a suxu konyi gixin na, koni alo a ngaxakedenna denkeleyani. Konyin naxan a gi a kanna ma, na yi jaxankatama nen a xōdexen na.

A yelin xanbini Filemōn nun a fōxōrabirane xōntōnje (1-3), Pōli yi barika bira Ala xa Filemōn ma denkeleyaan nun a wekilena fe ra (4-7). A mōn yi mayandin ti Onesimo a fe ra, naxan sigama a kanna fema (8-22). Kitabun yireni ito rajanxi xōntōnne nan ma, en mōn muxu wuyaxi xili toma a kui, naxanye Pōli kedi sebexin kui a naxan nasiga Kōlōsi kaane ma (Kōlōsi Kaane 4.10,12,14 Arikipe fan xinla sebexi fala tide firindeni Kitabun yireni ito yi e nun Kōlōsi Kaane 4.17). Yanyina nde Onesimo siga nen kedi firinne ra Kōlōsi taani Kōlōsi kaane ma e nun Filemōn ma.

En Pōli a fanna toma nen Kitabun yireni ito kui. A ito sebexi a xōyin Filemōn ma, koni a mi yamari yo fixi a ma, a mi a karahanxi sese ma, a mi a sariyane baxi a yii Onesimo xun ma. Koni a a rabirama a ma nen, e nun naxanye birin Kitabun yireni ito xaranma, fa fala a Alaa xanuntenyaan muxune kejaan maxetema nen.

Xōntōnne

¹ N tan Pōli naxan findixi kasorasaan na Yesu Alaa Muxu Sugandixina fe ra, nxu nun ngaxakedenna Timōte nan ito sebexi nxu xanuntenna nun nxu walike boden Filemōn ma, ² e nun Apiya nxu magilena e nun Arikipe nxu yenge so bodena e nun denkeleya yamaan naxanye e malanma i konni.

³ En Fafe Ala nun Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixin xa hinanna nun bōnje xunbenla fi ε ma.

Filemōn ma xanuntenyaan nun a denkeleyana fe

⁴ Filemōn, n nema n ma Ala maxandē waxati yo yi, n barikan birama a xa nen i ya fe ra, ⁵ amasōto n bata a mē i denkeleyaxi Marigi Yesu ma kii naxan yi, i mōn a yama sarijanxin birin xanuxi. ⁶ N na Ala maxandima alogo ngaxakedenyaan naxan fataxi i ya denkeleyaan na, na xa a liga i fe fajin birin kolon ki fajni, en naxanye sōtōxi Alaa Muxu Sugandixin barakani. ⁷ Ngaxakedenna, i ya xanuntenyaan bata sēwa gbeen fi n ma, a yi n nalimaniya, bayo i bata yama sarijanxin birin nii yifan e ma.

Pōli yi Filemōn mafan

⁸ Nanara, hali n to nōe susue i yamare Alaa Muxu Sugandixini fa fala a i xa feen naba naxan daxa, ⁹ koni n ni i mafanma xanuntenyaan nin, n tan Pōli xeme fonna, e nun iki kasorasana Yesu Alaa Muxu Sugandixina fe ra. ¹⁰ Nayi, n na i mafanma n ma dii Onesimo a fe ra, n findixi naxan baba ra kasoni. ¹¹ A tōnō mi yi i ma waxati danguxini, koni iki, a tōnōn luma en birin ma nen.

¹² N bata a raxete i ma iki, a tan naxan nafan n ma alo n niina. ¹³ A yi rafan n ma nun, a lu n fema be, alogo a xa wali n xa i funfuni, n kasoon na waxatin naxan yi Yesu a fe Xibaru Fajina fe ra. ¹⁴ Koni n mi waxi fefe liga feni, ba i sagoon na, alogo i ya wali fajin nama findi karahanna ra, koni a xa findi i jēnige ma feen na.

¹⁵ Yanyina nde, Onesimo masigaxi i ra nen waxatidi tun, alogo i mōn xa a sōtō habadan, ¹⁶ anu konyi gbansan mi fa a ra sōnōn, koni a bata dangu konyin na, a bata findi i rafan ngaxakedenna ra. A rafan n tan ma, koni a xa rafan i tan ma dangu n tan na adamadiyani e nun Marigini.

¹⁷ Nayi, xa i n yatexi i xōyin nan na, i xa Onesimo fan yisuxu alo i n yisuxuma kii naxan yi. ¹⁸ Xa a tinxintareyaan ligaxi i ra, hanma xa a lan a xa sena nde raxete i ma, na goronna sa n tan xun ma. ¹⁹ N tan yeteen nan ito seβexi n yiin na, n tan Pōli. N na i yii raxetema nen, koni n mi waxi a fala feni i xa fa fala i tan lan i xa i niin so n yii. ²⁰ Ngaxakedenna, yandi na fe faḡin liga n xa Marigina fe ra, n nii yifan n ma Alaa Muxu Sugandixin barakani.

²¹ N to laxi i ra a i n xuiin suxuma nen, n xa ito sebe i ma. N na a kolon i nde ligama nen dangū n ma falan na. ²² I mōn xa yigiya banxina nde yitōn n yee ra amasōtō n laxi a ra, n mōn xetema nen ε ma ε Ala maxandin barakani.

Xōntōn dōnxene

²³ Epafirasi naxan n fema kason na Yesu Alaa Muxu Sugandixina fe ra, na i xōntōnma.

²⁴ N walike bodene Maraka nun Arisitaraki nun Demasi nun Luka, ne birin i xōntōn.

²⁵ Ala xa Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixina hinanna xa lu ε niini.

Heburune Alaa Falan Naxan Nasiga Heburune Ma

Naxan yo na Kitabun yireni ito seƙeƙeƙe naxan a yeren ma, a luma nen na kanna xa alo a kawandi rameen nin. Kitabun yireni ito seƙeƙeƙe nen alo kawandi ba dakin na. Kitabun yireni ito rajanna a yitama a seƙeƙeƙe muxune nan ma. A mon mi a seƙeƙeƙe muxun fan mayitaxi. Yanyina nde, Kitabun yireni ito seƙeƙeƙe Romi kaane nan ma (13.24). Feen naxan kolonxi Kitabun yireni ito seƙeƙeƙe muxuna fe yi, Yahudiyar na a ra naxan denkeleyaxi Marigi Yesu ma. Muxun naxan a seƙeƙeƙe, a Tawureta nun Yaburi Kitabun yirene kolonxi ki fani. A Kitabun yireni ito seƙeƙeƙe Yahudiya gbeteƙeƙe ma naxanye fan bata yi denkeleya Yesu ma alo a tan. Koni, e to naxankataxi Yesu xinla fe ra, e xetematwon na a ra Yahudiya dinan ma. E yi e mema nen denkeleyaan na Yesu ma. Kitabun seƙeƙeƙe muxuna e kawandima nen a e xa e senbe so e denkeleyani, a yi Alaa Muxu Sugandixin fisamantenyaa mayita alogo e nama xete e namun fonne ma. Yanyina nde Kitabun yireni ito seƙeƙeƙe nen jee tonge saxon Yesu keli xanbi sayani.

Kitabun yireni ito yitaxunxi yire doko firin nan na. A yire singena (1.1-10.18) Alaa Muxu Sugandixin fisamantenyana feen nan falama. Fa fala a dangu nabine ra (1.1-3), a mon dangu malekane ra (1.4-2.18), a dangu Nabi Musa nun Yosuwe ra (3.1-4.13); a tan nan keden findixi habadan saraxan na, a gbo dangu Layiri Fonne saraxarali gbeene ra (4.14-7.28); a saraxa kamalixin baxi nen naxan ba sanja ma keden pe a muxune rakisi han habadan, a dangu Layiri Fonna saraxa wuyaxine birin na (8.1-10.18).

Kitabun yire firindena (10.19-13.19) na muxune senbe soma alogo e xa lu denkeleyani (10.19-39) e nama xete dina gbete ma. En misali kendene toma menna nin lan Layiri Fonna denkeleya muxune ma (Sora 11), a mon a falama denkeleya muxune yeen xa lu tixi Alaa Muxu Sugandixin na, e yi non soto alo a tan (12.1-11). A yelin xanbini yamarina nde fiye e ma e nun a yi e kawandi (12.12-13.19), Kitabun seƙeƙeƙe muxun a rajanma duba tiin nan ma e nun xontonne (13.20-25).

Kitabun seƙeƙeƙe muxun mi danma fala naxumene xan tun ma alogo a xa a Kitabun xaran muxune mali e tunnaxoleni. A a yebama e xa a denkeleya muxune toroma dunuƙa ayi, a mon yi Alaa Muxu Sugandixin wanla xunna fala. Fa fala a faxan bata kisi feen nakamali saraxa yo mi yi ne naxan nakamale. Nayi, a muxune mafanma e xa lu Alaa Muxu Sugandixin foko ra. En fan lan en Habadan Alaa Muxu Sugandixi fisamantenna xuiin suxu.

Yesu gbo malekane xa

¹ Waxati danguxini, Ala falan ti nen en benbane xa nabine xon sanja ma wuyaxi nun ki wuyaxi yi. ² Koni a falan tixi en tan xa waxati rajanni ito nin a Dii Xemen xon. A bata daala birin sa a Dii Xemen sagoni alo a keena. A dunuƙa daki a tan nan baraka yi. ³ Alaa Dii Xemen findixi a binyen non nan na. Ala maligan yeteen nan a ra. A dunuƙa yisuxi a falan senben nan na. A to yelin yulubi xafarin nakamale, a yi doko Ala Senben Birin Kanna yiifanna ma ariyanna yi.

⁴ Alaa Dii Xemen tiden yi gbo ayi dangu malekane ra, a yi xinla fi a ma naxan dangu e xinle ra. ⁵ Bayo, Ala mi a falaxi a maleka yo xa, a naxa,
“N ma dii xemen nan i tan na,
n bata findi i fafe ra to.*”
A mon mi a fala maleka yo xa, a naxa,
“N findima nen i fafe ra,
i fan yi findi n ma dii xemen na.†”

⁶ Ala to a diin nafa dunuƙa yi alo dii singena, a mon naxa,

* 1:5: Yaburin 2.7 † 1:5: Samuyeli Firinden 7.14

“Alaa malekane birin xa a batu.‡”

⁷ A mən yi a fala malekane fe yi, a naxa,
“Alaa malekane luma nən alo foyena,
a walikene yi lu alo tēē dēgena.‡”

⁸ Koni a mən yi a fala a dii xēmēna fe yi, a naxa,
“Ala, i luma nən i ya mangaya gbēdeni habadan!
I ya manga dunganna yi findi tinxinyaan taxamasenna ra.

⁹ Tinxinna rafan i ma,
fe jaxin mi rafan i ma.
Nanara, Ala, i ya Ala bata i rafisa i bodene xa
a sēwa turen sa i xunni i sugandi feen na.”*

¹⁰ A mən naxa,
“Marigina, i bəxə xənna da nən
xabu a fəlōni.
I yii fəxən nan kore xənna ra.

¹¹ Ne birin danguma nən,
koni i tan luma nən na.
Ne birin forima nən
e kala alo dugina.

¹² I yi e yisa alo domana,
e yi masara alo dugina,
koni i tan luma nən i kiini,
i siin fan dan mi na mume!”†

¹³ Ala mən mi a fala a maleka yo xa, a naxa,
“Dəxə n yiifanna ma,
han n yi i yaxune sa i sanna bun.”‡

¹⁴ Malekane mi findixi Alaa walikē totarene xan na ba, a naxanye rasigama kisi muxune malideni?

2

Ε jəxə lu kisi feen xən

¹ Nanara, en bata feen naxanye mē, fə en xa en jəxə lu nən ne xən alogo en nama kiraan bejin. ² Amasəto, malekane* fa xərayaan naxanye rali en benbane ma lan sariyan ma, ne birin suxutareyaan saranma nən a kala muxune ra alo a daxa kii naxan yi. ³ Nayi, en fa ratangama di, xa en na en mē kisi gbee sifani ito ra, Marigin yētēen singe naxan nali, na xanbi ra, a ramē muxune fan yi a jəndin yita en na? ⁴ Ala fan e sereya baan fari sa nən taxamasenne nun kabanako feene nun sēbe fe sifa wuyaxi ra, a yi a Nii Sarijanxin kewanle yitaxun e ra a sagoni.

Yesu en nakisimana

⁵ Awa, en yire famatəən naxan ma fe falama, Ala mi na luma malekane xan sago yi.

⁶ Koni sereyani ito sēbexi Kitabun yirena nde yi, a naxa,

“Nanse dajəxən na,
i to i yengi dəxi a xən.
Nanfera i jəxə luxi adamadiin xən?

⁷ I a daxi nən,
a nərən yi maso malekane ra.
I binyen nun xunnayerenna fi a ma.

⁸ I bata seen birin lu a bun.”†
A to seen birin luxi adamadina nəən bun, Ala mi sese lu naxan mi xuru a nəən bun. Hali na, iki en mi a toma fa fala seen birin muxuna nəən bun ma. ⁹ Koni en na a toma fa fala,

‡ 1:6: Sariyane 32.43 § 1:7: Yaburin 104.4 * 1:9: Yaburin 45.7-8 † 1:12: Yaburin 102.26-28 ‡ 1:13: Yaburin 110.1 * 2:2: Yahudiyane namunne xaranna kui, Nabi Musa Alaa sariyane sətəxi malekane nan xən ma. † 2:8: Yaburin 8.5-7

Ala Yesu magodo nen waxati dungidi dangu malekane ra, alogo a xa faxes masoto Alaa hinanna xon muxune birin xa. Iki en na a mangayaan binyen nun a xunna kenla toma a faxana fe ra a tin naxan ma. ¹⁰ Ala naxan seen birin da a yete xa, a yi waxi adamadi wuyaxi raso feni a binyeni. Na yi lanxi, a to en nakisimana fe rakamali a toron xon.

¹¹ Bayo Yesu naxan muxune rasarijanma e nun a naxanye rasarijanxi, ne birin fafe keden. Nanara, Yesu mi yagima a fale ne ma, “Ngaxakedenne.” ¹² A naxa Kitabuni, “N na i xinla ralima nen ngaxakedenne ma.

N ni i matoxoma nen yamaan ye.”[‡]

¹³ Kitabun mon naxa, “N nan n yigi sama Ala nin.” A mon naxa, “N xu nun n ma diine nan ito ra, Ala naxanye fixi n ma.”[§]

¹⁴ Nayi, bayo Yesu a muxune findixi adamadiine nan na fati benden nun wunli, Yesu fan yeteen bata lu alo e tan. Na ma, a yi Yinna Manga Setana halagi a yetena sayaan xon ma senben yi naxan yii sayaan xun na. ¹⁵ A na ligaxi nen alogo naxanye yi sayaan gaxun konyiyani e dunuƴa yi gidini, a xa ne xoroƴa. ¹⁶ Amasoto a mi faxi malekane xan malideyi, koni fo Iburahima bonsonne. ¹⁷ Na nan a liga, a yi lu alo a ngaxakedenne feen birin yi, alogo a xa no saraxarali kuntigiyaan wanla ke Ala xa kininkininna nun togondiyani, a yi Ala solona yamaan yulubine xafari feen na. ¹⁸ Bayo Setana kataxi a xa a fan natantan, a tan yeteen yi toro na feni, nayi, a ferena a xa, a yi muxune mali e nema e ratantan feene de waxatin naxan yi.

3

Yesu dangu Nabi Musa ra

¹ Nanara, ngaxakeden muxu rasarijanxine, Ala bata e tan naxanye xili, e xaxili lu Yesu a fe xon, Alaa Xeraan nun Saraxarali Kuntigi Singena, en naxan ma fe falama yamani.

² Muxu togondiyaxin nan yi a ra Ala xa, naxan a sugandixi alo Musa yi kii naxan yi Alaa banxin birin yi.* ³ Banxi tiina xunna kenla gbo dangu banxin yeteen na. Nanara, Yesu a xunna kenla gbo Musaa xunna kenla xa. ⁴ Awa, muxune nan banxine tima, koni Ala nan seen birin daxi. ⁵ Musa tan togondiya nen wali kedeni Ala xa a banxin mumeni, a sereyaan ba lan na feene ma Ala yi fama naxanye ligadeni. ⁶ Koni Alaa Muxu Sugandixin tan luxi na alo Alaa Dii Xemen naxan a banxin xun na. En findixi a banxin nan na, xa en na en wekile, en yi en ma yigin namara en naxan matoxoma.

Matabuna Alaa yamaan xa

⁷ Nayi, alo Alaa Nii Sarijanxina a falaxi kii naxan yi, a naxa,

“Xa e Ala fala xuiin me to,

⁸ e nama e boneni xodoxo

alo e yi murutexi Ala ma waxatin naxan yi,

e yi matoon xun ti Ala ra tonbonni.

⁹ E benbane n bunba nen menni, e yi n matandi,

hali e to n kewanle birin to jee tonge naanin.

¹⁰ Nayi, n xolo nen na waxatin muxune ma, n naxa,

‘E bonen makuya n na waxatin birin,

e mi n ma kiraan xon.’

¹¹ N yi n kolo n ma xoloni, n naxa,

‘E mi soe n ma matabudeni mume!’ ”[†]

¹² Ngaxakedenne, e a liga e yeren ma, bone jaxin nun denkelcyatareyaan nama lu e sese yi naxan a lige e xete habadan Ala foxo ra. ¹³ Koni e bode ralimaniya loko yo loko, fanni en mon na waxatini Kitabun naxan ma fa fala “To” alogo e tan nde nama tantan yulubin xon, e tengbesenje ayi. ¹⁴ Amasoto en bata findi Alaa Muxu Sugandixin gbeene ra, xa en lu en ma togondiyaan singeni, han a rajanna.

¹⁵ Kitabun naxa,

[‡] 2:12: Yaburin 22.23 [§] 2:13: Esayi 8.17-18 * 3:2: A mato Yate ne 12.7 kui. [†] 3:11: Yaburin 95.7-11

“Xa ε Ala fala xuiin me to,
ε nama ε bəjəni xədxə

alo ε yi murutəxi Ala ma waxatin naxan yi.”‡

¹⁶ Awa, ndee yi ne ra, naxanye Alaa falan me, e murute a xili ma? Ne findixi muxune nan na Musa naxanye ramini Misiran yamanani. ¹⁷ Ala xələ ndee ma jəe tonge naanin? Naxanye yulubin liga, e fəxa tonbonni. ¹⁸ Ala a kələ ndee a fe ra, a e mi soe a matabu yireni? Naxanye tondi a falan suxe, a yi falan tima ne nan ma fe yi. § ¹⁹ En bata a to nayi, fa fala e mi yi nəe soe matabudeni lan e denkeleyatareyaan ma.

4

Matabudena Alaa muxune xa

¹ Nayi, Ala to en tuli sa, a en nəe soe nen a matabudeni, en na a liga en yeren ma nayi alogo ε tan nde nama lu alo ε fulaxi na ra. ² Bayo Alaa falan Xibaru Fajin nali nen en fan ma alo na waxati danguxin muxune. Koni e falan naxan me, na tənə yo mi lu e tan ma, amasətə naxanye a rame, ne mi a suxu denkeleyani. ³ En tan naxanye denkeleyaxi, en tan soma nen na matabudeni alo Ala a fala kii naxan yi, a naxa,

“N bata n kələ n ma xələni, n naxa,

‘E mi soe n ma matabudeni mume!’ ”*

Anu, Alaa wanla bata yi kamali xabu dunuɗa da waxatini. ⁴ Amasətə ito falaxi Kitabun yirena nde yi xii soloferedena fe yi, a naxa, “Ala yi a matabu a wali keen xii soloferede ləxəni.” † ⁵ A mən naxa Kitabun yireni ito yi, “E mi soe n ma matabudeni mume!” ⁶ Na bunna nəen fa fala ndee gbete ye soe nen, ba muxune ra naxanye singe Alaa falan Xibaru Fajin me, e mi so lan e fala suxutareyaan ma. ⁷ Nanara, waxati xunkuye to dangu, Ala mən yi ləxə nenen sa, a yi na feen fala Dawuda a Kitabun kui, a yi na ləxə nenen xili sa fa fala “To.” A naxa,

“Xa ε Ala fala xuiin me to,
ε nama ε bəjəni xədxə.”

⁸ Awa, xa Yosuwe bata yi yamaan nasə Alaa matabudeni nun, Ala mi yi ləxə gbete a fe fale na xanbi ra. ⁹ Na bunna nəen fa fala matabuden mən Alaa yamaan xa yeen na. ¹⁰ Amasətə muxu yo so Alaa matabudeni, na fan a matabuma nen alo Ala a matabuxi kii naxan yi. ¹¹ Na ma, en kata en so matabudeni, alogo muxu yo nama findi fala suxutaren na alo en benbane.

¹² Amasətə Alaa falana, niiramaan na a ra, a senben gbo, a deen xanxan dangu silanfanna de firin kanna ra. ‡ A soma nen han a səndəmen nun niin yeteen fata, e nun fatin nadəxdene nun fasane. A muxun miriyane nun a natane makitima nen. ¹³ Ala dali se yo mi luxunxi a ma. Ala feen birin toma. En birin en dentegema nen a xa.

Saraxarali kuntigin nan Yesu ra

¹⁴ Nanara, bayo saraxarali kuntigi gbeena en yii naxan kelixi kore, Yesu Alaa Dii Xəməna, nayi en na en səbe so en ma denkeleyani, en naxan ma fe falama yamani.

¹⁵ Amasətə en ma saraxarali kuntigina en ma fangatareyaan kolon, bayo Setana kata nen a fan natantandeni kiin birin yi alo en tan, anu, a mi yulubi yo liga. ¹⁶ Nanara, en na en maso Ala hinantenna manga gbəden na xaxili ragidini alogo en xa kininkininna nun hinanna sətə en makoon naxanye ma.

5

Yesu nan en ma saraxarali kuntigin na

¹ Saraxarali kuntigine birin sugandima nen adamadiine ye, alogo e xa wali Ala xa, e yi kise ralixine nun saraxane ba yulubi xafarin na. ² E nəe xaxilitarene nun muxu tantanxine famunje nen, bayo e tan fan yeteen tantanma. ³ E yulubi xafari saraxane

‡ 3:15: Yaburin 95.7-8 § 3:18: A mato Yatene 14.1-35 nun Yaburin 95.11 kui. * 4:3: Yaburin 95.11

† 4:4: Dunuɗa Fəlon 2.2 ‡ 4:12: Silanfanna: Sofane yengeso dege mana.

bama e tan yetena fe ra na nan ma, e nun yamaan xa. ⁴Muxu yo mi saraxarali kuntigiyaan xunna kenla fenje a yete xa. Ala nan a xilixi alo a Haruna xili kii naxan yi.

⁵A na kii nin, Alaa Muxu Sugandixin mi saraxarali kuntigi binyen soto a yete ra, koni Ala a fala nen a xa, a naxa, “N ma dii xemen nan i tan na, n bata findi i fafe ra to.”*

⁶A mon yi a fala Kitabun yire gbete yi, a naxa, “Saraxaraliin nan i ra habadan, alo Melikisedeki yi kii naxan yi.”†

⁷Yesu yi dunuja yi waxatin naxan yi, a yi Ala maxandima, a xuini te, a yegen yi mini, a yi Ala mafan naxan yi nœ a rakise sayaan ma. Ala yi a xuiin name bayo a yi xuruxi a ma.

⁸Koni hali Alaa Dii Xemen to a ra, a a xaran nen fala suxun ma a torone yi. ⁹Yesu a fe kamali waxatin naxan yi, a yi findi habadan Marakisi Tiin na muxune xa naxanye birin a xuiin suxuma. ¹⁰Ala yi a findi saraxarali kuntigin na alo Melikisedeki yi kii naxan yi.

Senbe soon denkeleyani

¹¹Fe wuyaxi nxu kui a fala daxin na e xa lan feni ito ma, koni a yebe raxolo e xa, bayo e mi a famuma xulen. ¹²A yi lan nun e yi findi karamoxone ra waxatini ito yi, anu han iki e makoon mon e xaran muxun ma lan Alaa falan fe singene ma. E luxi alo dii joren naxan mon xijen na bayo e mi donse xodexen donje singen. ¹³Muxun naxan mon xije minni, dii joren nan na ra. A mi xaranna kolon lan tinxinyaan ma. ¹⁴Koni fonne nan gbee donse xodexen na. Naxanye denkeleya bata koxo, ne bata e yete xaran fe fajan nun a jaxin tagi rabaan ma.

6

¹Nanara, en dangu Alaa Muxu Sugandixina xaranna fe singene ra, en siga yeen na, hali en nama fa xete fe folone ma sonon alo itoe: en na en xun xanbi so fena wali jaxine yi naxanye muxun xalima yahannama, e nun denkeleyana Ala ma, ²e nun xaranna muxu rafu feene ma igeni e tubi xinla ma e nun yii saan muxune ma Ala maxandini e nun faxa muxune rakenla sayani e nun habadan kitina. ³Xa Ala tin, en sigen nen yeen na.

⁴Amasoto naxanye bata yi kenenna soto sanja ma keden, e Ala kisin soto, e yi Alaa Nii Sarijanxin soto, ⁵naxanye bata yi Alaa falan jaxunna kolon e nun waxati famatxon senbene, ⁶ne na ba denkeleyani, e mi fa nœ raxete sonon, e mon yi tubi. Amasoto ne luxi nen alo e mon Alaa Dii Xemen nan gbangbanma wudin ma, e yi a rayarabi yamaan yetagi.

⁷A misaala, boxon naxan tule igen sotoma waxatin birin, a si seene sabati a kanna xa, Alaa barakan nan na ra. ⁸Koni boxon naxan janle nun tansinne tunna raminima, na ton mi na, a masoxi Alaa dangan nan na. A rajanni, teen yi a gan.

⁹Koni n xanuntenne, hali nxu falan tima na kiini, nxu laxi a ra, a fe gbete nan e tan yee ra lan e kisi feen ma. ¹⁰Bayo tinxintare mi Ala ra. A mi jinanma e wanle xon, e nun e xanuntenyaan naxan yitaxi a ra e to a yama sarijanxin malima han iki. ¹¹Nxu waxi a xon ma, e keden kedenna birin xa lu na tunnafanni han a rajanna alogo e yengi seen naxanye ma, e ne soto. ¹²Nxu mi waxi, e xa tunnaxolo ayi. Koni fo e xa na denkeleya muxune raliga naxanye dija alogo Ala e tuli saxi naxan na, e na soto.

Alaa layirina

¹³Ala Ibrahima tuli sa waxatin naxan yi, a yi a kolob a yete yi, bayo muxe mi na a kolob naxan yi naxan gbo a tan xa. ¹⁴A yi a fala, a naxa, “N na i barakama nen han! I bonsonna wuyama ayi nen.”* ¹⁵Ibrahima yi dija, a yi a legeden, Ala a tuli sa naxan na, a yi na soto.

¹⁶Adamadiine e koloma fena nde yi naxan gbo e tan xa, e kolon yi e falan senbe so alogo muxune nama e matandi. ¹⁷Nanara, Ala yi Ibrahima tuli sa, a yi a kolob alogo naxanye yi lan e na feen soto, ne xa a kolon a na fe ragidixin mi masarama. ¹⁸Ala na liga nen alogo en tan naxanye a falan findixi en yigin na en xaxili tixi naxan na, en xa limaniya ki faji, a

* 5:5: Yaburin 2.7 † 5:6: Yaburin 110.4 * 6:14: A mato Dunuja Folon 22.16-17 kui.

to na yitaxi en na fe firinna xɔn, naxanye mi maxetɛ, Ala mɔn mi wulen fale. ¹⁹ Na yigina en yii alo kunkin balana a rati seen na igen bun ma[†] naxan sigama han yire sarɔnjanxin ye masansan dugin xanbi ra en niin nasuxu seen na barakani ²⁰ Yesu singe soxi en xa denaxan yi, bayo a bata findi habadan saraxarali kuntigin na, a lu alo Melikisedeki.

7

Melikisedeki saraxaraliyani

¹ Melikisedeki* nan yi Salemi mangan na e nun Kore Xɔnna Alaa saraxaralina. Iburahima yi kelima yengeni waxatin naxan yi, a mangane nɔ naxan yi, Melikisedeki yi siga a ralandeni, a yi duba a xa. ² Iburahima yi a se tongoxine birin yaganna so a yii. Melikisedeki xinla bunna nɛɛn “Tinxin Mangana.” Salemi mangan nan mɔn yi a ra nun, na fan bunna nɛɛn “Bɔɔɛ Xunbeli Mangana.” ³ A baba mi kolon, a nga mi kolon, a xabila mi kolon, a siimayaan fɔlɔn nun a rajanna mi kolon. A luxi nen alo Alaa Dii Xɛmɛna naxan luma saraxaraliyani habadan.

⁴ ɛ a gbo kii mato, hali en benba Iburahima yetɛɛn seen naxanye tongo yengeni, a ne yaganna so a tan nan yii. ⁵ Sariyan naxa, a Isirayila yamaan bɔnsɔnne lan e xa yaganna so Lewi bɔnsɔnna muxune nan yii, saraxaraline.[†] Anu, ngaxakedenmane nan e ra, e birin minixi Iburahima bɔnsɔnna nin. ⁶ Melikisedeki tan mi yi findixi Lewi bɔnsɔnna muxu ra, koni a yaganna sɔtɔ nen Iburahima ra, Ala naxan tuli sa. Melikisedeki yi duba a xa. ⁷ Anu, matandi mi naxan na, naxan duban tima, na dangu duba sɔtɔn na. ⁸ Lewi muxun naxanye yaganne rasuxu, ne faxama nen, koni Melikisedeki tan mabinni, Kitabun naxa a na mi faxaxi. ⁹ Na kui a luxi alo Lewi bɔnsɔnna muxun naxanye yaganna rasuxuma, hali ne fan yaganna ba nen Melikisedeki xa Iburahima sabun na. ¹⁰ Bayo Lewi bɔnsɔnna muxune mɔn yi e benba Iburahima fatini, a naralan Melikisedeki ra waxatin naxan yi.

¹¹ Xa feene yi nɔɛ rakamale Lewi bɔnsɔnna saraxaraliyaan barakani nun, yamaan sariyan sɔtɔ naxan xɔn, e makoon mi yi birama saraxaraliya gbete ma na xanbi ra nun naxan luxi alo Melikisedeki hali ba Haruna bɔnsɔnne ra. ¹² Bayo saraxaraliyaan na masara, fɔ sariyan fan xa masara. ¹³ Feni itoe fala Yesu naxan ma fe ra, na barixi bɔnsɔn gbeteni, saraxaraliin munma yi mini bɔnsɔnna naxan yi. ¹⁴ A kolonxi nayi fa fala en Marigin barixi Yuda bɔnsɔnna nin. Awa, Musa saraxarali feen fala waxatin naxan yi, a mi na bɔnsɔnna fe fala.

Saraxarali gbete alo Melikisedeki

¹⁵ Feni ito fixama nen dangu na ra xa saraxarali gbete fa naxan luxi alo Melikisedeki ¹⁶ naxan mi findixi saraxaraliin na sariyan xɔn a benbane fe ra, koni a findixi saraxaraliin na a faxatareyaan nan senbe xɔn. ¹⁷ Amasɔtɔ Kitabun bata a fala, a naxa, “Saraxaraliin nan i ra habadan, alo Melikisedeki yi kii naxan yi.”[‡] ¹⁸ Awa, yamari fonna bata ba na a senbetareyana fe ra, a tɔnɔ to mi yi na. ¹⁹ Bayo sariyan mi sese rakamalixi. Koni yigi fisamantenna bata mini, en na en masoma Ala ra naxan baraka yi.

²⁰ Na fe nenen mi tixi kɔlɔn xanbi. Bonne findi saraxaraline ra waxatin naxan yi, na kɔlɔ sifan mi ti. ²¹ Koni Yesu findixi saraxaraliin na kɔlɔn nan xɔn, Ala a fala a xa waxatin naxan yi, a naxa,

“Marigin bata a kɔlɔ,

a mi a xuiin maxetɛma, a naxa,

‘Saraxaraliin nan i ra habadan.’ ”[§]

²² Kɔlɔni ito bata Yesu findi layirin xui kendɛn na en tan xa.

[†] 6:19: Kunkin balani ito findixi wure gbee kɔnkɔrɔnxina nde nan na naxan xidima kunkin ma yɔlɔnxɔnna ra. A wolima igeni alogo a xa sa digi gemena nde ra igen bun ma, a kunkin naxara. Yireni ito niin gbee maraxara seen misalixi na kunki raxara seen nan ma. * 7:1: Melikisedeki a feen mato Dunuɔa Fɔlɔn 14.17-20 kui. [†] 7:5: A mato Yatɛne 18.21 kui. [‡] 7:17: Yaburin 110.4 [§] 7:21: Yaburin 110.4

²³ Saraxarali singene yi wuya bayo e yi faxama, ²⁴ koni Yesu tan luun nen habadan. A saraxaraliyaan fan luma nen habadan. ²⁵ Nayi, a nœ muxune rakise nen yati naxanye fama Ala ma Yesu barakani amasoto a tan luma nen habadan Ala solona fe nan na.

²⁶ En makoon yi na saraxarali kuntigi sifan nan ma: naxan sarijan, a mi fe jaxi rabama, fe mi naxan na, naxan mi yulubi kanne ye, naxan yitexi kore xonna ma. ²⁷ A tan mi ligaxi alo saraxarali kuntigin bonne, amasoto ne saraxan bama loxo yo loxo e yete yulubine fe ra e nun yamaan yulubine fe ra. Koni Yesu tan a yete ba nen saraxan na yamaan yulubine fe ra sanja ma keden pe han habadan. ²⁸ Musaa sariyan yi adamadi senbetarene nan doxoma saraxarali kuntigine ra, koni Ala a kolɔ falan naxan ma sariyan xanbi ra, na a Dii Xemen nan doxoma naxan bata yelin kamale han habadan.

8

Yesu nan en ma saraxarali kuntigin na

¹ En ma falan birin xunna nan ito ra: En ma Saraxarali Kuntigin doxi Alaa Mangaya gbeden yiifanna ma ariyanna yi. ² A walima yire sarijanxin yeteni, Marigina a yete batuden naxan tixi, adamadiine mi naxan ti.

³ Saraxarali kuntigin birin doxi nen alogo e xa kiseene nun saraxane rali Ala ma, nayi fo sena nde xa lu a fan yii a naxan be saraxan na. ⁴ Xa a yi dunujani nun, a mi yi findima saraxaraliin na nun, amasoto gbete ye na naxanye Ala kiseene ralima alo sariyana a falaxi kii naxan yi. ⁵ Na saraxaraline walima yire sarijanxin naxan yi, men findixi ariyanna fe misaala nun a nininna nan na. Nanara, Ala Musa rakolon na ki, a to yi Ala Batu Bubun tima, a naxa, "A liga i yeren ma, i yi e rafala alo n na a misaala yitaxi i ra geyaan fari kii naxan yi.*" ⁶ Koni iki, Yesu bata wanla soto naxan fisa saraxaraliin bonne wanla xa bayo a bata fa layirin na naxan fan Layiri Fonna xa, bayo na en tuli sa feen naxanye ra, ne fan a fonna xa.

⁷ Xa fe yo mi yi layiri singen na nun,† en mako mi yi fa a firinden ma nun. ⁸ Koni Ala yi feen to a muxune ra, a yi a fala, a naxa, "Marigin naxa, 'Na waxatin fama, n layiri nenen xidima nxu nun Isirayila nun Yuda yamane tagi waxatin naxan yi.

⁹ A mi ligama
alo n layirin naxan xidi nxu nun e benbane tagi,
n to e yii rasuxu
n yi e ramini Misiran yamanani.
Amasoto e mi n ma layirin suxu,
n fan yi e rabenin.'
Marigin naxa na kiini.

¹⁰ Layirin ni i ra,
n naxan xidima nxu nun Isirayila yamaan tagi.
Marigin naxa iki:

Na waxatin na dangu,
n na n ma sariyane sama nen e xaxinli,
n yi e sebe e bojeni.
N findima nen e Ala ra,
e yi findi n ma yamaan na.

¹¹ Muxu yo mi fa a boden maxaranma,
muxu yo mi a fale a ngaxakedenna xa,
a naxa, 'I xa Marigin kolon,'
bayo e birin n kolonma nen,
keli muxudin ma han muxu gbeena.

¹² N dijama nen e tinxintareyaan ma,

* 8:5: xoroyaan 25.40 † 8:7: Layiri singena fe mato xoroyaan 24.3-8 kui.

n yi e yulubine xafari.”[‡]

¹³ Ala to na layirin xili sa a nenen, na bunna neen a nenen bata lu a fonna jaxoni. Seen naxan bata fori, na tununma nen.

9

Yesu saraxana

¹ Layiri singen kui, yamarina ndee yi na nun lan Ala batu feen nun a yire sarijanxina fe ma dunuɗa muxune naxan tixi a xa. ² E Ala batu bubun ti nen nayi. Na bubun kui singen yi xili Yire Sarijanxina. Lenpune dɔxɔ seen yi na, e nun tabanla nun burun naxanye ralixi Ala ma. ³ Ye masansan dugin firinden xanbi ra, bubu kui gbete yi na naxan yi xili Yire Sarijanxi Fisamantenna, ⁴ e nun a wusulan saraxa gande xema daxina, e nun a Layiri Kankirana.* Xemaan yi saxi na kankiraan birin ma. Xema kundidin yi na kui, Manna donseen[†] fan yi na kui. Haruna dunganna fan yi kankiraan kui naxan bata yi a majingi e nun geme walaxane layirin yi sebexi naxanye ma. ⁵ Na Layiri Kankiraan xun ma, maleka gubugubu kan nɔɔxine sawuran yi na. E gubugubune yi bandunxi kankiraan deraganla xun ma, Ala solonaden na. Koni en nama na feene birin yeɓa iki.

⁶ Feene birin to yiton na kiini, saraxaraline yi soma nen na yire singeni waxatin birin alogo e xa e wanla rakamali. ⁷ Koni yiren firinden, saraxarali kuntigin nan tun keden yi soma na sanja ma keden jeen bun ma. Anu, fo a saraxan wunla xali, a yi a rali a yete yulubine nun yamaan yulubine xafari seen na. ⁸ Alaa Nii Sarijanxin munma yi a kiraan makenen yamaan yi soma yire sarijanxi fisamantenni naxan xon Ala batu bubu singen yi tixi waxatin naxan yi. ⁹ Misaala nan na ra waxatini ito xa. Nanara, kiseene nun saraxan naxanye yi ralima Ala ma, ne mi yi no Ala batu muxune sondomene sarijanje. ¹⁰ Tonna nan tun yi ne ra lan donseene nun min seene ma e nun fati maxana e dinan kiine ma, naxanye yi daxe han waxati nenen yi a li.

¹¹ Koni Alaa Muxu Sugandixin to fa alo saraxarali kuntigin naxan fe fajine rafa, a danguxi Ala Batu Banxi fisamantenna nin naxan kamalixi, muxune mi naxan tixi, dunuɗa gbee mi naxan na. ¹² Yesu to so Yire Sarijanxi Fisamantenni, a mi koton wunla xan ba saraxan na de hanma tura dina, a yete wunla nan ba sanja ma keden pe, a yi en xunba habadan. ¹³ Amasoto koton wunla hanma turana, e nun jinge gile ganxin xubena, xa ne xuya muxu xosixine ma, na yi e fati benden nasarijan, ¹⁴ nayi, Alaa Muxu Sugandixin wunla senben gbo dangu na ra! Amasoto, a bata a yete ba saraxa fetaren na Ala xa, Alaa habadan Nii Sarijanxin barakani. Na wunla en sondomene sarijanma nen kewali jaxine ma naxanye en faxama, en yi no habadan Ala batu.

¹⁵ Na nan a ligaxi Yesu findixi layiri nenen sabun na alogo Ala naxanye xilixi, ne xa no habadan keen sote, a e tuli sa naxan na. A faxe na nan ma, a findi e xunba seen na yulubine yi naxanye ligaxi na layiri singen waxatini. ¹⁶ Amasoto xa layirin xidixi lan muxuna nde kee yitaxunna ma, na mi kamale fo na kanna na faxe. ¹⁷ Keen mi taxunma fanni a kanna mon jeje fo a na faxe, a layirin yi rakamali. ¹⁸ Nanara, hali layiri singen yetena, a mi folo benun wunla xa mini. ¹⁹ Musa to yelin yamarine birin fale yamaan birin xa fata sariyan na, a yi turadine nun kotone wunla tongo, e nun igena, e nun yexee xabe gbeela, a yi wunla xuya Sariya Kitabun nun yamaan birin ma jaxonden na naxan xili hisopina.[‡] ²⁰ A yi a fala, a naxa, “Wunli ito nan layiri xidi seen na, Ala e yamarixi naxan suxu feen ma.”[§] ²¹ Musa mon yi wunla xuya Ala Batu Bubun nun a rawali seene birin ma. ²² Sariyan kui, fayida seen birin nasarijanxi wunla nan xon, anu, xa wunla mi mini, yulubin mi xafare.

Yesu saraxan nan yulubin xafarima

[‡] 8:12: Yeremi 31.31-34 * 9:4: 9.4 Layiri Kankirana fe mon sebexi Xorɔyaan 25.10-22 kui. [†] 9:4: Manna donsena a fe mato Xorɔyaan 16.13-15 nun 16.31 kui. Donseen nan yi a ra Ala yi naxan fima a yamaan ma tonbonni. [‡] 9:19: Hisopi findixi sansi bili xurudin nan na e yulubi xafari wunla xuyama naxan na saraxabadeni. Na feen sebexi Xorɔyaan 12.22 kui. [§] 9:20: Xorɔyaan 24.3-8

²³ A yi daxa na seene xa rasarijan na kii nin, bayo e findixi ariyanna seene misaale nan na. Koni ariyanna seene yeteen yi daxa e rasarijan saraxan na naxan dangu ne ra. ²⁴ Amasoto Alaa Muxu Sugandixin mi soxi yire sarijanxini, muxune naxan tixi, denaxan findixi ariyanna misaala gbansanna ra, koni a soxi ariyanna yeteen nin, alogo a xa ti Ala yetagi en xa iki. ²⁵ A mi soxi a yete badeni saraxan na sanja ma wuyaxi alo saraxarali kuntigin soma kii naxan yi yire sarijanxi fisamantenni jee yo jee sube wunla ra a yii. ²⁶ Bayo xa na nan yi a ra nun, Yesu yi toroma nen nun sanja ma wuyaxi xabu dunuja da waxatina. Koni iki, waxati rajanni, a bata mini kenenni sanja ma keden han habadan, a a yete ba saraxan na, a yi yulubine birin jan. ²⁷ Adamadiine birin faxan nen sanja ma keden pe, na xanbi ra kitin yi a li. ²⁸ Alaa Muxu Sugandixin fan findixi saraxan na na kii nin sanja ma keden pe, a muxu wuyaxi yulubin jan. A mon fama nen, koni a mi fama yulubi xafari feen na. A fama a legeden muxune nan nakisideyi.

10

Yesu saraxana

¹ Musaa sariyan findixi fe famatone maligan nan na, e tan yeteen mi a ra. Nanara, saraxan naxanye bama waxatin birin jee yo jee, ne mi noe Ala batu muxune rakamale. ² Xa e yi noe na ra nun, muxune mi yi luye e be waxatin birin. Bayo Ala batu muxune yi sarijanma nen nun sanja ma keden han habadan, e mi yi fa e yete kolonje yulubi tongon na nun. ³ Koni na jee yo jee saraxane muxune yulubine rabirama e ma nen. ⁴ Amasoto turaan wunla nun siin wunla mi noe yulubin janje mumel!

⁵ Na nan a ligaxi, Yesu fa dunuja yi waxatin naxan yi, a yi a fala Ala xa, a naxa, "I mi waxi saraxane nun kiseene xon, koni i bata n fati bendeni ton n xa.

⁶ Saraxa gan daxine nun yulubi xafari saraxane mi rafan i ma.

⁷ Nayi, n yi a fala,

n naxa, 'N tan ni i ra.

N ma fe sebexi Kitabuni.

Ala, n bata fa i tan sagoon ligadeni.*,"

⁸ Awa, a naxan singe fala, a naxa, "Saraxane nun kiseene nun saraxa gan daxine nun yulubi xafari saraxane mi rafan i ma." Anu, sariyana e ba feen yamarixi. ⁹ Na xanbi ra, a mon yi a fala, a naxa, "N tan ni i ra, n bata fa i sagoon ligadeni." Nayi, a yi saraxa singene ba na, a yi a masara a nenen na. ¹⁰ Yesu Alaa Muxu Sugandixina a sagoon naxan ligaxi, a yi a fati benden ba saraxan na, na en sarijanma nen sanja ma keden pe han habadan.

¹¹ Saraxaraline birin e wanla kema loto yo loto. E saraxane bama yeye, naxanye mi noe yulubin xafare mumel! ¹² Koni Yesu tan, na saraxa keden peen nan ba yulubine fe ra, a yi doto Ala yifanna ma han habadan. ¹³ Iki a Ala mamema alogo a xa a yaxune lu a sanna bun ma. ¹⁴ Amasoto muxun naxanye rasarijanma, a bata ne rakamali saraxa keden peen xon han habadan.

¹⁵ Alaa Nii Sarijanxin fan na feen seren bama en xa. A fala singen naxan ti, a naxa,

¹⁶ "Layirin ni i ra nxu nun Isirayila kaane naxan xidima:

Na waxatin na dangu,

n nan n ma sariyane sama nen e bojeni,

n yi e sebe e xaxinla ma.†"

Marigin naxa na kiini.

¹⁷ A mon naxa,

"N mi fa n xaxili luma e yulubine

nun e sariya kala feene xon sonon."

¹⁸ Anu, ne na mafelu, saraxa mi fa bama yulubina fe ra.

En na en tunnafan

* 10:7: Yaburin 40.7-9 † 10:16: Yereimi 31.33-34 naxan bata yi sebe nun Heburune 8.8-12 kui.

¹⁹ Nayi, ngaxakedenne, en xaxili ragidixi so feen na yire sarijanxi fisamantenna nin Yesu wunla barakani. ²⁰ A so dæen naxan nabixi en xa, kira nenen nan na ra naxan tixi nii rakisin ma, en nœe sigē yē masansan dugin xanbi ra naxan xōn, kiraan naxan findixi a fati benden na. ²¹ En ma saraxarali kuntigin nan Ala Batu Banxin xunna, ²² nayi, en xa en maso Ala ra bōjē sarijanxin nun denkeleya defexini, en bōjēn to sarijanxi feene birin ma, en xaxinla en yalagima naxanye ma, en fati benden to maxaxi ige sarijanxin na. ²³ En lu en tiye en yigina fe ra yamani, amasōto naxan en tuli saxi, na tinxin. ²⁴ En na en jōxō lu en bode xōn ma, en yi en bode rawēkilē xanuntenyaan nun wali fañi rabaan ma. ²⁵ En nama en mē en ma malanne ra alo muxuna ndee darixi a ligē kii naxan yi. Koni en na en bode ralimaniya waxatin birin, alo en to Marigina lōxōn toon masōe.

²⁶ En yelin xanbini jōndin kolonna sōte, xa en na a rakeli a ma, en lu yulubin ligē, saraxa mi fa en yii sōnōn yulubin mafelu feen na, ²⁷ fō kiti famatōon nun tēē gbeen gaxuna naxan Ala matandi muxune halagima. ²⁸ Ala sariyan naxan so Musa yii, naxan yo na yi na kala, na kanna yi faxama kininkinintareyaan nin, xa muxu keden hanma firin bata sereyaan ba.† ²⁹ Awa, na kanna mi saranjē a kewanle ra ba, naxan na Alaa Dii Xēmēna fe rayelefu, hanma naxan na Alaa layirin xidi wunla rafēya naxan a sarijanma, hanma naxan na Ala hinantenna Nii Sarijanxin nasōto? ³⁰ Bayo en tan a kolon naxan a falaxi, a naxa, “N tan nan gbeenjōxō tiin na, n tan nan donle saranma e yatene ra.” E nun mōn, a naxa, “Marigina a yamaan makitima nen.§” ³¹ Gbalon na a ra xa muxun bira habadan Ala ra.

³² Na lōxō singene fe xa rabira ε ma, ε Alaa kenenna sōto waxatin naxan yi. E tunnafan nen yenge xōdexen nun tōrōyani na waxatini. ³³ E yi ε konbima yamaan yetagi waxatina nde yi, e ε tōrō. Waxati gbete, naxanye na fe sifan sōto, ε kafu nen ne ma. ³⁴ E yi kininkin kasorasane ma, ε yi tin sēwani muxune yi ε yii seene tongo, bayo ε yi a kolon fa fala ε yii se fisamantenne ramaraxi habadan. ³⁵ Nayi, ε xaxili ragidixi naxan ma, ε nama na rabējin, bayo a findima nen kōntōn gbeen na ε xa. ³⁶ E makoon tunnafanna ma, alogo ε na Ala sagoon liga, a ε tuli sa naxan na, ε yi na sōto. ³⁷ Amasōto Kitabuna a falaxi kii naxan yi, a naxa,

“A bata lu ndedi, siya di,
naxan fama, na yi fa,
a mi fa buma.

³⁸ Koni n ma tinxin muxun nii rakisin sōtōma nen
a denkeleyaan xōn.*

Anu, xa naxan xete a xanbi ra,
na kanna mi n kenēnjē.”

³⁹ En tan mi xetema en xanbi ra, en yi halagi, koni en luma denkeleyani nen, en niin yi kisi.

11

Denkeleyana fe

¹ En na la en yigin na, en yi xaxili ragidi feen ma en mi naxan toma, na nan denkeleyaan na. ² A singe ra muxune sereya fañin sōto e denkeleyaan nan xōn.

³ Denkeleyaan xōn, en na a kolon fa fala dunuḡa daxi Ala fala xuiin nan ma. Nanara, en seen naxanye toma ne mi fataxi fe toxine ra.

⁴ Denkeleyaan xōn, Habila yi saraxan ba Ala xa naxan yi fisa Kayini gbeen xa. Ala yetēen yi sereyaan ba a saraxana fe ma, fa fala, a tinxin muxun nan a ra. Denkeleyaan xōn, hali Habila to bata faxa, koni a mōn falan tima.*

⁵ Denkeleyaan xōn, Xenōki yi te kore xōnna ma, a mi faxa, a mi fa to sōnōn. Amasōto Ala bata yi a xali. Benun a xa xali kore, a bata yi na serejōxōyaan sōto nun fa fala a bata Ala kenēn.† ⁶ Muxu yo mi Ala kenēnjē denkeleyaan xanbi, bayo naxan fama Ala ma, fō

† 10:28: A mato Sariyane 19.15 kui. § 10:30: Sariyane 32.35-36 * 10:38: Xabakuki 2.3-4 * 11:4: A mato Dunuḡa Fōlōn 4.3-10 kui. † 11:5: A mato Dunuḡa Fōlōn 5.18-24 kui.

na xa la a ra nen fa fala Ala na yi, e nun muxun naxanye a fenma, Ala ne kōntōna fima nen.

⁷ Denkeleyaan xōn, Nuhan to rakolon fe famatōne fe yi, a munma yi naxanye to, a yi kunkin nafala Ala yēragaxun ma a tan nun a denbayaan nakise naxan kui. A denkeleyaan yi findi dunuja muxun bonne yalagi xunna ra, a tan yi tinxinyaan sōto a keen na denkeleyaan xōn.

⁸ Denkeleyaan xōn, Ala to Iburahima xili, a yi a falan suxu, a siga na yamanani, a yi naxan sōtōma a keen na, hali a to mi yi a kolon a sigan denaxan yi. ⁹ Denkeleyaan xōn, Ala a tuli sa yamanan naxan na, a dōxō menni xōneyani. A yi lu bubune kui, alo Isiyaga nun Yaxuba fan a liga kii naxan yi, Ala naxanye fan tuli sa na kee kedenna ra. ¹⁰ Amasōto Iburahima yi taan nan mamema nun naxan beten sa kii kende, Ala naxan ma fe yitōn, a yi a ti.†

¹¹ Denkeleyaan xōn, Iburahima fan yi senben sōto a nō diin sōte hali a to bata yi fori, hali gbantan to yi Saran fan na, amasōto naxan bata yi a tuli sa, a yi laxi na kanna tinxinyaan na. ¹² Nanara, hali faxan to bata yi maso a ra, a bōnsōn wuyaxi bari nen, naxanye yi wuya alo sarene hanma baan xōn nēmēnsinna naxanye xasabin mi nōe yatē.

¹³ Na muxune birin faxa denkeleyaan nin. Ala e tuli sa naxanye ra, e mi ne sōto, koni e e to nen wulani, e sewa e fe ra. E yi e ti a ra fa fala a xōnen nun sigatiin nan tun e tan na dunujani ito yi. § ¹⁴ Naxanye falan tima na kiini, ne a yitama nen fa fala a e dōxōden nan fenma e yetē xa. ¹⁵ E keli yamanan naxan yi, xa na xōnla yi e suxu nun, waxatina nde e yi feren sōtōma nen e xetē na. ¹⁶ Koni e yi taa fisamantenna nan fenma, naxan findixi ariyanna ra. Nanara, na yagin mi Ala ma, e na a xili a e Ala, amasōto a bata taani tōn e xa.

¹⁷ Denkeleyaan xōn, Ala to wa Iburahima kejaan feselese feni, Iburahima mi tondi Isiyaga be saraxan na a xa. Ala naxan tuli saxi, na yi tin a dii xeme kedenna be saraxan na, ¹⁸ hali Ala to bata yi a fala a xa nun, a naxa, “Naxanye yatema i bōnsōnna ra, ne minima Isiyaga bōnsōnna nin.”* ¹⁹ Iburahima yi laxi a ra nun fa fala a Ala nōe Isiyaga rakele nen sayani. A dii xemen mōn yi raxete a ma, na feen yi findi taxamasenna ra.

²⁰ Denkeleyaan xōn, Isiyaga yi duba Yaxuba nun Esayu xa lan waxati famatōne ma.

²¹ Denkeleyaan xōn, benun Yaxuba xa faxa, a duba nen Yusufu a dii xeme keden kedenne birin xa. A yi a tingilimati a dunganna xunna, a yi Ala batu.

²² Denkeleyaan xōn, benun Yusufu xa faxa waxatin naxan yi a Isirayila kaane ramini feen fala nen Misiran yamanani, a yamarin fi lan a binbina fe ma.

²³ Denkeleyaan xōn, Musa bari waxatin naxan yi, a sōto muxune yi a luxun kike saxan, bayo e bata yi a to, a dii fajin nan yi a ra, e mi gaxu mangana tōnna yēe ra.

²⁴ Denkeleyaan xōn, Musa to gbo, a mi tin e xa a xili fa fala Misiran Mangana dii temena dii xemena. ²⁵ A yi tin a ma a e nun Alaa yamaan xa naxankata e bode xōn, benun a xa lu yulubini naxunni naxan mi buma. ²⁶ A yi rafan a ma, a xa naxankata Alaa Muxu Sugandixina fe ra benun a xa Misiran yamanan nafunle sōto bayo a yēen yi tixi a kōntōn famatōn na.

²⁷ Denkeleyaan xōn, Musa yi keli Misiran yamanani, a mi gaxu mangan xōlō feen na. A yi a tunnafan alo a yi Ala totaren toma nun. ²⁸ Denkeleyaan xōn, a yi Halagi Tiin Dangu Lōxōn Sanla† yamarine suxu, a wunla xuya banxine deene ma alogo Halagi Ti Malekan nama Isirayila dii singene faxa.

²⁹ Denkeleyaan xōn, Isirayila kaane yi Baa Gbeela gidi, alo e yi xaren nan na, koni Misiran kaane to kata gidideni e birin yi mamin igeni.

† 11:10: A findixi Yerusalēn nenen nan na naxan ariyanna yi. A mato Heburune 11.16 nun 12.22 kui. § 11:13: A mato Dunuja Fōlōn 23.4 kui. * 11:18: A mato Dunuja Fōlōn 21.12 nun 22.1-14 kui. † 11:28: Halagi Tiin Dangu Lōxōn Sanla: Musaa waxatini, Ala fitina feen nafa nen Firawona yamaan ma, malekan yi fa e dii singene birin faxa kōe kedenna ra. Koni, Isirayila kaane yi saraxa wunla xuya e banxine de wudine ma, saya malekan yi dangu e xun ma. Na feen sanla ni ito ra. A mato Xōrōyaan 12.1-13 kui.

³⁰ Denkeleyaan x̄on, Yeriko taan nabilinna yinna yi bira, e yelin xanbini a rabilinjε xii solofere. ³¹ Denkeleyaan x̄on, yalunde naxanla Raxabi mi halagi denkeleyatarene x̄on, amas̄oto a xerane yisuxu nen ki fajni naxanye yi taan nak̄or̄osima wundoni.‡

³² N m̄on nanse fale? Waxati mi n yii, n Gedeȳon ma fe fala, hanma Baraki hanma Samis̄on hanma Yefite hanma Dawuda hanma Samuyeli hanma nabine. ³³ Ne yamanane n̄o denkeleyaan nan x̄on. E tinxinyaan liga. Ala e tuli sa naxan na, e yi na s̄oto. E yi yatane dε xidi. ³⁴ E t̄een senben natu. E tanga silanfanna ma,§ e senbetareyaan yi masara senben na, e fangan s̄oto yengeni, e sofa x̄ojene kedi. ³⁵ Naxanla ndee faxa muxune yi xete e ma keli sayani.* Muxu gbetε yi naxankataxi, koni e tondi e xunbe alogo e xa marakeli fisamantenna s̄oto sayani. ³⁶ E yi ndee magele, e yi ndee bulan. E yi ndee xidi, e yi e sa kason na. ³⁷ E yi e maḡol̄on. E yi ndee yixaba seraan na. E yi ndee faxa silanfanna ra. Ndee yi maraberi baxi yexεε xabe dugine nun sii xabe dugine nan na, e yii gelixi, e bes̄enx̄onyaxi, e naxankataxi. ³⁸ E yi xuyaxi ayi burunna xun x̄on geyane fari. E d̄ox̄o faranne nun yinle ra. Anu, e tan n̄or̄on mi lan dunuḡa muxune ye.

³⁹ Na muxune birin sereya fajin s̄oto e denkeleyaan nan x̄on, anu, Ala e tuli sa naxan na, e mi na s̄oto. ⁴⁰ Koni Ala bata a ragidi a xa fe fajini t̄on en xa alogo na muxune fe nama kamali en xanbi.

12

Ala nan en xuruma

¹ Bayo en nabilinxi yama gbee sifani ito nan na en serene ra, nayi, en na en mε en yulubine nun en hake goronne ra naxanye en madiganma, en yi en tunnafan xat̄aj̄ox̄oya giini naxan nagidixi en ma. ² En na en yeen ti Yesu ra, naxan denkeleyaan kiraan nabixi en xa e nun naxan m̄on a rakamalima. A tan naxan a mε sewan na naxan yi finde a gbeen na, a yi a wekile faxan ma wudin fari, a mi na yagin yate. Na xanbi ra, a yi d̄ox̄o Alaa manga gbeden yiifanna ma.

³ E miri Yesu ma naxan diḡa yulubi kanne bes̄enx̄onya gbee sifani ito bun ma alogo ε niin nama raf̄or̄o, ε yigitεge. ⁴ Amas̄oto ε munma yulubin yenge singe han ε wunla yi mini. ⁵ E bata ḡinan na falan na, Ala ε ralimaniya naxan na, a ε xili fa fala “A diine.” A naxa,
“N ma diina,
Marigin n̄ema i xure,
i nama yo na ma.
A n̄ema i s̄onna yite i ra,
i b̄ojen nama kala.

⁶ Amas̄oto Marigina a xanuntenne xuruma nen.
A naxanye birin yat̄exi a diine ra
a ne fe naxine saranma e ra nen.*”

⁷ E t̄or̄one yisuxu ε yi, bayo Ala ε xuruma nen alo a diine. Diin mundun na naxan fafe mi a xuruma? ⁸ Xa Ala mi ε xuruma alo a lan birin ma kii naxan yi, na luxi nen alo ε mi findixi a diine ra f̄o muxu gbet̄ena diine. ⁹ En birin fafane en xuruma dunuḡa yi, en yi e binya. A mi lanḡe nayi ba, en xuru en niin kanna ma dangu ne ra, en yi nii rakisin s̄oto? ¹⁰ En fafane en xuruma waxatidi tun, alo a lanxi e miriyani kii naxan yi. Koni Ala en xuruma en munanfanna nan ma, alogo en xa a sariḡanna s̄oto. ¹¹ Muxun n̄ema xure, a mi sewe na ra bayo a x̄ol̄o. Koni d̄onx̄en na, naxanye xuruxi, ne a t̄on̄on s̄ot̄oma nen b̄oje xunbenla nun tinxinyani.

Xaranna nun maxadina fe

¹² Nanara, ε xa ε xadan yiine yix̄od̄ox̄o, ε yi ε xinbine senbe so ken! ¹³ E sigan ti kira tinxinxine nan x̄on, alogo naxanye godoma e sanna ma, ne sanna nama kala, f̄o e k̄endeya.

‡ 11:31: A mato Yosuwe 6.12-21 kui. § 11:34: Silanfanna: Sofane yengeso degemana. * 11:35: A mato Mangane Singen 17.17-24 kui. * 12:6: Sandane 3.11-12

¹⁴ Ε γιχῶδῶχῶ, lanna xa lu ε nun muxune birin tagi, ε mῶn yi sarijnan. Amasῶto muxu yo mi Marigin toε sarijanna xanbi. ¹⁵ Ε a liga ε yeren ma, muxu yo nama fula Alaa hinanna ra. Ε sese nama liga alo sansi salen xῶlen naxan solima, a yengene rakeli ε tagi, a ε wuyaxi dabari. ¹⁶ Ε a liga ε yeren ma, muxu yo nama findi yanga suxun na hanma dina rabatutarena alo Esayu naxan a foriya tiden masara donseen na. ¹⁷ Ε a kolon fa fala dῶnxen na, a wa nen kῶen duban xῶn a baba yii, koni a mi a sῶto. A yi feen birin liga, koni na mi feene maxete mume, hali a to wuga.

¹⁸ Ε mi luxi alo Isirayila kaan naxanye e maso geyaan na yiin dinjε naxan na e nun tῶen nun dimin nun kunda yidimixin nun foyena. ¹⁹ Ε mi xῶta xuiin nun Ala fala xui magaxuxin mexi alo ne. E fala xuiin με waxatin naxan yi, e yi Musa mafan, a e nama fa fala gβete με sῶnon. ²⁰ Amasῶto e yi gaxuxi Ala yamarin yεε ra, naxan a fala, a naxa, “Naxan na a sanna ti geyaan ma, a xa magῶlon han a faxa hali subena.†” ²¹ Na feen yi magaxu ayi han Musa yi a fala, a naxa, “N bata gaxu han n xuruxurunma.”

²² Koni ε ε masoxi Siyon geyaan nan na, habadan Alaa taana, Yerusalen ariyanna yi. A maleka wuli wuli wuyaxi malanxi jaxanaxani. ²³ Ε bata maso denkeleya yamaan na, Alaa dii singene, naxanye xili sebexi ariyanna yi. Ε bata maso Ala ra, muxune birin ma kitisana. Ε bata maso tinxin muxune ra naxanye niin sarijan. ²⁴ Ε bata maso Yesu ra naxan layiri neneni tῶnxi, a wunla yi mini, a fala ti kiin yi fisa Habila wunla gbeen xa.

²⁵ Ε a liga ε yeren ma naxan falan tima ε xa, ε nama tondi na xuiin name. Amasῶto Ala to Isirayila kaane rakolon dunuḡa yi, e tondi nen, e yi jaxankata. Nba, en tan kisima nayi di, xa en tondi na falan με naxan fataxi ariyanna ra? ²⁶ Na waxatini, a fala xuiin bῶxῶn naxuruxurun nen, koni iki a bata en tuli sa, a naxa, “N mῶn bῶxῶni maxama nen sanḡa ma keden e nun kore xῶnna fan.‡” ²⁷ Fa fala, “sanḡa ma keden” na bunna nῶen, naxan yo yimaxama dunuḡa yi, a na bama nen alo dali seene. Naxanye mi mamaxe, ne yi lu.

²⁸ Nanara, en to mangayaan sῶtῶma naxan mi mamaxe, en barikan bira Ala xa, en na Ala batu a tinna kui binyen nun gaxuni. ²⁹ Amasῶto en ma Ala mῶn luxi nen alo halagi ti tῶena.

13

En na Ala kenenma kii naxan yi

¹ Ε lu ngaxakedenyaan xanuntenyani. ² Ε nama jinan xῶjε yisuxun xῶn ma amasῶto ndee malekane yisuxu na kii nin, hali e to mi yi a kolon. ³ Ε jῶxῶ lu kasorasane xῶn, a xa liga alo ε birin nan kasoon na. Ε jῶxῶ lu muxu jaxankataxine xῶn, a xa liga alo ε birin nan tῶrῶxi.

⁴ Muxun birin xa futun binya, yalunyaan nama a xῶsi. Ala yanga suxune nun yalundene kitima nen.

⁵ Ε dunuḡa yi gidin nama findi gβeti xῶnxῶnna ra. Seen naxan ε yii, na xa ε wasa amasῶto Ala bata a fala, a naxa, “N mi kele i dῶxῶn mume, n mi ε rabejinjε fefe ma.”*

⁶ Nayi, en xa xaxili ragidi fa fala, “Margin nan n mali muxun na, n mi gaxun sese yεε ra!

Adamadiin nῶe nanfe lige n na?”†

⁷ Ε xaxili lu ε yεerati singene xῶn, naxanye Alaa falan ti ε xa. Ε miri e dunuḡa rapanna kiin ma, ε yi e raliga e denkeleyani. ⁸ Yesu Alaa Muxu Sugandixin yi kii naxan yi xoro, a mῶn na kii nin to, a luma na kii nin habadan. ⁹ Ε nama tin xaran xῶjε sifa yo ma naxan ε ratantanma. Amasῶto a lan en niin xa senben sῶto Alaa hinanni, koni don seene yamarine fe mi a ra, naxanye tῶnῶ mi na.

¹⁰ Saraxa gandena nde en tan yii, Ala Batu Bubuna saraxaraline mi daxa e yi na saraxa seen don.‡ ¹¹ Amasῶto saraxarali kuntigin suben naxan ba yulubi xafari saraxan na, a

† 12:20: A mato Xῶrῶyaan 19.12-13 nun Sariyane 9.19 kui. ‡ 12:26: Xage 2.6 * 13:5: A mato Sariyane 31.6 nun 31.8 nun Yosuwe 1.5 kui. † 13:6: Yaburin 118.6 ‡ 13:10: Na findixi ariyanna gbeen nan na, Yesu soxi denaxan yi. A mato Heburune 9.11-14 kui.

ne wunla xalima yire sarijanxi fisamantenna nin. Koni e gbindin tan ganma yamaan daaxaden fari ma nen. § ¹² Nanara, Yesu fan faxa taan xanbi ra, alogo a xa yamaan nasarijan a yeteen wunla xon.* ¹³ Nayi, en siga a foxo ra yamaan daxonen fari ma, en sa a yagin joxonna soto. ¹⁴ Amasoto taa mi en yii dunujani ito yi naxan buye. Taan naxan fama, en na nan fenma. ¹⁵ Nayi, en ma tantunna xa findi saraxan na naxan nalima Ala ma waxatin birin, en yi lu en tiye a xinla ra. ¹⁶ E nama jinan e fe fajin naba, e yi e bode mali ngaxakedenyani, amasoto na saraxa sifan nan nafan Ala ma.

¹⁷ E e yeeratine fala xuiin suxu e xuru e sariyan bun. Amasoto e e niin nakantanma, bayo e fan e dentegema nen. Nayi, e liga e xa wanla ke sewani benun a xa e toro, bayo na ton mi e tan ma.

¹⁸ E lu Ala maxande nxu xa. Amasoto nxu laxi a ra a nxu bata xaxili soto, e nun nxu waxi a xon ma nxu xa sigan ti fe fajin nin. ¹⁹ N na e mafanma e Ala maxandi alogo n xa xete e ma mafuren!

Dubana

²⁰ Baje xunbenla Ala, naxan en Marigi Yesu rakeli sayani habadan layirin xidi wunla barakani, Yesu naxan a joxo luma en xon alo xuruse rabana, ²¹ na Ala xa fe fajin birin fi e ma, alogo e no a sagoon lige, naxan a kenenje. Ala xa na liga Alaa Muxu Sugandixin Yesu xon, binyen fiin naxan ma habadan. Amina.

Fala donxene

²² Ngaxakedenne, n na e mafanma, e tuli mati maxadi falani ito ra dijani amasoto n kediri naxan sebexi e ma ito ra, a mi gbo. ²³ E xa a kolon a en ngaxakedenne Timote bata mini kason na. Xa a fa sinma, nxu birin fe e fema.

²⁴ N xu xa e yeeratine nun e yama sarijanxin birin xonton. Itali kaane fan e xonton.

²⁵ Ala xa hinan e birin na.

§ 13:11: A mato Saraxaraline 16.27 kui. * 13:12: A mato Yoni 19.17-20 kui.

Yaki Yaki Alaa Falan Naxan Sebɛ

Denkeleya muxune lan e xa bira kiraan naxanye fɔxɔ ra e dunuɗa yi gidini, ne nan sebɛxi Yaki a kitabu yiren kui a naxan sebɛxi Alaa yamaan birin ma naxanye xuyaxi ayi dunuɗa xun xɔn ma (1.1). Muxu wuyaxi laxi a ra, Yaki ito nan findixi Yesu xunyena nde ra. A tan ma fe falaxi Kitabun yireni itoe yi: Xerane 15.13, 21.18, Kɔrenti Singen 15.7, Galati 1.19, 2.9, 2.12, Yudi 1.1. Na nan Kitabun yireni ito sebɛxi denkeleya muxune ma alogo a xa e sigati kiin yita e ra e bode tagi e nun lan denkeleyatarene ma. Yesu xunyɛ Yaki findixi Yerusalen denkeleya yamaan yɛɛratina nde nan na. Yaki naxan findixi Yesu a xarandiin na, na mi finde Kitabun yireni ito sebɛ muxun na bayo Manga Herode bata na Yaki faha nun sinma naxan findixi Yesu a xarandiin na (a mato Xerane Kɛwanle 12.2 kui).

A sebɛ kiin maligaxi Sandane kitabu yiren nan na Layiri Fonna Kitabu yiren kui naxan yi Alaa fe kolonna mayitama a yamaan na. Kitabun yireni ito fan Alaa fe kolonna mayitama Yesu a kiraan xɔn. Yaki fe kolonna nan ma fe singe falama fa fala a a kelixi Ala nan ma e nun muxun lan a Ala maxɔdin a ma denkeleyani (1.2-8). Na na dangu, falane xunna tixi yiigelitɔyaan nun nafulu kanyaana nan ma, e nun tantan feene nun mantɔrone e nun dina kɛndɛna, naxan lan a xa wali fajine kɛ (1.9-27). Yaki mɔn a falama a e nama muxune rafisa e bode xa lan e yii seene ma (2.1-13). Na danguxina a yi fa a fala kɛnden ma, denkeleyaan nun kɛwanle tagiin kii naxan yi (2.14-26). A yi a fala a yetɛ suxun xɔdɔxɔ lɛnna nun fala xuiin mabinni. (3.1-12). Na danguxina, a fa fe kolon kɛndɛna fe ma (3.13-18). A yi na muxune maxadi naxanye yɛngɛn nakelima e nun naxanye findixi dunuɗa muxune xɔyine ra, a yi falan ti nafulu kanne xili ma naxanye jaxu e walikene ra (4.1-5.6). Falan najandeni, a yi a fala a muxune xa dija, e Ala maxandi waxatin birin yi, e yi e bode mali denkeleyani (5.7-20).

Kitabun yireni ito kankanma falan naxan ma naxan sebɛxi denkeleya muxune ma a fixa: I nama la Yesu a fe Xibaru Fajin na i xaxili gbansanni tun, fɔ denkeleyaan xa lu i kɛwanle yi, bayo xa “denkeleyaan naxan mi findi kɛwanle ra, na faxaxi na a ra.” (2.26).

¹ N tan Yaki, Ala nun Marigi Yesu a Muxu Sugandixina walikɛna, n ni ito sebɛxi Isirayila bɔnsɔn fu nun firinne nan ma naxanye xuyaxi ayi siyane tagi. N bata ε xɔntɔn.

Denkeleyaan nun fe kolonna

² Ngaxakedenne, mantɔron sifa wuyaxi na ε li, ε xa na yatɛ sɛwan defexin na, ³ bayo ε a kolon, ε denkeleyaan na tɔroyane raxan, na a ligama nen ε tunnafanna sɔtɔ. ⁴ Koni fɔ tunnafanna xa wali kamalixin nan kɛ, alogo ε xa kamali ε yi defe. Sese nama dasa ε ma. ⁵ Xa fe kolonna dasaxi ε tan nde ma, a xa a maxɔdin Ala ma, naxan muxune birin kima a fonisireyani, a mɔn mi na kanna yalagima. A soma nen a yii. ⁶ Koni a xa a maxɔdin denkeleyaan nin, a nama sike. Bayo naxan na sike, na luxi nen alo fɔxɔ igen walanna, foyen naxan nasigama, a a raxɛtɛ. ⁷ Na muxu sifan nama a miri fa fala a seen sɔtɛ Marigin yii nen. ⁸ Amasɔtɔ xaxili firin kanna nan na ra, a mi raxaraxi a feene yi.

Yiigelitɔɔn nun nafulu kanna fe

⁹ Denkeleya muxu yiigelitɔɔn xa sɛwa amasɔtɔ Ala bata a yite. ¹⁰ Nafulu kanna fan xa sɛwa amasɔtɔ Ala bata a ragodo, bayo nafulu kanna fe danguma nen alo sexɛ fuge fajina. ¹¹ Sogen na xɔlɔ, a wuyenna yi sɛxɛn xara, a jingine yi lisi a ra, a fugene yi yolon, a tofanna yi dangu. Nafulu kanna fan ma binyen lɔma ayi na kii nin a nɛma a feene rawalima.

Maratantan feene

¹² Sɛwan na kanna xa naxan a tunnafanma tɔroni, amasɔtɔ Ala na yelin a keɗaan fɛsɛfɛsɛ, a nii rakisin taxamaseri kɔmɔtin soma nen a xun na, Ala bata a xanu muxune

tuli sa naxan na. ¹³ Naxan na bira tantan feni waxatin naxan yi, na kanna nama a fala, a naxa, “Ala nan n natantanma.” Amasoto Ala mi ratantanje fe jaxini, a fan mi muxe ratantanma. ¹⁴ Koni muxun birin tantanma a yetena kunfa feene nan xon ma naxanye a mabandunma, e yi a kenen. ¹⁵ Na xanbi ra, kunfa jaxin sa findima yulubin nan na. Yulubin na koxo waxatin naxan yi, a rajanma sayaan nan ma.

¹⁶ Ngaxakeden xanuntenne, e nama e yete mayenden. ¹⁷ Kise fajin birin, fe mi naxan na, na fataxi kore xonna nan na, keli Fafe Ala yii naxan kore xonna yanban seene daxi. A mi maxetema alo nininna! ¹⁸ A bata a ragidi a en xa balo a jondi falan xon ma alogo en xa findi a dali fisamantenne ra.

Fe meen nun a ligana

¹⁹ Ngaxakeden xanuntenne, e xa a kolon, fa fala muxun birin xa mafura falan name, koni e nama mafura falan tiye. E nama xolo sinma. ²⁰ Amasoto muxu xoloxin mi fe Alaa tinxinyaan na. ²¹ Nayi, e xa fe xosixine birin yiba e nun fe jaxin naxanye waraxi ayi. E yi na falan suxu limaniyani, a naxan saxi e bojeni, naxan noe e niin nakise.

²² E nama e tuli mati Alaa falan na tun, e yi e yete mayenden, fo e xa a liga nen. ²³ Amasoto naxan a tuli matima Alaa falan na, a mi a liga, na luxi nen alo muxun naxan a yete matoma kiken, ²⁴ a na yelin a yete matoe, a siga, a jinan a yetagin kiin xon sa! ²⁵ Koni naxan na sariya kamalixin tilinna feselese, sariyan naxan muxun xoroyama, a lu a fari, a mi a tuli mati a ra tun a yi jinan a xon, koni a yi a liga, na kanna sewan sotoma nen a kewanla xon.

²⁶ Xa muxuna nde a yete yatexi dina muxun na, koni a mi a lenna mara, a bata a yete mayenden, a dinan findima fe fuun nan na. ²⁷ Dinan naxan sarijan, fe mi naxan na Fafe Ala yee ra yi, na ni ito ra: E joxo lu kiridine nun kaja gilene xon e torone yi. E yi e yete ratanga dunuja fe xosixine ma.

2

E nama muxune rafisa e bode xa

¹ Ngaxakedenne, e to denkeleyaxi en Marigin binyen kanna Yesu ma, Alaa Muxu Sugandixina, e nama muxune rafisa e bode xa. ² Xa muxuna nde so e malanni xemaan yiisolirasoon soxi a yiin na, doma fajin nagodoxi a ma, na xanbi ra yiigelitxon fan yi so, dunkobine ragodoxi a ma, ³ e yi e yengi dexo dugi fajin kanna xon, e yi a fala a xa, e naxa, “Fa i magodo gbede fajini,” koni e a fala yiigelitxon ma fa fala “Ti menni,” hanma “Dexo n sanna dexon ma boxoni,” ⁴ xa e na liga, e mi muxune rafisaxi e bode xa ba? E mi tagi rabaan xan tima e miriya jaxine yi nayi ba?

⁵ Ngaxakeden xanuntenne, e tuli mati. Ala mi yiigelitxone xan sugandi dunuja yi, alogo e denkeleyaan xa findi e bannayaan na, e yi mangayaan soto e keen na, Ala bata a xanu muxune tuli sa naxan na? ⁶ Koni e tan yiigelitxone rafeyama! Nafulu kanne xa mi e rawalima ba, e yi e xali kitisadeni? ⁷ Ne xa mi e kanna xili fajin kalama ba?

⁸ Xa e Manga Alaa sariyan nakamalima yati, naxan Kitabun kui, e bata fe fajin liga nayi, a naxa, “I adamadi boden xanu alo i yetena.” ⁹ Koni xa e muxune rafisa e bode xa, nayi e bata yulubin liga. Na ma, sariyan fan e sonna yitama e ra nen bayo e mi a suxi. ¹⁰ Bayo xa muxun sariyan birin suxu, a yi keden peen kala, a bata e birin kala na yi. ¹¹ Bayo naxan a falaxi fa fala i nama yalunyaan liga, na nan mon a falaxi, a i nama faxan ti. Nayi, xa i mi yalunyaan liga koni i muxun faxa, i bata findi sariya kalan na na yi. ¹² E sigati kiin nun e falati kiin xa lan na sariyan ma naxan xoroyaan fima bayo e makitima na nan xon. ¹³ Amasoto Ala kininkinintarene makitima kininkinintareyaan nin. Anu, kininkininna nan kitin noma.

Denkeleyaan nun kewanle fe

¹⁴ Ngaxakedenne, tonon mundun na ra xa muxuna nde a fala a denkeleyaxi, xa a kewanle mi a yitama? Na denkeleyana a rakise ba? ¹⁵ A luxi nen alo marabenna nema ngaxakedenne nde ma, xemena hanma jaxanla, a balon mi a yii. ¹⁶ Awa, xa e tan nde a

fala na nde ma, ε naxa, “ε siga bɔɲε xunbenli. ε sa ε maxara, ε yi lugo.” Xa ε mi e ki e fatin mako ma seene yi, na tɔnɔn nanse ra? ¹⁷ Denkeleyaan fan na kii nin, xa wali fajni mi denkeleyani a faxaxin na ra na yi.

¹⁸ Koni muxuna nde a falama nen, a naxa, “Denkeleyana i tan yi, koni kewanle nan n tan yi.” N na a yabima nen, n naxa, i ya denkeleyaan yitama n na di, ba i kewanle ra? N tan xa denkeleyaan yita i ra n kewanle xɔn. ¹⁹ ε laxi a ra ba fa fala Ala keden peen na a ra? Na lanxi. Hali jinanne fan laxi na ra, e xuruxurun gaxuni. ²⁰ I tan xaxilitarena, i mi a kolon ba, fa fala kewali fajni mi denkeleyaan naxan yi, na nɛen fuu? ²¹ En benba Iburahima mi yate tinxin muxun na Ala yɛε ra yi a kewanle xan xɔn ba, a to a dii xemena Isiyaga ba saraxan na saraxa ganden fari? ²² I bata a to? A denkeleyaan nun a kewanle nan walixi e bode xɔn ma. A kewanla nan a denkeleyaan nakamalixi. ²³ Kitabuna falan nakamali na nin, a naxa, “Iburahima yi denkeleya Ala ma, Ala fan yi na yate tinxinna ra a xa.”* Nanara, e yi a fala a ma fa fala “Ala xɔyina.” ²⁴ Awa, ε bata a to, fa fala muxun natinxinma Ala yɛε ra yi a kewanle nan fan xɔn, a denkeleyaan gbansan mi a ra.

²⁵ Na kiini, hali yalunde jaxanla, Raxabi fan tinxin nen Ala yɛε ra yi a kewanle xɔn ma, a to Yahudiyane xerane yisuxu ki fajni, a yi kira gbete yita e ra.† ²⁶ Fati benden nun niin na fata, fatin bata faxesa na yi. Na kiini, denkeleyaan fan faxaxi na a ra xa kewanle mi a yi.

3

Lenna fe

¹ Ngaxakedenne, ε wuyaxi nama findi karamɔxɔne ra, amasɔtɔ ε a kolon fa fala nxu tan karamɔxɔne gbee kitin xɔdɔxɔma ayi nen bonne gbeen xa. ² En birin tantanma kii wuyaxi. Muxun naxan mi tantanma fala tideni mumε, muxu kamalixin nan na ra, a nɔε a yete xure nen. ³ A luxi nen alo en na karafen bira soon dɛen ma, a a xa en sagoon liga. Nayi, a gbindin birin birama na nan fɔxɔ ra. ⁴ Kunkin fan na kii nin. Hali a to gbo, foye gbeen mɔn a rasigama, koni se xurudin nan a matinxinma kunki ragiin sagoon ma. ⁵ Lenna fan na kii nin, a xurun fatin yirene ye koni a kanba fala gbeene nan tima. Tɛɛdin fan nɔε burun gbeen ganɲε nen. ⁶ Awa, lenna fan luxi nen alo tɛena. En fati yirene ye, tinxintareyaan birin en lenna nin. A tan nan muxun gbindin birin birama xɔsini, alo a yi tɛen nan soma a dunuɲa yi gidin mumɛen na! Na tɛen yetɛen kelixi yahannama nin. ⁷ Adamadiine nɔε burunna suben sifane birin xure nen, xɔline nun bubu seene nun yɛxene. ⁸ Koni muxu yo munma lenna xuru. Se jaxin nan a ra naxan mi raxaraxi. A rafexi dabarin nan na, muxu faxesa xinla ma. ⁹ En barikan birama en Marigin nun en Fafe Ala xa lenna nan na, en mɔn muxune dangama a ra Ala naxanye daxi a maligan na. ¹⁰ Barika biran nun dangan minima dɛ kedenna nin. Ngaxakedenne, na mi daxa mumε! ¹¹ Ige bexin nun fɔxɔ igen nɔε mine tigin mundun kedenna? ¹² Ngaxakedenne, xɔdɛ binla nɔε oliwi bogin namine nen ba? Manpa bogi binla nɔε xɔdɛ bogin namine ba? Ige bexin mɔn mi sɔtɔma fɔxɔ igen dɛ.

Fe kolonna fata Ala ra

¹³ Xaxilimaan nun fekolonna nde ra ε ye? A xa na mayita fata a sigati ki fajin na, e nun a kewanla naxanye fataxi limaniyaan nun xaxilimayaan na. ¹⁴ Koni xa xɔxɔlɔnna nun yete yigboon nan ε bɔɲeni, ε ba ε yete matɔxe, ε nama wulen fala jɔndin fari. ¹⁵ Na xaxili sifan mi kelixi ariyanna xan yi. Na fataxi dunuɲa nun fati benden nun Yinna Manga Setana nan na. ¹⁶ Amasɔtɔ xɔxɔlɔnyaan nun yete yigboon denaxan yi, fe yibasanna nun fe jaxin sifan birin nan menni. ¹⁷ Koni fe kolonna naxan sa kelixi ariyanna yi, a singen naxan na, a sarijan, a mɔn bɔɲε xunbenla fima, a diɲaxi, a mafan mi raxɔlɔ, a lugoxi kininkininna nun kewali fajin nan na. A mi muxune rafisama e bode xa. A mi nafigiyaan ligama. ¹⁸ Fe yitɔnna naxanye walima bɔɲε xunbenli, ne tinxinna nan sɔtɔma.

* 2:23: A mato Dunuɲa Fɔlɔn 15.6 kui. † 2:25: Yosuwe 2.1-21

4

Ɛ xuru Ala ma

¹ Yengene nun matandin naxanye Ɛ tagi, ne kelixi minen yi? Ne mi kelixi Ɛ rafan fe naxine xan yi ba naxanye Ɛ fati benden nakunfama? ² Sena nde xɔnla Ɛ ma, koni Ɛ mi a sɔtɔma. Nanara, Ɛ faxan tima, Ɛ mila, koni Ɛ mi nɔe a sɔte. Ɛ yengene so, Ɛ matandine ti. Se mi Ɛ yii bayo Ɛ mi Ala maxandima. ³ Ɛ na Ala xandi seen naxan yi, Ɛ mi a sɔtɔma, bayo Ɛ Ala maxandi xunna kobi, amasɔtɔ Ɛ yete rafan feene nan tun fɔxɔ ra. ⁴ Ɛ tan tinxintarene! Ɛ mi a kolon ba, fa fala a dunuɗa xanuntenyaan findixi Alaa fe xɔnnantenyaan nan na? Muxun naxan na a yete findi dunuɗa xɔyin na, na bata a yete findi Ala yaxun na. ⁵ Ɛ laxi a ra ba, a Kitabun falan tixi nen tun? A naxa, “Ala bata Niin naxan sa en yi, na rafan a ma han!”* ⁶ Koni Alaa hinanna luma fari se nen en xa, amasɔtɔ a mɔn a falaxi, a naxa, “Ala wasodene yikalama e feene yi, koni a hinanma nen yete magodone ra.†” ⁷ Nanara, Ɛ xuru Ala ma, Ɛ Ɛ kankan Yinna Manga Setana yee ra, a gima nen Ɛ bun. ⁸ Ɛ maso Ala ra, a masoma Ɛ ra nen. Yulubitɔne, Ɛ Ɛ yulubi yiine raxa. Ɛ tan nafigine, Ɛ bɔɓene rasarijan! ⁹ Ɛ nimisa Ɛ hakene fe ra, Ɛ sunu, Ɛ wuga! Ɛ gelen xa maxete wugan na. Ɛ sewan yi findi nii yifɔren na. ¹⁰ Ɛ magodo Marigin xa, a Ɛ yitema nen.

Ɛ nama Ɛ bode yalagi

¹¹ Ngaxakedenne, Ɛ nama Ɛ bode mafala. Muxu yo a ngaxakedenna mafala hanma a yi a yalagi, na kanna bata Alaa sariyan mafala, a yi a yalagi. Xa i sariyan yalagi, sariya suxu mi fa i ra nayi sɔnɔn, i to a yalagima. ¹² Sariyasa keden peen nun kitisa keden peen nan na, naxan nɔe marakisin nun halagin tiye. Koni i tan, nde i tan na, i to i adamadi boden yalagima?

I nama findi wasoden na

¹³ Ɛ tuli mati, Ɛ tan naxanye a falama, Ɛ naxa, “To hanma tila nxu sigama taana nde yi, nxu sa jɛen nadangu na, nxu sa yulayaan naba na, nxu tɔnɔna nde sɔtɔ.” ¹⁴ Anu, Ɛ mi a kolon naxan ligama Ɛ dunuɗa yi gidini tila! Amasɔtɔ Ɛ luxi nen alo kundaan naxan godoma, a waxatidi ti, na xanbi ra a tunun. ¹⁵ A lanma nen Ɛ xa ito nan fala, Ɛ naxa, “Xa Marigin tin, nxu luma nxu nii ra nen, nxu feni ito liga hanma na.” ¹⁶ Koni iki Ɛ wasoma, Ɛ yete matɔxɔma. Na yete matɔxɔn sifan birin jaxu. ¹⁷ Nanara, xa muxun mi fe fajin liga, anu a kolon a lanma a xa naxan liga, na kanna bata yulubin sɔtɔ.

5

Nafulu kanna fe falana

¹ Ɛ tan nafulu kanne, Ɛ tuli mati. Ɛ wuga, Ɛ gbelegbele tɔɔyana fe ra naxan fama Ɛ lideni. ² Ɛ nafunle bata kala. Xiine bata Ɛ dugine don. ³ Xɔrinxɔrinna bata Ɛ xɛmane nun gbeti gbananne suxu. Xɔrinxɔrinni ito findima nen sereyaan na Ɛ xili ma. A yi Ɛ fati benden don alo tɛena, bayo Ɛ nafunla malanxi waxati dɔnxɛn nin. ⁴ Walikɛen naxanye Ɛ xɛe ma seene xabaxi, Ɛ mi naxanye saranna fixi, Ɛ mi ne mawuga xuiin mema Ɛ xili ma ba? Naxanye Ɛ se xabaxine malanxi, ne wuga xuiin bata Marigin li, Senben Birin Kanna. ⁵ Ɛ bata lu dunuɗa yi jaxunna nun yete rafan feene yi. Ɛ bata Ɛ yete rajaxun alo xuruse faxa daxine. ⁶ Ɛ bata tinxin muxune yalagi, Ɛ yi e faxa, naxanye mi yi tixi Ɛ kanke.

Dijan nun maxandina fe

⁷ Nanara, ngaxakedenne, Ɛ dija han Marigin yi fa. Ɛ miri xɛe biina dijan ma, a a xɛen mamema waxatin naxan yi, a yi a tɔnɔne sɔtɔ. A dijana nen han tule singene nun a rajanne yi fa. ⁸ Ɛ fan xa dija na kiini, Ɛ yi Ɛ wekile amasɔtɔ Marigin fa waxatin bata maso.

⁹ Ngaxakedenne, Ɛ nama Ɛ bode mafala, xanamu Ala Ɛ makitima nen. Kitisaan famatɔn ni i ra. ¹⁰ Ngaxakedenne, nabiin naxanye falan ti Marigina fe yi, naxanye dija

* 4:5: Ala waxi a xɔn ma nen, a niin naxan saxi muxune yi, e nama na sa se gbete sagoni, e yi na seen batu. † 4:6: Sandane 3.34

tɔrɔni, ne fe xa findi misaala ra ε xa. ¹¹En na a falama ne ma nen a sewana e xa amasɔtɔ e e tunnafan nen. Ε bata Yuba a tunnafanna fe mε, ε mɔn bata a mε Marigin naxan liga a xa a rajanni. Amasɔtɔ kininkininna nun fanna kanna nan Marigin na.

¹²Ngaxakedenne, na birin yi, ε nama ε kɔlɔ ariyanna yi hanma dunuɲa bɔxɔ xɔnna hanma sese. Koni i ya “ɔn” xa findi ɔnna ra, i ya “en-en,” na yi findi en-en na ra alogo i nama bira Alaa kitini.

¹³Tɔrɔ muxuna nde ε yε ba? Na kanna xa Ala maxandi. Muxuna nde sewaxi ε yε ba? Na kanna xa βetin ba. ¹⁴Furetɔna nde ε yε ba? A xa denkeleya yamaan fonne xili, e yi Ala maxandi a xa, e a masusan turen na Marigin xinli. ¹⁵Ala maxandina denkeleyani, na furetɔni yalanma nen. Marigin furetɔn nakelima nen. Xa a bata yulubin naxanye liga, Ala a mafeluma nen ne ra. ¹⁶Nanara, ε ti ε yulubine ra ε bode xa, ε yi Ala maxandi ε bode xa, alogo ε xa yiyalan. Tinxin muxuna Ala maxandin senben gbo, a feene gasama. ¹⁷Adamadiin nan yi Nabi Eli ra alo en tan. A yi Ala maxandi han, a tulen nama fa. Tulen mi fa yamanani han jεε saxan e nun a tagi. ¹⁸A mɔn yi Ala maxandi, tulen yi fa, bogi seene yi bogi.*

¹⁹Ngaxakedenne, xa muxuna nde a mε jɔndin na ε yε, muxu gbete yi a raxete jɔndin kiraan xɔn, ²⁰ε xa a kolon a muxun naxan yulubi kanna bama a tantanna kiraan xɔn, na bata a niin nakisi faxan ma, a yulubi wuyaxi xafarin sɔtɔ.

* 5:18: Na feen sεbεxi Mangane Singen 17.1 kui.

Piyeri a Kedi Singena

Piyeri Alaa Falan Kedi Singena

Piyeri a kedi singen sebe denkeleya muxune nan ma naxanye yi xuyaxi ayi yamana suulunne ma naxanye yi Asi xurin yamanan kōmen fōxōn nun sogeteden binna. To, Asi xurin yamanan xili nen “Turiki,” Arabune bōxōni. Piyeri a sebexi e ma Romi taan nin a denaxan xili saxi a “Babilōn” (sora 5.13). A feen naxanye falama lan e ma, ne a yitama nen a e yi tōrōxi, fe wuyaxi yi sama e xun ma. Nanara, xeraan katama a xa e senbe so, e la Alaa Muxu Sugandixin na, hali e to tōrōni.

Xa a bata fala kedini ito xaran muxune xa a e xa lu denkeleyani hali e tōrōxi, a gbengbenna, na rakelixi e sereyaan nan ma fe ma e lan e xa naxan ba dunuḡa yi. Fō e dunuḡa yi gidin birin nun e sigati kiin birin xa “Alaa wanle nun binyen nan mayita” (2.9), alogo denkeleyatarene xa “e fe fajine kolon e yi Ala tantun a na fa lōxō naxan yi.” (2.12)

¹ N tan Piyeri, Yesu Alaa Muxu Sugandixina xerana, n tan nan ito sebema Alaa muxu sugandixine ma, naxanye xuyaxi ayi xōḡeyani Pontu nun Galati nun Kapadose nun Asi nun Bitini yamanane yi. ² E sugandixi nen alo Fafe Ala xaxinla yi a ma kii naxan yi nun. A bata e rasariḡan a Nii Sariḡanxin barakani alogo e xa xuru a Muxu Sugandixin Yesu ma, a wunla yi xuya e ma e rasariḡandeni. Ala xa hinanna nun bōḡe xunbenla fi e ma han!

Habadan yigina

³ En barikan bira Alaa Muxu Sugandixina en Marigi Yesu Fafe Ala xa. A bata a liga a kininkinin gbeeni, en yi xete, en yi bari a nenen na, en so nii rakisin yigini Yesu a Muxu Sugandixin nakenla xōn sayani. ⁴ Keen naxan mi kalama, a mi xōrinxōrinma, a mi lōma ayi, na nan namaraxi e xa ariyanna yi, ⁵ e tan naxanye kantanxi a senbeni denkeleyaan xōn alogo e xa kisin sōtō, naxan minima kenenni waxati rajanne yi.

⁶ Na ma, e sewa, hali e to tōrōxi e bunba feen sifan birin yi waxatidini ito yi ⁷ alogo e denkeleyaan xa rasensen. Hali xemaan naxan nōe kale, na raxulunma teen nan na, a rasensen. Nayi, e denkeleyaan naxan tōnōn gbo xemaan xa, na fan lan a rasensen bunbaan xōn, e yi tantunna nun binyen nun xunna kenla sōtō Yesu Alaa Muxu Sugandixin mini waxatini kenenni. ⁸ E munma Marigin to singen koni e a xanuxi. E mi a toma iki, koni e denkeleyaxi a ma, e lu sewa gbeeni naxan mi nōe yebe. ⁹ Amasōtō e e denkeleyaan xunna sōtōma nen, naxan findixi e niin kisi feen na.

¹⁰ Nabiin naxanye hinanna fe fala, naxan yi ragidixi e ma, naxan findixi kisi feen na, na findi nen ne fe ye fenna nun fe feseḡese xunna ra. ¹¹ E yi katama waxatine nun taxamasenne kolon feen na Yesu a Nii Sariḡanxin yi naxanye makenenma e xa, a to yi e yi, a yi Alaa Muxu Sugandixina tōrōn nun a binye famatōna fe fala benun a waxatin xa a li. ¹² Ala a makenen nen nabine xa, a e mi yi walima e yete xa koni e tan, e to yi feene falama e naxanye fe mexi na muxune ra naxanye Yesu a fe Xibaru Fajin nali e ma Nii Sariḡanxin barakani naxan kelixi ariyanna yi. Hali malekane fan kunfaxi na feen feseḡese feni.

En lu Alaa Nii Sariḡanxini

¹³ Nanara, e xaxinli tōn wanla fe ra, e yete suxu, e yi e yigi sa na hinanni e naxan sōtōma Yesu Alaa Muxu Sugandixin mini lōxōni kenenni. ¹⁴ E lu alo Alaa dii xuruxine, e nama tin luye e kunfa naxine yi, e yi naxanye yi nun e to yi xaxilitareyani. ¹⁵ Koni Ala sariḡanxi to e xilixi, e fan xa sariḡan e kewanle birin yi alo a tan. ¹⁶ Amasōtō a sebexi, “E xa sariḡan, amasōtō n tan sariḡan.*”

¹⁷ E to e Fafe Ala maxandima, naxan muxune birin kewanle makitima kii kedenni, e lu alo xōḡene dunuḡani ito yi waxatidi, e gaxu Ala yeḡe ra. ¹⁸ E a kolon a e mi xunbaxi e fafane namun fe fuune ma se kala daxine xan na alo gbetina hanma xemana, ¹⁹ koni e

* 1:16: Saraxaraline 19.2

xunbaxi Alaa Muxu Sugandixin wuli fisamantenna nan xɔn, naxan baxi saraxan na alo yexɛɛ diina, fɛ mi naxan na. ²⁰ Ala bata yi na sugandi benun dunuɗa xa da, a yi a ramini kenɛnni ɛ tan ma fe ra waxati dɔnxɛni itoe yi. ²¹ Ɛ denkeleyaxi Ala ma a tan nan baraka yi, Ala naxan a rakelixi sayani, a binyen fi na ma, alogo ɛ denkeleyaan nun yigin xa lu Ala yi.

²² Bayo ɛ bata ɛ yete niin nasarijan ɗɔndi suxun xɔn ma, ɛ yi xanuntenya kɛnden sɔtɔ ɛ ngaxakedenne xa, nayi, ɛ bode xanu ɛ sɛnben birin na sarijnanni. ²³ Amasɔtɔ ɛ bata xɛtɛ, ɛ mɔn yi bari a nɛnɛn na, naxan mi fata adamadiin na naxan faxama, koni fata Alaa falan na naxan niima, a luma habadan. ²⁴ Bayo a seɓɛxi Kitabuni, a naxa, “Adamadiine birin luxi nɛn alo seɓɛna, e binyen birin yi lu alo se fugena. Seɓɛne xarama nɛn, e fugene yi yolon.

²⁵ Koni Marigina falan luma nɛn habadan.”†

Na falan findixi Yesu a fe Xibaru Fajin nan na naxan nalixi ɛ ma.

2

Yama sarijanxina

¹ Na ma, ɛ ba fe ɗaxin sifan birin ma e nun yanfantenyaan nun nafigiyaan nun milɛn nun fala ɗaxin birin. ² Niin balo kɛnden xɔnla xa ɛ suxu alo xijɛ xɔnla dii futen suxuma kii naxan yi, alogo ɛ fan xa sabati ɛ kisi feni a xɔn, ³ ɛ to bata a mato, ɛ yi a kolon a Marigin fan.*

⁴ Ɛ maso a ra, naxan findixi siimaya gɛmɛn na, adamadiine e mexi naxan na, koni Ala naxan sugandixi, a mɔn yi a xunna keli. ⁵ Ɛ tan fan bata findi Alaa banxin ti seene ra alo gɛmɛ niiramane, ɛ yi findi saraxarali yama sarijanxin na, ɛ yi siimaya saraxane ba Ala tinxi naxanye ra fata a Muxu Sugandixin Yesu ra. ⁶ Amasɔtɔ Kitabuni ito nan falaxi, a naxa,

“N bata gɛmɛna nde dɔxɔ Siyon taani alo banxin tongon gɛmɛ fajɪ yɛbaxina.

Naxan na denkeleya a ma,

yagin mi na kanna liye.”†

⁷ Gɛmɛni ito xunna kenla ɛ tan denkeleya muxune nan xa, koni Kitabun yireni ito nan lanxi denkeleyatarene tan ma, a naxa,

“Banxi tiine e mɛ gɛmɛn naxan na, na bata findi banxi gɛmɛ fisamantenna ra.”

⁸ A mɔn seɓɛxi Kitabun kui, a naxa, “Yamana e sanna radinma gɛmɛn naxan na,

a findi e rabira gɛmɛn na.”‡

E e dinma a ra nɛn amasɔtɔ e mi tinxi falan suxe, anu na nan yi ragidixi e ma. ⁹ Koni ɛ tan bata findi yama sugandixin na. Mangane nun saraxaraline nan ɛ tan na, siya sarijanxina, Ala gbeen yamaan naxan na, alogo ɛ xa a wali fajɪ gbeene fe rali, a tan naxan ɛ xilixi, a yi ɛ ba dimini, siga a kabanako kenɛnyani. ¹⁰ A fɔlɔni, Alaa yama mi yi ɛ ra nun koni iki, ɛ bata findi a yamaan na. Ɛ tan naxan mi yi Alaa kininkininna sɔtɔxi, koni iki, ɛ bata a kininkininna sɔtɔ.

Denkeleya muxune xa xuru

¹¹ Nba, ngaxakedenne, ɛ tan naxanye luxi alo xɔɗɛne nun sigatine dunuɗa yi, n na ɛ mafanma, ɛ yete suxu fati bɛnden kunfa feene ma naxanye ɛ niin yengema. ¹² Ɛ kewanle xa fanɗɛ ayi nɛn denkeleyatarene ye, alogo, e na ɛ mafala fe ɗaxi rabaan na, e xa ɛ kewali fajine to, e yi Ala binya a fa lɔxɔni.

† 1:25: Esayi 40.6-8 * 2:3: Yaburin 34.9 † 2:6: Esayi 28.16 ‡ 2:8: A mato Yaburin 118.22 nun Esayi 8.14 kui.

¹³ E xuru adamadiyaan mangayane birin bun Marigina fe ra, a na findi manga gbeen na ¹⁴ hanma yamana kanne, a naxanye rasigaxi wali kobine sarandeni fe naxi rabane ra, e yi fe faji rabane tantun e wali fajine ra. ¹⁵ Amasotɔ Ala sagoon na a ra, a e fe faji rabaan xa xaxilitarene radundun e xaxilitareyani. ¹⁶ E findi muxu xɔɔyaxine ra, koni e nama e xɔɔyaan findi fe naxin luxun seen na, e findi Alaa konyi fajine ra. ¹⁷ E muxun birin binya, e yi e denkeleya muxun bonne xanu, e yi gaxu Ala yee ra, e yamana kanna binya.

Yesu a tɔrɔne misaala

¹⁸ Walikene, e xuru e kuntigine ma, e yi kuntigi naxine binya feen birin yi alo a fajine nun a dijaxine. ¹⁹ Amasotɔ, na findixi fe fajin nan na, xa muxun limaniya naxankatan bun ma Ala kolonna fe ra, a a li na naxankatan mi lanxi a kewanle ma. ²⁰ Koni na finde binyen na e xa di, xa e naxankata e kala tixine fe ra, e yi limaniya? Anu, xa e tɔrɔ e kewali fajine fe ra, e yi limaniya, fe fajin nan na ra Ala yee ra yi. ²¹ Ala e xilixi na nan ma, bayo Alaa Muxu Sugandixin yeteen tɔrɔ nen e xa, a yi misaala lu e yii alogo e xa bira a fɔxɔ ra. ²² Kitabun naxa, “A mi yulubi yo liga, a mi yanfa fala yo ti.”§

²³ E a konbi waxatin naxan yi, a tan mi konbi ti. A tɔrɔ waxatin naxan yi, a mi xaje e ma koni a a yete lu kitisa tinxinxina Ala nan yii.

²⁴ Yesu yeteen bata en yulubine goronna tongo a fati bendeni, a to gbangban wudin ma, alogo en xa lu alo faxa muxune yulubine mabinni, en yi lu en nii ra tinxinni. E kendeyaana sɔtɔxi a maxɔlɔne nan xɔn. ²⁵ E yi luxi nen alo yexeen naxanye lɔxi ayi, koni iki e mon bata xete xuruse rabaan fema naxan e niin kantanma.

3

Naxanle nun e xemene fe

¹ E tan naxanle, e xuru e xemene ma, alogo xa e tan ndee mi laxi Alaa falan na, e xa findi denkeleya muxune ra, fata e naxanle sigati kiin na, hali ba falan na, ² e na fa e sigati kiin nakɔrɔsi waxatin naxan yi e sarijanna nun binyen naxan yi. ³ E marayabun nama fata e maxidi kii yo ra, alo e yi e xunna denbe, hanma e yi xemaaan so hanma e yi dugi de xɔdexene so, ⁴ koni e bɔje yi feen xa fanje ayi naxan luxunxi, a mi forima, a xa findi nii limaniyaxin nun nii sabarixin nan na, Ala naxan yatema han! ⁵ Na nan yi findixi a folɔn naxalan sarijanxine rayabu seen na, naxanye yi e yigi saxi Ala yi. E yi xuruxi e xemene ma ⁶ alo Iburahimaa naxanla Saran yi xuruxi a ma kii naxan yi, a yi a xilima nen, a naxa, “N kanna.” Na dii temene nan e ra, xa e fe fajin liga, e mi gaxun sese yee ra.

⁷ E fan xemene na kii nin, e a liga xaxinla ra e nun e naxanla nema e dunuja yi gidin ligama e bode xɔn ma, e yi e binya e fati benden senben to mi e gbeen lixi, bayo e nun ne birin nii rakisin hinanna sɔtɔma e keen na nen. Na ma, sese mi e Ala maxandini kale.

Tɔrɔn tinxinni

⁸ Nba, e birin xa lu xaxili kedenni, e kininkinin, e yi e bode xanu ngaxakedenyani, e fan e bode ra, e yete magodo. ⁹ E nama fe naxin nɔxɔ fe naxin na, e yi konbin nɔxɔ konbin na, koni e xa duban ti, amasotɔ Ala e xilixi na nan ma alogo e xa barakan sɔtɔ e keen na.

¹⁰ Bayo Kitabun naxa,

“Siimayaan nafan naxan ma,
naxan waxi siimaya fajin xɔn,
na kanna xa a lenna suxu fala naxine ma,
a deen suxu wulen ma.

¹¹ A yi a xun xanbi so fe naxini,
a fe fajin liga.

A bɔje xunbenla fen,
a bira a fɔxɔ ra.

¹² Marigin yeen tinxin muxune ra,
a tuli matixi e maxandi xuiin na.

Koni Marigin xun xanbi soxi fe naxi rabane yi.”*

¹³ Xa fe fajin kunfana ε yi, nde nœ fe jaxin lige ε ra? ¹⁴ Koni hali ε tōrō ε wali fajine fe ra, sēwan nan na ra ε xa. E gaxu naxan yεε ra, ε nama gaxu na yεε ra, ε nama kuisan. ¹⁵ Koni ε Alaa Muxu Sugandixin binya ε Marigin na ε bōjēni. Ε lu yitōnxi ε xun mafala feen na lan ε yigin ma, e na ε maxōdin waxatin naxan yi. ¹⁶ Koni ε a liga limaniyaan nun binyeni. Ε bōjēn xa sarijan waxatin birin alogo ε nēma wali fajine kēma Alaa Muxu Sugandixina fe ra, muxun naxanye ε mafalama, ne xa yagi e falane ra. ¹⁷ Amasōtō xa Ala sagoon na a ra, a fisa muxun yi tōrō fe fajin nabadeni benun a xa tōrō a jaxin nabadeni. ¹⁸ Bayo Alaa Muxu Sugandixin faxes nēn en yulubine fe ra sanja ma keden han habadan, a tan tinxin muxuna tinxintarene xa, alogo a xa fa ε ra Ala ma. A faxes nēn fati bendeni, koni Alaa Nii Sarijanxin yi a niin naxete a yi. ¹⁹ Na Nii Sarijanxin xōn, a yi siga kawandi badeni niin kasorasane xa, ²⁰ naxanye bata yi murute Ala ma a fōlōni, Ala yi Nuhan legedenma a dijani, a yi kunkin nafalama waxatin naxan yi. Muxu dando nan tun kisi igen ma na kui, muxu solomasexe gbansan. ²¹ Na igen findixi marafuun misaala nan na igeni ε tubi xinla ma naxan ε fan nakisima iki. A mi findixi fati benden xōsine ba seen xan na, koni de xui tongona Ala xa xaxili sarijanxini. Na marafuun nan ε rakisima iki Yesu, Alaa Muxu Sugandixin nakenla xōn sayani, ²² naxan sigaxi ariyanna yi, a dōxō Ala yiifanna ma malekane nun nōyane nun senbe kanne birin xun na.

4

Dunujna yi gidi nenena fe

¹ Nanara, Alaa Muxu Sugandixin to tōrōxi a fati bendeni, ε fan xa ε yitōn na xaxili kedenni, amasōtō naxan bata tōrō fati bendeni, na nun yulubin bata fata. ² Na kanna mi fa a siimayaan ligama adamadiine kunfa feene xōn fō Ala sagona. ³ Amasōtō ε bata yi bu denkeleyatarene rafan feene lige waxati danguxini, ε yi ε sōbe so haramu feene nun kunfa jaxine nun dōlō minna nun haramu sumunne nun dōlō min sumunne nun suxure batu xōsixin ma. ⁴ Na ma, a bata findi e raterena feen na ε to mi fa ε gima e fōxō ra xaxilitare fe tilinxi wuyaxini itoe yi, e yi ε rayelefu. ⁵ Koni e e dentegema nēn Ala xa na feen ma, naxan yitōnxi faxes muxune nun niiramane makiti feen na. ⁶ Nanara, Alaa falan Xibaru Fajin nali nēn hali faxes muxune ma, alogo hali e fati bendena feene to bata yelin makite alo adamadiine birin, e xa lu nii rakisini Ala xōn ma a Nii Sarijanxin barakani.

En xa Ala kiseene rawali ki fajni

⁷ Feene birin najanna bata maso. Nayi, ε a liga xaxinla ra, ε yi ε yete suxu alogo ε xa nō Ala maxande. ⁸ Na birin yi, ε sōbe so xanuntenyaan ma ε bode xa, amasōtō xanuntenyaan nan yulubi wuyaxi janna. ⁹ Ε bode yigiya hali ε mi ε mawuga. ¹⁰ Ala kiseen naxan fixi ε keden kedenna birin ma, ε bode mali na ra. Nayi, ε findima nēn Alaa walike fajine ra naxanye a hinanna sifane birin nawalima. ¹¹ Xa naxan falan tongo, na xa falan ti alo a Alaa falane nan yete tima. Xa muxuna nde walima bonne xa, a xa wali alo Ala a kixi senbeni kii naxan yi, alogo binyen xa fi Ala ma feen birin yi a Muxu Sugandixin Yesu barakani. Binyen nun senben xa fi a tan nan ma habadan han habadan. Amina.

Tōrōna Yesu xōn

¹² Ngaxakedenne, ε tōrō xōdexen nama ε raterena naxan ε lima ε mato feen na, alo fe daxatarena nde na ε li. ¹³ Koni xa ε nun Alaa Muxu Sugandixin tōrō ε bode xōn, ε xa sēwa na ra han, alogo a binyen na mini kenenni ε sēwan xa gbo ayi. ¹⁴ Xa e ε konbi Alaa Muxu Sugandixin xinla fe ra, sēwana ε xa nayi, amasōtō Alaa Nii Sarijanxi binyaxina ε yi. ¹⁵ Anu, ε tan nde yo nama tōrō bayo ε bata findi muxu faxan na hanma mujadana, hanma fe jaxi rabana, hanma nafigina. ¹⁶ Koni xa ε tōrō bayo Yesu mantonne nan ε ra, yagi mi na ra, fō ε Ala binya, bayo a xinla bata lu ε xun ma.

¹⁷ Amasōtō kiti sa waxatin bata a li, a fōlōma Alaa yamaan nan ma. Anu, xa a fōlōma en tan nan ma, naxanye tondima Alaa falan Xibaru Fajin suxe ne tan najanna di? ¹⁸ “Xa tinxin muxun kisi raxōlō, Ala kolontarene nun yulubi kanne tan luma di?”† ¹⁹ Nayi,

* 4:8: A mato Sandane 10.12 nun Yaki 5.20 kui. † 4:18: Sandane 11.31

naxanye tərōma Ala sagoni, ne xa e yete lu e Dali Marigin yii naxan tinxin, e yi lu fe fajin lige.

5

Fonne wanla yamani

¹N xa denkeleya yamaan fonne fan nalimaniya e ye amasoto n fan findixi yamaan fonna nde nan na alo e tan, e nun Alaa Muxu Sugandixina tərōn serena nde. Binyen naxan fama minideni kenenni, n fan na nde soto ma nen. ²E yengi dōxo Alaa xuruse kurun xon, a naxan taxuxi e ra. E karahanxin nama e xun mato a ra de, koni jēnige fajini Ala sagoni. E nama a liga yagitareya feene tōno soto ma koni fo e sōbeni. ³Naxanye taxuxi e ra, e nama nōyaan liga ne xunna alo kuntigine, koni e findi misaala ra kurun xa. ⁴Xuruse Raba Kuntigin na mini kenenni waxatin naxan yi, e mangayaan taxamasenna kōmōtin soto ma nen binyeni naxan mi kale mume!

⁵Banxulanne, e fan xa xuru fonne ma. E birin xa yete magodon lu e ma alo dugina e nema e bode xon ma. Amasoto Kitabun naxa, “Ala wasodene yikalama e feene yi, koni a hinanma nen yete magodone ra.”* ⁶E e magodo Ala senben bun, alogo a xa e yite a waxon waxatini. ⁷E e xaminna feene birin lu a ma, amasoto a yengi e xon.

⁸E yete suxu, e lu e yee ra yi, amasoto e yaxun Yinna Manga Setana sigan tima alo yatan naxan wurundunma. A muxune fenma a naxanye donma. ⁹E kankan a yee ra denkeleyani ken! E xa a kolon a na tōro sifane e ngaxakedenne fan fari dunuƙa yiren birin yi. ¹⁰E na tōro waxatina nde yi, Ala hinanna birin kannan naxan e xilixi a habadan binyeni a Muxu Sugandixini, na yetena e rakelima nen, a yi e senbe so, a e maxōdōxo, e mi mamaxe. ¹¹Senben xa lu a tan nan xa habadan! Amina.

Fala rajanna nun dubana

¹²Silasi, n naxan yate ngaxakeden tōgōndiyaxin na, na nan n malixi n kedi dungini ito sebe e ma, alogo n xa e ralimaniya, n yi sereyaan ba e xa, a Alaa hinanna jōndin nan ito ra, e naxan yi ken! ¹³Denkeleya yamaan naxan Babilōn taani,† Ala naxanye sugandixi alo e tan, ne e xōntōnma. N ma dii xemen Maraka fan e xōntōnma. ¹⁴E bode xōntōn ngaxakedenya sunbuni.

Ala xa bōje xunbenla fi e birin ma e tan naxanye a Muxu Sugandixini.

* 5:5: Sandane 3.34 † 5:13: Babilōn taan findixi wundo falan nan na naxan bunna neen “Romi Taana.” N ma dii xemen Maraka: na bunna neen Piyeri Maraka xanuxi alo a diina. Yanyina nde Piyeri nan Maraka xaranxi denkeleyaan ma.

Piyeri a Kedi Firindena

Piyeri Alaa Falan Kedi Firindena

Kitabun yireni ito sebexi denkeleya muxune nan ma. A sebe xunna findixi muxune nan yenge fe ra naxanye dina fe xaranna tima naxan mi findixi Yesu a fe Xibaru Fajin kedenna ra. Na wule karamoxone bata yi basan denkeleya muxune ra Piyeri a waxatini.

Wule dinane rali muxune mi janye dunuja yi mumε. Nayi, kawandin naxan sebexi Piyeri a Kitabun firinden kui, na feene mon ligama to. A denkeleya muxune kawandima a e xa senbe so Marigina fe kolonni, alogo e nama e yete mayenden wule karamoxone tantan fala fuune xon.

¹ N tan Simon Piyeri Yesu Alaa Muxu Sugandixina walikεen nun a xerana, n tan nan ito sebexi, siga ε ma, ε tan naxanye fan bata denkeleyaan soto naxan nun nxu gbee binyen lan ε naxan soto nxo Ala nun nxu rakisimana tinxinyaan xon ma, Yesu Alaa Muxu Sugandixina. ² Ala xa hinanna nun boje xunbenla fi ε ma, a gbo ayi Ala kolonna nun en Marigi Yesu kolonna xon ma.

Denkeleya muxune yugona

³ Ala senben naxan Yesu yi, na bata feren birin fi en ma alogo en xa en ma dunuja yi gidin naba Ala kolonni naxan en xilixi a binyen nun a fanni. ⁴ Na ma, a bata en tuli sa feene ra, naxanye xunnayerenna nun e gboyaan dangu a birin na, alogo ε xa ε yete soto xosi feene ra kunfan naxanye tima muxune ma dunujani ito yi, ε fan yi Ala kejaan soto. ⁵ Na ma, ε kata ε senben birin na, ε son fajin sa ε denkeleyaan fari, ε kolonna sa son fajin fari. ⁶ ε yete suxun sa ε kolonna fari. ε tunnafanna sa yete suxun fari. ε Ala kolonna sa tunnafanna fari. ⁷ ε ngaxakedenyaan marafanna sa Ala kolonna fari. ε xanuntenyaan sa ngaxakedenyaan marafanna fari. ⁸ Xa kejnani itoe lu ε yi, e yi sabati, e mi ε luye tunnaxolen nun walitareyani en Marigi Yesu kolonni mumε, Alaa Muxu Sugandixina. ⁹ Koni xa ne mi muxun naxan yi, na kanna yeen mi feni gbema, a luma nen alo danxutona, a jinan fa fala a Ala bata a yulubi fonne xafari.

¹⁰ Nanara, ngaxakedenne, ε mon xa ε yixodoxo dangu iki ra Alaa xinla ratindeni e nun a ε sugandi naxan tixi, amasoto xa ε na liga, ε mi bire mumε! ¹¹ Nayi, Yesu Alaa Muxu Sugandixin habadan mangayani so fere gbeen fima ε ma nen en Marigin nun en nakisimana.

¹² Na nan a ligaxi, n feni itoe rabirama ε ma waxatin birin, hali ε to e kolon, ε mon yi na jondi feen suxu ken ε naxan sotoxi. ¹³ N ma miriyani, fanni n na n niini fati bendeni, n lan n na feene rabira ε ma alogo ε xa lu ε yee ra yi. ¹⁴ Amasoto n na a kolon, n niin bamatxon ni i ra fati bendeni, alo en Marigina Alaa Muxu Sugandixin Yesu yetena n nakolon kii naxan yi. ¹⁵ Nayi, n katama nen feren birin na, alogo n na faxa, feni itoe xa no rabire ε ma waxatin birin.

Piyeri bata yi Yesu a binyen to

¹⁶ Nba, Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixin fa feen senbeni, nxu mi muxune tali yitoxine xan falaxi ε xa lan na feene ma, bayo nxu tan yeteen nan a binyen toxi nxu yeene ra. ¹⁷ Amasoto a xunnayerenna nun binyen sotoxi nen Fafe Ala yii, a to na xuiin me fata binye gbee yiren na, a naxa, “N nafan Dii Xemeni ito ra, a bata n kenon ki faji!”* ¹⁸ Nxu yeteen yi na fala xuiin me, sa keli kore, nxu yi a fema geya sarijanxin fari waxatin naxan yi.

¹⁹ Nxu laxi nabine fala tixine ra iki dangu waxati danguxine ra. ε lan ε xa ε xaxili ti ne ra alo lenpun naxan degema dimini han kuye yi yiba, tagalan saren fan yi degε folo ε bojeni. ²⁰ Naxan dangu a birin na, ε na kolon, a Kitabun nabiya fala yo mi fataxi nabina

* 1:17: A mato Matiyu 17.1-5 nun Maraka 9.2-7 nun Luka 9.28-35 kui.

fe yeƆa kiin na. ²¹ Amasɔtɔ nabiya fala yo mi yi kelima adamadiine sagoon ma, koni Alaa Nii Sarijanxin nan yi adamadiine malima, e yi falan ti fata Ala ra.

2

Wule karamɔxɔne fe

¹ Koni wule nabine yi yamaan ye a fɔlɔni. A mɔn na kii nin to, wule karamɔxɔne fan ε ye iki. E wule xaranne rasoma ε tagi naxanye muxune halagima han e yi e mε e kanna ra naxan e xunbaxi. Ne halagin nan xilima e yetε ma xulɛn! ² Muxu wuyaxi birama nen e haramu feene fɔxɔ ra, na muxune yi a liga jɔndi dinan kiraan yi rayelefu. ³ Karamɔxɔni itoe ε rawalima nen mayendenni e fala yitɔnxine xɔn e milani. Koni e makiti feen bata fɔlɔ to mi na ra, e halagi feen mi fa buma.

⁴ Malekan naxanye yulubin liga a fɔlɔni, Ala mi ne ratanga, koni a e rawoli ayi nen yahannama yi. E maraxi yɔlɔnxɔnna ra dimini e kiti sa lɔxɔn yeε ra. ⁵ Muxu singene dunuƆa yi, a mi ne fan natanga, a yi fufa gbeen nafa Ala kolontarene ma, koni a muxu solofere nan tun nakisi e nun Nuhan naxan yi tinxinyana fe kawandin bama.* ⁶ Ala mɔn Sodoma nun Gomora taane fan halagi nen tɛen na, e findi xuben na. A yi e findi misaala ra Ala kolontarene xa, feen naxan fama ligadeni e ra.† ⁷ Ala mɔn Loti tinxin muxun xunba nen, naxan bɔjɛ tɔrɔ na sariyatare kanne haramu feene fe ra. ⁸ Bayo na tinxin muxun to yi dɔxi e tagi, a niin yi lu tɔrɛ lɔxɔ yo lɔxɔ e fe jaxine fe ra, a yi naxanye toma, a e mε. ⁹ Na feene birin nan a yitama fa fala Marigin nɔε dina muxune xunbε nen maratantan feene yi, a yi tinxintarene mara jaxankatan yeε ra kiti sa lɔxɔni, ¹⁰ katarabi na muxune ma, naxanye biraxi fe xɔsixine fɔxɔ ra, e fati benden nafan feene, e yi murute Marigina nɔɔn bun.

Wule karamɔxɔni itoe wɛkilexi, e wasoxi. E mi gaxuma binye kanne rayelefuε. ¹¹ Hali malekan naxanye senben nun fangan gbo wule karamɔxɔni itoe xa, ne mi na sifane rayelefuma kitini Marigin yetagi. ¹² Koni muxuni itoe feene rayelefuma e mi naxanye kolon, e lu alo sube xaxilitare suxu daxin naxanye halagima. Na muxune halagima nen alo subene, ¹³ e tinxintareyaan birin yi saran e ra. A rafan e ma, e yi wasa e waxɔn fe kobine birin na yanyin na. E nɛma e dεge ε fɛma, yagin nun xunnagodon nan a ra, e sɛwa e to ε yanfama. ¹⁴ E yalunyaan fenma e yeen na. E mi wasan yulubin na mume! E fangatarene mabandunma. E darixi mile feene nan na. Dangatɔne nan e ra. ¹⁵ E bata kira tinxinxin yiba, e yi bira Beyori a dii xɛmε Balami a kiraan fɔxɔ ra tantanni naxan ma tinxintareyaan saranna yi rafan a ma. ¹⁶ Koni a sofanla naxan mi nɔε falan tiye, na a muxu xuiin namini nen, a yi nabiin danna sa a xaxilitareya wanli.‡

¹⁷ Wule karamɔxɔni itoe luxi nen alo tigi yili raxarena, alo foyen kundaan naxan tuntunma kore, dimi tilinxi gbeen nan namaraxi e yeε ra. ¹⁸ E waso fala fuune tima, e yi muxune rakunfa fati benden nafan haramu feene xɔn, naxanye baxi e sɔtɔdeni muxu tantanxine ra. ¹⁹ E muxune tuli sama xɔrɔyaan na, anu, e tan yetɛen xɔsi feene konyiyani. Amasɔtɔ sese muxun nɔ, a bata findi na konyin na. ²⁰ Xa e bata futuxulu dunuƆa xɔsi feene ma en Marigin nun en nakisimaan Yesu Alaa Muxu Sugandixin kolon feen xɔn, e mɔn yi tin na feene yi e nɔ, e rapanna jaxuma ayi nen dangu e fɔlɔn na. ²¹ Bayo a yi fisa nun na kanne nama tinxinyaan kiraan kolon, benun e xa a kolon e mɔn yi e xun xanbi so yamari sarijanxini e naxan sɔtɔxi. ²² Naxan ligaxi e ra, na bata sandani itoe jɔndin yita fa fala, “Baren xɛtɛma a baxunna ma.”§ E nun “I nɛen fa xɔsen maxa tun, a mɔn bata sa a makutukutu boroni.”

3

Marigin fa lɔxɔna fe

¹ Ngaxakedenne, n ma kedin firinden ni ito ra, n bata naxan sɛbε ε ma. N na e firinna sɛbɛxi ε ma nen alogo n xa feene rabira ε ma, ε yi xaxili sarijanxin sɔtɔ, ² alogo,

* 2:5: A mato DunuƆa Fɔlɔn 6.1 han 7.24 kui. † 2:6: A mato DunuƆa Fɔlɔn 19.24 kui. ‡ 2:16: A mato Yatɛne 31.16 kui. § 2:22: Sandane 26.11

nabi sarijanxine bata yi falan naxanye ti, ne xa rabira ε ma e nun en Marigin nun en nakisimana yamarine, xerane naxanye rali ε ma. ³ Ε xa a kolon singen fa fala waxati rajanne yi, magele tiine fama nen ε mageledeni naxanye birama e kunfa fe jaxine fɔxɔ ra. ⁴ E a falama nen, e naxa, “Yesu ε tuli sa a fa feen naxan na, na minen? Xabu en benbane faxa waxatin naxan yi feene birin mɔn kii kedenni keli dunuɔa da waxatin ma han to.” ⁵ Amasɔtɔ, e a rakelima a ma nen e jinan ito ra fa fala, to mi na ra Ala yi kore xɔnna da a fala xuiin na, a bɔxɔn ba igen na a lu igen tagi. ⁶ Na igen nan na waxatin dunuɔa birin halagi fufaan na.* ⁷ Koni to kore xɔnna nun bɔxɔ xɔnna ramaraxi tɛen nan xili yi na fala kedenna xɔn, kiti sa lɔxɔn nun Ala kolontarene halagin yɛɛ ra.

⁸ Koni, ngaxakedenne, ε nama jinan fe kedenni ito xɔn ma, soɓe kedenna luxi nen Marigin yɛɛ ra yi alo jɛɛ wuli kedenna, jɛɛ wuli kedenna fan alo soɓe kedenna. ⁹ Marigin mi buma a tuli saan nakamalideni, alo muxuna ndee a mirima kii naxan yi. Koni a dijaxi ε xa nen amasɔtɔ a mi waxi muxe xa halagi, koni fɔ muxune birin xa e xun xanbi so nen e hakene yi.

¹⁰ Anu, Marigin fa lɔxɔna a lima nen, a muxune raterena alo mupadena. Na lɔxɔni, kore xɔnna danguma nen halagi xui gbeeni, a yi seene fan yi gan. Bɔxɔn nun a feene birin yi makenen kitin xili yi. ¹¹ Ne birin to halagima na kii nin, ε lan ε xa findi muxun sifan mundunye ra? Ε dunuɔa yi gidin xa sarijan Ala kolonni, ¹² ε yi gbɛtɛn Ala fa lɔxɔn na, ε kewanle yi a faani fura, dunuɔa nun a yi seene halagima tɛen na lɔxɔn naxan yi. ¹³ Anu, Ala bata en tuli sa kore xɔri nenen nun bɔxɔ xɔri nenen na, tinxinyaan luma denaxan yi. En na nan mamɛma.†

¹⁴ Nanara, ngaxakedenne, ε to na feen mamɛma, ε fɛrɛn birin naba alogo a xa ε li fetareyaan nun sɔntareyani, bɔjɛ xunbenla yi lu ε nun Ala tagi. ¹⁵ Ε xa a kolon a en Marigina dijnan nan muxune rakisima alo en nafan ngaxakedenna Pɔli a sebɛxi ε ma kii naxan yi fe kolonna xɔn Ala naxan fixi a ma. ¹⁶ A na nan sebɛxi a kɛdine birin kui lan feni itoe ma. A kɛdine yirena ndee famu raxɔlɔ, xaxilitarene nun xarantarene yi ne bunne yifu, alo e Kitabun yire gbɛtɛne fan ligama kii naxan yi, e yi e yetɛ rahalagi.

¹⁷ Nanara, ngaxakedenne, ε tan to rakolonxi, ε a liga ε yeren ma, alogo sariyatare kanne tantanna nama ε li, ε yi bɔnɔ ε tide barakaxini. ¹⁸ Koni ε lu sigɛ yɛɛn na en Marigin nun en nakisimaan Yesu Alaa Muxu Sugandixina hinanna nun a kolonni. Binyen xa fi a tan nan ma iki han habadan. Amina.

* 3:6: A mato Dunuɔa Fɔlɔn 1.6-9 nun 7.11 kui. † 3:13: A mato Esayi 65.17 nun 66.22 kui.

Yoni a Kedi Singena Yoni Alaa Falan Kedi Singen Naxan Sebe

Kedi saxan nan xili saxi Yoni xun ma hali a xinla to mi sebexi e kui. Denkeleya yamaan singe ra muxune nan a falaxi na kiini, a yi findi namunna ra. A singen mi xibaru yo fixi en ma lan a sebe muxun ma, a mon mi a falaxi a sebexi naxanye ma. Kedini ito sebexi nen alogo a xaran muxune xa e senbe so, e xa lu Alaa yamani, nanara e lu xanuntenya kendeni. A mon sebexi alogo e xa e makuya wule dinane ra naxanye yi Yesu a fe Xibaru Fajini fuma.

Kitabun yireni ito foloni a sebe xunna nan yebama (1.1-4). A yi yamaan senbe so naxanye lan e lu Ala nun a Muxu Sugandixin Yesu xon, e nun lanna xa lu e tagi. Nayi, e lan nen e yi muxune sereyaan suxu naxanye Yesu to. Kitabun yireni ito sebe muxuna a xaran muxune senbe soma a e xa lu kenenni, bayo kenenna nan Ala ra. Na feen ma, e lan nen e xanuntenyaan yamarin suxu (1.5-2.17). Na xanbi ra, Kitabun sebe muxuna Yesu a dinan matandi muxune nan ma fe falama en xa, wule falan naxanye a falama a Marigin mi Yesu ra (2.18-29). Na xanbi ra, a mon yi Alaa diine kii kenden yita en na: E tinxinna, e mon e bode xanuxi kii naxan yi (3.1-24). A yelin xanbini tantanna nun nondin tagi rase (4.1-6), Kitabun yireni ito sebe muxun mon yi xete xanuntenyana fe ma: Findi fena Ala gbeen na, i xanuntenyaan liga, bayo Ala nan xanuntenyaan na (4.7-21). A a falan najanma denkeleyaan senben nan ma, a mon yi a Kitabun fala xonne makenen (5.1-21).

Kitabun yireni ito denkeleyaan kii yeteen nan yitama. A denkeleya muxune xaxinla nan yigboma, a yi e mali e xete fe jaxin foxo ra, a yi e senbe so Yesu yi, e nun a xanuntenyana lan bonne ma.

Habadan nii rakis in falana fe

¹ Siimaya falan naxan yi na nun xabu dunuɲa foloni, nxu bata na me, nxu yi a to, nxu yi a yigbe, nxu bata nxu yiin din a ra, nxu na nan ma fe ralima e ma. ² Na siimayaan bata mini kenenni, nxu yi a to. Nxu na nan ma fe sere bama. Nxu yi habadan nii rakisina fe rali e ma naxan yi Fafe Ala fema, naxan minixi kenenni nxu xa. ³ Nxu naxan mexi, nxu yi a to, nxu na nan ma fe falama e fan xa, alogo e xa sa nxu fari ngaxakedenyani, naxan Fafe Ala nun a Dii Xemena Yesu Alaa Muxu Sugandixini. ⁴ Nxu ito sebexi e ma nen alogo en ma sewan xa defe.

Ala nan kenenna ra

⁵ Nxu falan naxan mexi Yesu ra, nxu na nan nalima e ma fa fala kenenna nan Ala ra, dimi yo mi a yi! ⁶ Xa en na a fala a en ngaxakedenyaan ligama a tan xon ma, koni en sigan tima dimini, en bata wulen fala na yi. Nondin mi en kewanle yi. ⁷ Xa en sigan ti kenenni alo a tan yeteen kenenni kii naxan yi, en bata lu en bode xon ngaxakedenyani nayi, Alaa diin Yesu wunla yi en sarijan en yulubine birin ma.

⁸ Xa en na a fala fa fala yulubi mi en ma, en bata en yete mayenden nayi, nondi mi en xa nayi! ⁹ Koni xa en na en ti en yulubin na, a tan lannayaan nabama nen, a tinxin, a en mafeluma nen en yulubine birin na, a yi en sarijan tinxintareyaan birin ma. ¹⁰ Xa en na a fala fa fala en mi yulubi ligaxi, en bata Ala findi wule falan na nayi. Nayi, a falan mi en yi mume!

2

Ala solona muxun nan Yesu ra

¹ N ma diine, n ni ito sebema e ma nen alogo e nama yulubin liga. Koni xa muxuna nde yulubin liga, Fafe Ala solona tiina en yii naxan findixi Alaa Muxu Sugandixin Yesu ra, Tinxindena. ² Amasoto Yesu bata findi en yulubine xafari saraxan na. En tan gbansanna mi a ra, koni en nun dunuɲa muxune birin.

³ En na a kolonma ito nan xɔn a en bata Ala kolon, xa en bata a yamarine suxu. ⁴ Naxan na a fala, a naxa, “N bata Ala kolon” koni a mi a yamarine suxi, wule falan nan na kanna ra, jɔndi mi a tan yi. ⁵ Koni naxan Alaa falan suxuma, Alaa xanuntenyaan kamalixi na kanni. En na a kolonma na kii nin fa fala en na Ala yi: ⁶ Naxan na a fala a a tan Ala nin, fɔ na kanna xa sigan ti nen alo Yesu.

Yamari nenena fe

⁷ N xanuntenne, n mi yamari nenɛn xan seβema ε ma fɔ a fonna naxan yi ε yii xabu a fɔlɔni. Yamari fonni ito, falan na a ra, ε bata yi naxan mε. ⁸ Anu, n yamari nenɛn seβema ε ma, naxan jɔndin makenɛnxi fata Yesu ra e nun ε tan.* Amasɔto dimin danguma. Nɔndin kenenna nan bata dege fɔlɔ.

⁹ Muxun naxan a falama a a tan kenenna nin, koni a a ngaxakedenna rapaxuxi, na kanna mɔn dimini singen. ¹⁰ Naxan a ngaxakedenna xanuma, na kanna kenenna nin. Muxu ratantan fere yo mi na kanni. ¹¹ Koni naxan a ngaxakedenna rapaxuma, na kanna dimin nin, a sigan tima dimin nin. A mi a sigaden kolon amasɔto dimin bata a yeɛn danxu.

¹² N ma diine,
n na a seβema ε ma
fa fala ε bata mafelu ε yulubine ra Yesu xinla fe ra.

¹³ Fafane, n na a seβema ε ma
fa fala naxan yi na xabu a fɔlɔni,
ε bata na kolon.

Banxulanne, n na a seβema ε ma
fa fala ε bata Fe Naxin Kanna nɔ.

¹⁴ N ma diine, n na a seβema ε ma
fa fala ε bata Fafe Ala kolon.

Fafane, n na a seβema ε ma
fa fala naxan yi na nun
xabu a fɔlɔni, ε na kolon.
Banxulanne, n na a seβema ε ma
fa fala, ε senben gbo.

Alaa falana ε yi,
ε mɔn bata Fe Naxin Kanna nɔ.

¹⁵ E nama dunuɲa nun a yi seene xanu. Naxan na dunuɲa xanu, Fafe Alaa xanuntenyaan mi na kanni. ¹⁶ Amasɔto feen naxan birin dunuɲa yi, alo fati bendena kunfa jaxine e nun yeɛn kunfama seen naxanye xɔn e nun nafunla naxan muxun wasoma ayi, ne mi fataxi Ala xan na, fɔ dunuɲa. ¹⁷ Dunuɲa nun a kunfane birin danguma nen. Koni naxan Ala sagoon ligama, na kanna luma nen han habadan.

Yesu yaxune fe

¹⁸ N ma diine, waxati rapanna bata a li. E bata yi a mε nun fa fala Alaa Muxu Sugandixin yaxun fama.† Nba, iki Alaa Muxu Sugandixin yaxu wuyaxi bata mini kenenni. Nanara, en na a kolonxi fa fala a waxati rapanna bata a li. ¹⁹ Na muxune minixi en tan nan ye, koni en gbee mi yi e ra, bayo xa en gbeen nan yi e ra nun e yi luma nen en ye. Koni e bata keli en ye. Na nan a yitaxi fa fala en gbee mi yi ne sese ra nun.

²⁰ Koni Sariɲantɔɔn bata a Niin nagodo ε xun ma, ε birin a fe kolon. ²¹ N mi ito seβexi ε ma nayi fa fala a ε mi jɔndin kolon, koni bayo ε a kolon, e nun wule yo mi kelixi jɔndini.

²² Wule falana nde ra? Naxan a falama, a naxa, Alaa Muxu Sugandixin mi Yesu ra. Alaa Muxu Sugandixin yaxun nan na ra. Na kanna bata a mε Alaa Diin nun Fafe Ala ra sanɲa ma kedenni. ²³ Bayo naxan yo na a mε Alaa Diin na, Fafe Ala fan mi na kanni. Naxan na a ti Alaa Diina fe ra, Fafe Ala fan na kanni.

²⁴ E a liga ε yeren ma ε falan naxan mε a singeni, na xa lu ε yi ken! Xa na liga, ε fan luma nen Dii Xemen nun Fafe Ala yi. ²⁵ Yesu yetɛen bata en tuli sa naxan na, habadan nii rakisin nan na ra.

* 2:8: A mato Yoni 13.34 kui. † 2:18: A mato Tesaloniki Firinden 2.3-4 kui.

²⁶ N feni itoe sɛbɛxi ε ma muxune nan ma fe ra naxanye kataxi ε mayenden feen na. ²⁷ E tan fan, ε Nii Sarijanxin naxan sɔtɔxi a ra, fanni na ε yi ε mako mi fa xaranna ma sɔnɔn. A Nii Sarijanxina ε xaranma nɛn feen birin ma. Na to findixi jɔndin nan na wule mi naxan yi, nayi ε lu a tan nin alo a ε xaranxi kii naxan yi.

²⁸ N ma diine, iki, ε xa lu a tan yi, alogo a na mini kenenni waxatin naxan yi, en yi lu xaxili ragidini, alogo en nama yagi a yεε ra a fa lɔxɔni. ²⁹ Xa ε a kolon fa fala Yesu tinxin, ε mɔn xa a kolon fa fala muxun naxan tinxinyaan ligama, na bata bari Ala yi.

3

Alaa Diine

¹ A mato Fafe Ala xanuntenya sifa gbeen naxan fixi en ma a yi a fala en ma a a diine. Na nan en na yati! Na nan a ligaxi dunuɲa mi en kolon amasɔtɔ e mi Ala kolon. ² N xanuntenne, Alaa diine nan en na iki, koni en sa findima naxan na, na munma mini kenenni singen, koni en na a kolon fa fala a Yesu na mini kenenni waxatin naxan yi, en ligama nɛn alo a tan amasɔtɔ en na a toma nɛn alo a kii naxan yi. ³ Muxu yo a yigin saxi Yesu yi, na a yete rasarijanma nɛn alo Yesu sarijan kii naxan yi.

⁴ Naxan yo yulubin ligama, na bata sariyan kala. Yulubin nan sariya kalan na. ⁵ Anu, ε a kolon fa fala a Yesu bata mini kenenni alogo a xa en ma yulubine xafari. Yulubi yo mi a tan yi. ⁶ Muxu yo luma Yesu yi, na kanna mi luyε yulubin lige. Naxan luma yulubin lige, na mi Yesu toxi singen, a mɔn munma a kolon. ⁷ N ma diine, muxu yo nama ε mayenden. Naxan fe tinxinxin ligama, tinxin muxun nan na ra alo Yesu tinxinxii kii naxan yi. ⁸ Naxan luma yulubin lige, na fataxi Yinna Manga Setana nan na amasɔtɔ Yinna Manga Setana bata yulubin liga xabu a fɔlɔni. Alaa Dii Xemen minixi kenenni ito nan ma fe ra yati, a Yinna Manga Setana wanle kala.

⁹ Naxan barixi Ala yi, na mi luyε yulubin lige amasɔtɔ Ala sɛnben bata lu a tan yi, a mi nɔε luyε yulubin lige, bayo a barixi Ala nin. ¹⁰ Alaa Diine nun Yinna Manga Setana a diine tagi rabaan na kii nin. Naxan mi fe tinxinxin ligama na mi fataxi Ala ra hanma naxan mi a ngaxakedenna xanuxi.

ε ε bode xanu

¹¹ E falani ito nan mɛxi xabu a fɔlɔni, a en xa en bode xanu. ¹² En nama liga alo Kayini naxan yi fataxi Fe Naxin Kanna ra, a a xunyen faxa. Kayini a xunyen faxa nanfera? Amasɔtɔ a tan kewanle yi jaxu, koni a xunyen yi tinxin.

¹³ Ngaxakedenne, na nama findi ε tɛrɛna feen na, xa dunuɲa muxune ε rajaxu.

¹⁴ En tan a kolon, a en bata keli sayani, en so nii rakisini bayo en bata en ngaxakedenne xanu. Xanuntenyaan mi muxun naxan yi, na mɔn sayani singen. ¹⁵ Muxun naxan a ngaxakedenna rajaxuma, faxa tiin nan na kanna ra. E a kolon fa fala habadan nii rakisin mi luxi faxa ti yo yi! ¹⁶ En xanuntenyaan kolonma ito nan xɔn ma fa fala Yesu bata a niin fi en ma fe ra. En fan daxa en yi en niin fi en ngaxakedenne fe ra. ¹⁷ Xa dunuɲa nafunla muxuna nde yii, a yi a ngaxakedenna to, a makoon sena nde ma, koni a mi kininkinin na kanna ma, Alaa xanuntenyaan luxi a yi di nayi? ¹⁸ N ma diine, en ma xanuntenyaan nama findi de yi falan na tun, fɔ en kewanle xa a yita jɔndini.

Xaxili ragidina Ala yetagi

¹⁹ En na a kolonma na nan ma, fa fala en jɔndini, en bɔjɛn yi sa Ala yetagi. ²⁰ Amasɔtɔ xa en bɔjɛna en yalagi, en na a kolon fa fala Ala gbo en bɔjɛn xa, a feen birin kolon. ²¹ Nanara, n xanuntenne, xa en bɔjɛn mi en yalagi, en xaxili ragidini Ala yetagi. ²² En na sese maxɔdin a ra, en na sɔtɔma nɛn bayo en na a yamarine suxuma, en yi a kenɛn feene liga. ²³ A yamarin nan ito ra, a en xa denkeleya a Dii Xemen xinla ma, Yesu Alaa Muxu Sugandixina, en yi en bode xanu alo a en yamarixi kii naxan yi. ²⁴ Muxu yo a yamarine suxu, na kanna Ala yi, Ala fan na kanni. En na a kolon fa fala Ala en yi, a to bata a Nii Sarijanxin fi en ma.

4

Wule nabine fe

¹ N xanuntenne, ε nama la muxune birin na a Alaa Nii Sarijanxina e yi, koni ε e keɲaan feɛfeɛe singen, ε yi a kolon, niin naxan e tan yi, xa na kelixi Ala nan ma. Amasoto wule nabi wuyaxi bata mini dunuɲa xun xɔn. ² ε Alaa Niin kolonma ikii nin: Nii yo a ti a ra fa fala Yesu Alaa Muxu Sugandixin bata fa fati bendeni, ne kelixi Ala nan ma. ³ Koni nii yo mi a ti Yesu a fe ra, na mi kelixi Ala ma. Alaa Muxu Sugandixin yaxun niin nan na ra, ε naxan fa fe mexi, anu, a dunuɲa yi iki.

⁴ ε tan, n ma diine, ε fataxi Ala nan na, ε bata ne nɔ. Amasoto senben naxan ε tan yi, na gbo dunuɲa gbeen xa. ⁵ Dunuɲa muxune nan e tan na. Nanara, e dunuɲa feene falama, dunuɲa muxune yi e tuli mati e ra. ⁶ Koni en fataxi Ala nan na. Naxan Ala kolon, na a tuli matima en xuiin na nen. Koni naxan mi fataxi Ala ra, na mi a tuli matima en xuiin na. En na a kolonma na kii nin, niin naxan findixi jɔndin kanna ra e nun tantanna niina.

Ala nan xanuntenyaan na

⁷ N xanuntenne, en na en bode xanu, amasoto xanuntenyaan kelixi Ala nan ma, anu naxan yo muxun xanu, na barixi Ala nin, na kanna mɔn Ala kolon. ⁸ Naxan mi a boden xanuma, na mi Ala kolon, amasoto Ala nan xanuntenyaan na. ⁹ Ala a xanuntenyaan yitaxi en na ikii nin: Ala bata a Dii Xeme keden peen nafa dunuɲa yi, alogo en xa nii rakisin soto a xɔn ma. ¹⁰ Xanuntenyani ito, fa fala en bata Ala xanu, na xa mi a ra, koni a tan bata en xanu, a yi a Dii Xemen nafa en yulubi xafari saraxan na.

¹¹ N xanuntenne, xa Ala bata en xanu na kiini, a lan nen en fan xa en bode xanu. ¹² Muxu yo munma Ala to singen. Koni, xa en na en bode xanu, nayi Ala bata lu en yi, a xanuntenyaan fan bata kamali en yi nayi.

¹³ En na a kolonma ito nan xɔn ma fa fala en Ala yi, a fan en yi: a to bata a Nii Sarijanxin fi en ma. ¹⁴ Nxu bata a to, nxu yi a seren ba bonne xa, nxu naxa, “Fafe Ala bata a Dii Xemen nafa, a findi dunuɲa rakisimaan na.” ¹⁵ Naxan na a tiye a ra fa fala Yesu Alaa Dii Xemen nan a ra, na kanna bata lu Ala yi, Ala fan na kanni. ¹⁶ Alaa xanuntenyana en xa, en bata na kolon, en mɔn bata denkeleya a ma.

Ala nan xanuntenyaan na. Muxu yo lu xanuntenyani, na kanna bata lu Ala yi, Ala fan na kanni. ¹⁷ Xanuntenyaan kamalixi en tan yi na nan ma, alogo en xa xaxili ragidin soto lan Kiti Sa Lɔxɔna fe ma. Amasoto en fan luxi nen alo a tan dunuɲani ito yi. ¹⁸ Gaxu mi xanuntenyani. Xanuntenya defexin gaxun kedima nen, bayo muxun gaxuma a fe jaxin saranna nan yeɛ ra. Nayi, naxan gaxuma, na mi kamalixi xanuntenyani.

¹⁹ En bata Ala xanu bayo a singe en xanuxi. ²⁰ Xa muxuna a fala, a naxa, “N bata Ala xanu,” koni a ngaxakedenna rapaxu a ma, wule falan nan na kanna ra. Amasoto a a ngaxakedenna naxan toma, xa a mi na xanu, a mi nɔε Ala xanue nayi a mi naxan toma. ²¹ Anu, a bata yamarini ito so en yii, a naxa, “Naxan Ala xanuxi, a lan nen na kanna xa a ngaxakedenna fan xanu.”

5

En bata dunuɲa fe jaxine nɔ

¹ Naxan yo denkeleyaxi a ma, a Alaa Muxu Sugandixin nan Yesu ra, a Alaa Diin nan a ra, na barixi Ala nin. Naxan na Fafe Ala xanu, na bata a Diin fan xanu. ² En na a kolonma ikii nin a en bata Alaa diine xanu: en na Ala xanu, en yi a yamarine suxu. ³ Amasoto Ala xanu feen findixi a yamarine suxu feen nan na. Anu, a yamarine mi goron xan na en tan xa, ⁴ amasoto naxanye birin barixi Ala yi, ne bata dunuɲa feene nɔ, anu dunuɲa feene nɔ feren findixi en ma denkeleyaan nan na. ⁵ Nde dunuɲa feene nɔε? Fɔ naxan na denkeleya Yesu ma fa fala a Alaa Dii Xemen nan a ra.

Sereyaan naxan ba Yesu fe yi

⁶ Yesu Alaa Muxu Sugandixin nan faxi igen nun wunla ra. * A mi faxi igen xan gbansan na, koni e nun a wunla. Alaa Nii Sarijanxin nan na sereyaan bama bayo Nii Sarijanxin nan nɔndin na. ⁷ Amasɔto sere saxan na Yesu a fe yi: ⁸ Alaa Nii Sarijanxina, igena, e nun wunla, ne birin sereya kedenna nan bama. ⁹ Xa en muxune sereyaan name, Ala sereyaan gbo na xa, amasɔto Ala sereyaan bama a Dii Xemen nan ma fe yi. ¹⁰ Naxan na denkeleya Alaa Dii Xemen ma, sereyani ito nan na kanna bɔneni. Koni xa naxan mi denkeleya Ala ma, na bata Ala yate wule falan na amasɔto a mi denkeleyaxi Alaa sereya baxin ma a Dii Xemena fe yi. ¹¹ Awa, na sereyaan ni ito ra fa fala Ala bata habadan nii rakisin fi en ma. Habadan nii rakisini ito a Dii Xemen nin. ¹² Dii Xemeni ito nema muxu yo yi, nii rakisin fan na kanni. Alaa Dii Xemen mi muxun naxan yi, nii rakisin mi na kanna fan yi.

Habadan Niina fe

¹³ E tan naxanye bata denkeleya Alaa Dii Xemen xinla ma, n feni itoe sebexi e ma nen alogo e xa a kolon fa fala habadan nii rakisina e xa. ¹⁴ Xaxili ragidini ito en yi Ala yetagi fa fala xa en na a maxɔdin fefe ra lan a sagoon ma, a en xuiin namema nen. ¹⁵ Xa en na a kolon a a en xuiin namema nen, nayi en mɔn a kolon a en na a maxɔdin fefe ra, en bata na sɔto.

¹⁶ Xa muxu yo a ngaxakedenna to yulubin lige naxan mi rananma sayaan ma, a xa Ala maxandi a xa, a nii rakisin fima a ma nen. N naxan ma, naxan yulubin mi rananma sayaan ma. Koni yulubina nde na naxan rananma sayaan ma, n mi a fale e xa fa fala e xa Ala maxandi na feen na. ¹⁷ Tinxintareyaan birin findixi yulubin nan na, koni yulubin birin mi rananma sayaan ma.

¹⁸ En na a kolon fa fala naxan yo bata bari Ala yi, na mi luye yulubin nabe. Amasɔto Alaa Dii Xemena a kantanma. Nanara, Fe Naxin Kanna mi nɔe sese ra a xili ma.

¹⁹ En na a kolon fa fala en fataxi Ala nan na, en mɔn a kolon a dunuɔna birin Fe Naxin Kanna senben nan bun ma.

²⁰ En na a kolon fa fala Alaa Dii Xemen bata fa, a yi xaxinla fi en ma alogo en xa Nɔndin Kanna kolon. En fan luxi Nɔndin Kanna Ala yi a Dii Xemen Yesu Alaa Muxu Sugandixin barakan nin. A tan nan Nɔndin Kanna Ala ra, e nun habadan nii rakisina.

²¹ N ma diine, e masiga suxure feene ra.

* 5:6: A faxi igen naxan na, na findixi marafuun misaala ra. Yesu fan nafu nen igeni. Wunla findixi Yesu a faxa feen nan misaala ra.

Yoni a Kedin Firindena Yoni Alaa Falan Kedin Firinden Naxan Sebe

Kitabun yireni ito sebe muxun finde Xera Yoni nan na. A mon a sebexi muxun naxanye ma, a naxa, “Naxalan sugandixina Ala xon e nun a diine.” Ne findixi denkeleya muxuna ndee nan na. A naxanye ma fa fala “Naxalan sugandixina,” na nae finde wundo falan nan na naxan bunna nen “denkeleya yamana.” Kitabun yireni ito sebexi nen yanyina nde jee tonge suulun yate, Yesu te xanbini kore xonna ma. A muxune senbe soma alogo e xa lu jondin nun xanuntenyani. A mon e rakolonma wule xerane fe ma.

¹ N tan denkeleya yamaan fonna nan kedini ito sebexi jaxalan sugandixin ma e nun a diine,* n xanuntenne jondini. Naxanye birin jondin kolon, ne fan e xanuxi ² jondina fe ra naxan luma en yi a mon luma en xon nen habadan.

³ Fafe Ala e nun Yesu Alaa Muxu Sugandixina, Fafe Alaa Dii Xemena, na xa hinan en na, a kininkinin en ma, a baje xunbenla fi en ma jondin nun xanuntenyani.

Jondin nun xanuntenyana fe

⁴ N sewa nen kati, n to e diina ndee to sigan tiye jondin kiraan xon ma alo Fafe Ala a yamari en ma kii naxan yi. ⁵ Iki, i tan jaxalan[†] son fajina, n naxan maxodinma i ma sebexi ito yi, na mi findixi yamari nen xan na fo naxan yi en yi xabu a foloni fa fala en xa en bode xanu. ⁶ Xanuntenyaan ni ito ra fa fala en xa sigan ti a yamarine bun. A yamarin ni ito ra a en xa sigan ti xanuntenyani alo e bata a me kii naxan yi xabu a foloni.

⁷ Muxu mayenden wuyaxiye bata mini dunuɗa yi, naxanye mi e tima a ra fa fala a Yesu, Alaa Muxu Sugandixin fa nen fati benden kiini. Muxu mayendenne nun Alaa Muxu Sugandixin yaxune nan na muxu sifane ra. ⁸ E a liga e yeren ma, e nama en ma wanla tonon kala, alogo e xa e konton kamalixin soto. ⁹ Naxan mi luma Alaa Muxu Sugandixina xaranni fo dangu a ra, Ala mi na kanni. Naxan na lu Yesu a xaranni, Fafe Ala nun a Dii Xemen fan luma nen na kanni. ¹⁰ Xa muxu yo fa xaranna ra e konni naxan mi findixi xaranni ito ra, e nama a yigiya e konni, e nama a konton. ¹¹ Amasoto naxan a kontonma, na bata kafu a ma a wali jaxine yi.

Fala donxena

¹² Fe wuyaxi n kui n naxan fale e xa, koni n mi waxi a sebe feni kedini. Koni a xonla n ma, n xa sa falan ti e xa yee nun yee alogo en ma sewan xa defe.

¹³ Ala i magilen naxan sugandixi, na diine i konton.‡

* 1:1: Naxalan sugandixin findixi denkeleya yamana nde nan na. Wundo falan na a ra. A diine findixi denkeleya muxune nan na na yamaan ye. † 1:5: ito findixi wundo falan nan na lan denkeleya yamana nde ma. ‡ 1:13: Na findixi wundo falan nan na lan sorani ito falatide singen ma. Yoni yi denkeleya yamaan naxan kui, na nan yamaan boden magilen na. A diine findixi denkeleya muxun bodene nan na.

Yoni a Kedin Saxandena Yoni Alaa Falan Kedin Saxanden Naxan Sebe

Xera Yoni Kitabun yireni ito sebexi muxuna nde nan ma naxan xili Gayosi. A na muxun nakolon muxu gbetε a fe ma naxan xili Diyotirefi. En na a rakɔrsima Kitabun yireni ito xɔn ma, a denkeleya muxune yisuxi kii naxan yi, na findixi xanuntenyaan nun tinxinyaan nan na.

¹ N tan denkeleya yamaan fonna nan ito sebexi n xanuntenna Gayi ma, naxan nafan n ma jɔndini.

² N xanuntenna, n na Ala maxandima alogo feen birin xa siga yεen na i tan xa, i fatin yi kendεya alo i niin fan kii naxan yi. ³ N sɛwaxi kati, amasɔtɔ ngaxakedenna ndee bata fa, e yi sereyaan ba lan i ya jɔndi suxun ma, a i sigan tima jɔndini. ⁴ Naxan findixi n ma sɛwa gbeen na, n to a mε fa fala a n ma diine sigan tima jɔndin nin.

Gayi tantun fena

⁵ N xanuntenna, i wanla kema en ngaxakedenne xa lannayani hali i to mi yi e kolon. ⁶ E bata i ya xanuntenyana fe fala denkeleya yamani be. Nayi, i lan i xa e mali fanda feen na e xɛraya sigatini alo Ala wama a xɔn kii naxan yi. ⁷ Amasɔtɔ e sigatiin dε suxuma Yesu xinla nan ma fe ra. E mi sese sɔtɔma denkeleyatarene yii. ⁸ Nayi, en lan en yi muxu sifani itoe mali alogo en xa wali en bode xɔn jɔndini.

Diyotirefi nun Demetiri

⁹ N fena nde sεbe nen denkeleya yamaan ma, koni a xɔnla Diyotirefi ra a xa findi e yεeratiin na, na mi n ma falan yatεxi sese ra. ¹⁰ Nanara, xa n fa, a feen naxanye birin ligama, a yi fala jaxine raxuya ayi nxɔ fe yi, nxu ne birin falama nen. A mi a luxi na ma fɔ a tondi en ngaxakedenne yisuxε. Naxanye fan yi waxi e yisuxu feni, a yi tɔnna sa ne fan na, a yi ne kedi denkeleya yamani.

¹¹ N xanuntenna, i nama fe jaxin naliga fɔ fe fajina. Naxan fe fajin ligama, na fataxi Ala nan na. Naxan na fe jaxin liga, na mi Ala kolon.

¹² Muxun birin Demetiri xili fajin falama alo a lan jɔndin ma kii naxan yi. Nxu fan a fe fajin sereyaan bama. Anu, ε a kolon a jɔndin nan nxɔ sereyaan na.

Xɔntɔn dɔnxεna

¹³ Fe wuyaxi n kui, n xa a fala i xa, koni n mi waxi a sεbe feni. ¹⁴ Koni a xɔnla n ma n xa i to sinma alogo en xa falan ti yεε nun yεε. ¹⁵ Ala xa bɔjε xunbenla fi i ma. I xɔyine birin i xɔntɔn. En xɔyine birin xɔntɔn nxu xa menni ki fajni.

Yudi a Kεdina Yudi Alaa Falan Naxan Σεβε

Yudi Kitabun yiren naxan σεβεxi, na kawandin masoxi Piyeri a kedin firinden nan na, a gbengbenna a sora firindena. E firinna birin muxune nan matandima naxanye dina fuune ralima naxanye mi findixi xaxili faɗin na.

Xɔntɔnne

¹ N tan Yudi nan ito σεβεxi, Yesu Alaa Muxu Sugandixina walikεna, Yaki ngaxakedenna. N yi a rasiga Fafe Alaa muxu xilixine ma, a naxanye xanuxi, Yesu Alaa Muxu Sugandixin naxanye kantanma.

² Ala xa kininkininna nun bɔɓɛ xunbenla nun xanuntenyaan sabati ε yi.

Wule karamαxɔne fe

³ Ngaxakedenne, a xɔnla yi n ma nun ki faɗi n xa ito σεβε ε ma lan en kisi feen ma, koni n na a toxi nen fɔ n xa a σεβε nen lan ε senβε so feen ma denkelεyaan xun mayengεdeni Ala bata naxan fi a yama sarijanxin ma sanja ma keden han habadan. ⁴ Amasɔtɔ muxuna ndee bata so ε ye wundoni naxanye yalagi feen bata yi σεβε nun xabu a rakuya. Ala kolontarene nan ne ra, naxanye Alaa hinanna findima haramu feene liga xunna ra, e yi e mε Yesu ra, Alaa Muxu Sugandixina, en kari keden peena, en Marigina.

⁵ Koni hali ε to feni ito kolon, n mɔn waxi a rabira feen nin ε ma fa fala Marigina Isirayila yamaan nakisi nen Misiran yamanani, koni a mɔn yi denkelεyatarene fan halagi na xanbi ra. ⁶ Malekana ndee fan to e yetε lu binyetareyani, e e mε e tiden na, Ala yi ne balan dimi tilinxin xɔre ra, e xidixi habadan yɔlɔnxɔnne ra han kiti sa lɔxɔ gbeena. ⁷ A mɔn na kii nin, Sodoma nun Gomora nun e rabilinna taane fan yi yalunyaan ligama e kafu e bode ma kiina nde yi naxan mi lan adamadiine ye. Ala ne fan findi nen misaala ra, a yi e naxankata habadan tεeni.*

⁸ Na muxun naxanye soxi ε tagi, ne fan xiyene sama naxanye a ligama e haramu feene raba e fatine yi, e murute sariya kanne ma, e malekane rayelefu. ⁹ Bayo, hali maleka kuntigin Mikeli mi susu Yinna Manga Setana yalagi konbin tiye. E yi fe matandini waxatin naxan yi lan Musa binbina fe ma, a fala nen gbansan, a naxa, “Marigina Ala xa falan ti i xili ma.”† ¹⁰ Koni muxuni itoe tan senβε kannu naxanye rayelefuma, e mi ne kolon. E na ndee kolon e xaxilitareyani alo subene xaxili mi naxanye ma, anu, na nan yati e birama halagini. ¹¹ Gbalona e xa bayo e bata bira Kayini misaala fɔxɔ ra. E bata e gi tɔnɔne fɔxɔ ra tantanni alo Balami. E bata halagi amasɔtɔ e bata murute alo Kora.‡ ¹² Na muxune bata ε ngaxakedenyaan malanne raharamu, e e dεge ε xɔn han! E mi yagima, e e yetε nan tun katama. E luxi nen alo tulen na te ayi, foyen yi a tuntun, a dangu. E mɔn luxi nen alo wudin naxanye mi bogima e waxatini, e yi tala, e raxɔri. ¹³ E luxi nen alo fɔxɔ igen mɔrɔn gbeene,§ e yagitareya feene raxuyama ayi alo baan xunfanna, alo sare tununxin naxanye sa sinma habadan tilin dimi gbeen xɔre ra.

¹⁴ N benba Adama bɔnsɔnna yixεten solofereden Xenɔki nabiya falane ti e tan nan ma fe ra, a naxa, “Marigin fama nen e nun a maleka sarijanxi wuli wuli wuyaxi, ¹⁵ alogo a xa fa birin makiti, a yi Ala kolontarene birin sɔnna yita e ra e Ala kolontare wanle fe ra, e nun Ala kolontare yulubi kanne fala xɔdεxen naxanye birin tixi Ala ma.” ¹⁶ Na muxune luma e mawuge, e mi wasama. E biraxi e kunfa feene nan tun fɔxɔ ra, e lu waso falane tiye, e muxune matɔxɔ se feen na.

Kawandina

* 1:7: A mato Dunuja Fɔlɔn 19.1-29 kui. † 1:9: Taruxun naxan ma fe falaxi be, na mi toma Kitabun kui yire gbεε. ‡ 1:11: Kayini a fe mato Dunuja Fɔlɔn 4.3-8 kui. Balami a fe mato Yatene 31.16 kui. Kora a fe mato Yatene 16.1-35 kui. § 1:13: Igen mɔrɔnne: alo foyen na so igeni.

¹⁷ Koni ngaxakedenne, en Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixina xerane fe famatōon naxanye fe falaxi, na xa rabira ε ma. ¹⁸ E a fala nen ε xa, e naxa, “Muxu magelene fama nen waxati rajanne yi, naxanye biraxi e kunfa feene fōxō ra Ala kolontareyani.” ¹⁹ Na fe jaxi rabane nan ε yitaxunma, naxanye luxi alo subene, Alaa Nii Sarijanxin mi naxanye yi. ²⁰ Koni ε tan, n xanuntenne, ε lu sabate ε denkeleya sarijanxini. Ε Alaa maxandi a Nii Sarijanxini. ²¹ Ε lu Alaa xanuntenyani, ε nema Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixina hinanna mame waxatin naxan yi, a xa ε xali habadan nii rakisini.

²² Siken naxanye yi, ε kininkinin ne ma. ²³ Ε e xasun tēni, ε yi e rakisi. Ε kininkinin bonne fan ma Alaa yεragaxuni, hali e dugin naxanye xōsixi e fati bēnden naxan feene xōn, ε yi ε masiga ne ra.

Ala maxandin nun Ala tantunna

²⁴ Naxan nōε ε ratangε tantan feene birin ma, a yi ε ti fetareyani a binyeni a yetagi sēwani, ²⁵ binyen nun mangayaan nun sēnben nun nōon xa fi na Ala keden peen ma, en nakisimana, Yesu Alaa Muxu Sugandixin barakani en Marigina, xabu a fōlōni han to han habadan. Amina.

Lankenemayana

Fe Toon Naxan Makenen Yoni Xa

Yoni naxan Ningila Yesu a fe yirena nde sebe, na taxamasenne nun misaale nan yebama en xa Alaa Muxu Sugandixin Yesu naxanye yita a ra. A itoe sebexi nen alogo denkeleya yamaan xa e tunnafan e nema besenxonyani waxatin naxan yi. A yi Kitabun yireni ito sebema waxatin naxan yi, a yi kedixi Patimosi baxadin nin foxo igen tagi, a lu ramaraxi menni alo a kasoon nan na. Yamana kanna yi denkeleya muxune jaxankatama na waxatini. Kitabun yireni ito yi sebexi Asi baxon denkeleya yama soloferen nan ma.

Fe toone nun misaala naxanye sebexi be, ne yebaxi sanda daxin nin alo xiyena, koni e birin fe kedenna nan falama: a Yesu fe jaxin nun Setana senbene noma nen. A nabiya falane tima be naxanye bata kamali Romi baxon mangaya waxatini. A nabiya falana ndee fan ti naxanye sa kamalima dunuja rajanna waxatini. Yesu to senbe jaxine birin kalama dunuja rajanni, en na en tunnafan en ma denkeleyani.

Yesu feen naxanye yita Yoni ra

¹ Yesu Alaa Muxu Sugandixin nan fe famatoni itoe makenenxi a walikene xa fata Ala ra. A a malekan nan xe a walikenen Yoni ma a rakolondeni. ² Na Yoni nan na feene seren bama fa fala a a feen naxanye birin toxi, Alaa falan nan ne ra e nun Yesu Alaa Muxu Sugandixin sereyana. ³ Sewan na kanna xa naxan na nabiya falani itoe xaran e nun naxanye na e tuli mati e ra, e yi a falane suxu naxanye sebexi a kui, amasoto waxatin bata maso.

Xonton xuiin nun Ala tantunna

⁴ N tan Yoni nan bata ito sebe denkeleya yama soloferene ma Asi yamanani.

Ala naxan na, naxan yi na, naxan fama, na Ala xa hinanna nun boje xunbenla fi e ma, fata nii soloferene ra* naxanye a manga gbeden yetagi, ⁵ e nun fata Yesu Alaa Muxu Sugandixin na, sere tinxinxin nun habadan muxu singe kelixin sayani e nun dunuja mangane mangana.

Naxan bata en xanu, a yi en xaroya en yulubine ma a wunla xon, [†] ⁶ a mon yi en findi a mangayaan muxune nun saraxaraline ra a Fafe Ala xa, binyen nun senben xa lu na nan xa habadan han habadan. Amina.

⁷ E a mato, a fama kundani!

Muxune birin a toma nen

hali naxanye a saxonxi. ‡

Baxon bansonne birin wugama nen a fe ra.

A xa liga na kiini yati! Amina.

⁸ Marigina Ala naxa, “N tan nan a folon na e nun a rajanna, naxan na, naxan yi na e nun naxan fama, Senben Birin Kanna.”

Yoni a fe toona alo xiyena

⁹ N tan Yoni, e ngaxakedenna, naxan findixi e boden na en ma taroyaan nun mangayaan nun tunnafanni Yesu yi, e bata yi n nasiga Patimosi baxon ma foxo igen tagi Alaa falana fe ra, n to yi Yesu seren bama. ¹⁰ Marigin batu lona nde yi, n yi Alaa Nii Sarijanxini, n fala xui gbeena nde me n xanbi ra, a gbo alo xota xuina. ¹¹ A naxa, “I feen naxanye toma, e sebe, i yi e rasiga denkeleya yama soloferene ma Efesi taan nun Simirini taan nun Peragama taan nun Tiyatire taan nun Saridesi taan nun Filadelifi taan nun Layodise taani.”

¹² N yi n yee raxete na kanni gbedeni. N to n yee raxete, n yi xema lenpun dexo se solofere to na. ¹³ Na lenpu dexo seene tagi, n yi adamadi maligana nde to. Doma gbeen

* 1:4: Solofere bunna neen fa fala “Se defexina.” Yanyina nde nii soloferene bunna neen fa fala, “Alaa Nii Sarijanxin defexin birin.” † 1:5: Na bunna neen fa fala a wunla minixi, na yi findi saraxan na en xa a en xaroya. ‡ 1:7: A mato Sakari 12.10 nun Yoni 19.37 kui.

nagodoxi a ma, xema tagi xidin yi xidixi a kanken ma. ¹⁴ A xunna nun a xun sexene yi fixa alo yexex xabe dugi fixena hanma balabalan kesena, a yeene luxi alo tɛɛ dɛgɛna, ¹⁵ a sanne mayilenma alo sulan tɛɛn na, a xuiin yi gbo alo walan gbeen xuina. ¹⁶ Sare solofere yi a yiifanni, silanfan xɛnɛn dɛ firin kanna yi minima a dɛ, § a yetagin yi mayilenma alo soge xɔlɛna yanyi tagini. ¹⁷ N to a to, n yi bira a san bun ma alo faxa muxuna. A yi a yiifanna sa n fari, a naxa, “I nama gaxu. N tan nan a fɔlɔn nun a rajanna ra. ¹⁸ Nii rakisina n tan nan yii. N bata yi faxa nun, koni iki n na n niini han habadan. Sayaan nun laxira dɛɟinna n tan nan yii. ¹⁹ Awa, i naxan toxi, na seɓe, naxan ligama iki e nun naxan fama ligadeni. ²⁰ I sare soloferen naxanye toxi n yiifanni, e nun xema lenpu dɔxɔ se soloferene, ne bunna ni ito ra: Sare soloferene findixi denkeleya yama soloferene malekane nan na, xema lenpu dɔxɔ se soloferene, denkeleya yama soloferene nan yi ne ra.”

2

Falan naxan ti Efesi denkeleya yamaan xa

¹ “A seɓe Efesi denkeleya yamaan malekan ma, i naxa: Sare soloferene suxi naxan yiifanni, naxan sigan tima xema lenpu dɔxɔ se soloferene tagi, na ito nan falaxi. ² N na i kewanle kolon, i ya wanla nun i ya tunnafanna. N na a kolon yati, a muxu jaxine mi rafan i ma. I bata muxune keɟaan fɛsɛfɛsɛ naxanye a falaxi a xeraan nan e tan na, koni jɔndi mi a ra, i yi e kolon wule falane ra. ³ I tunnafanxi, i bata tɔrɔ n ma fe ra, koni i mi tunnaxɔlɔxi i ma. ⁴ Koni mawugana nde n yii ε xili ma, i bata i mɛ i ya xanuntenya singen na. ⁵ Nayi, i biraxi sa keli yire matexin naxan yi, na yirena fe xa rabira i ma, i yi i keɟaan maxete, i mɔn yi i ya wali singene dɛ suxu. Xa i mi tin xete, n fama nen i ma, n yi i ya lenpu xema dɔxɔ seen ba na. ⁶ Koni i fe fajini ito ligama: na Nikolayiti muxune* kewanle rajaxu i ma, naxanye rajaxu n fan ma.”

⁷ “Nba, xa naxan tuli na, Alaa Nii Sarijanxin naxan falama denkeleya yamane xa, a xa na mɛ. Naxan na nɔɔn sɔtɔ, n tinma nen a yi siimaya wudi bogin don naxan tixi Alaa nakoni ariyanna yi.”†

Falan naxan seɓe Simirini denkeleya yamaan ma

⁸ “A seɓe Simirini denkeleya yamaan malekan ma, i naxa: Naxan a fɔlɔn nun a rajanna ra, naxan faxa, a mɔn yi keli sayani, na ito nan falaxi. ⁹ N na i ya tɔrɔn nun i ya yiigelitɔyaan kolon, anu nafulu kanna nan yati ε ra. Naxanye a falama a Yahudiyen nan e ra, koni a tan mi e ra, n na a kolon ne ε rayelefuma kii naxan yi. E findixi Setana salide banxin yamaan nan na. ¹⁰ I nama gaxu i tɔrɔ fe famatɔne ra sese ma. Yinna Manga Setana ε tan nde se nen kasoon na, alogo a xa ε mato, ε yi xi fu tɔrɔn sɔtɔ. E tɔgɔndiya han e sayana, n yi nii rakisin mangaya taxamaseri kɔmɔtin so ε xun na.”

¹¹ “Nba, xa naxan tuli na, Alaa Nii Sarijanxin naxan falama denkeleya yamane xa, a xa na mɛ. Naxan na nɔɔn sɔtɔ, sayaan firinden mi na kanna liye mume.”

Falan naxan seɓe Peragama denkeleya yamaan ma

¹² “A seɓe Peragama denkeleya yamaan malekan ma, i naxa: Silanfan xɛnɛn dɛ firin kanna naxan yii, na naxa iki: ¹³ N na i dɔxɔden kolon, Setanaa manga gbeden denaxan yi. I kankanxi n xinla ma, i mi i mexi n ma denkeleyaan na, hali e n ma sere tɔgɔndiyaxi Antipasi faxa lɔxɔn naxan yi ε konni Setana dɔxɔdeni. ¹⁴ Koni mawugana ndee n yii ε xili ma, muxuna ndee i konni naxanye Balami a xaranna suxi, naxan Balaki xaranxi Isirayila kaane rabira kiin ma yulubini sube donna xɔn naxan bata ba saraxan na suxurene xa e nun yalunyaan xɔn.‡ ¹⁵ Na kiini, muxuna ndee i konna fan yi naxanye fan Nikolayiti

§ 1:16: Silanfan xɛnɛn dɛ firin kanna a fe mato Heburune 4.12 kui. Alaa falan sama silanfanna ma bayo a senben gbo a sɔndɔmen nun niin yetɛɛn fatama e bode ra, a e keɟaan fɛsɛfɛsɛ. Efesi 6.17 fan mato. Alaa falan findixi silanfanna ra a Nii Sarijanxin xa. Silanfanna, sofane yenge so dɛgemaan na a ra. * 2:6: Nikolayiti muxune yi xaranna nde tima na waxatini naxan findixi wulen na, koni e fe mi fa kolonxi iki. † 2:7: A mato Dunujna Fɔlɔn 2.8-9 kui. ‡ 2:14: A mato Yatɛne 31.16 kui.

muxune xaranna suxi. ¹⁶ Nayi, i xun xanbi so i hakeni, xanamu, n fama nen i ma sasa, n yi na muxune yenge n de silanfanna[§] ra.”

¹⁷ “Nba, xa naxan tuli na, Alaa Nii Sarijanxin naxan falama denkeleya yamane xa, a xa na me. Naxan na noon soto, n Manna donse* luxunxina nde soma nen a yii e nun geme fixena xili nenen sebexi naxan ma, muxu yo mi naxan kolon, fo naxan a soto ma.”

Falan naxan sebe Tiyatire denkeleya yamaan ma

¹⁸ “A sebe Tiyatire denkeleya yamaan malekan ma, i naxa: Alaa Dii Xemen naxan yeen luxi alo tee degena, a sanne mayilenma alo sula xuruxina, a tan naxa: ¹⁹ N na i kewanle nun i ya xanuntenyaan nun i ya denkeleyaan kolon i walima muxune xa kii naxan yi e nun i ya tunnafanna. N na a kolon i ya wali donxene wuya dangu a singene ra. ²⁰ Koni mawugani ito n yii i xili ma, Yesabele,† jaxanla naxan a falama a nabiin nan a tan na, i bata tin na xa n ma walikene mayenden, a yi e xaran yalunyaan nun suben donna ma naxan baxi saraxan na suxurene xa. ²¹ N bata waxatin fi a ma alogo a xa a xun xanbi so a hakeni, koni a mi tin xete a yalunyaan foxo ra. ²² Nanara, n na a rasama nen jaxankatani. E nun naxanye yalunyaan ligama e bode xon, e toro kati, xa e mi xete e wali jaxine foxo ra. ²³ N na a diine faxama nen. Denkeleya yamaan birin yi a kolon a n tan nan muxune miriyane nun boje yi feene fesefesema. N na e tan birin saranma nen e kewanle ra.”

²⁴ “Koni e tan muxu donxen naxanye birin Tiyatire taani, e tan naxanye mi biraxi xaran jaxini ito foxo ra, naxanye mi Setana ‘wundo fe tilinxine’ kolonxi, e naxan ma fe falama, n mi goron gbete doxoma e xun ma. ²⁵ Naxan e yii, e na suxu tun, han n yi fa. ²⁶ Naxan na noon soto, a n sagoon liga han a rajanna, n senben fima nen na ma siyane xun na. Kitabun naxa,

²⁷ a mangaya xodexen ligama nen e xun na

a mangaya wure dunganna ra,

a yi e rayensenje ayi alo fejena.‡

²⁸ N senben fima a ma nen alo n na a sotoxi n Fafe ra kii naxan yi, n yi tagalan saren fan so a yii.”

²⁹ “Nba, xa naxan tuli na, Alaa Nii Sarijanxin naxan falama denkeleya yamane xa, a xa na me.”

3

Falan naxan sebe Saridesi denkeleya yamaan ma

¹ “A sebe Saridesi denkeleya yamaan malekan ma, i naxa: Alaa Nii soloferene nun a sare soloferene naxan yii, na ito nan falaxi: N na i kewanle kolon, yamaan laxi a ra a i bata nii rakisinsoto, koni faxa muxun nan i ra. ² Xulun! Senbe donxen naxan luxi i yi, i na masuxu benun a xa jan, amasoto n mi i kewali defexin toxi n ma Ala yetagi. ³ Nba, i xaranna naxan mexi, i yi a soto, na feen xa rabira i ma, i yi a suxu, i yi i xun xanbi so i hakeni. Xa i mi lu i yee ra yi, n na i raterenama nen alo mujadana, i mi n fa waxatin kolonje. ⁴ Anu, muxuna ndee i konni Saridesi taani naxanye mi e dugine raxosixi. Ne sigan tima nen n xon dugi fixene yi, amasoto e sarijan. ⁵ Naxan na noon soto, na dugi fixen soma nen, n mi a xinla be Nii Rakisin Kitabun kui mumu. N na n tima a xinla ra nen n Fafe Ala nun a malekane yetagi.”

⁶ “Nba, xa naxan tuli na, Alaa Nii Sarijanxin naxan falama denkeleya yamane xa, a xa na me.”

Falan naxan sebe Filadelifi taan denkeleya yamaan ma

§ 2:16: A de silanfanna findixi Alaa falan nan na. * 2:17: Manna donseen findixi donseen nan na Ala yi naxan fima a yamaan ma tonbonni loxo yo loxo Nabi Musaa waxatini. Na fe mato Xoroyaana 16.13-15 nun 16.31 kui. † 2:20: Yesabele findixi jaxanla nde ra naxan yi Alaa muxune yengema. A fe mato Mangane Singen 16.31 nun 19.1-2 nun Mangane Firinden 9.22 nun 9.30 kui. ‡ 2:27: Yaburin 2.9

⁷ “A seɓe Filadelifi denkeleya yamaan malekan ma, i naxa: Sarijanna nun Nɔndin Kanna nan ito falaxi, Dawudaa dejinna naxan yii, naxan deen nabima, muxu yo mi nɔe a ragale, naxan deen nagalima, muxu yo mi nɔe a rabiye, na naxa: ⁸ N na i kewanle kolon. A mato, n bata deen nabi i yeɓe ra, muxu yo mi nɔe a ragale, bayo n na a kolon a i senben mi gbo, anu i n ma falan suxu nen, i mi i me n xinla ra. ⁹ Nba, a mato n naxan ligama Setana salide yamaan muxune ra, na wule falan naxanye e yete yatexi Yahudiyane ra, koni a tan mi e ra. N ne rafama nen e yi e xinbi sin i bun ma, e yi a kolon a n bata i xanu. ¹⁰ Amasoto i to bata n ma yamari falan suxu i yi i tunnafan, n fan yetena i kantanma nen maratantan waxatini, naxan fama dunuja muxune birin kejaan fefesedeni boxon yiren birin yi. ¹¹ N famatɔn ni i ra! Naxan i yii, na suxu ken alogo muxu yo nama i ya nɔ sɔton taxamaseri komotin ba i xunna ma. ¹² Naxan na nɔn soto, n na kanna findima nen senbetenna ra Ala Batu Banxini. A mi fa mine na mumɛ! N yi n ma Ala nun a taan xinla seɓe a ma, Yerusalen nenen naxan godoma keli ariyanna yi n ma Ala fema. N na n xili nenen fan seɓema nen a ma.”

¹³ “Nba, xa naxan tuli na, Alaa Nii Sarijanxin naxan falama denkeleya yamane xa, a xa na me.”

Falan naxan seɓe Layodise taan denkeleya yamaan ma

¹⁴ “A seɓe Layodise denkeleya yamaan malekan ma, i naxa: N tan nan xili ‘Amina,’* sere tinxinxin nun jɔndina, Alaa daala birin xun na, n naxa: ¹⁵ N na i kewanle kolon. I mi xunbeli, i mi wolon. A yi lan nun, i wolon hanma i xunbeli. ¹⁶ Koni bayo i tɔxɔfilɔxin nan a ra, i mi wolonxi, i mi xunbelixi, n na i ya fe baxunma nen! ¹⁷ Bayo i a falama, i naxa, ‘Nafulu kanna nan n na, n ma nafunla bata gbo ayi, n mako mi fa sese ma.’ Koni i mi a kolon a i tɔxɔxi, a i makininkinin, se mi i yii, danxutɔn nan i ra, marabenna i ma. ¹⁸ Nba, n na i kawandima, i xa xema fajin sara n ma naxan nasensenxi teen na, alogo i xa findi nafulu kanna ra jɔndini. E nun dugi fixene alogo i ragenla nama lu, i yagi. E nun i yeɓe dandan senna alogo i xa seen to. ¹⁹ N na n xanuntenne sɔnna yitama e ra, n yi e xuru. Nayi, i seɓe so, i yi i xun xanbi so i hakene yi. ²⁰ I tuli mati, n tixi deen na, n na a makɔnkɔnma, naxan na n xuiin me, a yi na rabi, n soma nen na kanna konni, nxu yi nxu dege nxu bode xɔn. ²¹ Naxan na nɔn soto, n tinma nen na yi dɔxɔ n fema n ma mangaya gbedeni alo n tan fan nɔn tixi kii naxan yi, n dɔxɔ n Fafe Ala fema a mangaya gbedeni.”

²² “Nba, xa naxan tuli na, Alaa Nii Sarijanxin naxan falama denkeleya yamane xa, a xa na me.”

4

Alaa manga gbɛdena ariyanna yi

¹ Na xanbi ra, n yi fe gbete to, n yi dena nde to rabixi ariyanna yi. N fala xui singen naxan me, naxan yi gbo alo xɔta xuina, na yi a fala, a naxa, “Te be, feen naxanye fama ligadeni to xanbi ra, n xa ne yita i ra.” ² Alaa Nii Sarijanxin yi so n yi mafuren! N yi muxuna nde to dɔxi manga gbedeni ariyanna yi. ³ A yetagin yi mayilenma alo yasipi gemen nun karineliya gemena. Manga gbɛden yi rabilinxi sengunna ra naxan yi mayilenma alo emerodi gemena. ⁴ Manga gbɛde mɔxɔɓen nun naanin gbeteɓe yi manga gbɛden nabilinni, fori muxu mɔxɔɓen nun naanin yi dɔxi naxanye ma e maxidixi dugi fixene yi, xema mangaya komoti taxamasenne soxi e xun na. ⁵ Kuyen jin masɔxonna nun xuine nun galan xuiin yi minima manga gbedeni. Lenpu dege gbeen solofere yi degema mangaya gbɛden yetagi. Alaa Nii soloferene nan yi ne ra. ⁶ Lonna nde yi mangaya gbɛden yetagi naxan gbo alo fɔxɔ igena, a fixa alo mato kiken a alo kilasina.

Dalise naanin yi mangaya gbɛden yireni, e nun a rabilinni, naxanye yeɓe yi e yetagi nun e xun xanbin ma. ⁷ Dalise singen yi maliga yatan nan na. A firinden tan yi luxi alo turana. Muxun yetagin yi a saxanden ma. A naaninden yi luxi alo singbinna

* 3:14: Na bunna neɓen Yesu nan Alaa falane birin nakamalima.

tuganmatona. ⁸ Gubugubu sennin nan yi na daliseene keden kedenna birin ma, e yeene yi e fatin yiren birin ma, e yi betin bama kœen nun yanyin birin na, e naxa,
 “Marigina Ala Senben Birin Kanna sarijan,
 a sarijan, a sarijan,
 naxan yi na, naxan na,
 e nun naxan fama.”

⁹ Naxan dœxi mangaya gbœdeni naxan luma habadan, dalise naaninne nœma yi binyen nun xunna kenla nun barikan bire na xa waxatin naxan yi, ¹⁰ na fori muxu mœxœjen nun naaninne yi e xinbi sinma nen a yetagi, e yi a batu, e yi e manga kœmœtine woli mangaya gbœden yetagi, e yi a fala na kanna xa naxan dœxi manga gbœden ma naxan luma habadan, e naxa,

¹¹ “Nxu Marigina, nxœ Ala,
 binyen nun xunna kenla nun senben daxa a fi i ma,
 amasœtœ i tan nan seen birin daxi,
 e taranxi na i sagoon nin,
 e daxi i sagoon nin.”

5

Kœdin nun Yœœœ Diina fe

¹ Naxan yi dœxi mangaya gbœdeni, n yi kœdi mafilinxina nde to suxi na yiifanni sebenla yi tixi naxan fœxœ firinna birin ma. A yi balanxi taxamaseri solofere nan na. ² N yi maleka senbœmana nde to naxan yi falan tima a xuini texin na, a naxa, “Nde daxa a kœdini ito taxamasenne kala alogo a xa kœdi mafilinxin nabi?” ³ Koni muxu yo mi sœtœ ariyanna nun bœxœ xœnna ma, hanma bœxœn bun ma naxan yi nœ a kœdin nabiye, hanma a yi a mato. ⁴ N yi wuga kati, amasœtœ muxu yo mi sœtœ naxan yi daxa a na kœdin nabi, hanma a yi a mato. ⁵ Nayi, na fonna nde yi a fala n xa, a naxa, “I nama wuga. A mato! Yuda bœnsœnna yatan naxan luxi alo salenna naxan maŋingi kelixi Dawuda xabilani, na bata senben sœtœ a xa kœdin nabi e nun a taxamaseri soloferene.”

⁶ Nba, n yi yeœœœ diina nde to tixi manga gbœden nun dalise naaninne nun fonne tagi. Na Yœœœ Diin yi luxi alo a kœe raxabaxin nan yi a ra nun. Feri solofere, yeœ solofere nan yi a ma, naxanye yi findixi Alaa Nii soloferene ra a naxanye rafa dunuŋa yiren birin yi. ⁷ Naxan yi dœxi manga gbœdeni, Yœœœ Diin yi sa kœdi mafilinxin nasuxu na yiifanni. ⁸ A to na rasuxu, dalise naaninne nun fori mœxœjen nun naaninne yi e xinbi sin Yœœœ Diin bun, kondenna yi e keden kedenna birin yii e nun xœma wuren naxanye yi rafexi wusulanna ra naxan yi findixi yama sarijanxina Ala maxandi xuine ra. ⁹ E yi beti nenen ba, e naxa, “I daxa i yi kœdi mafilinxin tongo,
 i yi a taxamasenne ba a ma,
 alogo a xa rabi.

Amasœtœ i bata yi faxa nun,
 i yi muxune xunba Ala xa i wunla xœn ma,
 keli bœnsœnne birin nun xuine birin
 nun yamane birin nun siyane birin yi.

¹⁰ I yi e findi en ma Alaa mangayaan muxune nun a saraxaraline ra,
 e mangayaan ligama nen bœxœn xun na.”

¹¹ N yi a matoma waxatin naxan yi, n maleka wuyaxi xuiin mœ daliseene nun fonne nun manga gbœden nabilinni, e xasabin yi sigœ han wuli wuli wuyaxi naxan mi yi yate.

¹² E yi betin bama, e yi e xuini te, e naxa,

“Yœœœ Diin naxan bata yi faxa nun,
 na daxa a xa senben nun nafunla
 nun xaxinla nun fangan nun xunna kenla
 nun binyen nun tantunna sœtœ!”

¹³ Daliseene birin kore xœnna nun bœxœ xœnna ma e nun bœxœn bunny, e nun naxanye birin fœxœ igeni, n yi daala birin xuiin mœma, e betin bama, e naxa,

“Naxan dɔxi manga gbɛdeni
e nun Yɛxɛɛ Diina,
tantunna nun xunna kenla
nun binyen nun senben xa fi ne nan ma habadan!”

¹⁴ Dalise naaninne yi a fala, e naxa, “Amina.” Fonne yi e xinbi sin, e yi Ala batu.

6

Taxamasenne fe

¹ Na xanbi ra, n yi Yɛxɛɛ Diin to na taxamaseri soloferena nde keden nabiye, n yi dalise naaninna nde keden xuiin mɛ, a xuiin luxi alo kuye sarinna, a naxa, “Fa be!” ² N yi soo fixen to. Naxan yii dɔxi a fari, xanla yi suxi na yii. E yi mangaya kɔmɔti taxamasenna so a xun na. A siga nɔ sɔtɔn xunna kenli, alogo a xa sa nɔɔn ti.

³ A to taxamasenna firinden nabi, n yi daliseen firinden xuiin mɛ, a naxa, “Fa be!” ⁴ Soo gbete yi mini naxan yi gbeeli alo tɛɛna. Naxan yi dɔxi a fari, dunuɗa muxune bɔɗe xunbenla kala senben yi so na yii alogo muxune xa e bode faxa, silanfan kuye gbeen yi so a yii.

⁵ A to taxamaseri saxanden nabi, n yi daliseen saxanden xuiin mɛ a fale, a naxa, “Fa be!” N yi soo fɔren to. Naxan yi dɔxi a fari, sikeela yi suxi na yii. ⁶ N yi xuina nde mɛ dalise naaninne tagi alo fala xuina, a naxa, “Ligaseen ye keden maala ra soge keden saranna ra. Ligaseen ye saxan fundenna ra soge keden saranna ra. Koni i nama turen nun manpaan tan kala.”

⁷ A to a taxamaseri naaninden nabi, n yi dalise naaninden xuiin mɛ a fale, a naxa, “Fa be!” ⁸ N yi soo fati ɗɔxɔndede ramaan to. Naxan yi dɔxi a fari, na yi xili nen sayana. Laxira yi biraxi a fɔxɔ ra. Bɔxɔni taxunxin dɔxɔde naaninna ra, na kedenna halagi senben yi so e yii silanfanna nun fitina kamen nun fitina furen nun burunna sube xarɛne xɔn.

⁹ A to taxamasenna suulunden nabi, muxun naxanye bata yi faxa Alaa falan nun a sereyana fe ra, n yi ne niine yelenne to saraxa ganden bun ma. ¹⁰ E yi gbelegbele, e naxa, “Marigi sarinaxina, ɗɔndin kanna, i mɔn buma han waxatin mundun yi benun i xa kitin sa, i yi nxu faxa feen saran dunuɗa muxune ra?” ¹¹ Doma fixen yi so e keden kedenna birin yii. A yi fala e xa, a e xa e matabu waxatidi singen han e walike bodene nun e ngaxakedenne birin xasabin yi defe naxanye faxama alo e tan.

¹² A to taxamasenna senninden nabi, n ni ito nan to: Bɔxɔn yi xuruxurun kati! Sogen yi fɔrɔ alo kasa dugina. Kiken fan yi gbeeli alo wunla, ¹³ kore xɔnna sarene yi yolon bɔxɔni, alo foye gbeen na xɔden binla yigisan a bogine yi yolon. ¹⁴ Kore xɔnna yi tunun alo kedɔn na mafilin, geyane nun fɔxɔ ige tagi bɔxɔne birin yi ba e funfuni. ¹⁵ Na xanbi ra, dunuɗa mangane nun a kuntigine nun sofa kuntigine nun nafulu kanne nun senbe kanne nun muxun birin, konyine nun xɔrɔne birin, ne yi sa e luxun faranne nun geya yinle ra. ¹⁶ E lu a fale geyane nun gemene xa, e naxa, “E bira nxu fari! Naxan manga gbɛdeni, e nxu luxun na nun Yɛxɛɛ Diina xɔlɔn bun. ¹⁷ Amasɔtɔ e xɔlɔ lɔxɔ gbeen bata a li, nde nɔe tiye a yetagi?”

7

Taxamasenna yi sa denkeleya yamaan ma

¹ Na xanbi ra, n yi maleka naanin to tixi dunuɗa tongon naaninne ma. Bɔxɔ xɔnna foye naaninne yi suxi e yii, alogo foye yo nama mini bɔxɔ xɔnna xun ma, hanma fɔxɔ igena hanma wudine xun ma. ² N yi maleka gbete to fe, keli sogeteden binni, habadan Alaa taxamasenna yi suxi naxan yii. Bɔxɔ xɔnna nun fɔxɔ igen tɔrɔ senben so maleka naaninna naxanye yii, a yi sɔnxɔ ne ma, a naxa, ³ “E nama fe ɗaxin liga bɔxɔ xɔnna ra singen hanma fɔxɔ igena hanma wudine han en yi taxamasenna sa en ma Alaa walikene tigi ra.”

⁴ Nba, Alaa taxamasenna sa naxanye tigi ra, n yi na xasabin mɛ, muxu wuli keme muxu wuli tonge naanin e nun naanin keli Isirayila bɔnsɔnne birin yi:

⁵ Taxamasenna yi sa muxu wuli fu nun firin ma Yuda bɔnsɔnni,

Ruben bɔnsɔnna,
 muxu wuli fu nun firin,
 Gadi bɔnsɔnna,
 muxu wuli fu nun firin,
⁶ Aseri bɔnsɔnna,
 muxu wuli fu nun firin,
 Nafatali bɔnsɔnna,
 muxu wuli fu nun firin,
 Manase bɔnsɔnna,
 muxu wuli fu nun firin,
⁷ Simeyɔn bɔnsɔnna,
 muxu wuli fu nun firin,
 Lewi bɔnsɔnna,
 muxu wuli fu nun firin,
 Isakari bɔnsɔnna,
 muxu wuli fu nun firin,
⁸ Sabulon bɔnsɔnna,
 muxu wuli fu nun firin,
 Yusufu bɔnsɔnna,
 muxu wuli fu nun firin,
 Bunyamin bɔnsɔnna,
 muxu wuli fu nun firin taxamasenna yi naxanye ma.

Yama gbeena Ala yetagi

⁹ Na xanbi ra, n yi yama gbeen to naxan xasabin mi yi yate, sa keli siyane birin nun bɔnsɔnne birin nun yamane birin nun xuine birin yi. E yi tixi manga gbɛden nun Yɛxɛɛ Diin yetagi, doma fixen nagodoxi e ma, tugu dɛene suxi e yii. ¹⁰ E yi e xuini te, e naxa, “Kisina en ma Ala nan yii naxan dɔxi manga gbɛdeni e nun Yɛxɛɛ Diina.”

¹¹ Malekane birin yi tixi manga gbɛden nun fonne nun dalise naaninne rabilinni, ne yi bira manga gbɛden yetagi, e yetagine yi lan bɔxɔn ma, e yi Ala batu, ¹² e naxa, “Amina! Tantunna nun binyen nun fe kolonna nun barika biran nun xunna kenla nun sɛnben nun fangan xa lu en ma Ala xa habadan han habadan! Amina.”

¹³ Na fonna nde yi n maxɔdin, a naxa, “Doma fixen nagodoxi ndee ma itoe ra? E kelixi minen yi?” ¹⁴ N yi a yabi, n naxa, “N fafe, i tan nan na kolon.” A yi a fala n xa, a naxa, “Muxune nan e ra naxanye bata dangu naxankata waxati gbeeni. E bata e domane xa, e yi e rafixa Yɛxɛɛ Diin wunli.”

¹⁵ Nanara, e tixi Alaa manga gbɛden yetagi, e a batu yanyin nun kɔɛɛn na a Batu Banxini. Naxan dɔxi manga gbɛdeni, na e yigiyama nɛn a konni.

¹⁶ Kamen mi fa e suxe sɔnɔn, min xɔnla mi fa e suxe sɔnɔn, sɔgen mi fa e ganje sɔnɔn, kuye wolon yo mi mine e ma,

¹⁷ amasɔtɔ Yɛxɛɛ Diin naxan manga gbɛdeni, na e masuxuma nɛn alo xuruse rabana, a yi ti e ye ra, siga siimaya tigi igene yi, Ala yi e ye gene birin fitan e ye ra yi.

8

Taxamasenna soloferedena fe

¹ Yexee Diin to taxamasenna solofereden nabi, kore xonna yi madundu han waxatidi.

² N yi maleka solofere to tixi Ala yetagi, xota solofere yi so ne yii.

³ Maleka gbete yi fa saraxa ganden yetagi, wusulan gan se xema daxin suxi a yii. E wusulan gbegebe so a yii a gan daxin na, sa yama sarijanxine birin ma maxandi xuine fari, a yi ne gan saraxa ganden xema daxin fari manga gbeden yetagi. ⁴ Wusulanna tutin nun yama sarijanxina Ala maxandi xuine yi te, keli malekan yii siga Ala yetagi. ⁵ Na xanbi ra, malekan yi wusulan gan seen tongo, a yi a rafe saraxa ganden teen na, a yi a woli boxoni. Galan xuiin nun xuine nun kuyen jin masoxonna yi mini, boxon yi xuruxurun.

Xota naanin singene yi fe

⁶ Nayi, xota soloferene yi maleka soloferen naxanye yii, ne yi keli xotane fedeni.

⁷ Maleka singen yi a gbee xotaan fe. Balabalan kesen nun teen nun wunla basanxin yi fa boxo xonna fari. Boxoni taxunxin daxode saxanna ra, na kedenna yi gan, e nun a wudine nun a sexe xindene birin.

⁸ Malekan firinden yi a xotaan fe. Geme gbeena nde yi sin foxo igeni naxan yi gbo alo geyaan ganmatona. Foxo igene yitaxunxin daxode saxanna ra, na kedenna yi findi wunla ra, ⁹ daliseen naxanye birin yi jere na foxo igeni, ne yi faxa, menna kunkine fan yi kala.

¹⁰ Malekan saxanden yi a gbee xotaan fe. Sare gbeen ganmaton yi keli kore, a ganma alo xaye raxidi degena. Baane nun ticine birin yitaxunxin daxode saxanna ra, saren yi bira na keden yi. ¹¹ Na saren yi xili nen, "Se Xolena." Na igene yi xolo ayi, muxu wuyaxi yi faxa na igexolen mindeni.

¹² Malekan naaninden yi a gbee xotaan fe. Sogen nun kiken nun sarene yitaxunxin daxode saxanna ra, na kedenna yi yidimi, alogo na yaten jaxon xa ba e degan na. Na kenenna jaxon yi ba yanyin nun kosen kenenna ra.

¹³ Nba, n yi fe gbete to, n singbinna nde fala ti xuiin me, a yi foyeni kore, a naxa, "Gbalona, gbalona, gbalon boxo xonna muxune xa, maleka saxanna bonne na e xotane fe waxatin naxan yi."

9

Xotaan suulunden yi fe

¹ Malekan suulunden yi a xotaan fe. N yi saren* to kele kore, a bira boxoni, yili jaxi tilinxin depinna yi so a yii. ² A yi yili jaxin deen nabi, tutin yi te a kui alo sulun gbeen teen tutina. Na yi sogen nun kuyeni fero. ³ Tuguminne yi mini teen tutini e xuya ayi boxon ma, senben yi so ne yii alo tanle boxon ma. ⁴ A yi fala e xa a e nama sexene halagi boxon ma, hanma se xinde yo hanma wudine fo adamadiine tun, Alaa taxamasenna mi naxanye tigi ra. ⁵ E mi yi daxa e muxune faxa koni e xa e jaxankata kike suulun. E yi saxolen naxan tima muxune ma, na yi luxi nen alo tanla na muxun xin. ⁶ Na boxone yi, muxune sayaan fenma nen koni e mi a toma. Sayaan xonla e suxuma nen han, koni sayana a gima nen e ma.

⁷ Na tuguminne yi luxi nen alo soon naxanye yitonxi yenge so xinla ma. Mangaya komoti taxamasenna e xunna alo xemana, e yetagine luxi alo muxun yetagina. ⁸ E xun sexene luxi alo jaxanle xun sexena. E jinne luxi alo yatan pinna. ⁹ E xanle yi e kanken ma alo yenge so seen kanke masaan wure daxina. E gabutene xuiin luxi alo soo wuyaxin na xidi wontorone ra, e yi e gi siga yengeni. ¹⁰ E xunle luxi alo tali xunla. Xirinna yi e xunla nan na naxan muxune saxolema han kike suulun. ¹¹ Yili Jaxin Malekan nan yi e xun na e mangan na, naxan xili Heburu xuini, Abadon. Gireki xuiin tan yi, a xili nen, Apoliyon. Na bunna neen, "Halagi Tiina."

¹² Gbalo singen bata dangu. Gbalo firin mon luxi.

* 9:1: Sareni ito findixi malekana nde taxamasenna ra alo Lankenemayaan 12.4.

Xɔtaan senninden yi fe

¹³ Malekan senninden yi a xɔtaan fe. N yi xuina nde me keli saraxa gande xema daxin feri naaninne binni naxan yi Ala yetagi. ¹⁴ Xɔtaan senninden yi malekan naxan yii, a yi a fala na xa, a naxa, “Malekan naaninna naxanye xidixi Yufareti baa gbeen de, ne fulun.”

¹⁵ Na maleka naaninna naxanye yi yitɔnxi na waxatin nun lɔxɔn nun kiken nun jɛɛn ma, ne yi fulun alogo dunuɗa muxune yitaxunxin dɔxɔde saxanna ra, e xa na kedenna faxa. ¹⁶ Yenge soon naxanye yi soone fari, muxu wuli mɔxɔɗɛn dɔxɔde wuli fu. N na xasabin nan mexi. ¹⁷ Na fe toon kui, n soone nun soo ragine to na kiini: E kanke masane yi gbeeli alo tɛɛna, e mamiloxi alo safiri gemena, e neri fupiramana alo dole tɛɛ fupina. Soone xunne luxi alo yata xunna, tɛɛn nun tutin nun dole tɛɛn yi minima e de. ¹⁸ Dunuɗa muxune birin yitaxunxin dɔxɔde saxanna ra, na kedenna yi faxa na jaxankata saxanne xɔn, tɛɛn nun tutin nun dole tɛɛn naxanye yi minima e de. ¹⁹ Amasɔtɔ soone senben yi e deɛn nun e xunla nin. E xunle yi luxi alo sapine. E xunne na, e muxune maxɔlɔma naxanye ra.

²⁰ Na gbalone mi muxun naxanye faxa, ne mi xete e yii fɔxɔn batu feen fɔxɔ ra e mi jinanne kiin yiba hanma suxure xema daxina hanma a sula daxina hanma a gɛme daxina hanma a wudi daxina naxanye mi seen toma, e mi fe mema, e mi nɔɛ sigan tiye. ²¹ E mi xete e muxu faxan nun e kɔɛrayaan nun e yanga suxun nun e muɗan fɔxɔ ra.

10

Malekan nun kedi xurina fe

¹ N yi maleka senbema gbete to gode keli ariyanna yi, kundaan filinxi a ma alo dugina, sengunna rabilinxi a xunna ma. A yetagin mayilenma alo sogena, a sanne yi tɛɛn yiyani alo tɛɛ senbetenne. ² Kedi mafilinxi xuridin nabixin yi suxi a yii. A yi a yiifari ma sanna ti fɔxɔ igeni, a kɔmenna xaren na. ³ A sɔnxɔ xuini te alo yatan wurundun xuina. A to a xuini te, kuye sarin soloferene yi e xui ramini. ⁴ E yi naxan falama, n yi nɔɛ na sebe nen nun, koni n yi fala xuina nde me keli kore, a naxa, “Kuye sarin soloferene naxan falama, na ramara wundoni, i nama a sebe!”

⁵ Na xanbi ra, n malekan naxan to tixi fɔxɔ igen nun xaren ma, na yi a yiifanni te kore xɔnna ma. ⁶ A yi a kɔlɔ habadan Ala xinli, naxan kore xɔnna nun bɔxɔ xɔnna nun fɔxɔ igen daxi e nun e yi seene birin. Malekan yi a fala, a naxa, “A mi fa buma sɔnɔn! ⁷ Koni maleka solofereden na a xɔtaan fe waxatin naxan yi, Alaa wundo fe ragidixin kamalima nen nayi alo a rali a nabine ma kii naxan yi, a walikene.”

⁸ Nba, n fala xuiin naxan me a singeni keli kore, na mɔn yi falan ti n xa, a naxa, “Siga, i sa kedi rabixin tongo na malekan yii naxan tixi fɔxɔ igen nun xaren ma.” ⁹ N yi n maso malekan na, n yi a fala a xa, a xa kedi mafilinxi xuridin so n yii. A yi a fala n xa, a naxa, “A tongo, i yi a ragerun, a jaxunma ayi nen i de alo kumina, koni a i kuiin nafema nen xɔlen na.” ¹⁰ N yi kedi mafilinxi xuridin tongo malekan yii, n to a raso n deɛ, a yi jaxun n deɛ alo kumina, koni n to a ragodo n kuini, n kuiin yi rafe xɔlen na. ¹¹ Na xanbi ra, e yi a fala n xa, a n mɔn xa nabiya falane ti lan yamane nun siyane nun xuine nun mangane ma.

11

Sere firinne

¹ Awa, e yi xayen so n yii naxan yi luxi alo tamina se maliga seen na, a naxa, “Keli, i yi Ala Batu Banxin nun saraxa ganden maliga e nun muxun naxanye Ala batuma a kui. ² Koni hali i mi Ala Batu Banxin sansan kuiin tan maliga, na lu na. Amasɔtɔ na bata so siyane yii naxanye Taa Sarijanxini bodonma han kike tonge naanin e nun firin. ³ N nan n sere firinne rasigama nen nabiya falane ralideni kasa dugine ragodoxi naxanye ma sununa fe ra, xi wuli keden xi keme firin xi tonge sennin.”

⁴ Na sere firinne findixi oliwi wudi firinne nun lenpune dɔxɔ se firinne nan na naxanye tixi bɔxɔn birin Marigin yetagi. ⁵ Muxu yo wa fe jaxin naba feni e ra, tɛɛn minima nen e de, a yi e yaxune halagi. Muxu yo wa fe jaxin naba feni e ra, fɔ na kanna xa faxa na

kii nin. ⁶ Kore xonna balan senbena e ra alogo tulen nama fa e nema nabiya falane tiye waxatin naxan yi. Igene maxete senben fan e ra wunla ra, e mon yi fitinan sifan birin nadin dunuɗa muxune ma, e na wa a xon waxati yo yi.

⁷ E nema yelin e sereyaan be waxatin naxan yi, sube magaxuxin naxan tema yili jaxin kui, na e yengema nen, a yi e no, a yi e faha. ⁸ E binbine yi lu saxi taa gbeen yama malandeni, muxune e Marigin gbangban wudin ma taan naxan yi. Na taan luxi nen alo Sodoma hanma Misiran. ⁹ Yamane nun bɔnsɔnne nun xuine nun siyane birin e binbine toma nen han soge saxan e nun a tagi. E mi tinje ne xa maluxun. ¹⁰ Dunuɗa muxune sewama nen muxu firinni itoe faha feen na, e jaxan, e sanbane rasiga e bode ma amasoto na nabi firinne bata yi muxune jaxankata bɔxo xonna fari. ¹¹ Koni na soge saxan e nun a tagiin na dangu, niin soma nen e yi fata Ala ra, e yi keli. Naxanye birin e toma, ne gaxuma nen kati. ¹² E yi xui gbeena nde me kore naxan yi a falama, a naxa, “E te be.” E yi te kore kundani, e yaxune yee xori. ¹³ Na waxatin yeteni, bɔxon yi xuruxurun gbeen ti. Taani taxunxin doxode fuun na, na keden yi kala. Muxu wuli solofere yi faha na bɔxo xuruxuruni. Muxun donxene yi gaxu, e yi Ala tantun naxan kore.

¹⁴ Gbalon firinden bata dangu, koni a saxanden famatɔon ni i ra.

Xɔtaan soloferedena

¹⁵ Maleka solofereden yi a xɔtaan fe. Fala xui gbeene yi keli kore, e naxa, “Dunuɗa mangayaan bata findi en Marigin nun a Muxu Sugandixin gbeen na, a mangayaan ligama a xun na nen habadan han habadan!”

¹⁶ Fori mɔxɔnen nun naaninna naxanye yi doxi e manga gbedene yi Ala yetagi, ne yi e xinbi sin a bun ma, e yetagine yi lan bɔxon ma, e yi a batu. ¹⁷ E naxa, “Marigina Ala Senben Birin Kanna, naxan na, naxan yi na a folɔni! Nxu bata barikan bira i xa bayo i bata i senbe gbeen nawali, i ya mangayaan tixi naxan na.

¹⁸ Siyane bata yi xolo, koni i ya xolon yi fa, faha muxune makiti waxatin yi a li, i yi i ya walikene saranna fi, i ya nabine, muxu sarijanxine, e nun naxanye gaxuxi i xinla yee ra, muxudin nun muxu gbeena, i yi ne halagi naxanye bɔxon halagima.”

¹⁹ Ala Batu Banxin naxan ariyanna yi, na yi rabi. N yi a Layiri Kankiraan* to Ala Batu Banxini. Na xanbi ra, kuyen jin masɔxonna nun xuine nun galan xuiin yi mini, bɔxon yi xuruxurun, balabalan kesene yi yolon han!

12

Naxanla nun ninginangana fe

¹ Taxamaseri gbeena nde yi mini kore: jaxanla* maxidixin sogeni, kiken a sanna bun ma, mangaya komoti taxamasenna soxi a xun na sare fu nun firin yi naxan ma. ² A fudikanna nan yi a ra, a gbelegbelema dii barin soxoleni.

³ Taxamaseri gbete yi mini kore: Ninginanga gbeeli gbeen† nan yi na ra, xun solofere

* 11:19: 11.19 Layiri Kankirana fe mon sebexi Xorɔyaan 25.10-22 kui. * 12:1: Fe tooni ito foloxina, jaxanli ito findixi Yesu nga nan na. Koni falatide 12,17 kui, a bɔnsɔnna yi findi denkeleya yamaan na. Yanyina nde, a findixi denkeleya yamaan maligan na fe toon kui. † 12:3: Ninginangan findixi Setana misaala nan na.

yi a ma e nun feri fu, mangaya kómōti taxamasenna yi soxi a xun soloferene birin na. ⁴ Sarene[‡] yitaxunxin dǎxǎde saxanna ra, a yi na keden bandun kore a xunla ra, a yi e rayolon bǎxǎni. Naxanla naxan yi diin barima, ninginangan yi sa ti na yetagi alogo a xa a diin don a na a bari waxatin naxan yi. ⁵ Naxanla yi dii xemen bari, naxan mangaya xǎdǎxǎn ligama siyane birin xun na a manga wure dunganna ra. Koni a dii xemen yi rate kore Ala nun a manga gbēden fēma. ⁶ Naxanla yi a gi, a siga tonbonni Ala denaxan yitǎnxi a xa, alogo a xa sa balo na han xi wuli keden kemē firin xi tonge sennin.

⁷ Nayi, yēngē gbeen yi keli kore xǎnna ma. Malekan Mikeli nun a malekane yi na ninginangan yēngē. Ninginangan nun a malekane fan yi yēngēn soma. ⁸ Koni a mi nǎ sǎtǎ, dǎxǎde mi fa lu e xa kore xǎnna ma. ⁹ E yi ninginanga gbeen woli bǎxǎni, saji fonna, naxan xili Yinna Mangana hanma Setana, naxan dunuḡa muxune birin mayendenma. E nun a malekane birin yi rawoli ayi bǎxǎ xǎnna ma. ¹⁰ Nayi, n yi fala xui gbeen na nde me keli kore, a naxa,

“Iki, en ma Alaa kisin nun a senben
nun a mangayaan waxatin bata a li,
e nun a Muxu Sugandixina senbena.

Amasǎtǎ en ngaxakedenne kansun muxun bata woli bǎxǎni,
naxan yi e kansunma kǎēēn nun yanyin na
en ma Ala xa.

¹¹ E yi a nǎ Yēxēē Diin wunla

nun e sereya falan xǎn,
e mi e yetē niin natanga,
e tin sayaan ma.

¹² Nanara, ε tan naxanye kore xǎnna ma,
ε sēwa.

Koni gbalon bǎxǎ xǎnna nun fǎxǎ igen xa,
bayo Yinna Manga Setana xǎḡexin bata godo ε fēma,
amasǎtǎ a kolon a waxati xunkuye mi a xa.”

¹³ Ninginangan to a to, a bata rawoli ayi bǎxǎn ma, naxanla naxan dii xemen bari, a yi na sagatan fǎlǎ. ¹⁴ Nayi, gubugubune yi so naxanla yii alo singbin gbeen gubugubune alogo a xa tungan a siga han denaxan sa yitǎnxi a xa tonbonni, a sa baloma denaxan yi ḡēē saxan e nun a tagi, a yi tanga sajin ma. ¹⁵ Nayi, sajin yi igen baxun naxanla fǎxǎ ra alo baana, alogo baan walanna xa a xali. ¹⁶ Koni bǎxǎ xǎnna yi naxanla mali, a yi rabi, a yi igen min ninginangan naxan baxun naxanla fǎxǎ ra. ¹⁷ Ninginangan yi xǎlǎ naxanla ma kati! A yi siga naxanla bǎnsǎn dǎnxene yēngēdeni, naxanye Alaa yamarine suxuma, e nun naxanye Yesu a fe sereyaan bama. ¹⁸ Ninginangan yi sa ti fǎxǎ igen dē.

13

Sube magaxuxi firinne fe

¹ Nba, n yi sube magaxuxina* nde to tē fǎxǎ igen xǎrē ra, xun solofere, feri fu a ma. Mangaya kómōti taxamasenne soxi a feri fune ra, Ala rayelefu xinla nde sēbēxi a xunne birin ma. ² N sube magaxuxin naxan to, na yi maliga burunna narin nan na, a sanne yi luxi alo kanko gbeen sanne. A dēēn luxi alo yatan dēna. Ninginangan yi a senben nun a manga gbēden nun nǎ gbeen so a yii. ³ N yi a xunna nde to, na yi luxi alo e na a maxǎlǎ gbeen ti naxan a faxē, koni na yiren bata yi bari. Dunuḡa muxune birin yi kabē gbeen ti sube magaxuxini ito ma, e bira a fǎxǎ ra. ⁴ Muxun birin yi ninginangan batu amasǎtǎ a bata yi senben so sube magaxuxin yii. E yi sube magaxuxin batu, e naxa, “Nde luxi alo sube magaxuxini ito, nde nǎe a yēngē?”

[‡] 12:4: Sareni itoe findixi malekane taxamasenne ra. Setana bata malekana ndee ramurutē Ala ma, e yi godo bǎxǎni e findi ḡinanne nun yinnane ra. * 13:1: Sube magaxuxin findixi yamanan manga gbeen senben misaala ra na waxatini. Yamanan manga gbeen yi denkeleya muxune naxankatama. A mǎn finde to dunuḡa mangane senbē naxin misaala ra.

⁵ Waso falan nun marayelefu falan ti fena Ala ma, na senben yi sa sube magaxuxin de, fe naxin naba senben yi so a yii kike tonge naanin e nun firin. ⁶ A yi Ala rayelefu folo, a lu a xili kale e nun Ala dɔxɔdena e nun naxanye birin ariyanna yi. ⁷ Yama sarijanxin yenge senben yi so a yii, alogo a xa e no. Senben yi so a yii bɔnsɔnna birin nun yamane birin nun xuine birin nun siyane birin xun na. ⁸ Dunuja muxune birin e xinbi sinma nen a bun ma, naxanye birin xili mi seɓexi Yexee Diina Nii Rakisin Kitabun kui xabu dunuja da waxatini, naxan bata yi faxa nun e fe ra. ⁹ Nba, xa naxan tuli na, a xa a tuli mati.

¹⁰ Xa kasorasaan nagidixi naxan ma, na sama nen kasoon na yati.

Xa sayaan nagidixi naxan ma silanfanna ra, na faxama nen silanfanna ra yati.

Nanara, yama sarijanxin lan e xa e tunnafan e tɔgɔndiya.

¹¹ Nba, n yi sube magaxuxi gbete† to mine bɔxɔni. Feri firin yi a ma, ne luxi alo Yexee Diin fenne, koni a yi falan tima alo ninginangana. ¹² A yi sube magaxuxi singena nɔɔn birin nawalima a nɔxɔni, a yi a liga bɔxɔn nun a muxune birin yi e xinbi sin na sube magaxuxi singen bun ma, naxan maxɔlɔde naxin bata yi bari. ¹³ Sube magaxuxi firindeni ito yi kabanako taxamasenne ligama, a yi teen nagodo bɔxɔn ma muxune yetagi keli kore.

¹⁴ Senben naxan so a yii a xa kabanako taxamasenne raba sube magaxuxi singen nɔxɔni, na yi dunuja muxune mayenden, a yi a fala dunuja muxune xa a e xa sube magaxuxi singen sawuran nafala e suxuren na suben naxan bata yi maxɔlɔ silanfanna ra, a yi bari.

¹⁵ Senben yi so sube magaxuxi firinden yi alogo a xa niin bira sawurani, alogo na sawuran xa falan ti, a mɔn xa muxune faxa naxanye mi e xinbi sinma sawuran bun ma. ¹⁶ A yi a liga a muxune birin xa karahan taxamasenna yi lu e birin yiifanna ma hanma e tigi ra, muxudin nun muxu gbeena, nafulu kanna nun yiigelitɔna, xɔrɔn nun konyina. ¹⁷ Muxu yo mi nɔe seen sare hanma e seen mati xa na taxamasenna mi a ma, sube magaxuxin xinla hanma a xinla taxamasenna xasabina.

¹⁸ Fɔ xaxinla xa sɔtɔ nen feni ito yi. Xa naxan xaxili na, na kanna xa sube magaxuxin xinla taxamasenna xasabini ito yate ki faji, a yi a bunna fala, amasɔtɔ xemena nde xinla nan a bunna ra, a tan ni i ra: keme sennin tonge sennin e nun sennin.‡

14

Muxu xunbaxine betina

¹ Nba, n mɔn yi Yexee Diin to tixi Siyon Geyaan fari, e nun muxu wuli keme wuli tonge naanin wuli naanin nan yi a ra a xinla nun a Fafe xinla yi seɓexi naxanye tigi ra.* ² N yi fala xuina nde me keli kore, naxan yi luxi alo ige walan gbeen xuina alo kuyen sarin xui gbeena. N fala xuiin naxan me, na yi luxi nen alo kondan maxane nan yi kondan maxani. ³ E yi beti nenɛn bama manga gbɛden nun dalise naaninne nun fonne yetagi. Muxu yo mi yi nɔe a maxaranye na betin ma fɔ na muxu wuli keme wuli tonge naanin wuli naaninna naxanye yi xunbaxi bɔxɔ xɔnna fari. ⁴ Ne nan mi e yete raxɔsi naxanle xɔn, e sarijan. E yi biraxi Yexee Diin fɔxɔ ra a na yi siga dede. E bata yi xunba muxune tagi e lu alo bɔxɔn

† 13:11: Sube magaxuxi gbete findixi mangane seri batune misaala ra. Na waxatini, yamanan manga gbeen yi batuma alo alana nde. Naxanye findixi yamanan manga gbeen sawurane ki muxune ra, ne senben misaala nan sube magaxuxi firindeni ito ra. Ne nan yi katama yamanan muxune birin xa mangan batu alo ala, anu, denkeleya muxune mi yi nɔe na lige. A finde to dunuja mangane seri batune fan misaala ra. ‡ 13:18: 666: Ndee laxi a ra fa fala na

yaten findixi wundo taxamasenna nan na lan Romi taan manga gbeen xinla ma naxan xili Nero. Heburu xuiin nun Gireki xuiin sebelidine keden kedenna birin yi lanxi yatena nde ma men kaane gbee wundo kiini. Muxun na mangan xinla tongo, a yi a xinla sebelidine yatene sa e bode ma, na malanxin lanma keme sennin tonge sennin e nun sennin nan ma. Men kaane miriyani, solofere nan yate kamalixin na. Sennin fan yi a yita fa fala, na muxuna fe mi kamalixi. * 14:1: A mato Lankenemaya 7.4-8 kui.

bogise singe fajin naxanye fima Ala nun Yexee Diin ma. ⁵ Wule falan mi yi minima e de mumε! Fe yo mi yi e ra.

Maleka saxanne fe

⁶ Nba, n yi maleka gbete to tunganje kore xonna ma. Habadan Xibaru Fajin falana a yii, a a ralima dunuja muxune ma, e nun siyane nun bɔnsɔnne nun xuine nun yamane birin. ⁷ A yi a falama a xuini texin na, a naxa, “E gaxu Ala yee ra, e yi binyen fi a ma, amasoto a kiti sa waxatin bata a li. E a batu, a tan naxan kore xonna nun bɔxo xonna nun foxo igen nun tigne daxi.”

⁸ Malekan firinden yi fa a foxo ra, a naxa, “Babilon taa gbeen† bata kala! A bata kala, a tan naxan a tinxintareyaan dolon fixi siyane birin ma.”

⁹ Malekan saxanden yi fa e foxo ra, a yi a xuini te, a naxa, “Xa muxu yo sube magaxuxin nun a sawuran batu, a yi tin a taxamasenna xa sa a tigi ra hanma a yiin ma, ¹⁰ na kanna fan Alaa xolon manpaan minma nen naxan saxi xolo igelengenna kui, a yi jaxankata teen nun dole teeni maleka sarijanxine nun Yexee Diin yetagi. ¹¹ E jaxankata teen tutin tema nen habadan han habadan, matabu mi e xa kosen nun yanyin na e tan naxanye sube magaxuxin nun a sawuran batuma e tan naxanye tinma a xinla taxamasenna yi sa e ma.” ¹² Nanara, yama sarijanxin lanma nen e yi e tunnafan, naxanye Ala yamarine suxuma e denkeleya Yesu ma.

¹³ Na danguxina, n yi fala xuiin me keli kore, a naxa, “Ito sebe: Sewan na kanne xa naxanye faxama Marigini folo iki ma.” Alaa Nii Sarijanxin naxa, “Nondin nan na ra, e e matabuma nen e wanli, amasoto e wanle biraxi e foxo ra.”

Se xabana bɔxonni

¹⁴ Nba, n yi kunda fixen to. Adamadi maligana nde yi dɔxi na kundaan fari, mangaya taxamaseri komotin xema daxin soxi a xun na, wɔlite xenxena a yii. ¹⁵ Maleka gbete yi keli Ala Batu Banxini, naxan yi dɔxi kundaan fari, a yi a xui ramini na ma, a naxa, “I ya wɔliten tongo, i seen xaba, amasoto se xaba waxatin bata a li bɔxonni, a bata mo.” ¹⁶ Nayi, naxan yi dɔxi kundaan fari, na yi a wɔliten nadangu bɔxo xonna fari, a bɔxo xonna se xaba daxin jan fefe!

¹⁷ Awa, n yi maleka gbete to kele Ala Batu Banxini ariyanna yi, wɔlite xenxena nde na fan yii.

¹⁸ N mon yi maleka gbete to mine ariyanna saraxa badeni, naxan yi teen xun na. Wɔlite xenxen yi suxi naxan yii, a yi falan ti na xa a xuini texin na, a naxa, “I ya wɔlite xenxen naso bɔxo xonna manpa bogine ra, i yi e xaba amasoto e bata mo!” ¹⁹ Malekan yi a wɔliten nadangu bɔxon fari, a manpa bogine xaba. A yi e rawoli Alaa xolo gbeen manpa igen badeni. ²⁰ E sa manpa bogine bodon manpa bogi ige badeni taa xanbin na. Wunla yi mini manpa bogi ige badeni, a te han soone deni lanna, a bɔxon manpa ige baden ma han fayida kilo keme saxan jɔxon.

15

Malekane nun fitina donxene fe

¹ Nba, n mon yi taxamaseri gbee magaxuxi gbete to kore xonna ma, maleka solofere nan yi a ra fitina fe solofere yi naxanye yii. Fitina fe donxene nan ne ra, amasoto Alaa xolon kamalima ne nan xon ma.

² Na xanbi ra, n yi lonna nde to, a gbo alo foxo igena naxan mayilenma alo kilasi fixena, a basanxi teen na. N yi muxuna ndee fan to tixi na lonna ma naxanye sube magaxuxin no e nun a sawuran nun a xinla xasabina, Alaa kondenne yi suxi e yii. ³ E yi Alaa waliksen Musaa betin bama e nun Yexee Diina betina, e naxa, “Marigina, Ala Senben Birin Kanna,

† 14:8: Babilon taan findixi wundo falan nan na naxan bunna nɛen fa fala Romi taana. Romi kaane yi Alaa yamaan jaxankatama Yoni waxatini alo Babilon taan yi Alaa yamaan jaxankatama Daniyeli waxatini.

I ya wanle gbo, e magaxu!
 Siyane birin ma mangana,
 i ya kiraan tinxin. Nɔndin nan a ra.
⁴ Marigina, nde mi gaxue i tan yɛɛ ra,
 a tondi i xinla binyɛ?
 Amasoto i tan nan keden pe sarijan.
 Siyane birin fama nɛn,
 e yi i batu.

Amasoto i ya tinxinyaan bata makenɛn.”

⁵ Na xanbi ra, n yi Ala Batu Banxin dɛɛn nabixin to kore, Alaa sereya bubuna. ⁶ Fitina fe soloferene yi maleka soloferen naxanye yii, ne yi mini Ala Batu Banxini, e maxidixi taa dugi sarijanxine yi naxanye yi mayilenma, e kanke yi xidixi xɛma tagi xidine ra. ⁷ Awa, na dalise naaninna nde keden yi xɛma lenge solofere so maleka soloferene yii naxanye yi rafexi habadan Alaa xɔlɔn na. ⁸ Ala Batu Banxin yi rafe tɛɛ tutin na fata Alaa binyen nun a senben na. Muxu yo mi yi nɔɛ soɛ Ala Batu Banxini han maleka soloferene fitina fe soloferene yi kamali.

16

Alaa xɔlɔ lengenne fe

¹ Nba, n yi fala xui gbeen mɛ keli Ala Batu Banxini. A yi a falama maleka soloferene xa, a naxa, “ɛ siga, ɛ sa Alaa xɔlɔ lengen solofereni itoe yixɛɛ bɔxɔ xɔnna ma!”

² Maleka singen yi siga, a sa a gbee lengenni xɛɛ bɔxɔn ma. Sube magaxuxin taxamasenna yi muxun naxanye ma, e nun naxanye yi a sawuran batuma, fure jaxin yi mini ne fatin ma. ³ Malekan firinden yi a gbee lengenni xɛɛ fɔxɔ igeni. Igen yi liga alo muxu faxaxin wunla. Daliseen naxanye birin yi fɔxɔ igeni, ne birin yi faxa. ⁴ Malekan saxanden yi a gbee lengenni xɛɛ baane nun ticine yi, e birin yi findi wunla ra. ⁵ Malekan naxan yi igene xun na, n yi na xuiin mɛ, a naxa,

“I tinxin, i tan naxan na,
 i tan naxan yi na a fɔlɔni,
 i tan sarijandena,

i bata kitin sa tinxinni,

⁶ bayo e bata i ya yama sarijanxin nun nabine wunla ramini.

Nayi, i bata wunla so e yii,
 e yi a min.

Na nan lan e ma.”

⁷ Awa, n yi fala xuiin mɛ keli saraxa gandeni, a naxa,

“Nɔndin na a ra,

Marigina, Ala Senbe Birin Kanna,

i kitine sama tinxinna nun jɔndin nin.”

⁸ Malekan naaninden yi a gbee lengenni xɛɛ sogen fari. Ala yi tin, sogen xa yamaan magan a yilinga gbeen na. ⁹ A yilinga gbeen yi muxune magan, e yi Ala xinla rayelefu, senben naxan yii a fitina feni itoe rafa. E mi e xun xanbi so e yulubine yi, e yi Ala binya.

¹⁰ Malekan suulunden yi a gbee lengenni xɛɛ na sube magaxuxina manga gbɛɛɛn ma, a yamanan yi lu dimini, muxune yi lu e lenne xinje xɔlɛni. ¹¹ Ala Naxan Kore, e yi na rayelefu e xɔlɛn nun e fure dɛ jaxine fe ra. Koni e mi xɛtɛ e kɛwali jaxine fɔxɔ ra.

¹² Malekan senninden yi a gbee lengenni xɛɛ Yufareti baa gbeeni. Baan yi xara alogo mangan naxanye fama sa keli sogeteden binni, ne xa kiraan soto. ¹³ Nba, n yi yinna saxan to mine ninginangan nun sube magaxuxin nun wule nabiin dɛ, e luxi alo xunɛne.

¹⁴ Yinnane nan yi ne ra naxanye kabanako feene ligama. E siga dunuja mangane birin fɛma alogo e xa e malan yenge so xinla ma Senbe Birin Kanna, Alaa lɔxɔ gbeena fe ra.

¹⁵ Marigin naxa, “A mato, n fa feen muxune raterɛnama nɛn alo mujadana. Sewan na kanna xa naxan luma a yɛɛ ra yi, a yi a dugine kantan alogo a ragenla nama mini, a yagi.”

¹⁶ Nba, yinnane yi mangane malan yirena nde yi denaxan xili Heburu xuini Haramagedon.

¹⁷ Malekan solofereden yi a gbee lengenni xeɛ foyeni. Fala xui gbeen yi keli manga gbɛdeni Ala Batu Banxini, a yi a fala, a naxa, “A bata jan!” ¹⁸ Kuyen jin masɔxɔnna nun xuine nun galan xuiin yi mini, bɔxɔn yi xuruxurun gbeen ti naxan jɔxɔn munma yi liga xabu muxune da! ¹⁹ Taa gbeen yi taxun saxanna ra. Siyane taane yi kala. Ala mi jinan Taa gbeen Babilɔn* xɔn, a yi a xɔlɔ gbeen manpa lengenna so mɛn kaane yii, alogo e xa Alaa xɔlɔn min. ²⁰ Ige tagi bɔxɔne birin yi tunun. Geyane fan mi yi fa toma. ²¹ Balabalan kɛsɛ binyene yi lu yolɔnjɛ muxune ma naxanye yi kilo tonge naaninna liyɛ. Muxune yi Ala rayelefu na fitina balabalan kɛsɛna fe ra, amasɔtɔ na yi magaxu kati!

17

Yalunde jaxalan gbeena fe

¹ Na xanbi ra, lenge soloferene yi suxi maleka soloferen naxanye yii, na nde keden yi fa n fɛma, a naxa, “Fa be, yalunde jaxalan gbeena* fe kitin sama kii naxan yi, n xa na yita i ra, naxan findixi taa gbeen misaala ra naxan tixi baa wuyaxi longonna ra. ² Dunuɗa mangane yalunyaan liga a tan nan xɔn, dunuɗa muxune birin yi e min a yalunyaan dɔlɔn na han e xunne yi keli.”

³ Alaa Nii Sarijanxin yi so n yi, malekan yi n tongo, a siga n na tonbonni. N yi sa jaxanla nde to, a dɔxi sube magaxuxi gbeela nde fari, Ala rayelefu falane yi sɛbɛxi naxan yiren birin ma a xinle ra. Xun solofere nun feri fu nan yi a ma. ⁴ Na jaxanla yi maxidixi dugi mamiloxin nun a gbeela nan na e nun xɛmaan nun bɔxɔ bun nafunle nun gɛmɛ tofajine.† Xɛma igelengenna a yii, na rafexi fe haramuxine nun a yalunya fe xɔsixinɛ birin na. ⁵ Xinla nde yi sɛbɛxi a tigi ra, wundo feen nan yi na ra, a naxa, “Babilɔn Taa Gbeena,‡ Yalunde jaxanle nun dunuɗa fe haramuxine birin nga.”

⁶ Awa, n yi na jaxanla to, a minxin nan yi a ra yama sarijanxin wunla nun Yesu a sere tɔgɔndiyaxine wunla ra. N to a to, n yi kabɛ kati. ⁷ Malekan yi n maxɔdin, a naxa, “I kabɛn nanfera? N jaxanla fe wundo feen bunna falama i xa nɛn e nun sube magaxuxin naxan a xalima, xun solofere nun feri fu naxan ma. ⁸ I sube magaxuxin naxan toxi, na yi na nun, koni iki, a mi fa na. Anu, a mɔn tema nɛn yili jaxin na, a sa halagi. Dunuɗa muxun naxanye birin xili mi sɛbɛxi habadan Nii Rakisin Kitabun kui benun dunuɗa xa da waxatin naxan yi, ne na sube magaxuxin to waxatin naxan yi, e kabɛma nɛn, amasɔtɔ a yi na nun, koni a mi fa na iki, anu a mɔn fama nɛn.”

⁹ “Na ma, fɔ xaxinla nun fe kolonna nan xa lu en yi: Xun soloferene findixi na taan geyaan soloferene nan na, jaxanla dɔxi naxanye fari. E mɔn findixi manga soloferene nan na. ¹⁰ Suulun bata kala. Keden mangayani iki, boden munma fa singen. A na fa waxatin naxan yi, a waxatidi nan tun nabama. ¹¹ Sube magaxuxin naxan yi na nun, koni a mi fa na, na yetɛɛn findixi mangan solomasɛxɛden nan na, a mɔn manga soloferene yɛ, a sigan halagin nan ma.”

¹² “I feri fuun naxanye toxi, ne findixi manga fuuna ndee nan na, naxanye munma mangayaan fɔlɔ singen, koni e mangayaan ligama nɛn waxatidi bun ma sube magaxuxin waxatini. ¹³ E birin miriyaan keden: e e sɛnben nun e fangan birin soma nɛn sube magaxuxin yii. ¹⁴ E Yɛxɛɛ Diin yengɛma nɛn, koni Yɛxɛɛ Diina e nɔma nɛn, amasɔtɔ

* 16:19: Babilɔn taan findixi wundo falan nan na naxan bunna nɛn fa fala Romi taana. Romi kaane yi Alaa yamaan jaxankatama Yoni waxatini alo Babilɔn taan yi Alaa yamaan jaxankatama Daniyeli waxatini. † 17:4: bɔxɔ bun nafunla: Gɛmɛn siyana nde nan ma fe falaxi be naxan toma fɔxɔ ige yi xaxunna ndee kui. Na gɛmɛn xili nɛn “pɛrili.” ‡ 17:5: Babilɔn Taa Gbeena: Wundo falan na a ra naxan Romi taan nan ma fe falama.

Marigine Marigin nan a ra, e nun Mangane Mangana. E nun a muxu xilixine nun a muxu sugandixine nun a muxu tɔgɔndiyaxine fan yi nɔɔn sɔtɔ.”

¹⁵ Malekan yi a fala n xa, a naxa, “I igen naxanye toxi, yalunde naxanla yi dɔxi dɛnaxan yi, bɔnsɔnne nun yamane nun siyane nun xuine nan ne ra. ¹⁶ I feru fuune nun sube magaxuxin naxanye toxi, ne yalunde naxanla ranaxuma nen, e yi a yii seene birin ba a yii, e yi a rageli. E yi a fati bɛnden don, e yi a gan. ¹⁷ Amasɔtɔ Ala nan na saxi e bɔneni, e xa a sagoon liga. E birin yi lan a ma, e yi e senben nawali sube magaxuxina mangayani han Alaa falan yi kamali.”

¹⁸ “I naxanla naxan toxi, na findixi taa gbeen nan na naxan mangayaan ligama dunuja mangane birin xun na.”

18

Babilɔn kala fena

¹ Na danguxina, n mɔn yi maleka gbete to godɛ keli kore naxan senbe yi gbo, a nɔrɔn dɛgen yi bɔxɔn birin yiyalan. ² A yi a xuini te, a naxa,

“Babilɔn taa gbeen* bata bira,
a bata kala!

A bata findi jinanne nun yinna naxine birin dɔxɔden na
e nun xɔli naxin nun sube haramuxi xɔsixin sifan birin konna.

³ Amasɔtɔ siyane birin bata a yalunyaan dɔlɔ xɔlɛn min.

Dunuja mangane birin bata yalunyaan liga a xɔn.

Dunuja yulane bata findi nafulu kanne ra a nafulu kanya gbeen xɔn.”

⁴ Na xanbi ra, n yi fala xui gbete mɛ keli kore, a naxa,

“N ma yamana, ɛ keli a yi,
alogo ɛ nama basan a yulubine ra,
ɛ nun ne yi fitina fena ndee sɔtɔ ɛ bode xɔn.

⁵ Amasɔtɔ a yulubine bata e malan e bode fari
te han kore xɔnna.

Ala mi jinanxi a fe naxine xɔn ma.

⁶ ɛ a saranna fi
alo a bonne saranxi kii naxan yi,
ɛ a saranna fi a kɛwanle ra dɔxɔde firin.
A dɔlɔn saxi igelengenna naxan kui,
ɛ na rafe dɔxɔde firin.

⁷ A binyen nun yete yinaxunna naxan nagidi a yete ma,
ɛ na tɔrɔn nun a sɔxɔlɛn nɔxɔnna ragidi a ma.

Amasɔtɔ a fala nen a yete ma, a naxa,

‘A mato,
n bata findi naxalan mangan na,
kaja gile mi n na,
n mi sunɛ mumɛ!’

⁸ Na ma, fitina feni itoe birin fama a ma nen lɔxɔ kedenni:
furen nun sunun nun fitina kamɛna,
a mɔn yi woli tɛɛni, a gan.

Amasɔtɔ Marigina Ala senben gbo
naxan a kitin saxi.”

⁹ Dunuja mangan naxanye luxi yalunyaan nun yete yinaxunni a xɔn, ne na a ganmatɔɔn tutin to tɛ waxatin naxan yi, e sunuma nen, e wuga a fe ra. ¹⁰ E gaxuxin yi sa ti wulani a naxankatana fe ra, e yi a fala, e naxa,

“Gbalona, gbalona,
Babilɔn taa gbeena,
taa senbe kann,

* 18:2: Babilɔn taa gbeena: Wundo falan na a ra naxan bunna nen fa fala Romi taana.

i ya kitin bata fa i ma sanja ma kedenni!”

¹¹ Dunuja yulane fan sunuma nen, e wuga a fe ra, amasoto muxu yo mi fa e sare seene sarama sonon: ¹² naxanye findixi xemaan nun gbeti fixen nun boxo bun nafunle nun perili geme tofanin nun taa dugi fagine nun dugi mamiloxine nun dugi faji gbete nun dugi gbeele nun wudi faji sifane birin na e nun se fanin sifan birin naxanye rafalaxi sama jinna ra, e nun wudi fagine nun sulan nun wuren nun geme faji fixene, ¹³ e nun sinamon wudi xiri jaxumen nun se xiri jaxumene nun latikononna nun mirihi latikononna nun wusulanna nun dolon nun turen nun murutu fujin nun murutun nun jingene nun yexene nun soone nun wontorone nun konyine nun muxune niine. ¹⁴ Yulane yi a fala taan muxune xa, e naxa,

“Sare seen naxanye birin xoli i ma,
ne bata tunun,
i ya nafunle nun i ya noron bata jan.
E mi fa toma sonon!”

¹⁵ Yulan naxanye nafunla soto na taani yulayani, ne sa tima nen wulani, amasoto e bata gaxu a jaxankatan yee ra, e wugama nen, e sunu. ¹⁶ E yi a fala, e naxa,

“Gbalona.
Gbalon taa gbeeni ito xa.
Na kaane yi maxidixi taa dugi fanin nin,
e nun dugi mamiloxin nun a gbeela
e nun xemaan nun geme tofagine.

¹⁷ Nafulu gbee sifani ito bata raxori sanja ma kedenni!”

Kunki ragine nun kunki kui muxune nun kunkin walikene birin yi sa ti wulani. ¹⁸ E gbelegbelema, e yeen tixi a ganmaton tutin tematon na, e naxa, “Taa mundun yi maliga taa gbeeni ito ra?” ¹⁹ E lu gbangbanna se e xunne yi sununi, e yi lu wuge, e sunu, e naxa,
“Gbalona,
gbalon taa gbeeni ito xa!
Kunki kanne birin findixi nafulu kanne ra taani ito nin.
A bata raxori sanja ma kedenni!”

²⁰ E sewa a halagi feen na,
e tan naxanye kore xonna ma,
e tan yama sarijanxin nun a nabine nun a xerane,
e fan xa sewa.
Amasoto Ala bata a makiti,
a yi e xun mafala kitin bolon.

²¹ Nba, maleka senbema nde yi geme gbeen tongo alo se din gemena a yi a woli foxo igeni, a naxa,

“Babilon taa gbeen nawolima ayi kala senbe sifani ito nin,
a mi fa to sonon.

²² Konden xuiin nun yenla xuiin nun xulen xuiin nun
xota xuiin mi fa mema ayi sonon!
Walike kesuxi sifa yo mi fa toma ayi sonon.
Se din xuiin mi fa mema ayi sonon!

²³ Lenpu degen mi fa toma ayi sonon.
Naxalandin nun naxalandi kanna xuiin mi fa mema ayi sonon.
Na birin bayo e yulane yi findixi dunuja senbe kanne nan na.
Na birin bayo e dunuja muxune birin mayenden nen e woyimeya feene xon.

²⁴ Alaa nabine nun a yama sarijanxin wunla minixi Babilon taan nin
muxun naxanye birin faxa boxoni,
ne wunla goronna a tan nan ma.”

“Tantunna Ala xa!

Kisin nun binyen nun senbena en ma Ala nan yil!

² Amasoto a kitine sama jondin nun tinxinna nin.

A bata naxalan yalunxi gbeen makiti

naxan yi dunuƙa kalama a yalunyaan na.*

A mon yi a walikene faha feen saran a ra.”

³ E mon yi a fala, e naxa,

“Tantunna Ala xa!

Taan gan tutin luma nen te habadan.”

⁴ Fori mawɗen nun naaninne nun dalise naaninne yi e xinbi sin, e yi Ala batu, a dɔxi a manga gbedeni, e naxa,

“Amina! Tantunna Ala xa!”

Yexee Diina naxalandi tiin naxanxana

⁵ Na xanbi ra, fala xuiin yi keli manga gbedeni naxan a fala, a naxa,

“E en ma Ala tantun,

e tan a walikene birin,

e tan naxanye gaxuxi a yee ra,

muxudin nun muxu gbeena.”

⁶ Nba, n yi fala xuiin me, naxan yi luxi alo gali gbeen xuina, a mon yi luxi alo ige walan gbeen xuina, e nun kuye sarin gbeen xuina. A naxa,

“Tantunna Ala xa!

Amasoto en Marigina,

Ala senben birin kannan mangayaan nabama!

⁷ En sewa, en naxan.

En yi binyen fi a ma!

Bayo Yexee Diina naxalandi tiin waxatin bata a li,

a naxalandin bata a yiton.

⁸ Dugi faji sarijanxin mayilenxin bata so a yii a maxidi seen na.”

Dugi fajin findixi yama sarijanxina tinxinyaan misaala nan na.

⁹ Na xanbi ra, malekan yi a fala n xa, a naxa, “Ito sebe: ‘Sewan na kanne xa naxanye xilixi Yexee Diina naxalandi tiin sewa bande donni.’” A mon yi a fala n xa, a naxa, “Alaa jondi falane nan itoe ra.”

¹⁰ N yi n xinbi sin a bun ma a batu feen na, koni a yi a fala n xa, a naxa, “I nama na liga! I walike boden nan n tan na e nun i ngaxakedenna naxanye birin na Yesu a fe seren ba. Ala nan xa batu!” Bayo Yesu a fe sereya falan findixi Alaa Nii Sarijanxin nabiya falane nan na.

Soo ragiin nun soo fixena fe

¹¹ Nba, n yi kore xonna to rabixi, n yi soo fixen to. Naxan yi dɔxi a fari, na yi xili nen Tinxinna nun Jondina. A kitin nun yengen nabama tinxinna nin. ¹² A yee ne yi luxi alo tee degena. Mangaya taxamaseri wuyaxi yi soxi a xun na. Xinla yi sebexi a ma, muxu yo mi naxan kolon, fo a tan. ¹³ Domaan naxan yi ragodoxi a ma, na bata yi sin wunli. A xili nen, “Alaa Falana.” ¹⁴ Ariyanna ganle yi biraxi a foxo ra, e yi dɔxi soo fixene fari. E maxidixi taa dugi fixe sarijanxini. ¹⁵ Silanfan xenxen yi minima a de, a yi siyane noma naxan na. A tan nan mangaya xadexen ligama siyane birin xun na a manga wure dunganna ra.† A tan nan manpa bogine bodonma Ala Senben Birin Kanna xolo gbeen manpa ige badeni. ¹⁶ Xinla sebexi a doomaan nun a danban ma, a naxa, “Mangane Mangana, Marigine Marigina.”

¹⁷ Nba, n yi malekan to tixi soken tagi. Xonla naxanye birin yi kore foyeni, a yi falan ti ne xa a xuini texin na, a naxa, “E fa be, e fa e malan Alaa donse donna malan gbeena fe ra, ¹⁸ alogo e xa fa mangane suben don e nun sofa kuntigine nun senbemanen nun soone nun soo ragine e nun muxune birin, xarone nun konyine, muxu gbeen nun muxudina.”

* 19:2: Naxalan yalunxin findixi wundo falan na lan Romi taan ma. † 19:15: Yaburin 2.9

¹⁹ N yi na sube magaxuxin to, e nun dunuƙa mangane nun e ganle. E yi malanxi alogo e xa na kanna yenge naxan dɔxi soo fixen fari, e nun a ganla. ²⁰ E yi sube magaxuxin suxu, e nun wule nabiin naxan yi kabanako feene ligama a yetagi a muxune mayenden naxanye xɔn e yi tin sube magaxuxin taxamasenna xa sa e ma, e yi a sawuran batu. E firinna birin jɛjɛn yi woli ayi tɛɛ darani naxan dɛgɛma dole tɛɛn na. ²¹ Naxan yi dɔxi soo fixen fari, silanfanna naxan yi minima na dɛ, na yi a dɔnxene faxa, xɔline yi lugo e binbine ra.

20

Nɛɛ wuli kedenna mangayana fe

¹ Nba, n yi malekan to gode keli kore, yili jaxin dɛjinna a yii e nun yɔlɔnxɔn kuye gbeena. ² A yi ninginangan suxu, saji fonna, Yinna Mangana, Setana, a yi a xidi, a lu na han jɛɛ wuli keden. ³ Malekan yi a woli yili jaxin na, a yi na sɔxɔn a ma, a taxamasenna sa a ma, alogo a nama fa siyane mayenden han jɛɛ wuli kedenna yi kamali. Na na dangu, fɔ a mɔn xa fulun nɛn han waxatidi.

⁴ N yi manga gbɛdene to. Naxanye yi dɔxi e yi, kiti sa senben yi so ne yii. Naxanye xunne bata yi sege e dɛ Yesu a fe sereyaan nun Alaa falana fe ra, naxanye mi sube magaxuxin nun a sawuran batu, naxanye mi tin a taxamasenna xa sa e tigi ra hanma e yiin ma, n yi ne niine to. E niin mɔn yi bira e yi e nun Alaa Muxu Sugandixin yi mangayaan liga han jɛɛ wuli keden. ⁵ Faxa muxun dɔnxene niin mi birama e yi han jɛɛ wuli kedenna yi dɛfe. Faxa muxune kenla sayani, a fɔlɔn nan na ra. ⁶ Sɛwan muxune xa naxanye na lu na keli singeni sayani. Sayaan firinden mi senbe sɔtɔma e tan ma, e findima nɛn Ala nun a Muxu Sugandixina saraxaraline ra, e yi mangayaan liga a xɔn han jɛɛ wuli keden.

Setana nɔ fena

⁷ Na jɛɛ wuli kedenna na dangu waxatin naxan yi, Setana raminima nɛn kason na. ⁸ A minima nɛn a siyane birin mayenden bɔxɔn tongon naaninne birin yi alogo a xa e malan yengen xili ma, na yi xili sa “Gogo nun Magogo.”* E wuya ayi alo fɔxɔ igen mɛjɛnsinna. ⁹ E fama nɛn e bɔxɔn yiren birin li, e sa yama sarijanxin daaxaden nabilin e nun Alaa taa rafanxina. Koni tɛɛn yi godo keli kore, a yi e halagi. ¹⁰ Na Yinna Mangana, Setana naxan e mayenden, na yi woli tɛɛ darani naxan dɛgɛma dole tɛɛn na, sube magaxuxin nun wule nabiin denaxan yi. E lu jaxankataxi yanyin nun kɔɛɛn na habadan han habadan.

Kiti dɔnxena fe

¹¹ Nba, n yi manga gbɛde fixe gbeen to, e nun naxan yi dɔxi a yi. Bɔxɔ xɔnna nun kore xɔnna e gima a ye ra, e mi fa to sɔnɔn. ¹² Na xanbi ra, n yi faxa muxune to, muxu gbeene nun muxudine, e tixi manga gbɛden yetagi. Kitabune yi rabi, Kitabu gbɛte fan yi rabi. Nii Rakisin Kitabun nan yi na ra. Faxa muxune yi makiti alo a yi seɓexi kii naxan yi kitabune kui, lan e kɛwanle ma. ¹³ Fɔxɔ igen yi a gbee faxa muxune ramini, sayaan nun laxira fan yi e gbee faxa muxune ramini, e birin yi makiti e kɛwanle ma. ¹⁴ Nayi, sayaan nun laxira yi woli tɛɛ darani. Na findin sayaan firinden nan na, tɛɛ darani. ¹⁵ Naxan yo xili mi to seɓexi Nii Rakisin Kitabun kui, na wolima ayi nɛn tɛɛ darani.

21

Kore xɔri nɛnɛn nun bɔxɔ xɔri nɛnɛna fe

¹ Na xanbi ra, n yi kore xɔri nɛnɛn nun bɔxɔ xɔri nɛnɛn to. Amasɔtɔ kore xɔri singen nun bɔxɔ xɔri singen bata yi tunun, fɔxɔ igen mi yi fa na sɔnɔn. ² Awa, n yi Alaa Taa Sarijanxin to gode keli ariyanna yi Ala fema, Yerusalen nɛnɛna, a yitɔnxi alo jaxalandin naxan a yitɔnxi siga a xɛmɛn nalandeni. ³ N yi fala xui gbeen mɛ manga gbɛdeni, a naxa, “Ala dɔxɔden bata lu adamadiine tagi! A luma nɛn e fema, e findi a yamaan na. Ala yetɛɛn

* 20:8: Alaa yamaan yaxune xili na kiini Nabi Esekiye li kitabu yiren kui. A mato Esekiye li sora 38 han 39 kui.

luma nen e fema, a findi e Ala ra. ⁴ A yi e yeegen birin fitan e ye ra yi, sayaan mi fa luma na sonon hanma sununa hanma wugana hanma xolena. Amasoto fe fonne bata jan.”

⁵ Na xanbi ra, naxan yi dɔxi manga gbɛdeni, na yi a fala, a naxa, “N bata feen birin findi a nenena!” A mon yi a fala, a naxa, “Ito sebe, amasoto fe ragidixin nun nondin nan falani itoe ra.” ⁶ A mon yi a fala n xa, a naxa, “N tan nan Alifa nun Omega ra.* Na nan na ra, a folon nun a rajanna. Xa min xonla naxan ma, n siimaya tigi igena nde soma nen a yii, a sare mi na. ⁷ Na nan findima no soto muxun keen na. N findima nen a Ala ra, a yi findi n ma diin na. ⁸ Koni nafigine nun denkeleyatarene nun muxu xosixine nun faxa tiine nun yanga suxune nun kɛramuxune nun suxure batune nun wule falane birin, ne tan gbeen tee daraan nan na naxan degema dole teen na. Sayaan firinden nan na ra.”

Yerusalen nenena fe

⁹ Lenge soloferen yi suxi maleka soloferen naxanye yii, naxanye yi rafexi fitina fe donxe soloferene ra, na nde keden yi fa n fema, a naxa, “Fa be, n xa najalandin yita i ra, Yexee Diina najanla.” ¹⁰ Alaa Nii Sarijanxin yi so n yi, malekan yi siga n na geya gbeen fari pon, a sa Taa Sarijanxin yita n na, Yerusalen naxan godo keli ariyanna yi Ala fema. ¹¹ Alaa noron yi a ma, a mayilenma alo yasipi gemena alo geme fixena. ¹² Yinna yi taan nabilinxi, a mate, a gbo. So de fu nun firin yi a ma. Maleka fu nun firin tixi na deene ra. Isirayila bonson fu nun firinne xinle sebexi deene ma. ¹³ Sogeteden binni de saxan, komenna ma de saxan, yiifanna ma de saxan, sogegododen binni de saxan. ¹⁴ Beten sade fu nun firin nan yi taan yinna bun, Yexee Diina xera fu nun firinne xinle sebexi e ma.

¹⁵ Malekan naxan yi falan tima n xa, se maliga tamin yi suxi na yii naxan yi rafalaxi xemaan na, alogo a xa taan maliga e nun a deene nun a yinna. ¹⁶ Tongon naanin nan yi taan ma. A kuyan nun a yigboon yi lan. Malekan yi taan maliga se maliga tamin na: kilo wuli firin. A kuyan nun a yigboon nun a yiteen birin yi lan. ¹⁷ Malekan yi yinna maliga adamadiine se maliga kiini, nongonna ye keme tonge naanin e nun naanin. ¹⁸ Na yinna yi tixi yasipi gemen nan na, taan yi tixi xema fajin nan na. A fixa alo kilasina. ¹⁹ Taan nabilinna yinna beten sadene yi rayabuxi geme fajin sifan birin na: yasipi gemen nan yi a beten sade singen ma, a firindena safiri gemena, a saxandena agati gemena, a naanindena emerodi gemena, ²⁰ a suulundena onixi gemena, a sennindena karineliya gemena, a soloferedena kirisoliti gemena, a solomasexedena berili gemena, a solomanaanindena topasi gemena, a fudena kirisopirasi gemena, a fu nun kedendena yasinti gemena, a fu nun firindena ametisi gemena. ²¹ A so de fu nun firinne birin yi rafalaxi geme fajine nan na. De keden kedenna birin yi rafalaxi perili geme tofaji keden nan na. Taan kira gbeen yi rafalaxi xema fajin nan na, a fixa alo kilasina.

²² Koni n mi Ala Batu Banxin se to na taani, amasoto Marigina, Ala Senben Birin Kanna nun Yexee Diin nan findixi Ala Batu Banxin na. ²³ Taan mako mi yi sogen nun kike degen ma, amasoto Alaa noron yi a yiyalanma. Yexee Diin nan a lenpun na. ²⁴ Dunuja siyane sigan tima a degen nan ma, dunuja mangane fama nen e binyen na a xon. ²⁵ Taan deene mi ragalin mumɛ, amasoto keen mi soma na yi mumɛ! ²⁶ Siyane birin fama nen e binyene nun e xunnayerenne ra a xon. ²⁷ Koni se sarijantare yo mi soe na taani, hanma fe xosixi rabana hanma wule falana, koni fo naxanye xili sebexi Yexee Diina Nii Rakisin Kitabun kui.

22

Ariyanna

¹ Malekan yi siimaya baa igen fan yita n na. A fixa alo kilasina, keli Ala nun Yexee Diina manga gbɛdeni. ² Siimaya wudin yi tixi taan yama malanden tagi, e nun baan foxo firinne ra, naxan yi bogima sanja ma fu nun firin jɛen bun ma. A yi bogima nen kike yo kike. Siyane rakendeya seen nan yi a deene ra. ³ Danga mi fa na sonon.

* 21:6: Girɛki xuiin gbee sebelidine folon nan Alifa ra, a rajanna yi findi Omega ra. Na nan na ra, a folon nun a rajanna.

Ala nun Yeƣeƣe Diina manga gbɛden luma nen na taani. A walikene yi a batu. ⁴ E yi a yetagin to, a xinla yi lu e tigi ra. ⁵ Kɔɛen mi fa soe mume, e mako mi fa luma lenpu degen ma hanma sogena, amasɔtɔ Marigina, Ala nan e luma kenenni. E luma nen mangayani habadan han habadan.

Yesu fa fena fe

⁶ Na xanbi ra, malekan yi a fala n xa, a naxa, “Fe ragidixin nun nɔndin nan falani itoe ra. Marigina, Ala naxan xaxinla fima nabine ma, na nan a malekan nafaxi alogo a xa sa a yita a walikene ra naxan fama ligadeni.”

⁷ Yesu naxa, “N famatɔɔn ni i ra. Sɛwan na kanna xa naxan na nabiya fala sɛbɛxini itoe suxu.”

⁸ N tan Yoni nan feni itoe mɛxi, n yi e to. Nba, n to e mɛ, n yi e to, malekan naxan yi e yitama n na, n yi bira na san bun ma, alogo n xa a batu. ⁹ Koni a yi a fala n xa, a naxa, “I nama na liga de! I walikɛ boden nan n na, e nun i ngaxakeden nabine e nun naxanye birin fala sɛbɛxini itoe suxuma. Ala nan batu!” ¹⁰ A yi a fala n xa, a naxa, “I nama nabiya fala sɛbɛxini itoe findi wundo feene ra de. Amasɔtɔ waxatin bata maso. ¹¹ Xa tinxintaren naxan na, na xa lu tinxintareyani. Xa xɔsiden naxan na, na xa lu xɔsi fe rabani. Xa naxan tinxin, na xa lu tinxinyaan fari. Xa naxan sarijan, na xa lu sarijanni.”

¹² Yesu naxa, “N famaan ni i ra. N fama nen birin kewanla saranna ra n yii. ¹³ N tan nan Alifa nun Omega ra, na bunna nɛen fa fala a singen nun a dɔnxɛna, a fɔlɔn nun a rajanna.”

¹⁴ “Sɛwan na kanne xa naxanye e domane xama alogo e xa siimayaan wudin sɔtɔ, e so taan so dɛene ra. ¹⁵ Koni fe xɔsixi rabane nun kɔɛramuxune nun yalundene nun faxa tiine nun suxure batune nun wule falan nafan naxanye birin ma, ne luma nen taan fari ma.”

¹⁶ “N tan Yesu bata n ma malekan xɛ ɛ ma alogo a xa sa sereyani ito ba dɛnkɛleya yamane xa. Dawuda bɔnsɔnna nan n na, keli a denbayani. Tagalan saren nan n tan na, naxan tema xɔtɔnni.”

¹⁷ Awa, Alaa Nii Sarijanxin nun naxalandin yi a fala, e naxa, “Fa be!” Naxan yo na a mɛ, na fan xa a fala, a naxa, “Fa be!” Xa min xɔnla naxan ma, na xa fa. Xa naxan wama siimaya igen xɔn, na xa a rasuxu, a mi sarama.

Fala Dɔnxɛna

¹⁸ N muxune nan maxadima naxanye birin nabiya fala sɛbɛxini itoe mɛma, xa naxan nde sa e fari, Ala fitina feene sama nen na kanna fari naxanye sɛbɛxi kitabuni ito kui. ¹⁹ Xa naxan yo nde ba nabiya fala sɛbɛxini itoe ra, Ala na kanna gbee bama nen siimaya wudin nun taa sarijanxina fe yi, naxanye fe falaxi kitabuni ito kui.

²⁰ Naxan feni itoe seren bama, na naxa, “Nɔndin na a ra, n famaan ni i ra.” Amina! Marigi Yesu fa! ²¹ Marigi Yesu xa hinan ɛ birin na.